

Cat 54

sermones fratris roberti

Hec est tabula omnium sermonum contentoꝝ in hoc Quadragesimali.

[illegible]

[illegible]

norum o[illegible] quam peccatores ad [illegible]

Multi sũt vocati

m pauci vero electi. Habentur hec vba Math. 20. c. ꝛ in euã gelio hodierno. Propter ni/miam charitatem suam qua di ligit deus rõnabilẽ creaturã: nõ desinit voci/tare miseros peccatores post lapsum atqꝫ rui/nam peccati: vt ad eum redeãt p penitentiam. Monet eos ꝛ expectat blãde multifariaꝫ mul tisqꝫ modis attrahit: ꝛ allicit illos vt nõ despe rent: sed currãt cõfidenter ad fõtem clementie sue. Pleriqꝫ vero negligunt renuũtqꝫ obedi/re voci eius suauissime: existimãtes opera bo na in qbus penitentes exerceri oportet nõ so/lum difficilia ꝛ dura. sed oĩo ipossibilia. Quo errore firmato in eoꝝ mente licentiam in ma lo pseuerandi suscipiunt: in diesqꝫ deteriores fiũt: quapropter existimaui reꝫ fructuosissimã facere si aperuero quãta sit ad bene operãdum recteqꝫ viuẽdum facilitas ꝛ suauitas. vnde in hoc sermone ad excitãda corda dura peccatoꝝ quos deus vocat vt p penitẽtiam electoꝝ nu/mero ascribant: de facilitate bonorum operuꝫ ero verba facturus: qm̃ sapiẽtissimus mundi redemptor in themate iam ꝑposito explicat ma nifeste tarditatem penitẽtium: qbus salus esse nõ põt: asserens multos fore vocatos: paucos vero electos: qꝛ pauci sunt fortes animo ad vir tutum opera aggrediẽda: qbus facilitatem ac/tiuum virtuosoꝝ ostendẽdam duxi maxime ꝓ pter tria.

Primo prop[illegible]

[illegible]

[illegible]

Quod facile est vnicuiqꝫ operari bonum, ꝓ pter cãm originalem que ẽ hominis voluntas libera que non cogitur. Capitulum. j.

P Rimo ostẽdo facile esse vnicuiqꝫ operari bonum pp cãm originalẽ Nam si recte cõsideremus vnde ẽ ꝙ aliq boni: aliq mali sint. nõnulli recte: non/nulli vero pniciosissime viuãt. inueniemus ꝑ fecto id prouenire ab vniuscuiusqꝫ libero arbi trio ꝛ spontanea volũtate. Hoc asserũt omnes sapientes siue phi siue sancti. Unde Arĩ. 2° ethi. c. 7. ait. Iustum operari omne volunta/rium est. Et in 3°. ethi. c. 3°. Uirtus volunta rium est. Et nihilominus ꝛ malicia volunta/rium est. Et ibidem. Beatus inqt nullus no/lens ẽ. Et Señ. libro de moribus ait. Omne peccatum actio ẽ volũtaria. Et idem ad Lucil lum. Ualẽtior omni fortuna animus est: ꝛ in vtrãqꝫ partem ipse res suas ducit: bẽqꝫ ac mi sere vite sibi cã est. Et Salustius in iugurtino Dux atqꝫ imperator vite mortalium animus est. Hinc Aug. libro 5° de ci. dei. x. c. dicit. Sunt nostre volũtates in nobis: ꝛ ipse faciunt qcqd volendo facimus siue bonum siue maluꝫ In lib°. vero de libero arbitrio. Pctm̃ asseru usqꝫ adeo fore voluntarium: ꝙ si nõ esset vo/luntarium nullum esset pctm̃. quod dictũ etiaꝫ sacri canones sepius cõfitentur. sicut patet. 45 di. c. de iudeis. et. 15. q. i. c. merito. c. illa. c. nõ est. ꝛ. 33. q. 5. c. sicut. n. ꝛ. 23. q. 4. c. Nabu/chodonosor. vbi dr̃. Uasis ire nũquam deus redderet interitum: si nõ spõtaneum iuenire/tur homo habere peccatum. Et idem habetur de sententia excõmunica. c. cuꝫ voluntate. 50. di. c. si qua femina. c. si qs. c. quantum. c. hi q c. sepe cõtingit. ꝛ. C. ad. l. corneliam de sicca/rijs. l. i. ꝛ. ff. de furtis. l. qui i iure in pn. ꝛ hoc retulit Tullius in. 2. rethori. noue inquirẽs. Voluntatem in oĩbus rebus spectare cõuenit Et Señ. ad Lucillum. Actio ait recta nõ erit nisi recta fuerit voluntas. Ad hoc eniꝫ auctor Gratianus insup cõfirmat quod dicimus de pe. di. 2. c. si. n. ꝭ. liberi arbitrij. Nec ad vir/tutem nec ad vitia necessitate trahimur. sed vo luntate. Hieronymus aũt in qõibus ad Hel/bidiaꝫ sic pulchre loqtur. Hoies suo arbitrio derelicti sunt. neqꝫ. n. bonum necessitate faci/unt. sed voluntate vt credẽtes coronam acci/piant. increduli supplicijs mãcipentur ꝛ iterũ ibidem ait. Deus equaliter cunctos sorte genera/uit ꝛ dedit arbitrij libertatem vt faciat vnusqs/qꝫ quod vult siue bonum siue malum. Intã/tum aũt dedit hoĩbus libertatem vt vox impia disputet cõtra creatorem suum: ꝛ causa a volũ tatis illius pscrutetur. h ille: que omnia sapiẽs breui sententia collegit. Eccle. 5. c. vbi ait. deus ab initio cõstituit hoiem ꝛ reliquit eum in ma nu cõsilij sui. ꝛ paulopost subdit. Apposuit tibi

ignem τ aquam: ad qđ volueris porrige ma/
num. Quod aũt homo liberi sit arbitrij ꝓ/
bat sctũs Tho. i. pte summe. q. 83. qm̃ nisi sic
esset frustra essent cõsilia exhortationes τ pce
pta ꝓhibitiones premia τ pene. Insup idipm̃
colligit a sufficiẽti agẽtium diuisione. Quedã
enim sunt que agunt absqꝫ iudicio sicut lapis
mouet deorsum absqꝫ cognitione. Quedam
agunt iudicio sed nõ libero sicut aialia bruta.
Iudicat qdem ouis vidẽs lupum eum esse fu
giẽdum naturali iudicio τ nõ libero. q2 nõ ex
collectione sed ex naturali instinctu. Et siliter
ẽ de quolibet brutorum aialium. Sed hõ agit
iudicio: q2 p vim cognoscitiuam iudicat aliqd
esse fugiẽdum vel ꝓsequẽdum. Et q2 iudici/
um illud nõ est ex naturali istinctu in particu/
lari operabili: sed ex collectione rõis: ideo agit
libero iudicio potẽs in diuersa ferri. Rõ qp/
pe circa contingentia habet viam ad opposita
vt patet in dialecticis syllogismis. τ rhetoricis
ꝑsuasionibus. Particularia aũt opabilia sunt
q̃dam cõtingentia τ ideo circa ea iudiciuꝫ rõ/
nis ad diuersa se habet: τ nõ ẽ determinate ad
vnum. Et ꝓ tanto necesse ẽ ꝙ hõ sit liberi ar
bitrij eoipso ꝙ ẽ rõalis. hec Tho. Que vero
sit differentia iter liberum arbitrium hois aut
angeloꝝ vel beatorum siue ipsius summi dei
nõ est ꝓpositi nostri cum itẽdam tñ clare pate
facere cũctis: qđ ꝓbatũ est p iã dicta: videlicet
ꝙ q volunt bñ operari τ boni esse id facile pñt
q2 ex eoꝝ volũtate id depẽdet. Qui vero ma
li sunt τ mala facere nõ formidant ideo sic fa/
ciũt: q2 sic volũt. τ ex cõsequenti si pp pctã dã/
nant mali. τ pp iusticie opera soluantur boni.
nullus dãnatur neqꝫ saluat iuitus. Sed non
imerito ꝑ ea que dicta sunt circa tria dubita/
re cõtingit. primo circa liberi arbitrij violen/
tiam. 2°. circa liberi arbitrij excellẽtiam. 3°. cir
ca liberi arbitrij pniam. P°. dubitat circa li
beri arbitrij violentiam vtꝝ. s. liberum arbi/
trium cogi possit aut violentari. Et qbusdam
videt ꝙ sic. primo a ꝓpria natura. 2°. ab alia
creatura. [T]ertio a creatrice diuina essentia.

Primo videt qbusdam nõ bene itelligẽti
bus ꝙ liberꝝ arbitrium in qbusdaꝫ cogi possit
τ violentari ab eoꝝ ꝓpria natura ꝓpter vehe
mẽtes quasdam passiones τ naturalem cõcu/
piscentiaꝫ: qbus q̃si vident ipelli ad maliciam
inuoluntarij: sicut patet de qbusdaꝫ qui nulla di
sciplina: nulla correctione: nulla monitione: ti/
more: punitione: castigationeqꝫ emendantur.
Quare vident talib⁹ adeo annexa vitia τ pctã
vt ẽt si velint abstinere nõ possint. Ego vero
dico cũ Giraldo odonis sup 3° ethi. ꝙ nulla
naturalis cõcupiscentia quãticũqꝫ itẽsa p nati
uitatem vel p etatem necessitat vel cogit hoieꝫ
ad esse malum τ vitiosum iuoluntarie: eo ꝙ p
rõem vnusqsqꝫ superare põt qualscũqꝫ passio/
nes ẽt potentissimas iclinãtes ad malum. Et
hoc cõstat nõ solum ex scripture sacre testimo/
nijs sed ẽt ex dictis atqꝫ exemplis moralium
phoꝝ. Sunt Senece verba ad Lucillum. d.
Erras enim si existimas nobiscum vitia nasci
supuenerunt. ingesta sunt. nulli nos vitio na/
tura cõciliat. nos illa itegros ac liberos genuit
hec ille. Qualiter aũt hi qui maliciosissimi vi/
dent esse si volunt boni fieri possunt, ostẽdit
Valerius maximus li. 6. de mutatione moꝝ
τ fortune. Ibi enim de Lucio sylla sic loqtur
Lucius sylla vsqꝫ ad questure sue comitia vitã
libidine vino ludicre artis amore inquinatam
ꝑduxit. Quapropter. C. marium cõsuleꝫ mo/
leste tulisse tradit ꝙ sibi asperrimum in africã
bellum gerenti tam delicatus questor sorte ob
uenisset. Eiusdem virtus quasi ꝑruptis τ de/
fictis neqcie qua obsidebatur claustris cathe/
nas Iugurte iniecit manibus: Mitridatem
cõpescuit: sociales belli luctus repressit. Ibi/
deꝫ narrat de Themistocle pho qui adolescẽs
tanta fuit pollutus infamia ꝙ se ab eo pater ab
dicauit τ mater pp filij turpitudinem laqueo
se suspendit. Euasit deinde robustiore etate
phs clarissimus τ athenaꝝ princeps. Appa
ret ergo τ claꝝ ẽ ab hoie volẽte superari pos/
se oẽm malam iclinationem ꝑuãqꝫ cõsuetudi/
nẽ. 2° vr alijs nõ recte sapiẽtib⁹ ꝙ liberũ arbi
triũ cogi possit atqꝫ ꝯpelli ab alia creatura. vt
puta ab iflueñtia celestiũ corporũ siue a malicia
demonũ. sed de corporib⁹ celestib⁹ quẽadmo/
dũ nihil possint supra liberꝝ arbitriuꝫ ad illud
cogẽdum diffusius suo loco dicã. nunc audire
sufficiat qd de diabolo sit tenendum: Posset
nãqꝫ qs dicere ꝙ qñcũqꝫ aliqs potẽs τ sapiẽs
ꝑliat cum debili τ isipiẽti ꝙ de necessitate vin
cit τ superat illum. τ p cõsequens cogit τ vio
lẽtat eũ: iuxta dictũ phi. 9°. ethi. Qui habiles
sunt ingenio naturaliter sunt dñi. q vero lu/
brici corpore naturaliter sunt serui. sed diabo/
lus potẽtior τ sapiẽtior hoie iportune tentat
illum vt mala faciat. ergo seqtur ꝙ de necessi/
tate hoiem vincat τ superet. eiqꝫ supato atqꝫ
deuicto vim inferat ac violentiam. De sapia

sigacem

fiqdē siue astutia hostis antiqui Aug. loqtur
in libro de natura demonuz.d. diabolum hr̄e
mille nocēdi modos. Qđ etiam notat̄ in de/
cretis.26.q.4.in.c.sciendū. De potestate etiā
eius loquit̄ Job.41.c.d. Nō est potestas sup
terrā que cōparet̄ ei.qđ Jo. Apocal.12.decla/
rauit cū dixit. Veh terre ꝛ mari:quia descen/
dit ad vos diabolus habens iram magnam.i.
potestatē. Quod iportuna autē ꝛ frequens sit
contra nos eius pugna. Petrus aploꝝ prin/
ceps.i. epl'a.c.5. clamans audiatur. Sobrij
estote ꝛ vigilate: qꝛ aduersarius vester diabo
lus tāquam leo rugens circuit querens quez
deuoret:ergo videt̄ ꝙ nullus etiaz volens ca
uere sibi possit a malo ꝛ operari bonum:cum
diabolus idistincte oēs oppugnet. His ita re
spondeo :ꝙ diabolus tentat hoiem q̄ꝛtum pōt
q̄ꝛtum scit:ꝛ q̄ꝛtum vult:sed q̄ꝛtum a deo no/
bis benigno pmittitur. At vt gentiuz doctor
Pau.i. Cor.x.c.meminit. Fidelis deus est
qui nō patitur vos tentari supra id quod po/
testis:sed facit cum tentatione prouentum vt
possitis sustinere. Propterea debilis est ho/
stis ꝛ nō vincit nisi volentem. 3° istant ali/
qui ꝙ libeꝝ arbitrium cogi possit ab ipsa crea
trice diuina essentia:ex eo ꝙ Joh.6° scribitur
Nemo potest venire ad me nisi pater qui mi/
sit me traxerit illuz:sed tractus est motus vio
lentus vt dicit̄ phs:ergo liberuz arbitriū vio
lentat̄. ꝛ puer.20.dr̄ sicut diuisiones aqua/
rum:ita coꝛ regis in manu dn̄i quocūqꝫ volue
rit immutabit illud. Sed talis imutatio ē que
dam coactio.ergo deus cogit liberum arbitri
um. Preterea deus pōt oīa facere qꝛ est oī/
potens.ergo pōt ꝛ cogere ac violentare libe/
rum arbitrium. Propter hec declaranda no
tāda sunt tria fm dn̄z Bon.in.2.di.25. P°
notādum ꝙ de libero arbitrio possumus loq
dupliciter.s. q̄ꝛtum ad actum exteriorē. ꝛ q̄ꝛ/
tum ad actum iteriorē. Si loq̄mur primo mō
respectu talis actus pōt interuenire coactio.
pōt.n.qs compelli vt ipso nolente genua co/
ram idolo flectat.si aūt loq̄mur q̄ꝛtum ad actū
iteriorem qui.s.est velle eligere ꝛ consentire.
sic nullo modo pōt cogi nec ab agente creato
nec a deo creatore. 2° notādum ꝙ cum dr̄ li/
beꝝ arbitrium a deo nō posse cogi. dupliciter
pōt itelligi.aut ita ꝙ deus nō possit auferre li
bertatem ꝛ supinducere coactionem.ꝛ hoc fal
sum ē.qꝛ p imēsitate potentie sue nō solū pōt
cōditionem mutare:sed naturam ipsam crea/
tam in nihilum ēt vertere. Alio modo pōt in/
telligi ꝙ deus nō possit liberum arbitriuz co/
gere salua pprietate libertatis ꝛ ei⁹ natura. ꝛ
hoc mō verum ē ꝙ ipossibile ē deuz liberum
arbitriuz violentare posse p eo ꝙ iplicat in se
duo cōtradictorie opposita. ex hoc.n. ꝙ libeꝝ
est si aliquid vult libere vult. ꝛ ex hoc ꝙ volū/
tarium est si aliquid vult voluntarie vult. ꝛ se
ipso mouente vult.quia fm Ari.3° ethi.c.3°
Voluntarium vtiqꝫ videtur esse cuius princi
pium in ipso est. Ex hoc aūt quod libeꝝ arbi/
trium cogitur si qd vult seruiliter vult ꝛ si qd
vult inuite vult ꝛ si quid vult ab alio vult.qa
iuxta sententiaꝫ Ari.3° ethi.c.p°. Violētum
est cuius principium est extra tale existens in
quo nihil cōfert operās vel patiēs.ergo libeꝝ
arbitrium a deo cogi nō est aliud quaꝫ actum
eius simul ꝛ semel esse libeꝝ ꝛ seruilem. esse
volūtarium ꝛ nō volūtarium esse a se ꝛ non a
se.si ergo est ipossibile ꝙ claudat in se vtranqꝫ
ptem ꝯdictionis.nō tm̄ ē impossibile creatu/
re.sed ipsi optimo deo.qꝛ illud posse nō ē pos
se. Et sic rn̄denduz ē ad tertium obiectum. 3°
notāduz qđ differt dicere volūtatē iduci. volū
tatem mutari. ꝛ volūtatem cogi. Tunc.n.idu
ci dr̄ qn̄ aliqua psuasio ei fit q̄ disponit̄ vt ad
aliqđ appetibile inclinet̄ quasi valde intensa ē
nomen coactionis sortitur: q̄ꝛuis non sit vera
coactio. Tūc aūt voluntas mutat̄ qn̄ ipsa no/
lēte vnum potēti ꝟtute affectio imittitur ei in
cōtrarium. ꝛ de hoc nolente fit volens: ita ꝙ
affectio expellit̄ ꝛ cōtraria inducitur: sicut cuz
deus amatorem temporalium facit ꝑalium
cōtemptorez. ꝛ de hoc dicit Dauid in pmo.s.
Hec mutatio dextere excelsi. ꝛ hoc dicit̄ esse
q̄dam cōpulsio ꝛ tractio diuina. Tūc vero vo
luntas dr̄ cogi quādo itelligitur ipsam vitam
aliqd velle: ꝛ repugnāte actu voluntatis deli/
beratiuo aliena virtute mouente ꝛ repugnan/
tia manēte ad aliquid inclinari nolendo. Vo/
luntas ergo induci potest ab agēte creato. mu
tari vero ab alio nō potest: nisi ab agente in/
creato: ꝛ pro hac mutatione sumitur tractio il/
la de qua dictum est opponendo. cogi aūt vo/
luntas a nullo potest. ꝛ hoc Bern̄. tenuit in li
bro de libero arbitrio cum dixit. Voluntas
pro ingenita sui nobilitate nulla cogit necessi/
tate. Scđo dubitatur circa liberi arbitrij ex
cellētiam. qn̄ hoc qđ homini cōcessum est ab
opifice

opifice sūmo ad decorē & gl'iam qdam ꝓbare nitunť ei cedere ad dānum dedecus & detrimētum. Arguunt qppe: si optimū est optima queqꝫ facere vt ait Dio⁹ iii li. de diui. no. sed deus ē optim⁹: ergo debuit hoiem optimum facere: sed in vertibilitate arbitrij nō fecit eum optimum. qm̄ melius esset hoi peccare nō posse q̄ȝ peccandi facultatem hr̄e: ergo deus rectū minime cōdidit hoiem. His ergo r̄ndeo ſm Alex. de ales. 2. parte sum. & d. Boñ. di. 23. scd̄ꝫ libr̄i qd̄ optimum dupliciter dr̄. s. simpliciter et in ordine. Deus oia que fecerat vidit: et erāt valde bona. i. optima. Geñ. p°. Non simpliciter: sed in ordine et in cōparatione ad totum vniuersum: in quo nihil ē sup̄fluum: nihil diminutū: nihil inordinatū. Formica optima ē nō simpliciter & in se: qꝛ leo melior ē illa atqꝫ nobilior in genere aialium brutoꝝ & irrationabilium: sed i.. cōpatione ſm ordinē vniuersi: sicut leo optimus ē: quo tamē dignior ē homo: sic hō optimus est: quo tn̄ dignior ē angelus in sua natura. oia tamen ista & cūcta que fecit deus scd̄m ordinem cōsiderata optima sunt. & optima esse dicunť. Secūdū hunc igitur ordinem deus cōdidit hoiem optimū quādo ei libertatem dedit arbitrij: eo q̄ finis hois ē ipsa beatitudo. Ad beatitudinem vo cōsequendam voluit deus hoiem dispositum fore aliquo suo merito interueniēte. vt sic homo beatificabilis ampliori gl'ia resulgeret. & dei liberalissimi iusticie satisfieret. Accedit itaqꝫ liberi arbitrij cōditio ad dei viuentis preconium q̄ iuste saluat bene faciētes: & delinquētes eternaliter punit. Facit & ad hois laudem q̄ potuit mala facere & non fecit. ex quo Lactā. in. 6. li. di. isti. ait. Nulla laus ē nō facere qd̄ facere nō possis. Hiero⁹ vo diffusius cōprehēdat ea que dico in ep̄la ad Demetriadam vgi. quā sic alloqtur. Iam ꝓuidēdum ē ne forte illud remordeat: in quo temere imperitū vulgus offendit. vt ideo nō vere bonum factum hoiem putes: eo q̄ is facere malū pōt: nec ipsa natura astringať ad imutabilis boni necessitatem. nam si diligēter rem tractes: & ad subtiliorem itellectum aīum cogas hinc tibi melior ad sup̄bior hois status appebit: vnde putať inferior. in hoc. n. gemini itineris discrimine i hac vtriusqꝫ libertatis parte rationalis anime decus positum ē. hic inquā totus nature nostre honor cōsistit: hic dignitas: hic p̄mium. hinc deniqꝫ optimi quiqꝫ laudē merentur: nec essꝫ hoīs vlla vtus in bono pseuerantis: si is ad ima trāsire nō posset. hec ille. 3° dubitať circa liberi arbitrij pniam: vtꝝ. s. peccatores oēs q̄ādiu in statu sunt vie ad pniam possint redire: qd̄ si nō faciant an suo libero arbitrio & voluntati male sit iputādum. Et r̄ndeo ſm veritatem rei affirmatiue q̄ sic. ad qd̄ iduco Augustini doc. egregij sn̄iam iuincibilem: qui in li. de li. ar. exēpla affert in medium Pharaonis & Nabuc. d. Nabuchodonosor penitētiā meruit fructuosam. nōne post inumeras ipietates flagellatus rex iste vere penituit. & regnū qd̄ pdiderat rursus accepit. Pharao aūt ipis flagellis durior ē effectus & perijt. Hic mihi rōem reddat: q̄ diuinum cōsilium nimiū alto & sapiēti corde diiudicat cur medicamētū vnius medici manu cōfectum alij ad iteritū: alij ad vitam valuerit & salutē: nisi qꝛ xp̄i bonus odor alijs ē odor vite in vitā: alijs odor mortis in mortē. Quātum ad naturā ambo hoies erant. q̄tum ad dignitatē ambo reges. q̄tum ad causam ambo captiuum dei pp̄l'm possidebāt. quātum ad penā ambo flagellis clemēter admoniti. Quid ergo fines eoꝝ fecit esse diuersos: nisi q̄ vn⁹ manum dei sup se sentiens in recordatione ꝓprie iniqtatis igemuit: alter vero libero ꝯ dei misericordissimā veritatem pugnauit arbitrio: hec ille. Et notať. c. superius alle. Nabucho. 23. q. 4. in qbus verbis innuit Aug⁹ q̄ pharao a deo pcussus. x. plagis humiliare se noluit: & suo arbitrio penitentiam sprevit. Nabuchodonosor vero vt dicitur Daniel'. 4. post septēnem sui castigationē qua fuit mutatus quasi in bestiā leuauit oculos ad celum: & se deo humiliās: & p̄ suis iniqtatib⁹ ingemiscēs pcōꝝ veniam ſm Nico. de lira & regni fastigium simul adeptus: neqꝫ alia cā potuit assignari q̄re ad deum cōuertit cor suū nisi qꝛ voluit. volens Nabuch. & nō iuit⁹ post pctm̄ salutē ē assecutus. volēs pharao mētem indurauit & perijt. Sunt filia exempla discipulorū xp̄i. Petri negātis: & ꝓditoris iude: quorum alter post peccatum flēdo & lachrymādo xp̄i misericordiam iuenit: & in apostolatum restitutus factus ē ap̄loꝝ princeps regni celoꝝ clauiger: & i empyreo celo dign⁹ assistere ibi xp̄o filio dei. Alter aūt. s. Iudas desperatione victus laq̄o se suspēdit. Quis eū ad desperationē ad suspēdiū & sumet crudelē occisionem iduxit: nisi eius ꝓpria volūtas. Sed penituit inquies Iudas: vt patet in euangelio.

Math.27. vbi dicit q penitentia ductus ret
tulit triginta argenteos principibus sacerdo/
tum et senioribus.d. Peccaui tradēs sangui
nem iustum: ergo videt q dānari nō debuit.
Sed Joh. os aureū de pe. di.3. in.c. Judas
rīdens.d. iudas penituit sed male: qz laqueo
se suspēdit. vñ ēt in.c. Nemo. de pe. di.1. Ne
mo pōt bene agere pniam ni sisperauerit in/
dulgētiam. Hic Leo papa in sermone quodā
iudam sic alloqtur. Sceleratior oibus o iuda
et iselicior extitisti: quem nō pnia reuocauit ad
dñm: sed desperatio traxit ad laqueum. Fuit
itaqz falsa pnia inde quam cōsecuta ē despera/
tio. nec dubiū est q si ad pedes dñi cucurris/
set: inuenissetqz eum siue in medio derisoꝝ
et penitentium decoram faciem eius: ac caput
angelicis spiritus tremebūdum: siue colūne in
herentem et in ea dure ligatum: ac pp flagella
terram suo sanguine madefaciētem: siue inter
duos latrones pēdentem in cruce nudatum:
vulneratum: et totū cōfusum: et humili corde
idulgētiam postulasset: nūquam ei fuisset ne/
gata. Paratissimus erat xps a q pro peccatori/
bus patiebat: p peccatoribus sanguinē suum
fundebat: p peccatoribus moriebat in cruce:
iudam si pniam verā agere voluisset ad se pro
amore suscipe idulgere grāmqz impartiri. Est
de hoc dictū. Grani de pe. di.1.c. his ptān/
bus. vbi ait. Arbitror q ēt iudas potuisset tā
ta miseratione dñi nō cōcludi a venia si pnia
nō solum apud iudeos sed apud xpm agere
voluisset: quare voluntati eius ascribenda est
desperatio illa: que sup oia peccata displicet mi
sericordissimo deo. Quid Petri aiū mouit
vt post tam grāde peccatum ab eo cōmissum
nō desperaret: sed cōfideret in bonitate incar/
nati dei dulcissimi sui magistri. Certe grā ei9
fuit quam ipse petrus volēs acceptauit: volēs
nō recusauit. Egressus iquit euāgelista foras
fleuit amare. luce.22. Quid flebat. Quid di/
cebat. qd cogitabat in corde. qd sonabat in ore
Vide o anima et cōsidera petrum flētem et la/
chrymātem: qz negauerat xpm humano timo
re deuictus: dicebat forte. o quanta est iniqtas
mea. o q̄z graue peccatū: negaui me scire ihm
quem vidi: quem amaui: q me dilexit. vidi eū
sup aquas ambulare: mortuos suscitare: cecos
illuminare: et mūdare leprosos: et iureiuran/
do dixi me eum non nouisse. Heu me magi/
ster mi dulcissime: negaui nosce te: quē aspe
xi oculis ppriis trāsfiguratū in monte tabor: et
captus e pulchritudine et splēdore claritatis tue
dixi. Faciamus hic tria tabernacula. o piissi/
me saluator mundi. o fons indeficiens omnis
mansuetudinis: tu me ad tuam societatem vo/
casti: tu mihi reuelasti secreta tua: tu mihi fa/
miliarem te et affabilē exhibuisti: tu lauisti hu
militer pedes meos exm humilitatis me do/
cens: tu innumera mihi beneficia contulisti: et
ego negaui te. O bone ihu peccaui: iniqz egi
tu vo misericors indulge peccatis meis: et nō
me despicias penitētem. o q̄z libenter peper/
cit ei xps: cui tamē nullam intulit violētiam.
Sume et tu peccatrix anima exēplum: et si vo
lueris cum petro gratiosum ubi ppitiūqz dñz
ihm xpm habebis. Si vo pctā tua dimittere
nolueris: tua dānet: tuā accusa durissimā vo
luntatem. Intellexit hoc Aug9 postquam ad
lucem grē dei venerat: qui in li. cōfes. dicebat
ad eum. Vocasti me: et nō erat qui rñderet ti/
bi dicenti mihi. Surge q dormis et exurge a
mortuis: ligatus eniz eram nō alieno ferro. sz
mea ferrea voluntate. O quātus est numer9
peccatorum q cathena diaboli trahunt ad in/
ferna volentes. o miseri: o negligentes: o vo/
bisipsis crudelissime belue. surgite a mortuis
soluite vincula vitiorum vestrorum: et ad de/
um reuertimini: nec vos terreant opera bo/
na que facile est exercere: dummodo adsit ipsa
voluntas.

Nō facile est opari bonum pp̄ter auxilium
diuine grē: que adiuuat oēs illam volentes: li
cet neminem cogat. Capitulum. 2.

s Ecūdo ostendo facile esse vnicuiqz
operari bonum pp̄ter adiutorium
diuinale. Parat9 eqdem deus ē ad
iuuare grā sua oēs volentes et cu/
piētes facē bñ. Verūtamē solēt pleriqz de ipsa
grā benedicta dubitare hoiem adiuuāte: ma/
xime circa tria. Primo circa necessitatē. Se
cundo circa libertatem. Tertio circa ipecca/
bilitatem. Pc dubitant aliq de grā ipsa circa
necessitatem. vtrū sit necessaria homini ad be
ne operādum ita q absqz illa nō possit opera
ri bonum. Et pro vna parte stat snia theolo/
gorum: qui in scdo sniarum attribuunt oēm
motum voluntatis et liberi arbitrij ad bene fa
ciendum grē: dānātqz pelagianos hereticos
qui dixerunt liberum arbitrium solum et p se
sufficere homini ad opera bona. Hinc et ma/
gister sniarum. 28. di. 2. li. inducit Aug. li. 1.
retractationum. d. Heretici pelagiani sic lo

bez asserũt volũtatis arbitriũ vt grẽ dei non relinquant locũ: quã ſm merita nr̃a dari asserunt. At ⁊ prefatus Augu. in pleriſq; locis pelagianos viriliter expugnat oſtẽdẽs grẽ neceſſitatez. vñ ad Bonifaciũ papã. d. Nõ põt hõ aliquid boni velle: niſi iuuetur ab eo q̃ malum nõ põt velle. Et in li. de p̃deſtinatõe ſcõrum. Prius inq̃t eſt cogitare bonũ q̃ȝ credere: ⁊ ipſum cogitare bonũ ex deo eſt. Et idem in libro de correctõe ⁊ gratia. Sine gratia dei nullũ ꝓrſus ſiue volẽdo ſiue agẽdo faciũt homines bonũ. Et idez ad valentinũ. Cogitare vel agere ſecunduz deum nulla rõne ſine grã dei poſſum⁹. Et idẽ in. Ench. Gratia preuenit vt velim⁹ bonuz. Et idẽ in li. de eccleſiaſticis dog. Monet ad q̃rendũ ſalutem libertas arbitrij. ſȝ mouente prius deo. Et idez in ſoliloquijs ad deũ loquẽs. Velle etiã quod bonũ eſt non poſſum: niſi tu velis. Hoc idem dicit Berñ. in li. de li. ar. cũ ait. Tria in nobis operatur deus: cogitare. ſ. bonuz: velle: ⁊ pficere primũ ſine nobis. ſecundũ nobiſcũ. tertiũ per nos. Ad idẽ eſt illud hyſidori in li. differẽtiaȝ gratia eſt diuine miſericordie donũ: per quod bone voluntatis eſt exitus. ⁊ hoc magiſter in tertio ſic ſcribit. Bona voluntas comitatur grãz: nõ gratia voluntatem. Et doctor gentiũ paulus. 2. corinthioȝ. 3. c. eandez ſententiam approbans inq̃t. Nõ ſum⁹ ſufficiẽtes cogitare aliq̃d a nobis quaſi ex nobis. Ex quib⁹ omnibus colligimus vſq; adeo gratiam fore neceſſariaz ad explenda v̄tutis opa. vt etiã ſine illa nec cogitare: nec velle ea quis poſſit. Ex parte altera contrariuz oñdi põt ⁊ rõne ⁊ experimento. Ratõe ſic. Magis ſe hȝ vnũquodq; ad illud ad qđ naturaliter eſt ordinatuz: q̃ȝ ad illud ad quod naturaliter nõ eſt ordinatũ: ſed homo naturaliter ad bonuz ordinatus eſt: nõ aũt naturaliter ad maluz. ergo magis ſe hȝ homo ad bonũ q̃ȝ ad maluz. ſi itaq; põt facere malũ per ſe: poterit etiã facere bonũ p ſe: ergo grã nõ eſt neceſſaria ad hoc q̃ opetur bonum Inſup omnis creata natura põt in ſuũ actuz: ⁊ illum educere abſq; adminiculo gratie: ſicut ignis lucet: ⁊ calefacit: canis latrat: celuz mouetur: aque fluũt: ⁊ c̄ huius. in quibus grã nõ eſt: ergo aut hõ poterit abſq; grã p naturaz in ſuum actũ ⁊ illũ educere: aut peioris cõditõis erit q̃ȝ cetere creature. ſed hoc eſt falſum: ergo per naturã põt hõ ſuũ actũ educere. ſed actus eius eſt viuere ſm rationẽ rectã: ⁊ opari bonũ vt patet ex primo ethi. ergo vr̃ q̃ grã nõ ſit ei neceſſaria. Experimẽto hoc adhuc clariſſimuz. eſt. quãdoq; inueniri ſunt tot gẽtiles: idolatre: ⁊ infideles: q̃ v̄tutis opa miro modo ſunt ꝓſecuti. q̃s neget bonã fuiſſe iuſticiam Bruti. fidelitatez Marci reguli. cõſtantiã Mutij. paupertatem Valerij publicole. continentiam Scipionis. ⁊ philoſophoꝝ morales actus. Non opus nũc eſt eoꝝ recenſere geſta: de quib⁹ tñ in hiſtorijs multa legimus laudabilia ⁊ memoratu digna. Operati ſunt ergo illi opera bona plurima: ⁊ tamen in eis nulla erat grã. Pro huius difficultatis ſolutione afferaz in mediuz reſponſionẽ domini Boñ. qui in. 2° ſententiarum di. 28. diſtinguit triplex bonuz: quod homo poteſt operari. Primũ moralis cõditiõis. Secundũ diſpoſitionis. Tertiũ ordinationis. Primũ bonum eſt cũ actus tranſit ſup materiam debitã. nõ tñ ordinatur ad finem vltimũ ad ſummum bonũ ad beatitudinẽ: ſiue ad ipſum deum. ſicut cum q̃s non propter deũ: nec vt preceptis eius obediat: ſed tantum q̃a ratio dictat: ſubuenit miſero ⁊ indigenti: fideliter ſeruata reſtituit. iuſticiam inferioribus adminiſtrat: ⁊ huiuſmodi. vt teſtatur phs in lib. pol. d. q̃ homo eſt animal politicum: q̃r indiget diuerſaruz operationum. ideo natura permiſit. nos ſimul habitare vt alter alteri ſubueniret. ⁊ ideo dicit. P. Solitari⁹ homo aut deus aut beſtia. Ad talia bona põt liberum arbitrium abſq; gratia exire cooperante ſibi deo: ſicut cooperatur alijs creaturis. Naz ſine primo agẽte nullum agens põt agere. Secũdũ bonuz dr̃ diſpoſitionis: ⁊ eſt illud quod fit ꝓ amore dei lȝ extra charitatem. qđ q̃dem de cõgruo diſponit ad finem vltimum: vt dicet in ſequẽti ſermone. In tale bonum non poteſt liberum arbitrium abſq; munere gratie gratis date per quod illuminetur dirigatur ⁊ excitetur: vt velit aliquid facere: quod ſit deo placitum.

Tertium bonum dicitur ordinationis. qđ ſcilicet ordinatur in finem ⁊ fit in charitate. ⁊ in hoc nõ põt liberum arbitriuz lapſum abſq; auxilio grẽ gratum facientis. Ex hac ergo diſtinctione reſpondeo ad obiecta in contrarium: q̃ lȝ homo poſſit operari bonum morale. ſicut fecerunt gentiles ⁊ phi abſq; grã dei nõ tamen bonum meritorium: ſiue ſit meritorium merito congrui. ſiue merito condigni. Et ſic etiam ſoluuntur rationes oppoſite: que concludunt de bono morali non meritorio.

Secundo nonnulli dubitant de gratia ipsa circa liberalitatem. vtrum scilicet deus det gratiam ipsam facienti quod est in se ex necessitate aut ex liberalitate. Et ꝙ ex necessitate arguendo posset ostendi sic. Primo qꝛ Augustinus super illud. 2. ad Thi. 2. Negare seipsum nõ põt ait. Cũ sit iustus nõ põt negare suã iusticiã. ergo cũ sit bon⁹ ꝛ misericors nõ põt negare suã bonitatẽ ꝛ misericordiam qꝛ ꝓnior ẽ ad largiẽdũ de mia ꝛ bonitate ꝙ ad puniẽdũ de iusticia. si ergo nõ põt suam iusticiã negare facientibus malum: multomagis nec suam misericordiam illis qui requirunt eam. Sed qui facit quod in se est: requirit bonitatem eius ꝛ misericordiã: ergo de necessitate dat illi. Secundo qꝛ Aug. sup illud ad Ro. 5° iustificati ex fide pacem habeamus ait. Deus recipit cõfugientes ad se. Aliter in eo esset iniquitas: ergo impossibile ẽ ꝙ nõ recipiat fugientes ad se: qꝛ impossibile est ꝙ in eo sit iniquitas: sed faciens quod in se est cõfugit ad ipsum: ergo necesse est ꝙ ipsum recipiat. Sed ipsum recipere est ꝑ infusionem grẽ. ergo ꝛc̃. Tertio impossibile ẽ summã veritatem mẽtiri: sed necesse hꝫ implere illud qḋ dicit: sed dicit ꝙ ↄuertenti ad ipsum conuertet se. Zacharie. i. conuertimini ad me ꝛ ego conuertar ad vos. ergo cum faciens quod in se est conuertat̃ ad ipsam veritatem primam: necesse est ꝙ deus conuertat̃ ad illum: sed hoc nõ est nisi ꝑ grãm ergo ꝛc̃. Soluit̃ h̃ qḋ ſm Alex. in tertio volumine sũme ꝙ deus dat grãm suam sola liberalitate: ꝛ cum cõcludit̃ ex his que dicta sunt ꝙ dat illaꝫ de necessitate: distinguenda est duplex necessitas. Prima vocat̃ coactionis ꝛ ꝓhibitionis: qua aliqua res cogitur vel prohibetur esse vel nõ esse. ꝛ h̃ nullo mõ cadit in deo. Scḋa necessitas dr̃ imutabilitatis que deo conuenit: ꝛ sic dicimus necesse ẽ deum esse imortaleꝫ: nõ ꝙ aliqua vis cogat eum esse immortaleꝫ: ꝛ necesse est nõ esse iniustum: non ꝙ aliqua vis ꝓhibeat eum esse iniustuꝫ. sed qm̃ nulla res põt facere vt nõ sit immortalis: seu vt sit iniustus nõ dat igitur deus grãm de necessitate coactionis ꝛ prohibitionis: qꝛ deus non põt cogi: sed bene de necessitate imutabilitatis: qꝛ imutabiliter se habet diuina bonitas ad donũ grẽ omni volenti recipere faciendo quod in se est sicut sol imutabiliter dat lumẽ suum omni volenti suscipere. s. disposito ad hoc ꝛ se habenti in recta dispositione ad solem: que oĩa reducuntur ad illam affluentissimam liberalitatem dei qui quantũ ex se est creature rationali coopeatur vt bona sit vt bene operetur: vt deniqꝫ salua fiat. O indeficiẽs pelagus charitatis diuine: que tanta est vt omnibus se offerat nemini nem abijciat: nisi eam nolentẽ ꝛ respuentem. Hinc Cyprianus in epistola ad donatum sic suauissime loquitur. Profluens largit̃ spirit⁹ nullis finibus premitur nec vllis coercentib⁹ claustris, intra certa metarum spacia refrenatur. manat iugit̃: exuberat affluent̃ nostrũ tm̃ pect⁹ sitiat ꝛ pateat: quantũ illic fidei capacis afferimus: tantum inde gratie inundantis haurimus. h̃ ille. Quam ergo excusationem habere poterunt qui bene operari nolunt: quando deũ sciunt ad se adiuuandum paratũ. Q̃ h̃ negari non potest: cum in ꝓmptu sint tot scõꝝ exempla: qui carnem suum crucifixerunt cum vitijs ꝛ concupiscentijs ieiunãdo. orando. vigilando. oberrando in solitudinibus ꝛ ferocissimos cruciat⁹ ẽt vsqꝫ ad mortẽ ferendo. Homines fuerũt martyres hoĩes ↄfessores. hoĩes ẽt ꝛ delicate ꝟgines q̃ seipsas mũdũ ac tyrannos oẽs ꝛ dira tormenta superare potuerunt. Eiusdem nature erãt cuius nos sumus. tamẽ qꝛ obtulerunt corda sua dño: inuenerunt adiutoriuꝫ abundãtis gratie eius qua mediante ꝛ assistente illis reliquerunt posteris tot virtutum exempla. O vero dãnabilis multorum malicia q suam fragilitatem accusant ex qua recusant operari bonum: superaddentes ꝙ de⁹ saluat quos vult siue aliqua eorum dispositione siue cõsensu. sed audiãt Aug. in libro de li. ar. d. Qui fecit te sine te non saluabit te sine te nec cõtraria sunt eiusdem verba que in eodeꝫ libro scribũt cum asserit. Virtutem deus in nobis sine nobis operatur. quia scḋm Alex. de ales. Vnus ideqꝫ sensus continetur in omnibus. nam cum Aug. d. Deus operatur virtutem ꝛc̃. notat duo ad salutem hominis concurrentia. Causam effectiuam que est ipsa gratia dei: ꝛ causam susceptiuam seu dispositiuã que est ipsa voluntas consentiens ꝛ non repugnans. vnde verba Aug. sic exponũntur. Virtuteꝫ deus in nobis consentientibus operatur sine nobis efficientibus. Id ipsum cõplectitur primum dictum. quod sic exponitur Qui fecit te sine te efficiente. non saluabit te sine te consentiente. 3° alij dubitant circa impeccabilitatem: vtrum ex presentia gratie possit homo in hac vita esse sine peccato. Et

ſm Aug.

ſm Aug. in li°. de pfectione iuſticie. heretici
qdam arguebant. d. Aut deus vult nos eſſe ſi
ne peccato: aut cum pctõ: nõ vult q ſimus cuȝ
pctõ: qꝛ hoc inconueniens eſt. ergo vult q ſi
mus ſine peccato: in pñti vita. ergo aut poſſu
mus eſſe ſine pctõ: aut deus vellet aliqd qd nõ
poſſet eſſe: quod eſt incõueniẽs magnum. Et
poſt multa recitata prefatus doctor Aug. fir
miter. d. q nullus in hac vita põt eſſe ſine pec
cato veniali de cõi lege: ⁊ hoc pp fomitẽ pcti q
ẽ inclinãs ad maluȝ ⁊ auertens a bono: pp qd
exclamabat apl's Ro. 7. dicẽs. Qd nolo ma
lum hoc ago. ⁊ iterũ. Uideo aliam legeȝ in mẽ
bris meis repugnãtem legi mẽtis mee. ad di
ctum vo hereticoꝝ rñdet ideȝ Aug. q nõ põt
eſſe ſine pctõ mortali in vita iſta p grãm. põt ẽt
eſſe ſine pctõ in glĩa. Quãtum vero ad pñtem
ſtatũ lȝ poſſet qs vitare peccata venialia in pti
culari: ⁊ p aliquo iteruallo tpis nõ tñ in vni
uerſali nec omni tẽpore. ideo Jo. 1. cano. c. i.
inqt. Si dixerimus qꝛ peccatũ nõ hẽmus ipſi
nos ſeducimus ⁊ veritas in nobis nõ ẽ. Et ſa
piẽs puer. 20. Quis põt dicere mũdũ ẽ cor
meũ. Et Ro. 3. Eſt aũt deus verax: ois autẽ
hõ mẽdax. Et grego. in paſtorali. Nemo ẽ q
ita viuat vt aliqtenus nõ delinquat. Et i autẽ.
de monach. ſ. triẽnij. Humana natura labi
tur ad delicta. Sed pp terea nõ ẽ diffidẽdũ de
bonitate dei: qꝛ venalia pctã charitatẽ ñ exclu
dũt: ⁊ grãm ab aĩa nõ eijciũt: neqȝ ianuã clau
dũt regni celoꝝ. De quoꝝ qlitate ⁊ cõditiõe in
tractatu de peccatis pleni⁹ erim⁹ dicturi. nunc
vo ſatis eſſe dȝ q deus bñdictus tãtam grãm
nobis confert: quãtam ſufficit ad pctã morta
lia deponẽdum ⁊ euitãdum: quãtãqȝ neceſſa
ria eſt ad virtuoſos actus exercẽdos: ideo ſalu
bre eſt cõſilium vtileqȝ remedium ⁊ documen
tum: vt perſepe inuocemus deum: eiqȝ men
tem offeramus intentione recta.

Quod facile debet eſſe vnicuiqȝ operari bo
num propter indeficiens premium eterne vi
te qd datur bene facientibus. Capitulũ. 3.

TErtio oſtẽdo facile eſſe vnicuiqȝ ope
rari bonum pp ter premium eterna
le. Promittit etenim oĩbus bñ ope
rantibus pmium eterne vite: de quo qñqȝ in
tribus accidit dubitare. p in cõdignitate. 2°. in
difficultate. 3°. in ſuperioritate. p ſolet dubitari
in cõdignitate. Utrum. ſ. aliquis poſſit de cõ
digno mereri vitam eternam. Et q nõ videt.
primo qꝛ apl's Ro. 8. ait. Non ſunt cõdigne
paſſiones huius tẽporis ad futuram gloriam
que reuelabitur in nobis. Et idem ad Titum
3. c. Nõ ex operib⁹ iuſticie que fecimus nos:
ſed ſm ſuam miſericordiam ſaluos nos fecit
p lauacrũ regenerationis ⁊ renouationis ſpi
ritus ſancti quaȝ effudit in nobis abunde per
Jeſuȝ xp̃m ſaluatoreȝ nrȝ: vt iuſtificati grã ipi
us hrdes ſimus vite eterne. 2°. arguitur per
deũ glo. Ro. 6. ſup illo vbo. grã dei vita eter
na: que ſic inqt. Poſſet recte dicere. Stipen
dium iuſticie: vita eterna: ſed maluit dicẽ grã
dei vita eterna. vt itelligeremus deum in eter
naȝ vitã p ſua miſeratione nos pducere non
meritis nr̃is. Et his vbis apparet q hõ nõ
mereat ex cõdigno vitã eternaȝ. qꝛ illud qd ex
cõdigno qs merer nõ eſt ex miſeratione dei. 3°
obijcit: qꝛ illud meritum videt eſſe cõdignũ
qd equatur mercedi. ſed nullus pñtis vite ac
tus põt equari vite eterne: que cognitionem
⁊ deſiderium noſtrum excedit. Excedit etiam
charitatẽ vel dilectionem vie: ergo nõ põt ho
mo mereri vitam eternam de cõdigno. In
oppoſituȝ adhuc poſſe dicit: qꝛ illud qd reddit
ſm iuſtum iudiciũ vr eſſe merces condigna.
Sed vita eterna reddit a deo ſm iuſtum iudi
ciuȝ. iuxta illud aplĩ. 2. Timot. 4. In reliquo
repoſita eſt mihi corona iuſticie quam reddet
mihi dñs in illa die iuſtus iudex. Ergo vr q
homo mereat vitã eternam ex cõdigno. Rñ
deo ad iſtam. q. ſm. Tho. in. et. q. vltima. q
op⁹ meritorium hoĩs dupl'r cõſiderari poteſt.
Uno modo ſm q procedit ex libero arbitrio.
Alio mõ ſm q pcedit ex grã ſpũs ſci. Si cõſi
deret ſm ſubſtãtiaȝ opis: ⁊ ſm q pcedit ex li
bero arbitrio ſic nõ põt eſſe cõdignitas pp ma
ximã ineqlitatem: ſed ẽ ibi cõgruitas pp quã
dam eqlitatem pportionis. Uidet. n. cõgruũ
vt hoi operãti ſm ſuã vtutem deus recõpen
ſet ſm excellẽtiam bonitatis ſue. Si aũt loqua
mur de ope meritorio ſm q pcedit ex grã ſpi
ritus ſci: ſic ẽ meritoriũ vite eterne ex cõdigno
qꝛ tunc valor meriti attendit ſm vtutem ſpũs
ſci mouẽtis nos in vitã eternã: ſm illud Joh.
4. ſiet in eo fons aque ſaliẽtis in vitã eternã
Attẽdit ẽt pciũ operis ſm dignitatem grẽ p
quam hõ cõſors fact⁹ diuine nature adoptatur
in filiũ dei cui debet hrditas ex ipſo iure adop
tionis: ſm illud aplĩ Ro. 8. Si filij ⁊ heredes
Ad primam ergo auctoritatem aplĩ dicẽdum
q loqtur de paſſionibus ſcõrum ſm eoꝝ ſub
ſtãtiam. Ad auctoritatem ⁊ ad dictum glo.

respondeo q intelligunt quantū ad primā cām perueniendi ad vitam eternā que est miseratio dei. Meritū autē nostrū est eam subsequens.

Ad tertiū dicendū q gratia spiritus sancti quā in presenti habemus et si nō sit equalis glorie in actu: est tamē equalis in virtute: sicut ē semen arborū in quo est virtus ad totā arborē similiter per gratiā inhabitat hominē spiritus sanctus qui est sufficiens causa vite eterne vnde dicitur pignus hereditatis nostre. 2. Corin. 1. Et solet dubitari de premio vite eterne i difficultate. Utrum qui cū maiori difficultate ope operatur bonum magis mereatur et ampliore dono glorie remuneretur a deo. Et omissis obiectionibus que pro vtraq parte fieri possent dico cum doc. seraphico. Bon. in libello quodā qui apologia pauperū aduersus calumniatorē intitulatur ab ipso: q triplex ē difficultas

Prima ex genere operis sicut difficilius est omnia vendere et pauperibus erogare quā minimū aut minutū de suis bonis erogare pauperibus. Et difficilius est pati mortē pro christo quā absq ipsa quoscunq alios labores. Talis difficultas simpliciter auget meritū quia magis meretur qui maius operatur bonū. Et de hac dicit Hiero. ad Exuperantium hec vba. Nudū christū nudus sequere durū grāde difficile: sed magna sunt premia. Secūda difficultas ad bene operandū ē ex circūstātia extrinseca originē trahens: sicut difficilius est abstinere a cibis et ieiunare vbi multi sunt cōuiuātes et comedentes quā in solitudine. Et hec difficultas per accidens auget meritū: quādo scilicet quis tales occasiones abstinentia retrahentes euitare nō potest. Sed si quis huius temptationes declinare nollet nō propterea q difficili⁹ operatur bonū: magis meret. Hinc Hieronymus aduersus Vigillantiū: qui ei dicebat: cur pergis ad heremū respondit: vt te non videā: vt te nō audiā: vt tuo furore nō mouear: vt tua bella nō patiar: ne me capiat oculus meretricis et pulcherrima ad illicitos deducat āplexus. Respondebis hoc nō est pugnare: sed fugere. Sta in acie aduersarijs armatus obsiste: fateor in becillitatē meā: nollo spe pugnare victorie: ne perdā aliquādo victoriā: si fugero gladium euitaui. Tertia est difficultas ex vitio psone agentis proueniens: sicut difficilius ē seruare castitatem ei qui diu libidini deseruiuit q̄ illi qui cōtinēter vixit: et talis difficultas meritū non auget: quod Hieronym⁹ expresse testatur in epistola ad Eustochiū ad quā sic scribit. Soror tua Blesilla etate maior sed proposito minor. Septimo mense post acceptū maritum vidua est. O ifelix humana cōditio et futuri nescia: nā virginitatis coronā et nuptiarū perdidit voluptatē: et q̄q̄ sm pudicitie gradum teneat quas illā existimas per momēta sustinere cruces spactantē quottidie in sorore quod in se videt amisisse: et cū difficilius experta careat voluptate: minorē tamen cōtinentie habere mercedem. hec ille. Tertio dubitari solet circa bonū eterne vite in superioritate: an superius sit copiosius et affluentius bonū quibuslibet temporalibus bonis: et quia de illo diffusius tractaturi erimus loco suo: pro presenti sufficiat audire sic dicentē Greg. in omelia. Si cōsideremus fratres carissimi q̄ et quāta sunt que nobis promittunt in celis: vilescunt animo oia que habent in terris. Terrena nāq substantia supne felicitati cōparata: pondus est nō subsidiū: tpalis vita eterne vite cōparata: mors est pot⁹ dicenda q̄ vita. Ipse. n. quottidianus defectus corruptionis qd ē aliud q̄ quedā plixitas mortis. Que autē lingua dicere vel qs itellect⁹ capere sufficit illa supne ciuitatis quāta sint gaudia: angelorū choris iteresse: cū beatissimis spiritibus glorie cōditoris assistere: pñtē dei vultū cernere: incircūscriptū lumē videre: nullo mortis metu affici: incorruptionis ppetue munere letari. hec ille. O vere bonū desiderabile: bonū amabile: bonū quietū: bonū psectū: bonū ab omni malo separatū qd deus pijssimus parat laborantib⁹ pro suo amore. O bonū indeficiēs bonū excedēs q̄cūq tpalia cōmoda: q̄libet hui⁹ seculi blandimenta: qd negligentes peccatores et miseri p momentanea hui⁹ tpis breuissima prosperitate amittunt. Quid dici potest magis ingratū q̄ dei iugū refugere ad qd sequitur tā copiosa merces. O surdi. o stulti et tardi corde ad credendum: nō sit vobis difficile operari bonū: nō vos terreat actus virtutum. Estote fortes estote cōstantes ad beneficiendū et audite vocem benigni iesu clamantis in euangelio Math. 5. c. Merces vestra copiosa ē in celis Ad quā nos perducat ipse filius dei qui cū patre et spiritu sancto viuit et regnat per eterna secula seculorū. Amen.

Feria secunda post dñicā in. 70. de qualitate cōditionib⁹ seu regula bonorū operū qb⁹ peccatores scientes quid eos oporteat facere ad penitentiam animantur. Sermo. .2.

m **Ulti sunt uo**cati pauci vo electi: iteruȝ vbi supra. Existimaui necessariū eē his q volūt bñ facere scire q̄liter habeāt in bonis opib⁹ regulari: qm̄ dubia ⁊ pplexitates que sup id possent oriri faciūt quādoqȝ ignorantes viā dñi ⁊ salutis ꝓpte accepto ꝓposito bono deficere. Quare in p̄senti sermone de cōditionib⁹ bonoꝝ operū dicere statui vt sic null⁹ excusare se possit. s. nescire qd sibi esset agēduȝ Declarabim⁹ itaqȝ q̄ operari bene volentib⁹ expediat noscere vt ex h̄ magis excitet̄ vnusqsqȝ ad opa virtutis amplectenda: quoniā ad illa vocat deus peccatores q nisi nouerint illoꝝ ordines: de electorū numero eē minime pñt. Jccirco ad tria cōsiderāda de bonoꝝ operū necessitate ⁊ qualitate sermo est extendendus.

Primū dicitur extrinseca operatio.
Secundū exemplaris imitatio.
Tertiū charitatiua informatio.

Quod ad bene operādū cū facultas adest necessarius est actus extrinsecus: nec sufficit intētio sola. Capitulum. .I.

p Rimo cōsiderādū circa regulā necessariaȝ bonoꝝ operū dicit̄ extrinseca opatio. Pro cuius declaratione queritur. Utrū ad bene operādū necessarius sit act⁹ extrinsecus. Et videt̄ ꝙ nō: ⁊ ꝙ sola intētio bene operādi sufficit ad salutē ꝓbat̄ p sanctoꝝ dicta. Jnquit. n. Greg. in omel. Nūq̄ȝ vacua ē manus a munere cū archa cordis repleta fuerit bona voluntate. Et Ber. de h̄ ait. Jntētio sufficit ad meritū: bona actio requirit̄ ad exemplū. Et glo. super illud p̄s. Diri ꝯfitebor aduersū me votū pro opatione iudicat̄. Et Aug. 14. q. 5. c. sicuid. deus itterrogat cor nō manū. Et Joh. Criso. 22. q. 5. c. qui periurare. deus nō ex opibus iudicat sed ex cogitationib⁹ ⁊ ex corde. Et de pe. di. I. c. si cui. §. sequenti. voluntas remuneratur nō opus. Et. 15. q. 6. c. si a sacerdotib⁹ Magis inspector cordis est deus q̄ȝ operis: et voluntas pro facto reputat̄. sicut patet: in. c. homicidioꝝ. in. c. omnis in. c. nūquid. in. c. noli. in. c. homicidiū. ⁊ in. c. si ꝓpterea. de pe. dis. I. Jstis ⁊ similib⁹ auctoritatibus quidā inherētes dicūt homini nō esse expediens vt laboret i actibus extrinsecis bonoꝝ operū: sed sufficit habere cor bonū ⁊ mentē bene dispositā. Sed in cōtrariū induci possunt alia dicta sanctoꝝ. Ait. n. Jacob. 2. c. Fides sine operib⁹ mortua est. Et Ambro. in li. de offi. Nō satis est bene velle sȝ etiā bene facere: nec satis iterū bene facere nisi id ex fonte bono ꝓcedat: hoc est ex bona volūtate ꝓficiscatur: que v̄ba notant̄. 86. di. i. c. nō satis. Et Paulus ad gal. 6. Dum temp⁹ habemus operemur bonū. ⁊ Apoc. 22. inducit̄ de⁹ iudex omniū. d. Ecce venio cito ⁊ merces mea mecū est dare vnicuiqȝ ſm opera sua. Et apoc. 14. dicit̄ de bonis. Opera. n. illorum sequūtur illos. Et Math. 16. c. Reddet vnicuiqȝ ſ ȝ opa sua. Ex qbs omnib⁹ colligit̄ ꝙ astringunt̄ eēs salutē volentes acquirere nō solū ad bene volēduȝ intrinsecus: sȝ etiā ad bene operādū extrinsecus. Jnsup presens euāgeliū explicat manifeste ꝙ operarijs tantū domin⁹ mercedē tribuendaȝ designat. Pro huius q̄stionis solutiōe: notanda est sententia. d. Bon. di. 40. scēdi. vbi ait. ꝙ volens operari bonū aut pōt i actū extrinsecū: aut nō pōt. Si nō pōt: volūtas reputatur pro facto: ⁊ intentio bona sufficit ad eius meritū: q2 vt dicit̄. ff. de re. iu. l. ipossibiliū. Ad impossibile nemo tenet̄: ⁊ hoc attestat̄ Grego. in omel. supra Math. Estimatione regnū dei nō hȝ: tantū valet q̄tū habes: q̄tum potes. Si vero qs dicit se velle operari bonū ⁊ potens illud nō operat̄ credens ꝓficere decipit seipsum q2 talis voluntas semiplena est ⁊ pigra: nec rationē v̄tutis hȝ nisi ducat̄ ad op⁹. O quot sunt tali errore delusi: qui cū admonent̄ vt bene faciant rñdere solent: sufficit nobis intentio nostra: sicut dicit vsurarius volens vsuras restituere ⁊ nō restituens: sufficit mihi intentio mea scio ꝙ bonā habeo voluntateȝ: ⁊ tamē illā non exequit̄ in re. Sic faciunt adulteri: sic fornicatores: sic alij peccatores quaȝ plurimi. O miserabileȝ errorē quo fit vt insensati ⁊ stupidi suas infirmitates sanare nō curant.

Q̄ volentes bñ operari debent sequi xp̄ȝ in generali. s. quo ad obseruātiā diuinoꝝ p̄ceptoruȝ ex debito: ⁊ ꝯsilioꝝ de ꝯsilio. Capitulum secundum.

s Ecundū cōsiderandū circa regulaȝ necessariā ⁊ qualitatē bonoꝝ operū dicit̄ exemplaris imitatio. Ubi dubiū merito declarādū occurrit. Utrū. s. necessariū sit volenti bene facere sequi christū in operib⁹ bonis ea faciendo q̄ ipse fecit. Et pro vna parte ꝓbo ꝙ sic p dicta sanctoꝝ. Jnquit eniȝ Petr⁹. I. c. 2. Xp̄s passus ē pro nobis vobis relinquens exemplū

Exemplũ vt sequamini vestigia eius. Et Ioh. I. cane. 2. c. Qui dicit se in christũ credere dz quo modo ille ambulauit: ⁊ ipse ambulare. Et Augusti. in lib. de doctrina xp̄iana. Ex sacramẽto vnctionis xp̄ianoꝝ omniũ vocabulũ descendit ⁊ nomẽ: qd̄ nomẽ ille frustra sortitur qui xp̄m minime imitatur. Et Greg. in omel. Qui vestigia xp̄i dedignantur sequi qua temeritate sperant ad eius claritatis gaudia cõtuenda puenire. Et in. c. cũ venisset. extra. de sacra vnct. A xp̄o christiani dicuntur: tãq̃z vncti deriuant̃ ab vncto vt oẽs currant in odorẽ vnguentoꝝ illi⁹ cuius nomẽ oleuz ẽ effusuz. Et Iohis. 8. xp̄s ipse dicebat. Ego suz lux mũdi: q sequit̃ me nõ ambulat in tenebris: sed habebit lumẽ vite. Et Ioh. 13. Exemplũ. n. dedi vobis vt quẽadmoduz ego feci ita ⁊ vos faciatis. Ergo p auctoritates predictas ꝯcludere possum⁹ homines de necessitate teneri ad seruãda opera xp̄i: ⁊ sic cũ xp̄s fuerit pauper ⁊ multi sint diuites: christus virginitatez seruauerit multi sint cõiugati: xp̄s per noctes orauerit: multi in suis lectulis dormiant: xp̄s sine calciamẽtis incesserit: multi calciamenta deferant: xp̄s passus fuerit ⁊ mortu⁹ in cruce violenta morte atq̃z terribili: ab omnibus derelict⁹: multi moriant̃ morte naturaliter inter manus ⁊ amplexus caroꝝ. Ergo tales ⁊ omnes alij q vitã suã aliter ducunt q̃z xp̄s salui esse nõ pñt. Et ex ꝯsequẽti sequeret̃ q̃ dãnabit̃ totus mundus: ⁊ q̃ nec sancti essent in paradiso: q: nec ipsi fecerunt q̃ fecit xp̄s. Non fuit ad calumniã flagellatus Paulus vt xp̄s. Nõ spinis coronatus Petr⁹. Nõ clauis cõfixus paulus primus heremita. Nõ nudus pendens in cruce iter duos latrones magn⁹ Antoni⁹. Nõ felle ⁊ aceto potatus Hiero. Nõ derisus a trãseuntibus Aug. Igit̃ cũ ipsi ⁊ alij aliũ moduz in suis operib⁹ aliãq̃z regulaz tenuerint q̃z xp̄s nõ sunt beatitudinem assecuti si auctoritates ad hanc partẽ inducte aliter sanius nõ exponãtur ⁊ intelligantur. Pro altera parte arguere possumus q̃ nõ sit necessariũ ad salutez sequi xp̄m iesum: neq̃z teneamur opera eius facere. Et arguo sic. Vnusq̃sq̃z tantũ operari bonũ meritoriuz põt quantũ cõmunicat̃ ei gratia. Sed nulli cõmunicat̃ tãta gratia quãta cõmunicata fuit anime xp̄i. Ergo nullus tenet̃ imitari christuz q: illud impossibile esset. Ad solutionez huius difficultatis induco dominũ Bon. d. in apologia pauperꝝ: q̃ in christo contingit reperire triplices actus.

Primi respiciunt dignitatẽ excellẽtie.
Secũdi cõdescensionẽ misericordie.
Tertij informationẽ vite perfecte.

Primi act⁹ respiciũt dignitatẽ excellẽtie: vt illi in q̃b⁹ apparet sua potẽtia: sicut opa miraculosa vel sapientia: sicut reuelatio secretorũ cordis vel seueritas iudicij: sicut eijcere vendentes ⁊ emẽtes de templo: dura increpatione arguere pontifices: vel auctoritas officij: sicut sacramẽtũ cõficere ⁊ manus imponere ac relaxare peccata: q̃ omnia christo cõueniunt: q: ipse erat deus omnipotens: erat homo: ⁊ ex gratia vnionis omnia sciens: erat iudex ⁊ erat sacerdos. In huiusmodi operib⁹ velle sequi christũ fatuũ esset ⁊ temerariũ: nisi ab ipso quis vel ab aliquo a christo auctoritatẽ habente ad talia exequẽda foret deputatus. Vnde si q̃s diceret: volo miracula facere: q: sic christus fecit: presumptuosus censendus esset nisi ab ipso iesu christo potestatez hanc accepisset: sicut apostoli: de q̃bus dicitur Math. 10. Conuocatis Iesus. 12. discipulis suis dedit illis potestatẽ spirituuz imundoꝝ vt eijcerent eos et curarent omnẽ languorem ⁊ omnẽ infirmitatẽ. Similiter nõ liceret alicui reuelare secreta cordiũ ⁊ futura cõtingentia q̃ nesciret: q: ⁊ si christus id egit sciebat illa. Nec recte faceret si quis cõficere vellet sacramentũ q̃a et christus id egit: nisi ad hoc ordinatus eẽt vel a christo sicut apostoli vel ab alijs quos christ⁹ designauit ⁊ deputauit. Vnde vt breuiter dicã christus nõ est sequendus in operibus excellentie ⁊ dignitatis nisi ꝓut est tactum. Secũdi actus in christo respiciunt cõdescensionẽ misericordie: vt nuptijs interesse inter homines familiariter cõuersari in domo pharisei Magdalene ⁊ Marthe mathei publicani ⁊ Zachei publicanoꝝ principis comedere ⁊ bibere cibaria ⁊ pocula cõmunia q̃ sibi dabant̃: tunicã incõsutilẽ nõ hispidã rudẽq̃z deferre ⁊ huiusmodi q̃ omnia facere voluit nõ vt sensualitati pereccuius in eo nulla cõtradictio inueniebat̃ non vt voluptati deseruiret corpusq̃z suũ nutriret in delitijs q pro nobis omnibus pati venerat: sed vt in talibus exemplis condescenderet imp̄fectis. Quoniaz si omnes actus eius q̃ztũ ad apparẽtiaz extitissent perfecti facile potuissent heretici asserere passim ⁊ indistincte ad p̄fectionis opera oĩs teneri: sicq̃z dãnassent ꝯiugiũ: dãnassent ciuilẽ vitã: dãnassent p̄lat̄s dignitates: dãnassent artificũ officia: dãnassent possidẽtes diuitias: dãnassent deniq̃z oẽs q p̄fectionis vitam

nō obseruarunt. Verūtamē aduertendū est ꝙ
licet actus iperfectionis q̄ fuere in xp̄o viderent̄
imperfecti q̄ꝫtū ad appentiaꝫ: erāt tamen ꝑfecti
perfectionis actus q̄ꝫtū ad exististentiā qm̄ sicut
bonū dicit̄ tripliciter ⁊ malū tripliciter: ⁊ ꝑfectuꝫ
tripliciter: ita ⁊ iperfectū dicit̄ tripliciter. Prio
bonū dicit̄ tripliciter: qꝛ ē bonū ex genere: sicut
actus transiens suꝑ debitā mām: vt ire ad eccle
siam ieiunare orare: ⁊ similia. Est bonū ex cir/
cunstantia sicut actus circūstātijs debitis infor
matus: vt occidere hominē qꝛ lex ita iubet. Est
⁊ bonū ſm se: qđ nullo modo pōt fieri male: sicut
diligere deū ex charitate. Secūdo maluꝫ dicit̄
tripliciter. Primo est aliqđ maluꝫ ex genere vt
actus transiens suꝑ materiā indebitā: vt occide
re hominem. Est ⁊ malū ex circunstantia: sicut
dare elemosynā diuiti: pauperibꝰ fame perire ꝑ
missis ⁊ ieiunare per inanē gloriā. Est etiā ma
luꝫ ſm se: qđ nullo modo potest fieri bene: sicut
odire deū ⁊ de facto mortaliter peccare. Ter/
tio ꝑfectū dicit̄ tripliciter. Est enim quoddā ꝑfe
ctum ex genere: vt actus difficilis ⁊ excellens:
sicut omnia relinquere ⁊ religionē intrare. Est
quoddā ꝑfectū ex circūstātia sicut est actus debi
tis circūstātie ꝑfectionibus informatus: sicut fu
gere morteꝫ nō ex infirmitate ⁊ timore sed pro
meliori bono siue quantū ad deū: siue quātū ad
proximū. Est quoddā perfectū ſꝫ se: sicut inter
blanditias ⁊ vana ꝓmissa acerbitatēqꝫ penarū
forti ⁊ leto animo mortē subire ꝓ xp̄o. Quar/
to iꝑfectū dicit̄ tripliciter. Est quoddā iꝑfectuꝫ
ex genere: vt ē actus facilis ad quē humana in/
firmitas cōiter inclinat̄: vt possidere pecuniaꝫ:
habere vxorē ſm suū statū: vti vestibꝰ delicatis
⁊ similia. Est quoddā iperfectū ex circūstantia:
sicut dimittere vestē illā violenter accipienti ꝓꝑ
fugā maioris iniurie. Est ⁊ quoddā iꝑfectū ſꝫ
se qđ nullo modo pōt stare cū euāgelica ꝑfectio/
ne: sicut fugere paupertatē. Bonū ergo ſm se
nullo mō pōt esse malū ⁊ ecōuerso: neqꝫ ꝑfectuꝫ
ſm se pōt esse impfectū ⁊ ecōuerso. Sed bn̄ bo/
nuꝫ ex genere pōt eē malū ex circūstātia: sicut si
aliquis iret ad ecclesiā vel faceret elemosynā vt
placeret hominibꝰ ⁊ nō deo. Et malū ex genere
pōt esse bonū ex circūstātia: sicut si iudex malefi/
cos iuxta legū sanctiones occideret. Ita etiā ꝑfe
ctuꝫ ex genere pōt esse iꝑfectuꝫ ex circūstātia: sicut
intrare religioneꝫ causa alicuius cōmodi tp̄alis
cōsequendi. Imperfectū adhuc ex genere pōt ꝑ
fectū fieri ex circūstātia: sicut facere aliqđ opꝰ ad
debitū finē charitatis ordinatuꝫ: ex radice itime
charitatis ꝓcedens: sicut declinare mortē nō ꝓ
pter timorē sed propter maius bonuꝫ ⁊ magis
necessarium: quēadmodū Paulus fecit quādo
euitauit etiā fugiens furorē iudeoꝝ ⁊ a fratribꝰ
per murū submissus fuit in sporta: h̄ mō xp̄us
benedictus oia ꝑfectissime fecit: ⁊ omnes actus
illius i q̄bus apparet aliqua iꝑfectio ꝑfectissimi
erāt ex circūstātia charitatis sue. Quo fit vt ma
ioris ꝑfectionis fuerit in ipso cibꝰ ⁊ potus q̄ꝫ in
Ioāne baptista illoꝝ aqstinētia: maioris perfe
ctionis in eo cōuersatio cū hominibꝰ q̄ꝫ solitu/
do Ioānis in heremo: quoniā hec ⁊ similia ꝓ/
ueniebant ex fonte sue ardentissime charitatis:
nā sicut humanā assumendo naturā in nostris
quidē factus est humilis sed in ꝓprijs remāsit
excelsus: sic ex summe charitatis dignatione ad
actus quosdā nostre imbecillitati ⁊ iꝑfectioni cō
formes deprimit̄: ⁊ a summe ꝑfectionis rectitu
dine nō curuat̄: ⁊ ideo talia opera in ipso ꝑfecta
fuerunt: neqꝫ acceptanda est sentētia falsa illoꝝ
q̄ dicunt ꝙ ꝑfectio ⁊ iꝑfectio differunt sicut duo
cōtraria: vt rectitudo ⁊ distorsio: iusticia ⁊ pctm̄
gloria ⁊ ignominia: vita ⁊ mors: ſꝫ bene verū
est ꝙ magis differunt sicut magis bonū ⁊ mi/
nus bonū: magis meritoriū: ⁊ minus merito/
riuꝫ: ideo nullo modo valet cōsequentia: Vgini
tas est cōmēdabilis: ergo matrimoniū vituꝑa/
bile. Virginitas est bona: ergo matrimoniū ē
malū: qꝛ hec duo nō differunt sicut bonū ⁊ ma/
luꝫ: ſꝫ sicut bonū ⁊ melius: ideo Aug. in lib. de
bono cōiugali ait: bonū erat qđ Martha facie
bat occupata circa ministeriū sanctoꝝ: ſꝫ meliꝰ
qđ Maria eiꝰ soror. Bonū Susanne in cōiu/
gali castitate laudamꝰ: sed tamē ei bonuꝫ vidue
Anne ac multo magis Marie Vginis antepo
nimus. Bonuꝫ erat qđ faciebant qui de substā
tia sua xp̄o ⁊ eius discipulis ministrabant: sed
melius faciebāt qui omnē substantiam dimise/
runt vt xp̄m expeditius sequerentur. hec ille.
Tertij actus in xp̄o respiciunt informationē vi
te ꝑfecte: sicut Vginitatē ⁊ paupertatē extremā
seruare: ⁊ similia. In his operibꝰ nō tenemur
christū sequi: nisi vel inq̄ꝫtū volumus: sicut si vo
to nos astringeremꝰ ad obseruantiā diuinoruꝫ
cōsilioꝝ: vel in casu quo extrema necessitas ex
postularet: velut si aliquis morteꝫ pateretur vt
nō negaret christuꝫ. Iccirco mali iudices sunt
qui ex operibus ꝑfectionis in christo aut sāctis
eius consideratis: eos lacerant in quibus talia
opera non relucent. Si enim vident sacerdo
tem aut clericum vestes sibi conuenientes fe/
rentem

rentem ꝓtinus susurrantes illum redarguunt
⁊ dicunt nō sic fecit xp̄s. Si vidēt ꝑlatum ſm
sui gradus dignitatē honorata familia associa
tum ꝓtinus asserūt. nō fecit sic xp̄s nec Pe/
trus. Si vidēt religiosum apposita sibi ciba/
ria: lꝫ qn̄qꝫ delicata: nec ꝯ sue regule aut statu/
toꝝ suoꝝ ꝓhibitionē comedētē seu vestimēta
sibi cōcessa hn̄tem: aut eq̄tātē iteruenientē legiti
ma cā statim clamāt. Nō sic fecit Dn̄icus. nō
Bn̄dictꝰ: nō deniqꝫ ipse Frācisc⁹. Repu/
tāt ex his malos ⁊ dānādos ꝑlatos clericos:
religiosos: tp̄ales dn̄os: ciues: nobiles: ⁊ arti/
fices oēs q nō faciūt q̄ xp̄s fecit ⁊ sci. O rudes
itellectꝰ. o arida igenia. o temerariū dānabile
qꝫ iudiciū qđ diui Hieronymi v̄bis cōfundi
tur. Inq̄t. n. ip̄e ad demetri. v̄. scribēs. Pro
hibent mala: ꝑcipiunt bona: cōcedunt media
suadent ꝑfecta: In duobꝰ primis oē pc̄tm̄ cō/
cludit. reliq̄ v̄o in n̄ra posita sūt ptāte: vt aut
vtamur cōcessis ac licitis. aut ob maiꝰ p̄miuꝫ
ea q̄ nobis ꝑmissa sunt respuamꝰ. h̄ ille. Dicē
dum igit̄ ꝙ tenemur seq xp̄m i generali nō in
ꝑticulari. i. vt bn̄ faciamꝰ s̄uantes mādata dei
qđ ip̄e docuit qn̄ adolescētulo eū iterrogāti ⁊
dicēti. magister bone qd boni faciā vt habeam
vitā eternā. Rn̄dit. Si vis ad vitā igredi ser
ua mādata. ideo in q̄libet statu volentes s̄uare
dei mādata poterūt obtinere vitā eternā. Hoc
dico de regibꝰ. h̄ de principibꝰ. h̄ de militibꝰ
hoc de mercatoribꝰ. hoc de religiosis. hoc de
secularibꝰ. hoc de v̄ginibꝰ. hoc de cōiugatis
hoc de omnibus deniqꝫ mūdi hominibus.

Quod semꝑ hō debet bn̄ facere etiam si sit
extra charitatem: ⁊ de vtilitatibus bonoꝝ que
fiunt in peccato mortali. Capitulum. 3.

t Ertiū cōsiderādū circa regulā neces
sariā ⁊ q̄litatē bonoꝝ opum dr̄ cha
ritatiua informatio. Solēt. n. qdaꝫ
trepidare ⁊ in seip̄is nō cōfidētes: q2
faciles se cognoscūt ad ruēdū in peccata: ne bn̄
faciēdo laborē ⁊ tp̄s amittāt. Pro qbꝰ in hac
vltima pte disputādū ē. Vtꝝ bona facta i mor
tali peccato sint alicuiꝰ valoris. Et argui pos/
set ꝙ nō. ꝓ ex v̄bo Greg. i omel. Nec hꝫ ali
qd viriditatis ramus boni opis si nō māserit
i radice charitatis. Scđo q2 Ap̄ls ait. 1. Cor.
13. Si linguis hoīum loquar ⁊ angeloꝝ cha/
ritatē aūt nō habeā: factꝰ sum velut es sonans
aut cimbalū tinniēs. Et si habuero ꝓphetiā ⁊
⁊ nouerim mysteria oīa ⁊ oēm sciam: ⁊ si ha/
buero oēm fidē ita vt mōtes trāsferrā: charita
tē aūt nō habuero nihil sum. Et si distribuero
cibos pauꝑerū oēs facultates meas: ⁊ si tradi
dero corpꝰ meū ita vt ardeā: charitatē aūt non
hūero nihil mihi ꝓdest. Et ad idē ē tex. i. q. 1.
c. vide. ⁊ in. c. teneamꝰ. ⁊ ē tritū vsitatūqꝫ dcm̄
O pa in pc̄tō mortali fcā est ad nihil eē ꝓficua
Sꝫ in oppⁿ ē auctoritas Aug. in li. đ li. arb.
d. Nullū malū ipunitū nullū bonū irremune/
ratū. Pro huiꝰ dubij declaratione tria sūt vi/
dēda. Primū q̄zdiu dr̄ qs extra charitatē eē
in statu pc̄ti. Scđm qd ē bonū in charitate fa/
ctū eē meritoriū vite eterne. Tertiū an illi qui
sūt i statu pc̄ti adhortādi sint vt bn̄ faciāt. Pri
mū vidēduꝫ q̄zdiu dicat̄ qs esse in statu pc̄ti ⁊
ex̄ charitatē. Et in h̄ nō pauci solēt grauit̄ er/
rare tenētes ꝙ post pc̄tm̄ mortale cōmissum
vsqꝫ ad cōfessionē sequētē semꝑ hō pc̄tōr sit ex̄
charitatē. Sꝫ ego dico ꝙ post pc̄tm̄ mortale vs
qꝫ ad cōtritiōeꝫ sequētē hō ē in statu pc̄ti: ita ꝙ
si vnꝰ nūc peccet ⁊ hinc ad vnā horam vel ad
vnā diē vel ad vnū annū vel ad plures nō cō
terat̄ q̄zdiu nō cōterit̄ semꝑ ē ex̄ grām ⁊ chari/
tatē: ⁊ bona ꝑ eū fcā i pc̄tō fieri dicunt̄. Si qs
v̄o post mortale cōmissum statim aut paululū
pꝰ eēt cōtritꝰ ⁊ a cōtritiōe vsqꝫ ad cōfessionē se
quēteꝫ vel vsqꝫ ad aliqđ aliud pc̄tm̄ mortale ꝑ
eū nouiter ꝑpetratū bona aliq̄ faceret illa essēt
fcā in charitate. Qualiter aūt ꝑ cōtritiōem aīa
iustificet̄: ⁊ q̄re cōfessio vltra illā sit necessaria
pleniꝰ dicet̄ in sequētibꝰ. Scđm vidēduꝫ est
qd ē bonū in charitate fcm̄ eē meritoriū eterne
vite: ⁊ dico ꝙ cū in beatitudine scōꝝ dei ḡdus
q2 nō oēs eq̄liter illā ꝑcipiūt: quāto plura qs i
charitate opat̄ bona tāto plures illiꝰ beatitudi/
nis ḡdus meret̄: vtputa si aliqs opat̄ decēꝫ in
bona charitate: possibile ē ip̄m in beatitudine
sublimari ad eq̄litatē angeloꝝ. Si idē supad/
deret alia decē bona posset eq̄ri glie archāge/
loꝝ: ⁊ quāto magis in bono ꝓficeret: ⁊ bonis
bona adderet: tāto altiꝰ cōscenderet ad altioreꝫ
beatitudinis statū. De illo ergo q in pc̄tō mor
tali opat̄ bonū dico ꝙ nihil meret̄ de cōdigno
q̄ztū ad meritū vite eterne. vn̄ posito ꝙ aliqs i
statu pc̄ti opatꝰ esset tot bōa quot oēs sci simul.
si ad pn̄iam rediēs ꝑꝑ illa moriat̄ in statu salu
tis: nihilominꝰ ex opibꝰ illis nullū ḡdū btitudi
nis obtinebit. ⁊ lꝫ in statu pc̄ti fecerit illa bona
q̄ fecerūt illi q meruerūt eē cū angelis: aut illi
q meruerunt eē cū archāgelis: aut illi q merue
rūt eē cū v̄tutibꝰ dn̄ationibꝰ principatibꝰ ptā/
tibus thronis cherubin ⁊ seraphin: tamen ꝑꝑ

nis nō possit fieri remissio pene manēte culpa
⁊ ex cōsequēti existētes in mortali idulgētiā nō
cōsequant᷑: tñ si faciūt illud qđ cōtinet᷑ i forma
idulgētie prudēter faciūt: q2 bona fcā in mor
tali pctō pctōrē de cōgruo disponūt ad pniam
⁊ illa mediāte ad susceptiōez grē ⁊ remissiōis
pctōꝝ p diuinā mīicordiā. h Ric. Et qđ ipse
doctissime loqtur. marie egyptiace peccatricis
exēplū roborat ⁊ cōfirmat q̄ ex alexādria vbi
17. annis libidini publice deseruierat discessit
vt iret Hierosolymā cū his q ibāt ad adoran
duȝ crucē xp̄i nō eo ꝓposito vt a turpitudine
sua desisteret: sȝ tñ vt modicū illud bonū ipsa
cū alijs oparet᷑. In itinē nauigādo nautis suū
corpꝰ ꝓstituit. cū tādē hierosolymā aduenisset
terq3 tētās igredi tēplū ⁊ tāq̄3 meretrix repul/
sa: passa a dn̄o tacta se conuertit ad lachrymas
pctā deflere cepit q̄ iā cognoscebat illa abhor/
rebat: illa detestabat: illa āplꝰ nō ꝓseq confir
mabat. clamabat ad dn̄m. Miserē mei q2 pec
caui nimis. clam ibat ad ꝟginē mrēm. Suc/
curre ⁊ tu mihi clemētissima genitrix dei. Ec
ce iā tertio igredi volui eccl'iam: vt adorarem
crucē filij tui in q̄ pepēdit ꝓ me peccatrice: ⁊ vi
liter vt mereor eiecta suȝ. Succurre tu mihi
o fōs pietatis. o mīicordie speculū. ⁊ audiuit
vocē de celo dicētē sibi. Si trāsieris iordaneȝ
salua eris. Qua voce cōfortata iterū ad eccl'iaȝ
accessit: ac eā libē itrauit absq3 ꝯdictiōe: ⁊ cuȝ
lachrymis ⁊ cōpūctiōe cordis deosculata cru/
ce foras ꝓdijt: affuitq3 illi ꝑsona q̄daȝ venera
bilis tot nūmos illi afferēs quot ad tres panes
emēdos sufficere potuere. Quibꝰ ēptis trans
Jordanē petijt. ibi. 17. annis orōni cōtēpla/
tioni ⁊ deuotioni isistēs: tres tñ illos panes
cōsūpsit. Multiplicabant᷑ siquidem ex miraculo
dei: ita q̄ toto illo tp̄e illaȝ cibarūt. Ibi ēt. 17.
alijs annis supuixit sine cibo ⁊ potu grā dei ⁊
cibo celesti recreata. Ibi abbatē zosimā deserta
ꝑcurrētē spū ꝓphetico nouit: noīe ꝓprio eū vo
cauit: bn̄dictionē ab eo petijt: ⁊ vitā suā illi re/
uelauit: postulauitq3 vt scō dn̄ice resurrectio/
nis die ad ripā Jordanis scissimū sacrm̄ dn̄i
ferret: ibiq3 illū expectaret. Distabat locus ille
a Jordanis flumine p dietas triginta. Reces
sit zosimas fecitq3 q̄ Maria humilit᷑ petierat.
⁊ ipa die pasce stās in ripa Jordanis vidit eā
venientē: ⁊ scō crucis signo sup aquā siccis pe/
dibꝰ ambulātē. Et cū ꝑuenisset ad eū reuerē/
tissime cōione suscepta p eādē viā redijt ad lo
cū vñ recesserat. Eadē. n. die p angelos dpor
tata fuit p oēm spaciū illud quo distabat locus
ad quē redijt a Jordane. Sequenti vo anno
ad locū illū zosimas ꝑuēit: viditq3 i terra Ma
riā iacētē corpusq3 eiꝰ exanime. ad caput vero
scripturā quādam dicētē. Sepeli zosima Ma
rie corpusculū q̄ die pasce q̄ a te sacrm̄ venera/
bile suscep migrauit ad dn̄m itellexitq3 q̄ nō
nisi angeli portauerāt eam qñ per. 30. dietas
vna die iter ꝑfecit. Et cū de sepultura eiꝰ solli/
citus zosimas cogitaret. nec haberet modum
effodiēdi terrā vidit leonē ferocissimum ad se
gradiētem q fortiter cepit fodē sepultureq3 lo/
cū cōuenientissime ꝑparauit. In q̄ recōdito cor
pore scē: leo viā suā tenuit: ⁊ zosimas ad suam
cellā redijt in dn̄o consolatus. O admirabilis
bonitas pris nostri dei q̄ non respicit peccata
hoium cū redeūt ad pniam: nō negligit ēt pec
catores ad pniaȝ illustrare si ⁊ ipi bonis ope/
ribꝰ se adiuuare voluerint. Septima vtili/
tas dr̄ cōtinuatio. Valet bonū in mortali pec/
cato factū ad cōtinuādū ⁊ ꝑseuerāduȝ in bona
vita. Facilius. n. pōt ꝑseuerare in bono q bn̄
facere cōsueuit q̄3 q bene facere nūquam didi/
cit. sicut diffusius dixi in tractatu de ꝟtutibus
sermone. 1. c. ij. Hinc sapiens Eccl'. 12. c. ait
Nō ē ei bene q assiduus ē in malo. Octa/
ua vtilitas dr̄ alleuiatio. Posito. n. q̄ qs in
pctō mortali faciēs bonū pp suā ipniam esset
dānatꝰ: ꝟtute illius boni penā fortꝰ sustine/
ret: leuioreȝ ei fieret. Vñ Augꝰ in ench. ait.
tale bonū fac vt tollerabilior fiat dānatō. No
na vtilitas dr̄ glorificatio. Nā si pctōr p pniaȝ
mor᷑ in statu salutis ⁊ p illā obtineat vnum
tñ gdum beatitudinis: in eo gradu erit cū am
pliori gaudio accidētali pp bonuȝ qđ in pctō
mortali fecit: q̄3 si illud omisisset. Animent᷑ er
go oēs ⁊ iusti ⁊ pctōres ad bona opa pp que
pijssimus deꝰ ꝓuocat᷑: ⁊ ipse ēt pctōres equani
miter ferre: eisq3 sua bn̄ficia inumera ipartiri
largiēs h grām ⁊ in futuro gl'iam in qua viuit
⁊ regnat p infinita secula seculoꝝ. Amen.

Feria tertia post dn̄icā in septuagesima de
his q̄ mouere habēt penitētes ad obediēdum
deo. ⁊ qualr̄ oēs hoies studere debent ad ser/
uādum precepta altissimi. Sermo. 3.

Multi sūt vocati pauci vero electi.
Mt̄ vicesimo. et iterum vbi supra. Data est ab
omnipotēti deo suo digito cō/
scripta lex mādatoꝝ ad q̄ obser/
uanda oēs hoies cōuenit: sȝ
paucissimi

paucissimi reperiunt q vt decet tam excelso et gloriosissimo dño obedire velint: nec recte excusare se pñt diuinorum pceptorum transgressores qs oës voces scripturarum excitãt et inuitãt ad obediẽtiã dei. Et qr vt pmissum ẽ in smone pcedẽti merces eterne vite non datur nisi seruantibus dei mandata. icirco in hoc sermone de his q merito iducũt nos ad ferẽdum iugũ obediẽtie diuine ero dictur9: vt sic hi q ad pniam redire se disponunt magis animent ad exequẽda opa bona et eẽ valeãt de numero illorum paucorum q electi erũt. Nõbun9 ergo tria esse illa q nos ad dei obedientiam precipue et principaliter debent animare.

Primum est legis excellentia.
Secundum dei reuerentia.
Tertium obedientie efficatia.

De excellentia mosayce legis: et qre nõ seruat a nobis nisi quo ad pcepta moralia. C. j.

Primũ qd nos aiare et iducẽ dz ad obediẽtiã dei dr legis excellentia. Mãdat qdem nobis et iniũgit suare legẽ excellẽtissimã cõtinẽtẽ pcepta vtutũ: vt dic Alex. de ales in. 3. volumine sũme. Sz p clariori itelligẽtia hui9 ptis tria erũt dubia declaranda. Primuz vtrum lex diuinorum pceptorum sit a bono deo data. Scdm vtrum lex Moysi sit a nobis cõueniẽter obsuata. Tertiũ vtrum in pceptis decalogi sit regula salutis sufficiẽter assignata. Primũ dubiũ declarãdũ vtrum lex diuinorum pceptorum sit a bono deo data: qr lex illa ẽ ea quam Moyses dux pplĩ hebreorum tulit et pmulgauit Et statĩ offerũt se hẽtici asserẽtes illã legẽ esse nõ a deo: sz a principe tenebrarum. Et arguebãt sm qd Aug. dicit in li. 5 aduersariũ legis et pphetarum dicẽtes. Dei psecta sũt opa. sz lex Moysi erat ipsecta. Heb. 7. Nihil ad psectũ adduxit lex: ergo nõ erat op9 dei. Sz scũs Tho. 1. 2. q. 98. rñdit q lex illa p illo tpe bona erat et optima lz ipsecta sit respcũ tpis euangelij et legis grẽ. Q d aũt fuerit a bono deo pbat tripliciter pmo ex Moysi scitate. scdo ex xpi auctoritate. tertio ex legis bonitate. Pmo pbat ex Moysi scitate. Ipe eqdẽ legislator scissim9 et amicus dei fuit amator vitatis et iusticie. sanctior Nũma Põpilio q sm ysidorum. vj. ethimol. leges dedit romanis. et Foronco q grecis. et Mercurio Thermegisto q egyptijs. et ipo Ligurgo q leges tulit Lacedemonijs. de qbus oibus ẽ c. Moyses. di. 7. decretorum. De scitate vero Moysi loquit sapiẽs Eccle. 45. cũ de eo dic. Dilectus deo et hoibus cui9 memoria in bñdictione ẽ. Similẽ illũ fec in glia scõrum et magnificauit eũ i timore inimicorum: et i vbis suis mõstra placauit. Glorificauit eũ in cõspectu regũ et iussit illũ corã pplõ suo et oñdit illi gliam suã In fide et lenitate ipsi9 scm fec illũ et elegit eũ ex oi carne. Audiuit. n. vocẽ ipsi9 et iduxit illũ in nube. Et dedit illi cor ad pcepta et leges vite et discipline. et Nũeri. 12. c. d eo dr. Erat Moyses vir mitissim9 sup oẽs hoies q morabant in terra. Et Exo. 34. recitat historia qlit Moyses ieiunãdo. 40. dies. et. 40. noctes legẽ accepit a dño. et Act. 7. Stephan9 leuita accusantib9 eũ qsi male sensisset de lege et de Moyse rñdebat. d. Moyses fuit grat9 deo et erudit9 in oi sapiẽtia egyptiorum potẽs in vbo et in opib9 suis et isra. Hic ẽ Moyses de q dixit de9 filijs isrl. Prophetã vobis suscitabit de sratrib9 vris tãq3 meipsũ audiet. Et isra. Accepistis legẽ in dispositiõe ãgelorum. Et Gal. 3. aplus inqt. Lex data est p ãgelos i manu mediatoris. 2° probat q lex Moysi a bono deo fuerit data ex xpi auctẽ. nã Math. 5. d. Non veni soluẽ legẽ sz adimplere. Si igitur fuisset lex a principe tenebrarum nõ impleuisset eã. Et luc. 2. dr. Postq3 ipleti sũt dies purgatiõis Marie sz legẽ moysi: tulerũt illũ in hierusalẽ vt sisterẽt eũ dño sic scriptũ ẽ in lege dñi. Et Luc. 16. Hñt moysẽ et pphas: audiãt illos. Et Luc. vlt. c. Necesse est ipleri oia q scripta sũt i lege moysi et pphis et psalmis d me. Et apli sciẽtes volũtatẽ xpi de lege Moysi eis pdicata illã cõmendarũt. Vñ Paul9 ad Ro. 7. ait. Lex qdez scã et mãdatũ scũ est. Et. 1. Thi. p. Scim9 aũt qr bona ẽ lex siqs ea iuste vtat. 3° pbat q lex fuerit bona ex legis bõitate: qr lex illa hoies ordiabat ad bonũ: illud pcipiẽdo et malũ phibẽdo. nõ eni diabol9 legẽ tulisset p quã hoies fierẽt bõi et diabolus ipe eẽt cõfũdẽd9. Scdm dubiũ declarãdũ erat. vtrũ lex Moysi sit a nobis cõueniẽter obseruata. Et vr q nõ: qr nos illi9 legis sum9 manifestissimi violatores. nã in lege illa multa dant pcepta q nõ obsuant a nobis. vtputa pceptõe de scificatõe sabbati Exo. 20. d celebratõe scẽ ophegie pasce. pẽtecostes. et de esu agni pascalis. de lapidatiõe filij inobediẽtis. mulieris adultere: et violãtis sabbatũ: ac de alijs oib9 de qb9 habet i li. Leuit. Nũerorum. et Exo. in plurib9 capl'is. Si lex illa bõa erat: et xps illã impleuit: ea faciẽs que et iudei faciũt psceuerãter: quõ possunt ea xpiani dimittere absq3 peccato. Ad hãc difficultatẽ

banc difficultatez ego .video ſm Alex. de ales
in. 3. volumine ſume. Et Tho. 1. 2. q. 99. q̄ i
lege Moyſi tria erāt genera p̄ceptoꝝ. iudicia
liū. Cerimonialiū. Moraliū. primo in lege il/
la erāt p̄cepta iudicialia qbus plectebantur de/
linquentes ⁊ puniebantur rei. Sed ſeueri/
tas talium preceptorum finem habuit in aduē/
tu ihū xp̄i redēptoris: p quē facta ē pax iter de
um ⁊ hoies pctōres. Ex hoc inqt Hieronim⁹
ad Damaſuz papā de filio ꝓdigo. Lex qppe
iuſticie tenax clemētiā nō hēbat: ſed qcūqz ad/
ulter fraudatoꝛ homicida: ⁊ vt breuiť dicā moꝛ
tali crimine detinebať nulla venia pnie laxabať
a crimine. oculū ꝓ oculo: dētē ꝓ dēte: aiam ꝓ
aia videbať exoluē. ſʒ miſit de⁹ filiū ſuū natū ex
muliere ſcīā ſub lege: q auſteritatē legis euan
gelij gr̄a tēperauit. vñ apl's ecclijs ſcribens.
Gr̄a inqt vobis ⁊ pax a dō p̄re ⁊ dño ihū xp̄o
gr̄a que nō ex ꝓmerito retributa ē: ſed ex donā/
te cōceſſa. Pax vō qua deo recōciliati ſumus
habētes ꝓpitiatorē dñm nr̄m ihm xp̄m: ⁊ ip̄e
ē ꝓpitiatio ꝓ pctis nr̄is. h ille. Jō dicēdum q̄
p xp̄m dñm liberati ſumus ab onē iudicialiuz
p̄ceptoꝝ ⁊ a timore penaꝝ legis que nō obli/
gabāt q̄ꝫtum ad hoc niſi vſqz q̄ xp̄s veniſſet: q
adultere dixit Joh. 8. c. Nec ego te cōdēnabo
vade ⁊ ampli⁹ noli peccare. ſcdo in. l. erāt p̄cep
ta cerimonialia de qb⁹ ſcribiť Exo. 18. c. Eſto
pplo in his q̄ ad eū ſūt. oñdaſqz ei cerimonias
⁊ ritū colēdi. hec p̄cepta continebāt oia ad dei
cultuz ptinētia. de qbus in tractatu de legibus
deō dāte tractabo diſtincte. Jdeo nūc ſufficit ð
clarare q̄re illa obſeruare p̄termittimus. Et di
co q̄ id facimus rōnabiliter ⁊ abſqz pctō: qm̄
oēs cerimonie veteris legis vmbra erāt ⁊ figu
ra eoꝝ q̄ per xp̄m erant gerēda. ideo aduenie/
te vitate ceſſat figura. vnde apoſtolus ad heb.
10. dicebat. Vmbrā habēs lex futuroꝝ bono/
rū nō ip̄am imaginē rex. Vmbra ſiqdem mi/
nus ē q̄ꝫ imago tanq̄ꝫ imago ptineat ad nouaz
legē: vmbra ad veterē. Et iterum Col. 2. Ne
mo vos iudicet in cibo aut in potu: aut in pte
diei feſti: aut neomenie: aut ſabbatoꝝ que ſunt
vmbra futuroꝝ. Et Aug. in. 7. li. de ciui. dei
c. 32. de hac re ſic pulchre loquiť. Oēs. n. nō
ſolum ꝓphetie que in vbis ſunt nec tm̄ p̄cep/
ta vite que moꝛes hoium pietatēqz cōformant
atqz illis lr̄is cōtinenť verum ēt ſacra ſacerdo/
tia: tabernaculū ſiue tēplum: cerimonie ⁊ dies
feſti: ⁊ oia alia que ad eā religionem ptinent q̄
deo debetur: ⁊ grece ꝓprie latria diciť. ea ſigni
ficarūt ⁊ ꝓnunciauerūt que ꝓpter eternam vi
tam fidelium ipleta in xp̄o credimus impleri:
cernimus: ⁊ iplenda cōfidimus. h ille. Sʒ cō
tra arguere poſſumus: q: cerimonie veteris le
gis nō ceſſauerūt in xp̄i aduētu. Primo q:
Baruch. 4. diciť. Hic ē liber mādatoꝝ dei:
⁊ lex que ē in eternū: ſed ad legē ptinebant ce/
rimonie: ergo durature erāt: i eternū. Scdo
obijciť: q: oblatio leproſi mūdati ad legis ceri/
monias ptinet: ſed etiam in euāgelio precipiť
leproſo mūdato vt huiuſmodi oblationes offe/
rat: ergo cerimonie legis veteris nō ceſſaue/
runt xp̄o veniēte. Tertio obijciť ex eo q̄ cir/
cūciſio erat iſtituta in ſignū fidei Abrahe. ob/
ſeruatio aūt ſabbati ad recolēdum beneficium
creationis. ⁊ alie ſolēnitates legis ad recolen/
dum alia dei bñficia: ſed fides Abrahe ē ſem/
per imitāda etiam a nobis: ⁊ beneficium crea
tionis: ⁊ alia dei beneficia ſemp ſunt recolen/
da: ergo ad minus circuncitio ⁊ ſolēnitates le
gis ceſſare nō debuerunt. Reſpōſio ad hec
oia ſm Thomā. 1. 2. q. 103. Ad primum q̄
lex vetus diciť eſſe in eternum ſm moralia q/
dez ſimpliciter ⁊ abſolute. ſm cerimonialia ve
ro q̄ꝫtum ad veritatem p ea figuratā. Ad ſe
cūdum dicēdum q̄ myſteriū redemptionis hu
mani generis cōpletuz fuit in paſſione xp̄i. vñ
tunc dñs dixit. Cōſumatum ē. Joh. 19. ideo
tūc totaliter debuere ceſſare legalia iam verita
te eoꝝ cōſumata. in cui⁹ ſignū in paſſione xp̄i
velum tēpli ſciſſuz ē. Math. 27. ⁊ ideo ante
paſſionē xp̄o p̄dicāte ⁊ miracula faciēte curre/
bat lex ⁊ euāgelium: q: iam myſteriuz xp̄i erat
icboatum: ſed nūdum cōſumatū. ⁊ pp hoc mā
dauit dñs ante paſſionē ſuā leproſo vt legales
cerimonias obſuaret. Poſt paſſionem vero
xp̄i vſqz ad tps euāgelij diuulgati legalia cuz
euangelio currebāt: non ð necceſſitate: ſed ex
q̄dam congruitate nō ſcandalizarenť iudei. iō
Paulus circuncidit Timotheū qui ex matre
iudea erat. Titum vō quia ſimpliciter erat gēti
lis circūcidere noluit vt in circūciſione Timo
thei oñderet ſacra legalia non debere danna
ri. ⁊ in hoc q̄ Titum circuncidere noluit oñde
re ea non eſſe neceſſaria. Poſt diuulgatuz āt
euangelium ſunt oia prohibita et moꝛtifera.
Concoꝛdat his Alex. in. 4. volumine ſumme
⁊ Ric. i. 4. d. i. Ad tm̄ obiectum ſic rñdit
Tho. q̄ fides Abrahe fuit commēdata in hoc
quod credit diuine promiſſioni de futuro ſemi
ne in quo benedicerentur oēs gētes: ⁊ iō quā

bū hec erat futuruꝫ oportebat protestari fidē. Abrahe in circuncisione. ſꝫ poſtq̄ iā hoc ē ꝑ/ fectū oportet alio ſigno declarari. ſ. babtiſmo: q in h̄ circūſione ſuccedit. ſm illud apli. Col. 2.c. Circūciſi eſtis circūſione nō manifeſta: ſꝫ in circūſione xp̄i cōſepulti et in babtiſmo in q̄ ⁊ reſurrexiſtis ꝑ fidē opationis dei. h̄ ille. De ſabbato aūt qð ſignificabat primā creationē di cimus: q: mutatū ē in diē dñicū in quo cōme/ morat̄ noua creatura ichoata in reſurrectione xp̄i. Siliter alijs ſolēnitatib⁹ veteris legis no ue ſolēnitates ſuccedūt: q: bñficia illi pplo ex/ hibita ſignificāt bñficia nobis ꝑ xp̄m conceſſa vñ feſto paſce ſuccedit feſtū paſſionis xp̄i ⁊ re ſurrectionis. Feſto pēt. in quo data fuit vetus lex ſucceſſit feſtū pēt. in quo data fuit lex ſpūs vite. Feſto neomenie ſuccedit feſtuꝫ btē vgi/ nis in qua primo apparuit illuminatio ſo'is. i. xp̄i ꝑ copiam grē. Feſto tubaꝝ ſuccedūt feſta apoſtoloꝝ. Feſto expiationis ſuccedunt feſta martyꝝ ⁊ cōfeſſoꝝ. Feſto tabernaculoꝝ ſucce dit feſtū cōſecrationis eccl'ie. 3⁰ in lege Moy ſi erāt p̄cepta moralia: de qbus dr̄ Eccle. 17. Addidit illis diſciplinam ⁊ legē vite hereditā uit illis. vbi glo. ait. Diſciplina ē eruditio mo rum. Talia ergo p̄cepta moralia a nobis obſ/ uari debēt: que Exo. 20. c. cōmemorant̄. Et h̄ duratura erunt vſq; ad copletū numerum ele ctoꝝ. Tertium dubiū declarāduꝫ erat. vtꝝ in p̄ceptis decalogi ſit regula ſalutis ſufficien ter aſſignata. nā exo. 20. c. Exodi colliguntur tm̄ decem mādata. videlicet. Primū. Nō ha bebis deos alienos. Scd̄m. Nō aſſumes no mē dei tui in vanū. Tertium. Memēto vt di em ſabbati ſcifices. Quartuꝫ. Honora prēm tuum ⁊ mr̄em tuam vt ſis lōgeu⁹ ſup terraꝫ. Quintū. Nō occides. Sextum. Nō mecha/ beris. Septimum. Nō furtū facies. Octauū Nō loq̄ris ꝯ ꝓximum tuū falſum teſtimoniū. Nonuꝫ. Nō cōcupiſces domū ꝓximi tui. De cimum. Nō deſiderabis vxorē eius. In qb⁹ p̄ceptis plene cōtinent̄ oia ꝑ que poſſ̄t homo eternā ſalutē accipere. Qm̄ vt inqt. Boñ. in 3. di. 37. Ois lex mādat iuſticiā que cōiter di cta nil aliud ē niſi vt hō ſit ad deū ⁊ ad ꝓximū ordinatus. vnde Luce. x. ⁊ Math. 22. Xp̄s dixit. Diliges do. d. t. ⁊ ꝓ. t. ſicut teipꝫ: i his duob⁹ p̄ceptis tota lex pendet ⁊ ꝓphete. Ex h̄ Moyſi date fuerūt due tabule lapidee. i quaꝝ prima cōtinent̄ mādata ad deū nos ordināntia in ſcd'a mādata nos ad ꝓximū ordināntia. Suf

ficiētia vero mandatorum prime tabule ſumi pōt tripliciter. ex pte obiecti. ex pte ſubiecti. ex parte actus medij. Primo ſumit̄ ex pte ob iecti ſic. naꝫ cum in deo ſint tres ꝑſone: ⁊ tria appropriata: ⁊ triplex genus cauſe ſm q̄ cōpa rat̄ ad creaturā: triplex ē p̄ceptum ſm q̄ crea tura rōnalis ordinari hꝫ ad deuꝫ. nam ſm rō/ nem maieſtatis que appropriat̄ patri ⁊ cōue/ nit deo: ſm q̄ ē cauſa efficiēs creature ordina tur ꝑ illud p̄ceptum. Nō habebis deos alie/ nos. ſm rōnem veritatis que appropriat̄ filio ⁊ cōuenit deo: ſm q̄ eſt cā formalis ⁊ exēpla/ ris creature ordinat̄ ꝑ illud. Nō aſſumes no/ men dei tui in vanū. ſm rōem bonitatis q̄ ap propriat̄ ſpiritui ſcō: ⁊ cōuenit deo ſm q̄ ē cā finalis: ordinat̄ hō ꝑ illud p̄ceptum. Memen to vt diem ſabbati ſanctifices. ita vt ꝑ hec tria ſubiaceat ſumme maieſtati. credat ſūme veri/ tati: ⁊ adhereat ſūme bonitati. Scd̄o ſumit̄ ſufficiētia ex pte ſubiecti ordinabilis: qð ē aīa rōalis in q̄ ē triplex vis motiua ſm quā hꝫ in deū ordinari. vꝫ rōalis. cōcupiſcibil'. ⁊ iraſcibi lis. Mādatum de adoratiōe reſpicit ipaꝫ ira/ ſcibilem. mādatum vero ſm ipam rōnalem: ⁊ mādatū tertium de ſcificatione ſabbati reſpicit ipam cōcupiſcibilē. Tertio ſumit̄ ſufficiētia ex pte actus medij. Triplex. n. ē act⁹ ſm quē hꝫ hō in deū ordinari. vꝫ cordis oris: ⁊ opis. Penes actū operis attendit̄ primū mādatum de adoratiōe. Penes actū oris attēdit̄ ſm mā datū quo ꝓhibet̄ falſa inuocatio nōis diuini. ſꝫ actū cordis attēdit̄ tertiū mādatum: in q̄ p̄cipit̄ ſcificatio mētis. ⁊ ſic mādata ad deū nos diri/ gēntia ſufficiētiſſime tradita eſſe cōſtat. Suffi ciētia aūt mādatoꝝ ſcd'e tabule hri pōt ex parte act⁹ medij. nā ad ꝓximū ordinari bēmus ſm bñficētiā ⁊ ſm inocētiā. i. vt ei bñficiamus ⁊ illi nō noceam⁹. q̄ ſunt duo p̄cepta iuris natu re. de qbus dr̄ diſ. i. decretoꝝ. c. i. Jus natu/ rale ē qð in lege ⁊ in euangelio cōtinet̄ q̄ q̄ſq; iubet̄ alij facē q̄ ſibi vult fieri: ⁊ ꝓhibet̄ alij in/ ferre qð ſibi vult fieri. Vnde xp̄s in euāgelio Oia q̄cūq; vultis vt faciāt vobis hoies ⁊ vos facite illis. h̄ ē. n. lex ⁊ ꝓphe. Scd̄m bñficētiā igit̄ ordinat̄ hō ad ꝓximū ꝑ illud p̄ceptū. Ho nora prēm tuū ⁊ mr̄em tuaꝫ. ſm inocētiā vo neceſſe ē triplicem ordinē obſeruare. ſ. operis oris. ⁊ cordis. i. vt ꝓximo nō noceamus. non ope. nō ore. nō corde. Nocere aūtq̄s pōt pro/ ximo ſuo tripliciter ope. Aut in ꝑſona ꝓpria ⁊ hoc ꝓhibet̄ ꝑ illud p̄ceptū. Nō occides. Aut

in ꝑſona

in ꝑsona cōiuncta. ⁊ ꝓ hoc est illud p̄ceptum.
Nō mechaberis. Aut in possessione terrena
⁊ ꝓ hoc ē aliud p̄ceptū. Nō furtū facies. Se-
cūdo pōt ꝓximo nocumētū īferri ore: ⁊ ad id
reprimēdū dat̄ illud p̄ceptū. Nō loq̄ris ꝯ ꝓxi
mū tuū ⁊c̄. Tertio s̄m actū cordis ꝓxim⁹ ledi pōt
Aut cōcupiscēdo ei⁹ vxorē: ⁊ sic ē illud p̄cep-
tū. Nō cōcupisces vxorē ei⁹. Aut iordinate d̄
siderādo ei⁹ bona tp̄alia. ⁊ de hoc dat̄ vltimū
p̄ceptū. Nō cōcupisces rē ꝓximi tui. ⁊ sic pa-
tet sufficiētia mādatoꝝ. Sed statim ē q̄ obijciat
⁊ dicat ꝙ cū septē sint capitalia pctā: ⁊ nō nisi
dē duob⁹ fiat ꝓhibitio. s. luxuria: ⁊ auaricia. ni
hilq̄ȝ dicat̄ de supbia: de accidia: de gula: de i-
nuidia: ⁊ de iracūdia. Aut ergo ista nō sūt pctā
aut regula p̄ceptoꝝ deficiet: q̄ȝ illa nō ꝓhibet
Rn̄det dn̄s. Bon̄. ꝙ oia h̄ pctā ꝓhibent̄ in p̄
ceptis decalogi iplicite. Nā supbia ꝓhibet̄ in
adoratiōe dei. Inuidia ⁊ ira i fuga homicidij
Accidia in scificatione sabbati: ⁊ gula in dete
statione luxurie. Luxuria aūt ⁊ auaricia ꝓhibē
tur explicite pp̄ maiorē ꝓnitatē quā ad illam
oēs vniuersalr̄ hn̄t. Et pp̄ dcā asserit Bon̄. ꝙ
in oibus p̄ceptis qn̄ de⁹ explicite aliqd ꝓhibet
iplicite p̄cipit ei⁹ ꝯriū. ⁊ qn̄ aliqd explicite p̄-
cipit iplicite ꝓhibet ei⁹ ꝯriū. Est igit̄ p̄cep-
toꝝ decalogi regula cōpendiosa breuis ⁊ sua-
uissima cōtinēsq̄ȝ oia ad salutē spectātia. Ab
eius obligatione nullus excipit̄: sed oēs illam
seruare tenent̄. Verūtn̄ dolēdū puto de xp̄ia
norum ignauia ignorātiaq̄ȝ multoꝝ q̄ nō tn̄
p̄cepta dei trāsgrediunt̄: veꝝ ēt illa scire nō cu
rāt. Hi sunt q̄ si īterrogent̄ que ⁊ quot sūt le-
gis p̄cepta rn̄dere minime scient. O vere de-
testabilis cecitas. o rep̄hensibile malum. o dā
nabilis deniq̄ȝ negligētia. Verificat̄ certe in
talibus illud Osee. 4. c. Audite vbum dn̄i
filij israel. q̄ȝ iudiciū dn̄i cum habitatorib⁹ ter-
re. nō ē veritas: nō ē misericordia: ⁊ nō ē scia
dei in terra. Maledictū. n. ⁊ mēdaciū: homi
cidium: ⁊ furtū: ⁊ adulterium inundauerunt.
Sāguis sanguinem tetigit: pp̄ hec lugebit ter
ra: ⁊ ifirmabit̄ ois q̄ habitat in ea. h̄ ille. Que
enim cōfusio ꝗ verecūdia iesse dȝ ignorātib⁹
salutis sue regulā: cū sciāt tot cātilenas varias
tot inutilia ⁊ curiosa: ⁊ illud qđ dei seruitium re
spicit dei honorem deiq̄ȝ obediētiam adiscere
nolunt.

Qđ oēs debēt ꝓmpto aio seruare p̄cepta
dei ob reuerētiam diuine maiestatis. ⁊ quare
deus hoiem obligauit ad illa. Cap. ij.

Ecūdū qđ nos aiat ⁊ iducit ad obe-
diētiā dei dr̄ dei reuerētia. Dictat eq
dē ip̄a natura reuerētiā exhibēdā fo
re summo imperatori celi terre angeloꝝ ⁊ hoiū
oiumq̄ȝ creaturaꝝ. Hoc aūt maxime fit cū oia
mādata fiunt̄ ad q̄ ip̄e hoies ligauit rōabilit̄
maxime pp̄ tria. Primo pp̄ auxiliationē. Se
cūdo pp̄ iustificationē. Tertio pp̄ humiliatio-
nē. Primo de⁹ rōabiliter obligauit hoies ad
obs̄uātiā mādatoꝝ pp̄ auxiliatiōem: vt sic au-
xiliū hēret liberū arbitriū qđ poterat a bono de
ficē ⁊ in malū declinare. Nā vt inqt Hiero⁹
ad Demet. v. Vtrū q̄ nos posse voluit opti-
mus creator: sed facē tn̄ qđ ipetrauit. Et si ob
ijceret̄ ꝙ obligatio repugnat libertati. Et vt
Aug⁹. dicit sup ea Gen. ad lram. Melius
iudicauit hoies q̄ ei liberaliter deseruirēt. Si er
go a p̄ncipio de⁹ reliqt hoiem in manu cosilij
sui dādo ei libertatē arbitrij: vr̄ ꝙ nullo mō de
buerint addē obligationē p̄cepti. Rn̄deri pōt
s̄m Bon̄. ꝙ obligatio ad bonū nō repugnat li
bertati simplr̄: sed repugnat libertati peccādi.
Quāto aūt q̄s magis iheret vtutib⁹ ⁊ euitat
pctā: tāto liberior esse censet̄. qđ plene ōndi in
sermone p̄ de vtutib⁹. Et h̄ expsse asserit
Tulli⁹ in padoxis. Dictū inqt ē ab eruditissi-
mis neminē nisi sapiētē liberū esse. nā cū ser-
uitus sit obediētia fracti ai atq̄ȝ abiecti ⁊ arbi-
trio suo carētis: q̄s neget oēs leues: oēs cupi
dos: oēs deniq̄ȝ iprobos eē s̄uos. h̄ ille. Se
cūdo de⁹ rōabiliter obligauit hoies ad obs̄uā
tiā p̄ceptoꝝ pp̄ iustificationē. Decēs nāq̄ȝ est
iustū iudicē s̄m merita retribuere: sed meritū
⁊ demeritū nō hȝ locū vbi nulla cadit obligatio
legis: q̄re cōueniēs fuit vt de⁹ hoiem cui cōtu
lerat liberū arbitriū s̄m iusticiā remuneraret.
Qđ si obijceret̄ ꝙ maioris liberalitatis ē dare
aliqd sine merito q̄ȝ cū merito: ⁊ de⁹ ē libera-
lissim⁹: ergo vr̄ ꝙ debuit hoi dare btitudinē
sine merito: ⁊ p̄ ꝯn̄s sine mādatoꝝ obligatiōe.
Dici pōt ꝙ lȝ h̄ veꝝ sit ex pte dei dātis btitu-
dinē sine merito. nō tn̄ ē tāte glīe ⁊ excellētie
ex pte suscipiētis. Et qm̄ dn̄s i cōferēdo p̄miū
nō tn̄ attēdit sue liberalitatis manifestatiōē: s̄
mo ēt ⁊ glīe nr̄e ꝓmotiōē. hinc ē ꝙ maluit no
bis dare etnā btitudinē p̄ ipletiōem mādatoꝝ
⁊ meritū obie q̄ȝ nullo merito p̄cedēte: neq̄ȝ
ppea merita nr̄a d̄rogāt diuie libalitati: q̄ȝ de⁹
remunerat vltra cōdignū. Ob qđ hiero⁹ i qđā
h⁹ ad Helbidiā exclamat. d. O q̄ta btitudo
ꝓ puis maȝ recipe: etna ꝓ breuib⁹: ꝓ mōtu

ris sp viuētia: ⁊ hře deū debitorē: Et idem ad
Celantiam iquit. Quid tā igratū, quid tā sup
bū videri pōt qȝ aduersus ei⁹ viuere voluntatē
q ió aliqd ipat vř cās hēat remunerandi. Ne/
qȝ. n. obsequij nři de⁹ idiget: sȝ nos illi⁹ idige/
m⁹ ipio. hec ille. 3° rōabiliter de⁹ obligauit
hoies ad obseruāda mādata ꝓpter hūiliatōm.
Decēs nāqȝ erat vt hō deū cognoscēt supiorē
⁊ dñm suū: se āt, huū ⁊ iferiorem. Et si ad eius
famulatū cūcta mouēt eiqȝ obediūt: vt isēsibia
lia elemēta: tra. aq̄. aer. ignis. planete. herbe. ar
bores. ⁊ peccora. cāpi. fōtes. flumia. maria. vo
lucres celi. pisces maris. sol. lūa. ⁊ stelle. ⁊ ce/
lestia corpa: q̄nto magis hō sui creatoris iperio
parere dȝ. Sȝ heu heu: qꝛ i ordine creaturarū
nulla ē tā ꝓteruar tā ṗ sūptuosa tamqȝ temeraria
ad cōtēnēduȝ deū qȝ igratissim⁹ hō. Qꝛ vt ait
Aug⁹ ad hēmitas. Ad nutū dei sol sua via ñ
deuiat. nō luna. nō stelle. Cāpi decorant flori
b⁹. frōdib⁹ crispat silua. in nemore citharizat
auicola. Insensibilia ⁊ irrōnabilia obediūt dō
sol⁹ hō dei volūtati resistit. h ille. Expgiscimi
ni itaqȝ o pctōres ⁊ audite loquētē deū Deu/
tero. 4. c. dicētēqȝ. Custodite mādata mea q̄
ego p̄cipio vob. ⁊ hr ẋp̄s de⁹ nř Joh. 14. dice/
bat. Si diligitis me mādata mea fuate. Qđ
deo ē obediēdū: qꝛ p obediētiā assequit hō bo
na tpalia: spūalia: ⁊ eterna. Capitulum. 3.

Ertiū qđ nos iducē dȝ ad obediēdū
t deo ē obediētie efficacia. Est qdē obe
diētia efficacissima ad ipetrādū ma/
xime tria bona. Primum tpale. scđm spūale.
Tertiū etnale. Prio obediētia ē efficax ad ipe
trādū bonū tpale. s. ꝓspitatē ⁊ rez tpaliū abū/
dātiā. Qđ imortalis de⁹ Leuit. 26. sic declara
uit. d. Si in p̄ceptis meis ābulaueritis ⁊ mā
data mea custodieritꝭ ⁊ feceritꝭ ea: dabo vobis
pluuias tpib⁹ suis. Terra gignet germē suuȝ
⁊ pomis arbores replebunt. App̄hēdet messi
um tritura vindemiā: ⁊ vindemia occupabit
semētē. ⁊ comedetis panē vřm in saturitate: ⁊
absqȝ pauore habitabitis in terra vřa. Dabo
pacē in finib⁹ vřis: dormietis ⁊ nō erit q exter
reat. Auferā malas bestias: ⁊ gladi⁹ nō trāsi/
bit i fines vřos. Persequimini inimicos vřos
⁊ corruēt corā vobis. ꝑsequent qnqȝ de vřis
centū alienos: ⁊ cētum ex vobis decez milia:
Cadēt inimici vři in cōspectu vřo gladio. Re
spiciā vos ⁊ crescere faciā ⁊ multiplicabimini
Et firmabo pcm meū vobiscum. Comedetis
vetustissima veteꝝ: ⁊ vetera nouis supueniē/
tibus ꝓijcietis. Ponā tabernaculum meum
in medio vři ⁊ nō abijciet vos aia mea. Am/
bulabo iter vos ⁊ ero vester de⁹. vosqȝ eritis
ppl's meus. h ibi. Hec sunt ꝓmissiones q̄s au
diuimus a deo factas in qbus tpalia bōa offe
runt possidēda obfuantibus dei mādata. Sȝ
ecōtra inobediētibus in dcō. c. sic de⁹ oipotēs
cōminat. d. Si spreueritis leges meas ⁊ iudi
cia mea cōtēpseritis: vt nō faciatis ea q̄ a me
cōstituta sunt ⁊ ad irritū pducatis pactū meuȝ:
ego h quoqȝ faciā vobis. Visitabo vos velo/
citer egestate ⁊ ardore q cōficiat oculos vřos:
⁊ cōsumat aias vřas. frustra seretis semētem
q̄ ab hostibus deuorabit. Ponā faciē meam
ↄ̄ vos ⁊ corruetis corā hostibus vřis ⁊ subij/
ciemini his q oderūt vos: fugietisqȝ nemine p
sequēte. Si aūt nec sic obedieritis mihi: ad/
dā ad correptiōes vestras septuplū pp peccata
vestra ⁊ cōterā supbia duritie vestre: daboqȝ
vobis celū desup sicut ferrū ⁊ terrā eneā. Cō/
sumet icassuȝ labor vř: nō ꝓferet terra germē
suū: nec arbores poma p̄bebūt. Si ābulaueri
tis ex aduerso mihi: nec volueritis audire me
addā ad plagas vřas vsqȝ in septuplū pp pec/
cata vestra. Immittā i vobis bestias agri que
cōsumāt vos ⁊ peccatora vřa: ⁊ ad paucitatem
cūcta redigāt deserteqȝ fiāt vie vře. Quod si
nec sic volueritis recipe disciplinā: sȝ ābulaue
ritis ex aduerso mihi: ego quoqȝ cōtra vos in
cedā ⁊ pcutiā vos septies pp pctā vestra: idu/
cāqȝ sup vos gladiū vltorē federis mei. Cū
qȝ cōfugeritis i vrbes mittā pestilentiā i me/
dio vři ⁊c. ibi 2° obedientia ē efficax ad ipe/
trādū bonū spūale dei. s. grām amicitiā ⁊ beni
uolentiā. Hec fuit illa decora virtus pp quaȝ
Abrahā meruit audire angeluȝ sibi. d. Per
me metipm iuraui dicit dñs: qꝛ fecisti rē hāc
⁊ nō pepcisti filio tuo vnigenito pp me bñdicā
tibi ⁊ multiplicabo semē tuū sicut stellas celi:
⁊ velut arenā q̄ ē in littore maris. Posside/
bit semē tuū portas inimicoꝝ suoꝝ. ⁊ bñdicē
tur i semine tuo oēs gētes terre: qꝛ obedisti vo
ci mee. Grāde mirādūqȝ obsequim deo p̄sti/
tit Abrahā: vt ei obediret: sȝ maiora cōsecu/
t⁹ ē diuine liberalitatis bñficia. Tētauit siqdē
de⁹ illū. sicut scribit Gen. 22. i. expiētiā fecit
fm Nico. de lira. nō pp se sȝ pp alioꝝ exem/
plū: vt filiū suū dilectū ⁊ vnigenituȝ imolaret
in mōte: qđ vtiqȝ grauissimū erat iperium. p̄
qꝛ iniungebat ei vt re sibi carissima se p̄uaret
Scđo qꝛ filiū suū occidit ⁊ mori violēta mor
te paterē

te pateret. Tertio q ad hoc exequendū ꝛ cō/
mittendū suis ꝓprijs manib⁹ astringebat. 4°
q2 filius ille vnigenitus erat: neqꝫ aliū ex libe/
ra vxore filiū habebat. 5°. q2 miraculose illū
genuerat senex iā centū annoꝝ cū vxore vetu/
la ꝛ sterili. 6°. q2 magna promissio facta erat
Abrahe de ipso. 7° q2 ipse Jsaac solatium erat
matri sue: ꝛ baculus senectutis patris. 8°.
debebat cū nō solū occidere: sꝫ etiā in igne vre
re. 9°. q2 noluit deus cū statim audito prece/
pto illud pficere: sed triduo pseuerare quousqꝫ
venirent ad mōtē ad quē potuissent citius ꝓ/
perare. Sed ideo deo volēte vsqꝫ i tertiū diem
ibidē nō puenerūt: vt sic magis lucesceret fir/
mitas voluntatis Abrahe: fm Nico. de lira.
Unde ꝛ glo. Gen. 22. ait. Nō est iussus abra
hā statim occidere filiū: sed p triduū ducere ad
imolationis locū: vt longitudine tpis tentatio
augeretur ꝛ crescentib⁹ curis paterna viscera
cruciarent. Accepto itaqꝫ precepto taꝫ difficili
Abrahā nō se excusauit nec precepti cām inter
rogauit: neqꝫ in eius executione filij blādiētis
dulci piētia mutatus est a ꝓposito. Ibāt simul
erātqꝫ cū eis duo famuli domus q ligna incide
rant p holocausto. ꝛ die tertio remanentib⁹ il/
lis cū asino tulit Abraham ligna ꝛ iposuit sup
Jsaac filiū suū: qui fm Josephū agebat tūc an
nū. 25. ipse vo Abrahā portabat in manibus
suis ignem ꝛ gladiū. O q̄ꝫ reuerenter cū pge/
rent duo simul dicebat Jsaac patri suo. Ecce
ignis ꝛ ligna vbi est victima holocausti. O q̄ꝫ
ardenti rn̄debat ei pater seipsum supans: seipsū
vincens. Dn̄s prouidebit sibi victimā holo/
causti fili mi. voluntate sensualitatis forte secū
tacite colloquente atqꝫ dicente. Tu es victima
quem ego ꝓprijs manibus interficiam: quem
adurā super altare vt satisfaciā deo nr̄o. O qua
le spectaculū. o quale vtutis exemplū mēte ispi
cere illos: postq̄ꝫ venerūt in mōtē: postq̄ꝫ ibi cō
struxerunt altare: postq̄ꝫ deniqꝫ sup illud ligna
cōposuere. Jnquit. n. Josephus in pmo anti/
quitatū li. q Abrahā anq̄ꝫ filiū ligasset aduoca
uit illū ad se: dixitqꝫ illi. O puer quē innume/
ris votis optaui a deo mihi cōferri: ꝛ dū pue/
nisses ad vitā nihil ē q ꝓ alimēto tuo nō feci.
Neqꝫ me feliciorē magis arbitrabar q̄ꝫ cuꝫ te
ad hāc viderē etatē successorē mei principatus
relinquere. Cōgaudebā: q2 dei voluntate tuus
pr̄ sum fact⁹. denuo fm eius placitū te repenā
Hanc fortiter porta dicationē. Deo nā[illegible]
do q mihi per oia placidus fuit ꝛ suffraga[illegible].

Natus ergo morere nō cōi mō hac vita egre/
diens: sꝫ a patre ꝓprio oblatus cūctoꝝ ob legi
timū sacrificiū. Reor. n. q2 te dignū iudicaue/
rit non egritudine nec bello. nec qualibet alia
passione que solet hoib⁹ accidere: hac vita libe/
rare: sꝫ cū igni ꝛ sacrificij tuaꝫ aiam suscipe: et
apud se retinere. Eritqꝫ de cetero mei curā ha
bens senectutē regens: qua gratia te maxime
nutriebā Auditis his: Jsaac humili voce pa/
tri rn̄dit. O pater mi colēdissime rē audio grā
dem ac durā. Asseris te patrē meū velle me ꝓ
prijs manib⁹ interficere ꝛ igne adurere vt obe
dias deo. Doleo nempe grauissime iuuentutis
mee florē amittere. Doleo patris mei me dili/
gentis expiri in me gladiū seuientis. Doleo in
super tali mō deserere dilectā matrē ꝛ te pr̄em
meū cui paterā in hac senectute sua in oib⁹ sub
uenire. O care genitor. o pr̄ amātissime cre/
debā me esse baculū senectutis tue ꝛ ecce mihi
dicis vt fortiter ferā mortē p te mihi inferēdā.
O inaudita res. o admirādū nouū quo visce/
ra mea cōmouent: aia turbat: ꝛ cor vndiqꝫ ve
xatur angustia. Verūtamē pr̄ mi dulcissime:
q2 sic placet deo ita fiat. Et si nūquā hoc fieri il
le mādasset ꝛ tu tm̄ iuberes adhuc ꝓmptissi
mus obedirē. nō fugiā a tua piētia. nō me dfen
daꝫ. ꝛ huiusmodi vbis ꝓstrauit se in terrā: pa
tremqꝫ adhuc alloquebat. d. Habes me filiuꝫ
tuū ad vota pr̄: stringe manus meas ꝛ pedes
meos funibus. interfice me: sicut tibi ꝛ deo no
stro placet: O qd erat videre venerādū senem
illū mirādo feruoreꝫ ligare man⁹ ꝛ pedes filij.
eleuātēqꝫ euaginatū gladiū vt illum pimeret.
O inaudita obedientia pr̄is ꝛ filij. o vtriusqꝫ
ardentissima volūtas ad obsequendū deo. O
deniqꝫ imēsa diuine largitatis bn̄ficia eisdem
collata. Multo qdē susceperunt ambo ampliora
dona a liberalissimo deo q̄ꝫ fuerit illoꝝ ad obe
diendū cōmēdabilis seruor voluntatis. Ter
tio obediētia ē efficax ad ipetrādū bonū eterna
le: diximus. n. i pcedentib⁹ smonib⁹ quēadmo/
dū de⁹ bn̄dict⁹ largit eterne vite pmiū oib⁹ fuā
tib⁹ ci⁹ mādata. sꝫ tāta ē hūana negligētia q magis
hoies diabolo obedire volūt q̄ꝫ deo. Clamat
de⁹. Nō hēbis deos alienos. Et diabol⁹ dic.
Sint tibi dij tui tpalia bona que magis q̄ꝫ deū
diligas. Noli scripturis credere. Noli debita
vota cōplere. supstitiōes: incātatiōes: ꝛ diuina/
tiones sectare. Cultū dei negligas ꝛ cōtēnas.
Sacris locis atqꝫ psonis reuerentiā nullā ex/
hibeas. Ecclesiasticas leges atqꝫ censuras de

ſpicias: vociqȝ mee obedias vt deū minime co
las. Clamat deꝰ. Nō aſſumes nomē dei tui in
vanū. Et diabolus. d. Sis ꝑiurus blaſphe/
ma ſepiꝰ. maledic nomē ſanctū dei ⁊ oiuȝ ſan/
ctorum ſuoꝝ ac matris eius. nomēqȝ meū in
oibus tuis oꝑibus frequētius cōmemora: ⁊ dī
nomē in turpibus cātilenis admiſce. Clamat
deꝰ. Sabbata ſanctifices. Et diabolꝰ. d. Die/
bus feſtiuis nulla ſit in te memoria dei: nulla
recordatio ſalutis ꝓprie ⁊ eternoꝝ bonoꝝ. Ec
cleſias fugias ⁊ p̄dic. nōes euāgelij: ad quas ſi
acceſſeris nullā modeſtiā hues. Vāo aſpectu
mulieres ⁊ viros circūſpice. veſtibꝰ inhoneſtis
illis diebꝰ vtere: Ludo choreis, atqȝ tripudijs
tēpus expēdas: ⁊ ꝓ lucro tpali ſi qd opis face
re poteris facias. Clamat deꝰ. Honora prēm
⁊c. Et diabolꝰ dic̄ parētibꝰ tuis infeſtis ſis: diſci
plinā coꝝ ⁊ correctionē fuge. pietatē reuerētiā
⁊ obediētiā eis denega. cōtumelijs illos affi/
ce. ⁊ ſi potes v̄bis verbera adde: atqȝ de do/
mo illos expelle. Clamat deꝰ. Non occides.
Et diabolꝰ. d. Iniuriam noli ſufferre: ſume d̄
inimicis vindictā: da locū ire. ꝑcute. interfice. ⁊
⁊ q̄ nō potes manu ꝓſeq̄re corde. Clamat deꝰ
Nō mechaberis. Et diaꝰ dic̄. Nullū ſit pra/
tū qd̄ nō ptrāſeat luxuria tua. Nō erubeſcas
adulterari: fornicari: inceſtū: molliciē ſacrilegiū
⁊ ſodomiā nefandiſſimā ⁊ inoiabilē ꝑpetrare.
Clamat deus. Nō furtū facies. Et diaꝰ dicit.
Rape depdare furare q̄ꝫtū potes. Nulla ſit ti
bi cōſcia pp lucrū de piurijs: de mēdacijs: de
fraude: de ſimulatōibus: de iniuſticia: de vſu/
ris: de extorſionibus: de malis ꝯtibꝰ: ⁊ de ex
cōicationibꝰ. Clamat deus. Nō dices falſum
teſtimoniū ꝯ ꝓximū tuū. Et diabolꝰ ait. Loq̄/
re ſine mēſura i dedecꝰ alioꝝ. detrahe vicinis:
extraneis: ſacerdotibꝰ: religioſis: p̄latis: dn̄is
v̄ginibꝰ: viduis: ⁊ cōiugatis. Clamat Deus
Nō cōcupiſces vxorē ꝓximi tui. Et diabolus
dic̄. Oēs mulieres q̄s vides cōcupiſce ⁊ volu
ptuoſa mēte deſidera. Clamat deꝰ nō cōcupi/
ſces rē ꝓximi tui. Et diabolꝰ dic̄. Appone cor
tuū ad alioꝝ bōa. deſidera mortē ꝓpinquoruȝ
tuoꝝ: vt coꝝ bōa ad manꝰ tuas ꝑueniāt. Et tn̄
ſine cōpatōe magis audit vox diaboli q̄ꝫ dei.
O extrema dementia. o ſtulticia ꝑnicioſiſſima
ſuire diabolo ꝓ eternis incēdijs: ⁊ relinquere
deū liberalē ⁊ munificētiſſimū q ſuis ⁊ ami/
cis ſuis pollicet gaudia padiſi: ad que nos per
ducat xp̄s dei filius qui viuit ⁊ regnat per infi
nita ſecula Amen.

Feria. 4. poſt dn̄icā in ſeptuageſima. de in/
finita miſericordia dei qua ipſe pr piiſſimꝰ dul
ciſſime vocat aīaȝ ad pniām: oēs etiā peſſimos
peccatores ꝓmittēs eis liberaliter indulgētiaȝ
⁊ remiſſionem. Sermo. 4.

Vox dilecti mei pulſantis. Aperi mihi ſoror mea ſpōſa. Aīe peccatricis ad pniāȝ redire diſpoſite. V̄ba ſunt iſta originalit Cāti. 5. c. Piiſſimꝰ oium pr deꝰ offert peccatoribꝰ vt occ. ſionē habeāt ad eū re/
uertendi vberrimū fontē ⁊ indeficiētē ⁊ inhau
ribilē miſericordie ſue. Neqȝ vnq̄ꝫ tā grandis
peccator inuētus ē q ad eū cōfugere volens nō
fuerit benigne miſericordiſſimeqȝ ſuſceptus.
Hec ē illa miſericordia q̄ fiduciā p̄ſtare dȝ cū/
ctis peccatoribꝰ ne vnq̄ꝫ deſperēt. Hec eſt illa
decora ⁊ formoſa regina: q̄ ſemp aſtat a dextris
dei in veſtitu deaurato circūdata varietate. h ē
q̄ blāda voce humili ſmōe delinq̄ntes admo/
net: vt ad fontē aque viue deū ꝓpitiū atqȝ beni
gnū currāt ſitiētes. Et qm̄ multoꝝ corda mol
liri nolūt: ⁊ duriora ſaxis i dies obſtinant i ma
lo: ſtatui i h̄ ſmōe v̄ba facere de iocundiſſima
voce miſericordie dei q̄ ipſe dilectꝰ aīaꝝ ſpōſus
illas i pctīs errātes liberaliſſime aduocat: vt d̄
erratis cōpūcte veniā ⁊ idulgētiam ſuſcipiāt.

Q d̄ bn̄ ſenſit aia peccatrix diſpoſita iā p̄teri/
ta mala corrigere: ⁊ de cetero a futuris cauere.
d. i v̄bis notatis in themate. Vox dilecti mei
q creauit me: q me fecit: q me redemit: q mihi
pollicet gaudia padiſi pulſantis ꝑ intrinſecas
iſpiratōes: ꝑ extrinſecas mōitōes: ꝑ ſpūales il
luminatōes: ꝑ ſacramētoꝝ diſpēſatōnē. Aperi
mihi. ſ. cor tuū o ſoror mea. o aia mea ad meā
imaginē ⁊ ſimilitudineȝ facta. O ſponſa mea
quā deſpenſaui mihi in fide cū ſacrū ſuſcepiſti
baptiſma: et ego tibi meam grām ſum largitꝰ
Aperi inquā mihi vt audias me exhortātē te q̄/
tenus pniām agas et pctōꝝ tuoꝝ veniā idul/
gentiāqȝ a miſicordia mea abūde ſuſcipias.

In qbꝰ v̄bis de voce miſicordie dei aīa vo
cātis tria myſteria proponimus cōtemplāda.
Primum dicitur reuelationis.
Secundum ampliationis.
Tertium accelerationis.

De preconijs ⁊ laudibus miſericordie dei
que peccatoribus demōſtrantur in ſcripturis
figuris ⁊ exemplis. Capitulum. j.

Primū

P Rimū mysteriū cōtēplādū dr̄ reue/
lationis in quo exquirere lȝ qualiter
dei misericordia qua pctōres allicit
reuelata ꝛ p̄conizata est. Et ad hoc
dico q̄ mīsicordia ipsa maxime manifestat̄ in
trib⁹. Primo in scripturis. secūdo i enigmati
bus ꝛ figuris. 3° i exēplis. Prio māifestat̄ ꝛ
reuelat̄ p̄coniū mīsicordie dei i scripturis q̄ vi/
dent̄ eē lr̄e q̄si q̄dā familiares ꝛ domestice ex
cācellaria celi ad miseros pctōres ex pte viuētis
dei misse ac dīstinate. Jō reuerēter atqȝ iocūde
illa lectō a cūctis ē audiēda. Dicāt igit̄ pph̄e
ꝛ sci qd sciūt d̄ mīsicōdia. Moy. ad deū loq̄ns
Exo. 34. iq̄t sic. Dn̄a tor dn̄e deus mīsicors ꝛ
clemēs patiēs ꝛ multe mīsatōis. Et Deut°.
4. Reuertis ad dn̄z deū tuū ꝛ audies vocē ei⁹
q: de⁹ mīsicors dn̄s de⁹ tu⁹. Et sapiēs. Ecc.
2. Pius ꝛ mīsicors ē de⁹ ꝛ remittit i die tri/
bulatōis pctā. Et. c. 17. Q d̄ magna mīsicor/
dia dn̄i ꝛ ppiciatio illi⁹ conuertētib⁹ ad se. Et
c. 18. Quis adijciet enarrare mīsicordiā ei⁹.
Et. 51. c. Letet̄ aīa vr̄a i mīsicordia ei⁹. Et Sa
piē. xi. misereris oium q̄m oia potes. Et. 15.
Tu aūt dn̄e suauis ꝛ ver⁹ es patiēs ꝛ i mīsicor
dia disponēs oia. Et p Jsa. 55. dn̄s ait. Dere
liquat ipi⁹ viā suā ꝛ vir iniqu⁹ co. s. ꝛ re. ad. d.
ꝛ mi. e. ꝛ ad. d. n. q. m. ē ad ignoscēdū. et. 58.
Jnuocabis ꝛ dn̄s exaudiet. clamabis ꝛ dicet:
Ecce adsum q: mīsicors sum dn̄s de⁹ tu⁹. Et
54. Jn misericordia sempiterna mīsicors suȝ
tui dicit redēptor tu⁹ dn̄s. Et Johel. 2. Con/
uertimini ad dn̄m deū vr̄m: q: benign⁹ ꝛ mi/
sericors ē patiēs ꝛ multe mīsicordie: ꝛ p̄stabi/
lis sup malicia populi. Et Jonas. 4. Scio eni/
q: tu de⁹ clemēs ꝛ misericors es patiens ꝛ
multe mīsatōis. Et Dauid p̄s. 99. Laudate
nomē ei⁹ q̄m suauis ē dn̄s i eternū misericor/
dia ei⁹. Et p̄s. 26. Magnificata ē vsqȝ ad celos
misericordia tua. Et p̄s. 85. Tu aūt dn̄e sua/
uis ꝛ mitis ꝛ multe mīsicordie oib⁹ inuocāti/
bus te. Et p̄s. 50. Miserere mei de⁹ s̄m ma/
gnā misericordiā tuā. Et p̄s. 129. idē habetur
Et Petr⁹. i. epistola. i. c. Bn̄dict⁹ de⁹ ꝛ pa/
ter dn̄i nr̄i iesu xp̄i q s̄m magnā misericordiā
suā regenerauit nos i spē viuā. Et pau. Eph.
2. c. de⁹ diues est i misericordia. Et. 2. Cor. p̄/
mo. Bn̄dict⁹ deus. ꝛ. p. d. n. i. x. pr̄. m. ꝛ. d. t.
cō. q. cō. n. o. tri. nr̄a. Et cytharista sp̄ūs sci v̄
go gloriosissima Luce. 2. Et misericordia ei⁹
a pgenie i pgenie. ti. eū. ꝛ Luce. 6. Estote mi
sericordes sicut ꝛ pr̄ vr̄ celestis mīsicors ē. Et

hieronym⁹. de pe. di. i. s. et. Quis diuinitatis
natura sit. Diuinitatis natura clemēs ē ꝛ pia
magisqȝ ad indulgētiā pna q̄ȝ ad vīdictā: q̄ nō
vult mortē pctōris s; vt magis cōuertat̄ ꝛ vi/
uat. Et idē Hiero⁹ i. c. vide. d̄ pe. di. i. Vide
benignū dn̄m mīsicordiā cū seueritate miscē/
tē. Et Ambro⁹ li. d̄ pe. De⁹ mīsicordiā suam
oib⁹ pmisit: ꝛ relaxādi liciā sacerdotis suis si
ne vlla exceptōe cōcessit. Et. 26. q. 6. c. his qui
Misicordie dn̄i nec mēsuras possum⁹ ponē:
nec tp̄a diffinire. Ex qb⁹ oib⁹ apph̄ēdim⁹ deū
nr̄ȝ benignū eē mīsicordē ꝛ piū. 2° māifestat̄ ꝛ
reuelat̄ p̄coniū mīsicordie dei i enigmatibus ꝛ
figuris. Loq̄bat̄ sepe dn̄s ih̄s in pabolis s̄m
morē palestinoꝝ: vt dic̄ Ni. de lira. Q̄m sic
clari⁹ potuit v̄itas elucescere maxie idiotis ꝛ ru
dib⁹ put testat̄. Dio. i. ca. cele. hierar. ꝛ iō ad
suā ꝛ pr̄is ei⁹ mīsicordiā notificādā vsus ē tri/
plici enigmate seu metaphora i pabola p eū dcā
Pria fuit d̄ egroto patiēte. d̄ q̄ Math. 9. c.
vbi audiēs murmuratōes phrcoꝝ q ei detra/
hebāt: q: cū publicānis ꝛ pctōrib⁹ manducaret
ait. Nō ē op⁹ valētib⁹ medic⁹: s; male hn̄tib⁹.
eūtes aūt discite qd ē misericordiā volo ꝛ nō sa
crificiū. Nō. n. veni vocare iustōs s; pctōres.
Scd̄a pabola ē d̄ pastore pditā ouē regrēte. d̄
q̄ Luce. 15. scribit̄ q̄ dimissis. 99. alijs ouib⁹ i
deserto sollicit⁹ pastor oberrātē vnā ouē. i. de⁹
peccatricē aiā pq̄siuit diligēter: iuētāqȝ custo/
diuit intactā: iposuitqȝ sup humeros suos gau/
dēs remittēdo. s. sibi penitēti p̄ctā sua oia
pctā atqȝ delicta. Tertia pabola ē d̄ filio pdi/
go ad pr̄em postq̄ȝ oia dissipauerat reuertēte:
p quē vt Hiero⁹ iq̄t ad Damasuȝ papā d̄ filio
pdigo. pctōr hō v̄e penitēs itelligit̄ quē cū vi
disset a lōge pr̄ mīsicordia mot⁹ occurri illi ca
dēsqȝ supra collū illi⁹ osculat⁹ ē eū nihil illi ip̄o
peraux: nō tristē vultū aut turbulētā faciē ostē
dit: nō aspis v̄bis cōtristauit: s; q̄ȝ letanter in
domū eū introduxit: afferri fecit vestimenta ꝛ
annulū: cōuiuium solēne p̄parauit. choreasqȝ
cantus ꝛ sonoꝝ melodias i domo esse iussit q:
recuperauerat filium mortuū ꝛ perditum: per
quem intelligimus peccatorem compunctum
cui deus se gratiosissimum exhibet. Tertio
manifestatur ꝛ reuelat̄ preconiuȝ misericordie
dei in exemplis. Quotquot. n. inuenti sūt pec/
catores qui ab illo veniā postularunt oēs fue/
runt exauditi sicut pȝ i veteri ꝛ nouo testamen
to. Dauid equidem p penitentiam adulterij si
mul ꝛ homicidij a misericorde deo veniam

ĩpetrauit. De cui⁹ pnīa Hieronym⁹ ad Sabi
nianū diaconē lapsum ita scribit. Totā pniam
ostendit psalmus. 50. qñ ingressus ē Dauid
ād vxorē Vrie ꝛ a Natā ꝓpheta corcept⁹ rñ/
dit dicēs. Peccaui. statimque meruit audire:
ꝛ dñs abstulit pctm̄ tuū a te. Adulterio eni iun
xerat homicidiū ꝛ idē cōuersus ad lachrymas.
Miserere ait mei deus ſm magnā misericor/
diā tuā. Magnū eniꝫ pctm̄ magna indigebat
misericordia: vñ iungit ꝛ dicit. Multū laua/
me ab iniqtate mea: ꝛ a pctō meo munda me.
qm̄ iniquitatē meā ego cognosco ꝛ delictū meū
ꝯ me est semp. tibi soli peccaui. Rex eniꝫ aliuꝫ
nō timebat. ꝛ malū corā te feci vt iustificeris in
ſmonib⁹ tuis ꝛ vincas cū iudicaris. Cōclusit
de⁹ oīa sub pctō vt oībus misereat̄. tantūqꝫ ꝓfe
cit vt dudū pctōr ꝛ penitēs trāsierit ī magistrū
vt dicat. Docebo iniquos vias tuas. hec ille.
Et idē ad Oceanū de Dauid loquēs inquit.
Dauid sci ꝛ māsuetissimi viri homicidiū pter
ꝛ adulteriū septē dierꝫ emēdauit fames. Iace/
bat in terra volutabat̄ in cinere: ꝛ oblit⁹ regie
maiestatis lumē q̄rebat i tenebris. illūqꝫ tm̄ re
spiciēs quē offenderat lachrymabili voce dice/
bat. Tibi soli peccaui: ꝛ malū corā te feci: ꝛ red
de mihi leticiā salutaris tui: ꝛ spiritu pncipali
cōfirma me. Atqꝫ ita factū ē vt q me docuerat
virtutib⁹ suis quō stās nō caderē: doceret p pe
nitentiā quō cadēs resurgerē. ħ ille. Que oīa
notāt̄. 2. Regū. 12. c. ē ꝛ de niniuitis exēplū: ꝺ
qb⁹ habet̄ li. Ione p totū. ꝛ de pe. di. i. c. Ni
niuite. vbi dr̄. Niniuite quos dñs in euāgelio
cōmēdat pniam egerūt i pdicatōe Ione: ꝛ ex
misericordia dñi indulgentiā cōsecuti subuer/
sionis interitū subterfugere meruerūt. hec ibi.
Et vt breuiter ꝯstringā exēpla adduco illud
dictū Bern̄. ſmone. 22. ad Ihꝫ de sua miseri
cordia loquēs vbi ait. O io pp māsuetudinē
q̄ de te pdicat̄ currem⁹ post te dñe Ihu: audiē
tes ꝙ pauperē nō ſpnas: pctōrē nō horreas: nō
horruisti cōfitētē latronē: nō lachrymātē pec/
catricē: nō chananeā supplicātē: nō dephensaꝫ
in adulterio: nō sedētē in theloneo: nō suppli/
cantē publicanū: nō negātē discipulū: nō ꝑsecu
torē discipłoꝝ: nō ipsos crucifixores tuos: hec
ille. Expgiscimini igit̄ o peccatrices aīe. Au/
dīistis o pctōres vocē dei q misericordiā suā
infinitā vobis declarauit. nolite obdurare cor/
da vr̄a. deponite pctā atqꝫ delicta. Accedite ad
eū ꝛ veniā obtinebitis q2 ipse est deus miseri/
cordiaꝝ q p Ezechielē ꝓphetā. c. 18. inq̄t. Si
aūt ipi⁹ egerit pniam ab oīb⁹ pctīs suis q̄ opat⁹
ē ꝛ custodierit oīa pcepta mea ꝛ fecerit iudiciū
ꝛ iusticiā vita viuet ꝛ nō morietur. oīum iniqta/
tū ei⁹ quas opat⁹ est nō recordabor. In iusticia
sua quā opatus est viuet. Nūqd volūtatis mee
est mors impij. quasi dicat nō. ꝛ infra. Nolo
mortē morientis. s. peccatoris: ſꝫ vt cōuertatur
ꝛ viuat. Reuertimini ꝛ viuetis.

De amplitudine ꝛ magnificētia miserico/
die q̄ remittit oīa pctā grauia replicata ꝛ anti/
quata pc ōrib⁹ penitētib⁹. Capitulū. 2.

S Ecundū mysteriū cōtēplandū circa
misericordiā dei pctōres vocātis ad
pniam dr̄ āpliatio. i quo patefaciēdū
eē duxi quō āpla lata ꝓfunda ac co/
piosa sit ipsa misericordia dei bñdicti: q̄ lꝫ i se sit i
finita: q2 sit nihil aliō q̄ꝫ ipse de⁹ ē ſꝫ illō Aug.
ꝺ fide ad Petrū. Quicqd ē i deo ē ipse de⁹: tm̄
ēt i suo effectu cōsiderata tā grādis inuenit̄ ꝙ
oīa nr̄a supat pctā atqꝫ vincit. Tria eni sūt i pctīs
horrēda ꝛ timēda valde: q̄ tm̄ a misericordia dei
supant̄. Primū grauitatis cōditio. Scōm fre
quēs iteratio. Tertiū diuturna detētio. Pri
mū qō i pctīs cōsiderat̄ horrēdū dr̄ grauitatis
cōditio. qñ. s. pctm̄ ex sua cōditōe ꝛ ex suo gene
re graue ē ꝛ nefandū. Verū tm̄ tāta ē misericor
dia dei ꝙ nullū ē pctm̄ adeo execrādū de quo
si qs pniaꝫ egerit idulgētiā nō recipiat. Quin
imo clemētissim⁹ de⁹ misericordia sua illud peni
tenti plene remittit. Hinc Chryso. de pe. di.
3. i. c. Talis ait. Talis mihi crede talis ē erga
hoīes dei pietas ꝙ nūqꝫ spnit pniam si ei pu/
re ꝛ simplr̄ offerat̄: ēt si ad summū qs puenit
maloꝝ: ꝛ idē tū reuerti velit. suscipit. n. de⁹ illū
libēter ꝛ amplectit̄. Et hoc ē qō dr̄ de pe. di. i.
c. in actōe. Cor cōtritū ꝛ humiliatū deus nūqꝫ
spernit. Sꝫ circa hoc dubitat̄ de pctō i spirituꝫ
sanctū. vtrū de⁹ misericors remittat illud penitē
tib⁹. Et vr̄ ꝙ nō: q2 pctm̄ i spm̄ sanctū est irre
missibile. Vñ Aug. i li. de fide ad Petrū ait
Si q peccāt i spm̄ scm̄ neqꝫ ħ neqꝫ i futuro re
missionē pctōꝝ accipiūt. Et idē i li. ꝺ ſmōe dñi
in mōte. Peccare i spm̄ scm̄ ē p maliciā ꝛ inui/
diā fraternā ipugnare charitatē p⁹ acceptā spūs
sci grāꝫ: qō pctm̄ nꝫ ħ nꝫ ī futuro remitti dici/
mus. Hoc ipꝫ magister sniaꝝ cōfirmat. 43.
di. 2. li. g⁹ vr̄ ꝙ dei misericordia nō supat omne
pctm̄. Rn̄det ad ħ Alex. de ales i. 2. ꝛ i. 3. su
me: vbi tractat ꝺ irremissibilitate pcti. Adde ꝙ
peccatū tripl̄r dr̄ irremissibile. s. negatiue. pri
uatiue. ꝯtrie. Negatiue dr̄ irremissibile quod
nullo

nullo modo põt remitti: sic peccatũ luciferi alio
rũqz dãnatoz. Priuatiue dicit̃ irremissibile
peccatũ qd nõ hz aliquid dignũ vt remittat̃ ⁊ sic
omne peccatũ mortale est irremissibile q2 nul/
luz peccatũ mortale hz aliqd p qd sit remissione
dignũ. Cõtrarie vo dĩ irremissibile: q2 hz cõ
trariaz dispositionẽ ad gr̃az sine qua pcc̃m nul/
lo mõ põt remitti: ⁊ sic est irremissibile peccatũ
in spũm sanctũ: q2 directe ẽ ꝯ effectũ spũs sci q
qd vr̃ gr̃a pnial̃. Sũt aũt hui[9] pcti sex spẽs:
vt pz p Aug. i Ench. ⁊ de fide ad Petrũ ⁊ de
fmone dñi i mõte ⁊ de baptismo puulozꝫ. s. de/
spatio. p̃sumptio iuidẽtia fraĩne gr̃e obstinatio
final̃ i pnia. ⁊ ipugnatio vitatis agnite. quarũ
spẽꝫ numer[9] fm Boñ. in di. 43. 2. li. sic assi/
gnat̃. Omne pctm̃ i spũz scm̃ ẽ ꝯ pnialẽ gr̃am
tũc. n. aut ẽ cõtra ipsaz rõe sui: aut rõe añceden
tiũ: aut rõe subsequẽtiũ. Si rõe añcedẽtiũ cũ ad
pniam añcedãt tãq̃ duę mole spes ⁊ timor ꝯ ti
morẽ ẽ p̃suptio. ꝯ spẽz ẽ desparatio. Si rõe cõse
quẽtiũ cũ ad pniam cõsequat̃ emẽdatio q̃ consi
stit i duob[9]. vz i vera cõfessiõe ⁊ bõa satisfactiõe.
sic sumunt̃ due spẽs quazꝫ vna ẽ ipugnatio vi
tatis agnite: altera detestatio bõi. Si rõe sui sic
est obstinatio q̃ cõphẽdit ẽt finalẽ ipniam. Dr̃
ergo pctm̃ i spũz scm̃ irremissibile magis q̃z alia
pctõꝫ genera: qa fz magistrũ vir aut raro aut
difficult̃ remittit̃, p eo q nõ tm̃ repugnat gr̃e sz
ẽt dispõi ad veniã ⁊ gr̃az suscipiẽdã. Remissi/
bile vo ẽ fz Boñ. tũ rõe diuine potẽtie remittẽ
tis. tũ q2 hõ põt de illo penitere excepto final̃ i
pnie: q̃ ẽt dupliciĩ sumit̃. Vno mõ p pposito
nõ penitẽdi. Alio mõ p cõtinua pmanẽtia i ma
lo. Impnia p̃mo mõ sũpta ẽ pctm̃ irremissibile
ꝯrie nõ negatiue eo q claudit viã ad gr̃az. ⁊ ipe
dit igressũ spũs sci. tñ possibile ẽ vt de illa hõ pe
niteat ⁊ remissibilis fiat. Impnia secũdo mõ di
cta nullo mõ põt remitti. Hec aũt nemini ẽ at/
tribuẽda vsqz ad illud istãs i quo dici de aliquo
posset q finaliter sit ipenitens. Hinc Leo pa/
pa de pe. di. 7. c. Nemo aũt. Nemo despand[9]
est dũ i hoc corpore cõstitut[9] ẽ. Idẽ dicit̃. 32. q.
2. c. Ancillã. ⁊. 24. q. 3. c. Corripiant̃. Patet
ergo omne peccatũ p pniam liquefieri ad cõspe
ctum misericordie dei q nihil tantũ abhomina/
tur quãtum impniam ⁊ desperationez. Hinc
Hieronim[9] ad Rusticũ monachũ aũt. Nihil
sic offẽdit deũ sicut cor ipenitẽs. Solũ despe/
rationis crimen ẽ quod veniam consequi non
potest. Scdõz q in pctis cõsiderat̃ horrendũ ⁊
piculosũz ẽ pcõꝫ frequẽs iteratio qñ. s. freqñt[9]
iterant̃. Tñ tãta est misericordia dei q si qs inci
peret peccare a prima hora diei: ⁊ pacto pecca/
to statim pniaz ageret: ⁊ pnia facta subito labe/
retur: ⁊ post lapsuz iterꝫ surgeret: ⁊ post surre/
ctõez iterꝫ caderet: ⁊ post casuz denuo cõtritõez
haberet: semp deũ imobilit̃ ppitiũ iueniret ad
remittẽdũ. Hic Aug. d̃ pe. di. 3. i. c. adhuc in
stãt aĩt. qm̃ quotidiana ẽ offensio oz q quotidia
na sit remissio. Cur docuisset dñs orãtes dicẽ.
dimitte nobis d̃bita nr̃a: nisi ipse nob misicors
pseueraret q nos ab hac petitõe nõ vult deficẽ.
⁊ Leo papa d̃ pe. di. i. c. Multiplex misicor/
dia di. igr̃. Multiplex misicordia di ita lapsib[9]
hũanis subuẽit vt nõ solũ p baptismi gr̃az: sz ẽt
pnie medicinã spes vite ẽpet̃ etne vt q regenera
tiõis dona violassẽt ppriio se iudicio cõdẽnã/
tes ad remissionẽ criminũ puenirẽt. Et lactã/
ti[9]. in li. di. isti. ad. g. sic loquit̃. Nemo põt esse
tã circũspect[9] tã prudẽs q nõ aliqñ labat̃: iccir
co de[9] ibecillitatẽ nr̃am sciẽs aperuit hoi por/
tũ salutis: vt huic necessitati cui fragilitas nr̃a
subiecta ẽ: medicina pnie subueniat. Et hie
ronymi[9] ad Rusticũ monachum de pe. di. 4.
c. septies. aũt. Septies i die cadit iust[9] ⁊ resur/
git. Si iust[9] quõ cadit: si cadit quõ iustus. Sed
iusti vocabulũ nõ amittit q p pniam semp re/
surgit. Et nõ solũ septies: sz septuagies septies
delinquenti si cõuertat̃ ad pniam pctã donant̃
Hoc xp̃s Petrũ docuit mat. 18. c. Sz nõnul
li heretici temere asseruerũt duo falsa ⁊ merito
reprobãda. Primũ q si hõ cadat a pnia q nõ
vere penituit. Cõtra qd dictuz Alex. de ales.
in. 4. volumine summe adducit distinctionẽ d̃
veritate pnie. d. q dupliciĩ potest sumi. Vno
modo vt pnia vera dicat̃ q̃ verum hz virtutis
actũ q est detestari malũ cõmissum: ⁊ p illo tpe
nullũ cõmittere. ⁊ pponere non cõmittere de
futuro: i quo statu si quis decederet saluus eẽt
Et ab hac potest homo cadere ⁊ in pctã labi.
Alio mõ vt dicat̃ pnia vera q̃ pducit in finem
vt finalis ⁊ cõtinuata: ⁊ ab hac nõ ẽ cadẽ. Sz
adhuc heretici ad sui erroris robur auctorita/
tes ⁊ dcã sanctozꝫ adducũt. Et p̃ illud Amb[9]
in sermone quadragesime. d. Pnia ẽ mala p̃
terita plãgere: ⁊ plãgẽda iterꝫ nõ cõmittere: er
go q iterꝫ peccat veram pniam nõ fec̃. scdo ad
idẽ allegant Greg. sic. d. Qui ita alia peccata
deplorat vt tñ alia cõmittat addhuc pniaz age
re aut ignorat aut dissimulat. Insup ad h̃ p/
positũ hñt Ysidorꝫ in lib. de sũmo bono sic
loquẽtem. Irrisor ẽ nõ penitẽs q adhuc agit

q̃ꝺ penitet: nec videt̃ deũ poscere subditus: sꝫ subsanare sup̃b⁹. Et his cõcordat Aug. in li. soliloquioꝝ qñ dicit. Inanis ẽ pñia quã seq̃ns culpa inquinat. Que auctoritates ⁊ alie similes habent̃ in decretis. de pe. di. 3. ꝺ qb⁹. pro solutõe Gratianus ibidẽ in. ꝫ. sꝫ vba ait. Qꝺ illa vba auctoritatũ nõ ad diuersa tp̃a sꝫ ad idẽ tp̃s referunt̃: vt. s. eo tp̃e quo quis deflet mala que cõmisit ⁊ pñiam facit nõ peccet ⁊ scelera nõ cõmittat. Qꝺ autẽ in diuersis tp̃ibus possit quis facere pñiam verã: ⁊ post illã iterꝝ possit peccare. ꝓbatur rõne: eo ꝙ pñia hꝫ eẽ in libero arbitrio ſm statum vie: quod vertibile ẽ: ⁊ põt a bono in maluꝫ. ⁊ a malo in bonũ sepi⁹ exire. Hoc etiã appet euidenti exẽplo. nã niniuite ꝑpter verã pñiam grãm consecuti sunt: sꝫ post ad vomitũ redeuntes deũ ꝓuocarũt ad iracũdiã: ⁊ eoꝝ ciuitas vt Herodotus scribit a rege medoꝝ subuersa ẽ: apꝺ hebreos regnãte Josia. Est ⁊ de hoc ex͞ꝫ conueniens peccatis Dauid q pñia quã fecit ꝺ pctõ mecͥis Vrie deũ sibi placabilẽ fecit. ⁊ tñ post peccauit iterũ in numerãdo populũ: ꝑut habet̃. 2. Regũ. c. pe. Quare sileãt heretici ⁊ cõfundant̃. Secundũ falsũ ꝙ ipsi predicãt ẽ: ꝙ de⁹ nõ nisi sel̃ peccata dimittit. Quib⁹ ⁊ si obstẽt auctoritates allegate i principio hui⁹ ꝑticule: tñ ipsi curiose suũ errorẽ cõfirmare conãtur dicuntqꝫ. Qꝺ si baptism⁹ nõ iterat̃: ergo nec pñia. Ad q̃ꝺ dominus Bon. i. 4. di. 14. sic rñdet. d. ꝙ pñia põt iterari: baptism⁹ autẽ nõ. Primo q꞉ in baptismo ĩprimit̃ character q ẽ indelebilis. i penitentia nõ. secũdo q꞉ baptism⁹ est ꝯ morbũ nõ iterabilẽ qualis ẽ morb⁹ originalis. Sꝫ pñia ꝯ morbũ iterabilẽ q̃lis ẽ morb⁹ peccati actualis. Et medicina dꝫ aptari morbo ⁊ ideo baptism⁹ nõ iterat̃. pñia vero iterat̃ ſm ꝙ volũtas nostra cõuertit̃ ⁊ reuertit̃. Concludim⁹ ergo ꝙ deus benedictus misericorditer subuenit nostre fragilitati. Quis nam nõ nisi impie de illo cõqueritur. O peccator negligens O peccator obdurantissime. disrumpe vincula colligationis agnosce blandientem tibi dominum qui nõ tãtũ semel sed millies nullũ ⁊ totiens quotiens postulaueris indulgentiam tibi confert indefesse. Tertium quod in peccatis consideratur horrendum dicitur diuturna detentio quando pctã diu retẽta sunt: ita vt de illis pñiam qs differat vsqꝫ ad decrepitam senectutem extremũqꝫ tempus vite: ⁊ lꝫ ꝑiculosum sit sic differre: posito tñ ꝙ aliquis excederet annos Mathusalem quos expẽdit in iniuriã dei: ꝓpositũqꝫ in aĩo nunq̃ꝫ bene facere. cũ aĩa tñ a corpore egreditur vere ingemiscit ⁊ dolet: tãta est dei misericordia ꝙ ei liberalissime pcit. Hic Hiero⁹ ad Paulã de dormitione Blesille. Secura esto o mi Blesilla. Cõfidim⁹ ꝓbãtes vera esse que dicimus nũq̃ꝫ ẽ sera cõuersio. Vox hec ꝑmũ in latrone dedicata est. Amẽ dico tibi hodie mecũ eris i paradiso. Et idẽ ad Damasum papã. ⁊ ponitur de pe. di. 3. ca. Importuna. xp̃s de cruce in paradisum latronẽ tulit ⁊ ne qs aliquãdo serã cõuersionẽ putaret: fecit homicidij penã martyriũ. Et Julius papa. 26. q. 6. c. Si p̃sbyter. Vera. n. cõfessio ĩ vltimo tp̃e põt esse q꞉ dñs nõ solũ tp̃is sꝫ etiã cordis ĩspector est. sicut latro vnius momẽti pñia meruit eẽ i paradiso in hora vltima cõfessionis. Et Celestinus papa in. c. cognouim⁹ eadẽ cã. 2. q. ait. Perdidisset latro in cruce premiũ ad xp̃i dexterã pẽdens: si illũ hore vni⁹ pñia nõ iuuisset. Cũ eẽt in pena penituit: ⁊ ꝑ vni⁹ confessione ſmonis habitaculũ pa͞dis i eo ꝓmittẽte ꝓmeruit. Vera ergo ad deuꝫ cõuersio in vltimis positoꝝ mẽte potius ẽ estimãda q̃ꝫ tp̃e: ꝓpħa. homo taliter asserẽte. Cũ cõuersus ĩgemueris tũc salu⁹ eris. Et ad idẽ facit illud dictũ cypriani i epistola sua ad Demetrianũ. In isto mundo manẽti pñia nulla sera ẽ. Patet ad indulgẽtiã dei aditus. ⁊ querentibus atqꝫ intelligentibus veritatem facilis est accessus. O amplissima misericordia dei. O largissima charitas summi creatoris: que tãta ẽ vt si daret̃ hõ viator secũ ferẽs pctã oĩa q̃ diaboli cõmiserunt: ⁊ oẽs hoĩes qui in iudicio dãnabunt̃: imo quot sunt in celo stelle: ⁊ i mari aque gutte in nemore frondes: ⁊ in pratis lilia: ⁊ de illis pñiaꝫ faceret ac hũili mẽte deũ exoraret ꝓ venia semꝑ audiret̃ benigne.

Quod deus remittit penitentibus ꝑp̃ misericordiã suã pctã sine dilatõe: ⁊ de iustificatione impij ac eius conditionibus. Capi. 3.

t Ertiũ mysteriũ cõtẽplãduꝫ circa misericordiã dei dr̃ accelerationis. Non eni differt de⁹ remittere peccata penitẽtib⁹: nõ tp̃s aliq̃ꝺ interponit̃. Videt̃ q̃si fiũre salutẽ pctoꝝ qbus q̃ꝫ primũ fuerint cõtriti vl̃ cõpũcti statiꝫ eis pcit: illosqꝫ iustificat. De ip̃a vo pctõris ⁊ impij iustificatione solet a doctorib⁹ dubitari maxime circa tria. Primo circa temporis circunstãtiam. scꝺo circa op̃is excellẽtiaꝫ. 3° circa miraculi relucẽtiã. Primo solet dubitari circa tp̃is circũstantiam. verum

scilicet

scilicet impius iustificetur in instanti. Et ad h intelligendum notanda sunt tria. Primū notandū fm. Tho. prima. 2. q. 112. ꝙ iustificatio est quidā motus quo anima mouetur a deo a statu culpe in statū iusticie. Justicia autē dicit tripliciter. Uno mō prout importat rectitudinē ordinātē actū hoīs in cōparatione ad aliū singularē hoīem: ⁊ sic est iusticia pticularis. ⁊ virtus particularis: ⁊ virtus cardinalis. Secūdo mō dicitur ꝓut importat rectitudinem ordinantē actū hoīs in cōparatione ad bonū cōmune multitudinis: ⁊ sic dicit iusticia legalis. Tertio modo dicit iusticia fm ꝙ importat rectitudinem ordinātē actū hoīs ī cōparatione ad bonū propriū: cū hō subijcit deo: ⁊ vires inferiores anime subduntur rōni. Et hanc iusticiā philosophus. 5. ethi. appellat metaphoricā. Ab hac igit iusticia tertio mō sumpta sumit iustificatio passiue accepta. s. p fieri iustū: nō ꝓ facere iustū. Et hoc etiā nō p modū simplicis generationis: q2 sic posset cōpetere ei q nō esset i pctō dū iusticiā acciperet a deo. sicut Adā ī principio accepit iusticiā originalē cū adhuc nō haberet peccatū. Sed sumit ꝓut huius iustificatio in hoīe includit rōnē mot9 de ɔrio ī ɔrīū. s. iusticia ad iniusticiā Secūdo notandū ꝙ ad iustificationē ipij cōcurrunt quattuor p ordinem

Primū est grē infusio. Secundū mot9 liberi arbitrij p fidē firmatā in deum. Tertiū motus liberi arbitrij in detestationē peccati

Quartū est remissio culpe. Tertiū notādum fm Ric. in. 4. di. 17. Quod iustificatio impij ꝙtū ad ea que sunt de eius essentia. s. ꝙtū ad remissionē peccatoꝝ ⁊ gratie infusionem fit in instanti: q2 fm glo. Act. 2. c. sup illo verbo. Factus est repēte de celo sonus tāꝗ aduenientis spiritus vehementis. Nescit tarda molimina spiritus sancti gratia. Secūdo cōtingit dubitare de iustificatione impij circa opis excellentiā. vtrum sit maximū opus dei. Et videtur ꝙ sic. nam in psal. dicitur. Miserationes eius super omnia opa eius. Et ecclesia cātat. Deus qui omnipotentiam tuā parcendo maxime ⁊ miserando manifestas. Et Aug. exponens. illud. Jo. 14. Maiora horum facit. ait. Maius est vt ex impio iustus fiat ꝙ creare celum ⁊ terram. Sed in contrarium arguere possumus. Primo. q2 per iustificationē impij consequitur aliquis gratiam vie: sed p glorificationē consequitur aliquis gratiam patrie que maior est. ergo glorificatio angeloꝝ vel hominum est maius opus ꝙ impij iustificatio

Secundo arguimus quoniā iustificatio ipij ordinatur ad bonū particulare vnius hoīs: sꝫ bonum vniuersale. s. vniuersi est maius ꝙ bonum vnius hominis. vt patet ī primo ethi. ergo maius opus ē creatio celi ⁊ terre ꝙ iustificatio ipij. Rn̄det Tho. prima. se. vbi supra ꝙ opus aliqđ pōt dici magnū dupliciter. Uno mō ex pte modi agēdi: ⁊ sic maximū est opus creatōis ī quo ex nihilo fit aliquid. Alio mō pōt dici magnū aliquid ꝓpter eius magnitudinē quod fit ⁊ fm hoc maius opus est iustificatio impij que terminat ad bonum eternum diuine participationis ꝙ creatio celi ⁊ terre ꝙ terminatur ad bonū nature mutabilis. Unde Aug9 cū dixisset ꝙ maius est vt ex impio fiat iustus ⁊c. subiunxit. Celum eniꝫ ⁊ terra transibit. predestinatorum autē salus ⁊ iustificatio permanebit. Ad primū autē argumentum ꝙ infertur. ꝙ glorificatio angeloꝝ ⁊ hominū est maius opus ꝙ impij iustificatio: dicendū ꝙ aliquid magnū dicitur dupliciter. Uno modo fm quantitatem absolutā: ⁊ hoc modo donum glorie est maius ꝙ donū gratie iustificātis impiū. Et fm hoc glorificatio iustorum est maius opus quā iustificatio impij. Alio modo dicit aliquid magnum quātitate ꝓportiōis sicut dicitur modus paruus ⁊ miliū magnum Et hoc modo donū gratie iustificantis impiū est maius ꝙ donū glorie beatificantis iustum q2 plus excedit donum gratie dignitatē imperij qui erat dignus pena ꝙ donū glorie dignitatem iusti: q2 ex hoc ipso ꝙ est iustificatus est dignus gloria: ⁊ ideo Aug9 vbi supra dic. Judicet qui potest: vtrum maius sit iustos angelos creare ꝙ impios iustificare. Certe si equalis est vtrūqꝫ potētie. hoc maioris est misericordie. Ad secūdū dicendū ꝙ bonū vniuersi est maius ꝙ bonum particularis vnius: si accipiatur vtrūqꝫ in eodē genere. sꝫ bonū grē vnius est maius ꝙ bonū nature totius vniuersi. Tertio contingit dubitare de iustificatōe pctōris. Utrū sit miraculosa. Et dicit. Ric. ⁊ Tho. ꝙ iustificatio impij ⁊ si fiat p potentiam supnaturalis agentis: tamē miraculosa nō est loquēdo ꝓprie de miraculo: eo ꝙ naturaliter aīa ē grē capax. Eo. n. ipso ꝙ facta ē ad imaginē dei capax ē dei p grāꝫ. vt Aug9 dic. 14. de tri. Si vo de9 qn̄qꝫ tā vehemēter aīam moueret: vt stati quādā pfectionē iusticie assequeret: sicut fuit ī cōuersiōe Pauli: adhibita etiā

exteri⁹ admirabili visiōe ꝛ pstratōe: alijsqꝫ cir/
cūstātijs miraculosis: tūc tal' iustificatio mira/
culosa diceret. Jō cōuersio Pauli tāquā mi/
raculosa i ecclesia cōmemorat celebriter. Qua
re vo de⁹ nō cōcurrat semꝑ ad iustificādos im
pios cū sīlib⁹ signis: nō iterest nr̄a dijudicare.
Nobis satis esse dꝫ: qꝛ post facinora ꝛ delicta
postqꝫ iueterata mala qñcūqꝫ voluerim⁹ grām
ei⁹ ꝛ charitatē nobis cōciliare semꝑ ad vota illū
inueniem⁹ patū nō differre aiaꝫ peccatricē si cā
cōpunctā viderit iustā facere. Redite ergo ꝑ/
uaricatores ad cor ꝛ cognoscite miriā aiaꝝ vrā
ruꝫ. Videte picula iferni q̄ vobis iminēt: co/
gitate clemētiā māsuetudinē pitatē ꝛ misicor/
diā oipotētis dei: ꝛ eructes veterē hoiēꝫ: reuer
timini ad illū ꝛ agite pniaꝫ: vt sic obtieatis gra
tiā in pñti: ꝛ i futuro eternā gloriam. Amen.

Feria quinta post dñicam in septuagesima
de complacentia quam habet deus quādo pec/
catores reuertunt ad penitentiā. Sermo. 5.

Vox dilecti pulsantis. Aperi mihi
soror mea sponsa. Iterū vbi su
pra. Excogitat creator nr̄ deus
semꝑ hoies saluos facere: non
solū iustos sꝫ petōres: si corūꝫ
malicia nō obsistat. Quos ꝛ si vocet cū miseri
cordia: vt dictū ē i p̄cedēti s̄mone. excitat ad/
huc vt ad pniam reuertant cū voce cōplacētie.
Ostendit eniꝫ signis manifestissimis summā
hr̄e cōplacētiā de cōuersione petōꝝ. nā nō so/
luꝫ illis ptā remittit: sꝫ adhuc copiosa bñficia
illis clemētissime tribuit. Quāobrē i pñti ser/
mone colligere volo q sint effect⁹ diuine cōpla
centie q sequunt pniam aie audiētis vocē dile/
cti sponsi. Et notabo tres principales effectus
Primus dicitur bonorum restitutio.
Secundus angelorum letificatio.
Tertius peccatorum exaltatio.

Q̄d de⁹ restituit peccatorib⁹ penitentib⁹ ꝑ/
pter cōplacētiā quā hꝫ de illoꝝ cōuersione om
nia bona que fuerant per peccatū mortificata.
Capitulum .j.

Primus effect⁹ q cōsequit ad cōuer/
sionē peccatoris i quo relucet cōpla/
centia dei dr̄ bonoꝝ restitutio. Se/
cundū eni doctrinā theologoꝝ Ri.
de media villa. dñi Boñ. ꝛ alioꝝ di. 4. quarti
li. Deus restituit penitenti opa ꝑ culpā morti/
ficata: q̄ antea viua fuerāt. Ad qd clari⁹ intelli/
gendū notāda sunt tria. Primo notandum
q oia opa bona i charitate facta adueniēte mor
tali culpa mortificant ꝛ deperdunt: s̄m illud.
Ezech. 18. Si auerterit se iustus a iusticia sua
ꝛ fecerit iniqtatē s̄m oēs abominatōes q̄s opa
ri solet ipius nūqd viuet. oēs iusticie ei⁹ quas
fecerat nō recordabunt. Scdo notādum q
cū dicit i scripturis deū nō recordari: vt i p̄fata
auctoritate: aut nescire: vt Math. 25. Nescio
vos: sic est intelligēdū q nō recordet aut nesci
at illos quos nō approbat vt remuneratōe di/
gnos: nā vt inqt dñs Boñ. i ꝑmo. di. 39. Du
plex ē scia i deo. Vna q̄ dr̄ simplicis noticie q̄
cognoscit omnia bona ꝛ mala: i quā nulla cadit
ignorātia. Alia vocat scia approbatōis: vt di/
cat scire aliqd qñ illud approbat: ꝛ nescire cum
reprobat. Sic etiā nō recordari dr̄: nō q obli/
uio cadat i eo: sꝫ qa nō recordat maloꝝ que qs
fecit ꝛ de illis penituit vt ea puniat. nec recor/
dat bonoꝝ q̄ qs fecit ꝛ ꝑ peccatū ab illis cecidit
vt ea remuneret. Tertio notādū q si qs an/
te peccatū ꝑpter bona ꝑ eū i charitate facta me
ruisset esse de secūdo aut de tertio vel de vltio
ordine angeloꝝ: ꝛ postea peccato adueniente
tale meritū ꝑdidisset: ꝛ talis ad pniam rediret
reuiuiscūt ei bona ꝑterita q̄ fuerāt mortificata.
eo q i tali statu meriti est i quo erat añq̄ꝫ cade/
ret. vtputa si erat i merito pueniēdi ad secūdū
ordinē beatoꝝ ad pniam veniēs i tali merito
se recipit: ꝛ sic de oibus gradib⁹ beatitudinis
Quod expresse saluator nr̄ innuit in parabola
de filio ꝑdigo Luc. 15. Quē cū vidisset pr̄ se/
minudū vestes laceratas habentē ꝛ discalciatū
i. ꝑpter suā culpā priuatū merito p̄cedēti: dixit
ad s̄uos suos. Cito ꝑferte stolā primā ꝛ indui
te illū ꝛ date annulū in manu ei⁹ ꝛ calciamenta
in pedes ei⁹: ꝑ q̄ oia p̄cedēs meritū deperditū
ꝑ peccatū bonitate dei penitentib⁹ restitutū ve/
rissime intelligit. Sꝫ cōtra hoc nōnulli arguūt
ꝑ quoddā Vgonis dictum. Nemo inqt in spe
correctionis peccare dꝫ: qa quod semel amittit
ipsum amplius nō recuperatur. Ad hoc rñdet
Boñ. vbi supra. q dictum Vgonis intelligit
de illo opere bono qd homo potuisset facere vl'
fecisset illo tempore quo peccauit: quod quideꝫ
nō recuperabitur: quia si alio tempore velit fa/
cere qd omisit pdit opus quod deberet facere
pro illo tempore. Et si adhuc instetur per illud
quod Hieronimus ait in. c. Quicūqꝫ. di. 15.
Reuerti in pristinum gradū difficile ē. Possu
mus respondere q Hieronimus loquitur ibi
de gradu temporalis dignitatis: aut spiritualis
ꝛ ecclesiastic

ꝛ ecclesiastice: sicut patet in verbis eius ꝛ in ple
risqȝ capitulis precedentibus ꝛ cõsequẽtibus
nos aũt loq̃mur de statu eterne salutis ꝛ meri
to triũphantis ecclesie.

Quod deus facit angelos letari in cõuer/
sione peccatoꝝ: ꝛ de augmento gaudij in an/
gelis beatis. Capitulum. 2.

Ecũd⁹ effect⁹ q̃ cõseq̃tur cõuersionẽ
peccatricis aie in q̃ relucet cõplacẽtia
dei dr̃ angeloꝝ exhilaratio. Facit vtiqȝ
de⁹ angelos oẽs iubilare ꝛ exultare cũ pctõr cõ
uertit̃ ad pniam. Vñ Luc. 15. dr̃ verbo xp̄i.
Gaudiũ ẽ angelis dĩ sup vno peccatore pniaȝ
agẽte. Ad quod itelligẽdum notãdum scd̃m
Bon. di. 21. 2. libri. q̃ gaudium angeloꝝ cre
scere põt itelligi dupliciter. Aut extensiue: aut
itensiue. Extensiue dicit̃ crescere quãdo q̃s de
pluribus gaudet. Intensiue vero quãdo affe/
ctus eius de aliquo copiosius gaudet. Si er
go loq̃mur de cremẽto gaudij ſm primũ mo/
dum: sic veꝝ est: ꝛ doctores cõiter sentiunt q̃
ipsis beatis angelis accrescit gaudium ex salu
te peccatoꝝ: q̃ʒ de pluribus gaudẽt ſm q̃ plu
res saluant̃. Si aũt loquamur de cremẽto gau
dij quãtum ad itensionem: sic ẽ distinguẽdum
nã gaudium duplex ẽ. Quoddã ẽ gaudiuȝ in
quo cõsistit p̃mium substãtiale: ꝛ illud ẽ gau/
dium de bono icreato: q̃d angelus hʒ de deo:
ꝛ ẽ in deo. Est iteꝝ gaudium quoddã acciden
tale: ꝛ illud ẽ gaudiuȝ q̃d angelus hʒ de bono
creato siue ꝓprio siue alieno. De hui⁹ ꝟo gau
dij augm̃to triplex fuit opio. Prima eoꝝ q̃
dixerũt q̃ in angelis btĩs accrescit vtrũqȝ gau/
dium itensiue: q̃ʒ nõdum sunt pfecte beati q̃ʒ/
uis sint cõfirmati in grã. Sed hec opio falsa ẽ
q̃m pfecta btĩtudo in visione cõsistit diuine es/
sentie. Et Math. 18. dr̃. Angeli eoꝝ semp vi
dẽt faciem p̃ris mei q̃ in celis ẽ. Scd̃a opio
fuit eoꝝ qui dixerũt q̃ neutrũ gaudiũ crescat in
angelis itensiue: sed solũ extensiue: sicut charitas
eoꝝ non ẽ maior q̃ʒ fuit ab initio. q̃ʒuis plures
nũc diligant q̃ʒ tũc. Sed istud nõ videt̃ ꝓbabi
le: q̃ʒ si angelis accrescit materia gaudij accre/
scit ꝛ ip̃m gaudium. Tertia opio catholica ꝛ
secura ẽ eoꝝ q̃ tenent q̃ in angelis nullo mõ ac
crescit gaudium in quo cõsistit p̃mium essentia
le: q̃ʒ quãtum ad illud pfecte sunt btĩ. Sʒ gau/
dium in quo cõsistit p̃miũ accñtale accrescẽ põt
nõ solum extẽsiue veꝝ ẽt itensiue: ꝛ rõe bõi ꝓ
prij: ꝛ rõe boni cõiuncti: q̃ʒ ministrando alijs
bona opa faciũt in q̃bus p̃mium accidẽtale me
rent̃: ꝛ q̃ʒ ẽt cõciues suos ad btĩtudinem ꝑdu/
cunt sup q̃bus cõgratulant̃. O q̃ʒ vigilãter ita
q̃ʒ atqȝ so licite debẽt curare pctõres miseri de
suis peccatis pniam facere: quos expectãt oẽs
angelici chori: quos iuitãt angeli ad paradisi d̃
litias. Venite inquiunt pctõres fetidi: venite ad
possidẽdã ciuitatẽ oium bonoꝝ vbertate refer
tissimã. Venite p sanctã pniaȝ ad cenã magni
dei. Quid q̃ritis male operãdo cũ tenebraꝝ
p̃ncipe: q̃d cum cõmertio demonũ: q̃le p̃miuȝ
de peccatis ꝛ malis cõmissis spectare potestis.
Stipẽdia inq̃t apostolus pctĩ mors ẽ. Ro. 6.
Nostra sit vobis grata societas vt simul cõui/
uamus in felicissimo regno dei. O pctõres du
ri. o peccatores obstinati. vos expectamus: vt
agatis pniam: que tm̃ placet deo nr̃o vt ꝛ nos
velit etiam in vestra cõuersione letissimos fie/
ri atqȝ iocundos.

Quod de⁹ ẽt in eccl̃ia militanti exaltat ꝛ sub
limat ad dignitates spũales pctõres si reuertã
tur ad pniam. Capitulum. 3.

Ertius effectus q̃ cõseq̃tur cõuersiõ/
nem pctõris dr̃ pctõꝝ exaltatio. Vo
luit q̃dem de⁹ ostẽdere q̃ʒ gratuȝ sibi
ẽ cũ pctõres ad pniam cõuertunt̃ eos miruȝ i/
modũ sublimãdo ꝛ exaltãdo in vtraqȝ ecclesia
militãti. s. ꝛ triũphãti. Et lʒ ſm rigorẽ discipli
ne q̃nqȝ factũ sit vt ab ecclesiasticis dignitatibus
pp crimina nõnulli caderẽt: ad quos ẽt post ꝑ/
actã pniam nõ liceret redire. vt scribit̃. 50. di.
c. vt cõstitueret̃. ꝛ c. Presbyteꝝ. ꝛ c. Miroꝛ
ꝛ c. Clericũ. ꝛ c. Clerico. ꝛ c. Si ep̃s. Veꝝ
tñ hoc nõ dr̃ ex desperatione idulgẽtie. Quin
imo iuẽti sunt q̃ʒplures q̃ post lapsuȝ p pniam
restituti sunt ad spũales ordines ꝛ ecclesiasticas
dignitates. Fuit princeps aploꝝ Petrus re
stitutus p pniam ad apostolatũ ꝛ principatum
aploꝝ nõ obstante p̃cedenti pctõ. sicut scribit̃
50. di. c. Põderet. ꝛ c. Cõsiderandum. ꝛ c.
Fidelior. In. c. Ve si post ordinatiõeȝ. ff. Se
ꝯ alia pctõꝝ penitẽtiũ iducunt̃ exẽpla. Dr̃. n.
ibi sic. Maria soror Aarõ postq̃ʒ lepra pcussa
est: q̃ʒ i Moysen murmurauerat: acta pnia a
pctõ mũdata ẽ: ꝛ pristinã grãm ꝓphetãdi re/
cepit: Aarõ post cõflatum vitulum in summũ
sacerdotem cõsecratus ẽ. Dauid post adulteri
um ꝛ homicidium ꝓphetie spũm recepit: ꝛ in
ꝓprio gradu pmãsit. Achab quoqȝ post mor
tẽ Naboth viri sanctissimi p pniam humilia/
tus in regia sede remãsit. Et vt p̃tereãm⁹ mul
ta exẽpla veteris testamenti. Petrus negaui

xp̄m: ꝛ postea princeps apostoloꝝ factus est. Paulus Stephanū lapidauit: ꝛ tamē a deo i apostolū ē elect⁹. Multi quoqȝ ab hēsi ad vnitatē fidei catholice reuertētes in suis ordinibus sunt recepti. Alij vō ad ep̄alem ēt iam gradū sunt ꝑmoti: vtpote Aug⁹ ꝛ alij plurimi. h ibi Verūtñ iter oēs pctōres p pniam restitutos ad p̄cedētes grad⁹ siue ad alios aliquos de nouo eis collatos efficaciorē nobis fiduciā ꝛ animum p̄stant tres illi neqssimi viri. Paul⁹ superbissimus. Dauid luxuriosissimus. Matheus vō cupidissimus ꝛ auar⁹. Eoꝝ tñ voces magis q̄ȝ alioꝝ voluit sp̄us scūs in ecclia resonare. Lȝ.n. scripserint euāgelia Joh. Lucas. ꝛ Marcus. t̄ñ frequenti⁹ legit̄ euāgelium scd̄m Math. Et lȝ iueniant̄ psal. alioꝝ multoꝝ non solū illi quos Dauid cecinit. tñ ecclia illos dauid sepius decātat; lȝ ēt Petrus Jacobus ꝛ Joānes ac Judas Thade⁹ suas epistolas canonicas scripserint: tñ epistole Pauli magis in diuinis officijs habent̄ in vsu. qḋ iō factuȝ esse credēdū ē: vt oēs pcipiant q̄ȝ chara deo sit cōuersio peccatoꝝ: quos tā sublimiter p penitētiam in ecclia sua dignat⁹ ē exaltare. Quā ta aūt erit talium in regno celoꝝ gloria: a redēptore mūdi dcm̄ est Math. 21. Meretrices in gr ꝛ publicani p̄cedent vos in regno celorum Et hoc exēplo mōstratū ē in Thays meretrice pulcherrima ꝛ formosa q̄ postq̄ȝ multoꝝ animas illaq̄auerat: dedissetq̄ȝ multis occasioneȝ seipsos iterficiēdi: accedēte ad eā Panutio sanctissimo viro cōtritionē ꝛ cōpunctionē suoꝝ scelerū habuit: adustisq̄ȝ oibus vanitatibus in platea publica vt daret exēplum his cū qbus peccauerat: in cellula q̄dam paruula se iclusit i qua p fenestrā paululū panis ꝛ aque qbus sustētaret̄ die q̄libet accipiebat. Cū ergo trib⁹ annis fuisset iclusa ꝑfectus Panucius ad abbatē Antoniū cui multa reuelebant̄ a deo: vt ab eo ingreret si ei de⁹ sua pctā remisisset. Narrata eā sanctus Antonius cōuocatis discipulis p̄cepit vt illa nocte orarēt: statimq̄ȝ abbas paulus maior discipulus Antonij vidit in celis lectū speciosis ac p̄ciosis vestibus ornatū: quem tres v̄gines sacre facie clara custodiebāt. Cūq̄ȝ Paulus diceret gloriā illā esse Antonij audiuit vocē dicentē sibi. Nō ē Antonij s; thays meretricis. Qḋ cū māne audisset Panutius cū gaudio discessit: ꝛ cū illā eduxisset d̄ cella: qndecim dieb⁹ supuixit: post quos meretrix penitēs quieuit in dn̄o. Audiuimus igit̄ ex tribus effectibus enarratis q̄ȝ summa ē ei deo cōplacentia vt peccatores reuertant̄ ad illum: ꝛ tñ cum ipse hac voce melliflua icitet oēs nescio vnde fiat nisi ex humani cordis duritia vt nō audiatur. O ifelix anima peccatrix: o seua immanis ꝛ crudelior omni belua: desine iaȝ male facere: ipone finem delictis tuis: quere dominum deum tuum dum iueniri pōt: vt accipias ab eo grām in p̄nti ꝛ in futuro perpetuaȝ gloriam Amen.

Feria sexta post dn̄icam in septuagesima d̄ inflāmato ꝛ ardentissimo amore dei quem ip̄e clementissimus pater pctōribus exhibet ꝛ ostēdit vt illos ad se trahat ac reuocet ꝛ inducat ad penitentiam. Sermo. 6.

a more langueo.

Habent̄ hec verba in psona xp̄i dei ꝛ hoīs salutem peccatoꝝ sitiētis originaliter. Cāt. 5. c. Si cogitarēt excecati peccatores quāta dilectione cōplectit̄ illos pijssimus deus; ꝑfecto omni studio ꝛ vigilātia deposita delictoꝝ sarcina ad diligētem se ꝑperarent. Neq̄ȝ enim iueniri q̄spiam pōt nō pater nō mater nō frater nō soror nō filia nō filius nō deniq̄ȝ domesticus qlibet amicus siue ꝓpinquus q tātum diligat eos quātum amat ipse mitissimus pater celestis. Quod cōsiderās Vgo i libro de arra sp̄ōse sic alloqtur animam peccatricem. Spōsum habes ꝛ nescis: pulcherrimū oium: ꝛ faciē ei⁹ nō vidisti. Ille te videt: q2 nisi te vidisset non te diligeret. Noluit adhuc seipsum tibi p̄sentare sed munera misit: arram dedit pign⁹ amoris. Hec ille. Est vtiq̄ȝ anime legitimus ꝛ imaculatus spōsus deus dei filius q in cruce exaltatus clamat grādi ꝛ amorosa voce: dicitq̄ȝ anime ꝑpter peccata peūti: ꝛ ad iferna currēti illud Hiere. 2. Tu aūt fornicata es cum amatoribus multis: tamē reuertere ad me ꝛ ego suscipiam te. Quidnam dulcius qd suauius qd ne demētius pōt audiri. Ostendit nēpe multis diuersisq̄ȝ modis rex regū deus noster q̄ȝ hoīem diligit: eisq̄ȝ salutem etiā post peccata ꝛ nephāda facinora ardentissime sitit. Quapropter vt euigilēt sūnolēti peccatores ꝛ expgiscant̄ ad vocem beniuolētie summi dei: in p̄senti sermone de amore quem de⁹ peccatorib⁹ exhibet nōnulla erūt vidēda: vt verificet̄ i corde oium quod dictū est in themate in psona illius: q2.s. amore lāgueo. In qbus verbis de

amore

amore illo tria mysteria principaliter ꝓponimus declaranda.

Primum de ipsius veritate.
Secundum de eius voluntate.
Tertium de illius copiositate.

Qualiter deus ex amore malis ⁊ peccatoribus copiosissima bñficia sua largit̃. Et qd est amor siue dilectio dei. Capitulum. j.

p Rimum mysteriū declarandum de amore quo de⁹ peccatores diligit dicit̃ veritatis. Nam posset nō immerito aliqs dubitare: an verū sit q̽ de⁹ peccatores diligat. Qm̃ si diceret̃ q̽ sic statim occurrerēt dicta scripture sacre qbus isinuari videtur cōtrarium: vnde in ꝑsona dei ꝓuer. 8. c. dicitur. Ego diligētes me diligo. Et Joh. 14. Xp̃s dixit. Qui diligit me diliget̃ a patre meo ⁊ ego diligam eū: sed pctōres nō diligunt deū: ergo nō deus diligit illos. Et Eccle. 12. sapiens ingt. Altissim⁹ odio hȝ peccatores. Et Judith 5. c. scribit̃. Deus peccatoꝝ odit iniqtatē. Et Augustin⁹. 12. li. de ci. dei. c. 3. ita asserit. Dicunt̃ in scripturis inimici dei oēs q eius aduersant̃ imperio: nō natura: sed vitijs nihil ei nocere valentes: sed sibi. Inimici enim sunt nō ptāte resistendi: sed volūtate ledēdi. Et idem Aug. in lib. de pnia refert: qđ etiā ponit̃ de penitentia di. 3. in. c. Sūt plures: Scio dñm inimicum omni criminoso. Et Dauid in psal. ad deum sic loqtur. O disti oēs obseruātes vanitates. idest peccata. Et Sap. 14. c. similiter dicit̃. Sunt deo odio impi⁹ ⁊ ipietates eius. Si itaqȝ iter deum ⁊ peccatores ē inimicitia ⁊ odium: ergo deest amor: qm̃ simul ista stare non possunt. Sed cōtra ē dictum sapiēns. Sap. 2. c. qui deo dicit. Diligis omnia q̄ sunt ⁊ nihil odisti eoꝝ que fecisti. Pro huius dubij declaratione notāda est snīa domini Boñ. dis. 32. tertij. lib. que talis est. Q̄ deus nō dicit̃ creaturam diligere rōne affectionis animi. sed rōne cōicationis alicui⁹ boni. Ita q̽ dilectio dei dicit̃ potius esse dilectio effectus. Cōicatio aūt bonitatis diuine si attēdatur quātum ad effectum gratie nō se extendit ad peccatores. ideo ꝓpter huius boni subtractionem dicitur illos odire: ⁊ sic itelliguntur auctoritates superius allegate. Sed cōicatio alioꝝ beneficioꝝ ⁊ bonis ⁊ malis eadem ē: ob q̽ ⁊ malos etiam diligit: nō vt malos: sed sua illis beneficia tribuens vt boni fiant. Sunt aūt iter cetera tria beneficia peccatorib⁹ a deo collata. Primum creationis. Secūdum gubernationis. Tertium sociationis. Primum bñficiuȝ quod deus peccatorib⁹ cōfert ex dilectione ⁊ amore dicit̃ creationis. Quisnaȝ extimat quātum bonū ē esse in numero creaturaꝝ nō quātūcūqȝ: sed rōnabilium. Nullo qdem precio emi posset vnus ex oculis vel alijs membris nostris multomagis nec aliqua potentia anime: ⁊ qs est qui dedit animam cum potentijs: ⁊ corpus tam bonis q̄ȝ malis nisi deus. Et cur dedit nisi ex mera charitate ⁊ liberalitate sua. hoc est quod Lactan. in. 2. lib. di. isti. ait. Deus veri patris officio functus ē: ipse corp⁹ effinxit: ipe animam qua spiramus infudit. Illius ē totuȝ qcqd sumus. Et Berñ. in ser. Parum ne tibi videt̃. o homo cogita qualem te fecit. Nēpe ꝓm corpus egregiam creaturam: ꝓm aīam magis imagine creatoris isignem: rōnis participem: beatitudinis eterne capaceȝ. Porro ambo sibi coherere fecit artificio icomprehensibili: ⁊ sapiētia inuestigabili. Nec hoc ante ꝓmeruit q ante non fuit. nec spes retributionis fuit: qm̃ bonorum nostrorum nō eget. h ille. Sed qui nō recte de deo sentiunt de eius beneficijs ingratissimi cōquerunt̃: dicunt eteniȝ q̽ licet magnum bonum sit esse quod per creationem peccatores acceperunt a deo: tamē cū deus prescierit eos futuros malos atqȝ damnandos cur illos creauit. Quibus sic respondet Augustinus. 2. lib. de ci. dei. c. 18. Neqȝ enim deus vllum nō dico angelorum: sed vel hominum crearet: quem malum futurum esse prescisset: nisi pariter nosset quibus eos bonorum vsibus commodaret: atqȝ ita ordineȝ seculorum tanquam pulcherrimum carmen ex quibusdam quasi antithetis honestaret. Antitheta enim que appellantur in ornamentis elocutionis sunt decentessima: que latine appellantur apposita: vel quod expressius dicit̃ cōtrapposita. Nō enim est apud nos huius vocabuli cōsuetudo cum tamē eiusdem ornamentis elocutionis etiam sermo latin⁹ vtatur: imo lingue oium gentium his antithetis. ⁊ Paulus apostolus in. 2. epistola ad Cor. illum locum suauiter explicat vbi dicit. Per arma iusticie a dextris ⁊ a sinistris: per gloriaȝ ⁊ ignobilitatem. per infamiam ⁊ bonam famam. vt seductores: ⁊ veraces: vt qui ignoramur: ⁊ cognoscimur: quasi morientes: ⁊ ecce viuimus: vt temptati ⁊ non mortificati: vt tristes semper autem gaudentes: sicut egentes

multos aũt locupletãtes: tanq̃ nihil habẽtes ⁊
oĩa possidẽtes. Sicut. n. ista cõtraria cõtrarijs
opposita ſmonis pulchritudinẽ reddũt: ita q̃/
dam nõ verboꝝ: sed reꝝ eloquẽtia cõtrarioꝝ
oppositione seculi pulchritudo cõponitur. hec
Aug. Et si adhuc arguerent impij ⁊ maligni ꝙ
ſm Augustini verba videreť q̃si necessarium
fore: vt aliq mali essent: vt sic seculi pulchritu/
do pficereť. Et ego dico ꝙ lꝫ deꝰ ſm Aug. in
li. de li. ar. nouerit ex quocũqꝫ malo bonũ eli/
gere: tñ si nullus vnq̃ꝫ peccasset siue angelus
siue hõ: adhuc vniuersum pfectũ esset: nihilqꝫ
qḋ ad eius ornatũ spectaret siue decorẽ inueni/
retur diminutum. Neqꝫ ꝓpterea culpãdꝰ est
sapiẽtissimus artifex deꝰ qui creauit illos q dã
nari debebãt: qm̃ nõ ꝓpterea dãnanť: q2 sunt
creati: sed qm̃ post creationem sua volũtate fa/
cti sũt mali. Quinimo in hoc maxime relucet
immẽsa bonitas dei: ꝙ tã grãde bñficium cõ/
ferre dignatus ẽ ẽt illis quos p̃sciebat futuros
igratos ⁊ malos. Scḋm bñficium qḋ deus
peccatoribꝰ cõfert ex dilectione ⁊ amore dr̃ gu
bernationis. Indiget eqdem hõ auxilio om
nium creaturaꝝ: celi. s. ⁊ terre, celestium iferio
rũqꝫ corpoꝝ sine qbus viuere minime posset.
Omnia tñ ista dei sunt: de quo in pˢs dr̃. Do
mini ẽ terra ⁊ plenitudo eiꝰ. or. ter. ⁊ vni. qui
habi. in eo. Nihilominus ex clementia largi/
flua ⁊ affluẽtissima sua libere donat fructũ bo
rum oium ẽt ipijs ⁊ mal. Inde Hugo in li. de
arra sponse ait. Respice vniuersum mũdum ⁊
cõsidera si aliqd in eo sit qḋ tibi nõ ſuiat. Ois
natura ad hũc finem dirigit cursum suũ: vt ob
sequijs tuis famuleť: ⁊ vtilitati deseruiat: tuis
qꝫ oblectamẽtis pariter ⁊ necessitatibꝰ ſm af/
fluẽtiam idefiiẽtem occurrat. Hoc celũ. hoc
terra. hoc mare. hoc aer cum his q̃ sunt in eis
vniuersis explere nõ cessant. hec ille. Et xp̃s
in euãgelio Math. 5. ait. Pluit sup iustos ⁊
iniustos ⁊ solẽ suũ oriri facit sup bonos ⁊ ma/
los. Tertium bñficium qḋ deꝰ erogat ⁊ lar
giť ex dilectione ⁊ amore ipis peccatoribꝰ dici
tur sociationis. Magnum qppe donum ẽ vt
vnusqsqꝫ habeat solũ angelũ. Hinc magister
sñiarum di. 2. scḋi libri allegat Hiero. super
Math. sic. d. Magna dignitas aiaꝝ vt vna/
queqꝫ ab ortu natiuitatis sue in sui ꝓfectum ⁊
custodiam habeat angelũ specialiter delegatũ.
Ex qua auctoritate ſm doctores theolo. colli/
gať tria catholica documẽta. Primum do/
cumẽtum ſm Alexãdrum de ales in scḋo vo/
lumine summe. ⁊ Archidia. canonistaꝫ sup. c.
firmissime. de cõse. di. 4. ꝙ duplex ẽ hois na
tiuitas. s. in vtero: ⁊ ex vtero. Prima ẽ quã/
do anima creať simul ⁊ ifundiť corpori. Se
cũda vero quãdo exit de vẽtre matris. Ange
lus aũt deputať homini prima natiuitate. s. in
vtero. Ratio aũt quare nõ debeat ante ifusio/
nem anime angelꝰ deputari ad custodiã corpo
ris ſm Bonauẽturã in scḋa distinctione. xi.
in declaratione lr̃e est: q2 illa custodia principa
lius respicit spiritũ q̃ꝫ corpus. Et ideo nõ de/
bet spãliter angelum ad suã custodiam habere
antequã spiritꝰ ifundať. Non debet ẽt differri
vltra anime ifusionem: q2 extunc defẽdere põt
⁊ adiuuare. Vtrũ aũt q̃ꝫdiu paruulus caret rõ
nis vsu aliquem occultũ effectum hẽat custo/
dia angeli quãtum ad habitationẽ ⁊ directionẽ
in bonum: assignare ẽ difficile: sed negare nõ
ẽ tutum. Scḋm documẽtum ẽ ꝙ angelus
beatꝰ ꝓpter custodiã hominis nõ ẽ hoie iferi/
or viatore neqꝫ idignior: cum id fiat ex dulce/
dine sũmi dei. Tertium documẽtum ẽ ꝙ an
gelus nõ deserit obstinatum in peccatis vsqꝫ
ad mortẽ. Ratio est ſm Boñ. q2 pronior est
bonus angelus ad iuuãdum q̃ꝫ malus ad pdẽ
dum. Si ergo malus angelus nõ derelīqt vs/
qꝫ ad mortẽ hoiem ẽt quãtũcũqꝫ sanctũ: nec bo
nus hoiem quãtũcũqꝫ sceleratum dimittit vsqꝫ
in finẽ. Sed cõtra hoc istant nõnulli: quoniã
glo. sup illud Hiere. 51. Curauimus babylo/
nem ⁊ nõ ẽ curata: derelinquamꝰ eã ait. Me
dici sunt angeli quos a nobis repillimꝰ dum
eoꝝ cõsilio nõ acquiescimꝰ. Itẽ Dama. d. ꝙ
ãnxp̃s carebit angelico p̃sidio. Ex qbus col/
ligi posse videť ꝙ angelus qñqꝫ subtrahit ab
hoie pp peccata custodie bñficium. Respõdet
ad hoc dñs Boñ. ꝙ cõiter teneť a doctoribus
sacre scripture. ꝙ angelus nõ oio deserat ob/
stinatos q̃ꝫdiu sunt viatores: nec tñ ideo dili/
gẽter custodit bonos aut mediocriter malos.
Ideo cõiter diciť ꝙ quodãmodo deserit ⁊ quo
dãmodo semp custodit. Explicatio aũt huius
põt diuersimode fieri. Nam aliquẽ custodiri
ab angelo põt dupliciter itelligi: vel ſm habi/
tum vel ſm actum. Voluerũt ergo aliqui dice
re ꝙ angelus obstinatum ſm actum custodiẽ/
di relinqt pro eo ꝙ ipse custodiẽti angelo non
obedit: imo cõtra monita mẽtem obfirmauit:
quãtũ vo ad habitũ nõ deserit. q2 semp ꝓmp/
tus ẽ ei subuenire: si quomodo ipm ad viam
veritatis videat inclinari. Sed hic modus di
cendi

cendi nō sufficit: qꝛ nullus ē adeo malus ⁊ ꝑuersus. quin angelus bon⁹ possit ei aliqḋ bñficiū custodiēdo largiri. Ergo si semꝑ ē ei ꝓmptus facere bonum: videt᷑ ꝙ nunq̄ȝ subtrahat oēm actum. Et ideo ē scḋs modus dicēdi. s. ꝙ duplex ē custodie angelice actus: vn⁹ respectu corporis: alter respectu spūs: vn⁹ cōsistit ī repulsione hostis ne opprimat corpora: alter arcēdo ipm̄ ne ꝑuertat aīas. primi actus efficacia ē in angelo. scḋi vero nō solū ē in angelo: sed ēt in nobis. Quātum ad primū actū bonus angelus hoīem vsq̄ȝ ad mortē nō derelinq̄t: qꝛ nō patitur ipm̄ a demone opprimi vel occidi: nisi quādo aliter exigit fieri snīa diuini iudicij. Quātum vero ad scḋm actum: qꝛ illius efficacia nō tātum ē in angelo: sed etiam in nobis: subtrahit custodie beneficium ab his circa quos videt se frustra exercere: vtpote ab excecatis ⁊ obstinatis: qui nec recipiunt īstructionem nec exhortationem. Sed cū custodia magis respicit aīam q̄ȝ corpus: adhuc nō videtur oīo probabile ꝙ angelus oēm actum custodie subtrahat respectu sic. Et ideo adhuc ē tertius modus dicēdi ꝓbabilior istis. s. ꝙ effectus angelice custodie ē respectu boni ⁊ mali. respectu boni cōseruandi vel acquirēdi vel augendi. respectu vero mali discernēdi vel euitādi vel diminuendi. bon⁹ ergo angelus obstinatos nō deserit quātū ad actum custodie q respicit malum: qꝛ semꝑ retrahit hoīes ne labantur in peius. quātum vero ad actum qui respicit bonū obstinatos deserit: ⁊ anterp̄ȝ nō custodiet. hec Boñ. Considera nūc anima peccatrix quāta fecit tibi deus: ⁊ cum admiratione dic ei illud Joh. 7. Quid ē homo qꝛ magnificas eū aut filius hoīs: qꝛ reputas eum: ⁊ quare apponis erga eum cor tuū. Cur o magne de⁹ creare voluisti hoīem paulo minus ab angelis minoratum: qbuslibet alijs a te creatis cōditisq̄ȝ naturis excellētiorem: imagine tua decoratum predotatūq̄ȝ in singulis potentijs anime rōnalis: quem p̄sciebas tibi futurum rebellem atq̄ȝ cōtrarium. Cur tot beneficia inumera creaturarum tuaꝝ prestas his qui te fugiunt: qui te despiciunt: q te contēnunt. Grādis ꝑfecto numerus est eoꝝ qui te dereliquerūt venā aquarum viuētium. Dereliquerūt inquā te ⁊ auerterunt se a te: q es via recta. oēs īfideles: idolatre: iudei: heretici: scismatici: ⁊ xp̄iani: diabolicis operibus seruiētes: excōicati: sacrilegi: ꝓditores: sediciosi: iracundi: odiosi: crudeles: dtractores: murmuratores: bilingues: falsarij: cursores: piuri: deceptores: mēdaces: cupidi: raptores: fures: vsurarij: sortilegi: malefici: incātatores: elati: superbi: hypocrite: ambitiosi: arrogantes: inanis glorie cupidi: gloriosi: blasphemi: lusores: fornicatores: adulteri: sodomite: ⁊ alijs sceleribus nephādissimis inuoluti. Et tū tu de⁹ me⁹ imperasti terre vt sustineret illos ꝓduceretq̄ȝ fructus qbus sustentare se possent. Jussisti soli lumē ⁊ stellis vt suos motus exercerēt ad illoꝝ vtilitatem. mandastiq̄ȝ omnib⁹ que in celis terrisq̄ȝ reperiuntur vt se cōicent prenoīatis inimicis tuis. Cur insuꝑ ⁊ angelos cum talib⁹ conuiuere: ēt vsq̄ȝ ad mortem ad illoꝝ custodiā disposuisti. Cur ita blādiris tu de⁹ iustus ⁊ rectus peccatorib⁹ ⁊ iniquis. O pectora dura: o ferreas mētes: o saxea ⁊ adamātina corda eoꝝ q intelligere nolunt q̄ȝ ardens sit amor dei: etiam ad peccatores quib⁹ vt tactum ē beneficia sua gratiossime īpartit᷑: vt sic occasionem hēant cōfidenter ad illum redire.

Qualiter de⁹ quātum de se ē vellet oēs peccatores esse saluos: ⁊ quare si sic vult nō omnes saluantur. Capitulum. 2.

Ecūdū mysterium declarādum de amore quo de⁹ peccatores diligit dicit᷑ de ei⁹ voluntate. Vellet eniȝ deus ex charitate sua oēs hoīes nō solum bonos sed etiam malos saluos fieri. ſm illud ap̄li. i. Thimotei. 2. Oēs hoīes vult saluos fieri ⁊ ad agnitionem venire. Verūtamē ex hoc apostoli dicto ꝑplexa poterit esse: dubiaq̄ȝ mēs non multum recteq̄ȝ ītelligētium. Nam si de⁹ vult omnes hoīes saluos fieri: ergo oēs hoīes saluabunt᷑. Quia vt inquit psal. O ia quecumq̄ȝ voluit fecit dn̄s in celo ⁊ in terra in mari ⁊ in oibus abissis: sed nō oēs hoīes saluabuntur: igit᷑ nō vult de⁹ oēs hoīes saluos fieri. Soluitur hec diff. cultas p doc. sacros q apostoli auctoritatem tripliciter exponere solent. Prima expositio ē Aug. quam īducit magister inter. dis. 46. primi lib. ꝙ dictū apostoli pōt ītelligi vt in eo sit distributio accōmodata sicut cū dicimus. omnis homo timet in mari: ſm cōē modum loquendi ītelligendū est q ē in mari. Similiter si dicat᷑ magister iste docet oēs pueros hui⁹ ciuitatis: ītellig tur ꝙ docet eos q adi scunt. Nullus enim doceт᷑ nisi p ipsū. Sic in ꝓposito potet esse sensus: ꝙ deus vult saluos fieri omnes homines q saluant᷑: qꝛ nullus sal

natur nisi velit deus. Secūda expositio ē magistri in tex. qui dicit q̄ ibi ē distributio ꝓ generibus singulorū ⁊ nō ꝓ singulis generū. sicut cum dr̄. Omne aial fuit in archa noe: q2 d̄ oibus generib⁹ animalium fuerūt ibi aliqua indiuidua. Et sic deus de omni genere vult aliquos saluari. de grecis: de latinis: de iudeis: de p̄latis: de subditis: ⁊ de alijs. Tertia expositio ē scd̄m Joh. Dama. d. q̄ de⁹ vult oēs hoīes saluos fieri volūtate antecedēte nō consequēte. Voluntas aūt antecedēs fm eūdem reliquosq3 theo. ē qua qs vult aliqd absolute. Volūtas vero cōsequēs ē qua qs vult aliqd cōsideratis circūstantijs. Volūtas ergo antecedēs in deo ē volūtas respectu eius, ꝓpter qd̄ de⁹ hoīem facit ⁊ ē irrefragabiliter bonorum. Volūtas cōsequens ē qua vult aliqua fm p̄sciam meritorum: nō que sequr merita. Prima. s. antecedēs dr̄ a magistris voluntas cōditionalis: siue voluntas qua de⁹ vult quātum in se ē. Scd̄a aūt. s. cōseques dr̄ absoluta. Differētia aūt iter hanc volūtatem ⁊ illam nō ē fm diuersitatem affectionis siue modi volēdi qui sit in deo: sed fm rōnem cōnotandi ⁊ itelligēdi: ꝓut eni de⁹ dr̄ velle omnium salutem quātum in se ē: ⁊ antecedēter cōnotatur in oibus hominib⁹ ordinabilitas ad salutē: tum ex parte nature date: tum ex parte grē oblate. Dedit enim de⁹ misericordiam fm quam possent homines cognoscere illum: ⁊ cognitum querere ⁊ quesitum inuenire: ac iuento inherere: ⁊ per hoc salutem obtinere. Grām similiter obtulit dum filium misit: cui⁹ meritum omnium saluti sufficit. Leges ⁊ mādata salutis tribuit ⁊ ostēdit. Ipse etiam p̄sto ē omnib⁹ ingredientibus ⁊ inuocantibus eum. Velle ergo hoiem antecedenter saluare ē ordinatum ad salutē facere: ⁊ saluari volēti nō deesse. Vnde velle antecedenter saluare nō cōnotat salutem: sed ordinabilitatem ad salutem. Velle aūt cōsequēter siue absolute saluare ē velle dare salutem ei quem prescit ad salutem peruenturum p suum auxilium ⁊ grām: ⁊ cōnotat salutis euētum. Et sic nō ē dicere q̄ de⁹ velit oēs hoies saluos fieri. Et q̄ tertia expositio magis efficat ē ad clare itelligēda ap̄li vba. Ex qbus eliciť q̄ amorosus de⁹ nec in minimo deest ad succurrēdum subueniendum fauendūq3 petōribus vt saluenť. Qui si nō saluanť ipsi soli sunt accusandi meritoq3 reꝓhendēdi q bibere noluerūt aquam fōtis indeficiētis amoris diuini.

Qualiť de⁹ ostēdit amorē suum petōrib⁹ illos supportādo vocādo ⁊ offerēdo filium suū vnigenitum ac sanguinē eius. Cap. 3.

Ertiū mysterium cōtemplādum de amore quo de⁹ peccatores diligit dr̄ de ipsius copiositate. Nam p̄ter ea que dicta sunt in p2io ⁊ scd̄o mysterio p̄cedentib⁹: inuenio adhuc p̄cipue tria signa experimēta copiosissimum amplissimūq3 amorē3 diuinum erga petōrum salutē. Primū3 dr̄ supportatio. Scd̄m vocatio. Tertium oblatio. Primum signum dr̄ supportatio. Supportat eqdem de⁹ ⁊ expectat patiēter peccatores: q post cōmissa petā iuste meritoq3 puniri possēt. Ois enim q petm̄ facit ⁊ mortaliter peccat mereť subito priuari qbuslibet beneficijs corporalib⁹ tēporalib⁹ ⁊ spiritualib⁹. Mereť adhuc descēdere viuēs in ifernum. Et qd ē q̄ deus hunc rigorē iusticie cōtra peccatores nō exercet. qnimo differt vltionē nō solum p dies: s3 p mēses ⁊ annos. O quot repiunť in hac mortali vita q per. 1. aut. 20. aut. 30. aut plures annos semp in petis dormierūt: ⁊ tn̄ illos nō exterminauit de⁹. An forte putam⁹ id scm̄ eē: q2 sibi petā nō dicens: vel q2 iniustus illa punire negligat: vel q2 ignorās illa nō videt: aut impotēs facili⁹ illa vindicare nō valet. Absit vt ista cogitem⁹ de deo magno ⁊ imortali q optimus abominať oē malū: iustusq3 nullum relinqt impunitū: sapiēs oia videt: oia nescit: oia pscrutať: cui⁹ potētie nulla creatura resistere possit. Cur ergo tādiu punire petā dissimulat nisi q2 lāguet amore. Hinc ē qd̄ Petrus. 2. epla. c. 3. ait. Dn̄s patiēter agit nolēs aliques perire sed oēs ad pniam reuerti. Et Salomō Sap. xi. c. dicit. Misereris oium dn̄e: qm̄ oia potes ⁊ dissimulas petā hoium ꝓpter pniam. Secūdum signum exprimēs copiosissimum amorē diuinū dr̄ vocatio. Apparet vtiq3 q̄ntū velit de⁹ petōr salutē: qui nō solum illos nō punit ⁊ suffert. verū ēt multipliciter inuitat ⁊ vocat. Quidnā sunt tot dei bn̄ficia petōrib⁹ collata de qbus paulo ante memorā fecim⁹: nisi voces blādē ipsos petōres alliciētes. Quid sunt scripture sacre. qd scōr exēpla: qd doctorū tā diffusa dicta: qd ꝓmissiones: qd cōminationes: qd p̄cepta legis: qd eccl̄ie sacramēta: qd deusq3 diuine voces tot p̄dicator ⁊ h⁹i. Oia siqdem ista clamor qdā sūt ad petōrū aures fortiter sonās ⁊ tādē ab alto crucis audiť vox illa nō parui pendēda pēdētis in ea crucifixi Jhu. Sitio. Sitio

sitio. Sitiebat eni vt Bern. ꝛ Aug. exponūt nostrā salutē. vñ ꝛ Bern. ait. Ascēdit in altuȝ crucis: vt ab oib⁹ videret. voce magna clamauit vt ab oib⁹ audiret. clamori lachrymas addidit: vt hō ei cōpateret. Qui ad ei⁹ clamorē nō excitat: ad vocē nō cōpungit: grauior ē terra durior petra: ꝛ fetidior sepulchro. Tertiuȝ signuȝ in quo relucet erga nos amor diuinus dr̄ oblatio. Pro salute nāqȝ pctōꝝ obtulit de⁹ pr̄ vnigenitū filium suū: illūqȝ misit i mūduȝ. Vñ Joh. 3. Sic de⁹ dilexit mūdum vt filium suū vnigenitū daret: vt oīs q credit in illuȝ nō pereat: sed hēat vitam eternā. Ipse vo dei filius icarnat⁹ seipm obtulit in ligno crucis holocaustū ꝛ hostiā sāguinem ꝓprium fūdens in remissionē pctōꝝ: q tāte fuit efficacie: vt sufficere posset ad saluteȝ ifinitoꝝ hoīuȝ si tot darētur. Vñ Apoc. p̄ dr̄. Dilexit nos ꝛ lauit nos a pctis nr̄is in sāguine suo. Sāguineȝ itaqȝ illum passim ꝛ idistincte offert oib⁹ pctōribus. Offert iquam de capite suo spinis pūgētibus coronato. de facie sua decora alapis dure percussa: de manib⁹ ꝛ pedib⁹ clauis in cruce ifixis. de tot corpore ad colūnam crudeliter flagellato. ꝛ de latere suo lācea apto ꝛ vulnerato. Propter q̄ oīa deuot⁹ Ber. in sermone. 22. sup Cant. ait. Ad cumulum pietatis tradidit i morte aiaȝ suam: ꝛ de ꝓprio latere ꝓtulit pciūm nr̄e satisfactiōis. Vñ ad se vsiculuȝ illū traxit. Apud dñm misericordia ꝛ copiosa apud eum redēptio. O amor vere icōparabilis: o amor icogitabilis. Stat in cruce dei fili⁹ ꝛ peccatorib⁹ dicit: si saluari cupitis: si salutem q̄ritis: ꝛ ego ꝓ vobis vt saluemini prī meo sāguinem inocentēqȝ vitā offero. Sȝ tāta ē humani cordis duricia vt paucissimi inueniant q velint sua pctā corrigē: deoqȝ sūmo bono firmiter iherē. Qui aūt redire nō neglexerint saluabunt p miscordiam ꝛ clemētiam illi⁹ qui ē bn̄dictus in secula seculoꝝ. Amē.

Sabbato dñice sexagesime: de dilatōe pnie ꝛ quare multi tardāt seu differūt ad pniam redire audiētes deum benignum sic misericorditer ipos vocātem. Ser. 7.

Dum tempus habem⁹ operemur bonuȝ. Doctoris gētium vba sūt ista: originalit. Gal. 6. c. Cū audiāt pctōres q̄plurimi ea q̄ dcā sūt de benignitate beniuolētia ac dilectiōe dei vocātis ꝛ iuitātis illos ad pniam statuūt in aio suo oio ad illā redire. Sȝ diabolica fraude decepti iterponūt tpoꝝ spacia: asserētes se pniaȝ facturos: nō in pn̄ti: sȝ in futuro: cuȝ vł ifirmitas aliq̄ vel lāguor grauis aduenerit: vł cū senecta iā seculi delicias ampli⁹ nō gustabit. Talib⁹ aūt se opināib⁹ vr̄ tutā ducē vitam esse qȝ in statu salutis ꝛ grē. Verūtñ q̄periculosissime errāt in h̄ smone apire ceсui: in q̄ de dilatiōe pnie aliq̄ pulchra ꝛ vtilia deo duce pcurrā: qm̄ nō ē ꝓcrastinādū vt bn̄ faciam⁹ fm apli documētū: q dicit in vbis in themate nr̄o ꝓpositis. Duȝ tps habem⁹. s. nūc ꝛ nō postea hodie ꝛ ñ cras: operemur bonū: ad deū p pniaȝ reuertētes. Vbi de dilatiōe pnie seu ꝓlōgatione tria mysteria occurrūt declarāda.

Primum dr̄ causalitatis.
Secūdum fatuitatis.
Tertium iniquitatis.

Qd̄ multi differūt penitere seducti a diabolo aut p timorem aut pp pudorem aut ꝓpter spem aut desperatiōem. Cap. 1.

Primū mysteriū dr̄ causalitatis. In q̄ exprere lȝ q̄ ē cā cum pctōres efficaciam ꝛ necessitatē pnie cognoscētes illā differre velūt. Et pn̄t assignari principalr̄ q̄tuor cāe potissime ac principales qb⁹ hoīes pctis inuoluti ꝓcrastināt penitere. Pria dr̄ timor: scda pudor: tertia spes: q̄rta dspatio. Pria cā dr̄ tior. Timēt. n. mlti ad pniaȝ redir. qꝛ cogitāt laboriosuȝ eē d suis culpis atqȝ pctis satisfacere. Sȝ his tria remedia ad timorem repellendum dari possunt.

Primū est cōsideratio pn̄tis pene facilitatis.
Scdm cōsideratio pn̄tis pene modicitatis.
Tertium consideratio pn̄tis pene breuitatis.

Primū remediū ē cōsideratio facilitat ꝛ possibilitatis pene quā exigit satisfactio. de q̄ tria sūt co notāda fm Tho. in. 4. di. 15. Primum notādū q lȝ pnia ifructuosa sit sine satisfactiōe tñ aliud est facere equalens: aliud possibile. Deus nō exigit a pctōrib⁹ equalens vel eq̄le: qꝛ h̄ est ipossibile. Nā fm phm. 1. ethi. in his bonorib⁹ q sunt ad deum ꝛ ad parētes nō tenet hō ad equalens: sed ad possibile. ideo tenet hō satisfacere fm possibilitateȝ suaȝ. Vñ Apls ad Titū. 3. Nō ex operib⁹ iusticie q̄ fecim⁹ nos.

Scdm notādū q quāuis hō totū posse suuȝ debeat deo: nō tñ exigit de necessitate vt totuȝ qd̄ possit faciat: qꝛ h̄ est ipossibile fȝ statū pn̄tis vite: cū oporteat hoiem circa multa solicitū eē

Tertium notādum ꝙ facere aliqd acceptuȝ deo pōt itelligi dupliciter. Aut ꝟtute ꝓpria: ⁊ sic nullus pōt satisfacere de peccatis in deum cōmissis. aut ꝟtute alteri⁹: ⁊ sic vnusqsqȝ merito xp̄i pōt satisfacere: qḋ ē īfinituȝ. Et si obijceret ꝙ xp̄s liberauit nos a pena debita ꝓ peccatis nostris. iuxta illḋ. i. Pet. 2. c. Peccata nostra ipse ꝑtulit in corpore suo sup lignū. Qḋ exponēs magister sniaꝝ in. 3. di. 19. ait. Peccata portare ē penam illoꝝ exoluere. ⁊ ad hoc ē dictuȝ Esa. 53. Vere lāguores nostros ip̄e tulit: ⁊ dolores nostros ip̄e portauit: ergo nulla satisfactio penalis erit necessaria. vel si erit necessaria nō plene xp̄s satisfecit ꝓ nobis.

Rūderi pōt ſm Bon̄. in. 3. di. 19. ꝙ passio xp̄i liberat nos a pena pnie q̄ītum ē de se: q2 secūdum ꝙ dicit magister in lr̄a. in babtismo oīs pena que ꝓ pctō debeť penit⁹ relaxať. Sed cū homo pcā iterat reddit se īdignum tāto bn̄ficio. Et ꝑ passionem nō remittiť ei tota pena: ſȝ minorať ſm ꝙ dicit magister in lr̄a quātū decet ⁊ expedit: salua diuia iusticia. Est ergo possibilis faciliſqȝ pena satisfactoria. qm̄ vt scribitur. ff. de re. iur. l. ipossibilium. ad impossibile nemo teneť. Et vt Aug. dicit in sermone. De⁹ huum pigrum nō dānaret: si ea que nullo modo fieri poterāt iperaret. Scḋȝ remedium cōtra timorē satisfactionis ē cōsideratio modicitatis ipsi⁹ pene. Omnis etenim pena tēporalis modicū est· ⁊ quasi nihil respectu future pene: nō soluȝ īferni: ſȝ ēt purgatorij. de cuius grauitate suo loco disputabiť. Tertiū remedium cōtra timorē ꝑractum ē cōsideratio breuitatis pene satisfactorie. Nam sicut breuis ē vita: ita breuis ē pnia: ꝑ quam salui esse valemus: Quare nullo timore pnia ē differēda. Scḋa cā quare pleriqȝ differunt pniam agere: dr̄ pudor siue verecundia. Erubescūt eni ⁊ verecundanť bn̄ facere: qm̄ solēt vt pluri mum hoīes mali quoꝝ multus ē numerus volētes bn̄ facere suāqȝ malam vitam emēdare in derisum haberi. sed ad cōfusionem erroris huius triplicem pudorem notare debemus: videlicet. Primus dr̄ commēdabilis. Secūd⁹ vituperabilis. Tertius abominabilis. Primus pudor seu verecundia dr̄ commēdabilis. cum. s. quis erubescit male facere. nam ſm Jo. Dama. Verecundia ē timor alicuius turpitudinis. Qued Ar. explicauit i. 3. ethi. Qui timet decēs ⁊ verecundus ē. qui aūt nō timet inuerecundus. Et de verecundia loqtur Valerius lib. 4. d. Verecundia ē parēs omnis honesti cōsilij. tutela solēnium officioꝝ. magistra inocētie. chara proximis. accepta alienis. oi loco ꝫ tēpore fauorabilem ꝑse ferēs vultum. Et sapiēs Eccle. 32. ait. Ante grādineȝ ꝑibit coruscatio: ⁊ ante verecundiam ꝑibit gr̄a. Hec verecundia refrenat sensus. moderať gestus. librat verba. pōderat sermones. ornat senes. decorat iuuenes. magnificat reges. subleuat subditos. extollit ꝑlatos. ⁊ mores daurat. qm̄ q erubescitiui sunt hac erubescētia ⁊ rubore declināt mala. Sed veh mūdo a scādalis: qm̄ rarissima ē hec erubescentia iter hoīes deprauatos. nam nō erubescunt publice blasphemare. ludere. rapere. fenerari. piurare. lasciua ꝟba ⁊ scurrilia nō solum dicere sed cantare. inhonesta vestimēta deferre. ⁊ ꝑcipue mulieres pectus colla brachiaqȝ nudantes: ⁊ ornatu meretricio coraȝ hominib⁹ exeuntes: ⁊ turpissima scelera adulterij fornicationis stupra sodomie ⁊ sacrilegij ꝑpetrare. Secundus pudor dr̄ vituperabilis. cum. s. qs omittit virtuosos actus ēt ad salutē necessarios ne mali irrideant eum. certuȝ enim ē ꝙ displicet malis vita bonoꝝ. Vn̄ sapiēs ꝓuer. 21. ait. Anima ipij desiderat malū. Et. 29. c. idē ait. Abominanť ipij eos q recta sunt via. Et. 14. c. Ambulās ingt recto itinere ⁊ timēs deum despiciť ab eo q īfami gradiť via. Et. 13. c. Detestanť stulti eos q fugiūt mala. Et h̄ ideo est: q2 vt dr̄ Job. 3. Omnis qui male agit odit lucem. Quod verbum ponitur 18. q. 2. in. c. ꝑniciosum. Verumtamen fatui sunt ⁊ abominabiles qui ne irrideanť a malis malorum socij effici patiunť. Quādo etenim mali irrident eos qui boni sunt: idem ē acsi ceci irriderent eos qui vidēt: aut claudi eos qui recte ambulant: aut laceratas vestes habentes illos qui regio habitu sunt amicti. Tertius dicitur pudor abominabilis quando. s. qs ad penitentiam redire recusat: eo ꝙ sua peccata turpiter commissa confiteri confunditur. De isto vero pudore latius dicam in tractatu de cōfessione. Tertia causa quare multi penitētiam in longum protrahunt dicitur spes. hec auteȝ triplex est. Prima diu viuēdi. Secūda tēporalia degustandi. Tertia misericordiam consequēdi. Prima ē spes diu viuēdi. de qua innumerabiles decipiunť, ꝓmittentes sibiipsis lōgitudinē dieꝝ. Nā vt inqt Cice. i li. ḋ senectute. Nemo ē. n. tā senex q se nō putet annū viuere. Et Hiero. ad Heruntiam

Nemo

Nemo est tā fractis viribus τ tā decrepite senectutis vt nō se putet adhuc annū posse supuiuere. Unde subrepit obliuio cōditionis sue: vt terrenū animal iā tāq3 soluendū erigat in supbiam τ animo celū teneat. Verūtamē sic quātūcūq3 excogitare qs velit diuturna vita semp breuis erit. Unde τ Jacobus. 4. c. ait. Que est vita nr̄a. Vapor ad modicū parens: τ dein de exterminabit. De vite autē breuitate plene scribā in s̄mone de vita hoīs τ cōtentu mūdi. τ in sermone de tpe: τ in tractatu de virtutib⁹.

Secunda spes ē temporalia degustādi. Sperant enim diligētes mūdū mundanis bonis p libito posse diutius iocundari. Et tn̄ experientia docet q̄ cuncta hui⁹ seculi falsa τ desiderata bona caduca sunt τ vana: nullā in se stabilitatem firmitatēq3 retinētia. Hec Sene. Ad Lucillum ait. Noli huic trāquilitati cōfidere. Momento mare euertit vt eodē die vbi luserunt nauigia sorbent. Propterea a dn̄o iesu xp̄o p pulchra dicta ē pabola quā Lucas scribit. 12. c. hominis inquit cuiusdā diuitis vberes fruct⁹ ager attulit: τ cogitabat intra se. d. Quid faciā: q2 nō habeo quo cōgregē fructus meos. Et dixit: hoc faciā: destruā horrea mea τ maiora faciā: τ illuc cōgregabo oīa q̄ nata sunt mihi: τ dicā aīe mee. Aīa mea habes multa bōa apposita in ānos plurimos. Requiesce: comede: bibe τ epulare. Dixit aūt illi domin⁹. Stulte hac nocte aīam tuā repetent a te. Que autē parasti cuius erūt. Sic ē qui sibi thesaurizat: τ nō est in dn̄o diues. Tertia ē spes misericordiam cōsequēdi. nā pleriq3 deliberāt oē suum tempus in iniuriā creatoris sui exponere τ tādē ab eo misericordiā ipetrare. Hāc spē refrenat sapiēs: cū dicit Ecc. 5. Ne dixeris peccaui τ quid mihi accidit triste. Altissimus ē patiēs redditor de ppiciatu pctōꝝ: noli esse sine metu neq3 adijcias peccatū sup peccatū. Et ne dicas Miseratio dn̄i magna est: multitudinis pctōrū meoꝝ miserebitur. Misericordia eni τ ira ab illo cito proximat: τ in pctōres respicit ira eius. Ne tardes conuerti ad dn̄m. Subito. n. venit ira illius τ in tpe vindicte disperdet te.

Quarta cā quare pctōres pniam retardant dicitur despatio: ad quā inducunt ppter tria. vz primo propter peccatoꝝ magnitudinē. scd̄o propter pctōꝝ multitudinē. Tertio ppter peccatorū vicissitudinē. S3 p p̄cedētia q̄ dicta sunt in sermōe de misericordia dei oīa ista dissoluūtur. Nō sunt itaq3 p̄factę cause sufficientes et necessarie ad retinendū peccatores ne conuertantur ad deum.

Q̄ð fatue agūt q differūt pniam pp impedimenta que possunt differendo puenire ppter q̄ exponūt se piculo maximo. Capitulū. 2.

S Ecundū mysteriū declarandū de dilatione pnie dicit fatuitas. Qui eni sic differūt quadruplici fatuitate laborant. Prima dicit periclitatōis. Secūda abbreuiationis. Tertia ruinatio nis. Quarta cessationis. Prima fatuitas dicitur periclitationis: q2 illi qui penitentiā nō faciunt cū possunt exponunt se periculo nō facere illam posse cum credunt. Hinc Hiero⁹ ad Saluiniam de Nebridio τ viduitate sic ait Cauendum est vulnus quod periculo τ dolore curat. Aliud est integra naui τ saluis mercantijs portum intrare salutis: aliud nudū herendo tabulis τ crebris cursibus fluctuum ad asperrima saxa collidi. hec ille. Potest eqdem euenire vt post diuturnā peccatorum cōsuetudinem malus habitus nō ita de facili amoueat sicq3 peccator impenitens fiat. Unde τ Job. 20. c. de tali sic loquitur. Ossa eius implebunt vitijs adolescentie sue: τ cū eo in puluere dormient. Et sapiens prouer. 22. ait. Adolescens ambulans iuxta viā suā etiam cum senuerit nō recedet ab ea. Et Hie. 13. c. inquit. Si mutare potest ethiops pellem suā, τ pardus varietates suas: sic vos poteritis bene facere cū didiceritis malum. Ex hoc est q̄ peccatū ex cōsuetudine cōmissum morti Lazari cōparat. Propter quod Aug⁹ de pe. di. 2. c. sic ait. Sicut tribus gradibus ad peccatum peruenitur. suggestione: delectatiōe: cōsensu. ita ipsius peccati tres sunt differētie. s. in corde: in facto: τ i cōsuetudine: tāquā tres mortes. Una quasi in domo. i. cū in corde cōsentitur libidini. altera quasi prolata iam extra portam cū in factū procedit assensio: tertia cū in vitio cōsuetudinis male tāq̄ mole terrena premit animus quasi in sepulchro iam putens. Que tria genera mortuorū dn̄s resuscitasse quisq3 euangeliū legit agnoscit h ibi. In glo. Uo ponunt hi versus sup vbo tāq̄. Mens mala: mors intus: malus act⁹ mors foris vsus. Tuba puella puer lazarus ista notāt Hanc vbo: hunc motu: lachrymādo suscitat illū. xp̄s τ in medico nascit eger hō. In Lazaro autē resuscitando quattuor erant cōditiōes. Prima q2 fetebat. Secūda q2 lapis erat ei⁹ sepulchro superpositus. Tertia q2 ligatos habe

bat pedes ⁊ manus. Quarta q: sudario vela/ta erat facies eius. Jo.xi.ca. Sic reperiuntur spiritualiter ista q̄tuor ī pēccatore q lōgo spa/cio peccata retinuit. primo fetet deo angelis et hoībus. secūdo est ei lapis supposit⁹. i. mala cō suetudo. Unde glo. Jo.xi.ait. Dn̄s fremuit ⁊ lachrymat⁹ ē ⁊ clamauit voce magna: q: diffi cile surgit quē mola male cōsuetudinis p̄mit. hoc ē qḋ Juuenalis pulchre decātat, li. 3. saty/ra. i. Cōsuetudo mali tenet insanabile vuln⁹. Et Martialis cocus. Mens assueta malo fir mius heret ei. Et Ouidi⁹ de arte amādi. Fac tibi cōsuescat: nil cōsuetudine maius. Nō est. q: s̄m Ar.li. de memo. ⁊ reminiscē. Cōsuetu do ē altera natura. Et li. 7° ethi. Consuetudo nature assimilat. Et li. primo. retho. Similis est cōsuetudo nature. ꝓpe enim qḋ sepe ei qḋ semꝑ est. Est aūt natura eius qḋ semꝑ cōsuetu do ei⁹ qḋ sepe. h ille. Tertio h3 man⁹ ⁊ pedes ligatos: q: ipotēs fact⁹ est post petm̄ ad bn̄ opā du3. 4° peccator h3 faciē velatā sudario: quia exquo ī tenebris petōꝝ fuit spūalē visu3 ami/sit. De talib⁹ nāq3 petōrib⁹ ingt Sophonias. i. c. Ambulabūt vt ceci q: dn̄o peccauerunt. ⁊ Sap. 2. c. sapiēs ait. Excecauit illos malitia eoꝝ. Quare periculosum est frequētare petā ⁊ penitentiā ꝓlongare. Secunda fatuitas il/loꝝ q differunt cōuerti ad pniam dicit̄ abbre/uiationis: q: cū tēpus breue sit nō curant sibi de salute necessaria ꝓuidere. Fatuus nāq3 nō imerito reputari posset si qs iter cepisset ad lo/cum aliquē ad quem longa esset via: ⁊ vir ibi ambulans ꝑ totā diē vsq3 ad noctē peruenire valeret: ⁊ tn̄ post ceptum iter stans quiesceret dicens: hora vespertina vel hora cōpletorij ꝑfi ciam iter meū. Sic fatu⁹ ē q ad regnū celoꝝ d3 accedere horā tardā ꝓtelans q̄ se ad peni/tentiā cōuertat. Tertia fatuitas eoꝝ q diffe/runt pniam facere dicit̄ ruinationis. qm̄ pecca ta nō deponens facile ad alia trahit̄. Et quā/to peccata magis multiplicantur: magis gra/uant animā: ⁊ ex cōsequenti cū maiori difficul/tate resurgit. Ideo legitur in vitis patrū: q: ve nit vox ad beatū Arsenium. d. Egredere ⁊ oñ dam tibi opa hominū. Et egressus vidit ethio pem nigrū cedentē ligna securi: ⁊ facientē grā dem sarcinā ⁊ tēptabat leuare ea3: s3 p̄ magni/tudine nō poterat. Et iteꝝ cedebat alia ligna: ⁊ addebat sarcine: Innitebaturq3 adhuc leua/re illā ⁊ minus q̄3 prius poterat. Quā depo/nebat ⁊ iteꝝ cedens alia ligna sarcine adiunge bat ⁊ fatigabatur sicut prius illā leuare: ⁊ pro/pter maius pondus materieꝝ grauatē neq/bat illā mouere. Fuit hec visio sibi expo sita sic q: q cedebat ligna ⁊ addebat sarcine hō pecca/tor est qui peccatis oneratus sepius illa leuare non sufficit: s3 supaddens ⁊ alia intra se dicit. Postq̄3 cōgregauero multa petā plura prioꝛi bus tunc illa leuabo: ⁊ de illis pniā faciam Quarta fatuitas dicit̄ cessationis. Esset equi dem multotiens ⁊ deficit illud qḋ facit hō p̄/meditatus. Premediati nāq3 fuerāt mori mo ri in senectute ⁊ mortui sunt in iuuentute: ⁊ mo ri in domo ⁊ mortui sunt extra domū: mori in ter suos: ⁊ mortui sunt inter extraneos: mori loquētes: ⁊ mortui sunt lingua ⁊ sensu priuati: mo ri in diuitijs ⁊ mortui sunt in egestate: mori cū penitentia ⁊ mortui sunt obstinati. O vita fal/lax: o vita fragilis. o vita mutabilis: cuius exitu3 nullus p̄scire mortaliū pōt. Unde sapiēs Ec/clesiastes. 9. c. ait. Nescit hō finē suū: s3 sicut pi/sces capiunt̄ hamo ⁊ aues cōprehendunt̄ laqo sic capient̄ homines in tpe malo cū eis exēplo superuenerit. Qui iniqui sunt q pniam tardāt ⁊ cōuerti ad deū: ⁊ egūt cōtra deū ⁊ angelos ⁊ cōtrā seipsos: ⁊ cōtra omnē creaturam. Ca/pitulum. 3.

Tertiū mysteriū cōtemplādum circa penitētie dilationem dicit̄ iniquitas Peccator nāq3 qui penitentiā dif/fert iniquus est quadruplici iniqui/tate. Prima est cōtra deū. Secūda ꝯ āgelos Tertia cōtra seipsum Quarta ꝯ oēm creaturā Prima iniquitas est ꝯ deū cui apponit fel in escam: iuxta illud psal. Dederunt in escā meā fel ⁊ in siti mea potauerunt me aceto. Velut n. esca dn̄i est op⁹ bonū: q: in eo dn̄s delectat̄ tā q̄3 inter flores: s̄m illud Cant. 2. c. Pascitur inter lilia. i. inter mūda opa. Esce ergo dn̄i fel apponit q bonis opibus q agit amaritudinem petī admiscet: pniamq3 refugit. Talis ēt q sene ctute3 ad pniam agedā expectat deteriorē ptē3 vite sue deo reseruat ⁊ meliorē diabolo imolat Secūda iniqtas ē in angelos. Impenitentes vtq3 ꝓ suo mō quātū de se ē angelos affligere nō erubescūt. Nā l3 angeli bti īpassibiles sint ⁊ oī iocūditate repleti: tn̄ vt dicim⁹ ī p̄cedētib⁹ d maloꝫ cōuersiōe: gaudiū aliqḋ accidētale susci piunt. Hoc vero eis deesse necesse ē cū petōres nō cōuertunt̄. Tertia iniqtas peccatricis eē ī penitētis ē in seipsa. Nā dū peccator differt cō uerti vult peti⁹ hre se malū q̄3 bonū: in finitū q̄3

fatuus

sanū: fuū q̄ꝫ liberū: i statu latrōis q̄ꝫ i statu regis
nihil habētē q̄ꝫ oīuꝫ bonoꝝ ecclesie pricipē: in
utilē q̄ꝫ multū valētē. Pctm̄ nēpe fac̄ hoīem
malū īfirmū mortuū fuū latronē: q2 furaṫ bōa
dei: paupeꝫ ꝛ inutilē. Quarta iniqtas ē i oēꝫ
creaturā: q2 pp duritiā hoīum pctōꝝ creature
irrōabiles quodāmō puniūṫ. Obscurat⁹ ē. n.
sol tpe passiōis pp iudeoꝝ crudelitatē. Perie
rūt i diluuio tot aīalia ꝛ volucres celi pp pctā
hoīum. Maledicta fuit terra pp pctā primoꝝ
parētū. Expgiscimini ergo o pctōres tardi. ec
ce nūc tp̄s acceptabile: iqt apl̄s. 2. Cor. 2. Ec/
ce nūc dies salutis. Memini dātes vllā offen/
sionē nec deo nec angelis nec vobis̄ metipsis.
etiā creaturis p tarditatē cōuersiōis vr̄e: ꝛ sic
faciētes accipietis h̄ a deo grāꝫ ꝛ i futuro glīā
Amē. Dn̄ica i sexagesima de fructuoso et
vtili v̄bo dei quo mediāte oēs gentes credide
runt in xp̄m saluatorem nostrū. Ser. 8.

[S]emen est verbum dei.
Scribū ur h̄
v̄ba Luc. 8. c. ꝛ i euāgelio ho
dierno p̄ntis dn̄ice. nihil tā effi/
cax eē pōt ad cōuersionē cuiusli
bet pctōris: ꝛ cuiuslibet v̄tuosi cōfortationē: sic
deuota et frequens auditio v̄bi dn̄i. Scim⁹ et
eni p p̄dicationē euāgelij mūdū totū ab ydola
trie errore reuocatū. Nā antea oēs gētes vna
excepta ppl̄i iudeoꝝ deos falsos cū dānatissi/
mis supstitiōib⁹ excolebāt. At vbi vox euāge/
lij audita est i oī terra: ois error ab ei⁹ cōspectu
fugat⁹ est tāquā si tenebre a lucis radijs fuis/
sent depulse. Ex h̄ iqt Eusebi⁹ pāphili. li. i. de
euāgelica preparōe. Non. n. p se q xp̄m secuti
sunt mr̄es suas nephādis nuptijs cognoscunt
nō humanis vescunṫ carnib⁹ septe: qm̄ ad eos
vsqꝫ p̄dicatio xp̄i puenit. nec carissimos falsa
religiōe ipulsi filios iugulant. Hec certe ac ta
lia pene īfinita hominū quondā vitā vexabāt.
Massagete ac derbices tradunṫ ppinquos at
qꝫ affines suos q senectute cōficiebanṫ miserri/
mos putasse: ac ideo īmolatas carnes eorum
quos plurimi fecerāt deuorabāt. Tibareni vi
uos seniores suos p̄cipitarūt. Hyrcani rapa/
cis generis auibus ac canib⁹ pbijcere soliti.
Que qdē cūcta irreligiosissime faciebāt. nunc
v̄o sola euāgelica v̄tute vndiqꝫ truculentissi
ma hec pestis expulsa est. h̄ ille. Et vt plenius
intelligaṫ ab omnib⁹ quāta sit v̄tus diuini ver/
bi i h̄ s̄mone de ipso cōuenienter tractabimus
eo q saluator oium i v̄bis allegatis i themate
dixit v̄bū dei fore semē. s. spūaliū carismatū et
donoꝝ. In qb⁹ v̄bis tria mysteria sūt ōclarāda
Primū est de v̄bi dei p̄dicati dignitate.
Secundū de p̄dicantis verbuꝫ qualitate.
Tertium de auditionis eius vtilitate.
Q̄ ō quinqꝫ sunt egregie ꝛ excellentissime
dignitates verbi dei: ꝛ officij predicandi.

Capitulum primum

[P]rimū mysteriū ōclarādū ē ō digni/
tate v̄bi dei p̄dicati seu officij pdicādi
Et ad h⁹ itelligēdū subnectēbim⁹ qn/
qꝫ excellētias ō dignitate ei⁹. pria dr̄ xp̄i exer/
citatio. s̄ a aploꝝ electio. Tertia miraculoꝝ
corruscatio. Quarta p̄dicatoꝝ defensio. Quin
ta ecclesie sublimatio. Pria excellētia v̄bi di
uini ꝛ officij p̄dicādi dr̄ xp̄i exercitatio. Dn̄s
gd̄ ih̄s de⁹ dei fili⁹ p̄dicare voluit ꝛ p̄dicatōis
offm̄ exercē. vn̄ Math. 4. dr̄ cepit ih̄s p̄dicar
ꝛ dicē: pniāꝫ agite. Et Luc. 8. ō ipso dr̄. Iter
faciebat p ciuitates ꝛ castella p̄dicās ꝛ euāgeli
ꝫās regnū dī. Et vt colligiṫ ex dictis euāgeli/
staꝝ: p̄cipue Joh. 8. ꝛ. i8. c. sepi⁹ docebat p̄di
cādo i tēplo ꝛ i synagoga. Vex tn̄ nō imerito
q̄rere qs pōt. Vꝫ xp̄s ō uit solū iudeis ꝛ nō
gentilib⁹ p̄dicare. Ad qd̄ rn̄det Tho. 3. pte. q.
42. Q̄ ō cōueniēs fuit p̄dicatōeꝫ xp̄i tā p apo
stolos q̄ꝫ p ip̄ꝫ a p̄ncipio solis iudeis exhiberi
triplici rōne. p⁹ rōne ipletōis. 2⁹ rōne ordinatio
nis. 3⁹ rōne triūphatōis. Pria rō dr̄ ipletōis
Predicauit. n. xp̄s iudeis vt ipleret pmissiōes
factas āntiqs prib⁹ nō aūt gētilib⁹: qm̄ ppl̄us il
le iudeoꝝ tm̄ viuebat sub dei veri cultu. Vn̄
apl̄s Ro. i5. ait. Dico xp̄m fuisse ministrū cir
cūcisiōis. i. p̄dicatōis iudeoꝝ pp v̄itateꝫ dī ad
cōfirmādas pmissiōes patꝝ: ꝛ vt et Hier⁹ dic
sup il̄d ō Math. x. In viā gentiū ne abieritis.
Oportebat p̄muꝫ aduentū xp̄i nūciari iudeis
ne iustā hērēt excusatōem. dicentes iō se dn̄m
reiecisse q2 ad gentes trāsierit Vex tn̄ sic nō
debuit a p̄ncipio idifferent suā doctrinā genti
bus cōicare: ita etiā nō debuit gentiles oio re
pellē: ne spes salutis eis p̄cluderet. Jō aliq
gentiliū pticulariṫ sunt admissi. sic samaritana
Jo. 4. ꝛ chananea Math. i5. pp excellentiā fi
dei ꝛ deuotōis eaꝝ. Secūda rō q̄re xp̄s tm̄ iu
deis ꝛ nō gentilib⁹ p̄dicauit dr̄ ordinationis.
Exigebat nāqꝫ debit⁹ ordo vt iudeis q erāt p
pinquiores p fideꝫ ꝛ cultū vni⁹ dei: pri⁹ doctri/
na xp̄i pponeret: ꝛ p eos trāsmitteret ad gētes
sicut i celesti hierarchia p supiores angelos in
feriores diuine illuminationes perueniunt.

Unde Hiero⁹ sup illud Math. 15. Nō sum
missus nisi ad oues que perierunt dom⁹ israel
Nō inquit hoc dicit quin ad gētes missus sit.
ſ; q̄ primū ad israel missus ē. Et hoc predixit
Esaias. vlt. c. Mittā ex eis q saluati fuerūt. ſ.
ex iudeis ad gētes. in mare. in africā. in lydiā
tenētes sagittā. in italiā. in greciā. ad insulas:
longe ad eos qui nō audierūt de me. ⁊ nō vide
runt gloriā meā ⁊ annūciabūt gloriā meā gēti
bus. Tertiā ratio quare xp̄s voluit iudeis ⁊
nō gentilib⁹ p̄dicare dicitur triumphationis.
vt ostenderet triumphū ⁊ victoriā crucis ⁊ pas
sionis sue: p quā meruit ptātē ⁊ dn̄iū sup gen
tes: ſm illud Math. vlt. Data ē mihi omnis
potestas in celo ⁊ in terra. Maioris siquidem
ptātis ⁊ virtutis dn̄iū fuit post passionē suā
per apl'os reducere gētes: q̄ȝ si ante passionem
ipse psonaliter eis p̄dicasset. Secunda excel/
lentia verbi diuini ⁊ officij predicandi dicitur
apostoloꝝ electio. Ad hoc siquidē illos elegit
xp̄s vt ad predicandū illos mitteret. Un̄ Jo.
15. dicebat eis. Ego vos elegi de mūdo vt eta
tis ⁊ fructū afferatis ⁊ fructus vester maneat.
Post passionem vero suam ⁊ resurrectioneȝ
dixit eis illud Mar. vlt. Euntes in munduȝ
vniuersum predicare euāgeliū omni creature.
Et illud Math. vlt. Eūtes docete omnes gē
tes. Quod ⁊ ipsi perfecerunt. de quibus di/
citur i ps. In om. ter. ex. so. eo. et i fi. or. ter.
v. eo. Ipsa vero experientia docet q̄ ex eoꝝ
doctrina mundus totus illuminatus est. Sed
h̄ queri ab aliquo potest. Utrū apostoli ex diui
ne gratie penitentia aut aliqua vi seu arte pro/
pria predicando populorum corda mentesq̄ȝ
attraxerunt ad xp̄m. Et dico q̄ nō potuissent
tam cito euangeliū omnibus gentibus cū illoꝝ
emendatione predicare nisi eis affuisset virtus
diuina ⁊ spiritus sancti gratia. ſm illud. Mar
ci vlt. Predicauerūt vbiq̄ȝ domino cooperāte
⁊ sermonē cōfirmāte sequentibus signis Nā
tria sunt illa que p naturā vel artem homines
inducere possunt ad aliquid credendū vel opā
dum: que tamē in apostolis xp̄m p̄dicantibus
nō sunt inuenta. Primū ē dialetica ⁊ loicalis
argumētatio. Secundū ē rhetoricata persua/
sio. Tertiū ē honoꝝ tpaliū pmissio. Pri/
muȝ est dialetica ⁊ loicalis argumētatio: argu.
nāq̄ȝ vt loici tradūt est ratio rei dubie faciens fi
dē. His argumētis cōmoti sunt pleriq̄ȝ ad se
quendū Platonē. Alij Ari. alij Pythagorā
alij reliquos phos: ⁊ eoꝝ discipuli facti. Sunt
libus insup argumentationib⁹ Arri⁹ Apolli/
naris. Manicheus Valentinus Cherinthus
Fotin⁹. Hebion. Paulus. Samositanus.
Carpocarches Apelles. Marchion. Her/
mogenes Nouatus Macedonius Florian⁹
Tertulianus Pelagius Nestori⁹ ⁊ ceteri alij
suaꝝ heresum venena pestifera deseminaue/
runt: quib⁹ cōtaminati fuere ⁊ populi ⁊ natōes
Secundū qd̄ pōt homines inducere ad aliqd
credendū vel operandū dicit rethoricata psua/
sio. Inquit eniȝ Sen̄. ad Lucillū. Incredibi/
le est q̄ facile magnos viros dulcedo oratiōis
abducat a vero: Et idē de cōsolatōe ad Pau/
linum ait. Pōt eloquētia q̄ parua sunt appro/
bare pro magnis: rursum magna attenuare ⁊
ad ima deducere. Et Tullius li. secundo d' ora
tore sic loquitur. Quid admirabilius q̄ȝ res
splendore illustrata verboꝝ. Tātā vim hȝ illa
que recte a bono poeta dicta est vox atq̄ȝ nimi/
rum regina rerū oratio: vt nō modo inclinan/
tem erigere: aut stantē inclinare: s; etiā aduer/
santē atq̄ȝ repugnāteȝ vt imperator bonus ac
fortis capere possit. hec ille. Sunt ad hoc pro/
positum exempla. Nā recitat Ualerius quan
ta sit vis eloquentie. Et Tullius in questioni
bus tuscul. q̄ Egesias Cyrenaicus phs qui/
dam cyrene ciuitatis egypti adeo copiose dis/
serebat de bono mortis mala vite plenissime
demonstrando: q̄ multi auditis illis sibi inse/
rebāt mortē: quaꝓp a rege Ptolemeo ꝓhibi/
tus ē illa ampli⁹ edocere. Refert adhuc Ua/
lerius de studio ⁊ industria: q̄ Cato censori/
nus tam eloquēs fuit q̄ nūq̄ȝ ab aliquo graua
tus p aliū defendi voluisset. Et vt Plini⁹ dicit
in li. de viris illustrib⁹ q̄dragesies quater accu
satus p se solū causam dixit: optimeq̄ȝ fuit abso
lutus. Et vt Tullius in. i. questionū tusculana
ruȝ scribit: fuit in eo tāta eloquentia quāta illis
tpibus dici potuisset. De Tullio insuper sic ait
Lactā. li. 3. di. insti. Tulli⁹ summus phs secte
achademice pfect⁹ orator sua eloquentia corda
hoium in manibus suis habuit: vt qcqd vsq̄ȝ
eloquij p latinoꝝ alueos fluxit: ab hoc fonte ꝓ
gressum ē. Quāta autē vis dicēdi fuerit in eo
aperte ponit Plutarchus vitā eius describēs
dicit enim. Cū Cicero venit Rhodū ad Ap/
polloniū Molonis clarissimū oratorē. ⁊ Pos
sidoniū phm gloriosum: tradit Apolloniū cuȝ
esset expers latine lingue rogasse Ciceronem
vt grece aliquid declararet. quod Cicero li/
bens fecit. Ex illa declaratione omnes in stu/
porem

porē versi nō poterāt saturari de laudib⁹ Cice
ronis. Sed ꝛ Appolloni⁹ venit in tāta admira
tione ꝙ velut ꝑ extasim tractus nō intelligebat.
ꝛ ꝑ multā morā tacitus sedit. dixit tandē. Te
nempe Cicero laudo ꝛ admiror. Sꝫ me fortu
na grecoꝝ misit vt videā eruditionē ꝛ eloquē
tiā q̄ sola bonoꝝ nobis relicta erat ꝑ te. Romā
accessisse. Subdit ꝛ idē Plutarchus de facū/
dia Ciceronis ꝙ dū orauit apud Cesarem pro
Quinto ligario q ex aduersarijs cesaris erat.
tāta grā admirabilis fuit vt Cesar i plurimos
colores vultū vterit. manifestūqꝫ fuit ꝙ aīus
cesaris mutabat̄. Pharsalicā tū pugnā cū ora
tor attingeret cesar velut amēs corpe ac mente
alienat⁹ ē: quosdāqꝫ e manib⁹ suis fluxisse libel
los dicūt. Quare cesar dulci oratōe victus eum
crimine liberauit. Tertiū qd̄ pōt hoīes indu
cere ad aliqd credendū vel opandū dicit̄ tpaliū
bonoꝝ pmissio. Sic Maumeth demulsit au
res omniū eoꝝ q ipsum colunt ꝛ venerantur.
Promisit eis diuitias. cōcessit lasciuias. ꝛ ad
omnē voluptatē libere laxauit habenas. Quid
igit̄ de apostolis ꝑdicātib⁹ euāgeliū tenēdū ē.
An ipsi dialetici aut rhetorici vel forte tēpalia
pmittētes. Absit. de illis etenim ait Aug. lib.
22. de ci. dei. c. 5. Ineruditos liberalib⁹ discipli
nis ꝛ oīo q̄tū ad eoꝝ doctrinas attinet ipolli/
tos: nō ꝑitos grāmatica: nō armatos dialetica
nō rhetorica īflatos: piscatores xp̄s cū retibus
fidei ad mare hui⁹ seculi paucissimos misit: at/
qꝫ ita vt ex omni genere tā multos pisces ꝛ tā/
to mirabiliores quāto rariores etiā phos cepit
h ille. Neqꝫ insuꝑ tpale aliquid pollicebantur
apostoli predicādo: quādoquidē ꝛ ipsi asperna
bant̄ temporalia cuncta: spernendaqꝫ pro eter
na īmortaliqꝫ vita clamabāt. fuerūt igit̄ ipsi tu
be spūs sancti supno munere dei ad officiū ꝑdi
cationis deputati. Tertia excellentia vbi dei
ꝛ officij ꝑdicādi dr̄ miraculoꝝ coruscatio. Cō/
comitat̄ quippe sepenumero vbū dei claritas
miraculoꝝ. nā fm Tho. 2. 2. q. 178. deus facit
miracula maxime, ppter tria. Primo ppter
sanctitatis alicuius demonstrationē. Secūdo
ppter fidei approbationē. Tertio ppter veri/
tatis ꝑdicate cōfirmationē. Primo fac̄ deus
miracula ad ostendendā sanctitatē alicui⁹ quē
pro merito vite vult ꝑponere alijs in exm̄ virtu
tis: sicut fecit de magno Antonio Machario ꝛ
alijs. Secūdo facit de⁹ miracula vt fidē ap/
probet. vñ glo. sup illud. ps. Vt det illis here/
ditatē gētiū ait. Hec fuit intētio miraculoꝝ vt

crederent gētes. Tertio facit deus miracula
ad cōfirmādā vitatē ꝑdicatā. Et sic facta sunt
miracula ꝛ signa ꝑdicātib⁹ apostolis: apostoli
cisqꝫ viris. Quisnā explicet quot signis claruit
cōfessor dñi gloriosus sanctus Antonin⁹ d̄ or/
dine minoꝝ ꝑdicator egregi⁹. Referā ex mul
tis ꝙ in eius legēda magna cōtinet̄. Dum. n.
quadā die in ciuitate Bituricensi populo ꝑdi/
caret. tā ingens multitudo ad eū audiendū cō/
uenit: ꝙ nullus locus ciuitatis illā cape posset:
vnde canonici ciuitatis, pcessionaliter ciuitatē
exeuntes cū populo ad quoddā pratū latissimū
ꝑuenerūt. Dum aūt beatus Antonius ꝑdica/
re cepisset subito tp̄s surrexit ꝛ tēpestas valida
adeo ꝙ omnes timere ceperūt tā de pluuia fu/
tura q̄ꝫ de coruscationib⁹ ꝛ tonitruis: ꝛ sic cepe
runt fugere ꝛ velle abire. Qd̄ cernēs beatus
Antonius dixit eis. Ego pro ꝑte dñi nr̄i iesu
xp̄i vobis dico q nulli⁹ vestrū aliqd mali habe
bit. stetis firmi ꝛ nō timeatis. Qui ei⁹ verbis
fidētes imobiles ad audiendū ꝑdicationē eius
steterūt. Et cū grādo grossissima descēdisset su
per terrā circa audiētes nec grādo nec pluuia
descēdit: cū tū grādo ex nimietate ad altitudinē
magnā oēs locū ambijsset. Quo viso miracu/
lo cūcti grās deo dederūt. Et hoc miraculum
sculptū omni lapide i frontispicio ecclesie m io
ris bituricē. Quid dicā de scō Petro marty/
re. qd de scō pr̄e nr̄o Frācisco. Quid d̄ sancto
Dñico. Quid deniqꝫ d̄ scō Bernardino. Lō
gū certe essꝫ sigillatim eoꝝ miracula, p cōfirma
tōe euāgelij diuinit⁹ facta enarrare. Quarta
excellētia diuini vbi ꝛ officij ꝑdicādi dicit̄ ꝑdi
catoꝝ defensio. Defendit eqdē illos de⁹ q no/
mē ei⁹ ꝑdicāt marie a trib⁹. Prio ab emulis
Scdo a diabolis. Tertio a ꝑiculis. Pri
mo defendit de⁹ ꝑdicatores ab emulis. Nā vt
scribit̄. 2. q. 3. i. c. Quicūqꝫ. Quicūqꝫ cōtrista/
uerit doctorē vitatis ꝑeccat in xp̄m. ꝛ p̄reꝫ om
niū exacerbat deū. pp qd̄ ꝛ vita carebit. Hinc
legit̄ i vita beati Amādi ep̄i q cū ꝑdicare: qdā
ioculator irridebat eū q arrept⁹ a diabolo iniuriā
factā sancto ex verbis eius fatebat̄: ꝛ se discer/
pens ꝛ lacerans vnguib⁹ ꝛ dentib⁹ expirauit.
Legit̄ adhuc de btō Frācisco ꝙ dum ꝑdica/
ret in castro Literne quedā mulier supueniēs
cum cymbalo pulsabat ꝛ eius predicationem
irridebat. ꝛ a scō Frācisco ꝑmonita vt desisteret
noluit obedire. Tādē sanct⁹ Frāciscus dixit
Tolle tolle diabole ꝙ tuū ē. Et statī capta est
mulier misera ꝛ i aerē leuata: ac deinceps am

plius nõ visa. Scdo defendit de⁹ p̄dicatores
verbi sui a diabolis. Legim⁹. n. de btõ Anto
nio de padua q̇ vltia quadragesima añ obitũ
suũ vacãs p̄dicatoib⁹ ꝛ cõfessionib⁹ audiẽdis
in pncipio ipsius q̄dragesime a diabolo tẽpta
tus ẽ suffocari. Qui nomẽ ꝟginis Marie de
uote iuocãs ꝛ crucis signũ frõti iprimẽs totã
cellã lumine diuino circũfusam cõspexit: ꝛ dia
bol⁹ statĩ aufugit. Tertio defendit de⁹ p̄dica
tores a piculis: sic p3 i Paulo q de seipso dic
in epl'a hodierna: q̇ fuit i piculis fluminũ: pi
culis latronũ: piculis ex genere: piculis ex gẽti
bus ꝛc̃. Quĩta excellẽtia ꝟbi dei ꝛ officij p̄di
cãdi dr̃ ecclesie sublimatio. Sublimat. n. eccle
sia scã offiñ p̄dicãdi tripl. citer. Pmo mulierũ
exceptõe. Scdo laicoꝝ ꝓhibitiõe. 3° p̄latoꝝ obli
gatõe. Pmo ecclesia excipit mulieres ab offi
cio p̄dicãdi. iuxta illud. 1. Cor. 14. Mulieres
in ecclesia taceant. Et. 1. Thimot. 2. Docere
mulieri nõ pmitto. Et de cõ. di. 4. c. mulier.
Mulier q̄uis docta ꝛ scã viros in cõuẽtu do
cere vel babtizare aliquos nõ p̄sumat. Ad idẽ
fac. c. mulierẽ. 33. q. 5. Et. c. mulier. 23. dist.
Rõ aũt q̄re mulierib⁹ iterdicit act⁹ p̄dicãdi s3
Tho. 2. 2. q. 177. põt eẽ triplex. Pma pp ꝯdi
tionẽ sexus feminei cui pp pctm̃ cõuenit subij
ci viro. Docere aũt publice nõ ptinet ad subdi
tos. s3 magis ad p̄latos. Scda rõ ẽ ne animi
hoĩu3 alliciant ad libidinẽ: qm̃ vt ait sapiens
Ecc. 9. c. Colloquiũ mulieris q̄si ignis exar
descit. ꝛ spẽm ei⁹ admirati reprobi facti sunt.
Tertia rõ assignat: q2 vt cõiter mulieres sũt in
sipientes: ꝛ nõ sunt i sapiẽtia pfecte: vt eis pos
set cõuenienter publica doctrina cõmitti. Pri
uate tñ pñt mulieres docẽ q̃ sciunt. Scdo ec
clesia magnificat offiñ p̄dicãdi laicoꝝ ꝓhibitõe
q2 ꝓhibet laicis oib⁹ publice p̄dicare. Unde
Greg. non⁹ archiepo mediolanẽsi ait. illd̃ qd̃
notat extra de here. c. sic i vno. Cũ nõnulli lai
ci p̄dicare p̄sumãt: ꝛ verẽdũ existat: ne vitia sub
spẽ ꝟtutũ occulte subintrẽt: Nos attẽdẽtes q̇
doctoꝝ ordo ẽ q̄si p̄cipu⁹ i ecclesia dei: mãda
mus q̄ten⁹ cũ alios dñs aplos dederit: alios
ꝓphas: alios ꝟo doctores: interdicim⁹ laicis
vniuersis cuiuscũq3 ordinis cẽseant offiñ p̄di
cãdi. Ad h̃ ꝓpositũ diffuse loqr̃. c. cũ ex iniũ
cto. extra. e. Rõ aũt assignat i gl. sup. d. c. Cũ
ex iniũcto. q2 singula officia singulis dñt eẽ cõ
missa. sic ẽt apte p3. 89. di. c. singula. Et nõ so
lũ d̃ p̄dicatõe: s3 ẽt d̃ qbuslibet alijs negocijs ec
clesiasticis se itromittẽ laici nõ dñt. sic p3 extra
de iudi. c. decernim⁹. ꝛ de reb⁹ ecc. nõ alie. ca.
Cũ laicis. ꝛ de arbi. c. cõtingit. ꝛ de cõsti. ca.
Ecc. ꝛ. 96. di. c. Bñ qdẽ. 3° ecclesia magni
ficat ꝟbũ dei ꝛ sublimat illud p̄latoꝝ obligatõe
Obligat. n. p̄latos vt de p̄dicatõe sollicitã cu
rã habeãt. Uñ extra de offi. iudi. ordi. c. iter
cetera. sic habet. Inter cetera q̄ ad salutẽ spe
ctãt ppli xp̄iani pabulũ ꝟbi dei pmaxie sibi no
scit necessariũ: q2 sic corp⁹ materiali. sic anima
spũali cibo nutrit. eo q̇ nõ i solo pane viuit hõ:
s3 i oĩ ꝟbo qd̃ ꝓcedit d̃ ore dei. Uñ cũ sepe cõ
tingat q̇ epi pp occupatões multiplices vel in
ualitudines corpales aut hostiles incursus seu
occasiões alias: ne dicam⁹ defectũ scie qd̃ i eis
reprobãdũ ẽ oĩo: nec decetero tollerãdũ: p seip
sos nõ sufficiũt ministrare ꝟbũ dei pplo. maxi
me p ãplas dyoceses ꝛ diffusas: generali cõsti
tutõe sancim⁹: vt epi viros idoneos ad scẽ p̄di
catõis offiñ salubriter exequẽdũ assumãt: potẽ
tes i ope ꝛ smõe q plebes sibi cõmissas vice ip
soꝝ cũ p se idẽ nequerit sollicite visitãtes eas ꝟ
bo edificẽt ꝛ exẽplo: qb⁹ ipi idiguerit ꝯgrue ne
cessaria subministrẽt: ne ꝓp necessarioꝝ defectu
cõpellãt desistẽ ab icepto. h̃ ibi in clemẽ. vero
dudũ. d̃ sepultu. aplica auctoritate cõcedit p̄di
catorib⁹ ꝛ minorib⁹ vt i eoꝝ ecclesie locis ꝛ pla
teis oib⁹ pplo ꝛ clero libere valeãt p̄dicare ea
hora dũtaxat excepta q̃ ipsi ordinarij locoꝝ p se
p̄dicarent aut corã se facerẽt solẽniter p̄dicari
nisi ꝯrũ ex eoꝝ voluntate maneret. Arbitror
aũt ꝛ ego dispositõe spũs sci actũ eẽ vt p̄lata licẽ
tia p̄dicãdi minorib⁹ ꝛ p̄dicatorib⁹ ipartret: qm̃
nisi ipsi ceteriq3 mẽdicãtes excolerẽt vineã do
mini sabbaoth vrtice vepres ꝛ spine iã iplerẽt
illã: cũctaq3 errorib⁹ multiplicib⁹ ꝛ heresibus
essent maculata. Hi paupes fratres desudant
studijs lraꝝ vt p̄dicationũ suarum fulgore or
bẽ illuminent. Quĩq3 sunt cõditões neces
sarie i vnoquoq3 q vult bñ fructuose ꝛ vtiliter
predicare verbũ dei.

Capitulum. 2.

s Ecundũ mysteriũ declarãdũ ẽ de q̄li
tate seu cõditõe p̄dicãtis ꝟbũ di. Et
notabim⁹ qnq3 p̄cipuas ꝯditões q̃s
hr̃e debet q offm̃ p̄dicatõis exercet.
Pma dr̃ scia. Scda mũdicia. Tertia sapiẽtia.
Quarta charitas. Quĩta patiẽtia. Pma cõ
ditio q̃ i vnoquoq3 p̄dicãte iueniri d3: dr̃ scia.
Ubi aduertẽdũ ẽ fm Alex. d̃ ales i. 3° volũie
sũme q̇ triplex ẽ doctrina. Pma simplicis ex
hortatõis. Scda assũpte ꝓfessiõis. Tertia p̄di
catõis. Pma ẽ doctria simplicis exhortatõis
que põt

q̄ pōt vnuſqſqꝫ fraterna admonitōe corrigere
ꝛ docē,primū ſuū: ꝛ h̄ cōis ē oiuꝫ. ſꝫ quā oēs
ſcire tenenť ſymbolū: oratione dn̄icā: ꝑcepta de
calogi: peccata capitalia: opa miſericordie: ꝛ eccle
ſie ſacrā. Scđa doctrina dr̄ aſſūpte ꝓfeſſiōis
Et ſm hāc vnuſqſqꝫ ſcire dꝫ ea q̄ ꝑtinēt ad fa/
cultatē ſuā ad min⁹ cōpetēter. Sic medici ſcire
debēt regulas medicine: ꝛ nō iuriſte. Iuriſte
v̄o ſcire debēt ſn̄ias legū ꝛ nō medicine. et ſic
de alijs. Tertia doctrina dr̄ ꝑdicatōis. cuius
miſtri.i.ꝑdicatores ſcire tenenť nō tm̄ credēda
ſꝫ ēt expoſitōes ꝑceptoꝝ. ita vt ſaltē cōpetēter
docti poſſint alios īſtruere ꝛ docē. Vñ ex. de
beret.c.ex iniūcto.dr̄. Scia valde neceſſaria
ē ſacerdotib⁹ ad doctrinā: qꝛ iuxta v̄bū ꝓpheti/
cū labia ſacerdotis cuſtodiūt.i.cuſtodire d̄bēt
ſciam ſm gl. Que v̄ba ēt notanť.43.di. Sit
rector.ꝛ.8.q.i.c. Oportet. vbi ſic habeť. eū q
docet ꝛ īſtruit aias rudes eē talē vt ꝓ īgenio di
ſcētiū ſemetipm̄ poſſit aptare: ꝛ v̄bi ordinē ꝓ
audiētiū capacitate dirigere. Vꝫ g° appꝛie eſſe
erudit⁹ ꝛ doct⁹. Et.16.q.i.c. Sic viue.ꝛ.c. Si
clericat⁹.dr̄. Multo tpe diſce ꝛ poſtmodū do
ceas. Et.38.di.c. Ignorātia. Sacrū cōciliuꝫ
īqt. Ignorātia mr̄ cūctoꝝ erroꝝ maxie ī ſacer
dotib⁹ vitāda ē: q docēdi offm̄ ī pplō dei ſuſce/
perūt. Sacerdotes.n. admonent legē ſanctas
ſcripturas Paulo aplō dicēte ad Timotheū.
Attēde lectōi exhortatōi ꝛ doctrine. Et ad h̄ fa
cit.c. Si ī laicis.ꝛ.c. Nulli ſacerdotū.ꝛ.c. Si
iuxta.ꝛ.c. q ea.ꝑfata di.38. Et.59.di.c. Or/
dinatos.dr̄. Qui minime lr̄is opaꝫ d̄dit ꝑce/
ptor eē nō pōt lraꝝ. Et Hiero. ad Nepotia/
nū ita ſcribit. Diuinas ſcripturas ſepius lege.
imo nūqꝫ d̄ māib⁹ tuis ſacra lectio d̄pōnať. Ser
mo ſacerdotis ſcripturaꝝ ſale cōdit⁹ ſit. Nolo
te d̄clamatorē eē ꝛ fabulū garruluqꝫ ſꝫ miniſte
rij ꝑitū ꝛ ſacroꝝ d̄i tui eruditiſſimū. Verba vo
luere ꝛ celeritate dicēdi apd̄ ipitū vulg⁹ admi/
ratonē ſui facē īdoctoꝝ hoīum ē. Ex qb⁹ oi/
bus colligiť ꝙ null⁹ ꝑdicare dꝫ niſi ſit doct⁹: ita
vt ſaltē ī eo ſit mediocris ſcia ꝛ ſi nō multū emi
nēs: vt habeť ex̄ d̄ elec.c.cū nobis. Sꝫ vt Hie
ro. īqt ad Paulinū. ꝙ medicoꝝ ē ꝓmittūt me
dici: tractāt fabrilia fabri. Sola ſcripturaꝝ ars
ē quā ſibi oēs paſſim vendicāt. Scribim⁹ in/
docti doctiqꝫ poemata paſſim. Hanc garrula
an⁹: hāc delirus ſenex: hāc ſophiſta v̄boſus:
hāc vniuerſi ꝑſumūt lacerāt docēt aīqꝫ dicāt.
Alij adducto ſupcilio grādia v̄ba trutinātes ī
ter mulierculas de ſacris lr̄is philoſophāť: h̄ il
le. Sꝫ nōnulli ipiti illiterati ꝛ idiote ꝑſumptio
nis vēto tumefacti ſciam dānāt: ſtudia lraruꝫ
ſacraꝝ vitupāt. Laudāt vere ignorātiā ꝛ ruſti
citatē. Aſſerūt.n. xp̄m humili more piſcatores
ſ. aplōs ad ꝑdicādū miſiſſe. Qđ paul⁹.i. Co/
rin.2.c. approbat dicēs. q̄ ſtulta ſunt mūdi ele/
git de⁹ vt cōfundat ſapiētes. Si igiť aplī ēo ru
des ad ꝑdicatōeꝫ euāgelij ſūt electi. nō vr̄ rōni
cōſonū dicē ſciam fore ꝑdicātib⁹ neceſſariam
Talib⁹ ſic arguētib⁹ rn̄det Hiero. ad Pauli/
nū. Sacra qppe ruſticitas ſolū ſibi ꝓdeſt ꝛ quā
tū edificat ex vite merito eccleſiā xp̄i: tm̄ nocet
ſi deſtruētib⁹ nō reſiſtat. Malachias ꝓpha.i/
mo ꝑ Malachiā dn̄s īterrogat ſacerdotes le/
gē: intātū ſacerdotis officiū ē interrogati rn̄/
dere de lege. Et ī Deut. legitur⁹. Interroga
patrē tuū ꝛ annunciabit tibi ſeniores tuos ꝛ di
cent tibi. In ꝑs quoqꝫ.118. Cantabiles mihi
erāt iuſtificatōes tue ī loco ꝑegrinatōis mee.
Et in deſcriptōe viri iuſti cū eū arbori vite Da
uid q̄ eſt in ꝑadiſo cōparet inter ceteras v̄tu/
tes. hoc etiā intulit. In lege dn̄i volūtas ei⁹ ꝛ in
lege ei⁹ meditabiť die ac nocte. Daniel in fine
ſacratiſſime viſiōis iuſtos ait fulgere quaſi ſtel
las ꝛ itelligētes.i. doctos quaſi firmamētū. Vi
des quātū inter ſe diſtāt iuſta ruſticitas ꝛ docta
iuſticia. Alij ſtellis. alij celo cōpanť. Quāquā
iuxta hebraicā v̄itatē vtrūqꝫ de eruditis poſ/
ſit intelligi. Ita enim apud eos legim⁹. Qui
aūt docti fuerint fulgebūt quaſi ſplendor firma
menti: ꝛ q ad iuſticiā erudiūt multos quaſi ſtel
le in ꝑpetuas eternitates. Cur dr̄ Paul⁹ apl̄s
vas electōis. nēpe qꝛ vas legiſ ꝛ ſcripturaꝝ ſan
ctaꝝ armariū erat. Phariſei ſtupēt ī doctrinā
dn̄i ꝛ miranť ī Petro ꝛ Ioāne quō legē ſciāt
cū nō didicerint lr̄as. Quicqd.n. alijs exerci/
tatio ꝛ quotidiana in lege meditatio tribuere ſo
let: hoc illis ſpūs ſanct⁹ ſuggerebat: ꝛ erāt iux/
ta qđ ſcriptū ē docibiles deo. h̄ ille. Ex cui⁹ v̄
bis clare deprehēdim⁹ ꝙ lꝫ aplī ſciam nō ha/
buerint acqſitā: tn̄ illā habuerūt infuſam. Silr
ꝛ pater noſter Frāciſcus ex dono ſpūs ſci tātā
plenitudinē grē ꝛ ſcie accepit vt ꝑdicās oēs in
ſtuporē cōuerteret audiētes. Vñ dn̄s Bon.
3.pte legēde maioris de eo ſic ait. Erant elo/
quia ei⁹ nō inania nec riſu digna: ſꝫ v̄tute ſpi/
ritus ſancti plena: erāt medullas cordis pene
trantia ita vt in vehementē ſtuporē audientes
cōuerterēt. Et in.12.pte legende inquit. Erat
v̄bū ei⁹ velut ignis ardens penetrans intima
cordis: omniumqꝫ mentes admiratione re/

plebat cū nō humane inuētōis ornatū ptende/
ret: sz diuine reuelatōis afflatu redoleret. Se
cunda cōditio quā pdicator hr̄e dz dicit mūdi/
tia. Debet enīz ec̄ mund⁹ ⁊ imaculat⁹ nō solū
... sz primo: exēplo bono illos edific. s. qz vt
ingt Greg⁹. i omel. Cui⁹ vita despicit restat
vt ei⁹ pdicatio cōtēnat. Et Hiero. ad Nepo/
tianū ait. Nō cōfundāt opa tua sermonē tuū:
ne cū i ecclesia loqueris. tacit⁹ qs rn̄deat. Cur
ergo q̄ dicis ipse non facis. Delicat⁹ magister
est: q vētre pleno de ieiunijs disputat. Et Joā
nes Criso⁹ di. 40. c. Multi. ait. Si bn̄ vixeris
⁊ bn̄ docueris: populū istruis. Si bn̄ docueris
⁊ male vixeris tui solū cōdēnatores. nā bn̄ vi/
uendo ⁊ bn̄ docēdo pplm̄ istruis quō debeat vi
uere. Bn̄ aūt docēdo ⁊ male viuēdo deum in
struis quō te debeat cōdēnare. Ad hoc pposi/
tuz ēt Lac. i. 4. li. di. insti. ait. Hoies malunt
exēpla q̄z vba qm̄ loq facile ē: pstare difficile.
Utinā qdē tā multi bn̄ facerēt: q̄z multi bn̄ lo/
quunt. Et idē in tertio lib. inquit. Qui docēt
tm̄ nec faciūt: ipsi pceptis suis detrahūt pōdus
h ille. Nec sufficit extrinsecus exēplū bonū p/
bere. nisi ⁊ mens ipsa pdicatoris intrinsec⁹ fue
rit mūda. qz vt igt Grego⁹ sup Ezech. Sermo
dulcedinē nō hz: quē infra cōsciētiā vita repro
ba remordet. Tertia cōditio pdicatoris vbi
dei dicit sapiētia siue prudētia. Debet namqz
prudēter doctrinā cōmunicare: ita vt nō semp
oia dicat: nec semp oia taceat: sz p loco ⁊ tēpo
re secundū q viderit auditoz vtilitati meli⁹ cō/
uenire. Hinc Greg⁹ in pastorali ait. illud qd
ponit. 43. di. c. sit rector. Sit rector discret⁹ i
silentio: vtilis in verbo. ne aut tacenda pferat:
aut pferenda reticescat. Nā sicut incauta locu
tio i errorē ptrahit: ita indiscretū silentiū eos q
erudiri poterāt i errore derelinqt. Sepe nāqz
rectores iprouidi humanā gratiā amittere for/
midātes loqui libere recta ptimescūt. h ille. Et
lz in quolibet officio publico exigat prudentia
ipsa: tamē multū est necessaria his qui pdicant
verbū dei: ita vt locis psonis ⁊ tempoib⁹ suos
sciant aptare sermones. nā secundū apostoluz.
Sapientiā loquimur inter pfectos. puulis aūt
lac dam⁹ in potū. Uez tū psepe cōtrariū fieri
videmus ab insipiētib⁹. Predicauit quidaz
tēpore meo corā vetulis. 7. vel. 8. de ludo alea
ruz. ⁊ hebdomada sequenti de vitio sodomie.
Alter vo in die spiritus sancti corā igēti mul/
titudine doctoz viroz. laudes narrauit sancti
Bernardini: ⁊ similia multa omitto: ne videar
probos patres velle corrigere. Illud tamē si/
lentio nō est pretereundū: q quidā q seruētes
sz vere potius furentes vocari possunt: gloria/
mur sub specie detestatōis vitioz talia publice
tāqz sordida ⁊ obscena spurcissimaqz vba fan/
tur. qualia minus qlibet histrio ioculator saty/
ra ⁊ fetidissim⁹ leno loqui erubesceret: Ex quo
rum iprudēti doctrina q̄zplures: nedū peccata
quedā q̄ ignorabant didicerūt: vez etiā ⁊ illa
ppetrare conati sunt. O reprehēsibiles. o vi/
tiosi. o ... nephādi vitioz corruptores. Au
dite beati Frācisci cōsiliū in regula sic. d. Mo
neo quoqz ⁊ exhortor fratres meos i dn̄o iesu
xp̄o vt in pdicatōe quā faciunt sint examinata
⁊ casta eoz eloquia: ad vtilitatē ⁊ edificationez
populi. annunciādo eis vitia ⁊ virtutes: penā
⁊ gloriaz cū breuitate sermonis. Nōnulli glo/
riātur populū induxisse ad risum ⁊ truffas. cō
tra quos Hiero. ad Nepotianū ait. Lachrime
auditoz laudes tue sint. h ille. Tales autē ma/
gis dicendi sunt truffatores q̄z pdicatores. qui
quibusdā gesticulationib⁹ ⁊ truffis conātur po
pulu in risum vertere. Igit qui prudēs ē vitia
hec reprehensibilia de qbus dixim⁹ vitare cu/
rat. Quarta cōditio pdicātiū dicit patientia.
euenire quippe solet vt inter multos q laudant
pdicatores inueniant nōnulli detractores: qd
diuina agit dispensatōe. vt pondere detrahen
tium sinus depriman inanis glorie q oriri pos
set ex vbis blādiētiū. Hinc Grego. 6. q. i. ca.
Sūt plurimi inqt Sūt plurimi q vitā ponunt
ampli⁹ q̄z debent laudāt. ⁊ ne qua elatio de lau
de subrepat pmittit oipo ēs de⁹ malos i obtre
ctatione ⁊ obiurgatōe prumpere: vt siqua cul/
pa ab ore laudantiū in corde nascit ab ore vitu
pantiū suffocet. h ille. Patienter itaqz ⁊ equo
animo ferēdi sunt rumusculi plebis nec curā/
dū est de omnib⁹ q̄ dicunt: nisi talia essent pro/
pter q̄ si nō cōfutarent: isamis notabilis i pi
diciū animaz oriri posset. Unde Hiero⁹ ad
Nepotianū ait. Caue ne hominū rumusculo
aucupis ⁊ offensam dei populoz laude cōmu/
tes. Per isamiā ⁊ bonā famā xp̄i miles gredi
tur. nec laude extollit. nec vitupatōe frangit: et
leta cōtēnit ⁊ tristia. Per diē sol nō vrit eū ne
qz luna p noctē. h ille. Et ve nisi pdicator pa/
tiens extiterit multā sentiet amaritudinē. quā/
do qd vn⁹ laudat: alter vitupat. Laudāt docti
subtilitates ⁊ pfunda dubia scripturaz. vitu/
perāt ista vulgares ⁊ ignorātes. Extollūt igno
rantes ⁊ mulierculę vulgaria q̄dā exēpla siue
parabolas

parabolas: et de illis viri periti qui nō hūt deuotionem risum suscipiūt: et sic pro veritate audientium varia ē opinio: variusqz apperit⁹: vnoquoqz sm suum modū referēte. Quinta cōditio pdicatoris euāgelij nūcupat̄ charitas. Hec facit pdicatores qrere nō q̄ sua sunt: sed q̄ Jhū xpi. Et.i. Cor.ij.et.x.capitulis doctor gētiū ait. Nō querēs quod mihi vtile ē: sed qd̄ multis: vt salui fiāt. Querūt q̄ sua sunt qui predicāt: aut cupiditate glie: aut appetitu ambitiōis honoris et dignitatis: aut amore lucri et spe q̄stus: aut deniqz respectu cuiuslibet cōmodi tēporalis. Nō stant ista cū charitate q̄ deum diligere facit pp se: et primum pp deum.

De qnqz fructibus et vtilitatibus verbi dei et q̄re vtile ē oib⁹ illud audire libēter. Cap. 3.

Tertium mysterium declarādū ē de vtilitate audiētium vbum dei. Et lz multi sint fruct⁹ et vtilitates deuote audiētium vbum dei: tñ nos in p̄ntiarum tñ qnqz explicabimus: quaten⁹ his fructib⁹ excogitatis: vnusqsqz animet̄ ad libenter et deuote audiēdum. Prima dr̄ illuminatio. Secūda cōfortatio. Tertia fortificatio. Quarta delectatio. Quinta exemplatio. Prima vtilitas verbi dei dr̄ illuminatio. Illuminat qppe itellectum hoīs: sicut sol illuminat mūdū Et hoc iquit Dauid in ps. Declaratio smonum tuorum illuminat: et itellectum dat paruulis Et iterum. Lucerna pedib⁹ meis vbum tuū et lumē semitis meis. Illuminat̄ siqdem mēs attēte audiētium et cuz vtilitate. Primo respectu credēdorum: vt sciāt fidei rudimēta. Scđo respectu colēdorum: vt deum colāt creatorē. Tertio respectu abhorrēdorum: vt vitia abhorreāt et vitēt. Quarto respectu acceptādorum: vt virtutes acceptent et insequant̄. Quinto respectu spnēdorum: vt mūdum spernēt et ei⁹ bona. Sexto respectu angelorum: vt opera agāt q̄ mandant̄ i lege. Septimo respectu timēdorum: vt penas inferni timeāt. Octauo respectu desiderandorū vt beatitudinē eternam desiderēt. nam nisi h et huiusmodi pplis predicarent̄: oēs velut ceci varijs iuolucrēt̄ errorib⁹. Scđa vtilitas quā cōsequunt̄ vbum dei audiētes dr̄ cōfortatio. Nam lz multi sciant bona q̄ operari tenent̄ et mala qbus sibi cauere debēt: tñ quādoqz nec bona faciunt nec mala fugiūt: deuicti quadam tepiditate vel potius sensualitate. et delectatione bonorum tpalium. Alij etiā quāuis sciant penas iferni fore timēdas desiderandūqz celum pieqz xpi passionē deflēdā: tñ cor hūt insipidū sine timore sine dsiderio et sine vlla pietate. Cū vo tales audiunt verbuz dei frequēter cōfortant̄ ad deponēdam oēm tepiditatē: ad amplectēdas virtutes: ad surgēduz a peccatis: ad cōpatiēdum xpo passo: ad timēdos gehēne cruciat⁹: et ad desiderandum regnū dei. Quia vt Hiero. ait ad paulinū. habet nescio qd latētis energie viue vocis act⁹: et in aures discipuli doctoris ore trāsfusa forti⁹ sonat. Vñ et Heschines cū Rhodi exularet et legeret illa Demosthenis orō quā aduersus eū habuerat: mirātibus cūctis atqz laudātib⁹ suspirās ait. Quid si audissetis ipam bestiā sua vba resonātez. h ille. Quāta aūt sit vis in vbo dei pdicato: appa ret vndiqz ex mirādis exēplis tam aplorum quā aliorum. Petr⁹ nāqz post susceptū spiritū sanctū vna pdicatiōe tria milia aiarum cōuertit ad xpm Act. scđo.c. Quid fecit Paul⁹ vas electionis qd reliq oēs apli et discipuli xpi. Et dicb⁹ nrīs vñ q̄si renouata vr̄ religio xpi: sustētata ecclia et pctōres ad pniam aiati: nisi ex auditu pdicātium. O vbum dei bñdictum: o vbum salutiferum: o pdicatio fecūdissima: o istrumētū salubre: q̄ cōmoueri possūt mētes dure ad agēduz pniam et corda oīuz ad vtutes sectādas. Tertia vtilitas audiētium vbum dei dr̄ fortificatio. Fortificat. n. eos q boni sunt vt in melius pficiāt et pseuerēt: ita qꝫ ex vbo dei q̄si cōseruant̄ et nutriunt̄: sicut plātula q̄ vt viriditatem fuct irrigat̄ aq̄. Ideo xps ait Math. 4. Nō in solo pane viuit hō: sed in oī vbo qd̄ pcedit de ore dei. Quarta vtilitas dicit̄ delectatio. Delectat eteni vbū dei et recreat spūaliter audiētes. nam oīs aia bona letāter audit magnalia sūmi impatoris celorum: et qcūqz aliquem diligit de ipo libēter loqtur: et libēter audit bñ de illo loquētes. Sic q deū amāt et ex ipo sūt vba ei⁹ audiūt. vt dr̄ Joh. 8. c. Et Maria magdalene quē dilexit multū. Luc. 7. saturari nō poterat audiēdo vba melliflua xpi Jhū. Luc. x. c. Quita vtilitas dr̄ exēplatio. Prebēt nāqz audiētes vbum dei exēplum bonum pximis suis. nā sepe cōtingit vt hi q ifime sunt cōditionis vidētes viros graues: vtputa religiosos viros doctos nobiles et honestos ciues ad pdicationē cōfluere: animent̄ et ipi ad eā audiēdā diligēter. Ergo vt finē huic smoni faciam cum tā grādia atqz mirifica sint priuilegia verbi diuini: omnes aduoco: cūctos inuito: singulisqz clamo. Venite et audire vt audiēdo vbū

dei acqrere possitis eius grām: ꝛ deinde pue/nire ad beatā gloriā: in qua xp̄s bñdictus vi/uit ꝛ regnat in secula seculoꝝ. Amen.

Feria scd'a post dñicā in sexagesima de v'bo dei ꝛ ei⁹ auditione. Sermo.9.

In corde bono ꝛ optimo audientes ver/bum retinēt: ꝛ fructum affe/rūt in patiētia. Verba sūt xp̄i Jesu saluatoris originaliter Luc.8.c. Quāuis multa dcā sint in superiori s'mone de p̄dicato v'bo dei. restāt tñ adhuc de ei⁹ auditiōe aliq̄ differēda. Op⁹.n.ē cōfutare illos q vel audire respuūt: vel negligēter audiunt: aut audiētes nō custodiūt v'bum. Et re vera satis supq3 necessaria ē hec cōfabulatio: vt iducant' hoies ad audiēdum v'bum diuinū cū affectu ꝛ vtilitate salutis sue. Nā nō desunt diaboli tēptamēta ad remouēdas mētes ab auditu spūalis doctrine: cū ipsa sit q̄si sagitta vul/nerās astutiā eius. Idcirco de auditione v'bi dei dicere volētes: notabimus in hoc s'mone principaliter tria mysteria declaranda.

Primum dr̄ inductio.
Secundum modificatio.
Tertium obligatio.

Qualiter oēs iducunt' ad audiēdum ver/bum dei a scriptura a natura ꝛ ab exemplis.
Capitulum primum.

Primum mysteriū declarādū de au/ditione verbi dei dr̄ iductio. Ad illō etenim audiēdum iducimur pp tria. Primo pp naturam. Scd'o pp scripturam. Tertio pp exēpla. Primo iducimur vt libē/ter audiamus v'bum dei ab ipsa natura. Nā vt Señ. ad Lucillū ait. Docibiles natura nos edidit. Et s'm Cice. in sua rethorica. Is doci/lis ē q vult attēte audire. Et vt idē. Ci. in qō. tus. ait. Inest m̄tib⁹ nr̄is insatiabilis q̄dā cu/piditas veri vidēdi. qđ in p̄ ō offi ɔfirmat. d. Oēs trahimur ꝛ dicimur ad cognitiōis ꝛ sciē cupiditatē: in qua excellere pulchꝛ putamus. Et h̄ ip̄m Ari. explicauit in.i. metha. inqēs Oēs hoies nā scire desiderāt. Et in.3. ethi. ꝛ in.9. pte. pbleumatū asserēs. Addiscere qdē facile ꝛ delectabile natura oibus ē. Cū ergo q̄si incredibilis sit numer⁹ ignorātiū viā dñi: ꝛ p̄dicatores illā doceāt: natura ip̄a mouere d3 oium aios ad illos audiendū. Nec valet quo/rūdā de se supba p̄sūptio: q se credunt oia scire q̄n vt ait sapiens. puer. i. Audiens sapēs sa/pientior erit. Quinimo null⁹ est adeo peritus q peritior fieri nō possit. Hinc Lactā. de ira di. d' Socrate ait. Socrates cū esset oium phoꝝ do/ctissimus: vt ceteroꝝ arguēt iscitiā q se aliqd te/nere arbitrabant': ait se nihil scire nisi vnū3: q nihil sciret. Et Mercuri⁹ thermegist⁹ phs ma/xim⁹ dicebat. Maxima ps eoꝝ q̄ scim⁹ ē mi/nima ps eoꝝ q̄ ignoram⁹. Iō notanda valde sūt Hiero. v'ba: q̄ ad Palmachiū ꝛ occeanū ita scribit. Dū3 essē iuuenis miro ferebar amore discendi: nec iux quoꝝūdā p̄sumptiōem ipse me docui. Appolinarē audiui Antiochie frequēter ꝛ colui. Iā canis spergebat' caput: ꝛ mgr̄m poti⁹ q̄3 discipulū decebat. Perrexi tñ Alexādriā. audiui didimū3: in multis ei grās ago: q' qđ nesciui didici: qđ sciebā illo docente nō pdidi. Putabā me hoies finē fecisse discē/di. Veni rursus hyerosolymā ꝛ bethleem: q̄ la/bore quo p̄cio Baraniā nocturnum habui p̄/ceptorē. Timebat.n. iudeos: ꝛ alteꝝ mihi ex/hibebat Nicodemū. h' ille. Si itaq3 tāt⁹ doctor luce sciē p̄du⁹ audire vt addisceret nō erube/scebat: q̄ p̄sumptio illa ē eoꝝ q vel ignorantes vel paꝝ docti sūt dicētiū se p̄dicatiōem nō vel/le audire: q' illa nō egēt. Propter tales vtiq3. Señ. li. de tranqlitate ai ait. Puto multos ad sapiā3 venire potuisse si nō putassent se puenis/se. Scd'o iducimur vt pmpte audiam⁹ v'bu3 dei ab ipsa scriptura. Concordant qppe voces oium scripturaꝝ nedū diuinaꝝ: veꝝ ēt ꝛ mora/lium phoꝝ: q vnusqsq3 sollicit⁹ esse d3 ad discē/dū. Vñ Ari. i. ethi. ait. Qui neq3 ipse itelligit neq3 aliū audiens i aio ponit: h' inutilis nat⁹ ē. Et Macrobi⁹ li.2. saturnaliū. Sine doctrina vita est q̄si mōtis imago. Et Tulli⁹ li.2. q. tus. Vt ager q̄uis fertilis sine cultura fructuosus esse nō pōt. sic sine doctrina aius. Et idē li.i. de oratore. Nō ignoro ea q̄ bona sūt meliora fieri posse doctrina. Et iuriscōsult⁹. ff. de fidei cō. li. l. apud iulianū. inqt. Cupiditas discendi ē optima rō viuēdi. Vñ iulian⁹ dixisse fertur. Et si alteꝝ pedē in sepulchro hērem adhuc di/scere qd vellē. Hinc ē q' ēt sapiens Ecc.6. ait Si iclinaueris aure3 tuā accipies doctrinā: ꝛ si dilexeris audire sapiens eris. et iō. puer. 12. Qui diligit disciplinā diligit sciām. ꝛ puer. 17 Qui euitat discere icidit i mala. ꝛ puer. 19. Su/scipe disciplinā vt sis sapiēs i nouissimis tuis. et. 22. ibidem. Inclina autem tuā ꝛ audi ver/ba sapientū. Sū ꝛ alie hui⁹ scripturaꝝ voces q̄si innumerabiles hortātes hoies vt pmpto aio

audire

audire velint ꝟba doctoꝝ ⁊ sapientiū: vt ⁊ ipsi ꝑ exercitiū discipline docti euadere possint. 3° iducimur ad audiendū eos q docent bñ bñqꝫ viuē ab exēpl. Scribit.n. Valeriꝰ max. Ru. de studio ⁊ idustria. qḋ ēt refert Tulliꝰ li. ḋ se nectu. ꝙ Solō phs significauit ꝟsibꝰ se quotī die senescentē aliqd discere. Supmo ꝟo die vite assistētibꝰ amicis q̄dāqꝫ iter se cōferētibꝰ sans iam ꝑssum caput erexit. iterrogatusqꝫ q̄ ꝓp id fecisset. rñdit: vt cū istud qcqd est de q̄ di sputatis ꝑcepero moriar. At ⁊ Hiero. ad pau linū iducit multoꝝ phoꝝ exēpla: q auiditate di scendi nulli timuerūt laboreꝫ. Legimꝰ inqt i veteribꝰ histo riis quosdaꝫ lustrasse ꝓuincias: nouos adiisse pplos: maria trāsisse: vt eos q̄s ex libris nouerāt corā q̄qꝫ viderent. Sic Py thagoras mēphiticos vates. sic Plato egyp tū. ⁊ Architā tarentinū. eāqꝫ orā italie q̄ quō dā mag̃ grecia dicebat laboriosissime ꝑagra uit: vt q Athenis magister erat ⁊ potens: cu iusqꝫ doctrinas Achademie gymnasia ꝑsona bāt fieret ꝑegrinꝰ atqꝫ discipulꝰ: malens alie na verecūde discere: q̄ꝫ sua iprudēt igerē. De niqꝫ cū lrās q̄si toto fugiētes orbe ꝑseqtur cap tꝰ a piratis venūdatꝰ tyrāno crudelissimo ꝑuit captiuꝰ vinctꝰ ⁊ fuꝰ. Tñ qꝛ phs maior emente se fuit. Ad Titū liuiū lacteo eloquētie fōte ma nātē ex vltimis hispanie galliarūqꝫ finibꝰ quos dā venisse nobiles legimꝰ. ⁊ quos ad sui cōtē platiōem: Roma nō traxerat: vniꝰ hoīs fama ꝑduxit. Habuit illa etas inauditū oībus secu lis celebrādūqꝫ miraculū: vt vrbē tātā igressi aliud ex̄ vrbem q̄rerent. Appoloniꝰ ille magꝰ vt vulgꝰ loqtur: siue phs vt Pythagorici tra dūt itrauit ꝑsas: ꝑtransiuit caucasum albanos scytas massagetas opulētissima i die reg̃ pene trauit: ⁊ ad extremū latissimo Physon amne trāsmisso ꝑuenit ad brachmanas vt Hyarchā i throno sedentē aureo ⁊ de tātali fōte potātē iter paucos discipulos: de natura: de moribꝰ: de cursu dieꝝ ⁊ sydeꝝ audiret docētē. Inde ꝑ elamitas: babylonios: chaldeos: medos: as syrios: ꝑthos: syros: fenices: arabes: palestīos reuersus alexādriā ꝑrexit ethiopiā: vt gymno sophistas: ⁊ famosissimā solis mēsam videret in sabulo. Inuēit vir ille vbiqꝫ qd disceret ⁊ sem per ꝓficiēs: semper se melior fieret. Scripsit sup̱ h̄ plenissime octo voluminibꝰ Phylostra tꝰ. h̄ ille. Et ideꝫ Hier. ad Nepotianū cōmen dās sapie studiū ait de Demosthene. Sapiēs vir ille grecie Demosthenes cū expletis centū septē ānis se mori cerneret: dixisse fert se dole re ꝙ tūc egrederet vita cū sape cepisset. His igit exēpl dānari pōt temeritas illoꝝ q se exi stimāt oīa scire: oīa sape: oīa deniqꝫ itelligere. Quo fit vt ꝑdicatores doctos ñ solū audire re cusēt verꝫ ēt ⁊ ꝑuipēdāt sepe ⁊ aspnēt. Ex dictꝭ tñ clarissime ꝯstat nil vnicuiqꝫ tñ ꝯuenire posse q̄ꝫ tñ audir disciplinā ⁊ eruditōeꝫ. Nā ex eiꝰ au ditu fructū ñ mediocrē suscipiūt viri ⁊ mlries senes ⁊ ꝑuuli: boni ⁊ mali docti pariť ⁊ idocti.

Quod ꝟbum dei est audiendum cum solli citudine deuotiōe ⁊ humilitate. Cap. 2.

Ecūdū mysteriū cōtēplādū dr̄ modi ficatio: in q̄ apire lꝫ q̄liter ꝟbū dei sit ab oībꝰ audiēdū: vt i oībꝰ huet ordo debitꝰ ⁊ mēsura. Et ad h̄ itelligēdū dico ꝙ ꝟ bū dei dꝫ audiri triplr. Pᵒ sollicite. 2ᵒ deuote. 3ᵒ hūilit. pᵒ ꝟbū dei ē audiēdū sollicite: vt q fru ctū eiꝰ hr̄e cupit: conet a pricipio itereē sermōi nā sūt nōnulli q ad ꝑdicatiōeꝫ cōfluūt: sꝫ tñ ob pigritiā ⁊ sōnolētiam raro itegraꝫ illā audiūt. Alij ꝟo auaricia victi diebꝰ ferialibꝰ nolūt ꝑ dicatiōes audire: timētes amittere tpa ⁊ lucra Quibꝰ ego dico ꝙ ñ bñ faciūt: qm̄ si audirēt qn q̄gīta ꝑdicatiōes nō expēderet i ill audiēdis triū dieꝝ spaciū. Et tñ maiꝰ eēt lucrū aīe qḋ ia de euenire posset: q̄ꝫ lucꝝ oīum tpaliū bonoꝝ. Sꝫ si aliqs tāta neccītate cōstringeret ꝙ nisi la borādo victū acqrē ñ posset: tūc illū ad audiēdū ꝟbū dei ñ cōpellerē: qm̄ vt ait Ari. 3ᵒ topicoꝝ Meliꝰ ē philosophari q̄ꝫ ditari. sꝫ ñ idigēti ne cessarijs. 2ᵒ ē audiēdū ꝟbū dī deuote. Et h̄ di co aut ꝑp eos q i ꝑdicatōe dormiūt: aut ꝑp illos q iter se cōfabulant: aut ꝑp alios q deābulādo cum suo strepitu ⁊ irreuerentia ꝑdicatorē ipm ⁊ audiētes turbāt: aut ꝑp lasciuos ⁊ vanos iu uenes leuesqꝫ mulierculas: q dum ꝑdicat mu tuo sese iocando: cōcupiscendo: ridendoqꝫ cō spiciūt. In qbꝰ nulla est cōpūctio: nulla fides nulla religio. Et ꝓ his oībꝰ facit illud dictū. Aug. 1. q. 1. c. Interrogo sic. d. Vos fratres vel sorores dicite mihi: qd plus esse vr̄ vobis corpus xpi an ꝟbum xpi. Si veruꝫ vultis re spōdere hoc dicere debetis: qꝛ nō sit minus ꝟ bum dei q̄ꝫ corpus xpi. Et ideo quāta solliciu tudine obseruamus qñ nobis corpus xpi mi nistrat ne ex ipso de manibꝰ nostris aliqd i ter ram cadat: tāta sollicitudine obhuemus ne ꝟ bum dñi qḋ nobis erogat dum aliud cogita mus aut loqmur: de corde puro depeat: qꝛ nō minus reꝰ erit q ꝟbum dei negligēter audiē

rit: q3 ille q corpus xpi sua negligētia in terraȝ cadere pmiserit. hec ille. Archi. vero sup hoc c. d. q. cōparatio corporis xpi et verbi pdicati nō fit respectu dignitatis et excellētie: sed respectu efficacie. quā nō minorem efficaciam cōsequtur q cum deuotione audit vbum dei: q3 q cū reuerentia suscipit corp9 xpi. Vñ glo. sup dicto vbo. d. Verbū. i. pdicatio q plures cōuertit: et plus facit compungi hoiem ita vt oia peccata p eam tollant. Sed p corp9 xpi tollunt venialia: vt de cōse. di. 2. c. Iterat. 3° ē audiendum vbum dei humiliter. Cōsistit aūt humilitas in auditore vt bñ iterptet: et in bonā ptez suscipiat ea que pdicant. Nā reperiunt et qdē plurimi q vellent oia fm appetitum suum dici nec cogitāt q in pdicatione satisfaciendū ē tot varietatib9 psonarum. Alij aūt si nō sentiunt euāgelij textū de vbo ad vbum explicari: statī3 detrahūt: murmurāt: arguūt. d. 1 p3 misisse aplos ad pdicādū euāgeliū. Et tñ qcqd reducit ad dī et pximi charitatē qcqd iduc hoies ad deū colendū timendū et diligendū: qcqd deniq3 ipsos a vitijs retrahit et ad vtutes hortatur recte euāgelium dr. Vñ Hiero. in eplam ad Gal. scribit illud qđ ponit. 1. q. i. c. Marchiō marchiō et Basilides et cetere heticoꝝ secte nō hūt dei euāgeliu3: q2 nō hūt spiritū scm: sine q humanū fit euāgelium qđ docet. Nec putem9 in verbis scripturaꝝ esse euāgelium: sed i sensu: nō in supficie: sed in medulla: nō in fmonū folijs: sed in radice rōis. h ibi. Nōnulli insuper egre ferūt si qñq3 vita repbendant: eo q et ipsi vitiosi sunt: nec de suis vitijs corrigi patiunt. Pro qbus ē illa Hiero. snia ad Nepotianū. Neminē spāliter meus fmo pulsauit. Generalis de vitijs disputatio ē. Qui mihi pri9 itaq3 irasci voluerit: ipse de se q talis sit cōfitebit h ille. Cōcludo igitur dicēdo oib9 illud Jac. i. In mā suetudine suscipite isitum verbum qđ saluare pōt animas vestras.

Quod obligant hoies p loco et tpe audire verbum dei: et memoriter retinere ac opere implere. Capitulum .3.

Ertium mysteriū declarādum dr obligatio. Obligant siqdem hoies circa auditiōem vbi dei maxime ad tria primo ad illud audiendū. scđo ad retinendum tertio ad faciēdū. Primo obligant hoies ad vbum dei audiendū. Quod accipi pōt: tu3 q2 vnusqsq3 suā salutem desiderare, d3 quā asseq pōt vbo dei mediāte: tum q2 ad hoc iducit scriptura: vt superi9 visum ē. Sed queri pōt cur nō pcepit ecclia audiri diuinum vbum ita expresse sicut et missas: cum tāte vtilitatis sit audire pdicatiōes. Et dicimus q hoc fit pp tria primo pp obligationem curatoꝝ. scđo pp paucitatem pdicatorum. tertio pp cōmoditate3 populoꝝ. Prima rō est pp obligationem curatoꝝ. Nam q curam aiaꝝ h3 tenet suo pplo pdicare: sicut patet in. c. superi9 all. in sermone pcedenti. iter cetera de officio iudicis ordi. Et. 36. di. c. Ecce. Et. 16. q. i. c. Adijcim9. c. Ecce. Si ergo plati obligant suo pplo pdicare ergo ppli p loco et tpe pdicatiōes debēt audire. Vñ de cōse. di. i. c. Sacerdote dr. Sacerdote vbu3 in ecclia faciente: si qs egressus fuerit de auditorio excōicet. Et in. c. oēs fideles. dicitur. Oēs fideles q conueniunt in solēnitatibus sacris ad ecclesiam: et scripturas aplorū et euangelium audiant. 2° nō obligauit ecclia ad audiendum verbum dei determinate sicut ad audiendū missas, pter paucitatē et raritatē predicatoꝝ: q2 rari sunt q predicēt et mlti qui celebrāt missas. Tertia rō ē pp icōmoditatē ppłoꝝ. Nā multi sūt rurales et i mōtibus habitātes et in alijs locis qb9 dificile eēt sic audiī pdicatōes sic et missas. Nō tñ excusat p loco et tpe addiscere p aliquā viā3 q sūt fm statū suum eis necessaria ad salutē. 2° obligāt hoies ad vbū dei retinēdū. Debet nāq3 vnusqsq3 facere q in se ē: vt si nō oium que pdicāt saltem aliq memoriter teneat. Ad quod multū pdesse pōt domestica cōfabulatio et cōicatio cū vxore filijs aut amicis de his que pdicata sūt. 3° obligant hoies ad verbū dei faciendū. Nā vt dicit Luc. xi. c. Beati qui audiūt verbum dei et custodiūt illud. Et Mathi. 7. xps intulit. Ois q audit verba mea et facit ea assimulat viro sapienti qui edificauit domū sua3 supra petram. Et descendit pluuia: et venerūt flumina: et flauerūt venti et irruerūt i domum illa3 et non cecidit. Fūdata n. erat supra firmā petrā. Et ois qui audit vba mea et non facit ea. similis ē viro stulto qui edificat domū suā. s. arenā. Et descēdit pluuia et venerūt flumia: et flauerūt venti et ipegerūt in domū illā et cecidit et fuit ruina ei9 magna. Hic ēt et Jacob9. p°. c. ait. Estote factores vbi et nō auditores tātū fallētes vosmetipsos: q2 siqs auditor ē vbi et ñ factor: h cōpabit viro cōsiderāti vultū natiuitatis sue i speculo. Cōsiderauit. n. se et abijt: et stati3 oblitus est qlis fuerit. Ergo seruet oia q tacta sūt de auditōe vbi dei: vt fit
semen

semē cadens in bonā terrā: nō sec⁹ viā: nō su/
pra petrā: nec iter spinas: afferēs fructum ,put
saluator benignus in electione euāgelica expli
cauit: quam ⁊ ,pposuit p silitudinem loquens: i
deqʒ illā exposuit: sicut pʒ in tex. sapiēter cōclu
dens: q̄ q bono corde deuotaqʒ mente dei v
bum audiunt: fructū in p̄nti suscipiūt gr̄e: ⁊ in
futuro perēnis glorie: i qua xp̄s saluator oīuʒ
sedet ad dexteram patris: cum quo viuit ⁊ re/
gnat in secula seculoꝝ. Amen.

Feria tertia post dn̄icam in sexagesima de seueritate diuine iusticie que mouere dʒ peccatores ad pniam. Sermo .x.

Reddet vnicuiqʒ secundum merita sua. Dn̄i nr̄i Jesu xp̄i vba sunt ista. originaliter Math. 16. c. Letātur plurimi in malis suis neqʒ de illis pniam agere vllo pacto ,ppōnūt: qm̄ nō arbitranī deū peccatoꝝ suoꝝ vltorem. Quinimo falso sibi blandiunī ⁊ psuadēt: nullaʒ post hāc vitā obstinatis pctōrib⁹ penā a iusto iudice fore paratā. Quo fit vt in dies deteriores fiāt ⁊ ad vitia q̄libet sine timore labanī. Quapp i p̄nti s̄mone aliqua de diuine iusticie seueritate dicere statui: vt p ei⁹ tremendā cōsideratiōem dura pctōꝝ corda mollescāt qbus oñdimus q̄ꝫ seue si se nō correxerint punienī a deo: qm̄ ipe vt vba ,pposite dicūt: reddet vnicuiqʒ s̄m opa sua. bonis. s. gaudia paradisi: ⁊ malis gehēne cruciatuʒ. Jn qbus vbis de diuine iusticie seueritate tria mysteria sunt cōsideranda.

Primum dr̄ punitio.
Secundum restrictio.
Tertium permissio.

Qualiter de⁹ punit malos post hanc vitam si se nō correxerint cōtra eos q dicūt nō esse aliud malum neqʒ bonum q̄ꝫ illud quod experimur in presenti. Capitulum .j.

Primū mysteriū cōsiderādū de seueritate diuine iusticie dr̄ punitio. Jn q̄ dclarāda ē falsa ⁊ erronea s̄nia ⁊ opio eoꝝ q dicūt nō expedire pctōrib⁹ ad pniam reuerti: qꝛ post hāc vitā nullū ampli⁹ sentienī malū Cōtra t. les ergo theologi sacri sic potētissime arguūt. Vbicūqʒ ē sūma iusticia ibi dʒ esse iusta meritoꝝ retributio. Sed cū nō puniat malos in hac vita: ergo puniet illos post hāc vitā Maior ,ppositio cōstat ex dictis Tulij i eplā de casu reipublice. d. Justicia ē cōstans ⁊ ppetua volūtas ius suū vnicuiqʒ tribuēs. ⁊ h̄ ē diffinitio iusticie q̄ hēī. ff. d iusticia ⁊ iur. l. iusticia. ⁊ Justi. d iusti. ⁊ iur. §. iusticia. Probare ēt. dbem⁹ tria q̄ cōtinenī in rōe p̄tacta. Primo. iusticie diuine veritatē. Scđo maloꝝ in hac vita ipunitatē. Tertio ꝯ ipsos rigidā asperitatē.

Primo ,pbare debem⁹ diuine iusticie vitatē. Et ad h̄ sūt scripture sacre copiossima dicta Dn̄ dauid in p̄s. 100. ait. Just⁹ dn̄s ⁊ iusticiā dilexit eqtatē vidit vult⁹ ei⁹. et p̄s. 18. Justicie dn̄i. r. l. c. Et p̄s. 30. Jn iusticia tua libera me Et p̄s. 39. Annunciaui iusticiā tuam in ecclēsia magna. Et p̄s. 70. Memorabor iusticie tue soli⁹. Et p̄s. 84. Justicia añ eū ambulabit. Et p̄s. 47. Justicia dn̄i plena ē terra. Et p̄s. 88. Justicia ⁊ iud. p̄. se. t. Et p̄s. 110. Justicia ei⁹ mā̄et i seculū seculi. Et Esaie. 51. dic̄ dn̄s. Justicia mea nō deficiet. Et Esa. 59. Jndutus ē iusticia vt lorica. Et Baruch. p. Dn̄o dō nr̄o iusticia. Et Hier. 12. Just⁹ qdē tu es dn̄e. Et prima Thimot. 2. Jn reliquo reposita ē mihi corona iusticie quā reddet mihi dn̄s in illa die iust⁹ iudex. Sʒ aliqs pōt arguere q̄ in deo nulla sit iusticia. p̄ qꝛ s̄m p̄hm. 5. ethi. c. 2. Dn̄i ad s̄uuʒ nō ē iusticia: qꝛ iusticia in q̄dā eq̄litate ad alteꝝ cōsistit: sed de⁹ ē dn̄s oīum: ergo in ipso nō ē iusticia. 2° arguit qꝛ iusticia respicit debitū: de⁹ aūt nulli debitor ē: ergo in ipso nō ē iusticia. Hāc. q. soluit. Ric. de media villa. 46. di. 4. d. Q d iusticia pōt accipi ,p rectitudine volūtatis q̄ vult aliqs reddere vnicuiqʒ in distribuēdo vel cōmutādo qđ ei debeī: ⁊ s̄m h̄ duplex ē iusticia. s. distributiua q̄ aliqs vult oīb⁹ q sunt de cōitate distribuere bona cōia s̄m debitā ,pportiōis eq̄litatem. Et cōmutatiua qua aliqs in cōmutādo vult seruare debitam equalitatem s̄m quātitatē. Cōmutatiua iusticia ,ppue loquēdo in deo nō est: qꝛ nulli est debitor ex legis necessitate: ⁊ de bono retribuit vltra meritum: ⁊ de malo citra demeritum. Justicia vero distributiua deo ē. Oibus. n. distribuit bona sua s̄m debitā ,pportion s equalitatem. Ad primū ergo argumētum dicenduʒ q̄ lʒ dn̄i ad s̄uum nō sit iusticia cōmutatiua secūdum plenā rōem eiusdē: qꝛ iter dn̄m ⁊ s̄uuʒ nō ē equalitas: eo q̄ oia que sunt serui sūt dn̄i. tñ dn̄i ad seruos pōt esse iusticia distributiua: q̄ nō requirit eq̄litatem quātitatis: sed ,pportional tatis: que ē equalitas duaꝝ ,pportionuʒ q̄ cōsistit in hoc q̄ seruus ,pportionaliter retribuit secūdum merita sua. Ad scđm dicendum

ꝙ etsi de⁹ nulli creature sit debitor ex recepto: tamē debitor est ex pmisso: nulli enim est debitor nisi cui vult. Si aūt queratur quare vult: non respondebo nisi quia vult: quia volūtas sua ē prima cā hec Ric. Ergo cū nūs deus nihil patiat ex peccatis cōmissis: nihilqꝫ eius infinite bonitati adaugeat ex bōis cōmissis: tū malos punire: bonos pmiare ex iusticia distributiua dꝫ: qm̄ sic ipse pmisit. Dixit. n. p pphetam psal. 36. Qui malignant exterminabunt. Et Apoc. 20. Ecce venio cito ꝛ merces mea mecum ē dare vnicuiqꝫ scḋm opera sua. Propter hoc dicit sapiēs puer. 50. Iniquitates sue capient impium: ꝛ funibus peccatoꝝ suoꝝ cōstringet. Et puerbiorum. 11. Simplicitas iustoꝝ diriget eos: ꝛ supplātatio peruersorum vastabit illos. Et puer. 13 c. Peccatores psequet malum: ꝛ iustis retribuent bona. Et puer. 14. Domus ipsoꝝ delebitur: tabernacula iustoꝝ germinabunt. Et Job. 34. Opus hoīs reddet illi deus: ꝛ iuxta vias singuloꝝ restituet. Et Paulus Gal. 6. ait. Que. n. seminauerit hō: hec ꝛ metet. Et. 1. Cor. 3. Vnusqsqꝫ ppriam mercedem accipiet scḋm suum laborē. Et ph. 6. Vnusqsqꝫ qḋ cūqꝫ fecerit bonum hoc pcipiet. Que auctoritates ꝛ sanctoꝝ dicta iusticiam distributiuam summi dei narrant. Scḋo pbare debemus peccatorū ipunitatem. s. ꝙ in hac vita nō oēs peccatores de suis malis puniunt. Et ad hoc est auctoritas Job. 12. d. Abundāt tabernacula pdonum. Et hiere. c. 12. q sic deum alloqtur. Quare via impioꝝ psperi dñe ē oibus q preuaricant ꝛ iniqꝫ agunt. Plātasti eos ꝛ radicē miserunt pficiunt ꝛ faciunt fructuꝫ. Et Abachuc idem. d. 1. c. Quare nō respicis sup iniqꝫ agentes: ꝛ taces deuorāte impio iustiorem se. Et ne multa dicamus: experiētia oium rerum magistra docet qliter multi iniqui i via sua mala psperant. Tertio pbare debemus cōtra illos sic psperantes pparatam esse post hāc vitam rigidam seueritatem penāqꝫ horribilē dānationis eterne. Et ad hoc propositum sic. d. Aug. 20. li. de ci. dei. c. 2. Nūc aūt ꝛ mala ferre equo aīo dicimus que patiunt ꝛ boni: ꝛ bona non magnipendere que adipiscunt ꝛ mali. Ac p hoc etiam in his rebus in qbus nō apparet diuina iusticia salutaris ē diuina doctrina. Nescimus. n. quo iudicio dei bon⁹ ille sit paup: malus iste sit diues: iste gaudeat quē p suis pditis morib⁹ cruciari debuisse merorib⁹ arbitramur: cōtristetur ille quem vita laudabilis gaudere debuisse psuadet: exeat de iudicio nō solum inultus: verum et dānatus innocens: aut iniqtate iudicis pressus: aut falsis obrut⁹ testimonijs. econtrario scelest⁹ aduersari⁹ cui⁹ nō solum ipunitus: verū etiam vindicaturus insultet. Impius optime valeat: pius lāgore tabescat. Latrocinent sanissimi iuuenes: ꝛ qui nec vbo quēqꝫ ledere potuerūt: diuersa morborum atrocitate affligant infantes. Vtilis rebus humanis imatura morte rapiat: ꝛ q videt nō nasci debuisse diutissime insup viuat. Plenus criminibus sublimetur honoribus: ꝛ hominem sine querela tenebre ignobilitatis abscōdant. ꝛ cetera huiusmodi que qs colligit qs enumerat: que si haberēt in ipsa velut i obsurditate constātiam vt in hac vita in quā hō sicut sacer psal. eloqtur. Vanitati similis factus est ꝛ dies eius velut vmbra ptereunt: nō nisi mali adipiscerent trāsitoria ista bona atqꝫ terrena nec nisi boni talia paterent mala: posset hoc referri ad iudicium iustum dei: siue et benignum vt q nō erant assecuturi bona eterna q̄ faciunt beatos: tpalibus deciperent: vel p malicia sua vel p dei misicordia cōsolarent bonis: ꝛ q nō erāt passuri eterna tormēta tpalibus: vel p suis qbuscūqꝫ vel quātuliscūqꝫ petis affligerent vel pp iplendas vtutes exercerent malis. h ille. Et idē in primo de ci. dei. c. 7. ait. Placuit quippe diuine puidētie pparare in posterū bona iustis qbus nō fruent iniusti: ꝛ mala impijs qb⁹ nō excruciabunt boni. Ista vo tpalia bona ꝛ mala vtrisqꝫ voluit esse cōia: vt nec bona cupidius appetant que mali quoqꝫ hr̄e cernunt nec mala turpiter euitent qbus ꝛ boni plerūqꝫ afficiunt. Interest aūt plurimū qualis sit vsus vel earū rerū que psperę vel earū que dicunt aduerse. Nā bon⁹ tpalib⁹ nec bonis extollit: nec malis frangit. Malus aūt huiuscemodi infelicitate punit: quia felicitate corrumpit. Ostendit tū de⁹ sepe et in his distribuēdis euidētius opatiōem suā. Nam si nūc oē petm̄ manifesta plecteret pena: nihil vltimo iudicio reseruari putaret. Rursus si nullū petm̄ nūc puniret: aperte ei⁹ diuinitas nulla esse diuina puidētia crederet. Sitr in reb⁹ scḋis si nō eas de⁹ qbusdā petētib⁹ euidētissima largitate cōcederet: nō ad eū ista ptinere diceremus. Itēqꝫ si oib⁹ ea petētibus daret: nō nisi pp talia pmia seruiēdū illi esse arbitrarent: nec pios nos faceret talis seruitus: sed potiꝰ cupidos ꝛ auaros. h ille. Nō lętent ergo petōres ꝛ inimici dei: qbus blād⁹ est mūdus

ē mūdus: si ꝓspera viderint sibi cūcta succedere: q2 nō ē abbreuiata manus dñi q pctā q̄ nūc īpunita relinqt strictius puniēda reseruat post hāc vitam. O ꝑfidi peccatores ad vos clamo: vobisq3 dico: nolite cōfidere in iniquitate: nolite iebriari dulcedine bonoꝝ huius mūdi: q2 oia tpalia cito deficient: ⁊ illoꝝ gaudium qđ in p̄senti gustatis vobis cōuertet in luctum. Nō cōtristent īsuper hi q deo seruiunt: si in p̄senti aliqđ patiant laboriosum: q2 post laborem calamitates ⁊ erūnas obsequet quies: ⁊ pax: oium q3 bonorum affluentia in repromissa felici ac beata vita.

Qđ ꝑ vno solo pctō mortali iustus de⁹ dānat eternaliter aiam: nec sufficit pnia de oibus alijs si vnum solum retineat. Cap. 2.

Secūdū mysteriū declarādū de seueritate diuine iusticie dicit restrictio In quo disputandū est cōtra nōnullos q multa peccata relinquētes aliqđ tñ sibi i quo delectent reseruāt: cōfidētes ꝑ talē pniam posse saluari. Queritur ergo vtrū tā restricta tāq3 arcta sit dei iusticia vt ꝓpter vnū solū pctm̄ mortale dānare velit eū q de omnib⁹ alijs pniam egerit: illo solo reseruato: puniens illū ⁊ ꝑ illo et ꝑ oib⁹ alijs. Et rn̄deo q sic: ita q si vnus mille pctā mortalia cōmisisset: ⁊ ꝑ illis oibus tādē vno dūtaxat excepto longā fecisset pniam: moreretur q3 cū illo pctō mortali: dānatus vtiq3 foret: ⁊ puniret ꝑ illo ac ꝑ alijs de quibus pniam egerat: illo vno stante. Probatur aūt hoc qđ dicimus tripliciter. Primo auctoritate. Scđo rōe. Tertio exēplis. Primo auctoritate. Vñ sapiens Ecc. 19. ait. q in vno peccauerit multa bona pdet. Et Ja. 2. c. habet illud qđ ponit de re. iur. c. defleat. Qui totā legem seruauerit: offendat aūt in vno: factus est oium reus. Et de pe. di. 3. c. pniam agere ꝑ/pe. c. si apls. Greg. ait. Quid. n. ꝓdest si peccata luxurie quis defleat: ⁊ tñ adhuc auaritie estibus anhelat. Et Aug. in li. de penitētia inqt illud quod ponit de pe. di. 3. c. sunt plures Sunt plures quos penitet peccasse s3 nō omnino: reseruātes sibi quedā in qbus delectent nō animaduertētes dominū mutum simul ⁊ surdū a demonio liberasse: per hoc docēs nos nunq̄3 nisi de omnibus posse saluari. Si enim vellet peccata ex parte reseruari: habentem septe3 demonia ꝑficere poterat sex expulsis. Expulit autem septem vt omnia crimina simul ejicienda doceret. Legionem autē ab alio ejiciēs nemini reliquit de omnibus qui liberatū possiderent: ostendēs q si etiam peccata sint mille oportere de omnibus penitere. Secundo ꝓbatur ratione: q deus nec penitentiam acceptat illorum qui sibi aliquod peccatum reseruāt: nec si eos damnat illorum penam remittit. Et est prima ratio domini Boñ. ⁊ Ric. de media villa in. 4. di. 15. Quia omne pctm̄ mortale cōtrariatur gratie gratū facienti: sine q̄ peccata remitti nō possunt: ⁊ q2 i aia nō pōt esse simul pctm̄ ⁊ grā predicta: vno pctō mortali tm̄ huic grē cōtrariante: nō pōt de alijs venia īpetrari ⁊ dicit ratio ista cōtrarianōis. Secūda rō dr̄ falsificationis: quā tāgit Tho. i. 3. parte. q. 86. Nā deus peccata non dimittit sine pnia vera. Sed penitentia q̄ est in anima adhuc vel actu vel voluntate peccāte mortaliter est pnia falsa. ergo deus ꝑ talē pniam falsa3 minime peccata dimittit. Ideo ait hysidorus de pe. di. 3. c. irrisor. Irrisor est ⁊ nō penitens q adhuc agit qđ penitet: nec videt deū poscere subditus: sed subsannare sup̄bus. ⁊ de pe. di. 5. c. fratres nros dicit. Falsam penitentiam esse constat cū sp̄retis pluribus de vno solo penitētia agit. Tertia ratio ꝑ̄m p̄latos theologos dicitur perfectionis: q2 deus perfectissimus nihil facit iperfectū. Cū ergo iustificatio impij sit opus dei: d3 esse opus perfectū. Aut ergo nihil dimittit ꝑ3 ordinē sue iusticie: aut totū ꝑ3 cōfessionē sue ifinite mīacordie. Et hinc inqt Aug. i prealleg. c. sunt plures. Quedam ipietas īfidelitatis ē ab eo qui iustus ⁊ iusticia ē dimidiam sperare veniam. Nec ꝓpterea tñ desperādi sunt peccatores q de multis pniam agūt vno reseruato: cum facilius possint ad grām ⁊ veram penitētiam redire: si multa peccata vel aliqua l3 nō oia deponāt. 3° ꝓbatur q taz arcta sit dei iusticia vt pp vnum solum pctm̄ mortale dānet eum q cum illo ex hac vita migrauerit: manifestis exēplis. Narrat ēdem Greg. in. 4. dial. li. Qđ fuit in monasterio quodam monachus vnus q cu3 appareret vir ꝓbus ⁊ totus religiosus exteri⁹: lōge aliter q̄3 apparebat fuit Nam cū se ieiunare cum fratrib⁹ demōstraret occulte manducare cōsueuerat. Corporis aūt superueniente molestia ad vite extrema ꝑductus est. Qui cū iam esset in fine: frēs omnes ad se qui erāt in monasterio vocari fecit. At illi putabant viro moriente magnum quid ac delectabile se ab eo audire. Quibus ipse afflict⁹ ⁊ tremens cōpulsus est ꝓdere cui hosti tradi⁹

cogebatur exire. Nā dixit: quādo me vobiscū
ieiunare credebatis occulte comedebam: ⁊ ec/
ce nūc ad deuorādum draconi sum traditus: q
cauda sua genua mea pedesq̃ꝫ colligauit: caput
vō suum itra os meū mittēs spiritum meum
ebibēs abstrahit. Quibꝰ dictis statim defunc/
tus ē: atqꝫ vt penitēdo liberari potuisset a dra
cone quem viderat expectatꝰ nō ē: qđ nimiꝝ
cōstat: q̄ꝛ ad solā audientiū vtilitatem viderit.
Ad idē est exēplū qđ recitat Cirillus scribens
ad Aug. de trāsitu Hiero. Nepos inq̄t qdē
meꝰ Rufus noīe vtroqꝫ priuatꝰ parēte a tene
ris annis ad meas deuenit manus: q vtinam
ex vtero nō exisset: ne illi qđ sustinet cōtigisset.
quē tāta diligentia enutriui: vt a pluribꝰ a me
genitꝰ putaret̃. Crescēs itaqꝫ ifelix puer etate
q̄dē nō sapia: ingēti pulchritudine corpis deco
ratꝰ: sed nō aie: a cūctis dilectione supflua co/
lebat̃. Is nāqꝫ. 18. etatis sue anno ībecillꝰ ⁊ mi
serrimꝰ expirauit: de cuiꝰ morte tantꝰ ab oībꝰ i
sonuit luctus q̄ꝑ vix p mēsē potuit q̄etari. At
ego nimie eiꝰ icūbens dilectiōi pluries rogaui
gloriosū Hiero. vt mihi qđ acciderat nepoti
meo reuelaret. Quādā aūt mihi die q̄dam hora
nona tantꝰ affuit fetor q̄ꝑ nullatenꝰ potui susti/
nere: ⁊ dū tacitꝰ mirarer vn̄ tantꝰ fetor esset su/
pra meū vticē: eleuans oculis ifelicē nepotē
meū vidi terribili visiōe: ita q̄ꝑ visum in eū i/
primere nō audebā. nā cathenis igneis circū/
ligatus flāmas fetidissimas erūpebat. Ad hāc
terribilem visiōem subito me tantꝰ timor iua/
sit: vt dū plurimū loq̄ vellē formare vocē peni
tus nō valerē. Postremo aliquātulū ad me re
diēs si meꝰ erat nepos voce cepi pergrere tre/
mebūda. Ad hec inq̄t ille vlulatibꝰ ⁊ suspirijs.
Vtinā nō essē ne tā diris essē cruciatibꝰ de/
putatꝰ. nā scias me ppetuis tēporibꝰ māsioni
bꝰ tartareis pmansuꝝ. Heu qđ dicam. His
dictis tātus mihi dolor affuit vt ppluries fim
miratus quomō e vita ꝓtinus nō decessi. Lō
gis aūt expletis colloquijs ab eo sciscitatꝰ fui:
cur ita diuinā misericordiā pdiderat: cū tot v/
tutibꝰ videret̃ pollere. Pro nulla inq̄t me sci
as cā fore dānatū: nisi q̄ꝛ in ludis maxime d
lectabar. Atqꝫ in morte volūtarie postposui cō
fiteri. Quibꝰ dictis disparuit: ⁊ tātus fetor re/
mansit vt in locum illum p magnū spaciū nul/
lus ausus sit itroire. Hec Cyrillus. Heh. igi
tur his q cum talia vel legūt vel audiunt nō ti/
ment: nō mutant̃: nō cōuertunt̃ ad dn̄m deū
suum. Nam si p vno pctō solummodo hoīem
dei iusticia eternaliter dampnat: qđ faciet ꝓ mu
tis. O sōnolenti peccatores: o peregrini velo
cissimi ⁊ aduene: in hoc seculo cōsiderate que
vētura sunt: et cognoscite quāta vobis ipeni/
tentibus ⁊ in peccatis obstinatis diuina iusti/
cia cōminat̃ mala. Nec sufficit aliqua peccatā
relinquere: vt patet ex dictis: nisi oīa pariter
relinquantur.

Qualiter deus iusto iudicio pmittit eos q
pniam distulerūt vsqꝫ ad extremum vite impu/
gnari varijs ipedimentis. Cap. 3.

T Ertiū mysteriū cōtemplādum de se/
ueritate diuine iusticie cōtra pctōres
ipenitētes dī pmissio. Cōsueuerunt
nāqꝫ i peccatis suis aliq̄ esse securi: pmittētes
sibi i extremo vite pniā se facturos. Verūtā
iusticia dei seuera q̄ꝫ frequēter pmittit tales i/
pugnari maxime a tribꝰ q̄bus eoꝝ pnia ipedi/
tur. Primo a passionibꝰ. Scdo a demo/
nibꝰ. Tertio a parētibus. Primo pmittit
deꝰ tales pctōres ipugnari a passiōibus. Naꝫ
vt inq̄t Scotus in. 4. solet euenire q̄ꝑ in extre
mo vite qn̄ pctōres ifirmant̃ in sensitiua parte
adest maximus dolor ⁊ maximus timor. Do/
lēt relinquere mūdum quē cum suis bonis ma
gis dilexerūt q̄ꝫ deū. Timēt mortē q̄ priuat
eos omni terreno bono ⁊ vita tēporali quam
p̄posuerunt eterne. O quātus labor eoꝝ cor/
da mentesq̃ꝫ occupat. Alterat̃ ex huius passio
nibus rō: q̄ꝛ scdm Aug. passiones tristabiles
plus rōnem suffocant q̄ꝫ delectabiles. Inde
fit vt ⁊ ipsi miseri q proposuerūt malefaciendo
in extremo vite ad pniam venire: nihil de deo
cogitent: nullamqꝫ de ꝓpria salute memoriā
habeant: q̄ꝛ vt Augustinus in sermone de in/
nocētibus ait. Percutit̃ hac animaduersione
peccator vt moriens obliuiscat̃ sui q dum vi/
ueret oblitus est dei. Sunt de hoc quotidie ex
empla clarissima. Nam ego vidi quēdam in
extremis laborātem qui ditissimus erat: ⁊ di/
uitias nō sine peccatis congregauerat. Cūqꝫ
monerem eum vt iam anime salutē quereret
male libenter audiebat huius verba: q̄nimo
in lectulo in quo iacebat se voluens suspirabat
gemebat inimo rugiebat. d. O quātum labo/
raui vt thesaurizarē: ⁊ alij gaudebūt de thesau
ris meis. o diuitie mee: o pecunie mee: ⁊ ioca/
lia mea q̄s vos possidebit: ⁊ q̄bus vos relin/
quā. Et in his ⁊ silibꝰ retinēs cor ⁊ aīū mise/
rimꝰ expirauit. In ciuitate ēt Spoletana puel
la q̄dā formosa fuit q̄ vanitatibus semper in/

tenta nil de futura vita cogitabat. Hec ifirmi/
tate pcussa monitiones ꝛ hoꝛtamēta salutis ab
hoꝛrebat: sicut mihi retulerūt q viderūt ꝛ au/
dierunt illā. Tandē invalescēte moꝛbo cū cer/
neret infelix iuuencula de ꝓximo sibi īminere
moꝛtē: rogauit instāter matrē vt eā vestiret ꝓ/
ciosis indumentis q̄ ferre cōsueuerat: ornaret
polliretqꝫ illā tāq̄ꝫ si ad nuptias esset accessura.
Annuit ei mater: fecitqꝫ quod filia volebat. O
terribile iudiciū. o stupendū ꝛ admirabile di/
ctū. Sic oꝛnata: sic induta: suspirādo clamare
cepit iuuencula vana. Heu qꝛ moꝛiar ego sic
pulchra; moꝛiar ego sic decoꝛa: moꝛiar ego i tā
tenera etate. Dicebāt illi circūstantes. Cōmitte
te deo filia: qꝛ benignus ꝛ clemens est. At illa
magis lamentabiliter respondebat. Et qd mi
hi cū deo: veni tu diabole suscipe tu animam
meā. Inter q̄ vba expirauit dānata ꝛ despata
Secūdo pmittit deꝰ ipugnari peccatoꝛes ipe
nitētes i extremo vite a demonibꝰ. Ipsi eteni
spiritus maligni: etsi a circūstantibꝰ nō videanť
apparent tamē his q moꝛiūť aspectu hoꝛribilis/
simo: tēptantque infestāt ac conanť durissimo
certamine: vt de misericoꝛdia desperent. Vn/
de Beda refert de gestis angloꝝ: ꝙ rex qdaꝫ
anglie Adouerendus nomine habuit militeꝫ
in armis probū: sꝫ coꝛruptū in moꝛibꝰ. Cū au
teꝫ iprouisa ifirmitate feriret: a rege visitatur ꝛ
moneť ad pniam: q renuit. d. ꝙ videreť ħ face
re ex timiditate coꝛdis. Cū vo ad moꝛtis dedu
cereť terminos iteꝝ rex visitauit eū cōfoꝛtās vt
peniteret. At ille. O dn̄e mi rex tarda hoꝛa est
cū iā iudicatus sim ꝛ dānatꝰ. Nā paulo anteq̄ꝫ
huc intrares igressi sunt duo clarissimi iuuenes
quoꝝ vnus sedit ad pedes lecti mei: alter ad ca
put: ꝛ dixerūt. Iste adiudicatus est moꝛti: vi/
deamus si aliqd ius habemꝰ in eo: ꝛ vnus ex/
traxit librū speciosissimū: sꝫ valde paruulū de si
nu suo litteris aureis ꝛ fulgentibꝰ cōscriptū: in
quo legēs vidi aliqua pua bona q̄ fecerā in iu/
uentute mea anteq̄ꝫ moꝛtaliter peccasseꝫ. Et cū
miro mō exultarē in visiōe hoꝝ: ecce duo teter
rimi demones itrauerūt ꝛ attulerunt vnū ma/
gnū librū lr̄is nigris scriptū in quo vidi omnia
peccata mea: ꝛ dixerūt demones angelis q ibi
erāt. Quid hic facitis cū i eo nullū ius habea/
tis: ꝛ liber vester nihil valeat: sꝫ nr̄. Et respō/
derunt āgeli ꝙ veꝝ est: ꝛ recesserūt: ꝛ hi duo d
mones cruciāt me. Quibꝰ dictis ifelicissimus
expirauit. Est ergo molestus diabolus moꝛiē
tibus nō solū ipis atqꝫ pueris: sꝫ etiā suis et
amicis dei. Scribit enī Cyrillus ad Aug. in
trāsitu Hiero. ꝙ Eusebius vir sanctissimus
quondā Hiero. gloꝛiosissimi discipulus: cum
eēt de hac vita migraturus adueniente die qua
se ex Hiero. reuelatōe migrare sciebat: die ter
tio ꝑeunte laboꝛe febriū cōcussus valde: se sup
terrā magistri nō imemoꝛ nudū deferri fecit a
fratribꝰ: ꝛ a singulis osculū accipiens benigna
eos cōsolatōe cōfoꝛtauit: vt i sancto manerent
ꝓposito. Deinde saccū quo operiebať gloꝛio/
sus Hiero. deferri ꝛ supꝛa se poni fecit. oꝛdi/
nauitqꝫ secundū instar mgr̄i sui Hiero. gloꝛio
si extra ecclesiaꝫ i qua iacebat sancti Hiero. coꝛ
pus sepeliri. post hec coꝛpe sacratissimo dn̄i se
muniens deo ꝛ btō Hiero. deuote se cōmēda
uit: ꝛ sic ꝑ triduū locutōe coꝛpali ac visiōe ꝓua/
tus circūstātibꝰ fratribꝰ psalteriū ac passionem
dn̄i ac alia sācta legentibus. Die vo quo moꝛi
turus erat ante beate aie exitū ꝑ duas hoꝛas
venerabilis Eusebius cepit ita terribiles actꝰ
ꝑagere ꝙ circūstātes monachi pauoꝛe ꝑterriti
velut amētes i terra iacebāt. Nā quādoqꝫ trās
uersis oculis manibus simul iunctis voce di/
ra facieqꝫ terribili clamabat. Nō faciā; non fa/
ciā. Mentiris mētiris. Post hec ad terrā re/
diēs faciē i terra firmabat q̄ꝫtū poterat clamās
Adiuuate me fratres ne pereā. Qd monachi
videntes lachꝛymātibꝰ oculis eū interrogaue/
rūt qd esset. Ad quos ille. Nōne videtis dmo
nuꝫ agmina q me deuoꝛare cupiūt. Et illi: qd
te facturꝫ volebāt cū dicebas. Nō faciā: mēti/
ris. At ille. Conabāť nāqꝫ vt nomē dei blas/
phemarē: ꝛ ego hoc nolle facere acclamabam.
Dicebāt insup vt de dei misericoꝛdia desparē:
eo ꝙ essem dānatus. Quibꝰ ego rn̄debam ꝙ
mentirenť. Abscondebā aūt facieꝫ meā ne vi/
derē eoꝝ aspectū q tā terribilis est vt sustineri
nō possit. Si ergo hic dei amicus tā duꝝ pre/
lium a demonibꝰ sensit: qd facient pctōꝛes ne/
phandissimi q tam diu diabolo fuierūt. Ter
tio pmittit deꝰ pctōꝛes impenitēteś impugnari
in extremo vite a parentibꝰ: a domesticis: ꝛ ꝓ
pinquis. Ipsi equideꝫ sunt qui egrotantibꝰ cō
fessioneꝫ nominare non audent: sacerdoꝛes et
religiosos nominare volentes indignanter ex
pellunt: notarios si cōparuerint vt testamentū
cōficiāt, turpiter eiiciūt. O amici carnales: o ini
mici aiaꝝ charoꝝ vestroꝛum: de vobis dicitur
Math. x. c. Inimici hominis domestici eius.
Propterea salubꝛiter ꝓuisum ē ꝑ. c. cū infir/
mitas. de pe. ꝛ re. Dicit. n. sic. Cum ifirmitas

corporalis nonnumq̃ ex pctõ proueniat dicente dño languido quē sanauerat. Vade ꝛ amplius noli peccare: ne deterius tibi cõtingat: p̄senti decreto statuimus: ꝛ districte p̄cipimus medicis corporum: vt cū eos ad infirmos vocari cõtigerit: ipsos ante omnia moneāt ꝛ inducāt vt medicos aduocent animarum: vt postq̄ infirmo fuerit de spirituali salute prouisum: ad corporalis medicine remedium salubrius procedatur: cū cessante causa cesset ꝛ effectus. hec ibi. Sed permittente deo ad puniendū negligentiā impenitentiū: nec ipsi medici statutū hoc saluberrimū ecclesie obseruāt Timendū igitur ē omnibus peccatoribus ne seuiat i eos iusticia dei. Jdõ in tpe opportuno sine dilatione studeāt ad pniam redire: vt illa mediāte faciant se dignos grā: ꝛ cõsequenti beata gloria: in qua viuit deus in secula seculorum. Amē

Feria quarta post dominicā in sexagesima de seueritate diuine iusticie contra origenistas qui dicunt in fine omnes diabolos ac demões fore saluandos. Sermo. .xi.

Reddet vnicuiq; sc̄m opera sua. Sapientissimi filij dei vba sūt ista Math. 16. c. originaliter scripta. Offert se nobis ex oi pte magis ac magis tremenda iusticia dei: q̄ nõ respicit psonas hominū: nõ curat angelorum dignitatē: sꝫ oibus peccantibus ꝛ de peccato nõ penitentibus cõminatur indifferēter dānationē eternā. Sunt tamē origeniste qdā ptinaciter asserentes: q in fine deus lapsis angelis ꝛ dānatis veniā dabit: q̄q; infideles oēs reuocabunt ad celū: ꝛ q xpiani qlibet habitabūt in paradiso: ita q dei misericordia supabit omnem rigiditatē iusticie eius. Cõtra tales in p̄nti sermone dicere statui: ostēdereq; q̄ fortis ꝛ aspera sit diuina iusticia cõtra petõres quoscūq;. Ad quod intelligendū cõsiderandāq; illam proponimus ex triplici parte.

Primo ex parte angelorum malorum.
Secūdo ex pte infideliū peccatorum.
Tertio ex pte xpianorum falsorum.

Qualiter errauit Origenes circa saluationem angelorum malorum: ꝛ quō tātus error p sacras scripturas roboratur.

Capitulum. .i.

Primo proponimus cõsiderādā dei iusticiā terribilē ꝛ seuerā ex pte angelorū malorum. nā eos excellētissimos nobilissimos psectissimosq; i donis nature multos ꝛ q̄si innumerabiles pp vnū solū pctm̄ superbie a paradiso seu empyreo celo eiectos eternaliter cõdēnauit. Verum p clariori noticia huius ptis tria dubia emergūt disputāda. Primū vtrum Origenis opinio fuit q mali angeli saluabuntur. Secundū vtrum mali angeli sint in inferno Tertiū vtrū p scripturas probari possit q angelorum malorum pena nūq̄ finietur. Circa primū dubium est triplex modus dicendi. Primus est quorūdā q Origenē excusare volūt. d. nūq̄ cū falsa aut reprehēsiõe digna nõ solū scripsisse: sed nec doceri potuisse. sꝫ inuidie que ꝛūdā attribuūt oia q̄ de Origene erronea ꝛ heretica p̄dicantur. Jnuidiā autē talia Origeni vt illū criminarentur imposuerūt. Mouent autē isti defensores Origenis ad sic tenēdū: tū pp eius sanctimoniā: tū pp profundā sciam: tū pp feruentissimū zelū. Nam vt colligitur ex dictis Eusebij in historia ecclesiastica. ꝛ Hiero. i li. d viris illustribus. Origenes habuit patrē Leonidā xpianū ꝛ martyrē post cuius martyriū cū rebus patrimõialibus ob cõfessionē nois xpi esset p̄uatus cū mrē vidua ꝛ sex fratribus paup derelictus habēs ānos circiter. 17. etatis studio lrarum intentus se matrē ꝛ fratres de eo qd docēs lucrari poterat sustentabat: ꝛ sepius martyr migrasset ad dñm nisi mr eius pia fraude nocte vestes eius surripuisset. Cõsecutus tādē ē a deo scie grām: eratq; potentissimus i grāmatica ꝛ oibus secularibus lris i omni quoq; phia ꝛ naturali eruditiõe psectus: sꝫ instructus maxie i lectiõe ꝛ doctrina diuinorum voluminū. Vñ p icredibili sciētie sue prerogatiua doctor ecclesie alexādrine a Demetrio ipsius loci epo istitutus est: cathedrāq; doctoris post Pāthenū ꝛ clemētē tertius obtinuit cuius .s. Clemētis ꝛ ipse auditor extiterat. Ubi dū vbū dñi doceret palā: tā viros q̄ feminas instruxit: ꝛ vt omnis maledicti turpis occasionem infidelibus tolleret: quoddam minus psecti sensus: sed feruentis fidei castitatis opus exercuit. Nā illud euangeliū attēdens. Sunt eunuchi qui se castrauerunt propter regnū celorum: mox illud in se cõpleuit. Tunc q; nulla aduersarijs detrahendi occasione relicta vigilanter doctrine ꝛ predicatiõi vacauit in abstinentia plurima in ieiunijs in vigilijs. Ex eius vero auditoribus multi martyres sunt effecti. Et nunq̄ permisit ea que in ecclesijs disserebat a notatoribus excipi nisi quādo sexagesimū etatis sue annum agens multo vsu et labore plurimū in verbo dei fiduciā acceperat Ysidorus autē in. 6. ethi. li. sic d ipso ait. Origenes

genes i scripturarꝝ labore tā grecos ꝗ̄ latinos
epex suoꝝ magnitudine supauit. Deiqꝫ Hie
ro. sex milia libꝛoꝝ eius se legisse fatet. Pro/
pter h̄ oīa ergo nō vr̄ qbusdā vt diximꝰ ꝙ ori/
genes tā grauiter potuerit errare vt diceret ēt
dāp̄natos angelos fore saluādos. Sꝫ his ego re
spondeo ꝙ nullꝰ est tā sanctus: taꝫ iustus: tam
doctus in lege dn̄i: tāqꝫ exercitatus i via eiꝰ vt
cadere nō possit f̄m cōem legē. Sapiētioꝛ cer/
te mādioꝛqꝫ ipso Origene erat i celo empyreo
lucifer: ⁊ tn̄ pp peccata expulsus ē inde. Qua/
re autē deus pmittit ruere eos q diu in ⱱtuti/
bus pseuerauerūt penitus ignoꝛamꝰ: qꝛ iudi/
cia dei abyssus multa. Secūdus modus di/
cendi de Origene est alioꝝ q tenēt ipm̄ errasse
sꝫ post erroꝛē ad pnītēnā venisse. Ostēdūt au/
tē planctū quendā q ascribit Origeni: tn̄ plan
ctus ille inter apocriphas scripturas annume/
rat. vt pꝫ. 15. di. c. sancta ro. ecclesia. Tertius
modꝰ dicēdi de Origene ē ꝙ i ⱱitate errauerit
Vn̄ Augꝰ. 21. li. de ci. dei. c. 17. li. 21. ait. Nūc
iā cū misericoꝛdibꝰ nr̄is agēdū esse video: ⁊ pa/
cifice disputādū q vl̄ oībꝰ illis hoībus quos iu/
stissimus iudex dignos gehēne supplicio iudi/
cauit: vel qbusdā eoꝝ q noluūt credere penā sem
pitērnā futurā. s. post certi tpis metas ꝓ cuius/
qꝫ peti longioꝛis siue breuioꝛis eos inde esti/
māt liberādos. Qua i re misericoꝛdioꝛ ꝓfecto
fuit Origenes: q ⁊ ipsuꝫ diabolū ⁊ āgelos eius
post grauioꝛa ꝓ meritis ⁊ diuturnioꝛa suppli
cia ex illis cruciatibus eruēdos ⁊ sociādos san
ctis angelis credidit. Sꝫ illū pp hoc ⁊ pp alia
nōnulla nō imerito repꝛobauit ecclesia. h̄ ille.
Et Hiero. ad palmachiū iqt. Si mihi creditis
Origenista nūqꝫ fui: ⁊ si nō creditis nūc esse
cessaui. Male sentit de filio: peius de spū scō.
aiaꝝ de celo ruinā ipie ꝓtulit: ⱱaꝫ totius car/
nis resurrectionē negauit. Et idē ad desideriū
ait. Origenes melioꝛ in bonis peioꝛ in malis
fuit: cuius hereses in libris Periarchon quos
ipse cōposuit maxie inueniri dicunt. Et idē ad
uersus vigillātiū sic loqtur. Opis mei ē ⁊ stu
dij multos legere: vt ex plurimis diuersos flo/
res carpā: nō tā pbaturus oīa ꝗ̄ q̄ bōa sint ele
cturus. Assumo multos i manu mea: vt a mul
tis multa cognoscā. Origenes hereticus qd ad
me: q illū i plerisqꝫ hereticū esse nō dubito. Er
rauit. n. de diaboli pnīa: errauit ⁊ de aiaꝝ sta/
tu: ⁊ qd̄ his deteriꝰ ē p̄rēꝫ ⁊ spm̄ scm̄ i cōmēta/
rijs Esaie seraphiꝫ esse testatꝰ ē. Si errasse nō
dicerē: ⁊ h̄ quotidie nō anathematizarē: essē ⁊

erroꝛis illius sociꝰ. Neqꝫ. n. ita debemꝰ aliꝰ bōa
suscipe: vt mala quoqꝫ suscipe videamur. Ac
idē i multis scripturis bn̄ iterp̄tatꝰ ē: ⁊ ꝓphaꝝ
obscura disseruit: ⁊ tā noui ꝗ̄ veteris testi reue
lauit maria sacreta. h̄ ille. Scd̄m dubiū erat
vtꝝ mali angeli sint i iferno. Et ad h̄ r̄ndet do
minꝰ Boñ. di. 6. 2. li. d. cū Alex. de ales in. 2.
volumine sūme. ꝙ locꝰ demonū post lapsū vsqꝫ
ad diē iudicij nō ē locus subterraneus quē vo
camꝰ ifernū: sꝫ aer caliginosus i quo generalit̄
demonū habitat multitudo. Vtꝝ aūt aliq dēm
sint i infernū h̄ ego nescio: nec iuenio determi/
natū a scis. h̄ aūt bn̄ credo ꝙ aliq descendēt ad
toꝛ̄quendas aīas f̄m ꝙ habēt iter se dputata ma/
ledictoꝛis offi cia. Si ēt i isto aere puniant pēa
ignis diuersi sentiūt diuersa. Quidā dicunt ꝙ
sic: lꝫ minꝰ itēse ꝗ̄ post iudiciū. Alij aūt dicūt
ꝙ talis pena differt eis vsqꝫ ad iudiciū: ⁊ iteꝝ
granē penā suscipiēt: ex eo ꝙ sunt in isto aere
caliginoso: qꝛ locus in quo cōditi sunt erat celū
empireū qd̄ ē luminosum ⁊ est eis locus natu
ralis: ad quē nō pn̄t amplꝰ reuerti. Tertiuꝫ
dubiū ꝓpositū est vtrū p scripturas ꝓbari pos/
sit ꝙ nunqꝫ diaboli saluabunt. Et ad h̄ Aug.
21. li. de ci. dei. ca. 23. inducit duas auctoꝛitates
Vna est Joh. Apoc. 20. d. Diabolus q sedu/
cebat eos missus est in stagnuꝫ ignis ⁊ sulphu/
ris vbi bestia ⁊ pseudo ꝓphete cruciabuntur
die ac nocte in secula seculoꝛū. Alia est auctoꝛi
tas xp̄i q Math. 25. ait. Ite maledicti in igneꝫ
eternum q paratus ē diabolo ⁊ angelis eius.
Ex qbus sic Aug. d. ꝙ hic dr̄ in eternū ibi dr̄
in secula seculoꝝ. Quibus ⱱbis scriptura di
uina nihil aliud significare cōsueuit: nisi ꝙ fi/
nem tpis nunqꝫ hꝫ. Ideo Aug. audacter in
li. de fide ad Petrum sic loqtur. Firmissime
crede diabolum ⁊ angelos eius in ignem eter
nū a xp̄o esse mittēdos vbi nunqꝫ carebūt pe/
na quā eis p̄parauit diuina iusticia. Si igitur
deus tā dure puniuit angelos qꝛ peccauerunt
⁊ in malicia sua obstinati pmāserūt: quō securi
sunt transgressores hoīes diuinoꝝ p̄ceptoꝝ.
O repꝛobi offēsoꝛes maiestatis diuine: o p̄/
sumptuosi ⁊ temerarij executores oium mala
rū affectionū: cur nō timetis: cur nō pauescitis
cur deniqꝫ nō cōfugimini ad cōminātē vocē
sūmi dei. Ipse qdē vt in s̄mone p̄cedēti pꝫ ad
vos clamitat. Nisi cōuersi fueritis sic angelis
nō pepci nec vob pcā: sic angelos a sedibꝰ celi
eieci ita ⁊ vos eijciā: sicut illos ppetuo cruciā
dos dānaui: ita ⁊ vos dānabo O tremēda i

sticia dei cui resistere nullus pōt: nō hoīes nō angeli sp̄ūs potentissimi. Qualr iusticia dei dānabit oēs īfideles: ⁊ qd sentiēdū est de paruulis: de pbis ⁊ alijs īfidelibus. Cap. 2.

Ecūdo, pponimus cōsiderādā terribilē iusticiā dei ex pte īfideliū peccatoꝝ
s
qs oēs quotquot fuerūt quot sūt vel erūt cū īfidelitate morientes dānationi ppetue dputauit. Sciēdū tn̄ q̄ triplex ē īfidelitas. pria puulorꝝ. scda pboꝝ. tertia maliciosoꝝ. Pria ē īfidelitas puulorꝝ: ⁊ h̄ dr̄ s̄m purā negatiōez ex h̄ solo q̄ puuli n̄ hn̄t fidē: ⁊ h̄ s̄z Tho. 2. 2. q. x. nō h̄z rōez pcti: s̄z magis pene: q̄r tal' ignorātia diuinorꝝ ex pctō primorꝝ parētū secuta ē. Jdō q cū tali īfidelitate moriunt̄ dānant̄ qdē nō pp īfidelitat' pctm̄: s̄z pp originalē culpā ab ill' Ꝯctā: ita q̄ oēs puuli sine babtismo morientes: ⁊ ī lege veteri sine alijs remedijs Ꝯ pctm̄ originale adhibitis erāt de numero dānatoꝝ. verū tn̄ de ill' dubitari solet. vtrū puniēdi sint pena material' ignis: qm̄ Aug. de fide ad Petrum ait. Firmissime tene puulos q sine sacro babtismatis de h̄ seculo trāseūt eterni ignis supplicio sēpiterno puniēdos. Et idē ī Ench. Ꝯtra vr̄ dicere. Mitiss'ma inqt sane eoꝝ erit pena: q p̄ter pctm̄ qd̄ originalr̄ Ꝯxerūt nullū īsup addiderūt. s̄z si punirent̄ pena ignis: n̄ esset mitiss'ma Jdō dic̄. d. Bon̄. ī. 2. di. 33. Q̄d qdā attēdentes rigorē diuine iusticie ac s̄niaz q̄ deus hoīez p vno modico mortali ī quo momentanea ⁊ q̄si nulla fuit delectatio cruciat eternalr̄: dicunt q̄ paruuli cremabunt̄ igne materiali. longe tn̄ minus q̄z illi q peccauerūt pctō actuali. ⁊ h̄ dn̄t sensisse Aug. cū dixit ī Ench. penā puuloꝝ eē mitissimā. Et ī li. d̄ fid̄ ad Petrū ait. Paruuli cruciabunt̄ eterno supplicio. Mitissimā eni illā vocat nō absolute: s̄z respectu alioꝝ. S̄z cū valde durꝝ videat̄ q̄ deus tā dure tā aspe agat cū puulis sic decedētibus: idō alia extat positio mitior q̄ magis cōcordat pietati fidei ⁊ iudicio rōis: q̄ q̄r puuli decedētes cū originali culpa carēt iusticia ⁊ sp̄ūs sc̄i gr̄a q̄ ē pignus hēditatis eterne: p̄uant̄ ī eternū visiōe dei. Q̄r nō ī carne fuit feditas: idō ponent̄ ī loco vili vtpote īfernali. S̄z q̄r nō habuerūt ī se actualē delectatiōez pcti nec ī sp̄ū nec ī carne: idō n̄ sētiūt pene ignis acerbitatē. Et huic opinioni īheret magister ī t̄ra ⁊ ī tex. Ad dcm̄ vo Aug. p̄alle. ī li. d̄ fide ad petrū dicere possumus: q̄ ipse sic locutus ē nō ītendēs dicere q̄ puuli sensibiliter crucientur: sed potius manifestare voluit penaz eoꝝ q̄ntum ad carentiā visionis dei. ⁊ q̄ntum etiaz ad vilitatem loci. ⁊ h̄ valde abūdāter exp̄mit. plus dicens ⁊ minus volens itelligi. Nec sine cā sic loqtur. Facit. n. h̄ ad extirpādaz illā heresim q̄ dicebat puulos nulla pena puniri. Vn̄ sicut ī morib' documentū est: q̄ q vult ab vno extremoꝝ puenire ad medium debet declinare ad aliud extremū sicut docet phs. 2. Eth. c. 9 Nō punient̄ ergo puuli pena sensus ⁊ materialis ignis: s̄z pena dāni ⁊ carētia visiōis diuine. Vtrū aūt ī suis eis aliqs dolor iterior satis apd̄ doctos dubiū ē. Quidā. n. voluerūt dicere q̄ carebūt cognitōe ⁊ dolore. Cognitōe qdē exigente dei iusticia: ⁊ dolore exigēte mīsericordia diuina. Justicia nāqz exigit vt nō det eis post hāc vitā donū aliqd̄ cognitōis qd̄ ī hac vita nō hūerūt. Vn̄ sic caruerūt cognitōe fidei ⁊ oī genere cognitōis: itellectiue illi q mortui sunt an̄ vsum rōnis sic ēt carebūt post hāc vitā: nec diuturnitate tp̄oris addiscēt. Misericordia exigit vt nō habeāt penā actualis doloris: cū nō hūerint maculā actualis culpe: ⁊ ideo iusto suo iudicio p̄uat eos de' oī eoꝝ cognitōe q̄ prīt eis īferre dolorē. Melius est. n. talia ignorare q̄z scire. S̄z difficile ē itelligere q̄ aīa sepata nō habeat vsuz rōnis: ⁊ nō cognoscat ea saltez quoꝝ cognitio est ei naturalit̄ īserta cū ex pte corpis ipedimentū nō hēat. Jdō alij alit̄ opinant̄. s. q̄ aīe puuloꝝ ⁊ habebūt cognitōem ⁊ habebūt dolorez. Scient. n. pp qd facte sūt: ⁊ scient se ab illo bono merito origīalis culpe esse p̄uatos: tn̄ nō habebūt dolorez q mereat̄ dici vmis: q̄r nō habebūt remorsuz q̄ pdiderit illd̄ bonū pp ppriā negligentiā ⁊ cōtemptū. Et p tāto dolor eoꝝ erit multo mitior q̄z dolor adultoꝝ. S̄z opinio ista bn̄ stare nō pōt: tn̄ pp h̄ q̄ dolor ille est absqz spe. ⁊ ita cū murmure ⁊ despatōe: tn̄ etiaz q̄r dolor anime redundat in carnez. Et si talis dolor ex deliberatione procedit nō vr̄ esse absqz actual'i obligatiōe. Propterea ē tertius modus dicēdi, pbabilior ⁊ cōior. Q̄d aīe puuloꝝ carebūt actuali dolore ⁊ afflictiōe: nō tn̄ carebūt cognitiōe: ⁊ h̄ pōt satis rōabiliter itelligi p hunc modū. Decedentes. n. ī solo origīal'i mediū tenent iter hn̄tes grām ⁊ culpā actualez. Et qm̄ status retributiōis dz r̄ndere statui vite p̄ntis ī tali statu debent aīe puuloꝝ poni: vt q̄si mediū teneant iter beatos ⁊ eternis ignibus cruciatos. Qm̄ ergo beati carent malo pene sensibil' ⁊ cū h̄ hn̄t dei visiōem dānati Ꝯtrario sunt ī tenebris ⁊ puniunt̄ pena sensibili. Paruuli s̄m

ordinē

Cauete fratres. Cauete inqt fratres mēdaciū: qr oēs q amāt mēdaciū filij sunt diaboli. Mendaciū nāqz est xpianū se dicere τ opa xpi nō facere. Mendaciū nō solū i falsis v̄bis: sed in simulatis cōsistit opibus. Et vt Augu. dic in 4. de doctrina xpiana. Ex sacramēto vnctōis xpianorꝝ omniū vocabulū descendit τ nomen: qđ nomē ille frustra sortit qui xp̄z minime imitatur. Quid mirꝝ igit si ↄ̄ malos xp̄ianos seuit iusticia diuina qñ τ ipsi criminosi flagitiosi vitiosissimi repiunt. Heu heu nō soluz de infidelibus: sꝫ τ de xp̄ianis dici pōt illud pphete. Corrupti sunt τ abominabiles facti sunt i studijs suis: nō est qui faciat bonū. nā babtismate dūtaxat excepto tēporib⁹ istis deteriores sunt in malis moribus xp̄iani q̄ȝ iudei siue gētiles Nō est in eis hoc est pro maiori pte in plurib⁹ fides: nō religio: nō pietas: nō reuerentia: nō timor: nō amor dei: nō zelus: nō iusticia: non simplicitas: nō rectitudo: nō veritas: nō innocentia: nō cōpassio: nō liberalitas: nō humilitas: nō māsuetudo: nō modestia: nō cōtinētia: nō sobrietas: nō pudicitia: nō castitas. Quinimo vbiqz regnāt vitia ↄ̄ria: hereses: supstitiones erronee: crudelitas: irreuerentia ad sacra ꝑ sumptio: amor seculi: tepiditas: iniusticia: duplicitas: fraudulentia: falsitas: negna: auaritia: symonia: supbia: inuidia: odiū: incōtinentia: lasciuia in omni abominatione: blasphemie: sacrilegia τ hui⁹ᵢ. O christiani tantū nomine τ nō re. o xp̄iani omni dolo τ malignitate pleni quo itis. quo itis. quoue speratis ire cuz tanta mole vitiorū vestrorꝝ. certe vobis dico qr nisi redieritis ad v̄tutū semitā τ ad pniam habitabitis in inferno: quoniā vt dictū est sic exigit diuina iusticia. 3⁰ notabimus de dānatōe xp̄iaorum falsoruz grauationē. Nā ceteris paribus grauius in inferno puniunt xp̄iani falsi q̄ȝ infideles damnati: qr constat exemplo Macharij alexandrini in cuius vita legitur qr quadaȝ die dum ipse deambularet in heremo repperit caput cuiusdā defuncti: τ dum orasset: interrogauit cuius caput illud fuerit: τ respōdit se fuisse pagani cuiusdam. dixit enim Mach. vbi ē anima tua. R̄ndit in inferno. Cūqz requireret si multū in profundo eēt. rñdit qr tāntū q̄ȝtū distat celum a terra. Cui Macharius. Sunt ne aliq profundiores. Cui ille. Profundiores sunt omnibus xp̄iani qui xp̄i sanguine redempti: τ sacro babtismate mūdati tot beneficia ꝑuipendunt. Sollicite ergo curem⁹ omnes errata corrigere: de peccatis que cōmisimus dum facultas adendū tempus datur verā agere pniam: vt sic euadam⁹ morte gehēne: a qua nos liberet benedict⁹ τ eius dei filius xp̄s iesus: qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

Feria quinta post dominicā in sexagesima de grauitate pene damnatorū. contra illos qui dicūt leui cruciatu terreri dānatos. Ser. 12.

Cruciabuntur die ac nocte in secula seculorꝝ. Scribunt h̄ verba Apoc. 20. c. Satis dura τ insensibilia sunt corda illorꝝ q non pauescunt: nō timent neqz mouent ad vocem terribilis iusticie dei: cui ꝑfecto nulla v̄t⁹ creature resistere nec in minimo quidē pōt. Nā lꝫ i superioribus multa dicta sint de illa: tamē adhuc nōnulla occurrunt declaranda: quibus merito cōpungi dꝫ vnuiscuiusqz peccatoris mēs excecata. Nō loquimur somniū: nō recitamus fabulas cū narramus seueritatem iustissimi τ omnipotentis dei q omniū iniquitatū aspi ini⁹ vltor ē. Ideirco cū timore audienda sunt eloq diuinarꝝ scripturarꝝ que pro emendatione nr̄a manifestant nobis q̄ȝ grauis τ dura erit damnatorꝝ pena. de quibus dicit in themate. Qđ cruciabuntur in penis atrocissimis p infinita secula. In qb⁹ v̄bis de grauitate pene dānatorum assignabimus triplicem rationem.

Prima dicitur localitatis.

Secunda horribilitatis.

Tertia eternitatis.

Qđ grauissima erit dānatorum pena ꝑpter horribiles cōditiones inferni: τ de inferni veritate τ qualitate. Capitulum .i.

Prima ratio quare grauissima ē dānatoruz pena dicit localitatis. Naȝ cōcludent in loco satis inepto. s. i inferno in quo tres sunt penales cōditiones vꝫ. Prima dicit vilitatis. secunda tenebrositatis. tertia paupertatis. Prima penalis cōditio iferni τ loci dānatorꝝ dicit vilitatis. Est infernus loc⁹ vilissimus in cētro terre vel ut carcer dānatorꝝ a deo sapientissimo ordinatus. Neqz fictio est sicut Tullius inuectiuarū in Catilinā li. 4. videt asserere. Vt ingt aliq̄ formido improbis esset posita apud iferos. antiqui supplicia impijs cōstituta esse voluerūt: in quib⁹ v̄bis quasi vr̄ innuere qr ad terrorē ipiorū sapientes ficte de iferis sunt locuti. Sꝫ talē errorē elimināt τ destruūt: maxime tria qbus ꝓbatur.

ꝓbat īferni ỽitas merito cū timore excogitāda. Primū ē theologicalis rō. Scdʒ scripture ꝯfirmatō. Tertiū fidei cōfessio. Primū qđ ōndit īferni ỽitatē est theologicalis ratio . nam vt colligit̃ ex dictis sancti Tho. Ric. de media villa. ⁊ do. Boñ. in. 4. di. 44. Sicut se hʒ misericordia dei ad electos: ita se hʒ eius iusticia ad reprobos ⁊ malignos. ſʒ misericordia dei preparauit electis locū ī deliciosum et amenū. celū scilicet empyreū in quo eternaliter ꝑmanebunt. Ergo iusticia ꝑparauit reprobis et malignis locū vilissimū ⁊ horrendum in quo eternaliter cruciabunt̃. Ista ratio fundat̃ sup dictis Aug. qui. 19. li. de ci. dei. c. 13. ait. Ordo est pariū dispariūqʒ rex sua cuiqʒ loca tribuens dispositio. Et li. 5. ibidēʒ. c. 9. d. Deus nihil inordinatū relinquit. Ergo vnicuiqʒ rei locū tribuit suo ponderi cōuenientē. Sed qđ est pōdꝰ i corporibus est amor i spiritibꝰ et creaturis rōnalibꝰ. Vñ idē Augꝰ. xi. li. de ci. dei. c. 28. inqt. Ita corpꝰ pondere sicut aiꝰ amore fert̃. Et. 13. li. cōfes. amor meꝰ pōdꝰ meū eo feror quocūqʒ feror. Ergo sicut deꝰ ordinat corpa i suis locis fm exigentiā suoꝝ naturaliū ponderꝝ: sic ordinat creaturas rōnales in locis fm exigentiā amoruʒ. Ex quo sicut electi sunt in celo: qꝛ celestia terrenis ꝑposuerunt in suo amore: ita reprobi ⁊ erunt ⁊ sunt i loco ifimo: qꝛ in suo amore infima ⁊ terrena superioribꝰ ⁊ celestibꝰ ꝑposuerūt. Locus aūt oium ifimꝰ est i cētro terre. Jō sub terra i cētro īfernꝰ ē. Vñ Ysidorꝰ. li. 14. ethimol. Infernꝰ dr̃ quasi iferꝰ. Et hāc rōnē secutꝰ ē zeno. phs de quo sic igt Lac. i. 6. lib. di. isti. Esse iferos zeno stoicus docuit ⁊ sedes proꝝ ab ipiis esse discretas ⁊ illos qdem quietas ac delectabiles icolere regiones. hos ỽo penas luere i tenebrosis locis atqʒ i ceni voraginibꝰ horrēdis. Et Señ. i tragediis. Ingēs vorago faucibꝰ vastis pʒ latiūqʒ pandit oibꝰ ppl's iter.

Secundū qđ ōndit īferni ỽitatē est scripture testificatio. Oīs nāqʒ scriptura tā veteris qʒ noui testāmēti tā doctoꝝ sacroꝝ qʒ ⁊ gentiliū moraliūqʒ phoꝝ īfernū ꝑdicat. Vñ Geñ. 38. Jacob. d. descēdā ad filiū meū lugēs i īfernū. ⁊ Job. 7. Qui descendit ad iferos nō ascēdit. Et idē. 17. c. Si sustinuero ifernꝰ domꝰ mea ē. Et idē. 14. Quis mihi hoc tribuat vt i iferno ꝓtegas me. ⁊ idē. 21. In pūcto ad iferna descēdūt. Et Dauid i ps. 6. In iferno qs cōfitebit̃ tibi. Et ps. 9. Cōuertant̃ peccatores i ifernū. ⁊ ps. 15. Nō derelinqs aīaʒ meā i iferno. ⁊. ps. 17. Dolores iferni circumdederūt me. Et ps. 30. Erubescāt ipii ⁊ deducant̃ i ifernū. Et ps. 48. Sicut oues i iferno positi sūt. Et ps. 78. Vita mea iferno appropinquauit. Et ps. 114. Pericula iferniꝰ inuenerūt me. ⁊ sapiēs ꝓuer. 9. In ꝓfundū iferni cōuiue eiꝰ. Et ecclesiastes. 9. Corda filioꝝ hoiuʒ implent̃ malicia ⁊ cōtēptu i vita sua: ⁊ ꝑmo h̄ ad iferos deducent̃. ⁊ Cāt. 8. c. Dura sic īfernꝰ emulatio. Et Esa. 14. Isfernꝰ subtꝰ cōturbatꝰ ē i occursuʒ aduentꝰ tui. ⁊ ibidē. Ad ifernū detraheris i ꝓfundū laci. Et Ezech. 32. Oēs icircūcisi iterfectiqʒ gladio descēdūt ad ifernū. Et Apoc. 20. Mors ⁊ īfernꝰ dederūt mortuos suos. et Act. 2. Quē deꝰ suscitauit solutis iferni doloribus. Et. 2. Pet. 2. deꝰ āgel peccātibꝰ nō pepcit: ſʒ rudētibus iferni detractos i tartaꝝ tradidit cruciandos. Et ad Phil. 2. In noie iesu oē. g. fl. c. t. ⁊ isernoꝝ. ⁊ i glo. 13. q. 2. c. xp̄s. sup ỽbo abditis. Infernꝰ est sub terra ⁊ celū supra. ⁊ notat̃ etiā. 23. q. 4. c. h̄ aūt vita. ⁊ Luc. 16. Mortuꝰ ē diues ⁊ sepultus est i iferno. ⁊ Math. xi. ⁊ tu Capharnaū vsqʒ ad ifernū descendes. ⁊ Virgi. i. 6. eneidos. ꝑ facilis descēsus auerni. Et Señ. i tragediis. Nunqʒ stygias fert ad vmbras iclyta ỽtꝰ: Nec letheos seua p āmnes vos fata trahent. Sūt ⁊ alie innumere q̄si auctoritates, ꝓbātes q̄ ifernꝰ sit locꝰ subterraneꝰ deputatus dānatis q̄s breuitatis cā dimittimꝰ. Sed icreduli qdā statiʒ subridēdo ridēt sanctos d̄ ifernis ita fuisse locutos vt hoies terrēt, put pauloāñ cōmemorauimꝰ q audire dbēt Hiero. ad Palmachiū ⁊ Oceanū sic scribentē. An putamꝰ frēs q̄ iocādo ꝓphe ꝑducēt ridēdo loquāt̃ apli: xp̄s iudiciū ifinitū cōminet̃: ſʒ ioci nō sūt vbi supplicia itercedūt. Si iocādo passi sūt credant̃ ⁊ iocādo locuti. Esaias serra secat̃. Daniel leōibꝰ ꝯputat̃. Paulꝰ trucat̃ gladio. Petrꝰ i cruce dñi exēplo suspēdit̃. ⁊ h̄ totū vt nos a ꝑtis sua doctrina reuocaret. h̄ ille. O igit̃ ipia o ꝑuersa. o fraudulēta. o deniqʒ diabolica cogitatio eoꝝ q existimāt ifernū nō esse: qbꝰ sufficē dbēt ⁊ satisfacere tot clarissima testimōia. Tertiū qđ ōndit inferni veritateʒ est fidei cōfessio. Nā i symbolo apostoloꝝ dr̃ de xp̄o. ⁊ scribit̃. c. 1. de summa tri. ⁊ fide catholica. Descēdit ad inferos. Secūda cōditio penalis iferni dicit̃ tenebrositas. Est eniʒ ifernꝰ locus tenebrosus ⁊ totꝰ obscurus. Vnde Math. 22. dicit rex de nō habente vestem nuptialem. Mittite eum in tenebras exteriores. ⁊ Job. x. Dimitte

rē me ingt vt plangā paululū dolorez meum
anteq̄z.u.ɀ.n.r.ad.t.t.ɀ op.m.c.t.m.ɀ .t.u.
tvm.m.ɀ nullus oɼ.ſʒ.ſ.hoɼɼoɼ inhabitat. No
tandū fm Ric.in.4.di.15.ꝙ lumē p ſe eſt de
lectabile:p accidēs ℣o pōt eſſe triſtabile .inq̄z
tū aliqd oſtendit qđ diſplicet.ɀ qꝛ infern⁹ loc⁹
eſt ōis triſticie ideo ſimpliciter locus tenebro/
ſus eſt i quo nō eſt aliqđ puꝝ lumē qđ viſum
dlectet. Eſt tū ibi aliqđ lumē obſcuritati pmix
tum quo dānati videre poſſint vñ doleant.ɀ
hoc igt Greg.9.li.moɼ.verſus finē.d. Ignis
inferni quāuis ad cōſolationē nō luceat:tamē
vt magis toꝛqueat ad aliqd lucet. Nā ſequaces
quoſqz ſuos ſecū in toꝛmēto reprobi flāma illu
ſtrante viſuri ſunt:quoꝝ amoꝛe deliquerunt.
Hoc ipſuz in ſnia dicit hyſidoꝛus li.i. de ſū/
mo bono. Ignē gehēne ad aliqd lumē hñe:ad
aliqd vero nō hñe:hoc eſt hñe lumē ad dānatio
nez vt videant impij vñ doleant:ɀ nō habere
ad cōſolationē ne videāt vñ gaudeāt: Apta fuit
cōpatio de camino triū pueroꝝ ad exēplū ignis
gehēne. Nā ſicut ignis ille nō arſit ad triū pu
eroꝝ ſuppliciū:ɀ arſit ad cōbnrēda ligamina
vinculoꝝ:ita ignis gehēne lucebit miſeris ad
augmētū penaꝝ: vt videāt vñ doleant:ɀ nō lu
cebit ad cōſolationē:ne videāt vnde gaudeāt.
Inter hui⁹ vite ɀ future ifelicitatis miſeriam
multa diſcretio eſt. Illic.n.miſeria ē pp crucia
tionez doloꝝ:ɀ tenebꝛe pp lucis auerſionem.
quoꝝ vnū i hac vita eſt.ſ.miſeris:ɀ aliud nō
eſt i iferno aūt vtrūqz ē.h ille. Simpliciter er/
go loc⁹ iferni tenebꝛoſus erit ad quē ſol nō ex/
pādet lumē ſuū:nō luna nec ſtelle:i quo nihil
videbit niſi qđ hʒ incurrere in roꝛē.ſić. Exo.
x. dr̄ de tenebꝛis egypti. Facte ſūt tenebꝛe hoꝛ
ribiles i vniuerſa terra egypti trib⁹ dieb⁹:ne/
mo vidit fratrem ſuū:nec mouit ſe de loco in/
quo erat. Sup q̄ ℣ba. d. Nico. de lira.ꝙ tene
bꝛe ille ideo dicunt hoꝛꝛibiles:qꝛ inter illas vi
debāt egiptij viſione imaginaria fantaſmata q̄
dā ɀ figuras turpes q̄ nō puū eis ingerebant
timoꝛez. Ita ɀ i iferno erūt hoꝛꝛibiles tenebꝛe
quia dānati inter illas ɀ vere videbūt ſe mutuo
iter toꝛmentoꝝ āguſtias laboꝛantes:ɀ viſiōe
imaginaria inſpicient malignos ſpūs:q dāna
tis diuerſis modis ɀ figuris hoꝛꝛēdiſſimis ap
parebūt. O q̄z dolēda erit hoꝛa illa qua miſer
pctōꝛ intrabit iſernū nūq̄z viſur⁹ lucem p tot an
noꝝ milia:ɀ poſt iudiciū p ifinita ſecula O q̄z
tus timoꝛ tūc coꝛ ei⁹ inuadet cū videbit noctez
ſine die tā longiſſimā ſibi factā. Naz ſi hoc in
mūdo viderent homines noctē ptrahi vſqz ad
menſem vel annū cūcti clamarēt ad ſidera:mi
ſericoꝛdiā. Ingt Virgil. pmo georgicoꝝ de
obſcurato ſole poſt Ceſaris moꝛtē. Ille etiam
extincto miſerat⁹. Ceſare romā. Cū caput ob
ſcura nitidū ferrugine texit. Impiaqz eternaz
timuerūt ſecula noctē. Que igit mens qualiſ
ue animus fiet dānatis in tenebꝛis iſerni vbi
nō ſolū priuati erūt in eternū omni ſplendoꝛe
ɀ luce delectabili: veꝝ etiā vt dixim⁹ qcqd vide
re poterūt accedet eis ad meroꝛē ɀ luctū. Ter
tia penalis cōditio iſerni dr̄ paupertatis. Oēs q
dem ibi habitātes paupertate affligent ɀ egeſta/
te nimia:ɀ qui i hoc mūdo affluebāt diuitijs:
abundabāt tpalibus bonis:poſſidebāt theſau
ros:ɀ ipabant alijs:induebant purpura ɀ biſ
ſo:doꝛmiebāt i lectiſ eburneis:nutriebāt caneſ
ɀ paſcebāt aues celi:gaudebāt i ſonis cāticis ɀ
choꝛeis:ɀ electos ducebāt dies. oībus his in
iſerno penitus ſpoliati guttā aque cōcupiſcēt.
ɀ iā hñe nō poterūt:ꝑut expꝛeſſe redēptoꝛ nr̄
apuit Luc.16.c.aſſerens de diuite epulōe ꝙ
inſtāter rogabat Abrahā quaten⁹ mitteret La
zarū vt intinctū in aquā digiti:nō totū ſʒ ex/
tremā ptē ad eū deferret:oꝛiqz ei⁹ iponeret nec
fuit exauditus. De quo Grego.i omel. dicit
guttā aque petijt q micas panis Lazaro nega
uit. Idō audiet flebilis vox diuitū ɀ potētū in
iſerno ſic lamentantiū vt dr̄ Sap.5. Errraui/
mus a via veritatis ɀ iuſticie lumen nō luxit no
bis:ɀ ſol itelligentie nō eſt oꝛtus nobis. Laſſa
ti ſum⁹ i via iniqtatis ɀ pditōis:ɀ ambulauim⁹
vias difficiles: viā aūt dñi ignoꝛauim⁹. Quid
nobis pfuit ſupbia nr̄a:aut diuitiaꝝ iactantia
qd cōtulit nobis. Trāſierūt oīa illa tāq̄z vm/
bꝛa ɀ tāq̄z nunci⁹ percurrēs ɀ tāq̄z nauis q̄ p/
trāſit fluctuātez aquā cui⁹ cū ptrāſierit non eſt
veſtigiū inuenire neqz ſemitā carine illius in
fluctib⁹.aut auis q̄ trāſuolat i aere nullū inue
nitur argumentū itineris illius: ſʒ tm̄ ſonitus
alaꝝ ℣berās leuē ventū ɀ ſcindens p vim itine
ris aerez cōmotis alis trāſuolauit: ɀ poſt hoc
nullū ſignū itineris inuenit illi⁹:aut tāq̄z ſagit
ta emiſſa in locū deſtinatū diuiſus aer cōtinuo
in ſe recluſus eſt vt ignoꝛet tranſitus illi⁹. Sic
ɀ nos nati cōtinuo deſinim⁹ eſſe:ɀ ℣tutis qdē
ſignum nullū valuimus oſtendere In mali/
gnitate autem noſtra conſumpti ſumus.h ibi.

Qđ grauiſſima erit dānatoꝝ pena pp lamē
ta ɀ blaſphemias que ſunt in inferno ɀ ꝑpter
ſocietatem demonum. Capl'm .2.

Ecunda ratio quare grauissima erit
s damnatoꝝ pena dicit̃ horribilitatis.
Nã iter cetera quibus miseri illi affi
cient̃ dolore tria erũt maxime horribilia. Pri/
mũ horribilis lamẽtatio. Scd̃m horribilis bla
sphematio. Tertiũ horribilis sociatio. Pri
mũ horribile erit lamẽtatio. Ibi inqt xp̃s erit
fletus ꝛ stridor dentiũ. Scd̃m Vo Ric. in. 4.
di. 50. Non erit ibi corporalis fletus in q̃tũ
ẽ quedã resolutio corporalium lachrimarum: q̃
talis resolutio tũc nõ erit: sed ptinet ad corrupti
bilẽ statũ: tñ erit ibi maximus dolor iterior: qui
significabitur p signa i facie ꝛ occulis cũ turba
tiõe ꝛ motu capitis ꝛ cũ stridore dẽtiũ vul usq̃
tristicia. Quis nã explicet quãtus meror erit in
cordibus dãnatoꝝ: iter illos strepitus vlulatus
atq̃ q̃relas. O bti q nũc lugẽt: vt ait xp̃s Ma
th. 5. qm̃ ipsi cõsolebũt. Et Luc. 6. Veh vobis
qui nũc ridetis: q̃ lugebitis ꝛ flebitis. Secũ/
dũ horribile erit blasphematio. Pro desp̃atiõe
vti q̃ blasphẽabũt dãnati seipsos parẽtes suos
deũ ꝛ angelos ꝛ oẽm creaturã. Vñ Apoca.
16. Joh. ait. Blasphemauerũt deũ celi p̃ dolo
rib9 ꝛ vl̃neribus suis. ad hoc ẽ ex q̃d legit̃ in
sũma d̃ septẽ donis. Cũ qdã vsura i9 ifirmaret̃
ad mortẽ: nec sacerdos vellet ei sacra pferre nisi
restitueret vl̃ cautiõẽ faceret: illeq̃ recusaret: hor
tabãt̃ ad hoc filij ne ad ifernũ d̃scẽderet moriẽs
Ille vo r̃ndebat. Nescitis qd petatis. Si vel
lẽ mala ablata restituere: relinq̃rẽ vos paupes
ꝛ egenos: meliusq̃ ẽ se ꝯmittẽ mĩe dei q̃ mĩe
voiũ: ꝛ i hac ptinacia mortu9 ẽ vsurari9 ille: ac
i iferno sepult9. Et filij sãt ei9 duob9 dixit ali ad
alterũ. Pater noster dãnat9 ẽ: nõ imitemur eũ
retinẽdo vsuras p illũ extortas: s̃ reddamus
creditorib9 vt saluari possim9. At ille r̃ndit: ego
meã ptẽ retinebo nec illã restituẽ curo. Si pat
nr̃ vsuras fecit ꝛ nõ restituit: ipse nõ ego penã
portet. Alter ergo portionẽ suã restituit ꝛ secu
lum deserens dei obsequio se totum tradidit
Dum autem qui in seculo remãserat mũdanis
se imergeret: ifirmat9 ad mortem: nec penitẽs
secutus est patrẽ. Qd̃ frater audiens rogauit
deũ vt patris ꝛ fratris eius statum ei dignaret̃
ostendere. Vna igitur dierum cum oraret: vi
dit terram aptam: ꝛ i inferno prẽm i flãmis pe
nitus sepultum: ꝛ filiũ eius fratrem suũ iacẽtẽ
super eum: maledicebatq̃ pr̃ filiũ dicẽs. Male
dicta sit hora in qua te genui fili: ꝛ tu sis male/
dictus: q̃ propter te feci vsuras: nec volui resti
tuere ne te pauperem relinquerem: ꝛ pp̃ hoc
crucior in hac flãma. Et filius respondebat.
Maledict9 sis tu pater: ꝛ maledicta dies in q̃
me genuisti: q̃ exemplo tuo docuisti me fene/
rari ꝛ vsuras extortas noluisti reddere: ppter
quod crucior in iferno. Et post ambo pariter
eiulãtes blasphemabant cũcta creata ꝛ creato/
rem illoꝝ. Quod cernẽs ille fiuus dei gratias
ei egit: q eum liberauit de tanto malo. Ter/
tium horribile erit sociatio. Erunt nãq̃ socij
dãnatorum nequissimi spiritus ꝛ maligni dia
boli. Quãtum enim sit eorum societas dira at
q̃ molesta: põt cognosci per effectus pestilen/
tes quos exercet in illis: quos do pmittente ob
sident in hac vita. Nam adeo illos turbãt ꝛ sic
grauiter vexãt: vt q̃nq̃ sic obsessi: muti aut sur
di fiant: vt q̃nq̃ manibus ꝓprijs seipsos lace/
rẽt ꝛ discerpant: q̃nq̃: nisi cathenis cõstringe
retur: ẽt domesticos ꝛ amicos conant̃ opprime
re. Quid igit̃ facient diaboli cum illis quos in
iferno volente deo ꝓ libitu suo vexare poterũt
si talia agũt hic cum his q de eoꝝ manibus ꝛ
ptãte possunt penitus liberari. Nullus ꝓfecto
aut cogitare aut dicere põt q̃ importabilis erit
dãnatis miseris societas diaboloꝝ.

Qd̃ rõnabiliter punit deus dãnatos pena
eterna seu ifinita p durationem: l̃ actus pecca
ti s̃m se sit finitus ꝛ temporalis. Cap. 3.

Ertia rõ quare grauissima erit dam
t natorum pena dr̃ eternitatis. Dura
tura q̃ppe in scripturis sanctis ponit̃
pena dãnatorũ in eternum: vt patet ex dictis
Veruntamẽ vt Aug. dicit. 21. li. de ci. dei. c. xi.
Quidam iniustum putant vt peccatis quãtũli
bet magnis puo. s. tpe ppetratis pena q̃sq̃ dã
netur eterna: quasi vllius id vnq̃ iusticia legis
attẽderit: vt tãta mora tpis q̃sq̃ puniat̃ quanta
mora tpis vnde puniret̃ admisit. Octo gene/
ra penarum in legibus esse scribit Tulli9. Dã
nũ: vincula: verbera: talionem: ignominiã:
exilium: mortem: seruitutem. Quid horum ẽ
quod in breue tempus ꝓ cuiusq̃ peccati cele/
ritate corripit̃: vt tãta vindicetur morula: quã/
ta deprehẽditur ppetratum: nisi forte talio. Id
enim agit vt hoc patiat̃ q̃sq̃ quod fecit. Vnde
illud ẽ legis. Oculum ꝓ oculo: dẽtem pro dẽ
te. Fieri enĩ põt vt tam breui tpe quisq̃ amit
tat oculum seueritate vindicte q̃ tulit ipse alte/
ri iprobitate pcti. Porro aũt si aliene femine
osculum ifirmi rõis sit verbere vindicare: nõ
ne q illud puncto tpis fecerit icomparabili ho
rarum spacio verberat̃: ꝛ suauitas voluptatis

exigue diuturno dolore punitur. Quid in vin
culis. Nunqd tādiu qsqz iudicādus ē in illis
eē debere q̄zdiu fecit vn̄ meruit alligari. Hec
Aug. Qui ēt de dāno ignominia exilio ⁊ ser
uitute cōtēdit q̄ plerūqz īfligunt̄ p momenta/
neo quasi delicto lōgo tpe duratura q̄ ideo eter
na esse nō possūt: q2 pn̄s vita nō pōt esse eter/
na. Quāto magis ergo approbāda ē dei seue
ra iusticia que pctā punit eterna pena lz in tpe
sint cōmissa. Verūtn̄ vt tāte veritati meli⁹ ani
mus acqescat ex dictis scōꝝ tres p̄ncipales rō
nes aptissime pducunt̄ qbus liqdo cōstat iuste
deū facere: cū punit malos eterno supplicio.
Prima rō ē pp volūtatem. Scd̄a pp obie
ctū. Tertia pp cōtēptū. Prima rō est pp
volūtatem. Nā si cōsideremus in pctō volun
tatem: iustum ē vt pctm̄ dānatoꝝ eterna pena
puniat̄: q2 oē pctm̄ tm̄ graue ē: quātuz volun/
tas ad illud ardētius se iclinat. Et q2 voluntas
maloꝝ q̄zdiu in vita sūt: ita se iclinat ad pctm̄ q̄
semp velit peccare. Ergo iust⁹ iudex q cor aspi
cit magis q̄z opus dz eos pena in eternū dura
tura punire. Quidnam ē q̄ tot multi se sentiūt
morituros: ⁊ tn̄ peccare nō desinūt. Veniunt
ad tantas mortes ⁊ de pctis nō dolēt nisi q̄ sē
per peccare vellēt: qd̄ vtiqz ipe de⁹ seruator cor
dium oculo sapie sue clarissime intuet̄. Hāc rō
nem tāgit Greg. 4. li. dial. vb Petrus iter
rogat eum ⁊ dicit. Scire vellē quō iustuz ē vt
culpa q̄ cum fine ppetrat̄ sine fine puniat̄. Et
Greg. rn̄det. Hoc recte Petre diceret̄ si iu/
stus iudex nō corda hoiuz: sed fc̄a pēsaret. Ini
q. n. iō cū fine deliqrūt: q2 cū fine vixerūt. Nā
voluissent vtiqz si potuissēt sine fine viuere: vt
potuissēt sine fine peccare. Ostēdunt. n. q2 in
pctō semp viuere cupiūt q nūq̄z desinūt pecca/
re dū viuūt. Ad magnā ergo iusticiā iudicātis
ptinet vt nunq̄z careāt supplicio: q in hac vita
nūqz voluerūt carere pctō. h ille. Que vba ēt
habent̄ de pe. di. i. c. voluissent. Et ad h facit
illd̄ qd̄ scribit̄. 93. di. c. Diaconi sūt. vbi sic hr̄.
Moderatio dei ac pietas solum nr̄m reditū q̄
rit: ac nos cupit longa bonitate sua saluari. Si
nō cōuertimur: si duri colli sum⁹: si in pctis vs
qz ad mortē illicite pduramus: asſ.due peccan
tiū nō miseret̄ de⁹. Ad idē ē. c. Legat⁹. 14. q.
2. Aug. isup de pe. di. 7. c. vlt. in fi. ait. Qui i
penitens morit̄ oīno morit̄ ⁊ eternalr̄ cruciat̄.
Qui aūt ipenitēs finit: si sp viuēt sp peccaret.
Scd̄a rō quare de⁹ iuste eternalr̄ dānat ⁊ pu/
nit iniqs: ē pp obiectū. Quelibet. n. offensa cō
sideraṫ nō solū respcū act⁹ sz respcū dignitat̄ illi⁹
q offēdit̄. Quāto eteni psona q̄ offēdit̄ dignior
est: tāto culpa in illā cōmissa grauior: ⁊ p ɔn̄s
pena dz esse durior. Sicut q regē offendit gra
uius punit̄ q̄z q offēdit suū famulū vel aliquez
rusticū. Qui ergo mortaliter peccat: deū q ē i/
finitum bonū offendit: ⁊ charitatē p quā est so/
cietas btōꝝ: ergo tā visione dei q̄z btōꝝ socie/
tate eternaliter priuari dz ⁊ eterna pena puniri.
Bernardus aūt sup Canti. d. q̄ q mortaliter
peccat vult nō esse deū: qd̄ sic pbat. Qui vult
deū aut impotētē aut iniustū aut isipiētem esse
vult deū nō esse. sed q mortaliter peccat vellet
deū aut sua pctā nescire: aut vindicare nō posse
aut vidicare nolle: ergo vellet deū nō eē deū: ⁊ q
vlt deū nō eē deū: merito puniēd⁹ ē eterno suppli
cio. Tertia rō quare iuste de⁹ malos eternalr̄
dānat: ē pp cōtēptū. Pctōres nāqz cōtēnūt i/
finitū bonū: ⁊ eternū gaudiū qd̄ potuissent eli/
gere: ⁊ q2 volūtarie elegerūt eternū malū iuste
illis eterna supplicia cōdenant̄. Vn̄ Aug. 21.
li. de ci. dei. c. 12. inqt. Factus ē malo dignus
eterno q in se pemit bonū qd̄ esse posset eternū
hec ille. Audiūt siqdem pctōres scripturas cla
mātes pmittētesqz tā felicissima ⁊ copiosa bo/
na atqz iocūda in regno celoꝝ amicis dei: ⁊ ipi
de his nō curāt. Vocat eos deus p dcā scōꝝ: p
hortamēta pphaꝝ: p istructiōes doctoꝝ: p iro
res cōminationū: p suauitatēqz bn̄ficioꝝ. Ve
nite inqt ad cenā magnā ad iocūda gaudia: ad
padisi delicias: vbi bonuz absqz malo ⁊ leticia
absqz merore. Et tn̄ ipi sic blādiētē deū nolūt
audire: qnimo ipm̄ q̄tum possunt suis malis
operib⁹ ipugnāt ⁊ psequunt̄. O benedicta dei
ordinata iusticia que malos eternis cruciatib⁹
deputasti: nullus pfecto de te cōqueri pōt. O
miserabilis dānatoruz cōditio: que tātam expe
ritur seueritatem: vt finem illoꝝ pena nunq̄z
suscipiat. Durum esset hoī sano p diem ⁊ noc/
tem assidere lecto: ⁊ in eius mollitie volutari.
Durum esset cuiqz dissoluto iuueni p lōga spa
cia cum formosis iuuēculis puellisqz ornatissi
mis chorizare. Durum esset muliercule cuicuqz
corporis ornamēta nō deponere. Et vt expe/
riētia docet h ⁊ hui⁹ q̄ solanose ⁊ delectabiliter
fieri solēt fastidiū iducunt assiduitate sui. Heu
inq̄z heu cur dormiunt pctōres. Cur nō euigi
lant. Cur nō corrigūt malam vitā. Cur nō cō
cōsiderant q̄ eis parati sunt in iferno cruciat⁹
horrēdi. Et tamē semp ibi habitabūt post cētū
annos: post mille: post milia milium: imo nū/
quā pena

q̃ pena ipsorum terminabit. O aia sterilis. o aia dura. o aia isensata. o aia viciosa qd agis: quo ne tendis iter: quare ad isernum pperas vt ibi in eternum isceliciter viuas. Reuertere ergo ad dñm deum tuũ q te liberet a periculis dãnationis et tibi concedat grãm in pñti et in futuro gl'iam: in qua viuit et regnat deus p isinita secula seculorum. Amen.

Feria sexta post dñicã in sexagesima de grauitate pene dãnatorum: cõtra illos q plus timẽt mala vite pñtis q̃ futuros. Sermo. 13.

Cruciabuntur die ac nocte i secula seculorum. Apoc. 20. Magna pfecto detestabilisq̃ ẽ crudelitas eorum q cognoscentes pter sua pctã iminere sibi iteritum dãnationis eterne nõ timẽt: nõ formidãt: nõ corrigũt suã vitã malã. Quid rã magis vnusq̃q̃ pti misecre dbet: q̃ cruciatus acerbissimos: atrocesq̃ penas ac luctus itollerabiles iferni. Timẽt plerĩq̃ in hac vita existentes labores angustias: paupertatem: egritudines: illatas cõtumelias: dãna: seruitutem: exilia: carceres tẽpestatem: aeris: vehementiam vẽtorũ aliaq̃ pericula qbus vexari solet mortaliũ genus. Sed reuera si recte saperẽt magis timere deberent ad iferna descendere vbi labores: angustie: tormẽta: calamitas: luctus: gemitus: suspiria: clamores: lamẽta: blasphemie: sames: et sitis: ignominia: et ardor ignis etc. qbus damnati molestabunt et nunq̃ deficient. Et quoniam nõ parum pdesse põt vnicuiq̃ talia cogitãn ad cõtritionem et delectionem pctõrum: icirco adhuc in pñsenti sermone de grauitate pene dãnatorum aliquid prosequitur. Et notabimus tres rationes precipuas quibus intelligere valemus dãnatorũ penam fore grauissimam.

Prima ratio dr̃ cognitionis.
Secunda contrariationis.
Tertia desperationis.

Qd grauissima ẽ dãnatorum pena: eo q nihil cognoscẽt pter illud quo cõtristari possũt: et de illorum scia. Capitulum. j.

Prima rõ ondens grauitatẽ pene dãnatorum dr̃ cognitionis: q: nihil cognoscunt aut cognoscere possunt nisi ea vnde dolere possunt atq̃ cõtristari. Ad quod plenius itelligẽdum tria dubia pponimus declarãda. Primũ ẽ de dãnatorum scia. Scdm de nostra distãtia. Tertium de beatorum gloria.

Primum dubium ẽ de dãnatorum scia. Vtrũ s. dãnati vtant scia in hoc mũdo acqsita. Et arguit q nõ. primo q: in vsu sciẽtie magna ẽ delectatio: vnde phs. 4. ethi. c. 8. videtur iquit phia magnas delectationes habere. et Lac. in i. li. di. isti. Nullus ẽ suauior aie cibus q̃ cognitio veritatis. sed dãnati nullam hñt delectationẽ sicut nec beati tristiciã: ergo nõ vtuntur aliq̃ scia. Scdõ arguit ex illa maxima phi. Si de quo minus vr̃ inesse et inest: ergo de q̃ magis: sed p aliquas penas huius mũdi que minime sũt respectu penarum iserni pdit vsus scie: ergo multo fortius deficiet ad penas iserni que maxime pdicantur. Tertio arguit: q: dãnati magis possent cogitare de deo q̃ de quocũq̃ alio itelligibili: q: ppinquior ẽ itellectui eorum Sed sicut dicit magister sententiarum in. 4. di. 50. dãnati post iudicium in pfundioribus tenebris erunt: vbi nullã lucẽ dei videbũt: ergo multo minus de quocũq̃ alio itelligibili cogitabunt. Sed cõtra argui põt. Primo quia Luc. 16. hr̃ q Abraam dixit diuiti dãnato: fili recordare: q: recepisti bona in vita tua: qd sibi nõ dixisset nisi ille vti potuisset scia acqsita in hoc mũdo. Scdõ arguit: q: dãnati odiũt deum: sed nullus odit illud de quo nõ cogitat: ergo dãnati de deo cogitant: et a simili possũt de alijs cogitare. Tertio arguitur: q: damnati habent remorsum cõsciẽtie et vermẽ: sed cõscientia nõ remordet nisi de peccatis q̃ cognoscuntur: ergo in dãnatis ẽ vsus scie. Respondent ad hãc. q. Ric. de media villa et. d. Boñ. in. 4. di. 50. q dãnati vtuntur scia acquisita in hoc mundo maxime q̃tum ad aliqua. Considerant enim mala que fecerunt: et bona opera que omiserunt: vt hic vsus scie sit ad maiorem eorum afflictionem. Ad primum ergo argumẽtũ i oppositũ ẽ dicẽdũ: q q̃uis vsus scie sit p se delectabilis: tñ p accidẽs põt esse tristabil. In dãnatis. n. post iudiciũ erit eorum natura ita plene cõphensa tristicia: vt oino sint idisposti ad aliquã delectationẽ. Et q: sicut dicit phs. scdõ de aia. Actus actiuorum sunt in paciẽte bñ dispositor: ideo vsus scie nullã in eis delectationẽ poterit generare. Notãdũ tñ q dmones añ iudiciũ possunt hrẽ et iterdum hñt aliqs modicas delectationes varias et mulaũ respsas amaritudine. Hic aũt dãnate nullam penitus vn

q̄z habebunt delectationem. Ad scd̄m argumētum dicēdum: q̄ q̄uis ille pene sint maiores q̄z iste: tñ nō ita poterūt auferre damnatis vsum scie: sicut possunt alique pene hoībus in hoc mūdo: q̄ organa corpoꝝ illoꝝ ex volūtate dei fuabuntur incorruptibilia ad maiorem afflictiōem. Que organa hic p̄ vehemētiaꝫ penaꝝ aliquādo cōtingit corrūpi. Dānati tñ multo minus erunt apti ad vsum scie nisi respectu eoꝝ quoꝝ cōsideratio erit ad augmētuꝫ sue tristicie. Ad tertium augmētum dicēdū q̄ q̄zuis deus sit ꝓpinquoꝛ itellectui coꝝ p̄ essentiā q̄z alia obiecta: nō tñ sub rōe obiecti nisi inquātum ē puniēs: ꝛ sic de eo maxime cogitās: nō ex amore sed ex odio. Inquātum aūt ē dulcis ꝛ misericors minime de eo cogitāt. Scd̄m dubium ē de nostra distātia: vtꝝ videlꝫ dānati distātes a nobis cognoscāt ea que circa nos fiūt. Et vr̄ q̄ sic: vt habeṫ Luc.16. Dixit ille diues dānatus ad Abraam se gnq̄z frēs hr̄e. ergo sciebat adhuc illos supuiuere. In ꝯ̄rium ē auctoritas Aug. in li. de cura ꝓ mortuis agēda: que poniṫ.13.q.2.c. Fatēdum. vbi ait. Fatēdum ē nescire qdem mortuos qd hic agatur. Rn̄det ergo fm̄ Ric. in.4.di.50. q̄ dānatos cognoscere que circa nos fiūt pōt itelligi tripliciter. Per sciam: p̄ cōiecturam: p̄ reuelatiōeꝫ. Primo mō nō cognoscūt ea que circa nos fiunt: q̄ cognoscere sic nō possent nisi accipiēdo silitudines a reb̄[9]: ad quas accipiēdas reqriṫ ꝓpoꝛtionata ꝓpinqtas itellectus ad ipam rē. Q̄uāuis aūt distātia nō ipediat cognitioneꝫ itellect[9] respectu rei: cui[9] iam hꝫ spēm: tñ ꝓpoꝛtionata distātia q̄lis ē iter aīas q̄ sunt in iferno ꝛ ea que circa viuos fiunt in hoc mūdo ipedit cognitiōem itellect[9] respectu rei cui[9] nō hꝫ speciem: q̄ ꝓhibet spēi acq̄sitiōem. 2[o] mō dānati cognoscūt multa q̄ circa nos fiunt. Ex statu enim p̄terito in quo hoīes viderūt postea cōiecturāt multa q̄ accidūt circa eos. Et sic cognoscebat ille diues dānatus quinq̄z frēs suos adhuc viuere: q̄ secū in tormētis illos nō videbat: nec cū regescētibus in sinu Abrahe. tñ n̄ erat cognitio certa: q̄ mortui ex spāli priuilegio q̄nq̄z pniam faciūt in locis in q̄bus peccauerūt. 3[o] mō cognoscūt aliqua q̄ circa nos fiunt: vel p̄ reuelatiōem demonum vel aīaꝝ ad eos descendētium. Sed nūq̄z fit eis aliqua reuelatio nisi talis: vnde tristenṫ. Et sic patet solutio ad obiecta. Tertiuꝫ dubium ē de sanctorum gloā: vtꝝ. s. dānati videant sanctoꝝ gloriaꝫ in celo. Et ad hoc rn̄det Ric. vbi supra: q̄ dānati gl'iaꝫ scōꝝ nō vidēt: q̄ visio ē eē gnito intuitua ꝛ clara ꝓprie loquēdo de visione. Sic enim nō posset videri gl'ia btōꝝ quin viderenṫ beati ꝛ ipe de[9]. Cū ergo gl'ia imp̄fecta coꝝ cōiunctione cū deo cōsistat. Nō.n. pōt videri imediate ꝛ clare cōiunctio aliquoꝝ quin videātur ipa cōiuncta. In generali tñ ꝛ ptim in spāli cognoscūt gl'iam btōꝝ q̄si arguēdo. Nulluꝫ eni vident dānatum q tenuerit fidem ꝛ bonos mores. Vn̄ cogiṫ itellectus coꝝ assentire q̄ vera ē sacra scriptura: ꝛ ex ꝯ̄nti q̄ boni habeāt ea q̄ ipsis in sacra scriptura ꝓmittunṫ. Et q̄ beatitudo in sacra scriptura ꝓmittiṫ iustis nō solū in generali: sed ēt ptim in spāli: inquātum ē bonū trāscēdens oia tpalia bona. Jō dānati cognoscūt gl'iaꝫ btōꝝ: nō tñ in generali: sꝫ ptim in spāli. De hac vo cognitione dānati tristanṫ pp inuidiā felicitatis aliene: ꝛ carētiam beatitudinis ꝓprie. Post iudiciuꝫ tñ dānati eo q̄ ad ꝓprias penas q̄si totaliter coꝝ cognitio reflecteṫ: cognitionē istā nō habebūt nisi forte i esse generalissimo: q̄ p̄ cōplemētum doloris itellectus coꝝ p̄dicte argumētationi nō vacabit. O quāta igiṫ erit in dānatis angustia: q̄ta amaritudo: quāta est tristicia: q̄n cognoscēt distincte oia pctā p̄ illos cōmissa: quāt[9] doloꝛ q̄n cognoscēt bona q̄ facere potuerūt: q̄n cognoscēt mala q̄ patienṫ: q̄n reuelabunṫ eis ea q̄ in hoc mūdo fiunt vt displicētiam hēant: q̄n cōsiderabūt q̄ boni ꝛ amici dei sunt in ꝑhēni gloria. Propter hoc ꝛ in hui[9] i eis coꝝ cognitio erit eis dolorosa.

Qualiter grauissima erit dānatoꝝ pena eo q̄ illoꝝ desiderium nunq̄z iplebiṫ: ꝛ qd est q̄ ipsi appetunt. Capitulum.2.

s Ecūda rō oñdēs grauitateꝫ pene dānatoꝝ dr̄ ꝯ̄rationis. Feriṫ nāq̄z coꝝ volūtas ad desiderādum ea quoꝝ ꝯ̄rium semp̄ eueniet. Primū ē beatitudinis pticipatio. Scd̄m peccati delectatio. Tertiuꝫ sui annihilatio. Primū q̄ dānati appetūt ē beatitudinis pticipatio. Nā fm̄ Ric. in.4.di.50 cū petrū vt Aug. dicit.19. de ci. dei. c.12. delere nō possit extrema nature vestigia in dānatis remanet aliq̄ naturalis cognitio ꝛ appetu[9] naturalis. Cū ergo primus mot[9] naturalis appetitus sit respectu finis in generali: q̄ fm̄ phm̄ 7.ethi.c.12. Finis ē principium in appetibilibus ꝛ agibilibus. sequṫ q̄ dānati naturaliter appetāt finem in generali. Sed vltimus finis ē btitudo

est beatitudo: sequitur ergo q naturaliter appe/ tunt beatitudinē in generali q̄zuis appetitu debili ⁊ exili. Sed hic naturalis appetitus in his ex deliberatiua volūtate quo ad hoc puenit: q bonum qd naturaliter appetūt sub circūstātijs malis appetūt. Nec ē iste appetitus ad eorum cōpletionē: sed magis ad afflictionē. Naturaliter. n. appetere qd appetēs videt se nō conseq posse: magna ē afflictio appetentis. Scdm aūt Tho. 2. 2. q. 17. In dānatis nulla ē spes beatitudinis cōsequende: q n sicut de rōe beatitudinis ē vt in ipsa quiescat voluntas taliter q beati sciāt certitudinaliter se nūq̄ beatitudinē amissuros. Ita de rōe dānationis ē vt in ipsa molestet volūtas sic vt dānati certitudinaliter sciant se nunq̄ btitudinem adepturos. Scd̄z quod dānati appetūt ē peccati delectatio. Vellent. n. se nō peccasse: ⁊ illud ē īpossibile. Verūtamē dicit dñs Bona. di. 50. quarti lib. q mala volūtas dr dupliciter. s. actus ⁊ habitus. Timor ergo seruilis dānatis nō aufert habitū male volūtatis: sed aufert actum. Iste. n. non vult luxuriari: q timet puniri: de ipa t i volūtate habitū nō aufert: q si separaret̄ īpunitas vellet vtiq̄ luxuriari. Sic ē intelligēdum in dānatis: q dolor penalis aufert ab ipsorum volūtate actum volēdi peccare: q reuera dānati nō appetunt luxuriari nec dominari: pp penas q̄s ex illis actibus sentiunt se incurrisse. Habēt m̄ habitum male voluntatis: p quam appeterent peccare si nō crederent ex hoc puniri. Dānati ergo vellent se nō peccasse: nō ,ppter q peccatum eis displiceat: q iniustum: sed q displicet eis pena iusta. Et ideo malam habēt voluntatem hoc volēdo: ⁊ ideo adhuc viuit in eis voluntas peccandi: lz dolore penarum īpediatur ne exeat in actū suū. Tertium q dānati appetunt ē sui annihilatio. Et circa hoc varie opinati sunt ēt magni doctores. An. s. dānati vellent nō esse. Quidam nāq̄ dicūt q dānati nō possunt velle nō esse: q hoc nō est appetibile nec p accidēs nec p se. ⁊ allegāt Aug. in li. de li. ar. d. Si qs dixerit nō esse q̄z miserū eē me mallē. rñdeo mētiris. Insup ⁊ Ari. i. 2. de aīa d. Omnia appetūt esse ⁊ illius cā agunt quicqd agunt fm naturam. Et idem Aug. libro de libero arbitrio. Cōsidera quātum bonum ē esse quod ⁊ beati ⁊ miseri volunt. Et idem. xi. li. de ci. dei. c. 27. inqt. Ita vero q̄dam vi naturali ipm esse iocūdum ē: vt nō ob aliud ⁊ hi q miseri sunt nolint interire. Et Paulo inferius ait. Quid animalia oīa ⁊ irrationabilia qbus nō est data ista cogitare ab immanis draconib' vsq̄ ad exiguos vermiculos: nōne se esse velle atq̄ ob hoc interitum fugere omnibus qbus possunt motibus idicant. Est adhuc in pmitu rō talis: q pelectio psupponit electionem. Sed nō esse nō est eligibile: q omne eligibile hz apparētiā boni: sed ipm nō esse nō hz apparētiam boni: q quod apparet bonum apparet esse: ergo ⁊ cetera. Alij aūt doctores vt doctor subtilis Ric. de media villa: ⁊ dñs Bonā. di. 51. quarti. dicūt q dānati vellēt nō esse nō voluntate naturali: qm id velle nō possunt: q esse in pena melius est q̄z nihil esse: cum in nihilate nulla penitus sit bonitas. Et sicut dicit philosophus. 2. de generatione. In omnibus in qbus est esse: melius est desiderare naturam: loquēdo de inchoatione naturali. Volunt ergo damnati se nō esse voluntate deliberatiua: nō p se: sed p accidens: inquātum. s. ad nō esse sequitur carētia pene quā p se appetunt. Vident enim ex suo esse q nō possunt cōsequi delectationem nec vtilitatem: nec p suum esse vident posse acquirere aliquod bonum: ideo nō ē mirum si tali esse vellent carere: vt malis q̄ essendo patiunt carerent. Nam nō tātum bonum ē per se obiectum voluntatis: sed etiam carentia mali: quāuis nō primo. Quapropter dicit. 5. ethi. c. 6. q in boni rōne fit minus malum ad maius malum: q minus malum magis e eligibile maiori. Et rōne huius carētie mali nō esse p esse apprehensum pōt esse dānate volūtatis obiectum. Ex qbus colligimus hanc secūdam opinionem sequētes: q tāta pena damnati vexant: vt si possibile esset vellēt nō esse. Et hoc ē quod Ioh. dicit Apoc. 9. in diebus illis querēt hoīes mortem: ⁊ nō inuenient eam desiderabūt mori ⁊ fugiet mors ab eis. Et Augustinus. li. de miseria huius mundi dicit. O mors q̄z dulcis es qbus tam amara fuisti. Te solam desiderāt qui te vehemēter oderunt. Et si querat cur deus dānatos esse non priuat ⁊ ad nihilum redigit. rñdet Tho. 1. 2. q. 87. ar. 4. in solutione primi argumēti: q hoc ē p tres causas. Prima ē: q redigi in nihilum cumq peccat nō cōuenit diuine iusticie: q repugnaret ppetuitati pene que ē scdm diuinam iusticiam Secūda ē: q esse presupponit ad meritū ⁊ demeritum. Tertia ratio est: q p īordinationem peccati esse nō tollitur vel corrumpit: ⁊ iō priuatio esse nō pōt esse pena debita alicuius cul/

pe. Dicitur tamē metaphorice in nihilum redi
gi. scōm illud. ps. Ad nihilum deductus ē in
cōspectu eius malignus: qr. s. spiritualib⁹ bo/
nis priuat. Unde. z. I. Cor. 13. Si charitatez
nō habuero nihil sum.

Quod grauissima erit pena damnatorum
eo quod erunt desperati: nec suffragia ecclesie
possunt eis prodesse: aut communicari.

Capitulum tertium.

Tertia rō ostēdens grauitatem pene
dānatorum dr̄ desperatio. Naz inter
tota asprima mala hoc eis vnum sup
additum adauget ipsorum dolorem: qr videlz
desperati sunt sciētes z experiētes nullo eccl'ie
suffragio eorꝝ penam posse mitigari. Nā si col
ligerent in vnuz oēs lachryme: oēs orationes
omnia ieiunia: oiaqz pietatis opera quorūcūqz
iustorum q in hoc mūdo placuerūt deo: z offe/
rētur ꝓ vno damnato nihil ei ꝓdessent. Et lz
qdam canoniste dixerint q suffragia ecclesie lz
nō ꝓsint damnatis quātum ad liberationem a
pena. ꝓsunt quātum ad aliquam mitigationez
siue alleuiationem. Cōtra eos ē snia theologo
rum. 45. di. quarti libri. dicētium q suffragia
ecclesie nullo modo ꝓsunt damnatis: eo q sūt
extra charitatez: z cum nō sint ad vitam ordi/
nati: nec possint btitudine pticipare: nō sunt ex
charitate diligēdi. Charitas aūt ē que fac suf/
fragium acceptabile: ob quod suffragia ipis ni
hil ꝓsunt. Hec Ric. Ideo dr̄. 13. q. 2. c. ꝓ ob
euntibus. Pro obeuntib⁹ quippe consuluisse
cognosceris: si liceat ꝓ eis oblationes offerri.
Sancta sic tenet eccl'ia: vt qsqz ꝓ mortuis ve
catholicis offerat oblationes: atqz p̄sbyter me
moriaz eorꝝ faciat. Et quāuis oēs peccatis sub
iaceamus: cōgruit vt sacerdos ꝓ mortuis ca/
tholicis memoriā faciat z intercedat: nō tn̄ ꝓ im
pijs: quāuis christiani fuerint tale qd agere li/
cebit. hec ibi. Et idez ponit in. c. Cū marthe.
de cele. miss. Sed cōtra hāc opinionem īducūt
aliqui exēplum Traiani: de quo legitur in vita
beati Greg. q cum quodam die ipe festina/
ret ad bellum: vidua quedaz occurrit ei. d. Ob
secro vt sanguinem filij mei inocenter perempti
iudicare digneris. Cūqz Traianus si san⁹ re/
uerteretur dixisset se vindicare: vidua dixit. Et
qs mihi hoc prestabit si tu in prelio mortu⁹ fue
ris. Traianus respondit. Ille q post me impe
rabit. Cui vidua. Et qd tibi proderit si alter mi
hi iusticiam fecerit. Traianus dixit: vtiqz nihil
Et vidua. Nōne inquit melius est vt tu mihi
iusticiaz facias: qz alteri hanc trāsmittas. Tūc
Traianus pie commotus de equo descendit:
z vidue iusticiaz ministrauit. Fertur namqz q
dum filius Traiani per vrbem equitando ni/
mis lasciue discurreret filium vidue interemit: z
Traianus filium suum q hoc fecerat vidue lo/
co filij sui defuncti tradidit: z magnifice ipsam
dotauit. Dum igitur quadaz vice defūcto Tra
iano Greg. p forum Traiani trāsiret: z eius
mansuetudinis recordatus fuisset. Ad sci Pe
tri basilicam puenit: z ibidem pro eius errore
amarissime fleuit. Tūc sibi diuinitus rn̄sum
est. Ecce petitionem tuam cōpleui: z Traiano
penam eternam pepci: decetero aūt caue ne ꝓ
dānato aliquo preces fūdas. Damascenus aūt
in quodam suo sermone dicit q Gre. audiuit
vocem eum Diuinitus alloquētem. Uocem
tuam audiui: z Traiano veniā do. Patet er/
go ex hoc exēplo q oratio Greg. profuit Tra
iano dānato. Sed sup hoc diuersi diuersa sūt
opinati. Aliqui. n. dixerūt q traianus fuit re/
uocatus ad vitā vbi grām cōsecutus ē: z veni
am meruit: z sic gloriam obtinuit. Alij aūt di
xerunt q aia Traiani nō fuit simpliciter a rea
tu pene eterne absoluta: sed eius pena vsqz ad
tempus. s. vsqz ad diem iudicij fuit suspensa.
Alij aūt inquiunt sicut ē Joānes diaconus q
vitam beati Gregorij descripsit q nō legitur
orasse: sed fleuisse: z frequēter deus miseratus
cōcedit: q homo qūuis desiderās petere nō p̄
sumit. Ideo aia Traiani nō fuit ab inferno libe
rata z i paradiso reposita: sed tātum ab iferni
cruciatibus facta exempta. Pōt enim anima
z in iferno existere: z iferni cruciatus per dei
misericordiam nō sentire. Aliorum tamē opi
nio cōior est z verior: q Traianus z a pena li
beratus: z ad gloriam sit assumptus oratione
beati Gregorij. Quod nō ē factum secūdum
cōmunem legem: sed secūdum dispensatiōem
diuine sapiētie: que preuidēs Gregoriū ora
turuz pro Traiano: nō damnauit ipsum p dif
finitiuam sentētiam. Et ideo nō est dicēdum
ex illo exemplo vno z singulari: q dānatis p
diffinitiuam sententiam ecclesie suffragia pro
sint: cum nec in minimo possint fauere. Quin
imo audiēdum ē salubre documētum z obser
uādum sapientis Ecclesiastes. 9. Quodcūqz
inquit pōt manus tua facere: istanter operare:
qr nec opus nec rō nec sciētia nec sapiētia erūt
apud iferos quo tu ꝓperas. O igitur dolēda
damnatorū pena: que mitigari z adiuuari nul
lo mod

lo modo poterit: nõ proprijs viribus: non la/
chrymis: nõ diuitijs: nõ amicorum suffragijs
nõ amicorum potentia: nõ deniqз aliqua oium
creaturarum idustria. O timẽda vindicta dei
ad cuius cõspectuз velut cera ante faciẽ ignis
peccatores eliquescent. O peccatores iebria/
ti dulcedine bonorum huius seculi fugite iram dei
et nolite pugnare cum oipotẽti deo: q dãnatis
vt dictum ẽ tam tremẽda cõminat mala: a qui
bus nos ipse p suam clemẽtiam liberet: cui est
honor et oĩs laus et glia p isinita secula seculo/
rum Amen.

Sabbato post dñicaз in sexagesima de gra
uitate pene dãnatorum ad terrorem icorrigibiliũ
et obstinatorum. Sermo.14.

Cruciabuntur die ac nocte i secula seculorum. Apoc.20.c.
Cuз mẽte reuoluo quãte erũt in iferno angustie reproborũ:
admirari plurimum cogor cur tam diu pecca/
tores dissimulant agere pniam. Et certe si de
his malis de qb' loqmur: aut nunqз: aut post
lõgissima spacia tẽporuз traherent: aliqualem
de sua ipenitẽtia excusationem haberẽt. Sed
cum tam exiguum velocissimũqз sit huius la/
bilis vite tẽpus: post qδ mali icorrigibiles de
scendũt ad tartara: nescio qd ipsi dicere possunt
Rephensibiles qdem sunt: et profusa tarditate
rito redarguẽdi. Etsi in pcedentibus explica
uerimus multa que duras mẽtes domare suf
ficiũt: tñ adhuc de grauitatis pena dãnatorum
nõnulla occurrunt cõsiderãda: quorum cõsidera
tione diligenti molliantur ptinaces mẽtes ob
stinatorum peccatorum. Dicemus ergo q grauissi
ma ẽ et satis acerba pena dãnatorum adhuc tri
plici rõne.

Prima dr combustio.
Secunda dr superatio.
Tertia dr priuatio.

Qualiter dãnati patiunt acerbissimam pe
nam pp ignem iferni: et de illius ignis terribi
lissimis cõditionibus. Cap.j.

Prima rõ qua ostendit grauitas pe/
ne dãnatorum videlз dr cõbustio. Tra
dent nãqз dãnati miseri eternis igni
bus cõburrendi. Et hoc colligit ex scripturis
sacris. vñ Job.20. dr. Deuorabit eos ignis
q nõ succendet. et Judith. vlt.c. Dabit igneз
et vermes in carnes eoruз. Et Abacuc.2 c.
Laborabũt populi in multo igne. Et esa. vlt.
c. vermis eorum nõ morietur: et ignis eoruз nõ
extinguet. Et dauid in ps.10. Pluet super
peccatores laqueos ignis. Et Ezech.22. In
igne ire mee cõsumpsi eos. Et Apoc.18. In
vna die venient plage eius mors et luctus et fa
mes et igni cõburet. Et Apoc.20. Qui nõ ẽ
inuentus in libro vite scriptus: missus ẽ in sta/
gnũ ignis. Et Math.13. Exibũt angeli et se/
parabunt malos de medio iustorum: et mittẽt
eos in caminũ ignis. Et Math.7. Ois ar/
bor q̃ nõ facit fructũ bonum excidet: et i igneз
mittet. Et Math.18. Bonum ẽ tibi cuз vno
oculo in vitam intrare q̃з duos oculos hñtem
mitti in gehẽnam ignis. et Math.10. Eũ ti/
mete q hз ptãtem corpus et aiam pdere in ge/
hẽnam. Et Math.25. Ite maledicti in ignẽ
eternum. Veruñ de hoc igne dubitatur circa
tria. Primo circa veritatẽ. Scdo circa ptãteз
Tertio circa q̃litatẽ. Primo cõtingit dubi/
tare de inferni igne circa veritatem. An.s. sit
ignis verus hñs formã et naturã et spẽз ignis
Et rñdet Ric.in.4. sniarum q quorũdaз opi
nio fuit q ille ignis nõ est corporeus sed ẽ q̃daз
spiritualis pena: que pp suuз acumẽ metapho
rice dicit ignis: qr vt ipsi dicũt. Cum diuina
potentia reprobos possit cruciare sufficienter
spũali pena: superfluum fuisset in i.e. no ponere
corporeum ignem. Et ad hoc adducunt illud
Luc.16. de diuite q dicebat linguam suaз cru
ciari in hac flãma. Cum enim cõstet aiam illi'
diuitis linguam corporalem nõ habuisse: vi/
det q sicut scriptura ibi de lingua loqtur meta
phorice aliqd spũale vocans linguam: ita ali/
quam penam spiritualem metaphorice vocet
ignem. Sed opinio ista falsa est et cõtra scrip/
turam: que distinguit iter ignem et dãnatorum
penam spiritualem: que vocatur noie vermis
Vñ Eccle.7. Vindicta carnis impij ignis
et vermis. Ideo cõiter doctores oẽs conclu/
dunt.44.di. quarti.q in iferno ẽ ignis corpo
reus a principio mũdi cũ alijs creaturis pdu/
ctus et ordinatus ad reprobos cruciãdum. Et
hoc asserit Aug.in li. de mirabilib' sacre scrip
ture. Et idem in li.21. de ci.dei.c.10.ait. Ge
hẽna illa quod et stagnuз ignis et sulphuris dr
corporeus ignis erit. Cui cõsonat illud Greg.
in.4.dial.li.d. Ignem gehẽne corporeũ esse
nõ ambigo. Et sm theologos ignis ille q̃ñtũ
ad illud quod nõ in eo est de essentia ignis: est
eiusdem speciei cũ igne elemẽtali: qr sicut ois
aqua oi aque est eadem spec.e sm phm primo

cho. ita ois ignis oi igni ē idē spē. Diversifica
tur tñ quo ad dispositiōem τ opatiōem: q2 sibi
cōpetit aliqua actio q̄ igni elemētali nō cōuenit
Nā ignis in aliena materia multū diversifica
tur in opa ionib9 suis: fm exigētiā3 dispositio
nis materie. Quod apte patet in fulgore: vbi
ignis respectū h3 ad diuersas materias: scdm
diuersitatē celestis influētie in materia icorpora
te. Vñ aliqñ nō ledit materiā mollē τ dissoluit
durā: τ ecōuerso: qñq3 calefacit τ nō cōburit
τ ecōuerso. Aliqui tñ opinant q in iferno sit
ignis in materia ppria: q̄uis ibi nō luceat ni/
si ad modicū τ satis impfecte. Patet ergo q i
iferno verus ē ignis ad maloꝝ cruciatū dispo
situs τ deputatus. Scdo cōtingit dubitare
de igne inferni circa ptātem. Vtrū .s. possit i/
corporeos angelos τ spūs seperatos cruciare
Et ad illam qōem multi multipliciter rñderūt
Nam qdam dixerūt spūs seperatos igne nō af
fligi nisi p priuationē boni desiderati. Ex qua
priuatione tanq̄3 quodam malo pūti in eis ve/
hemēs tristicia generatur. Et hec fuit opinio
Algazelis. 6. li. phicoꝝ. Sed ꝯ hanc sunt dcā
scōꝝ. d. spūs icorporeos posse pena corporal'
ignis affligi: sicut apte. d. Gre. in. 4. li. dial'.
Et Aug. 21. li. de ci. dei. c. x. Ideo alij dicunt
spūs separatos cruciari igne corporeo inq̄ztu3
vidēt ipm p̄paratū ad hoc vt eo crucient i cor/
porib9 suis: sicut latro suspendēdus patibulo
ipm vidēdo cruciat anteq̄3 suspendat i eo. Et
hec opinio nō sufficit: q2 nullo mō pōt ad ange
los malos applicari: q tñ illo igne in ppetuum
cruciabunt. Quidam aūt alij dicūt q cruciabū
tur igne corporeo: inq̄ztum eoꝝ itellectui ipri/
mit supexcellēs illi9 ignis silitudo. Sed h di/
ctum deficit: q2 fm phm. 3. de aia. Nō sic ex/
cellētia itelligibilis ledit itellectum sicut excel/
lētia sensibilis ledit sensum: q2 post excellens
sensibile sensus ipedit in sentiēdo: sed itellect9
post excellēs itelligibile nō minus itelligit ifi/
ma: sed magis: q2 sensus app̄hendit p organū
corporeū: itellect9 aūt nō. Nonulli isup tenent
q spūs separati igne corporeo crucient: nō in/
quātū ipm app̄hendunt app̄hensione simplici
sed cum firma estimatiōe: qd ē ꝯrius sue natu
re: q̄uis estimatio falsa sit. Vñ Auic. 3. meth.
loquēs de dispositione aiaꝝ a corporibus se/
paratāꝝ dicit sic. Aie male vident penā quam
imaginauerāt in hoc mūdo τ affligunt in ea.
Forma. n. imaginata nō ē debilior sensibili: s3
ē maior impssione τ claritate: sicut videm9 in
somnijs. Fortasse. n. somniatum maius ē p mo/
dulo suo q̄3 sensibile: tunc qñ magis illud qd ē
in alio seculo ē fortius q̄3 qd ē in somnijs pp pau
citatē ipedimētium: τ expeditiōem aie τ clarita/
tem recipiētis. Sed hec opinio icōueniēs vi/
det: q2 fm hoc spūs nō paterent ab igne corpo
reo: sed a sua falsa estimatiōe. Preterea nō vr
pbabile q demones q subtilitate igenij vigēt
illū ignē estimarēt sue nature cōtrarium τ lesi/
uum nisi ita esset in re. Alij adhuc dicūt q spi
ritus patiunt ab igne corporeo: nō p ꝟtutem
illius ignis absolute: sed inq̄ztum ē istrumen/
tum diuine iusticie. Videmus. n. res multas
hrē actiones in ꝟtute principalis agētis: que
eis non cōpeterent absolute. Verbi grā: calor
naturalis in ꝟtute aie cōuertit nutrimētum in
carnē. Lumē solare a luna receptū τ cum ꝟtu
te lune ab eo deriuatu3 in ꝟtute lune generat
humiditatem: τ fātasma in ꝟtute luminis itel
lectus agētis mouet itellectum possibilē. Cor/
pora celestia cum inanimata sint: tñ in ꝟtute i
telligētiaꝝ modicum generāt in his iferiorib9
vitam: vt patet in generatis p putrefactione3.
securis in virtute motoris scindit arborem.
Tenēdo ergo q ignis affligat spiritus iquā/
tum ē istrumētum diuine iusticie: adhuc pqui
rēdum ē magis in speciali: per quem modum
dicūt aliqui q supnaturaliter impressa ē igni i/
fernali q̄dam specialis virtus per quam spiri/
tus affligit naturali virtute ignis ad hoc nō co
operāte nec disponēte: quia vt dicūt nō ē possi
bile vt aliqua virtus naturalis cooperet in su/
pernaturali actione: cum per se ad eam nullo
modo nec complete nec incomplete possit attin
gere. Pretāto ergo ille ignis affligere dr spi/
ritus: q2 supnaturalis ꝟtus exñs in eo sicut in
subiecto illos affligit: sicut aliqua substātia sup
naturaliter dealbata posset dici visum disgrega
re. Sed hec opinio in tribus deficit. Vnu3 ē
q fm eam ignis nō affligit illos spūs vt istru
mētum: q2 oportet q in istrumēto sit aliqua na
turalis aptitudo ad illā actiōem: ad quā appli/
cat a virtute motoris: vt p3 in securi respectu
act9 scidēdi: τ in malleo respectu act9 cōterēdi.
Aliud ē: q2 nō vr pbabile ꝟtutē spūalem esse i
mediate in re corpali sicut in subiecto: ita vt sit
ibi manēs τ nō in fieri: sicut ponit opinio pre/
dicta. Tertium ē q videmus naturale lumē
rationis: p quod solum itellectus nullo modo
pōt attingere ad visionem dei: coopari cum lu
mine glorie ad illam visionem. Veruntamē q2
in actiōe

in actōe supnaturali q̄ a deo nō est mediāte fi/
nita v̄tute: ſ; tantūmodo īmediate: vt creare:
nō pōt coopari v̄tus supnaturalis. Jdcirco di
cit Ric. ꝙ ignis infernalis nō obstāte ꝙ sit cor
poreus: spiritus separatos affligit inquantū ē
diuine iusticie instrumētū eos affligit afflictio
ne ad quā disponit naturalis v̄tus illi⁹ ignis
nec tamē qualēcūq; afflictionē pōt causare in il
lis spiritib⁹: nisi in v̄tute increate iusticie prin
cipaliter illos spiritus puniētis mouētis ⁊ di
rigentis illū ignē ad illoꝝ spirituū cruciatū. Jn
illo. n. igne est naturalis aptitudo vt eius spēs
recipiatur itellectu spūs sepati: ſ; ꝙ ꝑ talē mo/
duz in illo intellectu imprimat̄ ⁊ vehemētia ta
lis: ꝙ ita ad se reuocat seu cōuertit intentionem
ipsius spūs ꝙ ꝑ hoc ita notabiliter ipediatur in
illaꝝ reꝝ cōsideratione cōtra suaȝ voluntatem:
⁊ ꝙ tale ipedimētū sit sibi pro graui onere: h̄ ē
ꝑ v̄tutē iusticie indite. Jn illo etiā igne ē natu
ralis aptitudo vt in ipso sit spiritus separatus
sicut i loco diffinitiue. Sed ꝙ spirituū sepatū de/
tineat cōtra suaȝ voluntatē h̄ ei cōuenit in v̄tu
te iusticie indite. Jlla autē inuolūtaria detentio
est ipsi reprobo spiritui inexplicabilis crucia/
tus: q̄uis etiā ille ignis sua v̄tute naturali tn̄
nō posset in spiritu sepato causare dispositōem
repugnantē illi dispositioni: que cōuenit eē spi
ritus s̄m debitū statum sue nature: tn̄ in eius
causatione coopatur v̄tute indite iusticie iquā
tuȝ est instrumētū ei⁹. Ex apprehensiōe autem
p̄dicte dispositōis q̄ cōtraria est bono statui na
ture: generat̄ in ipso reprobo spū cruciat⁹ expi
mentalis. Vnde Greg. 4. dial. d. ꝙ aīa nō so
lū vidēdo ſ; etiā expiēdo icendiū patit̄. Per
peccatū aūt in spiritu est dispositio vt igni isfer/
nali mō p̄dicto i patiēdo subdat̄. Et sic patet ꝙ
deo volēte poterit ignis affligere spirit⁹ separa
tos. Tertio cōtingit dubitare de igne iferni
circa qualitatē seu perpetuitateȝ. Vnde. s. erit
ꝙ post generalē resurrectionē corpora dānato
rum i illo igne ꝑpetuo patient̄: ⁊ nec ignis de/
ficiet nec corpora illa cōsumet̄. Et licet possent
multa dici: tn̄ principalis rō ē ordo diuine iu/
sticie. Vt. n. inqt Ric. ille ordo exigit illa cor/
pora i eternis supplicijs fore pmāsura: ⁊ ideo
assistēte influentia dei generali: ad h̄ vt ignis
ille isfernalis illa corpora fortiter calefaciat ⁊ af
fligat: nō adest tamē ad h̄ vt cōsumat. Sicē aūt
creatura nō pōt manere in esse suo: nisi i sup/
posita influentia dei generali: s̄m. d. Aug. 4.
sup Gen. ad literā. Et cōmētator sup prima

ꝓpositione de causis sic dico: ꝙ actionē suam
habere nō pōt: nisi illa influentia generali assi
stente: sicut patuit in passione iesu xpi: qn̄ fue/
runt tenebre sup vniuersam nō sup terrā iudeo
rum tantū: vt aliq senserunt: ⁊ ma'e. Eclipsis a
aūt solis ꝑ vniuersum orbem nō potuisset esse
per solam interpositionē lune. vnde cū inter/
positione lune fuit alia causa: qr. s. influētia ge
neralis cause prime tunc non affuit soli ad irra
diandum. Et sicut hec influentia adesse potest
ad hoc vt res sit ⁊ nō operetur: ita aliquādo ad
est ad hoc vt creatura habeat vnam sui actōeȝ
⁊ nō aliam. Et hec est principalis ratio quare
ignis infernalis calefaciat damnatorum corpo
ra ⁊ affligat: nec tamē cōsumet. hec Ric. Au/
gu. vo. 21. li. de ci. dei. omnes huiusmōi opa/
tiones ignis infernalis attribuit volūtati ⁊ po
tentie dei: a quo sunt de nihilo in esse cūcta ꝓ/
ducta: diue. sisq; nature sue proprietatibus et
legib⁹ regulata. Vnde. c. 2. eiusdē li. ait. Q̄uī/
dam vīī cōuincant̄ increduli posse humana cor
pora aīata atq; viuentia: nō solū nūq̄ morte dis
solui: ſ; in eternoꝝ quoq; ignū durare tormen
tis. Nolūt. n. hoc ad oīpotētis nos referre po
tentiā: ſ; aliquo exemplo psuaderi sibi flagitāt
Quibus si respōdebimus eē aīalia ꝑfecto cor
ruptibilia qr mortalia: q̄ tn̄ i medijs ignib⁹ vi/
uant: nōnullū etiā genus vermiū in calidaruȝ
aquaꝝ scaturigine reperiri: quaꝝ feruorē ne/
mo ipune cōtractat. Jllos autē nō solū sine vl
la sui lesione ibi eē: ſ; extra esse nō posse. Aut
nolūt credere si osūdere nō valem⁹: aut si value
rimus siue oculis demōstrare res ipsas: siue
ꝑ testes idoneos edocere: nō satis eē ad h̄ cre/
pluȝ rei: de qua q̄stio est: eadē infidelitate cōtē/
dent. Quia h̄ aīalia nec semꝑ viuūt ⁊ i illis fer
uoribus sine doloribus viuāt: sue qppe nature
cōuenientib⁹ vegetant̄ illis nō cruciant̄ elemē
tis: quasi nō incredibil.⁹ sit vegetari q̄z crucia/
ri talib⁹ reb⁹. Mirabile est. n. dolere in igni/
bus ⁊ tn̄ viuere: ſ; mirabilib⁹ i ignib⁹ nō dole/
re. Si aūt h̄ credūt: cur nō ⁊ illud. Et. 4. c. di/
cti li. idē ait. Quid adhuc a nobis reꝝ poscunt̄
exēpla: qb⁹ doceam⁹ nō esse incredibile: vt ho/
minū corpa sempiterno supplicio punitoꝝ ⁊ in
igne aīam nō amittāt: ⁊ sine detrimēto ardeāt:
⁊ sine interitu doleant. Habebit enim tūc ista
corpis substātia qualitatē ab illo inditā: q tā mi
ras ⁊ varias tot reb⁹ indidit quas videmus vt
eas: qr multe sunt nō miremur. Nā sicut scri/
pserunt q naturas aīalū curiosius indagarūt.

Salamādram ignib⁹ viuit. Et qdē nec̄ ſſ.mi ſicilie mōtes q tāti tpis diuturnitate ac vetuſtate vſqʒ nunc ac deinceps flāmis eſtuant: atqʒ integri pſeuerāt: ſatis idonei teſtes ſunt nō oē qd̄ ardet abſumi: ⁊ aīa indicāt nō oē qd̄ dolere pōt poſſe etiā mori. Quis enī niſi de⁹ creator oīum dedit carni pauonis mortui ne putreſceret. Qd̄ cū auditu incredibile videret: euenit vt apud carthaginē cocta nobis apponeretur hec auis: de cui⁹ pectore pulpar̄ quātū viſum eſt decerptū ſuari iuſſim⁹. Qd̄ poſt dier̄ tātū ſpaciū quātū alia caro q̄cūqʒ cocta putreſceret plātū atqʒ oblatū nihil noſtrū offendit olfatū. Itēqʒ repoſitū poſt dies ampli⁹ q̄ȝ triginta: idē qd̄ erat inuentū ē: idēqʒ poſt annū: niſi q̄ aliquātulū corpulentie ſiccioris ⁊ ꝯtractioris fuit. Quis palee dedit vel tā frigidā vi vt obrutas niues ſuet: vel tā feruidā vt poma imatura maturet. De ipſo igne mira qs explicet: quo queqʒ aduſta nigreſcūt cū ipſe ſit lucidus: ⁊ pene oīa que ambit ⁊ lābit colore pulcherrimo decolorat: atqʒ ex pruna fulgida carbonem terrimū reddit. Neqʒ id quaſi regulariter diffinitū eſt. Nam ecōtrario lapides igne cādēte decocti ⁊ ipſi fiūt cādidi: ⁊ q̄uis magis ille rubeat illi albeſcant: cōgruit tn̄ luci qd̄ albū ē: ſicut nigrū tenebris. Cū itaqʒ ignis i lignis ardeat vt lapides coquat ꝯtrios hʒ nō i ꝯtrijs reb⁹ effect⁹: etſi enim lapides ⁊ ligna diuerſa ſint: ꝯtria tn̄ nō ſunt ſicut albū ⁊ nigrū: quor̄ vnū i lapidib⁹: alter̄ facit in lignis clarus illos clarificās h̄ obfuſcās: cū in illis deficeret niſi in iſtis viueret. Quid i carbonib⁹. Nōne mirāda eſt ⁊ tāta infirmitas vt ictu leuiſſimo frangant̄: preſſu facillimo cōterātur: ⁊ tāta firmitas vt nullo humore corrūpant̄ nulla etate vincant̄: vſqʒ adeo vt eos ſubſternere ſoleāt q limites figūt: ad cōuincēdū litigatorē: qſqs poſt tpa quāta libet extiterit: fixūqʒ lapidē limitē nō eſſe cōtēderit. Quis eos i terra humida infoſſos vbi ligna putreſcerent tādiu durare incorruptibiliter poſſe: niſi rer̄ ille corruptor ignis efficit. Intueamur etiā miraculū calcis: excepto eo de quo iam ſatis diximus: q̄ igne cādeſcat quo alia tetra reddunt̄: etiā occultiſſime ab igne ignē cōcipit: eūqʒ iaʒ gleba tāgētib⁹ frigida tā latēter ſuata vt nulli nr̄o ſenſui prſus appareant: ſʒ cōptus experimēto etiā dū nō appet ſciat̄ eſſe ſopit⁹ pp̄ qd̄ eā viuā calcē loqmur velut ipſe ignis latens aīa ſit inuiſibilis corporis. Iā v̄o q̄ȝ mira ē q̄ cū extinguit̄ tūc accēdit̄. Vt.n. occulto igne careat aqua infundit̄: aquaue pfundit̄: ⁊ cū ante ſit frigida: inde ferueſcit vn̄ feruentia cūcta frigeſcunt: velut expirante: ergo illa gleba diſcedēs ignis q latebat apparet: ac deinde tāq̄ȝ mortua ſic frigida eſt vt adiecta vnda nō ſit arſura: ⁊ quā calcē vocabam⁹ viuā: vocem⁹ extinctā. Quid eſt q̄ huic miraculo addi poſſe videat̄: ⁊ tamē addit̄ Nā ſi nō adhibeas aquā: ſʒ oleū qd̄ magis fomes eſt ignis nulla ei⁹ pfuſione vel infuſione ferueſcit. Hoc miraculū ſi de aliquo indico lapide legerem⁹ ſiue audirem⁹ ⁊ in nrm experimētū venire nō poſſet: pfecto aut mēdaciū putaremus: aut certe granditer miraremur. Quarū v̄o rerū āte noſtros oculos quotidiana documēta v̄ſant̄: nō genere minus mirabili: ſed ipſa aſſiduitate vileſcunt: ita vt ex ipſa india que remota eſt ps orbis a nobis deſierimus nonnulla mirari: q̄ ad nos potuerit mirāda pduci Adamātē lapidē multi apud nos hn̄t: ⁊ maxie aurifices inſignitoresqʒ gēmar̄: q lapis nec ferro nec igne nec alia vi vlla pibet̄ preter hircino sāguine vinci. Sʒ q cū hn̄t atqʒ nouerūt nūquid ita mirant̄: ſicut hi quib⁹ primū oſtendit̄ potentia eius. Quib⁹ aūt nō oſtendit̄ fortaſſe nec credūt: aut ſi credūt inexpta mirant̄: ⁊ ſi cōtigerit experiri: adhuc quidē mirent̄ inſolita. Sed aſſiduitas expiendi paulatim ſubtrahit admiratōis incitamētū. Magnetē lapidē nouimus mirabilem ferri eſſe raptorē: quod cū primū vidi vehementer inhorrui. Quippe cernebā a lapide ferreū annullū raptū atqʒ ſuſpenſum. Deinde tāq̄ȝ ferro qd̄ rapuerat vi dediſſet ſuā: cōemqʒ feciſſet: idēqʒ ānullus admotus eſt alteri eūdēqʒ ſuſpendit: atqʒ vt ille prior lapidi ſic alter annullus priori ānullo coherebat: acceſſitqʒ eodē modo tertius: acceſſit ⁊ quartus: iāqʒ ſibi p mutua circulis nexis nō iplicator̄ intrinſec⁹: ſʒ extrinſec⁹ adherētiū q̄ſi cathena pepēderat ānullorū. Quis iſtā vim lapidis nō ſtuperet que illi non ſolū inerat: ver̄ etiā per tot ſuſpenſa trāſibat et inuiſibilibus ea vinculis ſubligabat. Sʒ multo eſt mirabilius qd̄ a fratre ⁊ coepo meo Seuero Mileuitano de iſto lapide cōperi. Se ipſum nāqʒ vidiſſe narrauit quēadmodū Bathanarius quondā comes africe cū apud eū cōuiuaretur epſ eundē ꝓtulerit lapidē ⁊ tenuerit ſub argento: ferrūqʒ ſup argētū poſuerit: deinde ſicut ſubter mouebat manū qua lapidē tenebat ita ferrū deſup mouebat̄: atqʒ argēto medio nihilqʒ patiente cōcitatiſſimo curſu ⁊ recurſu infra lapis ab hoīe ſupra ferrū rapiebat̄ a lapide

pide. Dixi qđ ꝛ ipse cōspexi: dixi qđ ab illo au/
diui: cui tñ ipse videtur credidi. Quid eciā
de isto magnete legerīʒ dicā. Quādo iuxta eū
ponit adamas nō rapit ferrū: ꝛ si qñ rapuerit
vt ei ꝓpinquauerit mox remittit. India mitti
bos lapides: sʒ si eos iā cognitos nos desisti/
mus admirari: quātomagis illi a qbus veniūt
Et. c. 5. idē ait. Agrigētinū sicilie salē ꝓhibet
cū fuerit admotus igni velut in aqua fluere: cū
vero ipsi aque velut in igne crepitare. Apđ gra
mātas quendā fontē tā frigidū diebus vt non
bibat: tā feruidū noctibus vt nō tangatur. In
Epiro aliū fontē in quo faces vt in ceteris ex/
tinguūt accēse: sʒ nō vt in ceteris accenduntur
extincte. Albeston archadie lapidē ꝓpterea sic
vocari q accensus semel iam nō possit extingui
Lignū cuiusdā ficus egiptie nō vt ligna cetera
in aquis natare: sʒ mergi: ꝛ qđ est mirabilius:
cū in imo aliquādiu fuerit: inde ad aque superfi/
ciē rursus emergere: qñ madefactꝰ debuit hu/
moris pondere ꝑgrauari. hec Aug. Que ver
ba ob sui ꝓlixitatē nō sunt textualiter recitan/
da: sʒ tñ vulgariter. Ex qbus manuducimur
q omnipotētia dei cuius virtute facta sunt om/
nia ꝛ inueniuntur: damnatos in inferno eternis
ignibꝰ faciet cruciari. O q̄ vrens. o q̄ ardēs
o deniqʒ q̄ laboriosa est illa flāma in qua mise
ri lugebūt: clamabūt: suspirabūt: ꝛ nō exaudiē
tur. O si possibile esset vt aures ad os ponere/
mus inferni: audiremus ꝑfecto diuitē Epulo
nem: imo secū omnes auaros omnes suꝑbos
omnes luxuriosos: omnes deniqʒ peccatores
clamorosis vocibus lamentātes atqʒ dicētes.
Heu heu q̄ ardens est ista flāma. Quis da/
bit nobis ad refrigeriū guttulā aq. Quis nos
liberabit a cruciatibus gehenne. Quis nos
cōsolabit in tot meroribus. Et vbi sunt amici:
vbi beniuoli: vbi diuitie: vbi virtus: vbi potē
tia. O vita nostra plena omni dolore oīqʒ an/
gustia: o vita destituta oī auxilio oīqʒ solatio.
Credite credite o incorrigibiles peccatores. Nō p
cet vobis iusticia dei nisi peccata deposueritis
quinimo vos ꝓijciet i ignē eternū. O qđ erit eē i
igne illo qñ ad modicū sustineri nō pōt coctu/
ra cādele. Et vt esaias. 33. dicit. Quis poterit
habitare de vobis cū igne deuorāte: qs habita/
bit de vobis cū ardoribus sempiternis.

Qualiter pena dānatoꝝ superat omnē aliam
penā seu purgatoriā seu p̄sētē q̄ i hac
vita haberi pōt. Capitulū. 2.

Ecūda rō q̄ ostendit grauitas pene dā
natoꝝ dr̄ superatio. Superat eniʒ oēm aliā penā.
Qđ vt meliꝰ itelligat triplex pena ē distinguē/
da. Pria ē pena mūdi. Secūda pena pur
gatorij. Tertia ē pena iferni. Pria pena
est mūdi q̄ i hac vita sentit. Et lʒ multiplex sit:
vt experiētia docet: tñ terribilis fuit illa quā ꝓ
xp̄o sancti sustinuerunt: de qbus dr̄. Heb. xi.
Ludibria ꝛ verbera experti sunt: insuꝑ ꝛ vincu
la ꝛ carceres. Lapidati sunt: secti sunt: tēptati
sunt: in occisione gladij mortui sunt. Circuie/
runt in melotis ꝛ in pellibꝰ caprinis: egentes:
angustiati afflicti. Quisnā explicet quot tormē
toꝝ genera exquisierūt tyrāni: qbꝰ cruciari mā
dabāt martyres sanctos. Quis enarrare suffi/
ciat: quot disciplinis ieiunijs ꝛ orationibus car
nem suā amici dei crucifixerūt cū vitijs. Et tñ
oia ista minima sunt ꝛ quasi nihil in cōparatione
pene dānatoꝝ. Ideo Greg. in. 3. moral. lib.
ait. Ecce aūt dū beati Job vulnera cruciatusqʒ
cōsidero: repēte mētis oculos ad Iohem d̄du
co: ꝛ nō sine grauissima admiratione ꝑpendo:
q ille ꝓphie spū intra matris vteꝝ repletus at
qʒ vt ita dixerim anteq̄ nasceret renatus; ille
amicus sponsi: ille quo inter natos mulieꝝ ma
ior nemo surrexit. Ille sicut ꝓpha ꝛ plusq̄ pro
pha: ab iniquis in carcere mittit: ꝛ ꝓ puelle sal
tu capite truncat: ꝛ vir tante seueritatis ꝓ risu
turpiū morit. Nūqd credimus aliqd fuisse i eiꝰ
vita qđ illa sic despecta mors tegeret. Sʒ qñ il/
le vel in cibo peccauit: q locustas solūmō et mel
siluestre comedit. Quid deo vel de qualitate sui
tegminis deliqt: q camelorꝝ pilis corpus operuit
qd de cōuersatione sua offendere potuit qui de
heremo nō recessit: qd illū loquacitatis reatus
polluit: qui disiunctus longe ab hominibꝰ fuit
quādo illū vel silentij culpa attingit qui ad se
venientes tāʒ vehementer increpauit dicens.
Genimina viperarū quis docebit vos fugere
ab ira ventura. Quid est ergo q Iob dei testi
monio p̄fert: ꝛ tñ plagis vsqʒ ad sterquiliniuʒ
sternitur. Quid est qđ Ioh. dei voce laudat: ꝛ
tñ ꝓ temulentis verbis in saltationis premiū mo
ritur. Quid ē qđ oēs deꝰ sic vehemēter i hoc
seculo despicit: quos sic sublimiter āte secula ele
git: nisi hoc q pietati fideliuʒ patet: qñ iccirco
sic eos premit in infimis: quos videt quomodo
remuneret in summis. Hinc ergo vnusqsqʒ
colligat qd illi passuri sint quos reprobat: si hic
sic cruciat quos amat. Aut quomodo ferient
qui in iudicio arguendi sunt: si sic eoꝝ vita p̄/
mit qui ipo iudice teste laudant. hec ille. Et ad

lē est illud Hiero. ad Palmachiū. ꝛ Oc͡ea
nū, d. Job scīs i tēptatō: ad gloriā suā deuo/
tus sic i suo dolore clamabat. Quid ꝓdest i ter
ment. meo lux. Vt q̄ mihi uncta sunt genua
Vt qd vbera suxi. Cur nō in ventre m̄ris mor
tuus sum ꝛ mox vt de vtero exiui nō ꝓtinus
obij. Si hoc dei amic⁹ dicebat i lumine: qd ab
inimicis ei⁹ dicet̄ in tenebris. Si ille dolet ge/
nua sibi fuisse cōiuncta cui⁹ pedes i dei timore
semꝑ cucurrerūt: qd dictur⁹ ē cui⁹ nūq̄ȝ i vita/
te steterūt. Si ille igemiscit que ȝ febus vrebat
qd dictur⁹ ē quē gehēna cōsumet. Displicet et
illi q̄ nat⁹ ex vtero vixit: q bñ vixit: q2 illū ver/
mis moriturus edebat: qd faciēt quos ignis
etern⁹ ꝛ v̄mis nunq̄ȝ moriturus expectat. Se
cunda ē pena purgatorij de qua suo loco dice/
mus. Tertia est pena inferni: cui omnis alia
pena tā mūdi q̄ȝ purgatorij nō ē cōparabilis.

Quod grauis erit dānatoꝝ pena ꝓpter ca/
rentiā visionis diuine: ꝛ de differentia pene
sensus ꝛ pene damni. Capitulum .3.

T Ertia rō qua ōndit̄ grauitas pene dā/
natoꝝ dicit̄ priuatio. Priuabunt̄ siq
dem dānati i eternū visiōe dei. Et vt
d. Ric. vlti. di. 4. li. Inter penas dāni caren
tia visiōis dei ē maxia: ꝛ tristicia cāta ex illa ca
rentia apprehēsa: vt ꝓueniēs ex actuali malicia
ꝓprie volūtatis ē maxia iter penas sensus: q2
q̄ȝuis dānati nō appetāt videre deum propter
amorem sue bonitatis: tamen vehementissime
illud appetūt ꝓpter desideriū ꝓprie delectatio
nis: eo q̄ credere firmiter cōpellunt̄ ex illa vi/
sione maximā delectatiōnē i vidēte cāri. Carē
tia .n. visiōis illi⁹ apprehēsa vt ex actuali mali
cia ꝓprie volūtatis ꝓueniēs: maior ē pena q̄ȝ
pena sensus. In paruulis tñ minor ē pena dāni
q2 ipsam apphēdunt nō eē i eis cāta ex actuali
malicia sue ꝓprie volūtatis. Procurēt etiā er/
go pctōres dū tp̄s ꝛ facultas dat̄ ad verā redi/
re pniam: qm̄ vt tactū ē i p̄cedētib⁹ irreparabilis
erit iferni iactura: i quo nō semel suffi͡cit itroisse
Semel q̄ppe dānat malos de⁹: semel sniaȝ ir/
reuocabilē ꝓfert. O q̄ȝ amara erit illa dies im
mo illa hora qñ peccatrix aia terrenū h̄ corp⁹ d̄
relinq̄ns pūtabit̄ ēt iuita: ꝛ nolēs corā maiesta
te sūmi dei: suscipietq̄ȝ punitionē ꝛ penā deli/
ctoꝝ suoꝝ. Ideo dico q̄ nō ē expectāda: sȝ po
tius timēda dies illa. Ergo cōuertimini pecca
tores ꝛ agite penitentiā: vt deus misereat̄ ve/
stri: q est benedictus in secula seculorum. Amē

Dñica in q̄nquagesima de potentia dei ꝓ/
pter quā humiliari debēt pctōrum corda vt ad
penitentiam redeant. Sermo. .15.

O mnis plebs vt vidit de
dit laudes
deo. Habent̄ h̄ v̄ba. Luc. 18. et
in euāgelio p̄ñtis dñice. Ex mi/
raculo ceci illuminati p̄ xp̄m. de
quo Luc. meminit i euāgelio hodierno ꝯmo/
ti fuere vniuersi q rē tā grandē viderūt magni
ficare omnipotētē deū: cui⁹ solius v̄tute cecus
ille potuit illuminari. Clamat ingt euangelista
Iesu fili Dauid miserere mei. Et ad vocem
xp̄i. d. sibi. Respice fides tua te saluū fecit: su/
bito vidēdi beneficiū obtinuit ꝛ accepit. Neq̄ȝ
alia vis q̄ȝ creata diuinalis talē potuisset effectū
ꝓducere. Ideo admirātes illi q h̄ inspexerunt
deū extollēdo laudabāt. Nos v̄o q nō so ū h̄
vnū: sȝ tot dei miracula ꝛ videm⁹ ꝛ audim⁹ ma
gis ac magis laudib⁹ ei⁹ deuoti⁹ insistere. Q̄d
vtiq̄ȝ plene exoluim⁹ cū ob ei⁹ reuerentiā timorē
p̄ter ꝛ amorē pctā relinq̄m⁹ v̄tutib⁹ inherēdo
Et qm̄ ad id faciēdū satis efficax ē consideratio
altissime potētie dei: iccirco i p̄ñti smōe de illa
erim⁹ tractaturi: quaten⁹ illā cōmemorātes ad
pniam reuertamur: ꝛ corde cōpūcti cuȝ plebe
pariter collaudem⁹ imortalē deū: De cui⁹ po/
tētia tria mysteria p̄ncipalia ponim⁹ cōtēplāda
Primum dicitur vniuersalitas.
Secundū qualitas.
Tertium claritas.

Q̄d deus possit nō solū omne possibile: sȝ
etiā omne ipossibile agēti creato: dūmō illd̄ nō
dicat imperfectionē. Capitulum. .1.

P Rimū mysteriū cōtēplādū de potētia
dei dr̄ vniuersalitas. In quo disputā
dū ē. Vtrū d̄s sit op̄s. Et ꝓ pte v̄a et
affirmatiua ē cōfessio fidei. Nā i vtroq̄ȝ symbo
lo patꝝ .s. ꝛ aploꝝ deū oipotētē decātam⁹. Et
hoc colligit̄ ex vtriusq̄ȝ testamēti pagina. Vn/
de Geñ. 17. dixit de⁹ ad Abrahaȝ. Ego sum
de⁹ oipotēs ābula corā me. Et Geñ. 35. dixit
deus ad Iacob. Ego sum de⁹ oipotēs cresce
ꝛ multiplicare. Et Geñ. 44. qñ Iacob remi
sit filios i egyptū: ait de⁹ me⁹ oipotēs faciat cū
vobis placabilē. Et Exo. 15. O p̄s nomē ei⁹
Et Thobie. 13. Nō ē ali⁹ deus op̄s p̄ter eum.
Et Iudith. 16. De⁹ op̄s tradidit Holofernē
in manus femine ꝛ confudit eum. Et Job. 13.
Ad omnipotentē loquar ꝛ disputare cum deo
cupio. Et. 23. Deus molliuit cor meū ꝛ om/
nipotens conturbauit me. Et Hester. 13.
Mardocheus

Mardocheꝰ orans dixit ad deū. Dn̄e rex om
nipotēs i ditōe tua cūcta sunt posita: ⁊ nō est q
poss tresistere volūtati tue. Et sapiēs Ecc. pri
mo. Unus ē altissimus creator oīum oipotēs
rex ⁊ metuendꝰ nimis. Et Apoc. i. c. Ego suz
alpha ⁊ omega principiū ⁊ finis dicit dominus
deꝰ q ē ⁊ q erat ⁊ q venturꝰ ē oipotēs. Et Apo.
4. Clamabāt quattuor aīalia. Scūs scūs scūs
dn̄s deꝰ oipotēs. Et Apoc. i5. magna ⁊ mi/
rabilia sunt opa tua oīps dn̄e deꝰ. Et. i6. Au/
diui alterꝝ angelū dicētē. Etiā dn̄e deꝰ oipotēs
vera ⁊ iusta sunt iudicia tua. Sꝫ ꝯ hāc vitatē i/
stari pōt tripliciter. Prio q: deꝰ nō pōt oē
possibile. Secūdo q: nō pōt qd̄libet ipossibile.
Tertio q: i deo nihil ē defectabile. Prio in
stat q deꝰ nō sit oipotēs: ex eo q nō pōt omne
possibile. Nā multa sunt possibilia agēti crea/
to: vt posse pati: posse currere: posse peccare:
posse mori: posse mētiri: q̄ tn̄ nullo mō pōt deus
ergo nō ē oipotēs. Ad h r̄ndet dn̄s Boñ. di.
42. pmi. q fm̄ phi sniam: q̄dā sunt q̄ dicūt po
tētiā q̄tū ad modū dicēdi: dicūt tn̄ ipotētiā a p
te rei vt posse mori: posse corrūpi. Nā si iterro
garē aliquē qd magis eligeret: an potētiā hrē
moriēdi: aut illa puari. r̄nderet ꝓtinus magis
velle potētia illa carere. Propter h itelligēdū
notādū ē: q q̄dā sunt q̄ posse ē potētie simplici
ter ⁊ pfecte: vt posse itelligere diligere et opari
Quedā sunt q̄ posse ē potētie tn̄ ipfecte: vt cur
rere ⁊ ābulare. Isti. n. actꝰ dicūt simul actōem
⁊ passionē siue defectū i agēte. Quedā q̄ posse
ē ipotētie simpliciter: vt puatōes: vt posse pec
care: posse mori: ⁊ huiusmōi. Secūdū h itelli/
gēdū q cū potētia dei sit potētia pfectissima: il/
la pōt deꝰ p se ⁊ i se q̄ sūt potētie simpliciter: vt
itelligere ⁊ opari. Illa vo q̄ sunt ipfecte potē/
tie: pōt qdē nō i se: sꝫ p se pōt. Ex h qd ē ibi pfe
ctionis i se nō pōt pp illud qd ē ibi ipotētie ⁊ i
pfectōis q̄ i eo nō cadūt. Illa aūt q̄ sunt simpli/
citer ipotētie nec pōt i se nec p se. Per se nō po
test: q: nihil ē a deo qd nō sit a deo p se ⁊ ime/
diate. Hoc aūt qd ē defectꝰ nō pōt eē i deo nec
a deo: q: deꝰ nō deficit i essendo nec i agendo.
Ideo Aug. vt recitat magister i tex. remouet
a deo quattuor. s. mori: falli: miserū eē: ⁊ mēti
ri: q: ista dicūt defectū ipsiꝰ hoīs. Nā q̄drupler
est actꝰ: ⁊ quadrupler ē potētia. Pria ē potē/
tia viuificatiua: ⁊ huiꝰ actꝰ ē viuere: ⁊ ꝯ hūc est
defectꝰ mori. Secūda ē cognitiua: cuiꝰ actꝰ ē no
scere: ⁊ cōtra hūc ē defectꝰ falli. Tertia ē poten
tia affectiua: ⁊ huiꝰ actꝰ ē velle siue amare ⁊ de/
lectari: ⁊ cōtra hūc ē miserū eē. Quarta ē potē
tia opatiua: ⁊ huiꝰ actꝰ ē agere: ⁊ ꝯ hūc ē vinci
⁊ superari. Ex his autē quattuor genera actuū
remouent a deo. s. corporales siue instrumēta
les: vt currere ⁊ ambulare: actus culpabiles:
vt peccare ⁊ mētiri: actꝰ passiui: vt vinci ⁊ su/
perari: actꝰ defectiui: vt mori ⁊ falli. Et tales
actus habēt potētiā cōiunctā ꝯfectui. Et sic pꝫ
solutio obiectōis pme. Secūdo instat ⁊ obii
citur: q deꝰ nō sit oipotēs: q: nō pōt omne im
possibile. Nā ipossibile dicit tripliciter: vel se/
cundū naturā: vt de cece fieri vidētē: vl' secūdū
tp̄s: vt te nō fuisse ex quo fuisti: vel secūdū di/
sciplinā: vt idē eē nigrū ⁊ albū: q: oīs scia sup/
ponit illud principiū q duo opposita nō esse si
mul vera. Sꝫ deꝰ nō pōt ipossibile secūdū natu/
rā: q: vt dicit Aug. i li. de vera innocētia. Deus
ita ē oipotēs vt nūqꝫ ratiōi sue instituta euellat
Et idē Aug. sup Gen. ad litterā. Tā nō pōt
deus facere contra naturam quā bonā istituit:
q̄ꝫ nō potest facere contra voluntatē. Nō pōt
etiā deus facere impossibile secūdū tempus: q:
vt mouit Hiero. ad Eustochium. Cuꝫ cetera
possit deus nō pōt de corrupta facere virginē.
Quod dictum nō est intelligendum: quin deꝰ
possit reparare claustra: sed quia que corrupta
est impossibile est nō fuisse corruptā. Item nō
potest deus impossibile secundum disciplinam
scilicet vt duo opposita sint simul in eodē sub/
iecto: vt patet oībus sapientibꝰ: ergo sequitur
q deus nō sit omnipotēs. Respōdet dominus
Boñ. q nos iudicamus aliqd impossibile q̄/
drupliciter. Uno modo p limitationem natu/
ralis potētie: vt virginem parere. Alio modo
p limitationeꝫ nature itellectiue: vt duo corpo
ra esse simul eodem loco: vel idem corpus esse
in diuersis: vl' maius corpus esse in minori lo
co: que nullo mō possumus capere: cuꝫ nostra
imaginatio semp dicat oppositum. Unde etiā
quādo deus sic facit in sacramento altaris ne/
cesse ē vt rō supra se eleuetur ⁊ credat. 3ᵒ mo
do iudicamus aliqd ipossibile pp ꝓportionem
oīs existie fm̄ oēm cōparationē. s. pncipij medij
⁊ vltimi: vt preteritum non fuisse preteritum.
Omnis enim potentia que intelligitur aliquid
facere respicit ens vel in ratione pricipij vel ter
mini vel vtroqꝫ modo. Unde deus potest face
re de ente non ens: et de nihilo aliqd: ⁊ d vno
aliud. Sed non potest de vno ente facere non
ens: quia hoc nullius est potentie. Quarto
modo iudicamus aliquid impossibile fm̄ illu/

siderationem veritatis eterne ⁊ ordinē divine sapientie. Nam ꝙ duo opposita insint eidem: ⁊ sm idem hoc ipsa veritas eterna eoipso ꝙ veritas est indicat ⁊ illustrat vt iudicetur impossibile: sicut duo ⁊ tria non esse quinqȝ. Quādo ergo dr̄ ꝙ deus non potest quodlibet impossibile: qȝ nō potest impossibile per limitationem naturalis potētie. Respōdem⁹ ꝙ h̄ ē falsuȝ sicut expiētia docet in opib⁹ miraculosis. Et ad illđ qđ obijcitur ex dictis Aug. dicendū ꝙ est duplex ordo nature spālis ⁊ generalis. Ordo nē spālis trāsmutari: pōt ⁊ dstrui qȝ potest in alterā differentiā res relabi. Sȝ generalis non sic. Specialis ordo attendit̄ sm potentiā nature specialis. Generalis ordo sȝ potentiā obediētie q̄ ē generalis. Cōtra hunc ordinē nō faciat deus: sed cōtra aliū. Quia vt Aug. 16. li. de ci. dei ait. Illud est vnicuiqȝ rei naturale: qđ h̄ ipsa facere disposuerit omnipotētis voluntas. Et de hoc diffusius dixi in smone de miraculis in questione. Vtrū potētia dei in miracula faciēdo sit cōtraria nature. Ideo sufficit nūc cōcludere ꝙ de⁹ pōt omne ipossibile sm limitationē nature: qȝ potentia dei nō est limitata: sȝ infinita: ⁊ ideo supra naturā. Secūdo pōt deus qđlibet impossibile per limitationē nostre intelligentie: qȝ potentia eius separat nostrā intelligentiā. Ideo Basilius dicit ⁊ Hilari⁹. Plura potest deus facere q̄ȝ intellectus possit itelligere. Quod paulus etiā ad Eph. 3. cōfirmat d. Potēs est omnia facere supabundanter q̄ȝ petimus aut intelligim⁹. Impossibile vo 3⁰ modo nō potest deus: qȝ illud facere est nihil facere. Et ideo cu p̄ter nihil sit: de⁹ nō potest facere preteritum non fuisse preteritū. Impossibile etiaȝ quarto modo non potest deus: qȝ illud esset posse inordinata cōtra ordinē sapiētie sue. Et quoniā deus sic est omnipotēs vt nihil possit nisi ꝙ suā potentiā decet: ⁊ nō deordinat sapientiaȝ. Ideo h̄ ipossibilia nō potest. Tertio instat̄ ꝙ de⁹ nō sit omnipotens: qȝ in eo nihil ē defectibile. Si potētia esset in deo tunc esset aliquod impfectū: qȝ sm Ar. 9. metħ. Qualibet potētia melior est ei⁹ actus: nā forma melior est materia: ⁊ actio q̄ȝ potētia actiua est. Est. n. finis eius. Sȝ nihil est melius eo qđ est ī deo: ergo nulla potētia sibi erit attribuēda. Ad h̄ rñdet Tho. pte. i. q. 25. ꝙ duplex est potētia actiua. s. ⁊ passiua. Prima est principiū agendi i aliđ. Secūda est principiū patiēdi ab alio: vt pȝ 5. metħ. Potētia passiua nō est in deo: sȝ actiua tantū: eo ꝙ sibi maxime cōpetit esse principiuȝ actiuū: ⁊ nullo modo pati. Ideo ad auctoritatē Ar. dicēdū est: ꝙ quādo act⁹ aliđ ē a potentia oportet ꝙ act⁹ sit nobilior potentia. Sed actio dei nō est aliud a potentia ei⁹: sȝ ē vtrūqȝ essentia diuina: qȝ sm Aug. li. de fide ad petrū qcqd est in deo est ipse deus. Cōuenit igit̄ omnipotētia ipsi deo sm fidei sancte ⁊ scripturaȝ sacrarū dogmata. Et ideo instātie pretacte cuȝ iam sint solute ei preiudicare non possunt.

Qualiter omnipotētia dei est incōmunicabilis: ⁊ tamen ab illa dependet omnis alia potētia: ⁊ ipsa nūq̄ȝ deficiet sed durabit in eternum

Capitulum secundum.

Secundū mysteriū cōtemplandū de potentia dei dicit̄ qualitas. In quo notabunt̄ tres eius q̄litates seu cōditiones. Prima dicit̄ incōmunicabilitas. Secūda principalitas. Tertia dicit̄ durabilitas. Prima qualitas seu cōditio potētie dei dicit̄ incōmutabilitas. Nā lȝ deus multa dederit taȝ angelis q̄ȝ hominibus: tamē nūq̄ȝ cōicauit omnipotentiā suā. Nā vt dicit. d. Bona. di. 14. tertij li. Omnipotentia cōicari non pōt alicui creature: qȝ omnis creatura eoipso ꝙ ex nihilo est deficit a sua stabilitate: vnde nō existit p seipsam deficit a summa simplicitate: vnde nō agit p se totā deficit a summa imēsitate. vnde distare pōt in ipsa virtus a substantia ⁊ quoniā per se nō subsistit nec in se nisi sustentetur a diuina potentia: quoniā nō potest seipsam sustinere: ideo impossibile est ipsam eē omnipotentē. Rursus quoniā ex seipsa tota non agit: nō pōt in totam rei substantiā: ⁊ ideo nō pōt esse omnipotens cū nō possit totū pcedere. Postremo qȝ virtus eius distat a substātia: tātum pōt elongari ꝙ oīo deficiet. vnde nō pōt i omnia. Sicut ergo soli deo cōuenit summa stabilitas summa simplicitas summa imēsitas: sic etiā omnipotētia q̄ necessario requirit h̄ tria. Sȝ dubiū est de aīa xp̄i an ei cōicata fuerit oipotētia: qm̄ videret̄ ꝙ sic ex vbis ei⁹ Math. vlti. Data ē mihi igt omnis potestas in celo ⁊ i terra. Vbi glo. h̄ nō de coeterna pr̄is deitate: sed de assumpta dicitur humanitate. Et iterū glo. sup illud Luc. primo. Hic erit magn⁹. d. Nō ꝙ ante partū virginis magnus nō fuerit: sed qȝ potentiam quā dei filius naturaliter habet: homo ex tempore erat accepturus. Verūtamē Ric. de media villa in. 3. di. 14. cōcordans cū Bon. ceterisqȝ theologis dicit ꝙ aīa xp̄i: nō ē oipotens

omnipotens: q2 omnipotẽtia includit actiuam potentiam infinitã intensiue. In anima autẽ xpi cũ sit creatura nõ est nec esse potest actiua potentia infinita intensiue: q2 cũ vnũquodqz agat fm q2 est in actu: ⁊ patiatur inq̃tũ est i potentia: q̃tum res habet de actiua potentia tantum habet de actualitate. Ergo potẽtia actiua infinita includit actualitatem infinitã in habẽte illam potentiã. Actualitas autẽ infinita i nulla creatura esse põt: q2 omnis actualitas creature cũ passibilitate permixta est. Possumus tamen dicere q2 anime xpi cõicata sit omnipotẽtia eo modo quo cõicatur ei nomen ⁊ essẽtia deitatis: hoc est per cõicationem idiomatũ: q2 ortum habet ex personali vnione. Sicut enim possumus dicere q2 homo est deus: ita possumus dicere q2 homo est omnipotens. Et sic intelliguntur glose superius allegate: fm. s. illũ modũ loquendi quo idiomata cõicantur. Secunda cõditio seu qualitas potentie dei dicitur principalitas. Ipsa. n. vna sola principalis et singularis est potẽtia q̃ a nullo depẽdet: a qua sunt omnes alie. Vnde xps in euãgelio Jo. 19. dixit Pilato. Nõ haberes in me potestatẽ nisi tibi datũ esset desup. Et Paulus Ro. 13. Nõ est inqt potestas nisi a deo. Que v̀ba ponuntur. 23. q. i. c. Quid culpatur. Ideo nihil põt creatura nisi quod deus iubet vel sinit. Et tam diu potuerunt homines ⁊ poterũt dominari q̃diu sibi placuerit. Tertia cõditio diuine potentie dicit durabilitas. Ipsa quidẽ est q̃ semp durabit ⁊ nõ deficiet. Vnde Daniel. 7. Potestas ei⁹ potestas eterna q̃ nõ auferet: ⁊ regnũ eius qđ nõ corrumpet. Et reuera ita est quando omnia regna mundi que potentissima olim fuere ad nihilũ deuenere: de quibus latius dicemus cũ tractabimus de cõtemptu mũdi.

Quod potentia dei cognosci potest p creationem ⁊ conseruationem rerum ac per punitionem omniũ maloꝝ tam angeloꝝ q̃ hominum. Capitulum. 3.

t Ertium mysteriũ cõtemplandũ de potentia dei dicitur claritas. Nã lz sit isinita: tamẽ magnitudo eius in triplici effectu nobis declaratur.

Primus dicitur creationis. Secũdus cõseruationis. Tertius punitiõis. Prim⁹ effectus in quo declaratur nobis potentie dei magnitudo dicitur creationis. Nã totũ hunc mũdum cõstat eius virtute esse factũ. Ipse enim deus potentia sua cuncta creauit de nihilo: in quo admirari cogimur ineffabilẽ potentiã ei⁹. Nã si omnes phi: omnes viri docti: oẽs hui⁹ seculi sapientes: omnes deniqz reges ⁊ principes terre: quotquot fuerunt vsqz in hanc horã ⁊ quot sunt etiam ⁊ quot erunt vsqz ad consũmationẽ mundi congregarentur insimul: ⁊ deliberarentur siue cõtenderent de nouo in esse producere vnum minimũ flosculum cãpi: aut minimũ vermiculũ terre vel pisciculũ aque: aut auicula celi: p̀fecto laborarent inanũ. Et qs ẽ qui creauit omnia: q fundauit terrã: q mari eã circumdedit: q cõdidit celos: solẽ ⁊ lunã: ⁊ cũcta sidera q̃ sunt in eis: q angelos ⁊ hoies fecit ad beatitudinẽ ordinatos. Nempe dei potentia. O magne deus ibi nõ inmerito loq̃t Dauid in ps. 8. Potẽs es tu ⁊ v̀itas tua in circuitu tuo. Tu dñaris ptãti maris: motũ aũt fluctuum ei⁹ tu mitigas. Tui sunt celi: ⁊ tua est terra orbẽ terre ⁊ plenitudinẽ eius: tu fundasti aquilonem ⁊ mare tu creasti. Secũdus effect⁹ in quo relucet potẽtia dei dicit cõseruatio. Nã vt inquit Greg. Cũcta in nihilum tenderent nisi manus cõditoris cõseruaret. Que v̀ba ponuntur in tex. a magistro di. 37. 2. li. Et sicut creaturas in esse cõseruat: ita cũ vult illaꝝ proprietates imutat. Ipsa equidẽ potẽtia dei diuisit mare rubꝝ in diuisiões. Exo. 14. c. Ipsa fuit q̃ tot signa ostẽdit populo iudaico in d̃serto. vt patet Exo. in capitulis sequentib⁹. Ipsa tẽperauit ignẽ vt nõ vreret pueros positos i fornace babylonis. Daniel. 3. c. Ipsa deniqz superba potẽtia dei quoscũqz miraculosos effect⁹ supnaturaliter est opata. Tertius effectus in quo declaratur nobis magnitudo diuine potẽtie dicitur punitio. Puniuit semp equidẽ quãdo voluit deus omnes inimicos suos ⁊ null⁹ vnq̃z inuentus est qui valuerit se ab illo defendere. Nõ angeli: nõ hoies q ɔfidebãt ⁊ gloriabant in virtute sua. Et qs angelos malos d̀ celo empyreo ⁊ de illa deliciosa habitatione priuatos omni beatitudine exire fecit. Potentia dei. Quis a terrestri paradiso pmos homines q i pabãt auib⁹ celi: piscib⁹ maris: ⁊ bestijs terre: ad hanc vallẽ lachrymarum eiecit. Potẽtia dei. Quis gigãtes potentissimos ⁊ robustos submersit in aquis diluuij. Potentia dei. Quis tot reges ⁊ tyrãnos: tot malos homines crudeles ⁊ impios: quot in mundo sepius fuere vt Senacherib. Pharao. Holofernes. Anthiochus. Nero. Domitianus. Julianus. Antonius. Seuerus. Cesar. Pompeius: hun-

nibal: ⁊ reliquos exterminauit de terra. Potentia dei. Quis oēs hoīes mundi stare coget ante tribunal iudicātis: rationē de suis opibꝰ reddituros. Potētia dei. O miseri mortales o vermiculi: o psumptuosi petōres: an pfiditis in viribꝰ vris. At ignoratis q̄z magna sit potētia dei nri. Et cur illū cōtemnitis. Cur eiꝰ pceptis nō obeditis. Cur eius monitis nō acqescitis. Cur a peccatis q̄ sibi displicent nō abstinetis. Humiliamini inqt Petrus. i. epla. i. c. sub potēti manu dei vt vos exaltet: qm̄ q se humiliat exaltabit: ⁊ q se exaltat humiliabit. Ergo vt finis sit huiꝰ smonis id agere vnusqsqz dz: vt cōsiderata potētia dei reuertat ad pniaz ⁊ cū plebe collaudet illū q paratus est penitentibus liberaliter indulgere: cōcedens h grām ⁊ in futuro gloriā: in qua vi. ⁊ re. d. p infinita secula seculoꝝ Amē.

Feria secūda post dñicā in qnquagesima de timore dei qui est efficacissima medicina ad cōuertendū petōres ad penitentiā. Ser. 16.

Omnis plebs vt vidit dedit laudem deo Luc. 18. h vba scribunt. Que dicta sunt in pcedētibus mouere debent oīuz hominū corda ad deū omnipotētem vt illū timeāt ⁊ vereant. Quoniā aūt paucissimi sunt qui eiꝰ timorē hūc sanctū habeant. Iccirco in hoc smone de ipso erimꝰ tractaturi. Ipse eterniz deū opt me laudat q eū vt decet timet ac colit. Nā vbi timor est ibi ⁊ fuga mali siue peccati: qr vt dicit August. sup. io. c. Job. Timor est fuga mali spiritualis ne pdat hō qd amat. Vt igit plenā de ipso habeamꝰ noticiaz tria principalia mysteria pponimꝰ declarāda.

Primum dicitur ratio.
Secundum distinctio.
Tertium duratio.

Cur deus q summe bonꝰ est ac totꝰ suauis ⁊ dulcis timeri debeat ⁊ possit a nobis. Cap. .i.

Primū mysteriū declarandū dicit ratio. In quo disputandum ē cur deꝰ timeri debeat. Naz videt qbusdā id nullo pacto cōuenire: eo q obiectū timoris est malū. Vnde Ar. 2. rhetori. Illa inqt metuus ex qbus nobis mala puenīūt. Sed deꝰ est summū bonuz a quo nō egrediūtur nisi bona fm Dionysiū in li. de di. no. ergo deus nō pōt esse timoris obiectū: ⁊ p cōsequēs nō erit timendꝰ. Sz in cōtrariū est omnis scriptura q̄ vt deū timeamus amplissime cōmēdat ⁊ clamat. Vnde Deut. 4. dei viuentis hec sunt vba ad Moysen. Cōgrega ad me populū vt audiat smones meos ⁊ discat me timere omni tpe. Et ibidem. 6. ca. Dñm deuz tuū timebis ⁊ illi soli seruies. Et iosue. 23. Timete deuz ⁊ seruite illi corde pfecto Et. i. Regū. 12. Timete dominū ⁊ seruite illi soli in vitate. Et Thobie. 4. Multa bona habebimus si timuerimus deum. Et Judith. 16. Qui timent te magni erunt apud te p omnia. Et Dauid ps. 2. Seruite dño in timore Et ps. 5. Adorabo ad tēplū sanctū tuum in timore tuo. Et ps. 118. Cōfige timore tuo carnes meas. Et sapiēs Ecc. primo. Timor dñi gloria: ⁊ gloriatio ⁊ leticia ⁊ corona exultationis. Et ibidē Timēti deū bene erit in extremis: ⁊ i die defunctionis sue benedicet. Et itez ibi initium sapiētie timor domini. Et. 2. c. Fili: accedens ad seruitutē dei: sta i iusticia ⁊ timore. Et c. x. Gloria diuitū honoratorū ⁊ pauperuz timor dei ē. Et. 9. Da locū timori altissimi: quia omnis sapientia timor dñi Et. 23. Nihil meliꝰ q̄ timor dei. Et. 25. Beatus vir cui datuz est habere timorē domini. Et Prouer. 14. Timor domini fons vite vt declinet quis a ruina mortis. Et. 24. Time deum fili mi ⁊ regē. Et Malachie. primo. Si ego dñs vbi timor meꝰ Et Mec. 5. Quare nō ambulatis i timore dñi Et Hiere. x. Nō est similis tui domine: magnus tu ⁊ magnū nomē tuū in fortitudine: qs nō timebit te o rex gētiū. Et Michee. 6. salus erit oīm. hꝰ timentibus nomē tuū. Et. 2. Cor. 5. Scientes timorē domini hominibꝰ suademus. Et xps Math. x. Eum timete q habet ptātez corpus ⁊ animā pdere in gehennā. Et pter hec omnia Jo. Apoc. 14. ait. Vidi alterum angelū volantē per mediū celū habentem euāgeliū eternū vt euāgelizaret sedentibꝰ sup terrā ⁊ sup omnē gentē tribū ⁊ linguā ⁊ populum dicens magna voce. Timete deū ⁊ date illi gloriā ⁊ honorē. Ex his auctoritatibꝰ apparet q deꝰ est timendꝰ. Et pro solutōe obiectionis facte notandū est fm Tho. 2. 2. q. 16. q timor duplex obiectū habere pōt: quorū vnū est ipsum malū qd homo refugit. Aliud autē est illud a quo malū prouenire pōt. Primo mō deus qui est ipsa bonitas obiectū timoris eē nō pōt. Secūdo autē modo pōt esse obiectū timoris inqātū ab ipso vel p cōparationē ad ipm nobis pōt aliqd malū iminere. Ab ipso qdem potest

pōt iminere malum pene: quod nō est simpliciter: sed scōm qd. bonum aūt simpliciter: cū bonum dicatur in ordine ad finem: malum aūt iportat hui⁹ ordinis priuatiōem. Illud aūt est malum simpliciter quod excludit ordinem a fine vltimo: quod ē malum culpe. malum aūt pene est qdem malum in q̄tum priuat aliqd particulariter: est tñ bonum simpliciter inq̄tū; dependet ab ordine vltimi finis. Per comparationem aūt ad deum pōt nobis malum culpe puenire si ab eo separemur. Ideo dicere possumus q̄ triplici rōne deus merito sit timēdus a nobis ⁊ ab oib⁹ hoibus. Primo rōne separationis. Scdo rōne flagellationis. Tertio rōe dānationis. Primo timēdus ē deus rōe separationis: q̄z lz ip̄e sit bonus: grande tñ malum est ipsi anime cum pp suam culpam ab illo separatur: maius etenim malum est p culpam separari a deo quā; sine illa omnes atrocissimas penas sustinere. Vnde Ansel. in li. de similitudinib⁹ ait. Si hic cernerez peccati pudorem: ⁊ ibi iferni horrorem: ⁊ necessario vni eoꝝ haberem imergi: prius me in īfernū mergerem q̄z in me peccatum dimitterem: mallem enim purus ⁊ inocens gehēnam itrare: q̄z sorde īdutus celestia regna tenere. hec ille. Et nimirum ita ē quod omne dānum īcomparabile est separationi ab ip̄o deo. Quod cōsiderās Dauid post cōmissionem peccati dicebat. Fuerūt mihi lachrime mee panes die ac nocte dū dicitur mihi quotidie vbi ē deus tuus. Cognoscebat se qppe a deo separatum ⁊ dolebat: cōsiderabat dānum ⁊ tristabat: audiebat suam cōsciam sibi dicētē; Vbi est deus. Vbi fōs ois boni. Vbi qui te creauit vt sui pn̄cipē; in eterna glīa faceret: ⁊ tunc amarissime flebat. Heu me q̄ pdidi illum: pdidi inquam qm̄ p peccatū ab illo discessi: ⁊ me sponte sua grā priuaui. O flendum malum: o dolēdū dānum pdidisse deum. O peccatrix. o vana creatura cur peccare nō times: qm̄ certissima esse potes p peccatum priuari deo. Times pdere tpalia hec ⁊ caduca bona: cur nō times pdere deum celi. Timēdus ē itaq̄z vt dictum ē deus ne p peccatū aīa separeī ab illo. Scdo timēdus est deus rōe flagellationis. Ip̄e eq̄dē est q ⁊ sepe ⁊ multipliciter pp peccata peccatores flagellat. Multe inq̄t p̄s. flagella pctōris. Ab illis aūt nullus vt in superiori sermone tractatū; ē se defendere valet. Nō valuit se defendere Sēnacherib cum cētum octuagintaq̄nq̄z milibus armatoꝝ qñ vna nocte angelus dñi omnes illos interemit: ⁊ filij ip̄sius Sēnacherib iudicio dei percusserunt eum gladio: ⁊ iterfecerūt in templo: vt dr̄. 4. Regū. 19. c. Nō valuit se defendere Antiochus cum omni potentatu suo quem supbia repletum ignem spirātem in iudeos manus dei horribili plaga percussit ⁊ de curru cecidit. Isq̄z q̄ sibi videbaī etiam fluctibus maris impare: supra humanū; modum superbia repletus: ⁊ mōtium altitudines in statera appēdere: humiliatus ad terrā; i gestatorio portabaī: manifestam dei v̄tutem in semetipso cōtestans: ita vt de corpore impij vermes scaturirent: ac viuentes in doloribus carnes ei⁹ effluerent: odore etiam illius ac fetore exercitus grauareī. Et q paulo ante sidera celi tāgere arbitrabaī: cum nemo poterat ꝑpter itollerātiam fetoris portare. In dolor. b⁹ etiam suis dicebat. Iustum ē subditū; esse deo: ⁊ mortalem nō paria sentire de deo. Igiī homicida ⁊ blasphemus pessime pcussus: ⁊ vt ipse alios tractauerat peregre in mōtibus miserabili obitu vitam defunctus ē: vt habeī. 2. Machab. 9. Nō valuit se defendere ꝯ deum Herodes agrippa cum suis delitijs: de quo refert Eusebius in. 2. eccle. historie li. ⁊ Iosephus. 9. lib. antiq̄tatum: q̄ cum regnasset tribus annis in imperio iudeoꝝ: venit Cesareā ciuitatē; q̄ prius Turris strabonis appellabaī: vbi in honorem Cesaris spectacula oibus edidit. Ad quā ciuitatem maxima nobilium cuiuſq̄z multitudo cōuenerat. Scd̄a vero spectacolorum die īdutus veste sic genti mirabiliter auro ⁊ argento cōtexta: icipiente die, ꝑcedit ad theatrū: vbi cum primos solis radios argentee vestis gremio suscepisset: repcussio splēdoris dupl̄icitam spectātibus lucem fulgor metalli vibrātis effudit: ita vt ituentibus pstringeret aciem terroris aspectus: ⁊ p hoc plus aliquid de eo q̄z humana natura ē artifex arrogātia mētireī. Illico ergo adulātis vulgi cōcrepant voces honorem sonātes hinc atq̄z illinc deum acclāmant. Post paululum vero mortiferā; cordis passionem suscipiēs ⁊ vehementer vteri dolore pcussus cum festinatione a suis ad regalia portatur: quos ipse respiciens dicebat. Heu ego vester deus ducor ad mortem. Post q̄nq̄z vero dies nimio vētris dolore cōfectus vita priuatus ē. Quid dicam de Herode ascalonita. Quid de Diocletiano ⁊ Maximiano. Quid de Domiciano. Quid de Herode. Quid ōniq̄z de ci-

bus p̄sumptuosis ⁊ arrogātib⁹ peccatorib⁹ q̄s
dei man⁹ humiliauit. Logū certe eēt singuloꝝ
exēpla recēsere. Idcirco null⁹ i seipso ꝯfidere
dȝ: n̄ i delicijs: nō i pulchritudīe: nō i fortitudīe
n̄ i dūio: n̄ vtiqȝ i quocūqȝ tꝑali p̄sidio. Ab oi
b⁹ tīmd⁹ ē de⁹: q: pōt oēs ēt tꝑaliter aspa disci
plina castigare. Tertia rō q̄re timēd⁹ ē de⁹ dr̄
dānatiōis. Ipse nāqȝ vt dixim⁹ in supioribus
dānabit iniquos eternis ignib⁹ cruciādos. Et lȝ
dānatio iniquoꝝ mala sit eis quos affligit: veꝝ
tn̄ bōa ē iq̄ztū ꝓuenit a iusticia dei ordinata ad
malos puniēdos. Idō vt rōes p̄tacte hn̄ cōclu/
dūt: deus merito ē a nobis timēd⁹. De multi
plici tiore ⁊ sue flūētia ei⁹: ⁊ q̄lit pōt hō i tiore de
ficere aut proficere peccare vel mereri. Cap̄. 2.
Ecundū mysteriū declarādū dr̄ distin
s ctio. Vt. n. colligit ex dictis magr̄i in
3. di. 34. triplex timor pōt distingui.
Prim⁹ dr̄ naturalis. Scd̄s vitiosus. Terti⁹
dr̄ ꝟtuosus. Prim⁹ timor dr̄ naturalis: q orit
ab ip̄a natura: q̄ q̄libet timet naturaliter q̄libet
ꝯtria atqȝ nociua. Qui timor nō est meritorius
nec demeritorius. Hic timor fuit in xp̄o. de q̄
dr̄ Math. 26. Cepit ih̄s pauere ⁊ tedere ⁊ me
stus esse. Scd̄s timor dr̄ vitiosus: q nascit a
cōcupiscētia: ⁊ hoc dupliciter: q: aut a cōcupi/
scētia sui: aut a cōcupiscētia suoꝝ. Si a cōcupi/
scētia sui: dr̄ timor humanus si a cōcupiscētia
suoꝝ: vocat timor mūdanus. Timor human⁹
ē cum aliqs timet plus debito corpori suo: hic
ꝓhibet Math. 10. ex verbo xp̄i. d. Nolite ti/
mere eos q occidūt corp⁹. ⁊ Io. 12. Qui amat
aiam suā pdet eā. Et sumit ibi aia ꝓ vita: sicut
ēt sumit Math. 2. Iob. 10. ⁊ in plerisqȝ scrip/
ture sacre locis. Pro hoc timore cohibēdo. d.
Io. Criso⁹. 11. q. 3. c. Nolite timere. Nolite ti
mere eos q occidūt corp⁹: nec forte ꝑꝑ timorē
mortis nō libere dicatis q̄ audistis. Ideo nō
excusant q veritatem quā p̄dicare tenent tacēt
timore deuicti. Non excusat Petrus q tali ti/
more negauit dn̄m xp̄m. Nō excusant deniqȝ
q peccāt ꝑꝑ timorem alieni⁹ ꝑsonalis nocumē
ti: q: dicit Aug. in li. de ci. dei. ⁊ ponit. 32. q. 5
c. ita ne. Poti⁹ debet qs quelibet mala tollera
re q̄ malo consentire. Et de hoc dr̄. 31. q. 2. c.
Lotari⁹. Nec ēt occisores corporis sūt timēdi
ꝯ iusticiam hoies ipellētes. Sunt de hoc exē/
pla martyꝝ ⁊ ꝟginum alioꝝqȝ amicoꝝ dei q
poti⁹ mori elegerūt q̄ negare xp̄m aut facere ꝯ
bonos mores. Sic Susāna passa ē poti⁹ falso
crimine accusari: cōdēnariqȝ ad mortē: q̄ lib-
dinosis senib⁹ in adulterio cōsentire: vt hētur
Daniel. 13. c. Sic sancta illa vidua tpe Antio
chi p̄cel git cum sep tē filijs quos ip̄a ad marty
rium monuit ⁊ idurit crudeliter vitā finire: q̄
ꝯ legem carnes māducare porcinas. Sic Ca/
therina: sic Lucia: sic Cecilia: sic Agnes: sic
reliq̄ tn̄ ꝟgines magis elegerūt ad mortē tē
dere: q̄ a suo spōso xp̄o viuētes discedere. O ne
quā ⁊ subdola excusatio eoꝝ q mortaliter pec/
cāt asserētes id facere ꝑꝑ humanū timorē. Nū
qd cum dei adiutorio nō pōt a volētibus supe
rari. Einsdem qppe nature cui⁹ ⁊ nos sumus
fuerūt sancti ⁊ scē in qbus humanus timor lo/
cum non habuit. Est alius timor q dr̄ mūda
nus: q nascit a cōcupiscētia suoꝝ. Et ē qn̄ ali/
qs nimis timet de rebus suis quo fit vt magis
qs velit pdere deū q̄ hec mūdi alia bona. Iste
timor fuit in iudeis cum occiderēt xp̄m. Dice
bant. n. vt scribit. Io. 12. Si dimittimus eum
sic oēs credēt in eum ⁊ veniēt romani ⁊ tollent
locum nr̄m ⁊ gētem. Tertius timor dr̄ vir/
tuosus: q nascit a gr̄a. Et si a gr̄a gratis data
dr̄ timor s̄uilis. Si a gr̄a ichoata: dr̄ timor ini
tialis. Si a gr̄a cōsūmata: dr̄ timor filialis. Ti
mor s̄uilis ē vt ait Aug. cum ꝑꝑ timorē ge/
hēne homo abstinet a pctō. Et d̄ hoc timore di
cit. d. Bon̄. di. 34. tertij li. q ē donū spūs san
cti: q: vt dicit Aug. quē allegat magister i lr̄a.
Bonus ē timor seruilis ⁊ vtilis p quē fit pau
latim cōsuetudo iusticie. Insup sicut donū dei
ē nosse siue credere penas futuras: ꝓ eo q est
ibi q̄dam cordis illuminatio ⁊ directio: sic do
num dei ē illas penas eternas refugere ⁊ time
re: ꝓ eo q ex tali dono ē q̄daȝ cordis illumina
tio: ⁊ fluxus cōcupiscētialis restrictio: ⁊ in hoc
q̄dam rectificatio. Sed posset aliqs ꝯ h̄ obij
cere sic. Omne donum spūs sancti non repu
gnat suis donis: sed qn̄ spūs sanctus ifundit:
tūc timor seruilis expellit: sicut dicit Aug. quē
magister allegat in textu. Ergo timor seruilis
nō ē donū spūs sancti. Rn̄det. d. Bon̄. q do
na spūs sancti sūt in multiplici differētia. Q̄
dam nāqȝ donum ē a spū scō: sed nō cum spū
sancto: q: p̄parat ad spiritū salutis: ⁊ tale donū
ē timor seruilis. Quoddā donū ē a spū scō: ⁊
cū spū scō: q: p ip̄m cōsecrat habitaculum spūs
sancti: sicut ē donū charitatis. Quoddam ꝟo
ē donū qd ē a spū sancto: ⁊ aliqn̄ cū spū sancto:
⁊ aliqn̄ sine spū sancto: sicut donū qd ē ad spi/
ritus sancti manifestationē: ⁊ ē ordinatum nō
solum ad ꝓpriam: sed ēt ad alienam vtilitatem
sicut

ficut donum pphetie ꝛ donū scientie: q̄ aliqñ in bonis: aliqñ in malis reperiri habēt. Cum ergo dr̄ ꝙ donum spūs sancti cōparat̄ secū spiritum scm̄: dicēdum ꝙ istud hꝫ istantiam in secūdo dono: quod ordinat̄ ad habitationem spiritui sancto pparādum. Est ali⁹ timor ꝓueniēs a gr̄a ichoata qui dr̄ initialis: q ē cum pfecta charitate: qꝛ p hunc timorem timet puniri aliqs ꝛ timet a deo separari quem iam amat: sꝫ timor separationis principalior ē. Alius est timor filialis q ē cum charitate pfecta: quo qs cauet offensa patris celestis: sicut bonus fili⁹: ēt si sciret ex illa offensa nihil mali sibi accidere. Sed vtinam hoies mūdano ꝛ humano timore postposito mediciam de illo fuli timore tenerēt. Sed veh mūdo a scādalis: qꝛ nō est timor dei ante oculos hoium: nō filialis: nō imtialis: nō vtiqꝫ seruilis. Perpetrāt qppe mala letātes ꝛ gloriātes: ridentes ꝛ puipēdētes terribilia iudicia dei. Quis aūt hodie populi pctōres poterit nos offēdere. Quid nobis mali aut nocumēti pōt euenire. Et si qñ audiunt peccatores cōminātem iram ꝛ indignationem dei: videt̄ eis audire isomnium aut fabulā. O fatuitas reprehensibilis: o presumptio detestabilis nō timere deū. Nā in diluuio periere gigantes: eo ꝙ deum timere noluerunt.

De vsu timoris q est in prīa: q dr̄ timor reuerentialis. Capitulum 3.

Tertium mysterium declarandum dr̄ duratio. Vidēdum nāqꝫ ē si in prīa vbi sancti viuūt in ppetua pace qete securitate ꝛ leticia: erit aliqs timor dei. Et hoc pp vba pphe. d. Timor dn̄i scūs pmanet i. s. s. Et omissis obiectionibus audiēda ē snia. d. Boñ. q p̄fata. 24. di. 3. li. dicit ꝙ timoris ē facere tria. videlꝫ Penā vt fugiat. Offensiōēꝫ vt ipam caueat. Maiestatē summā vt illi subiaceat: exhibeat debitā reuerentiaꝫ. Et fm hoc triplex ē doni timoris dr̄ia. Vnus timor est q principaliter respicit penam: ꝛ iste ē fuilis: vt superius deū ē. Alius vero q vnum oculum hꝫ ad penam: sed tñ principalior ē hꝫ ad offensam vitādam. Et hic ē initialis. Tertius aūt q vnum oculū hꝫ respectu offense vitāde: alium respectu reuerētie exhibende. Et hic ē filialis. Cuius etsi vsus sit in refugiēdo vt separet̄ a deo: excellētior tñ ꝛ magis p̄cipuus vsus ē in reuerēdo deū: ꝛ in resiliēdo a sūma maiestate p ppriaꝫ prauitatem. Et hic qdem vsus fuit in xp̄o: de quo dr̄ Esa. xi. Replebit eū spūs timoris dn̄i. Et ē in scīs angelis: ꝛ erit oibus beatis: q ēt noiari pōt timor reuerentialis. Et q̄tum ad istum oculuꝫ ꝛ vsum manet donum timoris in prīa. Quātum vero ad alios iferiores tollit̄: qꝛ isti competūt ei fm statum impfectiōis: qꝛ vo remanet ei vsus principalis: hinc ē ꝙ nō dr̄ euacuari: sed magis pfici ꝛ saluari: h Boñ. Ergo vt inqt ps. Beatus vir q timet dn̄m: qꝛ timor dn̄i expellit pcm̄. Ecc. p̄. c. Et q timēt dn̄m p̄parabūt corda sua: ꝛ in cōspectu illius sanctificabūt animas suas. Ecc. 2. c. Et q timet deū faciet bona. Ecc. 15. c. Et vt Hiero. inqt in eplis. Timor vtutum custos ē: securitas ad lapsum facilis. Ergo ꝓcuret vnusqsqꝫ timere deū: vt sic illum collaudet ꝛ bndicat q timētib⁹ se largit̄ in pñti gr̄am ꝛ in futuro gl̄iam: in qua oēs scī exhibebūt ei cum gaudio timorem ꝛ reuerētiam p ifinita secula seculorum. Amen.

Feria tertia post dn̄icam in quinquagesima de ieiunio: ad quod penitentes debent animari. Sermo. 17.

Conuertimini ad me i toto corde vestro in ieiunio ꝛ fletu ꝛ plāctu. Dei viuētis ad peccatores vba sūt istas originaliter Johe. 2. c. Prope iam est sancte quadragesime deuotissimum tempus: in quo sancta mater ecclesia cunctos fideles iducit ad penitētiam: hortaturqꝫ maxime vt cōmissas culpas ieiunando abluant ꝛ expurgent. Veruntamen vt Hiero. d. ad palmachium ꝛ Oceanum. Quoruꝫ deus venter est cultum nolunt amare ieiunium. Sunt nōnulli qui ieiunia spernūt: ieiunare nolunt: irrident ieiunantes: ꝛ quod his deterius ē de ieiunio falsa predicāt ꝛ loquuntur. Aiunt enim ad nihil fore vale ieiunium: neqꝫ deo gratum stomachum affligere fame: abstinereqꝫ a cibis quos deus creauit ad vtēdum: neqꝫ sapiētis ē: aut boni viri esse dicūt: vt se fame macerādo corp⁹ velit perimere ante tps. Quapropter in hoc fmone de ieiunij laudib⁹ vba facere arbitratus sum vtile ac necessarium. Nam ad illud p os pphe Johelis iuitat nos spiritus sanctus: vt patet in vbis p̄missis in themathe. In qbus de ieiunio tria mysteria ꝓponimus cōtemplanda.

Primo dicitur distinctio.
Secundum istitutio.
Tertium cōmendatio.

De multiplici ieiunio: ⁊ quid est ieiunium: prout est pars penitentie siue actus satisfactio/nis. Capitulum primum.

p Rimum mysterium cōtēplādum de ieiunio dicit distinctio. Ut enim pōt colligi ex dictis Alex. in. 4. volumi/ne sūme. ⁊ Ric. in. 4. di. 15. triplex ē ieiuniū. Primū dr̄ naturale. Scd̄m generale. Tertiū spāle. Primum ē ieiuniuȝ naturale: cum qs nō comedit in nocte nec mane cum statim surgit de lecto: nec in loco aut tpe quo edere nō lȝ nisi vrgēte necessitate. Tale ieiuniū nō ē me/ritorium: qꝛ in his q̄ sunt a natura nec lauda/mur nec vituperamur: vt pȝ ex. 2. ethi. Se/cūdum ē ieiuniū generale: qn̄. s. abstinemus a pctis ⁊ ab offensiōe dei. Et de h̄ inqt Aug. sup Job. ⁊ ponit̄ de cōse. di. 5. c. Ieiuniuȝ. Ie iuniū magnum ⁊ generale ē abstinere ab iniq/tatibus et ab illicitis voluptatib⁹ seculi. Et de hoc loqtur Pius papa: de conse. di. 5. c. nihil ꝓ. Nihil ꝓdest hoi ieiunare ⁊ orare ⁊ alia bona religionis agere nisi mēs ab iniqtate: ⁊ ab ob/trectatiōib⁹ lingua cohibeat̄. Glo. vo sup. d. c. in vbo ꝓdest. dicit ad vitam eternaȝ: vt de pe. di. 2. c. Oppōit̄. c. Si qs aūt. Tn̄ ⁊ nos de clarauimus ad qd valēt bona opera in peccato mortali fcā. De ieiunio ēt isto generali Am/bro. in omel. di. 86. sic loqtur. Quid ꝓdest ie/iunare viscerib⁹ ⁊ luxuriari venatib⁹: abstine re a cibis ⁊ errare pctis. An putaris illum ie/iunare frēs q primo diluculo nō ad ecclam vi gilat: nō beatoꝝ martyꝝ scā loca ꝑquirit: ſȝ sur gēs cōuocat seruulos: disponit retia: canes cō/ducit: saltus siluasq̄ꝫ ꝑlustrat. De h̄ siqdem sic loqt̄ Greg. in omel. q̄dragesime. Incassum caro atterit̄: si a prauis voluptatib⁹ animus nō refrenat̄. Hiero. ēt de hoc sic scribit: tūc p̄cla/ra ē apud deum abstinentia corporis: cum aīus ieiunat a vitijs. Tertiuȝ ē ieiunium spāle: qd sic Alex. diffinit in. 4. sūme. Ieiuniū ē absti/nētia a cibo ⁊ potu: sm formā ecclie intuitu satis faciēdi vel vitādi pctm̄: vel acqrēdi vitā eter/nam. Ex q̄ diffinitione habet̄ q materiale i ie/iunio ē abstinere a cibo ⁊ potu: sm formaȝ ec/clesie. Formale vo vt id bono aīo ⁊ recta iten tione fiat. Propterea ieiunātes cum iētione corrupta ⁊ vitiosa ⁊ deprauata dānant̄ a xp̄o q ait Math. 6. c. cū ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes: exterminant. n. facies suas vt ap. ho. ie. Amē dico vobis: qꝛ receperūt mer cedem suā. Tu. a. cū ie. vn. ca. tu. ⁊. f. t. la. ne. vi. ho. ie. sed. p. t. q est in ab. ⁊. p. t. q. vi. in ab red. Ieiunium ergo hypocritaꝝ īfructuosuȝ ē qꝛ deficit in eo rō formalis vtuosi ieiunij. Ie iunātes vero cum itentione recta ad reprimē/da vitia carnis: ⁊ ad satisfaciēdum deo vtuose facere comprobant̄: qm̄ sm Tho. 2. 2. q. 147. Abstinētia hoc mō cōsiderata ē pars subiecti/ua tēperantie: habet ⁊ rōnem timoris.

De institutione ieiunij quadragesimalis: ⁊ quattuor tēporum aliorūq̄ꝫ ieiunioꝝ. Cap. 2.

s Ecūdum mysterium principale dr̄ i/stitutio. Possum⁹. n. distinguere tri plex ieiunium ab ecclesia institutum. Primum dr̄ quadragesimale. Scd̄m tē porale. Tertium ꝑticulare. Primum est ieiuniuȝ q̄dragesimale quod cōgrue istitutum ē adhuc triplici rōne. Primo rōe tēporis. Se cūdo numeri. Tertio termini. Primo qdē rōne tēporis quadragesimale ieiunium ē con ueniēter tempore veris istitutum. Primo rōe transgressionis primorum parētum qui pecca uerunt in vere sm Alex. in. 2. volumine sum/me. Et si diceret̄ vnde ꝓbari posset q tp̄s ve/ris fuit illud in quo peccauit Adā. Ego respō deo q hoc colligi pōt ex quadam historia quaȝ memini me legisse Rome in quodam Hysi/dori eth. lib. 8. existēte in bibliotheca de ara celi. Quod ideo dico qꝛ in alijs libris eiusdem Hysi dori hoc nō viderim. Dr̄ ergo ibi q post ascē sionem dn̄i saluatoris apostoli occupati in pre dicatione euāgelij nihil de obseruātia pasce. q̄ s. die celebrari deberet tradere potuerūt. Cum vero ipsi ex hoc mūdo transissent p vniuersuȝ orbem diuersa introducta fuere ieiunia: ⁊ oīs Gallia vnum diem anni. i. octauo cal̄. aprilis pasca tenebat. Orientales vero sicut historia. Eusebij cesariensis narrat: quecūq̄ꝫ die men sis martij luna. 14. venisset pasca celebrabāt. In italia aūt alij plenos quadraginta dies ie/iunabāt. Alij viginti. Alij dicebant octo dies in qbus mundus cōcludit̄ sibi sufficere ieiuna re. Alij qꝛ dn̄s q̄draginta dies ieiunasset. alij quadraginta horas abstinere deberent. Cum he tales obseruationes p singulas ꝓuincias te nerent̄: Rome meror erat sacerdotib⁹: vt vbi erat vna fides dissonarent ieiunia. Tunc papa victor Romane vrbis ep̄s direxit vt daret au ctoritatem ad Theophilum Cesaree Palesti ne ep̄m: qꝛ tunc in hierosolyma ecclesia metro polis dicebatur: vt inde pascalis ordinatio ꝓ/ueniret: vbi xp̄s in carne fuisset versatus. Ac

cepta

cepta itaq3 auctoritate Theophilus tñ opus si
bi iniunctum cōsiderās nō solum sue patrie: sȝ
ꝛ aliaꝝ ꝓuinciaꝝ q̄plures ep̄os ꝛ viros sapi/
entes ad cōcilium conuocauit. Cūq3 grādis il/
la multitudo eruditissimoꝝ viroꝝ fuisset i vnū
collecta ꝓtulit Theophilus ep̄s auctoritatē ad
se directā: ꝛ qḋ erat sibi iniunctū patefecit. Tūc
pariter oēs illi viri docti dixerūt. Primū no/
bis dic qd a nobis petis. Theophilus dixit eis
Quē diem primū creditis in mūdo creatū. Et
cōcordarūt oēs de dñico. Theophilus ep̄s di
xit. Quō hoc ꝓbare potestis. Rn̄derunt illi.
Ex auctoritate diuine scripture q̄ ait. Factum
ē mane ꝛ vespere dies primus. deinde .4.5.
6. ꝛ septim⁹ in quo quieuit de⁹ ab omni ope suo:
quē diem sabbatū appellauit. Cū3 ergo sabba/
tum dies sit nouissimus: qs pōt esse prior nisi
dñicus. At Theophilus acceptauit. Sed iteꝝ
interrogauit. De tpe qd vobis vr̄. Quattuor
enim tpa in anno accipiunt̄. Ver estas autū/
nus ꝛ hyems. Qḋ ergo tps credim⁹ primum
fcīn. Ep̄i rn̄derūt. Ver. Theophilus. d. ꝓba
te qḋ dicitis. Et illi. Habemus scripturā que
ait. Germinet terra herbam virētē ꝛ afferen
tē semē fm gen⁹ suū: lignūq3 pomiferꝝ faciēs
fructū: ꝛ hoc tpe veris videmus fieri. Theo/
philus dixit. Veꝝ ē: tñ qm̄ trib⁹ mēsib⁹ veris
tps accipit̄. quo loco mūdus cepit esse: in prin
cipio medio vel i fine. Ep̄i rn̄derūt. In eqno
ctio. i. octauo cal. apꝛl. Theo. dixit: ꝓbate qḋ
dicitis. At illi. Ex scriptura dicēte. Fecit deus
lucē ꝛ vocauit diē: fecit tenebras: ꝛ vocauit no
ctē: ꝛ diuisit deus lucē a tenebris. Theo. dicit
Ecce de die ꝛ tpe ꝓbastis: ď luna qd vobis vr̄.
Quō dicitis fuisse creatā: crescētem: an plenā
an minuētem. Ep̄i rn̄derūt: plenam. d. scrip/
tura. Fecit deus duo luminaria magna: ꝛ po
suit ea i firmamēto celi: vt lucerēt sup terram.
Luminare maius vt p̄esset diei: ꝛ luminare mi
nus vt preesset nocti. Et cum tali inuestigatiōe
in illo cōcilio statuerūt pasca nō debere celebra
ri añ. xi. cal. aprilis. Multaq3 alia ordinaue/
rūt ad pasce celebritatē ꝑtinentia. Quare clare
patet ꝙ primi parentes tpe veris in principio
mūdi quo in paradiso terrestri fuerāt collocati
diuinū cōtēpserūt p̄ceptū. Et ideo tali tpe xp̄s
mortuus ē: ꝛ in carne cū hoībus cōuersatus.

Scḋo. tps veris cōueniēs fuit quadragesi
mali ieiunio: q: tūc maxime isurgūt ꝛ inualescūt
motus carnales. Tertia rō est pp memoriā
dñice passionis que celebrat̄ in vere. Nam vt
inquit Aug. 18. li. ď ci. dei. c. 55. Mortu⁹ ē xp̄s
8. cal. apꝛl. Scḋo ieiuniū q̄dragesimale ē cō
uenienter istitutum rōe numeri dieꝝ. Nam nu
mero q̄dragenario istitutū ē: q: deo tenemur
reddere decimas: ꝛ decima ps dieꝝ anni sunt
36. dies: ꝛ q: tenemur satisfacere ꝓ trāsgressio
ne decalogi fm iordinationem quattuor affec/
tionū: supaddunt̄. 4. dies ad designādū ieiu/
niū purgatiuū esse iordinationis q̄ttuor affecti
onū. Et oia h̄ colligunt̄ ex dictis Greg. in. c.
quadragesima. de cōse. di. 5. Propterea nu/
merus ille quadragenari⁹ ē penalitatis ꝛ affli/
ctionis. Quadraginta. n. diebus ꝛ quadragi/
ta noctib⁹ pluuit deus aq̄s diluuij in penā mū
dane corruptionis: vt p3 Gen̄. 7. c. Quadra
ginta annis p desertū vagauerūt filij israel: vbi
mali afflicti sunt ꝛ mortui: ꝛ alij ꝑ illā ꝑegri/
natione meruerūt: vt patet in li. Numeroꝝ.
Quadraginta dieb⁹ ieiunauit Moyses vt le/
gē dñi mereret̄ accipe: sicut scribit̄ Exodi. 24.
Quadraginta dies dati sunt Niniuitis ad pe
nitēdū: sicut notat̄ Jone. 3. Quadraginta die
b⁹ Helias ꝑegrinat⁹ ē vsq3 ad mōtē di Oreb.
3. Reg. 19. Quadraginta dieb⁹ xp̄s ieiunauit
in deserto. Math. 4. Quadraginta dieb⁹ stetit
post resurrectionem anteq̄3 celos ascenderet.
Act. i. c. Ideo scḋm hūc numeꝝ q̄dragenari/
um dieꝝ: q̄dragesimale ieiuniū ē istitutū. De
quo sic cātat ecclesia. Lex ꝛ ꝓphe primit⁹ hoc
ꝓtulerūt postmodū xp̄s sacrauit oiu3 rex atq3
factor tēpoꝝ. Tertio ieiunium q̄dragesimale
fuit cōuenienter istitutum rōe termini: q: iterpo
latim nō cōtinuū determinatū ad tps nō ꝑpe/
tuum. Qḋ fcīn ē fm Alex. in. 4. tū pp huma/
ne ifirmitatis debilitatiōem: tum pp fastidiū
cōtinue afflictionis: tū pp annihilationē deuo
tionis: nā cōtinuū ieiuniū ꝛ ꝑpetuū debilitas
hois sustinere nō posset: sed illū discrimini di/
sponeret. Fastidiū afflictiōis nimis fatigaret
ꝛ ipatiētiam iduceret: ꝛ deuotio ieiunādi peri
ret. Si aūt q̄reret̄ q̄re die dñica nō ieiunamus
Rn̄det Alex. ꝙ hoc fit i memoriā leticie dñi/
ce resurrectionis. Dr̄. n. in decreto. c. Ieiuni
um. de cōse. di. 3. Ieiuniū dñice diei ꝛ quinte
ferie nemo celebrare d3: vt inter ieiuniū xp̄iano
rum ꝛ gētilium ꝛ veraciter credētium ꝛ isfide/
liū atq3 hereticoꝝ vera ꝛ nō falsa discretio ha
beat̄. h̄ ibi. Tēpore tñ quadragesimali diebus
dñicis abstinemus a carnib⁹ ꝛ lacticinijs vt ie
iunium nostrum cōforme sit ieiunio xp̄i: q̄3 vt
cōgruit. Scḋo principaliter istitutū fuit ie/
iunium tpale. s. quattuor tēpoꝝ ab ecclesia. de
quo sic dicit Calistus papa. 77. di. I. c. Ieiu/

nium. Q̄d ter in anno apud nos celebrare di/
dicisti cōuenie̅tius nu̅c p q̄ttuor tpa fieri decer
nimus: vt sicut annus p q̄ttuor voluit tpa: sic
nos q̄ternu̅ solēne agamus ieiunium p q̄ttuor
anni tpa. Assignat̄ vero a doctorib⁹ rō q̄re in
istis q̄ttuor tpibus ieiunam⁹. videlꝫ vt emen/
demus q̄ in istis q̄ttuor tēporibus pct̄a cōmisi
mus. Et fiu̅t p tres dies: vt satisfaciam⁹ in die
qd deliqmus ī mēse: ⁊ fiunt i feria q̄rta: q2 nūc
dn̄s a Juda tradit⁹ fuit. In sexta: q2 crucifix⁹.
In sabbato: q2 iacuit in sepulchro: ⁊ tristes fu/
erūt apostoli de nece dn̄i. Tertio istitutū ē ab
eccl'ia ieiunium pticulare. s. in vigilijs q̄rūdā
festiuitatū. Nā vt scribit Joh. Beleth. Mos
fuit antiqus vt in p̄cipuis festiuitatib⁹ sanctoꝝ
hoies cum vxorib⁹ ⁊ filiabus ad eccl'iam veni
rent: ⁊ ibi cum luminarib⁹ pnoctarent: sed q2
multa adulteria in his vigilijs fiebāt: statutū
fuit vt vigilie in ieiunia cōuerterent̄. Nomen
tn̄ antiquum retētum ē: q2 nō ieiunia: sed vigi
lie appellantur.

De laudibus ieiunij: quod verbis ⁊ exem/
plis cōmēdatur ab oibus scis tam veteris q̄ꝫ
noui testamēti. Capitulum tertium.

Ertiū mysteriū cōtēplādum de ieiu
nio dr̄ cōmēdatio. Nāꝫ lꝫ multa sint
qbus ieiuniū ⁊ abstinētia cōmēdari
posset: tn̄ laudes eius accipiem⁹ a trib⁹. Pri
mo a gētilib⁹ ⁊ phīs. Scdo a prib⁹ ⁊ pphe
tis. Tertio a doctoribus ⁊ scis. Primo ac
cipimus laudes ieiunij ⁊ abstinētie a gētilibus
⁊ phis. Ipsi etenim suo mō abstinētiā magni
ficare studuerūt. Vn̄ Valerius maximus cō/
mēdat mulieres romanas q̄ abstinebāt a vino
Jngt. n. li. 2. Fuit antiquoꝝ illa simplicitas in
cibo capiēdo humanitatis simul ⁊ cōtinentie i
dex certissima. Nā maximis viris prādere ⁊
cenare in ppatulo nō erat verecūdie: q2 nec il/
las epulas hēbant q̄s oculis ppl'i subijcere eru
bescerent: Vini vsus olim romanis feminis
ignot⁹ fuit. ne. s. in aliqd dedecus plaberentur
q2 primus a libero prē itēperātie gradus ad i
cōcessam venerē esse cōsueuit. Dicearchus vt
ait Hiero. ꝯ Jouinianū in li. antiqtatū laudat
aurea secula saturni: qn̄ cū tunc oia huius fun
deret nullus comedebat carnes: sed vniuersi
viuebāt pomis ⁊ herbis q̄ terra spōte gigne/
bat. Xenocrates phs de Triptolemi legibus
tria tn̄ p̄cepta in tēplo Eleusine residere scri/
bit. Venerādos deos: honorādos parentes:
carnib⁹ nō vtēdum. Tulli⁹ in. q. tus. cōmemo
rat q Lacedemonij magis psymonia delectā/
tur: Vnī⁹ rei xenophon Theophrastus. ⁊ pene
oēs greci scriptores testes sūt: Cherimo histo/
ricus vir eloquentissimus narrat de vita anti/
quoꝝ egypti sacerdotū q oib⁹ mūdi curis post
posit' sp̄ dīu in tēplo fuerūt ⁊ reꝝ nāas cāsqꝫ ac
rōes sideꝝ ꝯtēplati sūt: nūqꝫ se m'ierib⁹ miscue
rūt: nūqꝫ cogtos seu ppinq̄s ac libos qdē vide
rūt ex eo tpe q̄ cepissēt diuo cultui dͤsuir: ⁊ car
nib⁹ ⁊ vino sp̄ abstinuerūt. Pane raro vesce/
bant̄ ne onerarēt stomachū: ⁊ si qn̄ comedāt tō
suꝫ piter hisopū sumebāt i cibo: vt escā grauiorē
illi⁹ calore decoq̄rēt. Eubol⁹ q̄qꝫ q historiā Mi
tridat' mlt' volumib⁹ explicauit narrat apd p/
sas tria eē magoꝝ gn̄a: q̄ꝝ pmi q sūt doctissi/
mi ⁊ eloq̄ntissimi: excepta farina ⁊ olere nihil
ampli⁹ i cibo sumebāt. Euripides i creta Jo/
uis pphāa n̄ solū carnib⁹ sꝫ coct' cib' abstinuis/
se refert. Barzafrines vir babilonic⁹ i duo ge
nera apd idos ginosophistas diuidit: q̄ꝝ vnū
appellat Bragmanas: alteꝝ samaneos: q tāte
cōtinētie sūt vt pomis arboꝝ iux gāgē fluuiū
alant̄: de bragmanis ēt scribit Didim⁹ i ep'la
ad Alex. q pura ⁊ simplici vita viuūt: null' reꝝ
capiunt̄ illecebris: nihil appetūt ampli⁹ q̄ꝫ nāe rō
flagitat. Nulla apud eos morboꝝ gn̄a: nullus
medicie vsus: q2 psymonia ē ill' medicina: si g̊
tn̄ gētiles hoies abstinebāt vt mūdanā sapiāꝫ
acqrerēt: qd nos agere debem⁹ vt i'vā sapiā p
ficiam⁹. Audiuim⁹. n. q̄ꝫ i apd illos hita sit ab
stinētia. 2° accipim⁹ laudes ieiunij a prib⁹ ⁊
pphis veris testi: apud quos ñ paꝝ celebre ē
reputatū. Vn̄ ps. 34. Dauit ait. Humiliabā
in ieiunio aīāꝫ meā. Et Johel. i. Scificate ie/
iuniū. Et Thobie. 12. Bōa ē orō cū ieiunio.
Et Judith. 4. dr̄ de filijs isrāel qn̄ timebāt i/
petū Holofernis. Hūili. uerūt aīas suas i ie/
iunijs ipsi ⁊ mlieres eoꝝ. Et de Judith. 8. c.
dr̄. Jeiunabat oib⁹ dieb⁹ vite sue p̄t sabbata ⁊
neomenias ⁊ festa dom⁹ isrl'. Et. i. Reg. 7. qn̄
filij isrl' p̄liaturi erāt cū philisteis: ieiunauerūt i
gt scriptura i die illa ⁊ dixerūt. Tibi peccauim⁹
dn̄e. 3° accipim⁹ laudes ieiunij ⁊ abstinētie a
doctorib⁹ ⁊ scis. Oēs nāqꝫ doctores eccl'ie ab
stinētiā ⁊ ieiuniū miris extulerūt laudib⁹ q̄ꝝ dcā
elegātissima adducēt̄ i seq̄nti s̄mōe cū dicet̄ de
fructib⁹ ieiunij. Nūc v'o tn̄ cōtēplari sufficiat
scōꝝ exēpla: q ieiunādo ⁊ orādo carnē suā cru
cifixerūt cū vicijs ⁊ ꝯcupiscētijs. Refert eusebi⁹
i. 4. li. ecc. historie. q inī scōs egyptios q̄s euā
gelista marcus istituit vinū aut carnes nemo gu
stat tn̄ aq̄ ē eis pot⁹ ⁊ pānis cū sale ⁊ hisopo cib⁹
ut Hiero. ad eusebiū. cū vitā ꝯmēdasset ceno

bitarū: q apd eos viuit pāe leguminib⁹ ꝛ oleri b⁹ subūtū. Ad itiū gen⁹ veniā q̄s anachoritas vocāt: q ꝺ cenobijs exeūtes excepto pāe ꝛ sale āpli⁹ ad deserta nihil ꝑferūt. H⁹ vite auctor paulus: illustrator antoni⁹: ꝛ ad supiora cōscēdaꝫ. Princeps Joh. baptista fuit. Et idē scribēs vitā pauli pmi hēmite sic inqt ꝺ illo. Q̄ cū i oroni b⁹ i solitudine duxit etatē. Cibū ꝛ vestimētū ei palma ꝓbebat. Q ꝺ ne cui ipossibile videaꝛ ihꝫ testor ꝛ scōs āgelos vidisse me monachos: e qb⁹ vn⁹ p. 30. ānos pane ordeaceo ꝛ aq̄ lutulēta vixit. Quid dicem⁹ ꝺ abstinētia oiuꝫ ꝯsessor xp̄i Ilariōis. Agathōis. amonis. Serapiōis. Basilij. Bñdci. Frācisci. oiumqꝫ alior. Null⁹ etenī inuēt⁹ ē q i ꝺlutijs fuerit ꝺo. Jō pꝫ p oia exēpla tā xp̄iāor q̄ȝ iudeor siue et gētiliū q abstinētia sublimāda ē ꝛ ñ spnēda. Habem⁹ exēpla auiū q̄ fame ꝛ abstinētia amicabiles fiūt hoib⁹ ꝛ familiares. Ergo fm itētōeꝫ spūs sci sanctā ecclīaꝫ diligēt disponam⁹ mētē ꝛ aiuꝫ: vt ichoem⁹ h̄ sacratissimū q̄dragesimale ieiuniū q̄ mediāte obtinebim⁹ h̄ grām ꝛ in futuro gl̄iam quā nobis largiaꝛ clemētissimus deus cui est honor ꝛ gl̄ia p ifinita secula seculor. Amen.

Feria q̄rta ciner de ieiunio: ad qd̄ marie tali die ecclīa cōuocat ꝛ inuitat fideles. Ser. 18.

Thesaurizate vobis thesauros i celo. Verba sūt saluatoris nr̄i originaliꝛ Math. 6. ꝛ i euāgelio hodierno. ecce aduenerūt dies pnie ad redimēda peccā ad saluādas aīas. Hodie nāqꝫ initiū ē sacri q̄dragesimalꝭ ieiunij de q̄ cātat ecclīa. Paradisi pōtas ieiunii tps nob apuit: idcirco cū oi sollicitudie ꝛ ꝺuotōe vigilare ꝺbem⁹ ad ieiunia venerāda: qm̄ p ipa acqrim⁹ thesauros regni celor. Et qm̄ sapiētissim⁹ oiuꝫ mgr̄ i ꝟbis allegatꝭ i themate ꝯuocat nos vt ꝺ futura vita nobis ꝓuideam⁹. ideo i h̄ fmōe fideles xp̄i ad ieiunii reuerētiā ꝑcipuā merito iducem⁹. Videbim⁹ autē ꝺ ipo ieiunio adhuc tria mysteria principalia. Primū dr̄ ꝯditionis. Scōꝫ obligationis. Tertium fructificationis.

De cibis a qbus abstinēduꝫ ē ieiunio: ꝛ de tpe siue hora comedēdi diebus ieiunior: ꝛ q̄re nō ē determinata q̄ntitas cibi sicut vicissitudo comedendi. Cap. .i.

Primū mysteriū videdū de ieiunio dr̄ ꝯditio. Scōꝫ. n. ecclīe ordinatiōeꝫ triplex ꝯditio ponit ꝺ ieiunio. Prima dr̄ q̄litas Scōa tpalitas. Tertia q̄ntitas. Prima ꝯditio dr̄ q̄litas: qr i ieiunio fm formā ecclīe abstinēdū ē ab aliqb⁹ cibis: vꝑuta carnib⁹ ouis ꝛ lacticiniis. Oua ꝟo ꝛ lacticinia interdicunt ieiunātib⁹ inq̄tū sūt orta ab aialib⁹ carnes hñtib⁹. sic pꝫ di. 4. c. ꝺniqꝫ. Notādū tñ q i ieiunio q̄dragesime iterdicunt vniuersaliꝛ oia supdcā: sicut notaꝛ ꝺ ꝯse. di. 5. c. Nō oꝫ. Piscin tñ esus vt sit ifirmitatꝭ solaciū ñ vt luxurie paritat icētiuū ꝯceditꝛ. Et lꝫ esset a marinis beluis abstinēdū tñ ꝺ ꝯsuetudine ē tollerādū: qm̄ q nimis enim git eliciut sāguinē: vt pꝫ i. d. c. deniqꝫ. In aliis ꝟo ieiunus abstinētia a carnib⁹ sp ꝑcipit. Ab ouis āt ꝛ lacticiniis ñ nisi fm ꝯsuetudinē prie Nā dicit Hiero. 76. di. c. Vtinā. ꝛ ex. ꝺ sepulturis. c. Certificari. Vnaqq̄ꝫ p̄ria abundat in suo sēsu. Cōcordat his Ric. i. 4. ꝛ Tho. 2. 2. q. 147. ar. 8. in r̄nsiōe ad. 3. ar. Sꝫ dubitari pōt cur ieiunior tpe ñ ꝑcipit abstinētia ab vsu vini: cū ꝺ illo tot mala dicanꝛ. Nā sapiēs prouer. 20. ait. Luxuriosa res vinuꝫ. Et Ecc. 31. Multos exterminauit vinū. Et paulus Eph. 5 Nolite iebriari vino in q̄ ē luxuria. Et hiero. ad Eustoch. h̄ moneo h̄ obtestor vt spōsa xp̄i vinū fugiat p veneno. Et idē ad Furiā. O filia si apl̄s castigauit corp⁹ suū ꝛ in fuitutē redegit quō tu iuuecula adhuc in feruore iuuētutis posita dapib⁹ ꝛ vino plena poterꝭ eē ꝺ castitate secura. Ideꝫ isup iter ceteras scē Paule laudes hāc ipe enumerat singularem: qr. s. a vino abstinētissima fuit. Inqt. n. in descriptōe eius vite. Sic referā qd̄ expertus suꝫ. Mēse iulio ferrētissimis ęstib⁹ icidit in ardorē febris: ꝛ post desꝑationē cū dei mīſicordia respirasset ꝛ medici suaderēt ob refectionē corporis vino esse opus tenui ꝛ paruo: ne aquā bibēs in hydropē verteretꝛ: ꝛ ego clā btm̄ Epiphaniū papā rogarē vt eā moneret: imo cōpelleret vinū bibere: vt erat prudēs ꝛ solertꝭ igenii statī sēsit isidias ꝛ subridēs iuimici eē qd̄ ille dicēt immanit Quid plra. Cū btūs pōtifex p⁹ mlta hortamēta exiisset foraꝭ q̄rēti mihi qd egisset: r̄ndit. Tm̄ ꝓfeci vt seni hoi pene ꝑsuaseriꝫ ne bibat vinuꝫ Silr ad laudē abstinētie multor scōr vita idicit q vinū ñ gustauerint. Ergo si tā celebris ē illa abstinētia: videreꝛ q salubꝛ fuisset ꝑceptū vt ieiunātes vinū ñ biberēt. Rñdet ad h̄ Alc. i 4. summe. ꝛ Ric. di. 15. q̄rti. q esus carniū magꝭ ꝯmouet ꝯcupiscētiā q̄ȝ vini pot⁹: qr cū ad icitatōeꝫ ꝯcupiscētie ꝯcurrāt tria. s. abūdātia calorꝭ: ꝛ spūs: ꝛ hūoris: ex esu carniū mltiplicaꝛ semē qr i eis ē mltū ꝺ nutrimēto: ꝛ iō ex cap esu ma

xie mltiplicaꝛ ſupfluitas ĩne digeſtõis ꝗ̃ ſemis
ẽ mã. Ex eſu vẽtoſoꝝ mltiplicaꝛ abũdãtia groſ
ſoꝝ ſ̃ꝯuũ: ex potu vini abũdãtia caloꝛ̃. Et abũ
dãtia ſeminis magꝭ ẽ icẽtiua cõcupiſcẽtie ꝙ̃ abũ
dãtia caloꝛ̃: maxie cãn ex potu vini: qꝛ illa cito
euaneſcit: ⁊ caloꝛ ĩ ſemine manet. Lꝫ ꝗ̃ vinũ ꝓ
uocatiuũ ſit ad libidinẽ: nõ tñ ſic carneſ. Jõ ec
cleſia iniũxit abſtinẽtiã a carnibꝰ ⁊ nõ a vino.
Et ſi adhuc ꝗ̃raꝛ ꝗ̃re nõ a vino. dic̃ Alex. ꝙ ħ
ſcm̃ ẽ ꝑꝑ ĩfirmoꝝ renutionẽ: qꝛ multi fuiſſent
obediẽtie cõtẽptoꝛes: cũ tolerabiliꝰ ſint a carni
bꝰ ꝙ̃ a vino abſtinẽ. Etiã ſic iſtitutũ ẽ ꝑꝑ neceſ
ſitatẽ digeſtõis. Multi etenĩ habẽt debilẽ ſto
machũ qbꝰ neceſſarius eſt vſus vini ꝑꝑ dige/
geſtionẽ ꝑficiẽdã. Secũda cõditio ieiunij dꝛ̃
tꝑalitas. Nã ſꝫm Tho. 2. 2. vbi ſupra Jeiunã
tibus aſſignatur tp̃s comedendi. ſ. hoꝛa none.
Cum. n. ieiuniũ ordineꝛ ad deletiõẽ ⁊ cohi/
bitiõem culpe: oꝫ ꝙ aliqd addaꝛ ſupra cõem cõ
ſuetudinẽ: ita tamen ꝙ ex hoc nõ multum na/
tura grauetur. Eſt aũt debita ⁊ cõis cõſuetu/
do hoibus comedẽdi circa hoꝛã ſextam: tũ qꝛ
iam vꝛ̃ eſſe cõpleta digeſtio nocturno tꝑe natu
rali caloꝛe iteriꝰ reuocato ꝑꝑ frigus noctis cir
cunſtãs: tũ ẽt qꝛ cum natura coꝛpoꝛis humani
ĩdiget iuuari. Vt ergo ieiunãtes aliquã afflic/
tionem ſentiãt: cõuenienter eis taxaꝛ hoꝛa nona
que cõueniẽs ẽ myſterio paſſionis xp̃i que cõ
pleta fuit hoꝛa nona: qñ ĩclinato capite tradi/
dit ſp̃. ritũ: hoꝛa aũt illa determinaꝛ ſꝫm groſſã
eſtimationẽ. Si vero diceret ꝙ ſtatus veteris
teſtamẽti ẽ ꝑfectioꝛ ꝙ̃ noui. Sꝫ in veteri teſtõ
ieiunabãt a veſꝑe diei ꝑcedentis vſqꝫ ad veſpe
raꝫ diei ſequẽtis: vt pꝫ Leui. 23. Ergo ſic dꝫ
fieri in nouo teſtamẽto. Rñdet Tho. ꝙ ſtatuſ
veteris teſtamẽti cõꝑatur nocti. ſtatus ṽo no/
ui compaꝛ diei: ſꝫm illud Ro. 13. Nox ꝑceſſit
dies aũt appropinquauit. Jdeo in veteri teſtõ
ieiunabãt vſqꝫ ad noctẽ: nõ aũt in nouo. No/
tãdum tñ ſꝫm Alex. ꝙ hoꝛa nona nõ ẽ in ꝑcep
to: vel ſi ſit in ꝑcepto: qꝛ hꝫ magnã latitudineꝫ
nõ ẽ determinata: iõ ſi qñqꝫ ꝑueniaꝛ vel ꝓlõ/
geꝛ cã neceſſaria vel rõnabili nõ ex hoc ieiunãſ
peccat moꝛtaliter: vnde qñqꝫ religioſi poſſent
ita mane ſurgere ⁊ tñ fatigari ante hoꝛã ſex/
tã ꝙ ex diſpẽſatiõe oꝛdinis poſſent anticipare
hoꝛã nonã: de ꝓlõgatione aũt hoꝛe: qꝛ ex come
ſtione poſt hoꝛã nonam nõ auferꝛ pena: ſꝫ po/
tius augeꝛ ⁊ ẽ magis ſuperogare ꝙ̃ a debito
deficere. Silr̃ q nulla hoꝛa comedit nõ deficit
ſed magis ſuperogat. hec Alex. Tertia cõ/
ditio ieiunij dꝛ̃ quãtitas. Oꝛdinauit. n. eccl̃ia

ꝙ ſemel comedaꝛ in die: nõ aũt pluries: ⁊ q̃li/
bet vice parum: qꝛ nõ potuit determinare ĩ ie/
iunio quãtitatem põderis: cũ vnus ſcd̃m natu
re ſue qualitatem magis cibo ĩdigeat ꝙ̃ alius:
ſed bene ꝙ̃titatem viciſſitudinis. Exceſſus ãt
in quãtitate lꝫ minuat meritum: nõ tñ ſoluit ie/
iuniũ niſi eſſet nimius ⁊ ĩmoderatuſ: vt ſi ali
qs excederet in quãtitate cibi notabiliter multi
plicãdo fercula comedẽdo varia cibaria deuo/
rãdo: vſqꝫ ad ſũmũ vẽtris: vt detineat tp̃s ne
affligaꝛ. Talis inquã ſoluit ieiuniũ ⁊ decipit ſe
ip̃m. Vnde Aug. in ſmone ꝺ quadrageſima
ait. Sunt qdam obſuatoꝛes q̃drageſime deli
cie ſi potius ꝙ̃ religioſi: qꝛ vaſa in qbus cocte
ſunt carnes tanꝙ̃ imũda hoꝛrẽtes deuitant: ⁊
in ſua carne vẽtris aut gutturis luxuriã nõ foꝛ
midãt. Jeiunãt aũt vtñ ſolitã ieiunãdo minu
ant edacitatẽ: ſed vt ĩmoderate ĩ deferẽdo auge
ant auiditatẽ. Artificioſis ⁊ peregrinis cõdi/
mẽtoꝝ diuerſitatibus gulam irritãt: tñqꝫ ca/
piunt manducãdo ꝙ̃tum digerere poſſunt nõ
ieiunãdo. Et Hiero. ad Furiam ait. Nõnul
li vitam pudicã appetẽtes in itinere medio coꝛ
ruũt dum carnium abſtinẽtiã ieiunium putãt
⁊ ſtomachum leguminibꝰ onerant. Oĩa tñ in/
telligẽda ſunt cum diſcretione: qꝛ vt ſcribiꝛ. i.
q. 5. c. penitẽtium. Diſcretio mater eſt oĩuꝫ ṽ
tutuꝫ. Qꝺ ideo dixerim: qꝛ multi ĩdiſcretas ie
iunoꝝ regulas cõſiderãtes qñqꝫ nimis arcta
imo eis ĩpoſſibilia ſumũt ieiunia: pro qbus ge
tandis ſtat ſñia illa Hiero. ad ruſticum mona
chum. d. Balneaꝝ fomẽta nõ ꝗ̃ras q caloꝛem
coꝛpoꝛis ieiunoꝝ frigoꝛe cupis extinguere: ꝗ̃
⁊ ip̃a moderata ſint ne nimia debilitẽt ſtoma/
chũ ⁊ refectionem maioꝛem poſcentia erũpant
in cruditatẽ ꝗ̃ parens libidinũ ẽ. Et idem ad
nepotianum de vita clericoꝝ ait. Tm̃ tibi ipo
ne ieiunioꝝ ꝙ̃tũ ferre potes. Sint pura: caſta
ſimplicia: moderata ⁊ non ſupſtitioſa ieiunia.
Et idem ad Demetriadẽ. ṽ. inqt. Neqꝫ vero
ĩmoderata tibi imꝑamus ieiunia ⁊ enoꝛmẽ ci/
boꝝ abſtinẽtiam: qbus ſtatim coꝛpoꝛa delica/
ta franguntꝛ: ⁊ ante egrotare ĩcipiunt quã ſan/
cte cõuerſationis poſſint iacere fundamenta.
Philoſophoꝛum quoqꝫ ſententia ẽ modera/
tas eſſe virtutes. Et idem ad Ruſticum mo/
nachum ita ſcribit. Sunt qui humoꝛe cellula/
rum ĩmoderatiſqꝫ ieiuniis tedio ſolitudinis ac
nimia lectione dum diebus ac noctibus auri/
bus ſuis ꝑſonant: vertunꝛ in melancoliam vt
Hyppocratis magis fomẽtis ꝙ̃ noſtris indi/
geant monitis. Jdcirco ſeruãda ẽ regula Ful

gētij q ita scribit ad ꝓbum. Ieiunijs sic ē adhibēda tēperies vt corp⁹ nr̄m neq; saturitas excitet nec iedia imoderata debilitet. Saturitas facit vt incassuȝ ieiunemus. debilitas vo nec ieiunare possimus. h̄ ille.

Qđ obligant̄ hoīes ad ieiuniuȝ: vel pp p̄ceptum eccl̄ie: vel pp īpositam pn̄iam: vel pp idictionem ep̄oꝝ. Cap. .2.

Ecūdum mysterium vidēduȝ de ie-
s iunio dr̄ obligatio. Obligant̄ siqdeȝ
hoīes ad ieiunia sub pena peccati maxime pp tria. Primo pp ecclesie p̄ceptiōem. Scđo pp pn̄ie ac voti ipletionem. Tertio pp ep̄aleȝ idictiōeȝ. Primo obligant̄ ad ieiuniū pp eccl̄ie p̄ceptionem: qꝛ. s. eccl̄ia p̄cepit vt aliq̄ ieiunia a fidelibus obſuent̄: qꝛ vt scribit̄. 14. q. 1. c. q̄sq̄s. Quisq̄s preceptis nō obtemperat reus ē ⁊ debitoꝛ pene. Et paruȝ post īferius. Quod p̄cipitur imperat̄: ⁊ qđ iperat̄ necesse est fieri. Et di. 12. c. p̄ceptis dicit̄. p̄ceptis apostolicis nō dura superbia resistat̄: sȝ p obedientiā q̄ a sancta romana ecclesia ⁊ apostolica auctoꝛitate iussa sunt salutifere impleantur. Et eidē di. c. non decet. Calixt⁹ papa ait. Sicut fili⁹ dei venit facere voluntatē patris: sic ⁊ vos impiete voluntatē matris vr̄e: q̄ ē ecclesia. Ad idē est. c. Sic oēs. 19. di. vbi sic dicit̄. Sic oēs apostolice sedis sanctiones accipiēde sunt tāq̄ ipsius diuina voce Petri firmate. ⁊ idē hr̄ in c. in memoriā in. c. eniuero. ⁊ in. c. nulli ꝑbas eadē di. ⁊ h̄ colligit̄ ex v̄bo xp̄i. d. Math. 18. q ecclesiā nō audierit sit tibi sicut ethnicus ⁊ publicanus. Scā ergo mater ecclesia istituit ieiunia q̄dā sub p̄cepto fidelibus obseruāda. Et p̄mo istituit ieiuniū quadragesimale de quo superius dixim⁹. Clericis autē q̄buscūq; iniunctuȝ est ieiuniū a q̄nquagesima sicut patet di. 4. c. statuimus. ⁊ c. deniq;. sȝ cōsiliū ē nō preceptū ſm glo. Secūdo p̄cipit̄ ieiuniū quattuoꝛ tēpoꝝ: sicut notat̄. 76. di. c. ieiuniū. c. cōstituimus. ⁊ c. de ieiunio. Tertio p̄cipit̄ ieiuniuȝ in oībus vigilijs apostoloꝝ: Philipi ⁊ Iacobi ⁊ Ioh. euāgeliste dūtaxat exceptis: vt apparet extra de obseruatione ieiunioꝝ. c. consiliuȝ. Quarto p̄cipit̄ ieiuniū in vigilia natiuitatis dn̄i q̄ si venerit feria sexta hi qui nec voto nec regula ad abstinētiā carniū astricti sunt tali die carnibus vti possunt: ſm cōsuetudineȝ ecclesie generalē: nō tamē reprehēdēdi sunt hi q ab eis ob deuotionē voluerint abstinere: extra de obseruatōe ieiunioꝝ. c. explicari. Quinto p̄cipit̄ ieiuniū in vigilia pent. 76. di. c. nosse credo. Sexto p̄cipit̄ ieiuniū in vigilia assumptionis virginis Marie. extra de obseruatione ieiunioꝝ. c. i. Septimo p̄cipit̄ ieiuniū ī vigilia Ioh. baptiste ⁊ beati Laurentij. Et hoc de cōsuetudine approbata q̄ ligat ⁊ tenet: vt pȝ di. i. c. Consuetudo. et di. xi. c. ecclesiaꝝ. ⁊ c. in his. Nā ſm astensem in summa sua. Si in aliq̄ regione vel dioc. sit aliqđ ieiuniuȝ cōsuetū: qđ tn̄ nō est p̄ceptū p ius scriptū: nihilominus ab existentibus ibidē est obseruādū. Nec h̄ puto intelligēdū p illis tm̄ q i locis illis domiciliū hūt sȝ etiā p alijs forensib⁹ ⁊ pegrinis q eo tp̄e se ibi reperirēt. Unde Aug. 12. di. c. illa autem ait. Mater mea mediolanū me secuta inuenit ecclesiā sabbato nō ieiunātē: cepat fluctuari qd ageret. Tūc ego cōsului đ hac re beatissime memorie Ambrosiū ep̄m. At ille ait. Cū romam venio sabbato ieiuno: cū mediolani sum nō ieiuno. Sic ⁊ tu ad quā forte ecclesiā veneris ei⁹ morē ſua: si nō vis relinquere cuiq̄ scādalum nec quēq; tibi. Hec cū matri renunciasseȝ libēter amplexa ē. Glo. vo in di. c. sup v̄bo veneris. dic̄. Viatoꝛes tenent̄ seq cōsuetudinē loci ad quē veniūt. Et hoc idē colligi videt̄ ex. c. q̄ 𝔷 mores. di. 8. in tex. ⁊ in glo. ⁊ i. c. q̄sq̄s. 41. di. 80. p̄cipit̄ ieiuniū i vigilia sancti Bartholomei q̄ ſuare dȝ ſȝ cōsuetudinē festi. d. c. cōsiliū. extra de obseruatōe ieiu. Ieiunia aūt triū dieꝝ rogationū ante ascēsionē dn̄i q̄ ponunt̄ de conse. di. 3. c. rogatōes. ſm glo. ibidē sunt de cōsilio nō de p̄cepto nisi vbi esset cōtrariū de cōsuetudine approbata. Similiter ieiuniū aduent⁹ si ē in p̄ria de cōsuetudine est p̄ceptū: aliter nō: ſm host. lȝ honestū sit q̄ ieiunent clerici ⁊ maxime p̄sbyteri. In decretis etiā inuenit̄ q̄ sit ieiunāduȝ feria quarta: sex. ⁊ sabbato. de cōse. di. 3. c. ieiunia. ⁊ c. sabbato. Tn̄ istud cōsiliū est nō p̄ceptū nisi de cōsuetudie approbata. In dieb⁹ tn̄ sabbatis a carnib⁹ abstinēdū esse dic̄. c. Quia dies. de cōse. di. 5. Et hoc vtiq; cōsiliū ē nisi adhuc cōtrariū videret̄ p cōsuetudinē. In oībus vo vigilijs festoꝝ q̄ secūda feria veniūt ieiunādū ē i sabbato: vt pȝ i. c. Ex p̄te. ⁊ d. c. Consiliū. extra de obseruatōe ieiunioꝝ. Notandū tn̄ q̄ a p̄cepto ieiunij excusant̄ ⁊ absoluūtur q legitimā cām habēt siue necessitatē vt nō ieiunēt: qꝛ vt scribit̄ i p̄allegato. c. cōsiliū. Necessitas legi non subiacet: ⁊ in. c. remissionē. Necessitas nō hȝ legem. i. q. i. Sȝ caueat vnusq̄sq; ne decipiat seipsum: qm̄ si qs posset ieiunare p vno floreno lucrādo: posset etiā ieiunare vt ipleret ecclesie p̄ceptū. Possunt tamē aliq rōnabiliter

excusari a ieiunio. Et primo excusant pueri qui
scdm Tho. et Ric. pp debilitatē nature indigēt
frequēti cibo nō multo simul sumpto. Indigēt
multo nutrimēto pp virtutē augmēti. Idō vsqz
i finē tertij septēnij. idest. 21. āni ieiunare non
obligant. Et p his ē dcm illud Hiero. ad at/
bicā. Ante ānos robuste etatis piculosa ē tene
ris abstinētia et grauis. Tamē cōueniēs est vt
an̄ dictā etatē inducant hoies ad ieiuniū: tū pp
generalē cōmenitōez et misericordie dei ipetra
tionē: sicut dr Iohel. 2. Coadunate senes: cō/
gregate puulos et sugentes vbera. Tū etiā pp
vitioꝝ refrenationez: qꝛ vtplurimū et maxime
tpib9 his iuuenes sunt lasciui et dissoluti. Ego
vero dico et teneo qꝫ cōsiderata malicia q̄ in mul
tis supplet etatē et corruptela detestabili nephā
dissimoꝝ facinoꝝ q̄ ppetrant tā a masculis q̄ꝫ a
femis: qꝫ tales nō solū inducēdi sunt ieiunare:
imo stringēdi sunt: quos valētes on9 ferre ie/
iunij etiā an̄. 21. annū ad illud credo fore obli/
gatos sub virtute pcepti. Secūdo excusantur
a pcepto ieiunij paupes q nō hñt ad comeden/
dū i vna comestiōe sufficienter. Tertio excusant
pegrināt es q pp laborē nimiū cōmode ieiuna/
re nō valēt. Nec obstat si dicat qꝫ pceptū cōsilio
nō ē postponēdū. Cū ergo ieiunare sit i pcepto
pegrinari vero ad idulgētias ē d cōsilio: ergo nō
vr qꝫ pp pegrinatōez sint soluēda ieiunia: qꝛ vt
dicit Ric. et Tho. Intētio dātis pcepta de ie
iunijs excluderet nō fuit alias pias et necessarias
causas. Secus tñ est de pceptis legis nature.
Quarto excusant senes et debiles. 5° ifirmi. 6°
mēse nobiliū seruitores: de qb9. d. Ric. qꝫ si ex
cā necessaria pcūit aliquātulū comedēdi horā
ex toto vel modicū pbibēdo ne seruiēdo deficiāt
et hoc faciāt iā positis mēsis vel modicū an̄ ita
qꝫ pp tpis cōtinuatōez vna mēsa bēat dputari:
nō peccāt: sicut nō peccāt q surgūt de mēsa vt p
vino vadāt vel enxēia deferāt et iterꝫ reuerten/
tes ad mēsaz cōtinuāt. 7° excusant laborātes q
dicti viuūt: nec pñt laborare simul et ieiunare.
8° excusant mulieres pgnātes: et q̄ lactāt filios
et generaliter oēs qb9 legitia adsunt ipedimēta
De dispēsatōe tñ ieiunij scdm Alex. notādū ē qꝫ
si euidēs cā sit pōt statiz hō p seipsuz statuti ob
seruātiā pterire: pserti si nō possit de facili hre
recursuz ad supiorē. Si aūt cā sit dubia dz hō
ad supiorē recurrere: q auctoritatē hz i talib9 di
spēsare. Secūdo obligant hoies ad ieiuniū pp
pnīe vel voti iplatōez: qn̄. s. qs teneret ieiunare
cū sibi fuisset iniūctū p pnia: aut voto se obligas
set. 3° obligant hoies ad ieiuniū pp epalē indi
tōez: qn̄. s. epus i suā dioce. indiceret aliqd gene
rale et districtū ieiuniū: puta p pace: p serenita
te aeris: p pluuia postulāda et huiusmōi: tunc
oēs ei9 cure subiecti obedire tenent: vt expsse
ponit de cōse. di. 3. c. pnūciādū. et di. 5. c. Ie/
iunia. vbi dr Ieiunia i ecclesia sacerdotib9 ꝯsti
tuta sine necessitate rōnabili nō saluant. h ille.

Qd ieiuniū fructuosuz ē et vtile ad bōa tpa
lia et bōa corpalia et ad bōa spūalia. Ca. 3.

Ertiū mysteriū vidēdū d ieiūio dr fru
t ctificatō. Possum9 nāqz triplicē ei9 fru
ctū ānotare: pm9 dr corpalis. 2° tpalis.
3° spūalis. Prim9 ieiunij fruct9 dr corpalis: ipi
eteni corpi pdest tripliciter. p° refrenādo. 2° sanā
do. 3 fortificādo. Primo ieiuniū pdest corpi ipz
refrenando. Nā nullū remediū ē ita efficax ad
reprimēdū carnis rebellionē ad spm̄ sicut macera
re et affligē illā et potissimū p ieiuniū. Et qs nō
indigeat tali medicina qn̄ oēs pūgunt vexant et
agitāt stimulo carnis. Idō paul9. 1. Cor. 9. c. di
cebat. castigo corp9 meū et i seruitutē redigo. Ex
h Hier. ad Rusticū mōachū iqt. Vas electōis
i cui9 pectore xps sonabat: macerat corp9 suū: et
subijcit seruituti: et tñ cernit nālē carnis ardorē
sue repugnare snie: vt qd nō vult h agere ꝯpel
lat et qsi vi patiēs vociferat et. d. Miser ego hō
qs me liberabit d corpe mortis h9. Et tu te ar/
bitraris absqz lapsu et vulnere posse trāsire: nisi
oi custodia seruaueris cor tuū: et idē i epla ad fu
riā d viduitate seruāda. Apls igt macerat corp9
suū: et aic subicit ipio: ne qd alijs pcipit ipse nō
seruet. Et tu adolescētula seruēte cibis corpe de
castitate secura es q̄si. d. nō: et idē i epla ad eu/
stochiū: et ponit i. c. Si paul9. 32. q. 5. Si paul9
inqt apls vas electōis et ppat9 i euāgelio xpi ob
carnis aculeos et icētiua vitioꝝ reprimit corp9
suū et i seruitutē subijcit: ne alijs pdicās ipse re/
prob9 efficiat: et tñ videt aliā legē i mēbris suis
repugnātē legi mētis sue et captiuantē se i lege
pctī. Si p9 nuditatē ieiunia famē carceres fla/
gella supplicia i semet reuersus exclamat. Infe
lix ego hō qs me liberabit d corpe mortis h9 tu te
putas securā eē debere. In epla vero ad Salui/
niā d nebridio et viduitate idē Hiero. sic logt.
Sicut irasci hoiuz ē et irā nō pficē xpiani: sic ois
caro cōcupiscit qdē ea q̄ carnis sūt et qbusdā ille
cebris ad mortiferas aie voluptates trahit. Sz
nostrū ē voluptatis ardorē maiore xpi amore re
stringē: et lasciniēs iumētū frenis iedie subiuga
re: vt nō libidinē: sz cibos q̄rat ac desideret et sel
sorē spm̄ scdm moderato atqz cōposito portet i
cessu. Quorsuz ista. Ut hoiez te esse noueris

ꝛ nisi caueas passionibꝰ hūanis subiacere. De eodē cuncti facti sumꝰ luto. hisdē cōpacti eror/ dijs: ꝛ i serico ꝛ pānis eadē libido dn̄at. Nec regū purpuras timet nec mēdicoꝝ spnit squa/ lorē: meliusqȝ ē stomachū te dolere ꝙ̄ mētē: ipa re corpi ꝙ̄ fuire: gressu vacillare ꝙ̄ pudicitia. Et i epl'a ad Demetriadē v̄. idē. d. Ignita sūt diaboli iacula q̄ simul vulnerāt ꝛ iflāmāt ꝛ a re ge babylonis tribꝰ pueris ꝑparant: sȝ quō ibi q̄r tus spēȝ habēs filij dei itēsos mitigat ardores: sic i aīo v̄ginali rore celesti ꝛ ieiunioꝝ frigore puellaris calor extinguit: ꝛ hūano corpi āgelo rū ꝯuersatio ꝑpat. Itē i epl'a ad Eustochiuȝ sic refert. Sollicite ꝓuidēdū ē vt q̄s saturitas a pa diso expulit esuries reducat: nō ꝙ deꝰ itestinoꝝ nr̄oꝝ delectet rugitu: sȝ ꝙ aliť pudicitia tuta eē nō possit. Propterea ꝛ ipse Hiero. i seipso ōn dit ꝙ alijs p̄dicauit. Eiꝰ v̄ba sūt ad custochiū loquētis. Quotiēs i heremo ꝯstitutꝰ: ꝛ i illa va sta solitudine q̄ exusta solis ardoribꝰ horriduȝ monachis p̄stat hītaculū: putabā me romāis i teresse d'itijs: sedebā solꝰ: qr plenꝰ erā amaritu dine. Horrebāt sacco mēbra deformi: ꝛ squali da cutis sitū ethiopisse carnis obduxerat. Quot tidie lachryme q̄tidie gemitꝰ: ꝛ si qn̄ repugnā tē somnꝰ iminēs opp̄ssisset: nuda humo vix os sa herētia collidebā. De cibis v̄o ꝛ potu taceo cū ēt lāguētes mōachi aq̄ frigida vtant: ꝛ coctū aliqd accepisse luxuria sit. Ille igit̄ ego q ob ge hēne metū tali me carceri dānauerā scorpionū tm̄ sociꝰ ꝛ feraꝝ sepe choris itererā puellaꝝ pal lebāt ora ieiunijs ꝛ mēs d'siderijs estuabat: ꝛ i frigido corpe ꝛ sicca iā carne p̄mortuo sola libi dinū icēdia bulliebāt. Itaqȝ oī auxilio d'stitutꝰ ad iesu iacebā pedes: rigabā lachrymis ꝛ crine tergebā ꝛ repugnātē carnē hebdomadaꝝ iedia subiugabā. Nō erubesco cōfiteri ifelicitatis mee miseriā: qn potiꝰ plāgo nō eē q̄d fuerī. Memini me clamātē diē crebro iūxisse cū nocte nec priꝰa pectoris cessasse v̄beribꝰ ꝙ̄ rediret dn̄o ipante trāq'litas. Ipsaȝ q̄qȝ cellulā meā q̄si cogitatio/ nū meaꝝ ꝯsciaȝ pitimescebā. Et mihimet iratꝰ ꝛ rigidꝰ solꝰ deserta penetrabā. Sicubi cōcaua valliū: aspa mōtiū: rupiū p̄rupta cernebam ibi mee orōnis locꝰ. Et vt mihi testis ē dn̄s: post multas lachrymas pꝰ celo oculos iherētes nō/ nūq̄ȝ videbar mihi iteresse agminibꝰ angeloꝝ. Hec Hiero. Sȝ qd d' alijs oībꝰ scis dicā. Nō ne ꝑ abstinētiā afflictionēqȝ ieiunioꝝ supaue/ rūt luxuriā. Et vt de alijs taceā dicā tm̄ q̄d de btō Frācisco scribit i sua legēda. d. Boñ. In q̄t. n. sic Attēdēs illud apl'i v̄bū. Qui aūt sunt xp̄i carnē suā crucifixerūt cū vitijs ꝛ ꝯcupiscē/ tijs. Vt crucis armaturā iugiter suo ferret i cor pe tāta discipline rigiditate sēsuales appetitꝰ ar cebat: vt vix necessaria sumeret sustētatōi natu re. Difficile nāqȝ fore dicebat necessitati corpis satisfacere ꝛ ꝓnitati sensuū nō parere. Propter ꝙ cocta cibaria sanitatis tpe vix admittebat ꝛ ra ro. Admissa v̄o aut cōficiebat cinere aut cōdi/ mētū saporē admixtōe aq̄ vtplim reddebat isi/ pidū d' potu vini qd dicā cū d' aq̄ dū siti estuaret ardore vix ad sufficiētiā biberit. Pȝ g°. ꝙ ꝑ ie/ iuniū corpꝰ sic inimicū marie refrenat. 2° ꝓ/ dest ieiuniū corpi ip̄m sanādo. nā visuȝ ē ꝑ ex/ piētiā ꝙ magis ꝓdest sanitati corpis abstinētia moderata ꝙ̄ nimiꝰ ꝛ excessiuꝰ ciboꝝ vsus: qn/ imo vtplim ex gula oēs egritudies euenire so lēt. Vn̄ d' cōse. di. 5. c. Ne tales dr̄. Morbi sa turitate nimia ꝯtrahunt. Et Seneca ad Luciluȝ sic ait. Medicina quōdā paucaꝝ scia fuit herba rū qbꝰ sisteret fluēs sanguis vulnera coirēt pau latiȝ. Deide i hāc ꝑuenit tā multiplicē varieta/ tē. Nec ē miꝝ tūc illā minꝰ negocij habuisse: firmis adhuc solidisqȝ corpibꝰ ꝛ facili cibo nec ꝑ artē voluptatēqȝ corrupto q postq̄ȝ cepit nō ad tollēdā sȝ irritādā famē: q̄re inuente sunt mille cōditure qbꝰ adhibitis excitaret. Que desiderā tibus alimēta erāt: onera sūt plenis. Inde pal lor ꝛ neruoꝝ vino marcētiū tremor: ꝛ misera/ bilior excruciatibꝰ ꝙ̄ ex fame macies. Inde in certi tabētiū pedes ꝛ semꝑ quasi i ipsa ebrieta/ te titubatio. Inde ꝛ i totā cutē humor admis/ sus distentusqȝ vēter dū male assuescit plus ca pere ꝙ̄ poterat. Et tādē cōcludit multos mor/ bos multa fercula fecisse. Et Iohs os aureuȝ de cōse. di. 5. i. c. Nihil. h' ipsum cōfirmat. d. Abūdātia morbū fac ꝛ molestias igerit ꝛ egri tudines generat. Idō Hiero. cōtra Iouinia/ nū ait. Egrotāti tibi nō aliter sanitas restituit nisi tenui cibo victuqȝ castigato q̄ dieta dr̄. Et idē Hiero. i. c. Legimꝰ. de cōse. di. 5. Legimꝰ quosdā morbo articulari ꝛ podagre humoribꝰ laborātes: ꝓscriptōe bonoꝝ ad simplicē men/ saȝ ꝛ paupes cibos redactos ꝯualuisse. Carue rūt eni3 sollicitudine dispēsande domꝰ ꝛ epu larū largitate: q̄ ꝛ corpꝰ frāgūt ꝛ aiam. 3° ꝓdest ieiuniū corpi ipsuȝ fortificādo. Nā moderata ieiunia ex cōsequēti corpora magis sana ꝛ ma/ gis robusta reddūt. Et si dicat h' nō esse veꝝ: qm̄ ꝑ ieiunia debilitant corpis vires: f'm illud ps. Genua nr̄a ifirmata sūt a ieiunio. Rn̄de/ re possumꝰ q̄d Paulꝰ dicebat. 2. Cor. xi. Cū i firmor tūc fortior suȝ: eo ꝙ ifirmitas ꝛ d'bilitas

corporis reddebat cū forte ⁊ pmptū ad dī obsequ
Scdo ieiunij fruct⁹: dr tpalis, pdest. n. adhuc triplicit tpalit. p⁹ placādo. 2 liberādo. 3⁹ ipetrādo. Primo pdest tpaliter placādo deū: quādo irat⁹ pp pctā populi tpali flagello eos pcutere cōminat: sicut pz Jone libro p totū de Niniuitis de qb⁹ ita ait Hiero. li. 2. ꝯ Jouinianū. Niniue ciuitas magna irā dei ieiunioꝝ miseratōe retorsit: quaz vtiqz Sodoma atqz Gomorra placassent: si pniam agere lachrymasqz pnie fundere ieiunio patrocināte deū cōciliare voluissent. Missus siqdem fuit ad Niniuitas Jonas ⁊ audierūt illi vocē ei⁹: ⁊ timuerūt deū ⁊ ieiunātes ⁊ orātes irā ei⁹ placauerūt. Secūdo pdest homini ieiuniū tpaliter liberādo. s. a piculis ⁊ aduersitatib⁹ huius seculi: sicut pz de multis q ieiunātes ob reuerētiā Vginis: ⁊ alioruz scōꝝ liberati sunt a multis piculis celi terre ⁊ mariū. Tertio pdest ieiuniū tpaliter ipetrando. s. tpalia bñficia: vt pluuiā tpe siccitatis: sanitatē tpe ifirmitatis: serenitatē tpe ibriū: pacem tpe guerraꝝ ⁊ similia. Tertius fruct⁹ ieiunij dicit spūalis. Prodest. n. spūaliter triplicit. Primo clarificādo. Secūdo cibādo. Tertio glorificādo. Prio pdest clarificādo. Nā ad pspicacitatē ⁊ puritatē oratōis ⁊ cōtēplatōis miro mō disponit. Nōne lectio oratio pdicatio ieiuno stomacho meli⁹ capiunt ⁊ exercent. Hic Hiero. cōtra Jouinianū ait. Daniel atqz tres pueri interpretationē somnioꝝ ieiunio reuelāt pastiqz leguminib⁹ prudētiores ⁊ pulchriores inueniunt. Hec ille. Johi euāgeliste in insula pathomos ieiunāti reuelata sunt secreta celestia Apostoli ieiunātes spūs sancti lumine sunt illustrati. Act. 2. Secūdo pdest ieiuniū spūaliter cibādo. Cū. n. mens fuerit illuminata ⁊ diuine cōtemplatōi intenta. ex pñti delectatōe spirituali inebriat. Tertio pdest ieiuniū spūaliter glorificādo: qr p illud introducimur in beatam vitā: sicut Helias post ieiuniū raptus est i celuz. 3. Reg. 2. ibui⁹ aūt mysteriū post ieiuniuz quadragesimale statiz resurrectiōis celebratur gloria. Ergo aīo seruēti vnusqsqz fm facultatez suā hodie ieiuniū incipiat: vt sic in fine adipisciātur eternam gloriā. Amen.

Feria qnta post diē cinerꝝ de vsu ⁊ laudib⁹ sanctissime orōnis cōtra eos q dicunt non esse orandū neqz p bonis acquirendis neqz p malis euitandis. Sermo. 16.

a ccessit ad eum Centurio rogās eum. Notat hꝰ Vba Math. 8. c. ⁊ i euāgelio hodierno. Promptissimus de⁹ semp ē ad liberaliter exhibēdum nobis bñficia sua: q̄ ideo sepe non accipimus: qr negligētes sum⁹ ad fiducialiter postulādū. Nā q petit accipit: ⁊ q querit iuenit: ⁊ pulsanti apiet: vt dicit. Luc. xi. Et vtiqz satis clarꝝ ē i historia sancti euangelij die hodierno recitāti: i qua cōmemorat sanitatio donū a xpo collatū puero Centurionis paltico ⁊ male habenti. Qd vtiqz xps fecit cōmotus fidelib⁹ pcibus Centurionis humiliter cū depcātis: Qm aūt apud aliquos incredulos ⁊ indeuotos orōnis vsus vilis ⁊ inutilis reputat: iccirco i pñti sermone de cōmēdatione ⁊ laudibus oratōis erim⁹ tractaturi: vt sic omnis vere penitēs audeat cū Centurione clamare securius ad dñm ihm xpm. Notabim⁹ ergo tria p que principaliter ostendemus vsum oratōis cōmēdabilē eē ⁊ in hac vita omnibus cōuenire.

Primū dicit cōtrarioꝝ debilitas.
Secundū dicitur sanctorum dignitas.
Tertium dicitur omniū indigentia.

Confutatio debiliū rōnū quas pleriqz adducere solent ad ostendendū q sit superfluū orare. Capitulum primum.

p Rimū quo oñdit cōmendabilis vsus orationis dr cōtrarioꝝ debilitas. Nā q dicūt nō esse orādū neqz p bonis acquirēdis neqz p malis amouendis: assumunt ad defensionē erroris sui triplicem rōnem. vz prima ē diuine puidētie: sa diuine pmanentie tertia diuine clemētie. Pria rō ē diuie puidētie. Dicūt. n. q facta nrā ⁊ ista oia iferiora nō regunt a puidētia dei: ⁊ ex pñti pspa ⁊ aduersa bōa ⁊ mala ab ipso nō puenire. Si aūt interrogent a quo ergo ista gubernāt: aliq rñdebūt q a fato: aliq q a fortūa: aliq q a nulla puidētia: sz veniūt sic. Pmi dicūt q oia ista q̄ i h mūdo fiūt: ⁊ q̄ hoib⁹ accidūt veniūt a fato: noie fati itelligēdo isluētiā celi ⁊ plāetaꝝ fm quā asserūt oia regulari. Et hui⁹ opiniōis fuit Ouidi⁹ q i li. de tristib⁹ dixit. Nō fatū vincere nulla valet. Idē cōfirmauit Sen. i tragedijs. d. Fatis agimur credite fatis: ⁊ qd agit mortale gen⁹ venit ex alto. Et de cōsolatōe ad Paulinū. d. Mutare fata nō possumus: stāt dura ⁊ inexorabilia Et Lucanus li. 6. inquit: Preceps agit oia fatū. Nec medij dirimunt morbi vitāqz necēqz. Et Juuenalis li. 3. satyra. i. Seruis regna dabunt captiuis fata triūphos. Et Tullius li. i. d diuinatōe. Fato oia fiunt. Et Quintilianus i declamatōib⁹. Fato viuimus languem⁹ conualescimus morimur. Medicina quid prestat

nisi vt vita nemo despet. Inde ē q̄ qdā astro/
logi ingerūt se ad iudicādū de futuris euētib⁹
hoīum: de vita ⁊ morib⁹ regū: de pace ⁊ guer/
ris populoꝝ: de diuitijs ⁊ paupertate: de fecūdita
te ⁊ sterilitate vxoꝝ: de honorib⁹ ⁊ dignitati/
bus acq̄rēdis ⁊ similib⁹: q̄si ista oīa depēdētiā
habeāt: sicut a causa necessaria ab influētia pla
netaꝝ ⁊ celestiū corpoꝝ. Et ex h̄ vsuȝ ē i puer
biū īter vulgares: q̄ nō iuuat orare deū cū iaȝ
diffinitū sit: q̄d vnusq̄sq̄ȝ aut boni hr̄e aut ma
li pati habeat. Cōtra quos Aug. li. 5. de ci. dei
c. i. sic ait. Prorsus diuina puidētia regna cō
stituunt humana: que si p̄pterea q̄sq̄ȝ fato tri/
buit q̄d ipsam dei volūtatē vel ptātem fati no/
mine appellāt: sniam teneat: linguā corrigat.
Cur nō h̄ pm̄ dicit q̄d dicturus ē cū ab illo q̄sq̄ȝ
q̄sierit q̄d dixerit fatū. Nā id hoīes q̄n audiūt
vsitata loquēdi cōsuetudine nō itelligūt nisi vi
positōis sideꝝ qualis est q̄n q̄s nascit̄ siue cōci
pitur: q̄d aliq a dei voluntate alienāt: aliq etiam
ex illa hec pendere cōfirmāt. Sed illi q sine di
volūtate decernere opinant̄ sidera q̄lis q̄sq̄ȝ sit
id bonoꝝ habeam⁹ maloꝝue patiamur: ab au
ribus oīum repellēdi sunt: nō solū eoꝝ q vaȝ re
ligionē tenēt: sȝ q deoꝝ qualiūcūq̄ȝ volunt esse
cultores. Hec n. opinio q̄d agit aliud nisi vt
nullus oio colat̄ aut roget̄ de⁹. Et paulo iferi⁹
subdit. Quale deinde iudiciū de hoīum factis
deo relinquit̄ q̄bus celestis necessitas adhibet̄
cū dn̄s ille sit ⁊ sideꝝ ⁊ hoīum. h̄ ille. Si q̄s ve
ro obijecerit q̄ astrologi p̄sepe va dicūt: audiat
Aug. p̄fati. li. c. 7. d. Nō inmerito credit̄ cum
astrologi multa va r̄ndēt occulto instinctu fie/
ri spūuȝ nō bonoꝝ: quoꝝ cura ē falsas ⁊ noxi/
as opiniones de astralib⁹ fatis inserere huma
nis mētib⁹ atq̄ȝ firmare. Iō frivola ē mathe/
maticoꝝ snia q̄ nos nr̄osq̄ȝ successus astris sub
dere moliunt̄. Secūdi asserūt oia ista iferiora
moueri ad ipuū fortune ⁊ disponi. Vn̄ Plu/
tarch⁹ li. de remedio ire. d. ⁊ inducit Euripi/
de sic loquētē. De⁹ magna regit: pua vo ifor/
tun emanib⁹ derelinqt. Hanc fortunā rudes
hoīes ⁊ idolatre gētiles deā quādā eē putaue/
runt. Vn̄ Lac. li. 3. Crediderunt inqt populi
fortunā quādaȝ deā esse res humanas varijs
casib⁹ illudētē: q2 nesciebāt vn̄ sibi aut bōa aut
mala venirēt. Hoc tn̄ sic opināTes Aug. li. 4.
de ci. dei. c. 18. sic deridet. Fortūa dea putat̄ et
colit̄. Certe oēs deos vtriusq̄ȝ sexus: ⁊ si sexū
habent nō nisi bonos estimare debemus hoc
Plato dicit: hoc alij phi: hoc excellentes reipu

blice populorūq̄ȝ rectores. Quomō ergo dea
fortuna aliq̄n bona ē aliq̄n mala: an forte quā/
do mala est dea nō ē: sȝ in malignū demonē re
pente cōuertit̄. Sȝ Ar. li. 2. phi. dicit fortunaȝ
esse causam p accidēs in agētibus f̄m ppositū
Et tūc dicit Tho. in. 3. summe cōtra gētiles. Et
d. Bon̄. di. 37. secūdi li. Licet aliq̄d sit casua/
le vel fortuitū respectu agētis pticularis: vel po
te pticularis nature ⁊ intellectus creati: nihil
tamē est casuale aut fortuitū respectu puidētie
dei: a qua omnia p̄uisa sunt ⁊ p̄ordinata. Ter/
tij cōcedūt prouidentiā dei nullā esse circa ista
inferiora ⁊ hoīum facta: sed omnia currere sic
sine vlla puidentia regulāte. Qui error puo
sissimus est ⁊ dānat̄: tū rōne: tū auctoritate. Et
lȝ multe rōnes ad hoc possent induci: tū dicam
eā quā Tho. ponit in. 3. cōtra gētiles. c. 65. Ait
n. sic. Impossibile ē q̄ aliq̄ n̄ cognoscētia finē
opent̄ pp finē: ⁊ ordinate puenīāt in ipm: nisi
sint mota ab aliquo habēte finis cognitionē: sȝ
omnia corpora naturalia mouent̄ ⁊ opant̄ pp
fineȝ: lȝ illū nō cognoscāt. Ergo oportet q̄ to/
ta opatio nature ab aliqua cognitiōe ordinetur
Preterea omnia que sunt natura distincta in
vnū ordinē nō conueniūnt nisi ab vno ordinā/
te colligant̄ in vnū. In vniuersitate aūt reꝝ sūt
res distinctas ⁊ cōtrarias naturas habētes: q̄
tn̄ in vnū ordinem cōueniūt. Ergo oportet q̄
vnus sit vniuersoꝝ ordinator ⁊ gubernator.
Sunt ad hoc etiā scripture sacre ⁊ auctoritates.
Ait. n. sapiens. Sap̄. 14. c. Tu aūt sapientia
tua gubernas oia. Et ecclesiastes. 5. Ne di/
cas corā angelo tuo nō est puidētia. Et Ma
the. 6. reprehēdens xp̄s imoderatā sollicitudi
nem eoꝝ q diffidunt gubernari posse a deo:
ostendit qualiter ipse puidentia sua decorat ter
raȝ floribus: pascitq̄ȝ aues ⁊ volucres celi. Iō
Lac. li. i. di. insti. cōtra dei puidētiā negātes
sic pulchre loquit̄. Suscepto igit̄ illustrāde vi
tatis officio: nō putaui adeo necessariuȝ ab illa
q̄ōe initiū sumere: que videt̄ prima esse natura
lime puidentie q̄ rebus oibus cōsulat: an for/
tuitu vel facta sint oia vel generant̄. Cuius sen
tentie auctor est Democritus cōfirmator epi/
curus: quos tamē ceteri phi ac maxime stoici
acerrime retulerūt docētes: nec fieri: mūdū nec
cōstare nisi summa rōne potuisse. Sȝ ⁊ Mar/
cus Tullius q̄uis achademice discipline de/
fensor esset: de puidentia gubernatrice rerū et
multa ⁊ sepe disseruit: quod facit tum in oibus
phie sue libris: tum maxime in his qui sunt de

natura deoꝝ. Nec difficile sane fuit paucoruꝫ hominū praua sententiā redarguere menda/cia ceteris phis in hac vna re nō diffidentibus Nemo.n.est etiam tā rudis tā ferus moribus q oculos suos in celū tollens tametsi nesciat cu ius prouidentia dei regaꝫ hoc omne qđ cernit nō aliquā tamē esse intelligat ex ipsarum motu magnitudine pulchritudine vtilitate tēperatio ne: nec fieri posse qn illud qđ mirabili ratōe cō stat cōsilio aliquo maiore sit instructum: hec ille. Dicimus ergo ꝛ catholice tenemus ꝙ oīa re/gunt ꝭm prouidētiā dei q bona vel mala hoi/bus iuste distribuit ꝭm ꝙ iudicat melius cōue nire. Secūda ratio quare dicūt aliqui non eē orandū: est diuine pmanētie. dicūt.n. ꝙ lꝫ oīa fiant ꝭm diuinā prouidētiā cū ipsa nihil aliđ sit ꝙ̄ ipse deus ꝛ deus sit immutabilis: ꝭm illud Numeri.23. Nō ē deus quasi hō vt mentiaꝫ: neqꝫ vt filius hominis vt mutet. Et Malachie 3. Ego dn̄s ꝛ nō mutor. Et Jac.i. Apud quē nō est transmutatio. Et Aug.in li. de natura boni. Solus de⁹ imutabilis ē. Ergo si dispo/suit bene facere hoibus indigentib⁹ absqꝫ ora/tione illoꝝ illud iplebit. Et si deliberauit mala aliqua iptir: nō pp orationes cessabit. Sed cō/tra istos ē auctoritas Hiero.18. vbi de⁹ sic loq tur. Repente loquar aduersuꝫ gētē ꝛ aduersuꝫ regnū vt eradicē ꝛ destruā ꝛ dispdā illud. Si pniam egerit gēs illa a malo suo: qđ locut⁹ suꝫ aduersuꝫ eā agā: ꝛ ego pniam sup malo qđ co gitaui vt facerē ei. Et subito loquar de gēte et de regno: vt edificē ꝛ plātē illud. Et iteꝝ Eze chiel.33. deus.d. Si dixero iusto ꝙ vita viuat ꝛ cōfisus in iusticia sua fecerit iniquitateꝫ: oēs iusticie eius obliuioni tradenꝫ: ꝛ in iniqtate sua ꝙ̄ opatus est morieꝫ. Si aūt dixero ipio morte morieris: ꝛ egerit pniam a peccato suo: vita vi uet: ꝛ nō morieꝫ. Et hoc ē qđ dicitur. 22.q.4.c. Vnusqsqꝫ. Ipse dn̄s frequēter suā mutat sen/tentiā. Et i.c. icōmutabilis.idē habeꝫ. ꝛ de pe. di.i.ca.nouit. Nouit deus mutare sniam si tu noueris emēdare delictū. Ex qb⁹ vbis pꝫ: ꝙ ꝭm ꝙ nos mētē nr̄am ꝛ volūtaria opa siue in bonū siue i malū dirigimus: ita ꝛ ipse sentētiā suā aut reuocat ꝛ imutat aut exequiꝫ sine sui i/mutatōe. Nā vt dicit Ar.8.phi.ꝛ.xi.metha. Deus est mouēs oīa imobilis. ꝛ Boeti⁹ Sta bilisqꝫ manēs das cuncta moueri. Jō dicit.d. Boñ.di.8.primi li. ꝙ diuina essentia ē imu/tabilis. Nā nō mutaꝫ loco: qꝛ vbiqꝫ ē: nō tpe: qꝛ eternitas simul est: nō forma: qꝛ pure actus est. Vnde mutationē ꝭm formā tollit simplici tas: ꝭm tp̄s tollit eternitas: ſꝫ locū tollit imēsi tas: et ideo in deo est summa stabilitas: ꝛ inde oīs motus cāitas. Sine sui itaqꝫ mutatōe ꝓ/duxit deus i tpe mūdū: sine sui mutatōe carneꝫ nostrā assumpsit: sine sui mutatōe petentib⁹ ꝛ orātibus sua dona largiꝫ. Nā vt inqt Tho. 2.2.q.83. Ex diuina ꝓuidētia nō solū disponit ꝙ effectus fiant: ſꝫ etiā ex qbus causis ꝛ quo or dine ꝓueniāt. Inter alias etenim causas sunt etiā quorūdā affectuū cause actus humani. Vn de oꝫ hoies agere aliqua nō vt p suos act⁹ diui nā dispositionē imutēt: ſꝫ vt p act⁹ suos ipleant quosdā effectus ꝭm ordinē a deo dispositum. Et idē etiā est in naturalib⁹ causis. Naꝫ neqꝫ q plātat est aliqd neqꝫ q rigat: ſꝫ q icremētū dat de⁹ vt dr̄ i.c. Cū nō sit i hoie: extra de decimis Et tñ si hō nō plātat aut nō seminat: de⁹ nō dat incremētū. Simile est de oratōe. Nō.n.pp hoc oramus vt diuinā dispositionē imutem⁹: ſꝫ vt illud ipetrem⁹ qđ deus disposuit mediātib⁹ ora tiōib⁹ nobis donare. vt Gr̄.d.i.dial.li. Ter tia rō quā assumūt negātes ꝛ dānātes oronis vsuꝫ ē diuine clemētie. Deus inquiūt clemētis simus ē ꝛ liberalissim⁹: ideo cū nesciat oīa qb⁹ indigem⁹ nō opus ē oratoib⁹ ab illo ea petere qꝛ vt inqt Seneca nulla res carius emiꝫ ꝙ̄ q̄ p̄ cibus empta ē. Ideo summe liberalitati ei⁹ nō cōuenit bñficia p̄stare rogatus. Ad hoc rñdet Aug.ad pbū de orādo deū. Quod deus mul ta nobis ex sua liberalitate p̄stat nō petita. Sꝫ ꝙ aliqua vult p̄stare nobis petēntibus hoc est pp nostrā vtilitatē vt.s. fiduciā quādā accipiamus recurrēdi ad deū: ꝛ vt recognoscam⁹ eū eē bo/noꝝ nostroꝝ actorē. Et sic interimunꝫ omnes obiectiones supradicte quibus orationis vsus impugnabatur: qꝛ debiles sunt ꝛ nullius robo ris aut momenti.

Quod vsus oratōis cōmendaꝫ auctoritate ꝛ exemplo sanctorum veteris ꝛ noui testamēti ꝛ p̄cipue dn̄i nr̄i iesu xp̄i. Capitulum. 2.

S Ecundū quo cōmēdabilis orationis vsus dicitur est sanctoꝝ dignitas. Oēs etenī sancti vbo pariter ꝛ exēplo ora re nos docuerūt. Vnde Dauid in p̄s.31. ora/tionē cōmēdans ait. Subditus esto dn̄o ꝛ ora eū. Et p̄s.5. Quoniā ad te orabo dn̄e: mane exaudies vocē meā. Et p̄s.33. Exqsiui dn̄m ꝛ exaudiuit me: ꝛ ex oībus tribulationib⁹ meis eripuit me. Et sapiēs Ecc.35. Oratio humi/liantis se nubes penetrat. Et Thobie.12.bo/

na est oratio cũ ieiunio. Et Hiere. 33. Clama
ad me ⁊ ego exaudiã te. d. dñs. Et. i. Pet. 3.
Omnes vnanimes in orõne estote. Et Ja. 5.
Orate ꝓ inuicẽ vt saluemini. Et doctor gẽtiũ
Paulus Ro. 12. Spe gaudentes in tribula-
tione patiẽtes orationi instantes. ⁊. i. Cor. 7.
Vacetis orationi. Et phi. 4. Nihil solliciti si-
tis: sꝫ i omni orõne ⁊ obsecratõe cũ gra꞉ actio
ne petitiões vre innotescãt apud deũ. Et Col.
4. Orõni istate vigilãtes in ea. Et. i. Thi. 2.
Volo viros orare i omni loco leuãtes puras
manus. Et. I. Thessa. vlti. Sine intermissiõe
orate. Et xp̃s i euãgelio Luc. xi. Petite ⁊ ac
cipietis. q. ⁊ in. p. ⁊ aper. vobis. Et Luc. 18.
Oportet semp orare ⁊ nõ deficere. Et Luc.
22. Et Math. 26. Vigilate ⁊ orate ne intretis
in tẽptatiõez. Et Math. 24. Orate ne fiat fu-
ga vra hyeme vel sabbato. Et Marci. 13. Vi
dete vigilate ⁊ orate. Et qd̃ docuerũt sci ꝟbis
ope cõpleuerũt: atqꝫ orãdo amplissima dei mu
nera ĩpetrauerũt. Vñ Gen̄. 25. Isaac depre-
catus est deũ ꝓ vxore sua Rebecca eo ꝙ esset
sterilis: q exaudiuit eũ: ⁊ dedit Rebecce cõceptũ
⁊ Exo. 8. 9. ⁊. 10. c. Orauit Moyses ꝓ amo
tione plaga꞉ ab egypto ⁊ exauditus est: lꝫ illi
mali essent. Et Exo. 17. In bello qd̃ habue-
rũt filij isrl' ꝯ Amalechitas: plus fecit Moy-
ses orando qꝫ Josue pugnando. Et Exo. 32.
Post adorationẽ vituli qñ videbat dñs velle
delere populũ Moyses p orõnis instãtiã obti-
nuit veniã. Et numeri. xi. Per orõnẽ Moy
si absorbꝰ est ignis q deuorabat castra murmu
rantiũ. Et numeri. 12. Per orationẽ Moysi
curata ẽ Maria a lepra. Et numeri. 21. p orõ
nẽ etiã Moysi liberatꝰ ẽ populꝰ a serpẽtibus
Et. i. Reg. i. Anna q̃ sterilis erat orauit dñz
⁊ cõcepit ⁊ peperit filiũ ⁊ vocauit nomẽ eiꝰ Sa
muel: eo ꝙ a dño postulasset eũ. Et. i. Reg. 7.
Orãte Samuele filij israel debellarunt phili-
steos. Et Thobie. 6. Raphael angelꝰ monuit
Thobiã iuniorẽ ne demones haberẽt ptãtẽ in
eũ vt oraret. Et Judith. 4. Tẽpore psecutõis
Holofernis filij israel orabant deũ vt visitaret
populũ suũ. Et Judith. 13. Armis orõnis mu
nita illa mulier vidua caput amputauit holofer
ni. ⁊ Esaie. 38. Orãtẽ cũ lachrymis ezechiam
exaudiuit deus ⁊ addidit diebꝰ eiꝰ annos. 15. ⁊
Danielis. 13. Susanna p orõnẽ liberata est a
criminatõe falsa ⁊ dãnatõe mortis. ⁊ Jone. 2.
De ventre piscis p orationẽ ad littus maris ad.
ductus est Jonas. Et. i. Machabeo꞉. xi. Vi
dens Jonathas ꝙ oẽs exceptis paucis dereli
querũt eũ pugnãtẽ cõtra alienigenas: scidit ve
stimẽta sua ⁊ rogauit dominũ ⁊ postea miseri-
cordiã obtinuit ⁊ victoriã. Et. 2. Machabeo꞉
3. Onias summus pontifex orauit ꝓ Helio-
doro diuina ꝟtute grauiter flagellato: eo ꝙ vo
luerat erariũ expoliare. Deus autẽ illi vitã do-
nauit. Quid referã de orationibus apostolo꞉
alio꞉qꝫ sancto꞉: qui orando tot mira fecerunt
S, omnibus dimissis breuitatis causa ad xp̃z
est deueniendũ. De ipso siquidẽ dicitur Math.
primo. Abijt in desertũ locum ibiqꝫ orabat. ⁊
Luc. 6. erat pnoctãs in oratõe dei. ⁊ Luc. 9. fa
cta est dum oraret species eius altera. ⁊ Luc.
23. ⁊ Math. 26. legitur ad patrem orasse. et ad
Hebr. 5. de ipso dicitur. Cum clamore valido
⁊ lachrymis exauditus est pro sua reuerentia.
Sed circa hoc nonnulli dubitant cur christus
orauit: cum Augustinus dicat lib. de correptio
ne ⁊ gratia. Nemo querit ab alio quod per se
potest: sed christus omnia poterat per se: ergo
nihil debebat ab alio petere nec orare. Ad hoc
respondet. d. Bonauentura di. 17. tertij libri
ꝙ decens fuit ⁊ conueniens orare christuz pro
pter tria.

Primo ꝓpter meritum.
Secundo propter exemplum.
Tertio propter argumentum.

Primo propter meritum: quia sua petitione
⁊ postulatione merebatur nobis qui minꝰ ido-
nei eramus ad susceptionem beneficiorũ dei.

Secundo orauit propter exempluz: scilicet
vt in seipso inuitaret nos ad orationis studiuz
in cuius exercitio maxime superatur aduersariꝰ.

Tertio orauit ꝓpter argumẽtũ: vt ostẽderet
se esse verũ hominez ⁊ vere a deo missum. Pe
tere ergo ⁊ orare cõpetit xp̃o fm̃ naturã assum
ptã. Et sic soluitur quod dicebatur in cõtrariũ
Cõcludenda est ergo hec secunda pars princi
palis nostri sermonis: in qua probatum est per
exempla ⁊ auctoritates sanctorum ꝙ orationis
exercitium apprime est cõmendabile.

Quod oẽs indigẽt auxilio dei ad acquirẽn-
dam beatitudinẽ: ad vitanda picula: ⁊ ad bona
temporalia impetranda. Capitulum. 3.

T Ertium quo ostendemus ad orationẽ
omnes obligari debere dicitur indi-
gentia. Omnes etenim cuiuscũqꝫ sta-
tus gradus ⁊ conditionis existant egent a deo
adiuuari: maxime q̃tum ad tria: Primo q̃tũ
ad beatitudinem acquirendã. Secundo q̃tũ

ad pericula vitanda. Tertio q̄tum ad tempo/ralia bona impetrāda. Primo indigent oēs a deo adiuuari q̄tū ad beatitudinē acquirēdā eo q nullus illam viribus ppriis aut virtute valet adipisci. Ideo vnusquisq3 orare debet cu3 Petro. d. Domine salua nos: q: vt inqt psal. Gratia3 et glo2ā dabit dominus. Secūdo idigent oēs a deo adiuuari pp̄ter picula euitā/da: qbus fragilis nostra cōditio subiecta ē. Et de his sic eleganter loquit Aug. 22. li. de ciui. dei. c. 22. Sed p̄ter pueriles penas sine qbus disci nō potest q maiores volunt: qui vix ali/quid vtiliter volunt: quot et quātis penis ge/nus agitetur humanū: que nō ad maliciā neq/tiamq3 iniquo2: sed ad cognitionē ptinent mi/seriāq3 cōem quis vllo sermone digerit. Quis vlla cogitatione cōprehēdit q̄tus est met9 quā ta calamitas ab orbitatibus atq3 luctu a dānis et a dānationibus et deceptionibus et mēdaciis hominū a suspitionibus falsis: ab oībus violē/tiis facinoribus et sceleribus alienis: quando/quidē ab eis et dānatio et captiuitas et vincula et carceres et exilia et cruciatus: amputatio mē/bro2u3 et priuatio sensuū: et oppressio corporis ad obscenam libidinē opprimētis explendam et alia multa horrenda sepe cōtingunt. Quid ab inumeris casibus q forinsecus corpori for/midantur estibus et frigoribus tempestatibus imbrib9 alluuionibus coruscatione tonitruum grādine fulmine motibus hiatibusq3 terraru3 oppressionib9 ruina2: ab offensionibus et pa/uore: vel etiā malicia iumento2 a tot veneris fructuū aqua2 aura2 bestiarūq3 ac ferarū non tantūmodo molestis: s3 etiā mortiferis morsi/bus a rabie que cōtingit a rabido cane: vt etiā a blanda et amica suo dño bestia nōnūq3 vehe/mentius et amarius q3 leones draconesq3 me/tuatur: faciatq3 hominē quē cōtaminauerit cō/tagione pestifera: ita rabiosum: vt a parentib9 filiis et cōiuge peius omni bestia formidetur. Que mala patiuntur nauigantes. Que terre/na itinera gradientes. Quis ambulat vbicūq3 nō inopinatis subiacens casib9. De foro qdā domū rediens sanis pedib9 suis cecidit pedem fregit: et ex illo vulnere finiuit hanc vitam. Quid videtur sedente securius. De sella in q̄ sedebat Hely sacerdos cecidit et mortu9 est. Agricole imo vo oēs homines quot et quan/tos a celo et terra vel a periculosis animalibus casus metuunt agro2 fructibus. Solent tamē de frumētis tādem collectis et recondiτis eē se/curi. Sed quibusdā qd nouimus prouentum optimū frumento2 fluuius improuisus fugiē tibus hoībus de horreis eiecit: atq3 abstulit. Cōtra mille formas demonū incursus: qs in inocentia sua fidit. Quādo quidē etiā puulos baptizatos qbus certe nihil est innocenti9 ali/quādo sic vexant vt in eis maxime deo ista si mente monstrēt huius vite flenda calamitas et alterius desideranda felicitas. Ja3 vero de ip/so corpore tot exeunt morbo2 mala: vt nec li/bris medico2 cuncta cōprehensa sint: in quo2 pluribus ac pene oībus adiumenta ipsa et me/dicamenta tormenta sunt: vt homines pena2 exitio penali eruantur auxilio. Et l3 in prefata auctoritate multa dixerit Aug. pp̄ter q̄ null9 viuere securus d3: nisi qui cōfidit in deo. Nos tamē diebus nostris tāta vidimus euenisse q merito fatuus reputari posset: qui p orationes ad dñi auxiliū nō cōfugit. Tempore nāq3 iubi lei anno dñi. 1450. regnante Nicolao quinto pontifice maximo hora. 23. cū ingens multitu do populi euntis et redeūntibus cōgregata eēt apud pontē sub castro sancti angeli adeo inter sese existentes ibi cōpressi sunt vt illis exceptis qui in flumine cadentes submersi sunt: ducē/toru3 et septē hominu suffocato2um in ponte p̄dicto corpora sunt inuenta. Tempore alfonsi regis arragonie et vtriusq3 sicilie ex nocturno et repentino terremotu in ciuitate Neapolita/na ali. s3 ciuitatibus regni et terris ruentib9 et improuiso domib9 et edificiis multa milia ho/minū piere. Anno dñi. 1465. in dominica de passione in ciuitate Venetiarū preter morem in lacunis illis nauicule plurime submerse sūt: multisq3 vtriusq3 sexus pariter naufragiū pas/sis. Noui et ego epm Britieñ. q morsu cani/culi sui quē in camera detinebat post. 40. dies in rabiē versus extinctus ē. Noui ego nō vnū sed plures quos fulgur de celo veniens ex im prouiso vita priuauit. Vidi tot et tanta pericula q si illa enumerare vellē longissima profecto tempo2 spacia occuparē. O vita labilis. o vita innumerabilibus piculis circundata. o vita mi sera et laboriosa in qua nullus securus esse pōt: nō pp̄ter diuitias: nō propter celsitudinē gra/dus: nō pp̄ter amico2 copiā: nō pp̄ter acuta3 prudentiā. Ideo hoc vnu nobis d3 esse singu lare refugiū: vt orantes recurramus ad deum

Tertio indigent homines a deo adiuuari q̄/tū ad bona tpalia impetrāda: que etsi tāq3 prin cipalia petenda nō sint: vt Aug. inqt ad Pro bam. Postulari

bā. postulari tñ possunt tāq3 quedā adminicu/la quib⁹ adiuuamur ad tendēdū ad beatitudi/nē3 inq̄ztū. s. p ea vita corporalis sustentat: ⁊ in q̄ztū nobis organice deseruiūt ad act⁹ vtutu3: vt etiā phs. d. in primo ethicoꝝ. Centurio et eni3 orauit p sanitate pueri: ⁊ exauditus ē. Ac cedamus ergo ⁊ nos cū ipso orātes deū omni/potentē: ⁊ orationib⁹ insistentes vt dignet no/bis salutē anime: deinde si ei placuerit ⁊ corpo ris impartiri: cōcedens hic gratiam suam et in futuro gloriam. Amen.

Feria sexta post diē cinerꝫ: de cōditionibus que requirunt in orationibus vt debito modo fiant. Sermo. .20.

Orate Verba sunt dñi nostri iesu xpi in euangelio hodierno Mathei. 5. ca. Puto multos ex his qui audierūt cōsiderauerūtq3 diligenter ea q̄ dixim⁹ i s̄mone p̄cēdenti ia3 deliberasse decetero feruenti⁹ solito orōni vacare. S3 scire vellem qualiter orādu3 est: vt orō ipsoꝝ non sit inanis ⁊ infructuosa. Eapp hodierna die de mō orationis aliqua: ⁊ qdē necessaria declarare curabo. Nā audim⁹ xp̄3 saluatorē i vbis i themate allegatis ad ora tionē nos exhortātē. Vt ergo voci ei⁹ pmptio re aīo vnusq̄sq3 pareat ⁊ obediat: triplicē mo du3 in oratione obseruandū ostendemus.

Primus modus dicit expressionis.
Secundus modus dicit attentionis.
Tertius modus dicitur ordinationis.

Qualiter i oratōe necessaria est vocalis ex/pressio vt in pluribus: ⁊ quare nō sufficit orare tantū mentaliter. Capitulum. .1.

Primus modus q s̄uādus est in orōne dr expressiōis: q2 d3 orās exprime re voce qd̄ gerit i corde. s̄m illud p̄s. Voce mea ad dñ3 cla. voce m. ad. d. dep̄catus sum. Effundo i cōspectu eius orōnē meā ⁊ tri bulationē meā an̄ ipsu3 pnūcio. Et Math. 6. xp̄s docuit orātes voce dicere. Pater nr̄ ⁊c̄. Et ad isl̄āmādū fideliū corda q̄ rerū varietate satis mouent sancta ecclesia vltra orōnē dñicā3 hymnos p̄s. ⁊ alias diuinas laudes in officijs in qbus orat deus statuit decātari. S3 ꝯ h̄ ar/gui pōt q orō nō d3 eē vbo aut voce expressa. Sūt ad h̄ auctoritates sanctoꝝ doctorū. Vnde ambrosius li. de sacris. Qū oras inqt noli v/bis clamare. Et glo. Math. 6. In fide iteriori orat deus nō strepitu labioꝝ: sed deuotōe vir/tutū. Et hysidorus li. ꝺ summo bono. Oratio cordis est nō labioꝝ. Nō eni3 vbo deprecā/tis de⁹ attēdit: s3 orātis cor inspicit. Et Aug. in li. de sermone dñi in mōte. Vos autē cum oratis introite in tabernacula vestra: q̄ sunt ip/sa corda. Et iterū ibidē ait. Claudendū ē ho/stiu3. i. corporali sensui resistendū: vt orō spūa lis dirigat ad patrē: q̄ fit in hymnis cordis vbi pater oratur in abscōdito. Et iterꝫ ibi. Agere debemus apud deū: nō vbis: sed rebus quas animo gerimus cū deuotione pura ⁊ simplici affectu. Et aug. ad Probū. Multū loq i orā/do est re3 necessariā sup̄fluis agere vbis. Et Gregori⁹. Veraciter orare ē amaros i cōpū/ctiōe gemitus nō cōposita vba resonare. Er go s̄m tantorū doctoꝝ documēta nō videt i ora tione vox fore necessaria. Rūdent ad hāc diffi cultatē tollendā Alex. de ales. in. 4. volumie summe. ⁊ Ric. in. 4. di. 15. ⁊ Tho. 2. 2. q. 83. q duplex ē orō. Prīa ē cōis q̄. s. fieri h3 p mi nistros ecclesie in psona toti⁹ populi q ad horas dicendas obligant: vt in. ca. p̄sbyter. de cele. mis. Et talis oratio d3 innotescere populo pro quo offert vt excitet ad deuotionē3. Ideo cleri ci qui obligant ex statuto ecclesie: ⁊ religiosi q tenent ex voto regule aut statutoꝝ vigore dice re horas: debent illas voces exprimere: ⁊ si qñ cōtingat vt extra choꝝ per se illas psoluant tā alte debent vba pferre vt ipsi saltē itelligāt qd̄ loquunt. Et in. c. dolētes. reprehendūt illi qui sincopizādo ⁊ sine deuotione diuinū offm̄ celebrāt. Secūda ē oratio singularis. s. q̄ offert ab homine iq̄ztū ē singularis psona: siue oret per se siue p alio. Et q̄uis nō sit necessarium talē orationē3 esse sensibili voce: tñ vox ei adiū gitur triplici ratione. Primo rōe deuotōis ex citāde. Secūdo rōne reuerētie exhibēde. Ter tio rōne affectōis explicāde. Prīo rōne duo tionis excitāde: vt. s. p vocē ⁊ vboꝝ sonu3 cor excitet ad deū magis timendū colēdū diligēdū siue desiderādū. Ex quadā. n. naturali vnio/ne aīe ad corp⁹ mot⁹ corporis diuersimode aīe affectōes excitāt: ⁊ affectōes maxie si sint for/tes diuersas mutatōes faciūt in corpore. Ideo cū qñq3 ⁊ quasi sepius cōtingat q orare volen tes ⁊ pp pōd⁹ carnis ⁊ pp occupatōes seculi: ⁊ pp diaboli tēptamēta mentē habeāt aridā insi/pidā debilē ⁊ de deo parꝝ cogitātē: aut certe ni hil adiūgēda ē taliū orōni vox viua i qua no/minat magn⁹ ⁊ excelsus bonus pius clemens misericors ⁊ hui⁹i: vt p talē prolationē euigi/lent quasi sensus interiores. Idē dico genufle

rionibus: de ꝓstratione ad terrã: de tonsioni
bus pectoris: ⁊ similibus. Nõ indiget his qui
omniũ corda scrutat̃ ⁊ videt: sȝ ideo fiũt vt ꝑ ta
les motus gestusqȝ corporis torpor mẽtis exci
tetur: ⁊ mens magis inflãmata efficacius per
orationẽ vniat̃ deo. Secũdo adiungit̃ vox ora
tioni rõne reuerẽtie exhibẽde. vt.s. deo reue/
rentiaȝ ipendamus nõ tm̃ corde: sȝ etiã ligua:
qm̃ vt ait Jo. da.i.4.li. qr ex duplici natura
cõpositi sumus intellectuali.s. ⁊ sensuali: dupli
ceȝ honorẽ debemus deo offerre.s. spiritualẽ
⁊ corporalẽ. Si tamẽ in casu adeo qs esset i cõ
tẽplatõe ꝑfectus: ꝙ vocalis oratio remitteret i
teriorẽ feruorẽ: tũc nõ esset vocaliter orandũȝ
orõne singulari. Tertio adiungit̃ vox orõni rõ
ne affectõis explicãde. Nã ex abũdãtia cordis
os loquit̃. vt dr̃ Math.12. Quãdoqȝ ita fer/
uet interius aĩa itaqȝ inflãmat̃ in dei amore:
aut humiliat̃ in eius timore: aut obligat̃ i eius
recordatõe bñficiorȝ: ꝙ quasi vim patiẽs in v/
ba ꝓrumpere cogit̃. Sicut legit̃ d' btõ frãcisco
quẽ semel audiuit beatus frater Leo eius so/
cius ⁊ cõfessor ꝑ longũ spaciũ i orõne eleuatuȝ
a terra clamãtẽ ⁊ dicẽtẽ. Quis es tu: ⁊ q sum
ego. Et dũ hec eadẽ vba sepius replicaret su/
spirabat lugebat ⁊ totus videbat̃ liquefactus
amore. Nã vt ipse postea interrogãti eũ fratri
Leoni p̃dicto q eũ explorauerat: retulit p̃dicta
vba ideo sic dixisse: qm̃ i corde suo tã ꝓfunda
versabat̃ sui cognitio sue.s. ꝑuitatis: ⁊ dei ma/
gnitudinis: a quo ipse ꝑuulus ⁊ minimus taȝ
copiosa bñficia susceꝑat sꝑabatqȝ se vberiora su
scepturũ: ꝙ ex vehemẽtia animi cũ admiratõe
deũ cõpellebat̃ laudare ⁊ bñdicere dicẽdo sibi.
Quis es tu deus meus q nullo idiges in quo
est omne bonũ: ⁊ q sum ego q nihil boni habeo
nec habere possum nisi tu deus meus dederis
qs es tu q teipsum etiã mihi dare ꝓmittis. Et
multa alia bulliebãt i corde eius ꝓpter q̃ vba
p̃dicta ingeminabat. Similiter. d. Ber. mi/
les ⁊ doctor de assisio: q fuit primus quẽ san/
ctus Franciscus traxit ad christũ anteq̃ȝ mun/
duȝ reliquisset: inuitassetqȝ quodã sero in do/
mo sua pauperẽ Franciscũ cũ in prima vigilia
noctis obseruasset eũ quid faciebat: audiuit eũ
in oratione positũ cũ suspirijs ⁊ lachrymis se/
pius replicãtẽ. Deus meus ⁊ omnia: deꝰ meꝰ
⁊ oĩa. In qbus vbis vt ipse postea declarauit
dño ber. ꝓfundissime cõtemplabat̃ excessum
maiestatis diuine ⁊ infinitã bonitatẽ si mi dei.
Quod in oratõe necessaria est attentio ſm vim
prime intentionis: ⁊ qualiter hoc modo oratio
est fructuosa licet nõ sit per omnia attenta.

Capitulum Secundum.

s Ecundus modus q seruãdus ẽ i ora/
tione dicit̃ attentõis. Debet nãqȝ ora
tio quãtũ fieri põt eẽ attenta: qm̃ vt. d.
Hiero. ⁊ ponit̃ de cõse. di.5.c. Nõ mediocri
ter. Nõ vbis tantũ: sed corde orãdus est deꝰ.
Quapropter meliorẽ qnqȝ psalmorũ decãtatio
cũ cordis puritate ac serenitate ⁊ spirituali hila
ritate: q̃ȝ psalterij modulatio cũ anxietate cor/
dis atqȝ tristicia. Et ad hoc facit.c. nũq̃ȝ. de cõ
se. di.5. ⁊.ca. quãdo. de cõse. di.1. Et ad ideȝ
sunt apostoli vba.1.Cor.14. dicẽtis. Naȝ si
orẽ lingua spiritus meus orat: mens aũt mea
sine fructu est. Quid ergo ẽ. Orabo spũ ora/
bo ⁊ mente. Sed satis dux hoc videt̃ quando
etiã ⁊ sancti viri orãtes mẽtis euagationẽ pa/
tiuntur: ſm illud ps. Cor meũ dereliquit me.
Quõ ergo q iꝑfecti sunt poterũt orando semꝑ
esse attẽti. Et si oratio sine attentione ifructuo
sa est: qs poterit orãdo mereri. Idcirco ad hoc
clare intelligendũ tria sunt notãda. ſm Rica.
Tho. ⁊ Alex. vbi supra. Primo notãdũ ꝙ
si adsit intentio debita ⁊ actualis in principio
orationis vocalis q̃uis postea nõ ꝯcomitet̃. tñ
oratio vocalis est meritoria ⁊ impetratiua ꝑ v
tutẽ prime intentionis nisi interrumpatur po/
stea ꝑ intentionẽ cõtrariã: sicut cuȝ aliquis ex
bona intentione incipit peregrinari vel elemo
synã dare: totus actus sequẽs meritorius ẽ v
tute prime intentionis: q̃uis cesset sua intẽtio
actualis. Secundũ notãdũ ꝙ triplex est ora/
tionis effectus. primus merendi: ⁊ ad hũc ef/
fectuȝ nõ ex necessitate requiritur ꝙ attẽtio ad
sit orationi per totũ: sed vis prime intentionis
sufficit vt dictũ est. Secundus effectus ẽ ipe/
trandi: ⁊ ad hunc etiã sufficit intentio vt in pri/
mo. Tertius effectus est spiritualiter delectãdi
inq̃tũ orãs spirituali delectat̃ cõtemplatõe dei
⁊ ad talẽ effectuȝ necessaria est attentio: ⁊ q̃to
maior est: tãto maiorẽ delectationẽ ⁊ spiritualẽ
gustuȝ sentit ille qui orat. Si tamẽ aliquis hoc
gustu bona intentione orãs: eo ꝙ nõ esset attẽ/
tus etiaȝ contra voluntatẽ suaȝ gauderet: non
propterea tãq̃ȝ infructuosam orationeȝ relinq̃
re dȝ: quoniã rarissimi sunt q orãdo semꝑ pos/
sint menteȝ attentã habere. Ideo dicit̃ i legen/
da sancti Bernã. ꝙ quadã vice cũ ipse eqtans
in itinere cuidã rustico obuiasset: materia sic se
offerẽte de cordis instabilitate i orõne Bernã.
cõquestus

conquestus est. Quod rusticus audiens mox cū desperit ꝛ in orationibus suis cor firmū ꝛ stabile dixit se habere. Volens aūt Bern̄. eū cōuincere ꝛ a sua temeritate coercere dixit. Sequestrare parump a nobis ꝛ tota qua poteris attentione orationez dominicā inchoato: quaꝫ si sine aliqua cordis euagatione finire poteris equū cui insedeo ꝑculdubio tibi dabo. Tu aūt mihi in fide tua spondeas q̇ si aliquid ibidem cogitaueris: hoc aliquatenus nō mihi celabis. Letatur ille ꝛ tanq̄ȝ se lucratū iam reputās audacter secedit. Et seipsum recolligens oratōēȝ dominicā dicere inchoauit: vix autez orationis expleuit dimidiū: ꝛ ecce importuna cogitatō de sella cordi suo se ingerit vtrū habere eā debeat cū iumento. Quod ille aduertens cōcitus ad Bern̄. rediȷt: ꝛ qd in ipsa orōne sollicite cogitauerit indicauit: et de se vt prius temere nō p̄sumpsit. Tertiū notādū q̇ triplex est attentio que orationi vocali pōt adhiberi. Vna quidez qua attendiť ad verba ne qs in eis erret. Secūda qua attendiť ad sensum verboꝝ. Tertia qua attenditur ad finez orationis. s. ad deū ꝛ ad reȝ propter quā oratur que est maxime necessaria et hanc habere possunt etiā idiote. Quicūq̄ȝ ergo ad orationē accedit ea intentione vt honoret deū: seq̄ȝ orando sibi subiiciat ꝛ cōmendet: si dolens ꝛ male cōtentus mentis patiť vagationez nō perdit orationis fructuȝ quātū ad effectuȝ meriti ipetrationis: licet priuetur effectu delectationis. Idcirco deponēdi sunt scrupuli ꝛ extremitates ꝯscientie qb⁹ nōnulli diabolo instigante deuicti ab oratione desistūt existimātes eo q̇ attenti nō sunt inuanuȝ orationi vacare.

De ordine in oratione seruādo: ꝛ qualiter possumus rogare sanctos tanq̄ȝ intercessores ꝛ aduocatos nostros. Cap. 3.

T Ertius modus in orōne s̄uādus diciť ordinationis. Debet esse orō ordinata vt orās intendat ipetrare a deo omne donū qd̄ postulat: q: vt ingt p̄s. Gratiaȝ ꝛ gloriā dabit dn̄s. Sanctis vo p̄ces sunt porrigēde tāq̄ȝ intercessorib⁹ ꝛ aduocatis nr̄is apud deū. Nā vt ingt Bon̄. di. 45. quarti li. Deus instituit ꝛ voluit q̇ sanctos rogarem⁹ triplici ex cā. Prima pp nostrā inopiā. Secunda pp dei reuerentiā. Tertia pp sanctorū gloriam.

Prima pp nostraȝ inopiā siue in cōtēplādo siue in amādo siue in merendo. Sum⁹ inopes in cōtemplādo summā lucez q̄ ipse de⁹ est. Sum⁹ inopes in amando: q: miser hō magis quādoq̄ȝ sentit se affectū ad vnū sanctū q̄ȝ ad ipsuȝ deū. Sumus inopes in merendo: eo q̇ exigua sunt ꝛ parua merita nostra. Ideo de⁹ voluit nos rogare sanctos vt in ipsis cū cōtemplemur: vt per ipsos fiduciā habeam⁹ ꝛ p eoꝝ merita indigētiā nostrā suppleam⁹. Scd̄a cā est pp dei reuerentiā: vt hō petōr ad deū q̄si ꝑ reuerentia nō audēs cōfugere iploret auxilium amicoꝝ eius. Tertia cā ē pp sanctoꝝ gloriā: vt ipse de⁹ glorificeť in sanctis suis quoꝝ amore deuotis eoꝝ grās dōa ꝛ bn̄ficia plurima dignať cōferre: neq̄ȝ audiēdi sunt illi q dicūt sup̄fluū esse ad sanctos p orationes cōfugere: quādo ecclesia sanctis oratiōes porrigere cōsueuit. Quinimo quotidie experimur quantū ꝑdest nobis deuotionē sanctis dei exhibere: de quibus diciť in p̄s. Leuaui ocu. m. in. m. vn. ve. aux. mi. Piȷs nāq̄ȝ sanctoꝝ p̄cibus ꝛ p̄cipue v̄ginis gloriose liberati sunt multi a piculis maris. Aliȷ ab vlceribus ꝛ egritudinibus desperatissimis sanati. Aliȷ a diaboli temptationibus penitus mūdati. Aliȷ ab infamiȷs criminibus falsis plene purgati. Aliȷ a variȷs diuersisq̄ȝ tribulationibus ꝛ angustiȷs ad quietē et trāquillitatē pducti. Narrent ista q exptī sunt. Dicāt deuoti sancti Nicolai: sancti Francisci. sancti Antoniȷ: sancti Bernardini: scī Petri martyris ꝛ alioꝝ sanctoꝝ qd acceperunt quid obtinuerunt illos inuocando. Clament piissime v̄ginis fideles deuoti quot munera di ad inuocationē nominis Marie abūdāter ipetrauerunt. De qua Bernardus ait. In piculis in angustiȷs Mariā cogita Mariam inuoca. Ergo simus ꝑmpti ꝛ fiducialiter orādo inuocemus scōs: quoꝝ p̄cinio obtinere poterim⁹ hic grām: ꝛ in futuro gloriā: i qua viuit de⁹ trinus ꝛ vn⁹ p infinita secula seculoꝝ. Amē.

Sabbato post diē cineꝝ de ipedimētis ꝯtriȷs orōni pp q̄ orātes nō exaudiunť. Ser. 21.

E Rat enim vent⁹ cōtrari⁹ eis. Scribunť h̄ v̄ba Marci. 6. c. ꝛ in euāgelio hodierno. Cōqueruntť plurimi ꝛ qdem absq̄ȝ vlla rōne q̇ in suis orōnib⁹ nō exaudiunť a deo nec ipetrant orando qd̄ volunt. Sed nō intelligunt q̇ vt Augu. ingt. 16. q. 1. c. decime. Bn̄ facere deus semp̄ ē ꝑmpt⁹ s; hoīuȝ malicia ꝑhibeť. Cessante ergo ex pre hoīnū defectu nō ē coꝛrepta ad dandū manus omnipotentis dei liberalissima. Querit nāq̄ȝ ipse vt sua beneficia eroget mentes no-

ſtras bñ diſpoſitas. Unde naufragiũ timẽti/
bus diſcipulis in nauicula conſtitutis: ſicut in
euãgelio hodierno legiť xp̃s dixit. Confidite.
Nã ppterea iminebat eis periculũ ⁊ cõtraria/
banť venti: qꝛ erat coꝛ coꝝ obcecatũ: nec vt de/
cebat cõfidebãt i v̾tute magiſtri ſui. Sic ⁊ orã
tibus euenire ſolet ꝙ quãdoqꝫ nõ exaudiunť:
qm̃ nõ erãt cũ ea ſpe ⁊ fiducia quã hr̃e debẽt in
benigniſſimo deo. Verũtamẽ vt magis geteť
animus eoꝝ q dolent ꝙ eoꝝ p̃ces de⁹ nõ iplet
in p̾ſenti ſ̾mone de impedimẽtis orationis
erũ⁹ tractaturi: videbimuſqꝫ qualia ſint ipedi
menta que contrariant orantib⁹ ne exaudianť:
ſicut venti cõtrariabanť in mari diſcipulis: et
notabim⁹ tria p̾ncipalia impedimẽta.
Primum dicitur iniuſticia.
Secundum dicitur iniquitas.
Tertium dicitur impatientia.

Quod pp iniuſticiam vel orantis vel ora/
tionis vel eoꝝ ꝓ qbus orať quãdoqꝫ de⁹ ora/
tiones nõ exaudit. Capitulum primum.

PRimũ impedimẽtũ quare multotiẽs
deus nõ exaudit orantes dicit iniuſti/
cia: q̃ triplex eſſe põt. Prima ẽ ex pte
orantis. Secũda ex pte orationis. Tertia ex p
te eius pro quo oratur. Prima iniuſticia eſt
ex pte oratõis: qñ orãs adeo eſt iniuſt⁹ vt exau
diri nõ mereat: Sꝫ ꝓ clariori noticia q̃riť vtꝝ
peccatores ipetrent aliqd a deo ſuis orationi/
bus. Et arguiť ꝙ nõ ex v̾bis ſcripture. Scri/
bitur nãqꝫ eſaie. I. Cũ extenderitis man⁹ ve/
ſtras auertã oculoſ meos a vobis: ⁊ cũ multipli
caueritis orationẽ nõ exaudiã: manus. n. ve/
ſtre ſanguine plene ſunt. Et eſa. 59. Ecce nõ ẽ
abbꝛeuiata manus dñi ⁊ ſaluare nequeat neqꝫ
aggrauata eſt auris eius vt nõ exaudiat: ſꝫ iniq
tates veſtre diuiſerũt iter vos ⁊ deũ veſtruꝫ: ⁊
pctã veſtra abſcõderũt faciẽ ei⁹ a vobis ne exau
diret. man⁹. n. veſtre ſanguine plene ſunt ⁊ di
giti vr̃i iniqtate. Labia vr̃a locuta ſunt mẽda/
cũ ⁊ lingua vr̃a iniqtatẽ fatur. Et Hie. Tre/
noꝝ. 3. c. Nos inique egim⁹ ⁊ ad iracũdiã ꝓuo
cauim⁹ te iccirco tu es inexorabilis. Et Dauid
in p̃s. Iniqtatẽ ſi aſpexi i corde meo exaudiet
dñs. Et puer. 28. c. Qui declinat aurẽ ſuã ne
audiat legẽ oratio ei⁹ erit execrabil. Et Ioh.
9. Scim⁹ qꝛ pctõres de⁹ nõ exaudit. Et Chri
ſo. ſup Math. Qui orat ⁊ peccat nõ orat deũ:
ſꝫ deludit. Et ꝓ. 15. Longe ẽ dñs ab ipiſs et
orationes iuſtoꝝ exaudiet. At ꝯ eſt auctoritas
Criſ. q ſic gloſat dictũ xp̃i Luc. xi. Quis q petit
accipit ſiue iuſtus ſiue pctõꝛ. Et ad idẽ Augu.
ſup Ioh. ait. Si pctõres nõ exaudiret de⁹ fru/
ſtra publican⁹ dixiſſet. De⁹ ꝓpitius eſto mihi
pctõri. Rñdeo ꝓ hui⁹ dubij ſolutione ſequẽdo
Alex. in. 4. volumine ſumme: ꝙ orãtes homi
nes i triplici varietate poſſunt inueniri. Nam
aliq lꝫ valde pauci iuſti ſunt. i. ſine pctõ mortali
⁊ oratio coꝝ potẽtiſſima ẽ vt oñdem⁹ i ſ̾mone
de vſu oratõis i ipſo Moyſe. Et ideo Iac. 5.
dicit. Multũ. n. valet dep̾catio iuſti aſſidua.
Aliq ſũt pcõres obſtinati q diuti⁹ i malo pſeue
rantes nõ ſe voluerunt coꝛrigere: a deo vocati
nõ ſe voluerũt emẽdaꝛ: obdurauerũt corda ſua
ſpnẽtes dei iudicia. Hi cũ qñqꝫ pp ſuã duri/
tiẽ dei manũ eos caſtigãtẽ ſentiãt i tribulatiõe
poſiti clamãt. Dñe dñe: ⁊ dñs auertit faciẽ ſuã
ab eis: qd⁹ dic. Illud ꝓuer. p̾mo. Vocaui et
renuiſtis: extendi manũ meã ⁊ nõ fuit q aſpice
ret: deſperiſtis omne cõſiliũ meũ ⁊ increpatio
nes meas neglexiſtis. Ego quoqꝫ i iteritu ve/
ſtro ridebo: ⁊ ſubſanabo vos cũ vobis ꝙ time
batis aduenerit: cũ irruerit repẽtina calamitas
⁊ interitus quaſi tẽpeſtas ingruerit: qñ vene/
rit ſup vos tribulatio ⁊ anguſtia tũc inuocabũt
me ⁊ nõ exaudiã: mane cõſurgent ⁊ nõ inue/
nient me eo ꝙ exoſaꝫ habuerint diſciplinã. Ali
q orãtes ſunt pctõres humiliati: qꝛ lꝫ qñqꝫ pec/
cent nõ tñ ſemp retinent ꝓpoſitũ male volũta/
tis humiliant deo: timẽt illũ: ob eiuſqꝫ reuerẽ/
tiã aliqua bona opa faciũt. Hi i ſuis neceſſitati
bus orãt deũ: ſuãqꝫ iplorãt clemẽtiã. Cõfortã
di ſunt certe tales vt ſperẽt i dño q ex miſericoꝛ
dia ſua eos audit: nec iuanũ orare pmittit: qm̃
vt Aug. inqt i. c. adhuc iſtãt. de pe. di. 3. Cur
docuiſſet dñs orãtes dicere. Dimitte nobis d̾
bita noſtra: niſi miſericors ipſe nobis pſeuera
ret q ab hac petitõe nõ vult nos deficere. h ille.
Peccatoꝛ erat publican⁹ ⁊ humiliat⁹ exaudit⁹
eſt. Luc. 18. Pctõꝛ Ezechias ⁊ orationẽ ei⁹
pp humilitatẽ exaudiuit deus. Pctõres nini
uite: ⁊ orãtes ⁊ ieiunãtes dei iudiciũ euaſerũt.
Ideo q pctõres ſunt dũmõ nõ ſint obſtinati et
obdurati i malicia ſua fiducialiter orẽt ad deũ.
Auctoritates aũt i ꝯriũ allegate itelligẽde ſunt
de pcõribus obſtinatis: aut d̾ illis q petũt a deo
ſ̾m deſideriũ peti: quos deus aliqñ ex miſeri/
cordia nõ audit: qñqꝫ v̾o ex vindicta exaudit p
mittẽtes eos amplius ruere i pctã: qꝛ vt dic Au
gu. Deus q̃dã negat ꝓpitius q̃ cõcedit irat⁹.
Secũda iniuſticia ẽ ex pte oratõis qñ. ſ. ora/
tio nõ hꝫ rationẽ v̾tutis. Naꝫ vt dicit Boñ.
di. 17.

di.17.tertij li. In qualibet orone duo sunt cõsi derãda: materia.s.ꝛ forma. Materia orõnis respicit desideriũ petentis. Forma vero respicit discretionẽ ꝓponentis: quãdo.s. ille q orat cõmittit oia volũtati diuine sicut faciebat xp̃s qñ orãs dicebat ad patrẽ. Pater si po.ẽ.t.a.m. ca. iste: verũtamẽ nõ.m.v.fi. sed tua. Qui sic orat. etsi non semꝑ ipetret qđ petit ꝛ desiderat nũq̃ȝ tamẽ orat sine merito: qm̃ sic orãdo deuȝ honorat: q quãdoqȝ đnegat tpalia ista bona petentibus: q: videt illa anime saluti esse cõtraria Ex hoc legit̃ in vita sancte Perronille quam scũs Marcellus scripsit: q cum ipsa filia esset Petri apostoli et speciosa nimis: deo volente febrib⁹ laborare cepit: discipuli aũt Petri dixerunt ad eũ. Cum oẽs a te sanent̃ infirmi cur Petronillã iacere pmittis. Quib⁹ Petrus rñdit. Quia sic expedit ei: verũtamẽ ne putet̃ impossibilitas sanitatis ei⁹ in noie iesu xp̃i illaȝ sanabo: dixitqȝ ei. Surge petronilla velocius ꝛ ministra nobis. Que statiȝ sanata surrexit et ministrauit eis. Cõpleto aũt ministerio Petrus dixit ei. Petronilla redi ad lectuȝ tuum. Que statiȝ redijt et vt prius febribus laborare cepit. At vbi in dei amore cepit esse pfecta: eaȝ pfecte sanauit. Simile est q legit̃ in vita sancti Tho. cãtuarieñ. Cũ.n. quidã quẽ scũs Tho. dũ viuebat valde dilexerat grauiter ifirmaret̃: iuit ad eius tũbã et ꝓ sanitate rogauit: ipetrauitqȝ illã ad libitũ. Sed dũ sanatus rediret cogitare cepit q illa sanitas forsan aie sue non expediret. Unde iterũ ad sepulchrũ rediẽs orauit vt si nõ esset vtile aie sue cõtinuo ipsa ifirmitas rediret: statimqȝ redijt sicut prius. Propterea dicim⁹ q q bene orare volunt oia tñdẽ cõmittere debẽt voluntati diuine. Tertia iniusticia est ex pte ei⁹ ꝓ quo orat̃. Fiunt.n. qñqȝ oratões ꝓ aliquib⁹ q nõ merent̃ bñficia q̃ postulantur ꝓ ipsis. Unde de⁹ dixit ad Hiere. de ꝓpulo iudaico pessimo ꝛ indurato. Tu noli orare ꝓ populo hoc nec assumes ꝓ eis laudẽ ꝛ oratione vt nõ obsistas mihi q: ego nõ exaudiã te. Sȝ ad hoc facit exẽplũ sancti Bartholomei: de quo in sua legẽda sic habet̃. Qđ anno dñi.xoi. sarraceni Siciliã inuadẽtes. Liparitanã insulã vbi corp⁹ sancti Bartholomei quiescebat vastuerũt: ac eius sepulchrũ cõfringẽtes ossa ipsius dispserũt. Apparuit aũt scũs cuidam deuotissimo dicens. Surge collige ossa mea q̃ dispsa sunt. Cui ille. Qua rõne colligere aut aliquẽ tibi honorẽ exhibere debem⁹ cũ deleri pmiseris: nec auxiliũ nobis impẽderis. Cui ille. Per multũ tempus meritis meis dominus huic poplo pepcit: sed coꝝ peccatis nimiũ inualescentibus: ꝛ ad celũ clamantib⁹ iam pro eis nõ valui veniã impetrare. Sȝ ex his dubitari solet: an pro omnibus in hac vita existentibus sit orandũ. Et rñdet Tho. vbi supra ar.i. in responsione ad tertiũ argumentũ. Qđ pro peccatoribus orandũ est vt conuertant̃: q: sic nulli q̃diu hic viuit subtrahendũ ẽ correptionis beneficiũ: q: nõ possumus distinguere p̃destinatos a reprobatis: vt Aug. dicit lib. de correptione ꝛ gratia ita etiã nulli est denegãduȝ orõnis suffragiũ. Pro iustis etiã est oranduȝ vt pseuerent ꝛ proficiant: ꝛ vt nõ superbiãt dũ considerant se alioꝝ suffragijs indigere.

Quod sepe deus nõ exaudit orantes: quia ipsi veniã petentibus dare nolunt: aut crudeles sunt pauperibus: aut diffidentes de deo.

Capitulum secundum.

[s]Ecundũ impedimẽtũ contrariũ orãtibus ne exaudiantur dicit̃ iniquitas: qñ inueniunt̃ in eis potissime tres iniquitates. videlicet prima dicit̃ irremissibilitas. Secunda dicit̃ crudelitas. Tertia dicit̃ ifidelitas. Prima dicit̃ iniquitas irremissibilitatis: quãdo orãtes nolũt ꝓximis suis qui eos leserunt veniã petentibus indulgere ꝛ offensas remittere. Ideo dicit̃ Ecc.28. Relinque ꝓximo tuo nocẽti tibi: ꝛ tũc deprecãti tibi peccata soluent̃. xp̃s autẽ in euãgelio Math.5. orari iussit ꝓ psequẽtib⁹ ꝛ calũniãtib⁹. Sȝ circa h̃ satis i dubio versat̃ animus. Primo q: i sacra scriptura inducunt̃ multe iprecatões ꝯ inimicos. Dicit̃.n. i. p̃s. Erubescãt ꝛ cõturbent̃ oẽs inimici mei. Et alibi. Erubescãt ipij ꝛ deducãtur i isernũ: muta fiãt labia dolosa. Et alibi. Cõfundant̃ ꝛ reuereant̃ inimici mei ꝛc. 2° q: vindicari de inimicis i malũ inimicoꝝ cedit sȝ sci vindictã de inimicis petũt: sic pȝ apoc.6. vbi martyres xp̃i iducunt̃.d. Usquequo nõ vindicas sanguinẽ nostrũ đ his q habitãt i terra. Et helyas rogauit vt ignis descẽderet de celo q cõsumeret duos pncipes qnquagẽarios ꝛ exaudit⁹ ẽ.4. Reg.i.3°. q: opatio hois ꝛ ei⁹ orõ nõ đberẽt eẽ ꝯria: sȝ hoies qñqȝ licite ipugnãt: inimicos alioqn oia bella ẽent illicita: ergo vr̃ q nõ sit ꝓ inimicis orãdũ. Rñdet Tho. vbi supra. q eo mõ quo tenemur diligere inimicos: tenemur ꝓ eis orare. Diligim⁹.n. i eis naturã nõ culpã. Diligere ẽt inimicos i gene

rali est in p̄cepto: nō aūt spāli: vt. s. bō fm p̄/
parationē animi sit paratus etiam specialiter
inimicū diligere ⁊ eū iuuare in necessitatis ar
ticulo: vel si veniā peteret. Sꝫ in speciali ini/
micos diligere absolute ⁊ eos iuuare pfectio/
nis est. Similiter et necessitatis est vt a cōibus
nostris orationibus quas ꝓ alijs facimus ini
micos nō excludamus. Quod autē specialiter
oremꝰ pfectōis est, nō necessitatis nisi in aliquo
casu speciali. Ad primū ergo dicendū ꝙ ipca
tiones q̄ in sacra scriptura ponuntur quadru/
pliciter possunt intelligi. Vno modo fm ꝙ ꝓ
phete solent figura imprecātis futura p̄dicare
vt Aug. dicit in li. de sermone dñi in monte.
Secūdo mō, put q̄dā tpalia mala peccatoribus
quādoqꝫ a deo ad correptionē mittuntur. Ter
tio mō intelliguntur petere nō cōtra ipsos ho/
mines: sed cōtra regnū peccati: vt. s. correptio
ne hominū peccatuꝫ destruatur. Quarto mō
cōfirmādo voluntatē suā diuine iusticie circa
damnationē pseuerantiū i pctō. Ad fm dicē
duꝫ ꝙ sicut in eodē libro Aug. ait. Vindicta
scōꝝ est pp diuinā iusticiā: qꝛ vt inqt p̄s. Lau
dabitur iustus cū viderit vindictā. Ad tertiuꝫ
dicendū ꝙ licitū est impugnare inimicos vt cō
pescantur a peccatis: eo ꝙ cedit in bonū eorū.
Et sic etiā licet orādo petere aliqua tpalia ma/
la inimicoꝝ vt corrigātur. Et sic oratio ⁊ opa
tio nō erunt cōtraria. Secūda iniqtas dicitur
crudelitatis: quādo orātes deū liberalē inueni
re volunt et ipsi ꝓximis suis auari sūt et crude
les. Ideo Thobie. 12. dicitur. Bona est ora/
tio cū ieiunio et elemosyna. Tertia iniqtas di
citur infidelitas. Orant multi sine fide: sumen
do fidē pro fiducia siue cōfidentia. Ideo dici/
tur Jacobi. i. Siquis indiget sapientia postu/
let illā a deo: postulet āt in fide nihil hesitans.
Nā vt inquit psalmista p̄s. 32. Oculi domini
in eis qui spant sup misericordia eius. Et pro
uer. 30. Clypeus est dñs spantibus in se. Et
Ecc. 2. Respicite filij et scitote natōes hoiuꝫ:
qꝛ nullus sperauit in deo et confusus est.

Quod deus quandoqꝫ nō exaudit orantes
propter illoꝝ ipatientiā: et qualiter orandū est
perseueranter. Capitulū tertium.

T Ertiū impedimētū cōtrariū orantibꝰ
ne exaudiantur dicitur impatientia.
Sunt. n. multi qui si statim nō exau/
diantur cū orāt efficiuntur impatiētes murmu
rant de deo: et ad deū ampliꝰ redire nolūt deū
eē duꝝ tenacē et auaꝝ dicūt. Quibꝰ sonare dꝫ
vox euāgelica xp̄i. d. Luce. xi. Quis vestruꝫ
habebit amicū et ibit ad illū media nocte dicēs
Amice accōmoda mihi tres panes qꝛ amicus
meus venit de via et nō habeo qd ponā ante
illū. Et ille deintus respondens dicat. Noli
mihi molestus esse. Iaꝫ clausum est hostiū: et
pueri mei sunt i cubili nō possuꝫ surgere ⁊ da/
re tibi. Et ille pseuerauerit pulsans. Dico vo/
bis et si nō dabit illi surgens eo ꝙ amicus eiꝰ
sit pp ipotunitateꝫ tamē eiꝰ surget et dabit illi
quotquot hꝫ necessarios. Et ego dico vobis.
Petite et dabit vobis. Vbi xp̄s docet nos p
seuerāter orare: qꝛ pseuerātia cōtinua in quoli
bet ope arduo satis ꝓdest. Ideo ait Ouidiꝰ li.
secūdo de ponto. Percussu crebro saxa cauan
tur aqs. Et li. 4. dicit. Gutta cauat lapidē nō
vi sꝫ sepe cadēdo. Et li. 1. d arte amādi. Quid
magis est duꝝ saxo: qd mollius vnda. Dura.
tamē molli saxa cauant aqua. Et Job. 14. La
pides excauāt aque et alluuione paulatiꝫ terra
cōsumitur. Nec ꝓpterea qꝛ replicatis vicibus
deus vult exorari illiberalis et inurbanus est
censendꝰ q ideo quādoqꝫ sua beneficia rogatꝰ
differt cōferre vt nos humiliet: vt corda nostra
magis inflāmet: vt beneficia sua sapidiora red
dat. Amoueant ergo ipedimēta p̄dicta ⁊ erit
tranquilitas in anima orantis: cui christus hic
dabit gratiam et postea gloriā. Amē.

Dominica prima in quadragesima in ma/
ne de tēpore bene dispensando. Ser. 22.

E CCE NUNC tēpus acceptabile
Doctoris gentiuꝫ
verba sunt ista. 2. Corin. 6. et in
epistola p̄sentis dominice. Pon
deranda sunt vba apostoli que de
tēpore dicit in lectiōe occurētis epistole: Quo
niaꝫ nulla grauior periculosiorqꝫ iactura q̄ꝫ p/
ditio temporis. Illud nāqꝫ datū ē nobis a dō
vt possimus mereri regnū eternū. Si tamen
defecerit sine merito deficiet etiā spes nostre sa
lutis. Diximus. n. in p̄cedentibus fmonibꝰ
de iusticia dei qualiter hi qui i iferno sunt extra
omnē statū omneqꝫ tp̄s merēdi dolēt se eē po/
sitos. Solerter itaqꝫ vnusqsqꝫ studere debet vt
tp̄s sibi cōcessuꝫ fructuose dispenset: qd qꝛ ple/
riqꝫ negligūt: iccirco i presenti fmone de tem/
pore erimus locuturi: de quo principaliter tria
mysteria ꝓponimus cōtemplanda.
Primū dicitur cōditio.
Secundū dicitur nominatio.
Tertium dicit obseruatio.

de tribus

De tribus conditionibus tpis. s. breuitate mobilitate: et irreuocabilitate. Cap. .I.

p Rimũ mysteriũ cõtemplãdũ de tpe dr cõditio. In quo attente cõsiderare debemus quot sunt pncipales tpis cõditiones. Et reducim⁹ illas ad tres vz. Pria dr breuitatis. Scda mobilitatis. Tertia irreuocabilitatis. Pria cõditio tpis dr breuitas: qz vt inqt paul⁹. i. Cor. 7. Temp⁹ breue ē. Et h triplicitr. Prio respectu sui. Scdo respcu dei. 3° respectu nri. Prio tps breue ē respcu sui: qz icepit eē et desinet eē. Qd tps icepit eē pz p dicta doctoꝝ. Vñ cassiodor⁹ sup ps. 54. ait. Tps tūc cepit qñ mũd⁹ sumpsit initiũ. Et Origenes li. i. Gen. tps nō erat anqz mũd⁹ nō eēt: sz eē cepit. Et ysidor⁹. li. i. d sũmo bono. Nulla añ pncipiũ mũdi fuerũt tpa: qz cũ ipsũ sit creatura i pncipio mũdi fcm̃ eē credēdũ ē. Et Aug. li. 5. de tri. Tps nō cepit i tpe. Nō. n. erat tps anqz eēt tps. Et si diceret q omne qd cepit eē: aut cepit eē i tpe: aut i eternitate. Si ergo tps cepit eē et nō cepit eē i eternitate: ergo cepit eē i tpe. Rñdet. d. Bon. 2. di. scdi li. i declaratõe lre. Qd fm Aug. differt dicere aliqd fieri ex tpe et i tpe et cũ tpe. Qd enĩ iportat ordinē iportat cõtingētiã cũ iportat simultatē: 7 iõ nihil factũ ē i tpe nec ex tpe: nisi qd excedit a tpe. Quia ergo tps et ea q̃ in primordio tpis creata sunt a tpe nō excedunt: ideo. d. Aug. ea eē creata cũ tpe nō i tpe nec ex tpe. Scdm aũt Bedã quē magister inducit in textu quattuor fuerũt a pncipio creata. s. materia pria: angelica natura: celũ empyreũ: et tps. Dicit tñ. d. Bon. q tps accipi cõsueuit i scripturis scõꝝ quadrupliciter. s. cõmunissime: cõiter: pprie: et magis pprie. Cõmunissime tps dr mẽsurã cuiuslibet duratõis create: et sic accipit illud Beda. Cõiter dicit mẽsurã cuiuscũqz mutatõis siue illi⁹ q̃ ē de nō eē i eē: siue alterius q̃ ē de vno eē i aliud eē. Et sic accipit tps Ric. de scõ Victore i glo. sup. i. c. Gen. vbi dicit. Omne qd cepit: ex tpe cepit. Tertio mõ accipit pprie. Et sic dicit mensurã variatiõis successiue: siue sit successiua successione regulari et cõtinua: siue nō. Et sic. d. Aug. ad Orosiũ. q affectiões varie angeloꝝ mensurãtur tpe: et ois variatio reꝝ. Quarto mõ accipitur magis pprie: et sic dicit mẽsura mot⁹ siue variationis successiue cõtinue et regulate fm regulã motus octaue spere: et sic cõsueuit accipi ab Aristotele et cõmẽtatore. 4. physicoꝝ. Et ista est coarctata tẽporis acceptio. Et sicut tempus cepit esse ita desinet esse. Vnde Apoc. x. Joh. ait. Angelus quẽ vidi stãtem supra mare et supra terrã leuauit manũ suam ad celũ: et iurauit per viuentē in secula seculorum: qui creauit celũ et ea que in eo sunt: q tempus amplius nō erit. Quemadmodum autẽ cessante motu celi cessabit etiam et tempus: plenius dicam in sermonē de contemptu mundi. Secũdo tempus est breue respectu dei: nã deus est eternus sine tẽpore sine successionis mensura quoniã vt inquit. Ar. 4. phi. Ea dicuntur tpe mensurari q̃ principiũ et finē hñt. Est aũt reperire pncipiũ et finē in omni eo qd mot est: qd vero est omnino imutabile: sicut nec successionẽ ita nec pncipiũ nec finẽ habere pōt. Jō cũ deus sit maxime imutabilis: sibi maxie cõpetit vt sit eternus: quia deus est suũ esse vniforme. Vnde sicut ē sua essentia ita est sua eternitas. Et hoc expressit Aug. d. ad Marcellinũ. Deus solus est qui exordiũ nō hz. Sz q soli deo nō cõpetat eternitas pbare posset aliquis p dicta scripture. Vnde Daniel. 12. dicit Qui ad iusticiam erudiũt multos fulgebũt quasi stelle in ppetuas eternitates: sz si solus deus esset eternus nō essent plures eternitates. Et Dauid in ps. mõtes vocat eternos. Illuminans inqt tu mirabiliter a montibus eternis. Et Deut⁹. 13: colles vocant eterni. et Math. 25. Ignis iferni adhuc nominat etern⁹. Ergo nō est sol⁹ de⁹ eternus. Rñdet Tho. pte. i. summe. q. x. q eternitas vẽ 7 pprie i solo deo est: eo q cõsequitur imutabilitatẽ vt dictũ est Solus aũt deus est oino imutabil. Scdm tñ q aliqua ab ipso imutabilitatẽ recipiũt: sz hoc aliqd eternitatis ei⁹ pticipant. Quedã vo q̃tũ ad hoc imutabilitatẽ sortiunt a deo: qz nũqz desinunt eē. Et sic dicit. Ecclesiastes. i. Terra vo in eternũ stat. Quedã etiã eterna i scripturis dicunt pter diuturnitatẽ durationis. licet corruptibilia sint: sicut in vbis allegatis dicunt eterni mõtes et colles. Quedã ampli⁹ participãt de rõne eternitatis: inquãtũ hñt intrãsmutabilitatẽ vel fm esse vt ignis inferni vel fm suã opationẽ: sicut angeli 7 beati vidẽtes deũ: in quib⁹ nō erunt q̃ntũ ad visionẽ beatificã volubiles cogitationes: vt docet Aug. 4. de trinitate. Vnde dicunt habere vitã eternã fm illud Joh. 17. Hec est vita eterna vt cognoscant te veꝝ deũ. Multe ergo eternitates sunt: qz multa sunt pticipantes eternitatem

ex ipsa dei cōtēplatōe. Dicimꝰ ergo q̄ sic solus
deꝰ ē bonꝰ ꝑ suā essentiā vt. d. Boetꝰ i lib. de
hebdomadibꝰ. Sicut oia alia sunt bona ꝑ pti/
cipatōez ita solus deꝰ ē eternꝰ ꝑ suā essentiam.
Alia vero dicunt̄ eterna ꝑ ꝑticipationē. Tertio
tp̄s ē breue respectu nr̄i. Quid. n. de tp̄e dicā
ad vitā p̄ntē nobis cōcesso. Audiamꝰ sapiētū
scōꝝ voces. Inqt. n. Jo. 8. ca. Sic vmbra
sunt dies nr̄i sup terrā. c. 13. Hō natꝰ de mu/
liere breui viuēs tp̄e repletꝰ multis miserijs.
Qui. q. fl. cō. ꝛ. f. v. vmbra. Et. 14. Breues
dies hoies sunt. Et Gre. 25. li. moral. Ois
longitudo tp̄is vite p̄ntis pūctus eē cognoscit̄
cū fine terminet̄. Et ysidorus li. i. solileqꝝ.
Quotidie dies vltimꝰ appropiquat: quotidie
ad finē tendimꝰ: quotidie ad mortē ꝓpamꝰ.
Et Jacobi. 4. Que ē vita nr̄a. Vapor est ad
modicū pens: ꝛ deinde exterminabit̄. ꝛ. Sen̄.
ad Lucillū. Punctū ē oē qd̄ vidimꝰ ꝛ adhuc
pūcto minꝰ. Et iteꝝ ad eūdē. Quotidie mori
mur quotidie demit̄ aliqua pars vite: et tunc
quoqz cū crescimꝰ vita decrescit. Et idē de ꝯso
latione ad Martiā. Oia humana breuia ꝛ ca
duca sunt ꝛ ifiniti tp̄is nullā ptē occupātia. Et
idē i tragedijs. Etate fruere mobili cursu fu/
git. Et idē i q̄stionibꝰ naturalibꝰ. Fuit tp̄s et
auidissimos suos deserit pcūdo. Elegāt lelio
cuidā dn̄i sexaginta ānos hēo. Hos igt sexa/
ginta dicis quos nō hēs. Et Ouidiꝰ li. 3. d̄ fa
stis. Tp̄a labūtur tacitisqz senescimꝰ ānis. Et
celer admissis labitur ānꝰ eqs. Et i. x. metha.
Labit̄ occulte fallitqz volans etas. Et nihil est
ānis velociꝰ. Hinc sapiēter ph̄s qdā quasdā
sibi qōes ꝓpositas soluit. iterrogatꝰ etenīz. Cū
qbus socijs ē hō. rn̄dit. Cū septez q eū assidue
molestāt. Hi sunt fames sitis calor frigus lassi
tudo ifirmitas ꝛ mors. Interrogatus vbi est
hō. Rn̄dit i bello multiplici et diuerso. Intra
se hꝫ bellū mordētis cōscie: i ꝓprio corpe hꝫ bel
luz quattuor elemētoꝝ q̄ secū pugnāt ad inicē
ꝑ ꝯrias qualitates. Extra se hꝫ bellū reꝝ cōcu
piscibiliū ꝛ diabolice tēptatōis. Interrogatus
tertio quō se hꝫ hō. Rn̄dit vt lucerna ad vētuz
q̄ cito extinguit̄: vt scintilla i mari q̄ cito ab vn/
dis absorbetur: vt spūa gracillis q̄ cito a ꝓcella
dispgitur: vt fumꝰ q cito diffunditur. Interro
gatus quarto cui similis est hō. Rn̄dit aceruo
niuis. q: aceruꝰ niuis modico calore cito i aquā
de qua fuerat resoluitur. Sic hō genitꝰ de pu/
tredine modica ifirmitate i eā reuertitur. Si/
milis ē etiā hō rose matutine: que dū colligitur
mane pulchra vr̄: i sero vero marcida inuenitur
Sic hō i iuuentute appet floridus in senectute
vero marcescit. Similis ē etiā pomo nouo: q dū
in arbore pendēs ad incremētū debitū pueni/
re creditur: modico tn̄ verme interius exorto cor
roditur et subito corruens efficit̄ inutile. Sic hō
in puericia sua aut in adolescentia sepius subita
infirmitate p̄uentus morit̄ ꝛ inutilis efficitur.
Interrogatus qnto qd ē hō. rn̄dit. Mācipiū
mortis: hospes loci: viator transiens. Manci
piū dicit̄: q: manū mortis neqt euadere. Ho/
spes loci: q: recipit̄ cū gaudio: sꝫ cito obliuioni
tradit̄. Viator vero trāsiens vocat̄: q: dormiēs
aut vigilās: sedēs aut ambulās: vel qcqd aliud
faciēs semp ad mortē ꝓpat. Absoluit ergo ph̄s
optime dicta sua osn̄dens vite humane dolēdā
breuitatē. Et qd ꝓdest esse in delicijs: posside
re diuitias: sedere in throno regni: florere in
iuuentute: letari pulchritudine: ꝛ qbuscūqz tp̄a
libus bonis ꝑfrui: qn̄ tā cito vita cessabit. Aut
quō nō erūt irrisione digni q deū derelinquē/
tes i illa cōfidūt. Hinc Aug. i li. de miĩia hꝰ
mūdi exclamās ait. O vita p̄ns q̄z multos de/
cipis: q̄ dū cognosceris nihil es: dū exaltaris fu
mus es. Sapientibꝰ amara es: insipientibus
dulcis es. Qui te q̄rūt nō te cognoscūt: q te co
gnoscūt ipsi te fugiūt. Ideo Paulꝰ hāc breui/
tatē vite cōsiderās. i. Cor. 7. c. dicebat. Qui
hn̄t vxores tāq̄z nō habētes sint: ꝛ q emūt tāq̄z
nō possidētes: et q flent tāq̄z nō flentes: et qui
vtunt̄ h̄ mūdo tāq̄z nō vtant̄: et q gaudēt tāq̄z
nō gaudentes. Preterit. n. figura huiꝰ mūdi.
Secūda cōditio tp̄is dicit̄ mobilitas. Sēp. n.
tp̄s ē mobile et nūq̄z qescit. sic et cōditio nostra
mutabilis ē et mouet̄ semp cuz tp̄e. Jō Job.
dicebat. 14. c. loquēs de hoie. Nūq̄z in eodez
statu pmanet. Et Ouidiꝰ li. 15. metha. inquit.
Nec spēs cuiqz manet rerūqz nouatrix. Et alijs
alias repat natura figuras. Nil eqdē constare
diu sub imagine eadē crediderim. Et i Autē.
de nō alie. §. vt autē dicitur. Quid ē stabile in
ter hoies et ita imobile vt nullā patiatur imu/
tationē: cū ois noster statꝰ sub ꝑpetuo motu cō
sistat. Et. C. d̄ veteri iure enucleādo. l. 2. §. sꝫ
q: diē. Humani iuris cōditio semp i ifinituz
decurrit: et nihil est i ea qd̄ stare ꝑpetuo possit
Et cassiodorus li. 3. epistolaꝝ. Humane res
mutabilitatē patiuntur. Ideo seneca ad Lucil
luz ꝑpulchre sic loquitur. Noli huic trāqllitati
confidere. Momento mare euertitur: et eo/
dem die vbi luserunt nauigia sorbentur. Vide
mus

mus oia ista quotidie p experiẽtiam deficere:
experimurq3 oia vanitati fore subiecta: τ tñ oẽs
opam adhibemus ad hec tpalia bona assequẽ/
da. Pro celesti aũt mercede q̃ in eternum ẽ du
ratura: nec in minimo labore sumus parati.

Tertia cõditio tẽporis dr̃ irreuocabilitas.
Perditum nãq3 tps adeo irreuocabiliter euo
lat: vt amplius recuperari nõ possit. Vñ Oui
dius in. 3. de arte amãdi. Nec q̃ preterijt bo/
ra redire põt. O q̃3 p̃ciosum ẽ tẽpus cum quo
lucrari possumus eternitatem. Ideo Señ. ad
Lucillum dicebat. O ia mi Lucille aliena sũt:
tps tñ nostruz ẽ. Ex hoc Hiero. sic scribit ad
Eustochium. O ẽ tps in quo te meliorem nõ
senseris extima pdidisse. Et Ber. videñs ocio
sor icredibilẽ numerum in li. de cõtẽptu mũ/
di sic loqtur. Heu heu nihil p̃ciosius tpe: nihil
hodie vilius reputatur. hec ille.

De triplici vocabulo expressiuo tpis. s. nũc
tunc τ olim. Capitulum .2.

s Ecũdum mysterium cõtẽplãdum de
tẽpore dr̃ noiatio seu expressio. Naz
fm Tho. in scripto sup. 3. ethi. τ sup
5. phi. Tẽpus triplici vocabulo exprimi τ no/
minari solet. Primum vocabulum est nunc.
Secũdum vocabulum ẽ tunc. Tertium voca
bulum est olim. Primũ vocabulum quo tẽ
pus exprimitur dr̃ nunc: in quo signat̃ tẽpus
presens seu p̃sens vite: quãdo possumus du
taxat operari bonum. Nam in iferno opatio
bona nulla erit: vbi aie sunt irreuocabiliter cõ
dẽnate. In paradiso nulla erit opatio laborio/
sa necessaria vbi aie sũt beatificate. In purga/
torio ẽt nulla põt esse opatio meritoria: sed tñ
pena satisfactoria. Ideo cum audimus nunc
euigilare debemus τ itelligere q2 tñ p̃ñs tps
ẽ opportunum ad agẽdam pniam. Et q futu/
rum expectat mũdi allectus dulcedine grãdi se
exponit periculo. Ideo dixit scũs Barlaa3. q2
q delectatiões corporales desiderãt τ in p̃sen/
ti dissimulãt agere pniam τ puidere sibi de fu
tura vita: similes sunt cuidam hoi qui dum a
facie vnicornis ne ab eo deuoretur velocius fu/
geret: in quodda3 baratrum magnum cecidit:
dum aũt caderet manib9 arbusculam quãdam
app̃hendit τ base quadam lubrica τ istabili fi/
xit pedes. Respiciẽs vero vidit duos mures
vnum albũ τ alium nigrum icessanter radices
arbuscule quam apprehẽderat corrodentes: τ
iam ppe erant vt ip̃am absciderẽt. In fundo
aũt baratri vidit draconem terribilẽ spirãtem
ignem τ apto ore ipsum deuorare cupientem
Sup basem vo vbi pedes tenebat vidit quat
tuor aspidũ capita inde pdeuntia. Eleuãs aũt
oculos vidit exiguum mellis in ramis illi9 ar/
buscule. oblitusq3 periculi in q̃ positus erat se/
ip̃3 totũ ad mel comedẽdũ cõuertit. Vnicornis
mortis tenet figurã q̃ hoiem sp psegt. Baratx
vo mũdus ẽ oibus piculis plenus. Arbuscu
la vniuscuiusq3 ẽ vita q̃ p horas diei τ noctis
q̃si p murem τ album τ nigrũ icessanter cõsu
mit̃ icisioni appropinquat. Basis q̃tuor aspi/
dum corpus ẽ ex quattuor elemẽtis cõpositũ
qbus iordinatis corpis cõpago dissoluit̃. Dra
co terribilis ẽ os iferni cũctos deuorare cupi/
ens. Dulcedo ramusculi: delectatio fallax mũ/
di qua multi decipiunt̃ detinentq3 ne in p̃sent
dum tps adest τ facultas datur clamẽt ad dñ3
τ toto corde cõuertant̃ ad illum. Scdm vo/
cabulum quo tps exprimit̃ dr̃ tũc: τ significat
illud qd ẽ remotũ a p̃ñti τ precipue futurũ. In
scripturis vo diuinis sepẽ tũc nobis se igerũt
iugiter meditãda. Primum tũc horribilis vi/
sionis: qñ. s. dãnati miseri iudice3 oium in sua
maiestate videbunt. Et de hoc sic dr̃ Luc. 12.
Tũc videbũt filium hois venientem in nube cũ
ptãte magna τ maiestate. Scdm tũc ẽ genera/
lis lamẽtationis: qñ cõis erat τ ifructuosa lamẽ
tatio dãnãdorũ. Et de hoc dr̃ Math. 24. Tũc
plãgẽt se oẽs trib9 terre. Tertium tũc ẽ iocũde
associatiõis: de quo dr̃ Sap. 5. c. tũc stabũt iu/
sti τ magna cõstantia aduersus eos q se a. τ q.
abstu. la. eorũ. Quartũ tũc ẽ timẽde locutionis
de quo David in. p̃s. 2. ait. Tũc loqtur ad eos
in ira sua τ in furore suo cõturbabit eos. Qui
tum tũc ẽ dulcis vocationis: qñ vocabunt̃ ele/
cti ad possidẽdum gloriosissimũ regnu3 dei. Et
de hoc Math. 25. Tũc dicet rex his q a dextris
eius erũt. Venite bñdicti patris mei p. r. pa/
ratum v. a. cõ. mũdi. Sextũ tũc ẽ eterne dãna
tionis: d quo Math. 25. Tũc dicet τ his q a si
nistris erũt: discedite a me m. in ig. eternum q
parat9 ẽ diabolo τ angelis ei9. Septimu3 tũc ẽ
plene beatificationis: de quo esa. 60. Tũc vi/
debis τ affluẽs τ mirabit̃ τ dilatabit̃ cor tuum
Si qs igit̃ hec septe3 tũc sepi9 mẽte reuolueret
huius mundi fallacijs pfectio nõ deciperetur.

Tertium vocabulum quo tps exprimitur dr̃
olim: quod presertim preterita nobis habet de
notare: iter oi a aũt significare nobis debet be
neficia dei que suscepimus: ex qbus ad pnia3
iducimur in p̃ñti. Ideo xp̃s dicebat Math.

xi. Ve͡h tibi Corozai. ve͡h tibi Bethsaida. qꝛ si in Tyro ⁊ sidone facte essent ꝟtutes q̄. f. s. in vobis olim in cinere ⁊ cili. pn̄iam egissent.

De triplici obseruatione tp̄is. s. naturali superstitiosa ⁊ virtuosa. Cap. .3.

t Ertium mysterium cōtēplandum de tp̄e dr̄ obseruatio. Nam a multis diuersimode tp̄s obseruatur. Ideo triplex eius obseruatio notari pōt. Prima dr̄ naturalis. Scd̄a superstitiosa. Tertia virtuosa.

Prima ē obseruatio naturalis: qn̄ qs comedit bibit dormit: suaq3 negocia facit tēpore debito Sic agricole seruāt tp̄s frumēta serēdo tp̄e autūnali nō estiuo. Naute seruāt tp̄s nauigando cum vēti adsunt scd̄i. Medici seruāt tp̄s egrotis medicinas tp̄e opportuno ministrando: qꝛ Ecclesiastes. 3. dr̄. Oīa tempus habent. Et Ouidi⁹ li. 1. de remedio amoris. Temporib⁹ medicina valet: data tp̄e ꝓsunt. Et data nō apto tp̄e vina nocent. Scd̄a tēporis obseruatio dr̄ supstitiosa: de qua loqtur Aug. in Encb. ⁊ ponit. 25. q. 7. c. Quis existimet. Quis existimet inqt q3 magnum pctm̄ sit dies obseruare ⁊ mēses ⁊ annos ⁊ tp̄a: sicut obseruāt q certis diebus siue mēsibus siue annis volūt vel nolunt aliqd ichoare: eo q̄ fm̄ varias doctrinas hoīum fausta vel ifausta existimēt tēpora. Similiter reprehēdit̄ obseruatio tp̄is supstitiosa eadem cā. ⁊. q. i. c. nō l3. in. c. siqs. ⁊ in. c. non obseruetis. qꝛ inqt apl̄s: siue manducatis siue bibitis siue aliqd aliud facitis i noīe dn̄i nostri iesu xp̄i facite: in quo viuimus mouemur ⁊ sumus. Modernis vero tēporibus exaspnandi maxime sunt astrologi qdam q oīum hoīum facta scd̄m astrorum regulam iudicant esse regulanda. Quos Augustinus li. 5. de ciuitate dei. c. 7. deridet sic exclamādo. O singulare3 stulticiam. Eligitur dies vt ducatur vxor. Credo ꝓpterea: qꝛ pōt in diem nō bonum nisi eligatur icurri ⁊ ifeliciter duci. Vbi ē ergo q̄ nascenti ia3 sidera decreuerūt. An pōt homo qd̄ ei iam constitutum ē dici electione mutare. Et qd̄ ip̄e in eligēdo die3 cōstituerit nō poterit ab alia ptāte mutari. Et paulo iferius seq̄t Aug. Si aūt ppea valēt ad has res dies electi: qꝛ terrenis oībus corporib⁹ siue aīantib⁹ fm̄ diuersitates tp̄alium momētoꝝ siderum positio dn̄atur: cōsiderēt q3 innumerabilia sub vno tp̄is pūcto vel nascant̄ vel mouant̄ vel ichoent̄: ⁊ tam diuersos exitus habeāt vt istas obseruationes cuius puero ridēdas eē ꝑsuadeāt. hec ille. Et reuera q omnia ichoāda aut agēda ꝑsuadēt fz mathematicoꝝ dogmata nō solum peccāt: vez ēt ⁊ sepius iueniunt se delusos. Na3 ⁊ egoip̄e noui astrologū quēdam in ciuitate Camerini: q vix domum exire volebat absq3 annotatione cursus siderum ⁊ planetaꝝ. Hic vt a fide dignis in p̄fata ciuitate mihi reuelatum ē: oblatas sibi vxores ꝑ plures annos respuit: qm̄ fz suam astrologiā nō videbat̄ sibi tp̄s salubre: tādem vt ipse dicebat fm̄ astroꝝ fauorē vnā accepit: illāq3 duxit: cui p̄dicabat diu secum in leticia victuꝝ. Sed vix ꝑ hebdomadā steterunt simul ⁊ stati3 rixe discordieq3 pestilētissime exorte sunt iter ip̄m ⁊ vxorem: ⁊ modico post tp̄e elapso vxor in ifirmitatem cecidit: ⁊ mortua ē. Astrologo ꝟo mētita ē vis sideꝝ. Idē ēt societatē quādā cum mercatorib⁹ qbusdam fecit ⁊ septingētos florenos ad negociādum ꝓ ꝑte sua deputauit. Emerūt aūt mercatores maximā quātitatem croci. Qd̄ cum vellēt Venetias destinare noluit astrologus mulos onerare: donec vidit ꝑ suā artē sibi astra blādiri: fatebaturq3 copiosu3 lucrū ex croco illo sibi ac sociis ꝓuentuꝝ. Verūtn̄ cum ex ancora nauis q̄dā croco p̄dicto alijsq3 mercib⁹ onusta discessisset flātib⁹ 𝔷̄tis vētis tēpestateq3 iualescēte naufragiū passa ē. Qd̄ cū audisset astrolog⁹ nūq̄3 deinceps astris credere voluit. Id̄o abstinēdū ē a talibus obseruātiis: ⁊ in oī tp̄e nostro diuinū ē iplorādum auxiliū ⁊ iuocādu3 nomē dn̄i iesu xp̄i: qm̄ vt dr̄. 26. q. 2. Qui sine saluatore salutem vult hr̄e. ⁊ sine vera sapiētia existimat se prudētem fieri posse: nō sanus: sed eger: nō prudēs: sed stultus: in egritudine assidua laborabit: ⁊ in cecitatis noxia ⁊ demētia ꝑmanebit Tertia obseruātia tp̄is dr̄ ꝟtuosa. coꝝ. s. q cōsiderātes ea que diximus cognoscūt tp̄s visitationis sue. Hi siqdem dum illud habēt conantur opari bonum audiētes vocē dei. de qua Paulus in ep̄la dicit. Tp̄e accepto exaudiui te: ⁊ in die salutis audiui te. Ecce nunc. s. in p̄nti vita tp̄s acceptabile orādi ieiunādi ꝑegrinādi plangēdi ⁊ lachrimādi ꝓ delictis aliena restituēdi cōfitēdi pctā satisfaciēdi deo ⁊ ꝓximo ꝟtutūq3 actus aggrediēdi ꝑ que cōsequi valebimus ⁊ in hoc seculo dei grām ⁊ in futuro eius leticiā in qua cum xp̄o regnabimus ꝑ oīa secula seculorum. Amen.

Dn̄ica prima in quadragesima istra die3: de vita hoīs scd̄m triplicis status cōsiderationem.

Sermo. .3.

Nō in solo

Non in solo pane viuit hō. verba
sunt redēptoris nostri orginalr
Math. 4. c. ⁊ i euāgelio hodier
no. Naturale ē aiant.bu3 cūctis
vt super oia se vitāq3 suam tueant. Jō Boe/
tiꝰ in. 3ᵒ de cōsolatione ait. O ē nāq3 aial tueri
salutem laborat: mortē pniciēq3 deuitat. Ha/
bet qppe vita ab hoibus rōnabilibus charior
ac pciosior cūctis rebus: p illa eteni cōseruan/
da nullum laborē refugiūt: quelibet alia mala
paciēter tollerāt: ⁊ sollicitissime oia oportūa re
media ipam vitam adiuuātia excogitāt ⁊ inue/
niunt. Verūtn̄ nullo igenio nulla vi: nullaq3
arte fieri pōt vt nō finiat ⁊ terminet. Eapp cla
borādum ē vt illa acqratur vita q̄ in eternū erit
duratura. qm̄ vt dicit saluator noster in Ꝟbis p̄/
missis. Nō in solo pane viuit homo: q2 nō hec
sola vita ē q̄ sustentat materiali pane: sed ⁊ alia
lōge felicior: lōge melior: lōgeq3 diuturnior q̄
reficit btā visiōe dei. Cum ergo paucissimi re
periant q ad illam desiderādam suam mētem
istāniēt: ppterea in hoc sermone de vita hois
erimus verba facturi: quam cōsiderādam ppo
nimus scōm triplicem statum videlicet.
Primum fm statum nature cōdite.
Scōo fm statum nature lapse.
Tertio fm statum nature beate.

De vita hois fm statū3 eius ante pctm̄ que
erat sine passione sine labore ⁊ sine moriendi
necessitate ⁊ obligatione. Cap. .i.

Primo cōsiderāda pponit hois vita
fm statum nature cōdite sine inocen
tie vel originalis iusticie: aū. s. q̄3 pri
mi parentes peccassent. Et in tali statu reperi/
mus triplicem cōditionem humane vite. Pri
ma cōditio dr̄ ipassibilitatis. Scōa tranqlita/
tis. Tertia imortalitatis. Prima illius vite
conditio dr̄ ipassibilitatis: q2 viuebat: tunc hō
sine passione: nullūq3 ɔ̄riū eum ledere pote/
rat. Vnde Hysodorus in li. de trinitate. quē
magister. 19. di. secundi li. allegat. sic inqt. Si
homo in paradiso inocenter viueret: nec ignis
eum vreret: nec aqua mergeret: nec aeris ab/
sentia suffocaret: nec oia que nocēt mortalibus
ipedirent. Et Aug. 14. li. de ci. dei. c. 26. ait.
Viuebat itaq3 hō in paradiso sicut volebat: q̄3
diu hoc volebat quod deus iusserat. viuebat
fruens deo ex quo bono bonꝰ erat. Viuebat
sine vlla egestate: semper ita viuere habens in
ptāte. Cibꝰ aderat ne esuriet. potus ne sitiret
lignū vite ne illū senecta dissolueret. Nihil cor/
ruptionis in corpore vel ex corpore vllas mo
lestias: vllis eius sensibꝰ ingerebat. Nullus i
ternus morbꝰ: nullus ictus metuebat extrinse
cus. Sūma in corpe sanitas erat in aio tota trā
quillitas. hec Aug. S3 ɔ̄ ista instare possumꝰ
⁊ arguere multiplr. p̄ sic. Nulla dos corporis
gloriosi cōpetere poterat corpi nō glorioso. s3
corpꝰ primorū parētū non erat gloriosū: q2 cor
pꝰ efficit gloriosū p redūdātiā aie btē. Et aia p̄
morū pentū nō erat btā: q2 nō videbat essenti
am dei. Ergo corporibꝰ illis nō potuit cōpete
re aliq̄ dos corporis glosi. S3 ipassibilitas vt
docēt theologi. 49. di. q̄rti. Dos ē glificatorū
corporū: ergo dos talis i primis parētibꝰ eē n̄
potuit. 2ᵒ arguit: q2 sentire ⁊ itelligere ē quod
dam pati. Sed in statu innocētie hō sentiebat
⁊ intelligebat: ergo patiebat. Tertio arguit. q2
oē molle nāliter passibile ē a duro. Ergo si cor
pori hois primi obiectū fuisset aliquod durum
pateret ab eo: ⁊ sic fuisset passibilis. Ad p̄
mū argumētū rn̄det Scotus di. 19. scōi li. q̄ i/
passibilitas sumitur dupliciter. Quedā3 ē que
priuat ⁊ potentiā3 ⁊ actum patiendi. Et h̄ dos
ē corporum glorificatorū que nec patiūtur nec
pati possunt. Et hec non fuit in parentibꝰ pri/
mis. Quedā vo ē ipassibilitas que priuat actū
⁊ non potentiā: ⁊ hec non est dos que fuit i ho
minibus conditis: qm̄ l3 possent pati: tn̄ q̄3diu
diuinum seruassent imperium nunqua3 passi
fuissent. Ad scōm obiectū rn̄det sanctus Tho.
parte. i. q. 67. q̄ passio dicitur dupliciter. Vno
modo proprie: ⁊ sic pati dr̄ quod a sua natura
li dispositione remouetur. Passio enim est ef
fectus actionis. In rebus autem naturaliter
contraria agunt ⁊ patiuntur ad inuicem: quo/
rum vnum remouet alterum a suā naturali di
spositiōe. Et sic. d. Dama. q̄ passio ē motus
preter nām. Alio modo dr̄ passio cōiter fm
quācunq3 immutationē ēt si pertineat ad per/
fectionē nature: ⁊ sic intelligere ⁊ sentire ⁊ hu
iusmodi que ordināt ad bonū nature largo
modo dicūtur passiōes. Cū aūt dr̄ q̄ erat hō i
passibilis: itelligendū ē q̄ hō nō patiebat pas/
sione primo modo dicta. Ad tertium argumē
tū respondet prefatus doctor: q̄ in illo statu po
terat homo preseruare corpus ne peteretur ab
aliquo duro: partim quidem per propriam ra
tionem per quam poterat vitare nociua. parti3
etiam per diuinā prouidentiam que sic ipsum
tuebat vt nihil ei occurreret ex iprouiso a quo

lederet. Actus ergo cuiuscūqȝ agentis ꝯtrarij in
corpus hois fuisset ipeditus ne illud lederet a
potētia dei. Ipa eqdem suspēdit vim igni vt
nō offenderet nō vreret nec calefaceret tres pu
eros missos in fornacē succēsam nimis iussu
Nabuchodonosor: vt pȝ daniel. 3. Silr scissi/
ma vgo agnes flāmis iniecta nihil nocumēti
passa ē: ꝛ Jo. euāgelista iussu Domitiani cru
delissimi Rome in doliū feruētis olei missus
diuina se ptegēte grā illesus exiuit. Quibꝰ exē
plis ꝛ silibus manuducimur vt vera esse idu/
bitāter credamꝰ ea q̄ dicunt de impassibilitate
hois in statu inocētie. Scđa cōditio vite ho/
minis in statu nature cōdite dr̃ tranquillitatis.
Viuebat eqdem in tranqllitate in qete absqȝ ali
quo penali labore. Nō erat ei opꝰ fodere terrā
serere cāpos: colere agros: plātare vineas: cō
struere domos pagrare prouincias: nauigare
maria: texere linū aut lanā: vel alia facere: que
cum sudore a nobis fiūt: vt misera vita nostra
sustentetur. Habitauit in padiso deliciaꝝ: vt i
qt Dama. li. 2. Et Aug. 14. de ci. dei. vbi ae/
ris puritas ꝛ serenitas aderat: vbi humꝰ spōte
suos fructus gignebat: vbi aialia ꝛ volucres
celi hoi dō obediēti obediebāt. ꝛ sic diceret qd
Gen. 2. dr̃ ꝙ deꝰ posuit eū in padiso volupta/
tis vt oparet: ergo posset dici ꝙ posuit eū ad la
borem. Rñdet Aug. sup Gen. ꝙ opatio illa
nō laboriosa: nō tediosa sed solatiosa ꝛ delecta
bilis erat q̄lis nūc esse solet in his q plantulas
quasdā irrigāt: aut flores colligūt. Tertia cōdi
tio vite hois in statu nature cōdite dr̃ imortali
tatis. Erat. n. absolutꝰ hō ab obligatiōe mortis
quam pp pctm̄ iobediētie icurrit. Vñ Aug. i
qō. no. ꝛ ve. te. inqt. Deus hoiē fecit q q̄diu
nō peccaret imortalitate vigeret. Et li. 13. d ci.
dei. c. 3. ait. fatēdū ē primos hoies ita fuisse isti
tutos vt si nō peccassent nullū genus mortis
expirent. Sed eosdē pmos pres ita fuisse mor
te mulctatos: vt qcqd eoꝝ stirpe esset exortum
eadē pena teneret obnoxiū. Pro magnitudi
ne qppe culpe illiꝰ naturā dānatio mutauit: in
peius: vt qd penalr pcessit in peccātibꝰ pmis
hoibꝰ naturalr seqretur in nascētibus ceteris.
Si aūt diceret quō poterat corpꝰ illud ex elemē
tis ꝯtrarijs cōpositum idissolubile pmanere: cum
cōpositū ex ꝯtrarijs naturalr sit dissolubile: qꝛ vt
dicit Auicēna. Cōtraria semp appetūt ire i re
giōes ꝯtrarias. Rñdet Hugo li. de sacris. d. ꝙ in
paradiso celesti hō pōt nō peccare ꝛ nō pōt pec
care pōt nō mori: ꝛ nō pōt mori: qꝛ ē ibi peccā
di ꝛ moriēdi oimoda ipossibilitas. Et i mūdo
pōt hō peccare ꝛ nō pōt nō peccare: pōt mori ꝛ
n̄ pōt n̄ mori: qꝛ ē ibi peccādi ꝛ moriēdi necessi
tas. in paradiso vo terrestri hō potuit peccare
ꝛ nō potuit nō peccare. potuit mori ꝛ potuit nō
mori: ita ꝙ in eo fuit moriēdi ꝛ peccādi possibi
lias sine necessitate. Sanctus aūt Tho. i. pte
q. 97. dicit. ꝙ aliqd pōt dici icorruptibile tripli
citer. vno mō ex pte materie eo. s. ꝙ nō hȝ ma
teriam sicut angelus: vel habet materiam q̄ nō
ē in potētia nisi ad vnam formā: sicut corpꝰ ce/
leste: ꝛ hoc dr̃ icorruptile scđm naturam. Alio
modo dr̃ aliqd icorruptile ex parte forme: qꝛ. s.
rei corporali iheret aliqua dispositio p quaȝ to
taliter a corruptione phibetur: ꝛ hoc dr̃ incor/
ruptibile scđm gloriaȝ: qꝛ vt dicit Aug. in epi
stola ad Dioscorum. Tam potēti natura fecit
deus aiam: vt eius beatitudine redundet in
corpus plenitudo sanitatis ꝛ icorruptionis vi
gor. Tertio mō dr̃ aliqd icorruptibile ex parte
cāe efficiētis. Et hoc mō in statu inocētie fuis/
set icorruptibilis hō ꝛ imortalis: qꝛ vt Aug. di
cit in qōnibus noui ꝛ veteris testamēti. Im/
mortalitas illa erat scḋm vim quādam superna/
turalem in anima residētem: nō aūt p aliquam
dispositionem corpori iherētem: ita ꝙ mors ꝛ
corruptio hoi nō nocuisset: qꝛ deus ita statue/
rat. Ideo dicit adhuc Aug. in li. de babtismo
paruuloꝝ. fiebat ordo iusticie vt sicut aia dño
suo: ita corpus ei obediret. O dānosa trāsgres
sio: o grauis iobedientia primoꝝ parētū: qua
ꝛ ipsi ꝛ nos cum eis illius status omnia iura
perdidimus.

De vita hois secūdum statum eius post lap
sum: ꝛ qualiter prolongata fuit vita hominum
ad multos annos: ꝛ ante post diluuium ꝛ mo
do abbreuiatur. Capitulum. 2.

S Ecundo considerāda proponitur ho
minis vita secundum statum nature
lapse. Et quātum ad propositum spe
ctat: tria de illa inquirere debemus. Primuȝ
dicitur prolongatio. Secundum dubitatio.
Tertium abbreuiatio. Primuȝ de vita ho
minis inquirendum dicitur prolongatio. Nā
licet post peccatum data sit plene potestas hor/
rende mori vt cunctos homines vita priua/
ret: tamen de multis legimus ꝙ longissimis
annis vixerūt. Vñ Gen. 5. habet ꝙ Adā vi
xit ānis nōgētis triginta. ꝛ Seth nōgēt s duo
deci. ꝛ enos nōgētisqnqȝ. ꝛ Cayn nōgētis sex
gitaqnqȝ. ꝛ Jareth nōgētis sexagitaduobꝰ. ꝛ
Matusalem

Mathusalem nōgentis sexaginta noueꝫ. Sꝫ
de his annis apud plerosqꝫ satis dubitatum ē
An tales fuissent quales ⁊ nūc sunt anni no/
stri. Nam vt inqt. Aug. li. 15. de ci. dei. plurimꝰ
scōs cum audisset hoies ad tot annos puenisse
hec oia in scia tempoꝝ venisse ē arbitratus in
gens quosdam terminasse annum estate: alios
hyeme. Archades trium mēsium annos ha/
buisse. Egyptios qttuoꝛ. Lauinios tredecim
Acarnanas sex. Et hoc qdam dicere voluerūt
ꝙ decem anni illiꝰ tpis accipiunť ꝓ vno anno
nostro: volentes ꝙ nōgēti anni exillis esset ex
nostris nonaginta. Verūtā falsum esse ꝯstat:
qꝛ vt ex codicibꝰ hebraicis colligiť cētū trigin/
ta annoꝝ erat Adā: qñ tertium filium genuit
q anni fm illos tredecim ex nostris essent. Et
hō tredecim annoꝝ nō potuisset filios genera
re. Sed omittamꝰ Adam q forsasse ēt qñ crea
tus ē potuit. Quid de Seth qui fm hebreos
erat cētū qnqꝫ annoꝝ qñ genuit Enos: ac p h
nōdum hēbat vndecimum annū. Enos vero
septuaginta annoꝝ erat qñ genuit Malalehel
⁊ sic erat septē annoꝝ. Quis hō septēnis ge/
nerat: si tūc anni septuaginta nūcupanť ꝙ sep/
teꝫ fuerūt. Et ꝓpterea dicimus cū p̄fato Aug.
ꝙ tales erāt tūc anni q̄les ⁊ nūc: qd ꝓbari pōt
via triplici videlꝫ. Primo auctoritate. Scdo
rōe. Tertio experiētia. Primo ꝓbať auctori
tate. Nā. 14. p̄fati li. Aug. iducit scripturā
dicētem. Sexcētesimo anno vite Noe mense
scdo die septimodecimo mēsis: rupti sūt oēs fō
tes abyssi magne. Et iteꝝ Gen. 8. Requieuit
archa mēse septimo. 17. die mēsis sup mōtes
Armenie. At vo aque ibant ⁊ decrescebāt vs
qꝫ ad decimū mēsem. Et post subdiť. Sexcē/
simo primo anno vite Noe primo mēse pma
die mēsis iminute sūt aque supra terrā. Ex q/
bus vbis apte deduciť ꝙ iter sexcētesimū an/
nū ⁊ sexcētesimum primū vite Noe fluxerunt
mēses duodecim. Scdo ꝓbať ꝙ anni illi ta/
les erāt q̄les sūt nostri: rōe. Josephus. n. in p
mo antiqtatum li. asserēs Hieronymū egyp/
tium Genosiuꝫ chaldeū ⁊ Manetā in libris
quos de antiqtate scripserūt de annis illis cō/
cordare nobiscum: iducit rōes q̄sdam psuadē/
tes hoies antiquos potuisse tā diu viuere. Et
has rōes assumpsit sibi Nicolaus de lira sup
5. Gen. Prima rō sumiť ex bonitate cōple/
xionis primoꝝ parētum: q fuerūt a deo ime/
diate formati: ⁊ p ꝯñs optime cōplexionati: ⁊
sic ad lōgiorē vitā dispositi: ⁊ illa bonitas com

plexionis magis venit ad hoies ꝓpinquos il/
lius tpis: q̄ꝫ ad remotos tpis moderni. Scda
rō sumiť ex mō temperate viuēdi. Vt. n. dixi
mus in smone de ieiunio. Victus sobrius fa
cit ad corporis sanitatē: ⁊ p ꝯñs ad cōseruatio
nem ⁊ ꝓlōgationem lōgioris vite. Tertia rō
sumiť ex bonitate nutrimēti: qꝛ ante diluuium
terre nascētia fuere meliora q̄ꝫ post: qꝛ inunda
tio diluuij fuit p maiori pte ex aqs oceani sal/
sis: q̄ duxit sterilitatē terre: ⁊ p ꝯñs reddunt
peiora terre nascētia: ex qbus breuiať vita ho/
minis. Quarta rō sumiť ex pfectione sciētie
Ade q cognouit vtutes fructuū herbaꝝ lapi/
dum p̄ciosoꝝ ⁊ oium reꝝ naturalium q̄ faciūt
ad cōseruādam sanitatē: ⁊ vitā ꝓlōgādaꝫ: ⁊ de
hoc docuit hoies illius tpis. Quinta rō su/
miť ex bono aspectu sideꝝ sup regionem illaꝫ
in q̄ manebāt q aspectus multū facit ad lōgitu/
dinē vite. Sed p motū celi cōtinuū mutatus ē
tpe ꝓcedēte. Sexta rō sumiť ex dispositiōe di/
uina hoc ordināte: vt p lōgam vitā hoiuꝫ mul
tiplicareť genus humanū. Tertio ꝓbať ꝙ illi
anni tales erāt q̄les sūt nostri: experiētia. Naꝫ
vt inqt Aug. 8. c. li. 15. de ci. dei. Nō potuis/
sent tot hoies ex vno adhuc viuēte p ordinata
cōiugia ⁊ honesta mrīmonia multiplicari: nisi
illius vita fuisset diuturna: vt. n. dicit magr hi
storiaꝝ sup. x. c. Gen. philo. in li. qōnum. sup
Gen. narrat ex tribꝰ filiis noe adhuc eo viuē
te post diluuiū nati sūt. 24. milia viroꝝ ⁊ cētū
exceptis mulieribꝰ ⁊ puulis. Vixit qppe Noe
post diluuiū annis trecētis qnquaginta: ⁊ fue
re oēs anni vite eiꝰ nōgēti qnqginta: vt patet
Gen. 9. c. Dicit ēt Aug. vbi supra: ꝙ ex vno
Abrahā nō multo amplius q̄dragintis annis
numerositas hebree gētis tāta ꝓcreata ē: vt in
exitu eiusdem ppli ex egypto sexcenta milia ho
minum fuisse referanť bellice iuuētutis. Scdꝫ
ingrendū de vita hois lapsi oꝛ dubitatio. Du
bitāt nāqꝫ qdam vtruꝫ post diluuium vixerint
hoies vltra cētum ⁊ viginti annos pp verba
q̄ Gen. 9. dixit deus ad Noe. nō pmanebit i
quit spus meus in hoie: qꝛ caro ē. Erūtqꝫ dies
illius centū. 20. annoꝝ. Et rūdet Aug. 2. c. 4
ti. de ci. dei. superius allegati. ꝙ iste nō fuit ter
minus humane vite post diluuiū: sed terminꝰ
assignatus ad pniaꝫ his q diluuio erāt perituri
Et vt testať magister in historia scolastica deꝰ
dixit: illa vba añ annos. 20. q̄ꝫ cepisset archa fi
eri q̄ legiť fcā in centū annoꝝ spacio. Vel fm
Strabū eo anno dixit deus vba illa q̄ cepit ar

cha fieri: Sed q: in malicia pseuerauerūt ante
pfixū terminum. s. anno centesimo deleti sunt
q ēt post diluuium vixerūt hoies supra centuz
ꝛ. 20. annos patet in scriptura. Ut. n. habetur
Geñ. xi. c. Sem centū annoꝝ erat qñ genuit
Arphaxat biēnio post diluuiū: ꝛ post vixit an
nis quingentisqnq̄gintaquattuor. Thare vixit
annis ducentisqnqꝫ. Et Genc. 25. habet q̄d
Abrahā vixit annis centūseptuagintaquinqꝫ
Isaac ēt vixit annis centūoctuaginta. vt patet
Geñ. 35. Et sic inuēti sunt q̄plures alij q post
diluuiū vixerūt vltra cētūuigintiannos. Ter
tium ingrēdum de vita hoīs lapsi dr̄ abbreuia
tio. Nā omissis illoꝝ tēpoꝝ q̄ pterierūt cōdi/
tionibus: considerare debemus q̄ꝫ fragilis q̄ꝫ
debilis q̄ꝫue breuis sit vita hoīum tp̄is nostri.
Uix vnus reperit̄ de mille q cētenariuz imo
octogenarium aut sexagenarium numeꝝ attin
gat annoꝝ. Deficit nēpe vt in plurib⁹ nimis
repēte vita. Quisnā nō videat quot quotidie i
fantes: quot pueri: quot adolescētuli robustissi
mi iuuenes ꝛ decore puelle cuz luctu ꝛ lachri/
mis ducant̄ ad sepeliēduz. O vana spes: o de
ceptrix fiducia eoꝝ q ꝯfidunt in iuuētute: in di
uitijs: in magnificentijs ꝛ filijs bus honoribus
dn̄ijs ꝛ solatijs. Preterierūt nāqꝫ oīa ista ve/
lut vmbra. O quā vita breuissima ē: faciāt ho/
mines qcqd velint vt ad senectutem attingāt: ꝛ
in etate decrepita moriant̄ adhuc satis angustū
satisqꝫ breue videbit̄ sapientib⁹ oē tp̄s vite hui⁹

De vita hoīs in beatitudine q̄ erit cum ple/
na satietate absqꝫ admixtione cuiuscūqꝫ ꝯrij ꝛ
cum ppetuitate. Capitulum. tertium.

T Ertio cōsiderāda ē vita hoīs s̄m sta/
tum nature btē qñ tādē i la sola de si/
derāda ē: illa amabilis: illa deniqꝫ oī
studio ꝗquirēda. Pro illa sollicitissime ē co
gitādum q̄ vere vita ē. In q̄ potissime tres cō
ditiones excellētissime reperiunt̄. Prima dr̄
satietas. Secunda puritas. Tertia eternitas.
Prima excellētissima cōditio vite beate dr̄ sa
tietas: q: in illa ex plena oīum bonoꝝ pticipa/
tione plene satiabit̄ aius: s̄m illud. p̄s. Satia/
bor cū apparuerit glīa tua. Et de hac satietate
copiosius disseremus in s̄mone de beatitudi/
ne: in libro de Ꝟtutib⁹. Scd̄a cōditio excellē
tissima vite beate dr̄ puritas: q: pura erit ꝛ mū
da ab oī malo siue ab oī ꝯrio. Uñ Jo. Apoc.
21. de btis sic ait. Absterget deus oēm lachri/
mā ab oculis eoꝝ ꝛ mors vltra nō erit neqꝫ lu
ctus neqꝫ clamor neqꝫ dolor erit vltra. ꝛ. 7. c.

idem ait. Nō esuriēt neqꝫ sitiēt amplius: neqꝫ
cadet sup illos sol neqꝫ vllus estus. Tertia cō
ditio excellētissima vite btē dr̄ eternitas. vita
nāqꝫ illa durabit in eternū ꝛ nō deficiet. Pro
pterea sic pulchre in scripturis sanctis noīatur
eterna. Uñ. 2. Machabeoꝝ. 7. c. Rex mūdi
defunctos nos p suis legibus in eterne vite re
surrectione suscitabit. Et Sap. 5. Justi aūt in
ppetuum viuent. Et. 1. Petri. 5. Deus oīs
grē vocauit nos in eternā glīam suā. Et. 2. c.
i. Abūdanter ministrabit̄ nobis introitus i eter
num regnuz dn̄i nr̄i: ꝛ saluatoris ihu xp̄i. Et
ad gal. 6. Qui seminat in spū: de spū metet vi/
tā eternā. Et Joh. 3. xp̄s. d. Sic deus dilexit
mūdum vt filiū suū vnigenituz daret: vt oīs q
credit in illū nō pereat: sed hēat vitā eternam.
Et. 6. c. Hec ē volūtas p̄ris mei q misit me:
vt oīs q videt filiū ꝛ credit in eū nō pereat: sed
hēat vitā eternā. Et. x. c. Oues mee vocē me
am audiūt: ꝛ ego agnosco eas: ꝛ sequunt̄ me:
ꝛ ego vitā eternam do eis. Et math. 19. Ois
q reliq̄rit domū vel frēs aut sorores: aut p̄rem
aut m̄rem: aut vxorē: aut filios: aut agros pp
nomē meum: cētuplū accipiet ꝛ vitaz eternam
possidebit. Et math. 25. Ibūt hi in suppliciuz
eternū: iusti aūt in vitā eternā. Miꝝ certe cur
tāta sit multoꝝ vecordia imo isipiētia: q tā mi
ra tā alta tanqꝫ iocūda audiētes de btā vita ad
eā pperare nō cogitāt. Nā si tāta faciūt p con
seruatione vite p̄ntis: cur ēt eadem ꝛ silia face/
re recusant p adeptione future vite. Hec vita
laboriosa ē: illa deliciosa: hec inqeta illa trāqlla
hec instabilis: illa firma: hec periculosa: illa se/
cura: hec dubia: illa certa: hec periculis plena
illa pericula nō formidās hec cōis bonis ꝛ ma
lis: illa ppria tm̄ bonoꝝ: hec tādem breuissima
momētanea ꝛ caduca: illa Ꝟo vt diximus ppe
tua ꝛ sempiterna. O igit̄ dānabilis rep̄hensi/
bilisqꝫ iprudētia hoīum huius seculi: q tm̄ pcu
rāt panē vt viuāt: viuāt inquā ad modicū ꝛ q̄si
nihil: ꝛ nō q̄runt Ꝟtutes: nō pniam: nō bona
opa p q̄ viuere possint vita illa btā perenni. In/
qt xp̄s. Nō in solo pane viuit hō: q: nō h sola
vita ē magnifaciēda cui panis ē necessari⁹: sꝫ
alia exqrēda in q̄ de⁹ p̄ntia sue claritatis pascit
inctū oīum tā angeloꝝ q̄ꝫ hoīum desideria ꝛ
appetit⁹: vbi oēs pariter collaudabim⁹ ipsum
deum fontem bonoꝝ oīum: q sit benedictus p
isinita secula seculoꝝ. Amen.

Feria scd̄a post primam dn̄icam in quadra/
gesima: de veritate tremēdi iudicij ꝯ eos q te

C UM uenerit filius hoīs in maiestate sua ⁊ oēs angeli eius cū eo: tūc se/
debit sup sedem maiestatis sue: ⁊
cōgregabunt an̄ eum oēs gētes.
Saluatoris nr̄i v̄ba sūt ista originalr̄ Math.
25. c. ⁊ in euāgelio hodierno. Diē terribilem
vltimi iudicii cōsiderātes sans supq₃ timere de
bemus: ne simul cū dānatis ⁊ diabolis ꝓjicia
mur in ignē eternū. Sunt tn̄ multi q letant̄ cū
male faciūt: ⁊ deū nō timēt: ac hoīes verent̄: q
credere nolūt ꝙ filius hoīs vēturus sit ad iudi
cādū oēs: rōnēq₃ ab oibus exigēda. Ꝺapp vt
sit Aug. li. 20. de ci. dei. c. i. De die vltimo iu
dicij dei qḋ ipse donauerit locuturi: eūq₃ asser/
turi aduersus ipios ⁊ icredulos tāq̄₃ in edificij
fundamēta pri⁹ ponere debem⁹ testimonia di/
uina: hec ille. In hoc itaq₃ sermone desudabi
mus oi igenio vincere curiosos: icredulosq₃ cō
fundē: qb⁹ v̄itatē iudicii p scāꝝ scripturaꝝ sa/
crorūq₃ doctoꝝ dcā dilucida ondemus. Et vt
ordinate veniamus in capum: notabimus in
hoc sermone triplex testimonium quo ꝓbatur
futurꝫ vniuersale iudicium.
Primum est patrum ⁊ ꝓphetarum.
Scḋm xp̄i ⁊ aplorum.
Tertium eccl'ie ⁊ doctorum.

Qḋ oēs pr̄es ac ꝓph̄e veteris testamēti di/
uinitus ispirati p̄dixerunt xp̄m esse venturū
ad iudicādos viuos ⁊ mortuos. Cap. .i.

P Rimū testimoniū q̄ ꝓbat̄ futurū iu
diciū vniuersale dr̄ patꝝ ⁊ ꝓph̄arū.
Et lʒ Aug. 5. c. p̄fati li. 20. ḋ ci. dei.
dicat pri⁹ eligēda esse testimonia noui testi q̄₃
veteris: q̄m q̄uis vetera p̄ora sint tpe: noua tn̄
anteponēda sūt dignitate. Veꝝ in hoc dicēdi
genere mihi plus satisfacit vt a veteris testi' pa
gina sumā originem. Idō audiamus qd ibi po
nit̄ de iudicio. Gen̄. 15. c. Deus ad Abrahā
loquēs ait. Ego iudicabo. Et deut⁹. 32. Iudi
cabit dn̄s ppl'm suū ⁊ in s̄uis suis miserebit̄.
Et Iob. 19. Fugite a facie gladij: q₂ vltor ini
q̄tatū gladi⁹ ē. ⁊ scitote esse iudiciū. Et. i. Reg.
2. dn̄s ascēdit in celos: ⁊ itonuit ⁊ ip̄e iudicat
orbē terraꝝ. Et. p̄s. 6. Parauit i iudicio thro
nū suū. Et. p̄s. 71. Iudicabit paupes populi.
⁊c̄. Et. p̄s. 109. Iudicabit in nationib⁹ iplebit
ruinas ⁊c̄. Et prouer. 22. Iudicabit dn̄s. Et
29. A dn̄o egredict̄ iudiciū singuloꝝ. Et Ec/
clesiastes. 3. Iustū ⁊ ipiū iudicabit dn̄s: ⁊ tps
oīs rei tūc erit. Et Sap̄. 3. fulgebūt iusti ⁊ tan
q̄₃ scintille ⁊c̄. Et iudith. 16. Veh gēti isurgēti
sup gen⁹ meū: dn̄s. n. oīpotēs iudicabit in eis
i die iudicij visitabit illos. ⁊ Esa. 3. Stat ad iu
diciū dn̄s ⁊ stat ad iudicādos pplos dn̄s: ad iu
diciū veniet cū senatorib⁹ ppl'i sui ⁊ principib⁹
ei⁹. Et. 11. c. Nō s̄m visionem oculoꝝ iudica/
bit neq₃ s̄m auditū auriū arguet: sed iudicabit
in iusticia paupes ⁊ ar. in eq. p mā. terre. ⁊ p
cutiet terrā v̄ga oris sui. Et. c. 13. Ecce dies
dn̄i veniet crudelis ⁊ idignationis plenus: ⁊
⁊ ire furoris q̄ ad ponēdā terrā in solitudine: ⁊
pctōres eius cōterēdos de ea. Et. 51. c. Bra/
chia nostra pplos iudicabut. Et Ezech. 7. Iu
dicabo te iuxta vias. ⁊ Danl'. 7. Iudiciū se/
debit. Et Iohl'. 2. Cōturbent̄ oēs habitatores
terre: q₂ venit dies dn̄i: q₂ ꝓpe ē dies tenebra
rū ⁊ caliginis dies nebule ⁊ turbinis. Et mi/
chee. 4. Iudicabit pplos multos ⁊ corripi/
et gētes fortes. Et Sophonie. 1. Iuxta ē dies
dn̄i magnus iuxta ⁊ velox nimis. Dies ire di
es illa dies tribulationis ⁊ angustie: dies ca/
lamitatis ⁊ miserie: dies tenebraꝝ ⁊ caliginis
dies nebule ⁊ turbinis: dies tube ⁊ clangoris
sup ciuitates munitas ⁊ sup āgelos excelsos: ⁊
tribulabo hoīes: ⁊ ambulabunt vt ceci: q₂ dn̄o
peccauerunt: ⁊ effundet̄ sanguis coꝝ sicut hu
mus: ⁊ corpora coꝝ sicut stercora. Sed ⁊ ar/
gētum coꝝ ⁊ aurum coꝝ non poterit liberare
eos in die ire dn̄i. In igne zeli eius deuorabi
tur oīs terra: q₂ cōsūmationē cum festinatio
ne faciet cunctis habitātib⁹ terram. Scḋm aūt
Aug. tps iudicij aliqn̄ dies iudicij: aliqn̄ dies
dn̄i nūcupatur. Hunc v̄o vltimi iudicij diui/
ni diem dicimus nouissimū tp̄s. Naʒ p quot
dies hoc iudicium tendat̄ icertum est. Sʒ scri
pturaꝝ more dies solet poni ꝓ tpe. Si v̄o ali/
qs obijceret ꝯ auctoritates p̄dictas qb⁹ iudiciū
asseriū: ꝙ aliter essent itelligēde eo ꝙ vt habet̄
Naum. i. Non iudicabit deus bis in idip̄m.
Sed nunc deus iudicat de singulis operibus
hoīum: cum cuilibet post mortem retribuat pe
nam vel gl'iam: ergo iterum eos nō iudicabit.
Respōdet Ric. 47. di. quarti. ꝙ iudiciū quo
nunc iudicat deus cuiuslibet persone singula/
ris nec ē omnibus manifestum: nec tribuit to
tum p̄mium nec totū supplicium: q₂ punit ani
mas nō in corporibus: ⁊ similiter premiat de cōi
lege. Illud aūt iudicium ꝙ futurū ē erit oīum
simul ⁊ oibus manifestum: ⁊ reddet̄ cuilibet
sui premij ⁊ sui supplicij cōplementum ⁊ com/

postum ex aïa ⁊ corpore iudicabit. Sic ergo
patet q̄ nō iudicabit bis in idipꝫ: qꝛ penā quā
aiabus ante iflixerat iterū nō ifliget. sed qđ de
erat supadder: Hinc Aug. li. 20. de ci. dei. c.
i. ait. Iste dies iudicii ꝓprie iam vocat: eo q̄
nullus ibi erat iperite q̄rele locus cur iniustus
ille sit felix: ille iustus infelix. oium nāqꝫ tunc
nō nisi bonoꝝ vera ⁊ plena felicitas: ⁊ oium nō
nisi maloꝝ digna ⁊ sūma ifelicitas apparebit
hec ille.

Qđ xp̄s ⁊ eius ap̄li ꝓdixerunt apte vniuer
sale iudicium esse futuruꝫ quo oēs boni ⁊ mali
cōgregabunt ante tribunal iudicis. Cap. 2.

S Ecūdū testimoniū quo ꝓbat futuruꝫ
indicium est xp̄i ⁊ ap̄loꝝ. Ipse nāqꝫ
saluator cum obiurgaret ciuitates in
qb⁹ virtutes magñs fecerat neqꝫ crediderāt Ma
th. xi. ait. Veh tibi Corozai. veh tibi Beth/
saida: qꝛ si in Tyro ⁊ Sidone facte essent vir tu
tes que facte sunt olim in vobis: in cilicio ⁊ ci/
nere pniam egissent. Verūtñ dico vobis: Ty
ro ⁊ Sidoni remissius erit q̄ꝫ vobis in die iu/
dicij. Et Math. 12. Viri Niniuite surgēt in
iudicio cum generatione ista ⁊ cōdēnabūt eaꝫ:
qꝛ pniam egerunt in ꝓdicatione Jone. Notā
dum tñ ꝓ itelligētia istoꝝ verboꝝ fm Ric. i
quarto di. 47. q̄ extēdēdo nomē iudicādi: qn
qꝫ modis pōt alicui ꝯuenire iudiciū. Prio ex
ordinaria ptāte: ⁊ sic indicabit tota trinitas.
Scđo delegata ptāte ⁊ sic iudicabit fili⁹. s. xp̄s
inq̄ztum hō. Joh. 5. Pater oē iudicium de/
dit filio. Et Daniel. 7. Aspiciebā donec thro
ni positi sūt: ⁊ antiquus dieꝝ sedit. Et ifra aspi
ciebā in visione noctis: ⁊ ecce cū nubibus celi
quasi filius hois veniebat ⁊ vsqꝫ ad antiquuꝫ
dieꝝ puenit ⁊ in cōspectu eius obtulerūt eū: ⁊
dedit ei ptātem ⁊ honorē ⁊ regnum: vt oēs tri
bus ppli ⁊ lingue ipsi seruirēt: ⁊ ptās ei⁹ ptās
eterna que nō auferet: ⁊ regnum eius q̄ ñ cor
rumpet. Tertio assessoria dignitate: ⁊ sic iu/
dicabūt viri pfecti q erunt ꝓ pfectione merito/
rum suoꝝ assistētes iudici. Vñ de ap̄lis Luc.
xi. xp̄s ip̄e dixit. Jđ ip̄i iudices vestri erūt. Et
Math. 19. apostolis ip̄sis retulit. Amē dico vo
bis q̄ vos qui secuti estis ⁊c̄. 4° approbatōe: ⁊
sic iudicabūt oēs electi. Oēs. n. approbabūt in
dicis sniaꝫ. Vñ apoc. 19. Joh. ait. Audiui q̄si
vocem tubarum multarum in celo dicentium
Alleluia. Laus glia ⁊ virt⁹ đo nostro: qꝛ vera
⁊ iusta sūt iudicia ei⁹. 5° cōparatione: qꝛ minus
mali iudicabūt magis malos: ⁊ sic sūt iudiciuꝫ

i auc̄titate ꝑallegata de Niniuitis. Predicauit
insup xp̄s futurū iudiciū Math. 13. vbi post
parabolam de bono semine in agro seminato:
⁊ zizanijs exortis tandem illam sic exposuit.
Qui seminat bonuꝫ semē ē filius hois. Ager
aūt ē mūdus. Bonum vo semē hi sunt filij re
gni. zizania aūt sunt filij neq̄z. Inimicus aūt
q superseminauit ea ē diabol⁹. messis vero cō
sumatio seculi ē. messores angeli. Sicut ergo
colligunt zizania ⁊ igni cōburunt: sic erit i cō/
sūmatione seculi. Mittet filius hois angelos
suos ⁊ colligent de regno eius oia scandala ⁊
eos q faciunt iniqtatem: ⁊ mittēt eos in cami/
num ignis: ibi erit fletus: ⁊ stridor dētium.
Tūc fulgebunt iusti sicut sol in regno pris co/
rum. Qui habet aures audiēdi audiat. Vrāt
scribit Aug. 6. c. 20. li. de ci. dei. xp̄s in hac au
ctoritate iudicium qdem vel diem iudicij non
noiauit: sed cū multo clarius ip̄sis rebus exp̄s
sit: ⁊ in fine seculi futurum esse ꝓdixit. In eo/
dem ēt loco euāgelii xp̄s iudicium fatetur: qñ
seqtur: simile ē regnum celoꝝ sagene misse in
mari ⁊c̄. vsqꝫ ibi ⁊ stridor dētium. Et vt breui
us hāc veritatem futuri iudicii p xp̄m predica
tam accipiamus: adest lectio sancti euāgelii ho
dierna: in qua nō solum de futuro iudicio: sed
⁊ de modo de quo in sequētibus sermonibus
dicemus fit specialis mētio. Apostoli insuper
hoc iudicium ꝓnunciauere. Vnde Petrus. 2
ep̄la. 3. c. ait. Venient in nouissimis diebus in
deceptione illusores iuxta ꝓprias cōscias am/
bulātes ⁊ dicētes. Vbi ē ꝓmissio aut aduēt⁹
eius. Exquo. n. patres dormierūt oia sic pse/
uerāt ab initio creature. Latet. n. eos hoc vo/
lens q̄ celi erāt prius ⁊ terra de aqua ⁊ p aquā
cōsistens dei vbo: p que ille nūc mūdus aqua
inundatus periit. Celi aūt q nunc sunt ⁊ terra
eodem vbo repositi sunt igne reseruādi in diē
iudicii ⁊ pditionis ipioꝝ hoium. Vnum vero
hoc nō lateat vos charissimi: qꝛ vn⁹ dies apđ
dñm sicut mille anni: ⁊ mille anni sicut vn⁹ di
es. Nō tardat dñs ꝓmissionem suam sicut q
dam existimāt. Aug. aūt hāc auctoritatem. 18
c. 20. li. de ci. dei. exponēdo dicit. Celos istos
aereos itelligimus: quoꝝ locum ac spaciuꝫ aq̄
diluuii crescēdo superauit: nō autem illos sup
premos vbi sol ⁊ luna ac sidera cōstituta sunt.
Et Jac. 5. ait. Patiētes estote fratres vsqꝫ ad
aduētuꝫ dñi. Ecce agricola expectat preciosuꝫ
fructum terre: ⁊ patiēter ferens donec accipi/
at tpaneum: ⁊ serotinum. Patientes estote ⁊
vos

vos et confirmate corda vestra: quoniam adventus domini appropinquabit. Et Paulus. 2. Cor. 5. sic ait. Omnes enim nos manifestari oportet ante tribunal xp̄i vt referat vnusquisq; ꝓpria corporis ꝓut gessit: siue bonum siue malū. Quid dicent amplius increduli vbi tā validissima et fide digna de venturo iudicio audiunt testimonia. O ptinaces peccatores. o homunculi debilissimi credite credite. Nō sunt locuti ꝓphe: nō apostoli: nō deniq; xp̄s verba mendacij: qui veritatē tātope dilexerunt: vt ꝓ illa etiā mora nō recusarentur. O somnolēti. o pigri et carnales homines recordemini de primo aduentu iesu xp̄i filij dei: de quo p tot ānorum milia clamatū est. Veniet veniet ad redimendū populū et ad saluādas gētes: et tandem venit: et que ꝑdicta fuerāt de ipso in scripturis plene cōpleuit. De secūdo mō aduentu scriptura sacra ꝓclamat omnis eloquiū. Ideo firmiter est tenendū q̄ omnino veniet. Veniet inquā fortis et terribilis excelsus et gloriosus in maiestate et gloria ad humiliādos supbos: ad reprobandū luxuriosos: ad arguendū auaros ad cōdemnādū tādē eternis cruciatib⁹ cū corpore et anima quoscūq; iniquos peccatores. O aia sterilis qd agis. Quid dormis. Cur venturum iudicē tā seue tibi cōminantē nō times quare peccata tua nō corrigis: nō dimittis nō emendas. Quō cū illis cōpere corā iudice audebis tā equissimo. Propterea Jo. Apo. 14. audiuit angelum voce magna clamantē. Timete deū et date illi gloriā et honorē: q: venit hora iudicij eius. O prelati et magni viri ecclesie. o impatores. o reges. o principes. o barones. o duces. o milites. o doctores. o iudices o phi. o eloquentes oratores. O delicati iuuenes. o formose puelle. o ānosi senes. o sollicidi mercatores. o artifices. O iudei. o. gētiles. o christiani. o. virgines. o. vidue. o. cōiugati timete deum: timete deū: timete deū: q: veniet et non tardabit.

Quod oēs doctores ecclesie sancte loquātur terribilia et tremenda valde de futuro iudicio generali. Capitulum. 3.

Tertiū testimoniū quo ꝓbat futurū iudiciū dicit ecclesie et sacrorum doctorum. Ipsa nāq; ecclesia in vtroq; simbolo tā apostolorum q̄ patrū venturū xp̄m ad iudiciū cōfitetur. Et h̄ est septim⁹ articulus fidei: vt dicit glo. c. i. de summa tri. et fi. ca. sup vbo venturus. Ideo Aug. c. i. 20. li. de ci. dei. ait. Tenet omnis ecclesia dei veri xp̄m de celo eē venturum ad iudicādos viuos et mortuos. Insup de hoc iudicio clare et sepius loquuntur sacri doctores. Unde Ber. in quadā epistola ait. Veniet dies illa quādo plus valebūt pura corda q̄ astuta vba: cōscīa bona q̄ marsupia plena: quoniā qdē iudex ille nō flectet donis nec fallet vbis. Et Hiero. ad sabinianū diaconū lapsum. Parce queso aie tue et crede dei futurum iudiciū. Et idē ad Asellā de fictis amicis. Ante tribunal xp̄i stabim⁹: ibi patebit qua mente qs vixerit. Et idē ad Heliodorum de cōtemptu mundi. Veniet dies illa qua corruptiuū hoc et mortale induat incorruptionē et imortalitatem. Beatus seruus quē inuenerit dn̄s vigilantem. Tunc ad vocē tube pauebit terra cum populis Tu gaudebis cum iudicaturo dn̄o: lugubris. mūdus imugiet et trib⁹ ad tribū pectora ferient Potētissimi quondā reges nudo latere palpitabunt. Exhibebit cū prole sua Venere tunc ignitus Jupiter: Adducet et cum suis stultus Plato discipulis. Aristotelis argumēta non ꝓderunt. Tunc tu rusticanus et paup exultabis gaudebis ac dices. Ecce crucifixus deus me⁹. Ecce iudex q obuolutus pānis in presepio vagijt. Hic est oparij ac questuarie filius hic matris gestatus sinu hominē de⁹ fugit in egyptū. Hic vestitus coccino: hic sentib⁹ coronatus: hic magus demoniū hn̄s et samarites. Cerne manus iudee quas fixeras. Cerne latus romane qđ foderas. Videte corp⁹ an idē sit quod dicebatis clā nocte sustulisse discipulos. hec ille. Et idem ad Palma. et Oceanum. Aderit illa dies in qua facta nr̄a quasi i quadā tabula depicta mōstrāda erūt. O quātis i die illa expedisset si et sensu corporis et viscerum vigore caruissent: quāti pastores phis: quāti rustici oratoribus: quāti ebetes et muti argutijs preferēdi sunt Ciceronis. Et Greg. i omel. 39. Pn̄tis tpis si qua est ita ē agēda leticia: vt nūq̄ amaritudo sequētis iudicij recedat a memoria. Quis ꝯdicere pōt: qs audet: qs de tam ꝓbatissime veritati. Ecce iam audiuim⁹ tā preclarissimas voces q̄ pctōribus terribile dei iudiciū cōminant futurum Nō letent nō securi viuant si non puniunt i hac vita. Nō sunt vane voces scripturarum que veh peccatorib⁹ et malefacientib⁹ nunciāt. Veh ait sapiens. Eccle. 2. dissolutis corde. Et. 41. Veh. vobis viri ipij q dereliqstis legem dn̄i. Et Esa. i. Veh gen i peccatrici. Et. 3. Veh ipio i malis su. s. Et. 45.

Veh qui cõtradicit factori suo. Et Apoc. 18.
Audiui vocẽ vnius aquile volãtis p medium
celũ voce magna clamãtis et dicẽtis. Veh veh
veh habitantib⁹ in terra .i. iniquis peccatori/
bus et malis hoib⁹. O humana p̃sumptio. o
detestabilis et piculosa cõfidẽtia coꝝ q in sua
mala vita dei iudiciũ nõ formidãt. O insensati
peccatores cogitate diligenter qd acturi eritis
vel qd responsuri in extremo iudicij die: ⁊ dũ
cognoscitis nullã eẽ i vobis astuciã nullãqꝫ v̓
tutẽ qbus iudici eterno possitis obsistere: re/
uertimini ad penitentiã: vt sic esse valeatis de
nũero electoꝝ q pcipient regnuz eternũ i q de⁹
cũ oib⁹ sctis viuit ⁊ regnat i secla seculoꝝ. amẽ

Feria. 3. secũde hebdomade in quadrage/
sima d̓ formidabilib⁹ iudicij signis. Ser. 25.

e iiciebat omnes emen/
tes et venden/
tes de templo. Math. 21. et in
euangelio hodierno. Quod
terribilis appebit i iudicio xp̃s
clare ostendit nobis sacra euã
gelica lectio hodierna: in qua narratur celebre
ac famosuz iudiciũ et signũ potestatis q̃ erat in
xp̃o qui solus potuit flagello facto de funiculis
grandẽ multitudinẽ foras templũ eijcere. Cõ
uenerant qdẽ ibi vt solet fieri populi i magno
numero: neqꝫ inuẽtus est qsqꝫ q potuerit resi
stere v̓tuti q̃ erat in vno solo homine iesu xp̃o
pp latentẽ eius diuinitatez. Ipse ergo vt po/
tuit eijcere adhuc in nr̃a humilitate consistens
oẽs vendẽtes et emẽtes de tẽplo: ventur⁹ ẽ in
maiestate sua ad segregãdũ a cõsortio iustoruz
cũctos petõres ipẽitẽtes. Añ tñ aduẽtũ ei⁹ p̃ce
dent terribilia signa q̃ i h̓ ꝓmone merito cõtẽ
plari debem⁹: vt p illoꝝ recordationẽ deuz ti/
mentes et ad pniaz redeũtes: nõ inueniamur i
numero illoꝝ quos xp̃s taz acriter a sua facie
eiecit: et eternaliter ꝯdẽnabit. De ipsis ergo si
gnis iudicij tria misteria ꝑncipalia erũt d̓clarã
da. Primũ d̓r cõditio. Scd̓z rõ. 3ᵐ cõclusio.

Q̓d iminẽte iudicij tpe multa signa fient in
sole luna stellis: i celo et in terra: in angelis ⁊
quasi in omnibus alijs creaturis. Ca. .I.

p Rimũ misteriũ cõtẽplãdũ d̓ signis di
cit̃ cõditio. In quo videre debemus
qualia erunt et cuius cõditiõis signa
iudicij. Vnde. Ri. in quarto. 48. di. inducit
Hiero. q in annalib⁹ iudeoꝝ scribit se legisse
15. signa q̃ sunt hec. Prima die oia maria
exaltabuntur. 15. cubitis supra oẽs mõtes. Se
cunda die oia equora ꝓsternent̃ i ꝓfundũ ita vt
vix possint videri. Tertia die redigent̃ in sta/
tuz antiquũ. Quarta oẽs belue q̃ mouent̃ in
aquis cõgregabunt̃ et eleuabunt̃ super aquas
mugientes. Quinta oia volatilia celi congre/
gabuntur in cãpis: et nõ gustabũt neqꝫ bibẽt:
sed emittent voces quasdã quasi flebiles. 6. fla
mina surgent ab occasu solis ignea cõtra faciẽ
firmamẽti vsqꝫ ad ortũ currentia. 7. oia side/
ra erratica et fixa spgent ex se igneas comas sic
comete. 8. magn⁹ terremotus erit ita vt oia al/
ta edificia ꝓsternant̃. 9. oẽs lapides scindẽtur
et vna petra collidet aliam. x. oẽs plãte fluent
sanguineũ rorẽ. xi. omnes mõtes ⁊ colles et
edificia in puluerez redigent̃. xij. oia animalia
venient ad cãpos de siluis ⁊ montib⁹ rugiẽtia
⁊ nihil gustantia. xiij. oia sepulchra ab ortu so
lis vsqꝫ ad occasuz patebũt cadaucrib⁹ ad resur
gendũ. xiiij. homines de habitaculis suis rece
dent discurrẽdo attoniti velut amẽtes et nõ au
dentes loqui. 15. oẽs homines morientur ⁊ re
surgent cũ mortuis longe ante defunctis. Et
q̃uis incertũ sit vtrũ talia signa sint p̃cessura
iudiciũ cũ Hiero. ea nõ affirmet: sed tantũ le/
gisse se asserat: tñ ex euãgelico textu tria signa i
fallibiliter et certitudinaliter colliguntur. Pri
muz dicitur corpoꝝ celestiũ immutatio. Secũ
dũ angelicaꝝ virtutũ cõmotio. Tertiũ signi re
dẽptoris appitio. Primũ signũ habet̃ Ma
the. 24. vbi dicit̃. Sol obscurabitur: ⁊ luna nõ
dabit lumẽ suũ: ⁊ stelle cadẽt de celo. Et Lu.
21. Erũt signa in sole ⁊ luna et stellis. Et hoc
p̃dixit Esai. 13. c. Stelle celi et splẽdor eaꝝ nõ
expãdent lumẽ suũ: obtenebratus est sol i ortu
suo: ⁊ luna non splendebit in lumine suo. Et
Apoc. 8. Quartus angelus tuba cecinit et p/
cussa est tertia pars solis: tertia ps lune: tertia
pars stellaꝝ: ita vt obscuraretur tertia ps eaꝝ.
Circa obscurationẽ solis notandũ est ꝫ alex.
3. pte summe. ⁊ Ric. q sequuntur magrꝫ. 48.
di. quarti li. Quod solẽ et lunã obscurari pt̃ i
telligi vel in ipso aduentu iudicis: et sic dicũtur
obscurari nõ sui luminis priuatione: ꝫ supue
niente maioris luminis claritate. Et hoc p̃di/
xit Esaias. 24. c. Erubescet luna et confundet̃
sol cũ regnauerit dñs exercituũ in monte syon
et in irl̓m: ⁊ in cõspectu senũ suoꝝ fuerit glori
ficatus. Põt etiã itelligi solẽ ⁊ lunã obscurari
ante iudicis aduentũ: ⁊ sic patient̃ ecclipsiꝫ sup
naturaliter: quoniã si paterent̃ p naturam non
opoteret hoc poni intra signa: cũ multotiẽs h̓
acciderit

acciderit. Sz credēdū ē q ↄtra naturā patienẗ simul eclipsiz ad terrorē hominū. Per naturaz.n. impossibile esset q simul paterenẗ eclipsiz: q naturalis eclipsis solis causaẗ p interpositionē lune inter aspectū nostrū solisqz. Et naturalis eclipsis lune p iterpositionē terre diametraliter iter solē & lunā. De illa ergo eclipsi sic ꝓbauit Johel. 2. c. sol vteẗ i tenebras & lūa in sanguinē anteqz veniat dies magnꝰ dñi et horribiẗ. De casu etiā stellaꝝ fz Aug. 20. d ciui. dei. c. 14. credēdū est q tropica sit illa locutio qua diciẗ stellas cadere d celo: eo q ꝓprie loquēdo vꝫificari nō posset: q corpa celestia nō sunt grauia nec corruptibilia: vt. d. Ari. i. de celo et mū. Jdeo dicunẗ cadere d celo: q videbuntur lumine suo priuari superueniente claritate maiori. Vel pōt itelligi q stelle cadēt de celo q̄ztū ad appuōēz: q iflāmati vapores i tāta multitudine descēdēt: q videbiẗ aspiciētibꝰ q sint stelle de celo cadentes. Secūdū signū erit angelicaꝝ virtutū cōmotio. De quo Mathe. 24. Virtutes celorū mouebūtur. Et h̄ fz doctores ꝓfatos pōt dupl'r intelligi: aut p ordine vꝫtutū q̄ fm Dio. li. de an. hierar. ē medīꝰ in mediā hierarchia. aut p oībus celestibꝰ spiritibus. Primo mō p tāto vꝫtutis celoꝝ cōmouebunẗ: q angeli illius ordinis quoꝝ officiuz est circa mundū regimē gerere faciēdo aliqua facta insolita ad reuocādū mētes hominū i deū per modicū tp̄s ante xp̄i aduentū facient facta maioris admirationis q̄z vnq̄z ante fecerit. Et i ipso xp̄i aduētu mouere cessabunt corpora celestia. Accipiendo vō vꝫtutes pro oībus āgelis beatis dicuntur moueri fm magrm nō metu dānationis vel aliqua perturbatione pauoris: sed quadā admiratōe coꝝ q̄ videbunt. Et sic intelligitur illud Job. 26. Colūne celi pauent et cōtremiscunt ad nutū eius. Tertiuz signū diciẗ signi redemptoris appitio: de quo in euāgelio. Tunc appebit signū filij hoīs: qd multipliciter pōt itelligi fz Alex. in. 3. Vno signū illud pōt dici signū crucis: de quo cantat ecclesia. Hoc signū crucis erit in celo: cū dñs ad iudicādū venerit. Et Criso. Crux appebit sole lucidior ex̄ns. Secūdo mō pōt dici signū passionis i carne xp̄i. iuxta illud zach. 12. Videbūt i quē trāsfixerūt. & Apoc. 1. c. Videbit euz oīs oculus & q eū pupugerūt. Tertio mō pōt intelligi signū crucis impssuz mētibus fideliū Hec sunt signa q̄ colligunẗ ex euāgelio. Tn̄ vt Lucas addit in terris erit p̄ssura gētiū pre cōfussione sonitus maris & fluctuū: vsq̄z vniuerso orbi. Jdeo nō est dubitādū q ante diez iudicij videbunẗ terribilia signa: nō solū i sole luna & stellis: vez etiā in aere: in auibꝰ: i terra in arboribus: in mari: in animalibus: i aquis in fluminibus: et in omnibus abyssis.

Q̄d signa p̄dicta i p̄cedēti cap. fiēt ad significandū tribulatīoē iudicis: & ad accusādū petī: vl q̄si ad ↄpatiēdū suo mō miss dānat. C. 2.

Ecundū mysteriū cōtēplādū dr ratio

s In quo cōsiderare debemus quare p̄dicta signa fient ań diē iudicij. Et dici pōt q pp tres rōes. Pria dr ōnsiōis. Sa accusatōis. Tertia ↄpassiōis. Pria rō dr ōnsiōis ad ōndēdū q̄z terribiẗ erit aduētꝰ filij dī iudicātis qñ creature sue tm̄ terrorē icutiēt hoībꝰ. iō Greg. i omeẗ. d. multa dñt mala p̄currere vt malū valeāt sine fine nūciare. nā si timēt hoīeẗ i solitā soẗ obscuratōēz: sic Vir. d. 1. geor. Jlle ēt extincto misaꝰ cesare ro. Cū caput obscura nitidū ferrugie texit. Jmpiaqz eternā timuerūt secula noctē. Si timēt nō cōsuetas tenebras sic egyptij: d qbꝰ Exo. x. Facte sūt tenebre horribiles i vniuersa terra egypti tribꝰ diebꝰ: nemo vidit fratrē suū nec mouit se d loco i qꝰ erat. si timēt terre motū. si vētoꝝ vehemētiā. si nocturnos strepitꝰ. si draconū aut spētū sibilos. leonūq̄z rugitꝰ & hꝰ: q̄zto magis timebūt tremēdā vocē seuerissimi iudicis dānaẗ & exprobrātis malos. Sa rō illoꝝ signoꝝ dr accusatōis. oēs n. fere creature imutabunẗ pāte ad vindictā ↄ petōres. iuxta illd Sap. 5. Armabit creaturā ad vindictā inimicoꝝ suoꝝ. nā cū deꝰ oēs creaturas fecerit ad hoīs vtilitatē: & oēs deo obedierint hoī suiēdo: ipse vō hō rebellis & iobediēs creatori suo extiterit: iō accusabūt eū q̄si igratū: clamabit nāq̄z suo mō celū. O deꝰ ops ego hoī ministraui cū planetis meis ifluendo sup terrā & alia opādo q̄ iussisti: ipse vō te offēdit: gꝰ vidica iustissime iudex. Clamabūt sol & luna & stelle. O deꝰ magne: nos dedimꝰ petōribus lucē vt tuū ꝓsequerentur ipiū: illi vō in oībus te cōtēpserūt: fac g̃ vidictā. Clamabit hoc mō aer. clamabit tra. clamabūt aq̄ & oīa q̄ i eis sūt. Jō Vgo d scō vic. ait. Jn die illa vltōis nihil hēbit qd rn̄dere possit hō petōr: vbi celū & terra sol & lūa dies & noctes & totꝰ mūdꝰ stabūt aduersuz nos i testimōiū petōꝝ nr̄oꝝ. Tertia rō illoꝝ signoꝝ dr ↄpassiōis. mouebūẗ vtiq̄z q̄si q̄dā affectu pietatis & ↄpassiōis oēs creaturẽ ad cōpatiēdū dānatis miseris. Vn̄ Criso. sup

Math. ait. Patrefamilias moriēte dom⁹ ei⁹ turbat familia plangit et nigris se vestibus induit. Sic humano genere circa finē cōstituto celi ministeria lugent et candore deposito tenebris induunt. Plāget ergo sol dānationem hominū: plāget luna: plangent stelle: plangēt oīa elemēta et vniuersa q̄ creata sunt. O q̄z durus es. o tu pctōr q̄z ferreus: q̄z tibi ipsi crudelis: q te dānādū cōspicis: ⁊ mortis sempiterne adiudicandū: et tñ nō ploras. Plange q2 sol te plāget: plāge q2 plāget te luna: plāge q2 plangent te stelle. S3 meli⁹ plāge vt nō plangas. Plāge q2 offendisti deum: vt tibi indulgeat. Plange p contritionē et postula veniā. plāge p timorē vt sic penā effugias. O saxeū pectus. o adamātinū cor. o. isensibilis mens peccatricis anime: que audiēdo ea q̄ dicimus nō cōmouet: nō cōpungit: nō excitatur: nō deponit peccata: nec reuertitur ad dñm deū suum.

Quod terribilis erit vox tube vocātis mortuos ad iudiciū: et q2 virtus diuina erit cā efficiens reformationis corpoꝝ: et resurrectiōis mortuoꝝ: et vox tube erit causa instrumētalis.

Capitulum tertium.

Tertiū mysteriū cōtemplādū de signis iudicij dicit cōclusio. Cōcludent nāq3 oīa signa terroris i illo vno pauescendo: qd erit vox tube: de qua. i. cor. 15. Canet. n. tuba et mortui resurgēt icorrupti: ⁊ nos imutabimur. Secundū aūt Ri. di. 43. q̄rti li. Vox tube nō erit cā efficiens reformatōis corpoꝝ ⁊ vnionis animaꝝ ad illa: s3 virt⁹ diuina. Erit tñ cā instrumentalis. Jō. i. The. 4. In iussu ⁊ i voce archāgeli et i tuba dei descēdet d celo. Vbi ponunt tria q̄ cōcurrent ad resurrectionē mortuoꝝ. Primū erit iussio. Secūdū reformatio: Tertiū sonatio. Primū erit iussio: q2 xp̄s iubebit pulueres seu ptes quascūq3 corpoꝝ mortuoꝝ recolligi p ministeriū angelicū. Et hoc notauit apostolus cū dixit. In iussu. Secundū erit reformatio. Precipiet ēt xp̄s ex illis puluerib⁹ recollectis corpora reformari et reformatis animas vniri: q̄ duo fient p v̄tutē diuinā: et istud notat ab apostolo cum d. In tuba dei. Tertiū dicit sonatio. Archāgeli. n. qui fuerūt custodes puinciaꝝ i puincijs quas custodierūt: clamabūt fortiter et sensibiliter sono articulato: et mediante aliqua sensibili creatura formata: clamabūt inquā q2 oēs corā iudice cōpant diffinitiuā sententiā ⁊ irreuocabilē audituri. Et h̄ notauit apostol⁹ cū dixit. In voce archāgeli. De hac aūt sonorosa tuba sic inqt. Criso⁹ sup Math. Vere vox magna vox tube terribilis cui oīa obediūt elementa: q̄ petras scindit: iferos apit: portas tartareas frāgit: vincula mortuoꝝ disrūpit: et d pfundo abissi aīas corporib⁹ suis assignat. Hec āt oīa citius cōsumant i ope q̄z sagitta trāsit i aere dicēte apostolo. In momēto i ictu oculi i nouissima tuba. Et Hiero⁹ sup Math. sic loquitur. Quotiens diē iudicij cōsidero toto corpe cōtremisco. Siue. n. comedā siue bibā siue aliquid aliud faciā semp videt illa tuba terribilis insonare aurib⁹ meis. Surgite mortui venite ad iudiciū. Et idē ad Cromatiū et heliodoꝝ. Ego in scelere meoꝝ latens sepulchro ⁊ peccatorū vinculis colligatus quotidie dñicū illū clamorē expecto. Hieronyme vēi foras. Ego deniq3 oīa tuta timeo. Quid audis peccator. Quid Hiero. dicit. Et qs ipse erat. Nonne sanctus. Nōne pbus et v̄tuosus: nōne a curis terrenis penitus absolutus: nōne penitentia maceratus: nōne in dei ope assiduus. Et tñ clamat ego timeo: et cur nō times tu o amator seculi. O negligēs in via dñi. O peccator nequissime cōtremisce et cōcutiant viscera tua depone fatuitatē mētis tue qua fit vt nō timeas ⁊ sepius mente reuolue Hieronymi v̄ba. d. Ego timeo. Ad hoc facit exēplū qd barlaam dixit d Josaphat. Q d rex qdā magn⁹ christianus tñ ⁊ deuotus vt plurimū mestus oib⁹ apparebat. ⁊c. O amara vox. O dura. o tediosa peccatorib⁹ oīb⁹ quando dicet eis. Surgite et venite ad iudiciū. Ergo puideam⁹ vt dū tps adest ⁊ facultas dat p penitentiā recōciliemur deo quē offendim⁹: vt bonitate sua ipse absoluat nos a peccatis annumeretq3 societati sanctoꝝ: cōcedēs hic nobis gratiā et in futuro gloriā q fit benedict⁹ p ifinita secula seculoꝝ. amē

Feria quarta secunde hebdomade in quadragesima de ordine et cōditionib⁹ iudicij generalis: ⁊ de sentētia cōtra dānatos ferēda ac de suaui vocatōe electoꝝ. Sermo. 26.

Viri niniuite surgēt i iudicio. verba sūt ista dñi nostri iesu christi Mathe. 12. c. ⁊ i euāgelio hodierno. cōmemorabat frequētius saluator noster dilectissimi diē iudicij: quoniā nihil terribili⁹ pctōrib⁹ pōt dici. Quis nā tā demens tā stultus: tāq3 obstinatissimus eē pōt: vt cū audit se iudicādū diuino iudicio reseruari timere nō debeat

nō debeat. Judicabit de⁹ omnes hoīes oēsqȝ angelos qui peccauerūt: et cōtra eos sententiā pferet irreuocabilē. Quoniā tñ p̄ter ea q̄ dicta sunt de futuro iudicio generali: nō paꝝuile est meditari et cōsiderare ea q̄ in illo iudicio fienda sunt: iccirco ī p̄senti ſmone adhuc de ipso eximus aliqua tractaturi. De quo tria mysteria adhuc proponimus contemplanda.

Primum dicitur ordinatio.

Secundum reuelatio.

Tertium premiatio.

De ordine iudicij tā ſm locū q̄ȝ modum et qualiter ab omnibus siue bonis siue malis videbitur xp̄s in maiestate sua. Capitulū. .i.

Primū mysteriū cōtemplādū de iudicio generali dicit̄ ordinatio. Ordinabitur etenim ſm doct. q̄tū ad tria. Primo q̄tū ad locū. Secūdo q̄tū ad modū. Tertio q̄tū ad aspectū. Primo ordinabit̄ q̄tū ad locū: de quo aliq dicere voluerūt q̄ erit vallis Josaphat ꝑpter v̄ba Johelis. 3. c. d. Adducā oēs gētes in valle Josaphat ⁊ disceptabo cū eis. Sȝ magister sententiaꝝ. 48. di. quarti li. quē etiā ceteri theologi subsequūtur reprehendit illos q dictū illud ꝑphicū volunt intelligi: qm̄ oēs hoīes in valle illa cōprehendi nō possent. Et ꝑpterea est pot⁹ intelligendū mystice ⁊ spiritualiter: eo q̄ vallis Josaphat interpretat̄ vallis iudicij. Dicit ergo magister q̄ xp̄s descendet ad iudicādū sup ꝫa montē Oliueti de quo in celū ascendit: ⁊ sedebit in aere in loco alto: ⁊ forte circa locū illuȝ in quo apostoli desierunt ipsuȝ corporaliter videre q̄si ascēdebat in celū. Hoīes aūt cōgregabūtur in valle Josaphat cui p̄eminet mons oliueti. Et quot in illo pot erūt capi: tot erūt ibi. Alij circa vallē: quidā propinquius: quidā vo remotius. Electis vero existentibus ad dexterā iudicis non in terra sed in aere. Juxta illud. i. Thes. 4. Rapiemur cū illis in nubibus obuiā xp̄o in aere. Si enim nō raperent̄ in aera nisi post iudiciū quādo cū iudice ibunt in celū nō dicerent̄ rapi obuiā xp̄o: sed post xp̄m. Viri tamē pfecti magis eminentius ⁊ ꝑpe iudicē erūt. Magis autē congruū erit q̄ xp̄s veniat ad iudicādū in aere sup montē oliueti q̄ȝ sup locū in quo passus est: q2 passus est in forma infirma: ⁊ iudicabit in forma gloriosa sicut in gloriosa ascendit. Secūdo ordinabit̄ iudiciū q̄tū ad modū. De summis nāqȝ celoꝝ descēdet fili⁹ dei cū potestate magna ⁊ maiestate cuȝ omnib⁹ āgelicis choris: ⁊ sua gloriosissima matre. Deferent ante eū angeli passionis instrumenta ex miraculo reformata: videlicet colūnā coronā spineā: cruceȝ: clauos: spongiā: ⁊ lanceaȝ. Et omnes electi reassumptis corporibus ꝓcedēt ei obuiā. Quorū ꝓcessionē et ordineȝ pie cōtemplari possumus ſȝ q̄ Job. ī Apoc. describit. Ait. n. 7. c. Audiui numeꝝ signatoruȝ centū quadraginta quattuor milia signati. ex tribu Juda. 12. milia signati. Ex tribu Ruben. 12. milia signati. Ex tribu Gad. 12. milia signati. Ex tribu Aser. 12. milia signati. Ex tribu Neptalim. 12. milia signati. Ex tribu Manasse. 12. milia signati. Ex tribu leui. 12. milia signati. Ex tribu Symeon. 12. milia signati. Ex tribu Isachar. 12. milia signati. Ex tribu zabulon. 12. milia signati. Ex tribu Joseph. 12. milia signati. Ex tribu Beniamin 12. milia signati. Post hec vidi turbā magnā quā dinumerare nemo poterat ex omnib⁹ gētibus ⁊ tribubus ⁊ linguis ⁊ populis stātes ante thronū in conspectu agni amicti stolis albis ⁊ palme in manib⁹ eoꝝ. Et clamabant vocem magna dicētes. Salus deo nostro q sedet sup throno ⁊ agno. In qua visiōe ponit Joānes numeꝝ electoꝝ accipiendo more scripture numeꝝ determinatū pro indeterminato: describendo illū ꝑ nomina tribuū filioꝝ israel: per q̄ mystice designantur status illoꝝ q erunt saluādi. Primus ergo status ex tribu iuda: qui interpretat̄ confessio cōparebit in iudicio: ⁊ signat omnes peccatores omnesqȝ peccatrices qui post multa scelera ⁊ peccata cōmissa redierunt ad pniam: de quib⁹ xp̄s dixit Meretrices ⁊ publicani precedent in regno celorum.

Secūdus status cōparebit ex tribu Rubē: qui interpretat̄ filius visionis: ⁊ signat oēs viros doctos ⁊ illuminatos scientia q deū ī oīb⁹ magnificauerūt. Tertius status cōparebit ex tribu Gad: qui interpretat̄ accinctus latrunculus: ⁊ signat quoslibet cōiugatos q in sancto matrimonio cū dei timore ⁊ obedientia vixerūt. Quartus stat⁹ cōparebit ex tribu Aser: qui interpretat̄ beatus vel diuitias habēs: ⁊ signat oēs sacerdotes diuites q ministri sunt sacramētorū. Quintus status cōparebit ex tribu Neptalim: q interpretat̄ dilatatio mea: et signat omnes religiosos q se dilatant nō soluȝ ꝑpter deū ad seruanda p̄cepta: ſȝ etiā consilia

Sextus status apparebit ex tribu Manasse: q interpretat̄ obliuio: ⁊ signat oēs monachos

⁊ solitarios: q oblitti cuiuscūqꝫ curē tp̄alis: etiā
⁊ actionis spiritualis p cōtemplatiuā vitā deo
placere studuerunt. Septimꝰ status cōpebit
ex tribu Symeon: q interp̄tat̄ obediētia: ⁊ si
gnat oēs filios q mortui sunt sub cura parētuꝫ
quibꝰ in vita fuerūt obedientes. Octauꝰ statꝰ
cōpebit ex tribu Leui: q interp̄tat̄ assumptꝰ
⁊ signat omnes p̄latos ecclesie q assumunt̄ ad
regimē animaꝝ. Nonꝰ statꝰ cōparebit ex tri
bu Isachar: q īterp̄tat̄ vir mercedis: ⁊ signat
mechanicos ⁊ artifices, oēs q laborāt̄ p merce
de. Decimꝰ statꝰ cōpebit ex tribu zabolon: q
interp̄tat̄ ꝓpugnaculū fortitudinis: ⁊ signat
oēs impatores reges principes ⁊ alios quoscū
qꝫ dn̄os q ob rempublicā defendēdā augēdā
tuendāqꝫ habuerūt p̄matū. Vndecimꝰ statꝰ
cōpebit ex tribu Joseph: q interp̄tat̄ augmē
tū: ⁊ signat oēs bonos mercatores q sua indu
stria sollicitudine ⁊ labore ciuitatū bona multi
plicāt ⁊ augmentāt. Duodecimꝰ status cōpe
bit ex tribu Beniamin: q interp̄tat̄ cōtinen
tia: ⁊ signat oēs cōtinētes q vitia carnalia ma-
xime sunt detestati. Post quos venient oēs mar
tyres cōfessores ⁊ apostoli ⁊ p̄sentabūt se corā
altissimo ipatore dn̄o iesu xp̄o laudātes ⁊ bn̄-
dicētes cū leticia nomē sanctū eius. Ex alio
vo latere dānati oēs reassumptis corporibꝰ
suis vna cū diabolis cōpebūt. Primi erunt
oēs despati: quoꝝ capitanei erūt Cayn q inter-
fecit fratrē: ⁊ Judas q vendidit xp̄m. Scdi
erūt oēs viri docti q fuerunt sapientes vt face-
rent mala: bn̄ aūt facere nesciuerūt. Ibi erūt ista
ti theologi: ibi erūt curiosi ⁊ vanip hi: ibi arro
gātes iuriste: ibi ꝓcuratores ⁊ aduocati dolosi
ibi notarij falsi: ibi oratores mēdaces: ⁊ adula
tionibꝰ veritatē despiciētes. Tertij erūt oēs
vxorati q matrimonij federa violauerunt: ibi
erūt q cōtraxerūt in gradibꝰ ꝓhibitis: aut cum
ordinibus sacris: aut post cōtinentie vota: ibi
erūt mulieres adultere q̄ de bonis viroꝝ nu-
trierūt filios alienos. Quarti erūt oēs mali
sacerdotes q curā aīaꝝ acceperūt cū eēnt isuffi
cientes: q nō dixerūt officiū ad qd̄ tenebant̄: q
celebrarunt in mortali pctō: q tenuerūt secrete
vel publice cōcubinas ⁊ sacramēta ꝓ p̄cio vēdi-
derunt. Quinti erūt oēs mali religiosi q nō
seruauerūt regulas suas quas ꝓmiserūt deo
obseruare q peiores fuerūt in moribꝰ q̄ȝ stipē-
diarij: supbi: presumptuosi: hypocrite: inuidi:
maliuoli: iniqui. Vbi sipellet̄: dolosi: detractores
susurrones: bilingues: mēdaces: sacrilegi ex-
cōicati: ⁊ qdā dānabiles heretici. Sexti erūt
oēs mali monachi ⁊ solitarij ociosi: pigri: co-
medētes bn̄: paꝝ loquētes cū deo: ⁊ minꝰ cuꝫ
hominibꝰ: stātes in solitudine ꝓpter gloriam
mūdi: pleni fantasijs ⁊ cogitationibꝰ etiā ⁊ fa-
ctis turpissimis: ⁊ pre verecūdia talia cōfiteri
omittētes. Septimi erūt oēs supbi filij qui
pentibꝰ suis inobediētes eos spreuerūt affixe-
runtqꝫ: ⁊ molestauerūt cōtumelijs conuitijs
iproperijs ⁊ qn̄qꝫ verberibꝰ: nec debitā ipē-
derūt reuerentiā. Octaui erūt oēs lupini p̄
lati q nō itrauerūt p hostiū in ouile: neqꝫ voca
ti fuere a deo: sicut Aarō: sꝫ munere p̄cio arte
dolo iportunitate tp̄aliqꝫ fauore: et alijs inde-
bitis modis ecclesiasticos rapuerūt honores:
⁊ bona ecclesiaꝝ nō paupibus quoꝝ sunt: sed
ꝓpinquis et amicis: ⁊ qd̄ peius est lenonibꝰ ⁊
meretricibꝰ distribuerūt ⁊c. Noni erūt oēs
mali mercatores fraudulēti: falsarij: simulati:
piuri: deceptores ⁊ vsurarij. Decimi erunt
oēs tyrāni et mali dn̄i q seipsos deificātes nō
timuerūt deū: et suos subditos grauarūt iniu-
ste. Vndecimi erūt oēs artiste neq̄ꝫ: q suas
artes cū iniusticia et alioꝝ dāno exercuerunt.
Duodecimi erūt oēs incōstātes et luxuriosi
et oēs alij pctōres q a parte sinistra p̄ntabūtur
corā iudice clamātes ac dicētes. Heu heu cur
nati sumꝰ. O q̄ȝ amara ē dies ista. o misi nos
quo trahimur. Veh nobis q2 pgimꝰ ad rigo-
rosuꝫ iudiciū. Tertio ordinabit̄ iudiciū q̄ītū
ad aspectū. Scdm eniꝫ Alexan. in. 3. Ric. et
Bon. di. 48. quarti li. Boni et mali visuri
sunt iudicē viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ. Mali i forma
q̄ filiꝰ hoīs ē: sꝫ nō i claritate q̄ iudicabit: nō i in
firmitate q̄ iudicatꝰ est. Fiet eniꝫ vtute diuina
supnaturaliter: vt videāt formā gloriosam cor-
pis xp̄i ad āpliorē illoꝝ cōfusionē: q2 qlibet co
rū tristabit̄ ac confundet̄ vidēdo gloriā eiꝰ quē
vehemēter odit. Dānati. n. vehemēter odiūt
deuꝫ nō sub rōne q̄ bonꝰ est: sꝫ sub rōne q̄ eos
punit. Cognoscēt isup dānati diuinitateꝫ xp̄i
nō p clarā visionē: sꝫ p effectꝰ. Boni vo vide
būt gloriā corpis xp̄i cū gaudio ⁊ leticia oculo
corpali: ⁊ gloriā aīe oculo mētali: ⁊ ēt clare vi-
debūt diuinitatē. Fietqꝫ adhuc supnaturaliter
vt ita eū videāt ⁊ audiāt q sunt a remotis sicut
ꝓping. Tūc sic dic̄ Criso. sup Math. plāgēt
iudei vidētes viuētē ⁊ iudicātē quē q̄si hoīem
mortuū existimabāt: ⁊ cōuincētes se corpe vul
nerato scelus suū negare nō poterūt. Plāgent
et gētiles q vanis disputationibꝰ decepti philo
sophoꝝ

sophoꝝ irratiōabilē stulticiā putauerūt eē deū colere crucifixū. Plāgēt se xp̄ani pctōres: qui magis dilexerūt mūdū q̄ȝ xp̄m. Plāgēt se heretici q pu ꝝ hoiem crucifixū dixerūt: eū videāt ipsum eē iudicē in quē iudei trāsfixerūt. h ille. O quāta erit etiā i dānatis afflictio quantusq̄ȝ meror cum videbūt multitudinē electorum. Tūc vt scribit̄ Sap. 5. stabūt iusti i magna cōstantia aduersus eos q se angustiauerūt ⁊ qui abstulerūt labores eoꝝ. Vidētes turbabunt̄ timore horribili ⁊ mirabunt̄ in subitatōe insperate salutis: dicētes intra se penitentiā agētes: ⁊ pre angustias spūs gementes. Hi sunt quos aliqñ ha. i deri. ⁊ in si. ipro. Nos isen. vitā illoꝝ estimabamꝰ insa. ⁊ fi. illoꝝ sine ho. Ecce quō cōpu. sūt iter fi. dei: ⁊ iter scōs sors illoꝝ ē

Qualiter accusabuntur in die iudicij ⁊ nota fient peccata omniū nec poterit quis defendere se aut excusare. Capitulū. .2.

Secundū mysteriū cōtēplādū de iudicio vocat̄ reuelatio. Reuelabunt̄ qppe oia dānatoꝝ pctā: tā publica q̄ȝ secreta. Circa quā reuelationē occurrēt tertia. Primū dr̄ accusatō. Secūdū testificatio. Tertiū arctatio. Primū accusatio. Stabūt nāq̄ȝ tres accusatores ꝯ pctōres. Primꝰ erit diabolus q dicet. Equissime iudex iudica istū esse meū q noluit eē tuꝰ. Tuus erat p naturā: meꝰ est factꝰ p suā maliciā. Tibi inobediens mihi obediens. Iudica ergo istū esse meū mecūq̄ȝ dānādū. Cognoscēt eniȝ tūc satis pctōres: q̄ȝ grauiter errauerūt acquiescere diabolicis suasionibus quādo videbūt oēs demones contra illos clamātes. Secundus accusator erit ꝓpriū scelus. Nā vt ingt Ric. in. 4. dis. 43. In iudicio cognoscet qlibet hō peccata q̄ fecit tā iusti q̄ȝ reprobi. Mali eniȝ cognoscent vt ex illa afflictōe amplꝰ crucietur. Boni vo q: ex cognitione remissionis ⁊ indulgētie amplꝰ cōsolabunt̄: ⁊ diuinā mīacordiā collaudabūt. Nō solū antē ipsimet: sȝ sigillatim vnicuiq̄ȝ manifesta erūt omniū bona et mala. Sȝ noticia illa ⁊ diuulgatio peccatoꝝ q̄ fecerūt electi: nō generabit eis penā nec ignominiā nec cōfusioneȝ: quinimo cedet ad eoꝝ gloriā ꝓpter penitētiā quā fecerūt. Et hoc dicit Greg. 4. morali. v sus finē. q ait exponēs illō p̄s. Misericordias dñi in eternū cātabo. Quomō misericordias dñi cātat in eternuȝ: q miseꝝ se ignorat fuisse. Et si miserie trāsacte nō meminit: vñ largitori misericordie laudes reddit. Manifestatio ergo peccatoꝝ q̄tū ad reprobos nō quātū ad iustos erit accusatio. Tertiꝰ accusator erit totus mundus. Vnde Criso. sup Mathe. In illa die vltionis nihil est qd̄ rñdeamus: vbi celuȝ ⁊ terra aqua sol ⁊ luna dies ⁊ noctes ⁊ totus mundus stabūt aduersum nos in testimoniū peccatoꝝ nostroꝝ. Secūdū qd̄ occurret i reuelatōe peccatoꝝ erit testificatio. Tres eniȝ testes habebit tūc cōtra se pctōr. Vnū supra se scilicet deū. Secūdū intra se. s. cōscientiā propriā. Tertiū iuxta se. s. ꝓpriū angeluȝ homini ad custodiā deputatū: q tāq̄ȝ cōscius oiuȝ q̄ hō fecit cōtra euȝ testimoniū ꝑhibebit. Vñ Iob. 20. Reuelabūt celi idest angeli iniquitatē eiꝰ. Tertiuȝ qd̄ occurret in reuelatione peccatorū erit arctatio. Arcte eniȝ erunt tūc ⁊ stricte vie omniū peccatoꝝ quādo nō poterūt negare: nō excusare: nō appellare: nō fugere: nō ipetrare veniā: nō habere refugiuȝ. O q̄ȝ flebilis erit tūc dānatoꝝ cōdicio. Nō valebunt eis ꝑces: nō clamores: nō gemitꝰ: nō parētes: nō amici: nō deniq̄ȝ quicq̄ȝ aliud. Vnde Criso. sup Math. Nō erit tunc resistendi virtus cōtra deuȝ: nec fugiendi facultas ante facieȝ eius: nec penitentie locus: nec satisfactionis tēpus. Et grego. in omel. inquit. O q̄ȝ anguste erūt tūc vie reproboꝝ: superius erit iudex iratus: inferius horrendū chaos: a dextris peccata accusantia: a sinistris infinita demonia ad supplicium trahentia: intus conscientia vrens: foris mundus ardens: miser peccator sic cōprehensus quo fugiet: latere erit impossibile: apparere intollerabile. hec ille. Poterit tunc vnusq̄sq̄ȝ dicere illō p̄s. Quo ibo a spiritu tuo et quo a fa. t. f. Si ascen. in ce. t. il. es. si de. in infer. ades. Si sum. pen. m. di. ⁊ ha. in extrema. Etenim il. m. t. dedu. me. ⁊. t. m. de tu.

Qualiter in iudicio xp̄s alloquetur electos blande atque benigne: malos vero aspere satis ⁊ dure: ⁊ quomō impij separabunt̄ a iustis Capitulum. .2.

Tertiū mysteriū cōtemplādū de iudicio dicit̄ ꝑmiatō. Circa qd̄ adhuc tria debemꝰ attentissime cōtēplari. Primū dicit̄ electoꝝ allocutio. Secūdū dānatorū cōtristatio. Tertiū omniū separatio. Primū dicit̄ electoꝝ allocutio. Loquet̄ nāq̄ȝ xp̄s electis suis tria suauissima vba. Primū vbū erit dulcis vocatōis: qñ facie leta ⁊ vultu hilari ad dexterā ptē se vtēs aspiciet suā dulcissimā matrē ⁊ ceteros electos ⁊ scōs poteritq̄ȝ dicē li

cet i euãgelio nõ ponat. O genitrix mea. o ve/
neranda ꝛ dignissima regina celoꝝ: ecce iam
tps est vt cunctis hominib⁹ qui fuerũt i mũdo
innotescat gloria tua: videãtq; oẽs merita tua
Tu nẽpe es illa q̃ hũilitate charitate ceterisq;
ỽtutibus ad tuũ vteꝝ me inclinasti. Tu me
nouẽ mensib⁹ in ventris tui tabernaculo tenui
sti. Tu me natũ deũ hoiem in p̃sepio adorasti
inuoluisti pãnis: ꝛ lacte tuo mellifluo me paui
sti. Tu cũ lachrymãtẽ me cernebas lachryma/
baris. Cũ vigilante vigilabas: cũ patiẽte patie
baris: tu me in brachijs sepe portasti: ꝛ corde
ꝛ ope semꝑ mecũ fuisti. Mecũ pre dolore cu;
crucifigebar in cruce crucifigebaris i aia. Et
cũ a toto mũdo essem derelictus: sola firma in
mea fide mansisti. Iunxisti volũtatẽ tuã volũ/
tati mee. Sãcta humilis ꝛ deuota celestia sem
ꝑ desiderasti. En ia; toto mũdo ꝑiter cõgrega
to: ꝛ ego excelsa; gloriã tuã quã tibi dare vo/
lui patẽter monstrabo. Postmodũ ỽo aplis
refert. Vos discipuli mei filij ꝛ fratres dilecti
q reliqstis oia ꝓpter nomẽ meũ ꝛ paupes ꝛ pe
grini ꝑ terraꝝ orbẽ fideliter laborastis: ꝛ tãdẽ
patẽter mortẽ sustinuistis. Et post martyrib⁹
dicet. O vos feruẽtes martyres: q ꝓ meo amo
re tormẽta ꝛ pẽas horribilissimas sustinuistis
ꝛ mori potius q̃; me negare elegistis. Dein/
de alloquet ỽgines. O vos ỽgines mũdi q
sanctã illibatãq; castitatẽ tantope amastis. Et
vos o sancti cõfessores: q corpa vr̃a arctissima
pnia macerastis. O vos oẽs sci religiosi q ab/
negastis ꝓpriã volũtatẽ. O deniq; vos q mi/
sericordie opa ꝓximis vr̃is exhibuistis. Esuri
ui. n. ꝛ dedistis mihi mãducare. Sitiui ꝛ dedi
stis mihi bibere. Hospes erã ꝛ collegistis me.
Nud⁹ erã ꝛ cooperuistis me ifirm⁹ erã ꝛ visita/
stis me. Venite ad me vos diligentẽ. Venite
ad me fontẽ oiu; bonoꝝ. Ad me summũ gau
diũ. Ad me summã pulchritudinẽ. Ad me sũ
mũ solatiũ. Veni o chara gẽitrix. Vẽite o oẽs
electi. O dulce venite. o vox dulcior sup mel ꝛ
ꝛ mãna. Et qd faciẽt tũc dãnati q nõ vocabũt
Audiẽt tñ xp̃m vocãtẽ electos suos. Percu/
tient ꝑfecto pectora clamabũt ꝛ dicẽt. Heu no
biscur nati sum⁹. Heu q: vocati sũt illi: ꝛ nos
nõ vocamur: ꝛ nobis nihil dr̃. Quinimo ex/
pectãtes sum⁹ audire sñia; horribilis dãnatio
nis. Scd; ỽbũ suauissimũ qd loquet xp̃s ele
ctis suis dr̃ bñdictõis. Nã post vocatõem sub
iunget eis bñdictionẽ suã: dicetq; vt pie credo
primo mr̃i sue. Bñdicta sis tu: bñdicta sit aia
tua: bñdictũ sit corp⁹ tuũ: bñdicti sint oẽs labo/
res tui. Deinde dicet ꝛ ceteris. Bñdicti sitis
vos oẽs electi mei. O q̃; grata erit bñdictio il
la oib⁹ illis. O q̃; grauis ipsis dãnatis q tũc
itelligẽt q̃tũ ꝓfuit bñ facere: amare deũ: ꝛ odi
re pctm̃. Tertiũ ỽbũ suauissimũ qd loqt xp̃s
electis suis dr̃ remuneratiõis: qñ subiunget:
Possidete paratũ vobis regnũ a cõstitutione
mũdi. Regnũ i quo ẽ ois iocũditas ois pleni
tudo bonoꝝ: ois suauitas: ois trãqllitas: ois
pax: ois cõcordia: ois leticia: ois qes: oẽs diui
tie: ois satietas: oẽ deniq; bonũ. Nullũ incõ/
modũ: nulla tristicia: null⁹ dolor: null⁹ labor:
nulla ifirmitas: nullũ fastidiũ: null⁹ meror: nul
la discordia: nullũ deniq; malũ. O pcõres in/
sensati: cur nõ conemini ꝛ vos regnũ illd acq
rere: cui totus mũd⁹ cũ oib⁹ bonis suis cõpari
nõ pñt. Secũdũ cõtẽplãdũ dr̃ dãnatoꝝ cõtri
statio. Nã post oia q̃ supradicta sunt vehemẽ/
ter pctõres cõtristabunt ꝓpter tria. Primo
ꝑꝑ exprobratõe;. Acriter nãq; ih̃s exprobra
bit illos. d. illd vel simile: qd Criso. sup Ma/
the. ait. Ego ꝑꝑ vos hõ fact⁹ su;: alligat⁹ ꝛ de
risus: cesus ꝛ crucifix⁹. Ubi ẽ tãtaꝝ iniuriaꝝ
meaꝝ fruct⁹. Ecce p̃ciũ sanguinis mei quẽ de
di ꝓ redẽptiõe aiaꝝ vr̃aꝝ. Ubi est fuitus vr̃a
quã mihi ꝓ p̃cio sanguinis mei dedistis. Ego
sup gloriã meã vos habui cũ esse; deus appa/
rens hõ: ꝛ viliorẽ me oib⁹ reb⁹ vr̃is fecistis.
Nã oẽm rẽ vilissimã terre ampli⁹ dilexistis q̃;
iusticiã meã ꝛ fidẽ. h Criso. O scelerati ꝛ in/
grati pctõres: qd mali feci vobis. Quid ꝓ vr̃a
salute facere debui qd non feci. Videte caput
meũ splẽdidũ: h ẽ illud q ꝓ vobis spinis fuit
coronatũ. Habui faciẽ meã nũc sole lucidiorẽ
sordidissimis sputis ꝓ vobis deturpatã. Corp⁹
h gloriosum qd ĩspicitis ꝓ vobis fuit dure fla/
gellatũ: ꝛ i cruce cõfixũ. Ecce signa. Aspicite
loca clauoꝝ: aspicite man⁹: aspicite pedes: aspi
cite lat⁹. Inqt. n. Criso. Veniet xp̃s i iudicio
nõ solũ vulnera: s; exprobratissimã mortẽ osti/
dẽs. 2° cõtristabunt pctõres ꝑꝑ ꝯtrariatiõnẽ
In tãtis. n. angustijs cõstituti oẽs scõs ꝯtrarios
habebũt. 3° cõtristabunt ꝑꝑ sententiationẽ;: qñ
audiẽt tonitruũ illd grãde ꝛ formidabile: vocẽ
s. iesu xp̃i idignãtis ipsis. d. Ite maledicti i ignẽ
eternũ: q parat⁹ ẽ diabolo ꝛ ãgelis ei⁹. Tertiũ
ꝯtẽplãdũ dr̃ oiu; sepatio. O si vellem⁹ ꝯtẽpla
ri q i sepabũt iniusti a cõsortio iustoꝝ ꝛ a visiõe
dei: q̃ta erit illoꝝ lamẽtatio q̃; flebiles voces
ꝓrũpent⁹ certe in lachrymas. Ibũt qdẽ ipi dã
nati

nati eiulātes z ignorātes z querelātes i ignē eternū. Justi aūt i vitam eternā: in qua regnabunt cū xpo per infinita secula seculorz. Amē.

Feria quinta secunde hebdomade in quadragesima. de necessitate sanctissime cōfessionis: contra eos qui dicunt superfluū esse aut inane cōfiteri peccata sua sacerdoti. Ser. 27.

Accedentes discipuli eius rogabant eū dicētes. Dimitte illam qz clamat post nos Math. 15. c. z in euangelio hodierno. Ordinauit xps sacerdotes suos mediatores fore futuros iter ipsū z petōres penitētes. voluitqz vt absolutionis beneficiū ipsi sacerdotes p cōfessionē sacramētalē largirētur. Quod mystice innuitur i euāgelica lectione: in qua narraī quēadmodū apli: p quos significātur sacerdotes supplicabant xpo p Chananee filia sanitatē postulante: p quā peccatrix aia denotatur. Qm̄ vo apud nōnullos curiosos extat opinio qdā falsa: q asserūt nō fore opportunū: imo superfluū z inane sacerdotibus confiteri peccata. Jdcirco i pñti sermone de necessitate confessionis tractare curabimus: quaz necessariam esse cunctis penitentibus ostendemus triplici ratione.

Prima rō propter doctorum z scripturarum testificationem.

Secūda pp christi institutionem.

Tertia pp ecclesie preceptionem.

Quod p dicta sanctorz pbari pōt qualiter confessio peccatorz sit penitentibus ad salutez necessaria. Capitulum. I.

Prima rō quā oñdiē q cōfessio sit necessaria ad salutē ē pp doctorz z scripturarū testificationē. Et anteqz iducātur testimōia: pmittēda ē de cōfessiōe distinctio qdā: quā ponit Alex. in. 4. volumine sūme. z Tho. 2. 2. q. 3. q dicūt q triplex ē cōfessio. pma eorz q sūt fidei. z ista ē pprius actus fidei: de qua Paulus Ro. x. ait. Ore autem cōfessio fit ad salutē. Secūda ē cōfessio grarū actionis siue laudis: z ē act⁹ latrie: qz ordinaē ad honorē deo exteri⁹ exhibēdū. de q Dauid in ps. Cōfitemini dño qm̄ bonus. Tertia est cōfessio sacramētalis q fit sacerdoti. Et de hac Ray. ait in sūma de pe. Cōfessio ē corā sacerdote legitima pborz petōrz declaratio. Et de hac sancti dicūt: q loco z tpe expediat ad salutem. Unde de pe. di. i. c. nō pōt. iducit. Ambrosius li. de paradiso sic loquēs. Nō pōt qsqz iustificari a peccato: nisi peccatū fuerit ante confessum. Et idē Ambrosius i sermōe qdragesime ingt. Ecce nūc tps acceptabile i quo cōfessio a morte aiam liberat. Cōfessio paradisū apperit. Cōfessio spē saluādi tribuit. Vñ scriptura dicit. Dic tu iniquitates tuas vt iustifeceris. Itē Jo. os aureū. i. c. perfecta. In corde contritio: in ore cōfessio: in opere tota humilitas: hec est fructifera penitētia. Et idē de pe. di. i. c. nō pōt. Nō pōt qsqz gratiā vite celestis accipere: nisi purgat⁹ fuerit ab oi sorde peti p penitētie cōfessionē. Et Aug⁹ li. de penitētia Agite penitētiā qlis agitur in ecclia vt oret p vobis ecclesia. Nēo sibi blādiaē z dicat. Occulte ago: apud deum ago. Nouit deus q mihi ignoscat q in corde ago. Ergo sine cā dictuz est. Que solueritis in terra erūt soluta z in celo. Ergo sine cā claues date sunt ecclesie dei: si dicat nō. Et idē in eodē li. Quē penitet oino peniteat: dolorem lachrymis oñdat: presentet vitā suā dō per sacerdotē: preueniat iudiciū dei p cōfessionē. Et Aug⁹ in li. de pnia. Cōfessio ē sal⁹ aiarū: dissipatrix vitiorz oppugnatrix demonū. Quid plā. Obstruit os inferni z portas apit paradisi. Et de pe. di. i. c. Multiplex mia dei. Leo papa ingt. Mediator dei z hoium xps ihs hāc ppositis eccle tradidit ptātem: vt cōfitentib⁹ pnie satisfactionē darēt z eadē salubri satisfactione purgatos: ad cōionē sacramētorz per ianuā recōciliatiōis admitterent. Et idē in sermonib⁹. Non remanet i iudicio cōdēnādū qd fuerit cōfessione purgatum. Ex qbus colligiē q penitētes ad cōfessionē sunt obligati: Sed contra posset quis arguere. Prio quia nullus teneē manifestare inhonesta corporis sui. ergo multo min⁹ necc aie. Secūdo qz vt dicit Ambrosi⁹ sup Lucam. Petrus doluit z fleuit: quia errauit vt hō. Non inuenio qd dixerit: scio q fleuerit. Lachrymas lego: satisfactionem nō lego. Et Chriso⁹ ait. Lachryme lauāt delictū: qd voce pudor ē confiteri. Tertio arguiē: qz si esset necessariū hoies cōfiteri sacerdoti: hoc non videretur eē nisi ad taxandū emēdā peccati. Sz hō pōt sufficienter taxare emēdam p peccato suo. ergo vr q cōfessio non sit necessaria. Rūdet ad hec Ric. i. 4. di. 17. dicēs ad primum. Qd inhonesta corporis expedit aliqū manifestare medico ad sanitatē cōsequēdā: iuxta illud

Boetiũ. Si opera medicãt' expectas oꝫ vt vul
nus detegas. Sic et inhonesta aie manifestã
da sunt sacerdoti: tanq̃ medico spũali. Ad se
cundum vero dicit Ric. q multa facta sunt q̃
scripta nõ sũt. Et qñ dr q lachrymę lauãt deli
ctũ excludit cõfessio publica: non aũt secreta: q̃
cũ ipsis lachrymis itelligit. Ad tertiũ insu/
per argumẽtũ. d. Ric. q ille qui ẽ nimis fami
liaris vni parti: iudex nõ dꝫ eẽ in illa cã. vt no
tatur ex de offõ ꝛ ptãte iudicis dele. c. insinuã
te. Qꝛ dicit glo. ibidẽ. Familiaritatis affectio
veritatẽ ipedire solet. Hõ aũt nimis familiarĩ
est carni sue: ꝛ iõ nõ ẽ rõnabile q sit iudex i il/
la cã: i qua agendũ ẽ de punitiõe carnis sue: cũ
nis illa punitio sit ad aie correctionẽ. Multi in
super si seipsos iudicare deberẽt: de grauissi/
mis peccatis sibi cõsciam nõ facerent: reperirẽ
turqꝫ vsurarii: qui vsuras ñ cõdẽnarẽt: rapto
res ꝛ fures qui restitutionẽ nõ approbarent:
adulteri ꝛ fornicatores qui luxuriã excusarent
ꝛ huiusmodi. Quaꝛ opportune ꝓuisũ ẽ vt i fo
ro cõscie alii. s. sacerdotes de peccatis nostris
qñ illa confitemur habeant iudicare.

Quõ cõfessio ẽ de necessitate salutis: eo q tẽ
pore legis gratie fuit instituta a dño ihu xpo.
ꝛ qũo itelligit q sit de iure nature: ꝛ qualiter i
lege scripta fuit figurata. Capl'm. 2.

s Ecũda rõ qua oñdit q cõfessio sacra
mẽtalis sit ad salutẽ necessaria: ẽ pp
christi institutionem. Instituta qppe
fuit confessio in lege gratie a dño iesu xpo ꝑm
Ric. vbi supra: implicite ꝛ explicite. Implici/
te in figura cũ dixit leproso mũdato. Matth.
8. Vade ꝛ oñde te sacerdoti. Et etiaꝫ explicite
sine figura: in hoc q nõ tñ ptãtem iudicãdi in
foro exteriori dedit discipulis accipiendam ab
aliis mediante petro: cui cã ꝓmisit ante passio
nẽ: cũ sibi dixit illud qđ scriptũ ẽ Matth. 16.
Tibi dabo claues regni celoꝝ. Et dedit pꝰ re
surrectionẽ cũ dixit Jo. 21. Pasce oues me/
as. Sed et dedit eis ptãtem iudicandi in foro
conscientie: nõ tñ apostolis: quorum sunt epi
successores: sed et aliis discipulis quoꝝ sũt suc
cessores inferiores sacerdotes: ꝛ illã ptãtem oi
bus immediate dedit ꝑ seipsum: cum post re
surrectionem suã dixit eis. Quorũ remiseritĩ
peccata remittuntur eis. Quibꝰ aũt dat ptãs iu
dicãdi de aliqua cã: datur eis ptãs cognoscen
di de illa. Nullus eni põt iudicare ꝛ eẽ bonus
iudex de his q̃ ignorat. Sacerdos aũt nõ põt
cognoscere sufficienter facta peccatoris cõsciẽ
tię: nisi peccator ei cõfessiõe cõsciam aperiat.
Alex. aũt. in. 4. summe dicit q duo sũt i cõfes/
sione. Unũ formale ꝛ cõpletiuũ. ꝛ hoc ẽ abso/
lutio vel potestas absoluẽdi vel medicãdi. Et
hoc dñs instituit q potestatem clauiuꝫ cõcessit.
Et penes hoc residet virtus. Aliud aũt ẽ mã/
le. ꝛ hoc ẽ detectio pcti siue morbi. Et hoc dñs
non instituit: sed insinuauit: qꝛ sufficit egroto
exponere medicũ ꝛ medicinã. Unde Augꝰ.
li. ꝑ. de penitentia. ꝛ ponitur de pe. di. i. Quẽ
penitet. Lazaꝝ aũt de monumẽto iã resuscita/
tum obtulit discipulis soluẽdũ. xp̃s ꝑ hoc ostẽ
dens ptãtem soluẽdi sacerdotibꝰ fuisse cõcessã
Et hic queri põt vtꝝ cõfessio instituta fuerit i
lege nature ꝛ in lege scripture: sicut i lege gra/
tie. Et de lege nature dicere possumus secũdũ
Boñ. in. 4. di. 17. q dupliciter sunt aliqua d
dictamine iuris nature. s. aut in generali aut i
speciali. In speciali: vt honorare parẽtes. In
generali vo dictat nã ea que supaddit lex euã
gelica. Intelligendũ est ergo q ẽ cõfessio de
peccato mentalis ꝛ vocalis. Mẽtalis cõfessio
est recognitio peccati ꝛ offense dei. ꝛ hoc ẽ di/
dictamine nature in speciali: secundũ q cogni
tio offense est de dictamine nature. Cognitio
aũt offense humane ẽ de dictamine nature. ꝑ
se secundũ q est rõnabilis. Sed cognitio diui
ne offense ẽ de dictamine nature adiute aliquo
modo ꝑ fidem. Quo autẽ scit hõ se offendisse
deũ quẽ nõ videt: nisi per aliquem radiũ fidei
hoc cognoscat. Cũ ergo deũ cognoscit homo
se per preuaricationẽ inhonorare: nã dictat q
ab ipso misericordia ẽ humiliter petẽda. Et h
nũqꝫ ẽ: nisi recognoscatur culpa. Vocalis vo
cõfessio ẽ duplex. s. que fit deo: ꝛ que fit homi
ni. Vocaliter confiteri deo dictat nã nõ simpli
citer: sed in casu: vt puta qñ deꝰ exigit: sicut exe
git ab Adã ꝛ Caym. de quibus scribitur sic d
pe. di. i. §. denicqꝫ. ꝑpe. c. voluissent. Denicqꝫ
vt perspicue appareat neminẽ sine cõfessione
a peccato mundari: ab ipsius humani generĩ
principio sumamus exordiũ. Peccati trãsgres
sionis primi parẽtes corrupti a dño sũt requi/
siti de culpa: vt peccatũ qđ trãsgrediẽdo cõmi
serant: cõfitendo delerent. Serpẽs aũt de cul
pa requisitꝰ nõ ẽ: qꝛ per cõfessionẽ nõ reuoca
batur ad veniã. Caym quoqꝫ cũ prime preua/
ricationi fratricidiũ addidisset: similiter a dño de
culpa ẽ requisitus cũ ei dr. Ubi ẽ Abel frater
tuus. Sed qꝛ superbus capiti suo peccatũ suũ
confiteri noluit potius mẽdaciter negãdo dñꝫ
suum

suum fallere conatus ē di. Nūquid custos fra
tris mei sum ego: indignus venia iudicatus ē
Vnde i desperationis profundum mersus ē
dum ait. Maior est iniquitas mea q̄ȝ vt veniā
merear: ⁊ vagus ⁊ profugus exiit a facie dei: si
gnificās eos qui peccatum suum cōfiteri dissi
mulant: respectu diuine miseratiōis: indignos
haberi. Hec ibi. Vocaliter vō confiteri hoi
non dictat nā nisi in generali. Dictat eni om/
nibus modis recōciliari oportere deo: quib⁹
ipse statuit. Jō nā dictat q̄ si de⁹ arbitriū cōsti
tueret inter se ⁊ peccatorē: q̄ ipsi eēt culpa re/
uelāda: ⁊ ita dictat in generali. De lege autē
scripture dicit Bon. q̄ duo principaliter sunt
in cōfessione pp̄ que oportuit ⁊ conueniēs fuit
confessionē instituti. Primū est ꝓpter de/
clarationem peccati ⁊ manifestationem: ⁊ ille
est finis confessionis in se. Secundus fi/
nis est propter reconciliationē faciendam deo
⁊ eius ecclesie. Primo ergo fit propter pec
cati detestationem. Peccator enim dum ma/
la agit odit lucem: ⁊ ideo i reuersione ad iusti/
tiā oportet redargui ifructuosa opa tenebraꝝ.
Que aūt arguūtur a lumine: manifestātur: h̄
aūt ē per cōfessionē. Et iō debuit in ea lege in
stitui confessio: in qua ē manifestatio vitatis.
In qua vbū caro factū ē: vt intelligibile fieret
sensibile ⁊ manifestū. hec quidē est lex gratie.
Jō q̄ztū ad primū finē sibi competit cōfessiōis
institutio. Alius finis ē ad recōciliationē facie
dum humano arbitrio mediāte. Jō fit hoi vt
hō sit iudex ⁊ arbiter iter peccatorē ⁊ deū. Ar
biter aūt talis dȝ eē qui possit apponere manū
in vtrunqȝ. Talis autē nō potuit eē quousqȝ
deus factus ē hō. Et tūc hō deificat⁹ datus ē
nobis mediator arbiter xp̄s: qui potuit argue
re ⁊ manū ponere in vtrūqȝ. Hic reliquit in
ecclesia successores: quos arbitros cōstituit ⁊
rectores ecclesie: quib⁹ cōmisit auctoritatē re/
cōciliādi. Et qm̄ hec auctoritas p̄ fuit in xp̄o: ⁊
in nullo potuit eē anteq̄ȝ veniret: ideo tantum
in lege noua debuit institui cōfessio. Cōfessio
ergo prout sacramentū non fuit in lege scripta
nisi in figura. precessit aūt i hoc q̄ sacerdotib⁹
data erat ptās ⁊ auctoritas discernēdi inter le
pram ⁊ non lepram: sanctū ⁊ ꝓphanū. Sed h̄
quidē erant corporalia ⁊ non spiritualia.

Nō hoies obligāt̄ de necessitate cōfiteri:
nō solū pp̄ primā institutionē: sed ēt pp̄ prece/
ptū ecclie: a quo nullus excipitur: nisi qui esset
absqȝ peccato. Capitulū. 3.

t Ertia rō qua oñdit̄ q̄ cōfessio sit neces
saria ad salutem: ē pp̄ ecclesie p̄ceptio
nē. Precepit nāqȝ ecclia vt hoies cō/
fiterēt̄. i. c. ois. ex̄ de pe. ⁊ re. vbi dr̄. Ois vtri
usqȝ sexus fidelis postq̄ȝ ad annos discretiōis
puenerit: oia sua solus peccata saltē sel̄ i anno
fideliter cōfiteatur ꝓprio sacerdoti: ⁊ iniuncta si
bi penitētiā studeat p̄ virib⁹ adimplere. Pro
pter q̄ vba dicit Bon. q̄ oēs siue boi siue ma
li obligāt̄ ad confessionē saltē sel̄ i āno. Teneri
qdē ad cōfessionē ē dupliciter: vel ex institutio
ne prima: q̄ instituta ē sub p̄cepto: vt patuit.
Vel institutiōe sepaddita q̄ ē a gnāli cōcilio in
c. ꝓall. ois. Rōe mādati prime institutiōis: qm̄
instituta ē directe ꝯ mortale pctm̄: tenebāt̄ oēs
q post baptismū peccauerit mortaliter. Rōne
vō se institutiōis tenēt̄ oēs saltē ad semel i an/
no. Rō aūt hui⁹ institutiōis triplex ē. Prima
ē vlis indigētia. Oēs eni peccauerunt: ⁊ oēs
egēt gr̄a dei: iō qlibet dȝ deū glificare cōfitēdo
se peccatorē. Qui. n. pctōrē se cōfitet̄ deū
glificat oñdēs se deū offēdisse: ⁊ ei⁹ misericor
dia se indigere. Scd̄a rō fuit sacre cōionis
reuerētia: q̄ oēs tenēt̄ i pasca cōicare: tā pfecti
q̄ȝ iperfecti. Et tūc q̄ agnus pascalis mādicā
dus ē cū solēnitate: vt mūdi eēnt mādicantes
⁊ digni: oportuit p̄mitti remediū purgatiōis
⁊ ꝓbatiōis: ⁊ h̄ ē i pctī cōfessiōe. Tertia rō
fuit discretio gregis dn̄ici: ne lupi absconderēt̄
in grege q mādicarēt agnos. Jō istitutū ē vt
vult⁹ cōsciāꝝ suaꝝ sacerdotib⁹ oñderēt. Et ne
heretici inocētiā palliarēt: ⁊ sub pelle inocētie
se abscōderent. Vn̄ si qs nullū hr̄et pctm̄ mor
tale: cōfiteri dȝ venialia: nō q̄ hō obliget̄ illa
cōfiteri de se: vt declarabit̄ iferi⁹ pp̄ vinculum
peccati: ſȝ pp̄ obligationē p̄cepti. Si aūt aliqs
diceret q̄ nō hr̄et remorsum peccati venialis.
Dicit Bon. q̄ ipossibile ē fm̄ statū viatoris:
vt aliqs vnū diē vel septimanā trāseat sine re
morsu veniali: tn̄ q̄ totū ānū trāseat: illd̄ magis
ē ipossibile: vt vix credat̄ q̄ fuerit h̄ donū i ali
q̄: nisi i xp̄o ⁊ ei⁹ mr̄e. Et iō vnusq̄sqȝ vel hȝ
cōsciam d̄ venialibus: vel dȝ hr̄e. ⁊ ois hō pe
tere debet. Dimitte nobis d̄bita nostra. Vix
eni est hō in vita ista sine veniali. tū pp̄ igno
rantiam: q̄ in multis venialit̄ peccam⁹ ⁊ igno
ram⁹ ⁊ nō ꝯsideram⁹: tū pp̄ adherentiā. qm̄
venalia ista magne sūt herentie. Et iō q̄ȝtūcū
qȝ aliqs sit pfectus debet recognoscere ⁊ ore
ꝯfiteri se pctōrē. Si tn̄ qs repiret̄ q n̄ hr̄et vē
alia peccata ꝓpter supabūdantē gratiā: talis n̄

tenet̃ ad illud mādatū: q: solis peccatorib⁹ ⁊ vi
ctoribus datū ē. ipse vero tā habitat in celis q
venialiter nō peccauit. hec Bon. Addit his
Ric. ꝙ regulariter oēs tā fideles q̃ꝫ infideles
tenētur ad cōfessionē faciēdā sacerdoti xp̄iano
inq̃ꝫtū istud p̄ceptū ē preceptū dei qui p̄tātem
habet vniuersaliter sup oēs: ⁊ p̄ceptū vniuer/
saliter dedit. Si aūt nō eēt preceptū nisi ab ec/
clesia ad eius obseruationē nō teneret̃ nisi illi
qui sacrm baptismi susceperūt. Q: vicario xp̄i
nō fuit cōcessa directe p̄tās sup illos q sacrꝫ ba
ptismi nō susceperūt: qd̄ ē ianua q̄ itrat̃ i eccle
siam militantē. Et tante obligatiōis ē p̄ceptū
de confessione: vt si qs nō pōt loq: cōfiteri de/
beat nutu vel signo eo mō quo pōt: ꝑut notat̃
26. q. 6. c. q recedūt. Istud ēt preceptū cuꝫ sit
euāgelicū q̃ꝫtū ad institutionē: q̃ꝫtū v̄o ad cir
cunstātiā sit de iure positiuo: pōt a papa dispē
sari q̃ꝫtū ad circūstātiā. Sed ꝙ aliqs nullo mo
do teneat̃ cōfiteri papa nō pōt: q: nō pōt dispē
sare cōtra euangeliū. Unde vrban⁹ papa. 25.
q. i. c. sunt quidā. ait. Sūt quidā dicētes roma
no pontifici semper licuisse nouas condere le/
ges: qd̄ ⁊ nos nō solū nō negam⁹: sed ēt valde
affirmamus. Sciēdū v̄o summope ē qm̄ ⁊ in
de nouas leges condere pōt. vnde euangeliste
aliqd nequaq̃ꝫ dixerūt. Ubi v̄o aperte dñs vl̄
eius apl̄i ⁊ eos sequētes sci p̄res s̄nialiter ali/
qd diffinierūt: ibi nō nouā legē romanus pon
tifex dare: sed potius qd̄ p̄dicatuꝫ est vsqꝫ ad
animam ⁊ sanguinē confirmare dꝫ. Si .n. qd̄
docuerūt apl̄i ⁊ ꝓphete destruere: qd̄ absit ni/
teretur. nō s̄niam dare: sed magis errare cōui
ceretur. hec ille. Idō vsqꝫ nūc in hoc precepto
nō est dispensatum nec quantum ad institutio
nem nec quantum ad circūstantiam. Ego au
tem dico ꝙ in hoc precepto: licꝫ male tamen
aliquis dispensauit. Nā vidimus plerosqꝫ ste
tisse p. io. 20. aut. 30. annos sine cōfessione: ⁊
quis dispensauit cuꝫ istis. Nō deus: nō ange
lus: non papa: non legatus a latere: nō ep̄s: n̄
sacerdos: nec quisq̃ꝫ alius clericus. sꝫ quis fu/
it ille dispensator. R̄ndeāt ipsi. Dic inquā mi
hi o infelix xp̄iane qui per tot annos sine cōfes
sione stetisti. Quare nō es cōfessus: quis di/
spensauit tecū: ⁊ statī dicet. Ego non confite
or ꝑpter luxuriā. Alter dicet Ego pp̄ auariti
am. Alter pp̄ discordiā. Ergo cū his ⁊ simili
bus dispēsat diabolus. Cū luxur c̄ his diabo/
lus luxurie. Cū auaris diabolus auaritie. cuꝫ
odiosis diabol⁹ rixaꝝ ⁊ discordie. O iniqua
conditio maloꝝ xp̄anoꝝ. o ꝑinatia dānabilis/
sima. o venenata synagoga inferni. Cur tam
diu o fatui vr̄am salutē negligitis. Expergisci
mini igit̃ ⁊ cōfitemini pctā: vr̄a vt per cōfessio
nem in presenti efficiamini digni dei gratia: ⁊
in futuro eterna gloria. Amen.

Feria. vi. secūde hebd̄e in quadragesima.
De confessione sanctissima. Sermo. 26.

R esp̄ōdit ei lan

guidus. Dñe hoiem non
habeo vt cū turbata fuerit
aq̄ mittat me i piscinā. Io
an. 5. ⁊ in euāgelio hodi/
erno. Egebat adhuc auxi
lio hois vt poneret̃ i pisci
nā infirmus ⁊ lāguidus q si ibi descēdisset: nō
hois sed dei v̄tute sanitatēꝫ fuisset cōsecutus.
Ut mystice innuat̃ ꝙ lꝫ de⁹ cā sit efficiēs pctōꝝ
nr̄oꝝ sanitatis: tm̄ oppoꝛtunū ē ad eā assequē
dā misteriū sacerdotū. Ipsi eqdē ex auctorita/
te sibi cōcessa peccatores penitētes p absolutio
nē adiuuāt vt saluētur. Qm̄ aūt i p̄cedenti ser
mone multa diximus pp̄ que nōnulli sua pctā
cōfiteri disposuerūt: vt ēt feruēti⁹ aient̃ ad fu/
tuꝫ ꝓpositū exequēdū. idcirco hodierna die ad
huc de cōfessiōe erim⁹ dicturi. De q̄ tria my/
steria ꝓponemus cōtemplāda. videlicet.
Primum dicitur temporalitas.
Secūdū qualitas.
Tertiū integritas.

Qualr̄ excusāt̃ aliq si nō cōfiteāt̃ sel' i āno: ⁊
an p⁹ pctm̄ necessariū sit cōfiteri. Caplm. I.

P Rimū mysteriū declarādū de cōfessio
ne dr̄ t̄palitas: in q̄ videre debemus qñ
sit cōfitendū. Circa hoc aūt triplex t̄ps
subdistinguemus. Primū dr̄ t̄ps assignatuꝫ.
Secūdum festinati. Tertiū determinatum.

Primū t̄ps dr̄ assignatū: de quo fit men
tio in. c. ois. de pe. ⁊ re. qñ dr̄ semel in anno.
Ex quo colligit̃ ꝙ de iure cōi saltē semel i āno
oēs hoies cōfiteri tenentur. Notādū tm̄ ꝙ ab
istius p̄cepti obligatiōe aliq excusant̃: aut pp̄ i
fatuatione: aut pp̄ locutionē: aut pp̄ sacerdotis
priuatiōem. Primi excusātur pp̄ infatua
tionē: cū eēnt fatui aut mētecapti: qui i eo statu
non possūt mereri nec demereri. Sed sūt i eo
statu siue dānatiōis siue saluatiōis: in quo re/
perti sūt qñ perdiderunt sensum: vt dicit̃ extra
de baptismo ⁊ eius effectu. c. maiores. i fine.
Obligātur tm̄ tales ad cōfessionem qñ habēt.
lucida

lucida interualla. Secūdi excusanť pp locutio
nē: q2 sunt muti: aut ignorāt idioma prie in q̄
morātur: tales cōfiteantur eo mō q̄ pnt. s. p si/
gna aut p interp̄tē si pōt inueniri: ⁊ tūc iter p̄s
⁊ sacerdos p vna psona computatur. Tū dicit
Ric. in. 4. di. 17. ⁊ vr̄ aliquib⁹ q̄ cōfiteri p in
p̄tē nō ē cōstitutū iure diuino nec positiuo. ⁊
cū cōfiteri sit multū diff cile nō vr̄ tutū plus ar
tare cōfessionē q̄ȝ artet p ius diuinū vel positi
uum. Vt. n. dr̄ puer. penult. ⁊ di. 4. c. deniq̄ȝ
Qui nimis emūgit elicit sanguinē. Tertio pp
priuatiōem seu absentiā sacerdotis excusātur:
quē tū debent penitētes diligēter requirere vt
dicit mgr̄ i. 4. di. 17. c. nūc prius. Et illud di/
ctū magistri vȝ. Si defuerit sacerdos primo
vel socio faciēda ē cōfessio: exponēdū ē de con
gruitate non de necessitate fm Ric. Vtr̄ū ab
sēnte sacerdote penitēs dȝ ei p lr̄as confiteri.
Dicit Ric. q̄ nō: q2 nō inueniť institutuȝ. Et
q2 immineret piculū: ne eēt defectus i examinati
one pctōȝ: quā facere dȝ sacerdos: vt poss. t sa
lubria p̄bere remedia. ⁊ ne reuelarētur pecca/
ta alicui⁹. Lr̄e. n. faciliter pnt pdi: ⁊ p nūcium
maliciose apiri: aut p nūcii ignorātiā tradi illis
qb⁹ nō mittūť: q eas apirent. ⁊ ēt q2 al's malici
osus sacerdos posset ꝯ penitētē agere ondēdo
scripturā suā. Scdȝ tp̄s circa cōfessionē dr̄
festinatum. Pro quo dubitari solet: an pecca
tor statī teneať cōfiteri habita opportunitate sa
cerdotis. Et circa hoc sunt varie opiniones.

Prima ē Innocentii sup. c. ois. de pe. ⁊
re. ⁊ archidiaconi. sup. c. ille rex. de pe. di. 3. q
vidētur dicere q̄ ois q cecidit i pctm̄ mortale:
teneť q̄cicius poterit ex debito necessitatis cō/
fiteri. Idē dicit Host. in summa sua li. 5. titu
lo. de pe. ⁊ re. v. qn̄ confitentē. Cui opinioni
qdā inherentes dicūt q̄. c. ois. nō subuenit ne
gligentib⁹: vt nō obligētur ad cōfessionē nisi
semel i anno: sed potius punit negligentiā illo
rum q sic saltē nō cōfitētur. Rō aūt ē q2 qn̄cū/
q̄ȝ fit aliqd̄ p̄ceptū absq̄ȝ determinatiōe tpis dȝ
ipleri q̄cicius cōmode fieri pōt. Cuȝ ergo hō
obligeť ad cōfessionē post pctm̄ mortale ex p̄/
cepto diuino. ergo q̄cicius cōfiteri teneť. 2°
addūt rōnē aliā: q2 oēs deberēt vitare pericu
lū. sȝ differre cōfessionē ē eē in periculo. ⁊ non
vitať periculū pp ipedimēta q̄ pnt euenire. ⁊ q2
differre cōfiteri facit hoiem obliuisci pctōȝ suo
rū qd̄ pōt eē nociuū. Secūda ē opinio Ric.
qui. 17. di. quarti li. d. q̄ peccator ñ tenetur cō
fiteri statim habita opportunitate: preterq̄ȝ in
aliqbus casibus. Primus rōe sacramēti
qn̄. s. aliquis vult celebrare seu cōicare. Se
cundus ē rōne periculi: qn̄ aliqs eēt in exp̄sso
periculo mortis: vel pp egritud. nē vl' aliā cāȝ.

Tertius ē rōne cōscientie: qn̄ aliquis habe
ret cōsciaȝ dictātē sibi q̄ stati teneať. Quar
tus ē rōne dubii: qn̄ quis verisil'ter dubitaret
illo anno se ñ posse plus hr̄e copiā sacerdotis.

Quintus casus ē rōne statuti: q cōpetit reli
giosis. Ipsi enim rōe statutorū suoȝ ⁊ sui sta
tus tenētur cōfiteri frequētius q̄ȝ statuat cōcili
um generale. Nec tū ppter hoc sequatur q̄ sta
tiȝ teneātur cōfiteri habita opportunitate sacer
dotis. nisi adsit dies: quo secūdū statum religio
nis sue confiteri teneanť. Quod autē peccator
regulariter non teneatur statim confiteri: pȝ q2
ad hoc nō obligať ex iure nature: q2 cōfiteri sa
cerdoti non est de iure nature absolute. nec ad
hoc obligať diuina lege: q2 si xp̄s confiteri sa/
cerdoti precepit iplicite: nō statiȝ tū p̄cepit hoc
fieri: nec ad hoc obligatur iure positiuo: sed tm̄
semel in āno. Tertia ē opio dn̄i Boñ. 17. di.
q̄rti. q aīt q̄ de confessione ē loq duplr̄: vl'
q̄ȝtū ad propositū interius: vel q̄ȝtū ad vbum
exterius. Si q̄ȝtū ad ppositū iterius sic cōiter
conceditur q̄ pctōr teneť pponere cōfiteri qn̄ ⁊
cōteri. Ad hoc aūt teneť qn̄ recogitat culpā cō
missam ⁊ dei offensā. vel qn̄ tp̄s se offert i quo
recogitare dȝ. sicut i hora mortis vel periculo
vel aliquo alio simili. Si autem loquamur q̄ȝ
tum ad actum: dico q̄ oportunitas loci tpis ⁊
sacerdotis pōt se ante pasca offerre: aut ita q̄ ti
metur ne vnq̄ȝ se offerat. sicut in his qui graui
ter infirmantur. ⁊ tales tenentur absq̄ȝ dubita
tiōe ad confessionē: aut ita q̄ maior opportuni
tas expectatur: vel quantum ad tempus: vl' q̄ȝ
tum ad sacerdotē: ⁊ sic potest sine aliquo pctō
differri. Q2 ergo tēpus quadragesimale ē tp̄s
pnie ⁊ aptum ad deuotionē: pnt laici tempus
illud rationabiliter expectare nec peccant: duȝ
tamen proponāt firmiter cōfiteri. Hec Boñ.
Alex. aūt in. 4. non de necessitate sed quadam
congruitate laudat illos qui statiȝ ⁊ sepius cō
fitentur cū pnt. Asserit enim confessionē illam
ad nouem vtilitates valere. Prima ē pcti co
gnitio. Secūda satisfactio. Tertia mentis secu
ratio. Quarta pene diminutio. Quinta inter
cessorū multiplicatio. Sexta grē augmētatio:
Septima culpe remissio. Octaua pctōȝ euita
tio. Nona dei glorificatio. Prima vtilitas dr̄
peccati recognitio. Nam sacerdos tenetur cō/

fitentem istruere: eiqz ostendere qn̄tum potest peccatorum qualitatem. qn̄. s. aliquod peccatū mortale ē aut veniale. Et sic est ex consequenti qui sepius confitetur clarius sua peccata cognoscit. Scd̄a vtilitas ē satisfactio. Verecūdia nāqz cū qua quis peccata cōfitetur sacerdoti ē quasi pallium preciosuz peccati cooperiēs. Unde Aug. li. de penitētia. ꝛ ponit̄ de pe. di. i. c. quē penitet. ait. Qui ꝑ vos peccastis ꝑ vos erubescatis. Erubescētia eni ipsa partez habz remissionis. Et iterum ibi. Dignus ē inquit misericordia q spūali labore querit grām. Laborat. n. mens patiendo erubescentiā. Et qm̄ verecundia magna est pena: qui erubescit ꝓ xp̄o fit dign⁹ venia. Tertia vtilitas ē mētis securatio. Valet confessio ad quādā mentis securitatē ex cogitatione venie accepte. Unde psal. In voce exultatiōis ꝛ cōfessiōis sonus epulātis. Quarta vtilitas ē pene diminutio. Nā sacerdos ex vi clauiū pōt aliqd pene debite relaxare: lz nō oēm penā. Quita vtilitas ē intercessorū multiplicatio. Tenētur nāqz sacerdotes orare ꝓ eis q sibi cōfitētur. Sexta vtilitas ē grē augmētatio. Sepe. n. i cōfessione deuota dn̄s augmētat gratiā collatā in contritiōe Septima vtilitas ē culpe remissio. Qnq̄z eni nō conterit̄ hō ante confessionē: ꝛ confitēdo peccata fit cōtritus ꝛ remittūt̄ ei. Octaua vtilitas ē peccatoꝝ euitatio. Propter frequētē. n. cōfessionē meli⁹ euitātur pctā. Nona vtilitas ē dei glorificatio: qꝛ quotienscunqz quis sua peccata in spe venie cōfitetur: deū clemētissimū ꝛ misericordē glorificat. Quar̄ laudabile ē vt qui frequēter peccāt: nō tm̄ semel i anno: sed frequēter ēt cōfiteātur. Tertium tempus quod notatur in cōfessiōe dr̄ determinatū. In quo videndū ē qua etate determinate obligat̄ quis ad cōfessionē. Et ad hoc dixerūt aliq ꝙ in etate septē annoꝝ: qꝛ in glosa in capitulo ois. super vbo discretionis dr̄. Anni discretionis dicūtur cū qs ē doli capax: qꝛ tūc pōt peccare. Et idē habet̄. C. si aduersus delictuz l. i. Et. C. si minor se maiorez dixerit. l. 3. Et glosa super vbo grandiusculis. ex̄ de delictis pueroꝝ. c. pueris grādiusculis. dicit. i. doli capacibus. vz. 7. annoꝝ. Tales. n. mentiri ꝛ verum dicere ꝛ fateri ꝛ negar̄ pñt vt dicit Aug. in epistola ad renatū epz. vt hētur i glo. super c. paruuli. de conse. di. 4. Hosti. vo in sūma sua. li. 5. de pe. ꝛ re. Doli inquit capax ē cū qs ē proximus pubertati. ff. de actio. ꝛ ob. l. i. Et fm eūdē. li. 4. sūme. ti. de despon. ipu. pubertas incipit in muliere in. 12. anno. In masculo vero in. 14. Sed addit Hosti. ꝙ qn̄ quis ē doli capax i exteriora vir bon⁹ extimabit. Unde ex̄ de presum. in. c. ex studiis. dr̄. Ex studiis suis cognoscitur puer. Inuenitur nāqz i li. dial. ꝙ quidam puer. 5. annoꝝ iurans ꝛ blasphemans a diabolo raptus fuit. Sz in illo fm Hosti. lib. 5. de delic. pue. malicia supplebat etatem. Si ergo pueri nō sunt doli capaces nō tenentur cōfiteri. Tales eni furiosis cōparāt̄. qꝛ eoꝝ etas qcqd videt ignorat. ff. de acquirē: pos. l. i. §. furiosus. Et. C. de falsa moneta. l. i. in fi. Nec tm̄ in pueris ante. 10. vel. 14. annū negandum ē peccatum: eo ꝙ peccare non pñt carnaliter: qꝛ preter carnalia peccata reperiunt̄ ꝛ alia. Unde in. c. i. de delic. pue. dr̄. Pueris grandiusculis peccatū nolunt tribuere quidaz nisi ab annis quattuordecim: cū iā pubescere ceperint: qđ merito crederemus si nulla essent peccata nisi que mēbris genitalibus cōmittūt̄. Sed quis audeat affirmare furta mendacia ꝛ periuria nō eē peccata. At his plena ē puerilis etas: qn̄uis nō ita in eis vt in maioribus puniēda eē videantur. hec ibi. Sed heu ꝓh dolor qd referā. Tanta ē hodie in pueris ꝛ puellis malicia: vt ēt in peccata carnis ante annos pubertatis libedinosissime inardescāt. Quare solerti cura a parentib⁹ ad confessiōez sūt inducēdi.

Qualiter sacerdos audiens confessionem dz habere auctoritatē sciam ꝛ bonitatem: ꝛ qs dicatur proprius sacerdos. Cap. 2.

s Ecūdū mysteriū declarādū de confessione dr̄ qualitas. In quo notande sunt qualitates seu cōditiōes que requirūtur i sacerdote cui peccator cōfiteri dz. Et colligūtur maxime tres. Prima dicitur ptās. Scd̄a scītas. Tertia claritas. Prima conditio confessiōis dr̄ potestas. Nam fz durandū i summa li. i. parte. i. di. i. Ad absoluendum i foro pnie tria requirūt̄. Primum ꝙ cōfessor habeat auctoritatē clauiū. Secūduz ꝙ habeat auctoritatis executionem. Tertium ꝙ executio sit libera ꝛ nōn ligata. Et ꝓpter hoc dr̄ in. c. ois. de pe. ꝛ re. ꝙ vnusqsqz dz confiteri ꝓprio sacerdoti: qꝛ sibi inest huiusmodi potestas. Sed notandū fz Ric. di. 17. qr̄ti. ꝙ ꝓpri⁹ sacerdos pōt accipi multipliciter. Uno modo ē proprius sacerdos alicuius habēs super ipsum iurisditionez ordinariam in foro penitentie: modo tamen inferiori. ꝛ sic est proprius sacerdos

nis sacerdos ille qui cōiter vocat presbyter par rochialis. Secūdo modo dr proprius sacer dos habens iurisditionem ordinariam modo principali: et sic episcopus ē propri9 sacerdos omnium existentium in suo episcopatu. Nota tñ q archiepiscopi non habent auctoritatē ab soluendi subditos suffraganeorum suorū ex cepto casu quādo visitant prouinciam. extra d censibus. c. perpetuo. li. 6. Tertio mō dicit proprius sacerdos habens iurisditionem mō principalissimo. Et sic papa ē proprius sacer dos omnium xpianorum. 4° modo dicit ꝑ prius sacerdos hñs iurisditionem delegatam ab aliquo istorum vel a legato domini pape.

5° modo dicitur proprius sacerdos habens iurisditionem ex communi concessione iuris. Et sic sunt proprii sacerdotes illi quos episco pi et abbates exempti sibi eligunt in confesso res. Talibus enim permittitur ex lege cōi eli gere sibi discretum et prouidum cōfessorē. ex de pe. et re. c. ne pro dilatione. Sic ēt est prop us sacerdos illius quē quis audit constitutū in articulo necessitatis: in quo casu quilibet sa cerdos potest hominē absoluere. sicut pz. 26. q. 6. c. si presbyter. et c. sequēti. Et extra de fur tis. c. fures. hoc etiam modo ē proprius sacer dos vagabundorum quicunq presbyter par rochialis in cuius parrochia voluerint confi teri: qr tales nunq habent domicilium propri um. ff. ad municipa. l. labeo. Similiter dico d illis qui domicilio relicto nauigant. vel iter fa ciunt querentes quo se transferant. Nam et ta les sine domicilio sūt. ff. ad municipales. l. ei9 §. celsus. Et similiter fm Inno. super. c. ois Scholares possunt confiteri illi quem elege rint in loco in quo student si moram ibidē con traxerint. vel contrahere intendant per vnum annum. Accipiendo ergo proprium sacerdo tem pro sacerdote habēte iurisditionem aliquo predictorum modorum: qui sibi confitetur cō fiteri dicitur proprio sacerdoti. Sed hic ori tur dubium. Vtrum illi qui confitentur alicui habenti ptātem et auctoritatem audiendi con fessiones ab epo: tenēātur illo codē anno cōfi teri suo presbytero parrochiali. Et aliquibus videtur q sic: qr vt probatur. xi. q. i. c. perue nit. Si sua vnicuiq epo iurisdictio et ptās nō seruatur: ecclesiasticus ordo cōfunditur: ergo similiter si non seruatur presbytero parrochia li. Insuper fm. Bern. li. 3. de consideratiōe c. 13. Ecclesiastica hierarchia est ad exemplar angelice hierarchie. Sed ī angelica hierarchia id quod conuenit angelis alicuius ordinis ex officio nunquā committitur angelis alterius ordinis: ergo silr fieri deb ī ecclesia. Rñdet. Ric. vbi supra. q eps hz ordinariam iurisdi ctionem super subditos sacerdotum parrochia lium. Illud autem quod conuenit alicui ex or dinaria iurisdictione: ipse potest cōmittere alii habenti ordinem conuenientē ad illud officiū exequendū. extra de conse. eccle. c. aliqua. Il li ergo qui confitentur legitime habenti pote statem episcopi: et absoluuntur ab eodem: ve re sunt absoluti: nec eadem peccata in numero tenentur suis presbyteris parrochialibus confi teri. Vnde eps cōcedens ptātem alicui audiē di confessiones non aufert curato iurisdictionē sed sibi seruat dās ei coadiutorem. et sic soluit primum argumentum. Ad secundū vō de similitudine ecclesie ad angelicam hierarchiā rñdendum ē q in hoc non ē simile: qr angel9 sufficit plene ad exequendum actus conuenie tes officio suo. Non sic autem vere pōt dici d quolibet inferiori curato. Secūda conditio confessoris dicitur sanctitas. Vt. n. dicit durā dus in summa vbi supra. Tantā dz hēre con fessor habilitatē affectionis: vt sit dignus xpi minister. Vnde de pe. di. 6. c. qui vult confite ri. dicitur. Sacerdos cui omnis offertur pecca tor: ante quem statuitur omnis lāguor: in nul lo sit iudicandus que in alio promptus est iu dicare. Iudicans enim alium qui est iudican dus: condemnat seipsum. Cognoscat ergo se et purget in se: quod alios videt sibi afferre. Ex quibus verbis sumit argumentum fz du ran. q exñs in mortali peccato peccat morta liter absoluendo nisi prius peniteat. Nec solū debet eē sanctus confessor: sed in sanctitate so lidus et firmatus: pp ea que audiūtur i cōfessio ne. Ideo Ber. super cantica. 28. sermōe ait. Tu frater cui firma charitas nōdū est: sz adeo tenera et arundinea: vt oi cedat flatui: qua frō te aliēa vulnera curar aut ambis aut acgescis. Noli esse nimis iustus. Sufficit tibi si diligis proximum sicut teipsum. Non enim salutem proximi debes querere: in salutis proprie de trimētū. hec ille. Caueāt tñ qui cofiteri volunt ne fiant cōfessor iudices curiosi: sed eis tñ suf ficiat non conspicere malam vitam expresse.

Tertia conditio cōfessoris dicitur claritas. Debet vtiq habere claritatem cognitionis et scientie. vt dicitur in. c. omnis. §. sacerdos.

Et in glo. ⁊ in.d.c.super verbo sacerdoti. Et in glo.super verbo prouidum.in.c.ne pro dilatione.de pe. ⁊ re. Ideo dicitur de pe.di.6. in.c.qui vult confiteri. Caueat spiritualis iudex vt sicut non commisit crimen nequitie: ita non careat munere scie. Oportet enim vt sciat cognoscere quicqd dꝫ iudicarꝫ Iudiciaria nā qꝫ potestas expostulat: vt qđ debet iudicare discernat. Diligens ergo iqsitor subtilis inuestigator sapienter ⁊ quasi astute iterroget a peccatorꝫ quod forsitan ignorat. vel verecundia velit occultare.hec ibi. Oportet ergo vt confessores sciant discernere quod debeant iudicare: sicut in veteri lege iudicabant de lepra ⁊ non lepra. Leuitici.14. Hinc ē quod Gregus.li. 1.pastoralis.c.1.ait. Nulla ars doceri presumitur nisi prius intenta meditatiōe discatur. Ab imperitis ergo pastorale magisterium qua temeritate assumitur: cum sit ars artium regimē animarum. Facit ad hoc.c.cum sit. de etate ⁊ qualitate ordinandorum. Confessor ergo ꝑm Duran. quotiēs se ingerit ad confessiones audiendas totiens offert se ad rñdendum de peccatis mortalibus ⁊ preceptis: de cōtractibus ⁊ vsuris: de restitutionibus. Dꝫ itaqꝫ habere scientiam saltem cōpetentē. Vocatur autem cōpetens que necessaria ē ad executionem cuiuscūqꝫ. Vnde inquantū deputatꝰ est sacerdos ad diuinū offiñ celebrandū tenetur tñ scire de grāmatica qꝫ sciat verba proferre: ⁊ qꝫ itelligat saltem litteraliter ea que legit. Inquātū vero ē minister sacramētoꝝ tenetur scire que sit debita mā vel forma cuiuslibet sacri. ⁊ modū recte singula dispensandi. Inquantum doctor est tenetur scire saltē fidei rudimēta. Et inquātum est iudex in foro cōscie tenetꝰ scire discernere inter leprā ⁊ nō leprā: saltem in his pctis que sūt oibus notiora. In aliis vo de quibꝰ ēt sapiētes dubitāt sciat dubitare ⁊ querere supioꝝ consilium. Dꝫ scire q̄ sint mortalia: q̄ capitalia saltē i cōi: ⁊ q̄ venialia in genere. Dꝫ etiā scire canones pniales: nō tñ pp hoc vt pnias iniūgere cū pnie hodie sint arbitrarie: vt dicetur i sequēti sermone: ſꝫ vt p hoc sciat culpaꝝ pnias agnoscere. Hec durandus. Ego tamē credo qꝫ pōt qs dū nō ē nimis pitus i tribus casibꝰ sine piculo cōfessiōes audire. Primꝰ ē qñ periculūꝫ mortis immineret cōfitenti nec alius posset haberi. Tūc quilibet pōt ⁊ dꝫ audire pp efficaciā sacramēti ne ea priuetur. Scđs ē qñ cōfitens ē peritus sufficienter ita qꝫ ipsum cōfessorem doceat. Tertius qñ cōfitentes sūt persone spiritualiter viuentes ⁊ crebro cōfitentes q nō consueuerunt habere nisi venialia.

Qualiter confessio dbet eē integra vt penitens cōfiteatur oia peccata mortalia ⁊ circūstantias trahentes in aliud genus peccati. ⁊ in casu venialia. Capitulum. .3.

Tertium misterū de cōfessiōe declarandū dr integritas: nā vt dicit.c.oīs sepius allegatū. De oibus peccatis cōfessio ē facienda vni sacerdoti vt integra sit ⁊ nō diuisa. Sꝫ i hoc solet dubitari q̄ztū ad tria. primo q̄ztū ad peccatoꝝ driam. Scđo quātum ad eoꝝ circunstātiam. Tertio quātū ad pctā venialia. Primo solet dubitari q̄ztū ad pctōꝝ differentiā. Vtrū necesse sit driaꝫ oīs peccati mortalis siue latentis siue manifesti. siue sit cordis siue sit oris cōfiteri. Et rñdet Boñ.di.17.q̄rti.qꝫ sic. Et de peccato manifesto dicit qꝫ necessarium ē vt dicatur in cōfessione duplici ex cā. Vna ex parte audientis: alia ex parte cōfitentis. Ex parte audientis.qm sicut est in iudicio forensi qꝫ iudex aliquid nouit vt priuata persona: qꝫ tamen non nouit vt iudex nec ꝓcedit ad sniam quousqꝫ innotescat ei vt iudici. qꝛ vt dr 3.q.7.c.iudicet. Iudex dꝫ iudicare ſꝫ allegata Sic ē in iudicio pniali: qꝛ peccata publica q̄ꝫuis sint manifesta sacerdoti sicut hoi nō tñ sunt manifesta sicut dei vicario. iō sunt confitenda. Scđa rō ex parte confitentis.qꝛ per suam humilē cōfessionē dꝫ iustificare. Vnde de pe.di. 1.§.alii. Dic tu prius iniquitates tuas vt iustificeris. Dum ergo pctōr confitetur oia mortalia secreta ⁊ publica que fecit dꝫ dicere sacerdoti. ⁊ si non recordaretur oium precedente sufficienti preparatiōe sufficit ei qꝫ in genere doleat ⁊ cōfiteatur se in multis offendisse quoꝝ nō recordatur: qꝛ vt scribitur in glo.sup.c. porrecta extra de confir. vti vel. inuti. Et. C. de veteri iure enucleādo.l.ii.§.si qd aūt. Oīum habere memoriam ⁊ in nullo penitꝰ oberrare diuinitatis est potius q̄ꝫ humanitatis. Si aūt pctōr recordetur ⁊ nolit dicere: vel nō dat operaꝫ vt recordetur: confessio sua infructuosa est. vt colligi pōt ex dictis in.c.fres nostros.đ pe.di.5. 2° solet dubitari q̄ztū ad peccatoꝝ circūstātias. Vtrū circūstantie sint confitende. Et dicit dñs Boñ. ꝑfata.17.di.quarti. qꝫ tria sunt circūstātiaꝝ genera. quedā sūt alleuiātes. quedā aggrauantes. quedā ad aliud genus trahētes. Prime circunstātie alleuiant peccatum: vt si quis

peccasset

peccasset cũ muliere ab ipsa tamẽ temptatus ꝛ ꝓuocatus ꝛ huiusmõi. has circũstãtias ꝯfiteri nõ est bonũ nisi ꝓpter hoc vt satisfaciat aliene inquisitiõi: vel vt ꝓuideat eius scãdalo ꝛ pturbationi: vtpote si timeret cõfessorẽ ex hoc accipere occasionẽ ꝛ exẽplũ malũ: vel si tñ circũstãtia minuat peccatũ vt sit in genere venialis aut nullũ pctñ: sicut comedere carnes in quadragesima ꝓpter infirmitatẽ: hoc excepto peccator nõ dz tales circũstãtias referre: qꝛ in cõfessiõe dz se accusare nõ excusare. Secũde circũstãtie dicunt aggrauãtes q̃ aggrauãt pctm̃: nõ tamẽ trahũt in aliud genus vel in aliã speciẽ peccati: vt si qs lusisset ad taxillos multũ libẽter: ꝛ fuisset fornicatus cũ multa delectatiõe: vel cõmisisset aliqđ pctñ ex ꝓpria malitia nulla tẽptatione p̃cedente ꝛ tales circũstãtias nõ ẽ de necessitate cõfiteri: sꝫ de cõgruitate. Tertie circũstantie dicunt ad aliud genus trahentes eo qꝫ trahũt in aliud gen⁹ vel in aliã spẽm peccati: ꝛ has cõfiteri est necessariũ. Secundũ vo dicta sanctoꝝ octo sunt tales circũstãtie. Prĩa psone. Secũda loci. Tertia modi. Quarta tẽporis Quinta numeri. Sexta q̃litatis. Septima inductiõis. Octaua cõsequẽtie. Prĩa circũstãtia dicit psone. Notificãda nãqꝫ ẽ psona cũ q̃ vel cõtra quã pctm̃ est cõmissũ. Aliud. n. est peccare cũ vna moniali: aliud cũ vna seculari: aliud cũ soluta: aliud cũ cõiugata: aliud cũ consanguinea: aliud cum extranea: aliud peccare laicũ: aliud clericũ vel sacerdotẽ: ꝛ huiusmodi Secũda circũstãtia dicit loci. Nã si pctm̃ cõmittat i loco sacro inducit aliã spẽm peccati qđ dicit sacrilegiũ: sicut notat glo. de pe. di. 5. ca. cõsideret. Tertia ẽ modi. Posset eniꝫ qs tali mõ peccare qꝫ pctm̃ traheret in aliã spẽm: vt si qs cũ muliere peccaret cõtra naturã. Quarta est tẽporis: qñ. n. peccatũ cõmittit in die festo inducit aliã spẽm. s. transgressionẽ tertij p̃cepti: vt dicit Nico. de lira sup. 20. c. Exodi. Jõ pctã i festis cõmissa cũ tẽporis circũstãtia sunt cõfitenda. Quinta dicit numeri: qꝛ quotiẽs hõ peccat totiens distincta ꝛ plura peccata cõmittit ꝓpterea opoꝛtet dicere quotiẽs pctm̃ est cõmissũ. Et si qs nõ recordet dicat numerũ quẽ põt estimare fm̃ ꝓbabilẽ opinionem: ꝛ si nõ põt estimare numeꝝ estimet quãto tpe in peccato stetit. Sexta dicit q̃litatis. Opoꝛtet eniꝫ cõfiteri qñ pctm̃ esset publicũ: qꝛ induceret aliã spẽꝫ hoc ẽ scandalũ proximi. Septima dicit inductiõis qñ aliquis nõ solũ ipse peccauit sꝫ alios induxit ad peccãdũ: dans cõsiliũ auxiliũ vel fauorẽ. Octaua dicit cõsequẽtie. Debet peccator ẽt dicere pctã q̃ cõsequunt ad alia pctã vtputa qꝛ in vno pctõ occurrerũt mẽdacia: piuria: adulationes: deceptiones: ꝛ similia q̃ i cõfessione nõ sunt omittẽda: sꝫ ꝓpalãda. Tertio dubitari solet q̃stã ad peccata venialia: an expediat illa cõfiteri. Et de hoc. s. Bon. vbi. s. Qđ cõfiteri venalia nõ est p̃ceptũ: eo qꝫ absqꝫ cõfessione multipliciter remittunt. Et p'o p dignã eucharistie sumptionem. de ꝯse. di. 2. c. cum omne crimen. ꝛ. c. quotiẽscũqꝫ. Secundo p aque bñdicte aspsionem: vt patet de ꝯse. di. 3. c. aquã sale ꝯspsã. 3° p ieiunia ꝛ p elemosynã ꝛ largitioneꝫ: vt hꝫ. 82. dis. c. p̃sbyter. Et de pe. di. 1. c. medicia. ꝛ. c. q̃zobrẽ. ꝛ di. 3. c. sane cauendũ. 4° p dominicã orõnẽ. de pe. dis. 3. c. de quotidianis. 5° p deuotã pctõrũs cõfessionẽ. de pe. di. 1. c. tres actiões. ꝛ di. 2. ca. si ẽ iniquit. 6° p gnãlẽ cõfessionẽ i ecclesia factã: vt đ pe. di. 3. de quotidiãis. Jn cãu tñ cõtigit qꝫ homo teneat vẽialia ꝯfiteri siue pp dubiũ: siue pp ecclesiasticum statutũ. Propt̃ dubiũ tñ qñ qs ꝓbabilit̃ de aliquo pctõ dubitat vtrũ sit mortale vł veniale: quia peccator si ñ penitet đ illo sicut đ mõtali: discrimini se expõit: ꝛ ideo đbet ꝯfiteri. Similit̃ pp statutũ ꝯfitẽda sũt venialia sicut dictũ ẽ sup⁹ đ necessitate ꝯfitẽdi semel i ãno: vł de religiosis. Qm̃ vo m'lti hoc audiẽtes scrupulosi satis efficiũt dubitãtes nescire ꝯfiteri sua pctã vt decet. ego dico ꝛ teneo qꝫ si qs cũ volũtate se emẽdãdi ꝛ ꝓposito bono ad ꝯfessionẽ accedit: faciẽs qꝫ i se ẽ vt bñ ꝯfiteat: ꝛ nulli⁹ pcti recordaret: ꝛ nullã diceret circunstãtiaꝫ: ꝛ m'ta omitteret q̃ ad ꝯfessionem necessaria eẽ dicit: ꝯsiderata volũtate bona: ꝛ pẽsata humana ĩfirmitate ł ignorãtia: talis fructu ꝯfessiõis minime priuaret. Ergo cũ bona ad deuꝫ fiducia disponãt se oẽs peccatores ꝓut poterunt ꝛ scient peccata sua ꝯfiteri: ꝛ a xp̃o sanitatẽ ꝛ salutẽ simul cũ lãguido quẽ sanauit in euãgelio firmit̃ obtinebũt p gratiã: ꝛ in futuro p gloriã i qua viuit in eternũ de⁹ q ẽ bñdict⁹. Amẽ.

Sabbato scđe hebdomade i q̃dragesima. đ fructuosa ꝛ vtili confessione peccatorum.

Sermo. 29.

b Jcẽ filius meus dilect⁹ i quo mihi bñ cõplacui: ipsuꝫ audite Math. 17. ꝛ in euãgelio hodierno. Seruãda sũt xp̃i p̃cepta

nio leto: ⁊ libenti corde: quē verū deū credim⁹
saluatorē nostrū. Testat̄ nāq₃ euāgeliū hodier
nu₃ qualiter xp̄s trāsfiguratus ē i mōte a deo
patre ⁊ spiritu sancto vestimētū diuinitatis ac/
cepit. Ipse ergo nobis viā salutis aperuit pe/
nitentiāq₃ post cōmissa peccata illā esse p̄dica/
uit. Ipse sacerdotibus claues ecclesie cōsigna/
uit qbus possent peccatorib⁹ apire ianuā regni
celoꝝ. Ipse sanguinē suū offert omnib⁹ qbus
merita ꝓpria nō sufficiunt: vt illius merito ve/
niā assequant̄ ⁊ remissionē. Quonia₃ vo ho/
mines saluare sic voluit p gratiā suā: vt etiā ipsi
faciāt qd in se ē: ⁊ p̄cipue pctā sua sacerdotib⁹
cōfitendo: iccirco vnusq̄sq₃ illū audire d₃. Vox
eni₃ eius ē Math. 4. d. Penitentiā agite. Et
quia hec penitentia cōfessionē includit. Iccir/
co preterea q̄ in precedētib⁹ dicta sunt: adhuc i
hoc sermone tria mysteria ponem⁹ cōtēplāda.

Primū dicitur humiliationis.
Secundū occultationis.
Tertiū iterationis.

Quomō peccator debet humiliter cōfiteri.
primo examinādo cōscientiā. secūdo accusando
peccata. tertio suscipiēdo iniūctā sibi peniten
tia₃ a sacerdote. Capitulum. .I.

P Rimū mysteriū de cōfessione declarā
dū dicit̄ humiliationis. Qui.n. cōfite
tur: ꝯfiteri d₃ cu₃ humilitate: q̄ p̄cipue
ꝯsistit in trib⁹. primo i dilīgēti examinatōe. se/
cundo in peccatoꝝ accusatōe. tertio i penitentie
susceptōe. Primo cōsistit humilitas penitētis i
diligēti examinatōe. Nā q humilis est ante cō
fessionē: in aliquo secreto loco examinat seip̄m
cogitans bn̄ficia q̄ a deo accipit: bona q̄ omisit:
⁊ mala que cōmisit. d. illud Esaie. 38. c. Reco
gitabo tibi omnes annos meos i amaritudine
anime mee. Sed multi sunt qui ad cōfessione₃
accedūt indeuoti: ip̄remeditati: sine vlla cōpū/
ctione: sine cogitatōe aliqua aut recordatōe pec
catoꝝ suoꝝ: quib⁹ cōfessores qn̄ eos tales inue/
niunt: psuadere debēt vt prius se p̄parēt: ⁊ po
stea redeāt ad penitēdū: q monēdi sunt vt p de/
ce₃ cōsideratōes discurrēdo conent̄ sua peccata
colligere. Pria cōsideratio ē stat⁹ i quo pecca
tor ē ⁊ in quo fuit puta vginitatis: viduitatis:
aut matrimonij. secūda est etatis in qua pecca/
tor ē ⁊ i q̄ fuit. tertia ē fortune ꝓspe vel aduer/
se. quarta officij artis seu exercitij. quinta socie
tatis: cōmemorādo socios vel socias cū qb⁹ hō
cōuersatus ē. sexta ē locoꝝ in quib⁹ hō fuit. se/
ptima tēpoꝝ: puta pacis guerre aut s. lenitatu₃
aut dieꝝ ferialiū. octaua cordis: speculādo sub
tiliter qd cōtra deū ⁊ primū ē corde cōmissum.
9ᵃ ē vboꝝ: notant̄ i seipso qd in vbis male lo/
quēdo potuerit errare cōsiderādo. xᵃ ē factoꝝ et
opeꝝ. His modis discurrendo pōt hō multa
pctā q̄ fecit ad memoriā reuocare: ⁊ pp̄ q̄ i suā
cellula aut camera sic sol⁹ existēs pect⁹ suū per
tiendo dicere d₃ cū publicano Luc. 18. De⁹ ꝓ
piti⁹ esto mihi peccatori. Et cū filio ꝓdigo Lu/
ce. 15. Pater peccaui i celū ⁊ corā te. Et cum
Dauid. Miserere mei de⁹. s. m. m. tuā. Et q̄n
tū pōt conet̄ detestari peccatoꝝ suoꝝ magnitu
dinē: turpitudinē: ⁊ multitudinē: depcās oī
potētē deū vt dignet̄ p vulnera sui filij idulgere
sibi delicta sua. Sicq₃ cū tali dispositōe reuerta
tur ad sacerdotē. Sacerdos v orbi videt illu₃
deficere: diligēter adiuuet ⁊ examinet. Scdū
do cōsistit humilitas in pctōꝝ accusatōe: quan/
do peccator l₃ cū rubore: tn̄ libere ⁊ manifeste
accusat pctā sua. Nō vt dr̄ de pe. di. i. c. q do/
mū suā. Taciturnitas peccati ex supbia nascit̄
cordis. Iō eni₃ pctm̄ suū celare q̄sq₃ ꝯsiderat:
ne iniq̄tas sua alijs manifesta fiat: ne talis re/
putet̄ apud hoīes foris q̄liter se iā dudū exhi/
buit diuino cōspectui: qd ex fonte supbie nasci
nulli dubiū ē. Spēs supbie ē se velle iustū vi/
deri q pctōr ē. Sed excusant se ⁊ maxie mulie/
res. d. nolle cōfiteri pctā nō ꝓpter supbiā: sed
pp̄ verecūdiā. ꝓ qb⁹ Ber. ait. O isania nimis
hoīum: pudet ablui ⁊ nō pudet inquinari: pudet
sordes abstergere: ⁊ non pudet cōtrahere: ab/
stergit̄ caliga ⁊ cōtēnit̄ aia. Propter istos etiā
de pe. di. i. c. nūc aūt. ait Criso. Nūc aūt si re/
corderis pctōꝝ tuoꝝ: frequēter ea i cōspectu dei
ꝓnūciās: ⁊ ꝓ eis clemētiā ei⁹ depreceris: cit⁹
illa delebis. Si aūt nūc obliuisceris pctōꝝ tuo/
ru₃: tūc eoꝝ recordaberis nolens: qn̄ i toto mū
do publicabunt̄: ⁊ in cōspectu ꝓferent̄ omniū
tā amicoꝝ tuoꝝ q̄₃ inimicoꝝ et sanctoꝝ ange/
loꝝ celestiūq₃ spirituū. hec ibi. Nulla ergo ve/
recūdia: multo min⁹ nec supbia tacēda sunt i cō
fessione pctā: quinimo illa humiliter ⁊ dolen/
ter sacerdoti sunt reuelāda sine duplicitate: sine
mēdacio: sine excusatōe. Nec.n. īcipiēdū ē vt
multi faciūt a ꝓpria laude: asserētes. Ego ieiu
no: do elemosynas: adiuuo paupes: nō su₃ bla
sphem⁹ aut homicida: l₃ qn̄q₃ vt hō carnaliter
peccē: ⁊ hmōi. Nō pura ē nec deo accepta tal'
cōfessio. Dicēda etiā sunt pctā ꝓpria nō aliena
vt dic̄. c. eis. de pe. ⁊ re. Notandū tn̄ scdm₃
Ric. in. 4. di. 21. q̄ expressio aliene psone seu
alieni

alieni peccati: aut ē necessaria ad expressionez
petōꝝ: aut non. Si sic: tenet eā exprimere con/
fessori. Vn̄ mulieri cū q̄ cōcubuit frater ei⁹ nō
sufficit dicere q̄ vn⁹ vir cōcubuit cū ea: sꝫ dꝫ ex/
primere q̄ ille ē frater ei⁹. Et si nō habeat nisi
vnū fratrē: tūc scit sacerdos qs ē ille. Et si ē re
ligiosus: dꝫ exprimere q̄ ē religiosus. Et si est
laic⁹ ꝛ ē cōiugat⁹ dꝫ exprimere: ꝛ sic ď alijs. Si
aūt expssio psone nō ē necessaria ad expssionē
q̄titatis peccati tūc distingue. Quia aut ē vti/
lis ad correctionē illi⁹ vel p̄seruationē a recidi/
uo: aut nō. Si sic: tūc credo q̄ penitēs bn̄ fac si
extra ꝯfessionē h̄ dic̄ alicui psone: q̄ illi peccato
ri possit ꝛ velit ꝓdesse ꝛ nō obesse. Sꝫ ꝓ alia cā
nominare ipsuꝫ i cōfessiōe nō expedit nec opor
tet: q2 p talē nominationē cōfessor nō posset ꝓ/
cedere ad correctionē illi⁹. Si aūt nominatio il
la nō ē vtilis ad illi⁹ correctionē: tūc subdistin/
guit. Quia aut pōt esse vtilis ad p̄seruādū a re
cidiuo: aut nō. Si sic: tūc bonū ē ꝛ expedit pe/
nitēti vt illā psonā exprimat cōfessori. Pōt. n.
cōtingere q̄ cōfessor p cognitionez psone sciet
iniūgere penitēti pniaꝫ talē ꝛ talia dare docu/
mēta ꝛ tales facere monitiōes q̄ meli⁹ ꝛ secu/
rius penitēs poterit a recidiuo p̄seruari. Si āt
nominatio psone nō ē vtilis ad magnitudinis
pcti expssionē: nec ad alteri⁹ correctionez: nec
ad p̄seruandū a recidiuo penitētē; tūc credo q̄
penitēs teneat psonā celare. Quilibet. n. tenet
nō generare malā opinionē ď ꝓximo suo i corde
alteri⁹ sine rōnabili ꝛ vtili cā. 3ᵃ ꝯsistit hūilitas
adhuc in humili pnie susceptiōe. Vt eniꝫ dicit
Criso. de pe. di. 3. c. pfecta. Perfecta pnia co
git petōrē oia libenter sufferre. Sꝫ dubiū ē vtrū
penitēs teneat tentiōe necessitatis acceptare et
explere penitētiā sibi iniunctā a sacerdote. Et
rńdet Ric. di. 18. q̄rtā. Qď sacerdos aut iniū/
git pniaꝫ rōnalē ꝛ discretā aut nō. Si scđo mō
penitēs nō tenet eā recipe nec cōplere: q2 sacer
dos idiscretas pnias iniungendo abutit claue
sciētie ꝛ ptāte. Si p̄mo mō: dico q̄ tenet tētiōe
necessitatis eā recipe: ꝛ ꝓ virib⁹ adimplere: q2 ta/
lē pniaꝫ iniūgēdo clauib⁹ vtit recte. Quilibet āt
tenet sui iudicis iustā sniaꝫ fuare. Vn̄ si peni/
tēs talē pniaꝫ sciēter ꝛ ex ďliberatiōe iplere omi
serit: mortali peccat cū fac absqꝫ legitia cā. Se
cūdū. n. Host. i sūma ď pe. ꝛ re. ꝓ q̄libet petō
mortali regulariť ďberet pnia septēnis iponi vt
pꝫ. 33. q. 2. c. h̄ ipsuꝫ. ꝛ. §. sequēti. ꝛ. 22. q. i. c. p̄
dicādū. Et ē rō vna: q2 de⁹ p̄cepit Mariā soro
rē Aarō lepra pcussaꝫ poni extra castra p septē

dies: ꝛ sic accipit dies ꝓ āno. Alia rō est vt sic
peccator p pctm̄ septiformē spiritu⁹ sancti grām
amisit: sic p septēnē penitentiā recupet. Tamē
pōt sacerdos in penitētijs dispēsare cōsidera/
tis criminis quātitate ꝛ qualitate: ꝛ psone di/
gnitate: cōditiōe: seruitio: officio: paupertate: ifirmi/
tate: debilitate: cōsuetudine: cōplexione: socie/
tate: causa animo: volūtate: ꝛ sic ꝓ arbitrio pe/
nitētias taxare ꝛ iponere: vt probat plene ex/
tra de pe. ꝛ re. c. significauit. ꝛ. c. i8. q. ꝛ. c. ois
§. sacerdos. ꝛ extra de homicidio. c. sic dignuꝫ
ꝛ extra de eo q co. cōsan. vxoris sue. c. trāmisse
ꝛ. xi. q. 3. c. absit. ꝛ. 15. q. 6. c. Si a sacerdotib⁹
ꝛ. 26. q. 7. c. tpe. ꝛ de pe. di. i. c. mensurā. et de
cōse. di. 3. c. de penitentib⁹. Ideo dicat penitē
ti sacerdos. Carissime frater tu cōmisisti tot et
talia peccata ꝓ quib⁹ deberes ꝓ quolibet sic pe
nitere. Sꝫ forte vita tua ad h̄ agēdū tantū non
extenderet. Iniungo tamē tibi talē penitētiā ꝓ
oib⁹: ꝛ elemosynas qbus peccata redimunt: ꝛ
oia alia bona q̄ feceris ꝛ mala q̄ ꝓ xp̄o sustinue
ris accepta loco penitētie: ꝛ q̄ ꝓsint tibi in re/
missionē peccatoꝝ tuoꝝ. Et si interim moria/
ris: auctoritate dei ꝛ beatoꝝ apostoloꝝ Petri
ꝛ pauli ꝛ sancte ecclesie ꝛ nostrate absoluimus
ab oib⁹ his que cōfessus es: ꝛ ab alijs de qbus
nō recordaris inq̄tū possum⁹ ꝛ debem⁹. Et si
qd purgādū remāserit in purgatorio purgetur
iuxta misericordez domini voluntatē. Caueāt
autē sacerdotes q̄ sic arbitrentur ne vilis fiat
auctoritas ecclesie: ꝛ potestas clauiū cōtemnat.
Vnde di. 50. c. absit. dicitur. Absit a romana
ecclesia rigorē suū tam ꝓphana facilitate dimit
tere: ꝛ neruos seueritatis fidei aduersa maie/
state dissoluere: vt cū adhuc nō tantum iaceant
in peccatis: sed etiā cadāt euersoꝝ fratrū ruine
ꝓperata nimis remedia cōmunicationū vtiqꝫ
nō ꝓfutura p̄stent. Quō. n. poterit penitē/
tie medicina ꝓdesse: si etiā ipse medicus i tem
ptata penitētia indulget periculis hoc nō est cu
rare: sed si vez dicere volum⁹ occidere. Et ex/
tra de vi. ꝛ hone. de. dicit. Facilitas venie tri
buit incentiuū delinquēdi. Et ad h̄ facit. c. cuꝫ
iusta. 23. q. 4. ꝛ. c. loci. 35. q. 8. Et. ca. puenit.
90. di. Et. c. si qs p̄postera. di. 50. Studeat ēt
sacerdos vt petōri penitēti semp i cōtrariū peni
tentiā vt supbo iniungat humilē orationē: aua
ro elemosynaꝝ largitionē: accidioso pegrina/
tionē: guloso ieiuniū: luxurioso carnis macera
tionē maledico bńdictiōez ꝛ huius h̄ Ho. Ad
dit Ric. vbi. s. Qď si pēitēs sentiat pniaꝫ sibi

nimis grauē ⁊ ad obseruādū piculosaꝫ: sua īfir
mitate pensata dꝫ ad illū cōfessorē cui cōfessus
est vel ad aliū si illū habere nō pōt recurrere: ⁊
alleuiationē vel cōmutationē petere. Et cōfes-
sor dꝫ cōcedere: etiā si videat ꝙ pnia alleuiata
nō sufficiat plenarie ad emēdā peccati: sed post
eā inexpletā adhuc remaneat aliquid purgato-
rio purgandū. Tutius enī est reseruare pur-
gatorio penitentē puniēdū: ꝙ̄ ipsum exponere
periculo cadēdi in mortale peccatū ꝓpter pnie
transgressioneꝫ iniuncte. Hec Ric.

Qualiter cōfessio debet esse secreta respectu
circunstantiarū: respectu ꝯfessoris: ⁊ respectu pec
catoris. Capitulum. .2.

S Ecundū mysteriū declarādū de cōfes-
sione dicit occultatio: dꝫ cōfessio eē oc
culta atqꝫ secreta triplici occultatione.
pª est q̄ntū ad circūstātes. 2ª q̄ntū ad cōfessores.
3ª q̄ntū ad cōfitētes. Prima occultatio ē q̄ntū
ad circūstātes: vt cōfessio fiat in secreto: non in
publico: nec corā alijs. Rō aūt est sm Bona.
di.17.quarti. Prima qꝛ in cōfessione manife
stātur pctā sacerdoti nō vt manifestent: sꝫ vt de
leant ⁊ occultent: qꝛ charitatis confessio operit
multitudinē pctōꝝ. Secūda rō: qꝛ manifestant
sacerdoti vt deo ad testimoniū cōsciētie iterne.
Et iō vt hō totā cōsciētiā reuelet homini tanqꝫ
deo nō dꝫ alius admitti: sꝫ sacerdos q tenet lo
cū xpī. Tertia rō: qꝛ publicare pctā coraꝫ alijs
eēt onerosuꝫ ⁊ ignominiosum. Vñ si oporte-
ret publice cōfiteri nemo auderet cōfiteri pctā
sua. 4ª rō: qꝛ si cōfessio fieret corā alijs: ifinita
mala orirent: ⁊ rixe ⁊ discordie: ac infamie. hec
Bon. Sꝫ ista occultatio itelligēda ē respectu p
sone: nō respectu loci. Nā ego nescio laudare
illos q audiūt cōfessiōes mulieꝝ i locis secretis
in cellulis: i cameris: i angulis latebrosis i qbꝰ
ēt q̄nqꝫ ⁊ sepe q boni ⁊ iusti credunt ad enor-
missima sacrilegia ⁊ vitupabiles dissolutōes la
bunt. 2º dꝫ cōfessio eē occulta quātū ad cōfesso
res: qꝛ vt ait Greg. ⁊ hr̄. i.4.sen.di.21. ꝓ nul
lo scādalo ē cōfessio reuelāda. Et magister ibi
d. Caueat sacerdos ne pctā pniam alijs ꝓdat:
alioqn deponat. Et de pe.di.9.c.sacerdos. dr̄
de cōfessore reuelāte pctā: ꝙ deponat: ⁊ oibus
diebꝰ vite sue ignominiosus pegrinādo pgat.
In.c. Vo ois.de pe. ⁊ re.scribit sic. Qui pec
catū i pniali iudicio sibi detectū p̄sumpserit re-
uelare: nō solū a sacerdotali officio deponēduꝫ
decernimꝰ. verū etiā ad agēdā pniaꝫ i arctū mo-
nasteriū detrudēdū. Jō oēs theologi i.4.di.
21.cōueniūt. d. Q̄d i nullo casu lꝫ sacerdoti re
uelare cōfessionē siue cōfitēs peniteat: siue nō:
siue cōfiteat pctm̄ i ope ppetratū: siue ppetran-
dū: siue sit pctm̄ i fide siue i moribꝰ. Hec rō ē.
qꝛ si liciti eēt reuelare cōfessionē: pmo cōfessio
vilis redderet i populo: 2º. populꝰ a re sibi ne-
cessaria retraheret. 3º via fraudibꝰ apiret: qꝛ cū
multū credat hoi i sua cōfessiōe: multi mali se i
cōfessiōe iustos ostēderēt: vt a sacerdote post-
ea laudarent: vt sic possent ꝓmoueri ⁊ honora
ri. 4º. reuelās mentiret: qꝛ eadē psona secūdū
naturā v̄e affirmare pōt aliqd i psona alterius
loquēs: qđ v̄e negat loquēs i psona ꝓpria. vñ
angelꝰ loquēs Moysi in psona dei vere dixit.
Ego suꝫ dñs deus tuꝰ q eduxi te de terra egy-
pti. Exo.20. qđ v̄e negasset i psona ꝓpria lo-
quēs: ergo a simili hō representās dei psonā i
foro cōfessiōis v̄e aliqd pōt affirmare: qđ ex-
tra foꝝ cōfessiōis qn̄ loquit vt psonā ꝓpriā ge-
rens v̄e negat. Rex ergo dicit negādo se au-
disse vel scire q̄ ad noticiā eiꝰ nō deuenerūt: nisi
inquātū eis representabat psonā dei. Ergo ex-
tra foꝝ cōfessiōis dicēdo se illa audiuisse vel sci
re mētit. Sꝫ cōtra h̄ instat multipliciter; ⁊ ar-
guit. Pmo qꝛ Ber. i li. de pcepto ⁊ dispensa-
tiōe.c.4.ait. Iniquū ꝓculdubio foret si statuta
ꝓ sola charitate cōtra charitatē tenerent. Cum
ergo celatio cōfessiōis istituta sit ꝓ sola charita-
te: si aliqn̄ esset vtile aie cōfitentis vt eiꝰ cōfessio
reuelaret: ergo iniquū esset si celaret. Respon-
det ad h̄ Ric. ꝙ ⁊ si aliqn̄ eēt vtile cōfitēti vt sua
cōfessio reuelaret: tn̄ nūqꝫ pōt eē vtile cōi vtili-
tati cuiꝰ bonū pncipaliꝰ respicit charitas ꝙ̄ pso
ne singularis bonū: iuxta decrē. 7.q.1.c. scias.
Plurimoꝝ vtilitas vniꝰ vtilitati p̄ferēda est.
2º arguit qꝛ vnusqsqꝫ tenet obedire pape: ergo
si papa p̄cipet alicui q reuelaret cōfessionē: ille
dēberet ei obedire. Rñdet Ric. ꝙ sacerdos nō
tm̄ tenet celare cōfessionē p̄cepto ecclesie: sꝫ iu-
re nature ⁊ diuino. Papa aūt ⁊ si sit supra oē
ius positiuū: nō tn̄ est supra ius naturale vel di
uinū. Ideo in tali casu pape nō ē obediendū.
Tertio arguitur ꝙ esset possibile vt sacerdos
haberet aliqđ peccatuꝫ mortale de quo nō pos-
set cōfiteri quin reuelaret illi cui cōfiteretur cō-
fessionē sibi factā: ergo in tali casu licet reuela-
re confessionē. Rñdet Ric. ꝙ nō: ⁊ ꝙ tali casu
durāte sacerdos nō debet illud peccatū cōfiteri
sed sufficit sibi de illo cōteri cū volūtate ⁊ ꝓposi
to cōfitendi quādo hoc facere poterit sine reue-
latione illius psone que sibi cōfessa ē: sine quo
cūqꝫ

cuiuſque ꝑiudicio ſi ꝗlli cõfeſſiõis: fortiori enim vĩculo obligat̃ cõfeſſor ad celãduꝫ ꝗ̃ penitens ad cõfitẽdũ. 4°. arguit̃ ponẽdo caſum ꝙ aliqs in cõfeſſione audiat hereticũ nolentẽ deſiſtere ab hereſi ⁊ volentẽ corrumpere alios: tũc videtur ꝙ magis ſacerdos tenet̃ ſeruare fidẽ chriſto ꝗ̃ ipſi heretico: ergo magis dꝫ cõfeſſioneꝫ illius detegere ꝗ̃ permittat eũ gregẽ dñi corrumpere. Rñdet Boñ. ⁊ Scotus: ꝙ ꝓpterea ſacerdos nullo modo dꝫ illius cõfeſſionẽ reuelare: põt tamẽ ſine reuelatõe confeſſionis ſuperiori dicere. Vigila ſup gregẽ: q2 lupus ꝗrit inuadere: ⁊ tunc cõfitenti ⁊ deo ſeruat̃ fides. Ex hoc Scotus improbat verſiculũ illuꝫ. Eſt hereſis crimẽ qḋ nec cõfeſſio celat. Quinto arguit̃ ponẽdo caſum videlicet. Si duo euntes cũ ſuo ſacerdote ordinaſſent ipſum occidere in nemore ꝑ qḋ eſſent trãſitũ facturi: ⁊ paꝝ ante nemoris introitũ vnus pnia ductus ſacerdoti hꝫ in cõfeſſiõe reuelaret: tũc licitũ videret̃ tali ſe ſubtrahere ab ingreſſu nemoris: q2 aliter corporali morti ſe exponeret ⁊ daret alij opportunitateꝫ crimẽ cõmittẽdi. Sꝫ ſubtrahẽdo ſe crimẽ ſibi cõfeſſuꝫ ſuo ſocio reuelaret: ergo i tali caſu lꝫ reuelare cõfeſſionẽ. Rñdet Ric. ꝙ in tali caſu ſacerdos poſſet renuere intrare nemus cũ illis. ſ. ꝑtẽdẽdo aliquã cãm neceſſariã. Si tñ poneret̃ caſus ꝙ oporteret ſacerdotẽ aut mortẽ ſ̃ire: aut reuelare cõfeſſionẽ: tenet̃ mortẽ ſubire ne cõfeſſionẽ reuelet. Sexto arguit̃ ponẽdo caſuꝫ aliũ. ſ. ꝙ aliqs prior de ordine monachorũ cõfitet̃ abbati ⁊ ꝗ̃diu eſt in ꝑoratu hꝫ occaſiõeꝫ trahẽtẽ ad pcm̃ a quo nõ vult deſiſtere: Si ꝑlatus ergo hꝫ curã aie ſue dꝫ illũ inde amouere ſꝫ amouẽdo innoteſcit ipſum peccaſſe: ergo vr̃ ꝙ cõfeſſio poſſit aliquo modo reuelari. Rñdet Boñ. ꝙ abbas dꝫ pſuadere tũc priori volũtariã cõfeſſionẽ: ⁊ ꝙ ipſe petat abſolui ab onere officij. Qḋ ſi nõ vult facere dꝫ eũ ſuſtinere niſi ſit talis religio in qua ſubditi trãſmutari ⁊ trãſferri poſſunt ſine nota infamie. Septio arguitur ꝙ multotiẽs põt eſſe ꝙ penitens licẽtiaret ꝑ ſua vtilitate confeſſorẽ vt cõfeſſionẽ reuelet: ergo i tali caſu nõ eſſet peccatũ. Rñdet Ricar. ⁊ Boñ. ꝙ ſacerdos de licẽtia cõfitentis põt licicite peccatũ ſibi confeſſum alij reuelare ꝗ ſibi neceſſarius ẽ vel vtilis ad ꝑficiẽdũ q̃ requiruntur ad illud forũ: q2 ꝗ̃diu hoc pendet adhuc gerit pſonã vicarij dei. Sed de licentia cõfitẽtis hoc reuelare alij pſone nõ lꝫ: niſi ille qui confeſſus eſt, hoc iteꝝ diceret cõfeſſori extra cõfeſſioneꝫ. Sed ꝗ̃tũcũ ꝗ̃ penitens hanc licentiaꝫ det cõfeſſori: cõfeſſor tamẽ valde debet vitare ſcãdaluꝫ. ſ. ne fractio ſigilli reputet̃: ⁊ q2 ſi dicat ſe licentiatũ a penitente ꝙ de peccatis ei9 poſſit loqui et penitens negat: cõfeſſori incũbit ꝓbare ꝙ predictã licentiã a penitente habuerit: quod ſi probare nõ poſſet tã̃ꝗ̃ reuelator cõfeſſionis puniret̃. Quãdo vero cõfeſſor aliquid nouit extra cõfeſſionẽ ⁊ poſtea illud audiuit in cõfeſſione põt illud reuelare alteri: ita tñ ꝙ modus ſciẽdi ꝑ cõfeſſionẽ ſemꝑ maneat in occulto. Quia tamẽ poſſet ex hoc ſcandalũ generari maxime apud penitentẽ et apud alios de bono et equo magis debet celare cõfeſſor ꝗ̃ vnus alius. Et ideo ꝓpter vitandũ ſcandalũ penitentis debet et ꝓteſtari in cõfeſſione quomodo nõ debet illud celare: nõ q2 per illã proteſtationeꝫ acquirat̃ ius reuelandi: ſꝫ q2 proximo auferĩ nota ſcãdali. Debet etiã cõfeſſor peccata illa reuelare propter neceſſitatẽ nõ ꝓpter ſuã voluntateꝫ. Et ſic patet quãta eſt vis ſigilli confeſſionis. Addit etiã Ric. ꝙ ſub ſigillo cõfeſſionis cadit etiã ꝑſona cũ qua penitens cõfitetur ſe peccaſſe. Ratio eſt: q2 cũ penitẽtia ſit ſacramentũ ſacerdos tenetur celare omne illud quod neceſſariũ eſt ad integritatẽ ſacramenti. Sed penitens nõ poſſet ſufficienter exprimere aliquãdo peccatũ ſuũ niſi notificãdo ꝑſonã cũ qua peccauit. ſ. cum cognouit filiã ſuã et nunꝗ̃ habuit niſi vnã: et ſimilia. Inſup tenetur ſacerdos celare omne illud ſibi dictũ in cõfeſſione quo cõfitens poſſet prodi vel mala ſuſpitio de illo generari i cordibus alioꝝ. Sed quãdoꝗ̃ detegẽdo pſonã cuꝫ qua penitens peccauit proderetur cõfitens: q2 ſi detegeretur filiã cõcubuiſſe cũ patre ſuo ꝓderetur pater qui cõfeſſus eſt cõcubuiſſe cum ea. Adhuc licitũ nõ eſt facere aliquid qḋ ſit occaſio retrahendi homines a re ſibi ad ſalutẽ neceſſaria. Sed reuelatio perſone cũ qua penitẽs cõfitetur ſe peccaſſe eſſet occaſio retrahendi homines a re neceſſaria. ſ. a cõfeſſione: q2 nõ tantuꝫ quis retrahitur a re aliqua ꝓpter timorẽ leſionis proprie fame: ſed etiã pſone ſibi cõiũcte vinculo amicitie. Quarta ratio ſubſequit̃: q2 dicens extra forũ cõfeſſionis ſe audiſſe crimen de perſona ſibi in confeſſione accuſata: qḋ nullo mõ audiuit extra cõfeſſionẽ mentiret̃: vt pꝫ ex dictis. Peccata ergo ipſius penitẽtis in relatione ad ipſum cadũt ſub ſigillo cõfeſſionis de neceſſitate et abſolute et primo ⁊ directe et explicite: et ex oĩbus cauſis: pſona autẽ cũ qua cõ

fitens cõfitetur se peccasse cadũt sub sigillo cõ-
fessionis de necessitate ⁊ absolute: nõ pꝛimo: sꝫ
ex cõsequẽti ⁊ indirecte ⁊ iplicite: nec ex oĩbus
causis: sꝫ ex aliquibus. Peccata eniꝫ ipsiꝰ pe-
nitentis nõ referẽdo ea ad ꝑsonã determina-
teꝫ: sicut cũ aliquis dicit. Ego audiui tale qd:
qꝺ tñ nõ audiuit nisi in cõfessione cadũt sub si-
gillo cõfessionis de necessitate: nõ tñ absolute:
sꝫ sub cõd tõe. s. si ex ꝓlatõe taliũ ꝟboꝝ ꝑ se vel
ꝑ accidẽs directe vel indirecte aliqua verecun-
dia vel cõfusio vel suspitio mala: vel aliqꝺ aliꝺ
nocumẽtũ illi q cõfessus est posset ꝓuenire. Ea
ꝟo q̃ penitens interserit in cõfessiõe quia non
sunt pctã nec circũstantie peccati: nec q̃ deducũt
in manifestationeꝫ cõfitentis: vtpote si iterse-
rat in cõfessiõe. In tali terra sunt blada ⁊ hꝰi:
nõ cadũt sub sigillo cõfessionis nisi de cõgrui-
tate. Si ĩ dicẽdo illa nõ dant intelligere cõfesso
ri ꝙ talia velit celare. Vñ cõfessoꝛ. d. se talia au
diuisse mendax nõ ẽ: qꝛ ꝑ cõpationeꝫ ad ea nõ
repꝛesentauit ꝑsonã dei. sed hoĩs. Similiter ⁊
si aliquis aliꝰ a ꝯfessoꝛe audiret aliqd ab aliquo
dũ confitetur debet illud tenere secretũ ex lege
nature q̃ dicit. Qꝺ tibi nõ vis fieri: non facias
alijs. Tertio cõfessio dꝫ esse occulta q̃tuꝫ ad
cõfitenteꝫ: vt nõ reuelet ea q̃ sibi pꝛo sua salute
in cõfessione vel dicta vel iposita sunt ex quoꝝ
reuelatõe scandalũ oꝛiref. De pñia aũt iposita
dicit Ric. ꝙ aut penitens manifestãdo pñiam
sibi iniunctã a cõfessoꝛe faceret ꝑiudiciuꝫ absqꝫ
vtilitate: aut ꝓpꝛie fame: aut cõfessoꝛi qui foꝛte
taleꝫ iniunxit pñiam: pꝛo qua si sciretur incur-
reret alicuius vel aliquoꝝ maliuolentiã: vtpo-
te qꝛ iniunxit mulieri vt abstineret a familiari-
tate alicuius viri periculosa. Aut penitens ma
nifestando suã pñiam: nec fame ꝓpꝛie nec cõ-
fessoꝛi nec alicui pꝛeiudiciũ generaret. In pri-
mo casu penitens tenef penitentiã suã celare: ⁊
in secũdo similiter. Si. n. illud qꝺ cõfessoꝛ sibi
iniungit seu cõsulit bona fide ꝓ salute aĩe sue ⁊
secreto alij reuelaret in cõfessoꝛis ꝑiudiciũ: cri
men ꝓditionis incurreret ⁊ sigilli secreti fra-
ctionẽ. In tertio casu nõ tenetur tacere nec di-
cere: sed de hoc irrepꝛehẽsibiliter potest facere
quod illoꝝ duoꝝ sibi melius placuerit.

Quod confessio est reiterãda quãdo qs ma
le confessus fuisset ꝓpter suaꝫ negligentiã: aut
quãdo fraudulẽter diuisit confessioneꝫ: vel qñ
cõfessus est cũ deliberatione peccandi.

Capitulum. .3.

t Ertiũ mysteriũ contemplãdũ de con-
fessione dicif iteratio. Est eniꝫ quãdoqꝫ necessa
rium reiterare cõfessionẽ peccatoꝝ alr̃s factam:
⁊ dicere illa eadẽ peccata in numero: q̃ qs fuis-
set cõfessus: maxime ꝓpter tria. Pꝛimo ꝑꝑ
negligentẽ electionẽ. Secũdo ꝑꝑ cõfessiõis
diuisionẽ. Tertio ꝓpter malicie cõtinuatõeꝫ
Pꝛimo est necessariũ reiterare cõfessionẽ ꝑꝑ
negligentẽ electioneꝫ. Quãdo qs est negligẽs
querere sacerdoteꝫ ꝑitũ ⁊ absoluendi auctorita
teꝫ habẽtẽ: ⁊ cõfessus fuisset alicui q eũ aut ne-
sciuit aut nõ põt absoluere. Talis pꝛofecto q̃ꝫ
pꝛimũ sibi cõstat de iperitia ⁊ facultate sacerdo-
tis cui cõfessus est: ⁊ de negligentia ꝓpꝛia qua
magis sufficientẽqꝫ querere noluit: tenef eadẽ
peccata in numero cõfiteri sacerdoti discreto ⁊
eũ absoluere valenti. Propterea dicif de pe.
di. 6. c. cui aũt. Qui vult cõfiteri peccata sua vt
inueniat gratiã: querat sacerdotẽ scientẽ ligare
⁊ soluere ne cũ negligens circa se extiterit: ne-
gligatur ab illo q eũ misericoꝛditer monet ⁊ pe
tit: ne ambo in foueã cadant. Secũdo iterãda
est cõfessio rõne diuisionis. Quãdo eniꝫ quis
fuisset cõfessus aut ꝑ maliciã: aut ꝑ verecundiã
ꝑteꝫ peccatoꝝ vni sacerdoti ⁊ partẽ alteri cuꝫ a
nullo sit absolutus: nec talis cõfessio fuerit fru
ctuosa: debet si vere vult confiteri eadẽ peccata
in numero vni tãtũ sacerdoti se accusando nar
rare. Nã vt scribif de pe. di. 5. c. ꝯsideret. Cau
tus sit penitens ne verecundia ductus diuidat
apud se cõfessionẽ: vt diuersa diuersis velit sa-
cerdotibus manifestare. Quidã. n. vni celant
que alij manifestanda cõseruãt: qꝺ est se lauda
re ⁊ ad hypocrisim tẽdere: ⁊ semꝑ venia care-
re: ad qu ĩ frustra putant totã ꝑuenire. hec ibi.
Sꝫ dubitatur vtrũ cõfitens alicui sacerdoti oĩa
peccata sua de qbus est memoꝛ si diu post acce
ptã remissionẽ recoꝛdef alicuius peccati moꝛ
talis de quo nõ fuerit cõfessus qꝺ ante suã cõ-
fessionẽ cõmiserat: teneaf tentõe necessitatis il-
lud pctm̃ cõfiteri illi eidẽ sacerdoti. Respõdet
Ric. di. 17. quarti. d. Mihi distinguendũ vi-
detur: ꝙ aut tempoꝛe cõfessionis penitens ad-
hibuit debitã diligentiã pꝛout de lege cõi hũa-
na ꝑmittit fragilitas vt memoꝛiã haberet oĩuꝫ
suoꝝ pctõꝝ moꝛtaliũ. Aut fuit negligẽs ⁊ igno
rãs ignoꝛãtia affectata vel crassa. Si scd̃o mõ:
credo ꝙ recta rõ exigit vt illud idẽ pctm̃ cõfi-
teaf eidẽ sacerdoti si illũ cõmode põt inuenire:
⁊ nõ sit illi sacerdoti postea interdicta absoluẽ-
di ptãs: aut ꝑdictũ pctm̃ ⁊ oĩa alia pctã moꝛta-
lia pꝛioꝛi sacerdoti cõfessa, ꝓut põt recolere con

fiteatur

fiteaᷓ alij sacerdoti. Si prio mō: non credo ꝙ pnorī sacerdoti teneaᷓ tenrōe necessitatis illud pctm̄ cōfiteri: teneᷓ tamē illud pctm̄ cōfiteri absqꝫ alioꝝ cōfessione alij sacerdoti. Quamuis .n. de isto fuerit absolutus q̄ztū ad iudiciū ecclesie triūphantis ⁊ militantis: qꝛ sacerdos absoluere pōt de cōfessis ⁊ de pdicto mō oblitis: tamē qꝛ absolutio de oblitis dꝫ intelligi sub hac cōditione: vt .s. quādo reducta fuerint ad memoriā dicanᷓ illi sacerdoti in cōfessiōe q ab illis potest absoluere: teneᷓ illud cōfiteri post eius remotā obliuionē. Tertio necessariū est iterare cōfessionē ꝑpter malicie cōtinuationē: quādo .s. cōfessus est pctā sua semel aut plures tāt̄ū vt faceret qd̄ ecclesia mādat. Cōtinuādo tamē ꝑpositū malevoluntatis: quoniā nō erat dispositus ab aliquo pctō se corrigere ⁊ emēdare. Talis etenim ad veraꝫ pniam reuersus si debite vult cōfiteri omnia eadē pctā q̄ prius fuerat cōfessus dꝫ reiterare. Sunt tamē aliq scrupulose. d. ꝙ siqs in pctō mortali existens cōfiteaᷓ sacerdoti accusans malā voluntatē suā: ⁊ confitens oia alia pctā quoꝝ recordaᷓ etquo paratus est ⁊ prompt⁹ adhuc peccare: sic confitendo peccat mortaliter: qꝛ q̄ztū in se est facit irreuerētiā sacramēto: ⁊ sine sacramēti cōtemptu esse nō vr̄. Sꝫ cōtra istos est .c. ꝙ quidā .de .pe. ⁊ re. vbi dicitᷓ. Quod qdā ad cōfessionē de criminibus veniūt ⁊ q̄zuis ꝓfiteri velint: se tn̄ asserūt abstinere nō posse: cōsultatōi tue taliter r̄ndemus ꝙ eoꝝ cōfessionē recipe debes ⁊ eis de criminibus cōsiliū exhibere: qꝛ licet nō sit vera illa pnia admittēda: ē tn̄ eoꝝ confessio: ⁊ crebris ⁊ salubris monitis est pnia inducēda. hec ibi. Dicit tn̄ Ric. ꝙ tales absoluēdi nō sunt. Vn̄ si absolutionē nō recipiant: nō cōtemniᷓ sacramentū nec a cōfessore nec a cōfesso. Si aūt cōfitēs in pctō mortali attritus est de pctō suo ita vt probabiliter possit p̄sumere se eē dispositū nō peccat absolutionē recipiēdo: imo frequēter v̄tute clauiū p susceptionē absolutōis formaᷓ sua attritio. Hec Ric. Dent igitur opam oēs pctōres vt bene cōfiteanᷓ: qm̄ confitentibus largiᷓ deus in hoc seculo gratiā ⁊ in futuro gloriā: in qua ip̄e viuit ⁊ regnat per eterna secula. Amē

Dn̄ica secūda in quadragesima in mane de fetidissimo ac pniciosissimo vitio luxurie quo q̄si maxima pars viroꝝ ac mulieꝝ demergiᷓ i'iᷓfernū. Ser. .30.

b Ec est voluntas dei sanctificatio vr̄a vt abstineatis vos a fornicatōe. Doctoris gentiū v̄ba sunt ista. i. Thes. 4. c. ⁊ i epl̄a p̄ntis dn̄ice. Cogitāti mihi q̄z multa milia miliū hoīum p̄cipitanᷓ in isᷓernū ob sentinā nimiū luxurie vitiū: statiꝫ venit in mētē aureū illud dictū ⁊ notabile Augsti. de certis magnum li. de agone xp̄iano. Inter oia xp̄ianoꝝ certamina duriora sunt p̄lia castitatis: vbi quotidiana pugna ⁊ rara victoria. hec ille. Maximū aūt in eo pctō piculū ē: qm̄ cū grauissime ledat aīam nō sentiᷓ: qnimo vsqꝫ adeo q̄z plures facti sunt ceci: vt ipsi turpissimi ⁊ abhominabiles dicere nō erubescāt aut nullū aut satis leue pctm̄ esse: illudqꝫ deo aut nihil aut satis modicū displicere: sicqꝫ cū tali falsissima damnataqꝫ opiniōe corrupti sunt ⁊ abhominabiles facti in studijs suis: quapropter aduersus eos q̄ztum poterim⁹ moleste ⁊ sine auditoꝝ offensione de ip̄a luxuria i gnāli v̄ba faciem⁹: d̄ q̄ loqᷓ apl̄s i thē mate p̄allegato monens oēs vt illā euitēt. De ipsa ergo tria mysteria erunt cōtemplāda.

Primum dicitur offensio.

Secundum conditio.

Tertium punitio.

Cōfutatio illoꝝ erroꝝ q dicūt luxuriā nō eē pctm̄: quib⁹ cōtrariū p auctores: rōnes: ⁊ exempla tā sanctoꝝ q̄z etiā phoꝝ ostendeᷓ. Ca. .I.

p Rimū mysteriū cōtēplādū de luxuria dr̄ offensio. In quo declarandū est q̄z graue pctm̄ q̄zue pniciosuꝫ sit ipsa luxuria q̄ de⁹ offendiᷓ ⁊ aīa maculaᷓ. Ondem⁹ aūt h̄ tripliciter: videlicet. Prio auctoritate. 2⁰. rōne. 3⁰. exēplis. Prio ondim⁹ luxuriā esse pctm̄ graue aut mortale auctoritate. Inqt .n. Sene. i phe. dclamationū. Nihil tā mortifeꝝ igenijs q̄z luxuria. Et idē i tragedijs. Luxuria ē pestis blāda. Et idē ad lucillū. Vanas fuge voluptates breues ⁊ pētēdas. Et idē li. 2. dclamationū. Adolescēs luxuriosus peccat senex luxuriosus isanit. Et Tulli⁹ p̄ d̄ offi. Luxuria cū oī etati turpis sit senib⁹ tn̄ fetidissima ē. Et idē I. d̄ officijs. Si cōsiderare volum⁹ q̄ sit i n̄ā excellētia ⁊ dignitas itelligem⁹ q̄z sit turpe d̄fluer luxuria ⁊ dlicate atqꝫ molli viuē quāqꝫ hōestū pce cōtinenᷓ seueᷓ ⁊ sobrie. Et Valeri⁹ ma. li. 9. Blādū malū luxuria. Et Tobie. 4. c. Attēde fili mi ab oī fornicatōe. Et vt dr̄. 32. q. 7. c. nō solū. Ois imūda pollutio fornicatio dr̄: q̄zuis qsqꝫ diuersa turpitudinis voluptate ꝓstituaᷓ Et ad Heb. 13. c. Fornicatores ⁊ adulteros iudicabit ds̄. Et. i. cor. 6. c. Nescitis qꝛ iniq rgnū

dei nō possidebūt. Nolite errare: neq3 fornica
rij: neq3 idolis seruientes: neq3 adulteri: neq3
molles: neq3 masculoꝝ cōcubitores regnū dei
possidebūt. Et in eodē.c. Fugite fornicationē
Omne eni3 pctm̄ qdcūq3 fecerit hō extra cor/
pus est. Qui autē fornicatur in corpus suum
peccat. An nescitis quoniā mēbra vestra tem/
plū sunt spūs sancti. Et Eph.5. Omnis forni
cator aut immūdus aut auarus ⁊c̄. nō h3 ptem
in regno xp̄i et dei. Et Gal.5. Manifesta au
te3 sunt opa carnis: que sunt fornicatio: imūdi/
cia: luxuria: ipudicitia ⁊c̄. q̄ pdico vobis sic p/
diri: qm̄ q talia agunt regnū dei nō cōsequētur
Et Petrus.i.epl'a.c.i. Obsecro vos tanq3 ad
uenas ⁊ peregrinos abstinere vos a carnalib9
desiderijs q̄ militāt aduersus aīam. Et Apoc.
21. Timidis ⁊ incredulis ⁊ execratis ⁊ homici
dis ⁊ fornicatorib9 ⁊c̄. erit pars illoꝝ in stagno
ardēti igne ⁊ sulfure. Et Aug. in li. de cōflictu
vitioꝝ. O q̄3 pua concubitus hora, p qua pdit
eterna vita. Et hysidorus in pall.c. nō solum
32.q.7. Inter cetera septe3 vitia vitiū fornica/
tionis maximi sceleris est: q2 p carnis imundi
ciā dei tēplū violatur. Ex cuius vbis colligit
q luxuria vnū est de septe3 vitijs capitalibus.
Hoc etiā patet.22.q.1.c. pdicādū. Et.25.di.c.
vnū orarū.§. alia. Vn̄ Claudian9 ait. Luxu/
ries pdula malū q̄ dedita semp. Corpis arbi/
trijs ebetat caligine sensus. Et Hiero. ad Su
sannā. O q̄3 acerb9 ē luxurie fructus: amarior
felle: ⁊ crudelior gladio. Et Greg.32.li. mo/
ral. Diaboli ppie corp9 sunt: q suggestionum
turpiū blādimētis decepti ei p luxurie fluxum
succūbūt. Et Hiero. ad Damasu3 papā de fi/
lio pdigo. Luxuria inimica deo inimica vtuti
bus pdit oēm substātiā patris: ⁊ a patris volū/
tate delirās futurā paupratē cogitare nō sinit.
Et idē ad matrē ⁊ filiā in gallis cōmorantes.
Qui luxuriat viuens etiā mortu9 ē. Ferreas
mētes libido domat. Quid ad tot dicta ⁊ mo/
raliū phoꝝ ⁊ sanctoꝝ dei carnales poterūt rn̄/
dere. Quō ampli9 suā luxuriā poterūt excusare
Sed vt forti9 cōuincant: rōnes superaddātur.

Secūdo ondim9 luxuriā esse peccatū mortale
rōne. Nā multi quoq3 dicere solent luxuria3 nō
esse pctm̄: q2 act9 ei9 est naturalis ⁊ ad illū natu
ra inclinat. Pro qbus triplicē rōnē assignabi
mus quare luxuria pctm̄ ē. Pria dr̄ cōtēpt9
Secūda excessus. Tertia dāni. Pria ratio
dicit cōtēptus. Vbi.n. est cōtempt9 ⁊ trāsgres/
sio mādatoꝝ dei ibi est pctm̄: vt dicemus die se
quenti. S3 in luxuria est cōtēptus dei ⁊ trans/
gressio mādatoꝝ eius: ergo ibi ē pctm̄. Man/
dauit nāq3 deus homini. d. Exo.20. Nō me/
chaberis. Et vt dicit ab Aug.32.q.4.c. Mere
trices. Profecto nomine mechie ois illicitus
cōcubitus atq3 illoꝝ mēbroꝝ nō legitim9 vsus
phibit9 debet intelligi. Secūda rō dicit exces
sus. Nā secūdū. Tho.2.2.q.153. ideo luxuria
peccatū est q2 modū rōnis excedit circa venerea
in qbus ordo rōnis est: vt cā pcreāde prolis ⁊
fornicatōis euitāde vir habeat vxorē suam: vt
dicit pria Corin.7. ⁊ mulier habeat vir3 suu3
Omnis ergo actus q nō est secūdū legē mri/
monij circa venerea deficit a rōne: ideo ē pec/
catū. Tertia rō est quare luxuria est peccatu3
dāni. Vt eni3 inqt Ric.33.di. quarti. Cōcubi
tus cōcubinarius seu fornicarius est cōtra le/
ge3 naturalē nō a natura generis s3 spēi. Na/
turalis eni3 ratio dictat carnalē cōcubitū nō de/
bere fieri in preiudiciū ⁊ damnū boni plis. S3
cōcubitus cōcubinarius seu fornicarius ē i no
tabile preiudiciū ⁊ damnū boni plis. Sicut.n.
dicit Aug.9. sup Gen̄. Bonū plis ē vt amā/
ter suscipiat: benigne nutriat: religiose edocet:
quo bono vt in pluribus caret proles genita p
cōcubitū cōcubinariū. Nā prio bono caret se/
pissime eo q nō suscipiat. Quisnā explicet que
fornicatores ⁊ adulterātes sacrilegi ⁊ incestuosi
ne detegat eoꝝ malicia proli genite aut generā
de inferant mala. Audiamus Hieronymū ad
Eustochiū sic.d. Pudet dicere quot quotidie
vgines ruant: quātas de suo gremio pdat ma
ter ecclesia: sup quot sidera supbus inimic9 po
nat thronū suū: quot petras excauet vt habitet
coluber in foraminibus eaꝝ. Videas plerasq3
viduas anteq3 nuptas: ⁊ infelicem cōscientiam
mentita tantū veste protegere: quas nisi tumor
vteri ⁊ infantiū prodiderit vagitus: erecta cer/
uice ⁊ ludentibus pedibus incedūt. Alie vero
sterilitatē prebent: ⁊ nōdū nati hominis homi
cidiū faciūt. Nōnulle cū senserint cōcepisse: de
scelere abortiuo venena meditant: ⁊ frequēter
etiā ipse cū mortue fuerint trium criminu3 ree ad
inferos pducunt: xp̄i adultere: sui homicide: ⁊
nōdū nati filij parricide. Iste sunt q̄ solēt dice/
re oia mūda mūdis. Sufficit mihi ɔsciētia mea
Cor mūdū desiderat deus. Cur me abstinea3
a cibis quos deus creauit ad vtendū. Et si q̄ i
limpide ⁊ festiue videri volunt: ⁊ sermo inius
gitauerint: ebrietati sacrilegiū copulātes aiūt.
Absit vt me a xp̄i sanguine abstineam. Et si
quam

quam viderint tristem atq; pallentem: mise/
ram ⁊ manicheam vocant consequenter. Tali
enim ꝓposito ieiuniũ heresis ē. Je sunt q̄ per
publicũ nuptialiter incedũt ⁊ furtiuis oculoꝝ
nutibus adolescentiũ gregē post se trahũt: que
semper audiunt p ꝓpham. facies meretricis
facta ē tibi. hec ille. Si honestas pateref vt oia
possent dici: multa q̄ diebus meis euenerunt
scandala aperirem: sed melius ē silētio ꝑterir.
Quid referā quidue dicā d' mõasteriis. Quid
de puellis i domo parentũ. Quid de viduis
vanis atq; lasciuis. quid de aliis q̄ sanctũ no
men ꝓfitentur: ⁊ quottidie cũ patribꝰ spiritua
libus colloquũtur. Tacco q̄ scio. Certe si põe
rentur aures in latrinis i fluminibus in hortis
in foueis ⁊ cauernis terre: audirent voces ibi
clamãtiũ paruuloꝝ interemptoꝝ ⁊ occisorum
a crudelissimis matribꝰ. O libidinose mulie/
res. o lasciue ⁊ incõtinētes belue. o ipie matres
domate carnē: refrenate libidinē: si nõ vultis vt
vterus intumescat. De sodomitis āt quo s'mo
ne impietatē loquemur. O inimici humani ge
neris. o abominabiles peccatores. o pessimi
hoies vbi sunt filii vr̄i. Perierũt certe peric/
runt. Et cur perierunt. Veh ac iterũ veh. vo/
bis: q: perierunt ꝓpter iniquitatē vestrā. Sil'r
ꝓles si nascat aliunde q̄ de legitimo thoro: vt
i pluribꝰ negligēter nutritur: ⁊ ad v̄tutes ra/
ro disciplinat. Et si qñ cõtrariũ apparet: illud
ē satis rarũ. Et vt scribitur. ff. de leg. l. nã ad
eam. nõ solũ ius scriptũ: sed et nãle adaptatur
potius ad ea q̄ vt in pluribus q̄ ad ea q̄ p raro
eueniũt. Sũt ⁊ alia mala que incurrit ꝓles ge
nita ex adulterio: que cã breuitatis omitto. Nã
vt scribit. 56. di. c. vñcũq;. dr̄. Vndecũq; ho/
mines nascãtur si parētum vitia nõ sectant ho/
nesti ⁊ salui erunt. Et ea. di. c. nunq̄. ait Cri/
so. Nunquã de vitiis erubescamus parentũ.
Ad idē ē. c. nasci. ea. dis. 3ᵒ. ostẽdimus luxuriã
eē pctm̄ exemplo. Ob nullũ nãq; cãm sci cor/
pora sua duris flagellatiõibꝰ castigarũt: nisi vt
luxuriã superarēt. Elegit siquidē Susanna fal
so criminari ⁊ accusari potiusq̄ in peccato cõ/
sentire. Daniel. 13. c. Et Joseph passus ē cri/
minari ab vxore Phutiphar principis eunu/
corum Pharaonis q̄ peccare cũ illa. Geñ.
29. Et Benedictus vt carnis tēptationē supa
ret: inter pũgentes spinas proiecit se nudũ vt re
fert Greg. 2. dial'. li. Et Hiero. in vita Pau
li p̄mi heremite recitat q̄liter feruēte ꝑsecuti
oñe Decii ⁊ Valeriani quidam iuuenis etate

florens i amenissimos hortos ē adductus: ibi/
q; in lectulo inter cãdētia lilia ⁊ rubentes rosas
ligatis manibꝰ ē collocatus. Quo cũ recedēti/
bus cunctis meretrix speciosa venisset cepit de
licatis stringere colla ãplexibꝰ: ⁊ qd' dictũ quo
q; scelus ē: manibꝰ cõtractare virilia vt corpo
re i libidinē excitato secũ meretrix impudica su
pi aceret. Incipiebat voluptas iuuenē molesta
re: tãdē celitus ĩspiratus p̄cisã mordēs linguã
in osculãtis se faciē expuit ac sic libidinis sensũ
succedēs doloris magnitudo superauit.

Qualiter luxuria infatuat hominē ⁊ obdu
rat cor eius ⁊ inducit scandala ac mala pluria.

Capitulum. .2.

S · Ecũdñ mysteriũ cõtēplãdũ de luxuria
dr̄ conditio. Est. n. illius peccati pessi/
mi triplex cõditio mala p quã eius gra
uitas declarat. Prima dr̄ infatuatio. Secun
da obduratio. Tertio scãdalizatio. Prima ma
la cõditio d'testabilis luxurie dr̄ infatuatio. Ex
ipsa etenim infatuatur anima vt nec deũ time
at nec hoies vereatur. Vnde Hieronymus ꝯ
Jouinianum inquit. Amor forme ratonis
obliuio est ⁊ insanie ꝓximus. Et ouidius i epi
stolis. Quid deceat non videt vllus amans.
Propterea apud ãtiquos impudicus amor ce
cus depingebat. Et a Greg. 31. moraliũ. pri/
ma luxurie filia ponit cecitas mētis. Et de hoc
exemplum habemus Salomonis. de quo ait
Gregꝰ. 32. q. 4. c. Salomon. Salomon qp/
pe immoderato vsu atq; assiduitate mulierũ:
⁊ ad hoc vsq; p ductus ē vt tēplũ idolis fabrica
ret: ⁊ qui prius deo tēplũ cõstruxerat: assiduita
te libidinis et ꝑfidie subtractus idoloꝝ cõstrue
re tēpla nõ timuit. Et de eo Hiero. ad Eusto
chiũ inquit. Rex. n. erat salomon. aliũ nõ timē
bat. Qui disputauit a cedris libani vsq; ad hi/
sopũ q̄ exit p parietẽ. a dño tamē recessit: quia
amator mulierũ fuit. Nã vt hētur. 3. Reg. xi.
Auerterũt mulieres cor eiꝰ. Cũq; iã eēt senex
deprauatũ ē per mulieres cor eiꝰ vt sequeretur
deos alienos: nec erat cor eius ꝑfectũ cũ domi
no deo suo. sicut David patris eius: sed cole/
bat salomõ Astarthē deã sidonioꝝ. ⁊ chamos
deum moabitarũ: ⁊ Moloch idolũ ammonita
rũ. Edificauitq;. salomon phanũ chamos deo
⁊ idolo Moab in monte q ē ꝯ hierusalem. ⁊
Moloch idolo seruoꝝ Amon. ⁊c. ibi. Sed h
occurrit dubiũ quõ salomon dicat senex qñ de
prauatus fuerat per mulieres: q: dicit Rabbi
salomon ꝙ erat tñ. 12. annorum qñ regnare

cepit. Et in tex. biblie in fine. c. preallegati. dr
q regnauit. 42. annis. Ipse aūt depravatus
fuit per mulieres ante mortē suaz. p. 6. annos
vel circiter: qr edificauit post depravationē tē/
pla idolorum in quorum edificatione fluxerūt
plures anni. Et sic quando fuit depravatū cor
eius nō vr habuisse vltra. 46. annos vel circi/
ter. Ex tali vero etate nullus dr proprie senex
Ad hoc rñdet magister in historiis. d. q salo
mon regnauit. 80. annis. et allegat Josephum
hoc dicentē. Scriptura tñ regni sui tacet ānos
40. sicut dr de saule pmo Regū. 13. q duobus
annis regnauit sup israel. s. bene et inocēter. et
tacentur. 18. anni i qb9 male se habuit. Sz de
dicto mgri historiarū pax ē curādū q contradicit si/
bi ipsi et ēt scripture. Dicit eni q salomō. xi. an
norū genuit Roboā. Et q Roboam mortuo
patre fuit. 41. anni. Et. 3. Regum. 14. c. dr. q
41. anni erat Roboā cuz regnare cepisset. Et
sic reuertit primū dictū. s. q salomon vixit tm
52. annis. Si aūt diceret q roboā regnauit vi
uente patre qdraginta annis ita q pncipiuz re
gni sui cōputat ab illo tpe q pr suus incepit de
prauari. sequit q mortuo patre fuit. 81. anni:
qd ē cōtra dictū magistri et ēt scripturā que. 12.
c. 3. Regum dicit. q Hieroboā audita morte
salomonis reuersus ē de egypto et venit cū ali
is in sichen vbi cōgregatus fuit ppls ad cōsti/
tuendū Roboā regē. Ex q vr q non regnauit
viuēte pre. Insuper dr d Roboā q derelicto
consilio senum adhesit consilio iuuenū qui nu
triti erant cū eo. Ex q pz q tūc Roboā erat ad
huc iuuenis. qd non pōt dici de hoie hñte. 81.
ānos. Ideo. d. Nico9 de lira. q salomon post
qz. 40. annis regnauerat mortuus ē. et succes/
sit ei in regnuz filius eius Roboā habēs. 41.
annos sicut dicit scriptura. Sz qñ salomon in
cepit regnare scriptura nō exprimit: sz tñ exp
mit annos regni sui. Habuit ergo. 20. vl plu
res annos in principio regni sui. Et sic quā
do mortuus fuit. 60. annos habuit ad minus.
Et sic cōuenienter potest dici q post. 50. annos
etatis sue depravatus fuit per mulieres. Et iā
tūc poterat dici senex: qr et leuite cōpleto anno
50. etatis sue seruire cessabāt in tabernaculo tā
qz senes. vt hr Leuitici. 9. c. Sed Rabbi sa/
lomon arguit contra qr. 3. c. 3. Regū. salomon di/
xit in principio regni sui. Ego sum puer par/
uulus ignorans exitū et introitū meum. Ergo
tunc erat. 12. annorū. Respondet Nico. q ver
bum illud salomonis intelligēdū ē respectu tā
ti regiminis sibi ipōsiti. Unde Exo. 33. c. dr
Josue filius Nū puer nō recedebat de taber/
naculo. et tñ tūc erat. 42. annorū. Preterea. 2.
c. 3. Regū dixit David salomoni. Vir sapiēs
es. Vir aūt nō dr pprie nisi hñs annos. 30.
vel circiter. Et si adhuc dicat q Hiero. i epi/
stola ad Vitalē presbyterū videat dicere q sa/
lomon. xi. annorū genuit Roboā. et q. 12. an/
no etatis sue accepit regnū. Dicēdū q Hiero.
non loquitur ibi assertiue. vt patet ex fine eius
dē epse. Hec de salomone sufficiāt. Quid di/
cemus de aliis luxuriosis et carnalibus: nōne
ipsi insaniūt nūc corizādo: nūc cantādo: nūc cō
ponēdo vestes: nūc caput eleuādo ad fenestras
mulierculārum: nūc vana et ociosa loquēdo: et
huiusmodi. Que oia quid aliud dixerim qz fa
tuitates et insanias falsas. Inuētus siqdē ē ali
quis nocturno tpe p lōgū spaciū sub quadam
fenestra stetisse: ibiqz cōspexisse gattā qzdam
quā suā credebat amasiā. loqbat illi. et illa non
rñdebat. Suspirabat. lāguebat. gemebat. et an
xiebatur. Tandē petrulā quādā proiecit supe/
rius: qua per territū aial mie mie clamans au
fugit. O pditio tpis. o depravatio sensus. o ce
citas fatue mentis. Quid dicā de illis mulieri
bus stultis quas poete sine gentiles extollunt
eo q amore victe seipsas interfecerūt. O fatua
et libidinosa Medea: cur tibi ipsi mortem intu
listi. Clamāt poete tui pp amorem Jasonis q
te rapuit: qui te eduxit a patria: q te decepit et de
reliquit. O damnabilis amor qui ad tantā de
mentiā te pduxit. vt vno momēto corpus simul
et aiam interimeres. Et tu o Cleopatra egypti
regina quāta scelera ppetrasti p amore Mar/
ci Antonii tui. Scribit nāqz Plutarchus in
vita eiusdē Marci Antonii. q sepius i alexā
dria Marcus Antonius noctu famulorū ve/
stibus idutus per vrbē ibat: domos populari
um obsidebat illudebatqz hoies et reportabat
qñqz verbera. sed et cleopatra sequebat deferēs
ancille vestimenta. Et dū bellū nauale cōmit/
teretur inter Marcū Antoniū et Octauianuz
Cleopatra affuit ibi in aurea puppi et purpu/
reo velo. Et post multas fatuitates deuicto an
tonio et a seipso perēpto gladio: ex merore Cle
opatra prolapsa ē in febrim et tandē depulsis
oib9 preter duas sibi amicissimas mulieres ia
nuas claudi fecit acceptoqz aspide nudum sibi
brachiuz dedit cuius morsu atqz veneno mor
tua est. O qz libenter hec fatua exempla a fatu
is amatoribus audiūtur: sed vere si cogitarēt
qz vana

q̄ vana ⁊ trāsitoria imo ⁊ periculosa atq; nociua sint aīe ista: deū diligerēt sup oīa. sicut sapienter sanctissima illa Agnes dicebat: qñ a filio p̄secti q eā dr̄igebat tpalia pollicebātur. Discede a me pabulū mortis: fomes pcti: nutrimētū facinoris: q2 iā ab alio amatore preuenta sū qui longe te nobilior ē genere ⁊ dignitate. cuꝰ mr̄ virgo ē: cuius pr̄ feminā nescit: cui angeli seruiunt: cuius pulchritudinē sol ⁊ luna mirāt: cuius opes nūq̄ deficiūt. O si p̄siderarēt ista mulierculę leues nō ita de facili crederēt ruffianis: nec ita cito tāgerētur in corde ad aspectū cuiuscūq; speciosissimi aut formosissimi iuuenis. Secūda cōditio imunde luxurie dr̄ obduratio. Ex nullo siquidē pctō ita obdurātur corda mltoꝝ sicut ex maledicta luxuria. Propter illam fiunt incantatiōes veneficia ⁊ diabolice artes. Unde. 32. q. 4. c. i eo. dr̄. Per vitia fornicationis maxime demones incolūtur. pp illam leguntur libri in qbꝰ blasphematur ⁊ in vanū assumit sanctissimū dei nomē. Hoc aūt tpe in domibꝰ nobiliū ⁊ dominoꝝ magnorū ad instructionē ribaldā: vt sic dicā: ⁊ meretricalē nobiliū filiaꝝ habētur sōneti Petrarche. pp luxuriā multi nō cōfitent. Alii vo ficte cōfitentur. ⁊ celebrāt aut cōicāt cū pctō mortali Et vt omittā reliq̄ pp luxuriā multi heretici fiunt nō credētes infernū. negātes paradisū ⁊ huiusmodi. Quinimmo p maiori pte oēs hereses aut ortū habēt ab ipsa luxuria: aut terminātur ad illā: sicut factū ē diebus nr̄is in illis q dicebātur del Barilletto. ⁊ in illis de aīa simplici. ⁊ in fraticellis de opinione: quoꝝ pessimi mores ⁊ nefanda opera honestiꝰ tacēt q̄ referātur. In clemētina ēt ad nostrā. de hereticis dr̄ de begardis ⁊ beginis mulieribꝰ q̄ fuerūt in alemania. ⁊ post multas hereses de qbꝰ ibidem fit mētio: dicebāt carnalē actū non eē peccatū. O vere deflendū malū q̄ vexatur humanū genus. Paucissimi eteni sūt q animose velint luxurie vitiū expugnare. Tertia cōditio execrāde luxurie dr̄ scādalizatio. sequūtur qppe ex ipsa scandala plurima ⁊ periculosissima. Amon pp violētiam Thamar sororis sue ab Absalone fratre in cōuiuio occisus ē. sicut p3 2. Regū. 13. c. Sichem ⁊ Emor cum oī pplo suo pp violētiam Dine filie Jacob a filiis Jacob occisi sunt ⁊ in captiuitatem ducti. Geñ. 34. c. Semiramis regina post mortē viri in libidine exardescēs a pprio filio cognita pp horrorem facinoris ab ipso tandē occisa ē: put recitat Paulus Orosius. Troia magna vt scribit Phrigius vates pp raptū Helene pꝰ bellum decennale: in quo ex vtraq; pte tā troianorū q̄ grecoꝝ multa milia hoium corruerūt: incendio periit iterfectis priamo ⁊ Hecuba regina aliisq; innumerabilibꝰ mulieribꝰ atq; viris Nos insup videmꝰ q̄tidie odia rixas scādala dissensiones ⁊ homicidia que nō nisi pp luxuriam eueniunt.

Qualiter deus acriter punit luxuriam per aquas diluuii: ⁊ per incendium ignis: ⁊ punit quottidie p tpalia flagella. Capitulum. 3.

TErtiū mysteriū cōtēplādū de luxuria dr̄ punitio. Punit nāq; deꝰ oipotens acerrime luxuriā i hoībꝰ: sicut p3 i triplici punitiōe. pa gnālis. 2a spālis. 3a pestilētialis. Pria punitio gnālis fuit tpe diluuii: qñ excepto Noe ⁊ vxore sua. Sem. Chā ⁊ Japhet cū vxoribꝰ suis q saluati sūt i archa: cōsūpta ē oīs caro q̄ mouebat sup terrā: nō tm̄ hominū: sed ēt exceptis illis aīalibꝰ ⁊ volucribꝰ q̄ introierūt i archā: oium volucꝝ aīantiū bestiarum: oiumq; reptiliū q̄ reptāt sup terrā: vniuersi hoies ⁊ cūcta i qbus spiraculū vite ē i terra mortua sūt. vt dr̄ Geñ. 7. c. O terribile iudicium. o aspera vindicta ⁊ crudelis q̄ seuit i tā inumerabilē multitudinē hoium ⁊ aīalium ac volucꝝ celi. Et dicit. Nico. de lira. q3 iterfecta sūt aīalia terre ⁊ aues celi: nō aūt pisces: ad detestandū pctā hoium q̄ facta fuerūt i terra ⁊ in aere: nō aūt i aqs. Que vo fuerint illa peccata facile ex scriptura colligi pt. Dr̄ nāq; Geñ. 6. Uidētes filii dei filias hoium q3 essent pulchre acceperūt sibi vxores ex oībꝰ q̄s elegerāt ⁊c. que ponūtur ibi. Que exponēdo Nico. de lira. d. q3 quorūdā opinio fuit. vt per filios dei itelligerēt demōes icubi q dicūt filii pp nāz spiritualē. ⁊ isti i spē hūana cōmiscuerūt se cū mulieribꝰ ⁊ inde nati sūt gigātes. pp ea indignatus deꝰ inundauit diluuiū. S3 h expositio nō ē rōnabilis: q2 diluuiū nō fuit i penā demonū: sed hoium. Alii vo dixerūt sicut Rabbi Salomō q3 filii dei accipiūt p filiis iudicū aut potentū: q qñ videbāt filias subditoꝝ pulchre ornari. ⁊ qñ dabātur ad nuptias accedebāt ad ipsas eas cognoscendo carnaliter anteq̄ mariti illas cognoscerent. S3 hic itellectꝰ deficit: q2 vt dr̄ in scriptura. Omnis caro corruperat viam suam super terram. propterea dicit Nico. de lira q3 filii dei intelligūtur illi qui fuerūt orti de Seth ⁊ ab eo descenderunt: qui a patre suo fuerunt.

instructi in cultu diuino: per filias hominū in/telligūtur mulieres descendentes de Cayn q̄ erant lubrice lasciue ꝛ dissolute. Et de illis preceperat Seth de voluntate dei filiis suis vt nō cōtraherent cū eis. Et ipsi procedente tpe fecerunt ꝯtrium. Et post vsqꝫ adeo hoies facti sūt dissoluti q̄tū ad peccata fornicatōis ꝛ adulterii ac ꝯ nām: vt dicit Nico. de lira. ꝛ sanct⁹ Methodius martyr. Aggrauabātur autē hec peccata: q2 non fiebant ex passiōe tm̄: sed ex certa malicia ꝛ cū continuatiōe ꝛ perseuerantia sine hominum verecūdia ꝛ absqꝫ dei timore. ꝓpterea dr̄ ꝙ multa malicia hominum erat sup terram. ꝛ ꝙ cūcta cogitatio cordis intenta erat ad malū omni tpe. ꝛ ꝙ illi potentes erant a seculo viri famosi. i. male fame qui gloriabātur i malicia sua. O inuincibilis manus oīpotentis dei o potentissimū brachiū. o insuperabilis dextera. Post fabricatā archam ꝛ ꝓnunciatum diluuium per centū annos cū illi perseuerarēt i iniquitate sua submersi sunt in aquis. Vidisses tunc repente mutari celū: obscurari aerem: sonare ventos: tonare fulgura: ꝛ nubes celi ꝛ cataractas aperiri: ꝛ aquas abundātissime fluer̄ sup terrā. Vidisses attonitos cunctos trementes atqꝫ pallētes. Vidisses manducantes masticando ruminare ꝛ non posse cibū proiicere aut deglutire. Vidisses coniātes ꝛ luxuriātes oēs pauore perterritos. Audisses ꝛ post cōez eiulatum ꝛ clamores virorū mulierū. senū. iuuenum ꝛ paruulorū mortem expectantium clamantiū ꝛ dicentiū: Heu heu veh nobis. Ad quid deuenimus vt pereamus i aquis: O qd erat inspicere inde ad modicum illos ab aquis sublatos ꝛ ibi extinctos. in breui omnes pariter deleti sunt ꝛ pp luxuriam grauiter sic puniti.

Secunda punitio fuit spūalis: qn̄ indignatus deus Sodomā incendio destruxit. Vt. n. dr̄ Gen̄. 19. Pluit dn̄s super Sodomam ꝛ Gomorram sulphur ꝛ igne de celo. ꝛ subuertit ciuitates ꝛ oēm circa regionē: vniuersos habitatores vrbium ꝛ cūcta virentia terre. Scd̄z Xpo magistrū historiarū spāliter ēt punitum fuit luxurie vitium in sodomitis in nocte natiuitatis xp̄i: in qua oēs subita morte pierunt. Vn̄ Hiero. super illud Esa. 9. Habitantib⁹ i regiōe vmbre mortis lux orta ē eis. ait. Lux illa oēs isto vitio laborātes extinxit: ne nā quā sūpserat tanta immundicia fedaretur. 3ª. cōditio dr̄ pestilentialis. Vt eniꝫ colligit̄ ex glo. in. c. flagitia. 32. q. 7. Et in aut̄. vt nō luxuriētur ꝯ nām. petm̄ luxurie ꝛ precipue sodomie tempestates ꝛ pestilentias iducit. Et reuera ob nullā aliam cām credo tpibus istis tā crebro italiam peste fore vexataꝫ nisi pp luxuriā ꝛ maxime sodomiā. O horrēdū facinus. o. fetidissimū malum. o execrādū flagitiū quo pueri facti sūt meretricule. ꝛ vbi rōe etatis tenere inueniri dꝫ puritas ꝛ innocētia: iā reprehendēda ꝛ obiurgāda se offert turpitudo ignominiosissime sodomie. Vt ergo deū habeamus beniuolū nobis, qꝫ semp ꝓpitium munditie ꝛ puritati vacem⁹ abhorreamusqꝫ ꝛ euitemus dānatissima peccata luxurie. Sicqꝫ merito obtinebimus i breui ta dei grām ꝛ in futuro sempiternā gloriam: in qua regnat xp̄s dei filius cū. p. ꝛ. s. s. per cuncta semp secula. Amen.

Dn̄ica iiiª in quadragesima post prandiū. d̄ execrādo petō adulterii q̄ maculata ē magna pars ꝛ multitudo cōiugatoꝝ. Sermo. 31.

Ec enim ē voluntas dī sāctificatio vestra: vt abstineatis vos a fornicatione. Iterū vbi. s̄. Cōquerebatur dolēs Hier. c. 23. ꝛ dicebat. Cōtritum ē cor meū in medio mei: ꝛ contremuerūt oīa ossa mea. Factus sum quasi vir ebrius ꝛ q̄si hō madidus a vino a facie dn̄i ꝛ a facie Xborū sanctoꝝ ei⁹: q2 adulteriis repleta ē terra. O d̄ ꝓfecto verificari pōt tpe isto q̄ mrīmonia quasi ꝓ maiori pte ab adulteris siue viris siue mulierib⁹ polluta sunt ꝛ fedata. Quapropter i h̄ smone ꝯ adulteros aliq̄ declarabimus vt itelligāt ipi miserabilē statū ꝛ dānabilē cōditionē i quibus sese reperiūt. De adulterio igit̄ tractaturi tria principalia mysteria p ordinem ꝓponimus declaranda ꝛ annotanda vꝫ.
Primum dr̄ diffinitio.
Secūdum abominatio.
Tertium punitio.

Quid sit adul'teriū: ꝛ q̄ō sumitur multipliciter: ꝛ q̄liter multi credūt se i statu eē matrimonii q sūt potius adulteri q̄ꝫ cōiugati. Caplꝫ. i.

Rimū mysteriū de adulterio notādū dr̄ diffinitio: in q̄ qd ē adulteriū declaremus. Et dn̄s Host. in sūma sua. li. 5. ti. de adulteriis. ait. Adulteriū ē alieni thori violatio: vel ꝓprii deturpatio. Que verba sumi p̄nt ex his q̄ dicūtur. 36. q. i. c. lex. i. §. cū ergo Pro quorū Xborū pleniore intelligentia notandum ꝙ adulterium potest sumi tripliciter.

Et hoc

Et h̄ triplici rõne. p̊ impropie. 2° propꝛie. 3°
ꝓpꝛiissime. p̊ sumitur adulteriũ impropꝛie int̃
virum ⁊ vxoꝛẽ. p̊ rõne cõtrariationis. 2 rõne
inoꝛdinationis. 3° rõne modificatiõis. Pꝛio
dr̃ adulteriũ iter virũ ⁊ vxoꝛẽ rõne ꝯtrariatõis
quãdo sũt int̃ eos impedimenta ꝯtraria ꝓpt̃ q̃
mr̃imoniũ stare ñ põt. Et pmũ impedimẽtũ ẽ:
votũ solẽne. pꝰ ꝙ si q̃s cõtraheret esset excõi/
catꝰ qũ faceret illud sciẽter: ⁊ mr̃imoniũ nullũ
esset. vt in cle. eos. de cõsan. ⁊ affi. Secꝰ aũt de
mr̃imonio ꝯt̃cto pꝰ votũ cõtinẽtie simplex. Nã
vt dicit Ric. in. 4. di. 38. Qui cõtrahit pꝰ vo
tum simplex cõtinẽtie peccat moꝛtaliter ꝯhẽdo
⁊ etiã ꝯsumãdo: tñ mr̃imoniũ tenet. Quõ aũt
solẽnizet̃ votũ. Et ꝙ sit votũ simplex aut solẽ
ne spãliꝰ dicã in s̃mone de votis. Scd̃m ipe
dimentũ est oꝛdo sacer: de q̃ nota s̃m Ric. vbi
supꝛa: ꝙ oꝛdies minoꝛes nõ ipediũt mr̃imoniũ
ꝯhẽdũ. nec dirimũt ꝯt̃cũ. nec impediũt vsũ ipiꝰ
mr̃imonij nisi cõtrahẽtes essẽt religiosi pꝛofessi
tacite vel exp̃sse. Et lꝫ ꝯhens cũ vnica ⁊ v̄gie
clericus in minoꝛibus retineat puilegiũ cleri
cale si vestes ⁊ tonsurã deferat clericales ex̃ de
cleri. cõiu. li. vi. c. i. Nõ tñ retinet beneficium
ecclesiasticum. nec põt recipere. Oꝛdines autẽ
maioꝛes. s. subdiaconatꝰ diaconatꝰ ⁊ p̃sbyteratꝰ
siue sacerdotũ impediũt mr̃imoniũ ꝯtrahẽduꝫ
⁊ dirimũt ꝯtractũ: qꝛ matrimoniũ nullũ ẽ sicut
pꝫ. 32. dis. c. si quis eoꝛum. ⁊ c. erubescãt. Rõ
ẽ: quia sic oꝛdinatꝰ i sacris tenet̃ seruare ꝯtinẽ
tiam: eo ꝙ oꝛdo sacer loquẽdo de oꝛdine ma/
ioꝛi habet iplicitum votũ solẽne ex cõstitutiõe
ecclesie. Vñ Petrus de Palude. i. 4. di. 37.
dicit ꝙ etiã si q̃s ante annos discretionis oꝛdia
retur in sacris ꝙ talis obligatur ad continẽtiã
ex statuto eccl̃ie. licet nõ voto suo. Jo. An. i
nouella. dic̃ ꝙ greco cui licitum ẽ vti cõtracto
illicitum est in sacris constituto cõtrahere. Vñ
ista ẽ differẽtia inter constitutos i sacris eccl̃ie
occidentalis ⁊ ecclesie oꝛientalis. Nã pꝛimis ñ
licet vti ꝯt̃cto añ susceptum oꝛdinem. secundis
v̄o licet. Et q contrahit in sacris est excõmuni
catus. in cle. eos. extra de consan. ⁊ affi. Sci/
endum tamen ꝙ quãuis oꝛdo sacer. pꝛecedẽs
cõtractum matrimoniũ dirimat illud: si tamen
oꝛdo sequitur ꝯt̃cuꝫ matrimoniũ non dirimit.
vt in extrauagante Joã. 22. Et si sciẽte vxoꝛ̃
⁊ assentiente oꝛdinatus est i sacris tenetur ad
ꝯtinẽtiaꝫ vterqꝫ: ita ꝙ ẽt pꝰ moꝛtẽ viri nõ põt
cõtrahere. Intelligitur enim tacite cum viro
cõfessa continentiã. Si autẽ oꝛdinatus ẽ vxo
re inuita vel sciente factum: sed ius ignoꝛante
ipso tñ sciente ius dꝫ cogi per iudicẽ ad igressũ
religionis si nondum ẽ cõsumatum matrimo
nium: vt sic illa possit cuꝫ alio ꝯhere. Et si ad
hoc cogi nõ põt vel cõsumatum ẽ matrimoniũ
debet exutus beneficio clericali restitui vxoꝛi
ẽt si eẽt ep̃s imo ⁊ papa. Et itelligitur si vxoꝛ
eũ petit. Ipse tñ exigere nõ põt debitũ sꝫ red/
dere tenetur. hec Tho. ⁊ Pe. de palude. i. 4.
vbi supꝛa. Tertiũ impedimẽtũ ẽ machina
tio moꝛtis: qñ aliquis machinatur in moꝛtem
viri alicuius vt possit cũ vxoꝛe eius ꝯhere: aut
aliqua machinaret̃ in moꝛtem vxoꝛis alicuius
vt virum eius acciperet si moꝛs fuerit subsecu
ta. Et si sic machinãtes ꝯt̃xerint matrimoniuꝫ
nullũ ẽ. Et tales sũt separandi: qꝛ sũt in adulte
rio siue foꝛnicatione: vt notatur. 31. q. i. c. Si
quis viuente marito. Et licet Ric. teneat hoc
eẽ verũ cũ inter eos pꝛecessit adulterium dum
pꝛimũ ꝯstabat ꝯiugiũ. Tamẽ Inno. ⁊ Host.
tenent ꝙ sola machinatio cũ effectu dirimit taꝫ
ꝯt̃cum q̃ꝫ ꝯhendũ. Ratio aũt ẽ ne adulteri pp̄
adulteraruũ amoꝛẽ essent pꝛoni ad interficien/
dos maritos earũ: vt eas haberẽt vxoꝛes ⁊ ecõ
uerso. Tamẽ si adulter interficit virum adul/
tere nõ hac intentiõe vt habeat ipsã vxoꝛẽ: sed
ex alia cã ⁊ occasiõe: vel postea cõtrahit cuꝫ ea
matrimoniũ tꝫ. vt ex̃ de cõuersione infideliuꝫ
in. c. laudabile. Et ex̃ de eo qui duxit in matri
monium quã polluit per adulterium. c. super
eo. in glo. Vxoꝛ etiã pꝛocurans maritũ inter/
fici per infidelẽ cũ quo adulterata ẽ qui post h̄
per eius studiũ ad fidẽ cõuertit̃: nõ põt cũ illo
ꝯhere. Et si postea ꝯhat dirimẽdũ ẽ matrimo
nium: qꝛ vt. d. Ric. 35. di. quarti. Tale dãnũ
tali lucro ecclesia recõpẽsare non vult. ex̃ de cõ
uer. infide. c. laudabile. Sꝫ quõ dicemus d̃
Dauid qui cõmisit adulteriuꝫ cũ Bersabee: ⁊
postea machinatus ẽ moꝛtẽ viro eius ⁊ duxit
eam in vxoꝛem. vt habetur. 2. Reg. xi. c. Ad
quod rñdeo secunduꝫ illud quod scribitur. 31.
q. i. c. si qua vidua. §. sed obiicitur. ꝙ in vete
ri testõ multa permittebant̃ pp̄ infirmitatem q̃
in euangelii perfectiõe eliminata sunt. Quar
tum impedimẽtũ ẽ adulteriũ. Vt eni. d. Ric.
Si adulter dat fidem adultere viuente marito
de ꝯhendo cum ipsa sciens ipsam habere ma/
ritum tempoꝛe quo contrahit cum ea. vel dat si
bi fidem de contrahendo post eius moꝛtem: ñ
poterit eã ducere in vxoꝛẽ. Et si post moꝛtem
mariti eã de facto duxerit separandi sunt: sicut

ꝛ .

notat̃.31.q.1.c.relatū. Et extra de eo qui duxit
in matrimoniū quā polluit per adulteriuȝ.c.si
qs vxoreȝ. Huius rō ē ne adulter vł adultera
proni essent ad interficiendū maritū adultere
vt postea possēt matrimonialiter copulari. Si
autē adulter ignorat illā habere virū potest cū
ipsa contrahere post mortem mariti. Sic est
de muliere contrahente cum viro quem igno
rabat vxorem habere: extra de eo qui dux. in
ma. quā pol. ꝑ adulte.c. veniēs. Tñ si vir dat
mulieri fidē ꝺ cōtrahēdo viuēte illiꝰ marito quā
nec añ nec pꝰ cognouit viuēte suo marito si pꝰ
illiꝰ mortē duxerit illā in vxorē nō sunt separā
di. extra ꝺ eo q dux. i ma. quā polluit ꝑ adul.c.
si qs. Quintū ipedimētuȝ ē aliud mrīmoniū
qñ.s. quis haberet vxorē ⁊ sumeret aliā. Et nō
diligenter q illa aut scit istū habere vxorē. aut
nō. si bene ꝯtrahit cū ipso: ⁊ scit illū habere vxo
rē ñ potest stare i matrimoniū: etiā si mortua ꝑ
ma vxore de nouo cōtrahat. Et idem iudiciuȝ
est si nesciuit qñ ꝯxit. si postea ipsa pria vxore
illius adhuc viuēte sciuit: ⁊ ꝑmisit se cognosci
ab eo cū quo de facto ꝯxerat. Si vero ab initio
qñ cōtraxit nesciuit illū habere vxorē: ⁊ semper
stetit i ista nescientia vsqȝ ad mortē vxoris illiꝰ
sȝ pꝰ mortē eiꝰ scit: ē in potestate illiꝰ ignorātis
matrimoniū ratificar̃ vel diuortiū petere. Ita
tñ q si postq̃ȝ sciuit se permisit cognosci: ñ po
terit diuortiū petere. extra ꝺ eo qui duxit i mrī.
quaȝ polluit ꝑ adulteriū.c.1. ⁊.c. veniēs. ⁊ de
cōiugio seruorum.c. ꝓposuisti. ⁊.34.q.2.c.si
virgo. Als poterit petere si vult. Et qꝺ dictuȝ
ē de viro ducēte secūdam vxorē. idem itelligit̃
de muliere ducēte scḿ maritū. Si autē ide mō
tua prima vxore vir nō cognoscat illā adulterā
secundā carnaliter: que secū ignoranter ꝯxerat
sed ipse ducat tertiā: secūdum Host. debet re
manere cuȝ tertia: q̃uis etiā postea cognoscat
secūdā: q2 prima viuēte cōsensus habitus cuȝ
secūda nullus fuit: ⁊ sic nō ipediuit cōsensum
tertie. Quin etiā si post mortē prime cognouit
carnalit̃ scdam q̃ fuit ignorās istū hr̃e vxorem
⁊ nūc etiā ignorās ē: ⁊ ipe vir cōtrahat cū tertia
adhuc remanebit cū tertia. Dicitur autē muli
er secūdum Host. inscia: qñ habet iustā cām
ignorādi: vt q2 vir de remotis veniēs asserebat
se ñ habere vxorem. extra de spon.c. cū ad pu
blicū. Ideo aūt inscia nō ꝯmittit adulteriuȝ: q2
nō committitur sine dolo: vt pȝ.33.q.2.c. in
lectum. Sextū impedimētū ē affinitas. que
secunduȝ Ray. ē proximitas personaꝝ ex car
nali copula ꝓueniēs oī carēs parētela. Cōtra

bitur aūt nō solū ꝑ copulā cōiugalē: sed ēt ꝑ cō
pulā fornicariā. vt notatur.35.q.4.c. nec eā.
Et de eo qui cognouit consanguineaȝ vxoris
sue.c. discretionē. Hec affinitas operat̃ q oēs
cōsanguinei vxoris Petri sunt sibi affines i
eodē gradu in quo sunt consanguinei vxoris.
Similiter oēs consanguinei Petri sunt affi
nes vxoris sue in eodē gradu in quo sunt sibi
cōsanguinei. Et qꝺ dr̃ ꝺ vxore idē itelligas ꝺ
q̃cūqȝ mulier̃ carnalr̃ cognita. Sȝ ꝯsanguinei
Petri nō sūt affines consanguineis vxoris
sue: nec iter eos ꝓhibet̃ matrimoniū. ex̃ de cō
san. ⁊ affi.c. super his. Unde germani pñt cō
trahere cū duabꝰ mulieribꝰ germanis. Et pr̃
⁊ filius pñt ꝯhere cū matre ⁊ filia. Et relicta vi
ri q fuit germanus vxoris mee vxor̃ mea mor
tua pōt eē vxor mea. Qui ergo ꝯhit scīēter in
aliquo gradu affinitatis vsqȝ ad quartū gradū
est excōicatus. vt hr̃ ex̃. de consan. ⁊ affi. i de
cos. Septimū ipedimētum ē cognatio. siue
nālis q̃ dr̃ cōsanguinitas: siue spūalis q̃ dr̃ cō
paternitas: ⁊ legalis q̃ dr̃ adoptio vel arroga
tio. Quelibet horū ipedit ⁊ dirimit matrimo
niū. Qualiter aūt id fiat: q2 lōgū eēt hic ponere
Et que sint alia matrimoniū impedīētia: derē
linquo particulariter explicāda audiētibꝰ con
fessiones: q si periti sunt vt decet nō debēt ta
lia ignorare. 2°. sumitur adulteriū ip̃prie
rōne inordinationis: qñ.s. inter virū ⁊ vxorē
inordinatus est amor ⁊ adulteriuꝰ. de q̃ sic lo
qt̃ Hiero.32.q.4.c. origo.d. Origo quideȝ
amoris erat honesta: sȝ magnitudo deformis.
Unū ⁊ Sextus pythagoricus in sētentiis ait.
Adulter ē in sua vxore amator ardentior. In
aliena q̄ppe vxore oīs amor turpis ē: in sua ni
mis. Sapiēs dȝ iudicio amare coniugē nō af
fectu.s. libidinis. Nō regnet in eo impetus
voluptatis: nec ꝑceps ferat̃ ad coitū. Nihil est
feedius q̃ȝ vxorē amare q̄si adulterā. hec ille.
Pōt aūt amor viri ad vxorē ⁊ eȝ turpis ⁊ ad
ulterinus vocari: aut rōne intētiōis: aut rōne
modi. Rōne intentiōis fit turpis: cū quis co
gnoscēdo vxorē suā mēte ⁊ cogitatiōe erit ītī
nos matrimonii aliā cogitādo ⁊ appetēdo. vel
ita q vellet facere ēt si non esset sua vxor. Unū
Bon. in.4.di.31.ꝺ.q si quis cognoscit vxo
rē ꝑꝑ delectationē finalē: aut mouet̃ in ꝺlecta
tionē tanto ipetu vt cognoscat vxorē tāq̃ȝ me
retricē: h est si ita cognoscit ac si nō eēt vxor:
q2 tūc ponit delectatiōe finē vltimū. secus autē
si vult i ea delectari q2 vxor: ita q nullo mō eā
cognosceret si vxor nō eēt: q2 tūc nō ē oīmodo

inordinatio: ẽ peccati venialẽ: q2 excusaẽ p bo
nũ matrimonij vt non sit mortale. Concordat
Ric. in. 4. di. 31. Rõne ẽt modi amor dr̃ tur
pis qñ cõiuges modum ꝛ regulã honestatis
excedũt vel pretermittũt. Quõ põt hec turpia
absq3 verecũdia narrari. Quot iter plerosq3 fi
unt illiciti tactus: quot bestialia: q̃t solatia inho
nesta: quot nephãdissima scelera. Bonũ ẽ cer
te edificare domũ ad habitandũ: sed icõueniẽs
vr̃ vt i fundamẽto ponaẽ tectũ: ꝛ ecõuerso. O
coniuges adulteri: quot crimina: q̃t scelera p
petratis. Nõ expedit illa clare loqui. Jõ Am
brosius in li. de patriarchis. ꝛ notaẽ. 32. q. 4.
c. nulli. ait. Grauius ẽ crimẽ vbi celebrati cõ
iugii iura temerãtur ꝛ vxoris pudor soluiẽ. h
ibi. Talis aũt adulterini amoris sũt signa: cu3
vir plus q̃3 d3 ad vanitates aperit manũ: cũ eã
vanis oculis aspicit: inhonestisq3 v̓bis alloq
tur: cui pp eã parentes despicit: ꝛ eã ociosa3 in
domo eẽ nõ curat. . . 3 sumitur adulteriũ im
proprie inter virũ ꝛ vxorẽ rõne modificatõis
qñ coniuges ꝛ 3hẽdo ꝛ cõsumãdo matrimo
niũ modũ ꝛ regulã honestatis excedũt aut pre
termittũt. Pro quibus dixit angelus Thobie
qñ timebat Sarrã accipere in vxorẽ: eo q tra
dita fuerat successiue septẽ viris ꝛ demonium
occiderat illos: vt diciẽ Thobie. 6. Audi me ꝛ
oñdã tibi q sũt qbus põt preualere demoniu3.
In eos q coniugia ita suscipiũt: vt deũ a se ꝛ a
sua mẽte excludãt: ꝛ sue libidini ita vacẽt sicut
equus ꝛ mulus qb⁹ nõ ẽ intellectus: h3 ptãte3
demonij. Tu aũt cũ accepis vxorẽ igressus cu
biculũ p tres dies cõtinens esto ab ea: ꝛ nihil
aliud nisi orõnib⁹ vacabis cũ ea. Hinc Pe
trus de palud. in. 4. q 3hentes i peccato mor
tali si cõtrahant p v̓ba d̓ presenti peccant mor
taliter nisi cõfiteãtur. Q2 vt Augustinus. d.
Sacramẽta talia fiũt vnicuiq3 cũ q̃li cõscia ac
cedit ad ea. Et vt idẽ dicit In oĩ susceptiõe sa
cramẽti post baptismum necessaria ẽ vnicuiq3
cõfessio si credit se peccasse. Jõ reprehẽsibiles
sũt qui sine vllo timore dei sine vlla deuotione
matrimonia 3hũt. Magis ãt reprehẽsibiles
q post 3ctũ matrimoniũ ea exercẽt que exerce
re nõ l3. Nec expedit talia clare loqui. Qui h3
aures audiẽdi audiat. Hinc Ambrosius i li.
de patriarchis ait. Grauius ẽ crimẽ ꝛc. vbi. s.

2° põt sumi adulteriu3 proprie. cũ. s. aliqs
vxorat⁹ accedit ad aliquã personã solutam: vel
aliqua coniugata miscet se cum aliquo libero
ꝛ soluto. Sed vt in pluribus plus in hoc deli
quunt viri q̃3 vxores. Et tñ quidam adeo fatui
sunt vt existimẽt viris ad peccatum nõ iputa
ri. si sic adulterentur. Contra eos est dictum
Inno. pape. 32. q. 5. in. c. Christiana religio
adulterium in vtroq3 sexu pari ratione condẽ
nat. Et de hoc Hiero. ad Oceanum ait. Qd
non licet feminis: eque non licet viris: ꝛ eadẽ
seruitus pari ratione censetur. Et Amb. 32.
q. 4. c. nemo. Nec viro l3 quod mulieri nõ l3.
Et eadem a viro: que ab vxore debetur casti
monia. Et Augustinus. 32. q. 6. c. si dicturi.
Si dicturi estis vxoribus vestris seruate vos.
Quales vultis eas inuenire: tales ꝛ ipse vos
inueniant. Quis iuuenis est q nõ velit castam
ducere vxorem. Et si accepturus ẽ virginem.
qs nõ intactam desiderat. Intacta3 queris in
tactus esto. purã q̃ris purus esto. Nõ enim il
la põt si tu nõ potes. S3 his rõ addi põt: q2 f3
aplm. 1. Cor. 7. mulier non h3 ptãtẽ corporis
sui: sed vir. ꝛ vir nõ h3 ptãtem sui: sed mulier
Sed arguunt multi de plurib⁹ veteris testa
menti qui habuerũt cõcubinas. vt Abraam ꝛ
Jacob. Abraam enĩ habuit filium de ancilla.
vt diciẽ Geñ. 16. ꝛ Gal. 4. ꝛ Jacob habuit
ij. vxores ꝛ duas cõcubinas: ꝛ tñ non fuit illis
imputatum ad peccatũ. Rñdet Boñ. dis. 33.
4. li. q istud factum est ex dispensatione diui
na que cõueniẽs fuit pp q̃tuor. Prio pp cõ
gruitatem. 2° pp necessitatẽ. 3° pp vtilitatẽ. 4°
pp hõestatẽ. Primo pp cõgruitatẽ. Cõgruũ
qdẽ fuit: qm̃ tp̃s illud erat figure: ꝛ q2 xp̃s ge
nerare debebat liberos ꝛ filios p baptismum
eccle sia catholica ꝛ in hereticis diuerticul. Jõ
in figura debuit precedere generatio ex libera
ꝛ ancilla. Et rursus qm̃ inter illos qui ab here
ticis baptizantur: quida3 heresim sequũtur: q
dam ad ecc̃liam reuertũẽ. Jõ vtriusq3 figura
precessit. Primi in Hismaele de quo dictu3
ẽ. Eiice ancillã ꝛ filiũ ei⁹. Scdi i ancillis Ja
cob: quar3 filii sũt inter liberos cõputati. vt hr̃
ab Aug. in li. de baptismo puulor. ꝛ ab eodẽ
sup Joã. ꝛ notaẽ. 32. q. 4. c. recurrat. 2° fuit
cõueniẽs dispẽsatio illa pp necessitatẽ. Pauci
nãq3 erãt deũ colentes: ꝛ ne cultus diuin⁹ peri
ret necesse fuit vt filios multiplicarent: ꝛ con
tigit q vxores steriles habebant: ideo necesse
erat ipsos plures habere vel vxores vel cõcu
binas. 3° fuit illa dispensatio conueniens
pp vtilitatẽ: q2 filii erudiebãtur a parentibus
ꝛ vt plurimum mores patrum seruabant. Et
ideo quanto plures tãto dei cultus celebrior.

4º fuit cõueniẽs pp honestatẽ: qꝛ nõ affectu
libidinoso: sed casto: nõ affectu adulteri: ꝫ ma
riti cõcubias cognoscebãt. Unde ambro. in li.
de patriarchis de Abrahã ait. Nõ ardore aliq̃
vage succẽsus libidinis. nõ ꝑtulãtis forme ca
ptus decore ancille cõtuberniũ post hũit thorũ
sed studio querende posteritatis ꝛ ꝓpagande
sobolis. Ad idẽ ẽ. c. obijciũtur. 32. q. 4. Non
sunt itaqꝫ antiq patres in hoc imitãdi: qñ alia
fuit illius tẽporis q̃ꝫ nostri cõditio. Reperiun
tur tamẽ ꝛ nũc pleriqꝫ adulteri peccatũ excusa
re volẽtes ꝓpter vxorũ sterilitatem ꝛ appetitũ
habendi filios. Cõtra quos Augꝰ. 32. q. 4.
c. Sic ait. Sic non sunt facienda adulteria ẽt
volũtate filios generandi: quemadmodũ nec
furta volũtate pascẽdi pauꝑes sanctos. Et idẽ
32. q. 5. c. siquis. Siquis vxorem habeat steri/
lem siue corpore deformẽ siue mẽbris debilẽ
vel cecam vel claudã vel surdã: vel si qd aliud
siue morbis siue laboribus doloribusqꝫ confe
ctam: ꝛ quicquid excepta fornicatiõis causa co
gitari potest vehemẽter horribile ꝓ fide socie/
tateqꝫ sustineat. hec ille. Malum ergo ẽ ꝛ rep̃
hensibile si vxorẽ qs relinquat ob eius sterili/
tatẽ vel infirmitatẽ vel deformitatẽ: ꝛ alteri ad
hereat. Sꝫ pessimũ ẽ ꝛ iniquũ si pulchrã vxo
rẽ. si fecũdã. si bene natã. si moribus decorã. si
virum amantẽ. ipse cõtemnat ꝓ quacunqꝫ alia
persona. Audi q̃so o vir insatiate qd ad te sa/
piens loquit̃ ꝓuer. 5. Letare inquit cũ mulie/
re adolescẽtie tue. i. cũ vxore. Et Eccl̃. 7. No/
li discedere a muliere sensata ꝛ bona quã sorti/
tus es in timore dñi. Gratia enim verecun/
die eius super aurũ. Uidi ego plures venera
biles honestas pudicas formosas mansuetas
benignasqꝫ vxores ab ingratis maritis dereli
ctas: ipsosqꝫ amatores factos turpissimarũ me
retricuꝫ. O ꝓditores viri. o demẽtes ꝛ stulti:
nonne vxores vestre corona sunt capitis vr̃i.
Nullum vtiqꝫ ornamentũ tꝑale põt eẽ in do/
mo quod vxori bone cõparetur. Non vasa ar
gentea. non aurea. non eburnei lecti. non late
porticus. non regie aule. non alia queqꝫ deco/
ra. Nam omnia ista sũt quasi stelle ꝛ luna i do
mo sua. Sed virtuosa cõiunx ẽ quasi sol. Uñ
Ecc. 27. dr̃. Sicut sol oriens mundo: sic muli
eris bone species in ornamentuꝫ domus sue.
Ipsa est que data ẽ in adiutoriũ viro: non cõ/
cubina. Considera nãqꝫ mulieris bone i cun/
ctis diligentẽ solertiam. Hec eniꝫ blada ꝛ fru
menta ordinat ꝛ gubernat: tuet̃ oleũ: salsas car
nes in domo ẽẽ procurat: pannos laneos ne a
tineis corrodãtur ventilat. Lineos quoqꝫ pro
necessitate ꝓcurat ꝛ lauat. dissipata ꝛ quasi cõ
sumpta resartit. peruigiles oculos mentẽque
prudentẽ ad oẽm substantiam domus habet.
Colũna viri ꝛ filiorũ. Si maritus languet cũ
infirmo infirmat̃. cibum pre dolore nõ sumit.
somni oblita quiescere nescit. Erudit filios ꝛ
omnem familiam in timore dei: ꝛ bonis mori
bus instruit. Sed quid cõcubina facit. Uerba
certe loquitur blanda: sed venenosa. fingit se
plus amare q̃ꝫ amet. nunc mesta facie. nũc le/
ta. Aliquid semꝑ querit. Si in domo eiꝰ vxo
re absente ingreditur: quicqd põt raper̃ rapit.
Si sibi in amicitie ꝛ fidelitatis signũ aliqd ad
alter seruandũ tradiderit: aut perdidisse se mẽ
tit̃: aut ꝓcacissima importunitate verborũ ad
se arripiet. Euacuat bursam: denigrat famam
ꝛ ad peccatuꝫ ligat animam amatoris. Hinc
est quod sapiens prouer. 5. c. ait. Ne intende
ris fallacie mulieris. Fauꝰ enim stillãs labia
meretricis: ꝛ nitidius oleo guttur eiꝰ. Nouissi
ma auteꝫ eius amara quasi absinthiũ: ꝛ lingua
eius acuta quasi gladius. Pedes eius desce/
dunt in mortem ꝛ ad inferos gressus illius pe
netrant. Per semitam vite non ambulãt: va
gi sunt gressus eius ꝛ inuestigabilles. Nunc
ergo fili audi me ꝛ ne recedas a Ubis oris mei
Lõge fac ab ea viam tuam ꝛ ne appropinq̃s
foribus domus eius. hec ille. Docet itaqꝫ sa/
piens: qualiter vnusqsqꝫ cognoscere dꝫ mulie
ris fornicarie fraudẽ ꝛ dolũ. Sed veh mũdo
a scandalis: qꝛ viri pleriqꝫ his scelestiora nefã
dioraqꝫ committũt. Hi sunt qui pp pueros ꝛ
masculos abhorrẽt vxores. O pessimuꝫ. o dã
natissimum genus hominũ. Quid turpius:
quid abominabilius: quidue fediꝰ dici põt au
diri vel cogitari. Tales siqdẽ sunt propter q̃s
venit ira dei i filios diffidẽtie. 3º põt sumi
adulterium ꝓprijssime. cũ. s. coniugatus acce/
dit ad coniugatam. quod pctm̃ est grauissimũ
scd̃m Tho. 2. 2. q. 154. eo ꝙ fit iniuria tam ꝓ
prie vxori q̃ꝫ ẽt viro adultere.

Qꝺ abominãdũ ẽ adulteriũ eo ꝙ ꝯriatur
bono matrimonii ꝛ inducit scãdala multa ꝛ i/
plicat adulteros multis laqueis. Cap. 2.

S Ecundum mysterium cõtemplanduꝫ
de adulterio dr̃ abominatio. Abomi/
nandũ quidẽ fugiẽdũqꝫ ꝛ detestãduꝫ
est adulterii malum maxime pp tria. pº ꝓpter
ꝯriationem. 2º pp scandalizationem. 3º ꝓpter
implicationem.

implicationē. Primo ꝓpter cōtrariationē:
q꞉ cōtrariaẜ omni bono matrimonij. Secūdū
n. Aug. in li. de bono cōiugali. ⁊ notaẜ. 27. q.
2. c. omne. Tria bona inueniunẜ in mřimonio
ſ. fides: ꝓles: ſacramentū. Quoꝝ ſufficiētia ſe
cundū Aſteſanū in ſumma. li. 8. ti. 9. ſumi pōt
a cauſa inſtituente vel efficiente. Nā vno mō
matrimoniū ē a dictamine nature: vt. ſ. vir co
hereat cū muliere ad nature cōſeruationē et ſic
eſt bonū ꝓlis. Aliomō a dictamine rōnis re/
cte. ſ. vt vir cohereat cū vxore ſua: nō cū aliena:
⁊ ſic eſt bonū fidei. Tertio a dictamine grē: et
ſignaẜ vnio diuine nature ⁊ humane: ⁊ ſic eſt
bonū ſacramēti. Adulteriū ergo cōtrariaẜ bo/
no fidei: q꞉ ꝑ illud frangiẜ fides q̄ qdē i h̄ attē/
ditur: q̄ vir cū alia: nec mulier cū alio cōmiſcea
tur ad quā fidē ſe mutuo obligant corde ore et
ope. Corde. cuꝫ a viro annulus iponiẜ digito
vxoris. Vnde Hiſidorus. 30. q. 5. ca. femine.
In primis annul⁹ a ſponſo ſponſe daẜ: fit ni/
mirū ꝓpter mutue dilectionis ſignū: vel ꝓpter
id magis vt pignore coꝝ corda iungaẜ. Vñ ⁊
quarto digito annulus inſerẜ eo q̄ in eo vena
quedā vt ferẜ ſanguis ad coꝛ vſqꝫ ꝑueniat. hec
ibi. Ore ſe obligant: q꞉ ore vel ſigno capitis
vbi ē os exprimiẜ cordis cōſenſus. Opere ſe
obligāt cū ſibi mutuo cōſentiunt i copulā car/
nalē: exquo inter eos conſtās debet eſſe fides
cordis oris ⁊ opis cōtra qd̄ facit adulterium.
Cōtrariaẜ etiā adulteriū bono ꝓlis. Nā ſollici
tudo naturalis eſt patris vt de ꝓle ſua certitu/
dinē habeat. Sꝫ ꝑ adulteriū talis certitudo ha
beri nō pōt. Et multa ex hoc mala ꝓlē ſubſe/
quunẜ vt dictū eſt in p̄cedēti ſmone. Cōtraria
tur adhuc tertio adulteriū bono ſacramēti: q꞉
mřimoniū ſignificat deſponſationē xp̄i cū ec/
cleſia: quā nūqꝫ dimiſit. Sꝫ ꝑ adulteriū vxoꝛ
dimittiẜ eo q̄ apl's eph. 5. ait. Viri diligite vxo
res veſtras ſicut ⁊ xp̄s eccleſiā. Secūdo ab/
ominandū ē adulteriū ꝓpter ſcandalizationeꝫ.
Inducit ſiquidē ad multa periculoſiſſima ſcā/
dala adulterātes: e quib⁹ vnū referā. Rettulit
mihi quidā frater fide dignus q̄ in ciuitate Aſ
ſiſij fuit q̄dā adultera q̄ vt ſuū amatorē in virū
poſſet habere ordinauit cū eo vt maritū interfi
ceret. Et ſero quodā cū vir iſtius domū igrede
retur ab vxore ſua ſtatī capiẜ ⁊ ſtricte āplexans
illū taꝫ diu tenuit donec adulter qui latebat ibi
exiens cū ſecuri percuſſit caput eius ⁊ occidit.
Quo facto clam ſepelierūt corpus i domo q̄dā
vetuſta. Mane aūt ſurgens mulier viſitauit ec
cleſias aſſerens viꝝ ſuū nocte receſſiſſe a domo
⁊ verſus ſanctū Iacobū de galitia iter arripuiſ
ſe: mirabātur ſui hoc audiētes tā mater q̄ꝫ reliq
quomō nihil rettuliſſet de peregrinatiōe ſua.
Elapſis autē quibuſdā dieb⁹ mulier hec viricī
da in domo ſua ploꝛādo eiulare cepit. Heu vir
mi dilecte: heu me infelicē ⁊ miſerā. Ad quaꝫ
ꝑuenientes vicini cauſaꝫ petierunt meroꝛis ſui
Que reſpondit q̄ vir ſuus mortu⁹ erat in via:
q꞉ ſic acceperat a quodā peregrino q̄ de ſancto
Iacobo reuertebatur: ſibi tñ incognito. Qd̄
cū perueniſſet ad aures parentū viri: ſtatim ſu
ſpicari ceperunt de malicia mulieris. Ad que
etiā vehementius mouebantur ꝓpter nimiam
adulteri ſui familiaritatē cū illa: p̄currētes aūt
ad officiales indicauerūt factū: q̄ ordinauerunt
vt mulier illa maligna poneretur in torturaꝫ.
Quod cū factū fuiſſet v̄itatē cōfeſſa eſt. Cui
de re tertius amicus ei⁹ fugā petijt extra ciuita
tem. Et mane quodā data ſnīa mulier hec peſſi
ma igni adiudicata ē. Et dū cōbureretẜ: ille exi
ſtens extra ciuitatē ſuꝑ montē quendā vñ vide
re poterat ſpectaculū reſpiciebat: ⁊ adeo i fatui/
tatē verſus eſt q̄ ſponte ſua redijt ad locū i quo
ſua fuerat dilecta cōbuſta. Vnde cū nollet diſce
dere etiā a multis monitus capt⁹ ē ⁊ die ſequē
ti i eodē loco decapitat⁹. Tertio abominādū
eſt adulteriū ꝑꝑ iplicationē. Implicat enim in
multos errores in qb⁹ difficile ē: imo ipoſſibi/
le cōſulere ⁊ ꝓuidere. Quoniaꝫ filij illegitimi
matre ſciēte ſuccedūt in hereditatē. Quot vxo/
res adulteras cū qb⁹ adulterabantur a'ijs mari
tis vincētib⁹ poſt illoꝝ mortē retinent cū pecca/
to: lꝫ ſub colore ⁊ nomine matrimonij. Repi
ego i vna italie ciuitate hoiem q ex alteri⁹ vxore
tres habebat filios: q̄ tñ adultera duos alios
habebat de viro ꝓprio q credebat oēs ſimul eē
filios ſuos. Adulteri aūt cū diu ſimul familiari
tateꝫ habuiſſent: lꝫ ſecrete decreuerūt virū īter/
ficere. Qd̄ cū feciſſent accepit eā in vxorē ⁊ bo
na oīa viri ꝓ qnqꝫ filijs quoꝝ tñ duo legitimi
erāt diſpenſabat. O quot vinculis erat iſte li/
gatus. peccauerat adulterādo: peccauerat i cō/
trahēdo matrimoniū: peccauerat i cōtracto ꝑſi
ſtendo: peccabat ēt bōa cōſūdo duoꝝ filioꝝ vi
ri interfecti alijs tribus qui erant ex adulterio.

Qd̄ oēs leges tā diuina q̄ꝫ eccleſiaſtica q̄ꝫ ēt
ciuilis puniunt grauiter adulteriū. Ca. 3.

T Ertiū myſteriū notādūꝫ de adulterio
dr̄ punitio. Puniẜ adulteriū grauiter
ſm̄ triplicē legē. Primo ſm̄ legem

diuinā. 2° fm legem ecclesiasticam. Tertio
fm legē ciuilē. Primo fz legē diuinā. Nā
Leuitici. 20. scribit. Siquis mechatus fuerit
cū vxore alterius: ꝛ adulteriū ppetrauerit cum
coniuge proximi sui: morte moriaꝛ ꝛ mechus ꝛ
adultera. Sed q̄ro an liceat viro ꝓpter adulte/
riū interficere vxorē. Ad qđ rn̄det Ric. in. 4.
di. 37. ꝙ occidere vxorē ꝓpter adulteriū pōt in
telligi dupliciter. Aut qꝛ ipsam conuictā ꝛ cō/
demnatā p iudiciū vir ꝓcurat occidi a iudice.
Et hoc viro licitū est amore iusticie ꝛ nō libidi
ne vindicte: hoc tamē nō licet fieri in iudicio ec
clesiastico: sed ciuili vbi lex talis posita ē p illū
q eā punire de iure potuit. Aut qꝛ eā occidit ex
tra iudiciū. Et hoc nunq̄ꝫ facere licuit fm legē
diuinā lz in aliquo casu pmittaꝛ fm legē huma
nā. Ideo magister sententiaꝝ di. 37. quarti li.
ait. Sancta ecclesia mūdanis nūq̄ꝫ stringiꝛ le/
gib⁹: gladiū nō hꝫ nisi spiritualē. Qđ etiā po/
nitur. 33. q. 2. c. res. Secūdū vo Ric. i. 4. Si
cōtraxissent nō semp dirimēdū ē matrimoniū
contractū. Secūdo puniꝛ adulteriū fm legeꝫ
ecclesiasticā que illud punit p sepationē. Secū
dū aūt Ric. in. 4. di. 35. separatio pōt duplici/
ter intelligi: aut q̄ꝫtū ad vinculū: aut quātū ad
cohabitationē ꝛ thoꝝ. Primo mō vir nō pōt
separari ab vxore ꝓpter adulteriū: sed bn̄ scđo
mō in penā mulieris q̄ fidē fregit ꝛ in fauorē
viri q fidē seruauit. Excipiunꝛ tamē casus se/
pteꝫ in qb⁹ nō licet viro ꝓpter adulteriū vxoreꝫ
dimittere. Prim⁹ est si ipse fuerit fornicari⁹
Et de hoc Aug. in li. de fmone dn̄i in mōte.
Et. 32. q. 6. ca. nihil. ait. Nihil iniquius q̄ꝫ cā
fornicatōis dimittere vxorē si ꝛ ipse cōuincitur
fornicari. Occurrit eniꝫ illud. In quo alteruꝫ
iudicas teipsuꝫ cōdēnas. Eadē eniꝫ agis q̄ iu
dicas. Quapropter qsq̄s cā fornicatōis vult di
mittere vxorē prius dꝫ esse a fornicatōe purga
tus. Secūdus casus si vxor vi oppssa fuit: ꝓ
quo facit. c. ita ne. 32. q. 5. Cuius rō ē: qꝛ vt scri
biꝛ. 34. q. i. c. cū p bellicā. Nullo mō ad oppro
briū male volūtatis trahiꝛ qđ cōditio necessita/
tis extorsit. Terti⁹ casus si credebat mariꝫ
esse mortuū ꝛ cōtraxit cū alio: qꝛ talis p ignorā
tiaꝫ ꝓbabilē excusaꝛ: vt dicit in p̄fato. c. cū per
bellicā. Quartus casus si alter sub spē mariti
cognouit eā: ꝛ talis p ignorātiā excusaꝛ. 34. q.
2. c. in lectū. Quintus casus si maritus tra/
didit eā adulterādā p̄sertim inuitā: extra de eo
qui cognouit cōsan. vx. sue. c. discretionē: quia
in illo casu adulteriū magis iputaꝛ viro q̄ꝫ vxo/
ri. Sextus casus si marit⁹ post adulteriū co
gnouit eā ꝛ tollerauit: qꝛ crimē p recōciliatōeꝫ
dimissuꝫ ampli⁹ obijci nō debet nisi residuū se
quaꝛ. Septim⁹ casus ē si mrīonio vtriusq̄ꝫ i in
fidelitate ꝯtracto vir dđit vxori libellū repudij ꝛ
vxor alteri nupsit. Tunc eni si vterq̄ꝫ reuerta
tur ad fidem vir teneꝛ eā recipere. ex de diuor.
c. gaudemus. cuius rō ē qꝛ cū dedit sibi libel/
lum repudii qđ facere illicitum erat fm iudici
um dei. interpretatiue tradidit eā adulterādā.
Aliqui addunt octauū casum. s. si vir ꝯ volū/
tateꝫ vxoris abstinendo ei occasionē adulterā
di dederit. Aliqui tamen dicunt ꝙ pp hoc nō
excusaretur mulier adulterās. Notandū tñ fꝫ
Ric. ꝙ dimittere vxorem pp adulteriū ordina
tur ad correctionē adultere. Aut ergo mulier
q̄ adultera ē: est correcta vel parata se corrigeꝛ
aut ꝓbabiliter presumiꝛ incorrigibilis. Si cor
recta ē nō teneꝛ eā dimittere: qꝛ non est pena
corrigens vbi correctio iā precessit. Silr si pa
rata est se corrigere vt iustū est non tenetur eā
dimittere: qꝛ non ē necessarium apponere pe
nam grauioreꝫ ad corrigendū delictum qđ mi
nori modo pōt expiari. Si aūt probabiliter p̄
sumitur incorrigibilis: tunc credo ꝙ eam tene
tur dimittere ne suo crimini videatur cōsenti/
re dum correctionē non apponit. Unde Cri
sostomus sup Math. ꝛ. 32. q. i. c. sicut crude
lis. Sicut crudelis est ꝛ iniquus qui castam di
mittit: sic fatuus est ꝛ iniquus q detinet mere/
triceꝫ. Patron⁹ eniꝫ turpitudinis ē q celat cri/
mē vxoris. Presumiꝛ aūt tunc vxor incorrigi
bilis: aut qñ ptinaci aīo se corrigere renuit: aut
qñ emēdationē ꝓmittēs ex cōsuetudine labiꝛ.
Sciendū insup ꝙ q̄ꝫtū ad separationē a thoro
pōt vir dimittere vxorē ꝓprio arbitrio statiꝫ cuꝫ
scit ipsam adulterasse. Nec teneꝛ reddere debi
tū exigēti nisi p ecclesiā cōpulsus. Sꝫ sic reddē
do nō p̄iudicaret sibi qn posset agere ad diuor
tiū maxime si ꝓtestationē p̄misit ꝙ ad illā co/
pulā accedet nō volens cedere iuri suo: sꝫ tāmꝫ
ne sit ecclesie inobediens. Tamē secūdum ali/
quos ecclesia nō debet ipsam cōpellere nisi co/
gnouerit de eā ꝛ diffinierit. Si aūt loquamur
q̄ꝫtū ad separationē a cohabitatōe: tūc distiguo
Quia aut matrimoniū est clandestinū ꝛ absq̄ꝫ
testib⁹: ꝛ tūc licite pōt vxorē dimittere: aut con
tractū in facie ecclesie vel saltē corā testibus: ꝛ
tunc nō licet dimittere eā sine iudicio ecclesie.
Et sicut vir pōt ab vxore adultera separari: ita
ꝛ vxor a viro adultero. Tamē in sepatiōe duo
cōsideraꝛ

cõsiderantur: vt. d. Ric. s. ipsa dimissio coniugis: & accusatio que est via ad hanc dimissionẽ Quantũ ad primũ vir & vxor iudicantur ad paria: quia sicut vir potest vxorẽ dimittere propter adulterium: ita econuerso: q̃uis ad hoc iudicentur ex inequali causa. Nec est hoc contra iusticiaz quia minor de illis causis sufficit quãtum ad illũ effectũ. Sicut videmus q̧ duo latrones quorũ vnus plus furatus est q̃ alius iudicantur ad suspendiũ: & ita ad eandẽ penaz ex inequali causa: quia ille qui minus fuit furatus meruit hanc penã. Quantum ad 2m vir & mulier nõ sunt equalis cõditionis. Fauorabilius eniz recipitur accusatio viri cõtra vxorẽ q̃ econuerso. Tũ q: vir est caput vxoris: tũ quia mulier adultera magis cõfundit viz q̃ econuerso. Tũ q: adulteriũ mulieris magis ledit matrimoniũ: q: causat incertitudinẽ plus. Et hac rõne grauius est adulteriũ in muliere q̃ in viro: lz fornicatio simplex grauior sit in viro: eo q̧ in ipso magis viget vsus rõnis. Tertio punitur adulteriũ lege ciuili pena mortis. C. de adul. l. q̃uis. Ex quib9 oibus appet tãti peccati grauitas: qđ cõiugati euitare debẽt vt habeãt in hoc seculo dei gratiam: & in futuro beatã gloriam: in qua viuit benedictus deus per infinita secula seculorum. Amẽ.

Feria secũda secũde hebdomade in quadragesima: de fuga peccati qđ magis fugiẽdũ ẽ q̃ quelibet huius seculi mala. Ser. 32.

In peccato vr̃o moriemini. Verba sunt redẽptoris nostri originaliter Joh. 8. c. & i euãlio hodierno. Ad ostendendũ q̃ graue malũ sit esse in statu peccati replicauit saluator noster loquens phariseis peccatoribus p eadẽ v̓ba eandẽq; sentẽtiã. s. q: i peccatis morerent: vt sic cognita infirmitate atque periculo solliciti essent querere salutẽ & medicinã: qm̃ nihil est qđ magis detineat in peccatis alligatas aias q̃ erronea cogitatio eoz qui arbitrantur peccatũ aut nihil aut paz obeẽ. Ideo Seneca ad Lucillũ dicebat. Nõ est extrinsecus malũ nostrũ: intra nos est in visceribus nostris sedet: ideo difficulter ad sanitatẽ venimus: q: nos egrotare nescimus. Et Aug. sup ps. 50. Nemo est insanabilior eo qui sibi sanus videtur: ppterea in hoc sermone de fuga peccati dicendũ est: de q̃ sapiens Eccle. 21. dicebat. Quasi a facie colubri fuge peccatuz. Assignabimus aũt triplicẽ principalem rationẽz: quare peccatũ est fugiendum.

Prima ratio dicitur complacentie.
Secunda nocentie.
Tertia displicentie.

Quod peccatũ est fugiendũ eo q̧ placet diabolo: & qualiter ipse indirecte cã ẽst peccatoz: & quomodo leticia vel delectatio potest esse in demonibus. Capitulum. I.

Prima ratio quare peccatum est fugienduz dicitur cõplacentie. Placet enim multũ inimicissimo nostre salutis diabolo. De quo circa tria dubitare cõtingit. Primo circa causalitatez Secũdo circa generalitatez. Tertio circa iocunditatẽ. Primo contingit dubitare circa causalitatez. Vtrũ diabolus sit directe cã peccati. Et videtur quod sic: quia peccatuz directe cõsistit in affectu. Sed Augu. dicit in. 4. de tri. Diabolus sue societati malignos affectus inspirat. Et Beda super actus apostoloz. Diabolus animã in affectũ malicie trahit. Et ysidorus li. de summo bono. Diabol9 corda hominũ occultis cupiditatibus replet: ergo videt q̧ ipse sit cã peccati. Sed cõtra est qđ Augu. probat in primo & Tertio de li. ar. q̧ nulla alia re mens sit serua libidinis nisi propria voluntate: ergo causa peccati nõ est diabolus: sz propria voluntas. Respondet Tho. i. 2. q. 80. q̧ cũ omne peccatũ voluntarium sit: nihil potest directe esse causa peccati nisi quod potest mouere voluntatẽ ad agendũ. Voluntas aũt a duobus põt moueri. Vno mõ ab obiecto: sicut dicitur q̧ appetibile apprehensum mouet appetituz Alio mõ ab eo qui interius inclinat voluntatez ad volendũ: hoc aũt nõ est nisi vel ipsa voluntas vel deus. Deus aũt nõ potest eẽ causa peccati: quia vt. d. Aug. li. 83. q. Deo auctore nõ fit homo deterior. Relinquitur ergo q̧ ex hac parte sola voluntas hominis sit directe cã peccati eius. Ex pte ãt obiecti potest intelligi q̧ aliquid moueat voluntatẽ tripliciter. Vno modo ipsum obiectuz propositum: sicut dicimus q̧ cibus excitat desiderium hominis ad comedendum. Alio modo ille qui proponit huiusmodi obiectum. Tertio modo q persuadet obiectũ propositũ habere rationẽ boni: q: et hic aliqualiter proponit, pprĩũ obiectuz volũtati qđ est rõnis bonũ vez vel apparẽs. Primo mõ res sensibiles exteri9 apparẽtes mouẽt volũtatez hominis ad peccandũ. Scđo mõ & 3o mõ

vel diabolus vel etiā homo pōt incitare ad peccanduʒ vel offerendo aliquod appetibile sensui vel ꝑsuadendo ratione. Sed nullo istoꝝ triuʒ modorū aliquid potest esse causa peccati: qꝛ voluntas nō mouet̃ ex necessitate ab aliquo obiecto nisi ab vltimo fine. Unde nō est sufficiens causa peccati. Neqꝫ res exterius oblata neqꝫ ille qui eā ꝓponit nisi qui ꝑsuadet. Ideo cū diabolus suggerendo vel aliqua appetibilia ꝓponendo inducat in affectū peccati: nō est directe causa peccati: sed solū ꝑ modū ꝓponentis vel ꝑsuadentis appetibile. Et sic patet ad obiecta solutio. Ex quibus colligimus ꝙ nullus pōt si peccat de diabolo cōqueri: sed tantū seipsuʒ debet inculpare vel accusare: eo ꝙ omne peccatū vt probatū est in primo sermone huius opis ē voluntariū. Secūdo cōtingit dubitare circa generalitatē. vtrū oīa peccata hominū ꝓueniāt ex diabolica suggestione. Et ꝙ sic videt̃: qꝛ dicit Diony. in lib. de diui. no. Multitudo demonū est cā omniū maloꝝ sibi ⁊ alijs. Et Dama. d. Oīs malicia ⁊ omnis imundicia a diabolo sunt excogitata. Sed cōtra est illud quod dicit Aug. in li. de ecclesiasticis dogmatibus. Nō oēs cogitationes male a diabolo excitant̃: ſʒ aliquot ens ex motu liberi arbitrij emergūt. Rn̄det Tho. i. pte. q. 115. Ar. 2. vbi. ā. ꝙ aliquid dicit̃ cā alicuius dupliciter: vno mō directe: alio mō indirecte. Indirecte qdē sicut cū aliqd agens causat aliquā dispositionē ad aliqueʒ effectū dicit̃ esse occasionaliter ⁊ indirecte cā illius effectus. sicut si dicat̃ ꝙ ille q secat ligna est occasio cōbustionis ipsoꝝ. Et hoc mō dicēduʒ ē ꝙ diabolus est cā omniū peccatoꝝ nr̄oꝝ qꝛ ipse instigauit primū hominē ad peccandū ex cuius pctō cōsecuta est in toto humano genere q̄dā ꝓnitas ad omne pctm̄. Et ꝑ hūc modū intelligēda sunt ꝟba Dio. ⁊ Dama. Directe aūt dicit̃ eē aliqd cā alicuius qḋ operat̃ directe ad illud. Et hoc mō diabulos nō est cā omnis peccati. Nō eniʒ oīa peccata cōmittunt̃ diabolo istigante: ſʒ q̄dā ex corruptōe carnis ⁊ libertate arbitrij: qꝛ vt origenes dicit. Si diabolus nō esset adhuc hoīes haberent appetitū cibi et venereoꝝ. Tertio cōtingit dubitare circa iocunditatē. Utrū demones possint in aliquo iocundari. Et videt̃ ꝙ sic: qꝛ Aug. cōtra manicheos dicit. Ꝑtātē habet in eos q dei precepta cōtemnūt: ⁊ de eā infelici letat̃. Itē ꝓuer. 13. dicitur. Desiderium si cōpleatur delectat aīam Sed ipsi multa mala desiderāt q̄ eueniunt: ergo in illis delectātur. Preterea phs. x. ethicoruʒ. c. 8. d. phia hʒ mirabiles delectatōes puritate ⁊ firmitate: sed mali angeli multū sciunt de phia: ergo habēt magnas delectatōes. Sʒ contra arguit̃. Primo qꝛ dicit idē Ar. pⁱo ethicoꝝ. c. 18. Delectatio si sit fortis expellit omnē tristiciā ⁊ q̄ sibi cōtraria est ⁊ q̄ cōtingens: ergo a simili tristicia si sit fortis expellit oēm delectationē ⁊ q̄ sibi cōtraria est ⁊ q̄ cōtingens. Sʒ tristicia maloꝝ angeloꝝ est valde fortis: ergo nullā cōpatit̃ secū in eis delectationē. Iteʒ in angelis bonis leticia nullā cōpatitur tristiciaʒ: ergo a simili: nec tristicia in angelis malis cōpatitur leticiā. Itē in nobis nō pōt simul eē leticia ⁊ tristicia: qꝛ leticia est cū dilatatōe cordis: ⁊ tristicia cū quadā cordis cōstrictōe. Constrictio aūt ⁊ dilatatio motus sunt cōtrarij: ergo a simili in angelis nō pōt esse leticia simul ⁊ tristicia sed semꝑ hn̄t tristiciaʒ: ergo nullā hn̄t leticiam Rn̄det ad hanc q̄stionē. Ric. in. 2. di. 6. ꝙ de pena maloꝝ angeloꝝ contingit loq aut ꝓ statu ante iudiciū: aut ꝓ statu post iudiciū. Primo modo adhuc pena eoꝝ nō est cōpleta q̄uis sit grauis ⁊ multa: ideo capaces sunt alicuiꝰ vani gaudij ꝓuenientis ex euentu maloꝝ q̄ desiderant. Unde Aug. de ciui. dei. li. 4. praua docent turpibꝰ gaudēt. Loquēdo ꝟo de pena eoruʒ ꝓ statu post iudiciū sic nō cōpatiet̃ secuʒ in eis aliqḋ gaudiū: qꝛ tūc pena eoꝝ esset cōpleta. Et iō nā eoꝝ eēt ita indisposita ad susceptionē gaudij ꝙ nullū agens creatū habebit ꝓportionalē ꝟtutē ad causandū delectationē i subiecto indisposito. Agēs aūt increatū ex igēte sua iusticia nullū causabit in eis gaudiū. Preterea Aug. 14. de ci. dei. c. 17. ait. Elatōis viciū i dei aduersario q ē diabolꝰ marie dn̄ari sacris lr̄is edocet̃. Sʒ scd̄m phm. 3. ethi. c. 9. Qualis est vnusqsqꝫ talis ⁊ finis eiꝰ. Uidet̃ ergo ꝙ diabolꝰ finē suū cōstituit i excellētia. Cū ergo scd̄ʒ phm. 6. ethi. c. 6. fines sint ꝑncipia opabiliū ꝙ qd malꝰ āgelꝰ appetit: ꝑꝑ excellētiā appetit. Sʒ post iudiciū nihil eueniet de quo cōsequat̃ excellentiā nec verā nec estimatā. Cū ergo ex euētu rei desiderate nullū ꝓueniat gaudiū si desiderās nō cōsequit̃ finē ꝑꝑ queʒ illud desiderabat nihil eueniet post iudiciū ex cuiꝰ euētu aliqḋ in eis gaudiū orit̃. Ad primū argumētū dicēduʒ ꝙ aū iudiciū nō ē maloꝝ angeloꝝ tristicia ita fortis ꝙ expellat oēm delectationē ⁊ magnā ⁊ paruā. Ad secūdū dicēdū ꝙ angeli boni eo ꝙ ita sunt cōiuncti cū diuina voluntate vt nihil

eueniat

eueniat cōtra eoꝝ voluntatē absolutā: ꝛ qꝛ habent substantialis glorie cōplemētū: ideo i eis nulla pōt esse tristicia. Sꝫ in angelis malis nō est adhuc tota pena cōpleta quā perpetuo habituri sunt post iudiciū ideo interdū in eis est aliqd̄ gaudiū. Gaudent eniꝫ de malis euentib⁹ q̄ euenire desiderant. Ad tertiū dicēdū ꝙ cū in homine simul ē tristicia ꝛ leticia tūc est cōstrictio cordis i vna pte ꝛ dilatatio i alia. Vel pōt dici ꝙ si leticia maior ē q̄ꝫ tristicia cor dilatabit minus ꝓpter tristiciā. Si aūt tristicia est maior q̄ꝫ leticia esset ecōuerso. Si vo equarent tunc cor nō cōstringeret ꝓhibēte leticia: nec dilataretur prohibēte tristicia. hec Ric. Notādū tñ fm Tho. parte. I. q. 64. q· dolor ꝛ gaudiū fm ꝙ sunt passiones in demonib⁹ esse nō possunt. Sic eniꝫ sunt ꝓprie appetitus sensitiui q ē vtus in organo corporali. Sed fm ꝙ nomināt simplices actus: sic possunt esse i demonib⁹: ꝛ sic dolor nō est aliud q̄ꝫ recursus ad illud qd̄ ē vel nō est. Multa eni vellent nō esse: vt oēs homines fore dānatos: q̄ tñ nō sunt qꝛ multi saluātur. Ideo in eis est dolor: ꝛ qꝛ multos vellent peccare ꝛ eoꝝ desideriū implet: ideo in eis est gaudiū eo mō quo superi⁹ est dictū. Cuꝫ ergo pctm̄ diabolo summe sit gratū: q̄ demētia ē illi cōplacere peccādo. An nescitis o excecati peccatores ꝙ ipse vos q̄rit pdere: cupitqꝫ beata vita priuatos secū trahere in infernū. O infelices aie peccatrices cōsiderate qd facitis cū diabolo obtēperatis. Profecto cōtētatis letūqꝫ facitis hostē pestilētissimū: q nullo placat obsequio qn imo seruientes magis crudeliusqꝫ torquebit.

Quod peccatū ē fugiēdū eo ꝙ priuat hoiēꝫ diuina gratia: ꝛ semp ei est annexus cruciat⁹ et pena ac interficit ipsaꝫ animā. Capi. .2.

Secunda rō quare pctm̄ ꝛ delictū est fugiendū dicit nocēte. Nocet siqdē homini pl⁹ q̄ꝫ cetera mala q̄ dici aut cogitari pn̄t: potissimū pp tria. Prio pp ꝓuationē. Secūdo pp cruciationē. Tertio pp interfectionē. Prio pctm̄ nocet homini pp priuationem: eo ꝙ priuat illū bono nature qd̄ p̄eminet cūctis bonis fortune. hoc dicit Aug. in. 3. ꝛ. 7. cōfessionū. ꝛ i li. de fide ad Petrū. Sꝫ ɔ̄ posset qs arguere: qꝛ. d. Dio. i li. de di. no. ꝙ bōa nature i demonib⁹ manēt itegra post peccatū. Sꝫ pctm̄ hois nō ē grauı⁹ pctō demonis: ergo pp illud nō dꝫ priuari bono nature. Rn̄det Tho. i. 2. q. 85. q· bonū nature humane pōt dici tripliciter. Prio ipsa principia nature ex quibus natura cōstituitur ꝛ ꝓprietates ex his causate sicut potētia aie ꝛ huiusmodi. 2° dicit bonū nature donū origenalis iusticie qd̄ fuit i ꝓmo hoie collatū toti humane nature. 3° dicit bonū nature naturalis hois dignitas: q̄ ē ꝙ hō sit rōnis particeps: fm quā hꝫ naturalē inclinatōēꝫ ad vtutes. Primū bonū nature neqꝫ tollitur neqꝫ diminuit per pctm̄. Secundū totaliter ē ablatū p pctm̄ primi parētis. 3m vo diminuit ꝛ aufert p peccatū. qꝛ vt inqt ps. Hō cū in honore esset nō intellexit: cōparatus est iumētis insipientibus ꝛ similis factus est illis. In h̄ eodeꝫ ꝙ hō rationalis ē dignior cūtis volucrib⁹ celi ꝛ nobilior bestijs terre ꝛ piscib⁹ maris merito reputat. In eo vo ꝙ peccādo rōnē subijcit ensualitati: viuitqꝫ more brutoꝝ ipsis recte iusteqꝫ cōparat. Propterea loquens de⁹ ad aiam peccatricē Hie. 2. c. ait. Q̄ vil' facta es nimis iterās vias tuas. Similiter ipsa naturalis iclinatio ad vtutē diminuit p pctm̄. Nā ex h̄ ꝙ aliqd inclinat ad vnū cōtrarioꝝ diminuit inclinatio ei⁹ ad aliud. Vnde cū pctm̄ sit cōtrarium virtuti ex hoc ipso ꝙ hō peccat diminuit bonuꝫ nature qd̄ est inclinatio ipsa ad vtutē. Per septē qppe gradus cōscia diminuta bone nature ruit in ꝓfundū pctōꝝ. In prio gradu pctm̄ est iportabile. Mens eniꝫ insueta peccatis cū peccare incipit apparet ei adeo iprobabile onus vt videat viuens eē in iferno. In 2° gradu peccatū ē graue. Nā lapsu tpis pp p̄cedens pctm̄ itex peccare nō iaꝫ videt iportabile sꝫ tñ graue In tertio gradu pctm̄ est leue. Q̄d eniꝫ prima vice fuit iportabile: in 2ª graue: in 3ª fit leue. In quarto gradu pctm̄ ē insensibile: eo ꝙ iam onus ei⁹ nō sentit nec ei⁹ grauitas estimat. In qnto gradu ē delectabile: eo ꝙ cū maio studio pp ei⁹ delectationē cōmittit. In sexto pctm̄ est desiderabile: qꝛ post diuturnā in illo ꝑseuerantiā adeo ad ipsuꝫ inclinat volūtas vt sine vlla tēptatōe carnis aut diaboli q̄rat ꝛ desideretur vt posset cōmitti. In septio pctm̄ fit defensabile tā q̄ꝫ bonū ꝛ iustū: vt verificet qd̄ sapiēs ait. puer. 18. Pctōr cū i ꝓfundū pctōꝝ venerit cōtēnit. Cōtēnit siqdē dei iusticiā atqꝫ iudicia: ꝛ pctm̄ ridens ꝛ ludens cōmittit. Et si redarguit: illud excusat atqꝫ defendit. O quot vsurarij erroneā sibi fecere cōsciētiā: q̄ ipijssime vsuras exercēt ꝛ dicūt nō eē pctm̄. O quot adulteri fornicatores ꝛ sodomite letant cū male fecerint: vt dr ꝓuer. 2. c. ꝛ exultant in reb⁹ pessimis: luxuriāqꝫ suā tāq̄ꝫ bonā defendētes dicūt ipossibile fore

quēpiā viuerē sine illa. Ecce qualiter isti ⁊ simi les priuati sunt bono nature inclinatōe. s. quaꝫ ad bonos actus habebāt. Secūdo nocet pctm̄ homini ꝑpter cruciationē. Est siquidē semꝑ ⁊ etiā in hoc seculo mortali culpe annexa pena in separabiliter. Et sumit ratio ꝫm Boñ. i. 2. di. 36. tripliciter. Primo ex ꝑfectōe diuine equi tatis. Secundo ex pulchritudine vniuersitatis 3° ex inordinatiōe culpe ⁊ cōditiōe peccantis.

Primo sumitur rō ex ꝑfectōe diuine equi tatis. Tāte eniꝫ eqtatis est de⁹ q est iudex oiuꝫ vt nō patiat dedecus peccati ad modicū eē sine decore iusticie. Omni mō iusticia dꝫ iniusticiā supare. Secūdo rō sumitur ex pulchritudine vniuersitatis. Vniuersuꝫ nāqꝫ ex ordine pul chritudinē hꝫ: ⁊ talis ē ista pulchritudo q̄lē de cuit fieri ad ostēsionē summe sapiētie dei: ⁊ ꝑꝑ hoc nec ad momentū esse in ea aliqđ inordina tuꝫ: ⁊ ita nec pctm̄ a pena sepetur. Tertio su mitur rō ex corruptōe culpe ⁊ cōditōe peccātis Nūq̄ꝫ eniꝫ culpa cōmittit quin mod⁹ species ⁊ ordo circa actionē volūtatis priuet. Et dū vo luntas voluntarie in suo actu deordinat: semet ipsaꝫ incuruat. Et duꝫ incuruatur mō spe ⁊ or dine priuat q̄ꝫtū ad habilitatē ad bonū. Talis āt priuatio est in aia magna damnificatio ⁊ lesio. vnde Aug. in sermone de innocentib⁹. Ne mo hꝫ iniusti lucrū sine iusto dāno. Vbi lu crū ibi damnū. Lucrū in archa dānū in ꝯscien tia. Tulit vestē ⁊ ꝑdidit fidē. Accepit pecuniaꝫ ⁊ amisit iusticiā. Preterea volūtas rationalis q̄ est cā peccati est q̄si media inter sinderesiꝫ ⁊ sensualitatē. Media ē etiā īter deū ⁊ alias crea turas. Et cū se cōuertit ad h̄ inferiora ab eo re cedit q sursum est: ⁊ dū acqrit puū bonū vt nūc amittit magnū bonuꝫ simpliciter: ⁊ q̄ erat me dia fecit se infimā: ⁊ dū cū sinderesi discordat i currit ex illa repugnantia remorsum quēdā et afflictionē internā. Ideo Aug. li. i. cōfes. Jus sisti dñe: ⁊ sic est vt pena sua sibi sit ois inordi natus anim⁹. Ex quo cōcludit ꝙ ad culpā inse pabiliter sequitur pena: siue pena dicat dānifi catio q̄dam: siue q̄dā afflictio: siue inuolūtaria passio. Sed pena q̄ est dānificatio semꝑ sequit ⁊ actu ⁊ habitu: q: nūq̄ꝫ hō est in culpa qn sem ꝑ sit in dāno. Afflictio vo siue remorsus sem ꝑ seqtur in habitu saltē: q̄ꝫuis ꝑꝑ delectationeꝫ intensam vel incōsiderationē siue distractioneꝫ ai nō sentiat. Talis aūt pena cōpetit statui i ꝑ̄ senti: in futuro vo subsequet alia pena ꝯsūma ta ⁊ ꝑfecta. Tertio pctm̄ nocet hoi rōne iterfe ctionis. Pctm̄ nāqꝫ interficit aiam ⁊ facit eaꝫ mortuā mō suo. vñ Aug. i. 13. de ciui. dei. c. 2. inqt. Quāuis eniꝫ aia hūana veraciter imor talis ꝑhibeat: hꝫ tñ q̄ꝫdā etiā ipsa mortē suam. Nā iō dicit imortal: q: mō q̄ꝫtulocūq̄ꝫ nō desi nit viuere atq̄ꝫ sentire. Corp⁹ aūt mortale ideo dicit: q: deseri omni vita pōt nec ꝑ seipsuꝫ ali quatenus viuit. Mors igit aie fit cū eā dese rit de⁹: sicut corpis cū id deserit aia: ergo vtriusq̄ꝫ rei. i. totius hois mors ē cū aia a deo deser ta deserit corp⁹. Ita eniꝫ nec ex deo viuit ipsa: nec corp⁹ ex ipsa: hmōi aūt totius hois morteꝫ illa sequit quā secundū diuinorꝫ eloqorꝫ appel lat auctoritas. Hāc saluator significauit vbi ait Eū timete q hꝫ ptātē aiam ⁊ corp⁹ ꝑdere i ge hennā. h̄ ille. Ex qb⁹ vbis habet differētia tri plicis mortis. Pria mors est corpalis: q̄ fit ꝑ sepationē aie ab ipso corpe. Et h̄ ipsi aie q̄ i mortalis est cōuenire nō pōt. Secūda mors ē spiritualis: q̄ cōpetit aie cū ꝑ pctm̄ sepat a deo Vita nāqꝫ aie ē dei grā sine q̄ mortua iudicat.

Tertia mors ē gehēnal: q̄ priuat dānatos nō oī vita: sꝫ vita btā: vita gloriosa: vita felicissima omni iocūditate repleta. O q̄ꝫtū reputati sunt crudeles q seipsos interfecerūt sua corpa occi dendo. Sed ꝑfecto crudelissimi sunt pctōres q peccādo occidūt ⁊ ꝑimūt aias suas. Propte rea dixit i ps̄ Dauid. Qui diligit iniqtatē odit aiam suā. Et paul⁹ Ro. 6. rōnē subdit. d. Sti pēdia. n. pcti mors: grā auteꝫ dei vita eterna.

Qualiter pctm̄ ē fugiēdū: q: displicet deo: q: peccator transgredit p̄cepta eius: cōtemnit ī finitū bonū: ⁊ prouocat irā eius. Cap. 3.

t Ertia rō q̄re pctm̄ est fugiēdū dr displi cētie. Displicet nāqꝫ ⁊ aboiabile est oī potenti deo ꝑꝑ tria. Primo ꝑꝑ trans gressionē. Secundo ꝑpter derelictionē. 3° ꝑꝑ ꝓuocationē. Prio peccatū displicet deo ꝑꝑ trāsgressionē: q: ꝑ illud transgrediunt hoies ⁊ cōtēnunt mādata eius. Propterea dixit Au gu. in li. cōtra manicheos. Peccatū ē in veri tatis p̄ceptis vel in ipsa veritate errare. Et ideꝫ quē magister inducit in textu. 35. dis. secundi li bri. Peccatū est dictū vel factū vel concupituꝫ contra legē dei. Et Ambrosius libro de para diso. Peccatū est preuaricatio legis diuine et celestiū inobedientia mandatorū. Si ergo di splicet patri vt filius eius sua p̄cepta recuset et paruipendat: si cuique homini mortali in aliq̄ superioritate cōstituto graue est a suis subditis despici atq̄ꝫ cōtemni: quāto magis abhominabi

le est

le est excelso celoꝝ regi si peccando hoies eius/
qꝫ mandata violando maiestati sue iniuriam fa
ciunt. O peccatores excecati cognoscite vias ve
stras. Cognoscite errores merite dānationis.
Quotienscunqꝫ peccatis mortaliter deū omni
potentē vilipenditis. Secūdo peccatuꝫ displi
cet deo ratione derelictionis: qꝛ quotienscunqꝫ
quis mortaliter peccat derelinquit ipsum q est
summū bonū: verꝫ bonū: desiderabile bonum
durabile bonū inquā quo solo aia repleri pōt ꝛ
sanari: pro bono vili pro bono momētaneo ꝓ
bono temporali pro bono qđ sine deo nullum
bonū est. Vtenim inqt Aug. in li. de li. arbi.
Peccatū est spreto incōmutabili bono bonis
cōmutabilibꝰ adherere. Hinc p Hiero. 2. ca.
de peccatoribꝰ deus cōqueritur. d. Me dereliq̄/
runt fontē aque viue: ꝛ foderunt sibi cisternas
dissipatas q̄ cōtinere nō valent aquas. Fons
aque viue dicitur deus: qꝛ in eo est omnis boni
indeficiens plenitudo. Hinc Aug. 4. li. con/
fess. ait. Redite preuaricatores ad cor ꝛ inhere
te ei qui fecit vos: state in eo ꝛ stabitis: quiescite
in eo ꝛ quieti eritis: bonū qđ queritis ab illo ē
Cisterne aūt dissipate vocantur huius seculi bo/
na que absqꝫ deo nihil sunt. Ideo Aug. 9. cō/
fes. dicebat. Omnis copia q̄ deus meus nō ē
egestas mihi ē. Displiceret vtiqꝫ cuicunqꝫ for
mose puelle si spōsus suus ea derelicta turpissi
me meretricule adhereret. Turbaretur qlibꝫ ma
gnus dn̄s gratiosus ꝛ liberalis si eiꝰ famuli eo
spreto seruirēt alicui dn̄o paupi pessimo ꝛ aua
rissimo. Quāto magis idignari dꝫ deꝰ infini
tū bonū cū a nobis deseritur pp supbū diaboluꝫ
aut corruptibilē carnē: vel trāsitoriū ac labileꝫ
mūdū. 3° peccatū displicet deo rōe ꝓuocatio
nis. Per illud vtiqꝫ ꝓuocatur ꝛ iducitur ad indi/
gnationē ꝛ irā. Totꝰ suauis ꝛ dulcis ē piꝰ cle
mēs ꝛ misericors atqꝫ benignus ꝛ ꝓpriū eiꝰ
ē misereri: tn̄ irascitur indignatur ꝛ quasi cogitur vt
reos dānet q̄s voluisset saluare. Cur dānauit
Cayn. pp pctm̄. Cur iudā. pp pctm̄. Cur oēs
illos qui in iudicio cū diabolo iudicabuntur eter
nis ignibꝰ cruciādi. pp pctm̄. O sūma ꝛ infini
ta pietas dei vbi est dulcedo tua. Cur tā durꝰ
atqꝫ seuerus efficieris hoibꝰ q̄s cōdidisti. Re
uera si peccata nō eēnt deus nūq̄ cōmoueretur
furore. Cū ergo tāta sit in peccato iniquitas tā
tumqꝫ periculū: meritoqꝫ illud cūcti fugere de
bēt ꝛ abhorrere: vt sic liberētur a morte dāna/
tionis eterne ꝛ pueniāt i regnū beate vite i q̄ vi
uit ꝛ regnat deꝰ p eterna scl'a sclo͡ꝝ. Amen.

Feria tertia secūde hebdomade in quadra
gesima de superbia quā xp̄s vbo ꝛ exemplo
docuit contemnendam. Sermo. 33.

q

Ui autem se exal/
tauerit humiliabitur: ꝛ qui se humi
liauerit exaltabitur. Verba
sunt redemptoris nr̄i Ma
the. 23. c. ꝛ in euāgelio ho/
dierno. Dominus ꝛ salua
tor noster p̄cipuꝰ humilita/
tis cultor discipulos suos ꝛ nos omnes ꝑsepe
monuit taꝫ vbo q̄ꝫ exēplo euitare supbiā. In
pn̄ti vo euangelio detestatus est scribas ꝛ pha
riseos: eo q ad nihil aliud vacabāt: nisi vt in ce
teros supbirent. Nō timebāt deū: despiciebāt
ꝓximos: ꝛ reputabāt seipsos. Querebātqꝫ ꝑ/
uerse ꝛ inordinate propriā excellentiā. Et vt in
quit Aug. 14. de ci. dei. c. 13. Quid ē aliud sup
bia nisi puerse celsitudinis appetitus. Peruer
sa eniꝫ est celsitudo deserto eo cui debet animꝰ
inherere principio sibi quodāmō fieri atqꝫ esse
principiū. Propterea ipsi pharisei ꝛ scribe ar/
guebantur a xp̄o: ꝛ eoꝝ opa cōdemnabantur. Nos
vo si ad pniam redire q̄rimꝰ: a supbia disce/
dere debemꝰ: qꝛ nō pōt cū illa dei grā inueniri
Ea ꝓpter i pn̄ti smone de ipsa supbia vitioꝝ
oium venenosa regina aliqua pcurremꝰ: de q̄
mō nostro tria mysteria ꝓponemꝰ declarāda.
Primum dicitur diuina odiatio.
Secundum specificatio.
Tertium distinctio.
Qualiter deꝰ ꝓpter odiū supbie āgelos ma
los eiecit de padiso: ꝛ p scripturas odiuꝫ eius
predicatur: ꝛ qualiter cōminatur supbis: ꝛ quo/
modo istos humiliauit.

Capitulū. primū.

p

Rimū mysteriū declarandū de sup/
bia dicitur diuina odiatio. In quo cōsi/
derandū est q̄ꝫ graue sit supbie vitiuꝫ
ex odio qđ deꝰ habet ad illud. Quod qdē colli
gi pōt ex quattuor. Primo ex angeloꝝ de/
iectōe. Secūdo ex scripture testificatōe. 3° ex
multiplici cōminatōe. 4° ex supboꝝ hūiliatōe.
Prio colligitur odiū dei ad supbos ex angelo
rū deiectōe. Deiecit qdē deꝰ ꝛ expulit angelos
malos a celo empyreo i quo cōdiderat eos egre
gios sublimes ac nobilissimos spūs. ꝓpterea
dicitur Esa. 14. ipsi lucifero. Quō cecidisti de ce
lo lucifer q mane oriebaris: corruisti in terraꝫ
qui vulnerabas gentes: q dicebas in corde tuo

Jn celū ascendā sup astra dei exaltabo solium
meū: sedebo in mōte testi in latronib⁹ aqlonis.
Ascendā sup altitudinē nubiū: ⁊ similis ero al
tissimo. Verūtamē ad iferuū detraberis in pͦ/
fundū laci. Et lȝ aliq exponāt hāc auctoritateȝ
ad lrām de rege babylonis: tñ vt dicit Nico.
pōt intelligi de lucifero q videt lucifer. i. pul/
chrior inter angelos: sicut lucifer q̄ ē stella ma
tutina inter stellas. Jdeo alio noīe vocat ven⁹
a venustate. Ex h̄ Greg. de pe. di. 2. Q̄ð vo
reprobi. de lucifero ait. Hūc pmū cōdidit quē
reliqs angelis eminentiorē fecit. Hui⁹ pmat⁹
eminētiā respicit pͦpha cū. d. Cedri nō fuerūt
altiores illo i padiso dei: abietes nō adequaue/
runt summitatē ei⁹: platani nō fuerūt equales
frondib⁹ illi⁹. Omne lignū p̄ciosuȝ padisi dei
nō est assimilatū illi ⁊ pulchritudini ei⁹: qm̄ spe
ciosuȝ fecit eū i multis cōdēsis frondib⁹. Quid
nāqȝ accipi i cedris abietib⁹ ⁊ platanis pōt ni/
si illa v̄tutū celestiū pcere celsitudinis agmina
in eterne leticie viriditate plātata: q̄ q̄uis excel
sa sint cōdita: huic tñ nec p̄lata sunt nec equata
hec ille. Oriebat mane h̄ lucifer: qꝛ inter crea/
tionē ei⁹ q̄ vocat hic ort⁹ ⁊ lapsuȝ fuit modicuȝ
tp̄s: ⁊ corruit i terrā: qꝛ pͦiect⁹ fuit in h̄ aere cali
ginoso. Vulnerabat gētes. i. alios angelos q/
bus ipse fuit occasio cadēdi. Angeli. n. frequē
ter appuerūt boni ⁊ mali i specie hūana: ⁊ ideo
noīe gētiū ⁊ hoīuȝ noīant: sicut Act. i. de duo/
bus sanctis angelis dicit. Ecce duo viri astite/
runt iuxta illos in vestib⁹ albis. Et de diabolo
dicit saluator Math. 13. Jnimicus hō supsemi
nauit zizania. pͦiect⁹ fuit lucifer i terrā. i. in hūc
aerē caliginosuȝ q supbiēdo ascēdere volebat su
pra astra celi. i. sup alios angelos: ⁊ sedere in
monte testi. i. in celo empyreo. vel sup ecclesiā
q̄ dicit mōs. i lateribus aqlonis. i. i cordib⁹ fri/
gidis. De ipso insup Aug. xi. sup Geñ. ad lit
terā inqt. Fact⁹ cōtinuo se a luce v̄itatis auer/
tit: supbia tumid⁹ ⁊ pͦprie ptātis delectatōe cor/
ruptus. Dicit tñ Boñ. i. 2. di. 5. q̄ pctm̄ luci/
feri icohatū ē i p̄sumptōe. Stati. n. vt suā pul/
chritudinē vidit p̄sumpsit. Cōsūmatū ē i ābi/
tione: qꝛ p̄sumēs de se appetijt qð oīo supra se
fuit: ⁊ ad qð puenire nō potuit. Tertio cōsū/
matū fuit i inuidie ⁊ odij auersiōe qꝛ exquo ob
tinere nō potuit qð appetijt deo inuidere cepit
⁊ affectū odij ꝯhere. Et qm̄ dicit i auctoritate p̄
allegata Esaie. q̄ appetijt deo eē similis. disti
guit Boñ. duplicē similitudinē. Pria dicit
equalitatis. Secunda imitatōis. Similitudo
imitationis pōt appeti ordinate ⁊ inordinate.
Ordinate vt appetatur similitudo in his q̄ nr̄e
sunt aptitudinis ⁊ nostri dei acceptatōis: cuius
modi sunt pfectōes ⁊ decores virtutuȝ. Jnor/
dinate v̄o vt hō appetat id qð nō decet vel deo
nr̄o nō placet: vt si appetat hoīb⁹ p̄esse vel se de
aduersarijs vindicare. Similitudo equalitatis
nullo mō pōt appeti ordinate: sȝ inordinate ali
quo mō est appetibilis: aliquo mō nō. Nā oī/
moda similitudo nō est appetibilis: qꝛ nō pōt
cadere i cognitionē siue in intellectū ⁊ iō nec in
appetitū. Et si aliqs fingat nō appetit equalita
teȝ: sȝ suā fictionē. Alio mō est similitudo eq̄li/
tatis in aliq̄ cōditōe: vt in diuina p̄uidentia scia
Et sic credo q̄ pōt appeti. Notandū ergo q̄
diabolus quodā mō appetit similitudinē imita
tionis: quodā mō equalitatis. Et hoc apparet
si attendat appetibile ⁊ mod⁹ appetēdi. Dia/
bolus eniȝ appetijt alijs p̄esse sua tñ auctorita/
te: q appetijt p̄esse: hoc fuit imitatōis. Et h̄ q/
dē aliqñ obtinuisset si stetisset. Vnde ansel. in
li. de casu diaboli ait. Nihil appetijt ad qð non
puenisset: q̄ aūt appetijt sic p̄esse pͦpria auctori
tate sine meritis ⁊ sine datore: ⁊ ita q̄ nulli sub
esset: hoc ē solius dei: ⁊ hoc est equipātie. Dicit
ergo Greg. q̄ appetijt esse sui iuris: ita q̄ nul
li subesset. Et Bernar. d. q̄ appetijt equalitatē
potentie. Et Ansel. q̄ appetijt p̄esse sine meri
tis. Qui in sentētia idē dicūt. s. q̄ voluit oībus
p̄esse pͦpria auctoritate. Angeli etiaȝ minores
peccauerūt peccato supbie adherētes lucifero:
q̄rētes eē beati sine meritis. Propterea dicit
Vgo de sancto Vic. Oēs in eandē maliciā cō
senserūt: ⁊ vnū ordinē pͦuerse societatis fecerūt
Tūc vt ait Joh. Apo. 12. factū est p̄liū magnū
in celo. Michael et angeli ei⁹ p̄liabant cū dra
cone: ⁊ draco pugnabat ⁊ angeli ei⁹: ⁊ nō p̄ua
luerūt neqȝ loc⁹ inuent⁹ ē eoꝝ ampli⁹ i celo. Et
pͦiect⁹ ē draco ille magn⁹ serpens antiqu⁹ q vo
catur diabolus: ⁊ sathanas q seducit vniuersuȝ
orbē: ⁊ pͦiectus est i terrā ⁊ angeli ei⁹ missi sunt
cū eo. Preliū autē illud gestuȝ fuit iuxta tria q̄
in spirituali natura reperiunt: q̄ sunt ratio: fa/
cultas: voluntas. Per rationē nempe electi et
reprobi angeli cōtraria sentiebāt. Per volun/
tateȝ ad cōtraria afficiebant. Per facultatē v̄o
ad cōtraria nitebant. Nā electi angeli sublimi
ter sentiebāt de deo ⁊ gratia ei⁹: ⁊ ad gratiaȝ ⁊
gloriā afficiebātur: ⁊ p facultate sibi data pro il
lis nitebātur. Angeli vero superbientes ⁊ cō/
temnētes gratiā ⁊ gloriā dei sublimiter sentie/
bant

bant de bonitate nature sue: et propter hoc ad propriam gloriam afficiebantur: et toto nisu in contrariū electis spiritibus ferebantur. O se/ uissima dei iusticia. o rectissimū eius iudiciū. o sapiētissima dispositio. Tā exosa fuit maiesta ti eius maloꝝ angeloꝝ supbia: vt a celo empy reo semel depulsos nūq̄ amplius ibidē sinat eos redire. Quinimmo vt diximus in sermōe de iusticia dei. damnauit eos eternalr̄ p sniam diffinitiuam. Unde Ugo in li. de aia. Super bia in celo nata ē: sed velut immemor q̄ via inde cecidit illuc postea redirē nō potuit. 2° colligit odiū dei ad superbiā ex scripturaꝝ testificatōe. Scribit nāq̄ Amos. 6. Et puer. 8. c. Arro gātiā et superbiā et viā prauā et os bilingue ego detestor. Et Ecc. 10. Odibilis ē coram deo et hoibus superbia. Et Jac. 5. c. Deus supbis resistit: humilibus aūt dat grām suā. Tertio colligit odiū dei ad supbiā ex multiplici cōmi/ natiōe. Fuit namq̄ in scriptura cōminatiōes plurie ꝯ supbos. Unū Esa. 2. Oculi sublimis hois humiliati sūt et incuruabit altitudo viro rū. Exaltabitur aūt dn̄s solus i die illa: q̄r dies dn̄i exercituū sup oēm supbū et excelsū: et super oēm arrogātē: et humiliabit. Et. 13. c. Requiesce re faciā supbiā infideliū et arrogātiā fortiū hu/ miliabo. Et idē. 23. c. Dn̄s exercituū cogita/ uit h̄ vt detraheret supbiā ois glorie et ad igno miniā deduceret: et vniuersos i clytos terre. Et idē. 28. c. Ueh corone supbie. Et ibidē. Pe dibus conculcabit corona supbie. Et ps. 17. Ocu los supborum humiliabis. Et sapiēs Ecc. 3. synagoge supboꝝ nō erit sanitas. Et Mala/ chie. 4. erūt supbi et oēs faciētes iniqtatē stipu la. Et Osee. 7. Humiliabit superbia isrl̄. Et Ezech. 7. Quiescere faciā supbiā potētū. Et Hier. 50. Ecce ego ad te supbe dicit dn̄s de9 exercituū: q̄r veniet dies tuus tp̄s visitatiōis tue et cadet superbus et corruet: et nō ē qui susci/ tet eū. Et Abdie. i. superbia cordis tui extulit te habitātē in scissuris petrarū exaltātē soliū tu um: q dicis i corde tuo. Quis detrahet me in terrā. Si exaltatus fueris vt aqla: et si iter side ra posueris nidū tuū inde detrahāte dicit dn̄s. O superbi et inflati corde qui confidentes in diuitiis: in deliciis: et in robore vestro: ceterisq̄ temporalibus bonis dicere consueuistis. Et quis nocebit nobis. Audite scripturarū voces rñdentes Deus inuincibilis deus insupera/ bilis deus supboꝝ inimicus. de q̄ dr̄ i ps. 30. Retribuet abūdanter facientibus superbiam. Ipse ē et qui per Esa. 47. c. superbā ciuitatē alloquitur. d. Audi hec delicata et habitās con fidenter que dicis in corde tuo. Ego sū et non ē preter me amplius. Nō sedebo vidua et igno rabo sterilitatē. Ueniēt tibi hec duo subito in die vna: sterilitas et viduitas. Uniuersa vene rūt super te pp multitudinē maleficiorū tuoꝝ.

Quarto colligit odiū dei ad superbiā ex su perborū hoium humiliatione: de quibus dixit virgo gloriosissima in cantico suo. Luc. 1. De posuit potentes de sede: et exaltauit humiles. Et hoc cōfirmat sapiēs Ecc. 10. Initiū supbie hois ē apostatare a deo: qm̄ ab eo qui fecit illū recessit cor eius: qm̄ initiū ois peccati supbia ē. Qui tenuerit illā adimplebit maledictis et sub uertet eum in finē. Propterea exonerauit do minus conuentū maloꝝ et destruxit eos vsq̄ i finem. Sedes ducū supboꝝ destruxit deus et sedere fecit mites p eis. Radices gentiū sup barū arefecit deus et plantauit humiles ex ipsis gentibus. Patet hoc i primis parentibus sup/ bis q de paradiso fuerūt eiecti pp supbiā: vt dr̄ Gen. 3. c. In gigātibus qui perierūt i diluuio pp superbiā. Gen. 7. In filiis filiorum Noe volentibus edificare turrim q̄ pertingeret vs/ q̄ ad celū: qui cōfusi sūt vt non intelligeret vnus alterū: et dispersum ē atq̄ cōfusū labiū. Gene. xi. c. In Pharaone qui superbe detinebat po pulum dei: et indurauit cor eius et submersus ē in mari rubro. Exo. 14. c. In sennacherib qui deum blasphemabat postq̄ ab angelo ois eius exercitus fuit interrēptus. 185. milia bel/ latorū. et ipse a filiis suis iudicio dei percussus ē gladio et interfectus. 4. Reg. 19. In Nabu chodonosor q elatus in superbiā cū deambula ret in aula. d. Nōne ē hec babylō magna quā ego edificaui in domū regni in robore fortitu/ dinis mee et in gloria decoris mei. Qui eiectus a regno septē annis discurrēdo per nemora et prata: fenū quasi bos comedebat: mutatus q̄si in bestiā. Daniel. 4. c. Quid dicā de antiocho quid de Herode agrippa. qd de Herode asca lonita. Quid de eibus qui superbe regnaue/ runt: aut in regno assyriorum siue babylonio rum: aut in regno persarū et medorū: aut i re/ gno grecorū: aut in regno egyptoꝝ: aut in re/ gno sycionorum: aut in regno athenēsium: aut in regno iudeoꝝ vel similium. Nonne di uina virtus debellauit eos et redegit ad nihilū Periit inquit ps. memoria eorum cū sonitu: et dn̄s i eternam permanet. An omittendi sūt.

Romani de quibus dicit Agu⁹ libro primo de ciuitate dei.c.i. Hoc vero quod dei est sup be quoque anime spiritus inflact⁹ affectat amat que sibi in laudibus dici. Parcere subiectis et debellare supbos. Ubi nūc latuz totius orbis dominiū. Ubi legiones et exercitus victoriosissimi. vbi legati et nūcij pacē petētes et venientes a finibus terre. Ubi oratores solennes auri et argenti tam multa pondera pro tributo ferentes. vbi senatores et patres ꝯscripti. vbi ciues honesti. vbi triūphales arcus et iocundi ludi. Ubi alta palatia et edificia miranda. vbi deorum templa tā miro artificio et sapienti dispositione cōstructa. Tertium vsitatiūq; est ꝓuerbiū. Roma quāta fuit ipsa ruina docet. O humana infirmitas. o conditio fragilis hōinuz non est iustum nō equuz superbire contra deū quoniam nō est qui possit eius potestati resistere. Ipse Romanos domuit qui totum orbem vi et armis ac terrore subegerant. Fugienda ē ergo supbia quā deus tam fortiter execrat. De qua Cassidorus sup psalmo.18.ait. Supbia d̄ angelo diabolum fecit: et homini mortē intulit et cōcessā beatitudīe vacuauit: oīuz malorū mr̄ scelerū fons: vena nequitie.

Qd̄ superbia diuiditur i quattuor species scilicet cum quis credit bonum qd̄ hꝫ habere a se: vel a deo proprijs meritis: vel habere qd̄ non habet: vel propter bonū quod habet ceteros spernit.

Capitulum. .2.

Secundum mysterium declarandum de supbia dicit specificatio. in quo notande sūt supbie species Has autez Greg. in moral. quattuor esse dicit. Prima cū quis estimat bonum qd̄ hꝫ a seipso habere. Secūda cū quis bonū ꝙ hꝫ a deo ascribit meritis proprijs. Tertia cū quis iactat se habere bonū ꝙ nō habet. Quarta cū quis ceteris despectis singularit̄ vult videri. Pria species supbie est cū quis ex īordiato appetitu ꝓprie excellentie bonum habitum: vt ingeniuz intellectum memoriā fortitudinē corporis pulchritudinē. vel bonum tēporale: vt diuitias gloriaz honorem potentiā. vel bonuz spirituale: vt gratiā: scientiā: sapientiaz: ꝑdicationē: prophetiam: et huiusmodi sibi a tribuit: vl' a se habere non autem a deo. Notādū tñ secundū Tho. 2.2.q.162. ꝙ estimatio ratōis estimat vniuersale bonum ꝙ hꝫ nō habere a deo: sed a seipso Et hoc pertinet ad infidelitatē: cū recta fides habeat ꝙ deus est auctor omniuz bonoꝝ. Corrūpit estimatio ratōis in ꝑticulari propter aliquā passionez: sicut verbi gratia. si aliquis sentiret in vniuersali fornicationē nō esse peccatū: esset infidelis. Nō autē infidelis censetur fornicator qui fornicationē eligit tanq̄ȝ bonuz propi concupiscentie passionē. Ita a simili: si quis estimaret vniuersaliter et absolute deum nō esse oīum creatorem: esset heresis vel infidelitatis peccatum. Sed ꝙ aliqs ꝓpter inordinatū amorē proprie excellentie ita de bonis suis gloriet ac si ea a seipso haberet pertinet ad supbiā nō ad infidelitatē. Cōtra tales sic supbientes dicit apostolus.1.Cor.4.c. Quid habes ꝙ nō accepisti. Si autē accepisti quid gloriaris quasi nō acceperis. Et Jac.ꝑ. Omne datum optimū et omne donum perfectū desursū ē. Et .2.par. Tua sūt oia: et que de manu tua accepim⁹ dedim⁹ tibi. Scd̄a species supbie ē cum quis bonū qd̄ habet ascribit sibi et proprijs meritis credendo aliquā excellētiam eē in natura vel gratia vel fortuna. i. tēporalib⁹ suis merit' et ỽtute. pro qbus videt superbo ꝙ deus sibi sit obligat⁹. Cōtra quos est dictū apostoli. ad Tituz.3.c. Nō ex operib⁹ iusticie que fecim⁹ nos: sed secūdum suā misericordiā saluos nos fecit. Tertia species supbie est cū quis iactat se habere bonū qd̄ nō habet: vt aptū ingeniū: capacē memoriā: industriam in agendis: prudēiam in regimie: pulchritudinē in persona: sciaz in mēte: vel perfectionem in vita: et similia: de quibus quis gloriatur: cū tamen illa non habeat vel non tantum sicut estimat se habere. Et hec existimatio satis periculosa est in his qui se sanctos reputant propter bonoꝝ operum experientiam: et in sua sanctitate cōfidunt: eo ꝙ de facili ruūt. sicut patet in Petro qui dicebat in seipso confidens Luc.22. Et si oportuerit me mori tecum non te negabo. Super quo verbo Ambrosius ait. Si Petrus lapsus est qui dixerat: et si omnes scandalizati fuerint in te sed non ego: quis alius de se iure presumat. Denique et Dauid qui dixit. Ego dixi in abundantia mea non mouebor in eternum: eam sibi iactantiam obfuisse confitetur dicens. Auertisti faciem tuam a me et factus sum conturbatus. Que verba notantur.6.questione.i. c. Imitare. Ad hanc speciem superbie pertinet excusare suos defectus et alleuiare illos.

Quarta species superbie est cum quis ceteris despectis singulariter vult videri. In hanc

hanc rūit phariseus qui seipsum iustificabat ⁊ dānabat publicanum ⁊ ceteros peccatores Luc.18.c. Dicebat enim. Deus gratias tibi ago q2 non sū sicut ceteri homines: adulteri: raptores: iniusti: velut etiam hic publican⁹ Ieiuno bis in sabbato: decimas do omniū q̄ possideo. Hac superbia periclitātur quasi temporibus istis oēs qui se credūt bene viuere: q̄rū offm̄ est cōplacere mūdo: iudicare ꝓximos: detrahere ceteris: magnificare seipsos: mēdacia loqui: odia retinere ⁊ iactanter se nominare bonos: reliquos appellare malos: de quib⁹ expressius dicetur in sequenti tertio mysterio.

De superbia prelatorum clericorum religiosorum ⁊ laicorum: qualiter vnusquisq3 i suo gradu superbus existit. Capitulum. 3.

Tertiū mysteriū cōtēplādū de superbia dicitur distinctio. Possumus enim secundum varios hominū gradus distiguere quadruplicem superbiam. P⁹ est p̄latorum. 2ᵃ religiosorum. 3ᵃ clericorum. 4ᵃ laicorum. Prima est superbia prelatoꝝ qui in quattuor superbiunt. P̄ in hoc q2 estimāt se meritis suis dignitatem prelatiōis fuisse adeptos: subditis suis meliores se esse arbitrātur. Unde Greg.34.moralium ait. Prelato in cogitatiōibus superbia se ingerit: q2 solo vite merito super ceteros excreuit. Sed quātūcunq3 quis sit certus q2 de volūtate dei sit p̄posit⁹ aliis: ⁊ videatur bene administrare: nūq3 tam̄ potest esse securus si debitum suum faciat: nec aliis debet se preferre. Quottidie nāq3 contingit multos subditos meliores eē prelatis simpliciter. Nec sanctiorē dicimus sixtum Laurētio quia sixtus papa. Laurentius subditus ei⁹ aut perfectiorem Valeriū epm̄ Vincentio ei⁹ diacono. Et quamuis apostolus dicat Rōa. 13. Non est potestas nisi a deo. s. operāte quo ad bonos: tn̄ potest esse a deo sinente ⁊ permittente quo ad malos. Unde. 8.q.i.c.audacter. Hiero. ait. Audacter fortasse aliqd dicim⁹: s3 tn̄ qđ scriptū ē dicimus. nō semper p̄nceps populi ⁊ iudex ecclesie per dei arbitriū datur: sed ꝓut merita nostra deposcūt. 2ᵒ superbiūt p̄lati: q2 tanq3 eēnt dij volunt in oībus ēt indebite reuerentiam ⁊ obedientiam sibi exhiberi: magisq3 dolent de inobedientia ⁊ irreuerentia sibi facta q3 de transgressiōe p̄ceptoꝝ dei. Tales multa seueritate vtunt̄ ergā subditos illos ꝓ leuibus causis excōicādo: ⁊ aliis censuris ecclesiasticis cōpescendo. ꝓ quibus dr̄. 45. di. in c. Vera iusticia. Vera iusticia cōpassionem hab3 falsa vero dedignationem. Iō hi qui de falsa iusticia supbire solēt: ceteros quosq3 despiciūt nulla infirmātib⁹ misericordia condescendūt.

3ᵒ superbiūt p̄lati: q2 sunt sui capitis: ⁊ dedignantur audire ab aliis que ipsi nesciunt: vel sequi consilia aliorum: ne minus eis sapere videātur. Cōtra quos est illud qđ scribitur. 22. di.c. de cōstātinopolitana. Stult⁹ ē. n. q adeo se p̄mū existimat: vt bona q̄ viderit discere cōtēnat. Et 38. di. nullus eps. dr̄. Nullus eps pp obprobrium senectutis vel nobilitatē generis a paruulis vel minimis eruditis: si qd forte est vtilitatis aut salutis inquirere negligat.

4ᵒ superbiūt p̄lati: eo q2 nō patiūtur reprehendi ab aliis in his q̄ minus bene faciūt. Nō sic egit petrus p̄nceps apostolorum: qui reprehensus a paulo de nimia cōdescēsione erga iudeos in obseruatiōe legaliū eū audiuit: vt dicit̄ ad Gal. 2.c. Scđa est superbia religiosoꝝ: q quadrupliciter peccant. P̄ q2 despiciunt seculares ⁊ peccatores credētes se inquinari ex eorum consortio. siles iudeis de quibus dr̄ Io. 18. q2 nolebant introire in pretorium vt nō cōtaminarentur: timētes coinquinari cohabitatione infidelium: nec sibi consciam facientes de morte xp̄i procurata. Cōtra q̄s dicit deus Deut. 23. Non abominaberis egyptium: q2 ⁊ ipse aduena fuisti in terra eius. Egyptus interp̄tatur tenebre: sig̃t seculares. Ad qđ ēt facit illđ Hiero. 45. di. in. c. recedite. Recedite. s. inquunt qui presumūt de sua bonitate ad peccatores pollutos: recedite a nobis nolite nos tāgere nolite nobiscum cōicare. Hec locutio non illuminat cecum: non sanat egrotū: non curat infirmuz: sed magis occidit: ⁊ in desperatione periclitātē inducit. Debēt quoq3 religiosi considerare q2 aliquando in seculo sunt aliqui deo magis grati: q3 aliqui in religione. Ex hoc legitur in vitis patrum de beato pannutio: q cū oraret sibi reuelari cui assimilaretur in merito: audiuit a domino q2 similis erat cuidam symphoniaco qui querebat sibi victum ex arte cantandi. Quem cum quesiuisset pannutius ⁊ inuenisset: interrogauit quid boni egisset in mūdo isto. Respondit: q2 semel cum esset latro: ⁊ quedā mulier fuisset rapta quā socij eius volebant opprimere: ipse defendit eā ⁊ liberauit de manib⁹ eoꝝ. Et alia vice cū inuenisset quandā mulierē p heremū discurrētē ⁊ lamētantē: eo

q maritus eius et filii ex debito tenerent captiui: ipse errātē reduxit et redēptionem dedit: et pecunias tribuit: quib9 maritū et filios redimeret. Cū aūt Pannutius hortaretur illū vt deserere mūdū: acquieuit: et factus religiosus in sancta vita perseuerauit. Iterū post hec rogauit. Pannutius cui similis eēt. Et dictū fuit sibi q filis erat primario cuiusdā vici q erat i pximo. Et cū venisset Pannutius ad eū: et diligēter inquisiuisset de vita ei9: dixit se eē cōiugatum: et vxorē nō cognoscere nisi cā prolis nō raptorē: nō ledentē alios: sedātē lites: et hospitalitatē seruantē. Qui demū vxore mortua hortatu Pannutii intrauit heremū: et sancte vitam finiuit. Item tertio rogauit Pānuti9 cui assimilaretur. Et respōsū fuit sibi q cuidā mercatori: qui iuste lucrans subueniebat pauperibus. Que oīa sibi reuelata fuere ne eleuaret in superbiam. Quāuis aūt religiosus nō dbeat despicere secularem vitā: vel abhorrere cōsortium eum expedit: nō tamen dz extra necessitatem secularibus nimis familiarr existere: vel plus debito cōuersari cū eis. Scđo superbiunt religiosi ex sua religiōe de plurib9 se iactātes: preferentes statū suū oībus aliis: quinimmo et alios despiciētes: et multa mēdacia fingētes ad se exaltandū et alios deprimēdū. Monachi quidē gloriātur se prēm habere Benedictū: prēm oīum religiosorum in occidente: et Basilium in oriente: multosq sanctos ac summos pontifices ex monachis extitisse: vt Gregorium Nazāzenū. Eugenium. Vrbanum. Petrū. Celestinum. et alios multos optimāq partē elegisse. s. vitā cōtemplatiuā. Predicatores et minores multa dicunt suos ordines extollendo. Augustinum sūme venerātur heremitani: vt gēmā doctorū induentes eum habitu suo: et canonici regulares habitu suo. Serui te virginis se precipuos seruitores appellāt Carmelite a monte carmelo sub Helia pphe ta initiū habuisse suspicātur: partē regule Basilii suscipiētes. Et ita vnusquisq superbe et passionate suū ordinē aliis preferre conat. Sz aduertant oēs illud qđ dixit Petrus Actuū. io. c. In veritate compi: q nō ē acceptor psonarū deus: sz i oi gēte q timet deū accept9 ē illi. Notēt insup illud Hiero. 40. di. c. nō ē. Nō sūt filii sanctorū q tenent loca sanctorū: sz q exercēt opera eorū. Et illud Grego. eadē di. c. nō loca. Nō loca vel ordines creatori nr̄o nos pximos faciūt: sed nos ei merita bona coniūgūt: aut mala disiungūt. Tertio supbiūt religiosi in eo q se sapientes extimātes sequi volunt in penitentiis sensum ppriū et pprā volūtatem. Quarto superbiūt religiosi q gloriātur d diuitiis quas habuerūt in seculo: vel de nobilitate generis et huiusmodi. Tertia ē superbia dericorū: q quadrupliciter superbiēdo peccant.

Primo i superfluo ornatu vestiū. Qui audire debēt illud quod scribitur. 41. di. c. clericus. Clericus pfessionem suā et habitu et incessu probet: ideo nec vestibus nec calciamentis decorem querat. Qđ confirmat. 21. q. 4. c. oīs iactantia. c. nullus eorū. c. epi. et. c. precipimus. Et xp̄s dixit. Ecce q mollib9 vestiuntur in domib9 regū sūt. 2°. peccāt clerici superbiendo i ampliatiōe ecclesiarū suarū: in picturis: sculpturis marmoreis: ornamentis: calicibus vasis aureis et argenteis: que lz ad dei honorē fiant: et diuino cultui applicentur: tū quo ad superfluitates que ibi sunt: et ad pauperum necessitates reprehensibilia sunt. Pro qb9. 12. q. 2. c. aurū. Ambro. ait. Aurū hz ecclia: non vt seruet: sed vt eroget et subueniat in necessitatibus. Quid ē opus custodire qđ nihil adiuuat. et c. ibi. Ad quod facit ibidē. c. gloria. et. c. multi edificant. 3° peccāt superbiendo clerici de audientia confessionū: cū habēt magnū concursum: estimātes se meliores et sanctiores q sint. 4° superbiunt clerici cū vident aut in missis aut in predicationibus ecclesias suas ipleri. Et multis aliis modis inflantur vento supbie que s omittim9 pro honestate. Quarta est superbia laicorum qui quadrupliciter superbiunt. Primo de diuitiis. Ideo. i. Thimot. 5. apostulus. d. Precipe diuitibus hui9 seculi non superbe sapere. Et Augustinus. Vermis diuitiarum supbia ē. Sed aduertāt illud diuites oēs qđ dicitur in ps. Dormierūt somnū suū et nihil inuenerūt oēs viri diuitiarū in manib9 suis. 2° supbiunt laici de nobilitate generis. Vnde Salustius. Cōe malum nobilitatis est superbia. Sed tales ɔsiderare debent: quia mors sceptra ligonibus equat: et moritur doctus piter et idoctus. 3° supbiunt laici de operibus ex gener bōis: d elemosynis de ieiuniis et similib9: cū quib9 cōmiscēt multa peccata mortalia: et propter illa bona opera reputant se iustos: non cōsiderantes illud ecclesiastes. 9. Qui in vno peccauerit multa bona perdet. 4° superbiunt laici erubescēdo cessare a quibusdā peccatis eis ɔsuetis. Contra

quos

quos diximus in sermone de dilatione pnie. Sunt et alia multa in quibus oes predicti p superbiā offendunt deū. Nos aūt hec pauca diximus: qr alimēta que minus sufficiunt audi⁹ sumūtur. vt Greg. d. ergo p3 ex dictis q̄ q se exaltat per superbiā humiliabitur a deo. Et q se humiliat exaltabitur hic per grāz: et in futuro per gloriam. Amen.

Feria q̄rta scē hebdomade. de periculoso vitio ambitionis: de quo xp̄s in euangelio discipulos suos redarguit. Sermo. .34.

Si quis voluerit maior fieri inter vos sit vester minister. Math. 20. c. et i euāgelio hodierno. Reprehēsibile valde ē atq3 fugiendū ambitionis vitiū: quod xp̄s redemptor noster in lectiōe euāgelica terribiliter et sapientissime confutauit. Querebāt nāq3 iacobus et ioannes filii zebedei matre mediante et itercedēte hēre pmatū sp ceteros i regno xp̄i: vt vn⁹ sederet ad dextrā: alius ad sinistraz. Sapiebāt adhuc aliquid terrenū atq3 carnale: credebantq3 post resurrectionem xp̄m tpaliter regnaturū. Alii et discipuli xp̄i adhuc debiles et nondum i spū solidati: talia dici audientes indignabātur: ppterea ipse dn̄s humilitatis magister et illis duob⁹: qr quid peterēt nescirent: rn̄dit. et alios vt ambitionē euitarēt admonuit. Qm̄ aūt ppillā periclitātur multi: i hoc sermone aliq̄ ad ambitōis detestationē explicabim⁹: de qua tria mysteria erunt declaranda.

Primū dicitur offensio.
Secundum distinctio.
Tertium abominatio.

Qd' ambitio ē pctm̄: tū qr pcedit a supbia tū qr 9triatur charitati: tū qr opponitur magnanimitati: et q̄t modis honor appetit. Cap. I.

Primū mysteriū declarādū de ambitione dr̄ offensio. Offēdūt ambitiosi grauiter deū: qd' pbatur ab Alex. i. 2. summe. et Tho. 2. 2. q. ii3. triplici rōe. p̄ rōne originatiōis. 2° rōe 9triatiōis. 3° rōne oppositiōis.

Primo rōne originatiōis. Sicut fructus ē infectus q ex infecta radice gnātur: ita et actus humanus q pcedit ex pctō o3 q̄ sit peccatum. S3 ambitio q̄ est inordinatus appetitus honoris pcedit ex pctō: ergo ipsa erit pctm̄. Inquit eni Aug⁹. in li. de vera religiōe. q̄ ambitio pcedit ex supbia et cupiditate: s3 supbia et cupiditas sit pctā. Prout āt p potētiā vl' dignitatē itēdit qs acquirere apparētē et excellētē honorificētiā: sic oritur ambitio ex supbia. Sed put qs itendit acquirere p huiusmodi sufficientiā seu rex abūdātiā: sic oritur ambitio ex cupiditate. 2° pbatur q̄ ambitiosi offendūt et peccant rōne 9triationis: qr ē illud quod repugnat et est 9tm̄ charitati ē pctm̄. Sed ambitio repugnat charitati ideo est pctm̄. Dicit nāq3 apl's. i. Cori. i3. Charitas non ē ambitiosa. i. f. n glo. ibi. Nō vult aliū pponi. Charitas eni3 diligit pximū sicut seipsum: et ideo non vult eum subiicere sibi sed socium eē. appetit seruire proximo et nō sibi seruiri. sicut filius hoīs nō venit ministrari: sed ministrare: vt dr̄ in presenti euangelio.

Tertio ōnditur q̄ ambitiosi offendūt et peccant rōne oppositiōis. Q ē. n. qd' opponit virtuti morali que ē fm regulā rōnis peccatū est. Sed ambitio opponitur magnanimitati q̄ est vtus moralis fm phm. 4. ethi. ergo ē pctm̄. Magnanimitati siquidē aduersatur ambitio: sicut inordinatum ordinato. Notādum tn̄ fm Tho. q̄ honor iportat quādā reuerentiam exhibita alicui in testimoniū excellentie vel virtutis eius. Circa excellentiā aūt hoīs duo sūt attendenda. p̄ quidē q̄ id in q̄ hō excellit nō h3 a seipso: sed ē q̄si quoddā i eo diuinū: et ideo ex hoc non debetur sibi principaliter honor: s3 ipsi deo. 2' aūt attendendū ē q̄ id i q̄ excellit daf hoi a deo vt ex eo aliis prosit. Unde in tm̄ d3 hoi placere testimoniū sue excellētie qd' ab aliis exhibetur: inq̄tū ex hoc paratur sibi via ad h̄ vt aliis prosit. Tripliciter ergo contingit appetitum honoris eē inordinatū Uno mō qr appetit hō testimoniū de excellentia quā non h3: qd' ē appetere honorē supra suā pportionem. vt si malus desideret honore ac si eēt bonus: et nil curās de vtute: desideret regimen et psidentiā: q̄ nō debetur nisi virtuosis. Et hoc refert Augustinus li. 4. de ci. dei. antiquos romanos cum dediti eēnt idolatrie: duo construxisse templa inter cetera: vnū dee virtutis: aliud dee honoris: et contigua: tn̄ ordinata q̄ ad templū dee honoris non poterat esse accessus nisi per templū dee virtutis. Qui q̄uis errarent vt infideles in facto et opinione: tn̄ quo ad ordinem constructionis templorum non errabant. Uolebant enim cunctis ostendere: q̄ ad honorem qui multum appetitur: recte perueniri non potest nisi per opera virtutis. 2° inordinate appetitur honor inquantum nō referf in

deum. iuxta illud apostoli. Soli dei honor ꝛ
gloria. Sꝫ cupit aliquis illum honorē vt quod
dam bonum. Sed posset aliquis obicere sic.
Quilibet pōt absqꝫ vitio appetere illud qđ sibi
debetur ꝓ premio. Sꝫ honor ē premiū virtu/
tis. vt. d. Ari. i. ethicoꝝ. Ergo quilibꝫ virtuo
sus sine vitio pōt honorē appetere. Hinc est
quod Iuuenalis. li. 4. satyra. i. ait. Quis eni
virtutem amplectitur ipsā. Premia si tollas.
Et Cassio. li. 2. epistolaꝝ. Nutriūt premioꝝ
exempla virtutes: nec quisqꝫ ē qui nō ad moꝝ
summa nitatur ascēdere: qñ irremuneratum ñ
relinquitur qđ cōscia teste laudatur. Et Tul. i
q. tus. Honos alit artes. Respondet Tho.
ꝙ honor est premium virtutis quo ad ipsum
virtuosum. vt. s. hoc pro premio expetere de/
beat. Sed pro premio expetit beatitudinē que
ē finis virtutis. Dr̄ tamē honor eē premium
virtutis ex parte alioꝝum qui nō hñt aliqd ma
ius qđ virtuoso retribuāt q̄ꝫ honorē: qui ex h̄
ipso magnitudinē hꝫ: qđ perhibet testimoniūꝫ
virtuti. Unde pꝫ ꝙ non ē sufficiens premium
vt dicit̄. 4. ethicoꝝ. Tertio mō appetit̄ ho
nor inordinate inq̄ꝫtū appetitus in ipso honor̄
quiescit: nō referēs honorē ad vtilitatē alioꝝ.
Appetere ergo honorē secūdū tres modos p̄
dictos ē appetere illū inordinate ꝛ cū peccato.
Magnanimitas vō tēdit ad honores ordina
te. cū. s. quis virtuosos actus ꝓsequitur: intēdēs
ex illis honorare deum ꝛ adiuuare proximos:
licet ex cōsequēti sibi proueniat honor de quo
gaudet ꝛ contentatur.

Quod in tribus solent hoīes eē ambitiosi. s.
in appetitu inordinato dignitatis ecclesiastice:
aut gradꝰ magisterii: vel temporalis dominii
vel potestatis.

Capitulum. .2.

S Ecūdū mysteriū cōtemplādū de ambi
tione dr̄ distinctio. In qua distingue/
mus triplicē inordinatū appetitū hono
ris ambitiosū. Primꝰ dicit̄ ecclesiastice digni
tatis. Secundus magistral' sublimitatis. Ter
tius tēporalis ꝑtātis. Primus appetitus i
ordinatus honoris dr̄ ecclesiastice dignitatis.
Sunt quidē multi inhabiles: indocti: illiterati
insufficiētes: indigni: qui sitiunt dignitates ec
clesiasticas: illas querunt per fas ꝛ nefas: illas
procurant precibus ꝛ muneribus: ad illas ha
bēdas ꝛ acquirēdas adhibēt oē studiū: omnē
qꝫ sollicitudinē: ꝛ qđ dolēdū ē: vt in pluribꝰ ip
sis cōferūtur. pro quibꝰ dr̄ in .c. nihil. extra de
electione. Nihil ē ꝙ ecclesie dei magis officiat
q̄ꝫ ꝙ idigni assumuntur ꝑlati ad regimē aīaruꝫ.
Et pro clariore ꝑticule huius noticia: quattuor
dubia occurrunt disputanda. Primū est vtrū
sit licitum appetere ep̄atum. Secūdū dubium
vtrum infra dignitatem ep̄alem sit peccatū ap
petere alias dignitates: vt abbatuꝫ. prioratuꝫ.
decanatum. preposituram. vel archidiaconatū
ꝛ similia. Tertium dubium vtrū prelatus pec
cet in conferendo beneficium bono ꝑtermisso
meliore: siue peccent eligentes minus bonum
pretermisso meliori. Quartū dubiū vtrum p̄
latus ecclesie possit cōmittere cōsanguineo suo
curā ecclesie postposito meliore. Ad primū
dubium arguitur pro vna parte ꝙ non sit pec
catum: immo sit licitum appetere episcopatuꝫ.
Dicit enim apl'us. i. Thi. 3. Qui ep̄atum desi
derat bonum opus desiderat. Sed licitum ē ꝛ
laudabile desiderare bonum opus. ergo ē lau
dabile appetere ep̄atum. Scđo arguitur q: statꝰ
episcopoꝝ ē ꝑfectior q̄ꝫ status religiosoꝝ. Sꝫ
lꝫ appetere ꝑꝑ suam perfectionem statū religio
nis. ergo statum episcopalē. Tertio arguit̄
per illud quod scribitur ꝓuer. 15. Qui abscon
dit frumenta maledicetur in populis. benedi/
ctio autem super caput vendentiū. Sed ille q ē
idoneus ꝑꝑ vitam ꝛ scientiam ad episcopatū:
vr̄ frumenta spūalia abscōdere: si se ep̄atu sub
trahat: per hoc aūt ꝙ ep̄atum accipit: ponitur
in statu frumenta spiritualia dispēsādi. Ergo
videtur ꝙ laudabile sit episcopatū appetere: ip
sumqꝫ vituperabile refugere. 4º arguitur. q:
facta sanctoꝝum q̄ in scriptura narrantur ꝓpo
nuntur nobis in exemplum. scđm illud Ro.
15. Quecūqꝫ scripta sunt ad nostrā doctrinam
scripta sunt. Sed legit̄ Esa. 6 ꝙ. Esaias se ob
tulit ad offm̄ predicationis qđ precipue cōpe/
tit ep̄is. ergo vr̄ ꝙ appetere ep̄atum sit lauda
bile. sed in cōtrarium ē Augu. 19. de. ci. dei. q
dicit illud ꝙ scribitur. 8. q. i. c. qui episcopatū.
Locus superior sine quo regi populus nō po
test: ꝛ si ita retineatur atqꝫ administretur vt de
cet. tñ nō decenter appetitur. Rñdet Tho. 2.
2. q. 185. ꝙ in ep̄atu tria pñt cōsiderari. Unuꝫ
est principale ꝛ finale. s. ep̄alis operatio ꝑ quā
vtilitati ꝓximorū intenditur. secūdū illud Io.
vltimo. Pasce oues meas. secundū est altitu/
do gradus: q: ep̄s super alios cōstituit̄: secūdū
illud Math. 25. Fidelis seruꝰ ꝛ pru. q. cō. d.
s. f. suam. Tertium ē qđ consequenter se hꝫ ad
ista: vt reuerentia ꝛ honor et sufficientia tēpo/

raliuni. fm illud. 1. Thi. 5. Qui bene presunt
presbyteri duplici honore digni habeantur. Ap
petere ergo epatū rōne huiusmodi circūstanti/
um honoꝝ: manifestū ē q̄ nō lz: eo q̄ finis es
set cupiditas ⁊ ābitio. Et dn̄s reprehendit am
bitiosos phariseos. d. Math. 23. Amant pri/
mos accubitus in cenis: ⁊ primas cathedras
in synagogis: ⁊ salutatiōes in foro. Quantū
autem ad secundū. s. ad celsitudinē gradus ap
petere epatum ē ambitiosum ⁊ presumptuosū
Unde dn̄s Math. 20. arguit discipulos pma
tum q̄rentes. d. Principes gentiū dn̄ant eo/
rum. Ubi Criso. d. per hec ostēdit q̄ gentile ē
primatū sapere: ⁊ sic gentiū cōparatione aīarū
eorum est vationem conuertit. Sed appetere
proximis prodesse est fm se laudabile ⁊ virtuo
sum. Uerum q2 prout epalis actus habet an/
nexam celsitudinem gradus: presumptuosum
videtur q̄ aliqs preesse appetat ad hoc q̄ sub/
ditis prosit nisi manifesta necessitate imminen
te. sicut Greg. d. in pastorali. Qd̄ tūc erat lau
dabile episcopatum appetere qn̄ dubium non
erat per hunc quēq3 ad maiora supplicia per/
uenire. Unde non de facili inueniebatur q̄ h̄
onus assumeret: presertim cū ad hoc aliquis ze
lo charitatis diuinus fuisset incitatus. Potest
tn̄ quilibet absq3 vitio p̄sumptiōis appetere ta
lia opera facere: si contingeret in tali officio eē
vel appetere se eē dignum ad talia opera exer/
cenda: ita q̄ bonū opus cadat sub desiderio: nō
autem primatus dignitatis. Unde Crisosto⁹
super Math. ait. Opus quidē desiderare bo
nū ē. primatū aūt honoris cōcupiscere vanitas
ē. primatus enim fugientē se desiderat: deside
rātē se horret. Ad primū g̃ dicendū q̄ sicut
Greg. d. in pastorali. Illo tp̄e apostol⁹ dixit
illa verba quo illeq plebibus preerat prim⁹ ad
martyrii tormenta ducebat. Aug⁹ vero. 19. d
ci. dei dicit q̄ apl's exponere voluit quid sit epi
scopat⁹: q2 nomē operis ē nō honoris. Ad
secundum dicendū q̄ nō ē eadē rō de statu re
ligionis ⁊ statu episcopali pp̄ duo. primo qdē
q2 ad statum epalem prerigitur vite perfectio.
⁊ per hoc dn̄s a Petro exquisiuit si plus cete/
ris eū diligeret anteq3 ei cōmitteret pastorale
officium. Sed ad statū religionis nō p̄rexigit
perfectio: sed ē via ad perfectionē. Unde ⁊ do
minus Math. 19. non dixit si es perfectus: s3
si vis esse perfectus vade ⁊ vende omnia que
habes. Et huius differentie rō est: q2 fm Dio
ny. perfectio p̄tinet actiuē ad episcopum si/
cut ad perfectorem. ad monachū autem passi/
ue siue ad perfectum. Reqritur aūt q̄ sit perfe
ctus aliqs ad hoc q̄ possit alios ad perfectionē
adducere. qd̄ nō prerexigitur in eo q̄ debet ad
perfectionem adduci. Est aūt presumptuosum
q̄ aliquis se perfectum reputet. nō aūt q̄ aliqs
ad perfectionem tendat. 2° non est eadē rō. q2
ille qui statū religiōis assumit: se aliis subiicit
ad spiritualia capiēda ⁊ hoc cuilibet lz. Ille vo
qui trāsit ad statum epalem sublimatur ad hoc
q̄ aliis puideat. Et hāc sublimationē d3 sibi
nullus assumere. scd̄m illud Hebr. 5. Nemo
sibi assumat honorem sed qui vocat̃ a deo tāq3
Aron. Et vt Greg. d. 8. q. 1. c. in scripturis.
Sicut locus regiminis desiderantibus negā/
dus est: ita fugientibus offerendus. Ad ter
tium argumentum dicendū q̄ dispensatio spi
ritualium frumentorum non est facienda fm
arbitrium proprium: sed principaliter qdē f3
arbitrium ⁊ dispositionem dei. secundario aūt
fm argumentum superiorū prelatoꝝ. Ex quo
non intelligitur ille abscondere frumenta spi/
ritualia cui non cōpetit ex officio nec ei a superi
ori iniungitur si ab alioꝝ correctiōe aut guber
natione desistat. sed solū tunc intelligitur abscō
dere si dispēsationē negligit cum ei ex offō icū
bat vel iniunctū offm̄ pertinaciter recusat. q2 vt
dr̄ extra de renūciatione. in. c. Nisi cū pridē.
Tūc in te verā humilitatē custodies cū per eā
locum sublimē effugies ⁊ per obedientiā non
dimittes. Et. 8. q. 1. c. in scripturis. si is q̄ valz
oīpotētis dei renuerit pascere oues: ostēdit se sū
mū non amare pastorē. Ad quartū vo argu
mētū rn̄det. Greg. i pastorali. q̄ esaias q̄ mit
ti voluit ad p̄dicādū vidit se antea purgatū p
altaris calculū. Quia ergo valde difficile ē quē
libet purgatū se cognoscere. iō nullus predicar̃
d3 nisi mittatur. periculosum ergo ē ⁊ nō sine
ambitione etiam viris idoneis q̄rere ⁊ petere
epatum. Sed qd de illis i quib⁹ nulla conditō
que in epō ē requirēda: penitus inuenitur: q in
stant satagūt ambiunt vt pmoueātur ad digni
tatē epalē. O temeraria p̄sūptio. o inflata ela
tio. o diabolica supbia. Audiāt tales id qd̄ scri
bitur extra de elec. c. cum in cunctis. Cum in
cunctis sacris ordinibus ⁊ ecclesiasticis mini/
steriis: sicut etatis maturitas: moꝝ grauitas
⁊ lr̄arū sciā ingrēda: multo fortius hec in epō
oportet ingri: qui ad curā ponit̃ alioꝝ: i seipso

debet ostendere qualiter alios oporteat in do/
mo domini conuersari. Glo. vero super ver
bo litterarum. Dicit propter defectum scientie
repellitur aliquis ab episcopatu etiam promotus
vt pz extra de etate et qualitate ordinandorum
c. vlt. et extra de elec. c. congregato. Et. i. q. i.
c. vilissimus. dr. Vilissimus e amputandus
nisi precellat scientia et sanctitate qui est honore p
stitutor. Ad idem est. c. nō oportet. i. q. 7. Se
cūdū dubiū erat vtrum vltra epalem dignita/
tem sit peccatum appetere aliquas dignitates
seu officia vel beneficia. vt abbatiā pozatū et c.
Et vr q non: qz quod nō e prohibitum p ali/
qd ius vr ee ɔcessū. 13. q. 2. c. hebrō. §. seq. Si
illa nullo iure ꝓhibent. g vt licita conceditur.
Cōtrariuz huius vr ee rei veritas. Et rō e: qz
vbi eadem rō. l. et idem ius. Nā de similibus
idem est iudicium. ar. di. 5. c. ad eius. Sed rō
quare illicitus e appetitus epatus e pp curam
quam hz annexā: qz presumptuosum nimis e
vt quis se reputet idoneum ad regendas aias
alioz. Sed eadē rō e in quolibet predictoruz.
qz. s. in oibus est cura annexa. nec differūt ab
episcopatu nisi fm magis et minus. qz vt patz
epūs hz curam vniuersalez totius diocesis sue:
sed in predictis officiis cōstituti habēt curā par
ticularez. vt pz vnius parrochie vel vnius col/
legii. Talium autem appetitus non diuersifi/
cat spēm sed quidditatē peti: sicut appetere fu/
rari vnū florenū est eiusdem speciei cum appe
titu furandi mille: lz hoc sit grauius. Sic in ꝓ
posito de appetitu epatus et alioz beneficioruz
curatoz. Preterea fm Tho. Ray. Hosti. et
Gof. Qui petit pro se aliquod pdictoz si ali/
as sit dignus efficitur indignus rōne presum/
ptionis: et cōmittit symoniam. ergo peccat mor
taliter. Et ꝓ hac cōclusione faciūt dicta sancto
rum. Vnde Crisostomus. 40. di. c. multi. ait
Quicunqz desiderauerit primatum in terra in
ueniet cōfusionez in celo: nec inter seruos xpi
computabitur qui de pmatu tractauerit. Mul/
lus aūt inuenit cōfusionē in celo aut separatur
a consortio seruorum xpi nisi pp mortale. ergo
et c. Et. i. q. i. c. Principat⁹ Leo papa ait. Pri
cipatus. i. prelatio quē aut seditio extorsit aut
ambitus occupauit et si moribus nō offendat
aut actib⁹ ipsius tamen initii sui e perniciosus
exemplo: et difficile e vt bono peragantur exi/
tu que mala sunt inchoata principio. Sed non
dr aliquid perniciosum nisi mortale. Sciendū
aūt q id qd dictum e. s. q non lz petere benefi
cium curatū: nec peti pōt absqz vitio symonie.
Aliqui illud nō tenēt. vt Ben. et Guil. Hāc
opi. sequi videntur curiales: sed tn non est tuta.
Forte posset dici q qui intēderet deo seruire i
clero: non pp honores maiores consequēdos
et diuitias in seculo: sed qz status ille melior est
qz secularis et diuinis applicatus et magis sibi
gratus: et in eo positus appetit sibi prouideri d
bnficio: et petit illud a superioribus vt possit fm
cōditionē suā sustentari nō ad pōpā: sed ad de
centiā. nō habēs intentionē ad curam: nec ad
honores et gradus et ad pinguius beneficiuz:
sed ad sui gubernationē ita contētus de simpli
ci beneficio sicut de curato: dūmodo sibi suffi/
ciens eēt non peccaret. Appetit. n. et querit qd
e de iure diuino debitū. Videlicet q qui alta/
ri seruit de altari dz viuere. vt. d. apls: quod ē
licitum cuilibet. Et qzuis cura annexa sit ei qd
sibi cōfertur: oculus eius nō e ad hoc principa
liter: sed ad sustentationē sibi debitā ex seruitio
ecclesie. Illud aūt. s. q sit curatum e accessoriū
et per accidens: et accessoriū naturā sequi con/
gruit principalis de rc. iu. li. 6. Sed pncipale
intentū. s. sustentatio sui iure e licitum. ergo et
quod ide sequitur: nō aliqd illicitum adiungen
do. Tertium dubium erat vtrū prelatus pec
cet conferendo beneficiū bono pretermisso me
lioz. vel vtrū peccent sic eligētes. Et vr q sic.
Quia. 8. q. i. c. licet. Hiero. ait. Sciēt oēs et
certi sint: qz qui prestantior e ex oi pplo: q do/
ctior: qui sanctior: qui omni virtute eminentior
ille eligatur ad sacerdotiuz. Sz beatus Tho. i
quadam. q. de quolibet dicit q aliquis pōt dici
melior dupliciter. vno mō simpliciter alio mō
fm quid. Simpliciter aūt dr melior qui e san/
ctior: et plus hns de charitate. Scdm qd dicit
melior qui e melior fm aliquem respectū. Cō
tingit autem aliquem eē meliorem simpliciter
i. maioris sanctitatis: q nō e melior quātū ad h
q preficiatur in ecclesia. Sed alius minoris sā
ctitatis eēt melior in regimine: quia forte mag
ecclesiam iuuare poterit: vl per lumē sapiētie:
vel per auxiliuz potentie: vel qz diu in ecclesia
deseruiuit. Non ergo tenetur dare prelat⁹ of
ficium vel beneficiū meliori simpliciter: sed me
liori quo ad hoc: ideo si preferat vnum alteri, p
pter aliquam cām que pertineat ad honorē dei
et vtilitatem ecclesie. iam qzntum ad hoc iste est
melior: et prelatus recte facit promouens illū:
sicut et et eligentes. hec ille. Notandū et q qz/
uis minus bonus simpliciter posset pferri i ma
gis bono

glis bono in regimine ecclesie q2 vtilior: non tñ
si scit esse malus: q̃zuis posset iuuare ecclesiam
p sciaz ⁊ potentiã: q2 i huiusmodi p marie reg/
rit bonitas vite alias sine pctõ cura exerceri nõ
põt. Hoc eniz nõ esset p̃ferre minus bonũ: sed
simpliciter malũ: ⁊ p cõsequens q nõ ẽ idone⁹.
Unde Albertus magnus dicit exp̃sse q̃ ,pmo
uentes ad ordines vel curã pastoralẽ: vel aliqd
bñficiũ ecclesiasticũ scienter indignũ absq3 du/
bio peccãt mortaliter. Nec nobilitas excusare
põt q̃ ,pmoueatur malus: q2 quanto nobilior
tãto nociuior. Et si dicat̃ q̃ ali⁹ non sit ita vti/
lis: oio ista rõ nihil valet: q2 vtilitas spũalis tpa
li est p̃ponẽda: nec excusat paucitas ministrorꝫ
ecclesie. h albert⁹. Dicit̃ vo aliqs eo ipso bon⁹
q2 nõ ẽ mal⁹. cũ de p̃sumptionib⁹. c. dudũ.

4m dubiũ erat. Utrũ p̃lat⁹ eccl̃e possit cõmit
tere cõsanguineo suo curaz ecclesie: postposito
meliore. Videt̃ q̃ nõ: q2 Hiero. dicit loquẽs
de moyse q̃ substituit sibi successorẽ i regimi/
ne iesuz naue. 8. q. i. c. si ergo. Nulla cõsãgui
nitatis rõ: nulla ,ppinquitatis habita cõtẽplatio
ẽ: ,ppinqs agrorꝫ ⁊ p̃diorꝫ relinquat̃ hereditas
gubernatio populi illi tradat̃ quẽ de⁹ elegerit:
hõi. s. tali q h3 i semetipso spm̃ dei: ⁊ p̃cepta dei
in cõspectu ei⁹ sunt. Et idem Hiero. 8. q. i. c.
moyses. Moyses amic⁹ dei cui facie ad faciez
locut⁹ ẽ de⁹ potuit vtiq3 successores p̃ncipat⁹ fi/
lios suos facere ⁊ posteris ,ppriã relinquere di
gnitatẽ. S3 extrane⁹ de alia tribu eligit̃ iesus na
ue: vt scirent⁹ p̃ncipatũ i populos nõ sanguini
deferẽdũ eẽ: s3 vite. Glo. d. ibi sup vbo tribu
Moyses fuit de tribu leui. Jesus naue siue io
sue fuit de tribu effraim. Ad h ,ppositũ recitat
etiã policrat⁹ li. 4. q̃ obsecrãte senatu vt adria/
nus filiũ quẽ habebat augustũ faceret: rñdisse
fert̃ sufficere d3 q̃ ego regnauerim cũ nõ me/
rear. Principat⁹. n. nõ sanguini s3 meritis dã
dus ẽ. Jnutiliter qppe regnat q rex nascit̃ nec
meret̃. Veꝝtñ Tho. i quadaz. q. de quolibet:
dic̃ q̃ aliter ẽ dicẽdũ de cõsanguineo eque ido/
neo: aliter de cõsanguineo min⁹ idoneo. Si au
tẽ cõsanguine⁹ sit eque idone⁹ põt p̃lat⁹ p̃fer/
re cõsanguineũ: nisi ex hoc forte scãdalũ oriat̃:
vel alij ex inde malũ exẽplũ accipiãt: vt qñ pro
babiliter timet̃ q̃ alij p̃lati inducerent̃ hoc exẽ/
plo ad dãdũ suis min⁹ dignis. Ratio h. q2 in
h q̃ det cõsanguineo eque digno nil deꝑit vtili
tati ecclesie: nec est cõtra charitatẽ. Et h figura
tũ est Gen̄. 47. vbi pharao ioseph loquens de
fratrib⁹ suis dixit. Si esse nosti i eis viros indu/
strios cõstitue illos magistros pecorꝫ meorũ.
Si vo cõsanguine⁹ p̃lati sit min⁹ idone⁹ nõ d3
eũ p̃ficere ad curã ecclesie postposito meliore.
Et sic faciẽdo ⁊ p̃ficiendo illũ grauiter peccat.
Quid tẽporib⁹ his in bñficiorꝫ collatiõe ac di/
stributõe fiat nõ opus est enarrare cũ iã mani/
festa sit oib⁹ ecclesie sancte iactura. Preficiunt̃
infames: ,pmouent̃ ambitiosi: exaltant̃ amici:
⁊ q̃si nulla ẽ ampli⁹ cura de regimine animarꝫ
Preualuit ambitio ⁊ ad lucra tp̃alia mũdanã/
que pompã oia sunt redacta. O de⁹ de celis. o
de⁹ omnipotẽs. Jnspice succurre: visita: ⁊ nõ
derelinquas ,ppter peccata nostra sponsaz tuã
ecclesiaz quã tuo precioso sanguine redemisti.
Jnuaserũt lupi rapaces gregẽ tuũ: ⁊ nõ est qui
pascat oues tuas. Secũdus appetitus inordi/
natus honoris dicit̃ magisterialis sublimitatis
Appetũt nãque multi indebite magisterialem.
gradũ. Et licet secundũ Hosti. i summa sua.
libro qnto in rubrica de magistris. p̃ceptor cu
iuslibet discipline vocari possit magister. vt i le
ge qb⁹ erga. ff. de vbo. signifi. vel q regimen
h3 pre ceteris: vt i lege prima. ff. de exactioni/
bus. vel doctor legũ: vt in ,phemio. ff. §. penul
timo. Nos tñ loqmur de magistris ,put sic ap
pellantur doctores theologie. in qb⁹ reprehẽsi/
bilis esse põt magisterij gradus ⁊ ambitiosus
reputari quadruplici ratõe. primo ratõe insuffi
cientie. secũdo rõne repugnãtie. tertio ratione
sup̃bie. quarto rõne finis. Primo rõne in/
sufficientie: quãdo aliqs insufficiens est: q2 vel
indoctus vel adeo parꝫ doctus vt sibi gradus
magisterij cõuenire nõ possit. Pro qb⁹ dr̃. 61.
distin. c. miserꝫ. Miserꝫ ẽ eũ fieri magr̃m q nũ
quã fuit discipulus. Et. 59. distin. in. c. ordina
tus. Debet ante esse discipul⁹ qsqs doctor esse
desiderat. Et sic docere põt qd didicit. 16. q. i.
c. sic viue. Multo tẽpore disce q̃ postmodũ do
ceas. Et capi. si clericat⁹. Si clericatus titillat
desideriũ: discas qd poscis docere ⁊ rõnabilez
hostiã offeras deo miles añq3 tyro. nec prius
magister sis q̃3 discipul⁹. Et de electõe. c. cũ in
magistrũ. Jn magistrũ assumi nõ d3 q formaz
discipuli nõ assumpsit. hec ibi. Dicit autẽ Ho
stien. vbi. s̃. q̃ ,pmouend⁹ ad magisteriũ co
gnosci põt legendo ⁊ disputãdo si sit idoneus.
Secũdo est reprehensibilis ⁊ ambitiosus ma/
gisterij gradus rõne repugnãtie: quãdo aliqs
esset in aliqua religione q̃ talia cõtineret q̃ sibi
magisterij gradus repugnaret. sicut de mona/
cho. d. Hiero. 16. q. i. c. monach⁹. Monach⁹

non doctoris sed plangētis habet officiū. Ad
quod facit ibidē.c.si cupis.z.c.alia causa. Si
autem talis esset religio in qua possēt religiosi
cū obseruantia regule z statutoꝝ suorū vacare
ēt studio liaꝝ z pdicatōi z instructiōi alioꝝ pos
sēt hmōi viri religionis docti sm Alex.in.4.su
me.ad gradū magisterii ꝓmoueri. Qđ confir
mat p ea q̄ scribūtur 16.q.i.c.doctos.c.mode
ramine.c.sunt nōnulle.c. nos autē.c.in par
rochia.c.cū ꝓ vtilitate. Et hoc apparet per ex
perientiā:qz quotidie ex ordinib⁹ mendicātiū
multi fiunt magistri in theologia. Tertio ē
repꝛhēsibilis z ambitiosus gradus magisterij
rōne supbie:quādo aliqs querit illū gradū im
portūe se ingerēdo vt excellat z appareat glo/
riosus. qđ ꝓhibet christ⁹ Math.23.d. nec
vocemini magistri.s.cū elatiōe mētis:qz ma/
gister vester vnus est xp̄us.in qbus vbis n̄
nomē aut gradū dānauit magisterii secundū
omnes doctores:sed tantū supbiā ad quā mlt
i cū nōine illo deueniūt:qui eo q magistri sūt
z vocantur credūt se omnia scire: spernūt indo
ctos:z q ipsi sciunt aliis cū difficultate z labor
ne cōmunicare volunt. Quarto ē repꝛhensi
bilis z ambitiosus magisterii gradus ratione
finis:quādo aliqs magisteriū suscipit nō propt
honorem dei:aut salutē propriā vel vtilitatē p
ximoꝝ:sed propter tēporalia lucra:p pꝛelatio
nes obtinendas z acqrendas dignitates. Ta/
les siquidem qz a debito fine deficiunt honorē
indebite appetūt z iordinate. Judicet ḡ vnus
quisqz seipsū. Ego nō audeo aliena facta culpare
precor tamē deū celi: vt magisterij dignitas tā
multis ad salutē accedat quotcū est dānationis
eterne. Tertius appetitus iordinat⁹ honoꝛ
z ambitionis ē secularis ptātis.quō aliq aspi/
rant tyrānice dn̄ia tēporalia vsurpare. Respō
dēdū vt melius intelligat notandū q q̄druplici
ter pōt aliqs recte et merito esse princeps aut
dn̄s. Primo ex diuina ordinatiōe. Secundo
ex ecclesie collatiōe. Tertio ex legitima succes/
sione. Quarto ex populi electiōe. Primo ex
diuina ordinatione.sicut Saul fuit vnctus in
regem a Samuele de volūtate dei vt habetur.
i.Reg.io. Qui cū fuisset abscōditus domi cu
currerunt illi de populo z tullerūt eū inde sic
fuerat diuinitus reuelatū stetitqz i medio popu
li. Et Samuel dixit. Certe videtis quē elegit
dn̄s:quoniam nō sit similis ei i oi populo:z cla/
mauit cūctus popul⁹: viuat rex. Secūdo pōt
aliquis esse pꝛīceps ex ecclesie collatione:qn̄
s.ecclesia auctoritate diuina conferret alicui pꝛn
cipatū: z pcipue impialē dignitatē. Papa.n.
impatorem instituere z destituere debet z pōt
rationalib⁹ cāis interuenientib⁹. sicut factum
fuit tempore Stephani secūdi: vt dicit i chro
nica martiniana:quō Aristulphus rex lōgobar
doꝝ iqetabat romanos:qua ꝓpter Stephan⁹
roman⁹ pōtifex aduertens q Cōstātin⁹ quin
tus cōstantinopolitanus impator non poterat
iuuare Romanos: venit in frāciam ad Pipi
nū regē francoꝝ:qui cū papa veniēs liberauit
romanos ab iniuriis lōgobardoꝝ:z cōtinuo in
pmio vtuosi laboris factus ē iperator:z reu/
sus in frāciam imperauit ānis.13. Pipino āt
successit in imperio karolus eius fili⁹:mansit
qz impiū apud francos annis.35.z mensib⁹.
9. vsqz ad tēpora Ludouici tertii.cui⁹ tēpore
quia francigene nō iuuerūt romā ab iniuriis
longobardoꝝ fuit diuisū imperiū:eo q vnus
impauit in italia. Alius in alemania. z scisma
durauit vsqz ad Ottonē:qui liberauit ecclesiā
ab ipietate Joh.pape.12.quē cardinales suo
adiutorio deposuerūt:quā e Otto corōnā im/
perij suscepit: z eo mortuo iperauit filius eius
Otto secundus:z post illū Otto tertius p he/
reditariam successionē. Sed post mortē Otto
nis.3.sunt instituti q imperator eligeretur ab
electoribus.s.maguntinensi.treuerensi.colo/
niensi.marchione brandeburgensi. palatino.
duce saxonie.z rege bohemie. de ptāte vo pa/
pe supra imperatorē: dixi in smone de sacer/
dotali dignitate. Tertio pōt aliquis eē prin
ceps z domin⁹ ex paterna successione. sicut de
Salomone dicit.3.Reg.2.c. Salomon autē
sedit sup thronū Dauid patris sui z firmatū ē
regnū eius nimis. 4⁰ potest aliquis esse prin
ceps ex electione: quādo eligit vniformiter et
concorditer ab illis quib⁹ habet preesse. his mo
dis exceptis qui dominari cupit ambitiōis vi/
tio tangit. Sed dubitaret aliquis. quid de of/
ficiis z dignitatib⁹ secularib⁹ si appetantur z
procurent p pces z obsequia: vt officiū ptātis
senatoris capitanei z huiusmōi:nūqd ē pecca/
tū. Rn̄deo q si quis huiusmōi appetat z que
rat magis curās de honore z lucro q̄z de iusti/
cia seruāda: q talis peccaret. Similiter si igno
rat ea q̄ spectant ad execucionē debitā dicti offi
cij: nec iuuari p aliū pōt. Similiter si parat⁹ est
se intromittere de his ad q̄ sua ptās nō extendi
tur q̄uis ibi consueuerit fieri. puta si laicus
velit de clericis iudicare: vel de ecclesia dispo/
nere

nere. q eis phibet. di. 96. p totu. Si aut appeteret quis illos gradus zelo iusticie et charitatis proximor exigete: no rone proprij comodi no peccaret. Sed quis est hic et laudabimus eu. Ideo magnus erit numerus danator.

Q abominanda est ambitio: tu qz inducit multa mala: tu qz omnis iustus illa fugit: tum etia qz tollit qete mentis. Capitulu tertiu.

Ertiu mysteriu declarandu de ambitione dicit abominatio. Abominadu quippe et fugieda est huiusmodi peccatu pter tria. p qz multa crimina inducit. secundo qz ois iustus illa fugit. 3o qz qete metis tollit. Primo ambitio multa crimina inducit. Hoc maxime malu hz ambitiosus: q nec timet deu: nec veret hoies: sepe et libeter mentit adulat: sepe simulat huilitate: inclinat cunctis seru est oium et tributarius crudelissim et venenosus: quiqz pter ambitione etia suis. Romulus qde occidit fratre Rhemu vt sol regnaret. Julius cesar Pompeiu e semp psecutus vsqz ad morte cu quo plurima bella gessit cupiditate iperij. Absalon suu pre David teptauit pellere regno vt rex ipse pficeret. Et qd historias enumero qn clara sunt oia bella q fuerut in mudo vsqz nuc: nec dubiu e illa fuisse p maiori pte cofecta ex liuore ampliadi dnia. Propterea Ninus rex assirior bellis vexauit puincias. pterea magnus Alexader duxit exercitu extra patria otra darium: imo cotra oes reges orietales. Propterea martiales romani semp fuerunt i bello ab vrbe codita vsqz ad tepora Costatini: habueruntqz bella plurima aduersus sabinos cotra volscos coriolanos. veios. faliscos. pelignos picetes. sanites. tarctinos. carthaginenses. hyspanos. mitridate. egyptu. germanos. cymbros. et parthos. Et vt breuiter dica cotra totu mudu. Et qs enumeret qntus hoiu sanguis in tot plijs fit effusus: quot milia militu fint extincti. quot ciuitates depopulate. quot violate vgines. quot vtriusqz sexus pcio venudati. O abitio tator scelex mr. o venenosa radix ex q facile pdit ois facinoris germe. o bonor mox diss patrix. o inimica iusticie. o seminatrix odior. o fons ois scadali. o cofusio religiosor. o turbatrix ecclesie. o desolatrix ciuitatu. o deniqz destructrix generis humani. Propter ambitione naqz vir poi aliqs p via recta incedere et qnqz imo multotiens q boni credunt et sancti pter abitione efficiunt reprobi et diaboli filij. 2o abominada est ambitio: qz qlibet iustus ea fugit. Dns nr iesus xps cu facto miraculo de quqz panib voluissent eu sibi rege facere: aufugit vt habet Joh. 6. Moyses cum eet annor. 83. et mitteret a dno vt eet dux populi israel multu excusauit se. d. q eet ipeditioris lingue. Exo. 4. c. Hieremias cu mitteret a dno: et constitueret sup reges et regna ad annuciadu vbu dei subtrahebat se. d. ha. ha. ha. dne deus noster nescio loq. Hiere. i. c. Marcus euagelista vt sacerdotio inhabil eet amputauit sibi pollice. Greg. magnus a clero et populo acclamatus in papa occulte fugit. Ambrosius ne pmoueret in archiepm magna resistentia fec. Et sic oes boni et iusti viri ambitione sunt detestati. Tertio abominada e ambitio: qz qete mentis tollit. Semp. n. ambitiosi habet i corde igne: semp sunt i cogitatoib: semp i desiderijs martyres no dei sz pncipis tenebrarum. Propterea Bern. li. 3. de cosideratoe ad Eugeniu ait. O ambitio ambietiu crux: quo oes torques: oib places. Nil acrius cruciat nil molestius inqetat nil ta apud miseros mortales celebrius negocijs ei. Et ide i smone. 40. Ambitio subtile malu secretu vrus pestis occulta doli artifex mater hypocrisis liuoris pares vitior origo tinea sanctitatis excecatrix cordiu. h ille. Propter h itaqz omnia vitari dz ambitio vt sic obtineri possit p humilitate diuina gra et in fine sempiterna gloria i qua viuit regnatqz gloriosus deus p infinita secula seculor. Ame.

Feria qnta secude hebdomade in qdragesima. de vitio vane glorie: quo laborabat diues ille danat: et qd plurimu timere debet penitetes: qz oriri solet maxime ex operibus bonis.

Sermo. 35.

Nduebantur purpura et bysso. Verba sunt redeptoris nostri originaliter. Luce. 15. c. et i euagelio hodierno. Audiuim ex lectione sancti euagelij danatu fuisse diuite i inferno: no qz diuitias possidebat: sz qn male illis vtebat. Erat eni crudelis proximis et Lazaro mendico: cui vlcera canes lingebant aialia bruta: ipse ho nulla pietate exhibebat. Constituerat fine suu i copia bonor tepoalium: et pp illa superiore no cognoscebat deu. exaltabat seipsu et elatus corde cupiebat honorari. Et propterea induebat purpura et bysso gloria qres i excessiuo ornatu et imoderato. Et qn plurimi sunt illi diuitis sequaces et imitatores g omne

desideriū suū inflāmant ad hanc gloriā tpalem inanē et vacuā: iccirco in p̄senti sermone de vane glorie vitio aliqua discutiemus: de qua tria mysteria occurrūt declaranda.
Primū dicitur diffinitio.
Secundum detestatio.
Tertium generatio.

Quid sit vana gloria: et quō differt a gloria sancta que esse potest in bonis et virtuosis: et a gloria beata. Capitulum. .I.

Primū mysteriū de vana gloria dicitur diffinitio in quo qd sit vana gloria videamus. Et Alex. in .2. summe diffinit eā sic. d. Vana gloria ē appetitus inordinatus et inordinata delectatio humane laudis. Nam gloria claritatē quādā significat. Vñ glorificari idē ē qd clarificari. vt Augu. dicit sup Joh. Et ambro. in li. de officijs. Gloria ē clara cum laude notitia. Et Tullius in rhetoricis. Gloria ē frequēs d̄ aliquo fama cū laude. Laus vero vt Ar. d. p̄. rhetoricoꝝ. ē sermo elucidās magnitudinē virtutis. Ideo nomē glorie iportat manifestationē alicuius de hoc qd apud hoies decoꝝ videt̄ siue illud sit aliqd bonū spirituale siue temporale. Possumus tñ pro clariori intelligētia distinguere triplicē gloriā. Pria dicit̄ beata. Secūda sancta. Tertia. vana. Prima ē gloria beata de qua in p̄s. Gloria et diuitie in domo eius. Et p̄s. 149. Exultabūt sancti i gloria. Et de hac diffusius loco suo dicemus. Secūda ē gloria sancta: et b̄m Tho. 2. 2. q. 132. ē cū qs cognoscit bonū suū dignū laude et approbat illud cupiēs ab alijs laudari: aut ppter diuinum honorē: aut pp pximoꝝ salutē. Nam sm Alex. laudari ppter deū et ppter bonū pximi nō ē aliud q̄3 deū laudari in nobis. Vnde nō errat̄: s3 sancte appetit̄ gloria cū virtuose viuit̄ et nō cōstituit̄ ibi finis. Ad hāc hortat̄ nos xp̄s dicēs. Math. 5. Sic luceat. l. u. c. h. vt. ui. bo. opa. u. et glo. p. u. q in. ce. est. Et. i. Corin. x. Sine offensione estote iudeis et gentibus et ecclesie dei: sicut et ego oibus p oia placeo: nō querens qd mihi vtile ē: s3 qd multis: vt salui fiāt Et Ro. 12. Prouidētes bona nō tantū coram deo: sed etiā corā oibus hoibus. et Eccle. 41. Curā habe de bono noie. Et puer. 15. Fama bona ipinguat ossa. Et Ouidius li. de tristibus Deniq3 nō paruas aio dat gloria vires. Et fecunda facit pectora laudis amor. Ideo. Aug. in s̄mōe de cōfes. Solet mouere charissimi q̄ dn̄s noster iesus xp̄s in s̄mone euangelico cum prius dixisset. Luceat lux vestra corā hoibus vt videāt vestra opa bona et glorificent patrē vestrū q in celis ē. postea dixit. Attēdite ne iusticiā vestrā faciatis corā hoibus vt videamini ab eis. Turbat̄. n. mens parꝝ intelligētis et p̄ceptū vtriq3 obaudire cupientis et p diuersa et aduersa distendit̄. Tā nemo enim pōt q̄3uis vni dn̄o obtemperare repugnātia iubenti q̄3 nemo pōt etiā duobus dn̄is ſuire. qd eodē s̄mone saluator ipse testatus est. Quid ergo faciat animus nutās cū se obtempare nō posse existimat: et nō obtempare formidat. Si enim opa sua in luce posuerit hominibus intuēda vt faciat qd p̄ceptū ē. Luceat lux vestra corā hoibus: reū se teneri arbitrabit̄ quasi cōtra p̄ceptū fecerit: vbi dicitur. Attendite ne iusticiā vestrā faciatis coram hoibus vt videamini ab eis. Qui autē recte intelligit vtrūq3 iplet et ſuiet vni verissimo dn̄o qui ſuū pigrū nō dānaret si ea q̄ nullo mō poterat impetraret. h̄ ille. Et ibi cōcludit dicēs. Intento qppe cordis humani quo dirigat̄ et qd expectet intuendū ē. Ex qbus omnibus colligit̄ q̄ nō sunt virtutis opa p̄termittēda quoniā ad illa sequit̄ laus multoꝝ et redundāt in virtuosoꝝ famā: dūmō ibi intentio nō cōstituat finē suum. Tertia ē gloria vana q̄ secundū Alex: et Bona. vbi. s̄. pōt esse triplex. Primo ex pte rei p qua qs gloriā q̄rit. vtputa si qs gloriā quereret de sapientia quā nō habet et huiusmodi. vel de eo qd ē peccatū. Propter qd in p̄s. dr̄. Quid gloriaris in malicia. Vel cū querit gloriā de eo qd nō ē gloria dignū: vt de diuitijs. de pulchritudine. de dominijs et huiusmodi. de qbus nō ē gloriandū eo q̄ trāsitoria sunt caduca et vana. Vnde Esa. i. dicit̄. Omnis caro fenum: et ois gloria eius quasi flos agri. Secūdo gloria ē vana ex pte eius a quo qs gloriā q̄rit. puta ab hoie principaliter cuius iudiciū nō est rectū. Vñ in psalmo. Maledicta ossa coꝝ q hominibus placēt supple cū ponit̄ ibi finis. Tertia gloria est vana ex pte eius q gloriā appetit: q videlicet appetitū glorie sue nō refert i debitū finē: puta ad honorē3 dei et pximi salutē. Nā omnis gloria finaliter ad deū est referēda. Vñ Dauid in p̄s. Nō nobis dn̄e non nobis sed nomini tuo da gloriā. Et christus Joh. 10. Ego gloriā meā nō q̄ro. Si ego gloriā meā q̄ro gloria mea nihil ē

Qd̄ fugienda ē vana gloria: tū quia p illam offenditur deus: tū quia homo per eā spiritualiter infatuatur: tum etiā quia omnes iusti ipsam conati sunt vitare. Capitulum. .2.

Secundū

Secundū mysteriū declarādū de vana gloria dicitur detestatio. Est siquidez vitium graue ⁊ detestabile, ꝓpter tria. Prio ꝓpter offenssionē. Secūdo propter infatuationē. Tertio propter exēplationē. Primo vana gloria ē vitiū graue ⁊ detestabile pp offenssionē: qꝛ per illam offendit deus. Notādum autē secūdum Bon. vbi supra. q aliquādo est peccatū veniale: aliquādo mortale. Veniale ē cum ex subito motu trahitur anim⁹ ad ꝓpriā laudem ⁊ gaudet de bona hominū opinione: tñ cū ratio excitat stati reprimit ⁊ subicit motū illū recognoscēs deuz ⁊ illi se humiliās Difficile nāqꝫ est primis motibus glorie vt nō veniāt posse resistere: qa vt dicit Seneca ad Lucillū. Nulla est taz excelsa virtus que dulcedine glorie nō tāgatur. ⁊ Hieronim⁹ ad Sabinianū. Naturali ducimur malo ⁊ adulatorib⁹ nostris libenter fauem⁹. ⁊ q̄uis respondeam⁹ nos indignos ⁊ calidus rubor ora perfudant: tamē ad laudem suam intrisecus letat anim⁹ Et Criso⁹. s. sup Math. Cū cetera vitia locū habebant in seruis diaboli: inanis gloria locū etiā habet in seruis xpi. Si ergo amor hūane glorie q̄uis sit inānis nō repugnat charitati neqꝫ q̄tū ad id de q̄ est gloria neqꝫ q̄tū ad intentionem gloriā q̄rētis nō est peccatū mortale: sꝫ veniale. Peccatū autē mortale est vana glia quādo ꝯtriat charitati dei dupliciter. Vno modo ratione materie de qua quis gloriat: vtputa de aliquo falso qd ꝯtriat diuine reuerētie. ꝟm illud Ezech. 28. Eleuatū est cor tuū ⁊ dixisti. De⁹ ego sū. Vel cū qs bonū tpale de q̄ gliat ꝓfert deo. aut etiā cū qs prefert testioniū hominū testimonio dei. sicut cōtra quosdā dr Joh. 12. Qui dilexerūt magis gliam hominum q̄ gloriaz dei. Alio mō cōtrariat charitati ex pte ipsius gloriātis qui itētionē suā refert ad gloriā tanq̄ ad vltimū finē ad quē etiā ordinat vtutis opa: ⁊ ꝓ illo ꝯsequēdo nō ꝑtermittit facere etiā ea q̄ sūt contra deū. Sic faciebant antiqui romani de qbus dicit Aug⁹. 5. de ci. dei. c. 12. Veteres igit primiqꝫ romani q̄tū eorum docet ⁊ cōmēdat historia q̄uis vt alie gētes excepta vna populi hebreorū falsos deos colerēt ⁊ nō deo victimas: sed demoniis imolarent: tñ laudis auidi pecunie liberales erāt: gloriaz ingentē diuitias honestas volebāt. Hāc ardētissime dilexerūt: ꝓpt hāc viuere voluerūt: ꝓ hac mori nō dubitauerūt: ceteras cupiditates huius vnius ingēti cupiditate presserūt. hec ille. 2⁹. vana glia ē vitiū graue ⁊ detestabile rōne infatuationis. qꝛ in hoc vitio magna est fatuitas: quā dñs explicauit Math. 25. in parabola de decē virginibus quaꝝ qnqꝫ erant fatue: ⁊ qnqꝫ prudentes. Et prudentes intrauerūt cuz spōso ad nuptias: fatue vo licet essent vgies qꝛ tñ oleū recte ītētiōis ad dei gloriā nō habebāt: exclusae fuerūt a spōso. Pro qb⁹ dic Gre. i omel. Sepe vos fratres charissimi admoneo praua opa fugere: mūdi hui⁹ inqnamenta deuitare: sꝫ odierna sci euāgelii lectione compellor dicere: vt bona q̄ agitis cū magna cautela timeatis: ne per hoc qd a vobis rectū geritur: fauor aut gratia hūana reqratur: ne appetitus laudis subrepat: ⁊ quod foris ostendit intus a mercede euacuet. Ecce eni redemptoris voce dec. vgines: ⁊ oēs dicuntur vgines: ⁊ tamē intra beatitudinis ianuā non omnes recepte: qꝛ eaꝝ quedā dū de vginitate sua gloriā foris expetūt oleū i vasis suis habere noluerūt. 3⁹. detestabile ē ⁊ graue vitiū vane glorie propter exēplationem. Oēs qdem sci dederūt nobis exēplum vanā gloriā fugiendi: vt patet in eoꝝ gestis. Cicero etiā. i. de officiis. s. Cauenda ē glorie cupiditas. Eripit eni animi libertatē: ꝓ qua magnanimis viris omnis debet esse contemptio. i. cōtemptus. Legimus in vitis patꝝ q cū quidā senex in speluca regesceret rogatus est multis p̄cibus a quodā seculari vt veniret orationē facturus super filiū suum defunctuz. Cūqꝫ ille iret occurerūt multi cū lampadibus i eius occursum: qꝛ homo sanctus erat. Quod cum percepisset senex finxit se esse stultū ⁊ expolians vestimenta sua in flumen descendit ⁊ stans lauabat ea nudus. Secularis autez ille erubescēs dixit populo. Reuertimini senex noster infatuatus est. Et veniēs ad senez interrogauit euz. s. Quare sic fecisti: qa oēs dicūt: demoniū habet senex. Qui respondit. Et ego volebam hoc audire: ⁊ sic rediit in speluncam suam. Similiter fecit beatus frater iuniperus: de quo sepius sanctus francisc⁹ dicebat. Vtinaz multi essent tales iuniperi in hortis nostris Cū ergo semel p̄fatus iret romam ⁊ multi obuiā ei venirent pp famam sanctitatis sue: eos declinare volēs iunxit se ad ludendū cuz vno puero ad vnā tabulam: que duz leuabatur de vno capite deprimebatur in alio. Qd illi vidētes reputauerūt eum leuez ⁊ fatuum. Ipse vo sub illa specie vanam gloriā euitauit.

Qd ex vana gloria generantur septē pec

nata que dicunt septē eius filie. Cap. 3.

Ertium mysteriū declarādū de vana gloria dicitur generatio. Secundum enim Grego. 31. moral. Inanis glia generat septē filias. Prima est iactantia: secūda est ꝑsumptio nouitatum. tertia hypocrisis. quarta pertinacia. quinta discordia. sexta contentio. septima inobedientia. Nam vt dicit Tho. ibi supra. Vitia illa que de se nata sunt ordinari ad finē alicuius vitii capitalis dicunt filie eius. Finis aūt ianis glie est manifestatio ꝓprie excellētie ad quā pōt hō tendere dupliciter. Vno mō directe: alio mō idirecte directe siue p vba: et sic est iactantia: siue per facta et si sint habentia aliquam admirationem: est presumptio nouitatū quas hoīes solēt magis admirari. Si autē facta sint simpliciter: sic ē hypocrisis. Alio mō nitit qs manifestare suā excellētiam indirecte ostēdēdo se nō esse alio minorē: et h̄ q̄drupliciter. p̄ q̄ntū ad intentionē: et sic est pertinacia p quam hō nimis innitit sue sciētie nolēs credere meliori. Scdo q̄ntū ad volūtatē: et sic ē discordia dū nō vult a ꝓpria volūtate discedē vt aliis concordet. Tertio q̄ntū ad locutionē: et sic ē cōtentio: dū aliquis verbis clamose sic ꝯ aliquē litigat. 4. quātū ad factū: et sic ē inobedientia: dū s. aliquis nō vult exequi supioris p̄ceptum. Nos aūt tres tantum filias primas s. tria peccata declarabim⁹. Primū est iactātia. Scdm nouitatū ꝑsūptio. Tertiū hypocrisis.

Primū est iactātia de qua dicit. Ari. in. 4. ethicoꝝ. q: ē ostētatio ꝓprie laudis cū veritas nō suadet. Nā sicut cū aliqs a longe vult iactare aliqd manū in altū leuat ita q cupit se laudare vbis in altū extollit. Contra q: dicit ꝓv. 27. Laudet te alien⁹ et nō os tuū: extraneus et nō labia tua. Et Tulli⁹ in p̄ d officijs ait. Turpe ē de seipso p̄dicare p̄sertim falsa. Notādū tn̄ q: aliqs pōt seipsum laudare tripliciter. p̄ meritorie. Secūdo venialiter. Tertio mortaliter.

Pro meritorie: et hoc adhuc tripliciter: aut ꝓpter charitatē dei: aut ꝓpter charitatē proximi: aut ꝓpter charitatē sui. Pro pp charitatē dei. cū s. qs bona ꝓpria laudat nō pp iactātiā: sed vt ꝓ illis referat gratias deo sicut gloriosissima vgo in cātico suo dicebat. Luc. 1. q: fec. hu. a. s. e. e. ex. h. b. m. d. o. g. qa. f. m. m. q. p. e. e. s. n. ei⁹. Hoc ē qd Cyprian⁹ i epistola ad Donatū ait. O diosa iactatio est q̄uis nō iactatū eē possit sed gratū qcqd nō hoīs v̄tuti ascribit: s; de dei munere p̄dicat. Scdo pōt aliqs cū merito laudare seipsum pp ꝓximi charitatē. Est enim q̄nq; necessariū ad reprimēdas detractōes et falsas criminatōes maloꝝ ꝓ fame ꝓprie cōseruatōe enarrare suas v̄tutes: or vt scribit. 6. q. i c. Sūt plurimi. Vex manifestū ē diabolū q sicut leo rugiens circuit q̄rēs quē deuoret cordib⁹ plebiū suadere vt doctoribus suis atq; pastorib⁹ detrahāt: vt plebes languescentes nō tenentib⁹ pastorib⁹ frena car laxiniant atq; i ima ruant. Ideo Aug. 12. q. i. c. nolo. dicebat. Cōscientia necessaria ē mihi fama ꝓximo. In sermōe quedā q legit i festo eius dem ipse ait. Charitati vr̄e de nobis ipsis hodie smo redded⁹ ē. Quia. n. vt ait apls. Spectaculū facti sum⁹ mūdo et angelis et hominib⁹ Qui nos amāt q̄rūt qd laudēt in nobis. Qui nos oderūt q̄rūt qd detrahāt nobis. Nos aūt in vtroq; medio cōstituti et vitā et famā deo adiuuāte sic custodire debem⁹: vt nō erubescant de detractorib⁹ laudatores. Et pau. 2. Cor. 11. et. 12. c. multis laudib⁹ p̄dicat seipsum nō pp inanē gloriā: s; pp Corinthioꝝ salutē. Nā vt inqt Hiero. in argumēto in epl'a ad Corinthios. Corinthij sunt achaici: et hi ab apostolo audierunt vba v̄itatis et subuersi sunt multipharie a falsis apostolis. Quidā a philosophie v̄bosa eloquētia: alij a secta iudaice leges iducti. Hos reuocabat apl's ad verā et euāgelicā sapientiā: h̄ ille. Quoniā v̄o multi illoꝝ multa dixerunt Paulo detrahēdo: ex opposito ipse multa loqt seipsum laudādo. 3° pōt qs cū merito laudare seipsum pp charitatē sui: vt cōsolet seipsum: q̄n ē in aliq̄ tribulatiōe posit⁹: sicut dicebat Job. 29. c. de se loquēs cū amicis suis. Oculus fui ceco et pes claudo pr̄ erā pauper. 2° pōt qs laudare se venialiter: cū aliq̄ de se dicit ex q̄dam animi leuitate q̄ nō sunt cōtra charitatē dei nec ꝓximi. 3° pōt qs laudare se mortaliter: et h̄ ē scdm Tho. 2. 2. q. 112. et scdm Alex. i. 2. summe. cū qs laudat se de eo qd est cōtra gloriā dei: vt puta d aliquo pctō mortali etiā si dicat v̄itas: aut cum qs nimis supbe ꝓfert de se falsa: vt decipiat ꝓximos vel cā cupiditatis vel glorie: aut cū qs refert aliq̄ de se in expressam ꝓximi cōtumeliā sic faciebat goliath p̄mo regū. 17. q dicebat. Ego reprobaui agminib⁹ israel hodie. Et sic pctm̄ ē bis modis iactātia: ita etiā et ironia q̄ ē cū qs de se minora dicit vt reputet bon⁹. Q̄ scdm Tho. 2. 2. q. 113. pōt dupliciter fieri. Vno mō cū v̄itate vt si qs est ignorās et huiusmodi: et sic nō est peccatū nisi per alicuius circunstātie corruptionem

ruptionē. Alio modo cū falsitate: cū aliquis di
cit illud qd̄ in se nec recognoscit nec credit: vt si
vir doctus dicat se indoctū: aut fortis dicat se eē
debilē ⁊ similia: ⁊ sic pertinet ad peccatū. Vn/
de Augustin⁹. 22. q. 2. c. cū humiliatis. Cū
humilitatis causa mentiris si nō eras peccator
anteq̄ȝ mentireris: mentiēdo efficeris qd̄ vita/
sti. Veritas nō est in te nisi ita te dixeris pecca
torē vt etiā esse cognoscas. Et idē in. c. nō ita
Nō ita caueatur arrogātia vt veritas relinqua
tur. Et Gregori⁹ ibidē in. c. incauti. ait. In
cauti sunt humiles q se mentiēdo illaqueāt. hec
ille. Debet tamē vnusquisq̄ȝ semꝑ estimare se
peccatorē: ⁊ si non inueniat peccata de quibus
possit se excusare saltē sciat q̄ nullus potest deo
ita perfecte seruire quin i aliquo deficiat. Pro
pterea dicitur dis. 5. in. c. ad eius. Benarum
mētiū est ibi culpā timere vbi culpa nō ē. Se
cundū peccatū quod ex vana gloria nascitur ē
presumptio nouitatū. Et consistit in hoc q̄ ali/
quis in actibus exterioribus aliquid inconsue
tuȝ facit sine causa rationabili. Sic sunt inuen/
tores nouitatuȝ qui nouos modos aut cerimo
nias fm̄ suuȝ caput in dei cultu aut in diuinis
officijs adinueniunt. Pro quib⁹ dicitur. 2. q.
5. c. cōsuluisti. Quod sanctorū patruȝ documē
to sancituȝ nō est: superstitiosa adinuentiōe non
est presumendū. Sic sunt inuentores nouita/
tum clerici qui in officiando obmissis antipho
nis vt placeant populo cantant diaboli cantica
in qbus omnia sunt vana mundana atq̄ȝ lasci/
ua: ⁊ gloriātur in suo cantu artificioso ⁊ modu
lato. Cōtra quos est. c. cū aūt. ⁊. c. cantantes.
92. di. in. c. vero in sancta. Grego. ait. Deuȝ
moribus stimulat idest ad irā prouocat q po/
puluȝ vocibus delectat. Sunt inuentores no/
uitatū religiosi qui nō cōtenti cōmunib⁹ ordina
tionibus aliquid singulariter agere volūt i orā
do comedēdo loquendo: ⁊ in alijs austeritati/
bus vt pre ceteris reputentur. Sȝ tales cōsusi
remanent nisi speciali instinctu moueanť: sicut
Dominicus ⁊ Franciscus ⁊ alij. Sunt ⁊ q̄ȝ
plures alij in quolibet genere hominū etiāȝ et
mulierū qui ꝓpter superbiā presumunt semper
vt singulares videāť adinuenire noua. Ter
tiuȝ peccatū quod ex vana gloria nascitur est hy
pocrisis. Et vt dicit hysidorus ethimolo. Hy
pocrita greco sermone in latino simulator iter/
pretatur qui duȝ intus est malus bonū se palā
ostendit: nā in eo est defectus sanctitatis ⁊ bo/
nitatis: ⁊ tamē simulat ipsam. Alex. in. 2. Hy
pocrisis est amor apparentie bonitatis ꝓpter
se. Hoc vitiuȝ maledictū impugnať a tribus.
Primo a philosophis. 2° a sanctis. 3° a xp̄o.
primo a phis. Scribit eniȝ Ar. i. elēcorū. Qui
busdaȝ est magis operepreciū videri eē sapien/
tes q̄ȝ esse ⁊ nō videri. Et Sen. ad Lucillum
Quod loquimur sentiam⁹: cōcordet fmo cū vita
Et idē ad eundē. Virtuteȝ bona sequiť fide q
se nō exornat ⁊ pingit. Sed idē siue ex deni/
dato videať siue imperat⁹ ac subito nihil simu/
lando ꝓficit. Veritas in omnē partē sui eadeȝ
est. Et idē ad eundē. Multomagis ad rē per
tinet qualis tibi q̄ȝ q̄lis alijs videaris. Et ideȝ
ibidem. Malū vbi se bonū simulat tūc est pessi
mū. Et iterū ad eundeȝ. Illud te admoneo ne
eorū more qui nō proficere sed conspici cupiūt
facias aliqua que in habitu tuo aut genere vite
nobilia sint. Et Tullius in li. de offi. Totius
iniusticie nulla capitalior est q̄ȝ eorū qui cū ma/
xime fallunt id agunt: vt boni viri esse videan/
tur. Et iterū in eodem li. Ficta omnia celeriter
tanquā flosculi decidunt: nec simulatum quic/
quā pōt esse diuturnū. Et Oratius. Nūquaȝ
te fallant animi sub vulpe latentes. Impia sub
dulci melle venena latent. 2° reprobať ⁊ im/
pugnať hypocrisis a doctorib⁹ ⁊ sanctis. Vn/
de sapiens Ecc. i. ait Ne fueris hypocrita i cō
spectu hominuȝ. Et Job. 8. Spes hypocrite
peribit. Et. 20. Gaudiū hypocrite instar pū/
cti. Et Esa. 9. Omnis hypocrita est nequam.
Et Augustinus super ps. 63. simulata equi/
tas nō est equitas: sed duplex iniquitas: quia ⁊
iniquitas ⁊ simulatio. Et Criso. sup Mathe.
Nulla res sic exterminat bonuȝ sicut simula/
tio. Nā malū sub specie boni celatū dum non
cognoscitur non cauetur. Et Petrus rauen.
in quadā sermone. Hypocrisis subtile malū
secretū virus venenū latens tinea sanctitatis.

Tertio reprobať hypocrisis a domino iesu
christo quem sepe inuenimus cōtra hypocri/
sim reclamasse. Unde Mathe. 5. dixit. Cuȝ
facis elemosynaȝ noli tuba canere ante te sicut
hypocrite faciunt. Et Mathe. 6. ca. Cum ie/
iunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. Et
Math. 23. Veh vobis scribe ⁊ pharisei hypo
crite qui clauditis regnum celorū ante homi/
nes. Vos enim nō introitis nec introeuntes
sinitis intrare. Quod dictum est eo q̄ scribe
erant doctores legis ⁊ pharisei erant religiosi
apparentes boni: existentes mali: quibus si/
miles sunt hodie multi. Et pro his. d. Au/

gustinus. 83. di. in. c. nemo. Nemo nocet in ecclesia ampliꝰ q̃z q peruerse agens nomē vel ordinē sanctitatis ⁊ sacerdotis habz. Et iterum Math. 23. xp̄s ait. Veh vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite q comeditis domos viduarꝫ orationes longas orātes. Istis similes sunt hodie qui ꝓmittunt dicere missas ⁊ psalteria. et plures oratōes vt accipiāt bona aliorꝫ. Et iterum subdit xp̄s. Veh vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite q circuitis mare ⁊ aridā vt faciatis vnū proselitū: ⁊ cū factꝰ fuerit facitis eū filiū gehēne duplo q̃z vos. Proselitus dicebatᷣ q ex gentilitate conuertebatur ad iudaismū: ad qd̓ multuz pharisei laborabāt ꝓpter inanē gloriā: sic hodie faciūt multi religiosi ⁊ p̄dicatores q passim ⁊ indistincte induūt habitū religionis vel tertij ordinis quoscūqz viros vel mulieres ⁊ multiplicant gentē: sed nō magnificāt leticiā. Et iteruz xp̄s ibi dicit. Veh vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite q decimatis mentā ⁊ anetū ⁊ cyminū: ⁊ reliqstis que grauiora sunt legis: iudiciū ⁊ misericordiā ⁊ fidē. Similes sunt hodie illi q curant de quibusdā leuibꝰ: vtputa fratres minores magnū peccatū reputantes si qs pro necessitate portaret duas tunicas aut ferret calciamenta ⁊ similia: ⁊ tamē de odio ꝓximi: de iudicijs falsis: de detractionibus venenosis: de liuore inuidie: de fastu arrogātie: de spiritu p̄sumptiōis: de ambitiōe honoris ⁊ huiusmodi: aut nihil aut parꝫ curāt. Sequitᷣ ibi xp̄s. Veh vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite q mundatis qd̓ deforis ē calicis ⁊ paropsidis: intus autē pleni estis immundicia ⁊ dolo. Et iterꝫ ibi. Veh vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite q similes estis sepulchris dealbatis q̃ foris parent hominibꝰ speciosa: intus vero plena sunt ossibus mortuoruz: ⁊ omni spurcitia. Et iterꝫ. Veh vobis scribe ⁊ pharisei hypocrite q edificatis monumēta prophetaruz: patres autē vestri occiderūt illos. Ex quibus omnibꝰ habetᷣ q̃z acriter q̃z ue duriter ꝓpter hypocrisiz increpabat phariseos xp̄s. Modernis aūt temporibꝰ o q̃ta diceret si nūc sicut tunc conuersaretur in terra. Et qs explicet quantus sit hodie hypocritarꝫ numerus: quāta vitia peccata ⁊ scādala sub specie sanctitatis ⁊ bonitatis fiunt: O deus meus tu vides omnia. Facile est decipere indoctas plebes que exteriora tantū cōsiderāt. Sed tu interia ⁊ penetras etiā intima cordis. Audeo dicere q in die iudicij multi q nunc credantur boni. iusti. sobrij. cōtinentes. amatores paupertatis: puri: recti ⁊ simplices: videbuntur in societate dānatorꝫ propter maliciā. icōtinētiā. lasciuiā. castimargiā. cupiditatē. ⁊ alia peccata q̃ nunc hominibus abscondita sunt: tunc vero oibus fient nota. O hypocrite antichristi discipuli qui ideo ad ꝑpetrāda multa facinora estis prompti atqz securi eo q populus illa nō videt imo sanctos esse vos arbitratur. Ecce in celo testis omniuz nostrū deus noster cui nihil est absconditū. Hinc Seneca ad Lucillum dicit. Quid prodest aliquid ab homine esse secretuz. Nihil deo clausum est. Idcirco omnis hypocrisis est reijcienda: viuendūqz recte atqz humiliter: quoniam deus humilibus hic dat gratiam ⁊ in futuro sempiternā gloriam: i qua viuit ⁊ regnat per eterna secula. Amē.

Feria sexta secūde hebdomade in quadragesima. de inobedientia ꝓpter quā deus merito indignatur cōtra ipsos inobedientes ⁊ suoruz preceptorꝫ transgressores. Sermo. 36.

Auferetur a vobis

regnū dei: ⁊ dabitᷣ genti facienti fructus eius. Verba sunt saluatoris nostri originaliter Matth. 21. c. ⁊ in euāgelio hodierno. Irascitᷣ valde omnipotens deꝰ cōtra elatos sup̲bos ⁊ inobedientes hoīes Et cū eos absqz fructu humilitatis ⁊ bonorꝫ operꝫ inuenit: merito suis bn̄ficijs priuatos in eternū suppliciū cōdemnat. Hoc mystice innuitur in lectione sancti euangelij i qua xp̄s sapientissimus phariseos induxit vt sententiā ferrent cōtra malos agricolas: q patrisfamilias nō dederunt fructum vinee in tēpore suo. Dixerunt aūt q malos male perdet. At ⁊ ipse iesus sup̲addidit q regnū dei esset auferenduz ab illis q sup̲bissimi erant ⁊ inflāti vane glorie vento: ob quā sine fructu vere obediētie legis dei viuebant. Quoniā aūt hec pestis virulenta inobediētie iā inuasit multos cū ipsa sit vnū ex peccatis descendentibꝰ a vana gloria: ⁊ ꝓꝑ ipsaz deꝰ aufert ab hoibꝰ regnū grē ⁊ glorie sue idcirco in hoc s̄mone de ea erimus tractaturi. Distinguemꝰ aūt triplicē inobedientiam.

Prima dicitur prothoplastorum.
Secunda religiosorum.
Tertia excōicatorum.

De inobedientia primorꝫ parentū propter quam abstulit eis deus plurima beneficia que cōtulerat: ⁊ acriter punit pena multiplici.

Capitulum. primum.

Prima

P Rima est inobedientia prothoplastorum sive primorum parentum, p qua deus abstulit eis regnũ suũ. i. gratiã suã et beneficia illa quib⁹ eos priuauit qñ illos eiecit post peccatũ de terrestri paradiso. Ad qđ plenius intelligendũ cõsideremus de illa inobedientia tria. primo veritatẽ. secũdo grauitatez. tertio penalitatẽ. Primo cõsideremus veritatez. Pro qua disputandũ est. vtrũ primorum parentũ peccatũ fuit inobedientia. Et q̃ sic patet p auctoritates scripture. Unde apostol⁹ Ro. 5. ait. Per vnius hois inobedientiã peccatores cõstituti sunt multi: et p vnius obedientiã iusti cõstituentur multi. Et Aug. in lib. de vera religione. Adã pp̃ter trãsgressionẽ obedientie de padiso eiectus est. Et idẽ sup Gen. ad literã. Nõ potuit melius et diligentius cõmendari quantũ malũ sit sola inobedientia cuz ideo reus iniquitatis factus est hõ: qz eã rez tetigit cõtra phibitionẽ quã si nõ phibitus tetigisset nõ vtiq̃ peccasset. Et idẽ li. 4. de ci. dei. c. 12. Nõ debet existimare quisquã leue ac puũ illud fuisse cõmissum: qz in esca factũ est: non q̃dem mala nec noxia nisi qz phibita. Nec eniz quicq̃ mali deus in illa tante felicitatis padiso crearet atq̃ plantaret. Sed obedientia cõmendata est in p̄cepto. Que virtus in creatura rationabili mater est quodãmõ omniuz custosq̃ virtutũ. Hoc itaq̃ de vno cibi genere nõ edẽdo vbi aliorum tãta copia subiacebat tã leue precептũ ad obseruandũ: tã breue ad memoriã retinendũ: p̄sertim cũ nondũ voluntati cupiditas resistebat. Quod de pena transgressionis postea subsecutũ est tanto maiore iniusticia violatuz est quãto faciliore posset obseruãtia custodiri. Cõfirmari etiã potest qđ dictũ est: q̃ primi parentes pp̃ter inobedientiã originali iusticia sunt priuati. Inde Gen. 3. dixit deus Ade. Quis indicauit tibi q̃ nudus esses nisi qa de ligno de quo p̄ceperã tibi ne comederes: comedisti. Sed cõtra põt q̃s arguere. Primo q̃ peccatũ illud fuit supbia. Nã Ecc. 10. dicit̃. Initiũ omnis peccati supbia est. Et eiusdẽ. 25. ca. A muliere sumpsit initiũ omnis pditio. Et augu. in li. de virginitate. Diabolus in celo voluit esse sicut deus: cadens autẽ psuasit homini similitudinẽ voluntatis sue. Secundo arguitur q̃ peccatuz illud fuit auaricia largo modo sumpta. Secundũ enim Gregoriuz super Ezechielẽ. Auaricia nõ tantũ pecunie est: sed etiã scientie et altitudinis. Sed mulier appetijt sciam qñ diabolus dixit ei. Eritis sicut dii scientes bonũ et malũ: ergo peccatũ id fuit auaricia. Tertio arguitur q̃ peccatũ illud fuit gula: qz comederũt pomũ ligni vetiti. Et Amb⁹ d. 35. di. c. sexto die. Gula regnãte a paradiso expulit. Et Hiero. ꝯ Iouinianum. Sollicite puidendũ est: vt quos saturitas a paradiso expulit: esuries reducat. Rñdet Bon. dist. 22. 2. li. q̃ principale peccatũ hois per qđ lapsus ẽ: fuit inobedientia. Et ad hãc diabol⁹ conatus ẽ illum adducere. Sz qñ nemo operatur aliquod malũ aspiciens: nec appetit maluz nisi sub spẽ boni. Ideo clare depr̄ehendens diabolus quod non posset mulierẽ precipitare nisi pponeret aliqđ appetibile: illa temptãdo pposuit ad que ois hõ naturaliter inclinatur. Naturaliter autẽ omnis hõ appetit beatitudinem que ẽ bonũ gloriosum copiosum et delectabile: vnde ois hõ nãliter appetit excellentiam sufficientiam et leticiam. Et inordinato appetitu talium consistit iusticia: in imoderato vero culpa. Gula enim est inordinatus appetitus cibi suauiter reficientis. Auaritia ẽ inordinatus appetitus sufficientie. Superbia est immoderat⁹ appetitus excellentie. Diabolus ergo primo pmisit mulieri dignitatis excellentiaz cum dixit Eritis sicut dij. 2° subiunxit cognitionis abundantiam cum dixit. Scientes bonum et malũ. Postremo subiunxit suauitatis experientiam cum ostendit lignum pulchrum visu et ad vescẽdũ suaue. Qz ergo mulier diabolice suggestioni cõsensit i appetẽdo p̄mo eẽ sicut deus: fuit supba. Deinde appetẽdo scire bonũ et malũ fuit auara. Postremo i experiẽdo suauitatem ligni vetiti: fuit gulosa. Et in hoc fuit trãgressionis rea et inobedientie culpa inuoluta. Nec ẽ inconueniẽs plura genera peccatorũ fm progressum cõcurrere ad vnũ flagitiũ ppetrãduz hec Bon. Ex cuius vbis accipim⁹ q̃ primi parẽtes p inobediẽtiã deliquerũt. 2° cõsideremus de inobediẽtia primorum parẽtũ grauitatem. Utrũ. s. fuerit pctm̃ eorum grauissimũ oiuz pctõrum. Ad qđ rñdet dñs Bon. di. 21. 2. li. et 33. in declaratiõe lr̃e. d. q̃ vnum pctm̃ põt dici grauius altero duodecim modis. p̄ mõ causalitate: et sic peccatũ diaboli dr̃ eẽ maximũ aliorũ: cui⁹ inuidia mors intrauit in orbẽ terrarum.

2° mõ enormitate: et sic pctm̃ Jude dr̃ esse maximũ eo q̃ vẽdidit xp̃m. 3° mõ ingratitudine et sic pctm̃ illius dr̃ eẽ maius qui plura pcipit dona et bñficia. 4° mõ periculositate:

& sic peccatū ignorātie dr̄ eē marimū q̄z pericu
losū. 5° mō iseparabilitate: ⁊ sic peccatū cupi/
ditatis dr̄ eē marimū: q̄z cū cetera vitia senescē
te hoīe senescāt sola auaritia iuuenescit. 6°.
iportunitate: ⁊ sic supbia dr̄ eē marimū q̄z etiā
ex ipsis bonis operib⁹ cōsurgit. 7°. modo
ꝯmunitate: ⁊ sic luxuria dr̄ eē marimū ad quā ho
mines magis sūt ꝓni. 8°. mō rōne maioris
grauie ipugnatione: ⁊ sic peccatū in spūm scm̄
dr̄ eē marimuz. 9°. mō rōe maioris offense:
⁊ sic peccatū idolatrie dr̄ ē marimū. x. mō
rōne maioris iprobitatꝫ atq̄z libidinis: ⁊ sic cu
iusq̄z gener̄ peccatū pōt fieri mai⁹ altero. xi°
mō gnalitate: ⁊ sic peccatū primi parētis dr̄ fu/
isse maius: q̄z in totū gen⁹ humanū se diffudit.
Et sic dicit mgr̄ sniarū in textu q̄ pctm̄ Ade
fuit grauissimū. Vn̄ Aug. li. 14. de ci. dei. ait
Magna fuit in peccādo iniq̄tas vbi tāta fuit ī
peccādo facilitas. Sed adhuc dubiū ē q̄s cor
grani⁹ peccauit vir aut mlr. Ad qd̄. d. Bon̄.
q̄ si loq̄mur de maiori grauitate q̄ntū ad igrati
tudinem grauius peccauit vir q̄z mlr ꝓ eo q̄
abūdātiora dona susceperat. secūdo mō rōne fe
licitatis resistēdi. Et iō cū bñficiorꝫ oblit⁹ bñfa
ctorē suū ꝯtēpsit ⁊ offēdit: magis igrat⁹ fuit ⁊ i
sui igratitudine maiori culpabilior extit. si aūt
loquamur de maioritate q̄ntū ad libidinem: sic
amplius peccauit mlr q̄z vir ꝓ eo q̄ magis im
proba volūtate peccauit dū cōcupiuit deo assi/
milari. Et ardentius appetiuit dū credidit h̄ se
obtinere posse qd̄ diabol⁹ ei suggessit. Et iō ꝓ
pter voluntatem magis iprobaꝫ mlr peccauit
ex maiore libidine: ⁊ q̄ntū ad hoc culpabilior vi
ro fuit. Si aūt loq̄mur de maioritate culpe q̄n/
tū ad corruptionē cōsequētē: distiguēdū: q̄z ali
q̄d pōt dici corrūpe duplaciter. aut p modū cau
se: aut p modū occasiōis. Si per modū cause:
sic q̄z peccatū viri fuit cā trāsfusionis peccati in
posteros: ⁊ ita corrupit se ⁊ alios: maior cōse/
cuta ē ex pctō viri corruptio: ⁊ quātū ad h̄ cl̄pa
viri dr̄ fuisse grauior. Si vo p modū occasio
nis: sic q̄z peccatū mulieris fuit occasio peccati
viri: ⁊ ita p ꝯn̄s oium alioꝝ h̄ mō mlr pōt dici
corrupisse ceteros: nō solū posteros: sꝫ et virū
suū. Vn̄ nō solū peccauit i se: sꝫ et i ꝓximū. Et
q̄ntum ad hoc dici pōt i muliere grauius fuisse
peccatuz. 5°. cōsideremus circa peccatū pri/
morū parētū inobediētie penalitatē. Puniuit
nāq̄z de⁹ inobediētiam illā triplici pena. p̄a
fuit tpalis. 2a corpalis. 3a spūalis. Pri
ma fuit pena tpalis: qr̄ eiecit eos de terrestri
paradiso in quo habitabāt in quiete: ⁊ deliciis
ac iocūditate. priuauitq̄z illos habitatiōe tā gra
ta: vt dr̄ Gen. 3. Secunda pena fuit corpo
ralis. Nā p illā inobediētiā itroducte fuerūt oēs
pēalitates: oēs labores: oēs angustie: omnes
egritudines: ⁊ īa deniq̄z genera mortis: q̄bus
affligitur humanū genus. Vt eni docent do/
ctores. l. 3. di. 30. Nisi fuisset culpa: nō eēnt h̄
mala subsecuta: q̄z vt dicit Ansel. li. Cur deus
hō. c. x. Ei qui factus ē iustus ad beatitudineꝫ
nō dꝫ infligi pena sine culpa. Propterea dixit
deus mulieri. Multiplicabo erūnas tuas ⁊ cō
ceptus tuos i dolore paries filios. Ade vo di
xit. Maledicta terra in ope tuo: i laborib⁹ co
medes ex ea cūctis dieb⁹ vite tue. Spias ⁊ tri
bulos germinabit tibi ⁊ comedes herbas ter/
re. In sudore vultus tui vesceris pane tuo do
nec reuertaris in terrā d̄ qua sūptus es: q̄z pul
uis es ⁊ in puluerē reuerteris. 3a pena fuit
spiritualis: q̄z pp̄ illā inobediētiā puat⁹ fuit hō
originali iusticia ⁊ factus idign⁹ beata visione
dei. O quale fuit illd̄ malū pp̄ qd̄ idignat⁹ d̄s
p tot annorū milia in ira cōtinuit misericordias
suas. O grandis culpa que nō nisi xp̄i sangui
ne vnic̄ potuit deleri. O dānosa trāsgressio di
uini precepti que clausit oib⁹ celū p tot annorū
milia. Patet ergo q̄ ablatū sit dei regnū. i. cō
cessa bñficia ab hoīe instituto pp̄ inobediētiā.

De inobediētia religiosorū q̄ aliq̄n pōt ex
cusari: aliq̄n interpretari: aliq̄n vo reprehendi
⁊ reprobari: ⁊ de septem gradibus vere obe/
dientie. Capitulum. .2.

Ecūda inobediētia ē religiosoꝝ i q̄b⁹
s possumus inuenire p̄cipue triplicē in/
obedientiā. p̄a dr̄ excusata. 2a in/
terpretata. 3a reprobata. Prima inobe/
diētia ē excusata: qn̄ aliquis nō obediret p̄lato:
aut q̄z preciperet aliq̄d ꝯ charitatem dei aut ꝯ
charitatē ꝓximi: aut mādaret qd̄ vel nullo mō
cum magna difficultate fieri posset. xi. q. 3. c.
Non semp malū ē nō obedire p̄cepto. Cū. n.
dn̄s iubet q̄ deo ꝯria sūt: tūc ei obediēdū nō ē.
Et in. c. si dn̄s. Si dn̄s ea iubet que ꝯria non
sūt: vel aduersa sanctis scripturis subiciat dn̄o
suo seruus. Secūda inobēdiētia ē interpre/
tata: qn̄ aliq̄s lꝫ obediat interpretatiue: tn̄ iobe
diens dici pōt: q̄z desūt ei veri obediētis cōditi
ones. Secūdū. n. Bern̄. septē sunt obediētie
gradus. Quoꝝ prim⁹ ē obedire libenter. quē
gradū vt ipse ait nō pōt ascēdere qui volunta
tem precipientis non fecerit. Hoc dicitur pp̄

multos

multos subditos qui p̄latos simulant: aut ve rant i multis: qb⁹ tūc obediūt cum prelati ea q̄ volunt ipsi subditi mandāt. Etsi qn̄qz in aliis obediant: id facere videntur coacti. Secūdus gradus obediētie est obtēperare simpliciter. Multos eni videm⁹ post p̄cepictis imperium multas facere q̄ones dicendo. Quare. Unde Quis pōt hoc facere. Inde seqtur murmura/ tio: excusatio: simulatio: ⁊ aduocatio amicorū.

Terti⁹ gradus ē obedire hilariter. Hilarē; n. datorē diligit d̄s. 2. Cor. 9. c. Quart⁹ ḡd⁹ ē obedire veloci i cui⁹ figurā x̄p̄s dixit Zacheo Luc. 19. Festinās descēde. Quit⁹ ḡd⁹ ē obe dire viriliter. Ingt. n. sapiēs in p̄sona obedi/ tis sic. Manū suā misit ad fortia Sext⁹ ḡd⁹ ē obe dire humilit: iuxta regulā x̄p̄i. d. Luc. 18. Cū oia feceritis q̄ p̄cepta sūt vobis dicite. Serui in utiles sum⁹. Septim⁹ ḡd⁹ ē obedire idesinē ter. Qr vt. d. Berñ. Quid cū regula p̄dest ⁊ nō cursus metā deficere. Notādū tñ s3 Boñ. in. 2. di. 44. q̄ de obediētia exhibēda p̄lato a subdito religioso possum⁹ loq̄ dupliciī. aut f̄m p̄fectiōe: aut f̄m obligationē. Si p̄mo mō: sic dicit Berñ. q̄ p̄fecta obediētia finē nescit. Et p̄fectus obediēs nō solū i his q̄ mandat: s3 etiā supra ea q̄ p̄latus mādat promptū h3 offm̄. Si aūt loq̄mur de obediētia f̄m obligationem: sic h3 terminū ⁊ mēsurā iuxta magnitudinē voti emissi. Non. n. amplius tenentur subditi obe dire suis p̄latis nisi in his q̄ p̄miserūt dño ob seruare ⁊ nō sūt p̄tria aie ⁊ regule sue. Uñ si p̄ latus aliqs p̄cipiat qd̄ sit supra votū subditus nō tenet ad illud iplēdū. Tertia ē inobediē/ tia reprobata. eor. s. q de facto suor p̄latorū p̄ ceptis q̄ iusta q̄ bōa q̄ discreta sūt p̄sumūt repu gnare. Et qn̄qz totaliter sine vlla cā: sine alicu ius sup̄ioris licentia totaliter a religiōe discede re ⁊ apostatare: a quib⁹ aufert dei gratia ⁊ dat facientibus fructus obedientie.

De inobedientia excōicator: ⁊ q̄re pōt qs excōicari: ⁊ q̄uo iniusta excōicatio ē timēda: ⁊ de septem penalibus separationibus quas ex/ communicatio facit. Capitulum: 3.

Ertia iobedientia est excōicator cor ū q pp iobedientias ⁊ transgressiones suas merito ab ecclesia excoicantur: p̄ quibus de ipsa excoicatione cōsiderem⁹ tria p̄ causam. 2° iniusticiam. 3° penam. P̄rio cōsideram⁹ cām. Utrū. s. solū pctm̄ mortale sit cā vt aliqs excōmunicetur. Et v̄r q̄ nō: qr qn̄qz excoicat innocens: cū probatur crimen p̄tumacie cōtra eū in foro iudicii: nec tñ iudex hoc faciens rep̄henditur q̄uis in sua p̄scia sciat illū innocētem. ḡ aliquādo debet hō excoicari nō p̄ mortali. Sed contra. extra de verbo. sig. c. ex pte. i gl. dicitur. Nemo excoi cat nisi p̄ mortali ⁊ qr aliter ñ pōt corrigi. Et. xi. q. 3. c. Nemo ep̄or. dicitur. Anathema nō nisi pro mortali debet imponi crimine: ⁊ illis q aliter nō p̄nt corrigi. R̄ñdet Ric. in. 4. di. 18. q̄ excoicatio maior est grauissima pēa quā ecclesia possit inferre. Uñ dr̄ i pall. c. Nemo. q̄ anathema ē eterne mortis dānatio. Et. 24. q. 3. c. Corripiantur. dr̄ q̄ excoicatione nulla maior pena ē in ecclesia. Et ideo sicut dicit gl. ibidē nō ē isligēda p̄ leuib⁹ criminibus Uñ dicendū q̄ iudex nullū debet excōmunicar nisi pro mortali peccato: nec p̄ q̄cunqz mortali: sed p̄ peccato p̄tumacie vel cui contumacia est an/ nexa. xi. q. 3. c. absit. ⁊. c. ep̄i. Quadrupliciter autem homo peccatum cōtumacie incurrit. s. aut qn̄ sufficienter vocatus nō venit ad iudiciū: nec remanendi habet legitimā causam. 24. q. 3. c. de illicita. Aut veniens respondere cōtē nit: ⁊ rationem reddere quare respōdere non debet. Aut anteq̄3 r̄beat discedit. xi. q. 3. c. cer tū est. Aut snie nō obedit. vt. 2. q. 6. c. q̄squis p̄bat⁹. Ille autē q ipedit aut frauduleter p̄cu/ rat ne ad ipsū citatio p̄ueniat: p̄ citato d3 habe ri. Ille etiā q veniēs se nō rep̄sentat iudici s3 se occultat reputādus ē q̄si nō venisset. Ad ar/ gumentū in oppositum dicendū: q̄ etsi ille q excōicat in p̄dicto casu nō sit i pctō mortali: tñ iudex fert sniam sicut p̄ mortali: qr iudex in fo ro p̄tētioso nō debet iudicare f̄m sniam cōscie p̄p̄rie: s3 h3 allegata: iō iuxta leges ⁊ iura p̄nū ciat. 2° de ipsa excoicatione considerem⁹ iniu/ sticiā. Et querim⁹ vtrū excōmunicat⁹ iniuste debeat excōmunicat⁹ reputari. Et videt q̄ nō: qr. 24. q. 3. c. certū. §. illicita. dicit. Illicita er/ go excoicatio ñ ledit eū q notat: sed illū a quo notat. Et. xi. q. 3. c. Si cui est illata. dicit. Si iiustia ē tāto curare eā nō d3 quāto apud deū ⁊ ei⁹ ecclesiā neminē pōt ḡuare iniq̄ snia. Cō/ tra ē qd̄ dr̄. xi. q. 3. c. snia. Sētētia pastoris siue iusta siue iiusta fuerit timēda ē. R̄ñdet Ric. vbi. s. q̄ vt dicitur. xi. q. 3. c. ep̄s. §. si ḡ. q̄ snia aliquādo ē iiusta ex aio p̄ferētis iusta vero ex/ ordine ⁊ causa. Aliquādo est iusta ex aio ⁊ or/ dine: s3 nō ex causa. Tūc aūt ex cā ē iniusta: qn̄ nullum delictum omnino est in eo in quem fer tur excōicatio qd̄ sit excōmunicatiōe dignum

Ex ratio iniusta est sniã quã non fertur amore iustitie: sed liuore odij vel precio: aut fauore aduersariorum. Ex ordine iniusta ẽ quã fertur iudiciali ordine non seruato. vt dr̃. xi.q.3.c.seruetur. §. item sententia. In oib⁹ his casib⁹ sententia excõicationis iniusta timẽda ẽ quousqз per eũ qui tulit eã vel per aliũ superiorẽ fuerit reuocata. exceptis aliquib⁹ casib⁹ in quibus ñ ẽ timenda. qui ponũtur in gl. in prefato.c. sententia. Unus ẽ quã excõicãs non hз ptãtem excõicãdi. Alius ẽ quã fert excõicatiõis sniã post appellationẽ legitimã et cõtinet itollerabilẽ errorem. vt pз extra de appellatiõibus.c. ad nostram presentiam. et de snia exco.c. per tuas.

Tertius casus cũ pro indebitis exactionib⁹ aliquis excõicatur. extra de excess. p̃la.c.cũ ad q̃rũdã. Ad auctoritates aũt primo allegatas dicẽdũ: q intelliguntur de lesione quo ad deũ et de illo q excõicationẽ nõ cõtẽnit: et quã excõicatio est iniusta ex cã. Tertio cõsiderem⁹ de excõmunicatione penam. Nã excõicatio maior dr̃ anathema: qđ iterp̃tatur sepatio: eo q sic excõicatus i penã cõtumacie et inobediẽtie separat a septẽ magnis bonis. P̃ separat a celo: qz nũqз intrabit in illud nisi absoluatur ab ea. Unde xp̃s dixit Math.16. Quodcunqз ligaueris sup terrã erit ligatũ et i celis. Propterea Crisostomus. xi.q.3.c. Nemo aut. Nemo contẽnat vincula eccl'iastica. Non est hõ q ligat: sed xp̃s q hãc ptãtẽ dedit et dños fecit hoies tanti honoris. 2° separat excõicatus ab oi sacro ecclesie vt pз.3.q.4.c. Engeltrudaз. Et ideo nullus sacramẽti talis est capax: qz sacramẽta conferũtur existẽtib⁹ i eccl'ia. Unde talis nec absolui põt a peccatis in cõfessiõe quãtũcunqз eẽt cõtritus et dispositus ad faciendũ oĩa nisi p̃us absoluat a vinculo excõicatiõis: fm Tho. in.4. Et si absolueret nõ valeret: sз oporteret eũ postea absolui iterũ. Nec talis põt ꝯhere matrimoniũ. Si tñ ꝯheret teneret: qdẽ matrimonium: sed peccaret mortaliter cõtrahẽdo. Ul' si recepit ordines sacros vel exeqtur eoꝝ actus: vel celebrando vel cãtãdo euangeliũ et huiusmodi: efficit irregularis i digẽs dispẽsatiõe pape.

3° separat excõicatus ab ecclesie suffragio. Dicit eni apostolus Ro.12. Oẽs sumus vnũ corpus in xp̃o. s. mysticũ et spirituale. Clarum ẽ eni q mẽbrũ separatũ a corpore non recipit partẽ nutrimẽti qđ per cibũ assumit. Cibus h' corporis sũt orones: et alia bõa q̃ fiunt i eccl'ia: sed excõicatus ẽ mẽbrũ separatũ ab eccl'ia. Dicit eniз Aug⁹ de verbis apostoli. xi.q.3.c. Omnis xp̃ianus. Dilectissimi: q a sacerdotib⁹ excõicat sathane tradit: qz. s. eẽ ecclesiã ẽ diabolus sicut in eccl'ia est xp̃s. Et de hac ẽt loquit. 24.q.3.c. apostolice.c. tã sacerdotes.c. secãde. et.c. corripiãtur. Ex q̃ excõicat⁹ nõ hз ptẽ bonoꝝ q̃ fiunt a fidelib⁹. Unde diabol⁹ hз maiorẽ ptãteз se uiẽdi in eũ. 4° separat a diuino officio. Unde hysidorus. xi.q.3.c. cũ excõicato. dicit q non lз cũ illo orare pp qđ d'cit Ray. i summa et alii doc. q si excõicat⁹ ẽ in eccl'ia quã dr̃ diuinũ officiũ dз admoneri vt exeat. Et si exire nolit: violenter dз eiiciti. Et si fieri nõ põt dimitti debз offiñ quousqз exeat: ẽt missa si nõdum icepit canonẽ. Secus si incepisset. qz tũc dз ꝓsequi vsqз ad cõionẽ sũptã: et postea residuũ excũdo in sacristiã dicet. Hoc vo intelligẽdũ ẽ quã excõicatio eẽt notoria. Nã si occulta ẽ: nõ ẽ euitandus excõicatus i publico ne ꝓdat crimẽ. Hodie tñ p decretũ cõstãtieñ. ꝓhibita ẽ huiusmodi pticipatio in diuinis q̃ ad excõicatos denunciatos in eccl'ia et noiatim. Ipse tñ excõicatus sciẽter pticipãs i diuinis nõ euadit mortale peccatũ. 5°. separat a fidelium cõsortio: qz non põt pticipare cũ aliis fidelib⁹: nec ipsi cũ eo in comedẽdo vel bibẽdo vel salutãdo vel loquendo exceptis casib⁹ qui ponũt. xi.q.3.c. quã. i textu. et in glo. de quibus loco suo plen⁹ dicem⁹

6°. separatur excõicat⁹ a q̃libet actu legitimo. Unde nec testificari põt nec excusare nec aduocare nec iudicare. Et iudicata p eũ cũ notoriuз eẽt nõ tenerẽt: nec absoluere nec ligare nec eligi potest ad prelaturam seu dignitatem nec eligere. Solum ad predicationem admitti põt: sicut et infidelis vt cõuertatur ex doctrina ad veram penitentiã et obediẽtiam. et de conse. di.i. c. ep̃s. 7° separatur post mortem ab ecclesiastica sepultura qz non potest sepeliri in ecclesia vel in cimiterio sed extra sicut animalia bruta Nec debet deferri cum modo consueto fidelium ad ecclesiam. nec possunt pro eo fieri orationes solẽnes seu officium nisi prius absolueretur post mortem a snia. Quod fieri põt quãdo apparerent signa contritionis ante morteз et q quesiuit absolutionẽ. Exemplũ est de illis sanctimonialib⁹ quas beatus Bñdictus excõicauit pp loquacitatẽ suã: que post mortẽ earuз sunt vise exire de sepulchris: et de ecclesia quãdo celebrabatur et dicebatur offiñ: quas cum beatus Benedictus recõciliasset non sunt amplius vise exire: sicut refert Greg. 2. dial. li.

nõ sint

Non sint igitur christiani obstinati ad obediē dum spernentes ecclesiasticas censuras et excō municationes peruipendentes: qr vt dr in.c. nihil.xi.q.3. Nihil sic dz formidare christian⁹ q̄z separari a corpore christi. A contumacibus itaqz et inobedientibus et excommunicatis au/ fert deus gratiam suā quā nobis ei obediētib⁹ largiat in hac vita deinde pducēs ad etherea re gna qui sit benedictus in eternū et in secula se/ culorum Amen.

Sabbato scdē hebdomade i q̄dragesima. de peccato contentiōis qd vtplurimū ex vana gloria oriri solet. Sermo. .37.

Irit patri suo.

d Ecce tot annis seruiui tibi et nū q̄z mādatū tuū preteriui. Luce 15.c. et in euangelio hodierno. Propriū ē eo℞ qui inanis glo rie vēto ipellūtur libenter cōtēdere. Qd vitiū reprehensibile iuentū ē in filio seniore de quo euāgeliū meminit. Nolebat enim introire do/ mū: sed cōtendebat. nō solū cū seruis: sed ēt cū genitore suo. Et qm̄ ad pnie integritatem req ritur vt oia vitia deponātur. Cū vero cōtētio que ex vanagloria nasciť piculosa possit eē atqz dānabilis. Ideirco de ipā i hō sermone dicem⁹ de qua tria mysteria erunt declaranda.

Primum dr diffinitionis.
Secūdum abominationis.
Tertium determinationis.

Quid sit cōtētio: et qūo pōt fieri vel pp emu lationem: vel pp disputationē: vel pp litigatio nem. Capitulum. .1.

p Rimū mysteriū declarādū dr diffiniti onis. In quo qd sit contentio videa/ mus. Et nō loquimur de contentio/ ne que ē orō ad cōfutandū vel cōfirmādū accō modata q color ē rhetoricus: vt dicit Tullius i rhetorica: sed loquimur de contentiōe, put ē vi tium. Et sic diffinitur fm Alex.in.2. summe hoc mō. Contentio ē ipugnatio veritatis cum cōfidentia clamoris. Est ergo ɔtēdere verbis ɔ aliquē tēdere: Hoc aūt fieri pōt tripl'r. p̄ rōe emulatiōis. 2° rōne disputatiōis. 3° rōne liti gatiōis. Prio pōt aliqs cōtēdere cū alio rōe emulatiōis et inuidie. Nā aliq sūt q ita diligūt suos et gloriā eo℞: vt non possint sine displicē tia famā et virtutes aliorū audire et dicētib⁹ at qz narrātib⁹ obstant et cōtradicunt. Talis fuit cōtētio que fuit in Corinthiis ɔuersis ad fidē: quos Paulus rephēdit.i.Cor.i.d. Obsecro vos frēs p nomē dn̄i nr̄i iesu xp̄i vt idipsū di/ catis oēs: et nō sint i vobis scismata. Sitis aūt perfecti in eodē sensu et in eadē scia. Significa tū ē eni mihi de vobis frēs mei ab his q sunt cloes: qr cōtētiōes sunt inter vos. Hoc aūt di co qd vnusquisqz vestrū dicit. Ego quidē sum Pauli. ego āt Appollo. ego vo Cephe. ego aūt xp̄i. Diuisus ē xp̄s. Et.3.c. Cū sit iter vos zelus et cōtētio: nōne carnales estis et fz hoīez ambulatis. Cū eni quis dicit: ego suz Pauli: ali⁹ autē ego Apollo: nōne hoies estis. Quid ergo ē Apollo. Quid aūt Paulus. Ministri ei⁹ cui credidistis. Et vnicuiqz sicut dn̄s ddit. Ego plantaui: Apollo rigauit: fz deus incre/ mētum dedit. Itaqz neqz q plātat ē aliquid ne qz q rigat: sed qui icremētū dat deus. Extima bant nāqz illi Corinthii: qp q a meliore et maio re eēt baptiçatus: ille maiorē gratiā assequeret q̄si hoies darēt graz. Silr ēt ɔtēdebāt romani et iudei ɔuersi ad fidē. Dicit eni Hieronym⁹ in prologo i epistolā ad Ro. Romani qui ex iudeis et gētib⁹ crediderāt hi supba cōtētōe vo lebāt se alterutrū exaltare. Nā iudei dicebant. Nos sumus populus dn̄i q̄s ab initio fouit et dilexit. Nos circūcisi ex genere Abraā et stir/ pe sancta descendimus. Nos de egypto signis et virtutib⁹ liberati mare sicco ptrāsiuim⁹ pede. Nos per.40.annos experti sumus mirabilia magna dei. Nos soli digni fuimus accipere le gem: et vocē dei loquētis audire. Nobis pmis sus est christus ad quos ipse venisse testať. Di cit enim. Nō sū missus nisi ad oues que perie runt domus israel: cū vos canes potius q̄z ho mines appellauerit. Non est ergo equū vt vos hodie idola deserētes cōparemini nobis. Ecō tra gentiles dicebant. Quanto maiora circa vos dei beneficia narraueritis, tāto maioris cri minis reos vos esse monstrabitis. Semper enim his omnibus ingrati fuistis. Nam ipsis pedibus quibus pertrāsistis mare: postea an/ te idola ludebatis. Māna vobis fastidiū fuit: et semp in deserto cōtra deū murmurastis. Se/ pe deū ad irā puocastis: et ad vltimū xp̄m i le/ ge et pphetis pmissum occidistis. Nos itaqz vobis digniores sumus: qui vt de xp̄o audiui mus mox i eū credim⁹. Ideo p pphetā de no bis dn̄s ait. Populus quē nō cognoui serui/ uit mihi. Vnde cōstet nos nō ex industria: fz ex ignorantia deliqsse. His ergo altercanti/ bus apostolus medi⁹. inter eos oēs co℞ cōtē

mones diriās ad vnam cōcordiam eos ad/
duxit ostēdēs nullos eoꝝ meritis suis esse sal
uatos: q2 oēs iudei ꝛ oēs gentiles sub peccato
tenebātur: sed p dei gra iā liberati sunt. Ideo
di. Ro. 2. Nō enim est per sonarum acceptio
apud deū. Et. 3. c. Non est enim distinctio.
omnes enim peccauerunt ꝛ egent gratia dei.
Et. ideo. c. Omnis qui credit in illum non ꝯ
fundetur. Non ē enim distinctio iudei ꝛ greci.
Nam idem dñs omniū diues in omnes qui
inuocant illum. Sic ꝛ discipuli Joānis bap/
tiste forte contēdebant de Joanne baptista: ꝛ
de xp̄o. Sic ꝛ q̄ndic cōtēdūt aliq de predicato
ribus: de doctorib9: de fundatorib9 religionū
ꝛ de sanctis. Pro quibus facit exemplū illud
qd ponitur in legenda Joānis baptiste. Qd
duo doctores erant famosissimi: quorū vnus i
magna deuotione habebat Joānem baptistā
alius vero ioānem euāgelistā. Cum quilibet
satis sanctum suum cōmendaret ꝛ alterū alteri
preferret: tandem concluserunt se velle facere
publicam disputationem ad pbandū quis ma
ior esset. Sz nocte precedēti disputationē ioā/
nes baptista apparuit suo deuoto: ꝛ ioānes euā
gelista suo: reuelantes q disputationē talē dimi
tterent: q2 ipi bñ concordabāt i celis: ita ꝛ ipsi
deberent concordari in terris: ꝛ demū i supnis
viderēt hāc veritatē. 2° potest quis cōtende
re cōtra aliū ratiōe disputationis. Que scḋm
Alex. si fieret p declaratione mētis ꝛ seruato
modo debito: nullū esset peccatū. Sz si fieret ex
quadā titillatiōe honoris ꝛ glorie veniale pec/
catum esset: sicut fuit in apostolis. de quib9 di/
citur Luc. 22. Facta est cōtentio inter eos qs
eoꝝ videreť esse maior. Ipsi enim tūc vt dicit
Tho. 22. q. 38. nō ꝯtendebāt cū intentiōe im
pugnādi veritatē: quia qlibet defēdebat quod
sibi veruz videbať. Erat tñ in eoꝝ cōtentione
deordinatio: q2 cōtendebāt de quo nō erat con
tendēdū. s. de pimatu honoris. Nōduz eniz
erant spirituales: sicut dicit ibi glo. Ideo dñs
ꝯpescuit eos. Sed nūquid licitum est disputarē
cum hereticis. Ad hoc respondet Alex. i. 2. q
hereticus aut est ab ecclesia precisus pp ptina
ciam sententiaz: aut nō. Si primo modo tūc nō
est cū eo habendū ꝯsilium: iuxta illud ps. Nō
sedi cū consilio vanitatis. Et de hoc apostolus
ad Titum. 3. c. ait Hereticū hominem post
primā ꝛ secundā correctionē deuita. Unde
heretici post dānationem non vocātur ad con
cilia: sic pz. 24. q. i. c. maiores. Si ꝟo heretici
adhuc sunt corrigibiles: licitum est contēdere
ꝛ disputare cum eis vt ad fidē reuocentur: vł
vt falsitas eorum alijs manifestetur. hoc autē
intelligendū est de pbatis in doctrina: q2 peri
culosum esset simplicibus cū hereticis dispu
tare. 3° pōt quis contēdere cōtra aliū rōne
litigationis: sicut faciūt multi qui omnē sniam
pximi querūt īfringere: ꝛ clamorosis vocib9
multiplicationeq3 verborum volunt vincere.
Et fm Tho. 2. 2. vbi. s. si contentio fiat ppi
notabilem impugnationē veritatis: aut iniuriā
vel dānū pximi: sicut facere solent pcuratores
ꝛ aduocati: peccatum est mortale.

Qd abominādū est vitiū contētionis: tū q2
reddit hominē exosum: tū pp honorē: tū etiā
ppter scādala q̄ inde sequunť. Cap. .2.

S Ecundū mysteriū declarādum de ꝯten
tione dicitur abhominationis. est abho
minabile pp tria h̄ vitiū. p̄ pp ꝯfu
sionē. 2° pp honorationē. 3° pp deriuatio
nem. Primo pp ꝯfusionē. Cōtentio nāq3
facit ipsos contētiosos abominabiles ꝛ exosos
hominib9 similes canib9 q̄ntū ad actū: ꝛ demo
nibus q̄ntū ad maliciam. Quisnā nō vituperā
bit hominē semp clamantē contēdentem para
tū ad omnia ꝯducere sentētiā suā verā vel fal
sam superbe ꝛ pertinaciter defendētē. Ideo
Aug9 ait. Nihil est ita simile actibus demonū
sicut litigare. Et pꝟ. 16. Homo peruers9 su
scitat lites. Et. 18. Labia stulti miscent se rixis
ꝛ os eius iurgia prouocat. Et iterum. 16. Uir
impi9 fodit malū ꝛ i labijs eius ignis ardescit
Et. 17. c. Sēper iurgia q̄rit mal9: angelus au
tem crudelis mittetur contra eum. 2° abo/
minanda est cōtentio pp honorationē. Est qui
dem homo q contentiones fugit dign9 honoř
Unñ puer. 20. Honor est homini q separat se
a cōtentionibus. Omnes autem stulti miscēt
se cōtumeliis. Et Pau. 2. Thi. 2. Stultas āt
ꝛ sine disciplina questiones deuita: sciens q
generant lites. Seruum autem dñi non opor
tet litigare: sed mansuetum esse ad omnes do/
cibilem patientem cum modestia corripientē
eos qui resistūt veritati. Quanti autem meri
ti sit apud deum nō contendere: clarū esse po/
test per illud q legitur in vitis patrum. Qd
orāte sancto Machario vox insonuit ad eum
d. Nondum ad mensuram duarum mulierū
venisti q̄ habitant i proxima ciuitate. Cūq3 q̄
fuisset Macharius: ꝛ inuenisset eas: conuer
sationē earū interrogauit. Ipse vero dixerūt

q erant

q erāt mulieres duorum fratrum: et per qn qz annos simul fuerāt nec verbum contētiosū fecerant: nec vnqz aliqua earuz dicto vel facto aliam contristauerat. Quod audiens Macha rius bene edificatus recessit. 3° est abominā da contētio pp derinationez. Ab illa siquidem sepe deriuātur plurima scādala odia dissensio nes rixe: qñqz post verba venitur ad vbera. Propterea dr Ecc. xi. ab vna scintilla augetur ignis: et a doloso augeī sanguis. Ec. 28. Lis festinans effundit sanguinem.

Qd non est contendendum cū potētiorib⁹ se: nec cum diuitibus: neqz cum loquacibus et linguosis. Capitulum. 3.

Tertiū mysteriū cōtēplādū de contētio ne dr determinatio. Naz licet non sit cū aliquo cōtēdendū: veritamē sapiēs enumerat tria hominum genera. Primi sunt potentes. Secūdi locupletes. Tertii lingua ti. Primi cū quib⁹ nō ē litigandū neqz con tendenduz sunt potentes. Vnde. Ecc. 8. Nō litiges cū homine potente ne forte incidas in manus illius. Potentes autē dicuī oēs super bi vel superiores dñi prelati et parentes cū qui bus non est contendendum. Secūdi sūt lo cupletes et diuites. Vnde Ecc. vbi. s. dicitur. Nō cōtēdas cū viro locuplete ne forte cōtra cō stituat tibi litem. Multos perdidit aurum et ar gentum: et vsqz ad cor reguz se extendit et con uertit. Et licet periculosum sit cū talibus contē dere verbis: tamen periculosius est litigare fa ctis. O quot pauperes voluerunt cum diuiti bus in iudicio cōtendere: siue p possessionib⁹ ab eis occupatis siue pro pecuniis et aliis reb⁹ vsurpatis: et tandē diuites preualuerunt. Vñ eniz dicit sapiens puer. 19. Diuitie addūt ami cos plurimos: a paupere aūt et hi q̄s habuerit separantur. Et hysidorus. xi. q. 3. c. paup. ait. Pauper dū nō hz quid offerat: nō solū audiri cōtēnitur: sed ēt ꝯ veritatē opprimiī. Cito vio latur auro iusticia nullāqz reus pertimescit cul pā quā rēdimere nūmis estimat. Nec tantum pauperib⁹: verū ēt et diuitib⁹ huiusmōi litigia sūt dānosissima. qm̄ vt ait Crisosto⁹ li. 4. epi stolarū. Lōga qō litigātiū nō tā auget primo nia q̄z euertit. Tertii cū qb⁹ nō ē cōtēdēduz sūt hoīes linguati et sine rōne loquentes. Vñ Ecc. 8. c. Nō litiges cū hoīe linguato: et ñ stru as in ignē illius ligna. Sūt de huiusmōi gene re mlieres garrule loq̄ces et litigiose Vix vna dom⁹ repitur ī q̄ nō sit huiusmodi pestis ma cula. Cōtēdit mlr nūc cū vno: nūc cū alio: nūc cū viro: nūc cū socru: nūc cū nuru: nūc cū vici na: et sic cōtentio illi velut cib⁹. De hac sapiēs pu er. 19. dicit. tecta iugiī perstillantia litigiosa mulier. q. d. Qd̄ q habitat in domo pstillante qñ vult declinare stillicidiū ī vno loco inuenit in alio: ita q nō inuenit requiē. Sic et ille q mu lierē hz litigiosā ī domo. Ipsa eadē ē venenū amarissimū turbās oīa bona: q: vt scribiī pro uer. 17. Melior ē buccella sicca cum gaudio q̄z dom⁹ plena cū iurgiis. Quis nā valet exp̄mer q̄t odia aut scādala exorta sūt: et in dies oriri vi denī inter p̄rē et filiū: iter frēm et frēm: iter vi cinū et vicinū pp cōtētiōes mulierū. sed audiāt viri q sensu et rōne mulieres superare debēt sa lubre cōsiliū qd̄ illis dam⁹. Si ī domo sūt duo germani simul cohabitātes et inuenerint litigā tes vxores caueant ne et ipsi litigent: sz potius vnusqsqz aduocet suaz et vbis vel factis corri gat illā put necessitatib⁹ viderit expedire. Sic faciant viri vxorib⁹. sic p̄rfamilias subditis su is. Iustū nāqz ē inuicē supportare et nō oī ver bo cōtrariū referre sermonē. Ideo apostolus Eph. 4. d. Obsecro vos ego vinctus in dño: vt digne ambuletis vocatiōe qua vocati estis cū oī humilitate et māsuetudine cū patiētia suppor tātes inuicē in charitate solliciti seruare vnitatē spiritus ī vinculo pacis: quā nobis largiaī de⁹ cōcedēs hic grām et in futuro glām. Amen.

Dominica tertia in quadragesima in mane de ira dei que efficax remediū eē pōt ad inducē dum hoīes ad pñiām. Sermo. 38.

Venit ira dei ī filios diffidē tie. Doctoris gēti um verba sunt ista originaliter ad Eph. 5. c. et ī epistola pñtis dñice. Efficacissimū remediū arbitrat⁹ sū peccatorib⁹ vt ad penitētiā redeāt ante illor fa ciē pponere terribilitatē et horrorem iracūdie dei. Nā vt Aug⁹ ait. 4. li. de doctrina xp̄iana Plerosqz incredulos misericors dei patiētia lōga peccare facit itrepidos: q: deū nō arbitrāī peccatorū suor vltorē. Nos igiī huic periculo prouidere volētes: in pñti sermone de ira dei erimus vba facturi. Et lz mult̄ infectū gustū habentib⁹ grauia sint huiuscemodi vba: tñ hu milib⁹ et deuotis videbūtur animarū languēti um medicina. Inqt. n. Aug⁹. 23. q. 4. c. ipsa quoqz pietas. Molestus est medicus furenti frenetico: et pater indisciplinato filio. Tamen non ppterea neganda ē infirmo medicina: nec

a filio disciplina est auferenda. Ad hec vocati sumus vt clamem⁹ ⁊ arguamus ⁊ detestemur delicta: annunciemusq; tremēda iudicia dei. ꝑ Esa. enim. 58. c. dominus ait. Clama ne cesses quasi tuba exalta vocem tuā: ⁊ annūcia populo meo scelera eoꝝ. Propterea vtar verbis Hiero. ad Palmachiū ⁊ oceanū. d. Adulari nō possū ne ⁊ fratrez meū decipiā: ⁊ me sermo percutiat Salomonis qui ait. Verba adulatorum mollia sunt ⁊ hec feriunt interiora vētris. Pro salute itaq; ⁊ correctione peccatorū ꝺ ira dei secure loquimur de: qua tria mysteria principalia erūt contēplāda.

Primū dr̄ contemplabilitas.

Secundum terribilitas.

Tertium propinquitas.

Quod pleriq; contēnūt irā dei. vel quia cogitant deum non esse: vel q2 credunt ipsuz nō irasci: vel quia diu expectauit illos deus.

Capitulum. .I.

P Rimum mysterium contemplāduz ꝺ ira dei dicitur contēptibilitas. in q̄ videre libet quare ē q̄ multi audiētes loqui de tremenda ira dei illa nō timent: sed potius vt experientia docet ridendo contēnunt. Et colligi possunt huius erroris tres principales rationes. Prima dicitur stulte cogitatiōis. Secunda false opinionis. Tertia diuturne expectationis. Prima rō quare a multis non timetur ira dei: dicitur stulte cogitationis: quoniam stulte cogitant deū non esse. Pro qbus querimus. Vtrum possit aliquis cogitare non esse deum. Et videtur q̄ non: q2 vt ait Ansel. Deus secundum ai cōceptionem est quo nihil melius nihilque maius excogitari potest. Sed maius est quod non pōt cogitari non eē: q̄z qꝺ pōt. Ergo cuz deo nihil maius possit cogitari deum esse: ita est quod nullo mō pōt cogitari ñ esse. Sed contra arguitur per tertiū Joā. Damas. Dicit enim sic. In tantū preualuit perniciosa malicia hominū: vt dicant nō eē deuz. Et Tullius li. i. de natura deoꝝ ait. Quidā dixerunt totā de diis immortalib⁹ opinionez factā eē ab hominibus sapientibus reipublice causa. vt quos rō nō posset eos ad offiīn regiū ducerent. Rñdet. d. Bon. di. 8. primi li. q̄ cogitare cum assensu aliquid non esse pōt ꝯuenire dupliciter. aut ex defectu intelligētis. aut ex defectu intelligibilis. Defectus intelligentis est cecitas vel ignorantia ob quā: q2 ignorat rem cogitat ipsam non eē. contingit autē dupliciter esse cognitionem de aliquo ente. s. si ē. ⁊ quid est. Intellectus autem noster deficit in cognitione diuine veritatis q̄tuz ad cognitionē quid est. non aūt q̄tum ad cognitionez si ē. Et hoc ait Dama. Cognitio existendi deū nobis nālr̄ est inserta. Et augustinus de fide ad petrum. nihil tantum non. [illegible] mens q̄tum deum eē ⁊ se. Et Vgo de sancto Vic. Sic de⁹ ab initio cognitionē suā in hoīe tēperauit: vt sicut nunq̄ quid eēt possit ignorari. Quia ergo intellect⁹ noster nunq̄ deficit in cognitione dei si ē: ideo nec pōt ignorare ipsum esse simpliciter. Quia vo deficit in cognitione quid ē: ideo frequenter cogitat deum eē quod nō ē: sicut idolum vl creaturam: vel nō eē quod ē: sicut deū iustum. 2° pōt cogitari aliqd nō eē per defectum a parte intelligibilis. ⁊ huiusmodi defectus potest esse duplex. aut defect⁹ presentie. aut defect⁹ euidentie. Defectus presentie: vtpote q2 nō semp non vbiq;: non vbiq; totaliter quod nō semp est: sed aliqñ ē: aliquando nō. aliquādo vo pōt cogitari nō esse. Similiter de eo quod nō ē vbiq;: q2 eadem rōne qua pōt cogitari non eē hic: potest cogitari non esse alibi. Similiter ēt ꝺ eo quod fm partem adest fm partem abest. De⁹ autem est totus ⁊ vbiq; ⁊ semp. ideo non pōt cogitari non eē. Hanc rationem assignat Anselmus in libro contra insipientē. Non solum pp defectum presentie pōt aliquid cogitari non eē: sed ⁊ propter defectum euidentie: quia non est euidens in se ⁊ in probando. Sed deum eē est veritas euidens in se ⁊ in probando in se: quia est quo nihil maius excogitari pōt. In ꝓbando vo quia ⁊ ductu rōnis hoc probarunt philosophi. ergo non potest cogitari nisi insipienter ⁊ stulte q̄ non sit deus. Vnde Dauid i ps̄ ait. Dixit insipiens in corde suo non ē de⁹. Stultus ergo ē qui cogitat vel dicit non ē de⁹ quem cōfitetur intellectus rōnis nāle lumen. Vnde bern. in li. de diligendo deum. Inexcusabilis est oīo infidelis si non diligit deū toto corde. Clamat nēpe intus eius innata iusticia: q2 se ex toto illum diligere debet: cui se totū debere nō ignorat. hec ille. Clamat deum esse oīs creata nā angeli hoies celum ⁊ terra ⁊ oīa que in eis sunt. Vnde Aug. in li. de vtilitate credendi ait. Non enim frustra intueri oz ⁊ inaniter ordinem celi pulchritudinem siderū: vl vicissitudines temporum: in quoꝝ cōsideratione non curiositas est exercēda: sed gradus ad eterna faciendus. Et Job. 12. Interroga iumēta ⁊ docebunt

docebunt te: et volatilia celi et indicabũt tibi. Loq̃re ire et r̃ndebit tibi: et narrabũt pisces maris. Quis ignorat q̃ omnia hec manus domini fecerit. Mirabilis certe in tanta rerũ varietate ordo reperitur. Est q̃dem ordo situalis siue localis: q2 quelibet creatura tenet suũ locũ f̃m suã dignitatez. Nã terra et terrena sicut viliora in imis locata sũt. Aqua vt dignior ei p̃eminet. Aer vt pfectior superior ẽ. et ignis ita actiuus et calid9 a nobis elongatur sup alia elementa situat9. Celi incorruptibiles. sol et luna et stelle lucẽtes in speris suis altissime collocate sunt. Et celum empyreum nobilissimũ vbi gaudent sancti cũ x̃po sup̃mũ omniũ ẽ. Subsequitur et alius ordo q̃ tẽpus potest dici. Ordinatissime eni sol facit cursũ suũ p signa zodiaci infra annũ itegrum. Et sic transeũt tẽpora veris. estatis. autumni. hiemis cum effectib9 suis. Transeũt et dies naturales eadẽ tẽporis mensura ad motũ p̃mi mobilis cõpletum. et ea que in hyeme mortua videbãtur in vere reuiuiscũt et in estate fructificãt. Predicat insup deũ esse sacra scriptura tã veteris q̃z noui testamẽti et oĩs scriptura et philosophoꝝ et poetaꝝ omniũq3 gentiliũ. O qualis dementia illoꝝ ergo qui tante veritati acquiesceř nolũt. Tales vtiq3 sũt qui dei iracundiã nõ formidãt. Secunda ratio q̃re a multis nõ timeř ira dei. dicitur false opinionis. Nã cũ multi negař nõ possint esse deũ: opinãtur tñ false q̃ i illo ira cadeř nõ põt. Dicũt nanq3 deũ esse clemẽtissimum: iram vero clemẽtie fore cõtrariã: iõ nec i deo cadere posse. Pro quib9 dicit Lactanti9 i p̃ncipio libri de ira dei. Aiaduerti sepe donate plurios id estimare q̃d nõnulli phoꝝ putauerũt: non irasci deum: quoniã benefica sit tantũmodo nã diuina. nec cuiq̃ nocere prestãtissime atq3 optime ꝯgruat ptãti. Arguũt et scđo modo tales. q2 nulla passio cadit in đo sed ira ẽ passio q̃dã. ergo nõ cadit i deo. 3° cõfirmãt errorẽ suũ. q2 oẽ peccatũ a deo ẽ remouẽdũ. sed ira ẽ vnum ex septẽ vitiis capitalibus. ergo ẽ a deo remouẽda. Verũtñ cõtra sic tenentes sũt auctoritates et dicta siue scripture sacre siue gentilium et moraliũ philosophoꝝ. Vnde Exo. 15. In multitudie glorie tue đposuisti omnes aduersarios nr̃os. Misisti irã tuam q̃ deuorauit eos. Et 32. c. Moyses ad deum orãs ait. Quiescat ira tua: et esto placabilis sup malicia ppl̃i tui. Et. 4. Reg. 22. Magna ira dei succensa ẽ cõtra nos. Et Deutero. xi. c. Irat9 domin9 claudat celũ et pluuie nõ descẽdunt. Et. 2. Paral. 12. dr̃ de filiis isrl̃. Q2 humiliati sunt auersa ẽ ab eis ira domini. Et. 24. c. facta ẽ ira dei contra Iudã et hierusalem. Et Iob. 9. c. Deus cui9 ire resistere nemo potest. Et Dauid in p̃s. 2. Apprehẽdite disciplinã nequãdo irascat dñs. Et p̃s. 6. Domine ne in furore tuo arguas me: neq3 in ira tua corripias me. Et p̃s. 17. fũdamẽta montiũ conturbata sũt et commota sũt quoniã iratus ẽ eis. Et p̃s. 77. Ira dei ascẽdit i israhel. Et p̃s. 78. Effunde irã tuam in gẽtes que te nõ nouerũt. Et p̃s. 89. Quis nouit potestatem ire tue et pre timore tuo iraz tuã dinumerař. Et Ecclesiastes. 5. Ne dicas coram angelo nõ ẽ prudentia ne forte iratus dñs dissipet cũcta opera tua. Et esai. 5. Iratus est furor domini in populo suo. Et es. i. 4. Plãgite et vlulate: q2 nõ ẽ auersa ira furoris domini a nobis. Et Treñ. 4. Cõpleuit dñs furorẽ suũ: et effudit irã indignationis sue. Et Osee. 5. effundaz quasi aquam iram meam. Et Naum. i. Vlciscens dominus in hostes suos et irascẽs inimicis suis. Et Ro. i. Reuelatur ira dei de celo. Et Ro. 3. Nunquid iniqu9 ẽ de9 qui infert irã. Et. i. thes. 2. peruenit ira dei super illos vsq3 in finẽ. Et Apoc. 15. Cõsum ta ẽ ira dei. Et. 16. c. Audiui vocẽ magnã de celo dicẽtẽ septẽ ãgelis. Ite et effũdite septẽ phialas ire dei i terrã. Et Valeri9 maxim9 li. i. Lẽto eni gradu ad vindictaz sui diuina procedit ira: tarditatẽq3 supplicij grauidate cõpẽsat. Et Ouidius de arte amãdi. F lectitur iratus voce rogãte de9. Et ag9. li. 18. de. ci. dei. c. 12. Apollini delphico isttitũti sũt ludi musici: vt placareř ira ei9 q̃ putabãt afflictas esse sterilitate grecie regiones: q2 nõ defenderũt tẽplũ eius: q̃d rex Danaus cũ easdẽ terras inuasisset bello icendit. Et i. i. li. ybi. s̃. c. 2. dicit de Iunone que apud gẽtiles colebař p dea. Apud virgilium nẽpe Iuno inducit infesta troianis: eolo ventoꝝ regi aduersus eos irritãdo dicere. Gẽs inimica mihi tyrrhenũ nauigat eq̃r. Iliũ in italiã portans victos que penates. Hec ille. Et idẽ Virgl9 cõmemorat in p̃ncipio p̃mi libri eneidos. ob irã Iunonis eneã profugũ fuisse cũ reliqs troianis. d. Arma viruq3 cano troie q̃ p̃mis ab oris Italiã fato profugus lauinaq3 venit Litora mu'tũ ille et terris iactat9 et alto Vi superũ seue memorẽ iunonis ob iraz. At et Valerius maxim9. li. i. rubrica de neglecta religiõe. multa narrat de iratis diis. Nos vo.

talia exẽpla nõ inducimus: vt errores gẽtiliũ
cõprobem⁹: sꝫ tñ vt ostendam⁹ q̃ etiã fꝫ illos
ira ponẽda sit in deo. Pro solutione itaqꝫ ob
iectorũ tria sũt notãda. Primũ fm Boñ.i.3.
sen.di.33.ꝛ Ric.i.4.dis.26.ꝛ Tho.i.parte
di.22.q̃ quãdocũqꝫ dr̃ aliquid de deo quod
nobis denotat passionẽ: de deo dr̃ fm effectũ
ꝛ nõ fm passionis defectuꝫ. Odiũ ergo amor
ira ꝛ similia q̃ in nobis sũt passiones: i deo di
cũtur fm effectũ quo ad nos: vt tũc dicaẽ odire
cũ effectũ odii nobis exhibet: tũc irasci cũ effe/
ctum ire nobis ostẽdit. Ipse aũt deus stabilis
manẽs sine passiõe aliqua dat cuncta moueri.
Scdm notandũ q̃ nõ oĩa q̃ fm nomẽ sonãt
virtutẽ dicũt virtutẽ in re. nec oĩa que secũdũ
nomẽ sonãt vitiũ dicunt illud in re. Propterea
inqt iuuenalis. fallit enim vitiũ specie virtu/
tis ꝛ vmbra. Et Seneca ad Lucillum. Vitia
i nobis sub virtutũ nomie repũt. Et Greg.
41.di.c.sepe vitia.ait. Sepe vitia se igerũt ꝛ
virtutes esse mentiũtur: vt tenacitas psimonia
effusio largitas crudelitas zelus iusticie remis
sio pietas velit videri. Ideo nõ oẽ qd̃ dr̃ ira vitiũ
est aut peccatũ. Tertiũ notandũ fm Boñ.in
3.di.15.q̃ triplex est ira. Quedã est pter ratio
nis imperiũ.p̃am⁹.s.iracundie mot⁹. Secun
da ira est cõtra ratiõis iperiũ: quãdo qs cõcita/
tus in irã passionẽ rationẽ subijcit sequiturqꝫ
inordinate ipetũ ire. Tertia est ira q̃ est fm ra/
tionis imperiũ: quãdo quis irascitur secundũ
q̃ merito irasci debet. Sic merito irascunẽ pa/
tres filijs improbis: ꝛ prout exigit illorũ malicia
ordinate corrigunt eos. Sic irascunẽ p̃lati ꝛ do
mini quilibet subditis inobedientib⁹. Sic ira/
tus est xp̃s quãdo eiecit omnes vẽdẽtes ꝛ emẽ
tes de tẽplo. Dicim⁹ ergo q̃ de⁹ q est clemẽtissi
mus sine sui mutatõe sine passione sine pecca/
to sua exigentẽ iusticia irascit sepe peccatores
obstinatos in ira cõculcans quãdo eis effectus
ire demonstrat. Hi sunt guerre pestilentie tẽ/
pestates grandines: sterilitates terre: fames
terremot⁹ terrores de celo ꝛ signa magna. O
p̃sumptuosi peccatores: audiuistis iam q̃ falsa
est opinio vestra. Dicebatis eniꝫ q̃ nõ irascit
de⁹. Et ecce tot preconia scripturarũ clamãt irã
dei ab oĩbus esse timẽdã. Tertia rõ quare a
multis nõ timeẽ ira dei dicit diuturne expecta
tionis. Cõsueuit equidẽ deus ,pp̃ter longani/
mitatẽ suã sufferre peccatores iniquos p tpa lõ
ga: vt sic per dulcedinẽ eius attrahanẽ ad peni
tentiã. Sed inde multi sumunt audaciã ꝛ dete
riores facti irã dei nõ existimant. Verũtamen
vt ait Hiero.i expositiõe Hiere. q̃to maior
est numerus tẽporũ quibus obliuiscimur deuꝫ
tanto maior est pena peccati quod nec longitu/
dine temporũ potuerit edomari.

Quod terribilis est ira dei eo q̃ seuit i puu
los ꝛ in iustos atque orationes supplicantium
spernit ꝛ abominatur. Capitulũ. .2.

Secundũ mysteriũ cõtẽplandũ de ira
dei dicit terribilitas. Cõsiderãdum
nãqꝫ est q̃ cũ irascitur de⁹: ꝛ ,puocaẽ
etiã ad tẽporaliter flagellandũ hoies sibi rebel
les: seuer⁹ est ꝛ terribilis valde maxie pp tria.
primo pp puulorũ punitionẽ. 2° pp iustorũ affli
ctionẽ. 3° pp orationũ detestationẽ. Primo
de⁹ irat⁹ est terribilis pp puulorũ punitionem.
Punit nãqꝫ puulos pueros ꝛ innocẽtes ,pp̃ter
pctã parẽtũ: perierũt nãpe ꝛ suffocati sunt in di
luuio oẽs isãtes: ꝛ puuli quotquot reperiebanẽ
in mũdo. Adusti sunt in sodomis ꝛ incẽdio cõ
cremati oẽs q erãt in vteris matrũ ꝛ q sugebãt
vbera. Et tñ sepi⁹ vexabaẽ mũd⁹ aut fame: aut
pestilẽtia: aut qualibꝫ alia aduersitate: ꝗ nõ nisi
,pp̃ter pctã veniunt paruuli q ea nõ cõmiserũt
puniunẽ pro illis. O formidabilis dei iusticia
o tremẽda dei iracũdia cur eos q te nõ leserunt
exterminas: paruulos cur tã acriter punis: et
ꝗ debit nisi puniꝰ q̃ ,pp̃ter peccata parentuꝫ.
Sed hic oritur dubiũ. Vtꝝ filij propter pecca
ta parentũ puniri possint. Et videẽ q̃ nõ. Nã
per Ezech.18.c.deus dixit. Filius nõ porta/
bit iniquitatẽ patris: ꝛ pater nõ portabit iniqui
tatem filij: iusticia iusti super eũ erit ꝛ impietas
impij erit sup eũ. Et extra de his que fiũt a ma
iore parte capituli.c. Quesitum. in glo. dicitur.
Peccata suos debent tenere auctores. Et idẽ
C. de penis.l.sancimus.ꝛ.C.ne vxor p ma/
rito.l.ob maritorũ.ꝛ.xi.q.3.c.illud.ꝛ de sen.
exco.c.a romana.§.vltimo.ꝛ.56.di.c.sꝯ.Et
Augustinus ait.1.q.4.c.nullus. Nullus cri
men maculat nesciẽtẽ. Ad hoc facit ibidẽ.ca.
placuit.ꝛ.c.iudei. Sed ꝯtra arguitur q̃ Exo.
20.deus dixit. Ego sum dñs de⁹ tuus fortis ze
lotes visitans iniquitatẽ patrũ in filijs i terciã
ꝛ quartã generationẽ eorũ qui oderũt me. Ad
idẽꝫ facit.c.vergentis.extra de hereticis.ꝛ idẽ
habeẽ extra de filijs p̃sb. nõ ordinandis.c.i.c.
ad presentiã.c.p̃sentiũ.c.cõquerente.ꝛ.c.quo/
niaꝫ.ꝛ.i.q.4.§.itẽ dr̃. Chã peccãte Chanaan
fili⁹ ei⁹ maledicit. Rñdet dñs Boñ.di.33.se/
cũdi li.q̃ duplex ẽ punitio: vna eterna: alia tẽ/
poralis

pozalis: filij nõ puniũt ꝑ pctõ parẽtũ pena eter
na. Vñ Anſel. de cõcepta ꝟginali dicit ꝙ paru
li nõ dãnant ꝑ culpa Ade tñ: ſꝫ ꝑ culpa ꝓpria
quã habẽt. lꝫ nõ habeãt eã agẽdo: ſꝫ hñdo.
Puniunt tñ filij ꝑ pctõ parẽtũ pena tpali eo ꝙ
filij ſunt aliqd pris. Et hoc pꝫ ꝑ ſacrã ſcripturã i
pluribꝰ exẽplis. Ideo dicit Greg. i. q. 4. c. paru
los. Paruulos ſodomitarꝫ nõ excuſauit igno/
rantia qn ꝑ paterno ſcelere celeſti igne cõſume
rent. Sed hoc igne pena illis diminuta eſt qbus
ſucceſſio paterni ſceleris eſt adempta. Pariter
etiã demonſtratã eſt peccatis parentũ paruulos
aliquãdo corporaliter flagellari. Secũdo deꝰ
iratus eſt terribilis ꝓpter iuſtorꝫ afflictionem.
Affligit etiã ꝛ ſepe bonos cũ malis. Sꝫ dubi
tatur hic. Vtrũ poſſit eſſe in aliquo pena ſine cul
pa. Et videt ꝙ nõ: quia Ambro. ait. Quicquid
patimur peccata nr̃a meruerunt. ꝛ Grego. d.
in collecta. Nulla eis nocebit aduerſitas ſi nul
la dominet iniquitas. Sꝫ cõtra eſt illud Job.
17. Nõ peccaui ꝛ in amaritudinibꝰ moratꝰ ocu
lus meus. Et Jo. 9. Quis peccauit hic aut pa/
rentes eiꝰ vt cecus naſceret. Et rñdit xp̃s. Ne
qꝫ hic peccauit neqꝫ parẽtes eius. Et exponit
Augu. ꝙ hoc nõ dicit qꝛ nõ peccauerit: ſꝫ qꝛ ce/
citas nõ erat pena peccati. Preterea ꝑ pecca/
to originali nõ meret qs niſi ſemel mori. Sed
Lazarus nõ tñ fuit mortuus ſemel: ſꝫ bis: er/
go videt ꝙ aut mors prima aut ſecũda fuerit ei
abſqꝫ merito peccati inflicta. Itẽ xp̃s nullũ
habuit peccatũ: ꝛ tamẽ in eo fuit pena. Rñdet
Boñ. di. 36. ſecundi li. ꝙ malũ pene duplici/
ter poteſt ordinari. Vno modo ad malũ culpe
quod puniendo ordinat. Alio modo in cõpa/
ratione ad bonũ qd deus elicit ex illa pena. Si
ergo aliqua pena infligat cuius ordinatio prin
cipaliter conſiſtat in cõparatione ad malũ culpe
puniendũ: neceſſe eſt aliquã culpã preceſſiſſe:
nec tantũ preceſſiſſe: ſed etiã aliquo modo cõ/
municari inſeꝑabiliter. Pena enim aut eſt di
recte ordinata ad puniẽdũ: aut eſt ordinata pn
cipaliter ad malũ excludẽdũ. Primo mõ ẽ pena
infernalis. 2o mõ eſt pena purgatoria. primo mõ
pena requirit pñtiã culpe ſecũdũ deformitatẽ
ꝛ maculã. Secũdo modo requirit culpe pñtiã
ſm reatũ ꝛ ſequelã. Si autẽ pena infligat prin
cipaliter ꝓpter ordinẽ quẽ hꝫ ad bonũ qd inde
elicitur. Aut ergo propter bonum proprium:
aut propter alienum. Si propter bonum pro
prium: ſic requirit ꝙ in ſubiecto illo aliquãdo
uerit culpa ꝛ ꝙ poſſit eſſe de futuro. Si autẽ
propter bonum alienum: ſic ſufficit pene vt in
erit culpa in alio qꝫ in eo qui punit. i eo vꝫ ꝑ q̃
pena illa ſuſtinet: p quẽ modũ fuit i xp̃o cuius
mors ꝛ paſſio ordinata erat ad redimẽdũ genꝰ
humanũ ꝛ liberãdũ ꝛ reparandũ a lapſu in quẽ
ceciderat ex pctõ primi parẽtis. Et ſic pꝫ ꝙ ois
pena aliquo mõ reſpicit culpã. Sꝫ q̃dã vt pñſen
tẽ in ſe vtpote pena infernalis. Quedã vt preteri
taꝫ in ſe ſꝫ pñſentẽ i reatu ꝛ ſequela: ſicut pena pur
gatoria. Quedã vero ſolũ vt preteritã: ꝛ hoc i eo qui
punit. Et ſic eſt ois pena iuſtorꝫ excepto xp̃o.
Quedã vero reſpicit culpã nõ in ſe: ſed i alio: ſic
in xp̃o. Põt etiã pena ordinari ad bonũ qd in
de elicit. Et ſic põt eſſe in aliquo ſine culpa ta/
lis pene meritoria: qꝛ illud malũ pene recõpen
ſatur p maius bonũ qd inde elicit ſicut patet in
ceco nato: in Job: in Lazaro: in Tobia: ꝛ in q̃
libet viro iuſto. hec Bo. Alex. aũt i. 2. ſumme
allegãdo Joã. Dama. dicit. Cõcedit deꝰ iuſtũ
incidere i calamitates ꝓp multas cauſas. Pri
ma eſt vt eã q̃ in ipſo latet ꝟtutẽ alijs maniſe/
ſtaꝫ faciat: vt Job. 1. Secũda ẽ vt nõ ex recta cõ
ſcientia cadat per ſuperbiam: vt in Paulo. 2.
Corin. 12. Tertia vt alij erudiantur: vt in La
zaro ꝛ diuite Luc. 16. Quarta propter gloriaꝫ
dei: vt in ceco nato Joh. 9. Quinta propter ze
lum alterius ſiue imitationem: vt gloria eius
qui paſſus ẽ magnificata in pugna alijs paſſio
fiat ſpes future vite vt in martyribꝰ: ad Heb.
xi. c. Propterea dicit Auguſtinus. li. i. de ci.
dei. c. 8. Hec cum ita ſint: boni ꝛ mali pariter
afflicti ſunt: non ideo ipſi diſtincti non ſunt: qꝛ
diſtinctum non eſt quod vtriqꝫ perpeſſi ſunt.
Manet enim diſſimilitudo paſſorum etiam in
ſimilitudine paſſionum. Et licet ſub eodem
tormento non eſt idem virtus ꝛ vitium. Naꝫ
ſicut ſub vno igne aurum rutilat palea fumat:
ꝛ ſub eadem tritura ſtipule comminuũtur: fru
menta purgãtur: nec ideo cum oleo amurcha
confunditur: quia eodem preli pondere expri
mitur: ita vna eademqꝫ vis irruens bonos ꝓ
bat: purificat: eliquat: malos damnat: vaſtat ꝛ
exterminat. Vnde i eadem afflictione mali de
um deteſtantur atqꝫ blaſphemant. boni autem
precantur ꝛ laudant. Tertio deus iratus ter
ribilis: eo ꝙ qñ poſt diuturnam expectationeꝫ
prouocatur ad iracundiam non exaudit obſti/
natorum voces peccatorum prout plene dixi/
mus in ſermone de impedimẽtis orationis.

Quod cognoscitur ira dei propinqua: tunc cum peccata sunt consumata: tum cum peccatores sunt obstinati: tum cum illam prophete: et amici dei pronunciant et comminantur.

Capitulum. .3.

t Ertium misterium contemplandum de ira dei dicitur propinquitas. Quamuis enim nesciamus certitudinaliter quam propinqua sit ira dei ad flagellandum peccatores: possumus tamen id cognoscere ex coniectura signorum. Sunt autem de hoc tria principalia signa. Primum peccatorum consummatio. Secundum populorum obstinatio. Tertio prophetarum annunciatio. Primum signum ad cognoscendum seu timendum ne propinqua sit ira dei est peccatorum consummatio. Quando consummata sunt peccata et impleta est mensura. Possunt autem notari septem signa consummationis peccatorum: quibus signis adimpletis nihil aliud nobis expectandum et timendum est quam ira vindicta flagellum et vltio diuina. Primum est horribilitas peccatorum multorum. Secundum multitudo peccantium. Tertium impunitas manifestorum scelerum: Quartum animaduersio in peccatis. Quintum affectio ad scelera. Sextum studium peccandi. Septimum longa perseuerantia in peccatis. Que conditiones explicantur Gen. 6. c. Prima conditio seu primum signum: quia in mundo tempore diluuij erant magna peccata et horrenda nimis propterea dicitur. Videns autem deus quod multa malicia: Quod verbum manifeste ostendit horribilitatem et turpitudinem multorum peccatorum. Secundo communiter homines talia perpetrabant: propterea subditur hominum. Tertio insuper peccata illa inuerecunde et impune fiebant: ideo subiunctum est: esset in terra. i. manifesta erant et impunita. Quarto fiebant peccata tota mentis animaduersione: ideo additur: et cuncta cogitatio. scilicet non partim: non diuisim: sed in malis integra et coniuncta. Quinta fiebant tota cordis affectione: ideo subditur: cordis. Sexta perpetrabantur toto studio: ideo subditur: intenta esset ad malum. Septimo fiebant perseueranter: propterea additur: omni tempore. Timeo satis ne hec signa verificentur in nobis. Tempore namque isto nefandissima scelera committi solent: nec a paucis: sed a multis: neque puniuntur aut corriguntur: quonia illi ad quos spectat corrigere vel punire deteriores sunt aliis. Et non est veritas non iusticia neque rectitudo in filiis hominum. Fiunt peccata cum animaduersione mentis cum omni affectione: studio ac perseuerantia. O stulti populi cur non timetis. Cur non expauescitis: cur ad penitentiam redire negligitis. Audite psal. dicentem. Nisi conuersi fueritis gladium suum vibrauit arcum suum tetendit et parauit illum. Secundum signum propinquitatis ire dei dicitur populorum obstinatio. Quandocunque populi peccatores obstinantur et obdurantur in corde non moti beneficiis dei non comminationibus non predicationibus non signis non denique vllo alio modo: signum forte est quod prope est eis flagellum dei. Est de hoc exemplum obstinatissimi populi iudeorum quem deus deleuit propter obstinationem suam. Nam post multa mala a iudeis perpetrata christus viuens in carne in medio ipsorum vocauit eos ad penitentiam vita miraculis et doctrina. Ipsi vero noluerunt audire ipsum. In dominica autem oliuarum cum introisset hierosolymam: vt dicitur Luc. 19. c. Videns ciuitatem fleuit super illam dicens. O ciuitas ampla. o ciuitas regia. o ciuitas digna: plena populo: affluens diuitiis et abundans peccatis. Venient dies in te et circundabunt te inimici tui vallo: et circundabunt te: et coangustabunt te vndique et in terram prosternent te et filios tuos qui in te sunt: et non relinquent in te lapidem super lapidem eo quod non cognoueris tempus visitationis tue propterea dicit Hieronym. in questionibus ad Helbidiam. In tantum autem hierusalem amauit dominus vt fleret eam et plangeret et pendens in cruce loqueretur. Pater ignosce eis quia nesciunt quid faciunt. Itaque impetrauit quod petierat: et datum est eis tempus penitentie vsque ad .42. annum. Post quod perseuerantibus in blasphemia egressi sunt duo vrsi de siluis romanorum Vespasianus et titus: et eos interfecerunt atque lacerauerunt. hec ille. Die autem qua crucifixus est iesus dei filius conuersus ad mulieres que plangebant et lamentabantur eum dixit. Filie hierusalem nolite flere super me: sed super vosipsas flete et super filios vestros: quia venient dies in quibus dicetis. Beate steriles que non genuerunt: et vbera que non lactauerunt. O ferrea. o lapidea. o adamantina iudeorum corda. Nec verba xpi

bis christi crediderunt: nec susceperunt testimonium apostolorum: qui magna virtute predicabant resurrectionem magistri sui: sȝ in dies crudeliores facti persequebantur ecclesiam: lapidauerunt Stephanum: interfecerunt iacobum iustum: ⁊ Paulo conuerso miraculose ac ceteris predicantibus christum impijssime restiterunt. Voluit tamen deus anteqȝ iraȝ suaȝ inferret in eos terroribus ⁊ signis celi illos ad penitētiam vocare. Et vt meminit Josephus in libris de bello iudaico. ⁊ Eusebius in historia ecclesiastica. ⁊ Policratus in libro de nugis curialium. Stella quedam sub forma gladij stare visa est: quasi imminens desuper ciuitati. Cometes crinalibus flammis per totuȝ annum visus est ardere. Luna eclipsim ꝑ duodecim noctes passa est continuas: cum die festi plurimi conuenissent octaua die mensis aprilis noctis tempore hora nona tātus fulgor luminis araȝ templumqȝ circumdedit: vt dies clarissimus videretur: mansitqȝ spacio hore dimidie: hoc quidem ignaris prosperum visum est: sed probos peritosqȝ doctores portentuȝ exitiale non latuit. Janua templi que erat ad oriētem cum esset ere solido induta tanti ponderis ꝙ vix a viginti viris summo conatu impellentibus clauderetur repente hora noctis sexta ꝑ seipsam aperta est quāuis ferreis vectibus teneretur. Die. xi. mai prope occasuȝ solis: visi sūt currus ⁊ quadrige in omnem regionem per aerem ferri ⁊ armatorum cohortes nubibꝰ cōmisceri. In nocte penth. sacerdotes ingressi templum ad diuina officia celebranda: primo senserunt quosdam strepitus: ⁊ paulo post audierunt voces clamantes. Discedamꝰ ab his sedibus. Ante quartum annum belli in die festi tabernaculorum: quidam rusticus ⁊ plebeꝰ Jesus nomine: filius Ananie repente clamare cepit. Vox ab oriente vox ab occidente vox a quattuor ventis: vox super hierosolymaȝ ⁊ templum. vox super sponsos ⁊ sponsas. vox super vniuersum populum. Sicqȝ indesinenter die ac nocte clamabat per vicos ⁊ plateas discurrendo. Et flagellatus ac percussus etiaȝ ante iudicem flagris vsqȝ ad ossa laceratus vt taceret: ipse quolibet die cum eiulatu semꝑ illōd replicabat addens. Veh hierosolymis. Veh masculis ⁊ femellis. Nec vnqȝ in tot prodigijs atqȝ signis ille dure ceruicis populus errores suos corrigere voluit. Ob quam obstinationem altissimus deus in illos iram suam effudit. O quis explicet sine singultibus. Quis audiat sine lachrymis. Quis consideret sine timore ciuitatis hierosolymitane excidium et desolationem. Refert namqȝ Josephus in. 6. libro de bello iudaico: ꝙ Titus ⁊ Vespasianus cum exercitu validissimo a romanis missi in die solemni pasce: quando etiam ex circūiacentibus locis innumerabilis populus inerat hierosolymam ciuitatem obsederunt: feceruntqȝ in circuitu vallum munitissimum: ita vt nullus ciuitatem exiens illud pertransire posset. Ob quam causam in breui ciuitas fame cepit vrgeri: tantumqȝ inualuit penuria rerum ꝙ propter famem hec que referam dicit iosephus fuisse mala secuta. Primo ꝙ predones per ciuitatem discurrentes vi intrabāt domos ⁊ rapiebant si quid ibi inuenissent comestibile. Secūdo ꝙ filij ex ore parentū et ecōuerso violenter stricto gutture masticatum cibum extrahebant: ⁊ velut rabidi comedebant.

Tertio ꝙ etiam fimum boum aliaqȝ vilissima sumpserunt in cibuȝ. Quarto ꝙ multi contendebant exire vt herbas colligerent: ⁊ capiebantur a romanis: ⁊ tantus numerꝰ fuit captiuorum vt tute custodiri non possent: quapropter statutum fuit vt euulsis eorum oculis aut amputatis illorum manibus compellerentur sic ad ciuitatem redire. Quinto ꝙ quāplures diuites ne iocalia sua peruenirent ad manus romanorum: quos verisimiliter credebāt ciuitatem debellaturos illa deglutierunt. Cuius rei fama cum deuenisset ad aures romanorum cōmiruit eos vt existimarent captiuos iudeos quos tenebant gemmas in ventre adhuc retinere. Quare vna nocte duoruȝ milium patefacta sunt viscera. Sexto ꝙ multi formosi iuuenes in via in plateis publicis: in proprijs domibus fame afflicti improuisa morte cadebant. Septimo ꝙ inuēte sunt mulieres que proprios filios comederunt. Vnde refert Josephus de quadam: ꝙ cum non haberet ad comedendum: lactantem filium i manibus tenens dixit. Infelicis matris infelicior fili in bellorum fame: in direptione: cui te reseruabo. Veni ergo nunc o mi nate: esto cibus: matri predonibus furor: seculis fabula. Ex his dictis filium iugulauit ⁊ coxit: ⁊ dimi

dium comedens partem alteram occultauit. Et ecce continuo predones odorem carnis cocte sentientes in domũ irruerunt: et nisi carnẽ proderet mortem minantur. Tunc illa detegens infantis membra. Ecce inquit vobis partem optimam reseruaui. At illos tantus horror inuasit q nec loqui potuerunt. Et illa: meus est inquit hic filius: meuz est peccatum: securi edite: quia prior ego comedi quem genui. Illi vero trementes et territi discesserũt. O quot erãt in ciuitate illa amara spectacula: vbi videbantur quotidie tot morientes. O quot infantes et pueri extendentes manum ad vbera matrum et panem petentes ad pedes illarum mortui deficiebant. O quot erant ibi flebiles voces. qt lamenta. quot singultus. quot gemitus et suspiria. Clauserat eis deus et strinxerat venaz misericordie sue. Tandem post biennium capta fuit ciuitas et in predam data et muri et edificia quelibet solo equata: et vt iosephus refert decies centena milia iudeorum fame et gladio perierunt: et nouem milia vendita fuerunt. O si possem in talem ascendere speculam: de qua omnem italiam cernerem: omnesqz meam vocem possent audire: profecto clamarem. O italia plange. o italia time. o italia caue ne propter obstinationem tuam in te deseuiat ira dei. Vocauit ipse te multis annis donauit amplis beneficiis. Misit ad te predicatores suos. Terruit te signis et prodigiis. Sensisti terremotus pestilentias et temporum sterilem conditionẽ. Comminatus est tibi deus. Etc. Certe hoc fecit vt te induceret ad penitentiam. Et tu in dies durior efficeris in peccatis et malicia perseuerando: fiunt iam vbiqz vsure publice. Omnia fedata sunt spurcissimis viciis carnis et ignominione sodomie. Superbia pomparum iam occupauit omnes ciuitates et terras. Blasphemie dei periuria mendacia iniusticie violentie oppressiones pauperum et similia superabundant. O italia decora. o regio diuitiis plena. Noli contemnere deum: noli exacerbare maiestatem eius. Tertium signum propinquitatis ire dei dicitur prophetarum annunciatio. Cognoscimus propinquam dei irã: quando per prophetas suos deus illam pronunciat. Diebus autem istis multa dicuntur pronunciata per sanctam Brigidam que spiritu claruit prophetico: per sanctum Methodium: et per nonnullos alios. Ego autez que dã ipsorum etiam originaliter legi cuz illa dare non intelligam non audeo quicquam temere diffinire. Opto et tamẽ omnes populos vt cessent a via sua mala: ne forte si in illa perseuerauerint repente superueniat ira et indignatio dei: a qua ipse nos liberet qui est benedictus et laudabilis per infinita secula seculorum. Amen.

Dominica tertia in quadragesima infra diem. de vitio et peccato discordie: quod nullo pacto stare potest cum veritate penitentie: ob qđ penitentes ab illo sibi maxime cauere debent.

Sermo. .39.

Omne regnum in seipsum diuisum desolabitur: et domus supra domum cadet. Verba sunt redemptoris nostri originaliter. Luc. xi. c. et in euangelio presentis dominice. Nõ potuit efficacius aut clarius explicari qz perniciosum sit malum aut graue discordia damnata: qz in verbis domini nostri iesu christi que dixit contra phariseos: Et licet sua sufficienter intent o ostendere demones concordes esse ad omnem maliciam hominumqz perditionem: veruntamen nos intelligimus dissensiones quelibet regna validissime exterminare. ad hoc autem astutus diabolus innititur: vt charitate abiecta cum discordiis odiis et dissensionibus deum omnipotentem offendamus. Ea propter pro vtilitate penitentium in presenti sermone contra discordie vitium stilum nostrũ exacuemus: quoniam redemptor noster amarum illius effectum qui est regnorum desolatio aperuit in verbis allegatis in themate: in quibus de discordia tria mysteria erunt declaranda: videlicet.
Primum dicitur originatio.
Secundum distinctio.
Tertium offensio.

Quod tres possunt esse radices vel originales cause damnabilis discordie. vana gloria videlicet: auaritia: vel stulticia siue leuitas.

Capitulum. .1.

Primũ

p Rimū mysteriū. declarādū de discordia dr̄ originatio: i q̄ vidēdū ē q̄ sūt discordie originales cause. Et assignari possūt tres cause. prima dicitur vana gloria. secunda dicitur auaricia. tertia dicitur stulticia. Prima causa discordie dicitur vana gloria. Secūdum enim Gregorium. 31. moraliū. discordia est vane glorie filia. Nam vt dicit Tho. 2. 2. q. 37. discordia importat quandam disgregationem voluntatum: inquantum scilicet voluntas vnius stat in vno ⁊ voluntas alterius stat in altero: q̄ autem voluntas alicuius in ꝓprio sistat. prouenit ex hoc q̄ aliquis ea que sūt sua prefert his que sunt aliorum. Quod cum inordinate fit pertinet ad inanem gloriā ⁊ ad superbiam. Et s̄m circūstantias potest eē peccatum mortale aut veniale. Sed aliquis posset arguere q̄ discordia non est peccatum. Nā Actuum. 23. Paulus posuit discordiam inter phariseos ⁊ saduceos: quod non fecisset si fuisset peccatum. Item dicitur actuum. 15. facta est dissensio inter paulum ⁊ Barnabam. Sed tho. respondet ad primuz. q̄ causare discordiam per quam tollitur mala concordia est laudabile: ⁊ hoc modo fecit paulus. christus etiam de seipso dicit Math. 10. c. Non veni pacem mittere sed gladium. Ad secundum dicit tho. q̄ discordia que fuit inter paulū ⁊ Barnabam: fuit per accidens ⁊ nō per se. Vterqȝ enim intendebat bonum. sed vni videbat̄ hoc esse bonum. alii aliud. quod ad humanum defectum pertinebat. nec erat talis controuersia in his que sunt de necessitate salutis. Sed hic oritur vnum dubium: vtrum auditores diuersorum magistrorū tenentium diuersas opiniones excusetur a peccato: si opiniones suorum magistrorū tenent quādo nō sunt bone. Et respondet Tho. in quodlibetis: q̄ si diuerse opiniones doctoruȝ sacre scripture nō sunt contra fideȝ vel bonos mores absqȝ periculo auditores vtrāqȝ opinionem sequi possunt: sicut varia fuit opinio inter Augu. ⁊ Hierony. de obseruatione legaliuȝ ante diuulgationē euangelij. In illis vero que pertinent ad fideȝ vel bonos mores: nullus excusatur si sequatur erroneam opinionem alicuius magistri. In talib⁹ enim ignorantia non excusat. Alioquin immunes a peccato fuissent qui secuti sunt opinioneȝ arrij Nestorij ⁊ aliorum heresiarchar ū. Nec possunt excusationem habere propter simplicitatem si in talibus opinionem erroneaȝ sequātur. In talibus namqȝ dubijs non est de facili prestandus assensus: sed potius vt dicit Augustinus in. 3. de doctrina christiana. consulere quis debet regulam fidei quā de scripturarum planioribus locis ⁊ ecclesie auctoritate ꝑceperit. Qui ergo assentit opinioni alicuius magistri contra manifestum scripture testimonium siue contra illud quod publice tenet̄ s̄m ecclesie auctoritatem non potest a vitio erroris excusari. Concordat Monaldus ⁊ Hostien. Aliqui tamē sunt qui aliquando fuerūt in varia opinione doctorum anteqȝ per ecclesiam fieret determinatio. Et pro illo tempore potuerunt excusari qui vnam vel contrariam tenebant. Sed postqȝ determinatum est per ecclesiam ⁊ firmata altera earuȝ: hereticum esset contrarium sentire: sicut est exemplū de paupertate christi: de qua ante iohem. 22. erant varie ⁊ contrarie opiniones: vtrū xp̄s cuȝ apostolis habuit aliquid in cōmuni. Sed determinatuȝ fuit per ipsum Johem. 22. immo per ecclesiaȝ q̄ habuit eo q̄ Joh. 4. dicitur. Discipuli eius abierunt in ciuitateȝ vt cibos emerent. Et Joannis. 12. de iuda dicitur: fur erat ⁊ loculos habens ea que mittebantur portabat. Et hoc ipsum dicitur. 12. q. i. ca. habebat. Qui ergo cōtrarium assereret pertinaciter hereticus haberet̄. Addit Ho. q̄ q̄n sūt diuersa iura opiones. s. nec ꝯ deū nec bonos mores: huī maior s̄nia ē p̄ferēda ceteris parib⁹. ex̄ d̄ trāsa. c. q̄ als Stādū ē ei q̄ meliori inniti r̄oni. di. 20. §. i. ex̄ de ferijs. c. capellan⁹. Adde ēt q̄ i his q̄ ꝓcernūt foꝝ cōscie i dubijs tutior via ē eligēda: ex̄ d̄ spōsalib⁹. c. iuuenis. Nec tn̄ d̄ facili ꝯtria opio ē reprobāda. Scd̄a cā discōdia dr̄ auaritia. Inqt Sene. i li. d̄. 4. vtutib⁹. Quietissime viuerēt hoies sup trā si h̄ duo ꝓnoīa tollerent̄ meū ⁊ tuū. Et Plato i Phedrone. Propi pecuniarū possessionē vniuersa bella nob̄ fiūt. Et Salusti⁹ i catilinario. Impij ⁊ diuitiaꝝ cā bella atqȝ certamina oīa īter mortales sūt. Et Lu. li. 5. Certamē mouistis opes. Videm⁹ h̄ ꝑ expiētiā oī die: q̄n ꝓp auariciā fili⁹ discordat a p̄re: frater a frē ⁊ amic⁹ ab amico. Tertia cā discōdie dr̄ stulticia. Sūt nāqȝ mlt̄i stulti ⁊ leues q oīa credūt q̄ a susurronib⁹ eis dicunt̄. Susurratio siqdē aptissimū ē instr̄z ad discōdias seminādas ꝓpterea dixit sapiēs, puer. 26. Cū d̄fecerit ligna extinguetur ignis: ⁊ susurrone subtrato iurgia

cõquiescüt. Et. Ecc. 28. c. Susurro ꝛ bilinguis
maledict⁹. Multos. n. turbauit pacẽ habẽtes.
Lingua tertia multos cõmouit: ꝛ dispsit illos
de gente in gentẽ: ciuitates muratas diuitũ de
struxit: ꝛ domos magnatoꝝ effodit: Virtutes po
puloꝝ cõcidit: ꝛ gẽtes fortes dissoluit: mulie/
res viratas eiecit: ꝛ priuauit illas laborib⁹ suis
Qui respicit illã nõ habebit requiẽ: nec habe/
bit amicũ i quo requiescat. Flagelli plaga liuorẽ
facit: plaga aũt lingue cõminuet ossa. h ibi. Quis
naꝫ sufficeret enumerare discordias q̃ exorte
sunt inter ciues inter vicinos inter dños inter
pplos inter vxoreꝫ ꝛ viꝝ: inter fratrẽ ꝛ fratrẽ
ꝓpter susurrantes. O lingua ignita: o lingua
venenata: o lingua immanior ꝛ crudelior omni
fera pestifera. Tu lingua susurronũ instrm es
diaboli. Tu illius sagitta vulnerãs: tu ei⁹ acu/
tissimus ensis. Propterea susurratio ponit in
ter grauia pctã q̃ execrat de⁹: de qb⁹ sapiẽs dic
ꝓuer. 6. c. Sex sunt q̃ odit dñs ꝛ septimũ dete
stat aĩa ei⁹: oculos sublimes: linguã mẽdacẽ:
manus effundẽtes innocẽtẽ sanguinẽ: cor ma/
chinãs cogitatiões pessimas: pedes veloces ad
currendũ in malũ: pferentẽ mẽdacia: testẽ fal/
lacẽ: ꝛ eũ qui seminat inter fratres discordiaꝫ.
Sed culpabiles adhuc sunt illi qui a susurroni
bus sibi cauere aut nesciunt aut nolunt.

Quod triplex est discordia damnabilis: sci/
smatice prauitatis: ciuilis partialitatis: ꝛ ipora
bilis societatis. Capitulum. 2.

Ecundũ mysteriũ declarandũ de di/
scordia dr distinctio. Distinguit. n.
triplex discordia dãnabilis ꝛ picculo/
sa: vꝫ. Prima ẽ scismatice prauitatis. Se/
cunda ciuilis ptialitatis. Tertia iporabilis.
societatis. Prima discordia ẽ scismatice pra
uitatis. Est autẽ scisma vitiũ quo qs sũmo põti
fici subesse recusat ꝛ mẽbris ecclesie subiectis
cõicare nõ vult. Scisma siquidẽ grecũ est no/
men qđ latine scissurã sonat: vt dicit. 24. q. i. c.
scisma. Est aũt pctm̃ mortale: qꝛ cõtrariat cha/
ritati ecclesiastice vnitatis. Est aũt differẽtia in
ter heresim ꝛ scisma: qꝛ heresis opponit dire
cte ꝛ p se fidei. vt dic Tho. 2. 2. q. 29. ꝛ scisma p
se opponit ecclesiastice vnitatis charitati. Vñ
Hiero. 23. q. i. ca. inter scisma. Inter scisma.
ꝛ heresim h arbitror interesse q heresis puer/
sũ dogma hꝫ: scisma aũt ab ecclesia separat. Cõ
tra scismaticos dicit i. c. i. de summa tri. ꝛ fide
catho. Vna est fideliũ vniuersalis ecclesia ex/
tra quã nullus oĩo saluat. Et. 24. q. i. ca. loqt.

Cyprian⁹ ait. Loquit dñs ad Petrũ. Ego d
co tibi qꝛ tu es Petr⁹ ꝛ sup hãc petrã edifica.
bo ecclesiã meã. Sup vnũ edificat ecclesiã. Et
qꝫuis apostolis oĩb⁹ post resurrectionẽ suã pa/
reꝫ potestatẽ tribuat ꝛ dicat. Sicut misit me pr̃
ꝛ ego mitto vos. Accipite spiritũ sanctũ: tamẽ
vt vnitatẽ manifestaret vnitatis eiusdẽ origi/
neꝫ ab vno incipientẽ sua auctoritate disposuit
Ad idẽ ẽ. c. alienus. c. oĩb⁹. c. quoniã vetus.
pfata cã ꝛ q̃stione. Sed hic orit vnũ dubium.
Quid cũ duo vel plures sunt in ecclesia gerẽ/
tes se p papa ꝛ qlibet hoꝝ hꝫ suã sequelã. Quis
coꝝ dicet scismaticus cũ suis sequacibus. Rñ
deo: aut cõstat aut cõiter tenet q qlꝫ coꝝ intru/
sus ẽ. i. nõ canonice elect⁹. Aut cõstat vnũ co
ruꝫ canonice ꝛ rite electũ: videlicet a duab⁹ pti
bus cardinaliũ ꝛ sine violentia: ꝛ postea alt⁹ sup
inductus. Aut dubitat qs illoꝝ sit canonice vl
rite elect⁹ vn⁹ vel alter. Et i pmo casu null⁹ co
rũ ẽ papa: sꝫ qlꝫ coꝝ ẽ scismaticus cũ his q scie/
ter sequunt ipsuꝫ: ꝛ excõicati sunt ipso facto. ex
tra de elect. c. lꝫ. Et de h loquit. ca. si duo. 79.
di. vbi dr. Si duo forte cõtra fas temeritate cõ
certãtiũ fuerint ordinati i sũmos põtifices nul
lũ ex eis futurũ sacerdotẽ. i. summũ pontificẽ p
mittim⁹. Sꝫ illũ solũ in sede apostolica pmãsu
rũ censuimus: quẽ ex numero clericoꝝ. i. cardi/
naliũ noua ordinatiõe diuinũ iudiciũ ꝛ vniuersi
tatis cõsensus elegerint. Nec obstat q h statuit
Honori⁹ augustus: ꝛ ad ipatorẽ nõ spectat sta
tuere aliqd de electionib⁹ ecclesie: sicut nec de
reb⁹ alijs ecclesiasticis. vt. 96. di. c. bñ. qꝛ vt dr
in glo. i pfato. c. Si duo. Honori⁹ fecit illđ ro
gatu ecclesie: ꝛ ecclesia approbauit: ideo rõne ap/
probatiõis statutũ illud valet ꝗ si fecisset ecclesia
Quãdo ergo cõstat nullũ coꝝ canonice electũ:
vt qꝛ nõ a cardinalib⁹: sꝫ ab alijs i quo casu loq
tur. c. si qs ex epis. ꝛ. c. si qs pecunia. 99. dis.
Vel si a cardinalib⁹: nõ tñ a duab⁹ ptib⁹ cardi
naliũ: vt in. c. lꝫ. de electi. q tali adhereret sci
smaticus est: ꝛ p cõciliũ pridendũ eẽt cũ cardi
nales huiusmodi eẽnt. Alias si ipsi cardinales
alium eligerent ille esset verus apostolicus.
Et nota q ex hoc q electio pape symoniace
facta esset a cardinalibus: dũmodo alias rite
cessat nõ potest nec tollit quin sit verus papa.
Et similiter quãtũcunqꝫ criminosus ꝛ irregu
laris esset electus: vt. d. glo. in. c. si qs pecunia
In secũdo casu. s. cũ constat vnũ canonice ele/
ctuꝫ ꝛ postea alius se intrudit: sicut cornel⁹ pa/
pa qui Fabiano successit: ꝛ post eum canonice
electũ

creati Nouatianus quidā papā se fecit: vt dr
7.q.i.c.sanctus ē.⁊.c.nouatianus. Tūc p̄m⁹
ē verus papa: ⁊ secūdus apostaticus ⁊ scisma
ticus cū sequacib⁹ ei⁹. Sic sub Eugenio 3° fa/
ctū ē scisma tpe beati Bernā. Nā ipo eugenio
rite electo ali⁹ intrusus ē: sȝ meritis ⁊ labore sā
cti Bernā. scisma illud ablatum fuit remanēte
Eugenio in apostolica sede. Deinde sub Jo.
22. factum est aliud scisma. Nā cū ipse declara
ret fore hereticos qui assererent christum nihil
habuisse in cōi ēt mobile: quidam fraticelli nū
cupati de opinione: dixerunt ipsuȝ papā Jo.
hereticum cum successoribus ⁊ sequacibus ei⁹
⁊ fecerunt alium papam Pisis. Greci autē
circa annum domini nongentisimū sc ma fa/
cientes in heresim inciderunt de spiritu sancto
damnatam de summa trinitate ⁊ fide catholica
c.i.li.6. Sed reducti fuere ad ecclesie vnitateȝ
tempore Eugenii quarti. In tertio vero ca
su cum dubium est quis hoꝝ duorum sit cano
nice electus: puta qꝛ electio primi dr facta per
metum qui cadit in constantem virum: deinde
a duobus partibus cardinalium: postmodum
ab eis fit electio sine violentia ⁊ metu quocun
qȝ sicut accidit casus circa annos domini.1380.
nam mortuo Grego.xi. cardinales debētes
ꝓcedere ad electionem successoris: vt dicitur
fuerunt a romanis comminati ꝙ occiderētur
si non eligerent italicum aliquem. Elegerunt
igitur archiepiscopum barensem qui tunc erat
rome: exprimentes ei ꝙ eligebant eum ad vi/
tandum periculum se fingebant eligere. Ele/
cto ergo ille qui vrbanus.6.dictus est: ille vt
fertur dixit: ꝙ si volebant eum eligere volun/
tarie eligerent quia intendebat esse papa. Pu
blicato igitur Vrbano papa ⁊ a cardinalibus
ipsis adorato ⁊ consecrato de consensu eoruȝ
ac principibus christianitatis: ac per eos signi
ficato ꝙ canonice esset electus: inde ad aliquot
menses ipsi recesserunt ab eo: ⁊ fugientes ad
ciuitatem fundensem q̄ est in principio regni:
ibi elegerunt alium qui dictus est Clemēs.6.
qui transtulit curiam suam in Auinione. illū/
qȝ venerata est pro papa tota frācia ⁊ hispania
⁊ cathalonia. Alteri vo.s. vrbano adhesit ita
lia alemania ⁊ vngaria: perseuerauitqȝ h̄ pe/
simū scisma vltra.30.annos. Cū ergo h̄ esset
dubiuȝ ex ignorantia facti: qꝛ exceptis cardina
libus ⁊ paucis aliis tunc p̄ntib⁹: ceteri scire n̄
poterāt si talia sic processerunt vel aliter cuȝ di
uersi diuersimode referrent: ⁊ partim etiam
ignorantia iuris: qꝛ dubium erat apud peritis
simos: vtruȝ fuerit talis metus qui cadere pos
set in constantem viꝝ vel non: vel ēt qꝛ p⁹ ele
ctionem habuerunt tempus ad recedendum:
⁊ non fecerunt: imo p signa expressa ostēderūt
voluntarie ⁊ libere factam electionē. In illo g̃
scismate illi proprie erant scismatici: qui scien/
tes factum ꝯ iura vel contra cōsciam faciebant
ducti amore vel odio vel cupiditate vel ambiti
one. Alii vero excusabantur ēt adherēdo ei q
non erat verus papa: quem inde ipsi credebāt
verum. Et quāuis vna pars excōicaret alterā
tū qui simpliciter inherebāt excusari videban/
tur. Durante vero illo scismate post Vrbanū:
successit ex altera parte Bonifacius nonus.
Bonifacio successit Inno.6. Inno. Greg.
12. ex alia parte Clementi successit Benedict⁹
13. Sub his aūt.s. Grego.12. ex vna parte: ⁊
Benedicto ex altera factum ē aliud scisma an/
no dñi.1410. Nam recedentibus cardinalib⁹
ab vtroqȝ papa: ⁊ conuenientibus Pisis: cō
cilium celebrantibus depositis illis duob⁹.s.
Greg. ⁊ bene. sub eadem videlicet ratione: qꝛ
dicebantur scandalizare facto suo publico totā
ecclesiam: cum non vellent conuenire insimul
in aliquo vno loco vt promiserāt ⁊ iurauerāt:
demū creatus est Pisis Alexander papa qui
fuit Petrus de candia ordinis minorum: cui
successit Jo.23. bononie electus. Et cuȝ pene
omnes reges ⁊ pricipes christianitatis dimis
sis Greg. ⁊ Bene. obediētiā dedissent Ale
xandro ⁊ successori suo: tū adhuc maximū du/
bium erat vtruȝ cā pp quā creatus fuit Alex.
videlȝ. qꝛ Greg. ⁊ Bene. scādalizabāt ecclesi
am eēt va: nihilominus ex q̄cūqȝ triū ptiū crede
bat simpliciter suum verū papā: ⁊ nō alios mo
tus conscie dictamine: paratus ēt adherere al
teri si hoc sibi constaret excusatus creditur a vi
tio scismatis ⁊ sententiis eius: cuius signum ē
ꝙ in qualibet obedientia erant multi peritissi
mi ⁊ sancti viri. nam sub Vrbano ⁊ Bonifa
cio fuit sancta Brigida ⁊ sancta chaterina de
senis. Sub Clemente ⁊ benedicto ex alia par
te fuit beatus Petrus de lucimburgo clarus
miraculis. Sub benedicto etiam fuit sanctus
Vincentius de ordine predicatorum. Tandē
congregato concilio constantie: Greg. prefa/
tus sponte renunciauit per Carolum de mala
testis suum in hoc procuratorem. Jo.23. fu/
gam arripuit: sed captus per imperatorē redi
it: ⁊ tandem depositus fuit. Benedictus etiā

q nec venit nec mittere voluit: depositus fuit: vbi
creatus fuit dns Oddo de columna cardina/
lis qui fuit Martinus papa .5. Secunda est
discordia ciuilis partialitatis: quādo ciues relic
tio amore cōmunis boni: cōuertentesqȝ om/
nia ad ꝓpriū cōmodū discordant ad inuicem.
Nā vt inqt Ar. 2. politi. Ciuitas quedaȝ cō/
municatio est. Et ibidē. Politica est ordo qui
daȝ inhabitantiū ciuitatē. Quādo ergo ciues
nō reguntur sm ordinē nec sunt cōiūcti: ad
dissensiones veniunt. Tales sunt hodie quasi
in omnibꝰ ciuitatibus italie tyrāni qdā de qbꝰ
dici pōt q̄ sapiens ait ꝓuer. 29. Homines ho/
mines pestilentes dissipant ciuitatē. Et vt idē
ait. xi. c. In benedictione iustoȝ exaltabitur ci
uitas: ⁊ ore impiorum subuertetur. Impij eq/
dem ⁊ partiales nō reipublice: sed proprie vti/
litati semp inuigilant. Contra quos ait. Cassio
dorus li. 3. epistolaȝ. Nobilissimi ciuis est pa
trie sue augmenta cogitare. Et Tullius in pri
mo de officijs. Omnino q̄ reipublice presunt
seruent duo precepta Platonis. Vnuȝ vt vti
litatem ciuiū sic tueantur vt quecunqȝ agūt ad
eaȝ referāt obliti cōmodoȝ suoȝ. Alteruȝ vt to
tum corpus reipublice curent ne dum partem
aliquā tueantur reliquas deserant. Vt enim tu
tela sic procuratio reipublice ad eorum vtilitatē
qui commissi sunt: nō ad eorum quibus cōmis
sa est: gerenda est. Qui autē parti ciuiū consu
lunt partem negligunt: rem perniciosissimam
in ciuitatem inducunt seditionē atqȝ discordiā.
Hinc apud athenienses magne discordie orte
⁊ in nostra republica non soluȝ seditiones: sed
etiam pestifera bella ciuilia: que grauis ⁊ for/
tis ciuis in republica dignus principatu fugi
et atqȝ oderit: tradetqȝ se totū reipublice: neqȝ
opes aut potentiā cōsectabitur: totāqȝ eā sic tue
bitur: vt omnibus consulat nec nō criminibus
falsis in odiuȝ aut inuidiā vocabit: omninoqȝ
ita iusticie honestatiqȝ adherescet: vt ea ꝯseruet
q̄uis grauiter offendat: mortēqȝ appetat po/
tius q̄ȝ deserat illa q̄ dixi. Miseria oino ē am/
bitio honoruqȝ cōtentio: de qua preclare ē apd
eūdē Platonē. hec ille. Nā ⁊ antiqui romani
etiā pp rempublicā domesticas iniurias dissi/
mulabāt. Vn̄ Valerius ma. li. 4. rubrica de
moderatiōe. Stagippus tecates hortantibꝰ ami/
cis: vt grauē i administratiōe reipublice ⁊ emu
luȝ sibi vehementer aduersariū: sed alioquin ꝓ
buȝ ⁊ ornatum viruȝ qualȝ rōne vel tolleret vel
submoueret: negauit se facturū ne quē in tute/
lam patrie bonuȝ ciuis locū obtineret malus ⁊
improbus occuparet: seqȝ vehementi aduersa
rio vrgeri q̄ȝ patriā egregio aduocato carere ꝑ
optauit. In eodē libro Valeriꝰ rubrica. Qui
ex inimicis iuncti sunt amicitia: aliud refert exē
pluȝ. Emilius inquit lepidus bis consul ⁊ pō
tifex maximus splendoreqȝ hoȝ par vite graui
tate diutinas inimicitias cū Fuluio flacco eiuf
deȝ amplitudinis viro gessit: quas simul vt cē
sores renunciati sunt in campo deposuit existi
mans eos nō oportere priuatis inimicitijs dis
sidere: qui publice summa iuncti essent ptāte.
O dānosum virus in ciuibus italie a diabolo
disseminatū. Iā iā vbiqȝ partialitates abundant
propter quas omne bonū publicū penitus de/
structū est ⁊ euersum: omnisqȝ iusticia cōculca
ta ⁊ abiecta. Tertia est discordia importabi/
lis societatis eorum qui insimul cōueniunt aut
in vna domo aut in vicinia aut in religione aut
in aula principis aut in quecunqȝ collegio qui
discordant: nec vnus aliū recto oculo respicere
videntur: eo q̄ nesciunt seruare regulaȝ Pauli
dicentis ad Eph. 4. Cū omni humilitate ⁊ mā/
suetudine cū patientia supportantes inuiceȝ in
charitate solliciti seruare vnitatē spiritus i vin
culo pacis. O infelix tps hmōi conditio in q̄
ad modicū tollerare socius nescit sociuȝ: frater
fratrem: primus primū suum. Vix domꝰ re
peritur in qua nō regnet diabolus discordie:
vix etiā vt sic dicam aliqua cōgregatio eoȝ qui
vocanē iusti. Vbiqȝ secte vbiqȝ dissensiones
vbiqȝ voluntatū ⁊ aioȝ cōtrarietates. O quā
tos decipit ꝑsumptio ꝓpria ⁊ superfluꝰ elata opi
nio: qui dū suas discordias imo ⁊ odia ignita
cōsiderāt formā sibi cōfingūt: dicūt taȝ zelo ⁊ cha
ritate odire ad discordare. Taceo qd̄ scio qd̄ vi
di quotidie quotidie de multis q̄ sancti reputan
tur exploȝ. Vnū dico q̄ vbi cōcordia nō ē: nō
habitat ipse xp̄s. Dixit. n. Math. 18. Vbi fue
rint duo vel tres cōgregati in nomine meo: in
medio eoȝ sum. Et Ecc. 25. sapiens notabili/
ter est locutus. In tribꝰ inquit beneplacitū est
spiritui meo que sunt grata corā deo ⁊ homini
bus. Cōcordia fratrum: amor proximorū: vir
⁊ vxor bene sibi consentientes.

Qd̄ discordia offendit omne bonuȝ homi/
nis: spirituale. s. corporale ⁊ tpale. Cap. .3.

t Ertiū mysterium declarādū de discor/
dia dr̄ offensio. Offendit nāqȝ discor
dia tria desiderāda bona. Primum
bonū spirituale. Secūdū bonū corporale. Ter
tium

tium bonū temporale. Primū bonū quod offendit discordia dicitur spirituale bonū. s. anime: nā nullū est peccatū adeo graue qd discordantibus nō fiat facile. Ex illa siquidē puenerunt ire: rixe: odia: inimicitie: et lites: cōtentiones: mendacia: periuria: blasphemie: homicidia: obstinationes: et cōtemptus sacramentoꝝ ecclesie. Propter illā pleriqꝫ p annos et ānos nec confiteri nec cōmunicari curant. Propterea figurata est discordia p bestiam de q Joh. Apo. 13. ait. Vidi de mari. i. de amaro corde discordātiū: bestiā ascendentē. i. discordiā habentē capita septē. i. septē capitalia vitia: et cornua decē. i. transgressionē decē p̄ceptoꝝ: et super cornua eius diademata decē. i. gloriaꝫ de malo: quoniā discordātes et ptiales letantur in malis suis. Secundū bonum qd offendit discordia dicit̄ corporale. Facit namqꝫ discordia cor discordātiū triste. Et vt dicit̄ puer. 17. Animus gaudens etatē floridā facit. Spiritus tristis exsiccat ossa. Et Ecc. 30. Jocūditas cordis hec ē vita hoīs: et itex ibi. Ante tp̄s senectam adducit cogitatus. Tertiū bonuꝫ qd offendit discordia dicit̄ tp̄ale. Vt eniꝫ Salustius ait i iugurtino. Cōcordia pue res crescunt: discordia maxime dilabunt̄. Et Tulli⁹ ď amicitia. Que dom⁹ tā stabilis q̄ ciuitas tā firma q̄ nō odijs et dissidijs fundit⁹ possit euerti. Patet h̄ p expiētiaꝫ i romane reipublice desolatōe. Cur distructa: cur desoluta: cur ad nihilū deducta romanoꝝ gloria atqꝫ potentia. Fatua certe falsaqꝫ fuit opinio eoꝝ q dixerūt romā defecisse. eo q ibi acceptat⁹ sit cultus xp̄i: ob qd indignati ipsoꝝ dij ciuitatē ipsam odio graui sunt psecuti. Et lꝫ Aug. satis copiose cōtra sic dicentes disputet in li. de ci. dei. Tamē nō desunt poete et historiographi q dicūt romanoꝝ regnū āplissimū fore depditū pꝑter ciuilia bella. Propterea Lucan⁹ in pncipio pꝛimi sui libri sic ait. Bella p emathios pluſq̄ ciuilia campos. Iusqꝫ datū sceleri canim⁹ populūqꝫ potentē. In sua victrici cōuersum viscera dextra. Cognatasqꝫ acies et rupto federe regni. Certatuꝫ totis cōcussi virib⁹ orbis. In cōe nefas iFestis obuia signis. Signa pares aqlas et pila minātia pilis. Quis furor o ciues q̄ tāta licētia ferri Gentib⁹ inuisis latiū pbere cruorē. Cūqꝫ supba foret babylon spoliāda tropheis. Ausonijs vmbraqꝫ erraret crassus inulta. Bella geri placuit nullos habitura triūphos. Heu q̄ntuꝫ terre potuit pelagiqꝫ parari. Hoc quē ciuiles hauserunt sanguine dextre. Vnde v. nit titā: et nos vbi sidera fundit. Quaqꝫ dies medius flagratib⁹ estuant horis. Et q̄ bruma rigēs et nescia vere remitti. Astringit scythicū glaciali frigore pontū. Sub iuga iaꝫ seres iā barbar⁹ isset arates. Et in. 2. li. ait. Sūmuꝫ brute nephas ciuilia bella fatemur. Qui igit̄ cōsiderat romane vrbis interitū de qua dicitur. Roma quāta fuit ipsa ruina docet. Facile cognoscere poterit quāta sit discordie vis ad nocenduꝫ ad perdēdū ad destruēdū: et annihilādū omne regnū. Sꝫ adhuc nobis se offerūt exēpla tot florentissimaꝝ ciuitatū italie: in qb⁹ vident̄ palatioꝝ ruine desolationes viaꝝ et plateaꝝ: paucitas ppl'oꝝ: et pristine dignitatis ac felicitatis antique oimoda diminutio. O Bononia studioruꝫ mater. o Janua regina maris. o Parma o Esculū. o Placētia. o Asi. siū. o Viterbiuꝫ O alie ciuitates et terre q̄ discordijs et ptialitatibus locū dedistis. Vbi est gloria vr̄a: vbi populi multitudo: vbi antique diuitie. O discordia maligna. o discordia detestādā. Propter illā nēpe ciuis insurrexit in ciuē: frater i fratrē amicus in amicū: et platee ciuitatū humāo sanguine sunt madefacte: atqꝫ in dies ciuitatū cōditōes deteriorate ex eo q omne regnū vt dn̄s est in principio in se ipsum diuisum desolabit̄ a qua desolatione liberet nos xp̄s iesus dei filius qui cū patre et spiritu sancto viuit et regnat per infinita secula seculorum. Amen.

Feria secunda tertie hebdomade in quadragesima: de diuitijs a quaꝝ cupiditate: amoreqꝫ inordinato retrahendi sunt penitentes q cupiunt eternas et celestes diuitias possidere.

Sermo. 40.

Jecerunt illum extra ciuitatem. Scribuntur hec verba originaliter. Luc. 4. ca. et in euangelio hodierno. Horribile satis est audire q nazareni eiecerunt christum foras materialem ciuitatem: sed multo magis detestabile est q christiani ipsum de suo corde repellant. Et licet multa sint vitia atqꝫ peccata propter que christus a multis contemnitur: vere tamen vnum est satis generale auaricia. s. propter quā pauci sunt hodie qui christum velint habere. Vt eniꝫ dicit̄ Hiere. 2. ca. A maiore vsqꝫ ad minorē omnes student auaricie: et a propheta vsqꝫ ad sacerdotem cuncti faci-

uní dolum. Est autem auaricia immoderatus
amor pecunie: vt dicit Aug. p pecuniā intel/
ligendo quecūqz tpalia bona que possideri pos
sunt. Nam. i. q. 3. c. totum. dicit. Totum quic
quid homines habent in terra: omnia quoruz
domini sūt pecūia ē. Propterea vt homines
ad veram pniam per diuitiarum cōtemptum
preueniāt i pñti i sermōe d̄ diuitiis erim⁹ lo. u
turi: i quo tria mysteria erūt declaranda
Primū dr̄ damnatio.
Secundum conditio.
Tertium malignatio.

Q d̄ amor inordinatus diuitiarū repbendit
z damnat v̄bo z exemplo tā a scis q̄z a philo/
sophis moralibus. Capitulum. .i.

Rimū mysteriū declarādū de diuitiis
dr̄ dānatio. Dānat siquidē non solū a
scis: verū etiā gētilib⁹ z moralib⁹ philosophis.
Et vt clarius hēat q̄ritur vtrū diuites diuitias
hñtes aut hr̄e volētes possint eternā salutē acq
rere. Et q̄ nō arguitur. Primo p testimonia
scārum scripturarum. Deide p dicta z exēpla
philosophoz. Inqt sapiēs Ecc. 3. c. Si diues
fueris nō eris imunis a delicto. Et puer. 28.
Qui festinat ditari n̄ erit innocens. Et Dauid
ps. 33. Diuites eguerūt z esurierūt. Et. i. Thi.
6. Qui volūt diuites fieri icidūt i tēptationē z
laqueos diaboli z desideria mlta stulta z noxia
q̄ dmergūt hoies i iteritū z pditoz. Et Jac. 6.
c. Agite nūc diuites plorate vlulātes i miseriis
vestris q̄ aduenient vobis. Diuitie vestre pu/
trefacte sūt: z vestimēta vestra tineis cōesta sūt.
Aurū z argentū vestrū erugiauit: z erugo eoz
i testimonium vobis erit z manducabit carnes
vestras sicut ignis. Et Agu. in. li. 83. q. Cha
ritatis venenū ē spes adipiscēdoz. Et Hier.
ad Eustochiū. Diuinis euāgeliū vocibus in/
tonat. Nēo pōt duob⁹ dñis seruire. Et audeat
q̄squā xp̄z mēdacē facere do z mamone fuien
do. Vociferat ille sepe. Qui vult venire post
me abneget semetipsū z tollat crucē suaz z seq̄t
me. Et ego onust⁹ auro arbitror me xp̄z seq.
z idē ad Julianū ait. Diuitē purpureū gehē
ne suscepit flāma. Lazarus paup plen⁹ vlceri
bus carnes putridas lābebāt canes: z vir de
micis mēse diuitis miserā sustinebat aiam: in
sinu Abrahe recipit: z tanto patriarcha parēte
letat. Difficile imo impossibile est vt pñtibus
qs z futuris fruat bonis: z hic vētrē. z illic mē
tē ipleat: vt d̄ diuitiis trāseat ad diuitias: vt in
vtroqz seculo prim⁹ sit: vt z i celo z in terra ap

pareat gloriosus. hec ille. Et scis scōrū xp̄s
Luc. 6. c. ait. Veh vobis diuitibus q hētis cō
solationē vestrā. et idē Math. 5. Beati iquit
pauperes spū qm ipsoz est regnum celoz. Et
Math. 16. Facil⁹ est camelū itrare p foramen
ac⁹: q̄z diuitem itrare i regnū celoz. Genitrix
v̄o ei⁹ v̄go scissima. Lu. 2. c. sic cecinit. Esu
rientes ipleuit bōis z diuites dimisit inanes.
Sancti ēt dānabiles fore diuitias xp̄s z sci exē
plo pariter z ope demōstrarūt. Paup siqdez
xp̄s expaupere mrē natus vsqz ad patibulum
crucis paupez vitā duxit. Vñ Ber. i smone
quodā ait. O iuz bonoz eterna i celis affluētia
suppetebat: sed paupertas non inueniebat in eis
Hāc itaqz dei filius cōcupiscēs descēdit vt eā
sibi assumeret z sua estimatione illā faceret pre
ciosā. De paupertate aūt xp̄i dixit i smone de na
tiuitate. Pauperes adhuc ipse voluit eē aplos
suos: p quibus dicit Crisogo. sup Math. Si
bonū eēt aurū h vtiqz dedissz aplis xp̄s: q tūs
ineffabilia cōtulit bona. Nūc aūt nō solū nō de
dit s; etiā hr̄e prohibuit. Vñ z Petr⁹ i pau/
pertate gloriat dicēs. Aurū z argentū nō ē mi/
hi. Ubi insup atqz gētiles suo modo dānabi/
les z piculosas eē pdicāt diuitias tpales: z illas
fatētur noxias. Vñ Tulli⁹ in p de officiis ait.
Pecunie fugiēda cupiditas ē. Nihil ē eni tā
angusti animi tāqz pui q̄z amat diuitias. nihil
honesti⁹ magnificentiusqz q̄z pecuniā cōtēnere.
Et Seneca ad Luciliū. Aude hospes ptēnere
opes: z te quoqz dignū finge do. Nemo aliis
est deo dignor q̄z q opes ptēpsit. Et idē i libro
de trāquillitate animi iducit exēplum de verba
Zenonis. zeno iquit noster cū omnia sua audis
set submersa. Jubet me dixit fortuna expedi/
tius philosophari. Et Valeri⁹ maxim⁹ d̄ Ana
xagora dixit: q̄ cū p⁹ lōgā pegrinationē redis
set in patriā: oiaqz sua dissipata vidisset retulit.
Nō eēz ego salu⁹ nisi ista p̄iissēt. Et d̄ Crate
thebano dicit Hier. ad Paulinū. Et ponitur
12. q. 2. c. glia epi. Crates ille theban⁹ hō quō
dā ditissim⁹ cū ad phādū athenas pgeret ma/
gnū auri Pōdus abiecit: nec putauit se posse
z virtutes simul z diuitias possidere. Et con
tra Jouinianum idem sic loquitur. Leguntur
plurimi philosophorum diuitias non tantum
contempsisse: sed etiam abiecisse: quasi impe/
dimentū sapiētie z virtutis. Fecit h Socrates
quem omniū phoz secte tanq̄ sapientie z vir
tutis vnicū fontem venerantur. Et Lact. li. i.
di. isti. ait. Nā z abiecisse quosdā res familia
res suas

rẽs suas renunciasse vniuersis voluptatibus
cõstat vt solã nudãqȝ vtutẽ nudi expeditiqȝ se
querent. Cõcludimus ergo ꝑ oia dicta ꝙ di/
uites cũ quibus virtutes stare nõ possũt eternã
salutez nõ hẽbũt. Sȝ ꝯ obiici põt. Dicit enim
ꝓuer. 13. redemptio aie viri diuitie ꝓprie. Et
ꝓuer. 17. Propter inopiã multi deliquerũt.
Et Salustius in catilinario. Semꝑ in ciuita
tate qbus opes nulle sunt bonis inuident: ma/
los extollũt: vetera odere: noua exoptãt: odio
suaꝝ reꝝ mutari oia studẽt. Et Ar. 4. Ethi.
Diuitie sunt vtiliũ. Et. 2. rheto. Vnũ aliquid
necessarioꝝ ẽ substãtia. Et idẽ. O is indigẽtia
mala est. Et. i. politice. Res possessa organuz
est ad vitã. Et. 2. politice. Confert multitudo
substãtie. Et in euangelio Luc. 19. de Zacheo
diuite ꝛ ꝓncipe publicanoꝝ xp̃s dixit. Hodie
huic domui salus a deo facta est. Et Math. 8.
c. Centurionẽ sub se milites habẽtẽ nõ dãna/
uit: sȝ potius approbauit fidẽ eius. d. Nõ iue
ni tãtã fidẽ in israel. Rñdeo ad hãc q̃stionẽ ꝙ
diuitie possunt haberi cũ peccato: ꝛ absqȝ pctõ.
Cũ pctõ habent triplici rõne. Prima dicit in
ordinate affectionis. Secunda impie iniustifi/
cationis. Tertia indebite dispensatõis. Pri/
ma rõ q̃re. dãnabiles sunt diuitie dicit inordi/
nate affectiõis: cũ qs ad illas inordinate afficit
cõstituens in eis beatitudinis finẽ. Et sic itelli
gunt oẽs auctoritates q̃ videntur cõcludere ꝙ
diuites saluari non possunt. s. qñ diuitias dili/
gunt tãq̃ȝ summũ bonũ ꝑuipendentes deum.
Vnde in p̃s. Diuitie si affluant nolite cor ap/
ponere. Et Seneca ad Lucillũ. Diuitiaꝝ tibi
possessionẽ nõ interdico: sed efficere volo vt il/
las intrepide possideas. Quod vno cõseq̃ris
mõ si te etiã sine illis beate victuꝝ ꝑsuaseris tibi
ꝓpterea Aug. li. i. de ci. dei. c. 10. ait. Cũ apo/
stolus dicit. Qui volũt diuites fieri incidũt in
tẽptationẽ ꝛc. ꝓfecto in diuitijs cupiditatẽ re/
prehẽdit: nõ facultatẽ: quã ꝓ̃cipit alibi dicens.
ꝓ̃cipe diuitib[9] hui[9] mũdi nõ supbe sapbe neqȝ
sperare in incerto diuitiaꝝ: sed i deo viuo qui ꝓ̃
stat nobis oia abundãter ad fruẽdũ. Et Hie.
ad Saluinã de Nebridio ꝛ viduitate. Nec di/
uiti obsunt opes si eis bñ vtat: nec pauperem
egestas cõmendabiliorẽ facit si inter sordes ꝛ
inopiã peccata nõ caueat. Vtrũqȝ nobis testi/
moniũ ꝛ Abrahã patriarcha ꝛ quottidian a exẽ
pla suppeditãt quoꝝ alter i sũmis diuitijs ami/
cus dei fuit. Alij quottidie in sceleribus depre
hensi penas legibus soluunt. De Abrahã in/
sup idẽ ad Pamachiũ ita scribit. Diues erat
Abrahã auro argẽto pecore possessione: multã
qȝ familiã habebat ita vt ad subitũ nunciũ arma
re posset exercitũ iuuenibus electis. Et q̃tuor
reges qui fugerant in Dclan secutus occide
ret: tñ post crebrum hospitalitatis officiuz dũ
homines non recusat suscipere meruit deum.
hec ille. Damnatur ergo non diuitiarum pos/
sessio: sed illarum nimius superfluusqȝ amor.
Sunt aũt hec amoris vitiosi tria principalia si.
gna. Primum cũ quis sine rerum indigẽ
tia plus debito i diuitijs acquirendis se occu/
pat ꝛ affligit. De quo dicitur. Ecclesiastes. 4.
c. Vnus ẽ ꝛ secũdũ nõ hȝ: nõ fratrẽ non filiũ.
ꝛ tamen laborare non cessat nec satiantur ocu:
li eius diuitijs: nec recogitat. d. Cui laboro ꝛ
fraudo animam meã bonis. In hoc quoqȝ va
nitas est ꝛ afflictio pessima. Secundũ signuz
ꝙ quis inordinate dilig t diuitias est cum illas
quibus ipse non egit ꝑꝑ deum pauperibus di
spẽsare recusat. Et de hoc diffusius loquemur
in sermone de elemosyna. Tertiũ signuz ẽ
cum quis se diuitiarum seruum facit. Nã sũt
nonnulli qui diuitias etiam ad proprium cõ/
modũ necessitate vrgẽte exponere nolũt. No
ui ꝛ ego Joh. fusco venerabil eccl'ie scẽ Marie
maioris de vrbe canonicũ ditissimuz q̃ȝplura
beneficia habentez: eratqȝ ei substantia multa:
abundabat vino frumẽto armentis ꝛ pecunijs
Remanserant etiã ei argentea vascula idumẽ
ta pãni libri ꝛ alia plurima bõa quõdã fratris
eius cardinalis sancti Marci. Ipse tñ miser
ꝛ miserior ceteris: auaricia victus panẽ ꝛ aquã
sepius comedebat. Mulam cui insedebat ne
famulũ precio detineret ipse solus gubernabat
ad dormiendũ sine lumine accedebat: calciat[9]
incultum lectũ intrabat. Dum infirmabat vir
post multos dies cuȝ mori iam temere incipe/
ret medicum aduocabat. Vestes antiquas et
laceratas deferebat: nec caloribus aut frigore
a labore poterat detineri: pro vno denario
pauperes suffocabat. Semper discurrebat
semper circuibat anxius ꝛ sitibundus ad the/
saurizandum. Crudelis aliis crudelior sibi ini
micissimus deo. O reprobanda conditio. o fe
ralis natura. o deniqȝ reprehensibile malum:
amare plus diuitias q̃ȝ deum q̃ȝ proximuz q̃ȝ
propriam animam: q̃ȝ etiã ꝛ corporalem vitã.
Propterea Seneca in li. de beata vita ait. Di
uitie apud sapientem virum in seruitute sunt:
apud stultum in imperio. Secunda rõ q̃re

dānabiles sūt diuitie dicit̄ ipie iiustificatiōis. qn̄ aūt iniuste acquiruntur: aut iniuste possident.

Tertia rō dicitur indebite dispēsationis: qr̄ dispensantur aut his qb⁹ dispensari nō debent. ꝛ de hoc dicent⁹ i sermone de elemosina. aut qn̄ expēditur ꝓdigaliter in his i qbus expēdi nō debēt vt in sup̄fluis edificiis cōuiuiis ꝛ in dumentis ꝛ silib⁹. Absq; peccō hn̄tur diuitie cū retinētur in vsum: nec ꝓp illas offēdit deus aut ꝓximus: s; hn̄tur aut per iusta lucra acqsite: aut p̄ hereditariā successionē: illisq; hō vtitur moderate nō cōstituēdo in eis finem vltimū.

Quod diuitie affligūt eos q illas imodera te amāt labore timore atq; dolore: ōre potius sunt contēnēde qz̄ diligēde. Capitu. .2.

s Ecūdū misteriū de diuitiis declarādū dr̄ cōditio. Repiuntur siquidē in diui tiis cū plus debito diligūtur tres pessi me conditiones. Prima dr̄ laboris. Scd̄a dr̄ timoris. Tertia. dr̄ doloris. Prima cōditio dr̄ laboris. Affligūt.n. diuitie se dilig̃tes tri plici labore. Prim⁹ dr̄ mētalis. Scd̄s corpo ralis. Tertius cōscientialis. Primus dr̄ la bor mētalis: qr mēs eoꝝ qui diuitias amant: nūqz̄ pōt eē quieta: eo q̄ cū in diuitiis sacietatē querāt illā in eis nūqz̄ inueniunt. Propterea dicit sapiēs Ecclesiastes.5. Auarus nō iplebi tur pecunia. Et Hiero. ad Demetriade vir gine. Diuitiarū amor insatiabilis ē. Et Am b̄r. 47. di. c. sicut hi. Nec sacietas vnqz̄ nec finis adheret cupiditati. Et boetius in. 2. Si quātas rapidis flatib⁹ icitus pōtus versat are nas. Aut quot stelliferis edita noctibus celo si dera fulgent. Tātas fundat opes nec retrahat manum pleno copia cornu. Humanum mise ras haud ideo genus cessat flere querelas. Et Seneca ad Lucillū. Vidisti aliqn̄ canē missa a dn̄o frusta panis aut carnis apto ore captātē. Quicqd excipit, ꝓtinus integꝛ deuorat ꝛ ad spē venturi hiat. Idē euenit nobis qcqd expectan tib⁹ fortuna ꝓiicit id sine vlla voluptate dimit tim⁹ statī ad rapinā alterius attoniti ꝛ erecti. Et idē ad eūdē. Cōgerātur i te qcqd multi lo cupletes possidēt: ꝛ vltra priuatū pecunie mo dum fortuna te proueheat: auro tegat: purpura vestiat: ꝛ ad hoc modus deliciarum ꝛ opū te perducat: vt terram marmoribus abscondas: non mō habere sed calcare diuitias liceat. Ac cedant statue ꝛ picture: ꝛ quicquid ars vlla lu xurie elaborauerit maiora cupere ab his disces Naturalia enim desideria infinita sunt ꝛ falsa opinione nascentia: vbi desināt non habent. Et Iuuenalis. Crescit amor nummi: quan tum ipsa pecunia crescit. Quid igitur prodest ei qui multas habet diuitias si non quiescat vl contentatur. Inquit enim Cicero in parado xis. Contentum esse suis pactus maxime sunt certissimeq; diuitie. propterea magis diues ē qui scit cōtentari in paucis qz̄ qui in multis sp̄ animo angustiantur ꝛ eget. Unde seneca ad Lucillum. Breuissima ad diuitias per contē ptum diuitiarum via est. Et iterum ad eūdē. Qui cum paupertate bene conuenit diues est. Et iterum ibi de contemptu pecunie multa dicū tur ꝛ longissimis orationibus hoc precipitur. vt homines in animo non in patrimonio pu tent eē diuitias: cumq; locupletē esse q paup tati sue coaptatus est. Et iterum ibi. Quid na rantis: quid stupes: pompa est. Ostenduntur ille res non possidentur. Ad veras potius cō uerte diuitias. Disce paruo esse cōtentus ꝛ il lam vocem magnus atq; animosus exclama. Habeamus aquam habeamus polentam.

Secundus labor quo diuitie se diligentes a͡fligunt est corporalis. Propterea ait Oratius. Impiger extremos mercator: currit ad in dos. Per mare pauperiē fugiens per saxa per ignes. Et sapiēs Ecclesiastes. 2. c. Cuncti di es eius pleni sunt laboribus ꝛ erūnis. Ter tius labor dicitur conscientialis: de quo Au gustinus in sermone de innocentibus. Lucrū inquit in archa: damnū in conscientia. Quis nam quot peccatis oneretur auarorum consci entia miseria. Ob cupiditatem namq; fiunt ra pine furta symonie violentie depredatiōes vsu re fraudes proditiones iniustitie: ꝛ vt sic dicā omnia mala atq; facinora. Unde Virgilius i 3. Eneidos ait. Quid non mortalia pectora co gis auri sacra fames. quasi dicat. ad omnia ma la. O vorator animarum auaricia. o ardens ignis cupiditatis. O pestiferum venenum sa lutis. Magna siquidem incredibilisq; multi tudo gentium propter auaritiam demergitur in infernum. Secunda conditio pessima di uitiarum dicitur timoris. Cruciant nempe se diligentes timore continuo. Nam qui nimis ad diuitias afficitur semper est pauidus: ti met inimicos: non minus formidat amicos: non confidit in vxore: non i filiis nec in fortis simis seris. Abscondit sepe aut in terra aut in ter muros p̄ timore pecunias. Terretur ad so nitum venti: ad motum fenestre: ad saltū mu

ris suspicando semper omnia latrones eē. In
itineribus ei arborum vmbre terrorem incu/
tiunt: ꝛ vbiqꝫ semper viuit suspect⁹. Propte/
rea exclamat Boetius in .2. de consolatiōe di
cens. O preclara opū mortalium beatitudo:
quā cū adeptus fueris securus eē desistis. Et
Iuuenalis dicebat. Cantabit vacuus coram
latrone viator. Propterea beatus franciscus
paupertatem cōplexus latrones non timuit dū
irruerūt i eū qn̄ ibat in pncipio cōuersiōis sue
de Assisio versus Eugubiū. ꝓpterea de illo
dn̄s Boñ. sicut dicit i rūsorio. Dum seminu
do corpore laudes decātat gallice zelator noue
legis latronib⁹ in nemore rn̄det sic ꝓphetice.
Preco sū magni regis. Audit i niuis frigore
ꝓiectus iace rustice futurus pastor gregis.

Tertia conditio diuitiarū dr̄ dolor. Afficiūt
nēpe dolore incredibili se diligētes cum diuit
tuntur aut relinquūtur in morte. Nam moriē
tes nihil de illis secū ferre pñt. Vn̄ Dauid in
ps. Dormierūt somnū suū: ꝛ nihil inuenerūt
oēs viri diuitiarū i manib⁹ suis. Et Io. 17. c.
Diues cum dormierit nihil secum affert: ape/
riet oculos suos ꝛ nihil inueniet. Appreben/
det eum quasi aqua inopia. Et vt Greg. inqt
3. moraliū. Nūqꝫ sine dolore perdit qd̄ cum
amore possidet. Propterea q diuitias estimāt
sicut debēt si illas aut viuētes pdāt: aut moriē
tes deserāt nō cōtristātur. Propterea Tulli⁹
in paradoxis ait de Biante penneo. Necnon
illum laudo sepe sapientem qui nominatur vt
opinor iter septē cuius cū priam priēnē cepis/
set hostis ceteriqꝫ ita fugerēt vt multa de suis
rebus secum asportarent: cū eēt admonitus a
quodam vt idem ipse faceret, ego inquit facio.
Nam omnia mea mecum porto. Ille hec ludi
bria fortune: nec sua putauit que nos etiaꝫ bo
na appellamus.

Quod maligni sūt diuitiarū amatores eo
ꝙ subiciūt se terre vilissime: ꝛ deueniāt a regu
la ois creature: efficiunturqꝫ similes idolatris
Capitulum. .3.

Tertium mysteriū declarandū de diui
tijs dr̄ malignatio. ē quidē peccatū ma
lignū diuitias inordinate diligere: qꝛ
auaritia ab auri cupiditate nūcupat. Grauitas
aūt eius apparet ex triplici rōne. Primo rō
ne subiectionis. 2° rōne deordinatiōis. 3° rōe
idolatratiōis. Primo apparet grauitas aua
ritie rōne subiectionis. Vt. n. inquit Tho. 2.
2. q. iiꝫ. Omne peccatū ex hoc ipso ꝙ ē maluꝫ
in aliqua corruptiōe seu priuatione alicui⁹ bōi
cōsistit. Inquātū aūt ē voluntariū consistit in
appetitu alicuius boni. Dupliciter ergo ordo
peccatorꝫ pōt attēdi. Vno° ex parte boni qd̄ p
peccatū cōtēnitur vel corrūpitur: qd̄ quāto ma
ius ē tanto peccatū grauius est. Et sm̄ h̄ pec/
catum qd̄ ē ꝯ deum est grauissimuꝫ. Alio mō
pōt attendi grauitas peccatorū ex pte boni: cui
inordinate subditur humanus appetit⁹: quod
quanto minus ē ac vilius tanto peccatū defor/
mius. Inter oia aūt bona exteriora infimuꝫ
ē ꝛ ifimū quod spectat ad tpales diuitias. Nā
si recte cōsideremus quid sit argētū. quid aurꝫ
quid gemme. qd iocalia q̄libet preciosa: qd do
m⁹. quid alta palatia. quid famulorꝫ turba. qd
greges. quid armenta. qd deniqꝫ omnia que
diuitie vocari solent: profecto inueniemus nō
aliud eē preter terraꝫ. Terra aūt i ordine crea
turarū infimum hꝫ locum atqꝫ vilissimum eā/
qꝫ calcādā deus pedib⁹ hominū dedit. Vnde
Hierony. ad Demetriadē virginem ait. In
actibus apostolorū qn̄ dn̄i nr̄i iesu xp̄i feruebat
cruor. ꝛ recens erat i credētib⁹ fides: vēdebāt
oēs possessiones suas ꝛ ponebāt precia ad pe
des apostolorū: vt docerēt pecunias eē calcan
das. propter hoc insuper Seneca ad Luciluꝫ
ait. Nihil natura quo auariciam nostram irri/
taret posuit in aperto. pedibus aurum calcan/
dum ac premendum dedit. ꝛ quicquid est pro
pter quod calcamur ac premimur. Illa vul/
tus nostros erexit ad superos ꝛ quicquid ma/
gnificum mirūqꝫ fecerat videri a suspicientib⁹
voluit ortus occasusqꝫ ꝛ properantis mundi
volubilem cursum tardos siderum incessus
si compares toti citatissimos si cogites quanta
spacia nunquam intermissa velocitate circume
ant. Alia deinceps digna miratu siue per or/
dinem subeunt: siue subitis causis mota prosi
liunt: vt nocturni ignium tractus celi patescen
tes colūnas ac trabes defect⁹ solis ac lune inut
eē obstātū: hec supra nos iura disposuit. Au
rum quidē ꝛ argētū q̄si male nobis ꝯmitterēt
abscōdit. Nos fortune mala nostra tradidim⁹
nos in lucē per que pugnarem⁹ extulim⁹ nec
erubescim⁹ summa apud nos haberi: que fue
rūt ima terrarum. hec ille. Secundo apparet
grauitas auaricie ratione deordinationis. De
ordinat siquideꝫ auaricia homines vt peiores
fiant qualibet alia creatura. Nam vt dicit Au
gustinus. Iudicium maximum diuine bo/
nitatis est quod quelibet creatura cogitur dare

seipsum. Auari vero omnia vellent appropiza/re sibi. Cōtra quorū parcitatē et crudelitatem ad proximos dicemus in sermo ne de elemosyna.

3° apparet grauitas auaricie ratione idolatra/tionis. Unde Paulus Eph. 5. d. q auaricia est idolorū seruitus. Quod secundum Nicolaum de lira intelligendū est per quandā cōformitatē: quia ita se habet auarus ad nūmū sicut ad idola ido latra: ppterea q auari omnē spem suā et confi dentiā ponunt in diuitiis. Hec ē itaq3 illa aua ricia nequissima perditiōis mater: pietatis ini/mica: corruptrix animarū: esca diaboli: et mate/teria ois pctī: quā q sequit̄ eijcit a se xpm: q no bis sit ppitius vt valeamus sua gratia terrena omnia conculcare atq3 ad regna properare ce/lestia: vbi sanctis associati benedicemus xpm gloriosum et laudabilem per infinita secula secu lorum. Amen.

Feria tertia tertie hebdomade in quadrage ma: de execrando et periculosissimo peccato sy monie: propter quod nō parum damnificatur atq3 confunditur ordo ecclesiastice hierarchie.

Sermo. .41.

Quecunq3 solueritis sup terram erūt soluta et in celo. Verba sunt re de ptoris nostri originaliter Math. 18. c. et in euāgelio hodierno. Cō tulit saluator noster ministris ecclesie et sacerdo tibus suis inestimabilē dignitatē cum fecit eos spiritualiū dispensatores. Ideo tāto grauius esti matur si quādo peccant eorū delictū: qui plura donorū dei incremēta sumpserūt. Maxime au tē dānat̄ in illos vitiū symonie qd et auaricia p cedere nosciī. Illud siqdē ē cā multorū malorū et cōfusionis damnosissime in ecclesiastica hie rarchia: ob eā cām in p̄senti sermone cōtra vitiū symonie nō nulla erimus disceptaturi: de quo cōtemplamur tria mysteria pncipalia.

Primum dicitur diffinitio.

Secundū inductio.

Tertium punitio.

Quid sit symonia et vnde denominat̄: et q̄re est peccatū graue: et qd intelligitur p spirituale aut spiritualibus annexum. Capitulū. .1.

Primū mysteriū cōtēplādū de symo/nia dicit̄ diffinitio: et Rica. in. 4. di. 25. et Tho. 2. 2. diffiniunt illā sic. Sy mōia est studiosa volūtas emendi vel vendēdi aliquid spirituale vel spirituali annexum. Que diffinitio cōtinetur implicite in. c. q studēt. i. q. 1. Pro clariore aūt declaratōe notabimus tria. primo denominationē. 2° rōnē. 3° determina/tionē. Primo cōsideremus denominationē. Nā symonia denominat̄ a symone: de quo hr̄ act. 8. c. q cū vidisset q p impositionē manus apo stolorū dareī spūs scūs: obtulit eis pecuniā. d. Date mihi hāc ptātē vt cuicūq3 imposuero ma/nus accipiat spm sanctū. Petrus aūt dixit ad eū Pecunia tua tecū sit i pditōe et c. Sz nō vr q sit cōueniēs ista denominatio: eo q Simō no luit vēdere spūalia: sz emere. Et vt hr̄. 4. Reg. 5. Giezi spūalia vendidit Naamā syro: ergo nō magis debet dici symonia q̄z gezia. Rūdet Ric. vbi supra: q cōuenientius nominat̄ symo/nia q̄z gezia: q vitiū tā emptiōis q̄z vēditiōis q̄si ad voluntatē fuit i Symone mago. Ad h̄ enim voluit emere pecunia donū spūs sancti: vt postea alijs venderet. Si tñ distincte loq volu mus possumus vendētes spūalia appellare gezi tas et ementes symoniacos. 2° cōsideremus rōnē quare spūaliū emptio siue vēditio sit illici/ta. prima est ex pte vendētis. Scda ex pte emē tis. Tertia ex pte venditōis. Pria rō est ex pte vendētis: q ille q vendit supra spūalia nō ē illorū dñs sz dispensator. Vñ. 1. Cor. 3. c. apls dixit: sic nos existimet hō vt ministros xpi et di spensatores misteriorū dei. Scda rō ē ex p/te emētis. Ille q emit rem multo minore precio q̄z valeat iniuste emit. Sz spiritualia sunt tante nobilitatis et pfectiōis: et p cōsequēs valoris q nulli p̄cio temporaliū rerum possent adequari. Unde et de sapientia que est res spūalis: dicit̄ Sap. 8. c. Preciosior est cunctis opibus et om/nia que desiderātur huic nō valent comparari.

Tertia ratio est ex pte venditōis: q q vtitur aliquo actu ad illud: seu alio modo q̄z ordina/uerit deus inique facit: et tanto peius quanto il lud est in se dignius. Ordinauit autem deus spiritualia gratis conferri debere hominibus per ministros eius: quod christus declarauit dicens. Mathe. x. c. Gratis accepistis gratis date: scilicet sacramenta: et alia spiritualia. Un de in concilio Tolletano. i. q. i. c. quicqd dicit̄. Quicquid inuisibilis gratie consolatione tri/buitur nunquam questibus vel quibuslibet premijs venundari penitus debet dicēte domino. Gra/tis accepistis gratis date. Et sic colligitur q symonia pp dicta pctm̄ est mortale. Et supad/ditur rō q nullus dz excōicari nisi p mortali pec cato: vt dictum est in sermone de inobedientia. Sz pro symonia debet quis excommunicari.

Unde. i. q.

Unde.i.q.i.c.quicūq3 sacros dr̄. Annathe/ma danti.i.fiat ſm gloſam anathema accipienti ſymonia. Tertio cōſideremus determinationem: quid intelligitur per ſpūalia aut ſpiritualibus annexa. Et ſm doctores ſpūalia dicūtur ſacramēta.ſ.baptiſmus: chriſma: euchariſtia: ordo: penitētia: extrema vnctio: ⁊ bñdictio nuptiarū: ꝓ quibꝰ dare pecuniā vel recipere vt preciū eorū eſt prohibitū: q2 ſymonia. Annexa vo ſpūalibus dicitur dedicatio eccleſiaꝝ conſecratio virginū: ⁊ aliarum reꝝ pertinētiū ad cultum diuinū: benedictio abbatuꝫ: abſolutio ab excōicatiōe vel aliis cenſuris eccleſiaſticis: electio prelatorum eccleſiaſticoꝝ: cōfirmatio eoꝝ: renunciatio: viſitatio ipſoꝝ prelatoꝝ: correctio criminū vel deſiſtere a correctione in iudicio eccleſie: cura aiarū: ingreſſus religiōis ſeu monaſterii: eccleſia ſeu beneficiuꝫ ſimplex vel curatū prebenda: dignitas eccleſiaſtica. vt archidiaconatus. prepoſitura epatus ⁊ huiuſmodi. offiū ſepulture vel locus eccleſie cōſecratus ad ſepulturā: vel vbi iā eſt ſepultus aliqs: capelle: ius pronatus: ius pcipiendi decimas. Officia eccleſiaſtica vbi ē aliquid iuriſdictiōis ſpiritualis vt economus. Vicedominꝰ ⁊ huiuſmodi: ferre ſniam in iudicio eccleſiaſtico. pmutatio dignitatis eccleſiaſtice vel beneficii ⁊ ſilia. Paciſci ergo ꝓ his ſymonia eſt. Vn̄ dr̄ i.q.2.c.quā pio. Ceſſet ois pactio ceſſet ois cōuentio.ſ.emptiōis aut vēditiōis. Notādū tñ ꝙ ſi quis ſine pactione expſſa vel exactione cōferat aliquid ſpūale. ſpūaliter hac intētione vt pp illud recipiat tpale: puta audit cōfeſſionem: vel dicit miſſam: vel confert ordinem ſiue bñficium ⁊ ſilia principaliter: q2 ſperat pp hoc ſe habiturū pecuniā: vel aliud preciū. Et ſilr qui dat tpale principaliter vt recipiat ſpūale. puta euchariſtiā ordinē ſacrū bñficium ⁊ huiuſmōi ſymoniā cōmittit mētalē q̄ mortale ē ſꝫ Ric. Tho. Ray. Hoſti. ⁊ Inno. Sꝫ tal' ſymonia mentalis tolliť p pniam. ex̄ de ſymonia. c. mandato. Ubi aūt nō ſit pactio vel exactio vel principalis intentio ad tpalia i collatiōe ſpūaliū vel receptiōe: ſed gratis ⁊ elemoſynaliter deť aliquid ⁊ accipiatur ad ſuſtentationem nature vl' reuerentiam ſacramentoꝝ vel ad ſeruandum laudabilē cōſuetudinem: licite ⁊ ſine ſymonia dari ⁊ accipi pōt. Vn̄ Gre.i.q.2.c.ſicut epſ. ait. Eius oblatio nullā culpe maculaꝫ igerit q̄ nō ex ambientis petitiōe pceſſit. Nec ſimoniaci ſūt tm̄ q ſpūalia vēdūt vel emūt. ſed ēt illi qui i his mediatores ſūt: quos eccleſia grauiter punit: ſicut pꝫ.i.q.2.c.ſicut epm.

Qd' pecunia ē mā inductiua peccati ſymonie: qūo pecunia accipitur multipliciter ⁊ multiplici munere. Capitulū. 2.

S Ecūdū myſteriū ↄtēplādum de ſymonia dr̄ inductio. Eſt nāq3 huiuſmodi ſceleris mā i ductiua pecunia: ſumēdo pecuniā large. vt in ſermone precedēti dictum ē pro oi eo ꝙ pōt tpaliter poſſideri. Pōt ēt pecunia dici quicqd precio tpali eſtimari poteſt ſeu mēſurari. Nō ſolum pecunia numerata i monetis auri argenti ⁊ eris: vel ea q̄ cōiter cōſueuerūt emi vel vendi vt vaſa aurea: vl' argētea aialia agri ⁊ huiuſmōi: ſed ēt pces ex qbuſ acqriť fauor popularis ⁊ obſeqa tpaliter pſtita Unde dicit Greg.i.q.i.c.ſūt nōnulli. Cum virū iuſtū ꝓpha deſcriberet ait. Beatus q excutit manus ſuas ab oi munere. Q2 aliud eſt munus ab obſequio: aliud a manu: aliud a lingua. Munꝰ ab obſequio: aliud a manu: aliud a lingua. Munus ab obſequio ē ſeruitus indebite impenſa. Munus a manu pecunia ē. Munus a lingua fauor.ſ. mūdanus. Et p quodlibet hoꝝ munerū cū interuenit i ſpūalibꝰ committitur ſymonia vt ibidē Greg. d. Et ad idē i.q.3.c. ſaluator. Urbanus ait. Quiſqs res eccleſiaſticas.i.ſpūalia q̄ dei dona ſūt: nō ad hoc ad qd' inſtitute ſūt: ſꝫ ad propria lucra munere lingue. vel indebiti obſeqii: vel pecunie largiatur vel adipiſcitur ſymoniacus ē. Et q̄tuꝫ ad munus a lingua ſciēdū ꝙ ſi qs plātus confert bñficiū eccliaſticū ſeu dignitatē eccliaſticā: vel aliqd' ſacrm ad preces alicuiꝰ hac intentiōe pncipali vt eius precibꝰ cōferenti laus vel fama acquirať: vel vt ſuiū exhibeatur ſymōiā cōmittit. Et ſi pces porrigūť ab alio ꝓ idigno d' bñficio curato vl' ſimplici: ⁊ ille q porrigit ⁊ q exaudit ſymōiaꝫ ↄmittit: ſi ad pces factas pricipaliter. Si āt pces porrigūť ꝓ digno: ⁊ ad idoneitatē reſpicit. nō ad preces principaliter: nec rogās nec conferens male facit nec ſymoniam committit. Si vo quis pro ſe preces porrigat de beneficio ſimplici nō reputatur ſymonia ſi alſ ē dignus. Nā ſi indignus ſymoniacus reputatur. Et ſimiliter ſymoniam inducunt preceſ ꝓ ſe porrecte de beneficio curato. ēt ſi alias ſit dignus: quia ratione ambitionis ⁊ preſumptionis reputatur eoipſo indignus ſm beatum Tho. in.4. di.25.ꝗ.2.2.q. cēteſima. ⁊ Ray. in ſumma ſua. q̄tū ad munus ab obſequio re

putatur symonia qñ quis seruiret alicui prela/
to obsequio inhonesto. Sed quo ad obsequia
honesta videlicet ordinata vel ad vtilitatẽ ec/
clesie vel prelati rõnabilẽ nõ reputatur symo
nia: ita tamen q̃ non principaliter seruiens fa
ciat propter illud consequẽdũ. Unde Greg.
ait. Ecclesiasticis vtilitatib⁹ deseruiẽtẽ ecclesia
stica oz remuneratiõe gaudere. 12.q.2.c. eccle
siasticis. Munus a manu ẽ cuz daẽ pecunia ⁊
huiusmodi. Ubi tñ notãdũ q̃ pecunia põt da/
ri ⁊ recipi licite, p̃ tẽdẽli ⁊ sine symõia quinq̃ rõ
nibus. p̃ rõne permutatiõis. 2° rõne sustẽtatio
nis. 3° rõne, puocatiõis. 4° rõne punitiõis. 5°
rõne redĩmẽde vexatiõis. Primo rõne pmutati
onis. pbaẽ sic. Qui vult remissionẽ peccatoꝝ
cõseq̃ dꝫ si põt elemosynas facere. Un̄ Danie
lis. 4. Pctã tua elemo͛ynis redime. Et Am
brosius de pe. di. i. c. medicina. Peccatis mis
venũdatus es redime te pecunia tua. Dꝫ etiã
qs, p adeptiõe eterne vite tp̃alia cũcta dare. iuxta
illud Math. 6. facite vobis amicos de mãmo
na iniquitatis. Scdo põt dari pecunia rõne
sustẽtatiõis: sicut sacerdos, p missa quã dicit re
cipit pecuniã vel p̃bẽdã: nõ q̃ illã accipiat, p cõ
secratione eucharistie. vel, p orõnib⁹ ⁊ h⁹i. q̃ si
p̃ciũ: sꝫ vt stipẽdiũ sue sustẽtatiõis. Un̄ Aug.
i.q.i. in. c. iudices. ait. Accipiũt necessitatis su
stẽtationẽ a pplo: mercedẽ ministratiõis a deo
sic ⁊, pphe antiq̃ testi si aliqñ recipiebãt aliq̃d i
, pphetando accipiebãt in modũ elemosyne ad
sustẽtationẽ nõ ad preciũ, pphetie. Tertio
põt dari pecunia ⁊ accipi rõne, puocatiõis. Et
sic dant elemosyne paupib⁹ ad iducẽdũ eos ⁊
excitãdũ vt orẽt, p benefactorib⁹ suis: nõ loco
p̃cii: q: orõ spũalis ẽ ⁊ appreciari nõ põt. 4°
rõne punitionis. Exigiẽ qñq̃ ab eo q absoluiẽ
ab excõicatiõe pecunia nõ, p ipsa absolutiõe: q:
hoc eẽt symonia sed i punitionẽ. 5° rõne re
dimẽde vexationis. Nã anteq̃ ius acq̃ratur
alicui in bñficio vel dignitate nõ lꝫ dare ad re/
dimẽdã vexationẽ suã: q: eẽt symonia: sꝫ post
quã fuerit adept⁹ et ius sibi acq̃situ vexationẽ
sibi iniuste factã super beneficio vel dignitate
licet pecunia redimere: sed non iustam vexati
onem vt si iuste accusaretur ⁊ huiusmodi.

Qualiter puniũtur symoniaci: tũ per priua
tionẽ gratie diuine: tũ p suspensionez ordinis
⁊ bñficii symoniace susceptoꝝ: tũ et p obligatio
nẽ ad restituendum. Caplm. 3.

t Ertiũ mysteriũ cõtẽplãdũ de symonia
dr̃ punitio. Puniẽ ẽ. n. hoc pctũ mul
tiplici pena. prima dr̃ grẽ dei perditio. Scda
iusta suspensio. Tertia restitutionis obligatio.

Prima pena dr̃ gratie dei pditio. Unde
i.q.i.c. q studet. Greg. nazãzenus ait. Iudas
oium redẽptorẽ vẽdidit: mox laqueo suspẽsus
eãdẽ redẽptionis grãm non obtinuit ⁊ merito
q: nemo põt retinere qđ vẽdidit. Symon etiã
magus cũ eãdẽ grãm spũs sci emere vellet: dã
natiõis sue sniam audiuit a Petro. dicit etiaꝫ
Aug. i.q.i.c. Sicut. q̃ ignis sacrificii qui per
70. annos babilonice captiuitatis sub aq̃ vixe
rat extinctus ẽ antiocho. Iasoni vendente sa/
cerdotium q significauit ignẽ. i. grãm spũs sci
nõ lucere i symoniacis factis. Scda pena q̃
puniũtur symoniaci ẽ iusta suspẽsio. Sũt enim
notorii symoniaci suspẽsi ab ordinib⁹ ⁊ benefi
ciis symoniace susceptis. vt. i.q.i.c. statuimus
⁊.c. quisq̃s. Et hãc suspẽsionẽ vr̃ Amb⁹ voca
re excõicationẽ i.c. reperiũtur. i.q.i. fm glo.
Et tales s. cõferentes ordines vel bñficia ⁊ of
ficia ecclastica ⁊ illa ẽt recipiẽtes p symoniã si
sunt clerici debẽt deponi ⁊ priuari oi offo ⁊ be
neficio simplr̃ si conuincãtur de hoc in iudicio
ecclesie. Si sũt laici ⁊ mediatores symonie de/
bent excõicari. i.q.2.c. si qs. Efficiũtur ẽt isa/
mes: ⁊ qlibet criminosus admittiẽ ad accusatio
nẽ eorum. ex̃ de symonia. c. tanta. ⁊. c. si diis.

Tertia pena symoniacoꝝ ẽ restitutionis ob
ligatio. Nã fm Tho. pecunia recepta p symo
niã retineri nõ põt sed restitui dꝫ: nõ cõferenti
q: turpiter dedit: sꝫ dꝫ pauperib⁹ erogari: vel
illi ecclesie in cuius iniuriã data ẽ applicari: ⁊
h in oi symonia. Et fm Tho. ⁊ Innocẽtiũ ⁊
Ray. symoniacus q̃ ad beneficia simplicia vl̃
curata per symoniam recepta perdit fruct⁹: q:
nõ põt illos recipere: ⁊ receptos tenetur restitu
ere: deductis expensis factis in vtilitatẽ eccle
⁊ grã fructuum colligendoꝝ: ⁊ hoc q: fur est ⁊
latro in illo bñficio: in veteri aũt testõ: vt habe
tur. 4. Reg. 5. c. Giezi pp symoniã quã cõmi
sit accipiẽdo pecuniã a naam syro quẽ Helise
us propheta curauerat: lepra percussus ẽ cũ oi
bus posteris eius. Sed qd dicã. Quo me ver
tam. Qualiter v̾ba cõcludã. Audiuim⁹ ex his
que dicta sũt q̃ꝫ graue sit viciũ symonie: ⁊ tñ
hodie vbiq̃ regnat: vbiq̃ sua tela pronet. O
ecclesia dei. o sponsa decora agni imaculati xp̃i
iesu: quis in te preficit tot ignaros indoctos in
habiles ad curam animarum. Quis ordines
dignitates ⁊ beneficia tua tã multis indignis
tribuit. Audeo dicere q̃ pessima illa ⁊ truculẽ
ta belua

ta belua symonia mala hec omnia fecerit. Et ne descendamus ad particularia tm̄ vnum tenere firmiter possumus: q̄ si symonia cessaret a ministris ecclesie cūcta bene optimeq̄z dispo nerent: ⁊ aīas in peccatis alligatas absoluerēt ac de diaboli laqueis liberarent: se vero non illaquearent: sed potius velut ministri digni adipiscerentur in hoc seculo dei gratiam: ⁊ in futuro sempiternā gloriam: in qua christus viuit regnatq̄z per infinita secula seculorū. Amen.

Feria quarta tertie hebdomade in quadragesima. de cogitationibus malis ⁊ viciosis vitandis: propter quas solas ⁊ absq̄z effectu operum exterioꝝ posset hō dānari. Ser. 42.

E corde enim exeunt cogitationes male. Verba sunt redēptoris nostri originaliter Math. 15. c. ⁊ in euāgelio hodierno. Errat apud nōnullos opinio quidē satis falsa ⁊ periculosa: q̄m nō arbitrantur eē peccata q̄ p opera extrinseca nō ppetrātur: cū tm̄ fꝫ rei veritatem multo plura sint mala que latent in corde in die iudicii manifesta fiēda: q̄z ea que nunc apparēt forinsecus ⁊ videntur: hoc autē euidenter satis aperuit oīum doctor ihs xp̄s dei filius in lectione sancti euangelii. Qua pp vt qui veram penitentiam agere volunt: totaliter mūdētur: ⁊ quelibet expellantur facinora: in presenti sermone de cogitationib⁹ disseremus: de quibus tria mysteria declarabo.

Primum dicitur cognitio.
Secundum offensio.
Tertium remediatio.

Quod cogitationes cordiū certitudinalit cognosci nō pn̄t nec a demonib⁹ neq̄z ab āgelis beatis: sed bene a solo deo quē nullū latet secretum. Capitulum. I.

Primū mysteriū declarādū de cogitationibus dr̄ cognitio. in q̄ vidēdū erit q̄liter cogitationes nostroꝝ cordium cognosci pn̄t. Et hoc tripliciter. p̄ respectu demonis. 2° respectu angeli. 3° respectu dei. Primo videndum ē qualiter cogitationes hoīum cognoscuntur respectu demonis. De quo dubium esse potest. vtrum cognoscat secreta conscientie. ⁊ videtur q̄ sic. p̄ q̄ officiū demonū est accusare. Vnde Apoc. 12. Proiectus ē accusator fratruꝫ nostrorum. Ergo si in iudicio argueremur de secretissimis cogitationibus videtur q̄ he nō lateant accusatorē nostrū. Secūdo arguitur. q̄ dicit Aug⁹. 12. super Gen. ad literā. Mali angeli cogitatiōes nouerunt: q̄ multa pdicāt que nō predicarēt si cogitationes nō nouissent. Tertio arguitur ex dictis Ar. 2. de anima. Notior est operatio q̄z potentia: ⁊ potentia q̄z substantia: quia per cognitionem operationis ⁊ potentie peruenitur in cognitionem substantie. Sꝫ substantia aīe nō potest latere diabolū: q̄ nec eius operatio nec virtus: q̄ si cogitatio ⁊ affectio sunt passiones aīe: ergo nō possunt latere diabolū. Sꝫ ꝯ arguitur ex dicto Aug. d. in li. de ecclesiasticis dogmatibus. Internas aīe cogitatiōes diabolū nō videre certi sumus. Rn̄det Bon̄. ⁊ Ric. di. 8. 2. li. q̄ duplex ē cognitio. Prima certitudinalis. ⁊ tali cognitione demones nō pn̄t sciarum secreta rimari. Secūda est cognitio coniecturalis que est per aliquos motus seu p aliqua signa. Et qm̄ pauca sūt ita secreta quin prodeant in opera exteriora: vel appareant p signa exteriora faciei: vel per signa corporis q̄d diuersimode mouetur fm̄ diuersitatem affectionum. Hinc est q̄ multe cogitationes nostre deprehendi possunt a malignis spiritib⁹: nisi arceantur virtute diuina. hec aūt cognitio potius ē coiecture q̄z certe scie. Ad primū ergo argumentum dicit Bon̄. q̄ in die iudicii non solum demon erit accusator: imo etiam ⁊ cor nostrū. Vnde de exterioribus accusabit diabolus: de secretis vo ꝯscia ppria. Ad sm̄ pꝫ rn̄sio p dis. iam factā de duplici cognitione. Ad tertiū vero. s. q̄ notior est opatio q̄z suba. dicit Bon̄. q̄ verū ē de operatione extrīseca. De intrīseca autem aīa non hꝫ sp veritatem. Multe enim res sūt nobis note quarū virtutes ⁊ operatiōes nos latēt. Vel dicēdū q̄ illd̄ hꝫ locū i operatione nāli: nō in opatione voluntaria. Opatio. n. naturalis fm̄ q̄ naturalis est ita se nāliter nata est repn̄tare: nec se occultare pōt: sicut nec substātia: imo p ipsā manifestat̄ suā dū plus hꝫ de rōne actualitatis ac p h̄ manifestationis ⁊ lucis. In operatiōe aūt voluntaria secus est. Nā cū substantia nāliter se repn̄tet: sicut nāliter ē ⁊ se occultare non possit: opatio voluntaria sicut volūtate exiit in eē: ita ⁊ volūtarie manifestat̄: ⁊ ita occultari pōt. imo n̄ manifestat̄ nisi hō velit. Talia aūt sunt que latent in secreto nostre ꝯscientie. Ideo q̄uis diabolus videre possit aīam ppria ꝟtute: nō

ui pōt illā ɔspicere. Et sic ɔcludit̄ q; certitudinaliter demones archana pectoris nři scire nō valēt. Scđo vidēdū ē qualiter cogitationes cognoscūt respectu āgeli. Et lȝ hermes i lib. quē fecit de q̄ttuor materiis. ⁊ quidā alii ɔtēdant ꝓbare nō latere ipsos āgelos cogitatōes nřas: verūtñ i hac pte iherebo doctrie sci Thō. Colligo itaq; ex eius dcīs i pma pte sūme .q 57. ⁊ in. 2. scripto sen. di. 8. ar. 5. ea q̄ pro solutōe hꝰ dubii faciūt. Dico q̄ q; cogitatōes pñt dupliciter ɔsiderari. vno mō ꝓut sūt i suo futuritione. Alio mō ꝓut sūt i sua pñtialitate. Primo modo. s. ꝓut cogitatiōes sūt future. naturaliter cognosci vel videri ab angelo nec ab homine pñt. Cuius rō est q; futura nō cognoscūtur nisi s̄m qđ habēt esse determinatū i sua cā. Sȝ cogitatōes cordis nō hñt determinatum eē i volūtate q; volūtas ē hȝ ad vtrūlibet: ⁊ iō ñ pñt cognosci. 2° mō cogitatōes cordis pñt ɔsiderari ꝓut sūt i sua pñtialitate. Et h̄ duobꝰ modis: vel ꝓut sūt in suo pricipio: vel ꝓut sūt in signo. Pᵒ mō ꝓut cogitatōes sūt solum in suo pricipio. s. cogitatōes itellectus: ⁊ affectōnes i effectu vel voluntate: ita q; ex cogitatōibꝰ nō resultat aliqđ exterius signū: puta aliqs effectus vl motꝰ i corde: ⁊ sic solꝰ deꝰ cogitatiōnes cognoscit. pᵒ rōe cāsalitatis: q; ille solus cogitatōes cognoscit cui soli subiacet itellectus ⁊ volūtas creature rōnal': ⁊ q solus pōt opari i eā ⁊ eius pricipale obiectū ⁊ finis vltimꝰ. Sȝ h̄ ꝓpriū ē dei: ergo nec āgelo nec hoi ɔuenit: sȝ soli deo: 2° h̄ ꝓbat rōne entitatis. Nā quanto aliqđ minꝰ habet de entitate tāto minꝰ hȝ de cognoscibilitate. sȝ cogitatōes minimū habēt de entitate: ergo ⁊ minimū de cognoscibilitate. addit ⁊ alia rō. s. itimitatis. Nā quāto aliqđ ē magis secretū vel absconditū tāto minus cognosci pōt. Sed cogitatōes cordis ipsi menti ⁊ intellectui ⁊ voluntati sunt valde intime: eo q; sunt a principio intrinseco. s. itellectu ⁊ volūtate. Qđ patet q; cogitare dicit actionē intrinsecā: ⁊ ideo ille solꝰ cogitatōes cordis pōt cognoscere q ipsi mēti pōt se intimare talis aūt est solꝰ deꝰ. 2° cogitatōes ɔsiderari pñt: ꝓut sunt in exteriori signo: ⁊ sic cognosci possunt ⁊ ab angelo ⁊ a demone: vt dictū ē: ⁊ ab ipso hoie. 3° vidēdū est ⁊ ɔcludēdū ex p̄missis q; cogitatōes cognoscūtur ab ipso dño. Ipsi nihil ē absconditū: nihil occultū: cognoscit ⁊ qcqđ pȝ ⁊ qcqđ latet. Vñ Job. 42. c. ait. Scio q; oia potes: ⁊ nulla te latet cogitatio. Et Eccle. 7. Nō te iustifices añ deum qui agnitor cordis ipse ē. Et ps. 93. Dominus scit cogitatōes hominū ⁊ ꝑmo paralip. penul. Omnia corda scrutat dñs. ⁊ vniuersas mentiū cogitatōes intelligit. Et Heb. 4. Oia nuda ⁊ aperta sunt oculis dei. Et Job. i. canonice. c. 3. Maior est deꝰ corde nřo ⁊ nouit oia. Et. 32. di. c. erubescāt. Secretoꝝ cogitatoꝝ et iudex deus est. Et Seneca ad Luciliū. Quid ꝓdest aliquid ab homine eē secretū. Nihil deo clausū ē. Ipse cogitationibꝰ nostris iteruenit. Sic interuenit dico: vt nunq̄ aliqñ inde discedat. Ex qbꝰ depꝛehendimꝰ quāta sit illoꝝ fatuitas q gaudent delinquētes ab hoibus nō videri nec cogitāt deū omniū secretoꝝ omniūq; cordiū esse inspectorem. Vnde ⁊ poeta Ouidiꝰ li. 14. metamorphoseos ait. Aspicit oculis superi mortalia iustis.

Qualiter in cogitatōe potest esse peccatū: ⁊ q; alia est cogitatio nature alia gratie ⁊ alia culpe. Capitulum. secundum.

Secundū mysteriū declarandū de cogitationibus dicitur offensio. In q̄ disputandū venit: vtrū in cogitatione possit homo peccare ⁊ offendere deū: ⁊ arguit̄ pro vna parte q; non. Nā omne peccatū aut ē in voluntate aut in actu voluntatis. Sed cogitatio est actus intellectus: ergo in cogitatōe nō potest esse peccatū. Sed in contrariū est auctoritas iesu christi in euangelio p̄senti. Et iterū in scripturis sepius ɔfirmatur. Vnde ꝓuer. 15. Abhominatio domini cogitatōes male. Et Sap. i. Peruerse cogitationes separant a deo. Et prouer. 6. Deus odit cor machinans cogitationes pessimas. Et Esa. i. Auferte malū cogitationum vestrarum ab oculis meis. Et 55. c. Derelinquat impius vias suas: ⁊ vir iniquus cogitationes suas. Et hiere. 4. c. Vsq; quo morabūt in te cogitatōes noxie. Et zach. i. Conuertimini de viis vestris malis ⁊ cogitationibus vestris pessimis. Et Math. 9. Cū quidam de scribis dicerent intra se de christo. hic blasphemat. cum vidisset iesus cogitatōes eoꝝ dixit. Quid cogitatis mala i cordibꝰ vřis Rñdeo itaq; ad hāc qōnē ex dictis Alex. i. 2. sūme. ⁊ sci Thō. di. 39. 2. li. ar. 2. distiguēdo triplicē cogitationē. Pria ē nāe. Scđa gratie. Tertia culpe. Prima est cogitatio nature: quādo quis cogitat ea ad que naturaliter inclinatur: vt si quis sitiens cogitat de potu: si qs grauatus somno cogitat de dormitione ⁊ hꝰ: ⁊ in talibus cogitationibus nō est peccatū q; ex his

ex his q̄ insunt a natura nec laudantur nec vi/
tuparnur: vt dr̄.2.ethi. Secūda cogitatio dr̄
grē.cū qs cogitat bene facere. Nā vt diximus
in primo huius operis s̄mone. Nō potest qs
a seipso cogitare bonū: q2 vt inquit aug. in lib.
de p̄destinatione sanctoꝝ. Prius est cogitare
bonū q̄3 credere: ⁊ ipsu3 cogitare bonū ex deo
est. Notandū tn̄ q nō omnis cogitatio boni a
gratia est inspirāte. Nā cū duplex sit bonū.s.
quoddā de necessitate p̄cepti: quoddā sup ero/
gatione perfectōis: l3 primū bonū semp sit ho/
mini inspiratum a deo: nō tamē semp secundū
quinimo posset ⁊ quādoq3 diabolus p̄mittēte
deo talia bona suggerere: vt sub illoꝝ spē idu/
ceret ad grauiora mala: puta posset tēptare ali/
quem vt p̄niam faceret quā fecit beatus Frā/
ciscus: vt sub illa specie aut faceret illū de se mul
tum p̄sumere: aut ad fatuitatē p̄uenire. Pro/
pterea laudo vt cū similes cogitationes ascen/
dunt in corde velit hō recurrere ad diuinū cō/
siliu3 pariter ⁊ auxiliū ⁊ petere bonoꝝ ⁊ sancto
ru3 viroꝝ iudiciū. Tertia est cogitatio culpe
quādo qs cogitat de pctō aliquo. Et hec cogi/
tatio pōt esse aliquādo meritoria: aliquādo ve/
nialis: aliquādo mortalis. Potest esse cogita/
tio de peccatis meritoria cū qs cogitat vel vt do
leat vel conteratur: sicut dicebat Ezechias esai.
38.ca. Recogitabo tibi.o.a.m.in.a.a.mee.
Vel cogitat qs peccata vt illa cognoscat: sicut q
b3 cōfessiones audire varia peccata recogitat q
liter illa possit detestari siue punire. Quādoq3
cogitatio de peccatis pōt esse venialis.s.cu3 qs
illa cogitat cū aliquali delectatione nō tamē ex
p̄posito nec ex deliberatione: sed potius ex q̄
dā subreptiōe. Qn̄q3 insup cogitatio de pctis
est pctm̄ mortale: qn̄ videlicet qs cogitat illa cū
sensu deliberato ex delectatōe ⁊ cōplacētia pcti
mortalis: ⁊ q̄3uis nō sequatur actus exterior:
tn̄ volūtas depranat̄: ⁊ maculat̄ interius: pro/
pterea graue periculū imminet his q nullā sibi
cōscientia3 faciunt de cogitationib⁹ turpibus ⁊
immundis. Iccirco seruāda est Hiero. regu/
la ad Demetriadem virginē.d. Omniū operꝝ
⁊ cogitationū tuaꝝ speculatorē tuū deo crede.
Ideo caue ne quid loquaris aut cogites quod
oculos diuine maiestatis offendat. h ille.

Quod vitari possunt peccata cogitationum
per exercitiū orationis: lectionis: operationis: ⁊
per euitationem locutionis ⁊ auditionis ocio/
sorum verboꝝ: ⁊ nutritionis ipsarum cogita/
tionū: ⁊ per amaritudinem.

Capitulum. tertiu3.

T ertiū mysteriū declarādū de cogita/
tionibus dicitur remediatio: in quo
notabimus. tria principalia remedia
quib⁹ cogitationum peccata declinari possint.
Primu3 est exercitatio. Secundum euitatio.
Tertium amaricatio. Primū remediu3 est
exercitatio: aut in lectione aut in oratione: aut
in corporali occupatione. Et de h ita dicit Hie
ro. ad Saluina3 de nebridio ⁊ viduitate. Sēp
in manib⁹ tuis diuina sit lectio ⁊ tā crebre ora/
tiones: vt omniū cogitationū sagitte quib⁹ ado
lescentia p̄cuti solet huiuscemodi clypeo repel/
lantur. Et idē ad Rusticū monachū: ⁊ de cōse.
di.5.c.nunq3. Facito aliqd operis vt diabol⁹
te semp inueniat occupatū. Et idē ad Deme/
triadē virginē. Nec ideo tibi ab ope cessandu3
ē: q2 deo p̄prio nulla re indiges: sed ideo cū oi/
bus laborādū vt per occasionē opis nil aliud co/
gites nisi qd ad dn̄i p̄tinet seruitutē. Propterea
Ecc.33. dicit̄. Multā maliciā docuit ociositas
Secūdū remediū dicit̄ euitatio. Qui vult co/
gitationes malas aut fugere aut vincere euitet
tria. Primo malā locutionē.s. ociosiorū ver
boꝝ: q2 vt inquit apostolus.i. Cor.15.c. Cor/
rumpūt bonos mores colloquia mala. Et Ar.
7. politicoꝝ. Ex dr̄e de facili quodcūq3 turpiū
fit ⁊ ipsum facere. Et Hiero. in epitaphio san/
cte Paule. Immūdicia ⁊ turpe verbū atq3 la/
sciuū nūq̄3 est de ore virgineo p̄ferendū: qbus
signis libidinosus anim⁹ ondituur. 2° euitet au
ditionē: vt nō solū nō loquat̄: verꝫ etiā nō au/
diat q̄ sordida sunt ⁊ vana: ⁊ cū viderit quosq3
de similib⁹ colloquentes: velut de serpentib⁹ di
scedat ab eis. Tertio euitet nutritionē: vt si
cogitatōes irruant nō nutriat illas nō retineat:
nō in delectationē illoꝝ cōsentiat: sed conet̄ eis
repugnare ipsasq3 a se repellere q̄tū pōt. Vn/
de Hiero. ad Eustochiū inquit. Nolo sinas
cogitatōes crescere: nihil in te babylonicū vel
cōfusionis adolescat. Dū paruus est hostis inter
fice: nequitia elidat̄ in semine. Quia enim im/
possibile est in sensu hois nō irruere motū me/
dullaꝝ calore: ille laudat̄: ille p̄dicat̄ beatus qui
statim vt cepit cogitatus interficit ⁊ allidit eos
ad petrā: petra aūt erat christus. Tertiū reme
diū dicit̄ amaricatōis. Sicut matres cū a dulce
dine lactis filios paruulos volētes retrahere sup
mamillas amara q̄dā apponere solent: vt illoꝝ
gusta cessent vbera suggere. Sic amaritudo
mētis cogitatōib⁹ imūdis admixta eas amaras

ꝛ insipida ꝛeddit. Est autē triplex amara memoria. Prima mortis: de q̄ sapiēs Ecc. 41. O mors q̄ꝫ amara ē memoria tua. 2ª amara memoria ē vltimi iudicij: de quo ecclesia cantat ꝓpheticū illud. Dies illa dies ire dies calamitatis ꝛ miserie dies magna ꝛ amara valde. Tertia memoria est amara dn̄i nr̄i iesu christi passio. Cū ergo q̄s stimulat̃ aculeis cogitationū malaꝝ: si diligenter recogitat se moriturū: aut in dei iudicio rationē se redditurū: aut videat xp̄m ꝓ se in cruce patientē: facile victor euadet. Ergo retineam⁹ corda nr̄a ne ipleant̃ malicia malaꝝ cogitationū: vt sic valeam⁹ adipisci in h̄ seculo dei gratiā ꝛ in futuro gloriā. Amē.

Feria quinta tertie hebdomade in q̄dragesima: de religiosa votoꝝ emissione illorūq; obseruātia: a q̄ multi deficiūt: q2 post impetratas gr̄as vota ꝓmissa nō soluunt. Ser. .45.

i Imperauit febri ꝛ dimisit illā. Scribunt̃ h̄ v̄ba originaliter Luc. 4. c. ꝛ in euāgelio hodierno. Subuēit d̄s v̄tute sua infinita necessitatibus hoīuꝫ: si tn̄ ipsi religiosa pietate ad ei⁹ auxiliū cōfluāt: sicut pꝫ i lectione euāgelica i q̄ narrat̃ benigna condescensio xp̄i ad sanādū socrū Symonis a magnis febrib⁹: fecit tn̄ illō rogat⁹ a suis. Sic ꝛ quottidie curāt̃ infirmi a varijs languorib⁹: qb⁹ humanū p̄sidiuꝫ succurrere minime valet: dei tn̄ adiutorio salutē recipiūt. Id aūt plurimū ipetrat̃ nō solū p deuotas orōnes: s; etiā p fideliū votoꝝ emissionē. Facto nāq; voto deo ꝛ sanctis ei⁹ q̄ꝫ plurimi icolumitatis bn̄ficiū sūt adepti. Quia vo magna ē igratitu lo emittere vota ꝛ illa nō exoluere: ꝓpterea i h̄ smone de voto aliq̄ necessaria penitentib⁹ pcurram⁹. Nā Deut⁹. 23. dr̄. Cū votū voueris dn̄o deo tuo nō tardabis reddere: q2 requiret illō dn̄s de⁹ tu⁹. Et i psal. 49. Redde altissimo vota tua. Et. 75. Vouete et reddite dn̄o deo vr̄o. De voto itaq; tria mysteria principalia erunt declarāda.

Primū dicit̃ diffinitio.

Secundū prohibitio.

Tertiū dispensatio.

Quid sit votū: ꝛ d̄ septē cōditionib⁹ q̄ requirūtur ad hoc vt habeat rationē virtutis.

Capitulum. .1.

Primum mysterium declarādum de voto dicitur diffinitio: i quo q̄d sit votuꝫ videamus. Et ex dictis sancti Tho. 2. 2. q. 88. ꝛ Ric. di. 38. q̄rti. sumo hāc diffinitioneꝫ. Votū ē cōceptio melioris ꝓpositi ai deliberatione firmata. Ex q̄ diffinitiōe colligunt̃ septē ↄditiōes q̄ req̄runt̃ in voto vt debite fiat. vꝫ. pª deliberatio. 2ª promissio. 3ª supererogatio. 4ª ordinatio. 5ª formatio. 6ª honestatio. Septia distinctio. Pria ↄditio q̄ requirit̃ i voto dr̄ deliberatio: vt. s. fiat ex volūtate deliberata. Naꝫ vt dic̄ Ric. vbi. s̄. Votū dr̄ a volēdo. Vn̄ sic i nobis ē duplex velle. s. plenū: qd̄ ē velle deliberatiuū: ꝛ semiplenū: qd̄ ē velle ex subreptiōe: sic dico qd̄ ē duplex votū. s. votū qd̄ hꝫ plenaꝫ rationē voti: ꝛ de ratōe talis voti ē q̄ fiat ex deliberatōe: q2 vt dr̄. 20. q. 3. ca. pr̄s clericus. Nullū bonū nisi volūtariū. Et. 15. q. i. c. nō est Volūtariū sibi militē eligit xp̄s. Et ē aliud votū qd̄ nō hꝫ plenā rōnē voti: eo q̄ nō fit cū deliberatōe: s; ex q̄dā subreptiōe: ꝛ id n̄ obligat. S; i h̄ orit̃ dubiū an teneāt vota q̄ fiūt i angustijs: vtputa a mulierib⁹ tpe partus: ꝛ a nauigātib⁹ tpe tēpestatis: ꝛ ab ifirmis tpe ifirmitatis ꝛ similia. Et q̄dā absolute ꝛ male rn̄dēt q̄ nō. Cōtra q̄s dic̄ Guil. Qd̄ ē distinguēdū: q2 aut vota p̄dcā fiūt ex intētiōe deliberata ꝛ sic tenēt ꝛ obligāt vt pꝫ i. c. sunt q opes. 15. q. 4. Si v̄o fiūt ex subreptiōe nō tenēt: i āgustijs tn̄ magis subripit̃ mēs q̄ꝫ i pace ꝛ q̄te: eo q̄ fm̄ Aug. i li. 83. q. Passiōes tristabiles pl⁹ habēt alterare vium rōnis q̄ꝫ passiōes delectabiles. Secūda ↄditio q̄ requirit̃ i voto dr̄ ꝓmissio. Secūdū n. Ric. ꝛ Tho. vbi. s̄. Propositū solū ad faciēdū aliqd̄ bonuꝫ nō fac̄ votū. s; ꝓpositū firmatū ꝓmissiōe. Et si fiat corde etiā sine oris expssiōe: adhuc tꝫ ꝛ ligat i foro ↄsciētie. Expssio. n. voti p voce refert̃ ad interiorē deliberationē. S; h̄ occurrit vnū dubiū desputādū. Vtrū oē votū publicū p expssionē vocis factū corā alijs sit votū solēne. Et rn̄det Ric. q̄ differētia ē iter votū publicuꝫ ꝛ solēne: q2 quodlibet votū corā multis ꝛ i publico factū publicū dici pōt: s; nō quodlibet tale pōt dici solēne. Nō. n. dr̄ votū solēne nisi qd̄ i se hꝫ aliqd annexū vt i publicū debeat venire et p qd̄ vouēs ponit̃ sub alteri⁹ hoīs ptāte. Et tale ē votū i susceptiōe sacri ordinis: p queꝫ suscipiens cōstituit̃ minister ecclesie ad deū publice suiendū ꝛ ponit̃ sub ep̄i ptāte. Vn̄ tale votū eēt solēne: etiā si p̄dictū ordinē ab ep̄o reciperet i secreto. Professio etiā i religiōe fcā i manu ei⁹ q eā pōt recipe hꝫ in se aliqd annexū q̄ debeat i publicū venire: vn̄ talis ꝓfessio solēnizat votuꝫ

etiam si

etiã si fiat i occulto. Solẽnizaſ ergo votũ p pfes
sionẽ i religiõe ⁊ p sacri ordinis susceptionẽ: vt
pꝫ ex͠ ꝗ clerici vel vouẽtes. c. rursus. i glo. ⁊ c.
ꝙ votũ. Notãdũ tñ vt dr̃ i glo .27. q. i. c. mu/
lieres. ⁊ ex͠ de cõuersa. cõiu. c. ex pte. ꝙ i ꝓpria
domo vti vestib⁹ monachalib⁹ ⁊ votũ facere nõ
solẽnizat votũ. Tertia cõditio que requiriſ in
voto diciſ superogatio. Debet fieri votũ de bo
no superogatiõis ⁊ nõ de bono necessario: q2
ad bonũ necessariũ homo teneſ etiã sine voto.
Sed magister sentẽtiaꝝ di. 38. q̃rt'. dicit ꝙ vo
toꝝ aliud ẽ cõe: aliud singulare. Cõe ẽ qꝺ oẽs
in batismo faciũt: cũ spondent renũciare diabo
lo: vt habeſ de cõse. dis. 4. c. ꝓms igitur. ⁊ ca.
primũ interrogeſ. Et tale votũ fit de his q̃ sunt
necessaria ad salutẽ. Ibi tñ diminute inueniſ
ratio voti. Singulare votũ est cũ aliqs spõte ꝓ/
mittit se facturũ aliqꝺ bonũ ad qꝺ nõ teneſ: q̃z/
uis teneaſ post votũ. Hinc dr̃. 17. q. i. ca. sunt
q̃dã. Sũt q̃dã q̃ etiã nõ vouentes debem⁹: q̃dã
etiã q̃ nisi vouerim⁹ nõ debem⁹ sꝫ postq̃ȝ ea dõ
ꝓmittim⁹ necessario reddere ꝯstringimur. Sꝫ
hic emergit vnũ dubiũ. Utrũ vota q̃ fiunt sub
aliqua cõditiõe: cõditiõe illa cessante sint obliga/
toria. Et rñdet Ray. in summa ꝙ duplex ẽ cõ
ditio. Una generalis vt si vixero: si potero: si
de⁹ voluerit: q̃ semꝑ itelliguntẽ etiã si nõ appo/
nanſ: vt pꝫ. 27. q. 2. c. beata maria. Alia ẽ cõdi
tio spãlis: puta cũ qs vouẽdo dic: ꝓmitto face/
re tale bonũ si ipetrauero sanitatẽ: si cõditio de
ficiat votũ nõ obligat. Facit ad h̃ qꝺ scribiſ. 32.
q. 8. c. nõ solũ. Et ex͠ de cõditiõe apposita in di/
spensatiõe. c. veꝝ. ⁊ de restĩ. spo. c. oliꝫ. Quar
ta cõditio q̃ requirit i voto diciſ ordinatio. De
bet votũ fieri ipsi deo: q2 cũ vouere sit act⁹ latrie
soli deo debeſ. Sꝫ dubitaſ circa h̃. q2 vota fieri
solẽt etiã sanctis. Sꝫ dicit Ric. ꝙ vota q̃ fiunt
sanctis nõ plene habent rõnẽ voti ꝓ cõpatiõeꝫ
ad sanctos: sꝫ ad deũ. Qui. n. vouet scõ Iaco/
bo ei⁹ ecclesiã visitare. Locutio siue mẽtalis si/
ue vocalis q̃ dicit se visitaturũ sanctũ Jacobuꝫ
fit sancto Jacobo. sed obligatio ad implenduꝫ
illud qꝺ diciſ ꝓprie ⁊ simpliciter loquẽdo non
fit nisi deo. Uñ qꝺ est materiale in illo voto fit
scõ: ⁊ qꝺ ẽ formale fit deo. Quinta cõditio q̃
requiriſ i voto dr̃ firmatio. Hec nãq3 ẽ forma
voti vt fiat deo de re bona ad bonũ finẽ: ꝓpte/
rea dic Ric. ꝙ votũ factũ pp malũ fineꝫ nõ te/
net: nã magis depẽdet votũ a suo fine q̃z a sua
materia: q2 fm̃ phm̃. 2. metaph. Finis est cau
sa causaꝝ: sꝫ votũ factũ de materia mala ꝓpter
finẽ bonũ nõ tenet. Iccirco vouẽs se facturuꝫ
aliqꝺ qꝺ est absolute bonũ: nõ tñ pp hoc inten/
dens nisi finẽ malũ: grauiter peccat ⁊ nõ tenet
votũ: q2 talis aut intendit p illud votũ se posse
cõsequi finẽ illũ: aut nõ: si nõ tũ nõ obligat se, p
pter finẽ illũ: q2 sicut dicit phs. 3. ethicoꝝ. Ele
ctio nõ est impossibiliũ: ergo a simili nõ est ali/
cuius impossibilis ad cõsequendũ. Si sic errat
q2 fm̃ Augu. in li. 83. q. Deo volẽte ⁊ auctore
nõ fit hõ deterioꝝ. Deterioꝝ aũt fit hõ p cõsecu/
tionẽ finis mali. Sexta cõditio q̃ reqriſ i voto
diciſ honestato. Debet votũ fieri de re hõesta
⁊ nũ hõa: ꝓpterea diciſ. 22. q. i. c. i malis. In
malis, ꝓmissis rescinde fidẽ: i turpi voto muta
decretũ: qꝺ incaute vouisti ne facias: ipia ẽ ꝓ/
missio q̃ scelere adimpleſ. Sꝫ dubitaſ h̃ de Je
pthe: de q̃ hr̃ Judic. xi. ꝙ iterfecit filiã suã sic̃
vouerat. Et tñ ad Heb. xi. numeraſ iter illos
q ꝑ fidẽ vicerũt regna. q̃ vr̃ ꝙ possit fieri vo/
tũ de re mala ⁊ inutili. Rñdet Ric. ꝙ votum
Jepthe ñ fuit obligatoriũ nisi ad imolãdũ aĩal
occurrẽs imolatiuũ. Et q̃ ad h̃ fuit licitũ ⁊ pla/
cens deo: ꝙ ondit victoria subsecuta. vnde in
occidẽdo filiã suã fuit fatuus ⁊ impius: de q̃ i
pietate postea penituit. Septima cõditio q̃ re
qriſ in voto dr̃ discretio. Dꝫ nãq3 fieri votũ di
screte prudẽter ⁊ moderate. Nã sicut ꝓhibita
ẽ indiscreta pnia: ita ꝓhibeſ ⁊ votũ eius. Sed
qd de votis stultis vt sũt vota illoꝝ q vouẽt ñ
comedere caput: aut nõ comedere pedes: aut
non comedere colãbos: vel nõ lauare manus
⁊ silia. Rñdet Tho. ꝙ talia vota deridẽda sũt
poti⁹ q̃z seruãda. Accipim⁹ q̃ ex dictis quãta i
vnoquoq3 dꝫ eẽ maturitas i vouẽdo: quãta in
super diligẽtia in cõplẽdo qꝺ voto ꝓmissuꝫ ẽ.
Jõ dicit Ric. ꝙ oẽ votũ licitũ obligat vouẽtẽ
ad illud qꝺ vouit adiplẽdũ nisi i q̃tuor casib⁹.
Un⁹ ẽ pp impotẽtiã adiplẽdi. Secũd⁹ pp au
ctoritatẽ supioris dispẽsandi. Terti⁹ ꝓpter de
fectum cõditiõis appositẽ: vt dictũ ẽ superius
Quartus qñ illud qꝺ tpe voti facti fuit licituꝫ.

Qꝺ vouere interdiciſ septẽ generibus per
sonarum i quib⁹ est limitata rõnabiliter facul/
tas vouẽdi.

Capitulum. .2.

S Ecundũ mysteriũ pricipaliter de uoto
declarãdũ dr̃ probibitio. Nã probibẽ
tur septẽ gradus personaruꝫ vouere.
Primi sũt episcopi. Secundi clerici. Tertij
religiosi. Quarti pueri. Quinti filijfamilias.
Sexti serui. Septimi vxores. Primi qui nõ

pñt vouere sunt epi. Ipsi. n. nõ pñt facere vota q̃ dissoluant vinculũ ecclesie sine licẽtia dñi pape. ex̃ de renũtiatiõe. c. nisi cũ pridẽ. Est enim epũs ecclesie sue sponsus: vt dr̃ i. c. inter corpalia. ex̃ de trãslatiõe epi ⁊ electi. Idcirco nõ põt emittere vota q̃ essent i p̃iudiciũ sue cure. ex̃ de voto ⁊ voti redẽptiõe. c. magna. Secũdi q nõ pñt vouere sunt clerici bñficiati: q nõ pñt vouere peregrinationẽ aut aliud pp qd habeãt relinquere ecclesiã sine licẽtia plati sui. de cõse. di. 5. ca. nõ oportet. Excepto q pñt vouere ⁊ votũ iplere etiã epo cõtradicẽte de intrãdo religionez: vt pz. 19. q. 2. c. due sunt. Et similiter de accipienda crucẽ: vt habet ex̃ de voto ⁊ vo. re. c. ex multa.

Tertii sunt religiosi ꝓ qbus dicit̃. 20. q. 4. c. monacho. Monacho non lz votũ vouere sine cõsensu abbatis sui: si autẽ vouerit frãgẽdũ erit. Rõ aũt potissima f̃m Ric. q̃re religiosus nihil vouere põt est: qz penfata humana infirmitate: ⁊ religionis honere non possit se ad aliqd vltra suã ꝓfessionẽ obligare: qd nõ posset iplere sine qualicũqz p̃iudicio vel p̃iudicij periculo obseruatiõis cuiuslibet eorꝫ ad q̃ ex sua ꝓfessiõe tenet̃: ⁊ absqz periculo reddẽdi se interdũ onerosuz p̃lato suo vel alicui seu aliquib' fratrũ suorꝫ ꝓpter solitudines ⁊ modos singulares quos interduz haberent illi q essent ad plura q̃z alij obligati. Propterea tãte est altitudinis religionis votũ q oĩa alia in ipsuz cõmutari possunt. Et idõ ecclesia cõsiderans huiꝰ voti altitudinẽ ⁊ hũane nature infirmitatẽ voluit auctoritate dei voto religionis nullũ posse votuz aliud supaddi pp piculũ trãsgressionis vitãdũ. Glo. in. sup dcõ c. monacho. dicit. monachũ nõ posse vouere ⁊ cẽ intelligẽdũ de voto abstinẽtie p qd alij scandalizant. Quarti sũt pueri ante ãnos pubertatis: qz ꝑ illo tpe no habẽt expeditũ vsum rõnis ⁊ liberi arbitrij. Et vt dicit̃ ex̃ de regu. ⁊ trãseũtibus ad religionẽ. c. sicut tenor. Carens vsu liberi arbitrij vouere nõ põt: qz nõ põt cõsentire. Quinti sunt filijfamilias. Illi ã filijfamilias qz subest patri in his q̃ ad regimẽ domꝰ et familie ptinẽt nõ põt de illis votũ facere seu de ptinentibꝰ ad illa sine pris auctoritate. Sexti sunt serui: q nõ possunt vouere aliqd eorꝫ q̃ ipsos ipediãt a s'uitio dñorꝫ suorꝫ sine ipsorꝫ auctoritate ⁊ volũtate: sicut patet. 54. di. c. ex antiqs. ⁊ c. si seruus. Septimi sunt vxores. Pro quibus notãdũ q vir ⁊ vxor sibi sunt mutuo debitores in reddẽdo debitũ carnale. Ideo qlibet eorꝫ ꝓhibet vouere de nõ reddẽdo sine licẽtia alteriꝰ. Sed qz in dispensatiõe domꝰ ⁊ regimine familie mulier est subiecta viro: ⁊ nõ econuerso. Ideo de ptinentibꝰ ad illa mulier nõ potest emittere votũ sine licẽtia viri: sic pz. 33. q. 5. c. Manifestũ. ⁊. ex p̃missis: ⁊ c. noluit. Jõ numeri. 30. c. d. deꝰ. Si vouerit vxor ⁊ iuramẽto se cõstrinxerit: vt p ieiuniũ vel ceterarꝫ rerũ abstinẽtiã affligat animã suã: i arbitrio viri erit vt faciat siue nõ faciet. Et forte hec ẽ causa: co q mulieres magis ad vouenduz ꝓne sunt q̃z viri. Nec reprehẽdimꝰ eas: qz vouẽt: sz qz indiscrete vota facere solẽt. Sũt ⁊ sepe incõsiderate ac leues: ⁊ vota emittunt irrationabilia ⁊ stulta: ꝓ qbus nõ expedit vt sacerdotẽ ꝓ absolutione requirãt. Vir in hoc casu auctoritatem hz soluẽdi: nõ ex vi clauiũ q̃ i ipso nõ ẽ: sed auctoritate presidentie quã in vxorẽ hz. Et cum vxor obedire nollet viro dicenti sibi nolle eam sua vota cõplere: põt verbis supaddere. Vberatitã tñ vt in oibꝰ modestiã gerat. volui sic hec pauca dixisse: qz noui mulierũ importunitatẽ que viros qñqz affligũt ⁊ vexãt vt sub votorum occasione licentiã eis largiantur vagãdi discurrendi ac expendendi pecunias domꝰ cum dãno ⁊ detrimẽto familie.

De dispẽsatione votorꝫ ad declarationẽ dubiorꝫ q̃ super illa possent oriri. Capi. 3.

p Ertinẽt misterium de voto declarãduz ẽ dispẽsatio. Pro cuius pleniore declaratione septẽ dubia sunt disputanda. Primum vtrũ expediat homini vouere. Secundum vtrum sit magis laudabile ⁊ meritorium aliquid facere cum voto vel sine voto. Tertiuz vtrum expediat inducere iuuenes vt voto se obligẽt ad religionis ingressũ. Quartum vtrum votũ possit cõmutari. Quintuz vtrũ quodlibet votũ cõmutari possit in votum religionis. Sextum vtrũ omne votum sit dispensabile. Septimũ vtrũ solus papa possit in votis dispẽsare. Primũ dubiũ vtrũ expediat hoi vouere. Et arguit̃ q non. p̃ quia nullus debet se priuare magno dono dei: sed libertas hominis est magnum donũ dei: q̃ i parte se priuat p votũ: ergo nõ debet homo vouere. 2° arguit̃: qz nullus debet se exponere periculo alicuius trãsgressiõis: sz vouens exponit se piculo alicuiꝰ trãsgressiõis: sz vouẽs expõit se piculo cui nõ erat expositꝰ ãn votum: ergo non expedit vouere. 3° arguit̃: qz nullus debet aliquid facere quo suum aggrauetur peccatum si peccat: sed religiosus si peccat grauius peccatẽ cõmutit

dico nititur q̃ secularis: sicut dicit Ansel. in li. de similitudinib⁹. ergo nõ expedit vouere religionis ingressum: ꝛ multo fortius nec q̃dcũq; aliud bonũ. In cõtrariũ ẽ oĩs scriptura ꝛ laudabilis vsus fideliũ. Rñdet Ric. q̃ vouere cũ discretõe expedit homini p hoc q̃ firmat ãplius voluntatẽ suã i bono: ꝛ p magna pte excludit a se malefaciẽdi libertatẽ: ꝛ facit actũ v̈tutis latrie: ꝛ ideo vouẽdo meret̃. Ad p̃mũ argumẽtũ rñdet Ansel. in li. de similitudinib⁹. quod obligatio ad bonũ nõ repugnat libertati simpliciter: vt etiã plene dcm̃ ẽ i s̃mone de obediẽtia dei. Ad secũdũ dicẽdũ q̃d vouẽs discrete nõ exponit se p̃iculo trãsgressionis nisi p accidens

Ad 3ᵐ dicẽdũ q̃ licet religiosus graui⁹ peccet q̃ȝ secularis: tñ de p̄cõ penitẽs maiorẽ misericordiã cõsequit̃ q̃ȝ secularis. Secũdũ dubiũ vtrũ magis sit laudabile ꝛ meritoriũ facere aliq̃d cũ voto q̃ȝ sine voto. Rñdet Ric. ꝛ Tho. q̃ sic. Quod declarãt triplici rõne ꝛ vna similitudine. Prima rõ ẽ: q̃ opus iferioris v̈tutis magis ẽ meritoriũ ipatũ a supiori v̈tute q̃ȝ nõ imperatũ. Sȝ latria supior v̈tus ẽ q̃ȝ abstinentia: ꝛ opus abstinẽtie ad q̃d mouet̃ hõ ex voto ẽ imperatũ ab ea. Vouere enĩ actus ẽ latrie: ergo magis meritoriũ est opus abstinẽtie ad q̃d mouet̃ hõ ex voto. Secũda rõ est hec. Quãto opus p̈cedit a volũtate magis firmata i bono: tãto ẽ virtuosius ꝛ ex cõsequenti est magis meritoriũ. Ad opari enĩ v̈tuose requirit̃ firmiter ꝛ imobiliter opari: vt. d. phus 2ᵒ ethi. c. 4. Sed ceteris parib⁹ volũtas firmior est i bono cũ voto q̃ȝ sine voto. Tertia rõ ẽ h̄. De⁹ cuȝ acceptet opus p̈pter opantẽ: tãto magis acceptat illud: quãto ẽ ab homine ad suũ s̈uitiũ specialius deputato: s; ceteris parib⁹ hõ specialius deputat̃ ꝛ dicat̃ ad dei s̈uitiũ cũ voto q̃ȝ sine voto. Ad idẽ etiã ẽ similitudo quã ponit Ansel. in li. de similitudinib⁹. in qua cõparat secularẽ facientẽ bonũ opus illi q dño dat de fructu arboris sue quãtũ vult: ꝛ religiosuȝ illi q dño dat totã arborẽ cũ fructu q magis ẽ dño accept⁹ q̃ȝ primus. Tertiũ dubiũ vtrũ expediat inducere iuuenes vt voto se obligent ad religionis ingressuȝ. Et rñdet notabiliter Ric. q̃ sic: si adsint debite cõditiones ex pte iuuenis ꝛ ex pte inductionis ꝛ ex pte obligationis. Qui enim vult inducere iuuenẽ aliquẽ ad obligationẽ p̃dictã: debet diligenter cõsiderare q̃ iuuenis debitã habeat etatẽ p ingressu religionis que ad minus cõplectit̃ tẽpus. 14. annoꝝ. extra de regu. c. l. ꝛ c. significatũ est. Et q̃ p̈ut patit̃ etas illa in p̈positis suis licitis ꝛ honestis habeat stabilitatẽ: ꝛ q̃ ad cõsiderãdũ q̃d illa religio põderet ꝛ obligatio: habeat discretionẽ sufficienteȝ. In inductione etiã debet esse diligens aspitatis religionis ad cui⁹ obligationẽ induct̃ explicatio: ꝛ oĩs suggestionis ꝛ falsitatis exclusio: nec debet esse nimis iportuna psuasio. Aspitatis enĩ religionis celatio: ꝛ paucitatis suggestio opant̃ deceptionẽ: deceptio aũt rõne ignorantie diminuit de ratõe voluntarij. Tũc enim nimis est iportuna psuasio quãdo fit cũ rerum temporaliũ p̈missione vel cũ indebita comminatione vel cũ nimia sollicitudine. Debet auteȝ inducens cauere a tali importuna psuasiõe: q: talis psuasio operat̃ in iuuene vel ipsum inclinat ad obligandũ se ex subreptione. Et p̃dicta obligatio fieri nõ debet nisi ex plena voluntate ꝛ deliberatione. Ex pte etiaȝ obligationis tria sunt obseruãda. s. vt fiat p̄uia deliberatione: et stabilitatis p̈positi examinatione. Et q̃ fiat cũ discretione: vt. s. obligãs obliget se ad ingrediendũ vt eã experiat̃. Et si deus dederit sibi gratiã remanẽdi ꝛ religiõi placuerit remaneat aut si p̈positũ infra annuȝ mutatũ fuerit libere possit exire absq; hoc q̃ teneat̃ aliã religioneȝ intrare. Debent etiã obseruare q̃ fiat cũ deuotione. Et debent obseruari p̃dicta: q: obligationes facte sine deliberatiõe discretione ꝛ deuotõe frequenter malos exitus habẽt. Quartũ dubiũ vtruȝ votũ possit cõmutari. Et rñdetur q̃ sic: vt habet̃ in. c. magne. de voto ꝛ voti redẽp. Ratio est s̃m Ric. q: secũdũ Berñ. in li. de p̃cepto ꝛ dispensatõe. Iniquũ p̈culdubio foret si ea q̃ sunt p sola charitate instituta cõtra charitatẽ tenerent̃. Votũ aũt fieri debet ex charitate ꝛ p charitate. Vñ e⁹ obligatio tenere nõ dȝ cõtra charitateȝ. Teneret aũt cõtra charitatẽ si nõ liceret illud cõmutari in meli⁹. Votũ ergo põt i meli⁹ bonũ cõmutari nõ tñ h̄ auctoritate p̈pria fieri dȝ: s; auctoritate supioris: q: nullus dȝ fieri iudex i sua cã. Quintũ dubiũ vtrũ quodlibet votũ cõmutari possit i votũ religiõis Rñdet Ric. q̃ volens facere professionẽ i religione si actualiter vel habitualiter vult remanere obligat⁹ ad vota q̃ in seculo fecerat nõ cõmutatur in votũ religiõis: tñ postq̃ȝ deuenerit ad noticiã p̄lati sui h̄ factũ poterit ipsum ab illis votis absoluere: maxime si ignorabat ipsum eẽ ligatũ ipsis votis tpe p̈fessionis. Si aũt actualiter seu habitualiter intẽdit amplius illis votis

nõ teneri: sꝫ solo voto religionis sue: ab illis ad
soluit ꝑ religiõis votũ ꝑꝑ religiõis voti altitudi
nẽ ꝛ ꝑfectionẽ. Vñ ex de vo. ꝛ vo. redẽp. c. scri
pture. dr̃. Reus fracti voti aliquatenꝰ nõ ha/
betur q tale obsequiũ i ꝑpetuã religiõis obſuã/
tiã noscit cõmutasse. Et de pe. di. i. c. mẽsurã.
§. his auctoritatibꝰ. Nõ ẽ necessaria certa satis
factio peccati: cuiꝰ totũ vite tp̃s ipedit sui suitio
cõditionis. Et tñ si rex vnꝰ vel ipator vouerit q
vsqꝫ ad triẽniũ vel septẽniũ militabit i terra san
cta: ꝛ tenebit secũ duo vel tria milia militũ: vel
vnꝰ aliꝰ dux vel comes existẽs dux totiꝰ exerci/
tus cruce signatorꝫ: ꝛ de cuiꝰ absentia desolare
tur: vellet religionẽ intrare: in h casu vr̃ mihi
summꝰ põtifex cõsulẽdus. Certũ tñ ẽ q ꝑsona
mediocris a voto trãsmarino absolueret ꝑ reli/
gionis igressuꝫ. Sextũ dubiũ: vtrũ oẽ votuꝫ
sit dispẽsabile: ꝛ arguit q nõ. Primo q: soluer
ꝓmissuꝫ ẽ de iure nature: sed ea q̃ sunt de iure
nature sunt idispẽsabilia: ergo nullũ votũ ẽ di/
spẽsabile. Secũdo arguit: q: q nõ fac qd̃ ꝓmi
sit mẽtit: sꝫ nullus põt i mẽdacio dispẽsare: q:
fm ꝑhm. 4. ethi. Mendaciũ fꝫ sepsuꝫ prauũ
est ꝛ fugiẽdũ. Cũ ergo oẽ votũ sit ꝓmissio: nul
lũ votũ ẽ dispẽsabile. Tertio arguit q: ex̃ d̃ sta
tu monachorꝫ. c. cũ ad monasteriũ. dr̃. Ab re/
nũciatiõe ꝓprietatis ita monachali regule ẽ ãne/
xa: vt nec cõtra illã summꝰ põtifex valeat dispẽ
sare: ergo nõ oẽ votũ ẽ dispensabile. Quarto
arguit: q: nullũ votũ ẽ dispẽsabile qd̃ i melius
cõmutari nõ põt. Sꝫ votũ religiõis nõ põt in
meliꝰ cõmutari cũ oĩa alia vota i ipsuꝫ cõmutari
possint: ergo nõ oẽ votũ ẽ dispẽsabile. Ad hãc
q̃stionẽ lꝫ multi multa dicant: tñ Ric. in. 4. ꝛ
Tho. ibidẽ q̃uis aliť dicat. 2ª secũde. Joãnes
neapolitanꝰ i qõlibetis. Inno. ꝛ Host. ꝛ cõi/
ter oẽs doctores tenẽt q oẽ votũ qd̃ ẽ de his q̃
sũt superogatõis ẽ dispẽsabile: q: dispẽsatõis i
q̃libet tali voto põt cã rõnabilis iueniri. s. ꝓfe/
ctus maioris boni vel mali euitatio: siue p cõpa
tionẽ ad rẽpublicã: siue ꝑ cõparationẽ ad vouẽ
tẽ. Reformatio enĩ pacis iter regna maiꝰ bo
nũ ẽ cõitati q̃ꝫ cõtinẽtia vniꝰ ꝑsone. In tali etiã
casu si ꝑsona q̃ cõtinẽtiã vouerat nubat ꝑ prece
pũ dñi pape: sua obediẽtia magis meritoria ẽ
sibi q̃ꝫ cõtinẽtia: q̃uis ad ꝑmiũ substãtiale. Vñ
Ar. i. ethicorꝫ. Amabile ẽ bonũ vni soli: meliꝰ
vo ꝛ diuiniꝰ gẽti ꝛ ciuitatibꝰ. Vitatio ẽt cõis
mali: ꝛ vitatio discordie ĩter regna q̃ sunt i pace
ꝛ ꝓbabilis trãgressio voti si ꝓbabilitas sit ve/
hemens posset eẽ rationabilis cã dispẽsandi in
quocũqꝫ superogatõis voto. Recta enĩ ratio
dictare videt esse aliquẽ in ecclesia loco dei qui
periculis cõmunitatũ ꝛ ꝑsonarꝫ pensatis infir/
mitatibus vtilitatibus ꝛ dãnis possit rationabi/
liter obuiare. Ad primũ argumentũ dicẽdũ
q obligatio in votis nõ est de iure nature abso
lute: sed sub hac cõditione. s. quousqꝫ ꝑ superio
rẽ ex causa rationabili fuerit relaxata. Ad se
cundũ dicendũ q q nõ soluit qd̃ ꝓmisit mẽtit
sibi nõ remittatur obligatio: ꝛ soluere possit: sꝫ
obligatione remissa nõ mentit: q: amplius de
bitor nõ est. Ad tertiũ dicẽdũ q q̃uis sum/
mus pontifex nõ possit facere q sit monachus
absqꝫ abrenunciatione ꝓprietatis: q: hoc esset
facere cõtradictoria simul: tñ põt de monacho
facere nõ monachũ si cã rationabilis affuerit.

Ad quartũ dicẽdũ q q̃uis votuꝫ religionis
cõmutari nõ possit in melius bonũ priuatũ põt
tamẽ cõmutari in melius bonũ cõmune. Ta/
lis etiã cõditionis posset esse ille q vouit q illud
bonũ siue votuꝫ cõmutari posset in aliud bonũ
magis expediens sibi: q̃uis nõ posset cõmuta
ri in maius bonũ simpliciter. Septimuꝫ du/
biuꝫ vtrũ solus papa possit in votis dispensare
Et respondent doc. q in votis maioribꝰ: sicut
sunt votũ cõtinẽtie religionis ꝛ crucis solꝰ pa/
pa dispensare potest: quia in votis ist s non est
dispensandũ nisi ꝓpter ecclesie cõmunẽ vtilita/
tem vel aliquã magnã necessitatẽ. Et ideo ip/
sorum dispensatio merito reseruari debuit illi
ad queꝫ pertinet totius ecclesie cura. Secũduꝫ
vero morẽ curie vota peregrinationis ad visi/
tanda apostolorꝫ limina ꝛ sancti Jacobi in cõ/
postella videnẽ romano pontifici reseruata. In
omnibus autẽ aliis votis que respectu predi/
ctorꝫ dicunt vota minora possent episcopi di/
spensare: vt habet extra de voto ꝛ voti redẽp.
ca. i. Inferiores autẽ episcopi in nullo voto di
spensare possunt nisi eis fuerit specialiter com/
missuꝫ: exceptis prelatis religiosis q dispensa/
re possunt in votis subditorꝫ. Religiose itaqꝫ
curare debent omnes circa vota sua se gerere:
vt illa discrete emittant: emissa cõpleant: aut si
cõplere nõ possunt a superioribus dispensatio
nem procurent: vt sic merear tur in hoc seculo
habere dei gratiã ꝛ in futuro sempiternã glo/
riã: in qua viuit ꝛ regnat deus per infinita se/
cula seculorum. Amen.

Feria sexta tertie hebdomade i quadrage/
sima de misericordia ad proximum habenda
ꝛ pia largitione elymarum. Sermo. .44.

dicit ei iesus

Jcit ei iesus da
mihi bibere. Scribũtur hec ver
ba Jo. 4. ca. ⁊ in euangelio ho
dierno. Censenda sunt duriora
saxis pectora eorũ q̄ x̄po iesu pi
etatẽ exhibere nolũt. Cõtulit quidẽ ipse nobis
innumerabilia bona: ⁊ qñq; de illis a nobis pe
tit: vt sic ampliora supaddat. Petebat nãq; ho
die bibere a samaritana vt illã satiaret aq̄ admi
rabili ⁊ suauissima gratie sue. Sic ⁊ sepe ab ho
minibꝰ exigit misericordiã ⁊ clementiam ꝓ suo
amore ꝓximis exhibendã: q̃tenus largiatᷣ eis
copiosius premia eterne vite. Qꝛ vᵒ hoc ma
xime decet penitẽtes vt ꝑ elꝭnaꝝ largitiões sa
tisfaciant ꝓ pctīs suis. Jccirco in p̄nti sermõe
de elꝭna aliq̃ ꝑcurremus que x̄ps a samaritana
poscebat. d. Da mihi bibere. De ipsa itaq; elꝭ
na tria mysteria p̄ncipalia erũt declarãda.
Primum dᷣ inductio.
Secundum conditio.
Tertium distinctio.

Quõ septẽ sunt illa quibus inducitᷣ ad mise
ricordiã ꝓximis exhibendã ⁊ ad prompte ele
mosynas largiendum. Caplm. I.

P Rimũ mysteriũ de elꝭna declarãdũ dᷣ
inductio. Jn q̊ videre debemꝰ atq; no
tare septem rõnes p̄cipuas q̄re vnusq̄s
q; ꝓmptꝰ eē d; ad elꝭnas liberaliter largiẽdũ.
prima dᷣ auctas. 2a cõformitas. tertia exẽpla
ritas. q̄rta, ꝓꝑetas. q̄nta societas. sexta gratiosi
tas. septima felicitas. Prima rõ iducẽs oẽs
ad elꝭnas liberalit̄ largiendũ dᷣ auc̃tas. Dis
eni auc̃tas scripturaꝝ h̄ clamat. h̄ dicit. h̄ p̄di
cat. Unde Dauid p̄s. 40. Btūs q̄ intelligit
sup egenũ ⁊ pauperẽ in diẽ. m. li. eũ. dñs. Et
Thob. 4. Noli auertere faciẽ tuã ab vllo pau
pere: ita. n. fiet vt non auertatᷣ a te facies dñi.
Et. 12. c. Bona est orõ cũ ieiunio ⁊ elꝭna. Et
ecc. 3. c. Jgnẽ ardẽtẽ extinguit aq̄. ⁊ elꝭna resi
stit peccatis. Et. 7. c. Facere elꝭnã ne despici
as. Et. 29. caplo. Pone thesauꝝ tuũ i p̄cepti
altissimi: ⁊ ꝓderit tibi magꝭ q̃ aurũ. Cõclude
elꝭnã in sinu paupis: ⁊ h̄ orabit ꝓ te: ⁊ libera
bit te ab oi malo. Et ꝓuer. 19. Feneratᷣ dño q̄
miseretᷣ paupis: ⁊ vicissitudinẽ suã reddet ei. ⁊
Esai. 58. Frãge esuriẽti panẽ tuũ. ⁊. e. n. q̃.
iduc i. d. t. cũ vi. nu. opi. e. ⁊. c. tuã ne despexe
ris. Et Jo. 1. canonica. 3. c. qui habuerit s̄bam
huius mũdi ⁊ viderit frẽm suũ necessitatẽ hñtẽ
⁊ clauserit viscera sua ab eo quomodo charitas
dei manet in illo. Et Hiero. 86. di. c. q̄ clemẽ
tiam. Qui clemẽtiã nõ h; nec indutꝰ ẽ viscera
misericordie ⁊ lachrymaꝝ q̃uis spũalis sit nõ
adiplet legẽ x̄pi. Et Amb. i li. de officiis. Nã
ius cõe generauit: vsurpatio vᵒ ius p̄uatũ fecit.
Unũ sũt multi q̄ nullã hñt in agris aut in vineis
portionẽ: horũ inopie de copia quã dedit dñs
diuitibꝰ ẽ consulẽdũ: vt ⁊ ipsi deo ꝓ terre fecũ
ditate bñdicãt nobiscũ q̄s iõ sub diuersis mole
stiis laborare ꝑmittit dei sapia: vt ⁊ miseros ꝓ
patiẽtia misericordes vᵒ coronet ꝓ beniuolẽ
tia. Et idẽ. 47. d. c. sicut hi. Neq; eni minus
ẽ criẽ hñti tollere: q̃ cũ possis ⁊ habũdas indi
gentibꝰ denegare. Esuriẽtiũ panis ẽ quem tu
detines: nudoꝝ indumẽtum ẽ q̄ recludis: mi
serorũ redẽptio ẽ ⁊ absolutio pecunia quã tu in
terra defodis. Et idẽ. 86. di. c. in singul. Mi
sericordia cõis ẽ vsus iõ p̄ceptũ cõe oibꝰ offici
is oibꝰ etatibus necessaria ⁊ ab oibꝰ deferẽda
Nõ publicanꝰ nõ miles excipitᷣ nõ agricola si
vrbanus diues ⁊ pauper: omnes i cõe admo
nẽtur vt conferãt non habenti. Et x̄ps in euan
gelio Lu. 11. Date elemosynã: ⁊ oia mũda sũt
vobis. Et. c. 12. Vendite que possidetis ⁊ da
te elemosinã. Hoc ipsũ colligitᷣ ex dictis mora
liũ phoꝝ. Hinc ẽ q̄ Tullius. i. de officiis ait.
Quicq̄d sine detrimẽto cõmodari põt id tribua
tur cuiq; vel ignoto. Et ouidius in li. de põto
regia crede mihi res ẽ succurrere lapsis. Con
ueniens hoi est hominẽ seruare voluptas. Et
plato in thimeo. Bonos viros decet ꝯmodos
eẽ. Theologi isup elemosinaꝝ laudãt. d. super
di. 15. quarti li. q̄ ipsa ẽ tertia ps satisfactionis.
Assignat nãq; magister i textu tres partes sa
tisfactionis. Prima ẽ ieiunium Scd̃a oratio.
Tertia elemosyna. Que s̄m Ric. sufficienter
enumerantur tam ex parte bonoꝝ ꝑ que satis
faciendum ẽ: q̃ ex parte causaꝝ peccati: q̃ ẽt
ex parte eoꝝ ꝯtra quos peccatũ cõmittitur. De
bonis eni nostris debemus satisfacere. Et s̄m
Ari. i. eth̃. c. 10. Tria habemus bona. sc; bo
na fortune: bona corporis: ⁊ bona anime. De
bonis exterioribꝰ seu fortune satisfacimus per
elemosynam: sub qua comprehenditur totum
quod expenditur in proximorum vtilitatẽ. De
bonis corporis satisfacimus per ieiunium: sub
quo cõprehenditur q̄cquid pertinet ad corporis
afflictionẽ. De bonis anime satisfacimus per
orationem: sub qua comprehenditur q̄cq̄d deo
exhibetᷣ per latrie v̄tutẽ. Scd̃o sufficienter
enumeranṫ satisfaccionis partes ex parte cau

sarū peccati. Naʒ sm Joh. i. cano. 2. c. Tres sūt peccatoꝝ cause. s. cōcupiscētia carnis: q̄ ꝓut possibile est cedatur p̄ ieiuniū: ⁊ cōcupiscētia oculoꝝ: ꝯ quā ordinaē elyna: ⁊ supbia vite: ꝯ quā ordinaē orō. 3° sufficienē enumerantur satisfationis ptes ex pte eoꝝ ꝯ quos peccat hō. Cōtra deū: ⁊ ꝯ hoc ordiaē orō: peccat ꝯ seipsū: ⁊ ꝯ hoc ordiaē ieiuniū peccat ꝯ ꝓximū: ⁊ ꝯ hoc ordinaē elyna. Et sic vndiqʒ resonāt elyne laudes. Secūda ratio quare vnusquisqʒ ꝓmpt⁹ dʒ eē ad elemosynas liberaliter largiēdū dicit cōformitas. Sumus nāqʒ cōformes ⁊ inuicē mēbra. Ro. 12. c. Et vt dr. 1. Cor. 12. c. Si qd pati vnū mēbroꝝ ꝯpatiuntur ei oia alia mēbra. ꝓpterea ait sapiēs Ecc. 17. c. Vnicuiqʒ mādauit deus de ꝓximo suo. Et hoc suo modo Seneca ad Lucillū explicauit. d. Nō pōt quisq̄ȝ beate dgere q se tm̄ intueē: qui oia ad vtilitates suas cōuertit. Alteri viuas oportet si vis viuere tibi. Et idē in li. de beata vita. Vbicūqʒ hō est beneficio locus est. Sʒ circa hoc dubitaē: vtrūʒ dare elynā cadat sub p̄cepto. Et rndet Ric. qȝ sic: dicēs elynā eē sub p̄cepto legis nature: que iubet alij eē faciendū q̄ sibi quisqʒ fieri vellet. Luc. 6. c. ⁊ di. 1. decretoꝝ. c. 1. ⁊ di. 9. c. sana. ⁊ 1. q. 1. placuit. Est ēt elyna sub p̄cepto legis diuine: sicut patet i verbis allegatis in p̄ria ratione vbi inducitur xp̄s. 11. ⁊ 12. c. Luc. q dare elynā iubet. Est adhuc elyna sub p̄cepto legis positiue. sicut patet. 46. di. c. pasce. Tertia ratio inducēs homines ad elemosynas liberaliter largiendū dicitur exemplaritas. Exēplū qdem habemus adeo ab angelis ⁊ ab oi creatura: vt cōicatiui esse debeamus. Deus qdē preter illaʒ cōicationē intrisecā que est in ꝓductione diuinarum psonaꝝ voluit adhuc extrinsecus cōicare seipsuʒ in ꝓductione ois create nature. Vnde Aug⁹ i gēnibus veteris testi inquit. Bonus est qȝ fecit existere que nō erāt. Et i. 3. de trini. Volūtas dei ē prima ⁊ sūma cā omniū specieꝝ ⁊ motionū. Nihil eni fit quod de intelligibili atqʒ aula sūmi iperatoris non egrediaē. Angeli insuper sūt cōicatiui: qȝ vt Dio⁹ dicit i li. de angelica hierarchia. Per āgelos supiores cōicanē gradati secreta mysteria dei āgelis inferiorib⁹. Oia etiā corpora celestia cōicant influētiā suā corporib⁹ īferioribus. Oia tandē que in celis que i terris sūt: sua beneficia cōicant hoi rōnali vt sic ⁊ ipe homo discat hōini se cōmunicare. Nā qui pōt ⁊ nō vult eē bn̄ficus: inamenior atqʒ crudelior omni belua eēt habēdus. Quarta ratio inducens hoīes ad ꝓmptā elymosinaꝝ largitionē dicit ꝓpͥetas. Quicqd eniʒ fit pauperibus pp xp̄m: ꝓprie fit ⁊ ipsi xp̄o. Vnde Hiero. ad Nepotianū. Mensulā tuā paupes ⁊ peregrini nouerūt: ⁊ cū illis xp̄s in cōuiuā noueris. Et xp̄s Math. 10. Qui vos recipit me recipit. Et Math. 25. Quod vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis. Est de hoc exēplū i sācto Martino: q dū pauperi nudo ꝑtē clamydis sue dedisset: nocte sequenti vidit xp̄ʒ illa vestitum: audiuitqʒ cū dicentē. Martin⁹ adhuc cathecumin⁹ hac me veste cōtexit. Quinta rō est societas. Est qdē elyna soci⁹ fidelis: qȝ aiaʒ nūq̄ȝ deserit: imo sibi sauet ⁊ assistit: dū citatur ante tribunal eterni iudicis. Propterea legiē in vita Johis elynarij: q̄ fuit qdā thelonarius diues valde nomine Petrus: hic pauperib⁹ durus: cū ad domū suā accedebant eos furiē iꝰ dus expellebat. Cū ergo semel paupes inter se de eius auaricia ⁊ illiberalitate colloquerentur q̄dā eoꝝ dixit. Quid vultis mihi dare ⁊ ego hodie elynā ab eo accipiā. Et facientib⁹ cū eo pactū: ad domū ei⁹ venit ⁊ elynaʒ postulauit. At petr⁹ domū rediens ⁊ pauperē p̄ forib⁹ vidēs cū ei⁹ famulus panes siliginis i domū deferret ille lapidē nō inueniens: panē vnū ex illis arripuit ⁊ cū furore pauperē pcussit. Quē ꝓtinus accipiēs paup ad socios redijt: ⁊ q̄ d manu ei⁹ elynā acceperit indicauit. Post duos dies infirmatus ad morē diues ille vidit se an̄ iudiciū stare: ⁊ mauros quosdā sup staterā mala ei⁹ appendere. Ex altera aūt pte statere qdā dealbati tristes stabāt: eo q̄ nil qd ibi apponerēt inuenire valebāt. Tunc vnus eoꝝ dixit. Vere nihil habem⁹ nisi vnū panē siliginis quē ante duos dies vi coactus dedit: quē dū sup staterā ponerent equalitas vt sibi videbaē facta ē. Dixerūt ei: adauge ad siliginē hāc: alioqn mauri te apphēdēt. Euigilās aūt ⁊ liberat⁹ dicebat pape: si vna siligo quā p furorē iactaui ita ꝓfuit: quāto magis oia sua bona idigētib⁹ elargiri. Et extūc liberalissim⁹ paupib⁹ semp fuit. Sexta rō inducēs hoies ad elynas ⁊ pietatis opa dr gratiositas. Facit eqdē elyna habilē hoiem ⁊ idoneū ad dei grē susceptionē. Vn̄ Act. 10. tale ponit exēplū. Vir qdā erat i cesarea noie Cornelius cēturio cohortis q̄ dr italica: religiosus et timēs deū cū omni familia sua: faciens elynas multas plebi: ⁊ deprecās deū semp. Is vidit i visu manifeste q̄si hora diei nona angelū dei introeūtē ad se ⁊ dicētē sibi. Corneli. At ille intuēs

in eum

in cũ timore corrept⁹ dixit. Quis es domine. Dixit āt illi. orōnes tue ⁊ elīne tue ascēderunt in memoriā in cōspectu dei: ⁊ nūc mitte viros in Joppen ⁊ accersi Symonē quēdā q cognominat Petrus ⁊ dicet tibi qd te oporteat facere. Obtinuit itaqȝ Corneli⁹ elīnis mediātib⁹ grām: vt ad ipsū baptizādū mitteret Petrus.

Septima rō dr̄ felicitas. Pro ipā vnqȝ felicitatē eterne vite ɔsequmur. Vñ. i. Thimotei. 4. aplus ait. Pietas ad oia vȝ pmissionē hñs vite q̄ nūc ē ⁊ future. Qđ xp̄s ɔ̄clarauit Math. 25. vbi ad regnū celoꝝ vocaturū se dixit eos qui misericordie opa dilexerunt.

Quod septē cōditiōes requiruntur ad hoc vt elīna debito modo fiat Caplm. .2.

Ecūdū mysteriū declarādū ꝙ elīna dr̄ ɔditio: i q̄ explicāde sunt septē qlitates siue cōditiōes q̄ notantur in vbis zachei. d. Luc. 19. Ecce dimidiū bonoꝝ meoꝝ dñe do paupib⁹. vbi innuit ꝙ elīna dȝ esse p̊ prompta. 2° copiosa. 3° bona. 4° ppria. 5° ordinata. 6 .liberalis. 7°. discreta. Primo elīna dȝ eē prompta. ppterea dr̄. ecce. q̄si dicat zacheus. ꝙ cū fieri pōt elīna nō ē tardāda: non differēda: nō perastināda: sicut multi faciunt qui nō nisi post multas preces ⁊ diuturnū tp̄s elīnas erogare volūt. ppterea dicit sapiens pu̇er. 3. Ne dicas amico tuo. Vade ⁊ reuertere: cras. n. dabo tibi: cū stati possis dare. Et seneca. li. 2. de beneficiis. Jngratum ē bñficiuȝ qđ diu iter dantis manus hesit. ⁊ vt ait Macrobius li. 2°. saturnaliū. Pars beneficii ē qđ petit si cito neges. Verūtñ satis rep̄hensibiles sūt qui mortē expectāt vt bōa superflua qb⁹ nō egēt pauperib⁹ tribuantur. Pro qb⁹ facit sapiēs vbū illud sancte Lucie q̄ sue matri dixit. Qđ moriēs das iō das: qꝛ tecū ferre nō potes. Solet ēt deo pmittēte sepi⁹ euenire ꝙ auaroꝝ diuitū bōa q̄ p⁹ mortē in pias causas distribuere disposuerūt rapiātur dilaniēt ⁊ distrahātur a parētib⁹ a domesticis a cōsanguineis litigātib⁹: ⁊ q̄nqȝ ab extraneis versutia ⁊ calliditate i la q̄rētib⁹. Quare cōsulēdum ē oib⁹ quib⁹ supabūdāt diuitie vt velint ipsi p se collocare illas in celo: nec expectare vt post mortē id faciāt alii: qꝛ vt dixim⁹ sepe fallunt.

2° elīna dȝ eē copiosa: ppterea dixit zacheus. dimidiū. Vñ thobie. 4. Si multuȝ tibi fuerit abūdāter tribue. Neqȝ timēda ē paupertas si elīne ample fiāt. Nō eniȝ deus vult superari ab aliq̄ de liberalitate: sicut videri pōt exēpluȝ de hoc i. 2. dial. li. de Bonifacio fundeñ. ep̄o Cui ex paucis vuis vinū collectū paupib⁹ largiēti illđ miraculose multiplicauit de⁹. 3° elemosyna dȝ eē bōa. i. de bonis reb⁹ nō īfectis aut marcidis. ppterea dixit zacheus bonoꝝ.

4°. dȝ eē elīna ppria: vt fiat de propriis bonis: nō de alienis: iō dixit zache⁹ meoꝝ. Vñ i. q. i. c. nō ē. Greg. ait. Nō ē putāda elemosyna si pauperib⁹ dispēset qđ ex illicitis reb⁹ acquirit. Glo. aūt ibi dicit. Nō. n. cā pietatis faciēda ē iniqtas. vt pȝ. 14. q. 5. c. forte. 32. q. 4. c. sic nō sūt. 33. q. 5. c. si dicat. 17. q. 2. c. si tu abstines. 22. q. 2. c. ne quis. et. 14. q. 5. c. nolite. Aug⁹ ait. Nolite velle elīnas facere de fenore ⁊ vsuris. ⁊ i. c. elemosyna. Grego. ait Elīna redēptoris nr̄i oculis illa placȝ q̄ n ex illicitis ⁊ iniqtate cōgeritur: sȝ q̄ de reb⁹ cōcessis ⁊ bñ acq̄sitis ipēdit. 5°. elīna dȝ eē ordinata: vt. s. fiat p dei honore pximi salute: ⁊ ppria vtilitate: nō p vana gloria ac huius seculi pōpa. Vñ zacheus addidit. Dñe. i. p tuo amore ⁊ honore q dicēs ei elīnā facio. ppterea xp̄s Math. 6. c. dixit. Cū facis elīnā noli tuba canere ante te: sicut hypochrite faciūt in synagogis ⁊ vicis: vt honorificētur ab hōib⁹. Amē dico vobis receperūt mercedem suam. Sexto elemosyna dȝ eē liberalis: vt non fiat p susceptis seruitiis. Nā sunt pleriqȝ q pauperes laborare cogūt: ⁊ postea illis noīe elīne aliqd tribuūt: cū tñ merces laboris poti⁹ q̄ȝ elīna debeat appellari. propterea dixit Zacheus: do. i. nō vēdo: sed liberaliter dono. 7° elemosyna dȝ esse discreta: vt detur his q indigent ⁊ nō his q abundāt. Qđ dictū est pp illos q habentes aut vicinos aut attinentes q paupertate ⁊ egestate grauātur: elemosynas faciūt ad exornādas ecclesias: aut ecclīastica ornamenta amplianda. Qđ non damnamus: nisi dum fame perire pmittitur proximi indigentes Propterea dicit Ambrosius. 12. q. 2. c. aurum. Aurū habet ecclesia nō vt seruet: sed vt eroget ⁊ subueniat in necessitatibus. Quid est opus custodire quod nihil adiuuat. An ignoramus quantum auri atqȝ argenti de tēplo domini assyrii sustulerūt. Nōne melius cōflat sacerdos pp alimoniā pauperum si aliqua subsidia desunt: q̄ȝ si sacrilegus contaminet ⁊ asportat hostis: Nōne dicturus est dominus. Cur passus es tot inopes fame mori. Et certe habebas aurum ministrasses elyme sinam. Cur tot captiui in commercium ducti: nec redempti ab hoste occisi sunt. Meli

sacra et vasa vivencium servasses q̄ metallo
rum: nā nō posset responsum referri. Quid
cum dices. Timeo ne tēplo dei ornat' dee esset.
Respondeo aurū sacramēta nō querūt neq̄
auro placēt: que auro nō emitur. Ornatus
sacrorū redēptio captivorū est. Et vere illa sūt
vasa p̄ciosa que redimunt aīas a morte. Ille
verus thesaurus dūi qui operatur qd̄ sanguis
eius operatus est. Et Hiero. ad Demetriadē
virginē inquit. Alii ecclesias edificēt vestiāt
parietes marmorū crustis: sed tibi aliud pro
positū xp̄m vestire i nudis: visitare i lāguenti
bus: et suscipere i oppressis. hec ille.

Quō septē sūt opa misericordie quibus necessi
tatibus primū est subveniendū. Cap. .3.

Tertiū mysterii declarandū de ele/
mosyna dicit distinctio. Distinguntur
equidē in elemosynas spirituales et
corporales. Elemosyne spirituales sūt cū dat
vel fit aliquid spūale ad subveniendū spūali in
digentie proximi. Et cōtinent i hoc versu. Cō
sule castiga doce solare remitte fer ora. Elemo
syne corporales sunt cū datur vel fit aliquid
corporale ad subventionem corporalis indigē
tie. Que sunt septē: et cōtinentur in hoc versu
Visito poto cibo redimo tego colligo condo
scilicet. prima est visitare infirmū. secūda potarī
sitientē. tertia cibare esurientē. quarta redime
re incarceratum. quinta vestire nudū. sexta re
cipere hospitē. septia sepelire mortuū. Et quo/
niam corporales elemosyne magis se offerūt
et occurrunt necessarie: q2 multo plures sūt q
corporaliter q̄ qui spiritualiter affligitur: ideo
corporales elemosynas explicabim9. Pri
ma itaq̄ elemosyna est visitare infirmos et tri
bulatos. Et de hac sapiens. 7. c. Eccl. ait. Nō
te pigeat visitare infirmū: ex his enim i dile/
ctiōe firmaberis. Et Jac. 1. Religio mūda et in
maculata apud deū et patrē hec ē: visitare pu/
pillos et viduas in tribulatiōe eorū. Unū i vitis
patrū. Frater quidam interrogavit quēdā senē.
d. duo fratres sunt quorū unus ieiunat sex die
bus multū laborans: alius vero servit egrotā
tibus. Cuius op9 magis acceptum est deo:
Rūdet senex. Si frater ille qui sex diebus la
borās ieiunat appēdat se per nares: nō pōtēē
equalis illi qui infirmantib9 deservit. Secun
dū opus misericordie seu secūda elmōsyna ē potarī
sitientē. Et de hoc xp̄s Math. x. ait. Qui po
tum dederit uni ex minimis istis calicē aque
frigide tm̄ in nomine discipuli. Amen dico vo
bis non perdet mercedem suam. Tertia ele/
mosyna est cibare esurientē. Et de hac thobie
4. Panē tuū cū egenis et esurientib9 comede
Quarta elemosyna est redimere captivos.
Et de hac eccl. 4. Libera eū q iniuriam patitur
de manu superbi. Quita elemosyna est vestire
nudum. Et de hac Luce. 3. xp̄s dixit. Qui hz
duas tunicas det unam nō habenti. Sexta ē
colligere hospites. Nec aūt hospitalitas multa
bona facit. Primo ad susceptionē gratie p̄pa
rat. quod figuratū ē Luce xiiii. i hoc q duo di/
scipuli xp̄m cognoverūt cū eū ad hospitiū invi
tassent. Secūdo bona tēporalia multiplicat. ut
patet i illa vidua que Heliā in hospitio suo su
scepit: cui farina et oleū nō defecerūt. 3. Reg. 17.
ca. Tertio a malo temporali servat. ut patet i
Raab que recepit nuncios filiorū israel: et ideo
a morte salvata ē. Quarto christū recipit. Unū
in vitis patrū legit q quidā Martin9 nomine
monachus valde honorabilis in suo monaste
rio visitationis gratia ad aliud monasteriū ten
debat. pergens itaq̄ leprosū quēdā in via vo
lentē ad suū hospitiū redire: et pre lassitudine
nō valētē repperit. vir autē dei eiusdē leprosi la
ssitudinē miseratus palliū quo vestiebat in ter
ram protinus proiecit: et expandit: ac desuper
leprosū posuit eūque suo pallio undique cōstri/
ctū sup humerū levavit secumque reuertēs de/
tulit. Cumq̄ iā monasterii foribus appropinq̄ret.
abbas eiusdē monasterii magnis clamare voci
b9 cepit. Currite: et ianuas monasterii citius
aperite: quia frater Martinus venit portans
dominū xp̄m. Statim vero ut Martinus ad
monasterii portaz pervenit: is q leprosus esset
putabatur de collo eius exiliēs: et i ea spē appa
rens q̄ recognosci ab hoīb9 solet redēptor hūa
ni generis deus et hō ih̄s xp̄s ad celū Marti/
no aspiciēte rediit eiq̄ ascēdēs dixit. Martine
tu n̄ erubuisti me sup terrā ego te non erube
scā super celos. Qui sanctus vir mox ut esset
monasterium ingressus ei pater monasterii di
xit. Frater Martine ubi est quem portabas:
Cui ille respondens dixit. Ego si scivissem
quis erat: tenuissez pedes eius: et narrabat q2
dum eum portasset minime pōdus eius sen/
sisset. Septima elemosyna est sepelire mortu
os. Et de hac diffusius dicem9 cū agem9 de
pietate defunctorū. Ergo benigno corde ipenda
m9 nūs ,primis pietat' opa ut sic valeam9 i h
seclo acq̄rere dī grāz et i futuro sēpitna gl'iā i q̄vi
uit regnat. p dūs p īfinita secula seculorū Amē
Sabbato

Sabbato tertie hebdōade ī quadragesima. de simulato vitio adulationis quo sepius pharisei vtebantur cū christo loquētes. Ser. 45.

Ixerunt ei Magister hec mulier modo deprehēsa est ī adulterio. Simulantium phariseoꝝ verba sūt ista origialiter Joh. 8. c. ꝛ ī euāgelio hodierno Sequūtur plurimi venenosos mores virulentosq3 modos scribarū ꝛ phariseoꝝ qui xp̄m blande reuerēterq3 magistrū vocantes: eius tamē doctrinā nō solum spernebāt: verū etiā aliis vilē ꝯtēptibilē exosamq3 reddere satagebāt. Ipsorū autē vestigia retinēt adulatores q suis mellitis ℣bis veritate neglecta falsitatē fouēt. Ea propter in hoc sermone de vitio adulationis pulchra q̄dā ꝛ vtilia aperiem⁹: de qua tria mysteria sūt declaranda.

Primū dicitur diffinitio.
Secūdum offensio.
Tertium remediatio.

Quid sit adulatio: ꝛ qualiter pōt quis quandoq3 laudare aliquē cum merito: ꝛ quandoq3 cum peccato. Caplm. .I.

Rimū mysteriū declarandū de adulatiōe dicit̄ diffinitio. In quo qd sit adulatio videamus. Et ex dictis Alex. i. 2. volumie sūme pōt sic diffiniri. Adulatio ē peccatū ꝓueniēs ex s̄mone vane laudis alicui facte intētiōe placēdi. Pro cui⁹ declaratiōe notāda sūt tria. videlicet. Primū notādū s̄m Tho. ī scripto sup. li. 4. ethi. q̄ circa hūana colloq̄a ꝑ q̄ marie hoīes ad īuicē ꝯuiuūt ꝛ ꝯuersātur s̄m nature sue ꝓprietatē respectu alioꝝ aīaliū q̄ sibi ī cibis vel in aliis huiusmodi cōicāt: n̄ aūt ī collogis ī qbus ꝓprie ꝯsistit cōuict⁹ hūanus quo ad delectare aliū vl' ꝯtristare: triplex differētia reperit̄. Quidā eni sūt q in suis colloqis tenēt mediū ī laudādo vel cōtristādo. ꝛ tales vocant̄ affabiles vel amici. Quidā vero alii sūt q tenēt excessū ī contristādo: ꝛ defectū ī delectando: ꝛ tales agrestes discoli vl' litigiosi noiant̄. Quidā vero alii sūt q tenēt excessū ī delectādo ꝛ defectū in alios cōtristādo: ꝛ tales placidi vel adulatores vocant̄. Primo eniz dico q̄ qdā sūt q in suis colloqis tenēt mediū in delectādo vl' cōtristādo alios: eo q̄ tales delectāt vel cōtristāt alios sicut oportet ꝛ q̄n oportet ꝛ s̄cdz alias circūstātias: ꝛ tales sūt laudabiles ꝛ vocātur affabiles vel amici. Habēs eni hāc virtutē affabilitatis vl' amicitie: q̄ndoq3 laudat alios ꝛ delectat s̄m q̄ exigit debit⁹ ordo necessitatis ꝛ rōnis. Quādoq3 vero refugit delectare: ꝛ eligit cōtristare: ꝛ hoc duob⁹ modis. Vno modo ex ꝑte ipsius q cōtristat. puta si nō sit sibi honestū talia colloq̄a audire. vt cū aliqs loqtur ℣ba turpia. vl' ēt si sit sibi nociuū: puta cū ali⁹ loqtur in detrimētū ei⁹. Alio mō ex ꝑte illi⁹ quē ꝯtristat: puta si dicat vel faciat aliqd qđ ad ꝓpriā ipsius magnā īhonestatē ꝑtinet. vel etiā si multuꝫ sit nociuū. 2° qdā alii sūt q tenēt excessū ī cōtristando alios ꝛ defectū ī delectādo. Supabūdāt. n. ī alios cōtristādo: ꝛ volūt ꝯtrariari oib⁹ q̄ dicunt̄ vl' fiūt ab aliis. Et isti agrestes vocant̄. 3° qdā alii sūt q ī suis colloqis tenēt excessū ī delectādo. ꝛ defectum in contristando. Hi enim suis sermonibus ꝛ in rebus aliis quibus communicāt ꝛ cōuersant̄ cū aliis oīa que ab aliis dicunt̄ vel fiūt laudāt siue bona sint siue mala ad hoc q̄ delectabiles se eis exhibeāt: ꝛ ī nullo ꝯdicūt eis qb⁹ cōuiuūt ne eos cōtristēt: existimātes q̄ oportet oibus cōuiuere sine tristicia. Et tales si hoc n̄ faciūt ꝑp aliud nisi ꝑp delectationē vocant̄ placidi vel placēteri. Si aūt hoc faciūt ꝑp adipiscēdā pecuniā vel qcqd aliđ qđ pōt pecūia estimari blāditores seu adulatores vocantur.

Secūdū notādū q̄ cū adulatio cōsistat in sermone laudis alteri exhibite vt est dictū: sic hō pōt aliquē laudare bene ꝛ male: ꝑut. s. debite circūstātie seruant̄ vel ꝑtermittunt̄. Nā pōt aliqs s̄m Tho. 2. 2. q. 115. aliquē delectare laudādo euz tripliciter. primo vt deus honoret̄. Secundo vt proximus adiuuetur ne in tribulatione deficiat. Tertio vt virtus in proximo augeatur vel vt etiam conetur in bono proficere Tunc his tribus modis velle laudare aliquē vel velle placere quod est licitum et meritorium ꝛ pertinet ad rationem amicitie vel charitatis nec adulatio dici potest. Alio modo potest quis male laudare aliquem. Primo quando laudat de aliquo sibi dubio vel īcerto. Vnde Ecc. xi. non laudes virū in specie sua. Ibi glosa. Nec iuxta speciem corporis existimes qualitatem mentis. Secundo aliquis male laudat alium quando laudat de futuro. Vñ ecc. xi. Ante mortem ne laudes quenquā. Tertio aliqs male laudat aliū de illicito. s. q̄n laudat de vitio. s̄cdz illud ps. Laudat̄ peccator ī desideriis aīe sue. Vel s̄cdz alex. in. 2. sūme pōt aliquis ꝑ adulationem laudari aut respectu mali

aut respectu boni. Respectu mali duobus mo
dis. ꝑ laudando malū tanquā bonū. 2° mali minuēdo. Respectu boni fit ponendo ꝛ lau
dando bonum eē quod nō ē. aut augendo bo
num ꝛ laudando ipsū magis ꝙ̄ sit. Tertiū
notādū ꝙ adulatio aliqñ ē peccatū veniale: ali
quādo mortale. veniale peccatū ē tribus rōni
bus ſm alex. ꝛ tho. Pria rō est: cū aliqs adu
latur sola auiditate alios delectādi ꝛ non inten
tione nocēdi. Secūda ē cū aliqs adulatur sola i
tentione vitādi aliqđ malū sine alterius detri
mento. Tertia cum aliquis adulatur intentione
consequēdi bonum aliquod necessarium. Sed
peccatū est mortale duab° rōib°. Prime rōne
criminis: cū. s. qs aliquē laudat ꝺ peccato. Ta
lis agit cōtra charitatē ꝓximi: ꝙ prebet ei occa
sionem in malo perseuerādi. ꝓpterea aug° su
per illo verbo ps. Laudatur peccator. ꝛc. ait.
Hec est magna ira dei vt desit correctio ꝛ ad
sit laudatio. Adulātū enim lingue ligant aīas
in peccatis. Delectat enim illa facere in quib°
nō solū nō metuitur reprehēsor: sꝫ ēt laudatur
peccator. 2° adulatio ē peccatū mortale rōne in
tentionis: cum aliquis adulatur alicui hac intē
tione ꝛ fine vt fraudulenter siue corporaliter si
ue spiritualiter ei noceat.

Qualiter se habet adulatio in cōparatione ad homicidiū ꝛ ad detractionem: ꝛ ad illū cui fit. Capitulum. 2.

S Ecūdū mysteriū contemplādū de adu
latione dr̄ offensio. in quo aperiēdum
ē ꝙ̄ grauiter offēdit ꝛ peccat adulator.
Et ad hoc clarius itelligendū tria dubia dispu
temus. Primū dubiū. Vtruꝫ peccatū adu
lationis sit grauius peccato homicidii. Et rñ
det Alex. ꝙ adulatio ꝛ homicidiuꝫ in grauedi
ne se habēt sicut excedentia ꝛ excessa. Quod pꝫ.
ꝙ homicidiū ē grauius peccatū adulatione: du
plici rōe. Prima ē: ꝙ lingua adulatoris nō
nocet ita efficaciter sicut gladius persecutoris.
Quod pꝫ: ꝙ gladius persecutoris effectiue oc
cidit quasi sufficiens cā mortis. Lingua autē
adulatoris nō ita efficaciter nocet: ꝙ null° pōt
eē alteri sufficiens cā peccādi. Ergo cū gladi°
persecutoris sit cā mortis efficienter: ꝛ lingua
adulatoris sit cā peccādi nō efficiēter sed occa
sioaliter: ideo homicidiū ē grauius peccatum
adulatione. Secūda rō ē: ꝙ malū irrecupera
bile ē grauius malo recuperabili. Sed nocu
mētum homicidii ē irrecuperabile: nocumētū
vero adulatōis ē recupabile. ergo ꝛc. Ex alia vo
parte adulatio est grauius peccatū homicidio
duplici rōne. Prima ē: ꝙ peccatū quāto est
magis nociuū in ꝓciosioribus reb°: tāto graui°
ē. Sed lingua adulatoris plus nocet i preciosi
oribus bonis. s. in bonis spiritualib° ꝙ̄ gladi
us psecutoris q nocet in corporalib° tm̄. ergo ꝛc.
Secūda rō ē: ꝙ peccatū quāto occulti° no
cet ꝛ minus caueri pōt: tāto ē grauius: sed pec
catum adulationis occultius nocet. Mag'. n.
pōt caueri a manu psecutoris ꝙ̄ a lingua adu
latoris. ergo ꝛc. Scđm dubiū. Vtrū adula
tor ita grauiter peccet sicut ille cui adulat. Rñ
det Alex. vbi. s. duob° modis. Primo simplr
ꝛ absolute sine aliq̄ distinctione: ꝙ ille q adulat
alteri ꝛ nocet ei plus peccat ꝛ pl° nocet sibi ꝙ̄
illi cui adulat. Rō ē: ꝙ sibi nocet tāꝙ̄ sufficiēs
cā peccādi. Alius aūt nocet ꝛ ē cā peccati occasi
onalis tm̄. 2° rñdet cū distinctiōe. Nā distiguē
dū ē de illo cui aliqs adulat. Aut. n. ille nō as
sentit adulationi: aut assentit. Primo cū qs nō
assentit adulationi tūc adulator peccat mortalr
ex intētiōe inducēdi illū ad peccatū mortale ꝙ̄
tū in eo fuit lꝫ ille adulatiōi nō assentiret. Secū
do vo cū aliqs adulatiōi cōsentit ꝛ acqescit: tūc
de tali distinguo. Quia ē quidā q decipit creden
do adulatori plus de seipso ꝙ̄ sibi: ꝛ talis cum
decipit ab adulatore: minus peccat ꝙ̄ adulator.
Est alius qui nō solū credit adulatori: sꝫ ēt fo
uet ipsū ꝛ procurat vt fiat adulatio: ꝛ talis plus
peccat ꝙ̄ adulator. Tertiū dubiū. vtrū adula
tio mai° sit peccatū ꝙ̄ detractio. Rñdet Alex.
ꝙ detractio ē grauius peccatū. Primo ex pte ra
dicis: ꝙ detractio ex deteriore radice surgit ꝙ̄
adulatio. s. ex odio ꝛ ex inuidia. in qb° detra
ctor similitudinē diaboli tꝫ. Adulatio vo ex libi
dine placēdi ꝓcedit vel ex vanitate cordis. Se
cūdo detractio ē graui° peccatū ꝙ̄ adulatio ex
pte finis: ꝙ adulatio intēdit magnificare nomē
detractio vo nititur auferre vel deprimere nomē.
vel adulator ꝗrit delectationē ei° cui adulat:
detractor vo ꝗrit diffamationē ei° cui detra
hit. Sꝫ nescio qd dicā de adulatōe qñ tot inueni
untur adulatores: tot ēt adulatorib° aures beni
uolas accommodātes: quo fit: vt veritas con
culcetur ꝛ malicia superabundet.

De trib° remediis qb° ē vtēdū vt euitētur fraudes ꝛ deceptiōes adulator. Caplm. 3.

T Ertiū mysteriū declarādū de adulatōe
dr̄ remediatio. pōūt enim tria remedia ꝯ
adulatores opponi. Primū est deceptiōis ꝯsi
deratio. Secūꝫ bone ꝯscie ꝯditio. Tertiū ꝓpē

nuserie

misterie inspectio. Primum remediū ē de/
ceptionis consideratio. Ab illo enim semper
cauendum ē qui semper decipit: sed oīs adula
tor ē talis. Unde Aug⁹ super ps. Adulatio ē
fallaci laude seductio. Et idem super ps. Pl⁹
persequitur lingua adulatoris q̄z manus per/
sequētis. Et Hiero. super ps. Nihil ē quod
tam facile corrumpat mētes hominū sicut adu
latio. Plus. n. nocet lingua adulatoris q̄z gla
dius psecutoris. Et Beda super Lucā. Ipsa
peccati nutrix adulatio est que sicut oleū flam
mis ita in culpa ardentibus solet administrar̄
fomētū. Et Cassiodorus in eplis. Adulatio
blanda oīb⁹ applaudit oīb⁹ salue dicit. prodi/
gos vocat liberales. auaros parcos ꝛ sapiētes
lasciuos curiales. garrulos affabiles. obstina/
tos constantes. pigros maturos ꝛ graues. h
sagitta leniter volat: cito infigitur. Et Sene/
ca ad lucillum. Malum hoiem blande loquē
tem agnosce tuum laqueū eē. Habet enim su
um venenū blanda oratio. Et prouer. i. Si te
lactauerint peccatores ne acquescas eis. Se/
cundū remediū est bone cōscie conditio. Naz
bona cōscia semp minus extimat de se. Pro
pterea christus Luce. 17. dixit. Cum bona fe/
ceritis que precepta sunt vobis dicite: serui in
utiles sumus: quod debuimus facere fecim⁹.
Et Greg. di. 5. in. c. ad eius. Bonaꝝ mēti/
um est ibi culpam agnoscere ibi culpa non est.

Tertium remediū cōtra adulationē est pro
prie miserie inspectio vel recognitio. Unde
Greg. xi. q. 3. c. inter verba. ait. Inter verba
laudantium vel vituperātium ad mētē recur/
rēdum ē. Et si in ea nō inuenitur bonū quod
de nobis dicitur magnā tristiciam generar̄ dz
Et rursus si i ea non inuenitur mali quod de
nobis hoies loquūtur in magnam leticiam de
bemus prosilire. Et Seneca ad Lucillū. In/
tus teipsū ꝯsidera nō qual' sis alijs credas. Et
idem ad Lucillum. Alex. cū i obsidione cuius
dam vrbis circuisset muros ictu sagitte percus
sus cū repressio sanguine sicci vulneris dolor
cresceret: ꝛ crus obstupuisset. Oēs inquit iurāt
me eē filiū Iouis: sed vulnus hoc me hominē
eē clamat. Verūtamē hodie verificatur dictū
Hiero. Ad Sabinianum vbi ait. Nāli duci
mur malo ꝛ adulatorib⁹ nostris libenter faue
mus: ꝛ q̄zq̄ respōdeam⁹ nos indignos ꝛ calid⁹
rubor ora perfundat: tñ ad laudē suiimā intri
secus aīa letatur. Iccirco vt dixi paulo ante.
Languet veritas ꝛ iusticia cōculcat̄: q꞉ adula/
tio apud viros magnos ꝛ seculi huius potētes
obtinet magnū locū. Abstineamus igitur nos
ab hoc dānabili vicio: vt mereamur in hoc se/
culo participes fieri diuine gratie ꝛ in futuro
sempiterne glorie in qua viuit gloriosus deus
per infinita secula seculorum. Amen.

Dominica quarta in quadragesima in ma
ne de sacro cultu dierum festorum illorumqz
debita veneratione. Sermo. .46.

Erat proximū
pasca dies festus iudeoruz.
Scribūtur hec vba Jo. 6.
c. ꝛ in euāgelio psēti s̄ dñice
Magnificat euāgelista mi/
raculū fcm a xpo: dum sacia
uit ex paucis panibus atqz pisciculis tot multa
hominū pp circūstātiā diei festi. Cū vō inter
xpianos sacroꝝ dierum obseruantia religiosa
penitus sit extincta: quibus merito cōuenire
pōt: qd̄ esa. p. dñs ait. Klas vestras ꝛ solēnita
tes vr̄as odiuit aīa mea. Facta sūt mihi mole/
sta. laboraui sustinēs. Et cū extēderitis man⁹
vestras: auertā oculos meos a vobis. Iccir/
co in psēti sermone ꝓ reformatione presentiū
de festis extimus tractaturi: de quibus tria my
steria principalia declarabimus.
Primum dr̄ approbationis.
Secundum determinationis.
Tertium obseruationis.

Qd̄ vsus sacroꝝ festoꝝ approbat̄ ꝛ ꝯmen
dat̄ a gētilib⁹: a iudeis: ꝛ a xp̄ianis. Cap. I.
Primū mysteriū de festis declarāduz
dr̄ approbatiōis. Nā sūt multi asserē
tes vanū eē vel inutile obseruare ꝛ ce/
lebrare festa qb⁹ festoꝝ vsū approbatū tripliciter
ondem⁹. p̄ per gentiles. 2° p iudeos. 3° p xp̄ia
nos. Pmo ondim⁹ vsū festoꝝ approbatū p gen
tiles. Ipsi nāqz lz fm errores suos festa tñ so
lēniter celebrabāt. Unū Uarro i vltimo vo/
lumine reꝝ diuinaꝝ narrat q꞉ romani prima
die Januarii celebrabant festū Jani. Janus
vō fuit qdā q regnauit i ptib⁹ illis vbi ē Ro/
ma a q̄ mōs Janiculus dict⁹ est. Et ex dictis
Ouidii de fastis colligit̄ q꞉ eodē mēse celebra
bāt festū Minerue q̄ erat dea belloꝝ. Et q꞉ in
februario hēbāt festū dee felicitatis: ꝛ festū fau
ni quē dicebant deuz montiū. In martio age
bant festum Martis dei bellicum. In apri/
li festum fortune quā dicebant deā. In madio
festum dee flore: que fuit ministra Veneris ꝛ

dicebatur habere ptãtem super flores. Erant eis et alia festa que cũ breuitatis omitto. Pro quibus dicebat Tibullus. Luce sacra requiescat humus: requiescat arator. Et graue suspenso vomere cesset opus. Et Seneca ad Lucillum. Festis maxime dieb⁹ aio imperandũ ẽ: vt tũc voluptatib⁹ solus abstineat: cũ in illas ois turba procubuit. Secũdo oñdimus vsũ festoꝝ approbatũ eẽ per iudeos. Ipsis .n. festa custodienda frequenter precepit deus. Vñ Leui. 19. cap. Sabbata mea custodite ego dñs deus vester. Et .19. c. Ego dñs deus vester custodite sabbata mea et pauete ad sanctuariũ meũ. Et deu. 5. c. Obserua diẽ sabbati vt sanctifices eũ. Et Exodi .16. de mãna colligẽdo dicit. Sex dieb⁹ colligite: in die aũt septima sabbatũ ẽ dñi. idcirco nõ inuenietis. Et hiere. 17. Sanctificate diẽ sabbati sicut precepi patribus vestris. Et esa. 56. Omẽ custodientẽ sabbatum ne polluat illud: et tenẽtẽ fedus meũ adducam in mõtem sanctũ meũ: et letificabo eos i domo orationis mee. Et Ezech. 20. Ego domin⁹ deus vester in preceptis meis ambulate: et mandata mea custodite: et facite ea: et sabbata mea sanctificate: vt sit signũ inter me et vos: et sciatis qꝫ ego dñs. Hic declarãdũ tñ huius vocabuli sabbatũ notãdũ. qꝫ aliter denominãt dies a gentilibus. aliter a iudeis. aliter ab ecclia. Gentiles etenim denominãt dies a planetis. Et hoc dicit albertus magnus i suo introductorio in astronomiã. qꝫ sapientib⁹ egyptiis et caldeis v.sum ẽ qꝫ luna dñaretur in prima hora diei lune. Jõ diez illã voluerũt dñare ab ipsa luna. Et qꝫ mars dominaret in prima hora diei martis. Et mercurius in prima hora diei mercurii. Et iupiter in prima hora diei iouis. Et venus i prima hora diei ueneris. Et saturnus in prima hora diei sabbati. Et sol i prima hora diei dñice. Et sic scd'm predictos septem planetas septẽ dies hebdomade noiabãt. Hebrei denominabant dies. s. prima sabbati. scꝫ dñica die: quasi die prima post sabbatũ. Juxta illud. Vespere aũt sabbati que lucescit i prima sabbati. Et sequẽtẽ diẽ dicebãt secũda sabbati: et sic ordinate alios tertia sabbati et cetera. vsqꝫ ad sept'mũ diẽ quem appellabãt sabbatũ. Qd' s'm magistꝝ i historia scolastica et Damascenũ iterpretatur requies. eo qꝫ illo die requieuit dominus ab oĩ ope qd' patrarat: vt hẽtur Geñ. 2. c. Oñqꝫ ẽt apud hebreos tota hebdomada dr̃ sabbatũ. iuxta illud Luc. 18. Jeiuno bis in sabbato. Septimum tñ diem ꝓprie dicebant sabbatum quem ipsi sanctificabant: et vltra istũ diem habebãt ipsi iudei alias solennitates. ecclesia aũt denominat dies. s. diẽ dñicum: de quo plenius in sequẽtib⁹ dicem⁹. et diem sequẽtẽ secundam feriã. aliũ tertiã. alium quartã. aliũ quintã. aliũ sextã. et sequentem diem sabbati. Tertio oñdimus approbatũ vsũ festoꝝ p xp̃ianos. Nam sãcta mater ecclesia statuit sub precepto aliquos dies festos a fidelibus celebrandos qui ponũtur ꝑ maiori parte de conse. di. 3. c. pronũciandum. Et extra de fer. in. c. conquestus. Hi sunt oĩs dies dñici per totũ annum. Natiuitas dñi. sancti stephani. Joãnis euangeliste. Innocentũ Siluestri. Circumcisio domini. Epiphania. Tres dies resurrectionis. Ascẽsio domini. Pẽtecostes. cũ duobus dieb⁹ seqũẽtib⁹. Quatuor solẽnitates principales beate Marie virginis. s. natiuitatis. purificationis. annũciationis. et assumptionis eius. Natiuitas Joãis baptiste. duodeci apostoloꝝum. sancti Laurentii. dedicationis sancti Michaelis. oium sanctoꝝ. et sancti Martini. Celebrãde sũt ẽt ille festiuitates quas singuli epi cũ suo clero et populo indixerint celebrãdas. Insuper de cõse. di. 3. in. c. crucis. statuit Eusebius qꝫ festum crucis in tertia die mai solẽniter celebretur. In clementina vero Si deuz. de reliquiis et veneratiõe sanctoꝝ. mãdat celebrari festũ corporis xp̃i. Sũt et alia festa ꝑ cõsuetudinẽ ecclie totius introducta. sicut sancti Nicolai. sancti Antonii abbatis. et quedã alia que scd'm morẽ patrie celebranda sũt. Quare religiosus laudabilisqꝫ apꝫ et sanctoꝝ festoꝝ vsus

Quare sabbatũ mutatũ ẽ i dominicã: et cur alia festa sunt superaddita: et de peccato illorũ qui festa non custodiũt.

Capitulum. .2.

Ecũdũ mysteriũ de festis declarãdum dr̃ determinatio. In quo determinate dubitare contingit circa quedã nõ immerito aperienda: et maxime vt iudeis nos reprehẽdẽtib⁹ rñdere valeamus. Dubitat ergo de trib⁹. p° de sabbati mutatiõe. 2° de festoꝝ additiõe. 3° de peccato et offensiõe. Primo dubitatur de sabbati mutatiõe. Nã vt pꝫ ex dict. Deus mãdauit sabbatũ custodiri. Exo. insup 20. dicit. Memẽto vt diẽ sabbati sanctifices. Dicũt ḡ iudei. Cur ecclia sabbatũ mutauit in dñicã. Rñdet Alex. de ales in 3° volumine sũme. qꝫ hoc factum ẽ iuste et sancte propter tria.

Primo

Primo, pp̃ter declarationē mysterioꝝ. Secū do pp̃ exclusionem errorum. 3° pp̃ multitudinem priuilegiorū. Prima ratio est propter declarationē mysteriorū. Nam assignatio septi me diei est pure cerimonialis: et omnes cerimonie veteris legis: vt diximus in sermone de obedientia dei. vmbra erant et figura legis gratie et euangelii. Secundum aūt Aug. li. 4. super. Gen. ad lrām. dici, pbabiliter pōt obseruādū sabbatum iudeis fuisse p̃ceptū in vmbra futuri que spiritualē requiē significabat: cuius quietis ipse dominus ihs xp̄s qui nō nisi qn̄ voluit passus ē in sepulture sue mysteriū ꝯsumauit. cum ergo p sepulturā xp̄i figura sit adimpleta. nō ē amplius necessariū diē sabbati custodire: qnimo solēnizare. i. in sabbato festū facere more iudeorū ꝓhibitū est et peccatū. Vn̄ de cōse. di. 3. c. puenit. Greg9 ait. Peruenit ad me quosdā puersi spiritus hoīes: praua inter vos aliq̄ et s̄cte fidei aduersa seminasse: ita vt in die sabbati aliquid opari, phiberēt: quos qd aliō nisi antichristi p̄dicatores dixerim9: q veniēs diē sabbati atq3 dominicū ab oī faciet ope custodiri. Q̄ uia n. mori se et resurgere simulat. haberi vult in veneraitone dn̄icū diē. Et qz populū iudaizare cōpellit: vt exteriorem ritū legis reuocet: et sibi iudeoꝝ pfidiā subdat: coli vult sabbatū. Secūda ratio quare nō seruat sabbatū: sz mutatū est in dn̄icā: ē pp̃ exclusionē erroꝝ. Nam gentiles dn̄ica die ꝯsueuerāt colere et adorare solē. Vt itaq3 ab hoc errore retraherent: s̄cta mater ecclesia statuit diē dn̄icū s̄ctificandū. Tertia ratio quare sabbatū mutatū est in dn̄icā: est pp̃ multitudinē priuilegioꝝ. Vt enim dr̃. 75. di. i. c. q die dominico. Dies dominica tātis diuinarum dispēsationū mysteriis est cōsecrata: vt qcqd a dn̄o insigne ē cōstitutū: in huius diei dignitate sit gestū. In hac mūdus sūpsit exordiū. In hac p resurrectiōē et mors interiit: et vita cepit principiū. Et de cōse. di. 3. c. sabbato. dicit. diē dn̄icā ob venerabilē resurrectionē dn̄i nr̄i iesu xp̄i nō solū in pascha celebram9 verū ēt p singulas quasq3 hebdomadas ipsius diei imaginē frequētamus. Colligunt aūt duodecī priuilegia diei dn̄ice. Primū ē qz fuit p̄ma oium dieꝝ. Secūdū qz erit vltimus dies p̄sētis vite in seculi huius fine. Tertiū est qz illā nulla precessit nox. Quartū qz sicut īfra patebit: nulla ei nox subsequet. Quintū qz in ea creauit celū et terrā deus. Sextū qz in ea oēs angeli a deo creati sūt: et boni i celo glorificati fuere: et mali de celo expulsi sūt. Septimū qz s̄m Origenē in die illa p̄mo p̄cepta sūt data filiis israel. Octauum qz in illa die incarnatus est christus. Nā vt testat magister istoriaꝝ et die qua dixit deus fiat lux: visitauit nos oriēs ex alto. Et xp̄s incarnatus est. In huius mysterii et figurā datū fuit manna in dn̄ica die. sicut aīt Origenes sup exodū. Nonū qz in die dn̄ica christus destructis inferni claustris captiuā ducēs captiuitatē ac sanctoꝝ animas de limbo eripiēs triūphaliter surrexit a mortuis. Decimū qz in dn̄ica die erit resurrectio mortuoꝝ et reddet vnicuiq3 iuxta opa sua. Undecimum qz i die dn̄ica sp̄us s̄ct9 i linguis igneis missus ē i aplos. Duodecimū qz i dn̄ica die erit initiū et cōtinuatio sine fine laudum dei et dn̄i nostri iesu christi. Secundo dubitatur de festorū additiōe cur videlicet supaddita sūt vltra diē dn̄icū alia festa. Et assignari potest triplex ratio. Prima dr̃ confutationis. Secūda gratificatiōis. Tertia imitationis. Prima ratio dr̃ ꝯfutationis. Supaddita sūt sanctoꝝ festa vt ꝯfutaret error eoꝝ qui dixerūt ante diē iudicij animas sanctoꝝ nō cōcedere celū. Ad ostendēdū q tales mentiūtur statuit ecclesia sanctoꝝ suffragia et patrocinia in eoꝝ solēnitatibus implorari predicans et ꝯtestās illos in celo regnare cū xp̄o. Ad hunc ēt errorē eliminādū ecclesia cantat Gaudent in celis anime sanctorū qui xp̄i vestigia sunt se. Quod ēt colligi pōt ex dictis scripture atq3 doctorū sanctoꝝ. Nam Luc. 23. xp̄s dixit latroni. Hodie mecū eris in paradiso. Et glo. super illo verbo Luc. xi. Pueri mei mecum sunt in cubiculo ait. Pueri sunt apl̄i qui sunt in eterna requie. Et Greg. li. 4. dial. Iustoꝝ aīe mox vt hui9 carnis claustra exeunt in celestib9 sedibus recipiunt. Et extra de celebratione mis. c. cū marthe. dr̃. De s̄ctis oib9 sermē dū est qd non indigeant orationibus nostris pro eo quod cum sint perfecte beati omnia eis succedunt ad votum. Et extra de baptismo et eius effectu. c. debitum. scribitur sic. Iude9 ic ip̄z baptizās si ꝯtinuo decessisset ad patriā ptin9 euolasset. Et de pe. di. 7. c. q egerit. dr̃ Quicū q3 bene post penitentiam vixerit sicut ante penitentiam viuere debuit post reconciliationē quādocunq3 defunctus fuerit: ad deū vadit: ad requiē vadit: et regno dei nō priuabit. 2° supaddita sūt alia festa pp̃ gratificationē. Nā ex debito gratitudinis cōmemorare debemus beneficia nobis collata: sicut sunt beneficia na

nunctio: passionis: ascēsionis: ⁊ ꝯsimiliū festiuitatū: In solēnitatib⁹ etiā btē Marie virginis seruādū ē ꝑꝑ summas ꝑfectiōes quas in se habuit: ꝑꝑ innumeras gratias quas ipsa īpetrāte suscepimus. Ceteras vero solēnitates sanctoꝝ quas statuit ecclesia catholica celebrari: obseruare insuper obligamur: quia ⁊ ipsi impetrant nobis misericordiam dei. Unde Dauid in psal. ait. Leuaui oculos meos in montes vnde veniet auxilium mihi. In montes: idest in sanctos.

Tertia ratio quare vltra diē dominicā super addita sunt festa sanctorum est ꝑꝑ imitationē. vt in eorum solēnitatib⁹ illoꝝ gesta recolentes conemur eos ꝯfinitū possum⁹ imitari. Jdō Aug⁹ in sermōe de martyrib⁹ ait. Quotiensc̄ūqꝫ fratres charissimi ⁊c̄. sanctorū martyꝝ solēnia celebramus: ita ipsis intercedētibus speremus a dño ꝯsequi tēporalia bñficia: vt ipsos martyres imitando accipere mereamur eterna. Ab eis enī in veritate sanctoꝝ martyꝝ festiua gaudia celebrātur qui ipsoꝝ martyꝝ exempla sequūtur. Solēnitates enī martyrū exhortationes martyriorū sunt: vt imitari nō pigeat: quod celebrare delectat. Sed nos volumus gaudere cū sanctis ⁊ tribulationes mūdi nolumus sustinere cū illis. Qui enī sanctos martyres vel inquātū potuerit noluerit imitari: ad eoꝝ beatitudinē nō poterit peruenire. Tertio dubitatur de peccato ⁊ offēsiōe. Utrū peccent mortaliter nō seruantes festa. Et videtur q sic: qꝛ faciūt cōtra p̄ceptū dei. Hic est q in veteri lege vt habet numeri.15. Cum inuentus eēt homo colligēs ligna in die sabbati. per Moysen ⁊ Aaron reclusus est in carcerem: dixitqꝫ dñs ad Moysē. Morte moriat homo iste: obruat eū lapidibus ois turba extra castra. Cūqꝫ eduxisset eū foras obruerūt lapidib⁹ ⁊ mortuus est sicut p̄ceperat dñs. Potest tamē quis si laborat aut aliquid aliud faciat dieb⁹ festis excusari a peccato ꝓpter tria. p̄ ꝑꝑ necessitatē: vt patet extra de ferijs.c. cōquest⁹. Et in gl. ibi sup verbo necessitas vrgeat dicit: puta si res esset peritura. Et sūt plura exēpla. ff. de. ferijs. l. i. 2. ⁊. 3. Et vbi res celeritatē desiderat. ff. de dāno infec. l. i. Secūdo excusātur laborātes i festis ꝑꝑ pietatē. puta fꝫ g'o. in pall'. c. cē questus. cū debitū personarum: qꝛ in opibus misericordie dierum distinctio non est habenda: vt patet. 76. di. c. vtinā. Et de conse. di. 5. c. vniꝰ. Tertio excusant laborātes dieb⁹ festis ꝑꝑ modicitatē. q̄ñ. s. op⁹ modicū esset ⁊ paruū: qꝛ secūdum theologos. Quod modicum est ratio apprehēdit quasi nihil. Sed quis explicet quātus in xp̄ianis circa festoꝝ sanctificationē inueniat abusus. Nam cupiditate ⁊ auaricia ducti diebus festis mercata frequētāt ⁊ nūdinas: q prohibetur in. c. i. ex. de ferijs. Nonnulli etiā absqꝫ necessitate vendunt et emūt missas ⁊ alia officia negligentes cōducūt merces in curribus equis ⁊ mulis et faciūt alia opera seruilia non sine peccato. Nec illud peccatū leue putandū est quo ingratus ⁊ miser homo dedignat reddere deo partē temporis sibi cōcessi.

Qualiter festa seruanda sunt cum deuotiōe cordis oris ⁊ operis: q tamē a christianis multis nō fit imo vt cōtrariū. Ca. .3.

Ertiū mysteriū de festis dicit obseruatiōis. Obseruanda sunt festa a fidelib⁹ cū oī deuotiōe ⁊ sctificanda tripliciter. p̄ corde. 2° ore. 3° ope. Primo sunt sanctificāda festa corde: vt vnusquisqꝫ memor sit dei ⁊ bñficioꝝ eius. Nā in precepto solo de sanctificatiōe sabbati positum est hoc vocabulū memēto: ad denotādū q tali die ad spiritualē cōtemplationē anim⁹ sit reuocand⁹. hic ysidorus ait. Purgādus est primo anim⁹ atqꝫ a tēporalium reꝝ cogitationib⁹ segregandus: vt pura acies cordis ad deum vere ⁊ simpliciter dirigatur. Quoniam autē est regula a nobis tradita in tractatu de virtutib⁹ ⁊ i sermone de prudētia: in qua ponuntur septē de quibus vnusquisqꝫ memor esse debet. Insuper fm quosdā cū p̄ceptū de sanctificatiōe festi sit affirmatiuum ⁊ obliget semper: sed non ad semp: tenetur homo ex debito die dominico vel semel in hebdōada deo vacare atqꝫ deū recognoscere in aliq̄ hora: licet nō i qualibꝫ: aliter peccat mortaliter. Proinde qui est in mortali culpa ⁊ nō conterit: vel dat operā vt cōteratur in die dominico: de nouo mortaliter peccat: qꝛ transgreditur diuinū p̄ceptū: quo precipitur diebus dñicis eē vacādū deo: ⁊ mortale conteri oportet cōgruis horis vtputa dū dicitur missa vel dicuntur vespere. Tenentur autē ad propositum cōfitendi ⁊ satisfaciendi loco ⁊ tēpore opportuno. Quod qui non seruat nouā incurrit culpā trāsgressionis p̄cepti de sanctificatiōe sabbati atqꝫ obseruantie in ꝓpria culpa. Secūdo festa sūt sanctificāda ore: vt in ipsis oremus ⁊ laudem⁹ deū sibiqꝫ de susceptis bñficiis gratias referam⁹. Unde de cōse. di. 3. c. ieiunia dicitur. Die dñica nihil aliud agendum ē nisi deo vacandum. Nulla

operatio

spatio in illa die sancta agat: sed tantū in hymnis psalmis et canticis spiritualib⁹ dies illa trāsigat. Tertio sanctificāda sunt festa ope visitādo ecclesias: audiēdo diuina. De auditione vero missa dicā diffusius in s̄mone de missa. Sed vero mūdo a scandalis: qr xp̄iani dies festiuis magis inhonorant deū et sanctos q̄ diebus alijs. O quot pompis: quot vanitatibus: quot fatuositatib⁹ in diebus festiuis ornat corpus et confundit spiritus. Tunc q̄dē feliciter ē qui exquisitori excessu bellū ordinat cōtra deum. Tunc mulieres emula cōcertatione insano studio ac conatu altera alterā in vanitatibus superare cōtēdit. Tunc gestant stellas ac laminas aureas vel argenteas vario fulgore splendētes: nec nō perlas torques cingētes collū et similia. Tunc in ecclesijs dei mala plurima pp̄etrant. Tunc insiliunt homines ꝓhibitis ludis. Tūc mulieres choreis vacant et dissolutionib⁹. ppterea dicit̄ de cōse. di. 3. c. irreligiosa. Irreligiosa cōsuetudo ē quā vulgus p̄ sanctor̄ solemnitates agere cōsueuit. Populi q deberent officia diuina attendere saltationib⁹ turpib⁹ inuigilāt cantica nō solū mala canentes: s; etiā religiosorum officijs pstrepunt. Sunt et alia plurima q̄ cōmitti solent tp̄ib⁹ deo ac sanctis dicatis: nos vero conemur ab illis omnib⁹ abstinere: solēnitatesq; sacras reuerēter ac debite celebrare: sicq; impetrabim⁹ in hoc seculo dei gratiā et in futuro sempiternā gloriā: ad quā nos ille perducat q viuit et regnat in secula secular̄. Amē.

Dn̄ica quarta in quadragesima infra diez: de pietate quā viui exhibere debēt mortuis ac defunctis. Sermo. .47.

Acepit ergo iesus panes et cū gr̄as egisset distribuit discumbentib⁹. Scribuntur h̄ v̄ba Joh. 6. c. et i euāgelio hodierno. Qui de celo descendit in vterū v̄ginis sola charitate motus: ipse v̄bo pariter et exēplo docuit nos sup omnia erga nostros ꝓximos beniuolentiā pietatē q; fuare. Ecce in ꝓmptu est sacra lectio euāgelica in qua narrat̄ q̄ benigne q̄ clemēter famelicā turbā xp̄s pauit in deserto: nos v̄o si regni ei⁹ ac beatitudinis voluerim⁹ pticipes esse debem⁹ quātū possum⁹ ꝓximorū nostror̄ indigentiā miseriāq; reuelare. Quoniā ante circa defunctos multi sunt inhumani atq; crudeles: cū in suprorib⁹ dixerim⁹ de misericordia viuis exhibenda. Idcirco in p̄nti s̄mone de pietate q̄ mortuis atq; defunctis debet̄ erimus locuturi. Distinguem⁹ v̄o hāc in tres ptes p̄ncipales. Prima dicitur sepulture exhibitio. Secunda testamentor̄ executio. Tertia suffragior̄ cōicatio.

Quod defunctor̄ corpora sunt sepelienda: et qualiter ecclesiastica sepultura prodesse potest vel obesse. Capitulum. .I.

Prima ps pietatis que debet̄ defunctis dicit̄ sepulture exhibitio. Et pro huius declaratiōe tria sunt disputāda. Primū vtrū defunctor̄ corpora sint sepeliēda. Secundū vtrū ꝓsit morientib⁹ ecclesiastica sepultura. Tertiū vtrū obsit in peccato mortali decedentib⁹. Circa primū dubiū posset aliqs arguere q corpora defunctor̄ nō sint sepelienda. Nā dicit Virgilius. Facilis iactura sepulchri. Et Seneca de remedijs fortuitor̄. Si nihil sentio nō pertinet ad me iactura corporis in sepulchro. Et idē in lib. de tranquillitate animi: minabat̄ Theodoro pho mortē insepultā. Cui respondet. Sanguis in tua potestate est: sed te ineptū dico si putas meas interesse supra terrā an infra putrefieri. Inquit etiā Tullius in q̄stionibus tusculanis q Socrates et Anaxagoras crediderunt sepulturas supervacuas: nihilq; mali atq; inhonesti esse iacere cadauer squalidū abiectū et inhumatū: quē ritū seruabāt Caspij omnes. Diogenes insup. Cinicus iussit se inhumatū proijci volucribus canibus et feris. d. Quid ferar̄ mihi nil sentienti oberit laniatus. Refert adhuc Eusebius li. i. de euangelica p̄paratione q hircani rapacis generis auib⁹ ꝓijcere defunctorū corpora cōsueuerunt. Sed cōtra tales damnatos mores inhumanasq; sententias est omnis scriptura tam sanctor̄ q̄ moraliū philosophor̄. Vnde Gen. 23. laudatur de pietate Abrahā qui sepeliuit Sarā mortuā in hebron in terra chanaan: et sepeliuit eā i spelunca agri. Et Gen. 25. et 13. q. 2. c. hebron. dicitur q Isaac et Ismael sepelierunt abraham in spelunca duplici. Et Gen. 49. Jacob in extremo vite benedictione data filijs suis p̄cepit eis dicens. Ego cōgregor ad populū meū. Sepelite me cū patribus meis in spelunca duplici que est in agro hebron in terra chanaā quam emit Abrahā. Et Josue vltimo habet̄ qualiter eo mortuo sepelierunt eū filij israel in finib⁹ possessionis sue. Ibidem etiā habet̄ qualiter ossa Joseph que tulerant de egypto sepelierunt in sichem: et quomodo eleazar filiū Aaron sepelie-

runt in gabaad fratres et filii eius. Et Iudicum 16. fit mentio de sepultura Samsonis. Et 1. Reg. 25. de sepultura Samuelis. Et 2. Paral. c. 9. de sepultura Salomonis. Et 1. Machabeorum 9. c. de sepultura Iude Machabei. Et 2. Reg. 2. c. dixit David viris Iabes Galaad qui sepelierant Saulem. Benedicti vos a domino: qui fecistis misericordiam hanc cum domino vestro Saul et sepelistis eum. Et 22. de decretis c. mirantur in glo. dicitur quod si quis mandaret corpus suum non sepeliri quod est contra. Marcellinus papa in detestationem idolatrie commisse non est implendum. Ut Valerius li. 5. rubrica de ingratis reprehendit athenienses quod Melciadem in carcere mortuum sepeliri non permiserunt nisi Cimo eius filius carcerem pro eo intrasset. Unde Valerius ait. nec te Cimo silentio involuam quoniam patri tuo sepulturam voluntarijs vinculis emere non dubitasti. Et idem Valerius lib. 1. in rubrica de somnijs narrat qualiter Simonides poeta peregre vadens cum navis in qua erat appulisset ad litus: et corpus inhumatum iacens vidisset sepulture mandavit: huiusmodi beneficio is qui sepultus fuerat motus nocte sibi in somnis apparuit: cumque ne primo die navigaret monuit qui somnio parens in terra remansit. Illi vero qui inde recesserant navigantes in eius conspectu procellis et fluctibus absorti sunt et suffocati: et ipse letatus est quod vitam suam magis somnio quam navi commiserat. Et idem Valerius li. 5. rubrica de humanitate commendat Cesarem qui caput sui hostis Pompei sibi per regem egypti destinatum honorifice cremari et sepeliri fecit. Ibidem etiam laudat Hanibalem: qui successive tres Romanos Paulum Graccum et Marcellum hostes ipsius honorifice sepelivit. Respondendum est ergo ad dubium propositum secundum Ric. in 4. di. 45. quod defunctorum corpora sunt sepelienda propter tria. Primo propter astruendam resurrectionem futuram propter quam Paulus mortuos vocat dormientes. Ut ergo subleuetur spes ad resurrectionem vere fiendam corpora sepulture traduntur. Secundo corpora sepeliuntur propter amovendum horrorem. Unde Quintilianus li. 5. declamationum ait. Ad operiendam feditatem: subtrahendamque dolori materiam mortuus viventium causa sepelitur. Tertio corpora defunctorum sunt sepelienda propter meritationem: ut illa sepelientes propter misericordiam mereantur. Propter hec omnia Augustinus li. 1. de ci. dei. c. 14. ait. Non sunt contemnenda et abijcienda corpora mortuorum maxime iustorum atque fidelium: quibus tamquam organis et vasis ad omnia opera bona sanctus usus est spiritus. Si enim paterna vestis et annulus ac si quid huiusmodi tanto carius est posteris quanto erga parentes maior affectus: nullo modo ipsa spernenda sunt corpora: que utique multo familiarius atque coniunctius quam quelibet indumenta gestamus. Hec enim non ad ornamentum vel adiutorium quod adhibetur extrinsecus: sed ad ipsam naturam hominis pertinent. Unde et antiquorum iustorum funera officiosa pietate curata sunt et exequie celebrate: et sepultura provisa. Ipsique dum viverent de sepeliendis vel etiam transferendis suis corporibus filijs mandaverunt. Et Thobias sepeliendo mortuos deum promeruisse teste angelo commendatur. Ipse quoque dominus die tertio resurrecturus religiose mulieris bonum opus predicat predicandumque commendat: quod unguentum preciosum super membra eius effuderit: atque hoc ad eum sepeliendum fecerit. Et laudabiliter commemorantur in euangelio qui corpus eius de cruce acceptum diligenter atque honorifice tegendum sepeliendumque curarunt. Hec Aug. Secundum dubium erat: utrum prosit in charitate morientibus ecclesiastica sepultura. Loquor de his qui habent aliquod purgabile. Et respondet Ric. quod non per se: sed per accidens: et hoc triplici ratione.

Prima est propter inspicientium excitationem: inquantum s. inspicientes sepulturam memoriam retinent defunctorum: et pro eis orant. Unde Augu. li. de cura pro mortuis agenda ait. Monumentum eo quod moneat mentem idest admoneat nuncupatur. Hinc Greg. li. 4. dial. Petro cum interroganti et dicenti: putamusne animabus eorum aliquid prodesse posse si mortuorum corpora in ecclesijs fuerint sepulta. Respondet eum gravia peccata non deprimunt hoc prodest mortuis si in ecclesijs sepeliantur: quod eorum proximi quotiens ad eadem sacra loca conveniunt: suorum quorum sepulchra aspiciunt: recordantur: et pro eis domino preces fundunt. Nam quos peccata gravia deprimunt non ad absolutionem: sed potius ad maiorem damnationis cumulum: eorum corpora in ecclesijs ponuntur. hec ille.

Secunda ratio est propter ministrorum ecclesie orationem: quia illi qui ecclesie deserviunt tenentur ceteris paribus pro illis frequentius et specialius orare. Tertia ratio est propter sanctorum devotionem. Credendum namque est quod sancti illi ad quorum honorem fabricata est ecclesia: et si

pro eo

pro eo qui sepelitur in illa vel eius cimiterio
⁊ per reuerentiā ⁊ deuotionē ipsius eligētis
sepulturā ibidē. Vn̄ Aug⁹. 13.q.2.c.nō exi/
stimem⁹ ait. Q̄ŏ vo q̄sq; apud memorias mar
tyrū sepeliat: hoc tm̄ mihi vr̄ prodesse defūcto
vt cōmendās eū martyrū patrocinio affectio p
illo suplicationis augeat. Notādū tn̄ circa ele/
ctione sepulture q̄ quilibet adultus cōpos sue
mētis libere pōt vbicūq; voluerit in loco ma/
gis religioso eligere sepulturā. Vn̄ gratianus
13.q.2.§.2.ait. Vbi q̄sq; tumulādus sit in vo/
luntate eius cōsi.lit. Excipiūtur religiosi q nō
pn̄t sibi eligere sepulturā: sed in suis monaste/
riis ⁊ ecclesiis sepeliūtur: nisi qn̄ moriuntur es
sent adeo remoti a monasteriis sui ordinis q̄
nō possent cōmode deportari ad illa: q2 tūc pos
sent eligere: extra eo.c.religiosi.li.6. Impu/
beres etiam nō pn̄t sibi eligere sepulturaz: sed
parentes eoꝝ pn̄t eos sepelire vbicunq; volu
erint: si cōsuetudo terre hoc habeat: alr̄ nō: ex
de sepul.c.in nostra.in tex.⁊ in glo.⁊ in.c.de
vxore.in gl. Insuper qui nō est cōpos sue mē
tis non pōt eligere sepulturā: extra de success.
ab intest.c.cum dilectus. Vxor vero si nō eli/
git sepulturam sepeliri debet vbi sepultus est
suus maritus. Et si plures habuit: sepeliri de/
bet vbi sepultus ē vltimus. Et lz multa dicant
de sepulture electione tn̄ multum statur cōsue/
tudini vt dicit Ric. vbi supra. Pōt etiam qs
eligere sepulturam in loco minus religioso di
missa antiqua: vt pz extra eo.li.6.c.cum quis.

Tertium dubium erat: vtrum obsit ecclesia
stica sepultura in peccato mortali decedentib⁹
q2 dicitur.13.q.2.c.quibus.⁊.c. cum grauis.
Impiis nocet in loco sacro sepeliri. Respon/
det Ricardus q̄ impio non nocet ecclesiastica
sepultura nisi inquantum hanc sepulturaz sibi
indignam propter humanam gloriā procura/
uit. Sed quid dicemus de sumptib⁹ ⁊ expen/
sis que fiunt in funere etiā bonorum: ⁊ i chari
tate morientū. Nōne melius eēt si darent pau
peribus ⁊ indigentibus q̄z sic illas exponere
ad quandā quasi pompā ⁊ inanem gloriā. Re
spondit Ric. vbi supra q̄ pompa exequiarū si
fiat secūdū cōsuetudinē patrie: ⁊ nō cuz nimio
excessu non est reprehensibilis: Quinimmo
facit ad consolationem viuorum ⁊ subleuatio/
nem spei ad resurrectionem futuraz. Non.n.
tenetur homo de necessitate facere omne bonū
quod potest. Faciens āt sumptus in sepultu/
ra quos posset alibi melius collocare: non facit
eos inquantū est opus minus vtile: sed inquā
tum vtile. Notandum tamen q̄ nō debēt i ec
clesia seu cimiterio vel loco sacro infrascripti se
peliri. Primo nullus infidelis: nec iude⁹:
nec pagan⁹ nec heretic⁹ vt pz de cōse.di.1.c.
ecclesiā.⁊.c.sequēti.⁊.24.q.2.c.sanc. Et si se
pulti essent tales in ecclesiis debēt exhumari ⁊
proiici ex̄. Secūdo interdicitur sepultura ec/
clesiastica morienti in torneamento. Et expo/
nit Hosti. etiam si quis ibi vulnus letale acce/
pit: licet postea superuixerit: qui q̄uis peniteat
et ⁊ ei eucaristia nō negetur carebit tn̄ ecclesiastica
sepultura. ex̄ de torneamētis.c.i. Hoc tamen
de illo intelligit qui venit cā exercēdi se in tor/
neamēto. Et etiā scdm̄ Guil. de armigeris eo
rū qui eis in armis seruiūt: ex̄ de torneamētis
c.2. Secus de astātib⁹ cū curiositate. Tertio
prohibetur sepultura his q̄ seipsos occidunt:
vt pz.13.q.2.c.quibus.⁊.23.q.5.c.placuit.
Quod intelligendū ē fm̄ Guilielmum si in/
terfecerunt se ex desperatiōe vel iracūdia. Se/
cus si ex fortuitate ⁊ huiusmodi. Vnde in.c.ex
parte.ex̄ de sepul.dicit Bern̄.q̄ si qs pp fu/
gam precipitaret se in aquā: q2 inde sic crede/
bat euadere nō imputatur ei ēt si cōtrariū eue/
niat. Quarto negatur sepultura ei d̄ quo cer
tum est ⁊ manifestum non fuisse confessum vl
non cōmunicasse semel in anno. ex̄ d̄ pe.⁊ re.
c.omnis. Et hoc intellige nisi in articulo mor
tis signa contritionis ⁊ huiusmodi emendati
onis ostendat. Quinto expellitur a sepultura
ecclesie monachus qui reperitur proprietarius
in fine vite qui debet in sterquilinio sepeliri: ex̄
de statu monachoꝝ.c.super quodam. Sex
to blasphemus dei si moriatur absq; peniten/
tia postq̄z blasphemauerit non sepelitur in lo/
co sacro. extra de maledicis.in fine. Septi/
mo generaliter quilibet notori⁹ peccator si mo/
riatur absq; penitentia in mortali peccato pri/
uandus est ecclesiastica sepultura. 13.q.2.c.
non estimemus. Ad probandum autem
contritionem alicuius peccatoris morientis
sufficit vnus testis. 26.q.5.c.qui recedunt.
Item interdicitur sepultura tempore interdi/
cti illis de illo loco vbi est positum interdictū
dum durat. Item excommunicatis excommu
nicatione maiori in illa morientibus ⁊ etiam
minori secundum Guil. quando hoc est no/
torium. Sunt ⁊ alia multa circa hanc materi/
am que ideo dimittimus: quia non est necessa
rium vt populis predicentur. Sacerdotes aūt

ꝛ curati: quia taliũ debent habere scientiã: vi/
deant titulũ de sepul.li.3.ꝛ.6.decretaliũ. Ideo
hanc partẽ concludere volentes: dicimus ꝙ
magna est pietas satisq; cõmendabilis defun/
ctorũ corpora sepelire. Hinc preterea q̃ dicta
sunt laudatur: ꝛ magnus Alex quẽ. Q. Cur/
tius refert: inuento Dario a suis derelicto vul/
neratoq; ꝛ extincto in vehiculo viso corpore fu/
dit lachrymas: fecitq; eum more regio sepeliri.

De executione testamentorũ: ꝛ q̃ dilatio eo/
rum ꝑiudicat animabus testatorũ si sint in pur
gatorio. Capi. .2.

Secunda pars pietatis defunctorũ dicit
testamentorũ executio: in qua adhuc
tria dubia occurrũt declarãda. Pri
mũ vtrũ testamenta possint infringi. Secũ
dũ vtrũ executores teneantur statim illa exeq.
Tertiũ vtrũ dilatio executoris ꝑiudicet ani/
me testatoris. Ad primũ dubiũ posset aliquis
arguere ꝙ nullũ testamentũ sit infringendum.
Nã vt scribit̃ extra de testa.c.indicante. Vo/
luntas testatoris debet ꝑ omnia adimpleri: sed
testamentũ cõtinet vltimã voluntatẽ testatoris:
ergo ꝛc̃.ꝛ.16.q.1.c.cõsiderandũ dicit̃. Cõside/
ratio ecclesie vtilitatis hoc postulat et iusta di/
spensatione testatoris seruandũ arbitriũ. Sed
cõtra est qḋ habet̃.6.q.1.in.c.admonere. vbi
Greg.ait. Admonere te volumus ne pie de
functorũ voluntates tua qḋ absit remissione cas/
sentur. Ibi dicit glo.sup vbo pie.secus si sint
iniuste: ergo testamẽta iniusta sunt infringẽda
Respondet Ric.in.4.di.45. ꝙ aut testamen
tũ est rationabiliter factũ: ita ꝙ nõ sit cõtra eq/
tatẽ iuris naturalis nec diuini nec positiui. Et
tunc nullo modo est infringendũ. Aut testamẽ
tũ est irrationabiliter factũ: ꝛ tunc licitũ ẽ ꝛ de
bitũ illud infringere. Est autẽ testamentũ irra
tionabile triplici ratione. Primo rõne testato/
ris. Secundo ratione rei testate. Tertio rõne
modi testãdi. Primo rõne testatoris: cũ.s.
nõ põt facere testamẽtũ. Nã neq; ep̃s neq; re/
ligiosus neq; fatuus põt facere testamentum.
Dicit tamẽ Ric.ꝙ episcopus aut habet bona
que sibi prouenerunt ex hereditate vel artificio
aut doctrina antequã esset episcopus. Aut non
habet nisi redditus ecclesiasticos ꝛ mobilia q̃
sibi ex illis redditibus ꝑuenerunt. De ꝑmis
bonis: qꝛ ꝓprietas illorũ est sua potest licite fa/
cere testamentũ: extra de testamẽto.ca.qꝛ nos.
Et.c.relatũ.ꝛ.12.q.1.c.episcopi. Si tamẽ ep̃s
ecclesiã leserit damnũ ecclesie debet de rebus

eius resarciri: ꝛ de residuo si quid fuerit testari
põt: de redditibus autẽ ecclesiasticis: ꝛ de mo
bilibus q̃ post sui consecrationem acquisierint
episcopi: qꝛ talia dicunt̃ cõseruari eidẽ ecclesie:
cuius ratio est: qꝛ que intuitu seu cõsideratu ec
clesie receperunt illorũ bonorũ ꝓprietas sua nõ
est: sed illorũ sunt tantũ dispensatores ꝛ admini
stratores: nõ possunt facere testamentũ. Et q̃/
uis de rebus ecclesie non possunt aliqd donare
iure testamẽti: possunt tamẽ donare de mobili
bus causa elemosyne siue sint sani siue in egri
tudine etiã mortali cõstituti. Ex quibus colligit̃
ꝙ nõ est idẽ dispensare ꝛ testari. Unde episco
pus ꝑmittitur de bonis ecclesie elemosynã fa/
cere ꝛ nõ testari: extra de testa.c.ad hec. Te/
statorẽ enim oportet esse dominũ rerũ de qbus
facit testamentũ. Sed dispensatorẽ nõ oportet
esse dominũ rerũ de quibus facit elemosynas.
Unde extra eo.c.quia nos.in glo.dicit̃. Cleri
ci de rebus ecclesie nullũ possunt facere testa/
mentũ cũ earũ proprietas nõ sit sua. Similiter
religiosus cũ nõ habeat ꝓpriũ nõ põt facere te/
stamentũ: vt patet.9.q.3.c.qꝛ.ꝛ in.c.relatũ.
Et si dicat̃ de Paulo primo heremita ꝙ in te/
stamẽto reliquit colobiũ suũ.i.tunicã superiorẽ
Athanasio alexandrino episcopo: ꝛ tunicã in/
teriorẽ beato Antonio. Respondet Ric.ꝙ q̃
uis Paulus primꝰ heremita fuerit religiosissi
mus sanctitate: nõ erat tamẽ in religionis statu
Unde non est simile de heremitis ꝛ de illis q
sunt in statu religionis: vt patet in.§.sequenti
post prealIegatũ.ca.relatũ. Adhuc fatuus non
põt facere testamentũ: extra de success. ab inte/
sta.c.cũ dilectus. Et insti.qbꝰ nõ est ꝑmissum
facere testamentũ.§.furiosi. Illũ enim qui fa
cit testamentũ oportet esse compotẽ mentis sue
pro illo tempore quo facit testamentũ. Secũ/
do testamentũ est irrationabiliter factũ ratione
rei testate cũ quibꝰ facit testamentũ de re quam
nõ habet. Sicut dicitur de Lupercopo. Ipse
enim cũ in extremo vite venisset testamẽtũ cõ/
didit in quo multa milia ducatorũ in pios vsus
dimittebat. Cũ vero circunstãtes interrogarẽt
quis esset executor tante pecunie distribuende.
Respondit testator ꝛc: hic est punctus: vñ tra
ctũ est vocabulũ illud aut vulgare ꝓuerbiũ.
Qui sta el puncto disse Lupercopo. Sũt ꝛ alij
qui testantur de bonis que habent: tamẽ ad il/
los nõ pertinentibꝰ: eo ꝙ acquisita sunt ꝑ vsu/
ras: malos cõtractꝰ: rapinas: iniusticias: frau/
dulẽtias ꝛ huiusmodi: ꝛ debent ꝑsonis certis.

Secus

Secus vero quãdo illorũ restitutio esset incerta. Tertio testamentũ est rationabiliter factũ ratione modi testandi: puta cũ quis exheredi/tat suos heredes qui exheredari nõ meruerũt dans totũ alijs. Talis facit cõtra equitatẽ iuris naturalis etiã si det ecclesie. Et testamẽtũ tale nõ est seruandũ: propterea dicit ab Augu. in sermone de cõmuni vita clericoꝝ. et .15. q. vlti. c. quicunq;. Quicũq; exheredato filio heredẽ facit ecclesiã: querat aliũ qui suscipiat nõ Augustinũ. Et infra. Quod laudabile factum sancti Aurelij carthaginensis episcopi. Qui/dã enĩ cũ filios nõ haberet: nec speraret res suas omnes retento sibi vsufructu donauit ecclesie. Nati sũt illi filij. Reddidit episcopus nec opinanti ea que illi donauerat. In potestate habebat episcopus nõ reddere: sed iure fori et nõ iure poli. i. quadã naturali equitate vt dicit glo. ibidem. Secundũ dubiũ vtrum executores testamentoꝝ teneant cito. s. infra annũ executionẽ cõplere. Et respondet Ric. in. 4. di. 45. q aut testator tempus determinat infra qd testa/mentũ vult esse impletũ: aut nõ. Si sic: nõ te/nentur executores tentione necessitatis vsq; ad illud tempus testamentũ implere nisi viderent citius explendo se posse facere anime defuncti vtilitatẽ maiorẽ. Tunc enim et si in foro iudi/cij compelli nõ possent ad citius implendũ: tamen ad hoc eos conscientia deberet cõpellere: q presupponendũ est q voluntas defuncti fuit i illo modo et illo tempore testamentũ implerent quo esset expedientius anime sue. Si autem non determinat tempus infra qd velit testamentũ impleri: tunc dico: q aut executores habent li/bere bona de quibus possint statim testamen/tũ implere: aut non hñt. Si hñt: tunc implere tenent quãcitius pñt: q debitores sunt illis quibus legata sunt facta. Et sicut dicit. ff. de re. iu. In oibus obligationibus in qbus dies nõ ponitur pñti die debet. Vnde illi executores qui p longũ tps tardant suã executionẽ implere: ne/catoribus egentiũ cõparant: ppterea dicit. 13. q. 2. c. q obligationes. Qui obligatões defun/ctoꝝ aut negant ecclesijs: aut difficile reddunt tanq; egentiũ necatores excõicentur. Et sꝫ glossam ibidẽ: hoc nõ intelligit de obligationibus voluntarijs: sed de illis bonis que relicta sunt ecclesijs. Et. ca. sequenti adhuc dicit: qui obli/gationes defunctoꝝ retinent: et illi qui ecclesijs tradere demorant vt infideles sunt ab ecclesia abijciendi. Executores etiã si illa bona retinẽt pro seipsis sunt sicut fures et raptores: et sacri/legiũ cõmittunt: sicut patet. 13. q. 2. c. clerici. et 17. q. 4. c. sacrilegiũ. Vnde si executores infra annũ saltẽ ãmonitione epi pias voluntates defunctoꝝ nõ implent cũ possent si vellent: p episcopũ debent impleri: vt notatur extra de testamentis. c. nos quidẽ. et. c. tua nobis. et i glo. c. Iohes. in tertiu. Si autẽ executores non ha/beant bona in promptu: de quibus possint in/fra annũ testamentũ implere: non credo propter hoc q deuoluatur potestas eorũ post annũ ad episcopum. Tenentur tamen facere qd in se est vt bona habeant: et habita debent di/stribuere quãcitius possunt. Tertiũ dubium erat: vtrũ dilatio executionis in aliquo preiu/dicet anime testatoris. Et respondet Ric. q sic: cuius duplex est ratio. Vna quia quãto ci/tius ecclesie et pauperes quibus legatũ est recipiunt illud quod testator eis legauit: tanto fer/uentius et certius orant pro anima defuncti: et orare tenentur: et quanto tardius recipiunt q eis legatũ est: tanto tepidiores sunt ad orãdũ et magis tardant orare pro anima eius: scilicet testatoris defuncti. Acceleratio autẽ feruen/tium orationũ pro anima defuncti multũ va/let ad eius alleuiationẽ et celeriorem expeditionem. Alia ratio est: q sicut defuncti in charitate aliquid purgabile secũ portantes in hac vita meruerunt vt elemosyne si pro eis dentur eis prosint: non ad augmentũ gratie: sed ad alle/uiationẽ et abbreuiationẽ pene. Si testator testamentũ faciens et in charitate decedens te/stamentũ suũ faciendo meretur vt eius executio post mortẽ valeat nõ ad augmentũ gratie: sed ad alleuiationẽ et abbreuiationẽ pene sue. Et ideo quanto testamentũ suũ citius execu/tioni demandatur: tanto citius alleuiat: et quã/to tardius sui testamenti executio impletur tanto tardius ceteris paribus incipit alleuiari: et tardius liberatur. Si tamẽ legata sua nũq; soluerentur nõ ppter hoc perpetuo remaneret in pena: quãuis propter hoc multo tardius libera/retur ab ipsa. Ex predictis patet q grauissime peccant: et q magnã perditionem faciunt hi q executiones testamentoꝝ sibi cõmissas non complent quãcitius possunt habita competenti opportunitate.

Quomodo hi qui sunt in purgatorio iuua/ri possunt per suffragia viuorum: et de suffra/giorum fructu.

Capitulum. tertium.

Ertia pars pietatis que defunctis de
betur dicitur suffragiorũ communica
tio. Et ꝑ hꝰ intelligentia tria dubia erũt
discutienda. Primũ vtrũ suffragia viuoꝝ pro
sint defunctis. Scdm vtrũ suffragia facta de
terminate ꝑ vno ꝓsint oibus exñtibus in pur
gatorio. Tertium vtrũ defunctis prosint suf/
fragia fcã a viuis exñtibus in peccato mortali.
Ad primũ dubiũ posset aliqs arguere ꝙ suf/
fragia viuoꝝ nõ ꝓsint defunctis. Naꝫ Apoc.
14.c. dicitur. Opera enim illoꝝ sequuntur illos
ergo videtur ꝙ nõ iuuantur operibꝰ alienis. Et
Ecclesiastes.9. dr̃ de mortuis ꝙ non hñt par
tem in opere qḋ sub sole geritur: ergo idem ꝙ
prius. Sed in ɔ̃rũ est illud qḋ scrib. 2. Ma/
chabe.12. Sãcta ⁊ salubris ẽ cogitatio ꝓ de/
fũctis exorare: vt a peccatis soluanẗ. Et Aug.
i ench. att. Nõ est negãdũ, defunctorũ aïas pie
tate suorũ viuentiũ releuari: cũ pro illis sacrifi
cium mediatoris offerẗ vel elemosyne in eccla
fiunt. Respondet Ric. ꝙ aïarũ quedaꝫ sũt beã
tam in celo. quedã sunt damnate in inferno ꝓ
pctõ originali ⁊ actuali: vel pro originali solo.
Quedã sũt in charitate suã explẽte ꝑnitẽ in
purgatorio. Beatis nõ ꝓsunt viuentium suf/
fragia: qꝛ non indigent. Unde Augu. in en/
ch. dicit ꝙ sacrificia siue altar' siue q̃rũcũqꝫ ele
mosynarũ pro defunctis valde bonis gratia/
rum actiones sunt. Et idem hr̃ extra de cele
bra. mis. c. Cum Marthe. Dãnatis etiã suf
fragia nõ prosunt: vt ostensum ẽ supra eodem
sermone. Sunt tamẽ consolatiões viuorum.
Animabus autẽ existentibus in purgatorio ꝓ
sunt viuorum suffragia non ad augmentum
gratie gratum facientis: sed ad pene earꝫ miti
gationem ⁊ abbreuiationẽ. Quia ut dicit' Au
gu. in ench. Cum viuerent in hac vita merue
runt ut hec sibi postea possent. Ad auctoritatẽ
ergo Apoc. dicendum ꝙ suffragia viuorum
que fiunt pro existentibus in purgatorio: dñr
opera eorũ inquãtũ in hac vita meruerũt vt eis
prodessent: si pro eis fierent. Ad auctoritateꝫ
vero ecclesiastes dicendum ꝙ pro tanto mor/
tui dicunẗ non habere partem in opere qḋ sub
sole geritur: qꝛ tali operi non cooperantur: ha
bent tamen partem in fructu operis. Sed pro
confirmatione vera dictorum notanda est sen
tentia Gregorii. que ponitur. 13. q. 2. in. c. aie
defunctorum. Anime inquit defunctorũ quat
tuor modis soluuntur: aut oblationibus sacer
dotum: aut precibus sanctorum: aut carorum
elemosynis: aut ieiunio cognatorum. qḋ enim
sacre hostie oblatio plurimũ ꝓsit defunctis: ap
paret ex illo exemplo qḋ Grego. recitat in. 4.
dial' li. Inquit enĩ ꝙ cum quidam monachus
suus nomine iustus ad extremũ veniens tres
se habere occultos aureos indicasset: ⁊ de hoc
ingemiscẽs mortuus fuisset: precepit Greg.
fratribus vt corpus eiꝰ cum tribus aureis in
sterquilinio sepelirent. Tandem cuidã e fratri
bus Grego. precepit: vt vsqꝫ ad dies. 30. om
ni die. pro. eo hostiam immolaret. Qui cuꝫ iussa
complesset: is q defunctus fuerat in die. 30.
cuidaꝫ fratri sibi germano apparuit. Quẽ ger
manus requisiuit dicens. Quomõ es. Cui ille
respondit. Huc vsqꝫ male fui: sed iam modo
bene sum: qꝛ hodie cõionẽ recepi. Silr Gre
go. in preallegato li. ostendit quantũ orationes
prosint existentibus in purgatorio. Narrat. n.
de pascasio: q cum vir mire sanctitatis ⁊ virtu
tis existeret ⁊ suo tempore duo fuissent summi
põtifices electi: conuenissetqꝫ tandem ecclesia
in vnum: ipse tamen pascasius quasi ex errore
alium papam pretulit: ⁊ in hac snia vsqꝫ ad
mortem permansit. Qui cum esset defunctus
⁊ dalmaticam feretro superpositã demoniacus
tetigisset: statim sanatus est. Post multum ve
ro temporis cum Germanus capuanꝰ episco
pus balneum ob grãm sanitatis petiisset: pre/
dictum Pascasium diaconem stantem ⁊ obse
quentem inuenit: quo viso vehementer extimu
it. Et quid illic tantus vir faceret inquisiuit.
Qui pro nulla alia cã se in illo loco penali de/
putatũ asseruit: nisi ꝙ in illa cã pontificis plus
iusto sensit: ⁊ addidit. d. Queso te deprecare
deum pro me atqꝫ in hoc cognosces ꝙ exaudi
tus sis si huc rediens me ñ inueneris. Qui cũ
ꝓ eo orasset: ⁊ illuc post paucos dies redusset:
predictuꝫ Pascasium in eodem loco minime
inuenit. Sunt ⁊ alia exempla que breuitatis
cã dimittimus. Secundũ dubiũ erat. Utrũ
suffragia facta determinate pro vno prosint
omnibus existentibus in purgatorio. Et re/
spondet Ric. ꝙ ad causandũ penã concurrit
virtus agentis: ⁊ dispositio patientis: quia actꝰ
actiuorum sunt in patiẽte disposito: vt dicitur
2° de aïa. Põt ergo diminui alicuiꝰ pena: vel
ꝑ diminutionẽ virtutis ex pte agẽtis: vel per di
minutionẽ dispositionis ad patiẽdũ ex pte susti
nẽtis: sicut ⁊ ꝑ augmẽtationẽ cuiuslibet istoꝝ
pena põt augeri. Unñ inequaliter disposita ad pa
tiẽdũ ab equali virtute inequaliter patiuntur.
Propterea

Propterea. d. Auicenna. 6. parte naturalium q multū dispositus ad tristiciam ex modica cā fortiter tristatur. Quod autē dictum est videmꝰ in exemplo. Pena enim magnū onus portā tis diminui pōt: vel p diminutionē grauitatis oneris: vel p aliquā cōfortationem virtutis illius qui portat onus: qua minuitur in ipso dispositio ad patiēduz ab onere. Sic dico q isto duplici modo cōuenit intelligere diminui penaz existentiuz in purgatorio. Et quantum ad diminutionē pene modo primo suffragia facta determinate pro vno tantum alijs nō ꝓsunt: qꝛ sic virtus eorum nō attingit nisi ad illū ad quē determinantur ⁊ cui applicantur per intentionem agentis. Sed modo secundo suffragia facta pro vno prosunt alijs: qꝛ misericordia dei prouidente suffragia facta pro quocūqz in purgatorio omnibus alijs innotescunt. Et qa sese diligunt ex charitate: nec sibi inuicem inuident: imo omnes gaudent de pene illius alleuiatione pro quo facta sunt suffragia. Quodlibet autem gaudium reddit gaudentez minus dispositum ad penaz contristantez: quia fm sententiam Ar. 2. ethi. c. vltimo. Cuiusqz tristicie repugnat fm formaz generis quecunqz delectatio: ⁊ ideo mitiget eā. Notandū tamen q si suffragia fierent pro pluribus: non tantū prodessent cuilibet quantū si fierent pro illo solo: qꝛ si tantuz prodessent: sequeretur q ille qui pro vno defuncto tenetur dicere missam vnam: ⁊ vnaz pro alio: si diceret vnaz pro illis duobus cuilibet solueret illud ad quod sibi tenetur. Propterea bonuz finitum quod sufficeret ad plenariam liberationez vnius anime de purgatorio sufficeret ad liberationez omnium aliarum ad equalem penam obligatarum. Preterea consuetudo ecclesie esset inutilis: que suffragia aliquando facit pro specialibus personis: q̃ omnia falsa sunt. Fuere tamen quidā dicentes q suffragia facta pro pluribus tantuz prosunt cuilibet quantuz si fierent pro vno solo: sicut candela accensa pro pluribus: ⁊ lectio lecta pro pluribus tantuz quemlibet iuuant: quantuz iuuarent si pro eo solo candela accenderetur vel lectio legeretur. Sed respondet Ricar. q hec exempla non valent: qꝛ lumen candele et vox doctoris se cōmunicant per nature necessitatē. Suffragia autem cōmunicantur per suffragātis intentionez.

¶ Tertiuz dubiuz erat vtruz defunctis prosint suffragia facta a viuis existentibus in peccato mortali. Et respondet Rica. in 4. di. 45. q malus faciens aliqua bona opera pro defunctis: aut facit ea sicut actor: aut sicut minister. Primo modo illa non prosunt defunctis: etiam si ea faciat mediante bono ministro nisi aliquando per accidens inquantū pauperes sancti pro elymis receptis ab illo malo excitantur ad orandu pro illis defunctis pro quibus ille malus homo eis elemosynas dedit. Si autem facit ea vt minister distinguenduz est: qꝛ aut facit ea vt minister publicus dei ⁊ ecclesie: vt sacerdos qui celebrat missam: vel exequias mortuoruz: aut facit ea vt minister alicuius priuate persone. Primo modo dico q ꝓsunt defunctis: quia malicia ministri non tollit efficaciam sacramenti. Si autez facit ea vt minister priuate persone: aut illa persona quādo sibi p̄cepit tale opus fieri ⁊ quando factuz est erat in charitate: aut non. Primo modo dico q prosunt defunctis pro quibus fiunt. Et siue ille q mandauit fieri migrauerit de hac vita: siue nō: quia hoc opus principaliter ipsius est qui hoc fieri mandauit. Si vero erat in peccato mortali: aut hoc erat quando mandauit fieri: aut quādo opus executioni mandatum est. Si primo modo: dico q illa opera non prosunt defunctis pro quibus fiunt: q̄uis sit in charitate pro illo tempore quo suuz mandatuz executioni demādatur: nisi tunc illud iterum fieri demandetur aut emendationez factam de nouo acceptet: qꝛ opus ipsius non est nisi inquātum illud fieri mandat vel acceptat. Si autem erat in peccato mortali quando demandatur opus bonum executioni: qui erat in charitate quando precepit fieri: dico q tunc opera prosunt defunctis pro quibus fiunt: maxime quia sunt a precipiēte ratione illius actus voluntatis quaz habuit quando ea fieri precepit: verūtamen cuz nemo sciat vtrum odio: an amore dignius sit: nō debent homines retrahi a communicatione suffragiorum erga defunctos. Et potissimum tenere debet vnusquisqz firmiter q semper valet missa ⁊ alia bona que facit homo: vt minister ecclesie. Supradicte itaqz sunt pietatis partes: quam debent viui mortuis exhibere.

¶ Sed si quis posset ad purgatorium vsqz descendere audiret profecto clamantes et eiulantes q̄plurimos: ac voce querula lamentantes. Audirentur quidem patres Et matres dicētes. O filij ingrati quibus bona nostra dimisimus succurrite nobis. Audirentur viri suas vxores vocantes. O vxores.

impie in quib⁹ cōfidentiā habētes: diuitias no strās vobis dimisimus: subuenite miseris et nos adiuuate: vt eruanṫ ab his atrocissimis penis. Audirenṫ ⁊ alij clamātes. O cōmissarij, o executores testamentorū nostrorū: expedite fideliter que vobis commisim⁹. Multi nāqꝫ sunt ⁊ quasi innumerabiles: qui citius a purgatorio liberarentur si viuentes illos iuuarent. Idcirco ꝓcurent omnes benigne ⁊ charitatiue orare pro defunctis: aliaqꝫ pietatis opa illis impendere: vt sic mereamur in hoc seculo dei obtinere grām: ⁊ in futuro sempiternā gloriā. Amē.

Feria secunda quarte hebdomade in q̄dragesima: de purgatorio ⁊ atrocissimis penis qb⁹ puniuntur anime illoꝝ qui non satisfecerunt in hac vita de peccatis suis.

Sermo. 48.

Ipse autem iesus nō credebat semetipsum eis. scribunṫ hec verba Ioh. 2. c. ⁊ in euāgelio hodierno. Rara fides inuenitur in hominibus huius mundi q cū sepe blandianṫ multū amicis eorūqꝫ se fateantur beniuolos: adueniente tñ necessitate aduersitateqꝫ ingruente deficiunt: ꝓpterea saluator noster q p̄uidebat se tpe passionis sue ab oībus derelinquendū nō credebat semetipsuꝫ eis q crediderant in nomine eius ꝓpter signa que faciebat. Quo exēplo edocemur: vt ⁊ nos dum possumus: dū viuimus: duꝫ facultas adest: anime nostre salutē accuratissime ꝓcurem⁹ Neqꝫ fidendū est multū in parentib⁹ aut filijs in viris aut vxorib⁹: in domesticis vel amicis: quoniā vt dictū est in p̄cedenti sermone: cōsueuerūt tales charos suos defunctos tradere obliuioni: ⁊ quoniā pleriqꝫ penitentiā negligunt de suis peccatis in hac vita implere: estimantes minimā satisqꝫ leuē penā esse: ⁊ quādoqꝫ nullaꝫ penā .s. purgatorij. Idcirco in p̄senti s̄mone de ipso purgatorio erimus locuturi: de quo tria mysteria erunt declaranda.

Primū dicitur veritatis.

Secundū penalitatis.

Tertium iocunditatis.

De veritate ⁊ loco purgatorij: ⁊ de istis qui post hanc vitā anteqꝫ euolent indigēt purgari.

Capitulum. .I.

Primū mysteriū declarandū de purgatorio dicit̄ veritatis: in quo tria sunt dubia absoluenda. Primū vtruꝫ sit ponere penā purgatorij post hanc vitā. Secūduꝫ vtrū aliqs locus sit ꝓprius ad purgādum animas deputatus. Tertiū q sunt hi q vadunt in purgatoriū. Ad primū dubium respondet Bon. di. 20. q̄rti. q sicut dicit scriptura ⁊ auctoritates sanctoꝝ: ⁊ plures reuelationes ⁊ rationes cōcordant: ⁊ ecclesia vniuersalis confirmat: q̄ erat pro existentib⁹ in purgatorio absqꝫ dubio post hanc vitā est ponere penā purgatorij. Et hoc colligi ex verbo xp̄i. d. Math. 12. Qui dixerit verbū cōtra spiritū sanctū non remittetur ei neqꝫ in hoc seculo neqꝫ in futuro. In qua sententia dat intelligi quasdā culpas i hoc seculo: quasdam in futuro posse relaxari. Ideo Greg. 25. di. c. qualis. ait. Qualis hic quisqꝫ egreditur: talis in iudicio p̄sentaṫ. Sed tamē de quibusdā culpis esse ante iudiciū purgatorius ignis credendus est: pro eo q veritas dicit: q: siqs in spiritū sanctum blasphemiam dixerit: neqꝫ in hoc seculo remitteṫ ei: neqꝫ i futuro. Et Math. 5. Esto cōsentiens aduersario tuo cito. i. sinderesi murmurāti in malo: aut angelo ad oppositū decertāti. dū es in via cū eo ne forte tradat te aduersarius tu⁹ iudici. i. deo: ⁊ iudex tradat te ministro. i. angelo: ⁊ in carcereꝫ mittens. i. p angelū in purgatoriū deducaris. Amē dico tibi nō exies inde donec reddas nouissimū quadrantē. Hoc idē de carcere huius mūdi nō pōt intelligi: eo q nec ibi puniunṫ omnes tales. Nec de carcere infernali: q: ibi nūqꝫ soluitur nouissimus quadrans debite pene. Sed de carcere purgatorij hꝫ intelligi: q de illo exibit qs quādo soluerit nouissimū quadrantē. Et adhuc est in ꝓptu ratio quare sit ponenda pena purgatoria. Nā vt dicit Augu. ⁊ ponit a magistro in litera: aut homo punit: aut deus punit. sed frequenter aliq cōuertunṫ in fine q nō puniuntur in p̄senti: ergo necesse ē q puniant a deo: sed nō in igne infernali sine eterno: ergo in igne purgatorio. Itē si nō est pena purgatoria post hanc vitā: ergo q ꝑdurat in culpa vsqꝫ ad mortē: cū nullā sustinuerit penaꝫ reportat de malicia sua cōmodū: qḋ ē falsuꝫ Et si quis obijceret q promptior est deus ad miseriendū q̄ꝫ ad contemnandū: sed decedenteꝫ in mortali peccato statim cōdemnat: ergo decedentē in charitate statim glorificat. Itē potentior est charitas ad eleuandū q̄ꝫ sit mortalis culpa ad deprimendū: sed culpa mortalis stati demergit in abyssum: ergo charitas statim eleuat in celū: ergo nō est ponere post mortē aliquod supplicū

upplicium. Item status post mortem respon/
det statui qui est in via: sed in via nõ est nisi du
plex status .s. bonorum et malorum: ergo similiter
post mortem. Ergo aĩa a corpore recedẽs: vel
ẽ in paradiso cum bonis: vel est i inferno cũ ma
lis. Rñdet Boñ. ad primũ: q nõ ẽ sĩle glori/
ficare decedentem in charitate statim: sicut cõ/
demnare decedentez in mortali: quĩ iste qui in
mortali ẽ: nihil habet quod sit dignũ vita: Et
ideo summe ẽ dispositus ad dãnationem eter/
nam: et propter hoc statiz damnatur iusta retri
butione. Sed ille qui est in charitate: cũ chari/
tas simul stet cum veniali culpa: et reatu pene:
põt in se habere aliquid dignum pena. Et quia
gloria non põt simul stare cum pena fm forũz
cõe: necesse ẽ prius debitum illud solui per pe/
nam purgatoriam. Ad secundũ dicit Boñ.
q pondus charitatis habet in se aliquod re/
tardans: vt culpam aliquam paruulam: vel rea
tum. Sed pondus peccati nihil hz eleuans vl
retardans: ideo non ẽ simile de ascensu peccati
Ad tertiũ vo dicẽdũ: q licet duplex sit status
principalis .s. bonorum et malorum: tamen q
habet iusticiaz in duplici ẽ differentia. Aut .n.
in statu perfectorum perfectione completa: et ta
lis nõ habet cremabilia: nec aliq debita: et huic
statui debetur vita eterna. Alii sunt in statu im
perfectorum: et hi habent cremabilia vtpluri/
mum: et etiam debita: ideo oz primum debita
solui: et cremabilia cremari anteq̃ introducan
tur in patriam. Et hi purgãtur pena purgato
ria. Similiter charentes iusticia in duplici sũt
differentia. Quidam sunt in statu paruulorũ:
et hi carent iusticia originali: et his competit sta
tus in limbo sine pena sensibili. Aliqui sunt in
statu adultorum: qui charent iusticia persona
li siue gratuita per propriã culpam. Et talibus
cõpetit status infernalis. Et sic pz q rõ illa nõ
valet. Posset ẽt dici q pena purgatoria nõ di
cit statum: sz magis trãsitum de statu ad statũ.

Secũdum dubium absoluẽdum erat. Utrũ
ad purgationem animarum sit aliquis locus spe
cialiter deputatus. Et respondet Ric. di. xxi.
quarti. q in inferno sunt quattuor loca se habẽ
tia fm superius et inferius. In loco maxime
infimo sunt damnati pro peccato actuali. In
illo qui est immediate supra illum sunt damna/
ti pro solo peccato originali. In loco qui conse
quenter ẽ supra illum sunt anime que purgan
tur: quia ibi de lege communi purgãtur: q̃uis
alique alibi purgentur ex aliqua causa speciali
.s. vel vt vinctibus aliquid nuncient: vel vt suf
fragia pro se impetrent: et vt patiendo vbi pec
cauerũt dei iusticiam aliquibus sensibilibus ma/
nifestent. In quarto loco non sunt alique ani/
me: sed ante xpi aduentum ibi erant anime sã
ctorum patrum: que penitentiam suam in pur
gatorio expleuerant. Et ille que recedẽtes a
corpore nihil purgabile portauere. Locus autez
prefatus dicebatur sinus Abrahe: quia Abra
ham primus ab infidelibus se separauit: et fidei
signaculum distinctiuum accepit. Ideo locus
requiei que debetur anime propter fidem cha/
ritate formataz sinus Abrahe dictus est. Hu
go tamen libro secundo de sacramentis pte. xv.
c. 7. negare videtur aliquem vnum locum de
terminatum esse purgationi animarum: dicẽs
probabilius esse vt in his potissimum locis sin
gule penam sustinere credantur in quibus cul
pam commiserunt: sicut multis sepe documen
tis probatum est. Alia vero si qua sunt harum
penarum loca nõ facile assignari videtur. Sz
sententia ista Hugo. non acceptatur a doctori
bus nisi intelligatur vt dicit Boñ. fm dispen
sationem diuinam: et non secundum commu/
nem legem: quia improbabile ẽ: vt omnes ani
me que parisius peccauerunt parisius punian
tur. Ideo secũdũ legem cõem credendum est
q sicut limbus fuit inferius: sic et locus purga
torius: q locus pars inferni creditur a quibusdã
pp illud verbũ Grego. in. 4. dialo. Sub eo/
dem igne electus purgaĩ et dãnatus crematur.

Tertiũ dubium absoluendũ erat. Qui sunt
qui vadunt ad purgatoriũ. Et dicere possumus
fz doctores q sũt tria hoium genera. Primi
quidem sunt q cũ venialibus moriuntur. Nã
sicut dicit magister sup illo verbo. i. Cor. 3. c.
Si qs superedificat sup fundamentũ hoc aur:
argentũ: lapides pciosos: lignũ: fenũ: stipulã
vniuscuiusq opus manifestũ erit. Dies eniz
dñi declarabit: q in igne reuelabiĩ et vniuscu
iusq opus q̃le sit ignis pbabit. Per lignũ: fenũ
et stipulam: intelliguntur venialia peccata per
quandam similitudinem: quia venialia in eo
dẽ subiecto cuz charitate existẽtia possunt p ignẽ
purgatorii et spiritualez ignẽ charitatis et dile/
ctiõis cõsumi: sicut lignũ: fenũ: stipulaq cõsu/
muntur per ignem: et q tardius consumitur
lignũ q̃ fenũ: et fenũ q̃ stipula: iõ per lignum
significantur venialia grauiora: p fenũ media
p stipulam minora. Scdi qui vadũt in pur/
gatorium sunt q penitentiã ante obitũ suũ nõ

egerūt: sicut contingit his qui absqȝ cōfessiōe moriunt̄ cōtriti. Tertio sunt hi q iniunctam sibi pniam nō cōpleuerūt. Nam pnia in cō-fessione a sacerdote iniūcta: aut ē maior: aut eq̄lis: aut minor. Si aūt est maior tūc id qḋ homo plus fecerit cū morit̄ in augmētum sue glorie cedit. Si est equalis tūc sufficit ad tot⁹ pene di-missionē. Si aūt fuerit minor: tūc id qḋ residuū est ex virtute diuine iustitie ī purgatorio emē-dat̄: ne aliquod peccatum remaneat impunitū.

De voluntate illorū q patiūtur in purgato-rio: ⁊ de grauitate penarū: ⁊ de ministro p quem de⁹ infligit penas illas. Ca. .2.

Secundum mysteriū pricipale de pur-gatorio declarādum dicit̄ penalitas: in quo tria dubia sūt apienda videlicet Primuȝ vtrū pena illa sit voluntaria. Se-cundū vtrū sit maxima omnium penarū tpaliuȝ. Tertiū vtrum p ministerium demonū infligat̄.

Ad primuȝ dubium respondet Bon. q᷑ aliq̄ pena dicitur tripliciter voluntaria. Vno modo q᷑ assumitur a voluntate imperāte: sicut est pe-nitentialis pena. Alio modo q᷑ sustinet̄ a vo-lūtate acceptāte: sicut est pena martyrum quia adeo placet q᷑ ea liberari nō vellēt. Tertio mō est quedam pena q̄ acceptat̄ ⁊ sustinet̄ a volun-tate tolerāte: vt puta pena que est cū patientia: ita q᷑ ei⁹ oppositū est in d'siderio: sicut cū amās ⁊ desiderās sanitatē infirmat̄ sustinet qdeȝ in-firmitatē tanqȝ penā diuinitus iflictaȝ: attn̄ ab ea liberari ,peurit: ⁊ illud minime h᷑ ratione voluntarii. Hoc modo est voluntaria pēa pur-gatoria in viris iustis: q voluntarie eā sustinēt ⁊ desiderāt vehemēter ad patriā peruenire: ⁊ ab alus sibi auxilium preberi. Secundum du-bium videndum erat vtrum pena purgatoria sit maxima omnium penarum temporalium. Et fm doc. respondetur q᷑ sic: ⁊ approbatur tripliciter. primo auctoritate. secundo ratione. tertio exemplo. Primo probatur auctorita-te. Inquit. n. August. de pe. di. 2. c. vlt. ⁊ di. 25. c. qui in aliud seculum. Qui in aliud secul-lū distulit fructum conuersionis purgandus est igne purgationis. Hic etenim ignis etsi non sit eternus: miro tamen modo grauius ē Excellit etenim oēm penam quam vnqȝ pas-sus est aliquis in hac vita. Nunqȝ in carne tā-ta inuenta est pena temporalis. Secundo p-batur ratione. Et fm Bonauētu. potest sumi ratio ex diuina iustitia: eo q᷑ deus iustus pe-nam non acceptat fm q᷑ punitiua tantum: sed secundum q᷑ plus est in ea ratio ordinis recti Secundum hoc ergo est intelligendum q᷑ est pena sūpta ⁊ pena inflicta. In pēa supta ñ tm̄ placet deo ordiatio pene ad culpā: sȝ ordo ⁊ re-ctitudo q̄ ē ī volūtate assumēte. In pena iflicta placet ordinatio pene ad culpā. Quoniam er-go pena penitentiuȝ in presenti plus est pena morientiuȝ est inflicta in purgatorio: pro eo q᷑ iam non est tp̄s agendi sed recipiendi. Iō mo-dica pena in presenti plus satisfacit: ⁊ magis est de ea contenta diuina iustitia: qȝ de magna in futuro. Ric. vero sumit rationeȝ ex cā ipsi⁹ pene. Nam pena causatur dupliciter. scilicet. ex absentia boni amati: ⁊ presenetia mali odi-ti: ⁊ vtroqȝ modo pena purgatorii maior est q̄-libet pena temporali. Anime enim in purga-torio quia motus eaȝ nō retardatur mole cor-poris: vehementissime desiderant cum deo p-fecta fruitione coniungi. Et iō ex huius coniun-ctionis absentia vehementissime affliguntur maxime cum videant tp̄s aduenisse quo cum deo perfecte essent coniūcte: si dum erant in cō-poribus penā suis pctis debitam persoluissēt. Similiter ignis affligens animam in purga-torio magis est actiuus igne nostro: qui tamē inter alia elementa maxime est afflictiuus.

Iō pena purgatorii longe grauior est qȝ alia pēa in hoc mundo. Qualiter autem anima pa-tiatur ab illo igne declaratum est in preceden-tibus: fmone. f. 14. hui⁹ opis. 3° probatur grauitas pene purgatorii exēplo. habetur nāqȝ ī legenda sci Greg. q᷑ postqȝ orauit pro Tra-iano: apparuit ei angelus ⁊ dicit. Q᷑ p dāna-to rogasti duorū tibi datur optio. Aut enim ī purgatorio duobus diebus cruciaberis. aut certe toto tempore vite tue fatigaberis dolori-bus ⁊ infirmitatibus. Qui preelegit toto tem-pore vite sue doloribus concuti potius qȝ duo-bus diebus in purgatorio cruciari. Vnde fa-ctū ē q᷑ semper deinceps aut febrib⁹ laborauit. aut podagre molestia pressus fuit. aut validis doloribus cōquassatus. aut dolore stomaci mi-serabiliter cruciatus. Vnde in quadā epistola sic loquitur. d. Tante podagre: tantisqȝ dolori-b⁹ pmor: vt vita mea mihi grauissima pena sit. Quotidie eni in dolore deficio ⁊ mortis re-medium expectando suspiro. Tertium du-biū ,ppositū fuit. Vtrū pena purgatorii p mi-nisteriū demonum infligatur. Et quibusdam vr̄ q᷑ sic. eo q᷑ in scriptura aut vix aut nunqȝ legitur q᷑ bonus angelus bonos vexauerit.

Sed vexatio

Sed vexatio bonorum solum a malis fuit sicut exemplum habetur de Job. de Antonio: et aliis sanctis et amicis dei. Mali vero vexati sunt a bonis et a malis. Et ratio videtur esse secundum eos: quia qui vexat alterum et affligit quodammodo odium habet. Diabolus autem odit bonos et malos ob suam crudelitatem: ideo utrosque affligit: cum sibi permittitur. boni vero non oderunt nisi malos et ideo illos solos affligunt: sicut afflixerunt sodomitas et egyptios. Sed opinio ista stare non potest quia non decet illum qui iuste de aliquo triumphavit postea puniri per ipsum. Sed anime que sunt in purgatorio adherendo iusticie vicerunt diabolum. Ergo non esset conveniens ut punirentur demonum ministerio. Propterea alii dixerunt quod pena purgatorii infligitur angelorum ministerio. Sed hoc non videtur probabile: quia tam graviter affligant et puniant concives suos nec hoc de facili per scripturam posset probari Ideo dicendum secundum Ric. et Bon. quod quamvis boni angeli et mali assistant morientibus: boni ad iuvandum. mali ad nocendum si possunt. tamen in loco penali ipsius purgatorii non puniuntur anime ministerio demonum: nec ministerio bonorum angelorum: sed sola divina iusticia ignem purgatorium sicut instrumentum applicante ad punitionem earum.

De iocunditate quam habent existentes in purgatorio. tum propter certitudinem de sua salute. tum propter confirmationem in gratia. tum propter auxilium vivorum.

Capitulum. 3.

Tertium mysterium declarandum de purgatorio dicitur iocunditatis. Nam inter acerbitatem penarum sentiunt anime in purgatorio existentes multam iocunditatem. maxime propter tria. Primo propter certificationem. Secundo propter subventionem. Tertio propter sanctorum affectionem. Primo gaudent anime in purgatorio propter certificationem: quia iam certificate sunt de gloria et beatitudine ad quam debent pervenire. Notandum tamen secundum Bon. in. 4. di. 20. quod anime ille maiorem certitudinem habent quam ille que in via sunt: sicut habebant anime que erant in limbo. Et illa certitudo media est inter certitudinem patrie: et certitudinem vie. In patria est certitudo tentionis evacuans expectationem et timorem. In via autem est certitudo expectationis mixta timori: quia quilibet labi potest dum est viator. In purgatorio vero est medio modo. scilicet certitudo expectationis: quia nondum obtinuit: sed est evacuatio timoris propter liberi arbitrii confirmationem: quia omnino sit quod deinceps peccare non potest. Nam confirmati sunt in gratia: nec valent malum velle nec dum agetur quod eis accedit ad leniciam et iocunditatem. Propterea sapientie. 3. dicitur spes illorum immortalitate plena est. Nec acceptanda est quorundam opinio eorum qui dicunt quod pro acerbitate penarum ita absorbeantur spiritus: ut ubi sit ignorent: et ex hoc dubitent utrum sint in inferno: vel in purgatorio: aut extra. Sicut cum anima ex dulcedine contemplationis rapitur extra se ut nesciat utrum in corpore an extra corpus hoc videat: sic suo modo dicunt in penis se habere. Sed certe hoc non videtur posse rationabiliter sustineri: quia et si spiritus carni coniunctus possit ab huiusmodi penis adeo absorberi ut usum rationis amittat. Spiritus tamen separatus qui immortalis est non videtur adeo absorberi: cum fortior sit ad sustinendum magnam penam in se quam in corpore parvam. Et contra dictam opinionem faciunt exempla que Grego. ponit in. 4°. dial. li. ubi dicit. quod quidam in purgatorio existentes in gravibus penis petierunt adiutorium pro liberatione: quod sciebant se aliquando liberandos. Insuper in omelia de divite et Lazaro dicitur quod dampnati super se electos considerant usque in diem iudicii. Si ergo pena illa infernalis improportionabiliter gravior est quam purgatoria. et illa non absorbet usum rationis dampnatis qui sunt oppressi verme desperatione et culpa: quanto magis nec ista pena absorbebit spiritus iustorum qui fortificati sunt bona conscientia et spe et divina gratia. Secundo gaudent anime existentes in purgatorio propter subventionem: quando subvenitur eis per suffragia vivorum: de quibus diximus in precedenti sermone. Innotescit autem eis predicta subventio quadrupliciter. Primo divina inspiratione. Secundo angelica revelatione: ut dicitur. 13. q. 2. c. fatendum. Tertio morientium novi intimatione. Quarto experientie cognitione: quia per suffragia que impenduntur eis experiuntur sibi diminui penam. Conveniens namque est ut innotescat eis a quibus et que suffragia fiant: ut cum de purgatorio fuerint liberate: et in gloriam angelorum assumpte: gratias suffragatoribus suis impendant: pro eis apud largissimum miseratorem omnium deum intercedentes. Non enim possibile est ut ingratitudo vel aliquod quodcunque vitium locum habeat in gloria sempiterna. Tertio gaudent anime in purgatorio propter sanctorum affectionem Superni quidem cives orant et rogant dominum Iesum Christum pro illis proximis suis: quos cruciari cernunt.

Scdm.n. Boñ.in.4.di.45. Duo inducunt sanctos orare pro his qui in purgatorio sunt. Primū ē eo℞ necessitas:q̄ indigēt ab aliis re leuari. Secūdū ē dei volūtas qui vult q̄ vnū membrum releuet aliud. Tertiū addi pōt.s.fu tura iocunditas seu felicitas.s.vt eorum glo/ria accidentalis augeatur cum videant eos fu/turos conciues suos. Unde credēdū ē q̄ an geli semper visitant eos:ꝛ consolātur. Pro/pter que omnia ad prudentiam spectat dum vi uimus in hoc seculo penam quā possumus ꝓ peccatis nostris exoluere. fin Vo illam in pur gatorio dolenter luemus: vbi lꝫ propter rōnē o tam tactas aliqua leticia aderit: nō tn̄ tanta erit vt Boñ.att:quanta erit afflictio. Ideo sollici/te cogitemus que ventura sūt:ꝛ oculos aperia mus in tpe opportuno: vt sic placemus deum quē offendimus: ipetremusq̄ꝫ ab ipso hic grāꝫ ꝛ in futuro seculo sépiternā gloriā. Amen.

Feria tertia quarte hebdomade: de iudicio curioso ꝛ temerario: propter quod multi qui se iustos credunt peccatores sunt: ꝛ inimici altis/simi dei. Sermo. 49.

Nolite iudicare

fm faciē: sed iustū iudiciū iudica te. Verba sūt redēptoris nostri originaliter Jo.7.c.ꝛ i euange lio hodierno. Prebuit nobis sa luberrimū documentū satisq̄ꝫ necessarium sal/uator noster dominus Jesus christus dum di xit verba in themate nostro ꝓposita:qm̄ ob cu riosum iudiciū multi qui se bonos existimant sepenumero mali fuit. Secūdū Vo Alex. sen/tentiā in.3° volumine sūme duplex ē iudiciū Unū publicū ꝛ ordinatū:qd̄ quidē ē actus iu/stitie. Aliud vero vsurpatū ꝛ temerariū q̄ quis ꝓximū suū iudicat: vel reputat bonū aut malū. De hoc itaq̄ꝫ iudicio de quo locutus est xp̄s ꝛ nos in p̄nti sermone dicem⁹.i q̄ triplex iudiciū subdistiguem⁹ declarādū.
Primum dr̄ dubietatis.
Secundum veritatis.
Tertium temeritatis.

Qd̄ peccatum ē iudicare in deteriorē par tem aliena facta que nobis dubia sunt:ꝛ quare dubia sūt in meliorem partem interpretanda.

Capitulum. .1.

Primū iudiciū vsurpatū dr̄ dubietatis Cum quis ꝓximū suū ex operib⁹ du bis iudicat malum. Nam multa sunt opera que bñ fieri pñt ꝛ male: sicut ieiunare. orare. elemosynas facere. audire missas. visita re ecclesias. ꝛ silia. in qb⁹ si qs diffinitiue iudi caret ꝓximū: talia male facere vtputa pp vanā gloriā: aut aliquē alium malū finēꝫ: peccaret ꝓ vsurpationē iudicii. Idcirco i his seruāda est regula: que ponitur in glo. Ro.14. super illis verbis. Qui nō mādūcat manducātē non iu dicet. vbi dr̄. Dubia sūt in meliorem partem i terpretanda. Et q̄ ita sit ꝓbari potest tripliciē ꝓ auctoritate. 2° rōne. 3° exemplo. Primo ꝓbatur auctoritate. Vñ.33.di.c.habuisse. In rebus ambiguis absoluta nō dꝫ eē iudiciū. Et xi.q.3.in.c.graue. Graue satis ē vt in re du/bia certa detur sententia. Et.30.q.5.c.incerta Incerta nullatenus iudicemus: quisq̄ꝫ veniat dñs: qui latēna ꝓducat in lucēꝫ: ꝛ illuminabit abscōdita tenebrarū: ꝛ manifestabit ꝯsilia cordi um. Ad hoc facit ibidē.c.nullū.ꝛ.c.iudicātē. Et idē ponitur i glo.sup.c.nauiganti. de vsu/ris.ꝛ in.c.ex litteris. de probationib⁹. Ad idē est illud dictum eī̄ de reg.iuris. Estote inquit misericordes ꝛc̄. Hoc loco nihil aliud precipi existimo nisi vt ea facta que dubiū est q̄ aio fi ant in meliorem partē interpretemur. Se/cūdo ꝓbatur q̄ dubia sunt in meliorem partēꝫ interpretanda rōne. Et hoc tripliciter.
Primo pp diuinā maiestatē.
Secūdo pp proximi charitatem.
Tertio pp propriam vtilitatem.

Primo pp diuinam maiestatem. Dubio rum.n.ꝛ secretorū iudiciū deus sibi reseruat: q dicit Hiere.17.prauū ē cor hois ꝛ inscruta bile: qs cognoscet illō. Ego dñs scrutās corda ꝛ probans renes: qui do vnicuiq̄ꝫ secūdū viā suam. Et.32.di.c.erubescit. Deus secretorū cognitor ꝛ iudex ē. Hinc ē qd̄ scribitur.2.q.i. c.nomē presbyteri. Diuine pietatis potestati facere viderer iniuriā: si illius iudiciū meo vel lem iudicio preuenire. Et.15.q.6.c.si ascēdēti bus. Non pōt humano cōdēnari examine: q̄ deus suo reseruauit iudicio. Secūda rō est ꝓpter ꝓximi charitatē. Secūdū.n. Tho.2.2. q.96. Ex hoc ipso q̄ aliquis hꝫ malā opinio/nem de aliquo absq̄ꝫ sufficienti causa iniuriat ei: ꝛ contemnit ipsum. Nullus autēꝫ debet ali um contemnere absq̄ꝫ cogēte causa. Ideo vbi non apparent manifesta iudicia de malicia ali/cuius: debemus vt bonum habere: in melio/rem partem interpretando quod dubium est. Et si diceretur quod iudicium debet esse ma/gis de co

gis de co

gis de eo quod vt in pluribꝰ accidit: sed vt in
pluribus accidit vt male agant: qꝛ vt dicitur.
Ecclesiastes. p̄. Stultorum infinitus est nume
rus. ergo dubia magis debemus interpreta/
tari i malū quā in bonū. Rn̄det Tho. ꝙ ille q
in meliorē partē aliorū facta interpretatur: fre
quentius fallitur. Sed melius est ꝙ aliqs fal/
latur habens bonā fidem de aliquo hoīe malo
ꝙ̄ rarius fallaꝛ hn̄s opinionē malā de aliquo
bono: qꝛ ex hoc fit iniuria alicui: non aūt ex p̄.
Ideo Seneca li. 4. de beneficiis ait. Sancti/
us est ꝓdesse etiam malis pp bonos ꝙ̄ bonis
obesse pp malos. Ideo lex sanct vt patiatur po
tius innocentem absolui: ꝙ̄ nocentem cōdem
nari. ff. de penis. l. absentē. i fi̅n. Tertia rō ē
pp ꝓpriā vtilitatem. qꝛ sic hō euitat iudicium
dei. secūdū illud Luc. 6. Nolite iudicare ꝛ nō
iudicabimini. Notādū tn̄ fm Alex. in. 2. vo/
lumine summe. ꝙ primoꝝ nr̄oꝝ facta dubia
nobis pn̄t eē tripliciter. Primo ex ignorātia
principii. Nā vt dr̄ ex de sen. exco. c. cū volun
tate. Voluntate ac proposito maleficia distin/
guūtur. Iō nescimꝰ sepissime ex q̄ principio ꝓ
cedāt alioꝝ opa: ꝓpterea i talibꝰ iudiciū curio
sum cauere debemꝰ. 2° pōt eē aliqd dubiū ex
ignorantia medii: qꝛ multotiens mutaꝛ volun
tas. Nā multi aliq̄ bōa exercentes: mala itētio
ne mutari pn̄t: ꝛ ecōuerso. 3 pōt aliqd eē dubiū
ex ignorātia finis. Iō dr̄. xi. q. i. c. sacerdotibꝰ
Nescimꝰ qs i terribili dei iudicio qualis sit fu
turus. Etenī Paulus egregiꝰ p̄dicatoꝛ dicit.
Nolite an̄ tp̄s iudicare quo adusqꝫ veniat dn̄s
3° pbaꝛ ꝙ dubia sint in meliorē ptem trāsferē
da exemplo. Legimꝰ nāqꝫ ꝙ sanctꝰ fr̄ Leo so/
cius btī Francisci dū infirmareꝛ in loco scē Ma
rie de angelis vidit i visiōe multitudinē fratrū
ꝓcessionaliter incedentiū. Inter q̄s vidit vnū
a cuius oculis radii ꝓcedebāt lucidissimi: ꝛ q̄
rens ab vno illoꝝ qs eēt ille cuius oculi ita splē
debāt: audiuit ꝙ erat frater Bern̄. de qntaual
le primus socius btī Francisci: q semp de his
q̄ videbat in aliis: i melius iudicabat. Qn̄ eniꝫ
videbat aliq̄s male indutos dicebat. Isti meli
us seruāt paupertatem ꝙ̄ tu frater Bern̄. Cū
vo inspiciebat diuites p̄ciosa indumēta defe/
rentes cordis compunctione dicebat. Forsan
illi sub vestibus delicatis humiliores sunt ꝙ̄ tu
frater Bern̄. Ac per hunc modum semper in
dubiis bene de aliis sentiebat. His vero dictꝭ
visio disparuit.

Quod non peccat qui manifesta dānat ma
la: ꝛ iudicat: ꝛ qualiter proximoꝝ peccata non
sunt curiose exploranda. Capitulum. .2.

Secundū iudiciū dr̄ veritatis. Ipsum
aūt ē cū quis de manifestis: aut vir tu/
tibus: aut vitiis ꝓximi sui recte sentit.
De quo dauid in p̄s ait. Recte iudicate filii ho
minū. Et Ari. i. ethi. Vnusquisqꝫ bene iudi/
cat: q̄ bene cognoscit. Et de regu. iur. l. c. Esto
te misericordes. Qd̄ enim scriptū ē. Ex fructi
bus eoꝝ cognoscetis eos. de manifestis dictū
ē. que nō pn̄t bono aīo fieri vt stupꝛum: blasse
mie: furta: ebrietates ꝛ similia. de quibꝰ nobis
pmittitur iudicare. Et. xi. q. 3. c. Si qs dixerit
iniustum iustū ꝛ iustū iniustum: vterqꝫ abomi
nabilis ē apud deum. Et ibidem in. c. si quis
hominē. ꝛ in. c. veh vobis. inducit illud esa.
5. Veh vobis q dicitis bonū malū ꝛ malū bo/
nū: ponētes tenebras lucem ꝛ lucē tenebras.
Verūtamen aliud ē aliena facta subtiliter ꝛ cu
riose inquirere ꝛ inuestigare: aliud eo ꝙ manife
sta sūt ꝛ mala illa cōdemnare. Primū vitiū
est repꝛehensibile. propterea Bern̄. ait. Noli
eē aliene vite aut temerarius iudex: aut curio/
sus explorator. Secūdū vero ꝛ si non sit ma
lum: tn̄ ita faciendū est: vt proximo peccatori cuiꝰ
peccata sūt manifesta cōpassio habeatur. Naꝫ
multi reperiūtur q magis aliena facta ꝙ̄ sua iu
dicare cōtendūt. De quibꝰ dicit Sen̄. li. 2. de
ira. Aliena vitia ante oculos habemus: a ter/
go nostra. Et martial cocus. Ad fratris culpā
aqle tu lumina portas. Ad ꝓpriā vo nulla: vel
ceca geris. Et Criso. i li. de compunctiōe. In
alienis delictis seueri ꝛ amarissimi iudices re/
sidemus: nr̄as āt trabes oculis infixas ꝓprias
nō videmꝰ. Sꝫ vt iquit Tullius i li. 3. q. tusc.
Proprie stulticie ē alioꝝ vitia cernē: suorū obli
uisci. Iō saluatoꝛ nr̄ math. 7. c. ait. Quid vi/
des festucam in oculo fratris tui: ꝛ trabeꝫ in
oculo tuo nō vides. Aut quomō dicis fr̄i tuo.
Sine eiiciam festucam de oculo tuo: ꝛ ecce tra
bes est in oculo tuo: Hypocrita. Eiice pri/
mum trabem de oculo tuo: ꝛ tunc videbis eii/
cere festucam de oculo fratris tui. Ex hoc vsita
tum ꝓuerbium est. Tollere festucā si vis de
fratris ocello. Que tua conturbat lumina tolle
trabem. Et Greg. in moralib. dicit illud qd̄
ponit. 3. q. 7. c. qui sine peccato. Qui sine pec
cato ē vestrū primus i illā lapidē mittat. Ad
aliena quippe petā punienda ibant ꝛ sua relīq̄
rant. Reuocent itaqꝫ intꝰ ad cōsciam vt prius
ꝓpria corrigāt: ꝛ tūc aliena reprehēdant. Est

ad hoc ꝓpositũ illud qđ scribit. 3.q.7.c.iudi/
cet.ꝛ.c.in grauib⁹.ꝛ.c. postulatus. ꝛ.c.sacer
dos. Solẽt aũt hoc vitio multũ infici laici ꝛ se/
culares: qui subtiliter pscrutari qrũt sacerdotũ
ꝛ religiosoꝝ vitã. Et si peccatũ aliquod venia
le in eis viderint: damnãt illos: spernũt doctri
nã: ꝯtemnũt ipsoꝝ officia ꝛ orationes: reputãt
ipsos malos: ac aperto ore vbiqꝫ crudeliter de
trahũt: nec cogitant quot impietatib⁹ ipsi sunt
inuoluti: quot piurijs blasphemijs: vsuris: fur/
tis rapinis: fornicationibus: adulterijs: sodo
mijs: et qꝫ similibus. Pro quib⁹.1.q.1.in. c.
multi. Greg⁹ ait. Multi seculariũ hominum
cũ plus sacerdotũ vitã qꝫ suã discutiunt i ma/
gnũ cõtemptionis diuinoꝝ scioꝝ crimẽ i cur/
rũt. Magna eni trabe vulneratos oculos ha
bentes: eamqꝫ negligẽtes: festucã tenuem in
alioꝝ oculis cõspiciũt: quã dũ incaute euellere
festinant: in erroris foueã dilabunt. Hec ille.
Idcirco salubre est documẽtũ fructuosũqꝫ
vt quilibet suis defectib⁹ se accuset: ꝛ humiliet:
non aũt alioꝝ peccata psumptuose preiudicet.
Vñ beatus Frãcisc⁹ dixit i regula de fratrib⁹
suis. Quos moneo ꝛ exhortor ne despiciãt ne
qꝫ iudicẽt homines quos viderit mollib⁹ ve/
stimẽtis et coloratis indutos: vti cibis ꝛ potib⁹
delicatis: sed magis vnusqsqꝫ iudicet: ꝛ despi/
ciat semetipsum.

Qđ temerariũ est iudicare de pximo malũ
p quodcũqꝫ signũ: nisi esset signũ violentum

Capitulũ .3.

Tertiũ iudiciũ quo quis aliũ iudicat dr
temeritatis. Et est cũ quis male sentit
de ꝓximo suo diffiniendo pp aliquod ide
ficiẽs signũ suspitiõis de quo fit mẽtio. 2.q.1.
c.multi. ꝛ. 2.q.3.c.temerariũ. Notandũ tamẽ
sm Alex. q triplex est suspitio: sm quã quis
põt malũ d pximo suo psumere. Prima dr
violenta. Secunda leuis. Tertia temeraria.

Prima dicit violenta suspicio. s. cũ appa
rent oĩa signa mali: ꝛ nulla boni. vt si adulter
habitaret cũ adultera: de qbus ꝛ si ñ videatur
quid faciãt: tñ pp h⁹ i signũ cohabitatiõis iudi/
care illos nõ est peccatũ. Propt talia iudicauit
Salomon de filio illi⁹ meretricis: q alia mere
trix illa dormiẽte abstulisset: de quib⁹ dicit. 3.
Regũ. 3. et ex. de psump. in. c. afferte. Naꝫ cũ
dixisset Salomõ. Afferte mihi gladiũ ꝛ diui/
dite infantẽ viuũ ꝛ date dimidiã partẽ vni: ꝛ
dimidiã alteri: qđ nõ dixit diffiniendo: sꝫ poti⁹
tẽptando: ꝛ iqrẽdo veritatẽ: vt dicit glo. sup
dc͂o.c.afferte. Clamauit mulier cui⁹ fili⁹ erat
viuus ad regẽ. Cõmota sũt quippe viscera ei⁹
super filio suo. Obsecro dñe date illi infantẽ
viuũ: ꝛ ñ occidat. Econuerso illa dicebat. Nec
mihi nec tibi: sꝫ diuidat. Rñdit rex: ꝛ ait. Da
te huic infãtẽ viuũ ꝛ nõ occidat: hec ẽ enim mr
eius. Secũda suspicio dr leuis: qñ sũt leuia
signa mali: ꝛ fortia ac plura boni: vt si mulier
loquat cũ aliquo viro religioso honeste ꝛ i ho/
nesto loco ac cõdecenti ꝛ similia ꝛ sic iudicare
malũ peccatũ ẽ. Sciendũ tñ sm Tho. vbi su/
pra. q aliud est ex huiusmõi signis dubitare de
malo ꝓximi. aliud illđ affirmare. Primũ per
tinet ad humanã tẽptationẽ: sine q nõ ducitur
ista vita. sꝫ illud apli. 1. Corin. x. Tẽptatio vos
nõ apprehẽdat nisi hũana. affirmare vero ꝛ exi
stimare pro his signis maluꝫ dẽ pximo suo
peccatũ ẽ. Unde Aug. super illud. 1. Corin. 4.
Nolite an tẽpus ꝛc. ait. Et si suspitiões vitare
nõ possum⁹: qꝛ hoĩes sum⁹. iudicia tamẽ. i. dif
finitiuas sñias cõtinere debem⁹. Notandum
adhuc sm prefatuꝫ doctorẽ q suspitio de malo
alteri⁹ põt tripliciter ꝓuenire. Primo ex lon
ga experiẽtia. Vñ Ari. 2. li. ethi. dicit q senes
sũt maxie suspitiosi eo q mltotiẽs expti sũt alio
rum defect⁹. Senes. n. inqt cacegies sunt. Est
eni cacegia in deterius existimare oĩa. 2⁹ pro/
uenit talis suspitio mali ex eo q aliqs male affi
cit ad alterũ. Cũ eni qs aliũ ꝯtemnit vel odit:
facile opinat malũ de ipso: qꝛ vnusqsqꝫ facile cre
dit qđ appetit. 3⁹ ꝓuenit suspicio mali ex hoc q
aliqs in seipso malus est: ex quo cõscius sue ma
litie faciliter malũ de alijs opinatur: propterea
sapiẽs. Ecclesiastes. x. c. ait. Stult⁹ i via sua am
bulãs: cũ ipse sit insipiẽs: oẽs stultos existiat.
Et Seneca i li. d morib⁹. Hoc hꝫ ois affect⁹
vt i q ipse isanit: ceteros putet isanire. Tertia
suspicio dr temeraria: cũ quis oĩa bona i malã
partem trahit. Vñ Criso⁹ i quodã smone ait.
Sũt qdã pueri si q de oibus male iudicãt. Di/
cũt eni si qs studet ꝛ humilitati vacat hypocri
ta est. Si recreationi gulosus ẽ. Si societati
secularis est. Si simplicitati fatuus est. Si alio
ruꝫ correctiõi psumptuosus ẽ. Si silẽtio ꝛ paci
simulator ẽ. hec ille. Quis ergo explicet qꝫ ml
tos lucretur diabolus pp temeraria ꝛ psum
ptuosa iudicia. In qb⁹ tãto mai⁹ piculũ imiet:
quãto minoris culpe eẽ credunt. Euitem⁹ itaqꝫ
illa qꝫtũ possum⁹: vt sic vere pniaꝫ agẽtes asse
qmur hic in seculo dei gratiã ꝛ i futuro sẽpiter/
nã gloriã: i qua viuit gloriosus de⁹ p infinita

secula seculorū. Amen.

Feria q̄rta q̄rte hebdomade i q̄dragesima. de sacratissimis idulgentiis ⁊ relaxationibus quas facit ecclesia in remissionē pene peccatorum. Sermo .50.

Venit nox quādo nemo potest operari. Redēptoris nr̄i v̄ba sūt ista originaliter Joh.9.c. ⁊ in euāgelio hodierno. Ostēsum est in superiori sermone q̄ grauis erit q̄ue timenda purgatoria pena q̄ seruatur his qui in hac vita ꝓ suis pctīs satisfacere neglegūt. Et qm̄ plerīq; excusare se possent. d. vires aut tēpus illis ad satisfaciēdū nō sufficere. Idcirco clementissime prouidit dn̄s noster Iesus xp̄s concedēs thesaurum ecclesie ministris suis ꝓ loco ⁊ tpe peccatorib⁹ dispensādū. Fiunt nanq; in eccl'ia p̄ p̄latos ⁊ supiores relaxationes ⁊ indulgentie in quibus qui faciunt quod debent: peccatorum suorum remissionē lucrantur. Vt autem hoc clarius intelligatur: statui hodierna die de indulgentiis verba facere vt penitentes peccatores intelligētes illarū virtutē inuigilent cū studio eas acquirere: non expectantes noctē mortis ⁊ purgatorie pene: quando amplius non poterunt operari. De ipsis q̄ idulgentiis tria mysteria principalia proponimus declaranda.

Primum dicitur diffinitio

Secundum concessio.

Tertium fructificatio.

Quid sit idulgentia: ⁊ qualiter prodest in foro dei ad diminutionem pene purgatorie: et de clauibus a christo collatis sacerdotibus.

Capitulum primum.

Primum mysterium de indulgentiis declarandum dicitur diffinitio. in quo quid sit indulgentia videamus. Et respondet Franciscus de maro. in tractatu de indulgentiis. q indulgentia est remissio peccatorum. Quod intelligendum est de remissione pene temporalis: ad quam peccator remanet obligatus post remissionem culpe ⁊ pene eterne. Ipsa nanq; pena ⁊ culpa eterna remittuntur in contritione cum peccator iustificatur. Et quia vt tactum est sermone septimo huius operis. c. i. licet in baptismo omnis pena que pro peccato debetur: penitus relaxetur merito passionis christi: tamen cum homo peccata iterat reddit se indignum tanto beneficio. Ideo in contritione nisi esset multum feruentissima nō remittitur et tota pena sꝫ minoratur: vt dicit magister sen. di. 19. tertii. Quātū decet ⁊ expedit salua diuina iusticia. Remanet itaq; vt in pluribus obligatus peccator ad tēporaliter satisfaciendum penāq; tp̄alē exoluendam. Hāc vero taxare habet sacerdos in confessione: qui vt dictum est in sermone pro arbitrio pnīas pōt iniungere. Et quia raro cōtigit vt quis totam penā tp̄alē debitā excipere possit ⁊ adimplere: ideo q eam in hac vita nō soluūt: i purgatorio acriter puniunt. Sed cū quis facit illud ꝓ quo indulgentie conceduntur: a dicta pena liberat plus ⁊ minus s'm indulgentie qualitatē. Notandum tn̄ s'm Ric. ⁊ Bon. di. 20. quarti. q fuerūt quidam qui voluerunt distinguere forū dei ⁊ forū ecclesie. Et hi dixerūt indulgētias valere q̄tū ad forū ecclesie: non q̄tū ad forū dei. Ratio aūt ipsorū erat: q2 null⁹ inferior pōt absoluere a pena ad quā ligat superior. Sꝫ deus remittēdo culpā ligat ad aliquā penam tp̄alē: ergo videtur q nullus possit de illa aliqd dimittere. Et ꝓpterea dicūt indulgētias valere i foro ecclesie: remittēdo penas taxatas a iure vel a iudice: non tamē aliqd remittēdo d̄ pēa taxata a deo. Veruntn̄ ista opinio satis impia est et contraria rōni quia si sic esset tunc ecclesia absoluendo a penis satisfactoriis transmutaret ad penas purgatorii: ⁊ ad grauiora supplicia. Ideo simpliciter dicendum est q relaxatio satisfactionis que fit in indulgentiis valet etiam in foro dei: quia deus habet pro condonato quod sic condonatur. Modus autem intelligendi qualiter fieri potest talis est. Presupponendum nanq; est q bonū obtinem⁹ ex triplici merito. scilicet ex merito proprio: ⁊ ex merito capitis: ⁊ ex merito ecclesiastice vnitatis. Et q ita sit in se manifestū est: q2 quilibet meret sibi p̄ gratiā quā habet. Q d̄ xp̄s meruerit nobis nemo dubitat: nisi q fide caret. q eccl'ia mereat nobis: ⁊ ei⁹ merit. patēt p̄ v̄ba Augu. d. in li. de pnīa. Credēdū est q oēs orationes ⁊ elemosyne ecclesie ⁊ opera iusticie succurrūt recognoscēti mortalitatē suā p̄ hūc modū: sicut triplex ē meritū obtinēdi bonū: sic ⁊ meritū liberādi a malo. Meritū. s. ꝓpriū. Et hoc ē meritū nostre cōtritiōis: ⁊ per h̄ meremur liberari a pena eterna: ita q simul sūt h̄ duo: sicut i angelis gratia ⁊ gloria. Secūdo ē meritū christi ⁊ hoc opat̄ in sacramētis ⁊ ptāte clauium: ⁊ p̄ hoc remittitur pars pene.

Tertio est meritū ecclesiastice vnitatis: ꝛ per il
lud adhuc fit remissio. Et sic secūdū triplex me
ritum fit triplex pene condonatio vt sic currat
misericordia cum iusticia: ꝛ in qualibet est mu
tatio maioris in minus. Vnde pena eterna ꝑ
mo mutatur in temporalē cū remittitur culpa.
Scḋo temporalis magna ꝛ supra vires cōmu
tatur in penā competentē viribus in sacerdotē
absolutione ꝛ quod residuū ē reseruatur i pur
gatorio. Tertio vero pena illa: ad quam quis
tenetur mutat̄ i minorē in indulgentiis. Hoc
aūt pōt facere ecclesia ex diuina auctāte. The/
saurum enim meritorum. s. christi martyrum
confessorum ac virginū recōmendauit ecclesie
dispensandū cū ecclesie in prelatis tradidit cla/
ues regni celorum. Et per hoc soluit pōt rō co
rū qui dicūt ꝙ inferior nō pōt absoluere a pēa
imposita a superiore. Nam licet non possit au
ctoritate ꝓpria: pōt tn̄ auctoritate ipsius superi
oris. Vel potest dici ꝙ prelatus dans indulgē
tias nō absoluit oīo cōdemnādo: sed soluēdo ḋ
thesauro ecclesie. Sꝫ aliquis posset obiicere ꝙ
ecclesie non sunt date claues: qꝛ claues aut sūt
ad claudendum: aut ad aperiendū. Sed dicit
Apoc. 3° xp̄s aperit ꝛ nemo claudit: claudit ꝛ
nemo aperit ergo ecclesie nō sunt date claues.
Veruntamen in ꝯrium ē quod xp̄s dixit Pe/
tro Mathei. 16. Tibi dabo claues regni celoꝝ
Ex quibus verbis pꝫ ꝙ mediante Petro ec/
clesia claues accepit. Quod notatur. 24. q. i. c.
in nec. c. quodcūqꝫ. c. oībus consideratis. Re
spondet ergo. Ric. di. 18. q̄rti. ꝙ claues regni
celorum date sunt ecclesie. Et accipiūtur h̄ cla
ues ad similitudinem clauium materialium ꝑ
quas hostiū claudit̄ ꝛ apperitur. Claues. n. ec
clesie sunt quedā potestas data ecclesie in prela
tis suis ad aperiendū ꝛ ad claudendū hoībus
regnum celorum: qḋ clauditur homini ꝑ pecca
tum vel per obligationē ad penā ꝓ peccato: ꝛ
aperitur per remotionem vtriusqꝫ. Est autē
potestas triplex aperiendi celum ꝛ claudendi.
Prima est auctoritas que est in solo deo: q so
lus aperit effectiue per infusionē gratie ꝛ clau
dit permissiue permittendo iusto iudicio hoīeꝫ
ruere in peccatum gratiam non cōferēdo. Se/
cunda est clauis excellentie que est in xp̄o rōne
humane nature: q celum aperit per meritū pas
sionis sue: ꝛ claudit per potestatē iudicialē sibi
traditam. Tertia est clauis ministerii. s. in prela/
tis ecclesie qui celū aperiunt ministrando sacra
menta q̄ operantur in merito passionis christi

ꝛ virtute. Ad auctoritatem ergo Apoc. dicen/
dum. ꝙ clausura regni celorum potest triplicit̄
accipi. vel pro illa qua erat clausum generi hu/
mano ꝑ peccatum primorum parentū. vel ꝓ
illa qua claudetur oībus reprobis in iudicio ꝑ
sententiam diffinitiuam. vel pro illa qua clau/
ditur interim homini per culpam ꝛ penam re/
mittendas. Prima clausura fuit vniuersalis ꝛ nō
perpetua: ꝛ hanc xp̄s apuit merito passionis
sue. Et de hac dr̄. apit ꝛ nemo claudit. Alia si
militer clausura erit perpetua. de q̄ Math. 25.
Clausa ē ianua. ꝛ de hac dicitur. claudit ꝛ ne/
mo aperit. Alia clausura est particularis ꝛ nō
perpetua: ꝛ hanc prelati ecclesie possunt mini
sterialiter aperire. Propterea nō mediocriter
errant hi qui dicūt indulgentias nō valere: cū
tota ecclesia rationabiliter contrarium asserat ꝛ
affirmet.

De auctoritate concedendi indulgentias: ꝛ
illarum varia concessione: ꝛ de causis ꝓ qbus
conceduntur. Capitulum. 2.

Ecundū mysterium de indulgētiis de
S clarandū dicitur concessio. in quo de
ipsa concessione tria consideremus.
primo auctoritatē. secūdo varietatē. tertio cau/
salitatē. Primo cōsideremꝰ auctoritatē: qs
s. habet auctoritatem indulgentias concedēdi.
Et rn̄dent doc. s. Boñ. ꝛ Ric. vbi. s. ꝙ illi so
li pñt indulgentias dare: quibꝰ dispensatio the
sauri ecclesie cōmissa ē: ꝛ fm̄ mensurā ꝯmissio
nis sue. Et qꝛ xp̄i vicario commissa ē plenitu/
do potestatis ab ipso xp̄o: vt patet ex̄ de peni. ꝛ
re. c. cū ex eo. Jō potest dare indulgentias per
totam ecclesiam militantē: ꝛ tantas quantas si
bi dare placuerit si adsit rōnabilis causa. Alii
autē habent tantū de hac ptāte quātū eis a xp̄i
vicario concessum ē. Ipse aūt per ius cōe h̄ nō
concessit nisi episcopis vel electis in ep̄os ꝛ su
is legatis. Et ideo nulli alii pñt indulgentias
dare nisi ex spāli cōmissione. nec possunt lega
ti dare indulgentias nisi in prouincia sua: nec
ep̄i nisi in suo ep̄atu. Archiep̄i in pñt eas dare
in ep̄atibus suffraganeorum suoꝝ. vt pꝫ extra
de pe. ꝛ re. c. nostros. in tertu. et in glo. Isti
tn̄ in dedicatiōe basilice siue dedicetur ab vno
siue a pluribꝰ non debent extendere indulgen
tias vltra annū nec in anniuersario dedicatiōis
vltra. 40. dies. Limitata est eni eis ptās a pa/
pa: ne per immoderatas remissiōes claues ec/
clesie cōtemnerētur: ꝛ penitalis satisfactio ener/
uaretur. ex̄ de pe. ꝛ re. c. cū ex eo. Et si diceret

q omnis sacerdos habet claues. Ergo potest indulgẽtias cõcedere. Respondet Boñ. q clauis nõ est tota ratio virtutis indulgẽtias faciẽdi: sed potestas clauis cũ iurisdictione et auctoritate thesauri dispensãdi: q̃ ordinarie solis competit epis et sacerdotibus si eis ab episcopis cõmittatur. 2° cõsiderem⁹ circa cõcessiones indulgentiarũ varietatẽ. Secũdũ enim q apparet ex usu ecclesie solẽt idulgẽtie variari tripliciter. Conceduntur nanq aut secũdũ numerũ dierum vel annorum. aut sm partẽ peccatorũ. aut sm plenariã remissionẽ. Quãdo cõcedunt sm numerũ dierũ vel annorum: vtputa qz dant centum dies vel centũ anni de indulgẽtia: tũc qui illã lucrant absoluunt a pnia quã facere debuissẽt pro peccatis suis per centũ dies: vel p centum annos: siue i hac vita siue i purgatorio. Quãdo vo cõcedunt indulgẽtie sm partẽ petõrum vt puta qz cõcedit tertie vl quarte partis remissio peccatorum: tũc qui illas lucrant absoluũtur a pena quã tenebãtur exoluere p illa pte: siue illa pena sit centũ annorum siue mille siue plurũ Quãdo autẽ cõcedunt indulgẽtie sm plenariã remissionẽ: tũc qui illas lucrant: absoluuntur ab oi pena: ita q si tũc ex hac vita decederent. statim ad celũ euolarent et inter ciues celi nullo obstaculo impediti collocarent. Tertio ɔsiderem⁹ circa cõcessionẽ idulgentiarum causalitatem pro qua eã cõcedi possũt et debẽt idulgẽtie. Et rñdet Boñ. q sicut videm⁹ in pollucis et cõitatib⁹ humanis: q thesaurus reip. pp duo marie ɔsueuit proferri et cõicari exterius. Sic in spiritualibus est intelligendũ. Profert nãqz thesaurus extra pp gloriã pricipis: sicut faciũt reges curiales: quẽadmodũ fecit rex Assuer⁹ vt hr Hester. i. c. Alio mõ pp vtilitatem cõitatis sine necessitatẽ. Vnde qñ ledit cõitas pferunt stipẽdia et donatiua militibus vt eant ad pugnã. Sic thesaur⁹ ecclesie ab his qui hñt dispẽsare dupliciter eũ dz aperiri. s. pp gloriã pricipis et laudẽ. Laus vo et honor dei est in scis suis. Et sancti honorantur i cõstructiõe basilicarũ: visitatione earũdem: cõmemoratiõe virtutũ suarum. Et idẽ fit in pdicationib⁹ et sermonibus. Ideo p his oibus idulgẽtie recte fiũt. Cõis aũt vtilitas est defẽsio terre sãcte: defẽsio fidei: pmotio studij: et cõsimilia: p quib⁹ adhuc recte indulgentie conceduntur. Et si diceret q nõ licet dare spũalia p tpalibus qz illud esset symoniacũ. Sed in istis indulgentijs dantur spiritualia p tpalibus. s. remissio pene p pecunijs et alijs rebus loco elemosyne oblatis: q videt q nõ licet cõcedere h⁹ idulgẽtias. Respondet Ric. et Boñ. q non dant spũalia pro tẽporalibus nisi p accidens. Cũ enim dantur indulgẽtie p ecclesijs vel hospitalib⁹ cõstruẽdis: nõ dant vt in illis tẽporalib⁹ sistat: sed pp vtilitatẽ spiritualẽ cõsequẽtem. Vnde nõ dant pro tẽporalib⁹ nisi inquantum ordinantur ad spiritualia. Ideo quãdo prelatus dat indulgentiã non dat eã pro elemosyna exteriori non cõsiderãs datum sed fructũ: videlz qz ex radice bone volũtatis pcedit

De fructu indulgentie respectu existentium in mortali: et eorũ q sũt in purgatorio: et illorum q post illarũ acqsitionẽ erũt pp alia peccata dãnandi Capitulum .2.

Ertiũ mysteriũ de indulgẽtijs declarandũ dicit fructificatio: in quo de fructu indulgẽtie circa tria pcipue dubitatur. p vtrũ idulgẽtie psint existentib⁹ in mortali peccato. 2° vtrũ prosint his qui sunt in purgatorio. tertio vtrũ prosint his qui illas lucrãtur et postea propter alia sua peccata damnant ad infernũ. Ad pmũ dubiũ rñdet Ric. q ñ potest fieri remissio pene manẽte culpa: Et iõ cũ per indulgẽtias nõ remittat culpa existẽtibus i mortali peccato: nõ remittit eis p indulgentiã aliquid de pena. Si tamen aliquis existens in mortali peccato: facit illud quod continet in forma idulgẽtie: prudenter facit: quia bona facta in peccato mortali aliquo mõ peccatorẽ disponũt de cõgruo ad penitẽtiã: et illa mediãte ad susceptionẽ remissionis peccatorũ per diuinã misericordiã. hec Ric. Boñ. vo dicit q ad hoc vt indulgẽtie valeãt reqrit duplex cõditio ex parte dantis. s. ptãs vel auctoritas: de q̃ supra dictum est. Et honesta ac rationabilis cã. Vnde nõ esset credẽda indulgẽtia alicuius valoris si quis daret eã euntib⁹ videre torneamẽta. Similiter ex pte accipientis duplex conditio reqritur. s. cõfessio cũ vera cõtritione: et fides cũ vera deuotiõe: vt vere de peccatis sit penitẽs et vere cõfidẽs q pastoris indulgẽtia sibi valeat.

2° cõtingit dubitare vtrũ idulgẽtie valeãt his qui sũt in purgatorio. Et quibusdã visũ est qd sic: et arguunt q omnes aie sancte aut sunt de ecclesia triũphãte: aut militante. Sed aie existẽtes in purgatorio sancte sũt. nec sũt de ecclesia triphãte: quia in ea nlla est pena: ergo sũt de ecclia militãte. Sz omnibus habẽtibus grãm in ecclesia militãte prosunt indulgẽtie: ergo prosunt il

lis q̄ sūt in purgatorio. Alij vo tenent contra
rium: quia vt scribitur de pe. dist. i. c. sicut. §.
alij econtra. Dn̄s par ius soluendi voluit esse
⁊ ligandi. Si prelati ecclesie non possunt liga
re illos qui sunt i purgatorio. ergo nec eos sol
uere. Quod verū nō eēt si illis prodessent in/
dulgentie. R̄ndet Ric. q̄ idulgentie non pro
sunt illis qui nō sunt de iurisdictione illius qui
eas cōcessit. vt p3 extra de pe. ⁊ re. c. q̄ autē.
Nec illis qui non faciunt illud pro quo dant̄ i
dulgentie: q̄uis voluntatē habeāt faciēdi. Nā
l3 non potenti operari volūtas reputetur p̄ fa
cto q̄tum ad premiū eēntiale: non tn̄ hoc ē ver
quantum ad quodlibet premiū accidētale. Vn̄
nec pro facto reputatur q̄tum ad remissionem
pene per idulgentias obtinende. Illi autem q̄
sunt in purgatorio non sunt sub iurisdictione
prelatorū ecclesie: quod satis datur intelligi cū
dixit dn̄s Petro. Quodcunq3 solueris super
terrā ⁊c̄. concedendo ei p̄tātem super eos tan/
tum qui sunt viuentes in hac mortali vita. Nō
possunt ēt hi qui sunt in purgatorio facere illō
pro quo datur indulgentia. idcirco idulgentie
eis non prosunt directe. Indirecte tn̄ eis pro/
sunt inq̄tum existentes ī hac vita faciunt pro
eis illud quod p̄tinetur in forma indulgentie.
maxime si dentur indulgentie sub hac forma.
Quicūq3 fecerit hoc vl' illud pro se vel pro pārē
suo defuncto vel alia persona i purgatorio exi
stēte: damus tot dies indulgētie. Et sic etiam
secundum cōem opinionē doctorum p̄sunt p̄
modū suffragij ⁊ non p̄ modū idulgētie. Ad
argumētū vero factū pro oppositione p̄traria
dicit Ric. q̄ illi qui sunt in purgatorio: cum ec
clesia militante quodāmodo cōicant in pena: ⁊
cum triumphāte cum ipossibilitate peccandi:
cū vtraq3 in charitate. Et ideo q2 coniuncti sūt
cum militante ecclesia p̄ charitatē ⁊ maxime au
xilio indigent: q2 nō sunt in statu i quo possint
penam assumere voluntariā: per quā cit⁹ ad/
mitterentur ad visionē beatā: ideo ecclesia pōt
eos iuuare cōicādo eis merita viuorum: non
tamē p̄ modū auctoritatis. per quā directe iuuā
tur illi quibus directe prosūt idulgētie. 3 cō
tingit dubitare. Vtrū indulgētie p̄sint his q̄
illas lucrantur si post illarū adeptionem p̄pter
alia peccata p̄ eos cōmissa dānentur i inferno.
Sed ad itelligendā hanc difficultatē necesse ē
scire an per culpā sequentem peccata dimissa
redeant. Et ad hoc nos dicimus ex sen. Ric.
in. 4. ⁊ domini Bon. di. 22. q̄ peccata dimis/
sa redire intelligi potest dupliciter. aut quantū
ad culpam. aut quantum ad penam. Primo
modo peccata dimissa redire non possunt: q2
nulla res ānihilata redire potest eadem nume
ro nisi per diuinā potentiam. iuxta illud Aui/
cēne. 3. metaph. Qd' ānihilatum ē non redit.
Peccatum autem cum remittitur ānihilatur.
⁊ per operationem diuine potentie reuerti nō
potest: q2 vt inquit Aug⁹. li. 83. q. Deo aucto
re non fit homo deterior. Dicunt tamen pecca
ta dimissa redire inquantū sequens culpa ma/
gis grauatur q̄3 si peccata illa non fuissent di/
missa. Quātum vo ad penam. vtrū dānatus
pro peccatis que cōmisit post peccata dimissa:
puniatur tantum p̄ illis pro quibus dānatus
est: aut p̄ alijs dimissis: ⁊ sic peccata redibunt
quantum ad penam. R̄ndet Ric. q̄ pena que
debebatur pro peccatis dimissis: aut ē tota ex/
pleta ante sequēs mortale peccatum: aut non.
Si non tunc dico q̄ remanet obligatus pec/
cator ad solutionem residui pene: si in illo pec/
cato mortali moriatur pro peccatis illis remis/
sis quo ad culpam non quo ad penam. Et iō
p̄ illis in inferno pena eterna punief. Sed p̄
accidens quia in peccato mortali nulla pena est
satisfactoria in conspectu dei: Et ideo quantū/
cūq3 puniatur semper remanebit obligatus ad
penam. Illa tamen pena erit minus intensa
q̄3 si illa peccata non fuissent ei dimissa. Si ve/
ro pena ē soluta ante sequens mortale: peccata
remissa non redeunt n. si inquantū aggrauant
sequens peccatum propter quam aggrauatio/
nem sibi maior pena debetur. propter hoc di/
citur Naum p̄⁹. Non iudicabit deus bis i id
ipsum. Et de pe. di. 7. Vsus finem. Diuina
clementia dimissa peccata vlterius in vltionē
venire non patitur. Cum ergo existentibus in
charitate per indulgētias remittitur pena tpāl
pro peccatis debita: si post p̄pter alia peccata se
quentia tales in inferno dānent̄: nō amplius
punient̄ p̄ peccatis i lis: p̄ quibus iam remis/
sionem pene indulgentijs mediātibus obtine
runt. Ergo currant peccatores sitientes ad fō
tē pietatis ⁊ clementie dn̄i nr̄i iesu xp̄i: ⁊ de su
is peccatis vere confessi penitentes indulgen
tias que conceduntur, p̄curent acquirere: vt sic
a pena liberati scādere valeant regna celorū:
vbi xp̄s deus dei filius regnat cū patre ⁊ spū
sancto p̄ infinita secula seculorum. Amen.

Feria. 5. quarte hebdomade i quadragesi
ma: de viduitate suāda: ⁊ d' eius laudib⁹ atq3
preconijs

Et vidua erat

b

z turba ciuitatis multa cū illa: quam cū vidisset dn̄s miseri/cordia motus sup illam: dixit illi. Noli flere. Scribuntur hec verba Luc.7.c. z in euangelio hodierno. Usus est pietate multa saluator noster erga viduam: vnicū filium suum morte iam extinctū dolenter z amare lugentē. Ipsam quidem vt euangelica lectio testatur̄ p̄solatus ē vbis: d̄inum suscitatū filiū ei benigne restituit. Quo exemplo clarescit quanta sit vidualis status gratia: quantusue decor: quantum ēt z meritū. Sz q̄m multi sunt qui ignorant p̄ciū eius: nō ad instructionem penitentiū hodierna die de viduitate conficiamus s̄monē: de quo tria mysteria principalia erūt declaranda.

Primum dicitur obseruationis.
Secundum commendationis.
Tertium regulationis.

Qualiter post primū maritū melius ē tenere z obseruare viduitatē q̄z denuo nubere. tūz pp iudiciū castitatis. tū pp signū charitatis. tūz ēt pp beneficiū libertatis. Capitulum. I.

p

Rimū mysteriū dicitur obseruatōis: i quo declarandū ē quare post primū maritū melius ē obseruare z tenere viduitatē q̄z ad secūdas nuptias transire. Et assignari possunt tres principales rōnes. p̄ia ē propt̄ iudiciū castitatis. s̄a p̄pter signū charitatis. tertia pp beneficiū libertatis. Prima rō ē propter iudicium castitatis. Quando eni mulier nubit totiēs signū ē magne icōtinentie. Unde Hiero. contra Iouinianum refert q̄ Portia minor cū laudaret quedā bene morigerata quē secundū acceperat virū respondit. Felix z pudica matrona nūq̄z p̄ter sel̄ nubit. Et Valerius li.2. Que vno fuerant cōtente matrimonio corona pudicitie honorabantur. Verūtā disputandū ē vtrū secūde nuptie sint licite. Et nōnulli arguunt q̄ non. Nā Criso⁹.31.q.1.c hac rōne. ait. Secūdā .s. vxorē accipe s̄m p̄ceptū ap̄li licitum ē. s̄m aūt veritatis rōnez fornicatio ē. Itē ratione videtur: q̄z bigamus non pōt p̄moueri ad sacros ordines: sed pena non infligitur nisi p culpa: ergo i bigamia ē culpa. Sed in contrariū ē auctoritas Hiero. q.31.q. I.c.aperiant. ait. Aperiant queso aures obtrectatores mei z videant me secūdas z tertias nuptias in dn̄o concessisse. Et iterū in eodē.c. ait Non dāno bigamos: imoi nec trigamos: z si dici potest octogamos. Et Aug⁹. in.c. deus. inquit. Deus masculū z feminā p̄pagandi generis cā nuptiali castitate coniunxit: z secundas nuptias que in vnoquoq̄z testō p̄mittunt̄ licitas eē mōstrauit. Et idē Aug. exponēs illud apostoli. q̄ si dormierit dicit. Qd̄ si dormierit vir eius: non dicit primus vel secūdus vel tertius: nec nobis diffiniedū ē qd̄ non diffinivit apostolus. Unde nullas debeo dānare nuptias nec eis verecūdiā īferr̄ numerositates. Respōdēt doc. in.4. dis. 42. s̄alz Ric. Bon. Petr⁹ de palude Tho. z ceteri. q̄ nō tm̄ secūde nuptie sed ēt terne z quarte: z plures sūt licite. Rō q̄z p mortē alterius coniugū tollit̄ ipedimētū primi m̄rimonij. Unde dicit Petrus de palude q̄ si q̄s resuscitaret̄ a mortuis nō posset ad vxorem viuentē redire: q̄z non āplius sua vxor eēt nec ipse vir eius: nisi denuo p̄traherēt. propterea dixit ap̄ls.1. Cor.7. Si dormierit vir eius liberata ē a lege viri: cui vult nubat tm̄ in dn̄o Beatior tamē erit si sic p̄manserit s̄m meum consilium. Ad dictum ergo Criso. r̄ndēri potest q̄ iproprie z largissime fornicationē sumit .s. pro natural̄ concupiscētie ardore: q̄ maxime cōsueuit mouere ad secūdas nuptias contrahendas. Ad s̄m vo argumētū dicit Bon. q̄ n̄ possz ascendere ad sacros ordies: nō ē pena q̄z ēt nec mutus vel alius naturalr̄ impeditus pōt ascēdere ad sacros ordines q̄ non sit ei i penaz sed q̄z non ē idoneus. Sūt ergo licite secunde nuptie z plures: z non sūt ihonorabiles. Ido Hiero. ad Gerūtiā iquit. Vide qualia sūt s̄a matrimonia: q̄ lupanarib⁹ p̄ferunt̄. Ait eni .s. apl̄s. Melius ē nubere q̄z vri. Adolescētula vidua que continere non pōt: maritū poti⁹ accipiat q̄z diabolū. Apl̄s vo.1. Cor.7. ait. Dico innuptis z viduis. bonū ē illis si sic p̄maneāt sicut z ego q̄ si nō p̄tineāt nubāt: melius ē eniz nubere q̄z vri. Et Hiero. i ep̄la ad Gerūtiaz narrat de quodā rome q̄ habuerat. 20. vxores q̄s sepelierat. Et d̄ muliere q̄ sepelierat. 22. maritos q̄ fuerāt copulati m̄rimōio: z fuit magna expectatio q̄s eoz efferret̄ ad sepulchz ab alio: z vicit mari⁹. Vñ Hie. seq̄t̄. O bsecro vt illa testioia n̄ noueris: q̄b⁹ icontinētib⁹ z mis̄is subuenit̄: sed poti⁹ lectites q̄b⁹ pudicitia coronat̄. Fac ist̄ ad viduitatis laudē q̄ z turtures illā s̄uāt. Qd̄ Am. i examerō ait. discite m̄lieres q̄ta sit viduitat̄ ḡra: q̄ ēt i auib⁹ p̄dicatur.

Secunda ratio quare melius est obseruare viduitatē q̄ trāsire ad secūdas nuptias ē ꝓpter charitatis signū: vt. s. ostendat vxor quāta charitate virum defunctū dilexerit. Vn̄ Virgili⁹. 4. eneidos. Ille meos primus qui me sibi iunxit amores Abstulit. ille habeat secū. seruetq; sepulchro. Et Hieronym⁹ contra Iouinianū scribit. q cū Valeria rogaretur ƒ3 virū accipe. rn̄dit se h nō posse facere: q2 primus adhuc viuebat: q̄diu eni inquit vixero: vir meus per amorē viuet i corde meo. Et iterū ibidē recitat: q dū Martia Catonis nollet iterū nubere et virū defunctū sp lugeret: et interrogata quem diē haberet vltimum luctus: ait. Quē et vite. Querere tn̄ posset hic aliqs. vtrū secūde nuptie sint sacramētales. Rn̄det Bon̄. q dupliciter ē loq de secundis nuptijs. aut in se: aut in relatione ad primas. Si in se sic. Cū sit ibi consensus expressus iter legitimas psonas: ē vtriq; sacrm̄: nec ē ibi carnis diuisio: sed vnio carnis viri et mulieris. Si autē loquamur i cōparatione ad precedētes: sic manet i eis sacramētū rō icōpleta propter carnis diuisionē: q2 i primis carnem suā vniuit cū vno: in secūdis cū alio. Et talis diuisio tollit de plenitudine significatōis.

Tertia rō q̄re melius ē viduitatē seruare est ꝓpter beneficiū libertatis. vidua eni sua ē dn̄a et in pace viuit: et si virum accipiat discrimini se exponit: vt forte inueniat iracūdum: litigiosum et se tribulātem. Vnde Hiero. cōtra Iouinianum narrat: q cū quedā rogaretur vt secundo nuberet: rn̄dit se hoc non facere: q2 bonum habuerat virū: et si secundū acciperet aut ille esset bonus aut malus. Si bonus: sp eēt in timore ne illum pderet. Si malus semp eēt in dolore q2 post bonum virū aliū nūq̄ sustineret. Propter assertiōes iā tactas colligi pōt quāta ē preeminentia viduitatis. Verūtñ vt predictum ē: si que mulieres post virorum mortē voluerint nubere faciāt aio libero. Notandū tamē q alique leges dicunt mulierē nō posse nubere infra tēpus luctus. i. vnius anni post mortē viri vt patz. C. de secundis nuptijs. l. j. Tamen p licentiam apostoli et auctoritatē pōt id fieri immediate post mortē: et infamia nubētis abolet. q2 in his seculares leges non dedignantur sacros canones imitari. vt patet extra de secūd. s nuptijs. c. super illa. et c. cum secundum.

Qualiter cōmēdabilis ē viduitas: tū propter diuinā visitationē: tū propter acceptationem: tū ēt pp diuinā p̄ceptionē. Cap. 2.

S Ecundū mysteriū cōtemplandum de viduitate dicitur cōmēdatiōis. Ostendit quantū sit cōmēdabilis triplici rōe p° rōne diuine visitationis. 2° rōne diuine acceptationis. 3° ratione diuine preceptionis.

Primo rōne diuine visitationis: q2 deus viduas gratiosissime visitauit. Vn̄. 3. Reg. 17. Tēpore famis missus ē a deo Helias ad viduā sareptanam: que postq̄ dedit cōmedere Helie iuxta verbū eius: hydria farine eius nō defecit miraculose: et lechytus olei nō est iminutus oibus illis diebus. Et Iudith per totum habetur q̄ grata fuerit vidua illa oipotenti deo: cui tantā cōtulit gratiā vt proprijs manib⁹ interficeret holofernē liberaretq; populū ab impetu et furore illius. Luc. vero. 2. c. dicitur q erat Anna pphetissa vidua vsq; ad annos. 84. que vixerat cum viro suo annis. 7. a virginitate sua. Et h nō discedebat de templo ieiunijs et obsecrationibus seruiēs deo die ac nocte. Huic iesus paruulus: sicut et Symeoni prebuit se videndū: illāq; dignatus est visitare: que confitebatur domino: et loquebatur de illo omnibus qui expectabant redēptionē israel. Secūdo dignitas viduitatis apparet rōne diuine acceptationis. Luc. nāq;. 21. scribitur quantū accepta fuit oblatio vidue paupercule: de qua ēt Hiero. in epla ad Iulianū sic loquitur. Paupercula vidua q̄ duo era misit in gazophilaciū: cunctos i oblatione munerū dei dicit superasse locupletes: que nō pondere sui: sed offerentium volūtate pensat. Tertia rō dī diuie p̄ceptōis. Dedit nāq; deus p̄ceptum omnibus regibus princib⁹ iudicib⁹ et aduocatis: oibusq; hominibus vt viduarū causas tuerentur neq; illas opprimerēt et molestarent. Vn̄ Esa. i. dn̄s ait Querite iudiciū: subuenite oppsso: iudicate pupillo: defēdite viduā. Et Exo. 22. ait. Vidue et pupillo non nocebitis. Si leseritis eos vociferabunt ad me: et ego audiam clamorē eorū: et indignabit furor meus: percutiāq; vos gladio: et erūt vxores vr̄e vidue: et filij vr̄i pupilli. Et p hiere. 22. Facite iudiciū et iusticiā et liberate vi oppressum de manu calūniatoris. Aduenā et pupillum et viduā nolite cōtristare: neq; opprimatis iniq;. Et iterū hiere. 5. dn̄s de his qui viduas spnunt et abijciunt sic loquitur Preterierunt sermones meos pessime. Causam vidue nō iudicauerūt. cām pupilli non direxerūt et iudicium pauperū non iudicauerunt. Nūqd super his nō visitabo dicit dominus: aut sup gentem

gētē huiuscemodi nō vlascetur anima mea. Et Job.22.ait. Viduas dimisisti vacuas ꝛ lacertos pupilloꝝ cōminuisti ꝓpterea circundatus es laqueis ꝛ cōturbat te formido subita. Jacobus vero.5.c.ait. Religio vero munda ꝛ immaculata apud deū ꝛ patrē hec est. Visitare pupillos ꝛ viduas in tribulatione eoꝝ. Sz hodierna die nō solū nō visitantur: qnimo vexātur: expoliantur ꝛ turbantur a multis: rapiunt sua bona ꝛ querunt iusticiā: nec inueniunt illā Et quod his deterius est: vltra damnū reꝝ patiuntur falsas grauesqꝫ criminationes. Taceo reliquas molestias que eis inferuntur. O viduaꝝ persecutores: o lupi rapientes illaꝝ bōa: o crudeles aduocati ꝛ iudices: o falsi notarij: o iniqui testes: quis docuit vos fugere a ventura ira. Vt.n. patet ex dictis inter omnia peccata grauia maximū scelus est opprimere viduas.

Qd vidue debent esse mortificate ꝛ aliene a cōuersatione hominū: ac deuotioni feruenter inuigilantes. Capitulum. tertium.

Tertiū mysteriū declarandū de viduitate dicit regulatōis. In quo scire lz q tres sunt regule quas vidue ſuare tenent. Prima dicitur mortificationis. Secūda cōuersatōis. Tertia deuotiōis. Pria regula viduaꝝ dicit mortificationis: debēt vidue esse mortificate ꝛ castigate ieiunijs vigilijs ꝛ disciplinis: aliter in eis pudicitia tuta esse nō pōt Unde Paulus.i. Thimo.5. Vidua q̄ in delicijs est viuens mortua est. Et Hiero. i epistola ad Furiā ait. O filia si apostolus corp⁹ suū in seruitutē redegit ne cū alijs p̄dicaret ipse reprobus efficeret: quomodo tu iuuēcula adhuc in feruore iuuentutis posita dapib⁹ ꝛ vino plena: poteris esse de castitate secura. hec ille. Reprehensibiles itaqꝫ sunt vidue ille q̄ ocio vacantes comedūt ꝛ bibūt splendide: dormiūt satis: polliunt cutē: ꝛ ornant: licet se vidualib⁹ induāt vestimētis. Secūda regula viduaꝝ dr̄ ꝯuersationis: dbēt euitare q̄ntū possunt cōuersatōez hominū: nō solū secularium sz sacerdotū ꝛ religiosoꝝ: ac quorūcūqꝫ q spiritualē vitā ꝓfitent: qm̄ reuera nihil tā viris q̄z mulierib⁹ adeo ē piculosū sīc crebra ꝛ frequētata etiā sub specie bōi cōuersatio ꝛ collocutio maxime vbi etas cōsentit ad viciū. Hinc Hiero. ad Nepotianum ait. Matrē ita tu vide: ne p illā videre cogaris q̄ꝝ vultus ita cordi inhereāt: ꝛ tacitū viuat sub pectore vulnus. Et Johēs baptista sanctā matrē habuit pontificisqꝫ filius erat: ꝛ tū nec matris affectu nec patris opib⁹ vincebatur: vt i domo parentū cū piculo viueret castitatis. hec ille Et.32. di. c. hospitiolū. Hospitiolū tuū aut raro aut nūq̄z mulieꝝ pedes terant: q: nō pōt toto corde habitare cū deo: q feminaꝝ accessibus copulat. Si igit piculosū ē viris volentib⁹ suire deo cū mulierib⁹ cōuersari: quāto magis et mulierib⁹ ipsis: q̄ debiliores sunt animi iferiorisqꝫ nature. Debēt.n. vidue cauere oēs malas suspitiōes. Hinc Hiero. ad Saluinā. Caueto oēs suspitiōes ꝛ qcqd rationabiliter fingi pōt: ne fingat ante deuita. Debēt adhuc vidue libēter inhabitare domū: audireqꝫ Hie. d. ad Eustochiū. Rarus tibi sit egressus in publicū matres tibi q̄rant in cubiculo. Et nō tm̄ viroꝝ: sz ꝛ matronaꝝ nō frequētare domos: cum Hiero. dicat iteꝝ ad Eustochiū. Nolo habeat cōsortiū matronaꝝ: nolo ad nobiliū accedas domos: nolo te frequēter videri: vt cōtēnas qd cē noluisti. Cur facis iniuriā viro tuo. Ad hois cōiugē dei sponsa qd ꝓperas. Disce i hac pte sanctā supbiā. Scito te illis esse meliorē. h ille.

Tertia regula viduaꝝ dicit deuotōis. Debēt itaqꝫ esse deuote timētes: diligētes: desiderantes: ꝛ colētes deū. Vn̄ ꝛ apl'us.i. Thi.5. ait. Si q̄ vidua filios aut nepotes hz: discat primo domū suā regere: ꝛ mutuā vicē reddere parētibus. Hoc.n. acceptū est corā deo. Que autē vere vidua ē ꝛ desolata: speret in deū ꝛ instet obsecrationibus ꝛ orationib⁹ die ac nocte. Huiusmodi viduis cōpatit deus: easqꝫ cōsolat tribuens in hoc seculo suā gratiā: ꝛ in futuro sempiternā gloriā: in qua viuit ꝛ regnat deus per infinita secula seculorum. Amē.

Feria sexta quarte hebdomade in quadragesima: de diuinitate domini nostri iesu christi: q licet verus fuerit homo: fuit etiā verus deus: eiusdem cū patre ꝛ spiritu sancto nature.

Sermo. 52.

Tu es christus filius dei viui qui in hūc mundū venisti. Scribunt h̄ v̄ba Joh.xi.c. ꝛ in euāgelio hodierno. Deridet tā a gentilib⁹ q̄z a iudeis imaculata fides nostra: quoniā p̄dicat confitet ꝛ adorat xp̄m crucifixū tāq̄z veꝝ deū dominatorē celi ꝛ terre. Verūtamē v̄itas ista tā multipliciter ē declarata: vt ampli⁹ merito negari nō possit. Ad confusionē tū omniū eoꝝ q cōtrariū tenent: asseruntqꝫ xp̄m puꝝ hominē

fuisse nō deū: in p̄senti s'mone curabim⁹ ondē/
re q̄ xp̄s ē verus deus dei fili⁹ ab eterno a pa/
tre genitus: eiusdem cū patre ⁊ spiritu scō sub/
stantie siue nature. Et diffuse de sua diuinitate
loquemur. Illā confitebat̄ deuotissima Mar/
tha cū diceret v̄ba p̄missa in temate. Quare
cū omnib⁹ veritas elucescat q̄ filius v̄ginis q
pro nobis in cruce pependit fuerit deus ver⁹:
diuinitatē eius tripliciter insinuabimus.

Primo auctoritate.
Secundo experimento.
Tertio ratione.

Quomodo auctoritate veteris testamenti ⁊
Sybillar̄ ostenditur christum ver̄ deū ⁊ ho/
minē fuisse.

Capitulum. .i.

P Rimo insinuem⁹ auctoritate q̄ chri/
stus fuerit verus deus. Et adduci pos/
sunt vtriusq̄ pagine scripture veteris
scilicet ac noui testamenti. Vnde Esaias nono
capitulo ait. Paruulus natus est nobis: ⁊ fi/
lius datus est nobis: p̄ hec v̄ba pronuncians
christi humanitatē. Deinde sequit̄. Et vocabi
tur nomē eius admirabilis cōsiliarius: de⁹ for/
tis: pater futuri seculi: princeps pacis. Et vt di
cit Nicolaus de lira. Trāslatio septuaginta in/
terpretū habet: ⁊ vocabitur nomē eius magni
consilij angelus. Et trāslatio caldaica dic̄. Et
vocabit̄ nomen eius p̄manens i secula Mes/
sias: in quibus verbis exprimit̄ christi diuini/
tas. Et Hiere. 23. scribit̄. Ecce dies veniunt
dicit dominus ⁊ suscitabo Dauid. g. iu. Trā/
slatio chaldaica habet: statuā Messiam iustum.
Et sequitur. Et hoc ē nomē qd̄ vocabunt eū
domin⁹ iustus noster. Et secundū Nicolaum
de lira vbi nos ponimus dominus: i hebreo
ponitur nomen dei Tetragrāmaton: qd̄ ē no/
men significans solam essentiā vnā diuinā vt
dicit Rabbi Salomon: per hec vero v̄ba diui
nitas ⁊ humanitas christi manifestat̄. Et Ba
ruch. 3. c. Hic ē deus noster: ⁊ nō estimabitur
alius ad illū. Post hec in terris visus ē ⁊ cū
hominib⁹ cōuersatus est. Et Sybilla erythrea
vt Augu. meminit. 18. lib. de ciui. dei. versus
quosdam cōposuit de fine mūdi. Quor̄ prime
littere iuncte sonāt. Jesus christus fili⁹ dei sal/
uator. Alie etiā Sybille nascitur̄ p̄dixerūt xp̄m
filiū dei de virgine imaculata. Hec oēs scđm
ysido. ethimol. li. Et Lactantiū in. i. lib. diui
nar̄ insti. decē fuere. Prima p̄sica q̄ fuit de per
sis. Secūda lybica. Tertia delphica in templo
delphici Apollinis genita q̄ ante troiana bella
vaticinata est: cuius plurimos v̄sus operi i suo
Homerus inseruit. Quarta chymeria i Ita/
lia. Quinta erythrea: de q̄ Pauloante tactū ē
nomine. Erophila in Babylone orta: q̄ grecis
Ilion petentibus vaticinata est perituram esse
Troiam: ⁊ Homer̄ mēdacia scripturū. Dicta
autē erythrea q: in eadē insula eius inuēta sunt
carmina. Sexta Samia a Samo insula vñ fuit
cognominata. Septima cumana q̄ ⁊ cumia: de
qua Virgilius. Vltima cumei venit iā carmi
nis etas: dicta autē cumana a cumis ciuitate q̄
est in cāpania: cuius sepulchrū adhuc ē in sici/
lia. Octaua hellespontia: in agro troiano nata.
Nona phrygia. Decima tyburtina. Ab his
omnibus diuinitas christi p̄ multa ante tempo
ra q̄ in vterū virginis descendisset, p̄phetata
fuit. Quar̄ dicta ⁊ si simul collecta legerim: ta/
men q: vnde originaliter fuissent extracta inue
nire nō potui: hic minime volui inserere: p̄ter
illud qd̄ dictū ē p̄ Aug. de Sybilla erythrea.
Verum etiā me legisse ⁊ vidisse in castro pa/
piensi p̄phetiā Sybille delphice: q̄ de christo
sic cōtinebat. In vltima etate humiliabit̄ de⁹: ⁊
humiliabit̄ p̄les diuina: iungeē humanitati dei
tas: ⁊ puellari officio educabit̄ deus ⁊ hō. Si/
gna p̄cedent apud iudeos mulier vetustissima
scilicet Helisabeth puer̄ concipiet: stella orbis
mirabil̄: ducatū p̄stabit. s. magis: ad cūl. s. xp̄i
Hic habens pedes. i. annos. 33. eliget sibi de
piscatoribus electis numer̄ duodenar ū: vnū/
q̄ diabolū. s. Judā: nō i gladio bellone Enea
dē vrbē: regesq̄ subijciet: s̄ in hamo piscato/
ris deiectōe ⁊ paup̄ie sup̄abit diuitias: ⁊ super
biā cōculcabit: huic quattuor aialia. i. euāgeli/
ste surgent in testimoniū: sectātes iusticiā legē
q̄ irreprehensibilē: huic cōtradicet a bestia. s.
antixp̄o: ⁊ surget stella mira. i. pau. q̄tuor aia
lium hñs imaginē. Erit aūt bestia horribil̄. s.
Machometh ab oriente veniēs: cuius rugitus
vsq̄ ad gētes punicas audietur: huiusq̄ Si/
bylla: q̄ satis apte diuinitatē christi p̄nūciauit.
In historijs v̄o romanor̄ legit̄ q̄ t̄pe Cōstāti
ni iperatoris ⁊ Helene matris eius inuentū
fuit in ciuitate Cōstantinopolitana sepulchrū
quoddā in quo iacebat homo laminā aureā ha
bens in pectore: in qua scriptū erat. Jesus xp̄s
filius dei nascet̄ de v̄gine Maria. Credo i eū
O sol sub Cōstantini ⁊ Helene temporibus
iter̄ me videbis. Simile exēplū inuenitur in
cronicis regū castelle. Dicitur eni ibi q̄ apud
Toletum

Toletū in quodā saxo inuentus est liber satis vetustus: q scriptus erat litera hebraica: greca ⁊ latina: loquens de triplici mūdo mystico. Et in illo inter cetera dicebatur. In principio tertij mundi xp̄s filius dei nascetur de virgine Maria: ⁊ pro salute hominum patietur. At ⁊ Chalcidius super .2. Thimei Platonis ď stella que apparuit magis in ortu christi sic loquiť. Nō fuit stella illa morbū ⁊ morē denuncians sed aduentū dei venerabilis: quā cū suspexissent chaldeoꝝ profecto viri sapientes ⁊ in consideratione reꝝ celestiū satis exercitati quesisse dicuntur recentē ortū dei. Josephus vo in 18. antiquitatū li. de xp̄o ait. Fuit autē predictis temporibus sapiens vir: si virū eū nominare fas est. Erat enim mirabiliū operū effector: ⁊ doctor hominū eoꝝ qui libenter que vera sunt audiunt: ⁊ multos quidē iudeoꝝ: multos quoqꝫ ex gentilibus sibi adiunxit. christus hic erat. Hunc accusatione primoꝝ nostre gentis viroꝝ: cum Pilatus in cruce agendum decreuisset: nō deseruerunt hi qui ab initio dilexerunt eum. Apparuit enim eis tertia die iteꝝ viuens ſm q̄ diuinitus inspirati prophete vel hec vel alia de eo innumera miracula predixerunt. Angelus autem qui virgini conceptum nascituri dei nunciauit. Luc. i. c. subdidit. Qď enim ex te nascetur sanctum vocabiť filius dei. Et Johēs baptista de christi diuinitate sic dixit. Vidi ⁊ testimonium perhibui: quia hic est filius dei. Idipsum dixit Nathanael Joh. i. ⁊ Petrus Math. 16. Audiamus iteꝝ ⁊ Paulū Heb. i. c. Multiphariam multisqꝫ modis olim deus loquens patribus in prophetis nouissime diebus istis locutus est nobis in filio: quē constituit heredem vniuersorum: per quē fecit ⁊ secula. Et Ro. j. Quod ante ꝓmiserat per prophetas in scripturis sanctis de filio suo Et ad Titū. 2. Apparuit gratia saluatoris nostri dei. Et ne prolixitate dicendi tedium audientibus ingeratur: dimissis alijs testimonijs que christum acclamant deum verum: subnotabimus vocem illam paternā: que insonuit in monte vt patet Math. 17. Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui ipsū audite. Et Joānis. 12. cū christus dixisset. Pater clarifica filium tuū: audita est vox de celo. Et clarificaui: ⁊ iterum clarificabo. Et quidā de turba confusum sonū illius vocis audientes dicebant tonitruum factum esse. Alij autē dicebant angelum illi fuisse locutum. Sed nō desunt heretici maledicti: scilicet Cherint⁹ Hebion Paulus Samosetanus Fotin⁹ et alij qui secundum Tho. in. 4. summe contra gentiles tam preclara validissimaqꝫ de christi diuinitate testimonia infirmare: ⁊ deijcere satagūt. Aiunt enim q̄ de similibus idem est iudiciū Sed omnes illi in quibus deus inhabitat per gratiam vocantur in scripturis filij dei ꝑ nuncupationem ⁊ adoptionem: ⁊ tamen non sunt eiusdem nature siue substantie cū ipso deo: ergo a simili dicetur de christo q̄ est dei filius per participationē: per adoptionem: vel nuncupationem: nō autem per naturam. Probare autem possumus per scripturas q̄ iusti vocātur dei filij ⁊ dij. Unde David in psalmis ait. Ego dixi dij estis: ⁊ filij excelsi oēs. Et Joannis. i. ca. dicitur. Dedit eis potestatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius. Et Joannis. x. Illos dixit ad quos sermo dei factus est. Et prime sue canonice. ca. 3. Videte qualem charitatem dedit nobis deus: vt filij dei nominemur ⁊ simus. Et Ro. 8. Ipse. n. spiritus testimonium reddit sp̄ritui nostro q̄ simus filij dei. Et Jac. i. Voluntarie. n. genuit nos verbo veritatis. Huiusmodi probationibus heretici venenosi suū virus effuderunt. Contra quos egregius Augu. in li. de ecclesiasticis dog. de christo ita loquitur. Natus ē ſm veritatē nature ex deo dei filius: natus ē secundum veritatē nature ex homine hominis filius: vt non appellatione: nō adoptione: sed natura in vtraqꝫ natiuitate nascendo filij nomen haberet. Ex quo dicto doc. theologi. dis. x. tertij li. colligunt vnam propositionē: q̄ hec locutio: christus filius dei per adoptionē nullo modo est admittenda: siue proferať simpliciter siue cū determinatione: vtpote si addať inq̄tū hō: q: filiatio respicit ꝑsonā eo q̄ xp̄s ē vn⁹ fili⁹ ⁊ non duo filij: lʒ in eo sint due natiuitates. s. eterna ⁊ temporalis. Adoptio aūt presupponit quādā extraneitatem: que nullo mō cōuenire pōt ꝑsone xp̄i. Ad illud vo q̄ heretici obijciūt s. de similibus idē esse iudiciū. Rn̄det Tho. i 4. li. summe cōtra gētiles. Qď aliter scriptura loquiť de xp̄o q̄ sit filius dei: aliter de nobis. De ipso enim dixit Joh. 3. ⁊ Joh. 6. q̄ descēdit de celo: ergo erat antequam de celo descendisset. Dicit eum vnigenitum Joannis. i. Et Joannis octauo ipse dixit. Anteq̄ʒ Abrahā fieret ego sum: que omnia diuinitatis eius veritatem ostendunt.

Q̄d experimēto miraculoꝝ xp̄i ostendit᷑ ei⁹ diuinitas. tū pp speciē opeꝝ. tū pp modū. tum pp documētum. Capitulum. .2.

Secundo insinuemus experimēto vl exēplo q̄ xp̄s fuerit verus deus eiusdem cum patre nature. Et de hoc ipse xp̄s dixit iudeis in tēplo i portico Salomonis qui circūdederūt eū interrogantes si esset xp̄s. Loquor vobis ⁊ nō creditis: opa que ego facio i noie patris mei: hec testimoniū phibent d̄ me. Joh. x. Et cū ppter huiusmodi v̄ba voluisset eum lapidare dixit. Vos dicitis q̄ blasfemo q̄ dixi filius dei sum. Si non facio opa p̄ris mei: nolite credere mihi. Si aūt facio ⁊ si non creditis mihi: opibus credite: vt cognoscatis ⁊ credatis: q̄ pater in me est ⁊ ego i p̄re. Et hoc dicit Tho. in. 3. pte. q. 43. Q̄d miracula xp̄i fuerūt sufficiens testimoniū diuinitatis sue .p pter tria. p̄rimo pp speciē opeꝝ. s̄o pp modū. tertio pp documētū. Primo pp speciē opeꝝ que transcendebāt oēm ptātem create nature propterea fieri nō poterat nisi virtute diuina. Vn̄ Jo. 9. Cecus illuminatus dicebat. A seculo non ē auditum: q̄ aperuit quis oculos ceci nati: nisi eēt hic a deo non poterat hec signa facere. Sc̄d̄o miracula q̄ fecit xp̄s fuerūt sufficiēs testimoniū diuinitatis sue: q̄ faciebat miracula ppria virtute ⁊ auctoritate. Vn̄ Luce. 6. scriptū ē. virtus de illo exibat ⁊ sanabat oēs. Et Luce. 7. Resuscitans adolescentulum: ipatiue locutus ē. Adolescens tibi dico surge. Et qn̄ resuscitauit Lazaꝝ Jo. 11. ait Lazare veni foras. Neq3 audiēdi sūt q dixerunt animā beatam: ⁊ precipue aiam xp̄i virtute propria posse miracula facere: qm̄ vt dicit Ric. di. 14. 3. li. Miracula non possunt fieri aliqua creata virtute. Vnde q̄uis xp̄s q̄ est deus ⁊ hō: possit rōne diuine potētie miracula facere: hoc tamen aia eius non. Vnde Ric. li. i. de trinitate. c. 2. ait. Illa prodigia ⁊ signa que fuerunt facta ad confirmationē fidei nostre: nō nisi per diuinā virtutē fieri potuerūt. Et si dicat᷑ q̄ in suscitatōne Lazari xp̄s egit grās deo patri. Rn̄detur q̄ aliud ē grās referre: ⁊ aliud suffragiū impetrare. propterea xp̄s dixit loquens ad patrem. Ego. n. sciebam q̄ sp me audis: sed pp populum qui circūstat dixi: vt credant q̄ tu me misisti. Ideo ipetratiua voce clamauit. Lazare veni foras. Alij v̄o q miracula fecerūt nō ea fecere virtute propria: sed v̄tute dei vel v̄tute ipsius xp̄i icarnati. Vn̄ ⁊ Petrus vt scribit᷑ i actibus aploꝝ dixit ei qui. 40. annis iacuerat infirmus ad portā templi. In noie iesu surge ⁊ ambula. Tertio miracula fuit sufficiens testimonii xp̄i diuinitatis pp documentū: q̄ filiū dei se p̄dicabat. Vn̄ Jo. 5. dixit. Pater me⁹ vsq3 modo operat᷑: ⁊ ego operor. Et Jo. 6. Sicut misit me viuens pater ⁊ ego viuo pp patrē. Et Jo. 7. Si me sciretis forsitan ⁊ patrē meū sciretis. Et Jo. 8. Ego ⁊ pater vnū sumus. Et Jo. 16. Exiui a patre ⁊ veni i mundū: iterum relinquo mundū ⁊ vado ad patrem. Nisi hoc fuisset verū nequaq̄ ei astitisset diuina virtus i miraculoꝝ patratione. Nam impossibile ē ip̄3 deum tā fidelē mendaci ferre testimoniu3 p opa infinite virtutis: que fuerūt miracula vera. Et hoc Gregorius in omelia de epiphania cōtra duros iudeos sic pulchre loquit᷑. O ia elemēta auctorem suū venisse testata sunt. Vt eni de his q̄ siquedā humano vsu loquar deū hūc celi eē cognouerūt: q̄ protinus stellā miserūt. Mare cognouit: q̄ sub eius plantis se calcabile p̄buit. Terra cognouit: q̄ eo moriente contremuit. Sol cognouit q̄ lucis sue radios abscondit. Saxa ⁊ parietes cognouerūt q̄ tpe mortis eius scissa sūt. Infernus cognouit: q̄ hos quos tenebat captiuos reddidit. Et tamē hunc quem deū oia elementa insensibilia senserūt: adhoc infideliū iudeoru3 corda deū eē minime agnoscūt: ⁊ duriora saxis ad pniam scindi nolunt: cūq3 cōfiteri abnegāt quē elementa vt diximus aut signis aut scissionibus deum clamant.

Q̄d apparet diuinitas xp̄i rōne sanctificationis aiaru3: remissionis peccatorum: ⁊ productionis mundi. Capitulum. 3.

Tertio isinuemus diuinitatem xp̄i rōne. Quecūq3. n. attribuūt᷑ f̄m veritatē alicui illa que nō possunt conuenire nisi soli deo: ille ē deus. Sed xp̄o attribuunt᷑ f̄m veritatē ea que ɔueniūt soli deo: ergo ipse ē deus. Sunt āt illa pricipalia tria. Primū ē aiaꝝ sanctificatio. Secūdū peccatoꝝ remissio. Tertiū mūdi productio. Primū q̄d deo ɔuenit est aiaꝝ sanctificatio. Ideo ipse Leuitici. 19. c. ait. Ego dn̄s qui sanctifico vos. Hoc ipsum dicit᷑ de xp̄o. Vnde Heb. vltio. Jesus vt sanctificaret p suū sanguinē populū extra portam passus ē. Secūdū q̄d deo ɔuenit est peccatorū remissio: propterea p Esa. 43. ipse sic loquit᷑. Ego sū qui deleo iniquitates vestras. Sed ⁊ de xp̄o. Math. 2. angelus dixit Joseph. Ipse. n. saluū faciet populū suū a peccatis eoꝝ. Et hoc

Math. 9.

Math.9.c.hēt̄r. Qđ cuȝ quidam ex scribis murmuraxent intra se:q: xp̄s dixerat paralitico. Confide fili remittunt̄ tibi peccata tua. xp̄s r̄ndit. Vt qd cogitatis mala icordibus vestris Quid est facilius dicere:remittunt̄ tibi peccata tua.an dicere. surge ⁊ ambula. Vt sciatis āt q: filius hōis h̄ȝ ptātem dimittendi peccata:tūc ait paralitico: surge tolle lectū tuū m: ⁊ vade in domū tuā. Tertiū qđ deo conuenit est mundi productio. Hinc est quod per Esa.48.c.ait. Ego ipse:ego primus ⁊ ego nouissimus. Manus quoqȝ mea fundauit terrā:⁊ dextera mea mensa est celos. Sed de xp̄o ēt dicit̄ Joan.1. In pricipio erat V̄bum ⁊ ifra. O ia per ipsum facta sunt ⁊ sine ipso factū ē nihil. Et mundus p ipsum factus ē:⁊ mundus eū non cognouit: Nō cognouerūt iudei:q: in ppria venit ⁊ sui eū non receperūt. Non cognoscūt ifideles:q: ip̄m purȝ hominē existimantes deū verȝ adorare recusant. Non cognoscūt ⁊ mali xp̄iani:qui ut dicit Paul⁹ ad Titū.1. Confitent̄ se nosse deo:factis aūt negant. O mundanorȝ supbia detestanda. O temeraria mētis humane curiositas. O deniqȝ ingratitudo maligna. Certe ille q in cuna vagiit:i presepio pānis fuit inuolutus:in terris cū hoībus conuersatus ē:i cruce in medio latronū pependit:in sepulchro vsqȝ in diē tertiū latuit:ipse verus deus ē:qui a mortuis resurgēs ascēdit in celū:⁊ sedet a dextris dei. Ip̄e pp nimiā charitatē suā qua dilexit nos cū in forma dei eēt:nō rapinam arbitratus est esse se equalē deo. Exinaniuit semetip̄m formā serui accipiēs:in similitudinē hoīum fact⁹ ⁊ habitu inuētus vt hō. vt dr̄ Phi.2.c. O inmēsa pietas. O ardētissima charitas pr̄is nostri dei. de quo dr̄ Joh.3. Sic deus dilexit mūduȝ vt filiuȝ suū vnigenitū daret ut ois q credit in illū non peat:sed habeat vitā eternaȝ. Hoc Greg. ɔsiderās xp̄m i cruce nudatū:clauis ɔfossumq̄ vulneribus plenū:coronatū spinis:extinctū morte crudeli:cū admiratōe ad deuȝ ac pietate clamabat. O iestimabilis dilectio charitatis: vt seruū redimeres filiū tradisti. Nos vo cū ipso tam seruidū amorē recolentes referamus grās benefactori nostro deo ⁊ domino iesu xp̄o:cui sit laus ⁊ gloria per infinita seculorum secula. Amen.

Sabbato q̄rte hebdomade i q̄dragesima. đ v̄itate q̄litate seu tp̄alitate horribil' illi⁹ bestie. s. āntixp̄i:q appebit i vltimis tp̄ib⁹ cū ɔsumata fuerit iniq̄tas hominum. Capitulū. 53.

Ego sum lux mūdi: Qui sequit̄ me nō ābulat in tenebris. V̄ba sunt redemptoris nostri:originalit̄ scripta Jo.8.c.⁊ i euāgelio hodierno. In vltimis tp̄ibus cuȝ cōsumata erit iniquitas hominū apparebit deo pmittēte horribilis illa bestia que vocabulo cōi dicit̄ antixp̄s. s. xp̄o ɔtrarius:propterea saluator noster premonuit oēs vt solidi eēnt atqȝ constantes in fide:neqȝ desererent ipsum saluatorē:qui v̄bo ⁊ exemplo salutis viā nobis ostēdit. Erat eni lux vera que illuminat oēm hoīem venientē in hunc mūdū. Joh.1. Qm̄ āt tp̄e psecutionis antixp̄i multi đficient:qui xp̄m delinquentes ⁊ antixp̄m sequēt̄ ⁊ colent:currentqȝ luce relicta post tenebras errorū actinorȝ. Idcirco i p̄n̄ti sermōe pro eruditione p̄n̄tium de antixp̄o erimus tractaturi:co ꝙ non ipse sed xp̄s est oi studio atqȝ conatu sequendus. De ipsoqȝ antixp̄o tria mysteria pricipalia declarabimus.

Primum dicitur veritatis.
Secundum qualitatis.
Tertium temporalitatis.

Qđ p auctoritates scripture ⁊ testimonia sāctorȝ ondit̄ futurus antixp̄s. Capl'm. 1.

Primū mysteriū de antixp̄o declarandū dicit̄ veritatis:in quo apte debem⁹ ostendere qualiter verȝ est ꝙ antixp̄us sit venturus:q ecclesiā dei arctius expugnabat ⁊ xp̄ianos crudelissime psequet̄ q̄ȝ fecerat vnq̄ȝ gcunqȝ alius xp̄iani nominis inimicus. Ad hoc āt pbandū sunt auctoritates scripture ⁊ sanctorum testimonia que sequunt̄. Scribit̄ nāqȝ Gen.49.c.ꝙ Jacob patriarcha i extremo vite sue p̄dicens filiis que ventura erāt dixit de Dan. Fiat dan coluber i via cerastes in semita:mordens vngulas equi vt cadat assessor ei⁹ retro. Et licet vt dicit magister i historiis scholasticis itelligant iudei hāc prophetiā đ Sansone:qui fuit de tribu dan. vt pȝ Judic.31. Et iudicauit populū vt habet̄ ibi.16.c. tamē glo. ordinaria dicit ibi. sic Dan non solū coluber ſȝ cerastes vocat̄:qui s̄pens eē cornutus phibet̄: quo digne antixp̄i aduentus asserit̄: qm̄ cōtra sanctos morsu pestifero ⁊ cornu ptātis armabitur. Ambrosius vo li. de benedictione patriarchaȝ. dicit prefatā prophetiaȝ de antixp̄o debē itelligi. ait eni. Antixp̄s futur⁹ ē de tribu dan. seuus iudex ⁊ tyrannus imanis qui populum

iudicabit: ⁊ tandẽ sedens in via serpens deijce
re tẽptabit eos q̃ viã ambulant veritatis. hec il
le. Sicut eñi duodeci fuerũt apl'i: de quorũ nu/
mero cecidit vnus: loco' cuius successit Ma/
thias: sic in numero duodeci tribuũ filiorum
israel vna trib9 ruit. s. dan. que i antixp̃o psc
quet' xp̃m. loco cuius Apoc. 7. in visione bea
ti Joh. suppleẽ tribus Manassen: q fuit filius
Joseph. vt dicit' Geñ. 58. Quaẽ pphetia Ja
cob recte pnunciauit antixp̃m futurũ. Daniel
vo. xi. c. ita inquit. Adhuc aliud tp̃s erit. s. an
tixp̃i. fm Nicolaum de lira. ⁊ faciet rex. i. anti
xp̃s iuxta voluntatẽ suam ⁊ eleuabit' ⁊ magnifi
cabitur aduersum oẽm deũ: ⁊ aduersum deuz
deo℞ loquet' magnifica: ⁊ diriget'. i. prospera/
bit' donec cõpleat' iracũdia. s. dei ppetrata qppe
est diffinitio: quasi dicat: sic ẽ determinatũ i di
p̃scia. Et deum patrũ suo℞ non reputabit: ⁊
erit i cõcupiscẽtijs feminarũ: nec quẽq̃ deorũ
curabit: q̃ aduersum vniuersa consurget. Et
Daniel. 8. c. Cũ creuerit iniqtates: consurget
rex ipudens facie. s. antixp̃s inuerecundus ad
oẽ malũ ẽt intelligens propositiões. Et robo/
rabit' fortitudo eius: sed nõ in viribus suis. s.
q̃ in viribus diaboli. Et supraq̃ credi potest
vniuersa vastabit. Et psperabit' ⁊ faciet. Et i
terficiet robustos scilicet illos q inuenit' firmi i
lege dei nolẽtes ei obedire: ⁊ populũ sancto℞
secũdũ voluntatẽ suã: ⁊ diriget' dolus i mani/
bus eius: ⁊ cor suũ magnificabit. Et i copia re
rum eium occidet plurimos: ⁊ ꝯtra pricipem
pricipũ. s. deũ ꝯsurget. Et sine manu cõteret'
. s. q̃ illũ deus iterficiet: nõ per manũ hois: sꝫ
ãgeli. De ipso ẽt antixp̃o prophetauit Joh. i.
sua canonica. c. 2. Audistis q̃ antixp̃s venit. i.
veniet tp̃e suo fm Nicolaũ de lira. Et Apoc.
13. Joh. ait. Vidi de mari bestiã ascendẽtem:
habẽtem capita septẽ: ⁊ cornua. x. ⁊ super cor/
nua eius. x. diademata: ⁊ sup capita eius noia
blasfemie. Et bestia quã vidi similis erat par/
do: ⁊ pedes eius sicut pedes vrsi: ⁊ os eius si/
cut os leonis: ⁊ dedit illi draco virtutẽ suaꝫ: ⁊
p̃ãtem magnã. Et vidi vnum de capitib9 suis
quasi occisũ in mortẽ: ⁊ plaga mortis eius cu/
rata ẽ. Et admirata ẽ vniuersa terra post bestiã
⁊ adorauerũt draconẽ qui dedit p̃tãtem bestie.
Et adorauerũt bestiã. d. Quis similis bestie:
⁊ quis poterit pugnare cũ ea. Et datũ est ei os
loquens magna: ⁊ blasfemias. Et data ẽ ei po
testas facere mẽses. 42. Et aperuit os suum in
blasfemias ad deũ blasfemare nomen eius: ⁊
tabernaculũ eius: ⁊ eos q in celis habitãt. Et
datum ẽ illi facere bellũ cũ sanctis ⁊ vincere il
los. Et data ẽ illi p̃tãs in oẽm tribũ ⁊ populuꝫ
⁊ linguã ⁊ gentẽ. Et adorauerunt eã oẽs qui
habitãt terrã: quorũ non sũt scripta noia in li/
bro vite agni q occisus ẽ ab origine mũdi. San
ctus ẽt Methodius: quẽ cõmendat Hiero. i
prologo sup Danielẽ. de quo ẽt meminit ma/
gister historie scholastice. c. 4. sup Geñ. ita d̃
antixp̃o dixit in libro quodam suo: in quo tra/
ctat de primis ⁊ nouissimis tp̃ibus. Veniet fi
lius p̃ditionis q dicitur antixp̃s: ⁊ putãs q̃ sit
deus exaltabit cornua eius nimis. Et Paul9.
2. Thessa. 2. c. Reuelabitur ille iniquus: queꝫ
dñs iesus iterficiet spũ oris sui: ⁊ destruet illu/
stratõe aduentus sui. Cuius aduẽtus est fm
operationẽ sathane in oi virtute ⁊ signis ⁊ pro
digijs mendacibus: ⁊ i oi seductõe iniquitates
his qui pereũt. De antixp̃o ẽt Dama. dixit in
4. li. suarũ sniarum. Decet scire q̃m oportet an
tixp̃m venire. Et Aug. 20. li. de ciui. dei. c. 19.
Nõ veniet ad viuos ⁊ mortuos iudicandos
xp̃s: nisi prius venerit ad seducendos i anima
mortuos aduersarius ei9 antixp̃s. Sed i quo
tẽplo sessurus sit incertũ ẽ. vtrum i illa ruina tẽ
pli: qd' a Salomone constructũ ẽ. an in ecclesia
Et saluator noster Joh. 5. ait. Ego veni i noie
patris mei ⁊ non accepistis me. Alius veniet
in noie suo: ⁊ illum accipietis. Et Math. 24.
Cum videritis abbominationẽ desolationis:
que dicta ẽ a Daniele pp̃heta: stantẽ i loco san
cto qui legit intelligit. Predixerat qppe Dani
el. 9. c. In dimidio hebdomadis d̃ficiet hostia
⁊ sacrificium: ⁊ in templo erit abbominatio de
solationis. Quod declarans Hilarius super
Math. dicit. Totũ iudicium aduentus futuri
ponit. d. Cũ videritis ⁊c̃. De antixp̃i eni tp̃i
bus hec locutus ẽ pp̃heta. Abbominatio eniꝫ
ex eo dicta ẽ q̃ aduersus deũ veniẽs nomẽ de si
bi vendicet. Desolatõis aũt abbominatio: quia
bellis ⁊ cedib9 terrã desolaturus sit. Deprehẽ
dim9 ergo p̃ tot testimonia verũ eẽ q̃ antixp̃s
veniet. Sed nõnulli hanc veritatẽ subterfugeẽ
querũt. d. venisse iã antixp̃m. Nã aliqui sunt
tenẽtes hereticos oẽs antixp̃os fuisse. Alii opi
nant' illum fuisse Neronẽ. Quidã vero arbi/
trant' q̃ fuerit spurcissimus Maugmeth. Sꝫ
primis respõdemus non eẽ negandũ heretí/
cos oẽs mysticos antixp̃os posse vocari. Q̃r
⁊ Joh. i. canonice. 2. c. Antixp̃i aũt multi sũt.
Et Hiero. sup illo verbo Math. 24. Multi
veniẽt

venient i noie meo. d. ego sum xp̄s. iqt. Ego reor oēs herésiarchas antixp̄os eē: τ sub noie xp̄i docere que cōtra xp̄z sunt. Veruñ nō obstat quin verus τ realis antixp̄s venire debeat. Contra secūdos vero dicere possumus q̄ Nero non fuit antixp̄s verus. tum q̄ post ipsum inuenti sunt τ alii crudelissimi psecutores xp̄ianoꝝ: vt Domitianus. Antonius seuer⁹. Maximianus. Decius. Aurelianus. Diocletian⁹ Maximianus τ ceteri. tū q̄ antixp̄s regnare debet p tres annos cū dimidio: sicut pz in auctoritate superi⁹ allegata Apoc. vbi dicit q̄ data est illi potestas facere menses. 42. Et Daniel. 12. c. dicit q̄ psecutio eius durabit p tēp⁹ .i. per annū. τ tpa. i. per duos ānos. τ dimidium tpis. i. dimidiū anni fm expositionē Hiero. Nero aūt fm Horosium τ Eutropiuz regnauit ānis. 14. Non potuit ēt Nero esse antixp̄s: q̄ antixp̄s interficiendus est ab angelo. τ Nero interfecit seipsum: vt q alijs crudelis extiterat: in seipso crudelitatis officium exerceret. Sed adhuc quidam dixerunt Neronē resurrecturū τ futurū antichristū. de quib⁹ dicit Aug. li. 20. de ci. dei. Multuz mihi mira hec opinantium tanta presumptio. Alios vero qui dixerunt Maugmeth fuisse antixp̄m cōuincere possumus ex verbis xp̄i dicentis Mathei. 24. Nisi abbreuiati fuissēt dies illi ñ fieret salua ois caro. Persecutio autem Maugmeth durauit iā per ānos octingētos. Persecutio aūt antixp̄i lz grauior τ terribilior futura sit q̄libet alia abbreuiabit pp electos. Quare expectādus ē antichristus: de quo paulus. 2. Thessa. 2. c. ait. q̄ reuelabit ille hō pc̄ti fili⁹ pditiōis qui aduersatur τ extollit supra oē q̄ dr̄ de⁹.

De q̄litatib⁹ seu ꝯditiōib⁹ ātixp̄i q̄tū ad ei⁹ natiuitatem: malignitatē: τ ptātē. Cap. 2.

Secundū mysteriū declarandū de antichristo dicit q̄litatis: in quo notare debemus triplicē eius ꝯditionez. Pria dicit natiuitatis. Scd̄a malignitatis. Tertia potestatis. Pria ātichristi ꝯditio dr̄ natiuitatis fm Methodiū nascet in corozaim. nutrit i bethsaida. Sed q̄busdā videt q̄ nascet i Babylone. vt dicit glo. sup. 2. Thessa. Et Hiero. sup danielē. Verūtamē nec hoc videt cōsonū veritati: nisi itelligamus babylonē mystice: ꝓut signat cōfusionē: eo q̄ babylon illa magna cecidit τ facta ē inhabitabilis. Ex quo dubiū videt in quo loco determiate sit nasciturus antichristus. De gēte vero credibile ē τ verisimile q̄ nasciturus sit. vt Hieron. dicit super. 11. Dañ. de populo iudeorum. De modo āt licet quidam dicant q̄ opere demonis generabitur succubi. s. qui assumpto corpore in specie mulieris supponet se viro: τ incubi qui. s. postea i specie viri commiscebit se mulieri. Tamē hoc nulla auctoritate probari potest. Et vt Hiero. dicit ad paulinum. Q̄d de scripturis sanctis auctoritatem non habet: eadem facilitate contemnitur qua probatur. Idcirco inherendum ē sententie dama. qui ait. Non ex fornicatione generabitur τ suscipiet oēm actum sathane. Secūda conditio antichristi dr̄ malignitatis. Erit qdem hō malus vitiosus τ neq̄: sicut vnquā aliq̄s fuerit in hac vita. Sed apud nonnullos dubiū videt. Vtrū antixp̄s erit diabolus icarnatus quēadmodū xp̄s fuit deus icarnatus. τ q̄busdā videt q̄ sic: q̄ Greg⁹. 16. moral. ait. Caput iniquoꝝ diabolus ē: q vltimis tpib⁹ illud vas pditionis igressus antixp̄s vocabitur Veruñ Hie. expresse cōtrarium dicit sup illo v̄bo danielis. 7. c. Ecce oculi hois erāt i cornu illo. Nō putemus iquit iuxta quorūdā opinionē illud cornu. i. antixp̄m diabolū eē vł demonē: sed vnū de hoib⁹ i quo sathan hitatur⁹ ē corpaliter. Q̄d dictū itelligēdū ē: non q̄ istud fiat p assumptionem τ vnionem in supposito: q̄ vt puto iconueniens est suppositū q̄dcunq̄ creatū posse naturam extraneā assumere: q̄ h̄ ē priuilegiū singulare suppositi increati. Quare dicendū est q̄ diabolus in antixp̄o habitabit p totalem illius hois possessionē. Et ad hunc itellectū trahēda sunt verba Greg. Hoc etiaz ipsū sentire videt ioānes dama. q de antixp̄o ait. Presciens deus iniquitatē future voluntatis eius concedet i eo hitare sathanaz. Erit ita q̄ antichristus hō purus τ verus: lz diabolo familiarissimus: ex cuius cōmercio multa scire τ facere poterit. Vnde Greg. 29. li. mora. ait Sicut. n. cedrus arbusta cetera in altum crescendo deserit: ita ēt antichristus mundi gloriā tpaliter obtinens: mensuras hominuz τ hoīes culmine τ signorum potestate transcēdet. Spiritus quippe in illo est qui in sublimibus positus potentiam nature sue non perdidit vel deiectus. Cuius iccirco virtus nunc minime ostenditur: quia dispensatione diuine fortitudinis ligatur. Tertia antichristi conditio dicitur potestatis. Accipiet namq̄ potestatem a deo sinente τ permittente super vniuersam terram. Attrahet namque paucis duntaxat ex-

O xpiana religio. o decora τ inuiolata fides: persequunt te hodie: deturpant τ inficiunt non tantu alienigene: sed τ tui q fideles τ christiani vocari gloriant. Illi sunt q modica aut nullam habent ad dei cultu reuerentia. Illi q ecclesiasticas dignitates pro explendo ambitionis sue appetitu furantur τ rapiunt. Illi sunt q collocauerunt vinea domini sabbaoth: idest ecclesia sanctaz no agricolis fidelibus: sed vt ita dicam atrocissimis beluibus. Illi sunt q ecclesiaru bona lacerant: dissipant: in vsus malos expendut τ deuorant sicut lupi. Illi sunt q principantur imperant τ dominant: popul⁹ sine iusticia: sine veritate: sine clementia. Illi sunt qui precepta dei viuentes negligunt τ contenunt. Non colunt deu: non amant: non venerant: τ plasfemant nome eius sanctuz τ in illo periurat: dies festos no seruant: parentes aspernantur inmudi sunt: iracudi litigiosi: seditiosi: pcussores: homicide humanu sanguine crudeliter effundentes. No erubescunt quasi iaz publice adulterari: fornicari: τ quod his fedius est contaminari fetidissimo vitio sodomie. Auaricie autez locu dederunt ita vt nulla sit amplius veritas: nulla fides: nulla charitas in eis. Lucrantur p vsuras: fraudes: simulatioes: deceptioes: et alios indebitos modos. Licentiarunt linguam vt loquatur criminatioes: mendacia: testimonia falsa detractiones: susurrationes: scurilitates: cotumelias: improperia τ conuitia. Aperueru cor suu ad concupiscenduz huius seculi bona: τ ad desideranduz delectari in peccatis carnis. Fregerunt multi votu quod deo fecerant. Finxerunt multi bonitate vite: acceperunt ouiu vestimenta: intrinsecus aute sunt lupi rapaces. O quanta peccata τ q̄z enormia latent sub ouina pelle. o magne deus. o sapientissime domine: tu omnia vides et tu omnia deniqz nosti. Nos vero merito propter tata facinora timere debemus ne in nos deseuiat ira sua: sinatque p antichristuz vexari munduz tempestate magna. A qua nos liberet redemptor noster pijssim⁹: qui cu patre τ spiritu sancto viuit τ regnat per infinita secula seculorum. Amen.

Dnica de passione i mane: de honore pare tuz exeplo xpi: q i euagelio suu patre honorare se asserit. s. quo ad dilectione: subiectione: τ conuersationem. Ser. 54.

Eo honorifico patre meu. Verba sunt redeptoris nostri originaliter Ioh. 8. c. τ hodierno euangelio annotata. Facti sunt adeo vt plurimu impij filij ad parentes suos: vt merito glibet pater aut mater dicere possit illud Esai. pmo. Filios enutriui τ exaltaui: ipsi autem spreuerunt me. Vt igitur etia τ ipsi iuuenes τ adolescentes ac pueri parentes colendo ad vera penitentia reducantur: in presenti sermone de honore parentuz dicere statui. Na exodi. 20. c. dominus de⁹ dixit. Honora patre tuuz τ matre tuaz: vt sis longeuus super terra. Christus vero in euangelio hodierno patre se honorare fatetur: vt sic nos etia suo exemplo instrueret quid agere debemus. De ipso itaque paretu honore tria mysteria declarabimus.

Primu dicitur dilectionis.
Secundu subiectionis.
Tertium conuersationis.

Quod honoradi sunt parentes propter beneficiorum multiplicitate: ppter parentu charitatez: τ ppter irrationabiliu exemplaritatem.

Capitulum. primu.

Primu mysteriu declarandu de parentuz honore dicitur dilectionis. Debet vtique filij qui parentes honorare volunt illos diligere τ ex corde amare ppter tria. Primo ppter beneficiorum multiplicitate. Secundo ppter parentuz charitate. Tertio ppter irrationabiliu animaliu exemplaritate. Primo filij debent parentes diligere ppter beneficiorum multiplicitatem. Quisna explicet quot a parentib⁹ filij beneficia receperunt. Ab illis equidem sumpserunt esse qd bonu taz grande e: vt ipsum sit fundamentu omniu aliorum bonorum. Na qui no habet esse: nullu aliud bonu habere potest: no diuitias: no gloria: no fama: no sciētiaz: no virtutes: no gratia: no vita eterna. Ipsum etia esse bonu ab omnibus est desiderabile. Vnde Ari. secundo de anima inquit. Omnia appetunt ee: τ illius causa agut quecuqz agut fm natura. Propter hoc bonu a parentib⁹ habitu libro de hebdomadib⁹ Boecius ait. Q iuz bonorum ipsuz ee bonu e: hic et sapiens. Eccl. 7. ca. ait. Honora patre tuu τ gemitu mris tue ne obliuiscaris. Memento quonia nisi p illos no fuisses. Et Hiero. i epistola de honore parentu ait. Honoradi sunt parētes qz pmo sunt nobis ca nascendi. Hoc bnficio motus Coriolanus roman⁹ cosul ab vrbis rome obsidioe cessauit. Scribit naqz de illo Eutropius: q posteq̄z vicerat volscos τ coriolos: vn postea nome

accepit: exul factus romanis ad volscos i exiliū
mittitur: cū quibus gratiose viuens ab eis cō/
tra romanos dux factus est. Et post multas ci/
uitates ⁊ terras ab eis adeptas ad fossas quin/
que miliū passuū ab vrbe castra posuit: secūdus
post Tarquiniū superbū: q cōtra patriā duxis/
set exercitū. Populatur inde romanū agꝛ cu/
stodibus inter populatores positis: quod fm
Frontinum de re militari: faciebat vt discordia
oriretur inter patres ⁊ populū. Multitudo tā/
dez ingens pacē expectans: senatū mouit vt ad
Coriolanū oratores mitteret. Qui cū nō obtī/
nuissent: iterꝫ missi alij nō recipiuntur i castris.
Mittuntur postea sacerdotes cū suis insigni/
bus velati: qui minus fecerūt ꝙ̄ primi. Tunc
matrone: vt scribit Valeriꝰ sub rubrica de pie/
tate erga parentes: ad Vecturiā matrē Corio
lani. Voluniāqꝫ vxorē frequentes cōueniunt:
vt ipsa mater ⁊ vxor Coriolani duos eiꝰ filios
in hostiū castra ducerent: ⁊ vrbē precibꝰ libera
rent: quā armis tutari difficile erat. Cū ergo ad
castra ventū est nunciat̄ Coriolano adesse igēs
mulierū agmē: qui spreuit eas: mox qdā fami/
liarium: nisi me inquit decipiant oculi: mr̄ tua:
cōiunx ⁊ liberi tui adsunt. Tunc Coriolanꝰ cū
matris obuie amplexū ferret: dixit mr̄. Prius/
ꝙ̄ amplexū accipiā dic an ad hostē: an ad filiuꝫ
venerim: ⁊ vtrū captiua in castris tuis sim. In
hoc me lōga vita ⁊ senectꝰ traxit vt exulē te deīn
hostē viderē. Potuisti populari hāc terrā: q̄ te
genuit ⁊ nutriuit. Si ego te nō peperissem ro/
ma nō oppugnaret̄. Si filiū nō haberē: libera i
patria mortua essez. Vxoris deinde ac liberoꝝ
amplexus ab omni turba mulierū strauere vix
Tunc ad matrē versus ait. Expugnasti ⁊ vici/
sti irā meā. Patriā ergo vtero tuo dono: repē
teqꝫ agrū romanū armis hostibꝰ liberauit. Re/
cordatus fuit ergo Coriolanus ꝙ̄ntū matri de/
bebat: in cuius vtero susceptꝰ esse. Hinc Hie
ronymus de honorādis parētibꝰ ait. Prebeat̄
patribꝰ amoris mixta formido: qui primi sunt
vobis cā nascendi. Exhibete patribꝰ filij quod
vos potestas paterni nominis cogit: que a deo
est eoꝝ meritis attributa: vt ipsa de vobis exi/
gat qđ natura iubere nō potuit. Matribꝰ quo/
qꝫ debitā impēdite reuerentiā: que vobis vteri
liuore fuientes pondus corporis vestri tollerāt
atqꝫ ignotā portātes infantiā: famulatuꝫ quen/
daꝫ exhibent nascituris. Illo tempore nō tātuꝫ
sibi mater esurit: nec acceptos sola digerit cibos
Materno victu alitur ⁊ ille q latet: eiusque me/
bra alterius comestione pascunt̄: vt hō futurus
alienis morsibꝰ saturetur: hec ille. Sunt ⁊ alia
beneficia filijs a parentibus oblata. Naz vt in
pluribus ipsi filios nutriunt aut nutriri faciūt:
ipsos in etate infantili cuꝫ magna diligentia ab
omnibꝰ cōtrarijs protegunt ⁊ defendunt. Ipsi
eis prouident de vita ⁊ tegumento. Ipsi eis al
ludunt: applaudunt ⁊ blandiunt̄ vt a plācitu re/
uocent. Ipsi eos docent vt loqui sciant: imo vt
sepissime vt bonos mores sequantur: ꝓpterea
Hieronymus de honore parentū ait. Memē
to ergo parentū esse q̄ talis es: quoꝝ manibus
incremēta sumpsisti. Secūdo filij debēt parē
tes diligere propter parentū charitatez. Nam
quātūcūqꝫ filij diligant patrē ⁊ matrē tamē ab
his plus diliguntur. Et hoc secundū Arist. 8.
Ethi. prouenit ex triplici ratione. Prima ra
tio est diuturnitatis temporis. Nā quāto amor
magis durat: tāto vehemētior perficit̄. Amor
autē parentū ad filios diuturnior est ꝙ̄ filioꝝ
ad parentes. Statiz eniz cū filij nascuntur parē
tes diligunt eos: nō tamē statim filij diligūt pa
rentes: qꝛ nō statiz sunt tāte cognitionis vt pos
sint cognoscere quid sit diligendū: diuturnior
est ergo amor parentū ad filios ꝙ̄ econuerso ⁊
fortior est ⁊ vehementior. Secūda ratio ē cer
titudinis prolis. Parētes igit̄ sunt magis cer
ti de sua ꝓle: ꝙ̄ ipsa de parentibus. Et sic ma/
tres plus ꝙ̄ patres. Tertia ratio est vnionis:
qꝛ filij vniunt̄ parentibus eo ꝙ ab ipsis habēt
esse: ⁊ nō ecōuerso. Ideo dicit Alex. in. 3. vo/
lumine summe: ꝙ de amore filijs exhibēdo nō
datur ꝓceptū: sicut nec de amore sui ipsius: qꝛ
ad hoc sufficienter inclinat natura. Unde sicut
humor ascendit a radice ad ramos: ⁊ nō ecōuer
so: sic naturaliter a parentibꝰ ascendit amor ad
filios ⁊ nō ecōuerso. Idcirco amor parētuꝫ ad
filios est naturalis. Amor vō filioꝝ ad paren/
tes debet esse gratuitus. Hinc Hieronymus
in epistola de honorandis parentibꝰ ait. Sit ti/
bi grata vita ipsoꝝ: quibꝰ carior est vita tua ꝙ̄
propria. Redde amoris vicē colende pietatis.
De hoc autē amore parentū ad filios est exem
pluꝫ de Dauid clemētissimo. 2. Regū. 18. Cū
enim Absalon filius eiꝰ tēptasset eū pellere re/
gno: ac Dauid cōtra eū mouisset exercitū: cum
ipse Dauid remansisset in porta ciuitatis: ꝓce/
pit Ioab ⁊ Abisai quibus cōmissa erat summa
belli. d. Seruate mihi pueruꝫ Absalon. Itaqꝫ
egressus est populus cōtra Absalonē ⁊ tuos i
cāpū: ⁊ factū ē ꝓliū. Debellataqꝫ est ab exercitu
Dauid

David gens Absalonis. Accidit autem vt Absalon occurreret suis David sedens mulo. Cumq3 ingressus fuisset mulus subter cōdēsaz q̄rcū adhesit caput eius q̄rcui: ⁊ illo p capillos suspēso: mulus cui insederat ptrāsiuit. Q̄d cū nunciatuz fuisset Joab: tulit tres lanceas in manu sua ⁊ infixit eas in corde Absalonis. Cūq3 adhuc palpitaret cucurrerūt decē iuuenes armigeri Joab ⁊ interfecerunt eū. Cū vō nuncius curreret ad David: q sedebat inter duas portas: ⁊ speculator diceret. Video aliquē venientez: dixit David. O si bonus ē iste nunci⁹. Et appropiquās nunci⁹ ad David ait. Salue rex. Bn̄dictus dn̄s deus: q dispersit oēs cōtra nos regi meo. Et ait rex. Est ne pax puero Absaloni. Qui rn̄dit q interfectus erat. O David pr̄ pijssime. o pr̄ amātissime. Nō cogitauit Absalonis rebellionē: nō dixit. Volebat fili⁹ meus subripe regnū meū ideo merito est interfectus: imo paterno amore deuictus: cōstrict⁹ ē lachrymas fundere: ⁊ ascēdit cenaculū porte ⁊ fleuit: ⁊ sic loquebat̄. Fili mi Absalon. Absalon fili mi: qs mihi tribuat vt ego moriar p te. Absalon fili mi. Fili mi Absalō. Vincebat ergo paternus affect⁹ David animū: vt de mortuo filio lz sibi inimico nō gauderet: sz poti⁹ angustiaret. Tertio filij dēbēt parētes diligere pp brutoz ⁊ irrationabiliū animaliū exēplaritatē. Ipse eqdē seuissime fere ⁊ animalia siluestria: serpentes feroces volucresq3 rapaces ad parētes suo mō pietatē exhibēt ⁊ amorē. De ciconia. n. in li. de natura animaliū legit̄: q senescens pater aut mater ei⁹ ab ea nutrit̄: alis cōfouet: ⁊ Ciconia filia q̄cūq3 pōt bn̄ficia parentib⁹ indulget Quare vt dicit Ambrosius in examerō. Auis pia romanoz antiquo more appellari solebat. Sz dū hec loquimur: admirari debemus vn̄ ē q in multis filijs tāta iniquitas reperit̄. Nam vsq3 adeo pleriq3 in patrē aut in matrē crudeles effecti sunt: vt nō solū eos odiant: nō solum nō amēt: sz mori illos desiderēt ⁊ affectēt: imo visuz ē tēporibus nr̄is. s. 1470. i ciuitate Bari filiū gladio interimere ppriā matrē. O genimina viperaz. O oīs humanitatis inimici. o inexhonoratissimi filij. o socij pditoris Jude Et qd nequs cogitari aut dici pōt vel audiri q̄z erga parētes vr̄os vr̄a iniq̄ ⁊ mala voluntas. Sz vt arbitrari possuz triplex est cā cur filij parentes exosos habent. Prima cā est filioruz supbia: ppter quā egre ferūt si a parētibus corrigant̄: si illoz reprimat̄ audacia: si moueant̄ vt bene viuant. Cōtra tales est aureū illud dictuz Salomonis. Audi fili mi disciplinā pr̄is tui: ⁊ ne dimittas legē matris tue: vt addat̄ grā capiti tuo: ⁊ torques collo tuo. Secūda cā q̄re filij odiunt parentes est auaricia. Cupiunt equidez dominiuz ⁊ potestatē habere super paternis et maternis bonis: ⁊ cū id assequi nō valeant: cōtra parentes cōcipiunt odiū. Nonulli vero viduas matres ⁊ vetulas nunc precibus: nūc blādicijs falsis inducunt vt de sua dote liberā eis faciant donationē. Qui tamē cū id obtinēt nullaz de matribus curā gerunt. Et ppterea caute agendū est ⁊ q̄diu quis pōt esse bonoz suorū dominus nō det alicui bona sua. Ex hoc sapiēs Eccl. 33. ca. ait. Filio ⁊ mulieri: fratri ⁊ amico nō des potestatez super te in vita tua: ⁊ nō des alienis possessionem tuā: ne forte peniteat te et depreceris pro illis. Tertia cā est quare multi filij parētes odiunt: illoz luxuria. Vt eniz dr̄ i. Esdre. 4. c. Multi dementes facti sunt propter vxores suas. Propter illas quādoq3 filij parentes molestant: expellunt de domo: ⁊ quasi amplius videre non possunt. O filij diligite vxores vestras: sed nō imoderato amore vt parentum vestroruz obliuiscamini. Mementote semp q magis diligunt vos parentes vestri q̄z vxores vestre.

Qualiter filij debent esse parentibus subiecti: ⁊ de triplici gradu supioritatis: spūalis: temporalis: ⁊ corpalis. Capitulum. .2.

SEcundū mysteriū declarandū de honore parentū dicit̄ subiectio. Debēt vtiq3 filij esse parentibus subditi: illisq3 obedire. Et de hoc dicit̄ Col. 3. Filij obedite parētibus vestris p omnia. Et Eph. 6. Filij obedite parentibus vr̄is in dn̄o: hoc eniz iustuz est. Honora patrē tuū ⁊ matrē tuā: quod est mandatuz primū in pmissione vt bene sit tibi ⁊ sis longeuus sup terrā. Et Hieronymus in epistola de honorādis parentibus ait. Imitamini filiū Machabeū: q mr̄i suadenti mortē obediuit: ⁊ dux impium gratanter aggressus est: ne offenderet genitricem. Et redemptor noster humilitatis magister: vt dicitur Luc. 2. c. erat subditus illis scilicet Joseph: ⁊ virgini matri. Et Deut⁹. 21. c. quādo lex currebat seueritatis ⁊ iusticie dixit deus. Si genuerit homo filiū cōtumacē ⁊ proteruū qui nō audiat pr̄is ac matris imperiū: ⁊ coartatus obedire cōtempserit: apprehendent euz: ⁊ ducent ad seniores ciuitatis: et ad portam iudicij: dicentq3 ad eos.

Filius noster iste proteruus et contumax est: monita nostra audire cōtempnit: cōmessatiōib⁹ vacat: et luxurie atq; conuiuiis: lapidibus eu; obruat populus ciuitatis et moriatur: vt auferatis malū de medio vestri: et vniuersus israel audiēs pertimescat. Notandum tñ s᷑m Alex. in. 3. q̄ triplex est gradus superioritatis scd̄m quem debet esse ordinata obedientia. Prima est superioritas spiritualis. Secūda temporalis. Tertia corporalis. Prima est superioritas spiritualis: i qua est p̄latus cui obediendū est in spiritualibus et non in temporalib⁹ nisi p accidēs inquātū temporalia quādoq; ordinari possūt ad aliquē finē spiritualē. Secunda est superioritas temporalis: in quā preest domin⁹ temporalis qui mandare potest ea que concernunt publicū et cōmune bonum: eiq; sub pena peccati obediēdum est vt dicitur. 41. q. 3. c. qui resistit. c. si bonum. c. Julianus. Et di. 8. c. q̄ cōtra mores. Tertia ē superioritas corporalis in qua paterfamilias p̄est filiis et omni domui sue. Et secundum hanc pater potest p̄cipere ea que pertinent ad necessitatem vel vtilitatē. Et secundum hoc filij debent parētibus obedire. Vnde si parentes mandarēt illa que pertinent ad superiores spirituales: vtputa q̄ filij ieiunarēt in pane et aqua: quod est officiū cōfessoru;: aut mandarent ea que pertinēt ad superiores tēporales sine ipsorū volūtate et auctoritate ñ esset eis obediendū. Multo minus etiā nō debent filij parentib⁹ obedire in his que cederent in detrimentū proprie salutis et esset contra diuinū honorē. Vnde Hugo de sancto victore ait. Obedire debemus parētibus i omnibus: exceptis his in quibus dei patris dilectiō offenderet᷑. Et Hieronim⁹ ad Furiam. Honora patrē tuū: sed si te a vero patre nō separat: tandiu scito sanguinis copulā: q̄diu ille suū nouerit cōditore;. Alioquin tibi Dauid protinus clamat et dicit. Audi filia et vide et obliuiscere populū tuū et domu; patris tui: et cōcupiscet rex decorē tuū: hec ille. Ex q̇bus oīb⁹ colligimus q̄ grauit errēt hi q filios aut filias nō ex leuitate: sed ex volūtate bona deo seruire volētes ipediūt: ac a ꝓposito bono reuocare nitunt᷑: de quibus diffusius in sermone de religione dicemus. Nūc autē hortari tantū sufficiat iuuenes ꝑpter xp̄m non dubitare parētib⁹ nō obedire. Jp̄e. n. dic̄ Math. x. Qui amat patrem aut matrē plus q̄; me nō est me dignus. Sic ꝯfortabat sc̄us Sebastian⁹ iuuenes illos fide et sanguine ac passione germanos Marcū. s. et Marcellianū: du; ꝓ fide xp̄i decollari debebāt. Ad quos aduenere parētes: vt eos a sācto ꝓposito reuocarēt. Aduenit et primo mater que soluto crine scissisq; vestib⁹ vbera ostendēs aiebat. O preduces filij circūdat me inaudita mestitia et intollerabilis luctus Heu me miserā: amitto filios ad morte; vltro tēdentes: quos si mihi hostes auferrēt: p mediā sequerer bella raptores. si violenta iudicia concluderent: carcerē irrūperē moritura. Nouu; hoc pereundi gen⁹ est in quo carnifex rogatur vt feriat: vita optatur vt peat: mors inuitat᷑ vt veniat. Nouus h̄ luctus: noua miseria: in q̄ natorū iuuētus spōte amittit᷑: et parētum miserāda cogitur senectus vt veniat. Hec dicente matre pater senior adducitur manib⁹ seruulorum et puluere asperso capite h⁹i voces dabat ad celū. Ad mortē vltro proficiscētib⁹ filiis vale dictur⁹ adueni: vt q̄ mee sepulture pauerā: i filiorū sepulturas expenda; infelix. O filij bacul⁹ senectutis mee: et geminū viscerū meorū lumē. Cur sic morte; diligitis. Venite huc iuuenes et flecte sup iuuenes spōte pereūtes. Venite huc senes et mecū sup filios plāgite meos. Deficite plorādo oculi mei: ne videam filios meos gladio cedi. Aduenerūt etiā cōiuges cū filiis lamētātes. Inter hec ceperūt corda martyrū mollescere: quos tamē sanct⁹ Sebastian⁹ suis v̓bis dulcissimis cōfortauit: adeo vt ꝓ xp̄o animose pati nō dubitarēt. Et sic decollati sūt. Quo exēplo edocent᷑ iuuenes: nō esse illis curandu;: si in his que ad anime salutē proprie: et ad dei spectāt honorē a parentib⁹ ꝯtrariū precipit᷑: et ob hoc sint eis in obedientes: vt deo pareant.

Quō filij debēt cū parētibus conuersari cū benignitate: cum hūilitate: et cū pietate. Caplm. 3.

Tertiū mysteriū declarandū de honore parētū dicit᷑ cōuersationis. Debent vñq; filij cū parentib⁹ cōuersari vt debent et expedit tripl'r. Priō cū benignitate. Secūdo cū hūilitate. Tertio cū pietate. Priō cū benignitate: vt sint eis benigni ad cōsolandū eos nō ad cōtristādum. Na; vt iquit Hieronym⁹ Habet quandā senectus infantiam. Solēt eni; senes esse tediosi suspiciosi: querulosi: inmūdi: et in domo inutiles. Nō tamē propterea filij debēt p impatientiam verbis illos exasperare. Vnde Hieronymus inquit. Nemo parentes asperis verbis ledat: hoc ora filioru; aspernent᷑ qd̄ parentes ledat audire. Et idē Hieronym⁹ de honorandis parentib⁹ ait ad filios. Audite

filij salutiferã iussionem: ⁊ ꝑcepta legis affectu
debiti amoris implete. Seruite patribus futu
ri patres: ⁊ matres vestras tenera diligite pie/
tate: vt vestre coniuges mereantur matruꝫ no
mine nuncupari. Nemo patreꝫ asperis verbis
ledat: ne fiat amara dulcedo. Hoc tamẽ fit in/
ter parentes ⁊ filios ꝙ domino iubente natura
continuit. Affectuꝫ sonet quicquid lingue dixe
rint liberorum. Inter caras coniunctasqꝫ ꝑso
nas pietatis iura seruentur. Hoc filiorum ora
loquantur: quod delectat parentes audire. Et
iteruꝫ supradicto libello ideꝫ ait. Meret enim
cecitatis sue subire suppliciũ: qui parentuꝫ vul/
tus vel toruo visu despexerit: ⁊ elatis oculis le/
serit pietatẽ. Si quicqꝫ sapitis filij: eo animo vi
dete venerabiles facies: quo vos ipsi conspi/
ciunt ⁊ eoruꝫ labris dulcibus osculis inherete:
quia eoruꝫ oscula adhuc habetis in membris.
Senibus seruire perfacile est: quos nemo po/
tat nemo nutrit succo corporis sui. Foueatur
itaqꝫ parentum senectus: ⁊ factis eorum vicissi
tudo reddatur. hec ille. Contrarium autẽ faciẽ
tibus multa mala eueniunt. Unde idem Hie
ronymus vbi supra. Irreuerens autem filius
quod a domino ipse mereatur Salomonis di/
cta testantur. Contumelijs afficiens patrem ⁊
contemnens senectam matris: confundetur ⁊
in opprobrijs erit: filius derelinquens custodi
re disciplinam patris meditabitur sermones ma
licie. Maledicenti patrem ⁊ matreꝫ extinguet
lumen: ⁊ pupille oculorum eius videbunt tene
bras. Audi fili patrem qui genuit te: nec con/
tempseris quia senuerit mater tua. Parcat pa
tri lingua quam genuit: ⁊ matreꝫ suam nemo
crudeli verbo percutiat. Sic te rapiet fili iuue/
nilis etatis auctoritas: vt noueris vnde sis na
tus. Memento scripture sancte: vbi spiritu scõ
loquente dictum est. Qui maledixerit patrem
aut matrem morte moriatur. hec ille. Que om
nia breuibus verbis comprehendens sapiens
Eccle. 3. c. ait. Fili suscipe senectam patris tui
⁊ nõ contristes eum in vita illius. Si defecerit
sensu veniam da illi. Suscipe inquit senectam
laboriosam ⁊ onerosam recordans infantie tue
quando flebas: turbabas domuꝫ: inquietabas
dormientes: fatigabas matrem: sedebas pan/
nos: ⁊ alia faciebas quibus infantilis etas so/
let esse molesta. Sicut enim tollerauit pat aut
mater imo suscepit ⁊ adiuuit infantiam tuam:
sic ⁊ tu suscipe ⁊ non abhorreas senectam illorum
Sequitur Sapiens in auctoritate preallegata.

c. Patris tui non alieni nõ canis: nõ inimici
sed patris tui cari genitoris amatoris ⁊ bene/
factoris. O ꝗꝫ dulce vocabulum pater aut ma
ter. o ꝗꝫ gratum verbum filius aut filia. Hinc
Hieronymus ad matrem ⁊ filiã in gallijs cõ/
morantes ait. Mater ⁊ filia nomina pietatis:
officiorum vocabula: vincula nature sunt. hec
ille. Caueant autem filij ne qđ absit deficiẽtes
sensu parentes derideant ⁊ maledicantur: sicut
⁊ Cham qui maledictus fuit eo ꝙ Noe patre
suo dormiente euꝫ discoopertũ irrisit: vt habet
Gen. 9. c. Secũdo filij debent cũ parentib⁹
ꝯuersari cũ hũilitate illos reuerendo atqꝫ timẽ
do. Maxime aũt filij debent timere ne sua cul
pa aut defectu a patre vel a matre maledicãtur
Est enim hoc modo paterna aut materna male
dictio sagitta vulnerans ⁊ penetrans intima
cordis filiorũ malorũ. Unde Augustin⁹. 22.
li. de ci. dei narrat ꝙ apud Cesareã Capado/
cie ꝗdam nobilis matrona fuit viri destituta so
latio. x. filios habens: septem mares ⁊ tres fe/
minas. Quadam autem vice mater ab eis of/
fenditur: ⁊ maledictionem filijs imprecat. Su
bito imprecationẽ matris diuina vindicta sub
sequit: ⁊ omnes pena horribili: ⁊ simili feriun
tur. Nã omnes tremore sunt horribiliter per/
cussi. Quapropter nimiũ dolentes ⁊ ciuiũ suo
ruꝫ oculos nõ ferentes: per totuꝫ orbẽ vagari
ceperunt. Et quocunqꝫ ibant omniũ in se pro/
uocabant aspectũ. Ex his autẽ duo frater ⁊ so/
ror Paulus ⁊ Paladia Hyponiã venerunt
⁊ Augustino qđ sibi aduenerat narrauerunt.
Cũqꝫ iam. 15. diebus ante pasca ecclesiã beati
Stephani frequentantes sanitatẽ ab ipso mar/
tyre multis precibus postulassent i ipso die pa
sce: cũ frequens populus presens esset oratiõe
facta añ altare sci Stephani ãbo frater et soror
surrexerunt pariter sani. O filij superbi. o filij pa
rentibus vestris insultãtes. o filij irreuerentes
inobedientes ⁊ cõtumaces timete paternam ⁊
maternã maledictionem. Timete insuper ⁊ di
uinuꝫ iudicium. Naꝫ sicut longa vita speranda
est ab illis qui parentes honorant: vt habetur
Exo. 20. c. Ita ⁊ breuis vita ⁊ infelicitate ple/
na a malis filijs est pertimescẽda. Tertio de
bent filij cum parentibus cõuersari cũ pietate
illis. s. in infirmitatibus necessitatibus ⁊ anti/
quitate pie subueniendo cũ facultas adest. Un
de Hieronymus vbi supra ait. Exolue fili qđ
debes ⁊ officia debita qualiacũqꝫ exhibe famula
tu: parentib⁹ vero nemo reddere potest quãtũ

tenef. Et Ambro⁹ super Luc. ait. Si pauperis inquit matrem: non redidisti ei cruciatus quos pro te passa est: non labores quibus te gestauit: non alimenta que tibi ministrauit. Audi etiam Hiero. o ingrate fili vbi supra. d. Quid ipsa memorē nutrimenta: et tenere infantie dulces iniurias: quas nutritoris affectus de suis para bolis sumit. Quid cibos in matre confectos: qui feminei manātes ex mēbris lacteū soluūt in succū: et fauces inualidas liquido sapore per fundūt. Cogente natura sumunt infantes de matre qđ bibāt: et dente non nato hoc sibi cur/rentibus labris eliciūt: qꝫ nō sit necesse morde re. Seruiūt materna posteris pectora: seruiūt ipsis i cunabulis manus et terga: membris de uoluta lactētium gratos artus accipiūt. Optat mater paruulum crescere: optat cito videre ma/iorē: eumqꝫ numeris iuuenum miscere festinat nāqꝫ sibi forsitan seruiturum. His tot tātisqꝫ precedentibus factis: parentibus et matri tota debet alacritate seruiri. hec ille. Prout fecit illa filia licet pagana: quam laudat Ualerius rubri ca de pietate erga parentes. Hec matrē adiu/dicatam vt fame moreretur in carcere per dies plurimos fingens se visitationis causa ad eam accedere velle: impetrato a carceris custode adi tu: tamen bene excussa ne sibi alimēta portaret proprio lacte sustētauit: Quod dū iudici innotuis set matri donauit vitā admirās filie pietatem. Curent igitur seruare filii que dicta sūt. patres vero et matres caueant ne ipsis proquibuslibet minimis defectibus maledicāt. Hoc ideo dico qꝛ solēt plures mulieres non posse loqui absqꝫ maledictionib⁹ et blasphemiis. O feroces ma/tres cur filios vestros quos portastis in vtero tot maledictionibus iugulatis. Ut tamē propi tius sit deus omnibus tā parentibus qꝫ filiys cōsulo vt hac die qꝫprimū intraueritis domū antequā comedere incipiatis oēs filii et filie corā patribus et matribus genuflexi veniā petant et postulent benedici. At et ipsi parentes eos am plexantes: dulciter osculentur et benedicant: sic qꝫ acquiretur in hoc seculo dei gratia et in futu ro eterna gloria: in qua viuit et regnat Marie virginis filius amorosus redēptor noster ihs: qui vt nobis daret exemplum honorandi parē tes vt dicit Lucas: erat subditus illis Joseph et Marie: vt dictum est supra. Amen.

Dominica de passione istra diē de maledictio nibus diuersarū creaturarū: irrationabiliū: et intellectualium et ipsius dei omnium creatoris

Demonium habes Judeorum blasphemantiū xp̄m ver/ba sunt ista originalit Joh. 8. c. et in euāgelio hodierno. Cō/tremiscunt viscera mea: et cor meū fit gelidū totum cū considero detestabilem horribilēqꝫ xp̄ianorum abusum: qui presumpse/runt iam publice relaxare linguas suas ad ma/ledictiones et ad blasphemias dei et sanctorum celi Est autē hoc malū adeo cōmune: adeo genera le: adeoqꝫ antiquū atqꝫ inueteratū: vt propterea videatur plerisqꝫ aut paruum aut satis leue pec catum: vel certe nullū. Quo fit vt iam in vicis: in plateis: in domo: in foro: in ciuitate: in agro resonet cōtumelia dei summi: et benedicte mris eius: et aliorum sanctorū. Et licet nōnulli cōfiteā tur et accusent se maledicendo et blasphemando peccasse: nihilominus nolūt credere peccati hu ius grauitatem. Ea propter i p̄senti sermone de peccato maledictionis: sub quo et blasphemiam intercludemus aliqua necessaria studebim⁹ de clarare: vt sic qui ad penitentiā verā voluerint redire: intelligant q̄tū ipsis cauendū sit a male dictis. Ni et iudei pessimi domino iesu christo maledicentes merito videātur abhorrendi: mul to fortius et ipsi christiani: q fidē eius p̄fitētur.
Distinguem⁹ ergo triplicē maledictionem.
Prima est facture irrationalis.
Secunda creature intellectualis.
Tertia nature diuinalis.

Quod nō debent christiani maledicere crea turis irrationabilibus eo qꝫ ordinantur ad ho/minem per subuentionē: significationem: et per modum cōtinentis. Capitulum. .I.

Prima maledictio est facture irrationa/lis: vt. s. quis maledicit terre: lapidib⁹ arboribus: animalib⁹ pluuie ventis: so li: et lune: ac similibus. Et de hac maledictione sanctus Tho. 2. 2. q. 76. inquit. Maledicere re bus irrationabilibus in q̄tū sunt creature dei ē peccatū blasphemie: maledicere autē eis secun/dum se cōsideratis est ociosum et vanū: et p con/sequens illicitū. Sed posset aliquis arguere ostē dendo nō esse illicitū maledicere creaturis irra tionabilibus. Primo qꝛ vt habet. 2. Regū. I. Audita Dauid morte Saulis et Jonathe ma/ledixit montibus gelboe. Secundo qꝛ xp̄s vt habetur Mathe. 21. et Marci. 11. maledixit fi/culnee: in qua nō inuenit nisi folia. Tertio qꝛ

Job vt dicit eiusdem.3.maledixit diei suo: et dicebat. Pereat dies in qua natus sum et nox in qua dictū est: cōceptus est hō dies illa vertat in tenebras. Respondet Tho. vbi supra q benedictio et maledictio ꝓprie pōt ptinere ad illā rem cui pōt bonū aut malū cōtingere.s.rōnali creature. Ipsis ergo irrationabilib9 dicit cōtingere bonū aut malū,in ordine ad creaturam rationalem ꝓpter quā sunt. Ordinant aūt creature irrationales ad hominem tripliciter. Primo p modū subuentionis: inq̄tū ex eis subuenit humane necessitati. Et h̄ mō a deo Gen.3.post peccatū primorum parentum maledicta est terra: vt.s.p eius sterilitatem hō puniret. Et Deut9.28.deus dixit. Si audire nolueris vocem dñi dei tui: vt facias et custodias oīa mādata eius et cerimonias quas ego p̄cipio tibi hodie: venient sup te oēs maledictiōes iste et apprehendent te. Maledictus eris in ciuitate: maledictus i agro maledictū horreū tuū: et maledicte reliquie tue: maledictus fructus ventris tui: et fructus terre tue: armenta boū tuorū: et greges ouiū tuarum.

Secūdo ordinantur creature irrationales ad hominē p modum significationis. Et sic christus maledixit ficulnee in significationē synagoge et iudaice gentis q̄ non habebat nisi folia verba.s.legis sine fructu. Et ꝓpterea merito debebat arescere et auferri ab ea regnum dei: qđ significatū fuit i ficulnea a xp̄o maledicta. Tertio ordinant creature irrationales ad ipsum hominem ꝓpter modū cōtinentis: aut tēporis aut loci. Et sic Job maledixit diei in qua nat9 erat propter culpā originalē: quā nascendo contraxerat. Ita q maledictio illa nō arguit in eo aliquā impatiētiā: s3 tantū arguit et explicat q die qua natus est et cōceptus cōtraxit originalē culpam q̄ radix est omniū passionū quas patimur i hac vita. Dauid insuper maledixit montib9 gelboe: ad explicandā cedē q̄ in eis facta fuerat: ꝓpterea dicebat cū fletu et lachrymis. Montes gelboe nec ros nec pluuia veniat sup vos i quibus ceciderunt inclyti israel Saul et Jonathas amabiles et decori: aquilis velociores: leonib9 fortiores. Filie israel super Saul flete. Et ego doleo super te frater mi Jonatha. Quare nō ē trahendū in cōsequentiā: vt vnusq̄sq3 pro suo libitu creaturis irrationabilibus maledicat.

Quod hō nō debet maledicere creaturis intellectualibus.s.creature infernali: creature terrestri: et celesti. Capitulū. .2.

s Ecunda maledictio ē creature itellectualis: que adhuc triplex est. Prima est creatura itellectualis infernalis q̄ est diabolus: cui inq̄tum creatura dei est nō licet maledicere. Vnde in epistola Jude. Cū altercaret Michael cum diabolo de corpore Moysi: nō fuit ausus in eū iudicium inferre blasphemie. Altercatio aūt illa vt dicit glo.erat: q2 diabolus volebat inuenire corpus Moysi: qđ post mortē vt habet Deut9 33.deo volente vbi sit ignoratur: et diabolus volebat vt sciretur: vt sic traheret populum ad idolatriam. Sed angelus ꝓhibebat. Et tñ cū diabolo contendens nolebat blasphemare eū Jcirco Hieronymus.24.q.3.c.si igitur ait. Si igitur Mihael non fuit ausus diabolo et certe maledictionis dignissimo iudicium inferre blasphemie: q̄to magis nos ab omni maledicto puri esse debemus. Merebatur diabolus maledictum: sed p os archāgeli blasphemia exire nō debuit. Secūda creatura itellectualis dici pōt terrestris.s.hō: cui potest quis tripliciter maledicere. Primo ex conformatione dei et amore iustitie. Et de hac dicitur.24.q.3.c.cū sancti viri. Cū sancti viri maledictionis sententiā ꝓferunt: nō in hāc ex voto vltionis: sed ex iustitie amore ꝓrumpūt. Sic Gen.9.dixit Noe Maledictus Chanaā: seruus sit fratrū suorū. Sic Act.8.Petrus maledixit Symoni.d. pecunia tua tecū sit in pditōe. Secūdo pōt qs homini maledicere ex quadā leuitate vel subreptione sicut solent multi facere: licet ociose et bestialiter: qui nesciunt loqui cū socio sine maledictione.d. Sis suspensus per gulas: nascatur tibi vermis canis: et similia. Tertio pōt quis homini maledicere ex liuore odio et animo malo: et hoc cum sit contra charitatē peccatū est mortale.

Tertia creatura itellectualis dicit celestialis: cui nullo pacto maledicere licet. Sed heu quid referam. Nā tāta est corruptela xp̄ianorum: vt pro nihilo ducant blasphemare sanctos et gloriosam virginē Mariā. Et sicut hi q boni sunt deuotionē habēt ad Vginem: et vltra illam suū patronū et aduocatū fecerūt sanctū Antoniū: aliq sanctū Franciscū: aliq scm̄ Nicolaū: aliq sanctā katherinā et huiusmodi. Ita pessimi et maligni blasphematores blasphemant Vginē beatam: et pro sua mala deuotōe aliq sanctū Antoniū: aliqui Frācisc̄ū. Clarā et hmōi. O ingratissimi peccatores.o furētes aī.o venenosa et amarissima ligua.o deniq3 pdītissimi hoies. Et qd mali fecere vobis sci. In quo nocuerūt vobis. An non assidue ꝓ vr̄a salute intercedunt ad dñm:

Nōne ⁊ virgo illa pijssima mater gratie: fons
misericordie pro vobis indefessa est aduocata.
Quid ergo blasphematis illā ⁊ reliquos san/
ctos. Sed reuera si seruaretur illud quod dici
tur in.c.statuimus.extra de maledicis.s.q̄ pu
blice blasphemantes deū vel virginē sanctissi/
maꝫ: vel aliqueꝫ sanctorū publica penitentia p̄
7.hebdomadas punirentur: in quarū.s.quali/
bet sexta feria in pane ⁊ aqua ieiunarent: face/
rentqꝫ alia q̄ cōtinentur ibi: profecto nō ita d̄ le
ui ꝓrumperent in blasphemias. Et lꝫ peniten
tie sint arbitrarie vt tactū est in precedentib⁹: ta
men laudo vt hi qui audiunt cōfessiones ipsos
blasphemos nō ita de leui absoluant: q: facilitas
venie tribuit incentiuū delinquendi: ꝓpterea
arguant illos aspe: increpent dure: ⁊ peniten/
tiā iniungāt salutiferā ⁊ fructuosam. Quisnā
nō videt quāta diligentia opus sit ad blasphe/
mos ⁊ maledicos emendādos. Difficile ē vti/
qꝫ malā consuetudinē derelinquere. O ve ma
la cōsuetudo qua homines xp̄iani iniuriantur
deo ⁊ sanctis eius. In hac soli xp̄iani demēti
sunt: qm̄ nō est aliqua natio neqꝫ iudeorū neqꝫ
gentiliū ⁊ paganorū: in q̄ tot sint blasphemie et
maledictiones sicut in populo christiano.

Quod peccatū maledictionis ⁊ blasphemie
dei est graue: tum rōne abhominatōis: tū rōne
supatiōis: tū et rōne ꝯtrariatiōis. Capi. .3.

Ertia maledictio est nature diuinalis
t cū.s.qs de deo male loquit̄ cōuicia et
cōtumelias maiestati sue inferendo:
⁊ de hoc dicit Ric. de scō Vic. Sceleratissimū
genus peccati est qñ qs in dei vituperiis delecta
tur. Et glo. sup illo v̄bo Esai.18.c. Ad p̄plm
terribilē ⁊c̄. Omne pctm̄ blasphemie cōparatū
leuius est. Et iterū ibi. Nihil ē horribilius bla
sphemia: q̄ ponit os suū in celuꝫ. Quantuꝫ vo
graue sit peccatū maledictōis ⁊ blasphemie col
ligi pōt ex triplici rōne. Prima dicit̄ abhomi
nationis. Secūda superatōis. Tertia cōtraria
tionis. Prima dicit̄ ratio abhominationis.
In veteri siquidē testamēto abhominabantur
patres antiqui vsqꝫadeo peccatū blasphemie:
q̄ ex mādato dei de blasphemia conuictū lapi/
dabant. Unde leui.24. dixit dn̄s. Educ blas/
phemū extra castra: ⁊ ponāt omnes q̄ audierūt
manus suas sup caput eius: ⁊ lapidet euꝫ om/
nis popul⁹. Insup priores illi patres audire
detestabant̄ eos q̄ blasphemabāt. Ideo act.9.
Arbitrantes lꝫ falso Stephanū blasphemare
cū dixit. Video celos aptos: ⁊ infra. Cōtinue
runt aures suas ne.s. s̄m glo. audirēt blasphe
mantē: ⁊ nō solū audire: sed etiā nominare nō
audebāt vocabulū maledictionis. Unde cum
accusarent Naboth. vt habet̄.3. Reg.22. Be
nedixit deo ⁊ regi.i.maledixit. Et Iob vt ha
betur eiusdē primo. offerebat holocausta pro
filijs suis. Dicebat.n. Ne forte peccauerint fi
lij mei: ⁊ benedixerint deo.i.maledixerint. Si/
militer ⁊ temporib⁹ his abhominabilis ē blas
phemia apud infideles: nā qcūqꝫ blasphema/
ret deū in terris turcorū aut sarracenorū graui
ter puniretur. O hec q̄ aut nunq̄ꝫ aut satis raro
sentiunt̄ ibi verba blasphemie ⁊ maledictionis
O xp̄iani principes. o ptātes seculares. o cu/
iuslibet reipublice patres: curate ⁊ vos legib⁹
honestis punire blasphemos: ne deteriores in
fidelibus habeamini. Secūda ratio ostendēs
grauitatē maledictionis ⁊ blasphemie dei dicit̄
superationis. Superat.n. tria peccata grauissi
ma et execranda. Primū est peccatū pagano
ruꝫ seu infideliū: q: vt ait. Tho. 2ª 2. q.13. In/
fidelis ea de deo dicit ⁊ loquit̄ que licet falsa sint
tamē credit eē vera: xp̄ianus vo blasphemās
loquit̄ cōtra veritatē quā credit. Secundū est
peccatū homicidarū. Ut enim dicit Tho. ibidē
q̄tuꝫ ad nocumentū maius peccatū est homici
diū q̄ꝫ blasphemia: eo q̄ magis nocet homici/
da homini interfecto: q̄ꝫ blasphemus deo bla/
sphemato. Sed q̄tū ad obiectū maius peccatū
est blasphemia q̄ꝫ homicidiū: quia homicida lꝫ
interficiendo hominē offendat: deū tn̄ princi/
paliter intendit offendere hominē. Sed blas/
phemus ⁊ maledicus intendit principaliter et
directe offendere ipsū deū. Tertiū est pecca/
tū iudeorū crucifigētiū xp̄m. Unde Augusti⁹
ait. Magis peccant blasphemantes deū triū/
phantē in celis: q̄ꝫ q̄ crucifixerunt eū ambulan
teꝫ in terris. Ratio huiꝰ ē s̄m Alex. in.2. sum
me. Tū q: iudei nō cognouerunt ipsum eē deū
Unde apl's ait. Si cognouissent nunq̄ꝫ deum
glorie crucifixissent. Sed qui deū blasphemant
cognoscunt illū esse deū. Tū etiā q: iudei non
promiserunt ei fidē in baptismo sicut christiani
Tū q: sit maior iniuria rōne maioris stat⁹. 3ª
ratio ostendens grauitatē peccati maledictionis ⁊
blasphemie dicit̄ cōtrariationis. Cōtrariat̄ nā
qꝫ blasphemia ⁊ maledictio dei. primo nature.
secūdo scripture. tertio creature. Primo cō
trariatur nature que dictat benefactorem suū
esse cognoscendū. Nā ⁊ suo modo hoc faciunt
aues celi ⁊ pisces maris ⁊ bestie terre quanto
magis

magis ad id obligatur homo rationalis: et tamen inter omnia beneficia que magna et multa sunt a bono deo homini collata: beneficium lingue est vnū singulare prestantissimū et egregiū. O blasphemator ingrate. o feralis mens. o impudica lingua. Cur nō solū deo tuo gratias nō agis: sed quod peius est illū crudeliter maledicis. Cur nō solum benefactori tuo laudes nō impēdis: sed illū potius turpiter vilipēdis. Cur tantū benefactorē nō solū nō recognoscis: sed potius ita inhoneste blasphemas. Dedit tibi ipse linguā: vt tu cū illa laudares eū et bn̄diceres nomē sanctū eius. Secūdo blasphemia cōtrariat scripture. Ipsa vtiq3 admonet et hortat nos vt benedicamus deū. Unde Thobi. 4. c. scribit. Omni tpe benedic deū. et Eccle. 39. Benedicite dn̄m in omnib9 opibus suis. et Dauid psal. 15. Benedicā dn̄z q tribuit mihi intellectū. Et psal. 33. Benedicā. d. i. o. t. s. l. e. in ore meo. Et psal. 144. Per singulos di. b. t. et l. n. t. in. e. et. in. s. s. Et Ro. 12. Benedicite et nolite maledicere. Tertio blasphemia cōtrariat creature. Omnis enim creatura laudat et benedicit deū. Unde Augu. in smone vnius martyris inquit. Omnia queciiq3 fecit deus laudant deū. Audistis in benedictionibus: et audistis in omni solemnitate qn̄ leguntur: qm̄ oia laudant deū celestia: terrestria: angeli: homines: luminaria celi: arbores terre: flumina: maria: qcqd deus creauit siue in celo: siue in terra: siue i mari: laudat deū. hec ille. Et sancta mater ecclesia in matutinis cantat hymnuz triū puerorum: in camino ignis oēs creaturas inuitantiū ad laudes et benedictionem dei. Quid respondetis igit o blasphemi ad voces omniū creaturarum. Angeli celi laudant et dicunt clamantes benedictus deus. Sol: luna: stelle: et omnia celestia corpora dicunt Benedictus deus. terra: aqua: aer: ignis: et cūcta q̄ i eis sūt dicunt bn̄dictus deus: boni et recti viri dicunt benedictus deus: et vos cōtra morē oium aliorum rerum maledicitis nisi forte dixeritis q erem pluz sumitis ab his qui sunt dānati in inferno de quib9 dicitur Apoc. 16. Blasphemauerunt deū celi pro doloribus et vulneribus suis. O ergo infernales homines. o blasphemi diabolici qui nō nisi cū dānatis blasphemādo et maledicendo cōformatis et cōcordatis. Iccirco apparet q̄z graue sit peccatuz vestrum. Propterea clamauit Esa. i. c. Veh genti peccatrici: populo graui iniquitate: semini neq3: filijs scelera tis: blasphemauerūt deū Israel: abalienati sunt retrorsuz. Et merito ,ppha cōminatur blasphemantibus et maledicentib9: qr propter blasphemias et maledictiones indignatus deus etiā in presenti seculo blasphematores flagellat et extermināt. Est de hoc exēplū. 4. Reg. 19. de Sēnacherib ob cuius blasphemiā angel9 vna nocte exercitū illius aggrediens. 185. milia hominuz interemit: ipso tandē Sēnacherib a ppriis filijs interempto. Refert insup Grego. in. 4. dial. li. Quod Rome puer. 5. annorum blasphemus in brachijs patris existens: iusto iudicio dei a diabolo suffocatus est. Propter h peccatuz etiā deus mittit pestilentias: famē: et guerras: vt dicit. 37. q. 1. c. flagitia. in glo. et in auten. vt nō luxurientur cōtra naturā. Et vt ego vidi diebus meis Italie sepi9 flagellata ē multis tribulationibus et pestilentijs: puto pp scelerez sodomie et impietatē blasphemie. Nam lz multa sint alia peccata q̄ cōmittunt: h tn̄ duo cōtaminare videntur quasi omnē carnē. Et vt d blasphemijs dicā: nō sunt ab ea mūdi et puri domini: nō ciues: nō rustici: nō agricole: nō artifices: nō viri: nō mulieres: et qd auditu horribile est: nō sacerdotes: nō religiosi. Ex omni nā q3 statu grandis multitudo extat que loqtur verba blasphemie. O italia tanto vitio deprauata o populi tāto scelere deturpati: timeo ne deseuiat cōtra nos furor dei: corrigat igitur vnusqs q3 seipsum et refrenet linguā suā: omnesq3 pariter laudemus et benedicamus deū: qui benedict9 ē et laudabilis p infinita secula seculorum. amē

Feria secunda quinte hebdomade: de peccato inuidie qua laborabant pharisei contra christum Jesum. Ser. 56.

Miserunt principes et pharisei ministros vt apprehenderēt Jesum. Scribuntur h vba Joānis. 7. c. et in euāgelio hodierno. Cōmouebant pharisei et scribe cōtra pijssimū Jesum ex liuore et inuidia qr nō poterāt sufferre vt alicui maior honor exhiberet q̄z ipsis: et ,pterea nō est mirādū si ita seueri fuerūt cōtra innocentissimū filiū vginis Ideo Gilbertus porsat. Ita obliquat inuidia vt rectū natura nō videat. Et Seneca ad lucilluz. Perit omne iudiciū cū res in affectu trāsit Hoc aūt vitiū satis infestat miseros mortales: adeo vt vix possit alqs imo nullus euadere laqueos inuidorum. Iccirco i p̄senti smone de

inuidia crimus dicturi: de qua tria mysteria p/ponimus principaliter declaranda.
Primum dicitur diffinitio.
Secundū offensio.
Tertium conditio.

Qualiter diffinit a doctoribus qd sit inuidia τ q dolor ex bono alterius pōt puenire ex ti/more: ex defectu: τ ex malignitate.

Capitulum. .1.

Primū mysteriū declarandū de inui/dia dicit diffinitio: in quo videndū est qd sit inuidia. Et Iohes Dama. li. 2. suaȝ sententiaȝ ait. Inuidia est tristicia de alie nis bonis. Pro cuius declaratōe notādū secū duȝ Alex. 2. volumine summe. Et Tho. 2. 2. q. 37. Quod dolor de alterius bono pōt tripli citer puenire. Primo ex timore ppter quem qs dolet de bono alicuius: q2 verisimiliter ti/met sibi vel alijs nocumentuȝ inferri. Et hunc dolorē Ari. in. 2. Rheto. dicit nō esse inuidiā sȝ effectū timoris: de quo Greg. li. 22. moraliū ita ait. Euenire plerūqȝ solet vt nō amissa cha/ritate τ inimici nos ruina letificet τ rursus ei⁹ bonū sine inuidie culpa cōtristet: cuȝ ruente eo quosdā bn̄ erigi credim⁹: τ pficiente illo quos/daȝ iniuste opprimi formidam⁹. Rōnabiliter nāqȝ vnusquisqȝ magis diligere dȝ seipsum q̄ȝ alios: τ cōmune bonū τ multoȝ q̄ȝ particulare vel vnius. Sic letabant de malo pharaonis fi/lij Israel q Exo. 15. dicebāt. Cātem⁹ dn̄o: glo riose. n. honorificat⁹ est equū τ ascensorē pieci/it in mare: τ dū erāt i captiuitate in manu ei⁹ do/lebāt d psperitate illi⁹: idipsuȝ fecerūt d psperitate τ aduersitate Holofernis aliorūqȝ q ppl'ȝ dei ve/xare psūpserūt. Secūdo pōt puenire dolor de alteri⁹ bono ex defectu: cū. s. qs dolet nō q2 pri/mus bonū illud habeat: sȝ q2 illud sibi deficit: τ si qs dolet ex defectu boni qd nō est vere bonū male agit sic dolēdo: vt si qs doleat: q2 nō forni catur: sicut multi faciūt τ similia. Si vo doleat q2 nō hȝ bonū qd est vere bonū τ honestū recte agit. Et cū dolor talis circa honesta vsat secū/duȝ Ari. 3. rheto. vocat zelus. De hoc dicebat Paulus. 1. Cor. 14. c. Emulamini spiritua/lia. Et Hiero. ad Letā de institutōe filie. Ha beat socias cū qbus addiscat: qbus inuideat: q̄/ruȝ laudib⁹ mordeat. Tertio pōt puenire do lor de alterius bono ex malignitate τ iniquitate quādo displicet nulus absqȝ ipsoȝ cōmodo vel incōmodo q alij h. beāt bonū. Et hoc vt pluri/muȝ euenire solet ex inani gloria. Vn̄ Greg. xi. moraliū ait. Prima nāqȝ soboles inanis glo/rie est q̄ dū oppressam mentē corrumpit: inui/diaȝ mox gignit: q2 dū vani nominis potentiā appetit: ne qs hanc alius adipisci valeat: tabe/scit. Et ex hoc est q inuidia solet esse iter pares q2 vnusqsqȝ appetit alios in gloria secūdū suuȝ statū aut gradū superare. Unde nūqȝ rusticus aut agricola inuidebit doctori de sciētia: nec mu lier inuidebit militi de strenuitate vel fortitudi/ne: nec mercator aut ciuis religioso d fama san ctitatis: τ sic de alijs. Sȝ vnusqsqȝ inuidet alte/ri de his bonis: q̄ vel ipse habet vel habere in/tendit. Et tn̄ si hoc fiat animo deliberato cuȝ sit cōtra charitatē: peccatuȝ est mortale. Charitas inquit apostolus. 1. Cor. 13. c. nō emulatur.

Quod maligna bestia inuidie semp offen/dit virtuosos τ sanctos viros: vt ex multis pa/tet exemplis.

Capitulum. .2.

Secundū mysteriuȝ declarandū de in uidia dicitur offensio. Hec. n. bestia maligna offendit semp virtuosos et scōs viros. Vn̄ valerius li. 4. de amore τ dile ctione ait. Nulla tā modesta facilitas ē q̄ mali/gnitatis dentes vitare possit. Et Seneca de cō solatōe ad paulinū. Inimica ē semp alicuius pfe ctib⁹ inuidia. Et Ouidius. 1. de remedio amo ris. Sūma petit liuor: pflant altissima vēti. Sū ma petūt dextra fulmina missa iouis. Et Ora/tius. Sepi⁹ ventis agitaī ingens Pinus τ cel se grauiore casu. Decidūt turres: feriūtqȝ sum mos fulgura mōtes. Et Hiero. in epitaphio sancte Paule. Semp vtutes psequit inuidia: feriūtqȝ summos fulgura mōtes. Et. n. oēs sci emulos habuerūt. In padiso quoqȝ serpēs fuit cui⁹ inuidia mors intrauit in orbē terraȝ. Ipse quoqȝ dn̄s noster Iesus xps zelo est crucifix⁹ hec ille. Hec ē. n. illa inuidia de q̄ dr̄ Sap. 2. qd in auctoritate Hiero. ē iā dictū. Q. d. s. p il/laȝ mors intrauit in mūdū. Hec ē illa fera pes/sima: pp quā fratres Ioseph eū interficere tem ptauerūt: τ tādē vendiderūt hismaelitis: dicen/tes patri: q fera pessima deuorasset eū. Hec ē ppter quā Saul odio graui cōmotus fuit ꝯtra Dauid: tentās sepi⁹ illuȝ pimere: qd τ fecisset: nisi Ionathas pmonuisset eū: vt habet. 1. Re gū. 18. Inuidebat aūt ei Saul: q2 post iterfectū Goliath τ debellatos philisteos ad eū puelle cātabāt. Saul pcussit mille: τ Dauid decē mi/lia. Quid dicā de antiqs Romanis: q toto or/be clarissimi: τ sue reipu. zelatores fuere pcipui Nōne inuidie morsib⁹ laniati extitere. Patet

hoc

hec i Furio Camillo: de quo scribit Orosi⁹ et Titus Liuius qꝫ cū roman⁹ exercit⁹ p decem cōtinuos annos magnas clades accepisset creatus dictator cū capanentibus et faliscis maxima cū ꝓsperitate cōflixit et victis duob⁹ pplis: p̄dā iter milites partitus est. Deinde Veientiū ciuitatē obsedit: quā tādē cepit. Ista victoria fuit cū tāta gloria romanoꝝ qꝫ dictator sublatis ad celū manib⁹ p̄catus est qꝫ si cui deoꝝ romana felicitas nimia videret̄ ei⁹ inuidia sub aliquo suo incōmodo satiaret̄: atqꝫ inter p̄ces subito lapsu decidit. Quod omē fm Valeriū ad sui dānationē: q̄ postea p̄ssus est pronuisse tradit̄. Nam postq̄ʒ ad vrbē triūphās rediit: tribuni maltiqꝫ ciues Camilli vtuti emuli: diffamabāt gloriaʒ ei⁹: cōtēdētes hostilē p̄dā nō equo iure fuisse diuisam: et ista pendēte inuidia falsicoꝝ ciuitatem romāo subegit igio. Post qd̄ a. L. Apulegio tribuno plebis accinctus ꝓpter inequā Veientiā p̄de distributionē: intercurrente illis dieb⁹ adolescētis sui filij morte: vt hinc i publico et in de priuato cruciaret̄ icōmodo: in exiliū pellitur dānatus. 15. milib⁹ eris. Camillus vo ab vrbe discedens humiliter deos p̄catus est: vt si h̄ iniuste pateret̄: q̄ʒprimū se ciuib⁹ et ingrate patrie necessariū fieri vellent. Qd̄ subsecutū est. Nā galli senones obsessam vrbē p̄ter capitoliū cepere. Quare missuʒ ē ad Camillū ꝓ auxilio: q mox veniens ingratā patriā ab hostib⁹ liberauit: vt dicit Aug. li. 5. de ci. dei. c. 18. De Scipione insup africano dicit Valeri⁹ maxim⁹ qꝫ cū post plurimos triūphos vocaret̄ ad reddendū cōputū de pecunie quātitate: tā̄ʒ indignatus tale fert dedisse responsum. Cū frater me⁹ totā vobis subiugauit asiā: et ego totā africā: nec opes asiane fratrē meū nec africane me dititeʒ fecerūt: sʒ inuidia fecit vtrūqꝫ gloriosum. Et vt scribit Liuius: tāta fuit inuidia ciuiū ꝯ Scipionē qꝫ cū accusaret̄ a tribunus plebis nil aliud ad obiecta respondit: sʒ dixit. O quirites: hoc die vici carthaginē magnā sperātē: et accipe leges nostras iussi. Recordor eniʒ hūc diē anniuersariuʒ illū esse quo an̄ aliquot ānos vici Hannibalē. Et vt scribit Valeri⁹ de fiducia sui laureā suā capiti suo iposuit et subiunxit. Equū est diē hūc litib⁹ et iniurijs semꝑ imunē eē. Me ergo in capitoliū ad Iouē optimū et Mineruā: cetirosqꝫ deos q capitolio et arci p̄sident conseram salutādos: eo qꝫ in die isto: et sepe ac feliciter ꝓ repu. dimicaui. Vosqꝫ oēs hortor venire mecū orareqꝫ deos: vt vobis mei similes duces omni tpe largiant̄. His dictis et senatū totū et vniuersuʒ equestrē ordinē et cunctā plebē comiteʒ habuit de eo qꝫ paucissimi cū tribunis remāserunt: q tādē vt inquit Valeri⁹: dolore anxij atqꝫ inuidia tabescētes: et pudore obruti se turbis inseruere: et cū ceteris ꝓsecuti sunt eū. Scipio aūt nō modo capitoliū: sʒ p totā vrbē oīa deoꝝ tēpla cū populo romano circuiuit: non minore honore i eus triūphās de inuidis: q̄ʒ victor oliʒ triūphauit de hostib⁹: et cū videret necesse esse aut succūbere emulis: aut vlcisci: neutrū experiri decreuit: sʒ potius voluntariū sibi elegit exiliū: abijtqꝫ Linternū suā villulā asperā solitariā et incultā: haud ꝓcul a Cumis ciuitate cāpanie. O igit̄ inuidia rapacissima. o virtutū emula. o pestilentissima omniū vtuosoꝝ inimica. Ex dictis vtiqꝫ claꝝ ē q̄liter ipsa virtuosis et sanctis getē aut pacē habere nec sinit nec patitur.

De triplici mala cōditione inuidie. s. ꝓpria flagellatione: charitatiua oppositione: et diabolica assimilatione. Capitulū. 3.

Ertiū mysteriū declarandū de inuidia t dr̄ cōditio. Est vtiqꝫ triplex mala cōditio pp quā inuidia ē abbominanda. Prima dicit̄ ꝓpria flagellatio. Secūda charitatiua oppositio. Tertia diabolica assimilatio. Prima mala cōditio inuidie dicit̄ ꝓpria flagellatio. Est vtiqꝫ officiū eius flagellare et affligere proprium subiectū. Propterea hysidorus in lib. differentiaꝝ ait. Inuidus aio medullu⁹ estuās a semetipso liuoris ꝓprij semper exigit penas. Et Hiero. ad Asellā d̄ fictis amicis exclamat d. O inuidia primū tui mordax. Et Socrates dicebat. Utinā inuidi in oibus ciuitatib⁹ oculos et aures haberēt: vt de oibus ꝓfectib⁹ torquerent̄. Quot. n. sunt hoium feliciū gaudia: tot sunt inuidoꝝ gemit⁹. Et Orati⁹. Inuidia siculi nō inuenere tyrāni. Mai⁹ tormentū. Secūda mala cōditio inuidie dicit̄ charitatiua oppositio. Opponit̄ siqdē charitati, primi. Illaʒ tn̄ charitatē docēt nos sancti et ipse sanct⁹ scōꝝ xp̄s Iesus. Vñ Paul⁹. i. Cor. 14. ait. Sectamini charitatē. Et. 16. c. ait. O ia opa vr̄a fiant in charitate. Et eph. 3. c. In charitate radicati et fundati. Et. 4. c. In charitate crescam⁹. Et 5. c. Estote imitatores dei sic filij charissimi: et ambulate in dilectōe sicut et christ⁹ dilexit nos. Et ad Col. 3. c. Sup omnia charitatē habētes Et Joh. i. cano. 3. c. Qui nō diligit fratrē suū in tenebris manet. Et christus iesus Joh. 13. Mādatū nouū do vobis vt diligatis inuicem

Et.13.c. In hoc cognoscent oēs q2 mei disci/puli estis: si dilectionē habueritis adinuicem. Aduertēter igit spirituales cōsiderent hi qui p pniam se affligunt: cogitent religiosi qui seculū derelinquunt vt deo seruiant: quantū malū sit inuidia: que cū charitate stare non pōt. Ipsa eq dem sola venenū ē cuiuscūqz alterius boni: q2 vt inquit Aug. sup Joh. Dilectio sola discer/nit iter filios dei: & filios diaboli. Signent se oēs signo crucis: baptizent: oēs cantent allelu ia: intrent ecclesias: impleāt parietes basilicaꝝ: non discernunt filij dei a filijs diaboli nisi cha ritate. Magnū īdiciū: magna discretio. Quic/qd vis habeas: si non habes charitatem nihil habes. Alias virtutes si nō habes hanc habe: & legē iplesti. hec Aug. Tertia mala cōditio inuidie dicit diabolica assimilatio: ipsa qdē assi/milat homines malignis spiritibus. Nā quid aliud est alterius inuidere felicitati q̄ȝ diaboli of ficium exercere. Ideo xp̄s inuidis phariseis Jo/an. 8.c. ait. Vos ex patre diabolo estis. Nos vero caueamus esse filij dei: oēm inuidiā a cordi bus nostris expellentes: vt sic valeamus in h̄ seculo acquirere dei gratiam & in futuro sempi ternam gloriam in qua viuit & regnat ipse bn̄/dictus deus p īfinita secula seculoꝝ. Amen.

Feria tertia quinte hebdomade i quadrage sima de peccato detractiōis: a quo abstinere de bent qui veram pniam deoqz acceptam agere volunt. Sermo .57.

Quidam enim

dicebāt q2 bonus est: alij autē non: sed seducit turbas. Scri/bunt hec verba Joā.7.c. & in euangelio hodierno. Loquit vnusqsqz de altero sm q̄ ei afficit: ita q̄ q dili/git non saturat laudibus: qui vero inuidet aut odit libenter detrahit & vituperat: ppterea phariseí i uidētes xp̄o sequacesqz sin causa detractionum morsibus lacerabāt. Nec potuit pijssim⁹ ih̄s vitare oblocutoꝝ dentes: quinimo vt pz i ho/dierno euangelio publice a multis accusatus ē & noiatus peccator & malus. Ista nanqz solet esse pessima inuidoꝝ cōditio: vt omnia in ma lam ptem interpretent & trahāt: ac de oib⁹ ma le dicant. Venit ingt xp̄s Luc.7. Joānes ba ptista non manducans nec bibēs: & dicunt de monium habet. Venit filius hoīs manducās & bibens: & dicūt potator vini est. Cum vo de tractio apud q̄plures minimū peccatū eē re/putet: ideo in hoc sermone de ipsa aliquid dis/seramus ondentes quantū expediat peniteti/bus a tali vitio penitus abstinere: de quo tria mysteria principalia erunt declaranda.

Primum dicitur malignatio.

Secundum medificatio.

Tertium offensio.

Q̄ō maligna sit detractio. tū respectu con/trarietatis. tū respectu generalitatis. tū ēt respe ctu crudelitatis. Capitulum. .j.

Primū mysteriū declarandū de detra ctione dicit malignatio. Est siquidem peccatum hoc satis malignū & graue tri plici rōne. Primo rōne ɔtrarietatis. 2° rōne generalitatis. 3° rōe crudelitatis. Primo rōne cōtrarietatis. Cōtrariat siquidē fame que vt in quit. Alex. in .2. summe preciosissima est oium honoꝝ tēporaliū. Et hoc expssi⁹ dixit Sapiēs puer. 21. Meli⁹ est nomē bonū q̄ȝ diuitie mlte Et Eccl. 41. Curā habe de bono nomine. Et Aug⁹ id psuadebat. 12. q. i. in. c. nolo. d. Qui fidens cōscie: famā suam negligit crudelis est. Est ergo fama preciosa corona oium hominū. siue maioꝝ siue minoꝝ: siue de minoꝝ siue ciuiū: siue prelatoꝝ siue subditoꝝ: siue secula/riū siue religiosoꝝ: siue viroꝝ siue mulierū. Fame itaqz grad⁹ oēs nitore suo venustat atqz decorat. Cū ergo detractio hāc impugnet: non debet pctm̄ leue cēseri. Propterea ab Alex. sic diffinit. Detractio ē aliene fame p occulta vba denigratio. Notandū tn̄ q. est differentia inter ɔtumeliā: ɔuitiū: improperiū: susurrationem: & detractionē. Contumelia sm Tho. 2ª 2. q. 72. est expressio defect⁹ alteri⁹ corā eo p verba ad ipsū dehonorādū. Et si fiat aio corrigendi nul/lū est pctm̄: q2 ēt & sancti hoc fecerūt. Vn̄ Luc. 24. xp̄s dixit discipulis euntibus in Emaus O stulti & tardi corde ad credendum &c. Et Math. 15. dixit phariseis. Hypocrite. bene p phetauit de vobis esa. Et paulus Gal. 2. O i sensati galathe qs vos fascinauit. Si vo cōtu/melia fiat aio solaciandi: aut nullū peccatū: aut veniale ē: dūmodo fiat discrete: q2 ludus noxi⁹ est i culpa. 2. q. 7. c. qualis. Si aūt cōtūelia fi at aio iniuriādi: q2 cōtra charitatē ē: peccatum ē mortale. Ex hoc Math. 5. xp̄s dixit. Qui di xerit fratri suo fatue: reus erit gehenne ignis. Est ergo cōtumelia cū refert defectus culpe: si ue defectus ille sit sm veritatē: siue nō: i vitu/pium alicuius. Cōuitiū est cū refert defect⁹ na ture vel pene vt q diceret ceco. O cece: & surdo

O surde

O surde:⁊ claudo. O claude aio iniuriandi: Et sic. i. Reg. i. Fenēna q̄ multos hēbat filios amisit illos: qr iproperabat anne q̄ steril' erat Improperium ēt est cū refert alicui beneficiū sibi collatū ad ipsum cōfundēdū. Et de hoc sapiens Eccl. 41. ait. Cū dederis ne iproperes: sed imiteris deū. Et. 20. c. Datū isipientis nō erit tibi vtile. nā oculi eius septēplices sūt. Exigua dabit: multa iproperabit. Ideirco Seneca li. 2. ð beneficijs ait. Qui dedit beneficiū taceat: narret q accepit. Ista tamē q̄nq3 sumunt vnū pro alio. Susurratio ē cū refert malum de alio in eius absentia: vt ponat i discordia cu3 ꝓximis suis. Et de hac plene dictū est i sermone de discordia. Detractio vo ē cum dicit malū de alio in absentia eiꝰ vt sua fama denigret. Et vt ingt Tho. sa se. q. 74. Susurratio ⁊ detractio conueniūt i materia ⁊ forma: sed differūt i fine: qr materia tā susurratōis q̄3 detractōis ē malū ꝓximi. forma vo ē dicere illud i absentia eius. Sed finis susurratōis ē discordia: finis vero ð tractōis ē isamia. O quot docti pp detractiōes credūt idocti. Quot vgines credunt corrupte Quot vidue cōtinētes ⁊ caste luxuriose credūt ⁊ vane. Quot penitentes hypocrite. Quot domini iusticie amatores tyranni. Quot deniq3 reputant mali. Ideo ait Amb. Tollerabiliores sunt fures q diripiūt bona nostra: q̄3 detractores q lacerāt famā nostrā. 2ª rō ostēdēs malignitatē detractiōis vocat generalitas. Sūt nāq3 multa peccata q̄ ⁊ si cōmittant: nō tamen in oibus locis: nec oi tēpore. nec ab oibus psonis Vitiū aūt detractiōis nullum excipit locū: nullum tēpus: nullāq3 psonā. Hinc ē qð glo. sup illis verbis ꝓuer. 24. c. Cū detrahētibus ne cōmiscearis. ait. Propter hoc vitiū piclitat fere totum genus humanū. Et Hiero. ad Celantiam. Raro inuenies q ita irreprehēsibilē velit exhibere vitā suam: vt non libenter reprehēdat alienā. Tertia rō ostendēs malignitatē ðtractiōis dr crudelitas. Est eni3 peccatū hoc satis crudele. ꝓpterea dicit. 6. q. 1. c. summa iniquitas. Sūma est iniqtas fratres detrahere ⁊ accusare: qr ois qui detrahit fratri suo homicida ē. Qð itelligendū ē p quādā silitudinē: qr sicut homicida extingit ꝓximi corpus: ita ⁊ famā detractor. Ex hoc cōpat leoni deuorāti humanas carnes. Vnde Ezec. 18. c. dicit. Leo factus ē: didicit rape pdam: ⁊ comedere hoīes Et Grego. 13. moral. exponens illud Job. Quare psequimini me sic deus: ⁊ carnibꝰ meis saturamini. ait. Hi sunt q aliene vite detractiōe pascuntur: ⁊ alioꝝ ꝓculdubio carnibus saturant. Et glo. super illo vbo ꝓuer. 23. Noli eē in cōuiuijs potatorū: nec in comessationibus eorū q portant carnes ad vescendū. Carnes ingt ad vescendū ē in locutione derogationis vicissim vicia ꝓximi dicere. Hoc ergo peccatum feralem facit hoiem: imo oi fera peiorē. Qr vt dicit Jac. 3. c. sue cano. Oēs nāq3 aialium volucrum ⁊ serpentium nature ab homie domite sunt ⁊ domant. Linguam aūt hominū nullus vnq̄3 domare potuit: neq3 pōt. O igit detractio peccatū dānabile. Tu nempe es que multos ad tartara festinantissime compellis. Quia vt Jac. 5. c. dicit. Si quis putat se religiosum eē non refrenans linguam suā: sed seducēs cor suum: huius vana ē religio.

Qð tribus modis cōmittit detractiōis vitiū .s. per modū iniquum: astutum: ⁊ simulatu3.

Capitulum. .2.

[S]Ecundū mysteriū declarandū de detractione dicit modificatio. Solet eqdē peccatū istud pluribus modis committi: quos tamē nos ad tres p̄cipuos reducemus. Primus dicit iniquus. Secūdus astutus. Tertius simulatus. Primus ē modus iniquꝰ: cū quis ꝓximū infamare studet cū iniqtate. Qð pōt fieri tripliciter. p̄ reuelādo peccata sua secreta: non seruādo p̄ceptum de fraterna charitate. de quo xp̄s dixit Math. 18. Si peccauerit i te frater tuus vade ⁊ corripe eū inter te ⁊ ipsum solum. 2º fingendo de ꝓrio mala que non cōmisit. 3º scribendo contra ipsum famosos libellos: vel sicut hodie fieri solet iuectiuas lenocinio verborū fucatas cōponendo ⁊ cantilenas. Secūdus modus detrahendi dicit astutus. Sunt nanq3 alij cū astucia detrahētes ꝓximo adhuc tripliciter. p̄ tacēdo. Nā cu3 iterrogant de alicuius virtutibus: lic3 nullum malū dicant: tacent tamē verū ⁊ bonū qð sciūt: dicereq3 debēt. Sicut si quis interrogaret de aliqua puella nubili an eēt honesta: ⁊ i.le sciret sic esse: tamē aut taceret aut diceret. Nō me interpono de alienis factis: talis vtiq3 ⁊ si nō directe: idirecte tamē ꝓximi sui famam lederet. Ideo dicebat Gilbertus por. Grauis rapacitas cum verā alterius gloriam ⁊ si mendacio non corrūpis: silentio preteris. Liuor eni excellentiā ꝓpriā semp cogitans: alienam obscurat. 2º astuti detrahunt negando: cū. s. ⁊ si malum non dicant de ꝓximo: negant tamē bona

que de illo ab alijs narrant᷑ ꝛ predicantur. 3°
astuti detrahunt venenãdo: cū. s. multa bona
dicunt de aliquo venenãdo cū aliquo malo iter
posito: sicut pleriqꝫ faciūt semp̱ addentes sed
vel si. Dicunt. n. O si talis non haberet illum
defectū: vel illum ꝛc. quot virtutib⁹ qbus floꝛet
laudaret᷑ a cunctis. vel dicunt. Talis ē doctus
vel pbus: sed deficit in humilitate ꝛ huiusmōi
Sicqꝫ detractoꝛes astuti ne videant᷑ detrahere
laudant vt tandem vituperēt: ꝛ sic cum melle
poꝛrigūt ad bibendum venenum. Venena aūt
Hiero. ad Rethaz. non dant nisi melle circum
data. Tertius modus detrahēdi dicit᷑ simu/
latus: qui ē ꝓprius hypocritar. Ipsi etenim
detrahunt tri. liciter. Primo dolēdo. Figunt
nunqꝫ voce. vultu. verbis. gestu. suspirijs do
lenter ꝛ ex charitate referre criminatōes ꝛ dif/
famatōes ꝓximoꝛum suoꝛum: cum tamen id
faciant ex impietate liuoꝛe ꝛ inuidia. 2° hypo
crite detrahunt augendo: cūꝫ narrant aliqđ fa
ctum minimū verbis suis aut factis ampliātes
illud ꝛ ad augentes. 3° hypocrite detrahunt
inominãdo cū. s. nominant multos cū laude: ꝛ
post alicui alteri detrahunt. Hi modi ꝛ si non
hoc oꝛdine: nihilominus in substantia ꝓ maio
ri parte ponunt᷑ ab Alex. de ales in secūdo vo
lumine summe. ꝛ a sancto Tho. secūda secūde. q. 73.

Quomodo p detractionē offendunt᷑ detrahentes:
audientes: ꝛ patientes. Capitulum. 3.

Ertium mysteriū cōtēplandum de de
tractione dicit᷑ offensio. Est enī pecca
tū hoc offensiuū valde. Offendit nãqꝫ
tria hominum genera. Primi sunt detrahen
tes. Scđi audiētes. Tertij patiētes. Primi
quos detractio offendit sunt ipsi detrahentes.
Nã vltra hoc q̄ moꝛtaliter peccāt sm̄ Scotuꝫ
i. 4. di. 15. tenent᷑ ad restitutionem fame. Quod
sm̄ Ri. ꝛ Tho. fieri habet ad arbitriū boni vi
ri. Et de mō restituendi talē famā ēt satis ãple
scripsit sanctus Bernardinꝰ i quadragesima
li de xp̄iana religione. Ideo nō curaui h mul/
tū hic ampliare. Verūtñ cū paucissimi repiãt᷑
q̄ famã velint restituere his qb⁹ detrahūt: ma/
gnū piculum ē detrahē. Scđi quos d̄tractio
offendit sunt audiētes: Illi enī q detrahētib⁹
beniuolū p̄bēt auditū: peccatū nō effugient.
Idcirco Bern. ad Eugeniū inqt. Velle d̄tra/
here ꝛ audire qđ hoꝛum dãnabilibus sit nō fa
cile dixerim. Et Aug. Ne accōmodes aures
tuas detractioni. Detrahēti enī aīe ꝛ audienti.
vtriusqꝫ esca moꝛtis est detractio. Et. 11. q. 3. c.
non solū. Non solū ille reus ē q de alio malū
ꝓfert. sed q cito criminibus aurē p̄bet. Prop
terea caute agēdū ē vt non solū nō detrahamꝰ
sed ne detrahētes quidē audire velimus. Ad
hoc aūt quiqꝫ sunt oppoꝛtuna remedia. Pri/
mū est elongatio: vt si fieri pōt elonget se vnus
quisqꝫ ab his quos detrahere videt paratos.
Et de hoc sapiens ꝓuer. 4. aīt. Detrahētia la
bia ꝓcul sint a te. Secundū remediū ē contrista
tio. Nã si qs non pōt se a detractoꝛib⁹ elonga/
re: ostendat eis detrahere volētibus vultū tri/
stem: significãs se non libēter audire: ꝛ cōstrīgē
do caput. spuēdo i terram. post tergū respicien
do. ꝛ faciēdo similia refrenet dicentis audaciã
Quia vt inqt sapiens ꝓuer. 25. Ventus aqlo
dissipat pluuias: ꝛ vultus tristis linguã detra/
hentē. Et Hiero. ad Rusticū monachū. Si/
cut sagitta si mittat᷑ in durã materiã: nōnunq̄
reuertit᷑ i mittētem: ꝛ vulnerat vulnerantem.
Ita ꝛ detractoꝛ cū tristem viderit vultū audien
tis: imo non audiētis: sed obturātis aures su/
as ne audiat iudiciū sanguinis: illico cōticescit
pallet: vultus. saliua siccat᷑. Et. 9. q. 1. c. Ex me
rito. dr̄. Nemo inuito auditoꝛi libenter refert.
Tertiū remediū est repꝛehensio. sicut xp̄s fecit
dum discipuli detrahebãt Magdalene qbus
dixit Math. 26. Quid molesti estis huic mu/
lieri: bonū opus ꝛc. Et ad hoc ꝓposuit Iob.
29. dicēs. Conterebã molas iniqui: ꝛ de denti
bus illius auferebã predã. Quartū remediuꝫ
est coꝛdis stabilitio vt non credat᷑ cito oē maluꝫ
quod dicit᷑: q̄ multi multa loquunt᷑: ꝛ sepius
falsa q̄ vera. Et vt dicitur: Eccl. 19. Qui cito
credit leuis ē coꝛde. De xp̄o ꝛ Ioãne baptista
vt tactū ē multi male loquebant᷑. Duo senes iu
dices tanq̄ adulterã mentiēdo accusabãt Su/
sannam instantes vt lapidaret᷑: vt pꝫ Daniel.
13. Sancta Marina virgo q̄ in habitu virili i/
cognita alijs deo seruiebat i monasterio: isfama
ta fuit q̄ ipregnasset iuuenculam quandam: ob
quod fere vsqꝫ ad moꝛtem extra monasterium
abinde penitentiam egit. Hiero. etiam glo/
riosus in epistola ad Asellam de fictis amicis
conqueritur valde sic. d. Si tibi putem a me
gratias posse referri non sapiam. Potens est
deus super ꝑsonam meã sancte anime tue resti
tuere qđ meret᷑. Ego enim indignus: nec esti
mare vnq̄ potui nec optare: vt tantum mihi i
xp̄o largiceris affectum. Et licet me sceleratum
quidam putent: ꝛ omnibus flagitijs obrutum
ꝛ p̄o peccatis meis etiam hec parua sint: tamē
tu bene

tu bene facis q ex tua mente malos etiam bo-
nos putas. Periculosum quippe est de seruo alterius iudicare: & non facilis venia praua dixisse de rectis. Veniet veniet dies illa: & mecũ dolebis ardore non paruo. Ego probrosus: ego versipellis & lubric⁹: ego nidax & sathã arte decipiens. Quid enim tutius est. vel hec credidisse: vel finxisse de insontibus. an etiam vo noxijs credere noluisse. Osculabantur quidã mihi manus: & ore vipereo detrahebant. dolebãt labijs: corde gaudebant. Videbat dñs & subsanabat illos: & miserum me seruum suum futuro cum eis iudicio reseruabat. Quintum remedium est cordis compassio: vt cum quis audit aliquos detrahentes: referentes etiam veritatem: compatiatur proximis suis peccatoribus: cõsideretq; q secundum cõmunem legẽ vt Lact. ait. li. 6. Nemo potest esse taz circũspectus tam prudens qui non aliquando labatur: & ideo quilibet magis timere debet de suo lapsu q̃z de peccatis alienis gaudere. Tertij quos detractio offendit sunt patientes. illi videlicet quibus detrahitur. Nam vltra hoc q illorum fama denigrat cum sepius innotescat eis q male dicit de illis: affligunt & contristant. Sed reuera conari debent vt potius letentur & iocundentur: quoniam tales detractiones criminationes & oblocutiones false faciunt ad augmẽtum glorie. Vnde xp̃s Math. 5. dixit Beati eritis cum maledixerint vobis homines. & psecuti vos fuerint & dixerint omne maluz aduersum vos mentientes propter me: gaudete & exultate q merces vestra copiosa est i celis. Seruanda insuper est regula Gregorij qui. 11. q. 3. c. inter verba. ait. Inter vba laudantiuz vl vituperantium semper ad mentem est recurrendum. Et si non inuenitur in nobis malũ quod de nobis homines dicunt in magnaz debem⁹ leticiam prosilire. Et rursus. si non inuenitur i nobis bonum quod de nobis homines loquũtur: magnam tristiciam generare debet. Videant itaq; detractores & bilingues quanta mala faciunt detrahendo. Penitentes ergo ꝓhibeant linguam suam a malo: & labia sua non loq̃z tur iniqua: vt sic diuine gratie munera in seculo hoc possint participare: & tandẽ ꝑuenire ad eternum regnum beatorum: in quo xp̃s saluator noster cũ patre & spiritu sancto viuit & regnat ꝑ infinita secula seculorum. Amen.

Feria quarta quinte hebdomade in quadragesima. de periurij vitio: a quo maxime penitentes cauere debent. Sermo. 58.

NON estis ex ouibus meis. Vba sũt redẽptoris nostri originalit Joh. x. c. & in euangelio hodierno. Quod de iudeis locut⁹ est xp̃us in vbis ꝑmissis: hodie non inmerito dici pot de xp̃ianis malis. Ipsi etenim vocem xp̃i contemnẽtes: diuina mãdata obseruare non curant: quinimo grauius ostendũt q̃z cetere nationes: que sub quacũq; falsa religione viuunt. Inter cetera autem mala atq; peccata: que ab eis cõmitti solent ẽ illud vnum execrandum valde violatio scilicet & fractio iuramenti. Istud naq; peccatum ita inoleuit: & a multis ob publicam cõem pernitiosamq; consuetudinem minimum esse credat. Ea propter pro presentium eruditione in hoc sermone de piurio verba faciemus: qm̃ piuri ex ouibus xp̃i esse non possunt. Proponem⁹ ergo de piurio principalit tria mysteria declaranda.

Primum dicitur diffinitio.
Secundum cõmissio.
Tertium malignatio.

Quid sit periurium: & an iurare sit licitum quet sunt iuramenti comites: & que sit iuramẽti forma.

Capitulum. j.

Primum mysterium declarandum de piurio dicit diffinitio: in quo videnda sunt quattuor. Primum quid ẽ piurium. Secũdum vtz iurare sit licitũ. Tertiũ qd sunt iuramẽti comites. Quartum q̃ sit iuramẽti forma. Primũ vidẽdũ est: qd ẽ piurium. Et respondet Ray. in sũma sua. d. Periuriũ ẽ mendaciũ iuramẽto firmatum. Et q dicit iuramento. notandũ sm Alex. de ales in. 3. summe. q duplex ẽ iuramentũ. Vnũ assertorium: cũ. s. iurando asserit aliquid sic esse vel non eẽ. Secundum est iuramentũ promissoriũ: cũ promittitur aliquid fieri vel non fieri. Et i vtroq; mentiendo piurium consistit. Sed hoc pleni⁹ declarabit in sequenti mysterio. Ugo vero de sancto Vic. quid sit piurium expressius declarat sic. Periurium est falsa vel indiscreta iuratio seu iuramenti transgressio. Secundum videndum: vtrum iurare sit licitum. Et q sic videtur primo exẽplo dei. Ipse etenim iurauit. Vñ Gen. 22. Per memetipz iuraui dicit

dñs. Et ps.109. Jurauit dñs ⁊ non penitebit eũ. Et Hiere.44. Ecce ego iuraui in nomine meo magno ait dñs. Et amos.4. Jurauit dominus deus in sancto suo. Et Luc.1. Jusiurandũ qd iurauit ad Abrahã patrẽ nostrum ⁊c.

Secũdo q iurare sit licitũ patet exẽplo patruz tã veteris q̃z noui testamẽti. Scribit.n. Jesue 14. Jurauit Moyses in die illo dicẽs. Terraz quã calcauit pes tuus erit possessio tua: ⁊ filio⁊ tuo⁊ in eternũ: q: secutus es dñm deũ tuum Et Judicũ.21. Jurauerũt filij israel i maspbat ⁊ dixerũt. Nullus nostrũ dabit filiis Beniamiz de filiabus suis. Et.2. Regũ.21. Jurauerunt viri Dauid.d. Jã nõ egredieris nobiscũ i bellũ: ne extinguas lucernã israel. Et.2. Paral. c.15.dr̃ de filijs Juda ⁊ Beniamiz q venerãt in hierusalẽ. Jurauerũt dño voce magna: ⁊ in iubilo ⁊ in clãgore tube. Et Ro.1. Jurauit paulus.d. Testis est mihi deus cui seruio in spiritu meo: ⁊ in euãgelio filij eius: q sine intermissione memoriã vri facio semp in orationibus meis. Et Phil.1. Testis ẽ mihi deus quõ cupiã omnes vos in visceribus iesu xp̄i. Et Hiero. in descriptione Pauli p̄mi heremite inqt. Testor deũ ⁊ angelos eius vidisse monachos ⁊c. Tertio q iurare sit licitũ ꝓbaᷓ ex ordinatiõe ecclie ⁊ sacro⁊ cõcilio⁊. Nã ordinata sunt iuramẽta romano⁊ impatoris: vt pz in cle. romani principes. de iureiur. Heretici abiurãtes heresim: vt notaᷓ de consc. di.2.c. Ego Berengarius. ⁊ extra de here.c.ad abolendam. p̄latorũ. vt de elect.1.c.significasti. ⁊ sic de alijs iuramẽtis q̃ sacri canones ponunt. Quarto q iurare sit licitũ ꝓbaᷓ auctoritate. Unde Deut.6. Dñz deũ tuũ timebis: ⁊ illi soli seruies: ⁊ p nomẽ illius iurabis. Et Deut.x.c. Jurabis in nomine eius. Et ps.62. Laudabunᷓ oẽs q iurãt i eo. Et Hiere.4. iurauit. Viuit dñs in veritate ⁊ i iudicio ⁊ in iusticia. Ad idẽ facit qd scribiᷓ.22. q.1.c.omne.c.nõ ẽ.c.i nouo testõ.c. vt noueritis.c.ita.c.tu malũ nõ facis.c. ⁊ iurabũt.c. cõsidera.c.si peccatũ esset. Quinto ꝓbaᷓ q sit liciuz iurare rõne. Nã actus latrie est licitus: sz iurare p deũ ẽ actus latrie: q: sicut Hiero. i glo. sup illud Math.5. Reddes dño iuramẽta tua ait. Hoc p qd qsqz iurat veneraᷓ. Venerari aũt deũ actus latrie est: ergo actus iurãdi p deũ ẽ licitus. Sed cõtra arguũt aliq ex auctoritate saluatoris.d. Math.5. Ego dico vobis non iurare omnino. Et ex auctoritate Jac.q.c.5. sue canonice ait. Ante oĩa fratres mei nolite iurare Rñdet Augus. in libro de mẽdacio: ⁊ i epistola ad plebeculã: q in his auctoritatibus p̄dictis nõ ꝓhibetur iuramẽtum in quocũqz casu: sed interdicitur imoderatus ⁊ nimius vsus eius ne sic perueniaᷓ in periuriũ. Tertiũ videndũ: quot sunt iuramenti comites vt debito mõ fiat. Rñdet Hiero.2.2.q.2.c. animaduertendũ q sunt tres.s. veritas: iudiciũ: ⁊ iusticia. Jdẽ ponitur in.c. ⁊ si xp̄s. extra de iureiur. Prima cõditio vel comes iuramẽti ẽ veritas: vt.s. fiat cũ veritate. Scd̃a ẽ iudiciũ vt fiat discrete. Tertia conditio ẽ iusticia: vt fiat de re iusta ⁊ licita. Quartum videndũ erat q̃ sit iuramẽti forma. Et rñdet Inno. ⁊ Ray. q alia fuit forma iuramenti in veteri lege in q̃ iurare solebãt.d. Viuit deus: viuit aia mea vt pz.1. Reg.24. ⁊.25. Alia fuit forma iuramenti in ecclesia p̄mitiua. Tũc.n. iurãtes dicebant. Testis ẽ mihi deus: vt.s. dcm̃ est de Paulo. Hodie vero forma iuramenti solet esse: ad sacra dei euãgelia. Omnibus tamẽ modis quibus deus iuratur iuramentum est.

Quot modis cõmittatur periuriũ: ⁊ q quattuor sunt iuramẽta indebita.s. falsa: iniusta: incauta: ⁊ omissa. Capitulũ. .2.

s Ecundũ mysteriũ cõtemplandũ de piurio dicitur cõmissio in quo ex dictis notare debemus q periuriuz cõmitti põt quadrupliciter secundũ quattuor indebita iuramẽta. Primũ ẽ iuramentũ falsum. Secũduz iniustũ. Tertiũ incautũ. Quartũ omissum

Primo cõmittitur piuriũ respectu iuramẽti cũ quis iurat falsum siue in iuramẽto assertorio: siue ꝓmissorio. Aduertendũ tñ s̃m Aug. 2.2.q.2.c. hoies q aliquis põt iurare falsum cũ intentiõe fallendi: ⁊ talis peccat ⁊ periurus est. Aliquis põt iurare falsum sine intentiõe fallẽdi ⁊ tunc si adhibuit diligentiã debitã ne iuraret falsum: lz illud iuret nõ peccat. Quia vt dicitur in dicto.c. Reã linguã non facit nisi rea mẽs. Potest etiã quis iurare ve⁊ cũ intentione fallẽdi: ⁊ talis peccat: ⁊ q̃ꝫtũ in se est piurus efficiᷓ.

Secũdo cõmittiᷓ piuriũ in iuramẽto iniusto vl illicito: ⁊ tũc peccatũ ẽ sic iurare: ⁊ peccatũ ẽ tale iuramentũ obseruare. Unde hysidorus in.c. in malis.22.q.4. In malis promissis rescinde fidẽ: in turpi voto muta decretũ. Quod incaute vouisti ne facias. Impia ꝓmissio ẽ q̃ scelere adimpleᷓ. Ad idez ẽ.c.si aliqd.c.nõ solum.c. vnusquisqz.c.incomutabilis.c.magne.c.non semp.c.diffinitio.c.si ad peccatũ. ⁊.c.mulier. Propterea nõ excusaᷓ Herodes q iussu ipsa

tari caput Joānis baptiste ne violaret iusiurandū. Juraverat nāq; dare puelle saltāti quicqd peteret: licet dimidiū regni eius. At illa petijt. d. Da mihi in disco caput Joānis baptiste: vt dicitur Marci. 6. c. Ideo dicit Amb. li. ꝺ officijs. Herodes saltatrici premium turpiter ꝓmisit: crudeliter soluit. Turpe ē ꝙ regnū ꝓ saltatiōe ꝓmittať. Crudele ꝙ mors ꝓphete ꝓ iurisiurādi religiōe donať. 3° cōmittiť piuriū i iuramēto icauto siue indiscreto: i quo deest iudiciū. sicut solent facere multi: qui ꝓ oi minimare iurant ꝑ deum: ꝑ scōs scāsq;: ꝑ corpus ⁊ sanguinem xp̄i: ⁊ hꝰ i. q audire debēt verbū sapiētis. d. Eccl. 23. Jurationi nō assuescat os tuū. Multi eni sunt casus i illa. Et iterū ibi. Vir multū iurās iplebiť iniqtate: ⁊ nō discedet a domo eiꝰ plaga. Qui āt sic cōsueuerūt iurare difficile se corrigūť. Unde ⁊ ego scio i ciuitate q̄dam Italie ep̄m quēdam q nesciebat loq nisi diceret ꝑ corpus xp̄i: ⁊ in noīe diaboli. Cuz vo nullꝰ auderet illū corrigere: dominꝰ ciuitatis charitate motꝰ hoc officiū i se suscepit: quare inuitauit ep̄m vt secum pranderet: ⁊ finito prandio dn̄s traxit ep̄m ad ptē satisq; reuerēter ⁊ honeste dixit ei. Pater reuerēdissime multi de te aiunt ꝙ nō scis vbū ꝓferre sine iuramēto ⁊ inuocatione diaboli. At ep̄s in ipaciētiā vlus respōdit In noīe diaboli: ⁊ qs de me ita dicit: ꝑ corpꝰ xp̄i nō est verū. Cui dn̄s. Jā a teipso testimoniū accepi: sicq; ep̄s ille cū rubore discessit. Illi vo siles plurimi iueniunť: qui ēt dū cōfitētur ob iurādi longā cōsuetudinē iurare nō erubescūt. Quarto cōmittiť piuriū i iuramēto omisso. cū. s. nō seruanť ea que fieri debēt ⁊ possūt ēt iuramēto firmata. O si seruarēt reges principes duces comites marchiones barones officiales publici capitanei potestates rectores iudices aduocati procuratores notarij ⁊ certe multi alij q̄ iureiurādo ꝓmiserūt: quot iiusticie cessarent: quot ipietates decessent: quotue mala deficerent. De prelatis autē curā aiaꝝ habentibus nihil dico: tñ vnū assero ꝙ multi ex hisq in dignitatibꝰ sūt cōstituti tam spūalibus q̄ꝫ tpalibus: ex euidentia facti: ipsorūq; operibus ꝑiuri esse cognoscuntur.

Q̄ ꝙ piuriū ōndiť peccatū malignū ⁊ graue. tum ꝑꝑ transgressionem. tum ꝓpter prouocationem. tum propter assimilationem. tum etiā propter pūitionem. Capitulū. .3.

Ertiū mysteriū de piurio declarandū ꝺť malignatio. Est siqdē peccatū satis graue atq; malignū quadruplici rōne. prio rōe trāsgressiōis. 2° rōne ꝓuocatiōis. 3° rōne assimilatiōis. 4° rōne pūitionis. Pria rō dicitť trāsgressiōis. Trāsgrediunt siqdē ipi piuri p̄ceptū dn̄i qui ait. Exo. 20. Nō assumes nomē dei tui i vanū. Et Leuit. 19. Non piurabis in noīe meo. O q̄ꝫtū confūdi debent xp̄iani ꝑiurātes qn̄ apud ifideles tantā vim hꝫ iusiurādū: vt Marcus Regulus mori potꝰ elegerit q̄ꝫ iurata per illū violare. Jnqt eni Augu. de illo li. 1. de ciui. dei. Marcus Regulus iperator populi romani captiuꝰ apud carthaginēses fuit: q dū sibi mallēt a romanis suos reddi: q̄ꝫ eorū tenere captiuos: ad hoc ipetrādū hūc precipue Regulū romā miserūt ꝑus iuratiōe constrictū: si quod volebant minime ꝑegisset rediturū eē carthaginē. pꝛerit ille atq; i senatu contraria ꝑsuasit: qꝛ non videbať eē vtile romane reip. mutaŕ captiuos: nec a suis post hoc ad hostes redire cōpulsus ē: tamē quia iurauerat id sponte cōpleuit. Carthaginēses āt vt dicit Valerius sub rubrica de crudelitate. cū grandibꝰ cruciatibus necauerūt: inclusū qppe angusto ligno: vbi stare cogereť: clauisq; acutissimis referto: vt se in vllā ꝑtem sine penis atrocissimis inclinare nō posset: etiā vigilādo ꝑemerūt. O xp̄iani ꝑiuri. O violatores fidei. O fractores iuramenti: aīaduertite ⁊ cōsiderate q̄ꝫ vituperabile ē q̄ꝫue dānabile peccatū vestrū ⁊ in exēplo Marci Reguli discite quāta diligentia teneri debeat iusiurādū. 2° peccatū ꝑiurij est graue atq; malignū rōne ꝓuocatiōis. ex illo nāq; ꝓuocaŕ deus ad idignationē ⁊ iram: qꝛ sicut inuocātes nomē eius ꝓtegit ⁊ defendit. Ita illō falsificātes ⁊ contēnentes abhorret ⁊ ꝑsequiť. Dixit eni Johel. 2. c. O is qui iuocauerit nomē dn̄i saluꝰ erit. Et ꝑ dauid in p̄s. Protegā eū: qm̄ cognouit nomē meū. et ꝓuer. 18. Turris fortissima nomē dn̄i. sic econuerso expugnat illos q nomē eius irreuerēter tractāt. Propterea Asdrubal a carthaginēsibus missus ad romanos legatus ꝓ pace firmanda: postq̄ꝫ Scipio deuicit hannibalē: vt dicit Titus Liuius cū orasset in senatu: flexissetq; ad misericordiam patres: vni eorū q pre omnibus carthaginēsiū fraudes celarat dicenti. Per quos deos iurabitis nobis: quos alias iurādo fefellistis. Respondit ꝑ eosdē quos tam aduersarios experimur contra iurata frāgentes. Legiť ēt in vita sancti Nicolai ꝙ vir quidā ab vno iudeo quādam summam pecunie mutuo accepit: iurans

sup altare sancti Nicolai q̄ ꝯ̄scitius posset eam sibi redderet. Tenente illo diu pecuniā: iude⁹ eam expostulat: sed ille eā sibi reddidisse affir/mat. Ducit̄ res ad iudiciū ꝛ iuramētuꝫ indicit̄ debitori. At ille baculuꝫ cauatū: quē auro mi-to īpleuerat secū detulit: ac si eius adminiculo i digeret. Volēs igitur facere sacrm̄: iudeo ibi/dem existēti baculuꝫ tenēdū dedit. Iurauit ita qꝫ ꝙ plus reddiderat q̄ȝ accepat: scō iuramēto bacculū suū repetijt: quē iudeus ignarus astu tie sibi reddidit. Rediens aūt qui fraudē fece/rat in quodā biuio oppssus sōno corruit. Cur rusqꝫ cū ipetu veniens eū necauit: ꝛ plenū au/ro bacculū fregit ꝛ aurū effudit. Audiēs h̄ iu/deus cōcitus illuc venit. Cūqꝫ dolū vidisset: ꝛ a multis ei suggereret̄ vt aurū recipet oino re/nuit: nisi q defunct⁹ fuerat ad preces btī Nico lai ad vitā rediret: asserēs si hoc fieret se baptis ma suscepturū. Cōtinuo igit̄ q defunct⁹ fuerat surrexit: ꝛ iudeus ī xp̄i noīe baptizat⁹ ē. In ci uitate Vo Licij fuit qdam q Antoni⁹ pedulus dicebat̄ quē ego cognoui: hic dū corā officiali/bus iurasset falsū: addidissetqꝫ: Precor deū ce li vt si mētiar faciat me morte subita interire: sta/ti cecidit i eodē loco ꝛ miserrim⁹ expirauit. 3° p iuriū ē peccatū graue atqꝫ malignū rōne assi/milatōis. Facit vtiqꝫ hoiem similē pditori iu/de: q xp̄m osculādo ꝛ salutādo tradidit inimicis suis. Sic piuri inuocantes nomē dei veritatē ꝛ iusticiā opp̄imūt ꝛ occidūt. 4 piuriū ē peccatū graue atqꝫ malignū rōne punitōis. Nā p ciui les leges punit̄ vt pꝫ ex textu multaꝝ legū ciui liū quas cā breuitatis omitto. Nā videm⁹ iura mētū violātes truncatiōe manus affici: ita vt ci/bus sint eos vidētibus i exēplū. ꝛ vt sibi caue/ant monimētū. Per leges aūt canonicas pūit̄ piuriū grauiter. vt patꝫ. 22. q. 5. c. q piurat. c. si qs coactus. c. siqs cōuictus. lꝫ hodie vt tactum ē i p̄cedētibus: pnie sint arbitrarie. Sunt ēt p iuri infames vt pꝫ sexta qōne prima. c. infames. Ex qbus oib⁹ colligim⁹ quantū hi q ad pniam venire volunt: curare deberēt abstineāt a piu rio. Hoc siqdē peccatū est quo maximus xp̄ia norū numerus ad tartara ruit. Hoc peccatū ē quo nutriunt̄ fraudes deceptiōes simulatiōes ꝛ iniusticie. Hoc peccatū ē ꝓpter qd opprimūt̄ paupes: vexant̄ vidue: pupilli ꝛ orphani tribu lāt̄. Quia vt supius dictū est: si hi q vel ecclesie vel reipublice presunt seruarēt iuramenta sua: cuncta recte sancte iustissimeqꝫ fierēt: essētqꝫ d quibus iesu xp̄i: q nobis oibus suā largiat̄ gratiā ꝛ ī fine sempiternā gloriā. Amen.

Feria quīta post dn̄icā de passione, d̄ Mari i magdalena. s. de triplici eius statu: vt offensiōis: ꝯuersiōis ꝛ grāficatōis. Sermo. 59.

r

Emittuntur ei

peccata multa: qm̄ dilexit multū. Verba sūt redēptoris nostri originaliter Luc. 7. c. ꝛ ī euangelio hodierno. Relucet ī exēplo Marie magdalene benignitas ꝛ clemētia saluatoris nostri dei. Suscepit pniam: ꝛ peccata oia remisit illi. Propterea sancta mater ecclesia legit hodie euangeliū in quo res tā pia: tāqꝫ dulcis exp̄mitur ꝛ narrat̄: vt sic peccatores non diffidant de clementia iesu xp̄i benedicti. Quare equū ē ac rōnabile vt ꝛ nos tota mēte contēplemur Marie magdalene penitentiam ꝛ cōuersionē. Ipsa ē que in peccatis deū offendēdo diutius fuerat imorata. Ipsa ē que corde cōpuncta xp̄m audiuit peccata sua sibi remittētē: Ipsa ē in qua prius abūdauit delictū ꝛ postremo supabūdauit ꝛ gratia. Quapropter de ea loqui volentes: in presenti sermone triplicē eius statum consideremus.

Primus dicitur offensionis.
Secundus conuersionis.
Tertius graficationis.

De statu offensionis Marie magdalene i quo videndum est: an hec mulier fuerit soror Lazari: ꝛ an peccatum eius fuerit corde ꝛ opere perpetratum: ac que potuit esse causa peccati eius.

Capitulum. j.

Rimus status Marie magdalene: q̄ȝ cōsiderare debemus dicit̄ offensionis. Hoc notat̄ in euāgelio cū dicit̄. Ecce mulier que erat in ciuitate peccatrix. s. notoria publica ꝛ infamis. Virgilius. 4. enei. Fama malū quo nō aliud velocius vllū. Mobilitate viget: viresqꝫ acquirit eūdo. Parua metu primo: mox sese attollit i auras. Ingredit̄ q̄ solo ꝛ caput inter nubila cōdit. Pro cui⁹ clariore noticia tria dubia emergunt declarāda. Primum vꝫ ista peccatrix de qua Lucas meminit fuerit Maria magdalena soror Lazari. Secūdū vꝫ huius mulieris peccatricis peccatū fuerit tm̄ corde: aut simul ꝛ ope ppetratū. Tertium q̄ potuit eē cā vt Maria magdalena rueret ꝛ peccaret. Ad primū dubiū dixerūt aliq q h̄ pec/
catrix

catrix cuius mentionem Lucas facit non fuit Maria magdalena: sed q̃dā alia. tū q̃ nomē eius nō exprimit. tum q̃ videt eis iconueniēs nobilissimā mulierē qualis fuit Maria magdalena: ad tantā isamiā infamēq; vitam potuisse ꝑuenire. Sed ego dico ꝙ q hanc opinionem sequunt minus bene sentiūt. Naz ⁊ si Lucas nomē illius peccatricis nō expssit: hoc fec̄ ad d̄notandū ſm morē scripture q̄ i statu peccati ñ deo erat cognita ꝑ approbationē. Dicit enim virginib⁹ stultis ab eo q oia nouit cognitione simplicis noticie. Math. 25. Nescio vos: q̃ illas nō cognoscebat: vt approbaret q̃ ab eo per peccatū erāt sepate. Sic ⁊ Luce. 16. exprimitur nomē Lazari: qui erat scriptus in libro vite: ⁊ tacet nomē diuitis q erat reprobatus. Sic a similI dicimus de Maria magdalena. Qualiter aūt ipsa nobilis genere ⁊ soror Lazari tāta potuit itamia deturpari declarabimus i tertio dubio. Hic vero ꝓprie debem⁹ dicere quod Lucas de ipsa Maria magdalena vere ⁊ realiter ē locut⁹. Ad h̄ aūt facit p̄io auctoritas Aug. q i libro de cōsensu euāgelistaꝝ asserit hāc peccatricē Mariā magdalenā fuisse. Et hoc ipsum asserit Greg. q in omelia presentis euangelij sic ait. Cogitāti mihi de Marie pnia flere magis libet q̃ aliqd dicere. Cuius eni vel saxeum pectus illę huius peccatricis lachryme ad exemplū penitēdi non emoliunt. Cōsiderauit nāq; qd fecit ⁊ noluit moderari qd faceret. Sup conuiuātes igressa ē: non iussa venit: inter epulas nō erubescit. Hāc vero quā Lucas peccatricē mulierē vocat: Joānes Mariā nominat. Illā eē Mariā credimus: de qua Marcus septem demonia eiecta fuisse testat. Et quid per septez demonia nisi vniuersa vitia designant. hec ille. Joh. aūt. xj. c. ait. Maria erat q̃ vnxit dñz vnguēto: ⁊ extersit pedes eius capillis suis: cuius frater Lazarus ifirmabat. Marcus ē vlt. c. sic de ipsa scribit. Surgens iesus mane p̄ia sabbati appuit primo Marie magdalene de q̃ eiecerat septē demonia. Insup ꝓ; hanc peccatricē Mariā magdalenā fuisse eo ꝙ ecclesia in festo marie magdalene legit euāgeliuz huius peccatricis. Et i historia beate marie magdalene habet qualit ipsa reuelauit sacerdoti cuidam q eam i heremo iuenit ꝙ ipsa fuisset famosa illa peccatrix: q̄re nō ē dubiū ꝙ Lucas loqt de ipsa

Secundū dubium erat. vtrum huius peccatricis scilicet Marie magdalene peccatum fuit tantum corde: aut simul ⁊ opere perpetratum. Et ad hoc est triplex modus dicendi. Quidam enim dicunt ipsam fuisse virginem corpore ⁊ carne: sed tñ mēte corruptam. Contra illos tamen est auctoritas ecclesie que in festo eius nō facit officium virginuz: cū tamen ſm oēs doc. mentalis virginitas recuperetur per penitentiam. Contra istos etiam ē: quia ecclesia non iudicat de peccatis occultis ⁊ mentalibus: sed de manifestis ⁊ opere perpetratis. Cum ergo euāgelista nominat illam peccatricem: ⁊ in ciuitate notam: sequitur ꝙ de peccatis eius manifestis ⁊ non secretis scripserit. Alij doctores dicūt ꝙ Maria magdalēa fuerit publica meretrix: qñ de illa Cri. sup Math. ait. Tunc illa prostituta lupanar exiuit qñ discipul⁹ gehēnā itrauit. Et Hie. ad Furiam. Meretrix illa in euangelio que pedes domini lachrymis lauit: ⁊ crine detersit: ⁊ confessionis sue honorauit vnguento: manifeste depingit ecclesiam de gentibus congregatam. Et idem in prologo Osee prophete. Hec est illa mulier meretrix ⁊ adultera: de qua loquitur dominus ad iudeos dicens. Meretrices ⁊ publicani precedent vos in regno celorum. Propter huiusmodi verba dixerūt aliqui prefatam secundam opinionem. Sed ego dico ꝙ satis durum est: imo nec credibile mulierem generosam nobilissimis parentibus ortam ⁊ diuitijs abundantem loca spurcissima pro precio inhabitasse. Docto. autem Criso⁹ ⁊ Hieronymus loquuntur de ea vt supra dictum est: ad denotandum ꝙ vita eius: licet in propria domo: tam lasciua erat tamq; dissoluta vt videretur quasi vna ex meretricibus: que solent in lupanaribus immorari. Et propterea est tertius modus dicendi cui ego adhereo tenens viam mediam quod Maria magdalena in sua domo delitijs ⁊ ocio vacans vsq; ad suam conuersionem omne tempus suum: omnemq; vitam voluptatibus exposuit: ornando caput: poliendo crines. vngendo faciem. componendo vestes. cantando vanas cantilenas. loquendo lasciua. conuersando cum iuuenibus ⁊ ex consequenti de facili alia faciendo: que nō licet homini loqui. Tertiuz dubium erat. que potuit esse causa vt Maria magdalena rueret ⁊ peccaret. Et dico quod potuerunt esse tres. Prima causa fuit eius formositas ⁊ pulchritudo. Erat siquidem pulchra ⁊ formosa naturaliter atque pulchritudinem illam ampliabat cum ornatu vano inhonesto ac meretrico. Talis vtiq; pulchritudo cum inhonestate habitus

a pecc[9]: vultus: et gestus sociata: in magnū po nit discrimen mulieres: quia vt inquit Aureo lus Theophrastus. Mulier pulchra cito ada matur: et difficile est custodire quaz multi amāt Et sapiens prouer. 5. inquit. Fallax species et vana est pulchritudo. Propterea Hiero. rep̄ hendit acriter ornatum inhonestum mulieruz. Unde ad Furiam ait. Ornatus iste non do mini est velamen: sed antichristi. Aut loquen dum nobis vt vestiti sumus. aut vestien dum vt loquimur. Lingua personat castitatem: et to tum corpus prefert impudicitiam. Et idez ad sacras virgines de cōtinentia virginali. Pro pheticus ille sermo non proferatur de vobis. Filie eorum composite circūornate vt simili tudo templi: et dealbate ab extra vt monumen ta que auro relucent: intus vero plena sūt ossi bus mortuorum. He non filie regis xp̄i sed regis Tyri. He semper in muneribus vultus impudicitia diuites plebis et capiunt et capiunt Impudicissimus mulierum affectus: semper in auro: semper in gēmis: semper in ornamē tis extrinsecus gloriam ponunt. Non sufficit eis libido innata nature: sed occasionē querūt explende libidinis. Affectant proculdubio vt oculi virorum auro in contemplantes et gem mas tandem figantur in faciem: et furtiuis ocu lorum suorum nutibus facilius incitent ad libidi nosum incendium. hec ille. Sic Maria mag dalena dissoluta et vaga vanitatib[9] dedita: offe rebat seipsam viris diligendam amore vano et vitioso: et ex p̄nti sollicitandaz. Secunda cā quare ad tam lasciuam vitam deuenit fuit vber tas et abundantia bonorum temporalium: ob quam satisfaciebat corpori in omnibus delicijs suis: pascebat illud splendide: bene comedebat bibebat et dormiebat: refugiebatqz quoscunqz labores. Quod quanti periculi sit non soluz mu lieribus sed etiam viris declarat deus p Eze. ch. 33. d. Hec fuit iniquitas sororis tue Sodo me: saturitas panis et abūdantia: et ocium ip si[9] et filiarum eius. Tertia causa quare Maria magdalena tanta flagitia enormia cōmisit fuit libertas. Secūdum enim Aug. in li. de decem cordis. quatuor sunt custodie mulieris quibus adiuuant vt honeste viuat. Prima ē timor dei Scda timor legum adulteras punientiū. Ter tia societas viri. Quarta verecūdia mundi. De hac sic dicit Hiero. ad Furiam. Tenera res i feminis fama pudicitie ē: quasi flos pulcherri mus cito ad leuem marcescit auram: maxime vbi etas consentit ad vitium et maritalis deest auctoritas: cuius vmbra tutamen est vxoris. h ille. Cum ergo magdalena nec deum nec le ges timeret: essetqz absqz viro et i libertate sua q: patrimonium diuisum erat inter Lazarum et ipsam et Martham: facile est credere et opia ri q frontem fecerit meretricis: et sine robore ac verecūdia sue libidini satisfecit: ita vt per ex cellentiaz diceretur peccatrix. O Maria mag dalena q̄z vilis est in tali statu conditio tua. O quantum denigrata est fama. o quāta ignomi nia propter tuam lubricam vitam circundedit parentelam tuam. Sed his omnibus grauius est: q: facta es dei inimica et eius angelis ac san ctis omnibus odiosa valde. O infelix et exce cata. o miserrima anima cur tanto studio pro curas perdere celum: offendere deum: et in ite ritum currere damnationis eterne. Et qd aliud est esse peccatricem nisi esse in periculo grādi damnationis future. Veritamē q audim[9] de Magdalena q: peccatrix erat: hodie dici pōt de innumerabilib[9] quasi mulieribus adulteris: fornicarijs: incestuosis: et omni flagitio ac dede core infectis. O impie creature. o carnales et la sciue mulieres: cognoscite statum vestrum: et scitote q nihil magis potest vos ledere q̄z pec catum: sicut pz de Magdalena.

Qualiter Maria magdalena cognouit pec catum suum: et corde cōtrita ad pedes iesu hu militer satisfecit. Capitulum. 2.

Secundus status Marie magdalene quem cōsiderare debemus dicitur cō uersionis. Hunc explicat Lucas cuz dicit. Vt cognouit q: iesus accubuit in domo pharisei attulit alabastrum etc̄. vbi ponunt tria de ipsa magdalena. Primum ē cognitio. Se cūdum satisfactio. Tertium contritio. Pri mum est cognitio: q: dicitur vt cognouit. Co gnouit siquidem bona que omisit: mala q̄ com misit: damna que incurrit. Cognouit peccato rum suorum magnitudinem: turpitudinem: et multitudinem. Cognouit dei contra peccato res seueritatem: erga penitentes pietatē: et cir ca iustos liberalitatem. Quo ista cognouit cuz propter peccatum anima ceca efficiatur. Iuxta illud qd de peccatoribus dr̄ Sap. 2. Excecauit illos malitia eorum. Et Sophonie. i. Ambu labunt vt ceci q: domino peccauerunt. Et vt Ari. inquit. 2°. de anima. Nihil videtur nisi i lumine. Et dicere possumus q cognitionē ac cepit omnium supradictorum per lumen irra

diātis grē

diantis gratie dei qui etiam peccatoribus ⁊ malis quantum est de se offert claritatem ⁊ splendorem gratie sue. Quidam autem pie dicunt Magdalenā audiuisse predicantē xp̄m. quod satis verisimile est detestanteq̄ȝ peccata aie ad dei imaginē formate. O q̄ȝ acuta q̄ȝ penetrabilia q̄ȝue ardentissima erant verba iesu xp̄i p̄dicantis. Loquebaē siquidē ex intimis cordis cū admirando feruore bulliebat eius mēs: vt aias eriperet de diaboli laqueis. Aspexit ergo sic p̄dicans ⁊ vidit Magdalenā extrinsecus ⁊ intrinsecus. Clamare forte cepit. O aia mea pro cuius amore deꝰ homo factus sum: cur me p̄seqūris: cur mundū amplecteris: cur prēm omniū deū ita sup̄be contēnis. Quid tibi i fine succedet pro vanitatibꝰ tuis. O plena oi misia: cur non erubescis carnalē ducere vitā. An nō cōsideras q̄ꝛ peccatorū finis iteritꝰ ē. Vita p̄ns nihil ē: mūdus cū suis bonis proditor ⁊ labilis ē Redi ad cor tuum: ⁊ cōsidera vias tuas. Reuertere: reuertere a via tua mala: reuertere ad me qui te patiēter expecto: dulcissime iuuto: clementissimeq̄ȝ suscipio. Veni d̄pone peccata tua ⁊ veni ad me secura. veni iniquā o aia mea dilecta: ⁊ ego remittā tibi peccata cūcta que commisisti. Nō eni veni vocare iustos sed peccatores ad p̄niam. Huiusmodi aūt similibusq̄ȝ v̄bis potuit xp̄s peccatricē Magdalenā excitaē illuminare ⁊ inflāmare: quare mentē mutauit mundū cōtēnere cepit: ⁊ volūtatem p̄posito se emādādi ac bene faciēdi ipleuit: quod mystice d̄signaē in alabastro. i. in vase de alabastro facto s̄m Cirillū: qd̄ attul t plenū vnguēto p̄cioso.

Secūdā qd̄ poniē de Maria magdalena in eius cōuersione diciē satisfactio. Per q̄ eni peccata peccauerat: p̄ eorū opposita satisfacere curauit s̄m Greg. i omelia. Peccauerat siqdeȝ p̄ p̄sumptionē ⁊ audaciā. satisfecit cū verecundia ⁊ erubescētia: q̄ꝛ igressa domū pharisei nō stetit ante: sed retro xp̄m. Et stans iquit euāgelista retro secus pedes ⁊c̄. Peccauerat p̄ sup̄biam. satisfecit cū humilitate tota inclinata ad pedes iesu. Peccauerat p̄ vanū oculorū affectuȝ satisfecit cum lachrymaꝝ iundantia. Peccauerat p̄ iordinatū capillorū decorē. satisfecit p̄ illorū contēptū: pedes iesu cum illis absterg̃ēdo. O felix cōmutatio excelsi dextera facta: q̄ paulo ante a deo erat aliena: nūc studiosissime illi conatur adherere. Tertiū quod poniē i Marie magdalene cōuersione diciē cōtritio. Erat vtiq̄ abundās dolor p̄ peccatis suis i corde illius quē p̄ lachrymas ostēdebat. Tot enim ab eius oculis lachryme defluebāt: vt satisfacerent ad lauādū pedes iesu. Pieq̄ȝ possumus cōtēplari q̄ꝛ lȝ nihil diceret v̄bo: i corde tn̄ suo loquebaē ad dn̄ȝ. O bone iesu. o pastor aiaꝝ. o spes vnica salutis mee miserere mei. Ego sum illa ifelix igrataq̄ȝ peccatrix q̄ te offendi. Ego sum illa q̄ lasciuo gestu: vano aspectu nimioq̄ȝ ornatu multoꝝ aias illaq̄aui. Ego sū illa q̄ mūdum cū suis bonis magis dilexi q̄ȝ te deū meū benefactorē meū fontē idefeciētem ois boni. Heu me miserā. heu me dolētē nimium. heu me qd feci. peccaui. inique egi. sed tu pius ⁊ misericors indulge mihi. Ecce pedes tuos teneo q̄ me p̄egrinando q̄sierūt. Non veni iusti vocare iustos: sed peccatores ad p̄niam. Nō despicis cor cōtritū ⁊ hūiliatū. O iesu dulcis. o iesu clemētissime. o fili dei benedicti sana aiam meā. suscipe penitētem. cōsolare lachrymantē. ad te veni ad te fugi. ad te totis visceribꝰ clamo miserere mihi peccatrici: q̄ peccaui. Talia vel similia i cōtrito corde Magdalene versabantur.

Qualiter post conuersionē Maria magdalena multiplicem gratiam a domino iesu xp̄o est consecuta. Capitulum. 3.

Ertius staꝰ Marie magdalene quem cōsiderare debemꝰ diciē gratificatiōis. Inuenit nāq̄ȝ Magdalena p̄trita gratiā apud xp̄m. q̄ tria beneficia ei exhibuit admirāda. Primū diciē defensiōis. Secūdū remissionis. Tertiū p̄solationis. Primū beneficiū diciē defensionis. Factus eteni fuit xp̄us defensor eius: q̄ defendit illā a pharisco itra se murmurāte: vt patet i euāgelio. a Martha sorore sua de illa cōquerēte. vt diciē Luc. x. c. ⁊ a discipuliē indigne ferētibus cum vngeret caput eius: vt notaē Math. 26. c. Secūdū beneficium diciē remissionis. Remittunē dixit xp̄s ei peccata multa. Et cōuersus ad illā addidit remittunē tibi peccata tua. O mellificū v̄bū. O iocūda s̄nia. Ecq̄d potuit audiri melius: qd vtilius: qd ue fructuosius. Beati ait psal. quorū remisse sunt iniq̄tates. ⁊. q. t. s. p. O felix p̄nia Magdalene: q̄ xp̄ȝ ad se traxit. Fecitq̄ȝ vt peccatricē aiam antea p̄pter peccata deletaȝ de libro vite iustificaret: ⁊ in numero conscribereē electoꝝ suoꝝ. Tertiū beneficiū collatū a xp̄o Magdalene fuit cōsolatōis. Fecit eteni eam dignā cōsolatōibus suis sp̄ualibus: ita vt merito dicere posset illud p̄s. Consolationes tue letificauerūt aiam meā. Quis nā explicet qualis

fuit consolatio Marie magdalene qñ stabat et audiebat vbū xp̄i: qñ conuersabat̄ cum gloriosissima Maria matre eius: qñ angelos vidit resurrectionē suā illi anunciantes: qñ prima resuscitatū xp̄m in specie hortulani aspexit: et vocata ab eo Maria cognouit illum eē: voluitq3 pedes ei9 tangere: et tunc non fuit pmissa: qñ post cū alijs mulieribus tenuit pedes eius dū eis apparuit in via: qñ post exilium pueniens cū Lazaro et Martha et ceco nato: quē xp̄s illuminauerat et beato Maximino. alijsq3 xp̄ianis Marsiliā. post illius patrie ꝯuersionē: postq3 miracula plurima superne cōtemplatiōis auida asperimā3 heremū petijt et in loco angelicis manibus p̄parato p. 30. annos incognita mansit: in quo nec aquarū fluenta: nec arborū: nec herbarū erāt solatia vt ex hoc manifestaret̄ q non terrenis refectiōibus sed celestib9 epulis satiabat̄. Qualibet eni dic septem horis canonicis ab angelis in ethera eleuabat̄: et celestiū agminum gloriosos cantus corporalibus auribus audiebat. Quāta adhuc fuit eius iocunditas: cū3 dispositiōe dei in extremo vite sue a sacerdote quodā inuenta ē quē ad beatum Maximinū3 misit vt die resurrectionis dñice oratoriū solus ingrederet̄ tpe quo ad matutinū surgere ꝯsueuerat: quod et fecit: viditq3 in oratorio Mariā magdalenā spacio duorū cubitorū eleuatam a terra: et stantē in medio angelorū. O quātū fuit Magdalene gaudiū qñ postremo conuocato vniuerso clero ab ipso ep̄o sāctissimum sacramē tum cum multa lachrymarū inundatione suscepit: et ante altare p̄strata aiam emisit ad celos. O admirabilis deus. o pater misericordiarum qui obliuisceris oium iniquitatum quas fecit impius: si ad pniam reuertatur. Ecce ostendisti nobis in Maria magdalena quanta est bonitas tua: quanta paciencia: quanta charitas: quāta gratia. Tu illam peccantem supportasti: a te fugiētem tenuisti: obaudientem aduocasti: reuertentem suscepisti: et penitentem iustificasti: atq3 iustificatam in celo esse iussisti. Cuius meritis maiestatem tuam supplices deprecamur vt nobis largiatur hic gratiam et in futuro sempiternam gloriam. Amen.

Feria sexta quinte hebdomade in quadragesima. de horrendo peccato homicidij: ad quod consequi solet desꝑatio et impenitentia.

Sermo. 60.

Cogitauerunt vt interficerēt eū. Scribuntur hec vba Jo. xj. c. et i euāgelio hodierno. Nescit quiescere maligna mens iudeorū3 q̄ semp̄ ꝓximis machinat̄ mala: et exquirit dolos. Neq3 peccatū aliqd tam graue ē: vt sibi facile nō appareat. Propterea scribe et phiei statuerūt i cogitatu pessimo interficere xp̄m: qd tandē opere cōpleuerūt. Sic et pleriq3 hoies nequā ferales atq3 crudeles ad suā irā explēdam sepissime suos proximos occidere non formidāt. Et quoniā homicidij peccatum solet sequi desperatio. Idcirco ad tm̄ piculum deuitandū in p̄nti sermōe de homicidio erimus locuturi: q2 penitentib9 satis prodesse potest huius materie declaratio. De homicidio ergo tria principalia mysteria proponemus aperienda.

Primum dicitur diffinitio.

Secundum modificatio.

Tertium punitio.

Quid sit homicidium. et de his qui interficiunt seipsos: et de occisione brutorum: et qualiter quandoq3 homicidium fieri potest absq3 peccato. Capitulum. .I.

Primū mysterium de homicidio aperiendū dicit̄ diffinitio: i quo quid sit homicidium videam9. Et secūdū Ray. in sūma sua. et Hosti. in ti. de homicidio. Homicidiū est hois occisio ab hoie facta. et dicitur ab hoie et cedo cedis quasi hois cediū. Pro eius cōclusionis declaratione tria sunt dubia d̄clarāda. Primū vtrum sit licitū occidere volucres pisces et h9i. Secundū vtrū homo peccet interficere seipsum. Tertiū vtrū homicidiū fieri possit absq3 peccato. Ad primū dubium rñdet Aug. li. i. de ci. dei. d. q fuit et est error manicheorū tenentiū q nō sit licitū homini interficere bruta et irrōnabilia. Cuius erroris impietas apparet: q2 deus benedictus oia supradicta ad vsum hoīs deputauit. Vnde Gen. 9. d. deus. Crescite et multiplicamini et replete terram: et sit timor vester atq3 tremor sup̄ cuncta aialia terre: et sup̄ oēs volucres celi cū vniuersis q̄ mouent̄ i terra. Oēs pisces maris manui vestre traditi sūt: et oē qd mouet̄ et viuit erit vobis i cibū. Propterea Aug. vbi. s. ait. Justissima ordinatiōe creatoris et mors et vita eorū3 nostris vsib9 subdit̄. Ex quo inqt Tho. 2a 2e q. 64. q nullus peccat vtendo re sua ad h̄ ad

qd est

q̄d est ordinata. Ex ordinatione aūt diuina: vt predictum est. generaliter plante sunt ꝑ aialia ⁊ vtraq̄ȝ propter hoiem. Usus autem eorum i cibum maxime necessarius est: q̄d sine occisione fieri non potest. Hinc ⁊ Ar. in. i. poli. inquit. ꝙ venatio ē quasi q̄ddam iustum bellum: quo homo rōnalis rebelles sibi bestias deuincit: ⁊ ad suum vsum conuertit: propter que oia in diffinitione dicit̄ ꝙ homicidium ē hois ⁊ nō bruti. Ad secundū dubiū fuere nōnulli qui dixerūt ꝙ non peccat q interficit seipsum: q2 inuenti sunt p̄stantissimi viri qui sibiipsis mortē intulerūt. Nā Sanson iterfecit seipsū: vt patet Iudi. 18. Cato censorinus vt dicit̄ in speculo hocipsum fecit. Idem ⁊ Cato vticensis: vt refert Lac. in. 3. li. idipsum cōfirmās de Cleāte. de Crispo. de Zenone. ⁊ de Empedocle Curtius armatus equo in biatū terre se precipitauit: vt Aug. meminit. li. 5. de ci. dei: Sed contra hāc opinionē est v̄itas rei: q2 vt ingt. Alexan. in. 3. ⁊ Tho. ꝯa fe. vbi. s̄. Nulli lȝ sibiipsi mortē inferre quadruplici rōne. 1ᵃ hoc est ꝯ̄ rōnē nālē: q2 vnaq̄q̄ȝ res nitit̄ conseruare seipsā Unde Ari. in. 2. de aia ait. O ia appetunt eē: ⁊ illius cā agūt gequid agunt fm naturaȝ. Et Boetius in. 3. de consola. O ē nāq̄ȝ aial tueri salutem laborat: morteȝ ꝑniciēq̄ȝ deuitat. 2ᵃ rō est q2 ē cōtra charitateȝ: qua vnusq̄sq̄ȝ tenet̄ se diligere. 3ᵃ rō ē q2 ē contra cōitatem: q2 quilibet hō est ꝑs cōitatis. 4ᵃ q2 ē contra deū: sicut qui alienū seruū interficit. Quare ꝓ nullo casu dȝ se qs occidere. Neq̄ȝ ēt occasione vitandi penā: q2 fm regulaȝ apl'i non sunt facienda mala vt inde eueniāt bona. De Sansone v̄o ⁊ v̄ginibus q̄busdā q̄ tpe ꝑsecutionis se in casum fluuium p̄cipitarūt: ⁊ tamē iter sanctos habent̄. ait Aug. li. j. de ci. dei ꝙ nō peccauerūt se occidēdo: q2 fecerunt illud ex reuelatōe ⁊ instinctu spūs sancti. Cauēdū tamē est hodie vt nō credat̄ oi spūi: q2 diabolus trāsfigurans se i angelū lucis multos decipe consueuit. Ad tertiū dubiū cū q̄rebat̄: vtrū homicidiū fieri potest absq̄ȝ pc̄to: dico ꝙ sic i triplici actu. Primus dicit̄ casualitatis. Secūdus necessitatis. Tertius vtilitatis. Prim⁹ actus dicit̄ casualitatis: cū qs aliū iterficit nō volūtate sed casu: vt igt Ray. i sūma sua. Casu fit homicidiū: vt cū qs ꝓiicit lapidē ad auē vel ad aial ⁊ alius trāsiens ex isperato occidit̄: vel icidit arborē ad cui⁹ casū aliqs opprimit̄. Sȝ distinguēdū ē: q2 iterficiēs casu: aut dabat operā rei licite: aut illicite si illicite: vtputa si ꝓiiciebat lapidē v̄sus loca ꝑ que consueuerūt hoies trāsitum facere. ⁊ silia. hic homicida reputat̄. vt. 15. q. i. c. merito. ⁊. §. ex p̄missis. Unde si clericus ludo vel exercitatione viriū: vel venatōe iaculū mittēs aliū ꝑimit: q2 hoc ab eo dȝ eē penitus alienū: homicidii reus efficit̄: vt pȝ. 50. di. c. clerico. ⁊ extra d̄ p̄sum. c. i. Si v̄o iterficiēs casu dabat operam rei licite: vt q2 magister cā discipline v̄berabat discipulū: vel q2 deponebat aliqs fenuȝ de curru: vel arborē ꝓpriā sibi necessariā incidebat ⁊ silia. h̄ si adhibuit diligētiā q̄ȝ potuit: videlicet respiciendo ⁊ ꝓclamādo: non nimis tarde vel remisse: sed tpe cōgruo ⁊ alte: ita ꝙ si aliqs erat ibi vel veniebat poterat fugere ⁊ sibi cauere: ⁊ magister nō excessit modū i v̄berando discipulū non imputabitur ei homicidiuȝ si casu contingat. Si āt dabat opā rei licite: ⁊ nō adhibuit diligentiam debitam: homicidiū imputabitur ei. Huiusmodi distinctio ponitur. di. 50. c. sepe contingit. ⁊. c. si duo fratres. ⁊ extra de homi. c. Ioannes. ⁊. c. quidam vt asseris. Secundus actus in quo homicidiū non ē peccatum dicit̄ necessitatis: cū qs aliuȝ iterficit se defendēdo ne occidat̄ ab eo. Notandū tamē fm Ray. in sūma sua: ꝙ aut necessitas occidēdi fuit euitabilis: quia poterat euadere absq̄ȝ occisione: ⁊ tunc est reus homicidii. aut fuit necessitas ineuitabilis: quia occidit hominem sīn odij meditatione: imo dolore animi se ⁊ sua liberādo: cum alias non poterat euadere: ⁊ sic occidens non peccat: nec astringitur ad penitētiam nisi ad cautelam propter ambiguum duplicitatis. vt pȝ. 23. q. 5. c. excōmunicatorū. Et licet quidam dixerint ꝙ istud intelligitur de laicis tantum ⁊ non de clericis: verūtamen verior est opinio ⁊ cōmunior ꝙ clericus interficere potest in necessitate ineuitabili: ⁊ non peccat nec efficitur irregularis: sicut habetur extra de homi. in. c. significasti. ⁊ extra de senten. ex com. c. dilecto filio. li. 6. ⁊ in clemē. si furiosus de homici. quia vt dicitur. ff. de insti. ⁊ iure. l. vt vim vi. Uim vi repellere licet cum moderamine inculpate tutele. Tertius actus in quo homicidium non est peccatum dicitur vtilitatis: cum scilicet quis alium occidit vel in bello iusto pugnando: vel ex auctoritate officij iuris ordine seruato maleficos puniendo. Nam Exo. 22. dixit deus. Non patieris maleficos viuere super terram. Ex quo dicit Tho. secūda secunde. vbi supra ꝙ sicut licitum est occi-

dere aialia bruta: inquātū naturaliter ordināt
ad vsum hoium: sicut iperfecti ordinatur ad ꝑ
fectum. Sic cū ois pars ordinet ad totū: sicut
iꝑfecti ad ꝑfectū. Omis eni ps naturaliter ē ꝓ-
pter totū. vnde ⁊ pro salute totius corpis lau-
dabiliter ꝑcidit membrū putridū. Iccirco cum
q̄libet singularis ꝑsona cōparetur ad totā cōita-
tem sicut ad totū vnus homo piculosus cōita-
ti ⁊ corruptiuus aliorū laudabili ⁊ salubriter oc
ciditur vt bonū cōe seruet. quare nec iudex pec
catores ad morte cōdemnādo ex debito officij
⁊ amore iusticie. nec minister peccat si iussus a
iudice occidat cōdemnatū. vt habet ex ꝑsse. 23.
q. 5. c. miles. c. cū minister. c. officia. c. lex eterna
⁊. c. q percutit. Et vtinam huiusmodi seueritas
abundaret i illis ad quos spectat aliorū crimia
punire. Verūm hodie puniunt nō rei ⁊ male
factores amore iusticie: sed illi tantū qui lȝ rei
sint fautores tamen non habent.

Quod non solū manu sed etiam multis alijs
modis homicidiū damnabiliter committi po
test. Capitulum. 2.

Ecundū mysteriū d' homicidio aperiē
dum dicit modificatio. in quo vidēdū
est quot modis homicidiū cōmittitur.
Et loquēdo de homicidio ꝓprie: dico q' cōmit
ti pōt tripliciter. p° suasione. 2° auxiliatione. 3°
operatione. Primo suasiōe vel consilio. Et
fm Guil. hoc itelligit de cōsilio exhortatiōis
vel approbatōis nō de cōsilio simplicis opina
tōis. Siqs eni q̄rent alicui in genere an lice-
ret xpiano clerico vel laico paganū occidere. ñ
aio ꝑsuadendi sed exponēdi qd hoc casu senti-
ret. responderet hoc eē licitum: nō fieret irregu
laris: lȝ ille cui taliter respōdisset paganum po
stea iterficeret ex cōfidentia illius rñsionis: licȝ
ēt iste errasset in respōdēdo. Inno. 4° i glo.
sup. c. ad audientiā. extra de homici. dicit sic.
Intelligit consiliū vel mandatum dedisse in
morte alicuius: quādo suasit illud. vel roga-
uit: vel mandauit: vel alias cōsuluit: vtilitatem
qȝ sequeret ex homicidio ostēdendo. Secū-
do cōmittit homicidiū auxiliatōe: cū. s. qs auxi
liatur occisori astando: ministrando arma: mo
nendo: cōfortando: ⁊ huiusmodi. Vt. n. dicit
Ro. i. Non solū qui faciunt: sed ēt qui cōsenti
unt facientibus digni sunt morte. Tertio cō-
mittit homicidiū operatōe: ⁊ hoc multipliciter.
Primo veneno. aut venenosis medicinis.
Sic occiderūt Alexandrū magnū Cassander
Philippus ⁊ Solla filij antipatris fm. Q.
Curtiū. Dederūt nāqȝ in potū venenū sibi: q̄
hausto fm Iustinū in media potiōe velut telo
confossus ingemuit: deportatusqȝ ē a cōuiuio
semianimis. Maliuoli aūt dicebāt eū ebrieta-
te ꝑire. Quarto itaqȝ die idubitata morte: sen
tiens tumultuātes milites: q̄ rex occidebatur
isidijs: pia oratione sedauit: cunctisqȝ dexterā
porrigens eos osculatus ē: sicqȝ defecit āno eta
tis sue. 30. Venenosis insup herbis atqȝ me
dicinis carnales quedā ⁊ libidinose matres fi
lios suos adhuc i vtero latitātes perimūt. Me
dici aūt ⁊ aromatarij vel incuria vel negligen
tia vel malicia dū venenosas medicinas egro
tis tribuūt: in hūc errorē ꝓlabunt. Taceo reli
qua que dicere possem tā de mulieribus q̄ȝ de
viris: qm̄ sufficere debet eis q venenis vtunt
stimulus cōscientie sue. Secūdo cōmittit ho-
micidiū ope cū maleficijs ⁊ icātatōibus. Vidi
ego Ianue cōbustā ⁊ affixam palo quādā scla
uā: que suū dn̄m ac dominā cū his diabolicis
supstitiōibus iterfecerat. 3° cōmittit homici-
diū ope ꝑcutiendo manu. Sic Cayn iterfecit
fratrē suum Abel vt dicit Gen̄. 4. ⁊ hoc vtiqȝ
peccatū satis graue est atqȝ crudele. tū q̄ ē con
tra ꝑceptū dei q ait Exo. 20. Non occidas. tūȝ
q̄ est contra opificiū eius q corpus ⁊ aiam mi-
rabili sapientia sua vniuit. Est ēt hoc peccatū
contra corpus ꝓximi ⁊ sepe cōtra aiam eius:
q̄ dum iterficit non ē contritus. Est contra pa
rentes iterfecti q excitant ⁊ cōmouent ad odiū.
Est contra rēpu. q̄ homicida oēs leges: oiaqȝ
iura spernit. Est cōtra angelū custodientē qui
non parū de suo custodito iterfecto dedignat.
O igit homicida ꝑnunar ⁊ supbe. o peccator ne
q̄ssime. o crudelior oi fera pessima cōtine ma-
nū tuā: noli seuire i ꝓximos tuos. Si peccasti
hactenus: age penitentiā. Si in ꝓposito es oc
cidēdi desine ab ira ⁊ derelinque furorē: vince
teipsum: ⁊ noli peccatū tā horrēdū tāqȝ deo ex-
osum imortali cōmittere. Noui nāqȝ q̄ȝplures
qui tandē leti facti sunt: eo q' mutauerūt consi
liū suū. Propterea dico ⁊ iterū dico. Nolite lo
cū dare diabolo. nolite effundere sanguinē ho
minis: qm̄ inter cetera peccata homicidiū maxi
mi est nocumenti. Vn̄ posito q' homicida ha-
beret i potestate vel destruere celum ⁊ terrā ⁊
oia que i eis sunt: dūmodo talis destructio nō
veniret i dānum hominū: vel interficere hoiē
maius malū cōmitteret illū interficiendo q̄ȝ de
uastando cūcta corpora celestia: ⁊ oia alia q̄ sūt
in hoc mūdo. Maiorem siqdē iniuriā faceret
deo hoiem

deo hominē interficiens: ꝗ̄ȝ qui sine hominis
dāno celū priuaret luminaribus suis: aerē vo/
lucribus: terrā arboribus: ⁊ mare aquis.

Quod omnes leges taȝ diuine ꝗ̄ȝ humane
acriter ⁊ grauissime damnant ac puniunt ho/
micidas. Capitulum. .3.

Tertium mysteriū aperiendū de homi
cidio dicit̄ punitio. Punit̄ siqdē ho/
micidiū grauiter triplici pena. Primo
pena legali. Secūdo pena cōscientiali. 3º. pena
diuinali. Primo punit̄ pena legali. Scriptū
quippe est in lege veteri Exo. 21. c. Qui ꝑcus/
serit hominē volens occidere: morte moriatur.
Idē dicit lex ciuil'is. ff. ad. l. cor. de sica. l. i. et
C. ad. l. cor. de sica. l. is qui cū telo. Secundū
vero legē canonicā homicida est irregularis: ⁊
nō pōt ꝓmoueri: ⁊ eijcitur iā ꝓmotus: sicut pa
tet. 50. di c. si qs viduā. Et. 51. di. c. aliquātos
⁊ de pe. di. 1. c. ꝑiculosa. ⁊ extra ne cleri. vl' mo.
c. sententiaȝ sanguinis. ⁊ extra de homici. c. sic
dignū. ⁊. c. significasti. Secūdo punit̄ homici
diuȝ pena cōscientiali. Nā in foro penitētie ꝭȝ
Ric. in. 4. homicida ast̄ingi debet ad satisfa
ciendū: ⁊ ꝗuis nō possit restituere vitā: obliga
tur tā ad restituendū alia bona pro illo damno:
cōpensata qualitate lesi: ⁊ quātitate dāni: ⁊ pos
sibilitate dānificantis. Et hanc restitutionē de
bet facere ad arbitriū bōi viri. Et ꝙ talis teneat̄
ad restitutionē patet: q: quāto hō aliuȝ plus dā
nificat: tanto magis ad restitutionē tenet̄. Bo
na autē corporis bona exteriora excedūt. Sco
tus autē in. 4. di. 15. dicit ꝙ ꝓ satisfactione ho/
micidij expedit homicide primo ꝙ exponat vi
taȝ suā in causa iusta: vtpote cōtra ecclesie ini/
micos: vel cōtra hereticos seu alios infideles:
⁊ hoc ordinādo laboreȝ ⁊ periculū suū in satisfa
ctionē illius quē ipse occidit: vt si cui nō potest
in corporalibus satisfacere: satisfaciat in spūali
bus bonis. Secūdo si ꝑdicti casus nō occurrāt
totā vitā suā in oratione ⁊ penitentia debet or
dinare ad illius subleuationē quē ipse occidit.
Tertio quoqȝ si interfectus alios sustentabat
scilicet patrē vel matrē aut alios sibi ꝓpinquos
seu pauperes: obligat̄ talis interfector omnib⁹
illis ad tantā restitutionē: quantā illis abstulit
ꝑ interfectionē illius. Sed ego puto Scotū oīa
supradicta intellexisse de quadā cōgruitate: nō
necessitate; ⁊ ꝑcipue primū. s. de exponēda vita
pro anima interfecti. Quod si ipse intelligi vo
luit de necessitate expedire. Ego salua reueren
tia sua id nō credo neqȝ teneo. Quoniā vt inqt

Hieronymus ad damasuȝ papā. Lex iusticie
tenax clemētiā nō habebat: sed quicūqȝ adulter
fraudator homicida: ⁊ vt breuiter dicam quali
cunqȝ mortali crimine detinebat̄: nulla venia
penitentie laxabat̄ a crimine: oculuȝ pro oculo:
dentē pro dente: animā pro aīa iubebat̄ exol/
uere. Sed misit deus filiū suū natū ex muliere
factū sub lege: q austeritatē legis euangelij gra
tia temperauit. hec ille. Et ꝓpterea mihi videt̄
ꝙ occisori penitenti satisfaciat quelibet alia satis
factio sibi iposita ad arbitriū discreti cōfessoris
absqȝ hoc ꝙ vitā suā exponat periculo mortis:
q: talis obligatio satis esset dura atqȝ ꝑiculosa.
Induceret nāqȝ quoslibet homicidas in desꝑa
tioneȝ: ⁊ deus benign⁹ desperationē maxime
odit q: vt ait Hiero. ad Rusticū monachum.
Nihil sic offendit deū sicut cor ipenitens. So
luȝ desperationis crimē est qd' veniā cōsequi nō
pōt. Tertio punit̄ homicidiū pena diuinali.
Est vtiqȝ sepissime deus homicidaꝝ seuissim⁹
vltor ⁊ robustissimus ꝑsecutor: cuius iudicio
fit vt homicide ferientes gladio: gladio ferianē.
Et omissis q̄ in scripturis habent̄ ⁊ notissima
sunt. Patet etiā hoc in exēplis gentiliū. Cru/
delis ⁊ homicida Cirus ꝭm Iustinū Pauluȝ
Horosiuȝ in bello occisus fuit: ciusqȝ caput in
vtrē hūano sanguie plenū missum ē. Crudelis
⁊ homicida Nero: vt diximus in ſmone de an
tixp̄o: interfecit semeipsuȝ. Domitian⁹ ꝭm eu/
tropiū ⁊ Horosiū q senatores nobilissimos oc
cidit: multos etiā cōsobrinos suos: a cubicula/
rijs suis occisus est anno etatis sue. 45. Hāni
bal carthaginēsis: q ex crudelitate captiuos ro
manos oneribꝰ ⁊ itinere fessos: vt dicit Vale/
rius sub rubrica de crudelitate: succisa pria pte
pedū relinqbat qsdāqȝ fratres ⁊ ꝓpinquos fer
ro vsqȝ ad mortē decertare cogebat: veneno se
extinxit. Nā fugerat post cartaginā deuictā ad
Antiochū regē: ad quē a senatu Romano mis
si fuere legati q regē ad pacē cogerent. Hāni/
balēqȝ deposcerēt: ⁊ cū Hānibal de fuga atqȝ
salute oio desperasset: veneno hausto ꝙ more
regio sub gēma ferebat̄ inclusum obijt: sicqȝ ab
his q ad eū cōprehendēdū missi fuerāt exani/
mis est inuentus ꝭm Eutropiū. De interfecto
ribus etiā Cesaris sic scribit Suetonius. Nul
lus fere triēnio supuixit: nullusqȝ naturali mor
te obijt. Nā pars naufragio: pars ꝑlio defun
cta ē. Quidā se illo pugione quo Cesarē vulne
rauerat occiderūt. Diebus etiā nostris mul
ta nobis exempla mōstrata sūt. Ex quib⁹ vnū

tacendā minime puto. In ciuitate Eugubij q
dā iuuenis noīe Petrus ipedire volens testa
mentū patris iaz defuncti: vnū de executorib⁹.
Laurentiū. s. de strotijs de Florentia filiū dñi
Pole: manu propria interfecit. Erā ego Pa
due: vbi ⁊ dominus Palas supradictus etiā
morabatur: egoq3 sibi nunciaui dolendū casū
⁊ inopinatū filij hortans illū plurimū ad patiē
tiam. Sequenti vero quadragesima cū Senas
accessissē3 reppeti ibi homicidā illum qui sepi⁹
ad me veniens precabať vt ab vxore interfecti
que Florentie tunc erat: p meas literas sibi ve
niā impetrarē: quod cū obtinere nō valuissem
ille miser in ciuitate Senarū stare decreuit: ⁊
dum habitaret in quodā hospitio venerūt duo
ex Florentia precio ducti qui hospitem pecu/
nia corrumpentes: in eius celario p̄latū iuuenē
occiderunt: amputaueruntq3 digitū eius his q
illos miserant pro signo ferendum. Dū3 autē
simul irent in itinere duo illi ceperunt cōtēdere
vnusq3 in socium irruens ipsum peremit. At
et ille captus est ⁊ fm iuris regulas vita priua
tus in partesq3 diuisus tanq3 duorum homici/
diorum perditissimus reus. O igitur terribi/
lis iusticia dei: qui homicidis etiam in hac vita
rependit vicem. Timete igitur illam omnes q
prompti estis ad rixas: ⁊ ab homicidio vobis
caueatis vt sic valeatis acquirere in hoc seculo
dei gratiā ⁊ in futuro gloriā. Amē. Ser. .61.

Sabbato quinte hebdomade in quadragesi
ma: de sacratissima cōmunione: ad quā omnes
fideles se debent disponere ⁊ preparare.

Qui manducat

mēā carnē ⁊ bibit meū sangui/
nē3 in me manet ⁊ ego in illo.
Verba sunt redemptoris no/
stri originaliter Joh. 6. c. Am
plius nō est differendū3 dicere ⁊ loqui de san/
ctissima cōmunione: quoniā iā3 appropinquat
tempus quo fideles cuncti ad illam deuote su
mendā esse debent expediti. Sunt tamē multi
qui obliti salutis sue cōmunicare aut negligunt
aut renuunt: ⁊ cōtemnūt: quibus in hoc sermo/
ne ostendere statui quāta sit necessitas suscipiē
di sanctissimū eukaristie sacramentum. Opus
equidē est cū verbis veritatis cōterere duricie3
obstinatorū: quoniā nihil piculosius aut dāna
bilius ipsis pōt euenire q3 separari ab amore:
a beniuolentia ⁊ a gratia dñi nostri iesu christi.
Ipse vtiq3 in vbis in themate allegatis se mā/
sur pollicetur cū eo qui eius carnē3 manducat
⁊ sanguinē bibit in sacramento altaris. Vt igi
tur rumpanť corda durissima eorū qui cōmu/
nionem fugiunt: de ipsius necessitate locuturi
tria mysteria proponimus declaranda.

Primum dicitur obligationis.
Secundū exclusionis.
Tertium conditionis.

Quod obligantur ad cōmunionē homines
tum ob memoriā passionis christi: tum ꝓpter
ecclesie preceptū: tum etiam ꝓpter xp̄i cōmina/
tionem. Capitulum. .I.

Primū mysterium de cōmunione de/
clarandū dicitur obligationis. Obli/
gantur siquidē homines ad cōtendū
suscipiendūq3 sanctissimū sacramentū dñi no/
stri iesu xp̄i triplici rōne. Primo ratione recor
dationis. 2° rōne p̄ceptionis. 3° rōne cōmina/
tionis. Prio rōne recordatiōis. Institutum
siquidē fuit sacramentū altaris a dño iesu xp̄o
vt fideles sui illud sumentes recordarenť amo
ris quē nobis ostendit dū pro nostra salute pas
sionē3 acerbissimā: crudeleq3 mortē patientissi/
me tollerauit. vñ Math. 26. ⁊ Luc. 22. ipse ait
Hoc facite in meā cōmemorationē. Et Pau
lus. I. Cor. xi. ait. Quotienscūq3 māducabitis
panē hunc ⁊ calicē bibetis: mortē dñi annun/
ciabitis donec veniat. Et idē poniť in snia de
cōse. di. 2. c. scriptura. c. qr passus. c. semel xp̄s
c. in xp̄o. ⁊ c. semel imolatus. in. c. qr xp̄i cor/
pus. Eusebius ita loquitur. Quia corp⁹ assum
ptū ablaturus erat ab oculis: ⁊ illaturus sideri/
bus: necessariū erat vt die cene sacramētū no/
bis sui corpis ⁊ sanguinis cōsecraret: vt colere
tur iugiter p mysteriū qd̄ semel offerebať in p̄/
ciū: vt qr quotidiana ⁊ indefessa currebat pro
ōium salute redemptio: ꝑpetua esset redēptōis
oblatio ⁊ perennis victima illa iugiter viueret in
memoria: ⁊ semp p̄sens esset in gra. h ille. Cū
ergo sacramētū hoc venerabile fideliter ⁊ deuo
te sumptū xp̄m passum ad mētē reuocet: ingra
tissimi ꝓfecto censendi sunt illi q saltē semel i an
no cōicare nolūt. O bstinate mētes q̄ tāti bñfa/
ctoris: nec etiā paruo recordari vultis. O ipia
aia peccatrix: nō sic fecit erga te fili⁹ dei bñdicti
Nūq3 ipse te obliuiōi tradidit. Quinimo sem
per fuit memor tui nascēdo: sugēdo vbera: in
cuna vagiendo: pegrinādo: vigilādo: ieiunādo
orando p̄dicādo: patiendo: ⁊ moriendo. Pro
pter te nāq3 oia ista fecit: semp te videbat: semp
te diligebat: semp tecū in corde suo colloquebā

tur atq3

tur atq3 dicebat. O anima delicata. o aia insignis & nobilis: ppter te sum fact9 homo: pp te sum carne vestitus: ppter te fero quoscūq3 labores: ppter te deniq3 affixus in cruce pēdo. Quare h christus subdit illud Treñ. 3. Recordare paupertatis & transgressionis. i. afflictionis mee: potatōis fellis & absinthij. O ferrea mēs cur nō audis vocē amorosi iesu. Cur illū non inspicis: & pro suo amore ac cōmodo tuo vitia & peccata deponis. Cur sacramentū eius in memoriā ipsi9 vt debes nō accipis. Cur nō cōpateris dolorib9 cruciatib9 & afflictionibus eius. Quibus omnib9 grauior est ingratitudo tua. Audi ipsū o peccator: audi inquā: audi de cruce ad te clamantē & dicentē secundū Bernar. Vide homo q̄ pro te patior: vide penas qbus afficior: vide clauos qbus cōfodior: nō est dolor sicut quo crucior: cū sit tantus dolor exterior intus est tamē dolor grauior: tā ingratū dum te experior. Ad hanc ergo ingratitudinē euitādam facit cōmunio altissimi sacramēti: quod vt predictū ē signū ē memoratiuū dñice passionis

Secūdo obligātur homines ad cōmunionē3 ratione pceptionis. Precepit nāq3 sancta mr ecclesia fidelib9 cūctis vt cōmunionē suscipiāt De hoc autē pro varietate tempor̄ varia facta sunt statuta. In ecclesia siquidē primitiua du3 sanguis xp̄i recens seruebat in corde credētiū cōicabāt oēs quotidie: vt p3 Act. 2. c. & d' cōse. di. 2. c. pacta. Lapsu vo tpis vsus cōionis deductus ē ad dies dñicos. Et de h dixit Aug9 de cōse. di. 2. c. quotidie. Quotidie eukaristie cōmunionē accipe nec laudo nec vitupo. Omnib9 tñ dieb9 dñicis cōmunicādū hortor. Succedēte vo tpe statutū fuit vt ter in anno hoies cōmunicarēt: videlicet in pasca dñi: natali: & pēte. vt expresse p3 de cōse. di. 2. c. & si nō frequētius. & c. seculares. Notandū tamē q2 qd dicit de cōse. di. 2. c. in cena dñi. s. q cōmunicādum erat in die cene: intelligit de cōsilio nō de precepto. Tempore vero in quo charitas refriguit ecclesia obligauit laicos ad cōmunionē tantu3 semel in anno: sicut patet extra. de pe. & re. i. c. omnis vtriusq3 sexus. Et tñ tāta ē i multis nequitia maleq3 volūtatis obduratio: q nō solum nō cōmunicant semel in anno: ve2 etiā sine cōmunione p ānos & annos pdurant. 3° obligātur ad cōmunionē ratione cōminationis. Dicit enī3 xp̄s cōminant Joh. 6. c. Nisi māducaueritis carnē filij hominis: & biberitis eius sanguinē nō habebitis vitam in vobis.

Quod excusant a peccato qui nō cōmunicāt semel in anno propter punitionē vel defectum & de his qui indispositi sunt.

Capitulum secundum.

Secundū mysteriū declarandū de communione dicitur exclusio. Excludunt etenim a cōmunione nōnulli q cōicare nō debent iuxta statutū ecclesie prefatū. s. semel in anno ppter tria. Primo ppter punitionem Secundo ppter defectionē. Tertio ppter indispositionē. Primo ppter punitionē. Nam nōnullis interdicta est cōmunio semel in anno licet cōtriti sint & cōfessi ppter punitionē pcedētium peccator̄. Vnde. 33. q. 2. c. latorē. dicitur de patricida aut matricida: q nō d3 cōmunicare vsq3 ad tres ānos. Et vt dic̄ Ric. i. 4. Nulli notorio & manifesto ac infami peccatori cū ad penitentiā reuertitur: ē statim eukaristia ministranda: tū ppter reuerentiā sacramēti: tū vt pbetur cōuersio vera vel ficta: tū ne alij pusilli scādalizentur. Posset tñ cōtrariū fieri vbi articulus pietatis vel necessitatis aliqn aliter fieri suaderet: puta q2 esset tā feruida penitentia: cōpunctio & lachryma2 abundātia: q etiā alios ad deuotionē puocaret: vel mortis periculū iminerét. Nā in extremo vite nulli penitenti ē eukaristia denegāda: vt pbat. di. 50. c. penitens. et 26. q. 6. c. si p̄sbyter. & c. cognouim9. & de elec. in. c. 15. Secūda ratio q̄re aliq excludunt a cōmunione dicit defectiua: siue defectionis: quādo. s. aliqs deficit sensu aut rōne fatuitatis aut ratione etatis. De etate aūt in qua quis ad cōmunionē sit inducēdus. dicit Alex. in. 4. summe q standū est arbitrio boni viri: qui potissime cōsiderare habet an ille qui cōmunicare d3 tantā habeat fidē & discretionē3 vt distinguere sciat inter sacramentū in quo realiter cōtinetur xp̄s: & materialē panem seu vinū. Tertia ratio quare aliqui excluduntur a cōmunione dicitur indispositionis: q2 non sunt dispositi cū firmo proposito a vitijs abstinere: qui vt dicetur i tertio mysterio si sic cōmunicauerint peccant. Et rursus si nō cōicauerint semel in anno: a peccato nō sunt inmunes. Et si dicatur q nō videtur peccare q cōionē omittit q2 se ad illā indispositū videt: cū h accedat ad sacramēti reuerētiā. Rñdeo & dico q nō peccat ppter reuerentiā sacri sed ppter indispositionem suam: eo q quilibet peccator tenet disponere se ad correctionem: et emēdationē. Ex quo dicit Alex. in. 2. summe q quando peccator cogitat de sua mala vita:

& excitatur intrinsecus a dei gratia, gratis data & extrinsecus a verbis scripture: a voce p̄dicatorum ab exēplis bonorū viroꝝ: vt peccata deponat: si i tali actu non agit opam vt conteraſ: de nouo mor aliter peccat: peccato. s. negligētie: ad quod sequunť alia peccata. s. contēptus diuine gratie: obduratio cordis: & ipenitentia. Jccirco friuola ē atq3 piculosa excusatio illiꝰ q dicit cōicare nolo q2 non sum dispositus peccata relinquere. Nā l3 non sit cū pc̄to cōicandū: tam̄ a peccato ē abstinēdū. O quot detinet illaq̄atos diabolus. o quot sunt fornicatoreſ. adulteri. sodomite. vsurarij. & similes: q nullā in suo corde mentionē3 faciunt de emendatione sua. O isēsati. o reprobi. o maligni inimici creatoriſ vestri dei. o damnādi cruciatibuſ eternis: cur duritiā vestrā voluntatēq3 in malo pseuerantem nō ispicitis. Flete sup vosmetipsos. Flete iniquā: q2 breui p dilectione momentanea luctis penas eternas. Heu heu quanta crudelitas: quāta ipietas: quanta feralitas non ꝯpati pro pprio piculo: pprio dāno atq3 iacture. O luxuriosi domate vestrā libidinē. O auari refrenate vestrā cupiditatē. O superbi deponite iras rācores & odia: & nolite fugere: nolite contēnere xp̄m deū. Ipse est q ad nos venit. Ipse nobiſ offert seipsum in sacro altaris. Sed dicet aliqſ Ecqs scire pōt si sine peccato & mūdus sit. Inqt eni sapiens Ecclesiastices. 9. Nemo scit vtrū odio vel amore dignus sit. Et Dauid in ps. Delicta qs itelligit. Cui ego rn̄deo q̄ etsi certitudinaliter de cōi lege nullus se sciat eē in charitate: tamē per cōiecturas & signa pōt vnusqſq3 id credere atq3 tenere. Sunt autē3 he coniecture: dolor de peccatis cōmissis: propositum ab illis i posterū abstinēdi: humilis & diligens cōfessio: prōpta satisfactio: ad bonū operandu3 expedita volūtas. Verū vt predictū est sigs omino se ad hoc indispositū viderit: a sacra communione omnino abstineat.

De tribus cōditionibus que precipue obseruari debent ab his qui sanctissimum sacramentū deuote sumere volunt. Capitulum. 3.

Ertiū mysteriū declarandū de cōione dicif cōditio. Cōicare siquidē volentes debēt corpus xp̄i cū deuotiōe fide ac reuerētia suscipe: qbus necessaria sunt maxime tria. Primū ē mundicia. Secūdū diligētia. Tertiū reuerētia. Primu3 quod cōicātibus ē necessariū dicif mūdicia: que ē triplex. Prima ē mūditia mentalis: vt. s. mens munda sit ab oi ppōsito malo & ab oi actu cuiuscunq3 pctī mortali mortalis. Et de hac dicit apl's .i. Cor. xi. c. Probet aūt seipm hō: & sic d̄ pane illo edat: & de calice bibat. Qui eni3 māducat & bibit indigne: iudiciū sibi manducat & bibit. Notādū tamē q̄ potest quis dici indignus isto sacramēto dupliciter. Aut rōne pprie iniqtatis: & sic ē indignus ois existēs i pc̄to mortali. Aut rōne pprie paruitatis & ifirmitatis: & sic qlibet ēt quantūcūq3 sanctus indignus est. Propterea ois cōicans dicit. Dn̄e nō su3 dignus. Sed illi q pp̄ter suam ipietatē & maliciā indigni sunt iudiciū sibi manducāt & bibunt: dū sanctissimū sacramētū suscipiūt. O sacerdotes. o religiosi eucharistiā frequētantes notate verba: signate mysteria. Heu mūdo a scādalis. Ecquis enumerat quot sint q polluto ore p̄sumunt accipe corpus xp̄i. Verūtamē circa h̄ dubiū oriť: vtrū peccet sacerdos dans eucharistiam illi quē scit eē in peccato mortali. Et respondet Ric. in. 4. q̄ talis peccator: aut nō petit eucharistiā sibi dari. & tunc sacerdos dando peccaret. Aut petit: & tunc distinguo: q2 aut suū peccatū ē occultum: aut manifestū. Si manifestū: tunc sacerdos dādo sibi eucharistiā peccaret: q2 legitimā contra ipsum h3 exceptionem: quā sibi publice obicere pōt. Et accipio hic manifestū non p oi eo qđ pbari pōt: qđ magis pprie dicif manifestabile q̄3 manifestū. Vn̄ si sacerdos sciret parchianū suū eē i crimine: qđ legitime cōtra eū posset pbare: ita q̄ illud crimē nescirent cū ipso nisi duo vel tres testes p quos hoc pbare poss3: nō pp̄ter hoc deberet eucharistiā negare illi i publico petenti: q2 tūc inferret sibi penā ante criminis pbationē: qđ fieri non d3: vt ponif. 11. q. 3. in. c. cox. Sed accipio h̄ manifestū p notorio. Est aūt peccatū notoriu3 vel p sniam vel per cōfessionē factā in iudicio. aut euidentiā rei: que tergiuersatione aliqua celari nō pōt. extra de coha. cle. & mu. c. vltimo. Si aūt peccatū suum ē occultū. Aut petit i occulto: & tunc sacerdos sibi dādo peccaret q2 h3 contra eum legitimā exceptionē: quā sibi in occulto obijcere pōt: & ipsum d3 monere ne petat in publico: vt habeſ de cōse. di. 2. c. nō phibeat. Aut petit in publico: & tūc ē distinguendu3: q2 aut ē de aliena parochia: & tunc peccaret sibi dando. Aut ē de parochia sua: & i tali casu sacerdos teneť sibi dare: q2 cōtra eū nō h3 legitima3 exceptionē: quā ei in publico obicere possit. extra de offi. iudi. ordi. c. si sacerdos. Sic xp̄us

cõicauit Iudã quẽ sciebat ꝓditorẽ: ne peccatũ eius occultũ panderet: vt dicit. i. q. i. c. xp̃s. ⁊ 7. q. i. c. aduersitas. Illi ergo q cũ pctõ mortali cõicare ꝑsumũt Iude similes efficiunt. Secunda mũdicia necessaria cõicare volẽtib⁹ dicitur cõfessionalis. Debet nãqꝫ qs ante sacramẽti susceptionẽ mũdare se per cõfessionem factã sacerdoti. Sed hic dubitare ꝯtingit. vtrũ contritus non cõfessus peccet mortaliter cõicãdo. Et rñdet Ric. ꝙ distinguendũ ẽ: qꝛ aut talis hꝫ copiam confessoris idonei: ⁊ tempus sufficiens ad cõfitendum: ⁊ loquelam liberam: aut non. Primo suscipiendo hoc sacramẽtũ mortaliter peccat: qꝛ ad hoc ꝙ homo sit dignus hoc sacramẽtũ suscipe: reqritur ꝙ recõciliet deo ⁊ ecclesie: que recõciliatio ẽ p cõfessionẽ ⁊ absolutionẽ. Secũdo modo subdistinguendũ est: qꝛ aut iminet scandalũ psone sue: aut cõis: hoc est populi: aut qꝛ iam incepit sacrũ mysterium si sacerdos est: ⁊ in quolibet istoꝝ casuũ licitũ ẽ cõicare cũ ꝓposito cõfitendi. Si tñ nõ adest aliqs ꝑdictoꝝ casuũ tenet expectare quousqꝫ habeat copiã cõfessoris. Tertia mũditia q̃ reqritur i volẽtibus cõicare dicit corporal. Pro cuius itelligentia notandũ fm Boñ. ⁊ Ric. i. 4 di. 9. ꝙ alia est imundicia corpalis que ẽ cõiũcta spũali: sicut pollutio ꝓueniẽs ex crapula: vl ex turpibus cogitationibus ꝓcedentibus: ⁊ cũ hac nõ lꝫ ad sacramẽtũ accedere. Alia ẽ imunditia pure corpalis nullũ horrorẽ imũdicie i aĩa generãs: vt imũditia in pede: ⁊ hec nõ ipedit. Unde pollutio ꝓueniens ex ifirmitate: vel debilitate nature nõ ipedit vsum sacramẽti: licet laudabile sit ob reuerẽtiam abstinere. Similr imũditia mẽstruoꝝ nõ ꝓhibet mulierẽ cõicare qꝛ ẽ imũdicia pure naturalis. Simile põt dici de illa ifirmitate que Leuitici. 15. vocat flux⁹ seminis. Et si diceret ꝙ tales i veteri lege reputabant imũdi: ⁊ arcebant ab ingressu i templũ: ⁊ ab esu agni. Rñdent prefati doc. ꝙ istd non tenet hodie: qꝛ lex data ẽ in onus ⁊ i figura: ⁊ per illas imũdicias significabant imunditie spũales. Dicit tamẽ Boñ. ꝙ deus diligit mũdiciã corporalẽ que excitat deuotionẽ mentis: ⁊ abhominat imũditiã corporalẽ: que ẽ via ad irreuerẽtiã mentis. vnde q imũdis manibus tractaret corpus xp̃i propter irreuerẽtiaꝫ sacramẽti nõ eẽt imunis a peccato. Secũduꝫ principale qd̃ requirit ⁊ ẽ necessariũ cõicantib⁹ dicit diligentia: que adhuc triplex eẽ põt. Prima ẽ diligentia examinatõis. Debet quidẽ qlibet q vult cõicare exaĩare diligenter seipsum: vt cõfiteat de oibus peccatis mortalibus de qb⁹ memor eẽ põt: qm si qs omisisset cõfiteri aliqd peccatũ mortale ꝓpter suã voluntariã negligentiã: lꝫ psuaderet sibi ꝙ ꝓpter cõfessionem alioꝝ eẽt mundus: cõicando peccaret mortalr ⁊ si qs facta diligentia sua nõ recordaret nisi d vno peccato: ⁊ de illo dũtaxat cõfiteret i ꝑticulari: ⁊ de oblitis in generali cõicando grãꝫ xp̃i obtineret fm Scotum i. 4. di. 9. Immo multotiẽs oblita peccata ꝟtute sacramẽti ad memoriã reducunt. Et tũc tenet homo post susceptũ corpus xp̃i ꝗ̃citius põt cõfiteri de illis i spãli: quod ẽt tactũ est a nobis: dũ diximus de reiteratione cõfessionis. Secũda diligentia ẽ exuentis oratõis. Debẽt vtiqꝫ q cõicare habent per aliquod spaciũ ante orare feruẽter. Tertia diligẽtia ẽ pie meditationis. Debent ẽt pie meditari ⁊ cõtẽplari clementiam ⁊ amorẽ domini nostri iesu xp̃i qui nobiscum eẽ dignat in venerabili sacramẽto. Tertium quod ẽ necessariũ cõicantibus dicit reuerẽtia. Debent nanqꝫ corpus christi sumere cũ reuerẽtia ⁊ honore genuflexi videlicet ⁊ pectora sua tundẽtes. di. Cẽturionis verba Math. 8. Dñe nõ sum dignus ⁊c. Et de hoc deuotissimũ est exẽplũ illud: menteqꝫ sollicita speculandũ: quod de beato Hiero. Eusebius in eius transitu narrat. Scribit eni sic. Quidã frater ad locũ accedens sanctissimũ corpus iesu christi secuꝫ tulit: quod vbi Hiero. vir dñi videre potuit: nobis ei auxiliantibus ꝓstrauit se in terrã pronus ⁊ voce ⁊ lachrymis quãtũ poterat clamabat. d. Domine quis ego sum vt sim dignus ꝙ sub tectũ meũ intres. Meruit hoc peccator homo. Certe dñe non sum dignus. Nũqd ego melior suꝫ ꝗ̃ oẽs patres mei. Tu Moysi noluisti vno ictu oculi te mõstrare. Cur nunc tñ te humilias: ⁊ patiaris ad hoiem descendere publicanũ ⁊ peccatorẽ. Cũqꝫ proximus eẽt sacerdos: erigens se vir religiosus genib⁹ flexis cũ cunctis tenẽtibus magnis lachrymis ⁊ suspirijs: ⁊ ꝗ̃ pluries pcutiens pectus suũ dixit. Tu es dñs meus ⁊ deus meus q pro me passus es: an forte alius. Certe tu es ille: qui cũ deus esses sol⁹ ante tpa ⁊ sine pricipio genitus a deo patre eterna ⁊ iuestigabili generatõe: q cum ipso patre ⁊ spiritu sancto vnus deus es pmanens illd qd erat ⁊ es. Intra vnius puelle corpusculum te clausisti factus homo. Tu nempe es ille quem in Iordane baptizante Ioanne vox subito pa

terna celitus intonuit. Hic inquiens est filius meus dilectus: in quo mihi bene complacui: ipsum audite. Et spiritus sanctus in te in colūbe specie descendēs te esse vnum cū patre ⁊ idē in substantia declarauit. Tu bene iesu ꝓ me crucis tam grandis in tuo illo quod cerno pñs corpore super tulisti supplicium: vt mortē quā meis incurreram flagitijs interimeres: ⁊ animas antiquorū quas dudum diabolica negtia infernalibus mansionibus detinebat recuperes: ⁊ totam humanam naturā: que corruerat in mortē perpetuam: tuo cū ipsa pacificato patre: ad vitā interminabilē reuocares. Tu es vita vitalis ⁊ amabilis: atq; iucunda. Multaq; alia addidit verba mysterijs deuotissimis plēa quibus finitis vir domini gloriosus sacramentum suscipiens ad terram supinus redijt. Deinde manus in modum crucis supra pectus tenens Symeonis ꝓphete vaticinium decātauit. Quo finito apparente luce quadam mirabili ex hac vita migrauit. Elaboremus itaq; oēs: vt cū omni deuotione qua possumus sacramētum hoc frequentemus: vt sic mereamur i hoc seculo participes fieri diuine gratie: ⁊ in futuro sempiterne glorie: in qua videbimus deum sicuti est: qui viuit ⁊ regnat per omnia secula seculorum. Amen.

Dominica oliuarum in mane. de contemptu mundi: ad quem nos xp̄s rex regum induxit verbo pīter ⁊ exemplo. Sermo. .62.

Ecce rex tuus venit tibi mansuetus sedens super asinā. Scribunt hec verba Math. 21.c. ⁊ in euāgelio hodierno. Inuigilādum ē accuratissime ab omnibus nobis: ne decipiamur a blādicijs ꝓditoris mūdi. Allicit eqdem nos apparenti suauitate: dulciq; armonia bonorū tpalium. Cui si ꝓbuerimus aures mentis immemores sacri glorie celestis: ruemus in pelagus vastissimū inferni tenebrosi: sicut illi qui syrenarū cantus nō curāt euitare. De qbus sic dicit Hiero. ad matrem ⁊ filiam in galijs cōmorantes. Narrant gentilium fabule cātibus syrenarum nautas in saxa precipites. ⁊ ad Orphei citharā arbores bestiasq; ⁊ silicū dura mollita. Hinc ⁊ Hiero. i prologo Josue dicit. Nos ad patriam festinātes mortiferos syrenarum cantus surda debemus aure ptransire. Propterea saluator noster in oi vita sua vbo pīter ⁊ exemplo contēnere mundū nos docuit. Pro cuius cōtēptu hac die mansuetus ⁊ humilis sedere voluit super asinam. Et qm̄ rarissimi sunt qui eius exēplum sequātur: pluresq; inueniunt dilectores q̄ꝫ contēptores mundi. Idcirco in presenti sermone de mundi cōtēptu dicemus: notabimus q; tres principales rōnes quare sit cōtēnēdus

Prima rō dicit̄ diuine ordinationis.

Secunda finalis consūmationis.

Tertia maligne conditionis.

Quod mundus contēnendus est: eo q; deus ita ordinauit: ⁊ de causa productiua mundi ⁊ tēpore ac vnitate. Capitulum. .i.

Prima rō quare cōtēnēdus ē mūdus dicit̄ diuine ordinationis. Ordinauit enī deus vt hō diligeret ipsum deum sūmum bonū: non āt mundum. Vn̄ magister sen. i. di. secundi li. ait. Fecit deus rōnalē creaturā vt sūmū bonū intelligeret: itelligēdo amaret: amando possideret: possidendo frueretur. Sed pro huius pñs pleniore itelligētia tria sūt de mūdo declaranda. Primū dicitur cāsalitas. Secūdū tpalitas. Tertiū vnitas. Primū declarandū dicit̄ causalitas. vtrū s. cā efficiēs ꝓductiua mū. i fuerit ipse deus. Et circa hoc sūt tres opiniones. Prima phoꝝ. q nescientes intelligere quō aliqd fieret ex nihilo: sunt multa falsa de mundo locuti: sicut patet de Democrito ⁊ Epicuro. q vt lactantius ait. i. di. insti. dixerunt oia fortuitu eē facta. Cōtra quos licet alij phi dixerint mūdū eē factum: ut pꝫ ꝑ de celo ⁊ mūdo. ⁊ fo methauroꝝ. tamē errauerūt aliq asserentes illū factū esse a deo de sui essentia. Sed hec positio sequentibus phis apparuit iprobabilis: q; dei essentia nobilissima ⁊ oino iuariabilis fieret corporaliū ⁊ variabiliū materia: que de se est iperfecta: nisi ꝑficiat̄ per formā. Anaxagore aūt opinio fuit vt dicit Ar. i. phicorū. ⁊ 2. de aia. ⁊ in. i. de generatione q; mūdus erat factus ex principijs existētibus. s. materia ⁊ forma. Sed forme latebāt in materia anteq̄ꝫ itellectus illas distingueret. Platonici vo posuerūt mundū ex principijs existentibus materia ⁊ forma: sed materiā posuerunt p se: ⁊ formas sepatas. Thales milesius vt refert Lactantius. li. i. di. insti. dixit deū ex aqua cuncta formasse. Unde materiam rerum posuit in humore: ⁊ principiū cāmq; nascendi constituit in deo. Omitto qd senserit Crisippus: qd Cleantis: qd Zeno: qd Empedocles ⁊ ceteri q ' deo errauerūt: q; nescierunt contemplari oipotentiem

omnipotentiam dei: que ex nihilo pōt facere
aliqd. Unde ex nihilo creauit angelos: ex ni/
hilo materiā primā: ex nihilo creat animas no
stras. Propterea dicit magister di. i2. secūdi.
li. Creare est ex nihilo aliquid facere. Hoc au
tem nos intelligimus ex reuelatione dei facta
Moysi eximio ꝓpharum. q in prin. Geñ. ita
scripsit. In principio creauit deus. i. ex nihilo
produxit ſm glo. celum ⁊ terram. Ex quo ꝯ
phis dicimus illud Lactantij in. i. diui. insti.
O missis terrenis hoꝰ i phie auctoritatibus ni/
hil certi asserentibus: aggrediamur viam rectā
quos equidem si putarem satis idoneos ad be
ne viuendum duces esse: ⁊ ipse sequerer ⁊ ali
os vt sequerentur hortarer. Sed cum magna
inter se concertatione dissideant: secumqꝫ ipsi
plerumqꝫ discordent: apparet eorum iter ne/
qūqꝫ esse directum. Siquidem sibi quiqꝫ vt ē
libitum proprias vias impresserunt: confusio
nēqꝫ maximam inquirentibus veritatem reli/
querunt. Nobis autem qui sacramentum reli
gionis accepimus cum sit veritas reuelata di
uinitus omnes vtriusqꝫ sexus sine vllo discri/
mine ad celeste pabulum conuocamus. hec il/
le. Sileant ergo phi ⁊ erroribus suis circa pro
ductionem mundi imponant iam finem. Se
cūda opinio est hereticorum. Nam manichei
vt cōmemorat Aug. in li. de natura bōi. Po
nentes duo principia. vnum. s. deum oium in
visibilium. Aliud diabolum oium visibilium:
dixerunt mundū istum visibilem factum fuisse
atqꝫ productum a diabolo tenebrarum princi/
pe. Hanc autem heresim pditissimam conant
ipsi pbare auctoritate. rōne. ⁊ exemplo. Aucto
ritate contendunt ꝓbare. d. ꝙ diabolus in scri
pturis vocat princeps ⁊ deus mundi huius.
Unde Jo. i2. xp̄s ait. Nunc iudicium ē mun
di: nunc princeps mundi huiꝰ eijciet foras: Et
Jo. i3. Uenit enim princeps huius mundi: ⁊
i me non hꝫ qcq̄. Et ꝯ se Jo. i9. Pilato dixit
Regnum meū nō est de hoc mūdo. 2o arguūt
manichei rōne sic. Nullum malum ē a deo: qꝛ
vt hr Geñ. i. Uidit deus cūcta que fecerat: ⁊
erant valde bona. Et Dioꝰ. in li. de di. no. ait
A sūmo bono non egredit nisi sūmum bonū:
sed mundus est malus ergo nō est a deo. Qꝺ
autem sit malus pꝫ: qꝛ si eēt bonus eēt diligē/
dus: qꝛ ſm Dionysium vbi. s. Bonū ē natu/
raliter diligibile: sed ois predicat mūdū fore cō
tēnendum. Unde Jo. i. cano. 2. c. ait. Nolite
diligere mundū: neqꝫ ea que in mūdo sunt: qꝛ
siquis diligit mundū non ē charitas patris in
eo. Et Jac. 4. scribit. Adulteri an nescitis qꝛ
amicitia huius mūdi inimicitia est deo. Quicū
qꝫ ergo voluerit amicus huius seculi eē: inimi
cus dei constituet. Et Jo. 7. de mundo xp̄s di
xit. Non potest mundus odisse vos: me autē
odit: quia testimoniū phibeo de illo: quia ope
ra eius mala sunt. 3o superinducunt manichei
ad suum errorem confirmandum exemplum.
qꝺ Math. recitat. 4. c. qñ ostēdit diabolus xp̄o
oia regna mundi promittens se ea illi daturū
si cadēs adorasset eum: ergo videt ꝙ ipse erat
dñs mundi. Sed certe mentiunt manichei ⁊
scripturas corrumpunt: distrahuntqꝫ a verita/
te sensus. Quā vt ait magister historiarū scho/
lasticarū in principio Geñ. Et Alex. in. 2. sū/
me. ⁊ Bon. ⁊ Ric. di. i. secundi li. Mūdus i
scriptura multipliciter accipi cōsueuit. Nā aliqñ
accipit ꝓ deo: aliqñ ꝓ oi creatura seu oi creata
nā: aliquando pro ipso homine: aliquando pro
vita presenti: aliquando pro vitiosa vita malo/
rum. Probat hec acceptio multiplex satis cla/
re. Nam Jo. i. dicit de verbo dei. In mundo
erat. i. in patre. ſm Aug. Et mundus per ip̄m
factus est. i. oē qꝺ reputor siue in celo siue i ter
ra. Et mūdus. i. homo: eū. s. verbū incarnatū
non cognouit: qꝺ dictū refert ad iudeos. Qꝺ
ēt homo itelligat nomine mūdi: pꝫ per illud qꝺ
dicit Jo. 3. Sic deus dilexit mundum vt filiū
suum vnigenitum daret. vt ois qui credit in il
lum non pereat: sed habeat vitam eternā. Qꝺ
ēt mundus accipiatur pro vita presenti patet i
vbis xp̄i. d. Joā. i9. Exiui a patre ⁊ veni in
mundum: iterum relinquo mundum ⁊ vado
ad patrem. Qꝺ ēt mundus accipiat pro vita
malorum ⁊ iniquorum hominū colligit ex v/
bis xp̄i Jo. i5. discipulis. d. Quia de mundo
non estis: sed ego elegi vos de mundo: ꝓpte/
rea odit vos mundus. Diabolus itaqꝫ dicitur
princeps mundi non ꝙ ab ipso mundus crea/
tus sit: sed quia est oium malorum caput. ſm il
lud Grego. i9. moral. Caput iniquorꝫ diabo/
lus est. Et hoc modo mūdus dicit malus: ⁊ me
rito odiēdus atqꝫ spernendus. Explicauit hoc
ipsum Joānes cū subdidit in auctoritate pal/
legata. Nolite diligere mundū ⁊c. Q ē qꝺ est i
mundo concupiscentia carnis est: ⁊ concupiscē
tia oculorū: ⁊ superbia vite. Dicitur itaqꝫ dia
bolus princeps malorum ratione pretacta. Et
a Paulo vocatur deus huius seculi nuncupa
tiue: sicut ab eodē Phi. 3. gulosorum venter

dicitur deus. Et per hec dicta satis sufficienter
responsuz ē ad auctoritates: ac ratonē quas ma
nicheus induxerat. Ad exemplū vero dicim⁹
q̄ diabol⁹ qui ꝑmittebat xp̄o: mēdaciter loq̄bat
Voluisset vtiqz decipere eū mēdacio suo: sicut
decepit in paradiso terrestri primos homines:
⁊ quotidie decipit sibi credentes. Propterea
Joh. 8. christus de ipso dixit. In veritate non
stetit: quia veritas nō est in eo. Cū loquit̄ men
daciū ex proprijs loquitur q̄ mendax ē ⁊ pater
eius. Stent ergo confusi manichei cuz diabo/
lo patre suo: ⁊ de mundi productione amplius
nō loquantur. Tertia est opinio vera sanctoꝝ
q̄ mundus est in esse productus a deo: quā ec
clesia in symbolo apostoloꝝ p̄dicat. s. Creato/
rez celi ⁊ terre. Et in symbolo patrū: factorē ce
li ⁊ terre vi. om. ⁊ inui. Que veritas colligitur
ex dictis scripture vtriusqz testamenti. Vnde
sapiens Eccle. i. ait. Vnus est altissimus crea
tor omnipotens rex metuend⁹ nimis. Et Ju
dith. 13. Benedictus deus qui creauit celum ⁊
terrā. Et Dauid in ps. 88. Tui sunt celi ⁊ tua
est terra: orbē terraꝝ ⁊ plenitudinē ei⁹ tu fun/
dasti: aquilonē ⁊ mare tu creasti. Et Esai. 48.
Ego primus ⁊ ego nouissimus. Manus mea
fundauit terrā: ⁊ dextera mea mensa est celos
Et Joh. i. Oīa p ipsuz facta sunt. Et Eph. 3.
In deo q creauit omnia. Et Col. i. In ip̄o cō
dita sunt vniuersa q̄ sunt in celo ⁊ in terra visi/
bilia ⁊ inuisibilia. Et Heb. i. In initio tu do
mine terrā fundasti ⁊ opa manuū tuaꝝ sunt ce
li. Et Act. 4. Dn̄e tu fecisti celū ⁊ terram. Et
17. Deus q fecit mundū ⁊ oīa q̄ in eis sunt. Et
Apoc. x. Jurauit p viuentez in secula seculoꝝ:
qui fecit celū ⁊ terrā. Hoc insuper vt p̄missum
est: phi q̄ plures cōfirmant licet in modo pro/
ducendi deficiant. Vnde Lact. li. i. di. institu.
Orpheus inquit vetustissimus poetaꝝ deū ve
rum ⁊ magnū primogenitū appellat: eo q̄ ante
ipsum nihil sit genitū: sed ab ipso sunt cuncta
generata. Et Macrobius li. i. de somno Sci
pionis ait. Deus q prima cā est: vocat vn⁹ om
niuz q̄ sunt queqz videnē esse princeps ⁊ origo
est. Et vt inqt Aug. li. xi. de ci. dei. Exceptis p
pheticis vocibus mundus ipse ordinatissima
sui mutabilitate ⁊ mobilitate: ⁊ reꝝ omniū pul
cherrima specie: quodā modo tacite ⁊ factuz se
esse: ⁊ nisi a deo ineffabiliter atqz inuisibiliter
se fieri potuisse proclamat. Et idē li. x. Cōfes.
Interrogaui de deo meo celū: solē: lunā: ⁊ stel
las. Et r̄nderūt. Neqz nos sumus qd̄ queris
Et dixi omnib⁹ que circūstāt fores carnis mee
Dicite de deo meo aliqd. Et exclamauerūt vo
ce magna. Ipse fecit nos. Interrogatio mea:
intentio mea: ⁊ r̄nsio eoꝝ species eoꝝ. hec ille.
Ex qbus omnib⁹ cōsiderare debemus q̄ȝ ad/
mirāda sit sapientia creatoris q̄ȝ timēda ⁊ vene
randa potētia: q̄ȝ ue laudāda ac benedicēda bo
nitas: q nobis sunt notissima dum inspicim⁹
mundū istū ab illo ꝑductū de nihilo: in quo oīa
sunt ordinatissima: ⁊ nihil est supfluū atqz di/
minutū. Secūdū de mūdo declarandū dicitur
temporalitas. Et hic videndū est vtrū mund⁹
fuerit a deo ꝑductus ex tempore: aut ab eterno
Et quibusdā visum est Aristotelē tenuisse q̄
mundus fuerit ab eterno: ꝓpterea quia primo
physicoꝝ dicit q̄ materia est ingenita. Et i pri
mo de celo ⁊ mūdo q̄ celum est ingenitū: ⁊ nul
lum ingenitū incipit esse ergo ⁊ vniuersitas reꝝ
non incepit esse. Propterea Boē. i. di. secūdi
li. ait. Excellentior inter philosophos Aristote
les secundū q̄ sancti ei imponunt: ⁊ cōmenta/
tores exponunt: ⁊ v̄ba eius p̄tendunt in hunc
errorē dilapsus fuit. Quidā tamē moderni di/
cunt illū nequaq̄ȝ sensisse neqz intendisse ꝓba
re q̄ mūdus oio nō ceperit: sed q̄ nō cepit mo/
tu naturali. hec Boē. Et sanctus Tho. q. 45.
prime partis dicit. Nō pōt ꝓbari demonstratī
ue mundū semp fuisse: nec ratiōes quas ad h̄
Ari. inducit sunt demonstratiue simpliciter: sȝ
sm quid ad cōtradicendū ponentib⁹ antiquo/
rum ponentiū incipere sm quosdā modos in
veritate impossibiles. Et q̄ ita sit apparet ex tri
bus. Primo q̄ tā in. 8. phicorum: q̄ȝ i primo
de celo ⁊ mundo p̄mittit quasdaz opiniōes: vt
Anaxagore ⁊ Empedoclis ⁊ Platonis contra
quos rationes cōtradictorias inducit. Secūdo
q̄ vbicūqz de hac materia loquit̄ inducit testi
monia antiquoꝝ: qd̄ nō est demonstratoris: sȝ
persuadentis. Tertio q̄ expresse dicit i primo
topicorum: q̄ quedā sunt problemata dialeti
ca: de quibus rationes nō habemus. s. vtrum
mundus sit eternus. Et cum probat materiaȝ
ingenitam: hoc facit ideo quia materia nō ha/
bet subiectū de quo sit: ⁊ sic ꝓbat celum ingeni
tum: quia nō habet subiectū ex quo generetur
ideo materia ⁊ celū non inceperunt p genera/
tionem vt quidā ponebant. Sed qcqd Arist.
senserit ⁊ ceteri phi de eternitate mundi a no/
bis paruifaciendū est: quoniam scriptura sacra
testatur mundū non fuisse ab eterno. Vnde
prouerbi. 8. Sapientia dei deus dei filius cū

patre eternus ⁊ cū spiritu sancto ait. Dominus possedit me in initio viarum suarum: anteꝗ̄ꝗ̄ꝗ̄ faceret a principio ab eterno ordinata sum: et ex antiquis anteꝗ̄ terra fieret. Ipse adhuc iesus benedictus deus incarnatus Joh. 17. ait. Pater clarifica filium tuū claritate quā habui anteꝗ̄ mundus fieret. Unde aperte innuit mundū ab eterno nō fuisse. Ratio autem est secundum Tho. vbi supra. Quia voluntas dei est causa rerum: vt nota. de conse. di. 2. in. ca. reuera. ⁊ ca. omnia. Sic ergo necesse est omnia eē sicut necesse est deum velle: cum necessitas effectus ex necessitate cause dependeat: vt dicitur. 5. metaphi. Absolute ergo loquendo non ē necesse deum aliquid velle nisi seipsum. Unde nō est necessarium deū velle ꝙ mundus semper fuerit: sed eatenus mundus est quatenus deꝰ vult ipsum esse: cū esse mundi ex dei voluntate depēdeat sicut ex sua causa. Et si dicatur Cur deus non condidit mundū anteꝗ̄ conderet. Respōdet Augu. li. i. super Gen. contra manicheos quia noluit. Et si adhuc petatur cur noluit. Ad huc respondet ꝙ non possumus assignare causam voluntatis diuine: quia tunc esset dare aliquid maius voluntate diuina: quod est falsum Ideo magister sen. i. di. 2. li. ait Volūtatis dei causa querenda nō est. Tum ergo deus mūdū produxit: cum voluit ⁊ sibi placuit. Quod etiā confirmat Macrobius li. 2. de somno Scipionis. d. Quis non hinc estimet ipsum mundū cepisse: ⁊ nec longā retro eius etatē: cū ab hinc vltra duo retro annorum milia de excellentiū rerum gestarum memoria: nec greca quidē extet historia. Nam supra Ninū nihil in libros predarū redactum ē. Si enim ab initio immo ante initium fuit mundus: cur per innumerabiliū seriē seculorum non fuerit cultus: quo nunc vtimur inuentus: non litterarum vsus: quo solo fulcitur eternitas. Huiusmodi omnia videntur eternitati rerū repugnare dum opinari nō faciunt certo mundi principio paulatim singula queꝗ̄ re perisse. Tertiū de mundo declarandū dicitur vnitas. Circa qḋ queritur: vtrum mundus sit vnus aut plures. Et licet Anaxagoras ⁊ Democritus dixerint esse infinitos mundos tamē scriptura mundū nominat in singulari: quia vnꝰ est ⁊ nō plures. Ratio ē secundū Tho. vbi. s. Quia vnꝰ ē ordo in rebꝰ creatis existēs: ꝓpterea mundus dicitur vnus vnitate ordinis: fm ꝙ quędam ad alia ordinantur. Nam quecūꝗ̄ sunt a deo: ordinē habent ad inuicē: ⁊ ad ipsum deū. Quare necesse est ꝙ omnia, ad vnū mundum pertineant. Hinc Ari. xi. metaphy. ex vnitate ordinis in rebus existentis: cōcludit vnitatem dei gubernantis. Fecit ergo deus vnū mūdum licet constet ex diuersis distinctisꝗ̄ partibꝰ ⁊ naturis. Omnium vero que sunt finem voluit esse hominem rationalem: fm illud phi. Sumus quodāmodo finis omniū eorum que sunt. Dicit tamē Bon. i. di. secūdi. q. homo dicitur finis sub fine. Sed deus est finis principalis ⁊ vltimus: quoniā omne officiū: omnē motū: omnē ꝗ̄ operationē cuiuscūꝗ̄ create nature deus ad vsum hominis deputauit. Illi nāꝗ̄ seruiūt elementa: obsequuntur celestia corpora: ⁊ assistunt ad custodiā angeli. Et cur ista: nisi vt omnia diligant benignissimū deū: qui nō ideo fecit mundum ad hominis vsum vt inde ipse cōtemneretur sed potius vt ab homine cognosceretur. ⁊ amaretur ꝓpter tot exhibita beneficia. O igitur ingratissima anima que creaturā in amore preponis creatori tuo: bonū summū ⁊ increatū negligis atꝗ̄ spernis pro bono vilissimo ⁊ creato. Nō sic anima peccatrix nō sic. Euigila ⁊ suspice celum cōtemplare ibi deum creatorē benefactorem ⁊ glorificatorem tuū tibi dicentē atꝗ̄ clamantem: noli diligere mundū: dilige me q illū ad te tam ordinate creaui. Noli me obliuioni tradere. Noli pro momētanea dilectione pdere eterna gaudia ⁊ obligare te ad eterna supplicia.

Quod mundus est cōtemnendus quia finietur ⁊ cōsummabitur: ⁊ quid cognosci potest a nobis de huiusmodi fine ⁊ consummatione.

Capitulum. .2.

Secunda ratio quare cōtemnendus est mundus dicitur finalis cōsummationis Habebit nāꝗ̄ mūdus iste cōsummationem ⁊ finē: nec durabit semper. Ad cuius clariorē intelectū in hac parte circa tria dubitare contingit. Primo circa noticiā generalē. Secundo circa noticiā certitudinalē. Tertio circa noticiā cōiecturalē. Primo cōtingit dubitare de fine mundi circa noticiā generalē. Vtrū. s. in generali cognoscere possumus ⁊ scire ꝙ mūdus habebit finē. Et rn̄deo ꝙ sic: eo ꝙ sancte scripture: omnesꝗ̄ doctores id tenent ⁊ cōfitentur Unde Jo. i. ca. c. 2. ait. Trāsit mūdus ⁊ cōcupiscentia eius. Et. i. Cor. 7. Paulꝰ ait. Preterit figura huius mundi. Et xp̄s Luce. 21. ⁊ Marci. 13. ⁊ Math. 24. Celū ⁊ terra trāsibūt. Et Dauid in ps. Opera manuū tuarum sunt celi. Ipsi pibunt: tu aūt pmanebis ⁊ oēs sicut vestimentum

mētū veterascent: ⁊ velut amictū mutabis eos:
⁊ mutabunt. Et sapiens Ecclesiastes.3. Om/
nia tempus habent: ⁊ suis spacijs transeūt vni
uersa sub sole. Et Aug. in.q. noui ⁊ veteris te/
stamenti. Et.12. sup Gen. ad literā Incōue/
niens est mundū eternū dicere: quē cū videm⁹
passioni subiectū ⁊ per singula senectute defice
re credim⁹ ⁊ finiri. ⁊ Greg. in moralibus. ex/
ponens illud Job.14.ca. Nō resurget hō do/
nec atterrat celū: ⁊ nisi huius mūdi finis adue
nerit: humanū genus a somno mortis nō eui/
gilabit. Sed posset aliquis arguere cōtra ex di
ctis phoꝝ ⁊ etiā sanctoꝝ. Nā plinius lib.i. hi/
storie naturalis ait. Mundū minime esse credi
par est eternū imensuz neqꝫ genitū neqꝫ interi
turū vnqꝫ. Et Ar. li.i. de planetis. Mundus
totalis est perpetuus ⁊ sempiternus: nec cessa/
bit vnqꝫ generare animalia ⁊ plātas ⁊ omnes
suas species. Et idē i.2. de generatione. Sem
per continua erit generatio ⁊ corruptio ⁊ nun/
qꝫ deficiet Ric. etiam in.4.43. di. dicit ꝙ fuit
opinio quorundā philosophorū ꝙ cum omnia
naturalia per influentiā corporum celestiū di/
sponantur: quando omnes partes celi redibūt
ad primuz sue creationis locū: tunc omnia ge/
nerabilia ⁊ corruptibilia eadem numero q̄ an/
te fuerant reuertentur. Et hoc per naturā vni/
uersalem: que sicut dicit Auicenna in.6. meta/
ph. est virtus infusa in substantias celoꝝ guber
nans vniuersitatē generationū. Illa autē celi
dispositio erit in cōplemento.36. miliū annorū
ab illo instanti quo creatū est firmamētuz: hanc
vero opinionē deridendo cōmemorat Augu.
12. de ci. dei. c.13. d. ꝙ q sic tenuerunt ꝑhibebā/
tur Platonē iteꝝ lecturum in achademia: eas/
demqꝫ futuras scolas: illosqꝫ phos q ante fue/
runt. Veruntamē oēs phi q de mūdi eternitate
loquunt: aut ex parte ante: aut ex pte post: vt in
quit Aug. 9.c. prefati. li.12. dicūt ꝙ putant nō
qd̄ sciunt. Et cōtra ponētes annoꝝ reuolutionē illā
reuolutionē supradicto. c.3. inqt. Absit vt nos
ista credamus. Semel. n. xp̄s mortuus ē pro
peccatis nr̄is: surgens aūt a mortuis iā nō mo
rit: mors ei vltra nō dominabit: ⁊ nos post re
surrectionē semp cū dn̄o erimus. hec ille. Sūt
tn̄ nōnulli obijcientes ex dictis sacre scripture.
Nā Eccle.i. dicit. Generatio pterit: ⁊ genera
tio aduenit: terra aūt in eternū manet. Et d̄ so
le luna stellis ceterisqꝫ celestib⁹ corporib⁹ Da/
uid ps.169. ait. Statuit ea in eternū ⁊ in seculū
seculi: ergo nō deficient: ⁊ ex cōsequēti mūdus

durabit in eternū: ⁊ semp erūt terra elemēta et
celestia corpora. Cui obiectioni rūdere possu/
mus ex dictis Scoti in.4. di.43.q.1. responsio
ne ad secūdū argumētū. cū quo cocordāt ceteri
theologi in.4. di.43. Dicimus ergo ꝙ mun/
dus pōt cōsiderari dupliciter. s. q̄tuz ad suam
substantiā siue essentiā: ⁊ q̄tū ad suas opatio/
nes. Mundus ergo manebit q̄tū ad substan
tiā: sed nō q̄tū ad operationē. Vnde Ric. dic
ꝙ cessabit motus corpoꝝ celestium: q: vt habet
Apoc.x. angelus iurauit ꝙ tp̄s amplius non
erit: sed impossibile est esse motū sine tpe: ergo
motus celi cessabit: nō quidē per naturā: sed ꝑ
voluntatē intelligentiaꝝ mouentiū obedientiū
voluntati creatoris: in desinendo mouere sicut
ex amore eius modo sibi obediunt in mouēdo
Quapropter cōuenienter a pho.12. metaph. di
citur. Cā prima mouet in ratione amati et de
siderati. Sicut phs in suo Vbo sanū habuit intel
lectū. Tunc aūt placebit creatori vt ampli⁹ intel
ligentie corpora celestia nō moueāt: q2 tūc ha/
bebitur finis motus corpoꝝ illoꝝ. Intelligen
tie eniz mouent illa corpora vt ꝑ motū coꝝ fiat
renouatio influentiaꝝ: ⁊ cōtemperantia q̄ req
ritur ad generationē ⁊ corruptionē quousqꝫ im
pleatur numerus electoꝝ. Omne autē qd̄ per
aliqueꝫ fineꝫ mouetur illo fine habito rationabi
le ē ꝙ ab illo motu quiescat. Tho. etiā in.4. sū
me cōtra gētiles. c. vltimo ait. Quia oia corpo
ralia quodāmō sunt ꝓpter hominē consumato
electoꝝ numero necesse ē vt totius creature cor
poree status immutetur vt cōgruat statui hoiuz:
qui tūc erūt: et q2 tūc hoies incorruptibiles erūt
a tota creatura corporea tollit generationis et
corruptionis status. Et sic nō germinabit am
plius terra: nō ambulabūt in siluis animalia:
nō volabunt aues in aere: nō fiet vicissitudo tē/
porum: nō alternatio diei ⁊ noctis: nō videbū/
tur hoies inhabitare terrā: nō reperient ciuita/
tes: castella: ⁊ oppida: nō edificia: nō agricultu
re: nō exercitia ⁊ artes: nō erūt dominia princi
patus ⁊ regna. Si autē quereret: ergo qd erit
Rūdeo ꝙ in fine seculi oēs homines morient
⁊ omnes postea resurgēt. Exurget aūt flāma
cōflagratōis ⁊ diluuiū ignis: secūdū illud pro/
phe. Ignis ante ipsum pcedet. Et de illo dicit
glo. sup.2.c.2. Thessa. ⁊ Beda in glo. sup.2.
Petri.3.c. ꝙ tantū ascendet q̄tū aqua diluuij
fuit altior sup omnes montes terre. Et lꝫ aliq
voluerint cōcēdere ꝙ diluuiū illud fiet natura/
liter: eo ꝙ illius ignis generatio erit naturalis:
q2 virtute

q2 virtute ignis elementi τ corpoꝝ celestiũ ge/
nerabitur i materia terrestri aquea τ aerea. Et
allegant Senecã in li. de questionib⁹ naturali/
bus. Et Ari. in. 1. metaph. q ait. Dixit Em/
pedocles arsurã esse terrã cũ vniuersa sidera cõ
uenient in signo cancri: τ vniuersalẽ inundatio
nez futurã cũ eadẽ turba sideꝝ cõuenient in ca
pricornio. Tamẽ Ri. in. 4. dicit q sicut purga
tio mundi p aquã diluuij fuit supnaturalis ad
purgandũ mundũ de hominibus malis: secun
duz q manifeste innuit tex. sacre scripture. Ita
τ illius ignis pductio erit supnaturalis. Nec
est incõueniens q eius productionez precedat
vehemens siccitas naturaliter generata illius
ignis pductioni concordans: nõ tamen sicut
dispositio necessaria: sed cõgrua. Quare autez
prima purgatio mundi fuit per aquã: τ secũda
erit p ignẽ. Dicit Boñ. 47. di. quarti. q rõ ẽ:
q2 sicut in principio ardor regnauit cõcupiscẽ/
tie: sic in senectute mundi frigus auaricie. Re
frigescet eniz charitas multoꝝ: τ ideo q2 purga
tio debet fieri p contrariũ: sicut purgatio ardo
ris cõcupiscentie facta est p aquaz: sic purgatio
frigoris ma'icie τ auaritie fiet per ignẽ. Post
resurrectionẽ vero erit pro amicis dei dies lon
gissima iocundissima atq3 leta qui nũq̃ h3 no/
ctez: quãdo quidẽ omnes electi cũ anima simul
τ corpore cõregnabunt hinc cuz xp̃o. Pro dã/
natis autẽ reprobis fiet nox amara τ tenebrosa
que per infinita secula ptrahetur: in qua nũq̃
deerunt luctus: gemitus: suspira: τ veh: quãdo
τ ipsi cũ anima simul τ corpore tremẽdas pe/
nas inferni luent.   Secũdo cõtingit dubitare
circa noticiã certitudinalẽ vtrũ possit aliqs cer
titudinaliter scire quantũ tempus sit vsq3 ad cõ
sũmationẽ seculi. Et respondet Rica. 47. dis.
quarti. q nõ: q2 vt tactũ est superius: cõsũmatio
seculi nõ dependet a cã naturali: s3 a voluntate
diuina. Ideo xp̃s dixit Mathe. 25. Nescitis
diẽ neq3 horã: τ Marci. 13. De die ãt illa τ ho
ra nemo scit: neq3 hõ: neq3 ãgeli celoꝝ: neq3 fi
lius. Et fz Augustinũ sumit hic filius pro ca/
pite ratione membroꝝ: τ non ratione proprie
persone: quoniã christus nouit omnia omniũ/
q3 scientiam habuit: vt dicit in. 3. sentẽ. s3 nulli
mẽbro suo declarauit: q̃diu erit mũdus dura/
turus. Hinc Luc. 12. dixit. Estote parati q2 q̃
hora nõ putatis fili⁹ hominis veniet. Et Mar
ci. 13. Videte vigilate τ orate: nescitis. n. quan
do temp⁹ sit.   3° cõtingit dubitare circa noticiã
coniecturalẽ. Vtrũ sc3 p cõiecturas aliq̃s pos/
set quis asserere modico tpe mundũ fore dura/
turuz. Et qdã dicunt q sic inducentes suo mõ
tres principales cõiecturas. Prima est etatuz
antiquitas. Dicũt. n. etates mundi etati hois
cõparari: quod Aug. sentire videt sup Ioh. τ
22. li. de ci. dei. i fine. Sicut ergo sex sunt eta/
tes hois: τ in sexta nõ põt diu viuere: ita ergo
in sexta etate diu durare nequit. Prima etas
hominis est infantia: q̃ durat vsq3 ad septimuz
annũ. Secũda est puericia vsq3 ad. 14. annum
Tertia est adolescentia vsq3 ad. 25. ãnũ. Quar
ta est iuuentus vsq3 ad. 50. Quinta est senect⁹
vsq3 ad. 80. Sexta est decrepitus vsq3 ad mor
tez. Cũ aũt ad illã peruenit iã certus ẽ q mors
nõ multũ tardabit. Et l3 quãdoq3 senes cõfor/
tent seipsos dicãtq3: adolescẽtes etiã moriunt:
allegãtes illud dictũ Tullij in lib. de senectute.
Frustra sperat adolescens se diu victuꝝ. Quid
eni stultius q̃3 incerta p certis habere: qm etiã
illa etas multo plures q̃3 senectus mortis habet
casus. Facilius enim adolescentes in morbos
incidũt: grauius egrotãt: tristius curant: tamẽ
vrbana cõfutatio huius sententie est quã facit
sancta Marcella: de qua Hiero. in epistola ad
Principiã ait. Orbata patris morte viro quo
q3 post nuptias septimo mẽse priuata est. Cũ/
q3 eã cerealis Inus claꝝ inter cõsules nomen
ẽ: ppter etatẽ τ antiquitatẽ famili e τ insignẽ:
qd maxime viris placere cõsueuit: decorẽ cor/
poris ac moꝝ temperantiã ambitiosus peteret
suasq3 longeuus polliceret diuitias: s3 nõ q̃si i
vxorẽ: τ quasi in filiã vellet donatões trãsfun/
dere. Albinaq3 mater tã claꝝ presidiũ viduita
te domus vltro appeteret: illa rñdit. Si vellem
nubere τ nõ eterne me pudicitie dedicare: vti/
q3 maritũ quererem non hereditatem. Illoq3
mãdante: posse τ senes diu viuere τ iuuenes
cito mori: eleganter lusit. Iuuenis qdẽ potest
cito mori: sed senex diu viuere nõ põt. hec ille.
Si ergo mors vicina ẽ senectuti: ergo finis i/
minet mundo iam senescenti. Est equidẽ pri/
ma etas eius ab Adã vsq3 ad Noe. Secunda
Noe vsq3 ad Abraham. Tertia ab Abraham
vsq3 ad Dauid. Quarta a Dauid vsq3 ad ca/
ptiuitatẽ babylonis. Quinta a captiuitate baby
lonis vsq3 ad christum. Sexta a xp̃o vsq3 ad fi
nem mũdi. Ex ista autem sexta etate fluxerunt.
1466. anni quare videt q paruz ẽ illud qd sup/
est. Secũda cõiectura quã sumunt alij de pro/
pinquitate finis mundi est antixp̃i vicinitas.
Asserũt. n. fm pphias antixp̃m fore de pri/

pro venturū: post cuius aduentū non multum
durabit mūdus. Tertia coiectura est peccato
ruz cōsummata iniquitas. Refriguit qppe cha
ritas mu'toꝝ: ⁊ ex omni pte superabundat ma
licia: ⁊ ingratitudo occupauit cunctos habitato
res terre. Verūtamē cū coiecturis huiusmodi
aut similibus non audeo ego affirmare quicq̃
de vicinitate finis mundi: sequēs in hoc Aug.
qui.li.18.de ciui.dei.c.55.ait. Frustra annos
qui remanent huic seculo cōputare ac diffinire
conamur: cū hoc scire nō esse nostrū ex ore veri
tatis audiuimus. Quos tamē alij quadringen
tos alij quingentos alij etiā mille ab ascensio
ne domini vsq; ad vltimū eius aduentuz com/
pleri posse dixerunt. Quēadmodū autē quisq;
coꝝ astruat opinionē suā longuz est demostra/
re: ⁊ nō est necessariū. Coniecturis quippe vtū
tur humanis nō ab eis aliquid certū de scriptu
re canonice auctoritate profert. Omniū vo de
hac re calculantiū digito resoluit: ⁊ quiescere iu
bet ille qui dicit. Nō est vestrum nosse tempo/
ra vel momenta que pater posuit in sua potesta
te. hec ille. Quare vt optime hanc partem con
cludaz omni curiositate dimissa dico q̄ satis de
bet esse omnibus nobis quia cito deficiemus:
⁊ in breui rapiet nos violentissima mors. Tūc
ergo nobis deficiet qñ vita p̄senti priuabimur.

Quod cōtēnendus est mundus: q2 est fal/
sus ⁊ vanitate plenus: sicut apparet in exēplis
eorum qui dilexerunt illū: ⁊ q2 dilectores suos
ducit in damnationē. Capitulū. .3.

Ertiū mysterium siue tertia ratio qua/
T re contemnendus est mūdus dicitur
maligne cōditionis. Reperit siquidez
in huius mundi temporalib9 bonis triplex ma
la conditio. Prima dicit falsitatis. Secunda
vanitatis. Tertia damnabilitatis. Prima cō
ditio bonoꝝ huius mūdi dicit falsitatis. Sūt
nāq; hec bona huius mundi falsa non vera: si
in eis finis constituatur: quoniā ad veritatem
boni quod nos beatos facere debet requiritur
exclusio omnis mali: ⁊ cuiuscunq; ꝯtrarij. Sz
in hac vita nullus euitare potest labores: dolo/
res: angustias calamitates ⁊ erumnas: quibus
p̄mit mortaliū gen9. Ex quo Hiero. ad He/
liodoꝝ de vita Nepotiani ait. vbiq; luct9 vbiq;
gemitus: ⁊ plurima mortis imago. Et boeti9
li.2.de consola. Quis est inquit tam cōposite fe
licitatis: vt nō aliqua ex parte cū status sui qua
litate rixetur. Anxia.n.res est humanoꝝ bono
ruz cōditio: ⁊ q̄ vel nunq̄ tota puenat vel nū/
q̄ tota ppetua subsistat. Huic census exube/
rat sed est sibi pudori degener sanguis. Hunc
notabilitas notū facit: sed angustia rei familia/
ris inclusus mallet eē ignotus. Ille vtroq; cir/
cunfusus vita celibem deflet. Ille nuptijs felix
orbus liberis alieno censuz nutrit heredi. Ali9
prole letatur: filij filieue delictis mestus illachry/
mat. Idcirco nemo facile cū fortune sue condi/
tione cōcordat. hec ille. Quare quasi pro mira/
culo narrat felicitas. Q. Metelli: de quo Va
lerius li.7.ru.de felicitate ait. Q. Metellū na
sci in orbe terraꝝ principē voluit fortuna: parē
tes ei nobilissimos dedit: adiecit animi rarissi/
mas dotes ⁊ corporis vires: vt sufficere labori
bus posset: vxorem pudicitia ⁊ fecunditate cō/
spicuā: consulatus decus imperatoriam potesta
tem: speciosissimi triumphi preterea largita est
Fecit vt eodē tempore tres filios consulares:
vnū etiā censorem triumphalē videret: et quar
tuz p̄torē: vtq; tres filias nuptui daret: earūq;
sobolem sinu suo exciperet. Hunc vite actum
eius finis cōsentaneus excepit. Nā vltimo se/
nectutis spacio defunctū: leuiq; genere mortis
inter oscula: cōplexusq; charissimoꝝ pignoruz
extinctū filij et generi humeris suis per vrbem
latū rogo imposuerunt. hec ille. Sed rarissima
sunt huiusmodi exempla. Propterea dixit Lu
canus. Felix q potuit mundi euitare ruinas.
Quinimo audiuntur omniū regū: omniū prin
cipū: omniūq; magistratuū sepius deflende q̄/
rele Nec pōt aliquis diu persistere quin tamē
clamet ⁊ dicat. Heu mihi q2 circundederūt me
mala. Patet hoc i exēplo illo quod Tullius re
fert in li. de finibus bonoꝝ ⁊ maloruz. Quod
etiā recitat Valerius de mutatione moꝝ ⁊ for
tune. Et plinius in historia naturali. Polycra
tes inquit samioꝝ tyrannus adeo fortunaz sibi
obsequiosam habuit: q̄ omnia desiderata perfi
ciebat. Ad moderandā igitur fortune inuidiaz
sumpto in manu annulo: quē preciosum possi/
debant in mare iecit: sed inopinate illū repente
recuperauit. Nā post dies paucos a piscatori/
bus piscis captus q annulū sorbuerat tyranno
donatus est. Accidit tandē q̄ aduersus Dariū
persarū regē duxit exercitū: ⁊ q̄ Orunthes p̄/
fectus Darij illuz acie fuderit: ceperitque: ⁊ in
summo magalensis montis vertice suspendi
iusserit. Et relictus auib9 lacerandus: q vbiq;
felicissime in terra vixerat: in aere miserrime ex
pirauit. Quid de infelicitate alioꝝ referā: qui se
beatos crediderunt. Legātur historie que vt/
plurimū

plurimū illos īfelici dolorosaqꝫ morte ac violē
ta extinctos eē describūt. Ninus rex assyriorū
q̄ bella finitimis intulit.50.ānis: vt refert Pau
lus Orosius li.i.post deuictā asiaꝫ scythiaꝫ ⁊
Zoroastrē dū deficientē a se ꝓpugnat vrbē sa
gitte ictu interijt. Baldasar rex babylonis: vt
ait Josephus.x.antiquitatū li.obsessa babylo
ne a medis ⁊ persis: Dario.s.⁊ Cyro.in tātā
venit ī obliuionē sui: vt celeberrimū iniret con
uiuiū: ⁊ in vasis tēpli biberet: ⁊ obsessus vaca/
ret epulis. Unde ī nocte captus ē ⁊ iugulatus
Cyrus rex psarū: vt Orosius vbi supra cō
memorat qui gangem fluuiū in quo miles sub
mersus fuerat in quadrigentos.lx.alueos cō/
minuit.a Thamari massagetarū regina supatꝰ
occidit. Xerxes ille rex potentissimus q̄ subuer
tit mōtes: vt Hiero.ait ad Heliodorū de vi/
ta Nepotiani: ⁊ maria constrauit: bello in gre/
tia īfeliciter gesto cōtēptibilis suis factus: fm
Justinū p Artabanū p̄fectū suū occidit. Da
rius vt comemorat. Q. Curtius ab Alex.ma
gno supatus a suis captus apud tharā oppidū
Parthie detētus ī vehiculo cathenis ⁊ cōpe/
dibus aureis vulneribꝰ cōfossus: ⁊ letalit̄ vul
neratus dimissus: sicqꝫ miserabiliter expirauit
Alex. magnus post tot celebres gloriosasqꝫ vi/
ctorias: subiectionēqꝫ vniuerse asie: imo pene
totius orbis: p Cassandrū filium antipatris:
vt. Q. Curtius dicit venenatus ē. Nā Cassā
der ille ⁊ Philippꝰ ⁊ Solla fratres eiꝰ ministra
re regi solebant: q̄ in potu illi venenū dederūt:
quo hausto fm Justinū ī media potōe velut te
lo confossus īgemuit: deportatusqꝫ ē a conui/
uio semianimis. Maliuoli aūt dicebāt eū ebrie
tate perire: quod ⁊ Solinus sentit in li. de mi/
rabilibus mūdi. Cōtra quē est Tullius li.i.de
diuinatōe. ⁊ Justinus. ⁊. Q. Curtius. Quar
to itaqꝫ die Alex. īdubitata morte sentiens tu/
multuantes milites: q: rex occidebat insidijs:
pia oratione sedauit: cūctisqꝫ dexterā porrigēs
eos osculatus ē: tandē moritur anno etatis sue
33. ⁊ mēse vno cū regnasset annis.12. ꝑut pꝫ.i.
Machabeorū.i.c. Romulus fundator vrbis
rome: vt ponit Titus Liuius apud paludē ca
pree tēpestate magna orta ⁊ tonitruis circūda/
tus nube nusq̄ꝫ apparuit: ⁊ noīe Quirini inter
deos cōsecratus ē. Seruius Tullus sextus ro
manorū rex a Tarqnio supbo occisus ē. Pyr
rhus rex Epyrotarū: q̄ romāis bella intulit ī fa
uorē tarentinorū: venitqꝫ romā vsqꝫ Prene/
ste a romanis tandē victus ad patriā rediens
fm Justinū Spartanis īdixit bellū q̄bus reli
ctis Argos inuasit vbi feruide magis q̄ꝫ caute
pugnās ictu saxi e muris iacti mactatus ē. Hā
nibal penorū dux q̄ annis.14.in Italia roma/
nos cōtriuit: postea in africa a Scipione deui/
ctus ꝓfugus: ⁊ dānatus exilio ad Antiochum
magnū regē syrie veniēs vt Justinus memi
nit: q: a romanis petebat: fugereqꝫ nequiret: ve
neno raptim hausto: qđ more regio sub gēma
ferebat inclusum obijt. Sicqꝫ ab his q̄ ad eum
cōprehendendū missi fuerāt exanimis inuētus
est. Pōpeius magni Pōpei genitor. fꝫ Ho
rosiū fulmine ꝑcussus perijt. Pompeius ma
gnus filius eius qui.22.reges orientales: vt
ait Horosius supauerat: a Cesare deuictus cū
fugisset in Alexandriā ad Ptolomeū regem:
cui teste Eutropio Pōpeius a senatu tutor da
tus fuerat pp iuuenilem etatem eius: cuiqꝫ re/
gnū fāma fide seruauerat: ⁊ paterna pietate re
stituerat: cōsilio Theodori Fotini ⁊ Achille: si
ue timore ne Pōpeius Alexandriā occuparet:
seu despecta infelicitate eius: siue credēs place
re multū victori Cesari: p Achillem p̄fectū re/
gni occisus ē. Florus autē dicit in.4.li. Pō/
peius suo gladio trucidatus sub oculis vxoris
sue liberorūqꝫ suorum morit̄. Cesar vt Sue/
tonius narrat: mortuo Pōpeio ī eodem men
se: sed interiectis diebus q̄nquies triumphauit.
Primo đ Gallia ⁊ Britānia. secūdo đ Egy
pto. tertio de Pharnace ⁊ Ponto. 4° de Ju
ba et Africa. et. 5° de Hispania. Fuitqꝫ illi
gloria multa in vsurpato impio annis tribus
⁊ mēsibus septē. Tandē Caio Cassio. ⁊. M.
Bruto contra eū conspirātibus princeps or/
bis.23.plagis confossus occubuit anno.56.
etatis sue. Marcus Antonius nepos Julij
Cesaris ex sorore Julia ab Octauiano Au/
gusto victus ī Alexādria ab eodē Cesare ob/
sessa fm Plutarchū gladio se peremit dū an
num ageret etatis.56. Caius Gallicula ipa/
tor romanus tertius ab Octauiano sceleratissi
mus auarus ⁊ libidinosus: adeo vt duabꝰ soro
ribus stuprum intulerit: crudelis oībus ⁊ exo
sus Rome in palatio occisus ē vt habetur ī cro
nica Martiniana cū regnasset annis tribꝰ mē
sibus.x.diebus octo. Nero impator quintꝰ ab
Augusto q̄ natus ē premissis pedibꝰ vt scribit
Plinius li.7.historie naturalis: vitiosus: aua
rus: ⁊ lasciuus ab vrbe fugiēs secundum Eu
tropiū.32.anno etatis sue ⁊ impij.14.seipsuꝫ
interficit. Dominianus impator fm Suetoniū

e Eutropii a cubiculariis suis .7. vulnerib⁹ occisus est anno etatis sue .36. et cū dedecore sepultus. Helius ptinax impator vulnerib⁹ obtruncatus est. Mauritius impator ob inuidiā occisus ē: cū iperasset ānovno. Antonius ipe/rator tertio impii sui anno interfectus est a tumultu militari Rome cum matre sua . Maximinus impator cum impasset annis tribus apud Aqleiam deserētibus cū suis militib⁹ : cū filio suo adhuc puero occisus est. Gordianus impator .6° impii sui anno post q̄ꝫ de Persis triūphauit veniēs Romā ,ppe vrbem: fraude philippi occisus ē. Decius impator cū impas/set annis duobus i bello barbaro peremptus ē. Valerius impator a rege Persarum deuict⁹ est: et in seruitutē redactus. Nā q̄ꝫdiu vixit rex eiusdem ,puincie pedē ceruicibus eius iponendo: solitus erat equū ascendere. Aurelianus impator fraude sui serui occidit . Tacitus impa/tor septimo mēse impii sui subita morte p̄occupatus ē. Probus impator sexto anno imperii sui militari tumultu vexatus ē. Clarus impator fulmine periit . Diocletianus impator veneno extinctus ē. Constātinus filius Constātini magni a ducibus fris sui Constātii peremptus ē. Julianus apostata a sācto Mercurio milite miraculose occisus ē Vales impator q̄rto imperii sui anno a Gottis i bello peremptus est : Et si o'a huiusmodi exēpla diceremus tedium oriret i mētibus auditorū. Concludimus breuiter q̄ cūcta huius seculi blandimēta amaritudine sunt pmixta. Nec pōt homo ab illa se liberare ,p libito voluntatis sue. Nō eni potuere p̄dicti potētes impatores et reges euitare illam cū oī potētia sua: nō voluerūt se ab illa defendere viri fortes. Non Antheus: non hercules : nō Sanson: nō Hector: nō Achilles: nō de/niqꝫ quilibet alii. Nequerunt ēt et ipsi philosophi cū philosophia sua declinare malignitatem seculi. Quinimo passi sunt et ipsi icōmoda multa: psecutiones: captiuitates: exilia: cruciatus: et dāna rerū. Propter q̄ oia merito mūdus est pnipēdendus. Secūda cōditio bonorū hui⁹ mūdi dicit vanitas. Posito.n. q̄ cuncta felicit dilectoribus eius ad votū succederēt : tū vana sunt: caduca et breuia: nullusqꝫ pōt i illis diuti⁹ imorari. Oia nāqꝫ que in mūdo sunt: cito i breui deficiūt. Jō ait Hugo. li. i. de aia. Dic mihi vbi sunt amatores mundi : qui ante pauca tpa nobiscū fuerūt. Nihil ex eis mansit nisi cineres et vermes: et hoies fuerūt sicut tu: comederunt

biberūt: riserūt: duxerūt i bonis appetitibus dies suos: i puncto autē descēderūt ad inferna . Hic caro eorū vermibus: illic aia eorū eternis deputatur suppliciis: donec rursus infelici collegio colligati sempiternis inuoluantur icendiis hec ille. Cōsonat sentētia Baruch pphe. c. 3. d. Vbi sunt principes gētium : et q dominant sup bestias que sunt sup terrā: qui ludūt i auibus celi: qui argentū thesaurizant et aurū i quo cōfidunt hoies: et nō ē finis acqsitōis eorū: q argētū fabricāt: et solliciti sunt : nec ē inuentio operū illorū. Exterminati sunt et ad iferos descēderūt. Dicite igit o amatores mundi: vbi sūt tot clari viri: q reputabant beati. Vbi sunt re/ges Assyriorū: Belus Ninus Semiramis Zenienus Arius Aralius Xerxes Arame/tres Bolchus Balleus Alcedas Manach⁹ Matharen⁹ Sper⁹ Manul⁹ Sparetb⁹ Aminites Beloch⁹ Belosparis Lāpredes Soso/res Mitbreus Thantanes Thuneus Eupales Ofrateues Dazepes Sardanapal⁹: qui regnauerūt cū tāta gloria successiue f3 Pau. Horosiū li. i. ānis mille cētū .60. vsqꝫ ad Sardanapali . Vbi sūt reges Persarū atqꝫ medorū: rex Darius rex Cyrus Cambises Xer/xes Archarerxes et ceteri. Vbi sūt reges Athenięsiū. Cecrops Vrana⁹ Amphitrion Erichthonius Pādeon Erictheus Panchyon Egeus Theseus Menesteus Demoson Nicteus Obsides Themistes Melāpus Chodrus Archipus Tersipus Fabras Mage/tes Digenitus Agamestor Eschili⁹. Vbi sūt reges Lacedemoniorū Heraschcus Egis et Therratus Xabetes Doristus Agesilau⁹ Archilaus Theletus Calamices. Vbi sūt reges Siccioniorū. Gessipus Egialeus Europs Thelicinus Apis Egialcha Thelsyon Elgiorus Messapus Erath⁹ Orastus Orthopol⁹. Maratus Polypus Siccion Jnach⁹. Vbi sunt Ptolomei et Pharaones: q regnauerūt i Egypto. Ptolome⁹ primus: a quo fm Justinū alii dicti sunt Ptolomei ,ppter claritatē nois eius Ptolome⁹ Philadelphus Ptolomeus Euergetes: Ptolome⁹ Philopater. Ptolomeus Epiphanes. Ptolomeus philometor . Ptolomeus phiton . Ptolomeus Euergetes seruus. Ptolomeus Alexander. Ptolomeus Dionysius. Vbi sunt iudices et reges iudeorum . Moyses Josue Othoniel Aioth Sangara Delbora Barach Gedeon Abimelech Thola de Jsachar Hyair Gala/

tid es

eldes Jepte Abesã Helonica Abdon Sam/
son Heli ⁊ Samuel: Hi oẽs fuerũt iudices
successiue. Regũ aũt primus fuit Saul. post
quẽ regnauerũt Dauid Salomon Roboam
Abias Asa Josaphat Jorã Ochozias Jo/
has Jobatan Amasias Ozias Achaz. Eze/
chias Manasses Amon Joachim Sedechi/
as Aristobolus Alexander Herodes. Ubi
sunt reges latinoꝝ: Janus Saturnus Picꝰ
Faunus ⁊ Latinus. Ubi sunt reges albanoꝝ
quoꝝ primus fuit Ascanius Enee filius: qui
cõdidit Albã fm Titũ Liuiũ: cui successerunt
posthumus Siluius filius eius sic dictus: qꝛ
in siluis ⁊ venatione nutritus ẽ. Eneas siluiꝰ
Latinus siluius Alba Egyptus siluius Ca/
pis siluius Carpentus siluius Tyberius qui
suffocatus in tyberi fluuio nomẽ dedit. Nam
ante Albula dicebatur. Agrippa siluius Are
mulus Auentinus Procus Amulius. Ubi
sunt reges romanoꝝ: primus Romulus. 2ꝰ
Nũma põpilius. tertius Tullus hostilius. 4ꝰ
Anchus. quintus Tarquinus priscus: sextus
Seruius tullus. septimus Tarquinus super/
bus. Ubi tot gloriosi senatores consules dicta
tores inuictissimiqꝫ duces qui floruerunt in vr
be. Brutus Lucius Tarquinus Collatinus
Spurius Cassius Coriolanus Caius Flaui
us Lucius Virginius Lucius quintꝰ Cincia
tus Furius Camillus Appius Claudiꝰ. Q.
Ceciliꝰ Metellꝰ Balcharicus Scipio asina
Scipio aphricanꝰ Scipio emilianꝰ Curiꝰ de/
tentatus. Q. Fabius Caius Flaminius ⁊ ce
teri. Ubi sunt tot impatores qui ibi regnaue/
runt quorum aliquos in precedentibus nomi
nauimus. Ubi sunt tot sapientes seculi phi a/
strologi historiographi oratores ⁊ poete. Ubi
Thales milesius Chylo lacedemonius Solõ
atheniensis Periander corinthius Pitha/
chus mithileneus Byas prieneus Pitha/
goras samiꝰ Plato socrates Aristoteles Dio
genes Anaxiales Zeno Empedocles Epicu/
rus Anaxagoras Democritus Heraclitꝰ Le
ucipus Hypparchus. Hi omnes phi. Aliabra
gel Albumasar Ptolomeus. Hi astrologi.
Hieronymꝰ egyptius Berosius caldeꝰ Ma
nethã Sutorius Chalinicus Dyodorꝰ Pos/
sidonius Theon Andronicus Aphricanꝰ Ter
tulianus Phrygius Dares Trogus Pom
peius Justinus abreuiator eius Josephꝰ iude
us Titus Liuius. hi historiographi. Lysias
Demostenes Hegesias Cyreneus Antiochꝰ
Ascalonita Apollõius Niconius Cicero Ca
to censorinus. Hi oratores. Ouidius Juue
nalis Lucanus Virgilꝰ Oratius Terentius
Persius Tibullus. Hi poete. Ubi sunt de/
niqꝫ omnes quos etiam diebus nostris ⁊ vi/
dimus ⁊ cognouimus: quos mundus tulerat
in sublimi. Periit certe memoria eorum cum
sonitu: vt ait propheta: ⁊ dominus in eternum
permanet. O q̃ cito q̃ue repente euanescunt
velut fumus omnia que in hoc mundo credun
tur ⁊ reputantur bona. Qd̃ considerans Sa
lomon. 2. Ecclesiastices. c. dixit. Magnifica/
ui opera mea: edificaui domos: plantaui vineas
feci hortos ⁊ pomeria: ⁊ conseui ea cuncti ge/
neris arboribus. Extruxi mihi piscinas aqua
rum: vt irrigarem siluas lignorum germinã
tium. Possedi seruos ⁊ ancillas multamqꝫ fa
miliam habui: armenta quoqꝫ ⁊ magnos oui
um greges vltra omnes qui fuerunt ante me ĩ
hierusalem. Coaceruaui mihi argentum ⁊ au
rum ⁊ substantias regũ ac prouinciaꝝ. Feci
mihi cantores ⁊ cantatrices ⁊ delicias filiorum
hominum Scyphos ⁊ vrceos in ministerio ad
vina fundenda: ⁊ supergressus sũ opibus
omnes qui fuerunt ante me in hierusalem. Sa
pientia quoqꝫ perseuerauit mecum: ⁊ omnia
que desiderauerunt oculi mei non negaui eis:
nec prohibui cor meum quin omni voulptate
frueretur: ⁊ oblectaret se in his que parauerant
Et hanc ratus sum partem meam si vterer la
bore meo. Cumqꝫ me conuertissem ad vniuer
sa opera que fecerant manus mee: ⁊ ad labores
in quibus frustra desudaueram: vidi in oĩbus
vanitatem ⁊ afflictionem spiritus ⁊ animi ⁊ ni
hil permanere sub sole. Quanta autẽ fuerit ma
gnificentia ⁊ gloria Salomonis patet. Prio
si consideretur eius potentia: ⁊ diuitiarum co
pia: ⁊ fame claritas: ac delitiarum affluentia.
Nam vt habetur. 3. Reg. i. c. Veniente Da
uid patre: ⁊ ipso imperante ⁊ volente vnctus
fuit in regẽ: ⁊ dixit omnis populus: viuat rex
Salomon. Et ascendit vniuersa multitudo pꝰ
eum: ⁊ populus canentium tibijs: ⁊ letantium
gaudio magno: ⁊ insonuit terra a clamore eo/
rum. Et vt dicitur. 3. Reg. 4. c. Regnauit su
per oẽm hierusalem: ⁊ erat in ditione sua hĩs
omnia regna secum a flumine terre Philistijꝫ
vsqꝫ ad terram Egypti offerentium sibi mune
ra: ⁊ seruientium ei cunctis diebus vite eius.
Erat autem cibus Salomonis per singulos di
es. 30. chori simile: ⁊. 40. chori farine. x. boues

pingues. 7. 20. boues pascuales: 7 centum arie tes: excepta venatiõe ceruorũ 7 caprearum atq3 bubalorũ 7 auiũ altiliũ. Habebat. 40. milia p̄ sepia equorũ curialium. 7. 12. milia equestrium Et vt scribit. 2. c. preallegati. li. Regina Sabba do nauit ei. 30. talenta auri. 7 aromata multa ni mis 7 gēmas preciosas. Secundũ autem Ca tholicon apud aliquos est. 50. librarũ. fm ali os. 72. In. 2. Ro li. preallegati. c. 2. narrat qualiter Salomon volens edificare domũ dei. 7 palati um suũ numerauit. 70. milia virorũ portantiũ humeris suis. 7. 80. milia qui cederēt lapides in montibus: p̄positosq3 eorũ tria milia sexcen tos. Fecitq3 fieri edificia speciosa valde. diffũ debaturq3 fama eius per vniuersum orbē: 7 ta men deprauatũ est cor eius: vt adamaret mu lieres alienigenas. Habuitq3 oēm delectatio nem in qbuscũq3 secundũ sensualē appetitum. nihilominus omnia preterierũt 7 defecerunt. Ideo ipse cōqrit in. c. 1. Ecclesiastices. d. Va nitas vanitatum 7 omnia vanitas. Ob quod Criso. super Io. ita pulchre loquit. Vanitas vanitatũ inquit Salomon 7 omnia vanitas. Hũc versiculũ si saperent qui in potentiã ver santur: in parietibus suis cibus 7 vestibulis scribere: in domo: in foro: 7 i egressibus: 7 an te oia in cōscientijs suis: vt sēper eũ 7 oculis cernerent 7 corde sentirent: qm̄ multe sunt re rum facies 7 imagines false: que decipiunt in cautos. Istud oporet quotidie carnē salutare: 7 in prandijs 7 in cenis: 7 in omnibus cōuenti bus libēter vnũquēq3 primo suo canere a pri mo suo libenter audire: q3 vanitas vanitatum 7 oia vanitas. Hec ille. Que verba non imme rito ponderãda sũt: vt sic cognoscat mũdi mi seria. Tertia cōditio bonorũ huius mũdi dr̄ dãnatio. Ipsa etenim se diligentes ducũt in dã natonē eterne mortis. Et vt Greg. ait. Mo mētaneum est quod delectat: sed quod cruciat ē eternũ. Ideo Aug. in quodã sermone inqt. Nulla maior insania q̃3 p delectatione momē tanea perdere eterna gaudia: 7 obligare se ad eterna supplicia. Audite ergo o mortales ho mines: 7 cōsiderate que dicta sunt ad menteq3 vestram currite 7 reducite cor 7 animũ ad amo rem dei: 7 ad beatitud nem eius inardescat de siderium vestrum: reuocate affectum a prodi tore mundo illumq3 spernite: vt sic possitis in hoc seculo adipisci dei gratiam: 7 in futuro sē piternam gloriam. Amen.

Feria secunda hebdomade sancte: de myste riis sacramenti eucharistie: quorum noticia fi deles excitat 7 inflammat ad feruorem 7 deuo tionem. Sermo. 63.

Memoriam fecit

mirabiliũ suorũ misericors 7 miserator dominus escam de dit timentibus se. Illuminati pphete v̄ba sunt ista origina liter ps. 110. Ostendit nobis dñs iesus xp̄us ardentissimam charitatem suam non solũ in cru ce 7 passione: verũ etiam 7 multis alijs diuer sisq3 modis: 7 potissimũ cum instituit sanctissi mum sacramentum preciosissimi corporis 7 sã guinis sui. Quoniam autem tanto feruentius xp̄ianorum aie cum reuerentia 7 deuotiõe ad illud suscipiendum animari possunt: quãto cla rius eius mysteria cognoscunt 7 intelligũt. Id circo in presenti sermone de eo aliqua aperie mus: quoniam si xp̄s illud fecit in memoriam eius: 7 suorum mirabilium: nisi nos tanti be neficij recordaremur merito de ingratitudinis vicio veniremus culpandi. De ipso itaq3 sacra mento venerabili tria mysteria erunt a nobis declaranda.

Primum dicitur institutionis.
Secundum figurationis.
Tertium fructificationis.

Qualiter xp̄s instituit sacramentum eucha ristie in cena: 7 ordinauit apl'os sacerdotes: 7 quare hoc sacramentum conficitur in specie pa nis 7 vini: 7 sub duplici specie: 7 an sub vtraq3 debeat sumi. Capitulum. j.

Primũ mysteriũ declarandũ dr̄ institu tionis. In quo cōtigit dubitare circa septem. p̄ circa tp̄s. 2° circa psonã. 3° circa ordinē. 4° circa materiã. 5° circa spēm. 6° circa additionē aque. 7° circa obligationē.

Primo circa tp̄s dubitatur. quare hoc sacra mentũ institutum fuit tp̄e legis gratie: 7 nõ an te. Ad quod respondet Alex. in. 4. summe. 7 Bon. di. 8. quarti. q' istud fuit cōueniēs pro pter duo. p̄ ppter rē cōtētam: que est corp9 xp̄i verum: vt plenius declarabit in sequēti sermo ne. 2° fuit cōueniēs pter efficaciã: que ē cha ritatis vinculum: que in noua lege apparere 7 abundare debuit. Et ex hoc institutũ est iminē te passione in signum amoris quē xp̄s ad gen9 humanũ habebat. Nam nõ solum voluit dare nobis sua. i. obsequia oium creaturarum: 7 su os. i. angelos in adiutorium: sed etiã seipsum dedit

dedit in filiuz p carnis assumptionē: fm illud
Esa. 9. Filius datus est nobis. Dedit se in so
ciuz p nature nostre cōformationē: fm illd apli
Phil. 2. Habitu inuentus vt hō. Dedit se in
magistrū p doctrine predicationē: fm illd Jo.
13. Vos vocatis me magister τ dn̄e: τ bene di
citis: sum etenim. Dedit se i lucē p exēpli opa
tionē: fm illud Joh. 13. Exemplū. n. dedi vo/
bis vt quēadmodū ego feci ita τ vos faciatis.
Dedit se in patrē p gratie regenerationē: fz il
lud Joh. 1. Quotquot autē receperunt euz de
dit eis potestatē filios dei fieri his q credunt in
nomine ei⁹. Dedit se in holocaustū medullatū
p passionē: τ tandē dedit seipsuz in cibū ad spi
ritualē refectionē. O inflammata charitas iesu
xpi. O ardens amor clemētissimi cordis sui.
Supabundāter pfecto ostendit nobis quātū
nos ipse dilexit: τ ppterea tunc sacramentū est
institutū: cū amor eius bulliebat atqz feruebat.
Vnde Joh. 13. dicit. Cū dilexisset suos q erāt
in mūdo: in finē dilexit eos. i. fm glo. maiora
signa dilectionis ostēdit. Secūdo dubitat cir
ca horā. Et vt colligit ex dictis euāgel. statz xps
hoc sacramētū instituit hora cene quādo iaz co/
mederant ipse τ apli agnū pascalē. Ex quo ple
riqz nō bn̄ intelligētes dicere voluerunt q hoc
sacramētū nō debet cōfici ante prandiū: sz post
cenā. Arguūt enim sic. In operādo debemus
nos cōformare xpo tanq̄ exemplari. iuxta il. d
Exo. 25. Inspice τ fac fm exemplar qd tibi in
monte monstratū ē: sed xps hoc sacramētum
post cenā cōfecit: ergo τ a nobis debet confici
post cenā. Cōtra istos vero ē tex. de cōse. di. i.
in. c. sacramēta. Sacramenta inquit altaris nō
nisi a ieiunis hominibus celebrent. Ratio est
fm Ric. in. 4. di. 8. ppter maiorē solemnita/
tez τ sobrietatē ministerij: τ maiorē reuerentiā
sacramēti. Nec valet obiectū: eo q xps rationa
biliter cōfecit post cenā: quia voluit terminare
figurā τ legē in esu agni pascalis: τ introduce/
re veritatē in institutionē sacramēti. Hmōi au
tez ratio non cōuenit ad hoc vt a nobis debeat
post cenā cōfici. Et sic hoc sacramentū confici
debet a ieiunis vt patet de cōse. di. 2. in. c. liqui
do. Et secundū Ric. vbi supra sumit hic ieiu/
nium pro priuatione cuiuslibet alimēti an̄. s. q̄
quis sumat cibū vel potū: si etiam postea in die
pluries comesturus sit. In casu tamen necessi
tatis imminente mortis periculo potest hoc sa/
cramentū post alios cibos sumi. Etiaz si sacer/
dos ān̄ missaz lauerit os suū τ casu aliquo gut/
ta illius aque intrauerit in stomachū: nō ppter
hoc tenetur dimittere missaz: p̄cipue in die so/
lemni: q2 hoc nō videt impedire dignā p̄para
tionē p̄sbyteri nec reuerentiā sacramēti. Et de
similibus idē iudiciū habeatur. Tertio cōtin
git dubitare circa ordinē: quādo. s. apostoli fue
runt a xpo ordinati sacerdotes: τ acceperūt con
secrandi potestatē. Ad qd r̄ndet Ric. in. 4. di.
24. q. Tertio querit in quo actu cuiuslibet ordi
nis imprimat caracter: in responsione ad argu
mentū: q christus ordinauit apostolos sacerdo
tes: cū dedit eis ptātem cōficiendi. Luc. 22. et
Math. 26. dicens. Hoc facite in meaz cōme/
morationē. 4° dubitat circa materiā in qua sa
cramentū est cōficiendū. Et r̄ndent doc. in. 4.
di. xi. q materia cōgrua huic sacramēto est pa/
nis de frumēto τ vinū de vite: eo q christ⁹ ita
instituit: τ hoc rationabiliter. Primo qdē q̄tū
ad vsum huius sacramēti: q est mādu catio. Si
cut. n. aqua assumit in sacramēto babtismi ad
vsum spiritualis ablutionis: q2 corporalis ablu
tio cōuenienter fit in aqua. Ita panis τ vinū q
bus cōiter homines reficiunt in hoc sacramen
to assumunt ad vsum spiritualis manducatōis
Secūdo q̄tū ad effectū cōsideratū in vno quo
qz sumentiū: q2 vt Ambro. dicit sup epistolam
ad Cor. hoc sacramētū valet ad tuitionē corpis
τ aīe. Ideo caro christi sub specie panis: p sa/
lute corporis. Sanguis xpo sub specie vini p
salute aīe offert. Tertio q̄tuz ad effectū respe/
tu ecclesie q̄ cōstituitur ex diuersis fidelib⁹: sic
panis cōficitur ex diuersis granis: τ vinū fluit
ex diuersis vuis. Notandū tamē fm Tho. in
3. pte. q. 24. ar. 3. in responsione ad tertiū argu
mentum: q si farine triticee admisceret aliqua
quātitas modica τ parua alterius farine pote/
rit exinde cōfici panis: qui est materia huius sa
cramenti: q2 modica pmixtio non soluit speciē:
secus vero si esset magna. Quinto dubitatur
circa speciem quare. s. sacramētū hoc cōficit sub
duab⁹ specieb⁹. Ad qd respondet Alexan. de
ales q hoc principaliter fit duplici rōne. Pri
mo ppter duplicis nature nr̄e a xpo sumptio/
nez ad vtriusqz redēptionē: vt ostenderet xps
totā humanā naturā. i. animā τ corp⁹ assūpsisse
vt vtrūqz redimeret. Panis eniz ad corp⁹ re/
fert vinū ad animā. Secūda rō ē pp duplicem
xpi imolationē. s. i vita τ i morte. Nā expecta/
tio τ p̄paratio ad mortē fuit mors q̄dā: q ergo
fuit in vita representat specie panis: q̄ autem in
morte specie vini. Sexto circa additionē aq̄.

Vtrū aqua sit de substātia siue integritate sacramenti. Ad qđ respondet Bon. in. 4. di. xi. d. q̄ de integritate huius sacramēti sunt quattuor scilicet materia: forma: ordo: ⁊ intentio cōsecrātis. De cōgruitate autem ⁊ bene esse sunt que sunt his annexa. Aqua ergo cū nō sit aliqđ horum nō est de necessitate sacramenti: sed annexum est materie. s. vino: q2 adiungitur vino: et in ipsum cōuertitur: ⁊ postmodū in sanguinē: ⁊ ideo est de congruitate apponenda: tamē admiscenda est vino: vt dicit̄ extra de cele. mis. c. vltimo. Cuius ratio multiplex est fm̄ Alexā. Prima ꝓpter exemplū domini. Probabiliter enī3 credit̄ q̄ domin⁹ hoc sacramētū instituit in vino aqua ꝑmixto: vt dicit Dama. ⁊ Cyprianus de cōse. di. 2. c. scriptura. Secūda ratio ē ꝓpter signū vnionis corporis mystici cū capite. Vnde de cōse. di. 2. c. cū omne. dicit̄. Cū in calice vino aqua miscet̄ xp̄o populus adunat̄: ⁊ credentiū plebs ei in quē credit copulat̄ ⁊ iungitur. i. copulāda ⁊ iungenda significat̄ ꝑ fidē: ⁊ dignā sacramenti susceptionē. Ex quo Ric. in. 4. di. xi. refert q̄ ꝓpter huiusmodi significationē3 tātū3 debet apponi de aqua ⁊ de vino q̄ aqua possit trahi ad naturā vini. Populus. n. trahēdus est ad xp̄m. Et ideo multū sunt illi reprehensibiles q plus ponunt de aqua q̄3 de vino. Est qdē ꝑniciosus abusus: vt dicit̄ in. c. ꝑniciosus. extra de cele. mis. Tertia ratio quare aqua admiscet̄ vino est ꝓp fluxū aque de latere xp̄i: a quo lanceato vt habet̄ Joh. 19. continuo exiuit sanguis ⁊ aqua. Ideo de cōse. di. 2. c. in sacramentoꝝ oblationib⁹. dicit̄. Nō debet i calice domini aut vinū solū aut aqua sola offerri: sed vtrūq3 ꝑmixtū: q2 vtrūq3 ex latere xp̄i i passione sua ꝓfluxisse legit̄. Notandū tm̄ fm̄ magistru3 sen. c. penultimo. xi. di. quarti. q̄ si sacerdos cōsecret vinū sine aqua vere cōuertitur in sanguinē. Nā ⁊ grecoꝝ ecclesia dicit̄ aquā3 nō apponere sacramento: vt ait Inno. de officio misse. ꝑte. 3. c. 26. ⁊ tm̄ ecclesia nō negat ipsos cōficere sanguinē xp̄i. Ille tm̄ q aquā nō apponeret reprehendēdus esset ꝓpter rationes iam dictas. Septimo dubitat̄ circa obligationē: vtrū scilicet popul⁹ debeat cōicare sub vtraq3 specie. Ad qđ respondet sanctus Tho. 3. ꝑte. q. 80. q̄ circa vsu3 huius sacramēti duo possunt cōsiderari: vnū ex ꝑte ipsius sacramenti: aliud ex parte sumentiū. Ex parte ipsius sacramēti ꝯuenit q̄ vtrū q3 sumat̄. s. corpus ⁊ sanguis: q2 i vtroq3 cōsistit ꝑfectio sacramenti. Et ideo q2 ad sacerdotē pertinet hoc sacramentū cōsecrare ⁊ ꝑficere: nullo modo debet corpus xp̄i sumere sine sanguine: ꝓut plene patet de cōse. di. 2. in. c. cōperimu⁹. Ex parte aūt sumētiū requirit̄ summa reuerentia ⁊ cautela: ne aliquid accidat qđ vergat in iniuriā tanti sacramenti. Quod ꝑcipue posset accidere in sanguinis sumptione: q qde3 si incaute sumeret̄ de facili posset effundi. Et q2 crescente multitudine populi christiani in q̄ cōtinent̄ senes ⁊ iuuenes: quoꝝ quidā nō sunt tāte discretionis. vt cautelā debitā circa vsum huius sacramēti adhiberent. Ideo ꝓuide obseruat̄ vt populo sanguis sumend⁹ non det̄: s3 solū sumat̄ a sacerdote: ⁊ etiam secūdū aliquos nō datur sub vtraq3 specie ꝓpter periculū erroris: ne. s. cōmunis popul⁹ crederet xp̄m nō eē totum sub vtraq3 specie.

De figuris que p̄cesserūt sacramentū eukaristie: ⁊ de septem ꝓprietatibus māne appropriatis huic sacramento. Capi. 2.

Ecūdū mysteriū declarādū de sacra-
s mento eukaristie dicit̄ figurationis.
Fuit nāq3 cōgruū hoc sacramentū ꝑfigurari secūdū Alex. ⁊ Bon. i. 4. di. 8. ꝓpter tria. Primo ꝓpter dignitatē: q2 ꝑdicādū ⁊ expectandū erat sicut donū dei excellentissimu3: ideo figure huius sacramēti ꝑire debuerunt in qbus refulciretur expectatio fideliū: ⁊ dignitas huius sacramēti famosior ostenderet̄. Vnde figuraꝝ ꝑmissio non fuit aliud q̄3 fame eius diuulgatio. Secūda ratio est ꝓpter difficultate3. Inter cetera enī3 sacramēta hoc est difficillimu3 ad credendum: imo inter cetera credibilia: ideo homines debuerunt ad hoc assuefieri quadam figurarū manu ductione. Tertia ra ratio fuit propter significationem: quia hoc sacramento christus passus significat̄: ⁊ cōtinet̄. Cōgruebat autē xp̄m passum aliqua figura ꝑsignari. Similiter autē ⁊ hoc sacramentū quo significatur ⁊ continetur. Precesserunt autem nō vna: sed plures figure: q2 sicut dicit Augu. in. 4. de trini. Oportebat q2 per multa exain⁹ a deo decisi q̄ multa vitā venturā cōclamarent scilicet. xp̄m. Et secundū Alex. licet res ꝑfigurata tantis figuris sit vna secundū substantia3: tamen illius sunt multi effectus ⁊ multe ꝓprietates siue cōditiones: quarum multiplicitatem respiciunt ipse figure diuerse. Magister vero sen. dimissis alijs figuris que assignari possēt: tantum quattuor enumerat: sacrificium scilicet Melchisedech: agnum pascalē: māna: ⁊ sanguinem

guinem qui fluxit de latere christi: q̄ figure suffi
cienter enumerantur duplici ratione. Prima
est respectus siue relatio figurarū ad legem na
ture mosaice ꝛ euangelice: vt.s. per oblationē
Melchisedech ostendatur fuisse prefiguratum
sacramentum in lege nature. Per agnū pascha
lem: ꝛ māna in lege scripture. Et per sanguinē
qui fluxit de latere christi in lege gratie. Se-
cunda ratio est si attendamus ad ea que presi-
gnantur. Nā in hoc sacramento est visibilis for
ma: ꝛ hec prefigurata est in sacrificio Melchi-
sedech: ꝛ est res contenta: ꝛ hec figurata est in
agno pascali: ꝛ res significata tantū: ꝛ hoc i mā
na. Et virtus dans efficaciam: ꝛ hoc in sangui
ne qui defluxit de latere xpi. Verūtamē soler-
ter est aduertendū q in māna qđ pluit dūs pa-
tribus in deserto Exo.16. septē cōditiones re-
periuntur conuenientes huic sacramento ineffa
bili. Prima est modus generatōis. Secū
da est locus descensionis. Tertia tempus re-
collectionis. Quarta terminus mensuratio-
nis. Quinta ritus preparationis. Sexta au
sus reseruationis. Septima gustus saporatio
nis. Prima cōditio erat modus generatio-
nis: q2 in nocte inuisibiliter de celo descēdebat
Quid enim designat p noctē nisi fidei nostre
statum. Sicut enim in regno celoꝝ nulla ē ob-
scuritas tenebrosa: ꝛ in inferno nulla pōt lucidi
tas apparere. Sic in p̄senti peregrinatione nō
est lux clara visionis deifice sicut in celo: non
obscura tenebrositas eterne damnationis sicut
in inferno: sed nocturna fidei lux stellari ꝛ luna
ri nō quidē solari lumine illustrata qbus lumi-
nibus videmus ꝛ cognoscimus hoc sacramen
tum. Secunda cōditio illius māne erat loc⁹
descensionis: q2 descendebat in deserto circa ca
stra filioꝝ israel solum: eisq3 defecit cum intra-
uerunt terrā promissionis. Sic hoc sacramētū
non nisi in ecclesia: ꝛ in eius fide veraciter con
secratur: atq3 in deserto presentis vite tantūmo
do frequentatur. Cum autē ad repromissā vi-
uentium terrā ventum fuerit iam non amplius
hoc sacrificium offeretur: sed gloriosus iesus i
cōsummato felicitatis loco cōspiciet ineffabili-
ter exaltatus. Tertia cōditio erat tēp⁹ recolle
ctionis. Sex enim diebus poterat reperiri: prece
pitq3 Moyses ex parte domini: feria sexta pro
sabbato colligi. Sabbato autē egressi quidā de
populo vt colligerent non inuenerunt. Sic ꝛ
istud viuificum sacramentū non nisi sex dieb⁹
presentis peregrinationis reficere habet: sꝫ sab
bato sempiterne quietis inueniet rex noster ie
sus christus nō mystice sacramēto velatus sed
manifestus ꝛ decore regio gloriosus. Quar-
ta cōditio est terminus mensurationis: q2 per
singula capita mensuram gomor ex parte dūi
Moyses colligi instituerat: nec qui plus collegit
plus habuit: nec q minus: min⁹ inuenit. Sic q
dem istud mirabile sacramentū nequaq3 conti
net minorē iesum in minori hostia q3 in maiori
nec plus in plurib⁹ q3 in vna. Quinta condi-
tio erat ritus p̄parationis: q2 illud māna ignē
optime sustinebat: nā māna liquidū colligebat
simile coriandro: ꝛ ppe ignē ponebat ꝛ efficie-
batur durū: deinde atritabat: ꝛ ex ci⁹ farina cō
ficiebat panis. Sed si ponebat ad solē liquefie
bat: ꝛ cōtabescebat. Sic istud benedictū sacra-
mentū pfecte ignem sustinet deuoti ꝛ feruentis
amoris: atq3 rationes ab amoris fornace pce-
dentes pfecte cōcludunt huius sacramenti irre
fragabilē veritatem. Sed sol curiositatis huma
ne ꝛ fantastice ratiōis ad pscrutationē sacramē
ti p psidiā eum liquescere facit. Sexta condi-
tio est ausus reseruationis. Nā p̄cipiēs Moy
ses q nullus seruaret ex eo vsq3 in mane: q vo-
luerunt reseruare: inuenerunt q scaturire cepit
vermibus atq3 cōputruit. Sic hoc sacramētuꝫ
reseruatū ab his qui ad illud nolūt accedere sca
tet vermibus: q2 ipsi tales deteriorant: ꝛ indu
rantur: vt patet. 82. di. in. c. presbyter. Se-
ptima conditio erat gustus saporationis: q2 vni
cuiq3 sapiebat iuxta desiderij sui appetitū. Ali
qui enim cū summa delectatione vescebantur [illegible]
bo illo sapidissimo: nōnulli vero murmurātes
dicebant. Anima nostra nauseat super cibo isto
leuissimo. Sic h̄ sacratissimū sacrm̄ sumētibus
diuersimode sapit secunduꝫ diuersas disposi-
tiones quas i eis format: vel desiderium chari
tatis: vel indeuotio malignitatis. O quot sunt
obstinati peccatores ꝛ presumptuosi qui corp⁹
christi sumentes nullū ex eo percipiunt gustuꝫ.
Alij vero q̄mirabiliter propter deuotionem ꝛ
fidem recreant ꝛ cōsolant. De quo ꝛ si multa
possent exempla narrari: vnuꝫ tamē referam⁹
quod rome euenit. Tempore namq3 Eugenij
quarti quedam notabilis ꝛ spiritualis domina
deo deuotissima Francisca nomine de pontia-
nis singulis diebus festis sacramenti commu-
nionē de manu sacerdotis reuerentissime su-
scipiebat: sentiebatq3 delectationē admirabileꝫ
adeo vt sepius post communionem p magnuꝫ
temporis spacium raperet in extasim. Quo-

dam vo die dum in ecclesia sancte Cecilie trāstyberum expectat et accipere cōionē: sacerdos ille q celebrabat: aut leuitate duct⁹: aut diabolica tēptatione deuictus tēptauit sibi dare hostiā nō consecratā. Cūqz ori eius appropinquasset recusauit illā sumere dicēs. Parcat tibi deus o pater sacerdos: q me non solū decipe credidisti: sed etiā idolatrā facere voluisti. Quibus vbis cōmotus sacerdos veniā petiit: et peccatū postea cōfessus: rem alijs studuit enarrare.

De septem fructibus quos aquirunt hi qui fideliter et deuote sanctam cōionem suscipiunt. Capitulum. .3.

Tertiū mysteriū declarandū de sanctissimo sacramēto dicit fructificatiōis. Deuote eni cōicantes multos fructus consequunt et pcipue septem. Primus dicit gratificatio. Secūdus remissio. Tertius satisfactio Quartus defensio. Quintus releuatio. Sextus cibatio. Septimus glorificatio. Prim⁹ fructus dicit gratificatio. Confert eni sacramentum deuote cōicantibus gratiā. Rō ē sm Tho. 3 pte. q. 79. Tum qz in eo cōtinet xps: q sicut veniēs in mūdo: venit cū gratia: sm illud Jo. j. Gratia et veritas p iesum xpm facta ē. Ita veniens in isto sacramēto. Cum qz repsentatur passio eius: q̄ fuit gratie effectiua. Tum qz sumitur sub spē cibi nutrientis. Vn sicut cibus pstat vitā: ita et hoc sacramētū: ppterea vocat eucharistia. i. bona gratia. Nā dicit sacrificiū respectu pteriti. s. passionis xpi quā repsētat Et dicit cōio respectu presentis quasi cōis vnio qz vnit mēbra cū corpore: vel i corpore mystico et dicit viaticū respectu futuri: qz est pfiguratiuū vite: et qz passio vnio et gloria sunt ex gratia: iō noiat eucharistia. Secūdus fructus deuote cōicantiū dicit remissio. Remittunt nāqz per hoc sacramētū peccata venalia. vt habet de cons. di. 2. c. cum oē. c. si quotiens. et c. ante benedictionē. Quātū aūt fit istud. s. remissionē venialiū habere: patere pōt si cōsideret quantū ipsam aiam ledant. Nam licet eternā dānationē non inducant: tamē iferūt duo pcipua nocumenta. Primū ē qz diminuūt feruorē charitatis. Secūdū qz obligant ad penā tēporalē. Ex quo dicit Bon. in. 4. di. 20. q siqs morit cū venialia habēs vadit ad purgatoriū. Tertius fructus deuote cōicantiū dicit satisfactio. Hoc siqdem sacramētū satisfacit p peccatis. Secūdum eni Tho. 3. pte. q. 79. hoc sacramētum simul ē sacrificiū et sacrm. Sed rōnem sacrificij hz iquātum offert. Ronē vo sacri inquantum sumit. Et ideo effectū sacri habet in eo q sumit: effectū āt sacrificij in eo q offert vel in his pro qbus offert. Si g cōsideret vt sacramētū hz duplicem effectū. Vno modo recte ex vi sacri. Alio modo quasi ex quadā cōcomitātia. Et vi qdē sacri directe hz illum effectū ad quē est institutū: non ē aūt institutū ad satisfaciēdū: sed ad spūaliter nutriendū per vnionē ad xpm et ad mēbra ei⁹: sicut et nutrimentum vnit nutrito. Sed qz h⁹ vnitas fit per charitatē ex cuius feruore aliqs consequit remissionē nō solum culpe: sed et pene Inde ē q ex cōsequēti per quandā cōcomitantiā ad pncipalē effectū hō consequit remissionē pene: nō qdē totius: sed sm modū sue deuotionis atqz feruoris. Si aūt cōsideret inquātū ē sacrificiū habet vim satisfactiuā: et pdest his p qbus offert tam viuis q̄ defunctis. Sed i satisfactione magis attendit affectus offerētis q̄ qualitas oblationis. Quāuis ergo hec oblatio ex sui quātitate sufficiat ad satisfaciendū pro oi pena: tamē fit satisfactoria illis pro qbus offert vel et pro offerentibus sm quātitatē sue deuotionis: et non pro tota pena. Hinc Alex. papa de conse. di. 2. in. c. nihil. ait. Nihil in sacrificiis maius esse pōt q̄ corpus et sanguis christi nec vlla oblatio hac potior est: sed oēs pcellit: q pura cōscia dño ē offerēda. Quartus fructus deuote cōicantiū dicit defensio. Defendit vtiqz hoc sacramentū pseruando a peccatis futuris. Vt eni ait Tho. vbi. s. Peccatū est qdā mors spūalis aie. Vnde hoc mō pseruat aliquis a peccato futuro: quo pseruat corpus a morte futura: qd quidē fit dupliciter. Vno mō inquantū hoīs natura interius roborat cōtra interiora corruptiua: et sic preseruat a morte p cibū et medicinam. Alio modo p hoc q munit cōtra exteriores impugnatiōes: et sic pseruat p arma: qbus munit corpus. Vtroqz aūt modo hoc sacramētū conseruat a peccato. Nā pmo quidem p hoc q christo coniungit p gratiā roborat spūalem vitā hoīs tanq̄ spūalis cibus et spūalis medicina: sm illud psalmi. Panis cor hoīs cōfirmat. Et Aug. sup Jo. ait. Securus accede panis est nō venenū. Secūdo inquātū est signū passionis xpi per quā victi sunt demones repellit ipsorū ipugnationem. Vn Criso. super Jo. ait. Vt leōes flāmā spirātes de mēsa dñi recedimus terribiles demonibus facti. Notādum tū q licet hoc sacramētū inquātum ē de se habeat virtutē pseruatiuā a peccato: nō tamē

aufert

aufert homini possibilitatē peccandi: eo q̄ hō i statu vie est huius cōditionis q̄ potest flecti in bonū ⁊ in malum. Quintus fructus deuote cōicantium dicit̄ reuelatio. Si eni homo post d̄notā cōionem in peccatū rueret facilius ab illo surgere pōt: q̄z si ante illud non cōicasset. Rō est: q̄r vt diximus: per sacram cōionem aīa roborat̄ ⁊ fortificat̄: ⁊ ideo facilius ē forti resurgere q̄z debili. Sextus fructus deuote cōicantium dicit̄ cibatio. Cibat vtiq̄z hoc sacramētuz spūaliter animā ⁊ multotiens miraculose reficit ipsum corpus. Dicit̄ enim de beata katherina de senis: q̄ sepius cōione suscepta per dies plurimos sine cibo ⁊ potu p̄sistebat absq̄z aliq̄ sui corporis lesione. Septimus fructus dicit̄ glorificatio. Facit ēt hoc sacramētum ad augm̄tum glorie que sequitur ad augmētum gratie. Quāto eni anima proficit ⁊ crescit in gratia: tāto copiosiorem gloriā promeretur. Sed q̄ deuote ⁊ humiliter suscipit sacramētū eucharistie p̄ficit in gratia: vt tactū ē supius: idcirco abundantius gloriā obtinebit. Currite igit̄ omnes ⁊ conscientijs a peccatis emūdatis sacram cōmunionē accipite: q̄r saluator noster dixit Jo. 9. Siq̄s manducauerit ex hoc pane viuet i eternum: hic p̄ gratiam: ⁊ in futuro p̄ gloriam: in qua viuit ⁊ regnat ipse iesus dei filius cum patre ⁊ spiritu sancto per cuncta secula seculoꝛuz. Amen.

Feria tertia hebdomade sancte: de veritate sacramēti eucharistie: in quo vere ⁊ realiter cōtinet̄ ipse xp̄s. Sermo. .64.

Caro mea vere est cibus ⁊ sanguis meus vere ē potus. Verba sunt redēptoris nostri originaliter Jo. 6. c.

Inter cetera fidei nostre credibilia maximū ⁊ admirabile ē realis actualis existētia corpis ⁊ sanguinis xp̄i in sacramēto altaris sub spēbus panis ⁊ vini. Hoc vtiq̄z nisi fides credat sermo nō explicat. Verūtamē ad confundendam pfidiam infidelium consolandosq̄z fideles qui id credunt: in hoc sermone de veritate altissimi sacramenti verba faciemus. Est et enim necessarium simpliciter credere ⁊ firmit̄ confiteri qd̄ a dn̄o iesu xp̄o audiuimus dictum carnem. s. suam vere eē cibum: suum sanguinem vere esse potum. s. in sacramento altaris: in quo vere ⁊ realiter contineт̄. Ad qd̄ p̄bādū ⁊ fideliter p̄suadēdū procedemus tripliciter:

Primo per auctoritates.
Secundo per rationes.
Tertio per exempla.

Q̄d omnes tam theologi q̄z sacra concilia ⁊ doctores antiqui tenent ⁊ confitentur dn̄z iesum xp̄m realiter esse in sacramento altaris sub speciebus panis ⁊ vini. Capitulum. .j.

Primo probanda ē veritas corporis ⁊ sanguinis xp̄i in sacramento altaris p̄ auctoritates. Primo theologoꝝ. Secundo conciliorum. Tertio doctorum. Primo itaq̄z theologi omnes Ric. s. Boū. Sco. ⁊ ceteri. di. x. quarti li. dicunt q̄ opinio quorūdā fuit ⁊ error pessimus q̄ xp̄s nō eēt in altari nisi tm̄ sicut in signo: ⁊ dicit̄ manducari: quia signum eius tm̄ accipit̄. Sed iste error cōtra pietatem fidei est: que tantum beneficiū sibi a deo datū recognoscit ⁊ gratias agit: q̄ in carne sua ⁊ natura propria sit nobiscū. Est etiam contra sacramenti dignitatem per excellentiam: in q̄ relucet diuina potentia ⁊ bonitas altius ceteris sacramentis. Nam cetera sacramenta excellit: ⁊ quasi consumatiuū est alioꝝ oīum: sicut charitas omnium virtutum. Manifestat̄ nāq̄z oī potentia dei in operis singularitate. Cum. n. panis in corpus xp̄i verum ⁊ integrum ī multis altaribus conuertit̄ nullo remanente cōmuni: ostendit se deus posse supra omnē potentiā operatiuam in conuersione. Et per hoc q̄ idē in pluribus locis supra imaginatiuam. Et per hoc q̄ tam magnum ⁊ integrum in tam parua specie facit existere non contractum: ostendit se posse supra potentiam intellectiuam. Error igitur p̄tactus detractus est a quodā Berengario rome coram. 113. episcopis. vt habet̄ de cōse. di. 2. in. c. ego Berengarius. Ideo catholice dicendū est s̄m Franciscū de marone i quodam sermone de corpore xp̄i: q̄ sub specie panis que videt̄ in hostia quatuor eē creduntur.

Primo qdem ibi creditur esse corpus xp̄i ex vi Vboꝝ: q̄z Vba consecrationis de solo corpore faciunt mentionem. Secūdo est ibi sanguis xp̄i ex cōcomitātia imediata: q̄r sanguis imediate disponit corpus ad vitam. Tertio ē ibi anima xp̄i ex cōcomitantia propinqua: q̄r licet anima: nō viuificet corpus nisi mediante sanguine tamen ptinet ad eandem naturā: ⁊ ideo cōcomitat̄ ipsum p̄pinque. Quarto est ibi diuinitas verbi ex cōcomitantia remota: q̄r licet diuinitas cum tribus p̄cedentibus faciat vnū suppositum: tamen non ptinet ad vnā naturā.

Similiter etiam in calice ista quatuor esse cre-
dunt: sed alio ordine. Primo ē ibi sanguis
ex vi v̄borum pro eo q̄ v̄ba consecrationis ca
licis de solo sanguine faciunt mentionē. Se-
cundo est ibi corpus ex cōcomitantia imediata
q2 corpus sanguinis est imediatū receptaculū.
Tertio est ibi aīa cōcomitantia propinqua: q2
ptinet ad candē naturā humanam. Quarto
ē ibi diuinitas ex cōcomitantia remota: q2 non
ptinet ad candem naturā: q̄tum ad idē suppo-
situm. Et ista quatuor significauit saluator no
ster ibi esse. d. Joh. 9. Ego sum panis: p hoc
dans intelligi corpus. Et subiūgit: viuus: per
hoc denotās aīam p quam corpus viuificatur:
et q2 aīa sine corporeo sanguine viuificari non
pōt: ideo subintelligit hic sanguis. Deinde ad
dit: qui de celo descendi propter diuinitatem.
Quare totus xp̄s continet sub specie panis:
et totus sub specie vini. Secūdo ad ostenden
dam v̄itatem sacramēti facit auctoritas sacroꝝ
cōciliorū. Scribit eni extra de cele. mis. in. c. cū
Marthe. Dicit hoc sacramētum mysteriū fi
dei: qm̄ aliud ibi credit q̄ cernat: et aliud ibi cer
nit q̄ credat. Species panis et vini cernitur
et credit̄ v̄itas carnis et sanguinis xp̄i. Et i. c.
i. de sum. tri. et fi. ca. sic scribit. Una ē fideliū
vniuersalis ecclesia extra quam nullus omnino sal
uat: in qua idē ipse sacerdos est et sacrificiū ie-
sus xp̄s: cuius corpus et sanguis in sacro alta-
ris sub speciebus panis et vini veraciter conti
net transubstantiatis pane i corpus et vino i sā
guinem virtute diuina: vt ad pficiendū myste
rium vnitatis accipiamus ipsi de suo qd̄ acce-
pit ipse de nostro. Sed propter dicta in pall. c.
cum marthe. notāda sunt fm Fran. de maro-
ne quatuor documēta. Primū q̄ in hoc sa
cramēto proprie non videt xp̄s oculo corpora
li: q2 accidentia que ibi cernunt non sunt i cor-
pore xp̄i sicut in subiecto. Et si querat quare xp̄s
in hoc sacro corpus suū dedit nobis velatū sub
accidētibus. Rūderi potest q̄ id fecit propter q̄
tuor rōnes. Prima est pp humilitatē: vt. s.
homines in hoc sacramēto humiliarent credē-
tes ea que sunt supra itellectū. in hoc eni sacro
valde necessaria est captiuatio itellectus in ob-
sequiū xp̄i. Secūda rō est propter fidelitatem
vt. s. fides habeat meritū: q2 vt Greg. dicit in
omel. Fides nō habet meritū vbi humana rō
prebet experimentum. Tertia rō est propter
indignitatē. s. quoad malos q indigni sunt cla
re conspicere corpus dñi iesu xp̄i. Quarta rō
est propter imbecillitatem quo ad omnes: quia
claritatem corporis iesu xp̄i nullus viator na-
turaliter posset inspicere. Secūdm documentū
q̄ licet proprie ibi non videat xp̄s: tamē nō errāt
fideles q dicunt dñm se vidisse in manibus sa
cerdotis: q2 nullus errat: cuius v̄ba pñt v̄ifi-
cari eo modo quo v̄ificat scriptura diuina: i qua
dicit q̄ aliq viderūt deum oculo corporali: sicut
de Moyse dicit q̄ vidit dñm cernendo corpo
ralem rubum Exo. 3. non q̄ ibi viderit diuini
tatem: sed q2 dñs assistebat illi rubo. Et ita cor
pus xp̄i suo modo assistit spēbus que in hoc sa
cramento cernunt. Tertium documentum
q̄ in hoc sacramento adoratio non est dirigen
da ad illud qd̄ cernit: sed ad illud qd̄ credit tm̄
q2 illud est dignum adoratione. Quartū do-
cumentum q̄ ante completa v̄ba consecratio
nis hostia non est adorāda donec eleuetur a sa
cerdote vel adoretur: q2 nūdum ibi constat eē
corpus xp̄i. 3° ad ostendendā v̄itatem sacri
sunt auctoritates sanctorum doctorum. Ex q
bus omnibus quatuor tm̄ inducemus nominatis
simos et famosos doc. s. Amb. Aug. Greg.
et Hilarium. Ambrosius eni in li. de sacramē
tis. et ponitur de cō. di. 2. in. c. panis. ait. Pa
nis est in altari vsitatus ante v̄ba sacramētoꝝ
vbi autem accessit consecratio: de pane fit cor
pus xp̄i. Et idem in li. de officijs. et habet in
. c. ante benedictionem. de conse. dist. 2. Ante
benedictionem alia spēs nominat: post bene-
dictionem corpus significat. Et idē de conse.
di. 2. in. c. reuera. ait. Hoc quod conficimus
corpus ex virgine est. Et idem de conse. di. 2.
in. c. omnia. ita pulchre loquit. Omnia quecū
q3 voluit dñs fecit in celo et in terra: et q2 volu
it sic factum est. Ita licet figura panis et vini
videat nihil tamen aliud quam caro xp̄i et san
guis post consecrationē credenda sunt. Unde
ipsa veritas ad discipulos hoc inquit. caro mea
est pro mūdi vita. Et vt mirabilius loquar nō
alia plane q̄ que nata est de Maria: et passa ē i
cruce: et resurrexit de sepulchro. Et Aug. d' cō
se. di. 2. c. nos autē. dicit. Nos autem in spē
panis et vini quā videmus res inuisibiles. i.
carnem et sanguinem honoramus. Et idem i
. c. non omnis. Non omnis panis sed accipi-
ens benedictionē xp̄i fit corpus xp̄i. Et idem i
epistola ad Hyreneum. Perfectus panis de
celo: corpus est ex virgine. Greg. āt in omel.
pascali. et habet in. c. qd fit. de cōse. di. 2. My-
sterium fidei dicit qd̄ credere debes q̄ ibi salus
nostra

nostra consistat. Prouidens.n.nobis dñs ꝺdit hoc sacr̄m salutis: vt qr nos quottidie peccamus: ⁊ ille iam mori non pōt: p illud sacramentum remissionē consequamur. Quottidie.n. ipse comeditur ⁊ bibitur in veritate: sꝫ integer et viuus atqꝫ imaculatus permanet. Et ideo magnū ⁊ pauendū mysterium est. qr aliud videtur: ⁊ aliud itelligit. Hilarius de conse. di. 2. c. corpus. ita loquit. Corpus xp̄i qḋ sumitur de altari figura est dum panis ⁊ vinum extra videt: veritas autem dum corpus ⁊ sanguis xp̄i in veritate interius creditur. Confiteri igitur debemus ⁊ indubie credere dominum iesum christum in sacramento altaris vere ⁊ realiter contineri.

Qꝺ rōnibus fidelibus ꝓbari potest etsi nō demōstratiuis veritas carnis ⁊ sanguinis xp̄i in sacramento eucharistie.

Capitulū. .2.

Secundo probanda est veritas corporis ⁊ sanguinis christi in sacramēto admirabili eucharistie p rōnes: non quidem naturales ⁊ demonstratiuas sed fideles ac persuasiuas: ⁊ colligi possunt principaliter tres. Prima dicitur distinctiua. Secunda cōceptiua. Tertia cōmutatiua. Prima dicit distinctiua. Maior enim distantia est vt dicit Bona. di. x. quarti. inter ens ⁊ non ens: qꝫ inter ens ⁊ ens. Si ergo deus potuit de nihilo producere omnia que sunt in celo ⁊ i terra: cur non poterit mutare vnum ens in aliud ens: ⁊ conuertere panem in carnem ⁊ vinum ⁊ sanguinem. Ideo Ambro. in libro de sacramētis ait. De totius mundi operibus legistis quia ipse dixit ⁊ facta sunt: ipse mandauit ⁊ creata sunt. Sermo igitur qui potuit ex nihilo facere quod non erat: non poterat ea que sunt in id mutare quod non erat. Non est enim minus dare qꝫ mutare nouas naturas rebus. Secūda ratio dicitur conceptiua. Si corpus christi supernaturaliter: ⁊ miraculose potuit a virgine concipi: cur non poterit in sacramento ex miraculo realiter contineri. Ideo ait Ambro. vbi supra. Quid hic queris nature ordinem i christi corpore: cuꝫ preter naturam sit ipse dominus natus ex virgine. Sed non immerito dubitari potest vtrum nobilior sit virtus transubstantiādi panem in carnem: ⁊ vinum in sanguinem christi: virtute virginis ipsum concipientis. Et nonnulli tenere voluerunt ꝙ sic: tuꝫ quia sacerdos conficit corpus christi paucioribus verbis qꝫ conceperit virgo: tum quia virtus conceptionis in virgine terminata fuit ad corpus christi passibile ⁊ immortale: virtus autem transubstantiandi terminatur ad impassibile ⁊ immortale. Contra istos tamē sic asserētes dicit Bonauentura. x. di. quarti. ꝙ dupliciter est loqui de virtute transubstantiante ⁊ de concipiente. Vno modo prout sunt in suo fonte: ⁊ primo principio: vt dicatur virtus concipiendi que operata est conceptionem principaliter ⁊ propria auctoritate: ⁊ similiter virtus trāsubstantiandi: ⁊ sic non est comparatio secundum magis ⁊ minus in se: cum sit vna ⁊ eadē virtus diuina non intensa nec remissa. Sed si ipsa comparetur ad manifestationem factam p hos effectus: iudicanduꝫ est ꝙ se habent sicut excedentia ⁊ excessa: licet enim vtrunqꝫ sit nobilissimum ⁊ ostendat potentiam esse summā. in conceptione tamen magis laudatur maiestas diuina: ⁊ in transubstātiatōe magis captiuatur ratio nostra. Secundo modo possumus loqui de hac duplici virtute: prout dicitur communicari creature fm ꝙ dicitur ꝙ virgini data est potestas concipiendi: ⁊ sacerdoti per verbum potestas conficiendi: ⁊ sic loquendo simpliciter virtus concepiendi dignior ⁊ excellentior ⁊ nobilior est: tum quia subiectum magis nobilitat. Maius.n. est esse matrem dei quaꝫ esse sacerdotem: tum quia actio est singularior ⁊ preclarior. Maius enim est concipere quam conficere: quia terminus actionis plus accipit a concipiente matre quā a conficiente sacerdote. Accepit enim a matre humanitatem ⁊ esse: in consecratione vero corporis christi non accipit esse. Idcirco respondēdū est his qui contrarium tenere voluere dicentes virginem concepisse christum mediantibus pluribus verbis quam sacerdos conficiat. Quos nescio si insanos aut ignorantes nominē eo ꝙ comparatio ista nulla est quia verba sunt de necessitate consecrationis: non autem conceptionis. Vnde si sacerdos nunquam proferret verba nūquaꝫ cōsecraret. Beatissima autem virgo non concepit xp̄m ex vi v̄borum: sed ex merito v̄tutum suaꝝ: ob qḋ posito ꝙ cum dixit. Ecce ancilla domini: obmutuisset: remanentibus in ea tamen v̄tutibus supradictis: adhuc concepisset xp̄m. Similiter male intelligunt q v̄tutem trāsubstantiandi hoc modo preferunt virtuti concipiendi: qr ille terminat ad corpus impassibile ⁊ immortale: ⁊c̄. Nam arguunt quasi cor/

pus xp̄i cōsecratione fieret. Sed certe non fit.
Nā non fit eius humanitas: q̄ facta est in con
ceptione: nō fit gloria corporis: q̄ facta est i re
surrectione: nō fit pfecta etas: q̄ etas .33. anno
rū in spacio est perfecta: vnde argumentū defi/
cit vt diximus: q̄ arguit ac si faceret: sed p cōse
crationem nihil nouū fit: sed hoc solū fit: vt qd̄
erat in celo perfectū et gloriosum: idē sine mu/
tatione sui fit in sacramento virtute trāsubstan
tiandi. Tertia ratio manu ducens nos vt fir/
miter credamus corpus christi esse in sacramē/
to altaris dicitur cōmutatiua. Nam legim⁹ se/
pius fuisse per diuinā virtutē imutatā naturā.
Ideo Amb⁹ in. c. reuera. de cōse. di. 2. inquit
ff orte dices aliud video: quomodo tu mihi as/
seris q̄ corpus xp̄i accipiam. Et hoc nobis ad
huc superest vt pbemus: quantis igit̄ vtimur
exemplis: vt probemus hoc nō esse qd̄ natura
formauit: sed quod benedictio cōsecrauit: maio
remq; vim esse benedictionis q̄ȝ nature: q̄ be
nedictione etiam natura ipsa mutatur. Virgā
tenebat Moyses: pīecit eam et facta est s pens
Rursus apprehendit caudā serpentis: et i vir/
ge naturā reuertit. Vides ergo pphetica gra/
tia bis mutatā esse naturam: et serpentis et vir/
ge. Currebant egypti flumina puro meatu aq̄
rum subito de fontis venis sanguis cepit erū/
pere: non erat potus in fluuijs. Rursus ad p
phete preces cruor cessauit fluminū: aquarum
nature remeauit. Circūclusus erat vndiq; po/
pulus hebreorum. Hinc egyptijs vallatus: inde
mari clausus. Virgā leuauit Moyses: separa
uit se aqua: et in murorum speciem se congelauit:
atq; inter vndas via pedestris apparuit. Ior
danis retrorsū conuersus contra naturā: i sui
fontis reuertitur exordium. Nōne claret natu
ram vel maritimorum fluctuum vel fluuialis
cursus esse mutatam. Sitiebat populus patrū
tetigit Moyses petrā: et aqua de petra fluxit.
Nūquid nō preter naturā operata est gratia vt
aquam vomeret petra: quā non habet natura.
Marath fluuius amarissimus erat vt sitiens
popul⁹ bibere nō posset: misit Moyses lignū
in aquam: et amaritudinem suam aquarum natu
ra deposuit: quā infusa subito gratia tēperauit.
Sub Elyseo ppheta vni ex filijs prophetarum
excussum est ferrum de securi: et statim inmersum.
rogauit Elyseum qui amiserat ferrum. Misit
Elyseus lignū in aquā et natauit ferrū: vtiq;
et hoc preter naturā factū eē cognouim⁹. Gra
uior est ferri species q̄ȝ aquarum liquor. Aduer

timus ergo maiorē esse gratiam q̄ȝ naturam et
adhuc tamen prophetice benedictōis miramur
gratiam. Quod si tantū valuit humana benedi
ctio vt naturā cōuerteret: quid dicimus de ip
sa consecratione diuina vbi ipsa verba domini
saluatoris operantur. Nā sacramentum istud
quod accipis christi sermone conficit. h Amb.
qui in talibus et similibus exemplis nobis ostē
dit quāta potest magnus et excelsus deus: cui⁹
potestati atq; virtuti imense et infinite ascribun
tur omnia miracula sacramēti altaris.

Qualiter miracula et exempla operata in sa
cramento altaris ostendunt vere ibi esse corp⁹
christi. Capitulum. .3.

T Ertio probāda est veritas sacramenti
p exempla. Nā de⁹ benedict⁹ et si nō
semp quādoq; tn̄ ad cōfusionē cordiū
inflatorum multa de hoc sacramēto ostendit mira
atq; stupenda. Inter que illud vnū ē celeberri
mū ac memoria dignū: qd̄ euenit dum sanct⁹
Antonius de padua Arimini predicabat. Ibi
nāq; hereticus quidā aderat: q male sentiebat
de corpore xp̄i: atq; in contemptū corporis xp̄i
hostias nō cōsecratas sepius asino suo pbebat
in cibū. Cū vero h innotuisset Antonio fidei de
fensori acerrimo illū ad se vocatū dure redar/
guit: veritatēq; sacramenti et fideliter pdixit.
Cū vero ille ptinax i suo sensu māceret: assereret/
q; asinū suū plꝰ pe tali cibo fore ppastū: cōuenit
cū eo Anton⁹: vt de h experiētia fieret: et p dies
tres asinus sine cibo trāsiret: et die tertia Anto
nius i foro celebrata missa: et reseruato sacro il
lud intra hostias nō cōsecratas reponeret: atq;
illo mō asinus famelic⁹ inuitaret ad pabulū: qd̄
cū factū fuisset corā multitudine maxima: animal
illud appropinquās ptore i q̄ corp⁹ xp̄i intra ho
stias nō cōsecratas reuerēter recōdita erat ex
miraculo dei cognouit dn̄m suū: et caput et pe/
des inclinās humiliter adorauit: neq; cura sibi
fuit de cibo quo indigebat: cūq; verberib⁹ ab il/
lo heretico angeret traheret et volueret semp sa
ciebat vt prī⁹: vñ cō hereticꝰ ille et alij q̄plurimi
omni errore deposito ad verā fidē redierūt. An
tonius aūt deo grās referens sac. in honorifice
in loco debito posuit et cōseruauit. De multis
etiā cōptū ē q ex priuilegio spāli corp⁹ xp̄i vide
runt: aut in specie pueri: aut carnis: aut sangui
nis. Qd̄ fit sm̄ Tho. 3. pte. q. 76. p imutatōe
oculorum eorū q sic vidēt: quorum oculi imutant ac
si expsse viderēt exteri⁹ carnē aut sanguinē vel
puerum nulla trāsmutatōe facta ex pte sacramēti
qd̄ patet

nõ statiꝫ esse desinit: sed manet q̃ꝫdiu per calorem naturaleꝫ digeratur. Unde tã diu corpus christi sub speciebus sacramentalibus manet etiã a peccatoribus sumptum. Quare doc. oẽs dicunt ꝙ peccatores veraciter ꝛ sacramentaliter: licet non spũaliter corpus christi suscipiant: quod cantat ecclesia in prosa in festo corpis christi dicens. Sumũt boni: sumũt mali: sorte tamẽ inequali vite vel interitus. Et Aug. sup Joh. ait. Multi de altari accipiunt: ꝛ accipiẽdo moriuntur. Ad idẽ ext. c. sicut Judas. c. ꝛ sancta de conse. di. 2. Tertiũ dubiũ vtrum peccator qui cũ certa scientia in peccato sumit corpꝰ xp̄i: sumat illud dãnabiliter. Et ꝙ sic patet p dictuꝫ apostoli. d. ꝙ iudiciũ sibi mãducat ꝛ bibit: qd̃ nõ est ſm Bonã. q2 ipsum corpus aliquã maculã det anime: sed q2 peccator ipsuꝫ cõtemnit dũ se preparare nõ vult ꝛ mundare. Sed aliquis obijcere põt si mãducare corpꝰ xp̄i cũ peccato peccatũ est: ergo a simili ꝛ videre: ergo quotiẽs cunqꝫ existens in pctõ mortali vid: corpꝰ xp̄i peccat mortaliter. Rñdet Tho. ꝛ Bonã. ꝙ visus nõ ptingit ad substãtiã corporis xp̄i: sꝫ solũ ad species sacrãles: sꝫ ille q mãducat nõ solũ sumit spẽs sacrãles sꝫ etiã xp̄m q est sub eis: ꝛ idõ a visione corporis xp̄i nullꝰ babtizatus, phibet: nõ babtizati aũt nõ sunt admittẽdi: etiã ad inspectionẽ huius sacri: vt pꝫ p diony. in lib. ange. hierar. sꝫ ad mãducationẽ nõ debent accedere nisi illi q bene dispositi ꝛ mũdati sunt: q̃re nõ ẽ simile videre ꝛ sumere hoc sacramẽtũ. Quartuꝫ dubiũ ẽ: vtrũ accedere ad hoc sacramẽtũ cũ cõsciẽtia peccati sit grauissimũ oium peccatorũ. Et qbusdaꝫ videt ꝙ sic. Primo q2 glo. super illud. i. Cor. xi. c. Qui mãducauerit ꝛc. De indigne mãducãte ait: ac si xp̄m occiderit punief sꝫ peccatũ xp̄m occidẽtiũ videt fuisse grauissimũ: ergo ꝛ h peccatũ. 2° arguũt: q2 Hiero. dicit in quadã epla. Quid tibi cũ feminis q ad altare cũ dño fabularis. Dic sacerdos dic clerice q̃liter cũ eisdẽ labijs filiũ dei oscularis qbꝰ osculatus es filiã meretricis. O iuda osculo filium hominis tradis. Ex qbus vbis videt ꝙ fornicator accedẽs ad mensaꝫ xp̄i peccat sic̃ peccauit Judas pctõ enormi ꝛ grauissimo. Rñdet tamẽ Tho. vbi supra ꝙ aliquod peccatũ põt dici grauiꝰ alio dupliciter: vno mõ p se: alio mõ p accidẽs. Per se qdẽ ſm rationẽ sue speciei: q̃ attendit ex pte obiect: ꝛ ſm hoc quãto id cõtra qd̃ peccat ẽ maius: tãto peccatũ ẽ grauiꝰ: ꝛ quia diuinitas xp̄i est maior humanitate ipsiꝰ: ꝛ ipsa humanitas est potior q̃ꝫ sacramẽta humanitatis. Inde est ꝙ grauissima peccata sunt q̃ cõmittunt in ipsam diuinitatẽ: sicut est peccatũ infidelitatis ꝛ blasphemie. Secũdario aũt sũt grauia peccata q̃ cõmittunt in humanitatẽ christi. Tertio aũt loco sunt peccata q̃ cõmittunt contra sacramẽta q̃ ptinent ad humanitatẽ xp̄i. Et post hoc sunt alia peccata cõtra puras creaturas. Per accidẽs aũt vnũ pctm̃ ẽ grauiꝰ alio ex pte peccãtis: puta pctm̃ qd̃ est ex ignorãtia vel infirmitate leuius ẽ pctõ qd̃ ẽ ex cõtẽptu vel ex certa sciẽtia. Et eadẽ rõ est de alijs circũstãtijs. Sciẽdũ hoc ergo cõicare in pctõ mortali in quibusdã põt esse grauius. sicut in his q ex actuali cõtẽptu in cõsciẽtia peccati ad hoc sacramẽtũ accedũt. In qbusdã vo minꝰ graue: puta in his q ex quodã timore ne deprehendant i pctõ cuꝫ cõsciẽtia peccati h sacramẽtũ suscipiũt. Sic ergo pꝫ ꝙ hoc peccatũ ẽ multis alijs grauius ſm suã speciẽ: nõ tñ oium grauissimũ. Ad primuꝫ ergo dicendũ ꝙ peccatũ indigne sumẽtiũ hoc sacrm̃ cõpat pctõ occidẽtiũ xp̄m ſm similitudineꝫ: q2 vtriqꝫ cõmittit cõtra corpꝰ xp̄i: nõ tñ ſꝫ criminis quãtitatẽ. Peccatũ enim occidẽtiuꝫ xp̄m fuit multo grauius. Primo qdẽ q2 illud peccatũ fuit cõtra corpꝰ xp̄i in sua specie ppria: hoc aũt ẽ cõtra corpꝰ christi specie sacramenti. Secũdo q2 illud peccatũ pcessit ex intentiõe nocendi christo: nõ aũt hoc peccatũ. Similiter fornicator accipiẽs corpꝰ xp̄i cõpat iude osculanti christũ q̃ꝫtũ ad similitudinẽ criminis: q2 vterque ex signo charitatis christũ offendit: non tñ q̃ꝫtũ ad criminis quãtitatẽ. Hec tamẽ similitudo nõ minus cõpetit alijs peccatoribus q̃ꝫ fornicatoribus. nã ꝛ p alia peccata mortalia agitur cõtra charitatẽ christi cuius signũ ẽ hoc sacramentũ: tãto magis quãto peccata sunt grauiora. Secundũ quid tamẽ peccatũ fornicationis magis reddit hominẽ ineptũ ad perceptionem huius sacramẽti: inq̃ꝫtũ. s. p hoc peccatũ spiritꝰ maxime carni subijcit: ꝛ ita impedit feruor dilectionis q requirit in hoc sacramẽto. Plus tñ ponderat impedimẽtũ ipsius charitatis q̃ꝫ feruor eius: vñ etiã peccatũ infidelitatis qd̃ funditus separat hominẽ ab ecclesie vnitate simpliciter loquẽdo maxime hominẽ ineptũ reddit ad susceptionem huius sacramenti: vnde grauius peccat infidelis accipiens hoc sacramentum q̃ꝫ peccator fidelis: ꝛ magis cõtemnit christuꝫ ſm ꝙ ẽ sub hoc sacramẽto p̄sertiꝫ si nõ credat xp̄m vere sub hoc sacramento esse: q2 q̃ꝫtum est in se

xp̄i: nō ni s3 Alex. de pane illo accipit eē corp⁹
xp̄i: s3 ip̄sa essentia panis sine omni mutatione
facta in corp⁹ xp̄i mutaꝛ in illud. Ideo Vgo.
li. 2. de sacramētis. pte. 8. c. 9. ait. Nō sic corp⁹
xp̄i in pane cōsecrari dicim⁹: vt de pane corp⁹
xp̄i esse accipiat: nec quasi corp⁹ nouū subito fa
ctum de mutata essentia: sed in ipsuz vex corp⁹
mutatā essentiā: nec ipsam substātiā panis ꝛ vi
ni in nihilū redactā: qꝛ desijt esse qđ fuit: s3 mu
tatā potius: qꝛ cepit esse aliud qđ nō fuit. Ter/
tiuz dubiū declarādū: vtrū illa cōuersio fiat i in/
stanti vel successiue. Et Rñdet Ric. vbi. s. q̄
fit in instanti: qꝛ vt accipi pōt a cōmentatore. 4.
metaph. Omnis successio in mutatione causaꝛ
vel ex resistentia mobilis ad motorē: vel medij
ad motorē vel ratione vtriusqꝫ: ꝛ puto q̄ sub re
sistentia ipsius medij debeat cōprehendi diui/
sibilitas spacij p cōparationē ad limitationē vir
tutis in motore: vñ q̄uis corporale mediū an
gelo nō resistat: tñ qꝛ limitate virtutis est: non
posset se trāsferre ab oriente in occidētē ptran
seundo spaciū in instāti. Virtus aūt cōuertens
substātiā panis in corp⁹ xp̄i nō est limitata. Il
la eniz cōuersio fit p vtutē diuinā: q̄ infinita ē
Nec sibi resistit substātia panis: qꝛ tota natura
pfecte subdit vtuti diuine. Nec ē aliqđ mediū
per qđ ista cōuersio fiat: hoc enim nō habet lo/
cuz pprie loquēdo: nisi de mutatiōe locali. Pa
tet enim nō esse corpus xp̄i nihil posituū dic
ꝛ tñ si esset mediū nō oporteret q̄ causaret suc/
cessionē in diuina opatione. Deus. n. vnū la
pidē trāsferre posset ab oriente in occidentē p
totū mediū in instāti. Nō. n. oportet q̄ diuisi/
bilitas medij causet successionē i mutatiōe: nisi
cū h̄ mutaꝛ sit limitate vtutis. Quartū dubiū
declarandū: vtrū vtus trāsubstātiatiua pnci
palius respiciat sacerdotem q̄3 vba. Et rñdet
Ric. di. 8. q̄ti. q̄ vtus p̄dicta principalius re
spicit sacerdotē: qꝛ qñ dñs operaꝛ aliquē effectū
mediāte instrumēto animato cuiusmodi ē fu⁹
fuı pbm primo politicox: ꝛ in animato: vtus
dñi principalius respicit instrumentū anima/
tuz q̄3 inanimatū. In trāsubstātiatione autem
sacerdos se habet sicut instrumētū animatū: et
veba sicut inanimatū: ideo vtus dñi principali
ter opantis principalius respicit sacerdotem q̄3
verba. Secūda ratio ē: qꝛ qñ plura instrumēta
p ordinē se habentia cōcurrūt ad eundē effectuz
vt man⁹ ꝛ penna ad scripturā: vtus principa/
lis motoris principalit⁹ respicit illud instrumen
tuz qđ ē sibi ppinquius ꝛ mediāte quo aliđ in
strumentū mouet: vnde virtus scribentis prin
cipalius respicit manū q̄3 pennā. Ad trāsubstā
tiationē autē cōcurrunt plura instrumēta p or
dinē se habētia. s. sacerdos ꝛ vba: quox sacer
dos ē ppinquior principali agēti: qꝛ sibi ē simi
lior ꝛ ei⁹ repraesentat psonā. Est etiā platiōis
vbox cā: ideo vtus trāsubstātiatiua principa
lius respicit sacerdotē q̄3 vba. 3ª rō ē qꝛ vtus
trāsubstātiatiua sacerdotē respicit pmanēte rō
ne caracteris q in sacerdote pmanet: vba autē
sicut sunt transeuntia respiciunt trāseuntē nō p
aliquē transitū ex pte vtutis: put ē in principa
li agente: sed p transitū ipsox vbox: s̄m qđ tñ
p̄dicta virtus respicit principalı⁹ vba q̄3 sacer
dotē: inq̄stū vba magis de ppinquo se habēt
ad effectū q̄3 sacerdos: s̄m quē modū etiaz dici
potest q̄ virtus scribentis principalius respicit
pennam q̄3 manum.

De multiplici mā̄ducatione corporis xp̄i: ꝛ
de dubijs que circa illā haberi possunt. Ca. 2.

Secundū mysteriū qđ annotauit aposto
lus in themate dicitꝛ mādūcatiōis: asse
rens qđ xp̄s dixit. Accipite ꝛ mā̄ducate: hoc ē
corp⁹ meū. Ad qđ plenı⁹ intelligēdū quatuor
sunt dubia declarāda. Primū quot sūt modi
mā̄ducādi corp⁹ xp̄i. Et rñdet magister in. 4.
di. 9. q̄ ē duplex. vn⁹ sacralis: ali⁹ spūalis: q̄ di
stinctio s̄m Bon. oritꝛ vno mō a dispositiōe su
mentiū: qꝛ qdā accedūt male dispositi: ꝛ hi mā
ducant sacramētaliter: qdā bene: ꝛ hi spūaliter
Secūdo accipit a mō sumendi: qꝛ qdā suscipiūt
ore corporis ꝛ nō cordis: ꝛ hi sacraliter. Qui/
dā vo ore cordis: ꝛ hi spūaliter. Comedere
igitꝛ sacramētū spūaliter est illud suscipe cū fide
informata charitate. Comedere aūt sacraliter ē
illud suscipe cū fide sine charitate. Qui mādu
cant sacramētaliter: tantū suscipiunt sacramētū
sed nō effectū illius. Qui vo mā̄ducāt spūali/
ter effectū grē cōsequūtꝛ. Secūdū dubiū: vtꝝ
mali sumāt corp⁹ xp̄i vereciter. Et rñdet Tho.
3. pte. q. 80. ꝛ Bon. in. 4. di. 9. q̄ circa h̄ qdaz
antiqui errauerūt dicētes q̄ corp⁹ xp̄i vex a ma
lis nō sumitꝛ: qꝛ nō decet tātā maiestatē ꝛ carnē
tā sanctā ꝛ purā in corp⁹ peccatis subditū introi
re. Ideo asserebāt q̄ corpus xp̄i vex a specie/
bus abscenderet: ex quo peccator ipsuz labijs ꝛ
ore polluto cōtingeret. Sed hoc est erroneū eo
q̄ manentibus speciebus corp⁹ xp̄i sub eis esse
nō desinit. Species autē manet q̄diu substan/
tia panis maneret: ꝛ sibi adesset. Manifestum
est aūt q̄ substātia panis assumpta a peccatore
nō statim

diminuit sanctitatē huius sacramenti: et virtutē xp̄i operantis in hoc sacramento quod est con temnere ipsum sacramentū in seipso. Fideles autē qui cū conscientia peccati sumūt: cōtemnūt hoc sacramentū nō in seipso: sed q̄tum ad vsū indigne accipiens.

De potestate cōsecrandi concessa sacerdotibus rite ordinatis secundum formā ecclesie: q soli conficere possunt. Capitulum. .3.

Tertiū mysteriū qđ apostolus annotauit dicit cōsecrationis: ibi. Hoc facite in meā cōmemorationē. In qb⁹ v̄bis fm Fran. data fuit potestas cōsecrandi apostolis: qui vt dictū ē in precedentibus fuerunt tūc a xp̄o ordinati sacerdotes. Sz hic quattuor dubia adhuc occurrūt aperienda. Primū vtrū angeli habeāt p̄tātē cōsecrādi. Et rn̄det Alex. in.4.q nō: eo q deus talē potestatem ipsis nō dedit: et hoc ꝯgrue. Primo q: v̄bus trāsubstātiandi elementū in corpus xp̄i et sanguinē data est verbo sensibili. vnde cuius est ꝓferre v̄bū sensibile: eius est ministerialiter mediāte v̄bo tali consecrare. Inquit enim Augusti.in.q i. in.c.detrahe. Accedit verbū ad elementū et fit sacramentū. Secunda ratio est q: si sacramēta ministrarentur homini p angelos esset hō in sua reparatione subiectus angelice nature: et sic nō esset p xp̄m solū restitutus in pristinā dignitatē. Secūdū dubiū: vtrū aliquis nō sacerdos possit cōsecrare. Et respondeo q nō: immo si oēs homines mundi nō sacerdotes essent sancti et iusti: et p annos et annos dicerent v̄ba cōsecrationis sup debita materia cū intentione cōsecrandi nunq̄ cōsecrarent. Ideo scribitur de sum.tri.et fi.ca.c.1. Hoc vtiq3 sacramentū nemo potest cōficere nisi sacerdos qui rite fuerit ordinatus fm claues ecclesie: quas ipse cōcessit apostolis eorūq3 successoribus iesus christ⁹. et ecclesia cātat sic. Sacrificiū illud instituit: cui⁹ officiū cōmitti voluit: solis p̄sbyteris qb⁹ sic cōgruit: vt sumant et dent ceteris. Et.25.di.i.c. perlectis. dicitur. Ad presbyterū pertinet sacramentū corporis et sanguinis dn̄i in altare dei cōficere. Tertiū dubiū vtrū sacerdotes mali et peccatores possint cōsecrare. Et rn̄det Bon. in.4.di.13.q sic: q: officium cōsecrandi nō est ex propria sanctitate: vt quidā heretici dicunt: sed ex auctoritate. Tho. vero i.3.p̄te.q.87.ait Nō ex hoc ipso aliquis desinit eē minister xp̄i q est malus: q: dominus habet bonos et malos ministros: q cū auctoritatē habent cōsecrādi: cōsecrare possunt. Vnde Aug.i.q.i.c.intra.ait. Intra catholicam ecclesiā in ministerio corporis et sanguinis domini: nihil a bono maius: nihil a malo minus perficitur sacerdote q: nō in merito consecrantis: sed in v̄bo perficitē creatoris et in virtute spiritus sancti. Ad idem. est.c. vt euidenter.c. prophete.c. cū scriptura. c.mīn secularium.et.c.sacerdotes. Quartū dubiū: vtrū sacerdotes heretici: scismatici: excōicati vel degradati possint cōficere. Et respondet Bon.in.4.di.13.q aliqui voluerūt distinguere q sacerdotes mali quidā occult. sunt mali: et tales possunt cōsecrare. Alij v̄o sunt manifeste mali et ab ecclesia precisi: sicut heretici: et alij predicti: et tales nō possunt. Et ad hoc allegant dictū Aug.i.q.i.c.extra catholicā. Extra catholicā ecclesiam nō est locus veri sacrificij. Et Hiero.i.c.odit.q dicit. Odit domin⁹ sacrificia hereticorū: et a se proijcit: et quotiēs in nomine eius cōgregati fuerint detestatur fetorē eorū: et claudit nares suas. Habent etiā ibi.c. nō oportet. Sed tamē positio ista falsa est: vt patebit. Ideo dicendū et melius q sacerdotes omnes prenominati cōsecrare possunt: q: potestas consecrandi eukaristiā vt inquit Tho. et omnes theologi pertinent ad caracterē sacerdotalis ordinis. Caracter autē indelebilis est. Ideo dicendū q in sacramēto duo attendunt̄ scilicet sacramēti veritas q̄ cōsistit q̄tū ad rem primā: et sacramenti vtilitas: q: consistit q̄tum ad rē vltimā: que est incorporatio vel vnio: q̄tum ad corpus mysticū. Si de veritate sacramenti loquamur veritas saluatur vbi ex parte ministri ē ordo et intentio: et v̄bi prolatio: cum adest debitū elementū. Si autē loquamur q̄tum ad vtilitatē: dicendū q sacerdos bonus cōficit ad vtilitatē suam et assistētū. Malus occultus ad damnū suū tantū: nihilominus ad vtilitatem assistentiū qui deuote audiunt missam. Sed p̄cisus et hereticus ad damnationē suā et omniū assistentiū. Quia ergo in p̄cisis et hereticis manifestis priuatur sacramētū omni fructu: q̄uis sit ibi corpus xp̄i verū. Ideo loquunt̄ sacri canones ipsorū sacrificia detestantes non ratione opati operis: sed dāni. Ric. vero i.4. dicit q p̄fatos sacerdotes posse hoc sacrificium cōficere intelligit̄ dupliciter: aut de iure: aut de facto. Primo mō nō omnis sacerdos pōt hoc sacramentū cōficere: q: nec irregularis nec suspensus: nec interdictus: nec excōicat⁹: nec scismaticus: nec hereticus nec degradatus hoc sacramentum

sacramentum potest de iure conficere: quia qli bet predictorum prohibitus est potestatis sa/ cerdotalis vsus. vnde conficiendo grauissime peccant. Secundo modo. s. de facto quilibet ip sorum potest vt predictū est. Considerēt itaqꝫ laici quāta est sacerdotalis dignitas: q̄ta sacer/ dotib⁹ data est potestas. Nō sint ipsi sacerdotū iudices: & ex consequenti sacramentorum con temptores. de quo plenius dixim⁹ in opere de virtutibus. Venerentur & colant illos vt p̄res vt dominos: & tanti sacramēti ministros. Pre parent se omnes cum omni humilitate et re/ uerentia ad sacram cōionem de illorum mani/ bus suscipiendam. Ipsi vero sacerdotes stu/ deant pro viribus nitorem mentis & anime conseruare: viuereqꝫ munde & caste: vt sic di/ gne conficere possint & dispensare fidelibus abs qꝫ proprio detrimento: immo cum merito & be nedictione dei sacratissimum corpus filij eius domini nostri iesu xp̄i: qui est benedictus & lau dabilis per infinita secula seculorum. Amen.

Feria quinta in cena domini: de exemplis a christo nobis exhibitis: in quibus eum sequi debemus: & precipue tempore sacre eucharistie cōmunionis.

Sermo. .66.

Exemplum eni de/ di vo/ bis vt quemadmoduꝫ ego feci ita & vos faciatis. Piissimi ie su verba sunt ista Jo. 13. c. & in euangelio hodierno. Suscep/ turi sanctissimum sacramentum hodierna die vel in proxima solēnitate pascali diligenter ac sollicite inuigilare debemus: vt ad illud acce/ damus cum omni mundicia: puritate: ac reue rentia. Id autem facere poterimus: si volueri mus imitari exempla virtutum: que docuit nos ipse xp̄s in vltima sua cena. In illa nanqꝫ do cuit nos omnes quid cōicando essemus factu ri. Iccirco in presenti sermone pro morali de claratione euāgelij: de exemplis moralib⁹ spiri tualiter in eo contentis: & a domino iesu christo nobis oblatis erimus tractaturi: quoniam ad illa christus iesus nos in verbis in themate pre missis inuitat. In quibus totum euangelium hodiernum complectendo septem exempla de/ notissima declarabimus.

Primum dr̄ memorande mortalitatis.
Secundum consumande charitatis.
Tertium tollerande aduersitatis.
Quartum contēnende prosperitatis.
Quintum obseruande castitatis.
Sextum exercende humilitatis.
Septimum desiderande felicitatis.

Qualiter christus docuit nos exemplo suo memores esse mortis acerbissime quam pro nobis peccatoribus ex charitate & amore pati̅ tissime tollerauit. Capitulum. .i.

Primum exemplum quod christus no bis exhibuit dicitur memorande mor talitatis. Ipse eteni memor erat mor tis sue: quod euangelista exprimit. d. Ante di em festum pasche sciens iesus quia venit hora eius vt transeat ex hoc mundo ad p̄rem. Pro quorum verborum declaratione tria sunt no/ tanda. Primum quid per hoc nomen pasca intelligatur. Et ad hoc sic dicit Aug. super Jo. Pascha non sicut quidam estimant grecū no men est: sed hebreum. Opportunissime tamē occurrit in hoc nomine quedam congruentia vtrarunqꝫ linguarum. Quia enim pati grece paschi dicit̄: ideo pascha passio putata est. vel h̄ nomen a passione sic appellatum. In sua vero lingua hoc est in hebrea pascha transitus dicit̄: propterea q̄ tunc primum pascha celebrauit po pulus dei quando ex egypto fugiens rubrum mare pertransiuit. Secundum autem Nico. d̄ lira. dicebatur pascha iudeorum transitus: eo q̄ tunc angelus transijt per egyptum interficiēs primogenita egyptiorum & filios israel saluās

Secundum notandum q̄ paschale festum apud iudeos incipiebat a vespera diei: in qua luna erat. 14. Dies autem festiuus apud eos i cipit a vespera vnius diei: & durat vsqꝫ ad ves peram sequentis diei. Unde Leuitici. 23. c. di citur a deo. A vespere vsqꝫ ad vesperum cele/ brabatis sabbata vestra: & sic dies pasce solēnis erat luna. 15. propter quod eundem diē quem Joānes nominat ante diem festum pasce pro pter naturalem distinctionem dierum: Marc⁹ nominat primum diem azimorum: q2 a vespe precedenti diei incipiebant comedere azima. Quare sm̄ Hiero. oēsqꝫ theologos di. xi. q̄r ti. tenendum est q̄ iesus fecit cenam luna. 14. & passus est luna existente. 15. Tertium no/ tandū q̄ sicut xp̄s recordabat̄ mortis de proxi mo sibi iminentis: ita & qui vult cōicare mortē xp̄i ad suam mentē reuocare debet. Hoc do cuit apostolus cū dixit. i. Cor. xi. Quotiēscūqꝫ mādūcabitis panē hunc & calicē bibetis: mor/ tē dn̄i annunciabitis donec veniat.

Qualiter xp̄s nos docuit exemplo suo vt memores simus immense charitatis sue: qua nos dilexit. Capitulum. .2.

Secundū exemplū qđ docuit nos xp̄s dicit consummande charitatis. s. de quo euāgelista scribit. Cū dilexisset suos q erant in mundo: in finem dilexit eos. i. s3 glo. maiora signa dilectionis ostēdit. Dilexit nāq3 dn̄s seruos suos iustos et sanctos: reos et peccatores: pro eis patiendo et moriendo. Ob qđ Hiero. ad damnasum papam de filio ꝓdigo ait. Que maior potest esse clementia: q̄3 vt dei filius hominis putaretur: decem mensium fastidia sustineret: partus expectaret aduentum: p singulas adolesceret etates: et post contumelias vocum alapas et flagella crucis pro nobis fieret maledictus: vt nos a maledicto legis absolueret. Et apostolus Ro. 5. inquit. Cōmendat suam charitatem deus in nobis: qm̄ cum adhuc peccatores essemus xp̄s pro nobis mortuus est. Si ergo xp̄s tantum dilexit nos: vt sanguinem suum et vitam daret pro nobis: nos debemus et illum diligere: ac pro eius amore proximorum odia deponere. An non heretici vel ingrati habendi sunt illi qui xp̄m non diligunt pro quibus mori dignatus est. Propterea scribitur sic de conse. di. 2. in. c. iteratur. Semper xp̄i mors per seculi vitam ponenda est memorāda vt discant qua charitate dilexit suos qui pro eis mori dignatus est. Cui omnes debemus vicem rependere charitatis: quia ad hoc prior dilexit nos cum essemus gehenne filij: vt eū diligeremus a morte iam liberati. Et Cassio. i li. de dilectione dei ait alloquens aiam sic. Anci anima mea et auribus percipe diuinam clementiam. Quis abyssum tam ineffabilis gratie considerauit. Quis de fonte tante dulcedinis gustauit et non amauit. Quare non diffūdis in deum vniuersos affectus quos dirigis vanitates et insanias falsas. Cur quero diligis aliquid preter illum qui tam benigne: tam misericorditer a tot miseriis te redemit. Iugi feruentio et assidua meditatiōe reuolue qualiter vnigenitus dei patris cum esset splendor et figura substantie eius post exinanitionem vsq3 ad formam serui: post lachrymas: post labores: post sudores: post contumelias: post flagella: post sputa: post liuores: post coronam spineam: ꝓ te affixus in cruce quandoq3 pependit. Manus eleuabat ad patrem in sacrificium vespertinum: vt te ad amplexus amicabiles inuitaret

Vide anima mea ne ingrata sis in tanto cumulo beneficiorum. Ingratitudo enim est peremptoria salutis. hec ille. Quando ergo xp̄s conspicit hominem q̄ non diligit conqueritur de illo. vt Aug. inquit in li. contra. 5. hereses. d. Cum essem vnicus patris mei reconciliaui te. cum inter montes et siluas errares quesiui te. humeris meis portaui te. laboraui. sudaui. caput meum spinis apposui. manus meas et pedes clauis obieci. lancea latus meum aperui: vt te mihi copularem: et tu diuideris a me.

Qualiter xp̄s nos exemplo suo docuit aduersa libenti animo tollerare: et in tribulationibus esse patientes. Capitulum. 3.

Tertium exemplū quod nobis xp̄s dedit dicit tollerande aduersitatis. Tollerauit. n. Iudam proditorem suū equo et patienti animo: quē i cena retinuit: cēlauit q3 eum cum aliis discipulis: ne eius peccatū3 occultum faceret manifestum: vt habetur. i. q. 1. i. c. xp̄s. et hoc euangelista expressit cū3 dixit Et cena facta. s. quantum ad esum agni pascalis: nō tamen completa quantum ad alia cibaria. Sequitur cum diabolus iam misisset i cor vt traderet eum Iudas Symonis scariotis. l. s'm Nicolaum de lira: q2 die precedenti eum vendiderat suggestione diaboli hanc proditionem in cor ipsius mittentis. Sequitur textus. Sciens q2 omnia dedit ei pater in manus: et quia a deo exiuit et ad deum vadit. Que verba exponens Grego. 4. moral. ait. Sciebat. n. q̄ in manu sua ipsos etiam persecutores acceperat: vt ipse in se ad vsum pietatis intorqueret quicquid eorum contra se malicia permissa seuiret. O quanta erat patientia et longanimitas benedicti iesu xp̄i: quando in cena illa respiciebat proditorem videbatq3 cor eius malignū et tamen non eijciebat eum non ostendebat sibi turbulentam faciem: non inferebat contumelias i li et conuicia: sed medijs cibus mansuetissimus quantum in se erat: querebat reuocare illum a cogitatu maligno. O patientia inuictissima xp̄i iesu benedicti. Hanc docuit nos verbo cum dixit Luce. 21. In patientia vestra possidebitis animas vestras. Et Math. 5. Beati qui persecutionem patiuntur propter iusticiam quoniam ipsorum est regnum celoru3. De patientie autem laudibus multa dicta sunt a nobis in ope de virtutibus. iō pauca hec sufficiāt

Qualiter christus nos exemplo suo docuit contēnere prospera mundi huius: et ne in illis fiduciam

fiduciam habeemus. Capitulum. .4.
Quartum exemplum quod christus no
bis dedit fuit contemnende prosperi/
tatis. De quo euangelista scribit. Sur
git a cena et ponit vestimenta sua. i. deponit. p
hoc innuens deponendum esse oim seculi hu
ius affectum: neqz confidendum esse in bonis
pntis vite. Quod Hiero. dixit sic scribens in
epistola ad Exuperantium. Si fieri potest imi
tare Joseph. et Egyptie dne palliu dereliNque
nudus christuz nudum sequere. Nec solum a
christo eiusqz sanctis: verum etiam a gentilib9
sepe monemur vt huius vite gaudia paruipen
damus: respuamusqz omnia bona eius. Und
et Seneca ad Lucillum ait. Noli huic tranquil
litati confidere. Et iterum ad eundem. Clamo
vitate que vulgo placent qui casus ad oe fortui
tum bonum suspitie si pauidiqz subsistite. Et
fera et piscis sepe aliqua oblectatione decipitur
munera ista fortune putatis insidie sunt. Quis
qs vestrum tutam agere vitam volet: ista fisca
ta beneficia deuitet qzplurimum: in qbus hoc
quoqz miserrimi fallimur: qd deum habere pu
tamus in precipitia cursus iste deducit: et hui9
eminentis vite exitus cadere est.

Qualiter christus exemplo suo nos docuit
obseruare et custodire sibi valde acceptam vir/
tutem castitatis. Capitulum. .5.
Quintum exempluz a christo nobis da
tum fuit obseruande castitatis. Qd eua
gelista explicauit cum dixit. Et cum ac
pisset lintheum precinxit se. Nos etiam lubos
precinctos habere debemus. sm illud Luc. 12
Sint lumbi vestri precincti. Que verba expo
nens Greg. in omel. ait. Lumbos enim pre/
cingimus cum carnis luxuriam per continenti
am coartamus. Sed vt dicit Aug. quem allega
uimus in sermone de luxuria. Inter omnia
xpianorum certamina duriora sunt prelia casti
tatis: in quibus quotidiana est pugna et rara vi
ctoria. O quanta multitudo damnatur pp ter
vitia carnis. Ecquis explicet quot sunt illi qui
vt persistant in miseriis et turpitudine confiteri
et coicare postponunt. Quis etiam enumeret
quot inueniuntur qui post perpetrata nefadissi
ma et feridissima peccata carnalia: pre verecun/
dia illa non confitentur: et sine vera emendato
ne conscientie accedunt ad sacram coionem.
O infelix conditio talium sic facientium: q iudi
cium dei manducant et bibunt.

Qualiter xps exemplo suo nos docuit: vt
humilitatis exercitia non recusemus.
Capitulum. .6.
Sextum exemplum quod christus no/
bis tribuit dicitur exercende humilita/
tis. De quo euangelista subdit. Deinde
misit aquam in peluim: et cepit lauare pedes di
scipulorum: et extergere lintheo quo erat preci/
ctus. O quid erat videre regem angelorum
et dominum celi et terre genuflexum ante pedes
discipulorum: et manibus proprijs contractan
tem: et lauantem pedes illos sordidos et luto
sos. Interroga eum anima mea: et dic illi. Cur
o bone iesu tantum te humilias. Ut defatiga
tus et madefactus sudore pedes discipulis tuis
laues. Et respondebit tibi protinus. O anima
mea. Charitas que me traxit vsqz ad exinani/
tionem: vsqz ad formaz serui: ipsa me sic hum
iliare compellit. Quinimmo et maiora humili/
tatis officia suscipere coget: cum die crastina
crucifixus et nudus cum latronibus deputabor
Sed discite a me omnes: quia mitis sum et hu
milis corde.

Qualiter xps exemplo suo nos docuit vt desi
deremus supnam felicitate. Capitulum. 7.
Septimum exempluz quod xps nobis
dedit dicit desiderande felicitatis: qz
Petrum induxit vt desideraret habere
partem secum. dicit ergo Joanes. Uenit er/
go ad Symonem Petrum. Et dixit ei Pe/
trus. Dne tu mihi lauas pedes. In passu hoc
dubitare solent quidam vtrum xps lauerit pe/
des discipulorum aliorum priusqz Petri. Et
Origen. dicit q sic. qz incepit lauare a minori
bus. Sed non videt verisimile vt dicit Nico.
de lira: si trasisset per omnes alios: qn aliquis
eorum vel plures recusassent hanc lotionem:
sicut et Petrus. Et ideo alij doc. dicunt q pri
mo venit ad Petrum: pp q alij discipuli audi
ta reprehensione Petri non fuerut ausi vltra
iam recusare. Qd ergo euangelista dicit: cepit
lauare etc. et postea subdit. Uenit ergo ad Sy/
monem: non est per hoc intelligendum q alios
lauerit ante ipsum: sed euangelista prius dixit
factum in generali: postea explicat modum i p
ticulari incipiens a Petro q dixit. Domine tu
mihi lauas pedes. i. vis lauare pedes mihi pec
catori: tu q es filius dei: quasi dicat nullo mo d
cet. Simile verbu dixit i pricipio sue conuersio
nis Luc. 5. Exi a me dne: qz ho peccator sum.
Rndit ihs et dixit ei. Qd ego facio tu nescis mo
scies aut postea. i. sm Criso. humilitate hui9 do/

etrine. Et quomodo humilitas sufficit in deum ducere. Dicit ei Petrus non lauabis mihi pedes in eternum. i. nunquam secundum Aug. ac si diceret. Nunquam sustinebo vt tu laues pedes meos. Et secundum Nico. de li. licet Petrus hoc faceret bono zelo: tamen indiscrete hoc faciebat: quia cum xps non posset errare non debebat voluntati eius aliquo modo resistere. Idcirco respondit ei iesus. Si non lauero te non habebis partem mecum. Quod moraliter et litaliter intelligi potest. Moraliter quippe intelligendo: nullus potest habere partem cum xpo in gloria celesti: nisi lotus fuerit a macula peccati. iuxta illud Apoc. 21. Non intrabit in ea aliquid coinquinatum. Si autem intelligatur de lotione corporali litaliter: tunc secundum Origen. dubium est quomodo ille qui ob reuerentiam iesu non permittebat lauare pedes suos non habebit partem cum filio dei. Et respondet Nico. de lira. quod sicut aliquid est illicitum non ex sui natura: sed tantum quia prohibitum: vt patet de ligno vetito primo parenti: ita similiter aliquid est necessarium ad salutem: non ex sui natura: sed propter preceptum dei vel prelati: et sic erat in proposito. Ex quo enim xpus volebat simpliciter hoc fieri. etc. Petrus de necessitate salutis tenebatur hoc sustinere. Sed cum a xpo fuit reprehensus respondit. Domine non tantum pedes meos: sed et manus et caput. q. d. prius sustinerem a te per totum corpus lauari quam a te separari: quia quamuis esset durum sibi vt magister suus ei seruiret: tamen grauius illi erat ab ipso separi. Vnde dicitur in itinerario Clementis quod quandocunque Petrus erat memor dulcissime societatis xpi resoluebatur in lachrymas ita quod facies eius adusta videbatur ex frequenti lachrymarum fluxu. Dixit ei iesus: qui lotus est. s. per baptismum non indiget nisi vt pedes lauet. i. affectus quia vt dicit Aug. in expositione huius passus Si aliquis baptizatus statim moriatur euolet ad patriam: nec indiget aliqua alia lotione: sed si supuiuat indiget lotione pedum. i. affectionum mentis. Subdit adhuc xps. Vos mundi estis: sed non omnes. vbi Aug. Hoc quid sit ne quereremus ipse euangelista patefecit adiungens. Sciebat enim quisnam esset qui traderet eum. Et Origen. Quod ergo dicit vos mundi estis refertur ad. xj. quod vero subditur: sed non omnes: dicitur propter Judam existentem immundum. Sequitur euangelista. Postquam ergo lauit pedes discipulorum suorum accepit vestimenta sua: et cum recubuisset: iterum dixit eis. Scitis quid fecerim vobis. Vos vocatis me magister et domine: sum etenim. Si ergo laui pedes vobis ego dominus et magister: et vos debetis alter alterius lauare pedes. i. pietatis: benignitatis: et humilitatis obsequia inuicem exhibere: quoniam hec est via per quam acquiritur beata vita. Ergo vt sacra lectio nobis proficiat: demus operam vt in his septem premissis exemplis imitemur dominum iesum xpm: vt sic tandem admittamur ad cenam illam magnam: in qua omnes electi pascuntur reficiunturque beata visione dei: qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

Feria quinta in cena domini: de celebratione misse: ac eius significatione: necnon et illius auditione. Sermo. .67.

Sacrificate sacrificium iustitie: et sperate in domino. Illuminati prophete verba sunt ista ps. 4. Possunt ac debent omnes fideles sperare vberem fructum se fore suscepturos ex frequenti oblatione sacrificij immaculati dei nostri iesu xpi: qui quotienscunque misse debite celebrantur offertur pro viuis atque defunctis. Et licet non omnes esse possint parati semper et quotidie sanctissimum sacramentum suscipere: veruntamen non priuantur suauissimo eius fructu: cum assistunt fideliter et deuote quando a sacerdotibus consecratur. Vnde Aug. de conse. di. 2. in. c. vt quid. ait. Vt quid paras dentem aut ventrem: crede et manducasti. Quoniam autem plerique cor habentes aridum et indeuotum negligenter suo tempore ad missas audiendas conueniunt: aut illas audiunt minus reuerenter. Idcirco in hoc sermone de missa loquamur: ad quam nos inuitat propheta in verbis propositis exhortans etiam eos qui non sunt sacerdotes vt velint adesse in celebratione tanti mysterij: sperantes ob id consequi copiosa munera gratie dei. De missa itaque tractaturi tria mysteria principalia declarabimus.

Primum erit de celebratione.

Secundum de significatione.

Tertium de auditione.

Quod triplex regula est obseruanda in celebratione misse. s. loci temporis et modi. Cap. .j.

Primum mysterium de missa declarandum est de eius celebratione. Nam hec vt ait Hugo. li. de sacris Missa nil aliud est quam consecratio eucharistie: que ideo dicitur missa: quia mittitur hostia vel oblatio. Vel sicut dicit magister

magister di. iz. quarti. Missa dicitur: qr mittit celestis missus: q vt exponit Inno. est magni consilij angelus. Iste inquā mittit ad cōsecrā dū: qr ille est sacerdos inuisibilis dñs iesus xps q cōsecrat ꝛ cōficit hoc sacramentū vbicūqꝫ cōficiatur. Vel dicit missa: qr apostolus fidelis p ministeriū sacerdotis p̄ces ꝛ vota ꝛ oblationes deo mittit. Tamē celebranda est cū obseruatōe triplicis regule. Prima est loci. Secūda temporis. Tertia modi. Prima regula obseruanda in celebratione misse est loci. Vt enim inquit Ric. in. 4. di. iz. Cōmuniter nō lꝫ missaꝫ celebrare in loco nō sacro: qr sic instituit ecclesia: vt patet de cōse. di. i. c. sicut. c. missaꝝ. c. hic ergo. ꝛ. c. nullus presbyter. Cuius institutionis ratio fuit: qr in sacramēto altaris quod i missa cōsecrat: cōtinet ille q est summe sanctus ꝛ totius nostre sanitatis causa effectiue inq̄tuꝫ deus: ꝛ meritorie in q̄tū homo. In casu tñ magne necessitatis p̄mittunt iura celebrari in loco nō sacro: si tamē tabula sit ꝯsecrata: ceteraqꝫ scā mysteria ad illud officiū pertinentia ibi affuerit sicut cū ecclesie omnes fuerint incense: vel cuꝫ hoies essent in itinere: vel cū adesset alia aliqua legitima ꝛ rationabilis cā: in qbus casib⁹ cū licentia episcopi celebrare licet in loco non sacro Cōcedunt tamē fratribus p̄dicatorib⁹ ꝛ minoribus exigente legitima cā: vtputa dum essent p̄dicantes v̄bū dei in publicis cāpis vel plateis aut in similibus celebrare cū altari viatico absqꝫ licentia ab epo postulata vel impetrata: qd̄ patet extra de priuil. ꝛ priuil. exces. ca. in his. vbi sic habet. In his q̄ ad cultū diuinū facere dignoscuntur: nō maligna sed benigna esset poti⁹ interpretatio facienda. Vnde imitari cōpellimur q cū fratribus p̄dicatorib⁹ ꝛ minorib⁹ duxerimus indulgendū: vt vbicūqꝫ fuerint sine prochialis iuris preiudicio cū altari valeant viatico celebrare. Quidā nimis stricte interpretādo indulgentiā nostrā nituntur asserere: q p eā dicti fratres preter prelatorū assensum facere h̄ non possunt, ꝓpter qd̄ eos celebrare iuxta indulgētiā apostolicā nō p̄mittunt. Cū aūt nihil eis cōferret memorata indulgentia: sine qua prelatis annuētibus id liceret eisdē: fraternitati tue mādamus quatenus interpretatōe huiusmodi reprobata: dū tñ ab alijs q̄ iuri parrochiali p̄iudicant, p̄sus abstineāt: datā eis sic licentiā celebrandi auctoritate nostra nō differas publicare ita q dicti fratres aliquā ex indulgentia nostra videant in hoc gratiā cōsecuti. Hec ibi. Que verba sunt Honorij tertij. Et sicut in loco sacro vt dictū est: cōiter misse sunt celebrāde: ita etiā celebrari debent sup altari consecrato. Notandū tamē secundū Rica. vbi supra: q q̄uis ante tēp⁹ Siluestri celebraret sup altare ligneū qd̄ cito poterat transferri: qr ꝓpter p̄secutioneꝫ nō erat fidelibus certus locus ad manēdū: tñ postea instituit ecclesia vt celebraret sup altare lapideū. Vnde de cōse. di. i. in. c. altaria. dicit Altaria si nō sunt lapidea crismatis vnctōe nō consecrent. Cuius ratio fuit: qr altare dꝫ eē de materia forti: qr cōsecrari debet: ꝛ ideo nō dꝫ eē de terra. Et qr in ecclesia debet esse copia altarium vt hoc mysteriū frequentet: ideo altare nō debet esse de auro vel de argento: q̄ nō facili possunt haberi. In veteri autē lege: qr non sic multiplicabant altaria: nihil opus erat si de auro fierent. Conuenientius est etiā altaria fieri de lapide q̄ꝫ de ligno ꝓpter significationeꝫ: qr vt dicit glo. in. dicto. c. altaria. Altare significat christū: qui dicitur petra. Sed occasione dictoꝝ apud multos dubitatur. Vtrū celebrans super altare nō cōsecratū aut fractū sit irregularis. Et rñdet Ric. q nō: eo q irregularitas est de iure positiuo: ꝛ hoc nō est in iure positum. Scienter tamē celebrans sup altare nō consecratū grauiter peccat etiā si hoc faciat ex ignorātia crassa: q̄uis minus grauiter q̄ꝫ si hoc faceret scienter: qr ecclesia ordinauit sup altare consecratū debere celebrari: vt patet de cōse. dis. i. c. ecclesie. ꝛ extra de cōse. eccle. vel. alta. ca. i. ꝛ c. qd̄ i dubijs. Secūda regla seruāda in celebratione misse dicit temporis. De quo sciēdū fm Ric. q qr hoc sacramētū p̄tinet ad temp⁹ gratie: qd̄ p diē significatur: iuxta illud apostoli Ro. iz. Nox p̄cessit dies aūt appropinquauit ideo cōiter loquēdo missa debet celebrari i die artificiali: ꝛ nō in nocte: incipiendo diē artificialeꝫ nō tantū ab ascensu solis sup oriçontē nr̄m sꝫ ab illa p̄te t̄pis que pōt p̄pēdi esse sup oriçōteꝫ nr̄m aliq̄ aeris illustratio p aliquos radios solis: q̄ illustratio est manifestatio solis orituri. In nocte tñ natiuitatis dñi media nocte vl' circa horā illā celebrat missa: ꝛ antiquitus celebrabatur in principio noctis resurrectionis. Et h̄ ꝓpter priuilegiū illaꝝ noctiū. Et de hoc dicit de conse. di. i. in. c. nocte sancta. Nocte sancta natiuitatis dñi saluatoris missas celebrent presbyteri ꝛ hymnū angelicū in eis solemniter decantent: quoniā etiā eadem nocte ab angelo pastoribus est nunciatus. Et subito facta est cū an

gelo multitudo celestis exercitus laudantium deũ: ꝛ dicentium. Gloria in excelsis deo: ꝛ in. t. pax. h. b. v. Quare autē celebrantur tres misse in die natalis dñi ratio est sm Archi. in tractatu quē fecit de offi. ecclesie: qꝛ vna missa. s. ante diē significat tempus ante legē quādo eramꝰ in tenebris. Secūda missa in aurora significat tempus sub lege quādo nondū plena dei cognitio habebat. Tertia in die significat tempꝰ gratie quādo iam plena cognitio habetur. De hora autē misse sciendū est q instituta est fieri cōmuniter tribus horis: scilicet hora tertia: sexta: ꝛ nona. Celebratio enim misse est memoriale passionis xp̄i: qui sm Aug. in li. de cōcordia euangelistarum: crucifixus fuit hora tertia linguis iudeorum: hora sexta manibus militū: ꝛ hora nona expirauit. Cōsuetudo tamen est vt nō dicatur solemnis missa hora nona: nisi in diebus ieiuniorum: ꝛ matutine quādo episcopi faciūt ordinationes. Misse autē priuate dici possunt ab aurora vsq ad sextam. Sed dubium oritur apud plerosq: quare in parasceue nō celebrat missa. Et respondetur q id rationabiliter fit: quia dupliciter representatur ab ecclesia passio christi. Vno modo iniq̄tā factam christo sm se ꝛ absolute: vt moueant corda eorum ad cōpassionē: ꝛ qꝛ ipsa dies in qua passus fuit ipsam passionem satis efficaciter representat: statuit ecclesia vt illa die non consecretur corpus christi sed quod in precedenti die reseruatū est sumat. Sanguis tamē non reseruatur propter effusionis periculū. Quia autem effectus passionis illius seu influentie ad nos continue ꝑueniūt: seu in nos descendūt: ideo statuit ecclesia vt excepta die ꝓdicta quotidie in ecclesijs missa celebretur. Tertia regula seruāda i celebratiōe misse dicit modū: qui cōsiderat aut respectu calicis aut respectu luminis: aut respectu indumentorum. Si respectu calicis: ꝛ tunc aduertendum est vt dicit Ric. q nō licet celebrare in calice lapideo propter eius ineptitudinē: nec ligneo ꝓp humilitatem: nec vitreo ꝓpter fragilitatem: nec ereo vel de auricalco: qꝛ ob vini virtutē eruginem colligeret: ꝛ vomitū ꝓuocare posset: sed dꝫ esse calix de auro vel de argento. Et si qs tam pauper ē q nō possit habere calicem aureū vel argēteū habeat stagneū: vt patet expresse de cōsecra. di. i. c. vasa. ꝛ. c. ꝛ calix. Secūdo cōsideratur modus in celebratione misse respectu luminis. Nam sacerdos nō debet celebrare sine igne seu lumine: ꝛ hoc primo ꝓpter ecclesie cōstitutionem: que reprehendit celebrantes sine igne. extra de cele. mis. c. vltimo. Secūdo propter ipsius ignis significationē. Significat. n. dilectionis feruorem per quē xp̄s pro nobis passus hoc sacramentū instituere voluit. Etiā eius lumen ꝛ calor significant q sacramentū operatur in celebrante digne: ꝛ suscipiente augmentū illuminationis in intellectu: ꝛ feruorē charitatis in affectu. Tertio considerat modus celebrandi respectu indumentorum. Nullꝰ vnq celebrare debet sine vestibus ab episcopo benedictis: de quibus sic dicitur de conse. di. i. c. vestimenta. Vestimēta ecclesie quibꝰ dño ministratur: ꝛ sacrata esse debent ꝛ honesta: quibꝰ in alijs vsibus non debent frui q̄ ecclesiasticis: ꝛ deo dignis officijs: que nec ab alijs debent contingi aut efferri: nisi a sacratis hominibus: ne vltio que Baldasar regem percussit super hoc transgredientes veniat ꝛ corruere eos faciat ad ima. Et vt dicit glo. in. c. seq. super verbo polluantur. Ex veste altaris dēmū ne vel altaris non debet fieri casula vel alius ornatus ecclesie. Que autem ꝛ quot sint vestes ille que requiruntur ad celebrationem misse refert Innocen. in li. de offi. misse. parte. i. c. io. d. Sex sūt indumenta cōmunia episcopis ꝛ ꝑsbyteris: videlicet amictus: alba: cingulus: stola: manipulus: ꝛ casula. In multis tamē locis inualuit cōsuetudo vt cingulus non benedicatur. Quicūq ergo celebraret sine huiusmodi vestibꝰ grauiter peccaret. Sint ergo sacerdotes diligētes ꝛ solliciti: ne omittant quicq̄ de his que ordinata sunt ab ecclesia.

Quod illorum que requiruntur in celebratione quedā significant pertinentia ad incarnationem: quedam ad passionem: quedam vero ad resurrectionem.

Capitulū. .2.

Secundū mysteriū de missa declarandum est de eius significatione: i quo videre debemus quid significent illa que requiruntur ad misse celebrationem vltra ea que requiruntur ad essentiam sacramēti. Et respondet Ric. q per illam significantur tria. Primo quedam pertinentia ad incarnationē. Secundo quedam pertinentia ad passionem. Tertio quedam pertinentia ad resurrectionē.

Primo significantur quedam pertinentia ad incarnationem christi. Nam sacerdotis calciatio incarnationis est representatio. In persona enim filij dei dicitur in psal. In idumea extendam

etten dum calciamentum meũ. i. humanã naturam: quam assumã. Unde sacerdos cũ xp̃m representet: missam non debet dicere discalciatus. Amictus in capite representat diuinitatẽ amictam humanitate. Caput eniȝ christi ẽ deꝰ. Alba camisia nouitatẽ vite significat quã christus habuit et docuit: et tribuit in baptismo. Zona siue singulus significat christi iusticiam: iuxta illud propheticum. Et erit iusticia cingulum lumborum eius. Manipulus positus in leua per quam vita presens designatur significat ꝙ christus in via manipulum portauit virtutum et meritorum. Stolla que collo sacerdotis incũbit significat obedientiam: quã christus ꝓpter salutem humani generis subijt factus obediẽs vsqȝ ad mortem. Casula que alijs vestimentis superponitur christi charitatem significat: que omnes alias virtutes excellit. Introitus sacerdotis ad altare aduentum christi significat: et introitus misse desiderium aduentus eius significat. Et ideo in missa solemni non debet intrare sacerdos quousqȝ inceptus sit introitus misse: qꝛ ante christus fuit desideratus ꝙ̃ veniret. Et quia in aduentu christi fuit aperta vena misericordie: ideo post introitum subdit̃ kyrieleison: quod iterpretatur domine miserere: qđ nonies dicitur computãdo ibi xp̃e: vt ꝑ misericordiam christi nouem associemur ordinibꝰ angelorum. Post hoc subiungitur. Gloria in excelsis deo: ad representandum hymnũ queȝ angeli pastoribus nato domino cõcinerũt: quẽ sacerdos inchoat: quia angelum magni consilij representat. Et chorus concinendo prosequitur: quia subito facta est cum angelo multitudo militie celestis: laudantiuȝ ꝛc̃. Orationes aũt que subsequuntur representãt orationes quas christus post suam natiuitatẽ fecit pro populo. Epistola que premittitur euangelio significat predicationem precursoris. Baptiste. Graduale significat lamentum penitentie: qꝛ Joãnes penitentiam predicabat. Et quia post luctum sequitur consolatio: iuxta illud Math. 5. Beati qui lugent quoniã ꝛc̃. Ideo post graduale cantatur alleluia: quod significat ineffabile gaudium angeloꝝ et hominum in eterna felicitate laudantium deum. Diaconus suscipiens codicẽ euangelij benedictionem a sacerdote postulat: ad significandũ ꝙ nullus dȝ p̃dicare nisi mittatur. Lectio enim euangelij p̃dicationem christi significat. Et debet legi in loco magis eminenti ꝙ̃ epistola: iuxta illud. Super montẽ excelsum ascende tu qui euãgelizas syon: et quia corde creditur ad iusticiã: ore aũt cõfessio fit ad salutẽ: vt ostendat ecclesia ꝙ euãgelij verbum corde recipit: mox post euangeliũ fidei symbolum ore decantat: quod tamẽ sacerdos incipit vt significet ꝙ christus ex proprio christianam fidem docuit. Offertorium quod cantatur significat sacerdotẽ oblaturum sacrificium laudis: qui anteqȝ dicat oremus: premittit: dominus vobiscũ: ad significandũ: quia nisi dominꝰ sit nobiscũ ad salutem nostrã orare nõ possumus. Secundo significantur in missa quedam pertinentia ad christi passionẽ. Naȝ post offertoriũ fit silentiũ: et dicuntur orationes tacite: ad representandum illud tempus quo xp̃s nõ ambulabat palam inter iudeos cũ eũ interficere cogitarent: qꝛ tamen appropinquãte passione iterũ palaȝ ambulauit: ad hoc significãdũ exclamat sacerdos. Per omnia secula seculoꝝ. Prefatio autẽ est quedã gratiarum actio et diuine laudis confessio: representans illã gratiarum actionẽ quam sancti reddunt xp̃o in celo. Sanctus representat laudẽ quaȝ sibi cecinerũt pueri hebreorũ in dominica palmaꝝ: eleuatio corporis christi representat eleuationem christi in cruce: demissio depositioneȝ eius de cruce: positio super palã inuolutionẽ in syndone mũda: pala. n. syndoneȝ representat: ideo dicit̃ de conse. di. i. c. consulto. Consulto omniũ cõstituimus vt sacrificiũ altaris non in serico pãno aut tincto quisqȝ celebrare p̃sumat: sed in puro lintheo ab episcopo consecrato terreno. s. lino procreato: atqȝ cõtexto: sicut corpus dñi nostri iesu christi in syndone linea munda sepultum fuit. hec ibi. Cum autẽ sacerdos dicit. Nobis quoqȝ peccatoribus: representat contritionẽ: et cõfessionẽ latronis alteꝝ increpantis: et misericordiã petentis: eo ꝙ Centurio et qui cum eo erant reuertebantur percutientes pectora sua. Quãdo sacerdos exclamans dicit. Pater noster ꝛc̃. reductio est ad memoriã illius clamoris: quẽ emisit xp̃s in hora mortis. d. Pater in manus. ꝛc̃. altare crucẽ significat. Calix sepulchrũ. patena lapidẽ quo sepulchrũ fuit clausuȝ.

Tertio significant̃ in missa quedã pertinẽtia ad xp̃i resurrectionẽ. Nã cum sacerdos dicit. Pax dñi ꝛc̃. insinuat ꝙ vna sabbatoꝝ stetit iesus in medio discipuloꝝ suoꝝ et dixit eis. Pax vobis. Et quia tunc dedit eis potestatem remittendi peccata: ideo chorus exclamat Agnꝰ dei et cetera: quod ter repetitur ad significan-

dum q̄ petimus nobis dimitti peccata cogita-
tionis: locutionis: et operationis: per que nos re-
missionem veniemus ad eternā pacem. Post
coto significat gaudium apostolorū de xp̄i resur-
rectione. Ite missa est: representat illud qd̄ dictū
est apostolis post ascensionē in celum. s. Hic
Iesus qui assumptus est &c. Deo gratias: rep̄
sentat apostolos regressos in Hierusalem cum
gaudio magno vnanimiter perseuerantes i ora-
tione. Significat etiā q̄ pro beneficio redēptio-
nis nostre cuius mysterium representat i missa
debemus esse in cōtinua gratiarū actiōe. Si qs
vero quereret cur nō dicitur Ite missa est: in
qualibet missa. Rn̄det Bon. di. 13. quarti. in
declaratione litere q̄ quedam misse celebrant
specialiter ad honorē sanctorum: et q2 ipsi sunt
beati: et coram deo: ideo in talibus licentiatur
populus: et dicitur. Ite &c. quasi festinate igre
di in illam requiem. Quedam misse specialiter
celebrantur ad salutem viuorū: et q2 non sumus
certi de salute nostra: ideo debemus continue
soliciti esse: ne per nostram ignauiam in nobis
misse efficacia depereat. Ideo dicitur in missa
Benedicamus dn̄o. Quedam misse speciali-
ter dicuntur ad requiem defunctorū: et in illis
dicitur. Requiescant in pace. Si aūt adhuc ali-
quis quereret: quis adinuenit ritum celebrādi
missam cum tot conditionibus: audiat Ric. d.
in declaratione litere. di. 13. quarti. Missam
beatus Petrus apostolus primus omniū An-
tiochie dicitur celebrasse: secūdū qd̄ dicit Hugo.
li. 2. de sacramentis. pte. 8. c. vltimo. Et de cō-
se. di. 1. c. Iacobus. dicit. Iacobus frater dn̄i
secundum carnem: cui primum tradita est hie-
rosolymitana ecclesia: et Basilius cesariensis
episcopus tradiderunt nobis misse celebratio-
nem. i. misse celebrande ordinem secūdū glo.
ibidem. Et post alij alia addiderunt ad solemni-
tatem et decorem: vt habetur dist. i. c. Ecclesia-
sticarum.

An sit melior missa sacerdotis boni q̄ȝ mali
et an sit de obligatione audire missam: et quali-
ter missa sit audienda humiliter reuerēter et de
uote. Capitulum. 3.

Tertium mysterium declarandum de mis-
sa dicit auditio: in quo considerabimus
adhuc tria videlicet. Primo meliora-
tionem. Secundo obligationem. Tertio deuo-
tionem. Primo consideremus melioratio-
nem: vtrum melior sit missa boni sacerdotis q̄ȝ
mali. Et quibusdā videtur q̄ non propter ver-
ba Greg. qui i registro ait. Heu in quā ma-
gnum laqueū incidunt q̄ diuina et occulta myste-
ria plus ab alijs sanctificata fieri posse credunt
cum vnus idem spiritus sanctus ea mysteria oc-
culte atq3 inuisibiliter operando sanctificet. Sed
in contrarium est illud qd̄ scribitur. 1. q. 1. c. ipsi
sacerdotes. vbi sic habet. Quanto sacerdotes
fuerint digniores: tanto facilius in necessitati-
bus pro quibus clamant exaudiuntur. Ad idē
facit. c. ibidem sacerdotes. et c. sacrosancta. Rn̄-
det Tho. 3. parte. q. 82. q̄ in missa duo sūt con-
sideranda. s. ipsum sacramentum qd̄ est princi-
pale: et orationes: que in missa fiunt pro viuis
et mortuis. Quantum ergo ad sacramētū non
minus valet missa mali sacerdotis q̄ȝ boni: q2
vtrobiq3 idem conficitur sacramētū. Ad quod
facit. c. cū scriptura. 1. q. 1. et c. significasti. et c.
non quales. et c. dn̄s. et c. nō nocet. De ora-
tione aūt que fit in missa: dicendum q̄ pōt con-
siderari dupliciter. Vno modo iquantum ha-
bet efficaciam ex deuotione sacerdotis orantis.
et sic nō ē dubiū q̄ missa melioris sacerdotis ē
magis fructuosa. Alio mō oratio pōt conside-
rari inquātū profert a sacerdote in psona totius
ecclesie: cuius sacerdos est minister: qd̄ quidē
mysterium etiā i peccantibus manet. Vn̄ quā-
tum ad hoc est fructuosa non solū oratio sacerdo-
tis peccatoris et missa: sed etiam oēs alie eius
orationes quas facit in ecclesiasticis officijs: in
quibus gerit personam ecclesie. Orationes ue-
ro eius priuate non sunt fructuose. Greg. ergo
loquitur de veritate sacramenti in auctoritate p̄
allegata ad partē contrariam. Ex quo Bon. d.
Si qs libentius audit missam melioris sacerdo-
tis credo q̄ bene facit: dū tamē credat ipsum in
substantialibus non supereccedere peccatorē:
alioqn piculose erraret. Secūdo consideremus
misse obligationē: de qua sic loquitur. c. missas
de conse. di. 1. Missas die dn̄ico secularibus au-
dire totas spāli ordine p̄cipimus: ita vt ante be-
nedictionē sacerdotis egredi populus nō pre-
sumat. Vbi circa tria dubitare contigit. Pri-
mo vtrū clerici et religiosi teneant seruare hoc
statutum: q2 dr̄ secularibus. Et respōdet Io.
an. in rosario sup dicto. c. q̄ si ad hoc tenentur
laici: multo magis et clerici: qui totaliter dediti
sunt diuino cultui: vt p3. 12. q. 1. c. duo sunt ge-
nera. Secūdo dubitat vtrū eadē sit obligatio
audire missam alijs diebus festiuis que et die-
bus dn̄icis. Et dicendū q̄ sic: q2 de similibus
idem est iudicium. Nam statutum de audiēde

misse

misse factum fuit vt saltem pro illo tempore va
caretur diuinis. Ex quo precipitur q̄ tota mis
sa audiat̄: vt p3 in ꝑ allegato. c. missas. ⁊ in. c.
oēs fideles. ⁊ in. c. cū ad celebrandas. S3 alia
festa ab ecclesia ꝑcepta sunt supaddita diebus
dn̄icis: vt in illis vacet̄ diuinis: ideo populus
in illis festis predictis audire missas tenet̄. Et
hoc colligit̄ ex his q̄ dicit̄ ex̄ de ꝑrochijs. in. c.
vt dn̄icis diebus ⁊ festiuis. Tertio contingit
dubitare: vtrū peccet q non audit missam a ꝓ/
prio ꝑrochiano. Et dicūt cōiter doc. q̄ nō: dū
mō nō fiat ex cōtemptu: ⁊ ꝓprius sacerdos nō
requirat: q si requireret idiscrete ⁊ idebite nō esset
audiendus: puta si requireret ipediēs deuotiōe3
⁊ salutē ꝑrochianoꝝ: puta si requireret aliquem
ꝑrochianū vt audiret missam suā dū ille vellet
ꝑegrinari: vel ꝓ iplendo aliquo voto: vel pro
consequenda aliqua idulgentia. Nā requisitio sa
cerdotis in tali casu irrationabilis eēt ⁊ iniusta
Similiter ēt cum populus ire vellet ad audien
dum verbum dei ab aliquo illud predicante: q
autoritatem habeat ꝑdicandi: sicut habere so/
lent religiosi mendicantes: iniquū proculdubio
eēt si sacerdotes astringere vellent suos subdi
tos: vt omisso verbo dei missas audirent ī ꝑro
chia: in quo etiam casu subditi ei non obedien/
tes meo iudicio non peccant: q: vt inq̄t Bern̄.
in li. de ꝑceptione ⁊ dispensatione. Iniquum
ꝓculdubio foret si ea que sunt ꝓ sola charitate
instituta cōtra charitatē tenerent̄: sed obserua/
re statutum de auditione misse in propria pro
chia est institutum ꝓ charitate: ergo non deb3
seruari cōtra charitatem. Esset autē cōtra cha
ritatem si populus cōis impedirent̄ ne posset ci
bari ⁊ recreari spirituali doctrina: ⁊ marie q̄
vt in pluribus ipsi curati ⁊ ꝑrochiani aut non
ꝑdicant aut predicare nesciunt: ⁊ tamē vt dixi/
mus in sermone de verbo dei: ⁊ habet̄ extra d̄
offi. iudicis ordi. c. inter cetera. Inter cetera q̄
ad salutem spectant populi xp̄iani pabulum v̄
bi dei maxime noscitur necessarium: quia sicut
corpus materiali: sic anima spūali cibo nutrit̄.
Si ergo necessitas corporal' aut temporal' excu
sat a peccato non audientes simpliciter missa3:
⁊ ex consequenti si aliquā non audiāt ī ꝑrochia
multo fortius necessitas spūalis excusabit: que
vt dictum est inest populo cōi ad audiendū ver
bum dei. Hortandi tamen sunt omnes tā viri
q̄ mulieres: vt suos ꝑrochianos reuereantur:
consuetasq3 faciant oblationes: ⁊ cum eoꝝ bñ/
dictione se transferant cum adest legitima cā ad
missas alibi audiendū: imo laudarem si ipsi pa
tres sacerdotes cum predicat̄ verbum dei ab
aliq̄ famoso viro surgerent bono mane: ⁊ cele
brata missa pplos suos admonerēt vt ꝯfluerēt
ad predicationes: ipsiq3 pro bono exēplo vna
cum illis idem facerent: qm̄ vt dictu3 est satis i
digent seculares dirigi ꝑ verbum dei in viam
salutis. Tertio consideremus misse deuotio
nem. Audienda etenim est humiliter reueren
ter: ac deuote. Sunt tamen multi qui du3 mis
sa celebratur ponunt se prope os sacerdotis ꝓ/
spicientes si de illo passeres exeant ac musce.
Alij sacerdotem preueniunt fortiter clamātes.
Gloria in excelsis. Credo. ⁊ similia. Nam dū
sacerdos facit pausam postq̄3 dixit visibilium
⁊ inuisibilium anteq̄3 sequat̄. Et in vnum dñ3
iesum xp̄m: ⁊ illi submurmurantes dicūt. Et i
vnum dñm ⁊c̄. Multi adhuc non curant audi
re ea que sacerdos in missa dicit: sed suas ora/
tiones ⁊ officia genuflexi dicūt: qui tamē q̄3diu
sacerdos alte loquit̄ aut cantat astare debēt mis
se cū silentio ⁊ intēte audire: vt dicit̄ de conse.
di. i. in. c. apostolica. Quando vō sacerdos se
cretas orationes ⁊ canonē dicit: tunc possunt ⁊
ipsi dicere orationes ⁊ orare: nō tamen cū stre
pitu faciendo pis. pis. pis. ⁊ turbando mente3
sacerdotis. Pleriq3 ēt volunt audire missas q̄s
dam peculiares omissa propria missa diei dñi/
ci aut festi precepti: qui si scienter id faciūt non
excusant̄ a peccato nisi audiant missam ꝓpria3
Vnde dicit̄ extra de celebra. mis. c. quidam.
Quidā laicorū habēt i cōsuetudine vt ꝑ singu
los dies audiāt euāgeliū. In principio erat v̄
bum: ⁊ missas peculiares: hoc est de sancta tri
nitate: ⁊ de sancto Michaele. Et ideo statutū
est vt vlterius hoc nō fiat nisi suo tempore. Et
nisi aliqs velit ꝓpter reuerentiā sancte trinita
tis non pro alia deuotione audire. Sed si vo/
luerint vt misse sibi cantent̄ de eodem die mis
sas audiant pro salute viuoꝝ ac ēt defunctorū:
hec ibi. Quare vt finem huic sermoni demus
audiende sunt misse cum oi māsuetudine ⁊ fer
uore: qm̄ sic audientes consequunt̄ in hoc secu
lo dei gratiam ⁊ in futuro sempiternam gloriā
in qua viuit ⁊ regnat deus per eterna secula se
culorum. Amen.

Feria quinta in cena domini: de sacramen
to baptismatis: per quod efficiuntur homines
dei filii promittentes in illo abrenunciare dia/
bolo ⁊ eius pompis.

Sermo. 63.

Qui lotus est nō indiget nisi vt pedes lauet: sed est mundus totus. Verba sunt redemptoris nostri Ioānis.31. c. ꝛ i euāgelio hodierno. Admo ta debz esse mundicia mentis oibus qui p sacramentum baptismi regenerati facti sunt participes: ꝛ heredes celestis regni domini iesu xpi. Per baptismū nāqz filii dei effi cimur: in illo, ꝑmittentes abrenūciare diabolo: ꝛ oibus pompis eius: vt notat̄ de conse. di. 4. c. prima igit̄ ꝛ. c. primum interroget̄. Nūc aūt pleriqz tanti beneficii imemores: oē cor suum ad mundana atqz terrena conuertunt paruipēdētes nō solū repromissam beatitudinem: verū ēt habitā dignitatem: ꝛ gratiam p baptismum. Ideirco de ipso in presenti sermone aliqua discutiemus: vt intelligentes tanti sacramenti virtutem ꝑtinentiam ꝛ sublimitatem cōemur iuxta saluatoris nostri sententiam in verbis allegatis ꝑ thematis lauare pedes. i. mentis affectiones mundare ab oi iquinamento: ꝛ turpitudine iordinati amoris cuiuscūqz boni creati. De ipso itaqz baptismate locuturi tria mysteria proponimus declaranda.

Primum dicitur diffinitionis.
Secundum obligationis.
Tertium fructificationis.

Quid sit baptismus: ꝛ ꝺ eius institutiōe ac materie determinatione: necnon ꝛ forme obseruatione. Capitulum. .1.

Primum mysterium de baptismo ꝺclarandum dicit̄ diffinitionis: in quo qd sit baptism⁹ videamus. Et licz Hugo. li. 2. de sacramentis pte. 6. c. 2. dicat. Baptismus est aqua diluendis criminibus sanctificata per verbū dei. Tamē cōuenientior ē diffinitio magistri i qui in. 4. di. 3. ait. Baptismus est ablutio corporis exterior facta sub forma prescripta verborū. Secundum. n. Ric. sup prefata diffinitione duplex est materia baptismi. s. remota que est aqua: ꝛ propinqua que est ablutio in aqua. Diffinitio ergo Hugonis exprimit materiā remotam: ꝛ illa magistri materiā ꝓpinquam. Pro declaratione autē clariore huius partis: tria adhuc de baptismo consideremus. Primo eius institutionem. Secundo materie determinationem. Tertio forme obseruationem. Primo eius institutionem considere mus: quando. s. baptismus fuit institutus. Et aliqui dixerunt q̄ fuit istitutus post resurrectionem quando xp̄s dixit aplis Math. vltimo. Euntes docete oēs gētes baptizātes eos i nomine patris ꝛc̄. Alij aūt dicunt q̄ fuit istitutus ab illo tpe quo xp̄s ipsum sanctificauit. Sed vt d. Dam. i. in. 4. li. c. 1. Xp̄s sanctificauit baptismum quādo fuit baptizatus: ergo tunc fuit istitutus. Et glo. super illud Luc. 3. Iesu baptizato ꝛc̄. Baptizatus inqt est dn̄s mundari nō indigēs: sed tactu munde carnis aquas mūdans vt vim habeant abluendi. Sed Ric. in. 4. dicit q̄ xp̄s baptismi sacramētum prio istituēdū isinuauit. secūdo istituit. tertio istitutum obseruari precepit. Primū fecit facto ꝛ verbo. Facto quando a Ioāne baptizatus fuit: i quo baptismo isinuauit baptismū fore i aqua fiendū: qr ipse i aqua baptizatus fuit: i noie trinitatis in quātum i suo baptismo apparuit psona patris i voce: ꝛ psona filij i carne: ꝛ psona spūs sci i columbe specie: nec tunc aliquam virtutē regenerandis cōtulit aq̄s: nisi q̄ ex tunc ordinata fuit aqua ad hoc vt in ea institueretur regenerationis sacramētum. Si tamē haberet̄ illa aqua q̄ corpus eius tetigit seruari deberet cū maxima reuerentia propter mundissimam ꝛ sanctissimā carnem quam tetigit. Verbo ēt insinuauit baptismū: quando Io. 3. c. dixit. Nicodemo. Nisi qs renatus fuerit ex aqua ꝛ spū sancto nō potest introire in regnū dei. Scdo xp̄s baptismum instituit qd fecit facto ꝛ verbo. Facto. qm̄ vt dicitur Io. 1. baptizauit p discipulos suos q de mandato eius baptizare ceperunt. Et vt dicit Nico. de lira sequendo Aug. Primo ipse xp̄s baptizauit discipulos suos baptismo suo. s. aqua ꝛ spū sancto: qd ēt ponitur de conse. di. 4 c. quando ab hiere solymis. ꝛ. c. si cos. Deinde verbo instituit quando misit discipulos suos binos ad predicandum ꝛ baptizandum. de qua missione habetur Luc. 1. Tertio xp̄s institutum baptismum obseruari precepit quādo post resurrectionem dixit discipulis. Euntes ꝛc̄. Sanctus vero Tho. in. 3. pte. q. 66. dicit q̄ baptismus institutus fuit ante passionem xp̄i: sz necessitas vtēdi hoc sacro indicta fuit post passionē ꝛ resurrectionē: tuz qr in passione xp̄i terminata sunt figuralia sacra: quibus succedit baptismus ꝛ alia sacra noue legis: tū ēt qr p baptismū cōfigurat̄ hō passioni ꝛ resurrectioni xp̄i inquantū morit̄ peccato: ꝛ icipit nouā iusticie vitā: ꝛ iō oportuit xp̄m pati prius ꝛ resurgere q̄ hoib⁹ indiceret̄ necessitas se cōfigurando morti ꝛ resurrectioni

Ie resurrectioni. Et lz apli baptizassent vt di/
ctum ē ante passionē xpi. tñ fm Ric. adhuc nō
publicabāt baptismū vt necessariū ad salutē: ꝛ
lex nō obligat quousqz sit ꝓmulgata. Secū/
do cōsideremus circa baptismū materie deter/
minationē. ē. n. baptismi materia aqua: vt ait
Ri. ꝛ oēs doc. tam theologi ꝙ̄z canoniste: com
ꝑhendendo sub aqua ablutionē ꝙ̄ fit in ea. ꝛ lo
quendo de baptismo scd'm quod distinguit
a baptismo sanguinis ꝛ fluminis: de qbus di/
cemus i sequēti mysterio. Rō est fm Hgo. in
li. de sacramētis: qꝛ oē sacramentum similitudi
nem quandam hꝫ ad ipsam rē cuius ē sacramē
tum. Aqua. n. est repsētatiua effectuū baptis
mi ꝛ rōne nature ꝛ rōne vsus. Nam aqua est
naturaliter frigida: rōne cuius representat fo/
mitis repressionem. Est ēt naturaliter humida
humiditate apta ad abluendū: rōne cuius rep̄/
sentat a sordibus peccati purgationē. Est etiaꝫ
naturaliter diaphana ꝛ clara: rōne cuius rep̄/
sentat gratie illuminationem. Qꝛ ēt quantum
ad vsum est multū vtilis: representat sacramen
tum baptismi esse in effectu valde vtile. Et qꝛ
est ad habendū valde facilis: representat sacra/
mentum baptismi esse quantū ad obseruātiam
facile. Et qꝛ ēt quantū ad vsum ē multum cōis
representat sacramentū baptismi quātū ad ne/
cessitatem eē cōe. Nec pōt eē aliqua artificialis
aqua materia baptismi: sed naturalis tm̄: qꝛ ba
ptism⁹ istitutus fuit sacramētū necessitatis quā
tum ad oēs. Et ideo xp̄s ipsum istituere nolu/
it nisi in aqua: que faciliter posset haberi: ꝛ cōi
ter ab oibus tam paupibus ꝙ̄z diuitibus: quod
non ē verū de aliqua aqua nisi naturali. Et si
diceret̄ ꝙ ignis esset conueniens materia bap/
tismi: qm̄ fm Dionysium ꝛ Damā. habet vim
illuminandi. Et Joānes baptista. Math. 3. p̄
nunciās xp̄i baptismū dixit. Ille vos baptiza/
bit in spū sancto ꝛ igne. Rñdet Tho. ꝙ pp rō
nes iam tactas aqua ꝛ non ignis ē materia ba
ptismi. Dictū vero Jo. fm expositionē Hie/
rony. refertur ad spm̄ sanctū qui sup discipulos
in linguis igneis apparuit vt dicit̄ Act. 2. Vl'
per ignem pōt itelligi tribulatio: vt Criso. di/
cit sup Math. qꝛ tribulatio peccata purgat ꝛ cō
cupiscētia: quare ignis accipit̄ ibi metaphori/
ce. Qm̄ aute vt superius cōmemorauimus ma
teria ꝓpinqua baptismi est ablutio in aqua. vñ
baptizare i greco tm̄ valet quātū lauare i latio
fm illud Judith. 12. Descēdebat i vallē Betu
lie ꝛ baptizabat ꝛc. Propterea apud nōnullos
de imersione i aqua dubitat̄. vtrū. s. sit necessa
ria. Et respōdet Tho. i. 3. pte. q. 66. ꝛ Boñ. ꝛ
Ri. i. 4. di. 3. ꝙ ꝙ̄uis tutius sit baptizare per
modū imersionis: qꝛ hoc hꝫ cōior vsus: potest
tamē baptismus fieri per modū aspsionis vel
per modū effusionis fm illud Ezech. 39. Effū
dam super vos aquam mundam. Sic apli ba
ptizauerunt tria milia hoium vna die nō imer
gendo sed aspergendo. Et beatus Laurētius
baptizauit romanum effundendo. Qñ ergo i/
mineret necessitas vel ꝓpter paucitateꝫ aque:
vel ꝓpter debilitatem ministri: q non pōt su/
stentare baptizandū: vel propter damnū quod
baptizatus ex imersione timeret: ꝛ verisimili/
ter dubitaret: potest baptismus sine imersione
celebrari: qꝛ lꝫ ablutio aque sit de necessitate sa
cramēti: modus tamen ablutionis per accidēs
se habet ad sacramentum. Secundū vo Ric.
cum totum corpus non posset ablui: abluenda
est pars principalior: vt caput ꝛ maxime facies
quia in ea vigent sensus. Unde credo ꝙ si
caput pueri baptizaretur anteꝙ̄z pars corporis
exeat: quod aliquando faciendū est propter pe
riculum mortis: puer baptizatus est. Si vero
manus vel pes abluatur antequaꝫ aliqua pars
alia appareat: volūt aliqui dicere ꝙ puer bapti
zatus esset: quia anima est in qualibet parte cor
poris tota. Cōmunius tamen tenetur ꝙ de le
ge cōi non esset baptizatus ꝙ̄uis forte diuina
pietas in tali casu vicem suppleat baptismi: ꝛ
ideo semper quando periculum mortis immi/
net abluendum est illud de puero quod potest
ablui siue sit parum siue sit multum. hec Ric.
Dubitatur adhuc a multis an immersio effu/
sio vel aspersio debeat esse vna vel trina. Et
respondent doc. superius nominati ꝙ vnitas
vel multitudo immersionum non est de sub/
stantia baptismi: sed solum de bene esse: ideo
vtrunqꝫ licite fieri potest scilicet ꝛ semel ꝛ ter
immergere: quia vnica immersione significa/
tur vnitas mortis christi: ꝛ vnitas diuinitatis
Per trinam autem immersioneꝫ significatur
triduum sepulture christi: ꝛ etiam trinitas per
sonarum. Sed vt dicit Tho. diuersis ex cau/
sis fm ordinationem ecclesie quandoqꝫ institu
tus est vnus modus: quandoqꝫ alius: qꝛ eniꝫ
a principio nascentis ecclesie quidam de trini/
tate male sentiebant: xp̄m purū hominem esti
mantes: nec dei filium dictū fm veritatem na
ture: sed tm̄ pp meritū eius quod precipue fuit
in morte: iō non baptizabant in nomie trinita/

ris: sed in cōfiguratione mortis xp̄i: ꝛ vna im/
mersione: quod reprobatū fuit in primitiua ec/
clesia: statutūq; vt baptizaret in nomine patris
ꝛc. ꝛ tunc imergendo: sicut patet de conse. di.
4. c. postq̄ vos. ꝛ. c. si quis episcopus aut pre/
sbyter. ꝛ. c. de trina. ꝛ. c. eodē modo. ꝛ. c. mul
ti. Postmodū vero inoleuit quorūdā heretico
rū ꝛ scismaticoꝝ error: qui sm̄ Aug. sup Jo.
male sentiebant de vnitate diuinitatis: ideo ī de
testationē erroris eoꝝ fuit statutū in cōcilio.
Tholetano vt vna tantū fieret imersio: sicut ha
betur de cōse. di. 4. c. ꝑpter vitādū. Sz cessan
te tali causa cōmuniter obseruatur in baptismo
trina imersio: vt potest colligi extra de baptis/
mo ꝛ eius effectu. c. i. ꝛ ideo grauiter peccaret
aliter baptizans quasi ritū ecclesie nō obseruās
nihilominus tamē esset baptismus. Occurrit
aūt ꝑpter dicta dubitare circa talē casuz. Qui/
dam existens super pontē nō potens hr̄e aquā
ad baptizandū puerū ꝛ verisimiliter timens eū
cito moriturū intendens prouidere saluti pueri
proiicit eum in aquā cū intentione baptizandi
proferens verba in qbus cōsistit debita forma
postea puer euadit aliquo casu: vtrū talis debeat
reputari baptizatus. Et aliquibus videt̄ q̄ sic
q2 ibi cōcurrunt debita forma: debita materia:
ꝛ debita intentio. Ric. aūt di. 4. quarti tenet cō
trariuz: quoniā cū ꝑprima materia baptismi sit
ablutio in aqua: qd̄ aqua abluit̄. primo aqua co
operitur in toto vel in parte: ꝛ postea discoopit̄
vnde ꝑpter primū baptismus representat xp̄i
sepulturā: ꝛ ꝑpter secundū resurrectionē: cū/
tus autē puer in casu predicto per actū illius q
ipsum ꝑiecit in aquaz imergat̄: nō tū est actus
ordinatus ex sui natura ad hoc vt puer abluat̄:
sed ad hoc vt submergat̄. Et ideo si aliquo ca/
su puer extrahat̄ de aqua puer eēt baptizādus:
quoniā illa imersio q̄ntū fuit ex sui natura non
ordinabat̄ ad eleuationē pueri de aqua sed ad
submersionē. Tertio circa baptismū cōsidere
mus forme obseruationē. Est. n. forma baptis
mi. Ego te baptizo in nomine patris ꝛ filij et
spiritus sancti: vt habet̄ extra de baptismo. c. i.
Et vt dicunt doc. nulli lz mutare aliqd q̄ntuz ad
illud qd̄ est de essentia forme: ꝛ si mutat̄ nihil
agit̄: ꝛ vltra hoc culpa incurrit̄. Si aūt aliquid
qd̄ ptinet ad formā ex sola determinatione ec/
clesie mutat̄: nihilominus est sacramentuz: sed
culpa incurrit̄. Vel ex ab apostolis q baptizabāt
in nomine domini iesu: vt habet̄ Act. 8. c. nō
fuit mutata forma q̄ntū ad intellectū: q2 in noīe
xp̄i tota trinitas intelligit̄: sed solū q̄ntū ad vocē
nec hoc ipsi potuissent nisi ex familiari consilio
spiritus sancti. Et hoc fuit vt dicit. Tho. vt no
men xp̄i qd̄ erat odiosum iudeis ꝛ gentib⁹ ho/
norabile redderet̄. Nec pōt dari baptism⁹. d.
In nomine trinitatis nō exprimendo ꝑsonas:
nec in nomine vnius ꝑsone nō exprimēdo alias
quoniā sacramēta habent efficaciā ab institu/
tione xp̄i: ꝛ ideo si pretermittat̄ aliquid eoꝝ q̄
xp̄s instituit circa aliqd̄ sacramentū efficacia ca
ret: nisi ex speciali dispensatione eius qui v̄tu/
tez suā sacramētis nō alligauit. xp̄s aūt istituit
sacramentū baptismi dari cū inuocatione trini
tatis: ꝛ ideo quicqd deest ad inuocationē plenā
trinitatis tollit integritatē baptismi. Nec ob/
stat q̄ in nomine vnius ꝑsone intelligatur alia
sicut in nomine patris intelligit̄ filius: aut q̄ il
le q nominat vnā solā ꝑsonā pōt habere rectaz
fidē de tribus: quia ad sacramentū sicut requi/
ritur materia sensibilis: ita ꝛ forma sensibilis
vnde nō sufficit intellectus vel fides trinitatis
ad ꝑfectionē sacramenti nisi sensibilibus v̄bis
trinitas exprimat̄. vñ ꝛ i baptismo xp̄i vbi fuit ori
go sanctificatio nostri baptismi affuit trinitas
sensibilib⁹ signis. s. pater in voce: fili⁹ in huma
na natura: ꝛ spiritus sanctus in colūba. Notā/
duz tū vt ingt Tho. qm̄ greci baptizant i nomi
ne p̄ris ꝛ filij ꝛ spiritus sancti: tū dicūt baptizet̄
seru⁹ xp̄i: ꝛ nō ego te baptizo: qd̄ ipsi faciunt ad
euitādū antiquoꝝ errorē q v̄tutē baptismi ba/
ptiste attribuebāt. d. Ego suz pauli: ego cephe.
ꝛ nihilominus q2 in illa forma exprimit̄ actus
exercitatus p ministrū cū inuocatōe plena trini
tatis: veꝝ pficit̄ sacramētū: qm̄ ego non est de
substātia forme: sed ponit̄ ad maiorē exp̄ssionē
intentōis. Nec sufficit v̄ba corde cogitare nisi
vocaliter exprimant̄: q2 vt ingt Bon. In vo/
cali exp̄ssione v̄boꝝ significat̄ ꝑfecta fidei ꝑ/
fessio: q̄ cōsistit in v̄bo ꝛ in corde. Significat̄
etiā q̄ regeneratio facta ē p v̄bū incarnatū: qd̄
optime significat̄ p v̄bū voce inductuz. Hinc
Aug. sit. i. q. i. c. detrahe. Detrahe v̄bū: ꝛ q̄ qd
erit nisi aq̄. Accidit v̄bū ad elemētū: ꝛ fit sacm̄
Vñ ista tāta v̄tus aq̄ vt corp⁹ tāgat: ꝛ cor ab/
luat nisi faciente v̄bo. Et idē Aug. Baptism⁹
ingt ē tinctio in aq̄ v̄bo vite sanctificata. Pro
pter p̄dicta vt plenior habeat̄ cognitio d̄ forma
baptismi. Sciēdū ē sz Ric. ꝛ Bo. q̄ forma pt̄
variari sex modis. Pmo subtrahēdo. 2° addē/
do. Tertio iterponēdo. Quarto corrumpēdo.
5° v̄bū ꝑ v̄bo ponēdo. Sexto transponendo.
Primo

Primo variat̄ forma subtrahendo. Et q̄z/
tuz ad hoc sciendū q̄ si subtrahit̄ aliqd de essen
tia forme nō remanet virtus baptismi. Et qa
tota ista pars. In nomine pr̄is ⁊ fi. ⁊ spi. s. per
quā exprimit̄ principalis baptizans ⁊ sanctifi/
catur elemētū est de essentia forme: ideo si de
hoc subtrahat̄ aliqd nō remanet virtus baptis/
mi. In alia aūt p̄te forme q̄ est. Ego te baptizo
sunt aliq̄ ptinentia ad essentiā forme. s. exp̄ssio
actus baptizandi: ⁊ p̄sone baptizate: eo q̄ i illa
terminat̄ baptizādi act⁹. Vn̄ si aliqd p̄dictoꝝ
subtrahat̄ nō remanet v̄tus baptismi: exp̄ssio
aūt ministri nō videt̄ eē de essentia forme: quā
xp̄s tradidit in baptismi istitutiōe qꝛ a ministro
baptism⁹ nō habet v̄tutē. 2⁰ variat̄ forma ad
dendo. Et vt ait Ric. circa hoc cōsiderāda sunt
duo vnū ex p̄te addentis aliud ex parte additi.
Si. n. addens illud qd̄ addit intendit esse de
essentia forme volens baptizare in alia forma
q̄z baptizaret ecclesia tollitur v̄tus baptismi: ad
quā requirit̄ q̄ baptizans intendat facere quod
facit ecclesia: si etiā illud qd̄ additur est corru/
ptiuū forme nō remanet v̄tus baptismi: vt si
postq̄z dictū est: ⁊ spiritus sancti: addat̄ huius/
modi determinatio: creati: vel minoris q̄z pa/
ter ⁊ filius ⁊ hmōi. Si autē addens nō intēdat
mutare ritū vel formā ecclesie: ⁊ illud qd̄ ad/
dit nō est corruptiuū forme: nō tollitur p̄ h̄ vir
tus baptismi: vnde si baptizans terminata for
ma qua vtit̄ ecclesia, superaddit illd̄: ⁊ beata vir
go adiuuet te: aut aliqd cōsimile: vel si in prin
cipio forme addat nomē ꝓpriū: post hoc ꝓno/
mē ego: dicēdo. Ego Joānes baptizo te. ⁊c̄.
nō tollit̄ virt⁹ baptismi. 3⁰ variat̄ forma inter
ponendo seu interrūpendo. Et circa hoc aduer/
tendū q̄ cū actus baptizandi sit actus vnius: si
fiat interpositio talis q̄ corrūpat vnitatē actus:
⁊ maxime si corrumpat cōtinuitatē intentionis
baptizantis nō remanet v̄tus baptismi: vnde
si baptizans postq̄z dixit. Ego te baptizo i no/
mine pr̄is: interponat vnā longā narrationē:
vel vadat ad faciēdū aliqd̄ negociū: ⁊ postea re
uertatur ⁊ dicat. ⁊ f. ⁊ s. s. nō ē puer baptizat⁹
Si aūt interpositio sit modica: ita. s. q̄ nō discō
tinuet intentionē baptizātis: neq̄ actū s̄z vsū
cōmunē: ⁊ interpositū nō sit forme corruptiuū
nō ꝓpter hoc impedit̄ virtus babtismi: vnde si
baptizans postq̄z incepit actū tusciat: vel dicat
taceatis: vel aliqd simile: ⁊ postea p̄ficiat nō ꝓ
pter hoc impedit̄ virt⁹ baptismi. Quarto va
riatur forma corrumpendo: ⁊ tunc si corruptio
verboꝝ sit talis q̄ nō remaneat eadē significa
tio: nec s̄m institutionē p̄me īpositionis nec
s̄m accomodationē vsus: impedit̄ v̄tus baptis
mi. Si aūt sit talis q̄ q̄uis nō remaneat signi
ficatio secundū institutionē p̄me impositiōis:
remanet tamē secundū accomodationē vsus.
Tunc si nō fiat talis corruptio ex malicia vl̄ de
risione: sed ex ignorantia vel defectu lingue: nō
propter hoc impeditur v̄tus baptismi. Vnde
de cōse. di. 4. c. retulerūt. zacharias papa Bo
nifacio ep̄o ita scribit. Retulerunt nūcij q̄ fue
rit in eadē ꝓuincia sacerdos q̄ latinam linguā
penitus ignorabat: ⁊ dū babtizaret nesciens lo
qui latine infringens linguā diceret Baptizo
te in noie p̄ria ⁊ filia ⁊ sp̄us sanctia: ⁊ p̄ hoc tua
reuerēda sanctitas: cōsiderauit eos baptizare:
s̄z sanctissime frater: si ille q̄ baptizauit nō erro/
rē inducēs aut heresim: sed ꝓ sola ignorantia
rōne locutionis infringēdo linguā. vt. s̄. dixi/
mus hoc baptizās dixisset: nō possumus cōsen
tire vt denuo baptizet̄. 5⁰ variat̄ forma v̄bū
pro v̄bo ponēdo: ⁊ tunc si accipiat̄ v̄bū ꝓ sua
materia q̄ ē vox: ponere v̄bū ꝓ v̄bo nō īpedit
virtutē baptismi: qꝛ in qualibet lingua licitū ē
baptizare: q̄uis male faceret latinus si baptiza
ret in lingua greca vel hebrea: nisi ex aliquo ca
su impitiā lingue latine incurrisset: ⁊ i linguis
alijs esset peritus. Si aūt accipiat̄ v̄bū ꝓ sua ma
teria ⁊ forma sil̄. vel sua forma tm̄: cum forma
verbi sit significatio ponere v̄bū ꝓ v̄bo exn̄tī
de essentia forme: impedit v̄tutē baptismi: qꝛ
talis mutatio corrumpit formā. Vnde si dice/
ret̄. In noie genitoris ⁊ geniti: nō eēt baptis/
mus: eo q̄ p̄ nomē patris ⁊ nomē filij signifi/
cantur ipse p̄sone principaliter: p̄ genitorē aūt
⁊ genitū significat̄ actus notiōales. Sexto va
riatur forma transponendo: ⁊ tūc si fiat talis trā
positio q̄ mutet sensum oratōis quā h̄z ex vi or/
dinis v̄boꝝ impedit̄ v̄tus baptismi: vt si dica
tur. Ego pr̄is ⁊ filij baptizo te in nomine sp̄us
sancti: qꝛ ex vi istius ordinis v̄boꝝ sensus est.
Ego q̄ sum patris ⁊ filij ⁊c̄. ⁊ hoc qd̄ dico: i no
mine: non accipit̄ nisi respectu sp̄us sancti. Si
aūt transpositio nō mutat significationē oratio
nis: quā h̄z ex vi ordinis v̄boꝝ tunc dico q̄ si
nō fiat ex malicia: sed ex ignorantia: nō īpedit̄
virt⁹ baptismi. Si autē fiat ex malicia: impedit̄
propter defectū intentionis in baptizante.

Qualiter omnes tenent̄ baptizari de necessi
tate: ⁊ de potestate baptismatis: ac de cōditioni/
bus que seruari debent in baptismo.

Capitulum. 2.

Secundū mysteriū de baptismo declarandum dicit obligationis: in quo tria adhuc habemus nō immerito exquirere & cōsiderare ad hoc vt pars ista dilucidior appareat. primo cōsiderabimus ptātē. 2°. necessitatē. 3° qualitatē. primo cōsideremus baptismi potestatē: quis. s. ptātē habeat baptizandi: & circa hoc quinq; dubia solent emergere. Primū: vtrū ad diaconū ptineat baptizare. Et arguunt quidā q̄ sic. primo q2 simul iniungitur a dn̄o officiū baptizandi: & predicādi fm illud Math. vlti. Euntes docete &c. sed ad officiū diaconi ptinet euangelizare: ergo videt̄ q̄ etiā ad officiū diaconi ptineat baptizare. 2° arguūt q2 beatus Laurentius cū eēt diaconus plures baptizauit. Sed cōtra est qd̄ dicit Gelasius papa. 93. di. c. diacones. vbi ait. Diacones propriā constituimus obseruare mensurā: nec vltra tenorē paternis canonibus deputatū quippiā temptare pmittim⁹. Et infra. Absq; epo vel p̄sbytero baptizare nō audeant: nec predictis ordinibus forsasse longius cōstitutis necessitas extrema cōpellat. Ad idē est tex. de conse. di. 4. in. c. cōstat. Pro solutione ergo p̄sentis dubij r̄ndet Tho. 3. pte. q. 67. q̄ sicut celestiū ordinū pprietates & coꝝ officia ex coꝝ nominibus accipiunt̄: vt dicit. Dio. i'j. de cele. hierar. ita etiā ex nominib⁹ ecclesiasticoꝝ ordinū accipi pōt quid ad vnūquēq; pertineat ordinē. Dicunt̄ autē diacones quasi ministri: quia ad eos nō pertinet aliquod sacramentū principaliter: & quasi ex proprio officio prebetur: sz ministeriū adhibere alijs maioribus in sacramētoꝝ exhibitione: sicut habet̄. 93. di. in. c. diaconi. in ca. nō oportet. & in alio. c. diaconi. & in. c. legimus. & in. c. dn̄s. Quare ad diaconū nō ptinet quasi ex pprio officio tradere sacramētū baptismi: sed in collatione huius sacramenti & alioꝝ assistere & ministrare maioribus. Hinc ysidorus lib. 2. de officijs ait. Ad diaconū ptinet assistere & ministrare maioribus sacerdotib⁹ in omnib⁹ q̄ aguntur in sacramentis xp̄i in baptismo. s. in chrismate: i patena: & calice. Ad primū ergo dicendū q̄ ad diaconū ptinet recitare euangeliū in ecclesia: & p̄dicare ipsum postmodum cathetizandis. Vnde & Dio. dicit q̄ diaconi habent officiū sup immundos. inter quos ponit cathecuminos: sz docere. i. exponere euāgelium ptinet pprie ad episcopū: vnde nō sequitur q̄ ad diacones ptineat officiū baptizandi. Beatus vero Laurentius baptizauit necessitatis causa. Secundū dubiū est: vtrū baptizare sit officiū p̄sbyteroꝝ. Et respondet Tho. q̄ sic: eo q̄ sacerdotes ad hoc cōsecrantur vt sacerdotes corporis xp̄i conficiant. Illud aūt est sacramentū ecclesie vnitatis. Per baptismū aūt aliquis fit pticeps ecclesie vnitatis: quia ianua est & fundamentū alioꝝ sacramentoꝝ vt dr̄ de conse. di. 4. c. cū itaq;. Vnde & baptizatus accipit ius accedendi ad mensam dn̄i: q2 sine baptismo alia sacramēta cōferri nō possunt: vt habetur. i. q. i. c. si quis p ignorantiā. Ideo sicut ad sacerdotē ptinet cōsecrare eukaristiā: ad qd̄ principaliter ordinat̄ sacerdotiū: ita ad pprium officiū sacerdotis ptinet baptizare. Eiusdē. n. videt̄ esse operari totū & partē in toto disponere. Et si diceret̄ q̄ solū episcopoꝝ est baptizare q2 ipsoꝝ est docere vt dicit Dion. in li. ecclesiastice hierar. R̄ndet Tho. q̄ officiū docendi & baptizandi dn̄s apostolis iniunxit quoꝝ vicē gerunt episcopi: aliter tamē & aliter. Nā officiū docendi cōmisit eis christus vt ipsi per se illud exercerent tanq̄ principalissimū. Vnde & ipsi apostoli dixerunt Act. 6. Nō est equū nos derelinquere verbū dei: & ministrare mensis. Officiū aūt baptizandi cōmisit apostolis vt p alios exercendū. Vnde. i. Cor. i. dixit apostol⁹. Nō enim misit me christus baptizare: sed euāgelizare: & hoc ideo q2 in baptizando nihil operat̄ meritū & sapientia ministri: sicut in docendo: nec tamē p hoc excluditur quin episcopi possint baptizare: nā & apostolus dicit se quosdā baptizasse in epistola vbi supra. Tertiū dubiū: vtrū laicus possit baptizare. Et r̄ndetur q̄ ad misericordiā eius qui vult omnes homines saluos fieri ptinet vt in his que sunt de necessitate salutis homo de facili remediū inueniat. Inter omnia aūt alia sacramenta maxime necessitatis est baptismus: qui est regeneratio hominis in vitā spiritualem: quia pueris aliter subueniri nō potest: & adulti nō possunt aliter q̄ p baptismū plenā remissionē cōsequi: & q̄tum ad culpam: & q̄tū ad penam. Et ideo vt homo circa remediū tam necessarium defectuum pati nō possit institutum est vt etiā laicus imminente necessitate baptizare possit: vt habet̄ de ɔse. di. 4. c. cōstat. & c. in necessitate. Nō dz tamē laicus facere illa sacramentalia baptismi q̄ faciunt sacerdotes: que ptinent ad solemnitatē: nō aūt ad necessitatē baptismi: & ideo solū a sacerdote fieri debent cuius est solemniter celebrare.

Quartū

Quartū dubiū est: vtrū mulier possit baptizare. Et respondet Tho. ꝙ sicut nec laicus dꝫ baptizare presente clerico: nec clericus p̄sente sacerdote: ita ⁊ femina nō dꝫ baptizare nō solū p̄sente clerico vel sacerdote: sꝫ nec etiā p̄sente viro siue masculo. In necessitatis tñ articulo pōt absqꝫ solemnitate baptizare: vt habet̄ de cōse. di. 4. c. mulier. Quintū dubiū est: vtrū ille q nō est baptizatus possit baptizare. Respondet Tho. ꝙ per ecclesiā determinatū est ꝙ nō baptizati siue sint iudei siue pagani pñt baptismi sacramentū cōferre: dūmodo in forma ecclesie baptizent: vt patet de conse. di. 4. in. c. romanus pontifex. ⁊ in. c. a quodā. Si autē forma ecclesie nō fuerit obseruata: sacramentū baptismi nō cōfertur. Et sic intelligendum est illud Grego. scdi. in. c. quos a paganis. ⁊ de cōse. di. 4. Quos a paganis baptizatos asseruisti. s. ecclesie forma nō obseruata: vt denuo baptizes in nomine trinitatis mādamus. Notāduꝫ aūt ꝙ si talis baptismus a pagano siue infideli suscipit̄ necessitate vrgente debite fit. Si vo extra articulū necessitatis hoc fieret: vterqꝫ grauiter peccaret. s. baptizans ⁊ baptizatus: ⁊ ꝑ hoc impediret̄ baptismi effectus: licet nō tolleret̄ ipsum sacramentū. Et si diceret̄ quomodo ille q nō est baptizatus cū nō sit minister ecclesie pōt baptizare. Respondet̄ ꝙ ille q nō est baptizat⁹ q̄zuis nō pertineat ad ecclesiā re vel sacramēto pōt tamē ad eā ꝑtinere intentione ⁊ similitudine actus: inq̄ztū. s. intendit facere quod facit ecclesia: ⁊ formā ecclesie seruat in baptizando et sic operat̄ tantū exterius vt ministri xp̄i: q interius baptizat: vt notat̄ de conse. di. 4. c. si inter bonos. ⁊. c. baptism⁹. ⁊. c. cū baptizat. Secundo consideremus baptismi necessitatē. Et circa hoc quinqꝫ adhuc dubia sunt aperienda. Primo vtrū omnes teneant̄ ad susceptionē baptismi. Et respondetur ꝙ post diuulgationem institutionis eius omnes tenent̄ baptizari. Vnde Aug. de fide ad petrū dicit illud qđ scribit̄. 15. q. i. in. c. velis firmissime. Firmissime tene ⁊ nullatenus dubites: exceptis illis q ꝓ christi nomine suo sanguine baptizantur nullū hominem accepturū vitā eternā: qui nō hic amabilis suis fuerit ꝑ penitentiā fideq̄ꝫ conuersus: ⁊ per sacramentū fidei ⁊ penitētie. i. ꝑ baptismuꝫ liberatus. Et Criso. idem dicit in sententia de cōse. di. 4. c. nō potest. Tante autē dignitatis est baptismus: ꝙ etiā sanctificati in vtero dēbēt baptizari: vt inquit bon. in. 4. di. 6. ⁊ hoc trip'ci ratione. Prima ratio ē ꝓpter bonū obedientie: qꝛ deus precepit: vt omnes renascant̄ aq̄. Secūda est ꝓpter humilitatē: qꝛ vnusquisqꝫ dꝫ se reputare peccatorē: ⁊ indigere xp̄i redēptione. Tertia rō est ꝓpter vnitatē: vt ab alijs mēbris xp̄i homo nō discordet. Secundū dubiuꝫ vtrū sine baptismo possit qs saluari. Et respondet Tho. ꝙ sacramentū baptismi dupliciter potest alicui deesse: vno mō ⁊ re ⁊ voto: qđ cōtingit illis q nec baptizant̄ nec baptizari volūt: qđ manifeste ad cōtemptū sacramēti ꝑtinet q̄ztum ad illos q habent vsum liberi arbitrij: ⁊ tales salutem cōsequi nō possunt. Alio mō pōt sacramentū baptismi alicui deesse re: sed nō voto: sicut cū aliquis desiderat baptizari: sed aliquo casu p̄uenitur morte anteq̄ꝫ baptismū suscipiat: talis autē sine baptismo actuali salutē ꝯseq pōt. Vnde Ambro. dicit de valentiniano q cathecuminus mortuus fuit. Queꝫ regeneraturus eraꝫ amisi: verūtamē ille gratiā quam poposcit non amisit. Et de hoc Aug. de cōse. di. 4. in. c. baptismi. ita ait. Baptismi vicē aliquādo implere passionē de latrone illo cui nō baptizato dēm̄ est. Hodie mecū eris in paradiso: beatus Cyprianus nō leue argumentū assumit: qđ etiam atqꝫ etiā cōsiderans inuenio nō tm̄ passionem pro nomine xp̄i id quod baptismo deerat posse supplere: sed etiā fidem ⁊ conuersioneꝫ cordis si forte ad celebrandū mysteriū baptismi in angustijs tempoꝝ succurri nō potest. hec ibi. Cui consonat notabile dictū Inno. tertij. in. c. apostolicā. extra de presbytero nō baptizato. Propter ista autē magister sententiaꝝ ceteriqꝫ theologi distinguunt tria baptismata. Primū vocant flaminis. s. spiritus sancti: quo baptizant̄ hi qui babtizari vellent: vt dictū est: ⁊ non pñt. Secundū vocant baptismū fluminis. i. aq̄: de quo loquimur. Tertiū dicunt baptismū sanguinis cū quis non valens baptizari aqua: patitur pro fide christi: ⁊ moritur pro confessione eius cui ianua celi aperitur: vt dicitur de conse. di. 4. c. cathecuminū. Et si obijceretur ꝙ non est nisi vnum baptisma. iuxta illud apostoli. Eph. 4. Vnus deus: vna fides: vnū baptisma: rñdet Tho. ꝙ tria baptismata p̄dicta vnum dici possunt ꝓpter vnitatē spūs sancti: a quo habēt virtutē ⁊ gratiā. Vel potest dici ꝙ vnū est baptisma sacramentū. s. fluminis: seu aque. Alia vero duo licet cōferant salutem: tamen nō sunt sacramentum vt dicit Bona. in quarto. di. 4. Tertiū dubiuꝫ: vtrum baptismus sit differen-

dus vel accelerandus. Et rñdet Tho. q circa
hec est distinguendū de baptizandis. Naz aut
sunt pueri aut adulti: si sunt pueri nō est differē
dum baptisma. Primo quidē q2 non expectat
in eis maior instructio aut plenior cōuersio. Se
cundo ꝓpter periculū mortis: q2 in eis nō potest
alio remedio subueniri nisi p sacramentuz ba/
ptismi: quibus babtismus prodest ꝑ fidē offe
rentium ꝛ ecclesie: vt dicit Aug. de cōse. di. 4.
c. illud presenteri. Et ysidorus ibidem in. c.
paruuli. Si aūt argueret q actus actiuorum sunt in
patiente ꝛ disposito sm Ar. in. 2. de anima. sꝫ
in paruulis nulla p̄cessit dispositio ad susceptiōēꝫ
effectus baptismi: ergo baptismus non potest
causare suū effectū in paruulis. Respondet Ri
car. q illa ꝓpositio debet itelligi de actiuo limi
tate virtutis. Deus autēꝫ a quo sunt principali
ter effectus baptismi: agens est infinite v̾tutis
Minor etiaꝫ argumenti realiter intellecta falsa
est: q2 fides ecclesie aliquo modo ad susceptiōēꝫ
babtismi disponit: quare pueri q̄ꝫ cītius cōmo/
de fieri potest sunt baptizandi. Si v̾o de adul/
tis loquimur: quib9 subueniri pōt p baptismi d̾
siderium vt supra dictū est: tūc eis vt ait Tho.
nō statim cū cōuertunt est sacramentū baptismi
cōferendū: sed oportet differre vsqꝫ ad aliquod
certū tempus. Primo q̄dē ꝓpter cautelā eccle
sie: ne decipiat cōferens sacramentū credenti/
bus ficte: vnde de cōse. di. 4. in. c. iudei. dicit.
Iudei quorum p̄fidia frequēter ad vomitū redijt
si ad leges catholicas venire voluerint: octo mē
ses inter cathecuminos ecclesie limen introeāt
ꝛ pura fide venire noscant: hāc demū baptismi
gratiā mereant. Secūda ratio dilatiōis ē vtili
tas eorum qui baptizant qui alique temporis spa
cio indigent ad hoc q plene instruant de fide:
ꝛ exerceant in his que ptinēt ad christianā vitā

Tertia ratio est sacramenti reuerentia: ob quā
antiquitus adulti baptizabantur in duab9 t̄pori/
bus solemnitatibus: pasca. s. ꝛ pente. vt habet
de cōse. di. 4. c. de cathecuminis. ꝛ. c. duo tpa
ꝛ. c. venerabilis. Potest tamē omitti dilatio p̄
dicta aut ꝓpter necessitatē: puta cū aliquis ba/
ptizari cupiens esset in articulo mortis psecutio
nis ꝛ naufragij: vt expresse habet de conse. di.
4. in. c. hi qui. Aut quando illi qui sunt bapti/
zandi apparent pfecte instructi in fide ꝛ ad ba/
ptismū idonei: sicut philippus apostolus statiꝫ
baptizauit eunuchū: vt habet Ac. 8. c. ꝛ petr9
Corneliū ꝛ eos q cū ipso erāt. Act. xi. Quar
tuꝫ dubiū: vtrū peccatores ad baptismū accedē
tes teneantur sua peccata cōfiteri. Respondet
Tho. q duplex est peccatorum cōfessio. vna que
fit interius deo: ꝛ hec requirit ante baptismuꝫ
vt. s. homo peccata sua recogitās de eis doleat
Nō enim pōt inchoare nouā vitā: nisi cū peni
teat veteris vite: vt Aug. dicit in li. de penitēn
tia. Alia v̾o est cōfessio peccatorum exterior q̄ fit
sacerdoti: ꝛ talis cōfessio nō requirit ante baptis
mū. Primo quidē q2 talis cōfessio cū respiciat p
sonam ministri ptinet ad penitentie sacramen
tum qđ nō requiritur ante baptismū: q2 ē ianua
omniū sacramentoruꝫ. Secūdo q2 cōfessio ex/
terior que fit sacerdoti ordinat ad hoc q sacer/
dos confitentem absoluat a peccatis: ꝛ liget ad
opera satisfactoria: que baptizandis nō sunt im
ponenda: sm illud Ambro. in glosa. Ro. xi.
Gratia dei in baptismo nō requirit gemitum
neqꝫ planctū: vel etiā opus aliquod: sed solam
fidē: ꝛ omnia gratis cōdonat. Que v̾ba no/
tantur de cōse. di. 4. in. c. sine penitentia. Ba
ptizandi etiā nō indigent remissione peccatorum
p claues ecclesie: qbus omnia remittunt p ba/
ptismū. Sufficit ergo his qui baptizant cōfes/
sio generalis: quā faciunt sm ritū ecclesie ab/
renūciantes sathane: ꝛ oībus operib9 eius. Si
tamē ex sua deuotione vellent cōfiteri audiēdi
sunt: nō ad hoc q satisfactio eis imponat: sꝫ vt
cōtra peccata cōsueta eis spiritualis vite infor/
matio tradat. Quintū dubiū: vtrū pueri iu/
deorum ꝛ infideliū sint inuitis parentibus bapti
zandi. Et respondet sm sententiā Ric. di. 64.
ꝛ Tho. 2. 2. q. 10. a. 3. pte. q. 68. q filij infide/
liuꝫ aut habent vsum rationis: ꝛ annos discre
tionis: aut nō: si sic: quantū q̄tū ad ea que sunt
iuris diuini vel naturalis incipiunt sue potesta
tis esse: ideo ꝓpria voluntate inuitis parentib9
baptizari possunt. Si vero nōdū habent vsum
liberi arbitrij baptizari nō debent: quoniā nū/
q̄ꝫ hoc fecit ecclesia: ꝛ hoc duplici ratiōe. Vna
quidē est ꝓpter periculū fidei. Si enim pueri
nondū vsum rationis habentes baptismū su/
sciperent: postmodū cū ad pfectā etatē puenī/
rent: de facili possent a parentib9 induci vt re/
linquerent qđ ignoranter susceperunt: qđ ver/
geret in fidei detrimentū. Alia ratio est: q2 re/
pugnat iusticie naturali. Filius enim est aliqđ
patris: ꝛ primo quidē a parentibus nō distin/
guitur secundū corpus q̄diu in matris vtero
cōtinet. Postmodū vero postq̄ꝫ a matris vte
ro egredit anteq̄ꝫ habeat vsū liberi arbitrij cōti
net sub parētū cura sic sub quodā spūali vtero

Quādiu

Quādiu eni vsum rōnis non hʒ puer: nō differt ab aiali irrōnabili. vñ sicut bos vel equus alicuius ē: vtitur eo cū voluerit sicut ꝓprio instrumēto secundū iura ciuilia: ita de iure naturali ē q filius anteq̄ʒ habeat vsum rōnis sit sub cura patris: quare iuitis parētibus nō dʒ filijs baptisma dari. Itē si etiā infideles adulti nullo modo coacti sunt baptizandi. vt dr̄. 45. di. c. ð iudeis. quia vt ibi dr̄ tales non sunt iuiti saluādi: sed volētes: vt itegra sit forma iusticie. Sicē eni proprii arbitrii volūtate hō serpēti obediēs periit: sic vocante se gratia dei ꝓpria mētis cōuersiōe qsqʒ credēdo saluat. Notandū tñ fm Ric. sequēdo sniam Inno. tertii. in. c. maiores. extra de bap. ꝛ eius effectu. q aliqs potest cogi ad baptismū suscipiēdū duplici coactione. Prima ē coactio absoluta: qñ quis baptizet inuitus ꝛ penitus cōtradicēs: qui lʒ abluat exterius ꝛ baptizet fm debitā formā: tñ nec rē nec caracterē suscipit sacri. 2ª ē coactio cōditionalis qñ quis terrorib⁹ atqʒ supplicijs violenter attrahit ꝛ ne detrimētū incurrat: baptismi suscipit sacramētū: talis sicut ꝛ is q ficte ad baptismū accedit caracterē suscipit xp̄ianitatis ipressū ꝛ ipse tanq̄ʒ cōditionaliter volēs: lʒ absolute nō velit cogendus ē ad obseruātiam fidei xp̄iane.

Tertio cōsiderem⁹ baptismi qualitatē. Debʒ nāqʒ baptismus cōferri qñ a ministris ecclesie dat cū quinqʒ cōditiōibus. pria dicit vnitatis. 2ª simultatis. 3ª modalitatis. 4ª paternitatis. 5ª sacialis solēnitatis. Pria cōditio q̄ obseruari debet in baptismo dicit vnitas. Nā vnus debet baptizare ꝛ nō plures: qm̄ si plures baptizarent aut dicerēt: nos te baptizamus: ꝛ hoc nō esset cōueniēs: qm̄ homo nō baptizat nisi vt minister xp̄i: ꝛ vicē eius gerēs. Unde vnus ē xp̄s: ita oʒ vnū eē ministrū: q xp̄ʒ repñtet: ꝛ iō cōtraria itētio videtur excludere baptismi sacramētū. Aut plures baptizarent ꝛ vnusqsqʒ diceret: ego te baptizo: ꝛ sic qlibet exprimeret suam itentionē q ipse singulariter baptismū cōferret ꝛ tūc manifestū ē q ille q prius verba ꝓferret daret baptismi sacramentū. Alius vo quātūcūqʒ ius baptizādi haberet si verba ꝓnunciare p̄sumeret: eēt puniendus tanq̄ʒ rebaptizator. Si āt oino sil verba ꝓferrent: aut hoiem imergerent vel aspgerent eēnt puniendi de iordinato modo baptizādi: ꝛ nō de iteratione baptismi: qr quilibet q̄ntū in se baptizaret: nec traderet aliud sacramentū: sed xp̄s qui ē vnus iteri⁹ baptizans vnū sacramētū p oēs cōferret. Si āt quererēt an possit vnus plures sil baptizare. dicendū q in casu necessitatis sic sub hac forma Ego vos baptizo ꝛc. nec p hoc diuersificaret forma ecclesie: qr plurale nō ē nisi singulare geminatū: p̄sertum cum pluraliter dicat Math. vlt. Baptizantes eos ꝛc. hec Tho. 2ª ꝯditio q̄ in baptismo cōferendo reqrit dicit simultas: vt. s. sil sint verba ꝓlata cū ipsa ablutione. Dicit tñ Ric. di. 3. quarti. q verba ꝛ ablutionem simul eē pōt intelligi tripliciter. aut p realē existentiam vnius i alio: aut p eoꝝ coexistentiam i intētione. aut in tpe. Simultas fm modū primum nō requirit: qr nec possibilis ē: eo q verba non sunt nata eē in ablutione: nec ecōuerso. Simultas mō secundo reqrit de necessitate explicite: in quantū necessariū est q abluens ꝛ verba ꝓferens intēdat circa baptizandum facere quod facit ecclesia. Simultas autem tertio mō aliquo mō reqrit de necessitate: ꝛ aliquo modo nō. Necessariū eni ē q baptizans sic abluat ꝛ verba ꝓferat: q fm cōem vsum illa duo videantur ptinere ad actum vnū: quod nō eēt verū si in mane ablueret: ꝛ in sero verba ꝓferret: vel ecōuerso: nō est tñ necessariū q simul pūctualiter vtrūqʒ icipiat ꝛ terminet: sed sufficit q ꝓlatio verboꝝ incipiat anteq̄ʒ ablutio terminet: vel ecōuerso. Debet tñ baptizans illa facere simul: quanto magis pōt bono modo. 3ª cōditio que i baptismo ē seruanda dicit modalitas. Nam vt inqt Ric. ꝛ Bon. Sacerdos dʒ puerū tenere p latera: ꝛ versa facie ad aquā debet imergere. Quare aūt faciē magis ad aquam ꝛ non ad celū baptizandus tenet: dʒ eē in signuʒ humilitatis ꝛ reuerētie. 4ª cōditio q̄ in baptismo seruāda ē dicit paternitas. Debet nāqʒ aliquis adesse q baptizandū leuet de sacro fonte vt Dio. dicit in li. de eccle. hierar. Rō ē fm Tho. qr spūalis regeneratio q̄ fit p baptismuʒ assimilatur quodāmodo generationi carnali. Unde dicitur. i. Pet. 2 Sicut modo geniti infantes rationabiles: sine dolo lac concupiscite. In generatione autē carnali paruulus nup natus idiget nutrice ꝛ pedagogo. vnde et in spirituali generatione baptismi requirit aliquis qui fungat vice nutricis ꝛ pedagogi: instruendo eum qui est nouitius in fide: de his que pertinent ad vitam xp̄ianam: ad quod prelati vacare non possunt circa oēm curā populi occupati. Et debet esse vnus q leuat de sacro fonte: vt dicitur de cōse. di. 4. c. nō plures. Si tamē plures essent: cū oibus contrahit cognatio spūalis

vt habetur extra de cognatione spirituali. c. quis. li. 6. Et qui leuat etiam debet esse secularis non religiosus aut monachus: vt dicitur de conse. di. 4. c. non licet. et c. monachi. Debet etiam esse fidelis non infidelis: vt patet de consecra. di. 4. c. in baptismate. Ratio est secundum Tho. quia infidelis non est membrum ecclesie: cuius personam gerit tenens ad sacramenta. Et si de facto siue in necessitate leuat vel tenet: seu baptizat: non contrahit aliquam cognationem spiritualem. Qui autem leuat de sacro fonte aliquem: eius pater spiritualis dicitur vt patet. 30. q. 1. in. c. ad limina. in. §. filia. et i. c. omnes. et. 3. q. 5. c. ita. vbi dicitur. Ita diligere debet homo eum qui se suscepit de sacro fonte sicut patrem. Et de conse. dist. 4. in. c. vos ante omnia. de hoc Augu. ita loquitur. Vos ante omnia tam viri quam mulieres: qui filios in baptismo suscepistis moneo vt vos cognoscatis fideiussores apud deum extitisse pro illis quos visi estis de sacro fonte suscipere. ideo eos semper admonete vt castitatem custodiant: iusticiam diligant: charitatem teneant. Dicit tamen Tho. quod patres spirituales moderno tempore ad hoc non ita stricte obligantur: quia vt plurimum hi qui baptizantur parentes habent christianos de quibus presumendum est quod suos filios diligenter instruant. Si tamen quocunque modo sentirent contrarium tenentur secundum suum modum saluti spiritualium filiorum curam impendere. Sed non licet effari quot mala: quot fraudes: quotue lenocinia sub nomine compaternitatis et commaternitatis fiant. Taceo illa ne scandalizentur hi qui deum timentes dum compatres fiunt sacramentum baptismi fideliter reuerentur. Vnusquisque iudicet seipsum et videat si ipse ille est qui compaternitatis iura fidemque polluat: et quam graue nephandumque scelus committat. Quinto considerandum quod in baptismo seruari debet dicitur sacramentalium solemnitas. Nam vt inquit Tho. licet sacramentalia non sint de substantia sacramenti: sunt tamen ad bene esse ad excitandum deuotionem fidelium: et reuerentiam ad sacramentum. secundum Tho. Bon. disti. 6. quarti. Ordo eorum que sunt ad solemnitatem sacramenti baptismi secundum communem ecclesie consuetudinem hic est. Primo exufflatur: et hoc fit vt virtus diaboli exterior expellatur: et interior expellenda significetur: sicut patet ex dicto Rabani de institutione clericorum. Et Aug. in li. de symbolo. de conse. di. 4. c. postquam. et c. sicut nobis. Secundo signum crucis fit in pectore et in fronte: vt demon cognoscat se pellendum tam in occulto cordis quam in aperto confessionis. Rabanus autem vbi supra et in. c. postea. dicit. Postea signatur baptizandus signaculo sancte crucis: tam in fronte quam in corde: vt ab eo tempore apostata diabolus in suo vase pristino sue interemptionis cognoscens signaculum iam sibi deinceps illud sciat esse alienum. Tertio sal in ore ponitur: vt sequitur Rabanus in. c. ex hinc. vt per sal typicum sapientie sale conditus fetore careat iniquitatis: ne a vermibus peccatorum vltra putrefiat: sed magis illesus seruetur ad maiorem gratiam percipiendam. Significat ergo sal quod per baptismum sapientie sapor preparatur: et fetor fomitis restringitur. Quarto fit liniti o auricularum et narium cum sputo: et de hoc dicit Rabanus vbi supra in. c. postea. Postea tanguntur ei nares et aures saliua: et dicitur ei verbum euangelicum quod iesus qui surdum et mutum sanauit tangens cum sputo linguam eius: et mittens digitos in auriculam eius dixit. Effeta quod est adaperire hoc enim factum hic agitur vt per saliuam typicam: et sacerdotis tactum sapientia et virtus diuina salutem eiusdem cathecumini operetur: vt aperiantur ei nares ad accipiendum odorem notitie dei: vt aperiantur ei aures ad audiendum mandata dei. Quinto fit inunctio in pectore et spatulis: vt significetur gratia vnctionis ad deum amandum. et ad bona opera faciendum: de quo etiam loquitur Rabanus in. c. deinde. Sexto post baptismum fit inunctio chrismatis in vertice: vt dicit ibidem Rabanus in. c. postquam. vt christi regni baptizatus particeps fiat: vt a christo christianus vocari possit: et talis vnctio fit in capite: quia vt inquit Amb. in li. de sacramentis. Sapientis sensus in capite eius. Per caput ergo secundum Bon. anima designatur que per baptismum imputribilis redditur ad contemplandum eterna. Chrisma enim confectum est ex oleo lucente et balsamo conseruante. Septimo baptizatus vestitur vestimento candido: de quo Rabanus in. c. post baptismum. inquit. Post baptismum traditur christiano vestis candida: que significat innocentiam et puritatem christianam: quam post ablutas veteres maculas studio sancte conuersationis immaculatam seruare debet ad representandum ante tribunal christi. Amb. vero in. c. accepisti. sic ait. Accepisti post baptismum vestimenta candida: vt esset indicium quod exueris voluntatem peccatorum: et indueris innocentie

innocentie caste velamina. Neqꝫ propterea tenendū: vt ait Tho. ꝙ nō liceat xp̄ianis aliis vestibus vti: quoniā vestis illa vt dictum ē datur pro tunc in mysterio spiritualis significationis. Ultimo ponit̄ cereus in manibus: vt fit lucerna pedibus eius verbum dn̄i ⁊ lumen semitis eius. Debent ergo cū necessitas nō contradicit sacramenta p̄dicta deuote celebrari cū aliqs baptizatur: quorū etiā nō immemores esse debēt hi qui sunt baptizati. Recordare o aīa christiana qualiter in sacro fonte diabolo abrenūciās iesu christi membrū effecta es. Recordare quē admodū in baptismo grā tibi cōcessa est: vt fm virtutē ⁊ voluntatē dei viuere posses. Recordare insup quomodo in baptismo viā ingressa es eterne salutis. Noli o infelix peccatrix tantorū beneficiorū oblita diabolo cōmunicare. Noli opera bona negligere. Noli viā paradisi deserere: sed curre post christum in odorē vnguētorū illius: cuius nomen est oleum effusum: a quo christo xp̄iani dicuntur: vt dicitur extra de sacra vnctione. c. cum venisset.

Quod p baptismū deletur culpa: remittitur pena: ⁊ cōfertur gratia.

Capitulū. 3.

Tertiū mysteriū declarandū de baptismo dicit̄ fructificatio: in quo de fructibus siue effectib⁹ baptismi lib; dicere. Et notari possunt tres principales effect⁹. Primus dicit̄ deletio culpe. Secund⁹ remissio pene. Tertius collatio gratie. Prim⁹ effectus baptismi dicitur deletio culpe. Per ipsuꝫ etenim deletur omnis culpa tam originalis q̄ꝫ actualis: vt docet magister sen. in. 4. di. 4. Et de hoc dicit Aug. de conse. di. 4. in. c. a puulo. A paruulo recenter nato vsqꝫ ad decrepitū senē sicut nullus ꝓhibēdus est a baptismo: ita nullus est qui nō peccato moriat̄ in baptismo: sed paruuli tantū originali: maiores autē omnibus etiā moriunt̄ peccatis que mala viuendo addiderunt originali. Et idē Aug. in. c. vt ostēderet. ait. Nullo excepto dictum est. s. ab aplo. Quicūqꝫ baptizati sumus in xp̄o: in morte ipsius baptizati sumus. Et ideo dictū est vt ꝓbaret nos mortuos esse peccato. Et glo. sup illud Exo. 14. Unus ex eis non remansit inquit. Omnia peccata ablata sunt in baptismo: potētia diabolica est submersa. Dicit ergo domin⁹ Bon. ꝙ in baptismo omnis culpa deletur: et restituitur homo in pristinā innocentiā q̄ꝫtum ad animā. Si autē queratur ratio huius: dicit ꝙ est diuina liberalitas: que tantā huic sacramento contulit efficaciam. Sed posset aliquis arguere sic. Diuersorū morbo⁊ diuerse sunt medicine: ergo cū culpe sint diuerse: nō tantū specie: sed genere: vtpote originalis ⁊ actualis ⁊ venialis ⁊ mortalis: ergo ad hoc ꝙ curētur necesse est ꝙ diuerse adhibeantur sp̄uales medicine. Rn̄det Bon. ꝙ remediū pōt morbum respicere dupliciter: aut qꝛ principaliter sit ad hoc: aut qꝛ hoc curat tanq̄ꝫ annexū. Secundū ergo ꝙ diuersi sunt morbi spirituales: diuerse sunt etiā medicine sacramentales principaliter ad illos ordinate. Si autē morbus habeat aliū morbū cōiunctū: ⁊ medicina pfectā habeat virtutē curandi nō tantū curat principalem s; etiā annexā: ⁊ sic facit baptismus. Secundus baptismi effectus est remissio pene. Remittitur siquidem baptizato omnis pena peccato debita. Unde Aug. in li. de baptismo paruulo⁊. ⁊ habetur de cōse. di. 4. in. c. per baptismū. inquit. Quicquid ab homine dictū factū ⁊ cogitatū ē: totū aboletur: ⁊ quasi non factū habet̄. Et glo. sup illo verbo psal. quorū tecta sunt peccata: dic̄ Ita sunt tecta peccata in baptismo ꝙ de⁹ ea nō vult punire. Si autē diceret̄ ꝙ hoc nō videtur consonū eo ꝙ Ansel. in li. cur deus homo ait. Si peccatū nō punit̄: iordinatū dimittit̄: ⁊ de⁹ nihil inordinatū relinquit. Respondet Ric. ꝙ christus per passionē suam sufficienter exoluit penā peccatis debitā: que in baptismo remittūtur. Sed adhuc nōnulli arguunt ostendentes ꝙ p baptismū nō remittat̄ omnis pena. Prio qꝛ vt habet̄ de conse. di. 4. in. c. ne absit. iudeis venientib⁹ ad baptismū indicenda est penitentia ⁊ abstinentia. 40. dier. Secūdo qꝛ videm⁹ paruulos baptizatos qui nullū peccatū commiserunt: post baptismū multis penalitatib⁹ subiacere: ⁊ constat ꝙ nō iniuste: ergo baptismus nō remouet omnē penā. Inquit enim Aug. 13. de trini. c. 16. Omnia huius seculi mala: dolores: laboresqꝫ hominū veniunt de peccato⁊: ⁊ maxime de peccati originalis meritis. Tertio arguūt qꝛ baptizatus ante christi passionem adhuc paradisum nō intrabat sed clausura illa erat pena peccati: ergo per baptismū nō remittitur illa pena. Ad primū respondet Ric. ꝙ illa penitentia nō indicitur iudeis ꝓpter sacramenti efficaciā: sed ꝓpter eius reuerentiā: ⁊ iudeo⁊ recipientiū baptismū ꝓbationē: vn̄ eis non indicebat̄ post susceptionē baptismi: s; ante: ⁊ q̄ꝫuis sic obseruaret̄ quondā: tn̄ nō opor

tet obseruari: sed quod innuit glo. in preallegato. c. ne absit. nisi esset contraria consuetudo. Ad secundum respondet Bona. dicens q distinguendum est de penis. Quedam enim sunt pene eternales: et quedam temporales: ab omni eternali absoluit baptismus delendo omnem culpam. De penis autem temporalibus adhuc est distinguendum: quia quedam contrahuntur: vt fames sitis: passionesque contemporanee vite. Quedam imponuntur et assumuntur: vtpote ieiunia corporalia et spiritualia exercitia: et laboriosa opera. Baptismus ergo vt dictum est absoluit ab omni pena eternali et omni pena temporali satisfactoria siue assumpta: non autem ab omni contracta: vtpote a fame siti et ceteris similibus Ratio autem est: quia ad hoc ipsum non ordinatur. et ratio quare non ordinatum est: quia congruum fuit q huiusmodi penalitates in nobis propter tria relinqueret. Primo propter manifestandam equitatem diuini iudicii: vt illa sententia quam dictauerat de morte Ade et posteros eius immobilis permaneret. vnde ab illa nemo euadit. Secunda ratio fuit ad ostendendum fructum passionis christi: a qua virtutem sacramentum habet: vt penas remittit personales non naturales: quia remedium respicit personam non naturam. Tertia ratio fuit propter hominem ad iuuandum. Per hec enim penalitates adiuuatur homo vt spiritualiter viuat: et pugnans coronetur. Tho. vero. q. 69. tertie partis dicit q baptismus habet virtutem auferendi penalitates presentis vite: non tamen eas aufert in presenti vita: quod fit totum vt baptizati conformentur xpo: qui licet a principio sue conceptionis fuerit plenus gratia et veritate: habuit tamen corpus passibile: quod per passionem et mortem est ad vitam gloriosam resuscitatum: ita et xpianus in baptismo gratiam consequitur quantum ad animam: habet tamen corpus passibile: in quo pro xpo possit pati: sed tandem resuscitabitur ad impassibilem vitam. Unde et apostolus Ro. 8 ait. Qui suscitauit iesum christum a mortuis viuificabit et mortalia corpora nostra per inhabitantem spiritum eius in nobis. Penalitates ergo virtute baptismi auferentur a iustis in resurrectione quando mortale corpus hoc induet incorruptionem et immortalitatem. Ad tertium argumentum respondet Ricar. q baptismus modo aperit celi ianuam baptizato quantum ad efficaciam: quamuis hoc non posset facere ante passionem: quia particularis remotio clausionis predicte quantum ad efficaciam dependet ex vniuersali remotione illius clausionis quantum ad sufficientiam: que per christi passionem facta est. Tertius baptismi effectus est collatio gratie. Vt enim inquit glo. ad Titum. 4. c. in expositione verborum apostoli dicentis. Saluos nos fecit per lauacrum regenerationis et renouationis spiritus sancti quem effudit in nobis abunde. Lauacrum regenerationis est sacramentum baptismi: in quo datur gratia spiritus sancti et copia virtutum. Sed nonnulli dubitant an pueri in baptismo consequantur gratiam et virtutes: cum nondum habeant vsum liberi arbitrii. Et dicit Tho. 3. parte. q. 69. q quidam antiqui posuerunt q pueris in baptismo non dantur gratie et virtutes: sed imprimitur eis caracter christi: cuius virtute cum ad perfectam etatem venerint consequuntur gratiam et virtutes. Sed hoc patet esse falsum dupliciter. Primo quidem q pueri sicut et adulti baptismo efficiuntur membra christi. vnde necesse est quod a capite recipiant influxum gratie et virtutis. Secundo quia secundum hoc pueri decedentes post baptismum non peruenirent ad vitam eternam: quia dicitur ad Ro. 6. Gratia dei vita eterna. Causa autem erroris fuit: quia nescierunt distinguere inter habitum et actum et sic videntes pueros inhabiles ad actus virtutum: crediderunt eos post baptismum nullatenus virtutem habere. Sed illa impotentia operandi non accidit pueris ex defectu habituum: sed ex impedimento corporali: sicut et dormientes quamuis habeant habitus virtutum impediuntur tamen ab actibus propter somnum. hec Tho. Ex quibus omnibus colligimus quantum debeamus deo nos qui baptizati sumus: quibus tam liberaliter sua dona dignatus est impartiri: conari insuper omni studio tenemur virtutes amplecti: ad quas nos faciles reddidit in susceptione baptismi: vt sic mereamur in hoc seculo gratie profectum et in futuro eterne vite premium. Amen.

Feria sexta in pasce: de doloribus anxietatibus et amaritudinibus xpi iesu quos in sua passione pro totius humani generis salute sustinuit.

Sermo. 69.

Dolores nostros ipse portauit. Esa. prophe verba sunt ista 53. c. Passionem dni nostri ihu xpi tam acerbissimam et ignominiosam

d

nuniosaz hodie recolentes a lachrymis cōtinē re minime debemus: quinimo flentes imitare debemus insensibiles creaturas vt modo suo cōpatiantur filio virginis in cruce pendēti. v. illud Senece in prima trage. Lugeat ether: magnusq3 parens etheris alti. Tellusq3 ferax: & vaga ponti mobilis vnda. Tuq3 añ omnes qui per terras tractusq3 maris fundis radios. Noctemq3 fugas ore decoro. Quidnā flebi/lius cōmemorari potest q3 mors illa seuissima dei & saluatoris nostri iesu xpi. Talis memoria inquit Bern. requirit lachrymas. Ad illas et eniz nos prouocat sancta mater ecclesia hodie nigris induta. Ad illas nos excitat xps iesus i doloribus suis. Ad illas insup nos trahit virgo illa pijssima: spes vnica mundi. Naz si pie volum⁹ cōtemplari videbim⁹ eam vultu merso facie squalida: sparso crine: ac scissis vestib⁹ stātem ante crucē: & querula voce dicentē. O fili mi: quē de spiritu sancto cōceptuz deū verum & hominē peperi: video te inter duos latrones cruci affixuz & vulnerib⁹ plenū. O fili mi: quē adorant angeli: caput spinis tenes coronatū. O fili mi: quē tāta diligentia duz tenellus eras enutriui quē semp dilexi semp amaui: q2 tu me dilexisti & amasti genitricē tuaz: ecce in cruce mor/tuus es & extinctus. O pater eterne: cōpatere mihi sue miserrime matri: & plāge mecum tuuz ac meuz filiū. Et quia id tue nature nō cōuenit: precipe illud creaturis tuis. O angeli spiritus & vos modo vestro plāgite mecum. O celestia corpora quorū pulchritudinē vincebat decora facies filij mei plangite illū ista die instar leprosi deformē factuz. O insensibilia elemēta. o terra cū tuis arboribus & plantis. o aqua cum tua claritate & admirabili fluxu. o aer cū tua facilitate. o ardens ignis cū tua viuacitate: plāgite mecuz factorē vestrū filium meū. O reges terre: principes & qlibet domini: plangite mecū dñz dominantiuz filiū meū. O populi omnes: et tu precipue o popule christiane: quos christus tātum amauit: vt & mori pro vobis eligeret: plangite illū mecū tam dire mortuū filiū meum. O virgines. o vidue. o cōtinentes. o senes. o pueli: lugete mecuz benignissimū dominū vestruz. O matres que filios genuistis soluite crinē & p mesta colla capilli fluant implētes aerē vocib⁹ & dicētes mecū. Fili mi te. mi: iesu fili mi: hodie pro peccatoribus passus & mortuus es. O lu/men oculoꝝ meoꝝ. o spes & solatiū vite mee. o gaudiū & iocunditas mea: quomodo factus es mihi amaritudo & dolor: vulnerasti cor meuz & transfodisti illud pungenti gladio. His aut similibus vbis pijssima vgo nostraz duritiē rūpere satagit. Sed q2 nō sumus a nobis sufficiētes hoꝝ mysterioꝝ vt debem⁹ cū deuotione: cōpunctione: fletu: & lachrymis recordari: opus est vt supernū implorem⁹ auxiliū. Et licet i omnibus alijs predicationibus cōsueuerimus virginuz virginē interpellare: tamē q2 hodie circa filij lamenta est occupata: gaudiūq3 angelice salutationis cōuersum est illi in tristiciā & merorē: ideo ad crucē humiliter cōfugiemus: illamq3 salutabimus: verba qbus ecclesia vtit referen/tes. O crux aue spes vnica hoc passionis tem/pore auge pijs iusticiā reisq3 dona veniaz. Et tu pater de celis deus cōcede nobis omnibus: vt p merita crucis filij tui corda nostra flectere mollireq3 valeamus: quatenus cū lachrymis loqui & audire possim⁹ passionē eius. Hac itaq3 suscepta fiducia de ipsa passione locuturi ad christi dolores cōuertemus sermonez quos in verbis in nostro themate allegatis Esaias prenunciauit. Vt autē ordinate incedamus distinguemus in tres principales articulos hodier/naz predicationē: in quoꝝ quolibet quattuor dolores christi pie cōtemplabimur.

In primo articulo quattuor dolores.
Primus dolor dicit orationis.
Secundus cōprehensionis.
Tertius deductionis.
Quartus cōtradictionis.

In secūdo articulo quattuor.
Prim⁹ presentationis.
Secūdus sententiationis.
Tertius crucifixionis.
Quartus inspectionis.

In tertio articulo quattuor.
Primus illusionis.
Secūdus collocutionis.
Tertius incompassionis.
Quartus separationis.

Qualiter christus in oratione vehementer doluit, pp contristationē: propter petitionez & pp confortationē.

Primi articuli dolor primus.

P Rimus dolor quē xps iesus pro nobis tulit: & nos pie illū meditari habemus: dicit oratiōis. Doluit nāq3 dei filius in laboriosa oratione quā post cenaz fecit ad patrē. Cuius doloris vehemētia colligi pōt ex tribus. Primo ex cōtristatione. Secundo

ex petitione. Tertio ex cōsummatione. Primo
apparet vehementia doloris christi ad orandū
cunctis ex cōtristatione. Ad qđ intelligēdū no
tare debem⁹: quia Joh. 18. dicitur q̄ post cenā
egressus est iesus cū discipulis suis trans torrē
tem Cedron vbi erat hortus in quē introiuit
ipse ꝛ discipuli eius. Et licet Math. 26. Mar/
ci. 14. ꝛ Luc. 22. narrēt q̄ hymno dicto exierūt
in montē oliuarū. Tamē Augusti. de cō'cen
su euangelistarū dicit q̄ idē est locus. Hortus
enim ille erat trās torrentē Cedron ad pedes
montis oliueti. Ibi postq̄ discipulis dixit scan
dalum qđ passuri erāt: premonuissetq̄ Petrū
in se nimiū cōfidentē qualiter cū ter antequā gal
lus bis cantaret esset negatur⁹. Venit cū eis i
villam q̄ dicit̄ Gethsemani: ꝛ dixit discipulis
suis. Sedete hic donec vadam illuc ꝛ orē. Et
assumpto Petro ꝛ duob⁹ filijs zebedei: cepit
cōtristari ꝛ mestus esse: ꝛ ait illis. Tristis ē ani
ma mea vsq̄ ad mortē. Sed hic theologi que
runt vtrū in anima christi fuerit passio tristicie.
Et arguūt qdam q̄ nō. Nā sapiens Eccle. 30.
c. tristiciam dissuadet dicēs. Tristiciā nō des
anime tue: ꝛ nō affliges temetipsum in cōsilio
tuo. Et iterū ibi. Tristiciam longe expelle a te:
multos enim occidit tristicia ꝛ nō est vtilitas in
illa. Ari. insup. 3. thopi. ait. Eadem sunt ma/
gis eligēda sine tristicia q̄ cū tristicia. Sapiēs
insup prouer. 12. ait. Nō cōtristabit iustū qcqd
ei acciderit. Sed Ric. ꝛ Boñ. di. 15. tertij re/
spondēt q̄ absq̄ dubio sicut magister senté. re
fert ꝛ tex. euāgelicus cōfirmat: in anima christi
fuit passio tristicie. Sicut enim ex coniunctione
rei amate cū apprehensione eiusdē causat̄ in ap
petitu sensitiuo passio delectatōis: sic ex coniun/
ctione rei odite cū apprehēsione eiusdem causa
tur in appetitu passio tristicie: ꝛ q̄ res de proxi
mo ꝛ certitudinaliter futura cōsiderat̄ quasi iā
presens, ppter euentus instātem propinquita/
tem ꝛ infallibilitatē: ideo nō solū respectu rei
odite cū est presens: sed etiā respectu rei odite i/
fallibiliter ꝛ de, primo venture est passio tristi/
cie. Vñ fm phm in. 2. retho. Illi q iā decapi/
tantur nō timēt vidētes sibi necessitatē immine/
re: sed tristant̄. Et ideo q̄ sensualitas aie christi
mortem recusabat cū apprehendit ipsam vt de
, primo infallibiliter venturā: causata fuit i eius
appetitu passio tristicie. Aliter tamē fuit i eo tri
sticia q̄ i nobis. In nobis enim frequēter cau
satur cōtra ꝛ pter imperium rōnis: qđ vitupera/
bile est: vt patet p auctoritates superius allega
tas. In xp̄o vero nō fuit nisi fm imperiū rōnis:
q̄ imperabat sensualitatē tristari moderate fm
exigentiā sue nature: ꝛ ideo in ipso nō fuit tristi
cia rationē peruertēs neq̄ cōturbās: nec de ne
cessitate. Ob qđ Hierony. super Math. ait.
Dñs noster vt veritatē pbaret assumpti homi
nis vere qdē cōtristatus est. Sed ne passio in
aio illius dominaret̄ p passionē cepit cōtristari
Aliud enim est cōtristari: aliud incipe cōtrista
ri. hec ille. Cōsideremus ergo q̄ benigne dñs
ex his tribus illis discipulis aduocatis eos for
te amplexando: ꝛ nūc supra vnū nūc supra aliū
dexterā extendēdo cū suspirijs ꝛ anxietate mul
ta dicebat. Heu filij mei discipuli mei charissi
mi. Tristis est anima mea vsq̄ ad mortē. Se/
cundū Nico. de lira. dictio vsq̄ accipi pōt du/
pliciter: vno modo intensiue: q̄ tantū intensa
erat q̄tū poterat esse: alio modo extensiue quia
durauit vsq̄ ad horā mortis. Scđo apparet
vehementia doloris xp̄i ex petitione. Dimissis
vtiq̄ tribus illis qbus dixit. Sustinete hic ꝛ vi
gilate mecū: auulsus est ab eis q̄tū iactus ē la/
pidis: vt Lucas meminit: ꝛ positis genib⁹ ora
bat dicens. Pater mi si possibile est transeat a
me calix iste veruntamē nō sicut ego volo sed sicut
tu. Et venit ad discipulos suos ꝛ inuenit eos
dormiētes: ꝛ dixit Petro Sic. Non potuisti
vna hora vigilare mecū. Vigilate ꝛ orate ne in
tretis in temptationē: spiritus qdem, promptus
est: caro aūt infirma. Iterū secūdo abijt ꝛ ora/
uit vt prius. Et venit iterū ꝛ inuenit discipulos
dormientes pre tristicia: ꝛ relictis iterū secundo
abijt ꝛ orauit. Vbi doc. theo. querūt vtrū illa
oratio fuit a rōne aut a sensualitate. Et respon/
det Boñ. di. 17. tertij. q̄ de ipsa dupliciter pos/
sumus loq: aut q̄tū ad materiā: aut q̄tū ad for
mā. Si loquimur de ipsa q̄tū ad materiā: cū
materia orationis respiciat desideriū petentis
talis fuit petitio sensualitatis: cuius desideriū
erat ad nō moriendū: vt magister sen. dicit i lra
Si autē loquamur de predicta oratione q̄tum
ad formā: sicut cū forma petitiōis respiciat di/
scretionē, pponentis: ꝛ talis modus, pponendi
sit a discretiōe rōnis: cōcedendū est q̄ talis ora
tio fuit voluntatis rationalis. Ad quod melius
intelligendū notādū fm Boñ. ꝛ Ric. q̄ cū in
xp̄o sint plures nature intellectuales, vz diuina
ꝛ humana: necesse est in xp̄o plures esse volun
tates: qđ magister i tex. per multimodas aucto
ritates sanctorū ostēdit. Vnde si numerent̄ vo/
luntates xp̄i fm naturas due sunt. s. diuina: et
humana

humana: sed s̄m ꝑsonas tres sunt. s. voluntas
diuina: et voluntas anime rōnalis: et voluntas
appetitiua sensitiua: que extenso nomine volun
tatis voluntas dicit̄: qꝛ mouet̄ post apprehēsio
nez: qꝛ ꝓprie loquēdo de nomine volūtatis vo/
luntas nō inuenit̄ nisi in pte aie rōnali. secūduz
philo. 3° de aia. Igit̄ tāq̄ȝ verus hō cogitās i/
mo clare videns dn̄s iesus xp̄s q̄ sibi paraban
tur in primo passiones: q̄ martyria in suo cor/
pore tolleraturus erat: volūtate quadā pietatis
dicebat. Pater si possibile est transfer a me ca
licez istū: verūtamē qꝛ sic est volūtas tua vt pro
humano genere moriēdo et patiēdo satisfaciaȝ:
ecce me ꝓmptissimū et paratū: fiat non qđ ego
volo volūtate sensualitatis: sȝ qđ tu: qꝛ ego ideȝ
volo volūtate ratiōis. O bone iesu doctor vita
tis q cepisti facere et docere: tu nobis dixisti vt
orātes loqueremur patri tuo vbū hoc: qđ tu in
tua agonia sepius replicasti: fiat voluntas tua.
Ob qđ Leo papa in sermone de passione ait.
Hec vox omnes fideles instruxit: oēs cōfessio/
res accendit: oēs martyres coronauit. Nā qs
mundi odia: qs temptationū turbines: qs pos/
set ꝑsecutoꝝ superare terrores: vbi xp̄s in oīb⁹
et pro omnib⁹ patri diceret. Fiat voluntas tua.
Discant ergo hāc voceȝ oēs ecclesie filij: vt cū
aduersitas violenter alicuius temptatōis incū/
bit sepato tremore formidinis accipiāt tolerātiā
passionis. hec ille. 3° apparet vehemētia dolo/
ris xp̄i in sua oratiōe ex cōfortatione. Taȝ vr/
gens enim erat dolor eius vt et angelus ad eū
cōfortādū mitteret̄. Apparuit inqt Lucas ei an
gelus cōfortās eū. Apparitio aūt illa s̄m Ni/
co. de lira. fuit in visione corporali: vbi ondit̄ur
q̄ in eo erat vera humanitas: q̄ cōfortabat̄ con
tra tristiciā insurgentē in pte sensitiua ex appre
hensione mortis imminentis. Et factus in ago/
nia ꝓlixius orabat. Erat aūt hec agonia relu/
ctatio sensualitatis mortē horrentis: et rōnis ip
sam acceptātis: qꝛ virtute diuina quelibet ps ꝑ/
mittebat̄ agere et pati qđ erat sibi ꝓpriū. Et fa
ctus est sudor eius sicut gutte sanguinis decur
rentis in terrā. Ex vehemēti eniȝ anxietate fie/
bat: vt nō solū humores exirent ꝑ sudorē: sȝ etiā
aliqđ de sanguine sudorē tingente. Secūdū vo
opinionē aliquoꝝ hoc supnaturaliter factū est:
vt sic xp̄s suū sanguinē iā ꝓ salute nr̄a effunde
re inciperet. Sȝ nō immerito querere qs posset vtꝝ
dolor christi patiētis fuit dolor acerbissim⁹: ita
q̄ excesserit omnē dolorē quorūcūqȝ patientiū.
Et rn̄det Ric. in tertio. et Boū. di. 16. et Tho.
tertia pte. q. 66. q̄ q̄uis dolor xp̄i nō fuerit ma
ximus omniū doloꝝ simpliciter: cuȝ dolor dā/
natoꝝ sit eo maior: fuit tamē maximus omniū
doloruȝ huius vite propter tria. Primo ꝓpter
cām passionis. Secūdo ꝓpter modū patiendi.
Tertio ꝓpter cōditionē patientis. Primo
si cōsideret̄ cā ob quā christus passus fuit: i eo
doloris afflictio magna fuit. Nō enim patieba
tur ꝓ culpa ꝓpria: imo pro aliena: nō ꝓ amicis
sȝ pro inimicis: et etiā ꝓ his quos videbat igra
tos. Secūdo si cōsideret̄ modus patiēdi: fuit
in eo dolor acerbissimus: tuȝ ꝓpter generalita/
teȝ: qꝛ in omnib⁹ mēbris affligebat̄: tum etiam
ꝓpter cōtinuitatē: qꝛ suspendiū ei⁹ cōtinuabat̄:
et claui adeo affligebāt pendētē. Ob qđ mors
cōfixoꝝ in cruce est acerbissima: qꝛ cōfigunt̄ in
locis neruosis et maxime sensibilib⁹. Tertio si
cōsideret̄ qualitas siue ꝯditio patiētis: maxima
fuit in eo afflictio propter maximā cōplexionis
equalitatē et ꝓpter sensus viuacitatē. Unde qꝛ
nullus potuit ei equari: nec in equalitate cōple/
xionis: nec in viuacitate sensus: dolor illius fuit
omniuȝ doloꝝ acutissimus. Addit etiā Tho.
q̄ si cōsideret̄ puritas doloris christi: dolor iste
fuit maximus. Nā in alijs patientibus mitiga
tur tristicia interior et etiā dolor exterior ex ali/
qua cōsideratōe rationis per quādā deriuatio/
neȝ seu redundantiā a superiorib⁹ viribus ad
vires inferiores: qđ in xp̄o patiente non fuit.
Unicuiqȝ. n. viriū ꝑmisit agere qđ est sibi ꝓ/
priū s̄m Dama. Ideo xp̄s Tren. i. ca. ait. O
vos omnes q trāsitis ꝑ viā attendite et videte si
est dolor similis sicut dolor meus. Cuius ma/
gnitudineȝ nos colligere possumus cū videm⁹
christū suaȝ passionē cogitantē sudoreȝ sangui/
neū emittere. Ubi es. o aia rationalis. Quid
agis. O insignita imagine dei tui. Velis obse
cro christo iesu oranti: sudanti: gementi: lachry
manti: et agonizanti pro salute tua assistere mi/
sericorditer. Noli dormire illi q non dormiuit
ipse tibi. Inspice mentis oculo cōpassiuo quā/
ta pro te passus est a die natiuitatis sue vsqȝ ad
horā presentem: et nunc vigilans et orās frequē
ter patri seipium offert: morteȝ acerbissimā ho
die fore passurum. Et quia homo est cogitat in
seipso et sibiipsi loquitur. Heu me filiū matris
mee hinc ad modicū captus ero: ligatus: flagel
latus: delusus: spinis coronatus: et inter duos
latrones i cruce cōfix⁹. Faciā oīa libēter vt obe
diā prī meo: et redimā hūanū gen⁹. Sȝ heu me
quāta sustinebo tormēta. o quāta ē tristicia mea

⁊ amaritudo cordis mei. Cōpatere illi anima
dura: ⁊ collige in corde tuo guttulas illas san/
guinis quas sudando pro te sudit in terram.
Q̄ð in cōprehensiōe vehemēter doluit pro
pter Jude dānationem: ꝑpter suam ligationē
⁊ propter discipulorum turbationem.

Primi articuli dolor secūdus.

ſ Ecūdus dolor quem christus pro no
bis sustinuit dicit̄ comprehension̄is:
quando. s. ministri iudeoꝝ comprehē
derunt eum: ⁊ velut mancipiū vilissimum liga
uerunt. Fuit aūt tunc vehemēs dolor eius ꝑ
pter tria. Primo propter Jude damnationē
Secūdo propter suā ligationem. Tertio prop
ter discipulorū turbationem. Primo fuit ve
hemens dolor christi ꝑpter Jude damnatio/
nem. Ipse nāq; turbam duxit ad locū in quo
christus orauerat: postq̄ erat cū discipulis su
is. Sciebat enim ipse locū illum: quia frequen
ter conuenerat illuc cum discipulis suis. Dede
rat autem signū his qui christum comprehēsu/
ri erant. d. Quēcūq; osculatus fuero ipse est:
tenete eū. Hoc autē signum fm glo. dedit eis
ne loco christi caperent Jacobum minorem: q
erat simil' xp̄o in facie. Accedēs ergo Judas
ad xp̄m osculat' est eum: ⁊ dixit. Aue rabbi.
Cui iesus. Amice inq̄d ad q̄d venisti: quasi di
cat fm aliquos. Tu ostēdis amiciciam signo:
⁊ ꝑditionem agis de facto. Vel melius fm
alios. O iuda amice mi quē ego dilexi: quē ad
apl'atum vocaui: cui familiarem me dedi: cuius
pedes in cena laui: cui nūquam displicui: oscu/
lo me tradis. Cur ista contra me facis. O ami
ce mi Juda: cui si ad penitentiam redire volue
ris: veniam sum prestare paratus. Cur me dere
linqs: Cur a tuo proposito malo animū tuum
non reuocas. Amice mi si adhuc me amicum
habere volueris: licet me tradas in manus ini
micorū meorū: reuertere tamen ad me ⁊ ego sus
cipiā te. O vere benignissimū ⁊ mā suetissimū
dn̄m: qui lʒ doleret de iniuria quā sibi Judas in
ferebat: magis tam̄ ac magis affligebat de dā/
natione eius. Nā lʒ xp̄s qui videbat oia dolo/
re non modico afficeret quādo Judas cōcepit
sio illū vendere: qn̄ Judas ad principes sacer/
dotū accessit: ⁊. 30. argēteos i manu recepit: qn̄
a cena exiuit: ⁊ ad colligendū cohortem ⁊ mini
stros sollicitus ꝑperauit: insuper suo fetido ore
ausus ē ꝑditorie osculari faciem iesu decoram:
⁊ os eius preciosissimū: plus tn̄ angustiabatur
cū videbat Judā ꝑpter suam obstinationē fore
damnandū. Sed hic dubitat vtꝝ si Judas nō
tradidisset xp̄m ⁊ iudei non crucifixissent eū
fuisse. humanū gen' redēptū. Et r̄ndet Alex. i
. 3. volumine sūme q̄ sic: q: in tali casu sola vo
luntas patiēdi sufficeisset ad redēptionē siue ad
liberationem: iō non excusat̄ Judas a peccato:
neq; iudei. Et si dicatur Ro. 8. Proprio filio
suo nō pepercit deus sed ꝑ nobis omnib' tra/
didit illum. Et Esa. 53. Tradidit in mortē ani
mam suam: ergo sicut pr̄ ⁊ filius nō peccauerit
a simili nō peccauit Judas neq; iudei. R̄ndʒ
Tho. 3. pte. q. 47. q̄ eadē actio diuersimode
iudicat̄ in bono vel in malo fm q̄ ex diuersa ra
dice ꝑcedit. Pater enī tradidit xp̄m passioni
ex charitate: qð intelligi pōt vno quidē mō fm
q̄ sua eterna voluntate p̄ordinauit passionem
xp̄i ad humani generis liberationem. fm illud
Esa. 53. Dn̄s posuit in eo iniqtatem oium no
strum. Secūdo non ꝑtegendo eū a passione:
sed exponēdo ꝑsequētibus vt Aug. dicit. Ipse
xp̄o filius tradidit seipsum passioni ꝑpter hu/
militatem: ⁊ ex obedientia factus ꝑ nobis obe/
diens vsq; ad mortē. vt dicit Phi. 2. Judas
cooꝑat' ē passiōi xp̄i ex cupiditate ⁊ iniquitate
Pilatus ex humano timore. Et ꝑ̄ct ex liuor̄
⁊ inuidia: ideo ij si vitupātur: ⁊ potissimū igra
tissimus Judas: de quo sic exclamat Bern̄.
O Juda mercator pessime. o ꝑditor auarissi
me: cur nō petiuisti a matre triginta illos argēte
os. Et q: paupcula erat aut mēdicasset aut scip
sam penitus vendidisset: dedissetq; tibi preciū
ne filium suū ꝑderes inocētem. 2° fuit vehe
mens dolor xp̄i ꝑpter suam comprehensionē
⁊ ligationem. qn̄. s. a ministris illis ligatus fuit
Ad qð plenius itelligendū querēdum pri' no
bis est. vtrū ipse filius dei benedicti volēs pas/
sionē sustinuit. Et respondeo q̄ sic: quod patʒ
tripliciter. Primo ex scripture cōfirmatione.
Vnde Esa. 53. dicit̄. Oblatus ē q: ipse voluit
2° ex p̄nunciatione. Prenūciauit quidē passio
nem suā qn̄ dixit Math. 16. q̄ oporteret ire hie/
rosolymam ⁊ multa pati a senioribus ⁊ scribis
⁊ principibus sacerdotū: ⁊ tertia die resurgere
Et Math. 17. c. qn̄ post transfigurationē pre/
cepit discipulis suis. d. Nemini dixeritis visio
nem donec filius hominis a mortuis resurgat
Et iteꝝ Math. 20. qn̄ assumpsit duodecim di/
scipulos suos secreto: ⁊ ait illis. Ecce ascendi/
mus Hierosolymā ⁊ filius hois tradet̄ princi
pibus sacerdotū ⁊ scribis: ⁊ cōdēnabūt eū mor
te: ⁊ tradent eum gētibus ad illudendum ⁊ fla
gellandum

gellandū τ crucifigendū. 3ᵉ patet ꝙ volūtarie
xp̄s se obtulit passioni ex tacti ꝓbatione. Nam
iudeos τ eos qui cum ipsis erant solo vbo vir
tute sua in terram ꝓstrauit. Quippe cū inter/
rogasset eos quem q̄ritis. Illiq; r̄ndisset. Je/
sum Nazarenum. vt eis dixit. Ego sum: abie
runt retrorsum τ ceciderūt in terrā: vt sic decla
rarent virtus diuinitatis eius. Ob qđ Aug. su
per Joā. inqt. Vbi nūc militum cohors. Vbi
terror τ murmur armoꝝ. Vna vox turbam o
diis ferocem: armisq; terribilē: sine telo vllo p
cussit repulit: strauit. Deus enim latebat i car/
ne τ sempiternus dies ita mēbris occultabatur
humanis vt laternis τ facibus quererēt i tene/
bris. hec ille. Ex̄ Criso. sequitur. Demum ne
quis dicat q̄m ipse iudeos ad hoc idurit vt ip̄z
occiderent: seipsum in manibus eorum tradēs
manifeste ostēdit eis oia que sufficiebāt eos re
uocare. Sed q̄ pmanebāt in malicia τ nullaz
habebant excusationem: tunc seipsum in mani
bus eorum tradidit: ideo iterū interrogauit eos
postq̄ a terra surrexerunt. Et illi responderūt
sicut prius. Quibus ipse dixit: dixi vobis quia
ego sum: si ergo me queritis sinite hos abire.
Tunc Symon petrus gladio pcussit Malcū
seruum pontificis: absciditq; auriculam eius
dexterā. Si quis autem quereret vnde gladius
erat Petro. Criso. dicit ꝙ audiens iudeos cō
tra xp̄m conspirasse armauerat se. Theophilus
vo ait ꝙ habuerat ipsum i cena pro vsu agni.
Sed xp̄s auricula illius sanata: vt Lucas re/
fert. Petrum charitatiue redarguit dicēs: mit
te gladium tuum in vaginam. An putas quia
non possum rogare patrem meū: τ exhibebit
mihi modo plus q̄ .12. legiōes angelorū. Vbi
Piero. Quasi dicat. Nō idigeo .12. apostolo
rum auxilio: ēt si omnes me defenderēt: q pos
sum habere .12. legiones angelici exercit⁹. Vn̄
legio apud veteres sex milibus hominū cōple/
batur. De .12. legionibus .62. milia angeloruz
fiūt: in quot genus hominū lingua diuisa est. h
ille. Subdit xp̄s q̄ō ergo implebunt scriptu
re ꝓphetarū. Calicē quem dedit mihi pater nō
vis vt bibam illum. Deinde dixit turbis Tan
q̄ ad latronē existis cū gladiis τ fustib⁹ cōpre
hendere me. Quotidie apud vos erā docens
i templo: τ nō me tenuistis. Sed hec ē hora ve
stra τ ptās tenebrarū: hora vestra dicit. s. vo/
bis cōcessa ad me comprehēdendū: τ ptās tene
brarū: q̄ diabolus tenebrarū princeps eos ad
hoc incitabat. Tunc illi cōprehenderūt iesuz τ

ligauerunt eū. O flebile spectaculū. o dolenduz
malū. o lachrymabile factum videre illos i xp̄z
seuientes. Nam vt pie possumus contēplari ir
ruerūt in eum frementes τ rugientes leonum
more. Alii cederūt eum p capillos suos τ violē
ter i terram ꝓiecerunt. Alii gratiosas manus
suas capientes retro verterunt. Alii funib⁹ du
ris illas ligauerūt. Alii cathenā collo eius ipo
suerūt. Alii contumeliosis vbis iniuriabant si
bi. Alii deniq; pugnis τ pomis suorum ensiū
pcusserunt eū. Quid vides a aia mea. Quid
audis. Quid loquor: de quo dicimus ꝙ tanta
patiebat ꝙ ligatus erat: τ tā viliter oppressus
τ fatigatus: nōne ipse est iesus dei τ virginis fi
lius. Nonne rex hominuz τ angelorū. Nōne
creator: gubernator: redemptor: glorificator: τ
benefactor tuus. Cur igit non ploras. cur non
clamas ad sidera. O iesu mi salus anime mee:
amice ꝓpter me miseram peccatricem tam di/
re vinctus es τ cathenat⁹. Emolli cor tuum ad
pietatem τ cōmiserationem: τ sequere illū me/
ditatione deuota quocunq; de cetero perget.
¶Tertio fuit vehemēs dolor christi ꝓpter disci
pulorū turbationem. Discipuli etenim talia q̄
i xp̄z fiebāt ꝯspiciebāt: τ ex h⁰ territi fugiert co
relicto: τ hoc p̄dixit Zacharias propheta .13. c.
Percutiam pastorem τ dispergent oues gre/
gis. Sed h̄ incidit questio. Vtrū ꝓphete p̄di/
xerunt mortem xp̄i τ passionem. Et r̄ndeo ꝙ
sic. Nam Lactantius. li. 4. inducit verba Si
bylle. d. Et in manus impias infidelium po/
stea veniet: dabunt aurē deo alapas incestis ma
nib⁹: τ impurato ore expuent venenatos spu/
tos. Dabit vero ad vbera simpliciter sanctum
dorsum: τ colaphos accipiens tacebit: ne quis
agnoscat ꝙ vbuz sit. vel vnde veniat: vt infe
ris loquat: τ corona spinea coronet. Ipsa eniz
insipiens gens deum tuum nō cognouisti: sed
spinis eū coronasti: τ horridū illi fel miscuisti.
hec ibi. Sz expresse adhuc sancti prophete pas
sionem xp̄i multipliciter prenūciauerūt. Dicit
nāq; Esa. 5. c. Incuruabit hō τ humiliabitur
vir. Glo. Rabbi Salomon dicit. Inclinabit
homo τ humiliabit altus vel robustus virorū
Et idem exponens illud Deute. 32. Deum q
te genuit dereliq̄sti. dicit in hebreo. Thessi. i.
debilitas τ obliuisceris deū: Meholelecha. Mole
lecha. i. vulneratū vel occisum tuū vel afflictū.
Et Tren. i. c. Hieremi. dixit. Plorans plo/
rauit in nocte τ lachryme illius in maxillis ei⁹.
Glo. Rabbi Moysi habet. Plorans erit. s.

ipsa Hierusalem: ⁊ plorare facit deum sanctū
Et Treñ. 3. Hieremias iquit. Dabit percutien
ti se maxillam saturabitur opprobriis. Quib⁹
v̄bis consonat dictū Michee. 5. c. In virga i
cutiēt percutient maxillam iudicis isr̄l. i. xp̄i. Na3
Esa. 33. dicit. Adonai iudex noster. Adonai
datoꝛ noster. Adonai rex noster. ip̄e aūt salua
bit nos. Et Esa. 53. c. de ipso passuro ita locut⁹
est. Dñe qs credidit auditui nostro. i. passiōis
xp̄i mysterio: qđ ego ⁊ ꝓphete audiuim⁹ a spū
sancto. Et brachiū dñi cui reuelatum est: quasi
dicat. paucis. Et ascendet sicut virgultū coram
eo. s. xp̄s. coram deo patre: ⁊ sicut radix. s. sur/
sum fructificans de terra sitienti. i. de virgine ñ
humectata vel fecundata humano semine. Et
non est ei spēs neq3 decoꝛ. s. i passione: ⁊ vidi
mus eū: ⁊ non erat aspectus ⁊ desiderauimus
eum despectū ⁊ nouissimū viroꝝ: virū doloꝝ
⁊ scientem infirmitatem ⁊ quasi absc̄ōditus vul
tus eius: ⁊ despectus. s. p̄ verecūdia. vnde nec
reputauimus eū. Vere lāguoꝛes nostros ipse
tulit ⁊ doloꝛes nostros ipse portauit: ⁊ nos re
putauimus eū quasi leprosū3 ⁊ percussum a deo
⁊ humiliatum. Ipse autem vulneratus est pro
pter iniquitates nostras: ⁊ attritus ē ꝓpter scelera
nostra. Disciplia pacis nostre super eum ⁊ li/
uoꝛe eius sanati sumus. Omnes nos quasi
oues errauimus. vnusquisq3 i viam suam de/
clinauit: ⁊ dominus posuit in eo iniquitatē oi/
um nostrū. hec ille. Qđ autem predicta ꝓphia
ad literā intelligaꝛ de i p̄o patet p̄ rabbi Moy
sen qui hoc tenet vt dicit Nico. de lira. De tri/
bulatione ēt xp̄i exponūt doc. iudei illud Esa.
xi. Timoris dñi: quod sequiꝛ ad illa verba. Re
quiescet super eum spūs timoris dñi. ⁊c. Nam i
li. Sanhedrin ip̄hec. i. disti. helecq taliꝛ scriptū
est. Vaharibo. i. ⁊ molestabit eum i timoꝛe do
min⁹. Ibi dicit rabbi Alexandri docet ꝙ ho/
noraret eū dñs p̄cepto tribulationū ⁊ tormēto
rum. Et dauid i psal. 21. q de xp̄o s̄m Nico. d̄
lira itelligiꝛ i p̄sona xp̄i ita dicit. De⁹ de⁹ meus
. i. pater rōne diuinitatis ⁊ rōne humanitatis.
respice i me. s. positū3 i afflictione. quare me d̄
reliq̄sti. s. in manib⁹ iudeoꝝ. lōge a salute mea
. s. corpali. verba derelictoꝝ meoꝝ. i. populi q̄
ita fecit sustinēdo pro eis penam. Deus me⁹
clamabo p̄ diem. s. circa horam nonā: ⁊ non ex
audies: qꝛ oratio illa ꝓcedebat vt dictū est quā
tum ad suā materiam a voluntate sensualitatis
⁊ non ad isipientiam mihi. s. hoc contigit ꝙ nō
sum exauditus: imo magna fuit sapiē hic redi/
mere genus humanum. Tu aūt in sancto habi
tas. i. omnia sancte facis. In tē sperauerūt pa/
tres nostri: ⁊ liberasti eos. s. de seruitute egypti
⁊ captiuitate Babylonis. Que liberatōes fue
runt q̄dam figure liberatōis hominum ꝓpter
mortem meā facte. Ego aūt sum vermis. i. vi
sus abhominabilis: ⁊ non hō. s. non viens rōe
quantū ad opinionem iudeorum q dicebant eum
demoniacū: opprobrium hominum. s. maioꝝ
⁊ phariseoꝝ: ⁊ abiectio plebis. s. populi cōis.
Oēs videntes me deriserunt me: locuti sunt la
bijs: ⁊ mouerūt caput. s. dicentes. Sperauit in
dño eripiat eū: saluum faciat eū qm̄ vult eum.
Quoniam tu es qui extraxisti me de ventre. s.
sup naturam fecisti me nasci de virgine. Spes
mea: qꝛ i xp̄o fuit spes future glorie quo ad cor
pus. In te ꝓiectus sum ex vtero. i. ubi in sup/
posito verbi vnitus a cōceptionis principio. d̄
ventre matris mee deus meus es tu. i. deum
meū te cognoui: qꝛ aīa xp̄i ab instanti cōceptio
nis fuit repleta virtutib⁹. Ne discesseris a me
qm̄ tribulatio ꝓxima ē: ⁊ non est qui adiuuet.
Circūdederunt me vituli multi: tauri pingues
. s. iudei petulantes ⁊ auari obsederūt me. Ape
ruerunt super me os suū: sicut leo rapiēs ⁊ ru
giens. Sicut aqua effusus sum: ⁊ dispsa sunt
omnia ossa mea. i. discipuli. Factum ē coꝛ me
um tanq̄3 cera liquescens in medio vētris mei
Aruit tanquā testa virtus mea: ⁊ lingua mea
adhesit faucibus meis: ⁊ in puluerem mortis
deduxisti me. Quoniam circumdederunt me ca/
nes multi: cōsilium malignantium obsedit me
Foderūt manus meas ⁊ pedes meos: dinu/
merauerūt oia ossa mea. Ip̄i vero cōsiderauē
runt me ⁊ isp̄exerūt me: ⁊ diuiserūt sibi vestimē
ta mea: ⁊ super vestē meam miserūt sorte3. Et
iterum p̄s. 2. quē apostoli Act. 4. c. de xp̄o in/
telligendū testati sunt: de eius passione ita inq̄t
Quare fremuerunt gētes ⁊ populi meditati sūt
inania. Astiterunt reges terre. i. Herodes: q
vocabaꝛ rex Galilee Marci. 6. ⁊ Math. 14.
Et Pontius Pilatus q tenebat ꝓ tunc locū
iperatoris. Vnde Cēturio sub eo cōstitut⁹ vo
caꝛ regulus Jo. 4. Et principes cōuenerūt in
vnum aduersus dñm ⁊ aduersus xp̄m eius.
Ad hoc ēt est ꝓphia illa Zach. 12. dicens. Vi/
debunt in quē trāsfixerunt. Sunt ⁊ alie ples d̄
xp̄i passione ꝓphie: quas omittimus breuita/
tis cā: ⁊ ad discipulos reuertimur in captione
xp̄i perterritos ⁊ fugientes. Neq3 credēdū ē id
fuisse sine angustia cordis magistri sui ēt ⁊ sine
fletu

fletu ac planctu ipsorū. Puto etenim q̄ postq̄z viderunt turbā xp̄m ligantem ab illo aliquātulum elongati fugiendo cū eiulatu ꝛ suspiriis dicebant. O magister clementissime oi melle suavior: quō videmus i te seuire maliciā iudeorū: heu ꝛ nos miseri quid faciemus tam gratiosum patrē amittentes. Reliquimus oia vt sequeremur te: ꝛ nunc certificati sumus q̄ p̄ntia tua priuabimur: qm̄ occident te phei. His ꝛ similib⁹ querelationibus discipuli mesti, magistrū solū in p̄sequentium manibus ac crudelissime eum tractantium dereliquerunt.

Qđ xp̄s vehementer doluit in deductione ꝑpter discipuli negationē: ꝑpter Anne interrogationem: ꝛ ꝑpter alape ꝑcussionem.

Primi articuli dolor tertius.

Tertius dolor quē xp̄s pro nobis peccatoribus supportauit dr̄ deductionis qn̄ vt habet Jo. 18. vinctus ductus ē ad Annam primū. i. primo. cuius cā subditur Erat eni socer Caiphe: ꝛ q2 eundo ad domum Caiphe hēbant transire ante domū istius Anne: ideo intrauerunt domū eius ob ipsius reuerētiam. Beda vero dicit: q2 forte diuinitus factū est: vt qui erant affines sanguine sociarent in scelere. Tunc aūt fuit vehemens dolor xp̄i. ꝑpter tria. Primo ꝑpter negationē. Secundo ꝑpter iterrogationem. Tertio ꝑpter ꝑcussionez. Primo fuit vehemēs dolor ille ꝑpter negationem qn̄ a discipulo negatus fuit. Vt etiā inqt Joānes sequebatur iesum Simon petrus ꝛ alius discipulus. i. Joānes s3 Aug. Discipulus aūt ille erat notus pontifici: ꝛ introiuit cum iesu in atriū pontificis. Petrus autē stabat ante hostium foris: quē Joānes introduxit. Cui ancilla hostiaria dixit. Nūqd ꝛ tu ex discipulis es hominis istius. Dicit ille. Non sū. Erat aūt Simon Petrus stās: ꝛ calefaciens se ꝛ ibi secūdo ministris dixit. Non sū. Et tertio rn̄dit cognato illius: cuius abscidit auriculam dicēti. Nōne ego te vidi in horto cum illo Sed dubitat̄ hic de hac negatiōe Petri. eo q̄ videt̄ diuersimode ab euāgelistis narrari. Nā Mattheus dicit secūdā negationē factā ad vocem ancille. Et Joānes dicit ad vocem ministrorū ad ignem stantiū. Siliter Matthe⁹ dicit tertiam negationem factā ad vocem illorum q̄ astabāt: ꝛ Joānes ad vocē cognati illius: cuius Petrus abscidit auriculam. Rn̄det Nico. de lira sequēdo Aug. de consensu euangelistarū: q̄ principalis intentio euangelistarum erat exprimere tertiā Petri negationē: ꝛ in h̄ omnes conueniunt. De personis autem accusantibus siue de negationis loco non erat pricipalis intentio: ꝛ probabile est q̄ multi ad verba Petri circa eum ꝛ consimilia verba dicebant: improperando ei magistrum suum: ꝛ iō vnus euangelistarum exprimit vnam personam accusantem: ꝛ alius aliam. vnde scd̄m veritatem historie prima negatio fuit facta ad hostiarie vocem principaliter. Secunda ad vocez illorum qui stabant ad ignem: fuerunt tamen excitati ab alia ancilla: ꝛ tertia facta est multis eum accusantibus: inter quos principalis erat cognatus illius cuius Petrus absciderat auriculam. De hac autez negatione Petri Crisosto. in sermone ita ait. Idcirco autem diuine prouidentie secretum permisit: vt primus ipse laberet̄ Petrus: quo erga peccantes duriorem sententiam proprij casus intuitu temperaret. Petrus enim orbis terrarum doctor ꝛ magister peccauit: ꝛ veniam impetrauit: vt hec indulgentie norma ꝛ regula iudicantibus preberetur. Idcirco non angelis arbitror commissam sacerdotii potestatem: ne cum ipsi minime peccarent: in peccatoribus sine misericordia iudicarent: homo passibilis supra homines ordinatur: vt dum ipse in aliis suas recolit passiones: mitem apud eos se prebeat ꝛ benignum. hec ille. Secundum autem Nico. de lira: quidam voluerunt tenere q̄ Petrus non negauit christum ex timore mortis: sed ex amore nolens ab eo separari. Sciebat enim q̄ si dixisset se esse discipulum christi statim fuisset eiectus ꝛ separatus ab eo. Sed hoc patet esse falsum propter verbum christi: qui predicens Petro q̄ eum esset negaturus: ꝛ videns q̄ esset de se multum presumens subdidit. Spiritus quidem promptus est: caro autem infirma Et q̄ negatio sua ex timore ꝑuenerit testatur Rabanus. qui ait. Palam corā omnibus negauit. q̄ se manifestari expauit. Et de hoc Leo papa sic dicit. Ob hoc autem hesitare permissus est: vt in ecclesie principe remedium penitentie reconderetur: ꝛ nemo auderet de sua virtute cōfidere. Et Hiero. sic refert. Scio quosdam pio affectu erga ap̄lm Petrū locū hūc ita interpretatos: vt dicerent Petrum hominem

negasse nō deū: ⁊ esse sensum. Nescio hoīem quia scio deū: hoc q̄z friuolū sit prudēs lector intelligit. Si enī iste nō negauit: ergo mētitus ē dominus: qui dixerat. Ter me negabis. Et uerum Leo papa in quodā sermone sic loquitur. Felices. o apostole sancte lachrymę tue: q ad diluendā culpā negatōis virtutē sacri habuere baptismatis. Affuit enim dextera dn̄i iesu xp̄i q̄ labentē te priusq̄z deijcereris exciperet: ⁊ firmitatē stādi in ipso cadente periculo recepisti. Cito itaq̄z ad soliditatē redijt petra tādē recipiens fortitudinē: vt qui tūc in christi expauerat passione: in suo post supplicio nō timeret. Et grego. in. 3. moral. ita scribit. Ideo intus ⁊ charitatis calore Petrus torpuerat: ⁊ ad amorē p̄sentis vite quasi ad persecutorū prunas infirmitate estuāte recalebat. Ex qbus cōstat q̄ Petrus ex timore magistrū negauit: quē tamē ipse prespexit: penitētēq̄z misericorditer ad se recepit

Secūdo fuit vehemēs dolor christi ꝓpter interrogationē. Interrogabat nāq̄z eū pontifex Anna de discipulis suis: ⁊ de doctrina ei⁹. Secundū Criso. interrogabat eū velut seductorem nouez rerum factorē redarguere volens. Sz hic dubiū oritur: vtrū iste Anna ⁊ ceteri ꝑsecutores christi cognouerūt eū. Et q̄ nō, ꝓbari posset ex v̄bo apostoli. 1. Cor. 2. c. dicentis. Si cognouissent nūq̄z dominū glorie crucifixissent. Et de hoc etiā Act. 3. c. Petr⁹ loquēs iudeis dixit. Scio q̄ ꝑ ignorantiā fecistis: sicut ⁊ principes nostri. Verūtamē Tho. 3. parte. q. 47. ⁊ Ric. in. 3. dicunt q̄ iudei nō cognouerūt xp̄m propter ignorātiā crassam ⁊ affectatā: quoniā euidētia signa habebant aduentus eius: ⁊ videbant miracula q̄ fiebāt ꝑ ipsum: sed ꝓpter odiū ⁊ inuidiā noluerūt eū recipere. Ideo. Joh. 5. christus dixit. Si non venissem ⁊ eis locutus nō fuissem peccatū nō haberent. Tertio fuit vehemens dolor christi propter percussionem Narrat enim euāgelista q̄ pharisco respondit. Ego semꝑ docui in synagoga ⁊ in templo quo omnes iudei cōueniūt: ⁊ in occulto locutus sum nihil. Quid me interrogas. Interroga eos q me audierunt quid locutus sum ipsis Ecce hi sciunt que dixerim ego. Hoc autē cū dixisset vnus assistens ministrorū dedit alapā iesu dicens. Sic respondes pontifici. O admiranda patientia mansuetissimi iesu: percussus in faciē ictu graui: manu furibunda: adeo vt secundū quosdā dentes oris eius remouerentur: ⁊ os sanguinem expueret: nihil tamē cōtumeliose locutus est illi: sed sic magis innocētiam suam defendit dicens. Si male locutus sum testimoniū perhibe de malo: si autem bene cur me cedis. Vbi Augusti. ait. Quid ista responsione verius: māsuetius: iustius. Sed hic dubitatur an christus sic respondēdo bene fecerit: cū ipse dixerit Math. 5. Si quis te ꝑcusserit in maxillā dexterā prebe ei ⁊ alterā. Ipse autem hoc nō fecit: sed magis percutientē se correxit. Ad quod respondet Augu. q̄ illud preceptum nō datur absolute: sed magis secūdū preparationē animi quia homo debet habere animū preparatū ad hoc faciendū vbi videret hoc expedire ad honorem dei ⁊ vtilitatem ecclesie: alias autē nō: immo aliquando expedit iniuriātibus respondere ad ipsorum ⁊ aliorū instructionē: sicut fecit hic christus: qui licet ita responderit: tamen nō solū alterā maxillam dexter percussuro: sed totū corpus figendū parauit in crucis ligno.

Quod christus vehementer doluit in contradictione propter falsam testificationē: propter publicam criminationē: ⁊ propter sibi factam derisionem.

Primi articuli dolor quartus.

Quartus dolor quem christus sustinuit in passione pro nobis dicit cōtradictionis: quādo a domo Anne ligatus missus est ad domū Caiphe pontificis: in qua vehementer doluit ꝓpter tria. Primo ꝓpter falsam testificationē. Secundo ꝓpter publicam criminationē. Tertio propter derisionem.

Primo fuit vehemens dolor christi ꝓpter falsam testificationē. Vt enim dicit Mattheus Principes sacerdotū: ⁊ omne conciliū querebant falsum testimoniū cōtra iesum: vt eū morti traderent: ⁊ nō inuenerūt: cū multi falsi testes accessissent. Refert enim Nicodem⁹ in euāgelio suo q̄ cū multi surrexissent aliquis eorū dicebat. ego vidi christū miracula facientē. Alter asserebat. Et ego vidi eū: ⁊ audiui verba veritatis predicātem: ⁊ similia. Pleriq̄z locuti sunt spiritu sancto monente linguā eorū cōtra voluntatem suā. Nouissime autē venerūt ⁊ duo falsi testes: ⁊ dixerūt. Hic dixit possū destruere templū dei: ⁊ post triduum reedificare illud. Sed hic oritur questio quomodo isti dicuntur falsi testes: quādo Joh. 2. christ⁹ dixerat. Soluite templū hoc ⁊ in trib⁹ diebus excitabo illud Ad quod respondet Hierony. super Math. quē sequitur Nicolaus de lira q̄ illa verba que dixit christus intelliguntur de templo corporis sui

ris sui: vt ibidē dicit᷑. Et hoc sonant v̄ba ibi/
dē posita que christus dixit nō p̄cipiendo sed
predicendo eis qd essent facturi. Unde sensus
ē. soluite. i. solvetis templū hoc. s. corpus meū
per mortē: ꝛ in tribus diebus excitabo illud p
resurrectionē: ꝛ nō dixit nā dixit vel possuz de
struere. Inquit ergo Hieronymus. Falsus
testis est qui nō eodē sensu dicta intelligit quo
dicunt᷑. Possent etiā dici p̄dicti falsi testes ex
falsa intentione: q꞉ intendebant procurare mor
tem innocentis. Secundo fuit vehemens do/
lor christi ꝓpter publicā criminationē. Nā cū
taceret ꝛ nihil responderet ad ea que sibi obij/
ciebant᷑: quasi responsione indigna: princeps
sacerdotū qui ex impatientia de tribunali surre
xerat ait illi. Adiuro te p deū viuū: vt dicas no
bis si tu es christus filius dei. Dicit ei iesus.
Tu dixisti. Ad qđ r̄ndet ꝓpter reuerentiā di/
uini nominis inuocati. Et subdidit. Verita/
men dico vobis: āmodo videbitis filiū homi/
nis sedentē a dextris dei ꝛ venientē in nubib᷒
celi. Tūc p̄nceps sacerdotū scidit vestimēta sua
dicens. Blasphemauit: qd adhuc egemus te/
stibus. Audistis blasphemiā. Quid vobis vi
det᷑. Ubi Hieronym᷒ ait. Pontificē quē de
solio sacerdotali furor excusserat eadem rabies
ad scindēdas vestes ꝓuocat. Et Criso. i omel.
inquit. Hoc fecit vt accusationē redderet gra
uiorē: ꝛ quod verbis dicebat: factis extolleret
Qui aūt erāt cum pontifice fremētes dixerunt
Reus est mortis. Ubi Origenes ait. Quā/
tum putas fuit erroris ipsam principalē oium
vitā ream mortis pronūciare: ꝛ p tantoꝝ resur
gētiū testimonia nō respicere fontē vite: de quo
in omnes viuētes vita fluebat. hec ille. Quā/
uis vero falso illi violēta morte dignū acclamas
sent xp̄m: tamē dubium hic incidit: vtrū i ipso
necessitas fuit ad moriēdū morte naturali. Et
respondet Ric. i. 3. di. 16. q̄ in ipso fuit necessi
tas moriendi q̄ꝫtum ad humanā naturaꝫ: q̄ ne
cessitas nō fuit contracta nec propter peccatuꝫ
debita: sed fuit volūtarie assumpta. Volūtarie
enim filius dei talem assumpsit naturam huma
nam: q̄ nisi eam miraculose cōseruaret: neces/
sarium erat q̄ corpus eius resolubile ꝛ mortale
senio defecisset: q̄uis valde diu durasset pro/
pter excellētissimā cōplexionē. Fuit ergo i eo
necessitas moriēdi ratione nature assumpte re
licte suo regimini naturali: nō tamē fuit necessa
rium illum mori morte qua mortuus est: nisi p
comparationē ad diuinā p̄ordinationem. Sed

adhuc nōnulli dubitant vtrum necessitas mo/
riendi in christo subiecta fuerit eius volūtati hu
mane. Et quidem tenēt q̄ sic. Primo quia se
cundū Ansel. in. li. cur deus homo. Sapiētie
ꝛ iusticie dei repugnat cogere mortē pati sine
culpa illum quem iustum ad eternam fecit beati
tudinem: sed homo christus nūq̄ꝫ habuit culpā
ꝛ fuit factus iustus ad eternam beatitudinem:
ergo repugnasset sapientie ꝛ iusticie dei q̄ xp̄s
mortē sustinuisset si noluisset. Alij vero cōtra
riuꝫ asserunt: quoniā mori ex cōditione nature
ꝛ posse mori nūq̄ꝫ aliq̄ creata virtute repugna
re videret᷑: sꝫ i xp̄o fuit necessitas moriēdi ex cō
ditiōe nature: ergo cuꝫ volūtas hūana sit creata
nō potuit illa voluntate fieri imortalis. Rn̄det
Ric. ad istam questionem: q̄ vt tactū ē aliqui
dicunt q̄ necessitas moriendi in xp̄o subiecta
fuit voluntati humane. Dicūt eni q̄ p cōparatio
nem ad necessitatē moriēdi xp̄s inquātū homo
tenuit mediū inter statū innocētie ꝛ nature lap
se. In primo eni statu nec natura nec volun/
tas suberat necessitati moriēdi: sed in nobis tā
natura q̄ꝫ voluntas subsunt necessitati morien
di: nō sic intelligendo q̄ necessariū sit volūnta
tem mori: sed q꞉ corpus a morte preseruari nō
pōt. In natura āt humana xp̄i natura suberat
necessitati moriēdi: sed volūtas preerat: ita q̄ nō
potuisset mori nisi voluisset. Cui opinioni vi
det᷑ cōcordari Dama. li. 3. c. 19. dicens, q̄ nō p̄
cedebant in dn̄o voluntatem naturalia. Nihil
enim coactum in ipso considerat᷑: sed omnia vo
luntaria. Alij autem dicunt ꝯtriuꝫ: q꞉ ille solus
potest mutare cursum ꝛ legē nature: q naturā
instituit ꝛ ordinauit: cū ergo in natura huma/
na xp̄i fuit necessitas moriēdi ex cōditione na
ture: ergo per aliquam voluntatē creatā tanq̄ꝫ
per cām efficiētē nō potuisset preseruari a mor
te: si tamē ex deliberatione mori noluisset: di/
uina volūtas eum a morte preseruasset. Huic
opinioni scđe magis q̄ꝫ prime Ric. inherere vi
detur: licet vtraq̄ꝫ sit substētabilis. Nihilomi/
nus propter dicta alia suborit᷑ questio, vtrum
xp̄s per volūtatem separauerit miraculose aiam
suam a suo corpore: an vero fuerit sepata vi af
flictionū ei illatarum. Et r̄ndet Ric. q̄ christ᷒
mortuus fuit p violētiam afflictionuꝫ ei illata
rum: cōcurrēte vehemētia doloris compassiōis
q̄ mortē accelarauit. Unde ꝛ Petrus Actuū
2. dixit iudeis de christo: hūc per manus iniq̄
rum affligētes interemistis. Et. c. 3. Auctorem
vero vite interfecistis. Et si argueret᷑ ex dcō An

gu.li.4. de trini. c.3. vbi ait. Longa morte cru
ciabanť ligno suspẽsi. Unde latronibus vt iã
morerent: ⁊ de ligno tam ante sabbatum depo
nerẽtur crura cõfracta sunt: christus autem qꝛ
mortuus inuẽtus est miraculo fuit: ergo si fuit
mortuus miraculo nõ per violentiam mortu⁹
est afflictionũ illatarum. Rñdet Ricar. qꝫ ibi
Aug. accipit miraculum pro mirabili: qꝛ mira
batur Pilatus ⁊ sui qꝛ̃o: ita cito eẽt mortuus
eo qꝫ cãm accelerationis mortis eius non cõsi
derabant. Cuius acceleratiõis cã fuit vehemẽ
tia doloris cõpassionis: ⁊ tenerrima cõplexio
quã habebat: ⁊ preterea per totam noctẽ fuerat
afflictus: ⁊ i crucifigẽdo eũ crucifigẽtes graui⁹
extenderunt mẽbra eius qꝫ illoꝝ q crucifixi fue
runt cũ eo: qꝛ plus eũ odiebãt. Fuit tñ aliquo
modo mors illa miraculosa: qꝛ nisi dispensati/
ue diuina potẽtia ꝓhibuisset beatitudinẽ ani/
me xpi in suũ corpus redundare: corp⁹ xpi nul
la interueniente morte glorificatũ fuisset. Qḋ
si fuisset factũ nulla virtute creata potuisset illa
aĩa a corpore suo separari. hec Ric. Ex qbus
omnib⁹ colligimus dñm nostrũ iesuꝫ xp̃m pro
charitate sua voluisse vnire anime sue corpus
passibile ⁊ mortale: vt sic ꝓ nobis peccatorib⁹
patiendo ⁊ moriendo ꝓ nostris debitis satisfa
ceret. Judei aũt criminabanť eũ fore reũ mortis
tanquã malefactorẽ seductorẽ ⁊ blasphemum.
Tertio fuit vehemens dolor xp̃i ꝓpter derisio
neꝫ: quã. s. vsqꝫ mane dimissus est in man⁹ fuo
ruꝫ vilissimoꝝ q expuerũt in faciẽ eius: ⁊ cola/
phis eũ ceciderũt. Alij aũt palmas in faciẽ ei⁹
dederũt. d. Prophetiza nobis xp̃e qs ẽ q te ꝑ
cussit. Et vt inquit Marcus velauerũt faciem
eius: ⁊ hoc fecerũt ſm aliquos: ne videntes di/
gnissimã faciẽ illã pietate vincerentur. O iesu
benedicte qꝫ dura nox hec est: in qua a princi/
pio vsqꝫ ad finẽ quietẽ nescis: sed nũc vno mo
do nũc alio corpore ⁊ animo fatigaris. O amã
tissime iuuenis qꝫtũ me peccatorẽ dilexisti: quẽ
eũ tot laboribus passionib⁹ ⁊ cruciatibus redi/
mere voluisti. O mens humana cur tam dura
es vt domino tuo cõpati negligas: q pro tua com
passione tua sputis deturpať: alapis cediť: ⁊ ab
indignissimis ꝑsonis vil ter ptractatur. Heu
me quid erat inspicere illos seuientes in eum:
alios trahentes capillos eius: nõnullos suda/
rium leuantes spuere in os eius: quosdã ipor/
tunis vocibus clamare in aures eius: hos pu
gnis ꝑcutere pectus eius: illos extensa manu
verberare collũ ei⁹. O iesu mi qꝫtũ nos dilexi/
sti. Sed nos miseri te nõ diligimus. Vince o
humanũ cor vince torporẽ tuum gen⁹ humanũ
⁊ omnẽ affectũ tuũ porrige iesu xpo. Ecce qꝫ iã
appropinquat dies: ⁊ mors de proximo ꝓ amo
re tuo sibi paratur. Sed vbi es o Maria mať.
Ubi habitas. An ignoras que circa dilectissi/
mum filiũ tuũ geruntur. Dicunt nãqꝫ qdã qꝫ
Joãnes euangelista dimisso iesu i domo Cai
phe cucurrit versus bethaniã ad domũ Mag
dalene vbi virgo remanserat quãdo christus cũ
discipulis suis venit hierusalem ad cenam fa/
ciendam: ⁊ ibi clamans ad hostium: a virgine
orante tremente ⁊ attonita auditus est. Aduo/
cauit mox Magdalenam. d. Surge filia et vi/
deamus quid nobis de filio meo significatur.
Aperta fuere hostia domus: ⁊ intrauit Joan/
nes eiulans flens ⁊ lachrymans dicẽsqꝫ: heu
me veneranda mater quã durus tibi nũci⁹ ad/
uenio: ⁊ cum pre singultibus vix loqui valeret
interrogabatur a virgine cõlachrymãte. Ubi
est filius meus. vbi ẽ iesus meus. Quid actuꝫ
est de filio. Uiuit adhuc an iudei interfecerũt.
Heu me dolentẽ nimiũ. Et Joãnes respon/
dere poterat atqꝫ dicere: nondũ mortuus ẽ: sꝫ
puto hodie morti erit tradendus. Cõprehende
runt enĩ illũ in nocte ministri iudeoꝝ ⁊ dãnẽt
eũ vinctũ in domo Caiphe: asseruntqꝫ necꝫ illi
pharisei ⁊ scribe debere morti adiudicari. O qꝫ
gelidũ tũc factũ est cor illud virgineũ: quãtoue
dolore repleta fuit anima eius. Que statim exi
uit domũ cũ Joãne ⁊ Magdalena: alijsqꝫ co/
mitantibus Hierusalẽ festina petens. Cũ aũt
intrauit ciuitateꝫ transeuntes quosdã iterroga
bat. d. illud Canticoꝝ. 3. Nũ queꝫ diligit ani/
ma mea vidistis filiũ meũ vnicũ. Et illi interro
gabant: qualis est dilectus tuus. Et illa. Dile/
ctus meus candidus ⁊ rubicũdus: filius me⁹
pulcher ⁊ decorus: sanctus: morigeratus: vir
tutibus redimitus: gratia plenus: etatis. 33. an
noꝝ: ⁊ mihi charissimus. O fili mi iesu vbi te
inueniã. Circuibo ciuitatẽ ꝑ vicos ⁊ plateas vt
te querã: vt te inueniã: vt te videã: vt cõplectar
vt alloquar priusqꝫ moriaris. Perrexit tandeꝫ
vsqꝫ ad domũ pontificis vbi multitudinẽ con/
gregatã inuenit: quã ad Pilatũ iesus xp̃s mit
tendus erat. Temptabat ad filiũ ꝓperare: ⁊ nõ
ꝑmittebať. Clamabat altisona voce. Fili mi ie
su. Jesu fili mi. Audiebat tũc forte fili⁹ lamẽtã
tem matreꝫ ⁊ adaugebať angustia mẽtis eius.
Nam quãto inter eos amor erat vehementior
tanto vtriusqꝫ dolor compassionis intensior.
Cõpatiet at

Cōpatiebat vtiq3 mater filio: cōpatiebat filius cōpassiue matri. Sed vt deuotius hāc prē extollamus. q̄rendū est vtrū virgo gloriosa magis dilexerit filiū suū q̄3 aliq̄ alia mr̄ filios suos. Ad quod ego respondeo q̄ sic. ꝛ ꝓbo hoc multiplici rōne. Primo rōne claritatis. Clare eni virgo cognoscebat ꝛ certissima erat q̄ a filio sūme diligebat: ꝛ cū firmiter crederet ip̄m esse deū in suo vtero incarnatū: sciebat illū eā diligere p̄ ceteris creaturis ꝛ humanis ꝛ angelicis: quare cor eius isl ām abat vt illum diligeret: a quo sciebat magnope se fore dilectam. Secūdo hoc ꝓbo rōne sanctitatis. Diligebat Vg filiū suū copiosissime: quē plenū sanctitate gr̄a oi3 virtute diligēdū censebat. Tertio hoc ꝓbo rōne totalitatis. Fuit eni beata Vgo ita mater xp̄i vt ab ea sola spū scō coopante corpulētā substātiam acciperet. Quare amor q debet esse patris ꝛ matris ad filium erat in virgine sola ad xp̄m ab ea genitum. Quarto hoc probo rōne diuturnitatis. Amor enim quanto diuturnior tanto vehementior. Cum ergo filium suum virgo dilexit per annos. 33. absq3 vlla perturbatione: consequens est q̄ eum diligebat in etate florenti iam constitutum vltra q̄3 dici possit. Quinto hoc probo ratione familiaritatis. Nunq̄3 eni3 inuentus est aliquis filius qui ita blande: ita reuerenter ita dulciter ita familiariter conuersaretur cum parentibus suis: sicut xp̄us faciebat cum virgine matre. Non enim dubitare quispiam posset q̄ per tot annos quibus xp̄s cum matre conuixit non fuerit liq̄efactum cor eius in amorem illius a quo totiens vocari matrem se sensit: quem ꝛ ipsa filium sepe nominabat. Quare firmiter teneo q̄ virginis amor ad christum vincebat omnem amorem quorumcunq3 parentum: qui tenerrime filios suos diligunt aut dilexerunt.

Sc̄d'o xp̄s in presentatione vehementer doluit propter accusationem propter flagellationem ꝛ propter coronationem.

Secundi articuli primus dolor.

Secundi articuli primus dolor i[illegible] xp̄i dicitur presentationis. Cum eni3 Pilato fuit presentatus doluit vehementer: ꝛ precipue propter tria. Primo propter accusationem. Secundo propter flagellationem. Tertio propter coronationem. Primo doluit vehementer propter accusat ōem. Ad quod intelligendum cōmemorandum est q̄d euangeliste tradunt. vz q̄ mane adductus fuit iesus a domo Caiphe ad domum Pilati presidis in pretorium. Erat autem pretoriū locus vbi audiebantur ꝛ examinabātur rei: ꝛ ipsi non introierunt iudei in pretorium: vt nō cōtaminarentur ex ingressu domus hominis gentilis: sed manducarent pasca. i. azimos panes: qui a iudeis per dies. 8. comedebantur. O impia cecitas: alienigene iudicis pretoris contaminari timebant ꝛ fratris innocentis sanguinē nō timebant. Exiuit ergo Pilatus ad eos foras dicens. Quam accusationem affertis aduersus hominem istū. Responderunt. Si nō esset hic malefactor: non tibi tradidissemus eum. Ubi Augustinus. Interrogentur atq3 respōdeant ab immundis spiritibus liberati: ceci videntes: mortui resurgentes: vtrum sit malefactor. Addiderunt etiā quod Lucas dicit. Hūc inuenimus subuertentem gentē nostrā ꝛ prohibentem tributa dari Cesarij: ꝛ dicentē se christum regem esse. Dixit eis Pilatus. Accipite eum vos: ꝛ secundū legem vestram iudicate eum: quasi dicat: si sufficit vestra examinatio, sufficiat ꝛ vestra sententia. Nā vt dicit Nico. de lira. Romani aliqua minora iudicanda permiserant iudeis retinentes sibi penam mortis ꝛ causam sanguinis. Ideo per hanc responsionem inhibebat ne christo mors inferretur. Et ideo illi intendentes eum morti adiudicari respondebant. Nobis non licet interficere quē q̄3. Introiuit ergo iterum in pretorium Pilatus: ꝛ interrogauit iesum. Tu es rex iudeorum. Ubi queritur: quare Pilatus sic eu3 interrogabat. Et respondet Nico. de lira. q̄ cu3 iudei accusassent eu3 de tribus videlicet: quia subuerterat gentem: ꝛ prohibuerat tributa dari Cesari: ꝛ dixerat se esse regem. De duobus primis Pilatus non curauit inquirere. Non de primo: quia ipse gentilis erat: ꝛ nō iudeus: non etiam de secundo: quia sciebat illud eē falsum: sed tātum de tertio: eo q̄ romani nomen regiu3 a iudeis abstulerant. Respondet iesus. A temetipso hoc dicis: an alij tibi dixerunt de me: quasi dicat. Concepisti hanc opinionem de me per temetipsum: vbi Crisostomus ait. Non ignorans interrogat: sed ab ipso accusari iudeos volens. vnde sequitur euāgelista. Respondit Pilat⁹. Nūq̄d ego iude⁹ su3. Gens tua ꝛ pōtifices tui tradiderūt te mihi. Quid fecisti. Respōdit iesus. Regnū meū nō est de hoc mundo. Quasi dicat: non quero

temporalē dominationem. Dixit ei Pilatus. Ergo rex es tu. Respondit iesus. Tu dixisti quia rex sum ego. Ego in hoc natus sum: ⁊ ad hoc veni in mundo: vt testimoniū perhibeam veritati. Omnis qui est ex veritate audit vocē meam. Dicit ei Pilatus. Quid est veritas. Et nō ex peccato responso exiuit ad iudeos. d. Ego nullam in eo inuenio causam: ⁊ vt liberaret eū de furore ipsorū proposuit fm cōsuetudinē quam habebant. s. i solemnitate pasce vt vnū reū morte peterent liberandū: an vellent christū esse illū vel Barrabā: qui in carcerib9 ꝓpter maleficia sua detinebat: ⁊ populo erat odiosus. Clamauerunt autē omnes Non hūc: sed Barrabā. O quali gladio feriebatur tūc cor virginis matris quādo audiebat horribiles illos clamores iudeorū petentiū potius liberationē Barrabe latronis ꝙ filij sui innocentissimi. Dixit Pilatus iudeis. Quid igitur faciam de iesu: q dicitur christus. Dicunt omnes crucifigat. Et ille quid inquit mali fecit. Responderunt. Cōmouit populum p vniuersam iudeā: incipiens a galilea vsqȝ huc. Quare Pilatus misit iesum ad Herodē galilee tetrarchā: qui illis diebus hierosolymis erat. Et cū iesus benedictus nullū vbū corā eo dixisset spreuit illū Herodes cū exercitu suo: ⁊ illusit indutū veste alba: ⁊ remisit ad Pilatū Pilatus aūt cōuocans principib9 sacerdotū dixit eis volens eripere xpm de manibus eorū. Ego nullā causam inuenio in homine isto ex his in quibus eū accusatis. Sed neqȝ Herodes. Nā remisit eū ad nos: ⁊ ecce nihil dignū morte actū est ei. At illi clamabāt. Nos legē habemus ⁊ secundū legē debet mori. Dixit eis Pilatus. Corripiā eū ⁊ dimittā. O pilate si innocens est: cur corripies. Si reus: cur dimittes. O ꝙ laboriosa fuit mors iesu christi tam diu malignis cōsilijs: criminationib9: accusationibus ⁊ clamorib9 exquisita. Secūdo doluit christus vehementer, ꝓpter flagellationē: quādo vt refert Marcus. Pilat9 tradidit iēm militibus flagellandum. Vt. n. doc. dicunt: ligauerunt illi iesum denudatū ad columnā quādam ⁊ flagellauerūt eū a planta pedis vsqȝ ad verticē. Et vt ait Greg. nazanzenus: caro xpi flagellata post liuores sanguinē ex omni parte scaturiebat: quo etiā terra sub pedibus iesu ⁊ columna: ipsa atqȝ flagella madefiebāt. Et vt arbitror post crudelē illā flagellationē cū soluisset eū pre debilitate nimia ⁊ doloris imensitate in terrā cecidit sanguine suo irrigatā dūs nr ihs.

Sed hic theologi querunt: vtrū in xpo fuit vera doloris passio. Et quidā licet nō dicere voluerint: q nō arguentes dicit primo ex dicto Hilarij. d. in. x. li. de trinitate. Virt9 corporis sine sensu pene vim pene in se descuientis excepit: vero autē dolor nō ē sine sensu pene: ergo ⁊c.
Secūdo adducunt dictū Dionysij: q ad Joānem euāgelistā ita scribit. Absit vt ita insaniā vt credā sanctos aliquid pati secundū corporis passiones: sed solū credo nec illud carere ipsos sentire. Si ergo sancti nō sentiunt passiones nisi secundū iudiciū ⁊ nō secundū experientiā: ergo patiendo nō habēt dolorē verū: ⁊ p cōseqͣns multo minus nec sanctus sanctorū xps. Tertio conanī ꝓbare opinionē suā exemplo Moysi q ieiunauit. 40. diebus. ⁊. 40. noctibus sine aliqua corporis lesione ꝓpter cōtinuā cōtēplationē. Si ergo pfectio cōtemplatōis aufert passionē ⁊ sensum famis: pari ratione videt q auferat sensum doloris in carne passibili. Sed in christo fuit cōtinua cōtemplatio ⁊ perfectissima ergo videt q nulla fuit in eo doloris experientia Sed contra hanc opinionē est omnis scriptura sacra. Vnde in ps in psona christi dicitur. Afflictus sum ⁊ humiliatus sum nimis. Et iterum. Ego sum pauper ⁊ dolēs. Et iterū. Sup dolorē vulnerū meorū addiderūt. Propterea dicit Thco. dist. 16. tertij libri. q vera doloris passio fuit in christo quoniā in eo fuit caro passibilis ⁊ plorabilis. Fuit etiā virtus sentiēdi secūdum quā anima cōpatit corpori leso. Et quoniam hec duo verū dolorem faciūt. s. vera lesio ⁊ verus lesionis sensus: ⁊ hec duo vere fuerūt in christo indubitāter tenendū est q in ipso vera fuit doloris passio. Ad dictū autē Hilarij videtur q fm quosdam dictum illud retractauit. Vel pōt dici q Hilarius in vbo pdicto non excludit sensum doloris a christo fm humanā naturā: sed fm diuinā. Vnde illa verba referēda sunt ad psonam christi. Vel vt magister sententiarum exponit dicere possumus q Hilarius nō vult ostēdere christū nō habuisse verū dolorē: sed nō habuisse causam doloris: qm passus est propter delicta nostra. Ad secūdū vero. s. verbum Dionysij dicit Bon. q Dionysius nō vult dicere nec sensit q beatus Joānes ⁊ alij sancti nō experiantur dolorem in tormētis: sȝ vult cōmendare cōstantiā mentis que nō magis cōmouebatur ex experientia sensus ꝙ cōmoueretur ex sola cōsideratione: ⁊ iudicio rationis. Ad tertium vero quod obijciebat de

Moyse

Moyse dicendum q etsi dulcedo contemplationis quodammodo ipsum reficeret: et a sensibus exterioribus abstraheret adeo vt naturales virtutes quodammodo consopiret: vt non ita consumerentur: et cibum requirerent: tamen q tanto tempore ieiunauit sine sui lesione: hoc fuit per speciale beneficium et diuinum miraculum et ideo non habet locum in proposito: quia xps in passione sua non exercuit miracula potentie sed potius visus est armis patientie. 3° doluit vehementer christus propter coronationem: quando milites duxerunt eum in atrium pretorij: et induerunt eum purpura: et imposuerunt capiti eius coronam spineam: et circunderunt eum: et veniebant ad eum illudentes: et d. Aue rex iudeorum: et expuebant in eum et dabant ei alapas: et percutiebant caput eius. Et caput illud angelicis spiritibus tremendum: vt Bern. ait spinarum densitate pungebatur. Naz corona illa de iuncis marinis ad modum spinarum acutis erat confecta. vt dicit Nico. de lira. At Pilatus fecit iesum sic coronatum et purpura vestitum velut contemptibilem et abiectum exire: Dixitqz iudeis. Ecce homo: quasi dicat: punitus est. ideo debz vobis sufficere. At illi magis clamabant. Crucifige crucifige eum. Et postea multa addiderunt. Si hunc dimittis non es amicus cesaris. Omnis enim qui se regem facit contradicit cesari. Et cum talia agitarentur: misit ad Pilatum vxor eius. d. Nihil tibi et iusto illi Quasi dicat: nullo modo eum condemnes: sz magis dimitte. Multa enim sum hodie passa per visum propter eum: quia vt dicit Rabanus diabolus apparuerat ei mouens eam terroribus ad liberationem xpi volens sic impedire hominum salutem. Sed dubitatur vtruz visio predicta facta fuerit in somno vel vigilia. Et respondet Nico. de lira q hoc non habetur expresse: creditur tamen magis q fuerit in somno.

Quod xps in sententiatione vehementer doluit propter onerationem: propter associationez et propter lamentationem.

Secundi articuli dolor secundus.

Secundus dolor secundi articuli dicitur sententiationis. Videns namqz Pilatus non posse iudeorum furorem sedare nec mitigare: quinimmo audiebat eos magno cum tumultu clamantes. Si hunc dimittis non es amicus Cesaris: accepta aqua lauit manus coram populo. d. Innocens ego sum a sanguine iusti huius. Vos videritis. Vbi remigius ait. Mos erat apud antiquos vt cum vellet quis ostendere se immunem esse ab aliquo crimine accepta aqua lauare manus suas coram populo consueuerat. Et respondens vniuersus populus dixit. Sanguis eius sup nos et super filios nostros. Quare Pilatus humano timore victus pro tribunali sedens secundum ordinem curie sue sententiam iniustam contra iesum protulit vt crucifigeretur. Tunc amantissimus noster iesus cruciatus est propter tria. Primo propter onerationem. Secundo propter associationem. Tertio propter lamentationem. Primo cruciatus est propter onerationem: quando. s. crux onerosa et dura humeris suis fuit imposita. Tunc enim cum de domo Pilati versus montem caluarie duceretur antequam deuenisset ad locum: vt dicitur in quadam historia: afflicta et mesta mater eius obuiam illi processit: volens illum tangere et amplecti. Quam vt filius aspexit merore confectam cecidit fatigatus sub cruce. Ipsa etiam mater dulcissima quasi mortua in terram ruit. Ob quod in loco illo in huius facti memoriam capella a fidelibus constructa fuit: que sancta Maria de spasmo nuncupatur. Tandem iudei angariauere hominem Cyrineum nomine Symonem vt tolleret crucem iesu. Quoniam vt aiunt quidam cum sepius temptasset iesus illaz portare pre debilitate ferre amplius non valebat. Curre o anima mea curre velociter et humeros tuos subijce illi cruci: in qua iesus dei filius operabitur salutem tuam: imo omnium saluandorum. Sed hic doc. querunt: quare xps benedictus pati voluit mortez crucis. Et respondet Tho. 3. parte q hoc fecit propter septez rationes. Prima ratio est propter exemplum virtutis. Dicit enim Augu. in li. 83. q. Sapientia dei hominem ad exemplaz quo recte viueremus suscepit. Pertinet autez ad vitam rectam ea que non sunt metuenda non metuere. Sunt tamen homines qui quamuis mortem ipsaz non timeant: genus tamen mortis horrescunt. Vt ergo nullum genus mortis recte viuenti homini metuendum esset illius hominis cruce ostendendum fuit. Nihil enim erat inter omnia genera mortis illo genere execrabilius: et formidabilius. Secunda ratio est: quia hoc genus mortis maxime conueniens erat satisfactioni: pro peccato primi parentis. Vnde Aug. dicit in quodam sermone de passione. Contempsit Adam preceptum accipiens ex arbore: sed quicquid Adam perdidit xps in cruce

inuenit. Et Ambro. de xp̄o ita ait. De pentis protoplasti fraude facta condolens qui pomi noxialis morte morsu corruit: ipse lignum nūc notauit damna ligni vt solueret. Hoc opus nostre salutis ordo depoposcerat multiformis proditoris artes vt artem falleret: ⁊ medelam ferret inde hostis vnde leserat. Et iterum ecclesia dicit. Omnipotens eterne deus qui salutem humani generis in ligno crucis constituisti: vt vnde mors oriebatur: inde vita resurgeret: ⁊ qui in ligno vincebat in ligno quoq; vinceretur. 3ª rō est quia vt dicit Criso. in sermone de passione. In excelso ligno: ⁊ non sub tecto passus ē: vt etiam ipsius aeris natura mundaretur. Sz ⁊ ipsa terra simile beneficium sentiebat decurrentis de latere sanguinis stillatione mundata Et idem Criso. super Joānem inquit. Audiens suspensionem intelligas in altum: vt sanctificaret aerem: qui sanctificauerat terram ambulando in ea. Quarta rō est: quia per hoc q̄ christus in cruce moritur ascensum nobis parat in celum: vt Criso. dicit. Quinta rō est: quia hoc competit vniuersali saluationi totius mundi. Nam figura crucis vt ait Greg. nazā zenus a medio contracta i quatuor extrema partita: significat virtutem ⁊ prouidentiam eius q̄ in ea pependit vbiq; diffusam. Criso. etiam dicit q̄ in cruce expansis manibus moritur vt altera manu veterem populum: altera eos qui ex gentibus sunt trahat. Sexta ratio est: quia p̄ hoc genus mortis diuerse virtutes designāt. Unde Aug. dicit in li. de gratia veteris ⁊ noui testamenti. Non frustra tale genus mortis elegit. vt latitudinis ⁊ altitudinis ⁊ longitudinis ⁊ profunditatis: de quibus apls loquitur: magister existeret. Naz latitudo est in eo ligno qd̄ transuersum desuper figitur: hoc ad bona opera pertinet: quia ibi extenduntur manus. Longitudo est in eo ligno qd̄ vsq; ad terram tendit quo crux stat sistitur ⁊ perseuerat quod longanimitati tribuitur. Altitudo est i ea ligni parte: que ab illa que transuersa figitur versus sursuz relinquitur: hoc est ad caput crucifixi: quia bene sperantium superna expectatio est. Jam vero illud ex ligno qd̄ fixum occultatur. vnde totum illud exurgit significat profunditatem gratuite gratie. Et sicut etiam Aug. dicit sup Jo. Lignum in quo fixa erant membra patientis ad cathedram fuit magistri docentis. Septia ratio est: quia hoc genus mortis plurimis figuris respondet. vt enim Augu. dicit in sermone de passione. In diluuio aquarum humanū genus archa lignea liberauit. De egypto dei populo recedente Moyses mare virga diuisit: ⁊ Pharaonem prostrauit: ac populum dei redemit. Idem Moyses lignum in aqua misit ⁊ amaritudinem eius in dulcedinem commutauit. Ex lignea virga de spūali petra salutaris vnda profertur. Et vt Amalech vinceret: contra virgam Moyses expansis manibus extendit Et lex dei arche testamenti creditur lignee: vt his omnibus ad lignum crucis per quosdam gradus veniatur. Secundo cruciatus ē xp̄s ingenti dolore propter associationem. Associatus nanq; est cum duobus latronibus sicut p̄dixerat. Esa. 53. c. Et cum sceleratis deputat' est. Ubi doc. querunt vtrum hoc conuenienter sit factum. Et respondent q̄ in hoc alia fuit intētio iudeorum: alia ordinatio dei. Quantū. n. ad intentionem iudeorum sic dicit Criso. Duos latrones vtrinq; crucifixerunt vt eorū suspitionis fieret particeps: sed non ita euenit. Nā de illis nil dicitur. huius āt vbiq; crux honoratur. Reges diademata deponentes assumunt crucem in purpuris ⁊ diadematibus in armis in mensa sacrata vbiq; terrarum crux emicat. Quantū vero ad dei ordinationem xp̄s cū latronibus crucifixus est. Primo q2 vt dicit Hiero. super Math. Sicut pro nobis maledictum crucis factus est: sic p̄ omnium salute inter noxios quasi noxius crucifigit. Secundo vt dicit Leo papa in sermone de passiōe. Duo latrones vnus ad dexteram: alius ad sinistram crucifiguntur vt in ipsa patibuli specie denotaretur illa que in iudicio ipsius hominum oium facienda est discretio. Et Aug. dicit super Jo. Ipsa crux si attendas tribunal fuit. In medio enim iudice constituto: vnus qui credidit liberatus: alter qui insultauit dānatus est: iā signabat quid facturus est de viuis ⁊ mortuis: alios positurus ad dexteram ⁊ alios ad sinistram.

Tertio sm̄ Hilarium duo latrones leue ac dextere affiguntur: omnem humani generis diuersitatem vocari ad sacramentum passiōis domini ostendentes: sed quia per diuersitatem fidelium atq; infidelium fit omnium secunduz dexteram ⁊ sinistram diuisio: vnus ex duob' ad dexteram situs fidei iustificatione saluatur.

Tertio cruciatus est christus acerbo dolore propter lamentationem quādo vt meminit Lucas sequebatur illum multa turba populi ⁊ mulierum que plangebant ⁊ lamentabantur euz.

Cum quibus

braica propter iudeos in dei lege gloriantes: greca propter gentium sapientes: latina ꝓpter romanos multis ac pene omnibus tunc gentibus imperantes. Theophilus vero inqt. Significat autē superscriptio triplici sermone signata dñm esse regem practice: philosophice: necnon theologice. Nam per latinas lr̃as figurat practica: eo q romanum imperium potentissimum fuit atq3 efficiosum in expeditionibus fuit. Per grecas vero philosophia figuratur. Greci nāq3 erga naturalium speculationem insudauerunt. Demum per hebraicas theologia protenditur: dū3 iudeis est credita rerum diuinarum agnitio. Dicebant ergo pilato pontifices iudeorum. Noli scribere rex iudeorum: s3 quia dixit Rex sum iudeorum. Rñdit Pilatus. Qd̄ scripsi scripsi. Milites autē diuiserūt sibi vestimenta sua ꝛ tunicam mittentes sortem erat autem tunica inconsutilis. i. sine sutura desuper contexta per totum super quam miserūt sortes. Et l3 Marcus dicat q sortes miserunt super eis. s. aliis indumentis xp̄i: tamen sc̄dm Nico. de lira illud debet intelligi per sinedochen. i. super aliquid eorum. i. super tunicam.

Tertio vexatus est iesus multo dolore quādo crux fuit eleuata a terra ꝛ posita in foramine atq3 plantata: in qua iam natus erat fructus nostre saluationis antequ3 in monte caluarie defigeretur. In ipso autem motu ꝛ eleuatione crucis ac plantatione pōdus corporis per tres clauos vel quattuor secundum quosdam sustinebatur. Ideo membra illa debilitata incredibili cruciabantur dolore. Sed ꝛ tunc mestissima mater filium intuens contēptibilem: confusibilem: despectu3: deformē: grandi angustia plenum: plagis attritum: in medio latronum pendentē: adiutorio Magdalene ꝛ Joānis quantu3 potuit cruci propinquam se fecit. Ubi mutatā cernēs aspectus filij sui venustatem ꝛ elegantiam: considerāsq3 q3 graui supplicio detinebatur: lamētabiles voces emittebat. Hoc autem expressit Joā. quando dixit. Stabat autem iuxta crucē iesu mr̄ eius: ꝛ soror mr̄is eius Maria Cleophe. ꝛ Maria magdalene. Sed dubium hic ē quia Luce. 23. dicitur. Stabāt omnes noti eiꝰ a longe. Sed dicit Nico. de lira. sequēdo Augu. in li. de consensu euangelistarum. q in tanto interuallo erant: vt ꝛ iuxta dici possent: quia in conspectu eius presto aderant: ꝛ a longe respectu turbe propinquius circunstantis cum Centurione ꝛ militibus. Pretereuntes autē blasphemabant eum mouentes capita sua ꝛ dicentes. Vah qui destruis templum dei: ꝛ in triduo illud reedificas. Salua temetipsum si filius dei es descende nunc de cruce. Similiter ꝛ principes sacerdotum illudentes cum scribis ꝛ senioribus dicebant. Alios saluos fecit: seipsum non potest saluum facere. Jesus autem inter persecutionibus ꝛ maledictis dixit verbum illud primum in cruce omnis patientie exemplum. Pater dimitte illis: quia nesciunt quid faciunt. opere implens quod verbo docuit qn̄ dixit. Orate p̄ ꝑsequentibus ꝛ calumniantibꝰ vos. Improperabant etiam ei latrones q crucifixi erant cum eo. Lucas vero dicit q vnus tantum blasphemabat: quem alius reprehēdit. Sed Aug. in libro de consensu euangelistarū dicit q Joānes loquitur in plurali ponens plurale pro singulari secundum vsitatum loquēdi modum. Vel potest dici sm̄ Hieronymum q primum vterq3 blasphemauerit: deinde vnꝰ crediderit i christum: ꝛ priorem negationem sequenti confessione emendauerit. Unde Hieronymus sequitur. In duobꝰ latronibus vterq3 populus ꝛ gentilium ꝛ iudeoru3 primo dominum blasphemauit: postea signorum multitudine alter exterritus egit penitentiā: ꝛ vsq3 hodie iudeos increpat blasphemantes. hec ille. Dixit ergo latro penitens. Domine memento mei dum veneris in regnum tuum: Respiciēs autem Jesus benedictus huius latronis contritionem fidem spem atq3 charitatem: respondit ei secundum verbum quod in cruce protulit. s. Hodie mecum eris in paradiso. O felix promissio. O breuis tante felicitatis adimpletio. Nullus ante latronem hoc verbum audiuit. Promissa siquidem fuit patribus ꝛ prophetis eterna vita per christum: sed nulli sicut latroni ita breui spacio designata.

Qd̄ in inspectione xp̄us vehementer doluit ꝓpter querelationem: ꝓpter recordationem: ꝛ propter cōmendationem.

Secundi articuli dolor quartus.

q Uartus dolor secundi articuli dicitur inspectionis. Cum enim de cruce inspexisset matrem: asperissimo dolore vulneratum est cor eius: ꝛ precipue propter tria. Primo propter querelationem. Secundo ꝓpter recordationem. Tertio propter cōmendationem. Primo doluit xp̄s propter querelationem. Audiebat nāq3 querelas matris ingeminantis ꝛ dicentis sibi vocabulum illud qd̄

per triginta

per triginta et tres annos cum tanta dulcedine vtriusq; commemorauerat. In passione vero illud proferebat cu corde pleno dolore merore et amaritudine. Poterat ergo virgo illa sanctissima lamentari et dicere. Fili mi anime mee olim cosolatio et gaudium: nunc autez gladius penetrabilior omni macrone acutissimo. Fili mi quem nouem mensibus in vtero tenui: quem paruo lacte paui: quem totiens infantem et paruuluz panis inuolui: in cuna reposui: et amorosis amplexibus strinxi inter vbera mea et osculata suz O q̃ infelix mihi et tibi facta e dies ista. Et quis poterit mederi vulneribus doloruz meorum: et mitigare angustiam misello matris tue: cuz inspiciaz te filium meuz vt leprosum factuz: qui speciosus eras pre filijs hominuz: vt maleficu et reuz cu iniquis deputatuz: Qui sanctus sanctorum eras vt fatuuz et stultuz cerno: in quo reconditi sunt omnes thesauri sapientie dei: vt hoste et omnium inimicuz: q omnibus affabilis benignus et humanus semper astitisti: et sup omnia velut oblitus mei vidue matris tue. Nam ecce iaz moriturus: et nihil mihi dicis: et quid faciaz ego sine te filio meo. Quo diuertam. Ad quem cofugiam. Tu mihi pater: tu mihi frater: tu mihi blandus filius eras tu mee diuitie: tu mee delitie: tu mea gloria.
O me desolatam: que tantum filium in cruce video deficere. O amantissime fili loquere mihi matri tue: loquere vt audiam vocem tuam cigneo canore dulciorez. Loquere inquam vt sic saltem audies verba tua patientior feram ad tollerandaz que me cruciat pro amore tuo penam. No deneges mihi qd postulo. Exaudi me et verbo tuo consolare ne deficiam in hac tribulatione. O fili mi lumen oculorum meorum codescendisti latroni misericorditer loquens ei. Acquiesce itaq; voto matris tue et dic mihi quid factura sim. Cui me orphanaz dereliquis. His vel similibus querelis pulsabat mestissima mater aures afflictissimi filii sui qui no minorem penam experiebatur in mente propter teneritudinem matris q̃ sentiebat in corpore a planta pedis vsq; ad capitis verticem vulnerato. Ideo sm quendam deuotum: tactus i suo corde dicebat carmen illud vulgare siue eius sententiam Matre mia benedicta molto te vego afflicta. El no lachrimare e vna sagitta: che el cuor mio ha passato. No piangere, o matre mia. El tuo lachrymare e pena mia. Supporta fin che io sia de morte resuscitato. Secudo doluit christus propter recordationem. In talibus namq; mysterijs recordabat: et in seipso coferebat dicens. O mi mater quomodo oia gaudia q̃ de me suscepisti couersa sunt, ubi i merorem et luctum. Vbinam sunt angeli in mea natiuitate cantantes. Vbi pastores ad presepe venientes. Vbi orientales reges in cuna me adorantes. Vbi grata p. 30. et tres annos vtriusq; couersatio et familiaritas. Vbi tot et tanta de me pdicata miracula propter q̃ oia letabatur cor tuuz. Heu me nuc vides tantu filium tuuz factuz in derisuz omni populo: et abiectissimam mortem pati. Tertio doluit xps propter comendationem quando aperiens os suum mellifluum dixit ei. Mulier ecce filius tuus .s. Iohes euangelista: q secum iuxta crucem astabat. Et vt doc. dicunt no vocauit eam materno nomine: sed comuni: ne ex teneritudine nominis materni: si exprimeret aggrauaret animus eius. Deinde comendans eam discipulo dixit. Ecce mater tua. q. d. Deputo te ad eius obsequium. Et ex illa hora accepit eam discipulus in suaz. s. curam et diligentiam. O quot doloris aculeis punctuz fuit tunc cor virgineum ex vna parte: cu mulieris no matris audiuit vocabulum licet ex parte altera aliqualiter cosolaretur: qz filius amantissimus eius iesus eam comendauerat dilecto discipulo. Ideo Aug. ait sup hoc passu Ioh. Ex illa hora etc. Hec nimirum est illa hora: de qua iesus aquam conuersurus in vinum dixerat matri. Quid mihi et tibi est mulier: nondum venit hora mea. Tunc enim diuina facturus: no diuinitatis: sed infirmitatis matrem velut incognitaz repellebat. Nunc autem humana iam patiens ex quo fuerat factus homo: affectu comendabat humano. Moralis igitur insinuat locus et exemplo suo instruit preceptor bonus: vt a filijs pijs impendatur cura parentibus tanquam lignum illud vbi erant fixa membra morietis esset cathedra magistri docentis.

Quod xps vehementer doluit in clamatione propter mundi horrorez: propter sui confusionez: et propter patris derelictionem.

Tertij articuli primus dolor.

Primus dolor tertij articuli dicitur clamationis. Ostendit enim in clamore suo immensitatem doloris et potissimum propter tria. Primo propter mudi horrorez. Secundo propter sui cofusionem. Tertio propter patris derelictionem. Primo ondit xps imensitatem doloris in mudi horrore: quando .s. insensibiles creature crudelitatem q̃ in ipsum fiebat horretes modo suo patienti iesu copati vise sunt. A sexta namq; hora tenebre facte sunt sup vniuersam ter

ram vsqz in horã nonã. Et vt Lucas inqt. Sol obscuratus est: et velũ templi scissum ẽ in duas ptes: a summo vsqz deorsum: et petre scisse sunt et terra mota est. Ubi apparet pturbatio corporum superiorũ primo: deinde inferiorũ. Qualiter autem fuit illa tunc solis eclipsis doctores varie sunt opinati. Hieronymus nãqz dixit q illle tenebre fuerunt facte per retractationem radiorum solis diuina virtute. Origenes autem dixit q hoc factũ est per interpositionẽ nubiũ densarũ. Sed in hoc magis credendũ ẽ Dionysio areopagite: qui dicit in epistola ad Policarpum hoc fuisse per interpositionem lune inter terram et solẽ: sicut fit in eclipsi solis. Et ibidem dicit q ipse hoc vidit tũc existens in Egypto vbi est aeris puritas. Uidit igit lunam ab oriente ascendentem versus meridiẽ: et supponẽtem se soli. Hiero. autẽ et Origeñ. nõ loquunt de illa eclipsi asserendo q sic fuerit vt dicũt: sed q potuit sic fieri. Quare sequendo Dionysiũ dicim⁹ q illa eclipsis non potuit esse naturalis: sed miraculosa: et hoc multipliciter. Primo qr luna erat .15. et tũc distat a sole p diametrũ celi Eclipsis aũt solis nõ potest fieri naturaliter nisi tempore cõiunctionis solis et lune: ppter quod dicit Dionysius q mirabat: qr non erat temp⁹ cõueniens ad talem cõiunctionem. Secũdũ miraculũ fuit: qr transacta eclipsi luna rediit ad orientẽ: ita q in vespere fuit in oriente sole existente in occidente: et sic orbes corpũ sunt ad pristinũ statũ restituti. Tertiũ miraculũ fuit: quia pars orientalis solis primo fuit obscurata: et iterũ vltimo illuminata: cõtrario aũt modo fit in eclipsi naturali. Quartũ miraculũ fuit q luna fuit immobilis sub sole per tres horas. In naturali vero eclipsi continue mouet sub sole: vt etiã refert Crisostom⁹. Quintũ miraculum fuit: qr illa eclipsis abstulit lumẽ vniuersis partibus terre: licet aliq hoc velint intelligi tantũ de terra iudee. Uerumtamen vt apparet ex dictis Dionysii fuit in Egypto: fuit in grecia: et fuit Rome: et sic in aliis mũdi partib⁹. Unde Orosius ait. Cũ dñs patibulo affixus est maximo terremotu p vrbẽ Romã facto: saxa i montib⁹ scissa: maximaqz vrbiũ plurime partes plus solita cõcussione ceciderũt. Eodemqz die ab hora diei .6. sol in totũ obscuratus est: terra nox subito obducta terris ẽ: adeo vt stellas tũc diurnis horis vel poti⁹ in illa horrenda nocte toto celo visas fuisse referat. Eusebi⁹ etiã in chronica asserit se legisse q tũc in Bithynia q̃ est i Asia fuit magnus terremotus: et maior solis obscuratio q̃ vnq̃ fuerit: et q dies hora sexta in tenebrosam noctẽ versus fuit: ita vt stelle viderent in celo et q in Nicena que ẽ vrbis Bithynie multas edes terremotus subuerterit. De illi⁹ eclipsis miraculo Dionysius in epistola ad Apolophanium q secũ erat in Egypto illo tempore postea sic scripsit. Cũ reperimus: ei et erat notissimũ solẽ pati molestias: nõ debere aio ad te vasse pectoris sacrariũ: adhuc nescimus tãte rei mysteriũ Quid inq̃: speculũ doctrine Apolophani his secretis ascribis atqz tu mihi ore diuino: et non humani sensus sermone. O bone Dionysi diuinarũ pmutationes sunt rerũ. In historia vero scolastica legit q philosophi ad hoc adducti sunt vt dicerent. Aut deus nature patit: aut ordo nature peruertit. De turbatione corporũ inferiorũ clara sunt oĩa. Tantũ de velo sciendũ est secũdũ Nico. de lira. q erat iuxta templũ inter sanctũ et sanctũ sanctor. Cuius scissio significauit impletionẽ veritatis in morte xp̄i q̃ latebat in figuris veteris testamẽti. Secundo fuit imensus dolor xp̄i pp̄ sui cõfessionẽ: quãdo cõsiderabat q̃ cõfusibiliter patebat: qr p̃cedẽti dñica ab omni populo tã venerabiliter fuerat suscept⁹. Erat etenim passio eius ignominiosissima: et desperata valde: de qua alias deo dãte suo loco dicemus. Tertio immensus fuit dolor xp̄i ppter patris derelictionẽ. Ideo clamans circa horã nonã voce magna dixit. Hely hely lamazabathani. Quod est interptatũ. hely .i. deus me⁹ lama .i. quare: zabathani .i. dereliquisti me. Ubi g'o. Dicitur deus eũ dereliquisse in morte: quia potestati persequẽtiũ eũ exposuit. Subtraxit .n. protectionẽ: sed nõ soluit vnionẽ. Quidã autẽ illic stantes .s. milites Romani sz Hiero. idioma hebraicũ ignorãtes dicebant. Heliã vocat iste. At et mater vba illa audiẽs et itelligẽs: illorũqz vix cõsiderãs vndiqz expericb. fmerorẽ.

Quod xp̄s vehementer doluit in potatẽ ppter amaricationẽ: propter peccatorũ obstinationẽ: propterqz matris lamentationẽ.

Tertii articuli secundus dolor.

s Ecundus dolor tertii articuli dicit potationis: quando iterũ clamans dixit. Sitio: oblataqz fuit ori ei⁹ spongia potu amarissimo repleta. Tunc doluit xp̄s ppter tria. Primo ppter amaricationẽ. Secũdo ppter peccatorũ obstinationẽ. Tertio ppter matris lamentationẽ. Primo doluit xp̄s propter amaricationẽ: qr spongia illa ori ei⁹ sic apposita

posita amaricauit labia et eius linguā. Quare iterū clamans dixit. Cōsummatū est. i. totū iam corpus meū doloribus et passionibus circūdatum est. Nam lingua que sine lesione hucusqz fuerat reseruata: modo amaritudine est repleta Vel cōsummatū est mystice intelligēdo opus redemptiōis humane. Secūdo doluit vehementer xp̄s ppter peccatoꝝ obstinationē. Nō eniz minus sitiebat peccatoꝝ salutē: q̄ȝ corporis sui in cruce extensi et fatigati recreationē. Dicebat eteniz: sitio. i. salutē omniū: q2 pro omnibus patior: pro omnibus sanguinē meū patri offero: pro omnibus morior. Venite ad me oēs corde cōpuncti: et emendatione et correctiōe vestra recreate mentē meā. O q̄ȝ grauis tūc illius animā dolor vrgebat cuȝ videbat innumeros esse: q̄ a peccatis ad penitentiā nūq̄ȝ redirent: q̄bus nec passionis sue virtus ppter eoꝝ duritiā esset in aliquo profutura. Vt eniz dicunt theologi licet xp̄i passio sufficientissima fuerit p salute omniuȝ tamē illius effectū nō cōsequunt illi q̄ peccata deponere nolunt. Quare cū omnibus psit sufficienter: nō tamē omnibus efficienter. Vnde sicut erga xp̄m crudeles fuerunt illi q̄ eū potauerunt felle et aceto: ita peccatores q̄ ad penitentiaȝ redire nolunt. Audite illū audite. o peccatrices anime: p vobis clamat amorosissimus Jesus pro vobis dicit. Sitio. Cur ergo saxea corda nō rumpitis. Cur tam clementissimo domino nō cōpatimini. Hinc Bern̄. ait. Ascendit in altū crucis vt ab omnibus videret: voce magna clamauit: vt ab omnibus audiret: clamori lachrymas addidit: vt ei homo cōpateretur. Qui ad eius vocē nō excitatur ad clamorē: nō compungitur: grauior est terra: et fetidior sepulchris Tertio doluit xp̄s vehementer ppter mr̄is lamentationē. Potuit igit tunc virgo benigna filiuȝ audiens in cruce dicenteȝ. Sitio: multis singultibus lachrymis ac suspirijs dicere. Heu heu me: q̄ video. Qui audio. O vniuerse creature celi et terre admiramini paupertatē filij mei. Ipse eniȝ q̄ diuinitatis sue potentia saciat angelos: pascit etiā prouidentia sua volucres celi: et pisces maris: bestias ac vniuersa pecora campi atqȝ hominibus cunctis quottidianū panē distribuit: clamat in cruce. Sitio: et denegat sibi paululū aque: immo tribuit sibi potus amarissimus. O fili fili fili mi amorosissime: cur tibi de meo pectore lac illud porrigere nō valeo: qd̄ totiens duȝ paruulus eras suxisti. O fili mi cur nō possum tibi ministrare in cruce sitienti cibū et potū: quē colo et acu ita diligenter dum in etate infantuli eras acquirebā. Poterat etiā tūc illa feruentissima Magdalena et ipsa flendo dicere. O magister care. o magister bōe. Et cur ego indigna tua discipula in hac tāta necessitate tibi subuenire nō possum. O damnata seuitia iudeoꝝ: cur tanto furore inflāmaris aduersus dominū et magistrū meū. Que omnia ipsi domino Jesu ad dolorem accedebant.

Q̄d christus vehementer doluit cognoscēs generalē scandalizationē: iudeoꝝ ingratitudinem: et multoꝝ incompassionē.

Tertij articuli tertius dolor.

Tertius dolor tertij articuli dr̄ cognitionis. Doluit etiā summoppe iesus noster amorosissimus ppter suā sciētiā et cognitionē: q2 vt inq̄t sapiens. Eccle. i. Qui addit scientiā: addit et dolorē. Et lȝ oia christus cognosceret p̄sentia p̄terita et futura. Verūtamē in cruce positus cognoscebat et cōsiderabat p̄cipue tria vnde tristabat atqȝ dolebat. Primo generaleȝ scandalizationē. Secūdo iudeoꝝ ingratificationem. Tertio multoruȝ incōpassionem.

Primo cognoscebat generalē scandalizationeȝ. Videbat vtiqȝ q̄ virgine matre dūtaxat excepta in qua sola vt doc. dicūt remāsit fides diuinitatis sue: ceteri omnes a fide defecerāt: naȝ apostoli et oēs discipuli videntes ignominiam crucis: putauerūt eū puꝝ hominē et nō deum. Secūdo cōsiderabat xp̄s et cognoscebat iudeoꝝ ingratificationē: de quoꝝ ingratitudine dolens in seipso: dicebat illud qd̄ ecclesia hodie decantat. Popule meus qd feci tibi: aut i quo cōtristaui te. Responde mihi. Ego ppter te flagellaui Egyptū cū primogenitis suis: et tu me flagellatū trādidisti. Ego te eduxi de egypto demerso pharaone in mare rubrū: et tu me tradidisti principibus sacerdotū. Ego ante te preiui in columna nubis: et tu me adduxisti ad pretorium Pilati. Ego te paui māna per desertū et tu me cecidisti alapis et flagellis. Ego dedi tibi sceptrū regale: et tu modo capiti meo coronā spineam. Ego propter te Chananeoruȝ reges pcussi: et tu percussisti arūdine caput meū. Ego te exaltaui magna virtute: et tu me suspendisti i patibulo crucis. Tertio cognoscebat et cōsiderabat christus in cruce multorū incompassionē Sciebat eteniȝ quotquot futuri erat qui nō solū sibi compati non debebant: verum etiaȝ et crucem ipsam et passionem ipsius forent derisuri.

Verbum namq; crucis vt apostolus inquit per
euntibus quidem stultitia ē. O quot nunc mira
biles vt sic dicā: viri & mulieres inter xp̄ianos
reperiuntur: qui hodie passionem xp̄i recolētes
nec minima pietate flectūtur: nec curant dare
operam vt i commemoratione tanti mysterii: &
si non oculis corporis: saltem oculis mētis fle
ant & lachrymentur. Quinimo multi sunt q aut
luxuria aut auaritia aut sui ebria excecati dñm
iesū xp̄m habent in derisum: rursus sibi crucifi
gentes filium dei: pro quibus omnibus ipse mi
tissimus dñs sua charitate dolore attrahebatur
vehementer.

Quō xp̄s vehemēter doluit dū inclinato capi
te emisit spiritum: & de lamētatione mr̄is eius.

Tertij articuli dolor quartus.

Quartus dolor tertij articuli dicitur se
parationis. Doluit dominus ih̄s xp̄s dū
clamat ad patrem dicens. In manus
tuas dñe cōmendo spiritū meū: & inclinato capi
te tradidit spm̄. Vbi Caso. ait. Per h̄ q̄ mori
ens vocem emisit magnam: apertissime se veruz
deū eē ostendit. Qm̄ homines cū moriuntur
vix tenuem vocem emittere possunt: Caput au
tem inclinauit: vt ex modo moriēdi ostenderet
q̄ moriebatur ex obedientia patris. Cōproba
ta fuit veritas mortis eius vt patet ex textu euā
gelii. Iudei. n. quoniam parasceue erat. i. dies
veneris: in cuius vespera incipit solēnitas se
quentis sabbati: vt non remanerēt in cruce cor
pora sabbato. Erat enim magnus dies ille sab
bati: & propter se: & propter pasce solēnitatem:
rogauerunt Pilatum vt frangerentur crucifi
xorū crura: & de cruce tollerentur eorum cor
pora. Venerunt ergo milites & fregerunt cru
ra latronum. Ad iesum autem cū venissent vt
viderunt eum iam mortuum non fregerūt ei⁹
crura. Sed vnus militum lancea latus eius a
peruit: & continuo exiuit sanguis & aqua. San
guis ad nostram redemptionez. Aqua ad pec
catorum ablutionem. Sciendum tamen sc̄dm
Tho. 3. parte. q. 66. ar. 4. in r̄n̄sione ad tertiuz
argumentum. q̄ aqua illa non fuit humor flen
maticus vt quidam dixerunt: sed aqua miracu
lose egrediens a corpore mortuo: sicut & mira
culose prodit sanguis: ad comprobanduz veri
tatem dominici corporis contra Manicheorū
errorem: vt. s. per aquam que est vnum ex qua
tuor elementorum numero: corpus xp̄i ve fu
isse compositum ex quatuor elementis. Per sā
guinem vero ostenderetur esse compositū ex

quatuor humoribus. Itaq; post tot labores cru
ciatus & penas rex angelorū & dñs i crucis sup
plicio fuit extinctus. O quale nouū. Quo me
rito pro amore & pietate tanti dñi oēs hoīes lu
gere debent senes: & iuuenes: mulieres & viri.
Moueri siquidem debent eorum corda: cum
intuentur mortuum inter latrones benignum
iesum & matrez feminiuaz inter brachia Mag
dalene & Ioannis ac aliarum mulierum deuo
tarum cadentem. O q̄z durus esset qui tempe
raret a lachrymis: videns virginem illam iux
ta crucem interfectū filium lamentantem. Pu
to q̄ pre lachrymis & clamoribus precedenti
bus rauce facte fuerant fauces eius: tamen vo
ce qua poterat clamans dicebat. O fili mi vita
angelorum: quomodo extinctus es: & amplius
non loqueris. O fili mi lumen oculorum meo
rum: quis mihi det vt moriar pro te. O fili mi
cuius in conceptu partu & ortu tantam suscepi
letitiam: quomodo omnia mihi versa sunt i tri
sticiam. O pater eterne defleo & plango vnige
nitum filium tuum ac meum & pre dolore qua
si deficio. Adiuua me: & quasi dolore morue
mihi succurre: O gabriel angele. Et vbi sunt
verba que mihi dixisti. Dixisti nāq; mihi. Aue
.i. sine ve: & hodie circundederūt me angustie
vndiq;. Dixisti mihi q̄ eram plena gratia: &
hodie plena sum tot tribulationibus. Dixisti
mihi q̄ eram in mulieribus benedicta: & hodie
sum a iudeis maledicta. Dixisti mihi q̄ erat be
nedict⁹ fruct⁹ vētris mei: & ecce fruct⁹ ē hodie
crucis maledictuz. O me miserā tot penis atro
cissimus agitatam. Fleuit ergo hodie xp̄s salua
tor noster in cruce. Fleuit mater eius Maria
peccatorum oium aduocata. Fleuit Magdale
na. Fleuit Ioānes. Fleuit Petr⁹. fleuere dis
cipuli ceti. fleuit sol dū obscuratus ē. fleuit terra
dū contremuit. fleuit tēpli veluz dum scissum ē
fleuerunt saxa duz sunt scissa. fleuere sepulchra
dum sunt aperta. Plange ergo & tu o popu
le xp̄iane: & dum passionem xp̄i commemoras
age eis quas potes totis virib⁹ gratias: vt sic
ipse participes nos efficiat meritis sanctissime
passionis sue: qui cum patre & spiritu sancto vi
uit & regnat deus per immortalia secula seculo
rum. Amen.

Sabbato sancto de sepultura corporis chri
sti: & eius morte: quam semper animo reuolue
re debemus.

Sermo. .70.

Erat enim

Erat enim magnus dies ille sabbati. Scribuntur hec verba Jo. 9. c. Deuotissimus hic dies sabbati pia deuotione a nobis est recolendus: in quo domini nostri iesu christi mors occurrit non immerito contemplanda. Diximus namque in precedenti sermone quantis doloribus agitatus xps crucem pro nobis conscendit: ibique tradidit spiritum. Jn nunc vero ad declaranda sue mortis mysteria dirigendus est stilus. Neque enim quicquam aut deuotius aut conuenientius meditari hodie fideles possent. Propterea magnus dicitur dies iste sabbati: non solum secundum literalem intellectum iudeorum: verum etiam secundum mysticum spiritualemque intellectum. Magnificauit enim illum xps benedictus per mortem et sepulturam suam: de qua loqui volentibus tria mysteria se ingerunt declaranda.

Primum est ex parte carnis.

Secundum ex parte anime.

Tertium ex parte sepulture.

An caro xpi fuerit mortua: et an fuerit a diuinitate separata: et vtrum per mortem carnis sit mors attribuenda persone verbi. Capitulum. j.

Primum mysterium declarandum de morte xpi est ex parte carnis. Circa quam tripliciter dubitare contingit. Primo circa mortificationem. Secundo circa separationem. Tertio circa attributionem. Primo contingit dubitare circa mortificationem: vtrum scilicet per separationem anime a corpore xpi caro eius fuit mortua. Et quod sic patet: quia in symbolo dicitur de christo quod mortuus est et resurrexit. Et hoc cantat ecclesia cum dicit. Jpse enim verus est agnus: qui abstulit peccata mundi: qui mortem nostram moriendo destruxit: et vitam resurgendo reparauit. Dominus autem Bona. di. 21. tertii. dicit quod caro illa fuit mortua: eo quod caruit vsu et complemento vite: res enim corporalis non est viuificabilis nisi ab aliqua forma spirituali ipsam complente: et sibi proportionabili. Quoniam ergo in ipsa separatione anime caro christi caruit huiusmodi forma ideo vere mortua fuit. Et quamuis haberet diuinitatem vnitam: non tamen ab ea viuificabatur: non propter defectum a parte viuificantis: sed propter improportionem a parte viuificabilis.

¶ Secundo contingit dubitare circa separationem. Vtrum scilicet in morte caro christi fuerit a diuinitate separata. Et respondent doc. quod non. Unde Leo papa in sermone inquit. Tanta est vnio dei et hominis: vt nec supplicio posset dirimi nec morte disiungi. Et Aug. contra Felicianum. Xps in sepulchro carnem suam non deseruit. Que verba magister sen. ponit in litera di. 21. tertii. Quare autem non fuit diuinitas a carne separata secundum Bona. potest esse ratio triplex. videlicet liberalitas ex parte assumentis. dignitas ex parte assumptibilis. et vtilitas ex parte assumptionis. Liberalitas inquam ex parte assumentis: quia quando deus dat aliquod donum: non subtrahit illud sine culpa. Si ergo nulla culpa interuenit: non decuit diuinam liberalitatem carnem quam sibi liberaliter vniuerat a se separare. Dignitas etiam ex parte assumptibilis fuit in causa: quia sicut caro illa propter sui dignitatem non debuit videre corruptionem: ita nec ipsam decuit a verbo separari. Utilitas autem ex parte assumptionis ad hoc ipsum faciebat. Ad hoc enim fiebat illa vnio diuinitatis ad humanam naturam: et carnis ad animam: vt procuraretur nostra salus. Et quoniam separatio anime a carne ordinabatur ad hoc vt nostra salus procuraretur: separatio autem carnis a diuinitate ad nihil vtilis erat. Jdeo firmiter est tenendum quod nunquam diuinitas fuit a carne illa sanctissima separata. Tertio contingit dubitare circa attributionem. Utrum scilicet propter mortem carnis sit mors persone verbi attribuenda. Et respondent doc. theologi quod absque dubio concedendum est filium dei pro nobis fuisse mortuum: prout in symbolo dicitur. Quod etiam Ambrosius expresse testatur. d. Tantum fuit peccatum nostrum vt saluari non possemus: nisi vnigenitus dei filius moreretur pro nobis debitoribus mortis. Hoc autem sibi vere attribuitur: non secundum naturam diuinam sed secundum humanam: non per essentiam: aut per inherentiam: sed per idiomatum communicationem: et hoc in nullo derogat diuine dignitati: et multum consonat pietati. Nullum enim verbum maioris dignationis et clementie resonare potest in auribus cordis nostri quam quod vnigenitus dei filius pro nobis sit mortuus: quod vt predictum est intelligi debet non secundum naturam diuinam sed humanam per idiomatum communicationem: quia vt inquit Aug. quem magister inducit in textu. Si quis dixerit atque crediderit deum passum anathema sit.

An anima christi fuerit a carne separata etiam

separata diuinitate: et an post instans separatio
nis sit effecta impassibilis: et an ex benignitate
descendit ad inferos.

Capitulum. .3.

Secundum mysterium declarandum
de morte christi est ex parte anime. Cir
ca quā adhuc cōtingit triplicit dubitarē.
Primo circa separabilitatem. Secundo circa
impassibilitatem. Tertio circa benignitatem.
Primo contingit dubitare circa separabili/
tatem. An. s. anima christi a carne separata fue
rit etiā separata a diuinitate. Et respondet ma
gister sententiarum quem sequūtur ceteri theo/
logi di. 21. q sicut nūquā fuit diuinitas separa
ta a carne ita nec ab anima. Unde Joh. Da/
ma. inquit. Si mortuus est vt homo: et sancta
illa anima ab eius corpore diuisa est: diuinitas
tamen inseparabilis ab vtroqz permansit. Ra
tio autem huiusmodi inseparabilitatis scḋ Bo
na. potest esse triplex. Prima quia deum nō
decebat: qui indissolubili matrimonio animaz
illam sibi copulauerat. Unde sicut non decet vi
rum relinquere vxorem: sic non decuit verbuz
ab anima separari. Secunda ratio est: qz no/
bis non expediebat: eo q si facta fuisset separa/
tio: anima illa non habuisset potentiam ad eri/
piendum genus captiuum: nec mediatricis ef/
fectum ad reconciliandum: et neutrum erat no
bis expediens. Tertia ratio est: quia anime il
li non congruebat, tum quia erat innocentissi/
ma. tum quia erat beatissima. Quia enim bea/
tissima erat nolebat a verbo separari: et quia in/
nocentissima non poterat contra voluntatē su
am separari ab eo: quia iam punita fuisset sine
culpa. Hinc Dama. ait. Anathema sit qui di
cit verbum deposuisse qḋ semel assumpsit. Sz
contra hoc aliqui instant obiicientes illud Jo.
x. Potestatem habeo ponendi animam meaz
et iterum sumendi eam: ergo si iste sermo est p/
sone filii dei: videtur q filius dei animam de/
posuit in morte: ergo in morte anima fuit a ver
bo separata. Ad hoc respondet Aug. q verbū
illud est persone filiī dei ratione carnis assump
te. Erat enim in potestate eius separare animā
a corpore: et iterum corpori illam reunire. Ideo
aliud est ibi deponens: aliud vnde deponit. de
ponens est virtus diuina. vnde deponit ē cor
pus. Secundo contingit dubitare circa impas
sibilitatem. vtrum anima xp̄i post instans se/
parationis impassibilis sit effecta. Ad qḋ res/
pondet Boū. vbi supra. q ex certitudine aucto

ritatis hoc non est determinatum. sicut etiam
magister tangit. in. 3. di. 18. Uerūtamen ꝓba
bile est et rationi magis consonum: q stati post
separationem habuit impassibilitatem. Si eni
non patiebatur anima xp̄i nisi dispensatiue: et
propter nostrā salutē: si iam non erat tempus et
locus merendi iam anima xp̄i nō debebat nec
poterat pati: nec solum de anima xp̄i ꝓbabile ē
q statim post separationem a corpore facta sit i
passibilis: sed ēt de qualibet aīa viri sancti i qua
non reperitur reatus alicuius peccati. Et si di
cere: cur caro xp̄i non fuit impassibilis scḋ an
te resurrectionem: sicut et anima. Respondet
Boū. q hoc fuit ex duplici cā. Prima qdē
qz anima ꝓpinquior erat glorie qz caro. Erat
enim beata fm aliquaz sui partem. Secunda
vero causa: quia dilatio impassibilitatis in car/
ne faciebat ad fidei nostre confirmationem. vi
delicet vt ostenderet christus veraciter passus
et mortuus fuisse: non sic dilatio impassibilita/
tis in anima. Ideo magis dilata fuit in ipassi/
bilitas corporis qz impassibilitas anime ex di
spensatione diuina. 3° contingit dubitare cir/
ca benignitatē. vtrū. s. ex bēignitate anima xp̄i
descendit ad inferos. Et q sic pz: qz in symbo
lo apostolorum dicitur. Descendit ad inferos.
Et Act. 2. Quem deus suscitauit solutis dolo/
ribus inferni. Et Joh. Dama. ait. Descendit
ad inferna anima deificata: vt quēadmodum
his qui in terra sunt: ita et his qui in tenebris et
vmbra mortis sedent superluceret. Secūdum
tamen fm Boū. di. 22. tertii li. q nomine i fer
ni aliquando intelligit pena. aliquando locus
pene. et fm hoc dupliciter potest aliquis dici d
scendere ad inferos: aut qz descendit ad penā:
aut quia descendit ad locum pene. Primo mo
do non conuenit xp̄o. In eo enim non fuit pe
na damni: nec fuit pena sensus. Secūdo mo
do competit xp̄o. Descendit enim quantum ad
illam partem in qua erant illi qui detinebantur
merito peccati primi parentis: que quidē pars
consueuit limbus appellari. Ad illam inquam
partem descendit non compulsus necessitate:
sed sua voluntate et potestate. Ratio aūt quare
voluit descendere ad eripiendos illos qui deti
nebantur ibi compediti: cuz etiam posset face/
re hoc non descendendo: fuit duplex. videlicet
propter consolationem vinctorum: et propter
confusionem aduersariorum. ꝓpter cōsolatio
nem vinctorum: quia magna fuit eis consola/
tio d pñtia ipsius anime iesu xp̄i: et maxima fu
it dignationis

lı dignationis ostensio in hoc q̄ ipse personali ter voluit descendere ad eos. Fecit ēt hoc propter confusionē aduersariorū vt ipsi demones cōfunderentur ex sua pñtia: ⁊ sicut vicerat eos i terra in natura assumpta: sic anima eius de eisdem triūpharet apud inferos de eisdē ipsos in nitos expoliando. Descendit itaq̄ȝ anima illa ad consolandos scōs patres: ad leticiādos: ⁊ beatificandos. Viderūt nanq̄ȝ q̄ȝ primam illis se pñtauit diuinitatem eius. vnde in loco īfernali existentes habuerūt paradisum ⁊ aptam dei visionem: que nō est aliud q̄ȝ vita eterna. Sȝ adhuc quis querere posset vtrū anima xp̄i moram cōtrarit in īferno vsq̄ȝ ad horā resurrectionis. Et rñdet Boñ. ⁊ Ric. vbi. s̄. ⁊ Tho. 3. pte. q. 53. q̄ sicut xp̄s vt nostras penas in se susciperet voluit corpus suū in sepulchro poni: ita ēt voluit animam suā ad infernū descendere: corpus āt eius mansit in sepulchro p̄ diē integrum ⁊ duas noctes: ad cōprobandā veritatē mortis sue. Vnde ēt tantūdem credendū est animam eius fuisse in inferno: vt simul aīa eius educeretur de inferno: ⁊ corpus de sepulchro. Ex quo Aug. 18. li. de ci. dei. c. 44. ait. Propheta in ventre ceti triduo fuit: ⁊ tamen illum significauit in profundo īferni triduo futurū qui dñs ē oium ,pphetarum. Et in li. de fide ad Petrum de aīa xp̄i loquēs dicit. Ipsi de īferis die tertio reuertente: idem deus ƀm carnē qua i sepulchro iacuit: de sepulchro resurrexit. Sȝ nōnulli arguunt: qr̄ Luce. 22. xp̄s dixit latroni. Hodie mecū eris i padiso: ergo videtur q̄ aīa xp̄i illa die qua mortuus est fuit in padiso: ⁊ sic descendens ad infernū nullā morā ibi contraxit. Ad quod rñdet Aug. exponens verbū p̄dictum q̄ nomine padisi non itelligit̄ ibi locus empyrei nec locus paradisi terrestris: sȝ ip̄a apta ⁊ clara visio ,psius dei. De hoc vero descensu xp̄i ad īferos sic pulchre loq̄tur Augu. i quodam sermone. Mox vt christus spm̄ tradidit vnita sue diuinitati anima ad īfernorū ,pfunda descendit: cūq̄ȝ tenebrarū terminū quasi quidā depredator splendidus ac terribilis attigisset: aspiciētes eū impii ac tartaree legiones territi i quirere ceperunt. d. Vnde ē iste tā fortis: tā terribilis tā splendidus: tā p̄clarus. Mūdus ille qui nobis subditus fuit: nūq̄ȝ nobis taleȝ mortuum misit: nūq̄ȝ inferis talia munera destinauit. Quis ergo iste q̄ sic intrepidus nostros fines ingreditur: ⁊ non solū nostra supplicia nō veretur: verum etiam ⁊ alios de vinculis nostris absoluit. Ecce ipsi qui sub nostris solebāt suspirare tormentis insultant nobis de perceptione salutis. Et non solum iam nihil verentur sed insuper nobis minantur. Nunquaȝ hic sic mortui superbierunt: nec aliquando sic leti potuerunt esse captiui. Vt quid huc istuȝ adducere voluisti o princeps noster. Periit oīs leticia tua: in luctum conuersa sunt gaudia tua: dum tu christum suspendis in ligno: ignoras quanta damna sustineas in īferno. Post istas crudelium voces infernalium: ecce innumerabiles sanctorum populi lachrymabili voce clamabant. Aduenisti redemptor mundi: aduenisti quem desiderantes quotidie expectabamus. Descendisti pro nobis ad inferos: noli nobis deesse: cum reuersus fueris ad superos. Ascende domine iesu inferno spoliato ⁊ auctorem mortis suis vinculis irretito: ⁊ redde iam leticiam mundo. Succurre inquiunt: iam seuas extingue penas: ⁊ miserando resolue captiuos: dum hic es absolue reos: cum descenderis defende tuos. hec ille. O quam ingenti leticia animarum in limbo existentium tunc mētes perfuse sunt cum viderunt benignissimum iesum tam diu expectatum: tam diu desideratum: tam diu deniq̄ȝ acclamatum. Viderunt inquam animam eius ⁊ diuinitatem: cui erat vnita. Viderunt christum redemptorem mediatorem ⁊ glorificatorem suum: neq̄ȝ locus ille etiam luce corporali ex presentia anime christi illustratus. vt Ricar. dicit erat eis amplius penosus. Expectauerunt ergo vt predictum ē anime ille sancte cum summa leticia in eodeȝ loco tempus resurrectionis christi.

Qualiter christus depositus fuit de cruce ⁊ de afflictione matris eius: necnon ⁊ de eius sepelitione. Capitulum. 3.

Ertium mysterium declarandum de morte christi est ex parte sepulture. Ad quam pie volentes attendere tria considerare debemus. Primo subuentionem. Secundo afflictionem. Tertio sepelitionem. Primo considerare debemus subuentionem: qualiter scilicet Joseph ab aramathia ⁊ Nicodemus licentia a Pilato obtenta: deposuerunt christum de cruce. Ipsi enim qui erant discipuli occulti iesu ferentes secum instrumenta venerunt ad crucē: ad cuius pedes iacebat mesta mater cum Maria magdalene ⁊ Maria iacobi: ⁊ matre filiorum zebedei: ⁊ euangelista Joanne: ceterisq̄ȝ mulieribus que

cute fuerant Jesu3 a galilea ministrãtes ei: vt
Matheus refert. Cum autẽ Joseph ꝛ Nico
demus virginem reuerenter salutassent lachry
mantibus oculis ei dixerunt. Venimus. o ma
ter mesta: vt filium tuum ꝛ magistrũ nostrum
deponamus de cruce: recondamusq3 vt mos
est bone ?fice in sepulchro. O pietas cõmẽda
bilis bonorum virorum nobiliũ. o deuotio digna
laudum Joseph ab aramathia: qui a pilato pe/
tijt vt sepelire posset preciosu3 corpus iesu. Sz
si quis qreret quare ꝓ huiusmodi licentia nul/
lus ex. iz. accessit: sed solũ iste Joseph. Respon
det Crisostomus q nullus audebat sicut iste: q
insignis iudeorum erat: ꝛ Pilato notus. Di/
cebatur etiã ille Joseph ab armathia: ex quo lo3
dixerat: vt ait Beda ipsa est ciuitas: que primo
Reg. dicit ramatha de qua fuit Samuel. Se
cundo cõsideremus afflictionẽ. Surgẽs Ma
ria mater cũ anxietate multa brachia extẽdebat
vt d lectũ filiũ3 tãgere posset. Et cũ auulsi fue/
runt claui de manibus ꝛ pedibus suscepit cum
contristantiũ auxilio eũ inter brachia sua: inde/
q3 in terrã positu3 adorabat eũ. Deinde cũ mul
ta charitate dolore mixta cõtractabat sua sancti
sima mẽbra: tangebat caput: ꝛ spineã corona3
extrahebat ab illo: osculabat illud multipliciter
perforatũ: ꝛ cruore respersu3: atq3 dicebat. O
caput dignu3 diademate ꝛ corona imperiali: q3
turpiter coronatu3 te vidi hucusq3 corona spi/
nea: inspiciebat liuidam facie3: ꝛ in illã merens
ꝛ lugens osculabatur ram atq3 subdebat. O de
cora facies ꝛ speciosa nimis: ex qua per tot an/
nos tantũ gaudiũ suscepi: quomodo facta es vt
leprosa. Suscipiebat deinde ipsius manus
amorose osculans illas referens semp pijssima
verba cõpatiẽde querele. Sic etiã ꝛ latus aper
tu3 tangebat manu osq3 illi applicabat. Fili in/
quiens mi q3 dira fuit crudelisq3 manus illa: q
te lancea pforauit: nec puto posset aliquis plene
inuestigare qualiter virgo depositũ de cruce fi
lium dolenter lamentabatur. Magdalena etiã
ꝛ Joseph ꝛ Nicodemus: ceteriq3 astantes pre
cõpassione flebant ꝛ ipsi. Tertio cõsideremꝰ
sepelitione3 qualiter hora cõpletorij iam iminẽ
te Joseph ꝛ Nicodemus instabant vt corpus
sepeliret. Quare Nicodemus protulit mixtu/
ra3 myrrhe ꝛ aloes quasi libras centũ: ꝛ l3 tali
vnctione a putrefactione conseruatiua xps nõ
indigeret: quoniã corpus eius corrũpi nõ po
terat nec debebat: tamẽ Nicodemus hoc non
intelligens ex deuotione sua ad vngendũ corpꝰ
xpi tulit vnctionẽ predicta3. Acceperunt ergo
corpus iesu: ꝛ ligauerunt eũ lintheis. i. pannis
lineis inuoluerunt cũ aromatibus: sicut mos ẽ
iudeis sepelire. Erat autẽ in loco vbi crucifixꝰ
est hortus: ꝛ in horto monumentu3 nouum: in
quo nõdum quisq3 positus fuerat. Ibi ergo ꝓ
pter parasceue3 iudeorum: q2 iuxta erat monu/
mentu3 posuere iesum: que omnia in mysterio
facta sunt. Nam vt inquit Tho. sepeliri voluit
christus rationabiliter. primo quidẽ ad cõpro/
bandam veritate3 mortis. Non enim aliqs in
sepulchro ponitur nisi qui iam vere mortuus ẽ
Unde Pilatus vt habetur Marci. 15. anteq3
cõcederet xpm sepeliri diligenti inquisitione co
gnouit eũ esse mortuũ. Secũdo q2 ꝑ hoc q xps
de sepulchro resurrexit datur spes resurgendi
per ipsum his qui sunt in sepulchro: s illud
Joh. 5. Omnes qui in monumentis sunt au/
dient vocẽ filij dei: ꝛ qui audierint viuent. Ter
tio ad exemplu eorum qui per mortẽ xpi spiritualit
ter moriunt peccatis: qui. s. abscondunt a con/
turbatione hominũ. Unde dicit Col. 3. Mor
tui estis ꝛ vita vestra abscondita est cũ christo.
Modus etiã sepeliendi rationabilis fuit. Na3
in horto sepultus est ad designandũ q ꝑ mortẽ
ꝛ sepultura3 eius liberamur a morte qua3 in/
currimus ꝓpter peccatũ Ade in horto paradi
si cõmissum. In aliena etiã positus est sepultu
ra: vt dicit Aug. in quodã sermone: quia ꝓ alie
na moriebatur salute: ꝛ etiam ꝓpter abundan/
tiam paupertatis pro nobis suscepte. Nã q do
mu3 in vita non habuit vt Theophilus refert:
post mortẽ quoq3 in alieno sepulchro reconditur:
ꝛ nudus existens a Joseph cooperitur. Erat
insuper monumẽtũ nouũ: vt hiero. ait. ne post
resurrectionem ceteris corporibus remanenti/
bus surrexisse alius fingeretur. Et vt August.
dicit. Sicut in marie virginis vtero nemo an
te illũ: nemo post illum conceptus est: ita i hoc
monumento nemo ante illũ nemo post illu3 se
pultus est. Aduolutum etiã fuit saxum magnũ
ad monumẽti hostiũ: vt sic appareret omnimo
da veritas sepulture sue. Quare vt participes
simus mortis ꝛ sepulture christi: sepeliamus ꝛ
nos vitia nostra atque peccata: sicque cõsurge/
mus cu3 ipso accipientes hic gratiam: ꝛ in futu
ro beatã gloriam. Amen.

Dominica resurrectionis domini nostri ie/
su christi: de iocunditate particulari: generali: ꝛ
maternali resurrectionis eius.

Sermo. 71.

Hec dies

pfectiuo pōt habere sue v̄tutis operatões. Sȝ anima beata p sui corporis resumptionē habebit perfectiorē essendi modū ꝙ̄ꝫ modo: q2 omnis pars habet pfectiorē modū essendi in toto ꝙ̄ꝫ separata: ideo habebit pfectiorē naturalē virtutem ꝙ̄ꝫ modo. Preterea natura recta nō appetit naturaliter habere aliquid quo habito nō fieret pfectior secundū modum essendi nec fm virtutem: sed si cuiuslibet anime beate est natura recta: ⁊ qlibet naturaliter appetit resumptionē corporis ,ppriȷ: ergo per illam resumptionem quilibet fiet perfectior fm essendi modum vel fm virtutē. Perfectiorē ergo habebūt anime essendi modū ⁊ virtutem post reassumptionē corporū ꝙ̄ꝫ ante: ⁊ p cōsequens maiorē beatitudinem: q2 autē anima in corpore corruptibili imperfectiorē habeat suā operationē naturalem ꝙ̄ꝫ separata hoc est p accidens. s. ratione corruptibilitatis corporis. Quia vt dicit Sap. 9. Corpus quod corrumpit aggrauat animā. Sȝ vt dicit Aug. 12. sup Gen. versus finē. Cum anima hoc corpus iam nō animale: sȝ p futurā cōmutationē spirituale receperit: perfectū habebit nature sue modū obediens ⁊ imperans: vinificata ⁊ viuificans tam ineffabili facilitate: vt sit ei glorie quod fuit sarcine. Erit itaqȝ i illa generali resurrectione supadmiranda leticia ⁊ iocunditas amicoꝝ dei: qui et affectu experient ꝙ̄ꝫ fructuosum est ,ppter xp̄m quoscūqȝ subire labores. Econuerso vero dānati miseri ex pene acerbitate cognoscent quāta est stulticia: quāta demētia negligere animā: ⁊ fouere corpus: cōtemnere celū ⁊ querere mundū: resistere deo et seruire diabolo. Sollicite igit̄ ,puidendū est vt ab ipsis impiȷs separati p bona opera ⁊ verā penitentiā annumerari valeam⁹ angelicis choris ordinibusqȝ scōꝝ: collaudātes ⁊ bñdicētes deū p imortalia secula seculoꝝ. Amē.

Finis quadragesimalis.

Sermo in festo annunciatiōis v̄ginis Marie eiusdē Roberti cū aliȷs sermonibus sequentibus: scilicet de p̄destinatoꝝ numero: ⁊ dānatoꝝ: ⁊ de catenis: ⁊ sic de aliȷs qui sequuntur

n Etinceas Maria: inuenisti .n. grām apud deū. Lu. i. Sacratissime solemnitatis hodierne p̄conia digna laude ingenioli paruitatem deterrent: ⁊ inde orit̄ difficultas fandi vbi adest ratio non tacendi. Quia omnes huius seculi homines v̄ginē deum et hominē in vtero suo recipientē in hac die precipua reuerentia extollere debēt. Quāobrē ⁊ loqui difficile ⁊ tacere videt̄ ingratū. Verūtamē sicut possumus in meritis beatissime dñe cōsiderantes sacratissime annunciationis sue mysteria enarremus: si qd ibi fuerit in dicendo diminutū cōpatiet̄ ⁊ ipsa fragilitati nr̄e. Audacter itaqȝ ad nostrā deuotionē circa huius diei solemnitatē dirigimus sermonē. Hec siquidē dies est in qua pro humani generis salute dei filius v̄ginalē ingressus est vterū. Hec dies ē in q̄ angeli leti facti exultauerūt i iubilo. Hec dies est in qua p vniuersum mundū melliflui facti sunt celi. Quare vt possimus mentes nr̄as feruentius deuotioni subiȷciam⁹: qđ vt melius ⁊ deuotius facere possimus de hac bñdicta solemnitate dicere statui: que annūciatio v̄ginis gloriose ab ecclesia nuncupat̄: eo q2 ipsa virgo inuenit hodie gratiā: nō solū sibi: sed cunctis gentibus: sicut verba ,pposita dicunt in qb⁹ de hac annunciatione aliqđ loqui cupientes tria possimus mysteria cōtemplari.

Primū dicit̄ missionis.

Secundū dicit̄ annunciationis.

Tertiū dicit̄ cōsensionis.

p Rimū mysteriū cōtemplādū dr̄ missionis: de quo Luc. i. c. dicit̄. In mense 6. missus est angelus Gabriel a deo i ciuitatē galilee cui nomē nazareth: ad virginē desponsatā viro: cui nomē erat Joseph de domo Dauid: ⁊ nomē v̄ginis Maria. In qb⁹ verbis licet multa possint cōsiderari: nihilominus cā breuitatis quinqȝ consideratōes de hac missione poterunt notari.

Prima dicit̄ quādo.

Secūda dicit̄ quis.

Tertia dicit̄ a quo.

Quarta dicit̄ ad quē locum

Quinta dicit̄ ad quā psonā.

Prima cōsideratio dicit̄ qñ. Vñ dr̄ i euangelio: i mēse. 6. fm Nico. de lira. s. a cōceptu p̄cursoris: q2 fuit cōceptus in septēbri circa finē mensis. Saluator aūt circa finē Martiȷ. s. 25. die fm Berñ. Fuit autē hic mensis cōueniēs vt in eo filiȷ dei fieret incarnatio ,ppter tria.

Primo ,ppter nouitatē.

Secundo ,ppter delitiositatem.

Tertio ,ppter cōformitatē.

Primo fuit cōueniens hic mensis propter nouitatem. Nam ait ysidorus. 5. libro. ethimol. q2 martius appellatur propter Martem

remane

romane genti o auctorez: z dicitur quasi mēsis nouarum. Conuenienter ergo tali tempore debuit cócipi: q auctor est mundi. In cuius cóceptione facta sunt a deo quattuor noua. Primuz nouū est angeli salutatio. Unde Berñ. i sermone de annunciatione dicit. Iniungitur noua legatio angelo: z nouā virgo professa virtutez noue salutatiōis honoratur obsequio. hec ille. Et Hierony. in sermone de assumptione. Cogitis me zc. Nō simplex vl cōsueta fuit ista salutatio sed omni admiratione digna. Secundū facta est noua sine viro virginalis conceptio. Ideo Berñ. in quodā sermone de pent. ait. Substantialiter vtero virginis elapsus: de spiritu sancto cóceptus est xp̄s. O noua miracula. Cōceptus fuit sine pudore: partus sine dolore: mater sine corruptione. Tertiū facta est noua tāte maiestatis abbreuiatio: qr Ber. sup missus est inqt In cōceptu pruq; virginali noua ac mira, pfecto incipit qui diligenter inquirit. Porro ibi agnoscitur longitudo breuis: latitudo angusta: altitudo subdita. Et Hiero. ad Pau. z Eusto. vere nouū z omniū nouitatuz supereminens nouitas virtutū: quādo deus quē ferre nō poterat mundus: neq; videre aliquis vt viuere possit sic ingressus est hospitiuz ventris vt corporale claustruz nesciret: sicq; gestatus vt totus deus in eo esset. Quartū facta ē noua omnis creature renouatio. Quippe omnis creatura antiquata erat: z a pprio vsu elongata: qr post primuz peccatū nulla creatura habuit vsuz suuz debituz. Facta est eniz vt homini fuiret existēti sine peccato z subdito deo: quādo ergo hō peccauit z iaz mysteriū creaturarum renouatōis creatura debito vsu caruit. Nūc autē est restituta: qa xp̄o homini oīs creatura exhibebat fuiutē zc. z sicipletuz est illud Apoc. 21. Ecce noua facio oia. Secūdo fuit hic mensis cōueniēs pter delitiositatē. Naz tpe veris z mense nouorum solent qdā flumina principalia iundare: vt Phison z Trigis: sic modo flumina spiritualiū charismatū z donorum. Unde Eccl. 28. Ego sapiētia effudi flumina. s. gratie z scientie. Ideo hysidorus. 5. ethimol. dicit. Ver dictū est qr viret tūc post hyemē vestit tellus herbis: z flore cūcta replent. Et phs dicit q ver est pictor terre: istud tempori gratie cōuenit: post hyemē culpe ista aruit herba zc. Tertio fuit hic mēsis cōueniens pter cōformitatē. Tali enim mēse vetus Adaz est de limo formatus: z in paradiso collocatus: z inde pter preuaricationez expulsus. Tali ergo mense fieri debuit reparatio per nouū Adā. Unde z tunc est xp̄s incarnatus: z in paradiso vteri virginalis collocatus vt multo melius operaretur: z custodiret illud. Eodem insup die quo vetus Adā suos p lignū damnauit: nouus Adā eos p lignuz reparauit. Dicit eniz q Adā in mane creatus hora nona peccauit. O Adā vbi es. O adā ecce iā incarnat ē filij dei tua oia mala finient. Secūda cōditio dicitur quis. s. missus est: z dicitur angelus Gabriel. Quare autē per angeluz facta sit ista salutatio triplex ratio sumi potest.

Prima ex parte dei.
Secunda ex parte angeli.
Tertia ex parte virginis.

Prima ratio sumit ex pte dei: vt fuaret ordo quē ipse statuit: quo mediātibus angelis diuina hominibus ministrarent. Hec est regula Dionysij in li. de angelica hierar. q ait. Dñicū benignitatis mysteriū angeli primū edocti sunt postea p ipsos ad nos cognitionis gr̄a trāsiuit: Secūdū eniz hysidorū. 7. ethimol. Angeli grece vocant hebraice Malaboth. latine vo nūcij interpretant: ab eo q dñi volūtatē populis nūciant. Angelorum aūt vocabulū officij nomē ē nō nature. Semp. n. spiritus sunt: sz cū mittunt vocant angeli: qbus ideo pictores licētia pennas faciunt vt celerē eorum in cūctis discursuz significet. Angelus ergo nūcius dicit: qr ad virginē missus ē ad annunciādū mysteriū incarnatiōis filij dei. Sz cōtra hoc dici posset: qr qd supra dicit non fuit cōgruū. Nā vt dicit Diony. in li. cele. hierar. supremis angelis fit reuelatio immediate a deo, pter ipsorum dignitatē. Sz mater dei ē sup oēs angelos exaltata: ergo videt q imediate a deo debuerit sibi annunciari incarnationis mysteriū: z nō p angeluz. Ad qd rñdet beatus Tho. 3. pte. q. 30. q mr dei supior erat q̄tū ad dignitatē: ad quā diuinitus eligebat: Sz q̄tuz ad statū p̄sentis vite inferior erat angelus: qr ipe xp̄s rōne passibilis vite modico ab angelis minoratus ē: vt dicit Heb. 2. c. Sz tñ qr xp̄s fuit sil viator z cōprehensor q̄tū ad cognitionē diuinorum nō indigebat ab angelis instrui. Sz mr dei nō erat in statu cōprehensorum: ideo de diuino cōceptu p angelos instruenda erat. Et si ad huc obijciat q beata virgo ex lumine grē z fidei cognoscebat dei filiū incarnādū z credebat hoc fidelissime q̄ i vtero mris fuerat sanctificata. Iō nō videt q tale mysteriū debebat ei p angeluz reuelari. Ego dico q lz fidē de mediatore virgo

habuerit ante annunciationē angeli: verū tñ ex humilitate cordis sui nunq̃ʒ cogitauit se ad tale mysteriū sublimandā: igit̃ ante hoc debuit premoneri. Secūda ratio sumit̃ ex pte angeli: vt ostenderet se iuuare humanā naturā ⁊ eius q̃rere salutē: sicut diabolus im̄pulerat ad pdūnonē̄ ⁊ sicut prima suggestio fuit a diabolo: sic annūciatio saluatoris fieret ab angelo. Et hanc rationē posuit Beda in omelijs. A pñi humane restaurationis principiū vt angelus a deo mitteretur ad virginē ptu cōsecrandā diuino: q: prima pditionis humane cā fuit: cū serpens a diabolo mittebat̃ ad mulierē spiritu superbie decipiendam. Tertia ratio sumit̃ ex pte virginis. Primo vt ex tali nuncio mens eius eleuaretur in deū ⁊ sic ardenti charitate flammesceret: vt prius per amorē eū cōciperet mente q̃ʒ corpore Unde Aug. li. de virginitate ait. Beatior est Maria cōcipiendo fidē xp̄i: q̃ʒ cōcipiendo carnē xp̄i. Et post subdit. Materna ꝓpinquitas nihil Marie profuisset nisi felicius xp̄m corde q̃ʒ carne gestasset. Secūdo vt eius puritas ostenderetur. Ideo Hiero. in sermone de assumptione ad Paulā ⁊ Eusto. ait. Bene angel⁹ ad virginē mittit̃: q: semp est angelis cognata virginitas. Tertio vt esset certior testis huius sacramēti: quādo sup hoc sacramentū erat instructa. Dicebat̃ ergo nunc ius angelus Gabriel. Secūdū Hiero. hoc nomē Gabriel pōt multipliciter interpretari. Primo virtus nostra deus. Secūdo fortitudo dei. Tertio cōfortauit me de⁹ Quarto cōfortatio dei. Missus est ergo angelus Gabriel: q: virtute diuina cōcepit virgo nō humana. Secūdo q: diuina fortitudo magis videt̃ ostensa fuisse in ista annunciatione q̃ʒ in mundi creatione. Plus enim distat de⁹ a qualibet creatura sua q̃ʒ creatura a nihilo. Ideo dr̃ in. c. damnam⁹. extra de sum. tri. ⁊ fi. ca. Inter creatorē ⁊ creaturam nō pōt tanta dissimilitudo notari quin inter eos sit maior dissimilitudo notāda. Plus ergo fuit facere hominē deū q̃ʒ producere de nihilo mundū. Tertio angel⁹ cōfortauit virginē. Quarto p eius annunciationē cōfirmatū est cor virginis. Tertia consideratio dicit̃ a quo. Dicit tex. euangelij: a deo. Sed pie mens humana dubitare pōt cur non statim post peccatū operatus est deus salutē humanā: ⁊ carnē non assumpsit de virgine. Ad qd̕ assignari possunt tres rationes.

Prima ꝓpter peccati punitionē.
Secūda ꝓpter morbi curationem.
Tertia ꝓpter christi honorationē.

Prima ratio quare tantū distulit incarnari filius dei dicit̃ ꝓpter peccati punitionē. Nā in hoc manifestat̃ diuine iusticie seueritas: q̃ tantos clamores ⁊ luctus hominū tanto tēpore sustinuit anteq̃ʒ vellet descendere: ⁊ ipse Adā cū posteritate sua tāto tempore expectauit in limbo exulans a paradiso: q: diuina iusticia nihil inultū relinquit. Secūda ratio est ꝓpter morbi curationē. Nā peccatū qd̕ homo cōmiserat ex superbia prouenerat. Ideo per humilitatē liberandū erat: qd̕ fieri debuit vt homo se infirmū agnosceret: ⁊ liberatore indigere. Unde glo. sup. 3. c. ad Gal. Magno cōsilio factū est: vt post hoīs casum nō illico dei filius mitteretur. Reliquit. n. de⁹ hominē prius in libertate arbitrij in lege naturali: vt sic vires nature sue cognosceret: vbi cū deficeret legē accepit: qua data inualuit morbus nō lege sed nature vitio: ⁊ ita cognita infirmitate clamaret ad medicū: ⁊ gratie quereret auxiliū. hec ibi. Per totū itaq̃ʒ tempus illud quo venire distulit cū multa humilitate sancti patres ⁊ amici eius aduentū ipsius p̃cibus multiplicatis rogabāt. Facta enī erat ipsis ꝓmissio de incarnatione filij dei: ⁊ in fide mediatoris viuebāt. Quisnā non cogitet Adā ⁊ Euā post peccatū cōmissum ad penitentie lamenta se cōuertisse: quādo ecclesia sancta illos cōfitet̃ ⁊ ponit in numero electorū: qd̕ esse nō posset sine fide mediatoris. Ideo Aug. in li. de correptione ⁊ gratia dicit. Illa fides sana est: qua credim⁹ nullū hominē q̃ʒuiciq̃ʒ paruę etatis liberari a cōtagione mortis: ⁊ obligatione peccati: nisi p vnū mediatorē dei ⁊ hominē iesū xp̄m. Potes etiā rationabiliter credere q primus pater Adā: q ita sapiens cōditus fuerat post lamentū penitentie ⁊ recognitionē salutis sue in iesu nascituro de carne sua magna ⁊ mira reuerentia deū colebat: ⁊ colendū generationi electorū mādauit ad iesū in carne venturū: ⁊ ꝓ salute nr̃a moriturū ardentissimo suspirauit affectu: ⁊ alios docuit suspirare. Cū. n. Adā nōgētis ⁊ triginta annis vixerit sicut pʒ Gene. 5. Quāta putas documēta salutis de fide mediatoris dedit posteris. Quid Noe vir iustus atq̃ʒ perfect⁹ fecit qñ inundante diluuio saluū se recepit in archa. Quid Abrahā pr̃ cui facta ē de xp̄o repromissio. Quid Moyses legis lator. Quid sancti patres ceteri oēs ⁊ prophe. Nempe hi oēs agnouerunt morbū suū: imo omniū hominū q p xp̄m curari debebāt. O quāti dū
viuerent

viuerent in hoc seculo erāt illoꝝ gemit⁹. o quā
ta suspiria. o q̄ vehemētissima ⁊ ardētissima de
sideria post mortē corporis huius cū illuz tene/
brosum limbū inhabitarēt: sperātes in se p̄ chri
stuz reuocari ad lucē glorie p̄ tot milia annoꝝ.
O q̄ deuoti erāt ipsoꝝ clamores. Ueni dice
bant. veni ad liberādū nos dn̄e de⁹ virtutum.
Ostende faciē tuā: ⁊ salui erim⁹. Sed pudeat
et hoc deuotaz animā iam christi morte redem
ptam: ⁊ in suo sanguine lotaz nō delectari ⁊ nō
quiescere in recepto munere: qd̄ sancti patres
ita volebant vt nihil aliud viderentur nec cupe
re nec velle: nisi solū sibi exhiberi dilectū iesum
dei miseratione promissum. Unde. Ber. ser/
mone. 2. sup̄ Cantic. ait. Ardorez desiderij pa
trum suspirantū christū in carne p̄sentiā frequē
tissime cogitans cōpungor: ⁊ cōfundor in me/
metipso: ⁊ vix cōtineo lachrymas: ita pudet tor
poris miserabiliū tempoꝝ horuz. Cui nāqz no
strum tantā ingerat gaudiū gratie huius exhi/
bitio: quantā sanctis veteribus accenderit desi
derium promissioꝝ. hec ille. Patet itaqz nō in
conuenienter fore factū vt ꝓpter hominū humi
litatem tardaret filius dei incarnationē suam.
Tertia ratio quare tātū distulit incarnari fili⁹
dei est ꝓpter christi honorationē. Magna qp/
pe dignitas ⁊ vtilitas erat verbi incarnati: quā
vt merito vnusqsqz cognosceret per longā pre
conū seriē cōueniens erat. Ideo in glo. sup̄. 3.
c. ad Galatas dicit̄. Quāto maior iudex venie
bat: tāto preconū series longior p̄cedere debe/
bat. hec ibi. Debuerunt itaqz precedere de illo
incarnato vbo figure: ꝓphie: ⁊ alia q̄ in veteri
testamento relatu digna sunt vt verbi incarnati
excellentiā omnes aspicerent. Cū ergo omnia
cōpleta essent dei clemētia humano generi sub
uenire nō distulit: qnimo diffinito cōsilio ange
lum aduocauit: cui ambasiatā virgini exponen
dam imposuit dixitqz pater. Uade ad vginem
illā immaculatā purā ⁊ sanctā: quia illā in spon
sam eligo. Subiunxit filius. Et ego eā in meā
matrem eligo: de cuius purissimis sanguinib⁹
passibilem carnem assumā. Eroqz ei vnicus fi
lius: ipsaqz mihi dilectissima mater. Spirit⁹ san
ctus superaddidit. Et ego inhabitator ero su⁹
gratiosissimus: ⁊ operatione mea virgo in eter
num concipiet filiū. Quis dubitabit sine erro
re mirabili stupendaqz leticia exultasse celestes
hierarchias ⁊ angelicos choros quādo videbāt
totū mundū ad penitentiā in breui reditur pro
incarnatione filij. Si ipsis gaudiū est sup̄ vno
peccatore penitētiā agente. Letabant̄ ergo gau
debant ⁊ exultabāt benedicentes deū. O quā
gaudiū suauissimū: que p̄ tot milia annoꝝ i dā
natione derelicta fuerat humana natura iā assu
mitur in vnione p̄sone a filio dei: quare angel⁹
a domino mittit̄ ad suā sponsaz cui tā sublimia
sacramēta referre deberet. Quarta cōsideratio
dicit̄ ad quem locū: quia in ciuitatez galilee: cui
nomē Nazareth. Ponit̄ h̄ nomē loci ad deno
tandā certitudinem histoꝛie s̄m Nico. de lira.
Insup̄ vt adimpleret̄ prophetia Esa. xi. q̄ dicit
Egredietur virga de radice Jesse: ⁊ flos de radi
ce eius ascendet. Ubi secundū veritatē hebrai/
cam habet̄. Et Nazareus de radice eius ascen
det. Iste locus fuit cōueniens vt in eo annūcia
retur vgini diuinū propositū: q2 Nazareth in
terpretat̄ flos. Et floris est triplex cōditio: que
virgini competit.

Prima pulchritudo.
Secūda redolentia.
Tertia fructuositas.

Ponit has cōditiones deuotus Bern̄. in
sermone de assump. v. Cōmendant flores pul
chritudo: suauis redolentia: ⁊ spes fruct⁹ gratia
triplex. Prima ergo cōditio dicit̄ pulchritu
do: q2 flores sunt pulcherrimi. Sic ⁊ beata vir
go in omnib⁹ suis actionibus ex pte corporis ⁊
ex parte mentis. Unde Canti. 4. dicit̄. Tota
pulchra es amica mea: ⁊ macula nō est i te. Su
per q̄ verba Ugo de sancto Vic. dicit. Pul/
chra in corpore: pulchra in mente: corpore vni/
ca ⁊ mente sincera. Secūda cōditio floris ē re
dolentia ⁊ suauitas odoris. Sic ⁊ beata virgo
suauissimū reddebat suarum virtutum odorez.
Ideo in persona eius dicitur. Ecclesi. 24. In
plateis sicut cinamomū ⁊ balsamum aromati/
zans odorem dedi: quasi mirrha electa dedi sua
uitatem odoris. Fuit hic odor beate virginis:
exemplaris et immaculata vita. Unde Ambro
sius. libro. i. de virginitate ait. Ut virgula fu/
mi ex aromatibus mirrhe ⁊ thuris quia multis
erat repleta virtutuz odoribus: manās ex ea fra
grabat suauissimus odor etiam spiritibus ange
licis. Et Hierony. ad Pau. ⁊ Eusto. in ser
mone de assump. Uere hortus delitiarū bea/
ta virgo: in quo conserta sunt omnia florum ge
nera ⁊ odoramenta virtutuz. Tertia conditio
floris est fructuositas. Sic et a virgine floren/
tissima fructus ille dulcissimus exijt iesus be/
nedictus per cuius gustum omnes electi salui

funt. Ideo Eccli. 24. dicit. Ego mater pul/
chre dilectionis timoris et magnitudinis et san
cte spei. In me omnis gratia vie et veritatis.
In me omnis spes vite et virtutis. Transite ad
me omnes qui concupiscitis me: et a generationi
bus meis adimplemini. Spiritus enim meus
super mel dulcis: et hereditas mea super mel et
favu. Ipsa virgo flos est campi: de qua ortum
est preciosum liliu͠ conuallium per cuius partu͠ mu
tatur natura prothoplastoru͠: quo deletur et culpa
sm Augusti. in sermone de natiuitate virginis.
Quinta consideratio dicit ad quam persona͠: quia
ad virgine͠ desponsata͠ viro cui nome͠ erat Jo/
seph de domo dauid et nome͠ virginis Maria:
in quibus verbis tres huius sponse condictiones
nominantur.
Prima dicitur virginitas.
Secunda dicit societas.
Tertia dicit nobilitas.
Prima conditio sponse ad qua͠ angelus mit
titur dicit virginitas. Erat enim illa puella: que in
dei matre͠ eligebat virgo purissima. Congrue/
bat enim sic esse propter tria. Primo propter di
gnitate͠ patris seruanda͠. Cu͠ enim xp̄s sit verus
deus non fuit conueniens vt aliu͠ patre͠ haberet quam
deu͠: vt dignitas transferret ad aliu͠. Secundo
propter puritate͠ filij. Na͠ filius e͠ verbu͠. Ver/
bu͠ aute͠ absque omni corruptione cordis conci/
pitur. Quia ergo caro xp̄i sic fuit de virgine assu͠
pta vt esset caro verbi dei: conueniens fuit: vt
etia͠ ipse sine corruptione matris conciperetur.
Tertio fuit conueniens propter incarnationis fi/
nem. Na͠ ad hoc facta fuit incarnatio: vt homines
transferrentur in filios dei. Vn͠ Joan. c. 1. di
citur. Dedit eis potestate͠ filios dei fieri his qui
credunt in nomine eius: qui non ex sanguinibus
neque ex voluntate viri: sed ex deo nati sunt. Per
carnem sm Nico. de lira: intelligitur hic mulier
Gen. 2. Os ex ossibus meis: et caro de carne
mea: quia femina pars principalis de ratione respe/
ctu viri. Filij ergo dei non debebant generari et
nasci voluntate carnis et viri. i. cognitione ma/
ris et femine. Ob qua͠ causam xp̄s de virgine
nasci debebat. Ideo Aug. in li. de virginitate.
ait. Oportebat caput nostru͠ insigni miraculo
sm corpus nasci de virgine: vt sanctificaret sua
membra sm spiritu͠ de virgine nascituris. hec
Tho. 3. parte. q. 27. Secu͠da conditio persone ad
qua͠ angelus mittit dicitur societas: quia virgo hec
sanctissima erat desponsata viro. Quod triplici
ratione conuenienter factum esse cognoscimus.
Prima ratio sumitur ex parte xp̄i: vt. s. ge/
nealogia eius consueto modo texeret per viru͠: vt
Ambro. dicit super Luc. secu͠do vt partus eius
diabolo celaretur sm Hiero. et Cri. sup math.
Tertio vt puer natus a Joseph nutriret. Vn/
de et pater eius dictus est: quia nutritius eius fuit
Secu͠da ratio sumit ex parte matris: vt. s. libe/
raretur ab infamia: et ne tanquam adultera lapida/
retur: et adiutoriu͠ haberet a Joseph sanctissimo
vt dicit Hiero. et Ambro. Tertia ratio sumit
ex parte nostri. Et prima est vt certius testimo
niu͠ haberemus ex xp̄o: quia de virgine fuit na/
tus. Unde dicit Ambro. sup Luc. Locuple/
tior testis pudoris maritus adhibet: qui posset
dolere iniuria͠: et vindicare opprobrium si non
agnosceret sacramentu͠. Secunda fuit: quia cu͠ ipsa
desponsata esset et virgo: in persona ipsius simul
virginitas et matrimoniu͠ honoraret: contra he/
reticos alteri istorum detrahentes. Tertia conditio
sponse ad qua͠ angelus mittitur dicit nobilitas
Propter hoc subiungit: de domo dauid. Ad
ostendendu͠ quod xp̄s descendit de domo et semi/
ne dauid: sicut fuerat per prophetas predictu͠. Li͠
enim Joseph non fuerit pater saluatoris: tamen
virgo Maria de qua xp̄s carne͠ assu͠psit: fuit
de eade͠ tribu cu͠ Joseph. Quod probat per hoc: quia
mulieres in hereditate paterna succedentes:
non poterant contrahere matrimoniu͠ nisi cum vi
ris de eade͠ tribu ne fieret confusio sortiu͠: vt ha/
betur Numeri. 36. c. Beata aut͠ virgo fuit vni
ca Joachim patri suo: succedens ei in heredita
te. Ex quo sequitur quod ipsa et Joseph fuerunt ex
eadem tribu. s. Dauid. Ex quo aperte monstra
tur nobilitas virginis. Equide͠ Math. i. ponu͠
tur ter quaterne generationes ab Abraham vsque
ad xp̄m, in quibus describitur quod beata virgo fuit
nata ex. 14. patriarchis et. 14. ducibus et. 14.
regibus secu͠du͠ quod dicit Nico. de lira. Et vt di/
cunt qda͠ hoc factu͠ fuit vt que nobilissima erat
virtute et gratia: nobilis esset et progenie. Ista
fuit illa benedicta virgo ad qua͠ celestis nuncius
e celo mittebatur a deo. O quam iocundu͠ nouum
sentiet in breui anima tua virgo benedicta. O quam
mirabile͠ gratia͠ consequeris. o puella sanctissima
que tantu͠ apud deu͠ meruisti vt te sola͠ eligeret:
de qua pro salute mundi assumeret humanam
carne͠. Festinat itaque angelus: et tota angelica
natura letante: fidelissimus nuncius ad virgine͠
properat.
Secundu͠ mysteriu͠ contemplandu͠ dicit
annunciatio. Et de hoc subditur. In/
gressus

gressus angelus ad eam dixit. Aue gratia ple na dñs tecum: benedicta tu in mulierib⁹. Que cum audisset turbata est in sermone eius ꝛ co/ gitabat qualis esset ista salutatio. Et ait angelus ei. Ne timeas Maria: inuenisti enim gratiam apud deum. Ecce concipies in vtero ꝛ paries filium: ꝛ vocabis nomen eius iesuz. Hic erit magnus: ꝛ filius altissimi vocabitur. Et da/ bit illi dominus deus sedem Dauid patris sui ꝛ regnabit in domo Jacob in eternuz: ꝛ regni eius nõ erit finis ꝛc. Jn qbus verbis quinqz cõsiderationes ꝑ ordinem sunt declarande.
Prima dicitur apparitionis.
Secunda dicitur occupationis.
Tertia dicitur salutationis.
Quarta dicitur cognitionis.
Quinta dicitur confortationis.

Prima consideratio dicitur appitionis: qꝛ dicitur ingressus angelus. Circa quod querũt doctores. An angelus ille apparere debuerit virgini visione corporali. Et respondet qꝫ sic: sm qꝫ Criso. ait super Math. Et hoc cõgruũ fuisse monstrat triplici ratione.
Primo propter similitudinem.
Secundo propter magnitudinem.
Tertio propter certitudinem.

Prima ratio fuit propter similitudinem. Quia id qđ annũciabatur erat incarnatio dei in uisibilis. Unde cõueniens fuit vt ad hui⁹ rei declarationem visibil' creature formaz assume ret: in qua visibiliter appereret: cum etiaz oẽs ap paritiones veteris testamẽti: ad hanc ordinent̃ qua filius dei apparuit in carne. Secunda ratio fuit propter magnitudinem. Quia hoc congruum fuit dignitati matris dei: que non solum in mente: sed etiam corporeo ventre erat dei filiuz recepturã. Et ideo non solum mens eius sed etiam sensus corporei erant angelica visione refouendi. Sed obiici põt: qꝫ magis videretur pertinere ad dignitatem virginis: si angelus ei appuisset visione intellectuali tãtũ. Nam vt inquit Aug. 12. sup Geñ. dignior ẽ intellectualis visio qꝫ corporalis: ꝛ p̃cipue ipsi angelo magis conueniens. Nam visione itel/ lectuali videt̃ angelus in sua substantia. Visio ne autem corporali videtur in assumpta figura corporea. Sed sicut ad annũciandum cõceptũ diuinum decebat venire summuz nunciuz: ita videt̃ qꝫ etiam decuerit esse sũmum genus vi/ sionis: ergo videt̃ qꝫ angelus debuerit apparer̃ visione itellectuali. Ad hoc rñdet beat⁹ Tho. 3. pte. q. 30. qꝫ intellectualis visio est potior quã imaginaria vel corporalis: si sit sola. Sed Au gu. dicit qꝫ est excellentior ꝓphetia que hꝫ intel lectualem ꝛ imaginariam visionem: qꝫ illa que habet alteram tñ. Beata igit̃ virgo non solum percepit visionem corporalem in angeli appari tione: sed etiam intellectualem illuminationez. Unde apparitio nobilior fuit. Fuisset tamen nobilior si angelum intellectuali visione in sua substantia vidisset: sed hoc non patitur status viatoris: vt angelum per essentiam videat.

Tertia ratio fuit propter certitudinem. Con ueniebat in hoc certitudini eius qꝫ annunciabã tur ea que imaginamur. Propter ista Aug. in quodam sermone qui legitur in festo annun ciationis sic introducit loquentem beatam vir ginem. Audite fratres: audite Mariam no/ biscum loquentem: carne absentez: spiritu pre/ sentem: verecundia virginitatis vultum auer/ tentem a collocutione: ꝛ indicantem qũo imp̃/ gnata sit a creatore. Eram inquit Maria i do mo mea puella iudea. Dauid regis stirpe ge/ nerata. Adulta facta sum ꝛ desponsata. Despõ sata sum coniugi: ꝛ placui alteri: non interueni ente adulterio: sed interueniente spiritu sancto Desponsata sum homini iudeo: ꝛ placui altissi mo deo. Desponsauit me vir iudeus: ꝛ adama uit me xp̃s deus. Jgnorauit Joseph sponsus meus: qꝫ me adamasset deus meus: ꝛ putauit qꝫ de adulterio impregnatus esset venter me⁹. Nam ignorante Joseph sponso meo: venit ad me quidaz paranymphus xp̃i: non patriarcha primus: aut propheta egregius: sed Gabriel archangelus: facie rutilans: veste coruscans: gressu mirabilis: qui visitauit: salutauit: ꝛ gra uidauit me. hec ille. Secunda cõsideratio di/ citur occupationis. Propter quod subditur. Ad eam. Sed quid facientem. Ad quid occu patam. Quidue agentez exercitij. Naz vt doc. dicunt. Jngressus est ad eam.
Primo orantem.
Secundo suspiratem.
Tertio lachrymantem.

Primo est ingressus angelus ad eam orã tem: quia illa orationi ardentissime inuigila/ bat. Unde Berñ. super missus ẽ iquit. Quo ingressus. Jn secreto cubiculo: vbi clauso sup se hostio: orabat patrem in abscondito. Si eni conceptio precursoris fuit denunciata patri p̃/ occupato in sacrificio: multo probabilius est qꝫ conceptio saluatoris fuerit denunciata virgini

in oratione et deuotione actualiter existenti.

Secundo ingressus est ad eam suspirantem: Nam totus impetus sanctificationis prime impellebat mentem huius sacratissime virginis ad desiderium incarnationis filii dei et salutis omnium electorum. Unde oēs virtutes mentis sue in id qđ postea in ea factū fuit toto conatu pcedebant. Hec enim fuit felix clausula totius expectationis et desiderii et postulationis aduentus boni iesu: in qua omnia desideria sanctorum patrum precedentium consūmari et terminari videnē. Propter qđ oio est inexpressibile nobis illud feruidum desiderium: et orationis virtuose suspirium quo suspirabat ad deum: vt filium suum mittere dignaret ad nostrā assumēdam naturā. Non credas aūt q ad ipsum recipiendum in carne sua reputaret se dignam: qr gratia sanctificationis: que eam oī virtute repleuit: sic a principio ipsam mentē virginis in oium virtutum radice. s. sancta humilitate inabyssauit profundo: q sicut nulla post filiū creatura tm̄ ascendit i dignitate gratie: sic nulla creatura eam transcendit in humilitatis psectissime recognitione. Nec alicui pure creature datum est in via tm̄ gustare nihilum esse: nec tm̄ se annihilare sub voluto maiestatis diuine. Propter qđ non mirū si oratio talis humilitatis non solum penetrabat nubes: sed ēt omnes angelicas cohortes: et continue sistebatur ante acceptabilissimum cōsistorium sanctissime trinitatis. In ipsa ergo hora annūciationis cum suspiriis mittis filiū dei: vt ad incarnandū veniret: depcabatur. Tertio ingressus ē angelus ad eā lachrymantē pre deuotione: pre dulcedine quam concipiebat cū cogitabat deū hoibus adeo fore propitiū q pro eis carnem assumeret. Lachrymantē insuper pre cōpassione totius humani generis sauciati et vulnerati et captiuati sub iugo tenebrarū. O si vidisses virginem paulo ante aduentum angeli in hac oratione feruidam: forte et cor tuum mollires dulcedine deuotionis. Erat quidē ipsa vtputo in hac oratione plus solito feruentissima mentali eleuatione intentissima et diligentissima ad perscrutandam deuote mysteria incarnationis. Tūc humiliter corde deuoto plangētibus oculis et vultu ad celestia eleuato dicebat ad deum. O clemētissime dñe deus rex regū qui bonitate tua mundū creasti de nihilo: et post angelos hoiem ad tuā imaginem formatum dñm constituisti creaturarum vt tibi seruiret: vt te diligeret: tibiqz in oib⁹ obtemparet. Miserere ei iaz perdito propter peccatum: miserere bonitate tua: miserere clementia et charitate tua. Aperi celos et descēde. Iā tot annorū milia pcurrerunt: et quo sancti prēs et prophete patriarche et amici tui. tenebris habitant expectantes lumen tuum. Ueni obsecro pater benignissime: veni et ne respicias peccata hominum. Descende de celis verus de⁹: verum lumen: gaudium: solatium: dulcedo et consolatio afflictorum. O si oculis propriis tā grande mysterium aspicerem. O quantum letarer cum deum in carne viderem. O quantū sancti patres gaudium susceperēt. Rumpe moras creator optime: et veni ad liberandum nos. In huiusmodi meditationibus occupata angelum lumine refulgentem conspexit. O Maria quid expectas. Quid queris. Quid ploras. Ecce iam in breui perficietur in te qđ dictum ē a domino. Ecce angelus ad te venit nunciare salutem mundi. Tertia consideratio dicē salutationis. Et de hoc subditur. Dixit. s. angelus ad eam. Aue gratia plena dominus tecuz: benedicta tu in mulieribus. In qua salutatiōe triplex virginis excellentia notatur.

Prima dicitur nature.

Secunda gratie.

Tertia glorie.

Prima excellentia virginis que in hac salutatione notatur dicitur nature. Quod quidem triplici modo demōstratur. Primo mō Aue .i. sine veh. hoc est triplici veh. cui subiacet totum femineum genus. s. veh pudoris laboris et doloris. Ipsa autē fuit sine veh pudoris i cōceptione. Sine veh laboris in gestatione. Sine veh doloris in parturitiōe. Nā teste Bern. fuit sine corruptione fecunda: sine grauatione grauida: sine dolore puerpera. Rō aūt quare fuit sine veh pudoris est: qr eius conceptus fuit sine corruptione non humano semine: sz mystico spiramine. Soli enim princept porta illa seruata est: quā non violauit egrediēs sicut mystice ponit Ezech. 44. Hac triplici maledictione nulla mulier immunis natura fuit: nisi sola virgo benedicta. Unde Eue. Gen. 3. dictuz est. Multiplicabo erumnas tuas et conceptus tuos: paries in dolore filios tuos: Secundo in virgine p aue excellentia nature demonstratur: qr ab alio triplici veh immunis fuit. s. concupiscentie culpe et pene. De quo Apoc. 18. Aquila clamabat. Veh veh veh habitantibus in terra. Fuit ergo beata virgo sine primo veh erum

ne concupiſcentie peccati originalis: qꝛ ſine eo
concepta eſt. Cant. 4. Tota pulchra es amica
mea: ⁊ macula non eſt in te. Aut in ea oīs fuit
extincta per ſpiritus ſancti ſanctificationē. Vñ
ps. Sanctificauit tabernaculum ſuum altiſſi/
mus. i. beatam virginem in qua nouem menſi
bus habitauit. Secūdo fuit ſine veh culpe ⁊
vēialis ⁊ mortalis. Unde Aug. in li. de natu
ra ⁊ gratia. Cum de culpa agitur nullaꝫ de ma
tre dñi volo fieri queſtionem. Tertio fuit ſine
veh pene: que. ſ. eſt in ſeparatione anime a cor
pore: que eſt incineratio ⁊ corporis diſſolutio.
Nam ſicut dñs non dedit ſanctum ſuū videre
corruptionem. i. xp̄m: ſic nec ſanctam ſuam de
qua natus eſt ſanctus: ſed corpore ⁊ aīa in celū
aſſumpta eſt. Tertio inſup mō p aue: virgi
nee nature excellentia demonſtratur: qꝛ. ſ. fuit
ſine alio triplici veh. de q̊. i. Joh. c. 2. dr̄. O m
ne qd̊ eſt in mundo ⁊c̄. Auariciam nāqꝫ cōcu
ſit per paupertatem: luxuriam per virginitateꝫ
diabolum vero. ſ. ſuperbiam per humilitatem
qꝛ has virtutes in ſe perfectiſſime habuit. Se
cunda excellentia virginis que in hac ſalutatio
ne declaratur dicitur gratie. Et de hac ſubdit̄.
Gratia plena. Et vere plena: qꝛ vt Hiero. in
quit ad Pau. ⁊ Euſto. Ceteris per partes p̄/
ſtatur. Maria vero totam ſe infudit gratie ple
nitudo. Quiſnam explicet etiam multis ſermo
nibus gratiam virginis benedicte. O armari/
um ſpiritus ſancti. o archa domini. o virgo glo
rioſa: quid maius dici poteſt matre dei: quid ta
le: quidue equale. Tertia excellentia dicit̄ glo
rie: cum ſubditur Dominus tecū. Dominus
enim eſt pater: dominus filius: dñs ſpiritꝰ ſan
ctus. Tecū dominus pater: qꝛ tu es ſponſa pa
tris. Tecum dominus filius: qꝛ tu es mater fi
lii. Tecum dominus ſpiritus ſanctus: qꝛ came
ra ſpiritus ſancti comprobaris. Et tamen non
tres dñi incarnati in te: ſed vnus eſt dñs. i. filiꝰ
incarnatus: qꝛ verbum caro factum eſt. Ideo
benedicta tu in mulieribus. i. a mulieribus: vl̄
ſuper omnes mulieres que benedicentur ĩ te:
ſicut mater in filio. Nam ſicut Aug. dicit ĩ ſer
mone de natiuitate virginis. Auctrix peccati
Eua. auctrix meriti Maria. Eua occidendo
obfuit. Maria viuificando profuit. Percuſſit
illa: ſanauit iſta. hec ille. O q̄ꝫ benedicta. Ideo
benedicenda eſt virgo iſta digniſſima benedi/
ctionibꝰ replens humanum genus. Quar/
ta conſideratio dicitur cognitionis. Et de hac
adiungitur. Que cum audiſſet turbata eſt ĩ ſer
mone eius ⁊ cogitauit qualis eſſet iſta ſaluta/
tio. In quibus verbis triplex actus honeſtiſſi/
mus virginis glorioſe denotatur.
Primus dicitur auditionis.
Secundus turbationis.
Tertius cogitationis.

Primus actus ad quem virgo digniſſi/
ma commota eſt fuit auditionis: quia attentiſ/
ſime audiuit nuncium ſummi dei: dulciſſime
illam ſalutantem ac magnificatione benedicen
tem. Quid audis o virgo piiſſima. Quid re/
fertur ab angelo. Quid cor tuum facit cum ſen
tis angelicam vocem. Secundus actus fuit
turbationis. Quia turbata eſt non turbatione
incredulitatis: ſicut Zacharias: ſed turbatione
admirationis: ſicut Nico. de lira dicit. Nam
beata virgo ſolita erat videre angelos: ⁊ ideo
de apparitione angeli non fuit mirata ideſt tur
bata: ſed de ſalutatione inſolita: quia nihil mi/
rabilius eſt vere humili quam ſua exaltatio.
Et ideo cum beata virgo eſſet humillima: au/
diens ſalutationem tante excellentie: turbata
eſt in ſermone: non in apparitione. Tertius
actus virginis benedicte fuit cogitatiōis. Nā
vultu verecundo cepit cogitare: myſterium
prudentiſſime ponderare. Quita conſidera/
tio dicitur confortationis: de qua ſubinfertur.
Et ait angelus ei. Ne timeas Maria: inueni
ſti enim gratiam apud deum. Ecce concipies
in vtero ⁊ paries filium ⁊ vocabis nomen eiꝰ
ieſum. Hic erit magnus ⁊ filius altiſſimi vo/
cabitur. Et dabit illi dominus deus ſedem da
uid patris eius: ⁊ regnabit in domo Jacob
in eternū: ⁊ regni eius non erit finis. In qui/
bus verbis triplex nouum āgelus nūciauit.
Primum dicitur conceptionis.
Secundum dicitur nominationis.
Tertium dicitur magnificationis.

Primum nouum fuit conceptionis. O
Maria inquit angelus noli timere de ſalutatō
ne. ſ. inſolita. Inueniſti enim gratiaꝫ apud de
um: non ſolum pro te ſed pro toto humano ge
nere. Ecce concipies in vtero ⁊ paries filium.

Secundum nouum fuit nominationis. Et
vocabis inquit nomē eius ieſum. Scd̄m Ni/
co. de lira dicitur impones: qꝛ hoc nomē nō fu
it impoſitū a Maria vel ab angelo: ſed a deo
patre ſm q̄ fuerat predictum ab Eſa. prophe/
ta. 62. c. Vocabit̄ tibi nomē nouū: qd̄ os dñi
nominauit. Sed iſtud nomen fuit diuulgatum
per angelum ipſi Marie ⁊ Joſeph: ⁊ per eos

dus. Nomen etiam impositum est sc̄d̄m proprietatem futuram: quia salus humani generis erat futura p xp̄m. Jesus enim salus interpretat̄ fm̄ Hiero. Tertium nouum fuit magnificationis: quando dixit hic erit magnus. Semper enim fuit magnus deus: sed futurus erat magnus homo ⁊ magn⁹ propheta: sicut Luc. 7.c. dicitur. Propheta magnus surrexit i nobis. Et filius altissimi vocabitur. i. ipsius dei qui solus est altissimus. Homo enim altus ē inter creaturas corporales: sed angelus altior: deus āt altissimus. Ista enim filiatio fm̄ Nico. de lira accipitur hic p naturam. In omnib⁹ āt alijs quantūcunq; sanctus est tantum filiatio dei per adoptionem. Et dabit illi dn̄s deus sedem Dauid patris eius. Sed contrarium patet per hoc q̄ dicit̄ Hiere. 22. de Jeconia rege Juda. Scribe istum virum sterilem. Nec erit de semine eius qui sedeat sup tronum Dauid. Beata āt virgo Maria de qua natus est iesus descendit de Jeconia. vt patet Math. i. q2 ponit in xp̄i genealogia. ergo ⁊c̄. Ad quod dicendum fm̄ Nico. de lira q̄ Hieremias loquit̄ d̄ regno temporali ipsius Dauid. in quo nullus postea regnauit de semine Jeconie. Et aliqui alij qui susceperunt regis nomen in iudea ante Herodem ascalonitam: nō fuerūt de tribu regia: sed de tribu sacerdotali. Xp̄s etiā qui descēdit de Jeconia fm̄ carnē per virginē Mariam non sedit super tronum Dauid: loquēdo de temporali regno: imo istud negauit coram Pilato dicens. Joh. 18. Regnum meū nō ē de hoc mundo. Tamen potestatem accepit p⁹ resurrectionem etiā inquātum homo sup omnem creaturam. fm̄ q̄ ipse dicit Math. 28. Data ē mihi omnis potestas in celo ⁊ in terra. Nam inquantum deus non accepit aliquam potestatē de nouo siue in tempore. Angelus autem h̄ loquitur de regno spirituali ⁊ celesti: quod figuratum fuit per regnum Dauid tēporale: sicut ⁊ celestis hierusalem p temporalem. Unde ⁊ subditur. Et regnabit in domo Jacob in eternum. s. super electos. De domo ēt Abraam ⁊ Isaac aliqui fuerunt reprobati: sicut Ismael ⁊ Esau. De domo āt Jacob oēs eius filij a sanctis doctoribus inter electos sunt computati: q2 etsi aliqui peccauerunt egerunt postea penitentiā. Hec Nico. de lira. Et regni eius n̄ erit finis: q2 xp̄s non solū inquātū deus: sed ēt inquantū hō regnabit i eternū sup oēs: ēt sup angelos. Quid ē hoc o virgo regia quod tibi angelus loquitur. Vere nouum: qd̄ alij tot ānis expectauerunt sancti patres ⁊ electi dei sentire. Quō in his verbis imutatur cor tuū o virgo. Audi obsecro anima mea: quia celestis nūcius ex parte dei virgini declarat salutem mundi p sui filij conceptionem futuram. Quid fecisti o puella. Quid fecisti vt deum inclinares ad tuū sanctum amorem. Ecce angelus ex parte summe trinitatis tibi reuelat te in matrem illius assumendā: quē paulo ante vt descenderet deuotissime rogabas. Satisfactum est iam petitiōi tue. O virgo sacratissima en saluator mūdi tuū ad habitandum requirit vterum virginalē. Fecit ille quod postulabas: fac ⁊ tu etiam qd̄ ipse querit. Querit te in matrem. Querit de te carnē accipere. Sed non sine cā rem tā grandem adhuc ponderas virgo pia. Idcirco ad tertiū mysterium procedamus.

Tertium mysterium cōtemplandū dicitur cōsensionis. Pro quo addit̄ i euāgelio. Dixit autem Maria ad angelū. Quō fiet istud: qm̄ virū non cognosco. Et respondens angelus dixit ei. Spiritus sanctus superueniet in te: ⁊ virtus altissimi obumbrabit tibi ideoq; ⁊ qd̄ nascetur ex te sanctum vocabitur filius dei. Et ecce Helisabeth cognata tua: ⁊ ipsa concepit filium in senectute sua. Et hic mensis est sextus illi que vocatur sterilis: quia non erit ipossibile apud deū omne verbū. Dixit āt Maria ad angelū. Ecce ancilla dn̄i fiat mihi fm̄ verbum tuum. In quibus verbis. 5. considerationes erunt notande.

Prima dr̄ virginitatis amplexio.
Secunda dr̄ spiritus sancti cooperatio.
Tertia dr̄ exempli admiratio.
Quarta dr̄ humilis responsio.
Quinta dr̄ verbi dei incarnatio.

Prima consideratio dicitur virginitatis amplexio. Mira siquidem deuotione gloriosa virgo amplexabat̄ virginitatis decorē.

Quod probari potest tripliciter.
Primo ex suo proposito.
Secundo ex suo voto.
Tertio ex sua confirmatione.

Primo inquā patet ex suo proposito. Dicit magister sen. in. 4. di. 30. ⁊ cōfirmatur per Aug. 27. q. 1. c. beata Maria. Beata Maria proposuit se obseruaturā votum virginitatis in corde: sed ipsum virginitatis votum non expressit in ore. Subiecit se diuine dispositiōi dum proposuit se obseruaturam virginitatem: nisi deus

nisi deus aliter ei reuelaret. Nec sic faciendo fecit cōtra legem. Deut. 7. Non erit apud te sterilis vtriusqꝫ sexus: qꝛ ipsa in hac vice non simpliciter virginitatē vouit: sed sub cōditione si deo placuerit. Scd̄o patet ex suo voto. Nā accepto spōso Joseph sanctissimo: ꝛ cognoscēs dn̄i voluntatē simul cū viro verbis expssis virginitatē vouit: sicut patet in predicto. c. beata Maria. Et id cōfirmatur per aug. in li. de virginitate. qui ait. Annuncianti angelo Maria respondet. Quomodo fiet istud: quoniā virū nō cognosco. Quod profecto non diceret: nisi virginitatē deo āte vouisset. Tertio pꝫ ex sua cōfirmatione: quādo angelo dicebat. Quoniā virū non cognosco. i. nō cognoscere propono. Diligebat itaqꝫ virginitatē virgo: ꝛ modū diligenter interrogabat de suo cōceptu. Secūda consideratio dicit̄ spiritus sancti coopatio. Nā vt audiuit angelus responsum virginis let⁹ retulit ei. Spiritus sanctus ꝛc̄. In qua relatione tria virgini promisit.

Primo spiritus sancti superuentionē.
Secūdo filij humanationē.
Tertio eiusdē filij sanctificationem.

Primo, pmisit v̄gini spiritus sancti supuentionem: quādo dixit. Spiritus sanctus supueniet in te. i. nō concipies humano modo: sꝫ diuino: qꝛ nō virtute seminis virilis: sed virtute spiritus sancti. Et bene dixit: superueniet in te qꝛ prius venerat sup virginem adhuc in vtero matris existentē: ipsaꝫ a peccato originali preseruando. Vel secundū alios purgādo. Sꝫ in conceptione filij dei superuenit spiritus sc̄us. i. iterū venit ad confirmandū ꝛ cōferendū maiorem gratie plenitudinem: que nō solū sanctificauit mentē: sed etiā ventrē. Nec propter hoc dicendū est christum esse filiū spiritus sancti duplici ratione s̄m Boñ. in. 3. dis. 4. Primo propter vitandū errorē circa generationē temporalem. Quia cū s̄m illam dicat̄ xp̄s cōcept⁹ de virgine ꝛ spiritu sancto: si diceret̄ spirit⁹ sanctus eius pater: sicut v̄go eius mater: iam videretur xp̄s ex hoc natus ex Maria ꝛ spū sancto sicut nascit̄ ples ex muliere ꝛ viro. Et quidem hoc falsum est: qꝛ ples ptē accipit a patre: ꝛ ptē accipit a matre: in qua assimilat̄ patri et matri in eadē natura: ꝛ forma. Et hoc nō est reperire in xp̄o q̄ꝫtū ad eius cōceptionē imo soli matri assimilatur in natura assumpta. Ideo nō dꝫ admitti xp̄m esse filiū spiritus sancti: sed solius virginis matris: ad manifestandā ꝛ confirmandam veritatē ꝛ pprietatē temporalis generationis.

Secunda ratio sumitur ex parte generationis eterne ne. s. ɔfusio fiat eternarꝫ relationū ꝛ pprietatū. Unde cū propriū sit psone patris generare: respectu psone filij nullatenus admitt̄ christum esse filiū spiritus sancti: in quo non est alia psona: vel hypostasis q̄ꝫ illa quā ab eterno pater genuit. Secūdo angelus pmisit virgini filij humanationē cū dixit. Et virtus altissimi obumbrabit tibi. i. dei filius qui est dei patris ꝛ sapiētia ꝛ virtus: vt dicit̄. i. Cor. i. Obūbrabit tibi: qꝛ sub vmbra carnis latebit x̄pus diuinitatis. Tertio pmisit ei filij sāctificationē. d. Ideoqꝫ ꝛ qd̄ nascetur ex te sanctū vocabit̄ fili⁹ dei. Secundū Nico. de lira dicit sanctū absolute absqꝫ determinatione: qꝛ si dixisset sc̄us de⁹ vel sanctus homo: vel aliqd ɔsimile: nō expressisset sanctitatē eius cōplete: qꝛ in eo ē sanctitas diuina ꝛ humana: ꝛ qcqd sanctitatis pōt cogitari in quacūqꝫ creatura: eminentius est in christo. Ideo dicit̄ sanctū absqꝫ determinat ōē. Et vocabitur inquit filius dei. Accelera v̄go responsum: ꝛ expedias nunciū. Expectat eniꝫ ad huc cum modestia ꝛ audit attente. Nō interrūpit verba angelus: sed illa suscipit cū multa reuerentia. Tertia cōsideratio dicit̄ exempli admiratio. Angelus enim vt virginē clarius informaret exemplum sibi ppoisuit. Quod fuit efficacissimū triplici ratione.

Primo ratione claritatis.
Secūdo ratione fecunditatis.
Tertio ratione possibilitatis.

Primo fuit exemplū illud efficacissimū ratione claritatis: quia non erat obscurū: non de psona incognita: nec extranea seu peregrina: sed de psona notissima ꝛ cōiuncta. Ecce inquit Helisabeth cognata tua. Scd̄o fuit efficacissimū ratione fecunditatis. Mir quippe videt̄ si sterilis cōcipiat: sed multo maius si cōcipiat in senectute. Propterea dixit angelus. Ipsa concepit filiū in senectute sua. Et hic mensis ē sextus illi. s. mensi in quo ipsa concepit: q̄ vocatur sterilis. Quia eius sterilitas sic erat nota: vt vo caretur sterilis. Tertio fuit efficacissimū ratione possibilitatis. Cū enim maius sit virginem cōcipere q̄ꝫ sterilē: ideo angelus inducit rōnis efficaciā ex dei omnipotentia: qꝛ nō erit impossibile apud deū omne verbū: q dixit ꝛ facta sunt

Quarta cōsideratio fuit humilis responsio. Dixit autē Maria ad angelū. Ecce ancilla domini. Fiat mihi secundū verbū tuum. Que re

sponsio fuit gratissima.

Primo deo.

Secūdo angelis.

Tertio hominibus.

Primo fuit hec responsio gratissima deo q ad suum vterū descendere statim dignatus est. Et quē celi ⁊ terra capere nō poterant: verbis istis Maria clausit in suo ventre. O inextimabilis virtus Marie virginis. o ineffabilis clementia creatoris. o incōprehensibilis altitudo misteriorum dei. Una mulier hebrea fecit inuasionem in domo regis eterni. Una puella vt sic dicā diuinā sapientiam circumuenit: vt ppterea de ea cōqueritur deus. d. Can. 4. Vulnerasti cor meū soror mea sponsa: vulnerasti cor meum in vno crine colli tui: ⁊ in vno oculorum tuorum. Ubi glo. Pro amore tuo carnē assumpsi: ⁊ vulneribus primis in cruce vulnerasti cor meū. Nā primogeniti filij sui fuit: plusq₃ pro ea redimēda in mūdū venit q̄₃ pro omni alia creatura. Ex virginis ergo carne deus summā altitudinem vestiuit humilitate: summam deitatem vestiuit penalitate: summā opulētiā vestiuit paupertate: summā lucē vestiuit tenebris: summū honorē vestiuit obprobriis: summū amabile vestiuit flagellis. Quid plura. Hodie virgo sacratissima dixit. Cōgratulamini mihi oēs q diligitis dn̄m quia cū essem paruula placui altissimo. Placuit certe: q: dixit. Ecce ancilla domini: nō dixit ecce regina: ecce mater: sed ecce ancilla. O humana virginis oblatio: qua se i ancillā dei totā obsequiosam reddebat. Secundo fuit hec responsio gratissima angelis qui virgineū cōsensū expectabāt. Quis nā explicet quāto gaudio sint repleti: cū iā virginē audiebāt. d. Ecce ancilla dn̄i. Letabātur qdē ⁊ fecūdabātur ⁊ exultabant.

Tertio fuit h responsio gratissima hominib⁹: qb⁹ per Mariā salus mittebat a dn̄o. O Adā. o Eua parētes generis humani. O Abrahā. o Isaac. o Jacob. o Esaia. o Hieremia. o sancti patriarche ⁊ pphete. Dicite mihi q̄so dicite cū virgo locuta est verba salutis nostre: sensistis ne aliqd aut audiuistis. Puto eniz q: āgeli ad vos descēdētes voce amena dixerūt. Gaudete patres sancti: q: hodie puella vna illa quā i prophetijs ⁊ figuris pnūciastis a dn̄o reqsita rn̄sum pbuit. Ecce ācilla domini: ⁊ iam incarnatū est in ea verbum diuinū. Puto etiam claritatis insolite radiū eis apparuisse: nūc se retrahēdo nūc se reddendo. O qualis fuit ⁊ q̄₃ magna iubilatio tūc illorum q sedebāt i tenebris ⁊ vmbra mortis. Quinta cōsideratio dicitur verbi diuini incarnatio. Secūdū eni Joh. Dama. post virgineū cōsensū facta sunt tria simul ⁊ semel. Primū corporis xp̄i organizatio. Secūdū anime ipsius xp̄i creatio. Tertiū corporis ⁊ aie xp̄i cū diuinitate vnio. Assumpsit. n. verbū totū hominē ⁊ nō prius corpus q̄₃ animā: sed simul vt docet magister in tertio. di. 4. Ex qua vnione deus homo factus ē in vtero virginis: ⁊ virgo facta mater dei: qđ dicere stupeo: certe nec dicere valeo aut exprimere rē tā grandē. Quid factū est in te o virgo gloriosa cum sensisti tuū vterū tali filio decoratū. O quanta fuit tunc omniū tuorum sensuū interiorum ⁊ exteriorū mutatio. Illū certe habebas q in celis cum patre regnabat. Illū tenebas: qui simul cū patre spiritū sanctū inspirabat. Securi iā sum⁹: ⁊ amplius nō desperabimus. Juua nos virgo pijssima: ⁊ ad tuū filiū pro nobis porrige preces: vt nobis gratiā suā largiri dignetur: qua valeamus sua cognoscere beneficia ⁊ tibi possim⁹ ac filio in hac die gratias cōdignas referre: q humilem se tibi dedit: qui est benedictus in secula seculorum. Amē.

Sermo de p̄destinatorum numero ⁊ dānatorum

m

Multi sunt vocati: pauci vero electi. Math. 20. c. Verba q̄ reuerentijs vestris sunt pposita dilectissimi in xp̄o iesu: sunt ipsius dn̄i iesu: q̄ si homines vani attente pensarent ac subtiliter discuterent: timendi dei causam haberent. Quid. n. pōt tanta efficacia timorē incutere: q̄₃ p̄lata v̄ba ore veritatis infallibilis plata cōsiderare. Quis eniz nō paueret: quis nō obstupesceret: qui videret suū regē populos sibi subiectos omnes sine defectu corā se aduocantem: ⁊ ex tanta multitudine paucos ad gloriā eligentē: reliquos autem in cōfusione ignominia ⁊ tormēto relinquentē. O quantus timor. o quantus fletus. o quātus gemitus tales cōprehenderet. Sed nunc insania hominum putat contrariū. Nā si singillatim omnes interrogentur infideles an sint electi ad salutē: quasi omnes dicerent sumus. Similiter etiā iudei idem dicerent. Verū qd de christianis loquar: quorum fides est verissima. Nōne ⁊ ipsi etiam in omnibus malis viuentes: tamē credunt se misericordiā dei cōsecuturos. Interroga queso singulos in omni sexu ⁊ in omni etate conditione gradu ac dignitate: neminē

neminē fere inuenies etiā si in malo perseueret qui se nō putet electū: ⁊ hoc euenit: partim: q2 ignorant lumen veritatis: partim: quia proprij amoris fallacia decipiuntur: partim deniq3: q2 diabolica suggestione falluntur. Nam plerūq3 etiam fatui se sapientes existimant: ⁊ qui claros nō habent oculos vmbrā interdū pro veritate precipiunt: ⁊ sepe somniantes putant se vigilare: ⁊ esse vera que somniant. Sic multis vocatis a deo eueniet qui nunc credunt se saluari et damnabuntur: quia dicit saluator. Multi sunt vocati: pauci vero electi. Nōne vides in omnibus rebus exemplū: quia illud quod est deterius plus abundat vt in fine sermonis dicetur Sed nunc cape exemplū in piscatoribus: quia vtplurimū plus immundicie ⁊ piscium inutilium in rete capiunt q̄3 sint boni pisces. Hoc cōfirmat diuina auctoritas Math. 13. Simile est regnū celoꝝ sagene misse in mare vsq3 ibi: i caminū ignis. Ecce ꝙ boni ponunt̄ in vasis q̄ si in modico loco morantes ꝓpter paucitatem sed mali ꝓijciunt̄ in litus maris ꝓpter multitudinē. O peccator cōuertere ⁊ ꝯsidera qd significet. Multi sunt vocati. ⁊c̄. Sed licet xp̄s nequeat mentiri: tñ q2 eius sacratissima dicta ab ignorātibꝰ male intellecta sepenumero errore decipiunt̄. Ideo ꝓ luculentiori thematis nostri declaratione tria in hoc sermone notabūtꝰ

Primū dicitur oppositio.
Secūdū dicit̄ declaratio.
Tertiū dicit̄ cōfirmatio.

Cape primū qd̄ est oppositio. Quidā enim videnſ opponere ꝙ nō pauci sed multi sint electi: ⁊ hoc triplici oppositione ꝓbare vident̄.

Prima dicit̄ inclinationis.
Secūda dicit̄ reuelationis.
Tertia dicit̄ predestinationis.

Prima oppositio dicit̄ inclinationis: ⁊ ē talis Omnia q̄ sunt inclinant̄ ad agendū ſm bonitatem sue nature loquēdo naturaliter: vt patet i creaturis insensibilibus ⁊ sensibilibus: q̄ magis q̄3 nos sequunt̄ nature sue inclinationem. Vñ philo. 4. ethi. ait. Vnusq̄sq3 dirigit opera sua secūdū optimū eoꝝ q̄ sunt in ipso. Et Boetius in. 4. de cōsol. ꝓsa. 4. inq̄t. Agit. n. cuiusq3 natura: qd̄ ꝓpriū est ei diffinire: ergo ⁊ deꝰ cuius eē est ꝑfectissimū inclinat̄ a bonitate sue nature vt agat ſm eā: nā si alia agūt hoc a fortiori deꝰ: ꝫ p3. 2. meth. vbi dicit̄. Qd̄ est causa alioꝝ vt sint talia illud maxime est tale: exēplo ignis q cū sit cā calefaciēdi aquam arguit̄ ꝙ sit maxime calidus: ergo cū deus sit cā vt alia agāt ſm inclinationē sue nature: ipse debet agere ſꝫ suā: imo magis: q2 teste Proculo: qui dicit̄ de causis auctor. Quicquid pōt causa secūda: pōt causa prima nobiliori ⁊ altiori modo. Et cōmētator. 2. metha. ait. Prima causa est magis digna in esse ⁊ virtute q̄3 omnia alia entia: q2 omnia alia entia acquirūt esse ⁊ virtutē a p'io. Sꝫ que est inclinatio nature dei. Misericordia. Hinc dicit in ps̄. Apud dñm misericordia: et copiosa apud eū redemptio. ⁊. 26. q. 3. c. alligāt ⁊ allegat̄ de peni. dis. i. §. itē dicit̄. Misericordie dñi nec mensuras ponere possumꝰ nec tp̄e diffinire. Ecce ꝙ inclinat̄ ad miserendū ſꝫ naturā: ergo debet pluribus misereri: ⁊ cōsequēter plures eligere q̄3 dānare. Vex rūdere qs poterit ꝙ etiā deus inclinat̄ ꝑ naturā facere iusticiā. Cōcedo: sed tamē magis inclinat̄ ad misericordiam testante Iac. 2. c. sue cañ. vbi ait. Superexaltat autē misericordia iudicium. Et de pe. dist. i. c. q2 diuinitatis. ⁊ sunt v̄ba Hiero. vbi dicit̄. Diuinitatis natura clemens ē ⁊ pia: magis ad indulgentiā q̄3 ad vindictā ꝓna: que nullatenus vult mortē peccatoris: ſꝫ vt magis cōuertat̄ ⁊ viuat: ergo pluribꝰ miſet̄. Secūda oppositio dicit̄ reuelatōis. Arguēdo nāq3 pro talibus dico ꝙ plures saluent̄: q2 i diuinis scripturis inuenit̄ ꝙ plures saluent̄. Nā oēs electi significant̄ in ꝓmissionibꝰ factis ad Abrahā a deo sicut sancta mater ecclesia canit. Signifer sanctus Michael representet eas i lucē sanctā: quā olim Abrahe ꝓmisisti ⁊ semini eius. Sed semē electoꝝ est amplissimū. Nā Gen. 12. dixit deus Abrahe. Egredere de terra tua: et de domo patris tui: ⁊ intulit. d. Faciā te crescere in gentē magnā. Itē. 13. c. d. Faciā semen tuū sicut puluerē terre que3 et si homo potest numerare: semen quoq3 tuū numerare poterit. Et 15. c. anteq̄3 Abraha3 filiū haberet educens eū foras dixit. Suspice celum: ⁊ numera stellas si potes: ⁊ dixit ei. Sic erit semen tuū. Ecce quot sunt electi significati in semine Abrahe. Hic Iob. 25. d. Nunquid est numerus militum eius: quasi. d. Non. Et Dauid inducit christum patri. d. Dinumerabo eos: ⁊ sup harenā multiplicabuntur. Similiter Ioānes apoc. 7. hoc testatur. di. Audiui numerū signatorum. 144000. signati ex omni tribu filioꝝ israel. Ex tribu Iuda. 12000. signati: vsq3 ibi: stātes āte thronū dei. Ecce quāta est electorum multitudo. Propterea doctores sancti i suis opinioni

duo licet sint varie: tamē ostēdūt multos saluādos. Magister nāq3 sen. in. 2. di. i. dicit hominem esse factum inter alias causas pro restauratiōe nature āgelice. Vn̄ ꝛ i di. 9 allegat Gre. d. Superna illa ciuitas ex angelis ꝛ hominib⁹ cōstat: ad quam credimus tātos humani generis ascēdere quātos illic cōtigit angelos remāsisse: sicut scriptum est. Statuit terminos populorum iuxta numerum angelorum. Et hoc exponit ipse magister dicēs. Nō iuxta numeru3 eorum qui ceciderūt: homines ad beatitudinem admittūtur: sed eorum qui remāserūt: ergo iuxta hāc opinionem cum sint āgeli pene innumerabiles sequitur ꝙ tot erūt homines qui saluabūtur. Nam de angelis dr̄ Daniel. 7. Milia milium ministrabāt: ei ꝛ decies centena milia assistebant ei. Item idem magister i p̄fata di. ponit aliam opinionem que est Aug. 22. li. de ciui. dei. c. 1. d. De mortali progenie merito iusteq3 dānata tātum populum sua gratia colligit: vt inde suppleat ꝛ restauret partem que lapsa est angelorum: ac sic illa dilecta ac superna ciuitas nō fraudetur suorum numero ciuium: quetiam fortassis ꝛ abundantiore letetur. Ite3 ibidem ponit aliam opinionem dicens ꝙ solu3 ruine angelice per virgines restaurabūtur: de ceteris autem hominibus sūt tot saluādi: quot sunt angeli qui remāserūt ꝛc̄. Est ꝛ alia opinio Bon. in. 2. dist. 9. que videtur oībus verior. Ait enim ꝙ cum sint. 9. angeloru3 ordines debent ad ipsos homines assumi pro meritorum conditione: ꝛ ideo non tm̄ assumētur ad ipsos virgines: quetiā ꝛ multi alii cū ēt multi corrupti carne in merito multas virginibus p̄ferātur: sicut p3 in beata Maria magdalena: ꝛ Petro apostolo: qui multis virginibus virtuteq3 lec⁹ preferūtur. Preterea dicit ꝙ multi dum fuerūt in hac vita nō fuerunt tanti meriti vt possēt assumi ab angelorum ordine: qui tamē saluati sunt merito passionis xp̄i: ꝛ de ipsis fiet decimus ordo: sicut olim fuit figuratum tempore Ezechie regis Iude quādo a deo ipetrauit ne moreretur: tunc sol in signum exauditiōis per .x. gradus quos descenderat retrocessit in horologio Achaz: sicut patet. 4. Reg. 20. c. Sic xp̄s sol iusticie nouem relictis angelorum ordinibus ad decimum generis humani faciendū descendit. Et similiter iste decimus ordo signatus est in decima dragma Luc. 12. quam mulier. i. diuina charitas amissam requisiuit: domū .i. humanā naturā passione subuertens. Ecce quot istis opinionibus presupponūtur saluandi. Numera eos si potes: ergo non sunt pauci vocati siue electi. Tertia oppositio dr̄ predestinatiōis. Et arguit sic. Aut deus predestinauit oēs: aut partē. Si oēs: ergo oēs saluabūt: q2 predestinatio est origo ꝛ fundamētū humāe salutis: vt colligit di. 40. primi sniarum. ꝛ. 23. q. 4. c. Nabuchodonosor. Preterea arguit. Deus ē immutabilis: si ergo oēs predestinauit: oēs saluabit: quia eius voluntas non pōt mutari: iuxta illud qd̄ dicitur de reg. iur. li. 6. Qd̄ semel placuit amplius displicere nō potest. Si āt dicis ꝙ nō omnes predestinauit sed partem ꝛ ego quero quare nō omnes. Et probat ꝙ si sit verum. Primo si sic esset videret ꝙ deus esset psonarum acceptor: ꝛ hoc negat scriptura Unde Actuum. x. Petrus ait. In veritate cōperi: qm̄ deus non est psonarum acceptor. Itē 32. q. 4. scut. ꝛ de cōse. dist. 4. c. nequaq3. Et extra de preben. c. venerabilis. li. 6. dicit. Nō generis sed virtutum nobilitas viteq3 honestas grati deo faciunt ꝛ idoneū seruitorem: ad cui⁹ regimen nōnullos nobiles ꝛ ignobiles: pauperes ꝛ potētes admisit: eo ꝙ nō est apud deū psonarum acceptio. Etiā scribit Io. 2. c. Non ē psonarum acceptio apud deum. Et Sap. 2. Equaliter est ei cura de omnibus. Et Math. 5. Solem suū oriri facit super bonos ꝛ malos

Secūdo pbatur: omnes ad pniam vocat sicut dicit apl's. 1. Thimotei. 2. ꝙ de⁹ vult oēs homines saluos fieri. Vult ergo oēs: ꝛ nō partem. Unde idē apl's Ro. 8. ait. Scimus qm̄ diligētib⁹ deum oīa cooperantur in bonū: his qui scd̄3 ꝓpositum vocati sunt sancti. Nam quos presciuit ꝛ predestinauit cōformes fieri imaginis filii sui: vt sit ipse primogenitus in multis fratribus: quos aūt p̄destinauit: hos ꝛ vocauit: ꝛ quos vocauit: hos ꝛ iustificauit: ꝛ quos iustificauit: eos ꝛ magnificauit. Quid ergo dicemus ad hec. Si deus pro nobis quis contra nos. Qui etiam ꝓprio filio non pepercit: sed pro nobis oībus tradidit illum. Qūo nō ēt cū illo oīa nobis donauit. Sed voluntas dei est īfallibilis: q2 oīa quecūq3 voluit fecit. Nec pōt īpediri. ad Ro. 9. Voluntati ei⁹ qs resistit: ergo ꝛc̄.

Secundū mysteriu3 dr̄ declaratio. Ne ergo i errore mēs parū intelligētiu3 permaneat: ex p̄fatis videbimus tres declarationes cōtra tres predictas oppositiones.

Prima ē contra inclinationem.

Secunda contra reuelationem.

Tertia contra predestinationem.

Pria est cotra iclinationem. Dicebat q deus debebat plures saluare q̄ dānare: q2 ei9 natura magis icl nata ē ad miserēdū q̄ puniedū. Rñdeo q verū ē quantū ad effectū: nō quātum ad naturā: q2 nō est differēs i natura: sed tamē nō sequitur ppterea oēs vel plures saluentur: q2 regula illa itelligitur stātibus terminis ipsius nature. Verū nāq3 ē q deus saluaret omnes si ne m̄tos: si ipsi se ad salutē disponerēt: sed q2 nō se disponunt: iō nā nō saluant. Patet hoc exēplo multiplici. Nā cibus nāliter h3 pbere nutrimētū: sed tamē nō prebet in illo q nō h3 digestionem: lumē h3 illumināre: sed tamē non illuminat cecorū oculos: medicina hab3 sanitati disponere: sed nō disponit morituros: et h nō ē culpa actiuorū: sed ex defectu passiuorū: q2 nō sunt dispositi. Unde hoc idē cōfirmat phs. 2. de aia. d. Actus actiuorū sunt i patiente bñ dispositio. Sic dico q dei natura l3 de se sit inclinata omnibus misereri: tamē nō oibus miseret: q2 nō se disponūt ad susceptionē ipsius. Hinc auctor de causis ait. Prima cā et supior semp ē sine varietate: s3 cause secūde nō recipiūt virtutem prime nisi secūdum attingētiam: ergo non valet argumentū. Secūda declaratio ē cōtra reuelationem. Nā dicebat q plures ex reuelatione demōstrant saluari q̄ dānari. Rñdeo q de electis ē loqui dupliciter. s. absolute et respectiue siue cōpatiue. Primo mō electorū ē maxima mltitudo. Nōne tibi vident multi tot pphete: tot martyres: tot cōfessores: tot virgines tot cōtinētes et casti. Et sic habent intelligi ille auctoritates: doctorūq3 opiniones. Secūdo mō in cōparatione: siue cōparatiue loquēdo dico q electi sunt paucissimi: si eni boni viri malis comparant paucissimi inueniuntur. Nā si qs ex magno monte harenarū vel ex littore maris sumeret pugillum harene: harena illa grandis diceret absolute: q2 grana ibi cōtenta eēnt ifinita: sed cōparādo ad illa que sunt i monte siue in littore maris diceret pauca. Sic est de electis: nā multi sunt absolute: sed in cōpatione dānatorū pauci: et iō deus absolute loquēdo dicit ad Abraā: q semē suum multiplicaret sicut puluerem: et sicut stellas celi. Et in cōparatione loqndo sunt dictum Deut°. 33. Ecce omnes electi in manu dei sunt. q. d. Electi tam pauci sunt vt possint manu teneri. Hinc sap. 3. dicit. Iustorum anime in manu dei sunt. Et sic p3 secūda declaratio. Tertia declaratio ē cōtra pdestinationem: vbi dicebatur q aut deus omnes elegit vel predestinauit: aut partē: et si omnes: ergo omnes erant saluandi: et si partem hoc erat falsum: quia non ē personarū acceptor. tum et q2 vult omnes homines saluos fieri. Respondeo dicendū q non oēs predestinauit. Nam pdestinatio est tm̄ bonorum. Unde magister i. 1. di. 40. ait. Predestinatio est gratie pparatio qua elegit quos voluit ante mundi cōstitutionē. Sed dices: ergo est psonarum acceptor: et q nō omnes vocat vt dicit Apoc. Dico q non sequit. Nam ipse ex hoc non acceptat psonas s3 merita: et damnat demerita. Et ideo non omnes pdestinauit: q2 preuidit quosdam in peccato duraturos: illos aūt tm̄ pdestinauit quos benefacturos pcognouit. Unde. 23. q. 4. c. Nabuchodonosor. Aug. ait vires obediētie non ideo cuiusq3 subtrahit, q2 eum nō predestinauit Sed ideo eum nō pdestinauit q2 recessuru3 ab ipsa obedientia puidit. Et infra dicit. Quia pscit sunt casuri: nō sunt pdestinati. Ecce ergo q deus non cōsiderat in pdestinatione personas: sed merita. Qd̄ āt dicebat fm apostolu3 q deus vult omnes hoies saluos fieri et c̄. Rñdeo fm doc. et maxime fm Io. Dama. et Alexan. de ales. Qd̄ in deo dicitur esse duplex voluntas: non respectu volētis: sed respectu voliti. Una dicitur antecedens siue absoluta: altera consequens siue cōditionata. Volūtas antecedēs ē in qua vult deus oibus misereri: et vlt omnes saluari. Uocat. n. cū ista ad pniam oēs. s. iudeos: paganos: sarracēos: et quoscūq3 peccatores: clamatq3 ad vitam eternam. Sed ista si sequitur effectum suum pp rebellionem liberi arbitrii nostri. Clamat deus volo te saluare anima mea. Et liberum arbitrium peccatoris rñdet. Nolo. Exemplum de rege qui precū soluit pro liberatione suorum ciuium: et parat naues: vt in patriam eos reducat a captiuitate et oēs a vinculis vult liberare ac soluere. S3 qdam eoru3 cōtēnūt. Ecce q sarraceni: iudei: et ceteri obstinati peccatores nolūt exire de carcere infidelitatis et male voluntatis. Sed tamen deus pciūm p oibus soluit redēptiōis: et oib9 vult misereri. Unde apostolus Heb. 5. Factus ē oibus obtempantibus sibi cā salutis eterne. Et de absoluta voluntate dicit idē aplus. 1. Thi. p. Hoc bonū et acceptū coram saluatore nostro deo q vult oēs homies saluos fieri et ad cognitionem veritatis puenire: q dedit semet ipsum p oibus. Alia voluntas dicit cōsequēs

siue conditionata. Et s'm istam voluntatē nō vult oēs homines saluare: q̄a hec ē cū cōditione diuine iusticie. Vult enim illos saluare q̄ gradiuntur p semitam mādatorum suorū: et dānare eos qui ambulant p vias nō bonas: nisi retrahant pedem. Exemplū de rege qui suos ciues diligit: et oibus salutem optat et quāq̄ velit oēs saluos eē: tamē vult quosdā qui nephāda commiserunt suppliciis tradere. Sic est d' deo. Sz dicit aliquis. Nolo aliquid boni agere: quia si sum p̄destinatus: oīno saluabor: si vero nō: oino dānabor. Tace stulte: q2 deus ita te p̄destinauit q̄ tamē vult te laborare vt salueris. Vñ magister in. p̄. di. 40. ait. Predestinatio ē sal9 ex inductione meritorū. Et. 23. q. 4. c. obtineri dicitur. Ipsa quoq̄ perēnis regni p̄destinatio ita ab oipotente deo posita est vt ad hanc electi nō nisi labore p̄ueniant: quatenus laborando mereantur accipe: q̄d eis oipotēs deus ab eterno disposuit dare. Item ,ppterea nō dānaberis: quia sicut speculator ostendēs viā ī bonam trāseuntibus et ne malam viā que ē a sinistris teneāt: nō est cā vt in ea incidāt in latrones. Sic deus p predestinationē non est cā dānationis electuris. Nā stultus esset ille qui nihil cibi vel medicine sumere vellet dicēs. Si debeo mori moriar et si viuere viuā. Vnde Aug. 23. q. 4. Nabuchodonosor ait. Vasis ire nunq̄ deus redderet interitū: nisi spōtaneum inueniret homine habere peccatū: q2 nec deus peccāti hoi iuste inferret irā: si homo ex predestinatiōe dei cecidisset in culpam. Et idem in. c. Vasis. §. non ergo. ait. Non ergo necessitatē facit correctionis vel obdurationis diuina p̄destinatio siue p̄scientia: cum boni p gratiā corrigant libero arbitrio mali peccant etc. Hoc satis patet: q̄ non sequitur q̄ deus debeat multos vel oēs p pter predestinationē saluare: sed illos qui volunt saluari bene viuēdo et operando.

Tertium mysteriū dr̄ confirmatio. Annūcio vobis mala noua: q2 verificatur sermo iesu xp̄i q̄ dicit. Multi sunt vocati etc. Q̄d vt certius confirmetur: triplici confirmatione demōstrabitur.

Prima dicitur exemplificatiōis.
Secunda dicitur testificatiōis.
Tertia dicitur malignatiōis.

Prima cōfirmatio dicit exēplificatiōis. Nā si itueimur oia exempla tam naturalia quā diuinalia et moralia īueniemus q̄ plures tēdūt ad penam q̄z ad gloriam. Primo eīm consideremus naturalia exēpla. Videmus. n. q̄ i istis que naturaliter fiunt plus malitie abundat q̄z bonitatis. Vnde facilius ē destruere q̄z edificare: pdere q̄z iuenire: occidere q̄z resuscitare. Nam vno āno cōficit panis: et vno momento quasi deuorat: multis ānis hō pficitur: et modica hora pdit et occidit. Quare hoc. Q2 natura rerū facilius ducitur ad malum. Item videmus q̄ plus ē terra inculta q̄z culta: plus aque amare q̄z dulces. plus sunt inmundicie que ex frumento vino et oleo exeunt q̄z ipsi fructus: plus lapides edificiorum q̄z preciosi. Sic reprobi plures sunt q̄z electi. Itē cernimus q̄ in his rebus q̄ visui nature sunt difficiles ad habēdū pauci perueniunt: vt in sciencia dignitatib9 et huiusmodi. Et hoc quare. Q2 preciosa difficulter possidentur. Sic ergo et gloria celestis a paucis eripitur: q2 preciosissima est. Vñ ait philosoph9 Malum ē facile: difficile ē bonum. Secundo consideremus diuina exēpla que fuerunt figura saluandorū paucitatis. Lege Gen. 7. c. et inuenies q̄ tempore diluuii pauci. i. octo anime vtriusq̄ sexus saluate sunt in archa Noe. Lege insuper Gen. 19. et similiter inuenies: q̄ ex Sodoma et Gomorra solus Loth cum vxore sua et duabus filiabus saluatus fu. Et tamē q2 eius vxor retrospexit in statuam salis mox conuersa fuit. Item si bene legis inuenies q̄ ex illa maxima multitudine filiorū israel que egressa est de terra egypti nemo eorū a. 20. ānis supra intrauit terrā promissionis nisi Caleph et Iosue. O peccator conuertere: q2 multis in no oīeus terra viuentiū pmissa ē: et tñ pauci itrāt pauci effugit interitū hui9 seculi: q2 nolunt sibi pridere. Tertio cōsideremus exēpla moralia. Nā legitur q̄ sanctus Bernardus. 15. die post mortē suam apparuit cuidā monacho: cui inter alia iterrogāti si tam difficile eēt saluari vt scripture testant: respondit q̄ verū erat. Et im lit. d. Ea die qua ex hac vita migraui: quadraginta tria milia hominū decesserūt: et solū modo ego cū quodā heremita vitam celestē intraui: et qdam bonus secularis penas purgatorii saluādus intrauit. Refert et quidā historicus q̄ q̄dam monachus Lugdunensis q̄ fuerat in heremo p ānos triginta i magna pnia: post suam mortē apparuit epō ciuitatis Lugdun. d. Ha. ha. o iusticia dei q̄z terribilis: q̄z subtilis: q̄z acuta: q̄z aspera. Et miratus epūs ipsum adiurauit vt diceret qd hoc eēt. Cui ille respondit. O Ioannes age pniam: grandis enim tibi restat via.

Ecce enim

Eo enim die quo ego decessi ex hac vita transie/
runt etiam octuaginta milia aie: que omnes dā
nate fuerunt exceptis .5. quarum due eternam
gloriā et tres purgatorium intrauerunt. Et his
dictis disperauit. Habetur ēt in cronicis ordi
nis nostri q dū quidā frater noster deuotus et
sanctus predicaret in partibus Alamanie: po/
pulo ipsum audiente: et vidēte: quedam mulier
peccatrix cōpuncta tunc diuina gratia: mortua
ē ex vehementi peccatorū dolore. Et cum finē
pdicator sermoni fecisset: indixit populo vt vna
secum dño funderent preces: vt si bonum fo
ret quod actum ēēt in muliere appereret. O mi/
rabile dictu. Illa que mortua fuerat sana re/
surrexit. Rogat frater eam vt si qd vidisset api/
ret ad audientium vtilitatem. At illa ait. Heu
sciant omnes homines q mortui sunt hodie.
70. milia hominum qui omnes dānati sunt ex
ceptis .4. qui ad purgatorium descenderunt.
O obcecati peccatores agite pniam: qr iusticia
dei est strictior q credit. Et quid mirū si tot dā
nant: cum totus mundus sit laqueis plenus.
Nōne sanctus Antonius abbas raptus i spū
vidit totum mundum laqueis plenum: et flens
exclamauit dicens. Dñe quis euadet hos laq
os. Et dñs respondit. Sola humilitas. Ecce
q nemo potest saluari nisi fuerit humilis: et ta/
men paucos videmus qui illam virtutē sequū
tur. Hoc cōfirmat dñs Math. 18. Nisi cōuer
si fueritis: et efficiamini sicut paruli: non intra/
bitis in regnum celorum: ergo rc. Secunda
confirmatio dicitur testificationis. Naz hoc te
stantur omnes scripture et doctores: et ēt paga
ni. Virgilius. n. ait. 6. eneidos. Pauci quos
equus amauit Jupiter. Et Valerius maxim9
Multis enim laboribus susceptis vix eorum
compotes fieri contingit. Et Aug. 20. de ciui.
dei. Plures hoies currunt in penis q in glo
riam. Idē. 21. c. 12. ait. Si oēs a tenebris trā
ferrent in lucem: in nullo appareret veritas vl
tionis: in quibus propterea multo plures quā
in illa sunt: vt sic ostēdatur quid hoibus debet
q si oibus redderet iusticia iudicantis: nemo
recte reprehenderet. Itē libro d vero cultu ait.
Antequā christus adueniret in mundum: d mū
do transierunt plus q qnqz milia anni quibus
omnes damnabant demptis paucis de popu
lo israel. Et idem eodem libro. Arbitror enim
tres mundi partes fore damnandas: eo q i ip
sis omnes regnant infideles. De quarta autez
parte quid dicā, nisi qd Jo. ait. Totus mūdus
in maligno positus est. Et Greg. in omel. su
per Math. dicit. Ad fidem plures veniūt sed
ad celeste regnū pauci perducuntur. Pleriqz
enim vocibus deum sequuntur: sed moribus
fugiunt. Veniamus ad campum diuinarum
scripturarum. Quid dicis tu o Esa. c. 8. Mul
tiplicasti inquit gentem: sed non magnificasti
leticiam. Et .1. petri. 4. c. dicitur. Si iustus vix
saluabitur: impius et peccator vbi apparebit. O
miser peccator: mala nouella. Sed forte dicis.
Non credo predictis testibus: quia forsitan vt
homines sunt locuti. Saltē christo crede. Quid
dicis domine iesu. Audi Math. 7. Intrate in
quit per angustam portā: quia lata porta et spa
tiosa via que ducit ad perditionem: et multi sūt
qui intrant per eam. O peccator paupercule q
male nouelle. Tu velles q dicerem q omnes
saluantur. Ego non possum: quia veritas mi/
hi cōtradicit. Certe si ista non essent vera et vti
lia: xps ea non predicasset. Nam vt etiam salu
tis viam arduam ostenderet dicit in eodem .c.
Non omnis qui dicit domine dñe intrabit i re
gnum celorum: sed qui fecerit voluntatem pa/
tris mei qui in celis est: ipse intrabit in regnuz
celorum. Multi mihi dicent in illa die. Dñe
nōne in nomine tuo prophetauimus: nōne in
nomine tuo demonia eiecimus: multasqz virtu
tes fecimus. Et tunc confitebor illis: quia nū/
quā noui eos. Discede a me omnes qui opera/
mini iniqtatē. Et thema dicit. Multi sūt vo/
cati rc. Tertia confirmatio dicit malignatio
nis. Tanta est hominum malignitas q nō mi
rari debemus si pauci saluentur. Licet enim vt
phs ait: de futuris cōtingētibus non sit deter
minata veritas: tamen sepissime ex qualitatib9
rerum quedam futurorum indicia certa perci/
pimus. Sicut dicimus. Sero rubrum celum:
mane indicat esse serenum. Et hoc vt plurimū
verum est. Cognoscimus etiam ex nubibz dē
sitate: ventorum fulgurum et tonitruorū mul
tiplicatione q magnam testantur futuram tem
pestatem. Vnde et ipse saluator cum de tribu/
latione que in orbem ventura est loqueretur di
scipulis intulit dicens. Ab arbore autez fici di
scite parabolam Luc. 21. Hoc autem dico q
ex precedentibus signis multotiens exitum co
gnoscimus futurorum. Cuz eni totū pene mū
dū cernamus letali vulnere peccati sauciatū: et
plura mortis signa q vite: quid aliud de ipso
iudicare possumus q malum. Nonne attrito
smonis puerbio dicimus q ipossibile ē male

viuere ⁊ bene mori: ⁊ econuerso: nōne verum est qđ Gen. 8. c. scriptū est. Sensus ⁊ cogitatio hominis proni sunt ad malū. Et. 12. q. 1. c. omnis etas. dicit. Omnis etas ab adolescētia sua prona est ad malū: ergo q: homines proni sunt ⁊ ꝓmpti ad malū pereunt. Hinc. 1. Ioh. 2. c. dicit. Totus mundus in maligno positus est. Cū ergo plura mala signa dānatōis in mūdo cognoscimus vt dixi ꝗ supra: qđ possum⁹ dicere nisi q: multi sunt vocati: pauci vo electi. O dn̄e deus quo vadūt iudei ⁊ infideles. Ad infernū. Si q̄s. n. aliter crederet eēt hereticus. Quo tendūt pueri q̄ sine baptismo decedunt. Ad infernū. Quo etiā vadūt tot heretici q̄ sunt in mūdo. Nā omnes orientales ethiopie: libye pene omnes greci. Bosinenses: ⁊ multi alij varijs heresibus sunt implicati. Nō inuenies castellū ciuitatē aut villā que nō habeat aliquos hereticos occultos ⁊ publicos. Nā alij nō credunt animā esse imortalē. Alij dicūt nō eē aliā vitā: nec infernū: nec paradisum. Alij asserunt luxuriā nō esse peccatū. Alij putant stellarū fatū sup liberū arbitriū habere ꝑtatē. Alij credūt mulieres in gattas: ⁊ hoīes in lupos posse mutari. Alij tenent q: spiritus humani ingrediunt corpora aliena. Alij credunt q: facere incantatōes nō sit peccatū. Et multi alij errores inueniunt a q̄bus nolūt hoīes conuerti. Omnes hmōi in errore suo obstinati ꝑsistentes sunt excōicati ab ecclesia: vt p3. Similiter q̄ nō credunt sacramēta ecclesie. Cōsidera quot sunt viri ⁊ mulieres in his erroribus implicati. Multi publici: sed plures occulti. Isti quo vadūt: ad infernū. Dic modo de ignorātibus doctorib⁹ ꝓlatis cōfessoribus ⁊ subditis. Quāta ē ista multitudo: quorū quilibet tenet scire q̄ ad eorū spectāt salutē et officiū vt de alijs taceā. Sūt tot q̄ ignorāt penitus articulos fidei: decē ꝓcepta: ⁊ plerīq3 orationē dn̄icā: ⁊ qđ deterius est cōfessores ⁊ eorū ꝓlati etiā ipsi pleni ignorātia raro inducunt tales vt discant: ⁊ in eorū ignorātia moriunt. Quo isti vadunt: ad infernū. Quomodo scis frater Roberte. Respondeo: q: oēs doctores canonici: ⁊ oēs theologi dicunt: ⁊ ꝑcipue Tho. 1. 3. pte. q. 176. q: ignorātia iuris nō excusat in his q̄ sunt doli capaces: p3 etiā extra de iniurijs. c. Si culpa. ⁊ extra de vi. ⁊ hoñe. c. vt q̄sq3. ⁊ de reg. iur. li. 6. ⁊. 37. di. Ideo ꝓhibent. ⁊ i glo. ibi. ⁊ de cōse. di. 4. c. nos añ oīa. Itē quo tendūt multi q̄ moriunt ꝺ spati: multi morte subitanea q̄ nō habēt spaciū penitendi. Heu q: pertinēt ad infernū. Quo insup tendūt ꝓdones extortores: fures: lusores: damnificatores: vsurarij: tpis venditores: ⁊ hmōi: ⁊ q̄ talib⁹ ꝓbēt auxiliū: fauorē: ⁊ ꝯsiliū: q̄ oēs tenent ad restitutionem: ad infernū. Habes hec extra de furtis. c. porro. ⁊ in glo. ibi sup. v. satisfacere. Et de vsuris. c. cū tu. Itē li. 6. de reg. iu. Itē. 14. q. 6. c. si res. ⁊. 24. q. 2. c. legat. Et de pe. di. 6. c. nemini. Quo ergo miseri vadunt: ad infernū. Quo vadūt mali religiosi: q̄ nō ꝓuāt regulam suā: ad infernū. Quot peccatores moriunt extra charitatē ꝓpter odiū cū ꝓximo suo: aut ꝓpter amorē peccandi: vel horrorē satisfaciendi: aut etiā alia simili de causa: sed tantū penitēt ꝓpter timorē gehenne. Heu q: rapiunt ad tartara: quia scriptū est de pe. di. 2. c. nullus. ⁊ sunt verba Aug. d. Certū est neminē sine charitate saluū esse. Nō itaq3 in solo timore viuat homo. Quem ergo penitet oportet nō solū deū timere iudicē: sed diligere iustū: vt nō solū penā timeat: sed anxietur pro gloria. O igitur captiui diaboli reuertimini ad misericordiā dum tempus est. O miseri christiani renegati: reuocate vitā vestrā ad dominū deū vestrū vt euitetis cōsortia dānatorū. Redite ergo: q: nemo dānat nisi p ꝓpriā culpā: ⁊ deus nō est inculpandus sed potius nostra malignitas. Nā de⁹ nō vult queq̄ ū vilē ⁊ magnū peccatorē perire: s3 stat extensis in cruce brachijs cōpatiēs peccatis ⁊ dānationi nr̄e: vt oīb⁹ largiat sua īfinita misericordia vitā eternā: ad quā ipse nos conducat qui viuit ⁊ regnat in secula seculorum. Amē.

Sermo de cathenis.

Vidi angelum descendētē de celo habentem clauē abyssi: ⁊ cathenā magnā in manu sua. Apoc. 20. Infirmitates curande dilectissimi in christo iesu: nō aliter curant: nisi p medicinas eis cōtrarias: vtputa infirmitates calide p medicinas frigidas: ⁊ ecōuerso. Et hoc cōfirmat aristo. 2. ethi. d. Medicine habent fieri p cōtraria. Et. 6. Contraria cōtrarijs curant. Quare antiquus ille serpens generis humani inimicus videns hominē illuc posse conscendere per humilitatē: vnde ipse per superbiam corruerat: confirmatus in dei odio ⁊ nostri inuidia: semp querit nos precipitare: ⁊ ad baratrū vbi ipse est deducere per frequentationē peccatorum mortaliū. Et quia seu nos per penitētiā in

hac vita posset resurgere: conat᷑ multis modis i
ipsis nos ligare ne resurgamꝰ: vt in his morię̄
do eternaliter pereamꝰ. Propter hoc dicit the
ma nostrũ: videlicet. Vidi angelũ. i. diabolum
descendentē de celo. i. ꝑ superbiã cadentē habē
tem clauē abyssi: ⁊ cathenã magnã i manu sua:
idest ligamenta ad ligandũ animas ne vere pe/
niteant: sed eternaliter pereant. Que volentes
dissoluere ⁊ de animabus nostris extirpare: vt
possimus penitere: necesse ē malleos fortes ha
bere: qui ipsas cathenas disrumpãt: ligamēta
q̄ȝ dissoluant. Sȝ q: opposita iuxta se posita ma
gis elucescũt: videamus primo cathenã ⁊ liga
menta que singillatim per medicamēta contra/
ria dissoluemus. Ex scriptura enim sacra: vt ꝑ
cipere potui cathena ista magna habet nouē no
dos: quos necesse ē soluere ⁊ totaliter destrue/
re: vt a peccatis nosipsos soluamus: videlicet.

Prima dicit᷑ infidelitas.
Secũda desperabilitas.
Tertia dicit᷑ horribilitas.
Quarta dicit᷑ difficultas.
Quinta dicit᷑ exemplaritas.
Sexta dicit᷑ delectabilitas.
Septima dicit᷑ timiditas.
Octaua ꝑ̄sumptuositas.
Nona dicit᷑ longanimitas.

Prima ergo cathena magna ⁊ terribilis est
infidelitas. Mirari enim soleo tantã diuersita
tem hominũ tam diuersimode operãtiũ. Qui/
dam enim bene: quidã melius: quidã vero opti
me: quidã male: aliqui peius: nonnulli pessime
operant᷑. Sed finaliter inuenio q̄ ista diuersi/
tas nõ caus᷑ nisi ex defectu: aut a diuersitate fi
dei. Et q̄uis dicãt oēs se credere: nõ tamē oēs
illa que credunt cõsiderant ⁊ inuestigãt. Quod
autē hoc sit verũ probat᷑ primo ꝑ rationē. Se/
cũdo ꝑ auctoritatē. Tertio per exēplũ. Pri/
mo per rationē sic. Sententia est Ari. in prin/
cipio de sensu ⁊ sensato. Nihil ē i intellectu qn
prius fuerit in sensu. Quod si ꝑ intellectũ non
cognoscit᷑: nec per voluntatē amat᷑: sicut ipse ait
in. 3. de anima. Voluntas nõ fertur nisi in ꝑ̄/
cognitũ. Et Aug. x. de trini. c. i. ait. Firmissi/
me nouimus nõ nisi nota amari posse. Quod
si non amatur: nec etiã propter illud aliqd boni
operat᷑. Si ergo volumus bene agere ⁊ in vir
tutibus insudare necesse est bonũ ⁊ premiũ ꝓ/
pter qđ operamur cognoscere: q: finis mouet
operantē ad agendũ. 2. phisicoꝝ. Sed ipsum
bonũ supernũ: ⁊ felicitatē eternã nõ possumus
naturaliter cognoscere: ergo necesse est vt sup/
naturaliter cognoscamus: ⁊ hoc ē ꝑ fidē. Quã
ta ergo erit fides: tãta erit cognitio: quanta erit
cognitio: tãta erit affectio: ⁊ quãta erit affectio:
tanta erit virtutis opatio: ergo de primo ad vlti
muȝ quãta erit fides: tanta erit operatio. Rur
sus per eandē rationē penã eternam malũ esse
acerbissimũ naturaliter cognoscē nõ possumꝰ
ergo supernaturaliter per fidē. Si ergo volu/
mus peccata deuitare: necesse est penã ad quaȝ
peccata inducũt nos cognoscere. Et tanta erit
peccati deuitatio: quãta erit pene cognitio. Si
ergo nõ est nisi ꝑ fidē: quãta erit fides: tãta erit
peccatoꝝ deuitatio ⁊ oditio. Per hanc ergo ra
tionē patet opera bona ⁊ mala procedere a pro
fectu ⁊ defectu fidei. Secũdo hoc idē probat᷑ ꝑ
auctoritatē Aug. d. Fides mensurat actiones.
Et per illud Lac. 2. diuinaꝝ institutionum ad
uersus gētes circa principiũ. Mũdũ existimãt
nulli deo nos esse cure: aut post mortē nihil eē
futuros: totos se libidinibus adijciunt. Et duȝ
licere sibi putant hauriendis voluptatibus sciē
ter incũbũt: ꝑ quas imprudētes laqueos mor/
tis incurrunt. Ignorãt enim q̄ sit hominis rõ
quã si tenere vellent in primis deũ suũ agnosce
rent: ṽtutē iusticiãq̄ȝ sequerent᷑: terrēis figmē
tis aĩas suas nõ substernerēt: ⁊ mortiferas li/
bidinũ suauitates nõ appeterent. hec ille. Pro
batur etiã auctoritate sacre scripture. Et Prio
Moysi dicentis Numeri. 20. Quia nõ credi
distis mihi vt sanctificaretis me corã filijs israel
nõ introducetis hos populos in terrã quaȝ dabo eis. Iteȝ. 2. Paralipomenon. 16. Prebet
fortitudinē his q corde ꝑfecto credunt in eum.
Et Thobie. 2. Vitã illã expectamꝰ: quã domi/
nus daturus est his q fidē suã nunq̄ȝ mutãt ab
eo. Et Esa. 6. Si nõ credideris nõ ꝑmanebis
q: in peccatuȝ rues. Ideo dicit᷑. Abacuc. 2.
Iustus in fide sua viuit. i. bene operat᷑. Pre/
terea dicit᷑ Math. 9. ⁊ Luc. 6. Cõfide filia: fi/
des tua te saluam fecit. Et Math. 9. Secundũ
fidē vestrã fiat vobis. Et. 15. O mulier magna
ē fides tua: fiat tibi sicut vis. Et Mar. 9. Om
nia possibilia sunt credenti: etiã maxima ⁊ ar/
dua. Et Ioh. 3. Qui credit in eũ nõ iudicat᷑: q
vero nõ credit iam iudicatus est. Et iteꝝ. Qui
credit in filiũ dei habet vitam eternã: q autē in
credulus est filio non videbit vitã eternam: sed
ira dei manet sup eũ. Itē Paulus magnificat
fidē nostrã dicens Ro. i. Gratias ago deo: q:
fides nostra annunciabit᷑ vniuerso mundo. Et

Ro.10.c. Corde enim credit ad iusticiam: ore
autē confessio fit ad salutē. Dicit. n. scriptura.
Omnis qui credit in illū nō confundet. Et. 2.
ad Cor. 13. ait. Si estis in fide ipsi vos pbare p
opera. Et ad Gal. 2. Nullus iustificat ex opi
bus legis nisi p fidē. Et ad Eph. 2. Gra sal/
uati estis p fidē. Et. 6. In omnib⁹ sumētes scu
tū fidei: vt possitis omnia tela neqssimi ignea
extinguere. Itē Heb. 11. Lapidati sunt: secti
sunt: temptati sunt: in occisione gladij mortui
sunt. Circuiuerunt in melotis: & in pellib⁹ ca/
prinis egentes: angustiati: afflicti: quib⁹ dign⁹
nō erat mundus. Et hec omnia propter fidem
Itē Iac. 2. Quid pderit fratres si fidē qs di/
cat se habere opera autē nō habeat. Nūqd fides
poterit saluare eū. Itē. 1. Ioh. 5. c. Hec est vi
ctoria que vincit mundū fides nostra. Patent
ergo pdicta p auctoritates. Tertio pbat p exē
plum. Ponat q quidam trāseat p viā: & occur
rat ei vnus amicus eius dicens: ne transeas vl
terius: quoniā inimici tui ppe parati sunt cum
gladijs interficere te. Ille aūt si credet aufugiet
si autem transierit interficiet. Sic enim nobis
euenit p viam peccatorū transeuntibus. Vene
runt prophete: martyres: & apostoli demū ipse
christus nobis amicissim⁹: & clamauerunt om
nibus peccatoribus dicentes. Ne transeatis.
o supbi p viam supbie. O auari p viam auari/
cie: qz inimicus vester diabolus interficiet vos
idest ducet vos ad infernū in illas tenebras ex/
teriores. Quare ergo nō fugimus. Quare istā
vitā nō deuitamus. Nō ob aliud quia non cre
dimus. Rursus ponat q vnus cupidus & aua
rus querens ditari nuncios habeat dicentes si
bi. Perge ad illā ciuitatē: & multas pecunias
lucraberis. Nūquid si credet nō ibit: imo cur
su velocissimo & nō tardabit. Sic nobis euenit
naturaliter desiderantibus felicitatem. Quib⁹
dictū est solū felicitatē esse in alia vita: & ibi sum
mum bonū adesse. Nō ergo ob aliā cām eue
nit: vt illud summū bonū totum cōtemnat: nisi
qz annunciantib⁹ nō credimus. Et sic patet pdi
cta cōclusio p rationē: p auctoritatē: & p exēplū
Si autē qreret a me: ppter quid fidei nre tāus
signis approbate nō credit hominū multitudo
maxima: dicerē cupiditatē & inordinatā terre/
norū affectionem huius rei solā causam esse: p
bando sententiā meā per auctoritatē Lactantij
in li. 7. diuinarū institutionū aduersus gentes.
Interim necessariū puto admonere lectores: q
hec nostra que tradim⁹ praue vitioseqz mentes
aut omnino nō intelligent. Ebetat. n. acies eo
rum terrenis cupiditatib⁹ que sensus omnes
grauant: imbecillesqz reddūt. Aut etiā si intelli
gent: dissimulabunt tamē & hec vera esse nolēt:
quia trahunt a vitijs: & scientes suis malis fa/
uent quorū suauitate capiunt: & virtutis viā dese
runt cuius acerbitate offendunt. Nā qz auari/
cia & opū inexplebili quadā siti flagrāt: qz non
possunt venditis aut dilargitis que amāt tenui
cultu vitā degere sine dubio malunt id esse fictū
quo desiderijs suis renunciare cogunt. Item
qui libidinū stimulis incitati: vt ait poeta: in fu
rias ignemqz ruunt: vtiqz incredibilia nos asse
rere dicunt: qz vulnerant aures eorū precepta
cōtinentie: que illos a voluptatibus suis phibēt
quibus animā suam cum corpore ad iudicaue/
runt. Qui vero ambitione inflati: aut amore
potentie inflammati: omne studiū suū ad ac/
quirendos honores contulerunt: nec si solē ip/
sum in manibus gesserimus fidem accōmoda/
bunt ei doctrine que illos iubet omni potentia
& honore contempto humiles viuere: atqz ita
humiles vt accipere iniuriam possint & refer/
re nolint si acceperint. Hi sunt homines: q cō/
tra veritatem clausis oculis quoquo mō latrāt.
Qui autem sani erunt: idest nō ita vitijs imer
si vt insanabiles sint & credent his libenter at/
tendent & queciiqz dicimus aperta plana & sim
plicia: & quod maxime opus est vera & inexpu/
gnabilia illis videbuntur. Nemo virtuti fauet
nisi qui sequi potest. Sequi autem nō facile est
omnibus. Hi possunt quos paupertas & rerū
exigentia exercent: & virtutis capaces efficit.
Hec ille. Et sic habem⁹ primā cathenā. Cō
tra istam cathenam ad ipsam totaliter dissoluen
dam duplici malleo laborabimus: scilicet ratio/
nis & exemplaritatis. Primo malleo ratiōis
Presupponātur ergo res omnes creatas ha/
buisse principium: & mundū esse factum: vt di/
cit philosophus. 2. methauro. & in. 1. de celo et
mundo. sed nō ab alio: nisi ab ipso deo. Nam
per hanc cognitionē venimus in cognitionem
veri dei: sicut probat Aristo. 8. phi. Prio via
cause efficientis. Quia est deuenire ad vnā cau
sam que est causa vltima omniū & non habeat
causam supra se: quia aliter esset processus in in
finitum: quod a nullo cōceditur. Secundo via
motus quia nihil mouetur a seipso. Et intellige
hic moueri educi de potentia ad actum. Est er
go deuenire ad vnū immobile: quod faciat om
nia moueri. Et iste est deus: de quo dicit Boe
tius

tius. O qui perpetua mundū ratione gubernas. Terrarū celiq3 sator: qui tempus ab euo Ire iubes: stabilisq3 manes dans cuncta moueri. Nota ergo q̄ iste deus est summa sapientia ⁊ intelligentia: ⁊ ideo omnia fecit ꝓpter aliquē finem: quia omnis agens ſm rationem agit ꝓpter finem: vt dicit phs. 2. phi. ⁊ 2. de anima. Si ergo queramus quare fecit elementa ⁊ fructus terre: ⁊ omnia alia animalia. Nō ob aliud nisi vt ostenderet suā potentiā: ⁊ ad hominis vtilitatem qui eis vtitur vt patet. Propter qḋ dicit Aristo. in. 2. phi. ⁊ in. 2. de anima. Finis quodā modo omniū est homo. Et ex hoc sequitur hominē esse nobiliorē omniū rerū naturalium, ꝓpter ipsum factarū. Rursus si queratur quare fecit hominē: ⁊ velimus dicere q̄ ad hoc solū vt in hac vita comedat ⁊ bibat: ⁊ viuat: ⁊ finaliter moriatur: vt videmus per experientiam ⁊ vlterius nō sit de ipso memoria: sequeretur hoc falsissimū inconueniens: terram ⁊ arbores: et etiā elementa ⁊ bestias: nobiliores esse ipso homine. Et quia hoc est inconueniens: ⁊ nullatenus verū: ⁊ cōtra omnē philosophiā naturalem que vult finem nobiliorem esse his que sunt ad finem ordinata: vt ait. Arist. 2. phisicorū: ideo oportet concludere finem nostrū esse alibi idest in vita futura: ⁊ hominem futurū esse immortalem ⁊ perpetuū: quia frustra aliter esset conditus a deo: ⁊ sic de ceteris creaturis maior cura fuisset deo q̄ de nobis rationabilibus: quod falsum est. Et hec omnia trahuntur ab illo pulcherrimo ter. Lact. in. 7. li. diuinarum institutionum. qui ait. Quis. n. tam ineptus tā ociosus: vt aggrediatur aliqd facere frustra: ex quo nullā vtilitatem: nullūq3 cōmodū speret. Qui domū edificat: non ideo edificat vt tantum domus sit: sed vt in ea possit habitari. Qui nauē fabricat: non ideo assumit operam vt tantū nauis appareat: sed vt in ea nauigetur. Item qui vas aliquod instituit ac format: nō propter illḋ facit vt tantum fecisse videatur: sed vt vas illud effectum capiat aliquod necessarium. Sic ⁊ cetera quecūq3 fiūnt non vtiq3 in superuacuum: sed ad vsus aliquos vtiles laborantur. Mundus ergo a deo factus est non vtiq3 propter ipsum mundum. Non enim calore solis aut lune: aut aspiratione ventorum: aut humore imbriū: aut alimonia frugum: cū sensu careat indiget. Sed nec illud quidē dici potest q̄ deus per seipsum fecerit mundū: quoniam pōt esse sine mundo sicut fuit antea: ⁊ his omnibꝰ que in eo sunt queq3 generantur deus ipse non vtitur. Apparet ergo animantium causa mundū esse constitutum: quoniam rebus his quibus constat animantes fruuntur: que vt viuere et constare possint omnia his necessaria temporibus certis subministrantur. Rursus ceteros animantes causa hominis esse factos: ex eo clarum est q̄ homini seruiunt: ⁊ tutele eius: atq3 vsibus data sunt: ⁊ infra. Sicut ergo mundum non propter se deus fecit: quia eius commodis non indiget: sed propter hominem qui eo vtitur. Ita hominem non propter se. Que vtilitas deo in homine inquit Epicurus: vt eum propter se faceret. scilicet vt esset qui opera eius intelligeret: qui prouidentiam disponedi: rationem faciendi: virtutem consumandi et sensu admirari: et voce proloqui posset. Quorum omnium summa hec est vt deū colat. Is enim colit qui eum intelligit. Is artifex rerum omniū. Is verum patrem suum debita veneratione prosequitur: qui virtutē maiestatis eius de suorum operū inuentione: inceptione: perfectione: metitur. Quod planius argumentū proferri potest: ⁊ mundū hominis: ⁊ hominē sui causa deum fecisse: q̄ꝫ q̄ omnibus ex animantibus solus ita formatus est: vt oculi ad celum directi: facies ad deum spectans: vultus suo cū parente cōmunis sit: videaturq3 hominem deus quasi porrecta manu ad leuatum ad contemplationem sui excitasse. hec ille.

Secundo malleo exemplaritatis dissoluenda ē hec cathena diabolica. Nam videmus per experientiam tot ⁊ tanta miracula esse facta: que non nisi per deum fieri potuerunt. Unde Ricar. in. 4. de trinitate ait. Domine si decepti sumus non nisi per te decepti sumus. Nam tantis signis firmata sunt: que non nisi per te fieri potuerunt. Et hoc probatur per Aristo. in postpredicamentis: qui dicit q̄ a priuatione ad habitum non est regressus per naturam. Si ergo homo priuatus est visu: non potest illuminari nisi per opus supernaturale ⁊ diuinū. Similiter mortuus non potest resuscitari nisi per miraculum. Quare ergo dubitamus fidei credere: ⁊ ei totaliter adherere: cum sit tot et tātis miraculis probata ⁊ confirmata. Quod si dixeris miracula facta non esse. Respondet Augustinus vigesimosecundo de ciuitate dei. dicens. Si ista miracula facta esse non credunt vnū grande nobis miraculū fuit: q̄ iam sine vllis miraculis totus mundus credidit. Quod

similiter dici pōt de miraculis diebus nostris factis p̄ inclytū confessorē. Antoniū paduanū nostrū: que tot et tanta fuerunt: vt vehementem stuporē toti mūdo induxerint. O fides sancta. o fides catholica. o fides ortodoxa. o fides robo/rata: quis dubitet amplius tibi credere. Certe nul/lus nisi a sensu et ratione alienatus. Nā mira/cula tot facta vidimus: audiuimus: palpauimus que nullatenus negare possumus. Que si quidaꝫ veneno serpentino negabūt vnū grāde miracu/lum miraculoꝝ est: q̄ totus mundus vt ita lo/quar pedibus vnius pauperis fratris mortui p̄/sternit et inclinat. Ipsum adorāt reges: dñi: p̄/lati: et summi pontifices. Credamus ergo indu/bitanter: et credendo amemus: et amādo deo fide/liter seruiamus: et finaliter salui erimus. Et sic patet prima cathena.

Secūda cathena vocat desperabilitas.
s Nā hec est cōsuetudo demonis ex fal/lacia sua: vt anteq̄ peccatores peccent eis suggerat deū esse misericordē. Sed postq̄ peccauerint suggerit ipsum esse crudeleꝫ: vt sic desperādo de misericordia dei: nūq̄ peniteant Sicut fecit Cayn homicida q̄ dixit. Gene. 4. Maior est iniquitas mea q̄ vt veniā merear. Ideo Salomon ait. puer. 18. impius cū in p̄/fundū peccatoꝝ venerit cōtemnit. s. veniā. Itē in psona iniquoꝝ dicit Hiere. 15. c. Factus est dolor meus ppetuus: et plaga mea renuit cura/ri. Sicut fecit Iudas Math. 27. Abiectis ar/genteis in templo laqueo se suspendit. Et ex hoc sequit illud malū: q: ruunt de peccato in pecca/tum: et in dies efficiunt deteriores. iuxta illud ad Ephe. 4. Desperantes semetipsos tradide/runt impudicitie in operationē immūdicie omnis in auariciā. Sꝫ cathena ista facile dirumpitur auctoritate scripture: et exemplo. Naꝫ ois scri/ptura clamat q̄ deus est misericors. Inter alia Salamon ait. Eccle. 2. c. Pius et misericors ē dñs et remittit in die tribulatōis peccata. Et idē 17. ca. Magna est misericordia dei et ppiciatio eius cōuertentibus ad se. Itē. 18. Quis adiiciet enarrare misericordiā dei. Itē Iohel. 2. Conuerti/mini ad me in toto corde vestro et c. et infra. Et cōuertimini ad dominū deū vestrū: quoniā be/nignus et misericors est: patiens et multe miseri/cordie et p̄stabilis sup malicia. Itē ps. 29. Au/diuit dñs et misertus est mei. Et in pluribus aliis locis: ita q̄ videt scriptura nō aliud facere q̄ p̄/conizare misericordiā dei. O peccator indura/te. o peccator obstinate: quare ergo desperas. Quare nō cōuerteris ad dominū: q: dñs semp̄ est paratus te recip̄e et acceptare. Noli ergo cre/dere diabolo: q: dicit deuꝫ esse crudelē: q: certe vult te decipere: et i eternū te dānare et c. Se/cundo destruit exēplo: qm̄ nullus vnq̄ conuer/sus est ad deū: et ab eo repulsus est sine miseri/cordia. Patet de latrone. Patet de adultera: seu de peccatrice deprehensa in adulterio: et in aliis de quibus dicit. Bern. in sermone. 22. super Can. canti. O mirino ppter mansuetudineꝫ q̄ de te p̄dicat currem⁹ ad te dñe iesu audientes q̄ nō spernis pauperē peccatorē. Nō horruisti cō/fitentē latronē: nō lachrymātē peccatricē: nō de/prehensam in adulterio: nō supplicantē publi/canū: nō negantē discipulū: nō psecutorē disci/puloꝝ. Certe in odorē hoꝝ vnguētoꝝ tuoꝝ curremus. Quid ergo dubitatis o peccatores scelerati ad illū piissimū recurrere q̄ tante ē mi/sericordie: vt omnes velit saluos facere: et pro/pter hoc voluit filiū suū carnem assumere: et de/mum sanguinē suū preciosissimum effundere. Et ideo ille barbatus Hieronymus in episto/la ad Sabianū exhortatoria ad penitentiā dicit. Samuel quondā lugebat Saulē q: penituerat q̄ vnxisset eū regem sup israel et c. vsq̄ ibi: cui omnia elementa seruierant.

Ertia cathena dicit horribilitas satisfa/
t ciendi. Et vero satisfactionē pro resti/tutione fame: pro recōciliatione inimi/corum: pro remissione iniuriaꝝ: pro obserua/tione votoꝝ: pro executione testamentoꝝ: pro cauitatione peccatorum: necnō excisione causaꝝ eorundē. iuxta illud Aug. de penitentia. di. 3. circa principiū. Satisfactio est peccatoꝝ causas excidere: nec eoꝝ suggestionibus aditū indul/gere. Sed omnia ista horrēt facere peccatores Cōfitentur nāq̄ et cōmunicant: sed nūq̄ resti/tuūt: nūq̄ inimicis reconciliant: nūq̄ occasio/nes peccādi deuitant: et sic eternaliter puniunt et dānant. Hec est cathena ferrea: hec est cathe/na plumbea: hec est mola grauis ad collū pec/catoris demergens ad p̄fundū inferni. Excla/ma ergo ad vsurarios: ad auaros: ad predato/res: et ad omnes substātias alioꝝ rapientes: siue p malos cōtractus: siue p falsam sententiā: siue p falsaꝫ aduocationē: siue per aliquē aliū modū proximū damnificauerunt: vt restituāt: q: ali/ter nō remittit peccatū nisi restituat male ablatū extra de reg. iur. li. vi. et. 14. q. vi. c. si res. et est Aug. in epistola. 2. ad Macedoniū. Hec au/dire horrēt: ista aures eoꝝ offendūt: nullaten⁹

satisfacere

satisfacere volūt. Sꝫ heu heu ista cathēa diabo
lica quantos dānauit: quātos ligat ⁊ ligauit: ꝙꝫ
tos in baratrū īferni demersit. Non eni ille er
rauit qui dixit. Pecunie oia obediūt. Pro/
pterea spūs sanctus Baruch. 3. testat oēs istos
esse dānatos. d. Ubi sunt q argentū thesauri/
zant: ⁊ aurū in quo confidunt hoīes. Rñdit.
Ad inferna. Ad īferna oēs descēderūt. Vor
rent ēt multe mulieres vane amouere a se sup
fluas vanitates: superflua iocalia: ⁊ adulterios
capillos: vel aliēos: diabolica fomenta: ⁊ reliq̄
sil'ia que oio si penitēre volunt relinquere: oꝫ.
Vorrent ꝑtiales renūciare ꝑtialitatibus: idul/
gere inimicis: ⁊ remittere iniurias: que tamen
facere obligant. Vorrent detractores restitue
re famā quā iniuste tulerunt: qui tamē non ab/
solui debent nec possunt nisi hoc faciant. Istis
oibus cathenis ferreis ꝓfecto ita ligati sunt: vt
pnia coꝝ vana sit ⁊ vacua: nec ꝯñr pōt eē deo
grata ⁊ accepta. Contra quā cathenā solus vnꝰ
malleus ꝓficit: q continetur in his vbis Hie
ro. Tpale eni est qđ delectat: eternum vero qđ
cruciat. Ecce cōsidera ergo qꝛ gaudiū qđ habes
de oibus supradictis tpale esse ⁊ instantaneū:
⁊ oino transitoriū: penā vero nisi satisfacias: vt
ꝑdictum ē futurā esse ꝑpetuā ⁊ eternā firmiter
crede. Quis eni tā ignarus tanqꝫ insipiens ē:
vt modicū qd eligat habere gaudiū ⁊ delectatio
nis: īfinitas vero penas ⁊ eterna supplicia su/
stinere velit. O magna hoīs mentis alienatio: q̄
non cōsiderat illud euāgelicū dictū. Quid eniꝫ
ꝓdest hoī si vniuersum mūdū lucret: aie vero
sue detrimentum patiatur. Math. 16. Et sic pꝫ
tertia cathena.

q Uarta cathena vocat difficultas. Sug
gerit diabolus marie mēti peccatoris
ꝙ nullatenus a peccatis resurgat: nec
ī bonū ꝓficiat: qꝛ hoc ē difficile: ⁊ quodāmodo
īpossibile. Ad quā cathenā dissoluēdam ⁊ faci
litatis nostre ad bonū ꝑpalandā ⁊ demōstran/
dam mouet quedaꝫ pulchra questio. Si deus
creaturā ꝑmiat sola bona voluntate absqꝫ opi/
bus: ⁊ si necesse ē bona opatio adiuncta volūta
ti. Oritur ergo ista questio ex auctoritatibus si
bi inuicē cōtrariis. Ab vna eni pte ꝓbatur ꝙ
nō. Nā dicit Bern. in li. de libero ar. Inten/
tio sufficit ad meritū: bona actio reqritur ad exē
plū: ergo videtur ꝙ quātū ad meritū vite eterne
non sit necessaria bonitas actionis exterioris.
Itē sup ps. Dixi cōfitebor ⁊c. dicit glo. Vo/
tum ꝓ opatione iudicat. Confirmat hoc Gre
go. sup Math. in omel. d. Nō est vacua ma/
nus a munere cū archa cordis repleta fuerit bo
na volūtate. Item habet ad hoc tex. extra de sē.
excom. c. cū voluntate. in glo. que dicit. Ampli
us respicit deus ad corda ⁊ ad spontaneas vo/
luntates ꝙꝫ ad actus. Adiungit tex. 14. q. 6. c.
vlti. Furtū autē nō tam in quātitate rei ꝙꝫ ī affe
ctu furantis cōsideret. Et in eo. c. Hiero. ait.
Non eni qđ furto ablatū est: sed mēs furantis
attendit. Et. 15. q. 6. c. i. Amplius respicit deꝰ
ad cogitatiōes ⁊ spontaneas voluntates ꝙꝫ ad
actus. Et. 22. q. 5. c. qui piurare. Qui piurare
ꝑatus ē: anteqꝫ periuret piurus esse videt: quia
deus ex opibus non iudicat: sed ex cogitationi
bus: ⁊ ex corde. 14. q. 1. c. odi. Et si holo/
causta obtulerit: vt ieiunare: elemosynas dare
pudicitiam seruare: que sunt vere holocausta:
nō vere ea suscipit deus. Nā non sacrificioꝝ
magnitudinē: sed offerētium merita cāsqꝫ diiu
dicat. Unde ⁊ vidua q̄ in corbona duo minuta
miserat oibus a saluatore prefert. 42. di. in. c.
piculose. ⁊ in. c. in quacūqꝫ. ⁊ in. c. conuertimi
ni. vbi dr. Voluntas ꝓ facto reputat. Itēꝫ vt
auctoritates testatur: voluntas remunerat non
manus. Probat ēt vna rōne sic. Mereri vi
tā eternā est in ptāte nostra. opa aūt exteriora n̄
sunt ī ptāte nr̄a: ergo ista nō sunt necessaria ad
merēdū. Sed ex alia pte arguit ꝙ sic. Et ꝑ per
tex. Amb. in li. de offi. transumptiue vero. 26.
di. c. nō satis. Non satis ē bene velle: nisi sit ⁊
bene facere. Et Jac. 2. Fides sine opibus mor
tua ē. Et Jo. 8. Si fil i Abrahe estis opa abra
he facite. Et Mat. 3. Ois arbor que non facit
fructum bonū excidet: ⁊ in ignē mittet. Et. 2.
ad thesal. 3. c. Audiuimus quosdā inter vos ī
quiete ambulare nihil operātes: quasi diceret:
male facitis. Et. 2. Petri. i. c. Satagite vt per
bona opa vestrā certā vacationē ⁊ electionem
faciatis. Ex quibus oibus videt cōcludi neces
saria esse opa cum bona voluntate ad meritum
vite eterne. Qđ ēt ꝓbat vna rōne: quia si intē/
tio ⁊ voluntas sola sufficeret ad meritum: facilli
mum eēt mereri vitam eternā: qđ ē cōtra salua
torem. d. Math. 7. Arta est via que ducit ad
vitam. Ex his ergo contrarietatibus orit ista q̄
stio. Ad quā respondet fm Alex. de ales ī. 2.
pte sue sume. ⁊ Bon. in. 2. di. 4. arti. i. q. 3. ꝙ
duobus modis loqui possumus de opibus bo
nis. Aut de illis que sunt de supererogatione.
Aut de illis que sunt de obligatiōe. De primis
dico volūtatem nō eē sine merito: imo ꝑmiari

etiā ſi ſit facultas ad opandū. Et nota ꝙ ſi ibis
eſſet impoſſibilitas tm̄ meretur bona voluntas
quantū ſi ei eſſet adiuncta bona opatio cū facul
tate poſſibilitatis. Et hoc eſt verū de p̄mio eſſē
tiali: nō tamē de accidentali. Nam mulier nup
ta deſiderās eē virginē: q̄uis iſtud deſideriū
ꝑmicī premio eſſentiali: tamen non de aureola
⁊ accidētali p̄mio. Similiter dici pōt de marty
rio: ⁊ de aliis opibus ſupererogatiōis. De illis
vero opibus q̄ ſunt de obligatione dicendum
ē ꝙ aut ille qui hȝ bonā intentionē hȝ facultatē
bene opandi: aut nō. Si nō hȝ facultatē ſȝ bo/
nā voluntatē ⁊ rectā intentionē tunc plenitūdo
ſola volūtatis ſufficit ei ad meritū vite abſqȝ ex
terior ope. Et ſic hn̄t intelligi oēs ille auctori/
tates ⁊ rationes que primo fuerūt deducte. Si
aūt adſit facultas ⁊ ptās: intētio nō pōt ſufficere
ad meritū abſqȝ ope. Et hoc ꝓbatur rōe: aucto
ritate: ⁊ exemplo. Primo hoc ꝓbaſ trib⁹ ra/
tionibus ſm Boū. vbi. s. p̄ ꝓpter diuinorum
mādatorū obligationē. 2° pp virtutis ꝑfectio/
nem. 3° ꝓpter voluntatis cōpletionē. Prio
ꝓpter diuinorum mādatoꝝ obligationeȝ. Qr
diuini mādati obligatio facit: vt itētio ſine opi
bus nō ſufficiat cū ſe offert opportunitas ⁊ fa/
cultas. Mādata eni non ſolū obligāt ad volen
dū: ſed etiam ad faciēdū. Vn̄ Hiero. ad Eu/
ſto. ait. Eterna vita nō niſi p diuinorū manda
torum obſeruationē acqriſ. Et veritas in euā
gelio Math. 16. Si vis ad vitā ingredi ſerua
mādata. Secūdo ꝓpter virtutis ꝑfectionē: qr
virtus eſt vltimū potētie: ⁊ iō eleuat potentiaȝ
ad aliqd magnū ⁊ arduū. Potētie aūt aie non
habēt ſuam opationē ſiue ꝑfectionē cōpletam:
niſi exeant in opa ſibi debita: qn̄ adeſt facultas
⁊ libertas: atqȝ opportūitas. Vt. n. ait. Ar. in
2. ethi. ad ꝑfectionē virtutis tria requiruntur.
ſcire: velle: ⁊ opari. Tertio ꝓpter voluntatis
cōpletionē: Qm̄ plena voluntas ponit effectū
ſi adſit facultas. Alioquin nō diciſ hō plene ali
qd velle: ſi nō facit cū poſſit: ſȝ ſemiplene ⁊ pigre
Secūdo ꝓbaſ p auctoritates. Nā Aug. di/
cit in ſermōe de dedicatiōe tēpli. Sicut eni ma
lis opibus q̄ſi qbuſdā ſeris ac vectibus vite no
bis ianua claudiſ: ita abſqȝ dubio bonis opib⁹
apiſ. Et. i. Jo. 3. Filioli mei: nō diligam⁹ ver
bo neqȝ lingua: ſȝ ope ⁊ veritate. Itē Greg. in
quadā omel. pentb. ait. Amor dei nūqȝ ē ocio
ſus. Opatur eni magna ſi ē. Si aūt opari ne/
gligit amor nō ē. Ergo ſi nō adſunt opa non ē
verus amor. Probaſ ēt hoc p euāgeliū. Ma

th. 25. Eſuriui ⁊ nō dediſtis mihi manducare
⁊c. dicit dn̄s reprobis: ⁊ pp hoc feret ſententiā
dānationis cōtra eos. Si ergo ꝓpter defectum
bonoꝝ opeꝝ quis dānabiſ: ergo ꝓpter bonoꝝ
opeꝝ opationem qs ſaluabiſ: ergo opa neceſſa
ria ſunt ad meritū ſemp itelligendo cū adeſt fa
cultas ⁊ opportunitaſ. Et ſic itelliguntſ oēs ille
auctoritates ſecūdario adducte. Tertio ꝓba
tur p exēplū. Certe amiciores dō fuerūt Pe
trus ⁊ Paulus ⁊ reliq apoſtoli q̄ȝ qlibet nrm̄.
Si ergo ipſi coronati ſunt p opa bona: pȝ etiaȝ
ꝙ nos ſine opibus a deo non coronabimur.
Et hoc ſpāliter oſ̄dit dn̄s Petro paſſionē fu/
gienti: cui apparēs i via dixit: vado romā iteꝝ
crucifigi. Videmus ēt p expientiā hoīes mor
tales ꝓpter lucra tpalia vehemēter laborare ⁊ i
ſudare. Quare ergo nos tedere dȝ ꝓpter illaȝ
ſummā felicitatē: vbi oē gaudiū: ois iocūditas
oēs diuitie: ois pulchritudo repiſ: vigilare: la/
borare: necnō virtutibus abundare. Nā bea/
tus Ber. de quintaualle ordinis minorū p̄m⁹
poſt ſanctū Franciſcū. dū ſtaret i choro ad miſ/
ſam ⁊ leuareſ corpus chriſti cecidit i extaſim vſ
qȝ ad nonas: deide cōſurgens clamauit ad fra
tres. O fratres mei: agamus bonū: pluresſ hoc
replicans: nec poterat iſta dicens ſaturari. Et
de hoc reddēs rōnem ſubiungebat. O quanta
gloria. o quāta beatitudo. o quāta iocūditas bn̄
opantibus p̄pata eſt. Agamus ergo bonū: qr
cetera oia dimittimus: ſola bona opa nobiſcuȝ
portamus. Dicēte Jo. in Apoc. 14. Opera
. n. illorum ſequuntur illos: ⁊ ſic patet quarta
cathena.

Quinta cathena vocaſ exemplaritas.
Quid eni diciſ diabolus in corde ho/
minū ſecularium i peccatis exiſtentiū:
vt in ipſis ꝑmaneant nec p verā pniam reſur
gant: niſi illud qd vulgꝰ cōm⁹uniter dicit. Pec
cata nō ſunt ita grauia vt p̄dicatur: diabol⁹ nō
eſt ita turpis vt pingiſ. Et vt iſtis magis adhe
reant ante oculos eoꝝ ponit exēpla alioꝝ. ſ. do
ctorum: ſupiorum: ſacerdotum: ⁊ religioſoruȝ
Et iſto modo ligat animas: adeo vt totus mū
dus ſic ligatus pereat. O cathena terribilis: tu
es illa que vt ita loquar deū impaſſibilē lachry/
mari facis ⁊ plorare: ⁊ p os ſui cātoris excla/
mare: ⁊ dicere. Factus ſum tanqȝ vas ꝑditū
. i. ꝑforatum qd ab vna parte capit: ab alia per
dit. Et ſubiūgit rōnem dicens. Qm̄ audiui vi
tupationē multoꝝ cōmorantiū in circuitu. In
circuitu eni cōmoranſ hoīes mundani: auari
luxurioſi

luxuriosi: ⁊ reliqui peccatores: qui clamāt ⁊ dicunt. Silr doctoribus q leges noscūt: si sacerdotibus peccare: ⁊ religiosis q quotidie diuia legūt: quare nō ēt nobis. Profecto si vera cēnt q̄ ꝑdicant: nō male agerent: nec i vitiis ꝑmanerēt. Et istis diabolicis cathenis irretiti: ⁊ in peccatis ꝑseuerant: ⁊ de peccato i peccatū ruūt: ⁊ nūq̄ꝫ ꝑ pniam resurgunt. Et hec ē rō maxia quare scriptura ita hortaꝫ ad bonū exemplū: ⁊ vehemēter repreħēdit pusillos scandalizantes occasionē peccādi ꝑstantes ꝑ malū exemplum: Q̄ð aūt hortet ad bonū exēplū ꝓbatur. Nam in testō veteri dicitur. Q̄ð me facere videbitis facite. Judicū.7. Sit hec mulier in exemplū virtutis in effrata. Ruth.4. Hanc tēptationē ꝑmisit deus euenire illi sicut ⁊ beato Job: vt posteris dareꝫ exēplum patiētie. Job secundo Exemplo didici disciplinā. ꝓuer.24. Florete flores quasi lilium ⁊ date odorē.s. habētes duplicē mundiciā.s. iteriorē ⁊ exteriorē ⁊ quasi libanus frōdete.s.ꝑ bonā famā. Ecc.36. Item in euāgelio Ma.5. diciꝫ. Non pōt ciuitas ab.s. mon. posita. neqꝫ ⁊c. Et īfra. Sic luceat lux vestra corā hoibus: vt uideāt vestra bona opa ⁊ glorificent patrē vestrū q in celis est. Et Lu. xi. Nemo accēdit lucernam ⁊ ponit eā sub modio: sed sup candelabrū: vt luceat oibus qui in domo sunt. Et.12. Sint lumbi vestri precincti ⁊ lucerne ardētes in manibus vestris. Et Joan.13. Exemplū eni dedi vobis: vt quēadmodum ego feci ita ⁊ vos faciatis. Ad hoc hortaꝫ aps̄.i. ad Cor.xi.d. Imitatores mei estote sicut ⁊ ego xp̄i. Et ad Ro.12.c. Prouidentes bonū non solum corā deo: sed ēt coram oibus hoibus. Et.2. ad Cor.6. In oibus exhibeamus nosmetipsos sicut dei ministros. Et ad Phi.2. Sitis sine reprehēsione i medio nationis praue ⁊ ꝑuerse: īter quos lucetis sicut luminaria in mūdo. Et ibidē.c.4. Modestia vestra nota sit oibus hominibus. Et.i. ad Thessal.4. Rogamus vos fratres vt digne ambuletis ad eos qui foris sunt. Et.i. ad Thimo.4. Exemplū esto fideliū i verbo: i cōuersatiōe: in charitate: in fide: ⁊ in castitate. Et ad Titū.2 In oibus ꝑbete exēplum bonoꝝ opeꝝ in doctrina ⁊ īegritate. Et Jac.3. Quis sapiens ⁊ disciplinatus īter vos: ostendat bona cōuersatione opa sua in māsuetudine. Ex quib⁹ oib⁹ apparet q̄ꝫ laudabile q̄ꝫqꝫ optimum ē inferioribus bonū prebere exēplū. Et ideo eadem scriptura reprehēdit ꝑbētes malum exēplū. Nam Moyses dicit Leuitici.16. Coram ceco nō ponas offendiculum. Et Deut.27. Maledict⁹ qui errare facit cecū in itinere. De his cōquerebatur Dauid in ꝑs.d. Juxta iter scandali posuerunt mihi.s. per malū exemplū. Hos repħendit sapiens Ecc.27. Qui laqueū alijs pōit peribit in illo. Similiter Esa.3.c. dicit. Peccatum suum quasi sodoma predicauerūt. Et.27. ait. Auferte offendicula d̄ medio populi mei.s. mala exēpla. Et Ezech.13.c. Confortastis manus impij: vt nō reuerteretꝫ a via sua mala. Et hoc ꝓpter mala exempla. Propterea saluator Mat.5. ōndit quām sit detestabile alijs ꝑbere malū exēplū dicēs. Si oculus tuus scādelizat te erue eum ⁊ ꝓiice abs te: ⁊ si pes tuus ⁊c. Et Mat.18. Et Marci.9.c. Qui scandalizauerit vnū de pusillis istis minimis q i me credūt: expedit ei vt suspēdaꝫ mola asinaria i collo eius ⁊ demergaꝫ i ꝓfundū maris. Veh mūdo a scādalis. Et īfra. Veh āt hoi illi ꝑ quē scādalū venit. Hos repħendit Pau. ad Ro.14. Noli cibo ꝑdere illū ꝓ quo mortuus ē xp̄s. Propterea de seipso dicit ne alios scandalizaret.i. ad Cor.x. Oia mihi licēt: sed nō oia expediūt. Et 2. ad Cor.xi. Quis scādalizaꝫ ⁊ ego nō vror. Propterea Hiero. ait. Dimittēdū est ꝓpter scandalum oē quod pretermitti potest. Huius autem exempli detestatio non ob aliud facta eē creditur: nisi quia inimicus humani generis multos inducit ad peccandum propter malum exemplum: ⁊ maxime illoꝝ qui bono exemplo splendescere deberēt: necnon ligatos illos in peccato tenet: ne ꝑ pniam resurgant. Hec est illa cathena terribilis: de qua dcm̄ ē. Ad quaꝫ dissoluēdam duobus malleis vtemur. Primo dissoluitur sic. Hec est illa sententia theologoruꝫ: ⁊ maxime sancti Tho. ꝑa ꝑe. q.73. q magnitudo peccantis aggrauat peccatum. Et hoc probatur quatuor rationibus. Primo: quia facilius maiores vt doctores: sacerdotes ⁊ religiosi possunt resistere peccato cum excedant in scientia ⁊ virtute. Vnde Luc.12.c. dicitur. Seruus sciens voluntatem domini sui: ⁊ non faciens plagis vapulabit multis. Secundo propter ingratitudinem: quia omne bonuꝫ quo quis magnificatur siue sit bonum temporale: siue spirituale: siue sit scientia aut dignitas: dei beneficium est: cui.s. deo homo fit ingratus peccando. Et quantum ad hoc quelibꝫ maioritas que est in temporalibus bonis aggrauat peccatum. Tertio propter specialem

repugnantiã actus peccati ad magnitudinẽ p/
sone: sicut si princeps iusticiã violet: qui poniẽ
iusticie custos: magis peccat ꝙ̃ alius: ⁊ si sacer
dos fornicetur q castitatẽ vouit: ⁊ alios adhor/
tari dꝫ. Quarto ꝑpter malum exẽplũ siue scã
dalũ: quia vt dicit Grego. in pastorali. In exẽ
plum culpa vehemẽter ostẽditur: qñ pro reuerẽ
tia ordinis peccator honoratur: ad plurimũ etiã
noticiã ꝑueniunt peccata maiorum: ⁊ magis ea
hoies indigne ferunt: ideo grauiora sunt: ⁊ ma
iorem penam ⁊ dãnationem habebũt. Si ergo
o peccator vides maiores i peccatis ꝑseuerãtes
noli exẽplo illorũ tu peccare: nec in peccatis p/
seuerare: q: ⁊ si peccatũ eorũ grauius sit tuo: ⁊
maiori pena dignũ: tuũ tamẽ ꝑpter hoc penam
sibi debitaꝫ nõ euitabit. Et si cũ his in inferno
dãnaberis ꝑpter multitudinẽ nõ minus arde
bis: imo magis. Cuius rõnem assignat Au/
gu. 2. q. i. c. Multi. Nã nõ ꝑpterea minus ar
debunt: q: cum multis ardebunt: imo magis.
Q: quãto plura in igne sũt ligna tanto magis
inualescit ignis. Propterea sapiens. Ecc. 7.
Nõ pecces in multitudine ciuitatis. Sed pecca
tor qui se p maiorum exẽpla defendit: hoc non
ob aliud facit: nisi q: a peccato resurgere negli
git ⁊ in ipso ꝑmanere satagit. Et ideo huiusmo
di effugatio ipm nõ excusabit: iuxta illud Ecc.
32. Homo peccator vitabit correptionẽ: ⁊ fm
voluntatẽ suã inueniet cõparationẽ. Secun
do ꝑdicta cathena sic dissoluitur. Nã si solum
eẽnt malũ exemplũ ꝑbentes: ⁊ nõ econuerso bo
num cõferẽtes: excusati eẽnt peccatores: ⁊ si nõ
a toto: tamẽ a tanto. Quia ergo i vnoquoqꝫ ge
nere boni ⁊ mali sunt: sequẽda sunt bona exem
pla ⁊ mala euitanda. Propter quod ait Hie/
ro. in epistola ad Celãtiã. de recto modo viuẽ
di. Ideo timendũ est ne quos duces recti hui⁹
itineris habere nõ credimus: eos comites ha/
beamus erroris. Si ergo inueniũtur exẽpla q̃
nos p hanc viam ducãt: ⁊ rectum euãgelii tra/
mitem teneãt: sequẽda sunt. Si autẽ vel defi
ciant: vel deficere putant apostolorum forma vni
uersis posita est. Clamat vas electiõis Pau/
lus: nos quoqꝫ ad angustũ hoc iter cõuocans
dicẽs. Imitatores mei estote sicut ⁊ ego christi
Certe qd̃ amplius oibus est: ipius xp̃i relucet
exẽplum: qui i euãgelio ait. Venite ad me oẽs
qui laboratis ⁊ onerati estis: ⁊ ego reficiã vos
tollite iugũ meũ super vos ⁊ discite a me: quia
mitis sum ⁊ humilis corde. Si periculosum ẽ
imitari illos de quibus dubitas an imitãdi sint
hunc certe imitari tutissimũ est atqꝫ eius vesti/
gia insequi qui dicit. Ego sum via veritas ⁊ vi
ta. Nũꝙ̃ errat imitatio que sequit̃ veritatẽ. Et
infra. Auferãtur peccandi feda solatia: nihil
oino agimus: q nos p multitudinis exẽpla de
fendimus: ⁊ ad consolationẽ nostram aliena se
pe mirantes vitia: deesse nobis dicimus quos
debeamus sequi. Ad illius exẽplum nitamur
quem oẽs fatemur imitandũ. Atqꝫ ideo preci/
pua tibi cura sit legem noscere diuinã: per quã
possis quasi presentia cernere exempla sancto/
rum. hec ille.

Sexta cathena vocatur delectabilitas.

Adeo eni in multis caro spũi dñatur. adeo oblectamẽtum mũdi ⁊ carnis ab ipsis amatur ⁊ peccatorũ carnis species sancta sic imprimit̃: adeo diabolus suis deceptiõibus super ipsos dñatur: vt quotiens recordantur si penitere volũt: nõ amplius debere delectari vt hactenus delectati sunt aliam vitã minime esse putantes: in placibilibus huius miserrime vi te lꝫ cũ offensis multis: ⁊ sceleribus quasi in sua beatitudine conquiescũt. Qua de re ne huius/ modi oblectamẽta dimittãt: de eorũ peccatis pe nitentiam non solũ sumere renuũt: verũ etiam vt mundo isto gaudeãt: de peccato i peccatum ludẽdo discurrũt. Ad quã dissoluendã ꝑmo occurrit illud Hieronymi. Facile contemnit oia q se sẽper cogitat eẽ moriturũ. Cogitate er/ go morte o iuuenes: sepe horã eius ad mẽtem reuoluite: q: mundi delectationes toto conami ne spernetis. Ad hanc vtriqꝫ dissoluẽdam plu rimũ valet memoria passionis xp̃i: quod de se ipso testat̃ Hieronymus dicẽs in epistola ad Eustochium. Quia impossibile est in sẽsu ho/ minis nõ irruere motũ medullarũ calore: ille laudatur: ille ꝑdicatur beatus: qui statim vt ce perit cogitare interficit cogitatus ⁊ allidit eos ad petram. Petra aũt erat christus. Et q: hoc sit verum in seipso probasse fatetur ibidem di cens. O quotiens in heremo constitutus ⁊c. vsqꝫ ibi: in odorem vnguẽtorum tuorum cur remus.

Septima cathena vocatur timiditas.

Dicit eniꝫ itra se insensatus peccator diabolica suggestione deceptus. Quid enim prodest confiteri. Quomodo potero in bonis inceptis perseuerare: ⁊ a peccato in futu rum me abstinere. Iterum incidam in illa: ⁊ sic nihil ꝑdest pnia acta. Et sic huiusmodi ti/ miditate cathenatus nõ resurgit. Ad quã dissol

rendi monet vna pulchra questio vtilis & in/
audita. Si peccata semel dimissa per verā peni/
tentiā nō dico falsam: quia sic nō oportet dubita/
re: possint redire tam quo ad numerum quam quo
ad culpā: per sequens peccatū mortale cōmissum.
Probatur primo quod sic: per illā parabolā scri/
ptam Math. 18. Ideo assimulatū est regnū ce/
lorum homini regni: qui voluit rationē ponere
cū seruis suis. Vbi habetur quod rex ille seruū suū
inueniens debitorem decem milium talentorum &c.
dic totam historiā. Sic & pater vester celestis fa/
ciet vobis si non remiseritis vnusquisque fratri
suo de cordibus vestris. Quod nō est aliud di/
cere: nisi quod deus qui nobis penitentibus mul/
ta peccata dimisit: & quod si nos primo nos offen/
denti vtique nō dimittimus illa eadē peccata ab
eo nobis dimissa: iterū sunt nobis ab ipso im/
putata & punita: ergo a simili ē in omnibus alijs
peccatis. Quod etiā probatur per Augustinū in
libro de baptismo cōtra donatistas dicentem.
Redire dimissa peccata vbi fraterna charitas
nō est apertissime dominus docet de illo seruo
quem cū dominus inuenisset debitorē decē mi/
lium talentorum deprecanti omnia dimisit. Ille
autem conseruū suum qui ei debebat centū dena/
rios suffocabat. Et cū misericors nō fuisset ius/
sit eū dominus reddere quod ei dimiserat. Vn/
de ambrosius super epistolam ad Ephesios. 5.
c. in glo. & ponitur a magistro sententiarum in. 4.
di. 20. c. i. vide ibi. Donate inuicem si alter in
alterum peccet: alioquin repetit dimissa. Si enim
in his cōtemptus fuerit. s. dominus: sine dubio
reuocabit sententiā per quā misericordiā dede/
rat. Hoc idē dicit magister in. 4. di. 22. c. i. et
habetur de pe. di. 4. c. considerandū. vbi dicit
Grego. in. 4. dialogorum. Ex dictis euāgelicis
cōstitit quod si nō ex corde dimittimus quod in nos
delinquitur: illud rursum exigitur quod iam nobis
per penitentiā dimissum esse gaudebamus. Sed
cōtra. Oppositū patet per auicē. 3. sue meth. 4. c.
qui ait. Quod annihilatū est nō reducitur. Sed
cū peccatum remittitur annihilatur: ergo &c. Exē/
plum habes de beato augustino: qui vidit in ma/
nu diaboli librū in quo scriptū erat quod btūs au/
gustinus dimiserat confessionē. Qui statim cō/
fessus respexit librū & nihil inuenit scriptum. Si/
militer de seruo qui fecerat adulteriū cū vxore do/
mini sui. Cū autē vellet dominus suus per quen/
dam incantatorē certificari: seruus hoc sentiēs
cōfessus est peccatū suum: & diabolus interro/
gatus respondit de hoc se penitus nihil scire.

Itē de vxore cuiusdā que cōmisit adulteriū: et
cū exprobraretur a viro suo: illa prorsus nega/
bat. Tunc dixit vir eius quod si teneret ferrū igni/
tum in manu sua sine lesione crederet ei. Que
cōfessa est peccatū suum: & postea deo volente te/
nuit presente viro ferrū ignitum in manibus suis
absque lesione. Preterea nullū successiue corru/
ptum potest redire idē numero: aliter duo con/
traria possent esse simul vera quod est falsum. Nō
enim hora preterita pōt reuerti: nec aliquod pro/
latum verbū: nec reliqua successiua. Ex his er/
go cōtrarietatibus oritur predicta q̄stio. Ad quā
respondendā est secundum sententiā doctoris subtilis
Ioh. Scoti. in. 4. di. 22. q. i. quod peccatū dimis/
sum siue origiale: siue veniale: siue mortale: idē
numero redire nō potest quantum ad culpā. i. quod si
post penitentiā vnum peccatū mortale cōmittatur
propter quod anima damnetur: solū de illo pu/
nietur: & nō de alijs. s. per penitentiā dimissis.
O penitentia sancta quanta est bonitas tua: et
efficacia. De qua bene propheta Ezech. c. 18.
dicit. Si impius egerit penitentiā &c. Et cōclu/
ditur quod omniū iniquitatū suarum non recorda/
bor. Ratio huius positionis est ista: quia secun/
dum sententiā omniū theologorū in. 4. senten/
tiarum di. 44. vbi loquuntur de resurrectiōe: nulla
res annihilata potest redire eadē numero nisi
per diuinā potentiā. Tunc sic per sententiā om/
nium theologorum in. 2. sententiarum di. 34. Deus
nō est causa alicuius peccati: quia hoc nō esset fa/
cere: sed potius deficere. Quod absurdū est in
deo ponere. Vnde Aug. in li. 83. questionum.
q. 3. Deo auctore nō fit homo deterior. Restat
ergo quod peccatū per penitentiā dimissum: & tota/
liter annihilatū: aliter redire nō pōt nisi per diui/
nam potentiā. Et hoc est impossibile vt probatū
est: ergo peccata dimissa nō possunt amplius re/
dire. Facienda est ergo penitētia: nec recidiua/
tio timenda est propter rationē iam dictam. Di/
cas ergo ad parabolā: & ad auctoritates iam ad/
ductas secundū Ric. vbi supra in responsione
primi argumenti: quod pro tanto in illis auctorita/
tibus peccata dicuntur redire: quia per sequēs
peccatū culpa grauatur. Si enim mihi peccanti
contra te indulsisti: & postea cōtra te pecco: ex hoc
istud peccatū grauius redditur. Hinc est quod pre/
dictus doctor vbi supra. q. 5. querit. Si maior
est ingratitudo in casu ab innocentia quam in casu
a vera penitentia: quia ex his predictis sequitur
quod maior sit ingratitudo in casu a vera peniten/
tia quia peccatū sequens grauatur per peccata di/

missa prius per penitentiã. Sed peccatũ in qd cadit homo ab innocentia: p nullũ aliud peccatum precedens aggrauatur. Ad hoc respondet ipse doctor dicens: q gratiaꝝ actio duo respicere debet scilicet quantitatẽ doni: ⁊ gratuite donationis modũ. Respiciendo autẽ ad quantitatem doni magis est ingratus innocens peccando q̃ penitẽs: quia ceteris paribus maius donum est seruare hominẽ ne peccet: q̃ illi q peccat indulgere. Ceteris enim paribus nobilior status est innocentie q̃ penitentie. Sed considerãdo modũ gratuite donationis magis ẽ ingratus penitens cũ peccat: q̃ innocẽs: qꝛ quãto magis qs elongat a debito recipiendi beneficiũ: tanto eſt modus donationis magis gratuitus cũ beneficiũ sibi cõfertur. Magis autẽ elongat a receptione gratie q̃tũ est ex pte sua ille qui peccauit: q̃ ille q nõ a gratie cõseruatõe. Omnibus tñ cõpensatis si cõpensef aggrauatio que est in sequenti peccato ꝓpter precedẽtia iam dimissa: maior est ingratitudo cadere a vera penitentia q̃ ab innocentia. Et ideo dicunt doctores q peccatorib⁹ recidiuãtibus propter eoꝝ ingratitudinẽ debet maior pena imponi: qꝛ peccatũ eoꝝ grauius. Et sic habent intelligi predicte auctoritates: ⁊ nõ aliter. Faciamus ergo penitentiã nec timeamus recidiuare: qꝛ ex assumpta penitentia inimicus factus ẽ debilior ⁊ ideo minime timendus est qꝛ secũdũ Hiero. Pax timendus est hostis: q nõ põt vincere nisi volentẽ. Insup secure cõscientie libertate hõ fit robustior cõtra insidias diaboli tanq̃ fortis armatus ⁊ a carcere liberatus: qꝛ penitentia ẽ armatura dei: de qua ad Eph. 6. apl's ait. Induite vos armaturã dei vt possitis resistere aduersus insidias diaboli. Preterea penitentiã agens fit particeps omniũ custodientiũ mandata dei: iuxta illud ps̃. Particeps ego sum oĩu timentiũ te: ⁊ custodientiũ mãdata tua. Appropinquat. n. dñs penitentibus ꝓtectione ⁊ illuminatiõe: iuxta illud ps̃. Dñs illuminatio mea ⁊ salus mea: quẽ timebo. Domin⁹ ꝓtector vite mee: a quo trepidabo: quasi dicens: nõ a diabolo: nec ab aliqua potentia. Et Job. 28. Pone me iuxta te: ⁊ cuiusuis manus pugnet cõtra me Quasi dicat. Nõ curo. Et ad Ro. 8. Si deus pro nobis quis cõtra nos. O xpiani. o mundi amatores. o tardi. o pigri. Ad penitẽtiã ad penitentiã dico cõuertimini. Faci. m⁹ penitentiã qꝛ dñs defensor ⁊ ꝓtector noster est contra insidias diaboli: ⁊ temptationes inimici. Et sic patet ista cathena.

Etaua cathena vocaſ ꝓsumptuositas.

o Presumũt enim peccatores de misericordia dei dicentes q male viuẽdo de⁹ miserebiſ sui. Quod est dominũ iudicare iniustum: necnõ blasfemare eũ: sicut in psona taliũ ps. ait. Nõ iudicabit deus nec intelliget deus Jacob. Cõtra quos diciſ Eccle. 5. Ne dicas miseratio dñi magna est: qꝛ de spe rues in presumptionẽ temerariã ⁊ superbiã ⁊ absq timore in peccatis firmã faciẽs habitatõeꝫ. Ad quã cathenã dissoluendã queriſ ista questio. Utrum in deo sit iusticia. Et videſ q nõ: qꝛ quicũq facit omnia pro libito sue voluntatis: nõ secũdũ iusticiã operaſ. Sed sicut dicit apl's ad Eph. i. Deus omnia operaſ secundũ consiliũ sue voluntats. Nõ ergo iusticia deberet ei attribui. Preterea actus iusticie est reddere debitũ. Sꝫ de⁹ nulli est debitor: ergo deo nõ spectat iusticiam. Sed cõtra hoc obiciſ. Tota natura clamat deũ esse iustissimũ. Nã apostolus. 2. ad Timo. 4. dicit q deus est iudex iustus. Sed nõ est iudex iustus in quo nõ est iusticia. Ergo ⁊c̃. Et ps̃. ad dominuꝫ clamat. Justicia plena est dextera tua. Et alibi. Justus dñs. Ad hãc qõnẽ rñdet Tho. in. i. parte. q. 21. arti. i. Et Ric. in. 4. di. 46. arti. i. q. i. dicit q duplex est species iusticie Una cõmutatiua. Alia distributiua. Pria cõsistit in mutua datione ⁊ acceptione: vtputa emptione ⁊ venditione: ⁊ aliis cõmutationib⁹. Et hec diciſ ethi. 5. Justicia cõmutatiua. Et h nõ potest esse in deo: quia nullus dedit ei tantũ qd mereatur vt illi retribuatur. Unde apostolus ad Ro. 2. c. Quis prior dedit illi ⁊ retribuaſ ei. Quasi diceret nullus. Secũda cõsistit in distribuendo: ſm quã aliquis gubernat vel dispẽsat: datq vnicuiq secũdũ dignitatẽ suã. Sicut ergo ordo cõgruus familie vel cuiuscũq multitudinis gubernate demonstrat huiusmodi iusticiam in gubernante: ita ordo vniuersi qui apparet tam in rebus naturalibus q̃ in rebus voluntatis demonstrat iusticiã dei. Unde dicit. Dio. c. 4. de diui. no. Oportet videre veram esse dei iusticiã q omnibus tribuit. Preterea ſm vniuscuiusq existentiũ dignitatẽ: ⁊ vniuscuiusq naturã natura in proprio saluatur ordine. Et sic patet q in deo est iusticia distributiua que distribuit bonũ ⁊ malũ: penam ⁊ gloriam Dicas ergo ad argumenta in oppositum ſm Tho. vbi. s. q q̃uis deus operetur omnia ſꝫ consiliũ sue voluntatis: tamẽ hoc nõ obstat qn operetur

operetur secundū iusticiā: quia impossibile ē q deus nollet quod ratio sue sapiētie dictat. Que quidē est sicut lex iusticie: fm quā eius volūtas recta z iusta est. Unde quodcūqz facit secundū voluntatez suā iuste facit: sicut illud qd secundū legē facimus iuste facimus. Sed nos s m legez alicuius supioris: deus autē sibiipsi ē lex. Ad aliud vero dicas fm Ric. in responsione quarti argumenti q z si deus nulli creature debitor sit ex recepto: tamen debitor ē ex pmisso. Promisit eniz gloriā dare bene facientibus. Nulli tamē est debitor nisi quia voluit. Si autē queratur quare vult: nō respondeo nisi quia vult: quia voluntas sua est causa prima. Et sic patet predicta questio. Noli ergo psumere de misericordia dei: quia tantū est iusticia quantū misericordia. Unde Grego. ait. Misericordiā dei debemus erubescere: si iusticiā eius nolumus formidare. Et Hierony. Magna est misericordia dei immo maior q credimus: sed nō minor est iusticia. Et idē Hierony. Potius iusticia est timenda: q misericordia sine penitētia presumenda. Unde Deut. c. x. dicitur. Deus magnus z potens z terribilis: qui personā nō accipit nec munera. Et Job. 9. dicit. Si iustificare me voluero os meū condemnabit me: z si innocentem me ostendero paruū me comprobabit. Itē prouer. 6. c. zelus z furor viri non parcet in die vindicte: nec acquiescet cuiusq pcibus: nec recipiet pro redemptione dona plurima. Et ibidem. x. c. dicitur. Nō proderunt thesauri impietatis in die vltionis. Propterea dominus per Esa. loquitur. 47. c. bis psumptuosis. d. Reuelabitur ignominia tua z videbitur obprobriū tuum: vltionē capiam: z non resistet mihi homo. Et per Hiere. 48. c. ait. Cor fortiū Moab erit in die illa sicut cor mulieris parturientis. Et per Ezech. 7. c. Et Sophonie. i. ait. Argentum eorum z auruz eorum nō poterit eos liberare. Sed penitentiā age: quia nō poterit deus iusticiā preterire. Et sic patet cathena octaua.

n Ona cathena z vltima vocatur longanimitas. Pleriqz peccatores miseri sunt: qui vitā nostram corporalem nūq finem habere credunt. Dicunt eniz intra se. Gaudeamus z epulemur: fortes z diuites sumus: quis nobis male facere potest. Contra quos est scriptura sacra: experientia expressa: et euangelij parabola. Scriptura sacra dico: quia Jac. 4. c. scribitur. Que est vita nostra. Vapor ad modicuz parens: z deinceps exterminabitur. Et Job. 13. dicit. Homo natus de muliere breui viuens tempore zc. Et. c. 20. inquit Gaudiuz peccatoris ad instar puncti. Si ascēderit vsqz ad celos superbia eius: z caput eius nubes tetigerit: quasi sterquiliniuz in fine perdetur. Et David in ps. Vidi impium super exaltatum z eleuatum sicut cedrus libani. zc. Et dominus in euangelio tales cōmonet. d. Math. 25. Vigilate: nescitis eniz quādo dominus veniet sero: an media nocte: an gallicātu: an mane. Ne cū venerit repente inueniat vos dormiētes. Secūdo contra ipsos exclamat experiētia: quia videmus iuuenes mori: z frequētius q senes. Noui ego iuuentē militez: dominum terrarz multaruz in paucis diebus morte repentina deficientē. Cuz in quada ciuitate predicarem vidi dominā filiam militis cum sonitu tubarum z magnis pompis ad nuptias eūntez vno die dominico: sed in alia hebdomada sequenti cum lachrymis ad tumulum sociata est. O iuuenes effrenati. o iuuenes insensati. o iuuenes qui felicitatem ponitis in rebus vestris z transitorijs: emendate vos dico: quia nescitis vtruz vsqz ad horam eritis viui. Emendate vos dico: quia videtis experientiam quottidie. Et sic videmus vbiqz: quoscunqz in iuuentute: vel in media etate: vel senectute mori. Tertio clamat euangelij parabola contra predictos viuere sperantes: que scripta est Luc. 12. de illo diuite qui anime sue dicebat. Anima mea multa habes bona reposita in annos plurimos: requiesce: comede: bibe: z epulare. Cui dixit deus Stulte hac nocte animam tuam repetent a te. Que autem parasti cuius erunt. Ideo infert dominus dicens. Estote parati quia qua hora nō putatis filius hominis veniet. Et sic patet qualiter dissoluit ista cathena terribilis z amara. Rogemus ergo deum omnipotentē: vt cōcedat nobis gratiam: predictas soluendi cathenas: vt hic gratiam z in futuro gloriam ab eo consequamur: qui viuit z regnat in secula seculorum. Amen.

Sermo de spe bona.

g Ustate et videte: quoniā suauis ē dñs: beatus vir q sperat i eo. ps. 33. Statuerūt multi ceco errore inducti nihil aliud qrere z desiderare q bona breuissima huius seculi: z res pituras mūdi. Qui si saperēt z itelligerēt: q multa z magna pmisit

deus diligentibus se: hec oīa terrena ⁊ caduca
velut stercora reputarēt. Sed vt oēs ad regnū
celorū erigere valeant affectus suos: i pn̄ti ser
mone tractādū ē de virtute spei. Verba āt pro
posita possunt dici i psona ciuiū celorū: q dicūt
Gustate ⁊ vos mūdani ⁊ videte qm̄ suauis ē
dn̄s. s. amicis suis: quibꝰ tā ineffabilia bona lar
gitur. Beatus vir q spat in eo. In quibus tria
mysteria cōcurrunt contemplanda vz.
Primum de sua diffinitione.
Secundum de sua distinctione.
Tertium de sua fructificatione.

P Rimo cōtemplemur spei diffinitionez
vbi ē vidēdum quō a doctoribꝰ diffini
tur. Notādū aūt ꝙ a doc. tres diffini-
tiōes assignant. Prima ē magistri. 3. sen.
di. 27. sic. d. Spes ē virtus qua spūalia ⁊ eter-
na bōa spant. Scōa ē glosatoris Pauli Ay
monis. Ro. 5. sic. d. Spes ē certa expectatio
future beatitudinis ꝓueniēs ex meritis ⁊ gra
tia dei. Tertia ē Aug. d. Spes est virtus q̄
quis se ad id qd̄ credit ꝓuctur̄ ꝑsumit. Circa
aūt istas diffinitiones monstrande sunt tres re
gule: quarum.
Prima dicitur possibilitas.
Secunda dicitur varietas.
Tertia dicitur veritas.

Circa primā querit: vtrū possibile sit hoi via
tori spare beatitudinē sēpiternā. Et videt ꝙ n̄
qz dicit Aug. Inuisa diligere possumus: inco
gnita nequaq̄z. Sed nō cognoscimꝰ beatitudi-
nē: qz trāscēdit itellectū sicut oculū sol. iuxta il
lud. i. Cor. 2. Oculus nō vidit: nec auris au-
diuit nec in cor hois ascēdit: ergo nec diligitur
nec spatur. Sicut solent qn̄qz sensuales dicere.
Quis vidit padisum. Quid possumus scire d̄
illa beatitudine: cū nihil videamus nisi tpalia
bona. Hic faciamus padisum. Hic cōstitua-
mus finē nostrū. Quibus sic doc. rn̄dent. Et
p̄ angelicus doc. Tho. sa se. q. 17. a. 1. 2. q. 5
⁊ Bon. in. 4. di. 46. ⁊ Sco. ⁊ Ric. in eodem
loco: ꝙ vera btitudo pōt dupliciter considerari
. s. in generali ⁊ pticulari. Si cōsiderat i gnāli
i quātū ē bonū sufficiētissimū cognoscibile ex se
Dico ꝙ oibus ē nota: qz qlibet scit qd ē bonū ⁊
qd ē sufficiētissimū eē. In pticulari vo iquātū
cōsistit i clara visione dei: dico ꝙ nō ē cognosci
bile illud bonū qd̄ dn̄s largit scis suis. Nullꝰ
nāqz posset cogitare nullus audire q̄z excellēs
sit ⁊ sublimis gloria illa. Oīa enīz bona tpalia
nihil sūt respectu illius. Que oia ꝓbari possūt
exēplis scōꝝ: qbus illud narrādū occurrit qd̄
Aug. narrat i epl'a ad Cirillū de transitu beati
Hiero. vbi ait. Sz vt merita beatissimi Hie-
ro. nō lateāt: qd mihi diuina clemētia ānuente
i ipso sui obitus die accidit enarrabo. Eadē nā
qz die ⁊ hora qua exuta putredie atqz imundi-
tie carnis toga Hiero. scūs vestimētū ppetue
imortalitatis ⁊ iestimabilis glie ⁊ leticie iduit:
positus i cellula mea qescēs auide cogitās q̄lis
inesset aiabus btōꝝ q cū xp̄o gaudēt glorie ⁊ le
titiarū quantitas: cupiēs ide ex hac mā breuem
cōponere tractatū: ꝑcibus ipulsus nr̄i Seue-
ri quōdā venerabilis Martini turoneñ. epi di
scipuli: charta ⁊ calamo pugillariqz i manibus
susceptis breuē volēs scribere epl'am scissimo
Hiero. destinādā: vt qcqd de hoc sentiret rn̄-
deret. Sciebā eni i tā difficili qōne a nullo alio
viuentiū me posse euidētius edoceri. Cū iā ici
perē salutatiōis exordiū Hiero. ieffabile subi-
to lumē nostris iuisū tpibꝰ nostrisqz liguis mi
nime declarādū cū ieffabili iauditaqz celorum
fragātia cellulā i qua stabā itrauit iā hora cōple
torii. Quo a me viso: stupore admiratiōeqz cō
motus: animi ⁊ mēbrorū virtutes amisi. Ne-
sciebā eni tūc ꝙ dextera dei exaltasset seruū su
um: notas faciens i populis virtutes suas. Ne
sciebā eteni ꝙ deus antique miseratōis seruum
fidelē a carnis imūditiis soluisset: ⁊ tā sublimē
ei in celo sedē parasset. Nesciebā certe iuestigabi
les vias dn̄i: nesciebā thesauros ifinite dei sa-
piētie ⁊ scie. Secreta ⁊ occulta dei iudicia non
cognoscebā: qm̄ quos vult facit ineffabili sapia
ad sui cognitionē venire. Quos āt vocat p̄de-
stinat iustificat ⁊ beatificat ꝓut decreuit conue
nire. Itaqz qz talem mei oculi nūq̄z ꝑsenserant
lucē: talē olfatus meus odorē nō senserat: tam
nouis: tā inauditis signis obstupebā. Inter h̄
i me cogitatiōbus ꝑstrepētibus qd hoc eēt de lu
ce dicens verba vox emicuit. Augustine Au-
gustine qd queris. Putas ne i breui imittere
vasculo mare totū: breui icludere pugillo terra
rū orbē: celū firmare ne vsitatos exerceat cur-
sus. Que auris nulla p sonū hausit: audiet tua
Que oculus nullius hominū videre potuit tuꝰ
videbit. Que cor hūanū nullatenus intellexit:
nec ēt cogitauit: existimas te posse intelligere.
Infinite rei qs erit finis. Potius totū mare i
artissimo clauderet vasculo: potius terraꝝ or-
bē paruulus teneret pugillus: potius a motu cō-
tinuo celū desisteret: q̄z gaudioꝝ ⁊ glie qbꝰ btō
rū aie sine fine potiūt minimā itelligeres pticu
lam: nisi

lū: nisi vti ego vera experientia doceretis. Et seq̄t
ad hec. Ego stupēs pauore admiratōe tā inui/
sa: pene amēs: oi q̄si vigore carēs bis vbis ali
q̄lez sumēs audaciā tremebūda voce dixi. Fas
vtinā mihi foret: qs tā felix es ⁊ gloriosus: qui
tā honorifice ad illa ꝑꝑas gaudia: q tam dulcia
eloq̄a faris meo gutturi nō ambigere. At ille.
Nomē iquit meū q̄ris: Hiero. illius p̄sbyteri
cui trāsmittēdā ep̄lam iā scribere icepisti sū aīa:
q̄ i hac hora i bethleē Jude: carnis onere dᵒpo
sito cū xp̄o oiq̧ celesti comitata cohorte: decora
ta pulchritudie: oi illustrata splēdore: illo indu/
ta imortalitatis deaurato vestimēto: circūamicta
oium bonoꝝ ⁊ gaudioꝝ varietate: sonoꝝ oiū
triūphali cū diademate coronata: ⁊ oi btitudie
⁊ felicitate velata: tā gloriose tā ieffabiliter ꝑgo
ad regna celorū sīn̄ fine māsura. Nullū. n. glo
rie expecto defectū: sed augmētū: sed iterū iūgar
corpi glorificādo: ⁊ nullatenus morituro sed
gloriā quā nūc solā habeo bitura in illa. s. vni/
uersali carnis resurrectiōe cū xp̄o. Et seq̄t ifra
Placeat āt volūtati tue aliq̄ mihi interroganti
rn̄dere. Quid optas dicito: me oi volūtati tue
scias m̄surā. Vellē iquā itelligere vtrū btōꝝ
aie q̄dā velle possint q̄ obtinere neq̄ant. At illa
Vnū Augustine noueris q̧ scōꝝ aie i illa eter
na gloria ita sūt solidate ⁊ firmate i deo q̧ nulla
sibi iest alia voluntas nisi dei in quo nihil velle
aliud possunt nisi que deus vult: iō q̄ volūt ob/
tinere pn̄t. Eteni q̄cūq̧ volūt deus vult ⁊ adim
plet. Nemo q̄ppe nr̄m suis fraudat̄ desiderijs
q2 nihil p̄ter deū aliq̄s nostrū optat. Qm̄ vero
sp̄ vt volumus i deo hēmus: nostra sp̄ deside/
ria sūt plenissime adipleta. Vale. Isto ergo mō
nullus viuēs pōt cognoscere altitudinē glorie
scōꝝ. Tn̄ nō ē ꝑuipēdendū tale bonū: q2 satu⁹
eēt q nihil crederet nisi qᵈ videret. Naz multi
carnales ⁊ sensuales q2 nō viderūt scōꝝ gloriā
illā negāt ⁊ ꝑuipēdūt. De q̄bus ait Greg. 4.
dial. i ꝓlogo. Carnales q̄q̧: q2 inuisibilia illa
scire nō valēt ꝑ experimētū: dubitāt vtrū ne verū
sit q̄ corꝑalibus oculis nō vr̄. Itaq̧ pōit exē/
plū de muliere pregnāte ⁊c̄. Applica figuram
q̄ hēt. 3. Reg. x. c. de regina Sabba: q̄ audita
fama Salomonis ⁊c̄. dixit corā rege. Bti viri
tui: ⁊ beati serui tui hi q stant corā te sp̄: ⁊ audi
unt sapiam tuā. Glo. Regina admirādo i lau
dē Salomonis erupit. di. Beati viri tui ⁊c̄.
Vere q̧ beati sūt quoꝝ rex ē xp̄s: ⁊ q eterna eius
visione ꝑfrui merent̄: ⁊ gloriā quā habēt cum
patre: ⁊ sp̄ū scō cōspicere: ⁊ sapiam quā mūdis

corde se ostēdit ꝑpetualiter ꝑcipe letant̄ hec ille
Et oia q̄ dicta sūt: de ꝑticulari cognitione dicta
sunt ⁊c̄. Sed cōsiderādo beatitudinē i genera
li: oēs possunt illā appetere: q2 ad hoc naturali
ter mouent̄: vt ait Aug. 13. de trini. c. 1. O īuz
certa snia ē q rōne quoquo mō vti possunt bea
tos eē oēs hoīes velle. Et eodē li. c. 29. Nā in
did t nobis: vt bti imortalesq̧ esse cupiamus.
Qᵈ ꝓbari pōt ꝑ id qᵈ d. cit Ar. 3. topi. Maxi
mū bonū oēs maxie appetūt. Et Boetius. 3.
de cōso. Ois mortaliū cura quā multiplicium
studioꝝ labor exercet: diuerso q̄dē calle ꝓcedit
sed tn̄ ad vnū beatitudinis finē nitit̄ ꝑuenire:
quo adepto nil aliud desiderare q̄at. Hec ibi.
Oēs igit̄ in exercitijs ⁊ laboribus nil aliud q̄/
rūt q̄z aliqᵈ bonū in quo possint letari ⁊ q̄etari
Et qm̄ multi credūt illud bonū esse in diuitijs
multi i honoribus: multi i magnificētijs: ideo
ibi cōstituūt finē suū. Qui tn̄ possunt cognosce
re errorē suū triplici rōne. Primo rōne cōita/
tis. 2° rōne insatiabilitatis. 3° rōne exēplarita
tis. Primo rōne cōitatis potest qs cognos
cere i nullo tꝑaliū bonoꝝ eē beatitudinē istaz.
Nā cū beatitudo sit quoddā ens ꝑ se bonū: nō
cōpatitur secū aliqᵈ malū fm̄ Tho. ꝑa ꝑe. q. 2.
Sed oia bona tꝑalia sunt cōia bonis ⁊ malis.
Ideo i ipsis nō ē vera btitudo. Quis nāq̧ tam
excors ē vt nō iudicet eē malos homicidas: la
trones. versipelles ⁊ sites. Et tn̄ hi sepe huius
mūdi bona habēt. Iniq ⁊ mali sūt diuites ⁊c̄.
Ideo ait Aug. 1. de ci. dei. c. 8. Placuit q̄ppe
diuine ꝓuidētie p̄parare in posterū bona iustis
q̄bus nō fruent̄ iniusti: ⁊ mala ipijs: q̄bus nō
excruciabunt̄ boni. Ista vero tꝑalia bona ⁊ ma
la vtrisq̧ voluit eē cōia: vt nec bona cupidius
appetāt̄: q̄ mali quoq̧ hr̄e cernūt̄: nec mala tur
piter euitēt̄: q̄bus ⁊ boni plerūq̧ afficiūt̄. Ini/
est āt plurimū qualis sit vsus vel earū rerū que
ꝓspere vel eaꝝ que dicūt̄ aduerse. hec ibi. Sz
vt fortius dicamus. Quid pōt dici i hoīe sum
mū bonū qᵈ belue ⁊ bruta ꝑcipiāt. Iō ait La/
ctan. 3. diuinarū insti. aduersus gētes. Cuz de
officio hoīs agat̄ oz summū sūmi aialis bonū i eo
cōstitui: qᵈ cōe cū alijs aialibus eē non possit.
Sed vt feris dētes: armētis cornua: volucri/
bus penne ꝓprie sūt: ita hoī suū aliqd dz ascribi
sine quo rōnem sue cōditionis amittat. Nā q̧
viuēdi aut generādi cā datū ē oib⁹ q̄dē est bo
nū naturale: sūmū tn̄ nō ē nisi qᵈ ē vnicuiq̧ ge
neri ꝓpriū. hec ille. Nec ēt bona aie sunt hoīs
beatitudo: vtputa scie ⁊ virtutes: q2 nec ista ꝑ

se acqrunt sed ppter aliud. Vñ Lactan. eodez
loco ait. Qui sciam sūmū bonū facit aliqd hoi
ppriū dedit: sed sciam alteri⁹ rei grā hoies ap/
petūt nō ppter seipsam. Quis eim scire cōtēt⁹
ē nō expetēs aliquē scie fructū. Artes iō addis
cunt vt exerceaẗ. Exerceẗ āt vel ad subsidia vi/
te: vel ad voluptatē: vel ad gl'iam. hec ille. De
virtute aūt q̄ non sit bonū hoīs sūmuz: idē sub
dit. Supest ēt vt refellamus q virtutē ipsā sum
mū bonū putauerunt. In qua opinione etiam
Marcus Tullius i quo multa icōsiderate fue/
runt. Nō eni virtus ipsa sūmum bonū: sed effe
ctrix ⁊ mater sūmi boni est: qm̄ perueniri ad il/
lud sine virtute nō pōt. hec illst. Secundo pōt
ostendi i nullo bono tpali esse sūmum bonū rō
ne insatiabilitatis. Est eni beatitudo fm Bo.
na. in. 4. di. 49. finis satians appetitū. Sed ni
hil est i hoc mūdo qd satiare possit appetitū ho/
minis: nō diuitie: nō honores: nō magnificen
tie: ⁊ similia: ergo ⁊c̄. Ideo ait Sen̄. i vna epi
stolarum ad Lucillū. Congeraẗ in te quicquid
multi locupletes possident: ⁊ vltra priuatū pe/
cunie moduz fortuna te prouehat: auro tegat:
purpura vestiat: ⁊ ad hoc modus delitiarum ⁊
opum te pducat vt terrā marmoribus abscon/
das. Non tm̄ tibi habere liceat sed ⁊ calcare di
uitias. Accedant statue ⁊ picture ⁊ qcqd ars vl
la elaborauit: maiora his capere disces. Natu/
ralia enim desideria infinita sunt: ⁊ falsa opio/
ne nascentia: vbi desinant nō habent. hec ille.
Exēplum patere pōt de Alexandro magno: q
postq̄ adeptus est quasi totius mūdi imperiuz
dicebat. Mundus nō sufficit mihi: ergo i istis
non ē beatitudo: sed in gloria dei: sicut ait psal.
Saciabor cū apparuerit gloria tua. Et Augu.
li. cōfessionū. Redite pūaricatōes ad cor: ⁊ in
herete illi soli q fecit nos: state in eo: ⁊ stabitis:
qescite in eo ⁊ requiescetis. Quare itis in aspa
qm̄ istud bonū qd queritis vel amatis ab illo ē
Tertio id probaẗ rōne exēplaritatis. Oēs nā
q; sancti exhibent nobis huius veritatis testio/
nium: qui nō solum huius mūdi vanitates ⁊ vo
luptates nō quesierūt: verū ēt ipsas aufugerūt
vsq; ad mortem. Et hoc probaẗ duplici aucto
ritate. Prima ē Pauli exēplificando de patri
bus veteris testamenti ad Heb. xi. sic dicētis
Sancti p fidem vicerūt regna: operati sunt iu
sticiaz: adepti sunt repromissiones. Obtura/
uerūt ora leonū: extinxerūt ipetū ignis: effuga
runt aciem gladii: conualuerut de infirmitate:
fortes facti sunt in bello: castra verterunt exte/
rorū. Acceperūt mulieres de resurrectōe mor/
tuos suos. Alii autē distenti sunt: nō suscipien
tes redēptionem vt meliorem inuenirent resur
rectionē. Alii vero ludibria ⁊ verbera experti: in
sup ⁊ vincula ⁊ carceres: lapidati sūt: secti sunt:
tēptati sūt: in occisione gladii mortui sūt. Circu
ierūt in melotis: ⁊ in pellibus caprinis egētes
angustiati afflicti: quibus dignus nō erat mun
dus. In solitudinibus errantes: in montibus
⁊ in speluncis: ⁊ i cauernis terre. hec ibi. Alia
ē Rabani in sermone oium scōrum qui exēpli
ficat de sanctis noui testamenti dicens. Apl'is
subiectū ē triumphale martyrum nomē: qui p
diuersa tormētoꝝ genera xp̄i passionē non la/
cescentibus p̄cordioꝝ mentibus imitabantur
Alij nāq; ferro pempti. alij flāmis exusti: alij
flagris verberati: alij vectibus psorati: alii cru
ciati patibulo: alij pelagi periculo demersi: alij
viui decoriati: alij vinculis mancipati: alij lin/
guis priuati: alij lapidibus obruti: alij frigore
afflicti: alij fame cruciati: alij vero trūcatis ma/
nibus siue ceteris cesis mēbris: spectaculū cō/
tumelie in populis nudi ppter nomē dn̄i por/
tauerūt. hec ibi. Quid dicam de xp̄o qui semp
ostendit in hac vita nō eē btitudinem: ⁊ amari
tudinē habuit vsq; ad crucis mortez. De quo
Firmian⁹ Lact. 7. diui. insti. aduersus gentes
sic ait. Pater noster ac dn̄s qui cōdidit forma/
uitq; celū qui solem cum ceteris siderib⁹ iduxit
qui libratam magnitudine sua terram vallauit
montibus mare circūdedit: amnibusq; distixit
⁊ quicquid ē in hoc opere mūdi cōstauit atq; p/
fecit ex nihilo: perspectis erroribus hoium du
cem misit qui nobis iusticie viā pāderet. Huc
sequamur oēs: huc audiamus: huic deuotissi/
me pareamus: quoniā solus vt ait Lucretius.
Veridicis hoium purgauit pectora dictis. Et
finē statuit torpedinis atq; timoris. Exposuit
q; bonū sūmuz quo tendimus oēs. Quid fo/
ret atq; viā monstrauit limite puo. Quo possi
mus in id recto cōtendere cursu. Nec mōstra/
uit tantū: sed ēt pcessit: ne quis difficultatis gra
tia iter virtutis horreret. hec ibi. Eleuenẗ igiẗ
ex his cordis nostri studia ad cognoscendū re/
gnū celorū: ⁊ inflāmētur affect⁹ ad amorē glorie
q; ibi vere ⁊ pfectissime iocūda requies inueniẗ
Scd̄a regula mōstrāda diciẗ varietas. In qua
videndū ē que differentia sit inter fidem ⁊ spē.
Respondeẗ fm Augu. in enchiridion: q̄ ē tri
plex. Prima q; spes nō est nisi bonaꝝ reruz.
fides vero malaꝝ ⁊ bonaꝝ. Scd̄a q; spes ē fu.

turorum tantum fides vero est futurorum preteritorum et presentium. Tertio quia spes est de bonis tantum sibi. fides vero de bonis tam sibi quam alijs. Tertia regula dicitur Veritas. In qua tres veritates notari possunt. Prima secundum s. Tho. 2. 2. q. 18. quod in beatis non est spes quia iam habent quicquid volunt. Unde ad Ro. 8. Quod videt quis quid sperat. Et aug⁹. x. de ciui. dei c. 25. ait. Spes. n. que videtur non est spes. Tanta est enim in ipsis certitudo beatitudinis quod nullam spem habere cogitur. Si vero dicatur quod sancti in patria expectant resurrectionem et corporum glorificationem: ergo sperant. Respondetur secundum Bonaventuram quod nec anime beatorum nec angeli proprie habent spem. Et ratio est: quia spes est expectatio premij substantialis. Omnes aut hi premium substantiale habent: et ideo carent spe proprie dicta Alia est ratio: quia spes habet annexam fidem. Fides autem cognitio enigmatica est. Et quia claritas visionis diuine tollit omnia enigmata: per consequens euacuat ipsam spem. Et ob hanc rationem dicitur quod nec anima nec angeli habent spem Potest tamen dici quod licet in eis non ponatur spes proprie dicta. s. que est expectatio premij substantialis: est tamen in eis spes large dicta pro qua cunque expectatione secunde stolle et gaudij accidentalis. Secunda veritas est quod in damnatis non est spes. Nam secundum Tho. vbi supra: sicut ad veram beatitudinem spectat vt aliquis certus sit de sue beatitudinis perpetuitate: alioquin voluntas non quietaretur. Sic etiam perpetuitas pene cum pertineat ad penam. Non enim vere haberent rationem pene damnati si perpetuitatem damnationis ignorarent. Et hoc est quod dicitur Job 15. Non credit. s. qui est damnatus: quod reuerti possit de tenebris ad lucem. Et si quis querat quare. respondet glo. Sicut enim inuolutus tenebris luce desperat: sic etiam damnati desperant vnquam posse egredi de tenebris inferni. Tertia veritas est quod spes reperitur in his qui sunt in purgatorio et in his qui sunt in hac vita. De his qui sunt in purgatorio patet per magistrum sententiarum in. 4. d. quod sancti patres felici spe ingressum ianue celestis expectabant. Si ergo diceretur quod ipsi sunt certi quod non possunt damnari ergo non indigent fulcimento spei. Dicendum secundum Bon. quod hoc non est propter assecutionem glorie: sed propter confirmationem liberi arbitrij quod est extra statum merendi: atque demerendi. Et illa confirmatio non euacuat spem: quamuis ponat extra statum vertibilitatis liberi arbitrij. De his vero qui sunt in hoc mundo dubium est an spes possit esse in peccatoribus Videtur enim quod non: quia secundum magistrum in tertio di. 27. Sine meritis aliquid sperare: non spes sed presumptio dici potest. Si dicas. Omnes peccant et omnes sperant: ergo etc. Respondet Bon. quod quadrupliciter aliquis potest exire in actum sperandi. Aut enim sperat habendo merita in proposito: in radice: et in effectu: sicut homo iustus qui diu domino seruiuit. Aut sperat habendo merita in proposito et in radice: sed non in effectu. Sicut ille qui ante bonum vsum virtutum postquam suscepit gratiam expectat beatitudinem et per illam sperat saluari. Aut sperat non habendo merita nec in proposito: nec in radice: nec in effectu. sicut ille qui facit malum: et perseuerare intendens credit per solam misericordiam saluari neglecta diuina iusticia. Primus actus est spei iam formate et exercitate. Secundus formate et primo infuse. Tertius spei informis. Quartus presumptionis: quia presumptio est cum quis in malo sine emendatione sperat posse saluari. Unde Gre. Qui vestigia christi dedignantur sequi: qua temeritate sperant ad eius claritatis gaudia peruenire. hec ille. Sed si peccator dispoeret se conuerti: licet sit peccator: tamen sperare potest et debet vitam eternam: quia vt ait Hiero. ad rusticum monachum. Nihil sic offendit deum quam desperatio. Et sic patet primum principale.

Secundo contemplemur spei distinctionem. Nam triplex spes potest distingui: videlicet.

Prima dicitur bona.
Secunda dicitur vana.
Tertia dicitur falsa.

Prima dicitur bona: que est in deum vel ratione gratie: quia in omni necessitate sperat homo gratiam a deo inuenire. vel ratione venie quia sperat consequi veniam delictorum suorum. vel ratione glorie: quia homo sperat omnem gloriam suam a deo. Et de hac dulcissima spe ait sapiens Eccle. 2. Respicite filii nationes hominum: et scitote quia nullus sperauit in domino et confusus est Et prouer. 16. Qui sperat in domino beatus est Et ps. Beatus vir qui sperat in domino. Et alibi. Beat⁹ vir cuius est nomen domini spes eius. Et ps. 30. In te domine speraui. etc. O quam firmum est stabilimentum sperare in domino Vere nil in hoc mundo securius fieri potest. Secunda spes dicitur vana. Et hec est illorum qui spem

suam ponunt in vanitatibus mundi. Horum itaqz spes vana dicitur Joh. i. cā. Mundus transit z concupiscentia eius. Quid est eniz q non in breui transeat z euanescat vt fum⁹. O miseria humana audi quid de seipso loquitur sapiens Ecclesiastices. 2. c. Magnificaui ope/ra mea: edificaui mihi domos: plantaui mihi vi neas: feci hortos z pomeria: z conseui ea cun/cti generis arborib⁹: extruxi mihi piscinas aq̄/rum: vt irrigarem siluā lignorum germinan/tiuz. Possedi seruos z ancillas: multāqz fami liam habui. Armenta quoqz z magnos ouiuz greges vltra omnes qui fuerunt ante me i hie rusalem. Coaceruaui mihi argentū z aurum z substantiam regū z prouinciarū. Feci mihi cā tores z cantatrices: z delicias filioꝝ hominuz. Scyphos z vrceolos in ministerio ad vina fun denda: z supergressus sum opibus omnes q fuerunt ante me in hierusalem. Sapiētia quo/qz pseuerauit mecū: z omnia que desiderauerūt oculi mei non negaui eis. Nec prohibui cor qn omni voluptate frueretur: z oblectaret se i his que preparaueraz. Et hanc ratus sum partem meā si vterer labore meo. Cūqz me cōuertissez ad vniuersa opera que fecerant manus mee: et ad labores in quibus frustra sudaueram: vidi in omnibus vanitatem z afflictionē animi z nihil permanere sub sole. hec ibi. Exemplifica de se nectute hominis zc. Ideo Criso. omel. 6. sup Joā. ait. Vanitas vanitatum inquit Ecclesia/stes: z omnia vanitas. Hunc versiculū si sape rent qui in potentia versantur in parietib⁹ suis omnibus z vestibulis scriberent in domo z in foro z ante omnia in conscientijs suis: vt semp z id oculis cernerent: z corde sentirent. Quo/niam enim multe sunt rerū facies z imagines vane que decipiunt incautos: oportet istos car men salutare quotidie: z in prandijs z i cenis cōuenientibusqz omnibus: vnūquēqz proximo suo canere libēter: z a proximo suo audire libēter q vanitas vanitatū z oīa vanitas. hec ibi. Ter tia spes dicitur falsa. Et hec est illoꝝ qui nunq̄ credunt se esse morituros. Verificat. n. de his illud Tulij de senectute dictum. Nemo est taz senex q nō se putet per annū posse viuere. Cui concordat Hieronymus ad An. Nemo ē sic fractis viribus z decrepite senectutis: vt nō se putet adhuc annuz esse victurū. Inde subripit obliuio cōditionis sue: vt mortale animal iam iamqz soluendū erigatur in superbiaz z animo celū tangit. hec ille. Patet enim satis euidēter hanc spēm esse falsam. Et sic patet secundum principale.

t Ertio cōtemplemur spei fructificatiōez Possumus autez in hoc mysterio tri plicem spei fructū ponere.

Primus dicitur fortificatio.
Secundus dicitur confortatio.
Tertius dicitur assecuratio.

De primo igit patet: q spes fortificat homi nem laboribus suis: iuxta illud Origen. sup Exo. Spes futuroꝝ laboribus requiez parit. Nam si vana spe bonoꝝ temporaliū tot grauia z onera ardua mortales tollerāt infelices: quo/modo laborare vsqz ad mortez difficile videri potest his qui sperant regnū celoꝝ. Quare die bus ac noctibus varijs curis homines mundi indefesse sudant: nisi qz aliqd sperant adipisci. Laborant dñi sperātes magnifice dñari: labo/rant milites sperantes gloriā temporalē acqui/rere: laborāt mercatores sperātes diuitias adi pisci: laborant artifices z agricole victū vestitū qz sperantes recipere. Sed multo fortius labo ribus insisterent si finaliter vitaz eternā spera/rent. Hec ille. Unde Greg. in moral. Et po nitur in decretis. dist. 47. c. omnes. Omnes huius seculi dilectores: in terrenis reb⁹ fortes sunt: in celestibus debiles. Nā pro temporali gloria desudare vsqz ad mortē appetūt: z pro spe ppetua nec paꝝ qdē in labore subsistūt. Pro terrenis lucris iniurias quaslibet tollerāt: z pro celesti mercede vel tenuissimi verbi cōtumelias ferre recusant. Terreno iudici toto etiā die assi stere fortes sunt: in oratione corā dño vel hore vni⁹ momēto lassant. Sepe nuditatē: deiectio nez: famē: pro acquirendis diuitijs atqz honorib⁹ tollerāt: eaꝝ reꝝ se spe pro abstinentiā cruciāt ad quas adipiscēdas festināt. Supna aūt laboꝝ/se q̄rere tāto magis dissimulāt: quāto magis ea retribui tardius putant. Hec ille. Patet quō sancti iugū dñi fortiter portauerūt: z nō ifirmi mortales. Scd'us spei fruct⁹ dicit cōfortatio Ipsa. n. solatiū ē tribulatoꝝ z afflictoꝝ i hac vi ta: qm̄ ipossibile est q q sperat in dño succūbat Exemplifica in psperitate z afflictione. Ideo Hieronymus in epistola ad Tyrasiū eū repre hendendo scribit: eo q nimis doluit de dormi tione filie. Ait. n. Charitatis tue scripta pcepi: in qbus animū tuū dolore cōmotū de filie dor/mitiōe cognoui. Nō aliud pncipalit admirat⁹ suz q̄z xpiani pectoris i te virtutē ablatā fuisse vt animū flecteres ad dolorē. Stupeo miꝝ fidei

penetratū

penetratū vulneribus orbitatis: quē sopire de/
buerat spes resurrectōis & regni celestis. Nūq3
spes cū dolore concordat: nec fides aliqū sentit
quācūq3 iacturā: & resurgere credim⁹ mortuos
nr̄os & plāgimus. Quid facerem⁹ si mori nō/
mō pcipet deus: voluntas cuius sola suffice/
ret ad solatiū: cui nullū pponere iubemur affe/
ctū: cū qd dederat abstulit dn̄s qui creauerat.
Quis est ille q plangat qd ad temp⁹ acceperat.
Cōmodauerat vt haberes quātocūq3 tpe voluis/
set: & cū vellet rursus auferret. Nihil abstulit de
tuo q dignatus est recipere pprīū. Creditū suū
recipere decuit creditorē: & nihil aliud decet q3
creditori suo grās agere mutuātē. Sic Job le/
gim⁹: quē sequamur deuotissima voce dicētē.
Dn̄s dedit dn̄s abstulit: sicut dn̄o placuit ita fa
ctū est: sit nomē dn̄i benedictū. h ille. Fecisset
ergo Tyrasi⁹ sicut Job si recte sperasset i dn̄o
Tertius spei fructus dicit assecuratio: qr h vir
tus reddit hominē securū in morte: quā homi
nes oēs ita timēt. Patet de Paulo ad Phil.
i. Cupio dissolui: & eē cū xp̄o. Patet de sancto
andrea in cruce pēdēte: de quo ait aug. li. de pe
ni. Ne pmittas me dn̄e descendere viuū: s3 tp̄s
est vt cōmēdes terre corp⁹ meū. Tā diu .n. illud
portaui: terre iam illud cōmenda: & ampli⁹ me
vigilare nō pmittas. hec ibi. agam⁹ & nos simi
liter: vt digne sperare illā gloriā possimus hic
per gratiā & in futuro per gloriā. amē.

Sermo de virginitate.

q Ueramus domino nostro regi vginē. 3. Reg. pmo.
Solet q̄ri a doctorib⁹: & apud
morales philo. vtrū suare vgi
nitatē sit licitū. Et vr̄ qbusdā q
nō. Et ratio ipsoꝝ est. Omne qd cōtrariat pce
pto legis nō ē licitū. S3 vginitas ē hmōi: g &c.
Nā pceptū legis ē Gen. 1. de omni ligno qd ē
in padiso comedes vt cōseruari valeas. Silr h
est pceptū legis nature Gen. pmo. Crescite et
multiplicamini. Vn̄ quēadmodū eēt illicitū se
abstinere a cibo sic nō ē licitū suare vginitatē:
qr est cōtra pceptū legis nature. Secūda rō ē ta
lis. Omne qd recedit a medio vtutis ē vitiosū
Vn̄ phs. 2. ethi. dicit q q voluptate vtit: nec ab
vno se abstinet intemperatus est: q aūt oēs fugit
agrestis ē. S3 q suat vginitatē ab omni dele/
ctatione se abstinet venerea: ergo illicitū ē. Et
sic apud illos erat vitiū & nō vtus. Ad qd rn̄/
det btūs Tho. 2. 2. q. 152. arti. 2. q in humanis
actib⁹ illud ē vitiosum qd ē pter rectā rationem
Habet aūt h rō recta: vt his q̄ sunt ad finē vta
tur aliqs: s3 ea mēsura q̄ cōgruit fini. Est autē
hois triplex bonū vt dicit phs. i. ethicoꝝ. Pri
mū ē qd cōsistit i reb⁹ exteriorib⁹: puta diuitijs
Secūdū ē qd cōsistit in bonis corpis sicut ē sa
nitas: pulchritudo & similia. Tertiū ē qd consi
stit in bonis anime: inter q̄ pncipalis ē vita cō/
templatiua q̄ est potior vita actiua: vt dicit. 4.
ethi. & Luc. x. Maria optimā ptem elegit. &c.
Quoꝝ bonoꝝ exterioꝝ q̄dā ordinant ad ea q̄
sunt vite cōtēplatiue. Pertinet ergo ad rectitu
dinē hois: vt aliqs vtat exteriorib⁹ bonis s3 eā
mensurā q̄ cōpetit corpori: & similiter de alijs
vt possit cōtemplari: & hoc nō est vitiosū. Si/
militer si aliquis abstineat se a delectationibus
corporalib⁹ vt libentius possit vacare vite cōtē
platiue hoc nō est vitiosum. Et qr vginitas re
linquit venereā delectationē vt possit vacere vi
te cōtemplatiue: ideo vitiosum nō est: imo ma/
gis virtuosum. Ideo vginitas est licita. Cir/
ca quā virtutē quattuor notabimus cōtempla
tiones videlicet.

Primo virginitatis perfectionē.
Secūdo vginitatis exaltationē.
Tertio virginitatis conseruationē.
Quarto virginitatis corruptionem.

Circa primū notādū sm Tho. 2. 2. q. 152. ar
gu. 9. q in vginitate duo sunt cōsiderāda vnū
s. formale: & aliud materiale. Formale ē firmū
ppositū. s. velle nūq3 experiri delectatōes car/
nales: etiā si posset. Materiale est corporis in
tegritas. Et ideo triplex est vginitas. Vna q̄
est corpis & nō mētis: qr mēte fornicant & non
corpe: vt p3. 32. q. 5. c. si paul⁹. Secūda ē mētis
& nō corporis: qr violate sunt. 32. q. 5. c. tollera
bilius. Tamē iste nō amittūt vginitatē vel vgi
nitatis coronā. Nō sunt tn̄ cōsecrāde iter alias
virgines: vt p3. 32. q. i. c. vlti. Tertia ē mentis
& corporis: & hec ē gloriosa. 32. q. 5. c. sicut enī
Ideo dicit Aug. Virginitas est in carne cor/
ruptibili ppetua incorruptionis meditatio. hec
ibi. Hec aūt ē pfectissima: & hec de pmo. Cir
ca secundū. s. suā exaltationem nota vginitatis
octo exaltationes. Et prima est angeloꝝ cōfor/
mitas. Nā deus fecit eā in celo sociā angelorū
Nā omnes angeli vgines sunt creati. Unde
ambro. li. de vgini. ait. Supgredit vginitas
cōditionē humane nature: p quā hoies angelis
assimilant. hec ille. Nā vt dicit Cyprianus est
angeloꝝ soror. Inquit enim. Virginitas ē an

gelo₂ soror: victoria libidinū: regina virtutū: ꝛ
possessio omniū bono₂. Et ideo Hieronym⁹
ait. Uiuere in carne preter carnē angelicū est ꝛ
nō humanū. Qđ domin⁹ declarauit Mathe.
23. In celo neq₃ nubent neq₃ nubenť: sed erūt
similes angelis dei. Sed ē q̄stio quomodo ge
nuissent ꝛ fuissent virgines in statu innocentie
Respondet Aug. d. q₂ genuissent salua pudo
ris integritate: ꝛ peperissent sine dolore. Secū
da exaltatio est xp̄i societas. Na₃ licet in patria
omnes sint beati ꝛ videāt diuinā essentiā: tamē
virgines magis sunt deo cōiuncti. Unde apo.
14. Hi sunt qui cū mulieribus nō sunt coinqui
nati: ꝟgines enim sunt: hi sequunť agnu₃ quo
cūq₃ ierit. Et Ambro. dicit. Quocūq₃ ꝑgit vir
gines sequunť agnū atq₃ laudibus xp̄m semp
associant. Tertia ē prioritas. Nā virginitas or
dinata fuit in statu innocentie: q₂ homo de ter
ra ꝟginea fuit creatus. Gen. i. ꝛ matrimoniū
post. Gen. i. ꝛ. 32. q. 2. c. in principio. Quarta
est mentis dignitas. Due eni₃ sunt vite: vt dic
Tho. 2. 2. q. 18. ar. p̄rio. s. vita actiua: ꝛ vita cō
templatiua. Cōtemplatiua est dignior: vt dicit
philo. i. ethi. Uirginitas aūt ptinet ad vitā con
templatiuā: ergo ē dignior. Figura huius fuit
Maria magdalena q̄ stabat secus pedes domi
ni Luc. 7. Quinta est virtutis raritas. Nā illa
que raro reperiunť sunt p̄ciosiora sicut lapides
preciosi. Sed ꝟginitas raro reperiť: ergo ꝛc.
Sexta ē pditionis irrecupabilitas. Tanta ē ex
cellentia huius ꝟtutis q₂ pdita nullo mō potest
amplius recuperari: vt dicit Hiero. Cū cete
ra deus possit: nō potest ruinā ꝟginitatis recu
perare. Intellige de virginitate corporali. Et
hoc ratione sue p̄ciositatis: q₂ sic nō est de alijs
virtutibus. s. charitate: fide: ꝛ spe: ꝛ sic de alijs
que possunt recuperari. Septima est status sub
limitas. In ecclesia dei sunt tres status: vt pa
tet. 2. 2. q. 15. arti. i. s. status ꝟginitatis: mr̄imo
nij: ꝛ viduitatis. Sublimior autē omnib⁹ istis
est ꝟginitas que fuit prior matrimonio. 32. q. i.
c. nuptie. Octaua ꝛ vltima ē fructus sublimitas
Nā illa virtus diciť esse tāto nobilior ac perfe
ctior quāto ei maius p̄miū datur. Sed maius
premiū datur ꝟginitati: ergo ꝛc. Dicit enim
Hiero. q₂ nuptie replent terrā: ꝟginitas celū.
Et sic patet secūdū principale. Circa tertiū. s.
eius cōseruationē nota septem necessaria ꝓ con
seruatione huius ꝟtutis. Et prima ē sobrietas
Nā vt diciť ꝓuer. 22. Luxuriosa res ē vinum.
Ideo apostol⁹ ad Eph. 5. ait. Nolite inebriari
vino in quo ē luxuria. Dicit Hiero. Uenter
vino estuans facile in libidine₃ spumat. Sicut
patet de Loth q vino repletus dormiuit cū dua
bus filiabus suis. Gen. 19. Secūda ratio ē sol
licitudo. Nā ociū inducit maxime ad carnis tē
ptationē: vt diciť Ezech. 16. c. Hec fuit iniqtas
sororis tue Sodome: abundātia panis: saturi
tas: ꝛ ociū. hec ibi. Sicut accidit etiā Dauid. 2.
Reg. xi. de Bersabee. Exemplū etiā de san
cta Iustina a diabolo tēptata: q₂ erat sine exerci
tio. Ideo dicit Hiero. Semp aliqd boni facito
vt diabolus semp occupatū te inueniat: ꝛ notať
de conse. di. vlti. c. nūq̄₃. Tertia ē habitus ho
nestas. Nā sup̄fluitas habit⁹ ducit ad lasciuia₃
Unde. i. Pe. 2. Nō in tortis crinib⁹: aut au
ro: aut veste p̄ciosa: sed qđ decet mulieres pro
mittentes pietatē p bona opera. Unde aug. ad
Cancianū militē ait. Homines ꝛ mulieres q̄
serico ꝛ purpura induunť xp̄m induere diffici
le est. Ideo cōsulimus in christo pie viuere volē
tibus vt moderate induanť. hec ibi. Exemplū
de Iudith q̄ ornata decepit Holoferne₃: vt pa
tet Iudith. x. Et Cyprianus dicit. Serico ꝛ
purpura indute christum induere nō possunt.
Quarta est cūstodia sensuum. Unū intelligēdū
est: magnā partē innocentie esse cecitatē. Dy
na enim oppressa fuit a Sychem Gen. 34. q₂
curiose voluit videre mulieres regionis illius.
Quinta ē modestia ſmonis. Unde Hiero
nymus. Sermo virginis prudens ꝛ rar⁹. Et
2. Pet. 4. Si quis loquiť quasi ſmones dei.
Sexta est timor: vt virgo semper sit timorosa.
Unde Bern. Solent ꝟgines q̄ vere virgi
nes sunt semp esse pauide. Exemplū p₃ de bea
ta ꝟgine Luce. i. Septima ꝛ vltima est fuga
occasionū. Unde Hiero. Solus cū sola secre
te nō sedeas. Quoniā vt ait Bernar. stare cu₃
mulieribus ꝛ imunē se cōseruare maius est q̄₃
mortuos resuscitare. Et ideo dicit Hiero. ho
stiolū tuū raro aut nūq̄₃ mulie₂ pedes terant:
quoniā vt ipse dicit mentes ferreas libido do
mat. Exemplū patet de beato Bern. clamante
latrones latrones. Applica exemplū materiale
de duobus lapidib⁹ q si ad inuice₃ cōprimanť
emittunt ignē. Nā Aug. nolebat stare cū pro
pria sorore cōsiderans periculū. Sicut patet de
Amon q oppressit Thamar sororē suā. 2. Re
gū. 13. Et sic patet tertiū p̄cipale. Circa quar
tu₃ ꝛ vltimū. s. corruptionē. nota q₂ qnq₃ sunt q̄
habent corrūpere virginitatē. Primū ē super
bia. Unde aug. li. de ꝟgi. Nō solū predicāda
est ꝟginitas

est virginitas vt ametur: verum etiam amonenda est ne infletur. Facilius enim sequuntur agnum coniugate humiles quam virgines superbientes. Nam deus non solam respexit virginitatem Marie: sed magis humilitatem: vt patet Luc. i. Secundus est defectus charitatis. Exemplum de illis quinque virginibus fatuis Math. 25. Unde Ber. Castitas sine charitate est lampas sine oleo. Tolle charitatem castitatis deo non placet. Tertium est macula peccati. Nihil enim valet castitas cum peccato quia est forma priuata. Unde Hiero. Illa virginitas hostia christi est: que nec mentem nec carnem libidine maculat. Ille virgines que in peccatis morantur: deo non placent. Quartum est diuisio cordis. Unde aug. li. de virgi. aut. Totus vobis in corde figatur: qui pro nobis fixus est in cruce. Diuisum est cor virginis cum deo: et mundo studet placere. hec ille. Quintum est stabilitas. Unde aug. vbi supra. Deum sequamur ne virginitatis bonum a nobis perdatur hic per gratiam et in futuro per gloriam. amen.

Sermo de iudicio pestilentie.

Iudicia dei abyssus multa. psal. 35. Ezech. 14. ca. dicit dominus. Si misero pestilentiam super terram illam et effudero indignationem meam super eam in sanguine: et auferam ex ea hominem et iumentum: et Noe et Daniel et Iob fuerint in medio eius: viuo ego dicit dominus deus: quia filium et filiam non liberabunt: sed ipsi iusticia sua liberabunt animas suas. hec ibi. In quibus verbis notabimus triginta peccata: propter que deus gloriosus pestilentiam mandat. Primum est peccatum originale: de quo dicitur Ro. 5. Per vnum hominem peccatum intrauit in hunc mundum: et per peccatum mors. Nam sicut remouens columnam per accidens remouet lapidem sibi suppositum: sic ille qui est causa perditionis columne originalis iusticie est causa priuationis vite et sanitatis que conseruabantur in homine per originalem iusticiam. Sed quia peccatum primi hominis fuit causa perditionis originalis iusticie: ideo decidit ipse cum tota sua posteritate in infirmitates et mortem ineuitabilem. Unde omnes subijcimur mori eo quod sibi dictum fuit pro omnibus Gen. 3. Puluis es et in puluerem reuerteris. Ex quo peccato exorta sunt pestis: et alia iudicia pessima. Secundum est peccatum luxurie: contra quod deus ordinauit matrimonij sacramentum: cuius sunt tria bona: scilicet sacramentum: fides: et proles. Contra sacramentum peccant concubinarij publice tenentes concubinas: siue occulte: siue suscipiendo filios siue non. Peccant sacrilegi siue clerici mulieribus copulati: siue layci christi sponsas polluentes: siue in sacris ordinibus constituti religiosas maculantes. Contra fidem matrimonij peccant adulteri: siue occulti: siue publici: sicut Dauid cum Bersabee. 2. Regum. 3. Contra prolem peccant sodomite qui nocte natiuitatis domini extincti sunt peste: vt dicit beatus Hieronymus. Peccant abutentes vasculo vxoris: sicut Her cum Thamar fecit qui peste mortuus est. Gen. 38. Peccant semen fundentes in terram: sicut qui fulmine interijt: sicut Onan: vt patet Gen. 38. Tertium peccatum est sacrilegium: contra scilicet ecclesiasticas personas et ecclesias supponendo eas angarijs et grauaminibus impositionibus collectis: et vbi laicus soluit paruum ecclesia soluit multum: diues soluit quasi nihil: pauper quasi totum. Ideo inquit dominus Esa. 3. Uos enim depasti estis vineam meam: et rapina pauperum in domo vestra. Quare atteritis populum meum: et facies pauperum commolitis. Hec dicit dominus exercituum. Et pro isto peccato ecce pena Ezechiel. 5. Uiuo ego dicit dominus pro eo quod sanctum meum violasti in omnibus offensionibus tuis: ego quoque te confringam: et non parcet oculus meus et non miserebor. Tertia pars tui peste morietur: et fame consumetur in medio tui: et tertia pars tui gladio cadet in circuitu tuo: tertiam partem vero tuam in omnem ventum dispergam: et mittam in vos famem et bestias pessimas: vsque ad interemptionem sanguis transibit per te. hec ibi.

Quartum peccatum est transgressio festiuitatum. Uult enim deus celebrari et obseruari festiuitates. Exo. 20. c. Memento vt diem sabbati sanctifices. Non obseruantibus vero festiuitates comminatur deus flagellum pestis. Deut. 28. c. Adiunget tibi deus pestilentiam donec consumet te de terra. Percutiet te dominus egestate febre et frigore et aere corrupto ac rubigene: et persequetur donec pereas. hec ibi. Quintum peccatum est symonia: per quam diuina dona et spiritualia non nisi precio aut prece dispensantur: beneficia precibus amicorum magis quam suffragio meritorum acquiruntur: et quantitate pecuniarum magis quam salute animarum conferuntur. Surgunt indocti et rapiunt ecclesiastica culmina: docti vero cum suis doctrinis demerguntur. In summo viriosi honorantur: virtuosi suppeditantur. Propterea dicit dominus Ezech. 6. Hec dicit dominus deus.

Percute manū tuā ⁊ allide pedē tuū: ⁊ dic heu heu heu ad omnes abhominatões maloꝝ domus israel: qui gladio fame peste ruituri sunt: ⁊ cōplebo idignationē meā ī eis hec ibi. Sextū peccatū ē idolatria: per quā homines ⁊ mulieres deo terga vertunt ⁊ faciunt idolū seruientes ei magis q̄ deo faciendo incantationes ⁊c. de quo de⁹ irascit. Unde Leuitici. 26.c. Ego dn̄s deus vester: nō faciatis vobis idolū ⁊ sculptile: nec titulos erigetis: nec insignē lapidē ponetis in terra vestra vt adoretis eū. Qđ si nolueritis accipere penitentiā: aut disciplinā: sed ambulaueritis ex aduerso mihi: ego quoq; aduersum vos incedā ⁊ pcutiā vos septies: ꝓpter peccata vestra: inducāq; sup vos gladiū vltorē federis mei. Cūq; cōfugeritis in vrbes īmittā pestilentiā in medio vestri intantū vt vrbes vestras redigā in solitudinem: ⁊ deserta faciā sanctuaria vestra: nec recipiā vltra odorē suauissimū: dispergāq; terrā vestrā. hec ibi. Septimū est inhonoratio parentū. Unde Eccle. 3. Honora patrē tuū ⁊ matrē tuā vt superueniat tibi benedictio a deo: ⁊ benedictio illius in nouissimo manet. Benedictio patris firmat domū filioꝝ: maledictio aūt matris eradicat fundamēta. Et Hiere. 3. dicitur. Hec dicit dn̄s exercituū. Ecce mittā in eis gladiū famē ⁊ pestem: ⁊ ponā eos q̄si ficus malas: que comedi nō possunt eoꝙ pessime sint: ⁊ psequar eos in gladio ⁊ in fame ⁊ in pestilentia: ⁊ dabo eos in vastationē vniuersis regnis terre in maledictionē: ⁊ in stuporē: ⁊ in sibillū ⁊ opprobriū cunctis gētibus: eo q̄ nō audierunt verba mea: que misi ad eos p seruos meos ꝓphetas. h ibi. Octauū est fraudatio decimaꝝ. Unde Mal. 3. dr̄. Reuertimini ad me ⁊ ego reuertar ad vos dicit dominus exercituū. Et dixistis. In quo reuertemur. Si affiget homo deū: q2 vos cōfigitis me Et dixistis. In quo configimus vel fraudam⁹ te. In decimis ⁊ in primitijs ⁊ in penuria vos maledicti estis: ⁊ me vos configitis gens tota. Que verba exponunt a beato Hieronymo: vt habetur. 16. q. i. Ecce ego do corā vobis viā vite ⁊ viā mortis. Qui habitauerit in vrbe hac morietur gladio: fame: peste. Posui tibi faciē meā sup ciuitatē hanc in malū ⁊ nō in bonū: ait domin⁹ ad populū hunc. Hiere. 22.c. Nonū peccatū est obstinatio. Unde Exo. 9. dixit dn̄s ad Moysen. Ingredere ad Pharaonē ⁊ dices ad eū. Hec dicit dominus de⁹ hebreoꝝ. Dimitte populum meū vt sacrificet mihi. Quod si adhuc renueris ⁊ retines mihi eū ecce manus mea erit sup agros tuos: ⁊ sup equos ⁊ asinos tuos: ⁊ sup camelos ⁊ boues ⁊ oues pestis valde grādis. Fecit ergo dn̄s verbū hoc. Altera enim die mortua sunt omnia animantia egyptioꝝ. Decimū peccatū est homicidium Quia enim Pharao rex egypti iussit vt interficerentur primogenita masculini sexus hebreorū: ꝓpterea occidit dn̄s primogenita egyptiorū pestilentia graui. Unde dicit. Exo. 12. Factū est autē in noctis medio pcussit dn̄s omne primogenitum in terra egypti a primogenito Pharaonis qui sedebat in solio ei⁹ vsq; ad primogenitum captiui qui erat in carcere: ⁊ omne primogenitū iumentoꝝ. hec ibi. Undecimū peccatū est gula. Nā iudei in deserto estuauerunt esu carniū murmurātes cōtra Moysem. Unde dicitur Numeri. xi.c. Surgens ergo populus tota die illa ⁊ nocte ⁊ die altero cōgregauit coturnices: qui par decē choros: ⁊ siccauerunt eas p gyrū castroꝝ. Adhuc carnes eoꝝ erāt in dentib⁹ ipsoꝝ: nec defecerat huiuscemodi cibus: ⁊ ecce furor domini cōcitatus in populum pcussit eū plaga magna nimis. i. peste: vt dicit glo. Uocatusq; est locus ille sepultura concupiscentie. Ibi enim sepelierunt populū qui desiderauerat carnes. h ibi. Duodecimū peccatū est diffamatio. Ut. n. dicit. Numeri. 14.c. Quousq; detrahet mihi populus iste. Feriam ergo eos pestilentia ⁊ consumā. Moyses autē rogauit p populo ad dominū qui pepcit eis: sed adiecit. In solitudine hac iacebunt corpora vestra. Omnes qui numerati estis a viginti ānis ⁊. s. ⁊ murmurastis cōtra me: nō intrabitis in terrā super quā leuaui manū meā: vt habitare vos facerem: preter Josue ⁊ Caleph. hec ibi. Qui autē mortui sunt in deserto fuerūt sexcenta tria milia: quingenti quinquaginta. Unde hec pestis durauit. 40. annis: absorbuitq; quolibet anno quindecim milia octogintaocto viros: excepto vno anno in quo mortui sunt. 15. milia cētum decē ⁊ octo cōputādo vnū annum cū alio.

Decimūtertiū peccatū ē incredulitas. s. nō credere diuine potentie in mirabilibus eius. Unū Numeri. 20.c. dicitur: q̄ cū populus hebreorū murmurasset cōtra Moysen ob defectum aque ⁊ bis pcussisset silicē. d. Audite rebelles ⁊ increduli: nū de petra hac poterimus eijcere vobis aquā. Dixitq; dn̄s ad Moysen ⁊ Aarō Quia nō credidistis mihi vt sanctificaretis me corā filijs israel: nō introducetis hos populos in terrā

in terram quam dabo eis. Hec est enim aqua contradictionis vbi iurgati sunt filii israel contra dominū. Decimūquartū peccatum est superbia. Unde dicitur. 2. Reg. 24. ꝙ cū Dauid ob superbiā fecisset dinumerare populū suum: sermo domini factus est ad Gad ꝓphetā d. Vade ⁊ loquere ad Dauid. Hec dicit dn̄s Triū tibi datur optio. Elige quod volueris ex his vt faciā tibi. Cūq; venisset Gad ad Dauit nūciauit ei dicēs. Aut septē ānis erit fames in terra tua. Aut tribus mēsibus fugies aduersarios tuos ⁊ illi ꝑsequētur te. Aut certe tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Nunc ergo delibera ⁊ vide quē respondeā ei qui me misit sermonē. Immisitq; dominus pestilentiam in israel a mane vsq; ad tempus cōstitutū ⁊ mortui sūt septuaginta milia viroꝝ. Decimūquintum peccatū est auaritia. Unde dicitur. 4. Regū. 6. c. ꝙ facta ē fames magna in samaria propter auaritiā ⁊ oppressiones quas fecerāt diuites contra pauperes intantū vt matres comederent filios suos. Unde non solum fame: sed etiam peste multi corruerūt. Decimūsextum peccatū est vsura: que multū inualuit in ciuitatibus: ſm illud ps. Tota die circūdabit eam sup muros eius iniquitas: ⁊ labor in medio eius ⁊ iniusticia. Et nō defecit de plateis eius vsura ⁊ dolus. Ideo ezechiel. 7. c. dicitur. Ira eniꝫ mea super vniuersum populū eius. Gladi⁹ foris: pestis ⁊ fames intrinsecus. Qui i agro sūt gladio morientur: ⁊ qui in ciuitate pestilentia ⁊ fame deuorabūt. Decimūseptimū ē vsurpatio. Unde ezech. 38. c. dicitur. Nūquid ad sumenda spolia tu venis. Ecce ad diripiendaꝫ ꝑdā cōgregasti multitudinē tuā: vt tollas argentum ⁊ aurū ⁊ auferas supellectilem atq; substātiam: ⁊ diripias manubias ifinitas. Iccirco gladius vniuscuiusq; in frēm suū dirigetur: ⁊ iudicabo eos peste ⁊ sanguine ⁊ hymbre: vehemētem ignem ⁊ sulphur pluā super eos: ⁊ sciēt ꝙ ego domin⁹. hec ibi. Decimūoctauū peccatū ē fraus emptionis ⁊ venditionis. Applica de illis qui vendūt plusq̄ debent ⁊ etiam decipiūt in pondere ⁊c̄. Vn̄ verificatur ꝓphetia Apo. 13. c. Et faciat omnes pusillos ⁊ magnos diuites ⁊ pauperes: liberos ⁊ seruos habere caracterem i manu dextera: aut i frōtibus suis ⁊ neq̄s possit vēdere aut emere: nisi q habeat caracterē aut nomē bestie. s. fraudū: aut numerum nois eius. Et. 16. c. dicitur. Primus angelus effudit phialā suā in terra: ⁊ factū est vulnus seuū ⁊ pessimū. i. pestis in hoīes qui habebant caracterē bestie: ⁊ eos qui adorauerūt imaginē eius. hec ibi. Decimūnonū peccatū ē oppressio ex acceptiōe ꝑsonarū. Hic dic de diuisiōe ciuitatis: arctatione: altercatōe: discordia: rixa: iniuriā. de sanguinis effusione ⁊ similia ⁊c̄. Idō dicitur Math. 17. c. Consurget gens i gentē ⁊ regnū aduersus regnum: ⁊ erūt pestilentie ⁊ fames ⁊ terremot⁹ per loca. Uigesimū ē peruersitas iudicioꝝ. Unde dicitur Esa. i. Quō facta ē meretrix ciuitas fidelis plēa iudicij. Iusticia habitauit i ea nūc aūt homicide. Argentū tuū versū ē in scoriā: vinum tuum mixtum est aqua. Principes tui infideles socij furū. Omnes diligūt munera sequuntur retributiones Pupillo non iudicant ⁊ cā vidue nō igreditur ad eos. Et. x. c. Veh qui cōdunt leges iniquas ⁊ scribentes iniusticiaꝫ scripserunt vt opprimerent in iudicio pauperes ⁊ vim facerent cause humiliū populi mei: vt essent vidue preda eoꝝ ⁊ pupillos diriperent. Et. c. 5. Veh qui coniūgitis domū ad domū: ⁊ agrum agro copulatis vsq; ad terminum loci. Nunquid habitabitis vos soli i medio terre. Domus multe deserte fient grādes ⁊ pulchre ⁊ absq; habitatore. s. ꝓpter pestem. Uigesimūprimū peccatū ē negociatio dolosa. Unde Ezech. 28. dicitur. In sapientia ⁊ prudentia tua fecisti tibi fortitudinē ⁊ acquisisti tibi aurū ⁊ argentum i thesauris tuis. In multitudine sapientie tue: ⁊ in negociatione tua multiplicasti tibi fortitudineꝫ: ⁊ eleuatum ē cor tuū in robore tuo. Propter hec dicit dominus deus. Eo ꝙ eleuatum ē cor tuum quasi cor dei: iccirco ecce adducā super te alienos robustissimos gentiū. Et ifra. Immittā ei pestilentiam ⁊ sanguinē in plateis eius: ⁊ corruent interfecti in medio eius gladio per circuitum: ⁊ scient ꝙ ego domin⁹. hec ibi. Uigesimūsecundum peccatum est periurium. Unde Hiere. 4. c. dicitur. Et iurabis viuit domin⁹ in veritate ⁊ in iudicio ⁊ in iusticia: ⁊ benedicent eum gentes ipsūq; laudabunt. Et infra. Laua a malitia cor tuū: ⁊ a periurio vt saluus fias. Alioquin vt dicitur. 21. c. Debellabo ego vos in manu extenta: ⁊ in brachio forti: ⁊ in furore ⁊ indignatione: ⁊ in ira grandi. Et percutiam habitatores ciuitatis huius. homines ⁊ bestie pestilentia magna morietur. hec ibi. Uigesimūtertium peccatū est blasfemia. Unde Esa. i. Veh genti peccatrici populo graui iniquitate: semini nequam: filijs sceleratis. Dere

liquerunt dominū: blasphemauerūt scm̄ israel abalienati sunt retrorsum. Super quo percutiaz vos vltra addētes p̄uaricationem. Ideo dicit p̄s. Inueniat manus tua oibus inimicis tuis dextera tua inueniat omnes qui te oderūt ꝛc̄. vsqz ibi: nō potuerūt stabilire. Uigesimūquartum peccatū est cō̄sensus in malū. Applica de matre cōsentiente filiā peccare: similiter de p̄re filiū: ꝛ breuiter de illis qui habent alios gubernare. Unde Hiere. 7. Nonne vides quid isti faciunt in ciuitatibus iuda: ꝛ in plateis hierusalem. Filii colligant ligna: ꝛ mulieres conspergunt adipem: vt faciant placentes regine celi ecce quomodo conueniūt in peccatis quasi oēs de vna familia. Ideo sequitur. Ecce furor meus ꝛ indignatio mea conflatur super locuz istū super viros ꝛ super iumenta. s. per pestez. hec ibi. Uigesimūquintū peccatz est negligētia correctionis. Nam vt habetur. 13. q. 4. c. Ecce. dicit Aug. Quotquot habetis inter vos qui ab hoc amore seculi pregrauantur auaros piuros adulteros inspectores nugarum: consultores anathematis phantastis augurum aruspicum: ebriosos luxuriosos. Quicquid inter vos malorum esse nostis quantum potestis improbate: ꝛ corde recolatis ꝛ redarguite: vt exeatis inde: ꝛ nolite consentire: ꝛ immundum nō tangatis. hec ibi. Et quia hoc facere nolumus: nō mirum si deus punit per pestem iustos cū miseris peccatoribus. Unde Aug. i. de ciui. dei. c. 9. dicit. Plerūqz enim ab eis docendis admonendis aliquando etiam obiurgādis ꝛ corripiendis male dissimulatur: vel cum laboris piget: vel cum os eorum coram quibus verecundamur offendere: vel cum eorū inimicitias deuitamus ne impediant ꝛ noceant in istis tp̄alibus reb⁹ siue quas adipisci adhuc appetit nostra cupiditas siue quas amittere formidat infirmitas: ita vt q̄uis bonis malorum vita displiceat: ꝛ ideo cum eis non incidant in illam dampnationem que talibus preparatur post hanc vitam: tamen quia propterea peccatis eorum dānabilibus parcunt: dum eos in suis licet leuibus ꝛ venialibus metuunt: iure cum eis tp̄aliter affligunt ur: quāuis in eternum minime puniantur. Iure istam vitam quando diuinitus flagellantur cum eis amaram sentiunt: cuius amando dulcedinem peccantibus eis amari eē noluerunt. hec ille. Et ideo Esa. 44. c. dicitur Memento Iacob qm̄ seruus me⁹ es tu. Nō obliuiscaris mei: Deleui vt nubez iniquitates tuas: ꝛ quasi nebulaz peccata tua. Reuerte ad me quoniam redemi te. Et quia negligentes sumus ideo sequitur Esa. 47. c. Ueniet super te malum: ꝛ nescies ortum eius: ꝛ irruet super te calamitas quam non poteris expiare. Ueniet super te repente miseria quaz nescies. Sta cum incantatoribus tuis ꝛ cum multitudine maleficiorum tuorum: in quibus laboriosa ab adolescentia tua stent: ꝛ saluent te augures celi qui contemplantur sydera ꝛ supportabant tibi menses: vt ex eis annunciarent tibi vētura. Ecce facta sunt quasi stipula: ignis combussit eos. Non liberabunt animam de manu flamme. i. pestilentia. Uigessimumsextū peccatum: est inordinata dilectio. Nam deus volens flagellare peccatorem percutit eum in omnibus que ipse amat. Qui vero amat bona naturalia: vt filios: ideo punit deus eum in filiis sicut Cham peccante: maledict⁹ fuit filius ei⁹ Chanaaz. Gen̄. 9. Uigesimumseptimum ē rapina. s. iniuste detinendo bona defunctorum que ipsi mandauerunt in suis testamentis. Clamant eniz anime eorum in purgatorio dicentes miseremini mei miseremini mei. Uigesimumoctauum peccatum est vana gloria. Ut enim habetur. 2. Reg. vlti. cum Dauid fecissz numerare populum suum ꝛ fuisset in vanam gloriam deductus: locutus ē dominus ad Dauid per prophetam Gad. Elige tibi de tribus vnum: aut persequi tribus annis ab inimicis tuis: aut vexari fame tribus annis: aut tribus diebus peste flagellari. Qui elegit tertium. Et mortui sunt plusq̄z sexaginta milia hominum.

Uigesimumnonuz peccatum est infidelitatis Quod peccatum maxime deus puniuit. Hic Darii totius orientis ruit imperium. Hic hierusalem funditus euertitur. Hinc ciuitas athenienfis in nihilum deuenit. Hinc roma prosternitur ꝛ precipitatur. Hinc tot effusiōes sanguinum euenerunt. Trigesimuz peccatum ē ingratitudo: de quo habetur Esaie. 38. q̄ꝑ cum Ezechias constituisset prelium aduersus regē assyriorum ꝛ deiecissz eum in furore maximo n̄ retribuit gratias deo. Propter qḋ factum ē verbum dn̄i ad Esaiam prophetam. Uade ꝛ dic Ezechie. Dispone domui tue quia morieris tu ꝛ non viues. Auertamus ergo corda ab his peccatis: vt deus nec pestilētias nec fames mittat: nisi vt solum in hoc mūdo puniamur: ꝛ nō stante sua iusticia in eternum damnemur.

Finis.

Incipit tabula predicationum de aduentu xpi magistri Roberti ordinis minorum cum nonnullis aliis p̄dicationibus i hoc libro cōtentis.

Roberti de licio ex ordie minorum i theologia peritissimi: Vbi dei i hac etate oratoris eloquentissimi: p̄dicatiōes a prima dn̄ica de aduētu q̄tidie inclusiue vsq₃ ad quartā: et de festiuitatibus a natiuitate dn̄i vsq₃ ad epiphaniā cū nonnullis aliis suis p̄dicationibus feliciter incipiunt.

Prima dn̄ica de aduentu. de lapsu hoīs: et de cognitiōe Ade: qua cognouit xpm eē incarnandū p salute generis humani: que aliter haberi nō poterat nisi xps incarnaretur.

Primus fructus. Jesus ab Adā cognit⁹.

Nox precessit dies aūt appropinquauit. Verba sunt doctoris gentiū ad Ro. 13. c. et in epl'a hodierna. Nihil vnicuiq₃ tā cōueniens eē pōt ad seipsum icitandū ad dilectionē sūmi dei q̄₃ frequēs cogitatio suorū beneficiorum q̄ ex munere liberalitatis sue cōcedere voluit rōnali creature. Inter q̄ illud vnū pfecto stupēdū ac memoria eē dignū cēseo: q seipsum vestire forma mortalitatis nostre voluit. Stupēdū qppe ē i carne visibili apparuisse deū p redēptiōe et salute hominū Quapropter statuit scā mater ecclesia hoc tpe aduētus huiusmodi mysteria colēdissima deuotissime celebrare: vt fideles cūcti vigiles fiant: nequaquā velint: desiderēt: amentq₃ preter dilectū iesum oīum saluatorē. Ob qd in sequētib⁹ sermonib⁹ equū eē arbitrat⁹ sum: aliqd dicere de aduētu dn̄i nr̄i iesu xpi in carnē. Hodierna vero die mentem reuocabo ad icarnatiōis noticiā: quā itelligemus sub vna tm̄ ppositiōe q̄ ē Jesus ab Adā cognitus. In ipso eni patre generis humani initiū cepit oīum pditio qd nox p̄cessit: et tm̄ p xpm inuēta ē salus et sibi et oibus electis: q ciues esse debent in celesti hierusalem Quod Paulus declarat: cū dicit. Dies aūt .s. lumē gratie: et gaudiū resurrectionis appropinquauit. Ad quod melius itelligēdū in presenti sermone tres cōclusiones erunt declarande.

Prima dicitur veritatis.
Secunda dicitur qualitatis.
Tertia dicitur remisibilitatis.

Capitulū primū qualiter verū ē q de⁹ nō cōdidit hominē in penalitatibus et miseriis quas videmus: sed propter peccatum in illas cecidit sic exigente diuina iusticia.

Prima cōclusio dr̄ veritatis: i q̄ philosophātiū quorūdā ipugnādus ē error: iter quos et si pleriq₃ varia dixerit: vel de mūdi eternitate: vt Aristoteles: vel de infinitate: vt Anaxagoras et Democritus: qui put Valerius commemorat de cupiditate glorie: infinitos mundos fore dixerunt: vel de mundi nouitate vt quidam alii fuere: tamen non

nulli qui professi sunt ex tpe a deo mūdū factū fuisse: homines vero inique p peccatum ceci/disse: sed eos a principio generatiōis fuisse eiusdem conditionis cuius sunt in hoc tpe calami/tatis ꝛ luctꝰ. Quod si verū esset: facillime sequeretur ꝙ ob nullam culpā necessarium erat ex p/te hominis incarnari filium dei. Dicunt ergo omnes doctores catholici humanā naturā lapsam ab illo statu in quo fuit ab opifice summo condita. Quod probatur quadruplici ratione.
Primo ratione diuine clementie.
Secundo ratione diuine sapientie.
Tertio ratione diuine iusticie.
Quarto ratione diuine condecentie.
Prima ratio dicitur diuine clemētie. Nā nihil ꝓcedere debet a summa clementia ꝛ bonitate: qđ non sit magis inclinabile ad iusticiam ꝛ veritatem ꝙ̄ ad maliciam: ꝛ magis propin/quum ad bonū ꝙ̄ ad malum. Sed sensus ꝛ cogitationes hominū proni sunt ad malū ab adolescentia: prout scribitur Gene. 8. c. ꝛ notatur 12. q. iii. c. oīs etas. Ergo in illa corruptiōe iniqua non fuit hūana natura a sūma bonitate producta. Insuper. Nihil procedit a sūma bonitate dignum maledictione. Sed multe sunt i nobis passiones maledictione digne: sicut patet i Job. 3. c. ꝛ in lege maledicebātur steriles mulieres. Non apparet itaqꝫ humanā naturā in hoc statu fuisse conditam: sed in alio a quo cecidit per peccatuꝫ. Secunda rō dicitur diuine sapientie. Ubicunqꝫ enim ē summa sapientia: ibi est sūma pulchritudo: sicut Aug. exponit in li. de tri. Sed a sūma pulchritudine nihil ꝓce/dit fedum aut turpe: nihil qđ rōnalē offendat intellectum. Sed in homine rōne vtente sūt ꝓde/fectus naturales de quibus naturaliter erube/scit: ꝛ multa detestabilia fm rōnem: ergo talia non fuerunt condita in humana natura. Relinquitur itaqꝫ ꝙ est lapsa. Tertia rō dicitur diuine iusticie. Nā nullus affligit pena nisi p̄cedat culpa. Sed passio inuolūtaria in rōali creatura est pena: ergo nullo modo talis passio fuisset in homine anteꝙ̄ p̄cessisset culpa. Quarta rō dicitur diuine cōdecentie. Dicit eniꝫ Ansel. in pmo li. Cur deus hō. c. 9. Deo autē neq̄quā estimatur cōuenire: vt creaturam quā fecit iustā ad beatitudinē sine peccato miseraꝫ eē cogat. Hominem aūt inuitum mori miserum ē. Si ergo deus exigit mortem ab homie sub statu quo ē: ergo est sub culpa. Sed contra has rōnes arguunt phi primo sic. Omne cōpositū ex contrarijs ē dissolubile. Dicit enim Auic. Contraria semper appetunt ire regiōes diuersas: sed corpus Ade in statu prime conditiōis fuit compositū ex contrarijs: ergo per naturā fuit dissolubile ꝛ corruptibile. Sed tale est mo/do corpus humanum ergo per corruptibilita/tem non probatur status nature lapse. Item omne contrarium est diuisibile. Corpus ade i prima conditione erat contrarium: ergo erat diuisibile. Secundo arguunt ꝙ corpus illud erat sensificatum: ergo erat sensitiuum doloris quia sicut dicit Aug. dolor est sensus diuisiōis impatiens. Non ergo sensus doloris ꝛ pene ꝓbat statum nature lapse. Tertio arguunt: quia dicit Aug. super Geñ. ad litteram. Adā nō manducauit de pomo: eo ꝙ non crederet esse deuꝫ: sed ne suas delitias cōtristaret. s. vxorem sicut salomon adorauit idola. 3. Reg. xi. ne cōtristaret vxores suas. Ex his patet ꝙ Eua erat tristabilis in statu prime conditionis. Sed tri/sticia est passio affligens animā. Relinquitur ergo ꝙ status prime cōditionis est status passibilitatis anime ꝛ corporis. Quarto arguūt: quia sicut dicit Jo. Dama. conced. deus iustos incidere in calamitates ꝓpter multas cās. Una est: vt eam que in ipso iusto latet virtutē alijs manifestaꝫ faciat: Ut Job. 1. c. Alia est vt non ex recta conscientia eleuetur p superbiam: vt in Paulo. 2. ad Cor. 12. c. Alia propter eruditionem aliorum: vt alij erudiantur: vt in Lazaro Luc. 16. Alia propter gloriā dei: non ꝓpter ꝓprium aut parentū peccatū: vt in ceco a natiui/tate Jo. 9. Alia ꝓpter zelum alterius vite: vt in martyribus ad Heb. 9. Ergo non eēt inconueniens ēt si homo nō peccasset habere penalitates que cū ordinarent ad maiorem glo. a: ad maius meritū ꝛ ad maiorē coronā. Verū hec oīa friuola sunt si consideremus illđ qđ Hgo. de sancto Vict. dicit in li. de sacris. vbi distinguit tres status humane nature. Primus est nature a deo condite. Secundus est nature lapse. Tertius est nature beate. In primo statu habuit hō posse peccare: ꝛ posse non peccare: ꝛ in eodē statu habuit posse mori ꝛ posse non mori: sicut posse peccare ꝛ posse nō peccare: qm̄ in hoc statu non ē peccandi ꝛ moriēdi necessitas. Et hec fuit prima humani corporis immortalitas. In secūdo statu hꝫ posse mori: ꝛ nō pos/se nō mori: sicut posse peccare: ꝛ nō posse ñ peccare: qm̄ in hoc statu est peccandi ꝛ moriēdi necessitas. In tertio vero statu habebit posse nō mori ꝛ

mori: ⁊ nõ posse mori: sicut posse nõ peccare: et
nõ posse peccare: quoniã ad hunc statuꝫ ꝑtinet
moriendi ⁊ peccãdi impossibilitas. Ad primũ
ergo obiectũ dicendũ est secundũ Vgo. ꝑsctuꝫ
ꝙ homo ante peccatũ natura mortalis ⁊ passibi
lis fuit: q̃ tñ ex beneficio creationis ꝑcedente: ⁊
ꝓprio studio subsequente facere potuisset vt nõ
moreref adeo ꝙ in adã erat possibilitas ad dis/
solutionẽ ⁊ corruptionẽ: tamẽ cũ potentia eui/
tandi omnẽ defectũ. In statu vo moderno est
possibilitas cũ necessitate ineuitabili. Hoc idẽ
dicit augu. in libro de questionibus noui ⁊ ve/
teris testamẽti. Deus inquit hominẽ fecit: q q̃ꝫ
diu nõ peccaret imortalitate vigeret: vt ipse sibi
auctor esset aut ad vitã aut ad mortẽ. Et idẽ de
baptismo paruuloꝝ ait. Fiebat ordo iusticie: vt
sicut anima dño suo ita corpus ei obediret. Et
iteꝝ. iꝫ. li. de ciui. dei. c. 3. dicit. Fatendũ est q/
deꝫ primos homines ita fuisse institutos: vt si
nõ peccassent nullũ genus mortis experirent.
Sed eosdeꝫ primos patres a deo fuisse mulcta
tos vt etiã qcqd ex ipsoꝝ stirpe exortũ fuisset: ea
deꝫ pena teneref obnoxiũ. Non enim aliud ex
eis q̃ꝫ qd ipsi fuerãt nasceretur. Pro magnitu
dine quippe culpe ipsius naturã damnatio mu
tauit in penis: vt qd penaliter ꝑcessit in peccãti
bus hominibꝰ primis naturaliter sequeretur in
nascentibꝰ ceteris. Et idẽ in iponosticon. Vi/
de mortẽ nõ a deo auctore, ſꝫ errore vite venisse
hominibus in paradiso delitiaꝝ positis. Id ip
sum cõfirmat auctoritas sacre scripture. Vnde
Sap. primo dicif. Deus mortẽ nõ fecit: ſꝫ ipij
manibꝰ ⁊ vbis accersierũt illã. Et i. 2. c. Geñ.
clara est sentẽtia cõminãtis dei. Quacunqꝫ die
comederis ex eo: morte morieris. i. morti obli/
gatus eris: vel moriẽdi necessitatẽ icurres: ſꝫ
aug. sup Geñ. ad litterã. Et idẽ. 14. li. de ciui.
dei. c. 29. Viuebat itaqꝫ homo i paradiso sicut
volebat q̃ꝫdiu hoc volebat quod deus iusserat.
Bonus viuebat fruens deo ex quo bono bo/
nus erat. Viuebat sine vlla egestate: ita semp
viuere in potestate habens. Cibꝰ aderat ne esu
riret: potus ne sitiret: lignũ vite ne illũ senectus
dissolueret. Nihil corruptõis in corpore: nihil
ex corpore vllas molestias vllis ei sensibus in/
gerebat. Nullus intrinsecus morbꝰ nullꝰ ictus
metuebaf extrinsecus. Sũma in carne sanitas
erat: i aio trãquillitas. hec ille. Neqꝫ hãc ipassi
bilitatẽ innocẽtie dicimꝰ vnã ⁊ eãdã ipassibilita
ti gloriose: qꝛ ſꝫ Scotũ illa ipassibilitas glo
riosa priuat actũ ⁊ potentiaꝫ patiendi. Hec vo
tantũ actũ ⁊ nõ potentiã. Hec magister in secũ
do. Neqꝫ insup credere debemus in eo statu
impassibilẽ hominẽ omnino fuisse: qꝛ vt sanctꝰ
Tho. declarat prima parte. q. 37. duplex ẽ pas/
sio. Vna cõmuniter dicta ſm quãcũqꝫ immuta
tionẽ: etiã si ꝑtineat ad perfectionẽ nature cõdi
te: ⁊ ſm hanc passibilis erat homo ⁊ ſm animã
⁊ ſm corpus. Secunda est passio ꝓprie dicta.
Et sic pati dicif qd a sua naturali dispositiõe re
mouetur. Passio eniꝫ est defectus actõis. In
rebus autẽ naturaliter cõtraria agunt ⁊ patiunf
ad inuicẽ: quoꝝ vnũ remouet alteꝝ a sua natu
rali dispositione. Et de hac passione dicit Da/
mascenus ꝙ passio ẽ motus ꝑter naturã. Hoc
modo in statu innocentie impassibilis fuit quod.
videf ipossibile: tñ oñdere possumus ex multis
sanctoꝝ exẽplis q dispensatiue ⁊ etiã spãli priui
legio hoc ipassibilitatis donũ diuinitus accepe
runt. Quidnã fuit illud stupendũ ꝓdigium de
tribus pueris in ardentẽ fornacẽ missis: quos
tamẽ flãma nedũ cõbussit: sed mens est accẽsa
nimis: nec in minimo lesi plaudebãt: deũ in me
dio flãmaꝝ positi benedicentes. Daniel. 3. ca.
Quid de iona dicimꝰ: q in ventre ceti diebꝰ tri
bus ⁊ noctibus habitauit: tandẽ post triduã ille
sus exiuit. Ione. 2. c. Quid de Moyse q. 40.
diebus ⁊. 40. noctibus habitauit in monte sine
cibo: vt legem mereref accipere: vt Exo. 14. c.
Quid de Joanne euãgelista q in dolio feruen
tis olei missus nocumentũ vllũ nec sensit: ⁊ ve/
nenũ fortissimũ bibens quo duo ante ipsum bi
bentes interempti fuerãt sine detrimẽto est in/
uentus. His ⁊ alijs tam veteris q̃ꝫ noui testa/
menti ducimur: vt credamꝰ nõ esse impossibile
qd de natura instituta in scripturis narraf. Fuit
ergo primꝰ hõ creatus in statu impassibilitatis
sicut visuꝫ est prius q ꝑ peccatũ se ⁊ oẽs morta
les fecit ⁊ morti subiugauit. His visis ⁊ decla/
ratis exeat in cãpũ primꝰ humani generis pa/
ter: ipseqꝫ lamentabiliter dicat. O filij generis
humani. o mortales cũcti passibiles: miseri: igno
rantes: pleni luctu calamitatibus: laboribꝰ: an
gustijs: amaritudinibꝰ infirmitatibꝰ: molestijs
curis: ꝑturbationibꝰ: varijs feditatibus: ⁊ cru
descentia: qs vos mecuꝫ ad tot mala dannauit.
Quidnã experimini in hac vita erumnosa pre
ter gemitus ⁊ suspiria. Vnde tot incõmoda ve
nerunt vobis. O deus benigne. o creator admi
rabil: talia nõ ꝑtractasses nobiscũ nisi me pecca
torẽ cũ omni posteritate mea iusticia tua punire
voluisses. Heu me. Ego suꝫ ille peccator ma/

gnus. Ego sum ille diuine maiestatis Item propter Ego qui tantā ruinā sup oēs induxi generationes mundi. Erā a deo mire cōditus: sapientia naturali illustratus collocatus in paradiso deliciarum: dñs animaliū pisciū et volatiliū: liber absque omni seruitute: ad deū cōtemplandū habilis et idoneus ad procreandū filios benedictos. Et ego quia deum meū deserui: de paradiso eiect' sum in hanc vallē lachrymarum: vt cū sudore vescar pane meo ego et omnes qui a me descensuri sunt. Quibus omnib' sicut et mihi clausa est porta celi: et nō possumus aliquo merito nostro videre faciē filij dei. Cecidit ergo dignitas nostra et natura bene instituta corrupta est: nō tantū penaliter sed culpaliter: qđ omnes indubitanter credere tenent de necessitate salutis.

Capitulū secundū de qualitate peccati primorum parentū et q principale peccatum hois est q lapsus fuit in omnib' licz alia peccata cōcurrerint

S Ecunda cōclusio dicit qualitans. Nam solet quorūdā animus nō sine ratione mirari: quale fuit illđ primorum parentū peccatū: ob qđ tam seue crudeliterque deus humanū genus puniuit: de quo quattuor opiniones inueniunt a doctoribus sacre theologie assignate et denotate.

Prima est q fuit superbia.
Secūda est q fuit auaritia.
Tertia est q fuit gula.
Quarta est q fuit inobedientia.

Prima opinio que est q fuit superbia cōfirmatur Ecclesiastici.x.c. Initiū omnis peccati est superbia. Et iterum Ecclesiastici.25. A muliere initiū peccati: ergo mulier perpetrauit peccatum superbie. Itē aug i li. de virginitate. Diabolus inquit in celo voluit esse sicut de': eadēs sūt psuasit homini similitudinē sue voluntatis Itē augu. ad Horesium. Elatus adā suasioni serpentis obediens preceptū cōtempsit. Et idē super Geñ. Insuit menti ade amor quidā proprie potestatis et quedā de se superbia psumptio Secūda opinio probat. primo p tex. Geñ.3. Eritis sicut dij.ec. Hoc primo cecidit in mentem mulieris.s. appetere multitudinē scie plus q oportet qđ est peccatū auaricie secundū grego. Ergo illud fuit peccatū auaricie. Tertia opinio cōfirmat: quia vt dicit tex. Geñ.3.ca. Vidit mulier lignū qđ esset pulchrum visu et ad vescendum suaue. Et.35.di.in.c. Sexto die. scribitur Gula a paradiso regnantē expulit. Et Hieronymus cōtra Iouinianū. Sollicite prouidendum est: vt quos saturitas a paradiso expulit esuries reducat. Quarta opinio habet ex eo qđ dicit Paulus ad Ro.5. q vnius hominis inobedientia peccatores cōstituti sunt multi. Et augu. in li. de vera religione. Adā ppter trāsgressionē obedientie de paradiso eiectus ē. Et sup Geñ. ad litterā iterum dicit. Nō potuit melius et diligentius cōmēdari q̄tū malū sit inobediētia cū ideo reus iniquitatis fact' est hō quia eā rē tetigit cōtra phibitionē q̄ si nō phibitus tetigisset nō vtique peccasset. Has opiniōes veras cōcordat dñs Bonauen. 22.di. secūdi li. vbi ondit q principale peccatū hois p qđ lapsus est fuit inobedientia Ade: et ad hāc conatus ē diabol' adducere hominē. Sz q̄m nemo opat ad malum aspiciens nec appetit malū nisi sub specie boni: ideo clare deprehēdēs diabol' q nō posset mulierē pcipitare nisi apponeret aliqđ appetibile: illa tēptādo pposuit ad q̄ ois hō naturaliter ielitatur. Naturaliter.n. ois hō inclinat ad beatitudinē: q̄ ē bonū gloriosum: delitiosum et copiosum. Oīs hō naturaliter appetit excellentiā: sufficientiā: et leticiā. Et in ordinato appetitu talium cōsistit iusticia: in inordinato vero culpa. Gula enim est inordinatus appetitus cibi suauiter reficientis. Auaricia ē inordinat' appetitus sufficientie. Supbia ē inordinatus amor excellētie. Diabolus ergo primo pmisit mulieri dignitatis excellentiā: cū dixit. Eritis sicut dij. Secundo subiunxit cognitionis abundantiā: scientes bonū et malū. Postremo ptendit suauitatis experientiā: cū ostendit lignum pulchrū visu: et ad vescendū suaue. Quia ergo mulier diabolo cōsensit in appetendo primo esse sicut de' fuit supba: deinde appetēdo scire bonū et malū fuit auara. Postremo experiendo suauitatē ligni vetiti fuit gulosa. Et in hoc fuit trāsgressionis reatum et inobediētie culpa inuoluta. Nec ē incōueniēs plura genera peccatorum secundū pgressum concurrere ad vnū flagitiū pperandū. hec Bona. Comedit itaque Adā de ligno vetito cōtra ipium diuine maiestatis. Paruipendit pceptū altissimi dei qui ei mādauerat vt ei obediret et cognosceret ipsum regē celorum: et omniū creaturarum. Quod equidē nō minimū: nō paruū: nō denique leue crimē putandū est. Vnde aug.14. de ciuitate dei.c.12. ait. Non dz existimare q̄sq̄ leue ac paruū illud fuisse cōmissum: quia in esca factum est: nō quidē mala nec noxia: sed quia prohibita. Neque.n. quicq̄ mali deus in illa tante felicitatis paradiso crearet: atque plantaret. Obediētia cōmendata

mendata est in pcepto: q virtus i creatura ratio nabili mater est omniu custosq virtutu. Hec itaq de vno cibi genere no edendo vbi alioru tata copia subiacebat: ta leue pceptu ad obseruan dum: ta breue ad memorie retinendu: vbi psertim nondu voluntati cupiditas resistebat: qd de pe na trasgressionis postea subsecutu e: tato maio ri iniusticia violatum e: quato facilior posset ob seruantia custodiri. hec ille. Cur itaq miramur si indignatus est deus q magnus: immensus: gloriosus sapientissim: omnipotes: colendus adorandus et timendus tot beneficia indulserat pthoplasto si ab ipso cotemptus est. O repro banda humana superbia: qd fuit contemnere deu O temeraria psumptio humane metis qd: qd qd est ca'care pceptu atq madatu regis eterni. Nonne lex ipsa nature clamat: q diuinoru man datoru puaricatores digni sunt morte. Preua ricatus est ada et propter inobedientia ad mor tem est condemnatus.

Capitulu tertiu: qualiter deus remittere vo luit peccata hominis: et no angeli: et qualiter my steriu incarnationis fuit ade reuelatum.

Tertia coclusio dicit remissibilitatis. Li cet enim ta enorme fuerit illud delictu vt p illud diuina iusticia danauerit to tum genus humanu: verutame voluit demen tissimus de in ira continere misericordias suas qn decreuit ac deliberauit homini pdito et peni tenti: p filij sui incarnatione succurrere. Super quo dubi solet esse anim: cur magis humanu genus saluu factu est: et remissionem accepit q angelica natura puaricatrix. Quod rationabi le esse demonstrant doctores: dicentes peccatu hominis fuisse remissibile: angeli vero omino irremissibile. Qd pbat quattuor couenientijs.
Prima est proprietas liberi arbitrij.
Secuda conditio nature.
Tertia ordo diuine iusticie.
Quarta cogruitas misericordie.

Prima couenientia dicit libertas arbitrij. In libero arbitrio fm magistru. 24. di. secudi. est facultas voluntatis et rationis tam in homi ne q in angelo: tame differenter. Na qtum ad voluntatem differt homo et angelus: qr liberum arbitriu hominis ante electionem voluntatis et post electione se habet mutabiliter. Angeli vero et si ante electionem se habet mutabiliter post ele ctionem tamen se habet immutabiliter. Et hac ratione in summo gradu est liberum arbitrium in deo: infimo autem gradu est in homine. Si er go est liberu arbitrium in angelo necesse est vt sit medio modo se habens et ita dicitur liberum arbi triu in eo mutabiliter se habere ad bonum ante electione: et imutabiliter post. Potest. n. elige re et no eligere: sed qcqd illud sit siue bonu siue malu: non potest illud detestari postq elegerit. Ex quo patet q no potest penitere siue p peni tentia cu'pa delere que est declaratio mali. Et ita relinquit q culpa eius no pot deleri sicut cul pa hominis. Ite qtum ad pprietate ronis patz: qr in libero arbitrio est iudiciu de bono sed dif ferenter in homine et angelo: qr sicut dicit Dio ny. intellectus angeli deiformis est: et hoc e qr supra tempus: et ita accipit totum simul: et non post hoc illud: vel illud ex illo. Et ideo dicit an gelus intellectualis substantia. Sed intellectus hominis est in tempore: et ideo coferendo acci pit. Vnde no accipit totum simul: sed vnu post aliud et vnum ex alio sicut ex premissis accidit conclusio. Et ideo homo dicit rationalis sub stantia: quia ratio est virtus collatiua vnius ab alio. Qualis ergo comparatio est simplicis ad compositum: et puncti ad lineam in essendo: ta lis comparatio est intellectus angelici ad intel lectum hominis in intelligendo et iudicando. Cum ergo iudicium fiat ab intellectu patet q angelus secundum statu sue conditionis iudi cat de re no in tempore: et de re tota simul: et in iudicando de ipsa videt eam totam simul: ergo rectissime iudicat: et in iudicando peccat ex cer tissima malitia. Ex quo nullo mo pot excusari. No autem sic est de homine qui cum tota rem simul no videat potest decipi in suo iudicio. Et ideo cum peccatum eius aliquo modo possit ex cusari: non est irremediabile. Vnde Gen. 6. No remanebit spiritus meus idest indignatio mea in homine quia caro est. Secuda coueni entia est coditio nature: quam tagit anselmus in. 2. lib. cur deus homo. Homo per aliu ho mine qui no esset sui generis no debuit repara ri. Et cum no sint omnes angeli eiusdem gene ris: patet q no fuit possibilis hec reparatio in angelo sicut i homine. Insuper ex coditoe pec cati tam hominis q angeli variatur peccatu: et qtum ad genus: et qtum ad circustantiam: et q tum ad occasiones. Quantum ad genus fuit in appetitu scientie dei. Superbia eius in appeti tu omnipotetie. Omnipotentiam autem sua nu q voluit deus communicare alicui creature: ideo angelus appetit illud ad quod nullo modo erat ordinatus. Scietiam aute suam voluit de

cificare creature. Ad illā eni est hō ordinatus i gloria: nō peccatū hois ē remissibile: peccatum vo angeli nō. Quātū vo ē ad circūstātiā peccati ē differentia: qꝛ i Adā fuit aliqua ignorantia: qꝛ peccatū qd erat mortale credidit eē veniale sm Aug. ꝛ habuit ppositū penitēdi ꝛ petendi veniā de illo peccato. Angeli vo nō. Quātum ad occasionē peccati ē differentia: qꝛ angelus p se peccauit. Adā vero alio suggerente.

Tertia cōueniētia dicitur cōgruitas diuine iusticie. Nā in homine vno erat tota species hūana multiplicāda. Sed i angelo peccāte nō erat tota natura angelica. Et ppter hoc diuine iusticie cōgruū fuit hominē expiare: ꝛ non angelum. Quarta conuenientia est ex parte diuine misericordie cui nō erat cōdecēs vt nihil beatificaret in hūana natura ad beatitudinē ordinatam. Datum ergo ē tēpus ex dei liberalissima misericordia homini lapso petendi veniā d peccato ꝛ de eo agendi pniam. Puto eniꝫ qꝫ post expulsionē de paradiso Adā pater noster conuerti se ad lamēta pnie: ꝛ xp̄m venturū sūma deuotione excoluit: quē icarnandum cognoscebat. Nam ecclesia sancta ponit eū i numero sanctorum: quod esse nō posset sine fide mediatoris: quod Aug. in li. de correctione ꝛ gratia testatur dicens. Illa fides sana ē credimus nullum hominē siue maioris siuē parue etatis liberari a cōtagione mortis ꝛ obligatiōe peccati nisi p vnū mediatorē dei ꝛ hominū iesum xp̄m Secundum autem doctrinam sancti Thome secunda se. q. 2. via hoibus veniēdi ad beatitudinē est mysteriū xp̄i icarnationis quod ante statū peccati homo cognouit: sed nō explicite: qꝛ non sm qꝫ ordinabatur ad liberationē a peccato p passionem ꝛ resurrectionē: qꝛ homo nō fuit pscius peccati futuri. Videt̄ aūt incarnationis xp̄i prescius fuisse ex eo quod dixit. Propter hoc relinquet homo patrē suū ꝛ matrem suā ꝛ adherebit vxori sue. Gen. 2. Et hoc ab apostolo Paulo ad Heb. 7. dicit̄. sacramētū magnū esse in xp̄o ꝛ ecclesia. Quod quidē sacramētū nō est credibile primū hominē ignorasse. Post peccatū vero explicite illud mysterium cognouisse nulli dubiū esse dꝫ scdm qꝫ ordinabat̄ ad salutē hominis p passionē ꝛ resurrectionē. Vnde ꝛ habuit Adā cognitioneꝫ salutis sue in iesum nasciturum de carne sua. Quisnā explicet quāta deuotiōe oi tpe vite sue Adā cū lachrymis ꝛ suspiriis deū icarnari expostulauerit. O Adā cōmunis pater quid fecisti. Cur peccasti. cur offēdisti legem dei. Heu me inquit peccaui erraui. Sed dei filius bonitate sua restituet vobis icarnatione sua benedicta quicqd ego pdidi in presumptione mea. O peccatores non paueatis. Habemus reparationē. Non cōqramus āplius d Adā imo cātemus cū Gre. O felix culpa q̄ talē ac tm̄ meruit hr̄e redeptorē. Fuimus i tenebris p peccatuꝫ: ꝛ iam sumus i luce gratie p verbū incarnatum Cuius beneficio consequi valeamus splendorem glorie: in qua christus viuit ꝛ regnat in secula seculorum. Amen.

Feria secunda sermo de ardēti desiderio sanctorum patrum veteris testamenti auide cupiētium christum incarnari.

Secundus fructus. Jesus desideratus.

Ex precessit

Iterū vbi sup̄ ꝛc. Cogimur ad cor nostrū inflāmādum i amorē benedicti iesu xp̄i in celo sedentis ad dexterā patris ex vehemēti desiderio illo quo sancti patres veteris testamēti p multa curricula annorū succēsi ardētissimis suspiriis deprecabātur ipsum icarnandum. Qd deuotus Bern. considerās sermone. 2. super cātica ait. Ardorē desiderii patruꝫ suspirantiū xp̄i in carne presentiā frequentissime cogitans cōpungor: ꝛ cōfundor i memetipso: ꝛ vix cōtineo lachrymas: ita pudet torporis miserabiliū tpum hor. Cui nāqꝫ nostrū tantū ingerat gaudiū gratie huius exhibitio: quantū sanctis veterib⁹ accēderit desideriū promissor. Hec ille. Idcirco nostra incitatione prosequi volētes incarnationis beneficiū: i presenti sermone de ipsa dicturi sumus sub vno fructu qui est Jesus desideratus. Pro cuius declaratiōe tres cōclusiōes occurrunt pponēde.

Prima dicitur occasionis.
Secunda retardationis.
Tertia meritationis.

Capitulū primū qualiter xp̄s voluit incarnari: ꝛ si nō peccasset homo an fuisset icarnat⁹.

Prima cōclusio dicit̄ occasiōis: in qua vidēdū ē si peccatū solū fuit icarnationis occasio: ꝛ precipua rō: vel si adhuc homo non peccasset: aliq̄ alia cā dei filii incarnasset.

Et circa hoc tres sunt opiniones.
Prima dicitur sustentabilis.
Secunda probabilis.

Tertia cōmēdabilis.

Prima opio dicit sustentabilis: que ē quorūdā magistrorū dicentiū ꝙ de icarnatiōe ē loq dupliciter. Est eni icarnatio carnis assumptio Pōt ergo esse sermo de carne assumpta. Aut q̄tum ad substantiam: aut quantum ad defectum passibilitatis: ⁊ mortalitatis. Si loquamur de incarnatione quantum ad defectum passibilitatis ⁊ mortalitatis: dicunt ꝙ si homo non peccasset xp̄us carnem mortalem nō assūpsisset. Sed si loquamur de incarnatione ſm ꝙ dicit assumptiōem humane nature simpliciter: etiam si homo nō peccasset xp̄s incarnatus esset. Nam icarnatio facit ad perfectionem tot⁹ uniuersi in hoc ꝙ completionem dat humano generi quantū ad tria. Primo quantū ad illd̄ qđ respicit naturā. Secundo quantum ad illd̄ qđ respicit gratiam. Tertio quantum ad illud qđ respicit gloriam. Quantum ad primū in incarnatōne est consumatio modoꝝ educendi hominē i esse. Quadruplex nāq; est modus educendi hominē in esse. Nec de viro nec de muliere vt Adā. De viro sine muliere vt Eua. De viro ⁊ muliere: vt ceteri homines. De muliere sine viro: vt xp̄s. Ergo si homo stetisset: fuisset incarnatio: q2 si non esset fili dei incarnatō tunc vnus modus productiōis deficeret: ⁊ sic vniuersus esset iperfectus. Vnde dicit Aug⁹ in li. de li. ar. ꝙ vniuersus habet tantam perfectionem ꝙ nemo pōt rōabiliter aliquam iperfectionem iuenire in eo. Secūdo icarnatio facit ad perfectōem hominis quantu; ad illud qđ respicit grām. Nam xp̄s est caput ecclesie non solū ſm diuinā naturā: sed ēt ſm humana; vt ostendit Aug⁹ super Joh. Sed si homo non peccasset adhuc xp̄s esſ; caput ecclesie: ergo aut filius dei se icarnasset: aut caput ecclesie remāsisset acephalū. Insuper si homo lapsus nō esset nihilominus fuisset sacramentum matrimonij. Si igitur sacramentum matrimonij in cōiunctione sexuū significat coniunctōnem xp̄i ⁊ ecclesie quantum ad naturarū vnionem ꝓpter iseparabilitatem: vt dicitur ad Eph. 5. ergo si homo stetisset aut sacramentum matrimonij esset falsum signū vel filius dei fuisset icarnatus

Tertio incarnatio facit ad cōplementum hominis quantū ad illud quod respicit gloriā. Nā ſm Aug. de spū ⁊ aīa. totum hoiem assumpsit xp̄s vt totum beatificaret. Sed si hō non esset lapsus: erat totus beatificalis: ergo xp̄s fuisset icarnatus. His rationibus adherentes dicūt quidam indubitanter ꝙ stante adhuc natura in terminis sue cōditionis: ⁊ si nūquā fuisset lapsa ꝙ dei filius fuisset incarnatus: nō vt redemptor: sed vt glorificator. Secūda opinio dicitur ꝓbabilis que primā oīo negat. Dicit enim ꝙ si hō non peccasset nūq̄; xp̄s carnē sumpsiss; q2 hoc magis cōcordat pietati fidei. Nā ꝑcedēs opinio que dicit ꝙ deum cōueniebat incarnari ꝓpter ꝑfectōem vniuersi: deū inter ꝑfectionem vniuersi ꝯcludit: quod incōuenientissimū ē: q2 icarnationis mysteriū ē super oēm vniuersum siue quantū ad naturā siue quantum ad gloriā. Dicit nāq; phs in. xi. prime phie. Deus supra oēm vniuersi ordinē ponēdus ē. Et ad illd̄ qđ adducitur de modo educendi hoiem dicere possumus: ꝙ quartus ille modus quo eductus est xp̄s nō ē de perfectione vniuersi: nec ex hoc sequitur: ꝙ si talis modus nō fuisset ꝙ vniuersū sua perfectōe careret. Sicut. n. non pōt argui iꝑfectio vniuersi quantū ad suscitatiōem mortui quā deus nō fecisset si hō non peccasset. Posset ēt dici ꝙ de illo modo ꝓductionis nō arguit veritas incarnatōis: q2 deus potuisset producere hoiem de muliere absq; viro: qui tamē nō esset deus. Ad illud quod dicebatur ꝙ incarnatio facit ad perfectionem hominis quantum ad illud quod respicit gratiam: q2 xp̄us est caput ecclesie dicere possumus ꝙ duplex est capitis proprietas. Vna que attenditur ſ; conformitate; ad mēbra. Alia que attenditur ſm donoꝝ gratuitoꝝ īfluentiam. Rōne prime ꝓprietatis xp̄s ē caput ecclesie iquātū hō: ⁊ rōe huius principaliter tenet rōnem capitis. Et iō dato ꝙ incarnatus nō eēt ecclesia hoiu; capite nō careret. Habuisset. n. tūc caput deū: sicut nūc ecclesia angeloꝝ. De alio vero qđ adducebat de matrimonio respondere possumus ꝙ matrimoniū duplicē h; significationem. Significat enim coniunctōem dei ad ecclesiā ſm charitatē ⁊ significat coniunctionem ſm vnione; in ꝑsone vnitate. Vtrāq; harum significationum h; ſm statum lapsum. altera; vero habuiss; si homo stetisset. Et ideo non esset falsum signum. Sicut enim matrimonium nunc est in officiu; ⁊ in remediū: tūc aūt solū in officium: sic habet duplex significatū nūc: tunc aūt vnum. De eo vero quod vltimo dicebatur. s. de gloria quia totum assumpsit: dicunt isti qui tenent hanc opinionem secundam: ꝙ illa non est ratio precipua: sed annexa principali: pro eo ꝙ si nunq̄; deus incarnatus esset homo glorificationem

corporis sui ex visiõe dei pfecte z totalr habuis
set. visio. n. xp̄i cõpal' spectat ñ ad ẽntialẽ ople
tionẽ beatitudinis: sed ad quosdam accidentale
gaudiu3. Et hoc patet: q2 alij sensus beatifican
tur vt visus: z tamen obiecta sibi correspõdẽtia
nõ habebunt: sicut tactus gust9 zc̃. Gloria nã
q3 sensuũ exteriorũ per redũdantiã dilectionis
venientis ex pte superiori a visiõe dei: cui9 vi/
sio adeo reficit: vt nihil vltra necessarium sit aie
ad eius beatitudinẽ. Unde multum derogare
videt summo bono qui dicit ipsu3 non sufficere
absq3 bono creato sibi adiuncto ad hominem
pfecte beatificandũ. Hec Boñ. i. di. tertij. li.

Tertia opinio dicit cõmendabilis: que dicit
xp̄3 natũ fuisse vt hominẽ pditum redimeret:
nec curat inuestigare ea que potuissent euenire
homine stãte. Sed gratias dat deo qui tam be/
nigne voluit puidere homini perdito. Dicit nã
q3 Aug9 in li. de verbis dñi. Uẽit filius hois
querere z saluũ facere quod perierat. Si homo
nõ peccasset filius hois nõ venisset. Et idẽ su/
per Joh. Nulla causa fuit vẽiẽdi xp̄o dño nisi
peccatores saluos facere. Tolle morbos: tolle
vulnera: z nulla est causa medicine. Et idẽ su/
per illo verbo Math p̄. Ipse enim saluũ faciet
populũ zc̃. Si ergo homo non peccasset: virgo
non peperisset. Et ide3 sup illud Joh. xi. Dñe
ecce quem amas. Si peccatores dñs nõ ama/
ret a terrã de celo nõ descẽdisset. Et idẽ super
psalmos. sup illo verbo infirm9 sũ. Ut mane/
ret homo in eo qd̃ deus fecit. Si eni3 maneret
in eo qd̃ deus fecit: nõ in limo infirmus esset quẽ
deus genuerit. Et Leo papa in sermõe. Si hõ
ad imaginẽ z similitudinem dei factus in suo
honore mansisset: creator mũdi creatura nõ fie
ret: neq3 sempitern9 temporalitatẽ subiret: aut
equalis deo patri dei fili9 formã serui assume/
ret. Et Paul9. i. ad Timot. i. Xp̄s ih̄s venit
in mũdũ saluos facere peccatores. Ista nobis
cordi esse debent q2 damnato humano genere
ppter peccatum voluit dei filius incarnari vt
ipsum redimeret. O imensa amplitudo diuine
charitatis. O profunda bõitas sũmi dei. Hec
cauimus nos omnes cecidimus scz in captiuita/
tem inferni: z ipse vt nos redimeret misit non
angelum nõ archangelum: nõ deniq3 aliã cre/
aturam: sed vnigenitum filium suum. Audiat
terra: intelligat celũ: imo audiãt Jo. 3. nouum
iocundum: nouũ felicissimũ: nouum amorosis
simu3. Sic deus dilexit mundu3: vt filium su
um vnigenitum daret: vt omnis qui credit i il
lum nõ pereat: sed habeat vitã eternam. Et ad
Ro. 4. Propter nimiã suam charitatem iquit
apostolus qua dilexit nos deus: misit filiũ suu3
in mundũ vt saluetur mundus per ipsum. Vñ
Greg. considerans admirando cantabat. O
inestimabilis dilectio charitatis: vt seruu3 redi
meres filium tradidisti. Quid suauius qd dul
cius potest audiri. O peccatores igrati diligi/
te xp̄m quos iam redemit: que3 patres antiqui
illũ redẽpturũ expectantes toto corde dilexerũt

Capitulũ secũdũ qualiter xp̄s cõuenienti tpe
icarnatus est: z q2 rõabiliter tm̃ distulit icarnari

Secunda conclusio dicitur retardatõis
Incarnari equidem volens dei filius:
non fecit illico post peccatum nec pau/
lo post: sed post sextum millenariu3 in sexta eta
te mundi. Mirum certe quare hoc largum do
num non accelerauerit. Verũtñ nõ fine ratio/
ne credendum ẽ factu3 esse: q2 vt scribitur. Ec
clesiastes. 3. O ia tempus habent. Possunt au
tem huius tarditatis rationes tres assignari.

Prima ratio fuit propter peccati punitionẽ
Secunda propter morbi curationem.
Tertia ppter xp̄i incarnandi cõmendationem

Prima ratio zc̃. Nam in hoc manifestatur
diuine vltionis seueritas contra peccatum: qr
clamores z luctus hominũ tanto tempore susti
nuit anteq3 vellet descendere. Fecit autem hoc
q2 diuina iustitia nihil iultum relinquit. Se
cunda ratio fuit propter morbi curatione3. Nã
primũ peccatũ quod homo cõmiserat: ex super
bia prouenerat: iõ per humilitatem liberandus
erat. Quod fieri debuit vt hõ se infirmũ agno/
sceret z liberatore idigere3. Unde gl'a sup epi
stola ad Gal. dicit. Magno cõsilio factu3 ẽ vt
post hominis casu3 non illico dei filius mittere
tur. Reliquit. n. deus hominẽ prius in liberta
te arbitrii in lege naturali vt sic vires suas co/
gnosceret. Ubi cũ deficeret legẽ accep't. Qua
data inualuit morbus nõ legis sed nature vitiõ
vt ita cognita infirmitate sua clamaret ad medi
cũ: z gratie q̃rer3 auxiliũ. Tertia rõ fuit pp xp̄i
icarnãdi cõmendatõem. Debebat nãq3 illd' be
neficiũ cõmendari qd̃ necessariũ erat: debebat
cõmendari p multos pnũciatores. Ob qd̃ de
bebãt pcedere figure pphetie z alia que in ve
teri testamẽto relatu digna sũt: de quibus in se
quentibus diffusius dicemus. Quibus iplet is
misit de9 filiũ suũ: fz illud apl'i ad Gal. 4. At
vbi venit plenitudo tẽporis misit de9 filiũ suu3
Et nõ immerito tempus icarnatõis dicit tẽpus

plenitudinis: qm̃ in icarnatõe ẽ facta plena ꝑti cipatio diuinitatis. Vñ ad Col. 2. in ipso habi tat ois plenitudo diuinitatis. In incarnatione repata ẽ angeloꝝ ruina: in icarnatiõe hõ plene a culpa liberat: ad Col. i. In ipso placuit oẽm plenitudinẽ ihabitare: ꝛ per eũ recõciliari. In icarnatõe facta ẽ plena ꝑticipatio boni necessa/rii q̃ztũ ad bonũ veritatis itelligenduz: ꝛ gratie q̃tuz ad effectũ. Jo. i. De plenitudie eius oẽs accepim⁹. O q̃z felix ꝛ beata dici põt hec etas nostra. o vere aureũ seculũ in quo expimur dul cedinẽ icarnati verbi filii dei quã p multa anno rũ milia expectãtes p etierũt Adã pater nostre gentis. Noe vir iust⁹. Abrahã p obedientiaz placens deo. Isaac mãsuetus. Jacob cõtẽpla/tor. Moyses rectus ꝛ dilectus deo. Dauid ꝑz cor hois elect⁹. Esaias serra secatus. Daniel i lacũ leonũ missus: aliiq3 amici dei patriarche ꝛ ꝓphete. Reges in pplo dei diuinitus ꝑfecti: aliiq3 q̃plurimi illoꝝ tpe. Hinc est q̃ saluator dicebat loquẽs discipulis suis. Luc. x. Beati oculi q vidẽt q̃ vos videtis. Dico enim vobis q2 multi prophete: ꝛ reges voluerunt videre q̃ vos videtis ꝛ nõ viderũt: ꝛ audire q̃ vos au ditis: ꝛ nõ audierũt. Sed heu iquã q2 ẽ somno lenta mẽs humana ad talia cõtẽplandũ. Pau ci eqdem repiuntur q cogitare velint copiosum fructum quẽ susceperũt suscipiũt: ꝛ suscipe pos sunt ex beneficio icarnati iesu. O mens dura. o creatura rõalis. o negligẽs aia. o aia sõnolẽ ta. o aia dormiens. o aia pigra expgiscere q̃so: ꝛ contẽplare q̃ Adã vixit ãnis nõgentis trigi ta: vt scribit Geñ. 7. ꝛ semp in sacrificiis: in orationibus: in diuio cultu clamabat. Veni ie su: ꝛ nõ potuit ipm vider: gnimo moriẽs ad lo ca tenebraꝝ descendit. Idipm fecit Seth fili⁹ eius viuẽs ãnis nõgentis. 12. i eadem fide ꝛ d siderio mediatoris. Hoc oẽs alii iusti ab Adã vsq3 Noe clamauerũt: ꝛ nõ potuerũt obtinere Interficitur abel inocẽs: ꝛ clamauit ei⁹ sãguis ad viuẽtem deum: ꝛ tamẽ celum cõscẽdere nõ valuit: ꝛ detrusus est i limbo. Indignatus est deus cõtra iniqtatem mũdi tpe Noe: ob quaz oẽs diluuio pdidit: ꝛ tamẽ Noe cũ suis ob iu/sticiã: mũdiciã ꝛ puritatẽ in archa saluatus est. Et cũ oibus diebus vite sue xp̃m desiderasset videre nõ potuit: ꝛ nõgentesimo ac quinquage simo ãno etatis sue moriẽs. Geñ. 9. luce diui na priuatus ẽ. Abrahã vt deo promptus obe/diat filiũ ꝓpriũ imolare satagi: xp̃m icarnãdũ semp desiderans: ꝛ qd voluit nõ obtinuit: ꝛ cẽ tesimo septuagesimo gnto ãno moriens i sene ctute bona. Geñ. 25. descendit ad iferos. Ibi Isaac. Ibi iacob. Ibiq3 oẽs illoꝝ temporum: vsq3 ad mõtẽ xp̃i. O ifelix peccator vis cogno scere serenitatẽ tranquillitatẽ ꝛ gratiã tẽporis nostri. Vide finẽ eoꝝ qui xp̃o voluit adherere. Lapidatur Stephanus ꝛ clamat: video celos aptos. Comburitur Laurenti⁹: ꝛ igne morit ꝛ statim volat ad celum. Longũ ꝑfecto satis es set aploꝝ oium martyꝝ confessorũ atq3 virgi nũ similia narrare. S3 illud vnũ ꝑtereundum nõ est: quod oẽs ad imitatõez deuotionẽq3 gra tiosissimi ie'u xp̃i iducere potest. Crucifigit la tro q multa flagitia ppetrauerat: ꝛ xp̃o se cõmẽ dãs eadem die i padiso recipitur: currite pecca tores ad fontẽ gratie iesum xp̃m: q clamabat i templo Jo. 7. Si quis sitit veniat ad me ꝛ bi/bat: non obest nobis precedẽs tarditas ratiõa/lis incarnationis iesu christi.

Caplm tertiuz de imensitate beneficii incar nationis: ꝛ qualiter se habent ad illud merita sã ctorum patrum.

Ertia conclusio dicitur meritationis. in qua pie videre possumus an xp̃i in carnatio fuit ex mera gratia: ꝛ an illaz i petrauerũt scõꝝ patrum ꝛ ecclesie merita. nam Paulus dicit ad Titũ. i. Apparuit bẽignitas ꝛ humanitas saluatoris nostri dei nõ ex operi bus iusticie que fecimus nos. Verũtñ dicere possumus ꝓm doctrinã Boñ. in. 3. di. 4. d be neficio incarnationis tripliciter respondẽdo.

Primo quãtum ad circũstãtiam.
Secũdo quãtum ad efficaciam.
Tertio quãtum ad substãtiam vel essentiam

Primo si loquamur quãtum ad circũstãtiã tẽporis põt cõcedi absq3 calumnia q̃ cadat sub merito precedentis ecclesie. sancti enim patres flagrantissimis desideriis meruerunt incarna tionis accelerationem. Secundo si loqua mur de beneficio incarnationis quantum ad efficaciam que erat a seruitute diaboli ꝛ a reatu carentie visionis dei: cadit sub merito. Ter tio si loquamur de illo beneficio quantum ad substantiam vel essentiam est dicendum q̃ ca dat supra sanctorum patrum merita. Pro/pter quod non est iuste retributionis sed di gnationis eminentissime. nam si congregetur in vnum humilitas omnium sanctorum nun quam poterit in minimo comparari illi humi litati qua dei fili⁹ apparere voluit i forma serui ꝛ hitu inuẽt⁹ vt hõ. si coll gãt oia suspiria oẽs la

chrrme: omnes pene: omnes cruciatꝰ: omnes penitentie: omnia genera mortis etiã quecũqꝫ passi sunt sancti, pꝑter xp̃ꝫ: ꝛ collocentur ex vna parte: ex altero vero latere ponatur vna lachry ma xp̃i vel nascentis: vel fugientis per egypti nemora: vel orantis: vel patientis: vel morien tis: plus illa lachryma vna valet ex fornace illo corde ꝓueniens: q̃ꝫ omnia illa bona que dixi mus ꝛ cogitare possumus in quibusdã sanctis ꝛ electis ꝛ amicis dei. Hinc Hieronymꝰ ad Damasum papã de filio prodigo ait. Que ma ior potest esse clementia q̃ꝫ vt dei filius: filiꝰ ho minis putaretur: necnõ mensiũ fastidia sustine ret: partus expectaret aduentum: per singulas adolerct etates: ꝛ post cõtumelias vocũ: alapas ꝛ flagella: crucis pro nobis fieret maledictũ vt nos a maledicto legis absolueret. hec ille. Ju ste ergo ꝛ rationabiliter anima nostra sitire de bet ad iesum in gloria coronatũ quẽ sancti pa tres in nocte legis desiderauerunt incarnãdũ: qꝛ dies gratie nobis appropinquauit: qua me diante facilis est nobis accessus ad beatã eter nãqꝫ vitam: in qua xp̃s saluator seculi viuit et regnat in eternũ. Amen.

Feria tertia prime dominice aduentus ser mo de reuelationibus factis mentibus prophe taꝝ de incarnationis mysterijs: ꝛ qualiter pro phete ꝓdixerunt multipliciter xp̃m fore ventuꝝ Textus fructus. Jesus prophetis cognitus.

N Ox precessit ꝛc. Pla cuit quon dã altissimo deo celi incarnatiõis mysteria ꝓphetaꝝ mentibus reue lare: vt p ipsoꝝ voces instrueretur humanũ genus de veritate incarnati Vbi. Nul lus equidẽ excusare se potest: si iesum non cre dat: si eũ nõ colat: si illũ toto corde nõ amplecta Huius aduentũ precesserunt tot ꝓphetaꝝ ora cula ꝛ testimonia. Firmat enim vniuscuiusqꝫ mens in fundamẽto veritatis: cum senserit de christo venturo ꝓphetas clamare ac ꝓdicare. Quapropter in p̃senti sermone de incarnatio ne, verbi loqui volentes ꝯsiderabimus illas su pernas reuelationes quas habuerũt prophete: colligemusqꝫ ea que dicturi sumus sub vno fru ctu: qui est Jesus prophetis cognitus. Ad cu ius declarationẽ tres cõclusiones occurrunt de clarande: quarum.

Prima vocat diffinitio.
Secunda vocat multiplicatio.
Tertia vocat testificatio.

Capitulũ primũ de ꝓphetia quid est: ꝛ quali ter nõ potest esse naturaliter: cõtra opinionem illoꝝ qui dixerunt quod homo posset naturali ter prophetare: quod si verũ esset propheticũ te stimoniũ nõ esset cõueniens.

P Rima cõclusio vocat diffinitio: in qua cõueniens est scire quid est prophetia: qꝛ nisi hoc clare intelligeret non satis esset incarnationẽ xp̃i magnifacere exquo fuit a prophetis prenunciata. Secũdũ ergo Cassio doꝝ: prophetia ẽ diuina inspiratio: rerũqꝫ euẽ tus imobili veritate demonstrans: ex qua diffi nitione habemus: q̃ illa cognitio quã habuerũt prophete est supernaturalis ꝛ diuinitus inspi rata. Vnde. 2. Pet. 1. Nõ enim voluntate hu mana allata est aliquãdo prophetia: sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti dei homines. Et in hoc interimit error ipsoꝝ qui dixerũt pro phetiã esse a natura. Nã vt aug. dicit. 12. super Geñ. ad litterã: quidã voluerunt dicere q̃ hu mana natura haberet quandã vim diuinatiõis in seipsa. Et hoc videt esse secundũ opinioneꝫ Platonis q posuit q̃ anime habent omniuꝫ re ruꝫ cognitionẽ per participationẽ ideaꝝ. Sed ista cognitio obũbrat in eis p cõiunctionẽ cor poris: in qbusdã plus: in quibusdã vero minꝰ fm corporis puritatẽ diuersam. Et secundum hoc dicũt q̃ corpora habẽtia animas nõ multũ obtenebratas ex corpoꝝ vnione possunt futu ra ꝓcognoscere fm primã scientiã. Sꝫ cõtra h obijcit Aug. q̃ nõ semp põt vim diuinatiõis ha bere anima cũ semp velit. Et q̃ verius videt q̃ aĩa ex sensibus cognitionẽ acqrat. Omnis. n. cognitio ortũ hꝫ a sensu fm aristotelẽ. Jdeo me lius est dicendũ q̃ ꝓcognitionẽ futuroꝝ hoĩes nõ habent: sꝫ acqrere possunt p viã experimẽta lem in qua iuuant p naturalẽ dispositionẽ: fm quã in homine inueniẽ pfectio Vtutis imagina tiue: ꝛ claritas intellectiue. Et tñ hmõi ꝓcogni tio futuroꝝ differt a prima q̃ habet ex reuelatio ne diuina. Primo quidẽ qꝛ prima põt esse cir ca quosdã effectus ad quos se põt extendere hu mana experientia. Secũdo qꝛ prima ꝓphetia ẽ circa imobilẽ veritatẽ nõ autẽ secũda: sed potest subesse falsum. Hinc est qd dicit Nico. de lira supra p̃s. in principio: q̃ ꝓpheta fmonis inter pretatione dicit quasi ꝓcul fans: qꝛ denunciat ea que sunt ꝓcul seu remota a naturali cognitio ne humana. hysidorus vero li. x. ethimol. dicit q̃ prophete in veteri testamẽto vocabantur vi dentes: quia videbant ea que abscondita erant.

ꝛ gentilitas

Et gētilitas appellabat eos vates a vi mentis
Secundū vero Nico. de li. triplex est gradus
eoꝝ que excedunt cognitionē nostrā.
Primus ꝑpter rei cognoscende conditionem
Secundus ꝑpter cognoscentis cōditionē.
Tertius ꝑpter modū cognoscendi. Primꝰ gradꝰ eoꝝ que sunt remota a naturali cognitiōe est ꝑpter rei cognoscende cōditionē: q etiā i triplici gradu subdistinguit. Primus gradꝰ ē ꝑpter rei cognoscende supeminētiā: cuiusmodi sunt diuina maxime circa ꝑsonaꝝ ꝓpria. Ideo de talibꝰ facte sunt reuelatōes ꝓphetice. Esaie ꝑ seraphin sanctus clamātia: ꝛ clarius in nouo testamēto. i. Io. 5. Tres sunt q testimoniū dant in celo. pater Vbū ꝛ spiritus sanctus. Secūdus gradus est ꝑpter rei cognoscende latentia: cuiusmodi sunt cordiū secreta soli deo cognita. Unde ꝛ cogitatio Symonis magi ꝑ reuelationem fuit cognita Petro Act. 8. Ideo dixit ei Petrus. In felle amaritudinis video te esse. Cogitabat nāqꝫ gratiā spiritus sancti vendere
Tertius gradus est ꝑpter rei cognoscēde distantiā. Que distantia vno mō accipit ex parte loci: ꝛ sic helises ꝑ spiritū ꝓpheticuꝫ distans ꝑ magnū spaciū Gie çi misit ad Sunamitē mulierē postulans an cuncta circa se ꝛ virꝫ eius et filiū eius recte agerent. 4. Reg. 4. c. Alio modo accipit distantia ex parte p̄teriti tēporis vel futuri. Presens. n. nō distat a nobis. De distantibus autem ſm p̄teritū facta fuit reuelatio Moysi de creatione mūdi: vt dicit Greg. sup Ezechielē. De distātibus secundū futuꝝ fuerunt alie reuelationes ꝓphetice. Secundus gradus eoꝝ que sunt a naturali nostra cognitione remota est ꝑpter cōditionē cognoscētis. Et ꝑpter hoc aliquādo cognoscentis defectus suppletur ꝑ spiritū ꝓpheticū. Et hoc modo Abias silonites cognouit vxorē Hieroboāꝫ domum suā ingredientē q̄uis esset cecus. 3. Reg. 14. c. Tertius gradus eoꝝ que sunt remota a cōditione humana est ꝑpter cognoscendi moduꝫ sicut Salomon habuit cognitionē animaliuꝫ ꝛ pisciū: vt habet. 3. Reg. 4. nō ꝑ exēplū studij: sed ꝑ inspirationē spūs sancti. Fuerūt ergo ꝓphaꝝ reuelationes nō ex naturali ingenio: sed diuinitus inspirate. Quod facile est inuestigare: qꝛ vt inquit Scotus in ꝓlogo primi li. sentētiaꝝ vbi dicit q ꝛ in nō euidentibꝰ ex terminis nec principia sic euidētia ex terminis habētibꝰ nō cōsonant firmiter ꝛ infallibiliter diuersimode dispositis: nisi a causa superiori ipso itellectu duceret ad assensum. Sed ꝓphete vario modo dispositi existētes i diuersis tēporibꝰ in talibus nō euidētibꝰ oio cōsonabāt. Hāc etiā materiā ꝓtractat Aug. 19. de ci. dei. c. 22. vbi ait. Seruitores nr̄i pauci eē debuerūt ne multitudine vilescerent. Nec ita sunt pauci: vt eoꝝ nō sit miranda cōsensio. Neqꝫ. n. in multitudine phoꝝ qs inuenit: inter quos cūcta q̄ senserūt conueniāt. Nā resurrectionē carnis nullus ꝓbare posset ex exterioꝝ euidētia: ꝛ tñ ꝓphete in diuersis locis ꝛ in diuersis tēporibꝰ eā ꝓfessi sunt vno cōsensu: sicut ꝛ de alijs fidei nr̄e mysterijs dicere possumꝰ. Qd nūqꝫ esset nisi vnus spūs fuisset in omnibꝰ. Qd etiā Lactā. firmianꝰ i p̄mo li. diuinaꝝ istitutionū aduersus gētes ait. O missis terrenis huiusmodi phie auctoribꝰ nihil certi asserentibꝰ aggrediamur viā rectā. Quos eqdeꝫ si putarē satis idoneos ad bene viuendum duces eē: ꝛ ipse sequerer: ꝛ alios vt sequerētur hortarer. Sꝫ cū magis inter se cōcertatōe dissideant: secūqꝫ ipsi plerūqꝫ discordēt: apparet eorū iter nequaqꝫ eē directū. Siqdē sibi vt ē libitū ꝓprias vias ipresserūt cōfusionēqꝫ maximā inquirentibꝰ veritatē reliquerunt. Nobis aūt q sacramētū religionis accepimꝰ: cū sit veritas reuelata diuinitus: oēs sine vllo discrimine ad celeste pabulū cōuocamꝰ. hec ille. Mira ergo dementia est ꝓphaꝝ testimonia vilipendere: q nihil locuti sunt de xp̄o: nisi q celitus acceperunt O ꝑfida iudeoꝝ nequitia: q xp̄o credere noluerūt. o stulta gentiliū sciētia: q xp̄m ipugnāt. o reprobāda xp̄ianoꝝ malitia q xp̄m nō imitant de quo vt patebit nihil legimꝰ: neqꝫ audimꝰ nihilqꝫ cōfitemur nisi qd̄ preuiderunt ꝓphete.

Capitulū secūdū q futura possunt multipliciter ꝓnunciari: ꝛ quomodo sit vera ꝓphetia accipienda: ꝛ de ꝓphetie veritate.

Secūda cōclusio dicitur multiplicatio.
s Potest nāqꝫ multiplex prophetia intelligi ꝛ accipi.
Prima dicitur apparens.
Secunda dicit impropria.
Tertia dicit vera.

Prima dicit apparēs q̄ est in p̄cognitōe futuroꝝ q̄ possunt ex suis causis p̄cognosci sicut medicus p̄cognoscit sanitatē aut mortē futurā: qꝛ ordo est ad tales effectus i cognoscēdo in aliquibus causis. Secūda est ꝓphia improprie dicta: quādo alicui cōmunicat aliquid ad ꝓphetiā ꝑtinens absqꝫ tamē tali intelligētia. Quia ſm q habet j Daniel. 6. c. intelligentia opus est

in visione. Hoc ipsum tenet Hiero. sup Esa. in principio. Cōtingit aūt illud fieri dupliciter. Uno modo in visione sicut vidit Pharao spicas Gen̄. 41. ⁊ Baltasar manū scribentem in pariete Dan. 5. ⁊ ille dormiens: iste vigilans. Neuter tamē eoꝝ fuit ꝓpheta: sed Daniel ⁊ Ioseph qui visiones intellexerūt. Secūdo cōtingit in locutione sicut Caiphas Ioh. xi. dixit qd ꝓphetiū intendens solū dare cōsiliū de morte xp̄i ꝙ esset expediens: q̄uis esset innocens: ne occasione ipsius venirent romani ⁊ tollerent locū ⁊ gentē. Sed a spiritu sancto factū est ꝙ hoc cōsiliū sic ꝓnūciaret: qꝛ mors xp̄i futura pro salute foret spirituali totius mundi ipso Caipha h' ignorante. Et ꝓpter hoc nō fuit ꝓpheta ꝓprie loquēdo sicut nec asina Balaā fuit rationale animal: q̄uis p linguā eius fuerit ꝓlatū verbū rationale angelo linguā eius movente: absq3 tn̄ cognitione asine. Tertio cōtingit hoc in opatiōe: qñ scilicet spūs scūs impellit aliquē ad aliqd agēdū qd habeat ꝓsperū eventū: q̄uis homo motus hoc ignorat. Sicut Iudicū. xi. dicit' de Iepte ꝙ irruit spūs dn̄i sup ipsum. s. ad pugnādū cōtra filios Amon: tn̄ nō fuit sibi revelata victoria futura. Et talis motus vocat' spūs sancti instinctus: q est casus ꝓphie fm doctores. i. aliqd deficiens a ratione ꝓphie. Et talis motus similis est motui bene fortunati: q movet' ad aliquid bene movendū: sine tamē ratione ⁊ cognitione pcuia: vt habet' in libro de bona fortuna. Differt tamē qꝛ motus bene fortunati est a causa naturali. s. ab influentia orbis: vel intelligentia motoris vt dicūt aliqui: vel ab vtraq3 simul: vt dicunt alij. Motus aūt Iepte ⁊ cōsimiliū ē causa supernaturalis. s. ex motione spūs diuini Iste tn̄ instinctus magis appropinquat ad rationē ꝓphetie: q̄3 alij duo modi p̄dicti. Tertia est ꝓphia vera ⁊ ꝓprie dicta: in qua ꝓphetiçans intelligit qd ꝓphetiçat. Que etiā in multiplici gradu reperit' quoꝝ ille altero est excellentior vnde ceteris partibus est intelligētia clarior

Primus istius ꝓphetie gradus est quando cū visione alicui cōmunicata dat' visionis intelligentia. Sicut Hieremias vidit ollā succēsā ⁊ facies eius a facie aquilonis Hiere. i. ⁊ intellexit p hoc significari exercitū regis babylonis venturū ad cōburendā ciuitatē hierusalē. Secundus gradus est quādo nō fit talis visio seu apparitio: sed audit' vox instruens de aliquo supernaturali. i. Reg. 3. Samuel audiuit vocem domini loquētis: nec tn̄ vidit aliquā effigiē sibi apparentē. Quod patet ex hoc ꝙ credidit ēē vocē Helie ipsum vocātis: vt habet' ibidem. Et iste gradus ꝓphetie est excellentior p̄dicto qa voces sunt signa magis expressiua veritatis q̄3 figure. Tertius gradus est qñ nō audit' soluz vox instruens: sed etiā cum hoc apparet psona aliqua loquens. Propter qd iste gradus ē excellentior duob⁹ primis. Variat' tamē tripliciter Quia psona sic instruens: vel apparēs in effigie aliqua aliquādo est homo sanctus: sicut. 2. Machab. 17. c. habet' ꝙ Onias iā defunctus apparuit Iude Machabeo. d. ei. de Hieremia ꝓpha sibi apparente. Hic est q multū orat pro populo ⁊ vniuersa sancta ciuitate hierusalē Aliquādo psona apparens est angelus. Et sic cōmuniter legunt' facte revelationes noui ⁊ veteris testamenti. Aliqñdo est effigies representans ipsum deū: sicut Esa. 6. dicit'. Vidi dominū sedentē super soliū excelsum ⁊c. Et iste tertius gradus est excellentior secūdo: ⁊ secūdus primo: sicut deus est excellentior angelo: ⁊ angelus homine. Notandū autē ꝙ omnes isti gradus variant' dupliciter. Quia tales apparitiones aliquādo fiunt per somniū ⁊ etiā vocant' reuelationes per somnia. Aliquando in vigilia ⁊ tunc ꝓprie vocant' visiones. Et iste secūdus modus qui vocat' visio est excellentior altero: qꝛ maior illustratio mētis requirit' ad hoc ꝙ ipsa distracta per operationē sensuū exterioꝝ in vigilia capiet intelligibilē veritatē de supernaturalibus q̄3 in somno in quo sensibus exterioribus quietatis anima magis disponitur ad capiendū huiusmodi veritatē. Ecōtrario est in cognitione accepta via naturali: que accipit' p viā sensus memorie ⁊ experimēti: vt dicit'. i. metaphi. Et ideo talis cognitio non potest accipi in somno. Quartus gradus ꝓphetie est quādo sine apparitione alicuius figure vel signi sensibilis veritas intelligibilis de occultis p diuinā reuelatōē manifestat'. Et hoc modo facte sunt reuelationes ipsi Dauid vt habet' in principio glo. super p̄s. Et iste gradus est excellentior p̄dictis. Sicut enim ille diceret' melioris ingenij ⁊ clarioris qui caperet veritatē cōclusionū geometricaliū sine descriptione figuraꝝ sensibiliū q̄3 ille qui capere nō posset sine tali descriptione Sic etiā i cognitione ꝓphetica illa mens dicit' excellentius diuinitus illustrata: que veritatem intelligibilē capit absq3 sensibilibus signis: que sunt figure ⁊ voces supradicte: q̄3 illa que capit sub talibus signis. Hec Nico. de lira in prologo sup

go sup psalmista. Hos autē gradus voluimꝰ hic interserere: vt intelligamus q̄ grande sit ꝓphetie donū qđ deus sapientissimus tam multipliciter ꝯmunicat rationali creature: vt sic mēs humana edocta nullo modo de prophetarū dictis dubitare queat.

Tertiū capitulum: de his qui per christū incarnatum gesta sunt: ꝛ qualiter prophete illa p̄dixerunt.

Tertia ꝯclusio dicitur testificatio. Nihil enim legimus de verbo incarnato in nouo testamento qđ testimonijs prophetarum nō fuerit prenunciatū. Tria .n. sunt illa que cōprehendunt totā vitā benedicti iesu.

Primū est incarnatio.

Secundū est cōuersatio.

Tertiū est cōsummatio.

Primum est eius incarnatio: in qua multa cōcurrunt: que distinguendo videamus. Legimus enim Math. i. c. christū ex genere Abrahe ꝛ ex semine Dauid nascitur: quod predictum fuit Gen̄. 22. In semine tuo benedicent omnes gentes. Et Dauid in p̄s. Jurauit dominus Dauid veritatē ꝛ nō frustrabit eū: de fructu ventris tui ponā sup sedē tuā. Legimꝰ xp̄m de virgine natū. Luce. 2. c. Quod p̄dixit Esa. 7. c. Ecce virgo cōcipiet ꝛ pariet filiū. Et Hiere. 31. c. Creauit dn̄s nouū .i. incarnationis mysteriū sm Nico. de lira. Et loquit de futuro p modū preteriti ꝓpter certitudinē ꝓphetie. Femina circundabit virū: q beata virgo xp̄m virū perfectū sanctis virtutibus ab instanti incarnationis in vtero suo circundedit. Legimꝰ de xp̄o q sit in bethelecem natus. Luc. 2. c. Hoc p̄nūciatū est a Michea. 7. ca. Tu bethleem effrata paruulus es .i. locus effrata: alio modo sic nominatus Gen̄. 37. in milibus Juda .i. respectu populi tui in dignitate ꝛ multitudine: q2 inde fuit tribus Juda. Inde enim fuit natꝰ Dauid Reg primi. 16. Et quia nobilitas ciuitatis magis cōsistit in populo q̄ in spacio Math. 2. c. allegat istā auctoritatē sic. Et tu bethleem terra Juda nequaq̄ minima es in principibꝰ Juda: ex te enim exiet dux qui regat populū meū israel. Legimus de christo q beata virgo reclinauit puerū iesum in presepio Luc. 2. c. Quod predixit Esaias. i. c. Cognouit bos possessorē suum: ꝛ asinus presepe domini sui. Legimus de christo q fuit adoratus a magis Math. 2. c. Et hoc prenunciatū est per prophetā. p̄s. 71. Adorabunt eū omnes reges terre, omnes gentes seruient ei. Et p̄s. 71. Omnes gētes quascunq̄ fecisti venient ꝛ adorabunt corā te domine. Legimus de christo q fugerit persecutionē Herodis in egyptū. Quod prophetatū erat Esa. 19. Ascendet dominus nubē leuē: scilicet assumendo sibi carnē humanā sm Nico. de lira. que dicitur nubes quia formata fuit spiritus sancti virtute: sicut nubes sursum generat in aere. Et leuis quia non fuit aggrauata pondere peccati originalis. Subditur. Et ingredietur egyptū: ꝛ mouebuntur simulacra egypti a facie eius: quia ipso ingrediente egyptum simulacra corruerunt: vt scribit in historia scholastica. Legimus de christo: quia .12. anno etatis sedit in medio doctorū in templo. Hoc preostendit propheta. p̄s. 81. Deus stetit in synagoga deorū: in medio autem deos diiudicat.

Secūdū quod cōtinet in vita christi est eius cōuersatio: de qua multa dicūtur ab euangelistis de qua tamē prophete predixerunt. Quod autem dicitur Math. 4. c. prenunciatum est a Zacharia. 3. c. Vidi iesum sacerdotem magnū. Et sequitur. Sathanas stabat aduersus eū vt aduersaretur ei. Quod dicitur de christo q scilicet discipulos pauperes congregauit. hoc dicit ab Esa. 61. c. Spiritus domini super me euangelizare pauperibus misit me .i. apostolis. Qđ scribitur de christo q multa miranda fecit habetur ab Esa. 37. Deus ipse veniet ꝛ saluabit nos Tunc aperient oculi cecorū: ꝛ aures surdorum patebunt. Quod inuenitur de xp̄o. De eius ꝑsecutionibus p̄dixerūt ꝓphete. Vnde Dauid in p̄s. 2. Astiterūt reges terre ꝛ principes cōuenerunt in vnum aduersus dominū ꝛ aduersus xp̄m eius. De ꝓditione eius predixit ꝓpheta p̄s. 40. Qui edebat panes meos magnificauit super me supplantationē. Tertium quod inuenit in vita xp̄i est eius cōsummatio. Ipsiꝰ nā q̄ mortem vituperosā predixit Esa. 63. c. Et Daniel. 9. c. Ipsius descensum ad limbū predixit zacha. x. c. Tu autē in sanguine testamēti tui eduxisti vinctos de lacu. Et vt breuiter concludam ipsius resurrectionē: ascensionem in celum: ꝛ missionē spiritus sancti: aliaq̄ gesta per ꝓphetas veteris testamenti predicta fuere. Ex quo nescio cur ita ebetāt quorūdam animus vt in christum incarnatum credere nolint. Quid nam verius esse potest q̄ quod a deo reuelatum est ipsis prophetis: ꝛ a prophetis predicatum est nobis. Non fuerunt certe vane voces eorum. Incarnatus est dei filius vt omnes

saluet: oēs inuitat ad paradisi delitias: sȝ nō oēs ad ipsum aspicere volunt. Quinimo q humano generi tā larga cōtulit beneficia cōtemnitur vilipendit̄: ac basphemat̄. O mūde neq̄ȝ. o mūde peruerse. o mūde pessime: q̄s explicare posset q̄ȝ grādis est numerus inimicoꝝ xp̄i. Inimici eius sunt oēs idolatre: ꝛ heretici: pagani: ifideles: iudei: etiā tot falsi christiani. Tamē velint nolint xp̄s ipse q incarnatus est inimicos suos crudeliter puniet: amicos vo q i eū crediderūt corde ꝛ opere illi fuiēdo merito sue incarnationis adducet in vitā eternā ꝛ lucē future glorie: i qua viuit ꝛ regnat per infinita secu. secu. amē.

Feria quarta prime dominice de aduentu. Sermo de electione virginis beate in matrem christi: ex qua sola nasci voluit: que magis grata deo fuit: q̄ȝ quecūqȝ alie sancte mulieres. Quartus fructus. Iesu Maria mater.

Ox precessit ꝛc. vbi s. Excelsus ɔditoꝛ oꝛbis: q mūdū ineffabili sapientia sua disposuit ꝛ oꝛdinauit: voluit incarnationē sui filij dilecti in omnib⁹ oꝛdinatā esse vt in tā mirabili ope nihil reprehēsibile: nihil irrationabile: nihilqȝ cōfusibile inueniret̄. Si. n. q̄spiā aures animi strinxerit ꝛ intelligere voluerit tanti mysterij ꝓfunditatē: inueniet ꝓfecto vnde merito admirari possit. Idcirco in p̄senti s̄mone incarnationē xp̄i volētes magnificare q̄ in omnibus oꝛdinatissima fuit: dicem⁹ de ipsius oꝛdine q̄ȝtū ad matrē cōcipientē: que est gloriosa virgo Maria. Firmabim⁹ autē omnia que dicturi sumus in vno fructu q est Iesu maria mater. Ad quod melius intelligendum tres conclusiones ponemus.

Prima cōclusio dicitur cōfoꝛmitatis.
Secūda dicit̄ cōgruitatis.
Tertia dicit̄ singularitatis.

Capitulū p̄mū: qualiter xp̄s assumpsit carneȝ de massa nr̄e ꝑditōis ꝛ de genere Adaȝ: et qualiter noluit illā aliunde foꝛmataȝ suscipere.

P Rima cōclusio dicit̄ cōfoꝛmitatis: in q̄ s̄m doctores catholicos cōfitemur xp̄ȝ assumpsisse humanā naturā de massa nobis cōfoꝛmi: siue de genere Adā ꝛ nō alteri⁹ generis vel qualitatis: s̄m illud apl̄i ad Heb. 2. Qui. n. sanctificat ꝛ sanctificatur ex vno oēs. Sumit̄ aūt cōuenientia huius assumptionis ex triplici ratione s̄m Bona. di. 12. tertij li. s̄niaꝝ.
Prima ratio dicit̄ iustificationis.
Secūda dicitur ostensionis.
Tertia dicitur oꝛdinationis.

Prima ratio dicit̄ iustificationis. Nā q̄ȝuis dei filius potuisset carneȝ aliunde q̄ȝ de massa ade assumere: voluit t̄n illā assumere de Adam ad seruādā rectitudinē iusticie: vt videlicet eiusdem generis esset satisfactoꝛ ꝛ p̄uaricatoꝛ. Nā si alterius generis esset s̄ȝ anselmū nō attribueretur eidē generi satisfactio: ac per hoc nō recte seruaret̄ iusticie rectitudo que ab illo genere requirit emendā: in quo repperit offensam p̄cedentē. Insup deus cōdidit humanā naturā in tanta altitudine: vt nulli alij creature esset obnoxia redemptio. Decens ergo fuit vt redemptoꝛ aut solus esset deus: aut haberet in se genus vere creature: hoc est vt eēt de genere illius masse que ꝯtū habet de lumbis ade. Si aūt diceretur ꝙ improperiū parētū redundat in prolē: ꝛ xp̄s debuit esse mūdus ab omni iproperio: ergo nō debuit esse de genere serui illi. Respondere possumus ꝙ est veꝝ: qn̄ filius est imitatoꝛ paterni sceleris. Cū aūt est cōtrarius quo ad moꝛes nō debet in eū patris improperiuȝ iuste redundare: nisi ipse filius mera sua benignitate poꝛtare velit ꝛ sustinere: vt ponit̄. 56. di. c. vndecūqȝ. c. nūq̄ȝ. c. nasci. c. spōsus. vn̄ xp̄s nō ex necessitate sustinuit improperiū ade: sed ex mera sua benignitate: vt dū ipse sustineret pro alio qđ eē nō meruit: alius liberaret̄ improperio qđ ipse promeruit. Hoc ē qđ Hierony. in homel. super Math. dicit. Notandū in genealogia saluatoris nullā sanctaꝝ assumi mulieꝝ: sed eas quas scriptura repꝛehendit: vt q ꝓpter peccatoꝛes venerat de peccatricibus nascens omniū peccata deleret. Secunda ratio quare fuit cōueniens xp̄m assumere carnē dicit̄ ostensionis: vt ostenderet̄ nobis dulcedo misericoꝛdie dei vt videlicet ipse deus qui ab homine contemptus fuerat tanq̄ȝ ab aduersario ꝛ inimico: ipse ideȝ generi humano vniret̄ in xp̄o in vnitate persone. In quo manifestat̄ mira diuine pietatis cōdescēsio in hoc ꝙ ipsum genus humanū sibi inimicū sibi cōiungere voluit ꝑ indissolubile vinculū. Si autē obijciatur: ꝙ alterius nature ꝛ qualitatis est moꝛb⁹ ꝛ medicina: ergo si xp̄s rōne assumpte nature fuit humani generis medicina: vr̄ ꝙ eius caro nō debuit foꝛmari de massa coꝛrupta. Dicere possum⁹ ꝙ veꝝ est qn̄ medicina sentit coꝛruptionē moꝛbi: qđ nullo mō fuit in xp̄o: qꝛ nō erat infectus coꝛruptiōe cōcupiscentie sȝ erat replet⁹ plenitudine gratie. Vnde ꝛ paulus .i. Coꝛin. 15.

1. ad cor. 15. c. ait. Factus ē primus hō Adā in aiam viuentem. nouissimus aūt adā in spm̄ viuificantē. Et infra. Primus homo de terra terrenus. secūdus hō de celo celestis. Qd̄ intelligitur nō quātum ad diuersitatē nature: sȝ propter drīam quātum ad qualitatem virtutis ꝛ vitii culpe ꝛ gratie. Tertia aūt rō vocat ordinationis. Ordinauit. n. deus vt genus humanū totum multiplicaretur ex vno: ꝓpter repn̄tationē illius vniuersalis pͥncipii quod deus ē: nec ꝓpter peccatū ifringi debuit. Et ideo xp̄s mediator dei ꝛ hoium hō verus nō aliūde: sed de massa humani generis debuit formari. Ita tn̄ debemus sentire de carne xp̄i ꝙ fuerit de massa nostri generis: vt semper sentiamus carneȝ illam benedictam ab omni corruptōe ꝛ feditate cōcupiscētie alienā per virtutē spūs sancti: ut plenius in sequentibus declarabit. hec Boñ.

Secundū capitulum qualiter xp̄s noluit assumere Adam in vnione persone: qꝛ non conueniebat sibi: nec adam erat ad hoc dignus: nec humano generi erat expediēs.

Secūda cōclusio dicitur ꝯgruitatis. Appetit eniȝ mens intelligere cur ipe Adaȝ nō est assumptus a verbo. Quod declarant doc. Alex. in. 3. ꝛ Boñ. prefata. 12. di. nō fuisse cōgruum triplici ratione.

Prima respicit deum.

Secunda Adam.

Tertia humanum genus.

Prima respicit deum. Nō eni cōpetebat creatori oīum: vt persona dei hoiem peccatorē assumeret: cū ipse i forma assumpta debuit peccatores ceteros iudicare: ꝛ de peccato nllō mō deberet argui: siue ꝯm naturā assumētem: siue ꝯm nām assumptam ꝯm quarū vtruqȝ sibi cōpetebat potestas iudiciaria: sicut pȝ Jo. 7. c. ꝛ Math. 25. Ideo phariseis loquēdo xp̄s Jo. 8. dicebat. Quis ex vobis arguet me de peccato: qsi dicat nullus. Secūda ratio respicit ipsum Adam. Nō enim cōueniebat vt ille q tantum se deiecerat per culpam: tn̄ exaltaretur vt eēt deus. Sufficiebat. n. sibi vt tātum deo recōciliaret. Tertia ratio respicit humanuȝ genus. Non enim conueniebat humano generi Adam assumi: qꝛ cum eēt ille homo pene debitor: vtpote qui reus erat oīum aiarum nostrarū: non esset eius passio adeo grata sicut si oino eēt inocens: ꝛ vir etiam sufficeret ad satisfaciēdum pro se: nedum ꝙ posset suam satisfactōem aliis cōicare. Tertium capitulum ꝙ xp̄s voluit vir de muliere nasci: vt ostēderet muliebreȝ sexum fore saluandū: ꝛ se veꝝ hoiem: ac redderet vniuersum perfectum.

Tertia conclusio dicitur singularitatis. Cum enim xp̄s carnem assumere deberet voluit illā nō incōuenienter d̄ muliere tantum accipere. Cur nam xp̄m credunt sic facere voluisse. Certe nō sine rōnabili causa Nam vt dicit sanctus Tho. in. 3. pte. q. 31. argumento. 4. in corpore questionis. ꝛ in solutione tertii ar. xp̄s benedictus voluit tn̄ de femina nasci tribus rationibus.

Prima ꝓpter muliebrē sexum cōmendādum.

Secunda propter veritatem astruendam.

Tertia ꝓp vniuersalitatē generatōis iplēdam.

Prima rō est ꝓpter muliebrem sexum commēdādum: quā tangit aug. in li. 83. qōnū. d. ꝙ hominis liberatio in vtroqȝ sexu debuit apparere. Nam qꝛ sexus masculinus ē nobilior q̄ȝ femininus iō humanam naturā in sexu masculino assumpsit. Quia vero sexus femininus liberandus erat: hinc apparet ꝙ vir ille de femina natus est. Et idem augu. libro de agone xpiano. Nolite iquit vosipsos contēnere viri. Filius dei virū suscepit. Nolite vosipsas contēnere femine: quoniam ex vobis filius dei natus est. hec ille. Ne idignētur mulieres si sentiant se nō esse tante dignitatis quante ē vir: qꝛ vt dicit Boñ. Virilis sexus excedit muliebrē in tribus.

Primo quantum ad dignitatē in pͥncipiādo.

Secūdo quātum ad virtutem in agendo.

Tertio quātum ad auctoritatem i presidendo.

Primo ergo q̄tū ad dignitatē in principiando: qꝛ oēs tam viri q̄ȝ mulieres ex vno viro fuerūt. In quo expressa ꝛepresentatio apparet vt sit egressus rerū ab vno ꝛ vnico pͥcipio ꝛ sūmo. Secūdo excedit q̄tū ad virtutē i agendo: qꝛ viri ē agere ꝛ mulieris ē pati. Vnde plus hȝ de virtute actiua sexus virilis. Propter qd̄ phs in li. de aialibus dicit ꝙ femina est vir occasionatus. i. iperfectus. Tertio precedit sexus virilis quātū ad auctoritatē in presidēdo. nam ꝯm ordinē nō mulier viro: sed vir mulieri perficitur: sicut caput corpori. Vn̄ apl's. i. Cor. xi c. Caput aūt mulieris ē vir. Cū hec ita sint simpliciter loquēdo nobilioris cōditiōis est vir q̄ȝ mulier. Tamē ꝓpter hoc nō auferꝛ ab ipsis mulieribus i esse suo nobilitatis ꝓprie cōditio. Est enim muliebris sexus valde honorabilis: cuȝ ex femina natus ē xp̄s. Secūda rō q̄re xp̄s

voluit de femina nasci ē ꝓpter virtutē astruēn/dā: vt videlȝ veritas icarnatōis ostenderetur. Quā tangit Aug. in epl̄a ad volusianū. d. Si oīpotens deus hominē vtcūqȝ formatū ex materno vtero crearet ꝛ repētinū iserret aspectib⁹ nōne opinionē cōfirmaret erroris vt hoīeȝ verū nullo mō suscepisse crederetur: ꝛ dū oia mirabiliter facit auferret quod misericorditer fecit. Nūc aūt inter deū ꝛ hoīem mediator apparuit vt in vnitate persone copulās vtrāqȝ nām ꝛ solita sublimaret isolitis ꝛ isolita solitis tēperaret. hec ille. Tertia rō quare xp̄s voluit d̄ femina nasci dicitur ꝓpter vniuersitatem gn̄ationis adiplendā: vt ipleatur quartus modus educendi hoīem in esse. De quo dictū ē in sermōe 2. cōsideratōe. 2. ꝛ prima opinione. Quid igit dicere sufficient⁹ de illius laudibus que electa ē vt de ea filius dei nascerer. Deficit sensus: prosternit aīus ꝛ itellectus obnubilatur. Quis naȝ colliget vllis verbis ꝛ enarrabit quātus fuit illius virginis singularis excellentia: que placuit deo magis q̄ȝ oīs alia creatura. Multe eniȝ fuerūt i mūdo mulieres digne sancte virtutib⁹ adornate: ꝛ sempiternis seculis gloriose. Omitto eas quas pagani laudāt: ꝛ de eis dico quas scriptura sacra cōmēdat. Nōne magna fuit fides mulieris sareptane credētis verbis Helie ꝓphete. 3. Reg. 17. c. q̄ psuasit ei multiplicatōem farine i hydria ꝛ olei in lechito tp̄e quo clausū est celū ꝛ penuria terrā inuasit. Quid dicemus de prudētia Sarre que itellexit ludum iter Isaac ꝛ Ismaelē nō eē bonū neqȝ ſm dn̄i voluntatē: dixitqȝ Abrahe. Eijce ancillā ꝛ filium ei⁹: nō. n. erit heres filius ācille cum filio meo Isaac. Gen̄. 21. c. Quid de Rebecca sollicita ad ꝓcurandū q̄uo Jacob bn̄dictōem a patre q̄ debebat primogenito obtineret. Gen̄. 29 Quid de auctoritate Delbore: q̄ dei ppl̄z iudicauit: docuitqȝ filiū barach q̄liter populū dei de manu sisare liberaret. Judic̄ū. 4. c. Quid de Bersabee matris Salomōis ꝓuidētia: q̄ ad regem Dauid senescentē nimis tam pulchra oratōe expetiuit: vt fili⁹ ei⁹ Salomō regnaret p⁹ ipsum. 3. Reg. i. c. Quid de sarre filie Raguelis deuotōe: que tam deuote dn̄m orauit vt eaȝ liberaret de iproperio qd̄ audierat ab ancilla dicēs. Ad te dn̄e faciē meā cōuerto: ad te oculos meos erigo: peto dn̄e vt de viculo iproperij huius absoluas me: aut certe desup terrā eripias me. Tobie. 3. c. Quid de Judith que populuȝ cōfortauit: ꝛ Holofernē tyrannum interfecit. Quid de Hester reginē cautela: q̄ regē placauit eo tp̄e quo illū senserat fore letū in conuiuio Quid de Abigail igenio siue idustria: quē cū vidisset virū suū Nabal dure respōdisse nūcijs Dauid: festinauit ꝛ tulit diuersa exenia ꝛ Dauid iratū placauit. 1. Reg. 25. c. Multe nempe fuerūt mulieres p̄stātes fide: prudētia: sollicitudine: auctoritate: ꝓuidētia: deuotōe: cōstantia: cautela: igenio: pietate: benignitate: liberalitate: humanitate: pudicitia: sobrietate: cōtinētia: māsuetudie: hospitalitate: charitate: religiōe: q̄s scriptura cōmemorat tā veteris q̄ȝ noui testamti: ꝛ tn̄ nulla eligitur vt xp̄m recipiat nisi sola maria. O igitur virgo in eternū benedicta. O gloriosa dn̄a benedicta excelsa super sydera: tibi cōuenit illud ꝓuerbiorū vltimo. Multe filie cōgregauerūt diuitias: tu supgressa es vniuersas q2 in te icarnatus ē saluator mūdi: qui sit benedictus per infinita secula seculorum. Amen.

Feria quinta prime dn̄ice de aduentu. Sermo de perpetua virginitate sancte Marie virginis: que fuit vera mater dn̄i nostri iesu xp̄i. Fructus quintus: Jesu matris virginitas.

Nox precessit dies aūt appropiq̄uit. Ro. 13. vbi supra. Admirabile icarnatōis mysteriū ex oī parte cōuertit aīum in stuporem ꝛ potissimū cū nobis occurrit xp̄m dei filiū eē de virgine natū. Quis audiuit vnq̄ȝ tale: aut quis vidit vnq̄ȝ huic sile Certū enim ē q̄ natura talē effectū ꝓducere nō potuit: nec pōt. De⁹ ipse illud fecit potētia sua iestimabili. Et q̄m matris priuilegia in filij honorē deueniūt: iccirco in p̄n̄ sermone de incarnatōe loq volētes: stilū dirigem⁹ ad eam q̄ digna fuit: vt ex ipsa dei filius nasceretur. Dicemusqȝ de ipsius virginitate perpetua sub vno fructu qui ē iesu matris virginitas. Pro cui⁹ declaratōe tres cōclusiōes ꝓpōim⁹ dclarādas.
Prima dicitur probationis
Secūda dicitur rationis.
Tertia dicitur decorationis.

Qd̄ ex testimonio ꝓphetico angelico ꝛ ecclesiastico appet matrē xp̄i fuisse virginē: ꝛ q̄liter cōfūduntur iudei ꝛ heretici contrarium sentientes. Capitulū. 1.

Prima cōclusio dicit ꝓbatōis: i q̄ fūdamētaliter ꝓbādū ē iesu xp̄i matrē fuisse v̄ginē. Qd̄ quidem triplex auctoritas manifest. t r

manifestat.
Prima est auctoritas prophetica.
Secūda est angelica.
Tertia est catholica.

Prima auctoritas virginitatē Marie ma
nifestās dicit̄ ꝓphetica. Dicit nāqꝫ Esa.7.c.
Ecce v̄go cōcipiet ⁊ pariet filiū. Sꝫ hāc auctorita
tē iudei dicūt nō posse itelligi d̄ xp̄o. Dicūt.n.
primo ꝙ ibi dicit̄. dabit dn̄s vobis signū .s. li/
bertatis. Achaz ⁊ populi sui a duobus regibus
regnū eius d̄struere volētib⁹. Jesus aūt naza
renus natus ē post tp̄us Achaz ꝑ quingentos
ānos ⁊ āplius: ergo cōceptio vel natiuitas iesu
nazareni nullo modo fuit signū dicte liberatio/
nis. Secūdo arguūt q̄ꝛ in hebreo dicitur. Ecce
alma: qd̄ nomē nō significat v̄ginē sꝫ adole/
scentulā: ⁊ idifferenter sumit̄ de v̄gine ⁊ corru
pta. Tertio arguūt q̄ꝛ in dc̄ā ꝓphetia ponitur.
Et vocabit̄ nomē eius hemanuel: ⁊ in hebreo
habet̄. Et vocabit ipsa .s. alma nomen eius he/
manuel. Jesus aūt non fuit vocatus a m̄re sua
hemanuel sed iesus: vt pꝫ i euāgelio: ergo hoc
s̄m lr̄am non pōt itelligi de xp̄o. Quarto argu
unt ex hoc qd̄ subdit̄ in hoc .c. anteq̄ꝫ sciat puer
vocare patrē ⁊ matrē. Ex quo pꝫ ꝙ in puero d̄
quo hic est sermo fuit ignorātia: qd̄ xp̄iani ne/
gāt de iesu nazareno: in quo fuit plenitudo scie
ab instanti sue cōceptōis: ideo dicūt iudei ꝙ h̄
scriptura expōitur de ezechia filio regis Achaz
qui post dictū prophete natus ē. Sed hoc dic/
tū ipugnat rabbi salomō ꝑ hoc ꝙ ezechias erat
25. ānoꝝ quādo cepit regnare p⁹ Achaz patrē
suū imediate: vt hr̄. 4. Reg. 18. Achaz regna/
uit tm̄. 16. ānis: vt hr̄. 4. Reg. 16. c. ergo i pri/
cipio regni Achaz āteq̄ꝫ dicet̄ ꝓphetia Ezechi
as erat nat⁹ ⁊ erat. 9. ānoꝝ. Et ꝓp hoc dicit rab
bi Salomō ꝙ hec ꝓphetia itelligēda ē de filio
Esaie. Accepat.n. Esaias i vxorē quādā iuuē
culā: ⁊ iā cōcepat d̄ eo. Et q̄ꝛ d̄ puero existente
i matris vtero nescit̄ si sit mascul⁹ vel feia: ido
qd̄ certitudialiter p̄dicit̄ ꝑ aliqd̄ signū: ē credi/
bile ꝙ illd̄ qd̄ ꝓmitit̄ ad tale signū sit futurum
Est ergo sēsus: pariet filiū: ⁊ quādo in natiuitate
eius videbis v̄bū meū v̄ificatū: scias te a duo/
b⁹ regib⁹ te iuadē disponētib⁹ cito liberandum
Et ita fuit q̄ꝛ p⁹ p̄uaricatōeꝫ Achaz rex assyrio
rū venit i damascū cōtra Rasin regē sirie ⁊ euꝫ
iterfecit: ⁊ ppl̄m ei⁹ trāstulit i cirenē ut habet̄. 4
Reg. 16. c. Et eodē āno vt ibidē dicit̄ Osee fi
li⁹ Hela cōiurauit cōtra Phacee filiū Rome/
lie regē israel ⁊ eū iterfecit. Sꝫ ista expositō nō

pōt stare: q̄ꝛ i. c. seq̄nti dicit̄ d̄ puero nato: ⁊ erit
extēsio alaꝝ ei⁹ iplēs latitudinē terre tue o he/
manuel Et loq̄t ibi d̄ terra regni iudee: cui⁹ nūq̄
q̄ꝫ domin⁹ fuit Esaias nec fili⁹ ei⁹: ⁊ ēt hēanu/
el d̄ quo fuit sermo: nō fuit fili⁹ esaie. Insup in
c. 8. dicit̄. Anteq̄ꝫ sciat puer vocare patrē ⁊ ma
trē auferet̄ fortitudo damasci: ⁊ spolia samarie
corā rege assirioꝝ. Nā āte nonū ānū regis osee
fuit capta Samaria a salmanasar rege assirioꝝ
vt habet̄. 4. Reg. 18. c. Iꝫ osee ante fuerit tribu
tari⁹ regis assirioꝝ. Et sic a natiuitate pueri d̄
quo hic ē s̄mo: si fuit fili⁹ Esaie vsqꝫ ad captio/
nē Samarie fluxerūt āni. 17. s. 8. d̄ r̄gno achaz
⁊. 9. de osee: q̄ꝛ puer fuit natus q̄rto āno achaz
ante v̄o. 17. ānos puer scit vocare patrē ⁊ ma
trē. ⁊ ꝓpea nos cōfitemur ꝙ h̄ scriptura loq̄t̄ d̄
dn̄o nr̄o iesu xp̄o. vt pꝫ math. p̊ ⁊ exponit̄ a do
ctoribus catholicis. ecce v̄go cōcipiet ⁊ pariet
filiū. i. btā v̄go: ⁊ vocabit̄ nom̄ ei⁹ hemānuel: qd̄
ē iterp̄tatum nobiscū de⁹. Ad primū aūt qd̄ iu
dei opponebāt dicēdū ē s̄m Nico. de lira: ꝙ in
sacra scriptura ponit̄ duplex significatum respe
ctu alicui⁹ euētus. Vnū prenosticū qd̄ ē indi/
catiuū effect⁹ futuri: vt pꝫ Judic. c. 6. vbi datū
fuit signū Gedeoni i vellē quod indicatiuum
auctoris salutis fuit. aliud ē signū rememorati
uū effectus p̄teriti: sicut exodi. 3. dixit dn̄s moy
si. Habebis signū: ꝙ miserī te. Cū tu eduxe
ris populū meū de egypto imolabis sup mon/
tem istū. Istud signū est rememoratiuū: ⁊ r̄spi
cit p̄teritū in magna distantia sicut in ꝑua: ut
ēt signū p̄nosticum respectu futuri. Dicēdum
ergo ꝙ liberatio regni iudee a ꝑsecutionib⁹ fu
it signū saluationis mūdi fiende ꝑ xp̄m: ⁊ quia
Achaz erat icredulus v̄bo ꝓphetie: cōueniēs
fuit vt sibi daret̄ signum rememoratiuū futuri
in longinquū: vt ipse in ꝓpria ꝑsona nō audiret
sicut in mēte non credebat. Illi tamē q̄ descē/
derūt ab eo viderūt: vt maria ⁊ ioseph. Et ideo
signāter ꝓpheta non direxit v̄bum ad Achaz
dicēs. audi achaz: sed ad domū Dauid. d. Au
dite ergo domus Dauid. d̄ q̄ domo fuit ioseph
⁊ māria: n̄ tn̄ ad eos r̄fert̄ qd̄ ibi dr̄. Nūqd paꝝ
vobis est ⁊c̄. sed quod subdit̄. dabit dominus
vobis signū. Ad secūdum dicēdum ꝙ hal/
ma i hebreo significat abscōsaꝫ: ⁊ ide halma dr̄
abscōsa que significat iuuēculā aspectibus ho/
minū abscōditam: ita ꝙ de eius pudicitia ⁊ ite/
gritate nō dubitat̄: maxime quādo ponit̄ lr̄a. h
⁊ tūc sonat sicut helona: ⁊ sic non inueniuntur
in tota scriptura scripte: nisi tantum tres. s. re/

betra. Gen̄. 24. vbi dicitur de ea. Puella de
cora nimis virgoq3 pulcherrima &c. Et sequit
Puella que egredictur. In hebreo habetur.
Halma que egredictur. Secūda fuit Maria
soror moysi de qua Exodi. 2. dr. Fuit puella.
In hebreo dr. Fuit halma. Et sic due fuerūt
due virgines purissime: quoniā fuerūt sic no-
minate. Tertia fuit beata virgo Maria i hac
pphetia Esaie. Ad tertiū dicendum q dup
lex ē nomen alicuius. s. ipositionis & nature: si
cut petrus est nomē alicuius. s. impositōis. ho-
mo aūt vel hic homo est nomen nature. Iesus
ergo fuit nomē impositum ipsi xpo: vt p3 Lu
ce. 2. Hemanuel est nomē nature seu pprieta
tis: significat enim nobiscū deus: vt dictum est
supra. Et hoc est pprium xpi in quo diuina na
tura & humana sunt coiuncte in eodem suppo-
sito. Et hoc modo vocatus est plurib9 aliis no
minibus proprietates nature significantibus:
sicut vocatus ē lapis Daniel. 2. Ad quartū
dicendū q l3 in xpo nō fuit aliqua ignorantia.
fuit tamen homo i tempore: & sic habuit sciam
infusam i tempore &, anteq3 illam haberet libe-
ratio populi pmissa per Esaiam completa fuit
Secūda auctoritas manifestans virginitatem
Marie dicitur angelica. Nam luce. 2. cū bea-
ta virgo dixisset: quō fiet istud. &c. angelus re-
spōdit: spūs sanctus superueniet in te: & virtus
altissimi obūbrabit tibi: ideoq3 & quod nascetur
ex te scm̄ vocabitur fili9 dei. Sed cōtra istā3 ve
ritatem isurgunt heretici dicentes btām virgi-
nē nō fuisse virginē. Et arguūt primo: qr De
ute. 7. c. dicitur. Non erit apud te sterilis utri
usq3 sexus tam i hoibus q3 i iumētis. Sed bea
ta virgo nihil debuit facere qd̄ eēt cōtrarium le
gi: ergo btā virgo virginitatem nō debuit acce
ptare. Secūdo arguūt: qr Math. i. dicit de io
seph. Non cognouit eā donec peperit filiū suū
primogenitū: ergo post cognouit eā. Tertiō ar
guūt: qr Jo. 2. dicitur de xpo q descēdit in ca
pharnaū ipse & mater ei9 & frēs eius & discipuli
eius: ergo habuit frēs carnales: qr aliter nō po
neretur copula iter frēs & discipulos. Quar
to arguūt: qr Luce. 2. dicitur. Dixit mater ei9
ad illū. Ecce pater tuus, & ego dolētes quereba
mus te: ergo Joseph fuit pater xpi. Ista dog-
matizauit eluidius hereticus pessim9 quē vali
dissime deiicit Hieronymus in quodā libello
quē edidit cōtra eum. Verūtamē ne nos p mul
ta vagem9. respōdemus ad prima obiecta sm
doctrinā magistri sniarum di. 12. quarti lib. q
beata virgo Maria ex istinctu spūs sci pposu
it se seruaturā virginitatē si deo placeret. Cu3
aūt volūtatē dei cognouit votū expssit. Hoc cō
firmatur. 27. q. 2. c. Sufficiat. & c. btā Maria
Ad secūdum dicēdum sm Ric. in. 4. di. 30.
q in illa auctoritate Math. donec accipitur si-
cut in ps. sede a dexteris meis donec &c. quod
non itelligitur q postea sedeat: sed q vsq3 & tūc
& postea. Nam sicut dicit Nico. de lira. super
Math. donec significat aliqn̄ tps determina-
tū quo transacto fit aliqd. Aliquādo ponit pro
semp. Et sic accipitur hic & i auctoritate psalmi
ste preallegata. Primogenitus ēt i scriptura
nō solū dicitur post quē alii: s3 ēt ante quē nul
lus ēt similis ali9 sequatur. Ad tertiū dicendu3
q frēs nō solum dicūtur qui eisdem parētibus
nascūtur: sed ēt consanguinei germani. Unde
Paulus ad Gal. i. dicit. Alium aplorum vi
di neminē: nisi Jacobum frēm domini. Erat
enim Jacobus consāguineus iesu xpi fili9 so-
roris btē Marie sicut & alii: vt Joānes & Sy
mon chananeus de quibus loco suo dicemus.
Ad quartum dicendum est q Joseph ibi itel-
ligitur pater christi putatiue. Unde Hierony
mus super Math. in illo verbo genuit ioseph
virum Marie. Cum virum inquit, audieris
suspitio tibi nō subeat nuptiarum: sed recorda
tio consuetudinis scripturarum quia sponsi vi
ri & sponse vocātur vxores. Voluit nāq3 chri
stus suam matrem virginem fuisse desponsatā
tum vt eius genealogia consueto modo texere
tur per viru3: vt Amb. dicit super Lucā: tū vt
puer natus a ioseph nutriretur: tum vt virgo li
beraretur ab ifamia & sic ne tanq3 adultera lapi
daretur: tum etiam vt dicit Amb. super Lucā
vt ab ipso Joseph testimonium haberemus d
sua sponsa vxore virgine pgnante. Vt eni3 di
cit Math. Postq3 vidit Joseph virginem fi
lium dei in vtero tenētem: volebat dimittere
eam: nō q aliquid mali de ea suspicaretur sm
Criso. sed qr ignorabat mysterium. Et eo sic
cogitante: angelus domini apparuit sibi i som
nis. d. Joseph fili Dauid: noli timere accipere
Mariam coniugem tuam scilicet ad habitatōe3
tecum: quod enim in ea natum est: de spū sanc
to est &c. Patet ergo ex testimonio angeli tam
virgini q3 Joseph apparentis: ipsam virginē
gloriosam intactam omnino permansisse. Ter
tia auctoritas dicitur catholica. in symbolo. Fi
des equidem imaculata dicit xpm conceptum
de spiritu sancto: natum ex Maria virgie. Et
ecclesia

ecclesia cantat sancta virgo virginum ora pro nobis
Quod conueniens fuit christi matrem virginem esse pro conseruationem paterne dignitatis: et puritatis filij: ac propter finem incarnationis.

Capitulum. .2.

S Ecunda conclusio dicitur rationis. In qua videre debemus quare xps debuit virginem matrem habere. ad quod adducimus tres rones quas allegat sanctus Tho. i. 3. pte. q. 27.
Prima est propter dignitatem patris.
Secunda est propter puritatem filij.
Tertia est propter incarnationis finem.

Prima ratio est propter dignitatem patris. s. conseruandam. Cum enim christus sit verus deus: non debuit habere alium patrem quam deum. Nam filius alicuius nobilissimi patris: non debet attribui alteri patri ignobili et indigno. Cum ergo christus esset eterni patris dei verus naturalis et consubstantialis filius: non fuit conueniens alium patrem habere. Secunda ratio est propter puritatem filij. Nam videmus quod flos a radice oritur sine radicis corruptione: et splendor a luce vel sole sine lucis vel solis lesione: et verbum a corde vel mente absque mentis corruptione. Cum ergo christus sit flos a radice patris descendens: et candor lucis eterne: et dei patris verbum: consequens fuit quod sine corruptione matris conciperetur. Nam si conceptio verbi nostri quod est imperfectum corruptionem non patitur: multo magis concepto verbi perfecti. Quia igitur caro sic fuit a verbo dei assumpta vt esset caro verbi dei: conueniens fuit quod ipsa caro sine corruptione matris conciperetur.

Tertia ratio est propter incarnationis finem. Nam ad hoc fuit incarnatio: vt homines renascerentur in filios dei: vt dicitur ioha. primo. Dedit eis potestatem filios dei fieri his qui credunt in nomine eius: qui non ex sanguinibus: neque voluntate carnis: neque ex voluntate viri: sed ex deo nati sunt. Per carnem secundum Nico. de lira. intelligenda est hec mulier Gen. 2. c. Hoc nunc os ex ossibus meis: et caro de carne mea assumpta est. Filij ergo dei non debebant nasci voluntate carnis et viri. i. coniunctione maris et femine: ob quam causam xps debebat nasci de virgine. vnde aug. li. de virginitate ait. Oportebat caput nostrum in signum miraculorum secundum corpus nasci de virgine: vt significaret sua membra secundum spiritum de virgine etiam nascitura. Sed cur vitamus ista predicare de virginitate Marie: quam Ezechiel. 44. c. preuidit in porta clausa: de qua dicit. Porta hec clausa erit et non aperietur: et vir non transibit per eam: quia dominus deus israel ingressus est per eam. Quod exponens aug. in quodam sermone dicit. Quid est porta in domo domini clausa: nisi quod virgo Maria semper erit intacta. Et quid est homo non transibit per eam: nisi quod ioseph non cognouit eam. Et quid est dominus solus intrat et egreditur per eam: nisi quod spiritus sanctus impregnauit eam: et dominus angelorum nascitur per eam. Et quid est clausa erit in eternum: nisi quod Maria virgo est ante partum et virgo post partum.
Quod sola virgo Maria fuit mater et virgo et qualiter fuit vera et propria mater: vt patet ex dictis sacre scripture: et rationibus doctorum.

Capitulum. .3.

T Ertia conclusio dicitur decorationis. Fuit namque beata virgo in sua virginitate decorata priuilegio quodam singulari: vt esset virgo simul et mater. Quod autem ipsa vera fuerit mater iesu christi atque realis: declaratur tripliciter.
Primo auctoritate.
Secundo ratione.
Tertio inuocatione.

Primo declaratur quod beata virgo fuerit vera mater iesu christi auctoritate. Nam Luce primo dixit ei angelus. Paries filium. Et iterum ibidem beata virgo audiuit beatam Helisabeth dicentem. Vnde hoc mihi vt veniat mater domini mei ad me. Et Luce. 2. Peperit filium suum primogenitum. Et eodem. c. Dixit mater eius ad illum. Et Math. 2. Et intrantes domum inuenerunt puerum cum Maria matre eius. Et eodem. c. angelus apparens ioseph dixit ei. Surge et accipe puerum et matrem eius. Et Ioh. 2. c. Nuptie facte sunt in cana galilee: et erat mater iesu ibi. Et ioh. 19. cap. Stabat autem iuxta crucem mater eius et soror matris eius. Secundo probatur rone quod beata virgo fuerit vera mater iesu christi. Nam vt colligitur ex dictis sancti Tho. in. 3. pte. q. 32. et pte prima. q. 27. ad hoc quod aliquis sit pater: vel aliqua sit mater: vel aliquis sit filius quattuor requiruntur: scilicet vite generatio: substantie collatio: materie preparate administratio: et nature specifice assimilatio. Primo enim requiritur vite generatio. Nam non ex quacunque generatione sequitur paternitas vel filiatio: sed ex generatione viuentium. Et ideo si aliqua inanimata ex aliqua materia fiant: non propter hoc sequitur in eis ratio paternitatis: vel maternitatis: vel filiationis. Sicut si ex ligno fiat scamnum: non propter hoc lignum dicitur pater scamni. Similiter non dicitur quod ignis generatus ex igne sit filius ignis generantis. Secundo requiritur collatio substantie. Nam si aliquis facit aliquid non

cōferendo de sua substātia: nō dicit pr vel mr. Sicut artifex q facit scamnū nō dicit pater scāni nec samnū filius eius. Tertio requirit materie pparate administratio. Nō enim simpliciter prebere materiā ad generationē alicui⁹ facit patrē vel matrē: sed pbere materiā sic pparatam. Sicut terra nō dicit pprie mater hominis: nec homo pater vermis: vnde formatur. Quarto requirit materie specifice assimulatio. Nā si genitum nō assimulet generāti in natura specifica: generans nō dicit pater: nec genitū dicit fili⁹. Sicut capillus q ab hoie generat nō dicit fili⁹: cum ergo he quattuor cōditōes fuerint in beata Vgine: pz q fuerit Va mater xpi. Primo nāqz genuit xpm viuū. Vñ Damascen⁹ li. 3. Fili⁹ dei cōtraxit ex castissimis et purissimis sanguinib⁹ virginis Marie carnē animatā anima rōnali.

Secūdo beata Vgo xpo de sua substātia prebuit. Nā vt dicit sanctus Tho. in. 3. di. 4. beata Vgo in generatōe xpi cōtulit qcqd alia mater pferre dz ad generationē filij. Si ergo alie mulieres vere dicunt matres: et beata Vgo vere poterit dici mater. Tertio beata Vgo nō solū materiā pbuit ad cōceptionē xpi sz materiā sic pparatā. Quarto pduxit sibi simile in spē: suū. s. speciosissimū filiū. Tertio pbat q btā Vgo fuerit Va mr xpi inuocatōe. Nā ecclesia sancta dicit ipsam reginā misericordie eē matrē xpi cū eā inuocat: vt ibi. Aue maris stella dei mat alma: et Alma redēptoris mr. Et pfecto est valde gratissimū h Vbū mater Vgini gloriose: cū sibi dicitur: qz in h exprimit ois sua pfectio: laus et gloria. Hinc ē qd Ecc. 24. de ipa dic. Ego mr. s. singulari mō: mater Vgo: mr intacta: mr inuiolata: mr pulchre dilectōis timoris: magnitudinis: et sancte spei. In me ois grā vite et Vtutis in me ois spes vite et veritatis. Trāsite ad me oēs q cōcupiscitis me et a generatōib⁹ meis implemini. Spūs. n. me⁹ sup mel dulcis: et hereditas mea sup mel et fauū. O qz dulce vocabulum ad dicēdū mater xpi. o qz fructuosum p oib⁹ ad allegādū. Ideo in aduersitatib⁹ et angustijs in piculis et i omni tribulatōe ad Vginē tā decorā recurram⁹: q hre meruit in vtero suo regē celoz et dñz. A quo vt a filio ipetrat nobis gratiā: quā nobis pcedat ipe iesus xps pijssim⁹ q ē bñdictus et laudabilis p ifinita secu. secu. amē.

Feria sexta post primam dñicā de aduentu. Sermo de annūtiatōe dñi nri iesu xpi facta p angelū gloriose Vgini Marie. De stupendis mysterijs huius annunciatiōis et preconijs dignissimis Vginis benedicte.

Sextus fructus. Iesus annunciatus.

n Ox pręcessit dies autem appropinquauit. Ite. xvi. s. Sacramentū ineffabile incarnatōis filij dei ita solenniter celebratum est: vt oēs angelici chori cōuerterent ad leticiam et exultatonē: eo. s. tpe quo p sanctā trinitatē facto cōsilio angelicus nuncius est deputatus: vt mitteret ad Vginē ad annūciādū sibi desponsationē eterni regis: ex q seq debebat pax humani generis: et salus totius mūdi. Et qm tale mysteriū est satis efficacissimū corda dura mollire ac liquefacere i amore dilecti iesu. Iccirco in psenti smone de ipsi⁹ annunciatōe dicemus sub vno fructu q est. Iesus annūciat⁹. Pro cui⁹ declaratione tres cōclusiones erūt notāde.

Prima cōclusio dicit cōgnitatis.
Secūda cōclusio dicit qualitatis.
Tertia cōclusio dicit virtuositatis.

Q angelus debuit annūciare Vgini cōceptionem filij dei: vt ex hoc fuaret ordo ex parte dei: et cōformitas reparatōis cū lapsu: et Vgo purissima ardenti⁹ se dispperet ad xpm in suo vtero recipiendum. Cap. I.

p Rima cōclusio dicit cōgnitatis. In qua videbim⁹ qualiter angel⁹ cōgruēter ad virginem missus est ad annunciandū dei filij cōceptum triplici ratione.

Prima ratio sumit ex parte dei.
Secūda rō ex pte āgeli. Tertia rō ex pte Vgis.

Prima ratio sumit ex pte dei: vt fuaret ordo quē ipse statuit: q mediātib⁹ angelis diuina hoib⁹ nunciant. Et h est regula Dionysij li. de ange. hier. vbi ait. Dñicū benignitatis mysteriū āgeli primo edocti sunt: postea p ipsos ad nos cogniōis grā transiuit. Si autem obijceret q beata virgo superior fuerat angelis: ergo nō debebat sibi tale mysteriū ab angelo reuelari: qz vt dicit Dio. supremis āgelis fit reuelatio immediate a deo. Ad hoc rñdere possum⁹ fm Tho. in. 3. pte. q. 30. q btā Vgo supior erat angelis qztū ad dignitatē ad quā diuinitus eligebat: sz qztū ad statū pñtis vite erat inferior: qz et ipse xps rōne passibilis vite modico ab angelis ē minoratus: vt dicit ad Heb. 2. c. et notat pmo sententiaz di. 16. Verūtamē qz xps fuit simul viator et cōprehensor qztū ad cognitionē diuinoz: nō indigebat ab angelis istrui. Sz mater dei nō erat in statu cōprehensoz: ideo de diuino cōceptu

no cōcepta ꝑ angelos instruenda erat. Et si ad
huc obijciat ꝙ btā Vgo ex lumīne fidei cogno/
scebat dei filiū incarnādū: qꝛ tāta copia gratie in
habitabat in aīa eiꝰ: ergo videt ꝙ nō debebat in
strui de eo qđ iaꝫ sciebat. Ego dico ꝙ lꝫ fidē de
mediatore habuerit ante annunciationeꝫ: tñ ex
humilitate cordis sui nūꝙ̄ cognouit seipsaꝫ fo
re in matrē eligendā tāti filij. Et ex hoc angelꝰ
debuit sibi annunciare ꝙ filius dei erat in suo
vtero venturus: ⁊ suscepturus carnē ex puris/
simis sanguinibꝰ suis ꝑ oꝑationeꝫ spūs sancti:
qđ ⁊ fecit: sicut patet Luc. pmo. Secūda ra/
tio sumit ex pte angeli: vt .s. ꝓuaret ordo in re/
paratiōe q ꝓuatus fuerat in lapsu. Cecidit nāꝙ̄
hō angelo malo Euā temptāte: reuelari aūt de
bebat angelo bono Marie nunciāte. Et h igt
Beda in omel. Aptū humane restaurationis
principiū: vt angelus a deo mitteret ad Vginē
partu cōsecrādā diuino: qꝛ prima ꝑditiōis hu/
mane causa fuit cū ꝓpens a diabolo mittebatur
ad mulierē supbie spū decipiēdā. Tertia ratio
sumit ex pte Vginis. Et primo vt ex tali nun/
cio mens eiꝰ eleuaret in deū: vt sic ardenti chari
tate flāmasceret: vt prius xp̄m cōciperet ꝑ amo
reꝫ mente ꝙ̄ corpore. Nā vt Aug. li. de Vgini
tate ait. Materna ꝓpinquitas nihil Marie ꝓ/
fuisset: nisi feliciꝰ xp̄m corde ꝙ̄ carne gestasset.

Scđo vt eiꝰ puritas oñderet. Unde Hie/
ro. ad Pau. ⁊ Eusto. Bene angelus ad Vgi
neꝫ mittit: qꝛ est semꝑ angelis cognata Vgini/
tas. Tertio vt eēt certior testis huius sacramē
ti quādo suꝑ hoc diuinitus esset instructa. Sic
itaꝙ̄ ordinatū fuit: vt angelus ad Vginē mitte/
ret. Quis excogitare posset: quāta tūc fuerit le
ticia i celesti hierar. quātū gaudiū: quāta exulta
tio: cū ordinabat legatio tā solēnis: ⁊ gratia fiē
da ꝑ angelū. Fluxerūt tot annoꝝ milia: qbꝰ nō
solū hoies: sꝫ ipsi angeli expectauerāt videre diē
illū. O benignitas. o pietas ⁊ magna dulcedo
summi dei. Ecce apta ē vena misericordie tue.
Angelꝰ vocat a tota trinitate: ābassiata sibi ipo/
nit. Uade igt pat vade ad Vginē illā Mariā:
⁊ dic ei: qꝛ illā i meā sponsaꝫ vnicā eligo: ipsam
diligo suꝑ oēs creaturas: ipsiꝰ amore vulneratū
est cor meū. Uade ait filiꝰ ⁊ dic ei: qꝛ ego ipsaꝫ
in matrē eligo. ⁊ passibilē carnē de ipsa susci/
piā: ero ꝫ ei amorosus filius: ipsaꝙ̄ dulcissima
mea mat. Spūs scūs subiūxit. Uade ⁊ dic ei:
qꝛ ego secū ero: ⁊ oꝑatōe mea Vgo cōcipiet: vir
go pturiet: ⁊ Vgo in eternū manebit. O quāta
fuere tūc cātica. O quot laudes: quotue tripu/
dia i regno celoꝝ. Multa pōt humana mēs de
ipsis pie cōtemplari: q̄ nos breuitat cā dimitti
mus. Diximꝰ tamē ista vt itelligeremꝰ ꝙ̄ ꝯgru
uꝫ fuerit ꝙ āgelꝰ xp̄ꝫ icarnādū Vgini ānūciaret

Qđ angelus annunciās Vgini cōceptū filij
fuit de ordine archangeloruꝫ Gabriel voca/
tus: q Vgini appuit visione corꝑali. Ca. .2.

S Ecūda ꝯclusio dicit q̄litatis. In q̄ vi/
dere debemꝰ q̄litateꝫ angeli nuncian/
tis: ⁊ si nō i oībꝰ saltē ꝙ̄tū ad tria: vꝫ.
Primo ꝙ̄tū ad ordinē. Scđo ꝙ̄tū ad nomē.
Tertio ꝙ̄tū ad apparitionē.

Primo inquā ꝯsideremꝰ cuiꝰ ꝯditiōis fue/
rit angelꝰ q nūciauit incarnationē xp̄i. Et vt col
ligitur ex dictis sancti Tho. 3. di. tertij li. ⁊ .3.
pte summe. q. 30. ille angelꝰ fuit de medio ordi
ne infime hierarchie: q ē ordo archāgeloꝝ. Qđ
cōueniēs videt esse ⁊ veꝝ: vt saluaret ꝓprietas
ordinū: qꝛ ad angelos ꝑtinet dirigere actꝰ ali/
cuiꝰ hois q ad ipsuꝫ tm̄ ꝑtinēt. Un̄ dicunt my/
steria nūciare. Ad archāgelos vo ꝑtinet dirige
re actꝰ hois q i totā mltitudinē redūdāt. Un̄ ⁊
medij .s. archāgeli dicunt q̄si principes angeli.
Quia ergo ꝯsensus beate Vginis q ꝑ āgelū re
qrebat erat actꝰ singularis ꝑsone redūdātis in
vtilitatē multitudinis: imo totꝰ humani gene/
ris: iō angelꝰ ille debuit eē de ordine archāge/
loꝝ. Et credibile ē ꝙ fuerit summꝰ i illo ordine
Aliq vo alij dicūt illū fuisse de sūmo ordine su
preme hierar. qꝛ ꝓprietas illoꝝ ē in dei amore
ardere. Et qꝛ i icarnatōe succedēda erat amo/
ris flāma i tota ecclesia: ⁊ singularit i aīa Vgi/
nis: ideo angelꝰ ille debebat eē de ordine sera/
phin. Nec ꝓpter h ꝑuertit ordo: qꝛ sicut singu/
lare erat opꝰ icarnatōis cōplēdū i Vgine: nullo
mō possibile ꝓm ordinē create nature: ita singu
laris debebat eē nūciꝰ ille q mittebat ad talia nū
ciādū. Quicqd aūt sit satis ē nobis ꝙ de sum/
mis angeloꝝ angelꝰ missus ē: siue fuerit de se/
cundo: siue de supremo ordine prime celestis
hierar. Scđo ꝯsideremꝰ cuiꝰ ꝯditiōis fuerit
angelꝰ ꝙ̄tū ad nomen: qꝛ vocat Gabriel. Qđ
suo officio cōgruit. Nā ꝓm Grego. Gabriel
fortitudo dei interpretat: ad oñdēdū ꝙ incarna
tionis mysteriū eēt ꝑ dei fortitudinē nūciāduꝫ
Et similiter ad ostendēdū ꝙ dominus virtutū
veniebat ad debellādū aereas potestates. Ita
ꝙ Gabriel annunciauit virgini: ꝙ fortis deꝰ
veniebat ad fortē mulierē. De qua dr ꝓuerb.
vlt. Mulierē fortē qs inueniet. Tertio ꝯside
remus in angelo nunciante cuiꝰ ꝯditiōis fuerit

q̃tum ad visionem ꝛ apparitionẽ. Et ad hoc dicit Criso. sup Math. ꝙ angelus appruit v̄gini visiõe corpali: qḋ couenieñs fuit triplici rõne
Primo ratione similitudinis.
Secūdo rõe celsitudinis.
Tertio rõe certitudinis.

Prima rõ fuit similitudinis: qꝛ illud qḋ annũciabat erat icarnatio inuisibilis dei. Vñ cõueniẽs fuit vt ad hu⁹ rei declaratiõem iuisibilis creatura formã assumẽt in qua visibilr appereret. Secũda rõ dicit celsitudinis. Cõueniebat. n. matri dei q̃ nõ solum i mẽte sed ẽtiã in corporeo vẽtre erat filiũ dei receptura: vt angelũ corporaliter videt. Sꝫ si aliqs obijcẽt: ꝙ magis faceret ad dignitatẽ v̄ginis: si ãgelus apparuisset ei visione itellectuali: qꝛ vt aug. dicit 12. sup Geñ. ad litterã. Dignior ẽ itellectualis visio q̃ꝫ corpalis: qꝛ visione itellectuali videt in sui substantia: visione vero corpali videt in assũpta figura: ergo digni⁹ fuisset appere visiõe intellectuali. Rñdere possum⁹ ꝙ intellectualis visio ẽ potior q̃ꝫ sit imaginaria vel corporalis si sit sola. Sꝫ ipse aug. dicit ꝙ excellẽtior ẽ prophetia q̃ hꝫ itellectualẽ vel imaginariã visionẽ q̃ꝫ illa que hꝫ alterã tm̃. Jõ beata virgo nõ solum pcepit visionẽ corporalẽ in angeli appitione: sed ẽt intellectualem illuminationem. Unde apparitio nobilior fuit: fuisset tamẽ nobilior si ipm̃ angelum itellectuali visiõe in ꝓpria specie vidisset siue in sui substãtia. Sꝫ hec nõ patitur status viatoris vt angelũ p ẽentiã videat.

Tertia rõ quare ãgelus apparuit corpali visione dicit certitudinis. Ea. n. que sunt oculis subiecta certi⁹ cõprehendimus q̃ꝫ ea que imaginamur. Propter hec oĩa Aug. in quodam s̄mone v̄ginẽ introducẽs loquẽtem ait. Uẽit ad me quidã magnus paranymphus xp̃i: non patriarcha primus: aut ꝓpheta egregi⁹: sꝫ Gabriel archãgelus: facie rutilãs: veste corruscãs gressu mirabilis: ꝛ aspectu terribilis: q visitauit ꝛ pturbauit me. hec ille. Felix illa apparitio et iocunda nimis in qua nũciabatur ab angelo nouũ letissimũ: nouũ gratissimũ: nouũ ꝓpinqssimũ de salute humani generis. Quid audisti o puella formosa. o mulier sãcta. o virgo v̄tuosa. Quid audisti: quid angel⁹ tibi retulit. Certe nulla vnquã creatura fuit que habuerit talẽ reuelatiõem: qualem tu habuisti. Tibi dr̄ Aue. i. sine veh. Tibi dr̄ plena gratia. Tibi benedictio datur in mulieribus. Tibi pnũciat angelus ex tuo vtero i mũdum dei filium egressurũ O beata femina longũ eẽt narrare cũcta q̃ angelus dixit. Que virgo respondit illa: de qbus plene suo loco dicemus. Nũc aũt veniam⁹ ad tertium quod erat videndũ in tertia conclusiõe proposita.

Quoḋ gloriosa v̄go ꝛ si non merito condigni tamen merito congrui ꝛ digni meruit esse mater filij dei. Capitulum. 3.

Tertia conclusio dr̄ v̄tuositatis. In q̃ contemplari libet si ex virtutibus meruit v̄go concipere christum. Et ne p multa vagemur dicimus ad hoc s̄m doctrinã domini Bon. in. 3. di. 4. ꝙ triplex ẽ meritũ.
Primum dicit condigni.
Secũdum dicit congrui.
Tertium dicit digni.

Primum est meritũ condigni: quo quis ex tanta charitate meret tantam gloriam. Et hoc merito v̄go non potuit mereri concipere filiũ dei: pro eo ꝙ ex hoc excedit omne meritum. Siue enim dicamus deum fieri hominẽ siue dicamus mulierem fieri matrem dei: vtrũ q̃ꝫ est supra statum qui debetur creature. Et tã hoc q̃ꝫ illud fuit benignitatis ꝛ gr. ne. Secundum est meritum congrui: quo peccator dicitur gratiam sibi mereri cũ ad gratiam se disponit. Et sic beata virgo meruit ante incarnationem concipere filium dei: quoniã pre nimia sua puritate: benignitate: ꝛ humilitate: idonea erat vt efficeret mater dei. Tertium est meritum digni: quo. s. vir iustus orat pro alio vt mereat exaudiri. Et hoc merito meruit beata v̄go concipe xp̄m post annũciatiõem: qꝛ sp̄us sc̄us in eam copiosissime descendit nõ idispositã. Si enim bene consideramus qd cõtinet in v̄bis illis que v̄go sacratissima concludendo angelo dixit: ecce ancilla domini: certe eam dignã iudicabimus conceptione filij dei. Nam cũ dixit. Ecce. ꝓmptitudinem obediẽtie ostendit: que tanta fuit ꝙ nũq̃ꝫ deo gratior ꝛ acceptior q̃ꝫ in aliqua alia creatura siue hoĩe siue angelo inueniri poterit. Cũ subiunxit ancilla dñi: ꝓfundũ humilitatis sue ostendit siue manifestauit. Nõ. n. potuit ea que eligebat vt eẽt mater dei efficacius seipsã vilescere: deniq̃ꝫ magnificare q̃ꝫ se ancillã domini nũcupãdo. Cũ dixit. Fiat mihi: fidẽ suã ḋclarauit. Cuius lumie adeo fuit illustrata: vt nihil de xp̄o icarnãdo ignoraret diminutũ. Cũ tandẽ dixit s̄m v̄bũ tuũ: charitatẽ suã aperuit: q̃ ad deũ diligẽdũ ita cũ illo ardẽter coniũcta fuit: vt creatura nõ sufficiat illud cogitare Nũquã

re. Nūq̄ⁿ in hac vita inētus ē nec īuenief q̄ tāto feruore amoris cor suū dederit deo q̄ntum tribuit tūc ipsa v̄go btā. Nullus eteni eorū q̄ dilexerūt deū fuit i eo excessu dilectōis: in quo ipsa fervebat: adeo q̄ illis v̄bis, platis merito digni meruit eē mater dei. O armariū diuine gratie. o armariū diuine misericordie. o fons pietatis. o fons castitatis. o puteus humilitatis. o plenitudo prudentie. o plenitudo gratie. q̄ tātū meruisti. Propter q̄ impetra nobis gratiā filii tui: vt valeamus illius amore recolē: q̄ ipse p̄ nobis dignatus ē facē: q̄ ē benedict⁹ ꝛ laudabilis p̄ infinita secula seculorum. amen.

Sabbato post primā dñicā de aduentu: s̄mo de mirabili cōceptōe filij dei iesu xp̄i: ꝛ qualiter v̄go gloriosa ip̄m cōcepit in vtero suo verū deū ꝛ verū hoiem: ꝛ de his que occurrūt circa hanc conceptionem consideranda.

Sextus fructus. Jesus vtero claudit.

Nox precessit

Dies aūt appropinquauit. Item vbi supra. Letat aīa supra modū in cognitōe v̄itatis eius potissimū q̄ ingenij proprij vires ac facultatem excedit: nec haberi pōt nisi aliquo lumie diuine gratie īteruenīēte: siue illud sit lumē appitōis: siue visionis: siue fidei. Et q̄ hec nobis v̄itas predicat: monstraturq̄ fidei radio. s. q̄ xp̄s filius dei cōceptus fuerit de spū scō i ventre v̄ginali. Jccirco in p̄nti s̄mone, p̄ tāte v̄itatis claritate itelligēda ac deuotiōe: dicem⁹ de conceptiōe mirifica ac stupēda dñi nostri iesu xp̄i. Et more solito, p̄ponimus fructū suauissimū ꝛ dulcissimū huius sermonis q̄ est. Jesus vtero claudit. in quo tres cōclusiones principales declarabimus videlicet.

Prima cōclusio dicit spūs sancti supuentio
Secūda cōclusio dicit xp̄i cōceptio.
Tertia conclusio dicit corporis conditio.

Q̄ v̄go sacratissima cōcepit xp̄m supueniēte i ea spū scō: ꝛ quare talis cōceptio attribuitur spūi scō: cuius filius nullo modo dictus est xp̄s: atq̄ q̄uo exponit illud angelicū dictū spūs sanctus supueniet in te. Caplm. j.

Prima cōclusio dicit spūs sci supuētio Quia eni s̄m angelicū, p̄missū in xp̄i cōceptione spūs scūs supuenit in v̄gie videt attribui spūi sancto spālr corporis xp̄i cōceptio: quod cōueniēs ōndit. s. Tho. di. 4. tertij li. ꝛ 3. pte sūme. q. 32. triplici ratione.

Primo ratione charitatis.
Secūdo ratione liberalitatis.
Tertio ratione sanctitatis.

Primo cōueniēter attribuit spūi scō tal' cōceptio rōe charitatis. Spūs. n. scūs ē charitas vel amor dei patris ꝛ filij. Ex maximo autem amore dei, p̄uenit vt fili⁹ dei sibi carnē assumeret in vtero v̄ginali: vt dicit a Jo. 3. c. Secūdo cōueniēter dicit xp̄s cōceptus de spū scō rōe liberalitatis. Vt. n. dictū ē supra fructu forꝫ cōclusione. tertio nō aliq̄bus meritis: sꝫ sola liberalitate ꝛ gratia dei fili⁹ carnē assūpsit: ideo spūi scō qui ē ipsa gratia cōceptio xp̄i attribuit: vt dicit Aug. in enchiridiō. Tertio cōceptio xp̄i attribuit spūi scō rōe sanctitatis. Quia eni spūs scūs ē spūs scificationis: vt dicit. Ro. 3. iō sicut alij p̄ spm̄ scm̄ scificant spūaliter vt sint filij dei adoptiui: ita xp̄us p̄ spm̄ scm̄ ē in scitate cōceptus: vt esset filius dei naturalis: ꝛ, p̄pter h̄ angelus dixit btē v̄gini. Jdq̄ ꝛ q̄d nascet ex te sanctū vocabit fili⁹ dei: neq̄ tamē xp̄us q̄ de spū scō cōceptus dicitur: fili⁹ ē spūs sci putādus: q̄ vt ingt aug⁹. in ench. Natus ē de spū scō xp̄s: nō sicut fili⁹: ꝛ de Maria v̄gine sicut filius. Doctor aūt seraphic⁹ dñs Bon. i. 3. di. 4. dicit q̄ hec locutio xp̄s ē fili⁹ spūs sci. nullo mō ē admittenda: tum p̄p vitandū errorē circa generatōem tpalem: tū circa generatōeꝫ eternā. Circa generatōem tpalem dꝫ vitari error q̄ cū s̄m illā si diceret xp̄s conceptus d̄ v̄gine spū scō: ac si spūs scūs ei⁹ eēt pater: ꝛ v̄go eius mater: iā videret ex hoc q̄ xp̄s nat⁹ eēt d̄ Maria ꝛ spū scō: sicut nascitur, p̄les de viro ꝛ muliere: q̄d falsū ē: q̄ proles ptē accipit a patre ꝛ p̄tē accipit a matre: i qua assimilat patri ꝛ matri i eadē forma ꝛ natura. Q̄d nullo mō ē reperire in xp̄o: q̄ soli matri assimilat i natura assumpta Circa gnātōem eternā vitādus ē error: ne fiat cōfusio eternarū relationū ꝛ proprietatū. Vnd̄ cū propriū sit p̄sone patris gnāre respcū p̄sōe filij: nullaten⁹ admittit xp̄m eē filiū spūs sancti i quo nō ē alia p̄sona vel hypostasis q̄ illa quā pater ab eterno genuit. Hinc aug. vt dicit magister in. 3. di. 3. ait. Quis dicere audebit xp̄ꝫ eē filiū spūs sci: cū hoc ita sit absurdū: vt nulle fideliū aures valeāt sustinere: iō catholice inferēda ē auctoritas illa angeli. vꝫ. Spūs sanct⁹ supueniet in te: nō. n. supuenit in v̄gineꝫ scūs spūs vt eēt pater xp̄i: sed vt dicit Tho. in. 3. se. di. 3. hec supuētio pōt multipliciter itelligi: p̄rio

spūs scūs supueniet in te.i. sup possibilitatē et
cursum nature veniet in te dādo fecunditatem
et cōseruādo v̄ginitatē. Scdo spūs scūs su
pueniet in te.i. supra illud qd̄ habes de plenitu
dine ei9 in te. Qz sicut olim ipleuit mētē: nunc
p̄ntia filij sui iplebit vētrē opando filij dei con
ceptōem. Tertio exponit spūs scūs supueni
et in te.i. desup celis veniet i te. Qz oē datum
optimū desursū ē.iac.p̄. Quarto expōit spūs
scūs supueniet i te.i. supra merita tua: et supra
merita oiuz creaturaꝝ. Quito exponit spūs
scūs supueniet in te.i. sup oēs q an̄ te fuerunt et
erūt: vt sis ei9 tabernaculū: tēplū: et sacrarium.
Ex his cū audim9 spm̄ scm̄ supuenisse stati ope
ris magnitudinē admiremur: veneremurqz i
v̄gine secūda amplissimū mun9 plenitudinis
gratie sibi cōcesse: q̄ tāta fuit: vt sola eēt illi9 ma
ter i terris qui solum habet patrem in celis

Qd̄ xp̄i cōceptio fuit admirabilis valde: tū
ppter tp̄s qz facta ē in istanti: tum propter vir
ginem in qua est facta: tum propter gratiā ani
me christi. Capitulum.2.

S Ecunda cōclusio dicit cōceptōis. Fu
it eqdem xp̄i cōceptio admirabilis val
de triplici ratione.

Prima ratio dicit temporis.
Secūda ratio dicit virginis.
Tertia rō dicit gratie.

Primo fuit admirabilis cōceptio xp̄i rōne
tpis: qz fuit subitanea et in istāti: nostra āt ē suc
cessiua et i tpe: vt dicit Jo. Dama. Qd̄ sic fue
rit talis cōceptio declarat scūs Tho.in.3.sen.
di.3.q.2.et in.3.pte sume.q.33.tali rōe. Con
ceptio xp̄i scā fuit v̄tute diuina. Virt9 aūt diui
na cū sit ifinita effectū suū subito et in istanti p
ducē pōt. Jō in cōceptōe xp̄i q̄tuor eodē istāti
fuerūt. Prio.s. cōuersio sanguinis purissimi
btē v̄ginis in carnē et alias ptes corporis xp̄i.
Secūdo formatio mēbroꝝ orgāicoꝝ. Ter
tio aiatio corpis organici. Quarto assumptō
corporis aiati i vnitatē diuine psōe. Jn nobis
āt p v̄tutē finitā: et defectū agētis: et pp dispō
nem patiēns: hec successiue cōtingunt ita q̄ ma
ris cōceptio nō pficit nisi vsqz ad certā diē: vt
phs dicit.9. de aialib9 et silr feie. Jn xp̄i aūt cō
ceptōe materna quā v̄go ministrauit stati for
mā et figurā hūani corporis accepit. Secūdo
xp̄i cōceptio fuit mirabilis rōne v̄ginis. Ma
gnū nāqz aliqd miraculū contingit eē duobus
modis. Vno mō qn̄ agēs nec ē nāle: nec mā ē
nāliter pportionata ad talē formā: vt formatio
hois de limo terre: que ē miraculosa tā ex parte
agētis q̄z ex pte materie patiētis. Alio mō con
tingit miraculū: qn̄ mā ē nāle: agēs aūt est sup
naturale: sicut qn̄ aliqs a febre sanatur. Qz er
go mā quā v̄go administrauit ad formatiōem
corporis xp̄i fuit nālis: ex qua corpus hois nā
liter formari pōt: et propter hanc materiam na
turalem quā virgo preparauit ad conceptionē
corporis christi: xp̄s dicitur naturalis fili9 vir
ginis: sz v̄tus formās fuit diuina.s. v̄tutis spi
ri9 sci: et qz vnūqdqz magis iudicat fm formā
q̄z fm materiā: magis fm agēs q̄z fm patiēs.
Jnde ē q̄ cōceptio corporis xp̄i dz dici simplr
miraculosa et supnaturalis. Secūdū qd v̄o.s.
ex pte materie quā v̄go p̄pauit pōt dici nālis.

Sed forte aliqs arguet q̄ cōceptio xp̄i ēt ex p
te v̄tutis actiue sit naturalis tali rōe. Jn illumina
tiōe ceci q̄uis potētia visiua miraculose detur
tū post acceptam potentiā cecus nāliter videt.
Sz spūs scūs v̄gini potentiā generatiuaz de
dit. Ergo postea nāliter gnāuit. Ad hoc rn̄det
scūs Tho.i.3.di.3. duobus modis. prio q̄ nō
est simile exemplū: eo q̄ ceco illuminato datur
potentia visiua sine oi dispōne cōtraria visioni
et ideo opatio seu visio sequēs ē naturalis. Sz
potentia generandi data ē v̄gini manēte v̄gi
nitate: que ē dispō contraria ad conceptū. Alio
modo pōt dici q̄ exēplum nō ē simile: eo q̄ ce
co illuminato datur potētia passiua: cuius opa
tio ē ppter hoc q̄ mouetur ab agēte nāli.s. colo
re: et iō illa visio ē naturalis. Sz v̄gini datur
potētia generādi p hoc q̄ mota ē eius potētia
passiua ad generādū ab agēte supnaturali: iō
cōceptio corporis xp̄i ē miraculosa. Hinc An
selmus ait. li. de conceptu v̄ginali. Spūs scūs
v̄tus altissimi virū virginē de muliere v̄gine
mirabiliter ppagauit. Tertio xp̄i conceptio
fuit mirabilis rōe gratie: qz vt dicit Alex.in.3.
xp̄s ab istanti sue cōceptōis fuit ita plenus gra
tia: q̄ ei9 gratia augeri nō potuit. Nā augmen
tū nō cōpetit rei fm q̄ res ē interior: et tota potē
tialitas capacitatis alicui9 est ipleta ex fine iplē
te: et iō nō hz iterius quo crescat. Et qz aia xp̄i
ab initio cōceptōis fini vltimo ē vnita: nō solū
p fruitōem vt eēt pfectus cōprehēsor: sz ēt p v̄
bi vnionem: iō gratia eius augeri non potuit.

Qd̄ corpus dn̄i nostri iesu xp̄i fuit in instāti
formatū assumptū: et quare illud nō fuit produ
ctum in perfecta quantitate. Capitulum.3.

T Ertia cōclusio dicitur corporis cōditio
fuit.n. corpus dn̄i nostri iesu xp̄i vte
ro virginis

ro Vginis clausum in conceptione triplici cō/ditione sociatum: videlicet.
Prima dicitur formatio.
Secunda dicitur animatio.
Tertia dicitur assumptio.
Prima cōditio dicitur formatio: qz corpus xpi i istāti cōceptōis fuit pfecte formatū qūtum ad pfectā organizatiōez et dispōnem mēbroꝝ. Qd pbatur p Aug. li. de fide ad Petruz di/centē. Firmissime tene: et nullatenus dubites nō carnē xpi sine diuinitate i vtero Vginis fu/isse cōceptā prius q̄z susciperetur a Vbo. Ex hoc dicimus fm magistrū in. 3. q̄ verbū non susce pit nisi carnē formatā. Dn̄s aūt Boñ. supra p fata di. dicit hoc fuisse conueniēs triplici rōne.
Primo ex parte verbi assumentis.
Secundo ex parte virtutis operantis.
Tertio ex parte virginis concipiētis.
Prima rō sumitur ex pte Vbi assumētis: qz nō debebat Vbum assumere ptē humane na ture: vt eēt hō fm qd: sz fm totā humanā nām et ita carnē et aiam: maxime cū aia det carni cō uenientiā vt vniatur cū diuina natura. Et qm̄ aia nō ē nata vniri nisi carni formate et organi zate: iō in primo istanti conceptōis necesse fuit corpus xpi ad pfectā organizationem adduci. Unde Aug. li. de tri. Nō ex vtero Vginis pri us caro cōcepta ē et postea diuinitas i carnem: sed mox vt dei verbū i vteꝝ venit factū ē caro: seruata ppzietate nature: et pfectus hō i vnita/te carnis humane. Scda rō sumitur ex pte V tutis opantis: qz virtus diuina opatur mirabi liter. Hoc aūt ē miraculū miraculoꝝ: q̄ femia cōcipiat deū: iō ad sue mirabilis potētie ostensi onē subito formauit illud corpꝰ: qd forte natu/ra nō poterat nisi successiue. Tertia rō sumi/tur ex pte virginis cōcipiētis: que statim vt cō sēsit repleta fuit spū scō: et mater dei effecta. Et qm̄ mater dei nō erat: nisi deus vnitus eēt car ni quā cōcepat: et caro nec deo nec aie deberet vniri: nisi haberet mēbroꝝ distictōem conue/nientē. Hic est q̄ ab instanti cōceptōis i mem broꝝ distictōe corpus xpi debuit esse pfectum Sed tamē hic remanet mens dubia: cur cor/pus illud pfectū q̄ntum ad organizatōem nō fu it pductum siue formatū in pfectōne quantū ad q̄ntitatem. Nō. n. fuit corpus Ade nobilioris conditōis q̄z corpus xpi: et tamē illud i instāti creatōis fuit pfecte a deo formatū quantum ad quātitatem molis. Et hoc dicit dominꝰ Bon. vbi supra. Respondetur q̄ pfectō quantitatis illius corporis fuit opatiōe nature cuiꝰ ē opa/ri fm tpis successionē. Et lz deus aliter de illo corpore facere potuisset: voluit tamē sic esse tri plici ratione. Primo propter legis vniuer sitatis conseruationem.
Secundo propter fidei confirmatiōem.
Tertio propter humilitatis xpi cōmendatōem
Pria ergo rō fuit pp legis vniuersitatis cō seruatōem. Nā deꝰ vnicuiqz nature cōcessit p priā opatōem: nec vtitur miraculo vbi natura p se pōt sufficiēter opari. Et qz nā in xpo satis sufficiēter poterat corpꝰ xpi ad pfectā quātitatē deducere: iō qd in illo derogabat eiꝰ dignitati noluit deꝰ tps anticipare tāq̄z iustus vniuersi/tatis administrator vt vnūqdqz iuxta virtutez sibi cōueniētē opari sineret. Et hoc qdē cōuenie bat: qz nāz nolebat pimere: sz repare. Scda rō fuit pp fidei cōfirmatōem. In hoc. n. veri/tas fidei cōfirmatur ad firmiter credēdū q̄ xps nō fātasticā: sz verā carnē assūpsit. Tertia rō fuit pp hūilitatis xpi cōmēdatōem. Cōmēda tur nāqz sua hūilitas: quādo nō solū dei filiꝰ fa ctus ē hō: sz natꝰ ē puulꝰ materno lacte nutritꝰ i cuna vagiēs itra matris brachia gestatꝰ et offi cia q̄qz suscipiēs qbꝰ infātuli idigere solēt. Se cūda conditō corporis xpi dicitur aiatio. Fuit nēpe illd corpus preter morē alioꝝ: vt deīn ē in instāti aiatū. De qua aiatōne diffusiꝰ dicturi sumus i sequētibꝰ. Tertia cōditō illiꝰ corpis fuit assumptio: qz i eodē ēt istāti fuit a verbo as sūptū. Unde Greg. 18. li. moral. Angelo an nūciāte: et spū. s. adueniēte mox verbū i vtero: et mox itra vteꝝ verbū caro. Quibꝰ diligenter cōsideratis si xpm ispicē voluerimꝰ in vtero V ginis reclusuz dducemur ad igētes grās ei p/soluēdas: q p nobis pctōribꝰ et p nobis miseris et vilissimis Vmiculis: p nobis inimicis eter ni patris. 9. mēsibꝰ hitare voluit i thalamo V/ginali. Sz qd dicemꝰ de virgie illa gratiosissi/ma q̄ talē filiū tenebat i vtero. O res digna mi ratu. O stupēdū pdigiū. O iessabile sacramē tū. Stat i sua cellula Vgo duota et i ventre suo baiulat quē celi et terra cape nō possūt. Scie/bat se virginē eē. Expiciebatur se iā concepisse. Certissima erat ex angelica istructōe de noui/tate tāti miraculi: qz cōcepat filiū dei hūani ge/neris redēptorē. Multa erāt i eiꝰ corde suaui/tatis repleno multa i mēte dulcedo: et copia io cūditatis. Heu q̄ pōdꝰ letiqz sustiebat. o quot la chryme fluebāt ex oculis illiꝰ virginis: humi/lis in tali gestione tanti filij iubilantis. O quid

dicebat. Quid loq̄bat. Quid cogitabat. Certe humana mens secreta huiusmodi plene excogitare nō valet. Possumus tamē pie credere puellā illā deo dilectā die noctuq3 in semetipsa dixisse: filiū dei in ventre habeo. Ipsu3 teneo quē prophete p̄dixerunt: quē patriarche p̄nunciauerunt: quē sancti patres desiderauerūt: qui mundū saluare debet: qui infernū expoliabit: q paradisum aperiet: q angelos letificabit. Ipse est dei filius. Ipse est me⁹ filius. O fili mi dulcissime. O fili mi amātissime. O fili mi pijssime: quem corde credo: corpore teneo: quādo te oculis ꝓprijs aspiciā. Quādo te infantulū natu3 lacte depa'cā. Vnde hoc mihi: vt tu me in tuā matrē elegeris. Gratias tibi ago de⁹ me⁹ qui sis in eternū benedictus. Hec ꝛ similia poterat virgo mēte reuoluere. Nos aūt debiles ꝛ infirmi eā precemur humilib⁹ precib⁹: vt pro nobis intercedere velit apud suū dilectū filiū regnantē in celis quē3 ipsa tenuit in vtero incarnatū in terris: qui est benedictus ꝛc. amē.

Dominica secunda de aduentu. Sermo de diuinitate Jesu christi: q sicut fuit verus ꝛ pfectus hō: ita fuit verus ꝛ pfectus de⁹: qđ si qs nō crederet: absq3 dubio periret: qꝛ ita debem⁹ credere xp̄m deū vt etiā nō negemus hominem: ꝛ ita ipsum hominē tenemur cōfiteri vt etiā deu3 esse nō dubitemus.

Octauus fructus. Jesus est filius dei.

b Eatus qui non fuerit scandalicatus i me. Verba sunt redēptoris nostri originaliter Math. xi. c. ꝛ in euāgelio p̄sentis dn̄ice. Conat̄ antiquus hostis q̄ꝫtū potest mentē euertere a luce veritatis: vt errore disseminato in animā sibi credentē3 tam facile decipiat: atq3 deducat per semitā vitioꝝ. Et inter cetera conat̄ suggerere his qui vel curiosi vel inertes fuerint opiniones varias falsas ꝛ impias circa incarnationis sacratissime mysteria. De qbus q male sentit de xp̄o redemptore vere scandalicat̄: ꝛ a sua salute procul dubio efficitur alienus. Jccirco redemptor noster discipulos Joannis instruxit dicens eos fore beatos q nō scandalicant̄ in ipso. i. qui bene sapiunt de diuinitate ꝛ humanitate. Et qm̄ xp̄m incarnatū ita cōfiteri debemus hominē vt nō negemus deū. Ideo in p̄nti sermone de iesu xp̄i diuinitate dicturi sum⁹. De qua nullus in xp̄o scādalizari d3: qꝛ oēs ipsum credere tenemur veꝝ hominē ꝛ veꝝ deum: ad qđ plenius intelligendū veritatē hāc curabim⁹ declarare sub vno fructu. s. Jesus est fili⁹ dei. Pro quo notabim⁹ tres ꝯclusiōes p̄ncipales.

Prima cōclusio dicit̄ testificationis.
Secūda ꝯclusio dicit̄ attributionis.
Tertia cōclusio dicit̄ opationis.

Quod xp̄s deus sit: qꝛ hoc habet̄ ex testimonio humano angelico ꝛ diuino: ita q̄ tā scripture iudeoꝝ q̄3 gentiliū siue etiā christianoꝝ clamant christū esse veꝝ deū. Cap. I.

p Rima cōclusio dicit̄ testificatōis. Colligim⁹ nāq3 xp̄m esse filiū dei ex multiplici testimonio scripturaꝝ q̄ de ipso loquunt̄: de qb⁹ aliq̄s adducam⁹. Pro quaꝝ ordinatione annotabim⁹ triplex testimoniū in scriptura inuentū siue repertū de dn̄o iesu christo.

Primū dicitur humanū.
Secundū dicitur angelicū.
Tertiū dicit̄ diuinum.

Primū testimoniū dicit̄ humanū: qđ pferūt iudei: ꝛ testificant̄ gentiles: ꝛ inimici xp̄i manifestant. Primo nāq3 iudei testificant̄ diuinitate3 xp̄i. Ecce ia3 Esaias icepit loq. Dicit. n. 9. c. Paruul⁹ natus ē nobis ꝛ fili⁹ dat⁹ ē nobis. Ecce human'tas. Et seqūt. Et vocabit̄ nomē ei⁹ admirabilis cōsiliarius: de⁹ fortis: pater futuri seculi: p̄nceps pacis. Ecce diuinitas. Quia vt dicit Nico. de lira. sup h̄ passu. Translatio. 70. interpretū h3. Et vocabit̄ nomen ei⁹ magni cōsilij angelus: in trāslatione vo chaldaica h̄r. Vocabit̄ nomē ei⁹ pmanens in secula messias Itē Hiere. 23. Ecce dies veniunt d'cit dn̄s: ꝛ suscitabo dauid germē iustū. Trāslatio chaldaica h3: statuā messia3 iustū. Et subdit̄. Et hoc ē nomē qđ vocabunt eu3 dn̄s iustus noster. In hebreo vo ponit̄ nomē dei thetagramaton: vt dicit Nico. de lira: qđ est nomē solā essentiam dei significans pro vt dicit Rabbi Salemon. Itē Baruch. 3. c. Hic est de⁹ noster: ꝛ nō estimabit̄ ali⁹ aduersus eū. Ecce diuinitas. Et infra. Post hoc in terris visus est ꝛ cū hoib⁹ cōuersatus est. Ecce humanitas. Itē Joh bap. q xp̄m baptizauit dicit. Joh. I. Vidi sp̄m descēdentē3 q̄si columbā de celo: ꝛ manētē sup eū: ꝛ ego nesciebā eū: s3 q me misit baptizare in aqua ille mihi dixit: sup quē videris spiritū descēdētē ꝛ manētē sup eū: hic est q baptizat in sp̄u scō: et ego vidi ꝛ testimoniū phibui qꝛ hic est fili⁹ dei. Itē Nathanael dixit xp̄o Joh. I. Tu es filius dei. Et Petr⁹ apostoloꝝ princeps Math. 16. a xp̄o interrogatus respondit. Tu es xp̄s fili⁹ dei viui

dei viui. Et sancta Martha Johã.xi.ca. dixit
xp̃o. Ego credidi q᷑ tu es xp̃s filius dei viui q
in hunc mundũ venisti. Et Centurio Math.
27.c. dixit de xp̃o. Uere filius dei erat iste. Et
Josephus iudeus de xp̃o loquens in.18.li. an
tiquitatũ ait. Fuit predictis tp̃ibus sapiẽs vir:
si tñ eũ virꝝ nominare fas ẽ. Erat.n. mirabiliũ
operũ effector ⁊ doctor omniũ eoꝝ qui libenter
ea q̃ vera sunt audiũt: ⁊ multos quidẽ iudeoꝝ
multos quoqꝫ ex gẽtibus sibi adiunxit: xp̃s hĩ
erat: hunc accusatione primoꝝ nostre gentis vi
roꝝ cũ Pilatus eũ in cruce agendũ decreuisset
nõ deseruerũt hi qui ab initio dilexerũt eũ. Ap/
paruit eniꝫ eis tertia die iteꝝ viuens ₛm q᷑ di/
uinitus inspirati ꝓphete vel hec vel alia de eo
innumera miracula predixerũt: sed ⁊ in hodier
nuꝫ diẽ xp̃ianoꝝ q ab ipso nominati sunt ⁊ no/
men ꝑseuerat ⁊ gens. hec Josephus. Itẽ rab/
bi Moyses in li. de iudicibus. de xp̃o loquens
dixit. Jesus nazarenus visus est esse messias.
Et Paulꝰ ap̃ls ad Heb. ꝑmo.c. inq̃t. Multi
phariã multisqꝫ modis olim deꝰ loquens patri
bus in ꝓphetis: nouissime diebus istis locutꝰ ẽ
nobis in filio quẽ cõstituit heredẽ vniuersoꝝ p
quẽ fecit ⁊ secula. Et ad Ro. primo. Qđ ante
ꝓmiserat in scripturis sanctis de filio suo ⁊c̃.
Et ad Titũ.2.c. Apparuit gratia dei ⁊ saluato
ris nostri. Insup testimoniũ afferunt de xp̃i di
uinitate gentiles ⁊ pagani. Nã calcidius sup.
2. Thimei Platõis. ponit de stella creata i xp̃i
natiuitate: ⁊ dicit q᷑ stella illa non fuit morbos
⁊ mortẽ denuncians: sed aduentũ dei venerabi
lis ad hũane ꝯsummatõis rerũqꝫ mortaliũ grãꝫ
Quã stellã cũ nocturno tp̃e ispexissẽt caldeoꝝ ꝑ
fecto viri sapientes: ⁊ in ꝯsideratõe reꝝ celestiũ
satis exercitati: significasse dicũt recentẽ ortum
dei. Itẽ in li. quodã reperto apud Toletuꝫ in
quodã saxo tp̃e Ferdinãdi regis castelle q scri/
ptus erat lr̃a hebraica greca ⁊ latina: loquẽs de
triplici mundo: ponẽs xp̃m in tertio mũdo di/
cebat. In tertio mũdo filius dei nascet̃ ex ṽgi/
ne Maria: ⁊ ꝓ salute omniũ patiet̃. Et erat ibi
scriptũ q᷑ liber ille tp̃e dicti regis deberet iueni
ri. Itẽ Sibylla erythrea. vt Aug. dicit. 18. li.
de ci. dei. versus quosdã cõposuit de fine mũdi
quoꝝ prime lr̃e iuncte sonãt Jesus xp̃s thenet
hyros sother: qđ est latine iesus xp̃s filiꝰ dei sal
uator. De alijs autẽ Sibyllis q̃ de xp̃o ꝓpheta
runt dicẽtes ipsum esse filiũ dei: ad p̃sens taceo
quoniã ipsaꝝ dicta nõ potui autẽtice inuenire:
ſꝫ de ipsis inueniat̃ hysidorus. 8. ethimol̃. lib.

loquẽs: quas decẽ fuisse cõmemorat. Prima
ꝑsica: que fuit de persis. Secũda libyca. Tertia
delphica in tẽplo delphici Apollinis genita q̃
ante troiana bella vaticinata est cuius plurimos
ṽsus operi suo Homerus inseruit. Quarta
chimeria in italia. Quinta Erythrea noie He
rophila in babylone orta q̃ grecis ilion petẽtibꝰ
vaticinata peiturã esse troiã ⁊ Homeꝝ mẽda
cia scripturꝝ. Dicta aũt Erythrea: q᷑ in eadẽ in
sula eius inuenta sunt carmina. Sexta Samia
a samo insula vnde fuit cognominata Septima
Cumana nomine Amalthea: que.9. libros at/
tulit tarquinio prisco: i qbus erãt decreta roma
na cõscripta. Ipsa enim Cumea est de q̃ Vir
gilius dicit. Ultima cumei venit iam carminis
etas. Dicta aũt fuit Cumana a cuma ciuitate: q̃
est in cãpania: cuius sepulchruꝫ in sicilia adhuc
manet. Octaua hellespontia i agro troiano na/
ta: que scribit̃ Solonis ⁊ Cyri fuisse tempori/
bus. Nona phrygia. Decima tyburtina. De
his fertur q᷑ in suis carminibus de xp̃o deo et
homine multa p̃dixerũt. Itẽ in historijs roma
noꝝ inueniť q᷑ tempore Cõstantini imperato
ris ⁊ helene matris eius inuentũ fuit quoddaꝫ
sepulchrũ cõstãtinopoli: in quo iacebat hõ au/
reaꝫ laminã habẽs: in qua scriptũ erat: xp̃s na/
scetur de virgine. Credo in eum. O sol ⁊ luna
sub Helene ⁊ Constantini temporibꝰ iteꝝ me
videbitis. Postremo xp̃i diuinitatẽ testantur
inimici sui. Si loquamur de iudeis: ecce q᷑ di/
spersi sunt per vniuersum mũdum dati i obpro
brium cũctis gẽtibus. Si dicamus de roma/
nis imꝑatoribus christũ ꝑsequẽtibus i martyri
bus suis: nõne oẽs perierũt crudeli morte. Pa/
tet de Nerone qui ab iperio depositus extra vr
bem miserabiliter mortuus est. Domitianus a
senatu romano iterfectus est. Decius a diabo/
lo eiectus decessit. Diocletianus primo ab im/
perio depositus inde strãgulatus ẽ. Maximia
nus occisus ẽ. Sic ⁊ alij: vt Marẽtius. Gal
lus. Ualerius. Seruius. Volusianus. Con/
stans Julianus. Theodoricus: ⁊ ceteri q xp̃m
male impugnãtes: male finierũt. Si hereticos
attendamꝰ iuenimꝰ de ipsis q᷑ manu dei fuerũt
percussi. Et ceteris dimissis: ne ꝓlixitas tediũ
generet: cõtra Arriũ illũ maledictũ dirigamus
sermonẽ: qui ob impietatẽ suã dãnatus est i ge
nerali cõcilio Niceno: vt no'at. 15. di. c. cano/
nes. Iste fuit ille maledictus nequã: qui multa
falsa de xp̃i diuinitate pessime dogmatizauit.
Ut enim dicit Cassiodorus li. 1. historie tripar

site: et Eusebius in .x. lib. historie ecclesiastice. Arrius fuit presbyter alexandrinus in sacris litteris eruditissimus: cupidus glorie: et hypocrita magnus qui videns Alexandrum ordinatum in episcopum alexandrinum: quod ipse cupiebat: eidem invidit: et cum Alexander filium equalem patri esse diceret: ut ipsum impugnaret cepit contrarium asserere: dicebatque filium creaturam a substantia patris separatum. Hoc tempore Silvester rome et constantinus magnus imperator in constantinopolitana urbe concilium ordinari fecit in Nicea: in quo concilio ut dictum est reprobati sunt Arrius et sequaces eius. Mortuo vero Constantino. Constantini filius imperium orientis tenuit: qui Arrium in gratiam recepit deceptus ab eo: quoniam fatebatur se credere symbolum apostolorum: et maliciose hoc iureiurando confirmavit. Reversusque est hoc modo constantinopolim cum complicibus suis: et volebant concilium celebrare. Quod sentiens Alexander conatus est impedire: sed nequiens apte dixit Arrium non esse catholicum nec licere infringi sententiam episcoporum. Tunc Eusebius quidam fauens Arrio dixit Alexandro iureiurando quod nisi publica communione Arrium cum universis apud se susciperet: tertia die ipse ad exilium mitteretur. Discedens ergo mestus Alexander orabat ne Eusebi verba sortirentur effectum. Igitur una die sub altare pronus iacuit tota nocte rogans deum ut impediret maliciam inimicorum suorum. Post hec ad palatium imperator vocavit Arrium petens an concilij decreta servaret. Cui respondit. Ita. Credens ergo verbis arrij suscipi eum ab alexandro in communione precepit. Erat enim tunc sabbatum ante pasca resurrectionis: itaque dum arrius egressus esset imperatoris aulam et honoraretur obsequiis satellitum Eusebij ac populi: sicque magnificus incederet per urbem: tandem ad locum venit cui nomen est forum Constantini. Ibi totus tremefactus est et ventris sui solutio facta eum coegit secessum querere. Et non tantum feces: sed fluxum sanguinis cum intestinis emisit. Splen etiam fluxit et iecur. Et in tam fetido actu mors subsecuta est. Audivimus ergo ex huiusmodi exemplis quanta sit potentia huius crucifixi: qui nisi deus fuisset: non fecisset talia. Secundum testimonium manifestans xpi divinitatem dicitur angelicum. Ab ipsis namque angelis habemus quod xps fuerit filius dei. scilicet ab angelo Gabriele dicente virgini Marie. Concipies etc. Quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius dei. Et ab angelo permonente Joseph Math. i. Et ab angelis qui post ieiunium .40. dierum accesserunt et ministrabant ei. Math. 4. c. Tertium testimonium ad comprobandam christi divinitatem dicitur divinum. Nam Math. 17. audita est vox de celo a Petro Jacobo et Joanne. Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui. Et iterum instante tempore passionis Johan. 12. c. ipso iesu dicente patri: pater clarifica filium tuum: vox patris audita est. Et clarificavi et iterum clarificabo. Sufficiant igitur tot testimonia: licet possumus dicere quod quecunque martyrum gesta doctorum et sanctorum exempla xpm deum esse declarant. De quibus alias dicturi diffusius erimus donante deo omnipotente in tractatu de doctrina xpiana.

Quod xps deus sit: quia sibi attribuuntur in scriptura divina que soli deo conveniunt. scilicet sanctificatio animarum: remissio peccatorum: productio mundi. Capitulum. .2.

Secunda conclusio dicitur attributionis. Attribuuntur namque in scriptura domino iesu xpo quedam que soli deo conveniunt.

Primum dicitur animarum sanctificatio.
Secundum dicitur peccatorum remissio.
Tertium dicitur mundi productio.

Primum quod deo convenit dicitur animarum sanctificatio: ut patet Levit. 21. c. ubi dicitur. Ego dominus qui sanctifico vos. Et hoc dicitur ad Heb. 2. Qui sanctificat et qui sanctificantur ex uno omnes etc. Et ad Heb. ulti. Jesus ut sanctificaret populum per sanguinem suum extra portam passus est. Secundum quod deo convenit dicitur peccatorum remissio. Unde Esa. 43. Ego sum qui deleo iniquitates vestras. Unde Math. primo angelus dixit Joseph. Ipse salvum faciet populum suum a peccatis eorum. Et Math. 9. cum quidam ex scribis intra se murmuraverunt: quia xps dixit paralitico. Confide fili remittuntur tibi peccata tua: xps dixit. Ut quid cogitatis mala in cordibus vestris. Quid est facilius dicere remittuntur tibi peccata tua: an dicere surge et ambula. Ut sciatis autem quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata: tunc ait paralytico. Surge tolle lectum tuum: et vade in domum tuam. Tertium quod deo convenit est mundi productio. iuxta illud Esa. 48. Ego ipse primus et novissimus: manus quoque mea fundavit terram: et dextera mea mensa est celos. Et hoc attribuitur xpo Jo. primo cum dicitur. In principio erat verbum etc. Omnia per ipsum facta sunt. Et infra. Mundus per ipsum factus est. Quod de filio dei domino iesu christo dicitur sicut postea dicitur in conclusione. Et verbum caro factum est: et habitavit in nobis etc.

Quod xps sit deus: quia fecit mirabilia: que

fuerunt

fuerunt sufficiens testimoniũ diuinitatis sue ꝓpter speciem opeꝝ: propter modũ: ꝛ ꝓpter documentum. Capitulũ. 3.

Tertia ↄclusio dicit̃ opatõis. Mõstrãt xp̃m esse deũ opa miraculosa p ipsum facte. De qb⁹ dicebat Joh. 5. c. O pa q̃ ego facio in noĩe p̃ris mei: ipsa testimoniũ ꝑhibent de me. Miracula quoq; xp̃i ſ̃z. Tho. 3. pte. q. 43. ar. 3. fuerunt testimoniũ diuinitatis sue maxime ꝓpter tria.

Primo, ꝓpter speciem operum.

Secundo, ꝓpter modum.

Tertio, ꝓpter documentum.

Primo pp̄ speciẽ operũ: qꝛ trãscẽdebãt oẽs ptãtẽ create nãe: ꝓpterea fieri nõ poterant nisi diuina ꝟtute. Vñ cecus dicebat a seculo nõ est auditũ: ꝙ apuit qs oculos ceci nati. Nisi eẽt h hõ a deo: nõ poss⁊t facere qc̄q̃ Joh. 9. c. Secũdo pp̄ modũ: qꝛ xp̃s faciebat miracula ꝓpria ꝟtute ꝛ auctoritate. Vñ Luc. 6. scriptũ ẽ. Virtus de illo exibat ꝛ sanabat oẽs. ꝛ Math. 8. c. Imperauit ventis ꝛ mari ꝛ facta ẽ trãqllitas magna. Et Luc. 7. c. resuscitãs adolescentẽ dixit. Adolescẽs tibi dico surge. Et Joh. xi. c. i resurrectõe Lazari dixit. Lazare veni foras. Et sic de alijs miraculis ei⁹. Alij ꝟo q miracula fecerũt: fecerũt ipsa nõ ꝟtute ꝓpria: ſ̃z ꝟtute diuina vel ꝟtute ipsi⁹ xp̃i icarnati. Vñ Petrus vt scribit̃ i actõib⁹ aploꝝ act. 3. c. dixit ei q. 40. an. p seipsuz nõ poterat ãbulare: ꝛ sedebat ad portã tẽpli: i noĩe iesu xp̃i nazareni surge ꝛ ãbula. Et si dicat̃ ꝙ i resurrectõe Lazari xp̃s egerit grãs deo p̃ri: r̃ndet̃. Aliud ẽ grãs referre: ꝛ aliud est grãs ipetrare. Primũ nõ p̃supponit scdm: sed bñ ecõuerso. Insup q̃re xp̃s grãs egerit habet̃ ibi Joh. xi. Ego. n. sciebã ꝙ semp me audis: ſ̃z pp̄ populũ q circunstat dixi: vt credat: qꝛ tu me misisti. Et si dicat̃ ꝙ de⁹ orauit. dicit Beda ꝙ nõ orauit ad petẽdũ suffragiũ: ſ̃z ad dãdũ exemplũ. Tertio miracula ei⁹ fuerũt testimoniũ sufficiens diuinitatis sue pp̄ documẽtũ: qꝛ se filiuz dei p̄dicabat: qđ nisi veꝝ fuisset: nequaq̃ ei astitisset diuina ꝟtus i miracu'oꝝ opatõe. Nã ipossibile ẽ tã scelesto m̃dacio quãdã ẽ illđ si nõ eẽt veꝝ: ipsuz deũ ferre testimoniũ p opa infinite ꝟtutis q̃ sunt miracula ꝟa. Et pp̄ h ↄueniẽs fuit xp̃i r̃nsio: quã fecit his q a ioãne icarcerato fuerũt missi: quos Joh. misit ad xp̃z vt iterrogarẽt eũ. Tu es q ꝟẽtur⁹ es: an aliũ expectam⁹ Nõ ſ̃z greg. Joh. fecit nõ dubitãs ip̄z eẽ mũdi saluatorẽ: ſ̃z ignorãs an ad ifernũ eẽt i ꝓpria ꝑsona descensur⁹. Sciebat. n. ꝙ ꝟtus passiõis extẽdẽda erat vsq; ad eos q i limbo erãt ſ̃z ambro. s̃. Lucã: qđ nõ fuit ex ignorãtia ſ̃z ex q̃dã pietate. Vel sicut Criso. voluit vt satisfaceret in hac q̃stione discipulis suis qb⁹ dux videbat̃ melius de xp̃o credere q̃z de ioãne. Jđ xp̃s se deũ ↄtestãs: cũres ingt renũciate ioãni q̃ audistis: ꝛ vidistis. Ceci vidẽt: claudi ãbulãt: leprosi mũdant̃: surdi audiũt: mortui resurgũt: pauperes euãgelizant̃. In qbus oĩb⁹ se deuz declarabat. Nõ dedignet̃ ergo gẽtilis nec idolatra nec isidelis qsq; xp̃o se subdere: qꝛ videt eũ vl' vagiẽtẽ i cuna: vl' lachrymãtẽ i brachijs m̃ris: vl' fascia p̃cinctũ: vl' famescẽtẽ: vel sudãtẽ: vl' ↄtumelias patiẽtẽ: vel in cruce pẽdẽtẽ: vel moriẽtẽ in medio latronũ: qꝛ h oĩa i ipso fuerũt ſ̃z assumptam nãm: ſuata tñ in eodẽ supposito ꝓprietate nature diuine. O mũdi sup̄bia detestãda. o temeraria mẽtis humane curiositas. Certe il'e q cum hoĩb⁹ visus est: videbit̃ i glo'ia maiestatis sue: qñ ↄgregabunt̃ añ eũ oẽs gẽtes. Et q eũ deriserũt: ꝛ q ei nõ crediderũt: ꝛ q eũ nõ adorauerũt ↄdemnabunt̃ i ignẽ eternũ. Qui aũt amici ei⁹ esse voluerint accipient benedictionẽ seu beatitudinẽ eternã ꝓmissam: ad quaz nos pducat q est benedictus in secula seculoꝝ. amẽ.

Feria secunda post dominicã secũdã de aduentu. Sermo de gloria ꝛ sublimitate verbi incarnati: ↄ̃ hereticos q xp̃m dei filiuz ita confessi sunt vt eũ inferiorẽ patre ac minorem dixerint.

Fructus nonus. Jesus magnificatus.

Beatus qui nõ fuerit ꝛc̃. Insurrexerunt qdã spiritu maligno inflãti q ꝟbi incarnat gloriã et honoreꝫ paruifacere studuerũt Nã cũ audierũt xp̃z dei filiũ nominari: per varias erroꝝ opiniones hanc in christo filiationẽ contempserũt. O h qđ cũ xp̃o scandalizati sunt: ita vt cuz talibus erroꝝib⁹ nullo pacto potuerint incarnationis beneficiũ pticipare. Cõtra quos dirigemus stilũ: ꝛ dicem⁹ de magnitudine incarnationis iesu xp̃i: q̃ tanta est vt nihil sibi maius accõmodari possit. Jdeꝫ enim filiũ dei esse deuz veꝝ ꝛ dñm omniũ creaturaꝝ ostendem⁹: ꝛ iccirco fructuz n̄rũ ↄponemus q ẽ iesus magnificatus. Pro cui⁹ declaratione tres cõclusiones occurrũt declarande.

Prima cõclusio dicit̃ singularitatis.

Secunda cõclusio dicit̃ eternitatis.

Tertia cõclusio dicit̃ equalitatis.

Quod xp̄s filius dei fuit verus ⁊ naturalis contra opinionem Cherinti. Fotini. Ebionis Pauli Samosathani qui dixerunt xp̄m esse filium dei per adoptionem. Cap. .I.

P Rima cõclusio dicitur singularitatis. In qua magnificamus dñm iesū xp̄z q: ipsum cõfitemur verū ⁊ naturalem dei filiū. Contra quã opinionem veniunt heretici videlicet. Cherintus. Ebion. Paulꝰ Samosathanus. Fotinus ⁊ alij s̄m Tho. in. 4. summe cõtra gentiles: qui dixerunt xp̄m nõ eē verū filium dei. Quod probatur tripliciter.

Primo ratione adoptionis.

Secũdo ratione inhabitationis.

Tertio ratione deprecationis.

Prima ratio dicitur adoptionis. Nã qui p adoptioné filij sunt dicuntur filij nõ vere sz nũcupatiue. Si ergo de christo inuenit̄ ꝙ vocet̄ filius dei: hoc debet intelligi p adoptioné vel per nuncupationé sicut in scriptura de hominibus sanctis habet̄. Nã Joh. i. scribit̄. Dedit eis potestatē filios dei fieri: his q credunt in noĩe eiꝰ Et. i. Jo. 3. Videte qualez charitatē dedit nobis deꝰ pater: vt filij dei nominemur ⁊ simus ⁊ idē in eodez loco. Omnis q natus est ex deo nõ habet peccatũ. Et Joh. x. Illos dixit deos ad quos sermo factus est. Et ad Ro. 8. c. Ipse. n. spiritus testimoniũ reddit spiritui nostro ꝙ filij dei sumus. Et Jac. 1. c. Voluntarie. n. genuit nos verbo veritatis. Ecce ꝙ in his auctoritatibꝰ nos filij dei nuncupamur: nõ qdez per naturã sed p adoptioné. Sic etiã de christo infert̄ ita ꝙ nõ sit naturalis dei filius. Sz hoc falsissimũ ⁊ hereticũ esse cõstat. Inquit. n. Augu. li. de ecclesiasticis dogmatibus. Natus est secundũ veritatē nature ex deo dei filius: secundũ veritatē nature ex hoĩe hoĩs filiꝰ: ⁊ nõ adoptione nõ appellatione: sed natura in vtraqz natiuitate nascẽdo: vt filij nomē haberet. Ex quo dicit dñs Boñ. ꝙ hec locutio. s. xp̄m esse filiũ dei per adoptionē nõ admittit̄ siue ꝓferat̄ cũ determinatione vtpote si addat̄ incõpletũ hõ: siue nõ q: filiatio respicit p̄sonã: addoptio aũt p̄suppo/nit quãdã extraneitatē. hec Boñ. x. dist. tertij. ar. 2. q. 1. Sanctus aũt Tho. impugnat fundamentũ p hereticos introductū: q: aliter loquit̄ scriptura de filio dei xp̄o: ⁊ aliter de nobis. De ipso enim dicit̄ ꝙ descendit de celo Johã. 3. ⁊ 6. ergo erat anteqz de celo descendisset. Dixit etiã eũ missum: vt p eũ adoptionē filiorū reciperemus: ad Gal. 4. Dicit etiã euz vnigenitum Joh. primo. Dicit etiã eũ equalē patri. Paulus apostolus ad phil. 2. c. Insup cum diuina scriptura xp̄m dei filiũ: ⁊ angelos dei filios nominat: tamē alia ⁊ alia ratione. Vnde apl's ad Heb. i. Cui aliquando angelorū dixit. Filius meus es tu ego hodie genui te. Itē inter ceteros q dei gratiã habuerũt. Moyses habuit eaz copiose: de quo Exo. 33. c. dicit̄ ꝙ loquebatur ei dñs facie ad faciē: sicut loqui solet hõ ad amicuz suũ. Si ergo xp̄s iesus nõ diceret̄ dei filiꝰ nisi p gratiã adoptionis sicut ⁊ alij sancti: eadē ratione Moyses filius dei ⁊ xp̄s diceret̄: licet etiam abundantiori mõ gratia xp̄s fuerit dotatꝰ. Nã ⁊ inter alios sanctos vnus alio maiori gratia repletur: ⁊ tamē eadē ratione oẽs filij dicuntur. Moyses aũt nõ eadē ratione dicit̄ filiꝰ qua xp̄s q: distinguit apostolus xp̄m a Moyse sicut filiũ a suo. Vnde dicit̄ ad Heb. 3. c. Moyses quidē fidelis erat in tota domo eius tãqz famulus in testimoniũ eorū q̄ dicenda erãt: xp̄s vero tãqz filius in domo sua. Vnde dictũ hereticorū ex scripturis cõuincit̄ nullã habere firmitatē: q: vt dicit apostolus ad Col. primo. In ipso cõplacuit inhabitare omnē plenitudinē diuinitatis. Et ex hoc cõsecuta est vlterius q̄dã vnio inter hominē ⁊ deũ: duz ⁊ hõ ille bona sua voluntate deo inhesit: ⁊ deus suã voluntatē acceptauit: s̄m illud Joh. 8. c. Qui me misit mecũ est: ⁊ nõ relinquit me solũ: q: ego q̄ placita sunt illi facio semp: vt sic itelligat̄ talis vnio esse hominis illius ad deũ qualis est vnio de qua apl's. 1. Cor. 6. dicit. Qui adheret deo vnus spũs est cũ eo. Sed si qs diligenter cõsideret: p̄dicta positio veritatē excludit. Nã vt dicit scũs Tho. in 4. summe cõtra gentiles: s̄m p̄dictã positionez nõ fuit v̄bũ dei homini illi vnitũ: nisi s̄m inhabitationē p gratiã. Ex qua cõsequit̄ vnio voluntatũ. Inhabitatio aũt v̄bi dicit̄ in sanctis suis a cõstitutione mundi. Que tamē inhabitatio incarnatio dici nõ põt: alioquin ab initio mundi deus incarnatus fuisset ꝓpter inhabitationem verbi diuini in sanctis hominibꝰ. Cõsueuit itaqz sacra scriptura his modis significare talez inhabitationē. Locutus ē dñs ad Moysen. Dixit dñs ad Moysen. Factũ ē v̄bũ dñi ad Hieremiã: vel ad alios ꝓphetas. Nũqz tamē legit̄ ꝙ verbũ dñi factũ sit Moyses: vel Hieremias vel aliquis alius. Et tamē de xp̄o dicit̄. Verbuz caro factũ est. Insup ꝓnomina demõstratiua: ad p̄sonã referunt̄ vel hypostasim vel suppositũ. Nemo. n. diceret: ego curro alio currente: nisi

te: nisi figuratiue vtpotē q2 alius loco eius cur reret. Sz ille hō qui dr̄ iesus dic̄ de se. Anteq̄z Abraā fieret ego sum. Jo.8. ꝛ Jo.1. Ego ꝛ pater vnū sumus. ꝛ plura alia que maxime ad diuinitatem ptinēt: ergo manifestū ē ꝙ psona illius hoīs loq̄ntis ē psona filij dei. Tertio arguit heretici rōe deprecationis: q2 xp̄s orans ad patrē Jo.17. dicebat. Ego claritatem quaz dedisti mihi dedi eis: vt sint vnū sicut ꝛ nos sumus. Sicut ergo pater ꝛ filius vnū sunt: ita discipulos vnū esse volebat. Sed si volebat eos eē vnū cū patre: ergo qualis ē vnio discipuloꝝ ꝛ alioꝝ scōꝝ ad ip̄m patrem: talis fuit vnio ipsius filij: ergo xp̄s dictus ē filius p quandam vnionē ꝛ amicitiā cuz deo. Ad hoc rn̄det scūs Tho. vbi supra cōtra gentiles ꝙ argumētum nō ɔcludit: q2 eē vnū pōt itelligi dupliciter: aut in eēntia: aut in amore. Cum.n. xp̄s dicebat: vt sint vnū sicut ꝛ nos sumus: loquebat de vnione amoris: q2 vt p3 in textu precedenti sancti euangelij.c.5. multiplicatis vicibus cōmēdauerat xp̄s discipulis suis amorē ꝛ charitatem. Remanet igit̄ catholicum documētum ꝙ xp̄s singulariter ē dei fili⁹ verus vt patet perfectus eiusdem nature cum patre.

Q ꝺ xp̄s est dei filius non ex tempore sz ab eterno a patre genitus. Capitulum.2.

Ecunda conclusio dicitur eternitatis. S Appet qdem q̄z magnus sit filius dei q non ex tp̄e sed ab eterno a patre genitus ē. Vnde Aug. li. ꝺ tri. ꝛ ponit̄ a magistro 9. di. primi li. Si prius erat deus ꝛ postea pater fuit: vtiq̄z generatōis accessione mutatus ē Auertat deus hanc dementiam. Et Hilari⁹ Inter gignere ꝛ gigni nullū ē mediū.s. durationis. Vnde si patri ē ꝓprium semp genuisse filio ꝓpriū ē semper fuisse genituz. Sz Eunomius herecticus aliter male sentit.s. ꝙ filius ante icarnatōis mysteriū nō extiterit: ꝛ ēt an̄ mundi constitutionez. Ponebat nāq̄z b̄m dicta platonicoꝝ sūmū deum patrem creatorem oium reꝝ. A quo primitus effluxisse dicebāt quādā mētem: in qua eēnt oium rerum forme supiorem oibus alijs rebus: quā primā itellectū nominabāt. Et post hec dicebāt eē aiam mundi non localiter sed itelligibiliter extensam a centro terre vsq̄z ad sūma celi: vt testat̄ Greg. Nisenus.li. de natura hoīs. Et de hac ēt dicebat Macrobius super sonū Scipionis. Aia mūdi nihil post auctorez deū potest eē pfecti⁹. Deinde ponebāt alias creaturas. Quod aūt i scripturis sacris de filio dei dicit̄ hoc de mēte p̄dicta Eunomius volebat itelligi. Cui opinioni cōsonat positio auicenne q supra primū celum ponit itelligentiam primā mouentē primū celum: supra quā vlterius deū in summo pōebat Quos oēs catholica fides ɔsternit: q2 nō itellexerūt illius generatōis ineffabilis sacramentuz. qꝺ Joannes predicauit in euangelio suo. In pricipio erat vbū: ꝛ vbū erat apū deū: ꝛ de⁹ erat vbū: hoc erat i pricipio apū deū. Vbi coeternitas patris ꝛ filii declaratur. Nam vt dicit Nico. de lira sup hoc passu tripliciter contingit vt ꝓcedēs sit posterius duratione eo a quo procedit.

Primo ratione liberatiōis potentie.
Secundo rōne modi producendi.
Tertio ratione libertatis.

Primo rōe liberatiōis potētie: qn̄ ꝓducēs nō h3 a pricipio sue duratōis potentiam ꝓductiuam pfectam: sicut hō a pricipio pueritie non h3 potentiam generandi pfectā: ꝛ eius fili⁹ necessario posterior est duratōe. Scꝺo cōtingit p modū ꝓducēdi: q2 qn̄ aliqd ꝓducitur p motū q motus ē in tp̄e: o3 ꝙ ꝓductū sit posteri⁹ ꝓducente duratōe: q2 ꝓductum h3 primo eē in illo istanti i quo terminatur motus. Tertio contingit rōe libertatis: qn̄ al qd ꝓducitur libere ꝛ nō de necessitate nature: q2 tale agēs pōt expectare ad ꝓducendū suum effectuz: sicut creare a deo cuius potētia ē pfectissima: ꝛ sine transmutatōe ꝛ motu: tamē creatura nō ē sibi coeterna q2 si ab eterno potuit ꝓducere creaturā: tamen noluit. Nullo aūt istorum modoꝝ pōt poni in diuinis ꝙ filius siue vbum sit posterior patre q2 in diuinis nulla pōt esse potentia ꝓductiua iperfecta: vt de se p3: nec vbum i diuinis ꝓcedit p mutatōem ꝛ motum: q2 in diuinis nō h3 locum: b̄m illud Jac.1.c. apud quem non est transmutatio. Et filius ꝓcedit a patre de necessitate nature: q2 deus necessario intelligit se: sic ergo relinquitur ꝙ filius sit equalis patri in duratōe. Et hoc exp̄ssit Jo. hoc.s. verbū erat apud deum a pricipio eternitatis. Concor. his Scotus ꝛ Bon̄. ꝛ Tho. di.9. primi libri sniarum.

Q ꝺ filius ē equalis patri: cōtra hereticos q dicunt xp̄m patre esse minorem. Capl̄z.3.

Ertia cōclusio dicitur equalitatis. Ex T dictis etenim in prima ꝛ i scꝺa cōclusione deducimur filium dei magnificare: q2 ē equalis patri. Hoc tamen qdā heretici negāt dicētes xp̄m patre eē minorē. Adducūt āt

in fulcimētū erroris sui primo illud dictū Jo. 14. Pater maior me est. Et illud .i. ad Cor. 15 Cum oia subiecta illi fuerint: tunc et ipse filius subiectus illi erit .s. patri. Secūdo dicūt q̄ natura patris non patitur idgentiā neqȝ defectū neqȝ ignorantiaȝ. Sed i filio hec repiunt̄: qꝛ a patre recepit. iuxta illud Math. 11. Oia mihi tradita sunt a patre meo. Et nō pōt ea que pōt pater. iuxta illud Math. 20. Sedere ad dextram meā vel ad sinistrā nō ē meū dare vobis zc. Unde nō ē eiusdē nature cū patre vnde nec equalis patri. 3° arguūt qꝛ p̄ceptū recipere: obedire: orare et mitti: in iferioris eē videt̄. De obedientia xp̄i dicit̄ Joh. 14. Sicut mandatū dedit mihi pater sic facio. Et ad Phil. 2. Factus obediēs zc. De oratione habet̄ Joh. 14. c. Ego rogabo patrem: De missiōe ad Gal. 4. Igit̄ filius minor ē patre et ei subiectus. Et ad hoc respondet Athanasius dicēs. Equalis patri fm diuinitatē: minor patre fm hūanitatē. Sic eni xp̄s q̄tū ad humanitatē passus ē: mortu9 ē: orauit: et alia fecit: fuit obediēs: et filia. vnde de seipso loquēs dn̄s iesus xp̄s Joh. 10. dicebat. Oues mee vocē meā audiūt: et vitā eternā do eis. Ubi ōndit se equalē auctoritatē hr̄e cū ipso patre. Hoc idē exp̄ssit p hoc. Philippe qui videt me videt et p̄rem meum. Credit̄ in deū et in me credite. Joh. 14. c. Unde fm orthodoxe fidei documēta ecclesia scā catholica cōfitet̄ xp̄m verū et naturalē dei filiū eternum equalē patri: et verū deū eiusdē essentie et nature cum p̄re: nō factū nec creatū: sed genitū. Mirū ē certe quāta sit in quorūdā mentibus ptiacia: q̄ta duricies: quāta malicia: qui poti9 volūt cū pprio sēsu perire q̄ꝫ se sapientioribus credētes p luminosā veritatis viā ambulare. O p̄mū salubreqȝ ē vnicuiqȝ remediū: vt sp que magna que alta sūt ita sapiat sicut sapiētes tradūt. Hoc ē quod scribit̄ extra de cōstōnib9 c. nō innitaris. et i. c. canonū. et. 8. q. 1. c. sciēdū. et. 3. q. 9. c. pura. Ne innitaris prudentie tue. Prudētie sue inititur: q ea que sibi agenda ul̄ dicēda videtur: patrū decretis p̄ponit. Inquit et̄ Salomon puer. 28. Qui cōfidit i corde suo stultus ē. Nō debemus ergo cōfidere i nobis sȝ vocib9 credē ,pphetaꝝ: predicatōnes audire aploꝝ: saluberrimāqȝ doctrinā itelligere multoꝝ sanctoꝝ: qui oēs vna voce pclamant xp̄m dei filiū: magnū excelsum: gl̄iosum qui lȝ fȝ diuinam nām eēt ipassibilis et imortalis et ifinitus: voluit tamē in assūpta natura ifirm9 mortalis: et subditus appere: vt nos redimeret q̄s dei ecerat et captiuauerat primoꝝ pentū supbia Idcirco nullus scādalizet̄ i xp̄o qui est benedictus in eternum. Amen.

Feria tertia post secūdam dominicā de aduentu. Sermo de humanitate xp̄i contra hereticos qui dicunt xp̄m non fuisse hominem

Fructus decimus. Jesus homo pficit̄

Beatus qui nō fuerit zc. vbi supra. Exaltata est magnope dignitas hūani generis in icarnatōne filij dei qñ ille q ipat ventis et mari: germinare facit terrā: solis ac lune gressū disponit: siderūqȝ cursū miro ordine ordiat: dignatus ē hoiem assumere i vnionē psone Vbi. Sȝ cōtra hoc amplissimuȝ munus isurgūt maledicti qdā asserētes de xp̄i humanitate q̄dā nō sana: nō vera: non deniqȝ ad credēdū vtilia. Cōtra quos i p̄senti sermōe dicturi sum9 de xp̄i hūanitate: explicabimusqȝ rē istā in vno fructu q ē. Jh̄s hō p̄ficit̄. pcui9 declaratōe tres cōclusiōes erūt nōnde.

Pria cōclusio dr̄ corpis veri assūptio

Secūda conclusio dicitur animatio.

Tertia cōclusio dr̄ ,ppꝛietatis nāe cōseruatio.

Q̄ xp̄s assūpsit verā carnē: et fuit ver9 hō contra manicheos et valentinianos. Cap. I

Prima cōclusio dr̄ corpis veri assūptō In qua nōndū ē fm catholicā veritatē q̄ dn̄s nr̄ iesus xp̄us assūpsit hoiem cū Vo corpore: et cū Va carne. Uerūtn̄ circa h̄ cōtingit tripl'r sentire. Primo fm manicheos Scdo fm valētiniāos. Tertō fm catholicos.

Primo nāqȝ fuē manichei q dixerūt xp̄m assūpsisse corp9 fātasticū et appēs et ea q̄ fm hominē gessit .s. q̄ nat9 ē q̄ comedit: q̄ mortu9 est i Vitate nō fuerūt: sȝ i q̄dā appētia. Et h̄ opio bestialis et irroābilis totū icarnatiōis mysteriū ad quādā fictōeȝ dducit. Jō hūc errorem sacre scripture euacuāt auctoritates. Naȝ Jo. 1. dr̄. Uerbū caro fcm̄ ē. Et nō dicit fȝ appētiā: sed fm extītiā. Et iteꝝ Luc. vlt. c. dixit xp̄s appēs discipulis. Palpate et videte qꝛ spūs carneȝ et ossa nō hȝ sicut me videns hr̄e. Nō. n. carnis silitudo caro ē: neqȝ ābulatōis silitudo ābulatio ē: ergo si xp̄s nō ābulauit nō comedit: non passus ē: nō Ve redemit nos cōtra illd̄ apoc. i. Dilexit nos et lauit nos a pctis nr̄is i sāguine suo. Et apoc. 5. Redemisti nos deo i sāguine

suo. Et .i. Petri .i. c. nō corruptibilibꝰ auro uł argēto redēpti estis: ſʒ precioso sanguine quasi agni imaculati ⁊ icōtamiati dn̄i nr̄i iesu christi. Et ad Ro. 3. Justificati i sanguine ipsiꝰ. Seq̄ref .n. ꝙ xp̄s nō vere resurrexerit: ⁊ ꝙ oēs apostoli ⁊ euāgeliste fuerūt mēdaces testes: qui virtute magna reddebāt testimoniū resurrectōnis iesu xp̄i: vt scribit Act. 4. c. Seq̄ref ēt ꝙ xp̄s fuerit deceptor ⁊ seductor eoꝝ q ei regratiant de tot laboribꝰ quos dignatꝰ est sustinē: ⁊ sic nihil eēt nr̄a redēptio. Sʒ h̄etici seipsos roborāt ꝑ illō qō Paulꝰ ait ad Ro. 8. c. Misit deꝰ filiū suū in siītudinē carnis pc̄i. Et iterū ad Phil. 2. In siītudinē hoiuʒ fc̄us: ergo vr̄ ꝙ xp̄s nō fuit hō ſʒ in siītudinē ſm appētiā. Ad hoc rn̄det sc̄us Tho. i. 4. sum. cōtra gentiles. 22. c. ꝙ q̄ntū spectat ad ꝑpositū: q̄dā est siītudo appētie: vt qō aliqd appet eē aliqd qō nō ē: q̄dā ē siītudo specifica sicut oēs hoies siles spē dicuntur. Et hoc modo sumit hec similitudo in auctoritatibꝰ allegatis. Nā vt dicit Hilarius. ⁊ ponit de vboꝝ sig. c. itelligētia. Intelligentia vborum ex cāis ē assumēda. Paulus loquebat de christo hoie ſm vitatem. Qō pʒ: q2 subiūxit ꝙ fuit fc̄us obediēs vsqʒ ad mortē crucis. Sc̄da opio fuit valētinianoꝝ: q dixerūt ⁊ male: ꝙ xp̄s habuit corpus verū nō tn̄ terrenū: q2 portauit illō ď celo ⁊ nihil de matre vgine accepit: ⁊ ꝑ eā q̄si ꝑ aq̄ductuʒ transiuit. Occasionē sui erroris accipiebāt ex qbusdā vbis sacre scripture male intellectis. Nā scribit Joh. 3. Nemo ascēdit in celū nisi q de celo descēdit filiꝰ hoīs q ē in celo. Et Joh. 6. Descendit de celo. Et .i. ad Cor. 15. c. Primus hō ď terra terrenꝰ. Secundus ď celo celestis. Hec oīa sic volebāt intelligi: vt xp̄s de celo ſm corpus descēdisse ēt crederet: ſʒ talis vitatem carnis excludit a christo: q2 caro vā nō formatur ex celesti mā: sed ex elemētis. Insup apl̄s dīc ad Ro. i. c. factus ē ex semine Dauid secūduʒ carnē. Et Math. i. scribit eius genealogia: ⁊ btā vgo dr̄ eiꝰ mater: q2 ex ipsa natus ē: vt i supioribus diximꝰ. Auctoritates ergo itelligende sūt: q2 xp̄m de celo descendisse nō intelligit secūdū carnē aut aiam sed scd̄m ꝙ deꝰ. Et hoc ex his vbis intelligi pōt: q2 dixit filiꝰ hominis q ē in celo: ostēdēs se ita descendisse de celo: q2 tamē in celo eē nō desierit. Qō ꝑpriū diuinitatis ē vt ita i terris sit ꝙ celū repleat. Hier. 23. Celum ⁊ terrā ego ipleo. Nec ēt filio dei i q̄ntū deus ē descendere de celo cōpetit secūduʒ motū localē. Naʒ quod localiter mouet: sic ad vnū locū accedit ꝙ ab altero recedit. Jō filius dei dr̄ descēdisse scd̄m hoc ꝙ terrenā substāciā sibi copulauit. Sicut ⁊ apl̄s eū exinanitū dicit iquātū formā serui accepit: ita tn̄ ꝙ diuinitatis nām carnis habuit cōsimilē nr̄e nature. Non enim decebat in ipsa vitate inueniri deceptōeʒ ⁊ oculoꝝ ludificatōeʒ: q2 vitas non nouit fallē. Nec decebat in ꝑfectissimo dei filio inueniri ꝑfectōem: q2 ꝑfectissimus nō nouit deficē. Et iō sicut appebat sic veꝝ corpus ⁊ ꝑfectū ď nostro genē ⁊ de vtero beate vginis assūpsit vissime

Qō christus fuit verus hō scd̄m animā cōtra Arrium ⁊ Apollinarem. Capitulū. 2.

S Ecūda cōclusio dicit animatio. Voluit nāqʒ christus animā rōalē assumere, vt eēt verus hō. secundū illud Math. 26. Tristis ē anima mea vsqʒ ad mortē. Circa quā cōclusionē occurrit triplex modꝰ dicendi.
Primus secundum Arrium.
Secūdus secundum Apollinarem.
Tertius secundum doctrinam ecclesie.

Primus modus dicēdi scd̄m Arriū q dixit ꝙ in christo nō fuit anima: sed loco anime fuit eius diuinitas. Sʒ h̄ positio firmitatē nō habet qm̄ deꝰ forma corporis eē nō pōt. Manifestuʒ ē āt aiam principaliter de rōe hominis eē: cū sit eius forma. Si ergo christꝰ animā n̄ habuit: verus homo nō fuit: cū tamē eū apl̄s hominē eē asserat. i. ad Timotheū. 2. Vnus ē mediator dei ⁊ hominū hō christus iesus. Adhuc āplius Tristicia ira ⁊ huiusmōi passiōes sūt anime sēsitiue: vt pʒ ꝑ phʒ. 2. de aīa. Hoc āt in xp̄o fuisse euāgelus approbat. Oʒ ergo in christo fuisse animā sensitiuā: de qua planū ē ꝙ differt a nā diuina filii dei. Hec Tho. 24. di. 3. sententiaꝝ. Verūtamē q hanc opinionē hereticaʒ sustinere volūt: arguūt contra vitatē eo ꝙ scribit Jo. i. Verbū caro factū ē. Vbi Jo. in summa exprimit mysteriū incarnatōis: ⁊ tamē nihil dicit de anima. Iteʒ vnio diuine nature ad hūanā dicitur icarnatio: sed denominatio semper dʒ fieri a nobiliori. Et cū anima sit dignior q̄ʒ caro: ⁊ incarnatio nō dicat animatio: videt ꝙ anima nō sit assūpta a uerbo. Itē natura nō facit per plura que pōt facere per pauciora: sed in christo persona diuina potens erat in actu intelligendi ⁊ amandi ⁊ viuificandi: cum ipse filius dei nō careat volūtate nec intelligētia nec vita: ergo videt ꝙ rōalē animā xp̄s nō habuit

Ad primũ r̃ndetur fm̃ Bon̄. di. 2. tertij li.
q̄ dc̃m Jo. ē p sinecdochē: ⁊ accipitur ibi caro
ꝓ tota nã. Usus ē āt Joānes tali locutõne: qꝛ
nã assũpta notior ē nobis ex pte substantie cor
poralis q̃ȝ spũalis: ⁊ cognitio nr̃a icipit ab his
que sũt nobis magis nota: ⁊ i assũptõe carnis i
cluditur assũptio aīe rõalis: qꝛ si assũpsit carnē
multo magis ⁊ aiam. Ad fm̃ r̃ndetur q̄ de
noiatio dȝ fieri a digniori: nisi alia iterueniat no
ticia. Et qꝛ rõabiliter datur nobis noticia p ea
q̄ sũt nobis magis nota: iõ poti⁹ dicim⁹ icarna
tõem q̃ȝ aiatõem. Ad tertiũ r̃ndetur q̄ psona
Ubi viuificat per modũ efficiẽtis: nõ tñ cõuẽit
sibi viuificare p modũ pficientis forme: et hoc
rõe sũme pfc̃. tõis q̄ ē ꝓpter quã non põt eē ali
cuius ps cõstitutiua. Secũdus modus dicē
cēdi fuit Appollinaris: qui dixit q̄ xp̃s habuit
aiaȝ sensitiuã: tñ sine mēte ⁊ itellectu: ita q̄ V/
bũ dei fuit illi aie loco itellectus ⁊ mētis. Sed
hoc nõ sufficit: nec verũ ē: qꝛ hõ spēm sortit̃ hu
manã ex hoc q̄ mētē hũanã ⁊ rõeȝ hȝ. si g° xp̃s
hec ñ hũit ver⁹ hõ ñ fuit nec eiusdē spēi nobis/
cũ: qꝛ aia rõe carēs ad aliã speȝ ptiet q̃ȝ aia rõeȝ
hñs. scd̃ȝ. n. phȝ. 8. metaph. i diffinitõib⁹ ⁊ spē
bus q̄libet dr̃ia essentialis addita vel subtracta
variat spēm: sicut i numeris vnitas. Rõale āt
ē dr̃ia specifica. Si ergo i xp̃o fuit aia sensitiua
sine rõe: nõ fuit eiusdē spēi cũ aia nostra: que ē
rõem habēs. hec Tho. Tertius mod⁹ dicē/
di ē fm̃ doctrinã ecclesie q̄ xp̃s assũpsit aiaȝ rõ
nalē de nouo creatã. Unde Athanasi⁹. Per
fectus deus: pfectus: hõ ex aia rõnali ⁊ huma/
na carne subsistens.

Q̄d in xp̃o seruata est ꝓprietas vtriusqȝ na
ture: contra hereticum Appollinarem contra/
rium afferentem. Capitulum. 3.

Ertia cõclusio dicitur ꝯseruatõis. Nã
t ita xp̃m deũ ⁊ hoiem cõfitemur vnam
tm̃ psonam vt nullo mõ cõfundat̃ pro/
prietas vtriusqȝ nature. Q̄d leo papa testifica
tur in sermone de natiuitate dñi. Inquit enim
Verbũ dei de⁹ fili⁹ dei: q̄ i principio erat apud
deũ: p quē oia fcã sũt: ⁊ sine quo fcm̃ est nihil:
pp liberandũ ab eterna morte hoiem factus est
hõ: ita se ad susceptõem humilitatis nostre sine
mutatõe sue maiestatis iclinãs: ⁊ manēs quod
erat: assumēsqȝ qd̃ nõ erat: verã formã fui for
me i qua deo patri equalis ē vniret: ⁊ tãto fede
re nãm vtrãqȝ cõsereret: vt nec iferiorē consu/
meret glorificatio: nec supiorem minueret assũ
ptio. Salua igit̃ ꝓprietate vtriusqȝ substãtie ⁊
i vnã coeuntē psonã suscipit̃ a maiestate humi
litas: a Vtute ifirmitas: ab eternitate mortalitas
⁊ ad deponēdũ nostre cõditõis debitũ: nã iuio
labilis nature est in fusa passibili. hec ille. Sed
Apollinarius male cõtra hãc veritatē locutus
ē: dicēs ip̃m verbũ in carnē conuersũ. sicut cũ
dr̃ Jo. 2. Ut gustauit architriclin⁹ aquã vinuȝ
factũ. Q̄d ea rõe dicitur: qꝛ ē cõuersa in vinuȝ
Sed hic error impossibilitatē hȝ fm̃ doctrinaȝ
sancti Tho. in. 4. sũme contra gentiles. c. 27.
triplici ratione.
Primo ratione immutabilitatis.
Secũdo ratione simplicitatis.
Tertio ratione incommunicabilitatis.
Primo rõe imutabilitatis. Nã de⁹ est im
mutabilis. Q̄d ē aũt quod i aliud cõuertit̃ mu/
tat̃. Cũ ergo Vbũ dei sit ver⁹ de⁹ impossibile ē
q̄ Vbũ dei fuerit in carnē mutatũ. Scd̃o rõe
simplicitatis. cũ. n. Vbũ dei sit deus simplex ē ⁊
nulla i ipso cõpositõ eē põt. Si ergo aliqd ver
bi sit cõuersũ in carnē: oȝ totũ verbũ eē cõuersũ
Q̄d āt i aliud cõuertit̃: desinit eē illud qd̃ pri⁹
fuit: sicut aqua cõuersa i vinũ iã nõ ē aqua sed
vinũ: ergo post icarnatõem fm̃ rõem predictã
verbũ dei penit⁹ nõ erit: qd̃ falsissimũ ē: tũȝ ex
hoc q̄ verbũ dei i eternũ sit: tũ qꝛ post icarnati
onē xp̃s fm̃ verbũ dei dr̃. fm̃ illud Apoc. 19.
c. vestitus erat veste aspersa sanguie: ⁊ nomen
eius verbũ dei. Tertio rõe icõmunicabilita
tis. Eoꝝ. n. que nõ cõueniũt i materia ⁊ i gene
re vno: ipossibile ē fieri cõuersionem ⁊ vniri
iuicē: vt ex linea nõ fit albedo: qꝛ sũt diuersorũ
generꝝ: neqȝ corp⁹ elemētale põt cõuerti in ali
quod corpus celeste: vel i aliquã incorpoream
substantiã vel ecõuerso: qꝛ nõ cõueniũt in ma
teria nec in genere cũ quocũqȝ alio. Eo autē q̄
deus nec i genere ē nec mãm hȝ ipossibile ē V
bum in carnē fuisse conuersũ: vel in qd̃cũqȝ ali
ud. Diximus qd de xp̃o sentim⁹ fm̃ traditõnes
patrum: ⁊ expugnauim⁹ rõibus manifestis he
reticorũ omniũ obiecta nephãda. Satis ergo
ē clara xp̃i noticia. Ideo null⁹ p ignorantiam
volũtariam ⁊ affectatam si ei non credit excusa
re se põt: tamē qbuslibȝ doctrina suscipiēda est
vt de uerbo incarnato fide credat̃: quod Vbuȝ
explicare nõ põt. Hoc dicit elegãtissime Leo
papa in sermone de natiuitate dñi. Excedit qui
dem dilectissimi: multũqȝ supeminet humani
eloquij facultatē diuini opis magnitudo: ⁊ ide
oritur difficultas fandi: vnde adest rõ nõ tacē
di. Quia in iesu xp̃o filio dei non solum ad di
uinam

uinaz essentiā: sed etiā ad humanā spectat naturam: quod dictū est per pphetā. Generatiōez eius qs enarrabit. Vtrāqz eniz substāñā i vnā conuenisse psonā nisi fides credat fmo nō expli cat. Et ideo nūqz materia deficit laudis: qr nūqz sufficit copia laudatoris. Gaudeam⁹ igit qr ad loquēdū tante misericordie sacramentū ipa res sum⁹: ⁊ cū salutis nostre altitudinē vincere nō valem⁹: sentiam⁹ nobis bonū esse qr vincimur. Nemo enim ad cognitionē veritatis magis ppinquat: qz q intelligit in rebus diuinis etiā si multū pficiat semp sibi supesse qd q̄rat. Nā q se ad qd tendit puenisse psumit: nō q̄sita reperit: sed in inquisitiōe deficit. Ne aūt infirmitatis nostre pturbemur angustijs: euāgelice nos ⁊ pphetice adiuuāt voces. h ille. Inherētes igit nos dictis sancto⁊ xp̄m deū ⁊ hominē adorem⁹: q viuit ⁊ regnat in secu. secu. Amē.

Feria. 4. post secūdā dñicā de aduētu. Sermo qr solus filius dei carnez assumpsit: ⁊ non alie persone trinitatis.

Fructus vndecim⁹. Jesus in mūdū mittit.

Beatus qui non ⁊c. vbi. s. cupientes qdā mysteriū incarnationis incōsiderate inuestigare cōfundunt in mēte: qm credūt totā trinitatē fore incarnatā nescientes distinguere diuina⁊ psona⁊ pluralitatez. Et qr hoc tenere falsum est ⁊ ipiū. Jccirco i p̄senti fmone videbim⁹ qualiter sola psona vbi carnē assumpsit. Colligemusqz ea q̄ dicturi sumus sub vno fructu. s. Jesus in mūduz mittit. Pro cuius decuratione tres cōclusiones erūt notande.

Prima cōclusio dicit expressionis.
Secūda cōclusio dicit terminationis.
Tertia cōclusio dicit extensionis.

Qd psona icarnata nominat vbū. Ca. 1.

Prima cōclusio dicit exp̄ssionis. Nā psona incarnata exprimit ⁊ nominat noie vbi. Jo. pmo. c. Jdeo vt aliqlē huius vbi habeam⁹ noticiaz tria sunt notanda.

Primū qualiter vbū inuenitur in nobis.
Secundū qualiter vbū in deo ponit.
Tertiū qualiter proprietas filiationis in verbo diuino reperit.

Primū vidēdū est qualiter vbū inuenit in nobis. Circa hoc dicit Nico. de lira. sup Joh. qr vox significatiua dicit vbū: sz hoc tantūmodo large ⁊ denominatiue: inqztū significat interiorez mētis cōceptū: sicut vrina dicit sana inqztuz est sanitatis indicatiua. Et ideo sicut illud proprie dicit vbū qd p vocem significat. s. interior mentis cōceptus: fm qr dicit phs primo periermenia⁊. Voces sunt note. i. signa ea⁊ q̄ sunt in aia passionū. Et ideo cōceptus mentis interior antequā p vocē designet, pprie vbū dicitur. Et hoc est qd dicit Aug. 17. de trinitate. Quis qs pōt intelligere vbū nō solū anteqz sonet: verūz etiā anteqz sono⁊ eius imagines cogitatione inuoluant: pōt videre aliquā illius vbi similitudinē: de quo dictū ē: in principio erat verbuz. Verūtamen duplex est in nobis interior mentis cōceptus. Vnus impfectus ⁊ isformis Alius formatus ⁊ pfectus. Cuius ratio est: qr cognitio nostra pcedit de imperfecto ad pfectū Et ideo de re primo habemus cōceptū confusum ⁊ imperfectū: vt dicit primo phico⁊. Et talis cōceptus nō dicit proprie vbū: sed cogitatio. Procedendo autē peruenim⁹ ad habēduz cōceptū rei determinatū: q a philosophis vocat diffinitio: ⁊ a sanctis vocat verbū. Secunduz videndū est qualiter vbū ponit in deo. Circa qd est cōsiderandū: qr deus est intellectualis nature: vt ab hominibus tam sanctis qz pphetis supponit manifestuz. Jdeo in ipso nō nomen ad similitudinē verbi large dicti qd est ipsa vox significatiua vel cōceptus rei est imperfectus: qr in deo nihil est impfectū. Et pter hoc vox significatiua que est sensibilis: ⁊ ipsa cogitatio que licet sit intellectualis: tamē importat ipfectionē: nō habet ibi locū. Sed ibi ponit vbum inqztū importat cōcepū rei pfectum: qr deus de vnico actu intelligendi seipsum omnia cōcipit pfecte. Ex quo patet differentia vbi nostri ad verbū diuinū: qr verbū nostrū in mente multiplicatur. Quod enim sunt ibi cōceptus iperfecti vel formati: tot sunt ibi vba. Jn deo autez vnicū est verbū: qr nō potest esse ibi nisi vnicus cōceptus pfectissimus. Jtē vbuz in nobis est accidens: ⁊ qd transiens: qr nō semp actu intelligimus. Sed in deo est quedā substātia diuina: que nō patit admixtionē alicuius accidētis seu cuiuscūqz essentie create: ⁊ est verbū qd semper actu permanet ⁊ eternū. Tertiū videnduz est qualiter proprietas filiationis in vbo diuino reperit. Ad quod sciendū est qr de ratione filiationis est qr ibi sit pcessus viuentis a viuente fm rationē similitudinis in identitate nature saltē specifice: vel ppinquo genere: vt declaratum est fructu quarto presentis operis. Et

q: verbū in diuinis ꝓcedit sicut viuens a viuē/
te: ꝛ in identitate nature non soluꝫ specifica: sed
etiā numerali: ꝛ ꝓcedit etiā ſm ratonē similitu
dinis: q: de ratione Ubi est q sit pfecta similitu
do illius cuius est Ubū: ideo Ubū in diuinis et
filius idē sunt p omnēmodū. Ideo Aug. i. 6.
li. de trinitate ait. Uerbū solus filius accipit ꝛ
in eo loco dicit Ubū quo filius. De quo verbo
idē dicit aug. n. lib. de trinitate q ipsa ꝓprietas
filij psonalis diuersis nominib9 significat ad ex
primendā diuersimode perfectionē ei9. Ut. n.
ostendat patri naturalis: dicit filius: vt ostēdat
patri p omnia similis: dicit splendor. Ut ostēda
tur immaterialiter genitus: dicit Ubū. Nā Ubuꝫ
est secunda psona in sanctissima trinitate.

Quod incarnatio determinat ad solā psonā verbi. Capitulum. .2.

s Ecunda cōclusio dicitur terminatio.
Incarnatio nāqꝫ terminat ad solam
personā verbi ex triplici cōuenientia.
Primo inquātū filius est imago.
Secundo inquātū filius est Ubum.
Tertio inquātū est filius.
Primo cōueniens fuit vt sola psona verbi in/
carnaret: inquātum est imago: q: homo assum/
ptibilis erat ratione dignitatis imaginis. Et q:
filius est imago patris: magis cōueniens erat
psonā filij assumere creaturā. Secūdo fuit ma/
gis cōueniens: inquātū est verbū. Quia fili9 dei
est verbum patris: sic ꝓcedit ab ipso: vt pater se
manifestat p ipsum. Et ideo sicut ad intentiōis
manifestationē Ubuꝫ intelligibile copulat voci
sensibili: sic ad diuinitatis reuelationē verbuꝫ
patris cōgruū fuit vniri carni. Tertio fuit cō/
ueniens: q: filius. Nā fili9 solus ē genitus ab
eterno. Et sic cōgruebat eū carnē assumere: vt
esset de genere hominū: ꝛ ita fili9 hominis. Et
hoc est qd dicit aug. li. de trinitate. queꝫ allegat
magister sententiaꝝ. di. i. li. tertij. Dei fili9 nō
quesiuit nisi matrē in terris: q: iā habebat prēꝫ
in celis. Insuper si loquamur de incarnatiōe p
cōparationē ad humani generis redemptionē
magis cōueniens fuit filiū incarnari q̄ patrē ꝛ
spiritū sanctū. Et hoc apparet si cōsiderem9 ho/
minis lapsum: reparandi modū: ꝛ reparatiōis
fructū. Primo si cōsideremus hominis lapsuꝫ
videmus q lapsus fuit appetēdo dei similitudi
neꝫ ꝛ equalitatē: que ꝓprie filio attribuit. Ideo
quasi directe cōtra filiū peccauit. Hoc est quod
dicit Anselmus li. cur deus homo. Homo ꝓ
quo erat oraturus: ꝛ diabolus queꝫ erat expu/
gnaturus: ambo falsam dei similitudinē sum/
pserunt. Uñ specialius aduersus filiū peccaue
runt. Secūdo si cōsiderem9 modū reparatio
nis: filio incarnari conueniens fuit. Reparati
enim sum9 p mediatoris obedientiā ꝛ supplica
tioneꝫ: qd magis filio q̄ alij cōpetit. Uñ ansel
mus li. cur deus homo. Conuenientius sonat
filiū supplicare patri: q̄ aliā psonā. Tertio si
cōsideremus reparationis fructū: icarnatio ad
hoc facta est vt simus dei filij. Si ergo posteri9
p illud habet reduci qd est prius in eodē gene/
re cōgruū fuit vt filij efficeremur p illū q est fili9
naturalis. Unde aug. 3. li. de trinitate ait. Ut
homo ex deo nasceretur primo ex ipso natus ē
deus. O portuit eniꝫ vt p eum efficeremur filij
adoptiui: q est filius naturalis. Hec Boñ. di.
i. tertij li. Alex. i. 3. ꝛ Tho. in. 3. pte summe. q.
3. argu. 8.

Quod nulla psona incarnari potuit nisi persona filij. Capitulum. .3.

t Ertia cōclusio dicit extensionis. In
qua nō imerito q̄runt doctores si alia
persona a filio. s. patris vel spūs san/
cti potuit se extendere ad possibilitatē incarna/
tionis. Et ad hoc ſm doctrinā Boñ. di. i. ter/
tij li. ar. i. q. 4. dixerūt qdā q nulla psona incar
nari potuit nisi psona Ubi. Qd ꝓbant triplici
ratione.
Prima ratio est ꝓpter psonaꝝ ordinationem.
Secūda ratio est ꝓpter psonaꝝ cōditionem.
Tertia ratio est ꝓpter oppositoꝝ distinctioneꝫ.
Prima ratio est ꝓpter psonaꝝ ordinationem.
Ita. n. ordinate sunt psone diuine: vt nulla in
eis sit admixta cōfusio. Sed si alia psona incar
naret: nasceret q̄dā cōfusio trinitatis: q: plures
filij in trinitate dicerent. Secūda ratio est ꝓ
psonaꝝ diuinaꝝ cōditionē: q̄ talis est: vt vna p
sona sit alteri similis ꝛ equalis. Si ergo incar/
naret vel pater vel spiritus sctūs nasceret. s. q̄dā
equalitatis diminutio: dū duo filij essent i diui/
nitate: quoꝝ vnus haberet excellentiā natiui
tateꝫ altero. Tertia ratio est ꝓpter oppositoꝝ
distinctionē: debent nāqꝫ opposita esse distin/
cta. Si aūt alia psona a filio incarnaret: nascere
tur quedā oppositoꝝ idistinctio: q: tūc ibi eēnt
due psone: quaꝝ quelibet genita: ꝛ filius dice/
retur vel vnus: ꝛ idē filius genitus ꝛ ingenit9
diceret: si pater incarnaret. Et ideo qui volunt
hanc positionē tenere dixerunt q nulla alia pso
na nisi filij poterat incarnari: nō propter defe/
ctuꝫ sed ꝓpter dignitatē potentie: q̄ nō admittit
aliquod

aliquod indecens. Sed dominus Bon. dicit ꝙ pater ⁊ spiritus sanctus potuissent incarnari absq; aliqua repugnantia. Potuissent eniȝ formare corpus quod sibi vnirent de genere humano nō ꝑ viā generationis: sicut formare corpus Eue: q̄ nō dicitur esse filia Ade. Propterea dato ꝙ alia persona assumpserit carnē: ⁊ nō verbū: adhuc ibi nō est confusio nec equalitatis diminutio ſm reȝ: qꝛ ex hoc nulla fieret trāsmutatio circa personas diuinas. Nulla enim ē cōfusio quādo nos credimus ꝙ vnus ⁊ idem est temporalis ⁊ eternus: immortalis ⁊ mortuus. Nullū enim est incōueniens cuȝ dicimus filiū esse equalē patri ⁊ minorē patre ſm naturaruȝ dualitateȝ. Sufficiat itaq; nobis ꝙ filius est incarnatus nō imperfecte nō diminute: quinimmo cū omnibus requisitis ad salutē ⁊ redēptionem nostrā. Ipsum ergo audiamus: ipsuȝ imitemur qui pro nobis in mundū venire dignatus est: qui semꝑ paratū se offert ad nos saluandum: qui est benedictus ⁊c̄. amē.

Feria quinta post secundā dominicā de aduentu. Sermo cōtra iudeos qui dicunt christū esse venturū.

Fruct⁹ duodecimus. Jesus venisse visus ē.

Beatus qui nō fuerit ⁊c̄. vbi. s̄. Generatio peruersa iudeorum hodierna die per totam orbem terrarū dispersa ⁊ dissemi-

b

nata in christo scandalicatur: qꝛ ꝑ ipsos de christo dulcissimo ⁊ iesu nostro negatur qd̄ ꝑ nos ꝑ̄dicatur. Dicūtq; euȝ venturū quē venisse omnino clarū est. Quibus tāto fortius viriliter est resistenduȝ: quanto ipsis fides maior exhiberi posset: quia ad eos de xp̄o facta est reuelatio. Habent enim ipsi prophetarū documenta: ⁊ sanctorū patruȝ exempla in scripturis veteris testamenti: quaruȝ se vsum puertētes facile ignorantibus ꝑsuadent quod volunt. Idcirco in ꝑ̄senti ſmone contra iudeos dicturi sumus de christi aduentu in mundū siue i carnem: cuius tempus ꝑ̄teritum est: ⁊ nō futurū. Dicemusq; pro hac veritate sub vno fructu. s. Jesus venisse visus est. Ad cuius declarationem tres conclusiones erunt pertractande.

Prima conclusio dicit̄ iudeoruȝ dispersio siue captiuitas.

Secūda cōclusio dicit̄ ecclesie stabilitas.

Tertia ꝯclusio dicit̄ miraculorū claritas

p Rima cōclusio dicitur iudeorū dispersio seu captiuitas. Nā mille ⁊ quadringētis ⁊. 24. annis iudei dispersi vagant̄ ꝑ omnes nationes mundi. Nō habent ciuitatē: nō templū: nō regnum: nec aliquā amplius dignitatē. Certe si eos interrogare voluerimus cur tāto tempore seuit ira dei cōtra eos nesciunt respondere: nisi quia christū in lege promissum suscipere noluerunt: quimmo ꝑsecuti sunt eū vsq; ad cōdemnationeȝ mortis. Sed prophetia patriarche Jacob Gen. 49. c. satis autētica manifestat christum venisse: cōtestans tunc nascituꝝ eū: quādo iudeis regale sceptrum deficeret. Ait enim. Nō auferetur sceptrum de iuda: nec dux de femore eius: donec veniat q mittendus est: et ipse erit expectatio gentiuȝ. Verūtamē aliqui iudei dicunt ꝙ hec auctoritas non intelligitur de christo: sed de Nabochodonosor rege babylonis: qui missus est ex ordinatione diuina cōtra hierusalem ꝓpter peccata populi: vt habet̄. 4. Reg. 25. c. ⁊ ex tunc defecit regnū iudeorū: qꝛ Nabuchodonosor cepit Sedechiā regeȝ: ⁊ filios suos coraȝ eo occidit: ⁊ oculos ipsius effodit: vinxitq; eum cathenis: ⁊ adduxit in babylone: nec postea aliquis de eius stirpe regnauit. Quibus respondet Nico. de lira ꝙ hoc est falsum: quia post captiuitatē babylonicaȝ iudei habuerunt duces ⁊ principes. sicut patet de Zorobabel. Esdre. 3. de Neemia Esdre per totū ⁊ de Machabeis: vt habetur in libris Machabeorū. Habuerunt etiam reges: quia Joānis hircanus filius Symonis Machabei imposuit sibi diadema regni. Et ex tunc regnauerunt filij vsq; ad Herodē. Augu. autē. 18. li. de ciuitate dei dicit ꝙ primus post babylonicaȝ captiuitatem rex fuit Aristobolus. Primus apud iudeos Aristobolus assumpto diademate ⁊ rex pontifex factus est. Nam antea non reges sed principes ⁊ duces habuerunt. Huic Aristobolo successit Alexander etiam ipse rex ⁊ pontifex. Post hunc vxor Alexandri regina iudeoruȝ fuit: cuius tempore mala sunt eos secuta grauiora. Naȝ filij huius alexandri aristobolus ⁊ Hircanus inter se de imperio dimicātes vires aduersus israeliticā gentē ꝓuocauerunt romanas. Hircanus nāq; a romanis contra fratrem poposcit auxilium. Venit Pompeius preclarissim⁹ princeps qui iudeaȝ cum exercitu ingressus: ciuitatem cepit: templum: reserauit non deuotione supplicis: sed iure victoris. Et ad sancta sanctorum quo nisi la

cerdotem summū intrare licebat: non vt vene rator: sed vt pphanator accessit. Confirmato/ qz Hircani pontificatu: et subiugata gente po sito custode Antipatre vinctum secum Aristo bolum ducit. Et ex tūc iudei tributarij Roma noꝝ eē ceperūt. Hec idem dicit Crisostomus et Eutropius li. 6. Deinde post paucos ānos. Herodē alienigenā habuerunt: quo regnāte natus est xps. De quo herode dicit Eusebius primo li. ecclesiastice historie. et Josephus. 7. antiquitatū. li. ꝙ ex idumeoꝝ gente paternum genus: arabū vero materni sanguinis originē duxit: qui a romanis iudeoꝝ regnum sibi con cedi fecit. In quo cū eēt sublevatus: mox in su pbiam erupit: ac iudeis plurima mala intulit. Nam et pontifices nō iam fm generis ordinē constituebat: sed ignobilibus qbusdam pmitte bat sacerdotia: sacratā etiā vestē sūmi pōtificis obclusam signaculo tenuit: nō pmisso alterius ptāti vsu eius. Cū ēt videret ꝙ generis iudeo rum nobilium iudicia si permanerent: libri si/ bi plurimū quererēt nobilitatis sue: oēs libros in qbus cōstructio generis hēbat iussit icendi estimās se nobilez videri posse. Veꝝ fuere tūc falsi diligētes et studiosi viri q vel descriptos ex pte aliqua: huiusmōi libros hēbāt domi: vel es sent memoriter habiti: q ordinē psapie retinue rūt. Ecce iā ꝙ iudei ɔfiteri cogūtur fm pphetī cam pmissionē xpm iam aduenisse: qui dū fue rint iterrogati: vbi sūt illi sanctissimi pres Is/ raelitici populi ptectores et defensores: xpz ve nisse cōfiteri cogūtur. Vbi ergo o iudei moy/ ses q pplm captiuū dei vtute ex egipto de ma nu Pharaonis eduxit et liberauit Exodi. 12. c. Vbi Josue sub quo illa tria magna miracula ondit deus. Primū qñ iordanis fluuius aqs inūdatus liberꝝ populū dei nō ferebuit. Josue. 4. Scdz qñ clāgentibus sacerdotibus hierico corruit. Josue. 6. c. Tertiū quādo Josue con tra hostes pugnāte sol vnius diei spacio stetit. Josue. x. c. Vbi iudices illi fortissimi bellato/ res q populū dei de inimicis suis viriliter de/ fenderūt. Vbi Othoniel q populū dei libera/ uit de manu regis syrie. iudicū. 3. c. Vbi aioth q moabitas circiter decē milia oēs robustos et fortes pcussit. Eglon eoꝝ rege in suo cenacu/ lo interfecto. iudicū eodem. c. Vbi Sangar fili us anath q pcussit de philistijm sexcētos viros et israel defendit. Eodē. c. Vbi Delbora et ba rach q barach credit vir eius fuisse: ipsa tamen Delbora israel liberauit de manu iabin regis asor. iudicū. 4. c. Vbi Gedeon: q Israel libe rauit de manu Madiā terrore lapidū et tubaꝝ hostibus subito pturbatis alijs mutua cede ca dētibus: qbusdā vo in fugā cōuersis. iudicuz 7. c. Vbi Abimelech filius Hieroboaal de cō cubina natus: q septuagita frēs suos de patris vxoribus oēs preter vnū ioathā q minim9 ab/ scōdit9 erat occidit: et dñiū populi violēter arri puit. iudicuz. 9. c. Vbi Tholadi Sachar. vbi Tholā iahir Galaadites. Vbi iepte fili9 cuius dā meretricis: q spurius a fratribus fuit eiect9 tādē necessitate vrgēte ad pricipatū vocatus ē et ex voto filiā mactauit: stult9 in vouēdo: crude lis i soluēdo. iudicū. xi. c. Vbi Abessan q sep/ tē ānis israel iudicauit. Vbi Abialō çabuleni tes. Vbi Abdō fili9 Hellel Pharaonites: q habuit. 40. filios: de qbus iudicum. 12. c. Vbi Samson fortis q leonē iterfecit philisteos oc/ cidit et tot et tāta fecit cōtra eos. iudicuz. 15. c. et 16. Vbi Heli et Samuel et ceteri victoriosi du ces ppli iudeoꝝ. Vbi et reges illi potētissimi: quos pfecit eis de9 Vbi Saul q pm9 regnauit i israel et ex volūtate dei vnct9 est in regē a Sa muele sacerdote. i. Reg. 15. c. Vbi Dauid q secūdus regnauit q pmissiōe dei iterfecit gigā/ tē goliath: et demū ad paucos dies effectus est rex sup pplm israel. i. Reg. 16. Vbi Salomō fili9 ei9 q regnauit post Dauid patrē suum. 3. Reg. 3. c. et dedit ei dñs sapientiā et prudētiaz multā nimis et latitudinē cordis quasi harenā q̄ ē in littore maris: et erat sapiētior cūctis hoi/ bus: possidebatqz oia regna a flumie terre phi listijz vsqz ad terminū egypti. 3. Reg. 4. c. Et edificauit domū dñi: et gloriose regnauit i vita sua. Vbi Hieroboā Vbi Abias. vbi Assa: vbi iosaphat. vbi iorā. vbi Ochoçias. vbi io/ as. vbi Amasias. vbi Ozias: vbi ioathaz. ubi Achaç. vbi Ezechias. vbi Manasses: vbi a/ mon. vbi et reliq iudeoꝝ reges: q vt i libris re gū diffusius notatur successiue regnauerūt cuz vtute multa et victoria inimicoꝝ populi dei. Quid fecistis o iudei. Quod scelus commisi/ stis: cur dati estis in obprobrium gentium: et abiectiōez cūctis gētibus. Vbi Esaias. Vbi Hieremias. Ezechiel. Daniel. Oseas. Joel amos. abdias. ionas. Micheas. Naum. aba chuch. Sophōias. Aggeus. Zacharias. Ma lachias. Certe nullus est qui aliquid prophetī zet de aduentu messie: qz iam venit. Ipsi autē iudei clauserunt cor suū: et tam manifestissimis exemplis apertissimisqz experimentis crede/ re nolūt

re nolunt.

Quod ecclesie stabilitate probatur christuz iam venisse. Capitulum. 2.

Secunda conclusio dicitur ecclesie stabilitas. Naz a tempore xp̄i stabilis: ⁊ firma permansit: nec vlle vnq̃z tempestates: non dico solūmodo hereticoꝝ: sed etiā potentissimoꝝ tyrannorum potuerunt illam submergere. Quod vtiqz fieri non posset nisi celitus defenderetur. Nec deus ita sibi assisterz si mendaciter predicaret xp̄m venisse. Quisnaz explicet quot fuerunt imperatores Romani: qui xp̄ianum nomen delere conati sunt: ⁊ ecclesiam dei durissimis cruciatibus: ⁊ omni crudelitate vexarunt. Nōnulli fuere qui dixerunt decem tm̄ persecutiones ecclesiā passam. Vnā vero nouissimam: ⁊ futuram esse dicunt ab antixp̄o: quos tamen augustinus improbat li. 18 de ciui. dei. 52. c. vbi ait. Proinde nec illud quidem temere puto esse credendum siue dicēdū ꝙ nonnullis visum est vel videtur nō amplius ecc̄liam passuram persecutiones vsqz ad tempus antichristi: q̃z ꝙ iam passa est decem: ⁊ vndecimā eandēqz sit nouissima ab antixp̄o. Primam quippe computant a Nerone. Secūdaz a Domitiano. Tertiam a Traiano. Quartā ab antonio. Quintam a Seuero. Sextā a Maximino. Septimā a Decio. Octauam a valeriano. nonam ab aureliano. Decimaz a Diocletiano ⁊ Maximiano. Plagas. n. egyptiorum que decem fuerunt: anteq̃z inde exire inciperet populus dei: putant ad hūc intellectum esse referendas: vt nouissima antixp̄i persecutio similis videatur vndecime plage egypti: q̄ dum hostiliter persequerentur hebreos in mari rubro populo dei per siccum transeunte perierunt. Sed ego illa re gesta in egypto istas persecutiones ꝓphetice significatas non esse arbitror. Quāuis ex eis q̄ hoc putant exquisite ⁊ ingeniose illa singula his singulis comparata videantur: non ꝓphetico spiritu sed ꝯiectura mētis humane: que aliquando ad verum peruenitur: aliquādo fallitur. Quid enim qui sentiunt hoc dicturi sunt de persecutione qua dominus crucifixus est: in quo eam sunt numero posituri. Si aūt hac excepta existimant computāduz tanq̃z ille computande sint que ad corpus pertinēt: non qua ipsum caput est appetitum: ⁊ occisum. Quid agēt de illa que posteaq̃z christus ascēdit in celuz hierosolymis facta ē. Vbi beatus Stephānus lapidatus ē. Vbi iacobus frater ioānis gladio trucidatus est. vbi apostolus Petrus vt occideretur inclusus ē: ⁊ per angelum liberatus. vbi fugati ⁊ dispersi de hierosolymis fratres. vbi Saulus qui postea Paulus apostolus factus est vastabat ecclesiam. Vbi ipse quoqz iā fidem quam ꝑsequebatur euangelizans: qualia faciebat est passus: siue per iudeaz siue per alias gentes quascūqz xp̄m feruentissime predicabat. Cur ergo eis a Nerone videtur ordienduz: cum ad Neronis tēpora inter atrocissimas persecutiones: de quibus nimis longum est cuncta dicere ecclesia crescendo peruenerit. Hec aug. qui in premissis verbis docet ecclesiam dei non nisi inter turbines ⁊ cōquassationes varias floruisse. Et illud ꝓfecto mirabile vnicuiqz eē debet: ꝙ imperatores romani quibus mundus olim resistere non potuit: vt totum terrarum orbem sue iurisditioni subiecerunt: non valuerūt cultum dei delere de terra: quem nullus defendit armis: nec pecunia: nō deniqz humanis fauoribus: quimo per importuna persecutione victores esse deberēt ipsi ita victi sunt: vt in vrbe collocaretur sedes ecc̄lie sancte dei. O admirabilis virtus iesu xp̄i crucifixi. o incogitabilis potentia xp̄i: qui moriens resurgere voluit tertia die: ut stabiliret ecclesiā eāqz firmarz sicut ꝓmiserat Petro Math. 16 c. Super hanc petraz. s. me xp̄m edificabo ecclesiam meaz: ⁊ porte iferi non preualebunt aduersus eā. Ipse ē de quo Daniel exposuit visionem nabuchodonosor ꝙ debebat subijcere regnum Romanoruz. Nam Nabuchodonosor vt dicitur Danielis secundo dixit. vidi statuaz magnam cuius caput ex optimo auro erat: pectus ⁊ brachia ex argēto: venter ⁊ femur ex ere tibie autē ferree. Et post sequitur ꝙ abscissus ē lapis de monte sine manibus ⁊ percussit statuā in pedibus eius: ⁊ comminuit eos. Per statuam designantur quattuor regna. Primuz est regnum chaldeorū quod designatur per caput aureum: sicut ipse Daniel exponit. Secundū est regnum persarum: quod designatur per argentum: quod subiecit sibi regnum chaldeorū. Designatur autez per argentum vt dicit Nicolaus de lira: quia in illo regno multum vacabant sapientie ⁊ eloquentie: que significantur per claritatem argenti ⁊ eius sonoritatem: ⁊ q: regnum medorum ⁊ persarum primo fuerunt duo regna: ⁊ in vno regnabat Darius. ⁊ i alio Cyrus: ideo signata fuerunt per illa duo brachia. Verūtamen quia fuerunt cōiuncta simul

tempoꝛ Cyri: moꝛtuo Dario: illa duo brachia erant coniuncta in pectoꝛe vno. Tertium est regnum grecoꝝ: quod subiecit sibi regnū psarū tpe Alexandri magni. Designatur autem p es ꝓpter sonoꝛitatem: qꝛ es inter alia metalla ē magis sonoꝝ. Quartum est regnum romanoꝛū quod designatur per ferrum: qꝛ subiecit sibi regnum grecoꝛum ꝛ omnia regna mundi: sicͭ ferrum domat omnia alia metalla: Per lapidem autem abscisum sine manibus designatur xp̄s q est natus de ꝟgine sine manibus complectentium: que ꝟgo designatur per montem ꝓpter excellentiam vite. Cui xp̄o subijciendū erat regnum romanoꝛum. Quod impletum fuit tpe Constantini a beato Siluestro baptizatus romanū imperium xp̄o subiecit. Ex quibus omnibus conuincuntur iudei: vt velint nolint dicant xp̄m venisse: quem tamen impie negant absqꝫ vlla rationabili causa ꝛc̄.

Quod christum venisse probatur claritate miraculoꝛum. Capitulum. 3.

Tertia cōclusio dicit̃ miraculoꝝ claritas Cōstat nāqꝫ venisse xp̄m qꝛ añ aduentum eius multa miracula fcā sunt in veteri lege. Nūc ꝟo illa fieri tm̄ videntur in xp̄iana religione ꝟtute dn̄i nostri iesu xp̄i. Quanta enī fuerint illa signa olim exhibita pꝫ in scripturis veteris testamēti. Ibi qdem vt aug. testat̃ libro. x. de ciui. dei. c. 8. reperiem⁹ q̄liter Abrahe ex sterili vxoꝛe datus ē filius: ēt ipsa senescēte. Geñ. 26. c. Ibi vxoꝛ Loth in statuā salis cōuertitur: qꝛ supremū preceptum contempsit. Geñ. 16. c. Ibi in liberatione populi de egypto: colūna ignis per noctem ꝛ nubis per diem iter p̄bebat israelitico populo. Exo. 13. c. Ibi apertum mare rubꝛū ostenditur ꝛ filii israel per siccum transeuntes: egiptiī ꝟo in mediis fluctibus inuoluūtur. Exo. 14. c. Ibi marath fluuius amarissimus imisso ligno dulcificatur Exodi. 15. c. Ibi māna pluitur patribus in deserto. Exodi. 16. Sed qd omnia numerare temptamus: cū breuis sermo illa explicare negat. Nō negant ipsi iudei que dicimus: sed respōdē non hūt cur tot signa ꝛ ꝟtutes defecerūt. Negāt āt q̄ in nostra fide nūc tales ꝟtutes ꝛ multo maioꝛes inueniantur. Nos autē qui xp̄iani sum⁹ de dn̄o nostro iesu xp̄o autētice legimus q̄ miracula multa fecit curando infirmos obsessos: a demonibus liberādo: illuminādo cecos: mūdādo leprosos: ꝛ qd̄ maius est moꝛtuos resuscitando: vt dem̄ ē fructu. 8. prefectis opis. Et nō solum in creaturis rōnabilibus uidētur hec signa: sed etiā in sensibilibus elementis. Hic ē q̄ Gre. in omel. epiphanie ait. Oia elementa auctoꝛē suum venisse testata sūt. Vt enim d̄ his quasi quodā vsu humano loquar deū hunc celi eē cognouerūt: qꝛ pꝛotinus stellam miserūt mare cognouit: qꝛ sub eius plantis se calcabile p̄buit: terra cognouit: qꝛ eo moꝛiente cōtremuit: sol cognouit: qꝛ lucis sue radios abscōdit: saxa ꝛ parietes cognouerunt: qꝛ tempoꝛe moꝛtis eius scissa sūt. Infernus cognouit: qꝛ hos quos tenebat moꝛtuos reddidit. Et tamen hunc quē deum omnia elementa insensibilia asserunt: adhuc infideliū iudeoꝛum coꝛda minime esse cognoscunt: ꝛ durioꝛa saxis ad pn̄itentiam scindi nolūt: eūqꝫ confiteri abnegant: quem elementa vt diximus: aut signis aut scissionibus deū clamant. hec ille. Nec ipse xp̄s tantum ista miracula fecit: sed in eius ꝟtute ꝛ nomine in ecclesia vsqꝫ in hodiernum diem multipliciter fiunt Sicut patet in apostolis: in martyribus: in virginibus: ꝛ in confessoꝛibus. De quibus omnibus tanta dici possunt: q̄ vix aliquis illa queat aut legere aut audire. Verūtamen illd̄ vnū est miraculum miraculoꝛum omnium clarissimū ac mirabilissimū: q̄ mūd⁹ tot⁹ p aplos i xp̄ꝫ crediderit. Nec fuerunt rustici: simplices vulgares ꝛ idiote qui in christum crediderunt: sed viri litterati: docti: periti: philosophi: oꝛatoꝛes: pꝛincipes: reges: ꝛ imperatoꝛes. Unde aug. 22. li. de ci. dei dicit. c. 5. Iam ergo tria sunt incredibilia que tamen facta sunt. Incredibile est xp̄m resurrexisse in carne: ꝛ in celum ascendisse cum carne. Incredibile est mundum reꝫ tā incredibilem credidisse. Et incredibile est homines ignobiles infimos paucissimos imperitos tam incredibilem rem tam efficaciter mundo: ꝛ in illo etiam doctis persuadere potuisse. Hoꝛum trium incredibilium pꝛimum nolunt isti cum quibus agimus credere. Secundū coguntur ꝛ cernere quod tamen non inueniunt. vnde sit factum si non credunt. Tertium certe resurrectio christi: ꝛ in celū cuꝫ carne cū q̄ resurrexit ascēsio toto mundo iā pꝛedicatur: ꝛ creditur. Si credibilis non est: vnde toto terrarum oꝛbe iam credita est. Sed multi nobiles sublimes ꝛ docti etiam vidisse dixerunt: ꝛ quod viderunt diffamare curarunt: eis mundum credidisse non mirum est. Sed istos adhuc credere nolle: perdurum est. Si autem vt verum est paucis obscuris minimis ꝛ indoctis ea se vidisse

disse dicentibus et scribentibus credidit mundus: cur pauci obstinatissimi qui remanserunt ipsi mundo iam credenti adhuc vsqz non credunt. Qui propterea numero exiguo ignobilium infimorum imperitorum hominum credidit: qz in tam contemptibilibus testibus multo mirabilius diuinitas seipsa persuasit. Eloquia nāqz persuadentium que dicebant mira fuerūt facta non verba. Qui enim christum in carne resurrexisse et cum illa ad celum ascendisse non viderant hec se vidisse narrantibus non loquētibus tantum: sed etiam mirifica facientibus signa credebant. Homines quippe quos vnius vel vt multum duarum linguarum fuisse nouerant repente linguis omnium gentium loquētes mirabiliter audiebant. Claudum ab vberibus matris: ad eorū verba in xpi nomine post 40. annos incolumē constitisse: sudaria de corporibus eorz ablata sanādis languentibus profuisse: in via qua fuerant transituri positos in ordine innumerabiles morbis variis laborantes vt ambulantium super eos vmbra transiret cōtinuo salutez solere recipere: et alia multa stupēda in xpi nomine per eos facta. Postremo etiam mortuos resurrexisse cernebant. Que si vt leguntur gesta eē cōcedunt: ecce tot incredibilia tribus aliis icredibilibus addimus: et vt credatur vnū icredibile: qđ de carnis resurrectiōe atqz in celum ascensione dicitur multorum incredibilium testimonia tanta congerimus: et nōdū ad credendum abhorrenda duricia incredulos flectimus. Si vo' p apostolos xpi vt eis crederetur resurrectōem atqz ascensionem predicantibus xpi etiam ista miracula facta esse non credunt. Hoc nobis vnum grande miraculum sufficit: qz iam terrarum orbis sine vllis miraculis credidit. Hec Aug. Cōfundantur ergo iudei duri qui xpianam fidem impugnant: qui xpm venisse negant: quem vt prediximus tot quotidiana miracula declarant et manifestant. O iudei olim a deo predilecti: modo dati in obprobrium gentium: reuertimini: reuertimini: deponite vestram duriciē: currite ad xpm desideratum: qui iam venit mansuetus: qui est benedictus in secula seculorum. Amen.

Feria sexta post scdam dñicam de aduētu. Sermo de fide firma q̄ debem' xpm cognscē.

Fructus. 13. Jhesus fide cognoscitur.

Eatus qui non fuerit etc. vbi supra. Magna ē multitudo et numerus pene incredibilis eorum qui eterno bono priuantur quoniam xpm credere noluūt: cuz tamen vt apostolus docet ad Heb. 11. sine fide impossibile est placere deo. Ipsa nāqz est que intellectum illuminat: menti veritatem reserat: et animam ducit ad noticiam eorum que necessario sunt cognoscenda pro obtinenda salute. Et quoniam qui sine fide viuit vel in aliquo articulo fidei dubitat: vt notatur extra de hereticis. c. primo. infidelis simpliciter ē. Idcirco in p̄senti sermone dicturi sumus contra eos qui fide integra carent: et in xpo scandalizantur. Pro quibus ponemus fructum qui est. Jesus fide cognoscitur. Ad quod plene intelligendum tres conclusiones erunt notande.

Prima conclusio dicitur paruitas.
Secunda conclusio dicitur sublimitas.
Tertia conclusio dicitur superioritas.

Quod proprio ingenio christum cognoscere non possumus. Capitulū. I.

p Rima conclusio dicitur puitas. In q̄ scire debemus qz xpm per fidez cognoscere possumus. Ingenio aūt proprio nequaqz: qz intellectus rationalis creature p semetipm ad talem noticiam extendere se minime valet. Nisi diceremus fm eos qui fatui sūt qz itellectus noster intelligit oia quod est falsum. Et falsitas ista haberi potest si consideretur qz triplex est intellectus.

Primus est intellectus diuinus.
Secūdus est intellectus angelicus.
Tertius est intellectus humanus.

Primus intellectus est diuinus: de quo dicit Scotus. di. 2. primi li. qz est infinitus: et cognoscit quodcunqz intelligibile perfectissime: quantum est intelligere in se: et vnico actu intelligendi intelligit semetipsum et omnia. Quod etiam late declarat sanctus Tho. li. primo contra gentiles. c. 24. Et quia esse dei est infinitū ipse solus se infinite intelligit. Secundus intellectus est angelicus: de quo dicit Dio' in li. de diui. no. qz est deiformis. Quod ideo dicitur fm Boñ. in. 2. dis. 3. non quia habet deiformitatem quam habet intellectus gloriosus p assimilationem que est in statu perfecto: sed qz sine susceptiōe specierum per illud quod habet in se actu cognoscit. Ex hoc angelus naturali cognitiōe diuinā eēntiam videre non potuit in claritate sua: tum quia hec cognitio est primum

premiũ: quo habito mens creata quiescit tanq̃ beata ⁊ pfecta: ſm illud Job. 17. Hec eſt vita eterna vt cognoſcant te deũ verũ. Angelus aũt nõ erat p naturã beatus: ideo hoc pmiũ nõ obtinuiſſet niſi gratuita dei influentia: tũ qꝛ diuina lux ꝓpter ſui eminentiã eſt inacceſſibilis viribus omnis create nature: ⁊ p q̃ʒdã benignitatis cõdeſcenſionẽ facit ſe cognoſci: ita q̃ i illa cognitione cognoſcẽs multo plus agat q̃ʒ agat Illa aũt cõdeſcenſio bonitatis qd gratuitũ dicit ſed cõſtat q̃ nõ dicit diuine eſſentie humiliationeʒ: qꝛ nõ põt minorari ſed dicit alicuius radij gratuitã imiſſionẽ: ꝓpter quã anima clare cognoſcit cũ eſt imiſſio abũdãtia ſicut eſt i gloria. Tuʒ etiã nõ vidit angelꝰ naturali cognitõe diuinaʒ eſſentiã: qꝛ ꝓpinquior eſt deo aĩa habẽs gratiã q̃ʒ ſit angelus habẽs ſola naturalia. Anima vo exuta cũ grã nõ põt aſpicere lucẽ ſummã niſi adiuuet̃ p gloriã: ſicut pʒ de his q fuerunt in limbo: ⁊ de alijs q ſunt in purgatorio. A fortiori ergo nec angelꝰ hʒ cognitõeʒ de diuina eſſentia p naturaʒ: ſʒ cognouit deũ tũc in puris naturalibus ↄſtitutus p ſpeculũ claꝝ ⁊ p veſtigiũ. ſ. Boñ. in. 2. vbi oñdit̃ limitatio intellectꝰ angelici: qꝛ nõ extendit ſe ad itelligẽdũ eſſentiã diuinã eo mõ quo itelligit intellectꝰ diuinꝰ. Inſup etiã in gloria vnꝰ angelus magis itelligit q̃ʒ aliꝰ: qꝛ vt vult Dio. li. de ange. hier. diuine reuelatões fiunt a deo i mẽte ipſi ſeraphin: illas vo cõicat cherubin: ⁊ ſic ſm ordinẽ ſupiores iſerioribus reuelant. Tertius intellectꝰ dicit̃ humanꝰ: q longe inferior eſt intellectu angelico: qꝛ cognoſcit res i tpe: ⁊ cũ diſcurſu rati ocinãdo: q'tñ nõ eſt equalis i oibꝰ rõne vtentibꝰ: qꝛ qð vnꝰ ſcit alter ignorat: nec etiã aliqs ita eſt doctꝰ: qn poſſit fieri doctior: ſm illud prouer. i. Audiẽs ſapiens ſapientior erit: vñ refert Hiero. de Themiſti de pho ſcribens ad Nepotianũ: q̃ cũ expletis. 127. annis ad morteʒ appropinquaret: amare flebat dicẽs: ſe tũc e vita migrare: cũ aliqd ſcire inciperet. Quo exẽplo mouemur q̃ nõ niſi fatue exiſtimãt qdã ſe oĩa ſcire: ⁊ illa putant eſſe q̃ ipſi intelligunt: ⁊ q̃ nõ intelligunt oio nõ eẽ. Iſti ſunt q ſpiritu ſupbie ⁊ p̃ſumptiõis decepti a vitate fiũt alieni: qꝛ vt dicit Berñ. ſup cãtica. Supbo oculo vitas nõ videt. Et Aug. 7. cõfeſſionũ. ſemetipſuʒ de tali errore redarguit dicendo. Tumore meo ſepabar a te: ⁊ nimis iflata facies claudebat oculos meos. Cũ itaq̃ oiuʒ intellectꝰ nõ ſint equales: oꝫ: ⁊ oẽs fide iuuent̃

Qð ea q̃ de xpo cognoſcunt̃ ſunt ita ſublimia q̃ excedunt capacitateʒ humanã: ideo neceſſe eſt ipſum fide cognoſcere. Capłm. 2.

S Ecũda cõluſio dicit̃ ſublimitas. Neceſſe eſt eniʒ ieſuʒ fide cognoſcere: qꝛ ea que de ipſo dicunt̃ adeo ſunt ſublimia vt hominis naturalẽ capacitatẽ excedant. Quod cõueniens eſſe oſtendit Tho. in. i. ↄtra gentiles triplici ratione.

Primo ratione ordinationis.

Secũdo ratione vere cõditionis.

Tertio ratione delectationis.

Primo equidẽ decens fuit hominibꝰ ꝓponi fide tenenda ea q̃ ſupra naturales animi vires ſunt ratione ordinatiõis. Ordinamur. n. ad alterius bonũ q̃ʒtum experiri in p̃ſenti vita poſſumus. Ideo oportuit mente euocari in aliquid altius q̃ʒ ratio noſtra ptingere in pñti poſſit: vt ſic diſcamus in illud ſtudiuʒ tendere: qð totuʒ ſtatũ preſentis vite excedit. Et hoc precipue xp̃iane religioni cõpetit: qꝛ ſingulariter dona ꝓmittit. Secũdo hoc cõueniens fuit ratione vere cõditionis: ad dei. ſ. veriorẽ cognitionẽ habendã. Tunc enim ſolũ deum in p̃ſenti vere cognoſcimus: quãdo ipſum eſſe credimꝰ ſupra omne illud qð de deo cogitari põt ab homine: eo q̃ naturalẽ hominis cognitionẽ diuina ſubſtantia excedit. Tertio illud fuit cõueniẽs ratione delectatõis. Noticia nãq̃ diuinoꝝ ẽ valde delectabilis. Vnde. Ar. x. ethicoꝝ. c. 7. cõtra Symonidẽ phm dicit: q̃ hõ ad diuina ⁊ imortalia tendere debet q̃ʒtũ põt. Hic ſymonides dimittendã homini dicebat ſupioꝝ cognitionẽ: ⁊ humanis rebꝰ ingeniũ applicãduʒ: inquiens humana ſapere hoĩẽ ⁊ mortalẽ mortalia. Et. xi. de animalibꝰ Ar. dicit: q̃ q̃uis parũ ſit qð de ſubſtãtijs ſupioribꝰ pcipimꝰ: illud tñ modicũ ẽ magis amatũ ⁊ deſideratuʒ omni cognitõe: quã habemꝰ de ſubſtãtijs inferioribꝰ Et i. 2. de celo ⁊ mũdo ait: q̃ cũ de corpibꝰ celeſtibus q̃ſtiones ſolui poſſunt ↄuenit audiri: vt vehemẽs ſit gaudiũ eiꝰ: oñdẽs q̃ de rebꝰ nobiliſſimis q̃ʒcũq̃ ĩpfecta cognitio: maximã pfectionẽ ⁊ delectatõeʒ aĩe ↄfert. Multo magis ergo cognitio diuinoꝝ ſecretoꝝ q̃ fide hẽri põt.

Qð cõfirmãdo p̃dicta: fidei ſacramenta ſuperant altitudinẽ humani itellectus. Ca. 3.

T Ertia cõcluſio dicit̃ ſupioritas. Ex dictis in prima ⁊ in ſecũda ↄcluſione cõſtare põt q̃ fidei ſacramẽta ſuperant altitudinẽ humani intellectus: ideo rõne demõſtratiua cognoſci nõ poſſunt. Oportet ergo: vt

ſimplici

simplici fide ⁊ nõ sophistica interrogatione su/
scipiant. Ideo scribit .i.c. de sum. tri. ⁊ fid. ca.
vbi glo. ait. Ubi ratio deficit supplet fides. Et
hoc Hilari⁹ li. de trini. ait. Neqꝫ celestiũ per se
scientiã humana imbecillitas ꝯsequit. Nã visi/
biliũ intelligẽtiã ipse sibi corꝑaliũ sensus assu/
mat. Nõ. n. subeãt ingenia nostra in celesti sciẽ
tia: neqꝫ incõꝑhẽsibilẽ ꝟtutẽ sensu aliquo in
firmitas nostra cõcipiet. Neqꝫ ꝑꝑ h̃ irrationa/
biliter mouent q sic credũt ea q̃ humanã rõnẽ
suꝑant: qꝛ vt inqt Ugo de sancto Uic. lib. I. 3.
parte. c. 24. circa credẽda q̃dã sunt extra rõnẽ:
vt necessaria: q̃dã secundũ rationẽ: vt ꝓhibita:
q̃dã ꝯtra rationẽ: vt icredebilia: q̃dã supra ra/
tionẽ vt mirabilia ⁊ diuina. Si ꝟo dicat ꝙ in fi
de ꝓponit aliqđ qđ etiã humana ratione inue/
stigari possit: vt deũ esse: ⁊ tñ credẽdũ nobis ꝓ
ponit: tradere ergo saltẽ ista tãꝙ credẽda videt
esse suꝑfluũ. Ad h̃ rñdet sanct⁹ Tho. 2.2. q. 2.
ꝙ necessariũ ẽ homini accipe ꝑ modũ fidei etiã
q̃dã q̃ naturali ratione ꝓbari põt triplici ratiõe.
Primo ꝑꝑ generalitatem.
Secũdo ꝑꝑ velocitatem.
Tertio ꝑꝑ securitatem.

Primo ꝑꝑ generalitatẽ. Quia noticia fidei
põt esse generalior ⁊ cõmunior. Si. n. veritas
solũmodo rationi iquirẽda relinqueret: paucis
hominib⁹ inesset noticia dei. Secũdũ. n. Tho.
primo cõtra gẽtiles. c. 4. a fructu studiose inq/
sitionis q̃ est iuentio ꝟitatis plurimi ipediunt
trib⁹ de causis. Quidã siqdẽ ꝑꝑ cõplexionis in
dispositionẽ: ex qua multi sunt naturaliter indi/
spositi ad sciendũ. Unde nullo studio ad hoc ꝑ
tingere possent vt summũ gradũ humane co/
gnitionis attingerent: q in cognoscẽdo deũ cõ/
sistit. Quidã ꝟo impediunt necessitate rei fami
liaris. Oportet. n. inter homines esse aliques
q tꝑalibus administrãdis insistant: q tantũ tꝑs
in ocio cõtemplatiue inquisitiõis nõ possent ex/
pendere: vt ad summũ fastigiũ humane inqui/
sitiõis ꝑtingere possint. s. dei cognitionẽ. Qui
dã autẽ impediunt pigritia. Ad cognitionem
enĩ eoꝝ q̃ de deo ratio inuestigare põt: opor/
tet multa p̃cognoscere: cũ fere totius phie cõsi/
deratio ad dei cognitionẽ ordinetur. Propter
qđ metaphisica q̃ circa diuina versat: inter phi
losophie ꝑtes vltima remãet addiscenda. Se
cunda ratio est ꝓpter velocitatẽ. Uelocius. n.
fide ꝙ̃ ratione cognoscit deus ⁊ citius. Naꝫ q
ad p̃dicte veritatis cognitionẽ ratione vellent ꝑ
uenire: vix post longũ tempus id possent attin
gere: tũ ꝓpter multa q̃ exigũt vt dictũ est: tũ
etiã qꝛ tempore iuuentutis diuersis passionum
motib⁹ anima fluctuans nõ est apta ad tam alte
veritatis cognitionẽ: sed in quiescendo fit pru/
dẽs ⁊ sciens: vt habet. 7. phisicoꝝ. Tertia ra
tio est ꝓpter securitatẽ qꝛ noticia fidei ẽ securior
inuestigatione rationis. Plerũqꝫ enim tali in/
uestigationi falsitas admiscet ꝓpter debilitatẽ
intellectus nostri in iudicãdo: ⁊ fantasmatũ per
mixtionẽ. Et ideo oportuit: vt ꝑ viã fidei veri/
tas elucescat. Hinc apostol⁹ ad Eph. 4. Non
amplius ambuletis sicut ⁊ gentes ambulãt in
vanitate sensus sui: tenebris obscuratũ haben/
tes intellectũ. Igit̃ humiliet vnusquisqꝫ mentẽ
suã: deponat omnes curiositates animi sui: abij
ciat quilibet p̃sumptionẽ a se: ⁊ cũ de xp̃o sense/
runt fide videant ꝓpter rationis debilitatẽ. Sꝫ
nescio quid dicã de multis q nullo argumento
flecti possunt ad credendũ que credere obligan
tur. Nisi forte dixerim eos excecatos vel sup/
bia: vel auaricia: vel luxuria: a qbus cũ abstine
re nolint id credunt qđ volunt. Hoc nãque so
lum eẽ videt maloꝝ refugiũ. Quapropter nos
verã fidẽ habeamus: vt deũ in celo videre pos
simus q est benedictus in secula seculoꝝ. amẽ.

Sabbato post secundã dominicã de aduen/
tu. Sermo de sequela xp̃i: ꝯtra falsos xp̃ianos
qui dicunt se in xp̃m credere quẽ tamẽ in opi/
bus virtutũ nolunt imitari vnde in xp̃o merito
scandalizantur.

Fructus. 14. Iesus est imitandus.

Eatus qui nõ fuerit scandali/
zatus in me: vbi supra. Osten
dunt quidã se in hac vita xp̃m
diligere: ⁊ in ipsum credere ver
ba ꝓferendo: sed opib⁹ ipsi cõ
trariant: qñ vitiosius viuũt: vitaqꝫ eoꝝ est re/
prehensibilis valde: atqꝫ in his que dei sunt fa/
cillime fatigant: adeo vt nec in minimo labora
re velint pro adipiscenda gloria sanctorum: pro
quibus in presenti s̃mone dicturi sumus de se/
quela iesu christi: quia vt Iac. ait. 2. c. fides sine
operibus mortua est. Non enim ꝓdest nobis
christuꝫ cõmendare: christũ laudare: christũ ma
gnificare: xp̃m nominare: nisi ipsuꝫ fuerimus
imitati. Erit itaqꝫ huius s̃monis fructus. Ie/
sus est imitandus. Nã q ipsuꝫ sequit in illo nõ
scandalizatur: pro cuius declaratione circa xp̃i
sequelã tres cõclusiones notabimus.
Prima cõclusio dicitur determinatio.

Secunda cōclusiō dicit ratio.
Tertia cōclusio dicit retardatio.
Quod debemus imitari xp̄m: nō tñ in omnibus sȝ ex necessitate in obseruantia humili diuinoꝝ cōsilioꝝ ꝛ operibus pfectionū. Ca. .I.

Prima conclusio dicit determinatio. In qua expedit scire in quo debem⁹ xp̄m seq. De quo Petrus ait. i. Petri. 2. c. Xp̄s passus est pro nobis vobis relinquens exēpluȝ: vt sequamini vestigia eius. Et Joh. prima canonica. 2. c. Qui dicit se in xp̄m credere: debet sicut ille ambulauit: ambulare. Et Lactantius. 7. li. diuinaꝝ institutionū ait. Pater. n. noster ac dñs qui cōdidit firmauitqȝ celū: qui librată magnitudine sua terrā vallauit mōtib⁹: mari circundedit: omniaqȝ distinxit: ꝛ qcqd est in hoc opere mūdi cōstauit atqȝ pfecit. Qui pspectis erroꝛib⁹ hominū ducem misit vt nobis iusticie viā panderet. Hunc sequamur oēs hunc audiam⁹: huic deuotissime paream⁹ quoniā solus vt ait Lucretius. Veridicis hominū purgauit pectora dictis. Et fineȝ statuit torpedinis atqȝ timoris. Exposuitqȝ summum bonū quo tendimus oēs. Qui formā atqȝ viā monstrauit limite puo. Quo possem⁹ ad id recto cōscendere cursu. Nec tantū ōndit sȝ pcessit ne quis difficultatis gratia iter veritatis horreret. Et Greg. dicit. Qui xp̄i vestigia dedignātur sequi: qua temeritate sperant ad ei⁹ claritatis gaudia cōsequenda puenire. Et in euāgelio ipse saluatoꝛ ait Joh. 8. Ego sum lux mundi: q se quit me nō ambulat in tenebris. Et Joh. 13. Exemplū. n. dedi vobis vt quēadmoduȝ ego feci ita ꝛ vos faciatis. Ex his remanet dubius animus: in quo debeam⁹ xp̄m sequi: cū xp̄s ieiunauerit quadraginta diebus ꝛ quadraginta noctib⁹: ꝛ nihil comedens vel bibens: in desertuȝ locū ad oꝛandū accesserit: animā suā psecutoꝛibus obtulerit: fueritqȝ multipliciter illusus: flagellatus: cōtumelijs affectus: in medio duoruȝ latronū crucifixus: ꝛ tandē p nobis cū amaro doloꝛe moꝛtuus. Si ergo debem⁹ xp̄m seq: nunqd ꝛ talia pati obligati sum⁹: ita vt aliter nō possimus saluari. Ad qđ est notanduȝ illud qđ dicit dñs Bon. in quodā libello suo: qui intitulatur apologia paupeꝝ: q in xp̄o contingūt tres actus reperire.
Primi respiciūt dignitatē excellentie.
Secundi cōdescensionē misericoꝛdie.
Tertij infoꝛmationē pfecte vite.

Primi actus in xp̄o respiciunt dignitatē excellentie: vt illi in qbus apparet sua potētia: sic opera miraculosa: vel sapiētia: sicut reuelatio secretoꝝ coꝛdis: vel seueritas iudicij: sicut eijcere vendentes ꝛ ementes de tēplo: ꝛ dura increpatione ferire pontifices. vel auctoꝛitas officij: sicut sacramentū cōficere: ꝛ man⁹ iponere: ꝛ relaxare peccata. Que oia xp̄o cōueniunt: qꝛ ipse erat deus omnipotens: erat hō: ꝛ ex gr̄a vnionis oia sciēs: erat iudex ꝛ erat sacerdos. Secundi actus in xp̄o respiciunt ꝯdescensionē misericoꝛdie. Nā xp̄s nuptijs interfuit: comedit cū phariseo Luc. 7. in domo Marthe ꝛ Magdalene multotiēs hospitabat: ibiqȝ comedebat apposita sibi cibaria. Comedit cū publicanis ꝛ peccatoꝛib⁹: vt patet Math. 9. Et quādo comedit in domo Mathei pharisei murmurabāt dicentes: quare cū publicanis ꝛ peccatoꝛib⁹ manducat magister vester. Habebat tunicā incōsutilem nō rudē nec hispidā. Cōuersabat iter homines: ꝛ tandeȝ cū peccatoꝛib⁹ loquebat. Que oia ipse fecit nō tanqȝ impfectus sȝ pfectissim⁹. Et huiusmodi opa i ipso impfecta nequaqȝ fuerunt: qꝛ sicut bonū dicit tripliciter: ita ꝛ malum tripliciter: ꝛ sicut pfectū dicit tripliciter ita ꝛ imperfectū tripliciter. Est enim bonū ex genere vt actus transiens sup debitā materiā. Vt ire ad ecclesiā: dare elemosynam: ieiunare: ꝛ similia. Est etiā bonū ex circūstantia: sicut actus circunstantijs debitis infoꝛmatus: vt occidere hominē ppter iusticiā: qꝛ lex ita iubet. Est etiaȝ bonuȝ fm se: qđ nullo mō pōt fieri male: vt est diligere deū: est opus ṽtutis ex radice charitatis ꝓcedens. Similiter malū aliquid est ex genere vt actus transiens sup materiaȝ indebitā: sicut occidere hominē. Est malū ex circūstātia: sicut dare elemosynā diuiti: pauperibus fame perire pmissis: ꝛ ieiunare ppter inanē gloriā. Et ē maluȝ fm se: ꝛ est illud qđ nullo modo pōt fieri bonū: sicut odire deū: ꝛ de facto peccare moꝛtaliter. Perfectū etiā quoddā est ex genere: vt est actus difficilis: ꝛ excellens: vt oia relinquere ꝛ religionē intrare. Quoddā est pfectū ex circūstantia: vt est actus debitis circūstantijs ꝛ pfectionibus infoꝛmatus: sicut fugere moꝛtem nō ex infirmitate ꝛ timoꝛe: sed p melioꝛi bono: vel q̄tū ad deū vel q̄tū ad proximū. Tertiū est pfectum fm se: sicut est act⁹ difficilis a ṽtutis sublimitate ꝓcedens: vt est motus feruide ꝛ calide dilectionis in deū. Imperfectū etiā dicit tripliciter. Quoddā est imperfectū ex genere: vt est actus facilis ad quē humana infirmitas ꝛ fragi

tias cõmuniter inclinat: vt possidere pecuniaꝫ habere vxoreꝫ ⁊ similia. Queddã est ex circunstantia: vt dimittere vestẽ ꝓpter fugã maioris iniurie. Tertiuꝫ est imꝑfectũ ſm se quod nullo modo põt stare cũ euangelica ꝑfectione: vt fugere paupertatẽ. Ex his omnibus apparet ꝙ bonũ ſm se nunꝙ̃ potest esse malũ: ⁊ ecõuerso. Sed bene bonũ ex genere põt esse malũ ex circunstantia: sicut qui iret ad ecclesiaꝫ vt placeret hominibus ⁊ nõ deo. Et malũ ex genere potest esse bonũ ex circũstantia: sicut si iudex maleficiorum ſm iura aliquẽ occideret. In quo casu nõ male faciunt: sed bene faciunt: vt patet. 23. q. 5. c. lex eterna. c. cũ minister. ⁊. c. q malos. Perfectum etiã ex genere põt esse imꝑfectũ ex circunstantia: sicut intrare religionẽ causa alicuius cõmodi temporalis. Ita etiã imꝑfectũ ex genere posset perfectuꝫ esse ex circũstantia: sicut facere aliquod opus ad debitũ fineꝫ charitatis ordinatum ꝓcedens ex radice intime charitatis. Hoc modo christus benedictꝰ omnia ꝑfectissime fecit: quia cũ comedit vel bibit: vel cõuersatus est cũ hominibus: vel cuꝫ nuptijs interfuit: ⁊ similia: nõ hoc fecit vt satisfaceret alicui suo irrationabili appetitui: qui in ipso nõ erat: sed vt infirmos ꝯfortaret ne crederent si christus talia opera nõ fecisset se nullo mõ posse saluari: si ab eis opibꝰ iꝑfectõis oĩo nõ abstinerent. Vñ similiter dicimꝰ ꝙ in xp̃o minoris ꝑfectõis fuit familiare colloquiũ cũ peccatoribꝰ: ꝙ̃ȝ dura increpatio facta p Ioã. bapti. ipsis phariseis. Maioris ꝑfectionis fuit ĩ xp̃o ꝯuersatio cũ hoĩbꝰ ꝙ̃ȝ solitudo Ioãnis ĩ heremo: qm̃ hec ⁊ similia ꝓcedebãt a xp̃o ex ardentissima charitate. Nã sic humanã assumẽdo nãm ĩ nr̃is qdẽ factꝰ est humilis: sȝ ĩ ꝓprijs remãsit excelsus: sic ⁊ summe charitatis dignatio ad actꝰ quosdã nr̃e imbecillitatis: ⁊ iꝑfectionis ꝯformes deprimit ⁊ summe ꝑfectõis rectitudine nõ curuat. Et ideo talia opa ꝑfecta in ipso fuerũt. Neq̧ acceptãda ẽ sñia falsa illoꝝ q minus bñ ĩtelligẽtes dicũt ꝙ ꝑfectio ⁊ iꝑfectio differũt sicut duo ꝯ̃ria: sicut iusticia ⁊ pctm̃: gloria ⁊ ignominia: vita ⁊ mors. Sȝ bñ veꝝ est ꝙ differũt sicut magis bonũ ⁊ minꝰ bonũ: magis meritoriũ ⁊ minꝰ meritoriũ. Itẽ nõ valet cõsequẽtia: vnꝰ facit opꝰ ꝑfectõis: ergo bñ facit. Alter facit opꝰ iꝑfectõis: ergo male fac. Ideo ambro. li. i. de offi. ait. Officiũ omne aut bonũ aut ꝑfectũ est. Qd̾ cũ scripturaꝝ auctoritate possumus ꝓbare. Habemꝰ. n. in euangelio dixisse dñm Math. 19. Si vis ad vitã ingredi ſua mãdata. Nõ homicidiũ facias. Non adulterabis. Hec media sunt officia qbꝰ aliqd deest. Ideo sequit Math. 19. c. Si vis ꝑfectus esse: vade ⁊ vende oĩa q̃ habes ⁊ da paupibꝰ: ⁊ veni seq̄re me. Hoc est ergo ꝑfectũ offĩm qd̾ greci cathorcõ vocãt: quo corrigimur oĩa q̃ aliquos potuerunt lapsos hr̃e. h ille. Et idẽ Ambro. sup epistolã ad Cor. ait. A licitis temꝑare vult fideles vt nõ solũ innocentes sȝ gloriosi videamur concessa. n. ꝑterire ṽtutis est maxie. Et Aug. ĩ li. de bono cõiugali inqt. Bonũ erat qd̾ Martha faciebat occupata circa ministeriuꝫ sanctoꝝ: sed meliꝰ qd̾ Maria soror eiꝰ. Bonũ Susãne ĩ cõiugali castitate laudamꝰ sȝ tñ ei bonũ vidue Anne ac multo magis Marie ṽginis ãteponimꝰ. Bonũ erat qd̾ faciebãt q de substãtia sua xp̃o ⁊ eius discipulis ministrabãt: sȝ meliꝰ qdeꝫ faciebant q omnẽ substantiã suã dimiserãt: vt xp̃m expeditius sequerentur. Et Hiero. ad Demetriadẽ inqt. Prohibent mala: ꝑcipiunt bona: cõcedunt media: suadent ꝑfecta. In duobꝰ primis omne peccatũ cõcludit. Reliqua ṽo posita sunt in nostra ptãte: vt aut vtamur ꝯcessis ac licitis: aut ob maius ꝑmiũ ea q̃ nobis ꝑmissa sunt respuamꝰ. Quibꝰ omnibꝰ apparet ꝙ ꝑfectũ nõ differt ab imꝑfecto: sicut ṽtuosum a vitioso: sed sicut magis bonũ a minori bono. Tertij actꝰ in xp̃o respiciunt informationẽ ꝑfecte vite: sicut offerre se morti: ṽginitatẽ ⁊ pauptatẽ obseruare: ⁊ hmõi. Cũ ergo q̃rit ĩ quo debemꝰ seq xp̃ꝫ Rñdeo ꝙ in obseruãtia diuinoꝝ mãdatoꝝ: vt apparet ex ꝑmissis. In opibus aũt ꝑfectionis nõ tenemur ipsum seq: nisi inq̃tũ volumꝰ: sicut si nos astringeremꝰ ad obseruandũ diuina cõsilia: vel in casu ꝙ extrema necessitas expostularet: sicut si aliter vnus nõ posset se defendere: vt si nõ negaret xp̃m moreret: ĩ quo casu tenetur de necessitate salutis magis eligere mortem. Idcirco multi iudices sunt: qui ex operibꝰ ꝑfectionis vel in christo cõsideratis: vel in sanctis suis: eos lacerant: in quibꝰ talia opa non relucent. Quis ignorat ꝙ etiã in operibꝰ ꝑfectionis ⁊ gradus ⁊ varietas inueniat. Opꝰ nanq̧ ꝑfectionis est pro xp̃o comburi: lapidari: crucifigi: capite trũcari: sagittari: vl' decoriari. Opꝰ ꝑfectionis est: mũdo dimisso in solitudine deo seruire. Opus ꝑfectionis est habitũ religionis assumere: ⁊ inter homines stãdo: ṽba vite predicare. Que fatuitas est ergo dicere. Paulus primꝰ heremita stetit in heremo: ⁊ bene fecit. Stephanus fuit lapidatus ⁊ nõ stetit ĩ heremo

ergo male fecit. Sanctus franciscus nō fuit sacerdos: ⁊ noluit esse ꝓpter humilitatem ⁊ bene fecit: ergo sanctus Antonius qui fuit sacerdos male fecit. O rudis intellectus est ista cogitare O ruda ingenia. o mentes insipide, atq; bestiales. Certe absq; vlla ratione volūt pleriq; de quibus loquimur: oēs ad opa ꝑfectionis fore obligatos: damnāt cōiugia: dānant reges: duces: barones: milites: mercatores: artifices: ⁊ quoscunq; in seculo cōstitutos. Quibus ego dico ꝙ hi q in seculo sunt in quolibet gradu: ⁊ fuāt mādata dei: ⁊ salus eterna eis nō denegat. Asserunt etiā hi eos q ꝑfectionis viā ingressi sunt ad oia ⁊ singula ꝑfectionis opa teneri: qđ falsum ē vt oñdimus exēplis ꝑallegatis. Sequamur ergo xp̄z bono aīo: qꝛ ad nihil ipossibile nos cogit

Quod tribus rationib⁹ inducimur seq xp̄m quē multi fugiunt. Capitulū. .2.

Ecunda cōclusio dicit ratio vel inductio. Inducimur nāq; xp̄m seq: quez multi fugiūt triplici ratione.

Primo ratione nominationis.
Secundo ratione honorationis.
Tertio ratione remunerationis.

Primo inducimur sequi xp̄z ratione nominationis. Nominamur eniz xp̄iani: qđ nomē primo ab apostolis ⁊ discipulis fuit introductū Nā vt scribit in. 2. li. ecclesiastice historie: cum passim ꝑ gentiliū populos diuina effunderetur dignatio: primū Cornelius apud Cesareā palestine vrbē maximā cū omni domo sua ad fidē xp̄i Petro ministrāte ꝑducit. Iāq; in dies ꝙ plurimi ⁊ alij ex gētib⁹ apud Antiochiā ad fidē venerūt. Ob qđ ibidez florentissima cōgregat ecclesia: in qua omnib⁹ pariter ⁊ in gratia dei ⁊ vnanimiter degentib⁹: ibi primū discipuli ꝑ eterni fonte sumpto mutato vocabulo appellati sunt xp̄iani. Quia vo xp̄ianus a xp̄o dicit: oportet vt q illud nomē habent xp̄m sequant: qꝛ nomē debet esse cōsonans rei: sicut ꝓbat. 21. di. c. cleros: ⁊ de ꝑbendis ⁊ dignitatib⁹. c. cū secundū. ⁊ instituta de donati. §. est. Hic est qđ scribit extra de sacra vnctione. c. cōuenisse. A christo xp̄iani dicunt: vt quasi vncti deriuent ab vncto vt omnes currāt in odorē vnguentoꝝ illi⁹ cui⁹ nomē vt oleū est effusum. Et Aug. in li. de doctrina xp̄iana de hoc sic loquit. Ex sacramento vnctionis christianoꝝ omniū vocabulū descendit. Qđ nomē ille frustra sortit q xp̄m minime imitat. Secūdo inducimur ad sequenduz xp̄m ratione honorationis: qꝛ honorat xp̄s se sequētes tāto honore vt maior excogitari non possit. Ideo dixit discipulis suis xp̄s Ioh. 15. Iā nō dicā vos seruos: sꝫ amicos. Et in ps. 138. Nimis honorificati sunt amici tui deus. Qđ verꝫ esse cōspicimus: cū videmus tā celebri veneratione coli memoriā sanctoꝝ. Et magis aperte videbit: cuz in fine seculi imitatores xp̄i magis honorabunt ꝙ purpurati reges: ꝙ insanati diuites: ꝙ delicati iuuenes: ꝙ hi q voluptatib⁹ ⁊ blanditijs seculi vacauerunt. Tunc vt scribitur Sap. 5. Stabunt iusti in magna ꝯstātia aduersus eos ⁊c. vsq; illoꝝ est. Erit tunc maior gloria ⁊ honor piscatoris amici dei: ꝙ fuerit gloria exhibita qbuscūq; impatoribus romanorū. Nulla erit tunc illoꝝ romanoruz gloria q post multos labores: ⁊ sudores: ⁊ angustias: ⁊ effusionez sanguinis: ⁊ dira vulnera superans hostibus in vrbe maxima triumphabāt. Erat nāq; triumphus ille honor maximus: q dari poterat a romanis. Et dicit a tris qđ ē tres: ⁊ phanus qđ est sonus: quasi triplex sonus ꝓ bene merito ciue. Fiebat aūt triplex cōsultatio ꝓ triūpho. Nā primo cōsulebat exercitus. Secundo senatus. Tertio populus. Quib⁹ ꝯcordantib⁹ triumphabat victoriosus dux. Vel dicū ꝙ triplex fuit leticia triumphantis. Prima: q cū ad vrbē triumphalis ciuis rediret: ei cū effusa leticia occurrebat populus vniuersus. Secunda erat leticia: quādo triūphātis currū ꝓcedebant captiui omnes manib⁹ post tergū ligatis. Tertia leticia: qꝛ triumphās suū post se habebat gestantē annulū similē suo: ⁊ a tergo triumphantis coronā aureā deferentē. Ipse vo triūphās indutus veste aurea ascendebat sup curruz aureū tractū a quattuor equis albis: vt scribit Lucius florus li. primo. Et sic pōpaticus dux cunte senatu in capitolio albos mactabat tauros et sacrificabat Ioui. Et ob temperamētuz huius effuse leticie: licebat impune omnib⁹ iocose aduersuz triumphantē dicere quecūq; cōuitia. Et ideo moti romani ad tātam gloriā: sine rubore postulabāt sibi decerni triumphales titulos ob quecūq; leuia. Quibus vt occurreret teste Valerio sub rubrica de iure triūphandi: lege cautū est nequis triūpharet nisi. 5. milia hostiuz i vna acie occidisset. Et ne lex cupiditatis gloria fraudaret: adiutorio alterius legis suffulta est: quā Lucius Marius: ⁊. M. Cato tribuni plebis tulerunt. Minabat enim penā impatoribus: q falsum numeꝝ occisoꝝ hostiū amicoꝝ ciuium senatui suis litteris nunciassent. Iubebāt etiaz

vt ꝙ primo

vt q̄3 primo vrbem itrassent apud questores vr
banos iurarēt de vtroq3 numero ab his sena/
tui scriptū eē. Erat ēt sancitū vt p habito iperio
nō pro recupatis romani populi triūph9 decer
nerēf. Ob quā legem vt scribit Valerius supi
or: aphrican9 ob recupatas hispanias nullū triū
phū habuit. Nec. M. Marcellus ob recupa/
tas Sirocusas: fiebāt aūt in his triumphis sola
tiosi ludi ⁊ festiui ioci, in honorem triumphātis
Vnde maxime mouebanf ipsi romani ad viri
liter agēdum ⁊ aggrediendū quecūq3 ardua: ⁊
difficilia sibi cōmissa. Sic triumphauit Luci9
posthunius metegellus scd̄m Titū Liuium li.
prio ab vrbe condita. qui Sānites vicit ⁊ Vri
am supauit. Triūphauit Lucius Emili9 Pau
lus filius Lucij Emilij qui apud Camios oc/
cisus ē scd̄m Plinū de viris illustribus. eo q
Ligures vicit ⁊ psem regem macedonie supa/
uit. Triumphauit Papilius: qui lucius Pa/
pilius cursor dictus ē: qui Sānitum duritiem
fregit: ⁊ adeo clare cūcta gessit: q romani scd̄m
Eutropium ⁊ Orosium: hūc Alexādro ma
ximo duci parem eē prestolabātur. Triumpha
uit Quintus Cecili9 Metellus dictus Mace
donicus fm Eutropiū li. 4. a domita Mace/
donia: q philippū regem de macedōia deuictū
eduxit. Triūphauit metellus filius ei9 fz Oo
rosium creticus dictus: q2 Cretā romano pplo
subiugauit. Triūphauit Pōpeius magn9 post
supatos duos reges fm Orosiū trahentib9
currū elephantis preferēs ante se filios Mitri
datis ⁊ Triganis ⁊ Aristobolum principē iu/
deoꝝ. Triumphauit Cesar quinquies vt Sue
toni9 scribit: ⁊ Florus pp̄ter ea que gesserat in
gallia ⁊ britānia ⁊ egypto ⁊ affrica. Triumpha
uit prob9 impator: qui fm Eutropiū. 9. li. ⁊ ru
finū in annalibus romanoꝝ vicit alemāos ger
manos gotos exarmatos: ⁊ diebus. 5. sic glo
riose triūphans inter alia spectacula totū currū
in spēm silue fecit cōseri arborib9 ac p diuersos
adit9 mille apros: mille ceruos: mille leones: cē
tūq3 lupicos imisit leopardos: ⁊ quascūq3 alias
feras hr̄e potuit viuas ⁊ omnia concessit diri/
pienda populo. Multiq3 fuerūt alij: qui in hu
iusmodi triūphis nō puum sibi honorem ven
dicauerūt. Sed vere fum9 fuit ⁊ vanitas talis
honor: laborauerūt sollicitudine pro re istabili/
⁊ momētanea. Non sic aūt erit de honore ami
coꝝ dei q honorem ppetuum ⁊ ideficientē acq
rent. Non dicetur impatoribus olim triūphan
tibus: tūc Vo flentibus sed his qui xp̄m sūt imi
tati Math. 25. c. Venite benedicti patris mei.
O ergo mūdana pigritia. o vitupabilis negli/
gentia. Si illi ciues terrene ciuitatis tm̄ labora
rūt pro illo modico honore accipiendo: cur oēs
non inuigilant ad imitandū xp̄m pro honore: q
pmittitur oibus btis in regno celoꝝ. Tertio
iducimur ad imitandū xp̄m rōe remuneratōis
Dat nāq3 se seq̄ntibus remuneratōem libera/
lissimā pro fumo tpali vitam eternam: p bre/
ui labore bonum quod nunq̄3 deficiet. Hic est
q Hiero. in qōnibus ad Elbidiam ait. O q̄3
ta btitudo p puis magna recipe: eterna p bre/
uibus: pro morituris semp viuentia: ⁊ habere
deum debitorem.

Quod multi sine ratione propter tria retra/
huntur a christi sequela. Caplm. 3

Ertia cōclusio dicitur retardatio. Re
t tardanf equidem ⁊ retrahunf multi a
sequela xp̄i irrōabilr̄ maxime pp tria.

Primo propter fidem dubiam.
Secūdo pp̄ter humanā verecūdiam.
Tertio pp̄ter spem falsam.

Prima retardatio dicif esse pp fidem dubi
am: q2 noluit firmiter credere existimantes ni/
hil aliud eē nisi qd̄ in presenti vita iuenif atque
videf. Quos Greg. in quarto dialogorum
quodam exemplo valde digno conuincit: vbi
ait: q si casu vna mulier in fouea aliq̄ terre ob/
scura ⁊ angusta piat filium: ibiq3 eum educat:
vsq3 ad annos discretionis: postmodū ei dicat
qualiter est supra ipsos celū: terra: sol: luna: stel
e: plācte: hoies: edificia: fōtes: maria: ⁊ huius/
modi: fatuus esset ille filius si non crederet di/
cens: ista non possūt esse: q2 ea non vidi. Pa
riformiter stultus est homo qui non credit san/
cte matri ecclesie: non credit predicatoribus ⁊
confitentibus de futura vita regni celoꝝ. Se
cūda retardatio dicif esse pp̄ter humanam Ve
cūdiam. Timent enim maloꝝ hominū latrat9
⁊ morsus: q derident sepenumero eos q bene
facere student: fm illd̄ puer. 13. Detestanf stul
ti eos q fugiūt mala. Et puer. 14. Ambulans
recto itinē ⁊ timens deū: despicitur ab eo qui i/
fami graditur via. Et Joā. 3. O is q male agit
odit lucem. Contra quos Hiero. dicit ad pā/
machiū. Prima Vtus monachi est contemnē
omnia iudicia: ⁊ recordari apostoli dicentis.
Si adhuc hominibus placerem christi seruus
non essem. Magisq3 deridendi sūt qui imitāf
diabolū q̄3 q sequūf xp̄m. Tertia retardatio
dicitur esse propter spem falsam: q2 sperāt diu

viuere qđ vnicuiqꝫ dubiuꝫ eē dꝫ. Sꝫ ēuenire
solet qđ Hiero. scribit ad Gerūtiā. Nemo in
gt.n. ē taꝫ fractis viribus ac taꝫ decrepite senec
tutis vt nō se putet vnū adhuc ānuꝫ supuictuꝝ
esse. Vñ subripit obliuio cōditionis sue vt ter/
renū aial iāqꝫ soluendū erigatur in supbiam: ꝛ
animo celū teneat. hec ille. Coexcitent itaqꝫ oi/
um mētes: apiant oculi cognoscamꝰ seculi va/
nitatē: labilitatē: falsitatē istabilitatem calamita
tem breuitatē ꝛ finem. Conemur itaqꝫ imitari
xp̄m iesū q nos inuitat: ac ad nos clamat. Veni
te ad cenā padisi: ꝛ ad btitudinē ipetrabilem q̄
pata ē oibus post me venire volentibꝰ: quā no
bis concedat iesus christus. Amen.

Dñica tertia de aduentu. Sermo de predi/
catōe Joānis baptiste: qua xp̄m dei filium pu/
blice predicauit.

Fructus. 15. Jesum Joānes predicat.

m Edius autem
vestꝝ stetit queꝫ vos nescitis.
Jo. I. c. ꝛ i euāgelio p̄sentis
dñice. Precursor dñi nostri ie
su xp̄i Joānes baptista ex dis/
positōe spūs sci xp̄m dei filiuꝫ
publice predicauit: cuius altitudinē singulari/
ter idicare voluit his q fuerāt ab hierosolymis
ad eū missi: q tñ cū ceteris pharisеis ac iudeis p
fidis nullo mō acqeuerūt Joānis testimōio V a
cissimo. Noluerūt que de xp̄o audierāt a Joā
ne humili mēte suscipe. Et qꝛ in euangelio ho/
dierno fit specialis mētio de Joānis p̄dicatiōe
qua xp̄m dei filium firmiter fortiter veraciter/
qꝫ asserebat. Jccirco p euāgelij declaratōe fru
ctum pponimus elucidādū q est. Jesum ioan
nes p̄dicat. Ad cuius expositōem tres conclu
siones occurrunt annotande.

Prima conclusio dicitur missionis.
Secunda conclusio dicitur interrogationis
Tertia conclusio dicitur magnificationis.

Quod missi sunt ad Joannē sacerdotes ꝛ
leuite interrogantes an eēt xp̄s. Caplm. I

p Rima cōclusio dicitur missiōis. Que
notatur in prima pte euangelij vbi di/
citur q miserūt iudei ab hierosolymis
sacerdotes ꝛ leuitas vt iterrogarent eum. Tu
qs es. Vbi nō imerito querimꝰ quare iudei po
tius opinabanṫ de Joāne q eēt xp̄s: qꝫ d' dño
nostro iesu xp̄o. Nam fm Origenē tēpus ad
uentus xp̄i populū recreabat: ꝛ quodāmō iam
p̄ns existens legis pitis ex sacris scripturis spe
ratum colligentibus: ppter qđ Theodas non
modicā multitudinē quasi xp̄s congregauit: ꝛ
post illum Judas galileus in diebꝰ pfessiōis.
Cum ergo feruentiꝰ expectareṫ xp̄i aduentꝰ iu
dei transmiserūt ad Joannē cōiter scire volētes
si ip̄e se xp̄m fateretur propter tria.
Primo ppter baptismi nouitatē.
Secūdo ppter predicatōis claritatē.
Tertio ppter vite austeritatem.

Primo iudei habuerūt de Joāne talē opi
nionē ppter baptismi nouitatē: qꝛ vt diciṫ i fi/
ne huiꝰ euāgelij ioānes erat in bethania trans
iordanē baptizās. Hec bethania fm glo. alia
fuit ab illa que nō longe erat ab hierusaleꝫ: vbi
fuerat lazarus mortuꝰ suscitatꝰ. De qua ēt diċ
Origenes q alio noīe vocabaṫ bethabora. Et
qꝛ nullus pphetaꝝ ante Joānem acceptauēat
baptizare: iō baptismꝰ eius quādam nouitateꝫ
p̄tendere videbaṫ que nō imerito supiores iu/
deoꝝ mouere poterat: vt de Joāne suspicareṫ
q eēt xp̄s. De quo baptismo q̄tuor Vitates te
nēde sūt catholice. Prima Vitas fꝫ Ric. in
4. q si extēdamꝰ nomē sacramēti ad oē signuꝫ
rei sacrātis suscipientē: sic baptismū Joannis
erat sacramētū: qꝛ expsse repńtabat xp̄i baptis/
mū: qui ē res sacras suscipiētem. Si aūt restri
gamus nomē sacramēti ad illud qđ ē sacre rei
signū ꝛ cā: sic nō erat sacramētū: qꝛ nō confere
bat grām ex vi sacramēti vt declarabimꝰ. Vñ
respectu sacri baptismi xp̄i dꝫ dici fuisse sacrale
qꝛ fuit quedā dispō ꝛ p̄pato ad illius baptismi
susceptōem vt dicit magister sniaꝝ i littera. di.
2. q̄rti li. Scd'a Vitas q baptismꝰ Joannis
vt dicit prefatꝰ doctor fuit institutus auctoritate
diuia. Qđ pbaṫ p illud qđ dicitur a Joanne
baptista. Jo. I. qui misit me baptizare ille mihi
dixit. Sup quē videris spm̄ descēdētem ꝛ ma/
nētem supra eū: ipse ē qui baptizat in spū sancto
Hoc ip̄m pꝫ: qꝛ Math. 21. xp̄o querēti de ba
ptismo ioānis: vtꝝ eēt ex celo an ex hoibus: nō
fuerūt ausi dicere q ex hoibus. Et dicitur ille
baptismꝰ ioannis: eo q ipse solus fuit minister
primarie instōnis ꝛ executōis illius baptismi.

Tertia Vitas q baptismus ioānis fm glo.
sup illud Luc. 3. predicās baptismū pnie: non
dabat seu cōferebat grām: vt dicitur ibi ioānes
dare nō potuit baptismū: quo pctā soluerentur
Nam vt dicit Boñ. 2. di. quarti li. talis baptis
mus fuit institutus p quādam prepatōnem ꝛ as/
suefactōem ad baptismū xp̄i. de cōse. di. 4. c. ñ
regnābanṫ. Vnde glo. Math. 3. super illo V
bo. Ego

bo. Ego baptizo ait. Tm̄ corpora lauo: qꝛ peccata soluere nequeo: vt sicut nascēdo ⁊ predicādo precreo: sic baptizādo ad christi baptismuꝫ dirigam. Quarta est veritas ꝙ baptizati baptismo ioānis iterum debuerūt rebaptizari: sicut patet p Aug. sup ioā. ⁊ ponitur de cōse. di. 4. c. Aliud. vbi dicitur. Si quos baptizat iudas iteꝝ non sunt baptizandi: ⁊ quos baptizauit ioānes: iterum sunt baptizandi. Et idē li. 2. de baptismo contra donatistas ait. Dn̄s ihs xp̄s tali baptismo mūdat ecclesiam: quo accepto nullū alteꝝ requirat. ioānes ēt tali baptismo precingebat: quo accepto esset ēt baptismū dn̄icum necessariuꝫ. Et hoc habet expresse. Act. 19. c. quando baptizatos baptismo ioānis paulus baptizauit baptismo xp̄i. Dicit tamen dn̄s Bon. ꝙ quorūdam opinio fuit ꝙ baptizati baptismo ioānis si nō habebant fidem trinitatis rebaptizādi erant. Si aūt habebant fidem trinitatis: qua interius isignebantur tanꝗ caractere: habebant spm̄ scm̄ p impositiōem manuū ⁊ ideo nō erant rebaptizandi. Scotus aūt i. d. di. sui quarti. q. vnica inquit ꝙ dupliciter pōt itelligi baptismus ioānis. Vno modo i forma baptismi christi: quam potuit didicisse a discipulis christi vel ab alijs audientibus eos baptizare. Et tūc non dicitur ꝓprie baptismus ioānis sicut non dicit baptismus Petri vel pauli Et planū est ꝙ tales sic baptizati non erant baptizādi. Alio modo potest itelligi baptism⁹ ioānis non in forma baptism christi: sed in aliqua alia forma ꝓprie. s. in noie venturi: vt dicit act. 19. vel ab. qꝫ aliqua forma. Et sic de baptizato satis videt necessarium ꝙ erat baptizand⁹ baptismo christi: tum ꝓpter preceptum generale obligās omnes quod non implebant sic baptizati a ioāne: tum qꝛ medicina preparatiua suscepta: cōgruum est recipere medicinā curatiuam Baptismus autem ioannis vt dixi paulo superius erat sicut dispositio ⁊ medicina preparatiua ad baptismuꝫ christi. Ideo nō tenetur opinio magistri a doctoribus in hoc passu: qꝛ non videtur habere rationes conuenientes. Secundo iudei magis opinabantur ꝙ ioannes esset christ⁹ ꝗꝫ d dn̄o nostro iesu christo ꝓpter doctrine claritatē. Adeo nāqꝫ doctrina eius erat grata: vt magna populoꝝ freqn̄tia conueniret ad ipsū audiēdū. Unde Math. 3. dicit. Exibat ad eū hierosolyma ⁊ oīs iudea: ⁊ oīs regio circa iordanē. Et si dicat ꝙ populi stulte faciebant cū non constabat eis de auctoritate ioānis quī ēt nulla miracula faciebat: vt dicitur ioh. i. Dicitur ꝙ fama miraculose conceptionis ioānis de sterili ⁊ sene: ⁊ ānunciatio eius facta patri in loco: ⁊ festo solēni: ⁊ ablato vsus lingue ⁊ eius restitutio nota plebi: ⁊ preclara vita parentum: ⁊ eius ab ifantia permansio in desertis: ⁊ sanctitatis: ⁊ stupēda efficacia spūs in loquēdo dabat aptissimū testimoniū ioāni ꝙ eēt vox illa clamāns in deserto: de qua dicit Esaias: iō erratus populoꝝ nō erat temeritas: sed potius motu spūs dei: ⁊ rōis ⁊ voluntatis eoꝝ sibi cōsentientis. Tertio iudei de ioāne opinabantur ꝙ eēt xp̄s ꝓpter vite austeritatem vel singularitatē. Nam christus ferebat vestes cōmunes ioānes aūt de pilis cameloꝝ cōfectas. Christ⁹ panem ⁊ vinū comedebat cum peccatorib⁹: ioannes autem habebat durissimuꝫ victuꝫ ⁊ euitabat cōsortia petōꝝ. Christ⁹ de fabro ꝓgenit⁹ esse credebatur: ioannes vo a sūmo sacerdote. Verūtamen non excusantur iudei quibus iste de quo tātam opinionem habebat christuꝫ eis ostendit: vt patebit in sequentibus. Ex hoc vt prediximus in sequenti fructu conuincuntur illi qui homines ex exterioribus iudicare volūt.

Quod destinatis ad ioānem ipse ad tria veraciter respondit. Cap. 2.

Secunda cōclusio dicitur iterrogatōis Nam hi q fuerunt ad ioānem destinati: ipsum sagaciter ⁊ studiose iterrogauerunt proponētes sibi simpliciter tria ad que ipse veraciter voluit respondere.

Primū qs es tu. Secūduꝫ Helias es tu. Tertium propheta es tu.

De primo dicit textus. Et cōfessus ē ⁊ nō negauit. Et cōfessus ē qꝛ non sū ego christus. Vbi rūdet ꝑm Criso. itentōi eoꝝ: qꝛ ad hoc ꝗrebāt. Tu qs es: vt rūderet eis si eēt christ⁹ vel nō. Dicit Criso. Sic fide dignū existimauerūt eē ioānē vt ei de seipso dicenti crederēt. Ad secūdum sibi propositum dicit. Nō sum. Quod contrariari videt sententie saluatoris: qui dixit Math. xi. de ioāne baptista. Ipse est Helias ⁊ ad hoc secundum Origenem dixerunt quidam ꝙ ioannes erat Helias: tamen ignorabat se esse Heliam. Et hoc nimirum tenent qui asserunt iterate incorporationis vnionem tāꝗ anima multa posset induere corpora. Vnde iudei per leuitas: ⁊ sacerdotes querūt an eēt Helias: arbitrantes Helie aīmam in ioanne esse. Qui dixit. Non sum: nesciens primenam vitam propriam. Sꝫ hūc errorē iteremit

Origenes dicens. Qualiter aūt videt rōnabi le si tanq̄ ꝓpheta a spū illuminatus: ⁊ de deo vnigenito tanta narrauit ignorasse de seipō an vnq̄ ei⁹ anima fuerit in Helia. Ideo Greg. in omel. hūc passū declarat dicens. Ex his ver bis q̄stio nobis valde implexa generat. Alio q̄ppe loco inq̄situs a discipulis dn̄s de Helie aduentu: respondit Helias venit: ⁊ nō cogno uerūt eū. Sed si vultis scire Joānes ipse ē he lias. Req̄situs aūt Joānes dixit. Non sū He lias. Quid est hoc fratres charissimi: q2 qđ veri tas affirmat hoc ꝓpheta veritatis negat. Valde enim inter se diuersa sūt. Ipse est: ⁊ non ego. Quomodo ergo ꝓpheta veritatis est: si eiusdē veritatis sermonibus concors non est. Sed si subtiliter veritas ipsa req̄rat: hoc quod inter se cōtrarium sonuit: quō contrariū non sit inueniť ad Zachariam nanq̄ angelus de ioanne dixit. Ipse p̄cedet ante illū in spū ⁊ virtute Helie: q2 sicut Helias scđm dn̄i aduentū preueniet: ita Joānes preuenit primū. Nam sicut ille p̄cur sor venturus ē redemptoris. Joānes ergo in spiritu helias erat: in ꝑsona helias non erat. Qđ ergo christus fatetur de spiritu: hoc Joā nes denegat de ꝑsona. Quia ⁊ iustum erat vt discipulis dn̄s spūalem de Joāne sniam dice ret. Et Joānes idem turbis carnalibus non de suo spū sed de corpore responderet. hec ille.

Ad tertiam interrogatōem respondit Joan nes se non esse ꝓphetam. Qđ si alicui dubiū hec respōsio faceret: cum dn̄s eū ꝓphetā dicat ⁊ pl⁹ q̄ ꝓphetam: nos respōdere possumus q̄ hic propheta tripliciter potest capi: vz.

Primo modo generaliter.
Secūdo modo specialiter.
Tertio mō singulariter.

Primo mō accipitur generaliter ꝓ quolibz ꝓpheta: ⁊ sic Joānes nō erat ꝓpheta. Et Au gu. ait. Joānes maior erat q̄ ꝓpheta: q2 quē ꝓphete longe ante prenūciauerūt Joānes pre sentem demōstrabat. Scđo mō accipiť ꝓphe ta spūaliter: ⁊ sic sm̄ Nico. de lira. famosa erat opinio tūc temporis apud antiq̄s iudeos: q̄ an xp̄m veniret vnus magn⁹ ꝓpheta eoꝝ scriptū ē Deut. 18. c. Prophetam suscitabo eis đ me dio fratrꝫ suoꝝ. Que q̄dem auctoritas sm̄ veri tatem itelligenda ē ad lr̄am de xp̄o: licet iudei i telligerent eā de alio ꝓpheta. Et iō iterrogaue rūt eū: si esset ille ꝓpheta. Et respōdit nō. Nō enim negauit se esse ꝓphetā absolute. s. ꝓphe tam missū ante xp̄z: q2 negasset veritatem. Sed negauit seipz esse ꝓphetaz de quo loquiť scrip tura preallegata: q̄ ad litteram intelligēda erat de xp̄o: vt dciū est. Tertio mō accipiť ꝓphe ta singulariter. Et sic sm̄ glo. accipiť ꝓ Heli seo: in quo requieuit duplex spūs ꝓphetarum. 4 Reg. 2. c. Jō Joānes dixit. Nō sū. s. Helise us. Mira certe hūilitas Joānis aiam posside bat: q in tanta estimatione sui noluit iactāter di cere quod nō erat. Potuisset respōdere se esse xp̄m vel prophetam ⁊ noluit. Recusauit sibi vsurpare honorē alienū: ⁊ veritatem rei peten tibus manifestauit. Sed veh mūdo a scādalis ꝓ tali honore: ⁊ quotiēs veritas offuscať. Quot mendacia ꝓferunť: quot flagitia ꝑpetrantur. Certe vix illa explicare possumus. Nō sic faci ebat Joānes: q nobis sue hūilitatis prebē vo luit exemplum. Et hec sufficiant pro secunda conclusione.

Quod ioānes sua predicatiōe christum ma gnificauit. Capitulum. 3.

Tertia conclusio diciť magnificationis. 1 Magnificauit eni Joānes xp̄m illuz predicādo: declarās his qui interroga bant euz specialiter de tribus.

Primo de maiestate.
Secundo de proprietate.
Tertio de sublimitate.

Primo de maiestate magnificauit xp̄z: q2 illis petētibus quis es vt responsum dem⁹ his q miserunt nos: qd dicis de teipso: respondit. Ego vox clamātis in deserto dirigite viā dn̄i. Vbi xp̄z dn̄z predicat: sm̄ q̄ Esa. 40. predixe rat. Joānes eni demōstrat se clamare in deser to iudee: vt oēs se p̄pararent ad aduentu xp̄i i mū duz. Et bene designatur Joānes i proprieta te vocis: q2 erat ānūciator verbi dn̄i: hoc ē xp̄i q est verbuz patris. Vn̄ Greg. in omel. ait. Sci tis aūt q2 vnigenitus filius verbuz patris voca tur. Joāne attestāte qui ait. In principio erat verbum ⁊c̄. Et subdit. Et ipsa aūt nr̄a locutiōe cognoscimus: quia prius vox sonat vt verbum possit audiri. Joānes ergo vocez se esse asserit q2 verbum p̄cedit: aduentuz itaq̄ dn̄icuz precur rēs vox diciť: q2 per eius mysteriū patris ver buz ab hominibus auditur. Theophilus autē dicit q̄ Joānes vox ē: q2 veritatē manifeste an nūciat. Oēs. n. qui i lege erāt obscure loquebā tur. Sed posset queri quare ioānes appellat se vocē. Respōdet triplici rōe. Prima rō est: q2 verbum est in corde: sed manifestať ꝑ vocem di centis: ⁊ poniť in corde audiētis: ⁊ sic nihilomi nus verbuz

nū ē verbū adhuc remanet in corde dicentis et audientis: ꝛ vox transit. Sic etiā xp̄s q est verbū in corde patris ad nos venit: ꝛ Joh. ipsum manifestauit. Sic xp̄s ꝛ remanet in corde patris per eternā generationē: ꝛ in cordibꝰ nostris per fidē: ꝛ Joānes transiuit p mortē. Johā.3. Me oportet minui illū autē crescere. Secūda ratio est: qꝛ sicut verbuꝫ est prius q̄ꝫ vox: ꝛ non vox preit verbū: sic xp̄s fuit ante Joh. Et ideo ipse dixit Jo.i. Prior me erat. Et nō Joānes p̄cessit xp̄m. Luc.i. Ipse precedet ante illuꝫ in spiritu ꝛc. Tertia ratio est qꝛ sicut vox est cōiuncta verbo: nec tamē est verbū: sic Joānes multa sanctitate cōiunctus fuit xp̄s nec tñ fuit xp̄s. Nā xp̄s fuit sponsus Joānes vo amicus sponsi. Secūdo magnificauit xp̄m de prioritate. Nā sequit̄ euāgeliū. Et qui missi fuerant erant ex phariseis: interrogauerūt eū: ꝛ dixerunt ei. Quid ergo baptizas si tu nō es xp̄s: neqꝫ Helias: neqꝫ ꝓpheta. Respondit eis dicēs. Ego baptizo in aqua: medius autē vestrū stetit quem vos nescitis. Quod sic intelligit̄ fm Greg. qꝛ per carnē dominus apparens ꝛ visibilis extitit corpore ꝛ inuisibilis maiestate. Vel fm Criso. quoniā decens erat xp̄m cōmixtū esse populo vt vnū multoꝝ se vbiqꝫ humilē esse docentē. Vel fm Theophilū. Medius erat phariseoꝝ dn̄s: sed ignorabāt eū: qꝛ ipsi scripturas se scire putabant. Et inquantū in illis ꝓnunciabat̄: dn̄s medius eoꝝ erat. s. in cordibus eoꝝ. Sed nesciebant eū: eo ꝙ scripturas nō intelligebant Ipse est qui post me venit: q ante me factus est Sed quomodo veꝝ est hoc dictū: cū xp̄s secunduꝫ diuinitatē sit genitus ꝛ nō factus. Secūdū humanitatē vero post cōceptū p̄cursoris in vtero virginis sit incarnatus: vt patet Luc.i. Ad quod respondet Grego. in omel. dicens. Sic nāqꝫ dicit̄ ante me factus ac si dicat̄ antepositꝰ est mihi. Post me ergo venit: qꝛ postmodū natus. Ante me factus est: qꝛ mihi prelatꝰ. Tertio magnificauit xp̄ꝫ de sublimitate: cum dixit. Cuius nō sum dignus vt soluā corrigiā calciamentoꝝ eius. Circa qđ dubiuꝫ occurrit si xp̄s calciamenta portauit. Et fm hanc sententiā videtur ꝙ sic. Tamē ex altera habet̄ Luc.x.c. ꝙ xp̄s apostolis suis calciamenta portare ihibuit Et ipse fecit qđ docuit Act. primo. Et Hiero. ad Eusto. inquit. Discipuli absqꝫ calciamentoruꝫ onere: ꝛ vinculis pelliū ad p̄dicationē noui euangeli destinant̄: ꝛ milites vestimentis iesu forte diuisis caligas nō inuenerunt quas tollerent. Ideo fm Nico. de lira dicendū ē: ꝙ Joānes metaphorice locutus ē: dicens se nō esse dignuꝫ exhibere christo etiā minimū seruitium: sicut solent homines aliqn̄do loqui ad ostendendum suā paruitatem: vl' alicuius alterius excellentiam. Vel fm Grego. dicere possumus ꝙ per corrigiā calciamenti incarnationis mysteriuꝫ intelligit̄. Ait enim. Incarnatus dn̄s veniens quasi calciatus apparuit: qui in diuinitate sua morticina nostre corruptionis assumpsit. Corrigia ergo calciamenti est ligatura mysterij Joānes ergo soluere corrigiā calciamenti eius nō valet: quia incarnationis mysteriuꝫ nec ipse inuestigare sufficit. Ac si patenter dicat. Quid miruꝫ si mihi ille prelatus est queꝫ post me quidem natuꝫ considero: sed natiuitatis eius mysteriuꝫ non cōprehendo. Hec Grego. Quis itaqꝫ iudeos pertinacissimos: ꝛ formidolosos nō iudicet: quia postq̄ꝫ Joannis testimonium audierunt: christū querere neglexerunt: imo ipsum inuentū suscipere noluerunt. Sed nō minus imo multo magis iniqui existimandi sunt falsi christiani qui christū expellunt de cordibus suis. Audiunt prophetas: patriarchas: apostolos: martyres: confessores: virgines: doctores ꝛ predicatores clamantes xp̄m esse saluatorem mundi: ꝛ eū fugiunt: ꝛ malis operibus ipsum persequunt̄. O quot scelera: quot impietates: quot facinora mala falsi christiani cōmittūt: rursum crucifigentes filium dei: vt dicit apostolꝰ. aperiamus ergo corda nostra: mundemus illa ab omni inquinamento: ꝛ suscipiamus dominum iesum christū qui seipsum tā benigne nobis cōmunicare voluit apparens in medio hominū: vt omnes eū cognoscerent: atqꝫ ab ipso quererent munus eterne salutis: qđ nobis cōcedat ipse qui est benedictus in secula se. amē.

Feria secunda post tertiā dominicā de aduētu. Sermo de satisfactione per christū facta.

Fructus. 16. Jesus satisfactor.

m Edius autem vestrum ꝛc. vbi. s. Propter grauitatem peccatoꝝ humani generis suscepit christus innocens carnē: eterno patri cū sua penitentia pro omnibꝰ assumpta plene satisfacturus. Nō enim pro seipso christus venit i mūdum: ꝛ passus est sudores: labores: obprobria: vulnera: ꝛ durā mortē: sed vt paternā iusticiaꝫ cōtra hominum peccata ex cōdecenti placeret.

Nam ita cōtra peccata mortalia indignat deus vt nullus posset per se sufficere nō solū pro peccato primorꝫ parentū: sed pro quocunqꝫ peccato proprio ipsius furorē mitigare. Cuz itaqꝫ fructuz tam vberrimū omnes gustant⁹. s. ꝙ iram dei vincere possum⁹ ex beneficio incarnati iesu Idcirco in presenti sermone de satisfactione per xp̄m facta dicturi sumus sub vno fructu qui est. Jesus est satisfactor. In quo cōtemplabimur xp̄m satisfactorē. Pro cuius declaratione tres cōclusiones erunt notāde.

Prima dicit cōgruitatis.
Secūda dicit possibilitatis.
Tertia dicit copiositatis.

Quod humanū genus reparari per satisfactionez cōgruū fuit. Capitulū. primū.

Prima cōclusio dicit cōgruitatis. In qua videndū est ꝙ magis cōgruū fuit humanū genus reparari p satisfactionez ꝙ̄ per aliū modū. Et hoc fm dominū Bona. l. 3. di. 20. ar. 1. q. 2. maxime pp tres rōnes

Primo ratione diuine iusticie.
Secūdo ratione diuine sapientie.
Tertio ratione diuine honorificentie.

Primo ratiōe diuine iusticie: qr illa via magis cōueniens fuit ad reparationē humani generis: in qua seruat ordo diuine iusticie. Magis aūt seruat ordo diuine iusticie cū malū punitur: ꝙ̄ cū malū relinquitur impunitū. Sz cū peccator reparat per satisfactionē: malū punit: cuz sine satisfactione: malū relinquitur ipunitū Ergo magis seruat ordo diuine iusticie in reparatione p satisfactionem ꝙ̄ sine satisfactione. Hanc rationē tangit Anselmus in li. cur de⁹ homo vbi ait. Si peccatū impunitū dimittitur similiter se hz deus peccanti ꝛ nō peccāti. Secundo magis cōgruū fuit reparationē pdictam esse per satisfactionē rōne diuine sapientie. Nā illa via magis cōgruit reparationi humani generis: in qua magis seruat ordo diuine sapientie. Sed sic est fm Aug. ꝙ ordinatio peccantiū in supplicijs: siue peccati in pena manifestat decorē diuine sapientie que nō patit vniuersuz ex aliqua sui parte deturpari. Sed cū peccator releuatur p satisfactionē pena sequit ad culpā: cuz vero sine satisfactione: culpa nō ordinat p penā Ergo reparatio humani generis potius cōuenit diuine sapientie p satisfactionē ꝙ̄ sine satisfactione. Tertio rōne diuine honorificentie magis cōgruū fuit ꝛc. Nā illa via magis ꝯuenit reparationi humani generis in qua magis seruat honorificentia diuine maiestatis. Sz peccator cū peccat p preuaricationē deū inhonorat. Si ergo peccatū dimittit sine satisfactione: peccatū relinquit absqꝫ honoris ablati recōpensatione: cū aūt satisfactio reddit honor recūpensat. Ergo i mō reparādi honorē p satisfactionē magis fuatur honorificentia diuine maiestatis ꝙ̄ p aliuz modū. Sz instare possumus multipliciter. Et primo sic. Magis decet deuz facere qđ magis facit ad ostensionē sue benignitatis ꝛ misericordie. Sed dimittere peccata omnia absqꝫ aliqua satisfactione pene: est maioris misericordie: ꝙ̄ exigere ab illis penā. Sed deus est misericordissimus ꝛ benignissim⁹: adeo vt benignior cogitari nō possit. Ergo videt ꝙ modus ille reparandi q est absqꝫ satisfactione magis sibi ꝯuenit

Secūdo possum⁹ instare: ꝙ ille mod⁹ magis cōuenit reparationi humani generis: q magis est ostensiuus diuine sufficiētie. Sz si sic deus humanū genus repararet ꝙ nullā satisfactionē requireret: magis sufficiens appareret. Ostenderet. n. tunc ꝙ emēdarꝫ nostrarꝫ ꝛ honorꝫ nostrorꝫ nō indiget. Ergo modus reparādi absqꝫ satisfactione magis eēt cōueniens. Tertio possumus obijcere ꝙ ille modus magis conuenit reparationi humane nature q magis est ostensiuus diuine potentie potentie: p eo ꝙ reparatio est qdā recreatio. Sz si deus absqꝫ omni satisfactione reparasset genus humanū solo vbo sicut fabricauit mundum: maior ibi esset diuine virtutis ostensio: ergo ꝛc. Quarto possum⁹ arguere: ꝙ ille modus magis cōuenit reparationi humani generis: in quo hō magis astringitur ad laudandū ꝛ amandū deū. Sz si de⁹ culpaz habentē reliquisset absqꝫ omni satisfactione pene: esset magis laudandus ꝛ amādus ab homine: qr ab ipso plura percepisset: ergo ꝛc.

Quinto possumus arguere: qr ille mod⁹ magis cōuenit reparationi humani generis: i quo magis eruditur hō ad executionē diuini mandati: ꝛ imitationē dei. Sz hō dz remittere ꝛ cōdonare alijs culpā ꝛ penaz: ergo si de⁹ homini debuit dare exēplū pfectionis: videt ꝙ magis decuit reparare genus humanuz totū relaxādo ꝙ̄ satisfactionē aliquā exigendo. Respondetur ad obiecta fm dūm Boū. vbi. s. Ad pmū ꝙ vniuerse vie dūi misericordia ꝛ veritas. Cuz igit ipse sit summe iustus ꝛ misericors: ideo in reparatione generis humani: q̄ est excellentissima viarꝫ dei: cōgruū est vt simul currat misericordia cū iusticia. Et ideo decens fuit vt de⁹ ab

homine

homine satisfactionē exigeret, p iniuria sibi facta. Et si hō nō posset: tunc misericordia diuina subueniret dādo ei mediatorē q pro eo satisfaceret. Ad secūdū dicēdū: q sicut deus exigit a nobis mādatoꝝ suoꝝ obseruātiā: non pp suā indigētiā: sꝫ pp ordinationē nrāꝫ: qꝛ debemus ei tāꝗ dño obedire: sic ꝛ ꝓ peccato exigit emēdā: nō ꝓpter hoc q indigeat: sꝫ vt reducat nos ad ordinationē debitā. Ad tertiū dicim⁹ q si i omni ope dei oñdaꝛ diuina potētia: i ope tñ repatōis magis manifestatur benignitas ꝛ misericordia: ꝛ p cōsequēs ipsa iusticia cū misericordia annexa: sic i deo ē: vt cū posset vno verbo gen⁹ humanū reparare: maluit tñ reparare cū difficultate ꝛ penalitate: qꝛ magis opportunū erat ibi misericordiā oñdere ꝗ potentiam. Ad quartū dicit q plus nos stringit ad honorē ꝛ laudē dei ħ q dedit vnigenitū filiū suuꝫ ꝗ si nō dedisset. Ad qntū dicim⁹ q si debeam⁹ xp̄m imitari i aliqb⁹: nō tñ necessariū ē ipsum imitari i oīb⁹: ad deū spectat q̄rere vindictā: ſm q dicit ad Ro. 12. Mihi vindictā ꝛ ego retribuā. Et tamē nobis vindicta ꝓhibita est. Vñ doctores omnes cōcludūt q nullo modo iusticia dei potuisset efficacius mitigari ꝗ per viam satisfactionis. Et sic patet prima cōclusio.

Quod nulla creatura preter xp̄m potuisset pro homine satisfacere.

Capitulum. 2.

Ecūda conclusio dicit possibilitatis. In qua cōsiderare lꝫ possibilitatē satisfactionis fiende ꝓ peccato tripliciter.

Primo ex parte angeli.
Secūdo ex parte hominis.
Tertio ex parte xp̄i.

Primo ex parte angeli. Alexāder in tertio dicit q nullus angel⁹ nec oēs simul potuerunt hāc satisfactionē reddere. Sꝫ cōtra ħ possum⁹ arguere: qꝛ hō q cecidit p aliū ipellentē: dꝫ releuari p illū eūdē. Sꝫ hō p angelū cecidit. Ergo p angelū debuit fieri satisfactio. Ad ħ dicit alexander vbi supra: q satisfactio p angelū nō est cōueniens neqꝫ possibilis multiplici ratione.

Primo rōne diuine iusticie. 2° rōne sequele peccati. 3° rōne diuine iusticie. Prio rōne diuine iusticie q̄ reqrit vt q peccauit satisfaciat. Sꝫ hō peccauit: ergo hō dꝫ satisfacere. Secūdo rōne sequele peccati. Nā reatus peccati originalis obligat totā hūanaꝫ naturā: ꝛ oēs illi⁹ generis seu nature ad dānationē eternā: sꝫ nullus angelus pōt se equare toti humane nature. Et sicut dicit anselm⁹. Illud p qđ dꝫ fieri satisfactio dꝫ esse maius ꝗ cōmissum. Oportet aūt q ille q habet satisfacere de peccato originali sit tātus q possit equari toti humane nature: ꝛ q etiā plus valeat. Tertio rōne restitutōis. Nā si hō repareī: oportet q restituaī ad dignitatē illā quaꝫ habiturus erat ante peccatū. Qđ aūt si repararetur p angelū: nō posset restitui ad illā dignitateꝫ patet: qm̄ si nō peccasset esset equalis angelis dei in celis. Et idē nobis ꝓmittiī post reparationē ꝛ resurrectionē Luc. 20. ꝛ Math. 22. Erūt sicut angeli dei i celo. Si aūt repararet p angelū: angel⁹ p cōsequēs eēt hoīs dñs: qꝛ vt dicit anselm⁹: q̄cūqꝫ alia ꝑsona hoiem a morte redimeret: ei⁹ ſuus idē hō recte iudicareī. Ad argumētū rñdeī: q idē ordo seruatus est in lapsu ꝛ in reparatione humani generis: qꝛ sic ibi fuerat cōsēsus mulieris: malo angelo eidē suggerente: ita cā reparationis hominis fuit ꝯsensus mulieris: bono angelo eidē nunciāte. Secundo licet cōsiderare huius satisfactōis possibilitateꝫ respectu hominis. Sicut enim angeli nō potuerunt satisfacere de peccato: ita ꝛ homines sine aliqua alia creatura. Et si dicatur q augustinus dicit q iusticia diuina nō plus exigit in pena ꝗ cōmissum fuit in culpa. Si ergo cōmissa ē culpa a pura creatura: ergo pura creatura debuit satisfacere. Respondet alexāder in tertio: q quantitas peccati ade debet attendi penes tria: videlicet.

Quantū ad peccantem.
Quantū ad inordinationē peccati.
Quantū ad illū in quem peccatur.

Et qđ quātitas talis peccati debeat sic cōsiderari patet: quoniaꝫ si quis offenderet regem et militē: plus offenderet offendendo regē ꝗ militem. Ita diuina iusticia attendit quātitatē peccati Ade. Cuius peccatū lꝫ ratione peccātis fuerit solius creature: tñ peccauit i bonū ifinitū. s. in deū. Insup deordinauit ꝛ reā fecit totaꝫ humanā naturā: ergo ſm istos duos respect⁹ est Ade pctm̄ ifinitū: ꝛ trāscēdēs oēꝫ hūanaꝫ creaturā. Scđo dꝫ ꝯsiderari i pena quātū ꝯmissuꝫ est i culpa: culpa aūt fuit ifinita: ꝛ pctm̄ pp deū offensuꝫ: ex quo pꝫ q dꝫ exigere penā ifinitā in pctō Ade: aut si admittat satisfactōeꝫ: dꝫ fieri satisfactio a tali ꝑsona: i qua sit ifinitū bonū: ꝛ a q̄ sit ordinatio toti⁹ humane nature. sꝫ nulla pura creatura ē talis. Ergo ꝓpter hoc de iusticia nō fuit: vt p purā creaturā fieret satisfactō. 3° lꝫ cōsiderare possibilitatē hui⁹ satisfactōis ex pte xp̄i

Nam cum satisfactio fieri nõ posset p aliquam creaturã: vt dem̃ ẽ: cõueniens est vt satisfaciat xp̃s deus ⁊ hõ: qꝛ vt ait Anselmus: sic satisfac deus q põt: hõ q dꝫ: vt mẽs humana qbuslibet curiosis iqsitionibus dimissis: satisfactori xp̃o grãs agat: ⁊ ifirmitatẽ ꝓpriam cognoscens ad ipsum medicum humiliter currat.

Quod christi satisfactio quãtum ad culpas penas ⁊ angustias fuit copiosa. Caplm. 3.

Ertia pclusio dicit copiositatis. Si. n. cõsideremꝰ satisfactõem p xp̃m factã inueniemꝰ eã copiosã ⁊ abũdãtem valde fm illud p̃s. 129. Copiosa apud eũ redemptio Ad qd̃ plene itelligendũ itueri lꝫ: q hujꝰ satisfactio singulariter se extendit ad tria: videlicet.
Primo ad culpas.
Secundo ad penas.
Tertio ad angustias.

Primo iquam xp̃s satisfecit pro nostris culpis sufficientissime pro qbus inimici dei eramꝰ ꝓpter primoꝝ parentum pctm̃: ⁊ quotidie dĩ inimicitiaꝫ icurrimus propter debita propria. vñ Aug. 2. li. de ciui. dei. 3. c. ait. Dicũtur i scripturis inimici dei qui nõ natura sed vitijs eius aduersant impio: nihil ei nocere valẽtes: sꝫ sibi Cũ itaqꝫ nulloꝝ hoium vires sufficiãt ad amicitiã recõciliandã ⁊ abolendã: xp̃s benedictus meritũ suũ ⁊ passiõis sue sanctissime eterno patri obtulit: cuius virtute vniuersalis pax dei ⁊ hoium est consecuta. Et cũ quisqꝫ post facinora ⁊ cõmissa ỽe penitens ad deũ redire voluerit nõ potest ipse magnus deus ⁊ excelsus dicere Offendisti me ifinitũ bonũ: culpa tua infinita: nõ sufficit pnĩa tua: vt meũ obtineas amicitiaꝫ Quinimo obligatus est benigne ⁊ gratiose recedẽtẽ pctõrem ad amorẽ suũ ducere ⁊ amplecti. Et iõ pctõr põt dicere. Et si merita mea sint isufficientia: vt te deuꝫ meũ quẽ iniq̃ offendi ⁊ turpiter dereliq pacificũ videã: nõ ẽ tamẽ isufficiens meritũ dilecti filij tui: q pro me tibi ⁊ pro oibus pctõribus plenissime satisfecit. Securus ergo ad te clamore regro vt mihi idulgeas: vt ignoscas: vt veniã p̃beas. Multa sunt flagitia mea: de qbus me dolenter accuso. Et qꝛ dolor meus nõ sufficit illoꝝ maculam delere: suscipe dolorẽ filij tui: q pro me passus ẽ: pro me sanguinẽ fudit: pro me mori dignatus ẽ. O incogitabilis ỽtus ỽbi icarnati. o mira suauitas aie penitentis. Nulla ẽ tã grãdis culpa pro q̃ xp̃s nõ satisfecerit. Jdõ Apoc. 1. dicitur. Lauit nos a pctis nostris in sanguine suo. Et Augꝰ. ait. Fuso sanguine sine culpa oium culpaꝝ cirographa deleta sũt. Dr̃ aũt cirographũ fꝫ boñ. di. 19. tertij li. metaphorice a ciros qd̃ ẽ manus ⁊ graphos quod ẽ scriptura: quasi scriptura manu fcã. Sicut. n. qñ aliqs obligat se alteri facit ei cirographũ: ita hoie s peccantes obligant se vt diuina iusticia habeat eos punire: diabolica malicia possit eos accusare: cõsciaqꝫ propria remordere. Oia ergo cirographa p christum deleta sũt. Et si dicatur hoc nõ eẽ veꝝ: qꝛ multa sunt pctã p que diabolus detinet hoies hic ⁊ in futuro ad luẽda supplicia: ergo vr̃ q nõ omẽs culpe sint delete. Respondere possumꝰ q meritũ xp̃i potest dupliciter considerari.
Primo q̃tum ad sufficientiam.
Secũdo quantum ad efficaciam.

Primo si cõsideremus meritũ xp̃i q̃tum ad sufficientiam: sic se extendit ad oẽs hoies: et ad oẽs culpas: qꝛ oẽs hoies merito xp̃i pñt saluari. Si aũt cõsideremus q̃tũ ad efficaciaꝫ: sic se extendit tm̃ ad eos q faciũt quod debẽt: ⁊ qꝛ multi i hoc deficiũt: iõ nõ expiuntur effectũ meriti iesu xp̃i. Qui tanto nequiores sunt quanto pro eis xp̃s sicut ⁊ pro alijs copiosissime satisfecit. Secũdo xp̃s satisfecit pro nostra pẽa. vñ de. 1. Pe. 2. c. Peccata nostra ipse ptulit i corpore suo sup lignũ. Que ỽba expoñẽs magister sniaꝝ sup di. 19. tertij li. c. 4. ait. Portare pctã nostra ẽ portare penã nostroꝝ pctõꝝ. Et de hoc Esa. 53. c. ait. Vere lãguores nr̃os ipse tulit: ⁊ dolores nostros ipse portauit. Naꝫ vt dicit Boñ. ỽtute passionis dimittit nobis pena eterna ⁊ pena satisfactoria: sicut hꝫ fieri in sacramẽto baptismi: ⁊ in relaxatõibus quas facit ecclesia ⁊c. Tertio satisfecit xp̃s pro nr̃is angustijs ỽtute passionis ⁊ resurrectõis: sicut dicit Boñ. in. 3. di. 19. qñ q amici dei erunt: accipiẽt donũ ipassibilitatis: ⁊ erũt imunes ab omni amaritudine: quã gustamꝰ in pñti vita. Nõ dormiant igitur mortales miseri: sed festinãter currant ad xp̃m. Ipse nãqꝫ ẽ qui pctõres vẽit saluare. Ipse pro eis sanguinis proprij preciũ exposuit. Ipe ad eos clamitat Math. xi. c. Venite ad me oẽs qui laboratis ⁊ onerati estis. venite. s. vos peccatrices aie aggrauate pondere pctõꝝ vestroꝝ: ad me dilectoreꝫ vestꝝ: ad me amatorẽ vr̃ꝫ. Et ego ex charitate mea ⁊ amore itimo quo vos diligo reficiã vos: grãm restituendo: exonerãdo vos ab oi pena quã deberetis psoluere. O rephensibilis multoꝝ pigritia q proprie saluti cõsulere negligũt. Apta ẽ vena
clemẽtie

sermone aliqd dicam⁹ in spali de ipis defectib⁹ sm q̄ respiciunt aiam rōalem: q̄ ipse dei filius & v̄bū caro factus tā ex pte corporis q̄ ex pte aie ordinatissim⁹ adeo fuit: vt nihil supfluū aut diminutū in assūptōe nostre nāe valeat in ipso repiri. Et qm̄ in aia ē potētia irascibilis: iccirco videbim⁹ quēadmōz xp̄s q̄tū ad ista tria aiaz suam benedictā cū passiōib⁹ regulauit. Erit āt fruct⁹ hui⁹ sermōis. Jesus rect⁹ morib⁹. Pro cui⁹ declaratōe tres conclusiones sūt notande.

Prima dicitur exclusionis.

Secūda dicitur contristationis.

Tertia dicitur conturbationis.

Quod christus non habuit defectus ignorantie. Capitulum. I.

Prima conclusio dicitur exclusionis. Nā dn̄s noster iesus xp̄s q̄tū ad potentiā rōalem voluit a se excludē defectum ignorātie: vt docet magister sniar̄ di. 15. c. 2. tertii li. Et rō ē sm Boñ. di. p̄dicta. ar. 2. q. I. q̄ nec xp̄m decebat: nec nobis expediebat xp̄m nō decebat: q̄ aia ei⁹ debuit eē deiformis ac p hoc repleta luce sapiētie & rectitudine iusticie. Ignorātia aūt priuatio ē scie: & pōt esse via in errorē & obliquatōem a rectitudine iusticie: ac p hoc xp̄o nō cōpetebat. Nobis ēt nō expediebat quos venerat redimere dirigere & docere. Q̄d facere nō potuisset si habuisset defectū ignorantie. Inde ē q̄ Anselm⁹ ait in li. cur deus homo. Illa assumptio in vnitatē psone filii dei nō nisi sapienter a sūma sapientia fiet: & iō nō assumet in hoie q̄ nullo mō ē vtile. Et iterū idem. Q̄uo tot & tanta facēt opa sine imēsa sapientia. Et iter̄. Q̄uo illi crederēt hoies: si illū scirēt nescientē. Si aūt nesciret ad quid erit vtilis ei ignorantia. S₃ circa hoc cōtingit dubitare. primo q̄ Io. Dama. loq̄ns de v̄bo incarnato ait. O₃ scire q̄ seruilē & ignorantē naturā xp̄s assūpsit. Secūdo: q̄ Leo papa i s̄mone de ephia ait. Adorauerūt infantē i nulla ab alior̄ generalitate discretū. S₃ gnāliter alii īfantes sūt ignorantes: ergo & christus i sua infantia habuit ignorātiā. Tertio arguit̄: q̄ scia īflat. Sed christ⁹ sūme se humiliauit: & defectus nostros assūpsit q faciūt ad humilitatē: ergo debuit habē defectū scie. Ad hoc r̄ndet̄ & primo q̄tum ad primū sm do. Bon. et Dama. non attribuit ignorantiā & seruilitatē nāe assumpte rōe isti⁹ singularis nāe q̄ fuit v̄bū copulatū in vnitatem psone: sed q̄tum ad alias nās consimiles i spē: quasi diceret. Assumpsit nām nostrā que ē ignorās nō in christo: s₃ i nobis. Aliud dcm̄ Leonis pape ē. Ad qd̄ respōdetur q̄ loqtur de christo de his que exteri⁹ appebant.

Ad tertiū dicit̄ q̄ dupliciter ē loqui de scietia Aut put ē absq₃ charitate. Aut put ē charitati coniuncta. Si loq̄mur de ipsa put ē a charitate diuisa: sic dicit ap̄ls q̄ inflat. Si aūt accipit̄ put ē charitati cō iuncta: sic nō ē via ad inflationem sed potius ad rectitudinem & edificationē. Et hoc modo fuit in christo. De cuius scientia in sequentibus plenius loco suo dicemus. Nunc autem quantum ad presens propositum nobis sufficiat intelligere q̄ christus ignorantiam nullo modo secum habere voluit. Ex quo colligimus q̄ grauiter errant qui ignorantiā₃ studēt magnificare: quasi in ea aliquid perfectionis inueniant. Quos quid aliud dixeri₃ q̄ bestiales & brutales. Nam vt scribitur. 38. di. c. ignorātia. Ignorantia est mater cunctorum errorum Et de qua Aug. in li. de verbis apostoli dicit Pessime matris ignorantie: pessime inde matris filie due sunt falsitas & dubietas. Illa miserior: ista miserabilior: illa perniciosior: ista molestior. Quare christus in exemplum debet esse omnibus vt ignorantiam fugiant.

Quod christus habuit potentiam concupiscibilem. Capitulum. 2.

Secūda conclusio dicitur contristatōis. Voluit nāq₃ deus quantum ad potentiam concupiscibilem contristari. sm illud Math. 26. Tristis est anima mea vsq₃ ad mortē. Et iter̄ ibidem: cepit contristari & mestus esse. Hoc ide₃ patet: q̄ fleuit super hierusalem: vt scribitur Luc. 19. Et ratio ē s₃ Ric. di. 15. tertij li. q̄ sicut ex coniunctione rei amate cum apprehensione eiusdem causatur in appetitu passio delectationis: sic ex coniunctione rei odite cum apprehensione eiusdem causatur in appetitu passio tristicie. Et quia res de proximo & certitudinaliter futura consideraē quasi iam presens propter instantem propinquitatē & infallibilitatem: ideo non solum respectu rei odite cum est presens: sed etia₃ respectu rei odite infallibiliter & de proximo future est passio tristicie. Vnde sm philosophum 2o rethorice illi qui iam decapitantur non timent videntes sibi necessitatem imminere: sed tristantur. Et ideo q̄ sensualitas anime christi morte₃ recusabat cum apprehendit ipsam vt de proximo & infallibiliter venturam fuit in eius appetitu sensitiuo passio tristicie. Sed contra hoc arguere

possumus:q2 vt dicit p̄hs tertio ethicoꝝ. Ea dem magis eligenda sunt sine tristicia q̄3 cū tri sticia: sed xp̄s optime sciuit eligere: ergo magis debuit redimere genus humanū3 sine tristicia q̄3 cū tristicia: vt patet Esa. 42. c. vbi de xp̄o di citur. Nō est tristis neq3 turbulentus. Et puer bioꝝ. 12. Nō cōtristabit iustus quicqd ei accide rit. Et Seneca ꝓbat multiplici ratione q̄ tristi cia nō cadit in sapientē. Et fundamentū sue ra tionis est: q2 virtutē3 nihil ledere pōt: sicut nihil potest eā auferre: ergo si xp̄s vere sapiens fuit ꝛ virtutē incōcussam habuit: passionē3 tristicie non sensit. Amplius nullus tristat̄ nisi de eo qd̄ fit cōtra voluntatē suam: sed cōtra volunta tem christi nihil fieri potuit: ergo nō videtur q̄ in se tristiciā habuerit. Respondet̄ ad hoc s̄m dominū Boñ. di. 15. ar. 2. q. 2. tertij li. ꝛ Ric. ibidem q̄ pōt esse triplex tristicia.

Prima est p̄ter rationis imperium.

Secūda est cōtra rationis iudicium.

Tertia est subiecta rationis imperio.

Prima tristicia est que cōsurgit ex quadam necessitate ꝛ surreptione: sicut motus primi. Et hec qdē cōmunis est sapientib⁹ ꝛ insipientibus bonis ꝛ malis. Secūda tristicia est in qua ra tio subijcit̄ sensualitati: nec tantū turbat̄: s3 etia3 ꝑturbat̄. Tertia est quando qs tristat̄ rōne di ctante ꝛ suadente ipsum tantu3 ꝛ taliter sup ali quo debere tristari. Et isto tertio mō fuit vere in xp̄o. Duob⁹ aūt primis modis nō fuit in eo tristicia. Et s̄m hoc soluunt̄ auctoritates in cō trariū adducte. Ad illud vero qd̄ vltimo addu cebatur: q̄ nihil cōtra voluntatē xp̄i euenit: di cendū q̄ hoc est veꝝ de voluntate rationis ab soluta: nō aūt est veꝝ de voluntate conditiona ta. Cōtristatus ē ergo christus cū videret suos labores ꝛ hominū ingratitudinē ac multorum peccata ꝛ damnationē. Et q2 oia tam p̄terita q̄3 p̄sentia q̄3 etiā futura clare videbat ab instāti sue cōceptionis: iccirco sepius contristabat̄ ꝛ affi ciebat̄ merore: adeo vt de ipso legat̄ in quadam epistola q̄ visus est flere: ridere aūt nūq̄3. O q̄3 pie mens humana moueri debet cū xp̄m dei fi liu3. 33. annis semp in amaritudine cōtemplat̄ Vide quomodo vide q̄so o aīa mea: ꝛ inspice diligenter qualiter benedictus iesus semp tri statur: siue sit puerulus in cuna vagiēs: siue sit in maternis brachijs semp gestatus: siue sit in medio doctoꝝ: siue sit in cōuiuijs: siue cōuerse tur cū discipulis: siue doceat in templo: siue mi randa operet̄. Interroga ipsum: ꝛ dic ei. O le ticia āgeloꝝ. O gaudiū animaꝝ sanctaꝝ. Cur nō letaris inter honores. Et statim dicet tibi. O aīa mea: ego cōtristor ꝓpter te. Ego cōtri stor ꝓpter peccata tua: ꝓpter q̄ ego nō nisi do lere debeo. Ego cōtristor: q2 video quot angu stijs: quot cruciatibus: quot laborib⁹ te anima mea exquiro. Et tñ ob ingratitudinē ꝛ ignorā tiam de me nō curāt: me fugiunt: me spernunt ꝛ diabolū sequentes me abhominant̄. Contri stabat̄ ergo xp̄s ob multas hm̄oi causas: ꝛ q̄3 to plura videbat ꝛ cognoscebat volūtati sue cō trariari: tāto vehementior in eo erat tristicia.

Qd̄ xp̄s potentiā irascibilē habuit. Ca. 3.

Tertia cōclusio dicit̄ cōturbatōis. Se cundū enim catholicā veritatē in chri sto fuit cōturbatio ꝛ ira quantū ad po tentiā irascibilē: sicut patet ioh. 2. qñ eiecit emē tes ꝛ vendentes de templo. Sed cōtra hoc obij citur primo s̄m Aug. de ciui. dei. Perturba tio passionū a sapientib⁹ ꝛ bonis ita regitur: vt malint eā nō habere quā vincere. S3 dic̄ gre go. li. 5. moraliū. q̄ ira per zelū sapiētes turbat ergo cu3 xp̄s fuerit sapientissimus ꝛ optimus: maluit eā nō habere q̄3 vincere. Ite3 sup illud Job. 5. Viꝝ stultū interficit iracūdia. Greg. dicit. Ira sicut per vitiū oculu3 mentis excecat: ita per zelū turbat. Sed oculos mentis in xp̄o nec excecare potuit nec turbare: cū ipse esset in cōtinuo vsu cōtemplationis: ergo non videt̄ q̄ aliqua affectio ire in eo fuerit. Respondet̄ ad h̄ s̄m Ric. in. 3. di. 12. q̄ ira tripliciter pōt accipi. Uno modo pro superabūdātia: q̄ s̄m p̄hm. 4 ethicoꝝ. 7. c. dicit̄ iracūdia: ꝛ sic ira non fuit in xp̄o. Alio modo accipit̄ ira ꝓ voluntate iudicā di aliquod male factum: ꝛ sic ira est in appetitu intellectiuo. Et hoc modo nō fuit in xp̄o. Ter tio mō accipit̄ ira ꝓ quadā passione appetit⁹ sen sitiui insurgente ex apprehensione illate iniurie vt possibilis vindicari q̄3uis cū difficultate. Si enim apprehendat̄ iniuria vt nō possibilis vin dicari nō insurgit nisi passio tristicie. Si vo ap prehēdat̄ vt possibilis vindicari absq3 omni dif ficultate tūc insurgit passio ire: q2 tūc talis vindi cta nō apprehendit̄ sub ratione ardui. Hoc ter tio modo fuit passio ire in appetitu sensitiuo ani me christi: ex hoc q̄ apprehendebat inferri deo iniuriā a peccatoribus q̄3uis in eis erat: q̄ iniuria possibilis erat vindicari cū difficultate tñ: nō ex parte dei: sed ex parte peccatoꝝ rebelliū ꝛ diffi ciliū ad penitētie susceptionē. Hec tamē passio in xp̄o nō fuit cōtra impiu3 rationis: nec p̄ter

imperiū

imperiū: nec de necessitate: sed ad imperiū volū tatis: & fm rectū ordinē rationis. Ad primū er go dicit Ric. ꝙ quāuis ira p zelū turbet homi nes sapientes alios a xp̄o: tamē christū nunꝙ turbauit: quia sicut dispensatiue factū fuit ꝙ glo ria anime christi in corpus: & sensualitatē nō re dundaret: ita dispensatiue factum fuit: vt passio pris sensitiue in nullo rationē turbaret. Ad secundū dicitur ꝙ ira per zelū in alijs homini bus turbat in aliquo rationē ad tempus ꝓpter debilitatē intellectus eoꝝ. In christo autē fuit semp intellectus fortissimus & clarissimus ideo nullo modo turbari potuit. Quare si recte sa pere voluerimus atqꝫ sentire: dicemus ꝙ chri stus passionē ire in se suscepit: cōtra durinē pec catoꝝ impenitentiū: nō solū eorū qui tunc erant sed omniū quorūcūqꝫ tam presentiū ꝙ̄ futuroꝝ exquo mens eius iusticie zelo succensa cōmo uebatur cōtra peccatores obstinatos & duros. Nō enim sine causa allocutus est blāde pecca tricem penitentē: deprehensam in adulterio: la tronē pendentē in cruce & reliquos de quibus legit̄ in euangelijs. Phariseos vero dura incre patione asperrimis verbis & facie tremebūda re prehendit & increpauit: quoniā sicut ex rōne mi tis esse debebat & pius peccatoribus penitenti bus: ita ecōuerso seuerꝰ & durꝰ debebat se osten dere impenitentibꝰ & obstinatis: sicut etiā i die iudicij manifestabit̄ quādo cōgregabunt̄ añ ip sum omnes gētes. Tunc videbūt ꝙ̄ duri sunt q cōuerti nolūt: q penitentiā negligūt: ꝙ̄ grauis erit ira filij dei: qn̄ sine vlla cōpassione proferet furibundā & tremebūdā sententiā. Ite maledi cti in ignē eternū &c̄. O ꝙ̄ iracūda erit tunc re probis facies sua. O ꝙ̄ terribilis erit tūc eius aspectus. Nō est p̄sentis disputatōis i talibus dilatari. Sed hec pauca diximus ad ostēdēdū ꝙ rationabiliter ira fuit i xp̄o: qui est bn̄dictus i secula. Amē.

Feria qnta post tertiā dn̄icam de aduentu. Sermo de gratia capitis nostri: qualiter iesus gratia est caput oium nostrū. Fructus. 19. Je sus caput ꝓponitur.

m Edius autem

Jteꝝ vbi supra. Cōgregauit i vnum electos suos dn̄s iesus christus: qbus eādē dedit regu lam charitatis: qua fit vt fm sen tentiā apostoli multa mēbra vnū corpus cōsti tuāt: vnāqꝫ faciāt ecclesiā i spiritu scō adunatā extra quā ordinat̄ & colligit̄ exercitus celestium ciuiū i superna hierusalē. Et quoniā nō expe dit sine capite esse corpꝰ pro cōsolatōe oium di lectorū iesus xp̄s dei filius ipsoꝝ caput meruit esse cui oēs ꝙ̄tū possumus inherere debemꝰ. Jdcirco pro nostra istructiōe i p̄nti. sermōe dice mus de gratia capitis nostri: & de his qui sunt membra eius sub vno fructu: qui est. Jesus ca put proponitur. Pro cuius declaratōe tres cō clusiōes erūt notāde.

Prima dicit̄ ꝯueniētie.
Secūda dicit̄ depēdētie.
Tertia dicit̄ isluētie.

Q̄d xp̄o cōuenit esse caput. Cap. .I.

p Rima cōclusio dicit̄ ꝯueniētie. In q̄ scire debemus: ꝙ xp̄o cōuenit esse ca put ecclesie: ꝓut testatur apostolus ad Eph. i. c. d. Ipsum dedit caput supra oēm ec clesiam: que est corpꝰ ipsius. Et ad Col. p̄mo. Ipse est caput corporis ecclesie. Q̄d sic esse itelli gendū declarat Alex. i. 3. vt metaphorice itelli gatur esse caput: qd̄ de xp̄o dr̄ q̄druplici rōne.
Primo ratione superioritatis.
Secūdo ratione dignitatis.
Tertio ratione prouidētie.
Quarto ratione gratie.

Primo dicit̄ esse caput rōne superioritatis. Quia sicut rex dicit̄ eē caput regni: eo ꝙ p suū imperiū mouet regnū: ita xp̄s: quia fm ꝙ homo est rex regū: & habet regnū supra oēm creatu ram: fm ꝙ habet̄ apoc. 19. Et erat scriptū i fe more suo Rex regū & dn̄s dn̄antiū. Secundo dicit̄ eē caput rōne dignitatis: quia meliusꝰ & di gnius i quolibet genere caput dicit̄ eē i illo ge nere: sicut leo dicit̄ esse caput animaliū: quia e st di gnius & nobilissimū oium animaliū: ita xp̄s di gnissimus & nobilissimus est caput oium crea turaꝝ rōnabiliū. Tertio dicit̄ esse caput rōne ꝓuidētie. Nā pater familias dicit̄ eē caput sue familie: quia oibus ꝓuidet. Cū ergo xp̄s se ha beat p hūcmodū ad ecclesiā: quia pastor est & ep̄s animaꝝ: & ꝓuidet & regit ecclesiā. Vn̄. i. Pe tri. 2. Eratis enim sicut oues errātes: sed ꝯuer si estis nūc ad pastorē & episcopū animaꝝ ve straꝝ: iō merito dicit̄ caput. Quarta dicit̄ eē caput ratione gratie. Nā in capite sunt omnes sensus: & ipsum caput ab anima pficitur p sen sum: ita xp̄s a spiritu sancto accipit omnes mo dos gratie: sicut caput ab anima. Nos autē sic

membra: qr nos omnes sensus grē ab ipso recipimus. Et hoc est qđ dicit Aug. ad dardanū In capite qđ est christus sunt oēs sensus grē: in alijs vo est solus tactus: qbus datus est spirit⁹ sanctus. Dicitur ergo christus caput fm has proprietates: qr est velut rex: ⁊ qr est dignissimus rationabiliū creaturaꝝ. Et qr est in ratione puidentie: ⁊ qr habet plenitudinē gratie q̄ꜩtum ad omnez sensum. Et licet sic dicaꝰ esse caput metaphorice: tamen ꝓprie dicit caput ex influentia sensus ⁊ motus fm diuersas ptes ei⁹: quia ab interiori parte capitis fluunt nerui per quos fluunt sensus ad membra: a posteriori vero parte fluunt nerui per quos fluit mot⁹ ab anima ad singula membra. Similiter christus in ecclesia influit sensum ⁊ motū spiritualiter: sensum influit per fidē: motū vero per amorē. Veruntamē est aduertenduꝫ q̄ caput ecclesie dicitꝰ dupliciter. s. cōmuniter ⁊ proprie. Cōmuniter tota trinitas est caput ecclesie. Tota. n. mouet ⁊ regit ecclesiā: ⁊ infundit ei gratiam qua sentit p fidem: ⁊ mouetur per charitatē. Unde in rōne regentis ⁊ influentis se habet ad ipsam. Proprie vo dicitꝰ caput xp̄s hō siue deus. Homo fm humanitatē: qr hoc mō se hꝫ ad ecclesiā fm ratione ꝯformitatis ad ipsaꝫ p grām ⁊ naturā.

Quod multi habēt dependētiā a xp̄o capite
Capitulum. secundum.

8 Ecūda cōclusio dicitur dependentie. In qua videre debemus q sunt illi q tanq̄ꝫ membra a christo capite habēt dependentiā: siue illi inhereant ⁊ vniantꝰ: ⁊ specialiter q̄ꜩtū ad quattuor.
Primo inq̄ꜩtum ad angelos.
Secūdo q̄ꜩtum ad electos.
Tertio q̄ꜩtum ad reprobos.
Quarto q̄ꜩtum ad vtrūq̧ cōpositum.

Primo cōsideremus q̄ꜩtū ad angelos si ipsorum est caput christus. Ad quod dicendū videtur q̄ nō: qr vnius nature sunt caput: ⁊ corpus. Sed christus inq̄ꜩtū homo: ⁊ angeli non sunt eiusdem nature: ergo christus fꝫ q̄ homo nō est caput angeloꝝ. Sed cōtrariū dicitꝰ ab apostolo ad Col. 2. vbi loquimur de christo cū ait. Qui est caput omnis principatus ⁊ ptātis. Insuper omnia subiecit deus sub pedib⁹ eius: vt dicitur ad Eph. primo auctoritate psalmiste Ubi loquitꝰ glo. Sicut pes est infima ps corporis: sic in xp̄o infima pars est humanitas: quaꝫ angeli adorāt. Ex quo relinquitꝰ q̄ angeli sunt subiecti ipsi humanitati christi. Unde si christ⁹ dicitur caput ecclesie: vt dicebatꝰ paulo āte: eo q̄ regit ecclesiā sibi subiectā. Similiter debet dici caput angeloꝝ: eo q̄ imperat ipsis sibi subiectis. Ex quo respondere possumus ad illud qđ adducebatꝰ in contrariū q̄ si dicatur p metaphoram: qr rex dicitur caput regni mouens ⁊ imperans ipsi: sic ipse christus inq̄ꜩtū homo ē caput angeloꝝ: qr est rex cōstitutus sup eos. Si autē dicatur caput fm cōformitatē nature: sic christus inq̄ꜩtū homo nō est caput angeloꝝ simpliciter: sed fm qd: qr nō est cōformis angelis simpliciter sed fm qd. Dicitur q̄ anima rationalis q̄ꜩtum ad partē superiorē intellectualē habet cōformitatez cū angelis. Est ergo caput ipsis inq̄ꜩtum cōformatꝰ ipsis in natura p partē ratiōis intellectualez hominū. Aut est caput simpliciter: quia habet plenā cōformitatē cū illis. Secundo cōsideremus q̄ꜩtū ad electos: si omniuꝫ electoꝝ vel aliquoꝝ christus est caput. Et q̄ nō sit omniuꝫ caput probatꝰ. Nā christus proprie est caput secundū q̄ homo. Sed nō fuit homo ante incarnationeꝫ. Ergo nō fuit caput sanctorum patrū. Ad hoc respondet glo. sup. c. 1. ad Col. querens. Cum ecclesia ab Abel ceperit: quomodo christus caput coꝝ est: qui tunc fuerunt. Et dicit q̄ christus dicitꝰ caput fm diuinitatem ⁊ fm humanitatē. Secūduꝫ diuinitatem fuit principiuꝫ ⁊ fundamentū ecclesie: quia omnes iustos qui ab Abel vsq̧ ad vltimū iustū fuerunt ⁊ futuri sunt generaliter virtute diuinitatis illuminauit. Secūduꝫ humanitateꝫ pōt dici caput vel principiū ecclesie: quia sup fidem humanitatis fundata est. Ex hoc expresse relinquitur q̄ si ecclesia fuit fundata sup fidē humanitatis sue ante incarnationeꝫ: ⁊ ex eo dicitꝰ caput: quo est fides de sua humanitate: ergo est caput eoꝝ qui fuerunt ante incarnationē fideliū: sicut eoꝝ qui sunt post incarnationē. Naꝫ si diceretꝰ caput solū: qr habet humanitateꝫ: tunc esset caput fideliuꝫ ⁊ infideliū equaliter cuꝫ fm humanitatem equaliter cōueniat cū hominibus fidelibus ⁊ infidelibus: maximū esset incōueniens ideo caput dicitꝰ: non quia est homo in re: sed qr est homo in fide: ⁊ creditus est esse hō ab omnibus electis: licet tempore variato: qr patres antiqui fidem habuerunt de ipso iam venturo: et nos fidem habemus quia iam venit: vnde omniuꝫ electoꝝ est caput. Et de hoc Augu. ponit exempluꝫ in lib. de cathetizandis rudibus. qđ habetur Gen. 38. ca. de filijs iude ⁊ Thamar vidue in quoꝝ natiuitateꝫ zarā prior eduxit manū in qua

nuz in qua obstetrix ligauit coccinũ dicẽs. Iste egredietur prior. Illo vero retrahente manũ: egressus est alter. Hec dicit Aug. ꝙ sicut zarã dum nasceret͛ prius emisit manũ: postmodũ caput secutum est: deinde cetera membra. Sȝ tamen caput dignitate ⁊ ptãte precellit: lȝ tempore sequeret͛. Ita xp̄s mediator dei ⁊ hominũ q patriarchis ⁊ ꝓphetis p̄misit manũ anq̄ȝ appareret in carne: vinculis legis superbũ populuȝ astringentẽ siue cõprimentẽ: tempore nascẽdi secutũ est caput corporis ecclesie: cui adheserũt omnes fideles credendo. Tertio cõsiderem⁹ q̄ȝtũ ad reprobos: q sunt in fide ⁊ charitate non tamẽ ꝑseuerantes: vtrũ christus sit caput ipsoꝝ. Et videt͛ ꝙ nõ: q: corpus christi veꝝ quod traxit de virgine est figura ⁊ sacramentũ corporis mystici: qd̓ est ecclesia: quia sicut corpus xp̄i est compactũ ex purissimis sanguinibus virginis ⁊ pertinentib⁹ ad gloriã resurrectõis: ita a simili corpus mysticũ qd̓ est in ecclesia cõpaginatum debet esse ex purissimis ⁊ fidelissimis animabus pertinentibus ad gloriã resurrectionis ergo nõ sunt membra ecclesie nisi pertinentes ad gloriã resurrectionis. Sed reprobi in fide existentes in charitate: qui tamẽ nõ perseuerabunt: ⁊ infideles nõ pertinent ad gloriã resurrectionis: licet ꝑtineant ad resurrectioneȝ: ergo nullus reprobus est mẽbrũ ecclesie. Et sic xp̄s nõ est caput reproboꝝ etiã existentiũ in charitate. Ad hoc respondet Alex. ꝙ esse mẽbra christi vel ecclesie nõ ponit nisi sensum gratie ꝑ fidẽ ⁊ motũ per amorẽ ⁊ charitatẽ vel cõformitatem cũ christo in natura. Et q: ista sunt in reprobis existentibus in fide ⁊ in charitate: lȝ nõ cũ ꝑseuerantia: ideo q̄ȝdiu sunt ista in illis: cõcedẽdũ est ꝙ sunt mẽbrũ xp̄i ⁊ ecclesie: ⁊ cõparãtur ad xp̄m tãq̄ȝ ad caput: q̄ȝtũ ad p̄ntẽ statũ i quo sũt in fide ⁊ i charitate. Quãdo aũt postea discedẽt ab istis tũc erũt mẽbra abscisa a corpore ecclesie. Ad rõneȝ in cõtrariũ ẽ dicẽdũ ꝙ corp⁹ xp̄i veꝝ figura ẽ ⁊ sacramẽtũ corporis mystici q̄ȝtũ ad p̄ntẽ statũ sȝ nõ q̄ȝtũ ad futuꝝ. Ratio aũt ꝓcedit ac si respiceret statũ futuꝝ: cũ obijcit ꝑtinẽtibus ad gloriã resurrectiõis. Et qd̓ de reprobis diximus q tñ sunt i fide ⁊ charitate: de malis itelligere debem⁹: lȝ ad vnioneȝ corporis mystici siue ecclesie nũq̄ȝ ꝓprie ꝑtineãt existẽtes i pctõ mortali. Verũtñ differt dicere vnitatẽ ecclesie ⁊ corꝑis ecclesie. In vnitate nãq̄ȝ ecclesie sunt boni ⁊ mali: dũmõ habeãt fidẽ rectã. Et h̓ ẽ qd̓ hr̓ Math. 13. ꝙ ipsi tritico adiũcta ẽ zizania. Vbi dicit aug. ꝙ ecclesia ẽ ager i quo radicant͛ triticũ. i. boni ⁊ zizania h̓ ẽ mali. Et tñ i fine sepabũtur. Vnitas vo corꝑis ecclesie nõ ẽ nisi ꝑ fidẽ formatã ⁊ charitatẽ: sicut dicit Vgo. lib. de sacramẽtis. Idõ mali nõ sunt de corꝑe ecclesie: q̄ȝuis sint de eccl̓ia. Quarto ꝯsiderem⁹ q̄ȝtũ ad vtrũq̄ȝ ꝯpositũ. s. corp⁹ ⁊ aiam: si xp̄s est caput aiaꝝ tñ: aut corpoꝝ ⁊ aiaꝝ simĺ. ad qd̓ rñdet͛ sȝ glo. 1. ad Cor. 6. Nescitis q: corꝑa vr̄a mẽbra sunt xp̄i. Qd̓ caput ẽ nõ solũ aiaꝝ: sȝ ẽt corpoꝝ q̄ i gloriosa resurrectõe sua ꝑfectionẽ habebũt. Tũc nãq̄ȝ electi oẽs erũt cũ p̄ncipe xp̄o: quẽ dilexerũt: i cui⁹ aspectu placido hilari ⁊ iocũdo letabunt͛ ⁊ reficient͛ interi⁹ ⁊ exteri⁹. Sȝ q nunc nolũt eẽ mẽbra illi⁹ nõ poterũt tũc regnare cũ illo. O ifelix mũdanoꝝ ꝯditio. Volũt hoies mẽbra poti⁹ fieri diaboli q̄ȝ xp̄i. Illũ sequũt͛ a xp̄o fugiũt: v̓tutes sp̄nũt: ãplectunt͛ vitia: ⁊ de futuro nihil p̄meditant͛. Nũc nũc q̄ xp̄s ẽ i eccl̓ia militanti xp̄ȝ patronũ accipe: vt i ecclesia triũphãti valcam⁹ cũ xp̄o gloriari. O q̄ȝ btã gens. o q̄ȝ beat⁹ ꝑplus cui⁹ ꝑius iesus xp̄s dñs ⁊ caput ẽ. O q̄ȝ miserabilis ⁊ lachrymosa societas cui diabol⁹ p̄est: nõ i ordine sȝ i errore: nõ i gaudio sȝ i merore: nõ i bono sȝ i omni malo. Studeam⁹ itaq̄ȝ q̄ȝtuȝ possum⁹ vt xp̄i mẽbra ⁊ nõ diaboli inueniamur.

Qd̓ influentiã grẽ a xp̄o capite accipimus.

Ertia ꝯclusio dr̓ influẽtie Cap. .3.

t In q̄ ꝑscrutari debem⁹ d̓ ifluẽtia grẽ a xp̄o capite: ex eo qd̓ Ioh. 1. dr̓. De plenitudine ei⁹ oẽs accepim⁹ gratiã. Pro cui⁹ declaratione occurrũt q̄ttuor dubia aperienda.

Primũ vtruȝ possit esse influentia a christo homine in corpus ecclesie.

Secundũ vtrũ possit esse influentia in angelis.

Tertiũ vtrum maior fuerit influentia hominis post incarnationẽ q̄ȝ ante: vel equalis.

Quartũ vtrũ in vnio capitis ad corpus sit vnio simpliciter.

Circa primũ est sciendũ ꝙ xp̄s hõ influit gratiã corpori ecclesie ⁊ membris ei⁹ trib⁹ modis.

Primo per modũ meriti.

Secũdo per modũ exemplaris.

Tertio ꝑ modũ capitis.

Primo mode in nobis est gratia a xp̄o homine ꝑ modũ meriti: q: ipse est qui nobis meruit gratiam per quã remittunt͛ peccata nostra ⁊ gratiã per quã cognosceremus ⁊ diligerem⁹ ipsum ⁊ omnib⁹ credentibus in ipsum ⁊ diligẽtibus hoc meruit. Vnde ad Ro. 2. dicit͛. Sic

per vnius hominis inobēdientiā multi cōstitu
ti sunt peccatores: ita p vnius hominis obediē
tiam iusti cōstituunt multi. Scḋo modo in/
fluit nobis gratiā p moduz exemplaris. Sicut
enim videmꝰ q sic se habet exemplar ad exem/
pluz q quodāmodo exemplū educit ab exēplari
ita in ipso xp̄o homine est exemplar ꝓpositum
gratie. Cui debemus coaptare nos ⁊ cōforma
re. Nā ipse est liber vite iuxta quē scribi debent
libri nostri. i. cōscientie q̄ sunt libri: vt habetur
apoc. 20. c. Hinc ⁊ apostolus. i. ad Cor. 15. c.
ait. Primus homo de terra terrenus: secūdꝰ
hō de celo celestis: qualis terrenus tales ⁊ terre
ni: qualis celestis tales ⁊ celestes. Ergo sic por
tamus imaginē terreni portemus ⁊ imaginem
celestis. Tertio modo influit xp̄s nobis gra/
tiam p modū capitis. Est. n. quidā amor capi/
tis ad membra: vt ipsuz caput quodaz naturali
amore diligat membra. Unde spiritus natura/
les q sunt in capite ex hoc amore decurrūt a ca/
pite in membris. Unde si aliqḋ membrū ledit:
cōcurrunt spiritus a capite ad partē illā dolentē
⁊ ibi colligunt. Influentia ergo capitis ad mē
bra vt sensificent ⁊ moueant ē p naturalē amo/
rem. Et hunc appetitū implet spiritus anima/
lis influens a capite ad membra. Secūdū hoc
ergo dicendū q spiritus increatus per quez est
nobis cōmunio totius trinitatis. s. spiritus san
ctus abundant in nostro capite. s. in xp̄o ⁊ ipsiꝰ
xp̄i ⁊ sue beate anime est desideriū vt pcipiamꝰ
suū spiritū. Ipse vero spiritus explet desideriuz
qḋ habet xp̄s ad nos ex suo ardentissimo amo
re. Circa secūdā dubiū est notandū q a capi/
te xp̄o hoie recipiunt angeli singulariter tria.

Primo cognitionē veritatis.

Secūdo honorem.

Tertio dulcedinē siue iocunditatem.

Primo cognitionē veritatis: qꝛ erudiuntur
ab ipso: imo etiā p ecclesiā que est corpus eiꝰ in
notuit eis mysteriū incarnationis. Nec erube/
scunt erudiri per ipsam. Unde Apostolus ad
Eph. 3. c. Mihi. n. omnium sanctoꝝ minimo
data est hec gratia in gentibus euāgelizare: inue
stigabiles diuitias xp̄i illuminare omnes: q̄ sit
dispensatio sacramenti abscōditi a seculis i deo
qui creauit omnia vt innotescat principibꝰ ⁊ po
testatibus in celestibꝰ p ecclesiā multiformis sa/
pientia dei ſm prefinitionē seculoꝝ quā fecit in
christo iesu domino nostro. Sup q̄ v̄ba dicit
Nico. de lira. q redemptio xp̄i dispēsabilis taz
gentibꝰ q̄z etiā iudeis nō fuit ante reuelata nisi
paucis ⁊ obscure. Et mysteriū christi de voca/
tione gentiliū nō solū hominibus fuit abscondi
tum: sed etiā angelis. Qui etiā p̄dicantibꝰ apo
stolis hanc noticiā intuitiuā habuerūt p ecclesiā
idest p apostoloꝝ p̄dicatōes: videntes actu cō/
uersationē gentiū ad fidē. Quod factū fuit ſm
p̄finitionē seculoꝝ. i. eternā dispositionē: tem/
pore plenitudinis adimpletā; quā fecit in xp̄o ie
su adimpleri. Cui dicto cōcordat Dio. d. ange
licas dignitates supra memoratū mysteriū xp̄i
ad plenū nō intellixisse donec cōpleta est passio
xp̄i: ⁊ apostolorum p̄dicatio p gentes dilatata
aug. etiā. 7. sup Gen̄. ad literam ait. Sic fuit
mysteriū incarnationis xp̄i a seculis abscōdituz
in deo: vt tamē inotesceret principibꝰ ⁊ ptāti/
bus in celestibꝰ. Ubi dicit sanctus Tho. in pri
ma parte. q. 57. ar. 5. q de mysterio incarnatio
nis xp̄i cōtingit loqui dupliciter. Uno modo i
generali. Et sic omnibꝰ reuelatū est a principio
sue beatitudinis: cuius ratio est: qꝛ hoc est quod
dam generale principiū ad qḋ omnia eoꝝ offi/
cia ordinant. Omnes. n. sunt administratorij
spiritus Heb. primo in ministeriū missi ꝓpter
eos q hereditatē capiunt salutis. Qḋ qdē fit p
incarnationis mysteriū. Un̄ oportuit de h̄ my
sterio omnes a principio cōmuniter edoceri.
Alio mō possumus loqui q̄ntū ad speciales con
ditiones. Et sic nō omnes āgeli a principio de
omnibꝰ sunt edocti: imo qdā etiā superiores an
geli postmodū didicerunt sicut dicit Dio. 7. ca.
cele. hierar. Secūdo accipiūt honorē q atten/
ditur q̄ntū ad reparationē siue restaurationē rui
ne angelice. Nō. n. parꝝ erat eis detractū hono
ris ex ruina apostataꝝ angeloꝝ. Sed p icarna
tionē ⁊ passionē fit restauratio ruine angelice p
homines implentes numeꝝ ipsoꝝ angeloruz.
Unde in p̄s. 109. dicit. Judicabit in nationi/
bus implebit ruinas. Et glo. ad Eph. i. dicit.
Proposuit restaurare. i. ad primū statū reduce
re omnia p peccatū destructa: angelos ⁊ homi/
nes: qꝛ p homies restaurationē ruina angelo/
rum reparat. Tertio recipiūt dulcedinē ⁊ io/
cunditatē ab ipsa humanitate xp̄i. Nā magnā
recipiunt dulcedinē ⁊ contemplationē diuinita
tis. Sed cū vident diuinitatē in humanitate: ē
eis alius modꝰ dulcedinis. Propter qḋ Pe/
trus ait. In quē desiderabant angeli cōspicere
Et Johel. 3. dicit. Colles fluēt lac ⁊ mel. Col
les. n. angeli sunt: q ante incarnationē fluebāt
mel in dulcedine cōtemplationis diuinitatis in
se. Sz ex eius incarnatione fluunt dulcedines
cōtemplationis

contemplationis diuinitatis et humanitatis: q humanitas significatur p lac. Et si dicat q angeli erant bti ante icarnatõem xpi. Sed btitudo ẽ status oium bonoꝝ aggregatiõe pfectus: ergo ipsi erant in statu oium bonoꝝ congregatõe pfecto: ergo nihil deficiebat eis d aliquo bono. Rñdet Alex. in. 3. q q̃uis in bono eẽntiali eẽnt pfecti et visione: tamẽ de eis accrescere potuit bonũ et gaudiũ accidẽtale. Circa tertiũ dubiũ ẽ dicendũ q eccl'ia post incarnatioñez et passionẽ xpi maiorez recepit grãm q̃z aã. Qd pz: q: ante icarnatõem p fidez xpi erat remissio petõꝝ quantũ ad culpam: et nõ q̃tum ad omnẽ penã: q: remanebat pena carentie visiõis dei. Per icarnatõez vo ẽ remissio petõꝝ q̃tuz ad culpam et oẽm penam. Vnde lz fides ecclesie ante icarnatõem et p9 sit eq̃lis: virtuosior tñ est post q̃z ante: q: hz meritũ passionis xpi sibi cõiunctũ. hec habent ab Alex. Circa quartũ dubium dicendũ fm Hgo. de scõ Vic. q vnum dicitur multipliciter. Primo mõ ẽ vnũ in nã. Et hoc mõ pater filius et spũs scũs sunt vnum Scdo modo ẽ vnũ in psona. Et sic humanitas et diuinitas sũt vnũ in persona filij. Tertio mõ ẽ vnũ p iusticiã pñtem: et futurã gloriã. Et illd ẽ vnũ quod attendit in cõformitate volũtatis. Et sic dicimus q vnio mẽbroꝝ cum capite in corpore ecclesie ẽ va vnio in qua beati sunt qui vniũt: et miseri qui ab ea sepant: quoniã omne bonũ felicitans aiam in xpo ẽ: in ipso sũt thesauri icõpabiles: et iestimabiles diuine dei. Ergo ipm queramus: vt ab ipo recipiam9 grãm: quã nobis ipse concedat et c. Amen.

Feria sexta post tertiam dñicam de aduentu Sermo de scientia iesu christi.

Fructus. 20. Jesus est sciens omnia.

Edius autem

Iterum vbi supra. Doctores iudeoꝝ audiebant xpm sepenumero scripturas pphetarũ pdicantem: et mirabant quõ litteras sciret: cũ eas ñ didicissz. Nec solũ eo pfectõnis tpe: quo matuꝝ igeniũm lrarum pinguedine solet eẽ delibutũ hoc viderũt: veꝝ et in isantuli etate: anno vz. 12. in medio eoꝝ sedentem: sapientissime audientẽ et iterrogantẽ illũ cõspexerũt. Quo spectaculo potuissent si voluissent cognoscere ipm eẽ filium dei: in quo relucebat splendor tante scie et sapiẽtie. Sz voluntate sua puersa i eum credẽ noluerunt: spreuerũt sciam eius: et ipm psecuti sunt vsqz ad mortẽ. Et qm singulare ẽ hoc priuilegiũ in dño iesu xpo: quo s. fm assumptaz nãm oi scia erat decorat9. Jõ in pñti sermone de scia anime xpi dicturi sum9 De qua fructũ vnum pponim9 contẽplanduz qui est. Jesus ẽ sciẽs omnia. Pro cuius declaratõe tres conclusiones erunt notande.

Prima dicitur multiplicationis.

Secunda dicitur acquisitionis.

Tertia dicitur conditionis.

Quod multiplex fuit scientia in christo.

Capitulum primum.

Prima conclusio dicitur multiplicationis. In qua scire debemus q fm multiplicatõnem nãꝝ in xpo multiplicabat eius scia: put declarat magister sniaꝝ in tertio et catholici doctores. Cuius rationem assignat Alex. in. 3. sũme. d. vt dicit Jo. Dama. Quorũ sunt diuerse nature: eoꝝ sunt diuerse opationes. Opationibus aũt pportionant habit9. Ergo cũ in ipso sint diuerse opañões pter diuersas nãs: erũt in ipso diuersi habitus. Et cũ scia dicat habitum fm diuinã nãm et humanam: in ipso erũt diuerse scie. Insup put dicit Boeti9 in li. de diuersis naturis et vna psona. Xps accepit aliquid a triplici statu humani generis: siue Ade vn9 status fuit qui reddebat ei si stetisset: status. s. btitudinis in premiũ. Ali9 fuit status in quo erat. s. stat9 inocentie. Et tertius status fuit post lapsuz. Vnde xpm triplicem fm hos status cognitionem decuit habere: videlz.

Primo cognitionem glorie.

Secũdo cognitionem nature integre.

Tertio cognitionem penalis experientie.

Et hoc pter pfectõem aie xpi: q non tñ dz eẽ pfecta fm supiorem portiõem: veꝝ ẽt fm inferiorẽ: ẽt fm ptem sensualẽ: nõ tñ q̃tũ ad statũ patrie: sed ẽt q̃tum ad statuz vie. Addit dñs Boñ. di. 13. tertiũ li. q q: pfecta fuit aia xpi q̃tum ad cognitiõem: nõ solum respectu cognoscibiliũ: sed ẽt respectu modoꝝ cognoscẽdi: ideo cũ res tripliciter sint cognoscibiles fm q tripliciter habẽt eẽ. Habent. n. esse in vbo: in itellectu creato: et in pprio genere. Ad hoc q intellectus aie xpi plenam de reb9 habeat cognitõem res cognouit ista triplici cognitiõe. Et sic pz q aia nõ tñ habuit cognitiõez eoꝝ in vbo: sed ẽt rerum a vbo. Cognitiõem inquã non tñ simplicis noticie: sed ẽt expientie. Possumus tamẽ cõtra hoc arguẽ sic. Vni9 psone vna ẽ perfectio. xps est vna psona: et scia ẽ pfectio: ergo

ipsius erit vna scia. 2° sic. xp̄s est sciens sciam
increatã: ergo ẽ certissima pfectissima τ nobi/
lissima: ergo superfluũ ẽ ponere in ipso aliã sci
entiam: q2 frustra fit per plura quod pōt fieri p
pauciora. tertio sic. Scia xp̄i que ẽ p grãm vni
onis ẽ fm maius lumẽ q̃3 sint alie tres sequen
tes de qbus dem̄ ẽ. Sed sicut ẽ in lumine cor/
porali qđ maius lumẽ absorbet minus: ergo si
militer ẽ in lumie spũali: ergo nõ manet in xp̄o
aliũ modi sciẽdi: nisi duo. s. vnus qui est sciẽtie
increate: alius qui ẽ per lumẽ gratie vnionis.

Ad primũ horum argumẽtorum respondet
fm volũtatem dñi Bon̄. di. 3. tertii li. τ Alex.
in tertio q habitus nõ vuificatur fm personaz
sed fm nãm. Unde dicit Jo Dama. q in xp̄o
sũt diuerse volũtates ppter diuersas naturas: τ
similiter debẽt esse diuerse scie. Ad secundum
dicendũ q q̃3uis xp̄s sit vna psona cũ filio dei
nõ tamẽ per psonalem vnionem. Et secũdum
hoc est sciens scientia increata: sicut filius dei.
Unde rõe persone nõ idiget alia scia: tamẽ rõ
ne psone in humana natura idiget alia scientia
s. creata. Nõ enim d3 esse humana nã in xp̄o i
pfecta: qđ seq̃ret si carer3 sciẽtia creata. Sed p
fectior d3 esse i ipso natura oibus alijs: iõ om/
ni genere sciendi scia creata o3 q sit perfecta il/
la aĩa. Ad tertiũ dicendũ ẽ q in corporalib9
minus lumen offuscatur τ absorbetur a maio/
ri. Et rõ huius ẽ: qm̄ omnia lumina corpora/
lia sunt ad vnũ actum. s. manifestatõis: q2 qde3
actus per se τ perfectissime ẽ a lumine maiori.
Sed in spũalibus non ẽ sic: nõ. n. oia lumina
spũalia sunt ad vnum actum. Distinguendum
tamen ẽ fm statum comp̄hensoris τ viatoris.
Nam viatoris non est vnus actus sed plures
Unde lumina plura vtutum seu donorũ i vi/
atore non sunt ad vnum actum. Cõprehenso/
ris vo non ẽ nisi vnus actus: qui determinat
fm claritatem luminis τ totalitatẽ vtutis eius
lumine. s. diuine visiõis τ gloria. xp̄s aũt erat
in statu simul viatoris τ comprehensoris secũ
dum ptes anime differentes supiorem τ infe/
riorem: τ ideo scia comprehensoris non absor/
bebat alias scientias.

Quod scientia christi non fuit per successio
nem temporis acquisita. Capitulu3. 2.

s Ecunda conclusio dicit acq̃sitiõis. In
qua notare debemus q scientia christi
non fuit per successionem tẽporis acq̃si
ta: sed ab initio sue conceptionis sibi idita. Qđ
sentire videtur Alex. in. 3. Et ad hoc facit illđ
Greg. super illo vbo. Luc. 2. proficiebat eta
te. Proficiebat non q ipse sapientior fieret ex
tempore: sed paulatim demõstrabat sapientiã.
Sed circa hoc notandum fm Alex. in tertio.
q in xp̄o fuit multiplex modus sciendi. Pri/
mus fuit fm diuinam naturam. Et ibi scientia
idem ẽ quod idip̄m. Et iste modus fuit in filio
dei ab eterno. Secũdus est fm grãm vnionis
qui modus dicit ab omni alio scienti incõicabi
lis cuicũq3 alteri creature. Tertius ẽ secũdum
grãm comprehensoris: in quo cõicant angeli τ
anime sancte. Quartus scđm nãm integrã ani
me: scđm q habuit Adam sciam in statu inocẽ
tie. Quintus secũdum plenam naturam assum
ptam. Sextus ẽ queda3 gratia data christo ad
cognoscendũ res secũdum numerum. τ per p/
gressum tp̄is. Quantum ad primum sciẽdi
modũ simil̃r se h3 xp̄s ante incarnationez τ p9
Secundus vo modus non fuit ab eterno. Et
secũdum istum habuit cognitõem oium coru3
que pertinebant ad mysterium incarnationis:
passionis τ redemptionis. Secundum vo ter
tium modũ non habuit cognitionem oium co/
rum que pertinebant ad gl̃iam suam τ suoru3
i. eorum qui ordinantur ad illam. Secundum
vo quartum modu3 habuit noticiam corũ que
cognouit adam in statu nature integre. Secũ/
dum quintum modũ didicit multas penalita/
tes scđm expientiam in affectiua quãtũ cogno
uit scđm aliũ modũ. s. scđm grãm cognitiõis
que data ẽ sibi per grãm vnionis. Unde pre/
sciuit illas per istam grãm. Sextus modus co
gnitõis ẽ ad cognoscendum per experientiam
nõ vt prior q fuit affectiue: sed cognitiue ex sen
su. Secũdũ notãdum est q cognitio in sensu
per experientiam ẽ duplex. Una cum res est
in sensu scđm similitudine3. Alia cum res est ĩ
sensu secũdum formã. aliter enim est similitu/
do coloris in oculo: aliter color. Ita duplex ẽ
cognitio in xp̄o secũdum experientiam. prima
q̃3tum ad naturam penalem. secunda quantu3
ad specialem grãm cognoscendi res secũdum
naturam per processum temporis.

Quod anima christi eque erat sapiens vt
deus. Capitulum 3.

T Ertia cõclusio dicitur conditõis. Fuit
nãq3 scia xp̄i magna τ admirabil̃. Cir
ca quã cõtingit dubitare: si fuit equalis
scie dei: ex eo q Ugo de sancto Vic. ait. anima
xp̄i eque sapiẽs est vt deus. ad quod dicit alex.
in. 3. q ẽ considerare diuinã sciam secũdum q

dicitur

dicitur respectu sui. Et sic scia ē virtutis isinite. Et scd̃m hunc modum nihil ē ei equale. Scd̃o ē considerare diuinam sciam respectu creatura rum: et hoc tripliciter.
Primo respectu ad illud quod scitur.
Secūdo respectu ad modū per quem scitur.
Tertio respectu ad modum quo scitur.
Et ad hoc q̄ aliquid dicatur equale scie dei: oꝫ q̄ equetur scd̃m hec tria: quod nō ē possibi le creature aliquo modo. Dicēdum ergo q̄ cō paratōe habita scie anime xp̄i ad diuinā sciam: scd̃m illud quod scitur: ē dicere aiam xp̄i eque scire sicut deus: q: scit oia que deus. Compara tōe vero habita quātaꝫ ad mediū per quod scit et q̄ntū ad mōꝫ q̄ scit ñ ē ita dicē eq̄latē q: deꝰ scit oia p seipꝫ sicut causa omniū. Anima vo xp̄i ñ per sciēm cām: imo p cām deum. Ecce inequli tas q̄ntum ad mediū. Luculentior est enim co gnitio dei q̄ cognitio anime xp̄i de rebus om nibus: q: deus ipse omnes res videt vt i se: aia uero xp̄i nō vt in se: sed vt i deo. Nō est ergo absurdum dicere dñm nostruꝫ iesum christum noticiam habuisse ex lumie sciētie sue presētiuꝫ p̄teritorum et futurorū: qua scientia et cognitio ne fiebat vt dolor iestimabilis semper crucia ret aiam illius. Et vllo vnq̄ tēpore inueniri po tuit sine merore: qui nāq̄ caruit clarissima co gnitōe. Cogita aia mea queadmodum āte ocu los xp̄i semper erāt pctā totius mūdi. Vidēbat ipse quoscūqꝫ deū offēdētes qui fuerūt a princi pio mūdi et sūt atqꝫ erūt vsqꝫ ad finem seculi. vi debat ipse pctā omnia offendere deū sūmū bo num et ifinitum. Videbat ipse multitudinē eo rum q igrati erāt sibi de beneficio icarnātiōis. Videbat numeꝝ dānādorū. Videbat singu las penas: quas sustinuerūt quilibet sci cōfesso res et martyres: et ceteri quiqꝫ ob suum amorē Videbat quecūqꝫ tormēta passiōis sue tempo re p ipsum sustinēda. O quot suspiria ex forna ceo illo corde sepissime prorūpebāt. O quot la chryme mitis iesu faciē rigabāt: qn̄ hec omnia simul cōtemplās i semetipso dicebat. Ego car nē assūpsi vt pctm̄ destruerem: et ecce tot pecca ta multiplicantur. Ego carnē assumpsi vt spo liarē isernūꝫ: et ecce grādis ē numerus illorum qui i illū sūt adiudicādi. Ego carneꝫ assūpsi ut ad paradisum oēs reducerem cruciatibꝰ meis. Passurus sū nāqꝫ opprobria: ifamiā: flagella liuores: vulnera: et mortē amarā. Et ecce quot a regno celorum expellētur. O igratissimi ho mines. o ifideles de vobis doleo: q: ad paradi sum nō venietis. O iudei p vobis affligor: q̄s isernus suscipiet. O xp̄iani falsi p vobis cōtri stor: quos ignis gehēne idesinēter cruciet. O aia mea i psūdo amaritudinis posita. O mēs mea āgustiis vndiqꝫ vexata. Si inimicos me os cōsidero: p illis affligor. Si amicos inspi cio: et illis ex pietate compatior. O stephane i amore meo eris lapidatus. Et tu Laurēti amo re meo eris cōbustus. Et tu sebastiane eris sa gittatus: et sic de aliis dicere poterat: quos i sua mēte lucida colligebat. Cōpatere ergo anima dño nostro iesu christo: quē cum audis i assum pta natura omnia sciētem: scias ēt q̄ crebro do lētem et lachrymātem. Infige cordi tuo illiꝰ la chrymas et suspiria: vt sic valeas ab ipso susci pere grām: qui ē benedictus i secula. Amen.

Sabbato. sermo de potentia christi.

Fructus. xi. Jesus potenter operans

Edius autem

m Iterū vbi supra. Dñi nr̄i iesu xp̄i maiestatē diuinitatis d'cla rāt nobis opa illa miraculosa: q̄ nō nisi supnaturali potentia fieri potuerūt: vt dem̄ ē i precedentibus: et q̄m pn̄t nōnulli eam potētiam xp̄o tribuere i assūp ta natura qd̄ erroneū est dicere: iccirco i presen ti sermōe d' potētia xp̄i dicturi sumꝰ: vt ita cre damꝰ de ipso mirabilia fcā: q̄ semp cōditiōes et ꝓprietates seruemꝰ vtriusqꝫ nāe. Nā certissi mū ē q̄ sicut scia in christo fuit admirabilis: ita et potētia. Nā scia fuit i eo fm humanitateꝫ et diuinitatē vt diximꝰ in āteriori sermōe: potē tia vo i ipso ē fm diuinitateꝫ. Ad qd̄ pleniꝰ in telligēdū ꝓpōemus i medio fructū q ē. Jh̄s po tēter opās. Pro cuius itelligētia tres cōclusio nes erunt notāde.
Prima dicitur determinationis.
Secūda dicitur negationis.
Tertia dicitur impressionis.

Q̄ aia xp̄i nō est oipotens. Ca. I.

p Rima conclusio dicitur determinatio nis. In qua scire debemus de potētia christi scd̃m doctores catholicos: q̄ ani ma christi nō ē omnipotēs: sicut notatur in ter tio sniaruꝫ di. xiiij. Et ratio huius scd̃m Ric. ibi deꝫ: q: omnipotētia includit actiuā potētiaꝫ in finitā itēsiue: q: scd̃m vnūquodqꝫ agat scd̃m q̄ ē in actu: et patiatur quantum est in poten tia: quantuꝫ res habet de actiua potentia: tan tum habet de actualitate: ergo potentia actiua

infinita illud. ꝛ actualitatem īfinitā in habente
illam potentiā. Actualitas autem infinita ī nul
la creatura eē potest: q̄ꝛ oīs actualitas creature
cū passibilitate ꝑmixta ē. Tamē oīs potētia ac/
tiua que aīe xp̄i dari potuit sibi data ē. Dñs āt
Bon. di. 14. ait: q̄ oīpotētia cōicari nō potu/
it alicui creature: q̄ꝛ omis creatura eo ipso qd̄ ex
nihilo ē deficit a sūma stabilitate. Unde q̄ꝛ nō
existit p̄ seipsam: deficit a sūma simplicitate: ꝛ q̄ꝛ
nō agit p̄ se totā deficit a sūma maiestate: vn̄ di
stare pōt ipsa v̄tus a substantia. Et qm̄ p̄ se nō
subsistit: nec in se: nisi sustentet̄ a diuīa potētia
q̄ꝛ nō pōt seipsā sustentare: iō ipossibile ē ipsā
eē oīpotentē. Rursus qm̄ ex seipsa tota nō agit
nō pōt in totā rei substantiā: ꝛ iō nō pōt esse oī
potēs: cū non possit totū p̄ducere. Postremo
q̄ꝛ v̄tus eius nō distat a substantia tm̄ pōt elon
gari q̄ deficiet oīo: vnde non pōt in oīa. Sicut
igit̄ soli deo cōuenit sūma stabilitas: sūma sim/
plicitas: sūma imensitas: sic ēt oīpotentia: q̄ ne
cessario reqͥrit ista tria. Unde nec aīe xp̄i: nec
alicui creature pōt oīpotentia cōicari: nisi dixe/
rimus de aīa xp̄i: q̄ ei oīpotentia cōicatur eo
mō: quo cōicatur ei nomē excellentie diuinita/
tis: hoc ē p̄ cōicatōem idiomatū: que ortū h̄z ex
p̄sonali vnione. Sicut ēt possum⁹ dicere q̄ hō
ē oīpotens. Sed cōtra hoc obicit̄: q̄ꝛ dicitur
Math. vlt. c. Data ē mihi oīs potestas ī celo
ꝛ in terra. Ubi glo. inq̄t. Non de coeterna pa
tris diuinitate: sed de assūpta humanitate dicit
Et iterū glo. sup illud Luc. 1. Hic erit magn⁹
dicit. Nō q̄ ante v̄ginis ꝑtum magn⁹ nō fue/
rit: seu q̄ꝛ potentiā quā dei filius nāliter h̄z: hō
ex p̄te erat accepturus. Ad hoc dicit Ric. q̄ iste
glose itelligūtur s̄m illū modū loq̄ndi: quo idio
mata cōicantur. Unde post v̄ba glo. secundo
allegate statim subiungitur. Ut vna sit perso/
na homo ꝛ deus.

Quod in christo non est potentia peccandi.
Capitulum. 2.

S Ecūda cōclusio dicitur negatōis. Naz
negam⁹ in xp̄o potentiā peccādi: sicut
vult anselm⁹ li. cur deus hō. ꝛ eēs doc
tores in. 3. di. 12. Qd̄ declarās Ric. ait: q̄ xp̄s
peccare n̄ potuit: nec iquātū de⁹: vt p̄ se p̄z: nec
iquātū hō: q̄ꝛ erat cōprehensor. Et sicut angeli
boni peccare neq̄unt: ita ēt nec ipse. Nō potu/
it ēt peccare inq̄ntum hō viator: q̄ꝛ quādo mā ē
sub aliq̄ forma cui⁹ actualitas eq̄t ꝛ implet totaz
capacitatē ꝛ possibilitatē toti⁹ materie: nō ē pos
sibilis ad cōtrariam priuatōem que est p̄ petm̄
Sed notandū s̄m Bon. ꝛ alex. in. 3. q̄ potētia
peccandi dicitur duplr. Uno mō potentia qua
peccatur. Et sic noiat ip̄m liberum arbitriū cre
atū: quod q̄dem pōt in bonū adiutuz gratia. Et
q̄ꝛ per sui nāim ē defectiuū: hinc ē q̄ illa poten/
tia siue facultas dici pōt potētia bn̄ faciēdi ꝛ po
tentia peccandi. Nullus. n. peccat nisi p̄ illam.
Alio modo potentia peccādi dicit̄ potentia or/
dinata ad peccandū. Primo mō potentia pec/
cādi fuit in xp̄o: q̄ꝛ vt dicit Damascen⁹. Oia q̄
in nostra nā plantauit deus assūpsit dei v̄bum
Si v̄o potentia peccandi dicit̄ potentia ordina
ta ad peccatū ꝑpetrandū: sic nō ē concedenduz
q̄ xp̄s habuerit potentiā peccādi: p̄ eo q̄ pec/
care nō potuit. Talis. n. ordinatio: imo deor/
dinatio diminuit de plenitudine libertatis. Qd̄
vt clarius vno v̄bo itelligamus: dicim⁹ q̄ xp̄s
habuit potentiā peccādi ex eo q̄ habuit liberuz
arbitriū: qd̄ p̄pter plenitudinē gratie nō pote
rat a bono deficere: ꝛ ita nec peccare. Et si di/
catur q̄ si xp̄s non pōt peccare: ex necessitate cō
seruat iusticiā: ergo nō ē laudād⁹ de iusticia: q̄ꝛ
vt inq̄t Lac. 6. diuinaꝝ institutionū aduersus
gentes. Nulla laus ē nō facere qd̄ facere n̄ pos
sis. Ad hoc rn̄det alex. q̄ ē quedā necessitas co
actōis ꝛ p̄hibitōis. Et cum aliquod bonū fit ex
huiusmōi necessitate: nō debetur laus faciēti il
lud: q̄ꝛ ista tollit voluntatē. Et ē necessitas imu
tabilitatis. Et ista nō tollit voluntatē nec laudē
sed ponit imutabilitatem volūtatis ī bono. Et
hoc mō dicitur deus ex necessitate eē bonus ꝛ
bōa queq̄ facere: sicut scribit Hiero. ad Pau
linū dicēs. Bonus ē deus: ꝛ oīa quecūq̄ facit
bona sint necesse ē. Tali ergo necessitate secun
do mō dicta xp̄s seruauit iusticiā. De qua dicit
ansel. q̄ ip̄roprie dicitur necessitas: eo q̄ non ē
ibi coactio nec p̄hibitio. Et sic p̄z q̄ sic de⁹ ma/
xime laudandus ē de bonis q̄ h̄z ꝛ seruat: ita ꝛ
dn̄s iesus christus: q̄ꝛ peccare non potuit.

Quod anima christi diuina virtute poterat
in istis inferioribus vltra opa nature. Ca. 3

T Ertia conclusio dicitur impressionis.
In qua pleriq̄ querere solent si anima
christi posset facere nō mediante opere
nature impressiones: que per naturam fiunt ī
istis inferioribus: q̄ꝛ ex quibusdam sanctorum
dictis ꝛ rationibus videtur q̄ sic. Nam dicit
Jo. Damas. li. 3. loquens de christo. Supra
hominem: que hominum sunt agebat. Et po/
nit exemplum de ambulatione super aquas: er
go videtur q̄ hoc fecerit per naturā humanam

sup̄natur aliter

super naturaliter sublimitã: ergo pari ratione anima christi posset facere nõ mediante natura impressiones quas fecit natura. Ad hanc q̃stionez dixerunt aliqui: q̃ q̃uis anima humana p suã naturalẽ virtutẽ nõ posset facere tales impressiones: tamẽ anima beata ⁊ maxime anima xp̃i ppter excellentiã sue beatitudinis: ⁊ ppter excellentiã sue actualis existentie posset facere tales impressiones nõ mediãte ope nature. Unde isti plane cõcedunt: q̃ ipse posset hãc materiã trãsmutare ad formã substantialẽ ⁊ accidentalẽ modo sublimiori q̃ trãsmutet ope nature. Sz cõtra videt posse argui p euangeliũ ⁊ p sanctos: qz p miracula q̃ faciebat xp̃s ostendit se deũ eẽ. Que probatio nõ fuit efficax: si illa fieri potuissent creata virtute. Quãuis aũt p beatitudinez anime xp̃i ⁊ suã existentiã in Vbo sit in ea supnaturalis Vtus: tamẽ nõ transcendit terminos virtutis create. Ideo dicẽdũ q̃ q̃uis xp̃s qz ẽ deus ⁊ hõ possit ratione diuine potẽtie pdictas impressiones facere: tamẽ eius anima hoc non põt. Unde Ric. li. 1. de tri. aut. Illa signa ⁊ pdigia que facta fuerũt ad cõfirmationẽ fidei nostre nõ nisi diuina virtute fieri potuerũt. Unde intelligendũ est Vbũ Damasceni: qz in illo vult dicere: q̃ xp̃s q̃uis esset hõ: faciebat p diuinaz virtutẽ opera excedentia virtutez humanã. Et q̃ iste fuerit intellectus ei⁹ patet: qz post illa verba: paucis interpositis sic dicit. Nõ. n. hõ erat sed deus hõ. Ista ergo q̃ supra dicta sunt de potentia xp̃i: catholice tenere debem⁹: q̃ cũ deum verũ ⁊ hominẽ profiteamur: nõ irrationabiliter dicimus q̃ ptãtez hz saluãdi ⁊ damnandi. mortificare ⁊ viuificare: deducere ad inferos ⁊ reducere. Cui omnes debemus gloriã ⁊ honorez p infinita secula seculoꝝ. Amẽ.

Dñica. Quarta de aduentu. Sermo de clamore Joãnis: qualiter cõgruo tpe xp̃z clamitat. Fructus. 22. Jesum Joãnes clamitat.

Factum est Vbuz dñi sup Joãnẽ Zacharie filiũ in deserto. Scribuntur h Vba Luc. 3. c. ⁊ in euãgelio p̃sentis dñice. Exiuit precursor dñi dilectus Joãnes baptista in solitudinẽ deserti a teneris annis: ibiq̃z conuersatus est vsq̃z ad etatẽ maturã. Quare factũ est: vt xp̃m quẽ in vtero matris existens exultãdo salutauerat: toto illo tempore nunq̃z viderit sicut patere põt ex illo Vbo Joh. 1. Et ego nesciebã eũ. Sed spiritu sancto in eũ veniente xp̃z publice diuulgare cepit: ipsum predicabat ⁊ demonstrabat saluatorem seculi: put testat lectio euãgelica hodierna: q̃ nõ immerito a nobis diligenter est ponderãda ⁊ examinãda. Pro cui⁹ declaratione occurrit nobis cõsuctus fructus q̃ est. Jesum Joannes clamitat. Pro quo tres cõclusiones ponemus.

Prima dicitur temporis opportunitas.
Secunda dicitur persone dignitas.
Tertia dicitur clamoris qualitas.

Quod tempus i quo Joãnes christũ clamitabat fuit opportunũ. Capl'm. 1.

Primã cõclusio dicit tpis opportunitas. Notat. n. in prima parte euãgelij opportunitas temporis: i quo xp̃s in mundũ veniens a Joanne baptista est p̃dicatus. Dicit nãq̃z euangeliũ. Anno. 15. iperij Tiberij Cesaris: pcurante pontio Pilato iudeã: tetrarcha autẽ galilee Herode. In quib⁹ verbis tria tempora designantur.

Primũ vnionis romani imperij.
Secundũ partitionis regni iudaici.
Tertiũ diuisionis sacerdotij.

Primuz tp̃s qd̃ hic designat dicit vnionis romani impij. Nam vt colligit ex dictis Liuij Orosij Eutropij ⁊ alioꝝ q romane reipublice gesta cõscripsere romani orbis dominiũ appetentes vsq̃z ad Octauiani tpa bellis puincias varias edomãdo: regimẽ in vrbe p reipu. statu sepenumero mutauerũt. Nã primo regnauerũt ibi reges: vz Romul⁹: deinde Numa Põpilius: q leges romanis instituit: post hũc Tullius Hostilius: q albanos vicit: veientes ⁊ fidenatos: cui successit Ancus marti⁹: q dimicauit cõtra latinos ⁊ montẽ ianiculũ ciuitati adiecit. Post ipsum Tarquinus Priscus: q ludos romanis instituit: vicit sabinos: primusq̃z triũphans romã intrauit. Post cuius obitũ secutus est Seruius Tullius. Tandẽ fuit Luci⁹ Tarquinus supbus: q primus excogitauit vincula carceres ⁊ fasces: ⁊ ppter stuprũ Lucretie vxoris collatini. 35. anno regni sui cũ vxore et liberis expulsus est. Et p hos reges regnatuz fuit annis. 243. cum adhuc Roma vix vsq̃z ad 17. miliariũ possideret. Post reges consules regnare ceperunt: duo de hac causa creati: vt si vnus malus esse voluisset: alter habens potestatez potuisset eũ phibere. Et placuit ne ipiuz longi⁹ q̃ p annũ haberent: ne ppter diuturnaz potestatẽ insolentiores redderent: sed annales semp essent: q se post annũ scirent eẽ priuãdos

Habuerunt ergo romani primo anno Luciū Juniū Brutū et Tarquinū collatinū ꝯsules. Et cū amoueret Tarquinus collatinus eodem anno factus est cōsul Lucius Valerius publicola. Et vsq3 ad annū trecētesimū et vltra ab vrbe condita durauit imperiū cōsulare. Post qđ pro duobus cōsulibus facti sunt decē: qui sententiam et potestatē haberent. A quibus secūdo anno h potestas sublata ē: ex eo q Appius Claudius vnus ex decē filiā cuiusdam virginē voluit corrumpere. Restitutū est igitur imperiū cōsulare: et vsq3 ad ambo bella inter Cesarē et Pōpeium gesta nullus vnq3 fuit: qui nec vrbi nec orbi per se imperaret. Sed Julio cesare interfecto Octauianus imperiū sumpsit: quia vt dicit Seneca in primo li. de questionibus naturalibus et Plutarchus de vita et obitu Ciceronis nepos erat Julij Cesaris: cuiusq3 filius adoptiuus quē3 cesar heredē in testamento relinquit. Hic Octauianus vt dicit Suetonius regnauit annis. 56. Duodecim cū Marco antonio et. 44. per se. Qui sedatis omnibus bellis orbē totū suo subiecit imperio: cunctis inimicis et turbationibus romanorū deuictis. Huic successit in imperio Tiberius: cuius tempore romanorū imperiū solidū erat et vnitū: cuius āno. 15. imperij Joānes christū incepit p̄dicare. Qđ quidē tempus merito hic assignatur: vt notaretur q gentiles erant ad fidē christi reuocandi Unde Greg. in omel. ait. Redemptoris precursor quo tempore verbū p̄dicationis acceperit memorato romane reipublice principe: et iudee regibus designatur: cū dicit Anno. 15. etc. Quia enim illū p̄dicare venerat: qui ex iudeis quosdam: et multos ex gentibus redempturus erat: per reges gentiū: et principes iudeorū predicationis eius tempora designant. Quia aūt gentilitas colligenda erat: et iudea pro culpa pfidie dispergenda: ipsa quoq3 descriptio terreni principatus ostendit: quoniā et i romana repu. vnus pfuisse describit. Ad hoc etiā inquit Origenes. In pphetico quidē sermone solis iudeis p̄dicato solū iudeorum regnum describit. Visio inquit Esaie in diebus Ozie Joathan Achaz et Ezechie regū iuda. Et in euāgelio qđ erat predicandū in vniuerso mundo dominum describitur Tiberij cesaris: qui totius orbis dominus videbat. hec Origenes. Secundū tēpus quod hic designatur dicitur partitionis regni iudeorū: cū sequitur in euāgelio. Procurāte pontio Pilato iudeā etc. Ubi Beda ait. pilatus equidē. 12. anno Tiberij Cesaris in iudeam missus procurationē gentis iudaice suscepit: atq3 ibi p decem annos cōtinue vsq3 ad ipsum pene finē Tiberij pdurauit. Herodes aūt et Philippus et Lisanias filij sunt Herodis illius sub quo dominus natus est. Inter quos et ipsum Herodē Archelaus frater eorū decē annis regnauit. Quia vero a iudeis apud Augustum criminatus est: apud Viennā exilio perijt. Regnū autē iudee quo minus validū fieret: idem Aug. per tetrarchas diuidere curauit Hec Beda. Verūtamē de Lisania dicunt aliqui ipsum nō fuisse filium Herodis: sed magis Ptolomei qui sub monte libano habitabat. Et alexander filius fuit Aristoboli qui de Mathā descenderat. Tetrarcha autem idē est qđ princeps quarte partis. Nam regnū ipsorū iudeorū in quattuor partes erat diuisū. s. iudee galilee iturée et abiline. Quibus prefuerunt quattuor scilicet Pilatus tenens locū imperatoris super iudeā. Et Herodes qui erat tetrarcha. i. princeps galilee: et Philippus q erat tetrarcha ituree et traconitidis regionis: et Lisanias q erat tetrarcha abiline. Abilina est nomē regionis. Nō autem sine causa factū est q tot principes imperarent iudeis eo tempore quo xp̄s venit i mundū. Ait nāq3 Greg. in omel. Quia enim iudea erat pro culpa pfidie dispergenda: in iudee regno per quartā partem plurimi principabantur: fm illud. Omne regnū in seipsum diuisū desolabitur etc. Tertiū tempus quod h designatur dicitur diuisionis sacerdotij: cū subditur. Sub principibus sacerdotū Anna et Caipha. Super quo verbo ait Beda. Ambo incipiente predicatione Joannis. i. Anna et Caiphas principes fuerunt sacerdotū: sed Anna illū annū. Caiphas vero cū quo dn̄s ascēdit crucē administrabat: tribus alijs in medio pontificatu pfunctis. Vel hi maxime qui ad domini passionē pertinent ab euangelista cōmemorantur. Legalibus nāq3 tunc preceptis vi et ambitione cessantibus: nulli pontificatus honor vite vel generis merito reddebatur: sed romana potestate summa sacerdotij prestabat. hec Beda. Quare autē tale tempus in euangelio notatur: rationē assignat Greg. in omel. dicens. Et quia Joānes illū predicauit qui simul rex et sacerdos extitit. Lucas euangelista predicationis eius tempora nō solū per regnū: sed etiam per sacerdotum designauit.

Quod persona Joānis erat dignissima.
Capitulū. 2.

Capitulum. .2.

S Ecunda cõclusio dicitur psone dignitatis. Que notatur in verbis euangelij: cum dicit. Factũ est verbũ domini super Joãnez Zacharie filiũ in deserto. In quibus tria notari possunt.

Primũ est diuina inspiratio.
Secundũ est Joãnis cõmendatio.
Tertiũ est loci deputatio.

Primũ est diuina inspiratio: qz factũ est verbum domini. Nã Joãnes baptista nõ cepit p̄dicationis officiũ presumptuose: sed a spũ sancto celitus inspiratus. Unde Criso. super hoc passu ait. Verbũ dei hic mandatũ dicitur: quia nõ a se venit Zacharie filius: sed deo ipsuz monente. Secũdũ quod notatur hic dicit Joãnis cõmendatio: quia dicitur. Super Joãnez zacharie filiũ. Ubi nobilitas designatur: quia erat ex genere sacerdotali zc̄. Tertium quod hic notat est loci deputatio: quia subiungit. In deserto. Ubi Theophilus ait. Per totũ tẽpus preteritũ occultus fuit Joãnes in deserto vt nulla suspitio nascatur in hominibus: qz gratia affinitatis ad christũ: vel conuersationis a teneris annis: diuina de ipso testaretur. Ex quib9 verbis nos moraliter instruimur: qz si verbũ domini: idest inspirationẽ diuinã super nos fieri volum9: tria debemus habere. Primo humilitatem cũ qua habitat gratia. iuxta illud Ja. 4.c. Superbis deus resistit: humilibus autez dat gratiã. Nam Joãnes interpretat vas gratie: idest ille in quo est gratia. Secũdo debemus habere memorie viuacitatẽ: zacharias nãqz memorans dominũ interpretatur. Tertio debemus habere penitentie rigiditatem: vt. s. simus in deserto penitentie. Nã Math. 3. dicitur. Penitentiaz agite appropinquabit in vos regnum dei. Nõ equidez erat Joãnnes in voluptatibus seculi: nõ in delitijs mundi: non in gaudijs huius temporis: sed in solitudine deserti. Nã quanto quisqz magis se elongat a delectatione sensuum exteriorz: tanto plus attingit ad intelligentiã z lumen secretorz dei. Non miremur inquã nõ miremur: si falsi christiani de deo nõ bene sentiant: qui inebriauit eos fallax gratia temporalium bonorz: quibus nõ sapiunt ea q̃ dei sunt.

Quod Joãnes venit p̄dicare in omnẽ regionem iordanis. Capitulum. .3.

T Ertia cõclusio dicitur clamoris qualitas. In qua notare debem9 fz euangelij seriem qz Joãnes venit in omnẽ regionẽ iordanis vt dicit Nico. de lira. Exiuit n. deseto vbi pauci habitabant: z venit ad loca magis habitata: vt plures possent ad eius predicationem venire z ab eo baptizari. Ibiqz clamãdo tria singulariter predicabat.

Primo baptismi efficaciã.
Secundo vie mundiciã.
Tertio salutis noticiam.

Primo predicabat baptismi efficaciam. Dicitur eniz in textu euãgelij. Predicãs baptismuz penitẽtie in remissionem peccatorz. Que verba fm qz Nico. de lira sup. c. 3. Luc. videt dicere: possunt dupliciter intelligi. Uno modo pro baptismo Joãnis: quo lz nõ dimitterentur peccata: tamẽ susceptio illius baptismi erat quedaz protestatio agẽdi verã penitẽtiaz: p quaz ipsa peccata dimittuntur. Alio modo põt intelligi de baptismo christi cuius virtute peccata dimittuntur. Et qz tale baptismũ Joãnes dare non poterat: ideo p̄dicabat dãdũ per xp̄m i primo venturz. Secũdo predicabat vie mũdiciã dicens. Scriptũ est in li. sermonũ Esaie prophete. Vox clamãtis in deserto: parate viã dñi: rectas facite semitas eius. Omnis vallis implebitur: z omnis mons z collis humiliabitur: et erũt praua in directa z aspera in vias planas. Hec autẽ habẽtur Esa. 40. c. q̃ ad litterã xp̄o predicanti cõueniunt. Nã Ambro. dicit. Bene vox dicit Joãnes Ubi nuncius: ex eo qz ipse manifestauit Ubũ incarnatũ: cui dicebat viã esse parandã. Nã si bene cõsiderem9: ipse erat orbis cõditor totiusqz vniuersi gubernator z rector: quez suscipere omnes debent cuz diligenti preparatione. Hinc est qd Ambro. in fmone tertie dominice de aduentu dicit. Oportet nos esse omni sanctitate puros: mũdos pudicitia: nitidos honestate. Et Origenes sup his verbis ait. In corde nostro via parãda est dño. Magnũ. n. est cor hominis z spaciosum: si tñ fuerit mũdũ. Nec in corporis quãtitate: sz in Utute sensuũ magnitudinẽ eius intellige: que tantã scientiã capiat veritatis. Prepara ergo in corde tuo viam domino per cõuersationẽ bonam z egregijs vel perfectis operibus dirige semitam: vt in te sermo dei absqz offensa perambulet. Hec ille. Et certe quod Joãnes predicabat populis circa iordanem: ecclesia hoc tempore sacratissimo fidelibus suis commemorat: vt omnes se p̄parent pro futura solemnitate domini nostri iesu xp̄i. Cui grati sunt illi qui sibi

nascenti seipsos putant penitentia candidatos decoratos v̄tutib⁹: et deuotiōis feruentes. O temeraria xp̄ianorum corruptela. o repꝛhensibilis cōsuetudo. o detestabiles mores. Tūc nāq3 magis ostendit xp̄s cū magis ē honorandus. In sequnti. n. festiuitate multiplicantur vanitates: pōpe: solatia: inepte leticie: ioculatiōes: lenocinia cōmessatiōes: ebrietates: vaniloqa: vsure: periuria: mēdacia: pꝛhibiti ludi: et qđ horrendū ē ipudenter: inuerecūde: publice ipia blasphemia dei audiunt in nocte natiuitatis dñi. Illi pastores erūt laudātes et glorificantes deū: sed tot et tāti viri mulieres iuuenes et senes deū celi erunt maledicētes. O celi quō nō abscōditis faciem vestrā a nobis. O sol quō nō abscōdis lumen tuū. O planete quō non retrahitis lumē vestrū. O terra quō nō contremiscis. o homies iusti et pij quō non fletis in tam execrāda iniuria creatoris. Nascitur xp̄s puulus: humilis: paup: lugēs in p̄sepio, p salute hoium: et ecce blasphematur. Nō ē hec via: vt eius gratia nō dignos reddamus. Inquit. n. apl's ad Ro. 13. c. Abijciam⁹ opa tenebrarū et induamur arma lucis: sic vt in die honeste ambulemus. Nō in cōmessatiōib⁹ et ebrietatib⁹: nō in cubilibus et ipudicitijs: nō in contentiōe et emulatiōe: sed induimini dñm nostrū iesum xp̄m. Videm⁹ nāq3 in xp̄o scm̄ esse quod in pꝛphetia p Ioānē allegata cōtinebatur. Humiles. n. qui per valles itelligūtur impleti sūt donis spūalibus. Mōtes q sūt supbi tyrāni sicut fuit Herodes. Nero. Domitianus. Diocletianus. et alij xp̄m psequntes humiliati sunt. Corda praua directa sūt sicut fuit i Maria magdalēa peccatrice: i Matheo publicāo: et ceteris ad xp̄m cōuersis. Corda aspera et cōtra xp̄m indurata mollificata sūt et deducta in vias planas sicut pz in Paulo. Si ergo xp̄s ē qui grām donat: rebelles repmit: petā dimittit: et duros sua pietate mollificat: ip̄m amare: ip̄m timere tenemur: et dignū sibi habitaculū in nostra mente p̄parare. Tertio predicabat Ioānes salutis noticiam: quādo dicebat. Videbit ois caro salutare dei. Ubi Criso. ait. ostenditur hic qm̄ ad fines mūdi diffundet euangelij v̄tus atq3 cognitio. Hie. in emel. ait. O is caro. i. ois hō. Salutare dei. i. xp̄m in hac vita videre nō potuit. Propheta ergo oculū ad extremū iudicij diem tendit: quādo hunc oēs et electi et reprobi pariter videbūt. Hec Greg. Nos itaq3 p qui xp̄m fidem videm⁹ conemur illi ita seruire: vt mereamur ip̄m aspicere gl'iosum cū plenitudie oium nostrorum desideriorum in felici illo regno: in quo ipse viuit per infinita secula seculorū. Amen.

In natiuitate domini nostri iesu christi. Sermo de possibilitate: qualitate: et iocūditate: incarnationis verbi dei.

Fructus. 23. Jesus letanter nascitur.

Euangelizo vobis gaudiū magnum quod erit oī populo: qz natus est vobis hodie saluator mūdi: q ē xp̄s dñs i ciuitate Dauid. Scribunt h v̄ba Luc. 2. c. et in euangelio p̄me misse hui⁹ sacratissime solēnitatis. Dies hic celeberrim⁹ dilectissimi in xp̄o iesu sūma cū deuotiōe ē excolendus: in quo scā mater ecclesia recolit mysteria iocūdissima natiuitatis saluatoris nostri iesu xp̄i. Quid nāq3 dulci⁹ pōt audiri: quid suaui⁹: quidue mirabilius: qz q iesus xp̄s filius dei in bethleem nascit. Currite gētes et venite omnes cū pastoribus ad vidēdū dei filiū p nobis petōribus in presepe natū. Hoc sit nobis hodierna die studiū et magnificentia: vt natiuitatem iesu xp̄i pie ardēter atq3 affectuose contemplari velim⁹. Inuigilēt sensus nostri: et puerulū xp̄m iesum suscipiamus reuerēter. De quo in p̄senti sermone dicere volētes: fructū pponim⁹ q ē Jesus letanter nascitur. Qđ angelus testificatus ē in v̄bis ppositis in themate: in qb⁹ nascentis xp̄i gaudiū exprimitur. Ubi et nos tria mysteria contemplabimur.

Primū dicitur incarnationis possibilitas.
Secundum dicitur natiuitatis qualitas.
Tertium dicitur natiuitatis iocunditas.

Qđ icarnatio xp̄i ē possibilis. Cap. I.

Primū mysteriū dicitur incarnationis possibilitas. In quo explicemus contra nōnullos ipie sentientes q deum incarnari fuit ipossibile. Qđ aūt hoc sit falsū pz qz suum oppositum est verum. Et hoc tangitur a doctorib⁹: vz scō Tho. et btō Bon. in. 3. sniarum. di. I. q. I. et pbatur ipsū possibile esse incarnari tribus rationibus.

Primo ratione omnipotentie.
Secundo ratione excellentie.
Tertio ratione conuenientie.

Primo, pbant ratione omnipotētie. Nam deus cū sit oipotens: potest oē illud qđ nec cōtradictiōem includit nec aliquē defectum i deo ponit sm illud Luc. I. Non erit ipossibile apd deum oē v̄bum. Sed deum humanam naturam assumere

ram assumere: nec icludit contradictionez: nec in deo aliquem defectum ponit. Nam diuinaz nām vniri humane in vnitate psone: nō ē aliō ꝙ̄ diuinā psonā q̄ ab eterno fuit hypostasis respectu diuine nature eē hypostasiz respectu humane nature in tpe. hoc aūt nō dicit aliquā imꝑfectōem: sꝫ potius dignitatem ꝛ nobilitatem. Sicut.n.cum deus sit ens ab eterno: in nullo fit derogatio bonitati sue: dū ē causa bonitatis creature create in tpe: ꝙ̄uis bōitas creata longe sit iferior bonitate icreata. Sicut eni psona filij dei cuz sit hypostasis itellectualis ꝛ spūalis ꝛ icreata ab eterno in nullo derogat si fit hypostasis rōnalis nature create in tpe: ꝛ quēadmodū deus de nō creāte fit creās in actu absqꝫ aliq̄ sui mutatōe vel inouatōe: sed solum scā mutatione ex pte nature create: sic psona filij dei q̄ nō erat hypostasis humāe nāe in actu: hꝫ eē eiꝰ hypostasis absqꝫ aliq̄ sui mutabilitate: solū scā mutatōe ex pte nāe assumpte. Et quēadmōz deus ē in creatura ꝑ eēntiam ꝛ per ꝑsentiā: ꝛ in nullo dependet creatura ab ipso tanꝙ̄ a cā conseruāte ꝛ sustētante: sic ꝛ deus cū ē in creatura rōnali ꝑ vnionem: nō depēdet ab ipsa sꝫ potiꝰ ecōuerso: qꝛ hꝫ sustentari in illo. Scdā rō dr̄ excellētie. Nam vt ait Hilariꝰ: plus pōt deꝰ facere ꝙ̄ homo dicere vel itelligere: Sꝫ homo potest dicere vel intelligere rōabilr̄ deum humanam nām assumere: ergo multomagis deꝰ pōt hoc facere. Intelligit nāqꝫ homo cōgruū fuisse deū icarnari: tū ꝓpter sue potētie sapiētie ꝛ bonitatis eminētē manifestatōem: q̄ qdem scā est in humani generis susceptōe: tum ꝓpter operꝝ diuinorꝝ excellentē cōsumatiōez: q̄ est scā cum vltimū cōiunctū ē prio: tum ꝓpter humilē peti solutōem ad liberatōem hoīs captiui: qꝛ sola ꝑsona diuina erat q̄ prepōderabat toti humāo generi. Tertia rō dicitur cōuenietie. Nam eorꝝ ē facilis vnio: que ad inicem silitudinē habent Sed hō ē creatus ad silitudinem ꝛ imaginem dei: vt dicitur Geñ.i. ergo humana nā diuine aliquo mō ē vnibilis in psona. Et si dicitur ꝙ nulla pōt eē vnio iter illa inter q̄ nulla ē ꝓportio: sed dei q ē infinitus ad creaturā que ē finita nulla ē ꝓportio: ergo nulla pōt esse vnio. Ad hoc dicēdū ꝙ duplex ē ꝓportio. Vna q̄ attenditur in conuenientia ordinis. Alia que attēditur in cōmēsuratione quātitatis. Cum ergo dicitur ꝙ omne vnibile est ꝓportōabile.ꝛc. dicendū ꝙ verꝝ est si intelligatur de ꝓportōe que attenditur in cōuenētia ordinis. Si aūt intelligatur de ꝓportiōe que est in cōmēsuratiōe quātitatis: nō hꝫ vitatē: ꝑ eo ꝙ si aqua maris infinita eēt: adhuc posset spongia imergi: sicut nūc imergeretur. Et iō sufficit ad vnionez ꝓportio que cōsurgit ex cōuenietia ordinis. Et talis est cōueniēntia que ē inter creaturā rōalem ꝛ deum pro eo ꝙ creatura rōalis eoipso ꝙ ē imago dei nata ē ordinari in ipso. Diximus qualiter doctores theologici possibilitatē incarnatōis ostendūt: quod a nobis nō ē curiose iuestigandū: sꝫ mēte potius affectuose redolendum.

Quo tempore ꝛ loco ꝛ qua paupertate christus natus sit Capitulum .2.

SEcundum mysterium dicitur natiuitatis q̄litas. In quo cōsiderare debemꝰ qualiter xp̄s natus describitur ab euangelista. Ex cuius cōsideratōe tres cōditōes xp̄i nascētis colligimus.

Prima dicitur temporalitas.

Secunda dicitur localitas.

Tertia dicitur paupertas.

Prima cōditio dicit̄ tpalitas. Designatur nāqꝫ in euangelio ꝙ xp̄s natus ē Octauiani imꝑatoris tpe. Qui vt scribit Suetoniꝰ ꝛ Eutropius natus est in velletrano oppido. viij.kal. septembris: ex patre Octauiano senatore: ꝛ matre Actia nepte iulii cesaris genita ex iulia sorore: q̄ nupserat. L. Balbo: de quo refert pliniꝰ in.2. Historie naturalis: ꝙ cū vrbem intraret apparuerūt stelle circa solē i modum corone posite. Hic sedatis oibus bellis orbē totū suo subiecit imperio: cūctis inimicis ꝛ turbationibꝰ romanorꝝ dnictis. Regnauit nāqꝫ ānis.56. duodecim cū. M. Antonio. ꝛ. M. lepido. ꝛ.44. per se. Et ut dicit Solinꝰ de mirabilibus mundi. tempus Augusti solū reptum est quo pluri mū arma cessauerunt ꝛ ingenia floruerūt. Fuerūt.n.tūc. Horatius flaccus. Virgiliꝰ. Ouidius Macer. Catullus veronēsis. Terētius Varro. M. T. C. Apollodorus. Valerius Messala. Valerius maximus: ꝛ ꝙ̄plures alij Vt aūt dicit Orosius. Octauianus victor rediēs sub oriente cum triplici triumpho vrbē ingressus: tūc ꝑmus qꝛ rem pub. auxerat Augustus ē salutatus. Et cū pacificum possideret imperiū: edictū fecit vt describeretur vniuersus orbis: vt sciret quot ꝓuincie: quot hoies essent in toto orbe. Et dicebatur descriptio: qꝛ numerꝰ eorū qui censum ferebant redigebatur inscriptis vt refert magister i historia scolastica. Dicebatur etiam professio: quia quilibet offerens

denarium suũ presidi ponebat illuz sup caput
suũ: ꝛ ꝓprio ore ꝓfitebatur se eẽ subditum Ro
mano iperio. Regnãte hoc impatore pacissimo
xp̃s dei filius nasci voluit. Vnde Beda ait.
Nasciturus in carne dei filius sicut de vgine na
tus vginitatis sibi decus oñdit eẽ gratissimuz
sic peccatissimo seculi tpe ꝑcreatur: qꝛ pacez q̃
rere docuit: ꝛ pacis sectatores iussere dignatur
Nullũ aũt maius potuit eẽ pacis indiciũ: q̃ꝫ to
tũ orbẽ vna descriptõe concludi: cum Octauia
nus augustus tanta. 12. ãnis circa temp9 dñice
natiuitatis pace regnauit. Theophilus vo ait
Conueniens erat vt p xp̃m cultus multoꝝ deo
rum deficeret: ꝛ vnus deus coleret: vñ vn9 rex
orbi impasse describitur. Nec existimare debe
mus regẽ regum iesum xp̃m sub descriptione
mũdi natũ absqꝫ mystica ꝛ rõabili cã. Dicit Ori
genes. Diligentius aũt intuẽti sacramentũ qd
dã videtur significari: qꝛ in totius orbis ꝓfessi
one describi oportuit xp̃m: vt cũ oibus scriptus
sanctificaret oẽs. Greg. in omel. inqt. Mysti
ce aũt nascituro dño mũdus describitur: qꝛ ille
apparebat in carne q electos suos ascriberet in
eternitate. Scda cõditio dicitur xp̃i nascentis
localitas. Nasci. n. voluit in Bethleẽ iude: ad
quẽ iuerat Joseph cũ Maria: eo q esset de do
mo ꝛ familia Dauid. Et dicitur Bethleẽ ciui
tas Dauid fm Nico. de lira: qꝛ inde oriundus
fuit vt habet. 1. Reg. 17. c. Et ioseph erat d ge
nere Dauid: sicut dicitur Math. 1. Et nõ ẽ ali
enũ a ꝓposito: qꝛ iesus xp̃s natus ẽ in taz hũili
loco: ꝛ nõ in hirlm: nec in maxima roma: qꝛ in
oibus suis actibus se humilez exhibere voluit.
Vnde Bethleez elegit sue natiuitati: ꝛ hirlm
sue passioni: vt per hoc gliam hoium confuta
ret: q in ciuitate ignobili nascens: in ciuitate no
bili ẽ passus obprobrium. Et vt dicitur in quo
dam sermone ephesini concilij. Si maximam
Romã elegisset ciuitatẽ: ꝓpter potentiã ciuiuz
mutatõem orbis terraꝝ putarent: si fili9 fuisset
impatoris: ꝓtãtus auctoritatem impatori ascribe
rent. Sed vt humilitas xp̃i oñderet: ꝛ diuini
tas cognosceret orbem terrarũ transformasse:
pauperculam elegit matrẽ: paupiorem ꝛ ignobi
liorem patriã: tum in signũ ꝑfecte victorie: tuz
vt suam ꝑtãtem ostenderet in ipsa Roma que
caput erat orbis in qua statuit caput ecclesie sue
fm illud Esa. 26. Ciuitatem sublimẽ humilia
bit: ꝛ cõculcabit eaz pes paupis. i. xp̃i: gressus
egenoꝝ. i. Petri ꝛ Pauli aploꝝ ei9. Ter
tia conditio dicitur xp̃i nascentis paupertas: de q̃
ait Luc. 2. c. Impleti sunt dies Marie vt pa
reret: ꝛ pepit filium suũ pmogenitũ: ꝛ pãnis
eum inuoluit: ꝛ reclinauit eũ in presepio: qꝛ non
erat ei locus in diuersorio. Diuersorium nãqꝫ
fm magistrũ in historia scolastica dicitur opert
mentũ quod ẽ inter duas domos sub quo ciues
ad colloquendũ vel ꝓpter aeris intempiem di
uertebãt: vbi Joseph boui ꝛ asino presepe fe
cerat. Mirare modo aĩa mea q̃ꝫ extrema fuit
paupertas regis celoꝝ ꝛ oium creaturaꝝ nascen
tis. Audi Hiero. ad Marcellã de vrbe sece
denda dicentẽ. Quo sermone qua voce speluñ
cam tibi saluatoris exponã. Et illud presepe in
quo ĩfantulus vagijt: silentio magis q̃ꝫ infimo
sermone honorandũ ẽ. Vbi sũt late porticus.
Vbi aureata laquearia. Vbi domus miserorum
penis ꝛ damnatoꝝ labore vestite. Vbi ad in
star palatij priuatoꝝ extructe basilice: vt vile
corpusculũ hoĩs preciosius inambulet: ꝛ quasi
mũdo quicq̃ꝫ nõ possit eẽ ornati9: tecta sua ma
gis velit accipere q̃ꝫ celũ. Bethleẽ. Ecce ĩ hoc
puo terre foramine celorum conditor natus ẽ:
hic inolutus pãnis: hic visus a pastoribus: hic
demonstrat9 a stella: hic adoratus a magis. h
ille. Et idem ad Eustochiũ. Ille cuius pugillo
mũdus cõcluditur: presepe continetur angu
stia. O quid erat videre filiũ dei inuolutum pã
nis: vagientẽ: lachrimantẽ: pre frigore tabescẽ
tem. Eamus omnes queso cũ pastorib9 ꝛ dica
mus sibi. O angeloꝝ rex dignissime: qui ꝓ no
bis ad hanc necessitatem venisti: vt ex paupercu
la matre in tuguriolo vilissimo nõ habens vbi
caput reclines: qd vis a nobis. Quid tibi ꝑsol
uere possum9. Vis aurũ. vis argentũ. Pla
cẽt tibi vel gẽme vel iocalia vel preciosa queqꝫ
diuertibilia. Et si forte ista spreueris q̃ faciunt
tñ ad ornatũ ꝓ tua necessitate domũ acciperes
ad habitandũ: ligna ꝛ pannos ad calefaciendũ
Et mox infantulus iste clamabat ardenter. O
rõales creature nolo mũdi diuitias: nolo deli
tias: nolo magnificẽtias. Ecce vestrã carnem
assumpsi. Puerulus suz: ꝛ pro vobis triginta
tribus ãnis laborabo idesinẽter in fame ꝛ siti:
in vigiliis ꝛ peregrinationibus: in angustiis ꝛ
ꝑsecutõibus: in plagis ꝛ vlneribus: ĩ sanguis
effusione vsqꝫ ad mortẽ. Si mihi placere cupi
tis q vos ita diligo: peccã vestra mihi donate: il
la super humeros meos pnoite: dolẽtes ĩ cor
de vestro de qbuscũqꝫ cõmissis: ꝛ ego ꝓ vobis
satisfaciam. Ego oium potentiam portabo. O
humani cordis duritia cur nõ mollitur: cur nõ
flectitur

flectitur: cur nō mouetur ad vocē oīum salua/
toris. Sūt nēpe humane mētes gelate ⁊ ferro
duriores: quoniā xp̄m puulū clamantem ⁊ di
centem: pctā deponite: pctā deponite: qz ꝓpter
pctā incipio peregrinari ad morte: nō audiunt
Sed qd tu faciebas o v̄go pu̾issima: qn̄ vide/
bas in assūpta carne factorem oium tam ī fimo
loco natū. Flebant oculi tui. Que tanto magis
eras pietate deuicta: quanto certior eras de al
titudine secreti. Nēpe humanꝰ intellectus exco
gitare nō posset qualiter v̄go sacratissima puel
la ⁊ plena gratia sui filii ardentissimam pauper
tatem defleuit.

Quod omnes creature in xp̄i natiuitate si
gnū iocunditatis ostenderūt. Cap. 3.

Ertiū mysteriū dicitur natiuitatis iocū
T ditas. Nam natiuitas presens letissi/
ma dz esse animis quibuscūqz bn̄ dis/
positis. De qua ⁊ nos triplicem iocunditatem
inferemus.
Prima dicitur supernaturalis.
Secūda dicitur v̄ginalis.
Tertia dicitur generalis.

Prima dicitur supnaturalis: que fcā fuit in
angelicis choris. Et qdem angelus vnꝰ letus
ad pastores descendit: q vigilias noctis custodi
ebant super gregem suū: annūcians eis q̄ natꝰ
eēt iesus: cū quo fcā est multitudo magna cele/
stis exercitus cantantium: gloria in altissimis
deo ⁊c̄. Et vt inqt Beda in omel. nūq̄ in tota
veteris testamēti serie repiemus angelos: q tā
sedulo apparuerūt patribus: q̄ cū luce appar
erunt. Sed hoc priuilegiū recte huic tpi est re/
seruatū: quādo exortum ē in tenebris lumen: ⁊
rectis corde leticia. hec ille. Secūda iocūditas
dicitur v̄ginalis. Suscepit eqdem v̄go glorio
sā iestimabile gaudium cū vidit se pepisse sine
corruptōe ⁊ sine dolore. Nec vt qdaz fatue ar
bitrantur iacens peperit filiuz suū: nec obstetri
cum habuit adiutorium. Unde Hiero. aduer
sus Eluidium. Nulla ibi obstetrix fuit: nulla
muliercularū sedulitas intercessit. Ipsa pānis
inuoluit ifantem: ipsa ⁊ mater ⁊ v̄go. Puto
enim q̄ appropinquante hora partus sensit v̄
go purissima tantā intellectus leticiā: quāta nō
senserat vnq̄ oibus diebus vite sue: ⁊ omnes
sensus eiꝰ spūales ⁊ corporales quadam ienar/
rabili suauitate replebant. Et eleuata super hu
manas vires in abyssum diuine contemplatio
nis ita cū imenso dulcore peperit filium suum.

Quem vt vidit natū: mox adorauit vt verū de
um: ⁊ deinde illuz ad se suscipiens: suo pectori
strixit: ⁊ pānis innoluendo lacte suo purissimo
pascebat. Audiuit ⁊ angelos cantantes: vidit
pastores cū admiratōe venientes ad inquiren/
dū de saluatore nato: quem ipsa parturierat: ip
sa tenebat: ipsa tractabat. O gaudiū vere inco/
gnoscibile: cū v̄go gloriosa videbat oculis cor
poreis: quem sancti patres ceteriqz electi desi/
derauerūt ispicere. Nec solum filium suū senti
ebat: sed sui ipsius ⁊ ēt dei filiū esse intelligebat

Tertia iocūditas dicitur generalis. Naz do
mino nascente oēs quodāmodo creature vise
sūt suo mō letari. Creatura nāqz pure corpo/
rea letata ē: qz vt testatur Inno. tertiꝰ tpe illo q̄
rome longo tempore pax fuit: romani templū
pacis pulcherrimū cōstruxerunt: ⁊ ibi statuam
Romuli posuerūt. Consulētes v̄o apolinem
q̄tum duraret: acceperūt rn̄sum quousqz v̄go
pareret. Qd ipsi audiētes dixerūt. In eternuz
durabit: qz v̄go nūq̄ pariet. Unde ⁊ i foribꝰ
templi titulū hūc scripserūt. Templum pacis in
eternū. Sed in ipsa nocte qua v̄go peperit tē/
plum funditus corruit. Ubi modo ē ecclesia: q̄
scē marie noue dicit. Scd̄o letata ē creatura
corporea ⁊ lucida vt predictꝰ Inno. papa dixit
In ipsa. n. nocte natiuitatis obscuritas aeris i
claritatē diei v̄sa est: ⁊ in die natiuitatis domi
ni tres soles in oriente apparuerunt: qui paula
tim in vnū corpus solare redacti sūt: licet in hi
storiis scholasticis dicatur q̄ hoc non fuit i die
natiuitatis: sed ante per aliquod tempus. s. pꝰ
mortē filii cesaris: quod etiam Eusebiꝰ in cro
nica asserit. Orosiꝰ v̄o dicit v̄ba hec. Hora
circiter tertia: repente liqdo ac puro sereno cir
culus ad spēm celestis arcus orbem solem am
biuit: quasi venturus esset qui ipsum solem so
lus mūdūqz totuz effecisset ⁊ regeret. Addit ⁊
innocentius rem dignam miratu: q̄ Octauia
nus imperator in tantū senatui placuit: vt ipm
pro deo colere vellent. Qui se mortalem intel
ligens: imortalitatis sibi nomen noluit vsurpa
re. Ad illoꝝ vero iportunam instantiaz Sibyl
lam prophetissam aduocat: scire volens per eiꝰ
oracula: si in mundo aliquando eo maior nasce
retur. Et cum in die natiuitatis domini consi
lium super hac re conuocasset: ⁊ Sibilla in ca
mera imperatoris oraculis insisteret in die me
dia circulus nitens apparuit circa solem: ⁊ in
medio circuli v̄go pulcherria filiū gestās i gre
mio. tūc sibilla h̄ cesari oñdit. Cuz aūt impator

ad predictam visionem plurimū admiraretur: audiuit vocē dicentē. Hec est ara celi. Dixitq₃ ei Sibylla. Hic puer maior te est: ipsum adora Et in camera in qua hec celebrata sunt: in honore sancte Marie dedicata est ecclesia: q̄ vsq₃ hodie dicit̄ ara celi. Octauianus vo puero sibi monstrato myrrhā dedit: ꝛ deus decetero vocari recusauit. Tertio letati sunt pastores inuenientes sicut dixerat eis āgelus. Unde ꝛ nos omnes letari debemus: ꝛ spiritualiter iocundari: q꞉ ait Leo papa in s̄mone. Saluator noster hodie dilectissimi natus ē: gaudeamus. Neq₃ eni₃ locū fas est eē tristicie: vbi natalis ē vite: q̄ cōsumpto mortalitatis timore ingerit nobis de ꝓmissa eternitate leticiā. Nemo ab huius alacritatis participatione secernit̄. Una cunctis leticie cōmunis est ratio: q꞉ dominꝰ noster mortis peccatiq₃ destructor: sicut nullū a reatu liberu₃ reperit: ita liberandis omnibꝰ venit. Exultet sanctus: q꞉ appropinquat ad palmā. Gaudeat peccator: q꞉ inuitat̄ ad veniā. Animet̄ gentilis: q꞉ vocat̄ ad vitā. hec ille. Igitur leti sunt celi ꝛ ciues celoꝝ ꝛc̄. Sic ꝛ nos gaudentes referamus gratias deo: qui seipsum dedit puulū: vt nos magnos faceret in regno celoꝝ: in quo viuit ꝛ regnat p infinita secula seculorū. Amē.

In festo sancti Stephani prothomartyris. Sermo de eodem.

Fructus. 24. Stephanus iesum videns.

Uideo celos apertos: ꝛ iesum stantem a dextris v̄tutis dei. Actuu₃ 7. In tribulatiōibꝰ posit̄ ac laborantibus dilectissimi in christo iesu ꝓ diuino amore nō deest auxiliū sue grē: qua fit vt quecūq₃ ardua ꝛ difficillima nō solū nō moleste sed iocunde ꝛ equo animo ferant. Nihil enim morte terribilius. Hāc tamē amici dei cū opꝰ fuit passi sunt pro xp̄o gaudentes. Et ne multoꝝ exēpla referamus: ꝓponit̄ exemplū de ꝓthomartyre: qui in etate floridissima lapidationis martyriu₃ patientissime tollerauit. Cui cū ex debito cogamur honorē deuotū exhibere: vt possimꝰ suffragio ipsius sue sanctissime vite esse imitatores: de ipso in presenti sermone dicturi sumus: sub vno fructu qui est. Stephanus iesum videns: sicut dicitur i themate. Uideo celos aptos ꝛc̄. In quibus sanctissimis verbis tria principalia priuilegia beati Stephani notabimus.

Primū dicitur gratie.
Secundū victorie.
Tertiū glorie.

Qđ in Stephano fuit gratia. Cap. .I.

Primū priuilegiū dicit̄ gratie: de qua dicitur Act. 7. Stephanus aūt plenꝰ gratia ꝛ fortitudine faciebat signa et prodigia magna in populo. Nā cū tria sint peccata prima ad q̄ cetera reducunt̄: videlicet sup̄bia: auaricia: luxuria. Pro qbus dicit̄. 1. Joh. 2. Omne qđ est in mundo: aut est cōcupiscētia carnis: aut cōcupiscētia oculoꝝ: aut sup̄bia vite necessariū est vnicuiq₃ laborare vt ab his non superet̄: qnimo vincēdo cōtrarias sequat̄ v̄tutes. Quod esse nullo modo pōt sine diuina grā sicut docet Aug. in li. de correptione ꝛ grā. ꝛ i li. de p̄destinatōe sāctoꝝ. ꝛ ī enchiridion. Deꝰ aūt benedictꝰ vnicuiq₃ laborare volenti ꝛ facere qđ in se est: hāc grām libere largit̄: adeo vt nullus nisi de propria negligentia cōqueri poss̄. ꝛc. Unde Cyprianus in ep̄la ad Donatum ait. Perfluens largit̄ sp̄us: nullis finibꝰ p̄mit̄: nullis metaꝝ spacijs frenat̄. Manat igit̄ exuberat affluenter. Nostrū pectꝰ tm̄ sciat ꝛ petat. Quātu₃ illud fidei capax offerimꝰ: tm̄ inundātis grē haurimꝰ. h ille. Qđ clare pcipimꝰ in btō Stephāo xp̄i ꝓthomartyre dilectissimo: q grā diuina superauit p̄fata peccata: ꝛ obtinuit in se tres solemnes virtutes: videlicet.

Prima est virtus humilitatis.
Secunda est virtus paupertatis.
Tertia est virtus castitatis.

Prima v̄tus quā obtinuit beatꝰ Stephanꝰ dicit̄ humilitatis: in honore sibi ab ecclesia exhibito. Ut. n. docet scriptura Actuū. c. 6. ipse nō fuit vltimꝰ imo primꝰ ex septē diaconibꝰ ab apostolis ordinatis in ministerio. Cū. n. eēt maxima multitudo credētiū: q̄ in dies crescebat. 12. ap̄li decreuerūt eligere septē q possent p̄esse ministrationi tp̄ali: vt ipsi possent liberius vacare v̄bi diuini p̄dicatōi. Et elegerūt stephanū plenū fide ꝛ sp̄ū scō: ꝛ Philippū: ꝛ Prochoꝝ: et Nicanorē: ꝛ Thimonē: ꝛ Parmenā: ꝛ Nicolaū aduenā Anthiochenū. In quo honore nulla elatione Stephanus intumuit: s₃ i cunctis se humilē exhibuit. Scđa v̄tus dicit̄ pauptatis Nā de eo dicit̄. Act. 6. q꞉ fuit plenus fide. Uñ Aug. ait. Qui de deo verā fidē habēt: nō cupiūt i his miserijs diuites fieri. Et sic p₃ q̄tū ad secūdā v̄tutē. 3ª dr̄ castitatis. nā de eo dr̄ q꞉ fuit boni testimōij ꝛ mūdissime fame: et q꞉ pleriq₃ sua

voluñt ꝛc

voluntate in peccatis cõmorãtes excusationem
suscipiunt dicẽtes nõ posse virtuose viuẽ: q2 ip
se dñs suã gratiã denegat: nos intelligere debe
mus q ex fonte illo inundãtissimo diuine bo/
nitatis vnusquisq3 gustare potest si velit. Et q2
q mali sunt nolũt qđ in se est facere: ideo gratiã
diuinã pticipare non possunt. Jnquit. n. Eu/
ebidius in li. de causis. q prima cã inest oib9 re
bus: dispositionẽ vnã nõ tñ oẽs accipiũt: sed tã
tuz secũdũ dispositionẽ suã. Quo fit: vt aliq re/
cipiãt de gra q̃ʒtũ eis sufficiat ad salutẽ: vt sunt
illi q i charitate obseruãt diuina mãdata Alij ve
ro aio feruẽtiores: pfectiõis opa aggredientes
ample et copiose gratiã diuinã ipetrãt. Nõ. n.
potuissent pseuerare in deserto. Antonius ma
gnus. Ilariõ. Paul9 prim9 heremita: et alij de
qb9 dicit in vitis patrũ: nec etiã martyres taz i/
manes ferre cruciatus durasq3 penas si gra dei
illis nõ succurrisset. Nõ potuissent i etate sua tã
florẽtissima supportare et calcare mũdi supbiã:
spernere mũdi diuitias: paruipẽdere vanas de
litias: et humiliter ac caste seq xpm in pauptate:
si nõ fuissent adiuti gra dei. Et si dicit q gratia
nõ põt esse maior i vno q̃3 in alio: põt ad hoc rñ
deri p Augustini dictã ad Dardanũ. Jn qb9
habitat de9 nõ equaliter habitat. Et idẽ ad Bo
nifaciũ. Tripliciter gra meret augeri. Que ver
ba exponẽs Alex. iii. 3. dicit q maius et min9 i
formis spũalib9 nõ dicit sicut in formis corpo/
ralibus: q2 secũdũ aug. de quãtitate aie i formis
materialib9 dicit maius et min9 secũdũ quãtitatẽ
diuisiuã: in formis autẽ spiritualib9 secũdũ quã
titatẽ virtualẽ. Redeuntes ergo ad nostrũ ppo/
situ dicim9: q nõ est incõueniens bonitati diui
ne qbusdã copiosuz donũ gre cõcedere: cũ et de9
nulli deneneget: vt dictũ est qđ ẽ ad salutẽ neces
sariũ. Si. n. oẽs iudei heretici infideles et mali
xpiani in hoc seculo existẽtes vellent gratiã dei:
facile possent eã obtinere. Habuit eã Stepha
nus: et estimauit ac magnifice pciuz illius ap/
preciauit.

Qđ in Stephano fuit victoria. Ca. .x.

S Ecundũ priuilegiũ in quo relucet di/
uinũ adiutoriũ beati Stephani dicit
victorie. Mos. n. maloz est bonis
psecutionẽ inferre: q2 secũdũ phoz sententiaz:
cõtrarij simul stare nõ possunt: s3 mutuo se ex/
pellunt: fm q Aristoteles. x. meta. docet: et in
predicamẽtis: siue fuerint cõtraria priuatiue vel
positiue: sicut calidũ nõ stat cũ frigido: nec albũ
cũ nigro: nec tenebre cũ lumine. Vnde q2 bo/
ni malis cõtrarij sunt: eos cedũt et molestant: et
importune psequunt. Vnde. 23. q. 4. c. Qui se
cundũ carnẽ. ait Hiero. Qui fm carnẽ nat9 ẽ
psequebatur spũalẽ. s. Ismael Isaac. Nũq3 au
tez spũalis carnalẽ persequit. Qđ patet etiam p
beatũ Hiero. in epitaphio sancte Paule: sem
per virtutes psequitur inuidia: feriũtq3 summos
fulgura montes. Etenim sancti omnes emu/
los habuerũt. In paradiso quoq3 serpens fuit:
cuius inuidia mors intrauit in orbẽ terrarum.
Et vt de omnib9 taceã: dñs noster iesus xpus
phariseoz inuidia est crucifixus. Et ne multo/
ruz exẽpla que sunt innumerabilia replicemus
ecce in proposito est. Stephanus leuita: contra
quẽ insurrexerũt viri iniqui et impij querentes
sibi mortẽ inferre: triplici bello interueniente.

Primũ dicit disputationis.
Secũdum dicit accusationis.
Tertiũ dicit cõminationis.

Primũ preliũ fuit disputationis: q2 surrexe
runt qdã de synagoga que appellabat liberti/
noz: a regione sic nominatoz fm Nico. de li.
et cirenensiũ a cirene ciuitate: et alexandrinoruz
ab alexandria metropoli egypti: et eoz qui erãt
a cilicia et asia: que sunt regiones pprinque Ju/
dee. In quo prelio datus est sibi spirit9 sanct9
qui sibi facundiã ministrauit fm xpi pmissum
Luc. xi. Ego dabo vobis os et sapientiã: cui nõ
poterunt resistere et cõtradicere omnes aduer/
sarij vestri. Ideo aduersarij Stephani nõ po/
terant resistere sapientie et spiritui q loquebat.
Secũdũ preliũ dicitur accusationis: q2 viden
tes iudei q per primũ modũ cũ nõ superassent:
callide submiserunt duos falsos testes: qui euz
in iudicio accusarent. Et venerũt et accusauerũt
euz dicentes. Stephanũ blasphemasse deum: et
Moysen et templũ et legẽ. In quo prelio affuit
sibi diuinũ auxiliũ: q2 intuentes i eũ omnes q
errant in cõcilio: faciẽ eius viderunt tãq3 faciẽ
angeli. Vbi est subsecuta victoria: q2 de omni/
bus sibi subiectis ipse se clarissime purgauit:
magnificando deũ: et Moysẽ: et legẽ: et tẽplũ.
De deo dicit eũ qui locut9 est patribus et pphe
tis deũ fuisse gloriosuz. De Moyse q amicus
dei fuerat. De lege q fuerat a deo data. De tẽ
plo q fuerat ex pcepto dei cõstructũ. Tertiuz
preliũ dicitur cõminationis. Nã cũ Stephan9
fuisset multa rationabiliter locut9: emuli sui nõ
volebant respondere: et audientes que diceban
tur dissecabant cordibus suis: et stridebãt den
tibus in eũ. Ecce autez statim brachiũ dñi auxi

lium suggerens. Stephano qui in tali pře pro
spiciebat sibi imminere periculū mortis. Illā in/
tendens in celū vidit gloriā dei ꝛ ait. Ecce vi/
deo celos apertos: ꝛ iesum stantes a dextris vir
tutis dei. De ista apparitione dicunt sancti do
ctores q̄ Stephan⁹ aut vidit oculo corpali aut
mentali. Si corporali tria mirabilia sunt subse/
cuta. Primū est q̄ vidit celos apertos. Quod
scḋm Ni. de lira: est intelligēdū nō q̄ celi fue
runt aperti ꝛ diuisi: cū sint incorruptibiles sȝ q̄
sic clare vidit: ac si nullū fuisset obstaculū inter/
mediū. Secundū mirabile est: q̄ vidit iesum in
gloria patris: cū scḋm naturā īpossibile sit vt cor/
pus glorificatū ab oculo corporali in sua gloria
possit videri. Tertiū mirabile est: cū corp⁹ chri/
sti sit in celo empyreo: videndo ipsum vidit vl/
tra celū aereū sidereum ꝛ cristallinū. Impossi/
bile autē est scḋm naturā: vt oculus corporalis in
tanta distantia possit videre. Si autē vidit ocu/
lo mentali: tunc factum est vt mens ei⁹ eēt adeo
illuminata ad noticiā glorie dei: ꝛ dñi nostri ie/
su christi filij sui: vt nihil aliud posset vel velle:
vel desiderare: nec mortē quā oēs fugiunt velut
sibi nociuā timere. Qḋ ostendit̄. Iudei. n. cū
audissent eum talia dicentē: continuerunt aures
suas: sȝ glo. ne audirent blasphemiā. Et sic ex
malicia sua estimantes eū blasphemū: licet non
esset eduxerunt eū extra ciuitatem ꝛ lapidabāt.
Et testes deposuerunt vestimenta sua: vt cele/
rius interficerent eū: ad pedes adolescentis: q
vocabat̄ Saulus: qui postea Paul⁹ fuit. Ipse
vero lapidat⁹ vulneratus: cruore pfusus nō dice
bat. Heu me dolētē: nō heu me iuuentē: nō di
cebat: heu me q̄ morior sine cā: nō dicebat heu
me q̄ relinquo mūdū: heu me q̄ relinquo ami
cos meos ꝛ parentes. Sed qḋ dicebat. Domine
iesu accipe spiritū meū: ꝛ ne statuas illis hoc pec/
catū. Quo dicto obdormiuit in dño. Ubi glo.
ait. Pulcre dictū est: obdormiuit in domino ꝛ
nō mortuus est: q̄ obtulit sacrificiū dilectionis
ꝛ obdormiuit in spe resurrectionis.

Qḋ in Stephano fuit gloria. Cap. .3.

Ertiū priuilegium beati Stephani in
t quo relucet diuinū adiutoriū dicit̄ glo
ria. Nā vt ait ps. Preciosa in cōspe/
ctu dñi mors sanctorum eius. Quod in stephano
verificatū est: qui triplicē gloriā adeptus est.
Prima dicit̄ specialis honorationis.
Secūda dicit̄ miraculorum operationis.
Tertia dicit̄ plene beatificationis.

Prima gloria quā cōsecutus est btūs Ste/
phanus dicitur specialis honorificationis. Est
enim in ecclesia dei inter martyres primus: et
eius festū post natiuitatē domini celebrat̄. Et
nō. q̄ de beato Stephano fit duplex officiū vel
festū. s. inuentionis ꝛ passionis. Inuentio ei⁹
anno domini quadrigentesimoseptimo ꝛ āno
sexto Honorij principis narratur fuisse. Cui/
dam enim pr̄sbytero Luciano in territorio hie/
rosolymitano feria sexta in strato suo quiescēti:
cū pene vigilaret: quidā senex statura procerus
vultu decorus: prolixa barba: pallio cādido ami
ctus: in cuius summitatib⁹ erāt nāq̄ aureę cru
ces cōtexte: calciatus caligis in superficie deaura
tis apparuit. Qui virgā aureā manu tenens te
tigit eū dicens. Patefacito diligenter tumulos
nostros: quia indecenter recōditi sumus ꝛ de/
specto valde loco: ꝛ refera hoc episcopo hieroso
lymitano Ioāni. Cui Lucianus dixit. Domi
ne quis es. Et ille. Ego sū Gamaliel q̄ Paulū
apostolū enutriui eūq̄ docui legē. Qui autem
mecū iacent est sanctus Stephanus: quē lapi/
datū in meo tumulo nouo collocaui. Alius est
Nicodemus nepos meus: ꝛ alius Abibas fi/
lius meus. Quo dicto sanctus Gamaliel di/
sparuit. Cū autē prefatus Lucianus iussa ei⁹
differret implere: iterū apparuit ei. Dixitq̄ ga/
maliel. Quare neglexisti que tibi dixerā. Qui
dixit. Pater nō neglexi: sed oraui si hoc a deo
esset: mihi secūdo appareret feria sexta sequētis
hebdomade. Post hoc autē Lucian⁹ abiit ad
episcopū: narrauitq̄ ei cuncta p ordinē. Per/
gunt igit̄ cū alijs episcopis ad locū Luciano ōn
sum: inuenteq̄ sunt sanctorum reliquie: ꝛ in eccle
sia montis syon sunt reuerenter collocate. De
hac inuentione loquit̄ Beda in cronica sua.
Corpus vero sancti Stephani est delatū cōstan/
tinopoli. Qḋ tandē tempore Theodosij īpato
ris rome est delatū: ꝛ in sepulchro in quo iacet
scūs Laurentius fuit etiā cōditū. Inuentio au
tem fuit eadē die qua passio ei⁹ celebrat̄. Festiui
tas aūt mutata est post natiuitatē dñi: q̄ solem/
nius agebat̄ festū de ei⁹ inuentione q̄ de passio
ne. Ideo festū de passione post natiuitatē domi
ni ab ecclesia celebrat̄: ꝛ ꝓpter reuerentiā natiui
tatis dñi ꝛ q̄ passio ei⁹ maior ꝛ dignior ē q̄ ei⁹
inuentio. Secūda gloria quā assecutus ē bea
tus Stephanus dicit̄ miraculorum operationis.
Dicit. n. Aug. 22. de ciui. dei. beatū Stepha/
nū innumeris miraculis coruscasse: ꝛ mortuos
sex suis meritis suscitasse: multosq̄ a varijs lan
guoribus liberasse; de quibus diffusius loquitur
ibi Aug.

ibi Aug. Tertia gloria quā beat⁹ Stephan⁹ assecutus est dicit plene beatificationis. hāc hꝫ in regno celoꝝ deū clare videndo tenendo atqꝫ fruendo. Ibi factus est in pace locus ei⁹. Ibi possessionē hꝫ opulentā ꝛ plenā qbuslibet bonis. Ibi possidet aureolā: q̄ daꝛ martyrib⁹ doctoribus ꝛ ꝟginibus. Sic itaqꝫ audiuim⁹ Stephanū laborantē: intelleximus cū xp̄m adiuuātem: ipsum ꝟo vincentē: cūqꝫ nunc gloriosum colimus in regno celoꝝ: in quo xp̄s ipse benedictus viuit ꝛ regnat cū omnib⁹ sanctis suis p infinita secula seculoꝝ. Amē.

In die sancti Joānis euāgeliste. Sermo de eodem.

Fructus. 25. Jesus Joānē diligit.

Dilectus meus mihi ꝛ ego illi Canti. 2. c. In collegio sanctoruꝫ celi magnā gloriā possidet Joānes euāgelista: cuius laudes nō lingua exprimere sufficit: qm̄ ex omni parte ꝟtutū suaꝝ preconia supabundant. Verūtamē q꞉ hodierna die ecclesia ipsius festū celebrat nos deuotione qua poterimus de ipso ꝟba facturi sumus: dicemusqꝫ q̄ dilectus atqꝫ carus fuit dn̄o nostro iesu christo sub vno fructu: q est. Jesus ioānē diligit. Qd̄ in ꝑpositis verbis exprimiꝛ: cū de ipso xp̄s dicit. Dilectus meus ꝛc̄. In quibus verbis tria mysteria huius ardentissime dilectionis erunt nobis cōtemplanda.

Primū dicit rationis.
Secundū dicitur ostensionis.
Tertiū dicitur cōclusionis.

Qd̄ rationibus ꝓbatur Joānem a xp̄o singulariter fuisse dilectum.

Capitulū. I.

Primū mysterium dicit rationis. In quo cōtemplari libet: cur xp̄s fili⁹ dei Joānē euangelistā ita dilexit. Rn̄detur ꝟt de ipso singulariter dicit: q̄ fuerit dilect⁹ discipulis iesu. Nā Joh. 13. habeꝛ. Erat recūbens vnus ex discipulis ei⁹ in sinu iesu: quē diligebat. Et Joh. 2. Venit ad Symonē Petrū: ꝛ ad illū discipulum queꝫ diligebat iesus. Et. 21. c. Cōuersus Petrus vidit illū discipulum quē diligebat iesus sequentē. Aug. super hoc verbo ait. Seipsum dicit discipulū quē diligebat iesus: q꞉ ipsum pre ceteris familiarius diligebat. De q̄ etiā cantat ecclesia: ꝛ sumitur de dictis venerabilis Bede. Hic est Joānes q priuilegio amoris p̄cipui ceteris altius a domino meruit honorari. Et dicimus q̄ triplici ratione xp̄s ita diligebat Joānem.

Primo ratione fraternitatis.
Secūdo ratione etatis.
Tertio ratione ꝟginitatis.

Primū eū diligebat ratione fraternitatis q꞉ erat sibi frater ex eadem stirpe natus. Nam vt colligitur ex dictis sanctoꝝ patrū. Anna tres filias habuit: scilicet Mariā matrem domini: et Mariā iacobi: ꝛ Mariam Salome. De Maria iacobi geniti sunt Jacobus minor. Symō cananeus. Judas Thadeus: qui fuerūt apostoli: ꝛ Joseph qui cognominatus est iustus. De Maria salome natus est Jacobus maior ꝛ Joānes euangelista. Vnde ꝺm Franciscuꝫ de maronis colligitur hec veritas q̄ Joannes euangelista habuit triplicē germanitatē ad xp̄ꝫ pro eo q̄ mater domini habebat tātā germanitatem sola ad filiū suum: quantā habent pater ꝛ mater in alijs: eo q̄ corporalē substantiā totam filio suo dedit in qua germanitas radicatur: eo q̄ de substantia virginis christus fuit totaliter formatus. Et ideo tantū fuit ei germanus beatus Joānes ex parte solius matris: quantuꝫ si christus fuisset ex vtroqꝫ parente. Et si dicatur nō est veꝝ q̄ christus magis dilexerit Joāneꝫ q̄ alios apostolos: q꞉ Joh. vlt. xp̄s dicit Petro. Symon Joānis diligis me. Et ipse. Tu scis domine: q꞉ amo te. Et xp̄s magis diligit eos: qui eū magis diligunt. Ergo magis dilexit Petruꝫ q̄ Joāneꝫ. Quod etiā ex textu apparet: q꞉ Petro cōmisit ecclesiaꝫ gubernandā. Ad hoc dicere possumus ꝺm Aug. sup ioh̄ā. q̄ est dilectio in signo exteriori: ꝛ est dilectio in effectu interiori. Si loquamur de dilectōe primo modo: magis diligebat iesus ioānem quia maiorē ei exhibebat familiaritatem. Si autē q̄tum ad effectū interiorē qui est effectus gratie: sic diligebat Petruꝫ: q꞉ maius munus gratie ei exhibebat. Et hec est ratio quare per Joānē ꝛ Petruꝫ duplex vita significatur: p Petruꝫ vita actiua que trāsit: per Joanneꝫ vita cōtemplatiua que ꝑmanet. Vnde Petro dictum est Sequere me. De Joāne vero dicit. Sic eum volo manere. Et q꞉ actiua est laboriosior ꝛ fructuosior: contemplatiua vero purior ꝛ iocundior: ad significandaꝫ huius vite duplicē differentiam familiarius se domin⁹ exhibebat Joāni q̄ Petro. Ex hoc dicit Aug. q̄ Petr⁹ erat melior: sed Joānes erat felicior. Ver ū autem

aliter respondet. d. q Petrus dilexit feruentius: et ideo diligebatur fortius. Joānes vero dilexit dulcius: et ideo diligebatur familiarius. Alij autē dixerunt q Petrus magis dilexit deū in proximo q̄ Joānes. Joānes vero magis dilexit deum in se q̄ Petrus. Unde Petrus recepit curā regiminis: et ex hoc habuit maiorē gloriā ad laborē actionis. Joānes autē habuit efficaciorē gratiam ad quietē cōtemplationis. Fuit ergo vterq3 dilectus a xp̄o: cū de Joāne modis p̄dictis dicatur q a xp̄o singulariter diligebatur. Sz aliqs dicere posset. Videtur mihi q Petrus apostolus fuerit xp̄o amplius amicus: et q magis xp̄s ipsum dilexit. Et hoc pbo tali ratione. Quādo aliqs homo hz facere aliqd magnū iter: si est bene sapiēs: ipse cōmittit rem sibi magis charā maiori et meliori amico quem habeat in mūdo. Sz ille qui est fons sapientie verbum dei in excelsis. s. dn̄s iesus quādo iuit in celū: ipse cōmisit rem sibi magis charā quā in mundo haberet. s. sanctam matrē ecclesiā: pro qua de celis descendit: et mori voluit Petro: quādo dixit ei. Tu es Petrus et sup hāc petrā edificabo ecclesiā meā Math. 16. Et quodcūq3 ligaueris sup terrā erit ligatum et in celis. Et tibi dabo claues regni celorum. Ergo videtur q beatus Petrus fuerit melior amicus quē christus habuerit. Ad istam rationē ego respondeo et dico q dn̄s noster iesus xp̄s cōmēdauit ecclesiā suā meliori mō beato Joanni q̄ Petro. Et ratio ē ista. Uos scitis q nihil aliud est ecclesia q̄ cōgregatio fideliū omniū xp̄ianorum: sed tpe passionis xp̄i tota fides xp̄iana defecit in omnibus et remansit solū in virgine gloriosa. Unde ipsa sola fuit tunc sancta mater ecclesia. Et ista cōmendata fuit beato Joh. Ergo maior etc. Itē videtur fuisse maior alia ratione In euāgelio fit cōparatio inter statū virginitatis et matrimonij. Et dicit euangelista q est tanta differentia: quāta est inter centum et triginta. Beatus Petrus habuit vxorē et filiā: beatus autē Joānes fuit virgo purissimus. Et ideo tanta differentia videtur esse inter eos: quāta est inter centū et triginta. Sz diceret aliquis. Est ne maior Joāne baptista. Joānes baptista fuit virgo purissimus: fuit germanus christi: fuit sanctificatus: fuit pphera et plusq̄ ppheta: fuit martyr. Ipse ē de quo saluator ait. Inter natos mulierum nō surrexit maior Joāne baptista. Quid dices ad istas magnas p̄rogatiuas. Rn̄deo et dico q Joā. euāgelista habuit excellenter omnes istas p̄rogatiuas. Si vis dicere q Johā. baptista fuit virgo: et iste euāgelista Joānes fuit virgo mente et corpore: ideo dn̄s vocauit eū de nuptijs: et pp̄ter excellentem virginitatē christus in cruce positus ipsi matrē cōmendauit: et in signū huius maxime virginitatis dn̄s nō pmisit corpus eius in feruentis olei dolio destrui nec corrumpi: nec post mortē eius vermibus et terra putrefieri. Si vis dicere: baptista fuit germanus xp̄i: dico q Joānes euangelista excessit eū in vno gradu: qr Joānes euāgelista fuit filius sororis beate virginis Marie. Sz beatus Joānes baptista fuit filius Helisabet cognate eius. Si vis dicere q Joānes baptista fuerit sanctificatus in vtero: dico q licet Joānes euāgelista nō fuerit sanctificatus in vtero: tamē ibi Joānes baptista recepit semel spiritū sanctū: sz beatus Joānes euāgelista recepit ter cū alijs apostolis. Si vis dicere q Joānes baptista fuerit propheta et plusq̄ ppheta: dico q Joānes euāgelista fuit ppheta: sicut apparet i Apoca. quādo pphetauit multa q̄ ventura erant septē ecclesijs q̄ sunt in Asia: et multa alia q̄ sunt ventura Fuit etiā plusq̄ ppheta: qr habuit nobilius officium q̄ si esset ppheta. Si vis dicere q Joānes baptista fuit martyr: dico etiam q Joānes euāgelista fuit martyr. Ita dicit beatus Aug. in quodā sermone beati Joānnis euangeliste: q incipit. Postulat autē mater filiorum Zebedei cū errore muliebri. Intelligens christus p̄ces eius et filiorum descendere voluntate ait. Potestis bibere calicē quē ego bibiturus sum. Per calicē in scripturis diuinis passionē intelligimus: vt ē illud. Pater si possibile est transeat a me calix iste. Et in p̄s. Quid retribuā dn̄o pro omnibus q̄ retribuit mihi. Calicē salutaris accipiā. Statimq3 infert: qs est iste calix. Preciosa in cōspectu dn̄i mors sanctorum eius. Possumus rn̄derunt illi. Quibus christus. Calicē qdē meū bibetis: sedere autē ad dexterā etc. Aug. Oritur q̄stio: calicē martyrij filij Zebedei: videlicet Jacobus et Joānes biberūt: cū scriptura tm̄ narret apostolū Jacobū ab Herode capite truncatum. Joānem autē ppria morte finisse. Sz si legimus historias ecclesiasticas: in qbus refertur q ipse pp̄ter martyriū fuit missus in feruentis olei dolio: et pro suscipienda corona christi athleta processerit: statimq3 cū delegatus in pathmos insulam fit: et venenū biberit: videbimus martyrij animū nō defuisse: et bibisse Joānē calicē confessionis: lz psecutor nō effuderit sanguinē. hec Augustinus. Demū ille gladius passionis christi

qui ptrāsiuit

qui ptransiuit animā Marie: ptrāsiuit anima Joānis euāgeliste: vt dicunt aliq sancti. Sed qd dices ad vbū christi quando ipse dixit: inter natos mulierū rc. Respondeo r dico fm q dicit quedā glo. q in hoc nō preferē patriarchis r pphetis r cūctis hoībus: sed equalis ceteris sanctis ondītur. Vel aliter dicendū ē: q xps fecit cōpatōem ad scōs q precesserūt: r ideo dixit nō surrexit. i. nullus maior precessit: sed nō negauit quin equalis. Vel ēt dicitur q nō fecit cōpatōem ad sanctos q sequi debebāt: r iō nō dixit: nō surget maior: q Joānes euāgelista debebat exurgere equalis. Quis istorū duorū sit maior vel minor: nō debemus curare: sicut pz p quoddā miraculū: quod in vita bti Joannis baptiste legiē: vbi habeē q erant duo doctores theologi quorū vnus Joānem baptistam: alter euāgelistā preferebat. Tandē super hoc dispu tatōe pposita quilibet valde sollicitus erat auctoritates r efficaces rōes inuenire: qbus suum Joānē posset preferre. Adueniēte aūt disputatōis die: qlibet sanctorū emulatori suo apparuit eiqz dixit. Bene cōcordes sumus in celis: de nobis nō disputetis in terris. Tunc illi sibi ad inuicē hoc in populo publicauerūt: r deū benedixerūt. Dicamꝰ ergo Joannē euangelistam singulariter inter alios fuisse dilectū. Secundo diligebat xps Joannē rōe etatis: q in etate tenera mūdo spreto secutus ē xpm. Erat qppe adolescēs: r a xpo fuit vocatus ad sui imitāda vestigia. De cuius vocatōe dicit Nico. d lira in pplogo in Joannē: q tripl'r Joannes fuit vocatus. Primo ad xpi aliqlez noticiā. Nā vt habetur a Joāne. i. c. quādo Andree petēti: rabbi vbi habitas: respondit iesus: veni r vide. Erat cū ipso Joānes euāgelista. Qui seqntes xpz venerūt r viderūt vbi maneret sicut hospes: r manserunt apud illū illo die. Secūdo fuit vocatus ad xpi familiaritatem. Et de hac vocatōe dicit Hieronymus in pplogo suo sup Joannē. Hic est Joannes euangelista vnus ex discipulis dñi q vgo a deo ē electus: quē de nuptiis volentē nubere vocauit dñs. Tertio fuit vocatus ad apostolatum: quādo relictis retibus r patre cum fratre suo secutus ē christum Math. 4. Ambulans iesus iuxta mare rc.

Tertio diligebat xps Joānem rōe sue vginitatis. Placent. n. dño nostro iesu xpo q in matrimonio regulate viuūt: sed multomagis placēt ei q continētiam seruāt. Super oēs tamen grati sūt illi qui mēte r corpore vginitatez amplectūtur. Quod videē nostrā ppriam naturā excellere r superare: q ingt Hiero. ad sacras vgines de continentia vginali. Grande ē r imortale: r pene vltra nostrā corpoream nām superare luxuriā r cōcupiscentie flāmam adolescentie facibus estuātem omni vtute restringere nostri gemitus oblectatōes excludere: viuereqz cōtra humani generis legē: despicere cōiugii solatia: dulcedinē cōtēnere liberorū: r quecūqz presentis vite cōmoda sunt pro nihilo spe future btitudinis cōtempsisse. hec ille. Cum itaqz Joānes adolescēs xpm fuerit secutus r vgo afficiebaē ei xps qui puritatez diligit. Quo exemplo iducimur: vt r nos q̄z cinꝰ possumus xpm velimꝰ sequi. Quid dormimꝰ. Quid sumus iertes cum audimꝰ Joannē a xpo dilectū Curramus vt diligamur ab illo: q nisi dilexerit nos nihil nobis pderit qdcūqz tpale bonuz in dilectōe quoqz sua cōsumatur omnis felicitas. Ille eteni sapiēs ē: ille magnꝰ: ille deniqz gloriosus: qui ita viuit: vt a christi amore non excludatur.

Quod christus ostendit dilectionem: quam habebat erga ioannem. Capitulum .2.

Secūdum mysterium contemplanduz. dicitur ostensiōis. Voluit nāqz dominus noster iesus xps ostendere dilectionē erga ioannē in hac vita maxime quantum ad tria. videlicet.

Primo q̄tum ad pfessionem.
Secūdo q̄tum ad conuersationem.
Tertio q̄tum ad cōmendationem.

Primo ostendit xps iesus dilectōem suam erga ioannem: q̄tum ad pfessionem: q sublimauit eū ad gradus multiplices ecclesiastice dignitatis. Nam vt ingt apostolus ad Eph. 4. c. Dedit xps quosdā qdem apostolos; quosdā aūt pphetas: alios tamen euāgelistas: alios aūt pastores r doctores. Sed ioānes fuit apl's: vt pz Math. x. c. Fuit ppheta sicut notaē Apoc. i. c. sicut ipse ait. Beatus q audit r legit verba pphetie huius: r seruat ea q in ea scripta sunt. Fuit euāgelista: sicut apparet in euangelij descriptōe. Fuit ēt doctor predicādo r discurrendo per asiam: r demū scribendo epl'as suas canonicas. Scdo ostendit xps dilectiōem erga ioannem in cōuersatiōe. Hic nāqz fuit qui cuz Petro r iacobo xpz vidit trāsfiguratū. Mat. 17. Secūdo fuit hic in puelle resuscitatōe: ita legitur Marci. 5. c. q princeps accessit ad euz r adorabat eū dicens. Domine filia mea modo

defuncta est: sed veni ⁊ impone manū sup̄ eā
⁊ viuet. Respondit ei iesus dicēs. Noli time/
re. Et cū venisset ad domū principis sūpsit Pe
trū Iacobū ⁊ Joannē: ⁊ patrē ⁊ matrē puelle.
⁊ ait illi. Surge. Et confestim surrexit ⁊ ambula
uit. Tertio hic fuit ēt in sua acerbissima passiōe
Math. 26. Assumpto Petro ⁊ duobus filijs
zebedei cepit cōtristari ⁊ mestus eē dicēs. Tri
stis ē anima mea vsq; ad mortē. Hic ēt fuit q
ī pe cene recubuit in sinu iesu: ibiq; obdormiuit
In qua dormitōe reuelata sūt ei secreta celestia
de qbus postea ipse dicebat prima sua canonica
I. c. Quod fuit ab initō qđ audiuimus ⁊ quod
vidimus: ⁊ manus nostre cōtrectauerūt de v̄/
bo vite. Vbi scđm quosdā habemus dicere: q̄
Joannes vidit deū per essentiā in hac mortali
vita. Quod cōfirmatur: qr ei fuit reuelatū my
steriū generatōis eterne: quam nullus cogno/
scere pōt. ⁊c̄. Scđo qr fuit ei reuelatū myste
riū incarnationis: quod notat ad Vbi ,pprieta/
tē: ⁊ ita a diuinitate sub propria rōe. Quod ex
p̄sssit Joannes in canonica dicens. Nos vidi
mus ⁊ testificamur: quādo pater misit filiū suū
saluatorem mūdi. Et Jo. I. Vidimus gl'iam
Sed actus beatificus nō potest cognosci: nisi
cognoscatur illud in quo ē: sicut Stephan⁹ nō
potuit videre xp̄m eē ad dexteram dei: nisi vi/
deret deū. Tertio ōndit xp̄s erga Joānē dile
ctiōem suam q̄ꝫtum ad cōmēdatōem: qñ morie͡t
in cruce: ⁊ audiēs suam matrē flentē ⁊ lachry/
mantē cōmēdauit eam suo dilecto Joanni di/
cēs. Ecce mater tua. O q̄ꝫ dignū fuit hoc priui
legiū Joāni concessum. Nam si bene cōsidere
mus: videbat xp̄s v̄ginē matrē suam paupercu
lam desolatā ⁊ merore cōfectam. Nā clamabat
querula voce ad filiū dicēs. O fili mi dulcissi/
me. O fili mi amātissime. O fili mi dilectissi/
me. Video te in cruce deficientē: ⁊ ego orbata
tanto filio quo ibo. Ad quē confugiam. Quis
mihi auxiliū dabit ⁊ consiliū in tam iestimabi/
li pena. O fili mi domū nō habeo: pecunias ñ
possideo: diuitias nō teneo. Tu mihi thesaur⁹
eras: ⁊ ecce in cruce morieris. Amici tui om/
nes dereliquerūt te. Quis mihi mitigabit dolo
rē meū. Cui me dimittis. O fili sapiētissime re
sponde mihi. Ego mater tua. Ego te in vtero
meo portaui. Ego te paui lacte meo. Ego te te
nui brachiis meis: ⁊ nūc factus es mihi alien⁹
Latroni locutus es: ⁊ mihi qđ dicis. Loquere
fili loq̄re afflicte matri tue Marie. Audi o Jo
ānes: quid de te loqtur xp̄s. Mulier igr̄ ecce fi
lius tuus. Et tu Joānes vide matrē tua. Tibi
eam cōmēdo. Tu illam adiuua: ei assiste in tri/
bulationibus suis. Non habebat xp̄s in mun
do que q̄ꝫ chariorem sua matre: ⁊ eā vt diximus
ioanni benignissime cōmēdauit.

Quod Joānis amor a christo feliciter est cō
clusus. Capitulum .3.

Tertiū mysterium principale dicitur cō
clusionis. Amor quidem ad ioannem
euangelistā feliciter ē conclusus. Quē
christus voluit triplici priuilegio decorare in
hac mortali vita dum viueret.
Primum dicitur ,miraculorū corruscationis.
Secundum dicitur admirande consūmatōis.
Tertium dicitur superne glorificationis.

Primū priuilegium dicitur miraculorum
corruscationis. Ipse enim multa miracula ope
ratus est. A Domitiano nanq; crudelissimo
ad vrbem vocatus: in qua in feruentis olei do
lio missus: inde illesus exiuit: a quo fuit in exili
um relegatus. Hic Domitianus vt de ipso di
cimus secundum Suetonium Eutropium
Orosium ⁊ Iudam libro de temporibus. fu
it Vespasiani filius ⁊ frater iunior Titi. Qui
mortuo Tito in imperium sublimatus est: ⁊ in
principio ostendit se moderatum valde: dissi/
mulans diligere studia poetarum: ⁊ reficiens
bibliothecas. Et ita videbatur horrere cedes:
vt nec boues immolari mandauerit. Sed in fi
ne seuerus apparuit. Nam senatores nobilissi
mos ⁊ multos consulares suos occidit. Et se/
cundum Eusebium libro. 3. ecclesiastice histo
rie persecutus est christianos ⁊ iudeos. Et se/
cundum Orosium se deum ⁊ dominum per
in sit appellari: ⁊ in cunctis suarum primordi/
is literarum dicebatur. Deus ⁊ dominus ve
ster Domitianus. Qui propter odium tandē
a cubicularis suis occisus est vulneribus: an
no etatis sue quadragesimoquinto. Quo mor
tuo sanctus ioannes ephesum remeauit. Vbi
Drusianam suam deuotam suscitauit. Vbi
Cratonem philosophum ⁊ duos iuuenes qui
mundum contempserant: ad fidem christi re/
duxit: propter gemmarum fractarum integri/
tatem. Vbi iuuenem qui mortuus efferebatur
ad vitam redire imperauit. Et non solum in
Epheso: verum etiam per totam asiam multa
miracula est operatus virtute diuina: sicut dif/
fusius patet in sua legenda. Secundum priui
legium dicitur admirande consūmationis.
Mirabiliter enim cursum suum consūmauit.
Nam cū

Nam cum esset. 88. annorum apparuit ei dominus dicens. Veni dilecte mi. Qui die dominico predicauit vsque ad magnam partem diei: deinde in foueam descendit: super quam tanta lux emicuit: q nullus ibi respicere poterat. Recedente vero lumine: fouea impleta manna inuenta est. Ubi difficultas oritur apud plurimos: si Joannes fuit mortuus. Et dixerunt aliqui q non est mortuus: sed dormit in sepulchro: hoc accipientes in signum: q in sepulchro suo videtur quedam scaturicies manne per modum ebulitionis surgere. Et dicunt q hoc causatur ex vita eius. Sed Augustinus hoc improbat: quia hoc non esset ioannis priuilegium: sed magis detrimentum: si tam diu diuina fruitione retardaretur aliis apostolis i gloria existentibus. Alii vero dixerunt q ioannes non est mortuus: sed cum Enoch et Helia translatus est in paradisum. Hoc autem videtur esse falsum: quia scribitur ad Heb. 9. c. Statutum est homini semel mori. Nec virgini gloriose concessum non mori. Quidam enim dicunt: q est mortuus: tamen sine dolore: sicut fuit sine corruptione carnis. Quod videtur sentire Hieronymus in prologo in ioannem et in Apocalypsim: vbi ait. Hic est ioannes q sciens superuenisse recessum: conuocatis discipulis i Epheso post multa signorum experimenta in de fossum descendens sepulture sue: locutione facta reddidit spiritum: tam extraneus a dolore sue mortis q a corruptione carnis fuit alienus. Et si dicatur q christus dixit Petro de ioanne. Sic eum volo manere. vnde exijt sermo inter fratres q discipulus ille non moritur Secundum Aug. est dicendum q christus respondit ad verba Petri petentis habere ioannem socium in passione et martyrio dicens. Sic eum volo manere donec veniam: non ad iudicium in fine: sed ad vocandum eum in gloriam celestem ab huius mundi statu. Tertium priuilegium dicitur superne glorificationis. in celesti namque curia copiosam esse ioannis gloriam omnes cognoscere possunt qui sciunt gloriam esse meritis correspondentem. Et ne multa dicamus: ioannes euangelista non in infimo ordine et gradu est sanctorum collocatus: verum etiam ipse est qui propter amorem inter seraphin ardentes habitare creditur. Si ergo felix et beata dilectio est: que ioannem ad gloriam ac dulcedinem vsque perduxit: ipsius exemplo vt christus nos diligat studeamus: qui est benedictus et laudabilis per infinita secula seculorum. Amen.

In festo innocentum. Sermo pro eisdem.
Fructus. 26. Innocentes pro christo occiduntur.

Accipe puerum

et matrem eius et fuge in egyptum. Angeli ad ioseph loquentis verba sunt ista. Math. 2. c.

Iniquitas Herodis impij et crudelis christum iesum in cuna vagientem persequi vt occideretur curauit. Quod se implere credens ne deciperetur non solum super christum vt ipse interficeretur effudit iram suam: sed etiam super alios paruulos innocentes: quorum solennitas celebrata est in ecclesia. Ubi mens deuota intueri debet quanta sit obligatio rationalis creature ad filium virginis diligendum qui in qualibet etate sua pati pro nobis dignatus est. Quamobrem in presenti sermone recensere debemus ea que de fugatione et eius peregrinatione in egyptum: et puerorum occisione euangelica historia testatur sub vno fructu qui est. innocentes pro christo occiduntur. De quo tria principaliter occurrunt contemplanda.

Primum est innocentis iesu elongatio ex angelica monitione.

Secundum est Herodis nequitia ex paruulorum necatione.

Tertium est occisorum merita ex remuneratione.

Quod monitus ioseph per angelum cum iesu et Maria fugit in egyptum.

Capitulum primum.

Primum mysterium contemplandum dicitur innocentis iesu elongatio ex angelica amonitione. De quo in textu euangelij scribitur. Angelus domini apparuit in somnis ioseph. etc. Ubi tria dubia possunt occurrere.

Primum est an aliquis angelus deputatus fuerit ad custodiam christi.

Secundum est quare christus illo tempore mori recusauit.

Tertium est cur i sua fuga egyptum petere voluit.

Ad primum dubium videtur a quibusdam dicendum q christus ad sui custodiam angelum habuit. Multa enim in scripturis inueniuntur ex quibus facile hoc colligi potest. Nam Luce. 2. c. habetur q angelus nunciauit xpi natiuitatem: q potuit esse angelus ad sui custodiam deputatus Et ibidem. 21. Ecce apparuit ei angelus domini confor

tans eum. Ubi Beda ait. In testimoniū vtriusq3 nature angelum eum confortasse: et angelum ei ministrasse describitur. Iesus xp̄s ſm humanā naturam et passibilitatis statum fuit paulo minus ab angelis minoratus: vt declarat magister in primo sniaꝝ di. 16. Unde q̄tū ad hoc angelico videbatur indigere p̄sidio. Angelicam custodiam deus fecit ad anime dignitatem ſm Hieronymū super Math. 18. c. q dicit. Magna qppe est dignitas aīarum: vt vnaqueq3 ab ortu natiuitatis sue habeat angelum ad sui custodiā deputatū. Aia aūt xp̄i cum sit nobilissima: non d3 tanta dignitate priuari. Que tamen omnia: et si videntur concludē veritatem: tamen falsa sunt: qꝛ non habuit xp̄us angelum ad sui custodiam deputatum ſm doctores in. 2. di. xi. vbi ar. 1. q. 3. beatus Bon. rōem assignat. Quia nec demōes eū poterāt opprimere per violentiam corporis diuinitati vniti: nec poterant allicere affectum per blanditias: plenitudine gratie confirmatum. Ideo xp̄s non indigebat angelo bono: nec q̄tū ad defensionem corporis: nec q̄tum ad eruditionem ratōis: nec q̄tum ad excitatōem affectionis. Non solum autem xp̄s non indigebat: s3 nec ei ēt competebat. Custodia. n. in custodiēte respectu custoditi dicit presidentiam quādā. Et qꝛ angeli xp̄o domino subiiciebātur: iō nullum officiū p̄sidentie ipsius iesu xp̄i eis admitti debebat. Quicqd aūt de scripturis allegatū ē: de angelis administrātibus et custodientib[9] et seruiētibus ipsi xp̄o: nō de presidentibus ē itelligendum. Nūq̄. n. ita minoratus est xp̄us ab angelis: vt aliquis angelus auderet ei presidere: cū ita bene sit adorandus xp̄s in cruce et i sua īfirmitate sicut et in sua v̄tute. Cum v̄o dicebatur q̄ angelica custodia fuit ad hoīs dignitatē: dicendū q̄ custodiri ab angelis ita dicit dignitatem in aīa respectu aliaꝝ creaturarū que non cōmittūtur angelice custodie: vt tamē dicat imperfectōem respectu beatoꝝ: qui aliēa custodia nūq̄ egent. Et anima xp̄i ab instanti sue conceptionis erat pfecte beata q̄ angelum custodientem non debebat habere: sed bene ministrantem. Quod non in vno tm̄ sed in pluribus locis manifestū est sicut p3 Math. 4. ubi dicitur q̄ ministrabant ei angeli. In obsequiū ergo xp̄i angelus apparuit in somnis ioseph. Sed adhuc v̄satur in dubiū animus. Qꝛ apparuit angelus zacharie: apparuit v̄gini gloriose: apparuit pastoribus dum vigilarent. Cur ioseph apparuit in somnis. Ad hoc respondet Crisostomus in omelia dicens. Nō apparuit manifeste sicut pastorib[9]: qꝛ valde fidelis erat. Pastores indigebāt q̄si rudes. Uirgo idiguit quasi ab angelis instruēda. Sic̄ut zacharias indiguit ante cōceptōem prolis miraculi visione. Hec ille. De hoc Remigi[9] assignat rōnem moralē: et dicit. Per hoc q̄ angelus apparuisse in sōnis dr̄ mystice designat: quia illi qui a curis terrenis et secularibus negociis requiescūt: pfrui angelica visione merentur. hec ille. In hac appitōe notanda sūt v̄ba angeli q dicit. Surge et accipe puerū et matrē eius: et fuge in egyptū. Quia vt dicit Crisostom[9] super Math. nō pp̄ter matrē puer natus ē: sed propter puerū mater sepata ē. Et ſm Hilariū: cū euangelista desponsatā eā vocauit iusto coniuge nūcupauit: sed post partū mater iesu ōndit: vt quēadmodū deputaretur Marie in v̄ginitate coniugiū: ita venerabilis ostenderet ei[9] in iesu matre v̄ginitas. Ad secūdū dubium respondet Augustinus in questionibus noui et veteris testamenti. vbi ait. Oia pp̄riis locis et tp̄ibus gessit saluator. Cum ergo xp̄s mori disponeret pro hominibus: differre voluit vsque ad trigesimūtertiū annum etatis sue: tū vt illo tp̄e itermedio v̄bo pariter et exemplo instrueāt: tum vt v̄itatem vtriusq3 nature īsinuaret oib[9] tum vt dilectionem suam ardenter ostenderet: qꝛ vitam suam pro nobis dedit: qn̄ erat in pfectissimo statu. Ad tertiū dubiū r̄ndet euāgelista cum dicit: q̄ in egipto xp̄s mansit vt impleretur quod dcm̄ est per pphetaā. Ex egipto vocaui filiū meum. Aug. in quodam sermone de epiphania dicit. Moyses aliquando in egypto clauserat diē: illuc xp̄s adueniens sedentib[9] in tenebris reddidit clarissimam lucē. Qd̄ vtiq3 verum esse ostendit magister in hystoria scolastica. Nocte enim illa xp̄s cū matre intrauit egyptum: qua precepto suo exiuerant filii israel vt sicut nō fuit domus in qua primogenit[9] nō iaceret mortu[9] angelo pcutiēte: sic ipso ingrediente nō fuit templū in quo idolum nō corruerit Quod Esaias predixerat. 19. c. Ecce domin[9] ascēdet super nubem leuem: et igredietur egyptum et mouebūtur simulacra egypti a facie ei[9] Hāc puinciā cōmēdat hysidorus quartodecimo ethimologiarū dicens: eam esse que prius aerea diceba. deinde egypt[9] vocata ab egypto Danai fratre ibi regnāte. Hec ab oriēte fine fine et rubro mari coniuncta ab occasu. Libiam habet

byam habet: a septētrione mare magnū: regio celi imbribus īsueta: z pluuiarū ignara. Nilus solus circūfluens eā irrigat: z inundatione sua fecundat: vnde multarū terrarū partē frumento alit. Ceterorū quoqz negociorū adeo copiosa: vt impleat mercibus suis orbē terrarū. Hanc christus sibi elegit forte etiā vt ibi se esse monstraret futurū. In egypto enim plus religio viguit q̄ alibi. Si quis nunc ad egypti veniat solitudines: paradiso omni illā videret heremū digniorem. Et sic egyptus anachoritis: veluti astris celū fuit adornata. Hec ille. Multa declaramus de christi fuga in egyptum. Sed pia mens nostra debet cōsiderare q̄ dolenter audiuit mater Joseph sibi dicentē. O virgo dulcissima fugiamus repente: qz Herodes filiū tuū perdere querit. O quātus timor virgineā mentē inuasit: quātusue dolor cor benignissimum penetrauit. Puto enim q̄ sine mora filiū i brachijs suscipiens lachrymantibus oculis cū Joseph sene puella cū paruulo desertū iter arripuerunt. Cōtemplare nūc anima mea quot noctes duxerunt insomnes: quot vicibus sitis estuauerunt ardore: quotiens z absqz cibo nocte inuigilauerunt in heremo. Compatere nūc anima dura creatori tuo pro te peregrinanti. Cōpatere z Joseph qui sollicitus erat ad inquirendū per heremū: vt matris z filij necessitatibus occurreret pro viribus: z nō valebat. Compatere ergo virgini sacratissime que nunc terret: nunc pauet: nunc filiū inter vbera stringit: nunc faciē eius lachrymis rigat: nunc adorat: nunc etiam eius deflet penalitates. O impossibile esset excogitare: q̄ supra hoc mysterio facta sunt: z multa alia que fiebant. Profecto si excogitarentur vix oculi a lachrymis cōtineri valerent.

Quō maxima z crudelis fuit nequitia Herodis cōtra xp̄m. Cap. .2.

S Ecundū mysteriū cōtemplandū dicit Herodis astuta nequitia ex puerorū necatione. De quo hodie tria considerāda sunt.

Primū dicit differentia.
Secundū dicit sufferentia.
Tertiū dicitur malicia.

Primum cōsiderandū dicit differētia. Secundum enim historiarū doctrinam tres fuerunt Herodes.

Primus dictus Herodes Ascalonita: sub quo dominus natus: z a quo pueri occisi sunt.

Secundus dictus est Herodes Antipas qui Joānem decollauit.

Tertius dictus est Herodes agrippa: qui Jacobum occidit: z Petrum incarcerauit.

Secundū cōsiderandū dicitur sufferētia. Nō enim Herodes eo ipso quo delusus est a magis pueros occidi mandauit: sed post aliquod tempus. Quia vt dicit Nicolaus de lira: cū vellet omnes pueros de Bethleem interficere: ne puer sibi incognitus euaderet: impeditus ē ab execucione huius facti: eo q̄ a Cesare Augusto per epistolā est citatus romā filiorū accusationibus responsurus. Eundo autē Romā et remanendo in curia: z reuertendo ad iudeā apposuit annū z plus. Et ideo post fere duos annos ad regnū suum reuersus: z in regno cōfirmatus est: quādo sententiā pro se contra filios habuit. Et tunc pfecit necem puerorū prius in mente conceptā. Tertiū cōsiderandū dicitur malitia. Quisnam explicet quāto dolo animꝰ Herodis fuerit repletus: qui vt christū perderet: nō solū ipsum sed omnes pueros qui erāt in Bethleem: z in omnibus finibus eius a bimatu z infra. i. ab infantibꝰ duorū ānorū vsqz ad pueros quinqz annorū mandauit occidi. Cui assertioni vere fidē facit: q̄ quedā ossa Innocētum adeo grandia sunt: q̄ puerorū duos ānos habentiū esse nō possunt: nisi dixerimus corpora tūc maioris quātitatis fuisse. Quare autem Herodes ita mandauit: cū christus esset duorū annorū: z nō vnius anni tantū: z vnius mensis: nec vnius diei: cuius etatis pueri interfecti sunt secundū primā opinionē: nec trium annorum secundū opinionē secundā. Respondet Augustinus in sermone de innocentibꝰ. qz timebat ne puero cui sidera famulabantur paulo supra etatē vel infra species mutata esset: z sic tempus occultaret. Ideo videt pueros a bimatu vsqz ad pueros vnius diei interfecisse. Tunc adimpletū est qd̄ dictū est p̄ Hieremiā, p̄phetam. Vox in rama audita est: ploratus z vlulatus multus. Rachel plorans filios suos. Vbi Hierony. ait. Quādo dicit in rama: nō putemus nomē loci esse: q est iuxtā Gabaa: sed rama excelsum interpretat: vt sit sensus. Vox i rama audita est: idest longe lateqz dispsa. Cui dicto cōcordat dictū Crisostomi sup Matheū q̄ ploratus fletus paruulorū ostendit: vlulatꝰ autem matrū significat lamentū. Et qd̄ dicit in euangelio. Rachel plorans filios suos: secūdum q̄ dicit Nico. de lira interpretat metaphorice: quasi merens sit Bethleē ratione sue se-

palture: q2 ibi in sepulchro est: vt habet Gen. 35. Et hoc dicit Hieronymus sup Matheum Ubi ait. Queritur quomodo Rachel filios alterius tribus idest bethleem quasi suos ploret. Respondebimus breuiter: q2 sepulta sit iuxta bethleem in effrata ⁊ materni corpusculi hospitium nomen matris accepit. Siue quoniam Juda et Beniamin due tribus iuncte erant: ⁊ Herodes preceperat nō solum in Bethleem interfici pueros: sed in omnibus finibus eius. Unde per occasionē Bethleem intelligimus multos etiā de Beniamin fuisse occisos. Hec Hierony. O quale edictum irrationabile ⁊ crudele. o q̄3 lugubris ⁊ flebilis executio. O q̄3 iniusta ⁊ iniqua occisio. Rapiebantur paruuli quidā a pectoribus matrū: quidā in cunis iacentes: quidam blande parentibus alludentes: quidā vrbane in domibus perambulantes: ⁊ sine vlla pietate vel proijciebantur ad muros: vel gladio: vel strictis in gutture manibus suffocabantur. Uidisses tunc in terra iacere cadauera puerorum. Uidisses nūc terram coopertā ⁊ madefactā sanguine puerorum paruulorum innocentium. Uidisses matres in qualibet domo sparsis crinibus propter tam horrendum flagitiū singultibus lachrymis ⁊ vlulatibus acclamantes. O quāta compassio animum audientiū mouere debet in spectaculum adeo funestum ⁊ lugubre: ⁊ cetera.

Quod inocētes merito passionis christi sūt remunerati. Capitulum. 3.

[T]ertiū mysteriū contemplandum dicitur occisorū remuneratio. De p̄mio aūt istorum sanctorum apud nōnullos extiterunt varie sententie: quas omnes ad tres sententias reducemus.

Prima dicitur sententia falsa.
Secunda dicitur sententia debilis.
Tertia dicitur sententia vera.

Prima sententia falsa est eorum qui dicunt paruulos hos occisos nihil meruisse: eo q2 in eis nondū erat expeditus rationis vsus: nec voluntarie pro christo patiebantur. Cōtra quos est auctoritas ecclesie vniuersalis: que hos colit pro sanctis: ⁊ in sanctorum numero cōfitetur. Unde Augustinus in sermone innocentum. Hodie fratres charissimi natale illorum infantiū colimus: quos ab Herode crudelissimo rege īterfectos esse euāgelij textus eloquitur. Et ideo cū summa exultatione gaudeat terra nostra: celestiū militū ⁊ tantarum parens fecunda virtutū. Ecce pphanus hostis nunq̄3 beatis paruulis tantū pdesse potuisset obsequio quantū profuit odio. Nam sicut presentis diei festa manifestant: quantum cōtra beatos paruulos iniquitas abundauit: tātum in eis gratia diuine benedictionis effulsit. Hec Augustinus: qui in hoc etiam sermone multa prosequitur de gloria istorum sanctorum. Ideo istorum falsa est opinio. Secūda sententia est debilis. Nā vt inquit Tho. 2. 2. q. 124. fuerunt quidam qui dixerunt q2 in innocentibus acceleratus est vsus miraculose liberi arbitrij: ita q2 voluntarie etiam passi sunt. Quod dictū nullibi reperitur autenticum: ideo vbilibet tanq̄3 debile acceptatur: quia vt inquit Hieronymus ad paulinum. Quod de scripturis auctoritatem nō habet: eadem facultate cōtemnitur qua pbatur. Tertia sententia est vera. De qua loquitur scūs Tho. vbi supra: q2 martyrij gloriā: quā in alijs propria voluntas meretur: illi paruuli occisi dei gratia sunt assecuti. Nam effusio sanguinis ppter christum vicem gerit baptismi. Unde sicut i pueris baptizatis per gratiā baptismalem meritum christi operatur ad gloriam: sic in istis operatum est ad palmam martyrij obtinendā. Et hoc est qd dicit Augustinus in quodā sermone de epiphania quasi alloquens ad innocentes sic inquiēs Ille de vestra corona dubitabit in passione p christo: qui etiam paruulis baptismū pdesse nō estimat. Nō habebatis etatem in qua passurum christū crederetis: sed habebatis carnem in qua pro christo passuro passionem sustineretis. H ille Cum itaq3 viderimus hos paruulos felicissimos celicolas esse factos: qui propter christum passi sunt: eos veneremur: vt etiam pro domino iesu christo simul cū eis pati nō timeamus: qui pfecto laborantes exaltat in fine: ⁊ beatos facit in glorioso regno celorum: in quo viuit ⁊ regnat i secula seculorum. Amen.

In sancto Siluestro. Sermo de dignitate sacerdotali.

Fructus. 27. Jesus sacerdotes approbans.

Ecce sacerdos magnus qui in diebus suis placuit deo. Eccle. 44. Uerba hec sumit ecclesia in cōmendatione beati Siluestri cōfessoris in hodierna epistola recitata. Qui mūdum ineffabili sapientia multiplici varietate rex creauit: ipse ecclesie sue sancte status diuersos mire disposuit: in quibus cōtemplari possumus candorem sapientie sue proficere ad salutē: cū ad illos vocati iuste

ti iuste ac sancte operari conamur. Est tamē inter ecclesiasticos gradus laude dignus et vere commendandus sacerdotalis ordo: qui vsq3 ad pontificalem potest ascendere celsitudinē. In qua qui normā debitam obseruare studet: deo placet: et gratus efficitur. Fecit hoc modo beatus Siluester qui a iesu christo in sancto contubernio est gloriose deputatus. Ad cuius commendationez in p̄senti sermone de ipso loquo/lentes: fructū nostrū proponimus consuetuz: q est. Iesus sacerdotes approbās. Ubi tria pulchra notari possunt de beato Siluestro a christo ꝓbato: que qdem hec sunt videlicet.

Primū dicit̃ sacerdotalis dignitas
Secūdum dicitur sacerdotalis sublimita.
Tertium dicitur sacerdotalis sanctitas.

Quod sacerdotalis dignitas excellentior est quacūq3 temporali dignitate.

Capitulum. primum.

P Rimū priuilegium dicit̃ sacerdotalis dignitas: quia de ipso dicit̃. Ecce sacerdos. Est enim sacerdotalis dignitas excellentior quacūq3 dignitate tp̄ali. Quod ꝓbare possumus tripliciter.

Primo ratione.
Secūdo auctoritate.
Tertio exemplo.

Primo ꝓbare possumus ratione excellentiam sacerdotalis dignitatis. Que triplex pōt esse: videlicet.

Prima dicit̃ significationis.
Secunda dicitur institutionis.
Tertia dicit̃ conditionis.

Prima ratio dicitur significationis. Nam sacerdos secundū hysidorum. 7. ethimologiarum: idem est quod sacer dux: vel sacra dans. Ratio autez istius duplicis interpretationis secundum Thoma. in. 4. distin. 24. est quia per mysteriuz sacerdotale sacerdos est medius inter deū et populū. Nam ipse diuina nunciat et ministrat populo: et vota populi offert deo. Dicitur etiam sacerdos: quasi sacra dans. Sacra autez quis dare potest duobus modis: vel auxiliando: vel sacramenta dispensando. Primo modo quilibet iustus inquātuz sacra sua merita dat vel cōmunicat alijs auxiliando interpretatur sacerdos. Secundo modo nomen sacerdotis est institutuz ad significanduz euz qui sacra dat: idest sacramentoruz dispensationez. Et sic ille qui est in gradu ordinis cōstitutus dicitur sacerdos. Secūda ratio dicitur institutionis. Nam sacerdotium precessit legez scriptam: qa in testamento veteri primus sacerdos q iubente domino victimas obtulit fuit Aarō: sicut patet Genesis. 14. c. Demuz per sacerdotium iubente domino regalis potestas est ordinata. Unde. i. reguz. 8. c. dixit dominus ad Samuelem sacerdotem. Audi vocez eorū: idest filior israel petentiuz habere superiorem: et cōstitues super eos regez. Inde est q spiritualis auctoritas terrenaz potestatez habet instituere vt sit: et iudicare si bona non sit. Quod ꝓbatur per apostolum Paulū. 3. d. i. Cor. 7. c. Nescitis quoniam angelos iudicabimus: quāto magis secularia. Quod etiaz notat̃. c. per venerabilem. extra qui filij sint legitimi. 9. q. 3. c. nemo. et i. c. aliorū. Tertia ratio dicit̃ cōditiōis. Est eniz sacerdotalis dignitas spiritualis. Et ideo quāto spiritus nobilior est corpore: tanto sacerdotalis dignitas est nobilior quacūq3 dignitate temporali: sicut patet extra: de trāslatione episcopi et electi. in. c. inter corporalia. Et hoc est quod notatur. 6. di. c. Duo quidem. vbi sic habetur Auruz non tam preciosius plumbo: q3 regia potestate sit ordo sacerdotalis altior. Et eadem di. in. c. quis dubitet. sic dicitur. Quis dubitet sacerdotes christi reguz et principum omniūq3 fidelium patres et magistros censeri. Secundo possumus probare excellentiam dignitatis sacerdotalis auctoritate. Nam Petrus. 2. sue prime epistole: sacerdotibus ait. Uos estis genus electuz: regale sacerdotium: genus sancta: populus acquisitionis. Et ecclesiastici. 7. c. dicitur. Honora deuz: et honorifica sacerdotes. Et Esa. 61. c. scribitur sic de sacerdotibus. Uos sacerdotes domini vocamini: ministri dei nostri dicetur vobis. Et. xi. q. 3. in. c. absit. Antherius papa ait. Absit vt quicq3 sinistruz de his arbitremur: qui apostolico gradu succedentes christi corpus sacro ore conficiunt: per quos nos christiani sumus: qui claues regni celoruz habentes ante iudicij diem iudicant. In veteri quidē lege habetur. Quicūq3 sacerdotibus nō obtemperasset: aut extra castra positus lapidabatur a populo: aut gladio ceruice subiecta cōtemptuz expiabat cruore. Et Hierony. ad Rusticū monacū sic de sacerdotibus scribit Nō est humilitatis mee: neq3 mensure iudicare de ceteris: neq3 de ministris ecclesiaꝝ sinistrū qppiā dicere. Et. 6. q. 1. c. sacerdotes. Telesphor⁹ papa ait. Sacerdotes q ꝓprio ore corp⁹

domini constituunt ab oibus sunt obediendi ꝛ
timēdi non dilacerandi: aut detrahēdi. Et. xi.
q. i. c. Sacerdotibus. Greg. Mauricio im/
patori sic scribit. Sacerdotibus nō ex terrena
ptāte dominus rex noster citius indignetur: sꝫ
excellenti consideratōe ꝓpter eum cuiꝰ sunt ser
ui ita eis dominetur: vt ēt debitam reuerentiaꝫ
ipendat. Nā in diuinis eloquijs sacerdotes ali
quādo dij: aliquādo angeli nūcupantur. Nam
ad Moysē de eo qui ad iuramētum deducēdꝰ
ē dicitur. Applica istuꝫ ad deos: vꝫ ad sacerdo
tes. Et rursum scriptum ē. Dijs nō detrahes
s. sacerdotibus. Et ꝓpheta ait. Labia sacerdo/
tis custodiūt sciam ꝛ iusticiam ꝛ legem reqrunt
ex ore eius: qꝛ angelus domini exercituum est
Quid igitur mirū si pietas vestra digneť eos
honorare: qbus in suo eloqo honorem tribuēs
eos aut angelos aut deos ēt ipse appellat deus
hec ille. Tertio possumꝰ ꝓbare excellentiā sa
cerdotalis exēplo. Legimus nāqꝫ multos xpia
nissimos impatores fuisse nō dedignatos subij
cere se sacerdotibus. In quoꝝ numero fuit ille
pijssimus Theodosiꝰ de quo scribiť in historia
tripartita. Hic aūt cum audisset apud thesalo/
nicam ciuitatē quosdaꝫ iudices fuisse lapidatos
idignatus oēs pariter iussit interimi vbi. 7. mi
lia sunt occisi nullo p̄cedente iudicio. Cum ve
ro Mediolanū venisset: ꝛ solēniter in sacrum
voluisset itrare templum: occurrit ei Ambrosi
us epūs foris ad ianuas: ꝛ sic igredientē his ser
monibus a sacris liminibus ꝓhibuit incessuꝫ.
Nescis miser impator ꝑpetrate a te necis quā/
ta sit magnitudo. Neqꝫ post tātam tanti furoris
mens tua molē presumptiōis agnoscit. Sꝫ for
te recognitiōem peti ꝓhibet ptās imperij. De/
cet tamē vt vincat rō ptātem. Quibus igiť ocu
lis aspicies cōis domini templū. Quibus cal/
cabis pedibꝰ sanctū illiꝰ pauimētum. Quō ma
nus extendēs: de qbus adhuc sanguis stillat i
noxiꝰ. Recede recede: ne secūdo petō priorem
nequitiam augere cōtēdas. Audiēs hos sermo/
nes ipator gemēs ꝛ flēs ad regalia remeauit.
Cūqꝫ octo mēses transissent: ꝓpinquauit nati
uitatis domini festiuitas. Impator aūt satis an
gustiabať. Quē vidēs Ruffinus tūc magister
militū ꝛ impatoris familiarissimꝰ cām sue tristi
cie quesiuit. Qua cognita Ruffinus ad Am/
brosium perrexit. Quem cū Ambrosius vidis/
set: mox ait. Impudentiam canū imitatus es o
Ruffine. Ego dico tibi: qm̄ impatorem ingre
di limina sacra ꝓhibeo. Quē mox Ruffinꝰ im
patori retulit. At impator in media iā platea ꝑ
go iquit: ꝛ iustas in facie suscipiā contumelias
Et veniēs ad antistitē supplicabat vt vincula
eius solueret dicēs. Tuū ē docere: meū aūt est
suscipere. Cui Ambrosius iniūxit vt legē con
deret: ne quis sniam mortis posset dare animo
irato: sed trāsacto dierum numero. 30. Quod
ꝛ fecit: sicqꝫ lachrymosus ꝛ dolēs cū humilita/
te ad ecclīam ē introductus: seruās in oibus re
uerentiā antistiti Ambrosio. Quid de cōstan
tio impatore dicemꝰ: qui post susceptuꝫ baptis/
ma sacerdotes honorare studuit. Nam de ipso
scribitur. 96. dis. c. in scripturis. In scripturis
narrať Constantinus impator dixisse. Vere si
ꝓprijs oculis vidissem sacerdotē dei: aut aliquē
eoꝝ q monastico habitu circūcincti sūt peccantē
chlamydē meā explicarē: ꝛ coopirem eū: ne ab
aliquo videreť. xi. q. i. in c. sacerdotibꝰ. sic ha
betur. Ecclīastica quoqꝫ testať historia: qꝛ cum
pie memorie Cōstantino principi scripto obla
te accusatōes cōtra epōs fuissent libellos qdeꝫ
accusatōis accepit: ꝛ eosdē qui accusati fuerant
epōs cōuocās: in coꝝ conspectu: libellos quos
acceperat icendit dicens. Ite ꝛ inter vos cās ve
stras disponite: qꝛ dignū nō est: vt nos iudice/
mus deos. In qua snia sibi magis ex humilita
te q̄z illis aliqd p̄stitit ex reuerentia ipensa. An
te eū qppe pagani in republica pricipes fuerūt
q verū deū nescientes: deos ligneos ꝛ lapide/
os colebāt: ꝛ tamē coꝝ sacerdotibus magnum
honorē tribuebāt. hec ibi. Et ne multa dicamꝰ
efficacissimū ē exemplū xpi. de quo Cyprianꝰ
carthaginēsis. 93. di. c. dominꝰ. ait sic. Domi
nus noster iesus xp̄s rex ꝛ iudex vsqꝫ ad passi
onis horā seruauit honorem pontificibus ꝛ sa
cerdotibus. Nā cū leprosuꝫ mūdasset: dixit ei.
Vade ondē te sacerdotibus. Sacerdotem ad/
huc appellans quē sciebat eē sacrilegū. Itē cuꝫ
subditus passiōi alapā accepisset nihil cōtumeli
ose locutus ē in ꝑsonam pontificis. Ex quibus
oibus clare deꝑhenditur pamplissimā esse sa
cerdotalē dignitatē. Cui nō debent xp̄iani esse
isesti: qm̄ vt dicitur. 3. q. 1. c. Nulli. Dn̄m cru
cifigūt qui eum in suis sacerdotibus ꝑsequunť
Sic faciebāt antiqui tyrāni ꝛ inimici xp̄i: quos
tamen diuina manus impunitos non permisit
abire.

Ecūdum priuilegium beati Siluestri
s dicitur sacerdotalis sublimitas: qꝛ fuit
ipse nō tm̄ sacerdos: sed etiā magnus
Naꝫ mortuo Melchiade episcopo vrbis ro/
me Siluester

mē: Siluester ab omni plebe in summū ponti
ficem est electus. Ubi sciendum est q̄ in nouo
testamento xp̄s instituit triplicem gradum sa/
cerdotum.
Primus est inferiorum.
Secundus est episcoporum.
Tertius est pontificum maximorum.

Primus gradus sacerdotum constitutus
a xp̄o est gradus sacerdotum īferiorum. Naȝ
habuit dominus septuagintaduos discipulos:
quibus succedunt presbyteri: qui sunt minores
in auxilium operis: vt notatur. 95. di. c. Olim

Secundus gradus est episcoporum: qui sa
cerdotes maiores respectu aliorum inferiorum
dici possunt. Hi locum duodecim apostoloruȝ
tenent in ecclesia: sicut patet. 68. di. in. c. Quo
rum vices. ⁊. 12. q. 1. in. c. vidētes. Tertius
gradus est pontificum maximorum. Naȝ do
minus super alios elegit Petrum in summuȝ
sacerdotem: sicut notatur di. 16. in. c. ita domi/
nus noster. Et. 21. di. in. c. in nouo testamēto
⁊ habetur in eadem di. c. Cleros. Ubi etiā di/
citur q̄ talis grad⁹ seruatus ē in veteri lege vbi
Aaron summus sacerdos fuisse traditur ⁊ filij
eius sacerdotes minores fuerunt. Talis etiam
discretio a gentilibus maxime introducta ē: qr
suos sacerdotes flamines a filo qd̄ portabāt in
capite: alios simpliciter flamines: alios archi/
flamines appellabant. Quāte aūt p̄eminentie
sit maximi pontificatus gradus ostendit Aga
tho papa. 19. di. in. c. Sic omnes. vbi sic dicit
Sic oēs apostolice sedis sanctōes accipiēde sūt
tanq̄ȝ ipsius diuina voce Petri firmate. Quis
q̄s enim catholice ad papalem celsitudinē subli
matur: ipse ē Petri successor: ip̄e vicarius xp̄i
ip̄e ē cui⁹ totus mūdus deuote ē subiectus. Et
lȝ sit magna potestas imperialis: longe tamen
nobilior est facultas pontificalis. Et ido scribit
de maioritate ⁊ obedientia. in. c. solite. Fecit de
us duo magna luminaria in firmamento celi:
luminare maius vt preesset diei: ⁊ luminare mi
nus vt p̄esset nocti. Utrūq̄ȝ magnum: sȝ alter
maius. Ad firmamētū igitur celi: hoc ē vniuer
salis ecclie: fecit deus duo magna lumiaria. i.
duas instituit dignitates: que sunt pontificalis
dignitas ⁊ regalis potestas. Sed illa que p̄est
diebus. i. spūalibus maior ē: que vo carnalib⁹
minor: vt q̄ta ē inter solem ⁊ lunā: tāta eē iter
pontifices ⁊ reges dr̄ia cognoscat. h ibi. Mul
ta adduci possāt ad pbandā ea que dicimus: q̄
cā breuitatis omittim⁹: cōcludentes summum
pontificem excellere dignitate ac auctoritate q̄s/
cūq̄ȝ siue tp̄ali siue spūali statu exaltatos ⁊ ho/
noratos.

t Ertiū priuilegiū beati Siluestri dicitur
sacerdotalis sanctitas: qr diebus suis
placuit deo. Tota. n. vita scōrum ē di/
es. Unde. 1. ad Tes. 5. apostolus ait. Omnes
vos filij lucis estis. Tria nāq̄ȝ duȝ erit pōtifex
vt placeret deo exercere voluit btūs Siluester
Primo pascere populum exemplo.
Secundo pascere populum verbo.
Tertio pascere populum temporali subsidio.

Primo voluit pascere populum exemplo.
Nā adeo fide ⁊ morib⁹ resplendebat: vt nō so
lum a xp̄ianis: verū ēt a paganis miro diligere
tur affectu. Scdō voluit pascere pplm vbo:
qr sepius vultu angelico xp̄m filiū dei predica
bat: xp̄ianosq̄ȝ cōfortabat: vt in fide stabiles p
manerent: ⁊ Constantinum de fidei sacramen
tis plene docuit ⁊ istruxit. Ut. n. dicitur i eius
legenda: psequente ipso Constantino christia/
nos: exiuit Siluester de vrbe: ac in quodā mō
te cū suis clericis mansit. Cū vo Constantin⁹
in mirabilem lepram icidisset: ad consiliū pon
tificum idolorum adducta erant tria milia pue
rorum: vt eos occidi faceret: ⁊ sic in eorum san
guine recenti ⁊ calido balnearet. Egrediente
autem eo ad locum vbi balneum preparari de
bebat: matres puerorum obuiauerunt ei mise
rabiliterq̄ȝ vlulabant. Constantinus ergo ius
sit stare currum: ⁊ erigens se dixit. Audite me
omnes qui hic statis. Dignitas imperij roma
ni de fōte nascit pietatis: q hanc ēt legeȝ dedit:
vt capitali snīe subderet qcūq̄ȝ in bello aliquem
occidisset infantem. Quanta ergo erit crudeli/
tas: vt hoc nostris faciamus filijs: qd̄ nos phi
buimus alienis. Meli⁹ ē ergo mori salua vita
inocentiū: q̄ȝ p eorū iterū vitam recupare cru/
delē. Jussit ergo vt matrib⁹ suis pueri ⁊ dona
plurima preberētur. Seq̄nti vo nocte Petr⁹
⁊ paulus apparuerūt ei dicētes. Qm̄ exhorrui
sti sanguinis effusionē: misit nos dn̄s ihs xp̄s.
dare tibi recupāde sanitatis cōsiliuȝ. Siluestrū
ergo ep̄m q apud mōtem sirapti latitat accersi.
Hic tibi piscinā ostēdet, in qua imersus ter ab
oī curaberis lepre morbo. Euigilās stati Cō/
stantin⁹ misit milites ad Siluestrū. Quos vi/
dēs ad palmā martyrij credidit reuocari. Pre
sentatus tandē Constantino audiuit per ordi
nē sui somnij visionē. Percunctāti aūt Constā
tino qui essent qui sibi apparuerant duo dij.

respondit Siluester eos esse xpi apostolos: et nõ deos. Quorum imagines afferri fecit Siluester: et imperator tales esse qui sibi apparuerant. exclamauit. Siluester autem eum cathecuminũ fecit: et vnius hebdomade ieiuniũ indixit sibi: et carceres aperiri monuit. Cũq3 in aquã descendisset baptismatis: ibi admirabilis splẽdor emicuit: sicq3 mũdus exiuit: et xpm vidisse se asseruit Ipsa aũt die sui baptismatis multa ad ampliationem cultus xpi statuit et ordinauit. Tertio voluit btũs Siluester pascere pplm tpali subsidio. Scribitur nãq3 in sua legenda: q2 omnium orphanorum: viduarum: et pauperum noia in scriptis habebat: et oibus necessaria puidebat. Fecit et multa signa vincẽs. Qui mũdum spreuerat cũ oibus suis cõcupiscentijs. Unde et in fine obdormiuit in dño. Cuius exẽplo animent sacerdotes: vt sicut illi conformes sunt in dignitate: ita eũ studeant seq in vite sanctitate. Nam tãto magis obligantur deo ad rõem reddendã quãto ab ipso plura dona suscipiũt. Qui ideo plura eis contulit beneficia: vt ei seruiẽtes magis exaltentur in regno celorum: in quo viuit et regnat. Amen.

In circuncisione domini. Sermo de eadem.
Fructus. 28. Jesus est circuncisus

Postquam consumati sunt dies octo vt circũciderer puer. Scribuntur hec verba Luc. 2. c. et in euangelio hodierno. Ardens amor iesu xpi ipsius mẽtem pulsare cepit in etate tenella et ifantili: vt hũano generi passionis sue beneficia inciperet dispensare. Octaua nãq3 die sanguinem suum fudit in circũcisione apparens velut peccator circũcisiõis legi subiectus: cũ tamẽ mũdus fuerit ab oi sorde. Et q2 piũ ẽ contẽplari qualr puerulus ille lachrymãs circũcidebatur. Jccirco in psenti sermone de ipsius circũcisione dicturi sum9 pponẽtes fructũ. Jesus est circuncisus. Ad cui9 explanationem tres cõclusiones notabimus.
Prima dicitur institutionis.
Secunda dicitur obseruationis.
Tertia dicitur cessationis.

Quod sacramentum circuncisionis conuenienter fuit institutum. Caplm .I.

Prima conclusio dicitur institutionis. In qua dicimus circuncisionis sacramentum cõuenienter fuisse institutum: q2 deus illud istituit sicut p3 Gen. 17. vbi sic habetur Circũcidet ex vob oẽ masculinũ: et circũcidetis carnẽ pputij vestri: vt i signũ sit federis iter me et vos. Jnfans octo dierum circũcidet ex vobis. Huius aũt instõnis conuenientia triplex assignatur a Ric. in. 4. di. I.
Prima est ratione morbi.
Secunda ẽ ratione temporis.
Tertia ẽ ratione persone.

Prima cõueniẽtia ẽ rõe morbi: contra quẽ circũcisio fuit instituta: qui erat peccatũ originale. Quod expresse representabat circuncisio: et qũtum ad cãm: et qũtum ad pcessũ: et qũtũ ad effectũ. Contrahit. n. pctm originale per ppagatiõem libidinosam: quã cãm circũcisio representabat rõe mẽbri in quo fiebat: quod deseruit virtuti generatiue. Processus aũt fuit circularis q2 vt dicit Anselmus. primo psona corrumpit nãm deinde nã personam: quẽ pcessũ represẽtabat circũcisio p circularẽ pellicule icisionem. effectus vo ẽ abũdantia cõcupiscẽtie: quem representabat supfluitas pellis que ab ipso mẽbro separabat. Jõ nõ tm cãm et pcessus: et effectus originalis peccati: sed et deletio p circũcisionem significabat. Scda cõueniẽtia fuit rõe tẽporis in quo istituta fuit circũcisio. Erat. n. qdam dispõ ad suscipiendũ legẽ et ad distinguendum pplm cui dãda erat lex ab aliis populis. Et idõ anteq3 lex daret debuit istitui. Fuit et instituta circũcisio ad significãdum pplm qui eet deo peculiaris: et suo cultui mãcipãdus. Tertia cõueniẽtia dicitur rõe psone cui data fuit: qui fuit Abraã: de quo dicitur Gen. 17. Tulit autem Abraã Jsmaelẽ filiũ suũ: et oẽs vernaculos domus sue: vniuersosq3 quos emerat: cũctos mares ex oibus iuris dom9 sue: et circũcidit carnẽ pputij sui. Et Jsmael filius ei9. 13. annos impleuerat ante tps circũcisionis sue. Eadẽ die circũcisus ẽ Abraã et Jsmael fili9 eius: et oẽs viri domus illi9 tam vernaculi q3 ẽptitij et alienigene pariter circũcisi sunt. Jpse eqdem Abraam p9 diluuiũ specialius se diuino cultui mancipauit Unde exiuit de terra sua: et de cognatõne vt se ab ifidelibus separet: vt habetur Gen. 12. c. a quo erat descensurus ppls qui legem scriptam erat suscepturus: et de cui9 genere nasciturus erat scũs scõrum. Et hoc ẽ quod dicit apls. Ro. 4. Signũ accepit circũcisionis signaculũ iusticie fidei: que ẽ i pputio: vt sit pater oium credẽtiũ. Huic dixerat deus Gen. 12. c. Faciã te i gentem

gentem magnā ⁊ benedicam tibi ⁊ magnifica bo nomē tuū: erisq; benedictus. Benedicam benedicētibus tibi: ⁊ maledicā maledic: tib⁹ ti/ bi: atq; benedicēt i te vniuerse cognatões terre De cuius ꝓmissionib⁹ a deo sibi factis plenꝰ suo loco dicem⁹. Nūc v̄o hoc tm̄ cōcludē suffi ciat: q̄ circūcisionis mandatū Abrahe deus de dit: q: erat fidelissimus amicissimus ⁊ obediē/ tissimus: sicut p; legentibus sacrā scripturam.

Quod obseruatus ē debitus ordo in instru/ mento circumcisionis. Cap. 2.

Ecūda conclusio dicitur obseruatõis. Obseruatus eteni ē debitus ordo i hu ius sacramēti dispensatione: q: fiebat cū debito instrumento. s. cum cultello petrino. Unde Josue. 5. c. dominus ait. Fac tibi cul/ tros lapideos ⁊ circūcide filios israel. Ubi di/ cit Ricardus. q̄ hoc non erat necessarium nisi in casu speciali. Et secundum Ugonem. li. pri mo. de sacramentis parte. 11. c. 2. cultellus de petra factus significat christum. De quo dicit apostolus. i. Cor. x. Petra aūt erat christus: propter quem ab electis omnis erat abscinden da corruptio. Fiebat insuper circuncisio octa/ ua die: vt patet ex dictis in prima conclusione. Et si dicatur. Hoc non est verum: quia habe tur Josue. 5. Populus qui natus est in deser to per quadraginta annos in itinere latissime solitudinis incircuncisus fuit: ⁊ postea circun cisi sunt a Josue in galgala: ⁊ ista dilatio circū cisionis non fuit secundum legem eis imputa/ ta in peccatum. Respondet Ric. ex glo. Aug. q̄ cum illis fuit dispensatum inspiratione diui na triplici de causa: vt non tenerentur circunci di in deserto. Na; vt habetur Numeri. 9. quā do nubes eleuabantur: de tabernaculo debe/ bant proficisci. Et quia non prescicbant futu/ ram eleuationem nubis: non potuissent sine ni mio grauamine proficisci quando de nouo es/ sent circuncisi. Ideo dispensatum fuit cum eis vt non tenerentur circuncidi in deserto. Et eti am q: dum erāt in deserto: in quo non alij ha/ bitabant cum eis erant sufficienter distincti ab alijs populis. Quare autem circuncisio fiebat octaua die: triplex ratio assignari potest.

Prima ratio est secundum intellectum tropo logicum.

Secunda ratio est secundum intellectum ana/ logicum.

Tertia ratio ē sm̄ intellectum historicum.

Prima ratio est sm̄ intellectum tropologi/ cum: ⁊ est ista. Ut octo dies accipiantur ꝓ octo que requirunt ad circūcisionem spūalem.

Primū est peccati cognitio.

Secūm ē ꝓpositum deserendi malū: ⁊ facien/ di bonum.

Tertium ē pudor de peccato.

Quartum est timor de futuro iudicio.

Quintum est contritio.

Sextum est confessio.

Septimum ē spes venie.

Octauum ē satisfactio.

In quibus omnibus velut in octo diebus peccator iustificatur.

Scda rō ē sm̄ itellectū anologicū: quā tāgit Ugo li. 1. de sacramētis. c. 2. dicēs. Octonariꝰ i sacra scriptura aliqñ tp̄s resurrectōis signifi/ cat: qđ post p̄ntē vitā septē diebus currit. Seqt̄ aūt tp̄s gratie: in quo q̄si post sabbatu; legis eī na bona; deo seruiētib⁹ ꝓmittūt. Merito ergo circūcisio iussa ē fieri octaua die vt oñderet q̄ i tp̄e gratie corda circūcidēda erant p emūdatio nē iniqtatis: ⁊ in tp̄e resurrectōis corpa p d̄po sitiōem corruptōis. Tertia rō ē sedm̄ itellectū historicū: seu litteralem. Nam sicut dicit rabbi Moyses maxim⁹ phs ⁊ theologus iudeꝰ puer i septē diebus tante teneritudinis ē: quante est adhuc i vtero matris. In octaua aūt die fortifi catur ⁊ solidat. Et iō noluit deus ante octauu; diē circūcidi: ne ob nimiā teneritudinē nimiū lederet. Et ne parentes quoꝝ amor p ꝓcessum tp̄is crescit ad filios subtraherēt filios a circūci sione: noluit q̄ vltra octauū diē differret. Sed circa hoc cōtingit dubitare: q: vt dicit Ugo de sacramētis vbi supra: illi qui ante diē octauum decedebāt saluabant i fide parentū: q ante octauā diē nō debebāt circūcidi. Et magister sniarum cōtrarium videt sentire. di. 1. quarti. vbi dicit q̄ necessitate mortis añ octauā dieī circuncide bāt. Ad quoꝝ cōcordiā dicit Ric. q̄ si circunci sio fiebat ex necessitate mortis ante octauā die; suū habebat effectum: ⁊ tamen si nō fiebat pro/ pter timorē ne acceleraretur mors pueri puer saluabatur in fide parentum. Unde dicit Ric. q̄ nō ē consentiēdū magistro: q̄ tales pibāt sicut pueri q mō moriūtur ante baptismum. Noluit eni deus pueri obligari ad circūcisionem ante octauā diē. Si aūt querat quare mulieres non circūcidebantur: assignari possunt plures ratio nes. Prima rō est alexandri de ales in quarto volumine summe sue. ⁊ Ric. in declaratione littere. s. q: corruptio nature p quam pctū ori/

ginale cõtrahit principalius fuit a viro q̃ a muliere. Nã si Adã nõ peccasset postq̃ Eua peccauerat: peccatũ originale ꝓles eius nõ contraxisset. Secũda ratio est cõsidẽ: q2 mulieris mẽbrũ virtuti generatiue deseruiens nõ est aptũ circũcisioni sicut virile membrũ. Tertia ratio ẽ sm̃ cõsũ: q2 circũcisio data fuit in signũ distinctiuũ. Et q2 vir est caput mulieris: vt dicitur. i. Cor. 9. ideo sufficiebat ad populi fidelis distinctionẽ signaculũ datũ viris. Hugo vo de sacramentis libro primo parte. 11. aliã assignat rationẽ dicens: q2 in sacra scriptura per masculinũ sexũ animã: p muliebrẽ vo carnẽ significari solet: vt ostẽderet q2 illa exterior circuncisio animabus sanctificationẽ contulit: sed carni nõ abstulit corruptionem.

Qd̃ cõuenienter multis rationibus Cessare debuit circuncisio. Capitulũ. 5.

Ertia cõclusio dicit cessationis. Ubi de cessatione circũcisionis inquiri debent t considerari ꝓmaxime tria.
Primũ rationis euidentia.
Secundũ temporis circũstantia.
Tertiũ digna obseruantia.

Primũ cõsiderãdũ dicit rationis euidentia s. q̃ rõne circũcisio debuit cessare: sm̃ illud apl̃i ad Gal. 5. Si circũcidimini: xp̃s vobis nil ꝓderit. Et ad hoc rñdet Alex. de ales in. 4. volumine summe: t Rica. vbi supra: q2 sicut dicit apl̃s. i. Cor. 13. Cũ venerit qd̃ perfectũ est: euacuabit qd̃ ex pte est. Sꝫ baptism9 ẽ pfectior medicina q̃ circũcisio: t q̃tũ ad significationẽ: et q̃tũ ad glorie collationẽ: t etiã q̃tũ ad ampliorẽ sui ostẽsionẽ. Significat. n. sanationẽ morbi expressius: t cõfert gratiã abundãtius. Et etiã q2 est sacramentũ cõmune: q2 sibi nõ appropriat nec sexũ nec gentem. Uñ ad Gal. 3. apl̃s ait. Quicũq3 in christo baptizati estis xp̃m induistis. Nõ est iudeus nec grecus: nõ est seruus nec liber: nõ est masculus nec femina: oẽs vos vnũ estis in xp̃o. Ideo nõ est amplius circũcisio cõueniens nec necessaria. Secũdũ cõsiderandũ dicit temporis circũstãtia. Nã vt dic̃ Rica. legalia habuerũt virtutẽ suã t ꝓuari debuerunt vsq3 ad passionẽ xp̃i: sꝫ in passione xp̃i virtutẽ suã amiserũt. Cui attestat qd̃ dicit saluator Jo. 19. Consummatũ est. Tamẽ post passionẽ ante tempus diuulgati euãgelij licitũ fuit illis qui de iudeis cõuertebant ad fidem ꝓuare legalia: nõ spẽ ponendo in eis: sed ad euitandũ scandalũ: t vt lex deduceret ad tumulũ cũ honore: ne ac si semp mala fuisset videret repudiari. Post tẽpus vero diuulgati euangelij nulli fuit licitum seruare illa legalia. Hinc est q2 Paul9 vt habetur Act. 6. circũcidit Timotheũ: q2 nondũ erat diuulgatũ euãgeliũ: t ne iudeos scandalizaret: q2 Timotheus erat de matre iudea. Titũ vero q2 simpliciter erat gentilis circũcidere noluit: vt in circũcisione Timothei ostenderet sacramenta legalia nõ debere dãnari: t i hoc q̃ Titũ circũcidere noluit ostenderet ea nõ esse necessaria. Tertiũ cõsiderandũ dicit digna obseruantia. Uoluit. n. domin9 noster iesus christus dignã circuncisionis legẽ obseruare. Qd̃ cõuenienter factũ ostendit Alex. in quarto propter sex causas. Prima causa est vt ostenderet se esse filiũ Abrahe cui data est circũcisio: et cui predictũ erat Gen. 22. Benediceñ in semine tuo oẽs gentes. Semẽ aũt istud est xp̃s: vt dicit ad Gal. 4. Uñ cũ tota posteritas Abrahe circuncideretur: nõ crederet christus esse filius Abrahe: nec ille in quo implende erãt promissiones: nisi fuisset circuncisus. Secũda cã fuit: vt per subiectionẽ suã nos a seruitute legis absolueret. Tertia causa fuit: q2 noluit soluere legẽ: sed adimplere t terminare. Quarta causa fuit: vt se ostenderet principiũ t causã sanctificationis: que fiebat ꝑ tria remedia cõtra peccatũ. s. p sacrificia a tempore Abel vsq3 ad Abrahã: p circũcisionẽ ab Abrahã vsq3 ad xp̃ꝫ a xp̃o ꝑ baptismũ in nouo testamẽto. Uñ decuit xp̃m esse baptizatũ t circũcisum t oblatũ.

Quinta cã fuit: vt esset frater iudeorũ: vt ostẽderet se eẽ illũ de quo Moyses dixit. Prophetam suscitabit vobis deus de fratrib9 vestris: ipsum audite Deut. 18. Sexta cã fuit: ne iudei occasionẽ haberent ipsum nõ recipiẽdi nisi esset circũcisus. Uide ergo o rationalis creatura quanta fuit hodie humilitas incarnati filij dei. Intuere quãta sit charitas eius q nõ ꝓpter se: sed ꝓpter te voluit circũcidi. Cõtemplare q̃liter hodie innocentẽ sanguinẽ cepit effundere. Inspice quãdo accipit ex manib9 matris vt ducatur ad circũcisionẽ. Audi matrẽ dicentẽ Joseph q forte eũ portabat. Sit tibi cõmissus fili9 meus paruulus vt q̃ leuius fieri possit circuncidatur. O virgo sanctissima t de filio tuo tenera qd facies quãdo filiũ tuũ videbis a planta pedis vsq3 ad caput totaliter vulneratũ sanguine q3 irrigatũ. Remanet in tuguriolo mater expectans filiũ circũcisũ. O anima fidelis ꝯpatere dilecto tuo. Quando eni circuncidebat: plorabat

rabat: flebat: lachrymabat: clamabat dicens. a. a. a. quasi diceret. Anima mea: ꝓpter tua peccata hanc penā sustineo: ꝓpter tua peccata sanguinē fundo. o anima. Sꝫ multo meiora ꝑ te facere suꝫ paratus: qꝛ amore tuo langueo: amore tuo vulnerari ⁊ crucifigi cōcupisco: sꝫ temp⁹ expecto cōueniens ⁊ idoneū. Reportatꝰ filius matri quē plangentē pre dolore ista stringit ad pectus: cōsolatꝰ cū blanditijs vgo pijssima: ⁊ lacte pascit vgineo: ei tñ dicere poterat: ⁊ nō sine lachrymis. O sacratissime fili: in quo nullum reperitꝰ peccatum: hodie ꝓpter peccatores tanq̄ꝫ peccator vulneratus. Hodie de tuo corpore cū dolore sanguis effluxit. Hodie violentā penaꝫ pro hominib⁹ subire cepisti. O fili mi delicate. Et huiusmodi vbis dilectū iesum osculādo alloquebatur. Nos vero matrē cū filio veneremur: ipsamq̄ꝫ matrē deprecemur humiliter: vt dignetur filiū suū nobis ꝓpiciū facere ꝑ meritū sue circūcisionis: qui est benedictus in secula. amē.

In festo epiphanie ſmo de eadem.

Fructus. 29. Jesum adorant reges.

Vidim⁹ stellam eius in oriente: ⁊ venim⁹ adorare eū. Scribuntꝰ hꝛ vba Mathe. 2. c. ⁊ in euāgelio p̄sentis solemnitatis. Ne putarent homines xp̄m nō eē deū: cuius natiuitas a pastorib⁹ tanq̄ꝫ a simplicibus fuerat reuelata: aduocati sunt reges ⁊ sapiētes p̄moniti miraculo nouo stelle apparentis: q xp̄m natū in hierusalē querunt adorare: ipsumq̄ꝫ ibi nō inuenientes nō destiterūt a cepto proposito: ⁊ exeuntes hierosolymā stelle ducatū secuti sunt: que illos ad p̄sepiū duxit. Vbi christū videntes pannoꝝ vilū paupertate cōclusuꝫ: tā q̄ꝫ deū pro hominū salute incarnatū sūt venerati. Hoc nobis sacramentū pie cōtemplandū p̄ponit hodie sancta mater ecclesia. Vbi et nos studia nostra debem⁹ apponere: vt simul cum his regib⁹ xp̄m inueniamus dicētes cuꝫ ipsis. Vidimus stellā ei⁹ in oriente. i. sp̄us sancti gratiā: qua illustrati sum⁹ ꝑ patriarchaꝝ oracula: ꝑ ꝓphetaꝝ testimonia: ac ꝑ sanctoꝝ omniū documenta: vt cognoscam⁹ xp̄m filiū dei affectuosa mente a nobis fore colendū. Et venim⁹ adorare eū. In q̄bus vbis fructus occurrit declarādus: q est. Jesuꝫ adorāt reges. Pro cui⁹ intelligētia de his regib⁹ tria mysteria ꝯsiderabim⁹.

Primū dicitur illuminatio.

Secundū dicitꝰ affectio.

Tertiū dicitur deuotio.

Quod magi illuminati fuerunt apparitione stelle. Capitulum. I.

Primū mysteriū cōtemplādū dicitꝰ illuminatio: de quo fit mētio in euāgelio vbi dicitꝰ q̄ magi isti fuerūt illuminati vt crederēt in xp̄m apparente eis stella miraculi. Vbi tres cōclusiones sunt notāde.

Prima dicitꝰ nominationis.

Secūda dicitꝰ apparitionis.

Tertia dicitꝰ cōditionis.

Prima cōclusio dicitꝰ nominatōis. Isti. n. reges nominantꝰ magi. i. malefici. Vñ Exo. 8. malefici Pharaonis dicuntꝰ magi. Dicit. n. Criso. istos fuisse maleficos: sed postea cōuersos. Quibus dñs voluit natiuitatē suā reuelare Vel dicuntꝰ magi quasi illusores: qꝛ Herodē illuserunt. Rabanus vo dicit. Magi sunt qui de singulis reb⁹ philosophantꝰ. Vnde magus idē est qꝺ sapiens. Nam ꝑ se magus: hebraice scriba: grece ph̄s: latine vo sapiens dicitꝰ. Vñ ⁊ magi quasi sapientia magni. De his sic dicit Remigius. Sciendū est autē q̄ varia ē de magis opinio. Quidaꝫ. n. dicunt eos fuisse chaldeos. Et chaldei pro deo stellā colebāt: ⁊ ideirco dixerūt: q̄ nūcupatio eoꝝ deoꝝ ostenderit verū deū natū. Alij dicūt psas eos fuisse. Nōnulli dicūt illos de vltimis finibus terre fuisse. Alij vo asserūt eos fuisse nepotes Balaaꝫ: qꝺ magis est credēdū. Balaā. n. inter cetera q̄ ꝓphetauit dixit Numeri. 24. Orietꝰ stella ex Jacob ⁊ exurget homo de israel. Illi vo per hanc ꝓphetiam mox vt viderūt stellā nouā intellexerūt regē natū: ⁊ venerūt adorare eū. Hec Remigius. Secūda ꝯclusio dicitꝰ apparitionis. Secundū. n. qꝺ dicit Criso. sup Math. qdā secretoꝝ inspectores de genere Balaā elegerūt de seipsis duodecim. Et si q̄s moriebatꝰ filius ei⁹ aut aliquis ꝓpinquoꝝ in ei⁹ loco substituebatꝰ: ⁊ ꝑ singulos annos certo tempore sup monteꝫ victorialē ascendebāt: vbi trib⁹ diebus orabāt deū vt eis stellā illā quā Balaā p̄dixerat ostenderet. Quadā autē vice dū sic ibi manerēt tres reges: stella quedā ad eos sup montē venit: q̄ habebat formā pulcherrimi pueri: sup cui⁹ caput crux splendebat: q̄ magos allocuta est dicēs Ite velocius in terrā iuda ⁊ regē quē queritis natū inuenietis. Tertia cōclusio dicitꝰ cōditionis. Fuere nāq̄ꝫ ſm Remigiū multi q dixerūt stellam illā spiritū sanctū fuisse: qui sicut discipu

lis in flāma ignis apparuit: ita ꝛ his regib⁹ in specie stelle. Alij autē dixerunt fuisse angelū. Sed vera doctoꝝ opinio est: φ fuit stella realiter de nouo creata. Unde glo. sup illo verbo. Uidimus stellā eius dicit. Propriā: qꝛ hanc deus creauit ad ostensionē. Dicūt tamē sancti φ hec stella ab alijs differebat in multis. Prima differentia erat qꝛ fm glo. sup Math. differebat in origine: qꝛ alie facte sunt in mūdi pꝛincipio: hec vero de nouo creata est. Secūda differentia erat: quia differebat in officio: quia alie stelle facte sunt vt sint in signa ꝛ tempoꝛa: hec autē vt magis viā pꝛeberet. Tertia differentia erat: qꝛ differebat in duratiōe: qꝛ alie stelle sunt ppetue: hec autē cōpleto officio suo redijt in pꝛeiacentē materiā. Quarta differentia erat: qꝛ fm Fulgentiū differebat in situ: qꝛ nō erat localiter fita in firmamēto: sed pendebat in meditullio aeris, pꝛima terre. Quinta differētia erat qꝛ differebat in fulgoꝛe: qꝛ ceteris erat splendidioꝛ ꝛ in meridie splēdidissima apparebat: nec splendoꝛē eius splendoꝛ solis poterat occultare

Sexta differentia erat: qꝛ differebat in motu: quo pcedebat magos motu viatoꝛis. Nō enī mouebat motu circulari: sꝫ quasi motu pꝛogressiuo. Septima differētia erat: qꝛ differebat fꝫ Criso. in occultatiōe ꝛ apparitiōe: qꝛ aliqn̄ apparebat: aliquādo occultabat. Cū enī intrauerunt hierosolymā occultauit seipsā: deinde vbi Herodē reliquerunt seipsam monstrauit. Unde cōcludit Criso. Uidet hec stella vtutis inuisibilis fuisse in talē apparentiā foꝛmata. Sꝫ dubiū in mentē venit, pꝛopter ea q̄ dicta sunt: quomodo isti xp̄m deū natū in stelle apparitione intellexerunt. Et dicit Leo papa in fmone de epiphania. Preter illā stelle speciē: q̄ coꝛpoꝛeū incitauit obtutū: fulgentioꝛ veritatis radius eoꝛū coꝛda pdocuit. Aug. vō in li. de questionibus noui ꝛ veteris testa. cōcoꝛdare videt cū sententia Criso. superius allegata. A. t. n. sic. Judeoꝛū natū regē intellexerūt cū stella indice tempoꝛalis rex soleat designari. Hi eni magi caldei nō maliuolentia astroꝝ cursum: sꝫ rex curiositate speculabant. In sermone vō de epiphania ait. Dicturus es a qbus audierūt φ talis stella xp̄m natū significaret. Profecto ab angelis aliqua admonitione reuelationis. Queris foꝛtasse an ab angelis bonis: an a malis. Christū quidē ꝛ angeli mali hoc est demones filiū dei esse cōfessi sunt. Sed cur a bonis nō audierūt: quādo in xp̄o adoꝛando salus eoꝝ inquirebat: nō iniquitas damnabat. Potuerunt ergo illis angeli dicere. Stella quam vidistis xp̄i est. Ite adoꝛate illū vbi natus sit. hec Aug. Colligim⁹ tamē ex omnib⁹ mentē illoꝝ regū siue apparente illis angelo siue loquēte: siue puerulo in medio stelle fuisse illuminatā intrinsec⁹ vtute spūs sancti vt oēs simul itelligerēt naturā eē filiū dei

Q̄ grādis erat affectio magoꝝ erga xp̄m natum. Cap. .2.

S Ecūdū mysteriū cōtēplādū dicit affectio. Tanta etenī affectiōe ad xp̄m natū magi postq̄ eū cognouerunt sunt moti: vt nō terrerent viaꝝ asperitate: qn ad xp̄ꝫ q̄rendū omni sollicitudine se pꝛngerent. Naꝫ ab oꝛiente venerunt hierosolymā. Ubi tria occurrunt cōsideranda.

Primū est velocitas.

Secundū est localitas.

Tertiū est iniquitas.

Primū cōsiderādū dr̄ eē velocitas. Quia vt cōmuniter tenēt doctoꝛes cū tredeciꝫ dierū eēt xp̄s: magi ad eū stella duce venerūt. Q̄ si admirari nos cogat φ in tā paruo tpe p tāta terraꝝ spacia venire potuerūt. s. ab oꝛiente i hierusalē: q̄ in medio mundi dr̄ esse sita: pōt dici fm Remigiū φ puer ad quē ipsi pꝛperabāt eos pducere potuit. Uel fm Hiero. φ sup dromedarios venerūt: q sunt aialia velocissima: q̄ tm̄ currūt in vna die: quātū equus in trib⁹. Secūdū ꝯsiderādū dr̄ localitas. Ubi doctoꝛes q̄rūt cur isti magi spāliter venerūt hierusalē potius q̄ ad aliā ciuitatē mūdi. Et rn̄det Remigi⁹ dicēs φ hierusalē regia ciuitas erat. Et crediderunt φ talis nō nisi i vrbe regia nasci debuisset. Siue venerūt vt locū natiuitatis certi⁹ discere possent. Siue vt adimpleret qđ dictū ē. De syō exibit lex: ꝛ vbū dn̄i de hierusalē: qꝛ ibi pmo ānūciatus est xp̄s. Siue vt studio magoꝝ dānaret pigritia iudeoꝝ. Hec Remigi⁹. Quāta vō sunt nūc iudeoꝝ negligētia: p se pꝫ: q cū p scripturas inuenerūt xp̄i aduētū eē, pꝛinquū: viderūt q̄ reges a finib⁹ terre venisse ad illū adoꝛādū q bus ꝛ ipsi locū natiuitatis reuelāt: nō curarunt ad eūdē locū ipsis, pꝛfecto vicinū, pꝛpare. vn̄ Augu. in fmone de epiphania ait. Cū multi nati atq̄ defuncti essent reges iudeoꝝ: nūq̄ quēq̄ illoꝝ adoꝛādū magi q̄sierūt: qꝛ neq quēq̄ eoꝝ de celo loquētē didicerūt. Nō itaq̄ regi iudeoꝛū q̄les eē illic solebāt: hūc tā magnū honoꝛē longinqui alienigene ab eodē regno, pꝛrsus extranei a se deberi arbitrant. Sꝫ talē natū didicerūt in quo

runt in quo adorādo se salutez: quā secundū qđ
dictū est consecuturos minime dubitarēt. Nec
eniz etas erat saltē cui adulatio humana fuiret
nō in mēbris purpura: nec in capite diadema
fulgebat: nō pompa famulantiū: nō terror exer
citus: nō gloriosa fama p̄lioꝝ hos ad eū viros
ex remotis terris cū tāto voto supplicationis at/
traxerat. Jacebat in p̄sepio puer ortu recens:
exiguus corpore: cōtemptibilis paupertate: ſꝫ ma
gnū aliqd letabat in paruulo: qđ qdez illi homi/
nes primitiue gentium nō terra operante: ſꝫ celo
narrante didicerāt. hec ille. Ubi ostenditur q̄ꝫ
grāde argumētū iudei potuerūt habere ex ad/
uentu ⁊ reuelatiōe magoꝝ. Tertiū ꝯsiderādū
dicit̄ iniquitas: q̄ Herodis regis mentē inua/
sit: q: audiens aduētū magoꝝ turbat⁹ est: ⁊ ois
hierosolyma cū illo: timens ſm Crisostomū ne
a iudeis de regno expelleret̄: ⁊ ne etiā a roma/
nis culpari posset: si aliqs rex ibi vocaret̄: quez
August⁹ nō cōstituisset. Et notanda sunt v̄ba
ista: ⁊ ois hierosolyma cū illo. ſ. maiores ciuita/
tis: q fauebāt Herodi. Et colloquio habito he
rodes cū sacerdotibus ⁊ scribis de loco natiui/
tatis christi clā vocatis magis: q: nō cōfidebat
de iudeis: ⁊ ideo voluit suū cōsiliū eos latere: di
ligenter didicit ab eis temp⁹ stelle: q̄ apparue/
rat eis: ⁊ mittens illos in Bethlez dixit. Ite ⁊
interrogate diligenter de puero: ⁊ cū inueneri/
tis renūciate mihi: vt ⁊ ego veniēs adorē eū.
O malignitas Herodis sup̄bi. O venenosa ⁊
dolosa locutio. O iniqua astutia serpentina: p
qua sicut inqt Greg. i omel. adorare velle se si
mulat vt hūc si inuenire posset extinguat. hec ille.

Q̄ multa fuit deuotio magoꝝ erga christū
natum. Capitulū. .3.

Ertiū mysteriū cōtemplādū dicit̄ de/
uotio. Exeuntes nāqꝫ reges isti hie/
rosolymā viderūt stellā antecedentē eos vsqꝫ
duz veniens staret supra vbi erat puer. O quā/
ta fuit tūc i eoꝝ cordib⁹ ꝯsolatio qñ intrātes do
mū inuenerūt pueꝝ cū Maria matre ei⁹. Abe
rat autē secundū Rabanū diuino nutu Joseph
Et magi tria deuotōis ⁊ hūilitatis sue signa in
xp̄o puulo demonstrāt.
Primū signū fuit adorationis.
Secundū signuz fuit oblationis.
Tertiū signū fuit cōgratulationis.
Primū signū fuit adoratōis: q: p̄cidētes ado
rauerūt eū. Ubi sic exclamat deuot⁹ ber. Quid
facitis o magi. Lactētē pueꝝ adoratis in tugu/
riolo vili i vilib⁹ pānis. Nōne de⁹ iste ⁊ rex ē.
Et vbi aula regia: vbi thron⁹: vbi curie regalis
frequētia. Nunqd ministri Joseph ⁊ Maria.
Isti isipiētes facti sunt: vt fierēt sapiētes. Se
cūdū signū fuit oblatōis. Quia apertis thesauris
suis obtulerūt ei munera auꝝ thus ⁊ myrrhā.
Erat. n. traditio āntiquoꝝ ſm Remigiū: vt nul
lus ad regē vacuus introiret. Per se aūt ⁊ cal
dei talia munera cōsueuerūt offerre ſm Aug.
in ſmone de epiphania. Auꝝ ascribit̄ ei sicut re
gi magno. Thus imolat̄ vt deo. Myrrha pro
bet tāqꝫ p salute omniū morituro. Tertiuz si
gnū fuit cōgratulatōis. Pie nāqꝫ credere pos
sum⁹: q: bñdictus ille fili⁹ quē isti reges tāto la/
bore q̄sierūt: quē colebāt: quē tāto venerabant̄
affectu: eos absqꝫ leticia abire nō p̄misérit. Je/
circo cōsiderem⁹ qualit̄ i brachijs mr̄is existēs
aspiciebat magos ilari facie: ipsisqꝫ gestu ⁊ nu/
tu dulciter blandiebat̄. Nō exprimebat v̄ba:
sed signis qbus poterat de illoꝝ visitatione oñ/
debat se letū fore. Et v̄go illa mater intacta: que
humanissima erat: ⁊ mitis atqꝫ māsueta postqꝫ
viderat in his regib⁹ tantā fidē tātāqꝫ deuotio
nez multa eis verecūdo ſmone de filio suo est
locuta: enarrādo qualiter angelus annunciaue
rat: ipsaqꝫ cōceperat: ⁊ parturierat: angelis cantā
tibus atqꝫ annunciantib⁹ pastorib⁹ eius natiui/
tatez: ⁊ quō ipse dñs incarnat⁹ fuerat: vt saluuz
faceret genus humanū. Cōmēdabat ex h̄ ma/
goꝝ prudētiā sollicitudinē benignitatē: q ad ip
suz vidēdū tā citius p̄perauerāt: ⁊ dicebat eis.
Pro vr̄a remuneratōe sciatis: q: quē adoratis
de⁹ est: cui munera obtulistis rex ē. Ipsumqꝫ i
brachijs suscipite: q: hō ē. Itaqꝫ filiū suū libera
lissime vnicuiqꝫ eoꝝ āplexādū porrigebat. O
v̄ginis ꝯsueta pietas. o filij dei p̄funda humili
tas. o gr̄a superexcessiua orientaliū regū: q a v̄gi/
ne mr̄e filiū dei incarnatū inter sua pectora strin/
gendū susciplūt. Conemur etiā nos mētē nr̄az
disponere: q: nec nobis negabit se fili⁹ dei. Ma
gi v̄o admoniti i somnis ne redirēt ad Hero/
dez: p aliā viā reuersi sunt i regionē suam. De
quo dic̄ Criso. sup Math. Cū reuersi fuissent
p̄dicātes multos erudierūt. Et deniqꝫ cū Tho
mas eēt i p̄uincia illa: baptizati sunt ⁊ facti sunt
adiutores p̄dicationis illius. Quoꝝ corpora
post felicē mortē p̄mo p Helenā Cōstātini ma
trē reperta: ⁊ in Cōstātinopoli trāslata. Scđo
p sanctū Eustorgiū mediolanensez archiepisco
pū mediolanū p̄ducta. vltimo per Federicū im
peratorē coloniā theotonic sunt delata. Anime
vero eoꝝ viuunt in eterna gloria. Amē.

Joseph fili David noli time re accipe Mariā cōiugē tuā. Qd̄ .n. in ea natū est de spiritu sancto est. Math. primo. c. Dilectissimi in xp̄o iesu noster doctor Bon. 45. di. quarti li. sententiaꝝ dicit q̄ ē nobilissima res nos miseros mortales h̄ i mūdo habere singularē deuotōēȝ nō solū deo eterno: sed suis gloriosis sanctis: quib⁹ oratōēs nostre sepe debent dirigi. Et moueri debem⁹ ad hoc tribus rationibus.

Primo ꝑpter nostrā inopiam.

Secūdo ꝑpter diuinam reuerentiam.

Tertio ꝑpter sanctoꝝ gloriam.

Primo pp nostrā inopiaȝ: q: nō meremur in diuino cōspectu vnū minimū spirituale meritū: imo sum⁹ potius pleni demeritis ⁊ peccatis Sȝ in oratōē sanctoꝝ adherem⁹ ipsoꝝ meritis q̄ sunt copiosa in regno celoꝝ. Iteȝ q: sumus obumbrati carne mortali: ac pauperes amore. Et quoniā aliqui sunt q ꝑpter vnā specialē passionē magis amant sanctos q̄ȝ deū: s̄m vnā cōfidentiā: ꝑpter hāc primā rationē nō dedignaṫ deus vt habeamus sanctos deuotos cōsiderata nostra paupertate. Itē quādo cōfugimus ad illas orationes sanctoꝝ cōfitemur nostrā paruitateȝ ⁊ agnoscimus sanctos dei: ac eos amore reueremur. Sunt enim multi q bona agūt respectu sanctoꝝ. Et ista operatio nō vana: ȝ bona. Itē debemus etiā valde venerari sanctos: qm̄ cōsideramus premij altitudinē. Relinquā ergo hoc mane omnes alios sanctos: ⁊ cuȝ oculo cordis aspiciendo ad celū video vnā sedē i qua moraṫ ille v̄go sponsus v̄ginis: senex deuot⁹: pater xp̄i putatiuus sanctus Joseph. Hic est meus deuotus: venit mihi semel in mētē: vt legerē aliqd de eo: ac querendo scripturas sacras reperi: q̄ sanctus Joseph est vnus de gloriosioꝝ h⁹ sanctis paradisi. Preterea firmaui i mēte mea vnū ꝑpositū bonū: videlicet de habēdo eū pro meo aduocato: ac p̄dicari toti mundo q̄ habeāt eū in reuerētia. Ideo ꝑposui predicare de eo: q: in euāgelio fit de eo hodie mētio. Et causa veniendi ad p̄dicationis nostre ordinem assumpsi v̄ba Math. i. c. in themate. In qb⁹ sacratissimis v̄bis denoto sancti Joseph tres gloriosissimas excellentias vltra alios sanctos.

Prima est excellentia v̄ginalis.

Secūda est excellentiā filialis.

Tertia est excellentia diuinalis.

Quod i beato Joseph fuit excellentia virginalis. Capitulum. .I.

Hec primā excellentiā q̄ est v̄ginalis. Ubi demonstrabo vestris reuerentijs q̄ȝ fuit excellens meriti Joseph q sedet i celis alte sublimat⁹ trib⁹ dignitatib⁹

Prima est v̄ginalis vnio.

Secūda est v̄ginalis cōuersatio.

Tertia est v̄ginalis auxiliatio.

Prima dignitas vocaṫ v̄ginalis vnio: in q̄ videre habem⁹ q̄ inter Mariā ⁊ Joseph fuit vnus amor sanctissim⁹. Nā post filiū suuȝ magis beata v̄go Joseph amauit q̄ȝ aliū sanctum Nā pia mente credi pōt: q̄ spiritus sanctus nō vnisset v̄ginē amore ad Joseph amādum: nisi ab ipso spiritu sancto ꝓcessisset ⁊ matrimoniuȝ eoꝝ cōtractū fuisset. Tu posses dicere. Nō fuit veꝝ matrimoniū: quia vt aīt Hiero. aduersus Heluidiū. Joseph Marie potius custos fuit q̄ȝ maritus. Et in euāgelio. Joseph volebat dimittere eā ⁊c. ergo nō fuit veꝝ matrimoniū. Magister. 30. di. quarti sententiaꝝ dicit q̄ iter Mariaȝ ⁊ Joseph fuit verissimū matrimoniū. Et hoc idē habeṫ. 27. q. 2. c. Institutū. Et hoc tenent Ric. 7. Bon. 30. di. quarti sententiaꝝ ⁊ Tho. tertia pte. q. 29. sequētes sententiā magistri. Qd̄ declarant duobus modis. Primo q̄ in matrimonio est q̄dā ꝑfectio in esse primo: et in esse secundo. Prima in esse primo ꝓspicit q̄ sunt de essentia matrionij. Secūda ꝓspicit quēdam actuȝ particularē q est actus matrimonij. Itē illud qd̄ est in esse primo i sancto matrimonio est q̄dā mutua potestas quā dat sponsa suo sponso: ⁊ econuerso simul viuendi: ac sibiipsis inuicē seruiendi: quo ad obsequia matrimonialia: nō quo ad copulam carnalē. Et ista vnio fuit inter Mariā ⁊ Joseph. Secūda q̄ est in eē secūdo: q̄ ꝓspicit actū matrimonialem nō fuit inter Joseph ⁊ Mariā: q: ȝ amarent se tāq̄ȝ spōsos: ac insimul habitarent: cōmutarūt copulam carnalē p spiritus sancti opationē in copulā virginalē: vt in. c. Beata Maria. 27. q. 2. Nam quādo Maria stabat in templo pontifices querebant eā nubere s̄m legē: ⁊ ipsa vouerat v̄ginitateȝ. Et ꝑpter hoc nō fecerat cōtra legis debituȝ: q: ipsa v̄go copulā matrimonij: opatione spiritus sancti mutauit in v̄ginitatē: quoniā sic erat voluntas dei. Et similiter fecit Joseph. Et v̄bis Hiero. responde intelligendo maritūȝ largo mō in quo intelligiṫ actus matrimonij, ꝑpterea

nij. Propterea dixit magis custos q̄ʒ maritus
Itē q꞉ fuit error hereticoꝝ dicentiū malum de
Ṽgine: videlicet ꝙ habuerat coitū cū Joseph:
ideo Hieronymus ipsam excusando dixit ver
ba p̄dicta. Et adversus Heluidiū reddit ratio
neʒ: vt infra dicā: videlicet de Ṽbis Joseph q
voluit Mariā relinquere. Quia aliq doctores
dicūt ꝙ quādo Joseph vidit Mariā p̄gnantē
de spiritu santo: incepit dubitare de ea: ꝛ vole/
bat eā relinquere: ne scandalū sequeret̃. Criso.
aūt aliter dicit ꝛ ego cū eo: ꝙ quādo Joseph vi/
dit Mariā p̄gnantē: nō cogitauit malum aliqd̓
de ea: sʒ credendo bonitati Ṽginis credebat ꝙ
aliqd̓ dei opus esset operatū secrete in ea: ꝓpte
rea voluit recedere. Et ideo dicit idē Crisosto.
O inestimabilis venter Marie Ṽginis. Ma
gis. n. credebat Joseph Ṽginitati eiꝰ q̄ʒ vtero
eius: ꝛ magis credebat Ṽginē posse concipere
q̄ʒ Mariā posse peccare. Dic mihi qs te mo/
uet ad hanc opinionem: nisi ꝙ Joseph viderat
Mariā q̄ ei miraculose data fuerat in eiꝰ spōsā
Nā ipse erat senex ꝛ Maria quattuordeciʒ an
noꝝ. Et vt scitis erat a pontificibꝰ p̄ceptuʒ: ꝙ
omnes mulieres deberent se nubere: ꝛ Ma/
ria vouerat virginitateʒ: ꝛ tamē erat factū dictū
p̄ceptuʒ vt habes Deutero. 7. c. Propterea
Maria nolens legi cōtradicere dixit. Vadam
ad pontificē: quoniā virginitatē voui ꝛ narra/
bo negociū. Introiuitq꞉ pōtifex in sācta sancto
rum faciens orationē. Et venit vox āgelica ac/
dixit. Cuius florebit virga in manu illā tenen
tis: ꝛ superueniet colūba: date eam illi in vxorē
Et sic factū est. Et tunc multi iuuenes Ṽgā ha/
buerunt: ac nemini floruit. Secūda etiā die ora
runt: ꝛ data fuit Joseph Ṽga in manu: ꝛ floruit
ꝛ columba descendit sup eū. Tunc pontifex spi
ritu sancto inspiratus dedit illi Mariā in spon
sam. Et ob hanc rem potuit Criso. arbitrari ꝙ
Joseph nō aliter intelligere potuerit: nisi qd̓ a
a re diuina hoc ꝓcesserit in Maria. Alia est opi
nio ꝙ Joseph videns Ṽginē pregnantē cerne
bat vnū splendorē in ea taʒ relucenteʒ: q exibat
sensibus ꝙ non poterat eā intueri: ideo volebat
eā dimittere. Propterea cogita quāti meriti ē
Joseph: q talē habuit in vxorē Ṽginē. Itē cō
sidera q̄ʒtus erat amor Marie erga sponsum
suū. Nā erat sanctior ceteris alijs: cupiebatq꞉
prophetaꝝ salutē ac alioꝝ ceteroꝝ: ergo nō du/
bites ꝙ etiā Joseph salutē desiderabat: quē tā/
tuʒ diligebat. Et ista est Ṽginalis vnio. Nam
tantū fuit cū Ṽgine vnitus: quātū fuit sponsus
Ṽginis. Tolle secūdā dignitatē q̄ fuit Ṽginalis
cōuersatio. Joseph eni habuit istā excellētiā. s.
Ṽginalis ꝯuersatōis: ꝛ vidit inumerabiles dei
grās. Et aduerte ꝙ ista est regula generalis: ꝙ
q malā habēt societatē in hoc mūdo male agunt
ꝛ ecōuerso. Quot sunt q i nocte natiuitatis xp̄i
ludūt ꝛ blasphemāt deū ꝛ Ṽginē. O canes ꝓ/
ditores. Erit vnꝰq bonā habebit volūtatem: ꝛ
vnus ribaldus destruet eā. Amb. dicit ꝙ Ṽgo
fuit sanctior alijs ꝙ mater dei: ac plena spū scō: et
erat Ṽgo nō solū corpore: sʒ etiā mēte ꝛ corde:
nec in ea fuit vnq̄ʒ macula alicuiꝰ peccati. Et ꝓ/
pterea qd credis ꝙ agebat Joseph: q plurics vi
debat sponsaʒ suā nocte surgentē ad orationeʒ:
ac de nocte sepius plorare. Nō credis ꝙ ad bn̄
agendū inflāmabat̃. Arbitror ꝙ sepe orabat cū
orāte. Credo ꝙ quādo Ṽgo benedicebat deū:
ipse etiā illū benedicebat cū benedicente. Et nō
dubites ꝙ conabat̃ cor suū humiliare: sicut fa/
ciebat Ṽgo. Cōsidera q̄ʒtū erāt dulcia coꝝ col/
loquia. Nā qn̄ Maria loquebat̃ de deo: ille stu
pebat. Itē cōsidera ꝙ duʒ stetit ꝛ habitauit cuʒ
Ṽgine tot annis: ipse semꝑ disponebat intuēs
gesta ꝛ modos Marie: ducere vitā suā de bo/
no in melius. Et nō fuit sanctus q istud habue
rit donū. Nā nō. 12. nō. 16. sʒ. 30. annis stetit
cū Maria Ṽgine. Nō credis ꝙ Maria ipsuʒ
summe diligebat: ꝛ summe ipsuʒ debebat ama
re. Certe sic. De morte Ṽo Joseph clare in sa
cra scriptura nō reperit̃: sed credēdū ꝙ paꝝ an̄
baptismū xp̄i mortuꝰ fuit: q꞉ quādo xp̄s dispu/
tabat in templo viuꝰ erat: tamē tempore passio
nis nō fit de eo mentio. Tertia dignitas Jo/
seph fuit Ṽginalis auxiliatio. Nescit mūdus di
cere dilectissimi q̄ʒ ē larga ꝛ magna Marie di/
gnitas. Unde Bern̄. Omnibꝰ oīa Maria fa
cta est. Sapientibꝰ ꝛ insipientibus copiosissi/
ma charitate se cōmunicat. Que est peccatoruʒ
spes. Virgo. Que est spes desperatoꝝ. Glo/
riosa Ṽgo. O quot infundit grās cōtinue pec/
catoribus. Nō est hō q eā inuocat: q nō īpetret
ab ea gratias si sunt honeste. O Joseph nō de
bes recipere a tua sponsa etiam pro omnibus
deuotis tuis gratiā. Certe sic. Quādo tu eius
partui affuisti: ꝛ in omni suo negocio ei auxiliū
tribuisti: vt patet quādo virgo in egyptum au/
fugit: qs eā associauit: Joseph. Et ille qdē sepe
adiuuabat Ṽginē fasciare pueꝝ quietuʒ: q etiaʒ
stabat ad laborandū vt Ṽginē adiuuaret. Hie
rony. dicit ꝙ Joseph erat carpentarius: labo/
rabatq꞉ de arte sua: vt daret edere illi q dat toti

mundo comedere. Et Luc. 2. c. Quādo Joseph ꝛ mater ibant querēdo pueꝝ iesum illis tribus dieb⁹ plorātes: q: videndo Joseph Mariaȝ plorantē ipse etiā plangebat. Quis reperietur qui tantū seruierit virgini sicut Joseph. Si ergo est Maria ita gratiosa: ꝙ q dicit ad ei⁹ reuerentiaȝ vnū Aue Maria: facit sibi gratiā: quanto magis credis ꝙ fecerit Joseph q tanto tempore sibi ꝛ christo seruiuit. Ego discretioni tue relinquo.

Qd' Joseph habuit tres alias dignitates vltra omnes sanctos.

Capitulum. secundum.

Ape secundā excellentiā: que est filialis. Et in ista etiā tres alias dignitates annotabimus vltra omnes scōs.

Prima est electio.
Secunda est honoratio.
Tertia est cōsolatio.

Prima est electio. Vt. n. dicit Bon. xp̄s ē pater omniū electoꝝ. Elegit nāqȝ xp̄s omnes q saluari debebant pro filijs: ꝛ similiter elegit ꝓphetas ꝛ patriarchas. Nā dixit apostolis: filioli mei. Itē etiā martyres ꝛ cōfessores filios appellauit Joh. i. c. Dedit eis potestatē filios dei fieri his qui credunt in noīe eius. Sed Joseph pro patre putatiuo electus fuit. Et nota quare fuit electus ad istud ministerium: quia vt dicit Hiero. christus habet patreȝ in celo absqȝ matre. Et dicunt doctores cōculando omnes hominuȝ impugnationes: ꝙ prima ratio fuit ꝑm sententiā Ambrosij ad demonstrandū carnis genealogiaȝ ꝓpter aduentum christi: q: erat de tribu Dauid ꝛ ipse Joseph. Itē ꝛ secundo fuit respectu celandi istud mysteriū ꝛ ad decipiēdū diaboluȝ. Assignat etiam aliā rationē Hiero. ꝙ fuit conueniens ne Maria lapidaretꝰ a iudeis credentib⁹ ipsam cōmisisse adulteriū. Nōne ē signū magni amoris recōmittere sibi tātū thesauꝝ: ergo sanctus Joseph est magnus nimis

Secūda excellentia vocatꝰ honoratio. Inter alios sanctos: ꝛ quere quē vis: nō repies post virginē cui domin⁹ fecerit tantā gratiā: ꝛ tātuȝ honorē: quātū Joseph fecit. Vide Luce. 2. c. Et erat subditus illi. Et Hiero. dicit. Jesus subiectus est parentibus suis. Nā colebat ipse matrē cui⁹ erat pater ꝛc̄. Talis subiectio erat ꝙ illa diuinitas aliquādo familiariter ministrabat Joseph: dabatque sibi tobalea ad tergēdū manus: ergo nō dubites ꝙ multa obsequia familiaria fecit xp̄s Joseph. Tertia excellentia vocatur cōsolatio. Quis sanctoꝝ habuit maioreȝ cōsolationē in mūdo Joseph. Cōsolationē habuit Petrus qui māducauit ꝛ bibit cū christo. Ipse. n. efficiebatꝰ vt fatuus. Itē quādo Joānes dormiuit supra pectus dn̄i. o quātā cōsolationeȝ accepit. Ibi. n. fluenta euāgelij de ipso sacro dn̄ici pectoris fonte potauit. Frāciscus cū semel oraret cū manibus in cruce: xp̄s eū vocauit. Amice Francisce tolle crucē ꝛ sequere me: ꝛ effectus fuit tanqȝ fatuus. Quādo in monte aluerne recepit stigmata: qualē cōsolationē habuit cogita. Exibat fere ex dulcedine sibi anima. Etiā quādo fratri Rufino apparuit Vgo cū filio in brachijs: tantā ex illa visione recepit cōsolationē: ꝙ quasi anima exiuit. Sed Joseph quātā cōsolationē recepit quādo in nocte vidit angelū sibi dicentē. Joseph fili Dauid noli timere accipere Mariā coniugē tuā. Iteȝ quaȝ consolationē recepit: quādo natus fuit xp̄s credens ipsum esse filiū dei. Itē quādo audiuit angelos cantantes. Gloria in altissimis deo. Quādo audiuit Symeonē tenentē xp̄m in vlnis ac dicentē. Nunc dimittis seruū ꝛc̄. O Joseph quāta erat leticia tua. o quantū gratulabaris quādo cogitabas habitasse tāto tpe cuȝ xp̄o quādoqȝ stabas cū Vgine ꝛ xp̄o ad vnā mēsaȝ ꝛ maxime tot annis. Itē quādo erat duodeciȝ annoꝝ tenebat manū xp̄i cū sua. Quantā leticiaȝ ex hoc capiebat. Ipse veniebat extra sensuȝ. Hic credas ꝙ sepius in die xp̄s Joseph osculabatꝰ vt faciū filij patres. Vere Joseph potest cū ꝓpheta canere. Consolationes tue letificauerunt animā meā. Ergo aīa ꝯsidera cū fide si audiremus christū loquentē quid ageremus. Exiremus ex deuotione. Et tu Joseph qui tantā habuisti practicā cū filio dei: quomodo faciebas. Credo ꝙ ex nimia dulcedine ꝛ deuotione exibas a sensibus.

Quod Joseph vltra predictas habuit etiam alias excellentias.

Capitulum. 3.

Ertiā excellentiā diuinalē velleȝ dicere: sed nō sufficit tempus. Tamē cape vt potes. Nam tres habuit dignitates in hac tertia excellentia. Prima fuit simulationis: q: vocatꝰ pater putatiuus. Scđa gratificatiōis: q: qn̄ deus aliquē eligit ad aliquē magnū statū: semp sibi magnas dat grās. Et propterea eligēdo Joseph ad tm̄ mysteriū: quātas grās sibi dedit cogita. Tertia gra visiōis q: vidit oīa q̄ ꝓphete ꝑdicauerūt de Vgine ꝛ de

verbo

verbo incarnato: quia tetigit eũ manibus & fide. Multa sunt privilegia Joseph: & specialiter ista nouẽ que audisti. Deprecemur igitur vt intercedat pro nobis ad virginẽ & filiũ qui in hoc mundo det nobis suã grãm & in alio gloriã. Amẽ.

Sermo de beatitudine.

Exultabunt sancti in gloria: letabunt in cubilib⁹ suis. ps. 149. Nõ potest aliquis percipere q̃ dei sunt: & ignarus spirituali sciẽtia nõ potest cõtemplari. Et propterea mundũ istuz cũ vitijs imitatur: qui q̃ deus pparauit diligẽtib⁹ se nõ cõsiderat. Sz potius pro bono optimo & immenso vmbrã aliq̃ imo multi acceperũt. Quã obrẽ in p̃senti smone de futura beatitudine vel gaudio beatoꝝ suz locuturus: vt mens p cõtẽplationẽ eleuata possit percipere quodãmõ quãta sit gloria future beatitudinis. Et vt illud possim cõprehendere: quinq̃ consideratões de ipsa gloria faciem⁹ ad honorẽ quinq̃ plagaruz christi.

Prima cõsideratio erit de obiecto nobilissimo animã quietante.

Secũda erit de excelsa gloria corp⁹ nr̃m dotãte.

Tertia erit de amena patria oẽs beatos locãte.

Quarta erit de societate iocunda gaudiuz augmentãte.

Quinta erit de liberatione certissima ab omni pena tristante.

Declarandũ nãq̃ est in prima consideratione q̃ntũ sit gaudiũ beatoꝝ in anima quietata ppter adeptionẽ beatitudinis cuius obiectũ est ipse deus: que cõsistit in trib⁹ potẽtijs anime. Et ad habendã huius noticiã tres ponemus cõclusiones.

Prima cõclusio est q̃ finis humane vite atq̃ pfectio sit ipsa beatitudo.

Secũda cõclusio est q̃ omnes appetũt beatitudinez in generali.

Tertia conclusio est q̃ beatitudo haberi in hac vita nõ potest.

Pro declaratione prime cõclusionis est sciẽduz: q̃ oĩa q̃ fiũt: fiũt ppter aliquẽ finez. Ideo inq̃t Ari. 2. phisicoꝝ. Omnia ordinantur pp finez: & nõ solũ intellectus: sed etiã natura agit ppter finẽ. Et. 2. Metaphi. idẽ dicit. Finis est causa causaꝝ. Finis necessitatez agens. Et in causis efficientib⁹ essentialiter ordinatis est deuenire ad efficiens primũ. Et ibidẽ. Qui ponunt pcessum in causis finalib⁹ in infinitũ: auferunt naturã boni. Et. 2. phi. dicit q̃ finis hz naturã optimi. Et ideo ponentes pcessuz in causis finalib⁹ in infinitũ auferũt finẽ. Finis tamẽ duplex dicitur secundũ Boñ. in. 2. di. 15. videlicet finis sub fine: & finis principalis & vltimus. Finis sub fine est ipse homo: vt dicit Aristo. 2. phi. c. 3. Sumus finis quodãmodo omniũ eoruz q̃ sunt. Nã cuncta creauit de⁹ ppter hominez vt testatur p̃s. Omnia subiecisti sub pedibus eius &c. Finis principalis & vltimus est de⁹ ad cuius glorie: nõ augmentationẽ in se: sz ostẽsionez cuncta creauit: videlicet hoiem & angelos: vt glorificarent & beatificarent. Idẽ o inq̃t magister sententiaꝝ di. i. secũdi. Fecit de⁹ creaturaz rationalẽ: vt summũ bonũ intelligeret. Sũmuz bonũ hõ de⁹ est: vt dicit hysidor⁹ de summo bono. i. c. Ideo ipse de⁹ est finis nostre pfectionis. Testatur hoc Ric. di. 49. q̃rti. Et etiaz Scotus ibidẽ: & sanctus Tho. prima secunde q. i. Ob illud. n. sũmus opifex vt homo hũc finez cõsequatur nõ desinit illũ iuuare. Ideo cũcta beneficia q̃ deus homini tribuit etiã aduersa: q̃ importabilia quibusdã videntur: ideo fecit vt homo cognoscat creatorẽ: beatificatorẽ: gubernatorez: defensorẽ: & diligat glorificatorẽ. Aug. de ci. dei li. 8. c. 3. Finis hominis appellatur: quo q̃sq̃ cũ peruenerit beatus erit. Ad secũdã nunc conclusionez deueniendo aduertendum est q̃ ipse deus naturaliter vnicuiq̃ indidit q̃ appeteret beatitudinem. Sed pleriq̃ arguunt contra sic p illud dictuz Augustini. x. de trini. cap. i. Firmissime nouimus non nisi nota amari posse. Dicitur nãq̃ in. 3. de anima. q̃ bonũ apprehensum est obiectuz appetitus. Sed vt dicit Aug. 13. de trini. Beatitudinẽ nõ oẽs nouerunt: q̃ quidã posuerũt eã in voluptate: q̃dã in virtute animi: quidã in alijs rebus. Idẽ etiaz dicit Ari. i. ethicoꝝ. 6. c. Ergo nõ oẽs appetũt beatitudinez. Probatur. Essentia beatitudinis est visio diuine essentie. Sed aliqui opinantur hoc esse impossibile q̃ deus per essentiã ab homine videatur. Unde hoc nõ appetũt. Ergo nõ omnes appetũt beatitudinẽ. Probatur adhuc p Ari. dicentẽ. x. ethicoꝝ. c. 8. Felicitas est operatio intellectus secundũ propriã virtutez. Sed nõ omnes appetunt operari secundũ virtutem: cum multos videamus laborare circa vitia. Ergo &c. Dicendũ sm Ric. & Scotũ in quarto. dist. 19. & beatũ Tho. prima secunde. q. 5. q̃ beatitudo põt dupliciter cõsiderari: videlicet. p̃ in generali sm cõmunẽ rationẽ beatitudinis:

inq̄tū est bonū quoddā sufficientissimū volun/
tatē satians. Alio modo in speciali: inq̄tū est
illud in quo consistit. Secūdo modo nō oēs co
gnoscunt nec appetunt beatitudinē: sed primo
modo beatitudo omnib⁹ est nota: ꝛ omnes illā
appetunt. Hinc Aug. 13. de trini. 8. c. Ad ap/
petendū beatitudinē natura cōpellit: cui sum/
me bonus creator hoc indidit. Et ibidē dicitur
Si vnus dixisset: omnes beati esse vultis: mi/
seri esse nō vultis: dixisset aliquis q̄ nullus i sua
nō cognosceret voluntate. Et Boetius lib. 3.
Omnis mortaliū cura quā multipliciū studio/
rū labor exercet: diuerso quidē calle procedit:
sed ad vnū tandē beatitudinis finē nitit̄ perue
nire. hec ille. Sed nōnulli superbiētes: in quo
cōsistit vera beatitudo nolūt attēdere: ideo conā
tur lucrari pecuniā ibi credētes eē beatitudinē.
Exemplū pꝫ. Nā si q̄s vellet emere aur: ꝛ oñ/
deret̄ ei auricalcū: qđ nō cognosceret: emeret p
auro. Et si q̄ras qđ vis emere: rñdet aur: lꝫ ei
ostendas auricalcū. Si dicis auaro: qđ vis: di/
cet: beatitudinē. Vis paradisū. Paradisum
dicet pecuniā: q̄ ibi credit q̄ sit beatitudo ꝛc̄.
Sed decepti sunt vt patebit inferius. Nōnulli
etiā pcipiētes in quo cōsistat beatitudo: cū talis
pceptio fit ex munere grē: facti sunt sibimetipsis
sapiētes: ꝛ voluerunt bñ opari. Et sic pꝫ rnsio
ad p̄mū argumētū. Sꝫ adhuc est notādū cir/
ca beatitudinē in generali: videlicet. Si aliq̄s q̄
rat quomō cognoscat̄ beatitudo in generali: di/
co q̄ innata est ista cognitio. Et si q̄rat̄ qđ dico
q̄ sufficientia cognoscit̄ p indigentiā: ꝛ si oppo
natur q̄ priuatio nō est via cognoscēdi habitū:
dicēdū q̄ est q̄dā indigentia oio priuans: q̄dā
disponens ꝛ inclinās. Et hec est ratio cogno/
scendi. Posset tñ dici q̄ cognitio beatitudinis
ꝛ multaꝝ reꝝ naturaliū nobis est innata. Et si
dicat̄ q̄ aīa est vt tabula rasa: hoc intelligit̄ solū
q̄tū ad species ꝛ similitudines quas q̄rit p sen
sus. Hec Boñ. in. 4. di. 49. Ad argumētū
secūdū est dicendū q̄ cū voluntas sequat̄ appre/
hensionē intellectus seu rationis: sicut cōtingit
q̄ aliqđ est idē secūdū rē: qđ tñ est diuersum ra
tione cōsiderationis: ita cōtingit q̄ aliqđ est idē
secūdū rē: ꝛ vno mō appetit̄: ꝛ alio mō nō appe
titur. Beatitudo ergo pōt cōsiderari sub rōne
finalis boni pfecti: ꝛ sic naturaliter voluntas est
in illud: vt dictū est. Potest etiā cōsiderari se/
cundū alias speciales cōsiderationes: vel ex par
te ipsius operationis: vel ex parte potentie opa
tiue: vel ex parte obiecti: ꝛ sic nō ex necessitate
voluntas tendit ad ipsam. Ad tertiū argumē
tū dicitur: q̄ q̄uis multi i speciali operent̄ ma/
lum: tamen in generali omnes appetunt ope/
rari bonū. Tertie cōclusionis nunc sequitur
declaratio. Et quoniā demonstratū ē omnes
appetere beatitudinē: ꝛ nōnullos errare: vt ta/
lis error de ipsoꝝ mentibus euanescat: demō/
strabimus q̄ beatitudo in hac vita haberi non
pōt: triplici ratione.
Primo ratione miserabilitatis.
Secūdo ratione mortalitatis.
Tertio ratione capacitatis.
Primo inquā ratione miserabilitatis. Bea
titudo equidē vt ait Boetius in. 3. de cōsolatio
ne: status est omniū bonoꝝ aggregatione pfe/
ctus. Sed talis status in mundo seu in hac vita
haberi nō potest: ideo beatitudo etiā haberi nō
potest. Qđ in hoc mundo talis status nō repe
riatur: patet si cōsideremus ea in q̄bus credunt
homines beatitudinē reperire: vtputa diuitias
honores: gloriā: potentiā: sanitatem: voluptatē
mundanā scientiā: filioꝝ ꝛ parentū solatiū: et si
milia in q̄bus plerique cōfidunt. In q̄bus omni
bus quot sint miserie declarat̄ Job. 13. cū dicat̄.
Homo natus de muliere: breui viuens tēpore
repletur multis miserijs. Berñ. libro de ipro
batione vitioꝝ. c. vltimo. Omnia que cernis
vanaꝝ gloria rex. Vmbra velut tenuis veloci
ter cuncta recedunt. Et Aug. lib. de simbolo:
tractatu. 1. Ecce ruinosus est mundus: ecce tā
tis calamitatib⁹ repleuit deus mundū: ecce ama
rus est mūdus. Et si sic amat̄: qđ faceremus si
dulcis esset. O mūde imunde tenebras paris
quid faceres si maneres. Quē nō deciperes dul/
cis: si amarus alimēta mentiris. Et Augusti.
nono de ciuitate dei. Omnes inquit homines
quādiu in orbe mortales sunt: miseri sunt. Et
Boeti⁹ in. 2. Quā multis amaritudinib⁹ hu/
mane felicitatis dulcedo repleta est. Que et si
fruenti iocundā esse videat̄: tamē quo minus
longe cū velit abire: retineri nō pōt. Et q̄ hec
materia prolixius tractāda erit: cū predicabim⁹
de contemptu mūdi: ideo aurelij Augustini
auctoritatē discurramus ex. 22. libro de ciuita.
dei sumptā. Querat ibi August. Numera tu
etiā si vis mala cōmunia bonis ꝛ malis. Ideo
cōcludit̄ ex hac prima ratione: q̄ in vita presen/
ti vera beatitudo haberi nō pōt. Secūdo inq̄
istud ostendit̄ ratione mortalitatis. Inquit. n.
Augu. 13. de ciuitate dei. c. 7. Beatitudo sine
immortalitate eē nō pōt sed i hac vita q̄libet est
mortalis

mortalis. Ergo ꝛc. O fatuitas excecãs homiꝫ
mẽtes. O inexplabilis humana miseria. O vita
vmbratica. Quanta stultitia est in hoibus hu/
ius seculi: cũ mundum non contemnunt. Vili
pendunt celestia: colunt autem terrena: cũ oia i
morte deficiant. Jdõ hoc cõsiderãs Aug. in pri
ma pte supputationum sic ait. Vita breuis mi
sera: vita incerta: vita laboriosa: vita imunda:
vita dña maloꝝ: regina supboꝝ: plena mi/
seria ꝛ erroribus: q̃ nõ est dicẽda vita sꝫ mors
i qua momentis singulis morimur per varios
mutabilitatis defectus: diuersis generibꝰ mor
tis. Nunqȝ ergo q̃ȝdiu viuimus i hoc mundo
possumus dicere vitaꝫ: quã humores tumidãt
dolores extenuant: ardores excitant: aera mor
bidant: esce inflant: ieiunia macerant: ioci dissol
uunt: tristicie consumunt: sollicitudo coartat: se
curitas ebetat: diuitie iactant: paupertas deij/
cit: iuuentus extollit: senectus incuruat: infir/
mitas frangit: meror deprimit: ꝛ his oibꝰ ma/
lis mors furibunda succedit: similiterqȝ gau/
dio istius misere vite finem imponit: ita vt cũ
esse desierit: nec fuisse putetur. Hec ille. Item
Aug. libro solil'oquorum dicit. Vita mea vita ca
duca: vita que quãto magis crescit: tãto magis
decrescit quãto magis pcedit: tãto magis ad mor
tem accedit. Vita fallax ꝛ vmbratica plena la/
queis multis: nunc gaudeo: sepe tristor: nũc vi
gilo iã infirmor. Nunc viuo statiꝫ morior: nũc
felix appareo: semper miser: nunc rideo: iã fleo
sicqȝ omnia mutabilitati subiacent: vt nil vna
hora vno statu permaneat. Hinc timor: hinc
tremor: hinc fames: hinc sitis: hinc calor: hinc
frigus: hinc languor: inde dolor exuberat. Sub
sequitur his oibus inopinata mors: que mille
modis miseros hoies quotidie rapit. Hũc ne
cat febribus: illum opprimit doloribus: hunc
consumit fame: illum siti extinguit: illum vero
suffocat aquis: hunc perimit flãmis: hunc iteri
mit laqueo: illum dentibus bestiarum fortium
deuorat: hunc trucidat ferro: illum veneno cor
rumpit: alterum vo tm̃ repentino terrore mise
ram vitam finire compellit. Et nunc super hec
oia magna ẽ miseria: qꝛ cuꝫ nihil sit certiꝰ mor
te: ignorat homo finem suum: ꝛ cum stare pu/
tat: tollitur ꝛ perit spes eius. Nescit autẽ ho/
mo quando vel vbi: vel quõ moriatur: ꝛ tamẽ
est certum ꝙ eum mori oporteat. hec ille. Qua
re vita pñs beata esse minime potest. Pro ho/
rum oium declaratione dicas exempla ꝺ tot di
ebus nostris interfectis absqȝ culpa: de expul/
siõe a pria: de perditiõe terre sancte: de igne i
terra Tarentina: de ruina domus in ciuitate
Bitett. de igne ppe Tranũ: de suffocatis p/
pe Brosti in quatuor galeis ex vi ventoꝝ: de
illo quẽ comedit piscis: quãdo natabat in terra
idronti: de illo qui cecidit de equa sup rota cur/
rus ppe ecclĩam cathedralem Licij. ꝛ idõ Hie
ro. in suo felici transitu ait. O vita mundi non
vita: sed mors: vita fallax: vita cõmixta tristiti/
is: imbecillis ꝛ vmbratica: vita priuans: vita
cui inest vita fragilis: vita momẽtanea ꝛ cadu
ca: que quãto magis crescit: tanto magis decre
scit. Cũ plus pcedis: tãto plus ad mortẽ ppin
quas. O vita plena laqueis: quot in mũdo ho
mines illaqueatos tenes. Quot p te iã sustinẽt
tormẽta isernalia. Quã btũs ẽ q tuas cognoscit
fallacias. Quã beatior q de tuis nos curat blã
dicijs. Quã btissimus qui te bene priuatus ẽ.
Melior ẽ negociatio eius auro ꝛ argẽto. Hec
ille. Et idem Hiero. ad matrem ꝛ filiam i gal
lijs cõmorantes. Stadium quoddã ẽ hec vita
nostra mortalis: in qua belluꝫ quotidie gerimꝰ
qꝛ militia vitam hominis super terram. Quis
inter serpentes ꝛ scorpiones tutus ingreditur
vel secure dormitat. Quis dulces iuxta vipas
somnos capit. Nam ꝛ si semper non percutiat
tamen sollicitat. Securius est ergo perire ñ pos
se: q̃ȝ iuxta periculũ non pisse. hec ille. Tertio
potest istud ostẽdi rõe capacitatis. Fecit profe
cto deus aiam ad imaginem suam ꝛ similitudi
nem. ꝛ vt inquit Aug. 14. de tri. 8. c. Eo ani
ma imago dei est: quo eius capax ẽ ꝛ particeps
esse potest. Cum ergo deus sit infinitum bonũ
nullum bonum creatum sufficere potest ad om
nem humani appetitus perfectionem. Ergo
non potest habere perfectam quietem: nisi illaꝫ
habeat in summo qui deus est. Et hoc ẽ quod
dicit Aug. lib. I. cõfessionũ ppe pricipiũ. Fe
cisti nos dñe ad te ꝛ inqetum ẽ cor nostruꝫ: do
nec qescat in te. P̃s. Satiabor cuꝫ appuerit gl'ia
tua. Et hoc dicit Ric. vbi supra: ꝙ sine clara
dei visione nõ põt haberi btitudo. Et rõ ẽ: qꝛ
vt ingt Aug. 13. de ci. dei. c. 5. Beatus non ẽ
nisi q habꝫ que vult. s. nãlr: ꝛ non voluptuose.
Perfectio ãt vniuscuiusqȝ attendit fm rõem
sui obiecti. Obiectũ aut intellectus ẽ quod qd
ẽ: idest essentia rei: vt dicitur. 3. de aia. Vnde
in tm̃ pcedit pfectio intellectus: inqȝtuꝫ cogno
scit essentiam alicuius rei. Si ergo intellectus
aliquis scit eẽntiam alicuius effectus: p quã nõ
possit cognosci eẽntia cause: vt si sciat de causa

quid est nõ dicitur intellectus attingere ad cām simplr: q̃uis per effectum possit cognoscere ꝺ cā an sit. Et iõ remanet nãliter homini desideriũ cognoscendi effectũ: si scit eũ habere cāz: vt sciat ēt de cā quid ē. Et illud desideriũ ē admiratõis: ⁊ causat inq̄sitõnem vt dicit̃ in principio metaph. puta vt si aliqs cognoscēs ecclypsiz solis cõsiderat ꝙ ex aliqua cā ꝓcedit de qua q: nescit admiratur: ⁊ admirãdo inq̄rit: nec ista inq̄sitio q̄escit quousq3 perueniat ad cognoscẽdũ eēntiã rei. Si ergo itellectus hũanus cognoscens eēntiã alicuius effectus creati nõ cognoscat de deo: nõdũ pfectio eius attingit simplr ad priaz cãm: sed remanet adhuc ei naturale desideriuz inq̄rendi eam. Vnde nõdũ ē pfecte beatus. Ad pfectam igit̃ btĩtudinẽ req̄ritur ꝙ itellectus pertingat ad ipsã eēntiã prime cãe: q̃ ē nobilissimũ itelligibile: ⁊ sic pfectiõem suã habebit p vniõnẽ ad deũ: sicut ad obiectũ i quo sola btĩtudo hoĩs consistit: vt supra dcm̃ ē. Ex his oĩbus elicitur q̃uis nõ sit pceptibile: q̃tum erit btõꝝ gaudiũ ipm deũ intelligendo: quod itelligere dicit̃ clara dei visio: ⁊ vna dos aĩe: ex qua alie sequunt̃ vz dos fruitionis: ⁊ dos secure tentionis. He dotes erũt beatis rõe obiecti pĩcipali. Sz qualiter gaudiũ erit: ex his patebit si declarabimus qd sint he dotes. Ric. vnq3 vbi supra dicit de prima dote. Dos visionis ē quidã habitus luminosus in itellectu quo eleuatur ad clare deũ videndum.

Primo videbimus deum sicuti est.
Secundo deum incarnatum.
Tertio deum finem nostrum.

Primo vidẽs deũ aĩa beata in sui substantia videt qd oculus nõ vidit: nec auris audiuit ⁊c. Quis nãq3 poterit explicare q̃ pulcher: q̃ bonus: q̃ pius: q̃ benign⁹ sit creator. Deficit certe sensus: nõ sufficit itellectus hoc i mũdo excogitare in creaturis q̃ nihil sũt respectu creatoris. Iõ Augu. in libro soliloqoꝝ. Veh cecis oculis q te nõ vidẽt: sol illuminãs celum ⁊ terrã. Veh caligãtibus oculis q te videre nõ possunt. Veh auertentib⁹ oculos vt nõ videãt veritatem. Nequeũt. n. oculi assueti tenebris sũme veritatis radios ituerĩ: nec sciunt de lumie aliqd estimare: quoꝝ ē in tenebris habitatio. Tenebras vident: tenebras diligũt: tenebras approbãt: ꝺ tenebris euntes i tenebras nesciũt vbi corruãt. Iõ nãq3 si mortales miseri cospicerẽt q̃ta sit creatoris dulcedo: nihil aliõ gustarent de mũdo. Quid ē deus. Qualis ē aut q̃tus. Cũ sit ifinitus certe cõprehendi nequaq̃ põt. Verũ de ipso notitia aliqua haberi potest. si considerem⁹ que ipse fecit atq3 creauit. Ideo Sap. 14. dicitur. A magnitudine spẽi ⁊ creature cognoscibilis poterit creator hoꝝ videri. ⁊ Ysidorus de sũmo bono. li. 1. c. 4. Sepe ad icorpoream creatoris ⁊c. Ibi videas obsecro Quot in mũdo fuerũt hoĩes: sunt ⁊ erũt. quot ipsoꝝ gaudia. Quot letitie. Quot exultatiões Quot felicitates de diuinis: de delitijs: de choreis: de odorib⁹: de colorib⁹: de saporib⁹ ꝺ honoribus: de ceteris ꝓpter que hũani nostri sensus delectari solẽt ⁊ aĩa. O ia simul collige: ⁊ cũ simul ea collegeris: iuenies nihil eē respcũ gaudij: quod habẽt beati de visione diuina. O lumẽ icõprehensibile. O sũma maiestas dei: quõ potero te in hoc mũdo aliqualiter sẽtire. O aĩe xp̃iane vultis aliqd videre de imagine creatoris. Audite qd asserit Aug. in li. soliloquioruz qui deũ multis modis q̃siuit. Ait. n. sic. Circuiui vicos ⁊ plateas: ⁊ hui⁹ mũdi ciuitates q̃rens te ⁊ nõ ineni. Quare. Male querebã foris quod erat itus. Misi nũcios meos omnes sensus exteriores: vt q̃rerẽt te: ⁊ non ineni: q: male querebã. Iõ. n. lux mea deus: q̃re illuminasti me. Q: male per illos querebã: q: tu es iterius: ⁊ tamẽ ipsi vnde itraueris nesciuerunt. Nã oculi mei dicit. Si nõ fuit coloratũ p nos nõ itrauit. Aures dicũt. Si sonitũ nõ fecit per nos nõ itrauit. Nasus dicit. Si nõ oluit: p me nõ venit. Dicit gustus. Si nõ sapuit: p me nõ itrauit. Tactus ēt addit. Si corpulẽtus nõ est: nihil de hac re me interroges. Nõ ita hec sunt deus me⁹. Nõ. n. corporis nec dec⁹ tpris: nec candorẽ lucis vel colorẽ: vel dulciũ melodiarũ cant⁹: ⁊ q̃cũq3 dulce sonãtia: nõ floꝝ ⁊ vnguẽtoꝝ vel aromatũ odores: nõ mella vel manna gustui delectabilia: nõ cetera q̃ ad tangendum vel ad amplexandũ amabilia: nec oĩa alia sensibus his subiecta q̃ro: cũ deũ meũ q̃ro. Absit ut ita crediderĩ deũ meũ esse: q̃ ēt brutaliũ sensib⁹ cõprehẽdũtur. Et tñ cũ deũ meũ q̃ro: q̃ro nihilominus q̃ndã lucẽ sup oẽm lucẽ: quã nõ capit ocul⁹. quãdã vocẽ sup oẽm vocẽ: quã nõ acpit auris: quẽdã odorẽ sup oẽm odorẽ: quẽ nõ capit naris quãdã dulcedinẽ sup oẽm dulcorem quã nõ sapit gustus: quẽdã ãplexũ sup oẽz amplexũ: quẽ tact⁹ nõ tãgit. Et iterioris qdẽ hoĩs me torq̃ta lux fulget: vbi loc⁹ nõ capit: ista vox sonat vbi tp̃s nõ capit odor iste redolet: vbi flatus nõ spargit sapor iste sapit: vbi nõ ē edacitas

amplexus

amplexus iste tangit: vbi nõ diuellit. Hic est odor meus: et nõ estimabit alius ad illũ. Et ita circuibam oia querẽs, pp̃ter te: et pp oia dereliquẽs me. Interrogaui terrã si eẽt deus meus. Et dixit mihi. Nõ. Et omnia q̃ in ea sũt: hoc idez cõfessa sũt. Interrogaui mare et abyssos: et reptilia que i eis sũt. Et rñderũt. Nõ sumus deus tuus. Quere supra nos. Interrogaui flabilem aerẽ et ingt. Fallitur labor tuus: nõ sũ ego deus Interrogaui celũ lunã et stellas. Nec nos sumus deus tuus inquit. Et dixi oibus his q circũstant fores carnis mee. Dictis mihi quod vos non estis. Dicite mihi aliquid de illo. Et exclamauerũt oẽs voce grandi. Ipse fecit nos. Interrogaui, pinde mũdi molẽ: dic in quã mihi si deus meus es an nõ. Et respõdit voce forti. Nõ sum ingt ego: sed p ipz sũ ego. Quẽ queris in me ipse fecit me. Supra me q̃re q regit me: et q regit et te. hec ille. O magna igitur dulcedo mẽtis qñ tot Aug. considerabat. Nẽpe magnus et videbat dñs et laudabilis nimis Jdõ esa. 33. dicitur. Regẽ in decore suo videbũt. Eccl. xi. Dulce lumen et delectabile ẽ oculis videre solẽ: et tanta ẽ letitia in visione gratiose eẽntie diuie: q potius sci dei vellẽt i inferno eẽ et deũ videre: q̃z in padiso et deũ nõ videre: et potius in penis eẽ et deũ videre: q̃z extra pẽas et deũ nõ videre. Criso. quoqz ait. Ego dico multo grauior ẽ q̃z gehẽna cruciatus remoueri et abijci ab illa gloria: nec puto ita acerba esse gehẽne icendia ut sũt illa qbus torq̃ntur hi q arcent a cõspectu dei. et Berñ. Reuera illud est sũmũ et verũ gaudiũ quod nõ de creatura: sz de creatore cõcipit: quod cũ possideris: nemo tollet a te: cui cõparata ois aliũde iocũditas meror ẽ: ois suauitas dolor ẽ: oẽ dulce amaruz: omne pulchrũ fetidũ: oẽ postrẽo q delectari possit molestũ: cũ dei bonitas i ifinitũ excedat oẽm bonitatẽ creatã. delectatio que erit in pceptiõe imediate illius bonitatis: in ifinitũ melior erit omni pceptiõne create bonitatis. Jo. 18. Hec ẽ vita eterna vt cognoscãt te solũ deũ et quem misisti iesum xp̃m. Augustinus supra. 2. Cor. 12. Ibi beata vita in fonte viuo bibit: vnde aliqd spargitur huic humane vite. Jdõ, pp̃heta Dauid dicit. Quẽadmodum desiderat ceruus et c. Omnes delitie q̃ sunt in toto mundo velut minime gutte sũt aq̃: que fluxerũt ab illo sacro fõte trinitatis. Veh ergo inimicis dei q dimittũt infinitã dulcedinẽ et bonitatẽ pro minima scintilla q̃ vertet in amaritudinẽ. Hiere. 2. c. Dereliquerũt me fontẽ aque viue et c. Secundo videbimus deum incarnatum. Vnde Berñ. Plenũ, pr̃sus ois suauitas videre hoiem hoĩs conditorem. Profecto nimia letitia erit vidẽ xp̃m tanq̃z gloriosum deum ire p paradisum. Vnd Scotus in. 4. di. 49. dicit quod xp̃us potest se mouere regaliter sicut rex in celo ẽpyreo. Tertio videbimus ipm̃ nostrũ finem: videbimus ipsum factorẽ: creatorẽ: sicut vnus ex nobis: et humanã nãm exaltantã sup angelos. Et hec erit p̃ma dos aie. De secũda dote ingt Ric. i. 4. vbi supra q dos fruitionis est perfectus charitatis habitus quo aia fruitur deo. De tertia dote inquit Ric. vbi supra. Dos tentionis ẽ habitus pfectus: quo volũtas ẽ pfecte secura de tentionis pdicte ppetuatiõe. Quid plura. Sursũ corda leuemus de tenebris vite huius: et dulcedinẽ padisi per contemplatiõem degustemus: qz nihil arbitror dulcius q̃z tali cogitatiõe occupari. Exemplum fris egidij, exemplum fris Ber. de quinta valle.

Secunda cõsideratio est de excelsa glia. corpus nostrũ dotante: i qua videbimus quanta erit hoĩs glia in ipso corpe. Idcirco notare debemus: qz vt dicũt doctores quatuor erunt corporis dotes.

Prima claritatis.
Secunda sublimitatis.
Tertia agilitatis.
Quarta ipassibilitatis.

Prima dos corporis erit claritas. Nã corpus glificatum, pp̃ter v̓tutem temperantie illustrabit totum padisum sua pulchritudine et dignitate. Certe lumen stellarum et solis respectu corporis iesu gloriosi modicum erit. Dicit enim Ricar. q non erunt eiusdem speciei: sed fm prophetam: fulgebunt iusti sicut sol: et lux solis erit septies duplicata post iudiciuz. Esa. 33. Cogita ergo in quanta gloria consedebunt qui in hac vita lubrica temperate vixerunt. Vnde Scotus dicit vbi supra: q dolor claritatis corporis erit clarus secundum complexionis sue gradum: et variatus colore: ita q omnes colores erunt delectabiles scd̃m diuersitatem sensuum et proportionem: et sicut beatus clarius videbit in anima: sic deus videbitur clarius ab eo. Et sicut est alia claritas stelle a lumine solis: sic et corpora beatorum. Corpus beati erit porosum: ita q per poros erit visibile oculis: et sic per illos poros multiplicabitur species vsque ad oculum beati.

Secũda dos erit subtilitas: quã habebũt beati. s. ꝓpter prudentiã ordinãdo pñtia ꝛ futura ad honorẽ dei. Cõtra quã nihil põt cõtra se ponere. Et habebit duas subtilitates. Pria subtilitas erit anime. Nõ enim erit secretũ in h mũdo: in inferno: in plateis: ꝛ in scientijs naturalibus: qđ nõ sciat. Quia ſm Grego. 4. dial. qd est qđ nesciãt cũ sciente omnia sciãt. Secũda subtilitas erit corporis. Erit. n. corpus subtile penetrãs sine fractione ſm Scotuz: sic xp̃s transiuit ianuis clausis. Et corpꝰ glorificatum põt esse simul cũ corpore nõ glorificato: qꝛ non ẽ penetrabile. Vñ ps. In nomine tuo trãsgrediar murum. Tertia dos corporis erit agilitas: q̃ sibi cõpetit ꝓpter iusticiã. Ideo in istãti quocũqȝ volet accedere ibi erit: qꝛ ſm hoc nõ minꝰ erit expedita aĩa cũ corpore q̃ȝ sine corpore. Et dicit Scotus: ꝙ beati ex fortitudine leuabũt ita agiliter magnũ montẽ: sicut vnã pennam. 4° dos erit impassibilitas: qꝛ nulluz malũ patient. Et hec erit gloria beatorum corporuz videre se in gloria claritatis: subtilitatis: agilitatis ꝛ impassibilitatis. Et dicit Scotus ꝙ omnes sensus taȝ sp̃uales q̃ȝ corporales erunt in sua ꝑfectiõe. Videbit nãqȝ anima deũ ꝑ clarã visionẽ: odorabit deũ ꝑ transformationẽ: audiet demũ ꝑ sue volũtatis impletionẽ. Ex his sensibꝰ in anima glorificata: redundabit gloria in sensibꝰ corporis gloriosi: ꝛ q̃to magis aĩa erit glorificata a deo ĩ sensibus suis: tãto in corporeos sensus in maiorẽ gloriã redundabit. Primo qdẽ visus erit tãte ꝑfectionis: ꝙ ab extrinseco nõ poterit corrumpi vel impediri. Nã sine obstaculo videbit contra corpora. Vnde. 12. nobilitatibꝰ erit decoratus

Primo qdem videbit intra sicut extra: ꝛ oĩa corda: ꝛ corporis armoniã: atqȝ interiorum mẽbroruz dispositionẽ: vt dicit ꝯmẽtator sup hysidoruz de Ange. hier. Secũdo videbit oculꝰ subtus sicut supra. 3° videbit de longe sicut ꝓpe.

4° minima sicut magna. Nã videbit hõis in oriente: etiã si ipse maneret in occidẽte. 5° superiora oculos nõ leuãdo. Sexto iferiora oculos nõ inclinãdo. Septĩo videbit diuersa obiecta: ꝛ q̃si infinitos radios tãq̃ȝ vnũ ꝛ q̃si vnitos

Octauo videbit quodlibet obiectũ ꝛ quodlibet p̃dictorum q̃si infinitorum radiorum ab altero separatuz. Nono videbit in nocte sicut in die. Decimo oculis clausis sicut apertis. Vndecimo absqȝ labore aliquo ꝛ infatigabili oĩa supradicta Vñ Esa. 60. Tunc videbis ꝛ afflues: ꝛ mirabit: ꝛ dilatabit cor tuũ. Tertio auditus ꝑficiet. Nã nullũ auditus obstaculũ poterit ĩpedire eũ vel cõturbare. Qui in tribꝰ maxime ꝑfectꝰ erit.

Primo nanqȝ audiet oẽs insimul sonos ꝛ voces: ꝛ oẽs cantus totiꝰ celestis curie sine reuerberatione aeris. Secũdo discernet in his vnũ ab altero ita distincte: ꝙ nullus cãtus sonꝰ aut vox poterit ab altero impediri. Tertio audiet ita de longe sicut de ꝓpe. Quarto aũt gustus ꝛ tactus in p̃senti vita similes quodãmodo dici possunt. Nã gustus particularis est tactus q est in oibꝰ subiectis: idest sensuũ partibꝰ subiectiuis. Gustus aũt nõ erit ĩ patria ĩ aliquo actu q deseruiat nutrire: sȝ tamẽ inquãtũ ẽ apprehẽsiuus saporum: redũdabit q̃daȝ dulcedo anime in sensu gustus: ꝛ secundũ quosdã causabit in lingua ꝛ gustu beato quãdã suauissimã humiditateȝ atqȝ illũ saporẽ q correspondeat ꝑfectiõi illiꝰ cuius erit lingua. Rica. tamẽ sentit ꝙ talis humiditas ĩ palato ꝛ gustu aut fiet a deo ꝑ creationeȝ: aut creabit in ea ex vi beatitudinis anime. Exẽplũ de sanctis patribꝰ q tã parum comedebãt. Exẽplũ de beato Francisco q ieiunauit in lacu perusino. Exemplũ de Maria magdalena.

Quinto tactus ꝑficiet: atqȝ inexplicabili delectatione iocundabit. Quia nempe iocũdissima suauitate adherebit deo: hinc est ꝙ corpori suo iunctus hanc iocundissimaȝ adherentiã illi impartiet. Sed qꝛ anima gloriosa erit in toto suo corpore gloriosa: hinc est ꝙ gloriã suã toti corpori cõmunicabit ꝑ experientiã tãti altissimi ꝛ gloriosissimi sensus: ꝙ in p̃senti vita nõ põt bñ itelligi aut credi: nisi ab illis q ꝑ priuilegiũ singulare toto corpore aliquã diuinã dulcedinẽ experimentali experti sunt. Talis autẽ ꝑfectio predictorum ꝓcedet: qꝛ voluntas subiecta deo corpori ꝛ eius sensibus ad libitũ imperabit. Corpꝰ vero cuz sensibꝰ suis anime sicut anima deo obediet.

t Ertia consideratio est de amena patria omnes beatos locãte. Nã vt dicit Paulus ad Ro. 13. Que sunt a deo ordinata sunt. Et Ari. 7. phisi. 3. c. Nihil inordinatũ que natura ꝛ secundũ naturã sunt. Et yconomicorum li. i. in fine. Oportet vnũquodqȝ loco suo poni. Propterea omnipotens deꝰ locũ mirificuz ad habitandũ nobis p̃parauit: celũ videlicet empyreũ. Celuz nãqȝ istud inquit Boñ. in. 2. di. 2. est locus spiritualiũ substãtiarum ꝛ locus corporum glorificatorum. Verum philosophi de hoc celo nihil sunt locuti: tamen via naturali etiã poterimus hoc celũ ꝑcipere. Scriptura vero sacra illud exprimit cũ ait. In principio creauit deus celuz

et terram

& terrā. Nicolaus de lira exponit de empyreo. Et hoc ꝓbat ꝑ litteraȝ sequentē: qꝛ firmamētuȝ & celū aqueuȝ facta sunt secūda die. Et damascenus hoc exponit. In principio creauit deus celum & terrā: idest sine stellis sperice forme. Qḋ autē illud celū sit ponēdū vt dicit Boū. vbi. s. triplex ratio persuadet.
Prima est ꝑfectio vniuersi.
Secūda est ꝓpter motū firmamenti.
Tertia est habitatio hominis beati.
Et quoniā finis imponit necessitatē his que sunt ad finē ꝓpter perfectionē vniuersi necesse est ipsum esse vniforme: qꝛ cū sit celū luminosuȝ difforme si nō esset vniforme nō esset vniuersum cōpletū. Propter motū firmamenti ponēdum est ipsum esse imobile: vt motus mobilis fiat circa imobile: scilicet centrū: & intra cōtinēs immobile: & locans. s. empyreū. Nā Ari. dicit in secundo de celo & mundo: capitulo q̄rto. In quolibet genere mobile supponit imobile: quia omne fluxibile a quo fluxus deriuaṫ. Sed corpus celi siderei est mobile: ergo supra illud de necc̄itate est ponere vltimū corpus qḋ sit imobile: hoc q̄dē est empyreū. Itē decimo metaphisice capitulo secūdo. & li. secūdo celi & mūdi. quinto capitulo. & in arismetrica in multis locis. In quolibet genere in quo est ponere infimū & mediū: est ponere supp̄remū. Sed gradus in corporibus attendiṫ secūdū gradus ꝑspicui & lucis Sed inueniṫ corp⁹ opacuȝ simpliciter: vt terra: & secūdā totū opacuȝ. Ergo si cōplementū est in corporib⁹ debet esse corp⁹ simpliciter & secūduȝ totū luminosum. Propter etiā habitationē hominis beati ponendū est ipsum luminositatis ꝑfecte: vt habitatio congruat suo habitatori. Nā cū aliquis loc⁹ tenebrosus debeaṫ dānatis: per oppositū lucidus debeṫ beatis. Procedet autē leticia beatis ꝓpter tria.
Primo ꝓpter loci luminositatem.
Secūdo ꝓpter loci puritatem.
Tertio ꝓpter loci magnitudinem.
Primo beatis ꝓcedet leticia ꝓpter loci luminositatē: qꝛ dicit Scotus in. 4. dist. 49. Illud celū erit lumine plenissimuȝ: & omni iocūditate gratiosum. Ideo clamat Tobias. 13. Beatus ero si fuerint reliquie seminis mei ad videndaȝ claritatē hierusalē. Certe si esset possibile vnaȝ animā videre gaudia illius vite certissime despiceret infinita gaudia huius mūdi. Diū Augusti. li. 4. de li. arbi. inquit. Tanta est aūt pulchritudo iusticie: tāta est iocūditas lucis eterne hoc est incōmūtabilis veritatis atq; sapientie: vt etiā si in ea nō liceret ampli⁹ manere q̄ȝ vni⁹ diei hora: ꝓpter hoc soluȝ innumerabiles anni huius vite pleni delitijs & affluentia temporalium bonoꝝ recte meritoq; cōtemnerenṫ. Nō enim prauo aut falso affectu dictū est. Quoniā melior dies vna in atrijs tuis sup milia. O igitur ceci mūdani q paradisum facitis de hoc mūdo: q est paradisus asinorum. Sursum corda. Hinc est qḋ Augu. in libro soliloquioꝝ illam patriā cōsiderans magna cū dulcedine dicebat O regnū eternuȝ: regnū omniuȝ seculoꝝ: vbi lumen indeficiens: & pax dei que exuperat omneȝ sensum: in qua sanctoꝝ anime requiescunt & leticia sempiterna sup capita eoꝝ: gaudium & exultationē obtinebūt & fugiet dolor & gemitus O q̄ȝ gloriosum est regnū quo tecū dn̄e regnāt oēs sancti: amicti lumine sicut vestimēto: habētes in capite suo coronā de lapide p̄cioso. O regnū beatitudinis eterne: vbi tu dn̄e spes sanctoꝝ & corona glorie facie ad faciē videris a sanctis: letificans eos vndiq; in pace tua q̄ exuperat omneȝ sensum. Vbi gaudiū infinitū: leticia sine tristicia: salus sine dolore: vita sine labore: lux sine tenebris: vita sine morte: omne bonuȝ sine omni malo. Ibi iuuentus nunq̄ȝ senescit: ibi vita terminuȝ nescit: ibi decor nūq̄ȝ pallescit: ibi sanitas nunq̄ȝ marcescit: ibi gaudiū nūq̄ȝ decrescit: ibi dolor nūq̄ȝ sentiṫ: ibi genit⁹ nūq̄ȝ auditur: ibi triste nihil videṫ: ibi leticia semp habetur: ibi malū nullū timeṫ quoniā summū bonuȝ possideṫ: qḋ est semp videre faciē dn̄i Xp̄tutū. h ille. Nō oportet ibi q̄rere oleū ꝑ lucerna vt luceat in ea. Nā claritas dei illuminabit illā: & lucerna eius est agn⁹ & ambulabūt in lumine ei⁹.
Secūdo procedet beatis leticia ꝓpter loci puritatē. Nō erūt ibi caligines: nō lutū: nō fetoreſ nō calores: nō frigora: nō malicia: nō paup̄tas nō tormēta & odia: ſȝ tota puritas: sanctitas: leticia. Apoc. 21. Nō intrabit in ea aliq̄d coinq̄tatuȝ: & sciens ab hominationē & mēdaciū. Et Aug. de vanitate mūdi. Nō erūt ibi fames neq̄ȝ sitis: nō frigus: nō estus: nulla tēptatio aut peccandi voluntas. Tertio ꝓcedet beatis leticia ꝓpter loci magnitudinē. Si q̄s velit cōprehendere magnitudinē illius patrie superne: incipiat ab his inferiorib⁹ numerare: qꝛ Ro. i. c. scribitur. Inuisibilia dei a creatura mūdi. &c̄. Cōsidera q̄ ꝑmo terrā: aquā: aerē: ignis: speraȝ: & lunā: mercuriū: solē: venerē: martē: iouē saturnū: stellatū cellū: & cristallinū & celū empy-

reū. Istoꝝ nāq; quodlibet alteꝝ in decuplo superat in magnitudine ꝛ pulchritudine. Hiere. 3.c. O israel q̄ȝ magna est domus dei: ꝛ ingēs locus possessionis eius. Aug. de vanitate mūdi dicit. Nil hoc loco magnificentius: nil gloriosius: nil purius: nil verius nil ista bonitate sincerius: nil abundātia copiosius. Exēplū de tēplo Salomonis ꝛ regine austri. 3. Regū. x.c. Istud autē regnū est regnū omniū seculoꝝ et absq; fine. O beati q habitant in domo tua domine in secula seculoꝝ laudabunt te. Et Aug. li. soliloquioꝝ inquit. O patria nostra patria secura: te a longe videmus: ab hoc mari te salutamus ab hac valle ad te suspiramus: ꝛ nitimur cū lachrymis: si quādo ad te perueniamus.

q Uarta cōsideratio est de societate iocunda gaudiū augmentante: qđ pꝫ ex tribus
Primo ex societatis multitudine.
Secūdo ex societatis nobilitate.
Tertio ex societatis amicabilitate.

Primum gaudium erit ex societatis multitudine: q2 tanta erit ibi multitudo regū ꝛ reginarū: sanctoꝝ ꝛ sanctaꝝ ꝛ angeloꝝ q nō sine magno tripudio videri poterūt Apoc. 7. Vidi turbaȝ magnam q̄ȝ dinumerare nemo poterat ꝛc̄. Secundū gaudiū erit ex societatis nobilitate. O q̄ȝ mirabile erit videre tot mirificos sanctos ꝛ sanctas: videre xp̄m ꝛc̄. Ideo Hierony. ad Eustochiū. Quotiēs te vana seculi delectat ambitio: quotiens ibi vides aliqd gloriosum: ad paradisum mente trāsgredere: ꝛ eē incipe qđ futura es. Egredere paulisper de carcere corporis tui: ꝛ p̄sentis laboris mercedē ante oculos depinge: quā oculus nō vidit: nec auris audiuit: nec in coꝛ hominis ascendit. Tertiū gaudiū erit ex societatis amicabilitate. Nūquid in patria illa vnū est ꝛ equale omniū meritum. Certe nō. Naȝ Joh. 14. dicit. In domo p̄ris mei mansiones multe sunt. Glo. Idest diuersa p̄mia meritoꝝ. Et. 1. Coꝛ. 15. Stella differt a stella in claritate. Hoc tamē intelligēdū est secundū Ric. in. 4. di. 49. cū discretiōe. In beatitudine nāq; est considerare beatitudinis obiectū. s. bonū increatū: qđ ꝛ idē existens ab omnibus participat: ꝛ etiā ipsam dispositionē beatoꝝ: per quā istud bonū clare videndo: ꝛ perfecte intelligendo ipsum participant. Ex parte quidem eiusdē obiecti participati vnus nō est beatioꝛ alio: q2 ꝑpter merita capacioꝛ nō est. O miranda suauitas. Dicit q̄ppe Scotus in. 4. dist. vlt. q tāta est charitas inter ipsos: q vnus participat de bonnis omniū ꝛ q̄ȝuis naturali amore quilibet plus se diligat q̄ȝ aliū: ꝛ plus deū actu elicito: tamē tāta erit delectatio societatis: q quilibet nō minus vellet pro alio bona q̄ȝ pro se. Si eniȝ in hoc mūdo multi posuerūt corpus i morte pro amico: certe multo maioꝛ charitas erit ibi Unde Ansel. Perfecta charitate innumerabiliū angeloꝝ ꝛ hominū ibi nullus minus diliget aliū q̄ȝ seipsum: nec aliter gaudebit qsq; pro singulis q̄ȝ pro seipso. Uñ i paradiso sunt tres qualitates sanctoꝝ. s. maioꝝ: minoꝝ: ꝛ equaliū Qui sunt in equali gloria: reduplicant eoꝝ gloriaȝ ab omni parte: q2 cognoscūt se amari a quolibet equali mensura. Maiores vo reduplicāt eoꝝ gloriaȝ ab omni parte: q2 cognoscūt se amari tantū q̄ȝtū amant. s. q2 gaudent de eoꝝ gloria pro quolibet sicut de sua ꝓpria. Minores vo reduplicant eoꝝ gloriaȝ per eoꝝ amorē: ꝛ magis cognoscūt illos se gloriosiores: ꝛ isti minores vident aliquē ex gradibus se gloriosioreȝ: aliqueȝ centū: ꝛ homi infiniti: ꝛ ꝓ q̄libet reduplicant quot vicibus cognoscūt illos gloriosiores se. Ex quo accidit taliter gloria i s̄cis multiplicabit.

q Uinta ꝯsideratio est de liberatione certissima ab omni pena tristante. Erunt enim liberi a triplici periculo.
Primo a peccato.
Secūdo a mundo.
Tertio ab inferno.

Primo a peccato erūt ita liberi: q amplius peccare nō poterūt. O q̄ȝuis ē suis dei timoꝛ i hac vita: vt dicit Aug. in lib. de ci. dei. 22. c. 22. ne in peccatū ruant. Ibi autē timere nō expedit. Secūdo a mundo ꝛ suis malis. Non. n. erit caro aduersus spiritū: nō diabolus tentans nō pericula aliqua. Ideo Apoc. 7. dicit. Non esurient: neq; sitient amplius. ꝛc̄. Ideo bern. dicit. O felix anima: q̄ feculente carnis superata miseria in huius sapientie lumine requiescit. Ideo Paulus Ro. 8. c. dicebat. Infelix ego hō qs me liberabit de coꝛpe mortis huius. Et Aug. li. soliloquioꝝ dicit. Felices q de naufragio vite p̄sentis ad tāta gaudia iam ꝑuenire meruerunt. Infelices nos ꝛ miseri: q p huius maris fluctus magnas ꝛ ꝑiculosas voragines trahimus nauē ignorātes an ad ꝑortū salutis ꝑuenire valeamus. Infelices inquā quoꝝ est via in exilio: vita in periculo: finis in dubio nesciētes finē nostrū: q2 omnia in futuꝝ reseruant incerta: ꝛ adhuc in pelagi fluctibus versamur suspirantes ad portū. hec ille. Tertio ab inferno vid∣

debunt

debunt se liberatos: a tanta miseria: vbi sem/piternus est horror: ⁊ dānati cruciant. Ex quib⁹ omnibus colligit q cantabunt ⁊ glorificabunt deū. Sed quomodo in celo possit cantari: mul/tis nō est clarū: cū dicat. Damascenus de angelis. Cōsilia s̄mone sine voce ꝓlato. Et Esa. cōtradicere videt. 6. c. Clamabant alter ad alterū: Sanctus sanctus sanctus. Ad hoc dicit Bona. in. 2. di. 2. q in paradiso erit laus mētalis ⁊ vocalis. Patet hoc: q multi sancti ab angelis cū laudibus vocalibus sunt delati. Sed tamē tu/tius est dicere q erit in angelis mentalis: in hominib⁹ vō vtraq: vt totus hō ferat in laudē diuinā. Et si q̄rat quō pōt hoc esse: dicit q illa formatio vocis nō fiet p spirationē ⁊ respirationē: sed p aerē: q quasi naturaliter erit beatis cōplā/tatus: sicut patet in qbusdā animalib⁹: vt in apibus. Vel certe ita deseruiet empyreū glorifica/tis sicut aer corporib⁹ nō glorificatis. Si ꝯsideremus ergo fratres charissimi dicit Grego. in omel. q̄ ⁊ q̄nta sunt q̄ nobis promittuntur in celis ⁊c. vsq ibi: munere letari. Ad q̄ nos pdu/cat ille q viuit ⁊ regnat in se. se. amē. Finis.

Incipit tractatus de diuina charitate cōpilat⁹ per reuerendū sacre theologie doctorem magi/strū Robertū de Licio ordinis minorū: i quo ostendit cū omni veritate sacrosancte scripture qualiter deus benedictus q̄ntū in se est omnib⁹ peccatorib⁹ offert indulgentiā ⁊ remissionē peccatorū: neminē excludens a salutis via.

V Enite ad me oēs qui laboratis ⁊ onerati estis: ⁊ ego reficiā vos. verba sunt redēptoris nri iesu xpi originalit Math. xi. c.

Inestimabilē charitatē dei q̄ hoies diligit ipugnāt sepenumero hi q a pec/catis desistere nolūt. Ipsi nāq ipso ac sacrile/go ore suo asserūt optimū deū fore cām dāna/tionis eorū: q̄si nec hois merita in aliquo ꝯsint: nec ipsis iniqs sua malicia valeat iputari. Hoc errore illusi pleriq audaciā in malo ꝑseuerādi susceperūt: penitentiā q negligūt delictorū suorū. Nihil ingūt interest q̄lis q̄sq sit siue bon⁹ siue malus: cū de⁹ quosdā sic habeat odio: vt etiam post diuturnā i vtutib⁹ ꝑmanētiā reprobet: q̄s/dā aūt diligat vt frequētata ipietas sua: q̄ntacūq malicia ipsos nō ꝓhibeat saluos fieri. Contra hmōi gen⁹ hominū acriter insistendū eē cēsui. Ad quorū cōfusionē decreui in p̄nti tractatu de charitate dei ad hoies: tam bonos q̄ malos copiosius dicere. Ostendā eqdē q q̄ntū est ex pte diuine clemētie nullus q̄ntūcūq sit scelestiss.m⁹ ac flagitiosus expellit a salute: imo vt sic dicam oēs peccatores mūdi dulcissime blāde ⁊ amorosiss.me inuitant vt salui fiant: vt pz in vbis ꝓpositis in themate nrō. Que vba etsi a xpo clamāte in tēplo dicta sint: tn̄ extendunt ad quoslibet peccatores: q sunt: vel erūt vsq ad ꝯsummationē seculi. Clamat itaq dn̄s iesus xp̄s ex abū/dantia charitatis sue: ⁊ dicit. Venite. ⁊c. Vbi pro instructione nostra notare possumus septē ignitas flammas de diuina charitate erga mi/seros ingratosq peccatores.

Prima dicit facilitas: cū dicit Venite.
Secūda dicit suauitas: cū dicit ad me.
Tertia dicit generalitas: cū dicit omnes.
Quarta dicit multiplicitas: cū dic q laboratis.
Quinta dr̄ grauitas: cū subiūgit ⁊ onerati estis
Sexta dicit ꝓciositas: cū dicit ⁊ ego.
Septia dr̄ gratiositas: cū concludit: reficiā vos

Et cum singulas has flammas difficile sit in vno sermone explicare: dicemus de ipsis in se/ptē sermonib⁹ bene distinctis. In hoc vero primo primā incipiamus elucidare flammā: que dicit facilitas. Cuius sensus est: q deus omni/potens neminē violentat neq cogit vt salu⁹ aut reprob⁹ fiat: ⁊ cum oēs sint liberi facill.me pos/sunt saluari. Que veritas sub triplici cōclusio/ne declaratur.

Prima dicit voluntatis.
Secunda dicit gratiositatis.
Tertia dicit exemplaritatis.

Capitulū primū qualiter in libertate ⁊ libera omniū voluntate est vt saluentur vel damnent ex quo cōcluditur q si omnes mundi peccato/res volunt: possunt saluari: ⁊ si non saluant imputatur ipsis.

P Rima cōclusio dicit voluntatis: q cū omniū voluntas libera sit: quicunq volunt saluari saluant: q vero dānari damnantur. Possunt quippe omnes bene ⁊ male facere sicut volunt. Null usq cōpellitur ad vtrū/q. Probat hoc p Aug. li. 5. de ciuit. dei. c. x. vbi ait. Sunt nostre volūtates: ⁊ ipse faciūt qc/quid volendo facimus: siue bonū siue malū: qd nō fieret si nollemus. Et idem in libro de libe/ro arbi. ait. Vasis ire nūq deus redderet interitum: si nō spontaneū inueniretur homo habere peccatum. Que verba ponuntur in decretis. 23. q. 4. cap. Nabuchodonosor. Et hoc idem

ꝓbat Aug. d. illud quod notatur. 15. q. i. c. me
rito. c. illa. c. ex volūtate. Et. 7. q. 1. c. sciēdum
Et. 56. di. c. nasci. Peccatū ē adeo volūtariū
quod si nō sit voluntariū nullū ē pctm̄. Idē di
cit Criso. 32. q. 5. c. sicut. Sicut. n. pctm̄ inquit
opus sine volūtate nō facit: ꝛ iusticia ex ope nō
seruatur nisi volūtas fuerit. De hoc dicit etiā
Gratianus de pe. di. 2. c. sicut nisi. Nec ad vi/
tia nec ad ꝟtutes necessitate trahimur: sꝫ volun
tate. Omnia tñ icludit elegātissime Hiero. in qō/
nibus ad Heluidiū. vbi sic ait. Homines suo ar
bitrio derelicti sūt. Neqꝫ. n. bonū necessitate fa
ciūt: sed volūtate: vt credētes coronā accipiant
icreduli suppliciis mancipent. Et iterū Hiero.
eodē loco. Deus equali cūctos sorte generauit
ꝛ dedit arbitrij libertatem vt faciat vnusqsqꝫ qꝫ
vult: siue bonū siue malū. Et iterū. Dedit hoi/
bus ptātem: vt vox ipsa disputet cōtra creatorē
suū: ꝛ cās volūtatis illius perscrutet. Hoc ēt cō/
firmat sapiēs Eccl. c. 15. c. cū dicit. Deus ab ini
tio cōstituit hoiem: ꝛ reliqt euꝫ in manu consilij
sui. Vñ patere pōt qꝫ hō sit liberi arbitrij. alio/
quin fm Tho. prima pte sūme. q. 83. frustra es
sēt cōsilia: exhortatōes: ꝛ ꝑcepta: ꝓhibitiōes: ꝑ
mia: ꝛ pene. Veritamē ē sciēdū qꝫ quedā agūt
absqꝫ iudicio: sicut lapis mouet deorsū: similit
oīa cognitōe carentia. Quedā agūt iudicio: sed
nō libero sicut aīalia bruta. Iudicat. n. ouis vi
dēs lupū eū eē fugiendū nāli iudicio ꝛ nō libe/
ro: qꝛ nō ex collectōe: sed ex nāli istinctu hoc iu
dicat. Et sile ē de quolibet brutoꝝ aīaliū. Sed
hō agit iudicio: qꝛ per vim cognoscitiuā iudicat
aliqd eē fugiendū vel ꝓsequēdū. Et qꝛ iudiciū
illud nō ē ex naturali istinctu in pticulari opabi
li sed ex collectōe rōis: iō agit libero iudicio po
tēs in diuersa ferri. Rō. n. circa cōtingētia hꝫ
viam ad opposita: vt pꝫ in dialecticis sillogismis
ꝛ rhetoricis ꝑsuasionibus. Particularia autē
opabilia sūt quedam contingentia: ꝛ iō circa ea
iudiciū rōis ad diuersa se hꝫ: ꝛ nō ē determiate
ad vnū. Et pro tāto necesse ē qꝫ hō sit liberi ar/
bitrij: ex hoc ipso qꝫ ē rōalis. hec Tho. Cuius ꝟ
bis congruit illud dcm̄ Tulij li. primo de offici/
is. vbi dicit. Inter hoiem ꝛ beluā hoc maxie i
terest: qꝫ hoc tm̄ quātū sensu mouet ad illud so/
lū quod adest: quodqꝫ pñs ē se accōmodat: parū
admodū sentiēs ꝑteritū aut futurū. Hō aūt qm̄
rōis ē pticeps: p quā cōseqñtia. i. cās finales ꝛ
cās rerū. i. principia videt: earūqꝫ ꝓgressus q̄si
antecessiōes nō ignorat: similes cōparat rebus/
qꝫ presentibus adiūgit: atqꝫ ānectit futuras: fa
cile totius vite cursuꝫ videt: ad eāqꝫ regēdaꝫ ꝑ
parat res necessarias. hec ille. Ex qbus oibus
clarissimū ē: hoiēꝫ id posse i bono ꝛ in malo qd
velit. Quinimo tāta ē hec libertas: vt nullum
agēs creatū possit ipꝫ liberū arbitriū cogē iuxta
illud Berñ. in li. de li. ar. Volūtas ꝓ ingenita
sui nobilitate nulla cogitur necessitate. Ad hoc
tamē aduertēdam siue itelligendū fm Boñ. i
2. di. 25. qꝫ ē dupliciter loq de libero arbitrio.
Vel quātum ad actū exteriorē. Vel quātū ad ac/
tū iteriorē. Si aūt loquamur quātū ad actū exte/
riorē: respectu talis actus pōt iteruenire coactō
Pōt. n. qs cōpelli vt ipso nolēte genua coram
idolis flectat. Si loqmur quātū ad actū iterio/
rē q. s. ē velle eligere vel cōsentire: sic respcū ta
lis actus pōt liberū arbitriū aliquo mō iduci: po
test ꝛ ipediri: sꝫ nullo mō cogi siue cōpelli. In
duci qdē pōt cū amat aliud a se: ꝛ qd ifra se est.
Vnde p oblatōem huius rei amate pōt induci
ad cōsentiendū in aliquid multū efficaci ꝑsuasi/
one: p quē modū idolatre tētabant scōs marty/
res cōsentire idolatrie mō ꝑmittēdo leta: modo
īfligendo tristia. Ista tñ iductio longe distat a
coactōe: sicut ꝓbat ipse exitus: qꝛ nec blādimen
tis allici: nec tormētis terreri adeo potuerūt: vt
a ꝟitate iusticie mutarent. Et sic liberū arbitriū
pōt iduci. Pōt ēt impediri ꝓpter iclinatōem ꝛ
coniunctōem sui ad nām corporalē: q̄ possꝫ ali
qs aliū ita ledere: vt vsuꝫ liberi arbitrij amittēt
Coactio. n. ponit liberi arbitrij vsum ꝛ actum:
sꝫ ligatio ꝛ ipeditio tollit. Et iterum impeditio
ꝯuenire pōt ab iferiori. Coactio ꝟo a superio
ri. Et hinc ē qꝫ liberū arbitrium: ꝛsi possit iduci
ab agente creato ratiōe boni exterioris amati.
ꝛ possit impediri ratione corporis coniuncti: ñ
tamen pōt cogi respectu actus proprij. Sed
adhuc dubium venit in mentem quod declara
re ꝛ intelligere optimum ē ac delectabile. Pōt
nāqꝫ peccator quisqꝫ querere an liberuꝫ arbitri
um quod a creatura compelli non potest cogi
possit a creatore. Et videtur qꝫ sic. Nam Lu/
ce. 13. c. dicitur. Exi in vias ꝛ sepes: ꝛ compel
le intrare: vt impleatur domus mea. Si ergo
domū dei non contingit intrare nisi per vsum
liberi arbitrij: ꝛ dñs itrare compellit: videt qꝫ
liberū arbitrium cogat. Item Io. 6. dicit. Ne
mo venit ad me: nisi pater qui misit me traxe/
rit illum. Sed tractus est motus violentus: vt
dicit phūs: ergo liberum arbitrium violenta/
tur. Item prouer. 20. Sicut diuisiones aqua/
rum: ita cor regis in manu dñi quocunqꝫ vo/
luerit

fuerit imutabit illud. Sz talis inmutatio ē q̄daz coactio: ergo deus cogit liberū arbitriū: quod si verū eēt: cōqueri possent pctōres de deo: possentq3 ad ipm clamare. O cre. tor oipotēs cur nos perire pmittis. Cur nos in errore nostro relinqs. Cur tantam multitudinē a te sempiternis cruciatib⁹ deputandā nō cōpellis nō cogis ad bonū. Tua ē potētia: tuū ē regnū: tua deniq3 bonitatis oīs ꝛ dulcedinis abūdātia. Miserere nostri deus: ꝛ succurre volūtatibus pereuntiū. Volūtatē habem⁹ sed malū volum⁹: malū eligim⁹: malū nos sequīr. Tu aūt ppriam vim inferas volūtati: q2 si tu deus nō feceris: causa certissime eris nostre pditōis. Sed pfecto fragile debileq3 ē tale pctōꝝ fundamētum: qm̄ qui ṽitatē cognouerūt: asserūt nullo mō liberū arbitriū a deo cogi posse. Nā Augu. sup Gen. ad literā dicit. Nō pōt deus facere cōtra nāturam quā bonā instituit: qm̄ nō pōt facere cōtra suā volūtatē. Si ergo deus volūtarie liberum arbitriū hoī dedit: ipossibile ē eum facere de libero arbitrio cōtra innatam ei⁹ libertatē. Sed si ipm cogeret: cōtra libertatem faceret: ergo liberū arbitriū a deo cogi ē impossibile. Itē aug. 19. de ciuitate dei. dicit. Illud ē vnicuiq3 rei nāle: qđ de ipsa facere disposuerit oipotētis volūtas: ergo si nullū nāle ē violentū: nihil quod facit de⁹ ē violentū. Si ergo oīs coactio ē p violentiam qcqd deus de libero arbitrio faciat nulla pōt sibi inferri violentia: ac p hoc nulla coactio. Ad clariorem tn̄ noticiā hui⁹ ṽitatis dicit domin⁹ Bon. i. 2. di. 25. Qđ cū queritur si liberū arbitriū pōt a deo cogi. dupl'r pōt itelligi. Aut itaq3 possit auferre libertatē: ꝛ auferēdo libertatē inducere coactōez. Et hoc mō nulli dubiū eē dz qui deus possit hoc facere q̄ntū est de imensitate sue potentie. Alio mō vt itelligatur q2 de⁹ cogit liberū arbitriū salua libertatis pprietate ꝛ eius nā. Et hoc mō nō solum ē ipossibile: sed ēt nō itelligibile: p eo q2 iplicat duo cōtradictorie opposita. Ex hoc. n. q2 liberū ē: si aliqd vult libē vult Ex hoc q2 voluntariū ē: si aliqd vult volūtarie vult: ꝛ seipso mouēte vult. Ex hoc aūt q2 cogit si qd vult seruiliter vult: ꝛ si qd vult inuite vult ꝛ si qd vult ab alio vult: q2 violentū ē cui⁹ pricipiū ē extra nihil cōferente vim passo: ergo liberū arbitriū a deo cogi non ē aliud q̄ actū liberi arbitrij simul ꝛ semel esse liberū ꝛ seruilē: eē voluntariū ꝛ nō eē volūtarium: esse a se ꝛ nō esse a se. Si ergo ē ipossibile quod claudit i se vtranq3 ptem contradictionis: non tn̄ ē impossibile creature: verū ēt creatrici essentie: q2 illud posse nō est posse. Ad intelligētiā āt obiecto⁹ ē sciendū q2 differt dicere volūtatem induci: ꝛ volūtatē mutari: ꝛ voluntatē cogi. Tūc eni iduci dicitur qn̄ aliqua psuasio ei fit qua disponit: ut ad aliquod appetibile iclinetur: que si valde itēsa sit nomē coactōis sortitur: q̄uis nō sit ṽa coactio. Tunc aūt volūtas mutatur: quādo ipa nolente vnū: potenti ṽtute affectio ei imittitur ad contrariū: ꝛ de nolēte fit volens: ita q2 vna affectio expellitur ꝛ cōtraria iducit: sicut pz cū deus de amatore tpalium facit cōtemptorē: ꝛ hoc dicitur esse quedam cōpulsio ꝛ tractio diuina: vt volūtas ab eo separet: cui per amoris glutinuz fortiter iungebatur. Tūc ṽo voluntas dicit cogi: qn̄ itelligitur ipsam iuitā aliqd velle: ꝛ repugnāte actu volūtatis deliberatiue: aliena ṽtute mouente ꝛ repugnātia manēte ad aliqd volendū inclinari. Et hoc duo opposita iplicat. Volūtas igitur induci pōt ab agente creato: mutari ṽo nō pōt nisi ab agente increato: sed cogi a nullo. Cū igitur dicitur in scriptura deū voluntatem hoīs cōpellere vel trahere uel mutare: intelligitur nō q2 volūtatem cogat: sed q2 volūtatē creatā nō solū inducit: sicut agens creatū: verū ēt imutat imittendo affectōes varias. In q̄ imissione nō ē coactio: pro eo q2 ita voluntarie volo illud quod deus imittit: sicut illud qđ ex meipso volo. Et si aliqd volo volens volo non iuitus: ꝛ ita in volēdo ad nihil compellor. hec Bon. Cū ergo libertas a coactōe in oibus eq̄liter se habeat: quis de deo si ipsemet agit conq̄ri pōt. Quis ēt suipsius culpā i semetipso nō reflectet. Quis pprīā ꝛ volūtariam nequitiam nō agnoscet. Nisi dicere velit adhuc aliquis q2 deus minime rectū qđ fecit: q2 hoiez in libertate arbitrij voluit constituere. Sed pfecto si bene sapiāt itelligēt nō inanē fore sniam illā q̄ dicitur Gen. c. 1. Vidit deus cuncta que fecerat ꝛ erāt valde bona. Ex qbus ṽbis Hiero. scribens ad paulinuz dicit. Bon⁹ est deus ꝛ oīa q̄ fecit bona sint necesse ē. hec ille. Sapiētissim⁹ ergo rex opifex oium ꝛ magister: cū hominem conderet rōalem ad btitudinem: in tali statu eū voluit eē in quo ad btitudinem puenīēs dei iusticia semp salua ꝛ misericordia laude honoris ꝛ glorie corona decoraret. Quō ergo hō potuisset laudari q2 malum non fecisset quod facere non valebat. Inquit. n. Lactantius in. 6. li. diuinaꝝ institutionum aduer. gen. Nulla laus ē nō facere quod facere nō possis. Hic Hiero.

ad Demetriadem v̄giñē ait. Jam prouiden/
dū ē: ne forte illud remordeat te: in quo temere
iperitū vulgus offendit: vt ideo nō vere bene
factū hoiem putes: eo q̄ is malū facere potest:
nec ipsa nā astringat̄ ad immutabilis boni neces
sitatem. Nā si diligenter rem tractes ꝛ ad sub
tiliorem itellectū aium tuū cogas hinc tibi me/
lior ꝛ supior hois status apparebit vnde putat̄
iferior. In hoc. n. gemini itineris discrimine:
i hac vtriusq̄ libertatis pte: rōalis aie dec⁹ posi
tū est. Hinc inq̄ totus nature nostre honor cō
sistit: hinc dignitas: hic premiū: hinc deniq̄ op
timi qq̄ laudem merent̄. Nec eēt hois vlla v̄
tus i bono pseuerantis si is ad ima transire nō
posset. hec ille. Nōnulli aūt obiiciūt his que di
cimus ex diuina p̄scientia que ē ifallibilis: q̄ ip
sa necessitatē iferat actōibus hoium. Quibus
respondem⁹ sibi p̄sciam eē: ꝛ hoies voluntate
nō necessitate ad bona vel mala iclinari. Vnd̄
Aug. li. 5. de ciui. dei. c. xi. dicit. Nullo mō co
gimur aut retēta p̄scia dei tollere volūtatis ar/
bitrio deū quod nephas ē: negare p̄sciū futuro
rū: sed vtrūq̄ cōplectimur: vtrūq̄ fidelr ꝛ v̄a
citer cōfitemur. Illud vt bene credam⁹: hoc vt
bene viuam⁹. Male aūt viuit̄ si de deo nō be
ne creditur. Vnde absit a nobis ei⁹ negare p̄
sciam vt libere velim⁹ quo adiuuāte sumus li/
beri vel erimus. Proinde nō frustra sūt leges
obiurgatōes: exhortatōes: laudes ꝛ vitupatio
nes: q̄ ꝛ ipsas futuras esse p̄sciuit ꝛ valent plu
rimū q̄ꝫtum eas valituras eē p̄sciuit. Et pces
valēt ad ea ipetranda: que se p̄cantibus cōcessu
rū eē presciuit. Et iuste premia bonis sanctis:
ꝛ peccatis supplicia cōstituta sunt. Neq̄ enim
ideo peccat hō q̄ deus illū peccaturū eē p̄sciuit
imo ideo nō dubitatur ipm̄ peccare cū peccat:
q̄ ille cuius p̄scia falli nō pōt: nō fatum: nō for
tunā: nō aliquid aliud: sed ipm̄ peccaturū esse p̄
sciuit. Qui si nolit oio nō peccat: sed si peccare
noluerit ēt hoc ille presciuit. hec ille. Liberi er
go sunt homines qui bene agūt: liberi sunt qui
male: liberi qui iam celū cōscenderūt. Insup li
beri ꝛ qui suoꝝ criminum supplicia lugent.

Scdm̄ capitulum: q̄ facile ē vt pctōres sal/
uentur: q̄ gratia ad salutē necessaria oibus p̄/
pata ē a deo ꝛ nulli volenti negatur.

Secunda conclusio dicitur gratiositas.
8 Facile quippe ē vnicuiq̄ volēti posse
saluari: q̄ gratia ad salutem necessaria
oibus ē preparata. Ad qd̄ pleni⁹ intelligēdum
sciendū quosdā ita tenuisse liberi arbitrii facul/
tatē: ꝛ tm̄ illā estimasse: vt absq̄ auxilio diuine
gratie per sol⁹ liberi arbitrii ptātē saluari oēs
posse ꝓfiterentur. Fuit aūt erroris hui⁹ pnicio
sissimus garrulator Pelagius ꝛ ei⁹ imitato/
res: de qbus egregi⁹ doctor Aug. li. 1. retracta
tionū ait. Noui heretici pellagiā cū sic liberum
asserunt volūtati arbitriū: vt gratie dei nō reli/
quāt locū: quā s̄m merita nostra dari asserunt.
Cōtra quā sniam vallidissime pugnat idē doc
tor p̄clarissimus i q̄ꝫpluribus doctrine sue lo/
cis: ostendēs neminē absq̄ gratia nō solū non
posse i aliquod opus meritoriū: sꝫ in quācunq̄
meritoriā cogitatōem volūtatis: vel ad opa me
ritoria deuenire. Vnde ad Bonifaciū papam
ait. Nō pōt hō aliquid boni velle nisi iuuet̄ ab
illo q non pōt malū velle. Et iterum in li. de p̄
destinatōe scōꝝ. Prius ē cogitare bonū q̄ꝫ cre
dere: ꝛ ipm̄ cogitare bonū ex deo ē. Et in li. de
corruptōe ꝛ gratia. Sine grā dei nullū ꝓrsus
siue volēdo siue agēdo factū hoies bonū. Et
ad Valentinū cogitare vel agere s̄m deū nul/
la rōe sine gratia dei possumus. Et in enchiri
diō. Gratia p̄uenit vt velim⁹ bonū. Et in li. d̄
ecclesia. dogma. d. Mouet ad querēdā salutē
libertas arbitrii: monēte prius deo. Sūt ꝛ alii
doctores q Aug. dictis firmissimo iudicio alli
gātur. Ingt nāq̄ Ysidorus li. sniaꝝ. Gra
tia ē diuine materie donū per qd̄ bone volūta/
tis ē exitus. hec ille. Et iteꝝ ibidē. Sciāt defen
sores liberi arbitrii nihil boni posse nisi diuine
gratie iuuamine sustentent̄. Et d̄ hoc ēt magi/
ster. 2. sniaꝝ. 26. di. Bona volūtas comitatur
grām nō gratia volūtatē. Et Paulus vas ele
ctōis. 2. Cor. 3. c. Nō sumus sufficiētes aliqd
cogitare a nobis tanq̄ꝫ ex nobis. sed su. n. ex. d̄
ē. Et Ro. 9. Nō ē volētis neq̄ currētis sꝫ mi
serētis dei. Aduertēdū ē s̄m Bon. i. 2. di. 28
q. 6. q̄ opus aliquod triplr̄ pōt dici bonū. Vno
mō dicitur bonū eē aliqd simplr̄. Et hoc ē bo/
nū quod ordinatū ē in finē: ꝛ tale ē bonū meri
toriū. Et huiusmōi bonū nō pōt libeꝝ arbitriū
lapsum absq̄ auxilio gratie grātū faciētis. Se/
cūdo mō dicit̄ aliqd eē bonum in hoc q̄ aliquo
mō de cōgruo disponit ad bonū Et tale ē bonū
quod fit extra charitatē: nihilomin⁹ tamē cū re/
cta intentōe. Et in tali nō pōt libeꝝ arbitriū abs
q̄ munere gratie gratis date p̄ qd̄ illuminet̄ ꝛ
dirigatur ꝛ excitet̄ vt velit facere vt fit aliquid
deo placitū. Tertio mō dicitur aliqd bonum
q̄ ē ordinabile ꝛ hꝫ aliquā ordinatōem intra se
siue ex transitu sup nām debitā sicut pascē esu/
rientem

pientẽ: siue ex debita circũstantiã supaddita .s.
cũ id faciat quãdo exigit loci ꝛ tpis oppꝛtũitas
Ad illud aũt gen⁹ boni cõplendũ: ꝛ si grã gra
tis data sit necessaria ad hoc ꝙ fiat faciliter : cir
cunscripto tñ oĩ munere gratie: ꝛ relicto libero
arbitrio i puris nãlibus p nãle iudiciũ ꝛ discre
tiõ hõ posset in tale bonum: deo sibi coopante
sicut coopatur in aliis creaturis. Nam sine p̃
mo agente nullum agens põt agere. Ad bonũ
autẽ quod ducit ad bonum pfectum siue meri
to cogrui: siue merito condigni : nõ põt absqꝫ
auxilio dei. Ex his quidã minus bene itelligẽ
tes dicunt ꝙ nullus absqꝫ gratia saluari potest
ꝛ ꝙ nõ ẽ in hominum ptãte seu voluntate pos
se saluari. Sꝫ his leuiter respõdẽ possunt⁹ : qꝛ
diuina gratia nec liberꝝ arbitrium coartat : nec
ipm a se excludit. Exprimit nãqꝫ Aug. ordinẽ
gratie ꝛ liberi arbitrii in libro de ecclesiasticis
dogmatib⁹. d. Initiũ salutis nostre deo mise
rante habem⁹. Vt acquiescam⁹ salutari ĩspirati
oni nostre ptãtis ẽ. Vt adipiscamur qď acqui
rendũ admonitiõe cognouim⁹: diuini ẽ nume
ris. Vt nõ labamur iã adepto salutis munere
nostre sollicitudinis : ꝛ diuini pͥter adiutorii.
Ex hoc dicto clare cognoscitur ꝙ principiuꝫ sa
lutis a gratia dei ẽ: sꝫ nõ nisi in cõsentiẽte. Qď
ẽt Aug. li. de li ar. aptissime manifestat. Vir
tutẽ inquit de⁹ in nobis sine nobis opaṫ. Et ite
rũ. Qui fecit te sine te nõ saluabit te sine te. que
auctoritates vnã eãdẽqꝫ sñiam habẽt : nullãqꝫ
repugnãtiã. nam prima auctoritas denotat in
hoĩs salute dispõem sũsceptiuã ṽtutis ꝛ ptãteꝫ
effectiuã. Dispõ susceptiua ṽtutis ẽ liberuꝫ ar
bitriũ. Ptãs ãt effectiua ẽ diuina gratia. Di
cit ergo. Virtutẽ de⁹ opaṫ in nobis consentiẽti
bus. Ecce dispõ susceptiua. Sine nobis efficiẽ
tibus. Ecce effectiua ptãs: que deo tribuiṫ. Et
in scďa auctoritate idẽ dicitur. Qui fecit te sine
te efficiente. Ecce potestas effectiua. Nõ salua
bit te sine te consentiente. Ecce dispositõ susce
ptiua. Et cũ liberꝝ arbitriũ vix aut nũqꝫ destitu
atur a gratia gratis data fm̃ Bon. i. 2. di. 28.
quid aliud restat nisi malos nõ saluari nõ ex de
fectu gratie sꝫ ex defectu ꝓprie volũtatis. Sicut
eñi sol radios suos nõ abscõdit : sꝫ illos q̃ꝫtum
in se ẽ oĩbus idifferenter cõicat: ita ꝛ de⁹ grãm
suã. Et si ut aliquis claudẽs fenestrã ne lumẽ
solis videat ẽ inculpãd⁹: qꝛ lumẽ recusat ꝛ non
sol ipse qui q̃ꝫtuꝫ i se ẽ relucet ei. Ita repͥhensi
bilis ẽ hõ qui resistit gratie dei quã ipse semper
dare ẽ paratus. Quid nãqꝫ culpe in fonte vber

rimo ꝛ affluentissimo eẽ põt si transiens quispi
am siti defatigatus ꝓpria sua negligentia illi⁹
aquam non bibat. Audite itaqꝫ miseri peccato
res ꝛ intelligite si saluari cupitis : si petõꝝ veni
am cõcupiscitis: si celestẽ patriã anhelatiṡ. Api
te cor vestꝝ: ꝛ nõ cõtẽnatis grãm dei vocãtis.
qꝛ Apoc. 3. c. dicit. Ego sto ad hostiũ ꝛ pulso.
Si quis aperuerit mihi itrabo: ꝛ cenabo cũ illo
ꝛ ille mecũ. Clamat equidẽ de⁹ bẽign⁹ ad aiaꝫ
peccatricẽ illud qď Cant. 2. c. scribiṫ. Api mihi
soror mea: spõsa mea: amica mea: colũba mea:
formosa mea. Api. s. aia sorõ mea qꝛ tu ad ima
ginẽ ꝛ similitudinẽ meã fcã es. Sponsa mea:
qꝛ ad hunc finẽ desponsaui te in fide: vt mecũ i
celis i eternũ regnare valeas. Amica mea : qꝛ
beneficioꝝ multitudine: vt me cognoscas : vt
me diligas: a me predotata es. Columba mea
ut mihi siliter obedires p̃ceptis ꝛ monitiṡ salu
taribus a me bene istructa ꝛ disciplinata es. for
mosa mea: qꝛ vt me solũ formosum amares: sũ
ma pulchritudine a me decorata es. Api ergo
mihi: ꝛ me nõ abiicias neqꝫ repellas.

Capitulum tertiũ de exemplis quib⁹ clare cõ
stare põt ꝙ oẽs petõres si volunt possunt salua
ri ꝛ si qui nõ saluantur: ideo ẽ: qꝛ nolunt: nemi
ne ipsos cogente.

Ertia cõclusio dicitur exemplaritatis.
t Sunt quidẽ exẽpla plurima quibus ap
parere põt: qꝛ facile sit saluari cum sit
hoc in voluntate vniuscuiusqꝫ sicut supius di
ximus. Audiam⁹ ergo Augu. i li. de li. ar. Et
notatur i decretis. 23. q. 4. c. nabuchodonosor
Vbi egregi⁹ doctor adducit exẽplum de nabu
chodonosor ꝛ Pharaone: dicẽs Nabuchodo
nosor pñiam meruit fructuosã. Nõne post innu
meras ipietates flagellat⁹ rex iste penituit: ꝛ re
gnum quod perdiderat rursus accepit. Pha
rao ãt ipsius flagellis durior est effectus ꝛ piit
Hic mihi rõem reddat qui diuinum cõsilium
nimium alto ꝛ sapienti corde diiudicat. cur me
dicamentum vnius medici manu cõfectuꝫ: alii
interitum: alii valuerit ad salutẽ: nisi qꝛ xp̃i bo
nus odor aliis ẽ odor vite i vitã: aliis est odor
mortis in mortẽ. Quantum autẽ ad naturam
ambo hoĩes erant: q̃ꝫtum ad dignitateꝫ ambo
reges: q̃ꝫtum ad cãm ambo dei populum capti
uum possidebant: q̃ꝫtum ad penã ambo flagelliṡ
clementer admoniti. Quid ergo fines eorum
fecit esse diuersos: nisi ꝙ vnus manum dei su
per se sentiens in recordatione proprie iniqui
tatis ingemuit : alter vero libero cõtra dei mi

ferice ꝛ diſſimã veritateꝫ pugnauit arbitrio. hec ille. Pharao nãqꝫ. x. plagis a deo pcuſſus nõ ſe humiliauit: ſed pplm dei pſequẽs in mari rubro ſubmerſus dãnatus perijt. Nabuchodonoſor vero poſt ſeptẽnẽ pniam ſiue ſui caſtigatõem vt dicitur Daniel. 4. c. leuauit oculos ad celuꝫ ꝛ ſe deo humiliãs ad honorem regni decorẽqꝫ venit. Et ſm Nico. de lira ſup hoc paſſu Danielis: ſaluus mortuus ẽ: qꝛ ſcriptura hiſtoriaꝫ illã in eius ſaluteꝫ terminat. Pꝫ ergo nec pharaonu nec nabuchodonoꝛ aduerſus fines facta ẽ violentia. Eſt ꝛ huic ſimile exẽpluꝫ Petri ꝛ Jude diſcipuloꝝ xpi. Petrus xpi apoſtolus. Judas xpi apoſtolus. Peccauit petrus negãdo xpm. peccauit Judas prodẽdo xpm. Quid ẽ ergo qꝫ Petrus poſt petm̃ xpo ſucceſſit i aiarũ cura: ꝛ merito coronatus btitudinis palmã accepit. Judas vero ſe laqueo pimẽs ꝛ ſuſpendens dãnat⁹ ẽ. Nulli dubiũ eẽ qꝫ ſi Judas ſaluari voluiſſet vtiqꝫ vero potuiſſet. Unde de pe. di. 1. c. his poteſtati ſ. dicitur. Arbitror. n. qꝫ ẽt Judas potuiſſet tanta miſeratõe dñi nõ excludi a venia: ſi penitentiam non ſolum apud iudeos: ſed apud xpm egiſſet. hec ibi. Penituit inges iudas: ſed cur veniã nõ accepit. Ad qd facile eſt reſpondere: qꝛ laqueo ſe ſuſpẽdit. Et ideo in. c. Judas. de peni. di. 3. dicitur. Penituit ſed male. nam laqueo ſe ſuſpendit. Ideꝫ notatur i. c. Nihil. ꝛ in. c. ſceleratioꝛ. eadẽ di. ꝛ in. c. nemo. de pe. di. 1. vbi dicitur. Nemo pẽt bene agere pniam niſi ſpauerit idulgentiã Uidẽs qppe Judas qꝛ male egerat in ſingultibus ꝛ ſuſpirijs ꝓrupit dicẽs. Peccaui o me dolẽtem. peccaui o me iſelicẽ. peccaui inquã: qꝛ tradidi ſanguinẽ iuſtũ. O ipie iuda cur tuũ peccatũ cognoſcẽs nõ cucurriſti ad pedes ieſu xpi ſed potius ad pedes ſacerdotũ: ẽt ſi illũ querere debuiſſes: ſiue ligatũ ad columnã: ſiue crucifixũ: ſiue iter duos latrones pendẽtẽ. Si eo iuẽto dixiſſes ei. peccaui ieſu: qꝛ oſculo te tradidi i manus iniquoꝝ: vile preciũ ab eis ſuſcipiens: ſtatim audiuiſſes vocẽ dulciſſimã eius dicentem tibi. Remittũtur tibi pctã tua. Nõ hoc fecit iudas: ſed abiens laqueo ſe ſuſpẽdit: ꝛ ſic dãnat⁹ interijt. Petrus vero poſt trinã negatõem ſi voluiſſet dãnatus fuiſſet. Nullus eũ iduxit ad ſalutẽ: ſed ſentiẽs cantũ galli vt pdixerat ei xps: ꝛ vidẽs ſe a xpo reſpici ſicut habetur Luc. 22. egreſſus foras fleuit amare. Dicebat forte petrus. O qñta ẽ iniqtas mea: o qꝫ graue pctm̃. Negaui me ſcire xpm: quẽ vidi: quẽ amaui: q me tñ dilexit. Uidi eũ ſuper aqs ãbulare: mortuos ſuſcitare illumiare cecos: ꝛ mũdare leproſos: ꝛ tamẽ dixi me eũ nõ vidiſſe. O benigniſſime pater mi: negaui noſcere te quẽ aſperi ꝓprijs oculis trãſfiguratũ in monte: ꝛ captus formoſitate ꝛ pulchritudine maieſtatis tue dixi: faciamus hic tria tabernacula. O piiſſime ſaluatoꝛ mũdi: tu me ad apoſtolatũ vocaſti: tu meos pedes lauaſti. Tu mihi tua ſecreta mõſtraſti ꝛ ego cũ iuramẽto negaui te. parce mihi: indulge pctis meis: nõ me deſpicias penitenteꝫ. O petre eſto ſecurus: qꝛ humilitas pnie tue xpm iclinat ad veniã: pepercit petro xps quẽ nũc ſedere facit i gloria regni celoꝝ. Que itaqꝫ difficultas ẽ vt pctõres ſaluent: q cũ volunt poſſunt ſaluari. Audiant pctõres oẽs: quid loquar: qd cũ veritate dicã. Si aia peccatrix: diaboli ſerua: inimica dei: ꝛ gratia ſpoliata: deleta ex libro viuentiũ ꝓpter ſua ſcelera multa ꝛ nephãdiſſima deo recõciliari voluerit: tãta ẽ facilitas: vt ad recõciliatõeꝫ huiuſmodi nõ ſit expediẽs neqꝫ neceſſariũ expectare tempora longa: nõ ãnos: nõ mẽſes: nõ diẽ: nõ horam: ſed vt ſic dicã in ictu oculi reuoluto corde ad deũ cũ cõpunctõe ꝛ ꝓpoſito bene viuẽdi ipſo fcõ ois culpa ceſſabit. O igitur rephenſibilis humana durities. o reprobanda negligẽtia pctõꝝ. o ipietas humane mẽtis. Tam dulcis ẽ via ſalutis oibus populis: ꝛ tamẽ pauciſſimi illã igrediuntur. Clama ad deũ o peccatrix aia ꝛ dic ei. Miſerere mei: ꝛ ſtatim ſine vlla dilatõe dabit tibi grãm ſuã: quã offert oibus ad ſe recurrẽtibus: quos vocat ſicut pꝫ in themate. d. Uenite. ſ. ad grãm meaꝫ quã vobis liberaliter exhibeo. Hãc ipſe deus det nobis oibus vt peruenire tandeꝫ poſſim⁹ ad eternam gloriam. Amen.

Ermo ſecundus de diuina charitate: in quo oſtenditur qꝫ ſuauis ꝛ benignus ſit de⁹ benedictus ipſis peccatoribus vt ſaluentur: que ſuauitas ad omnes ſe extendit ꝛ nullũ excipit.

V Enite ad me oẽs q laboratis ꝛ onerati eſtis ꝛc̃. vbi ſupra. Conatur antiquus hoſtis ſuggerere eis qui peccata priſtina deponere iam diſponũt ſentiẽtes facilitatẽ voluntatis ſue: qꝫ benignus deus cũ multa exprobratõe atqꝫ obiurgatõe peccatores ad ſe redeuntes ſuſcipiat. Quod falſiſſimũ eſſe cõſtat ꝛ ab omni veritate alienũ: cũ rex ipſe ꝛ dominus omniũ creaturaꝝ penitentib⁹ ſit totus

blandus

blandus benignus placabilis dulcis suavis et pius. Quare in p̄nti sermone ad cōfortationem oium de secūda flāma divine charitatis q̄ suavitas dcā est dicerem⁹: oñdentes q̄ʒ imēsa sit suavitas dei ad oīs sub triplici radio illustrante. Eruntq; hi tres radij tres cōclusiōes cōfirmantes hanc vitatē. s. q̄ deus ex suavitate sua multa facit vt pctōres salvent: q̄ nō faceret si ñ vellet q̄ʒtum in ipso ē salvos fieri omnes.

Primus radius dicitur beneficioꝝ cōicatio.

Secūdus radius dicitur diuturna supportatio

Tertius radius dicitur abundans miseratio.

Capitulū primū vbi dicitur de imensis beneficijs que deus exhibet cunctis peccatoribus ostendens q̄ quantū in se est vult oēs salvari.

P Rimus radius quo illustramur ad cognoscendū dei suavitatē erga oēs dicit beneficioꝝ cōicatio. In principio cui⁹ quero abs te o miser hō: si vnq̄ʒ cogitasti quis ille sit q te ardenti⁹ ceteris diligat. Respōdebis forte q̄ pater tuus: vel mater tua: vel soror tua: et huiusmodi. Sed certe ignoras verū amatorē tuum. Deus hic ē. De quo dicit Hugo de arra sponse. Spōnsū habes et nescis: pulcherrimū oium et faciē eius nō vidisti. Ip̄e. n. te videt q̄ nisi te videret nō te diligeret. Voluit adhuc se ip̄m tibi p̄sentare: et munera misit: aiam dedit pignus amoris. hec ille. Verba ista sūt poteris dicere de illis q iusti: qui boni sanctiq; sūt: hos deus amat: hos diligit: hos āplectit vinclo charitatis. Pctōres vo quō diligit deus: cū neq̄at eē amor vbi ē inimicitia et odiū. Scribit nāq̄ʒ Aug. 12. li. de ci. dei. c. 3. d. Dicunt in scripturis inimici dei: q nō natura sed vitijs ei⁹ adversant impio nihil ei nocere valētes sed sibi. Inimici sūt resistendi volūtate: nō ptāte ledendi. Et idē. Scio deū inimicū oi criminoso. Et de hoc isup habetur. Sap. 14. c. vbi dicit. Abhomiabilis ē deo ipius et ipietas eius. Et Ecclesi. 12. c. Altissimus odio habʒ pctōres. Et Judith. 5. c. Deus pctōꝝ odit iniquitatem. et David loquens ad deū dicit. O disti oēs observātes vanitatē. Ad hoc rñdere possum⁹ ex dictis Boñ. in. 3. di. 32. q̄ deus nō dicitur creaturā diligere rōe affectionis animi: sed rōe cōicationis alicui⁹ boni. Ita q̄ dilectio dei dicit potius eē dilectio effectus q̄ʒ affectus. Cōicatio autem bonitatis divine si attendat q̄ʒtum ad effectum gratie nō se extendit ad pctōres. Ideo propter huiusmōi boni subtractōem dicitur illos odire Et sic itelligūtur auctoritates p̄allegate. Sʒ cōicatio alioꝝ beneficiorum et bonis et malis eadē ē. Ob quod et malos deus diligit: nō vt malos sed sua illis beneficia tribuēs vt boni fiāt. Sūt aūt inter cetera tria beneficia que et bonis et malis tribuūtur a deo. s.

Primum est creationis.

Secundum est sociationis.

Tertium est gubernationis.

Primū est beneficium creatōis. Quisnam estimet q̄ʒtum bonum est esse in numero creaturaꝝ non quarūcūq; sed rōnabilium. Nullo q̄dem precio emi possʒ vnus ex oculis: aut aliquod ex mēbris nostris. Multominus aliqua anime potentia cuiuscūq; thesauro precioso poterat cōparari. Et q̄s ē qui oibus dedit animā cū potentijs et corpus cū sensibus nisi de⁹. Dedit aūt hoc ex mera liberalitate sua. Hic est qd Lac. in. 2. li. divinaruʒ insti. adver. gen. dicit Deus veri patris officio functus ē. Ip̄e corp⁹ effinxit: ipse aiam quam spiramus infudit: illi⁹ ē totum q̄cq̄d sumus. hec ille. Et Berñ. in sermone quodam. Parum tibi videris hō. Cogita qualem te fecit. Nempe fm corpus egregiam creaturā: fm animaʒ magis: vtpote imagine creatoris insignem rōis p̄ticipem: btitudinis eterne capacem. Porro ambo sibi coherere fecit artificio incōprehensibili sapientia investigabili. Nec hoc ante p̄meruit: qui ante nō fuit. Nec spes retributōis fuit: quoniā bonoꝝ nostroꝝ non idiget. Scōm beneficiū dicitur sociationis. Magnuʒ q̄ppe hoc ē: vt vnusq̄sq; habeat socium angelum. Unde dicit Hiero. super. 18. c. Mathei. et ponitur in. 2. sen. di. xi magna est dignitas animarū: vt vnaqueq; ab ortu sue nativitatis in sui p̄fectōem et custodiaʒ habeat angelum sp̄aliter delegatum. In q̄ auctoritate tria notantur a doctoribus theologicis

Primū notandū fm Alex. de ales in. 2. sūme. et Archidiaconū super. c. firmissime. de cōse. dist. 4. q̄ ē duplex nativitas. s. in vtero et ex vtero. Pria ē q̄ñ aia creatur sil' et ifundit corpi Secūda vo est quando exijt de ventre matris angelus aūt deputat hoi a prima nativitate. s. i vtero: nō ante. Nec debuit ēt post istā differri. Rō. n. fm Boñ. in. 2. di. xi. in declaratōe litere. q̄ illa custodia principalius respicit spiritū q̄ʒ corpus. Et iō non dʒ sp̄alem āgelū ad suaʒ custodiā habē anteq̄ʒ sp̄us ifundatur. Non dʒ ēt differri: q̄ ex tūc defendere pōt: et adiuvare. Utrū aūt q̄ʒdiu parvulus caret vsu rōis aliquem occultum effectum habeat q̄ʒtum ad habilitatem

ꝛ directõem in bonū: rõem assignare ē difficile sed negare nō est tutū. hec Bon. Scd̄m notandū q angelus nō deserit obstinatū in pctīs vsqꝫ ad mortē. Rō ē fm Bon. qꝛ pnioꝛ ē bonus angel⁹ ad adiuuādū q̄ꝫ malus ad pdēdum Sꝫ malus angelus hoīem nō dereliqt vsqꝫ ad mortē ēt quātūcūqꝫ scīn: sic ꝛ bon⁹ quātūcūqꝫ scelerati nō dimittit vsqꝫ in finē. Tertiūꝫ notandū ē q angel⁹ btūs pter custodiā hoīs nō ē inferioꝛ hoīe viatore neqꝫ idignioꝛ cū illd̄ fiat ex dulcedine sūmi dei: q hoī ostendere voluit benignitatē suā: que tanta ē vt āgelos suos mittat: q hoīes habēt adiuuare. De hoc āt auxilio ꝛ angeloꝝ custodia suo loco alias dicturi sum⁹. Nūc v̄o tm̄ tetigisse sufficiat q deus benedictus ita deputauit angelos ad custodiā iniquoꝝ sicut ad custodiā bonoꝝ. Sꝫ hic icidit dubiū nō imerito discutiēdū. s. vtrūꝫ deus magis diligat hoīem q̄ꝫ āgelū: vl̄ ecōuerso: ꝛ q magis diligat angelū ostenditur sic. Maioꝛ dilectio ꝛ minoꝛ attendit̄ fm maiorē ꝛ minorē cōicatōēꝫ diuine liberalitatis. Sed deus p vno solo motu angelū glificauit: qd̄ nō facit hoībus: ergo ē eis liberalioꝛ q̄ꝫ nobis: ergo magis angelos diligit q̄ꝫ nos hoīes. Itē angeli magis diligunt deū q̄ꝫ hoīes: pro eo q nullā habēt retardatōēꝫ qua ipediātur ne totalr̄ possint tēdere in deum ergo si deus magis diligit diligentes se: videt̄ q magis diligat angelos q̄ꝫ nos hoīes. Cōtra Dicit̄ ad Heb. 1. Nusq̄ꝫ angelos apprehēdit sed semen Abrahe. Sꝫ illud fuit potissimuꝫ signū dilectōis ꝛ familiaritatis diuine q assumeret nostrā nām creatā in vnitate psone sue: ergo magis videtur q dilexerit nām humanam q̄ꝫ angelicā. Itē Jo. 15. Maiorē charitatē nemo hꝫ. ꝛc̄. Sed deus posuit aīam suā p hoīb⁹ ꝛ nō pro angelis: ergo videt̄ q magis dilexit hoīes q̄ꝫ angelos. Itē illā nām magis diligit quā in altioꝛi gradu honoris constituit. Sꝫ deus humanā nām in vtroqꝫ sexu angelicis spiritib⁹ supposuit. s. xp̄m ꝛ ei⁹ nobilissimā matrem ergo videt̄ q humanam nām magis diligat ꝛ magis dilexit q̄ꝫ nām angelicā. Huic questōi Bon̄. respondet in. 3. di. 32. dicēs. Qd̄ cū deus dicat̄ diligere creaturā effectu fm q duplex ē effectus principalis dei respectu creature rōnalis: fm hoc pōt dilectio dei maioꝛ ꝛ mioꝛ dupliciter considerari. Est āt duplex effect⁹. s. cōditionis ꝛ repatōis. Si loquamur de dilectiōe dei quātum ad effectū conditōis sic magis dilexit angelos: qꝛ melioꝛa cōtulit eis naturalia ꝛ magis potētes eos fecit. Si v̄o loquamur q̄ꝫtum ad effectū repationis sic magis dilexit homines q̄ꝫ angelos: qm̄ angelos deseruit: hoīes v̄o repauit seu releuauit. Si aūt queras q̄ illarū dilectionū magis excedat reliquā. Tūc rn̄dēdū est q est loqui de excessu dilectōis fm statuꝫ p̄ntem: ꝛ fm statum similē. Scd̄m statū p̄sentem magis dilexit angelos q̄ꝫ hoīes. Secūduꝫ statū finalis gratie i quo erit repatio cōsumata: videt̄ rōabiliter posse dici q magis diligat homines. De plurib⁹. n. habebit hō in padiso vnde gratus ꝛ deuotus existat deo q̄ꝫ angelic⁹ ordo: tum pter beneficiū creatōis. tum pter beneficiū icarnatōis. Et sic pꝫ ad obiecta respōsio Nam prime rōes cōcludūt scd̄m effectū cōditionis: alie fm effectū reparatōis: habito respcū ad finalem statū. Hec Bon. Dictū ē satis de dilectōe hoīs: ꝛ angeli repatōe. Nos v̄o a deo singulariter dilectos hoīes cognouim⁹: qbus angelicos spūs dignatus ē sociare a quoꝝ societate alieni nō sūt ifideles: nō iudei: nō heretici nō deniqꝫ mali xp̄iani. O superna dei pietas: cur hoc facis. Cur angelos ad custodiā nō tm̄ amicoꝝ sed ēt inimicoꝝ tuoꝝ deputas. Profecto nō ob aliā cām: nisi vt tua a cūctis noscatur suauitas q̄ ēt pctōres ad tuā euocas charitateꝫ Quisnā ē qui oēs hoīes gubernat: oēs alit oēs qꝫ pascit. Ille pculdubio de quo dicit̄ i. p̄s. di. 8. c. Quo iure extra d̄ deci. i. c. tua nobis. Domini ē terra ꝛ plenitudo eius orbis terraruꝫ ꝛ vniuersi qui habitāt in eo. Ipsius nāqꝫ sūt oīa celū ꝛ terrā mare ꝛ oīa elemēta: luna: sol: stelle: arbores: plante: ꝛ cūcta que sūt in mūdo: a qb⁹ beneficiū suscipiūt igrati pctōres. Vnde Vgo de arra sponse ait. Respice vniuersū munduꝫ istū: ꝛ cōsidera si aliqd in eo sit qd̄ tibi nō seruiat. Ois natura ad hūc finē dirigat cursum suū vt obsequijs tuis famuletur ꝛ vtilitati deseruiat: tuisqꝫ oblectamētis piter ꝛ necessitatib⁹ fm affluentiā ideficientē occurrat. Hoc celuꝫ: hoc mare: hoc aer: cū his q̄ sunt in eis vniuersis explere non cessat. hec ille. Videam⁹ ergo q̄ꝫ mltis quātis ac qbus bon⁹ deus oīa illa largitur. Propterea Math. 5. dr̄. Pluit sup iustos ꝛ iniustos ꝛ solē suū oriri facit sup bonos ꝛ malos.

Scd̄m capitulū qualiter deus ex abūdāti pietate sua nō statim punit pctōres sed eos expectat logo tpe solum vt conuertantur.

s Ecūdus radius quo illustramur ad cognoscendū dei suauitatē dicitur diuturna supportatio. Nullus qdē ē tam isa

ne mēus

ne mētis q non cognoscat luce clarissima pctī
sūme displicere deo. Ob qđ stati mortali pctō
ꝑpetrato meret pctōꝛ eternas pēas subiē. Cer
tissimū ē aūt ꝙ deus in tā seue puni tōis execu/
tōe potentiā habet ⁊ facultatē: cui nemo resistē
pōt: ⁊ tamē tollerat patiēter: nō vnū tm̄ sed plu
res ⁊ q̄ꝫ inumeros pctōꝛes nephādissimis spur
cissimis horridisqꝫ pctis fedatos: de qbus dici
tur Eccl. 1. c. Stultoꝝ īfinitus ē nūer⁹. Quot
nāqꝫ sunt in hac vita erūnosa huiusmōi i stulti/
tia laborātes idolatre: heretici: scismatici: excōi
cati: ꝓditores: sacrilegi: seditiosi: detractores:
susurrones: bilingues: falsarij: ꝑiuri. deceptores
mēdaces: vsurarij: sortilegi: malefici: īcantato
res: elati: superbi. Inanis glorie cupidi: hypo
crite: irosi: gulosi: blasphemi: lusores: fornica/
tores: adulteri: sodomite: tyrāni domini ⁊ cru
deles: ꝓprietarij: religiosi nō officiātes: clerici
sigilli pnie fractores: symoniaci dei tēpla ingre
diētes ⁊ habitātes irreuerēter: aduocati ⁊ ꝓcu
ratores sine veritate ⁊ sine iusticia: semel i āno
nō cōfitētes ⁊ cōicantes: cōionē in pctō morta
tali suscipiētes: ⁊ aliis pluribus vitijs obnoxii
quos expectauit deus ⁊ tollerat patiēter quosdā
ad vnū ānū: q̄sdā ad duos q̄sdā ad vltimuꝫ vite
sue. Cur n̄ pcipitāē subito tot pctōres qui merēē
viui descēdere ad īfernū. Cur nō apitur terra
⁊ deglutit eos. Cur tāto tpe vt p̄dixim⁹ primo
radio diuinis beneficiis pfruūtur. O superexcel
sa latitudo diuine charitatis. O pelag⁹ infinitū
diuini amoris. Exaltanē impij ⁊ supbi morta/
les contra deū: ⁊ ipē nō statim priuat illos salu
te ꝓpter affluētissimā charitatē suā. Vn̄ Sap̄.
xi. dicitur. Misereris oium dn̄e: q̄ꝛ oia potes
dissimulās pctā hominum ꝓpter pniam. Et. 2
Petri. 3. c. Deus patiēter agit ꝓpter nos no
lēs aliquē pire sꝫ oēs ad pniam reuerti. Pctō
res aūt n̄ corrigūē ex diuia expectatōe: sꝫ pcti⁹
malicia ꝑpa obdurant i mēte. Hic apl's Ro.
2. c. ait. An ignoras q̄ꝛ bēignitas dei ad pniaꝫ
te adducit. Tu aūt sm duritiā tuā ⁊ īpenitēs cor
thesaurizas tibi irā in die ire ⁊ reuelatōis iusti
iudicii dei. Siqdē si eēt aliqd potēs qui i ptāte
sua habēt filiū sui iterfectorē: nōne benign⁹ essꝫ
si eū viuere pmitteret. Igiē a simili peccando
nosmetipsos qui sum⁹ filii dei iterficimus spūa
liter: ⁊ tm̄ deus sinit nos viuē vita tpali: ⁊ ēt vi
ta spūali p quā nos filii dei sumus. Qđ vo pec
cātes nos iterficim⁹. pbaē Sap̄. 1. c. Hō per
maliciā occidit aīam suam in se. Peccādo ēt fi
lium dei iesum xp̄m: qui i nobis ē iterficimus
Vnde Heb. 6. Rursus sibi metipsis crucifi/
gentes filiū dei. Et glo. sup Math. Vere oīs
hō malus quātū ad voluntatē suā: ⁊ man⁹ mit
tit in deum ⁊ occidit eum.

Capitulū tertiū de abundantia diuine mise/
ricordie: que tanta ē vt pctā omnia ⁊ superet ⁊
antecedat.

Tertius radius quo illustramur ad co/
gnoscendū dei suauitatē diciē abūdans
miseratio. Multa quippe ē misericordia
dei pctōrib⁹ ad se cōuertentibus exhibita. Sed
quō dices hoc pōt eē verū cū Damascen⁹ dicat
li. 2. c. 13. misericordia ē tristicia in aliēis ma/
lis. Sꝫ in deo nulla tristitia: ergo nec misericor
dia. Ad quod respōdetur sm Ric. in. 4. di. 26
Qđ misericordia iportat duo. Vnum tanquā
essentiale. Aliud tanquā accidentale. Primuꝫ
est promptitudo voluntatis ad subueniendūꝫ
miseris: in qua est totum virtutis misericordie
essentiale. Secundum vero est passio tristicie
que oritur in appetitu sensitiuo ex cognitione
miserie alterius. Quantum ad secundum non
est in deo misericordia: sed quātum ad primū
ē summe misericors ita ꝙ misericordia est in eo
scđm effectum ⁊ nō secūdum passionis defectū
Concordat his Bon. ⁊ Scotus. 26. dist. 4. ⁊
Alex. in. 4. summe. ⁊ Tho. prima parte. q. 22
Hinc est ꝙ Anselmus in monologiō loquēs
ad deum ait. Misericors es quia miseros sal
uas: peccatoribus parcis. Misericors non es
quia nulla miserie compassiōe afficeris. Quā/
ta autem sit latitudo huius diuine misericordie
patet in sacra scriptura doctorūqꝫ sententiis.
Et primo sapiens Eccle. 2. c. ait. Magna mi
sericordia dei ⁊ propitiatio illius conuertenti/
bus ad se. Quis adiiciet narrare misericordi/
as dei. Eccle. 18. Letetur anima nostra in mi
sericordia eius. Ibidem. 15. Tu autem domi/
ne suauis ⁊ verus es: ⁊ in misericordia dispo
nens omnia Sap̄. 15. Exo. 39. c. Dominator
domine deus misericors ⁊ clemens patiens ⁊
multe misericordie ⁊ verax. Et Esa. 54. dicit
dominus. In misericordia sempiterna miser
tus sum tui: dicit redemptor tuus dominus.
Derelinquat impius viā suā: ⁊ vir iniquus co
gitatōes suas ⁊ reuertaē ad dn̄m ⁊ miserebitur
eius. Esa. 55. Inuocabis ⁊ dn̄s exaudiet: cla
mabis ⁊ dicet adsum: q̄ꝛ misericors suꝫ dn̄s de
us tuus. Esa. 58. Cōuertimini ad dn̄m deuꝫ
vr̄m: q̄ꝛ benign⁹ ⁊ misericors ē patiens ⁊ mul
te misericordie ⁊ prestabilis super malicia.

Iohelis. 2. Magnificata ē vsq3 ad celos mise ricordia tua. psal. 29. Tu aūt dn̄e suauis z mitis z multe misericordie oibus inuocantib⁹ te. ps. 83 Laudate nomē eius qm̄ suauis ē dn̄s i eternū misericordia ei⁹. ps. 9?. Magna est sup celos misericordia tua. ps. 107. De penitē di. 1. c. vide. Pius est dn̄s z misericors q vindictā3 temperat ab eo q iam penitēdo pcuenit. Et d pe. di. 1. c. Quia diuinitatis natura. Hiero. ait. Quia diuinitatis natura clemens est z pia magisq3 ad idulgentiā pna q3 ad vindictam q̄ non vult mortē petōris: sed vt conuertatur z viuat: si quis post lapsum petōr ad verā pniam se cōuerterit cito a vero misericordie iudice veniā ipetrabit. Et de pe. di. 1. c. Nouit de⁹. z. c. Si agamus. z. c. q̄obrē. z. 22. q. 4. c. vnusq̄sq3. z. c. Incōmutabilis. Nouit de⁹ mutare sententiam: si tu noueris mutare ppositū3. i. emēdare delictū. Quid faciūt ergo petōres. cur nō ad deū reuertātur quādo tantā misericordiam petōres ipsos suscipiētem inueniūt. Inquit eni3 Greg. in Omel. qui stare cōtempsit saltē p⁹ lapsum surgat. Reuertētes nos dominus demēter amplectitur: q2 petōrum vita eē indigna iā non pōt que fletibus saluat hec ille. Et d pe. di. 1. c. in actōe. Cor contritū z humiliatū deus nō spernit. Et p Ezechielē. 18. c. dn̄s dicit. Nolo mortē petōris: sed vt cōuertatur z viuat. Reuertimini z viuite. Paulusq3 ad Eph. 2. c. dicit. Deus diues ē in misericordia. Et iterū. 2. Cor. 1. Benedictus deus z pater domini nostri iesu xp̄i pater misericordiarū. Que oia considerans deuotus Bern̄. super cantica sermone. 22. ait. Omnino pp̄ter mā̄suetudinē q̄ de te predicatur curremus post te dn̄e iesu: audiētes q non spernas paupem: petōrē nō horreas Nō horruisti confitentē latronem: non lacrymantē peccatricē: nō chananeā supplicantē: nō deprehensam in adulterio: nō sedentē i teloneo nō supplicantē publicanū: nō negantē discipulum: nō persecutorem discipulorū: nō ipos crucifixores tuos. hec ille. Nihil ergo in deū austerum: nihil terribile ē ad se venientibus petōribus. Idō clamat. Venite ad me opantes iniqtatem. Venite ad me flumē indeficiēs omnis charitatis. Ad me qui vos creaui. Ad me qui vobis contuli tanta beneficia. Ad me q multis annis vos expecto. Ad me qui dulcissime vos inuito. Ad me q vos benigne suscipio. Ad me qui vobis indulgeo. Ad me vestrū creatorē: q patus sum dare vobis felicitatē regni celorum quam nobis concedere dignetur qui ē benedictus in secula seculorum. Amen.

Sermo tertius de diuina charitate: i quo declaratur: quare deus benedict⁹ z gl'iosus multa peta z oia cuiuscūq3 grauitatis remittit vere penitentibus ad se redeuntibus.

Enite ad me oēs qui laborantes z onerati estis. Iterum vbi supra. Etsi qd cunq3 petm̄ mortale q2 cōtra deum cū sit ifinitū3 bonū: malū infinitū merito dici possit verūtamē vnū altero grau⁹ eē respectū alicuius circūstātie: null⁹ sane mētis ambigit: imo z pleriq3 petōres lz alios penitētes videant: tamē se illis grau⁹ errare rōe cognoscūt rōeq3 iudicāt. Ob qd in dubiū venit. Si diuina charitas ad oē peti genus z ad quoscūq3 petōres se extēdat Quod quidē saluator noster soluit i verbis pmissis cū dicit. Venite ad me oēs. s. petōres. In quib⁹ verbis tertia flāma diuine charitatis exprimit: de qua in presenti dicendum est sub tripli ci conclusione. videlicet.

Prima vocatur volitionis.
Secūda vocatur remissionis.
Tertia vocatur damnationis.

Capitulū pmū q deus suauis est oibus: z qualiter itelligitur illd dcm̄ apostoli q vult oēs saluos fieri cū tamē nō oēs saluentur.

Rima cōclusio dicit volitiōis. In qua scire debem⁹ q deus gratiosus q̄tum in ipo ē vult oēs saluos fieri. iuxta illd ps. Suauis dn̄s vniuersis z miseratōes eius sup oia opera eius. Apls āt. 1. ad Timot. 2. c. loqns de liberalissima volūtate dei dicit. Oēs hoies vult saluos fieri z ad agnitiōem veritatis venire. S3 nō imerito dubiū oritur q2 cū nō oēs saluētur videt q volūtas dei nō sit efficax: vel dcm̄ apostoli ē min⁹ verū. Ad qd declarādum dicit doctor seraphicus Bon. i. 1. q. 46. z Nico. de lira sup hoc passu: q dcm̄ apostoli tribus mōis exponit. Vno mō vt sit ibi distributō accōmodata sicut z hic. Ois hō timet i mari. Fm eni cōem modū loqndi itelligitur qui ē i mari. Silr Augu. exēplificat. vt si dicat. Magister iste docet oēs pueros de ista ciuitate: q2. s. docet illos qui adiscūt. Nullus. n. docetur nisi p ipm. Sic i pposito pōt eē sensus. Deus vult saluos fieri oēs hoies qui saluātur: q2 null⁹ saluatur nisi velit deus. Scdo mō pōt exponi

vt sit ibi distributio, p generib⁹ singuloꝝ: ⁊ non pro singulis geneꝝ. Sicut cū dicit. Omne animal fuit in archa Noe qꝛ de omnib⁹ generibus animaliū fuerūt ibi aliqua indiuidua. Et deus de omni genere vult aliquos saluos fieri scilicet de grecis: de latinis: de plātis: de sublitis: ⁊ de omni genere. Et sic exponit magister sententiarū in textu. di. 4. 6. i. li. Tertio mō pōt exponi de voluntate dei antecedente ⁊ non cōsequēte. Volūtas antecedens est: q̄ qs vult aliqd absolute. Volantas autē q̄ est cōsequens est qua qs vult aliqd cōsideratis circūstātijs. Volūtas antecedens est voluntas respectu eiusdē, ppter qd deus hominē facit: ⁊ est irrefragabiliter bonorū. Voluntas cōsequens est qua vult aliq̄ ſm presciētiā meritoꝝ differentia aūt inter hāc et illā voluntatē: nō est ſm diuersitatē affectionis siue modi volendi q sit in deo: sed secūdū rationem cōnotandi ⁊ intelligendi. Prout. n. dicit deū velle salutē: tū ex parte nature date: tum ex parte gratie oblate. Dedit enī de⁹ naturā ſm quā ipsum possent cognoscere: ⁊ cognitū querere: ⁊ quesitū inuenire: ⁊ inuento inherere: ac p hoc salutē obtinere. Gratiā simili mō obtulit dū filiū misit: cuius p̄ciū omniū saluti sufficit: leges etiā ⁊ mādata salutis tribuit ⁊ ostēdit. Ipse insup, ppe est omnib⁹ inquirentib⁹ ⁊ omnib⁹ inuocantib⁹ eū. Velle ergo hominē antecedenter saluare nō ꝯnotat salutē. Velle autē ꝯsequenter saluare: est velle dare salute ei quē scit ad salutē peruentuꝝ p suū auxiliū ⁊ gratiā: ⁊ ꝯnotat salutis euentū. Et sic nō est dicere q deus vult omnes homines saluos fieri.

Capitulū secūdū: q̄liter de⁹ penitētib⁹ peccatoribus remittit omne gen⁹ peccati: ⁊ quomō intelligit de peccato i spūm sanctū qd sit irremissibile

S Ecunda cōclusio dicit remissionis. Si enī deus vult omnes homines saluos fieri q saluari volunt adhuc remanet dubiū de peccato in spiritū sanctū. Posito enī q aliqs peccasset in spiritū sanctū ⁊ reuerti vellet: vtrū de⁹ talē ad veniā susciperet. Et videt q nō qꝛ peccatū in spiritū sanctū est irremissibile. Patet p Aug. li. de fide ad Petrū: vbi ait. His q peccant in spiritū sanctū: neq̧ hic neq̧ in futuro remitti dicim⁹. His rn̄dendū est ſm magistrū sententiaꝝ di. 4. 3. secūdi. li. q peccatū in spiritū sanctū vix aut raro: aut difficiliter remittit. Secundū. n. Alex. de ales in. 3. summe vbi tractat de remissione peccati Ade: peccatū tripliciter dicitur irremissibile. s.

Negatiue.
Priuatiue.
Contrarie.

Negatiue est irremissibile illud qd nullo modo pōt remitti. Et isto mō est irremissibile peccatū luciferi ⁊ alioꝝ damnatoꝝ. Priuatiue dicit irremissibile qd nō habet aliqd dignum vt remittat. Et sic oē peccatū mortale est irremissibile: qꝛ nullū peccatū mortale habet aliqd p qd sit dignū remissione. Cōtrarie vō dicit irremissibile: qꝛ habet cōtrariā dispositionē ad remittēdū: sine q̄ nullo modo pōt remitti. Et isto modo est irremissibile peccatū in spiritū sanctū: qd directe est cōtra effectū spiritus sancti: q qdē ē gratia penitētialis. Huius aūt peccati sex sunt species: vt patet p Aug. i enchiridion. ⁊ de fide ad Petrū. ⁊ in li. de sermone dn̄i in monte. et in li. de baptismo paruuloꝝ: videlicet.

Desperatio.
Presumptio.
Inuidia fraterne gratie.
Obstinatio.
Finalis impenitentia.
Impugnatio veritatis agnite.

Quarū specieꝝ numerus assignat ſm Bona. in. 2. di. 43. vbi dicit: q cū peccatū in spiritū sanctū sit cōtra penitentialē gratiā: tunc aut ē cōtra ipsam rationem sui: aut rōne antecedentium: aut rōne subsequentiū. Si ratione antecedētiū cū ad penitentiā antecedant timor ⁊ spes tanq̄ due mole: cōtra rationē est p̄sumptio: cōtra spē est desperatio. Si rōne cōsequentiū: cū ad penitentiā cōsequat emēda q̄ cōsistit in duob⁹. s. in vera cōfessione: ⁊ vera satisfactione: sic sumuntur due species: quarū vna est ipugnatio veri agniti: alia est detestatio boni. Si rōne sui: sic ē obstinatio q̄ cōprehendit etiā finalē ipenitētiā. Dicit ergo peccatū in spiritū sanctū irremissibile magis q̄ alioꝝ peccatoꝝ genera, p eo q non tantū repugnat gratie: s͡ etiā dispositioni ad veniā ⁊ gratiā suscipiendā. Remissibile autē est tum ratione diuine potentie remittentis: tū qꝛ homo pōt de illo penitere: excepto peccato finalis impenitentie. Hec autē finalis impenitentia dicit dupliciter: sicut ⁊ pseuerentia. Nā pseuerantia vno mō dicit, ppositū pseuerādi. Alio modo dicit cōtinua pmanentia in bono vsq̧ in finē. Sic ⁊ impenitētia vno mō dicit propositū nō penitendi. Alio modo dicit cōtinua pmanētia in malo. Impenitentia primo mō, put dicit propositū nō penitendi est peccatū irremissibile

q: vix remittit̃: eo ꝙ tale ꝓpositũ claudit viaȝ ad gratiã ⁊ impedit ingressuȝ spiritus sancti. Tamẽ possibile est ꝙ illud peccatũ interdũ licet nõ semꝑ remittat̃. Sed impenitentia secũdo modo dicta nullo modo põt remitti. Hec autẽ nemini est attribuenda vsqȝ ad illud instans in quo posset dici de aliquo ꝙ finaliter sit impenitens.

Capitulũ tertiũ de peccato damnatoꝝ ꝙ talibus etiaȝ remitteret si ipsi verã penitentiã facerent: ⁊ ꝙ penitentia eoꝝ nihil valet.

t

Ertia cõclusio dicit̃ damnationis. Nã licet ea q̃ dicta sunt locũ habeãt in his q peccant in via: ⁊ emẽdant̃ dum viuunt in hoc seculo: tamẽ nullo pacto extendi possunt ad eos q in inferno damnati sunt ꝑ sententiam diffinitiuã. His.n. nunq̃ȝ deus veniã dabit: ⁊ tñ penitentiã agunt sicut patet Sap̃.5.c. Dicẽtes intra se penitentiã agentes. Ergo videt̃ ꝙ dei benignitas nõ sit omnibus cõmunis neqȝ oẽs penitentiã agẽtes dei suauitatẽ inueniunt.

Ad qd̃ dicendũ est ſm Boñ. in.4.di.14. ꝙ agere penitẽtiã sine dolore de culpa sua ꝯmissa põt esse dupliciter. Aut ꝑꝑ lesionẽ nature. Aut ꝓpter offensionẽ maiestatis diuine. Primam penitẽtiaȝ hr̃e qs põt ex sola natura sine aliquo munere gr̃e. Sicut.n. hõ naturaliter se diligit: sic etiã odit omne ꝑꝑ qd̃ malũ incurrit. Et talis penitẽtia est in dãnatis ⁊ i malis. Fuit h̃ i Anthioco scelestissimo: de quo dicit̃.2.li. Machab.9.c. Orabat scelestus dñm a quo nõ erat misericordiã ꝯsecuturus. Fuit etiã in Esau: de quo dicit̃ ad Heb.12. Nõ inuenit locũ penitẽtie: q̃q̃ȝ cũ lachrymis postulasset eã. Hãc dñs nõ acceptat: nec qs sic penitens inuenit gr̃aȝ vel veniã. Alia est pnia q̃ qs penitet ꝓpter dei offensam. Et hec nõ est sine diuina gr̃a gratuȝ faciẽte vel gratis data: q̃ deo placet. Et qm̃ diabolus hãc hr̃e nõ põt: ideo nec veniã hr̃e põt. Sȝ si ꝑ impossibile poneret̃ ꝙ diabolus ⁊ dãnati possent hr̃e hãc penitentiã: tũc dñs daret eis gr̃aȝ. Vñ de diabolis loquens Ber. i li. de gradibꝰ humilitatis ait. Sic.n. deꝰ temperauit in vindicta sniam vt si vellet recipere veniã nõ negetur. Nullũ ergo peccatũ est tã graue tã pdnderosũ ꝙ deꝰ dementissimꝰ pctõribꝰ nõ remittat: siue sit mortale simplex: siue sit in spm̃ sanctũ: siue i deũ. Vñ Criso. de pe. di.3.c. talis. ait. Talis ẽ mihi credẽ talis erga homies dei pietas ꝙ nũq̃ȝ spernit pniam si ei sincere ⁊ simpliciter offerat̃. Etsi ad summũ qs ꝑueniat maloꝝ: ⁊ inde tñ velit reuerti ad v̾itatis viã suscipit libenter ⁊ amplectit̃. h̃ ille. Et Hiero. ad Oceanũ ꝺ hec sic dic̃. Nulla peccata fletus iste nõ purget. Quas inueteratas maculas hec lamẽta nõ ambulant. Petrꝰ trinã negationẽ trina cõfessione deleuit. Aarõ sacrilegũ ⁊ cõflatũ ex auro vituli caput fraterne correxere p̃ces. Dauid sancti ⁊ mãsuetissimi viri homicidiũ pariter ⁊ adulteriũ septẽ dieꝝ emẽdauit fames. Iacebat in terra: volutabat̃ in cinere: ⁊ oblitus regie maiestatis lumẽ q̃rebat in tenebris: illũqȝ tm̃ respiciens quẽ offenderat lachrymabili voce dicebat. Tibi soli peccaui ⁊ maluȝ corã te feci: ⁊ redde mihi leticiã salutaris tui ⁊ spiritu principali confirma me. Atqȝ ita factũ est: vt q me docuerat v̾tutibꝰ suis quomõ stans nõ caderẽ: doceret ꝑ penitentiã quomõ cadens resurgerẽ. h̃ ille. De ipso quoqȝ Dauid peccatore grauissimo idẽ Hiero. ad Sabinianũ diaconũ lapsuȝ ita scribit. Totaȝ pniam peccatoris oñdit ps.50. q̃ñdo ingressus ẽ Dauid ad Bersabee vxorẽ Vrie Ethei: ⁊ a Nathã ꝓpha correctus rñdit. d. Peccaui. Statimque meruit audire. Et dñs abstulit a te peccatũ tuũ. Adulterio.n. iunxerat homicidiũ: ⁊ tamẽ inde ꝯuersus ad lachrymas ait. Miserere mei deus ſm magnã.m. tuã. Magnũ.n. peccatũ magnam digebat misericordia: vñ adiungit ⁊ dicit. Amplius laua me ⁊c̃. Tibi soli peccaui. Rex enim aliũ nõ timebat. Et malũ corã te feci ⁊c̃. Cõclusit.n. deꝰ oĩa sub pctõ: vt oibus misereatur. Tãtũq̃ȝ ꝓfecit vt dudũ peccator ⁊ penitens trãsierit in magistrũ. Ait.n. Docebo iniquos vias tuas ⁊c̃. Hec Hiero. Hoc v̾o qd̃ dictũ est de Dauid notat̃.2. Reguȝ.12.c. Vbi narrat̃ qd̃ post adulteriũ pariter ⁊ homicidiũ ꝑ Dauid ꝯmissuȝ cũ ei cõminaret̃ Nathan ꝓpha iudiciũ dñi: dixit ad Nathã. Peccaui dño. Statimque audiuit Nathan respondentẽ. Et dñs trãstulit peccatuȝ tuũ a te. Hec ꝓ omniũ dixiĩꝰ cõsolatiõe: vt sentiãt peccatores omnes q̃ȝ ãpla sit charitas ⁊ benignitas summi dei. Et ad h̃ occurrit qddam exemplũ vere stupenduȝ ⁊ admirabile: sicut habet̃ in legenda sancti Basilij. Vir qdã venerabilis Heradius nomine filiã suam habebat vnicã quã disponebat dño cõsecrare. Diabolꝰ vero callidus ⁊ astutus inflãmauit supra modũ vnũ de seruis suis in amorẽ puelle. Hic cũ impossibile iudicaret posse in amplexus tam nobilis puelle ⁊ domini sui filie ꝑuenire: accersiuit maleficũ quendã: subditũ ab eo ⁊ auxiliũ postulans ꝓmisso precio. Cui ille respondit. Si vis mittã te ad dominũ meũ diaboluȝ: cui si volueris

ris obtemperare faueb it tibi: ⁊ cōp̄tū erit desi
deriū tuū: ⁊ ꝓspera queqȝ succedent. Ad quem
iuuenis ibo inquit: sȝ modū terminūqȝ eūdi in/
sinua. Ille igit̄ maleficus ad diabolū p̄ predi/
ctum iuuenē misit hec v̄ba. Quoniā q̄dem mi
domine studiū meū est omnes quos possuȝ tue
adducere voluntati. Mitto tibi hunc iuuenē: p̄
cor te vt suū desideriuȝ assequat̄. Et dans hanc
ep̄lam iuueni dixit. vade tali hora noctis ad mo
numentū cuiusdā gentilis: ibiqȝ acclama demo
neȝ: ⁊ hāc cartā in aere exalta: ⁊ statiȝ aderunt ti/
bi. Qui iuuenis hoc faciens subito app̄uit tene
braꝝ princeps cuȝ sua comitiua: ⁊ ep̄la perlecta
dixit ad eū. Credis in me. Qui ait. Credo do/
mine. Et diabolus. Abnegas deū tuū. Cui re
spondit. Abnego. Dixitque diabolus. Ne a te
decipiar: fac mihi manu tua scriptū in quo cōfi/
tearis te xp̄o ⁊ baptismo ⁊ xp̄iane renūciare p̄/
fessioni. Qui fecit scriptū qualiter xp̄o abrenū/
ciasset: ⁊ diaboli futuri se mancipasset. At dia/
bolus missis spiritib⁹ fornicationis ad cor puel
le inflammādum in amoreȝ iuuenis disparuit.
Postea aliquib⁹ elapsis dieb⁹ adeo puella i iu/
uenis amore cōuersa est: vt patri diceret. Vel
mihi iuuenē talē in viꝝ tradas: vel mortuā me
cito videbis. Et cū nulla p̄suasione posset eam
pater lugens ⁊ dolens ab hoc ꝓposito amoue/
re: eā p̄dicto iuueni desponsauit. Qui cū dieb⁹
aliquibus moraret̄ cuȝ vxore sua nouiter ducta:
notatus est a multis q̄d nihil xp̄ianitatis erat in
eo. Videbāt eū ecclesias fugere: crucis signuȝ
horrere: ⁊ dei verba spernere: atqȝ alia facere q̄
bono viro nō cōueniunt. Retulerūt hi q obser/
uabant vrori sue q̄d viderāt q̄due de iuuene sen
tirent. Illa v̄o diligenter inquirendo: a viro di
dicit veritatē: ⁊ pertimescens valde iuuenē flexit
vt ambo ad sanctū Basiliū p̄gerent. Ad quem
cū venissent: ⁊ sibi omnia narrassent: ait ad iu/
uenē. Vis reuerti fili. Vellē inquit sȝ non pos
sum. Obligatus eniȝ sum scriptura propria ad
diabolo seruiendū. Cui Basilius. Nō sit tibi
cure. Benignus est eniȝ dn̄s ⁊ te penitentē su
scipiet. Et cōtinuo apprehendens eū signū cru
cis impressit in frontē eius: inclusumqȝ in cellu
la quadā post tres dies eū visitauit. Quē iuue/
nis libenter vidit: dixitqȝ. O pater terribiles
sunt clamores demonū: q tenentes scriptū meū
in manu dicūt. Tu venisti ad nos: ⁊ nō nos ad
te. Dixitqȝ ei sanctus Basilius. Noli timere
fili. Et iteꝝ eo recluso pro ipso orauit. Post ali
quot dies iteꝝ visitauit eum. Cui iuuenis ait.
O pater a longe nūc audio clamores demonū
⁊ minas: ⁊ nō video ipsos. Quo cōfortato san
ctus Basilius discessit. Alia vero die ad eum
rediit. Cui iuuenis. Bene inquit habeo pater
Vidi nāqȝ hodie in visu te pugnātē ⁊ vincēteȝ
diabolū. Post hec educens eū: cleꝝ ⁊ populuȝ
fecit cōgregari ⁊ omnes monuit orare pro iuue
ne: quē tenens manu ducebat ad ecclesiaȝ. Et
ecce diabolus cū sua comitiua ad eū venit: ⁊ co
nabat̄ rapere iuueneȝ de manu eius. Iuuenis
autē clamabat. Sancte dei adiuua me. Diabo
lus vero dicebat. O Basili p̄iudicas mihi. Ip
se venit ad me. Ecce ego teneo ei⁹ scriptuȝ. Tūc
omnes qui aderāt clamauerūt kyrieleyson. Et
orante Basilio ecce carta p̄ aerem delata: ⁊ ab
omnib⁹ visa venit ad manus Basilii. Quam
ipse suscipiens dixit iuueni. Cognoscis has lit
teras frat̄. Et ille. Mee sunt domine. Et fregit
Basilius scriptū in signū remissionis culpe tā
grandis. Et regulaȝ sibi bene viuendi docuit.
Recepit ergo iuuenis tāti sceleris remissioneȝ
qui deū reliquerat: q diabolo se dederat: q salu/
tem suā in obliuionē tradiderat. O amplitudo
misericordie dei. O abundātia diuine pietatis
Quis desperabit. O omniuȝ peccatoꝝ portus
refugiū salus ⁊ vita. Reuertimini ergo pecca/
tores ad deū nō terreamini peccatoꝝ magnitu
dine. Quocunque peccato longe maior est dei
misericordia: quaȝ nobis sua gratia hic īpartiri
dignetur vltimo nos p̄ducens ad eternā glo/
riam. Amen.

Sermo quartus de diuina charitate: in quo
declaratur q̄ītū ipse deus benignus cōdescen/
dit humane fragilitati remittēdo peccata sepi⁹
iterata: a q̄bus pauci se abstinent: ⁊ qualiter re/
mittit etiā multitudinē peccatorum.

v

Enite ad me

omnes qui laboratis ⁊ one
rati estis. Iteꝝ vbi supra.
Nihil si recte cōspicim⁹ de/
bilius est humana mente: q̄
velut arundo a vento agita
ta facile mouet̄: facile flectit̄: facileque a bono in
cepto deficit ⁊ ad malū conuertitur. Est vtique
hic in multis infirmitas laboriosa: vt post peni
tentiā post susceptā indulgentiā peccatoꝝ rela/
bant̄ i scelera multo plura illis a q̄b⁹ p̄ antea fue
rant absoluti. Quib⁹ volēs de⁹ ostēdere suā cha
ritatē eos ad se vocat etiā succurrere huic necessi

tati sua benignitate spondens. Ait enim. Venite ad me oēs qui laboratis. s. sepiꝰ peccando: peccataqꝫ multa insimul aggregando: qꝛ ꝛ vobis sum indulgere paratus. Ad quod plenius itelligendū est in presenti sermone de q̄rta flāma diuine charitatis: que multiplicitas vocat: dicendum. Pro cuius declaratione notabimꝰ tres conclusiones.

Prima dicitur ruinationis

Secūda dicitur replicationis.

Tertia dicitur multiplicationis.

Capitulū primū in quo aperit error eoꝝ qui dicūt: qꝫ si hō post pniam cadat vel recidiuet qꝫ illa penitentia non fuit vera.

Prima cōclusio dr ruinatōis: vbi vitatem hanc asserimꝰ. s. qꝫ hō post pniam pōt iterꝫ ruere in pctm̄ ꝛ indigere misericordia dei. Sed cōtra hoc arguūt nōnulli. d. qꝫ si hō cadat a pnia vel vt clarius dicā: si hō post pniam peccat: qꝫ illa nō fuit va pnia. Curant aūt illud pbare auctoritatibus scōꝝ. Nāz vt habetur de pe. di. 3. Amb. in smone q̄dragesime ait. Pnia est mala preterita plangere: ꝛ plangenda iterꝫ nō cōmittē: ergo q iterū peccat vam pniam nō facit. Iteꝫ Greg. ait. Penitentiā qppe agere ē ꝛ ppetrata mala plangerē ꝛ plangēda iterꝫ non ppetrare. Nā q sic alia deplorat: vt tn̄ alia cōmittat: adhuc pniam agere aut simulat aut ignorat. Et itē Ysidorꝰ de sūmo bono inqt. Irrisor ē non penitēs q adhuc agit quod penitet. Nec videt deū poscere subditus: sed subsanare supbus. Et Aug. i li. soliloquioꝝ. Inanis ē pnia inqt quā sequēs culpa coinqnat. ergo ex his auctoritatibus videt qꝫ pnia quā seqtur culpa nulla ē: nec va est: ergo si hoies expientia certa conspexerit se pꝰ pniaꝫ ad pctā plapsos: cacꝫ pnia nulla fuerit: qd aliō remanet: nisi vt timentes ruinā bonum facere nunqꝫ velint. Auertat deus qꝫ ita eē credamꝰ: imo si quis hanc positōnem teneret: qꝫ si homo cadat a pnia qꝫ pnia illa non fuit va: vel pꝰ quēcūqꝫ cōceptum bonuꝫ: si ab illo desistat: qꝫ illud bonū verū bonū nō fuit: tanqꝫ hereticus ab oibus ē vitādus. Fuit hic antiquus error impij manichei. Pro quo cōfutando notandum est fm doctrinā Alex. de ales in. 4. volumine sūme sue. qꝫ vitas pnie accipitur dupli. sicut ꝛ veritas cuiuslibet vtutis. Vno mō. n. vtus va dicitur q̄ hꝫ verum vtutis opus: vel nata ē habere qꝫtum est de se. Et hoc ē de eēntia vtutis Alio modo dicitur vtus va que pducit i finē

Et hec vitas nō est eēntialis vtuti: sed tn̄ dicit vtutis continuatōem. Si ergo primo mō dicatur pnia va: que veꝝ vtutis hꝫ actū: sic de penitētie vitate ē detestari malū cōmissum: ꝛ p illo tpe nullū cōmittere: ꝛ de futuro ppone nō cōmittere. In hoc statu si quis decederet saluꝰ eēt. Et tamē ab his oibus pōt hō cadere: ꝛ ita a pnia va: vitate primo modo dicta. Si autē dicatur pnia va que pducit in fineꝫ: vt finalis ꝛ continuata: ab hac nō est cadere. Nam si qs longo tpe in pnia permansisset: in qua si fuisset mortuus: fuisset aggregatus numero electoꝝ postea in pctō mortali moreret: pterita pnia ipsum nō saluaret. Nō remanet tn̄ qn pnia illa nō fuerit va: imo ēt vissima. Et ab illa pōt hō cadere. Patet hoc in niniuitis hoibus q pniam agentes in pdicatōe Ione subterfugere subuersionis interitū meruerūt: nō. n. consecuti fuissent grām: nisi illa fuisset va pnia. Et tamē vt notatur i. c. sicut igitur niniuite. de pe. di. 3. qꝛ postea ad vomitū sūt reuersi ex ira dei eorum ciuitas a rege medorum subuersa ē: regnāte apud Hebreos Iosia. Et ēt ad hoc cōueniēs est exempluꝫ Dauid: de quo. 2. Regū. 12. c. dicitur qꝫ de pctō mortis Vrie penituit: ꝛ dn̄s pniaꝫ eius acceptauit. Postea vo peccauit iteruꝫ numerando populū: put plenius legitur. 2. Regū. penul. c. ꝛ nihilominus prima eius pnia a q̄ cecidit fuit va. Intelligende itaqꝫ sunt auctoritates in cōtrariū adducte. Nam fm Gratianū de pe. di. 3. c. Sed vba. illa vba auctoritatū nō ad diuersa tpa: sed ad idem tp̄s referūtur vt. s. eo tpe quo quis defleet mala que cōmisit ꝛ pniam facit: nō peccet: ꝛ scelera nō committat. Pnia equidē hꝫ eē in li. arbitrio fm statū vie quod vertibile ē: ꝛ potest a bono in malum: ꝛ a malo in bonum sepius exire.

Capitulum scdm: qualiter deus non tantuꝫ semel sed pluries peccatoribus penitentibꝰ remittit omnia pctā: ꝛ quare pnia potest iterari: baptismus vero non.

Secūda cōclusio dr replicatiōis. Naꝫ lꝫ hō possit a va pnia cadere in pctm̄: potest tn̄ sepiꝰ per pniam surgere ꝛ dei misericordiā inuenire. Cōtra quā snīam plerique cōuenīūt asserētes nō nisi semel cōcessū pctōribus posse p pniam a pctō resilire. Et lꝫ hō vt dem̄ ē a va pnia valeat ruere: nō tn̄ pōt pniaꝫ iterū agere fructuosaꝫ. Arguūt aūt qꝫ Ambrosius dicit in. c. Reperiūtur. de pe. di. 3. Sicut vnū baptisma ita vna ē pnia. Quibꝰ rn̄dēduꝫ est fm

est fm Boñ. in. 4. di. 14. q dictũ Ambrosij i/
telligit de pnia soléni fm morẽ aliquaꝝ ecclia/
rũ: nó aũt de pnia cordis qua pctõr mẽte ad de
um cõuertit. Qd ãt pnia possit iterari: baptis/
mus vo nõ: ꝓbaẽ tripłr. Prio qꝛ in baptis
mo ipzimiẽ caracter q ẽ idelebilis: in pnia vo
nõ. Scdo qꝛ baptism⁹ est cõtra morbũ nõ ite
rabilẽ qualis ẽ originalis culpa: sꝫ pnia contra
morbũ iterabilẽ: qualis ẽ morbus pcti actualis
Et medicina dꝫ aptari morbo. Tertio qꝛ ba/
ptismus hꝫ totã efficaciã a passiõe xpi: sꝫ pnia
nõ tm̃ a passiõe xpi: sed ẽt ab actu nr̃o. Jdõ bap
tismus nõ iteraẽ sicut ⁊ pnia. Pnia vo iteraẽ
fm ꝙ volũtas nr̃a cõuertitur ⁊ reuertiẽ. Diceẽ
ergo ꝙ pnia nõ possit iterari: ẽ error ⁊ crudelissi
mus claudẽs viscera diuine misericordie: co/
gẽs oẽs pctõres ad desperãdũ: vt sciãt oẽs pec
catores ꝙ deus misericors ⁊ clemẽtissimus pa
ratus ẽ indulgere: nõ tm̃ semel: sꝫ bis ter milli
es ⁊c. Unde ⁊ ip̃e domin⁹ ihs Math. 18. c.
dicit iterrogãti Petro ⁊ dicẽti: si peccauerit in
me frater meus dimittã vsqꝫ septies ei. Nõ di
co tibi septies: sꝫ vsqꝫ septuagesies septies: idest
totiẽs quotiẽs fm Hiero. Et ponit numerus
finitus ꝓ numero ifinito. Hinc Aug. de pe.
di. 3. c. adhuc instãt ait. Qm̃ quotidiana ẽ offẽ
sio oꝫ vt quotidiana sit remissio. Cur docuissꝫ
domin⁹ orãtes dicere: dimitte nobis dbita nr̃a
nisi ipse nobis misericors ꝑseueraret: q nos ab
hac petitõe nõ vult deficere. Hec Aug. Hie
ro. ãt ad Rusticũ scribit. Septies i die cadit iu
stus ⁊ resurgit. Si cadit quõ iustus: si iust⁹ quõ
cadit. Sed iusti vocabulũ nõ amittit q ꝑ pniã
semꝑ resurgit. Et nõ solũ septies: sꝫ septuagies
septies delinquẽti. Si cõuertaẽ ad pniam pctã
donãtur. hec ille. Ad hoc ẽt Lactãtius. 6. li. di
uinaꝝ institutionũ aduersus gẽtes ait. Nemo
eni potest ẽẽ tã circũspectus tã prudẽs qn ali/
quãdo labatur. Et iccirco deus ibecillitatẽ no/
stram sciens: ꝓ sua pietate apuit homini portũ
salutis: huic necessitati cui fragilitas nr̃a subiec
ta ẽ medicina pnie subuenire. Et Leo papa d
pe. di. 1. c. multiplex misericordia dei iqt. Mul
tiplex misericordia dei ita lapsis humanis sub
uenit: vt nõ solũ per baptismi grãm: sed ẽt per
pnie medicinã spes vite repararetur eterne: vt q
regenerationis dona violassent: ꝓprio se iudi/
cio cõdẽnãtes ad remissionẽ criminũ perueni
rent. Quid igitur pctõres se excusando respõ/
debũt. Quid gratiosius possunt audire d deo
qꝫ ꝙ tot multiplicatis vicibus veniã pollicetur
his qui ab eius amore nõ semel tm̃: sed totiens
ꝓpria malicia cadũt. Aperi cor tuũ o pctõr ne/
gligens: ⁊ vide si erga te blandus sit de⁹. Esto
qppe vt nũc ad ip̃m reuertaris: ⁊ dicas ei: pec
caui: ⁊ statim idulget tibi: ⁊ modico interuallo
tpis occurrente iteꝝ peccata pristina vel peiora
cõmittis: si reuertaris ad deum: ⁊ dicas ei: heu
me infelicem: peccaui doleo: ignosce mihi: ad/
huc iterũ impetras qd optas: ⁊ adhuc p⁹ paulu
lum: ꝓposito bone volũtatis relicto recidiuas:
grauiora facinora ꝓsequẽdo: post q̃ si cõpun/
cto corde ad deũ clamaueris pro remissiõe im
petranda exaudiet te.

Capitulum tertiũ qualiter deus remittit pctõ
ri penitenti multa pctã: nec ꝓpter multitudinẽ
negat ei veniam.

Ertia conclusio dicitur multiplicatõis.
Ostendit. n. deus pctõribus charitatẽ
suam: cum si in vno solo si fieri posset
oium maloꝝ: siue demonuꝫ siue hoium essent
pctã omniũ hereticoꝝ idolatrarum: omniũ ho
micidaꝝ: ⁊ huiusmodi. hic tamẽ ad deũ cõuer/
ti desiderãs benigne suscipitur: nec despicitur
ob tantã cõgeriem pctõrum inigtatũqꝫ. Quod
vtiqꝫ veruꝫ constat esse auctoritate. Esaias nã
qꝫ in ꝑsona dei. 44. c. ait. Delebo inigtates tu
as vt nubem: ⁊ quasi nebulam pctã tua. Dicit
iniquitates in plurali ad notandum ꝙ plura ⁊
multa peccata remittit ẽt si in vno inueniantur
Jdip̃m voluit domin⁹ ostendere ꝑ Ezechielẽ
18. c. vbi ait. Si impius egerit pniam ab om/
nibus pctis suis que operatus ẽ: ⁊ custodierit
vniuersa p̃cepta mea: ⁊ fecerit iudiciũ ⁊ iustici/
am: vita viuet: ⁊ non morietur. Omniũ inigta
tum eius quas opatus ẽ nõ recordabor. Dicit
ergo deus remissuꝝ se non aliqua sed oia atqꝫ
se non recordaturꝝ. Aduertendũ tamen ẽ in eo
ꝙ dicit: nõ recordabor: qꝛ non recordari potest
dupłr intelligi. Primo qͣtum ad simplicẽ ob
liuionẽ. Et hoc mõ non conuenit deo: qꝛ omia
scit: p̃terita presentia ⁊ futura. Alio mõ non re
cordari põt intelligi qͣtum ad vindictã ⁊ puni
tõeꝫ: vt si quis nõ recordaẽ de alicuius pctõ ad
ip̃m puniẽdum ⁊ iudicãdũ. Et hoc mõ non re
cordari dicitur de deo. Cũ ergo dicitur non re
cordabor: sensus ẽ iste. Cũ pctõrem penitenteꝫ
cõspexero: ita eũ videbo ac si nõ peccassꝫ. Igiẽ
audi tu aĩa vocẽ clamãtis dei qui ad te loquitur
tibiqꝫ dicit. Tu fornicata es cũ amatorib⁹ mul/
tis: tamẽ reuerteẽ ad me ⁊ ego suscipiã te. Cur
tã dura es o igrata creatura. Cur nõ molliẽ cor

rimu ad vocem tam dulcem celestis spõsi. Fortè dices. Timeo ipsum et despero, ppter multitudinē petõrum meorum. An non audisti que dixi paulo ante. Sed adhuc vt spes tua subleuetur: speculare et considera illā peccatricē Magdalenam cui dominus peccata dimisit. O q̃ multa et varia cõmiserat cõtra deum cum perditione aiarum suorum, primorum et tamē scribitur Luc. 7. c. Dixit iesus pharisco qui de ipsa murmurabat. Remittūtur ei petā mlta. Marcus in euangelio s. o asserit iesum xp̄um ab illa eiecisse. 7. demonia: per que fm Greg. i omil. super Luc. vitiorum vniuersitas designatur. O magna olim peccatrix: nūc Vo sancta qd remisit tibi lachrymanti xp̄s. Nūquid vnum petm̄ Certe inqet ad oēs euangelicam vocem pferutantes. Nō vnum sed plura dimissa sunt. Utinam omnes petõres nūdi ad pedes iesu currerent sicut et ego: qr vnicuiqz diceret. Remittūr tibi petā tua. Que oibus nobis remittat dominus noster iesus xp̄s saluator seculi: concedens hic nobis grām demum pducens nos ad eternam gloriam: qui sit benedictus: exaltatus magnificatusqz in secula seculorum. Amen.

Sermo quintus de diuina charitate: in quo ostenditur q̃ ardens sit amor diuinus vt saluētur petõres: quos etiam in extremo vite si Vere pniam egerint libenter suscipit.

Venite ad me oēs qui laborans et onerati estis. Iterum vbi supra. Rem grandem de charitate diuina aggrediar in presenti sermone in quo contemplabimur latitudinē diuini amoris: qui tam vehemens et ardentissimus ē erga quoslibet peccatores vt saluentur: vt post inueteratam in malis consuetudinem diuturnamqz pseuerantiam si se corrigere voluerint benigne adhuc eis veniam prebet. Hoc vtiqz in quinta flāma amoris saluator expressit: cū dixit. Venite ad me o. qui la. et onerati estis et c. Onus siquidem peccatorū vetustatem consuetudinēqz designat: que aggrauat illos qui penitentiam differunt non solum vsqz ad decrepitam senectutē: verum etiā vsqz ad extremū vite. His tamen ita tarde ac sero penitentibus spondet redemptor mundi peccatorum indulgentiam. Ob quod in presēti sermone aperiam hanc flammā more solito sub triplici conclusione.

Prima conclusio vocatur difficultas.
Secūda conclusio vocatur possibilitas.
Tertia conclusio vocatur remissibilitas.

Capitulum primum qualiter hi qui penitētiam differunt vsqz ad extremum vite vix possunt vere penitere propter impedimenta q̃ possunt occurrere.

Prima cõclusio, dicitur difficultas. Differre siquidem pniam vsqz ad extremū vite i malo pseuerando piculosissimū ē: qr difficile ē vt possit quis tūc digne penitentiam agere, ppter quinqz impedimenta q̃ possunt occurrere.

Primum dicitur passionum alteratio.
Secundum dicitur charitatis priuatio.
Tertium dicitur in peccatis habituatio.
Quartum dicitur diaboli impugnatio.
Quintum dicitur ppinquorum inimicatio

Primū impedimētum dr̄ passionū alteratō Solet. n. euenire q̃ in extremitate vite quādo peccatores ifirmantur sensitiua pte adest maximus dolor et timor maximus: et quādoqz vterqz sil: et vtraqz passio vehemēs nata ē impedire liberū arbitrium et vsum libere rõis et volūtatis. Actus aūt displicentie de peccato ad hoc q̃ sit sufficiens ad pniam veram necessario reqritur habere vsum liberū rationis q multotiēs ppter passiones ipeditur. Efficiuntur quippe multi frenetici: et nec dei nec sui valent recordari. Multi pdunt loquelam cū sensu: et loqui qppiam non possunt. Hinc Aug. in sermone de inocentibus ait. Hac aiaduersione pcutit peccator vt moriens obliuiscatur sui: q dum viueret oblitus ē dei. Ex hoc Aug. de pe. di. 7 c. nullus. ait. Nullus expectet quādo peccare nō potest. Arbitrij querit libertatem vt delere possit cõmissa: non necessitatem qui prius itaqz a petis relinquitur q̃ illa relinquat: non ea liber sed quasi necessitate condēnat. Scd̄m impedimentum dr̄ charitatis priuatio. Ad hoc eniz vt displicentia petõrum sit deo grata: est necesse q̃ sit d̄bite cirūstāriata principij et finis: hoc ē q̃ sit volūtaria ppter deum. Unde Aug. in p̄dicto. c. nullus. Scriptum ē inquit neminē sine charitate posse saluari. Nō itaqz i solo timore viuit homo. Quē ergo penitet oz non soluz deum timere iudicē: sed ēt iustum diligere: vt non tm̄ penam timeat: sed anxietur p gloria. hec ille. Cum ergo in tali extremitate vite magis qs timore q̃ amore ducatur ad pniam periculosum ē tale tempus expectare. Tertiū

ipedimentum

Impedimentum est pctõꝝ habituatio. Nam
vt phs dicit: habitus ẽ qualitas de difficili mo/
bilis a suo subiecto. Ex frequentatis. n. actib⁹
generatur habitus. Cũ itaqȝ aliquis diuturno
tpe in mũdi amore perseuerauit: difficillimum
ẽẽt ipm trahere vt mũdũ nõ diligat ⁊ de pdito
mũdo nõ doleat. Dicit nãqȝ Greg. i moral.
Nanqȝ sine dolore pditur: quod cũ amore pos
sidet. Vidi ⁊ ego multa exempla de hoc. Nã
cũ diues qdã laboraret in extremo: ego eũ mo/
nebã vt aiam suã deo cõmitteret. Ipse vo sen
tiens a suis domesticis ⁊ familiarib⁹ p domum
discurrẽtibus cõtractari bona sua: cuȝ suspiriis
dicebat. Heu me: heu me: tñ laboraui p his
bonis adipiscẽdis: ⁊ mõ diripiũtur mihi. O di
uitie mee: o pecunie mee. o iocalia mea qs vos
possidebit. Inter hec ⁊ huiusmodi parũ de sua
salute sollicitus miserrimus expirauit. Fuit ali
ud exẽplum ẽt huic simile in ciuitate Spoleti.
Ibi. n. erat puella q̃dam formosa que vanitati
bus sp intẽta erat: ⁊ nihil de futura vita cogita
bat. Hec ifirmitate pcussa monitiões ⁊ horta/
mẽta salutis abhorrebat. Tandẽ cũ cerneret se
supuiuere non posse petijt cũcta ad ornamẽtuȝ
corporis expectantia. Et cũ se ornassȝ quasi nu
ptias intraturã cum singultibus ⁊ suspirijs en
moriar dicẽs: en dilectam mihi vitam ablatam
cõspicio: o diabole suscipe aiam meam. Inter
hec vba expirauit damnata ⁊ despata. Quar
tum ipedimẽtum dicitur diaboli impugnatio.
Ingerit nãqȝ diabolus graues temptatões cũ
aliquẽ appropinquare fini cõspicit. De quo ps
ait. Insidiatur in abscondito quasi leo in spelũ
ca sua. Qui ⁊ si a circũstantibus non videatur:
apparet tamen durus ⁊ grauis his qui ad mor
tem corpalem laborant. Vnde Beda refert in
gestis anglorum q rex quidam anglie Odoar
dus nomine habuit militẽ in armis pbum: sȝ
corruptum in moribus: qui frequenter admo/
nitus in sanitate contẽnebat se corrigere. Cum
autem improuisa infirmitate feriretur a rege vi
sitatur ⁊ monetur ad pniam. Qui renuit dicẽs
q videretur hoc facere ex timiditate cordis. cũ
vero ad mortis deduceretur terminos iterum
rex visitauit eum monẽs vt peniteret. Qui di
xit. O domine mi rex: tarde ẽ cum iam sim iu
dicatus ⁊ damnatus. Idõ non possum penite/
re quia parum anteqȝ ingressus fuisti domum
istam intrauerũt duo clarissimi iuuenes: quoꝝ
vnus sedebat ad pedes lecti mei: alius ad caput
qui ⁊ dixerũt. Iste adiudicatus ẽ morti. Vide
amus si aliquod ius habemus in eo. Et vnus
extraxit librũ speciosissimũ de sinu suo: sed val/
de puulum litteris aureis ⁊ fulgentibus scrip/
tum. In quo legẽs vidi aliqua pua bona que
feceram in iuuẽtute mea anteqȝ mortalr peccas
sem. Et cum miro modo exultarem in visione
coꝝ. Ecce duo teterrimi demones intrauerũt
⁊ portauerũt vnũ magnũ libꝝ teterrimis litte/
ris scriptum. In quo vidi scripta omnia pecca/
ta mea: atqȝ flagitia. Et dixerunt dictis ange/
lis qui hic erãt. Quid hic facitis: cũ in eo nullũ
ius habeatis: ⁊ liber vester nihil valeat: sȝ bene
noster. Angeli aũt responderũt q verum est: ⁊
recesserũt. Et hi duo demões cruciãt me. Qui
bus dictis expirauit. Nec tantum malis diabo
lus molestus ẽ in extrema vita: verum etiam ⁊
bonis ⁊ sanctis. Scribit. n. Cyrillus ad Aug.
de transitu Hieronymi: q Eusebius vir san/
ctissimus olim discipulis Hieronymi: cuȝ eẽt
e vita migraturus adueniente die qua se ex hie
ronymi reuelatione migrari sciebat: die tertio:
precunte labore febriuȝ concussus valide: se su
per terram magistri sui Hieronymi non ime/
mor nudum reclinari fecit a fratribus: ⁊ a sin/
gulis osculum accipiens: benigna eos consola
tione confortauit: vt in sancto manerẽt propo
sito. Deinde saccum quo operiebatur glorio/
sus Hieronymus deferri ⁊ supra se deponi fe
cit. Ordinauitque se nudum ad instar gloriosi
Hieronymi magistri sui extra ecclesiam i qua
iacebat sancti Hieronymi cadauer sepeliri. p⁹
hoc corpore domini nostri iesu xpi se muniens
deo ⁊ beato Hieronymo ducte se cõmẽdauit
⁊ sic per triduum locutione corporali ac pri/
uatus visiõe: circũstantibus alternatim fribus
psalteriũ: passionẽ dñi: ⁊ alia sacra cõtinue legẽ
tibus iacuit. Durũ qppe ẽ hoc qđ narro at Cy
rillus ⁊ cũctis rõe viuentibus formidabile. Die
enim quo moriturus erat ante hrã aie exitum p
duas horas venerabilis Eusebius cepit ita ter
ribiles actus pagere q circunstantes monachi
pauore pterriti timentes in terra iacebãt. Naȝ
qñqȝ transuersis oculis manibus simul ĩctis
voceqȝ dura: facie terribili clamabat. Nõ faciã
nõ faciã. Mẽtiris. Mẽtiris. Post hoc ad ter
rã vertẽs faciẽ suã: i terra eã firmabat qñtũ po
terat clamãs. Adiuuate me frẽs ne peream: qđ
monachi videntes: oculis lachrymãtib⁹ eũ inter
rogauerũt quid hoc esset. Ad quos ille. Non
ne vidistis demonuȝ agmina qui me debella/
re cupiebant. Et illi. Quid te facere vole/

bant cū dicebas: nō faciam: mentiris. Ait illis.
Conabanť vt dei nomē blasphemarē. Tūc. n.
hoc facere negabā ac clamabaꝫ. At illi. Quare
pater abscondebas faciē tuā in terrā. Respon/
dit. Ne eoꝝ cōspectū viderē: q taꝫ turpis ⁊ terri
bilis est: ꝙ oēs terrores q sunt i mūdo respectu
eius nihil sunt. Tandē apparente Hiero. glo/
rioso feliciter expirauit. Si ergo amicus dei taꝫ
duꝝ p̄lus cū diabolis est ꝯgressus: qd facient de
mones his q dei sunt inimici. Ideo suadū est
illud Eccle. 5. c. Ne tardes cōuerti ad deū: nec
differas de die i diē. Subito. n. veniet ira illiꝰ:
⁊ in tempore vindicte disperdet te. Quintum
impedimētū est amicoꝝ seu ꝓpinquoꝝ inimica
tio. Vt. n. dñs Math. x. c. dixit. Inimici ho/
minis domestici eiꝰ. Cōuenit. n. istud diuitibꝰ
⁊ magnatibꝰ ꝙ in fine nullus eis audet nomi/
nare cōfessionē vel satisfactionē. Sꝫ q sunt ami
ci sollicitant: si qd de suis bonis rapere possint.
O quot moriunť sine penitentia ꝓpter culpam
ꝓpinquoꝝ. Hinc est ꝙ ecclesia medicis prece
ptuꝫ dedit. extra de pe. ⁊ re. c. cū infirmitas. d.
Cū infirmitas nōnūqꝫ ex peccato ꝓueniat: di/
cente dño languido quē sanauerat: vade ⁊ am
plius noli peccare: ne deteriꝰ tibi cōtingat: p̄nti
decreto statuimꝰ: ⁊ districte p̄cipimus medicis
corporꝝ: vt cū eos ad infirmos vocari ꝯtigerit:
ipsos ante oīa moneāt ⁊ iducāt: vt medicos ad/
uocent animaꝝ. Vt postqꝫ ifirmo fuerit de spi
rituali salute ꝓuisum: ad corporalis remedium
medicine salubrius ꝓcedať: cū cessante cā cesset
⁊ effectus. hec ille. Cū itaqꝫ ex predictis alijsqꝫ
impedimentis manifestū fit sepe penitentiā dif/
ferentibus periculū graue iminere nō est secuꝝ
tardare vsqꝫ in finem.

Capitulū secundū qualiter nō negať peccato
ribus penitentia: etiam in extremo vite: ⁊ ꝙ de
nullo peccatore est desperandū in hac vita.

SEcūda cōclusio diciť possibilitatis. Nā
etsi sit difficile vt hō q diu in malo pseue
rauerit ad bonā viā redeat: nō tñ est im
possibile. Immo pōt esse vt quispiam omni tpe
vite sue fuerit malus: ⁊ tñ in vltimis ad deū re/
uertatur. Probať equidē hoc quintuplici via.
Prima via diciť auctoritatis.
Secūda via diciť libertatis.
Tertia via diciť p̄cepti maiestatis.
Quarta via diciť charitatis.
Quinta via diciť exemplaritatis.

Prima via diciť auctoritatis. Probať eniꝫ
esse possibile vt homines ad salutē veniant post
diuturnā in peccatis cōsuetudinem auctoritate
Aug. ⁊ poniť de pe. di. i. c. nemo. Nemo ē de/
sperādus duꝫ in hoc corpore cōstitutus est. Et
idē in libro de vita xp̄iana ait. Nōnullos scimꝰ
⁊ legimꝰ q antea aut ignorātie cecitate: aut cā p/
fidie: aut adolescentie vanitate decepti: multipli
ci ⁊ vario peccatoꝝ genere tenebanť obnoxij: ⁊
p sustinentē dei clemētissimaꝫ penitentiā postea
ab errore cōuersi: maiora adhuc opa fecisse iu/
stitie qꝫ ante peccata cōmiserāt. Secunda via
diciť libertatis. Antequꝫ. n. de corpore exeat ani
ma: vnusqsqꝫ viator liber est: ⁊ de cōmuni lege
ad bonū ⁊ ad malū ꝓnus. Vñ sic se hꝫ vnusqs/
qꝫ peccator ad bonū: sicut qlibet iustus ad malū
Sꝫ sicut qꝫdiu in libero arbitrio sumꝰ: vnusqs/
qꝫ qꝫuilibet sanctꝰ securus esse nō pōt: ita ⁊ ois
peccator qꝫtūcūqꝫ neqꝫ desperare nō dꝫ. Pro/
pterea Hierony. ad Julianū ait. Etenīꝫ sancti
corruūt si fuerīt negligētes: ⁊ peccatores p̄stinū
recipiūt gradū: si fortes fletibꝰ lauerint. Hoc
qdē dico vt te nō terreant descēdētes: sꝫ ꝓuo/
cent ascendentes. Nūqꝫ a malis exēplū sumiť:
⁊ in rebꝰ seculi semp a parte meliori incitamēta
salutis sumunť. hec ille. Tertia via diciť p̄ce/
pti maiestatis. Nā satisfacere deo vsqꝫ ad extre
muꝫ est omnibꝰ p̄ceptū. Precepit nāqꝫ deꝰ pe
nitentiā indifferēter peccatoribꝰ. Sꝫ vt ait Au/
gu. in s̄mone ꝯfessoꝝ. Fuit pigrū nō dānaret: si
ea q̄ fieri nullo mō poterāt iperaret: ergo idiffe
renter oēs peccatores possunt facere penitētiā.
Quarta via diciť charitatis. Omnes ex cha/
ritate tenentur diligere ꝓximos suos: siue sint
boni siue sint mali. Sed fundamētū huius cha
ritatis est: qꝛ ꝓximi possunt participare beatitu
dineꝫ. Sꝫ q sunt mali: sunt tñqꝫ ꝓximi ex chari
tate diligēdi: ergo possunt pticipare beatitudi/
neꝫ. Sꝫ hoc nō possunt qꝫdiu i peccato sunt: er
go p̄nt a pctō resurgere. Quinta via dr̄ exē/
plaritatis: q̄ ꝓbať exēplo. Legiť i legēda sancti
Andree ꝙ senex qdā noīe Nicolaus adijt scm̄
Andreā. d. Dñe ecce. 70. anni vite mee in qbꝰ
luxurie deseruiui. Accepi aliqñ euāgeliū orans
deū vt mihi ammodo cōtinentiā largireť: sed in
ipso peccato inueteratus: ⁊ mala cōcupiscētia in
flāmatꝰ: statiꝫ ad opus solitū reuertebar. Qua
daꝫ aūt vice oblitus euāgelij qđ sup me posue/
raꝫ ad lupanar iui: statimqꝫ meretrix dixit mihi
Egredere senex egredere: qꝛ āgelus dei es tu.
Ne me cōtingas: neqꝫ huc accedere p̄sumas.
Video. n. sup te mirabilia. Stupefactꝰ recolui
ꝙ mecū euāgeliū detulisseꝫ. Nunc ergo sancte
dei i pro

dei pro salute anime mee pia tua oratio intercedat. Audiens hoc beatus Andreas flere cepit et a tertia vsq ad horā nonā orauit. Et surgens comedere noluit: sed dixit. Nō comedam: nisi sciā si deus miserebit istius senis. Cūq dieb⁹ quinq ieiunasset venit vox ad andreā dicens. O bn̄ies andrea pro sene. Sed sicut ieiunijs marcerasti te: sic et ipse se affligat ieiunijs vt saluetur. Qd̄ et ipse fecit mensibus sex in pane et aqua ieiunans. Et postmodū plen⁹ bonis operibus in pace quieuit. Venit ergo vox ad andreā dicens. Per orationē tuā nicolauz quē pdideram acquisiui. Ex his ergo colligim⁹ q̄ nemo sit taz prauus q post retenta facinora longo tempore penitere non possit. Aliud. n. est dicere q̄ sit difficile: et aliud q̄ sit impossibile. Primum verū est: secundū nō solū falsum: sed hereticū: et cōtra omnē veritatē scripture.

Capitulū tertiū qualiter si nunq homo bene fecisset: sed semp fuisset malus: et tamē i vltimo vite penitentiaz ageret deus sibi indulgeret.

Tertia cōclusio dicitur remissibilitatis. Posito. n. q̄ aliquis toto tempore vite sue inimic⁹ dei fuit: nihilq boni operatus est in infantia: vel in pueritia: vel in adolescentia: vel in iuuentute: vel deniq in senectute adhuc de illius salute nō est desperādū. Talis egrotat grauiter: nihil cogitans de emendatione: nō sic est desperādū. Incipit laborare in extremis: nec agit penitentiā: adhuc non est desperandū. Ducit ad talē terminū q̄ nō pōt amplius dicere nisi hec verba. Peccaui de⁹ miserere mei. Si ex corde talia loquit: tam amplissima est dei misericordia: q̄ indulget sibi omnē vitā male actā: et ascribit eū numero electorum. Et hoc pbatur quintuplici testimonio.

Primū est hieronymi.
Secundū est Leonis pape.
Tertiū est Julij pape.
Quartū est Cypriani.
Quintū est Celestini.

Primū testimoniū ē Hieronymi ad Paulam de dormitiōe blesille: q̄. 20. sue etatis anno diē clausit extremū. d. sic. Cū sanctū corpusculum febriū ardor excoqueret: et semianimem in lectulo vallaret circulus ppinquorū: hec in extremis vba mādabat. Orate dn̄m iesum vt mihi ignoscat: q2 implere nō potui qd̄ volebā. Secura esto. o mi blesilla. Cōfidimus pbare vba esse que dicimus: nūq est sera conuersio. Vox hec primū in latrone dedicata ē. Amē dico tibi hodie mecū eris in paradiso. Et idez ad Damasum papā. et ponit de pe. dist. 7. c. importunis. Xp̄s inquit de cruce in paradisuz latronez tulit Et ne quis aliquādo serā conuersionē putaret fecit homicidij penā martyriū. Secūdū testimoniū est Leonis pape: et notatur in decretis 26. q. 6. ca. his q. vbi ait. Misericordie dei nec mensuras possum⁹ ponere nec tempora diffinire: apud quez nullas patit venie moras conuersio: dicente dei spiritu p pphetā. Cū cōuersus ingemueris saluus eris. Tertiū testimonium est Julij pape. 26. q. 6. c. Si p̄sbyter. vbi ait. Vera cōfessio in vltimo tempore pōt esse: q2 dominus nō solū temporis: sed etiā cordis inspector est. Sicut latro vnius momenti penitentia meruit esse in paradiso in hora vltime cōfessionis. Quartū testimoniū est Cypriani in epistola secūda ad Demetrianū: q dicit. In isto adhuc mundo pmanenti nulla penitentia sera est Patet ad indulgentiā dei aditus: et querētib⁹ atq intelligentib⁹ vitatem facilis est accessus. Quintū testimoniū est celestini pape. 26. q. 6. c. Cognouimus. Perdidisset vtiq latro i cruce p̄miū ad xp̄i dexterā pendens: si illum hore vnius penitentia nō iuuisset. Cuz esset in pena penituit: et pro vnius cōfessione s̄monis habitaculū paradisi eo pmittente promeruit. Vera ergo ad deū cōuersio in vltimis positorū mente potius est estimāda q̄ tēpore pphetia hoc taliter asserente. Cū cōuersus ingemueris tunc saluus eris. hec ille. Patet ergo q̄ largissima est dei charitas: et effusa pietas illius q nō tātū peccata relaxat: sed etiaz ex modica penitentia fetidissimos peccatores ad suā gratiā suscipit: quam nobis ipse largiat q est bn̄dictus in se. secu. Amē.

Sermo sextus de diuina charitate: in quo aperit q̄ inestimabile sit p̄ciū nostre redēptionis: vbi offert copiosissime sanguis christi: vt peccata abluant: quē ipse xp̄s passus offert omnibus gratiose.

Venite ad me omnes q laboratis et onerati estis. Iterum vbi supra. Cupienti scire profundum diuine charitatis: necessariuz est inspicere dei filiū in cruce pendētē: q vt paterne iusticie satisfaceret: recuperaretq pditū humanū genus: voluit preciosum: sanguinē suū effundere: cui⁹ vtute nobis peccata cōdonant: gratia concedit: et aperit

nua regni celoꝝ. Erant enim tria q̄ homines in celū cōscendere impediebant: diabolica ptās dei iusta seueritas: ꝛ ꝓpria hominū malicia: ꝓpter que dignatus est mūdi redēptor in suo corpore sacratissimo suscipere omne debitū satisfactionis. Unde oēs peccatores ad deū volentes redire secuꝝ habent ad illū accessuꝫ cui nō propria merita: sꝫ innocentis iesu meritū offerre valent. Idcirco in p̄senti s̄mone de sexta flāma diuine charitatis dicendū est q̄ p̄ciositas nūcupaꝉ de qua saluator dicit. Ego. s. Ego sum ipse qui pro peccatoꝝ vestroꝝ absolutione p̄ciū sufficientissimū soluo. Ad qḋ plenius intelligendū notabimus tres cōditiones xp̄i patientis oppositas impedimentis nostre salutis.

Prima cōditio dicitꝉ abiectionis humilitas.
Secūda dicitꝉ doloris acerbitas.
Tertia dicitꝉ extrema paupertas.

Capitulū primuꝫ de humilitate xp̄i in cruce qua vicit diaboli superbiaꝫ: qui impediebat homines ne saluarentur.

Prima cōditio vocaꝉ abiectionis humilitas. Uoluit siquideꝫ iesus benedictus a potestate diaboli liberare nos ꝑ suam abiectionē ꝛ humilitatē. Mors qdē eius abiectissima ꝛ ignominiosissima ꝛ vilissima fuit eo volente: vt diaboluꝫ humilitate vinceret. Pōt autē humilitas christi crucifixi ostendi si cōsiderentur tria: videlicet.

Locus.
Tempus.
Modus.

Primo qdē fuit mors xp̄i abiectissima ratione loci. Nā q elegit bethleem natiuitati. Hierusalē sue passioni elegit: vt maior mortis esset abiectio q̄ꝫ ortus sui extitisset gloria. Erat eniꝫ Hierusalē metropolitana: principalis sedes regis: magisterij et sacerdotij. Et ideo ibi voluit pati ille q erat rex magister ꝛ sacerdos: ꝛ in cultu vnius dei ꝛ in magno populo. Nā dr̄ Act. 2. Et erāt habitātes in Hierusalē iudei viri religiosi ex omni natione q̄ sub celo est. Et subdiꝉ parthi ꝛ medi ꝛ elamite ꝛ q habitabāt mesopotamiā: iudeā ꝛ cappadociā: pontū ꝛ Asiā frigiā ꝛ pāphiliā: egyptū ꝛ ptes libye q̄ est circa cirenē: ꝛ aduente Romani: iudei quoqꝫ et ꝓseliti: cretes: ꝛ arabes. Ex quo patet ꝙ ei⁹ mors fuit maxime ignominie ꝑꝑ diffusionem infamie ad oēs mūdi partes. Fuit etiaꝫ crucifixus i monte caluarie vt Joh. 19. scribiꝉ: vbi impij cruciabantur ꝛ decapitabanꝉ. Hic qdē est mons in quo Abrahā voluit imolare filiū suū Isaac. Gen. 22. Secūdo fuit xp̄i passio ignominiosissima rōne temporis: qꝛ passus est in festo açimoruꝫ: qñ de tota iudea populus israel in Hierusaleꝫ cōuenire debebat. Nā sꝫ Nico. de lira viri ter in anno tenebanꝉ hierosolymā accedere ꝛ interesse festo: ꝛ apparere corā dn̄o. Primo in pascate: q̄ in anno illo fuit feria sexta: ꝛ tali die crucifixus est iesus. Secūdo in penthecoste: in memoriā date legis in monte synai. Tertio i scenophegia qḋ idē ē qḋ fixio tabernaculoꝝ: ꝛ fiebat in memoriā. 40. annoꝝ: qbus filij israel fuerūt in deserto. Tertio fuit xp̄i passio vituperosissima rōne modi: qꝛ crucifixus est in alto loco vt ab omnib⁹ videreꝉ: ꝛ positus est in medio latronuꝫ tanq̄ꝫ ipse duob⁹ illis latronib⁹ deterior extitisset. Hec autē omnia iesus patienter tulit vt diaboli superaret potestatē. Uñ ꝛ Joh. Apo. 20. c. ait. Uidi angelū descēdētē de celo. i. xp̄m habentē clauē abyssi: ꝛ cathenā magnā in manu sua: ꝛ apprehendit draconē magnū serpēteꝫ antiquū: q est diabolus: ꝛ ligauit eū ꝛ clausit in abyssum: ꝛ posuit signaculū super ipsum. Per istū angelū s̄m oēs expositores intelligiꝉ xp̄s q virtute sua diaboli potestatē ligauit. Sꝫ nō immerito aliqs posset obijcere: ꝙ. s. diaboli potestas nō ē ligata. Nā. i. Petri. 5. diciꝉ. Sobrij estote ꝛ vigilate: qꝛ aduersarius vester diabol⁹ tanq̄ꝫ leo rugiēs circuit q̄rens quē deuoret. Et Eph. 6. c. Non est nobis colluctatio aduersus carnē ꝛ sanguinē: sꝫ aduersus mūdi rectores tenebraꝝ harꝝ. Ad qḋ r̄ndent Alex. de Ales in 3. volumine summe. ꝛ Boñ. in. 3. dis. 19. Qḋ vt etiā magister sententiaꝝ in lr̄a dicit: ꝑ passionem xp̄i liberati sum⁹ a potestate diaboli oēs quideꝫ q̄ꝫtū ad sufficientiā: sꝫ illi soli q sunt de eius corpore qḋ est ecclesia q̄ꝫtū ad efficaciā. Qḋ pꝫ sic. Nā diabolus ante xp̄i passionē habebat duplíceꝫ manū. s. attrahentē: ꝛ impellētē. Man⁹ attrahens erat ptās trahēdi hoīes ad limbū etiā iustos ꝛ sanctos. Man⁹ ipellens erat ptās p̄cipitandi in malū ꝛ fallaciā ꝑ violentiā: qꝛ temptabat vt draco: ꝛ tēptabat vt leo. Prima manus attractiua erat tante potentie: vt nullus posset ei resistere. Et hec fuit oīo debilitata xp̄i passione Iaꝫ. n. nullū iustū pōt ad limbū trahere: quia ꝑ passionē xp̄i deletū est cyrographū peccati ꝛ de. Manū aūt ipellētē hēbat ita fortē vt cuꝫ magna difficultate posset qs ei resistere. Et ideo i multis regnabat: imo fere in omnib⁹: ꝛ oēs superabat: vel ꝑ fraudulētiā: vel ꝑ violentiā. Et hm̄ōi

potestas

ptãs debilitata est p passionē xpi: per quā lumē veritatis aperit ꝯ diabolicā fraudulētiā: ꝛ adiutorū tribuit ṽtutis ꝯ diabolicā violentiā: lumē ṽitatis interius p diuinā inspirationez: exteri⁹ p humanā instructionē. Iaz itaqz fere i oib⁹ est ṽitas ꝑpalata: ꝛ ideo destructa est idolatria que prius regnabat. Adiutoriū in ṽtute attribuit p gratie infusionē q̄ reprimit ꝯcupiscētiā: ꝛ h̄ merito passionis xpi quā diabol⁹ abhorret ꝛ timet Et sic pōt ad obiecta rñderi. Quicūqz ergo xpz interroget: cur caput nō erigit in cruce: audiet illum ꝑtinus rñdentē. Heu quāta est cōfusio. Ego ille sum q Hierusalē intraverā clamātib⁹ pueris: bñdictus q venit i noie dñi: ꝛ omni populo iubilāte: ꝛ mō nud⁹ patior i medio latronū vt hoiem liberez a diabolica supbia ꝛ potestate.

Capitulum secundum de imenso dolore xpi in cruce quē sustinuit vt ipse pro omnib⁹ peccatoribus penitentiaz faceret.

S Ecūda cōclusio xpi patientis fuit doloris acerbitas: vt penas nr̃as ipse portaret: de qb⁹ Esa. 53. c. ait. Uere lāguores nostros ipse tulit: ꝛ dolores nr̃os ipse portauit: ꝛ nos reputauim⁹ eū quasi leprosuz ꝛ pcussum a deo ꝛ humiliatū. Ipse autē vulneratus est pp iniqtates nr̃as ꝛ attritus est pp scelera nr̃a. Disciplina pacis nostre sup eū: ꝛ liuore eius sanati sum⁹. Omnes nos q̄si oues errauimus: vnusqsqz in viā suā declinauit: ꝛ dñs posuit i eo iniqtatez oium nostrū. Et. i. Petri. c. 2. Peccata nostra ptulit in corpore suo sup lignū: vt peccatis mortui iusticie viuamus cuius liuore sanati sumus. Que ṽba declarans magister in. 3. di. 19. ait. Peccata portare est ꝑ peccatis nostris penā pati. Doluit itaqz iesus ꝑ nobis. Ad cui⁹ pleniorē intelligentiā tria de ipso ꝯsideremus.
Primo veritatem.
Secundo grauitatem.
Tertio vtilitatem.

Primo cōsideremus doloris xpi veritatez. Nō. n. videt qbusdā xpm vere doluisse: qz arguunt primo ex quodaz dicto Hilarij: decimo libro de trinitate. vbi ait. Uirtus corpalis sine cōsensu pene vim pene in se desenientis excepit Sed verus dolor nō est sine ꝯsensu pene: ergo in xpo nō fuit verus dolor. Secūdo argūt ex dicto Dionysij: q ad Ioanē euāgelistā ita scribit. Absit vt ego insaniā: vt credā sanctos aliqd pati fm corporis passionē: sed fm solū iudicare ipsos sentire credo. Si ergo hoc est verꝫ sancti nō senserūt passiones vllas sed solū fm iudiciū: nō ergo fm experientiā: ergo patiendo nō habuerunt dolorē verꝫ. Ergo multo min⁹ sanct⁹ sanctoꝝ xps. Tertio arguūt: qz Moyses ieiunauit. 40. dieb⁹ ꝛ. 40. noctib⁹ sine aliqua corporis lesione, ꝑpter cōtinuā cōtemplationē. Si ergo pfectio cōtemplationis aufert passionez et sensum famis: pari ratione videt q auferat sensum doloris in carne passibili. Sed in xpo fuit cōtinua cōtemplatiua ꝛ pfectissima: ergo videt q nulla fuerit in eo doloris experiētia. Quarto arguūt: qz natura agēs ꝑstātior ē patiēte. Sz natura assumpta ꝑstātior est omni alia: ergo nō vr̃ q ab aliq natura possit affligi ꝛ ledi. Quinto arguūt: qz si anima Petri poneret i infernū ab ignib⁹ nō cruciaret: qz nō hꝫ in se causaz per quā debeat dolere. Igit anima xpi nullaz cām passionis in se habebat: videt ergo q nullū dolorez sentiebat in carne q̄tūcūqz passibili. Si ergo dolor est passio ipsius anime potius q̄ carnis: videt q in xpo nō fuerit dolor verus. Tali errori innitunt qdā heretici: ꝛ ē etiā antiquus error sarracenoꝝ: q error euacuat redemptionē nostraz ꝛ dicit xpm nō esse xpm. Dum. n. dicit xpm nō fuisse veraciter passum: dicit ipsum nō satisfecisse: ac p hoc nec genus humanū esse redemptū. Duz ṽo dicit ipsum simulasse se pati: dicit ipsum fuisse mendacē: ꝛ ita nec vere fuisse dei filiū nec dei nunciū: ꝛ ita nec mediatorē: sed potius deceptorē. Ideo catholice dicēdū est fz Alex. in. 3. summe. ꝛ Bon. di. 16. 3. libri sententiaꝝ. Quod absqz dubio ṽa doloris passio fuit in xpo sicut scriptura testat. Unde Esa. 53. c. dicit. Uidim⁹ eū nouissimū viroꝝ viꝝ doloꝝ ꝛ scientē infirmitatē. Qd non intelligit ꝑpheta de scientia simplicis noticie: sed de scientia experientie. Et in psona eius dicit in psal. Ego suz paup ꝛ dolēs. Fuit. n. i xpo caro passibilis ꝛ pforabilis: fuit etiā ṽtus sentiēdi fz quā etiā aia cōpatit corpori leso. Queniā igit h̄ duo verꝫ dolorē faciūt. s. vera lesio: ꝛ verus sensus lesiōis: ꝛ hec duo vere fuerūt in xpo: indubitāter tenēdū est q in xpo fuit vera doloris passio. Ad primuz ergo qd obijcit de auctoritate Hilarij est rñdēdū. Quidā. n. dicūt ipsum ṽba illa retractasse. Alij ṽo asserūt qd i ṽbo p̄dicto ꝛ i alijs ibidē positis nō excludit sensum doloris i xpo fz hūanā nāꝫ: sꝫ fz diuinā. vñ ṽba illa nō sunt referēda ad xpi psonā. Et h̄ ꝯfirmat: qz vt dic idē Hilari⁹ intelligētia ṽboꝝ ex causis ē assumēda. Doluit itaqz i ṽbis p̄missis excludē errorē arrij hētici: q dicebat xpꝫ fz se totū passuz fuisse

Quidā Xo: vt magister sententiaꝝ in lr̄a rn̄dēt q̄ Hilarius non voluit ostendere xp̄m nō habuisse veꝝ dolorē: sꝫ nō habuisse cām doloris.

Ad secūdū de auctoritate dionysij dicēdū est. Qd̄ dionysius non sensit q̄ beatus Joānes ⁊ alij sancti nō experirent dolorē in tormentis: sꝫ voluit ɔmendare cōstantiā mentis: q̄ non magis cōmouebat̄ experientia sensus: q̄ꝫ cōmoueretur ex sola cōsideratiōe ⁊ iudicio rōnis. Ad tertiū de moyse dicendū est: q̄ ⁊ si dulcedo contemplationis quodāmō ipsuꝫ reficeret: ⁊ a sensibus exteriorib⁹ abstraheret: adeo q̄ naturales ꝟtutes quodāmodo ɔsopiret: vt nō ita cōsumerentur ⁊ cibū requirerent: tn̄ q̄ tāto tp̄e ieiunauit sine aliqua sui lesione: hoc fuit p̄ speciale priuilegiū siue beneficiū ⁊ diuinū miraculum. Et ideo nō hꝫ locuꝫ in ꝓposito: qꝛ xp̄s in passione sua nō exercuit miracula potentie: sꝫ poti⁹ vsus est armis patientie. Ad quartū dicendū est q̄ illud nō oportet intelligi q̄ sit veꝝ simpliciter: sꝫ secūdū aliquā ɔditionē siue ꝓprietatē. Quia eniꝫ lapis ledit pedē: nō oportet q̄ lapis sit nobilior pede: sꝫ sufficit q̄ excedat in aliqua ɔditione: vtputa in duritie ⁊ soliditate. Et sic est in ꝓposito. Quāuis eniꝫ clauus non esset nobilior carne xp̄i: erat tn̄ durior ⁊ solidior. Et si tu obijcias mihi de anima q̄ nō posset pati: dicēdū q̄ anima nō patiebat̄ p̄ se: sed p̄ accidens. s. cōpatiendo carni. Vel fm̄ Augu. in. 6. musice: aia sumit occasionem patiendi ex carne: verūtamē patit̄ ex se occasione accepta. Aliter pōt etiā dici q̄ illud ꝟbū hꝫ intelligi fm̄ institutionē nature nō fꝫ dispēsationē misericordie ⁊ punitionē iustitie: quoꝝ primū respicit animā xp̄i: reliquū animā peccatricē. sicut. 44. di. 4. expsse habet̄

Ad qntū qd̄ obijcit̄ q̄ aia Petri nō pateret̄ i inferno: dicendū q̄ nō est simile: qꝛ anima Petri post glorificationē pfectā nō est passibilis ex causa ꝓpria nec ex dispensatiōe diuina ꝓpter salutem alienā. Nō aūt est sic de anima xp̄i q̄ dispensatiue ⁊ voluntarie passibilitatē habuit cuꝫ carne passibili cui adiuncta fuit. Secūdo cōsideremus doloris grauitateꝫ. Fuit. n. dolor ei⁹ grauissim⁹: ita vt excederet omnes penas martyrum: ⁊ quecūqꝫ genera tormentoꝝ triplici ratione: videlicet.

Primo ꝓpter anime sue limpiditatem.
Secūdo ꝓpter carnis teneritudinem.
Tertio ꝓpter vtriusqꝫ necessitudinem.

Prima ratio patet: qꝛ anima eius habuit noticiaꝫ omniū veritatū: vnde nouit distincte que sibi fuerūt penalia: nec ꝓpter vnū aliud minus apprehendit. Ideo fm̄ numeꝝ coꝝ q̄ patiebat̄ ⁊ partiū fm̄ quas patiebatur fuit apud animam iesu doloris multiplicitas. Vnde. Eccl. i. dicit̄ Qui addit scientiā addit ⁊ laborē. Secunda ratio patet: qꝛ fm̄ Bon. in. 3. dist. 16. in eo erat maxima cōplexionis equalitas ⁊ sensus viuacitas. Quāto. n. complexio est nobilior: ⁊ quāto sensus tactus est viuacior: tāto dolor est acutior Secundū auteꝫ doloris ipsius magnitudinem est totius corporis afflictio. Audi. n. omnium membroꝝ afflictionē. Pedes eius fuerūt afflicti: cū discalciati ⁊ nudi p̄ totā noctē ⁊ p̄ partem magnā diei huc ⁊ illuc currerent. Pieqꝫ credēduꝫ est: q̄ sepius in lapides impingebant effundebantqꝫ p̄ viā sanguinē sacrū. Vitalia mēbra ac respirantia sicut coꝛ ⁊ pectoris concauū: ⁊ similia dure fuerūt afflicta in timore ⁊ multoꝝ suspirioꝝ ⁊ gemituum assumptione circa costas. Dorsuꝫ latera atqꝫ corpus: ⁊ vniuersaliter omnia mēbra in dura flagellatione afflicta fuerūt: in qua superficies carnis sue tenere ⁊ delicate fuit crudeliter lacerata ⁊ sanguine cruentata. Brachia fuerūt afflicta ob durā ligationē ⁊ ɔstrictioneꝫ. Humeri fuerūt afflicti duro onere crucis Os quoqꝫ afflictū fuit tam fetido osculo ꝓditoris: q̄ꝫ etiā fellis ⁊ aceti amaro potu. Nares afflicte fuerūt horribili fetore sputoꝝ abhominabiliū iudeoꝝ ⁊ fetore cadaueꝝ mortuoꝝ. Gene quoqꝫ afflicte fuerūt ⁊ tumefacte ac sanguine ⁊ liuore cōsperse: tū ex ꝑcussionibus facie: tum etiā ex spinea corona ꝓpter quaꝫ sanguis p̄ ei⁹ faciē defluebat. Oculi fuerūt afflicti cōfusi ⁊ velati ac fletu reliquati: in furoris ⁊ iracūdie ignē spirantiū inimicoꝝ suoꝝ aspectu: necnō qꝛ videbat matrē ⁊ discipulū quē diligebat flētes ⁊ cruciatos. Aures replete fuerūt opprobrijs. Vertex capitis afflictus fuit durissimis spinis ⁊ percussione arundinis. Ob imensitatē itaqꝫ doloris clamat xp̄s Treñ. i. d. O vos omnes qui transitis p̄ viā attendite ⁊ videte si est dolor similis sicut dolor meus. Tertia ratio pp̄ anime ⁊ corporis necessitudinē. Quāto qdeꝫ maior est amicitia anime ad ipsum corp⁹ tāto separatio est dolorosior. Cū ergo inter animā xp̄i ⁊ ipsum corp⁹ maior esset amicitia q̄ꝫ fuit in alijs hominib⁹ mundi: tū ꝓpter anime bene ordinate charitatem: tuꝫ etiā ꝓpter corporis seu carnis puritatē ⁊ dignitatē sequit̄ q̄ quādo anima xp̄i per mortē fuit a corpore separata q̄ dolor ipsi⁹ intensior fuerit q̄ꝫ dolor cuiuscunqꝫ morientis.

Tertio

Tertio considerare oz doloris xp̄i vtilitatē. Nā per dolorem suū nos liberamur a pena cui merito subijceremur. Fm enī Boñ. i. 3. di. 19 passio xp̄i nos liberauit a pena tpali: ⁊ ab eterna: ⁊ ab ea que ē inter vtrāqz media. A pena tpali liberat dum vtate illiꝰ cōdonātur nobis petā non solū q̄tum ad culpā ⁊ reatū pene eterne: sz ēt q̄tum ad dimissionē pene satisfactorie: sicut hz fieri in sacramēto baptismi. A pena eterna liberat liberādo a culpa. Dum. n. p passionem xp̄i nobis gratia ipetrai: p quā culpa dimittitur nobis debitū pene eterne mortis relaxatur. Liberat a pena que ē ēt inter vtrāqz media: q̄ qdez fuit carentia visionis diuine ex merito pcī Ade Et illa qdem ⁊ si fuerit ad tp̄s ꝑpter grām reparata in eis qui detinebātur in libo: debebat tamē habere eternitatē habito respcū ad culpam Ade. Sed aliqs obijciet: qꝛ nūc illis penis tpalibus subiacemus: qbus subiacebant illi q erāt ante passionē xp̄i. Et nullus qui ē in iferno dānatus liberatur a pena tpali nec ab eterna. Respondet. d. Boñ. q rō illa peccat fm cōseqns Nō. n. seqtur q si hoc mō nō liberat a pena temporali ⁊ eterna qꝛ ꝑpter hoc nullo modo. Quāuis. n. nō liberet a pena eterna eos q sunt i malo obstinati: liberat tamē eos q volunt ⁊ possunt ad xp̄m cōuerti. Rursus q̄uis nō liberet a pena tpali in presenti vt ab ista fame ⁊ siti: liberabit tamē i futuro liberat ēt ab aliquibus penis tpalibus ad quas eēmus obligati merito pctōrum nostroꝝ nisi passio xp̄i iteruenirct. Sigs ergo pie xp̄m cōtēplando in cruce pendentem iterroget: cur caput tenet iclinatum: audiet illū dicētem ꝑnus. Heu me: doloribus angor: passionibꝰ crucior: ⁊ in amaritudine morat aīa mea. Alloquere ip̄m alloquere aīa dura: ⁊ loqtur ipse tecū libenter. Dic ei. O amātissime iuuenis: qd̄ scelus cōmisisti: vt crucē cum tanto dolore ascenderes. Et ipse dicet tibi. Tu aīma es mihi causa doloris: tu peccasti ⁊ peccare non cessas: ⁊ cū penas nō valeas soluere delictoruz ego pro te pniam ago ⁊ pro oibus q saluari volunt. Absqz. n. mei sanguinis effusione nullus saluari posset. Sanguis vo meus effusus tante virtutis ē ⁊ efficacie: vt vna gutta sola sufficiat ad redimēdum oē genus humanū. Sz ego largus redemptor vt securi fiant q saluari ⁊ cōuerti volūt non vnā guttulā: sed de toto corpe meo sanguinem meū effundo: de capite: de facie: de ore: de collo: de manibus: de pedibus: de oibꝰ mēbris meis: ⁊ deniqz d corde meo. Propter hoc Bern. super cāt. sermone. 22. ait. Ad cumulū pietatis tradidit in mortem aīam suam: ⁊ de ꝓprio latere ꝓtulit precium satisfactōis quo placaret prēm. Propter quod illud ad se vsiculū trarit. Apud dn̄m misericordia ⁊ copiosa apud eū redemptio. Prorsus copiosa: qꝛ non gutta sed vnda sanguinis largiter p quinqz partes corporis emanauit. hec ille. Sed hoīs pctōris ip̄m fugiētis maliciā xp̄s cōsiderans: de ipso sic cōqueritꝰ per augustinuz cōtra qnqz hereses. Cū eēs inqt inimicus patris mei recōciliaui te. Cū inter mōtes ⁊ siluas errares quesiui te. Humeris meis portaui te. patri meo reddidi te. Laboraui: sudaui: caput meū spinis opposui manus meas claues obieci: lancea latus meum apui: sanguinē meū fudi: aīam meaz posui vt te mihi copularem: ⁊ tu diuideris a me.

Caplm tertiū de pauptate xp̄i quam in cruce sustinuit: vt nobis diuitias gratie inueniret.

Tertia conditio xp̄i patientis ē extrema
1 pauptas: quā sustinuit ꝓ nostris culpis delendis. De qua ipse Math. 8. c. ait Uulpes foueas habēt: ⁊ volucres celi nidos: filiꝰ aūt hoīs nō hz vbi caput suū reclinet. Fuit nāqz xp̄s triplici paupertate fatigatus.

Prima pauptas fuit bonoꝝ tpalium.
Secūda amicorum familiarium.
Tertia donoꝝ supernaturalium.

Prima pauptas fuit bonoꝝ tpalium. Nullū qppe bonū tpale aderat xp̄o in cruce angustiato: nō domꝰ: non tectū: non pānus: nō aurū: nō argentū: sed nudus ipse pendebat. Scd̄a pauptas fuit amicoꝝ familiariū: qꝛ oēs eo relicto fugerūt. Hinc per ꝓpham conqueritur dicēs. Considerabam ad dexteram ⁊ videbam: ⁊ non erat qui cognosceret me. fm alex. d ales non dicit ad sinistrā ꝑpter vginem btām q̄ sola ad sinistrū persecutionū filium verum deum ⁊ hoiem cognoscebat. Ceteri vo ⁊ si ex generali cōpassione xp̄o cōpaterentur: tū ip̄m credebant purū hoīem in tormentis deficientem.

Tertia pauptas fuit donoꝝ supnaturalium Habeat xp̄s dona plurima: vtputa sciam: sapientiā: sanctitatem: pulchritudinē corporis ⁊ aīe ⁊ alia huiusmōi quibus oibus in cruce ⁊ si nō fuerit priuatus: priuari tamē visus ē: dum reputatus ē peccator: stultus: seductor: ⁊ omniū maloꝝ perpetrator. Quare nō imerito ad se aduocans aīam peccatricem dicere pōt. Reuertere ad me aīa mea. Ecce pro te precium soluo. Expendo ꝓ te omnes thesauros meos. Susci

pe sanguinem meum. Suscipe penas meas: & offer illas patri celesti. Dic ei. Parce mihi misere peccatrici p vulnera: p dolorem: p sanguinem: p morte iesu xpi. Parce dñe qr filius tuus pro nobis petōribus pati dignatus ē. Et statim deus remittet tibi petā tua. Ergo nō immerito p̄ciositas vocari potest hec flāma amoris vbi xps p̄ciosum sanguinem suū offerre petōribus: vt consequantur salutem: quam nobis donet ille qui viuit in secula. Amen.

Sermo septimus de diuina charitate i quo declaratur q̄ȝ gratiosus sit deus petōribus penitentibus & ad se redeuntibus quibus admiranda dona concedit.

Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis & ego reficiam vos vbi supra. Vt se tandē beniuolum reddat deus petōribus penitentibus offert illis munera gratie sue: cum dicit: reficiam vos. Ad quod plenius intelligendū in presenti sermōe: de charitate diuina concludemus tractatum exponētes septimā flammā: que vocabatur gratiositas. Pro cuius declaratiōe notabimus tria gratiosa dona que deus pro sui amore petōribus ad se redeuntibus largitur.

Primū donū dicitur restitutionis.
Secundum letificationis.
Tertium glorificationis.

Capitulū primū qualiter deus restituit petōribus per pniam bona prius pdita & per petm̄ mortificata.

Primū donū qđ deus benedictus largitur petōribus penitentibus dicitur restitutiōnis. Sm Ric. in. 4. di. 14. & cōem opinionē theologorum per pniam restituūtur homini opa prius pdita: & per culpā mortificata: q̄ ante viua fuerūt. Si qs nāq; in charitate existens decē ānis seruierit deo ieiunādo & orando &c. huiusmōi faciendo: adueniēte culpa mortali bona hec oīa pdidit. Sed eo a culpa resurgēte reuiuiscūt simul oīa supradicta. Sed cōtra obijci pōt p dictū Vgonis: q ait. Nemo in spe correctiōis peccare d3: qr qđ semel amittitur ip̄m nō recupatur amplius: ergo si bona opa prius facta sint amissa p culpā: impossibile ē ea restitui: ergo nec viuificari. Item omne quod viuificatur ē aliquo mō: sed qđ omnino pijt nullo mō est. Et talia sunt opa bona prius fcā: ergo nec viuificari nec recupari possunt. Respōdet Bon. in 4. di. 14. q̄ opa que prius fuerūt viua: qr ex charitate facta & digna vita eterna: postea aduenientē culpa mortificant in isto: qr amplius in hoc q̄ȝ diu ē culpa in eo nō est dispositio digna remuneratiōe, ppter idignitatē ipsius: s3 rursus gratia redeūte que istū facit dignū vita eterna: iam opa in hoc sūt digna remuneratiōe: & ideo restituūtur & viuificātur. Ideo dicūt qdam q̄ opa bona in charitate facta qr bona sūt: & iō fiunt in laudē dei vt inde debeat laudari deus; qr vo i vnitate mystici corporis: & qr in charitate pertinēt ad corpus mysticū: qr vo ex libera volūtate & iusta: ad radicis premiū siue ad faciētis meritū. Vnde qr iste cadit q facit opa: nihilominus remanēt in corpore mystico: qr inde alia mēbra gaudebūt: & deus inde laudabitur. S3 tamē nō manēt ad gl'iam faciētis & iō moriuntur ista cū iste moritur: sed eo resurgente a culpa: & facto de corpore mystico sibi opera bona reuiuiscūt. Quicqd autem sit de hoc siue remaneāt in corpore mystico: siue nō verū est q̄ remanēt in memoria eius qui fecit: & dubiū ēt non ē qn manēāt in memoria dei: & q̄ȝdiu manet culpa: manēt in cognitione dei cūcta respicientis & in memoria peccatoris Sed ibi non manēt ad remunerādū: nec in memoria peccatoris ad gaudium: sed magis ad dolēdum. Sed cū resurgit manēt in deo ad remunerandū & in memoria ipsius petōris ad gaudēdum. Ad dictū Vgonis dicēdum ē qđ intelligit de illo opere bono quod hō potuisset facere vel fecisset illo tempore quo peccauit: quod qdem non recuperabit: qr si alio tempore velit facere opus quod omisit pdit quod deberet facere illo tempore. Ad secūdum dicēdu3 q̄ illa opera que mortificata fuerūt manēt in memoria eius qui fecit & dei p̄mo a quo fecit. hec Bon.

Caplm secundum de letitia angelorū & totius celestis curie, ppter pniam & conuersionem peccatorum.

Secūdum donum dicitur letificationis facit vtiq3 deus angelos suos iubilare in cōuersione petōrum. Vnde Luc. 15 dicitur. Gaudiū ē angelis dei super vno petōre pniam agente. Sed circa hoc notandum de gaudio angelorum sm Bon. di. xi. secundi li. q̄ ip̄m gaudium in angelo crescere expōt itelligi dupliciter. Vel extensiue Vel intensiue. Extēsiue dicitur crescere qū qs de pluribus gaudet.

intensiue

Intensiue aūt quando affectus eius de aliquo
copiosius gaudet. Si ergo loquamur de cre/
mēto gaudij fm primū modū. s. q̄ztū ad extensi
onē verū ē: ꝛ doctores cōiter sentiūt q̄ ipsis be
atis angelis accrescit gaudiū ex salute pctōꝝ: qꝛ
de pluribus gaudēt fm q̄ plures saluant̄. Si
aūt loquamur de cremēto gaudij fm modū ali
um. s. q̄ztum ad itensionē: sic ē distinguendū
Nā gaudiū duplex ē. Quoddā ē gaudium in
quo cōsistit primū substātiale: ꝛ illd̄ ē gaudiū de
bono icreato: quod angelus hꝫ de deo: ꝛ i deo
Est itez gaudiū quoddā accidētale: ꝛ illd̄ ē gau
diū qd̄ angelus hꝫ de bono creato: siue ꝓprio:
siue alieno: ergo aliq̄ dixerūt q̄ in angelis crea
tis accrescit vtrūq; gaudiū itēsiue: qꝛ nōdū sūt
pfecte bti: q̄zuis sint bti cōfirmati. De quorū
opinione nō videt̄ fuisse magister: sꝫ qꝛ h opi/
nio nō videt̄ ꝓbabilis: iō non fuerūt alii qui di
xerūt: q̄ neutrū gaudiū crescat in eis intensiue
sꝫ solū extēsiue: sicut charitas eoꝝ nō est maior
q̄z fuerit ab initio: q̄zuis plures nūc diligant q̄z
tunc. Sꝫ qꝛ istd̄ non videt̄ adhuc satis ꝓbabile
q̄ angelis accrescat m̄ā gaudiū: qn̄ ēt accrescat
ꝛ gaudiū: ideo ē terti⁹ mod⁹ dicēdi: q̄ in ange/
lis nullo mō accrescit gaudiū in quo consistit p̄
miū eēntiale: qꝛ q̄ztum ad illd̄ pfecte beati sunt.
Sꝫ gaudiū in quo consistit p̄miū accidentale:
accresci potest non solum extensiue: verū ēt itē/
siue: ꝛ rōe ꝓprii boni coniūcti q̄ ministrādo ali
is bona opa: ꝛ ratione boni faciūt in qb⁹ p̄miū
accidētale meret̄. Et qꝛ ēt cōciues suos ad btitu
dinē pducūt: sup qbus congratulant̄. Non so/
lum aūt angeli: sꝫ ēt tota trinitas gaudet ꝛ facit
festū de conuersione pctōris. Et p̄mo gaudet
pater. Nā rex terren⁹ multū gaudet: qn̄ fili⁹ si/
bi concipit̄: sicut letatus ē Abraā de conceptu
Sarre. Multū gaudet quādo nascit̄: sicut Zacha
rias ꝛ helisabeth i ortu p̄cursoris. Multū gau
det quādo filius ablactat⁹ est. Vnde Abraā fe
cit magnū conuiuiū in ablactatōe filii sui ysaac.
Gen. 21. Multū gaudet qn̄ fili⁹ grādis effec/
tus ē: ꝛ ad mēsam recipit̄. Sic pater celestis de
filio spūaliter concepto: nato: ablactato ꝛ ad mē
sam recepto multū gaudet. Cōceptio nāq; acci
pitur in cōtritōe: siue boni ꝓpositi inchoatōe.
Vnde Esa. 26. A facie tua dn̄e pturiuim⁹ ꝛ cō
cepimus spm̄ salutis. Natiuitas attendit̄ i con
fessione vel bonoꝝ opeꝝ oñsione. Sꝫ de mul/
tis pōt dici illud Esa. 37. Venerūt filii vsque
ad ptum ꝛ virtus non ē pariēdi. Ablactatio at/
tenditur in vite pfectione: qn̄ homo itā ꝓficit
q̄ iam non idiget lacte puuloꝝ: sed cibo solido
pfectoꝝ. d̄ quo Heb. 5. Perfectoꝝ ē solidus
cib⁹. Ad mēsam receptio attendit̄ in celesti re/
fectōe. iuxta illud Luc. 22. Ego dispono vobis
regnū: vt edatis ꝛ bibatis sup mēsam meā i re
gno meo. Secundo gaudet fili⁹ triplici d̄ cā
Primo qꝛ videt effectū sue passionis. Qd̄
notat̄ in pabola de oue pdita ꝛ iuēta. De qua
Greg. ait in omel. vna ouis periit qn̄ hō pec/
cādo vite pascua d̄reliqt. In hūero āt posuit: qꝛ
pctā in corpe suo ipse portauit. Et Aug. i li. cō
tra gncꝫ hereses. Cū eēs inqt xp̄s inimic⁹ pa/
tris mei reconciliaui te: cū iter mōtes ꝛ siluas er
rares q̄siui te: hūeris meis portaui te: pr̄i meo
reddidi te: laboraui: sudaui: caput meū spinis
opposui: man⁹ meas clauis obieci: lācea lat⁹ me
um apui: tot⁹ iniuriis ꝛ aspitatib⁹ lacerat⁹ sū: sā
guinē fudi ꝛ aīam posui: vt te mihi copularē: ꝛ
tu te diuidis a me. hec ille. Tm̄ āt desideriū de
oue iuēta habuit: q̄ ēt desertū. i. celū dereliquit
Qd̄ dr̄ desertū. i. derelictū ab hoīe q fuerat ipꝫ
habitur⁹: tū qꝛ ad istar deserti in eo sūt dulcanu⁹
auiūces. i. angeloꝝ. Ibi ēt sunt rose martyrū:
viole cōfessoꝝ: ꝛ lilia v̄ginū. Scd̄o gaudet fi
lius qꝛ videt in pctōre cōuerso reformatōēꝫ sue
imaginis. Qd̄ notat̄ in scd̄a pabola de dragma
pdita ꝛ iuēta: in q̄ imago regis refulget. Decē
eni dragme sūt nouē ordīes angeloꝝ: ꝛ decius
hoīum q ad dei imaginē sunt creati. Sꝫ dēcima
dragma pdita fuit qn̄ hō peccauit. Sꝫ xp̄s ipsā
q̄siuit ꝛ suā imaginē repauit. Tertio gaudꝫ
eo q̄ videt resuscitatōem sui fr̄is. Qd̄ notat̄ in
tertia pabola de filio ꝓdigo de quo dicit̄. Epula
ri ꝛ gaudere oportebat: qꝛ frater tu⁹ pierat ꝛ in
uētus ē. Tertio de conuersione pctōris gau
det spūs scūs triplici de cā. Prio qꝛ recupat tē
plum suū qd̄ dꝫ ihabitare: de quo. 1. Cor. 3. c.
Nescitis q̄ templū dei estis vos: ꝛ spūs dei ha
bitat in vobis. Habitare āt non posset: nisi spi
ritus malign⁹ recederet. 2. Cor. 6. Que āt con
uentio xp̄i ad belial: qs consensus tēplo dei cū
idolis. Scd̄o gaudet qꝛ recupat mēbrū suum
quod dꝫ viuificare. 1. Cor. 6. An nescitis quia
membra vestra templum sunt spiritus sancti.
Videmus autem q̄ membrum precisum pu
tridum vel paralyticum non viuificatur a
spiritu humano. Eodem modo nec pecca/
tor a spiritu diuino: tum quia diuisus est a deo
Esa. 59. c. Iniquitates vestre diuiserunt inter
vos ꝛ deū v̄rꝫ. Tū qꝛ putrefact⁹ ē i pctō. Joel
1. Cōputruerūt iumēta i stercore suo. Tum qꝛ

paraliticatus est ex inordinato motu: non enim
dz sensum amoris dei de quo dicit Sap. Sen
tite de deo in bonitate. Tercio gaudet qz re/
cuperat vas suū quod dz implere. Oportet au
tem q istud vas sit vacuum ab amore mūdi si
debet impleri amore dei. Vnde Aug. sup Jo
annē. Vas es: sed plenus es. Funde qd ha/
bes: vt recipias quod non habes. Funde amo
rem seculi: vt implearis amore dei. Sed circa
hoc queri pōt: quomodo intelligatur illud vbū
Maius gaudiū est angelis dei super vno pec/
catore penitentiam agente: q̄z super nonaginta
nouem iustis. Ad quod dicendum q potest in
telligi dupliciter. Aut de tepidis iustis: aut de
feruentibus. Si primo modo hoc verū ē. Vn
de Grego. ait. Maius de pctōre q̄z de fratre
iusto gaudium fit in celo: qz et dux in prelio pl⁹
illū militem diligit qui post fugam reuersus ho
stem fortiter premit: q̄z illum qui nunq̄z terga
vertit: et nūquā aliquid fortiter fecit. Sic agrico/
la illam terrā amplius amat que post spinas ha
buit fructū: q̄z illa que semper fertilem messem
pduxit. De hoc ēt aug. in li. contra faustuz sic
dicit. agricole plus placent agri q̄z spinis: etiaz
magnis eradicatis centenum pferunt: q̄z q nl
las spinas vnq̄z habuerunt: et vix ad tricesimū
peruenerūt. Si aūt intelligatur de iustis feruē
tibus: tunc distinguendum ē inter affectum et
effectum. Nam scdm Boē. meliori maior ef/
fectus. Magis autem indigenti maior ē tribu
endus affectus. Videmus enim q si aliq̄ ma/
ter decem filios habeat si vnus infirmaf et po/
stea sanatur: maius gaudium ostendit de sani/
tate illius recuperata q̄z de sanitate in alijs con
seruata.

Capitulum tertium de gloria quaz acquirūt
peccatores conuersi: et de ipsorū beatitudine in
regno celorū.

Ertium donuz quod deus peccatori/
t bus penitentibus elargitur dicitur glo
rificationis. Naz in celesti et beata hie/
rusalem ipsos tandez aggregat societati ciuium
supernorū. Neqz eniz propter peccata ipsis in
fimaz locuz concedit: quinimo vt saluator ait, p
pter ipsam penitentiam meretrices et publicani
precedent in regno celoruz. Quanta aūt sit eo/
ruz gloria in celo: ostenditur in Thayse mere/
trice: de qua in vitis patrū legitur q tante pul/
chritudinis extitit: q̄z multi pter eaz venditis
substātijs suis ad vltimā paupertatem deuene
rūt: sed et amatores eius mutuo se interficiebāt

Quod cū audisset abbas Pānucius sūpto ha
bitu seculari: et vno solido pfect⁹ ē ad eā in qn
daz egypti ciuitatē: deditqz ei soliduz quasi pro
mercede peccandi. Illa autē accepto precio ait
illi. Ingrediamur simul cameraz. Cunque in
gressus esset et locū preciosis ornamentis stra/
tum ascendere inuitaretur: dixit ad eaz. Si ē in
terius cubiculū in ipsuz eamus. Illa autē dixit
Est quoddā cubiculū vbi nullus ingredif. Si
vero deuz times: nullus locus ē qui eius diui
nitati abscondaf. Quod cū senex audisset dixit
ei. Scis esse deuz. Cunqz illa respondisset se sci
re deuz et regnū futuri seculi: nec nō tormenta
peccatorum: dixit ei. Si ergo hec nosti: cur tot
aias pdidisti. Et non solū pro tua: sed pro alio/
rum reddenda ratione damnaberis. Illa vo
prouoluta ad pedes abbatis Pannucij cum la
chrymis orabat. d. Scio esse penitentiaz pater
et confido remissionem te orante sortiri. Peto
tribus horis inducias: et post hec quo volueris
ibo: et quecūqz preceperis faciaz. Cūqz ei locuz
abbas constituisset: vbi veniā impetrare debe
ret: illa collectis omnibus quecūqz de peccatis
lucrata fuerat: per lanfqz in media ciuitate popu
lo expectante igne combussit clamans et dicēs
Venite omnes q peccastis mecū et videte quo
modo ea que mihi contulistis exurā. Cuz autē
oia incendisset: ad locuz quez abbas Pannu/
cius cōstruxit perrexit. Qui illā in cellula qua re/
clusit: hostiūqz cellule plūbo signauit: et paruā re
liquit fenestrā: p quā ei cibus daretur: iussitqz
parū panis ei et paululū aque ab alijs ministrari
Cū ergo tribus ānis fuisset inclusa pfectus ab
bas Pannucius ad abbatem antoniū conuo
catis discipulis vt ab eo inquireret si remisisset
ei sua pctā deus: narrata cā sanctus antoni⁹ di/
scipulis conuocatis: p̄cepit vt illa nocte orarent
Statiqz abbas Paulus maior discipulus an
tonij vidit in celis lectū preciosis vestibus or/
natum: quē tres virgines facie clara custodie/
bant. Cūqz Paulus diceret grām illā esse an
tonij: sed Thaysis meretris vocez sibi dicentē
audiuit: Quod cū mane audisset abbas Pan
nucius cū gaudio discessit. Et cū illaz eduxisset
de cella: quindecim diebus superuixit et pausauit
i pace. Ergo apiant oculos suos pctōres vt vi
deāt lōgitudinē latitudinē altitudinē et pfundū
ardētissime charitatis dei: q sua āplissima et im
mensa clementia paratus ē semp pctōribus peni
tentib⁹ dare salutē: quā nobis oibus largiaf ip
se qui viuit in secula seculorum. amen.

de imortalitate

De imortalitate aie tractatus incipit.
Sermo primus in quo tractat de vita in cōi.

Iusti autem in perpetuū viuent. Scribunt hec verba originaliter Sap. 5. ca. Quoniā falso plerique opinant extinctos hoies corporali morte āpliº nec viuere nec viuificari posse: fiātque ex h i omnibº vitijs brutis deteriores: in p̄senti tractatu de imortali vita statui cōpilare. Est qppe satis supque necessariū aperire oibº: quēadmoduz dei sapientia statuit vt hoies pro varietate meritoꝝ aut in eternū viuant in felicissima patria paradisi: aut illā cōtemnentes eternis supplicijs deputentur. Nā que durior petra censeri pōt q̄ȝ peccator hō q sentiens certitudinaliter ꝑponi sibi bonū ꝛ malū ppetuo' duratuꝝ a pctō separi nō curat. Grandis equidē iactura est ꝑ momētaneo ac labili huius mūdi bono perdere gaudia nūq̄ȝ defutura: ꝛ obligare se in secula seculoruȝ ad eternas penas. Quapropter vt ipsiº imortalis vite plenior ac lucidior possit haberi noticia: in hoc s̄mone ad vitā in cōi stilū nostrū dirigemus: de qua tria mysteria erunt cōtemplanda.
Primū erit de vite diffinitione.
Secūdū erit de vite originatione.
Terciū erit de vite substātiata susceptione.

Quid sit vita s̄m phm declarat: ꝛ an anima sit ipsa vita. Capitulum. I.

Primū dicēdū erit de vite diffinitione. Nā vt Cicero tradit in primo de offi. ois q̄ a ratione suscipit de aliqua re institutio: debet a diffinitione ꝑficisci vt faciliº intelligatur qd sit de quo disputet. Igit inquiramus prio qd ē vita. Et diffinit sic a phō lib. de motu cordis. Vita est actus anime primº i motu corporis adaptati ad mouendū. Ex qbº verbis dubitatio mouet. An vita sit ip̄a anima. Et quibusdā videt q sic. Nā ambro. in li. de bono mortis. ondit q aia nō pōt mori: qr est vita. Et vita est cōtraria morti. Sit autē sic. Anima vita est: quomō pōt mortē suscipere: cū sit ipsi cōtraria. Ipse etiā Ambro. in codē lib. ꝓbat q vita sit anima. Sicut aia infundit vita infunditur: a quo aia discedit vita discedit. Anima ergo vita est hysidorus li. 1. de summo bono. Vita igt corporis est anima. Sed ꝛ phus vult q aia viuat seipsa. Igit erit sua vita. Quod ꝓbari pōt. Anima viuit. Aut ergo seipsa: aut alio. Si alio aut illud viuit aut nō. Si nō: ergo nō dat vitam Si viuit ergo aut seipsa aut alio. Tūc similiter querit de illo alio. Si ergo nō est abire in infinitum: relinquit q illud quo viuit: viuit seipso. Sed verisimilius est q aia viuat seipsa q̄ȝ aliud quo viuit: ergo aia seipsa vita est: ergo vita ē anima. Soluit aūt hanc ambiguitatē Alexā. in. 2. volumine summe sue. d. q vita nō est anima sȝ actus ab ipsa egrediens. Quia vt scribit in lib. de motu cordis. primº cōtinuus actus anime vita est. Vn̄ anima est cā vite in corpore ꝛ cā vite in ipsa. Unde vita qua aia in se viuit nō est aia: sed cā anime: ideo vita nō est aia: nec ecōuerso formaliter loquēdo ad auctoritates in ꝯtrariuȝ allegatas respondet alex. q intelligunt ꝑ comitantiaȝ causaleȝ nō ꝑ idēptitatē essentialē: rōne scilicet effectº quo ipsa corpº viuificat. Ad aliud etiā qd inducebat: q aia viuit seipsa aut alio ꝛc. respondet p̄dictus doctor: q aia dicit viuere se ipsa: qr principiū vite est in ipsa: nec ē ab aliquo extra ipsam: sicut est de vita corporis: qd est ab intrinseco. s. ab ipsa aia: s̄m q dicit ambrosius q aia causat vitam: ꝛ facit q vita sit in corpore. Nota ergo q viuere seipso ē dupliciter. aut sic se toto. aut sicut aliquo sui. Verbi gratia. aliter viuit aia seipsa: aliter vita. Viuit. n. vita seipsa tota sicut est. Unde viuere est esse. In vita. n. nō est aliqd qd nō sit vita. Sed aia viuit seipsa. idest aliquo sibi intrinseco: vtpote formali principio: qd nō est alterius nature q̄ȝ ipsa aia. Et ideo ex hoc nō sequit: q aia sit vita. Si. n. h eēt vera: aia est vita: necessario oporteret q idē i ea esset informans ꝛ informatū: idest ipsa esset sua forma. Sed idē esset illi esse ꝛ viuere: sicut idē viuere esse ꝛ viuere qr vita seipsa viuit. Vita ergo est actus primº ꝛ cōtinuus substātie nobilis mouentis: vel cognoscentis: vel vtrūque facientis. Sed adhuc arguūt qdā. d. q vita nō possit esse actus anime. Nā vita cū sit ꝑfectio viuētiū: actus cū sit accidens nō pōt esse ꝑfectio talium. Respondet ad hoc alex. q est primº actus forme substātialis: ꝛ est actus cōsequens ad p̄mū actū. Licet aūt cōsequentiū actuū sit aliqd accidens: tn̄ actus primº q est ꝑfectio substātie non est accidens. Nā sicut intellectus qnq̄ȝ nominat ipsam potentiā intellectiuā: quādoque autē actū eiusdē accidentalē. vt. s. q ꝓuenit ex cōprehensione reꝝ extrinsecaꝝ: similiter est de vita. Vn̄ vita qnq̄ȝ nominat ipsaȝ vitā ꝓut ē substātia: qnq̄ȝ actū eiusdē accidētalē. Ista nihilominus rudibº ondi nō pn̄t: qr vt Ari. ingt i. 3. metha. Soluere vinculū ignorāti nō est possibile.

Unde vita hꝫ suũ principiũ. Cap. .2.

S Ecundũ mysteriũ cõtemplãdũ est de vite originatione. vñ. s. vita trahit originē: sicut a principio efficiente. Et plato dicit animã esse principiuꝫ vite. In libro aũt de motu cordis dicit᷑ ꝙ mot⁹ est cã vite. Ari. 2. de aia. Anima est viuentis corꝑis cã ꝛ ꝑncipiũ reꝝ. Tamē restat dubiũ: qꝛ ex ꝟbis scõꝝ videt᷑ ꝙ oĩs vita sit a deo. Inqt. n. Aug. li. de ꝟa religione. Nulla vita ē q̃ nõ sit ex deo: qꝛ de⁹ summa vita ē: ꝛ ipse ē fons vite. Et Dio. i li. de di. no. Omnis vite eruvitalis mot⁹ ex vita ipsa q̃ ē sup oēm vitã. Et Geñ. 2. Formauit de⁹ hoīeꝫ de limo terre: ꝛ inspirauit in faciē ei⁹ spiraculuꝫ vite: ergo ꝑ effectũ ꝑncipiũ vite ē ipse de⁹. Rñdet Alex. vbi. s̃. d. ꝙ aliqd viuit in se: ꝑ se: ꝛ ex se: vt vita ꝑma q̃ est de⁹. Et aliqd viuit in se ꝛ ꝑ se: sꝫ nõ ex se: vt aia ꝛ angel⁹. Est iteꝝ aliqd qd̓ viuit in se: sed nõ ex se: nec ꝑ se: vt aia sensibi is ꝛ vegetabil᷑. Illoꝝ aũt q̃ viuũt ꝑ se ꝛ in se: q̃daꝫ possunt alijs vitã cõicare: vt aie rõnales corꝑibus organicis potētia vitã hñtib⁹: q̃dã nõ pñt: vt spũs angelici ꝛ spũs rõnales: q̃dã q̃ nõ ꝑ se: sꝫ ꝑticipãdo vitã illis mediantib⁹ q̃ ꝑ se viuũt: vt corpa humana. Ex qb⁹ patet ꝙ q̃dã sunt q̃ ꝑ se viuũt: vt sunt spũs angelici. Dicim⁹ ergo ꝙ vita coꝝ q̃ ꝑ se viuũt imediate sit a deo sicut coꝝ substãtia vel essentia. Vita ꝟo coꝝ q̃ viuũt pticipando vitã mediãtib⁹ illis q̃ viuũt ꝑ se: nõ est immediate a deo: sꝫ illis mediãtib⁹ q̃ ꝑ se viuũt Sꝫ ꝓpter hoc qd̓ dixim⁹ doctor ꝓdictus. q. 18. prima pte q̃rit dubiũ: videlicet vtrũ aia sit vita in deo. Et ꝙ sic ipse ꝓbat: qꝛ Joh. 1. dicit᷑. Qd̓ factũ est in ipso vita erat. Sꝫ oĩa ꝑ deũ fcã sunt ergo in deo oĩa sunt vita. Insup viuere dei est eius intelligere. In deo aũt idē est intellectus: ꝛ qd̓ intelligit᷑: ꝛ ipsuꝫ intelligere ei⁹. Vñ qcqd est in deo vt intellectũ: est ipsum viuere: seu vita ei⁹. Cũ ergo oĩa q̃ facta sunt a deo sint in ipso vt intellecta: sequit᷑ ꝙ oĩa in ipso sint vita diuina.

Cõtra tamē hoc possumus instare. Primo sic Act. 17. dicit᷑. In ipso viuim⁹ mouemur ꝛ sumus. Sꝫ nõ oĩa q̃ sunt motus in deo sunt vita Secũdo sic. Oia sunt i deo sicͭ i ꝑ exẽplari. Cũ g̃ nõ oĩa viuant i seipsis: vi᷑ ꝙ nõ oĩa in deo sint vita. Rñdet his ꝓfatus doctor. Ad primuꝫ ꝙ creature dicunt᷑ esse in deo dupliciter. Uno mõ inq̃tũ cõtinent᷑ ab ipso ꝛ cõseruant᷑ virtute diuina: sicut ea dicim⁹ esse in nobis q̃ sunt i nostra ptãte. Et sic creature dicunt᷑ esse in deo: ꝓut sunt in ꝓprijs naturis. Et h̃ mõ intelligitur ꝟbũ apostoli dicentis. In ipso viuim⁹ mouemur ꝛ sum⁹: qꝛ nostrũ eē: ꝛ nr̃m viuere: ꝛ nr̃m moueri causat᷑ ab ipso deo. Alio mõ dicunt᷑ res esse in deo sicut in cognoscēte. Et sic sunt i deo ꝑ ꝓprias rationes q̃ nõ sunt aliud i deo ab essentia diuina. Vñ res ꝓut sunt i deo sunt essentia diuina. Et qꝛ essentia diuina est vita nõ aũt motus: inde est ꝙ res hoc mõ loquendi in deo nõ sunt motus sꝫ vita. Ad secũdũ dicit ꝙ exẽplata oportet cõformari ſm rõnē forme: nõ autēꝫ ſm modũ essendi. Nã alterius modi hꝫ eē q̃libet forma in exemplari ꝛ in exemplato: sicͭ forma dom⁹ in mente artificis hꝫ esse immateriale ꝛ intelligibile. In domo aũt q̃ est extra aiam hꝫ esse materiale ꝛ sensibile. Unde rõne reꝝ q̃ in seipsis nõ viuũt: in mente diuina sunt vita: qꝛ in mente diuina habent diuinũ esse.

De substãtiata susceptione vite: ꝛ que sunt illa que vitam suscipiunt ꝛ viuentia dicuntur.

Capitulum. .3.

T Ertiũ mysteriuꝫ cõtemplandũ est de vite substantiata susceptione: videlicet q̃ sunt illa q̃ vitã suscipiunt seu viuunt: ita vt viuentia dici possunt. Et fit circa hoc instantia tripliciter.

Primo mõ respectu omniũ reꝝ nãliũ an viuãt

Secũdo respectu corpoꝝ celestiũ an illis sit vita

Tertio respectu increate nature an insup etiam ipsa sit viuens.

Primo qbusdã forte videret᷑ ꝙ in omnib⁹ rebus naturalib⁹ sit vita. Inquit eniꝫ Ari. 8. ꝓhi. ꝙ motus est vt vita quedã natura existentibus hominib⁹. Sꝫ oēs res naturales participant motũ: ergo oēs res naturales pticipant vitaꝫ. Sꝫ cõtra hoc Dio. i li. de diui. no. ait sic. Plãte ſm vltimã resonãtiã vite hñt viuere. Ex quibus ꝟbis accipit᷑ ꝙ vltimũ gradũ vite obtinent plante. Rñdet Tho. prima pte. q. 18. ꝙ illa ꝓprie dicunt᷑ viuentia: q̃ seipsa ſm aliquã specieꝫ motus mouent. Alia ꝟo in quoꝝ natura nõ ē vt agãt se ad aliquē motũ vel opationē viuentia dici nõ possunt: nisi ꝑ similitudinē. Et sic ꝟbũ phi põt intelligi: vel de motu ꝑmo. s. corpoꝝ celestiuꝫ: vel de motu cõiter. Et vtroqꝫ mõ dicit᷑ quasi vita corpoꝝ naturaliũ ꝑ similitudinē ꝛ ꝓprietatē. Nã motus celi est in vniuerso corporaliuꝫ naturaꝝ: sicut mot⁹ cordis in animali: quo vita cõseruat᷑. Et similiter qcunqꝫ motus nãlis se hꝫ ad res nãles: vt q̃dã similitudo vitalis opationis. 2⁹ fit instãtia de corpib⁹ celestib⁹: de qbus nõnulli asserũt ꝙ sint aiata. Scribit siqdeꝫ Aug. de

Aug. de ciuita. dei lib. 18. q anaxagoras apud athenienses reus fact⁹ sit: q2 solē dixit eē lāpadē ardentē: negansq3 vtiq3 esse deu3. Et vt docet dñs Boñ. in. 2. di. 14. qdā phi posuerunt q celi haberent anima3: 7 q celū eēt magnū animal 7 q mouerer a ppria forma pfecta: sicut mouet anima. Et hanc animā motrice3 posuerūt regi 7 dirigi a deo: mediante intelligentia. Cui positioni qdā inherentes inducunt Hiero. asserē te3 sup illud Ecclesiastes. i. lustrans vniuersa p circuitū pg't spiritus: q celi sunt animati. Quibus obstat dictū Joh. Damas. d. li. 2. Nullus animatos celos vt luminaria existimet. Inanimati qppe sunt 7 insensibiles. Ratio vo pōt eē fm Boñ. vbi. s. q2 substātia intellectualis nō vnit corpori: nisi mediāte vegetabili 7 sensibili Et ita si celū pficeret a substantia spirituali haberet sentire 7 vegetari. Hieronys. vero methaphorice locutus est. Qd si adhuc obijceret ex vbis cōmentatoris: qui ait. in. 2. de celo 7 mūdo. Principia q̄ sunt in orbibus sunt viua. Philosophus etiā dicit q principiū potentialiter 7 causa in vita est orbis. Ad primū dici pōt fm Alexā. q illud intelligit de intelligentijs q̄ viuunt: quas motrices orbiū ponunt. Vel dicuntur viua effectiue: nō q habeant vitā vt forma3 vel actu3: sed effectiue tantū habent calore3 aut frigus: nec tamen calida sunt vel frigida formaliter loquēdo. Viua itaq3 dici possunt. i. cōseruantia viuentes in vita. Nimix detestādus est error ponentiū illa viuere: cū facile si aliquid diuinitatis habere possent ea venerarentur ac colerent. Ista quidē falsitate delusi solē 7 lunā deos existimātes corpora illa adorare sunt ausi De quib⁹ sic loquit Eusebius li. primo de euāgelica preparatione. Egyptios ferunt primos omniū cū in celū oculos sustulissent motū ordine3 7 q̄litates corpox celestiu3 admirantes solem ac lunā deos putasse: ac solē quidē osiris luna3 ysin nuncupasse a ppietate quadā inditis sibi nominibus. Nā si qs ad latinā linguā verba transferat: multi oculi osiris dici pūt. Nec id ab re. Radios eni3 suos quasi multis reb⁹ immittit oculos: qbus omnia prospicit. Y sin vero latine priscā dicere possumus: lune hoc nomine indito: quonia3 sempiterna priscaq3 sit. Et ite3 de grecis idē Platonē inducit. Plato inquit in cartulo sic scribit ad vbu3. Videnē mihi pmi grecox eos solūmodo deos putasse: quos etiā nunc multi ex barbaris colunt: sole3 videlicet atq3 lunā: tellurē: stellas atq3 celū. Nā cum ipsa cernerent: thein semp hoc est currere atq3 resolui: ab hac ipsius the3 natura theos. i. deos appellarunt. Tertio de natura increata dubitatur: an ipsa sit viuens. Cū eni3 vita addat supra esse: in illo in quo nihil addit ad esse videtur q nō sit ibi vita. In deo autē nihil additur ad eē: alioquin in ipso esset aliqua cōpositio. Vñ nec in ipso erit vita. Respondet Alex. q in deo est vita: nō per differētiā a substantia: sed ipse sua vita est: 7 suu3 viuere: 7 tanto nobilior est eius vita q̄sto simplicior. Quia autē diuinū esse est simplicissimū nihil habens de potentialitate ad mixtu3: ideo est in plena actualitate atq3 vigore Quod aute3 in deo sit vita patet per Aug. qui ait in li. de fide ad petrū. Deus naturaliter vita est. Inde est q antiqui per iuramentū solebant dicere. Viuit dominus. sicut patet. 22. q. i. ca. Et iurabit. Et. i. Regu3. 18. ca. 7. 24. 7. 26. et 28. Et. 2. Regu3. 2. c. Et Judith. 13. dixit illa sancta Judith. Viuit ipse domin⁹ deus noster Et Esaia. 49. c. Viuo ego dicit dominus. Et Danielis. 14. dixit Daniel. Nō colo idola manufacta: sed viuente3 deū: qui fecit celū 7 terrā. Et Hieremia. 22. c. Viuo ego dicit dominus Et Ezech. 14. 7. 16. c. Viuo ego dicit dominus. Ipse ergo est deus qui viuit: cuius vita ē eterna: tum quia esse diuinū est eternū. Vt aūt inquit Tho. prima parte. q. 10. illud qd vere est eternū nō solum est ens viuens: tamē q2 vt ait Ari. xi. Metaph. ostenso q deus sit intelligēs cōcludit q habet vitā sempiternā 7 pfectissimā q2 intellectus est pfectissimus: 7 semp in actu. Quare cum: ipse sit vita vera: alijs nō tantum temporalē: sed etiā eternā vitā cōcedere potest: ad quā iusti festinātes adipiscunt regnū celorū: in quo xp̄s saluator noster viuit 7 regnat in secula seculox. Amē.

Explicit sermo de vita temporali 7 eterna. s. ipsius dei.

Sermo secūdus in quo tractat de vita hominis ante suā beatitudinem.

Iusti autem in ppetuū viuent. Iterum vbi. s. Acquirēda nūc ē vita imortalis nō sine labore qm̄ ipsa est pmiū cuiuscūq3 operis virtuosi. Et vt Gregorius ait in sermone plurimoru3 martyru3. ad magna premia peruenire non potest: nisi per magnos labores. Veruntamen anteq3:

de ipsa vite eternitate gess; dicamus: de vita ho minis ante suam btitudinē aliqd aperiemus. Unde considerabimus eā ſm triplicem statū.
Primo ſm statum nature condite.
Secūdo ſm statum nature lapse.
Tertio ſm statum nature reparate.
Quod in statu nature condite homo si voluisset impassibilis fuisset ꝛ imortalis.

Capitulum primum.

Primo cōsideremus hoīs vitā ſm statū nature condite. s. ante peccm̄: quo tpe si voluisset ipassibilis erat ꝛ imortalis. Ad quod plenius intelligendū erunt declarande tres difficultates. videlz.
Prima de impassibilitate.
Secūda de imortalitate.
Tertia de cibi necessitate.

Prima difficultas ē de ipassibilitate: qm̄o. s. verū sit ꝙ hō cōditus fuerit ipassibilis. Primo qꝛ sentire ē qddā pati. Sz in statu inocētie erat homo sensibilis: ergo ꝛ passibilis. Scd'o qꝛ corpus hoīs molle fuit. Et oē molle nālr passiuū ē a duro. Ergo si corpori primi hoīs oblatū fuisset aliqd durū ab eo pateret: ꝛ sic fuiss; hō passibilis. Tertio qꝛ Aug. sup Gen. ad litterā dicit. Adā nō māducauit de pomo eo ꝙ ñ crederet eē deū: sed ne suas delitias cōtristaret s. vxorē suā. sicut Salomō adorauit idola. 3. regū. xi. c. ne contristaret vxores suas. Ex qbus pꝫ ꝙ Eua erat cā, ppter quā Adam comederet Nā status prime conditionis erat status passibilitatis aie ꝛ corporis tristabilis i statu prie cōditionis. Sed tristicia ē passio affligens aiam. Relinqtur ergo ꝙ status prime conditōis erat status passibilitatis aie ꝛ corporis. Ad hec obiecta soluenda scīs Tho. 1. parte. q. 97. dicit ꝙ passio dupl'r dicit. Uno mō, pprie: ꝛ sic pōt dici ꝙ a sua nāli dispōe remouet. Passio. n. ē affectus actōis ſm Gilbertū poretanū li. 6. principior. In reb' aūt nālr cōtraria agūt ꝛ patiūt adiuicē quorū vnū remouet alterū a sua naturali dispōe. Et de h̄ dicit Dama. ꝙ passio ē motus pter nām. Alio mō dicit passio cōiter scd'm quācūqꝫ imutatiōē; ēt si ptineat ad pfectionem sicut itelligere vel sētire dicit quoddā pati. Pꝫ ergo ex diffinitiōe ista: ꝙ passio erat isto scd'o mō ꝛ nō pmo: qm̄ sentire ꝛ dormire non remouēt hoiem a nāli dispōe: sed potius ordināt ad bonū nature. Ad scd'm idē doctor dicit ꝙ i illo statu hō poterat corpus ꝯseruare: ne pateretur ab aliquo duro. Poterat qdē p, ppriā rōem p quā poterat vitare nociua. Poterat ēt p diuinā puidentiā que sic ipm̄ tuebat: vt nihil ei occurreret ex iprouiso a quo lederet. Ad tertiū respōdꝫ Alex. in. 3. volumine sūme sue. ꝙ ꝗuis hō haberet nām tristabilē: nūqꝫ tñ tristaret: dūmō rō p negligentiā ꝛ, ppriō studio nō deficeret. Concludūt itaqꝫ doc. oio ipassibilitatē illius status. Unde Ysidorus li. de trinitate ait. Si homo in padiso inocēs viueret: nec ignis eū vreret: nec aqua mergeret: nec aeris absentia suffocaret: nec oia que nocēt mortalibus ipedirēt. ꝛ Augu. li. 14. de ci. dei. c. 26. ait. Nihil corruptōis in corpe vel ex corpe vllas molestias: vllis eius sensib' ingerebat. Null' intrinsecus morbus: null' ict' metuebat extrinsecus. Sūma i carne sanitas erat: in aīo tota trāqllitas. Sicut in padiso null' est' aut frig': sic i ei' habitatoē: nulla ex cupiditate vel timore accidebat bone volūtatis offensio. Nihil oio triste: nihil erat inaniter letū. hec ille. Nōndū tñ ſm doc. Scoti: ꝛ de mini Boñ. ꝛ alior doc. di. 19. scd'i li. ꝙ ipassibilitas illa nō erat dos: sicut ipassibilitas btōr: qm̄ solū priuabat actū: sꝫ nō potentiā patiēdi. Impassibilitas vō btōr priuat actū ꝛ potentiā passionis ſm oēm statū. Et ne cui ipossibile videtur qd' dicim' de statu primi hoīs oia a dei volūtate ꝛ ordinē referēdo: inspiciam' exēpla qb' patē pōt qlr deus actū suspēdit actiuor ꝛ passiuorū approximator ꝛ nō ipeditor: ita vt actio nō fuerit secuta: sicut ſm nām fieri fuisset. Est gppe ignis elemētū marie actiuitatis: ꝛ nihilominus tres pueros i ardētē fornacē missos vt cōburerēt nec mime lesitqnimo ābulabāt i medio flāme laudātes ꝛ bñdicētes deū. Dāiel. 3. c. Scissima agnes flāmis iniecta fuit: ꝛ nihil sibi nocuit. Io. euangelista Domitianū crudelissimū tpibus rome in doliū feruētis olei missus: illesus exiuit. Idē ēt venenū mortifer bibit: quo exhausto duo alij extincti fuerāt: ipse vō intact' pmāsit. Quid plura. Indomitas feras mānsuetas fecit deus scīs suis. Nōne fecit sempitern' deus ꝙ illos nedū offendere ause sūt: verū ēt eis obediebāt ac si rōe vigerent. Ferocissimi inter aialia leones reputant ꝛ tamē antonio ministrabāt ad terrā effodiendā p sepultura pauli pmi heremite: vt in vitis patrū de paulo legit. Leonis ꝑsidio abbas Zozimas scē marie egyptiace corpusculū sepeliuit. Leonē ēt Hiero. habuit: q ita obediēs erat vt ꝛ asinum monasterij ad pascua dirigeret. De Iona legim': ꝙ fuit a cete deuoratus: ꝛ post triduū ad litus ab eadem belua

belua sanus fuit eiectus Jone.3. Nec miran/
dū si ad ipm̄ rex oium opificē sapiam atq; potē
tiā ista referamꝰ. Ipse siqdez ⁊ hec tpa tenebra
rū: ꝓut melius idicauit hoi conuenire aliqbus
beluis marinis donauit vt cum hoie familiari/
tatē cōtrahere possent. Sicut de delphine Pli
nius in li. de nalī historia ait. Delphinꝰ hoiem
nequaq̄ vt alienū expauescit: si obuiā nauigijs
venit exultās alludit. Solinꝰ aūt de mirabilibꝰ
mūdi primo li. inqt. Augu[sto] principe in cāpa
nia delphinū puer fragmētis pa[ni]s primo alle
xit: ⁊ intm̄ consuetudo valuit: vt alendum se ēt
manu ipsiꝰ crederet. Morq; cū ptulisset pueri/
lis audacia eū inter spacia lucerni lacꝰ euectauit
Vnde effectū est vt a baiano litore puez egtā/
tem vsq; puteolos veheret: Hoc p ānos pluri
mos tā diu gestum ē donec assiduo spectaculo
desineret eē miraculū. Sed vbi puer obijt sub
oculis publici desiderij merore delphinꝰ interi
it. In affrico quoq; litore delphinus ab impo
nētibus pastus ē: tractandūq; se pbuit ipositos
q; frequēter gestauit, pcōsul affrice flauianꝰ ipe
eū contigit. Apud lassum āt vrbē puez delphi
nus adamauit. Quē per maria insidētem: cuz
vndosior fluctus necauisset delphinꝰ ad terraz
reuexit: ⁊ ac si ille reatū suum fateretur: pniam
suam morte multauit: nec amplius in profun
da reuerti voluit. Hec Au. Gelliꝰ in li. nocti
um atticaꝝ. Et Aug. li. pmo de ci. dei. c. 14. di
cit. q̄ Ariō citharista optimꝰ a periādro corin/
thioꝝ rege artis gratia dilectus fuit: a quo licē/
tia obtēta siciliā ⁊ alias ptes italie visitauit: de/
mulcēs aures oium ⁊ mentes: adeo vt multas
q̄titates pecunie cōgregaret. Et reuerti ꝓpo/
nēs Corinthum: elegit sibi nauim ⁊ nautas co
rinthios. Naute aūt ꝓiecta in altū naui: tenue
runt consiliū de ipso necādo. Arion āt itelle
cta morte: pecuniā ⁊ bona sua obtulit: ⁊ cuncta
q̄ hebat: illis dedit ꝓ salute. Tunc ei naute inq
unt sibi vim ꝓprijs manibꝰ non inferre: sed im
perāt q̄ ipse solus in mari saliat. Orauit tunc
citharedꝰ arion q̄ sibi pmittāt nobiles vestes ca
pere: ⁊ cum fidibus illius carmē canere. Nau
te vt delectarent eius cātu qd orauerat conces/
serunt. arion ergo stās in sūmo puppis ornatꝰ
altisona voce cātauit: demon cum fidibꝰ ⁊ or/
natu sese in ꝓfundum egit. Naute nequaq̄ du
bitantes qn perisset: cursum secuti sunt. Sed con
tigit delphinum aduenisse: dorsoq; suo cantō/
rē in latoniā regionē deportasse. Arion vo pe
tiuit Corinthum: retulitq; oia regi. Qui nau

tas fecit ingri. Quibꝰ inuētis iterrogauit qd fo
ret de arione. Qui respōderunt q̄ eēt in italia.
Quos ini mētiri volētes rex de veritate cōuicit.
Huius historie argumēto dicit Au. gelliꝰ: q̄
athenis suo tpe sculptū atq; pictum videbatur
simulacrū. s. delphinꝰ vehens super quo effigi
es sedebat humana. Diximus ista vt clareat
omnibus non esse duruz quod loquimur d' ho
minis conditi impassibilitate. Secunda diffi
cultas est de illius status immortalitate: quo/
modo scilicet poterat tunc corpus hominis es/
se incorruptibile ⁊ imortale. Nam omne com/
positum ex contrarijs est naturaliter dissolubi/
le ⁊ corruptibile. Igitur ⁊c. ad istud respondet
Vgo in li. de sacramētis. vbi ponit tres status
humane nature.

Primus est nature condite.

Secundus est nature lapse.

Tertius est nature beate.

In primo statu habuit homo posse peccare
⁊ posse non peccare: ⁊ sic habuit posse mori ⁊
posse non mori: ⁊ hoc fuit prima humani cor
poris immortalitas. In secundo statu habuit
posse mori ⁊ non posse non mori. Et sic posse
peccare: ⁊ non posse non peccare: quoniam in
hoc statu est peccandi ⁊ moriendi necessitas.
In tertio vero statu habebit posse non mori ⁊
non posse mori: sicut ⁊ posse non peccare ⁊ nō
posse peccare: quoniam ad hunc statum perti/
net moriendi ⁊ peccandi impossibilitas. San
ctus vero Tho. in prima parte. q. 97. dicit q̄
aliquid pōt dici incorruptibile tripliciter. Vno
modo ex parte materie. scilicet q̄ non habet ma
teriam sicut angelus. Vel habet materiaz que
non est in potentia: nisi ad vnam formaz: sicut
corpus celeste. Et hoc dicitur secundum natu/
ram incorruptibile. Alio modo aliquid dicitur
incorruptibile ex parte forme: quia scilz rei cor
porali inheret aliqua dispositio: per quam tota
liter a corruptione prohibetur. Et hoc dicitur
incorruptibile secunduz gloriam: quia vt augu
stinus dicit i epistola ad dioscoruz: tam poten
ti natura fecit deꝰ animam: vt eius beatitudine
redundet etiam in corpus plenitudo sanitatis
⁊ incorruptionis vigor. Tertio modo dicitur
aliquid incorruptibile ex parte cause efficientis
Et hoc modo in statu innocentie fuit incorru/
ptibilis ⁊ immortalis: qr deꝰ sic voluit. Hinc
ait Augustinus in questiōibus noui ⁊ veteris
testamenti. Deus hominem fecit: qui quādiu
non peccaret immortalitate vigeret: vt ipse sibi

ductor esset: aut ad mortem aut ad vitã. Et idem in li. de baptismo puulorum ait. Fiebat inquit ordo iusticie: vt sicut anima domino suo: ita ei corpus obediret. Et in li. 13. de ci. dei. c. 3. ait. Fatendum est primos homines ita fuisse institutos: et si non peccassent: nullum genus mortis experirentur. Sed eosdem primos hoies ita fuisse morte multatos vt quicqd eorum stirpe fuisset exortum: eadẽ pena teneret obnoxium. Et in sequẽti. c. s. 4. idem ait. Pro magnitudine quippe culpe illius naturam damnatio mutauit in peius: vt quod penaliter ꝓcessit in peccantib⁹ hominibus primis: naturaliter sequeretur in nascentib us ceteris. hec ille. Et idẽ in li. 14. d' ci. dei. c. 26. dicit. Viuebat itaqz in paradiso: sicut volebat. q̃diu hoc volebat quod deus iusserat Viuebat fruẽs deo: ex quo bono bonus erat. viuebat sine egestate vlla sic semper viuere habens in ptãte. Cibus aderat ne esuriret: pot⁹ ne sitiret: lignũ vite ne illũ senecta dissolueret. hec ille. Tertia difficultas dicitur de cibi necessitate. Si eni corpus erat impassibile: quomodo cibis indigebat. Et rñdet Aug. in questionib⁹ noui et veteris testamenti. q' imortalitas primi status erat s'm vim quãdoqz supernaturalẽ in anima residentem: non autem p aliquã dispositiõem corpori inherentem. Vnde pro resolutione corporis aliquid de humido. s. corporis poterat deperdi. Et ne totaliter consumaretur necesse erat per assumptiõem cibi homini subueniri. Secũdo consideremus hominis vitaz secũdum statum nature lapse. Peccante siqdem homine: introducta fuit lex mortis vt moreret vsqz ad consumationem seculi iuxta cõminationem dei dicentis Geñ. 2. Quacũqz die comederis morte morieris. i. mortis necessitatez incurres: vel mori obligatus eris. s'm q' exponit Aug. super Geñ. Verũtamen in illis primordijs longa fuit vita illorum: adeo vt audiẽtes adam vixisse nongentis et triginta annis et Malaleel octingentis. 95. annis. et Jaret nongentis. 62. annis. et Matusalẽ nongentis. 69. annis. vt patet Geñ. 5. c. plurimum admirantur. Vnde apud plerosqz varia et falsa quidem de annis illis opinio est exorta. Nam vt dicit Augu. li. 15. de ciuitate dei. c. 12. Aliqui dixerunt q'. x. anni illius temporis accipiuntur pro vno anno nostro: volentes q' nõgenti anni ex illis essent nonaginta. Sed falsuz eẽ hoc cõstat vt ex codicibus colligitur. Habetur. n. Geñ. 5. c. centum et. 30. annorum erat adam quãdo tertium genuit filium. Qui anni s'm illos essent 13. ex nostris. Sed omittamus adam: qr fortasse et quãdo creatus est generare potuit. Sz qd de Seth de quo habetur q' centũ. 5. erat ãnorũ qñ genuit Enos: ac p hoc nõdum habebat annos. xi. Enos vero. 90. erat annoꝝ qñ genuit Caynam. Et sic nouẽ annos habebat. Caynã aũt. 70. erat annorum qñ genuit malaleel: et sic septẽ annos habebat. Quis hõ generat in septem ãnis: sic tũc ãni. 70. nũcupantur q' septem fuerunt. Plinius vo cum audisset hoies ad tot peruenisse annos: hec oia insertta ipa ꝑuenisse est arbitratus: iquiens quosdã transisse ãnuz estate et alium hyemi. Archades trium mẽsiũ annos habuisse: egyptios et lauinios. 13. achar uanas sex. Contra quam opinionem Aug. super Geñ. ad literã adducit scripturam dicentem. Sexcẽtesimo anno vite noe mense. 2. die 7. mensis rupti sunt oẽs fontes abyssi magne Et Geñ. c. 8. Requieuit archa mense. 7. 27. die mẽsis super mõtes armẽie. At vo aq ibãt et decrescebant vsqz ad. x. mẽsem. Et post subdit scriptura. Sexcẽtesimo primo ãno vite noe primo mẽse prima die mensis imminute sunt aq super terrã. Tales igr̃ erãt tũc ãni qles et nũc. Et si adhuc vltra queratur quõ tãdiu hominuz illoꝝ vita poterat elongari. Ad hoc respondet Nico. de lira sup Geñ. 5. c. ex vbis Josephi i. 1. li. antiqtatum. qui opinioni nostre: imo scripture sancte de annis concordat asserens Hieronymũ egyptiũ. et Berosium Caldeum et Manethem idem tenuisse illis libris: quos de antiqtate scripserunt q' hoc fiebat multiplici rõe

Prima rõ sumitur ex bonitate cõplexionis primoꝝ parentuz: qui fuerunt a deo imediate formati: et per consequẽs optime cõplexionis: et sic ad longiorẽ vitam dispositi. Et illa bonitas cõplexionis magis deuenit ad homines propinquos illius tpis q̃z ad remotos temporis moderni. Secũda rõ sumitur ex modo viuendi: qr temperate viuebant. Tertia rõ sumitur ex bonitate nutrimenti: qr ante diluuiũ terre nascẽtia fuerunt meliora q̃z post: qr inundatio diluuij fuit pro maiori pte ex aquis oceani salsis: q̃ inducunt sterilitatem terre: et per consequẽs reddunt peiora terre nascentia: ex quibus abbreuiatur hominis vita. Quarta ratio sumitur ex scientia ade: qr formatus fuit in sciẽtie perfectione. Et ideo cognouit virtutes fructuum herbarum et lapidum preciosorum: que faciunt ad conseruandam sanitatem et vitam ꝓlongandã:

de hoc

⁊ de hoc docuit homines illius tpis. Quīta ratio sumitur ex bono aspectu siderum sup regionem illam in qua manebant: q aspect⁹ multum facit ad longitudinem vite. Sȝ p motuȝ celi continuum mutatus est tempore procedenti.

Sexta rō sumitur ex dispōne diuina hoc ordinante vt per longam vitam hoīum multiplicaretur genus humanū. Propter omnia hec Aug. c. 8. li. 15. de ci. dei. mãuducit nos ad intelligendam illius vite diuturnitatem: quia nō potuissent tot homines ex vno multiplicari: nisi per longum tractū tpis. Nam magister historiarū dicit super Geñ. 10. c. ⁊ Aug. narrat i li. qōnum sup Geñ. Qđ ex tribus filijs noe adhuc eo viuente nati sunt. 24. milia virorū: ⁊ cētū ⁊. 10. pter mulieres ⁊ puulos. Vixit quippe Noe post diluuiū ānis. 350. ⁊ fuerunt omnes anni noe nongenti. 50. sicut pȝ Geñ. 9. c. Ex vno insuper abraã dicit Aug. vbi supra: non multo amplius q̄drīgentis annis numerositas hebreorū gentis tanta, pcreata ē: vt in exitu eiusdem populi de egypto sexcenta milia hominum fuisse referantur bellice iuuentutis. Et si dicatur ꝙ post diluuium non tam diu vixerunt hoīes: cum dñs dixerit Geñ. 6. Erunt dies illius centū viginti annorū. Respondet augu. c. 24. li. 15. de ci. dei. ꝙ illud non fuit tempus humane vite post diluuium: sed terminus assignatus ad pniam his qui in diluuio erant perituri. Et vt testatur magister historie scolastice: dixit dominus hec vba ante ānos. 20. quã inciperet archa fieri que facta legitur cētuȝ ānis. Vel fȝ Strabonem eo āno hoc dixit deus quo cepit archa fieri. Sed qꝛ in malicia perseuerauerūt ante prefixum terminum. s. centesimo anno deleti sunt. Qđ ēt post diluuium vixerunt homies centum. 20. annos patet. Habemus enim ex vndecimo Geñ. Sem erat centum annorum quãdo genuit arphaxat biēnio post diluuiuȝ: ⁊ post vixit quingentis triginta tribus ānis. Salē vixit quadringentis tribus annis. Vixit heber. 464. annis. Vixit Thare. 205. ānis. Vixit abraam. 175. annis. Gen. 25. Vixit. Ismael. 137. annis. Gen. 25. Et sic ēt alij plurimi quos longum esset cōmemorare. Non tamē propterea hi qui taȝ diu vixerunt mortem euadere potuerunt. Tertio consideremus hominis vitam scđm statū nature reparate. In quo scilicȝ post aduentuȝ xp̄i ⁊ eius mortem ac ascēsionem in celum breuius q̄ȝ prius homines vitam finiunt. Si enim, ppter peccatum mors est subsecuta ⁊ introducta cur non post satisfactionem que facta est xp̄i passione totaliter ē remota. Et sic dicimus ex doctrina alex. in. 3. ⁊ domini Bon. di. 19. ꝙ xp̄s incarnatus est vt hoīnibus subueniret ⁊ pro eis satisfaceret. Homo aūt peccādo icurrit aliqua damna principalia vt priuatōem diuine visionis ⁊ destinatōeȝ in limbo. Aliqua vo incurrit ex consequēti: vt famē ⁊ sitim: laborem: mortem: ⁊ huiusmodi. Debuit itaqȝ xp̄s ita ꝓ homīe satisfacere vt melius ipse hō consequi posset btitudinem eternā Hoc āt fit remanētibus penalitatib⁹ vt vł peccatū hoīs lapsi cōfitētur: vel cōpatiūtur xp̄o passo vel de regno celorū curant. Vt. n. ingt Aug. sup psal. Ecce turbaẜ mūdus ⁊ amaẜ. Quid si tranqllus eēt ⁊ formosus. Qūo ei hereres qui sic amplecteris fedū. Flores eius qūo colligeres si sic a spinis nō reuocas manū. Et in li. de vbis domini idē ait. Jō de⁹ felicitatib⁹ huius seculi amaritudinē miscet: vt alia queratur felicitas cui⁹ dulcedo nō ē fallax. Et lȝ xp̄s vt tactū ē ab his penalitatib⁹ nō liberauerit nos ut nūc i psius tamē fiet vt merito in generali resurrectōe, put dicez in seqntib⁹: beati sua corpora reasumāt ipassibilia: imortalia ⁊ gloriosa: cū qbus eternalr letabūtur in glia celesti: in qua xp̄s benedict⁹ viuit ⁊ regnat in secula seculorū. Amen

Sermo terti⁹ in quo aiam eē imortalē sua nobilitate exēplis ⁊ testificatione probatur.

Iusti autem in ppetuū viuēt. Dei viuētis vba sūt itez vbi supra. Predicant eqdem publice amatores mundi nihil post mortē hoi supesse: aiamqȝ simul aūt cū corpe iterire: iōqȝ nulluȝ agēdum bonū eē ꝓ futura vita cōseqnda. Cui errori dānatissimo i hoc sermōe q̄tū poterim⁹ resistem⁹ Ostendemus aūt aie imortalitatē q̄ a corpore exuta nō moriẜ: nō corrūpitur: nec vt isti aiunt definit eē qnimo beati sūt illi quos domin⁹ inuenerit vigillātes: ⁊ veh illis q negligunt pniam pctōruȝ suorū. Ad intelligendum vo qualr aia rōalis sit imortalis vtemur tribus modis.

Primus mod⁹ erit ipsius aie nobilis cōditio.
Secūdus modus erit exemplorum coruscatō
Tertius erit multorum testificatio.

Qđ tanta ē nobilis aie cōditio ꝙ oium corporum supiorum ⁊ inferiorum dignitatem excedit. Capitulum primum.

P Rimus modus ad ostēdēdū aīe imor/talitatē dicit nobilis ꝯditio: q̄ vtiqȝ talis est: ꝙ aīa ipsa rōnalis excedit dignitatē quorūcūqȝ corpoꝝ: siue inferioꝝ siue superioꝝ. Quod autē omni corpore nobilior sit aīa ratio nalis: ꝓbat triplicit.
Primo auctoritate.
Secūdo ratione.
Tertio exemplo.
Primo ꝓbatur auctoritate. Nā inquit ari. primo de anima. Anima autē aliqd melius eē ꝛ antiquius. i. nobilius īpossibile est. Impossi bilius aūt adhuc intellectu. s. esse aliqd nobili⁹. Rationabiliū eniȝ esse habet ꝛ nobilissimum ꝛ diuinū ₛm naturā. Idē in primo de anima in principio docet qualiter scientia de anima q̄tū ad bonitatē ꝛ honorabilitatē ē p̄ponenda alijs scientijs naturalib⁹ que sunt de numero bonoꝝ honorabiliū ꝓpter bonitateȝ subiecti qḋ est ani ma intellectiua que est nobilior omni corpore. Ad ideȝ dicit Augu. in libro de libero arbitrio vbi ait. Omnis anima omni corpore est nobi/lior seu melior. Et in libro. 83. questionū. Om nis omnia melior est omni corpore. Meli⁹ est eniȝ qḋ viuificat: q̄ȝ qḋ viuificat. Corpus autē ab anima viuificari: nō anima a corpore nemo ambigit. Et idē in libro de duabus animab⁹. Anima luce ista quā homines venerant melior est: quoniāquidē illa intelligit mente. hec sensu corporis innotescit. Et in lib. 8. de ci. dei. c. 13. dicit. Omni corpori preferunt anime. Et i li. soliloquioꝝ. Quicqd eniȝ celi ambitu continet: inferius humana anima est. Et idē in libro de q̄titate anime. Quemadmodū fatendū animā humanā nō esse qḋ deus est: sic p̄sumendūȝ est nihil inter omnia q̄ dicunt ipsi deo eē propin/quus. Et Criso. in libro de lapsu mūdi. Quā to celū terra pulchrius: tāto anime pulchritudo oēm formā pulcherrimi corpis supat. Ad idē ē glo. in. c. Cū sit. de etate ꝛ qualitate ordinādoꝝ que dicit. Anime p̄ciosiores sunt cunctis reb⁹ etiā corporalibus. Idē habetur. 12. q. i. c. Pre cipimus. Et. 24. q. 3. c. Si habes. Et de pe. ꝛ re. c. Cū infirmitas. Et. C. de sacrosanc. eccle sijs. l. sancimus. Secūdo ꝓbatur ratio que tri/plex potest esse.
Prima ratio creationis.
Secūda ratio ordinationis.
Tertia ratio assimilationis.
Prima ratio dicit creationis. Quia anima nobilior est q̄ȝ ipsa corpora creata ꝛ in esse pro/ducta si attendamus adhuc tria.
Primū. s. a quo sit creata.
Secundū. s. de quo sit creata.
Tertiū qualiter sit cre. ta.
Primo qdē anima rōnalis creata est a deo opifice summo. Vnde glo. sup illud psal. Qui finxit singillatim corda eoꝝ. dicit. Creauit de⁹ animas singuloꝝ p se. Aduertēdū tamē ꝙ phi quidā cum Platone dixerunt ꝙ anime fuerūt simul create in corporib⁹ stellaꝝ: ꝛ post forma/ ns corporib⁹ istis organicis: p orbes planetarū ad hoc viuificandū descendunt: ꝛ postmodū cor ruptis corporib⁹ illuc reuertunt: ꝛ postmodum suo loco ꝛ tempore iteꝝ ad alia corpora descen/dunt. Hanc opinionē videt narrare Macro/bius explanans somniū Scipionis. Sȝ h opi/nio est cōtra phiam q̄ dicit ꝙ ꝓprius actus de/bet fieri in ꝓpria materia. Vn̄ si opinio ista eēt vera anima corporib⁹ nō esset pfectior. Fuerūt insup heretici quidā dicentes ꝙ anime fuerunt create in celo cū angelis: q̄ sunt eiusdē nature ꝛ postmodū ad suggestionē dei tenebraꝝ pecca uerunt: ꝛ merito illius peccati i corpora sunt re truse tan̄q̄ȝ in carcerē: vt ibi purgent: vt cū pur gate sunt ad celestē gloriā reuocent. Et hec opi nio est manicheoꝝ que ꝯtrariat fidei christiane ponens nullā animā debere damnari. Cōtra/riat etiā phie: cū ponit ꝙ corpus cōparat ad ani maȝ nō sicut pfectibile: sed sicut carcer. Quod si veꝝ esset: sequeret ꝙ homo nō esset vera spe/cies cū ex anima ꝛ corpore nō fiat vnū. Est ad/huc opinio talis contra sensibilē expꝫientiā: qa videm⁹ animā q̄tācūqȝ bonā nolle a corpore se parari: adeo vt anime etiā beate vt ostendet i se quentibus inclinationē habeant ad ipsuȝ corp⁹ sibi vniendū. Ideo illa opinio est abijcienda. Cui Aug. cōtradicit libro de eccle. dogmatib⁹ vbi ait. Credendū est ꝛ firmiter tenendū ꝙ ani me nō sunt ab initio create: vt Origenes fin/rit: aut in corporib⁹ seminant: vt Luciferiani: ꝛ Cyrillus et quidā latinoꝝ affirmant: sȝ a deo animā creari simul ꝛ infundi in corpore cōpo/sito ꝛ formato. hec ille. Secundo attendendū est de quo sit anima creata. Et heretici qdā pari ter etiā ꝛ phi dixerūt animā de dei substātia eē ꝓductā. Nā ₛm Aug. priscilianiste manichei ꝛ gnostici vt patet li. 7. sup Gen̄. ad litterā. ꝛ li. ꝯtra Faustū: ꝛ in libro de duab⁹ animab⁹. dice bant ꝙ aīa eēt omnino qḋ de⁹ est: vel aliqd esse de substātia dei. Id ipsuȝ tenuit Euripides phi losoph⁹ vt testat Tulli⁹ i li. tusculanaꝝ q̄stionū.
Et ipse

Et ipse Tulli⁹ libro eodē carūdē q̄stionū ait.
Spiritus human⁹ ex diuina mente discerptus cū
nullo alio nisi cū ip'o deo cōparari pōt: ⁊ Sene/
ca ad Luciliū epistola.66.inq̄t. Nihil aliud est
aīa q̄ȝ pars diuini spūs in corp⁹ nostrū imensa.
Hoc idē scripsit Macrobius supra somnium
Scipionis. Quā opinionē deiecit Aug. li. de
origine aīe. qm̄ si ita esset: aīa nec in melius nec
in peius labi posset. Et iterū. Deus multarū anī
marū formatiōe laceraret⁊. vn̄ idē augu. li. de fi/
de ad Petrū ait. Nō vnius nature possunt esse
q fecit ⁊ factū. Alij insup phi ex elemētis aīam
cōstare asseruerūt. Ut.n. scribit Ari. in primo
de aīa. democritus dixit aīam esse ignē q̄ndaȝ.
In li. vo de vita ⁊ morte Ari. legit⁊. Eraclituȝ
semp affirmasse deos oēs ex igne eē ⁊ ex igne
vniuersa ɔstare: ⁊ aīam fauillā eē stillātis essen
tie. Zeno stoycus ⁊ leusippus illud idē ꝓfitebā
tur s̄m Tulliū lib. primo q̄stionū tuscula. Hoc
idē affirmabat hipparcus ꝓut scribit Macro.
in li. p̄rio sup somnū Scipiōis. Ad illud aūt te
nere moti sunt: q2 aīa p̄nte corp⁹ calet: ⁊ recedē/
te frigescit. Diogenes teste pho in p̄mo de aīa
dixit aīam eē aerē. Cui cōcordarūt Cleantes ⁊
Crisipp⁹: vt scribit Greg. Nazāzen⁹ in li. de
nā hois. anaximenes vt ait aug. lib. 8. de ci. dei
oēs rerū causas aeri ꝺdit. Nā dicebat deos ani
mā ⁊ oīa alia ab aere gigni: cuȝ absq3 aere nulla
aīalia cerneret ꝑcreari moriq3 subito aere p̄di/
to. Hic s̄m Pliniū in li. de nāli historia inuenit
horologiū. Tales milesius ꝓut refert Tullius
li. p̄mo de nā deorū. materiaȝ posuit in humore
cām nascendi: tenuitq3 deū ex aq̄ cuncta formas/
se ⁊ alia hmōi de aīa locuti sunt delatrātes. Cō
tra quos theologi cōueniūt affirmātes de nihi/
lo a deo aīam eē creatā. Vn̄ aug. in li. de quāti
tate aīe ait. Non ex his notis vsitatisq3 naturis
aīa facta ē q̄s istis corporeis sensib⁹ tāgimus.
Nā neq3 ex terra: neq3 ex aere: neq3 ex aq̄: ne/
q3 ex igne: neq3 ex his oīb⁹: neq3 ex alijs ɔiun
ctis horū cōstare aīam puto. Nec nūc disputan/
duȝ est qualiter de⁹ possit ex nihilo aliq̄d facere
q ⁊ angelos de nihilo sicut ⁊ aīas voluit creare

Tertio attēdēdū ē q̄liter aīa sit creata. s. q2 spi/
ritualis ⁊ incorporalis substātia. Ut.n. augu.
ait. aīa substātia est incorporea regēs corpus.
Sȝ ignaris nō facile ꝑsuadem⁹ spm̄ eē aīam et
nō corp⁹: q2 vt Tho. dicit. 5. q. p̄me ptis dicūt
sola corpora eē: ⁊ qd̄ nō est corp⁹ nihil eē: cū tn̄
deus spūs sit Ioh. x. ⁊ angeli substātie spūales
esse dicant⁊. Hinc est qd̄ Lac. in. 7. li. diuinarū
institu. c. 9. de inuisibili deo dicit. Quiā de⁹ ab
hoīe videri nō pōt: ne q̄s tn̄ putaret ex eoipso
deū nō eē: q2 mortalib⁹ oculis nō videret⁊: inter
cetera suorū institutorū miracula fecit etiā multa
quorū vis q̄dē appareret: substātia aūt nō vide/
ret⁊: sicut est vox odor ventus: vt harū rerū argu
mento ⁊ exēplo etiā deū lȝ sub oculis nō veni/
ret: de sua tn̄ vi ⁊ effectu ⁊ opib⁹ cerneremus. hec
ille. Angelos etiā nō solū bonos: sȝ etiā malos
idest demones eē ex effectu magicarū artiuȝ cō
spicim⁹: de q̄b⁹ nūc loq omittim⁹: q2 latius suo
loco tractabim⁹. Ad aīam igit⁊ incorporeā ve/
niamus quā eē alex. in. 2. sic oñdit. videm⁹ igr
q̄dā corpora q̄ nō nutriunt⁊: nec augmētant⁊ neo
generāt⁊: nec mouent⁊ nisi motu violētissimo: vt
lapides. Quedā q̄ nutriunt⁊ ⁊ augmētantur: vt
plāte. Quedā vo q̄ vltra h̄ mouent⁊: ⁊ sentiunt:
vt animalia. Quedā vo q̄ vltra h̄ agūt ratione
Si ergo harū opationū eēt corporeitas princi/
piū ⁊ cā: inuenirent⁊ tūc in oīb⁹ corporib⁹. Sȝ
hoc est falsum. Ergo illud a quo ille opatōes ꝓ
ueniūt: nō erit corp⁹ sȝ aīa. Insup videm⁹ actio
nes in quib⁹ conueniūt vegetabilia ⁊ aīalia ⁊
hoīes: vt nutrire ⁊ generare. Et videm⁹ actōes
cōmunes hoīb⁹ ⁊ brutis: in q̄b⁹ nō cōicāt vege
tabilia: vt sentire ⁊ imaginari. Et videm⁹ alias
q̄ sunt ꝓprie hoībus: vt rōcinari ⁊ itelligere: ⁊
inter bonū ⁊ malū verū ⁊ falsum discernere: et
hmōi. Ergo erit in vegetabilib⁹ principiū gene
rationis: qd̄ q̄dē est aīa vegetatiua: in aīalibus
brutis principiū mouēdi ⁊ stādi: qd̄ est aīa sen/
sitiua: i hoīb⁹ vo principiū ratiocinādi ⁊ itelli/
gendi: qd̄ est aīa intellectiua. Quisnaȝ explicet
quot sunt hoīum opatiōes q̄ licet ꝑ corp⁹ exer/
ceantur tāq3 ꝑ instrumētū: nihilominus ab aīa
ipsa ꝓcedūt. Quāta est p̄teritarū rerū memoria.
Quāta ad futura ꝓuidētia. Quot picture: quot
artes: quot ad capiendū aues pisces ⁊ indomi/
tas feras modi distincti. Quot ad pugnādū ar
ma. Quot ad nauigādū mare dispositiōes mi/
rabiles. Quot ad inueniendā sciendāq3 verita
tem artiū liberaliū scientie. Unde ista in hoīe.
Certe nō ab ipso corpore: sed ab ipsa aīa. Vn̄
Augu. Homines naturā anime scire volen/
tes redarguit in lib. confessionū. x. Eunt ho/
mines mirari alta montiū: ingentes fluct⁹ ma/
ris ⁊ altissimos lapsus fluminū: oceani ambi/
tuȝ: ⁊ gyros siderū: ⁊ seipsos relinquūt nec mi
rant⁊. Et in li. de spiritu ⁊ anima idē Augusti.
dicit. Quoniā dictū est mihi vt meipsuȝ cogno
scam: nō possuȝ sustinere vt me habeā incogni

tuz. Magna autē negligentia est nescire qd sit illud quo celestia tam, pfunde cogitam⁹: natura lia tam sublimi indagatōe investigam⁹: τ de ip so quoq3 creatore nostro tam subtilia desidera mus scire. Nec ē res peregrina nec longe quo dammodo quo ipsa sapimus: s3 adest semp no biscū: tractat: loquif: τ intus nescif. Vanū est illi tam ingētū rex scire secreta: τ seipsum cogno scere nō pōt. hec ille. Anima itaq3 spiritualis ē. neq3 ex hoc animas τ angelos eiusdē speciei di cimus: licet angeli spirituales itelligibilesq3 sub stātie sint. Qd̄ Origenes tenuit vt dicit sanct⁹ Tho. prima parte. q. 75. τ in. q. 7. secūdi libri questionū de anima. cōtra quē idē Tho. dicit ꝙ illa q̄ habent diversas pfectiones secundū spe ciez: differunt specie. Sed angelus τ anima ha bent diversas rationes sm speciē: ergo angel⁹ τ anima differūt spē. Anima. n. rationalis ho mini pbet speciē τ actū specificū: qd̄ nō facit an gelus. Secūdo, pbaf ꝙ anima omni corpore sit nobilior ratione ordinationis. Quidnā est quo ipsa sit finis omniū corpor: imo vt phs di cit. 2. phisi. omniū rex que sunt. O ꝙ̄ mirāda est omniū elementor celorūq3 varia pulchritu do. Quāta est in omnib⁹ creaturis creatis bo nitas: ꝙ̄taq3 in cunctis vtilitas. Ideo audi. O anima pigra qualiter tibi fuiunt vniuersa. Re spice inquit Vgo in lib. de arra sponse. vniuer sum mundū: τ cōsidera in eo si aliqd sit qd̄ tibi nō seruiat. Omnis nāq3 creatura ad hūc finē dirigit cursum suū: vt obsequijs tuis famulef τ vtilitati deseruiat: tuisq3 oblectamētis pariter τ necessitatib⁹ s3 affluētiā indeficientē occurrat: hec celū: hec terra: hec mare: hec aer: cū his q̄ sunt in eis vniuersis explere nō cessant. hec ille. Etsi dicef debent ista omnia ad corporis cōdi tionē referri: possum⁹ respondere: corpora ista propter animā esse. Vnde Ari. in. 2. li. de ani ma ait. Omnia eni3 corpora phisica anime in strumēta sunt: sicut animaliū sicut τ plantar tā ꝙ̄ gr̄a anime extrinseca. Est ergo corpus ani me instrumentum organicū. Ideo Aug. in li. soliloquior ad deū dicit. Omnia dn̄e q̄ dicunf sub pedib⁹ hominis subiecisti vt solus homo su per omnia tua tuus esset totus. Exteriora nāq3 pro corpore cuncta creasti: ipsum vero pro aia: animā vo pro te: vt tibi soli vacaret: te solū ama ret: τ possideret ad solatiū. hec ille. Tertia ra tio ad ostendendū anime imortalitatē dicif assi milatiōis: q2 anima deo assimilaf. Nā Gen. i. dixit deus. Faciamus hominē ad imaginem τ similitudinē nostraz. Qd̄ negantes: heretici re putanf. 18. q. 3. c. penult. De ista vero similitu dine dicemus suo loco diffusius. Nūc tamē di cimus animā deo similez: q2 sicut deus est sim plex τ nō cōponif: sic anima q̄ de nihilo ē crea ta: sicut deus est imortalis ita τ aia. Et alie sunt huiusmodi similitudines q̄ nō accipiunf s3 idē ptitatez: sed sm q̄dā, pportionē. Tertio pba tur exēplo: ꝙ omni corpore sit anima nobilior. Nā videmus sanctos crucifixisse corpora sua τ dura penitentia castigasse: vt anima salua fieret Quāta fuit Pauli primi heremite penitētia in heremo: de quo scribit Hiero. in vitis patruz: omnē in solitudine duxit etatē: cibū τ vestitū ei palma prebebat. Quid fecit Antonius. Quid Ilarion. Quid Machariius. Quid Franciscus. Quid Dominicus. O sancti τ amici dei dicite nobis quare tot vigilijs τ orationibus τ disciplinis carnē vestrā mortificastis. Respon debunt certe omnes. Propter animā. O mar tyres triumphātes: cur vos tot cruciatib⁹ expo suistis τ tot supplicijs: τ mori non recusastis. Iter τ ipsi clamabunt τ dicent. Propter ani maz. O iesu benedicte: cur tu. 30. annis in mū do τ amplius famē sitim labores sudores vul nera τ livores sustinuisti. Statim clamabit. Propter animaz. O anima nobilis. o anima delicata: cur tuā in tot exemplis nobilitatē non curas agnoscere. Respice anima misera: q2 car nem pro te suscepit xp̄s: pro te pauper natus ē in presepio: pro te circuncisus: pro te peregri natur in egyptū: pro te ieiunat: pro te orat: pro te lachrymaf: pro te patitur: ,p te sanguinē fun dit. Ideo Bern̄. in meditationibus ait. Subli me est anime preciū: q̄ nō nisi sanguine chri sti redimi potuit. Quā ergo cōmutationē pro anima tua das qui pro nihilo das illā. Nonne dei filius cū esset in sinu patris a regalibus sedi bus propterea descendit: vt eā liberaret a ptāte diaboli. Quam cū vidisset peccatorum funib⁹ irretitā iam iāq3 demonibus tradendā vt mor te damnaref ppetua: fleuit sup illā que flere se nesciebat. Nō solū autem fleuit sed etiā se mo ri permisit: vt sui sanguinis precio redimeret. hec ille. Et Vgo in li. de arra sponse. ait. Am plius mihi vilis esse nō debeo: qui tantum deo placui vt mori dignaretur ne pderet me. Pa tet ergo ex dictis: quanta sit anime nobilitas: τ ꝙ̄tū corpora cuncta dignitate precellit: quā ta men infelicissimi peccatores suis miserijs vilē fedāq3 reddunt ac faciunt. Cū itaq3 tāta sit ani me nobilitas

me nobilitas: quomodo poterimꝰ eā dicere interire cū corpore: quasi deus tā egregiā creaturam cōdidisset: vt eā tā breui tempore perimeret. Concludendū est ergo cū verbis Catonis q̄ in li. de senectute Cicero scripsit: vbi sic habet. Sic mihi persuasi: sic sentio: cū tanta celeritas animoꝝ sit: tanta memoria preteritoꝝ: futuroꝝ prouidentia: tot artes: tante sciētie: tot inuenta nō posse eā naturā que res ipsas cōtineat esse mortalem.

Qđ animā esse immortalem testificatione probatur. Capitulum. .2.

Secundus modus ad ostendendū anime imortalitatē dicit multoꝝ testificatio. Adducemus aūt tria testimonia.
Primū est philosophoꝝ.
Secundū est sanctoꝝ atqꝫ doctoꝝ.
Tertiū est theologoꝝ.

Primū testimoniū est philosophoꝝ: qui suo modo anime imortalitatē cōfessi sunt. Vñ Seneca ad Luciliū epistola .36. sic ait. Mors illa quā ptimescimus et recusamus iter mutat vitā non eripit. Alius enim expectat qui nos reponat in lucē dies. Idē in li. de naturalibꝰ q̄stionibus ait. Si tranquille volumꝰ viuere: in expedito habenda est anima: vt siue illā insidie: siue egritudines petant: qd aliud debeo nisi vt exeat exhortari: et cum omnibus eā bonis emittere. Vade inq̄ vade fortiter: vade feliciter nihil dubitans fac qđ q̄doqꝫ faciendū est. En rex natura que generauit expectat: et locus isto melior et tutior. Auerrois sup. xi. meth. Anima rōnalis manet post mortē: et finis prosperitatis eius erit si cōiungat primo motori. Galienus in li. de spermate. Sicut lumē solis qđ est incorporale separat ab aere ab omni oculorū intuitu sine corruptione sic et anima sine sui corruptione separatur a corpore. Plato insup phus nobilissimus anime imortalitatē primo cōfessus ē. Nā vt dicit Macrobius in li. saturnaliū. et A. gellius in li. noctiū acticaꝝ. librū edidit de imortalitate anime: quē Tullius transtulit in latinū. Denominat autē ille. liber a Phedrone quodā Socrati et Platoni adeo dilecto: vt Plato nomini suo librū dicaret. In dicto igit libro Plato sic ait. Perfectus et purgatus hinc trāsiens habitabit cū deo. Idē Plato in thimeo. Anima est immortalis: et sm q vicerit passionis vel victa fuerit premiabitur vel puniet post hanc vitā. Macrobius in prologo sup somniū Scipionis sic ait. Sic habeto omnibus q patriam seruauerint iuuerint auxerint certū esse in celo diffinitū locū vbi beati sempiterno euo fruant. Lactā. lib. 7. diuinaꝝ institu. aduersus gen. refert q polites quidā cōsuluit appollinē milesiū vtrū remaneat anima post corpus: an dissoluatur. Qui respondit. Anima q̄zdiu vincalis tenet in corpore corruptibiles passiones sentiens mortalibus cedit doloribus. Cū vero humanā solutionē peruelocissimā post solutū corpus inuenit: omnino ad ethera fertur et manet in eternū. Tullius in questionibus tusculanis sic ait. Nō est lugenda mors quā sequit immortalitas. Idē in philip. Breuis a natura nobis data est vita: sed memoria bene acte vite sempiterna. Que si nō esset longior q̄ hec vita: quis esset tam amens qui maximis doloribus et periculis ad laudē gloriamqꝫ cōscenderet. Salustius in libro de repu. dicit. Diuitiarum et fame gloria fluxa atqꝫ fragilis est virtus clara eternaqꝫ habetur: ergo p̄clara facies: magne diuitie: hec he vires corporis breui dilabuntur ingenia et egregia facinora: sicut anima immortalia sunt. Quintilianus dicit. Si quis sciat qs sit finis bonoꝝ: que vera felicitas: nunq̄ sibi videbit prematura morte perire. Lucretius. Redit idē retro de terra qđ fuit ante. Sed quod missum est ex ethereis oris. Id rursum celi fulgentia templa receptant. Cicero in libro de senectute dicit. Apud xenophontē autē moriens Cirus maior hoc dixit. Nolite arbitrari o mihi charissimi filij me cum a vobis discessero nusq̄ aut nullū fore. Nec eniz dum eraz vobiscū animū meum videbatis: sed eū esse in hoc corpore ex his rebus quas gerebā intelligebatis. Eundē ergo esse creditote etiā si nullū videbitis. Nec vero claroꝝ virorū post mortem honores pmanent si nihil ipsoꝝ animi efficerent quo diutius memoriā sui teneremus mihi nunq̄ quidē persuaderi potest: animos cū in corporibus essent mortalibus viuere: cū exissent ex his emori. Et paulo post. Verū ex vita ita discedo tanq̄ ex hospitio: non tanq̄ e domo. Cōmorandi enim nobis natura diuersorum dedit nō habitādi. O preclarū illū diē: cū ad illud diuinoꝝ animorū cōciliū cetūqꝫ pficiscar: cūqꝫ ex hac turba et colluuione discedā. Proficiscar enim nō solū ad eos viros de quibus antea dixi: verū etiā ad Catonē meū quo nemo vir melior natus est: nemo pietate p̄stantior. Et in eodē li. introducit Catonē sic dicētē

Ego vestros patres. P. Scipio: tuqꝫ. L. X.
viros clarissimos mihiqꝫ amicissimos viuere ar
bitror: et ea quidē vita q̄ est sola vita nominanda.
Nā dū sumus inclusi in his compaginibꝰ corpo
ris munere quodā necessitatis et graui opere per
fungimur. Est enim celestis animꝰ ex altissimo
domicilio depressus: et quasi demersus in terrā:
locū diuine nature eternitatiqꝫ cōtrariū. Sz cre
do deos imortales spirasse animos in humana
corpora: vt eēnt qui terras tuerent: quiqꝫ celestiū
ordinē cōtemplātes imitarent cū vite mō atqꝫ
cōstātia. Nec me solū ratio ac disputatio ipulit:
vt ita scriberē: sz nobilitas etiā summorū phorū
et auctoritas. Audiebā Pythagorā pythago/
reosqꝫ incolas pene nostros qui essent italici phi
quondā nominati nūqꝫ dubitasse: quin ex vniuer
sa mente diuina delibatos animos haberemꝰ.
Demonstrabant mihi preterea q̄ Socrates su/
premo vite die de imortalitate aiorū disseruisset:
is qui eēt omniū sapiētissimꝰ oraculo Appollinis
iudicatus. Similiter Didym9 ad Alexādrum
cuius verba h sunt. dicit. Nos nō sumꝰ huiꝰ mū
di incole: sz aduene: nec ita in orbē terrarū veni/
mus: vt in eo libeat cōsistere: sz transire. Pro/
peramꝰ eniz ad patriā legibꝰ nullis delictorūqꝫ
ponderibꝰ p̄grauati. etc̄. Valeriꝰ maximꝰ li. 2.
c. i. aie imortalitatē fatet: asserens fuisse morem
gallorū mutuare pecunias vt eos reciperēt apud
inferos. Quid plura. Phi nō tm̄ verbo: sz etiā
exemplo aie ostēderūt immortalitatē. Nā refert
Aug. li. I. de ci. dei. c. 22. quod phs quidā cui nomē
Theobrotus lecto Platonis li. de imortalita/
te aie. de muro se p̄cipitē dedit atqꝫ interfecit se
ipsum. Et Lactā. li. 3. diuinarū insti. d. Multi
ex his qui eternas eē aias suspicabant: tanqꝫ in cer
lum migraturi essent sibi ipsis manꝰ intulerūt
vt cleantes Crisippus Zeno et empedocles: et
ex romanis Cato qui fuit in omni vita sua socrati
ce vanitatis imitator. Omniū horū historia omis/
sa de Catone libet aliquid declarare. Plures. n.
sic dicti sunt. Fuit nāqꝫ quidā Cato Censorinꝰ:
de quo meminit Tullius li. I. de amicitia. quez
etiā cōmēdauit Plinius de viris illustribꝰ asse
rens quod quadragesiesquater accusatus pro se soluz
cām dixit optimeqꝫ fuit absolutus. Et Valeriꝰ
sub rubrica de studio et industria. d. Nūqꝫ fuit
ita aggrauatus quod pro alium defendi voluisset. Et
Tullius in questionibꝰ tusculanis. d. li. i. quod fuit
in eo tāta eloquētia quanta illis temporibꝰ dici pos
set. Et Valeriꝰ vbi. s. inquit quod erat doctissimꝰ lrīs
grecis et latinis. Latinas tm̄ didicit fm Plini.
de viris illustribꝰ: dū iā esset senex et litteras sardinie
p̄tor. Hic vt notat i speculo tedio duplicis quar
tane affectꝰ vt beatiore vita frueret seipsum inter/
fecit. Fuit alius Cato filiꝰ supradicti vir bellico
sus de quo Frontinꝰ de re militari refert: quod dū
in bello cōtra macedonie regē pugnaret equo
prolapsus: cū se recollegisset animaduertit gladiū
cecidisse e vagina: quē fortiter recuperauit et vul
neratis hostibꝰ ad suos rediit. Quod exēplū adeo
romanos accendit ad p̄liū et macedones terruit
vt macedones vincerent. Fuit et aliꝰ Cato qui
Marcꝰ Cato dicebat supradicti: et nepos Cen
sorini: qui cōsul in Africa diē clausit extremum.
Fuit vero alius Cato qui et Porcius filiꝰ p̄ceden/
tis Marci Catōis: qui Vticensis dicebat: quia in vti
ca libye ciuitate se occidit. Et de hoc loquit La/
ctā. in auctoritate allegata. Causa aūt fuit vt nō
subiiceret a Cesare: quoniam ipse pompeianas ptes
fuerat secutus. De quo Aug. li primo de ciui.
dei. c. 23. dicit quod nō fortitudine: sed ipatientia se
peremit. O quantum cōfundi deberent xpiani aie ne
gantes imortalitatē: quam quidē et ipsi phi gentium
verbo et opere aiam nūqꝫ mori tā lucidissime testi/
ficati sunt. Secūdū testimoniū ē sanctorū atqꝫ
doctorū. Omnes quippe sancti aie imortalitatē p̄
dicant. Vnde Sap. 3. c. dicit Salomon. Iustorū
aie in manu dei sunt: et nō tanget illos tormētū
malicie: visi sunt oculis insipiētū mori: illi aūt
sunt in pace. Et Iacob patriarcha. Gen. 37.
cū sibi filii dixissent de Ioseph: quod fera pessima
deuorasset eū. Descendā inquit ad filiū meū lu/
gens in infernū. Et Thobias cū cecus fuisset
dicebat his qui isultabāt ei. Tob. 6. Filii scōrū su
mus: et illā expectamꝰ vitā quā deꝰ daturus est
his qui fidē suā nūqꝫ mutāt ab eo. Septē fratres
insuper cū certi essent de aie imortalitate testifica/
ti sunt. 2. Mach. 7. Cū. n. Antiochus p̄ fas cō
pelleret eos carnes porcinas comedere: nec vel
lent obedire: iussit sartagines et olas eneas suc
cendi: iussitqꝫ ei qui prior fuerat locutꝰ amputari
linguā: et cute capitis abstracta summas quoqꝫ
manꝰ eiꝰ et pedes p̄cidi ceteris eiusdē fratribꝰ et
matre inspicientibꝰ. Et cū iaz per oia inutilis factꝰ
esset: iussit ignē ei admoueri et adhuc spirantez
torreri in sartagine. In qua cū diu cruciaret ce
teri vna cū matre inuicē se hortabant fortiter mori
d. Dñs deꝰ in seruis suis consolabit. Mortuo
hoc primo secūdus capit: et cute capitis eiꝰ cū
capillis detracta interrogabāt si mādūcaret priꝰ
quam toto corpore per mēbra singula puniret. At
ille rūdens paterna voce dixit. Nō faciā. Non
ideo

B q: si me⁹ crudeliū consecut⁹ ē mortē negabō dñm. Propter quod ⁊ ille sequenti loco pmi tormēta suscepit: ⁊ in vltimo spū constitutus sic ait. Tu qdem scelestissime in pñti vita nos perdis: sed rex mūdi defūctos p suis legibus in eterne vite resurrectōe suscitabit. Post hūc terti⁹ illuditur: ⁊ linguā postulatus cito ptulit: ⁊ manus cōstanter ostēdit ⁊ cū fiducia ait. E celo ista possideo: sz pp̄ter dei legē nūc hec ipsa despicio: qr ab ipso me maiora recepturū spero. Ita vt rex ⁊ q cū ipso erant mirarent̄ adolescētis aium: q q̄si nihilū estimaret cruciatus. Et hoc ita defuncto quartū vexabāt similiter torquētes. Et cū iam eēt ad mortē sic ait. Poti⁹ ē ab hoib⁹ mori datos spem expectare a deo: iterū ab ipso resuscitandos. Tibi. n. resurrectio nō erit ad vitam. Et cū eum amonuissent qntū vexabant. At ille respiciens i cū dixit. Ptātem inter hoies hñs cū sis corruptibilis facis qd̄ vis. Noli āt putare gen⁹ nostrū a deo esse derelictū. Tu aūt patiēter sustine ⁊ videbis magnā ptātem ipsius: qualr̄ te ⁊ semen tuū torquebit. Post hūc ducebāt ⁊ sextū. Et is mori icipiēs sic ait. Noli frustra errare. Nos. n. pp̄ter nosmetipsos hec patimur peccātes in deū nostrū ⁊ digna admiratōne fcā sūt in nobis. Tu aūt patiēter sustine ⁊ videbis magnā ptātem ipsius qualr̄ te ⁊ semē tuū torquebit. Post hūc duxerūt ⁊ septimū: qui similr̄ mō aiose tormēta excepit. At mater pñs extūs morientibus filiis talia loquebat̄. Nescio qualiter in vtero meo apparuistis. Nec. n. ego spiritū ⁊ aiam donaui vobis ⁊ vitā: ⁊ singulorum mēbra nō ego ipa cōpegi: sed mūdi creator qui formauit hois natiuitatē: quiq3 oium inuenit originē: ⁊ spem iterū nobis cū misericordia reddz ⁊ vitā. Ad vltimū cū ad adolescentiorē3 vēisset dicebat. Frēs mei modico nūc dolorē sustentato sub testō vite eterne effecti sunt. Post quos oēs ⁊ mater consumpta ē. Similr̄ ⁊ doctores sancti aie imortalitatē testant̄. Primus nāq3 ē Aug. qui septimo li. de tri. c. 14. ait. Aia habet mortē suam: cū vita btā caret: que vere aie vita dicēda ē. Sed imortalis iō nūcupatur qm̄ qualicūq3 ēt cum miseria nūquā desinit viuere. Et idem in libro de spū ⁊ anima. dicit. Immortalis ē aia: ne a creatoris sui similitudine discrepare videatur. Nō. n. poterat esse imago ⁊ similitudo dei: si vllo mortis termino clauderet̄. Et in li. de ecclesiasticis dogmatibus ait. Solum hoiem inuenimus habere aiam substantiuam. Q̄ exuta corpore viuit: ⁊ sensus suos atq3 igenia viuaciter tenet: nec cū corpore morit̄ sicut arabs asserūt: nec post modicū iteruallū sicut zeno: qr substantialiter viuit. Et idē in ench. ⁊ ponitur 13. q. 2. c. tps. Tēpus quod iter hois mortem ⁊ vltimā resurrectōem interpositū est: aias abditis receptaculis continet sicut vnaqueq3 digna ē vel rege vel erūna: p eo quod sortita est: in carne dū viueret. Et Greg. li. qrto dial. sic loquitur. Tres vitales spūs creauit op̄s deus. Vnū qui carne nō tegitur: nec cū carne morit̄. Aliū qui carne tegit̄: sz nō cum carne moritur. Tertiū q carne tegitur ⁊ cū carne morit̄. Primus ē angelicus spūs. Scd̄s ē spūs human⁹. Tertius ē spūs iumētorū oīumq3 brutorū aialium. hec ille. Et Hiero. ad benedictū eundē rep̄hendēs de imoderato dolore p morte filie sue dicit. Charitatis tue scripta pcepi: in qbus, aiuz tuū dolore cōmotum de filie dormitōe cognoui. Nō aliud in te admiratus sum q̄ʒ xp̄iani pectoris in te ṽtutē ablatam fuisse. Stupeo murum fidei penetratū vulnerib⁹ orbitatis: quē sopire debuerat spes resurrectōis ⁊ regni celestis. Et Anastasius papa. 13. q. 2. c. habent. ad idē ait. Habēt forsitan illi iuxta longi doloris excusatōem p vitam alterā: nesciunt qui de hoc seculo ad melius eē transitū nō cōfidūt. Nos āt q hoc credimus ⁊ docemus: contristari nimiū d̄ obeuntib⁹ non debemus. At vt cōcludamus audiendus ē xp̄s: q. r. c. Math. x. Nolite timē eos q occidūt corpus: aiam autem nō possunt occidere. Sed potius eū timete qui pōt animā ⁊ corpus perdere in gehēnam. Et Math. 5. Gaudete ⁊ exultate: qr merces vestra copiosa ē in celis. Math. 25. Ibūt hi in supplicium eternuz: iusti aūt in vitam eternam. O mitto aliorū testimonia ne longitudine ṽborū audiētes tediū suscipiant. Hoc tm̄ addēs q oia que scripta sunt in vtroq3 testō q̄ʒ in libris doctorū ecclie: hāc ṽitatē directe vel idirecte concludūt. Tertiū testimoniū ē theologorū q in. 2. dis. 19. multipliciter aie imortalitatē defendūt. Est tm̄ hui⁹ ṽitatis inter ceteros defensor acerrim⁹. d. Bon. q ait primo: q si cōsiderem⁹ aiaz in cōpatōe ad diuinā iusticiā: necesse ē illā fore imortalē. Ad diuinā qppe iusticiā spectat: vt nihil qd̄ bñ ⁊ iuste fit vergat in malū extmū. Sed sm̄ oēs sapiētes ⁊ morales phos: potius dz homo pati mortem q̄ʒ recedere a ṽitate vite: ⁊ a ṽitate iusticie. sed si oio perimeretur aia: pimeretur ois iusticia q̄ ē in ipsa: ergo talis ppessio ē que est iusta: ⁊ quā laudat ois rō recta malum haberet exituz: quod

est contra diuinã iusticiã. Scđo si cõsideremus
aiam in cõpatõe ad ꝓpriam virtutẽ: necesse est
eã esse imortalem. Nã cuiuslibet scie incorru
ptibilis opatio antiquat̃ ⁊ senescit in tpe. Sed
aie rõalis operatio nec antiquatur nec senescit i
tpe imo iuuenescit: q: in antiqs est sapia: i mul/
to tpe prudentia. Tertio si cõsiderem⁹ aiam
in cõparatione ad suum finẽ: necesse ẽ eam fieri i
mortalẽ. Nam finis imponit necessitatẽ his q̃
sunt ad finẽ. Finis vero ipsius anime ẽ btitu/
do. Si ergo btĩs esse non põt: qui bonũ quod
hz potest amittere. Igitur necesse ẽ animã esse
imortalem.

t Ertius modus ad ostendẽdũ aie imor
talitatẽ est exemplorum coruscatõ. Po
ssumus autem subdistinguere tria ex/
empla.
Primũ exemplum dicitur apparitionis.
Secundum exemplum dicitur exauditionis.
Tertium exemplum dicitur defensionis.

Primũ exemplũ dicitur apparitiõis. Et si
dicatur quõ põt anima appere cum sit inuisibi/
lis ⁊ incorporea. Dicimus q̃ deo volẽte appet
aliquãdo aie in vigilia ⁊ aliquãdo in somnijs.
De apparitõe i somnijs nõ est dubiũ q̃ visio
illa ẽ imaginaria que fit p aliquã repñtationem
alicui⁹ rei corporalis. Illa vo apparitio que fit
in vigilia sicut apparitio Moysi Math. 17. in
transfiguratõe ⁊ aiaꝝ aliaꝝ: de qbus dicetur in
seqntibus qualr fiat difficile ẽ assignare. Nam
aliq dicũt: q̃ aia Moysi appuit in ꝓprio cor/
pore quod assũpsit ad tps. Qđ videt̃ tenẽ aug.
i li. de mirabilibus sacre scripture li. 3. c. 13. Sz
dicit Tho. 3. pte. q. 45. q̃ liber hic false ascribit̃
Aug. iõ que ibi tradũtur nõ sũt autentica. Itez
alij dicũt q̃ aie possunt apparere i alienis corpi
bus assũptis sicut appent angeli: Recitat Dyo
nisius i epla ad Timoth. qlr petrus ⁊ paulus
sibi appuerũt in hec vba. Attende miraculum
vide, ꝓdigiũ frater Thimotee. Die. n. victima
tionis eoꝝ p̃sto sui. Post mortẽ vo illoꝝ vidi
eos inuicẽ manu ad man⁹ itrãtes portas vrbis
⁊ indutos vestes luminis: ⁊ colore claritatis ⁊ lu
cis ornatos. hec ille. In legẽda insuper Pauli
narrat̃ q̃ cũ ipe duceret̃ ad locũ passiõis cuidaz
matrone Plautille ei⁹ discipule obuiauit: q̃ hz
Dionisium alio nomĩe Lenobia nũcupabat̃.
Que flens orõib⁹ pauli cõmẽdare se cepit. cui
Paulus. Vade plautilla eterne salutis filia. cõ
moda mihi velũ quo caput tuũ tegis: ⁊ illo ocu
los meos ligabo: ⁊ postmodũ illud tibi restituã
Cũ ergo ad locũ passionis venisset versus oriẽ/
tem manib⁹ in celũ extensis deuotissime cũ la/
chrymis prima vice orauit. Postmodũ vt di/
cit Diony. suis oculis iposito velo Plautille
extendit collũ ⁊ suscepit coronaz. Et percutiente
carnifice amputatũ ẽ caput Pauli. Tũc btissi/
mus in ipo ictu explicauit velum: ⁊ collegit san
guinẽ ꝓprium ⁊ ligauit eũ ⁊ obuoluit: ⁊ tradi/
dit euz femine. Et reuerso carnifice dixit ei Le
nobia. Vbi dimisisti magi̾ꝝ meũ Paulum.
Rñdit. Cũ socio iacet ibi extra vrbẽ i valle pu
gillũ ⁊ velo tuo velata ẽ facies ei⁹. Et ipa respõ
dẽs ait. Ecce nũc intrauerũt Petrus ⁊ paulus
induti veste p̃clara: ⁊ coronas fulgẽtes hẽbant i
capitibus. Et ꝓtulit velũ sãguine cruentatuz: ⁊
mõstrauit eis. ꝓpter qđ multi fuerũt ad xp̃z cõ
uersi. Secũdum exẽplũ. In legenda quoqz
pauli primi heremite legitur q̃ btũs antoni⁹ il/
le magnus vidit angelos aiam pauli ad celos
deferẽtes. Quid currẽs ad ei⁹ cellã inuenit eum
genibus flexis ad modũ orantis: ita vt viuere
eũ estimaret. Sed cũ mortẽ didicissz. O scissi/
ma aia quod gerebat in vita in morte mõstrasti
Sicqz adiutorio duoꝝ leonũ supueniẽtium ipz
tradidit sepulture. Tertiũ exemplũ ẽ de san/
cto Germano: de quo dicit Grego. 2. dialo/
goruz. q̃ scũs benedictus longe a capuana ci/
uitate positus ipius aiam in globo igneo ad ce
lũ ferri ab angelis aspexit. Quartũ exemplũz
ẽ de btõ francisco: de quo refert dñs Bonã. i le
genda maiori: q̃ illa hora qua obdormiuit vn⁹
ex fratribus vidit ipsius aiam sub specie stelle
p̃fulgide in celum recto tramite sursum ferri.
Minister quoqz fratrũ terre laboris: q tũc erat
frater Aug. vir vtiqz sanctus ⁊ iust⁹ in hora vl
tima positus: cũ iãpridẽ amisisset loquelã: audi
entibus qui astabãt subito clamauit ⁊ dixit. Ex
pecta me pater: expecta me pater. Iam venio te
cũ. Querentib⁹ aũt fr̃ibus ⁊ admirantibus cur
sic loqueret̃ respondit. Nõne videtis patrẽ no
strũ Franciscũ qui vadit ad celũ. Et statim san
cta illa aia migrans a carne patrẽ ẽ secuta scissi
mũ. Episcopus insuper assisiã⁹ ad oratoriuz san
cti michaelis in monte gargano tũc tpis pegri
natõis cã perrexerat. Cui btũs franciscus i no
cte transitus sui appens dixit. Ecce relinquo mũ
dum: ⁊ vado ad celũ. Mane igitur surgẽs epi
scopus socijs narrauit que viderat. Et assisiuz
rediens cum sollicitudine requisisset certitudinaliter
recognouit: q̃ ea hora qua sibi per visionem in
notuit

potuit: beatus pater ex hoc mūdo migrauit.

Quintum exemplum ē de beato Martino. De quo refert beatus Seuerus in suo dialogo φ beatus Seuerus episcopus coloniēsis dum die dominica cū suis clericis post matutinū loca scā visitaret: illa hora qua vir beatus obijt audi uit chorū canētium in sublimi. Dixit itaq3 suis Dñs meus Martinus epūs migrauit ex hoc mūdo: ꝛ nunc angeli canēdo deferūt eū in celū. Eodem quoq3 tpe mediolani Ambrosius eps erat. Cum aūt celebraret dñica die erat consue tudo vt veniens lector nihil legere p̄sumeret p̄ usq3 sanct⁹ pr̄ nutu iussisset. Fcm̄ est autē vt illa die dñica nullus extaret q lectionem bti pauli legeret qua beatus antistes super scm̄ altar̄ obdormiuit. Quem cū nullus excitare p̄sumeret transacto longo spacio excitauerūt eū dicentes. Jam hora p̄terijt. Respondit btūs Ambrosi⁹ Nolite turbari. Multū mihi valet sic obdormisse. Q2 tale miraculū dominus dignatus ē ostendere. Nam noueritis frēm meū Martinum sacerdotē egressum iusse de corpore: me aūt eius funeri obsequiū p̄stitisse. Tūc illi stupefacti diem: ꝛ tp̄s notant: atq3 repiunt sicut dixerat illis Ambrosius. Sextum exemplum est scōrum geruasij ꝛ prothasij martyrū quoꝝ corpora inuenit btūs Ambrosius āno scdo Theodosij mediolani. Nam sibi apparuerūt ꝛ ēt cū eis apparuit paulus: ꝛ declarauerūt locū ĩ quo sua corpora erant recondita. Que magna deuotiōe Ambrosius ad basilicam sancte reposuit.

Septimū exemplū ē de inuentiōe corporis sancti Stephani: quod repertum fuit hierosolymis apparente Gamaliele p̄sbytero cuidam luciano. Et ne per singulos ire necesse sit: mlta visa sūt ēt post mortē de statu defunctoꝝ in qbus aiarū imortalitas aptissime demonstratur. Scdm exemplum dicitur exauditiōis. Si.n. aie sanctorum nō viuerent in regno dei qūo possent homines mūdi in suis petitiōnibus exaudiri. Qd aūt exaudiātur p3 de illis qui se ꝟgini gloriose Chaterine. Antonio alijsq3 scis cōmēdāt: quorū suffragijs a multis piculis ꝛ aduersitatib⁹ liberātur. In tēpestate maris naufragiū patientibus: in egritudine varijsq3 angustijs laborātibus quotiēs subuenit ꝟgo btā. Quid igitur referes tu o fili perditiōis. Est ne mortua virginis anima. Est ne mortua anima beati antonij Nunquid mortua ē anima beate vrsule alioꝝ q3 sanctoꝝ. Absit tā impiū errorē cogitare. O pater francisce qūo aiam tuā dicere possumus mortuā qui post mortē tuā tātis exhibuisti subsidia charitatis. Narrat dñs Bon. hoc miraculū in legenda maiori beati Francisci: q3 in partibus cathalonie accidit virum quendam nomine Joannem beato Francisco deuotum quodam sero per quandam viam incedere in qua pro inferenda morte insidie latitabant non quidem ipsi sed cuidam alteri. Exurgens autem quidam de insidijs cum hostē suū eum eē putaret: tam letaliter cum plagis pluribus gladiauit: vt nulla p̄sus subesset spes recuperāde salutis. Cū igitur iudicio medicorū ipsius desperata esset curatio conuertit se ad beati Francisci patrocinīū ꝛ quāta poterat deuotione salutem postulabat. Cui nocte astitit quidā in habitu fratris minoris per fenestrā ingressus: qui vocās eum dixit. Quia fiduciam habuisti ĩ me ecce dominus liberabit te. A quo cū eger inquireret quis eēt. Franciscum se eē respondit. Et statim appropinquās vulnerū suorum ligaturas resoluit. Et cū vnguēto per omnes plagas vt videbatur perunxit. Statiq3 sensit se p̄stine restitutum sanitati. Quo facto beatus franciscus recessit. At ille vxorē letus vocauit: que celeriter currens: ꝛ stare iam videns quem sepeliendum putabat in crastinum viciniam totā clamare compleuit. Accurrentes autem sui cū niterentur illum tanquā freneticum in lectum reponere: ꝛ ille renuens ostenderet ꝛ assereret se sanatum tanto sunt stupore attoniti: vt quasi sine mente omnes sint effecti: ꝛ ipsum fantasticum esse crederent: q2 quem pauloante conspexerant plagis atrocissimis laniatum: plena videbant incolumitate iocundum. Quibus ille q factus fuerat sanus ait. Nolite timere: quia sanctus franciscus modo a loco isto recessit. Et illarum sacrarum manuum tactu me integre liberauit. Inquit post hec dominus Bon. Digne quidem beatus pater carne iam mortuus ꝛ viuens cum christo presentie sue ostensione mirabili: ꝛ manuum sacrarum palpatione suaui: vulnerato letaliter viro sanitatem concessit: cum illius in se stigmata tulerit qui misericorditer moriens ꝛ mirabiliter resurgens: vulneratum genus humanum ꝛ semiuiuum relictum plagarum suarum virtute sanauit. Tertiū exemplum dicitur defensionis sanctorū quippe patrocinia quibus sepius populi subsidium defensionis obtinuerunt: aiam ostendunt immortalem. Scribitur nanq3 in. 2. Machab. c. 15. qualiter cum iudas Machabeus cogeretur

Ec dies quā fecit dn̄s exultem⁹ ꝛ le-
b temur in ea. Scribunt hec ver
ba p̄s. 117. Sicꝫ amara fuit cre-
dentibus in iesum christū pas-
sio eius: ita iocunda debet esse
resurrectio illius. Propterea gaudere vnusqsq3 ꝛ letari debet ac iocundari: cū audit vere ex mortuis xp̄m surrexisse. Hoc enim docet nos ꝛ instruit sancta mater ecclesia dū sepius replicat propheticū dictū a nobis assumptū pro themate. In diuinis nāq3 officijs diurnis nocturnisq3 horis huius temporis exultandū esse p̄dicat pro victoria ꝓ gloria proq3 magnificentia christi resurgentis. Letabundū ꝑfecto nouum ab angelo nunciatū est: cū dixit. Surrexit nō ē hic. Surrexit inquā ille qui ꝓ amore nr̄o pati ꝛ mori nō recusauit vt nos mortuos peccato resuscitaret ad vitā. Quapropter vt diem istū cū spirituali leticia cōpleamus: in hoc sermone de resurrectionis christi iocunditate verba faciemus. Subdistinguemusq3 sermonē i tres p̄ncipales partes triplicē. s. iocunditatem.
Prima dicitur particularis.
Secunda generalis.
Tertia maternalis.

De iocunditate quā habuit ipse christus in resurrectione: ꝛ de mirabilibus actib⁹ operatis a potentia diuina in ipso resurgēte. Ca. .i.

Rima iocunditas resurrectionis christi dicit̃ ꝑticularis: q̄. s. fuit in anima benedicta ipsius iesu xp̄i: dū corpus suū iterū sibi vniuit efficiēs illud ꝑpetuo gloriosum. Ad qđ plenius intelligendū notandū est q̄ in ipso xp̄o resurgente quattuor actus mirabiles operata est virtus ꝛ potētia dei. Primus fuit sanguinis reassumptio. Secūdus corꝑis mutatio. 3⁹ aie vnio. Quartus sepulchri penetratō
Prim⁹ act⁹ fuit sanguinis reassūptio. nā reassumpsit corpus xp̄i clausum existens in sepulchro sanguinē propriū qui extra erat dispersus qđ nō nisi ꝑ diuinā virtutē fieri potuit. Ratio autē p̄fate reassumptionis sanguinis f3 Tho. in. 3. pte. q. 54. est: q2 qcqd ad naturā corporis humani ptinet: totū fuit in corꝑe christi resurgē tis. Manifestū est aūt q̄ ad naturā corꝑis humani ptinēt carnes ꝛ ossa ꝛ sanguis: ꝛ alia huiusmodi: ideo oīa ista in corꝑe xp̄i resurgentis fuerūt. Dicūt etiā ph̄i q̄ sanguis est sedes aie: ꝛ aīa viuificat corp⁹ sanguine mediāte. Quare indubitāter sanguinē suum resurgens xp̄s ad suū corpus reduxit. Vtrū aūt totū sanguinem assumpserit ita q̄ nulla ꝑticula siue guttula de illo in terra remanserit due sunt opiniones.
Prima est sancti Tho. q. vbi sup2 ar. 3. i r̄nsione ad argumētū. 3. dicit q̄ totus sanguis qui d̄ corpore xp̄i fluxit: cū ad veritatē humane nature ꝑtineat in xp̄i corpore resurrexit. Sanguis aūt ille q in qbusdā ecclesijs ꝓ religis conseruat̃ nō fluxit de corpore christi: sed miraculose dicit̃ effluxisse de quadā imagine christi ꝑcussa. Alia est opinio F rā. de marone: q ait. Nō ē incōueniens si aliqd de sanguine christi fuso dicat̃ esse in aliqbus ecclesijs: q2 forte corp⁹ in vita incorruptibili nō indiget tāto sanguine sicut in vita mortali. Et l3 vtraq3 opinio sit sustentabilis: tū secūda maiorē firmitatē videt̃ habere: tū q2 totus sanguis nō ptinet ad veritatē humane nature. Vnde ꝛ sanct⁹ Tho. in suo quolibet. 50. q. 5. dicit. Cū ergo christus ante passionē comederit ꝛ biberit nihil ꝓhibet in eo fuisse aliquē sanguinē nutrimentalē q ad veritatē hūane nature nō ptinet: ꝛ quē nō oporteret i resurrectione ad corp⁹ eius redire: tū q2 in plerisq3 solēnissimis locis ostendit̃ verus christi sanguis. Nā in capella regis francie est de sanguine christi: ꝛ de spinea corona sanguine tincta. In ꝓuicia ꝓuincie apud sanctū Maximinū in conuentu fratrū p̄dicatorū in festo sancte Marie magdalene ostendit̃ ampulla cū sanguine christi. Apđ Esculū in cōuentu fratrū p̄dicatorū est spina cū sanguine christi. Alia insup spina cū sanguine est Racaneti in cōuentu fratrū heremitarū. In ciuitate vo mātue i abbatia sancti Benedicti i ecclesia sancti Andree est de sanguine xp̄i quē asportauit Longinus cuius corp⁹ requiescit ibi dē. In alemania vo in ciuitate. Nuremberge est ferrū cū quo Longinus lanceauit lat⁹ xp̄i sanguine respersum. Et sic in multis partibus xp̄ianorū verus ōndit̃ sanguis xp̄i. Facit etiā ad cōfirmationē secunde opinionis auctoritas summi pontificis. Nā ꝑ Piū maximū scriptū est vt sequit̃. Pius ep̄s seruus suorū dei. dilectis filijs abbati monasterij beate Marie Xantonensis diocesis: ꝛ cantori ecclesie: Xantonensis ac priori prioral⁹ sancti Eutropij extra muros xantone salutē ꝛ apostolicā benedictionem Illius qui se pro dominici saluatione gregis i preciū immolari nō abnuit: vices q̄uis immeriti gerentes in terris ad ea curis vrgemur indefessis: per que cunctorū christi fidelibus erga saluatorem suū crescat deuotio: ac ipsorū quib⁹

ſit ab eis dubitatio ſemotis ſcrupulis per am
plius ſuccedat ſalus animarū. Exhibita ſiqui/
dē nobis nuper pro parte dilectoꝝ filioꝝ guar
diani ꝛ conuentus domus ville Rupelle: ordi
nis fratrū minorū xantonen. dioceſis petitio
continebat: ꝙ licet ꝛ tāto tempore: cui⁹ memo/
ria nō extitit in eccleſia dicte domus: vt pie cre
ditur quedā portiuncula precioſiſſimi ſangui/
nis domini noſtri ieſu chriſti in ligno crucis ꝓ
redemptione humani generis ſalubriter effuſi:
ꝛ p eoſdem guardianū ꝛ conuentū certis anni
temporibus chriſti fidelib⁹ ſolemniter oſtendi:
ac inibi ab eodem tempore citra ab eiſdem fide
libus venerari cōſueta fore inhibeatur: ꝛ hono
rifice cōſeruet. Nōnulli tamen curioſi plus ꝙ̄
oporteat ſapere ſatagentes: quo ſpiritu ducti ne
ſciunt publice ac priuate aſſerere nō verētes ꝙ
nil de prefato ſanguine remanſit in terris: fide
les ipſos a pia eorū deuotione quā hactenus
geſſerunt ad prefatā ſanguinis portiunculā in
dicta eccleſia colendam retrahere conant in nō
modicū incolaꝝ partium illaꝝ ac guardiani et
conuentus predictoꝝ ſcandalū atqꝫ grauamē.
Quare pro parte dictoꝝ guardiani ꝛ cōuent⁹
nobis fuit humiliter ſupplicatum vt ſuper his
ſibi ꝛ fidelibus eiſdē opportune prouidere be
nignitate apoſtolica dignaremur. Nos igitur
qui de premiſſis certam noticiam nō habem⁹:
attendentes ꝙ veritati fidei nullatenus repu/
gnat affirmare redemptorē noſtrū de ſangui/
ne prefato ob ipſius paſſionis memoriā aliquā
partem in terris reliquiſſe: ac ꝓpterea deuotio
nem ipſoꝝ fideliū plurimū cōſeruari: ꝛ ſcanda
lis ipſis ꝙ̄tū in nobis eſt obuiare cupiētes: hu
iuſmodi ſupplicationib⁹ inclinati diſcretioni ve
ſtre p apoſtolica ſcriptura mādamus: quaten⁹
vos vel duo aut vnus veſtrū ſi ꝛ poſtꝙ̄ voca/
tis q fuerint euocandi de premiſſis vobis legi
time cōſtiterit omnib⁹ ꝛ ſingulis tam exemptis
ꝙ̄ nō exemptis cuiuſcūqꝫ preeminentie ſtatus
dignitatis gradus ordinis vel cōditionis fue/
rint auctoritate noſtra ſub penis ꝛ cenſuris ec/
cleſiaſticis: ne dictos fideles ab omni pia eorū
deuotione quam hactenus geſſerūt ad p̄ſatam
ſanguinis huiuſmodi portiunculā in eadē ec/
cleſia venerandā: vt p̄fert quoquo modo retra
here. Guardiano quoque ꝛ cōuentui p̄dictis
ne p illatas eis retroactis tpibus p̄miſſoꝝ occa
ſione iniurias qualuis pſonas ad iudiciū euo/
cari facere preſumāt dicta auctoritate diſtrict⁹
inhibere curetis cōtradictores p cenſurā eccle/
ſiaſticā appellatione poſtpoſita cōpeſcendo nō
obſtātib⁹ cōſtitutionib⁹ ꝛ ordinationib⁹ apoſto/
licis: necnō domus ꝛ ordinis p̄dictoꝝ iuramē
to cōfirmatione apoſtolica: vel quauis firmita/
te alia roboratis: ſtatutis ꝛ cōſuetudinibus ce/
teriſqꝫ cōtrarijs qbuſcūqꝫ: aut aliquib⁹ cōmuni
ter vel diuiſim ab apoſtolica ſede indultū exiſtat
ꝙ interdici ſuſpendi: vel excōmunicari nō poſ
ſint p litteras apoſtolicas nō facientes plenā ꝛ
expreſſam de verbo ad verbū de indulto huiuſ
modi mētionē. Datū Rome apud ſcm̄ Petrū
anno incarnationis dn̄ice. 1461. quintodecimo
kal. auguſti. Pontificatus noſtri anno tertio.
Propter ꝙ̄ omnia ſatis rationabile eſſe vr̄ ꝙ
aliqd de vero xp̄i ſanguine effuſo inueniat i ter
ra. Utrū vero talis ſanguis ſit tāta veneratione
dignus: quāta ſanguis q eſt in eukariſtia apud
pleroſqꝫ dubiū eſt: qm̄ ſi vnitus eſt diuinitati:
adorādus eſſet adoratione latrie. Si vero nō eſt
vnitus diuinitati: tūc honor latrie nō debet ei:
ſicut ſanguini in eukariſtia. Quid aūt tenēdū
ſit. an. ſ. a ſanguine fuſo ſit ſepata diuinitas vel
vnita nō eſt diffinitū vel determinatū cū altera
opinionū ſuſtineri poſſit: vt pꝫ p cōſtitutionē
nouā factā a ſummo pontifice Pio ſecūdo: q
predisputatā materiā iſtā in ſui pn̄tia p doctiſſi
mos viros ſtatuit ꝛ ordinauit ꝙ nullus de cete
ro ſub pena excōicationis auderet dānare quā
cūqꝫ opinionē p̄dictā: cū vtraqꝫ ſuſtineri poſſit
abſque errore. Ego vero adhereo opinioni doc.
mei Frā. q ait: ꝙ lꝫ aīa xp̄i ꝛ caro nūꝙ̄ fuerint
a diuinitate ſeparate: ſanguis tamē ſeparatus a
corpore et cōſequenti erat ſeparatus a diuinita
te. Cuius ſignū eſt: qꝛ lꝫ dicam⁹ filius dei fuit
ſepultus: ꝛ filius dei deſcēdit ad inferos: nō tn̄
dicim⁹ fili⁹ dei fuit effuſus ſup terrā. Iſta aūt
idiomatum cōicatio eſt nota talis vnionis ſm
Aug. in primo de tri. Secūdus act⁹ quē opa
ta eſt virtus diuina in xp̄o reſurgēte fuit corpo/
ris mutatio. Et ſi corp⁹ nō ſit mutatū ſecūdum
ſubſtātiā: qꝛ eiuſdē nature reſurrexit: fuit tamē
mutatū ſm qualitatē. Erat. n. ſecūdū Grego.
in omel. eiuſdē nature: ſꝫ alterius glorie. Non
potuit ergo fieri creata vtute vt corp⁹ exanime
ante ꝛ vulnerib⁹ plenū ſanaret ipaſſibiliter ad/
ditis alijs dotib⁹ corporis glorioſi. Tertius
actus fuit anime ad corpus vnio. Nō. n. pōt ni
ſi diuina vtute aīa ſeparata eidē corpori vniri:
qd̄ melius ꝛ diffuſius explicabit in ope de vir/
tutibus: in ſermone de reſurrectione generali.
Quartus act⁹ fuit ſepulchri penetratio. Exi
uit nāqꝫ

nit nãqȝ xp̃s de sepulchro clauso: sigillato ⁊ custodito. Sȝ nõnulli circa hoc dubitãt ꝓpter verbuȝ Math. dicẽtis. Angelus aũt dñi descẽdit de celo ⁊ accedẽs reuoluit lapidẽ. Ad qđ rñdet Beda. d. Accedens reuoluit lapidẽ nõ vt egressuro dño ianuã pandat: sȝ vt egressus eius iam facti hominibus p̃stet indiciũ. Qui. n. mortalis clauso virginis vtero potuit nascendo mũduȝ ingredi: ipse factus immortalis clauso sepulchro potuit resurgendo exire de mũdo. Cõsideremus ergo quãta leticia fuit mens xp̃i p̃fusa cũ de sepulchro exiens q̃ prius passibilis fuerat gloriosum ⁊ impassibilẽ se cõspexit. Vt puto q̃ȝ primũ eleuatis in celo oculis grãs retulit patri q̃ eũ de morte iam fecerat triumphare.

De iocunditate quã habuerũt ex resurrectione xp̃i vincti: discipuli: mulieres: ⁊ angeli. Capitulũ. .2.

Secunda iocũditas dicit̃ generalis: q̃ quadrupliciter subdistingui potest. Prima vinctoꝝ. Secũda discipuloꝝ Tertia mulieꝝ. Quarta angeloꝝ. Pria iocunditas fuit vinctoꝝ: eoꝝ. s. q̃ vincti tẽti fuerant in limbo: quos inde resurgens xp̃s penitus eduxit: ⁊ liberauit ꝓut Zacharias ꝓpheta p̃nunciauerat. 9. c. d. Tu quoqȝ in sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos de lacu: in q̃ nõ erat aqua. Que v̓ba sm̃ Nico. de li. ad litteraȝ intelligunt̃ de xp̃o: cui ꝓpheta loquit̃ in secunda p̃sona: de quo ante dixerat in tertia persona. Sȝ dubiũ hic orit̃: vtrũ xp̃s omnes animas q̃ erant in inferno liberauerit. Ad qđ rñdet Boñ. di. 22. tertij. li. q̃ xp̃s nõ liberauit nisi aias electoꝝ suoꝝ ⁊ eoꝝ qui erãt mẽbra ipsius Quãuis enim passio xp̃i omnibus suffecerit: nõ tamẽ influit nisi in eius mẽbra: ⁊ ideo illi soli p̃ passionẽ xp̃i saluati sunt qui vel erant eius mẽbra quãdo passus est vel futuri erãt p̃ cõuersionẽ ad ipsum. Quoniã igit̃ multi erãt in inferno: q̃ nec mẽbra xp̃i erãt: nec futuri erãt: q̃r nõ erãt in statu merẽdi: ⁊ nõ oẽs dñs eripuit de inferno: sȝ tm̃ electos. Vñ Greg. i quadã omel. infra octauã pasce ait. Qđ ante passionẽ suã dixit in resurrectiõe sua dñs iplevit. Si exaltatus fuero a terra oĩa trahã ad meipsum. Oĩa eniȝ trahit q̃ de electis suis apud inferos nullã reliquit. Oĩa abstulit vtiqȝ electa. Vñ etiã recte p̃ os Osee dicit. Ero mors tua mors: morsus tuus ero inferne. Quia. n. in electis suis funditus occidit mortẽ: mors mortis extitit: q̃r vo in inferno partẽ abstulit: partẽ reliquit nõ occidit funditus: sȝ momordit isernũ. hec ille. Nõ fuerunt ergo ab inferno liberati p̃ xp̃m dãnati p̃ sententiã diffinitiuã: siue ꝓpter peccatũ actuale siue etiã propter peccatũ originale. Nã vt inquit Tho. 3. pte. q. 52. Pueri qui cũ originali decesserãt nullo mõ fuerãt cõiuncti passiõi xp̃i per fidẽ ⁊ dilectionẽ: ideo nõ fuerũt ab inferno liberati. Et lȝ sancti patres adhuc tenerent̃ astricti reatu originalis peccati inquãtũ respicit humanã naturã: tamẽ erant liberati p̃ fidẽ xp̃i ab omni macula peccati: ⁊ ideo capaces erãt illius liberationis quã xp̃s attulit descendens ad inferos. Paruuli vo q̃ nõ fuerãt a peccato originali mundati: neqȝ per fidẽ propriã: q̃r nõduȝ habuerunt vsum liberi arbitrij: neqȝ p̃ fidẽ parentũ: aut p̃ aliquod fidei sacramentũ: quia non erãt in statu in quo essent capaces grẽ xp̃i: nec merita xp̃i poterãt eis suffragari: nec satisfactio eius pro peccato Ade ad eos habebat extendi: liberati nequaq̃ȝ fuere. Sed adhuc dubiũ ẽ an liberate fuerũt aĩe q̃ erãt in purgatorio. Et rñdet Tho. vbi sup̃a: q̃ passio xp̃i nõ habuit tũc maiorẽ efficaciã q̃ȝ habeat nũc: ⁊ ideo illi q̃ fuerunt tales: quales nunc sunt illi qui in purgatorio cruciant̃: liberati nõ fuerũt. Si q̃ aũt inuẽti sunt ibi tales quales etiã nunc satisfactione cõpleta liberantur: nil prohibet eos a purgatorio fuisse liberatos. Fuit ergo iocunditas illa oĩuȝ patrũ qui in limbo detinebant̃: quibus gaudiũ accidentale accreuit locũ illum derelinquendo: in quo tam diu habitauerant in tenebris ⁊ merore. Secunda fuit iocunditas discipulorum Ipsa etenim resurrectionis die apparuit christus discipulis euntibus in Emaus vt patet Luce vltimo. Iteȝ apparuit discipulis congregatis in vnũ vt dicitur Joãnnis. 20. Et tunc non aderat Thomas. Apparuit adhuc ⁊ Symoni: sed vbi aut quãdo nescit̃: nisi forte quando redibat a monumẽto cũ Joãne. Luc. vltimo. Vel vt dicitur in historia ecclesiastica apparuit ei in cauerna in qua flendo manebat: nã postq̃ȝ negauit christuȝ i cauernã quandã intrauit q̃ modo dicitur gallicantus: vbi se totuȝ ad lamẽta penitentie cõuertit. Ibi vt quibusdam placet in ipsa resurrectionis die magister benignissimus visitauit eũ: certificans illum de sui remissione peccati. Ob quod Petrus miro gaudio fuit affectus. Similiter letatus est ex resurrectione christi Joseph ab arimathia. Legitur nãqȝ in euangelio Nicodemi q̃ iudei indignati contra ipsum eo q̃ christum sepelierat:

ceperunt ipsum: ⁊ in quodā cubiculo diligēter clauso ⁊ sigillato cuꝫ recluserunt: volentes post sabbatū cuꝫ occidere. Et ecce xp̄s in ipsa nocte resurrectionis ad cuꝫ intrauit: ⁊ osculū ei dedit ⁊ inde saluis sigillis cū educens in domū suaꝫ in arimathia ipsum adduxit. Tertia fuit iocūditas mulieꝝ que ipsa die resurrectionis viderunt eū. Vidit nāqꝫ illū Maria magdalena in specie hortulani vt dicitur Joh. 20. Viderunt ⁊ illū secuꝫ postea ⁊ alie Marie: quib⁹ a monumento redeuntib⁹ apparuit iesus occurrens illis ⁊ dicens. Auete. Ille autē accesserunt ⁊ tenuerunt pedes eius ⁊ adorauerūt euꝫ: vt patet Math. vlt. c. Quarta fuit iocunditas angeloꝝ quibus accidētale gaudiū accreuit ꝓ gloria christi resurgētis: pro liberatiōe patrū de limbo: etiā ⁊ ꝓ totius letacia ecclesie militātis.

De iocūditate quaꝫ habuit mater iesu christi ex resurrectiōe eius: sicut multipliciter ꝓbaꝭ.

Capitulum. .3.

Tertia iocunditas principalis dicitur maternalis. Sup ceteros etenim ꝓ xp̄o resuscitato letificatū ē coꝛ virginis matris. Sibi nāqꝫ vt pie creditur prius ꝗ ceteris benedictus filius eius apparuit: qđ ꝓbari potest quadrupliciter. Primo ex testificatione. Secūdo ex cōtrarij cōfutatione. Tertio ex celebratione. Quarto ex cōuenienti ratione. Primo probari pōt ex testificatione. Testatur eniꝫ hoc Ambrosius in li. de virginib⁹. d. Vidit Maria resurrectionē domini. Et primo vidit ⁊ credidit: vidit Maria magdalena ꝗuis illa adhuc nutaret. Secūdo probaꝭ ex cōtrarij cōfutatione. Aiunt eniꝫ nōnulli christū virgini matri ideo nō apparuisse: qꝛ nullus euangelistarū hoc asserit. Sed ad hoc doc. dicunt q̄ euāgelistarum officiū fuit solūmodo resurrectionis testes inducere: matreꝫ autē ad testificādū ꝓ filio inducere eos nō decuit. Si enim verba extranearuꝫ feminarū deliramēta visa sunt: quomodo nō magis metrē pro filij amore crederēt delirare. Nō scripserūt ergo euangeliste q̄ christ⁹ apparuerit virgini matri: sed pro cōstanti dereliquerunt illud. Tertio probaꝭ ex celebratiōe. Ad insinuandū nāqꝫ q̄ christus resurgens a mortuis appareret virgini matri sancta romana ecclesia ipsa resurrectionis die stationē celebrat apud sanctā Mariam maiorē: vbi tpe magni Greg. dū ipse in die pasce missam cātaret: ⁊ pax dn̄i ꝓnunciaret: angelus domini alta voce respondit. Et cū spiritu tuo. Ob qđ cū ipsa die papa ibidem celebrat in huius miraculi testimoniū nil sibi cū dicit. Pax ⁊c. respondeꝭ.

Quarto ꝓbaꝭ ex cōuenienti ratione. Rationabile etenim fuit vt filius resurrectiōe sua pri⁹ matreꝫ letificaret: quam amplius ceteris doluisse cōstat. Contemplari ergo deuote possumus q̄ sanctissima illa virgo ipsa resurrectionis nocte orationibus intenta filium suum quem sepulchro clausuꝫ reliquerat videre ardentissime cupiebat. Nōqꝫ enim ignara erat illū die tertia a mortuis resurrecturuꝫ. Ob qđ vel coꝛde vel oꝛe dicere poterat. O pater eterne ecce iā tempus instat vt filiū tuum ⁊ meum a mortuis reuoces. Suscita ergo illū ⁊ ad me mitte tāto merore pro sua passione cōfectam. O filij mi dulcissime. o fili mi amantissime queꝫ vidi plagis repletum: spinis coronatū: crudeli morte cruciatum: ⁊ in sepulchro repositū: quādo videbo te ex mortuis triumphasse. Dixisti. o fili mi: ⁊ totiens dixisti. Die tertia resurgam. Ecce iam dies tertia imminet. Surge domine in requiē tuā: ⁊ veni vt videam te solatium anime mee. Et dum hec ⁊ similia virgo gloriosa rogaret: ecce cum ingenti lumine: decora facie: aspectuqꝫ affabili apparuit ei filius. Salue inquiens mater: ⁊ de cetero misericordie regina. Cessent āmodo dolorosa suspiria: amara lamenta: ⁊ copiose lachryme. Ecce ego ipse sum qui in vtero tuo steti: quem peperisti: quem pauisti lacte virgineo: quē tenerrime educasti: quem tātopere dilexisti: quem deniqꝫ defleuisti transfixa doloris gladio. Ego sum iesus filius tuus: qui infernum expoliaui. Inde patres eduxi: ⁊ eternitatis aditum deuicta morte reseraui. Gaude. o mater veneranda: qꝛ data est mihi omnis potestas in celo ⁊ in terra: ⁊ in nomine meo flectet omne genu. Tu vero post me in regno celoꝝ super omnes homines ⁊ angelos exaltaberis. Nō posset profecto mēs nostra inuestigare ꝗ benigna fuerit visitatio illa: ꝗ blanda ⁊ amicabilia verba matris ⁊ filij: ꝗ graciosi ⁊ iocundi vtriusqꝫ in alterū aspectus ꝗ etiam reuerentes mouigeratiqꝫ reciproci gestus: post que omnia decessit filius matre in leticia ⁊ desiderijs simul remanente. Letemur ergo ⁊ nos cum illa desiderantes videre suum dilectū filium sedentem ad dexterā patris cū quo ⁊ spiritus sanct⁹ viuit ⁊ regnat per eterna secula. Amē.

Feria secunda post dominicaꝫ resurrectionis: de temporalitate: qualitate: ⁊ veritate resurrectionis christi. Sermo. .72.

Resurrexit

Esurrexit dñs verē. Scribunt
hec verba Luc. vltimo. c. et in
euangelio hodierno Jocūdissi
ma resurrectionis dñi nostri Je
su xp̄i sacramēta a fidelib⁹ cū
ctis diligentissime pariter et deuote ad mentē
sunt reuocanda: qm̄ per illa exurgē potest cun
ctorum animus ad spem future et imortal vite
Jccirco p̄terea que dicta sunt in sermone pre
cedenti: restant adhuc plurima non imerito api
enda. Ipse etenim xp̄s mortis peccatiq; destru
ctor multifariam resurrectionis sue veritatem
patefacere voluit mundo: vt sic nullus qui i eā
credere nollet inexcusabilis redderetur. Et vt
euangelica lectio p̄ntis diei habet: discipulis cū
tibus in Emaus: in specie peregrini se ostēdit:
quem in fractione panis cognouerant ex mor
tuis vere surrexisse. Vt igitur de hac resurre
ctione gloriosa clara habeatur noticia de ipsa in
hoc sermone locuturi tria mysteria proponem⁹
declaranda.
Primum dicitur temporalitatis.
Secundum qualitatis.
Tertium veritatis.

Quare christus accelerauit resurrectionē
suā: nec illam distulit vsq; ad generalem om
nium resurrectionem. Capitulum. .j.

p Rimū mysterium declarandum de re
surrectione dicitur tp̄alitatis: i quo pos
sumus subdistinguere triplex temp⁹.
Primum dicitur tempus acceleratum. Secun
dum tempus retardatum. Tertium tempus d
terminatū. Primum dicitur tempus accele
ratum. Accelerauit enim xp̄s resurrectionē su
am: nec illā distulit vsq; ad resurrectionē gene
ralem rationabiliter, ppter tria. Prima rō fu
it propter corporis dignitatem. Cum enim il
lud corpus dignissimū foret ex eo q̄ erat deifi
catū siue diuinitati vnitū: nō fuit decens vt tam
diu sub puluere iaceret. Qd̄ p̄nunciauerat pro
pha. d. Nō dabis scm̄ tuum. i. corpus scificatū
q2 in oi sanctitate conceptū: et cū diuinitate vni
tū: videre corruptionē. Secunda rō fuit pp
fidei firmitatem. Si. n. nō surrexisset fides pi
isset: nec verū deū eū aliquis credidisset: sicut p3
i discipul: de quibus nūc euāgelista loqt. Ipsi
etenim in via tristes et dolētes colloquebantur:
de his que acciderant non quasi credentes: vt
Theophilus ait: sed sicut stupentes in reb⁹ ex
trancis. propterea xp̄s reprehendit eos: vt p3
in littera euangelii. Tertia rō fuit propter re
surrectionis nostre exemplaritatē. Si eni xp̄s
resurrexit: ergo nos spare possumus resurre
ctionem nostrā. Vñ Pau. i. Cor. 15. ait. Si
xp̄s predicat q resurrexit a mortuis: quomo
do quidā in vobis dicūt q resurrectio mortuo
rum nō est. Et Greg. in omel. inquit. Exem
plo dñs mōstrauit qd̄ pmisit i premio: vt sicut
illum fideles resurrexisse cognoscunt: ita i seip
sis fine mundi p̄mia resurrectiōis sparent. Et
idem iterū ait: nō plus q̄ triduanā mortē eē vo
luit: ne si in illo resurrectio differret i nobis oi
no desparet. Sed circa hoc dubitare cōtingit:
vtr̄ xp̄s primus fuerit resurgētiū. Et q sic vi
detur: eo q Apoc. i. vocat primogenitus mor
tuorū. Et. i. Cor. 15. apostolus ait. Xp̄s resur
rexit a mortuis primitie dormientiū. Vbi glo.
q2 primus tpe et dignitate. Contrariū tñ videt
q2 in veteri testamēto p Heliā et Heliseū aliq
resu citati legunt. Similiter et xp̄s ante passio
nem suā tres mortuos suscitauit. Insup Ma
th. 27. dicit q inter cetera miracula in pass. de
xp̄i visa monumēta aperta sunt et multa corpo
ra sanctorum qui dormierāt surrexerūt: ergo non
videt q xp̄s fuerit primus ad resurgendū. Rñ
det Tho. 3. pte. q. 53. q resurrectio est repatio
a morte i vitā. Dupliciter aūt aliquis eripitur a
morte. Vno modo i actu. s. vt viuere icipiat:
qualitercūq; ēt post moriat. Alio modo vt ali
qs liberet non solum a morte: sed ēt a necessita
te: et qd̄ plus est a possibilitate moriēdi: et hec ē
vera et perfecta resurrectio: cuius respectu pri
ma dr̄ impfecta. Loquēdo ergo de resurrectio
ne pfecta xp̄s est primus resurgentiū: q2 ip̄e re
surgendo p̄ puenit ad vitam penitus imortalē
sm̄ illd̄ Ro. 6. Xp̄s resurrexit ex mortuis: iā
ñ morit: mors illi vltra nō dñabit. Sed resurre
ctione impfecta qdam alii surrexerūt ante xp̄m
ad premonstrādū quasi i quodā signo resurre
ctionem ipsius. De illis autē de quibus dicit
Mattheus varie loquunt doc. Nā Hiero. su
p Math. sentire videt q surrexerūt ante xp̄m
iterū morituri. In smone vo de assumptione
Vginis hoc sub dubio derelingt. Remigi⁹ vo
ait. Indubitāter credere debemus vt q resurgē
te dño a mortuis surrexerunt: ascendēte illo ad
celos pariter et ipsi ascenderūt. Et licz sustineri
posset opinando q resurrexerint ante xp̄m ite
rum morituri: tñ magis cōsonū est pietati q re
surrexerint post xp̄m: nō iterū morituri: tum q2
mors ē pena peccati: et ipsi erant ab oi peccato

vlimate purgati: tum qz corpora eorum vnite fuerunt anime glorificate. Ex qua vnione fm Aug. in epistola ad Dioscorum efficiunt corpora impassibilia et gloriosa. Resurrectio autē illorum ponit ab euangelista ante resurrectionem xp̄i p quandam anticipationem: propterea ipse ait. Et exeuntes de monumentis post resurrectionem eius. i. xp̄i fz Nico. de lira. venerūt i sanctam ciuitatem et apparuerunt multis. Secundum tempus notatum in resurrectione xp̄i dicit retardatum. Licet. n. surrexerit ante resurrectionem generalem: non tamen statim vt mortuus est resurrexit: sed distulit vsqz in diem tertium: et hoc rationabilit propter tria. Primo propter significationem: vt. s. ex hoc significaret q lux sue mortis curauit nostram duplicem mortem: et ideo vna die integra et duabus noctibus iacuit in sepulchro: vt p diem intelligatur lux sue mortis: per duas noctes nostra duplex mors. Hanc rationem assignat glo. super illud Luc. vlt. O portuit christum pati etc.

Secūda ratio fuit propter restaurandorum figurationem: quam tangit Petrus rauen. d. Tres dies voluit xp̄s esse sue sepulture: que i celo sunt restauraturus: que in terra reparaturus: que apud inferos redempturus. Tertia ratio fuit propter probationem: vt. s. probaret veritatem mortis eius: vt sic clarius elucesceret veritas resurrectionis. Tertium tēpus annotandum de resurrectione xp̄i dicit determinatum. Surrexit enim die tertia: qd p̄dixerat Math. 12. Sicut inquit Jonas fuit in ventre ceti tribus diebus et tribus noctibus: sic erit filius hominis in corde terre. i. in sepulchro secundum glo. tribus diebus et tribus noctibus. Notandum tamen fm Aug. li. 4. de tri. q h̄ itelligitur p synecdochen: vt prima dies accipiatur fm partem sui postremam. secunda dies fz se totam et integram. tertia fm ptem sui p̄mā et sic erunt tres dies: et quilibet horū dierū suā noctem habuit precedentē. Tūc eni scd̄m Bedam mutatus ē ordo: et cursus dierū ac noctiū Antea eni dies p̄cedebant et noctes sequebant post passionem autē hic ordo mutatus ē: ita q noctes p̄cedunt et dies sequūt: et hoc mysterio cōgruit: qm̄ homo primo de die gratie cecidit in noctem culpe: post passionē autem xp̄i et resurrectionem de nocte culpe rediit ad diē gratie. De hora vero resurrectiōis varie loquuntur doc. Nā quidā vident dicere q surrexit media nocte: quidam vero q surrexit in auroora. Ratio autem huius diuersitatis est pro eo q considerant diuersimode in illa dilatione cōgruentiam quantum ad numerū horarū. Nam aliqui incipiunt tempus computare ab hora sexta qua crucifixus est et tenebre facte sunt super vniuersam terrā: et isti protendūt tempus vsqz ad mediam noctem inter diem sabbati et diem dn̄icum: et sic computant. 36. horas: quia tunc erat equinoctium vernale: quando xp̄us dn̄s passus est. Aliqui incipiunt computare a sero in quo positus fuit in sepulchro: et protendunt tempus vsqz ad diluculum diei dn̄ice: et tā isti q̄ illi tandem considerant congruentiam tante dilationis. Ideo enim dn̄s distulit p. 36. horas vt in hoc significet liberatio et victoria perfecta. Ille enim numerus est ex senario numero in se ducto: qui quidē est numerus perfectus fm arithmetricum. Est et alia cōueniētia: q in. 36. horis sunt due noctes: et vnus dies: ita q salua est ibi proportio simpli cis ad duplum vt significet sicut predictum est q xp̄s vna simplici sue vetustate absoluit duas nostras vetustates. Licet ergo vt ait Bon. di. 22. tertii. li. predicte opiniones videant differre tamen cōueniunt in assignando temporis congruentiā Et posset dici q in hora sibi non contradicunt qz dupliciter dicit res fieri: aut quando fit fm veritatem: aut quando innotescit. Et illi qui horam mediam noctis assignant resurrectionis tempus determinant quando primo fuit: qui vero mane assignant tempus determinant quando innotuit. Vel certe resurrectio fuit inter horam medie noctis: et mane dn̄ice: et quia medium denominat ab extremis: ideo aliqui dicūt fuisse in media nocte: aliqui vero in mane.

Q ō xp̄s resurrexit inuisibiliter: veraciter et feliciter.

Capitulum. .2.

Secundū mysterium declarandum de resurrectione xp̄i dicit qualitatis: i quo sciendū q xp̄s resurgere voluit a mortuis cū triplici qualitate et cōditione. Surrexit enim. Primo inuisibiliter. 2 veraciter. 3° feliciter.

Primo surrexit inuisibiliter: qz nullus mortalium eū vidit resurgentē. Ad quod itelligendū querūt doc. vtrum resurrectio xp̄i in suo actu debuit oībus manifestari. Et quibusdam videt q sic. primo qz si publico peccato debet publica pn̄ia fm illud. i. Timot. 5. Peccantem corā oībus argue: ita merito publico debet premiū publicū: sed claritas resurrectiōis est premium humilitatis

humilitatis passionis: vt Aug. dicit super Jo.
Cum ergo passio xp̄i oibus fuerit manifestata
eo publice patiēte: videt͛ q̄ gloria resurrectiōis
ipsius debuit oibus manifestari. Secūdo ar
guit͛: q2 discipuli viderūt xp̄m actu ascendētē i
celo: iuxta illud. Act. p̄. Videntibus il'is eleua
tus ē: ergo a simili debuerūt ip3 videre actu a mor
tuis resurgētem. Tertio arguit͛: q2 illi qb9 fuit
manifesta resurrectio xp̄i testes fuerūt r̄surrectō
nis: qd̄ testimoniū ferebāt publice p̄dicādo: qd̄
non cōuenit mulieribus: ergo vr̄ q̄ icōueniēter
primo il is q̄3 ceteris fuerit manifesta. R̄ndet
Tho. 3. pte. q. 55. q̄ eoꝝ que cognoscunt͛ q̄dā
cognoscunt͛ cōi lege nature: q̄dā vero ex spāli
munere gratie: sicut ea q̄ diuinitus reuelantur:
quoꝝ vt Dio. dicit in li. cele. hierar. hec ē lex di
uinitus istituta: vt a deo imediate supioribus
reuelent͛: qbus mediantibus deferant͛ ad infe/
riores: sicut p3 in ordinatione celestiū spirituū
Ea vero que ptinent ad futurā gloriā cōem ho
minū cognitionem excedūt: s̄m illud Esa. 64.
Oculus non vidit deus absq3 te q̄ p̄pasti expe
ctātib9 te. Jō huiusmodi ab hoie nō cognoscū
tur nisi diuinitus reuelata. Quia ergo xp̄s re/
surgēs nō resurrexit ad vitā mortalē sed imorta
lē ꝛ gloriosā. iō resurrectio illius debuit ordia/
te primus angelis: deide p angelos hoibus reue
lari. Unde Hilarius super Mat. dicit q̄ ideo
angelus primus resurrectionis ē index: vt quo
dā famulatu paterne voluntatis resurrectio nū/
ciaret͛. Et vt dicit Act. x. Dedit eū manifestu3
fieri non omni populo: sed testibus p̄ordinatis
a deo. Ad primū ergo argumētū dicendū q̄
passio xp̄i pacta est in corpe adhuc habēte natu
ram passibile3: que cōi lege nota ē oibus: ꝛ iō
passio xp̄i oi populo imediate manifestari potu
it. Ipsa autem resurrectio simpliciter superna/
turalis ꝛ miraculosa fuit. Ad secundum argu
mentum dicendum q̄ ascensio xp̄i quantu3 ad
terminū a quo nō trāscendebat hoium cōe3 no
ticiā: sed solū ad terminū ad quē. Et iō discipu
li potuerūt videre ascensionē xp̄i quantū ad ter
minum a quo. i. s̄m q̄ eleuabat͛ a terra: nō aūt
viderūt ipsum quātū ad terminū ad quem: q2
nō viderūt quō reciperetur in celo: sed resurre
ctio xp̄i trāscedebat cōem noticiā: ꝛ quātum ad
terminū a quo: s̄m q̄ aīa rediit ab iferis: ꝛ cor
pus de sepulchro clauso exiuit: ꝛ quantū ad ter
minū ad quē: s̄m q̄ ē adeptus vitā gloriosam.
Et iō non debuit fieri resurrectio sic q̄ ab hoie
videret͛. Ad tertiū vero argumētū dicendū q̄
mulieri nō pmittit͛ docere i ecclesia publice: s3
bn̄ pmittit͛ aliquos domestica admonitiōe istrue
re. Apparuit ergo xp̄s primo Marie magda
lene: vt sicut mulier prima fuit nuncia mortis:
ita eēt nuncia vite. Ex quo Cirillus ait. Feia
q̄ quodāmodo fuit mortis ministra: venerāde
resurrectionis mysteriū prima pcepit ꝛ nūciat.
Adepti est ergo femineū genus ꝛ ignominie
absolutionē ꝛ maledictiōis repudiū. Sil'r etia3
p hoc ostēdit͛ q̄ quātū ad statū glorie ptinet nul
lū detrimentū patiet͛ sexus femineus. Ostēdit ēt
ꝛ xp̄s: q2 iam nō venerat vocare iustos s3 pec/
catores: ꝛ q2 peccatores ꝛ meretrices ad peni/
tentiā redeūtes p̄cedent i regno celoꝝ. Supest
adhuc ꝛ alia rō quare mulieribus prius appuit:
eo q̄ ipse ipm ardentissime amauerunt: intātū
vt ab eius sepulchro discipulis recedētibus nō
recederēt: ꝛ precipue ipsa feruētissima Mag/
dalena que stabat ad monumētum foris plorās
vt dicitur Jo. 20. que a xp̄o sibi appente inter/
rogata mulier quid ploras: existimans q̄ hor/
tulanus esset respōdebat. Tulerunt dn̄m meu3
ꝛ nescio vbi posuerunt eum. Dn̄e si tu sustuli/
sti eum dicito mihi vbi posuisti eū: ꝛ ego eum
tollam. O ardens amor Marie magdalene.
Colloquebatur magistro suo de seipso cum tā/
ta affectione: quare xp̄s benedictus eam nomi
nando Mariam se cognoscendum illi dedit at
q3 voluit prius q̄3 discipulis sibi apparere. 2°
surrexit xp̄s veraciter quia verum corpus habu
it. Contra quod aliqui arguūt. Primo q2
verū corpus non pōt esse cum alio corpore i eo
dem loco: sicut erat corpus xp̄i: nam itrauit ad
discipulos ianuis clausis: vt dicitur Joā. 20.
Secundo quia veru3 corpus non euanescit
ab aspectu intuentium nisi forte corrumpatur:
sed corpus christi euanuit ab oculis discipulo/
rum eum intuentium: vt dicitur Luc. vltimo.
Tertio quia cuiuslibet veri corporis est de/
terminata figura: sed corpus christi apparuit di
scipulis in alia effigie: vt patet Marci vlt. er/
go videt͛ q̄ christus post resurrectione3 non ha
buit verum corpus humanum. Ad primu3
argumetu3 respondet Tho. quod corpus chri
sti post resurrectionem: non ex miraculo: sed ex
conditione glorie sicut quidam dicunt clausis
ianuis ad discipulos intrauit simul cū alio cor
pore in eodem loco existens. Vel dicendum q̄
non ex natura corporis: s3 potius ex virtute di
uinitatis vnite illud corpus ad discipulos: lic3
verum esset ianuis clausis intrauit. Vn̄ Aug.

super Jo. d. Moli corporis vbi diuinitas erat clausa hostia non obsisterunt. Ille quippe non eis apertis intrare potuit: quo nascente virginitas matris inuiolata permansit. Ad secūduz argumētum dicit Tho. q̄ quicūq3 habet corpus glorificatum in potestate sua habet videri quando vult: ꝛ non videri quando non vult: hoc tamen xp̄s habuit non solū3 ex conditione corporis gloriosi: sed etiam virtute diuinitatis sue. Euanuit ergo ab oculis discipulorum: non quia corrumperetur aut resolueretur ī aliqua inuisibilia: sed quia sua voluntate desit ab eis videri: vel eo presente: vel eo abscedente ꝑ dotem agilitatis. Et si adhuc quereret̄ cur post resurrectionem non conuersabatur cum discipulis sicut ante continue. Respondet Tho. q̄ circa resurrectionem xp̄i duo erant discipulis declaranda. s. ipsa veritas resurrectionis: ꝛ gloria resurgentis. Ad veritatem aūt resurrectionis manifestandam: sufficit q̄ ei ꝑluries apparuit: vt dictum in tertio mysterio. Ad gloriam autem resurrectionis manifestandam noluit cōtinue cōuersari cum eis: sicut prius fecerat: ne videret̄ eis ad talem vitā3 resurrexisse: qualem prius habuerant. Ad tertium dicendum q̄ apparuit discipulis sicut voluit sine sui mutatōne: quia hic erat in ptāte eius. Ex quibus cōcludimus q̄ verum corpus habuit ꝛ veraciter resurrexit. Tertio surrexit xp̄s feliciter: quia ī resurrectione corpus habuit gloriosum: qd̄ apparet triplici ratione. Primo quidem quia resurrectio christi fuit exemplar: ꝛ causa nostre resurrectionis. Sancti autem in resurrectione habebunt corpora gloriosa: vt dicit apostolus .i. Cor. 15. Unde cū causa sit potior causato: ꝛ exemplar exemplato: multo magis corpus xp̄i gloriosum fuit cum resurrexit. Secundo hoc apparet: quia per humilitatem passionis meruit gloriam resurrectionis. Tertio q2 aīa xp̄i a principio sue cōceptionis fuit gloriosa ꝑ fruitionem ꝛ visionem diuinitatis. Est autem dispensatione factum vt ab anima gloria non redundaret in corpus: ad hoc q̄ mysterium nr̄e redemptionis sua passione impleret: ꝛ ideo peracto hoc mysterio anima xp̄i statim in corpus ī resurrectione reassumptum suam gloriam deriuauit: ꝛ ita factum est corpus illud gloriosum: de quo Phi. 3. apostolus dicit. Reformabit corpus humilitatis nostre configuratum corpori claritatis sue. S3 nōnulli obiiciunt ꝑpter cicatrices quas in corpore post resurrectionem retinuit que ad quandam corruptionem ꝑtinere videntur. Ad qd̄ rn̄det Tho. q̄ cicatrices ille erant in corpore xp̄i post resurrectionē non ad corruptionē ꝛ deformitatem: sed ad dignitatē3 ꝛ decorem: vt Aug. dicit. 22. li. de ci. dei. Quare autē cū cicatricibus resurrexit: plures a doctoribus assignantur rationes. Prima ratio est propter gloriam xp̄i. Unde Beda super Lucā3. Non inquit ex impotentia curandi cicatrices seruauit: sed vt in perpetuum victorie sue circumferat triūphum. Secunda ratio fuit ad confirmandum fidem circa resurrectionē Tertia ratio vt patri pro nobis supplicans q̄le genus mortis pro homine protulerit semper ostendat. Quarta ratio vt illas in iudicio ad confusionem reproborum demonstret. Unde Aug. in li. de symbolo ait. Inimicis vulnera demonstraturus est sua vt conuincens eos veritas dicat. Ecce hominē quē crucifixistis: videte vulnera que infixistis: agnoscitis latus qd̄ pupugistis: qm̄ per vos: ꝛ propter vos apertum est: nec intrare voluistis.

Qd̄ sufficienter xp̄s declarauit resurrectionem suam verbo: nuncio: ꝛ argumento.

Capitulum. .3.

t Ertium mysterium declarandum d̄ resurrectione xp̄i dicit̄ veritatis. Uoluit nāq3 clementissimus saluator nr̄ veritatem resurrectionis sue declarare sufficienter qd̄ fecit tripliciter. Primo verbo. Secundo nuncio. Tertio argumento. Primo declarauit xp̄s veritatem resurrectionis sue verbo: qn̄ .s. ante passionem ꝑnunciauit illā. Un̄ Mat. 17. post transfigurationē suam dixit. Nemini dixeritis visionem hanc donec a mortuis filius hominis resurgat. Et Math. 20. postq̄3 dixit q̄ filius hominis erat crucifigendus: subdidit Et tertia die resurget. Et Math. 26. passione sua iā3 de de proximo iminente dixit. Postq̄ resurrexero precedam vos in galilea. Secūdo declarauit veritatē3 resurrectionis sue nūcio qn̄ .s. ipso volente angelus dixit mulieribus. Surrexit: nō est hic. Marci. vlti. ꝛ Math. 28 Tertio id declarauit argumento. Un̄ Act. ꝑ Prebuit seipsum viuum in argumentis multis post passionem suam. Notandum tamē vt inquit Tho. 3. pte q̄ argumentum dicitur dupliciter. Uno mō quecūq3 rō rei dubie faciēs fidē3. Alio modo aliqd̄ sensibile signū3: qd̄ inducit ad aliquam veritatis manifestationem. Primo modo xp̄us non probauit discipulis resurrectionem

resurrectionē: q2 talis probatio argumentatiua pcedit ex aliquibus principijs que si nō essent nota discipulis: nihil p ea eis manifestaret: qa ex ignotis nō potest aliquid fieri notū. Si autē essent eis nota nō transcenderent rationē hu/manā: & ideo nō essent efficacia ad fidē resurrectionis astruendā que rationē humanā excedit Oportet. n. principia ex eodē genere assumi: vt dr .i. posterior. Si autē accipiat argumentū secūdo modo: sic xp̄s resurrectionē suā dicit argumentis declarasse: inq̄tū p quedā signa euidentissima vere se resurrexisse oñdit. Ostendit autē illa ppter duo. Primo q2 nō erāt cor/da eo2 disposita ad hoc q̄ de facili fidē resurrectionis acciperent. Unde dixit eis Luc. vlti. O stulti & tardi corde ad credendū. Et Marci vlti. Exprobrauit incredulitatē illo2. Secūdo vt p huiusmodi signa eis ostensa efficacius testimoniū illo2 redderet. Ipsa autē argumenta vel signa omnia simul sumpta ostendūt verā & gloriosam resurrectionē. Quod vera fuerit resurrectio ostendit xp̄s ex pte corporis & ex pte ani/me. Primo ex pte corporis: circa qd tria oñ/dit. Primo q̄ esset ve2 & solidū nō fantasticū vel ra2 sicut aer: p hoc q̄ palpabile p̄buit. Uñ ipse dixit Luc. vlti. Palpate & videte: q2 spiri/tus carnē & ossa nō h3 sicut me videtis habere

Secūdo oñdit q̄ esset corp⁹ humanū oñdēdo eis verā effigiē: quā oculis intuerent. Tertio oñdit q̄ esset idē corp⁹ numero oñdendo vulnerū cicatrices: ob qd dixit Luc. vlt. Uidete manus meas & pedes meos: q2 ego ipse sū. Secundo oñdit veritatē resurrectionis ex pte aie iterato corpori vnite: & hoc p opa triplicis vite.

Primo qdē p opus vite nutritiue: in hoc q̄ cū discipulis mādūcauit & bibit: vt legit Luc. vlti. Et si diceret q̄ angeli in assumptis corporibus comederūt & biberūt: vt p3 Geñ. 18. de angelis quos Abrahā suscepit hospitio: & tñ ex hoc nō cōcludit q̄ angeli habeāt vera corpora sibi naturaliter vnita: ergo nec p hoc q̄ xp̄s comedit posset argui q̄ habuerit suū verū corpus ite2 aie vnitū. Rñdet Thō. q̄ est alia ratio de angelis: alia de xp̄o. Nā angeli apparētes nō asserebāt se hoies esse: sicut asseruit xp̄s se verū hominē eē. Etiā aliter xp̄s mādūcauit: & aliter angeli. Nā q2 corpora ab angelis assumpta nō erāt corpora viua vel animata: nō erat vera co/mestio: l3 esset vera cibi cōtritio: & inectio in interiorē ptem corporis assumpti. Uñ angelus dixit Tob. x. Cū essem vobiscū videbar qdē mā ducare & bibere vobiscū: s3 ego cibo inuisibili vtor. S3 q2 corpus xp̄i vere fuit animatū: vera fuit eius comestio: q2 vt aug. inqt. Nō ptās s3 egestas edēdi corporib⁹ resurgentiū auferet: quare xp̄s vere mādūcauit ptāte nō egestate. Ideo Beda inquit. Mādūcauit post resurrectionē nō quasi cibo indigens: nec quasi nos in resurrectione quā expectam⁹ cibis egere significans sed vt eo mō naturā corporis resurgētis astrueret. Secūdo oñdit veritatē resurrectionis per opa vite sensitiue: in hoc q̄ discipulis ad interrogata rñdebat & p̄ntes salutabat: in quo oñdebat se & videre & audire. Tertio p opa vite intellectiue: in hoc q̄ cū eo loquebant & de scripturis disserebāt: & ne qd deesset ad pfectionē manifestationis: ostendit se habere diuinā naturam p miraculū qd fecit in captura pisciū: & vlteri⁹ per hoc q̄ eis videntibus ascendit in celū. Sed etiā adhuc oñdit intrans ianuis clausis pmittēs se videri & nō videri. Uñ Greg. in omel. Palpandā carnē dñs p̄buit: quā clausis ianuis in/troduxit: vt etiā post resurrectionē oñderet corpus suū eiusdē nature: & alterius glorie. Ipse itaq3 redēptor mundi q tot argumētis veritatē sue resurrectionis: vt tactū est confirmauit: vo/luit tandē de illa certiores nos reddere cū ad se attraxit oēs populos: omnesq3 natiōes falso2 deo2 cultu penitus extincto. Quomodo nāq3 nisi vinceret deus & hō sedens in gloria patris credidissent i eū nō solū populares & rudes ve/rū etiā & docti phi ac potentissimi reges & principes. O vere efficacissimū signū ad credendū in xp̄m resuscitatū: quem adorant vt dixim⁹ tot milia miliū eo2 q credunt & sperant in illū. Ipse igit est in cuius femore erat scriptū. Hic est rex regū: & dñs dominantiū Apoc. 19. Ipse ē cui data ē ois ptās in celo & in terra: q surrexit vere regnatur⁹ cū pre: & spū scō i eternū. Amē.

Feria tertia post dominicā resurrectiōis: de resurrectiōe oiū generali ante iudiciū: ꝯ illos qbus hec vr̄ veritas ipossibilis. Ser. 75.

Videte manus meas & pedes meos: q2 ego ipse sum. Uerba sunt redemptoris nr̄i Luce. 24. c. & in euāge/lio hodierno. Cū audiuimus a mortuis suscitatū dñm iesū xp̄m: spē nostram subleuare debem⁹ ad futurā omniū resurrectionē. Quoniā aūt plerisq3 incredulis & curiosis impossibile videtur: ac nullo pacto verisimile q̄

rursus anime suis corporibus reuniunt̄ sicq; esti ne z hoies tādē resurgent. Idcirco in p̄nti sermone de generali resurrectiōe aliq̄ discutiemus q̄m hanc saluator noster resurgēs idē numero p̄monstrauit in seipso: sicut pz in v̄bis allegatis in themate: in qb⁹ ad generalē resurrectiōez animū reuocātes tria mysteria declarabimus.
Primū dicit̄ veritatis.
Secū dū generalitatis.
Tertiū qualitatis.

Quod veritas resurrectionis generalis probat̄ p auctoritates: rōnes: z exēpla. Ca. .i.

p Rimū mysteriū de resurrectione generali declarandū dicit̄ veritatis: in quo ponit̄ talis cōclusio: q̄ numero electoꝝ cōpleto oēs anime reunient̄ corporib⁹ suis z resurgent hoies illi idē fm naturā q prius fuerūt Probat̄ aūt hoc tripliciter. Primo auctoritate. Secūdo rōne. Tertio exēplo. Primo auctoritate. Scribit̄ enim Job.19. Scio.n.q̄ redēptor meus viuit z in.n.d.de.t.s.s.z rur.c.pel. m.z in.c.m.v.s.m. quē vi.s.e.t.z nō.a.z.o. m.c.s.pp q̄ v̄ba Hiero.dīt de Job.ad Paulinā. Vt de ceteris silcā resurrectionē corporꝝ sic p̄phat: vt nullus de ea vel manifestius vel clarius scripserit. Et Ezech.37.deus ait. Ecce ego intromittā in vos spiritū z viuetis: z dabo sup vos neruos: z succrescere faciā sup vos carnē: z sup extendā in vobis cutē: z dabo vobis spiritū z viuetis: z scietis quia ego dñs. Et Esa.26.dicit̄. Viuent mortui: interfectiq; vri resurgent. Et Daniel.12. Multi de his q dormiunt in terre puluere euigilabūt: alij in vitam eternā: alij in opprobriū: vt videant semp. Et Sopho.3. Expecta me in die resurrectiōis. Et Jone.3. Subleuabit de corruptiōe vitā meam. Et ps.138. Tu cognouisti sessionē meā: et resurrectionē meā. Et.2.Macha.7. Rex mūdi defunctos nos p̄ suis legib⁹ in eterne vite resurrectione suscitabit. Et.1. Cor.15. Omnes qdē resurgemus. Et ibidē. Stella differt a stella in claritate: sic erit z resurrectio mortuoꝝ. Et 1. Thessal.4. Nolum⁹ vos ignorare de dormientibus vt nō.c.s.z.c.q.s.nō.h. Si.n.c.q̄ iesus.m.e.z.r.i.z.d.e.q.d.p iesum ad cū eo. Et Luc.14. Retribuet tibi in resurrectione iustoꝝ. Et Joh.5. Procedent q.b.f.in resurrectionez vite: q v̄o.m.e.in.r.iudicij. Et.Mathe.22. In resurrectione neq; nubent neq; nubent̄. Et ne multa dicamus in vtroq; symbolo resurrectio mortuoꝝ decantat̄. De qua etiā in c.i.de sum.trini.z fi.ca. Innocenti⁹ xiii⁹.ait sic. Omnes cū suis p̄prijs resurgent corporibus: q̄ nunc gestant vt recipiāt fm opa sua siue bona fuerint siue mala: illi cū diabolo penā ppetuā: z isti cū xp̄o gloriā sempiternā. Sz contra hāc veritatē arguūt nōnulli multipliciter. Primo infirmāt testimoniū scripturaꝝ asserētes q̄ qcqd in eis dicit̄ de resurrectione est spiritualiter intelligendū: lz etiā corporaliter loq videant̄: sicut cū dicim⁹ multa de deo corporalia: qui corporeus ē q̄ p metaphorā aliqd spirituale designāt

Secūdo arguūt: q2.1.Cor.15.dr. Caro z sanguis regnū dei nō possidebūt. Tertio arguūt q2 dicit Auicenna.3.metha. Qd̄ annihilatū ē nō reducit̄: sz forme corporꝝ humanoꝝ ad vltimū annihilant̄: q2 nihil de eis remanet nisi materia prima: ergo ille forme eedē numero nūq̄ reuertent̄. Quarto arguūt: q2 cōtingit vt aliqn̄ hoies carnib⁹ vescant̄ humanis: z solū tali nutrimēto nutriunt. Caro ergo eadē i plurib⁹ hominib⁹ reperit̄. Nō est aūt possibile q̄ i pluribus resurgat: nec aliter videt̄ vniuersalis resurrectio integra: si vnicuiq; non restitueretur qd̄ habuit: videt̄ ergo ip̄ossibile q̄ humanū resurrectio sit futura. Ad primū argumētū rūdet Tho.in.4. summe contra gentiles.d.q̄ Philetus q̄dā z Himeneus tenuerūt spūaliter intelligēda dūtaxat v̄ba scripturaꝝ de resurrectione: quos apls.2. Thimotei.2.reprobat. d. Philetus z Himeneus exciderūt a veritate.d.resurrectionē iā esse factā. Cōtra coꝝ igitur opinionē ē euāgelicus tex. Joh.5. vbi de vtraq; resurrectiōe spūali.s.z corporali expresse dñs ē locutus. Ait.n. Amē amē dico vobis q2 venit.h.z nūc est.q.m.au.u.fi. dei: z q au.vi. Qd̄ ad resurrectionē spūalez animaꝝ ptinere videt: q̄ iā tunc fieri incipiebat: cū aliq per fidē xp̄o adherebāt. Sz postmodū corporalē resurrectionē expmit.d. Venit hora in qua.o.q.i. m.sunt.au.vo.fi.dei. Manifestū est aūt q̄ in monumētis nō sunt aie sz corpora: ergo p̄dicit̄ hic resurrectio corporꝝ. Ad secūdū argumētū dicit Boñ.in.4.di.43.q̄ apls loquit̄ ibi de carne z sanguine q̄tū ad corruptionē: nō q̄tū ad substātiā: vt intelligat̄ q̄ q carnaliter viuunt regnū dei possidere nō poterūt: z sumit̄ ibi caro p̄ hoie p synedochen. Ad tertiū argumentū rñdet Ric.in.4.di.43.q̄ Auicenna loquit̄ de p̄tāte nature q̄ ē limitata z finita: virt⁹ autez diuina cū sit infinita pōt idē corp⁹ in numero reformare: z sic sue vnire. Ad quartū argumētum

tuz rñdet Tho. in. 4. summe cõtra gentil. c.
81. q nõ est necessariũ q qcqd fuit in hoie mate
rialiter resurgit in eo. Et iterũ si aliqd deest sup
pleť p potẽtiã dei. Ad hoc ergo q resurgat ho/
mo idẽ numero nõ requiriť q quicqd fuit mate
rialiter in eo ſm totũ tempus vite sue resumať
sed tãtũ quãtũ sufficit ad cõplemẽtũ debite quã
titatis: et ꝑcipue illud resumendũ videť qḋ per/
fectius fuit sub forma et specie humanitatis sub
sistens. Caro ergo comesta resurget in eo i quo
prius fuit anima rationalis ꝑfecta: in secũdo ve
ro si nõ solũ carnibus humanis pastus est: ſʒ et
alijs cibis poterit resumere tantũ de alio qḋ ei
materialiter aduenit: qḋ erit necessariũ ad debi
tam quãtitatẽ corporis restaurandã. Si vero so/
lum humanis carnibus sit pastus resurget i eo
quod a generantibus traxit: et quod defuit sup/
plebitur omnipotentia creatoris: q et si paren/
tes ex solis humanis carnibus pasti fuerãt: vt
sic et eorũ semen qḋ est superfluũ alimẽti ex car/
nibus alienis generatũ sit: resurget qdẽ semen
in eo q est natus ex semine: loco eius cuius car
nes comeste sunt supplebiť aliunde: hoc enim in
resurrectione seruabiť: q si aliquid materialiter
fuit in pluribus hominibus: resurget in eo: ad
cuius ꝑfectionẽ magis ptinebat: vnde et si fuit
in vno vt radicale semen in quo est generatus:
in alio vero sicut supplemẽtũ superueniens resur
get in eo qui est generatus ex hoc sicut ex semi
ne. Si vero in vno fuerit vt ptinens ad ꝑfectio/
nem indiuidui: in alio vt deputatũ ad ꝑfectionem
speciei: resurget in eo ad quẽ ptinebat ſm perfe
ctionẽ indiuidui. Unde semẽ resurget in geni
to: et nõ in generãte. Et costa Ade resurget in
Eua: nõ in Adã in quo fuit sicut in nature ꝑn/
cipio. Si aũt ſm eundẽ ꝑfectionis modũ fuit i
vtroqʒ resurget in eo in quo primitus fuit: que
omnia fient virtute illius cui nihil est impossibi
le. Hinc Aug. li. 22. de ciui. dei. c. 20. ait. Ab
sit vt ad resuscitanda corpora viteqʒ reddenda
nõ possit omnipotentia creatoris oia reuocare:
que vis bestie vel ignis assumpsit: vel in pulue
rem cinerẽue collapsum: vel in humorẽ solutum
vel in auras est exalatũ. Absit vt sinus vllus se
cretiũqʒ nature ita recipiat aliquid subtractũ sen
sibus nostris: vt omniũ creatoris aut cognitio/
nem lateat: aut refugiat ptãtem. hec ille. Se/
cundo ꝓbať veritas generalis resurrectionis
ratione: que triplex esse potest. Prima dicitur
reparationis. Secunda ꝑfectionis. Tertia con
plexionis. Prima ratio ostendẽs futuram
corporũ resurrectionẽ diciť repatõis. Ut. n. dicit
Ansel. in li. cur deus hõ. Si hõ nõ peccasset nũ
qʒ moreretur: sed cũ anima simul et corpe ad bea/
tam gloriã assumereť: ergo si xp̃s ꝑfecte repara
uit hominẽ lapsum debuit illũ ad talem statũ re/
ducere: in quo simul aia et corpus glorificareť.
Cũ autẽ hoc nõ fiat in pñti qr oẽs moriuntur: er
go aut oẽs resurgem⁹ post mortẽ: aut humani
generis reparatio fuit minus sufficiẽs: qḋ ẽ fal
sum. Idcirco saluator noster voluit a mortuis
resurgere: vt dictũ est in ꝑcedentibus: quaten⁹
et nos de resurrectõe nr̃a spẽ habeam⁹ indubi/
tatã. Unde et Paulus. i. cor. 15. ait. Si autem
xp̃s ꝑdicať q resurrexit a mortuis: quõ qdã di
cunt in vobis q resurrectio mortuorũ nõ ẽ. Si
aũt resurrectio mortuorũ nõ est: neqʒ xp̃s resur
rexit. Secũda ratio dr̃ ꝑfectõis. Ut. n. inquit
Ric. resurrectio corporũ facit ad ꝑfectionẽ vni/
uersi. Est. n. triplex substãtia. s. pure corpalis:
et pure spũalis: et corpali et spũali cõposita. Si
aie ergo a corporib⁹ separate nũqʒ corporib⁹ ite
rum vnireť: sequereť q in hac pte vniuersum ꝑ/
petuo sua ꝑfectõe careret. Preterea aia nata ẽ
vt sit pars substãtie cõposite ex corporali et spiri
tuali nature: ps autẽ hʒ de cõi lege impfectã eẽ
extra totũ. Incõueniẽs aũt est vt tã nobilis sub
stantia ꝑpetuo careat naturali ꝑfectione sui esse
Insup cũ aia sit corpis forma: et forma natura/
lem inclinationẽ habeat ad materiã: aia ex cõse
sequenti naturalẽ inclinationẽ hʒ ad ꝑficiendũ
humanũ corpus et regendum: ſʒ nulla naturalis
inclinatio est frustra: qr vt dicit in. 3. de anima.
Natura nihil facit frustra. Et i. i. de celo et mũ/
do. Natura nõ facit aliqd factũ vacuũ. Et si hʒ ẽ
verũ de natura naturata multo fortius de natu/
ra naturãte: hoc est de institutore create nature
qui ipsam nõ naturaliter nec de necessitate: sed
libera volũtate instituit. Frustra aũt et vana eẽt
in aia separata ꝑdicta inclinatio si nũqʒ esset hu
mano corpori iterũ vnienda. Tertia ratio dici
tur cõpletionis. Nã vt ait hysidorus in primo
de summo bono. c. 29. Qui mẽte tractauerunt
qḋ ꝑficerẽt corpe: simul et aio punienť et corpe
Spectat ergo ad cõpletã rõnẽ punitõis iniquo
rum et manifestationẽ diuine iusticie: vt mali cũ
suis ꝓprijs corpib⁹ ꝑpetuo puniant. Si etiã re
quirit sup abundãtissima clemẽtia et liberalitas
sũmi dei vt electi sui cũ ꝓprijs corpib⁹ eternali/
ter leteť et gaudeãt. Fuerũt nãqʒ corpa ipsa in
strumẽta et organa animarũ ad virtutum opera
exercẽda. Ipsi etenim sancti ꝓ christi amore car

nem suam crucifixerunt cum viciis et concupis
ccētiis. Et vt ait Pau. Heb. xi. Alii distenti
sunt non suscipientes redemptionem: vt melio
rem inuenirent resurrectionem. Alii vero ludi
bria et verbera experti: et insuper et vincula et carce
res: lapidati sunt: secti sunt: temptati sunt: i oc/
cisione gladii mortui sunt. Circuierunt in me/
lotis: et in pellibus caprinis: egentes: angustia
ti: afflicti: quibus dignus non erat mundus in
solitudinibus errantes: in montibus et spelun/
cis et in cauernis terre. Tertio probatur exē
plo veritas resurrectionis generalis. Et Aug.
li. 22. de ci. dei. refert exēplum illud qđ valerius
recitat li. p. rubrica de miracul. Et macro. li. i.
de somno scipionis. Et plato in li. de repub. qꝛ
quidam Pheretres natione Pamphilus mi
les officio cum vulneribus in prelio acceptis
vitam effudisse crederetur: cum. 12. die inter cete
ros vna peremptos iacens tandem esset honorā
dus igne subito seu recepta anima seu retenta
quicquid tue diuersis diebus egerat videratue tan
ꝙ publicum professus iudicium humano ge/
neri enunciauit. Faciunt adhuc ad resurrectio
nem corporum approbandam exempla eorum
qui surrexerunt p solam virtutem dei tam in ve
teri ꝙ in nouo testamēto. Scribitur nanqꝫ. 3.
Reg. 17. qꝛ Helias precibus suis filiū vidue
suscitauit: quia iam mortuus erat. Et de ipso di
cit Hiero. in prologo in Jonam. Sem ionam
hebrei affirmant filium fuisse mulieris vidue
Sareptane: quem Helias propheta mortuuꝫ
suscitauit: matre postea dicente ad eum. Nunc
cognoui qꝛ vir dei es: et verbum dei in ore tuo
verum est. Et. 4. Reg. 4. c. habetur qꝛ Heli/
seus extinctum filium mulieris precibus su/
is ad vitam reuocauit. Luc. vero. 7. c. ponitur
resurrectio adolescentis. Et Math. 9. resurre/
ctio filie archisynagogi. Et Jo. xi. resurrectio
Lazari quatuor dies in monumento iam habē
tis. Et Act. 20. c. narratur de Paulo qui dum
predicaret apud Troadē: quidam adolescēs no
mine Eutychus super fenestram cum merge/
retur somno graui cecidit de tertio cenaculo de
orsuꝫ et sublatus oblatus est mortuus. Ad quē
cuꝫ descendisset Paulus: incubuissetqꝫ super
eum: adolescens ille protinus viuens et incolu
mis resurrexit. Et vt breuius ptem istam con/
cludamus omissis aliis in medium adducem9
memorabile illud exemplum de. 7. dormiētib9
qđ Theodorus et Rufinus insimul scripserūt
In ciuitate ergo Ephesi erāt sunt. s. Maximi

anus Malchus Martinianus Joannes Se/
raphion et Constantinus. Hi cū accusati essent
Decio tunc Ephesi existenti qꝛ xp̄iani essent: da/
to eis resipiscendi spacio vsqꝫ ad reditum De
cii qui prouinciam visitaturus erat dimittunt.
At illi interim patrimonium suum in paupes
expendentes: inito consilio montem Celion se
cesserunt: et ibi esse secretius decreuerunt. Diu
ergo latentibus stetit nus eorū. s. Malchus mu
tato habitu ne cognosceretur ad emendum pa
nes ciuitatem intrabat. Cum autem Deci9 re/
diisset et eos ad sacrificandum perquiri iussissꝫ.
Malchus territus ad socios rediit: qui seden/
tes et colloquentes in luctu et lachrymis sicut
deus voluit dormierūt. Mane autem facto cū
inuestigasset Decio illos in spelunca latere iussit
os spelunce lapidibus obstrui. vt ibi fame mo/
rerentur. Mortuo ergo decio post annos. 196
tempore Theodosii imperatoris pullulauit he
resis eorum qui negabant resurrectionē mor
tuorum. Vnde contristatus Theodosius idu
tus cilicio per singulos dies flebat. Quod mi
sericors deus videns thesaurum sue pietatis
aperuit: misitqꝫ in cor cuiusdā burgensis Ephe
si: vt in illo monte edificaret stabulum pastori/
bus suis. Cementariis ergo speluncam aperien
tibus surrexerunt sancti: et putabant se vna no
cte tm̄ dormisse. Malchus vero ad vrbem de
scendere disposuit vt panes emeret et quid de
ipsis diceretur sentiret: et cuꝫ deuenisset ad os
spelunce videns lapides miratus est. Veniēs
autem ad portam vrbis vidit signuꝫ crucis su
perius depictum. Inspexit cum admiratione
et timore: pariter vrbem ingrediꝰ in qua nemi/
nem cognoscebat audiebatqꝫ homines colloqn
tes de xp̄o: sicqꝫ stupefactus et attonitus acces/
sit ad eos qui panes vendebant: et cum argen/
teos protulisset mirati venditores dicebant ad
inuicem: qꝛ ille iuuenis antiquum thesaurum i
uenisset. Malchus vero eos ad inuicem loqui
videns territus rogabat eos vt ipsum dimitte
rent: et panes et pecuniam retinerent. At illi
tenentes eum dixerunt. Vnde es tu qui the/
sauros imperatorum inuenisti. Indica nobis:
erimus socii tecum: et celabimus te. At ille q̄si
insanus stabat. Illi vero clamare ceperunt qꝛ
thesaurum absconditum inuenisset: adduxerunt
qꝫ eum ad ep̄m ciuitatis nomine Mamertinū
et ad proconsulem nomine antipatreꝫ. Qui dū
vidissent argenteos: interrogassetqꝫ Malchū
vbi reperisset: procidens ante eos Malch9
dixit

dixit. Pro deo dicite mihi vbi est Decius imperator: q heri fuit i hac ciuitate. Eps dixit. Fili non est hodie in terra qui Decius imperator nominetur. Hic fuit ante longu tempus. Malchus dixit. In hoc ergo stupeo: et nemo mihi credidit. Sed sequimini me: et ostendam vobis socios meos qui sunt in monte celion: et ipsis credite. Hoc.n.scio q a facie decii imperatoris nos confugimus: et heri sero vidi q ingressus est Decius hanc vrbem: si tamen hec est ciuitas Ephesi. Tunc eps dixit proconsuli. Visio est: quam vult dns ostendere in iuuene isto. Perrexerunt ergo cum eo et populi plurima multitudo: et inuenerunt sicut Malchus dixerat: videntesq facies sanctorum glorificauere dnm. nunciaueruntq rem tam grandem imperatori: qui mox ex Constantinopoli Ephesum veniens iuit ad locum vbi sancti morabantur amplexatusq illos dicebant. Sic video vos tam q si viderem dnm resuscitantem Lazarum. Tunc dixit sanctus Maximianus. Crede nobis: q propter te suscitauit nos deus. Vere enim i surreximus et viuimus: sicut infans e in vtero matris non sentiens lesionem et viuit: sic fuimus viuentes iacentes et dormientes: et non sentientes. Ex his dictis consolatus totus populus fuit xpianorum: et cunctis videntibus inclinantes capita sua in terram spiritum dno tradiderunt. Surgens autem imperator cecidit super eos flens et deosculans eos. Et cum iussisset fieri loculos aureos: in quibus mitterentur: in ipsa nocte apparuerut imperatori.d. vt sicut hactenus in terra iacuerant: et de terra surrexerat: ita eos dimitteret: donec illos deus iterum suscitaret. Jussit ergo imperator locum illum i honorem et memoriam eorum ornatis lapidibus decorari.

An resurrectio erit generalis respectu electorum: dãnatorum: et puulorum. Capitulu. 2.

Secundum mysterium de resurrectione generali declarandum dicit generalitatis: in quo aperiendum est an resurrectio erit generalis: et hoc triplici respectu. Primo respectu electorum. Secundo damnatorum. Tertio puulorum. Primo videndum est si resurgent elect. Et licet ex precedentibus firmiter habeatur q sic: tamen nonnulli arguunt i contrarium. Et primo quia liberior est anima ad contemplandum deum a corpore exuta q corpori coniuncta: sed nihil debet fieri quo aie electorum sint minus libere ad contemplandu deum: ergo electorum anime iterum corporibus non reunientur. Secundo arguunt: q non debet participare in premio qd prestat impedimentum in merito: sed corpus prestat impedimentum anime in merito: quia vt dicitur ad Gal. caro concupiscit aduersus spiritum: ergo non debet pticipare cum anima in premio: participaret aute si iterum aie vniretur electe.

Tertio arguunt: quia non potest esse resurrectio: nisi a morte in vitam reparatio: sed no omnes homines morientur: ergo non omnes resurgent. Dicit enim in symbolo: q xps venturus est iudicare viuos et mortuos: ergo aliq iudicabuntur qui nunq morient. Et Hiero. ad Marcellam ait. Quosdam in fine seculi aduenientes xpo non esse morituros: sed viuos repertos in imortalitate repente mutandos. Et Aug. li. 2. de baptismo puulorum dicit. Quibusdam in fine largietur vt mortem istam repentina comutatione non sentiant. Ad primum argumentum respondet Ric. q licet aia vnita corpori tali quale habet modo non sit ita libera ad contemplandum deum sicut a corpore exuta: tamen hoc non est verum de corpore glorificato quale habebunt electi in resurrectione. Ad secundum dicendum fm Ric. q in corpore nostro duo sunt. s. natura. et hec non pstat impedimentum merito: et viciositas que prestat impedimentum merito: et ideo in electis non resurget viciositas corporis: sed natura.

Ad tertium refert Ric. q falsum est dicere q no omnes homines morient cum dicat Gen. 3. ad Adam. Puluis es et in puluerem reuerteris: que sententia cecidit super oes qui fm legem nature ab eo erat descensuri. Vn Pau. Ro. 5. d. Sicut p vnum hominem peccatum in hunc mundum intrauit et per peccatu mors ita in omnes homines mors pertransiit: i quo omnes peccauerunt. Et Heb. 6. ait. Statutum est omnibus semel mori. Quare dicendu est q ad soluendum debitum originalis peccati omnes homines morientur. In symbolo vero dr q xps iudicabit mortuos qui iam mortui sunt: et viuos qui. s. viuunt in presenti licet sint morituri. Hiero. etiam pro tanto dixit qsdam non morituros: quia post mortem quasi statim resurgent. Aug. autem dictum suu correxit li. 2. retractationu. c. 23. Secudo videndum est si resurgent omnes adulti damnati. Et hoc propter vbum prophe. d. Non resurgent impii in iudicio. Ad qd rndet Ric. q illos

verbum intelligitur vel de resurrectione spiri/
tuali in pñti iudicio misericordie: vel de resur/
rectione corporali gloriosa quod patet ex verbis
sequentibus vbi subditur. Neq3 peccatores i
consilio iustorum. Tertio videndu3 est an re
surgent paruuli qui cum solo originali decesse
runt. Et quibusdam videtur quod non: eo q
resurrectio erit propter plenam retributionem
meritorum: sed paruuli tam purgati a peccato
originali q3 illi qui in peccato originali decedũt
non meruerunt nec demeruerunt: ergo nec il i
nec isti resurgent. Sed in contrarium est fr̃a i
omnium theologorum. Ideo Ric. dicit q p/
uuli qui cum originali decesserunt resurgent.
Ratio est: quia pro peccato originali obligatur
homo ad penam damni: peccatum autem ori/
ginale contrahit illa anima per sui vnione3 cũ
infecta carne: et ideo conueniens est vt anime
puulorum carentium visionis dei perpetue pu
niantur suis corporibus vnite: per quorum cõ
tagionem incurrerunt obligationem ad penã.
Ad rationem ergo in contrarium dicendu3 q
q3uis in puul non sit actus merendi: vel deme
rendi: in illis tamen in quibus remissu3 ẽ pec
catum originale est radix merendi. s. gratia gra
tum faciens: et in illis quibus nõ ẽ remissum
est radix demerendi. s. habitualis concupiscen
tia: et ideo resurgent tam isti q3 illi. Ex quibus
omnibus concludimus resurrectionem corpo
rum futuram ad omnes homines se extendere.

Qualiter mortui resurgent respectu loci:
dispositionis: et finis. Capitulum. .3.

t Ertium misterium de resurrect. de ge/
nerali dr̃ qualitas: in quo aperiendũ
est qualiter mortui resurgent: et hoc tri
plici respectu. Primo respectu loci. Secundo
respectu dispositionis. Tertio respectu finis.

Primo videndum est qualiter mortui resur
gent respectu loci: in quibus. s. locis resurrectu
ri sunt. Et dicit Ric. q si corpora mortuorum
siue illorum pulueres fuerint in monumentis:
ibidem reformabunt et surgent. iuxta illud Eze
ch. 37. Ecce ego aperiam tumulos vestros: et
educam vos de sepulchris vestris popule me
us. Et glo. super illud Math. 27. Monumẽ
ta apta sunt etc. d. Monumenta apta sunt i ty
pum resurrectionis future. Si aũt corpora non
erunt in monumentis: resurgent in illis locis
in quibus tpe resurrectionis erit ps principa/
lior corporis. Si aũt illo tpe contingat alicuius
corporis partes eẽ in pluribus locis: vtpote q
medietas cordis eẽt in vno loco: et medietas in
alio: et sic de capite et aliis membris: resurre/
ctio fiet in loco vbi deus volet. Si aũt in vno lo/
co eẽt cor totum: et in alio totum caput: tunc q/
dam dicunt q resurrectio fiet in eo loco vbi erit
cor quia ipsum formatur ꝑ̃ius q̃ cetera membra
vt dicit Ar. in. i3. de animalibus. Et sic dicit
Auicenna. Cor est pmũ membrorum in vita et est
pmum pncipium venarum et neruorum: et ab ip
so tanq3 a pmo pncipio deriuatur p totum cor
pus influentia anime vitalium motuum causati
ua: et vita ab ipso est pma origo spirituũ qui sunt
delatiui influentie ipsius anime. Circa cor ẽt
alia membra cõgregant: sicut cõtra centrum:
et est illud quod vltimo moritur in homine. Alii di
cunt q homo resurget vbi tunc erit caput: quia
vt habet. ff. de reli. et sum. fune. l. cum in diuer
sis. Ibi est hominis sepultura: vbi est caput ei9
sepultum. Amb. ẽt in glo. sup ps. Vide humi
litatem meam et eripe me: dicit q caput totum
corpus dirigit et sensibus implet: et ibi expssi
dei attribuere sibi pmentũ inter oẽs ptes toti9
corpis. Quicqd aũt de hoc sit: relinquam9 ipsi
deo: cuius virtute vt dictum ẽ resurrectio mor
tuorum fiet. 2° videndũ ẽ qualiter mortui resur
gent respectu dispositiõis: et hoc quantum ad
tria. pmo quantũ ad etatẽ. 2° quãtũ ad quanti
tatẽ. 3 quãtũ ad deformitatẽ. Primo quãtũ
ad etatẽ quertũ si oẽs resurgent in eadẽ etate.
Et rñdet Ric. i. 4. di. 44. q etas potest accipi
dupliciter. Vno modo, p toto tpe quo viuit ho/
mo ab instanti sue formationis vsq3 ad instans
sue reformationis: et sic nõ omnes in eadẽ eta
te resurgent. Alio modo, p statu corpis et vir
tutis: qui ex annis in humano corpe relinquit
i in quem modũ accipiendi etatem dicimus q
Adam factus fuit i etate virili. Et sic oẽs in ea
dẽ etate resurgent: qr omnes resurgẽt in statu
corporis et naturalis virtutis quã habituri erãt
si tantum vixissent vel hũerunt qui tũ vixerunt
que ẽ in tpe ad quod terminat motus pficiendi
qui circiter de lege cõi est illud tpus quo xp̃us
mortuus ẽ. Propterea glo. Eph. 4. quã ma/
gister sen. inducit i tex. dicit. Oẽs i eadẽ etate
resurgẽt i qua xp̃s mortuus ẽ et resurrexit: cu/
iuscũq3 etatis mortui fuerint. Et Augu. 22. li.
de ci. dei. c. 15. inquit. Quod commemorauit
apostolus de mẽsura etatis plenitudinis xp̃i:
sic accipiamus dictũ vt nec vltra nec infra iuue/
nilẽ formã resurgant corpa mortuorum: sed in ea
etate ad quã xp̃m puenisse cognouimus. Se
cundo

cundo quātū ad quātitatē querūt doc. vtrū oēs resurgent in eadē forma. Et rūdet Ric. q̄ nō sed quilibet resurget in ea quātitate ꝛ mēsura sine statura: que vnicuiqꝫ indiuiduo debebat in termino motus pficiendi secūdum naturalē virtutem caloris extēdētis humidū humidi: ꝛ suscipientis extensionē. Si aūt p errorem nature vel p nimiam supabundantiam materie esset i debitus quantitatis excessus: vel diminutio sine deiectus diuina potētia supplebit vel resecabit: put plene ponit Aug. li. 22. de ci. dei. c. 15

Tertio quantū ad deformitatem querit: vtrꝫ corpora resurgentium resurgent cum deformitatibus suis. Et quidam arguūt q̄ sic. Prio quia cicatrices sunt deformitates in corpore: sꝫ corpus xp̄i resurrexit cū cicatricibus: vt patet Jo. 20. ergo multo fortius resurgent alia corpora cum suis deformitatibus. Secūdo arguunt: qꝛ Aug. dicit. 22. de ci. dei. c. 17. q̄ mulieres in sexu femineo resurgent: sed feminens sexus est ex defectu nature ꝛ pter eius i tentionem: qꝛ sicut dicit Ar. in. 16. de aia'ibus. Femina est vir occasionatus. i. imꝑfectus: ergo aliqua deformitas erit i illis resurgentib⁹. Sꝫ in cōtrariū est auctoritas Aug. in Ench. dicēs Resurgent corpa sanctorum sine vllo vitio ser nata integritate naturꝫ. Rūdet ergo doc. theo. q̄ sicut accipi potest ex snia Aug. 22. de ci. dei c. 19. Omnis deformitas reducit vel ad illam que est ex pte coloris: vel ad illam q̄ ē ex pte figure: vel ad illam que est ex pte diminutionis ptium: vel ad illam que est ex pte supabundantie. Quocūqꝫ modo accipiat deformitas nullo pacto erit in corporibus electoꝝ. Corpora aūt damnatorum resurgent sine deformitate que ē ex pte diminutionis ptium: qꝛ vt apostolus dicit. i. Cor. 15. mortui resurgent icorrupti. s. sine diminutione fm glo. Sed vtrū resurgant sine deformitatibus aliis dubiū est. Et quidam dicunt q̄ deformitates alie manebunt eis ad maiorem confusionem illorum. Alii vero dicunt q̄ resurgent sine illis: qꝛ in reparatione corpis resurgentis magis attendet nature pfectio quā conditio que prius fuit. Hoc tamen Augu. in ench. relinquit ideterminatū. d. q̄ nos fatigare nō dꝫ eoꝝ incerta hitudo vel pulchritudo quorū erit certa ꝛ sempiterna dānatio. Ad pmū ergo argumētū respondet Augu. 22. de ci. dei. c. 20. q̄ cicatrices in corpore xp̄i: ꝛ in corporibus martyrū: vt ēt tactum est in sermone ꝑcedenti non erūt ad deformitatem: sed ad dignitatem ꝛ decorē. Ad secūdū argumentū notādum q̄ vt Aug. dicit. 22. de ci. dei. c. 17. Aliq voluerunt dicere q̄ oēs resurgent in sexu virili pp verbum apli q̄ ait. Eph. 4. Donec oēs occurramus i vir pfectū. Et sic Aug. exponit Vir dicit ibi nō a sexu sed a vtute: non corporis sed mentis: p quē modū mulier sancta vir est. Et fm hoc dicit in ps. Beatus vir q nō abiit in ꝯsilio ꝛc. quod itelligi ēt pōt de muliere. Dicendum ergo q̄ sicut viri resurgēt in sexu virili: sic mulieres in femi'eo: qꝛ hoc exigit natura i diuiduii: ꝛ cōgruit pfectioni speciei: ꝛ erit occasio laudandi sapiam dei. Et vt ait Aug. vbi. s̄ Mēbra feminea non erunt accōmodata veteri vsui: sed nouo decori: quo nō allicitur aspiciētis concupiscentia que nulla erit: sed dei laudetꝰ sapientia atqꝫ clementia: qꝛ̄uis igitur mulier generetur pter intentionem nature particularis: est tamen de intentione nature vniuersalis: que vtrūqꝫ sexum requirit ad pfectionem humane speciei: nec erit post resurrectionem i illo sexu confusio: qꝛ sicut dicit Aug. non erit ibi libido q̄ confusionis cā est. Nam priusq̄ꝫ peccassent nudi erant: ꝛ non cōfundebant vir ꝛ fem'na. Unde nec post resurrectionem vestibus opus erit. Tertio videndū ē qualiter mortui resurgent respectu finis. Et ad hoc dicim⁹ q̄ vt ex precedentibus colligi potest: finis dānatorum erit vt cum corporib⁹ eternaliter crucientur: finis autem electorum erit: vt cum corporibus in perpetuum letentur ꝛ consolentur Sed dubium in hoc oritur: vtrꝫ electoꝝ beatitudo maior erit post iudicium q̄ꝫ ante. Et rūdet Ric. di. 49. q̄ maior erit extēsiue: eo q̄ modo non habent nisi beatitudinem anime: tunc autē erunt beati ꝛ in anima ꝛ in corpe. Beatitudo etiam cuiuslibet anime erit maior extensiue: quia nunc gaudet de bono proprio: tunc autem gaudebit ꝛ de suo ꝛ de corporis bono. Aliqui tamen dicunt quod non erit maior intensiue. Sed contra eos est auctoritas magistri. d. in tex. Peracto iudicio ampliorem gloriam sue claritatis deus monstrabit electis: nō q̄ anima sit receptura maiorem glorie habitū: sed quia augebitur perfectio sue naturalis virtutis. Quanto autem perfectior est naturalis anime virtus: tanto cum equali adiutorio supernaturali deum clarius videt: q̄ autem pfectior futura sit per corporis resumptionem naturalis anime virtus. Ric. probat sic. Quāto res habet perfectiorem essendi modum: tanto

bellum cõmittere contra Nichanorem q hiersm ⁊ templum dissipare volebat: essetq; Judas in locis s. marie cum paucis q tenebant ꝓpt paucitatē suam: hortatus ē eos Judas: et posito somno quod in eadem nocte viderat in hūc modū Viderat.n. sūmū sacerdotē defunctū iam manus protendētem orare ꝓ populo iudeorū: p⁹ hūc apparuisse Hieremiā ꝓphetam dedisseque ipsi Jude gladiū aureū ⁊ dicentē. Accipe gladiū scm: in quo concidas aduersarios ppli mei Israel. Qua visione confortati qui erāt cum iuda impetū fecerūt in hostes: ⁊ ꝓstrauerūt ex eis non minus q̄ȝ. 40. milia. Nichanore cum ceteris interempto: ⁊ redierunt hierosolymā benedicētes deū: caput Nichanoris ⁊ manū cum humero abscissam circa templū suspendētes. Nōne sanctus Mercurius Julianū apostatam interfecit Nam cum ipse contra persas incederet māu forti: in nocte vidit Basilius in ecclesia scē Marie in visu multitudinē angelorum: ⁊ in medio quandā feminā in throno stantem ⁊ astantibus dicentem. Vocate mihi cito Mercurium q iulianū apostatam occidat: qui me ⁊ filium meum supbe blasphemat. Erat aūt mercurius quidā miles qui ab ipso iuliano ꝓ fide xp̄i fuerat interfectus: ⁊ in eadem ecclesia erat sepultus. Statimq; scūs Mercurius cū armis suis q̄ ibi seruabātur affuit: ⁊ iussus ab ea in prelium ꝓperauit: ⁊ monumētum suum apuit. Expgefactus autē basilius ad locum vbi scūs Mercurius cū armis suis q̄escebat iuit: ⁊ monumētū suū apiens nec corpus ibi nec arma inuenit: sequenti mane ibidem rediens inuenit corpus eius ⁊ arma ⁊ lanceā sanguine cruentatā. Et ecce quidā de exercitu dixit. Cū iulianus imperator in exercitu moraretur affuit miles qdam ignotus: q vrgēs calcaribus equū audaci mente iulianū impetiit: lanceā fortiter vibrās ⁊ ipsum p medium perforauit. Et subito abscedens nusq̄ȝ comparuit: ipse vo Julianus dum adhuc spiraret: vt dicit i historia tripartita: sanguine suo manū impleuit: ⁊ in aere piecit dicēs. Vicisti me galilee vicisti: Sicq; in his vocibus expirauit. Et ab oib⁹ suis insepultus relictus fuit. Ecce quot nobis offeruntur exempla vt aiam imortalem sciamus. O dura corda quid facitis. Cur anime salutem negligitis. Audite xp̄m dicentem Math. 16. Quid pdest homini si vniuersum mūdum lucretur: anime vero sue detrimentum patiatur. aut quam dabit homo cōmutatōem pro anima sua. Queramus igitur illā saluare: vt viuat cū xp̄o hic per gratiam: ⁊ in futuro per gloriam. Amen.

Laus deo.

Gloriosissimo principi ⁊ domino domino Nicolao Marcello serenissimo Venetiarum duci Dominicus Bollan⁹ artium ⁊ philosophie doctor debita reuerentia erga sublimitatē suam p̄missa plurimū se commendat. Cum ex florentissimo gymnasio paduano ad patriā reuersus essem: nunq; ocij mihi daretur: quale nunq̄ȝ simile per totum tēpus elapsum vite mee mihi datum fuit: cogitaui nolle vitā meam sub silentio ptransire: imo aliqd opus laude dignū decreui esse cere: quo mediāte vita nostra illustraretur. nā vita qua fruimur breuis est. Et nisi homo dū viuit aliquod laude dignum efficiat: velut belua vitā suam ducit: atq; eandem terminat. Cum autem multa ipse mecum animo voluerem decreui illā iam diu inter sic clarissimos theologos agitatā cōtrouersiam de conceptione gloriosissime virginis Marie contexere. Opus autem ad finem perductum duxi: in quo q̄ȝtum potuimus imitati sumus pr̄em nrm Aurelium augustinum ⁊ theologie principem atq; monarchā. Scotum a cuius fonte vberrimo multa preclara sumpsimus: Vissimisq; rōnibus atq; excellentissimis sanctorum auctoritatibus vginē gloriosissimā in conceptione scām: nec vnq̄ȝ a macula peccati originalis fuisse deturpatā demonstrauimus Cum vo intellexissem serenitatem tuā: gloriosissimā dei mrem Mariā summo quodā honore ⁊ reuerentia venerari: volui op⁹ hoc tuo glorioso nomini dedicare. Suscipe ergo diue pr̄inceps libenti animo opus manuū nrarum: ipsum lege ac plege: qm̄ tua excellentia multa preclara ac laude digna in ope isto inueniet. Et hoc non tm̄ meū vex et oium aliorum q ab oi cura ⁊ odio vacui sūt eē iudiciū. Nihil aliud mihi deniq; restat nisi piis pcib⁹ orare dnm deū nrm: vt ꝓ bono stat⁹ ⁊ reipublice Venete tā mortali vita serenitatē ⁊ excellētiā tuā diu feliciq; conseruet qm̄ vt igit pipateticorum pnceps Ari. 3. politicorum meli⁹ ē ciuitatē rgi a pncipe optīo q̄ȝ optia lege

Dnici Bollani artiū ⁊ phie doctoris filij magnifici domini Candiani in qōem de cōceptione gloriosissime vginis Marie, phemium.

Non paruo dolor animi afficior cū audio quosdam magistrali insula decoratos viros pertinaciter affir

mare

mare gloriosissimā intemeratāq; virginē Ma
riaz ab eterno iesu christi matrē electā a macula
peccati originalis fuisse deturpatā atq; in ea cō
ceptam. Nā cū sacrosancta mater ecclesia tanta
taliaq; de gloriosissima virgine Maria canat
atq; affirmet: que nulli vnq; alteri creature pu/
re concessa videntur: profecto possent in beatā vir
gineȝ modestius loqui: ⁊ ita pleno ore qđ affir
mant: affirmare nō deberent. Si. n. Augusti.
totius fidei nostre lumen ac sidus clarissimuȝ:
cui datū est de summa ⁊ incōprehensibili trini/
tate dei loqui atq; determinare: propter hono/
reȝ dominicū de peccatis ab illo agitur nullaȝ de
beata Vgine voluit facere questionē: pfecto hi
maximo errore ducuntur: affirmātes Vginē in
peccato originali fuisse cōceptā. Quoniā si ita
in scripturis sacris expresse determinatuȝ esset
sicuti hi viri affirmant: nōne sancta mater eccle
sia cui datū est errores remouere: ⁊ ea q̄ nostre
fidei cōsona sunt ponere: eā in peccato origina
li conceptā affirmasset atq; p̄dicasset. Si ergo
ecclesia sancta dei hoc affirmare nō decreuit q̄
tanta ac talia de Vgine locuta ē: cur ergo hi nul
la euidēti ratione coacti neq; ab ecclesia astricti:
hoc tā impie affirmare audent. Huius rei cāȝ
aliā reperire nequeo: nisi q̄ assidua eorū de hac
re cogitatio in pessimū vsum cōuersa est. ipossi
bile potiusq; esset opinionē hanc a veritate alie
naȝ ex cordibus illorū euellere q̄ȝ iudeorū pfidiaȝ
de illorū cordibus eradicare. Aggrediamur sa
cre theologie fontes vberrimos: ⁊ videamus qđ
de cōceptione gloriosissime Vginis affirmatur
ac in scripturis sacris legitur. Dicat nunc nobis
sapientia Salomonis: qđ de tali cōceptione sen
tiat loquens in psona Marie. Dominus posse/
dit me ab initio viarū suarū anteq̄ȝ quicq̄ȝ fieret
a principio creationis. s. mundi: quādo dictū ē
In principio creauit deus celū ⁊ terram. Ab
eterno ordinata sum: vt essem. s. iesu xp̄i mater
Ex antiquis. s. eternitatis: āteq̄ȝ terra fieret. i.
ante omnē corporaleȝ cōditā creaturā. Nōduȝ
erāt abyssi. i. nōdū erāt āgelice nature: q̄ abyssi
nuncupari possunt: ad ostendendū earū substā/
tiarū excellentiā. Et ego Maria cōcepta erā in
mēte. s. opificis ⁊ creatoris mei. Nōdū fontes
aquarū eruperant: nondū sanctorū p̄dicationes
eruperāt: qui sācti tāq̄ȝ fontes vberi nūcupantur
de qbus dixit ecclesia. In omnē terraȝ exiuit so
nus eorū: ⁊ in fines orbis terre Vba eorū. Nec
dum mon es graui mole. i. martyres q sua sta/
bilitate ⁊ aspersione sui sanguinis ecclesiaȝ dei
firmarunt: ⁊ in quādā stabilitate illā posuerūt: cō
stiterant. Et ego maria cōcepta erā. Ante oēs
colles ego. s. maria parturiebar. i. ante oēs crea
turarū naturas atq; essentias q̄ possunt appella
ri colles: qr sicut vnus collis aliū excedit fm
apicē ⁊ summitatē suā: sic in ordine eminentie
creaturarū essentia vnius fm pfectionē essentia
leȝ aliā excedit. Si ergo ecclesia sancta dei id qđ
de sapientia vnigeniti filij dei dicitur: de glorio/
sissima Vgine affirmare decreuit: eiusq; conce
ptio sancta in mente opificis ab eterno ordina/
ta est ante cuiuscūq; alterius creature cōceptio/
neȝ atq; creationē: quoniā vt dicit Aug. s̄mo/
ne. 43. ad heremitas. Maria mater eius. s. xp̄i
electa est: ⁊ sup oēs creaturas p̄electa: quomodo
audent hi viri affirmare peccatum ade potuisse
maculare animā Vginis ac dei matrē: si an̄ om
neȝ creaturā Vgo fuit cōcepta atq; p̄electa sup
oēs creaturas in mente creatoris nr̄i. Hoc p/
fecto ab his dicēdū nō est cū Aug. fidei nostre
sidus clarissimū li. 14. de ciui. dei. ca. xi. dicat.
Homo. n. peccato suo nō potuit diuinū ptur/
bare cōsiliū: quasi deū mutare cōpulerit qđ sta/
tuerat. hec ille. Quoniā siue adā peccasset siue
nō: cōsiliū dei in eternū manet. Dicāt etiaȝ no
bis cāntica canticorū quid de cōceptione Vginis
sentiant: ⁊ de filio dei ad gloriosissimā Vgineȝ
loquente qđ affirmant. Ecce iste. s. dei filius ve/
nit. s. in munduȝ: saliens in montibus ⁊ transi
liens omnes colles. i. excellens sup omnes san
ctos ⁊ angelorum choros. En ipse. s. dei filius
stat post parietē nostrū: scilicet quādo Vbū caro
factuȝ est: pspiciens per fenestras: sensuū. s. ex
terioruȝ: ⁊ per cancellos: sensuū. s. interiorum.
En dilectus meus. s. dei filius loquitur mihi: sci/
licet marie vt ipsum dei verbuȝ fieret caro. d.
Surge amica ⁊ nō inimica vt cetere mulieres.
Veni columba mea in qua nō est macula: aut
scl. Formosa mea. Iaȝ hyems transijt ad de/
monstranduȝ marie iraȝ dei in genus humanū
erga illā nō esse: nec ipsam sub tali hyeme posse
capi. Ideo imediate post inquit. Imber abijt
⁊ recessit: flores apparuerunt in terra nostra.
Surge. s. maria: ⁊ nulla macula est in te. Si er
go dei filius transiliuit omnes colles: oēs san/
ctos ⁊ angelorū choros: nōne fuit maior laude
gloriaq; dignissimus humani generis redem/
ptor xp̄s q̄ȝ destructor humani generis adam
pater peccati: q fuit de terra Vgine nullis vnq̄ȝ
maculis deturpata. Quomodo ergo xp̄s redē
ptor noster potuisset esse deterior q̄ȝtū ad huius

re culi ex origine ipso adã. Nã vt etiã asserit Aure
lius augustinus eodẽ sermone. 43. d. Sicut in
celo habuit patrẽ immortalẽ ꝛ eternũ: sic ꝛ i ter
ra habuit matrez omni corruptione carentem.
Erubescant hi ꝛ amplius nõ loquantur: qꝛ ma
rie dicit. Surge amica mea: speciosa mea: sur/
ge ꝛ nulla macula est in te. Amplius. Nõne fuit
potentia in patre eterno: vt verbũ ac vnigenitũ
filiuz suum quãdo debebat fieri caro nobilioris
munerisqꝫ dignitatis esset quãtũ ad originẽ ipso
Adã. Nõne fuit sapiẽtia in vnigenito filio dei:
cũ amore spiritus sancti in venerãda xpi matre
Si ergo nõ fuit omnipotentie defectus: neqꝫ sa
pientie error: neqꝫ amoris impedimẽtũ: si xp̄s
potuit venerari matrẽ: qua veneratione ꝛ ipse
venerabatur: quia vt dicit Aug. eodẽ sermone
43. In celo qualis est pater talis est filius: sicqꝫ
in terra qualis est mater secunduz carnẽ talis ẽ
filius. s. christus: pfecto potius hi silere debe/
rent: qꝫ velle talibus cõtumelijs gloriosissimaz
dei matrẽ afficere: de qua dixit ecclesia. Quibus
te laudibus efferã nescio: qꝛ quẽ celi capere nõ po/
terant tuo gremio ꝯtulisti. Et alibi dicit. Felix
es sacra virgo maria: ꝛ omni laude dignissima:
ad demonstrandũ ipsam nulla ignominia esse
afficiendã. Causa autẽ huius ẽ: qꝛ ex illa ortus
est sol iusticie christus deus noster. Et alibi dicit
ab ecclesia. Que est ista que pgredit quasi au/
rora ꝯsurgẽs pulchra vt luna: electa vt sol. Un
de dictũ est in psal. In sole posuit tabernaculuz
suũ. Quod tabernaculuz fuit virgo. Et ipse. s.
xp̄s tãqꝫ sponsus pcedens de thalamo suo. Di
cant nobis hi viri. Si deus ab eterno voluit eli
gere virginẽ: vt de hac nasceretur xp̄s humani
generis redemptor: quomõ potuit eligere crea
turaz futurã deo inimicã ꝛ ire filiã: vt mediãte
filia ire genus humanũ redimeret: p̄sertim cuz
eã potuit mundã cõcipere: imundicia seminuz
parẽtũ suoꝝ nõ obstante: qꝛ ppheta iob intuẽs
eã creaturã: in qua verbuz ac dei filius debebat
fieri caro dixit. Quis põt facere mundũ. s. indi
uiduũ aut suppositũ de immũdo cõceptũ semi/
ne. Nõne tu q solus es: ad demonstrandũ om
nipotentiã dei erga creaturã: talẽ esse: vt nõ ob
stante imundicia seminis parentũ: ipsaz creatu/
raz mundã de imundo semine cõcipi posse. Et
ideo Anselmus doctor ille venerabilis recogno/
scens se alio quodã loco male affirmasse: virgi/
nez in peccato fuisse conceptã dixit. Decet virgi
nem ea puritate nitere: qua sub celo maior nequit
intelligi. Profecto tãta puritate nõ niteret virgo

si in peccato originali fuisset cõcepta. Amplius.
Maria fuit plena gr̃a anteqꝫ Gabriel angelus
missus fuisset ad eã: qꝛ inuenit eã plenã gratia:
cũ dixit. Aue gratia plena: q̄li plenitudine gra/
tie nulla vnqꝫ creatura fuit plena. Quia vt re/
fert beatus Hieronymus ad paulã ꝛ eustochiuz
Et vere dicitur plena gratia: qꝛ ceteris sanctis p
partes datur gratia. Marie vero se infudit to/
tius gratie plenitudo. Et in eodẽ loco Paulo
post ait. Etsi in sanctis patribus ac pphetis gra
tia fuisse credit: tamẽ nõ eatenus plena. In ma/
teria vero totius gratie: que in christo est venit
plenitudo. Aug. sermone. 43. de natiuitate xp̄i
sic dicente. Maria mater xpi electa est: ꝛ super
omnes creaturas p̄electa: omnibus gratijs fecũ/
data: omnibus virtutibus ornata: omni sanctita
te in vtero matris repleta: vt de mũdissima ma/
tre mundissimus nasceret filius: qꝛ sicut i celo
habuit patrẽ immortalem: sic ꝛ in terra habuit
matrẽ omni corruptione carentẽ. Ergo hi pa/
ce sua dixerim: male affirmant virginẽ in pecca
to fuisse cõceptã si totius gratie que in xp̄o est:
in mariaz plenitudo venit. Et ideo Hierony.
cõcludens tantã gratie plenitudinẽ marie a do
mino collatã dixit. Quã natura nõ habuit. Nã
virgo secundũ naturã pnt erat ad accipiendaz
maculaz peccati originalis: qꝛ ꝛ ipsa p cõcubitũ
viri ꝛ mulieris originẽ habuit ab adã. Et ideo
tanta plenitudo gratie illi data est: nõ p naturaz
quã habuit: sed per dei gratiã atqꝫ misericordiã
Et ideo dixit Hieronymus. Usus nesciuit qꝛ
omnes maria excepta mundati fuere postqꝫ in
peccato ceciderunt. Ignorauit ratio. Naz per
rationẽ continue apud omnes argutũ fuit om/
nes qui ab adã habent originẽ per cõcubitũ vi/
ri ꝛ mulieris in peccato originali fuisse conce/
ptos secundũ legem cõmunez. Hec ergo ratio
ignorauit gratiã a domino marie collatã: ita ac
taliter qꝫ mens humana nõ capit: quia hoc exce/
dit omnẽ aciẽ intellectus humani. Immo pa/
uet celũ vt dicit Hieronymus: stupet terra. Nã
vt dicit Bernardus exponens illa verba gra/
tia plena. In ore plena gr̃a affabilitatis: in ma/
nibus plena gratia liberalitatis. Uere plena:
quia de plenitudine eius gratie capiunt vniuer
si: captiui redemptionẽ: tristes consolationem:
peccatores veniã: iusti gratiã: angeli leticiã: to/
ta deniqꝫ trinitas gloriã. Quod si ita est vt asse
rit iste sanctus ac dei vir: pfecto ꝛ ipse alio quo
dam loco salua semp reuerentia ꝛ sanctitate sua
male locutus est affirmando virginẽ a macula
peccati

peccati originalis fuisse deturpatã atq; in ea cõceptaz. Neque in hoc aliquis mihi molestus sit quia vnusquisq; magis tenet venerari dei matrem: celorũ reginã: angelorũ dominã: q̃z doctrinaz beati Bernardi in hoc passu extollere: quia cũ lumine illo totius ecclesie nostre Hieronymũ qui affirmat totius gratie plenitudinez que in xp̃o fuit in gloriosissima ac omni laude digna Maria venisse: q2 cũ de peccatis agimus: vt refert Aurelius augustinus nullaz de beata virgine volumus facere questionẽ ꝓpter honorẽ domini. Quia cũ q̃stio sit ꝓpositio dubitabilis: de beata virgine nulli dubiũ esse debet ipsam in cõceptione sanctã: ac omni gr̃a plenaz fuisse conceptã. Concludamus ergo ⁊ dicamus ꝙ si tãta fuit plenitudo gratie in Maria: qualis nec in Adã: nec in Eua fuit: qualis nec in angelis: nec in archangelis: aut in principatibus: qualis nec in potestatibus: virtutibus: aut dominationibus: qualis nec in thronis: cherubinis: nec in seraphinis vnq̃z fuit: q2 exaltata ẽ sancta dei genitrix sup choros angeloꝝ ad celestia regna: ecclesia sic affirmãte: q2 totius gratie plenitudo que in xp̃o fuit: marie data est. Hieronymo testante: q2 de plenitudine eius gratie capiunt vniuersi Bernardo loquente: quia decet virginez tanta puritate nitere: qua sub celo maior nequit intelligi Anselmo cõfitente: q2 cũ de peccatis agit̃ ꝓpter honorez domini nulla ẽ facienda lis aut q̃stio de maria. Augustino dicente: q2 inter omnes mulieres: nemine excepta fuit benedicta. Helisabet reuelante. Dicamus ergo ⁊ ex his cõcludamus: gloriosissimaz virginez in cõceptione sanctã ac plenã gr̃a fuisse: nec vnq̃z a macula peccati origialis fuisse deturpataz. Quod cũ ita sit: sicut a nobis demonstratũ est: ego qs a cunabulis ac teneris vnguiculis semp fui fuus gloriosissime virginis marie: futurusq; sum si deo placuerit vsq; ad vltimuz etatis nostre terminuz: decreui multa que ex sacris theologie fontibus emanarunt: i corpus vnum questionis cõtexere in hoc latino ac claro sermone: ita ꝙ mediante lumine gloriosissime virginis marie que tenebras intellect⁹ nostri illuminare dignabitur dicemus tãta ac talia: ꝙ si aduersarij veritatis in sua ꝓtinacia permanere nollent: rationib⁹ verissimis ducti: cõfitebuntur ⁊ ipsi gloriosissimã virginez in conceptione sanctaz: nec a macula peccati originalis vnq̃z fuisse deturpatam.

Deo altissimo gratie infinite referantur.

Queritur utrũ

gloriosissima virgo maria sit in peccato originali ꝯcepta. Affirmatiue arguendo formabimꝰ quinq; articulos.

In primo ostẽdemus per rationes cõmunes quibus ostenditur: omnes qui ex lumbis Ade habuerũt originem contraxisse tale peccatum: virginem etiã ipsam in tali peccato fuisse conceptam.

In secundo articulo ostendemus ꝑ rationes proprias specialiter de virgine loquẽtes ipsaz in tali peccato fuisse cõceptam.

In tertio hoc qdẽ demonstrabimus ex priuilegijs soli xp̃o cõpetentibus.

In quarto adducemus auctoritates cõmunes affirmantes omnem creaturã humanam puraz post ade delictum in tali peccato fuisse cõceptam.

In quinto ⁊ vltimo adducemus auctoritates specifice de gloriosissima virgine affirmantes ipsam in tali peccato fuisse conceptam.

Argumenta quib⁹ ostenditur omnes qui ex lumbis ade per concubituz viri ⁊ mulieris habuerunt originem contraxisse peccatum originale.

Ad ostendendum omnem humanam creaturam nemine excepta in peccato originali fuisse conceptam: accipienduz est illud Pauli apostoli dictum. Omnes in adam peccauerunt tanq̃z scilicet in radice: ergo omnes qui ex lumbis eius per cõcubitum viri ⁊ mulieris duxerunt originem: cõtraxerũt tale peccatuz. Primo ergo ꝓbabimus antecedens huius cõsequentie: q̃z vis sit formaliter Pauli apostoli dictuz. Secundo ꝓbabimus cõsequentiam. Data parte negatiua antecedentis: scilicet nõ omnes in adam peccauerũt: duo sequerẽtur incõuenientia. Primum incõueniens. Fuisset aliqua creatura humana que redemptiõe saluatoris nostri nõ indiguisset. Secũdum incõueniens. Preter christuz redemptorem nostrum fuisset aliqua creatura pura post lapsum ade: que in originali iusticia fuisset concepta. Primum incõueniens sic deducitur. Nam christus in euangelio dicit. Non est opus valentibus medicus. Sed male habentibus. Si ergo virgo non peccasset in Adam: neq; contraxisset peccatum per te:

ergo nõ indiguit redemptione. Probo conse
quentiam: qꝛ redemptio presupponit lapsum.
Confirmatur. Indigentia presupponit defec/
tuz. Si ergo in ꝟgine nullus fuit defectus: er
go nõ fuit in ea idigentia redemptõis. Confir
matur scdo: qꝛ vt dicit Paulus apls: sicut vni
us ade peccm̃ regnauit in oẽs in cõdẽnatõez: sic
ꝛ vnius xp̃i iusticia regnauit in oẽs in iustifica
tõem. Modo dato opposito prime ptis huius
auctoritatis: sequitur oppositũ scde ptis eiusdẽ: qꝛ
si vnius ade peccm̃ nõ regnauit in oẽs in cõdẽ/
natõem: ergo nec vnius xp̃i iusticia regnauit i
oẽs in iustificatõem. Secũduz incõueniens sic
deducitur. Priuatio originalis iusticie debite
in nobis oibus ẽ ,ppter peccm̃ primoꝝ parentuz
in conceptione vniuscuiusqꝫ nostꝝ protractum
eo qꝛ in oẽs illos peccauimus. Si ergo fuit ali/
qua creatura que in primis parentibus nõ pecca/
uit: ergo ab illa creatura nõ fuit remota in con/
ceptõe originalis iusticia que ab alijs remouetur
ex iputatõe ꝛ cõtractõe pcti originalis. Confir/
matur. Qui nullo mõ peccat ab eo nõ remouetur
id quod ab alijs remouetur ,ppter peccm̃: presertiz
cum peccm̃ sit cã priuatiua illius. Si ergo virgo
nõ peccauit in radice: neqꝫ contraxit peccm̃ origi
nale: nec alio altero mõ vnqꝫ peccauit: ergo ab
ista nõ remouetur in conceptõe sua originalis iu/
sticia: que ab alijs ,ppter peccm̃ remota fuit. Pꝫ
ergo illud antecedẽs fuisse sufficienter ,pbatum
p deductõem istoꝝ duoꝝ incõuenientiũ. Nũc
ꝟo ,pbanda ẽ consequẽtia: que talis fuit. Oẽs
in adam peccauerũt tanqꝫ in radice: ergo om/
nes q ex lumbis eius p concubitum viri ꝛ mu/
lieris duxerunt originẽ contraxerũt tale peccm̃.
Que conseqñtia nisi valeret: sequerẽtur sex ab
surda incõueniẽtia. Primũ incõueniens. Pe
na esset alicui creature illata a deo iniuste nulla
antecedente cã talis pene. Incõueniẽs sic de/
ducitur. Uirgo maria mortua ẽ tpali morte q̃
mors pena est: qꝛ ẽ vltimũ terribilium i hac vi
ta: aut ergo mortua ẽ qꝛ peccauit in adaz tanqꝫ
in radice: ꝛ non contraxit tale peccatũ: qꝛ fuit p̃
uenta per dei grãm fm ꝛc. Aut qꝛ peccauit i ra
dice: ꝛ contraxit peccatum originale. Aut pena
ista data ẽ ꝟgini ad maiorem cumulũ merito/
rum vt dicũt qdam: aut ista pena illi a dño iniu
ste data fuit. Hec ẽ diuisio sufficiens: neqꝫ ali/
ud membꝝ assignari potest quare ꝟgo mor/
tua ẽ temporali morte. Non ẽ dandũ primum
membꝝ: qꝛ peccm̃ in radice non cõtractum non
ponit aliquem defectum in aia: siue in creatura
apud dominũ. Quia dato opposito dicant no/
bis: quem alium defectum posset ponere peccm̃
originale in radice in aia alicuius nisi illum de
fectũ qui ẽ ,pprie quãdo contrahitur tale peccm̃.
Qui defectus si alter ẽ ab illo sufficit nobis qꝛ
ab eo ꝟgo non fuit liberata. voca euz quo vis:
Amplius. Seqretur si iste defectus esset alter
ab illo qui contrahitur in conceptõne per pecca
tũ originale: qꝛ in anima vniuscuiusqꝫ fuissent
duo defectus: contractio peccati: ꝛ alter p̃cedẽs
talẽ contractõem. Neqꝫ ẽ dandum scdm mem
brum: qꝛ fm opinionem tuaz virgo non cõtra
xit originale peccatum. Neqꝫ ẽ affirmãduz ter
tium mẽbruz: qꝛ merita augentur ex bonis opi
bus: ꝛ demerita augentur ex malis: ergo mors
non potuit dari ꝟgini in penam ad maiorez cu
mulũ meritorum. Confirmatur. Qꝛ nõ est ise
renda pena alicui: nisi quãdo demeretur: quia
nõ sunt facienda mala vt eueniãt bona. Cõfir/
matur secundo. Uirgo maria ob eius mortem
non fuit aucta in meritis: sed p eius humilitatẽ
quando dixit: ecce ancilla domini: fiat mihi fm
ꝟbum tuum. Et ideo post ista ꝟba maria di/
xit. Magnificat aia mea dominũ. Et post aliq̃
verba. Quia respexit humilitatez ancille sue: ec
ce .n. ex hoc beatam me dicent omnes generati
ones. Relinquitur ergo vltimũ membꝝ: cuz nul
lum aliorũ dari possit ex sufficienti diuisiõe de
ductũ: quod ẽ inconueniens ,pbatuz. Huic dif
ficili argumento qdam theologi dixerũt: qꝛ pec
catũ originale non ẽ cã adequata mortis nalis
ita qꝛ mors semper ,pueniat ex tali pctõ. Pro/
batur qꝛ mors xp̃i non fuit ,ppter peccatum ori
ginale. Et ideo dicunt qꝛ cum in ꝟgine Ma/
ria fuerunt duo principia intrinseca .s. forma in
tellectiua: ꝛ eius materia: rõe cuius cõpositõis
inest ei corruptibilitas transacto certo tempore
vnionis istoꝝ duoꝝ principioꝝ postea ,puenit
mors: qꝛ fm Aristotelẽ omne corruptibile de
necessitate corrũpetur. Et ideo mors virginis
fuit ex talibus principijs: ꝛ non ex peccato ori/
ginali. Sed salua pace tantoꝝ viroꝝ hec rñsio
theologie nostre nõ ẽ conueniẽs: qꝛ dictum est
a dño. Quacũqꝫ hora comederitis morte mori
emini. Sup qbus ꝟbis ab oibus theologicis
dicitur: qꝛ duplex fuit intellecta mors tpalis .s.
ꝛ eterna. Et si Adã nõ peccassꝫ quãuis corrupti
bilitas vnicuiqꝫ nostrũ ex nã ,ppria conueniat
tñ nũqꝫ talis aptitudo fuissꝫ educta de potentia
ad actũ. Qd aũt hec sit veꝝ auctoritate Aure/
lij Aug. hoc cõprobam9 li. 13. de ci. dei. c. 3. d.
Quapropter

Qu propter faten lum ē primos q lem hoies
ita institutos fuisse: vt si nō peccassent nullum
expirent genus mortis: sed eosdē primos pctō
res ita fuisse mulctatos vt ēt qcqd eoꝝ stirpe ex
ortū: eadē pena teneret obnoxiū. Quāuis ergo
in nobis sint pricipia cōpositōis: rōe quoꝝ iest
nobis mortalitas ꝛ corruptibilitas: si primi pa
rentes nō peccassent fuissem⁹ ꝑseruati a morte
tpali qꝛ dicit ēt Aug. eodē li. de ci. dei. c. 19. pri
mos hoies ita fuisse cōditos: vt si nō peccassēt
nulla morte a suis corporibus soluerent: sed ꝓ
meritis obediētie custodite imortalitati donati
cū eis viuerent in eternū. Ex istis auctoritatib⁹
satis clare constat respōsionē istoꝝ theologoꝝ
potius eē fm fallacem philosophiā: q̄ fm ve/
rā theologiā nostrā. Nec valet motiuū istoruꝫ
s. q̄ pctm̄ nō ē cā adequata mortis: qꝛ xp̄s mor
tuus ē ꝛ nō ex pctō: qꝛ supius ostensuꝫ est fm
Aug. q̄ mors iest nobis ex pctō primoꝝ pen/
tum: xp̄o aūt nō fuit data mors ꝓpter peccatū:
qꝛ vt dicit Esaias. oblatus ē. s. ad mortē: qꝛ ip/
se voluit. Unde mors illi necessario data non
ē: qꝛ si voluisset in eternū vixisset. Voluit ergo
xp̄s mori vt liberaret genus humanū qđ perie
rat ꝑ mortē suaꝫ. Unde dicitur ꝛ canitur ab ec
clesia. Qui mortē nostrā moriendo destruxit.
Nō q̇dem mortē tpalē vniuscuiusqꝫ nostrū de
struxit: qꝛ vnusqsqꝫ nostrū moritur: sed destru
xit mortē eternā quā debebam⁹ incurrē ex pctō
primorum pentū. Scđm icōueniens qđ seq
tur nisi ista consequētia teneat q̄ aliqua creatura
humana a deo eēt ꝓducta ꝓpter aliquē finem:
ꝛ tamē nāliter nulla antecedente cā iclinaretur
ad oppositū sui finis. Probatur qꝛ fꝫ Aug.
super libro Geñ. deus creauit hoiem vt sum/
mū bonū intelligeret: itelligendo amaret: amā
do possideret: possidēdo frueretur. Iste ergo ē
finis vltimus hois: frui deo: ꝛ videre ip̄m fa/
cie ad faciem: sicuti ē: vt affirmat vas electōis.
paulus apostolus. Probo mō isto fundamen
to declarato icōueniēs prima fronte positum
Qꝛ fm apostolum Paulum oēs indiguimus
gratia dei ꝛ redēptōe eiusdem: qꝛ post trāsgres
sionē legis primis parētibus date omnes erāt
inclinati ad damnatōem sempiternam: que dā
natio ē opposita nostro fini vltimo. Cum ergo
ēt ip̄a vgo indiguit gratia dei ꝛ domini nostri
iesu xp̄i: sine qua ēt ipsa in eternum damnata
fuisset. Quero ex qua cā indiguit tali redempti
one. Aut peccauit in radice: ꝛ non cōtraxit pec
catum. Et hoc dicendū est: qꝛ peccatum in radi
ce non contractum nihil mali ponit in aīa no
stra apud dñm rōne cuius creatura possit incli
nari ad damnatōem sempiternam. Aut idigu
it redemptōe: qꝛ contraxit peccatum originale:
ꝛ hoc dicendum nō est per te. Et cuꝫ nulla alia
cā assignari potest preter istā: relinqtur q̄ vgo
nulla antecedente cā erat inclinata ad damnati
onem: ꝛ idiguit gratia dñi nostri iesu xp̄i: quod
ē incōueniēs deductum. Tertium inconue
niēs quod sequitur nisi consequētia ista valeat:
ē q̄ vgo Maria fuisset redemptrix ꝛ nō redē
pta: consequens falsuꝫ: qꝛ tantū ē vnus redem
ptor xp̄s. Inconueniēs sic deducitur. Virgo
maria passa ē angustiam mortis: ꝛ multas ali/
as penas. Aut ergo quia in ea fuit causa talis
passionis. Aut quia in ea nō fuit aliqua causa
talium penarū. Non secundum: qꝛ in hoc ap/
pareret de⁹ iniustus vt deductū ē in primo in/
conuenienti. Si primū. Aut talis cā fuit ex pec
cato in radice non contracto. Aut peccato in ra
dice ꝛ in eo contracto. Aut propter salutem hu
mani generis. Non primum: quia peccatum
in radice nullum defectuꝫ ponit in creatura qū
non ē contractuꝫ. Neqꝫ secunduꝫ per te: quia
vgo non contraxit peccatum originale. Ergo
datur tertium mēbrum ex sufficienti diuisione
deductum. Confirmatur: qꝛ virgo non idigu
it redemptione. Probatur qꝛ redemptio pre/
supponit lapsum: ꝛ passa ē: ergo fuit redemptō
ꝛ non redempta. Quartum inconueniēs qđ
seqtur nisi consequentia ista valeat ē. Tollere/
tur enim omnis via ad ꝓbandum filios Ade i
conceptione contraxisse peccatum originale.
Hoc autem est contra Augustinum in libro đ
baptismo puuloꝝ contra hereticos affirmātes
puulos non contrahere peccatum originale ex
peccato primorum parentū. In quo loco Au/
gustinus probat ꝑ rationes verissimas atqꝫ ne
cessarias q̄ lege transgressa a primis parenti/
bus omnes qui ex lumbis eorum trahunt ori/
ginem per concubitum viri ꝛ mulieris contra
hunt tale peccatum. Inconueniēs sic deducit
Qua rōe vnum indiuiduū spēi humane pōt ꝑ
seruari a pctō originali in conceptōe ne contra
hat illud omnia indiuidua pñt preseruari ne in
conceptione contrahant tale peccatum. Pro
batur: qꝛ peccatum originale ex eadē causa in
omnibus contrahitur. Ergo si fuit preseruatū
aliquod indiuiduū ne contraheret tale peccatū
hoc fuit ex possibilitate. Probatur qꝛ illa mo/
ra hoc non potuisset fieri. Et vt dictum ē qua

rõe vnũ indiuiduum potuit preseruari: etiam oĩa indiuidua potuerunt a tali pctõ pseruari. Ergo nulla rõ necessaria põt pbare q̃ omnes q contraxerũt originem ex primis parentibus cõcepti fuerunt in tali pctõ. Probatur ista vltima consequentia: q2 si esset aliqua rõ necessaria eius opposita eẽt impossibilis: quod tamẽ non ẽ: q2 qd cõpetit per eandẽ cãm oibus idiuiduis eiusdẽ spẽi: si ab vno indiuiduo illud põt remoueri ab oibus. Cũ autẽ peccatum originale cõpetat oibus indiuiduis spẽi humane p Ade peccatũ qd fuit cã damnatõis oium nostrũ: si ab vno indiuiduo põt remoueri tale pctm̃ ne in cõceptione cõtrahat illud: ab oibus ẽt potest remoueri. Et sic tolleretur via necessaria ad pbandũ paruulos contrahere tale peccatum: ⁊ sic baptism⁹ nõ esset necessarius in paruulis. Quintum inconueniẽs quod sequitur nisi illa consequẽtia valeat ẽ q̃ si Vgo non fuisset concepta in pctõ originali: si mortua fuisset ante passionem dñi nr̃i iesu xp̃i: ad eternam gl'iam iuisset anteq̃ xp̃s a mortuis resurrexisset: quod ẽ absurdũ dicere ⁊ incõueniẽs. Probatur. Quãdocunq̃ ẽ aliqd ens in vniuerso pducto pp̃ter aliquem finẽ: si nullũ ẽ impedimẽtum respectu sui finis: illuz attingit finem. Sed sic ẽ q̃ visio intuitiua dei ⁊ fruitio eiusdẽ ẽ vltimus finis: pp̃ter quẽ aia intellectiua est pducta: ergo amoto oĩ impedimẽto aia intellectiua attinget illum finez. Maior huius rõnis est nota. Et minor ẽ pauli apostoli. d. Videbimus illũ facie ad faciẽ sicuti est. Tũc sic. Si aia Vginis fuisset sepata a corpore ante q̃ xp̃s mortuus eẽt nullum ipedimentũ ei fuisset: per quod posset remoueri a visione intuitiua dei. Probatur: q2 nõ peccatum originale: neq̃ aliquod aliud peccatũ veniale aut mortale. Neq3 illud impedimentũ posset eẽ violentum q2 hoc esset contra dei iusticiã q̃ nullo antecedente defectu anima Vginis amota fuisset ab vltimo fine eius. Quod si sic nõ est: sequitur q̃ illa anima gl'iosissima Vginis marie fuisset ad eternã gl'iam: ⁊ vidisset dñm facie ad faciem sicuti ẽ. Sextũ inconueniẽs quod sequitur nisi illa consequẽtia valeat ẽ. Fuisset aliqua creatura cõi cursu nature per cõcubitũ viri ⁊ mulieris pducta: ⁊ tamẽ in pctõ originali nõ fuisset cõcepta. Hoc inconueniẽs ẽ satis clarũ. Et primo q̃ sit pducta per cõcubitũ viri ⁊ mulieris hoc est notũ: q2 habuit parentes. s. Joachim ⁊ annã: ex qbus generata ẽ. Qd non sit in pctõ originali cõcepta hoc affirmatur a te. Hoc aũt incõueniens ẽ expsse contra Aug. in li. de fide ad petrũ d. Firmissime tene ⁊ nullatenus dubites oẽm hoiem q per cõcubitum viri ⁊ mulieris natus ẽ in peccatis cõceptum eẽ. Et sic apparet incõueniens deductum.

Argumenta specia'ia ostendentia virginez in peccato originali fuisse conceptam.

Ostq̃ deo dante rõibus vniuersalib⁹ p pbabiliter inductũ ẽ: oẽs qui ex lũbis Ade per cõcubituz viri ⁊ mulieris duxerũt originem: nemine creatura humana pura excepta contraxisse pctm̃ originale: nũc in p̃senti articulo adducẽde sũt rõẽs pp̃rie: quibus aduersariu Vitans conãtur pbare spãliter virginẽ in pctõ originali fuisse conceptã. Primuz argumẽtum est hoc. Subiectum gratie prioritate nature precedit grãm: q2 semp subiectum substantiale precedit accidens fundatũ in illo: q2 scdm Ari. substantia ẽ prior omni accidente. Sed aia virginis fuit subiectũ gratie: q̃ gratia fuit accidens: ergo prioritate nature precessit illã grãm. Tũc accipio aiam virginis in illo priori: ⁊ arguitur sic. In tali anima ẽ carentia originalis iusticie debite in primis parentibus amisse ex transgressiõe legis. Ergo in tali aia est peccatum originale. Cõsequentia p3 a diffinitiõe ad suum diffinitũ. Antecedens aũt cõsequentie p3 in illo priori. Nõ põt dici q̃ sit gratia equalẽs originali iusticie: q2 tale subiectum ẽ prius illa. Nec põt dici q̃ sibi sit originalis iusticia: q2 p̃ter xp̃m redemptorẽ nostrũ post ade pctm̃ nemo fuit in originali iusticia conceptus.

Secũdum argumẽtũ est hoc. Virgo maria indiguit gratia dei: iuxta illud pauli apl'i dictuz. Omnes indiguimus gratia dei. Isto stante arguitur sic. Aut ergo Vgo indiguit gratia dei: anteq̃ eẽt. Aut postq̃ fuit. Nõ primũ: q2 indigentia in aliquo p̃supponit illud. ergo secũduz: Sed ipossibile ẽ q̃ sit idem instans idigentie ⁊ gratie: ergo in instanti idigentie nõ habuit gratiam. Tũc quero in istanti idigentie erat aliqs defectus in maria: vel nullus. Si dicatur q̃ sit aliqs defectus: ille nõ põt eẽ nisi pctm̃ originale. Si dicatur q̃ ibi sit nullus defectus: hoc stare nõ põt: q2 vbi nullus ẽ defectus: ibi nulla est indigẽtia. Tertiũ argumẽtũ. Fundamẽtuz p quod ponitur virginẽ in pctõ originali nõ fuisse conceptã ẽ vt venereẽ iesu xp̃i mater. Sed tali honore deus nõ vult venerari matrẽ xp̃i: ergo nõ debemus ponere Vginẽ non fuisse conceptam i pctõ originali. Minor huius rõis pbatur

bat qz Hiero. sup Math. super illo. Liber generatōis iesu xpi: iquit nullā scāx mulieꝝ in genealogia saluatoris assumi: sed eas quas scriptura rephēdit: vt qui ꝑ pctōrib⁹ venerat: d̄ pctōrib⁹ nascēs oium pctā deleret. Quartuz argumētū. Illud dz poni in maria: ꝑ quod virgo magis debet xpo. Probatur qz dicit i' euangelio. Cui plus dimittit plus diligit. Sz ponere ipam in pctō originali eē cōceptā: deinde mundatā ē ponere ipsam magis xpo debitricez: qȝ ponere oppositū. Probatur: qz ſm hoc virgo cognoscit opus redemptōis: per qd opus vbū caro factū est: ergo illud ē ponēdū in ea. s. ipaz in pctō originali fuisse conceptam. Quitum argumētū. In pentibus vg nis fuit libidinosa cōiunctio: ergo ꝓles nata ex his fuit in pctō originali cōcepta. Cōseqntia pz: qz dicit i euāgelio. Bona arbor bonos fruct⁹ facit: mala āt bonos fructus facere nō pōt. Et ab Aug. affirmatur in li. de fide ad petꝝ. q̄ ois homo q ꝑ cōcubitum viri ꝛ mulieris natus ē: in pctis conceptus ē. Sextū argumētum. Qñcūqȝ sūt duo quoꝝ vnū necessario seqtur ad aliud: si datur scdm in aliquo: i illo ē: aut saltē fuit primuz: Sed sic ē q̄ pctū originale ꝛ rebellio sensuum sūt huiusmōi. s. q̄ rebellio sensuū seqtur necessario ad pctm originale. Ergo posita rebelliōe sensuū in aliqua creatura ponit pctm originale aut saltē fuit in illa. Sillogism⁹ bon⁹. maior est nota. ꝛ minor ꝓbatur: qz sensus nūqȝ fuere rebelles rōi in primis pentibus: nisi scā deordinatōe i illis: qz vt dicit Aug. li. 4. de ci. dei. c. 13. In occulto mali eē ceperunt: vt i apertam inobedientiā laberent. Nō enim ad maluz opus perueniretur: nisi precederet mala volūtas. In vgine autem qȝuis ipa nunqȝ habuit aliquem peccati stimulum ex pte sensuum: tñ vgo passa ē ſm sensus multas passiones. s. famē: sitim ꝛ dolorem mortis vnigeniti filij sui xpi: q̄ passiones ſm aiam in vgine nō erant: qz semper in illa fuit recta ratio dominās appetitui omnium sensuum eius.

Argumenta sumpta ex priuilegijs xpi ꝓbātia vginem a macula peccati originalis fuisse deturpatā.

Non sufficiunt argumenta per nos superioribus articulis adducta: immo necessarium esse videtur: vt absoluatur tota intentio aduersariorum: ponere quasdaz rationes sumptas ex priuilegijs christo competētibus ad probādū vginem i pctō originali fuisse cōceptam. Prima rō hec est. Nō sūt tātum gloriosissime virginis priuilegia a deo illi data a nobis extollēda: vt minuātur priuilegia atque dignitas ꝛ gratia saluatoris nostri iesu christi. Sed q̄ ipe solus xp̄s post ade lapsuz extiterit sine peccato: ꝑ excellētiam: dignitatem atqz grām soli attribuitur christo: ergo nō debemus ita extollere virginem ꝛ eius priuilegia vt auferatur dignitas ꝛ excellentia redemptoris nostri. Maior huius rationis nulli dubia eē debet: qz si ab aliquibus oppositum teneretur: hereticus appellari posset. Minor autem huius rōis ꝓbatur per aug. in libro de baptismo paruulorum dicētem. Restat iquirere vtruz i filijs hominuz aliquis potuerit esse sine pctō. Et dicit. Nō est i filijs hoium quisqȝ sine peccato: excepto vno mediatore. Et i eodem libro circa finem libri scdi dicitur. Teneamus fidei ideclinabilem confessionem: q̄ solus xp̄us sine peccato nat⁹ est i similitudinē carnis pcti.

Secūda ratio. Post ade delictuz solus xp̄s iter hoies sine pctō oimode iuētus ē. De mulieribus aūt nulla iuenta ē aut repta: ergo ñ ē affirmādum vgiem sine pctō origiali fuisse cōceptam. Cōsequētia probatur: qz oppositū cōsequētis isert formalr oppositum ātecedētis. añcedēs autem ꝓbatur: qz dicitur Ecclastes. 7. Vnū de mille viris repperi: de mlieribus nullaz iueni. Que verba exponēs aug. dicit. Vnū idest xp̄m de mille viris repperi. Vbi notādū est q̄ ibi accipitur numerus millenarius ꝓ oi numero sine peccato de mlieribus nullā iueni

Tertia rō. Omnis mūditia creature hūane pure dz eē citra mūditiam xpi. probatur: qz in filijs hoium nō ē iuētus qsqȝ sine pctō nisi xp̄s Sz si vgo nō fuissz cōcepta i pctō origiali ꝛ fuisset i cōceptōe sancta: mūditia vginis fuissz eqlis i cōceptōe cū mūdicia cōceptōis xpi: qd ē absurdū: ergo nō ē ponēdū vginē sine pctō originali fuisse cōceptā. Quarta rō. Fūdamētū ꝑ qd pōit vginē ñ pctō ñ fuisse cōceptā ē q̄ de⁹ potuit ꝑſuare illā a tali pctō ꝛ sic potuit ita decuit ꝛ sic decuit ita fcm̄ ē: sz istd fūdamētū ē falsū: qz isto mō possz ꝓbari xp̄z ñ fuisse mortuū ꝓ salute hūani gnis: qz potuit ñ mori. Et oē qd ē possibile deo illi ducit: ergo decuit: ꝛ sic decuit ita debebat fieri: q̄ tñ omia falsa sūt atqz risu digna.

Quinta ratio. Fundamentum per qd ponitur vginem in cōceptione fuisse scām ē: qz vbum dei filius debebat venerari virginē: quia

ab eterno eius mater electa fuit. Sed hoc fundamentũ est falsum: quia verbũ dei filius maiora potuit cõferre virgini: q̃ magis honorassent eã: quã hoc q̃ fuerit sine peccato cõcepta: vt immortalitatẽ et beatitudinẽ de facto: et tamen hec illi a dño cõcessa nõ fuere: quia nõ erant cõuenientia: ergo nõ debet dici q̃ virgo ex eo q̃ debebat esse iesu christi mater fuit pseruata ne in peccato originali esset concepta: q: hoc solũ erat xpo cõueniens.

Auctoritates cõmunes probãtes omnes q ex primis parentib⁹ duxerunt originẽ in peccato fuisse conceptos.

Non cõtenti ex his argumẽtis superioribus articulis adductis aduersarij veritatis adducũt quasdã auctoritates cõmunes ꝓbãtes oẽm creaturaʒ humanam post Ade delictũ fuisse in peccato originali ꝯceptã. Nã Esa. c. 53. inq̃t. Omnes nos q̃si oues errauimus: vnusquisq̃ declinauit in viã suã: et dñs posuit in eo. s. xpo iniquitates omniũ nr̃m. Et apostolus Paulus ad Ro. 5. Per vnũ hominem mors intrauit in mundũ: ex quo oẽs peccauerunt: et in eodẽ loco. Sicut vni⁹ ade delictuʒ regnauit in oẽs in condemnatione: sic vni⁹ xpi iusticia regnauit in oẽs. Et alibi idẽ apostolus. Sicut in Adã oẽs moriunt: ita et in xpo oẽs viuificant. Et sanctus leo papa inquit. Dñs noster peccati mortisq̃ destructor: sicut nullũ a reatu liberũ repperit in liberãdis oibus venit. Et aug. li. 13. de ci. dei. c. 14. Oẽs. n. in illo fuim⁹ q̃n ille vn⁹ oẽs corrupit: q p feminã lapsus est.

Auctoritates ꝓprie specifice ꝓbantes virgineʒ in peccato originali fuisse cõceptam.

Ultimo pro cõplemento huius affirmatiue partis adducere intẽdimus aliq̃s auctoritates specialiter explicãtes virginem in peccato originali fuisse cõceptã: vt omni ex parte p nos satisfactuʒ sit aduersarijs veritatis. Prima auctoritas est sancti Berñ. in epistola ad Lugdunenseʒ. d. Uirgo in conceptione minime sanctificari potuit: imo ipsa peccato fuit obnoxia: deinde virtute spiritus sancti mundata. Et Ansel. li. 2. Cur deus hõ. inquit Licet omnis dei cõceptio mũda sit: et absq̃ carnalis delectationis peccato: virgo tamẽ ipsa vnde assumpta est in iniquitatibus cõcepta ẽ: et in peccatis cõcepit eaʒ mater eius. De tãtis totq̃ preclarissimis viris hos duos viros auctoritate dignos: q: de alijs paꝝ curamus: inuenim⁹ expresse affirmantes virginẽ in peccato originali esse conceptam.

Quibus nõ obstantibus parteʒ negatiuam omnino tenere intendimus: et hoc verissimis rationib⁹ multisq̃ ꝓclarissimis sanctoꝝ auctoritatibus ducti auxiliante nobis gloriosissima ac intemerata dei genitrice.

In oppositum

est Augustinus totius ecclesie lumẽ ac sidus clarissimuʒ in libro sermonũ suoꝝ ad heremitas: sermone. 43. de natiuitate domini dicens. Propterea mater. s. christi electa est: et sup omnes creaturas ꝓelecta omnib⁹ gratijs fecundata omnibus virtutibus ornata: omni sanctitate in vtero mr̃is repleta: vt de mũdissima matre mundissimus nasceret filius: q: sicut in celo habuit patrẽ immortalẽ et eternuʒ: sic et in terra habuit matrẽ omni corruptiõe carentem. Igit in celo qualis est pater: talis est filius: sic et in terra qualis est mater: talis secũdũ carnẽ est filius. In celũ cũ patre eternus et immensus incorruptus et sublimis est: et in terra cũ matre immaculatus et mãsuetus. Et idẽ augu. in li. de gratia et li. ar. Cuʒ de peccatis agimus propter honorẽ domini nullã de beata virgine volumus facere questionẽ. Adiungam⁹ his duab⁹ auctoritatib⁹ auctoritates sancti Hierony. in epistola ad paulã et Eusto. d. Et si in sanctis patribus et ꝓphetis gratia fuisse credit: tñ nõ ceteris plena. In Mariã vero tot⁹ grẽ que in christo ẽ venit plenitudo. Et i eadẽ epla Ceteris sanctis per partes dat gratia. Marie vero se infudit totius gratie plenitudo. Et ansel. in lib. Cur deus hõ. inquit. Decet virgineʒ ea puritate nitere: qua sub celo nulla maior nequit intelligi. Et ideo sancta mater ecclesia canit de Maria. d. Que est ista q̃ ꝓgredit q̃si aurora ꝯsurgẽs pulchra vt luna: electa vt sol. his verbis cõcordat psalmus Dauid. In sole posuit tabernaculuʒ suũ. Qui sol fuit virgo. Et ipse. s. christus tãq̃ sponsus procedens de thalamo suo. Et in canticis canticoꝝ dicit. Tota pulchra es amica mea et macula nõ ẽ in te. Et ideo sancta mater ecclesia dicit. Felix es sacra virgo maria: et omni laude dignissima.

Quare autẽ Maria sit omni laude dignissima: explicatur causa: q: ex te ortus est sol iusticie christus deus noster.

Ordo seruandus in questio.

In q̃one

I N questione ista seruabibus talem or/
dinem.
p. Videbimꝰ ð originali iusticia ꝓmoꝝ parētū
2° Videbimus de lege a dño primis parenti
bus data.
3° Videbimꝰ de peccato primoruꝫ parentum
⁊ eius causa.
4° Videbimꝰ q̄ mala sunt secuta ex tali pctō.
5° Videbimꝰ de peccato primoꝝ parentū: qð
transiuit ad omnes posteros ⁊ descendentes
ex lumbis ade primi parentis nostri.
6° Videbimꝰ quid est peccatū originale cōtra/
ctum in nobis.
7° Videbimꝰ i q̄ subiecto fuit ꝯctū tale pctm̄.
8° Videbimꝰ quot modis soluitur debitum.
9° Videmꝰ quot sunt modi redemptionis.
10° Videbimus ꝙ tam ex parte dei q̄ꝫ ex parte
virginis fuit possibile ꝙ v̄go preseruaretur a
peccato originali.
11° Videbimꝰ ꝙ hoc fuit conuenientissimuꝫ.
12° Videbimꝰ quod virgo fuit in conceptione
sancta: ⁊ a peccato originali ꝑseruata ex parte
christi redemptoris nostri.
13° Hoc idē videbimꝰ fuisse ex parte v̄ginis
14° Videbimꝰ modū ꝑ quē virgo fuit libera/
ta ne incurreret siue cōtraheret tale peccatum
15° Videbimꝰ cur virgo nō fuit liberata a pe/
nis peccati si fuit liberata a peccato.
16° Videbimꝰ in quibus differt cōceptio chri
sti a cōceptione v̄ginis Marie.
Vltimo soluemus argumenta ante oppositum
questionis adducta: ⁊ sic erit finis questionis

De originali iusticia primoꝝ parentuꝫ.

C Reauit itaqꝫ deꝰ hominē ad imagineꝫ ⁊ similitudinē suā omni grā atqꝫ recti/tudine plenū ex vtraqꝫ parte. s. tā incorporea q̄ꝫ corporea ꝑfectū. Intellectus hominis creatorē suū recte intelligebat. Volūtas eiꝰ se/quens rationē rectā: deū sup oia ardēti quodā desiderio affecta amabat. Sensus oēs: tā inte/riores q̄ꝫ etiā exteriores ita ordinati erāt ꝙ ap/petitus coꝝ tātū ad illoꝝ obiecta se extendebāt: q̄ꝫtū a ratione recta ⁊ electione volūtatis sequente illā rationeꝫ rectā ꝑmittebanť. Ex qbꝰ sic in hoīe existentibꝰ resultabat originalis iusticia primoꝝ parentū. Nā cuncta animalia plenā obe/dientiā homini ꝓstabāt. Sensus oēs recte rō/ni subiecti erāt. Voluntas ita bene a deo insti/tuta erat ꝙ omni rectitudine plena creatorē suū amabat. Intellectus recte deū factorē atqꝫ creatoreꝫ suū intelligebat. Nā vt dicit Aurelius augustinus. Creauerat deꝰ rationalē creaturā: vt summū bonū intelligeret: intelligendo amaret amādo possideret: possidendo frueretur.

De lege a dño primis parentibꝰ data.

Q Vāuis hō plenus grā atqꝫ rectitudine a dño creatus esset: tamē omnipotens deus regula infallibilis decreuit illi dare legē. Nā cū vnūquodqꝫ ens finitū: q̄ꝫuis in suo genere siue specie ꝑfectuꝫ ex se sine ordine ad primū ens inde pendens atqꝫ infinitū regulari ex sui natura nō possit: qꝛ tale ens finitū est ens ꝑ ꝑticipationē: ⁊ omne tale reducit̃ ad ens per essentiā: cuiusmodi deꝰ ē: ideo illi a dño da/ta est lex. nō qdē difficilis: imo omniū facillima vt mediante tali lege ⁊ eiꝰ obseruātia hō regularetur: vt posset mereri vitam eternā. Dixit er/go dñs primis parentibꝰ. De arbore sciētie boni ⁊ mali ne comederitis: quacūqꝫ. n. hora co/mederitis morte moriemini. Nā primis parē/tibus in paradiso delitiaꝝ cōstitutis: solūmodo fructus arboris vniꝰ a dño vetitus est: nō ꝙ fructus ille tā excellens atqꝫ nobilis esset: ita ꝙ nobilior aut eo excellentior in paradiso delitiarum inueniri nō posset: sed vt hō illa parua lege a domino accepta atqꝫ obseruata: vitā eternā mereri posset. Q̄ð si in tā parua atque infima re hō plenā obedientiā creatori suo dare nollet: dupli ci moreret̃ morte. s. temporali: q̄ aīa a corpore separat̃: ⁊ eterna: q̄ dānati cōtinue moriunť ꝓ/pter amotioneꝫ infiniti boni: ⁊ propter afflictiones cōtinue a demonibus atqꝫ malis spiritibꝰ illis datas.

De peccato primoꝝ parentū.

A Ccepta ergo lege a dño: diabolus hu/mani generis inimicus simulans cām vetiti fructus primis parentibꝰ dixit. Cur ꝓcepit vobis deꝰ ne comedatis ex omni li gno. Cui respondentes dixerūt. Ne forte mo/riamur. Recordabanť ꝙ dñs illis dixerat: quacūqꝫ hora comederitis morte moriemini. Quibus diabolꝰ dixit. Nequaq̄ꝫ moriemini. Scit enīꝫ deꝰ ꝙ quacūqꝫ hora comederitis aperienť oculi vestri: ⁊ eritis sicut dij scientes bonū ⁊ malum. Cūqꝫ de v̄bis diaboli: qꝛ mouit ab illis cām mortis cogitare cepissēt: fructū vetiti arboris comederūt. Vñ dicit sacra scriptura. Vidit ergo mulier ꝙ esset bonū ad vescēdū: deditqꝫ viro suo: q comedit. Lege ergo illis a dño data abeis transgressa amiserūt grām omnē rectitudi/neꝫ atqꝫ originalē iusticiā. Tunc ceperunt sen/tire aliā legeꝫ in sensibꝰ suis repugnantem legi

mentis eorum. Unde Ansel. li. cur deus hō. inquit Inobediētia primorum parētum iusticie debite nuditas fuit eā. Causa aūt peccati huius fuit volūtas eorum praua: et per voluntatē eorum fuit cōmissum tale peccatū. Nā volūtas per electionē rectā meretur: quia illa electio est cōformis rōni recte. Nam electio recta scḋm Ari. 6. ethicorum sequitur rōnē rectā. Cū ergo primi parētes itelligerēt fructū vetite arboris a dño vetitū fuisse: per electionē rectā noluerūt esse cōformes diuine volūtati: imo voluerunt esse difformes: et potius credere diabolo quam creatori suo. Unde Aug. li. 14. de ciui. dei. c. 13. inquit loquēdo de primis parētibus. In occulto mali esse ceperūt: vt in apertā inobediētiā laberentur. Nō. n. ad malū opus peruenirent nisi precederet mala volūtas. Volūtas ergo i primis parētibus fuit illa q̄ primo peccauit: ex quo postea peruenerūt ad malū opus. Unde dicit sctūs Aug. in eo. c. Si volūtas supple primorum parētū i amore superioris et immutabilis boni: a quo illustrabatur vt videret: et accendebatur vt amaret: stabilis permāsisset: nō inde ad sibi placēdū induceretur: vt ex hac tenebresceret atque frigesceret: vt vel illa. s. Eua verum crederet dixisse serpentē: vel ille. s. Adā dei mādato vxoris preponeret volūtatē. Ex quibus apparet quod peccatū primorum parētū formaliter fuit carentia iusticie debite in illis amisse. Secundo apparet quod peccatū eorum nō fuit rebellio sensuū erga rōnē: quia sensus nūquam fuissent deordinati nisi primo fuisset deordinata volūtas. Quia sicut primi parētes scḋm rōnē obediētiā debitam deo prestare noluerūt: imo facti sūt rebelles creatori suo: sic et sensus facti sunt rebelles rōni: obedientiāque debitā ei prestare nō potuerunt. Talis ergo rebellio sensuū in primis parētibus secuta ē immediate post peccatū ab eis cōmissum. 3o apparet quod peccatū eorum nō fuit obligatio ad penā duplicis mortis: quia talis obligatio orta est ex peccato iam cōmisso.

De malis secutis ex peccato primorum parētū

Facti ergo sunt filij ire ex transgressione legis: et amiserūt dei grām et originalē iusticiā: incurrerūtque duplicē mortē. s. tpalē: mortēque eternā icurrissent: nisi fuisset grā et humanitas redēptoris nri. Ex tali. n. peccato oēs sensus facti sunt rebelles rōni: senserūtque aliā legē in sensibus eorum repugnātē legi mentis illorum. Tunc caro cepit cōcupiscere aduersus spiritū: et spūs aduersus carnē. Eiectique sunt de paradiso terrestri. Dictūque ē per dñm ade In sudore vultus tui vesceris pane tuo. Et Eue dictū fuit. In dolore paries filios tuos. Unde si nō peccassent nullū genus mortis expti essent scḋm Aug. li. 13. de ci. dei. c. 3. qui ait. Attendū est primos quidē hoīes ita institutos fuisse: vt si nō peccassent nullū experirentur genus mortis: sed eosdem primos peccatores ita fuisse mulctatos: vt etiam quicquid eorum stirpe esset exorti eadem pena teneretur obnoxium.

De peccato primorum parentū quod transiuit ad omnes posteros.

Sicut grā dñi ac originalis iusticia primis parentibus a deo creatore suo dono data fuit nullis eorum meritis antecedētibus ipsisque bene coopantibus i bonū illa trāsiuisset ad oēs posteros atque descēdētes ex lumbis eius: omnesque filij grē fuissemus: sic et ipsis peccātibus indignatio dñi cecidit super illos: atque ad oēs posteros et descēdētes ex lumbis eorum sed legem trāsiuit. Et illud quod fuit actuale peccatū i illis per originē i nobis dicitur originale. Nā vt dicit anselmus in li. Cur deus hō. Inobediētia primorum parētū iusticie debite nuditas fuit causa per quam oēs sumus filij ire. Quod aūt peccatū primorum parētū scḋm legē cōem trāsiuerit ad oēs posteros: rōnibus et auctoritatibus cōprobamus. Quia quicunque aliquid datur alicui ita quod per primos illud debet trāsire ad posteros: ablato illo a primis duobus aufertur illud ab oibus alijs sequētibus. Iusticia aūt originalis ita data fuerat primis parētibus quod si nō peccassent: illa ad oēs posteros trāsiuisset: ergo ab eis ablata propter peccatū eorum illa nō potuit trāsire ad oēs posteros et descēdētes ex lumbis eorum. Amplius Ex lege filij seruorum serui sunt. Cū aūt primi parentes fuerūt serui propter peccatū: ergo oēs descēdētes tali seruitute fuerūt affecti. Amplius. Originalis iusticia ipsis bñ coopantibus trāsiuisset ad oēs posteros et descēdētes ab eis: ergo ipsis male coopantibus in illis fuit amissa atque in oibus descēdētibus ex lumbis eorum. Auctoritatibus hoc idē cōfirmamus. Nā scḋm Paulū aplm oēs i adā moriuntur. Et alibi. Per vnū hoīem mors intrauit in mūdū: ex quo oēs peccauerūt. Et alibi. Sicut vnius ade peccatū regnauit in oēs in cōdēnatiōem et cē. Et alibi. Oēs in adam peccauerūt. Et sctūs leo papa. Dñs nr peccati mortisque destructor sicut nullum a reatu liberum repperit: ita liberādis omnibus venit. Et Dauid in psal. Omnes declinauerunt simul, inutiles facti sunt. Et Esa. Omnes nos quasi oues errauimus: vnusquisque declinauit in viā suā. Et Aug. Omnes nos i illo fuimus: quādo ille vnus. s. Adā oēs corrupit

Et idem

Et idez Augu. Nō est in filijs hominū quisq̄ⱬ sine peccato.

Quid est pctm̄ originale cōtractū in nobis.

Videndū est a nobis in p̄senti articulo: qd est peccatū originale in nobis cōtractum. Peccatū originale in nobis nō est aliqs malus actus sicut quidā dixerūt. Nā malus actus in nobis ex mala electione voluntatis sequit̄. In paruulis aūt non pōt esse mala electio voluntatis neqⱬ bona: qꝛ ipsi nō possunt exercere operationes anime intellectiue perfectas. s. intellectus ⁊ voluntatis p̄ quas possint mereri ⁊ demereri. Amplius. Si peccatū originale eēt aliqs malus actus: sequeret̄ ꝙ aliqs peccaret actualiter anteq̄ⱬ exiret de ventre m̄ris sue. Probat̄. Quia peccatū originale ↄtrahit̄ quādo vnit̄ aīa intellectiua corpi suo organico phisico. Hoc aūt ꝙ deducit̄ est impossibile: qꝛ pueri in ventre matris nō vtunt̄ libero arbitrio. Amplius. Si peccatū originale esset aliqs malus actus esset peccatum actuale ⁊ nō originale. Dicam⁹ secundo: ꝙ peccatū originale in nobis nō est aliqs malus habitus vt affirmarūt nōnulli: qꝛ ex frequentatis actib⁹ generat̄ habitus. 6. ethi. Modo demonstratū est ꝙ pctm̄ originale nō est aliqs malus actus: qꝛ talis in pueris esse nō pōt. Q̄ð si mali actus nō sunt: mali habitus esse non p̄nt. Nā remota cā remouet̄ effectus. Dicam⁹ tertio ꝙ peccatū originale i nobis nō est rebellio sensuū erga ratione: qꝛ talis rebellio est sequela peccati: ⁊ nō peccatū. Amplius talis repugnātia sensuū est: qꝛ ps superior ⁊ rōnalis est deordinata erga dn̄m. Dicamus quarto ꝙ peccatū originale nō est formaliter obligatio ad penā damni: qꝛ talis obligatio est ex aliqua cā. Talis aūt cā nō pōt esse ipsamet obligatio: ergo est ex peccato: qꝛ nō ex virtute: nec ex aliena cā immediata. Ex quib⁹ apparet ꝙ illa ratio quaⱬ facit Franciscus Maronis in. 3. sententiaꝝ in questione vtrū beata virgo sit in peccato concepta nihil valet: quādo vult p̄bare ꝙ peccatū originale nō sit carentia originalis iusticie. Quia si deus creasset Adaⱬ in puris naturalib⁹: habuisset illaⱬ carentiaⱬ originalis iusticie: ⁊ tamē nō habuisset peccatuⱬ. Dico primo ꝙ illa non est completa diffinitio peccati originalis. Peccatuⱬ est carentia originalis iusticie: sed sunt plura alia: vt videt̄. Neqⱬ etiā est completa diffinitio peccati actualis siue habitualis Ade nisi ponantur multa alia. Hinc est ꝙ nō concluditur Ibi nō est originalis iusticia ⁊ subiectū est aptū natū ad illā: ergo ibi est peccatū. Secundo dico ꝙ si Adā non fuisset creatus in originali iusticia: cū illa sit donuⱬ ⁊ gratia supernaturalis: tūc non diceret̄ habere carentiam illius in subiecto apto nato: quia priuatio dicitur dupliciter. Aut quādo deperditur forma in subiecto apto nato ad illā: vt patet in ceco. Aut q̄ñdo in nobis debet euenire aliquid ⁊ aufertur mediū: sicut pꝫ: qꝛ si primi parentes nō peccassent: habuimus originalē iusticiā. Modo si deus non creasset adam cū originali iusticia: nullo istorū modorū fuissemus priuati. Dicam⁹ quinto ꝙ peccatū originale nō est appetitus siue inclinatio mediante qua anima desiderat vniri corpori infecto: qꝛ cū talis appetitus sit anime naturalis cōpetens ei per se: ab ipsa nunq̄ⱬ posset amoueri tale peccatū p̄ passioneⱬ dn̄i nisi aīa intellectiua destructa. Dicam⁹ sexto ꝙ peccatū origiale nō est formaliter vnio aīe ad corp⁹: qꝛ si tale ab homine amoueri deberet p̄ passionē dn̄i: prius oꝫ ꝙ anima dissolueret̄ a corpore: si peccatū formaliter esset vnio anime ad corpus. Amplius. Vnio anime ad corp⁹ est naturalis: ⁊ ex ea inquantū talis nulluⱬ cōtrahitur peccatū: qꝛ anteq̄ⱬ primi parentes peccassent in cōceptione eoꝝ anime sue fuerunt cōiuncte corporibus suis sine aliqua macula ⁊ peccato. Cōcludendo ergo diffinitionē peccati originalis in nobis existentis dicamus. Peccatū originale est carētia originalis iusticie debite in primis parētib⁹ amisse ex trasgressione legis i nobis deriuata ex actuali peccato primoꝝ parentū obligans nos ad duplicē mortē. s. temporaleⱬ ⁊ eternā ⁊ ad ceteras penas que taleⱬ carentiā sequuntur. Ista diffinitio declarat̄ a nobis per singulas particulas eius. Primo dicitur peccatuⱬ originale ⁊ in hoc distinguit̄ a peccato actuali. Est carentia. Nā cū peccatū nō sit ð genere positiuoꝝ: oportet ꝙ diffiniat̄ p̄ carentiaⱬ: sicut cetera priuatiua diffiniuntur. Secūdo dicit̄: originalis iusticie ⁊ in hoc explicat̄ cuius forme peccatū originale sit priuatio. Dicit̄ tertio loco debite: q̄ nisi esset amissio iusticie debite: non obligaremur ad duplicē penā. Dicit̄ quarto: i primis parētibus amisse: ad excludendā iusticiā originaleⱬ in angelis malis amissaⱬ: quia tali iusticia non priuamur: sed ea que fuit in primis parentibus amissa. Dicit̄ quinto loco: ex transgressione legis in nobis deriuata vt explicet̄ cā quare etiaⱬ nos q̄uis nō peccauim⁹ actualiter tñ qꝛ fuim⁹ ex lumbis eius p̄ transgressionem legis ab eis

factaʒ amisimus talẽ iusticiã originalẽ debitaʒ. Dicit' sexto ex actuali peccato primoꝝ parentuʒ q: vt dicit Aug. Omnes in illo. s. Adã fuim⁹ qñ ille vn⁹. s. p peccatũ actualẽ oẽs corrupit. Dicitur vltimo: obligans nos ⁊c̃. vt explicent ea q̃ sunt finis hui⁹ peccati: ⁊ quarũ penaꝝ sit causa tale peccatum.

In quo subiecto cõtrahit' peccatũ originale.

Quãuis ex superiorib⁹ in precedenti ar articulo iaʒ dictis satis clare ꝯstare posset: quomodo cõtrahit' peccatũ originale in nobis: ⁊ in quo subiecto fuit talis macula: tamẽ ad meliorẽ euidentiaʒ dicendoꝝ decreui declarare ista in ꝓprio atq; determinato articulo. Contrahit' ergo peccatũ originale in nobis isto modo. Nã aĩa ꝓprie est illa q̃ est subiectuʒ ꝟtutis ⁊ vitij: mediantib⁹ potentijs eius. Naʒ aĩa que peccauerit: sʒ ecclesiã ipsa morieť. Nã si primi parẽtes nostri nõ peccassent: aĩa vniuscuiusq; nostrũ fuisset creata plena grã cũ omni rectitudine atq; originali iusticia: vnitaq; corpori: omnesq; sensus rationi fuissent subiecti: sicut fuit quãdo fuerunt create anime primoꝝ parentũ: quãdo fuerunt suis corporibus vnite. Nunc ꝟo ꝓpter peccatũ eoꝝ q transgressi sunt legẽ: anima nostra creat' absq; grã originali iusticia atq; rectitudine: vnitaq; corpori illud dominiũ habere nõ põt sup corpore suo: quod habuisset si in grã fuisset creata. Ideo q̃ primum aĩa est vnita corpori suo: alia lex est in illa: ⁊ alia in sensibus corporis. Naʒ caro pugnat aduersus spũm ⁊ spiritus pugnat aduersus carnẽ: ⁊ alia lex est in sensibus diuersa a lege mẽtis nostre. Isto ergo mõ cõtrahit' tale peccatuʒ i taliq; subiecto: in animaq; nostra ẽ talis carentia: ratione cuius anime nos dicimur priuati. Nã vt dicit Aug. li. 14. de ci. dei. In occulto mali ẽe ceperunt: vt in apertã inobedientiã laberentur Nõ enim ad malũ opus peruenireť nisi p̃cederet mala voluntas. Per malã ergo electionẽ volũtatis primoꝝ fuit amissa illa rectitudo q̃ erat in voluntate eoꝝ: ratione cuius tenebant' ꝯformari voluntati diuine. Volũtas ergo fuit illa que fuit priuata ⁊ inordinata per malã electionẽ rõne cuius oẽs sensus eoꝝ deordinati fuere. In nobis ꝟo nõ fuit aliqua mala electio voluntatis q: nõ peccauimus actualiter: sʒ in illo tãq̃ in radice fuit omne illud qđ secutũ est ex mala electione voluntatis primoꝝ parentũ. Quia sicut voluntas eoꝝ curuata ⁊ praua ex trãsgressione facta est: sic nos p peccatũ eoꝝ creamur cũ volũtate nõ recta ⁊ sine grã. Et sicut in illis emissa rectitudine volũtatis sue amiserũt omnẽ rectitudineʒ sensuũ: sic ⁊ aĩa nostra creata absq; grã ⁊ originali iusticia cuʒ vnitur corpori suo organico: oẽs sensus fiunt rebelles rationi: tenemurq; ad ad debitũ duplicis mortis: omnesq; passiones quas habuerit primi parentes: ⁊ nos q ex lumbis eoꝝ sum⁹ habem⁹. Ex qb⁹ sic determinatio apparet error illoꝝ q dixerũt cõcubitũ inordinatũ viri cũ muliere esse causam cõtractionis talis peccati: q: p talẽ cõcubitũ vniunt' spermata ex infecta carne ꝓgredientia: ex eisq; seminib⁹ sic vnitis generat' corp⁹ infectũ: animeq; vnituʒ aĩa ab eo corpore inficit'. Sed salua pace eoꝝ hoc nõ videt' esse veꝝ: q: si aĩa nostra crearetur plena gratia ⁊ originali iusticia quẽadmodũ fuerunt aĩe primoꝝ parentũ create: oẽs mũdi cõcubitus nõ essent causa talis deturpationis aĩe: q: cũ aĩa nostra intellectiua nõ sit educta de potentia materie: sed a deo imediate creata spũalis nõ põt infici a carne infecta: q: illa nõ est susceptibilis qualitatũ corporalũ. Amplius. In illo subiecto cõtrahit' peccatũ in nobis: i quo fuit contractũ peccatũ primoꝝ parentũ ex trãsgressiõe actuali ab eis facta. Sʒ tale pctm̃ i p̃mis parentibus fuit in volũtate eoꝝ cõtractũ: q̃ potentia fundat' in animab⁹ ipsoꝝ. Ergo ⁊ in nobis tale peccatũ fuit cõtractũ in voluntate ⁊ aĩa nostra. Ampli⁹. Aĩa primoꝝ parentũ fuit illa q̃ p peccatũ fuit priuata originali iusticia. Originalis aũt iusticia est bonũ anime ⁊ nõ corporis: q: extante illa in aĩa nostra oẽs sensus obediũt rationi. Cuʒ aũt carentia talis originalis iusticie sit in anima: in illa prius cõtrahitur tale peccatuʒ q̃ q: sensus fiant rationi rebelles. Caro ergo infecta nõ est illa q̃ priuet animã tali originali iusticia: sed ẽ imediate deus: q imediate creat illã animã. Et q: id qđ anime cõpetit seorsuʒ ⁊ per se absq; corpe: nõ dicim⁹ illi cõpetere: ideo vnita corpori dicimus tale suppositũ cõtraxisse peccatũ originale. Naʒ quẽadmodũ dicit Ari. primo de aĩa. Si qs dixerit animã intelligere: ẽ sicut si qs dixerit eã texere ⁊ filare. Et tñ intellectiua est illa p quã hõ intelligit ⁊ sapit. d. art. in 3. de aĩa. De parte autẽ anime qua intellect⁹ cognoscit ⁊ sapit. Tamẽ q: operationes sunt suppositoꝝ. i. meth. nõ dicim⁹ aĩam intelligere sʒ hominẽ intelligere. Sic ⁊ in aĩa intellectiua q̃uis in illa sit ꝓprie carentia originalis iusticie debite: tñ nõ dicim⁹ aĩam cõtraxisse tale peccatũ: sed hominẽ. Mediũ aũt p qđ cõtrahit' tale peccatũ

est cõcubitus

est concubitus viri ⁊ mulieris. Est tñ remotuȝ mediũ eẽ cã sine qua nõ. Mediũ aũt ꝓpinquũ ẽ ex vnione aĩe intellectiue cũ corpore suo orga nico. Scḋo appet error illoꝝ qui dixerũt ꝙ pec catũ originale contrahiẽ in aĩa ex iclinatõe eius ad corpus isectũ: ⁊ cũ delectatur cũ corpore. Sȝ salua pace eoꝝ hoc nõ ẽ veꝝ: qꝛ talis appetitus aut icliatio aĩe ad corpus isectũ: aut precedit co gnitõem itellectus: ⁊ electionem volũtatis: aut subseq̃tur. Nõ primũ: qꝛ cuȝ talis appetitus vt aĩe naturalis: neqꝫ ab aĩa possit remoueri ꝑ ali quã potentiã: cũ ille sit aĩe naturalis ⁊ ꝓpri⁹ se/ queretur ꝙ pctm̃ originale nũq̃ȝ posset remoueri ab aĩa. Neqꝫ ẽ dicendũ scḋm: qꝛ illud ẽ pecca/ tum actuale ⁊ nõ originale.

Quot modis soluitur debitum ex aliqua cau sa contractum.

b His visis atqꝫ determinatis ad maiorẽ euidentiam dicendoꝝ decreui in isto articulo notare quot modis dimittiẽ de bitũ ex aliqua causa contractuȝ. Prim⁹ ergo modus quo dimittitur debitũ ẽ per cãe cessatio nẽ. Vt quãdo filii remanẽt post mortẽ suoꝝ parentũ absqꝫ bonis paternis nõ tenẽtur ad de/ bita patris: qꝛ cessauit ille q fuit cã talis debiti: ⁊ in bonis eius nõ remansit q̃cq̃ȝ. Isto modo nõ fuit solutũ debitum contractũ in primis pã/ tibus: ⁊ ẽt nostꝛ in morte nostra: qꝛ q̃uis mor tui sunt: ⁊ ẽt nos continue morimur: tñ lex do mini nõ solũ adimpletur ex morte tꝑali: sed de bet adipleri ẽt quo ad mortem sempiternaȝ: qꝛ aĩe eoꝝ post mortẽ adhuc remãserũt. At dices Nõ aĩa humana tenẽ ad mortẽ sempiternaȝ cũ ipsa sit imortalis: neqꝫ vnq̃ȝ moriatur. Dici m⁹ q̃ẽadmodũ dicit Aug. li. 13. de ci. dei. c. 2 Q̃uãuis aĩa humana Ṽaciter imortalis ꝓhibe aẽ: hꝫ tñ quãdã ẽt ipa mortẽ suaȝ. Et paulo p⁹ declarando que sit ista mors aĩe dicit. Mors igitur aĩe fit cũ deserit eã deus sicut corp⁹ cum deseritur ab aĩa supple mors eius fit. Ad ꝓpo situm redeũtes dicimus ꝙ debitum nostrũ nõ fuit solutũ ꝑ mortẽ primoꝝ parentũ: qꝛ cã talis de biti ẽ carentiã originalis iusticie debite: q̃ carẽ tia in cõceptõe nostra cõtrahiẽ ꝓpter defectum primoꝝ parentũ. qꝛ vt dicit Aug. O ẽs in illo fu imus: qñ ille vn⁹. s. adã oẽs corrupit. Scḋo mõ dimittitur debitũ ꝑ debiti satisfactõeȝ. Isto mõ non fuit solutũ debitũ primoꝝ parentũ ⁊ nrȝ qꝛ culpa eoꝝ in nobis contracta obiectiue fuit i finita circa obiectũ ifinitũ: qꝛ deo displicuerunt primi parentes: ⁊ nos cũ illis. Mõ per nulluȝ fi nitũ põt auferri cлpa obiectiue ifinita. Ampli us. Scḋm paulũ nõ sunt cõdigne passiões hu ius seculi ad futurã gl'iam: nisi mediante gra/ tia dñi: qua ablata: nulla opatio humana talis ac tanta eẽ põt: ꝙ illa possit eẽ sufficiẽs. non di co solũ ad satisfaciendũ ꝓpter debitũ contractũ sed ẽt si nullũ fuisset cõtractũ debituȝ: ita adhuc non eẽt sufficiẽs ad futuram gl'iam: neqꝫ de cõ digno: vt pȝ: neqꝫ ẽt de congruo: nisi eẽt gra/ tia dñi nostri iesu xpi. Tertio mõ põt dimit ti debitũ per debiti donatõnem factã ab aliquo pro nobis satisfaciente. Isto mõ fuit donatum debitũ cõtractũ ex pctõ primoꝝ parentum nobis ꝑ iesum xpm̃ redẽptorẽ nrm̃: qui in ligno cru/ cis pepẽdit: atqꝫ ꝓ nobis satisfecit: mortẽqꝫ no strã moriẽdo destruxit. Vnde fm Esaiam ꝓ/ phetã: vere languores nostros ipse tulit.

Quot sũt modi redemptionis.

Hinc cõueniẽs ẽ vt videam⁹ in presenti articulo quot sũt modi redemptionis. Primus ergo mod⁹ redemptõis ẽ qñ q̃s redimitur postq̃ȝ lapsus ẽ in pctõ morta li actuali. Isto mõ fuerũt redempti primi pa/ tes nostri per passionẽ domini nr̃i iesu christi.

Scḋs modus redẽptõis ẽ quãdo q̃s redimiẽ tur postq̃ȝ lapsus ẽ in pctõ veniali. Isto mõ re dimũtur viri pfecti: qui ꝑ grãm dei subleuãtur post venialẽ omissionẽ. Tertius mod⁹ redẽ/ ptõis ẽ quãdo q̃s redimitur: ⁊ in grã cõfirmaẽ ne ampli⁹ in pctõ mortali labatur. Isto mõ re/ dempti fuerũt apl'i in grã cõfirmati post aduen tũ spũs s̃ci. Et iõ amplius nũq̃ȝ mortalr pecca/ uerũt. Quartus modus redẽptionis ẽ quã/ do q̃s redimiẽ mediãte baptismo in Ṽtute pas sionis domini. Isto mõ redimũtur pueri q ba ptizãtur ⁊ alij q efficiunẽ xpiani. Quint⁹ mo dus redemptõis ẽ quãdo q̃s redimiẽ in Ṽtute passionis domini: ⁊ in vtero matris scĩficatur: postq̃ȝ i originali pctõ ceciderit. Isto mõ fue/ rũt redempti Hieremias ⁊ Ioãnes baptista: q fuerũt sanctificati in vtero matris postq̃ȝ ceci derũt pctõ originali. Sextus modus redẽpti onis pfectissimus ẽ: quãdo aliqua creatura fu/ turã que ex sui natura ẽ in potẽtia contrahendi originale pctm̃: ⁊ dñs deus ex sua ifinita mise/ ricordia i virtute passionis iesu xpi illã preser/ uat ne icurrat tale pctm̃ originale: creando aĩaȝ intellectiuã eius plenã grã: ⁊ infundẽdo illam aĩam corpori organico phisico in vtero matris formato. Isto mõ fuit redẽpta gloriosissima Ṽ go maria iesu xpi mater. Vnde fm sapientiã

alomonis In.c.illo quod sic incipit. Mulierē fortē qs inueniet.s.puer.vltimo dicitur. Multe filie congregauerūt diuitias:tu.s.maria supgressa es vniuersas. Et ideo Hiero.de maria dixit. Totius gratie q̄ in xp̄o ē in mariā venit plenitudo. Et aug. dixit. O ibus gratijs secundata:oi sanctitate i vtero matris repleta. Hoc aūt quod dicimus in sequentib⁹ melī⁹ appebit.

Qđ fuit possibile tā ex pte dei q̄z ex pte ỽginis q̄ virgo pseruaretur a pctō originali.

Tempus nūc expostulat postq̄z determinauimus breui sermone ea que sūt antecedentia ad mām istā;: vt videamus ea que sūt ad ꝓpositū determinanda. Et pⁱo videre decreuimus in isto articulo. Vtrū fuerit possibile deo stante peccato primoꝝ parentum pseruare ỽginē;:ne icurreret pctm̄ originale. Et ad ostendendū hanc possibilitatem adducemus multas rōes efficacissimas. Prima ergo rō tal'ē. Illđ ē possibile deo respcū creature quod nō implicat contradictōem:neq̄z ex parte dei:neq̄z ex pte creature. Ista pȝ:q2 fm theologos deus pōt facere qcqd nō implicat contradictōem. Sȝ q̄ ỽgo in cōceptiōe ꝓduceret scā nō implicat cōtradictōem:neq̄z ex pte dei neq̄z ex pte ỽginis:ergo hoc fuit possibile deo ꝓducere ỽginē in cōceptōe scām. Minor ꝓbatur. Q2 post Ade pctm̄ hoc fuit fcm̄ i cōceptōe xp̄i ergo et poterat fieri in ỽgine. Ampli⁹.si Ade pctm̄ haberet remouere hāc possibilitatē:seqretur q̄ posset oipotentē deū pturbare maxime đ futuro. Et si dicaꝰ:q̄ aliud est loqui de xp̄o qui nō fuit cōceptus aut productus ex cōiunctione seminū:ꝛ aliud est loq de virgine:cui⁹ corp⁹ ex cōiuncti oue seminū viri ꝛ mulieris formatum fuit. Ista rūsio nihil valet:q2 dicit. Job inuēs incarnationē verbi i vtero Marie. Quis pōt facere mundū.s.indiuiduū de imundo cōceptū semine. Nōne tu q solus es.s.de⁹. Ad ostendendū q̄ si qua creatura per cōiunctionē seminū immūdorum cōciperet in matrice mulieris: adhuc eēt possibile deo ꝓducere aiā;z itellectiuā ei⁹ plenā gratia ꝛ infūdē illam corpi organico mūdato p potētiā dei anteq̄z introducereꝰ aia intellectiua in i'lo. Et isto mō creatura illa esset in cōceptione mūda. Cōfirmaꝰ. Q2 peccatū Ade nō potuit diuinū pturbare cōsiliū fm Aug.q̄ si qđ de⁹ statuerat illū mutare cōpulerit. Secūda ratio O is aptitudo q̄ iest alicui nature imediate pōt educi de potētia ad actū p potētiā dei. Probaꝰ. Q2 deus ē oipotēs:ꝛ qcqd pōt in genere cause efficiētis ꝛ finalis facere medīante cā secūda:pōt facere sine illa. Sȝ aia intellectiua q̄ imediate producitur adeo hȝ aptitudinē ad grām suscipiēdā;:ergo imediate pōt educi de potētia ad actū per potētiā dei. Qđ si sic ē in aliquo istanti fm possibilitatē nō poterit esse sub opposito grē. Cōfirmaꝰ. Sicut deus creauit aiam intellectiuā primi pentis:nullis antecedētib⁹ meritis plenā grā ꝛ originali iusticia: sic nō obstante pctō primoꝝ pentū potuit creare aiam ỽginis quā cognoscebat futuram eius mrēm in grā. Tertia rō. Possibile est alicui creature pseruare aliqnē ne in suitutem cadat: stante suitute suoꝝ pentū:ergo multomagis ē possibile deo pseruare ỽginē ne in pctō originali cadat:stāte pctō primoꝝ pentum. Cōseqntia pȝ. Q2 creatura ē ens p pticipatōem:deus ỽo est ens p eētiā:ꝛ qcqd agit creatura agit i ỽtute dei;:qui ē prima cā infinita. Antecedēs ꝓbaꝰ. Quia fm legē filij seruoꝝ sunt sui:ꝛ tn̄ ē in facultate dn̄i facere liberū primū filium;:q ex seruis dȝ nasci anteq̄z incurrat seruitutē. Exēpli grātia. Si aliquis dn̄s duoꝝ seruoꝝ ita ordinaret. Volo q̄ primus filius q ex talibus fanis dȝ nasci sit liber:tūc ille qui nasceretꝰ liber esset:ꝛ tn̄ nullā incurrisset seruitutē ante libertatē suam:eo q̄ fuit pseruatus ex mera ꝛ libera volūtate dn̄i sui:nō obstante seruitute pentū suoꝝ

Quarta rō. Legislator instituēs legē ex mera ꝛ libera volūtate sua nulla necessitate coact⁹ pōt excipe quē vult a tali lege. Sȝ de⁹ đdit legē primis pentibus ex libera volūtate eius. Ergo pōt excipere quā creaturā vult a tali lege. Qđ si sic ē:potuit pseruare virginem ne in tali pctō caderet nō obstante transgressione legis facta p primos parentes. Cōfirmaꝰ. Quia sicut d's dedit legem:ita pōt illam suspendere respectu cui⁹ ipse vult:q2 cum ipse sit oipotēs ꝛ liber:ita pōt suspēdere actionē cuiuscūq̄z. Ex his oibus satis clare cōstat deo omnipotēti fuisse possibile pseruare virginē Mariā ne i pctō originali caderet nō obstāte pctō primoꝝ m̄n parentum.

Qđ nō solū fuit possibile:verū etiā fuit conueniens q̄ virgo pseruareꝰ a pctō originali

On solū sufficit nobis demonstrasse fuisse possibile deo preseruare ỽginē;z ne i pctō originali caderet:quin etiam nobis necessariū eē videꝰ demōstrare hoc fuisse cōueniens. In presenti aūt articulo intendo formare octo excellentissimas rationes ad ostendendum

dendū talez conuenientiam: quibus iudicio nostro nulla ptest afferri conueniens responsio.

Prima ratio sumit ex pte xp̄i: cui ab eterno datū est redimere genus humanū qđ pire debebat ex pctō. Redēptio nature hūane ab eterno data ē vnigenito filio dei: ergo cōuenientissimū fuit si debebat fieri caro in vtero ꝟginis Marie: dare illi matrem oīo a peccatis mundā vt de mundissima matre mūdissimus nasceretur filius. Antecedens ꝓbatur. Quia ab eterno prescіebatur a deo Adā peccaturū. Et sicut prescіebatur ipsū peccaturum: ita decretum est in mente diuina ab eterno dare modū mediāte verbo suo qđ debebat fieri caro: vt mediante passione eius genus humanū qđ debebat perire posset etiā redimi. Qđ aūt hoc sit verū auctoritate Aurelij Aug. li. 12. de ci. dei. c. 22. cōprobamus. hec. n. sunt verba sua Nec ignorabat deus hominez peccaturuz. Et in eodem c. paucis interpositis ꝟbis iquit. Preuidebat etiā deus gratia sua populū pioꝝ i adoptionē vocādum remissisq; peccatis iustificatuz: spūi sancto sanctisq; angelis i eterna pace sociandū. Consequentia probatur p Aug. i li. ſmonum suorū ſmone. 43. de natiuitate dñi. d. Sicut i celo habuit patrem imortalē ⁊ eternum: sic ⁊ in terra habuit matrē omni corruptione carētez. Igitur in celo qualis est pater talis est filius sicut ⁊ in terra qualis ē mater talis ſm carnez ē filiꝰ. Ista auctoritas ē tāte ꝟtutis ꝙ nō solum ꝓbat cōueniētiā: veꝝ et̄ ꝓbat ipāz de scō i peccato originali nō fuisse cōceptam: vt videbitur meliꝰ in seq̄ntibus. Confirmatur hec rō. Qꝛ si hoc nō fuisset cōueniēs: aut ergo hoc fuisset ex pte xp̄i: aut ex pte ꝟginis Marie. Non est dicendū primū qꝛ cū xp̄s sit dei filius: nō solum hoc illi cōuenit: imo maiora illi cōueniunt. Si vero dicatur secūdum i. non fuisse cōueniens ex pte virginis: aut ergo hoc non esset conueniēs virgini intrīseꝫ virgo absolute nō cōparando ipām ad xp̄m: aut comparando virginē ad xp̄m. Si primuz hoc nihil ē qꝛ saltem ꝓpter secūdum hoc erat conuenientissimuz. Probatur: qꝛ dicitur ab ecclesia. Felix es sacra virgo Maria: ⁊ oī laude dignissima. Et reddit causā ecclesia quare virgo ē omni laude dignissima: non ꝙ absolute: quia nunꝗ̄ vlli creature pure sancte talia verba attributa sunt. Sed hoc marie dictum est: quia fuit mater christi: ⁊ ideo intulit ecclesia. Quia ex te ortus ē sol iusticie christus deus noster. Secunda ratio sumitur ex pte excellentie christi. Illud quod denotat excellentiaz in christo non repugnans sibi respectu sue redemptionis ē ponēdum conuenientissimum in illo. Sed ponere virginem eius matrē fuisse preseruatam ne pctm̄ incurreret in ꝟtute passionis: denotat excellentiaz in eo respectu sue originis: neq; repugnat redemptōi eiꝰ qꝛ talis preseruatio est redemptio nobilissima. Ergo hoc dꝫ poni in natura esse conuenientissimum respectu christi ⁊ matris eius. Tertia ratio sumitur ex pte perfectissime redemptōis

Sextꝰ modus redemptionis in nono articulo a nobis assignatus ē possibilis conueniens ⁊ perfectissimus inter omnes alios: qui modꝰ est: ꝙ aliqua creatura p̄seruata sit in ꝟtute passionis domini ne incurrat peccatum: quod incurrisset si ex se fuisset permissa incurrere. Cū ergo iste modus sit possibilis conueniens ⁊ pfectus inter omnes respectu alicuius creature: quero vtrum aliqua creatura tali modo fuit redempta: vel non. Si nō. Contra. Aut ergo fuit defectus iste ex parte xp̄i: qꝛ talem creaturam tali modo pfectissimo redimere noluit. Aut si potuit talis creatura non meruit. Nō ē dicendum primū: qꝛ fuit demonstratum in precedēti articulo fuisse possibile deo p̄seruare virginē Si dicatur secūdum. Aut ergo qꝛ talis creatura non meruit de condigno. Aut qꝛ non meruit de congruo. Non est dicendum primum: qꝛ xp̄s non fuisset pfectissimus redēptor: quia ꝗ̄uis de condigno multa non dentur creaturis: tamen ad ostendendam pfectionem dei deus dat multa creaturis: que de condigno non darentur illis. Si dicatur ꝙ creatura de cōgruo non meruit talem modum redemptōis. Contra. Creatura maiorem meruit de congruo: ergo potuit etiam mereri hunc modum redēptionis. Consequentia patet: ⁊ antecedens probatur. Quia virgo Maria de congruo meruit esse mater dei: que perfectio maior est ꝗ̄ ꝙ fuerit redēpta. Sexto modo redemptionis. Dicendum est ergo vltimum membrum ꝙ aliqua creatura de congruo fuit redempta sexto ⁊ perfectissimo modo redemptionis. Talis autem creatura fuit gl'iosissima virgo Maria. Quarta ratio sumitur ex parte perfectissime reconciliationis. Perfectissimus reconciliator cui datum est redimere naturam humanam que perierat ex peccato debet eam reconciliare deo secundum perfectissimum reconciliationis modum: si non ſm omnia indiuidua: saltez secun

dum vnū. Ista p3: qꝛ aliter nō eēt pfectissimus reconciliatoꝛ. Sed sic ē q xp̄s fuit pfectissimus recōciliatoꝛ. Ergo debuit recōciliare creaturā humanā deo sm perfectissimu3 recōciliationis modū saltē scd'm vnū idiuiduum si non sm omne. Maioꝛ declaratur: qꝛ dato opposito: aut hoc eēt ex defectu potētie: ꝛ hoc non: vt fuit i p̄cedēti articulo demōstratū: aut aduersus sapiētie leges: ꝛ hoc nō: qꝛ prudentia ē ꝓuidentia d̄ futuris ex memoria p̄teritoꝝ. Cū autē in v̄bo dei fuerit maxima prudētia: antēq̄ v̄go Maria cōciperetur potuit ex tali ꝓuidentia p̄seruare ipam ne peccatum originale in conceptiōe contraheret. Neq3 hoc fuit contra moꝛis leges: qꝛ dictū ab ecclesia. Honora patrē tuū ꝛ matrem tuā: qꝛ q maledixerit patri aut matri moꝛte moriatur. Scd'm ergo hanc legē fuit cōueniēs q v̄bum diuinū quod debebat fieri caro i vtero v̄ginis Marie illā p̄seruaret ac veneraretur qua veneratōe ip̄m v̄bū diuinū ēēt venerabat.

Quīta rō. Quādocūq3 aliqs alteri inimicatur: ꝓ recōciliatiōe iter eos fiēda non conuenit assumere tertiū nisi sit ille vtrorūq3 amicus Sed sic ē q v̄go Maria fuit electa deo: vt ea mediante verbū fieret caro ꝓ reconciliāda natura humana: q̄ p peccatum deo fuerat fcā inimica: ergo virgo Maria non fuit electa in conceptōe inimica: sed amica. Quod si sic ē: v̄go in pctō originali non fuit cōcepta. Confirmat. Quia nō assumitur aliqs ꝓ medio iter aliquos in quo sit illud p quod fcā ē inimicitia iter illos: qꝛ illud non ē cōueniēs mediū. Sed sic ē q v̄go Maria fuit electa ꝓ medio iter deū ꝛ creaturā humanā: vt ta'e verbū in eo fieret caro. Ergo Maria nō habuit illud per quod fcā est inimicitia iter deū ꝛ hoiem. Cū āt pctm̄ originale fuerit cā talis inimicitie: seqtur q cū v̄go Maria illud nūq̄ cōtraxit conuenienter fuit electa: aliter nō fuisset cōueniētia electōis. Sexta rō

Opus redēptōis fuit maius q̄ opus creatōis ergo cōueniēs fuit ꝛ est maioꝛa fieri ꝛ equalia in opere redēptōis sicut in ope creatōis. Sed i ope creatōis natura humana fuit creata mūda ꝛ in gratia añcedentibus meritis: ergo multo magis p passionē domini nr̄i iesu xp̄i in v̄tute eius fuit conueniēs p̄seruare totā nām hūanam in aliqua creatura pure humana: ne talis pctm̄ originale cōtraheret in cōceptōne. Talis aūt creatura fuit virgo Maria: qꝛ ipa q̄tu3 ad redemptōem passiuā fuit pfectissime redēpta. Qđ aūt opus redēptōis sit maius ope creationis ꝓbatur: qꝛ per opus redemptōis verbum caro factum ē: deus hō factus ē: Maria mater dei fcā est: super oēs creaturas ta3 corpales q̄3 spūales exaltata. Exaltata. n. ē fcā dei genitrix sup choꝛos angeloꝝ ad celestia regna sm ecclesiā. In ope aūt creatōis tanta ac talia fcā nō fuerūt equalia aut maioꝛa his: imo multi phoꝝ3 posuit opus creationis eē naturale nō solu3 in deo veꝝ ēt in creatura. Septima rō. Sicut nullis añcedentibus meritis fuit cōueniēs deo creare Adā ꝛ Euā in cōceptōne sanctos: ergo multomagis per merita passiōis domini nr̄i iesu xp̄i fuit cōueniēs q iesu xp̄i mater p̄seruaretur ne i cōceptōe cōtraheret peccatum origiale. Probo cōsequētiā. Qꝛ peccatū Ade nō h3 remouere hāc cōueniētiam in iesu xp̄i matre: qꝛ sm Aug. Maria iesu xp̄i mater electa ē a deo ꝛ super oēs creaturas p̄electa: oib⁹ gratijs fecūdata: oi scītate in vīo matris repleta. Octaua rō. Cōueniēs ē xp̄i originē esse tāte pfectiōis: atq3 dignitatis sicut fuit origo Ade. S3 si virgo fuisset i peccato cōcepta origo xp̄i q̄tum ad hoc seculū fuisset minoꝛis perfectōis ꝛ dignitatis q̄3 origo Ade: ergo nō ē conueniēs ponere v̄ginē i peccato origiali fuisse cōceptam. Maioꝛ hui⁹ rōis p3. Minoꝛ autem ꝓbatur. Qꝛ si virgo i peccato originali fuisset cōcepta: q̄tūcūq3 mūdata: xp̄s fuisset de terra que aliquādo fuisset aliqbus maculis aspsa. Ada3 vero nō sic q de terra nō fuit vnq̄3 aliqbus maculis deturpata ꝛ in hoc origo xp̄i fuisset deterioꝛ origine ipsi⁹ ade mūdissima. Cum aūt hoc esse nō possit de facto: seqtur non fuisse cōueniēs v̄gine3 i peccato originali fuisse cōceptam.

Quod virgo i conceptione fuit sancta atq3 sine pctō originali cōcepta per rōnes sumptas ex parte xp̄i.

P Ostq̄ demonstratum fuit a nobis fuisse cōueniēs q virgo in peccato originali nō esset cōcepta: nūc in presenti articulo conueniētia iam demōstrata itēdo demonstrare hoc ita fuisse: ꝛ hoc per rōes sumptas ex parte xp̄i redemptoꝛis nostri. Prima rō. Si xp̄s redemptoꝛ noster in originali iusticia fuit conceptus: ergo virgo Maria ex qua natus est in peccato originali non fuit concepta. antecedens notum ꝛ consequentia probat. Qnia originalis iusticia alicuius nō patitur ipsum fuisse de terra que aliquando aliqbus maculis fuerit deturpata ꝛ presertim originalis iusticia ipsius xp̄i. Cōfirmatur. Nō minoꝛis perfectionis

fectionis fuit originalis iusticia ipsius christi q̄
tum ad substantiā ⁊ circunstantias: q̄z illa ori
nalis iusticia que fuit in Adā ⁊ in Eua. Ista ē
de se manifesta. Sed iusticia originalis q̄ fuit i
Adaz ⁊ in Eua q̄tuz ad substantiā fuit perfe-
cta: ⁊ q̄tuz ad circūstantias: quia cū illa fuit cō-
ceptio Ade ⁊ Eue sine aliqua macula q̄tuz ad
originez animarū suaruz que fuerūt sine aliqua
macula create: ⁊ q̄tuz ad originez corporū suo-
ruz: que fuerunt creata ⁊ assumpta de terra mū
da: nullis vnq̄ maculis deturpata sicut fuit cor
pus Ade ⁊ corpus Eue: quod fuit assumptuz
de latere Ade quod fuit mūdū nullis vnq̄ ma-
culis deturpatuz: ergo multo magis fuit perfe-
cta originalis iusticia christi tam ad substantiaz
q̄z ad circūstantias anime eius q̄ fuit vnita ver
bo: ⁊ corporis sui quod fuit assumptuz de virgi
ne nullis vnq̄ maculis deturpatuz. Secunda
ratio. Nihil quod denotat ignominiā in chri-
sto: est ponenduz in eo. Sed si poneret̄ q̄ vir-
go fuit concepta in peccato originali poneretur
ignominia in christo q̄tuz ad originem eius.
Ergo hoc nō est ponenduz in natura: scilicet q̄
mater eius fuerit in peccato originali concepta.
Antecedens huius rationis patet pro maiori.
Minor autez probatur Quia est ponere igno
miniaz in christo: q̄ fuerit de matre que aliquā
do fuerit peccatrix: ⁊ maxime quia de preterito
nulla potentia siue sapientia potest se extendi.
Quod autez preterita nō sint preterita p nullaz
potentiaz aut sapientiā potest fieri ipsa nō fuisse
Neqz vnq̄ status peccati per aliquē potentiaz
ita mundari potest: vt ipse sit equalis statui in-
nocentie. Tertia ratio. Assumo auctoritatem
Augusti. in libro de gratia ⁊ libero arbitrio. d.
Propter honorez domini cuz de peccatis agi-
mus nullaz de beata virgine nolo facere q̄stio-
nem. Quero de q̄bus peccatis loquat̄ ibi Au-
gu. Aut ergo locutus est de peccatis venialibꝰ
tantuz. Aut de peccatis mortalibus tantū. Aut
de peccatis venialibus ⁊ mortalibus simul. Si
dicatur primū. Contra. Si ꝑpter honorē do-
mini virgo fuit liberata a peccatis venialibus:
multo magis fuit liberata a peccatis mortalibꝰ
ne incurreret illa. Probat̄: quia per peccatum
mortale creatura efficit̄ deo inimica: ⁊ non per
pctm̄ veniale. Si dicatur secūduz. Aut ergo lo
cutus est de peccato actuali mortali. Aut loquit̄
de peccato mortali originali. Si dicatur primū
ita q̄ augusti. locutus sit de peccatis actualibus
mortalibus ⁊ nō de peccato originali. Contra.
Peccatuz originale est maximuz peccatuz et
mortale: quia omnis creatura que in tali conci-
pitur peccato est in conceptione deo inimica: er
go si ꝑpter honorez domini virgo fuit liberata
a peccatis mortalibus actualibus que fuerūt in
potestate volūtatis eius: ergo multo magis fuit
preseruata propter honorez domini ne incurre
ret peccatū originale: quod nō erat in potestate
voluntatis sue: quia nō est honor dn̄i q̄ mater
eius fuerit in cōceptione maledicta. Relinquit̄
ergo vltimuz membruz: q̄ augustinus sit locu-
tus de omnibus peccatis simul. Quarta ratio
sumpta ex eisdez verbis aug. ꝑpter honorē do
mini ⁊c̄. honor iesu christi est vt omnino sit im-
maculatus de omnino immaculata natus: qui
honor cōuenit christo etiā per aduersariuz: ⁊ ta
men christus tali honore non fuit veneratus.
Quero qua de causa honor ⁊ ꝑfectio ista xp̄o re
demptori nostro data nō sit. Aut ergo fuit pec-
catuz ade. aut fuit virgo que ex lumbis primo-
ruz parentuz habuit originem. aut fuit deꝰ pa-
ter qui hunc honorē filio prestare noluit. aut spi
ritus sanctus. aut christus qui tali honore vene
rari noluit. Nō datur primuz membrū: qꝛ pec
catuz ade nullā perfectionē aut honorē christo
conuenientez remouere habuit. Probat̄: quia
dato opposito xp̄s nō fuisset ꝑfectus redēptor:
imo aliqua macula fuisset deturpatus si honor
illi debitus per ade peccatuz fuisset ablatus: qꝛ
nō potest vnq̄ remoueri honor debitus ab ali-
quo nisi inducatur macula opposita in illo. Ne
q̄z datur secundū membrū: qꝛ dicitur per Job.
Quis potest facere mundū. s. indiuiduū de im
mundo semine. Nō obstante ergo origine vir-
ginis q̄ fuit ex lumbis ade p concubitum viri ⁊
mulieris ꝑ vnionē spermatū infectorū in matri-
ce anne existentiū: deus adhuc per omnipoten
tiaz suā potuit facere tale indiuiduū mundū mū
dando corpus organicū physicū ex tal. bꝰ. semini
bus eductū: introducendū animā virginis in il
lo gratia plenaz. Neqz datur tertiū membrū:
qꝛ dixit pater verbi: ⁊ domini nostri iesu christi
Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene
cōplacuit ipsum audite. Peccatū ergo ade non
habuit remouere honorez vnigeniti fil i ad eo:
aliter xp̄s fuisset filius ire: q̄d est hereticū. Ne-
q̄z dat̄ quartū mēbrū qꝛ nulla fuit discordia iter
spiritū sanctū ⁊ verbuz: ex qua potuisset auferri
honor q christo erat cōueniens. Neque datur
quintū membrū: qꝛ quanto Verbuz caro factū est
cū maiore honore ⁊ gloria: tāto postea p humili

talem suã perfectior fuit secuta victoria. Quī/
ta ratio. Tãte potẽtie fuit atqȝ sapiẽtie v̄bũ di/
uinũ anteqȝ fieret caro i eligẽdo sibi matrẽ oi
corruptione carentẽ: quãte potentie ⁊ sapiẽtie
fuit pater i eligẽdo filiũ equalẽ sibi mediãte quo
natura humana redimi posset per passionem
ei⁹. Jsta ꝓpositio patet: qꝛ eadẽ potẽtia ⁊ sapi/
entia ⁊ voluntas numero est i tribus ꝑsonis
Sȝ deus pater elegit sibi filiũ suũ amicũ in cõ
ceptione oi laude gloria que dignissimũ. ergo
⁊ fili⁹ verbũ patris elegit sibi ab eterno matrẽ
i cõceptiõe amicã atque sanctã: omni laude glo
riaqȝ dignissimã. Que electio talis nõ fuisset
si in peccatis fuisset cõcepta. Sexta ratio sũ
data sup dictũ Aug. in libro sermonũ suorũ ad
heremitas: sermõe. 43. de natiuitate dñi. d. Si
cut in celo. s. xp̄s habuit patrẽ imortalẽ ⁊ eter/
nũ. sic ⁊ in terra habuit matrẽ omni corrupti/
one carentẽ. Ex qua auctoritate formatᷣ ratio.
vna presupponẽdo duo. Primũ. Duplex est
corruptio animi. s. ⁊ corpis. Anima autẽ dicitᷣ
corrũpi pp peccatũ qꝛ ꝑ illd̄ efficitᷣ deo inimica.
Secũdũ ꝑsuppositũ. Corruptio ai maior est
corruptione corpis: qꝛ ꝑ animi corruptionem
nulla facta corruptiõe i corpore homo efficitᷣ dõ
inimic⁹ ꝑ corruptionẽ aũt corpis nulla facta cor
ruptiõe i aio stat amicitia inter deũ ⁊ hominẽ.
Hoc patet in v̄ginib⁹ violatis que ñ p̄bẽt as/
sẽsũ voluntatis sue: tunc in illis ñ obstãte corru
ptiõe corpis. anim⁹ illarũ manet i corruptus.
Ex istis duob⁹ ꝑsuppositis formatᷣ ratio talis.
Christ⁹ i terra habuit matrẽ oi corruptiõe carẽ
tẽ ergo nulla corruptiõe virgo fuit corrupta ne
que q̄tũ ad corp⁹ neqȝ q̄tũ ad animã. Probo
ꝯsequẽtiã. Et dato opposito ꝯsequẽtis infertur
oppositũ antecedẽtis formaliter: qꝛ si fuit corru/
pta i aio ꝑ pctm̄ originale: ergo xp̄s non habuit
matrẽ simpliciter oi corruptiõe carẽtẽ. Q̄d si sic
est: virgo i pctõ cõcepta non fuit. Septia ratio
sumitᷣ ex v̄bis Aug. i eodẽ sermõe de natiui/
tate dñi. d. Jgitᷣ in celo qualis ẽ pater: talis ẽ fi/
li⁹. sic ⁊ i terra: qualis ẽ mater: talis secũdũ car
nẽ ẽ fili⁹. Jn celo cũ patre eternis imẽs⁹ incor
ruptus ⁊ sublimis. Jn terra cũ matre imacula
t⁹ ⁊ mãsuetus. Modo ex istis verbis formatᷣ
ratio talis. Qualis est xp̄s secũdũ carnẽ: talis
est mater eius. Sed secũdũ carnẽ nõ fuit aliqua
macula originali deturpat⁹. ergo nec virgo se/
cundum carnem fuit aliqua macula originalis
peccati deturpata: Probo cõsequẽtiã. Quia
si in pctõ originali fuisset cõcepta: nõ esset talis
mater sm̄ carnẽ: qualis est christus. Cõfirma
tur. Quia xp̄s i terra cũ matre manet imacula
tus ⁊ mansuetus: ergo virgo nõ fuit aliqua ma
cula originalis peccati deturpata. Probo con
sequentiam. Quia ille q est ⁊ fuit oio imacula
tus oio incorruptus ⁊ sublimis nõ dᷣ proprie
ꝑmanere cũ ea: que fuit maculata ⁊ corrupta sȝ
animũ ꝑ peccatũ: atqȝ dei inimicas. Octaua rõ
Maior fuit potẽtia atqȝ sapiẽtia v̄bi vnigeni/
ti filij dei i redimẽdo matrẽ eius: qȝ fuerit potẽ
tia atqȝ deceptio diaboli in deprimẽdo naturã
humanã: que fuit creata mũda sine aliqua ma/
cula peccati originalis. Jsta patet. Sed ꝑ tẽpta
tionẽ diaboli natura q̄ erat mũda fuit dãnata.
Ergo multo magis ꝑ potẽtiã atqȝ sapiẽtiã ver
bi natura humana i virgine fuit subleuata atqȝ
redempta ꝑfectissimo modo redẽptionis pre/
seruãdo naturã humanã ne deturparetᷣ macu/
la peccati originalis. Cõfirmatᷣ. Causa mediã
te qua cõturbabitᷣ peccatũ originale i nobis est
qꝛ sumus ex lumbis Ade: ⁊ dñs iputat nobis
peccatũ primoꝝ parentũ. Sed v̄bũ diuinũ eli
gẽs sibi matrẽ ab eterno nõ imputauit illi hoc
pctm̄: Probatᷣ. Quia nõ elegit illã i cõceptio/
ne inimicã: imo amicã: quia ut dᷣ in canticis cã
ticorum. Tota pulchra es amica mea ⁊ macula
non est in te.

Quod virgo gloriosissima oi sanctitate fuit
repleta atqȝ in cõceptione sancta: ꝑ rationes de
recte loquentes de virgine Maria.

Exkẽdendo ad ea q̄ sũt specialia magis
d postq̄ determinauimus supior h⁹ arti/
culis ꝑ rõnes sumptas ex pte xp̄i v̄gi
nẽ in peccato originali nõ fuisse cõceptã: i pre/
senti articulo hoc idẽ itendimus demõstrare ꝑ
rõnes sumptas ex pte virginis Marie. Et an
teq̄ deducã rõnẽ primã ꝑsuppono duo. Tres
sunt gradus sanctificatiõis. Prim⁹ in cõce
ptione qñ aia itellectiua vnitᷣ corpori organico
phisico. Jsto gradu sanctificatiõis fuit sanctifi
catus xp̄s. Secũdus gradus sanctificatiõis
ẽ post cõceptionẽ i vtero tñ matris. Jsto gra/
du sanctificatiõis fuit sanctificatus Johãnes ba
ptista ecclesia affirmãte sm̄ Esa. de vẽtre ma/
tris vocauit me dñs. Tertius gradus sancti
ficatiõis ẽ extra vtex. Jsto gradu sanctificatio
nis fuerũt sanctificati multi: sicut fuerũt aposto
li: q i tali gradu fuerũt sanctificati post aduentũ
spũs sci. Omnes ergo gradus sanctificatiõis
reducuntᷣ ad istos tres: ⁊ q habet primũ gradũ
i gratia cõfirmatus habet sm̄ gradũ ⁊ tertiũ: ⁊
nõ ecõuerso

nō econuerso. Similiter q hȝ secūdū gradū hȝ
tertiū gradum: ⁊ nō ɔ̄trā. Exēplū primi. xp̄s
habuit primū gradū sanctificationis: qa in cō-
ceptiōe fuit sanct⁹: habuit secūdū gradū: qa i vē
tre Mr̄e etiā post cōceptiōeȝ fuit sanct⁹: ⁊ habuit
terciū gradū: qȝ ēt extra vterū semp sanct⁹ remā
sit. Exemplū secūdi. Joānes baptista habuit
talē gradū: ⁊ ēt extra vterū fuit sanctus: ⁊ tamē
nō habuit primū gradū sanctificationis. Exē-
plū tercij. Ut fuerunt multi apostoli: q fuerunt
sanctificati extra vterū: ⁊ tñ non habuerāt pri-
mū neqȝ secundū gradū sanctificatiōis. Se-
cundū presuppositū. Primi duo gradus san-
ctificationis fuīt in vtero mr̄is. Hoc patet: qȝ
cōceptio est qñ creatᵗ aīa itellectiua: ⁊ illa unitur
corpori suo organico. Talis aūt vnio fit in vte
ro matris simuliter. Secūdus gradus sancti
ficatiōis est in vētre matris: eccles. a. d. De vē
tre matris mee vocauit me dñs. Istis p̄suppo
sitis stantibus formatᵗ ratio talis. Gloriosissi-
ma virgo oī sanctitate in vtero matris sue fuit
repleta: vt de mūdissima matre mūdissim⁹ na
sceretur filius. Ergo ipsa in cōceptiōe fuit be-
nedicta sācta ⁊ nō maledicta: amica ⁊ nō inimi
ca: quēadmodū fuerūt cetere mulieres. Ante-
cedens est sumptū ex v̄bis Aug. in sermone
de natiuitate dñi sic. d. quēadmodū i antecedē
te p nos dictū fuit. Probo ɔ̄ñtiam. Quia ex
opposito cōsequētis infertᵗ formaliter oppositū
antecedētis. qȝ si in cōceptiōe v̄go fuit maledi
cta ⁊ ire filia atqȝ deo inimica: ergo non fuit oī
sanctitate i vtero mr̄is repleta: qȝ p te non fuit
repleta sanctitate: q̄ in cōceptiōe dari pōt. Cō-
firmatᵗ ista rō: qȝ fm Aug. rō per quā Maria
fuit oī scītate i vtero mr̄is repleta ē: vt de mū-
dissima mr̄e mūdissimus nasceretᵗ filius. Mo
do dato opposito: q̄ v̄go nō fuisset sanctifica-
ta in cōceptiōe: ipsa nō fuisset mūdissima quan
tū ad animā: imo macula peccati originalit fuis
set deturpata: ⁊ cōsequēter xp̄s nō fuisset natus
mūdissimus de matre mūdissima. Confirmatᵗ
secūdo: qȝ ratio secunda p quā Aug. voluit q̄
virgo Maria sit oī sanctitate i vtero matris
repleta est: qȝ sicut v̄bū dei filius i celo habuit
patrē imortalē ⁊ eternū: sic habuit matrē omni
corruptiōe carētē. Modo si virgo fuisset cōce-
pta i peccato originali: ⁊ i cōceptiōe fuisset filia
ire: similitudo Aug. de patre eterno respectu
v̄bi filij sui: ⁊ de matre tēporali: q̄ fuit glorio-
sissima v̄go nulla eēt. qȝ v̄go nō simpliciter
caruisset oī corruptiōe quia per pctm̄ origina-
le fuisset in anima corrupta: ⁊ sic christus non
habuisset eam equalitatem quam potuisset ha-
bere inter matrem suam ⁊ se: quēadmodū ha-
buit equalitatem in celo secundum patrem eter
num. Hoc autem est expresse contra Aug. d.
Qualis est pater talis est filius: sic ⁊ in terra:
qualis est mater talis secundum carnem est fi-
lius. Ex quibus verbis apparet q̄ sicut verbū
dei filius i celo habuit patrem omnino illi equa
lem: sic ⁊ in terra christus idem verbum atqȝ
filius secundum humanitatem habuit matrem
fm carnem omni corruptiōe tam animi q̄ȝ cor
poris simpliciter carentem. Secunda ratio
sumitur ex plenitudine gratie que in Maria
fuit quando illi per angelū dictum est: aue gra-
tia plena. Quandocunqȝ datur plenitudo gra
tie a domino alicui creature pure: quantum est
ex parte dei qui dat talem plenitudinem gratie
deus illam creaturam non permittit incurrere
defectum: qui in potestate sua non est: sed ex d
fectu suorum parentum procedentem. Sed sic
est q̄ gloriosissime virgini fuit data plenitudo
gratie a domino: ergo quantum fuit ex parte
dei dedit illi talem plenitudinem gratie. Deus
non permisit virginem gloriosissimam incur-
rere maculam pcti originalis que macula in po
testate voluntatis virginis non fuit: sed ex de-
fectu primorum parentum procedentē. Ante
cedēs pro maiori ꝓbatᵗ. Quia q dat gratie ple
nitudinē: nō dimittit icurrere illā creaturā i ali
quā maculā: q̄ nō sit in ptāte volūtatis sue: ali-
ter nō daretᵗ gratie plenitudo qȝ plenitudo gra
tie nullū p̄supponit defectū. Nā qui totū dicit
nihil excludit. Huic difficili argumento qdaȝ
dicunt atqȝ respōdēt: q̄ plenitudo gratie alicui
creature data pōt itelligi dupliciter. Aut q̄ ta-
lis plenitudo detᵗ illi creature fm oēm modum
possibile tā ex pte dei q̄ȝ etiā ex parte eius cui
datᵗ talis plenitudo aut talis plenitudo nō detᵗ
fm omnē modū possibilē illi sed scd̄m cōuenien
tem: ita q̄ ista plenitudo gratie sit fm speciem
⁊ non scd̄ȝ ambitū totius generis gratie. Pri
mo modo solus xp̄s inquantū creatura habuit
plenitudinem gratie secundum omnem modū
possibilem: tam ex parte dei q̄ȝ etiam ex parte
humanitatis christi: que diuinitati fuit coniun
cta. Secundo modo sancti habuerunt gratiā
Et in hoc diuersificati sūt a Maria: quia ipsa i
ter omnes sanctos ⁊ sanctas habuit pfectissi-
mum gradū gratie. Et ideo ad scdām argu
menti distinguitᵗ maior quia si illa intelligitur

te primo modo plenitudinis gratie cõcedo ip sam: sed nego maiorem. Si vero intelligatur il la maior de secundo modo plenitudinis gratie nego maiorem et concedo minorem. Hec re sponsio non est ad ppositum: quoniam hoc in loco loquimur de gratia que datur aut dari de bet alicui creature: que ex sui natura ē prona in currere defectū: qui nõ est in potestate eius: sz ex defectu suorum parentum procedentem. Et sz hoc querebamus utrum Marie q̃tum ad re demptionem passiuam fuit data plenitudo toti us gratie vel non: et utrum fuit redempta per fectissimo redemptionis modo. Si Maria fu it redempta perfectissimo redemptiõis modo: et habuit gratiam q fuerit p̃seruata: habetur inte tum. Sin aūt non fuit preseruata igitur q̃tum ad redẽptiõez passiuam non habuit plenitudinē toti⁹ gratie: imo hec fuit gratia p partes. Hoc autez est contra Hieronymū. d. Ceteris scis per ptes datur gratia. Marie vero se infudit to tius gratie plenitudo. Et ibi loquitur de gratia que datur creature ex indigētia. Similiter hec responsio ē contra Aug. d. q Maria fuit om nibus gratijs secundata: ac omni sanctitate in utero matris repleta. Et ideo quãdo ista respõ sio comparat grãm xp̃i ad grãm que datur vir gini et alijs scis non ē ad ppositum: qm̃ com pat grãz que daᵗ i statu inocentie et in statu ori ginalis iusticie ad grãm qua idiget creatura hu mana post lapsum primorū parentum. Ampli⁹ Quẽadmodum xp̃s in statu originalis iusticie fuit perfectissimus: sic vgo in statu gratie fuit pfectissima: et inq̃tuz creatura pura habuit om nem gradū gratie possibilez: ităm q btūs Hie ronymus affirmat q totius gratie que in xp̃o ē in Maria venit plenitudo. Et Aug. dicit q fu it oibus gratijs secũdata. Tertia rõ sumitur ex illis vbis. Dñs tecum. Si virgo fuit in pec cato originali concepta: igitur in conceptiõe fu it sub potestate diaboli constituta. Probo cõse quentiā. Q2 si fuit in peccato originali concep ta igitur fuit filia ire. Et si filia ire: igitur a deo derelicta ac deo inimica fuit: et cõsequenter sub potestate diaboli cõstituta. Hoc aūt iudicio no stro ē ita absurdum dicere: q nulli vero catholi co hoc consonare dz: aut potest: et p̃sertim cum machometh qui fuit paganus in alcorano suo dicat. Nõ ē i filijs hoīuz quem non tetigerit sa than: excepto xp̃o cum sancta Maria. Et ideo si maria fuit plena gratia: dñs semper fuit secū et nūq̃z deseruit illam: que ab eterno mater iesu xp̃i ordinata est: anteq̃z quicq̃z fieret a pricipio

Quarta rõ sumitur ex illis verbis: benedi cta tu inter oēs mulieres. et arguitur sic. Ma rie fuit benedicta iter oēs mulieres: et supra em nes: ergo in cõceptiõe fuit benedicta et scā et nõ maledicta. Antecedēs pz: et cõsequent a ꝓ bat. Q2 ex opposito consequentis infertur formaliter oppositum antecedentis. Et si dicatur q bene dictio Marie fuit vt ipsa sola inter mulieres es set digna mater dei et hominis: et nõ q in con ceptiõe fuerit sancta. Hoc nihil valet: qm̃ si be nedictio Marie fuit sufficiēs ad faciendum il lā eē dignā matrē dei: vt i ea verbū fieret caro multomagis fuit sufficiens ad faciendū ipsam in conceptione sanctam: qm̃ hoc antecedit ad il lud: vt ipsa postea modo conuenientissimo pos set dici mater saluatoris. Et ideo eccl'ia inquit. Quibus te laudibus efferam nescio: q2 quē ce li capere non poterãt tuo gremio contulisti. Et ideo Hiero. ad Paulā et Eustochium inquit Quicqd maledictiõis infusum ē per Euam: to tum abstulit benedictio Marie. Quod profe cto non esset si virgo in conceptione fuissz male dicta atq̃z in pctō originali concepta. Quin ta ratio sumitur ex verbis Hiero. ad Paulaz et Eustochiū. d. Et si in sanctis patribus ac p phetis gratia fuisse creditur: nõ tñ eatenus ple na in Maria vero totius gratie que in xp̃o ē ve nit plenitudo. Unde formaᵗ talis rõ. Quãdo cunq̃z totius gratie plenitudo que in xp̃o est ali cui creature datur: illa creatura in conceptione est sancta: et non maledicta. Ista pz: q2 opposi tum predicati infert oppositum subiecti. Sed Marie totius gratie plenitudo que in christo ē data est: per hieronymū. Ergo maria in cõcep tione fuit sancta et non maledicta. Et si dicatur q hieronymus loquiᵗ de grã quam inēit Ma ria apud dominū: vt esset mater dei quãdo il li dictum est p angelum: inuenisti gratiā apud deū. Ista responsio est de directo cõtra Hie ronymū: q2 Hieronymus dicit super illis v bis. aue gratia plena. Et vere diciᵗ plena: q2 ceteris sanctis per ptes daᵗ gratia: Maria ve ro se infundit totius gratie plenitudo. Et ideo patet error illorum qui crediderunt q Maria p salutatiõnem angeli efficeret plena grã. Hoc salua pace nõ est verū: q2 angelus inuenit eam iam grã plenam: de qua plenitudine gratie lo quunᵗ Hieronymus et ceteri sancti doctores.

Sexta ratio sumiᵗ ex vbis ipsius Job: q sz Gregorium. xi. moralium inuēs incarnatio nem dñi

nem domini dixit. Quis potest facere mūduz scilicet idiuiduum de imundo conceptum semine. Nōne tu qui solus es scilicet omnipotens. Job ergo querit intuens incārnatiōem domini: qꝫ si essent vnita duo sꝑmata infecta in matrice mulieris: qꝛ illa appellaꝫ conceptio prima scđm semina: vtꝝ deus non obstante imunditia seminū possit postea quando corpus erit organizatum vt sit aptum ad suscipiendum aīam intellectiuam quādo fiet conceptio fm quā anima vniꝫ suo corpori in tali cōceptione educere illud indiuiduum mūdum ꝛ non infectum. Et Job dixit. Nōne tu qui solus es omnipotens Et certum ē qꝫ sic. Et ideo quero de quo idiuiduo locutus ē Job. Aut de xp̄o. aut de Vgine Maria. aut de aliquo altero indiuiduo. Non vltimū membrum: qꝛ Job intuens incarnationem domini non solum intuebaꝫ qꝫ Vbum debebat fieri caro: sed ēt in quo idiuiduo. Neqꝫ ē dandū primum membꝝ: qꝛ xp̄s non fuit indiuiduum eductum de imundo semine. Relinquiꝫ ergo scđm membꝝ quod est Vltimuz: qꝛ Job intuens incarnatōnem domini que debebat fieri in Vgine querebat si non obstāte imūditia seminū ꝑentum deus potat educē Vginē Mariam mūdam ac sine peccato originali conceptam. Et affirmat qꝫ solus deus q ē oipotēs potest hoc facere: vt patet intelligenti. Septima rō. Quanto aliqua creatura post ade delictum fuit ad maiorem graduz dignitatis ꝛ gratie sublimata: tanto fuit ꝑfectius redēpta. Ista pꝫ. Sed gloriosissima Vgo inꝯtum creatura pura fuit ad maximuz graduz dignitatis ꝛ gratie sublimata: qꝛ fuit mater dei ꝛ hoīs: ꝛ exaltata ē sup choros āgeloꝝ ad celestia regna. Igiꝫ ꝑfectissimo modo redemptōis redēpta. Perfectissimus aūt modus redemptionis ē sertus a nobis ꝛ ab alijs pclarissimis doctoꝛibꝰ assignatus. Octaua rō. Cōceptio gloriosissime Vginis Marie precessit in mēte diuina cuiuscūqꝫ altius creature pure conceptionem: vt pꝫ p illud sapientie dictum. Dominꝰ possedit me quod fuit a nobis expositum in exordio questionis huius. Igiꝫ p peccatum primorum ꝑentum conceptio Vginis maculari non potuit. Probo consequentiaz p aug. 14. de ci. dei. c. xi. d. Homo enim peccato suo diuinuz nō potuit pturbare consiliuz: quasi qꝫ deus statuerat illum mutare compulerit. Sapientie ꝓbatiōes nolumus hic replicare: quia sufficienter fuerunt deducte in exordio. Ex quibus sapientie Vbis potest deduci qꝫ siue adam peccasset siue non. Maria iesu xp̄i mater fuisset: ꝛ in ea Vbum caro factum esset. De qua materia si dabiꝫ nobis tēpus ad plenum loquemur: ꝛ eaz approbabimꝰ

Nona ratio. Nulla puritas sub celo maior potest intelligi qꝫ puritas ꝛ mūditia gl'iosissime Vginis Marie. Igiꝫ Vgo in peccato originali non fuit concepta: consequentia patet: qꝛ oppositum consequentis infert formaliꝫ oppositum antecedentis: qꝛ dato opposito consequentis posset intelligi puritas que est in statu innocentie. antecedens autez patet p anselmum in li. Cur deus homo. d. Decet Vginem ea puritate nitere qua sub celo maior nequit intelligi Decima rō. Non sustinet nomen matris ꝛ filij: vt mater sit primo inimica: deinde amica: qꝛ q maledixerit patri aut matri morte moriaꝫ Sed Vgo maria fuit ab eterno electa mater a Vbo dei: ergo non fuit electa inimica imo amica. vnde dictum est in canticis canticoꝝ. Surge amica: ꝛ nulla macula est in te: quod non esset si in peccato esset concepta. Undecima ratio. Virgo maria fuit electa vt sol: ꝛ pulchra vt luna: ergo in ipsa non fuit aliqua macula. Oppositum consequentis infert formaliter oppositū antecedentis. antecedens autem probaꝫ p ecclesiaz dicentem. Que est ista que progrediꝫ quasi aurora consurgens pulchra vt luna: electa vt sol. Et in psalmis. In sole idest in Vgine posuit tabernaculum suum: ꝛ ipse scilicꝫ xp̄s tanquaz sponsus procedens de thalamo suo. Duodecima ratio. Virgo fuit exaltata sup choros angeloꝝ: ecclesia. d. Exaltata ē sancta dei genitrix sup choros āgeloꝝ ad celestia regna: ergo nō fuit in pctō originali cōcepta. Probo cōsequentiā. Quia status pcti quātūcūqꝫ mundatꝰ nō hꝫ exaltari sup statū inocentie. Et si dicatur qꝫ Vgo fuit exaltata sup choros angeloꝝ qꝛ fuit mater iesu xp̄i. Contra hec dignitas Marie qꝫ fuerit mater dei ꝛ hoīs nō hꝫ puertē ordinez regni celestis imo potius augē. Igiꝫ si fuit exaltata fuit exaltata fm statum inocentie: ꝛ non fm statū pcti mūdatū. Terciadecima ratio. Illud indiuiduz quod est omni laude dignū nulla ignominia est afficiendum. Ista patet Sed gloriosissima virgo Maria ē omni laude dignissima: ergo nulla ignominia est afficienda. Minor probatur p ecclesiam. d. Felix es sacra virgo Maria ꝛ omni laude dignissima: qꝛ ex te ortus est sol iusticie xp̄s deus noster. Quartadecima ratio ecclesia facit festū cō

ceptionis z nō scificationis: neqȝ in vtero: neqȝ extra: ergo vgo nō fuit in pctō originali cōcepta. Antecedēs pbat. Dicit .n. in officio conceptōis. Sicut natiuitas mediāte diuina reuelatōe fuit recepta: ita z cōceptio venerāde dei genitricis ppetue vginis Marie p multa signorū experimenta in anglia z frācia ceterisqȝ orbis climatibus celebranda olim ē declarata: zc. Ubi narraē historia de celebranda vginis cōceptione. Q̄d si aduersarij talem negant historiaȝ: z dicant eā esse falsam: dicant nobis: cur ecclesia pmittit talia falsa affirmari. Et iō qui damnant talē historiā damnāt et eccl'iam. Ultima ratō validissima p quam ostendiē q̄ vgo nō fuit in pctō cōcepta ē qz post pctm̄ primoꝝ parentum dictuȝ ē ade. In sudore vultus tui vesceris pane tuo: z eue. In dolore paries filios tuos. A qua pena nulla scia fuit liberata nisi vgo Maria: qd̄ ē signū euidentissimū q̄ illa nō fuit in peccato cōcepta. Et sic facio finē huius articuli ptermittēdo multa q̄ sūt satis leuia que adducunē a ceteris doctoribus ad laudem vginis.

Modus p quem vgo fuit liberata a peccato originali.

P Ostq̄ⱥ rōnibus vrissimis a nobis demonstratū est gl'iosissimam vginem a macula pc̄i originalis nō fuisse detur patam: imo in conceptōe fuisse sanctā: in p̄senti articulo declarare itendimus moduȝ quo vgo gloriosissima fuit p̄seruata atqȝ scificata. Dicamus ergo q̄ postq̄ⱥ fuit formatum corp⁹ organicū physicū in ventre matris gl'iosissime vginis vtute spūs sancti illud sacratissimū corpus ante īfusionē aīe intellectiue fuit mundatū atqȝ purificatū vt eēt vas aptissimū ad recipiēduȝ illā scissimā. Fuit postea creata aīma intellectiua gl'iosissime vginis plena dei grā atqȝ sanctitate vnitaqȝ corpori suo gl'iosissima vgo scā atqȝ imaculata cōcepta eccl'ia. d. Que ē ista que progrediē q̄si aurora cōsurgēs pulchra vt luna: electa vt sol. Et iō in canticis canticoꝝ dē. Surge amica mea: colūba mea: speciosa mea: surge: z nulla macula ē in te. Et Aug. fidei nostre lum̄ in sermōe de natiuitate dn̄i inqt Maria mater xp̄i electa ē: z sup oēs creaturas p̄electa: oībus gratijs secūdata: oībus vtutibus ornata: oī scitate in vtero matris repleta. Quod vbum est admirabile z gloriosum: qz si fuit oī scitate i vtero matris repleta: igitur in cōceptiōe fuit sancta. Et iō vgo gloriosissima fuit bñdicta inter oēs mulieres nemine excepta: z qz qd maledictiōis fuit in eua fm Hiero. totū abstulit benedictio Marie. Nam grā p ptes ceteris sanctis data ē. Marie vo se infudit totius grē plenitudo. Et q̄uis in ceteris scis grā fuisse credit: tamē nō eaten⁹ plena: in Maria vo totius grē que ī xp̄o ē venit plenitudo fm sanctuȝ Hiero. Et z fm eundem: quod nā non habuit vsus nesciuit ignorauit rō: mens humana non capit: pauet celū: stupet terra de tante plenitudine gratie Marie a dn̄o collata. Et ideo fm Ansel. decuit vginem tanta puritate nitere qua sub deo maior neqt intelligi. Et iō multe filie congregauerūt diuitias: tu vero maria supgressa es vniuersas: tu que sola exaltata es sup choros angeloꝝ ad celestia regna. Et iō o gloriosissima virgo bene dixisti. Magnificat aīa mea dn̄m: qz nō est anima alicui⁹ creature pure a principio mūdi vsqȝ ad finem ei⁹: q̄ magis teneatur magnificare dn̄m z creatorem nrm q̄ⱥ aīa tua. Et ide exultauit spūs tuus i deo salutari tuo. Et rō hui⁹ fuit: qz dn̄s qui potēs z oīpotens ē fecit tibi magna z admirabilia: qz in eo fuit potentia: in eo fuit sapientia: in eo fuit amor erga te. Tu sola fuisti q̄ dn̄o placuisti: in vtero: cuius verbū caro factum ē: z habitauit in nobis.

Cur virgo Maria non fuit liberata a penis pc̄i originalis: si fuit liberata a pctō.

O Rdo doctrine expostulat videre cur vgo Maria non fuit p̄seruata ne incurreret penas pc̄i originalis si fuit p̄seruata a pctō originali. Q̄uidā dixerūt virginem a morte tpali: que ē pena pc̄i originalis non fuisse p̄seruatam ad maiorē cumulū meritoꝝ virginis: qz vt dicit Aug. 13. d ci. dei. c. 7. Quid enim p̄ciosius q̄ⱥ mors p quam fit: z ēt oīa delicta deleanē: z merita cumulatius augeanē: ecclesia dicēte. Preciosa in ꝯspectu dn̄i mors sctoꝝ eius. Uirgo ergo ob hāc cām mortua est. Hec opinio nobis placere nō potest. Primo auctoritas Aug. ē de directo in cōtrariū: quia mors nō ē data virgini ad delenda eius delicta: qz in gloriosissima virgine nulluȝ vnqȝ fuit delictū. Scdo Merita augenē ex bonis opibus: z demerita ex malis. Amplius. Nō sunt facienda mala: vt eueniāt bona. Quarto virgo fuit aucta meritis ob ei⁹ humilitatē: ipsa dicēte. Q̄z respexit humilitatē ancille sue: ecce enim ex hoc beatā me dicēt oēs generatōes. Nos vero formaliter huic dubitatōi respondere volumus ex dictis Aug. qui. 13. de ci. dei. c. 4. querit qua de cā omnes nos non fuimus liberati a

tridate tēpali si p passionē domini fuimus liberā
ti a criminis nexu: ⁊ ab ipso originali peccato.
Cui dubitatōi Aug. respondet. d. ad hoc reli
qui anime experimentū separationis a corpore: q̄
nis ablato iam criminis nexu: qm̄ si regenera
tōis sacramētum nō haberet: cōtinue sequeret
imortalitas: ⁊ sic ipsa fides euacuaretur. Vult
ergo Aug. q2 cū ipsa fides sit constituta ex. 12.
articulis inter quos vnus articulus ē regenera
tionis atq3 resurrectōis sacramentū: si homies
nō morerent fides euacuaret ⁊ destrueret secū
dum vnū articulū. His visis patere pōt quare
virgo non fuit liberata a morte tpali: q̄uis fue
rit liberata a peccato originali. Nō habem9 p
inconuenienti habere tertiam responsionē ma
gis spāliter de gl'osissima virgine loquente q̄
uis ea responsio generalis que data fuit scdm
Aug. sit optima. Dicamus ergo virginē glo
riosissimā nō fuisse liberatam a morte tempora
li: q̄uis fuerit liberata ⁊ p̄seruata a pctō. Et in
hoc ē magna drīa inter virginem ⁊ alios qui i
currerunt originale pctm̄: q2 deus voluit exer
cere in virgine misericordiā ⁊ ipsam iusticiam:
q2 misericordia nō expellit iusticiā: neq3 ecōuer
so. Nam dicitur in psalmis. Misericordia ⁊
veritas obuiauerūt sibi: iusticia ⁊ pax osculate
sunt. Exercuit dominus in virgine misericor
diam tantū quātum virgo fuit capax ad illā re
cipiendam. Nā ipā ex dei misericordia fuit p̄
seruata ne icurreret peccatum originale: immo
anima eius gloriosissima fuit creata plena gra
tia: que equiualet q̄tum ad acceptatōem origi
nalis iusticie. Exercuit dominus in virgine iu
sticiam: q2 ⁊ si non dimiserit eā incurrere pec
catū originale: tamē cū ipsa virgo fuit de descē
dentibus ab adam ex cōi coeuntiū semine no
luit liberare eam a penis pctī originalis ⁊ mor
te tpali: vt ēt virgo nō eēt maiori priuilegio or
nata xp̄o redemptore nostro: q nullo mō pecca
uit: ⁊ tamē pro salute humani generis ductus
⁊ oblatus ē: q2 voluit ad mortē: passusq3 ē pro
pctis nostris. Nā vero ipē languores nostros
tulit. Hanc itaq3 responsionē putamus veris
simā: ⁊ optime ingestam. Si quis tamē melio
rem habet in medium illā proferat ⁊ adducat.

In quibus differt conceptio xp̄i a concepti
one virginis marie.

SI volumus recte considerare ea q̄ sup̄i
oribus articulis a nobis determinata
fuere: itelligemus nos nō tm̄ virginē
gloriosissimā Mariam excoluisse: vt eā equa
lem xp̄o redemptori nostro in conceptōne esse
velim9. Et vt hec intentio nostra meli9 explice
tur decreui in p̄senti articulo declarare diffe
rentiam existentem inter cōceptōem xp̄i atq3 in
ter conceptōem virginis. Et vt melius itellig
tur id quod determinare decreuim9. Primo
intelligendū ē quot fuere gradus cōceptionis
vt ex istis appareat intentum. Primus grad9
conceptionis fuit eoꝝ qui a creatore nostro fue
rūt creati atq3 in originali iusticia cōcepti. Isti
fuerunt primi parentes nostri: qui in originali
iusticia cōcepti p transgressionem legis a domi
no illis date amiserunt originalem iusticiam.

Secundus gradus fuit illius qui in origina
li iusticia conceptus est per assumptōem huma
nitatis in deum. Iste fuit gradus conceptōis
christi. quādo verbum caro factum ē: q xp̄s fu
it pfectus deus: atq3 pfectus homo: atq3 redē
ptor noster. Tertius gradus conceptionis fu
it illius creature que non in originali iusticia cō
cepta ē propter peccatum primoꝝ parentum:
sed fuit concepta in gratia. Et gratia q̄tum ad
accept tionem equiualet originali iusticie. Isto
gradu conceptionis fuit concepta sola gloriosis
sima virgo post lapsum Ade: q2 sola illa meru
it redimi pfectissimo redēptionis mō. Quar
tus gradus conceptionis fuit eorum qui in pec
cato originali concepti sunt. Et isti fuerunt om
nes illi qui fuerunt post ade delictum. Ab isto
tamen peccato quidam fuerunt liberati in ven
tre matris: vt fuerunt Joānes baptista ⁊ Hie
remias. Alii vero extra vterum: vt patet intel
ligenti terminos. Ex quibus p3 differentia in
ter conceptionem virginis: ⁊ conceptōem xp̄i
primo xp̄s fuit conceptus in originali iusticia
p assumptōem humanitatis in deum rectus s3
volūtatem: ⁊ s̄m oēs sensus. Neq3 int rōem ⁊
sensuū nām fuit aliqua rebellio. Virgo in gra
tia fuit cōcepta: ⁊ non in origin li iusticia ⁊ hoc
p pfectum redemptionis modum. Secundo
xp̄s in conceptōe nō indiguit redemptōe passi
ua: neq3 habuit nām pnam ad recipiendā ma
culā pctī originalis. Virgo in cōceptōe diguit
gratia dei ne laberet icurreret maculā pctī ori
ginalis. Nam eius nā erit pna ⁊ habilis ad re
cipiendā talē maculam. xp̄s fuit conceptus de
spiritu sancto in vtero virginis. Maria autē
non fuit concepta de spiritu sancto: sed ex
communi coeuntium semine. Anima christi i
primo instanti conceptionis eius vnita verbo

fuit beata aia virginis q̃uis fuerit sancta: tñ in primo instanti sue cõceptionis non fuit beata. Ergo est magna differẽtia inter cõceptionẽ xp̃i et inter cõceptionẽ virginis Marie: vt patet intelligenti terminos.

Responsiones argumentoꝝ primi articuli partis affirmatiue.

Nihil aliud nobis deniq̃ restat nisi soluere argumenta ante oppositi questionis adducta. Et primo ad argumẽta primi articuli ptis affirmatiue q̃stionis. Ad primũ argumentũ duplici modo rñdere possũ. Primus modus est tenere q̄ virgo nõ peccauit i radice neq̃ cõtraxit peccatũ originale. Et vt intelligatur qd sit peccare in adã tãq̃ in radice dico q̄ nihil aliud ẽ peccare i radice nisi iputatio a dño facta descendentibus ex lumbis ade et q̃ iputatione nulla puenienre dei grã hoies in cõceptione cõtrahunt originale petm̃. Secũdũ ergo istũ primũ modũ dico q̄ dñs ex sua infinita misericordia nõ imputauit peccatum primoꝝ parẽtũ matri sue gloriosissime neq̃ dimisit eã incurrere tale peccatũ. Ad argumẽtũ nego añcedens illius cõsequentie. Et ad auctoritatẽ Pauli dico q̄ paulus i ea auctoritate ẽ locut⁹ de lege cõi. mõ p grãm põt aliqua creatura ex libera volũtate dei excipi a tali lege. Vñ lex nõ tollit grãz neq̃ grã in vno corrũpit legẽ in alijs. Et iõ stat q̄ de lege cõi oẽs in adã debebãt peccare: et tñ aliqua creatura ex singulari priuilegio fuerit excepta. Ad deductionẽ primi cõuenientis dico ad auctoritatẽ euãgelij eã esse verã: s3 dico q̄ hi q sunt in potẽtia prima ad incurrẽdũ egritudinẽ possunt dici egri: et nõ min⁹ ẽ op⁹ medico i illis q̃3 in his q iaz ecciderũt i egritudinib⁹: qr si bonus medic⁹ cognosceret causas ppinquas egritudinis alicuius et añq̃ icurreret illi daret opẽ: hic maxime laudãdus eẽt. Cũ ergo de⁹ sit optimus medic⁹ aiaꝝ nostraꝝ: sic voluit mederi virgini gloriosissime: vt nõ solũ noluit eã incurrere egritudinẽ peccati originalis verũ etiã noluit eã incurrere dispositionẽ p̃cedẽtẽ tale peccatuz Dispositio autẽ p̃cedẽs talẽ egritudinẽ erat iputatio primoꝝ parẽtũ. Et iõ nego ↄsequẽtiã. Virgo nõ peccauit i adã neq̃ ↄtraxit petm̃: ergo nõ indiguit redẽptiõe. añs aũt illud eẽt sufficiẽs ad inferendũ ↄñs si hoc fuisset ex nã virginis: sed h̃ nõ fuit: s3 ex summa misericordia dei: et iõ redẽptio sua fuit nobilissima. ad ↄfirmationẽ: nego añs: s3 bñ dico q̄ indigẽtia p̄supponit nãm q̃ si nõ p̃ueniret a dei gratia icurreret defectũ. Ad secundã cõfirmationẽ dico q̄ si ade peccatũ nõ regnauisset in omnes neq̃ natura que nõ icurrit illud fuisset ↄna ad recipiendũ illud xp̃i iustitia nõ regnauisset in omnes in iustificationem. Modo in virgine fuit excellentissima dei misericordia et iustificatio: qr id qd debebat incurrere ex peccato dñs noluit illã incurrere: et iste fuit pfectissimus modus redemptionis. ad deductionẽ secundi incõuenientis dico q̄ si fuisset aliqua creatura pura q̃ ex sui natura nõ peccasset in adã: q̄ ab illa nõ fuisset remota originalis iusticia. Modo virgo q̃uis nõ peccauit in adã: neque cõtraxit peccatũ. h̃ nõ fuit ex natura eius: sed ex dei gratia atque misericordia. ad cõfirmationẽ dico q̄ q nullo mõ peccat neque cõtrahit peccatũ originale ex sui natura: ab illo nõ remouet originalis iusticia que alijs p peccatũ remouet. Sed nõ est sic in virgine vt visuz fuit. Si vo secũdũ aliũ modũ vellem⁹ rñdere: possemus dicere q̄ virgo peccauit in adã: iuxta illud Pauli Omnes in adã peccauerũt: et tamẽ cõcedo antecedens prime cõsequẽtie: et nego ↄsequentiã. ad deductionẽ primi incõueniẽtis: nisi cõsequentia valeret: dico q̄ mors data ẽ virgini ex summa dei iusticia: qr q̃uis liberauit eã a peccato noluit eam liberare a penis peccati: vt fuit plene visum in .15. articulo q̃stionis: quare virgo nõ fuit liberata a penis peccati. Ad argumentũ dico q̄ illi fuit data mors ex iputatiõe peccati. Et quãdo dicit q̄ peccatũ in radice nõ cõtractuz nõ ponit aliquẽ defectũ: dico q̄ q̃uis nõ ponat: tñ facit q̄ si natura ex se dimissa esset maneret defectus: et maxime defectus primoꝝ parentũ. Ad secundũ incõueniẽs nego ipsuz et cõcedo q̄ vltimus finis hominis est frui deo: et videre ipsum facie ad faciẽ sicuti est. Et ad pbationem cõcedo q̄ post ade peccatũ omnes indiguimus grãtia dei: et nego q̄ omnes erãt apti ad damnationẽ: imo dico q̄ aptitudo ad felicitatẽ inest ita homini q̄ stante eius natura semp homo h3 talẽ aptitudinẽ. Bene verũ est q̄ talis aptitudo nõ poterat educi de potentia ad actum nisi mediãte gratia domini nostri iesu christi. Et cũ dicit virgo indiguit gratia dei: concedo. Et cũ querit ex qua causa: dico ex peccato primorũ parentũ: qr nisi fuisset p̃uenta p dei gratiam incurrisset peccatũ originale. Ad tertiuz incõueniẽs nego illõ: et dico q̄ fuit explicata eã q̃re virgo mortua fuit et ẽ i .15. arti. ex sũma dei iusticia pp petm̃ primoꝝ parẽtũ: nec etiã ipsa fuisset maiori priuilegio ornata q̃3 iesus qui mortu⁹ est pro

est pro peccatis nostris: qr voluit. Ad quartū inconueniens dico negando illud: & dico q de possibili ratio cōcludit q sicut vnū indiuiduum fuit pseruatū omnia potuerūt pseruari. Sz dico q supposita lege cōmuni nō pueniente gratia speciali cōcludit q omnes q p cōcubituz viri & mulieris ab Adā habuerūt originē in peccato fuisse cōceptos: sed dico q pueniente grā illa ratio nō cōcludit necessario. Et sic sunt intelligende rationes Augu. cōtra hereticos q nolebant aliquē paruulū cōtrahere peccatū originale. Et cū dicit: si eēt aliqua ratio necessaria: sua opposita esset impossibilis: dico q stāte lege nō pueniente gratia illa ratio est necessaria ex suppositione legis: pueniēte gratia illa ratio nō cōcludit. Et vt intelligat absolute nō est ita necessariuz q q descendūt ex Adā q de necessitate cōtrahāt peccatū: qr si dicis de potētia absoluta vl let oēs pseruerare: sed hic accipit necessariū pro conuenienti: qr secūdū legē cōmunē oēs ptrahunt: tñ p gratiā aliqua creatura excipit. Ad quintū icōueniēs dico q si Vgo fuisset mortua añ passionē dñi q ipsa nō iuisset ad limbuz imo stetisset associata cū angelis & sanctis: et expectasset resurrectionez filij sui: qr ordo vniuersi sic requirebat q nemo añ xpm fuisset beatus: & ad paradisuz iuisset. Neqz ista expectatio fuisset ei molesta neque ei fuisset impedimentuz qr ordo regni celestis sic requirebat q xps primus esset in paradiso: deinde ceteri suo ordine & Vgo nō habuisset desideriū inordinatū cōtra ordinez regni celestis. Et ad rationem dico: q Vgo fuit pducta pp finē vltimum: cū tali tñ ordine ne pcederet xpm redemptorē nostruz: vt patet intelligenti. Ad sextū dico q nō habeo pro icōueniēti id qd dicit esse icōueniēs qr sm Job. Quis pōt facere mūdū de imūdo cōceptū semine: nōne tu q solus es. Nā secūdū Aug. Maria fuit omni sanctitate i vtero mřis repleta. Et rationi dico q aug. i lib. de fide ad Petrū. loquit de lege cōmuni: nulla iteruenienēte speciali grā. Modo i Vgine spālis grā interueñta est: qr secūdū eūdē Aug. i smone de natiuitate dñi. Maria fuit omnib9 gratijs secūdata: & ideo i peccato nō fuit cōcepta.

Respōsiōes argumētoz secūdi articuli partis affirmatiue.

D argumēta secundi articuli. Ad primuz cōcedo cōseqñs & cōsequētiā. Et cū dicit accipio animā Vginis i illo priori: tūc i tali aīa est carētia originalis iusticie debite: negat: q i illo priori cōpetat illi neqz gratia neqz carētia originalis iusticie: queadmodū homo prioritate nature pcedit risibilitatez: & tñ nō dicim9 hominē i tali priori habere carētiā risibilitatis. Vñ aīa i illo priori quidditatiue ē tātuz aīa: neqz est i gratia neqz priuata grā: qr hec quidditatiue illi nō cōueniūt. Vñ isto mō si ratio tua cōcluderet: posset demonstrari christuz i peccato originali fuisse cōceptū: qr aīa xpi prioritate nature pcedit originalē iusticiā: tūc in illo priori: qr cū nō habeat originalē iusticiā esset in peccato cōceptus: imo posset pbari p istā tuā rationez q oīa priora prius habuissent carētiā et priuationē suoz posterioz qz ipsa posteriora: h autē sunt ab surda. Ad secūdū argumētū dico q virgo indiguit gratia dei: quādo erat in suis causis prime eā pductiuis vt pueniret a gratia dñi. Et dato q instās indigētie sit distinctū ab instāti gratie: loqnor de instāti nature. In istāti idigētie nō habuisset peccatū: qr ista idigētia est illa q pcedit defectū: & nō illa q sequitur: queadmodū cecus q pgredit p viā i q est souea anteqz cadat auxiliat p vidētez: tamē idiguit tali auxilio & tñ nō dicim9 q ipse ceciderit i soueā. Ad tertiū argumētū dico negādo minorē. s. q deus tali honore nō vult venerari. Et ad auctoritatez Hieronymi dico q ipsemet explicat de quib9 mulieribus loquit. Ille aūt mulieres fuerūt Raab meretrix. Bersabee vxor Vrie mater Salomonis: & Ruth moabitis. Iste sunt que assumūtur i genealogia xpi: & fuerūt peccatrices: tñ Vgo de qua imediate christus assumptus est i peccato cōcepta nō ē: vt pz. Ad qrtū nego minorē: qr Vgo magis debet xpo q xps nō dimiserit eā icurrere peccatū qz q dimiserit eā icurrere & postea mūdaret: qr status inocētiā est melior quocūqz statu peccati qzcūqz mūdatus. Ad quintū nego cōsequētiā: qr secūdum Job deus pōt educere indiuiduū mūduz de imūdo cōceptuz semine. Et ad auctoritatē euāgelij dico q mala arbor nullo alio interueniente malos fructus facit: sed interueniente gratia domini ū mala arbor bonos fructus facere pōt quia deus naturaz est auctor. Et ad aug. dico q ipse locutus est de lege cōmuni: nulla interueniente gratia. Sed secūdum eūdez aug. i smone de natiuitate domini. Maria fuit omnibus gratijs secūdata: & omni sanctitate i vtero mřis repleta: vt de mūdissima matre mūdissim9 nasceretur filius. Ad sextuz argumētum nego minorez: qr illo modo post baptismuz habere

mus peccatū originale: q2 in nobis est sensuū rebellio. Hoc autē est incōueniēs: ergo illud ex quo sequitur.

Responsiones argumentorū tertij articuli partis affirmatiue.

D argumēta tertij articuli. Ad pmū dico ad minorē q solus xps ex sui nā fuit ɔceptus in originali iustitia sine peccato: hoc solū illi cōuenit: sed ex hoc nō tollitur qn virgo per dei gratiā fuerit preseruata a peccato Et ad auctoritates Aug. dicitur q solus xps ex sui natura fuit sine peccato ⁊ in originali iustitia cōceptus. Ad secūdū dico ad auctoritates q solus christus post Ade delictū in originali iusticia ex sui natura sine peccato cōceptus est. De mulieribus nulla inuenta est q̄ ex sui natura in originali iusticia concepta est sine peccato: cū quo tamē stat q nō interueniente eius natura: sed dei grā q vgo fuerit pseruata ne peccatū originale incurreret: q2 virgo fuit omnib9 gratijs secundata: omni sanctitate in vtero matris repleta. Ad tertiū cōcedo q mūdicia vginis fuit citra mundiciā christi: ⁊ nego minorē: q si virgo nō fuisset in peccato originali concepta: fuisset equalis mūdicie cū christo. Nā acceptis duabus albedinib9: quarū vna sit intensa vt. 8. ⁊ alia vt. 4. dicimus q ex eo q illa sit vt. 4. q illa sit maculata: ⁊ nō sit pura albedo: ⁊ q nisi poneremus eā maculatā ipsa est equalis cū albedine vt. 8. Certum est q non sic est de virgine respectu christi. Ad quartū argumentū dico q fundamentū illud est verissimū. Et cū dicitur q est falsum: nego. Et cū dicitur q isto modo posset pbari q xps nō fuisset mortuus p salute humani generis: nego. Et cū dicitur potuit nō mori cōcedo. Et cū dicitur sicut potuit ita decuit nego. Et cū dicit omne quod est deo possibile illi cōuenit: dico q hoc est verū de potentia ordinata: sed de absoluta negatur. Ad quintum et vltimum dico q illud fundamentū est verissimū: q q̄uis deus potuisset ɔferre maiora virgini: tamē illa nō cōueniebant illi in hac vita: vt beatitudo ⁊ immortalitas: vt patet intelligenti terminos.

Respōsio ad auctoritates quarti articuli partis affirmatiue.

D auctoritates q̄rti articuli dico q omnes procedant de lege cōmuni. Secūdum. n. legē omnes debebam9 incurrere peccatū: sed nō tollūt q virgo dei mater nō fuerit per gratiā preseruata: q2 fm Aug. vgo fuit omnibus gratijs secundata: omni sanctitate in vtero matris repleta.

Responsio ad auctoritates q̄nti articuli partis affirmatiue.

D auctoritates vltimi articuli. Ad auctoritatē Bernardi: nego eā: quia cū Augustino sum qui voluit q virgo in vtero matris fuit omni sanctitate repleta. Et cū Job sum qui voluit q deus possit educere mūdū indiuiduū de immundo cōceptū semine: ergo in cōceptione potuit sanctificari. Et cū Hieronymo sum qui voluit q totius gratie q̄ i christo fuit in Maria venit plenitudo. Ad Ansel. nego ipsum: q2 si est verū qd ipse affirmat q decet virginē tanta puritate nitere qua sub celo nulla maior nequit intelligi: non est verū q ipsa fuerit in peccato cōcepta: quia possemus intelligere ipsam in cōceptione fuisse sanctā: quod est maior puritas atq3 mundicia q̄3 q ipsa fuerit in peccato cōcepta ⁊ postea mundata. Et sic fit finis huius questionis ad laudem gloriosissime virginis Marie: cuius ego seruus sū semperq3 ero vsq3 ad vltimū vite nostre terminū volente deo ⁊ auxiliante gloriosissima vgine.

Deo gratie infinite.

Epistola venerabilis clarissimiqꝫ in sacra theologia magistri fratris Roberti Caraçoli ꝺ Licio ordinis minoꝝ: ad reuerẽdissimũ ⁊ illustrissimuꝫ dñm dominũ Joãnem de aragonia serenissimi domini nostri Ferdinãdi regis sicilie ⁊c̃.filiũ ⁊ locũtenentẽ generaleꝫ aplĩce sedis prothonotariũ: in qua sua docilitas ꝯmendat.

r Euerendissimo patri ⁊ dño dño Joãni de Aragonia christianissimi regis Ferdinandi filio: sedis apostolice dignissimo ꝓthonotario. Frater Robertus Caraçolꝰ de Licio ordinis minoꝝ: sacre theologie magister humiliter se cõmendat. Inter p̃clarissimas virtutes tuas: ingentesqꝫ animi dotes: docilitas magnopere fulget. Qua fit vt animũ semꝑ promptũ beniuolũqꝫ exhibeas: ad intelligẽduꝫ doctrinaꝫ sapientũ. Neqꝫ vero elegãtissimo ingenio tuo satis eẽ possunt: que in palacio tue residentie singulis diebus ab eruditissimis viris audire cõtẽdis: animo diuinarũ humanarũqꝫ reꝝ inuestigare ac scire rationẽ cupiens: pia religione frequentare soles tẽpla sacra dei: vt etiã ibi haurias quicquid ab his qui declamatorie: vt ad populuꝫ loqui solet edocetur. Laudabilis profecto institutio ista neduꝫ in adolescente vel iuuene: veꝝ etiã in quolibet annosissimo ⁊ sene: ex eo ꝙ nullus tam sapiens tãqꝫ doctus eẽ potest: quin audiendo doctior fieri valeat. Ex quo stat sententia illa.i.c.prouer. Audiens sapiens sapientior erit. At ⁊ iuriscõsultus.ff.de fideicõmissarijs libertatibꝰ.l.apud iulianum. dicit cupiditateꝫ discendi optimaꝫ esse rationeꝫ viuendi. Unde Julianus dixisse fertur. Et si alteꝝ pedeꝫ in sepulchro haberem: adhuc discere aliquid velleꝫ. Quare Ualerius in rubrica de studio ⁊ industria.miris laudibus extollit Solonẽ philosophũ: ꝗ supremo die vite assistẽtibus amicis quedãqꝫ inter se cõferentibꝰ satis iam pressum caput erexit. Interrogatusqꝫ quapropter id fecisset.respondit. Ut cũ istud qcqd ẽ de quo disputatis percepero: moriar. Sacer vero Hieronymus in epistola ad Pãmachium ⁊ Oceanũ sic de seipso fatet. Dũ esseꝫ iuuenis nimio feruebã amore discẽdi. Nec iuxta quorundã presumptioneꝫ ipse me docui. Appollinareꝫ audiui Antiochie frequenter ⁊ colui. Iã canis spargebatur caput canis: ⁊ magistrum potius ꝙꝫ discipuluꝫ me esse decebat. Perrexi tamẽ alexandriã: audiui Didimũ: in multis ei gratias ago: qꝛ qꝺ nesciebã didici: ꝗꝺ sciebã illo docente nõ ꝑdidi. Putabãt me homines finem fecisse discendi. Ueni rursus Hierosolymaꝫ ⁊ Bethleeꝫ. Quo labore: quo p̃cio Baraniã nocturnũ habui p̃ceptoreꝫ. Timebat.n. iudeos alteꝝ mihi exhibebat Nicodemuꝫ.hec Hieronymꝰ. Hoꝝ studia imitãda sunt: nõ coruꝫ ꝗ sibi scioli videnť: ⁊ spernunt omnẽ disciplinã. De his loquiť sic Seneca libro de tranquillitate animi. Puto multos ad sapientiã ꝑuenire potuisse: nisi putassent se peruenisse. Sꝫ tu sapientie cultor: ⁊ venerator p̃cipuus: oẽm diligentiã apponis: vt a multis multa cognoscas. Et licet dignata sit dominatio tua: dum Neapoli p̃dicabã quasi quottidie sermonibus meis adesse: hortari tandẽ me voluisti: vt opꝰ de timore iudicioꝝ dei in scriptis redigerẽ illudqꝫ dominationi tue legendũ transmittereꝫ. Feci libens quod iussisti: ⁊ operaꝫ dedi vt morem tue gereꝫ voluntati. Accedet hoc ad vtilitateꝫ plurimoꝝ: quoniaꝫ que noua sunt: allicere solent humanas mentes. Nã vt scribitur Act. 17.c. Dum paulus esset athenis disputaretqꝫ in synagoga cuꝫ iudeis: ⁊ colentibus deũ: et in foro ꝑ omnes dies cuꝫ epicureis ⁊ stoicis philosophis: quidã dicebãt euꝫ seminiuerbiuꝫ: idest seminatorẽ verboꝝ. Alij vero nouoꝝ demonioꝝ annunciatorẽ idest nouaꝝ scientiarum secunduꝫ Nicola.de lira. Propter qꝺ duxerunt euꝫ ad Ariopagũ dicentes. Possumꝰ scire que est hec noua que a te diciť doctrina. Noua eniꝫ quedã infers auribus nostris. Uolumus ergo scire quidnaꝫ velint hec esse. Athenienses autẽ omnes ⁊ aduene hospites ad nihil aliud vacabant nisi dicere aut audire aliqd noui. Hoc ẽ quod Ouidius dixit li.2.de ponto. Est quoque cunctaꝝ nouitas carissima reꝝ ⁊ de hoc Seneca in questionibꝰ naturalibus.

pores: fraudes: deceptiones: prodi'tões: et alia
Quod multitudine peccatorum deus iudicat pplos
Secundum signum quo cognoscuntur
in primo dei iudicia ventura dicitur mul
titudo peccantiũ. Quando enim pctã
grauia cõmittuntur a paucis adhuc equanimi/
ter suffert deus. Sed si a multis perpetrantur
nõ diu continebit manũ suam. Veh et iterum
veh vobis: qz nos sumus in quos fines seculo
rũ deuenerũt in qbus cõpletur dictũ ps. Oẽs
declinauerũt simul inutiles facti sunt: nõ est q fa
ciat bonũ: nõ est vsqz ad vnum. Rara inquit
Hiero. aduersus Vigilãtium: Unus est nec a
pluribus appetitur. Et Ouidi⁹ li. i. de ponto
ait. Nec facile multis inuenies milibus vnum.
Uirtutẽ prẽtij qui putet esse sui. O qz exiguus
ẽ numerus seruientium deo in veritate. O quã
ta est sequela diaboli. o quot discipulos iam hz
antichristus. Nõ ẽ veritas: nõ est bonitas i fili/
js hoium. Descendẽtibus ab vniuersalib⁹ ad
pticularia iubet Plato qescere.
Quod cõsuetudo et pseuerantia in pctis puo
cat deum ad iram.
Ertiũ signũ quo timenda sunt in prio
ventura iudicia dei dicitur consuetudo
quãdo. s. pctã grauia a multis cõmissa:
consuetudine et longa pseuerantia in cordibus
pplor ienia facta sunt. Defendunt nãqz multi
pctã sua et excusãt cõsuetudinẽ allegantes: non
aduertentes oium doctor sniam: q firmiter as
seuerãt qz ↄsuetudo nec excusat nec alleuiat pec
cata: imo aggrauat et adauget. Quare di. 8. c.
mala dicitur. Mala consuetudo nõ minus qz
pniciosa corruptela vitãda ẽ. Et ibi i. c. veritate.
Ueritate manifesta cedat cõsuetudo veritati. et
infra. Nemo cõsuetudinẽ rõi et veritati pponat:
qz cõsuetudinẽ rõ et veritas semp excellit. Et ea
dẽ di. c. si cõsuetudinẽ. Usus q veritati ẽ cõtrari
us abolẽdus ẽ. Et in. c. q cõtẽpta. Cuz xps sit
veritas sit magis veritatẽ qz cõsuetudinẽ seq de
bem⁹. Et in. c. cõsuetudo. Cõsuetudo sine ve
ritate vetustas erroris ẽ: pp̃ter qd relicto errore
sequamur veritatez. Et extra de cõsuetudine. c.
ex litteris. Cõsuetudo q̃ canonicis obuiat insti/
tutis nulli⁹ dz eẽ momẽti. Idez habet̃ extra de
cõsuetudine. c. cũ venerabilis. extra de vsu pal
lij. c. ex tuaz. extra de officio archi. c. cũ satis. ex
tra de iuramẽto calũnie. c. ceterũ. extra de vi. et
ho. cle. c. cũ decorẽ. extra de statu mona. c. ea q̃
extra de cõsecratõe eccle. c. aqua. extra de symo.
c. intũ. c. tua nos. extra de cõsuetudine. c. con
suetudinẽ. li. 6. extra de cẽsib⁹. c. qzqz. li. 6. hec
dixisse volui ad refellendã reprimẽdãqz teme/
rariã excusatõem trãsgressor diuine legis: q sp
ad cõsuetudinẽ querunt subterfugere. Sic faci
unt vsurarij: sic mercatores fraudulẽti: sic mu
lieres vane: sic ambitiosi clerici: sic p nomẽ dei
in vanũ crebro iurãtes: sic blasphemãtes deuz
et scõs: sic deniqz oẽs dissoluti corde. Qui tan
to magis debẽt timere iudicia dei: quãto vidẽt
se per cõsuetudinem a pctis detineri.
Quod ira dei vicina ẽ: quando pctõres nec ti
ment deũ: nec de hoibus erubescunt.
Uartũ signũ ad cognoscendam iram:
q dei fore propinquã ẽ pmptitudo. Qñ
s. tota aiaduersione et pmptitudine cõ
mittũtur peccata horrenda a multis in quolibet
statu cõsuetudinarie et pseueranter sine timore
dei et sine verecũdia hoium. Quo me vertam
vnde icipiam: an tacere debeã. Veh mundo a
scãdalis. Nõ erubescũt ampli⁹ hoies pecuniaz
petere: pecunia dare: in quibus erubescenduz
eẽt: non adulterari et alia nephanda cõmittere
publice: non mutuare ad vsuram: non facere
queqz turpia. Et tamen Cicero gentilis o chri
stiane pessime: li. i. de offi. cijs ait. Sine vere/
cundia nihil rectũ esse potest: nihil honestum.
Et Ualerius li. 4. Uerecundia ẽ parens om
nis honesti consilij: tutela solẽnium officiorum
magistra inocentie: cara proximis: accepta alie/
nis: omni loco omni tempore fauorabilez pre
se ferens vultum. Et Apuleius libro de deo
Socratis. Artes alie siue scientie possũt igno
rari sine erubescentia: sicut ratio pingendi: sal/
tandi siue cantandi: quas vir bonus potest si/
ne vituperatione cõtẽnere. Sed nescire bñ vi/
uer̃ nũqz audebis dicer̃ sine pudore. Et berñ.
super cantica. Uerecũdia inquit spũalis glo. ia
conscientie est fame custos: vite decus. sedes
virtutum: primitie laus: na ure insigne: et toti
us honesti. Prohdolor. Pudet dicere que fi
unt his temporibus inuerecunde: impudẽter
elata facie: et cum derisione et contemptu dei.
o xpiana religio que omnis munditie et sancti
monie speculum eẽ deberes: hodie quia vere
cundia est extincta facta es turpis et sordida et
templum omnis immunditie et dissolutionis.
De remedijs quibus euitari possunt iudi/
cia dei. Capitulum tertium.
Estat hoc loco tertio disserenduz qua
r liter dei iudicia possumus euitare. In
quit Hieronymus sup. Hieremiam

Naturale est magis noua q̄ magna mirari.
Et idez in .4. declamationū. Ad noua homi/
nes cōueniunt: ad noua cōcurrunt. Cicero in/
super i sua rhetorica docet auditores fieri posse
attentos: si de rebus nouis ₇ inusitatis nos ꝓ/
miserimus ꝟba facturos. Scripsi igit̄ donāte
deo nō in doctis humane sapientie ꝟbis q̄cq̄d
legere aut inuenire potui qd̄ hominū corda ad
timendū deū gloriosum reuocet ₇ inducat. Ac/
cipe itaqz tu pater colendissime libellū istum in
quo si quid boni reppereris ꝓba. Si qd vero
aut superfluū: aut minus rectū in illo deprehēde/
ris: corrige. Oro tamē humanissimā domina/
tionez tuā ne cōmunicet: aut tradat illū inuidis
₇ maliuolis meis: quos multos noui: qz vtar
verbis Hieronymi in ꝓlogo in Esdrā. Inuu
dorū studia omne qd̄ scribim⁹ reprehendenduz
putāt: ₇ interdū cōtra se cōsciētia repugnante
publice lacerant que occulte legunt in tantuz vt
clamare cōpellar ac dicere. Dn̄e libera animaz
meaz a labijs iniquis ₇ a lingua dolosa. Bene
vale speculū bonorū morū: ₇ memento mei duz
bene tibi fuerit.

Incipit ꝓlogus in opus de timore diuinorū
iudiciorum: in quo exponuntur mystice verba
Joānis in themate.

Vidi alterum
angelū volātez per mediuz
celuz habentez euangeliuz
eternū: vt euangelizaret se
dentibus sup terrā: ₇ super
omnē gentē tribū ₇ linguā
₇ sup populū magna voce. d. Timete deum: ₇
date illi honorez: qz venit hora iudicij ei⁹. Ha/
bentur hec ꝟba Apo.14.c. Ad tantā insaniā
cecitatēqz mētis mortales homines iaz deuene
runt vt deū excelsum nō arbitrentur suorū pec/
catoruz vltorē. Adijciunt in dies iniquitatē ini
quitati: ₇ in malicia pseuerantes nolunt ꝯside/
rare formidabilia iudicia magni dei. Ipse vti/
que minatur xp̄ianis ingratis pro suis execrā/
dis sceleribus terribilia mala. Posita iaz secu
ris est ad radicē: ₇ tamē pauci rarissimiqz inue
niuntur q sua corda humilient sub manu illius
cuius potētie resistere nemo pōt. Et reuera nil
periculosius q̄z imminentia pericula nō timere.
Quia iuxta Aristotelis sententiā .2. rhetorice ti/
mor facit homines cōsiliatiuos. Qua de re ad
excitandas mētes duras que penitentiā fugiūt
₇ bene beateqz viuere nolunt: decreui opus p̄/
sens sub titulo de timore iudiciorū diuinorū cō/
pilare. Pro clariore tamē dicendorū noticia: in
hoc ꝓlogo per modū sermonis ipsa ꝟba Joā/
nis in themate exponenda se offerunt. In qb⁹
tria mysteria declaranda cōtinentur.
Primū dicit̄ scripture sancte sublimitas.
Secūdū euangelij multiplicitas.
Tertiū timoris diuini rationabilitas.

De excellentia ₇ sublimitate scripture sancte
que designat̄ p angelū volantez. Cap. .i.

Primū mysteriū declarandū: qd̄ cōtine
tur in ꝟbis Joānis: dicit̄ scripture san
cte sublimitas: que p angelū volantem
recte meritoqz designat̄. Est aūt scriptura sa/
cra vetus ac nouū testamentū: vt dicit̄ di.9. de/
cretorū. c. qs nesciat. Quia ꝟo hec diuinitus ē
hominib⁹ inspirata: atqz de celo missa secunduz
illud .i. Petri .1.c. Spiritu sancto inspirati lo
cuti sunt sancti dei homines. Ideo angel⁹ dici
pōt. Nā teste Ysidoro li.7. ethimologia. d.
Angelus nuncius vel missus interpretat̄. In
altuz autez ipsa scriptura volat per mediū celuz:
qz publice in ecclesia legit̄ ₇ predicat̄. Inqt.n.
Greg.i omel. Regnū celorū p̄sentis tp̄is ec/
clesia dicit̄. Quāta ergo sit huius scripture sub
limitas ex quattuor deprehendere possumus.
Primo ex eius dignitate.
Secūdo ex eius veritate.
Tertio ex eius ꝓfunditate.
Quarto ex eius vtilitate.

Qd̄ scriptura sacra ē excellētissima rōne dei

Primo siquidez intelligere possum⁹ subli
mitatez ₇ excellentiā scripture sancte ex
eius dignitate. Est.n. incōparabiliter
dignior omnib⁹ scientijs ₇ scripturis: eo q̄ est
de digniore subiecto. s. altissimo deo. Vn̄ Au
gu. li.8. de ciui. dei. ca.i. Theologia inqt ē ser/
mo vel ratio de deo. Nec obstat qz Ari. dicit
i. posteriorū. q. in qualibet sciētia oportet suppo
nere subiectuz qd est. Et Damas. dicit. In deo
quid est dicere impossibile est. Quare nec de⁹
subiectū sic esse poterit scripture sancte ₇ theolo
gie. Quoniā vt inquit Tho. prima parte. q.1.
Ari.7. in rn̄sione ad primū argumentuz. lz de
deo nō possumus scire qd sit: vtimur tn̄ effectu
eius: vel nature vel gratie loco diffinitionis ad
ea q̄ de deo in scriptura sacra cōsiderant̄. Ipsa
igit̄ scriptura a principio vsqz ad finē p̄dicat mi
rabilia facta dei. Ex quo illi cōparari nō valent
cuncta q̄ a gramaticis rhetorib⁹ dialecticis phis
geometris musicis medicis astrologis poetis ₇

iuriscōsultib⁹

iuriſconſultibus fuere conſcripta. Verſantur
oīa illa circa īfima hec ꝛ mortalia vilia atqꝫ ter
rena: hec decenter oīum ſciētiarum regina mē
tē hoīs ad deū cognoſcendū diligendūqꝫ ſuble
uat. Neqꝫ de aduentu Enee in italiam canit:
ut Virgili⁹ q dicit. Arma virūqꝫ cano: troie q
primus ab oris ꝛc̄. Nec ad bella ciuilia inuitat
deploranda: ſicut ꝛ Lucanus qui ait. Cordu/
ba me genuit rapuit nero: prelia dixi. Que geſ
ſere pares: hinc ſocer: inde gener. Bella per
emathios pluſꝗ̄ ciuilia campos. Iuſqꝫ datum
ſceleri canim⁹ populūqꝫ potentē. In ſua victri
ci conuerſum viſcera dextra: ꝛ reliqua. Nō de
his minimis ſcriptura curat: ſed de deo creato
re celi ꝛ terre diſſerit: de illi⁹ ꝓuidentia bonita
teqꝫ iuſticia: ceteriſqꝫ perfectōibus diuinis cla/
ro ſermone loqtur. Verūtamē pleriqꝫ dubita/
re ſolēt: cur hec ſcriptura magnalia dei depro/
mēs rudi ac ſimplici ſtillo ē annotata. Et qdaꝫ
abſolute reſpondere ſolēt: ꝙ eloq̄ntia inutilis ē
imo ꝛ damnoſa: qua bonis viris vti minime li
cet. Ad coꝝ aūt robur aſſumūt verba Lactan/
tij: qui li. 5. diuinaꝝ inſtitutionū ait. Hec i pri
mis cauſa ē: cur apud ſapienteſ ꝛ doctos ac pri
cipes huius ſeculi ſcriptura ſancta fide creat: ꝙ
ꝓphete cōi ac ſimplici ſermone vt ad populum
ſunt locuti. Contēnūtur itaqꝫ ab his qui nihil
audire uel legere: niſi expoſitum ac diſertū vo/
lūt. Nec qcquā inherere animi coꝝ poteſt: niſi
ꝙ aures blandiore ſono mulcet. Illa vo q̄ ſor
dida videnꝰ: anilia inepta vulgaria extimātur.
Ideo nil veꝝ putant niſi quod auditu ſuaue ē
nil credibile niſi qđ pōt incurrere voluptatem
Nō credūt ergo diuinis: qꝛ fuco carent. Sꝫ ne
illis qdem q ea interꝑtantur: qꝛ ipi ſunt omnino
rudes: aut certe paꝝ docti. Nam vt plene ſint
eloquētes p raro contingit. Cui⁹ rei cā in aper/
to ē. Eloquētia. n. ſeculo ſeruit populo ſe iacta
re: ꝛ in rebus malis placere geſtit. Siqdem ve
ritatem ſepius expugnare conatur: vt vim ſuā
monſtret: opes appetit: honores cōcupiſcit: ſum
mū deniqꝫ gradum dignitatis expoſcit. Huc/
uſqꝫ Lactan. De Hieronymo inſup glorioſo
narraꝰ ꝙ ab angelo fuit correptus: eo ꝙ Cice/
ronian⁹ eēt: ſicut notaꝰ. 37. di. decretoꝝ. c. legi
mus. Qđ ꝛ ipſemet in epiſtola ad Euſtochium
ꝓfitet. Quare eloquentiā omnino reijciendaꝫ
multi accuſant. Quibus ego dico ſalua eorum
reuerentia: ꝙ eloquētia exornat oēm gradum:
oēm ſtatum: oēm deniqꝫ hoīem recte fulgentē
Qua Hiero. poſt verbera vt apparet vti inſu
per voluit. De qua ꝛ Cicero in primo rhetori/
ce ait. Cum hoīes multis in rebus humiliores
ꝛ īfirmiores ſint beſtijs: hac in re maxime be/
ſtijs ꝑſtare videnꝰ ꝙ loq poſſūt. Quare precla
rū quoddā mihi vr̄ adeptus qui in ea re hoīb⁹
āntecellit: qua in re hoīes beſtijs ꝑſtant. Ob id
iudicio meo recti⁹ dici pōt ꝙ eloq̄ntia de ſe bōa
ē ꝛ laude digna: dum tamē ea qſqꝫ vtaꝰ bene.
Quod ſic ꝑpoſite narrat Quintilian⁹ lib. 2. de
oratoria inſtōne. Quidam inqt vehementer in
eam. ſ. rhetoricā vel eloquentiā inuehi ſolent: ꝛ
ꝙ ſit īdigniſſimū in accuſatōes orōnis vtūtur
orandi virib⁹ eloquētiā eē: q̄ penis eripiat ſcele
ſtos: cui⁹ fraude dānētur iterim boni: conſilia
ducanꝰ in peius nec ſeditiōes mō turbetqꝫ po/
pulares: ſed bella ēt inexpiabilia excitenꝰ. Cu/
ius deniqꝫ tū maxime ſit vſus cū pro falſis cō/
tra veritatē valet. Nam ꝛ Socrati obijciūt Co
mici docere eū quō peiorem cām meliorē faciat
contra Tiſiam ꝛ Gorgiam ſilia dicit polliceri
Plato. Ex his adijciūt exēpla grecoꝝ romāo
rūqꝫ: ꝛ enumerant q ꝑnicioſa non ſingulis tm̄:
ſed reb⁹ ēt publicis vſi eloquentia turbauerūt
ſtatus ciuitatū vel euerterūt: eoqꝫ ꝛ lacedemo/
nioꝝ ciuitatem expulſam: ꝛ athenis quoqꝫ vbi
actor mouere affect⁹ vetabatur velut reciſā orā
di ꝑtātem. Quo qdē mō nec duces vtiles erūt
nec magiſtratus nec medicina: nō deniqꝫ ipſa
ſapia. Nam ꝛ dux flamini⁹ ꝛ Gracchi ſaturni
ni glaucie magiſtrat⁹ egere: ꝛ i medicis venēa:
ꝛ in his qui ꝑhoꝝum noīe male vtūtur grauiſſi
ma nūqꝗ̄ flagitia deꝑhenſa ſunt cibos aſperne
mur: attulerūt ſepe valitudinis cās. Nūqꝗ̄ te/
cta ſimul ſubeamus ſuꝑhabitātes aliquādo pro
cubūt. Nō fabricetur militi gladius: poteſt vti
eodem ferro latro. Quis neſcit ignes aq̄s ſine
qbuſ nulla ſit vita: ꝛ ne terrenis īmorer: ſolem
lunā que ꝑcipua ſideꝝ aliquādo nocere. Num
igitur negabiꝰ deformē Pirrhi pacē cec⁹ ille
Appius dicendi viribus diremiſſe. Aut non
diuina Marci Tullij eloquētia ꝛ contra leges
agrarias popularis fuit. ꝛ Catiline fregit auda
ciam ꝛ ſupplicatōes qui maxim⁹ honor victori
bus bello ducib⁹ datur in toga meruit. Nō per
territos militū animoſ freq̄nter a metu reuocat
orator: ꝛ tot pugnādi pericula ineuntibus lau/
dē vita potiorem eſſe perſuadet. Nec vero me
Lacedemonij aut Athenienſes magis mouerit
ꝗ̄ populus romanus apud quē ſūma ſemper
oratoribus dignitas fuit. Equidem nec vrbium
conditores reor aliter effecturos fuiſſe vt vaga

illa multitudo coiret in populos nisi docta voce
comota: nec legum reptores sine summa vi oran
di consecutos: vt se ipsi hoies ad servitute in /
tis astringerent qn ipsa vite pcepta: et si vera
sint et honesta: plus tamen ad formadas men /
tes valent: quado pulchritudinem rex claritas
orationis illuminat. Quare et si in vtraqz ptez
valet vba facudie: no tn e equum illud haberi
malu quo bene vti lz. Hec Quintilianus. Ex
qbus oibus cocludim9 laudabilissima eloque /
tia ee. Sed illa diuin9 sermo non seqtur: qr vt
Lacta. li. 3. di. insti. ait. summa puidentia carere
fuco voluit ea que diuina sut vt oes intelligerent
q ipse oibus loquebat. Scdo copzehendimus
excellentia scripture sce et eius vitate: qz in ip
sa sola nihil cotinet falsu. In alijs vo ta phoru
qz poetaz aliorumqz litteris quata inueniant me /
dacia: dicat hi q studiosissime legere illas. Sz
ob cam ista dubitari solet vtz liceat lege libros
gentiliu illozqz dicta assumere in reb9 nostris.
Ad quod respodem9 q si id fiat scriptura sacra
cotempta: et vt erroib9 gentiliu assentiat: iniqu
et illicitu e: sicut pz di. 37. decretoz. c. sacerdo /
tes. vbi sic habetur. Sacerdotes dei omissis
euagelijs et pphetijs videm9 comedias legere
amatoria bucolicoz versuu verba cantare: te /
nere Virgiliu: et quod in pueris e ca necessita /
tis: i se crime facere voluptatis. Ad ide e in ea
dem. di. c. none. et. c. ideo. et. c. eps. et. c. vnio.
Illi igitur q plus debito delectabiliter isudant
ad legedas litteras seculares repbensibiles sut
qm vt inqt Hieronym9 ad damasu papa de fi /
lio pdigo. Demonu cibus e carmina poetaru
secularis sapia: rhetoricoz popa vboz. Hec
sua oes suauitate delectat: et dum aures dulci
vsibus modulatoe currentibus capiut: anima
quoqz penetrat: et pectoris interna deuincut.
Vbi cu summo studio fuerint ac labore perlecta:
nil aliud nisi inane sonu et sermonu strepitu su
is lectoribus tribuut. Nulla ibi saturitas vita
tis: nulla iusticie refectio reperitur. Studiosi eaz
in fame veri et vtutu penuria pseuerat. hec ille
Sed siqs gentiliu scripturas pscrutet: vel vt co
ru cognoscat et cofutet ieptias: vel vt p illas in
qbusdam sententijs moralib9 arguat crimiosos
vel vt ex illis capiat: si qd veri repperit: vtique
bene facit. Cofirmat hoc di. 37. decretoz. c.
Qui de mesa. c. turbat. c. si qs gramatica. hic
Aug. li. 2. de doctrina xpiana ait. Si qua vba
nostre fidei phi accomoda dixerut: non solum
formidada non sunt: sz et ab eis tanqz ab inius
tis possessorib9 in nostru vsum vendicada: qd
phi quiqz et gentiles va dixerut. testat Hiero /
nymus q super primu. c. Daniel. dicit. Simil
qz aiaduertendu est, scdm Anagoge. q rex Ba
bylonis no potuerit vniuersa dei vasa trasfer /
re: sed ptem vasoz templi dei: que itelligenda
sunt dogmata vitatis. Si. n. cunctos phorum
reuoluas libros: necesse e vt in his repies ali /
qua ptem vasoz dei: vt apud Platone fabrica
tore mudi deu: apud Zenone stoycoz princi /
pe inferos: et imortales aias et vnu bonu hone
statem. Sed qr iungut medaciu veritati: et na /
ture bonu multis pdut malis: ido ptem vasorum
dei et no omnia vasa itegra atqz pfecta accepis
se memorat. hec ibi. Ipse adhuc Hiero. i pro
logo in expositoe Daniel. de litteris secularib9
ita fatur. Ad itelligendas extremas ptes Da /
nielis multiplex grecoz historia necessaria est.
Sutorij vz et Callinici Diodori Hieronymi
Polibij Possidonij Claudij Theonis et An
dronici Josephi quoqz et eoz quos ponit Jo /
sephus pcipue nostri Liuij ac popei. Trogi at
qz Justini: qui oes extreme visionis narrant
historia: et post alexadru vsqz ad Cesare augu
stu Syrie et egypti. i. Seleuci et antiochi: et pto
lomeoz bella describut. Et si qado cogimur
seculariu litteraz recordari et aliq ex his dicere
que olim omisimus: no nostre e volutatis: sed
vt ita dica grauissime necessitatis: vt pbemus
ea q a scis pphetis ante secula multa pdicta sut
ta grecoz qz latinoz: et aliaz gentiu litteris co
contineri. Et ipse ide Hieronymus in epistola
ad magnu oratore vrbis dicit q apls Paulus
in epistola ad Titu Erimenadris poete vsus e
versiculo. d. Cretenses male bestie mendaces
vetres pigri. Et ne multa dicam9: ta Hiero /
nymus qz Augustin9 reliqqz greci et latini do
ctores in suis dictis p sepe ad suu ppositum ge
tiliu snias trahut. Tame vt pdiximus sola scri
ptura dei e q ab omni falso et medacio imunis
existit: et qcqd loquit verissimu e: eo q verax est
deus q nobis illa dignatus e reuelare. Ob qd
Lactan. li. 1. diui. insti. ait. Omissis terrenis
huiusce phie auctoribus nihil certi asserentibus
aggrediamur via recta. Quos eqdem si puta
re satis idoneos ad bene viuendu duces esse:
et ipse seqrer: et alios vt sequerent hortarer. Sz
cu magna iter se cocertatoe dissideat secuqz ipsi
pleruqz discordet appet eoz iter nequaqz ee di
rectu. Siqdem sibi quiqz vt e libitu pprias vi
as ipresserut: confusione que maxima inquire
tibus

tib⁹ veritatē reliquerunt. Nobis aūt qui sacrm religionis accepim⁹ cui sit veritas reuelata diuinitus oēs vtriusq₃ sexus sine vllo discrimine ad celeste pabulū cōuocam⁹. hec ille. Sed statiʒ increduli nos aggrediūtur obijciētes: q sancti q scripserūt cōfinxere mendaciter a deo accepisse q tradūt. O pniciosa ꝛ detestāda opinio: que refelli facile pōt: si cōsideremus quāto amore ꝓphete ꝛ amici dei veritatem cōpleri sunt. Inqt lactā. li. 1. diui. insti. Volūtas fingēdi ac mentiēdi eoꝝ ē: q opes appetūt: q lucra desiderant. Que res ꝓcul a sanctis viris fuit. Ipsi vero seuissima passi sunt tormēta: dirosq₃ cruciatus pro defensione veritatis quaʒ docebant. Unde Hieronymus in epistola ad Pāmachium ꝛ Oceanū ait. An putamus frēs: q: iocādo prophete predicent: ridēdo loquant apostoli: xp̄s iudicā infantiliter comminetur. Sed ioci nō sūt vbi supplicia itercedūt. Si iocādo passi sūt credātur ꝛ iocādo locuti. Esaias serra secat. Daniel Leonibus deputat. Paulus truncat gladio. ꝛ Petrus domini exemplo in cruce suspēdit. Et hoc totū vt nos a pctis sua doctrina reuocarēt. Nō ē igitur fictio aut mēdaciū quod de vita futura ꝓclamat: quod de iferni penis ꝓconizat: ꝛ quod predicat de ipsius rei ꝑfectionibus admirandis.

De ꝓfundo sensu scripture sancte quo oē humanū ingenium supatur.

Tertio appet excellētia ꝛ sublimitas scripture sancte ex eius ꝓfunditate. In ipsa quidem non solum voces significāt verum ēt res per voces significate. Ratio ſm Thomā. 1. pte. q. 1. arti. x. q: auctor scripture ē deus: in cuius potestate ē q non solū voces ad significandum accōmodet: sed ēt res ipas. Illa ergo prima significatio qua voces significāt res. pertinet ad primū sensum: qui. s. est historicus vel litteralis. Illa aūt significatio q̄ res significate per voces iterum res alias significant dicitur sensus spūalis. Hic autem trifarie diuiditur. Sicut enim dicit apostolus lex vetus figura ē noue legis: ꝛ ipsa noua lex vt Dionisius li. de eccl. hierar. ē figura future glorie In noua ēt lege ea q̄ in capite gesta sūt: sunt signa eorum que nos agere debemus. Scd₃ ergo q ea que sunt veteris testamēti significant ea que sūt noue legis: ē sensus allegoricus. Allegoria. n. idem ē q aliena ductio ab alle quod ē alienum: ꝛ goges ductio. Scdm vo q ea q̄ in xp̄o scā vel in his q̄ xp̄m significāt sūt signa eoꝝ q̄ nos agere debemus: ē sermo tropologicus. i. cōuersus ad mores. Prout vo significat ea q̄ sūt in eterna gloria: ē sensus anagogic⁹ Anagogia. idest sursum ductio: ab anas quod est sursum: ꝛ goges ductio. Est itaque scriptura sacra in sensu litterali plana ꝛ facilis. In sēsu vero spūali oē deuicit ꝛ supat humanū ingeniū. Hinc aug. li. 2. super Gen. ait. Maior ē huius scripture auctoritas: q̄ ois humani ingenij ꝑspicacitas. Et idem in epl̄a ad volusianū dicit. Tanta ē. n. xp̄ianarum ꝓfunditas litterarū: q in eis quotidie ꝓficerem si ea solas ab ineunte pueritia vsq₃ ad decrepitā senectutē maximo ocio sūmo studio meliore igenio conarer addiscere. Nō q in eis que ad salutē sūt necessaria tanta perueniatur difficultate: sed cum fidem ibi qsq₃ tenuerit: sine qua pie recteq₃ non viuit tā mlta tanq₃ mltiplicium mysterioꝝ vmbraculis opaca intelligenda ꝓficiētibus restant vt annosissimis acutissimis flagrātissimisq₃ suauitate discēdi contingat. Quod eadē scriptura in q̄dam loco cōmemorat. Cū cōsūmauerit homo tūc icipiet. hec ille. Et Hiero. super illo vbo psal. adipe frumenti satiat te. Pinguissimus ē sermo diuinus. Quicquid vis ex sermone diuino nascitur. Et Greg. 20. moral. c. 1. Oēm sapientiam atq₃ doctrinā sacra scriptura transcendit. Que vera predicat: ad celestem vitam inuitat: a terrenis desiderijs cor legentis reuocat: dictis obscurioribus fortes exercet: puulis humili sermone blanditur. Nec sic clausa ē vt pauesci debeat: nec sic p₃ vt vilescat: sed vsu fastidium tollit: ꝛ tanto plus diligitur quanto amplius meditatur. Quante autem sit profunditatis scriptura sacra apparet ex tot libris sermonibus omelijs expositionibusq₃ pene innumeris. In quibus doctores tam greci q̄ latini totis viribus desudarunt. Et omissis alijs inspiciamus quot quantaue volumina edidit Origenes: ꝛ post illum Augustinus: de quibus ita inquit Hysidorus libro. 6. ethimol. Origenes omnes tam grecos q̄ latinos operum suorum magnitudine superauit. Deniq₃ Hieronim⁹ sex milia librorum eius se legisse fatetur. Horum tamen omnium studia vicit. Augustinus qui tanta scripsit vt diebus ac noctibus nec legere quisquam sufficiat libros illius. Ulterius scripture altitudinē cōprehēdē valem⁹ si reuocem⁹ ad mētē miracula q̄ vacit ꝓclamātur d iter

pretatione scā tpe Ptolemei. Hic vt dicit Rabanus.14.li. de origine rex fuit pitissim⁹ oium litterarum: discipulusq; Strabonis phi qui bibliothecā fecit: in qua habere voluit libros legis iudeorum: q ad sacrā scripturā ptinēt: Vt.n.tradit Isi.li.6.ethimol. tpibus eius alexandrie.70. milia librorum iuenta sunt. Asserit aūt Euse. biuss in historia ecclesiastica: q Theopomp⁹ historicus tēptauit scripturā sacrā de hebreo in grecū transferre: et dei iudicio per.30.dies in amētiā ē versus. Theodorus ēt ob eandem cām cecatus ē. Verum penitentes sanati sūt. Ob qđ misit ptolemeus pro iterpretib⁹ ad Eleazarum pontificē iudeorum. Et de hoc sic loqtur Aug.li.18.de ci.dei.c.42. Post alexādri macedonis q etiā magnus cognominatus ē mirificētissimā minimeq; diuturnā potentiā qua asiam vniuersā imo pene totū orbem ptim vi et armis: parti terrore subegerat: quādo iter cetera orietis regna ēt iudeā igressus obtinuit eo mortuo milites illius cū regnū illud amplissimū nō solū possessuri: verum ēt bellis oia vastaturi dimisissent. ptolomeos reges habere cepit egyptus. Horum prim⁹ Lagi fili⁹ multos ex iudea captiuos trāstulit in egyptū. Huic succedēs ali⁹ Ptolemeus: q ē appellatus Philadelphus oēs quos ille captiuos adduxerat liberos redire permisit. Insup dona regia in templū dñi misit: petiuitq; ab Eleazaro tūc pontifice dari sibi scripturas quas pfecto audierat fama pdicāte diuinas Ideo illas habere cupiebat in bibliotheca quā nobilissimā fecerat. Has cū idē pontifex eidē misisset hebreas post et ille iterpretes postulauit et dati sūt ei.72. de singulis duodeci tribubus hoies viriusq; lingue doctissimi: grece.s. et hebree: quorum iterptatio vt septuaginta vocetur obtinuit consuetudo. Traditur sane tā stupendū planeq; diuinū in eorum verbis fuisse consensū: vt cū ad hoc opus separatim singuli sederent: ita.n.placuit Ptolemeo eorum fidem explorare nec in vno vbo q tm̄dem significaret: nec i vborum ordine alter ab altero discreparet. Sz qđ oēs scripserāt: vnū erat: qm̄ reuera spūs vnus erat in oibus. Hec Aug. Ad plenius tamē intelligēda illius vba sciendū: q vt Iustinus refert post mor. ē Alexādri factus ē prim⁹ rex egipti Ptolemeus q regnauit annis.40.tā clare vt oēs regnātes ab eo postea dicerent Ptolemei. Hic fm Siccardū suo lib. de tempoīb⁹ in die sabbati ascēdit hierusalē simulans velle sacrificare deo: sciēs iudeos tali die abstinere ab armis. Itaq; cepit hierusalē. Successor vero eius fuit Philadelphus q regnauit annis.38.et fuit studiosissimus. Et hic vt dicit Aug. cōstituit fecit copiosissimā bibliothecā. Notādū insup fm Ysidorum li.6.ethimol. q bibliotheca dicit a biblio grece: quod e librorum et teca repositio. Bibliothecā aūt veteris testamēti Esdras scriba post incensam legē a chaldeis duz iudei regressi fuissent in hierusalē: diuino afflatus spū reparauit: cūctaq; legis ac pphetarum volumia que fuerūt a gentibus corrupta correxit. Apd grecos bibliothecā prim⁹ istruxit Phisistrat⁹ tyrānus atheniēsium: quā deinceps ab atheniēsibus auctā. Xerxes icensis athenis euexit i Persas longoq; post tpe Seleuc⁹ Nicanor rursus i greciam retulit. Hic hinc magn⁹ Alexāder et successores eorum istruēdis oium librorum copijs aium itendere maxime Ptoleme⁹ philadelphus. Rome prim⁹ librorum copiā aduexit Emilius Paulus: Persa rege macedonum deuicto. Deinde Lucullus e pontica pda. post hec cesar dedit Marco Varroni negociū maxime bibliothece cōstruēde. De his satis. Ad scripturam sanctā iā sermo vertēdus ē: que pfunditate sua tot pitissimorum virorum vt dictum ē exercitauit igenia.

De vtilitate legendi aut audiēdi scripturam sacram.

Parte cognoscere poterimus excellentiam et sublimitatez scripture sancte ex eius vtilitate. Prodest qdem et nō parū illā deuote legētibus ac audientibus. Vnde et Paulus.2.Timot.3.c. Ois scriptura diuinitus ispirata vtilis ē ad docēdū: ad arguēduz ad corrigēdū: ad erudiēdū in iusticia: vt perfectus sit hō dei ad omne opus bonū instructus. Hec petōribus per pniam salutis fiduciā prestat: hec iustos pseuerare suadet in via domini hec vitia detestatur: virtutesq; extollit: hec summū bonū desiderandum predicat: hec isernuz fugiendum hortatur: hec dei mādata seruāda monet: hec blanditur humilibus: cōminatur ipenitētibus: et recte viuētibus: aut post pctā ad deū redeuntibus vitam pollicetur eternā. hāc q valent legant delectabiliter: q vo legere non possunt negocijs familiaribus ipediti audiant illam benedicētes pcipue predicatores: quibus cura puigil eē dz scripturas ipsas principaliter predicare. Venite ergo o populi et audite disciplinam sacrarum lrarum: qr vt dicitur.38.di. decretorum.c.sicut. Sicut stellas celi non extinguit

sanguis nox: ita mentes fidelium inherentes firmamento sancte scripture nō obscurat mūdana iniquitas. Dictū sit de sublimitate sacre scripture: que fons est irriguus refocillans et satians omnē animā iusticiā ꝛ veritatē sitientem.

De multiplici euāgelio ꝛ qualiter scriptura tota nos excitat vt timeamus deū. Cap. .2.

Xistimo rez gratā facere: si in hoc secundo mysterio aperuero euāgelij varietatez: ex eo ꝙ quasi pplexus ē multorū anim⁹: q intelligere ambiunt qd in verbo Johis nomine euāgelij eterni iponat. Sunt ꝛ adhuc plerisqȝ pdicatoribus insultātes: dū euāgelicū terrā pdicare omittunt: quasi trāsgressores existāt pcepti domini ci Marci vl.c. vbi dr Euntes in mūdū vniuersum pdicate euāgeliū omni creature. Quare ad huiusmodi pplexitatez amouendā in hac pte de multiplicitate euangelij erit disceptandū: vt sic vniuscuiusqȝ animus quiescat in cognitione euāgelice veritatis: neqȝ de cetero pdicatoribus detrahat: q vt dictū est euāngelicā litterā nō semp sequunt. Quadruplex ergo euangeliū distinguemus.

Primū est euangelium approbatum.
Secundū euāgelium dubitatum.
Tertiū euāgelium reuelatum.
Quartū euāgelium interpretatum.

De euāgelio qd̄ scripserūt q̄tuor euāgeliste.

Rimū est euāgeliū approbatū illd̄.s. qd̄ scripserūt q̄tuor euāgeliste. Vt.n. habet ex dictis Hierony. in plogo in Matheū ꝛ Ysidori. 6. li. ethimol. prim⁹ q scripsit euāgelium fuit Matheus āno. s. xpi. 42. Nā volēs ex iudea recedere: q̄ sic dicta ē ex tribu Juda: postqȝ intrauerūt terrā pmissionis. Nā antea dicebat terra Chanaā: eo ꝙ post diluuiū habitauerūt ibi filij Chā: scripsit euāgeliū litteris hebraicis vt sic remaneret apud iudeos credētes memoria eoꝝ q̄ docuerat. Vbi apparet quāta sit vis literaꝝ. Ideo dicit Ysidor⁹ li. i. ethimologiaꝝ. Vsus literaꝝ repertus est pter memoriā rex. Nā ne obliuione fugiāt: litteris alligant. In tāta enim rex varietate nec disci audiēdo poterāt omnia nec memoriter retineri. Et addit ipse Ysidorus ꝙ lr̄e sunt indices rex: signa vboꝝ: qbus tāta vis est: vt dicta nobis absentiū sine voce loquātur. Hebreorū literas Moyses: syroꝝ ꝛ caldeoꝝ Abrahā repertor. Ideo cū litteris numero ꝛ sono cōcordant: solis caracteribus discrepāt. Egyptioꝝ lr̄as Ysis regina inachi filia a grecia veniens in egyptū repperit ꝛ egyptijs tradidit. Grecaꝝ literaꝝ vsum primi fenices inuenerunt: de qbus ait Lucanus. Fenices primi fame si credit ausi. Mansurā rudib⁹ vocē signare figuris. Cadmus agenoris filius grecas litteras ex fenice. 17. attulit i greciā. Ysponiades troiano bello tres adiecit: post quē Simonides miles tres alias addidit. Latinas lr̄as Carmētis nimpha prima italis tradidit. Carmētis aūt dicta: qr carminib⁹ futura canebat. Hec pprie vocata Nicostrata. Chartaꝝ vousus vt Ysido. dicit. 6. li. ethimol. in mēphi egypti ciuitate inuentus est. Ante enī scribebāt vel i tabulis marmoreis vel latericijs. Apud gētiles vo Frigius Dares de grecis ꝛ troianis historiaꝝ edidit: quā in folijs palmaꝝ ab eo cōscriptā esse ferūt. Redeundū iā est ad efficaciā literaꝝ sine qbus multa ꝛ quidem necessaria oblitterata essent. Quapropter Joānes solobziensis in plogo Policratonis ait. Exēpla maiorū q̄ sunt incitamēta ꝛ fomēta virtutis nullū oio erigerēt aut fouerent: nisi pia sollicitudo scriptoꝝ ꝛ triūphatrix inertie diligentia eadē aliquid ad posteros trāsmisisset. Et iteꝝ idē. Quis alexādros sciret: aut Cesares: qs stoicos aut peripateticos miraret: nisi eos isignirēt monimēta scriptoꝝ. Quis apostoloꝝ aut pphetaꝝ amplexāda imitaretur vestigia: nisi eos posteritati diuine littere cōsecrassent. hec ibi. Matheus ergo vt dicit Nico. de lira. interpretatur datus: qr inter euāgelistas primo datus est a deo ad scribēdū euāgeliū. Secūdus scripsit euāgelium Marcus anno sequēti eloquio greco fm Ysidoꝝ i italia secutus Petrū vt discipulus. Tertius Lucas greci smonis eruditissimus fm Ysidorū ꝛ Hieronymū in grecia in Achaie ptibus scripsit euāgeliū sub Teophilo epo. Quartus ꝛ vltimus Johes scripsit euāgeliū in asia q fuit in scribēdo vltimus: vt inqt Hiero. in plogo in Joānē: ex eo ꝙ erat virgo ꝛ iuuenis. Quare vt verecūdus se ingerere noluit quousqȝ ab episcopis asie rogaret ꝛ ab herencis excitaret. Sed hic tria dubia sunt aperiēda. Primum. Quare nō vnus scripsit euāgelium. Secūdū. Quare christus benedictus nō scripsit quicqȝ posteris relegēdum. Tertiū. Vtrū pdicatio veteris testamēti repugnet predicationi euāgelij. Ad primū respondet quedā glo. Qꝛ euāgeliste sunt testes domini: ꝛ hoc nō propter indigentiam claritatis diuine: sed infirmitatis humane que firmius ꝛ certius credit pluribus q̄

vni. In ore eniz duoz vel triũ testium stat omne verbuz: vt dicit Math. 18. c. z. 2. q. 4. c. i. z. 2. ad Corin. 13. c. z Deut. 19. c. z. 4. q. ij. c. quoniã. z. xi. q. iij. c. ꝑcipue. z extra de testi. c. lic. z. z extra de testi. c. relatũ. Et ideo disposuit diuina sapientia: vt plures essent euangeliste: q si omnino diuersa dicerent: fidẽ nõ firmarent. Ad hoc eniz vt testimoniũ sit solidũ: necesse est testes concordare. Si vero omnino idẽ dicerẽt: iã totuz vnũ esset z superfluũ. Vt ergo certũ esset testimoniuz z nihil cõtineret superfluũ: disposuit spiritus sanctus vt aliqua singulariter narrarẽt: aliqua cõuenienter: nulla vero discorditer. Ideo dicit augu. de cõsensu euãgelista. q nõ omnes euangeliste idẽ dixerũt. Sed vbi cõcurrerunt in idẽ narranduz nõ discordãt. Ad secundũ dubiuz respondere possumus ex dictis sancti Tho. 3. parte. q. 42. q xp̃s benedictus nõ scripsit: quia nõ fuisset cõueniens dignitati sue ita scribere: sicut expediebat cõmuni vtilitati eoꝝ quibus doctrina sua erat tradẽda. Si vero scripsisset secũduz altitud. neqz dignitatis sue: nullus fuisset capax mysterioꝝ eius: z sic scriptura illa fuisset frustra. Ad tertiuz dubiũ iam inoccidum est propter nõnullos qui palatuz infectuz habẽtes me mordent q in hoc opere historias veteris testamenti predicandas conscripsi. Videt ẽi ipsis vetus testamẽtum abijciendũ. Sed caueant ne Seueriani sint. De quibus dicit Ysidorus. 8. li. ethimologiaꝝ. q fuerunt quidam heretici sic nominati a Seuero heresiarcha: nõ recipiẽtes vetus testamentum z resurrectionez. Dicimus ergo q quicunque ꝑdicat ea que cõtinent in euãgelio: predicat euangeliuz. Sed q predicat vetus testamentuz predicat ea que cõtinent in euangelio: ergo predicat euãgeliũ. Matheus nãque. 1. c. genealogiam christi explicat: nominans patres z reges veteris testamẽti. Et i. 2. c. inducit auctoritatez Esaie. 7. c. Ecce virgo cõcipiet. Et in eo. c. allegat dictum Michee. 5. c. Et tu Bethleem zc. Et eo. c. dictũ Esaie. Ex egypto vocaui filiuz meũ. Et. 3. c. dictuz Esa. c 40. c. Vox clamantis in deserto: parate viã domini. Et. 4. c. dictũ Deut. 6. c. Nõ temptabis dominũ deũ tuũ. Et. 12. c. exempluz Ione: qui fuit in ventre ceti. z. 15. c. textũ Esaie. Populus hic labijs me honorat: coꝛ autẽ eoꝝ longe est a me. Et. 17. c. apparitionẽ exprimit Moysi z Helie. Et. 19. c. Christus docet ꝑcepta decalogi que ponunt Exo. 20. c. Et. 22. c. allegat auctoritas Dauid. Dixit dominus dño meo sede a dextris meis. Et. 26. c. auctoritas Zacha. prophete. Scriptuz est: percutiã pastorem zc. Et Luce. 2. c. dicitur. Impleti sunt dies purgationis Marie scḋm legez Moysi. Eodem. c. circũcisus est puer. Et. 16. c. Dixit christus verba Abrahaz: habent Moysen z prophetas: audiant illos. Et vltimo. c. Oportet impleri omnia que scripta sunt in lege Moysi z prophetis z psalmis de me. Vtque hec z similia ex veteri testamẽto sumpta in euãgelijs continentur. Quare qui ea que sunt veteris legis ad christũ ordinata ꝑdicat: euãgelium vtique nõ omittit.

De euãgelijs apocrifis: quibus non adhibet plena fides.

s

Ecũdum est euangeliuz dubitatum vt Nicodemi Iacobi z alioꝝ que inter apocrifa cõputantur. 15. di. c. Sancta romana ecclesia. Secunduz autez Ysidoruz libro. 6. ethimol. apocrifa dicta. i. secreta quia in dubiuz veniunt. In his apocrifis z si inueniatur aliqua veritas. tamẽ propter multa falsa nulla est eis canonica auctoritas: que recte a prudẽtibus iudicantur nõ esse credenda quibus ascribũtur. Nam multa z sub nominibus prophetarũ z recentioꝛa sub nominibus apostoloꝝ ab hereticis proferunt: que omnia sub nomine apocrifoꝝ: auctoritate canonica diligenti examinatione remota sunt. Hec Ysidorus.

De euãgelio beati Pauli apostoli.

t

Ertiuz est euãgeliuz reuelatũ de quo apostolus ad Gal. i. Notum vobis facio euangeliũ: quod euãgelizatũ est a me: quia nõ est secunduz hominẽ. Neqz eniz ego ab homine accepi illud: neqz didici: sz per reuelationez iesu xp̃i.

De euãgelio large sumpto quod est tota scriptura sancta.

q

Vartũ est euangelium interpretatuz. Tota siquidẽ scriptura sacra large euãgelium dici potest. Secundum enim Ysidorũ: euangeliuz interpretatur bona annunciatio. Grece eu: bonum: angeluz annũciatio dicit. Hoc est illud euãgelium eternum scriptura. s. sacra: bene annũcians nobis eternam veritatẽ dei nobis temporaliter reuelataz. Ideo dicit Hieronymus. i. q. i. c. marchion. Marchion z Basilides z cetere hereticoꝝ secte nõ habent dei euangeliuz: q non habent spiritũ sanctum: sine quo humanũ fit euãgeliuz quod docet. Nec putemus in verbis scripturarum esse euãgelium sed in sensu: nõ in superficie: sed

cie: sed in radice: nõ in sermonuz foliis: sz ĩ me dulla rationis. hec ille. Que verba contra illos dicta sunt qui litteraz tãtuz quattuor euãgelioꝝ nomine euangelij volunt intelligi. Nos vero omnez scripturã dei vltra quatuor euãgelia: vt prediximus euãgeliuz appellamus. Hec ergo est: que bene omnibꝰ annunciat vt deũ timeãt. Excitent iam omnes populi: omnes gẽtes omnes vtriusqz sexus: ⁊ audiant qd vndiqz scriptura canit. Certe a principio vsqz ad finez. Timete deuz: timete deuz: timete deuz. Hoc dicitur Leuit. c. 25. Unusquisqz timeat deũ suum. Et de hoc scribitur Deutro. 4. ca. Dixit deus ad Moysen. Congrega ad me populuz vt audiat sermones meos ⁊ discat timere me omni tempore. Et Deut. 6. c. Dominuz deũ tuuz timebis: ⁊ ipsi seruies. Et Josue. 23. c. Timete deũ ⁊ seruite ei corde perfecto. Et. i. Regum. 12. c. Timete deuz ⁊ seruite ei in veritate. Et ps. 2. Seruite domino in timore. Et ps. 33. Timete dominũ omnes sancti eius. Et psal. cxi. Beatus vir qui timet dominũ. Et Tob. 8. Multa bona habebimꝰ si timuerimꝰ deũ. Et Judith. 16. Qui timent te magni erunt apud te per omnia. Et Eccle. i. Timenti deuz bene erit in extremis: in die defunctionis sue benedicet. Et 2. c. Filii accedens ad seruitutez dei: sta in iusticia ⁊ in timore. Et. x. c. Gloria diuitum honoratoruz ⁊ pauperũ timor dei est. Et. 19. c. Da locũ timori altissimi: qꝛ omnis sapientia timor domini. Et. 25. Beatus vir cui datũ est habere timorẽ domini. Et prouer. 3. c. Time deum ⁊ recede a malo. Et. 14. c. Timor domini fons vite: vt declinet a ruina mortis. Et. 23. c. Esto in timore domini tota die: qꝛ habebis spem in nouissimo. Et Ecclesiastes. 8. c. Ego cognoui ⁊ erit bonũ timẽtibus deuz. Et malachie. I. c. Si ego dominus vbi timor meus. Et Nee. 5. c. Quare nõ ambulatis in timore domini. Et Michee. 6. c. Salus est timentibꝰ nomẽ tuuz. Et. 2. Corinthi. 5. c. Scientes timorẽ domini hominibus suademus. Et Luce. 2. c. Et misericordia eius a ꝓgenie in ꝓgenies timentibus eũ. Hec est tonans illa vox omnis diuine scripture: de qua Johes dicit ꝙ omnibus populis alte sonãda est. Timete deũ. Qui quare timendus sit in sequentibus ostendimus.

Quod rationabile ẽ timere deũ. Ca. 3.

Unt plurimi qui de timore dei audiẽtes loqui: nõ solũ non formidant ⁊ pauent: quinimo in derisum habẽt que dicuntur. Aiunt enim clementẽ esse deũ ⁊ natura misericordẽ: a quo nullũ maluz ꝓuenire põt Et vt docet Aristo. 2. rhetorice illa timemus ex quibus nobis mala ꝓueniunt. Sed nõ aduertunt theologorum sententiaz: ⁊ precipue sancti Tho. secũda secũde. q. 19. Quod malũ pene ⁊ si sit maluz ẜm quid: inqꝫtuz. s. ledit eos qbus infertur: verũtamẽ est bonũ simpliciter inquãtum ꝓuenit ex ordine diuine iusticie. Eaꝓpter vt intelligant omnes quare timendus deus est a quo proueniũt mala pene: in hoc capitulo de ratione diuini timoris erimus tractaturi: quia Joãnes subdit: quoniã venit hora iudicij eius Sunt enim quattuor in deo iudice: ⁊ peccatoꝝ vltore: ꝓpter que merito timeri debet.

Primũ est noticia.
Secundum displicentia.
Tertium potentia.
Quartum iusticia.

Quod deus benedictus cognoscit oĩa peccata tam secreta ꝗ̃ publica.

P Rimũ qđ est in deo quare timeri debet est noticia. Ipse vtiqz omnia nostra ma'a nõ soluz publica ⁊ manifesta sed etiã occulta ⁊ in cordi latentia noscit: scrutaturqz intima omnia: ⁊ penetralia cordiũ. Probatur hec veritas auctoritatibꝰ omnis scripture diuine ⁊ humane. Ait ergo Job. 42. ca. Scio domine quia omnia potes: ⁊ nulla te latet cogitatio. Et sapiens prouer. 5. Respicit dominꝰ vias hominis: ⁊ omnes gressus illius cõsiderat. Et Eccle. 7. Nõ te iustifices ante deuz qꝛ agnitor cordis ipse est. Et. 16. c. Non dicas a deo abscondãr: ⁊ quis mei memorabit. Omne cor intelligit a deo. Et. 39. c. Nõ est quicqꝫ absconditũ ab oculis eius. Et ps. 93. Dominus scit cogitationes hominum. Et. i. Regum. 15. homo videt ea que parent: deus autẽ intuetur cor. Et. I. Paral. c. penul. Omnia corda scrutatur dominꝰ: ⁊ vniuersas mentiũ cogitatiões intelligit. Et Daniel. 13. c. Deus eterne q absconditoꝝ omniũ es cognitor ⁊ qui nosti omnia anteqꝫ fiant. Et Paulus ad Hebreos. 4. c. Omnia sunt nuda ⁊ aperta oculis eius. Et Joãnis. i. cano. 3. c. Maior est deus corde nostro ⁊ nouit omnia. Et in decre. di. 32. c. erubescant. Secretoꝝ cognitor ⁊ iudex est deus. Et 2. q. I. c. Deus omnipotens. Et. 2. q. 5. c. consuluisti. Deus solus nouit corda filioꝝ hominum. Et ad idẽ facit quod scribit. xi. q. I. c. sacerdotibus. ⁊. xi. q. I. c. nõ nobis. ⁊. 18. q. 2. c.

p ern'tiosam.c.23.q.5.c. pdest.c.24.q.1.c. odi.c.26.q.5.c.nec mirū.c.26.q.6.c.agnouimus.c.32.q.1.c.apud.& de pe.di.1.c.quez penitet.& extra de offi.deleg.c.nouit.& de symonia.c.tua nos. Et Hieronymus ad Demetriadē virginem. Omium opez & cogitationū tuaz speculatorē tuū crede deū. Et Sixtus pythagoricus in sententiis suis. Cogitatio hois deū non latet: & iō cogitatio tua pura sit ab omni malo. Et Seneca ad Lucillū. Quid pdest aliqd ab hoie esse secretum. Nihil deo clausuz ē. Ipse cogitatōibus nostris interuenit: sic interueni dico vt nūq3 aliquādo inde discedat. & Ouidius in.3.metamorphoseos. Aspiciūt oculis superi mortalia iustis. Sed cōtra ista obijcit multipliciter. Primo qr deus nō cognoscit aut intelligit aliud a se: ergo nō cognoscit nostra peccā. Vt.n. dicit Ar.xi.metaph. Intelligibile ē pfectio itellectus. Si igit deus itelligeret aliud a se: itellectus ei9 pficeret ab alio: & sic aliqd esset nobilius ipso: qd ē falsum. Scdo arguit fz Ansel. Omne qd ē melius circa deū ē ponendū. Sz quedā melius ē nescire q3 scire: sicut dicit Aug.in enchiridion: ergo necesse ē ponere q deus illa nō sciat. Sed illa sūt peccā: ergo de9 nescit nostra peccā. Tertio sicut deus ē oium sciēs: ita deus ē oipotens: sz deus nō pōt mala ergo neq3 scit mala. Quarto arguitur. Abachuc.i. dicit. Mūdi sūt oculi tui dñe: ne videāt malū. Ad primuz respondet Boñ.in primo di.29.q cognoscere aliud a se ē dupl'r. Aut p aliud a se cognoscēte. Aut per se. Quādo cognoscēs cognoscit aliud & p aliud: tūc vez est q perfectōem h3 aliunde: & tunc eius itellectus ē in potentia: & recipit aliunde perfectōem: & iō additōem & trāsmutatōem. Et hoc omnino est impossibile circa deum: qr vt inquit cōmentator super.12.metaph. Intelligere dei ē sua substantia. Patet qr sua substātia ē sua actio. Pz ēt: qr est actus purus & simplex. Et ibidem cōmentator dicit q intellectus in deo.i.intellectō & intellectus idem sunt. Deus ergo illa que sūt extra se: non per illa: sed per suam essentiaz intelligit: qr illa suum intellectum non possunt pficere mouere ac in seipsis terminare. Et iō intellectus diuinus cognoscendo vilia non vilescit. Propterea dicit Dio.li.de diui.no. Materialia deus cognoscit imaterial'r: diuisibilia indiuisibiliter: & multa vniuie. Ratio qr deus imaterialis ē & simplex & vnus. Vnde qualis ē ipse: talis est eius cognitio. Ex quibus omnibus sequitur fm Tho.1.pte.q.14.arti.5.in responsione ad secundum argumentum: q nihil aliud est pfectio diuini intellectus: nisi ipa eēntia dei. Ad secūduz obiectū respondet Boñ. q aliqd dr meli9 dupliciter.s. simpliciter & fm statuz. Dico ergo q scire oia simpl'r melius ē & nobilius. Sed homini corrupto qui accipit occasionem peccandi ex cognitōe melius est quedam nescire. Ideo non sequitur q sit deo attribuēdum. Ad tertium dicit Boñ. q non ē simile de potentia & scientia: qr rectitudo manēs rectitudo est ratio cognoscendi malum. Sz rectitudo non est causa mali nisi declinando a rectitudine in deficiendo. Ideo scire mala ē de pfectōe scientie: sed posse mala non est de perfectione potentie. Ad quartum dicit Boñ. q in deo ē duplex cognitio. Vna approbationis Alia simplicis noticie. Cognitio approbatōis notat cōplacentiam voluntatis. Et hac non cognoscit deus omnia: & nec sic mala: nec malos sed tm bona & bonos. Et sic dicunt auctoritates Est alia cognitio simplicis noticie. Et hec quia h3 rōez cognoscendi a vitate: q ē lux sūma cui nihil pōt occultārī: nec ēt tenebre obscurārī ab ipso. Iō cognoscit oia magna & pua: bōa & mala

Qd peccā displicent deo: contra illos qui dicunt q deus de peccatis nostris non curat

S Ecūdum quod est in deo quare timeri d3 est displicētia. Displicēt.n.sibi peccata: pter que petōres abbominat & odit. Vnde dauid in psal. Odisti oēs obseruātes vanitates. Et Eccl'.5. Altissimus odio h3 petōres. Et Sap.14. Simil'r sūt odio deo ipius & impietas eius. Et Augu.li.de peni.& de peni.di.3.c.sunt plures. Scio dñm inimicum omni criminoso. Et idem li.12.de ci.dei.c.3. Dicunt in scripturis inimici dei omnes q nō natura sed vitijs eius aduersantur iperio: cur deus odit diabolum: nisi pter petm. Vtiq3 nec Petrum diligeret si criosus eet. Immo nā q3 petm ē ei exosum: q filiū suū crucifigi voluit: vt cū illo petm crucifigeret. inqt augu. super eplam ad Col. Innocēs occiditur: petm crucifigitur. Aiaduerte o peccatrix aia: & cōsidera dei filiū in cruce pendētem: liuoribus & plagis plenū: & pie ipm iterroga. O delicatissime iuuenis o fili dei altissimi: cur ista pateris. cur tāto dolore cōteris. Et respondebit tibi, pmo hec oia patior vt patri meo p petō humani generis satisfaciā. Hoc ē q Esaias dixit.53.c. Vulneratus ē pter iniqtates nostras & attri

rus ē ꝑpter scelera nostra. Disciplina pacis no stre sup eum cuius liuore sanati sumus. Et pe trus. 1. epla. c. 2. Pctā nostra ipe ptulit in cor pore suo sup lignū vt pctis mortui iusticie viua mus: cuius liuore sanati sum⁹. o q̄ntum timerz subditus regis cū certitudinaliter sciret se i eius fore odio ac displicentia. Semp pauidus esset ac nimio terrore correptus tacitus cogitaret. o qd cōtra me rex erit facturus. Heu me displi cui sibi: odiū in me iecit suū. Quāto magis tu i felix aīa timere debes: dū mēte recogitas: q̄ re gem regū offendisti. Expauesce ꝛ cōtremisce: q̄z iniqtates tuas si te nō correxeris puniet.

Quod potentie dei nullus resistere potest.

t Ertiū qd ē in deo: q̄re timed⁹ est potē tia dicitur. Dixim⁹ in quadragesimali de pnia. in sermōe de oipotentia dei. q̄ liter ipsi dn̄o celoꝝ nulla creatura angelica vel humana resistere pōt. Appebit ēt hoc in seq̄n tibus cū i pticulari de iudicijs ei⁹ v̄ba faciem⁹

Quod iusticia ē in deo: qua ēt in presenti se penumero punit malos.

q Uartū qd est in deo: quare timeṅt oēs illū tenētur ē iusticia: de qua isup dem ē diffuse in sermonib⁹ de iusticia dei in quadragesimali de pnia. Nūc v̄o id scire suf ficiat: q̄ lȝ in generali iudicio oia sint mala pu niēda: tn̄ freq̄nt⁹ mu'ta in hoc seculo puniūt vt ostendatur q̄ deus iustus iudex cōcidit cer uices pctōꝝ. Necesse ē ergo vt pctōribus du ris dicamus id ps. Nisi cōuersi fueritis: gla diū suū vibrabit: arcū tetēdit ꝛ parauit illū: q̄z ve nit hora iudicij eius. A quo nos misericordit liberet: q ē benedictus in secula seculoꝝ. Amē

Sermo. 2. de diuinis iudicijs ꝛ flagellis q̄ a stultis pctōribus nō timentur.

Ariora satis humana corda pspe videnṫ ee: que nullo dei timore ter rētur neq̄ pctā deponere stu dēt. Infixa manēt in fecibus suis: ꝛ deū celi illis cōminātē cōtēnūt. Iccirco ad excitādas aīas inertes: vt ausu temerario deposito timeant deū: in p̄sen ti sermone de timore dei in generali dicemus. Videbimusq̄ de illo tria mysteria p̄ncipalia

Primum dicitur vilipensionis.

Secundum cognitionis.

Tertium euitationis.

Quare homines non timeṫ: imo cōtēnunt iudicia dei. Capitulum. I.

t Alis ē multoꝝ conditio vt dei iudicia spnant atq̄ derideāt. Qd q̄dem rōe q̄ druplici facere cognoscūtur.

Prima dicitur incredulitatis.

Secūda longanimitatis.

Tertia apparentis bonitatis.

Quarta mundane p̄speritatis.

Qd multi nō credūt q̄ dicūtur de iudicijs dei.

p Rimo nō timētur dei iudicia ꝑpter in credulitatē: q̄z cū narranṫ aut legūṫ no lunt excecati pctōres fidē p̄stare dictis q̄ male libēter quis acceptat qd nolet: imo cō trariū: f'm illud Senece in prima tragedia. qd nimis miseri volūt hoc facile credūt. Sic eue nit tpe diluuij d quo paulo inferius tractabim⁹ Nūq̄ voluit gēs illa pitura Noe archaz fabri canti dare fidem. Sic accidit Baltasar r̄gi ba bylonis: de quo dicit Nico. de lira super. 5. c. Daniel. q̄ cū publice diceretur regnū ei⁹ debe re ꝑsistere vsq̄ ad finē captiuitatis iudeoꝝ: de qua p̄dixerat Hieremias hiere. 29. c. s. q̄. 70. ānis erat duratura ꝛ deridebat oēs. Et cū sibi diceret q̄ exercitus Darij ꝛ Ciri validissimus veniebat cōtra eū: negligebat ꝓuisionē contra veniētē. Dum v̄o obsessa eēt babylon fecē grā de cōuiuiū ꝛ celeberrimū optimatibus suis: ꝛ i cōtemptū bibebat in vasis templi que asporta uerat Nabuchodonosor. Et sic vacans epu lis vidit manū scribentem in piete. Mane Te chel. Phares. Aduocato aūt Daniele iterp̄ tatus ē visionem d. Mane numerauit de⁹ re gnū tuū ꝛ cōpleuit illud. Techel appēsus es in statera: ꝛ iuētus es minus habēs. Phares di uisum ē regnum tuū: ꝛ datum Medis ꝛ per sis. Cū aūt hoc audisset lȝ honorasset Danielē tū stabat in ptinacia sensus sui. Quare eadem nocte babylon capta fuit: ꝛ Baltasar itersect⁹ ac iugulatus. De ista euersione babylōis dicit horosius li. 2. Babylon eo tpe a Ciro rege sub uersa quo primū roma targnoꝝ dn̄atione libe rata ē. Siq̄dem sub vna eadēq̄ cōuenētia tē poꝝ illa cecidit: ista surrexit: ꝛ quasi moriēs di misit hereditatem.

Qd deus longanimis ē ꝛ patiēs: tn̄ ad lon gum iudicat impenitentes.

s Ecūdo nō timeṫ dei iudicia ꝑpter dei patientiā ꝛ longanimitatē. Aiunt nā q̄ pctōres ceci. Taz diu sustinuit nos deus: ꝛ nūc nec aliter faciet. De his aug. li. 4 de doctrina xp̄iana sic loq̄tur. Plerosq̄ incre

dulos miserationis dei patientia longa pecca/
re facit itrepidos: q2 deum non arbitrant suoz
petoz vltorem. Verūtamen libranda sunt illa
vba Valerij. Lento etenim gradu ad sui vin
dictā diuina pcedit ira: tarditatēq3 supplicij gra
uitate cōpensat. Et hiero. in cōmento sup Hie
remiam inqt. Quāto maior ē numerus tpum
qbus obliuiscimur deū: tāto maior est pēa peti
quod nec lōgitudine seculoz potuerit edomari

Qd multa bona opa fiūt: sed nō pp deum

t Ertio nō timētur iudicia dei ,ppter ap/
pentem bonitatē. Fiūt qnq3 aliq bona
simulata nō ,ppter deū: sed ad cōplacē/
tiam hoim. Vadūt ad missas vsurarij: libros
in manibus deferētes sodomite: fornicatores:
ʒ alij similes frequētāt diuina: nō vt honorent
deū: sed vt boni viri eē videātur. Quādo aūt
suasu pdicatoz ʒ inspirāte deo per donū gratie
grati date: ad talia pagenda ducunt: m grādia
petā nō relinquūt: ʒ psuadēt sibi ex quo opant
aliquod bonū: timēdū3 eis nō esse. Quib9 ego
dico: q si deus aliquādiu retardet sniā ,ppter
huiusmōi bona: verūtamē nisi sequat vita ʒ re
alis emēdatio: tandē ad sua iudicia sepenume/
ro manū extendet.

Qd multi cōfidūt in ,pspertate ʒ tñ ex inspe
rato sepe flagellantur a deo.

q Uarto nō timentur iudicia dei ,ppter
mūdanā ,pspertatē. In qua qdem ve/
lut ebrij iam sci putant se eē deos in di
uitijs: in robore corpis: in glia seculi licere ipsi
arbitrātur facere qcqd velint. In qbus vt dicit
Seneca in tragedijs. Prosperz ac felix scelus
vtus vocatur. Cōfidūt in vanitate sua: ʒ d sua
vtute ac tpalibus bonis psumūt ʒ gliant. Cō
tra quos dicit Seneca in tragedijs. Nemo cō
cōfidat nimiū secūdis. Et idem ad Lucillum.
Noli huic trāqllitati cōfidere. Momēto mare
euertit ʒ eodē die vbi luserūt nauigia sorbent.
Hinc Hieremias. 47. c. ciuitati assueti ,pspe
ritate ʒ nō timēt deum ait. Audi hec delicata ʒ
habitās cōfidenter: que dicis in corde tuo: ego
su3: nō sedebo vidua: ʒ ignorabo sterilitatem.
Uenient tibi hec duo subito in die vna. O quot
ciuitatibus ex iprouiso superuenit ira dei. Et vt
omittamus reliqua ispiciam9 qd sciū est p iopi
natos terremotus. Accepi oia q sequūtur ex q/
dam cronica ricobaldi ferrariēsis. Regnante
Tigrane in Syria terremotu scō pire hoium
70. milia: vrbes alique subuerse. Anno quito
Tiberij. 13. vrbes in Asia cecidere terremotu
cōcusse. Impante Nerone tres in asia vrbes
terremotu corruere. āno octauo Vespesiāi tres
vrbes terremotu cecidere. anno octauo Traia
ni Nicea ʒ Nicomedia corruerūt. Anno eius/
dem. 16. Antiochia pene tota corruit terremo/
tu. Impāte Diocliciano tremotu scō apd Ti/
ru3 ʒ Sydonē multa milia hoium piere. Tpe
Constantini secūdi terremot9 in oriente pluri/
mas vrbes solo strauit. Nō oia ʒ singula expli
cari possunt: in qbus appet q3 terribilis ʒ for/
midāda ē dextera dei oipotentis: que in momē
to confundit omnem superbiam hominum: iō
semper timendus est.

Quibus signis debemus verisimiliter esti
mare quando iudicia dei sunt propinqua.

Capitulum secundum.

Icet inscrutabilia sint iudicia dei: ʒ no
strum non sit cognoscere tēpora: ʒ mo
menta: que in sua posita sūt potestate:
nihilominus per signa queda3 cognoscere pos
sumus quando timendum est: ne in breui ve/
niant super nos mala. Nec presumptuosum ē
ita loqui: aut tenere quando qdem ipe dūs ihs
benedictus Math. 24. ʒ Luce. 21. dixit. Ab
arbore aūt fici discite pabolam: cum videritis
q2 ramus eius tener fuerit ʒ folia nata scitis q2
prope est estas. Quare in hac parte notabimus
quattuor signa per que scire debemus quando
timēdū sit: ne de ,pximo nos pulsent iudicia ʒ
flagella dei.

Primū dicitur magnitudo.
Secūdum multitudo.
Tertium consuetudo.
Quartum promptitudo.

Qd cū comittuntur grauia petā ,pxima sunt
iudicia dei.

p Rimū signum quo cognoscuntur i ,p
ximo ventura iudicia dei dicitur ma/
gnitudo peccatorum. Quando. s. fiūt
peccata horrenda grauia siue nephanda. Nec
tenenda est opinio stoicorum de quibus dicit.
Tho. prima secunde. q. 73. arti. 2. q volebant
omnia peccata esse paria. Quinimo sm diuer
sitatem ʒ qualitatem circūstantiarum vnū alio
grauius iudicatur. ff. de penis. l. aut scā. Sūt
ergo omnia peccata mortalia grauia: quedam
tamen ceteris grauiora: sicut sunt symonie: ,p
phanationes sacrorum locorum: irreuerentia
diuini cultus: filicidia: sacrilegia: adulteria: in/
cestus: sodomie: blasphemie: periuria: crudeli
tates: violentie: rapine: vsure: odia: liuores: rā
cores

Admirabilis clementia dei populos ad penitentiam inuitat: malens saluare conuersos quam perdere delinquentes. Idcirco si voluerimus nobis prouidere contraque a furore domini: notabimus quatuor principalia precipuaque remedia.
Primum dicitur peccatorum emendatio.
Secundum corporum afflictio.
Tertium orationum frequentatio.
Quartum sanctorum virorum deuotio.
Quod cessandum est a peccatis vt fugiamus iudicia dei

Primum remedium est emendatio peccatorum: vt peccatores emendent et corrigant: deponantque veterem vitam. Nam si cessante causa cessat effectus: vt dicitur extra de renunciatione. c. post translationem. et extra de appel. c. cum cessante. extra de maioritate et obedientia. c. et si rps. extra de pe. et re. c. cum infirmitas. et. 61. di. c. statutum. §. his omnibus. et c. neophitus. et. i. q. i. c. quod pro remedio. et. i. q. 7. c. quod de necessitate. Si igitur deus flagellat populos propter peccata: deficientibus peccatis deficiet et plaga. Hoc est quod aug. dixit. Nouit deus mutare sententiam: si tu noueris emendare delictum. Que verba notantur. 22. q. 4. c. vnusquisque. c. incommutabilis. et de pe. di. i. c. nouit bene. Et Zach. 3i. dixit deus. Conuertimini ad me et ego conuertar ad vos: dicit dominus. Ad hoc ostendendum inualidum est exemplum Ezechie. Absit. De illo vtique. 4. Regum. 20. c. narratur: quod cum egrotasset ad mortem: venit ad eum Esaias propheta. d. Dispone domui tue: quia morieris et non viues. Qui conuertit faciem suam ad parietem: fleuitque fletu magno et orauit dominum: et antequam egrederetur Esaias medium partem atrij: factus est sermo domini ad eum. d. Reuertere. et dic Ezechie. Audiui orationem tuam: et vidi lachrymas tuas: ecce adijciam vite tue annos. 15. Ex quo patet quod deus reuocat multotiens sententiam comminatoriam cum peccatores ad illum humiliter conuertuntur:

Quod ieiunia et discipline mitigant iram dei.

Secundum remedium quo euadere possumus dei iudicia est corporum afflictio. Ut scilicet corpora castigemus disciplinis atque ieiunijs: sicut viri niniuite fecerunt. De quibus Jone per totum clara narratur historia. De his dicit Hiero. li. 2. contra Jouinianum. Niniue ciuitas magna iram domini ieiuniorum miseratione retorsit. Qui in vtique sodoma atque gomorra placassent si ieiunio patrocinante deum conciliare voluissent. Cum. n. audissent niniuite Jonam clamantem adhuc 40. dies et niniue subuertetur: non deriserunt eum: non spreuerunt vocem eius: sed credentes illi vestiti sunt saccis: et ieiunauerunt: et dominus misertus est illorum.

Quod orationibus et elemosynis placatur ira dei.

Tertium remedium ad iram dei declinandam dicitur orationum frequentatio. Ut fiant elemosyne et orationes assidue: dicatque vnusquisque. Ne reminiscaris domine delicta nostra vel parentum nostrorum: neque vindictam sumas de peccatis nostris. Bona inquit Tobias. 12. c. est oratio cum ieiunijs et elemosyna. Inducantur pueri et puelle et virginem gloriosam precentur salutentque reuerenter cum Aue Maria.

Quod intercessio bonorum virorum flectit deum.

Quartum remedium est bonorum virorum et sanctorum deuotio. Dum enim se populi peccatores cognoscunt: inducant bonos religiosos et spirituales viros: vt deprecentur pro illis deum. Qui crebro vota illorum exaudiens populos sustinet: et tandem largitur gratiam: qua mediante peruenire possunt ad gloriam. Amen.

Sermo tertius de iudicio dei contra angelos superbientes.

De iudicijs dei distincte particulariterque de cetero locuturi ab illo sumemus initium quod primum a diuina iustitia factum omnes doctores sancti indubitanter affirmant quando. s. angeli mali propter peccatum a celo empyreo confusibiliter electi: per diffinitiuam sententiam penis eternis fuerunt deputati. Ad hoc autem bene intelligendum opus erit de angelica natura aliqua subinferre: quibus intellectis admirari timereque cogemur: ne demonum sectantes vestigia cum illis tandem damnemur eternaliter in inferno. Si enim ipsi non peccassent vna cum beatis alijs qui remansere habitarent in delitijs paradisi. Sed quia deo immortali ausi sunt fieri rebelles exulabunt in perpetuum a patria illa omni leticia et vbertate referta. De ipsis igitur in hoc sermone tria mysteria proponimus declaranda.
Primum dicitur conditionis.
Secundum offensionis.
Tertium punitionis.

De excellentia demonum et conditione sublimi antequam peccassent. Capitulum. I.

Diligenter in hoc mysterio primo perscrutari debemus quam egregia sublimisque fuerit conditio demonum antequam diuine rebelles fuerunt maiestati. Hoc vero ex quatuor colligere possumus.

Primo

Primo ex pte nature.
Secũdo ex parte gratie.
Tertio ex parte glorie.
Quarto ex pte excedentie.

Quod deus benedictus creauit omnes demones bonos natura.

Primo colligit dignitas angelorum ante peccatũ ex parte nature. Ubi queritur a doctoribus vtrũ demones fuerũt mali natura. Et aliqui nitunt probare q sic triplici medio. Primo qr aug. lib. x. de ciui. dei. dicit. Est quoddã genus demonũ natura fallax: simulans deos et animas defunctorum. Secũdo qr peccatũ eorum ponitur fuisse in primo instanti sue creationis. Patet qr Joh. 8. dicit. Ille homicida erat ab initio. Et ioh. 1. cano. c. 3. Qui facit peccatũ ex diabolo est: qr ab initio diabolus peccat. Et aug. xi. sup Gen. ad litteram. Factus cõtinuo se a luce veritatis auertit supbia tumidus: et ppria potestatis delectatione corruptus Et idẽ. xi. de ciui. dei. Mox vt factus est in supbiam erupit. Tertio arguitur a simili. Quia si aliqui homines sunt naturaliter mali: de qbus dicit Sap. 17. Erat eorum malicia naturalis: ergo et aliqui angeli possunt naturaliter esse mali Sed cõtra. Magister sententiarum in tertiu. di. 3. h. secundi dicit. Boni erãt omnes angeli qñ primo facti sunt. sed ea bonitate quã natura incipiens acceperat. Dicendũ ergo q deus fecit omnes angelos bonos: quia vt dicit Gen. 1. Vidit deus cuncta que fecerat et erãt valde bona. Et Hiero. ad Paulinũ ait. Bonus ẽ deus et omnia quecũq facit bona fint necesse est.

Ad primũ itaq dicendum: q verba illa non sunt augu. sed Porphyrij: quẽ ipse reprehendit: plene cõtestans q demones nõ sunt natura mali: sed ppria voluntate. Ad secundum dicit Bon. in. 2. di. 3. q fuit quorundã opinio: q simul tempore fuit diabolus et peccauit: nec vnq fuit nisi malus. Que opinio excõicata ẽ ab episcopo parisiensi. Ideo theologi in h omnes cõueniũt: q inter creationẽ et lapsum fuit aliqua morula: licet adeo paruula q pro nihilo reputatur: qr vt dicit. 2. phisicorum. Quod modicũ deest quasi nihil deesse videt. Ideo auctoritates intelligende sunt recte pro illa morula non pro simultate nature et peccati. Rãdulfus autem in. 2. di. 4. ponit quattuor moras. Prima est in qua omnes angeli fuerũt creati i pfectis naturalibus et iusticia originali. Secũda i qua boni cõuerterũt se ad deũ: et mali ad ppria naturalia se ardẽtissime diligẽdo. Ideo in ista mora boni gratiã receperũt: mali perdiderũt non ponendo obicẽ. Tertia mora in qua mali operati sunt varia peccata et temptauerũt bonos et fuit illud preliũ et boni fecerũt multa bona: et viriliter restiterũt. Quarta mora i qua boni pmiati sunt: mali puniti. Iste vero more distinguũtur vel per coexistentiã ad aliquas partes temporis licet valde paruas: vel ex distinctiõe istorum statuum et operationum seu variationum. Ad tertiũ obiectũ dicit sanctus Tho. i. pte. q 63. q malicia aliquorum hominum potest dici naturalis vel propter cõsuetudinem que est altera natura vt dic Ari. li. de memoria et reminiscẽtia. et. 7. ethicorum. et. i. rhetoricorum. Vel dicit naturalis pter naturalem inclinationẽ ex parte nature sensitiue ad aliquã inordinatã passiõnẽ: sicut qdam naturaliter dicuntur iracũdi vel cõcupiscentes: nõ autẽ ex parte nature intellectualis. Angelis itaque hoc cõpetere non potest: quia vt dicit Dionysius. Angeli sunt spirituales mẽtes in quibus nõ est natura sensitiua.

De opinionibus varijs doctorum an Angeli fuerũt creati cũ gratia.

Secũdo apparet dignitas angelorum ante peccatũ ex parte gratie. Fuerũt etenim a deo sic producti q gratie capaces erãt. Hic vero inter doctores nõ parua est controuersia. Vtrũ. s. ante lapsum habuerũt demones grãm gratũ faciẽtẽ. Quidã dicere voluere q angeli nulla grã indiguerũt vt cõuerterent i deũ: qñ supest gratia ad aliquẽ effectũ vbi sufficit natura. Angelus vero naturaliter cõuertit i deũ: qr naturaliter deũ diligit: ergo grã non est illi necessaria. Sed cõtra hãc opinionẽ est oĩs doctrina theologorum. Ideo dicit Tho. i. pte. q. 62. q angeli indiguerũt grã ad hoc vt cõuerterentur in deum: put est obiectũ beatitudinis. Nã angelus naturaliter diligit deũ inquantum est principiũ naturalis esse nõ autẽ inquantum ẽ beatificans per sue essentie visionem. Videre qppe deũ p essentiã est supra naturam intellectus creati. Vnde nulla creatura potest habere motũ voluntatis ordinatum ad illã beatitudinem nisi mota a supernaturali agẽte. Et hoc dicimus auxilium gratie. Quare angeli indiguerũt grã gratum faciẽte: vt cõuerterent se ad deũ sub ratione formalis obiecti beatitudinis: qr voluntas creata siue angelica siue humana inferior ẽ ipso obiecto beatifico. Fuerunt alij dicentes q exquo gratia erat eis necessaria vt cõuerterent in deũ

habuerūt gratiaʒ gratū facientē. Nā Aug. li. de ciui. dei. dicit. Creauit deus angelos: simul in eis condens naturam ꝛ largiēs gratiaʒ. Et Hiero. sup Oseam. Demones cuʒ magnitudine ꝛ pinguedine spiritus sancti sunt creati.

Aliorꝫ vero opinio est: ꝙ angeli nō fuerūt creati cū gratia gratū faciente. Hāc opinionē tenet dn̄s Bon. ꝛ Scotus ꝛ Franciscus de marone: ꝛ cōmuniter oēs moderni in. 2. di. 4. asserentes ꝙ boni angeli post creationē ante cōfirmationē acceperūt gratiā: demones vo nunq̄ illā habuerūt. Et hoc ꝓpter dispositionē nature angelice: q̄ fert in id qd̄ appetit sine retardatione. Unde sicut ex cōuersione ad malū ita ꝓfunde cōuersi sunt vt nō possent redire: sic imo multo magis ex cōuersione ad bonū siue ex habilitate ita bono totaliter adhesissent: si gratiam gratum facientē habuissent ꝙ nunq̄ lapsi eēnt Unde nō videt̄ probabile ꝙ lucifer habuerit illaʒ gratiā: ꝛ sic nec alij. Huic opinioni adheret magister in textu vbi inducit augustinū q̄ ait. qꝛ angelus ꝛ homo licet acceperit vnde stare posset: nō tamē gratiā vnde pficere posset. Et augu. li. 2. sup Gen̄. ad litteraʒ dicit. Intellectualis natura primo creata est informis: postea vero formata. Hugo insuper li. 2. de sacramentis. parte. 5. c. 8. asserit quattuor fuisse angelis i sua creatione attributa.

Primū fuit discretio personalis.
Secūdum indulgentie claritas.
Tertiū substantia simplex.
Quartū liberi arbitrij facultas.

Et nō enumerat gratiā. Qui vero hanc opinionē sequuntur respondent ad auctoritates inductas in secūda opinione: ꝙ gratia sumit̄ tripliciter. s. cōmunissime: ꝯmuniter: ꝛ ꝓprie. Primo modo gratia dicit̄ quicquid superaddit̄ donis nature: sine quo homo ē homo: ꝛ sine quo homo potest saluari: ꝛ cū quo etiā potest dānari sicut est habere excellens ingeniū: secundā memoriā: singulareʒ fortitudinē ꝛ robur corporis elegātē aspectū: eloquētiam copiosaʒ: ꝛ similia.

Secūdo modo gratia dicit̄ quicqd superadditur libero arbitrio disponens ad salutem ꝓpriā vel alterius: sicut timor seruilis lumē prophetie: gratia predicādi: ꝛ reliqua que ptinēt ad gratiaʒ gratis datam. De hac gratia dicit Alexan. in secūdo summe sue. Gratia gratis data ē donuʒ infusum rational. nature sine meritis q̄ntuʒ in se est disponēs ad salutem propriā vel alteri9

Tertio modo dicit̄ gratia quicquid superadditur libero arbitrio perficiens illud i merito. Et hec est gratia gratuʒ faciens. Possumus ergo dicere ꝙ angeli a principio creationis habuerūt gratiaʒ primo ꝛ secūdo modo dictaʒ. Sʒ Thomas arguit sic cōtra ista. ꝙ ex quo gratia erat angelis necessaria: vt cōuerterētur in deū: habuerunt gratiam gratū faciētem: qꝛ sicut nature corporali indite sunt rationes seminales ad suos effectus. vt Augu. dicit super Gen̄. ita angelice nature ad suos. Sed talis ratio seminalis respectu diuini obiecti est ipsa gratia: qꝛ gratia gratū faciēs hoc modo cōparatur ad beatitudinē: sic ratio seminalis in natura ad effectū naturalem. Ista tamē nō admittunt̄ ab alijs doctorib9: qꝛ vt dicit Landulfus cōuerti ad deū vt ad obiectū beatificum est dupliciter. Uel de cōgruo: ꝛ per gratiam preuenienteʒ gratis datā: qꝛ deus mouet liberum arbitriū vt conuertat̄ in ipsuʒ. Uel ecōuerso ad deū recipitur per modū meriti ꝛ ꝓficientis: quod fit cum gratia gratum faciente. Hec nō fuit cū angelis in sua creatione.

Quod angeli nō fuerunt in sua creatiōe beati nec ante cōfirmationē ꝛ lapsum videre essentiam dei.

Tertio demonstrat̄ demonum excellentia ꝛ sublimis conditio ex parte glorie: qꝛ ad gloriam ꝛ beatitudinē erāt habiles ꝛ dispositi. Uerūtamē dubitari solet: vtruʒ demones ante lapsum fuerunt in beatitudine. Et videtur quibusdā ꝙ sic. Nā de lucifero dicitur Ezech. 28. Tu signaculū similitudinis plenus sapientia: pfectus in decore: in delitijs paradisi dei fuisti. Sed esse in delitijs paradisi est esse in beatitudine. Et iterꝫ Aug. li. de mirabilibus sacre scripture. Diabol9 in summo sui ordinis honore cōstitutus est lapsus. Et iterꝫ augu. li. de fide ad petrū. Angelici spiritus ꝓ eo ꝙ rationales facti sunt: eternitatis ꝛ beatitudinis donū in ipsa nature sue spiritualis creatione diuinitus acceperunt. Et idē augu. in libro de ecclesiasticis dogmatibus. Angeli qui i illa qua creati sunt beatitudine perseuerant: nō natura possident: vt nō mutent̄. Contrariū est qd̄ rei veritas cōfitetur: ꝙ. s. angeli ante confirmationeʒ ꝛ lapsum nō fuerūt beati. Nā beatitudo in visione diuine essentie cōsistit. Si igitur demones vidissent essentiaʒ dei: nūq̄ lapsi eēnt. qꝛ secūdū Tho. prima. 2. q. 5. Impossibile ē ꝙ aliqs videns diuinaʒ essentiā velit eam nō videre: quoniaʒ omne bonuʒ habitū quo quis carere vult: aut est insufficiens: ꝛ querit̄ aliqd suffi-

ciens

tiens loco eius: aut habet aliquod incōmodum annexū ꝓpter quod in fastidiū venit. Visio autem diuine essentie replet videntez omnib⁹ bonis. Similiter etiā nō habet aliquod incōmodū adiunctū: ergo ꝓpria voluntate beatus non pōt eā deserere. Similiter nō potest eā ꝑdere: deo subtrahente. Quia cuz subtractio beatitudinis sit quedā pena: nō potest talis pena a deo iusto iudice ꝓuenire: nisi pro aliqua culpa: in quam cadere nō potest q dei essentiā videt: cū ad hanc visionē de necessitate sequatur rectitudo voluntatis. Idcirco dicendū est ad auctoritates allegatas: ꝙ beatitudo ſm Boñ. di. 4. pōt dupliciter dici. Vno modo status perfectus priuatione omnis mali: sȝ nō plenitudine omnis boni. Et sic fuerūt angeli in creatione beati. Alio mō status ꝑfectus tā priuatione oīs mali ꝙ plenitudine oīs boni. Et h vt dictū est in clara dei visione consistit. Et sic angeli vt dictū ē nō fuerunt beati.

Quod angeli dignitate nature excedunt omnes creaturas excepta anima christi.

Quarto lucet demonū excellentia ante peccatuz ex parte excedētie. Producti equidē fuerūt angeli in tanta naturaliū excedentia: ꝙ minimus diabolus q cecidit secūduz naturā excedit decorē ⁊ perfectionē quarūlibet creaturaꝝ corpaliū ⁊ spiritualiū nō loquēdo de anima xp̄i dei verbo vnita. Vñ augusti. xi. de ciui. dei. inquit de angelica natura. Omnia cetera q̄ deus cōdidit nature dignitate ꝑcellit. Sed cōtra hoc aliqui mouent ⁊ dicūt: ꝙ homo est nobilior ⁊ excellentior ꝓductus a deo ꝙ angelus: q2 deus fecit hominē ad imaginē ⁊ similitudinē suā: ⁊ nō angelū. Dicit August. in quodā sermone. Deus nulli alij creature dedit ꝙ sit ad imaginē eius nisi homini. Sed Tho. prima pte. q. 93. respondet ꝙ augu. hoc dicit respectu creaturaꝝ inferiorꝝ intellectu carentium ⁊ nō respectu angeloꝝ. Quinimo in ipsis angelis dignitas imaginis reperit. Vnde Dionysius ait. Angelus est imago dei: manifestatio occulti luminis. Et Greg. 27. moral. exponens illud. Ezech. Tu signaculū similitudinis ingt. Licet homo ad similitudinē dei creatus sit: angelo tamē quasi maius attribuēs nō eū ad similitudinē cōditū: sed ipsum signaculū similitudinis dei dicit: aut quo subtilior est i natura eo in illo similitudo dei plenius credat expressa. Notādum tamē secūdum Ricarduz de media villa in. 2. di. 16. ⁊ Thoma. vbi. s. ꝙ de imagine dei loqui possumus dupliciter. Vno modo q̄tum ad id in quo primo cōsideraē rato imaginis quod est intellectualis natura. Et sic imago dei magis est in angelis ꝙ sit in hominibus: q2 intellectualis natura ꝑfectior est in eis.

Secūdo pōt cōsiderari imago dei in homine q̄tū ad id in quo secūdario cōsistit: ꝓut. s. i homine inuenit quedaz dei imitatio in q̄tū. s. homo est de homine: sicut deus de deo: ⁊ in q̄tuz aīa hominis est tota i toto corpore eius. ⁊ iterū tota in qualibet parte ipsius: sicut de⁹ se habet ad mūduz. Et secundū hec ⁊ similia magis inuenit dei imago in homine ꝙ in angelo. Sed quia hec cōsideratio accidētalis ē imagini: ideo nō concludit simpliciter: sed ſm quid q̄tum ad aliqua accidentalia. Ideo simpliciter angelus magis est ad imaginē dei ꝙ homo. Et sic ꝯcludimus ꝙ deus gloriosus plus ceteris creaturis excellentes cōdidit angelos. Inter omnes autem siue bonos siue malos ꝑstātior fuit lucifer: de quo Grego. de pe. di. 2. c. Principiū. ait. Hunc primū cōdidit: quē reliquis eminētiorez fecit. Huius primatus eminentiā cōspicit ꝓpheta cū dicit. Cedri nō fuerunt altiores illo in paradiso dei: abietes nō adequauerūt summitatē eius: platani nō fuerūt equales frondib⁹ illius: omne lignū preciosum paradisi dei nō est assimilatuz illi ⁊ pulchritudini eius: quoniā speciosum fecit eū in multis cōdensis frondib⁹ Quid nāqȝ accipi in cedris abietibus ⁊ platanis potest: nisi illa virtutū celestium procere celsitudinis agmina in eterne leticie viriditate plātata. Que q̄uis excelsa sint condita: huic tamē nec prelata sunt nec equata. O q̄ta benignitate vsus est deus tā ꝑcelsa munera largiens illis quos ꝑsciebat ingratos ⁊ malos futuros. Discant illi qui liberales volunt esse atqȝ magnifici: nō detineri quin bene faciant illis quos beneficiis iudicauerint esse indignos: dummodo beneficentia cedat ad gloriaz benefactoris. Sit virtus seipsa cōtenta. Ecce pater summus tam ineffabilia bona contulit demonibus: q tamen vt dicetur in sequenti mysterio totis virib⁹ maiestati sue sese obiecerunt. Neqȝ per ignorantiaz peccauerunt. De quibus dicit magister in textu di. 3. libri secundi. ꝙ tanta luce sapientie prediti fuerunt: ꝙ erat in eis naturalis cognitio triplex: quia sciebāt ꝙ facti erant ⁊ a quo facti erāt ⁊ cū quo. s. mundi facti erant ⁊ habebāt aliquaz boni ⁊ mali noticiam: intelligentes quid appetendum vel respuendū illis foret.

Qualiter angeli mali voluntate ppria auerte runt se a deo: t facti sunt ei rebelles. Ca .1.

Circa offensioné ruentiú angeloꝝ hoc secúdo loco erit imorãdú qtenꝰ agnoscẽtes peccati coꝝ grauitatẽ intelligamꝰ deú iustú illos nõ imerito sempiternis cruciatibus cõdemnasse. Nouit ipse totius cõditor creature ex quocúqꝫ malo bonú elicere: vt aug. dicit in lib. de libero arbi. Ipseqꝫ decorẽ in hoc pfecti vniuersi: q bonis tribuit eternalia pmia: malis vo núqꝫ finitura supplicia: vt pfatus aug. lib. xi. de ciui. dei. expresse fatet. Qualiter ergo demones volũtate sua in maliciã cõsenserũt ꝯtẽdemus hic plene disserre. Circa quoꝝ offensionez quattuor nobis occurrunt cõsiderationes.

Prima dicit possibilitatis.

Secũda numerositatis.

Tertia qualitatis.

Quarta cõtrarietatis.

Qđ angeli potuerũt peccare in puris naturalibus cõstituti, pp̄ter libertatẽ arbitrij.

In prima cõsideratione pscrutari debemus: vtrũ angeli potuerũt peccare.

Quibusdã videt q nõ. Primo qr erãt in celo empyreo loco sublimi t sancto. Quibꝰ rñdemꝰ: q locus nõ phibet qn hõ in hoc seculo: t angelus ante ꝯfirmationẽ in celo potuerit peccare. Ideo dicit di. 40. c. nos. c. nõ loca. c. multi. c. qlibet. Nõ locus hoiem sanctificat: sed hõ locũ. Et. c. nõ est. Nõ sunt filij sanctoꝝ q tenent loca coꝝ sꝫ q exercent opa coꝝ. Secũdo arguũt q angelus in puris naturalibꝰ ꝯstitutꝰ peccare nõ potuit p locũ a minori. Quia si i corporibus celestibꝰ nõ põt esse malũ: vt dicũt phi: ergo neqꝫ in angelis: cum ipsi sint digniores. Ad hoc dicit Tho. prima pte. q. 63. q corpora celestia nõ habent operationẽ nisi naturalẽ: t iõ sicut in nã coꝝ nõ põt eẽ corruptõis malũ ita nec in actione naturali coꝝ põt esse malũ inordinationis. Sꝫ in angelis vltra actionẽ naturalẽ est actio volũtaria liberi arbitrij fm quã ꝯtingit in eis eẽ malũ. Vñ magister in textu di. 3. li. secũdi. Poterant inqt p libeꝝ arbitriũ sine violentia t coactõe ad vtrũlibet ppria volũtate deflecti

Tertio arguũt: qr appetitus nõ est nisi boni vel apparentis boni. Sꝫ in angelis nõ põt esse apparens bonũ: qđ nõ sit veꝝ bonuꝫ: qr in eis vel oio error eẽ nõ põt: vel saltẽ nõ põt pcedere culpã: ergo angeli nõ possunt appetere nisi illđ qđ est vere bonũ. Sꝫ nullus appetẽdo illud qđ est vere bonũ peccat: ergo angeli nõ potuerũt peccare. In cõtrariũ est rei veritas. Vñ Job. 4. Ecce q fuiũt ei nõ sunt stabiles: t in angelis suis repperit prauitatẽ. Et. 2. Petri. 2. Deus angelis peccantibꝰ non pepcit. Dicit ergo scũs Tho. q peccatũ mortale in actu liberi arbi. cõtingit esse dupliciter. Vno mõ ex hoc q aliqđ malũ eligit: sicut hõ peccat eligẽdo adulterium qđ fm se est malũ. Et tale peccatũ semp pcedit ex ignorãtia vel errore. Aliogn id qđ est maluꝫ nõ eligeret vt bonũ. Errat qdẽ adulter in particulari eligens hãc delectationẽ inordinati actꝰ quasi ad aliqđ bonũ ad nũc agendũ: pp̄ter iclinationẽ passionis aut habitus: etiã si in vniuersali nõ erret: sꝫ verã de hoc sniam teneat. Hoc mõ in angelis pctm esse nõ potuit: qr in angelis nõ sunt passiones qbꝰ ratio aut intellectus ligetur: nec ante pctm habitus precedere potuit ad pctm inclinãs. Alio mõ cõtingit peccare p libeꝝ arbitriũ eligẽdo aliqd qđ fm se est bonũ: sꝫ nõ cũ ordine debite mensure aut regule: ita q defectus inducens pctm sit solũ ex pte electiõis q̃ nõ habet debitũ ordinẽ: non ex pte rei electe: sicut si aliqs eligeret orare nõ attendẽs ordinez ab ecclesia institutũ. Et hmõi peccatũ nõ pexigit ignorãtiã: sꝫ solũ absentiã cõsideratõis coꝝ q̃ cõsiderari debent. Et hoc mõ angeli peccauerunt cõuertendo se p libeꝝ arbitriũ ad ppriũ bonũ absqꝫ ordine ad regulã diuine volũtatis. Landulfus aũt dicit in. 2. di. 4. q absqꝫ errore hoĩs vel angeli in intellectu põt eẽ malicia i voluntate. Ideo prima radix possibilitatis peccãdi in angelis fuit voluntas creati arbitrij q̃ potuit in opposita pro libito.

De numero angeloꝝ qui peccauerunt.

Secũda cõsideratio circa offensionẽ angeloꝝ dicit numerositas. Vbi videre habebimus: vtrũ plures angeli peccauerunt q̃ꝫ adheserũt deo. Et q plures aliq sic ostendũt. Primo qr phs dicit. Malũ est vt in pluribꝰ: bonũ vt in paucioribus. Itẽ iusticia t pctm eadẽ rõne inueniũt in angelis t hominibꝰ Sꝫ in hominibꝰ plures inueniunt mali q̃ꝫ boni: fm illud. Ecclesiastes primo. Stultoꝝ infinitus est numerꝰ. Ergo i angelis plures defecere in malicia q̃ꝫ steterunt in iusticia. Contra istos est glo. 4. Regũ. 6. c. vbi dicit. Plures nobiscũ sunt q̃ꝫ cũ illis: qđ de bonis angelis exponit q sunt nobis in auxiliũ: t de malis q nobis aduersant. Rñdet Tho. q plures angeli remãserũt q̃ꝫ peccauerũt. Et qđ obijcit de malo: t de hoib: intelligit de hoibꝰ nõ de angelis qua in

q2 in hoībus malū est vt in pluribus: ex eo q̄ sequūtur bona sensibilia que sūt pluribus nota deserto bono rōnis: qđ est paucioribus notū In angelis autē non est nisi natura itellectiua. Unde nō ē similis rō. Verū ē q̄ nōnulli curio sius inuestigare conati sūt quot hoīes erūt saluā di. Et quidam dixerūt tot quot angeli pierunt Quidā tot quot remāserūt. Quidā vero quot oēs simul vt dicit Tho. 1. pte. q. 22. Sed meli us ē illud relinqre sapiētie dei: cui ecclia i qua dā collecta dicit. Deus cui soli cognitus est nu merus electoꝝ in supna felicitate locandꝰ. Qr vo de numero angeloꝝ loqmur: notandū q̄ nō est acceptanda sniā phoꝝ humana sapienti um. Plato. n. posuit numeꝝ substantiarū se pataꝝ fm numeꝝ spēꝝ sensibiliū. Et Ari. 12. metha. fm numeꝝ orbiū aut motuū. s. ad plus ho. imo firmiter tenendū ē q̄ fm Landulfum in. 2. di. 3. ⁊ Tho. 1. pte. q̄ plures numero sūt angeli q̄ʒ oia alia entia simul sūpta: ⁊ arene ma ris: ⁊ gutte aque: ⁊ stelle celi. Quod pbatur p dionysium. 14. c. cele. hierar. d. Multi sūt ex ercitus supnarū māsionū infirmā ⁊ cōscriptaꝫ nroꝝ mātium numeroꝝ cōmēsuratōem exce dētes. De numero angeloꝝ dicitur Daniel. 7. Milia miliū ministrabant ei: ⁊ decies cente na milia assistebāt ei. Ponitur hic numerꝰ de terminatus p indeterminato. Et Math. 26. c. d xp̄s. An putas q2 nō possum rogare patrem meū: ⁊ exhibebit mihi mō plus q̄ʒ duodecim le giones angeloꝝ. Quare aūt tot sint angeli a deo pducti. dicit Tho. 1. pte. q. 50. Qr quāto aliqua sunt magis pfecta tanto sūt in maiori ex cessu creata a deo. Sicut aūt in corporibꝰ exces sus attēditur fm magnitudinē: ita in rebus in corporeis excessus pōt attēdi fm multitudineꝫ Uidemus aūt q̄ corpora superiora que sūt pfe ctiora excedūt quasi incōpabilr corpa inferiora fm magnitudinē. Nā tota spera actiuorum ⁊ passiuoꝝ est aliqd modicū respectu corporum celestiū. Unde rōabile ē q̄ substātie imāles ex cedāt fʒ mltitudinē subās māles q̄si icōpabilr

Quale fuit pctm̄ luciferi angelorūq̄ʒ sibi ad herentium.

t Tertia cōsideratio de angelis peccan tibus dicitur qualitatis. In qua soler ter attendēdū ē vt sciamus quale fuit lu ciferi ⁊ alioꝝ pctm̄. Et refert Bon. di. 5. scdi. q̄ pctm̄ luciferi inchoatū ē in p̄sumptōe. Stati eni vt suā pulchritudinē vidit p̄sumpsit. Con firmatū ē in ambitōe: q2 p̄sumens de se appeti it quod oīo supra se fuit: ⁊ ad quod puenire nō potuit. Cōsumatū ē in inuidie ⁊ odij auersione: q2 ex quo obtinere nō potuit quod appetijt do inuidere cepit ⁊ affectu odij cōtrarie. Angeli vo minores adheserūt lucifero querētes eē dei si ne meritis. Et vt dicit Ugo de scō victore oēs in eandē malitiā consenserūt ⁊ vnū ordineꝫ p uerse societates fecerūt. Quare tam lucifero q̄ʒ reliqs ppria ⁊ volūtaria superbia fuit cā illoruꝫ ruine. Nihilominus in his dubitare cōtingit vtrū lucifer appetijt eē sicut deꝰ. Et q̄ sic pʒ p Apoc. 14. c. Dicit. n. ibi i. d. c. diabolꝰ. Ascē dam in celū ⁊ ero similis altissimo. Et Aug. i q. noui ⁊ veteris testamēti. d. Elatōe inflatus voluit dici deus. Et in libro de vginitate sub dit. Diabolus in celo voluit eē sicut deus. Sʒ mirū videtur imo ipossibile qbusdam q̄ ange lus tanta luce sapientie p̄ditus appeterit id qđ erat ipossibile: cū vt inqt Ari. 3. ethi. electio nō sit ipossibiliū. Propterea sciendum fm Tho. q̄ appetere eē vt deus pōt itelligi dupl'r. Uno modo per eqpantiam seu equalitatē. Secundo mō p similitudinē. Primo mō non potuit appetere eē vt deꝰ: q2 sciuit hoc eē ipossibile nā li cognitōe: nec primū actū peccādi in ipso p̄cess sit vel habitus vel passio ligās ipsius cognosci tiuā vtutem: vt in pticulari deficiēs eligeret i possibile: sicut in nobis iterdum accidit. Appe tere aūt eē vt deus fm similitudineꝫ contingit dupl'r. Uno mō q̄ʒtum ad id in quo aliqd natū ē assimilari deo. Et sic si aliqs q̄ʒtuꝫ ad hoc ap petat eē deo similis nō peccat: dūmō similitudi nē dei debito ordine appetat adipisci: vt. s. illaꝫ a deo habeat. Peccaret nāq̄ʒ si qs appeteret fʒ iusticiā eē similis deo p ppriam vtutem ⁊ non ex vtute dei. Alio mō pōt aliqs appetere esse si milis deo q̄ʒtum ad id in quo nō est natus assi milari: sicut si qs appeteret creare celū ⁊ terraꝫ: quod ē pprium dei: in quo appetitu eēt pecca tū. hoc mō lucifer appetijt eē vt deus: q2 appe tijt finalē btitudinem p suam vtutem habere: quod est pprium dei.

De bello realiter gesto inter angelos bonos ⁊ malos.

q Quarta consideratio dr̄ contrarietatis. In qua de bello gesto in angelica na tura tractādum ē: de quo Apoc. 12. c. scribit sic. Factū ē preliū magnū in celo. Mi chael ⁊ angeli eius p̄liabant cū dracone: ⁊ dra co pugnabat: ⁊ angeli eius ⁊ nō p̄ualuerūt: ne q̄ʒ locꝰ eoꝝ amplius inuentus ē in celo. Querit

L

hic vtrum illud fuit bellum reale. Et Frācisc⁹ de Marone in .2. di. 6. dicit q̄ sic: lȝ nō fuerit corporale. Nā pter ea q̄ ptinet ad potentiā exe cutiuā exprimur aliqua genera belloꝝ ptinētiū ad opatões imanētes. Primū ē inter appeti tū sensitiuū ⁊ itellectiuū. Appetit9 .n. isti icli nātur ad opposita. Secūm bellū ē inter itelle ctū ⁊ volūtatem: sicut qn̄ rō iudicat aliqd facien dū: ⁊ volūtas renuit. Tertiū bellū ē inter vo luntatē ⁊ volūtatem: nō vni⁹ ad se: ȝ duoꝝ ho minū. Quartū iter intellectū ⁊ itellectuȝ: ex cō trarijs opinionib⁹ p rōes oppositas. Bellum ergo āgeloꝝ bonoꝝ ⁊ maloꝝ actū est iuxta tria q̄ in spūali nā repiūtur: que sūt rō: volūtas: ⁊ fa cultas. Per rōem nēpe electi ⁊ reprobi angeli cōtraria sentiebāt: p volūtatem dei afficiebanť. Per facultatē ad cōtraria nitebanť. Naȝ electi angeli sublimiter sentiebāt de deo ⁊ gratia ei⁹: ⁊ ad grām ⁊ gl'iam eius afficiebanť: ⁊ p facul tate sibi data p illis nitebāť. Angeli vo supbi entes cōtemnētes grām ⁊ gl'iaȝ dei sublimiter sentiebāt de bōitate nature sue: ⁊ pter hoc ad ppriā gl'iam afficiebanť: ⁊ toto nisu in cōtrari um electis spiritibus ferebātur. Magnis er go affectōib⁹ electi ⁊ reprobi angeli in ꝯtra fere banť: boni i creatorē: mali i nām: boni i grām mali ꝯ illā: boni i diuinū amorē mali i odiū dei.

Qualiter angeli mali puniti sunt: nec potue runt resistere potentie dei. Caplm. .3.

Experti sunt angeli mali q̄ȝ robusta sit ⁊ valida man⁹ dei excelsi. Nulla eqdeȝ sua vtute nulla sapiētia nulla potentia nullaqȝ cōcordi cōiunctōe ad malū potuerūt re sistere ire dei. Ipe deposuit eos de sede ⁊ ini micos sibi scōs puniuit grauissima pena. Je circo i hoc tertio mysterio d̄ illoꝝ pene grauita te crim⁹ vba facturi. Quā q̄druplicer cōside rabimus. vȝ.

Primo rōe impedimenti.
Secundo ratione loci.
Tertio ratione supplicij.
Quarto ratione termini.

Quod demones nō possunt p libito vti do nis nature: que adhuc manent in ipsis.

Primo cōsiderare debemus grauitatē pene maloꝝ angeloꝝ rōe impedimen ti. Et cū dona nāe in ipsis maneāt ite gra: vt dicit Diony. li. de di. no. verūtñ impe dit actus executio ⁊ vsus illoꝝ: ita vt nō possint facere ea q̄ velint. Sūt aūt inter cetera tria i de monibus: de qbus p libito disponere nō pñt.

Primum est naturalis existentia.
Secūdum naturalis sapientia.
Tertium naturalis potentia.

Primū quod ē in demonibus ē naturalis existentia. Sunt .n. demones nā pulcherrimi: neqȝ q̄tum ad substantiā sue nature sūt āgelis bonis turpiores: ⁊ tñ hoibus in sui substātia ⁊ decore appere nō pñt: imo appent i corporib⁹ assūptis in aliq̄ visiōe: sicut deo placet cū defor mitate tali ac tanta q̄ videntes illos in tali aspec tu marie terrētur ⁊ cōtristātur. Quo fit vt vir go gl'iosa in suo felici transitu petierit ab ange lo: vt hāc pre ceteris fili⁹ ei⁹ iesus bñdict⁹ grāȝ dignaret cōcedere: ne imūdos demōes horri bilesqȝ videret. Sȝ fabule videnť ista qbusdaȝ q multa scire se arbitranť. Inquit .n. demōes nō repiri. Contra quos offerūt se iuincibilia te stimonia oīs scripture. Unde Leuiti. 17. c. hr̄ Nequāq̄ vltra imolabūt hostias suas demoni is. Et Tobie. 6. c. Sarra tradita fuit septē vi ris: ⁊ demoniū illos occidit. Et ps. 105. Oēs dij gentiū demonia. Et ps. 105. Immolaue rūt filios suos ⁊ filias suas demōijs. Et Ma th. 4. c. Obtulerūt xp̄o eos qui demonia habe bāt. Et Math. 7. In nomie tuo demōia eiici mus. Et Math. 8. Obtulerunt ei multos de monia hn̄tes. Et Math. 2. Oblatus est ei de moniū habēs. Et Math. 15. filia mea male a demonio vexať. Et Mat. 17. Exijt demoniū ⁊ curatus ē puer. Et Marci. i. demonia mul ta eijciebat. Et. 16. In noie meo demonia eij ciēt. ⁊ Luc. 4. In synagoga erat hō demoniū hn̄s ⁊ clamauit. ⁊ Luc. 7. Venit Joānes ba ptista nō mādicās neqȝ bibēs: ⁊ dicūt demo niū hȝ. ⁊ Luc. 8. Occurrit ei vir q habebat de moniū iā tpibus multis. ⁊ Luc. xi. Erat iesus eijciēs demoniū. ⁊ Jo. 8. ego demoniū nō ha beo. ⁊ Jo. x. Dicebant multi demoniū hȝ ⁊ in sanit. ⁊ Apoc. 18. Cecidit babylon illa magna ⁊ fcā ē habitatio demonioꝝ. ⁊ Plato in Thi meo. Inuisibiliū diuinaꝝ ptātum: q̄ demones nūcupātur p̄stare rōem: maius ē opus q̄ȝ fer re valeat hoīs ingeniū. ⁊ Apuleius d̄ quo me minit aug. ponit demones eē. ⁊ Porphyrius adhuc de illis loqtur: vt patuit supra. Lact. li. 2 diuinaꝝ instōnum. Poete ⁊ sciūt eē demōes: ⁊ loquūtur. Tales milesius mūdū aiatum esse dicit ac demonibus plenū. Socrates esse circa se assiduū demoniū loq̄bať vt dicit Lact. Ideȝ testať Apuleius: q sup hoc librū edidit quē vo cauit de deo Socratis: ⁊ teste xenophōte li. de

morte Socratis. in oratōe quā ab atheniēsibꝰ
cōdēnādus fecit: sic iter cetera dicit. Enimuero
tā his mihi defensionē parati demoniū aduer/
sat. Ar. in ꝓlogo li. de somno ⁊ vigilia querit
An somniū ꝓcedat a cā aliqua nāli: vel eꝫ ali
quod demonū opeꝛ. Hermes termegistꝰ ꝫm
Aug. de ci. dei li. x. c. 24. demones eē fateꝛ.
Calcidiꝰ sup Thimeū Platonis de demōibꝰ
diffuse mētōem facit. Ptolemeus in quarto q̄
driptiti malignos spūs demōes appellat. Suf/
ficere ergo debēt tantorum testimonia ad fideꝫ
faciendam de demonibus reprobatis.

De cognitione ⁊ scientia demonum.

Cōm qđ est in demonibus ē nālis sa/
piētia. Ysi. 4. ethimol. ait. q angelꝰ
malꝰ dr̄ diabolꝰ hebraice. i. deorsuꝫ flu
ens: grece ꝟo diabolꝰ. i. criminator. Vocatur
ēt sathanas. i. aduersariꝰ. ⁊ demon. i. peritus ac
rez sciꝰ. Vellēt ergo demōes contra nos vti
oi astutia sua: ſ3 nō sinit illos deꝰ q sua clemētia
ad euitādas fraudes ⁊ deceptōes eoꝝ respersit
nos luce ꝟitatis: misitqꝫ filiū suū vnigenitum
in mūdū: q fuit lux ⁊ splēdor ois doctrie. Jo.
i. erat lux ꝟa. ⁊ Jo. 7. dicebat. Ego sū lux mū
di. ⁊ Jo. x. Ego suꝫ via ꝟitas ⁊ vita. Hic tn̄
dubitari solꝫ. Vtꝝ itellectꝰ demōis pꝰ pctm̄ co
gnoscat aliquā ꝟitatē. ⁊ arguit q nō. pmo qꝛ si
aliquā ꝟitatē cognoscerēt: maxie cognoscerent
seipos: qđ ē cognoscē subas sepatas. Hoc aūt
eoꝝ miserie nō cōueniē: cū ad magnā felicitatē p
tinere videat: in tm̄ q qdā vltimā btitudinem
posuerūt i cognitōe substātiaꝝ separataꝝ: ergo
demones priuātur oi cognitōe ꝟitatis. Jngt. n.
Aact. Nullus ē suauior aie cibus q̄ꝫ cognitio
ꝟitatis. ⁊ Ar. x. ethico. dicit. videꝛ phia admi
rabiles delectatōes hr̄e. Delectatio āt n̄ cōuenit
demōibꝰ: q̄ nullā ꝟitatē cognoscūt: ⁊ eoꝝ itelle
ctꝰ ē totalr excecatꝰ. Rn̄det his Tho. i. pte. q.
64. q duplex ē cognitio ꝟitatis. vna q̄ habeꝛ
p graꝫ. Alia p nāꝫ. Pria cognitio duplex est.
vna ē speculatiua tm̄: sic cū alicui aliq secreta di
uina reuelāꝛ. Alia ꝟo q̄ ē affectiua: ꝓducens
amorē dei: ⁊ h ꝓpꝛe ptinet ad donū sapie. Ha
rū āt triū cognitionū cognitio nālis nec ē abla/
ta nec diminuta. Cōsequūꝛ. n. ip̄a nām angeli
q ſ3 suā nāꝫ ē qdā itellectꝰ vel mēs. Cognitō āt
q̄ est p grām in speculatōe cōsistēs nō ē eis to/
taliter ablata: ſ3 diminuta: qꝛ de huiusmodi se/
cretis diuinis tm̄ eis reuelaꝛ q̄tū oꝫ: vel mediā
tibꝰ angelis: vel p aliquos tpales diuie ꝟitatis
effectus: vt Aug. dicit. 9. de ci. dei. c. 14. nō āt
sicut ipsis scis angelis qbus plura ⁊ clarꝰ reue
lanꝛ i ipo ꝟbo. Cognitōe āt affectiua totalr pri
uati sūt: sic ⁊ charitate. Ad argumētū ꝟo dicē
dū: q felicitas cōsistit in applicatōe ad id qđ su
pius ē. Substātie āt sepate sūt ordie nāe supra
nos. vn̄ aliq rō felicitatis esse pōt hoi si cogitat
subas sepatas lꝫ pfecta felicitas sit i cognoscen/
do subam pmā. s. deum. Sꝫ sube sepate cogno
scē subam sepatā ē cōnāle: sicut ⁊ nobis cogno
scere nās sensibiles. vn̄ sicut nō ē in hoc felici/
tas hois q cognoscat nās sesibiles: ita n̄ ē felici
tas angeli i hoc q cognoscat subas sepatas. ad
auctoritates ꝟo allegatas q̄ videꝛ excludeꝛ co
gnitōeꝫ nālē a demōibꝰ dicit Ri. in. 4. di. 50.
q q̄nis vsus scie sit p se delectabilis: tn̄ p acci/
dēs pōt eē tristabilis. Nā qppe dānatoꝝ tā an
geloꝝ q̄ꝫ hoium: ita ē plene cōprehēsa tristicia
vt oio sint idispositi ad aliquā delectatōem: q̄re
vsus scie in eis nullā poterit gnāre delectatōeꝫ
aut suauitatē. Tertiū quod ē in demonibꝰ ē nā
lis potētia: de qua Job. 41. c. dr̄. Non ē ptās
sup terrā q̄ cōpetur ei. Possunt demōes faceꝛ
mira: ⁊ si nō miracula: ⁊ nām adiuuādo ad stu
pēdos effectꝰ cōcurrere vt patebit. Pnt scius
deludere: pnt vexare corpa: pnt aquas maris
sup terram spargere: ⁊ alia facere q̄ ipsi vellēt:
que si pmitteret deus: tota pene mūdialis ma
china turbaretur: suffocarenꝛ hoies: ruerēt do
mus: siccarenꝛ herbe: arboresqꝫ: ⁊ mutatōes i
dies viderenꝛ in oibus elemētis. O pietas dei
benedicti: que impetū inimicoꝝ extinguit: nec
sinit illos cōtra nos exercere quod satis ābiunt
⁊ si qn̄qꝫ id fieri pmittat: iusta sūt eius iudicia ⁊
nobis inscrutabilia: ex dictis tn̄ oibus demo/
nes atrociter cruciantur.

Qđ demones vsqꝫ ad diē iudicij sūt in hoc
aere caliginoso: ⁊ post ad infernum descendēt.

Ecūdo cōsideranda ē pena demonum
rōne loci. Proiecti eqdem fuerūt a ce
lo empyreo in hūc aerem caliginosum
de quo ait Aug. 3. super Gen̄. ad literā. Aer
caliginosus est quasi carcer demonibus vsqꝫ
ad tempus iudicij. ⁊ Tho. i. pte. q. 60. Locus
iste datur demonibus rōe exercitatōis humāe
Nam pcuratio salutis nostre ꝓtendit vsqꝫ ad
diem iudicij: ⁊ vsqꝫ tūc durat ministerium an/
geloꝝ ⁊ exercitatio demonū. Descēdūt tn̄ ali/
q ad infernū: vt ibi dānatos vexent. Post di
em ꝟo iudicij simul cū dānatis hoibꝰ ibi oēs
redudentur. Sed hic speculari libet: qm̄ esse ex
tra celum empyreum non debet demonibus

in penā cedere qm̄ spūalis natura non afficitur loco. Ergo nullus locus ē demonibus pēalis Respondet Tho. i. pte. q. 63. q̄ locus nō ē penalis angelo aut aīe: quasi afficiēs alterādo naturā: sed quasi afficiēs volūtatem cōtristādo cū angelus vel aīa apphendit se eē i loco nō cōuenienti. Si vero obijceret q̄ angelus nō sit in loco: qr vt dicit Boetius in li. de hebdomadib9 Cōis animi conceptio apud sapientes ē incorporalia in loco nō eē. Et Ari. 4. phicoꝝ. Non eē quod ē: ē i loco: sed mobile corpus: ergo angelus nō est in loco. Rñdet Tho. i. pte. q. 53 q̄ equoce dr̄ esse angelus in loco ꝛ corp9. Corpus eni est in loco ꝑ hoc qr applicat loco ꝫ tractū dimēsiue q̄ntitatis que qdem in angelis nō ē. Sed ē in eis q̄ntitas vtualis. Per applicatōem ergo vtutis angelice ad aliquē locū qualitercūq; dicitur angelus eē in loco corporeo. ꝛ ꝭm hoc pꝫ q̄ nō oꝫ dicere q̄ angelus cōmensuret loco: vel q̄ habeat situm in continuo. Nec enim conuenientia corpori locato: put ē quātum q̄ntitate dimensiua. Silr̄ ēt nō oꝫ ꝑpter hoc q̄ contineatur a loco. Nam substantia icorporea sua vtute contingēs rem corpoream continet ipam: ꝛ nō cōtinetur ab ea: aīa. n. est in corpore vt cōtinēs: nō vt contēta. Sic angelus dicit eē in loco corporeo: nō vt contētum. ꝫ vt continēs aliquo mō. Addit Tho. q̄ diuersimode esse in loco conuenit corpori angelo ꝛ deo. Naꝫ corpus dr̄ eē in loco circūscriptiue qr cōmensurat loco: angelus nō circūscriptiue cū nō mēsuret loco: sed diffinitiue: qr ita ē in vno loco q̄ ñ in alio. Deus aūt neq; circunscriptiue: neque diffinitiue: qr est vbiq;. Quō āt hoc sit nō pōt itelligi ab humano sensu vt dicit magister in pmo. di. 37. vbi iducit Criso. sup eplaꝫ ad heb. d. Sicut multa de deo itelligimus que loq penitus nō valemus: ita multa loqmur que intelligere nō sumus idonei. verbi gra. Q̄d vbicunq; deus ē scim9 ꝛ dicim9. Quomō āt vbiq; sit itellectu nō capimus. Item quod ē incorporea quedā vtus que oium ē cā bonoꝝ: scimus: que āt ipa sit penitus ignoramus. Vt āt redeam9 ad angelos nota ꝭm Landul. di. 8. secundi. q̄ opinio ē modernoꝝ q̄ angelus nō ē in loco ꝑ applicatōem vtutis: sed ꝑ suā substātiā diffinitiue seu p̄sentialiter nō cōmensuratiue. Nā in angelo ē potentia passiua ad plura: vbi nec ē determinatus respectus alicuius: ergo in eo ē potentia passiua ad essendum i oib9 illis. Q̄d autē angelus habeat potentiā passiuā ad: vbi pꝫ: qr articulus ē excōicatus dicere q̄ substantie separate nusq; sunt. Silr̄ error est dicere q̄ angelus ē vbiq;: ergo oportet dicere q̄ angelus possit recipere aliqua vbi.

Quod demones punientur pena ignis.

Tertio consideranda ē pena demonuꝫ rōe supplicij: qr punietur i igne. Probatur hoc Math. 25. Ite maledicti in ignē eternū: q paratus ē diabolo ꝛ angelis eius. ꝛ Apoc. 20. Diabolus qui seducebat eos missus ē in stagnū ignis: vbi bestia ꝛ pseudo prophete cruciabunt die ac nocte in secula seculoꝝ ꝛ de hoc inqt aug. in li. de fide ad petrum. Firmissime tene ꝛ nullatenus dubites: diabolum ꝛ angelos eius in ignem eternuꝫ a xp̄o eē mittendos vbi nunq; carebunt pena quā eis p̄pauit diuina iusticia. Qualr̄ vero spiritus separati patiuntur ab igne dictum ē abunde i quadragesimali de penitentia.

Q̄d pena demonum nunq; terminabitur.

Quarto cōsiderāda ē pena demonuꝫ rōne terminum: qr nūq; finiet: ꝛ qd super hoc dixit Origenes adhuc in quadragesimali diffusius ē ptractatum. Quare ex dictis constat q̄ districtus iudex ē deus qui ꝑpter vnum peccatum angelis nunq; pepercit: ꝛ vt dicit Tho. i. pte. q. 64. tenēduꝫ est firmiter q̄ voluntas bonorum angeloꝝ confirmata est in bono: ꝛ voluntas demonum obstinata est i malo. Cām āt huius obstinationis non oportet accipere ex grauitate culpe: sed ex conditōne nature seu status: qr vt dicit aug. li. de fide ad Petrum. Sic deus creauit āgelos vt q vellēt perpetuo boni eēnt: qui autem nollent nunq; eos diuino munere repararet. Sicq; in eternuꝫ demones obstinati luent penas nequitie sue: a qb9 nos liberet xp̄s redēptor bēign9. Amē.

Sermo quartus de bello quod continue geritur inter demones ꝛ homines.

Sumus inquottidiana frequentiq; pugna cū angelis malis: qui nos tēptare ñ desinūt: vt peccātes eoꝝ tādē iungamur societati. ex hoc petr9. i. epla. c. 2. dicebat. Sobrij estote ꝛ vigilate: qr aduersari9 vester diabol9 tāq; leo rugiēs circuit q̄rēs quē deuoreꝫ cui resistite fortes i fide. ꝛ ecclia scā i offō aplorū nos admonet sic. estote fortes i bello: ꝛ pugnate cū āntiquo ꝓpente ꝛ accipietis regnū eternū Q̄r tū plerūq; qūq; diffidūt nec arbitrantur se posse

posse demonū effugere mille nocendi modos: sicq3 in pessima peccata labunt᷑: iccirco in h̄ ser mone aliqua de ipsis demonib⁹ aperiem⁹: qb⁹ intellectis poterit qlibet animi vires assumere ad pugnandū strenue cū illis qui nostrā pditio/ nez procurant. De quibus tria mysteria erunt declaranda.

Primū dicitur presidentie.

Secundū potentie.

Tertiū resistentie.

De presidentia demonū: τ qualiter omnia disponunt ad interituz hominū. Cap. I.

Habent demones inter se deputata ma ledictōis officia: τ cuncta q̄ possunt or/ dinant ad trahēdū hoies vt dei p̄cepta trāsgrediant᷑. Imperāt supiores: τ inferiores obediunt. Sed pro huius partis clariore noti cia de presidentia demonū locuturi considere/ mus illā secundū triplicē respectum.

Primo respectu angeloꝝ maloꝝ.

Secūdo respectu angeloꝝ bonoꝝ.

Tertiū respectu corpoꝝ superioꝝ.

Qualiter demones presunt demonibus.

Primo cōsiderem⁹ p̄sidentiā demonuz respectu ipsoꝝ angeloꝝ maloꝝ. Vtrū s. inter eos sit p̄latio. Et arguūt qdā q̄ nō. Primo q2 ois p̄latio ē fm aliquē ordinez iusticie. S3 demones totaliter a iusticia cecide/ runt: ergo i eis nō ē p̄latio. Secūdo. Vbi nō ē obediētia τ subiectio ibi nō ē p̄latio. Hec autē sine cōcordia eē nō possunt q̄ in demonib⁹ nul la ē fm illud, puer. 13. Inter supbos semp sunt iurgia: ergo in demonib⁹ nō ē p̄latio. Tertio Si in demonib⁹ esset aliqua p̄latio. Aut hoc p/ tineret ad eoꝝ naturā: aut ad eoꝝ culpā vel pe/ naz. S3 nō ad eoꝝ nām: q2 subiectio τ fuit⁹ nō est ex nā: s3 ex pctō subsecuta. Nec ptinet ad cul paz vel penā: q2 sic supiores demones q magis peccauerūt inferiorib⁹ subderent᷑. Nō ergo est p̄latio i demonib⁹. In ɔ̄rīū ē ipsa Vitas. Na3 glo. I. ad Cor. 15. dicit. Quādiu mūd⁹ durat: angeli angelis: hoies hoib⁹: τ demones demo nibus p̄sunt. Ratio q̄re inter demones ē p̄la/ tio: fm Tho. q. 110. q2 actio sequit᷑ naturaz rei. Quoꝝcūq3 nature sunt ordinate: oportet q̄ ēt actōes sibi inuicē ordinent᷑: sicut p3 in reb⁹ cor/ poralib⁹. Quia. n. inferiora corpa naturali or/ dine sunt infra celestia corpa: actōes τ mot⁹ eo/ ruz subdunt᷑ actōib⁹ τ motib⁹ celestiū corporuz. Manifestū ē autē q̄ demonū qdā naturali or/ dine sub alijs cōstituunt᷑. Vnde τ actōes eoꝝ sunt sub actōib⁹ superioꝝ. Et hoc ē qd rationez p̄latōis facit: vt. s. actio subditi subdat᷑ actōi p̄la ti. Sic igit᷑ ipsa naturalis demonū dispositio re quirit q̄ in eis sit p̄latio. Cōuenit etiā hoc diui ne sapiētie q̄ nihil in vniuerso inordinatū relin/ quit: q̄ attingit a fine vsq3 ad finē fortiter τ di/ sponit oīa suauiter: vt dicit᷑. Sap. 8. c. Ad pri muz ergo dicēdū q̄ p̄latio demonuz nō fundat᷑ sup eoꝝ iusticia: s3 sup iusticia dei cuncta ordi/ nantis. Ad secūdū dicēdū q̄ cōcordia demo/ nuz q̄ qdē alijs obediūt nō est ex amicitia quaz inter se habeāt: s3 ex cōi nequitia q̄ hoies odiūt: τ dei iusticie repugnāt. Est. n. ꝓpriū hoīnū impioꝝ vt eis se adiungāt τ subijciāt ad ꝓpriaz nequitiā exequēdā quos potiores virib⁹ vidēt Ad tertiū dicēdū q̄ demōes nō sunt equales fm naturaz. Vnde in eis est naturalis p̄latio: qd in hoibus nō cōtingit q natura sunt pares. Qd autē supiorib⁹ inferiores subdant᷑ nō ē ad bonuz supioꝝ: sed magis ad malū eoꝝ: q2 cum mala facere maxime ad miseriā ptineat: p̄esse in malis est esse magis miseꝝ.

Qualiter angeli boni habent prelationē sup demones.

Secundo cōsiderem⁹ p̄sidentiā demo/ nuz respectu angeloꝝ bonoꝝ. Vbi vi dendu3 erit an boni angeli habeant p̄/ lationē sup malos: τ posset argui q̄ nō. Prio q2 p̄latio angeloꝝ p̄cipue attendit᷑ fm illumina tiones. S3 mali angeli cū sint tenebre nō illu/ minant᷑ a bonis: ergo boni angeli nō habēt p̄la tionē sup malos. Secūdo. Ad negligētiā p̄si dentis ptinere vident᷑ ea q̄ p subditos male fiūt sicut p3. 83. di. c. error. c. cōsentire. c. Quid. n. ꝓdest. 84. dis. c. puenit. 86. di. c. facientis. 2. q. 7. c. negligere. 17. q. 2. c. sigs. 23. q. 3. c. q po test. extra de homicidio. c. sicut dignū. Sed de mones multa mala faciūt. Si ergo subsunt p̄la tioni bonoꝝ angeloꝝ videt᷑ in angelis bonis esse aliqua negligētia: qd est incōueniēs. Ter tio. Prelatio angeloꝝ sequit᷑ nature ordinem. Sed si demones de singulis ordinib⁹ cecide/ runt vt cōiter dicit᷑: q2 ipsi τ si nō fuerūt in ordi nib⁹ simplr fuere fm qd: i. q̄tū erāt aliq dispositi: si stetissent: eē de vno ordine. Alij de alio f3 variā dispositionē suoꝝ naturaliuz. Sic multi demones multis bonis angelis sunt supiores ordine nature. Nō ergo boni angeli p̄lationez habēt sup oēs malos. Cōtra istos ē auctoritas Aug. q. 3. de tri. ait. Spiritus vite desertor atq3 peccator regit᷑ p spiritū vite rōnalē piū τ iustuz

Et Greg. dicit q plates dicunt angeli: quorū ditioni virtutes adverse subiecte sunt. Respōdet Tho. vbi. s. q totus ordo plationis primo et originaliter ē i deo: et pncipat a creaturis s3 q deo magis appropiquat. Ille. n. creature sup alias influētiā habēt q̄ sunt pfectiores et deo ꝓpingores. Maxima aūt pfectio: et p quā maxime deo appropinquat ē creaturaꝝ fructuū deo: sic sunt sancti angeli: q̄ pfectōe demones priuantur. Et ideo boni angeli sup malos plationē habēt: et p eos regunt. Ad primū ergo dicēdū q p sanctos angelos multa de diuinis misterijs demonibus reuelant cū diuina iusticia exigit: vt p demones aliq̄ fiāt: vel ad punitionem maloꝝ: vel ad exercitationē bonoꝝ. Sicut i reb^9 humanis assessores iudicis reuelāt tortorib^9 ei^9 sentētiā. Huiusmodi autē reuelatōes si ad angelos reuelātes cōparent illuminatōes sunt: q: ordināt eas ad deū: ex pte vo demonū nō sunt illuminationes: q: eas in deū nō ordināt s3 ad exactionē ꝓprie iniqtatis. Ad secūdū dicēdū q sancti angeli sunt ministri diuine sapientie. Unde sicut diuina sapiētia pmittit aliq̄ mala fieri p malos angelos vel hoies ꝓpter bona q̄ ex eis elicit: ita et boni angeli nō totaliter cohibēt malos a nocendo. Ad tertiū: dicēdū q angel^9 q ē inferior ordine nature p̄est demonib^9 q̄uis supiorib^9 ordine nature: q: virtus diuine iusticie cui inherēt boni angeli: potior ē q̄3 virtus naturalis angeloꝝ. Unde et apud homines spūalis iudicat omnia vt dicitur. i. ad Corin .2.

Q̄d demones nō subdunt actionibus corporum celestium.

Tertio cōsiderem^9 p̄sidentiā demonū respectu corpoꝝ supioꝝ. Ubi disputādū ē vtrū demones subdant actionib^9 corpoꝝ celestiū. Et qdā ↄtendunt ꝓbare q sic. Prio q: demones fm certa augmēta lune aliq̄s hoies vexāt: q pp h lunatici vocant vt p3 Marci. 4. et. 17. S3 hoc nō eēt nisi copib^9 celestib^9 subiacerēt: ergo subiacēt actōib^9 celestium corpoꝝ. Secūdo. Nigromātici obseruāt certas ↄstellatōes ad inuocādos demones: qd nō facerēt si demones corpib^9 celestib^9 nō subderētur. Tertio. Celestia corpa virtuosiora sunt q̄3 iferiora. S3 qbusdā inferiorib^9 corporib^9 demones arcent. s. herbis: lapidib^9: et sonis qbusdā ac vocib^9: vt a Porphyrio dictū Aug. itroducit. x. de ciui. dei. ergo multo magis demones subdunt actōi celestiū corpoꝝ. Cōtra ista ois ē ipsa ratio. Nā demones sunt supiores ordine nature q̄3 corpora celestia. Agēs aūt est supius patiēte: vt Aug. dic. 12. sup Geñ. ad lrā. Cū ergo demones sint substātie itellectuales corpib^9 nō vnite: p3 q nō subdunt actōi corpoꝝ celestiū nec p se nec p accidēs nec directe nec idirecte. Ad pmū rñdet Tho. q. cxv. pme ptis q demones fm certa augmēta lune ↄtingit vexare pp duo. Primo qdē ad hoc q infamēt creaturā dei. s. lunā: vt Criso. et Hiero. dicūt. Secūdo q: cū nō possint operari nisi mediātibus naturalib^9 virtutib^9: vt dicet: in suis opib^9 cōsiderāt corporū aptitudines ad effectus intentos. Manifestū est q cerebrū ē humidissimum eiu3 ptiū corpis: vt Ari. dicit: et ideo maxie subijcit opatōi lune: q̄ ex sua ꝓprietate h3 mouere humorē. In cerebro aūt pficiunt vires aīales. Et ideo demones fm certa augmēta lune perturbāt hoīs fantasiā qñ cōsiderāt cerebrū eē ad hoc dispositū. Ad secūdū dicit Tho. q demones aduocati in certis cōstellationib^9 veniūt ꝓpter duo. Prio vt hoies i hūc errorē inducant q credāt aliqd numē esse i stellis. Scdo q: ↄsiderāt fm aliq̄s certas ↄstellatōes materiā corporalē eē magis dispositā ad effect^9 p qbus aduocant. Ad tertiū vo dicit Aug. x. de ciui. dei. c. xi. q demones alliciunt p varia genera lapidū herbaꝝ: lignoꝝ animaliū: carminū: rituū: nō vt animalia cibis: s3 vt spiritus signis: inquātū h eis exhibent i signū honoris diuini: cui^9 ipsi sunt cupidi. Nā vt dr. 26. q. 5. c. Nec mir. Ad h nitit diabolus: vt adoret q̄si deus.

De potētia demonū que supat secūdū naturā omnē potētiā hominū. Capi. .2.

De potētiā demonū tā fmo nr̄ vtend^9 est. Eqdē vix pñt credere multi q̄ de illa vacissime sunt ↄscripta. Verūtamē p̄ter ea q̄ sancti doctores dicūt ad hūc q̄tidiana exēpla eoꝝ q magicis artib^9 iuoluti stupēda et ieffabilia quodāmō opari vident. Has artes vt Hy. ingt. 8. li. ethimol. pm^9 iuenit Zoroastes rex Bactrianoꝝ: quē Nin^9 rex Assirioꝝ iterfecit. De quo etiā Aug. li. 21. de ciui. dei. c. 14. asserit: q qñ nat^9 est pmo risit. Immiscēt se hoīs artib^9 demones: et pmittēte deo fiūt q̄ hoies facere nullo pacto possent. Ut tū ista magis nobis innotescāt ↄsiderāda nobis occurrūt potentia demonū secundū triplicem respectum.

Primo respectu miraculoꝝ.

Secūdo respectu delusionum.

Tertio respectu vexationum.

Q̄d demones q̄uis nō possint facere miracula: pñt

cula: pñt tñ facere vera opa ſm facultatē hoīuꝫ.

p Rimo ꝯsiderāda ē demonū potētia respectu miraculoꝝ. Ubi a doctorib⁹ diſputat̃: vtrū demones poſſint miracula facere. Et rñdet Aler. i. 2. volumine ſumme ⁊ Tho. I. pte. q. 114. ꝙ ſi miraculū ꝓprie accipit̃: demones miracula facere nō pñt: nec aliq̃ creatura: ſꝫ ſol⁹ de⁹: qꝛ miraculū ꝓprie dr̃ qḋ fit ꝑter ordinē tot⁹ nature create: ſub q̃ ordie oīs ꝟtus creature ꝯtinet̃. Dicit̃ tñ qñqꝫ miraculuꝫ large qḋ exceda humanā facultatē ⁊ ꝯſiderationem. Et ſic demones pñt facere miracula: q̃. ſ. hoīes mirant̃ in ꝑtā coꝝ facultatē ⁊ cognitōeꝫ excedit. Nā vn⁹ hō indꝰtrī facit aliqd qḋ eſt ſupra facultatē ⁊ cognitōeꝫ alteri⁹: ducit aliū i admirationē ſui opis: vt quodāmō videat̃ miraculuꝫ opari. Sciēdū tñ ꝙ q̃uis hmōi opa demonuꝫ q̃ mirabilia vident̃ ad veraꝫ rōnē miraculi nō ꝑtingāt: ſunt tñ qñqꝫ vere res. Sicut magi Pharaonis ꝑ ꝟtutē demonū veros ſpētes ⁊ ranas fecerūt. Et ſicut qñ ignis de celo cecidit: ⁊ familiā Job cū gregib⁹ pecoꝝ vno īpetu abſumpſit: ⁊ turbo domū deijciēs filios ei⁹ occidit. Sic etiā demonib⁹ opantib⁹ ſcm̃ ē: vt terre athenienſiū vaſtarent̃ aquis. Refert Aug. 18. li. de ci. dei. c. 9. ꝙ poſtq̃ꝫ cōdite fuerūt Athene vt athene vocarent̃: qḋ certe nomē a Minerua eſt q̃ grece athena dicit̃ hāc cām Varo indicat: cū apparuiſſet illic repente oliue arboꝛ: ⁊ alio loco aq̃ erupiſſet regē ꝓdigia iſta mouere: ⁊ miſit ad Apollinē delphicū ſciſcitādū qd intelligenduꝫ eſſet q̃due faciēdū. Ille rñdit: ꝙ olea Mineruā ſignificaret: vnda Neptunū: eo ꝙ eēt in ciuiū ꝑtāte: ex cui⁹ poti⁹ nomine duoꝝ deoꝝ quoꝝ illa ſigna eēnt: ciuitas vocaret̃. Iſto Cicrops oraculo accepto: ciues oēs vtriuſqꝫ ſex⁹. Mos. n. tūc in eiſdeꝫ locis erat vt etiā femine publicis ꝯſultationib⁹ intereſſent: ad ferenduꝫ ſuffragiū cōuocauit. Conſulta igit̃ multitudine mares ꝓ Neptuno femine ꝓ Minerua tulere ſnias. Et qꝛ plus vna īuēta ē feminaꝝ Minerua vicit. Tūc Neptun⁹ irat⁹: marinis fluctib⁹ eſtuātib⁹: terras athenienſiū populat⁹ ē: qm̃ ſpargere lat⁹ q̃ſlibet aq̃s difficile demonib⁹ nō eſt. Hec Aug. ſequit̃ Tho. vbi ſupra: ꝙ q̃uis mā corpalis nō obediat āgelis bonis ſeu malis ad nutū: nec demones ſua ꝟtute poſſint trāſmutare materias de forma i formā: pñt tñ adhibere q̃dā ſemina q̃ i climatib⁹ mūdi inueniunt̃ ad aliquos effect⁹ ꝯplēdos vt dic̃ aug. i tertio de trinitate. Jō oēs trāſmutatōes corpaliū reꝝ q̃ pñt fieri ꝑ aliq̃s ꝟtutes naturales: ad q̃s ꝑtinēt ꝑdicta ſemina: pñt fieri ꝑ opatōeꝫ demonū hmōi feminib⁹ adhibitis: ſic̃ cū aliq̃ res trāſmutant̃ in ſpētes vel ranas: q̃ ꝑ putrefactōeꝫ gnāri pñt. Ille ꝟo trāſmutatōes corpaliū reꝝ q̃ nō pñt fieri ꝟtute nature: nulla opatōe demōis ꝑfici pñt ſm̃ rei ꝟitatē: ſicut ꝙ corp⁹ humanū mutet̃ in corp⁹ beſtiale: aut ꝙ corp⁹ hoīs mortuū reuiuiſcat. Dicta ſunt oīa iſta ad cōfirmationē ꝑcedētium. Nā niſi pietas dei nobis ſubueniret a poteſtate demonū nūq̃ꝫ effugeremus.

Qualiter demones poſſunt multipliciter deludere ſenſus humanos.

s Ecūdo ꝯſiderāda ē demonū potētia reſpectu deluſionū. Ut. n. dicit Bon. in 2. di. 8. pñt demones deludere ſenſus humanos: ⁊ h̃ tripliciter. Prio oñdēdo pñs eē qḋ nō ē. Scḋo oñdēdo rē alit̃ q̃ꝫ ē. Tertio abſcōdēdo qḋ pñs ē. Primuꝫ qdē fac̃ ſpēs offerēdo. Scḋm qdē facit ſenſuꝫ vel obiectu variādo. Tertiū ꝟo īpedimētū ꝑſtādo. Primū intelligi pōt ſic. Quādo fantaſmata exiſtētia interius offerunt̃ forti oblatōe ipſi ꝟtuti interiori vel ꝟtus interioꝛ fortiter illis intendit: ſimilitudo rei videt̃ eē veritas. Hoc manifeſtū ē ꝑ naturā. Nā freneticꝰ ꝑꝑ aſcēſuꝫ fumoſitatū ad cerebrū ex modica occaſione exteriori videt̃ ꝙ videat vel audiat multa q̃ nō ſunt ſibi preſentia. Similiter ꝑ fortē cōuerſionē intentōis fantaſma vr̃ veritas: ſicut aug. exēplificat: q· qdā tāta cōuerſione recogitabat cuiuſdā mulieris imagineꝫ: q· ei carnaliter cōmiſceri videbat̃ etiā vigilando. Per hūc modū pōt demō diuerſa homini facere apparere. Eſt de hoc exēplū i. 2. dialogoꝝ li. Ubi narrat Greg. q̃liter duꝫ ꝯſtrueretur monaſteriū quoddā: i quo aderat ſanctus Benedict⁹: inuentū ē ſub terra idolū quoddaꝫ eneū: qḋ cū fratres portaſſent i coquinā viſum eſt eis ꝙ exiuiſſet inde flamma ignis: q̃ totā coquinā potuiſſet incendere. Qḋ cū ꝑ ſpm̃ cognouiſſet beatus benedict⁹ cucurrit ad eos: ⁊ oratione facta fantaſticū illud euanuit. Scḋo pōt diabol⁹ deludere ſenſus oñdēdo rē aliter q̃ꝫ eſt. Nam naturaliter pōt cōtingere hoc ꝓpter variationē aliquā ex parte organi: ſicut qñ humoꝛ ſanguineus vel vapoꝛ igneus deſcēdit ad oculos videtur homini ꝙ ea q̃ exterius ſunt ſint rubea: vel ꝓpter variationē aliquaꝫ ex parte obiecti: ſicut cōtingit aliqñ q· ex poſitione candele: vel diſpoſitione palearum vident̃ palee eſſe ſerpentes.

Tertio poſſunt diaboli deludere ſenſus: ab

scondendo qd pūs est. Naz res q̄ p̄sens ē du
pliciter pōt latere sensuz nr̄m. Aut qz ipeditur
vtus sensus ne pueniat ad sensibile. Aut qz i/
pediū spēs sensibilis ne pueniat ad sensum. Et
vtroqz mō fieri pōt virtute demonis. De hac
delusiōe diffuse loqtur Aug. 18. li. de ci. dei. c.
17. 18. z. 19. vbi iducit q tradūt gentiles de so
ciis diomedis cōuersis in volucres: dicūtqz tē
plū diomedis eē in isula diomedia nō longe a
monte gargano: q ē in apulia: z hoc templū cir
cūuolare atqz icolere aues illas tā mirabili ob/
seqo: vt aquā ipleant z aspgant: z eas si greci
venerint: vel grecoz stirpe pgeniti: nō solum
qetas eē: vez ēt isup adulari. Si aūt alienige/
nas viderint subuolare ad capita tāqz grauib⁹
ictibus vulnerare: vt ēt pimant. Nam duris
z grandib⁹ rostris sans ad hec plia phibētur ar
mate. Hec Varro vt astruat cōmemorat alia
nō minus icredibilia de illa magna z famosis/
sima Circe: q socios quoqz vlixis cōuertit i be
stias: z de arcadibus q sorte ducti trāsnatabāt
quoddā stagnū atqz ibi cōuertebant in lupos:
z cū sil. bus feris pilli⁹ regionis deserta viue/
bant. Si āt carne nō vescerēt humana: rursus
post nouē ānos eodē renatato stagno reforma
bant in hoies. Si. n. direrim⁹ hec nō eē credē
da nō desunt q dicant talia fuisse expertos. Naz
z nos ingt Aug. cū eēmus in italia audiebam⁹
talia de quadā regione illaz ptium: vbi stabula
rias mulieres in caseo dare solere dicebāt ibu/
tas his malis artib⁹: qbus vellent seu possēt vi
atorib⁹: vnde in iumēta illico verterent: z ne/
cessaria queqz portarent: post q̄ pfuncta opa ite
rū ad se redirent: nec tamē fieri in eis mentem
bestialē: sz rōalez humanāqz seruari: sicut apu
leius in libris quos asini aurei titulo inscripsit
sibiipsi accidisse: vt accepto veneno hūano aio
pmanēte asinus fieret: aut indicauit aut finxit.
Hec vel falsa sūt: vel tam īusitata vt merito nō
credātur. Firmissime tamē credēdum ē nō so
lum aīum: sed nec corpus qdem vlla rōne: arte
vel ptāte demonū in mēbra z liniamēta bestia/
lia posse cōuerti: sed pōt eē vt corpora ipsa ho/
minū alicubi iaceant viuentia qdem sed multo
grauius atqz vehemētius q̄z somno suis sensibus
obseratis: talisqz ēt sibi hō eē videat: sicut talis
videri sibi posset in sōnis: z portare onera: que
onera si vera sūt corpora portantur a demonib⁹
vt illudāt hoibus. Nā qdam noie prestantius
patri suo contigisse idicebat: vt venenū illud p
caseū in domo sua sumeret: z iacerz in lecto suo
quasi dormiēs q tam̄ nullo mō poterat excita
ri. Post āt aliquot dies: cū velut euigilasse di
cebat: z quasi sōnia narrasse q̄ passus ē cabal/
lū se. s. scm̄ annonā inter alia iumēta militib⁹ ba
iulasse. Qd ita vt narrauit scm̄ fuisse compertū
ē: que tamē ei sua sōnia videbātur. Indicauit
z alius se domui sue p noctē anteqz requiesce/
ret vidisse venientē ad se phm quēdam sibi no/
tissimū sibiqz exposuisse nōnulla Platonica q̄
antea rogatus exponere noluisset. Et cū ab eo
dē pho qsitum fuisset: cur in domo eius fecerat
quod in domo sua petenti negauerat. Nō feci
iqt: sed me fecisse somniaui. Ac p hec alteri per
imaginē fantasticam exhibitū ē vigilanti: qd al
ter vidit in sōnis. Hec ad nos eis referētibus
puenerūt quos non estimam⁹ fuisse mentitos.
Hec Aug.

Qualiter demones possūt vexare corpora.

Tertio cōsiderāda ē demonū potētia re
spectu vexationū. Possunt. n. vexare
humana corpora: vt ingt aug. li. d nā
demonū. Nā pter subtilitatē nāe pūt penetra
re queciqz corpora sine obstaculo. Insup pūt
illa corpora pturbare z molestare: vt clare pz in
euāgeliis: de his quos xp̄s liberauit. Diebus
ēt meis aliquas mulieres demōiacas vidi: z au
diui illas loquētes talia: que nō nisi demōes di
cere potuerūt: z vtute iesu xp̄i liberate fuerūt.
Inter ceteras tn̄ vna fuit Neapoli anno dn̄i
1470. de qua expt⁹ sū q̄ referā. Predicāte me
ibi tpe quadragesimali sonabat vndiqz rumor
q aie quorūdā defunctoz intrauerant corp⁹ cuius
loqbat illoz idiomata: eē memorabat gesta: z q̄
nūqz ipa didicerat enarrabat. Accessit ad eā cū
suis illustrissim⁹ calabrie dux regis primogeni
tus. Dux cū in admiratōem nō pūam: dū se
crebrissima illoz defunctoz apiebat. Quadam
vo die egoipse ad eā vidēdā accessi: z q̄ primuz
intraui camerā: in qua multi aderāt. Ipsa vo
iuuencula iacebat in lecto: cepit furere oculos
torquere vultūqz minacē z tristē exhibere. Tā
dē clamās dicebat. Tu venisti huc. Ad qd. Ad
qd. Ego respōdi. Veteecū pliter in noie iesu xp̄i
glorioso. At illa. Quid vis. Volo dixi scire q̄s/
nā es. Illa respōdit. Ego sū stephanus sicul⁹
quōdā armiger z stipēdiarius. Ego subiunxi.
Mētiris o fallax z imūde spūs. Adiuro te p ie
sū in cui⁹ noie oē genu flectit: celestiuz terrestri
um z isernoz vt vitatē patefacias. Tūc cū grā
di molestia illi⁹ corpis arrogāter rn̄dit. Ego sū
diabolus. At ego. Quare dicebas q eras aīa
stephani

Stephani siculi. Et illa. Ut decipiā. ad hoc. n. intēdimus vt decipiam⁹: qr vellem⁹ oēs hoies fore dānatos: sicut ꝛ nos sum⁹. Iterꝝ ego interrogaui eā. Et quare me nō decepisti: sed mihi verꝝ cōfessus es. Ille addidit. Propter officium tuū: qr tu p̄dicas euāgelicā vitatem: ꝛ es inimicissimus noster. Ego replicaui. Quare. Qr inqt nos sollicitamus homies vt perdantur: tu vero trahis illos vt conuertantur. Dixi ad hec ego. Quis ego sū. Respōdit. Tu es frater Robert⁹ q p oēm italiā plurib⁹ annis fuisti cōtrarius opibus nostris: ꝛ nouiter venisti Neapoli: ꝛ prima die quadragesime p̄dicasti i castro corā rege ferdinādo. Ego petij ab illo. Quare odio habetis deum. Rn̄dit. Qr eiecit nos a celo empyreo: ꝛ priuauit nos dignitate nostra. Et ne imorer multas p lōgū spaciū ad interrogata rn̄dit: lʒ qn̄qʒ male libēter: ꝛ ita docte ita efficaciter: ita ēt hostiliter vitatē exp̄mebat: q̄ oio ꝛ infallibiliter dep̄hendi ip̄m diabolū eē. Cui cū p̄cepissē vt in nomine iesu corp⁹ illō exiret nec illud lederet: post multas cauillatōes faciēte misericordia dī abscessit. Remāsit vo puella illa pallida. Et a me iterrogata: qd faceret. respōdit se a sōno euigillasse: cū oium mēbroꝝ suoꝝ collisiōe. Quare āt deus pmittat aliquādo homies sic vexari rn̄deo q̄ hoc facit aut ad maloꝝ punitōeʒ aut ad bonoꝝ purgatōem ꝛ pbatōem: aut ad sue glorie manifestatōem. Iudicia tamē eius abyssus multa.

Quot oēs volentes possunt nō solum resistere demonibus: sed ēt illos vincere ꝛ superare. Capitulum .3.

Cum audiunt hoīes que de demonib⁹ dicta sūt nimio terrore corripiūtur: diffidātqʒ posse saluari: dū opus ē cū hostib⁹ taʒ terribilibus cōfligere minus. Uerūtn̄ vt greg. ait: debilis ē hostis: ꝛ nō vicit nisi volētē. Quare facile ē nō solū resistere virib⁹ demonū: sʒ ēt illos vincere ꝛ supare. Qd vt plene inotescat in hoc tertio mysterio ostendemus: q̄ qlibet volēs diabolū ꝛ oēs demones ad malū nō ipellētes pōt confundere.

Probabimus āt hoc triplici rōe.

Primo rōne ligationis.

Scdo rōne custoditionis.

Tertio rōe permissionis.

Qd p dn̄m iesū xp̄m ligata est ptās dmonū

Primo pōt vnusqsqʒ diabolo resistere: illūqʒ vincere ꝛ supare rōe ligatōis: qr p dominū iesum saluatorē nostꝝ ei⁹ potestas ē ligata. Unde apoc. 2. c. Ioannes ait. Uidi angelū. i. xp̄m descendētē de celo habentē clauē abyssi: ꝛ cathenā magnā in manu sua. Et app̄hēdit draconē serpētem antiquū: qui ē diabol⁹ ꝛ sathanas ꝛ ligauit eū. Notāduʒ tamē fm Bon. di. 19. tertij li. q̄ sicut ēt dicit magister in textu p passionē xp̄i sum⁹ a ptāte diaboli liberati oēs qdem q̄ꝫtum ad sufficientiā: sed illi soli q sūt de eius corpe: qd ē ecclesia q̄ꝫtum ad efficaciā. Diabolus. n. ante passionē xp̄i hēbat duplicē manū. s. attrahētē ꝛ ipellentē. Manus attrahēs erat ptās trahēdi ad limbū ēt iustos ꝛ scōs. Manus ipellens erat ptās p̄cipitandi in malū vel p fallaciam vel p violentiā: qr temptabat vt draco: tēptabat vt leo. Et prima manus s. attractiua erat tāte potētie vt nullus posset ei resistere: ꝛ hec fuit ei oio amputata p xp̄m. Iā enim nullū iustū pōt ad limbū trahere: qr p passionē xp̄i deletū ē chyrographū pcti ade. Manū āt ipellētē hēbat ita fortē: vt cū magna difficultate posset qs ei resistere: ꝛ iō fere in oib⁹ regnabat. Oēs. n. vel supabat p fraudulētiā vel p violētiā: ꝛ hec ptās debilitata ē p xp̄m: p quē lumē vitatis apitur contra fraudulentiā diabolicā ꝛ adiutoriū vtutis tribuit contra diabolicā violētiā. Appuit āt lumē vitatis ꝛ iteri⁹ p diuinā inspiratōem: ꝛ exteri⁹ p humanā istructionē. Iā. n. oibus ē vitas ppalata: ꝛ iō destructa ē idolatria q̄ prius regnabat. Adiutoriū etiā vtutis tribuitur p gratie ifusioneʒ: q̄ reprimit concupiscentiam.

Qd ppter angelum custodienteʒ possumus diabolo resistere.

Secūdo pōt vnusqsqʒ diabolo resistere illūqʒ vincere ꝛ supare rōe custoditōis. Nā habēt oēs hoīes angelū custodiētem: vt hiero. docet sup Matheū: ꝛ ponit magister in. 2. di. xi. Quare si tēptat diabolus ad malū: angelus custodiēs inducit ad bonū. De custodia vo bonoꝝ angeloꝝ dictū ē i q̄dragesimali: in sermōe de amore dei ad aiam idō hic non curo diffusius de illa tractare.

Qd deus nō pmittit vt diabolus tēptet hominem p voltate sua.

Tertio pōt vnusqsqʒ diabolo resistere illūqʒ supare rōe pmissionis vt. n. dicit apls. 1. ad Cor. 4. Fidelis deus q nō pmittit vos tēptari supra id qd potestis: sʒ facit cū tēptatōe puentū. Nullūʒ ergo deus finit aliquē a demone ipugnari cui nō p̄stet grāʒ ne decipiat aut opprimat. Nostra igitur iterest fortiter

dimicare: q: si legitime certauerimus coronabi
mur: q: vt dicit. Jac. i. Beatus vir q suffert tē
ptatōem: qm̄ cū ꝓbatus fuerit accipiet coronam
vite: quā nobis largiatur xp̄s dei filiꝰ. Amen.

Sermo gntus de cognitōe supbie q̄ fugiēda
ē: ne cum angelis ruentibus deputemur.

P aulum ad modū p
deſſ; no
bis itel igere q̄ dcā sunt de iudi
cio dei cōtra āgelos trāſgresso
res: nisi oī studio ⁊ diligētia cla
borauerimus tumētē supbiam
fugere ⁊ detestari. Ipsa siqdem ē oium vitioꝝ
regina: quā difficile multi cognoscūt: q: vitium
ē spūale: latet i corde: viget in mēte: feruet i aīo
⁊ sola volūtate deliberata cōpletur. Q: tn̄ p ex
trinsica cognoscitur itriseca: vt sic supbiam co
gnoscamus: mūdosq; nos ab eius labe serue/
mus: de fructibus ⁊ signis supbie dicemus in
p̄senti. Distinguemus aūt super tribus articu/
lis. 12. fructus.

Fructus primi articuli.
Primus fructus ē extollētia.
Secundus arrogantia.
Tertius vana gloria.
Quartus iactantia.

Fructus secundi articuli.
Primus fructus ambitio.
Secundus hypocrisis.
Tertius pertinacia.
Quartus ingratitudo.

Fructus tertij articuli.
Primus fructus inobedientia.
Secundus curiositas.
Tertius contentio.
Quartus presumptio.

Qd̄ superbi deificant scip̄os ⁊ spernūt de/
um celi: q: se cognoscere nolūt.

p Rimꝰ fructꝰ q signū ē supbiētis animi
extollentia dicitur: qn̄. s. aliqs ꝓpter do
na aut nāe aut fortune vt sic loquamur
aut spūalia: aut corpalia: aut tpalia: puta ꝓpter
diuitias generis nobilitatē corpis formositatē
robur ⁊ fortitudinē elegātiā subtilitatē ingenij
fecūditatē memorie: ⁊ silia deificat scip̄; ⁊ deū
cognoscere negligit. Cōtra illud qd̄ dr̄ Hiere
mie. 9. c. Nō glieť sapiēs in sapia sua: nec for/
tis in fortitudine sua: nec diues in diuitijs suis
s; in hoc glieť q gliať scire ⁊ nosce me. Seqtur
ex hoc ignorātia sui: q̄ obliuionē iducit ifirmi/
tatis ⁊ fragilitatis hūane Et certe dānificatur in

hoc hō: dū deficit ab ea regula q̄ cūctis ē ois sa
piētie fundamētū. Docet ꝙppe oium tā scōꝝ q̄;
phoꝝ cognitio suipsius p̄ caeteris p̄cipua fruc
tifere vetq; sapie. Unde Ber. li. de cōsiderati
one ad Eugeniū ait. Noueris lz oia mysteria
lata terre: alta celi: ꝓfūda maris: si te nescieris
similis eris edificāti sine fūdamēto: ruinā nō stru
cturā facies. Et Aug. in ꝓhemio q̄rti li. de tri/
nitate. Laudabilior ē aius cui nota ē ifirmitas
ꝓpria: q̄; q ea nō respecta vias sideꝝ: fūdamen
ta terraꝝ: ⁊ fastigia celoꝝ scrutať. Et Hugo li.
i. de aīa. Melior es si teip̄m cognoscas: q̄; si te
neglecto cognosceres cursus sideꝝ: vires her/
baꝝ: cōplexiōes hoium: nās aialū: celestiu; ⁊
terrestriū sciam hr̄es. Multi. n. multa sciunt ⁊
scip̄os nesciūt: cū tn̄ sūma phia sit cognitio sui.
Et macrobiꝰ li. de sōno scipiōis. Delphici vox
hec fuit oraculi cōsulēti ad btitudinē quo itinere
ꝑuenire possz. Si te igt noueris. Supbi itaq;
cōtēpto deo i scip̄is cōfidūt: nō arbitrātes deū
supiorē: nec se ꝑicvlis passiōibꝰ ⁊ morti subiec
tos. Talis erat supbia. Atrei q dū fratris filios
in odiū occidisset dicebat. Eq̄lis astris gradior
⁊ cūctos supꝰ: altū supbo vertice attingēs celu;.
Talis fuit supbia Romanoꝝ: de qbꝰ Aug. li.
de ci. dei. c. i. dicit: q ad tātā supbiā extollētia;
reputatōe;q; deuenerūt: q se deos estimabāt.
Unde igt. Hoc vo qd̄ dei ē: supbeq; aie spūs
istatꝰ affectat: amatq; sibi i laudibꝰ dici. Parce
re subiectis ⁊ d̄bellare supbos. Talis fuit sup/
bia Domitiani ipatoris: q vt scribit Suetoniꝰ
Eutropiꝰ ⁊ beda. li. de tpibꝰ fuit vespesiani fili
us ⁊ frater iunior Titi. Cui tito domitanꝰ in i
ꝑio successit: imo ita fuit regnādi cupidꝰ q sepe
frē; iterficere satagebat: ⁊ clā ⁊ palā sp fraudes
illi ꝑabat: quē titus sp ferebat patiēter. Tādem
mortuo Tito i iꝑiū sublimatꝰ oñdit se i pricipio
moderatū valde: simulauit diligere studia lraꝝ
⁊ bibliothecas reficēt: ita videbať horrere cedes
vt nec boues imolare mādauerit. S; firmatꝰ se
uerꝰ apparuit. Senatores ēt nobilissimos occi/
dit. Persecutꝰ ē xp̄ianos ⁊ iudeos f; eusebiū
li. 3. historie eccl'iastice. Et fm horosiū. li. 7. se
deū ⁊ dn̄; iussit appellari: ⁊ in cūctis p̄mordijs
lraꝝ suaꝝ dicebat. Dn̄s ⁊ deꝰ vester domitia/
nꝰ ita mādat. Tādē dō pmittēte a cubicularijs
suis septē vulneribꝰ occisus ē āno etatis sue. 45
Ad excellētiā isup ascēdit cor Herodis agrip
pe q occidit Jacobū ⁊ petꝝ icarcerauit. Refert
qdē Josephꝰ. 19. antiqtatū li. q cū Cesareā ad
uenisset ⁊ ad eū totiꝰ ꝓuicie viri vnanimit cō/
uenissent

venisset: ille veste fulgēti ex auro : argētoq3 mirabilr cōterta idut⁹ icipiēte die, pcessit ad theatrū: vbi cū pmos solis radio vestis argētea suscepisset: repcusso splēdore duplicatā spectātib⁹ lucē fulgor metalli vibrātis effudit: vt ituētibus pstrigeret aciē terror aspect⁹. Illico adulantis vulgi cōcrepāt voces dicētis. Nūc vsq3 vt hominē te timuim⁹: s3 ex h iā supra hūanā nām te eē fatemur. Et dū adulatorib⁹ ōmulceret honoribus: τ oblatos sibi diuinos honores n̄ respueret: repēte mortifero viscer dolore corripit: τ dū p man⁹ suor ōportaretur dicebat. En ego vester de⁹ ducor ad mortē. Virit igit̄ qnq3 dies τ vermibus ei⁹ viscera corrodētib⁹ expirauit. Nec mirū: qꝛ vt dicit Iac. 3. c. De⁹ supbis resistit. Et Seneca tragedia prima. Sequtur supbos victor a tergo deus.

Qd supbi cōuersāt cū suis, primis arrogāt

Ecūdus fructus supbie τ q signū ē supbi cordis arrogātia dicit̄. Hic facit proximos puipēdere: τ i dictis gestis moribus: cūctisq3 extrinsecis rebus supbe cū proximis se habē. Qui sic ē arrogās supbe icedit: supbe loqt̄: supbe igredit̄ τ egredit̄: supbe comedit: supbe oia facit cū clamore τ strepitu: minis τ cōtumelijs. Verūtamē cōtra istos ē auctoritas. Ecc. 3. c. dicētis. Quanto maior es hūiliate in oībus. Et Ci. i primo ō officijs inqt. In rebus ēt pspis supbia fugiēda ē τ arrogātia. nā vt aduersas res: sic τ scdas imoderate ferre leuitatis ē. τ Ouidi⁹. 3. ō arte amādi. Nō nocet i vultu dānosa supbia vestro. Dicit Cassiodor⁹ i eplis. Ornamētū oīuz bonor ē sincera benignitas. Igit̄ si tu gradu aut dignitate aut vtute supas reliquos: noli illos pedib⁹ cōculcare. Sis amabilis: affabilis: τ vultu facieq3 placidus: τ vt dicit Seneca ad lucillū. Sic cū iferiore viuas queadmōz tecū supiorē viuere velles Scribit̄ in policratone li. 5. qꝫ Gratian⁹ optimus ipator arguētibus eū amicis qꝫ i oēs familiaris eēt nimiū τ cōis: respōdit se talē velle ipatorē eē priuatis. quales impatores sibi esse priuatū optasset. Bene est vt q alijs impat timeat̄: s3 melius vt diligat̄. De hoc Cicero li. 2. de officijs ait. Omnium rer nec aptius quicquā ad opes tuēdas ac tenēdas q3 diligi: nec alienius q3 timeri. Laudat̄ ergo māsuetudo i oibus ēt magnis viris: dūmō tāta non sit vt vilescat auctoritas. Recitat Valerius li. 5. de Alexādro magno: qꝫ cū vidiss3 militē quēdā senio cōfectū frigore nimio stupescēte: cū ipe ess3 i sede sublimi ppinqua igni surrexit: τ suis mābus illū i sede sua reposuit dicēs: illō salutare sibi futurū. S3 nobis q xpiani sumus exēplū xpi satis eē d3: de quo sic pulchre loqt̄ Hiero. i epla ad Antoniū monachū. Domin⁹ noster hūilitatis magister disceptātibus ō dignitate discipulis: vnū apphēdit ex puulis dicēs. Nisi cōuersi fueritis τ efficiamini sicut puuli nō itrabitis i regnū celor. Qd ne docere tm̄ nec facere videret docuit exēplo: dū discipulor pedes lauat dū loqtur cū samaritana: dū ad pedes sibi sedēte Maria de celor disputat regno: dū traditorē osculo excipit: dū resurgēs prio mulierculis appuit: Ad idē ē text⁹ Cypriani. 9. di. c. dn̄s.

Qd supbi qrūt gl̄iam tpalem que nihil est.

Ertius fructus q signū ē supbie ē vana gloria. S3 qūo. vana gloria dicetur plerisq3 audire cupiūt. Nā si loqmur ō illa beata de qua psalmus ait. Exultabūt sci in gloria: certe vana nō ē: quā cūcti desiderare tenēt. Tpalis adhuc gloria vana nō ē: q̄ virtuti fauet: cōformat̄ nāe τ aium ad queq3 difficilia τ ardua roborat. Est hec fm Ambro. li. ō officijs clara cū laude notitia. Et fm Tulliū i rhetorica ē freqns ō aliq fama cū laude. Laus ho vt dic̄ Ari. prio rhetoricor ē smo elucidās magnitudinē rei. vñ aug. sup Io. gl'ari idē ē qd clarificari. De hac gl̄ia igt Seneca ad lucillū. Nulla ē tā excelsa vt⁹ q̄ dulcedine gl̄ie n̄ tāgat̄ τ hiero. ad Sabinianū. Mali ducimur malo: τ adulatorib⁹ nostris libēt fauem⁹ τ q̄q3 nos rñdeam⁹ idignos τ calid⁹ rubor ora psūdat: tn̄ ad laudē sui itrisec⁹ aīa letat̄. τ claudian⁹ Gaudet eni vt⁹ testes sibi iūgere musas. Carmē amat qsqs carmie digna gerit. τ Ouidi⁹ li. ō tristib⁹ Deiq3 n̄ puas aio dat gl̄ia vires. Et fecūda fac̄ pectora laudis amor. τ Ecc. 4. Curā igt sapiēs habe ō bono noie. Et puer. 15. Fama bōa ipinguat ossa. τ. 11. q. 3. c. nolo. aug. famā tuēdam hortat̄. τ idē. 5. ō ci. dei. c. 12. dic̄ ō romāis. gl̄iam igētē diuitias hōestas volebāt: hāc ardētissime dilexerūt. Propt hāc viuere voluerunt. ppter hāc τ mori n̄ dubitauerūt. Et. 18. c. eiusdē. Hec sūt duo illa: libertas τ cupiditas laudis hūane q̄ ad scā cōpulere mirāda romāos. Nō ḡ vr̄ gl̄ia fugiēda: quā oēs efferunt mris laudib⁹. S3 alex. i. 2. τ Tho. 2. se. q. 132. dicūt qꝫ gl̄ia tpal pōt appeti ordiate τ iordiate. cū ꝑ mō appetit̄ nullū ē pctm̄. nā cū qꝛ cogitat bonum suum dignum laude τ approbat illud cupiens ab alijs laudari: aut propter diuinum

honorē: aut pp primorum salutē: aut appetēdo nō appetit cōtra deū ꝛ ꝓximū: nec i gloria finē cōstituit: de supbia ꝛ vana gloria repꝛehēdi nō pōt. Inordinate vo gloria appetit primo qñ qs querit gloriā de eo qđ est peccatū: sicut luxuriosus de carnalitate: iracūdus de vindicta ꝛ cōtumelijs: ꝛ similia: de qbus aliq gloriant: quos reprehendit ꝑs. d. Quid gloriaris in malicia: q potens es in iniquitate. Secūdo gloria appetit inordinate cū eā qs querit de eo qđ nō hꝫ puta de sciētia: de sapiētia: de sanctimonia vite ꝛ hmōi. Tertio quādo qs q̄rit gloriā de eo qđ nō est gloria dignū: vt de diuitijs: de pulchritudine: de fortitudine: de edificijs: de dominijs ꝛ qbuslibet tpalibus bonis. Fatue qppe hoies in his gloriant ꝛ vane: qꝛ oia ista fumus ꝛ fauilla sunt. Jō sapiēs eccle. 1. c. ꝓ istis dicit. Vanitas vanitatū ꝛ oia vanitas. Criso. sup Joh. sic sequit. Nūc v sicuti si saperēt q i potētia vsantur: i parietibus suis oibus ꝛ vestibulis scriberēt i domo: in foro: ꝛ in egressibus: ꝛ ante oia i ꝯsciētijs suis: vt semp eū ꝛ oculis cernerent: ꝛ corde sentirēt: qm multe sunt rex facies ꝛ imagines false: q̄ decipiūt incautos. Istud oporꝫ quotti die carmē salutare ꝛ in prādijs ꝛ in cenis: ꝛ in omnibus cōuentibus libenter vnūquēqꝫ ꝓximo suo canere: a ꝓximo suo libenter audire: qꝛ vanitas vanitatū ꝛ oia vanitas. h ille. An nō videmus q̄ꝫ breui deficiūt oia. Dicit Esa. 4. c. Omnis caro fenū ꝛ ois gloria eius q̄si flos agri. Exsiccatū est fenū: ꝛ cecidit flos. Ideo Vgo. li. 1. de aia inqt. Dic mihi vbi sunt amatores mundi: q ante pauca tpa vobiscū erāt. Nihil ex eis remansit: nisi cineres ꝛ vermes. Hoies fuere sicut tu. Comederūt biberūt riserūt: duxere i bonis apparentibus dies suos: in puncto aūt ad inferna descēdere. Hic caro eox vermibus: illic anima eternis supplicijs deputat: donec rursus infelici cōmercio colligati sempiternis inuoluātur incēdijs. Et Baruch. 3. Vbi sunt ꝓncipes gentiū: ꝛ q dominant sup bestias q̄ sunt super terrā: q in auibus celi ludūt q argentū thesaurizāt ꝛ aurū in quo cōfidunt hoies: ꝛ nō est finis acquisitionis eox q argentū fabricāt: ꝛ solliciti sunt: nec est inuentio opex illox. Exterminati sunt tamē: ꝛ ad inferos descenderūt. Et alij loco eorū surrexerūt. Ad hoc facit exemplū de quodā impatore mortuo: ad cuius sepulchrū accedēs quidā phs: tumulo patefacto videns cadauer illđ horribile dixit. Intuitus sum cadauer Cesaris in sepulchro ꝛ vidi cū liuido colore coloratū: putredine circūdatū: aluū eius diruptū ꝛ vermiū cateruas: q ꝑ illū trāseuntes discurrebāt. Duo famelici angues i oculox foueis pascebant: crines nō adherāt capiti: dentes patebāt labijs cōsumptis. Et dixi. vbinā cesar chorus puellax: magnitudo diuitiax: caterua baronū: acies militū. Vbi sunt canes venātes: eq veloces: aues rapaces: thalamus depictus: lectus eburneus: aureū atriū. Vbi sunt tot mutatoria vestimēta diuersa cibaria: cāticū lire organox sonitus odor aromaticus. Te verebant hoies: timebāt principes: colebāt vrbes. Vbi est tāta potētia ꝛ taꝫ preclara magnificentia. Et respondit mihi. hec oia defecerunt in me quādo defecit in me spiritus meus: ꝛ reliquerūt in hoc me misex sepulchro circūuolutū putredine carnis mee.

Quod supbi iactanter de se loquunt: ꝛ qualiter potest quis absqꝫ peccato se laudare.

Q Vartus fructus q signū est elate mentis iactātia dicit: ꝛ est cū qs proprio ore se laudat. Hoc autē incōueniens esse dictis sanctox ꝛ phox demōstrat. Vnde sapiēs prouer. 26. ait. Laudet te alienus ꝛ nō os tuū: extraneus ꝛ nō labia tua. Et cicero i ꝑmo de officijs. Turpe est de seipso ꝑdicare. Et Quintilianus li. 8. de oratoria institutione. Vitiosa ē iactatio: infertqꝫ audiētibus nō mō fastidiū: sꝫ etiaꝫ plerūqꝫ odiū. Et Seneca lib. 2. de beneficijs. Reprobēda est inanis iactatio. Res loquātur nobis tacentibus. Quando aūt qs pōt de seipso dicere absqꝫ peccato: licet dictū sit in quadragesimali: tamen hic repetendū est. Ideo nota ꝫm doctrinā Alexandri in. 2. volumine summe: qꝫ aliquis potest tripliciter se laudare.

Primo meritorie.
Secūdo venialiter.
Tertio mortaliter.

Primo cū merito. Et hoc tripliciter. Aut ꝓpter charitatē dei. Aut ꝓpter charitatē ꝓximi. Aut propter charitatē propriā. Primo laudat se qs propter charitateꝫ dei: vt sue bonitati gratie referant. De hoc sic loquit Cyprianus: in epistola ad donatuꝫ. Odiosa iactatio est: q̄ꝫuis nō iactatū esse possit: sed gratū: qcqd nō hominis virtuti ascribit: sed de dei munere ꝑdicatur. Sic fecit gloriosissima vgo duꝫ visitauit Helisabeth Luc. 2. quādo cecinit vba illa suauissima. Magnificat aia mea dñꝫ. Scđo pōt qs cū merito se laudare pp charitatē ꝓximi: vt puta ne scādalizet pp vba detrahētiuꝫ. Naꝫ vt dr. 6. q. 1. c. Sūt plurimi q vitā moresqꝫ bonox.

amplius

amplius q̄ꝫ debēt laudant. Ideo ꝑmittit deus malos in obtrectationē ꝛ obiurgationē ꝓrumpere: vt si qua elatio ab ore laudantiū in corde nascit̃: ab ore vituperātiū suffocet̃. Qua de re sepenumero de viris bonis ꝛ iustis pusilli scādalizant̃: ideo licet quādoqꝫ v̓tutes ꝓprias apire. Sic fecit Aug. q in s̄mone q legit̃ i festo ipsius ait. Charitati vr̄e de nobisipsis hodie sermo reddēdus est. Quia. n. vt ait apl's: spectaculū facti sum⁹ mūdo: angelis ꝛ hominibus: q nos amāt q̄rūt qd laudent in nobis: q nos oderunt q̄rūt qd detrahāt nobis. Nos aūt i vtroqꝫ medio ꝯstituti: adiuuāte deo ꝛ vitā ꝛ famā sic custodire debem⁹: vt nō erubescāt de detractoribus laudatores. Hinc Paulus. 2. Cor. x. ꝛ. xi. c. tā alta de seipso ꝓnūciat. Naꝫ vt inquit Hiero. in argumēto i ep'lam ad Cor. Corinthij sunt achaici: ꝛ hi ab aplo audierāt v̓ba veritatis: ꝛ subuersi sunt multifarie a pseudo ap'lis: q multa dixerūt ꝯ̄ Paulū. Tertio pōt qs laudare se cū merito pp charitatē ꝓpriā qū est i aliqua tribulatōe: vt se cōsolet̃: sicut Iob dicebat 29. c. Oculus fui ceco: pes claudo: man⁹ debili ꝛ pater erā quondā pauperꝫ. Secūdo in laude suipsius pōt esse peccatū veniale: cū. s. dicit̃ aliqd qd nō est cōtra deū nec ꝯ̄ ꝓximū. Tertio pōt qs laudare se cū peccato mortali. Vt cuꝫ quis laudat se de eo qd est cōtra honorē dei: puta de aliquo mortali: etiā si veritas dicat̃. Aut cū qs nimis supbe ꝓfert de se falsa: vt decipiat proximos. Vel cā cupiditatis: vel cā glorie. Aut cū qs refert aliqua de se in expressam ꝓximi cōtumeliā: sicut faciebat Goliath. 1. Reg. 17. c. q dicebat. Ego exprobraui agminib⁹ isrl' hodie. Et sicut peccatū est iactātia: ita ꝛ ironia: q̄ est cū qs de se minora dicit: vt reputet̃ bon⁹. Pōt autē fieri dupliciter secūdūm Tho. secūda secūde. q. 113. Vno mō cū veritate: ꝛ sic nō est peccatū: nisi ꝑ alicuius circūstātie corruptioneꝫ. Alio mō cū falsitate: cū aliqs dicit illud qd in se nec recognoscit nec credit. Et de hoc dicit Aug. 22. q. 2. c. cū humilitatis. Cū humilitatis cā mentiris: si nō eras peccator: mentiēdo efficeris qd vitasti. Idē in. c. nō ita. ꝛ in. c. Incauti dicit. Incauti sunt humiles q se mētiēdo illaqueant. Debet tn̄ vnusqsqꝫ semper extimare se peccatorē. Vn̄ di. 5. c. Ad eius. Bonaꝝ mentiū est ibi culpā cognoscere: vbi culpa non est.

Articulus secūd⁹ de quattuor alijs fructib⁹ supbie: quorum primus est ambitio.

Admonet nos diuina scriptura: vt superbie crimē effugiam⁹ ostēdens deū omnipotentem illā nō paꝝ odire. Vn̄ Amos. 6. Dicit dn̄s exercituū. Detestor ego superbiā. Et prouerbioꝝ. 6. Arrogātiā ꝛ supbiā ꝛ viā prauaꝫ ꝛ os bilingue ego detestor. Et eccle. x. Odibilis est corā deo ꝛ hominib⁹ supbia. Quare ipse excelsus dn̄s comminat̃ supbis durissime. Dixit n. Hiere. 13. c. Requiescere faciā supbiā infidelium ꝛ arrogantiā fortiū humiliabo. Et. 5. cap. Veh corone supbie. Et Hiere. 50. Ecce ego ad te superbe dicit dn̄s deus exercituū: qꝛ venit dies tuus tempus visitationis tue. Et cadet superbus ꝛ corruet: ꝛ non erit qui suscitet eum.

Propterea in hoc articulo de alijs quattuor fructibus superbie loquemur.

Primus fructus est ambitio q̄ qs inordinate dignitates appetit ꝛ honores. Hec imanis bestia totū fere mundū destruit: status oēs cōturbat: scandala plurima parit: ecclesiāqꝫ cōfundit. Vn̄ in. c. nihil de electione. dicit̃. Nihil est qd magis officiat ecclesie dei q̄ꝫ q indigni assumunt̃ p̄lati ad regimē animaꝝ. Hoc ideo est: qꝛ ambitiosi ꝓsumūt ꝛ ingerunt se p̄cibus ꝛ p̄cio vt dignitates acqrant Sed audiāt Criso. di. 40. c. multi. v. Quicūq̄ desiderauerit primatū in terra: inueniet cōfusionē in celo: nec inter s̄uos xp̄i cōputabit̃: q de p̄matu tractauerit. Et. 8. c. q. 1. c. In scripturis. ponit̃ dictū apl'i ad Hebr. 5. Nemo sibi assumat honorē: sꝫ q vocat̃ a deo tanq̄ꝫ Aaron

De hypocrisi maligna christo exosa.

Secūdus fruct⁹ supbie est hypocrisis q̄ vt dicit Alex. in. 2. est amor apparētis boni: qū qs est malus ꝛ simulat se esse bonū. De his hypocritis loquit̃ Aristo. 1. elencoꝝ. Quibusdā inquit est magis operepreciū videri esse sapientes: q̄ꝫ esse ꝛ non videri. et Seneca ad lucillū ait. Qd loquimur sentiamus: cōcordet s̄mo cū vita. et iterꝝ ad eundeꝫ. Multomagis ad rē ptinet qualis tibi q̄ꝫ qualis alijs videaris. et idē ad eundē. Illud te admoneo ne eoꝝ more q nō proficere: sed cōspici cupiunt facias aliqua q̄ in habitu tuo aut genere vite notabilia sint. Hos hypocritas supra omnes peccatores detestatus est dn̄s iesus christ⁹ Nā Math. 5. dixit. Cū facis elemosynā noli tuba canere sicut hypocrite faciūt. et. 6. c. Cum ieiunatis nolite fieri sicut hypocrite tristes. ꝛ. 7. c. Attendite a fermēto phariseoꝝ qd ē hypocrisis. et. 15. c. Hypocrite bene ꝓphetauit de vobis esai. et. 23. ca. Veh vobis scribe ꝛ pharisei

hypocrite: q claudit᷑ regnum celoꝝ an̄ hoīes. Uos.n.nō introitis: nec introeūtes sinitis intrare. Tales sunt religiosi ignorātes q i p̄dicationib⁹ ꝛ cōfessionib⁹ ac cōsilijs dānāt coniugia: asserūtqꝫ neminē i statu matrimonij posse saluari. Et iteꝝ Math.23. Veh vobis scribe ꝛ pharisei hypocrite: q comeditis domos viduarum: orones longas orātes. Tales sunt religiosi ꝛ sacerdotes: multis artib⁹ bona viduaꝝ rapiētes Et iteꝝ ibi. Veh vobis scribe ꝛ pharisei hypocrite: q circuitis mare ꝛ aridā: vt faciatis vnū ꝓselitū: ꝛ cū fact⁹ fuerit facitis eū filiū gehenne. duplo q̄ꝫ vos. Proselit⁹ dicebat q ex gentilitate cōuertebat ad iudaismū: ad qđ pharisei multuꝫ elaborabāt pp inanē gloriā. Sic hodie faciūt religiosi q indistincte induūt fratres: ꝛ penitētes de tertio ordine. Et iteꝝ. veh vobis scribe pharisei hypocrite q decimatis mētā: ꝛ anetū: ꝛ ciminū: ꝛ reliqstis q̄ maiora sunt legis: iudiciū misericordiā ꝛ fidē. Tales sunt multi q sibi ꝯscientiā de minimis faciūt q̄ aliqn̄ pctā nō sunt: tñ de odio formali, primi: de detractionib⁹ ꝛ īfamijs nō curant. Et iteꝝ. Veh vobis scribe pharisei hypocrite: q mūdatis qđ de foris ē calicis ꝛ parapsidis intus aūt pleni estis imūdicia et dolo. Tales sunt q tñ opiniones vulgariū de qbusdā ad rē ꝑtinētib⁹ pascūt: vt ferre an̄ oculos scapulare: ꝛ nudos ondere pedes ac similia: q̄ si fiant vt hoīb⁹ ondant: hypocrisis vitiū sapiūt. Sec⁹ si bono aīo: ꝛ pp diuinū amorē. Et iteꝝ. Veh vobis scribe ꝛ pharisei hypocrite: q similes estis sepulchris dealbatis: q̄ foris parēt hoīb⁹ speciosa intus vo plena sunt ossib⁹ mortuoꝝ ꝛ omni spurcicia. Et iteꝝ. Veh vobis scribe ꝛ pharisei hypocrite: q edificatis monumēta ꝓphaꝝ: patres aūt vestri occiderunt illos. Nec miꝝ ꝙ ita acriter ꝑsecutus ē hypocritas xp̄s: qꝛ dicit esai. 9.c. Omnis hypocrita ē nequā. Et Aug.83. di.c.nemo. Nemo nocet ampli⁹ ecclesie: q̄ꝫ q ꝑuerse agēs nomē vel ordinē sanctitatis ꝛ sacerdotis hꝫ. Cōcordat huic snie Cicero. dictū i primo de officijs. Toti⁹ iniusticie nulla capitalior est: q̄ꝫ eoꝝ q cū maxime fallūt: id agūt vt boni viri esse videant. Cognoscere pūt oēs sapiētes ꝛ viri graues hypocritas a fructib⁹ eoꝝ vt docuit xp̄s Math.7. q sunt: primoꝝ odia: ꝑsecutōes detractōes: ipatiētie: ambitōes: appetit⁹ honoris ꝛ laudis: diligētia q̄rendi fauores dn̄oꝝ tēporaliū: mēdacia: fictōes: extra claustrū discursus inutiles: mulieꝝ frequētatōes ꝛ ꝯuersationes: ꝛ his similia. Taceo qđ scio: qđ vidi: quod audiui. Vnusqsqꝫ iudicet seipsuꝫ. Vnū tñ asserere possum ꝙ rarissimi sunt q religiosaꝫ vitam ꝓfitentes aut spirituale: hypocrisis labe nō deturpent. Fatet h̄ Hiero. q lib.2.ꝯ pelagianos ait. Quāuis alijs vitijs carē possum⁹: hypocrisis maculā nō hre: aut nulloꝝ aut paucorū est.

Qđ supbi ꝑtinaces sequunt ꝓpriū sensum.

t Ertius fructus supbie dicit ꝑtinacia. Dicit ꝑtinax qui ita firmiter suo heret sensui: vt nemini velit acqescere: sequitur ꝓprias opiniones: ꝛ iudicia: spretis ꝯsilijs ꝛ sapiētū ꝛ amicoꝝ dictis. Ne igit qs pertinax deprehendat: tria principaliter dꝫ obseruare.

Primū vt ꝓ boꝝ viroꝝ sentētijs magis q̄ꝫ ꝓprie inhereat. Hoc scribit ex de ꝯstitutoib⁹.c. ne innitaris. vbi sic habet. Ne innitaris prudētie tue. Prudētie sue innitit q ea q̄ sibi agenda vel dicēda vident: patrū decretis p̄ponit. Ideꝫ ponit ex eo.c.canonū.ꝛ.8.q.1.c.sciēduꝫ.ꝛ.2. q.7.c.puta. Secūdū vt acceptis q̄ bona credebat: ꝛ postmodū cōperit mala siue i dictis siue in factis retrocedat. Vn̄ dr.22.q.3.c. diffinitio. Diffinitio icauta laudabilit ē soluēda. Idē in snia ponit i.c. Magne. Aug. doctor exími⁹ fecit librū retractationū. Arri⁹ heretic⁹ fuit ꝑtinax: ꝛ perijt. Sic Gaius flāmini⁹ fuit ꝑtinax ꝛ ꝑnceps: ꝛ ab Hānibale apud lacū trāsimenū deuict⁹ ē ꝛ occisus. Tertiū qđ obseruādū ē vt euitet ꝑtinacia: ꝙ quātūcūqꝫ hō sit sapiēs: in rebus tñ duris ꝛ arduis vtat maturis consilijs. Inqt.n. Hiero. sup illo vbo esaie.3. Et ꝯsiliarius nō est tibi. Greci poete laudabilis sapiētie dixerūt primū esse beatū: qui p se sapiat: secūdū qui sapientē audiat. Qui aūt vtroqꝫ caret: hunc inutilē esse tam sibi q̄ꝫ alijs.

Qđ superbi ingrati sunt deo ꝛ hominibus.

q Vartus fruct⁹ supbie dicit ingratitudo. Solent supbi eē ingrati deo ꝛ hominib⁹. Nā superb⁹ bn̄ficia ꝛ dona q̄ hꝫ: a se hr̄e: aut ꝓprijs meritis credit. Cui ap̄ls 1.ad Cor.4. ait. Quid habes qđ nō accepisti. Si aūt accepisti: cur gloriaris: quasi nō accepis Et Iaco. primo.c. Omne datū optimū: ꝛ omne donū ꝑfectū desursuꝫ est. Supbus ergo nec deū recognoscit: nec primo benefico refert gratias: imo semp detrahit: semp cōquerit: qꝛ nulli vellet subditus esse vel obligatus.

Articulus tertius de quattuor alijs fructib⁹ superbie: quoꝝ primus est inobedientia.

s I diuersis iaculis nō vulneraret supbia mētes mortaliū: nō īsudarē tādiu

ad eius

ad eius reprobationez. Sed quia ipsa pene omnes inuoluit: τ vix reperiṫ q ab ipsa sit alienus Idcirco i h articulo de q̄tuor eius fructib⁹ vltimis adhuc dicem⁹. Prim⁹ itaqꝫ fruct⁹ inobediencia vocaṫ. Et h filij parētib⁹: subditi p̄latis: τ īferiores supiorib⁹ obedire cōtēnūt. Hoc aūt maxime pficiṫ in illis q se bonos reputātes cū videāt de facto malos supiores τ p̄latos ab coꝝ obediētia se eximūt reputātes iniquū τ iniustū fore vt boni criminosis subijciant et reis. Cōstra istos dicit Alex. i. 3. summe. i. q. Vtrū boni subijci teneanṫ malis: q̄ sic: q̄ꝛ mali subijciunṫ malis pp vitiū puniendū: τ boni subijciūtur malis ex dei ordinatōe pp vtilitatē sue purgationis. Vn̄ Amb. sup ep̄lam ad Ro. 13. c. cit. sup illo v̄bo: p̄ncipes non sunt timori boni operis. Si bonus est p̄nceps: bene opantē nō punit: ꝫ diligit: si malus est: nō nocet bono: ꝫ purgat eū. Et in. q. Vtruꝫ p̄latus malus possit iudicare inferiorē bonuꝫ: r̄ndet q̄ pōt de officio ptātis. Et adducit exemplū Saulis de quo. 8 i. q. 1. c. Audaci. τ. 2. q. 7. c. Sic de his. τ. i. Regū. 24. c. Qui cū esset a dn̄o reprobatus: iudicabat tamē populū dei: τ vniuersus popul⁹ ei⁹ iudiciū expetebat. Vn̄ dicit Dauid post reprobationē: pfitens ipsum esse iudicē a dn̄o. Propitius sit mihi dn̄s: vt nō extendā manū meaꝫ in xp̄m dn̄i. Dauid etiā cū esset adulter τ homicida interrogatus a pphēta sententiā in diuiteꝫ dedit q rapuit ouē paupis dicēs. Iudiciū mortis est viro huic. Salomon etiā amore mulierū deprauat⁹ coluit deos gentiū: tn̄ vniuersa plebs israelitica ad eius iudiciuꝫ confluebat. Et in. q. Vtrū honor sit exhibendus malo prelato. dicit Alexā. q̄ q̄diu ab ecclesia tolleraṫ debetur sibi honor: τ q̄uis male p̄sideat: quousqꝫ ab ecclesia deponaṫ: vt bene presidens debet hr̄i. Nec debent inferiores iudicare vtrū bene operenṫ: sed illos dn̄s iudicabit. Et in. q. Vtruꝫ malus prelatus magis sit honorandus q̄ꝫ bon⁹ subditus. dicit q̄ malus prelatus in q̄ꝫtuꝫ p̄latus magis debet honorari q̄ꝫ bon⁹ subditus: q̄ꝛ magiṡ est in participatōe debiti honoris. Cōfirmanṫ dicta per Alexāder. i. Petri. 2. c. vbi dicitur. Serui subditi estote in omni timore dn̄is: non tantū bonis τ modestis: ꝫ etiā discolis. Et ad idē est textus di. 9. c. Quicūqꝫ. τ. xi. q. 3. c. Julianus. c. Qui resistit. c. Si ei. c. Si bonuꝫ. c. Imperatores. c. Quid ergo mirū. Dum igiṫ prelati mali precipiūt ea q̄ nō sunt cōtra deuꝫ τ bonos mores: audiendi sunt iuxta p̄cepta dn̄i Math. 23. c. dicentis. Sup cathedraꝫ Moysi sederunt scribe τ pharisei. Omnia ergo q̄ dixerint vobis facite τ seruate: secundū vero opera coꝝ nolite facere.

Quod supbi sunt curiosi scire q̄ nō possunt: aut nō debent.

Secundus fructus supbie curiositas vocaṫ. Secūdū aūt Tho. secūda secūde. q. 167. curiosus aliqͥs pōt dici multipliciter. Primo q q̄rit scire qđ supra vires ē. Cōtra illud qđ scribiṫ ecclesiasti. 3. c. Altiora te ne q̄sieris: τ fortiora te ne fueris pscrutatus. Sic sunt curiosi q volunt inuestigare ingenuo suo secreta dei. Pro quib⁹ dicit Lact. li. 1. diuinaꝝ institutionum. Veritas τ archanū summi dei q fecit omnia ingenio ac ppꝛijs sensib⁹ non pōt cōprehendi. Alioquin nihil inter deū hominemqꝫ distaret: si consilia τ dispositiones illius maiestatis eterne cogitatio assequereṫ humana Secūdo diciṫ curiosus cū qs querit scire aliorū facta: q̄ ad ipsum nō p̄tinent. Nā quilibet seipsum inspicere habet nō p̄ximos: vt dixi in quadragesimali in s̄mone de iudicio curioso τ temerario: qm̄ vt inquit Cicero in questionib⁹ tusculanis. Propriū stulticie est aliena vitia cernere: suoꝝ obliuisci. Veruꝫ hodie impleṫ illud dictū Sen̄. lib. 2. de ira. Aliena vitia ante oculos habem⁹: a tergo nostra. Et de h ait Martialis coquus. Ad fratris culpā aquile tu luminā portas. Tertio diciṫ aliqs curiosus cū q̄rit scire qđ scire peccatū est: vt artes magicas. Nā vt dicit domin⁹ Bona. in. 2. di. 7. Huiusmodi artes exerceri nō possunt absqꝫ peccato q̄ꝛ p̄hibitū est: τ p legē diuinā: vt dicit Leuit. 20. τ p legē positiuam: vt habeṫ. 26. q. 5. c. Si qs. c. Qui diuinatōes. c. Nō liceat. Ratio huius p̄hibitionis ē: q̄ꝛ q diabolū aduocat per magicas artes aut quouismodo: peccat in seipsum: dū se cōmittit discrimini: peccat in ecclesiā: dū habet cōmerciū cū illo q est omnino p̄cisus τ ecclesie aduersarius: peccat etiā in maiestatē diuinam: dū recurrit ad diabolū: quasi de⁹ nō sit omnipotens τ sufficiēs atqꝫ benign⁹. Quarto potest aliqs dici curiosus: cuꝫ q̄rit scire qđ scire nō est peccatū: ꝫ cū indebito mōi: vt faciūt illi q volūt acqrere sciētiā per artē notoriā. Et q̄nto di̇ qs curiosus: cū q̄rit scire: sed nō ad debitū finem.

Quod superbi sunt cōtentiosi.

Tertius fructus superbie cōtentio vocatur: q̄ꝛ superbi solent esse v̄bosi τ cōtendūt libenter: τ omnib⁹ loquentib⁹

ex rõe phi. Quicq̃d est causa cãe: est cã causati. Sed deus est cã liberi arbitrij: liberũ arbitriuz ẽ cã pcti. Ergo de⁹ est cã pcti. Contra ista ẽ auctoritas Aug. li. 83. q. q ait. Deo auctore non fit hõ deterior. Rñdet ergo Tho. pria scde. q 79. arti. i. q̃ hõ dr̃ eẽ cã pcti dupl'r. Uno mõ directe iclinãdo. s. volũtatem suã vel alteri⁹ ad peccãdũ. Alio mõ indirecte: duz. s. nõ retrahit aliquos a pctõ. Ezechiel. 3. speculatori dr̃. Si nõ dixeris ipio: morte morieris: sanguinẽ eius de manu tua reqram. Deus aũt non põt eẽ directe cã pcti: q: oẽ pctm̃ ẽ per recessuz ab ordie Deus aũt oĩa inclinat ₇ cõuertit i semetipm̃ sicut in vltimũ finẽ: sicut Dieny. ait. 2. c. de di. noib⁹. Unde ipossibile ẽ q̃ sit sibi vel alijs cã discedendi ab ordine q est in ipm̃. Unde non põt directe eẽ cã pcti. Silr̃ nec idirecte. Cõtingit. n. q̃ deus aliq̃bus nõ p̃bet auxiliũ ad vitãdũ pctã. Si preberet nõ peccarẽt. Sed totũ hoc facit ƀm ordinem sue sapientie ₇ iusticie: cũ ipse sit sapientia ₇ iusticia. Unde non imputaƭ q̃ aliqs peccat sicut cause pcti: sicut gubernator ñ dr̃ causa subuersionis nauis: ex hoc q̃ non gubernat nauim: nisi quãdo subtrahit gubernationẽ potens ₇ debẽs gubernare. Et hoc mõ intelligiƭ dcm̃ apl'i. ad Ro. I. c. tradidit illos de⁹ in reprobum sensum vt facerent ea que non cõueniũt iniq̃tum. s. nõ ꝓhibet eos quin reprobũ sensum sequantur. Rñdet ergo Tho. ad auctoritates in cõtrariũ allegatas q̃ triplex ẽ malum scilz culpe pene ₇ dãni. Inter que ẽ dria q: malũ culpe est in agẽdo. Nam pctm̃ est dictuz vel factum vel cõcupitum cõtra legem dei: vt dicit Aug. cõtra faustũ. Malũ ṽo pene ₇ damni ẽ in patiendo. Illud ẽ volũtarium: ista inuoluntaria. Deus igitur ẽ cã mali pene: q: omnis pẽa iusta. Et q contrariũ assereret: diceret vtiq̃ ꝓpositionem hereticam. 24. q. 3. c. qdam. Silr̃ dicẽdum ẽ de malo dãni. Unde Job. i. c. nõ dixit chaldei abstulerunt: sz dixit. Dñs dedit: dñs abstulit. Pz hoc ẽt. 13. q. 5. c. remittitur. Si loqmur de malo culpe: vt p̃dictum ẽ: deus nullo mõ ẽ causa pcti. Ad rõem vero phi dicit Tho. q̃ effectus cãe medie ꝓcedens ab ea: ƀz q̃ subditur ordini cãe prime: reducitur etiam in cãm primã: sicut si minister facit aliqd cõtra mandatũ dñi: hoc nõ reducitur in dñm sicut i cãm. Similiter pctm̃ q̃ liberũ arbitriũ cõmittit nõ reducitur in deũ sicut in cãm. Nam lz deus dederit homini liberũ arbitriũ quo possz peccare: ẽt dedit quo nõ peccaret. Quare dicit Hiero. ad Demetriadez. Utrũq̃ nos posse voluit optimus creator: sed facere tm̃ q̃ imparuit. Unde vt pctã vitaremus dedit angelum custodẽ: dedit lumẽ rõis naturalis: dedit beneficia sua volẽs reliquas creaturas homini seruitium tribuere: dedit legẽ scriptam ₇ p̃cepta vite: misit in mũdũ vnigenitũ filium: ṽitatem fecit p aplos p̃dicari: cõminaƭ eternas penas: polliceƭ futuram glorĩã ₇ similia: cũ q̃bus oĩbus hortaƭ oẽs imo ₇ p̃cipit: vt declinẽt a malo: ₇ faciãt bonuz

Scdm dubiũ erat. Utrũ deus possit facẽ volũtatem creatam ipeccabilem per nãm. Rñdet Ansel. li. Cur deus homo. 2. c. 20. q̃ nõ: ex eo q: nõ põt facere creaturã eẽ deum. Unde non põt creatura eẽ ipeccabilis nisi sit deus essentialiter: qđ ẽ impossibile: vel suppositalr̃ sicut xp̃s Jõ dicit Hiero. in euãgelio ꝓdigi. Solus deus ẽ in quẽ pctm̃ cadere nõ põt. Et aug. cõtra Maximũ solus deus nã sua nõ potuit nec põt nec poterit peccare. Declaraƭ ista a domino Bon. in. 2. di. 24. sic. Si liberũ arbitriũ creature rõalis fieret nãliter ad malũ iflexibile: aut hoc eẽt ꝓpter ipsius artatõem ad bonũ: aut ꝓpter determinatõez. Si ꝓpter artatõem: vt sic faceret bonũ: sicut lapis tendit deorsum: certe iã liberũ arbitriũ non eẽt liberũ: nec opus ei⁹ eẽt laude dignũ: ₇ ita ieptum eẽt ad finẽ ꝓpter quẽ ẽ factũ: vz ad laudis ₇ glorie p̃mie assequẽduz. Si aũt iflexibile eẽt ad malũ ꝓpter determinationẽ: q: sic potẽs eẽt per ꝓpriã nãm in bonũ vt nõ posset deficere in malo sicut ẽ de libero arbitrio diuio quod ad sola bona determinatuz est liberũ arbitriũ careret vanitate p nãm suã: ergo iam non eẽt creatura nec ꝓductũ ex nihilo: cuz omnis creatura vanitati sit subiecta. Propterea eẽ ipeccabilem per nãm: ꝓpriuz ẽ soli⁹ dei

Tertium dubiũ fuit. Utrũ deus debuit permittere hoiem impugnari: quẽ presciebat i pugna deficere. Et ad hoc dicit Bon. in. 2. di. 23 sic q̃ decet deũ administrare res ₇ eis ꝓuidere vt salua sit lex quã ididit eis a primaria rerũ conditõe: iuxta illud Augustini li. 7. de ci. dei. Sic deus res quas cõdidit administrat vt vnãquãq̃ agere ꝓprios motus sinat. Sz de⁹ fecit hoiem in vertibilitate arbitrij ₇ silr̃ diabolum: ergo si diabolus voluit hoiez temptare ₇ hõ voluit ei cõsentire: de⁹ nullũ illorũ debuit impedire. Insup facilius erat hoi vincere aduersariũ q̃z diabolo vincere hoiem. Hõ. n. non poterat vinci: nisi volens: quare pugna illa de se magis erat ordinata ad victoriã hois q̃ diaboli: ₇

trãsgressionẽ obediẽtie de paradiso eiectus ẽ. Et
idẽ sup Gen. ad lrãm. Nõ potuit meli⁹ ꝛ dili
gẽtius cõmẽdari: q̃ʒtũ maluʒ sit sola iobediẽtia
cũ iõ reus iniqtatis fact⁹ est hõ: q2 eaʒ rẽ tetigit
cõtra ꝓhibitiõem: quã si nõ ꝓhibitus tetigissʒ n̄
vtiqʒ peccasset. ꝛ Gen. 3. c. dixit illi de⁹. Quis
indicauit tibi ꝙ nud⁹ esses nisi q2 de ligno de q̃
p̄ceperã tibi ne comederes: comedisti. Sed ali
qui dicũt ꝙ fuit supbia. Nã eccl. x. c. dr̃ Initiũ
oĩs pcĩ supbia ẽ. Et eiusdẽ. 25. A muliere sũ/
psit initiũ oĩs ꝑditio. Et aug. li. de ṽginitate.
Diabol⁹ in celo voluit eẽ sicut de⁹. Eadẽs aũt
ꝑsuasit hoĩ similitudinẽ volũtatis sue. Alij aũt
asserũt ꝙ fuit auaricia sumẽdo illã large. Aua/
ricia inqt Greg. sup Ezechielẽ nõ tantũ pecu/
nie ẽ sed scie ꝛ altitudinis. Sed mulier appeti/
it sciam qñ diabolus dixit ei. Eritis sicut dij sci
entes bonũ ꝛ malũ. Nõnulli clamãt ꝙ peccatũ
illḋ fuit gula. Vñ Amb. 35. di. c. sexto dic. ait
Gula regnãtẽ a paradiso expulit. Et idẽ ĩ hym/
no quẽ cãtat eccl̃ia. De parẽtis ꝓthoplasti frau
de fcã condolens quando pomi noxialis mor/
te morsu corruit ipse lignum tunc notauit: dam
na ligni vt solueret. Et Hiero. cõtra Jouinia
nũ. Sollicite ꝓuidẽdum ẽ: vt quos saturitas a
paradiso expulit esuries educat. Rñdet domin⁹
Bon. 22. di. scḋi. ꝙ principale peccatũ hoĩs ꝓ
pter qḋ lapsus ẽ: fuit iobedientia: ꝛ ad hãc dia/
bolus conatus ẽ illũ adducere. Sʒ quoniã ne
mo opatur ad malũ aspiciẽs: nec appetit malũ:
nisi sub spẽ boni: iõ clare dep̄hendẽs diabol⁹
ꝙ nõ possʒ mulierẽ p̄cipitare: nisi ꝓponeret ali
qḋ appetibile: illã tẽptãdo ꝓposuit ad que om/
nis hõ nãliter inclinatur. Ois vo hõ nãliter
appetit beatitudinẽ q̃ ẽ bonũ copiosũ gloriosuʒ
ꝛ delitiosũ. Vnde oĩs hõ nãliter appetit excel/
lẽtiã sufficiẽtiã ꝛ letitiã. Et in appetitu ordiato
taliũ cõsistit iusticia: in imoderato vero culpa.
Gula. n. ẽ appetit⁹ inordinat⁹ cibi suauiter re
ficiẽtis. Auaricia ẽ inordinat⁹ appetit⁹ sufficiẽ
tie. Supbia ẽ imoderat⁹ amor excellẽtie. Dia
bolus ergo p̄mo ꝓmisit mulieri dignitatis ex/
cellẽtiã cũ dixit. Eritis sicut dij. Scḋo cognitio
nis abũdãtiã: cũ addidit: sciẽtes. Tertio sua/
uitatis expientiã cũ ostẽdit lignũ pulchꝝ visu ꝛ
ad vescẽdũ suaue. Jõ mulier in appetendo pri
muʒ fuit supba: appetendo scḋm fuit auara: ꝛ
tertiũ gulosa: ꝛ in hoc fuit transgressionis rea.
Et sic Adã a muliere stimulatus comedit ḋ po
mo: nõ ꝙ crederet ꝙ eẽt deus: sʒ ne cõtristaret
Euã; vt dicit aug. sup Gen. ad lrãm. Nec est

incõueniẽs plura genera pctõꝝ concurrere ad
vnũ flagitiũ ꝑpetrãdũ. Nã p̄ter dcã mlĩer pec
cauit pctõ mẽdacij: quãdo dixit serpẽti ꝙ de⁹ p̄
cepit ne pomuʒ comederent neqʒ tãgerẽt. De
tactu vtiqʒ p̄ceptũ nõ acceperãt: sʒ hoc addidit in
displicẽtiã p̄cepti: vt dicit Nico. de lira. Quas
cõcludit ꝙ p̄ncipale peccatũ Ade ꝛ vxoris ei⁹ i
obediẽtia fuerit ꝛ ex cõseq̃nti crimẽ lese maiesta
tis. De quo aug. li. 14. ḋ ci. di. c. 12. ait. Non
dʒ estimare q̃sq̃ leue ac puũ illḋ fuisse cõmissũ
q2 in esca factũ ẽ: nõ qdẽ mala nec noxia nisi q2
ꝓhibita. Nec. n. qcq̃ʒ mali in illo tãte felicitatis
paradiso de⁹ crearet atqʒ plãtaret: sʒ obediẽtia cõ
mẽdata ẽ in p̄cepto q̃ vt⁹ in creatura rõali mr̃
ẽ quodãmõ oĩuʒ custosq̃ʒ ṽtutũ. Hoc itaqʒ ḋ
vno cibi genere nõ edẽdo vbi alioꝝ tãta copia
subiacebat p̄sertĩʒ cũ nõdũ volũtati cupiditas re
sistebat: qḋ ḋ pẽa trãsgressiõis postea subsecu/
tũ ẽ. Tã leue p̄ceptũ ad obfuãduʒ: tã breue ad
mẽoria retinẽduʒ: tãto maiore iniusticia violatũ
ẽ: quãto faciliore possʒ obseruantia custodiri. h
aug. ex cu⁹ vbis dep̄hendimus q̃ʒ graue fu
erit primoꝝ pentum peccatũ. Nec mirũ: quoni
am si pr̃ indignat̃ filio ꝛ dñs subdito inobediẽ
ti: q̃ʒto magis pr̃ misericordiaꝝ ꝛ domin⁹ celi
ꝛ terre moleste ferre debuit: dũ p̄ceptũ suũ ḋ fa
cto vidit cõtẽni ꝛ p̄teriri. Scḋm dubium erat
vtꝝ peccatum illḋ fuit grauissimuʒ oĩum pctõ
ruʒ. ꝛ respõdet Bon. in. 2. di. 21. ꝛ. 25. ꝙ vnuʒ
peccatum põt dici graui⁹ altero duodeciʒ mõis
Primo causalitate: ꝛ sic peccatuʒ diaboli ẽ ma
ximuʒ: cui⁹ inuidia mors intrauit in orbẽ terra
ruʒ. Scḋo enormitate: ꝛ sic peccatuʒ iude. Ter
tio ingratitudine. Et sic peccatuʒ ill⁹ q plura su
scepit dona ꝛ beneficia. Quarto piculositate.
Et sic peccatuʒ ignorãtie. Quito insepabilita/
te. Et sic peccatum auaritie. Sexto iportunita
te. Et sic supbia: q̃ ex ipis hoĩs opibus cõsur/
git. Septimo ꝓnitate. Et sic luxuria. Octauo
maioris grõe impugnatõe. Et sic peccatuʒ in
spirituʒ sãctuʒ. Nono maiori offẽsione. Et sic
idolatria. Decio rõe maioris libidinis. Et sic
cuiuscũqʒ generis peccatũ põt fieri mai⁹ altero.
Vndecio gnãlitate. Et pctm̃ p̄mi pẽtis dr̃ fuis
se mai⁹ q2 i totũ gen⁹ hũanũ se diffudit. Duode
cimo rõe facilitatis resistẽdi. Et sic dic̃ magr̃ i
ter. ꝙ pctm̃ ade fuit grauissimuʒ: q2 vt dic̃ aug.
li. 14. ḋ ci. di. magna fuit i peccãdo iniqtas vbi
tãta fuit i nõ peccãdo facilitas. Tertiuʒ dubiuʒ
fuit: vtꝝ graui⁹ peccauit vir q̃ʒ mulier. ꝛ rñdet
Bon. ꝙ si loquamur de grauitate q̃ʒtum ad

ingratitudinē: graui⁹ peccauit vir: q₂ copiosio ra dona suscepit. Si āt loquamur q̄tū ad libi/dinē: magis peccauit mulier: qa cū magis ipro ba volūtate: dū cupiuit deo assimilari: ⁊ credi/dit. Si vo loquamur q̄tū ad corruptōem disti guendū: q₂ aliqd dr̄ corrūpe duplr. Aut p mo dū cāe aut p modū occasionis. Si pmo mō: sic q₂ pctm̄ viri fuit cā transfusionis in posteros ⁊ ita corrupit se ⁊ alios: maior cōsecuta ē ex pec cato viri corruptio: ⁊ ideo eius culpa fuit graui or. Si per modū occasiōis: sic q₂ peccatū muli eris fuit occasio pcti viri: ⁊ ita p cōseq̄ns oium alioꝝ: hoc mō mulier pōt dici ceteros corrupis se nō solū posteros: s₃ ēt virū suū. Unde nō so lū peccauit in se: sed ēt in ꝓximū. Et q̄tum ad hoc peccatū eius fuit graui⁹ q̄₃ peccatum viri.

Quartū dubiū fuit: vtrū magis fuit remissi/bile peccatū hoīs q̄₃ angeli. Et rn̄det Alex. i. ₃ sūme q̄ sic. Et cōgruētia sumit̄ ex tribus.

Primo ex libertate arbitrij.

Secūdo ex cōditōe nature.

Tertio ex qualitate pcti.

P Rimo rōe liberi arbitrij fuit magis re missibile peccatū hoīs q̄₃ angeli. Scd̄₃ eni aug. ⁊ ponit̄ a magr̄o. 24. di. secū/di. i libero arbitrio ē facultas volūtatis ⁊ rōnis tā in hoīe q̄₃ in angelo: verūm̄ differēter. Pri mo q̄tū ad volūtatē: q₂ libeꝝ arbitriū hoīs añ electōem volūtatis: ⁊ post electōem se h₃ muta biliť: libeꝝ arbitriū āgeli añ electōe₃ se h₃ muta biliter: ⁊ post electōem imutabiliter. Et hac rōe in sūmo gradu libeꝝ arbitriū ē in deo: i isimo: in hoīe: i angelo vo medio mō se hn̄s. Qua/re deus de necessitate imutabilitatis semp ele/git bonū: hō pōt eligere bonū ⁊ malū: ⁊ iteru₃ bonū. Angelus aūt tantū semel pōt eligere. Et iō qcq̄d elegit nō potuit detestari: ex quo nō pōt penitere neq₃ per pniam culpā delere: que ē d̄ testatio mali. Et ita relinq̄tur q̄ culpa ei⁹ nō po test remitti: sicut remitit̄ illa hoīs. Itē quātum ad ꝓprietatē rōis differt libeꝝ arbitriū in hoīe ⁊ in angelo: q₂ sicut dicit Dio. Intellect⁹ ange li firmior ē: ⁊ hoc ē q₂ supra tp̄us: ⁊ ita accipit totū simul: ⁊ nō post hoc illud vel hoc ex illo: iō dr̄ angelus itellectualis substātia. S₃ itellectus hoīs ē in tp̄e: ⁊ ita cōferēdo accipit. Unde nō accipit totū simul: s₃ vnū post aliud: ⁊ vnum ex alio: sicut ex p̄missis cōclusionē. Et iō hō dr̄ rō nalis substantia: q₂ rō est vtus collectiua vni⁹ ab alio. Qualis ē ergo cōpatio simplicis ad cō positū: ⁊ pūcti ad lineā in cēndo: talis ē cōpatō itellectus angelici ad humanū in itelligendo ⁊ iudicādo. Cū ergo iudicium fiat ab intellectu: p₃ q̄ angelus fm̄ statum sue cōditionis iudicat de re tota simul: ⁊ nō in tp̄e: ⁊ iudicādo de ipsa videt cā totā simul: ergo certissime iudicat. Si ergo peccat in iudicādo: p₃ q̄ peccat ex certissi/ma malicia: ⁊ sic nl'lo mō pōt excusari: ergo ei⁹ peccatū ē irremissibile. Nō sic aūt ē de homine Unde cū totā rem nō simul videat pōt decipi in iudicio suo ⁊ ita cū peccatū ei⁹ aliquo mō pos sit excusari: nō est irremissibile. Unde Gen. 6. dixit deus. Nō pmanebit sp̄us me⁹. i. indi/gnatio mea: in hoīe in eternū: q₂ caro ē. Se cūdo peccatū hoīs fuit magis remissibile q̄₃ pec catū angeli rōe nature. Ut. n. inq̄t Anselm⁹ li. Cur deus hō. p alium hoīem q nō eēt sui ge/neris hō nō debuit liberari ⁊ repari. Et cu₃ nō oēs angeli sint vnius generis: p₃ q̄ nō fuit pos sibilis repatio in angelo sicut in homine. Ter tio peccatū hoīs fuit magis remissibile rōe q̄li/tatis peccati: attendendo in peccato tria.

Primo genus.

Secūdo circūstantiam.

Tertio occasiōem.

Primo attēdēdo gen⁹: tā āgel⁹ q̄₃ hō pec/cauit p supbiā: sed differenter. Hō. n. appetijt sciam dei. Sed angelus oīpotentiā. O ipoten tia āt dei nō ē cōmunicabilis alicui creature. vñ xp̄s fm̄ q̄ hō nō habuit oīpotentiā: sed hn̄ om niū sciam. Q₂ ergo sūma inordinatio ē appetē illud ad qd̄ nullo mō creatura ē ordinata: hō āt erat ordinatus ad scientiā quā appetebat: ideo peccatū hominis fuit remissibile: nō āt angeli. Scd̄o attēdēdo circūstātiā peccati p₃ dr̄ia. Nā in adā fuit aliq̄ ignorātia: q₂ peccatū quod erat mortale credidit veniale. sicut dicit Aug. vñ n̄ tantu₃ credidit peccare q̄tum peccauit. Ange lus āt nō habuit ignorātiā in peccādo. Itē hō habuit ꝓpositu₃ penitēdi ⁊ petēdi veniā d̄ pctō qd̄ credebat veniale. Angelus āt nō: ⁊ pp hoc peccauit in spiritu₃ sanctu₃: hō vo nō. Tertō attendēdo occasionē pcti: p₃ q₂ hō nō peccauit seipō: s₃ alio mediante. s. vxore. Uxor ēt suasa fuit a serpente. Insup in vno homine erat tota spes humana nō adhuc multiplicata: s₃ mt̄ipli cāda in alijs: s₃ in angelo peccāte non erat tota natura angelica. Et pp hoc diuine iusticie con/gruum fuit: vt nō statī iudicaret hominem q̄₃ cito peccaret: donec spēs humana multiplicare tur: ⁊ maxime numerus electoru₃.

Quod duodecim penis punitum est genus humanum

humanū propter peccatū primoꝝ parentum.

Capitulum. .3.

e T si quotidie i nobisipsis experiamur q̄ miserabilis facta sit humana cōditio ꝓpter lapsum primoꝝ parentū: verū tamē vt vehemētius excitet animꝰ ad timorē: de penis quas humanū genus incurrit ꝓpter transgressionē diuini p̄cepti: i h̄ tertio mysterio flebiliter disseremꝰ. Deꝰ nāq3 iusto iudicio quadruplici pena. voluit Ade peccatū punire.

Prima dicitur spiritualis.
Secūda corporalis.
Tertia temporalis.
Quarta eternalis.

De triplici pena spūali quā incurrit humanū genus ꝓpter lapsum primoꝝ parētū: ⁊ primo de perditione iusticie originalis.

p Rima pena qua puniuit deꝰ pctm̄ ade: fuit spūalis. Et hec est triplex

Prima dicit̄ iusticie originalis ꝑditio
Secūda anime maculatio.
Tertia donoꝝ spiritualiū diminutio.

Prima pena spiritualis fuit iusticie originalis ꝑditio. De hac dicit Nico. de lira sup. 5. ca. ad Ro. Iusticia originalis est q̄dā humane nature rectitudo: ſm quā corpꝰ erat anime subiectū: ⁊ vires inferiores rationi q̄diu aīa subdita erat suo creatori. Hec aūt iusticia erat quoddā donū supnaturale datū homini a deo: ꝑ qd̄ ipse hō erat totaliter subiectus deo q̄tū ad rōnē Rationi vero erant subiecte vires inferiores. s. irascibilis ⁊ cōcupiscibilis. Hanc iusticiā vocat Salomon rectitudinē: quādo dicit. Eccle. 7. c. Inueni q̄ deꝰ fecerit hoiem rectū. Ista ergo iusticia vt dicit Landulfus in. 2. di. 29. ordinabat̄ respectu dei: vt plena obedientia exhiberet̄ ei. deinde respectu sui: vt ꝑfecte faceret inferiores potentias sequi motū recte rationis ⁊ volūtatis deinde respectu ꝓximi: vt redderet vnicuiq3 qd̄ suū erat: ⁊ debitā cōdilectionē. Addit Landulfus: q̄ erat in voluntate sicut in subiecto: q2 si iusticia moralis est in voluntate ſm ari. 5. ethi. nō minus originalis iusticia. Et ideo nō tenet̄ opinio eoꝝ q dixerūt q̄ erat in appetitu sensitiuo: q2 illa iusticia fuit habitus p̄ceptiuꝰ: nō obedītiuus. Fuit. n. data ad ꝓmpte inclinādū voluntatē ⁊ vt intensiue ⁊ dn̄atiue p̄ciperet. De hac dicit Tho. 1. pte. q. 101. q̄ ex eo q̄ fuit donū diuinitus datū toti nature iccirco filij parētibus assimilati fuissent q̄tū ad originalē iusticiā. O q̄ grauis fuit hec iactura donū tale ꝑdidisse: cuius vtiq3 ꝑditionē etiā sancti cum tot asperitatibus ⁊ castigationibꝰ ac mortificationibus carnis: cōcupiscentiā vix supare potuerūt Clamabat Paulus Ro. 7. Uideo aliā legē in mēbris meis repugnantē legi mentis mee. Si nō peccasset adā: nō erat opꝰ cū tot ieiunijs disciplinis vigilijs ⁊ laboribꝰ acqrere regnū celoꝝ. O adā qd fecisti: cur nō obedisti voci dei. Ecce ꝓpter culpā tuā ꝑdita est tibi ⁊ oibus a te descendentibꝰ originalis iusticia. Ideo dic̄ textus Gen̄. Aperti sunt oculi eoꝝ. Nico. de li. s. ad cognoscendū suā nuditatē esse cōfusibilē: que prius erat honesta: q2 subtracta iusticia originali statī senserūt rebellionē carnis ad spiritū ⁊ motū inordinatū mēbroꝝ. Ideo statim studuere coopire suā nuditatē ⁊ turpitudinē: ⁊ vt dicit textus: cōsuerūt folia ficus. Et ex h̄ dicunt hebrei: q̄ ficus fuit arbor ex cuiꝰ fructu comederūt: ⁊ fecerūt sibi perizomata. i. succinctoria circa lumbos. Nota tn̄ ſm doctores modernos: vt dicit Landul. in. 2. di. 29. q̄ iusticia originalis nō fuit habitus gratie gratū faciētis: ex eo q̄ primus hō nō fuit creatus cū gratia gratū faciente: vt magister dicit in lr̄a p̄ntis nominate distinctōis: q̄ creatus fuerit cū iusticia originali: tn̄ anteq̄3 peccaret habuit gratiā gratū faciētē Fuit. n. tribus horis i statu innocentie: q2 fuit creatꝰ hora sexta: ⁊ expulsus hora nona. In ista morula fuit sibi collata gratia: q2 Greg. ⁊ Damas. quos magister adducit in textu dicunt q̄ primus homo fuit in charitate ⁊ fuit cōiunctus deo: ⁊ donis mirandis preditus: ergo si charitatem habuit: habuit grām: q2 idem sunt.

De secūda pena spūali que est anime maculatio.

s Ecūda pena spūalis quā incurrit adā ꝓpter inobedientiā illā: dicit̄ aīe maculatio. Tho. prima secūde. q. 86. arti. 1. di. Macula ꝓprie dicit̄ i corporalibꝰ: qn̄ aliqd̄ corpꝰ nitidū ꝑdit suū nitorē sic maculata fuit aīe ade. Nā innocētia ꝑdita mortali peccato facta fuit obnoxia: ⁊ qd̄ his grauiꝰ est: oēs ab adā descendentes xp̄o duntaxat excepto: q2 fuit deus ⁊ homo ꝑ naturā: ⁊ v̄go Maria ꝑ grām: cum sorde originalis culpe nascunt̄: q̄ est culpa ꝯtracta: ⁊ si nō acta. Oēs inqt apl's. Ro. 5. in adā peccauerūt. De hac vero mā diffusius loquar in sermone pro festo cōceptōis v̄ginis gloriose.

t Ertia pena spiritualis dicit̄ donoꝝ spiritualiū diminutio. Sequit̄ ex cōsequēti q̄ postq̄3 iusticiā originalē ⁊ grām gratū faciētē adā amisit: nō cū illa dulcedine deū cōtēplabat̄ sicut prius: nec gaudebat eius ꝯscia

intrinsecus gustib⁹ rer diuinar. Nā lȝ deuȝ ꝑ essentiā nō viderit: vt dič Tho. i. pte. q. 94. et Boñ. i. 2. di. 23. vidit tñ deū ꝑ speculū clarū: et ꝑ apparitionē i aliq̃ signo seu i subiecta creatura sic potuit letāter vidisse āgelos i corpib⁹ assūptis apparētes sibi. Ex qb⁹ oib⁹ suauissime reficiebatur in mēte: que tamē post illā trāsgressionez in eo fuerūt diminuta.

De punitione corporali.

Secūda pena qua punitū fuit Ade pctm̄ dicit corporalis. Et hec est triplex.

Prima dicit cōtrarioȝ actio.

Secūda laboriosa vite sustentatio.

Tertia mortis subiectio.

Prima pena corpalis ē ɔtrarioȝ actio. Si n. adā stetisset: q̄ nūc homini ɔriant: minime illuȝ ledere potuissent: si i ignē fuisset ꝓiect⁹ ipm̄ nō cōbussisset: si i aquā fuisset imersus: ipsum nō suffocasset: ꝛ similia. Et h̄ vtiqȝ euenisset ꝑ dei ꝓuidētiā: q̄ sic actiuoȝ actā suspēdisset q̄ in passuȝ minime agerent. De hac ipassibilitate ꝛ duab⁹ penis sequētib⁹ copiosius tractaui i q̄dragesimali: i ſmone de vita. iō i h̄ loco ista breuiter pcurro. Secūda pena corpalis ē laboriosa vite sustētatio. Dictū eqdē fuit homini Gen̄. 3. In sudore vult⁹ tui vesceris pane tuo. Si non peccasset: nō erat op⁹ tot laborib⁹: tot artib⁹: tot industrijs acqrere victū ꝛ tegumētū. Vñ aug. li. 14. de ciui. dei. c. 26. ait. Viuebat itaqȝ hō in paradiso sicut volebat: q̄diu h̄ volebat qd̄ deus iusserat. Viuebat fruens deo: ex q̄ bono bon⁹ erat. Viuebat sine vlla egestate: sic semp viuere habēs i ptāte. Cibus aderat ne esuriret: potus ne sitiret: lignū vite ne illum senecta dissolueret. Nihil corruptiōis i corpe vel ex corpe vllas molestias vllis ei⁹ sensib⁹ ingerebat. Null⁹ intrinsecus morb⁹: null⁹ ictus metuebat extrinsecus Sūma in carne sanitas erat: in aīo tota trāqllitas: h̄ ibi. Igit oēs dolores parturiētiū: oēs sudores laborātiū agricolaȝ: artificuȝ: ꝛ q̄rūcūqȝ: oia mala egrotātiū ꝛ īfirmoȝ: q̄ nec libris medicoȝ cūcta deprehēsa sunt: oia deniqȝ hui⁹ vite picula a culpa pmoȝ parētū deriuant. Tertia pena corpalis ē generalis mortis subiectio. Propter pctm̄ eternū pmoȝ parētū mors dominat in oib⁹. Vñ aug. li. 13. de ciui. dei. c. 3. ait. Fatēdū est primos hoies ita fuisse istitutos q̄ si nō peccassent: nullū mortis gen⁹ experirent. Sȝ eosdē peccātes pmos ita fuisse morte mulctatos: vt qcqd eoȝ stirpe eēt exortū cadeȝ pena teneret obnoxiū. Pro magnitudine qppe culpe illius naturā dānatio mutauit in peius: vt qd̄ penaliter pcessit in peccantib⁹ primis naturaliter sequeretur in nascentibus ceteris.

De tertia pena corporali.

Tertia pena q̄ punitū ē pctm̄ pmoȝ parentū dicit temporalis. Et h̄ est triplex

Prima est a paradiso expulsio.

Secūda animaliū rebellio.

Tertia subiectionis introductio.

Prima pena fuit a paradiso expulsio. Vt n. habet Gen̄. 2. Plātauerat aūt dñs de⁹ paradisuȝ voluptatis a pncipio. i. a pncipio creature: ſm expositionē magistri i historia scholastica s. cū apparuit arida: ꝛ germinare terrā fecit: vl a pncipio. i. a pma pte orbis. i. ad oriētē. Nam vt dicit Tho. pma pte. q. 102. conuenient in pte orientali dicit situs: q2 credēdū ē q̄ i nobilissimo loco toti⁹ terre sit ɔstitut⁹. Cū aūt oriēs sit dextera celi ſm ari. 2. de celo ꝛ mūdo. Dextera aūt est nobilior q̄ȝ sinistra: ɔueniēs fuit vt i oriētali pte paradisus ille institueret a deo. De h̄ padiso sic ait Damas. li. 2. c. 11. Paradisus i oriēte posit⁹ ē: omni terra excelsior: tēpatio tenuissimo ac purissimo aere fulgēs: plāt̄is semp floridis comat⁹: bono odore plen⁹ lumieqȝ replet⁹ Ysido. li. 14. ethimol. idē dicit i ſnia. Et augu. 8. sup Gen̄. ad lrāȝ. Tres inqt sunt de paradiso generales ſnie. Vna ē eoȝ q totūmō corporaliter volūt itelligi. Alia ē eoȝ q spūalit tm̄. Tertia eoȝ q vtroqȝ mō paradisuȝ accipiūt: quā mihi fateor placere ſniam. Et i. 13. de ciui. dei. Que ɔmode dici pñt de itelligēdo spūaliter paradiso nemine ꝓhibēte dicant: dū tm̄ ꝛ illi⁹ historie veritas fidelissima reȝ gestaȝ narratōe cōmēdata credat. Tria. n. q̄ de padiso i scriptura dicunt ꝑ modū narratōis historice ꝓponunt. In oib⁹ aūt q̄ sic scriptura tradidit: ē ꝓ fundamento tenēda veritas historie: ꝛ desup spūales expositiōes fabricāde. Hec aug. Ad hūc padisuȝ trāslat⁹ ē Enoh vt habet Eccle. 88. c. ꝛ helias: vt pȝ. 4. Reg. 2. c. Amb. in exameron. ꝛ Basili⁹ i exameron dicūt q̄ posit⁹ est i altissimo monte: de cui⁹ cacumine cadūt aq̄ cū tāto strepitu q̄ oēs circa habitātes fiūt surdi: ꝛ faciūt aq̄ lacū: ex q̄ ꝓgrediunt q̄ttuor flumina. Verūtamē vt dicit Tho. sequēdo aug. 8. sup Gen̄. ad litterā. Loc⁹ ille seclusus ē a nr̄a habitatōe aliqb⁹ ipedimētis: vel montiū vel mariū: vel alicuius estuose regiōis: q̄ ptrāsiri nō pōt. Et ideo scriptores locoȝ de h̄ loco mētionē nō fecerūt. Ad nr̄a igit redeūtes: magister i historia scholastica dicit: q̄

dicit: q̄ hō cōditus ē in agro Damas. ⁊ inde tu lit eū de⁹: ⁊ posuit eū in paradiso. Rō ƀȝ Tho. est: q: paradisus fuit loc⁹ cōgru⁹ habitatōis hu mane q̄ȝtū ad incorruptionē p̄mi stat⁹. Incor/ ruptio aūt illa nō erat hois ƀȝ nām: ſȝ ex ſupna turali dei dono. Vt ergo hꝰ grē dei iputaret: ex nō humane nature: de⁹ hoiē ex̄ paradisuȝ fecit ⁊ postea i paradiso posuit: vt ibi habitaret toto tpe aialis vite: postmodū cū ſpirituale vitā ade ptus eēt transferret in celū. Ibi ergo vt dcm̄ est Paulo ante: trib⁹ horis credit adā traxisse mo raȝ in qua diuini mādati trāsgressor inuent⁹ ē: ⁊ a padiso cū pellicea tunica turpit eiect⁹ missus q̄ȝ est cū vxore sua in hanc vallē lachrymarum.

De pditione dominij animalium.

Ecūda pena tpalis q̄ punitū ē primoꝝ parētū pctm̄ dicit aialiū rebellio. De q bus dic dn̄s Boñ. i. 2. di. 15. q̄ alit or dinant aialia ad hoiē ƀm statū inocētie. Aliter ƀm statū nature lapse. In statu inocētie ordina bant ƀm rōnē q̄druplicē. Pria rō ad mani fe/ standū hois ipiū: qd̄ manifestaret dum ei p oia obediret. 2ᵃ ad decorādū hois habitaculū aia/ liuȝ multitudine nō solū arborꝝ. Tertia ad ex/ citādū hois ſensuȝ: vt i ipsoꝝ aialiū naturis di/ uersis videret hō multiformē sapiētiā dei. 4ᵃ ad mouēdū hois affectū: vt vidēs illa deo subie cta ⁊ sibi: ipse deū amaret. Scdm̄ vo statū natu re lapse ordinant aiala aliter ad hoiē. Iumēta eniȝ ⁊ pecora ordinant ad leuādū hois idigētiā q̄ȝtū ad cibū: q̄ȝtū ad vestitū: q̄ȝtū ad obsequȝ: ⁊ q̄ȝtū ad solatiū. Hec p maiori pte sumpta sunt ex dictis augu. 3. sup Geñ. Añ pctm̄ itaq̄ oia aialia sub hois erant ptāte: oēs volucres celi: ⁊ oēs pisces maris. Vñ de⁹ dixit Geñ. i. c. Do minamini piscib⁹ maris: ⁊ volatilib⁹ celi ⁊ vni/ uersis aialib⁹ q̄ mouent sup terraȝ. Ex quo vt dicit Tho. 1. pte. q. 96. naturalr̄ hō dn̄s ē oiuȝ aialiū. Ideo p̄mo politice dicit Ari. q̄ venatio est q̄si qddā iustū bellū. Qd̄ vtiq̄ nō expediret si Adā nō peccasset. Verūtamē somnia hꝰ vidē tur plerisq̄: q facile ſcipsos cōfundere vel corri gere qd̄ meli⁹ ē pñt si amicoꝝ dei ⁊ scōꝝ viroꝝ exēpla inspicere velint. Refert naq̄ Hiero. i vita Pauli p̄mi heremite. Qd̄ coru⁹ dieb⁹ sin gulis dimidiū panē Paulo deferebat: ⁊ dum Antoni⁹ ad illū visitandum se ptulit: itegrū vt vtriq̄ sufficeret apportauit. Insup dum Anto nius post illi⁹ felicē trāsitū corp⁹ vellet sepelire sup̄uenientib⁹ leonib⁹: ⁊ māsuetissime fodientib⁹ terrā. Id fecit ipse adhuc Hiero. q leonē fero/ cissimuȝ i monasterio velut agnuȝ māsuetuȝ re tinuit. At ⁊ Frācisc⁹ nr̄ lupuȝ apprehēdit i ciui tate Eugubij q multos hoies occiderat: ⁊ cum obediētia multa lup⁹ Frācisū secutus ē. Qui mādato ei⁹ biēnio supuiuēs māsit cuȝ hoib⁹ et pueris ⁊ canib⁹ neminē vltra ledēs. Sanct⁹ ad huc pontifex Siluester draconē ingētē ferreo annulo iposito i narib⁹ ei⁹ sine aliq̄ nocumēto i vrbe marīa ligauit. De leonib⁹ iteꝝ legim⁹ q̄ Danielē ƀuȝ dei nō offenderūt. Nā vt dr̄ Da niel. 14. c. fuit ipse in lacu in quo erāt septē leo/ nes dieb⁹ septē: qbus dari cōsuetuȝ erat quoti die duo corpora: ⁊ due oues: ⁊ tūc data nō fue/ runt eis vt deuorarent Danielē: q tū ptegente se deo liber cuȝ leonibus habitauit.

Qd̄ subiectio violenta est pp̄ter peccatum.

Ertia pena tpalis fuit subiectōis intro ductio. Si. n. nō peccasset hō tunc ho/ mini hō nō subijceret. Verūtamē vt ac cipi pōt ex dictis sancti Tho. 1. parte. q. 96. du/ plex est subiectio. Vna violentie. Altera ordi/ nis ⁊ reuerētie. Prima nō fuisset i statu inocē tie: q: penalis ē ⁊ dura. Scda vo q̄ nemini no cet fuisset i illo statu: q: reuerenter ⁊ cuȝ amore filij fuissent subditi parētib⁹ suis: vxores mari/ tis: ⁊ iuuenes senibus: ⁊ familia.

Qd̄ nō essent tot dānati si nō peccasset adā.

Varta pena qua punituȝ est pctm̄ pri/ moꝝ parētuȝ dicit eternalis. Nā illud peccatuȝ punit pena eterna tripliciter. Primo in paruulis. Secūdo in infidelibus Tertio in damnatis omnibus.

Prio illud pctm̄ punit pena eterna i puīis q in solo originali decedūt. Oēs qppe tales i eter nuȝ p̄uabunt visiōe dei: vt dic mgr̄ i. 2. dis. 33. De hac mā ⁊ sequēti de ifidelib⁹ dixi i q̄dragesi mali. 2º illd̄ pctm̄ punit i ifidelib⁹ pena eterna oēs qppe ifideles i sua ifidelitate moriētes eter nalr̄ dānati punient i iferno. Nec vo: nec tenē da: imo velut hētica reijciēda ē opinio coꝝ q di cūt vnūquēq̄ i sua fide saluari. Vñ scribit ex̄ d̄ sum. tri. ⁊ fi. ca. c. 1. Vna ē fideliū vniuersalis ecclīa: ex̄ quā null⁹ oio saluat. 3º punit pctm̄ p̄/ moꝝ parētū i dānatꝫ oib⁹. Tenēt qdē aliq: q̄ si stetisset hō i statu inocētie: soli fuissent nati q̄ mō sunt electi. Hoc videt asserere Grego. q i. 4. moraliū. c. 25. aut. Si parētē p̄mū pctī nulla pu tredo corrūpet: nequaq̄ filios pditōis generas set. Sȝ illi q nūc p redēptorē saluādi sūt: soli ab illo electi nascerent. Et si diceret q̄ multi electi nati sunt de parētib⁹ dānatis: ergo illi parētes

fuissent nati. Rñdet Landulfus in .2. suo. di. 20. q̄ isti electi fuissent geniti ex illis pētib⁹ electis. Quare aūt deus pmittat tot homies nasci quos ante secula vidit fore dānādos: ⁊ q̄r xp̄s q̄ misericorditer venit in mūdū ⁊ suo p̄cioso sāguine nos redemit: tā grādi pīculo tot hoīum pditoꝝ nō obsistit: ⁊ silia: nō ē nostꝝ iuestigare. Sed potius vnusqsq; timere dꝫ: ne ppi sua volūtaria scelera ⁊ delicta deputetur cū dānatis alijs igni gehēne. Et iō studeat opam dare vt p pniam ⁊ v̄tutis opa numero electoꝝ ascribatur: sicq; possideat eternū regnū: i quo xp̄s cū suis oīb⁹ viuit ⁊ regnat in secula scloꝝ. Amen

Sermo septimus de iudicio dei contra mūdum lasciuientem quādo diluuio perdidit homines peccatores.

Quam terribilia nimis sint iudicia dei: p̄ter ea q̄ de āgelis ruentibus ⁊ peccantib⁹ hoīb⁹ p̄mis enarrata sūt ondit adhuc nobis diluuiū illud gnāle: qd inūdauit tpībus Noe: quo paucis dētarat exceptis deleta ē omnis caro. Extēdit vtiq; tūc rex celoꝝ potētissimū brachiū suū: ⁊ cōtriuit supbiā hoīum maloꝝ. Nec iuētus ē q̄spiā: q valuerit effugere furorē illi⁹. Oēs pierūt oēs suffocati sunt in aqs inundātib⁹. Qua de re vt efficacius timor dn̄i ingerat cordibus nr̄is statui in hoc s̄mone de iudicio dei cōtra mūdū lasciuiētē disserere. Dicāq; qd v̄aciter in scripturis de diluuio quo carnales hoies puniti sūt continet: neq; put in textu biblie singula posita sūt explicabimus: sꝫ q̄dā principalia tm̄ ptractabim⁹ eo ordine quo i hoc dicendi genere auditorib⁹ facilius v̄itatē psuadere possumus. De diluuio igitur locuturi: tria mysteria declarabimus.

Primū dr̄ temporalitatis.

Scdm̄ causalitatis.

Tertiū terribilitatis.

De temporibus circa diluuiū cōsiderandis: primo de annis q fluxerūt ab adam vsq; ad diluuium. Capitulum primum

Pro ampliore dicēdoꝝ notitia ad tp̄s diluuij aiunt in hac pte v̄temus distinguemusq; quattuor tp̄a considerandā.

Primū tp̄s dr̄ mundialis durationis.

Scdm̄ retardate generationis.

Tertiū diuturne expectationis.

Quartū mensis determinationis.

Ab adam vsq; ad diluuium anni duo milia ducenti quadragintaduo

Primū tp̄s cōsiderādū circa diluuium dr̄ mūdialis durationis. In quo licet scire quot āni exacti sūt a p̄rincipio mūdi vsq; ad diluuiū. Et sm̄ Josephū ⁊ magistꝝ in historia scolastica: ab adam vsq; ad diluuiū fluxerūt āni duo milia qngenti qnquagintasex Scdm̄ vo Hiero. Eusebiū ⁊ .70. iterp̄tes: ⁊ oēs tam grecos q̄; latinos fuerūt āni duo milia ducēti q̄draginta duo. p hac v̄ia ānoꝝ nō dꝫ qs turbari: potissimū: q̄r āni a diuersis diuersimode cōputātur. Est. n. ānus maximus de quo dicit Macrobi⁹. 2. li. sup sōnū Scipionis: ⁊ tulli⁹ li. 2. de nā deoꝝ in .6. de republica qd cōplet cū sol ⁊ luna ⁊ oīa sidera firmamenti ad eūdem locū vnde semel pfecta sūt redierint Hūc annū Varro confici cōscripsit in q̄dragita milib⁹ annis. Et dicit aug. li. 12. de ciui. dei platonici vo in qndeci milibus ānis, put refert Macrobius. li. 2. super sōno Scipionis. Ptolemeus vo in li. Almagesti dixit annū maxiū cōpleri in trigitasex milib⁹ annis. Sꝫ Restaurus modernus phs ⁊ astrologus i primo li. d̄ cāis eē mūdi dixit: q stelle fixe ⁊ errātes mouētur v̄sus orientē quattuor gradib⁹ nec vlteri⁹: ⁊ post retrogradādo alijs quattuor gradib⁹ retro redeūt: ⁊ mot⁹ iste nūq; cessat ab hoc ordie Quare celū nūq; faciet opatōes tales quas semel fecit: cū semp tēdat ad pducēda noua propter maiorē nobilitatē ⁊ pfectōnem ipsius. Jdō nec ānus maxim⁹ pōt poni. Est ānus solarius q duob⁹ mōis accipit. Vno mō, put ē annus reuolutōis scribit Ptolemeus li. 3. almagesti. 1. c. Est tp̄s motus solis: quo sol semel circuit duodeci signa zodiaci: redeūdo ad primū punctū sui circuli. Qd q̄dē fit in trecētis sexaginta qnq; diebus ⁊ sex horis. Ann⁹ vo vsualis tribus cōtinuis ānis cōtinet dies trecētos sexagitaqnq;. Sꝫ q̄rt⁹ annus q dr̄ bissextilis pficit in trecētis sexagitasex dieb⁹. Nā ille sex hore que supabūdāt a trecētis sexagitaqnq; dieb⁹ nō cōputāt in trib⁹ priorib⁹ ānis: sꝫ i q̄rto cōstituunt vnū diē: ⁊ vocat ānus bissextilis. Et si sic sex hore nō itercalarēt i qbuslibet quattuor annis successu tp̄is variarēt principia ⁊ fines tēpoꝝ: ⁊ solēnitates q̄ sūt i hyeme repirēt i estate: quare scā mr̄ eccl̄ia singulo quadriēnio accepit diē vnū: q vocat bissext⁹: quasi ex bis sex horis collectus: ⁊ p hūc bissextū stāt firma i kledario pricipia ⁊ solēnitates tp̄um. Est adhuc ānus lunaris cōtinēs duodeci lunatōes quaꝝ q̄libꝫ cōti

nct dicz

net dies vigitinouē cū dimidia: ergo dies hui⁹ anni sūt trecēti qnquagintaquattuor: estqȝ minor solari dieb⁹ vndeci: s; u q̄i ē bissexti⁹ duodeci. Quid plura ānus vt p̄dixim⁹ apud varias natōes dispari nūero p multa secula fluctuauit Et vt cōmemorat Aug. li. 15. de ci. dei. et Plinius li. 7. de nāli historia: egyptij quattuor mēsib⁹ annū terminabāt: archades tribus: archanane sex. Latini tredeci. Ex qbus nullū fit p̄iudiciū historice v̄itati: si inter scriptores rex gestarū de nūero annox tāta suborta videat̄ dūia. ad uertēdū .n. ē vt nullo mō mūdū et hoies fuisse sp̄ teneam⁹. Hic fuit error Metrodori chij: q sm Eusebiū li. i. de euangelica p̄paratione dixit vniuersū fuisse semp: q: si eēt scm: eēt a non ente. Fuerūt et alij phi: vt Pythagoras samius. Archita terētinus: et Theofrastus: ac pipatetici fere oēs qui vt scribit Censorin⁹ ad Cirillū in li. de natali die: affirmauerūt hoies sp fuisse. Cōtra quos Aug. li. 11. de ci. dei. c. 9. sic ait. Si sp fuit humanū gen⁹: quonāmodo vex loq̄tur historia gentiliū narrans q fuerūt quarūcūqȝ rex inuentores: q primi liberaliū disciplinarū aliarūqȝ artiū istitutores: vel a qb⁹ primū illa vel illa regio: psqȝ terrax illa atqȝ isula, incoli cepit: hec ille. Qui doctor exim⁹, nō imerito ad historias recurrit: q: vt inqt Tulli⁹ li. d̄ oratore. Historia ē testis tēpox lux v̄itatis et nūcia vetustatis. Nos v̄o scripture scē adherere debem⁹: q̄ veridica narratione cōmemorat ab vno adam gen⁹ hoium multiplicatū. Scripsit āt moyses historiā genesis ex reuelatōe diuina Vn̄ Hiero. in epl̄a ad Paulinū ait. Manifestissima ē genesis in qua de creatōe mundi de exordio generis humani: de diuisione terre: d̄ cōfusione linguarū et gentiū: vsqȝ ad exitū scribit hebreox. Sicut ergo cepit mund⁹: sic ceperunt eē hoies. Et vt docet Tho. i. pte. q. 61. solus de⁹ pater fili⁹ et sp̄us scūs ē ab eterno. Hoc fides catholica tenet: et oē cōtrarium ē hereticū Sic. n. creaturas de⁹ pduxit: q eas ex nihilo fecit. i. postq̄ nihil fuerāt. Jō ab adaȝ vsqȝ ad diluuiū termin⁹ assignat̄.

Quare noe distulit generare vsqȝ ad qngētesimum annum.

S Ecundaȝ tp̄s circa diluuiū cōsiderandum dicitur retardate gnātionis. Volēs eqdē scriptura de diluuio mētōem facere: gnātōem noe tāgit. Noe v̄o cuȝ qngētox eēt annox genuit Sem Cham et Japhet. vbi dubitare cōtingit quare noe vsqȝ ad qngētesimū annum distulit gnāre. Rn̄det Nico. d̄ lira. q doctores hebrei dicunt hoc scm eē et eo q deus disposuerat eum saluare in diluuio cuȝ tota sua posteritate. Si āt ante qngentesimū annū gnāsset fuissēt tot ex eo et filijs ei⁹ multiplicati et fuissent iter eos multi mali: d̄ qbus nō eēt dignū vt saluaretur. Nā si i trecētis qnquaginta ānis qbus noe vixit post diluuiū vt habetur Gen. 9. c. ex trib⁹ eius filijs vigitiquattuor milia et cētū viros extra mulieres et puulos peccatos affirmat Filo: vt refert magister in historia scholastica: qd fuisset i quadringētis ānis. Jnsup tot psone cum necessarijs ad vitā p annuȝ integx quo durauit diluuiū nō potuissent competēter in archa collocari. Quare deo volente cum qngentox eēt ānox filios gnāuit: cuȝ quibus et vxoribus salu⁹ factus ē in archa. Verū tamē pleriqȝ dubitāt de matusalē. Scdm. n. cōputatōem. 70. iterp̄tum vixit. 14. ānis post diluuiū: sed nec legitur i archa fuisse: nec trāslat⁹ vt enoch. Et qdā dicunt q mortuus fuit an̄ diluuiū. 7. annis. Hiero. asserit q eodeȝ āno in quo fuit diluuium: qd̄ ēt diligēs cōputatio annox ei⁹ sm Genesim manifestat. Tūc oēs in numero annox eius vite cōueniunt. s. q fuerunt oēs dies eius āni nōgenti sexagintanouē vt dicitur Gen. 9. c.

Qd̄ deus p cētū ānos p̄dicari voluit diluuiū

T Ertium tp̄s circa diluuium cōsiderandū dicitur diuturne expectatōis. Pro sua qppe pietate de⁹ benign⁹ anq̄ʒ disperderet pctōres illius tpis: diutius expectauit: et monuit vt ad pniam redirēt. Nā sm augu. li. 15. de ci. dei. c. 24. cum dixit de⁹ ad noe. Erūt dies ei⁹ cētum vigīn ānox: nō d̄ termino humane vite locutus ē: s; de termino ad pniaȝ assignato. Nāqȝ centuȝ ānis archa legit̄ fabucata: vt refert magister i historia scholastica et noe verbo et scō diluuium p̄dicabat. Verūtamē illi hoies nequā deridebāt eū: et minabāt̄ q ante q̄ʒ ipse archā igrederet̄ si diluuium supueniret interficerent illum.

Quod de mense maio inundauit diluuiuȝ.

Q Uartum tp̄s circa diluuium dicit̄ mēsis determinatōis: quo. s. mēse diluuiū illud venisse credit̄. Et ad hoc dicit magister in historia scolastica q fuit mēsis mai⁹: q ab hebreis dicit̄ isan: a macedonib⁹ yon: a latinis maius. De isto mense lata ē iter auctores dissensio. Titus liuius primo li. ab vrbe cōdita. et Varro li. 6. d̄ origine ligue latine. et beda

li. de tpibus. dicunt Romulum diuisisse ppl'm romanū in maiores & iuniores: vt altera ps cōsilio: alia armis rē publicā tueref. In honorem ergo vtriusqz ptis hūc maiū: sequentem iuniū dixit. Aug. vo cōtra Faustū. tertiū inqt mensez veteres dixerunt maiū a maia: quā Mercurij matrē colebāt deā: exquo oēs mercatores illo mēse sacrificabant Maie & mercurio. Papias vult vt dicaf maius a madēdo: qz hoc tpe ros pcipue cadat madefaciēs terrā: seu qz tunc oriantur hiades stelle pluuiales.

Qđ diluuiū fcm ē volente deo, pper pctā hominū pmenda: que si non fuissent nec diluuiū inundasset. Capitulum secundum.

Iam disputandū ē cōtra curiosos de cā diluuij: qm plerigz nolūt, pper peccata hoim diluuiū iundasse. Iccirco vt de hac re vitas clarius elucescat: notabimus q̄tuor cās: que a multis diuersimode solent assignari.

Prima dr celestis influentia.
Scđa demonū malicia.
Tertia potentū violentia.
Quarta oīs carnis imunditia.

Qđ influentia celi nō fuit cā precipua & principalis diluuij.

Prima cā diluuij assignaf a qbusdā celestis īfluentia. Di. n. dicūt qz si tpe illo oēs fuissent iusti & sci: adhuc diluuiū supuenisset: & hoc, pter dispōnem celi. s. pter cōiunctōem planetaꝝ frigidoꝝ & humidoꝝ talem effectū causantium. Nā vt dicit Seneca i li. de nālibus qōibus. Dixit Empedocles arsurā eē terrā cū vniuersa sidera cōuenient in signo cancri: & vniuersalē iundatōem futurā: cū eadē turba sideꝝ cōuersa in capricorno pueñit. Igitur aiūt isti diluuiū ex cā nāli sicut & alia diluuia cōsueuerūt qnqz puenire: vt. n. iqt Ysidor' li. 13. ethimol. i achaia fuit diluuiū Iacob patriarche & Ogigi tpibus q eleusine conditor & rex fuit. Idem Ysidorus narrat qz recitat Orosius li. 1. qz anno octingentesimo decimo ante vrbē cōditā aquaꝝ illuuies maiorē ptem ppłoꝝ thessalie absūpsit: paucis p refugia montiū liberatis: maxie in mōte parnaso: i cuius circuitu Deucalion tūc regno potiebaf. Qui tunc ad se ratib' cōfugiētes susceptos fouit & aluit: a quo, pptera gen' hoium grecoꝝ fabule ex lapidib' ferūt repatum. De hoc deucaliōe mētōem facit Iuuenalis li. pmo q ait. Exquo deucaliō nimbis tollētib' equor Nauigio mōtē ascēdit sortesqz poposcit. Paulatiqz animis caluerūt mollia saxa. Et marib' vidas ōdit pirrha puellas. Quicqd agūt hoies votū timor illa voluptas. Gaudia discursus nostri ē farrago libelli. Ysidorus li. 17. ethimol. c. 3. dicit. Farrago a farre dicta. Est. n. herba ordeacea adhuc viridis nec dū granis ad maturitatē turgētib' Ouidius isup li. 1. metamorphoseos ita inquit. Deucaliō lachrymis ita pirrhā affaf abortis. O soror o cōiūx o feia sola supstes. Quā cōe mihi gen' & patruelis origo. Deinū thorus iunxit: nūc ipa picula iungūt. Feraꝝ quascunqz videt occasus & ort'. Nos duo turba sum': possedit cetera pōt'. Et ibi Ouidi'. Missā viri manib' fpēm traxere viroꝝ. Et de femineo ē repata feia iactu. Inde gen' durū sum' expiēsqz laboꝝ. Et documēta damus q̄ sumus origie nati. Famosū ergo fuit illud diluuiū de quo ipsi ēt poete tanta cecinere. Nec tñ nisi a cā nāli, pcessit. Sz ne multū inutiliter cōtēdam' dicit Nic. de lira qz nobis satis eē dz testimoniū scripture q̄ diluuiū asserit firmiter iundasse i penā peccati. Possum' tamē dicere fm Ric. in. 4. di. 47. qz pductōem ignis purgātis mūdū i fine seculoꝝ pcedet vehemēs siccitas nālr gnāta illius ignis, pductōi cōcordās: nō tñ sicut dispō necessaria: sz cōgrua. Ita diluuiū aq potuit pcedere aliqua dispō planetaꝝ frigidoꝝ & humidoꝝ: cōcurrens ad nutū dei ad talē aqꝝ iundatōem. Jō influentia illa nō fuisset si deus non statuisset diluuio pimere se spnētes.

De demōibus icubis & succubis: & gigātib'.

Secunda cā diluuij ab aliqbus assignaf demonū malicia. Scribiť nāqz Gen. 7. Videtes filij dei. i. demōes fm expositōem istoꝝ: q dicūtur filij dei, pter nāz spiritualē: filias hoium qz eēnt pulchre miscuerūt se i spē humana cū mulierib': & ide sunt nati gigantes. Magister in historia scholastica dicit. Putuit eē vt icubi demones genuerit gigantes a magnitudine corpoꝝ denomiatos. Sed imanitati corpoꝝ respōdebat imanitas aiorum Verūtñ nō acceptaf hoc qz gigātes nascāf ope demonū icuboꝝ & succuboꝝ: qz & ipsi nati sunt ex viris & mulierib': sicut & ceteri hoies. Nam de Og rege Basan Deuterono. 2. & 3. c. dicitur qz monstraf lectus eius ferreus nouē cubitos habēs lōgitudinis. & 4. altitudinis. Et. i. Reg. 15. c. legif de Goliath qz erat altitudinis sex cubitoꝝ & palmo. In crōica Ricobaldi repperi qz tpe clemētis pape scđi rome cadauer in

uentum

uentũ ẽ gigantis icorpus tũ magnitudinis isolite: cui erat tale epitaphiũ. Filius euādri pallas quē lancea turni Militis occidit more suo iacꝫ hic. Hec iõ dicimus: qꝛ ẽt nālr gigantes pñt absqꝫ demonibus generari. Et iõ vꝛꝝ illi qui erāt diluuij tpe nati sunt vt ꝓtactũ ẽ demonibꝰ cooperantibus in dubiũ vertitur. Sed posito ꝙ sic eēt: nõ ꝓpterea deꝰ diluuiũ inundare fecit qm̃ vt dicit Nico. de lira. Diluuiũ datũ ẽ in penā hominũ: nõ demonũ.

Q ð tpe diluuij filij potentuꝫ ẽt vi carnaliter cõcubebāt cũ filiabus pauperũ.

Tertia cā diluuij assignaꝶ ab alijs potētum violentia. Dicit. n. rabbi Salomõ ꝙ filij dei accipiũtur ꝓ filijs iudicuꝫ et potētum. Qui qñ videbāt filias subditoꝝ pulchre ornari: ꝛ qñ dabātur ad nuptias accedebāt ad eas: cognoscēdo carnalr añq̃ mariti eas cognoscerēt. Et lꝫ sic potuerit eē tñ hec nõ ẽ totalis causa: sed quarta que sequitur.

Q ð ꝓpter petā carnis deus misit diluuium.

Quarta cā igiꝶ q̃re diluuiũ fieri voluit ðus: fuit ois carnis imũdicia. Dicitꝶ qdē in textu biblie. Ois caro corrupat viā suā. Alij itaqꝫ filij dei ſm Nico. de lira intelligũtur q descēderũt de Seth q ab adā istructi fuerũt i cultu diuio p filias hoium itelligunꝶ mulieres descēdētes de Cayn: q̃ erant lubrice lasciue ꝛ dissolute. Et ð illis ꝓcepat Seth filijs suis de volũtate dei: vt nõ ꝯherēt cũ eis. Ipsi vo fecerũt ꝯtrariũ. Qꝛ tñ hic fit mētio ð filijs Seth ꝛ filiabꝰ Cayn: notādũ ẽ ſm magistrũ i historia scholastica: q allegat scm̃ Methodium cui i carcere exñti ꝓ amore xpi: scā fuit reuelatio ð tpibus pmis ꝛ nouissimis dicētē: ꝙ adaꝫ ꝛ eua vgines egressi sũt de padiso. Et hoc vñ dꝫ Hiero. ad Eusto. cõfirmat dicēs. Eua i padiso virgo fuit post tunicas pelliceas sũpsit initiũ nuptiaꝝ. Anno xv vite adā. 15. natus ẽ et Cayn ꝛ soror eiꝰ Calmana post alios. 15. ānos natus ẽ abel ꝛ soror eius Delbora. Et iõ natꝰ ẽ primus Cayn pessimus q̃ȝ abel iustꝰ vt oñderetꝶ ꝙ i adā tota generis hũani massa dãnata ẽ: ꝛ qñ aliqs ex ea vas scificatõis efficiꝶ: nõ hoc ꝓuēit ex nã: sꝫ ex dei vocātis misericordia. anno vite ad i cētesimo trigesimo Cayn occidit abel ꝛ lurē eũ adā ꝛ eua cētũ ānis. Locꝰ i quo lurerũt dr vallis lachrymaꝝ iuxta Ebron. Cayn q̃ pessimꝰ remāsit q pmꝰ termios terre posuit ad calliditatē: fallaciāqꝫ ꝓduxit pmꝰ in terra supbiuit post adā i padiso. pmꝰ homicidiũ ꝑpetrauit: primus ciuitates edificauit murisqꝫ muniuit: ꝛ hoies male agētes i vrbibꝰ collegit ſꝫ iosephũ Cayn itaqꝫ cognouit vxorē suā q̃ pepit enoch Enoch genuit Irad. Irad mauiael: Mauiael matbusael Mathusael lamech. Hic pmꝰ. s. lamech bigamiā itroduxit: ꝛ sic adulteriũ cõtra legē dei ex nā fecit. In pma. n. creatõne vnica vnice scā ẽ mulier: ꝛ deus p os ade decreuerat vt eēnt duo i carne vna. Hic āt accepit duas vxores Ada ꝛ Sellā. Genuitqꝫ Ada Iabel q adinenit portatilia pastoꝝ. i. tētoria ad mutāda pascua. Nomē fratris eiꝰ Tubal. s. pr̃ canētiũ i cythara ꝛ orgāo. Nõ istoꝝ qdem q̃ lõge post inuēta fuerũt: sꝫ inētor fuit musice ꝛ cõsonātiarũ vt labor pastoralis q̃si i delitijs verteret. Et qꝛ audierat adā ꝓphetasse ð duobus iudicijs: ne piret ars iuēta: scripsit eā i duabꝰ colũnis i q̃libet totā ut dicit Iosephus. vna marmorea altera latericia q̃rũ altera non dilueretꝶ diluuio altera nõ solueretꝶ icēdio. Sella genuit Tubalcayn: q ferrariā artem pmus inuēit: res bellicas decēter exercuit: sculpturas operum vel hoium i metallis i libidinē oculoꝝ fabricauit. Sicqꝫ vsqꝫ ad tps diluij gnãtio Cayn sp excreuit nũero ꝛ malicia ac iniqtate. Gnãtio vero Seth istructa erat i diuio cultu Dicit. n. strabꝰ ꝙ post mortē abel vouit Adā nõ vltra se vxorē cogniturũ: sꝫ deo iubēte p āgelũ fregit votũ vt dei filius de eo nasceretur. Quare cognouit vxorē suā ꝛ natꝰ ẽ Seth q genuit enos. Enos genuit Caynan: Caynan genuit Malalehel Malalehel genuit Iareth: Iareth Enoch: Enoch matusalē: Matusalē Lamech. Addidit magister historiarũ ꝙ breuiter legislator generatões ade trāsit festinās ad tpa abrahe patris hebreoꝝ: ꝛ plures subiicet ade filios ꝛ filias. Ex qbus oibus vt ad ꝓpositũ redeamꝰ pꝫ ꝙ nõ abrahe ꝓhibitũ fuerat: sꝫ his q descenderāt de Seth ne inirēt mr̃imonia cũ filiabus ðscēdētibꝰ ð gnãtõe Cayn: ꝛ tñ cõtrariũ facere nõ erubuere. Inqt ad hec sanctꝰ Methodius ꝙ filij Cayn abutebātur vxoribus fratrũ suorũ nimijs fornicatõibus: deinde mulieres i vesaniā verse supgresse viris abutebanꝶ: tādē exarserũt hoies in alterutrum coeuntes. Abundabāt petā imundissima carnis i oibus excepto Noe ꝛ vxore: filijs eius: ꝛ vxoribus eoruꝫ: qꝛ petā illa nephandissima deũ prouocauerunt vt diluuio extingueret cõcupiscēnam hominum

De terribilitate diluuij: quo tanta strages facta ẽ cõtra hoies ꝛ aialia. Caplm .3.

Udite obsecro oēs ppl'i peccatores q̄ꝫ
terribile fuit iudiciū illud a quo se hoīes
defendere nō valuerūt. Timete deuꝫ ꝛ
humiliate in cōspectu ei⁹ corda vr̄a. Nō. n. est
potentia: nō fortitudo: nō cōsilium cōtra dn̄m.
Ipse fuit qui vires gigantuꝫ cōtriuit: ꝛ deleuit
aquis inundātib⁹ oēm carnē. Si autē cōprehē
dere velimus illius diluuij terribilitatē: q̄tuor
cōsiderare debemus.

Primo terre deteriorationem.

Secundo animaliū occisionēꝫ.

Tertio paruuloꝝ submersionem.

Quarto tantoꝝ hominū peremptionem.

Q̄ꝺ ꝓpter aquas diluuij terra deteriorata ē

Rimo ꝯsiderem⁹ terre deteriorationē
Dicit magister in historia scholastica ex
ponendo vba dei. s. Disꝑdā eos cum
terra. i. cū fertilitate terre. Tradūt. n. vigorem
terre: ꝛ fecunditatē longe inferiorē eē post di/
luuiū. Vn̄ esus carniū homini cōcessus est: cuꝫ
antea fructib⁹ victitaret. Nec mirꝝ q: tā diu fuit
terra coopta aquis diluuij: que pro maiori pte
vt dic̄ Nico. de li. fuerūt de mari oceano salso.

Q̄ꝺ aīalia ꝛ volucres piere exceptis piscib⁹

Ecūdo cōsiderem⁹ diluuij terribilitatē
pp aīaliū occisionē. Vt. n. igr̄ tert⁹ bi/
blie mortua est oīs aīa viuēs sup terrā:
oīa aīalia: oēsq; volucres: exceptꝭ q̄ erāt i archa
Nō fuerūt mortui pisces: q: vt dicit Ni. de li.
peccata ꝯmissa erāt i terra ꝛ i aere nō aūt i aqs.

Q̄ꝺ paruuli periere in aquis diluuij.

Ertio cōsiderem⁹ diluuij terribilitateꝫ
pp paruuloꝝ submersionē. Erant illo
tpe tot puuli: tot ad vbera matrū pēdē/
tes: q tamē ꝓ paterno scelere oēs eiulātes lamē
tantesq; submersi sunt. Qualiter aūt filij puniū
tur pro peccatis parentū dixi in quadragesima
li in sermone de ira dei.

Q̄ꝺ oēs hoīes suffocati sūt. Noe ꝛ suis exceptꝭ

Uarto cōsiderem⁹ illi⁹ iudicij terribili/
tateꝫ ꝓpter tantoꝝ hominū pemptōeꝫ.
Cōpleta siqdē archa iuxta dei ordina/
tionē: dixit de⁹ ad Noe. Ingredere i archaꝫ tu
ꝛ filij tui: vxor tua ꝛ vxores filioꝝ tuoꝝ tecum.
Magister in historia scholastica. Seorsuꝫ vi/
ros: seorsuꝫ mulieres nominauit dn̄s: cū de in
gressu loquereꝛ: ac si diceret. Tempore afflic/
tionis cessandū est ab amplexib⁹ mulieꝝ. In
exitu vo dixit de⁹. Egredere de archa tu ꝛ vxor
tua. Cōiuncti iubenꝛ exire: q disiuncti intraue/
rant. Ac si diceret eis. Nūc redijt tp̄s ample/
xandi: vt multiplicemini sup terrā. Mox eniꝫ
subiūxit. Crescite ꝛ multiplicamini. dicit Rab
bi Salomon: q: in archa nō fuit cōcubitus ho/
minū: nec auiū: nec bestiaꝝ ꝓpter vniuersaleꝫ
mundi tribulationē. In articulo itaq; diei illi⁹
intrauit Noe in archaꝫ iuxta p̄ceptū dn̄i cū om
nibus aīalib⁹ ꝛ volucrib⁹ deputatis. Que fm
magistruꝫ in historia scholastica nutu diuino: et
angeloꝝ ministerio adducta fuerūt. Refert ni
co. de lira. q: articulus iportat rē distinctā ꝛ ma
nifestā. Deus nāq; ingredi fecit Noe de die
clara ꝛ manifesta: ad ostendendū q: poterat eū tue
ri a malis hoib⁹ illius tpis q cōminati fuerāt eū
occidere. O qd fuit videre ꝛ q̄ꝫ tremēdū specta
culuꝫ illud: qn̄ subito nebulosus aer fuit effect⁹
ꝛ ventiq; stridere ceperūt. Tonabat ether: toni/
trua audientes terrebāt: ꝛ cataracte celi. i. nu
bes aperte sunt. Secūdū Nico. de li. loquitur
scriptura metaphorice: nec dicit de celo stellato
sꝫ aereo: vbi generanꝛ nubes ꝛ pluuie. O quā
tus oium luctus mox insonuit. Quot lamenta:
dū breui spacio crescentes aque rapere cepe/
runt corpora mergēdoꝝ. Videbat pater sub/
mergi filiū. Videbat frater fratrē: ꝛ ipse necā/
dus clamabat ad sidera. Heu heu p'im⁹ in aqs
Filius prēꝫ aut matrē forte p̄cabatur. Adiuua
me natū tuū ꝑeūtē. At ille rn̄dere poterat. O
me miseꝝ ꝛ ego tecū pereo. Vix puto ptrāsijt
dies: q maior pars defecit in aqs diluuij. Et
si q forsan in montib⁹ erāt: suffocati sunt tandē
ꝛ ipsi: qm̄ pluit. 40. dieb⁹. ꝛ. 40. noctib⁹: et aq̄
multi plicate supauerūt oīa cacumina montiū.
Expgiscimini ergo o peccatores polluti. o car/
nales et lasciui. o sacrilegi et incestuosi. o libidi
nibus spurcissimis fedati: et timete regē regū
deū nostrū. Deponite veterē vitā: abijcite volu
ptates: corrigite malos mores: vt sic ipse mise/
ricors pater liberet nos ab omni malo i p̄nti: et
in futuro largiaꝛ gloriā sempiternam. Amen.

Sermo octau⁹ de mulierib⁹: q̄ occasio sunt
multoꝝ pctōꝝ ꝓpter que indignaꝛ deus.

Ropter mulieꝝ ꝯdi
tōes noxias
in grādia pctā sepenumero lapsi
hoīes deū irritāt: vt sue iustitie i
illos furoreꝫ effundat. Et q̄uis
ita forte facile dep̄hēdi possit ex
relatis i duob⁹ p̄cedētib⁹ s̄moib⁹. verūtn̄ vide
mus q̄tidie p̄rias flagellari. qd̄ ꝓbi ꝛ sci viri ar
bitranꝛ fieri: q: indignaꝛ de⁹ pp inordinatos ex
cessus: ornat⁹ mulieꝝ: et pōpā imo ihonestatē
vestimētoꝝ

vestimẽtoꝝ. Adeo vtiqꝫ inualuit iaꝫ vbiqꝫ ꝑni/
tiosa ⁊ detestabilis ꝯsuetudo hui⁹ dissolutõis:
ꝙ nulla forti ꝑsuasione p̃dicatoꝝ põt aboleri.
Ex hoc multiplicate sunt vsure rapine fraudulẽ
tie ⁊ iniq̄ssime extorsiões. Quinimo cũ iuuẽcu
le multe nuptui tradi nõ possint: ⁊ alijs facultates nõ suppetant ad suis vanitatib⁹ satisfaciẽdũ
nouit de⁹ qd inde sequat. Ob id ḡ statui i p̃nti
nostro sermone de mulierib⁹ verba facere. De
quibus dicturi tria mysteria declarabimus.

Primũ dicit productionis.

Secundũ cõmendationis.

Tertiũ reprehensionis.

Qð deus benedictus ꝑduxit mulieres ad
perfectionẽ vniuersi. Capi. .I.

Ita obiurgãda puto vitia mulieꝝ: vt sexus ipse nõ cõtẽnat neqꝫ ille q̃ ꝟtutib⁹
florent occasionẽ sumãt desperãdi. Idcirco i hoc mysterio primo mulieꝝ ꝑductionem
inuestigabimus sub quattuor dubijs.

Primũ: vtrum mulier ꝑduci debuit cum alijs
creaturis.

Scðꝫ: vtꝝ mulier fuerit imediate formata a dõ

Tertiũ: vtrũ mulier fieri debuit ex viro.

Quartũ: vtꝝ mulier ꝑducta sit ad imaginẽ dei

Primũ dubiũ inuestigãdũ ẽ: vtrũ mulier ꝑ
duci debuit cũ alijs creaturis. Et arguũt qdã ꝙ
nõ. p̊ qꝛ dicit ph̄s in li. de generatõe aialiuꝫ: ꝙ
femina ẽ mas occasionat⁹. Sꝫ nihil occasionatuꝫ ⁊ deficiẽs debuit eẽ in reꝝ ꝑductõe: ḡ mu/
lier nõ debuit ꝑduci. 2°. Occasiones pctõꝝ
sunt amputãde. Sꝫ de⁹ p̄sciuit ꝙ mulier futu/
ra eẽt viro in occasionẽ peccati: ergo nõ debuit
mulierẽ ꝑducere. Refert Lact. li. 3. ꝙ Plato
de quattuor agebat deo grãs. Primo ꝙ hõ na
tus esset nõ aial brutũ. 2° ꝙ grec⁹ poti⁹ q̃ bar/
barus. 3° ꝙ athenis ⁊ tẽpore Socratis. 4° ꝙ
mas poti⁹ q̃ꝫ femina. Rñdet his Tho. I. pte
q. 92. ꝙ necessariũ fuit feminas fieri sicut scri/
ptura dicit Gen. 7. i adiutoriũ viri: nõ qdẽ i ad
iutoriũ alicui⁹ alteri⁹ opis vt qdã dixerũt: cuꝫ ad
qðlibet aliud op⁹ ꝯuenienti⁹ iuuari possit vir ꝑ
aliũ viꝝ q̃ꝫ ꝑ mulierẽ: sꝫ i adiutoriũ generatõis
Ad illud ꝟo qð p̊ obiectũ ẽ dicit Tho. 2. 2. ⁊ in
4°. di. 44. ꝙ q̃uis mulier generet ꝑter itẽtio/
neꝫ nature pticularis: ẽ tñ de intẽtõe nãe vniuer
salis q̃ vtrũqꝫ sexũ reqrit ad ꝑfectã humane spẽi
generatõeꝫ. Dicit ḡ mulier aliqd deficiẽs ⁊ oc
casionatũ: qꝛ ꝟtus actiua q̃ ẽ i semine maris in
tendit ꝑducere simile sibi ꝑfectũ ẜm masculinũ
sexũ. Sꝫ ꝙ femina generet h̊ ẽ ꝑꝑ ꝟtutis acti/
ue debilitatẽ: vel ꝑꝑ aliquã materie indispositio
neꝫ: vel etiã ꝑꝑ aliquã trãsmutationẽ ab extrin/
seco: puta a ventis australib⁹: q sunt humidi: vt
dicit Ari. li. de aialib⁹. Ad scðm ꝟo qð addu
ctũ ẽ dicit Tho. ꝙ si oĩa ex qb⁹ hõ sumpsit occa
sionẽ peccãdi de⁹ subtraxisset a mũdo: remãsis/
set vniuersuꝫ iꝑfectũ. Nec debuit cõe bonũ toll
vt vitaret pticulariter malũ: ꝑsertiꝫ cũ de⁹ noui
ordinare malũ omne i bonũ. Scðꝫ dubiũ erat
vtrũ mulier fuerit imediate formata a deo. Rñ
det ad hoc Tho. vbi. s̄. ꝙ sol⁹ de⁹ q ẽ nature in
stitutor põt ꝑter nature ordinẽ res i eẽ ꝑduce/
re. Et ideo solus de⁹ potuit vel viꝝ de limo ter/
re: vl mulierẽ de costa viri formare. Vñ Aug.
li. 9. sup Gen. ad lrãm. Formare vl edificare
costã vt mulier eẽt nõ potuit nisi de⁹: a q̊ vniuer
sa nã subsistit. Et iteꝝ ibi. Qð ministeriũ ãgeli
exhibuerũt deo in formatõe mulieris nescim⁹.
Certũ tñ ẽ: ꝙ sicut corpus viri de limo nõ fuit
formatũ ꝑ angelũ: ita nec corp⁹ mulieris de co/
sta viri. Et iteꝝ ibidẽ Aug. Nõ habuit prima
reꝝ cõditio: vt femina oĩs sic fieret: sꝫ tñ h̄ ha
buit: vt sic fieri posset. Et ideo ẜm causales rõ/
nes p̄stitit corp⁹ mulieris in p̄mis opib⁹: non
ẜm potẽtiã actiuã: sed ẜm potentiã passiuã tñ i
ordineꝫ ad potentiã actiuã creatoris. Tertiũ
dubiũ fuit vtrũ mulier debuit fieri ex viro. Et
posset qs arguere ꝙ nõ: qm sexus cõis ẽ hoib⁹
⁊ alijs animalib⁹. Sed in alijs animalib⁹ femi
ne nõ sunt facte ex maribus: ergo nec i hoĩe fie
ri debuit. 2° arguit: qꝛ eoꝝ q̃ sunt eiusdẽ spẽi ẽ
eadẽ materia. Sꝫ mas ⁊ femina sunt eiusdem
speciei: ergo femina fieri debuit ex limo terre si
cut ⁊ vir. 3° mulier facta est in adiutoriũ gene
rationis: sed nimia ꝓpinquitas reddit ad hoc ꝑ
sonã ineptã. Vñ ꝑsone ꝓpinque a m̃rionio ex/
cludunt: vt pꝫ Leuitici. 18. c. ergo mulier non
debuit fieri ex viro. Rñdet his oĩbus Tho. ꝙ
mulier ex viro formari debuit ꝑꝑ tria. Prio
qdẽ vt in h̄ q̃dã dignitas p̄mo homini ꝟuaret:
vt scðm rei similitudinẽ esset ipse principiũ to/
tius sue speciei sicut de⁹ est principiũ toti⁹ vni/
uersi. Vñ Paulus dixit Act. 17. c. ꝙ de⁹ fecit
ex vno omne gen⁹ hominũ. Scðo mulier fa/
cta ẽ ex viro: vt vir magis mulierẽ diligeret: et
ei inseꝑabili⁹ inhereret: duꝫ cognosceret eã ex se
eẽ ꝑductã. Vñ dr̄ Gen. 2. Ex viro sumpta est
q̃obrẽ relinquet hõ patrẽ ⁊ matrẽ ⁊ adherebit
vxori sue. Et hoc maxime necessariũ fuit i spe/
cie humana: in q̃ mas ⁊ femina ꝯmanent ꝑ to/
taꝫ vitã: qð non contingit in alijs animalibus.

Tertio mulier facta est ex viro: qr vt phs dicit 8. ethicoꝝ. mas ⁊ femina coniungunt in hominibus nō solū ꝓpter necessitatē generatiōis: vt in alijs animalib⁹: sed etiā ꝑ domesticā vitā: in qua sunt aliqua opa viri ⁊ femine: ⁊ in qua vir est caput mulieris. Vñ cōuenienter ex viro formata est mulier: sicut ex suo principio. Quarta ratio addi pōt sacramētalis. Figurat̄. n. ꝑ h̄ q ecclesia a xp̄o sumit principiū. Vñ apl's dicit ad Eph. 5. c. Sacramētū hoc magnū est: ego aūt dico in xp̄o ⁊ in ecclesia. Et per hoc p3 rñsio ad primū. Ad secūdū dicit Tho. q materia est ex qua aliquid fit: natura aūt creata h3 determinatū principiū: cū sit determinata ad vnū h3 determinatū ꝓcessum. Vñ ex determinata materia ꝓducit̄ aliqd in determinata specie. S3 virtus diuina cū sit infinita: pōt idē fm speciē ex quacūq3 materia facere: sicut viꝝ ex limo: ⁊ mulierē ex viro. Ad tertiū dicit Tho. q ex naturali generatione cōtrahit̄ qdā ꝓpinquitas q̄ matrimoniū īpedit. S3 mulier nō est ꝓducta a viro ꝑ naturalē generationem sed sola virtute diuina. Vñ Eua nō dicit̄ filia Ade: ⁊ ꝓpterea rō non cōcludit. Vt igit̄ scribit̄ Geñ. 2. c. postq3 Adā in paradisū introduxerat deus misit soporē in eū. Aug. 9. sup Geñ. ad lrā3: dicit q sopor ille fuit raptus ⁊ extasis: qr tūc vidit dñm ꝑ essentiā ⁊ interfuit curie angeloꝝ. Hoc vtiq3 opinādo dicit nō asserendo de visione essentie diuine.
Cūq3 obdormiuisset: tulit vnā de costis ei⁹ absq3 lesione ⁊ dolore: vt dicit Tho. Secūdū vero Landul. di. 18. secūdi. Costa detracta fuit ministerio angeloꝝ: nō tamen eoꝝ ministerio fuit in mulierē formata. Dicit etiā Landul. q formatio de costa nō fuit ꝓprie generatio sicut aliq dicunt: q deus de aere circūstāte: vel terra corrupta eoꝝ forma de⁹ suppleuit materiā illi⁹ coste: qr vt dicit magister in textu: magis d3 dici mulier facta de illa materia: q̄ fuit maior q̄3 de illa costa. Nec pōt dici ꝓprie creatio: tū3 qr creatio humane nature p̄cesserat in homine: tū3 qr fuit facta de aliqua p̄iacēti materia. s. de costa. Fuit ergo multiplicatio sicut magister dicit ī lrā: quō de quinq3 panib⁹ multiplicatis domin⁹ satiauit quinq3 milia hominū. Cōtrariū tamē t3 Tho. q asserit q corp⁹ mulieris fuit formatū de costa per additionē materie: vel per creationē. Sed q fecit ipse nouit. Quare vō de costa: nō de alia parte fuit mulier formata. dicit Tho. ⁊ glo. 33. q. 5. in. c. mulierē. Nō de pede formata est mulier ne oīno videret̄ famula. Non de capite: ne oīo videret̄ dña: sed de costa: vt videret̄ collateralis. Quartū dubiū fuit: vtrū mulier fuit ꝓducta ad imaginē dei. Nā. 1. Cor. xi. c. dr̄. Vir ē imago dei. Mulier aūt est imago viri. Propter q̄ vba dicit̄. 33. q. 5. c. Hic imago dei: q mulier nō est ad imaginē dei. Rñdet Boñ. in 2. di. 16. ⁊ Tho. i. parte. q. 93. q cū hō fm intellectualē naturā ad imaginē dei eē dicat̄: h3 hoc est maxime ad imaginē dei: q intellectualis natura deū maxime imitari pōt. Imitat̄ aūt intellectualis natura maxime deū q̄tū ad hoc q de⁹ seipsum intelligit ⁊ amat. Vñ imago dei tripliciter pōt in homine ꝯsiderari. Vno qdē modo fm q h3 homo aptitudinē naturalē ad intelligēdū ⁊ amandū deū. Et hec aptitudo cōsistit ī ipsa natura mētis q̄ est cōis oīb⁹ hominib⁹. Alio mō fm q actu vel habitu deū cognoscit ⁊ amat: sed tñ ip̄fecte. Et h̄ est imago ꝑ ꝯformitatē gratie. Tertio mō fm q hō actu deū cognoscit et amat ꝑfecte. Et sic attendit̄ imago fm similitudinē glorie. Vnde sup illud p̄s. Signatū est sup nos lumē vultus tui dñe. Glo. distinguit triplicē imaginē. s. creationis recreationis: ⁊ similitudinis. Prima imago inuenit̄ in oīb⁹ hominib⁹. Secūda in iustis tñ. Tertia vō solū in beatis. Tam ergo in viro q̄3 in muliere inuenitur dei imago quātū ad illud in quo principaliter ratio imaginis ꝯsistit. s. quātū ad intellectualem naturā. Vnde Geñ. 1. cū dixisset scriptura. Creauit de⁹ hominē ad imaginē suā: ad imaginē dei creauit illū: subdit. Masculū ⁊ feminā creauit eos. Et dicit p̄ncipaliter eos: vt etiā itelligat̄ mulier ad imaginē dei creata. S3 quātū ad aliqd secundariū imago dei inuenitur in viro: secūdū qd nō inuenit̄ in muliere. Nā vir est principiū mulieris ⁊ finis: sicut deus ē principiū ⁊ finis totius creature. Vnde cū apostol⁹ dixisset: q vir imago ⁊ gloria dei est: mulier aūt gloria viri est: oñdit quare hoc dixit subdens. Nō. n. vir est ex muliere sed mulier ex viro: et vir nō est creatus ꝓpter mulierē: sed mulier ꝓpter viꝝ. Diximus hec oīa vt intelligam⁹ mulieres nō esse contēnēdas q̄ ad imaginē dei create participes fieri possunt eterne vite.

De p̄rogatiuis virtutū quib⁹ mulieres floruisse cōpertū est. Capi. 2.

S Olent pleriq3 mulieres a deo ꝓductas ad omne bonū ad omnēq3 virtutē inhabiles reputare. Quib⁹ in hac pte admirabiles laudes mulieꝝ aperiendas duxi. Que licet de multis cōmendari possint: tamē q̄tuor precipue

precipue sunt illa: que in sexu muliebri excellentissima sunt reperta.

Primū est fortitudo ⁊ magnanimitas.
Secūdū pudicitia ⁊ honestas.
Tertiū clementia ⁊ liberalitas.
Quartū deuotio ⁊ pietas.

Prima laus muliebris sexus est de fortitudine ⁊ magnanimitate. Quis.n.non mirek de his q̄ mulieres magnanimiter fortiterq̧ egere. Et vt taceā de iudith q̄ caput holofernis trūcauit. de Thamiri massagetarꝫ regina q̄ superauit cyrū: vt refert Justinus. de pantasilea regina amazonū: q̄ in bellis troianis cū suis puellis pugnādo egit stupenda: vt cōmemorat frigius dares: de Semiramide assyriorꝫ regina: que vt valerius asserit li.9. deficientē babylonē recuperauit: priusq̧ decorē capillorꝫ in ordine redegisset: ad tot milia mulierꝫ cōuertēdus ē anim⁹ q̄ ꝓ xp̄i amore seuiss.ma tormenta passe: tādem nec mori recusauerūt. Longū quippe esset recensere singula. Propter q̄ ecclesia sancta in oratione sic dicit ad deū. De⁹ q inter cetera potētie tue miracula: etiā in sexu fragili victoriā martyrij ↄtulisti. Amb. de scā Agnete affirmat: q̧ tertiodecimo anno etatis sue morē ꝑdidit: ⁊ vitā inuenit: qū.s.i vrbe maxima glorioso martyrio migrauit ad celos. Cecilia spensū ⁊ cognatū cōuertit: ⁊ oēs pariter coronā martyrij sunt adepti. Rufina ⁊ Scda due sorores fuerūt vgies romane: parētib⁹ clarissimis genite: q̄ tpe Valeriani ipatoris accusate q̧ xp̄iane eēnt ⁊ capte ac tradite donato ꝑfecto: post mlta vbera iussit Rufinā prius cedi. Q̄ videns soror clamare cepit ad iudicē. Quid ē q̧ sororē meā glorificas ⁊ me inhonoras. Tādē post multa vtriq̧ illata tormēta ducte fuerūt in siluā in via cornelia ab vrbe roma miliario decimo: in fundo q vocak Buxeto: ibiq̧ Rufina capite truncak. Scda ꝑcutik: ⁊ eorꝫ corpa feris vorāda linquunk. Deniq̧ Plautilla matrona in cui⁹ ꝑdio hoc factū est: vidit eas in visu sedētes gēmatas i thalamo ⁊ dicētes sibi. Plautilla desine a flagitijs idolorꝫ ⁊ crede i xp̄m: ⁊ veni i ꝑdiū tuū ⁊ corpora nr̄a sepeli. Q̄ illa fecit. Multa ꝑcurrēda eēnt de katerina: de Lucia: de Agatha: de Justina de Vrsula ⁊ vndecim milib⁹ puellis ei⁹: ⁊ de reliqs q̄ forti aio diros cruciat⁹ ꝓ xp̄o pati voluerūt. Scda laus muliebris sex⁹ ē de pudicitia ⁊ honestate. Inuēte sunt mulieres ⁊ qdē innumere: q̄ honestatē ⁊ pudicitiā cunctis reb⁹ hui⁹ mūdi ꝑposuerūt. Susanna vt habek Daniel.13.c. ꝑelegit mori falso criminata ⁊ accusata: q̧ senibus libidinosis consentire. Lucretia matrona romana: a filio Tarqni supbi vi cognita semet ipsam pemit: vt dicit Aug.li.1.de ciui.dei. Eufrosina domo patris relicta viriliq̧ habitu sumpto: vsq̧ ad mortē incognita manens i monasterio: habitu monastico induta: vginitatē vsq̧ ad mortē prudētissime cōseruauit: vt ponit i vitas patrū. Et ne multis imorer: mater dn̄i nr̄i iesu xp̄i vgo vginū nūcupat: q: ois mūdicie et castitatis speculū mūdissimum fuit: cui⁹ exēplo vsq̧ in p̄ntē diē pene inumere iuuencule vginitatē suā dn̄o ↄsecrarūt: vt nr̄a sanctissima Clara: ⁊ alie etiā tpib⁹ nostris. Neq̧ aliter q̧ vana cęteri pōt malorꝫ hoiꝫ snīa q aiūt: mulierē nullā bonā: ⁊ vt poeta canit: casta ē quā nemo rogauit. Mentiunk vtiq̧ qm̄ ⁊ nupte plurime immo ꝓ maiori pte viris suis fidē quā ꝓmiserunt inuiolabiliter ꝯuant: ⁊ vgines deo dedicate: ac alie viduitatē tenentes in sua pudicitia firmiter ꝑseuerāt. Tertia laus muliebris sexus est de clemētia ⁊ liberalitate. Mulier fuit regina Saba q̄ venit a finib⁹ terre ad Salomonē: ⁊ donauit ei centū viginti talenta auri: ⁊ aromata multa nimis ⁊ gēmas ꝑciosas: vt habek.3. Regū.x.c. Nota hic ſm̄ Huguitionē ⁊ Catholicon ⁊ Ysidorꝫ.16.ethimol. q̧ talētū ē quoddā pondus: qd̄ summū eē ꝑhibek. Naꝫ nihil ē calculo min⁹: nihil talēto mai⁹: cui⁹ variū apud diuersas gētes pond⁹ hek. Nā apud romanos talentū ē.72.librarꝫ: sicut Plaut⁹ oñdit: q duo talenta eē dicit cētūquadragintaquattuor libras. Sꝫ ē talētū min⁹.i.qnquaginta librarꝫ. Et mediū vt dictū ē septuagintaduarꝫ. Et summū cētuꝫ viginti librarꝫ. Accipiēdo ḡ talētū min⁹: cētū viginti talēta faciūt sex milia libras. Apparet ex h̄ q̧ liberalis fuit ꝑnoiata regina. Valer. aūt maxim⁹ i ru. de liberalitate. ⁊ Tit⁹ Liui⁹ li.2. de 2° bello punico. Paulā canusinā ↄmēdāt: qm̄ mulier illa clara diuitijs romanos oēs q de clade canensi canusiū fugerāt circa decē milia ciuiū romanorꝫ solū menib⁹ ac tectis a canusinis receptos: ꝓprijs sumptib⁹ frumēto veste ⁊ viatico iuuit. Videm⁹ insup q̄tidie mulierꝫ elemosynis tot paupes: tot religiosos ⁊ mēdicātes sustētari. De scā Paula romana Hiero. ita scribit i epitaphio suo. Postq̧ vir mortu⁹ ē: ita eū plāxit: vt ꝓpe ipsa morerek: ita se cōuertit ad dei suitutē vt mortē ei⁹ viderek optasse. Quid ḡ referā āple ⁊ nobilis dom⁹: ⁊ quōdā opulentissime oēs pene diuitias in paupes erogatas.

Quarta laus muliebris sexus est: de deuotiõe et pietate. Tempore nãqz psecutõis xpianorũ mulieres cõfessorib⁹ sanctis ministrabãt necessaria vite: et martyrũ corpa sepeliebãt. Vñ ecclesia dicit in officio sancti Andree. Maximilla xp̃o amabilis tulit corp⁹ apl'i et optimo loco cũ aromatib⁹ sepeliuit: h Maximilla vxor fuit Egee. Drusiana mater pauperũ. Joãnẽ euãgelistam apud Ephesuz hospitio deuotissime recipiebat quã et ipse a mortuis suis meritis suscitauit. Lucina romana corp⁹ martyris Sebastiani inuentum tradi pcurauit sepulture. Et omissis alijs mulieres inqt Marcus vltimo. c. emerũt aromata vt veniẽtes vngerent iesum. Quanta aũt ad cultũ dei sit cõiter mulierũ deuotio experientia magistra rerũ hoc manifestat. Magnus ergo in celis erit numerus mulierũ que simul cũ xp̃o gaudebunt in delitijs paradisi.

De mulierũ excessiuo et reprehẽsibili ornatu Capitulum. tertium.

m Vlieres quas tã ample laudib⁹ hucusqz psecuti sumus: in hoc mysterio reprehensibiles arguẽdasqz ondã: qm hodierna die ppter excrescẽtes vanitates suas cõminat nobis altissimus deus p Esaiã pphetã suũ. 3. c. Pro eo qz eleuate sunt filie syon et ambulauerunt extẽto collo: et nutib⁹ oculorũ ibãt: et plaudebãt et ambulabãt et pedib⁹ suis cõposito gradu incedebãt decaluabit dñs verticẽ filiarũ syon: et dñs crinẽ earũ nudabit. In die illa auferet dñs ornatũ calciamẽtorũ: et lunulas et torques et monilia et armillas et mitras et discriminalia et periscelidas et murenulas: et olfatoriola: et inaures et annulos et gẽmas in fronte pendẽtes et mutatoria et palliola et lintheamina et acus et specula et sindones et vitas et teristra. Et erit pro suaui odore fetor: et p zona funiculus: et p crispãti crine caluiciũ: et p fascia pectorali ciliciũ Pulcherrimi quoqz viri tui gladio cadent: et fortes tui in p̃lio. Et merebũt atqz lugebũt porte ei⁹ et desolata in terra sedebit. Dicẽdũ itaqz ẽ in hoc mysterio quare mulierũ ornatus reprehensibilis ẽ et exosus deo. Et ad h possunt assignari quattuor p̃cipue et principales rationes.

Prima dicit additionis.
Secũda parificationis.
Tertia intentionis.
Quarta inhonestationis.

Prima rõ q̃re mulierũ ornatus est reprehẽsibilis dicit additõis. Excedũt qdẽ in hoc: qz addere satagũt opificio dei. Nã breuitati corporis immo cõueniẽti stature adinueniũt altas caligas quas calciãtes vident statura magne. Defectui capillorũ addũt capillos adulterinos et extrãeos Colori faciei supaddũt cerusa et alia feda fucamenta. De qb⁹ dicit de cõsecra. di. 4. c. fucare.

Scd'a ratio q̃re mulierũ ornatus ẽ reprehẽsibilis dicit parificatõis. Cõtendũt siqdẽ minores et populares equare se maiorib⁹ et p̃ncipalioribus. Cõpertũ vtiqz ẽ qz qdã vendidit vinũ et bibebat aquã vt manicas sericas emeret vxori. Nõ lz artifici vel agricole vxorẽ induere p̃ciosis et delicatis vestib⁹: maxime duz possibilitas abest. Sz dieb⁹ istis i quolibet gradu hoies corrupti sunt. Nã intãtũ excreuit ornamẽtorũ põpa: vt necesse sit amplissimas dotes filiab⁹ nubilibus dare. Ob quã cãm ille q plures habet filias: vix vnã põt nuptui tradere. Si vna nubat: alie vel in domo remanẽt: vel nõ pp deuz: sz q̃si vi moniales fiũt. Taceo flagitia q̃ sequuntur ex his. Dicit Hiero. ad Eustochiũ. Pudet dicere quot quotidie ṽgines ruãt: quãtas de suo gremio pdat mater ecclesia: sup quot syderа sup̃b⁹ inimicus ponat thronũ suũ: quot petras excauet vt habitet coluber in foraminibus earũ. Videas plerasqz viduas anteqz nuptas: et infelicẽ cõsciẽtiã mẽtita tñ veste ptegere: quas nisi tumor vteri et infantũ pdiderit vagitus: erecta ceruice et ludentib⁹ pedibus incedũt. etc. ibi. Nõ reprehẽdim⁹ nõ dãnam⁹ decẽtẽ ornatũ: qr vt inqt Aug. 41. di. c. q̃sqs. Quid loco et tpi et psonis cõueniat attendẽdũ ẽ: ne temere flagitia reprehendam⁹. Sz cur tot expense fiũt vbi nõ debẽt: imo vbi cõmode fieri nõ pñt. Si fiũt iqd quõ fieri nõ pñt. Fiũt fiũt: sz vñ acqrunt pecunie. Heu heu infelix tpõrũ horũ cõditio. Xp̃iani oẽs iusticie et veritatis obliti extẽderũt tã manus suas ad fraudes: ad deceptões: ad rapinas ad ipia et turpia lucra: ad cõtractus phibitos: et vsuras publicas. Vix vn⁹ repit de mille q vt acqrat et thesaurizet cõsciẽtiã nõ inficiat. Tertia ratio q̃re est reprehẽsibilis mulierũ ornatus dicit intẽtõis. Nã posito qz fm sui stat⁹ decẽtiã mulieres se ornent: tñ si q̃ inueniant i tali ornatu intentionẽ hñre vt virorũ aspiciẽtiũ aios ad cõcupiscẽtiã alliciãt: cũ hoc sit ꝯ charitatẽ dei et pximi etiã si nõ sequat alicui⁹ ruina: mortalit peccant: qr ẽ ibi pprie et p se scãdalũ actiuũ et mortale: fm Tho. 2. 2. q. 43. ar. 3. et. 4. De talibus sic se ornãtib⁹ dicit Hiero. ad sacras ṽgines de cõtinẽtia ṽginali. Impudicissim⁹ mulieruz affect⁹ semp in lapidib⁹: semp i gẽmis: semp in ornamentis.

ornamētis extrinsecis gliam ponūt. Non suffi cit eis libido innata nature: sed occasionē q̄runt explēde libidinis. Affectant, pculdubio vt ocu li viroꝝ aurū cōtēplantes ꝛ gēmas: tādē figāt in faciē: vt furtiuis oculoꝝ suoꝝ nutib⁹ facil⁹ incitēt ad libidinosū incēdiū. hec ille. Si vo ali que se ornāt, ppter iactantiā ꝛ vanā gliam ibi cōstituētes finē suū vltimū: magis diligētes il lam gliam q̄ salutē aie sue: vel gliam eternam parate facere cōtra p̄cepta dñi vel eccl'ie vt pos/ sint cōseq illā laudē: ip̄e adhuc mortal'r peccant Si aūt id faciāt vt vir a cōcupiscētia retrahant aliaꝝ mulierū: nūllū ibi tūc erit pctm̄. Si qs in/ tētōem seu ornatū cognoscere pōt nisi de⁹. pro maiori siqdem pte hoc solet eē mulieꝝ scutum: vt asserant se ornare intētōe placēdi viris suis Si verꝝ dicūt bene ē: sin aūt iputet eis. Quar/ ta rō quare est rep̄hensibilis mulierū ornatus dr̄ inhonestatōis. Decet nāqꝫ mulieres hone/ ste loq: honeste icedere: honeste cōuersari. hōe ste deniqꝫ se ornare: qꝛ honestas extrinseca mē tē' oñdit pudicā. Jnqt. n. Ar. li. i. rhet. O puz signa habitus sūt. Et. 4. ethi. Vnusqsqꝫ qlis ē talia dicit ꝛ opatur: ꝛ sic viuit. Et sapiēs Ecc. 19. Amictus corporis icessus hois: ꝛ risus dē tiū enunciāt de illo. Cū igitur multe sint mulie res ihoneste se ornātes: nō pñt de ihonestate ñ vituperari. He sūt que denudāt pect⁹: oñdūt col lum: discooperiūt brachia: ludūt cū oculis: loquūt scurrilia ꝛ ociosa. De qbus Hiero. ad matrē ꝛ filiā ait. Palliolū iterdū cadit: vt cādidos nu det humeros. Et ad furiā idē inqt. Aut loquē/ dū nobis vt vestiti sumus: aut vestiēdū vt loq mur. Lingua psonat castitatē: ꝛ totū corp⁹ pre fert ipudicitiā. Arbitror ergo nil ita exornare posse mulieres sicut honestatē. Hinc et tibi q vxorē ducere cupis audeo dicere illud qđ hie/ ro. scribit ad demetriadē vginem. Jlla tibi sit pulchra: illa amabilis: illa habēda, p socia: q̄ ne scit se eē pulchrā: que negligit forme bonū: ꝛ p cedēs ad publicū nō pectus ꝛ colla ōnudat: nec reuocato pallio ceruices apit: ꝛ vix vno oculo: qvie ē necessari⁹ patēter igredit. Et recte h asse rit: qꝛ veh illi q vane vxoris icurrit cōmercium Multa eēnt đ huiusmōi excessib⁹ enarrāda: q̄ breuitatis cā relinqmus. Jd tñ cōcludimus: qꝛ mulierum publicas pompas deus guerris et alijs tribulationibus domat. A quibus nos li beret ipse qui ē benedictus in secula seculorum Amen.

Sermo nonus de iudicio dei contra fetidos sodomitas.

Primo trepi danti cordeqꝫ gelido cōme morādū ē a nobis qđ ege/ rit robusta man⁹ excelsi dei cōtra homies sodomitas. Nā tpibus nostris maxia xp̄ianoꝝ multitudo heu heu vitio sodomitico pi citat. Neqꝫ scelus tā nephādissimū silentio est p̄tereūdū: qnimo acriter isistendū ē ad ei⁹ dete statōem: exprobratōeꝫ: ꝛ icrepatōem. O h illđ siqdeꝫ vt patebit sodomitis idignatus d's igne de celo misso: ꝛ regiōes ꝛ hoies cūctos d'leuit. Quare i hoc s̄mone de subuersione sodomoꝝ dicēdū ē. De qua declarabim⁹ tria mysteria.

Primum dicitur rōnis
Secundum reuelationis.
Tertium modificationis

Qđ ppter peccatum execrandum sodomie deus celesti igne destruxit gentes sodomorum

Capitulum primum.

Jne cā putant pleriqꝫ increduli sodo/ mā eē deletā: dicit. n. Paulus orosi⁹ li. i. qꝛ ante ānos vrbis cōdite mille cē tū sexaginta arsit sodoma. Qđ corneli⁹ tacitus ēt scripsit: lꝫ cāz taceat. Sꝫ hysidorus. 14. ethi mol. expsse sic loqtur. Pētapolis regio in cōfi nibus arabie ꝛ palestine sita: dcā a qnqꝫ ciuita tib⁹ impioꝝ que celesti igne cōsumpte sūt: terra amplius hierosolymis olim vberrima: nūc aūt deserta atqꝫ exusta. Nam p scelere incolarū de celo descēdit ignis q regioneꝫ illam in cineres eternos dissoluit. Cui⁹ vmbra q̄dam ꝛ spēs in fauillis ꝛ in arborib⁹ ipsis ēt adhuc videt. Na scūtur. n. ibi poma virentia sub tanta spē matu ritatis: vt edendi desideriū gignāt. Si carpas: fatiscūt ac resoluūtur i cinerē: fumūqꝫ exalant q̄ si adhuc ardeant. Hoc ip̄m ponit aug. li. 2. de ci. dei. c. 5. Scripturā ergo scām imitantes fir miter dicimus ꝛ tenem⁹ qꝛ vitiū sodomiticū cā fuit illius ardentis ꝛ inflāmati iudicij. Nec mi rum cū pctm̄ illud sit grauissimū ꝛ deo benedi cto fetidū ꝛ exosum: imo angelis ꝛ hoibus re/ cta sapientibus. Cuius grauitatē oñdūt nobis potissime tria.

Primum nominatio.
Secundum vociferatio
Tertium punitio.

De grauitate vitij sodomitici.

Rimū qđ oñdit vitij sodomitici graui

tatem dicitur nominatio. Nominatur.n.qua druplici vocabulo.
Primum est crimen pessimum.
Secundum passio ignominie.
Tertium turpitudo.
Quartum abhominatio.
De primo ē tex. Gen.13. vbi dr. Qui eo sodomite erant pessimi pctōres. Et Gen.37. Accusauit Joseph frēs apud prēm crie pessimo. Magister in historia scho.i. de coitu cum brutis: lz fm Nico. de lira aliq exponāt: vel de odio in ipm Joseph: vl de rixa pessima. De scdo vocabulo dicit apls. Ro.i. Tradidit illos deus in passiones ignominie. Nā femie eoꝝ mutauerūt nālem vsuz in eū vsuz q ē cōtra nāz
De tertio vocabulo seqtur ibidē Paulus. Silr aūt ꝛ masculi relicto nāli vsu feie: exarserūt in desiderijs suis: masculi in masculos turpitudinē opantes. De quarto vocabulo scribitur Leuiti.18.sic. Cū masculo ne cōmiscearis qꝛ abhominatio ē. Ex his dicit Girardus odonis sup.7.ethi.q Ari. posuit cōcubitū masculoꝝ iter bestialitates consuetudinales nō inter egritudinales. Et iō talis bestialitas ē iexcusabilis. Nam bestialitas reducit ad duo.s.ad nām: ꝛ ad cōsuetudinē. Primo mō ē a nā.i. ex lesione nāe. Que qdē pōt eē cōnaturał: qꝛ a natiuitate cōtracta ex mala cōplexiōe. Vel actualis: qꝛ ex aliquo casu icursa: puta ppter egritudinē vel maniam. Quibusdā aūt accidit ex cōsuetudine: puta illis q sūt ad talia cōsueti a pueritia. Pctm̄ ergo sodomiticū oio cōtra nām ē. ꝛ grauius ceteris pctīs carnalibus: sicut pz.32 q.5.c.adulterij.32.q.6.c.offerebat.c.vsus.ď pe.di.i.c.si qs tā masculū.c.q puero.32.q.8. c.in eo.extra.de excessi.pla.c.clerici. Scdm qď oñdit grauitatē vitij sodomitici ē vociferatō Quattuor qppe pcpue iueniūtur: q̄ fortiter clamāt dei vindictā poscētia. Prim⁹ ē homicidarū. Gen.4. Dixit de⁹ ad Cayn. Ecce vox sāguinis frīs tui abel clamat ad me. Scdz ē pctm̄ oppressoꝝ viduaꝝ. Vnde Exo.22. dixit de⁹. Vidue ꝛ pupillo non nocebitis. Si leseritis eos: vociferabūt ad me: ꝛ audiā clamorē eoꝝ: ꝛ idignabitur furor me⁹ cōtra vos. Tertiū ē pctm̄ ďtinētiū mercedē laborātiū. Et ď h Jac. 5.c. Ecce merces operarioꝝ: q messuere regioēs vr̄as q̄ fraudata ē a vobis clamat: ꝛ clamor ipsoꝝ in aures dn̄i sabbaoth introiuit. Quartuz ē pctm̄ sodomitaꝝ. Vnde Gen.18. dixit de⁹ Clamor sodomorum multiplicatus est nimis.

Tertiū quod oñdit grauitatē vitij sodomitici ē punitio. Inueniť hui⁹ sceleris qdruplex punitio. Prima ē Leuitici.2. vbi dr. Qui dormierit cū masculo coitu feieo: vterqz opat⁹ ē nefas morte moriať: sanguis eoꝝ sup eos. Per legē isup ciuilē sodomitis isligiť pena mortis. C. de adulterijs. §. cū vir. Et in autētico vt nō luxuriētur cōtra nām collatōe.6. Scda punitō sodomoꝝ fuit nocte qua natus ē xp̄s. Tūc.n. oēs sodomite morte subita pierūt. Hoc vr̄ sentire Hiero.q super illo Esaie.9.c. Habitantibus in regione vmbre mortis lux orta est eis. ait. Iuxta illa oēs isto vitio laborātes extinxit. ne nā quā suspserat tanta imūditia sedareť. Tertia punitio pcti sodomitici ē in pestilētijs: quas freqnter ppterea imittit deus: vt pz.32.q.7.c. flagitia. Quarta punitio fuit i sodomis: ď qua dicemus in seqntibus. Quid plura. Abhominabile vltra quā dici pōt ē pctm̄ istud: adeo vt ferať a qbusdā ipsis demonib⁹ detestādū. Naz iter demones aliq iueniri dicūtur: q dū vitium istud ppetratur nullo pacto volūt eē pn̄tes. O scelus nec noiandū: o malum omni vitupio dignū. o pctm̄ nām maculās. o vitiū spurcissimū a cūctis merito exprobrandū. Dānať a gentilibus. Tantalus rex frigie q rapuit Ganymedē filium Troij regis dardanoꝝ: vt eo abutereť. In dardania regnauit tros a quo troiani dicti sūt. O quale dedecus qualisue ignominia: iter xp̄ianos tale qd cogitari vel dici. Veh mūdo a scādalis. Veh sodomitaꝝ cōcinibus. Veh qꝛ exercuit hec perditissima iniquitas: ita vt pene oēs inuoluat status. Qualr sodomoꝝ icendium fuit Abrahe reuelatū: q orauit p populo ꝛ qꝛ nō fuit pp̄ls dignus liberari Abrahā cum pueniť ad numerum decē nil dixit apli⁹. Ca.2

a O lens deus bn̄dictus sodomitas pessimos iuste deuastare secretū suū aperit Abrahe dilecto suo. De quo considerare debemus tria.
Primo amicitiam.
Secundo beniuolentiam.
Tertio prudentiam.
Quare deus voluit Abrahe reuelare q̄ sodomite faciebant.

p Rimo cōsiderem⁹ in Abrahā amicitiā qꝛ meruit eē amic⁹ dei. Est vtiqz h vnū de hᵉ amicitie signis: qm̄ qs cōicat amico secreta: vt plene posui in sermōe de amicitia i li. ď ptutib⁹. Vn̄ Amb.li. ď officiis. Nil igt occultat amic⁹ si ver⁹ ē. Et sapiēs, puer.25. cāz tuam

tuā tracta cū amico tuo. Tenēda ē tamē sēp regula Sen. ad Lucilliū. v. O ia cū amico delibera: sed de ipō pri⁹. De⁹ igit verus erat amicus cui fidelitas abrahe notissima erat. Jō dixit vt ponit Gen. 18. Nū celare potero abrahā que gestur⁹ sū. Dixit ergo illi. o care abrahā: clamō sodomoꝝ ꝛ gomorreoꝝ multiplicatus ē: ꝛ peccatū aggrauatū ē nimis. Descēdā ꝛ videbo vtꝝ clamorē q venit ad me ope cōpleuerit. Scdm oēs doctores deus cui nihil ē abscōditū hoc sic dixit i exēplū nr̄m: ne p̄cipites sim⁹ ad ferēdas i ꝓximos repētes snias: ꝛ ne cos ꝺ facili morti ad iudicem⁹. De hoc ē tex. 2. q. 1. c. de⁹ oipotens

⁋ De oratione Abrahe pro populo.

s Ecūdo cōsiderem⁹ in abrahā beniuolentiā ad ꝓrios. Cū. n. audiss; h ꝟba dei dixit. o de⁹ me⁹ nūqd pdes iustū cū ipio. Si inuenti fuerit qnqginta iusti in ciuitate: pibūt sil' ꝛ nō pces loco illi ꝓpter hos iustos si fuerint in ea. Absit vt rē hāc facias: ꝛ occidas iustū cū ipio. Ait dn̄s. Si iuenero in sodomis qnquaginta iustos dimittā oēm locū ꝓpter eos Ait ꝟo abrahā descēdit ad. 45. deinde ad. 40. deide ad. 30. deinde ad. 20. deide ad decē aui/dus vt ppl's ab illa plaga liberaret.

Quod decem persone faciunt populum.

t Ertio cōsideremus i Abrahā prudentiam: qꝛ nō descēdit ifra decē. fm Ni. de lira hoc iō fecit: qꝛ decē faciūt pplm neqꝫ videbat cōueniēs: vt vbi nō iueniret ppl's iustoꝝ: idulgeret de⁹ tot iniqs atqꝫ ꝑuersis.

De terribili sodomoꝝ cōcrematōe. Ca. 3.

i Am dicēdū ē qūo de⁹ vlt⁹ ē iniqtatem illoꝝ: q vt sic dicam: tā diu fatigauerāt eius mentem. Vbi tria cōsideremus.

Primo angelorum apparitionem.

Secundo Loth liberationem.

Tertio ciuitatum deletionem.

De angelis qui apparuerunt Abrahe in specie iuuenum.

p Rimo considerem⁹ angeloꝝ appitionē. Dicit ter. biblie. Abijt dn̄s i. non appuit: postqꝫ cessauit loq: ꝛ abrahā reuersus ē i locū suū. Veneruntqꝫ duo angeli sodomā vespe. Nic. de lira. Venerūt iqt in assūptis corpib⁹ in spē iuuenū sedēte loth i foribus ciuitatis expectāte alicui⁹ hospitis aduentum. Qui occurrēs eis adorauit. i. reuerenter suscepit eos: petēs vt declinarēt in domū suā. Qui h⁹ ingressis fecit cōuiuiū ꝛ comederunt. Pro habēda aliquali itelligētia eoꝝ q̄ hic dicūt ꝺ angelis notāda sūt tria. Primū ꝙ angeli non hūt corpa sibi nālr vnita: vt docēt oēs theologi i. 2. inia ꝑ di. 8. Et hoc ꝓbat p Dama. ꝛ dionysiū. Tn̄ cōtra hoc arguūt aliq. nā origenes in lib. piarchon dicit sic. Solī⁹ dei. i. patris ꝛ filij ꝛ spūs sci ꝟe id ꝓpriū ē: vt sine mali substātia: ꝛ absqꝫ vlla corporee additōis societate itelligat existē. Ber. ēt dicit omel. 6. sup cantica. demus soli deo sic immortalitatem: sic incorporeitatem cuius natura sola nec propter se: nec propter aliud solatio indiget instrumenti corporei. Liqt āt oēm spm̄ creatū corporeo idigere solatio. Et aug. i. 2. sup Gen. ad lrām. ꝛ in. 3. ꝺ tri. ꝛ i. 8. de ci. dei. ꝛ i li. ꝺ eccl. dog. vr̄ asserere ꝙ angeli hūt corpora aerea ꝛ subtilissima. Et greg. in omel. epiphanie noiat angelū aial rōale. His auctoritatib⁹ rn̄det scūs Tho: 1. pte. q. 51. ꝙ aliq estimauerūt nullas substātias icorporeas eē: nisi in corpibus vnitas: adeo ꝙ quidam ēt deum posuerūt eē animaꝫ mūdi: vt aug. docet lib. 7. de ci. dei. Sed qꝛ hec fidei catholice repugnat: q̄ ponit deum sup oia exaltatū: fm illud p̄s. Eleuata ē magnificētia tua sup celos. origenes hoc de deo recusās dicere i alijs secutus ē aliorum opinionem sicut ꝛ i multis alijs deceptus fuit sequēs antiquorum phorum opiniones. Unde Hiero. ad Desideriū de illo inquit origenes melior in bonis: peior in malis fuit: cuius hereses in libris periarchō quos ipse composuit maxime inueniri dicūtur Magister in historia scholastica super Gen. circa principium. Periarchon est liber in quo origenes dixit xp̄m adhuc in aere ꝓ demonib⁹ pati debere: sicut in terra ꝓ hominib⁹ passus ē Non tenetur igitur eius dictum: quod angeli habeant corpora. Verbuꝫ vero Bernardi exponitur ꝙ spūs creati idigent corporeo instrumēto: nō naturalr vnito: sꝫ ad aliquid assūpto: vt dicitur. s. propter instructionem nostrā. Augu. autē loquitur non asserēdo: sed platonicorum vtēs opinione. Grego. vero nomiat angelum rationale animal metaphorice propter similitudinem rationis. Secūdum notandū q̄ quidam dixerunt angelos corpora nunquā assumpsisse sed omnia que in scripturis diuinis leguntur de apparitionibus angeloruꝫ cōtigisse in visione prophetie: hoc est scdm imaginem. Sed hoc dictum vt dicit Tho. repugnat intentioni scripture. Illud enim quod imaginaria visione videtur ē in sola imaginatione videtis. Unde nō videt indifferenter ab

oibus. Scriptura aūt diuina sic introducit iter
dum angelos appentes: vt cōiter ab oibus vi
derētur: sicut angeli appentes Abrahe visi sūt
ab eo: ꝛ a tota familia ei⁹: a Loth ꝛ a ciuib⁹ so/
domoꝝ. Silr angel⁹ q appuit Thobie: ab oib⁹
videbat: exquo manifestū fuit ista cōtigisse ſm
corpoream visionē q̄ vr̄ id qd̄ positum ē extra
vidētē: vnde ab oibus videri pōt. Tali aūt vi
sione nō vr̄ nisi corpus. Cū ergo angeli neqꝫ
sint corpora: neqꝫ hēant corpa sibi nālr vnita:
relinqt̄ q̄ iterdū corpa assumāt. Assumūt autē
illa ex aere: cōdensando ipm vtute diuina: q̄ꝫ
tū necesse ē ad corpis assumēdi formationem.
Nā aer cōdēsat⁹ figurari ꝛ colorari pōt. Cor
pus vo assumptū ab āgelo vnit sibi: nō qdem
vt forme: sꝫ sicut motori: repn̄tato p corp⁹ mo/
bile assumptū. Sicut. n. in sacra scriptura ꝓpri
etates rerū itelligibiliū sub silitudinibus rerum
sensibiliū describūtur: ita corpora sensibilia di
uina vtute sic formātur ab angelis: vt cōstruāt
ad repn̄tandū angeli itelligibiles ꝓprietates: ꝛ
hoc ē angelū assumere corp⁹. Et lꝫ angeli non
idigeāt corpe assūpto ꝓpter seipos: tn̄ assumūt
corpa ꝓpter nos: vt familiariter cū hoibus cō/
uersando demōstrēt itelligibilē societatē: quaꝫ
hoies expectāt cū eis habēdam in futura vita.
Hoc ēt q̄ angeli corpa assūpserūt in veti testō
fuit qddā figurale indiciū q̄ vbi dei assumptu
rū eēt corp⁹ hūanū. Oēs. n. appitōes veteris
testi ad illā appitōem ordinate fuerūt: qua fili⁹
dei appuit in carne. Tertiū notandū q̄ sicut
nō ē cōtra vitatē qd̄ in scripturis itelligibilia
sub figuris sensibilibus describūt: qꝛ hoc n̄ dr̄
ad astruēdū q̄ itelligibilia sūt sensibilia: sꝫ qꝛ p
figuras sensibiliū ꝓprietates itelligibiliū ſm si
militudinē q̄ꝫdā dāt itelligi. Ita nō repugnat
vitati scōꝝ angeloꝝ q̄ corpa ab eis assūpta vi
dētur hoies viuētes: lꝫ nō sint. Nō. n. assumū
tur nisi vt p ꝓprietates hois ꝛ operū hois spū
ales ꝓprietates angeloꝝ: ꝛ eoꝝ spūali ope de/
signent. Qd̄ nō ita cōgrue fieret: si vos hoies
assumerēt: qꝛ ꝓprietates eoꝝ ducerēt in ipsos
hoies: nō in āngelos. Quare angeli p organa
assūptoꝝ corporꝫ nō sentiūt: nec tn̄ illa orga/
na supflue sūt formata: qꝛ nō sūt formata vt per
ea angeli sentiāt: sꝫ ad hoc vt p huiusmōi orga
na vtutes spūales angelorū designent: sicut p
oculū designat virt⁹ cognoscitiua angeli: ꝛ per
alia mēbra alie eius vtutes. vt dicit Dio. vlti.
c. cele. hierar. Ad histeriā itaqꝫ reuertētes enar
remus qd actū sit. Et scribit in textu biblie q̄ vi
ri ciuitatis a puero vsqꝫ ad senē vallauerūt do
mū: ꝛ dixerūt Loth. Educ viros illos huc: vt
cognoscamus eos. Quib⁹ Loth obtulit filias
que nōdū cognouerāt viros. d. Accipite illas
ꝛ abutimini eis: viros aūt istos non tangatis.
Hic queritur vtrū Loth sic faciēs peccauerit.
Et quidam dicunt q̄ non: eo q̄ de duob⁹ ma/
lis minus ē eligendum: vt pꝫ. di. 13. c. duo. ꝛ
22. q. 4. c. iurauit. ꝛ. c. non solum. Sꝫ Nic. d
lira dicit q̄ illud itelligitur i corpalibus seu tpa
libus: nō āt in spūalibus: qm̄ vt dicit apl's: nō
sunt faciēda mala: vt inde veniāt bona. Et ideꝫ
dr̄. 32. q. 4. c. sic nō sunt. ꝛ. 32. q. 5. c. si qs vxo
rem. Quare illicitum fuit Loth cōcedere filias
ad abusum. Charitas. n. ē ordinata: ꝛ iō null⁹
dꝫ cōmittere aliqd iordinatum vt p̄caueat a ma
iori petō alterius. Loth ergo nō potuit offerre
filias suas qn consentiret petō mortali. Excusa
tur itaqꝫ a tāto: sed nō a toto: tū rōe ꝑturbatōis
mētis i qua erat: tum qꝛ vitio pessimo i suis ci
uibus ꝛ violētie i hospitibus occurrere itende
bat. Dum ergo sodomite violētiā iferre tēpta
rent ita vt vellent effringere portas domus: an
geli iroduxerunt Loth: clauserūtqꝫ hostium ꝛ
eos q foris erāt pcusserūt cecitate: a maio vsqꝫ
ad minimū. Nic. d lira dicit q̄ pcussi sūt cecita/
te: nō priuatōe visus: sed acrisia. Magr̄ in hi/
storia scolastica dicit. Acrisia ē qn̄ hoies habēt
oculos aptos: ꝛ nō vidēt: qd̄ magi faciūt incan
tatōibus. Fit isup aliquādo q̄ hoies rē habent
in manu: ꝛ nō vidēt: ꝛ ēt ē acrisia: ab a qd̄ ē si/
ne ꝛ crisis iudiciū. Scdo cōsiderem⁹ Loth
liberatōem. Dixerūt angeli ad loth. Oēs tuos
educ de vrbe hac. Delebim⁹. n. locū istū. Et i
gressus loth ad generos suos ait eis. Surgite
ꝛ egredimini: qꝛ delebit dn̄s ciuitatē istā. Nō
ē credēdū vt ait Hiero. his q dicūt alias filias
a predictis vginibus loth habuisse habētes vi
ros: q̄ cū viris submerse sūt: sꝫ generos vocat
futuros generos. Vnde hebraica vitas habꝫ.
Egressus ē loth ad sposos q noluerūt egredi ꝛ
visus ē eis ludēs loq. Mane dissimulāte loth
exire apphensum eum cū vxore sua ꝛ filiab⁹ su
is statuerūt eum angeli extra ciuitatem. d. Ne
respicias retro: sed in monte saluum te fac. Qui
ex perturbatione nondum plene credens do/
mino ait. Non possuꝫ in monte saluari: ne for
te apprehendat me malum, ꝛ moriar. Dicit ma
gister in historia scolastica. Forte senex montiū
frigora ꝛ laborem vie horrebat. Addidit loth.
Est hic ciuitas parua: ad quā fugere suff. cio vt
saluer

saluer in ea. Et ait dñs. Nō subuertā vrbē pro qua locutus es. Et ꝓpter verba Loth vocata ē ciuitas illa segor. i. parua. Quādiu aūt fuit ibi Loth: dñs pepercit ei: sed vt dicit Hiero. concussa fuit bis terremotu. Unde Loth timens egressus māsit in monte: ⁊ segor post subuersionē quattuor ciuitatū: tertio terremotu absorta fuit. Tertio cōsiderem⁹ ciuitatū deletionē. Egresso Loth de sodomis: pluit dñs sup ciuitates illas sulfurē ⁊ ignē. Dicit Nico. de li. q̄ ignis sulfureus habet ardorē ⁊ fetorē: ad significandū vitiū sodomitaꝝ: qd̄ fetet vilitate: ⁊ ardet ardore cōcupiscentie. Et subuertit dñs ciuitates illas: ⁊ oēs habitātes in eis. Uxor vero Loth respiciens post se versa est in statuā salis. Quā Josephus dicit se vidisse. Dicūt hebrei q̄ hoc fuit q2 peccauerat in sale: vt sic pena rñderet peccato. Petenti. n. Loth sal ꝓ cōdimento cibi angeloꝝ: quos hoies credebat: ipsa renuit appoztare: q2 nō habebat charitatē ad hospites Perierūt itaq3 in igne oēs vtriusq3 sexus: qui erāt in ciuitatib⁹ illis totaq3 regio cōuersa est in lacū. De quo Ysido. li. 13. ethimol. ait q̄ dicitur mare moztuū: q2 nihil gignit viuū: nihil recipit ex genere viuentiū. Nā neq3 pisces h3: neq3 assuetas aquis ⁊ letas mergendi vsu patitur aues: s3 ⁊ q̄cūq3 viuentia mergenda temptaueris: quacūq3 arte demersa statī resiliūt ⁊ q̄uis vehementer illisa: statī excutiunt. S3 neq3 vētis mouet: resistēte turbinib⁹ bitumine. Neq3 nauigationis patiēs est: q2 omnia vita carētia i profundū mergunt. Nec materiā vllā sustinet nisi q̄ bitumine illustrat. Lucernā accensā ferunt supernatare: extincto lumine mergi. Puto q̄ sapientissim⁹ de⁹ statuerit lacū illū tā admirandis ꝓprietatib⁹ locari: vt sic magis occasionē habeāt homines cognoscendi virtutē ⁊ potentiā dei: ipse ergo sodomitas deleuit: nec passus est regionē illoꝝ in lacū conuersā: vt tactū est vllo vnq̄ tpe habitabilē fieri. Caueāt ergo q̄ xpiano noie decorant ne tāto crimine irretiti deū celi ꝯturbēt: ⁊ inducāt vt iudicet illos: ⁊ verberet flagello suo a quo nos mi'ericorditer liberet qui est benedictus in secula seculoꝝ. Amē.

Sermo vndecim⁹ de iudicio dei ꝯ̄ Pharaonē ⁊ egyptios in populū iudeoꝝ seuientes.

Ue repetimus

q frequētius de iudicijs dei viuentis vident his qbus lapidea corda sunt ⁊ adamātina friuola esse: ineptaq3 ⁊ abijcienda. Aiunt. n. illa cōficta inuentaq3 eē vt sic vulgares terrorib⁹ quatiant. S3 ꝓfecto rerū gestaꝝ experientia docet: ipsos velint nolint esse mentitos. Offert nāq3 scriptura sancta vndiq3 apertissima exēpla ⁊ manifesta: in qbus luculēter cognoscere possum⁹ q̄3 terribilis omnipotens de⁹ fuerit: ⁊ quidē sepius cōtra peccatores illū spernentes. Inter q̄ extat illud vnū de quo in pñti smone erimus disceptaturi: qñ s. tot plagis percussit Pharaonē ⁊ populū egyptioꝝ ꝓpter delicta ⁊ facinora sua. Quare de iudicio dei cōtra Pharaonē locuturi: tria mysteria de illo ꝓponimus percurrenda.

Primū dicit populi israhelitici afflictio.

Secūdū Moysi diuina electio.

Tertiū Pharaonis ⁊ suoꝝ punitio.

Qualiter Pharao ⁊ egyptij crudeles erant populo iudeoꝝ. Cap. I.

p Eccauit Pharao cōtra populū dei: et egyptij fecerunt similiter. Neq3 arbitrandū est illū Pharaonem fuisse: sub quo Joseph tā gloriose sublimitatus est: q2 vt dicit Uincentius in speculo histoziali: ille dict⁹ fuit Mefres: post quē ⁊ multi alij Pharaōes regnauerūt successiue in egypto: vsq3 ad istum Pharaonē Amenosis nominatū: q in iudeos acriter insurrexit. Quod vt meli⁹ innotescat: i h̄ mysterio de ppło iudaico tria ꝯsiderare debem⁹

Primo multiplicationem.

Secūdo persecutionem.

Tertio aggrauationem.

Qualiter multiplicat⁹ ē popul⁹ iudeoꝝ

p Rimo cōsiderem⁹ illi⁹ populi multiplicationē. Dicit. n. Exo. i. c. Filij israel creuerūt: ⁊ quasi germinātes multiplicati sunt ⁊ roborati nimis impleuerūt terrā. Et Augu. 15. li. de ciui. dei. dicit. Ex vno Abraham nō multo ampli⁹ quadrigētis annis multiplicatio hebree gentis tāta ꝓcreata ē: vt in exitu eiusdē populi ex egypto: sexcenta milia hominū fuisse referant bellice iuuentutis. Secūdū aūt magistrū in historia scholastica: ⁊ colligit ex. 12. ca. Exo. habitatio filioꝝ israel in egypto fuit quadringentoꝝ triginta annoꝝ. Sed nomine egypti intelligendus est omnis incolatus eoꝝ qui incepit a ꝓmissione Abrahe facta in via Mesopotamie. Secūdo ꝯsiderem⁹ illius populi ꝑsecutionē: quare. s. Pharao ⁊ egyptij ꝑsequebātur iudeos. Et dicit Josephus: q̄ egyptij inuidebant eis ꝓpter virtutē ingenij ⁊ laboris industriā ⁊ affluentiā opū ⁊ sobolis nobilitatē.

Secũda ratio assignat. Exo.1. vbi dicitur q Pharao dixit. Populus israel fortior est nobis opprimam⁹ eũ ne multiplicatus isurgat cõtra nos: vel adulando hostib⁹ nostris exeat liber. Tertia rõ ponit in glo. sup Math. quã diabolus p̄sagiens xp̄z nasciturũ ex hebreis populũ extinguere nitebat. Cõcurrebãt ḡ simul inuidia populi: timor Pharaonis: et malicia diaboli. Tertio cõsiderem⁹ illius populi grauatõez. Imposuit Pharao illi populo graues angarias opeꝝ ſm magistrũ in historia scholastica: quib⁹ fracti nõ vacarent amplexib⁹ et magistros opeꝝ pfecit egyptios vt durius affigerent eos. Cõpellebant coquere lateres: ex qb⁹ ampliarent ciuitates. s. Phiton et Ramessen q̄ erãt in finib⁹ egypti: et fortificauit eas Pharao: ponens ibi armatos: ne qs posset ingredi vel egredi sine regis nutu. Aliud opus nõ taz graue q̃z fuit imposuit eis vt lutũ plateaꝝ et sordes vicoꝝ cophinis exportarẽt. De quo i psal. Manus ei⁹ in cophino seruierũt. Tertiũ etiaz addidit Josephus vt. s. fluuiũ p multas deriuationes diuiderent et circũdarent ciuitates fossatis. Quãto magis autẽ opprimebant: tãto magis deo auctore multiplicabant. Quod vidẽs Pharao p̄cepit obstetricib⁹ hebreoꝝ Sephore et Phue. q̄ secundũ Nico. de lira erãt egyptie: et p̄erãt multitudini obstetricũ vt masculos hebreoꝝ obstetricãdo interficerent: et abortum factũ mentirent: feminas aũt reseruarent. Dic magister in histo. q hoc factũ est: tũ qr femine nõ poterãt surgere cõtra regẽ: tũ qr volebãt illas ad luxuriã egyptioꝝ: tũ qr erant viles ſm Nico. de lira ad aliqua opera q̄ egyptij facere nesciebãt. In tot angarijs: in tot laborib⁹ nõ satiabat crudelitas Pharaonis. Quinimo cum obstetrices qd ordinauerat facere noluissent: dicentes hebreas mulieres artẽ obstetricãdi habere et absq3 illis parere: p̄cepit Pharao omni populo suo dicens. Quicqd masculini sex⁹ natũ fuerit. s. de iudeis: in flumẽ piicite: et qcqd feminei reseruate. O quãt⁹ erat meror quãtus luct⁹ hebreoꝝ. Quot lamẽta qd gemit⁹. Clamabãt ad deũ creatorẽ oium. Miserere nostri dñe: miserere nostri: subueni nobis: et fer pereuntibus opem. Adiuua nos de⁹ salutaris noster: et ppter gloriã nois tui dñe libera nos: nec patiaris nos taz dure vexari ac molestari.

Q̃ de⁹ exaudiuit clamorẽ populi iudaici: et elegit Moysen ducẽ et liberatorẽ.

Capitulum. secundum.

N on derelinquit in se sperantes deus q si quãdoq3 illos pati secreto suo iudicio sinat: tandẽ sue misericordie venã aperire nõ desinit. Voluit ergo p pietate sua populũ in afflictione clamãtẽ exaudire. Elegitq3 Moysen ducẽ et liberatorẽ quẽ amplissimis p̄rogatiuis dotare dignatus ẽ. Vt autẽ h clari⁹ habeat: bene est vt de hoc Moyse in hoc seculo mysteria tria cõsideremus.

Primo generationẽ.

Secũdo preseruationem.

Tertio vocationez.

De natiuitate et ortu Moysi qui natus ẽ secundũ beneplacitũ dei.

P Rimo cõsiderem⁹ Moysi generationez. Natus qppe est Moyses ſm beneplacitũ diuinũ. Dicit nãq3 Exo.2.c. Egressus est post hoc vir de domo leui: et accepit vxorẽ stirpis sue q̄ cõcepit et pepit filiũ. Dic Nico. de lira q ista acceptio nõ pot intelligi de acceptione in matrimonio: qa dicit post hoc. i. post p̄ceptũ regis de pueris submergendis. Nã ante illud p̄ceptũ vxor pepererat Aaron: q natus fuit ante Moysen ãnis trib⁹. Q̃d pbat Exo.7.c. vbi dicit q Moyses.80. erat ãnoꝝ et Aaron.83. quãdo locuti sunt ad Pharaonẽ Ideo Josephus et alij dicũt: q ista acceptio intelligit de copula: qr ppter edictũ regis multi se parauerunt se ab vxorib⁹: q̃tũ ad carnalẽ copulaz magis eligentes nõ generare q̃z q filij statiz nati submergerent in flumine. Et dñs ãmonuit Amrã patrẽ Moysi in somnis: q secure ad vxorẽ accederet: qr ex illa filiũ generaret: qui populũ esset liberaturus. Et sic eam cognouit. Cõcepit ergo vxor Amrã et peperit filium ſm magistrũ in historia scholastica silẽtio: eo q nõ multũ doloris partus ei intulerit. Nec absurdũ aut ipossibile id censeri debet: quoniã Plutarchus refert in vita Ciceronis: q qñ in lucẽ venit Tullius: nullo puerperij dolore tertio kal. ianuarij nat⁹ est. Abscõdit ergo mater moysen trib⁹ mensib⁹. Refert Aug.18.li. de ciui. dei. 39.c. q eo tpe quo Moyses nat⁹ est fuisse repit Athlas ille magnus astrologus Promethei frater maternus auus Mercurij maioris: cui⁹ nepos fuit mercurius termegistus. Secũdo cõsiderem⁹ Moysi preseruationẽ. Preseruauit illũ de⁹ a periculis: ne violenta morte occideretur. Vt. n. inquit Nico. de lira: qr inquisitiones fiebãt in domibus: nõ potuit vltra illũ abscondere

scondere

scondere mater. Quare cōpulsa sumpsit fistel/
laȝ scirpeā: vt dicit Exo. 2. c. i. capsellaȝ de iun/
cis cōtextā ꝛ rotundā: vt dicit magister in hi/
storia: ꝛ liniuit eā bitumine: ac pice: ꝛ ponens
intus infantulū in correpto ripe eū exposuit: ne
impetu fluminis rapet: stante ꝓcul sorore puu/
la Maria: ꝛ expectāte rei exitū ex matris prece/
pto ſm magistrū in histo. Et ecce descēdit filia
Pharaonis vt lauaret in flumine. Que vidēs
fistellā: afferri fecit ꝛ aperiri: videnſqȝ puulū va
gientē miserta est eius dicēs. De infantibꝰ he
breoꝝ est. Refert Josephus ꝙ tāte pulchritu/
dinis erat: vt nullus adeo seuerus esset: q aspi/
ciens illū nō diligeret: multiqȝ depost dū cerne
rent eū ꝑ plateā ferri occupationes in qbꝰ stude
bant desererent. Duȝ igit susceptū pueꝝ expo
situȝ vt Josephus narrat: aliq̄. Egyptie vellēt
lactare nolebat illaꝝ suggere mām̄as. at Ma/
ria soror dissimulās ꝙ frater eius esset dixit fi/
lie Pharaonis. Vis dn̄a vt aduocē aliquā he
breā. Que dixit. Sic. Vocauitqȝ matrē: cui il
la ablactādū tradidit filiū ꝓmisitqȝ mercedem.
Suscepit mulier ꝛ nutriuit pueꝝ: adultūqȝ tra/
didit filie Pharaonis. Que adoptauit illuȝ in
filiū: vocauitqȝ nomē eiꝰ Moyses dicēs: qꝛ de
aqua tuli eū: secūdū magistrū in historia schola/
stica. Egyptij mos aquā: is saluatū dicūt. addi
dit magister i histo. scholastica: ꝙ dū quadā die
Pharaoni filia obtulisset Moysen vt ꝛ ipse eū
adoptaret: admirās rex pueri venustatē: coro/
nā quā fronte gestabat capiti illiꝰ iposuit. Erat
aūt in ea amonis imago fabrefacta. Puer aūt
coronā ꝓiecit in terrā ꝛ fregit. Sacerdos autē
heliopoleos a latere regis surgens exclamauit.
Hic est puer quē nobis deꝰ occidēdū mādauit
ꝛ voluit irruere in eū: sȝ auxilio regis liberatꝰ ē
etiā ꝑsuasione cuiusdā sapiētis: q ꝑ ignorantiā
hoc factū esse a puero asseruit. In cuiꝰ rei argu
mentū cū prunas allatas puero obtulisset puer
eas ori suo apposuit ꝛ lingue sue sūmitatē igne
corrupit. Vn̄ ꝛ hebrei cū ipeditioris lingue fuis
set: inde ꝓcessisse autumāt. Postq̄ꝫ ꝟo creuit
vt habet Exo. 2. c. ampliꝰ factꝰ robustus vidit q̄
daȝ die vnū de egyptijs ꝟberātē q̄ndā hebreū:
ꝛ Moyses respiciēs huc atqȝ illuc: videns ꝙ
nullus adesset interfecit eū ꝛ abscōdit in sabulo
Dicit Nico. de li. ꝙ hebrei tenēt: ꝙ iste q erat
ꝑcussus ab Egyptio: fuit vir Salomith q̄ erat
pulchra nimis: vt patet Numeri. 24. c. Egy/
ptius aūt ille erat vnꝰ ex ꝑpositis q ordinauit ꝙ
hebreus in aurora surgeret: ꝛ veniret ad opa.
at ille domū adiens ad Salomith adhuc i lecto
iacentē accessit. Que credēs esse vir accepit eū
Postq̄ꝫ ꝟo innotuit sibi ꝓditio cōquesta ē vi/
ro. Quare vir rixabat cū illo egyptio: ꝛ ille ver
berabat eū. Moyses autē ex reuelatōe dei scie/
bat se esse electū ducē ꝛ defensoreȝ illius populi
Itaqȝ sine peccato interfecit illū. Altera die vi/
dit duos hebreos rixantes: ꝛ dū argueret eū q
fecerat iniuriaȝ r̄ndit. Quis te cōstituit iudiceȝ
suꝑ nos. Nū occidere me vis: sicut heri occidi
sti egyptiū. Audiuit Pharao ꝟbū h̄ ꝛ q̄rebat
occidere Moysen. Qui fugiēs ꝑ desertū ve/
nit in terrā Madiā seditqȝ iuxta puteū. Erant
aūt sacerdoti Madiā. i. primati: qꝛ antiquitꝰ sa/
cerdotes appellabant maiores ꝛ ꝓncipaliores:
septē filie. Ipse ꝟo dicebat Raguel cognomi
natus Jetro: q̄ venerāt vt haurirēt aquā gregi
bus suis. Dicit magister in historia scholastica.
Officiū. n. gregū alēdoꝝ tūc erat etiā mulierū.
Superueniētes ꝟo pastores reppulerūt eas: q̄s
ꝓhibuit Moyses ab iniuria ꝟginū: ꝛ adaqua
uit greges eaꝝ. Que maturius solito redeūtes
rogauerūtqȝ patrē ne beneficiū ꝑegri retribu/
tione priuaret. Vocatusqȝ Moyses iurauit ꝙ
habitaret cū illo: ꝛ accepit vxorē filiā eiꝰ Sepho
raȝ: q̄ peperit ei Gersan: qđ sonat aduena: eo ꝙ
in exilio genuerat eū. Peperitqȝ alteꝝ quē di/
xit Eliezer. i. diuinū adiutoriū. Deduqȝ ei socrꝰ
omnē curā gregū suoꝝ in qbꝰ ſm magistrū in
histo. oīs antiqs habaris erat possessio. Tertio
cōsideremus Moysi vocationem. Non enim
a seipo ꝓsumptuose grādia ē aggressus sȝ a deo
vocatꝰ. Nā dū pasceret greges ouiū i deserto
vt notat Exo. 3. c. venit ad mōtē synai. Qui ſȝ
magistrū i hi. scholastica i q̄dā sui ꝑte dictus est
Oreb. Et apparuit ei dn̄s i flāma ignis de me
dio rubi q ardebat ꝛ nō ꝯburebat. Vocauitqȝ
dn̄s Moysen. Et ait Moyses. Vadā ꝛ video
visionē hāc magnā: ꝛ vocauit eū dn̄s de rubo:
ꝛ ait. Moyses Moyses. Qui r̄ndit. Assum.
Et dn̄s. Tolle calciamēta: locus. n. i quo stas
terra sancta ē. Ego suȝ deꝰ Abrahā: deꝰ Isaac
ꝛ deꝰ iacob. Vidi afflictionē ppli mei i egypto
ꝛ descēdi vt liberē eū Veni. mittā te ad Pha
raonē. Sunt ꝛ alia multa i textu biblie i qbꝰ lu/
culēter ōndit ꝙ deꝰ Moysen ducē illiꝰ ppli ele
git: cui i sociū dedit Aarō fratrē eiꝰ. Cōfundā
tur ergo illi q deceptorem ꝛ seductorē accusant
Moysen: ꝛ criminātur illum quasi ex vi inge
nij ꝛ artis magnalia q̄ de ipo ꝓdicantur fecisse
Contra quos ē scriptura diuina taȝ veteris q̄ꝫ

noui testamēti, put expssius posui in q̄dragesi-
mali de pnia in sermōe de obedientia dei.

De varijs plagis ꝛ flagellis egypti. Ca. 3.

d Jcēdu3 hoc tertio loco restat de varijs dei iudicijs: qb⁹ oēm egyptū ꝛ Pharaonē iuste cōcussit. Qd̄ vt plenī⁹ itel ligatur tria cōsiderare debemus.

Primo Pharaonis obdurationem.

Secūdo magorum operationem.

Tertio egypti plagationem.

Primo cōsideremus pharaonis obduratio nē. Cū.n. Moyses ꝛ Aaron corā pharaōe lo cuti fuissent mādata dei fecissentq3 signa: indu rauit pharao cor suū. Et vt dicit. 23. q. 4. c. na bucbodonosor. ipsis flagellis durior effectus ꝛ pust. Hac occasione q̄rit a doctoribus. Vtru3 obduratio sit a deo. Et q̄ sic p3: q2 Exodi. 4. c. dixit deus. Indurabo cor pharaonis. ꝛ Ex odi. 9. ꝛ. x. ꝛ. 14. Indurauit de⁹ cor pharaōis. Et Esa. 63. scribit. Indurasti cor nostrū ne ti meremus te. Et Ro. 9. apostolus ait. Cuius vult de⁹ miseret: ꝛ quē vult idurat. S3 cōtrariū pbari pōt. Dicit. n. ppha. ps. 64. Nolite ob durare corda vestra. Et Hieremie. 5. c. cōq̄ rit deus. d. Indurauerūt facies suas supra pe trā ꝛ noluerūt reuerti. Et Exo. 17. c. Indura uerūt ceruicē suā ne audirēt me: ꝛ ne acciperent disciplinā: ergo videt q̄ iduratō sit a ppria ma licia. Rn̄det Bon. di. 40. primi li. q̄ obdura tio vno modo dicit culpa3. Et sic s̄m Aug. li. de pdestinatione scōr̄ū. obduratio nil aliud est q̄3 dei obuiare mādatis. Et glo. Ro. 2. c. Ob duratio est obdurate mētis in malicia pertina cia: p quā fit homo ipenitēs. Hec ē ab hoie n̄ a deo: q2 vt pbatū ē deo auctore non fit homo deterior. Alio modo obduratio dicit penā. Et q2 ois pena iusta est ꝛ ordinata: sic obduratio est a deo que nihil aliud est q̄3 subtractio gratie qua homo nō ē dignus: q2 illa abuteret. Pro pterea de multis dicit deus in ps. Dimisi eos secūdum desideria cordis eor̄ū ibūt i adinentōi bus suis. Hinc Aug⁹ ait. li. de li. ar. Indura uit de⁹ Pharaonē iusto iudicio sed ipse se libe ro arbitrio. Vn̄ cū audiss3 relata p Moysen ꝛ Arō: vidissetq3 virgā cōuersā i colubr̄ū: ꝛ rur sus colubrū cōuersū i virgā: iussit affligi populū ne darētur eis palee: sed ipsi acquirerēt: ꝛ red derēt numerū laterū cōsuetū. Secūdo cōsidere mus magorū opatiōnē. Nā vt dicit Exo. 7. c. Magi Pharaonis piecerūt virgas i terram que verse sūt i serpētes. Sed hic difficultas nō parua orit. Vtrū ille virge cōuerse sūt i veros serpētes. Et qdā dicūt q̄ ibi nō fuerit vi serpē tes s3 fuit tātū q̄d i delusio: q2 vt dicit Aug⁹. 3. de tri. Nō est putādū istis trāsgressorib⁹ ange lis ad nutū seruire hāc visibiliū materiā reru3: sed soli deo. Ratio istor̄ū est: q2 fortior erit dia bolus tpe antixpi q̄3 nūc. Sed tunc mēdaciter operabit vt dicit Aug⁹. 2. li. de ciui. dei. c. 19. ꝛ apostolus etiā scribit ad Timot. 2. c. Cuius ad uētus erit secūdū opatiōnē sathane i oibus si gnis ꝛ prodigijs mēdacib⁹. Veruntamē Alex. in. 2. li. soluit. d. q̄ cum i mēdacio duo intelli gant. s. falsitas ꝛ itentio fallēdi: i miraculis an tichristi aliq̄n erit falsitas ex pte rei: aliquādo erit veritas ex pte rei: nō tn̄ ex pte itentiōis. Inten dit quippe decipere hoies: ꝛ facere credere se esse deū. Sic opa magor̄ū Pharaonis erant vera ex pte rei sed mēdacia ex pte itētionis. In tēdebāt nanq3 ipsi vt vidētes crederēt q̄ opa sua pcederēt volēte deo: sicut opa Moysi: vn̄ vt dicit Aug⁹. li. 8. de ci. dei. c. x. faciebāt illi veneficijs. i. icantatiōib⁹ magicis: quibus sunt angeli mali hoc est demones dediti. Alij dicūt q̄ cōuersio virgarū i serpētes fuit secūdū appa rentiā: ꝛ tn̄ ibi fuerūt veri serpētes: q2 demōes ppria virtute dimissi poterāt virgas a magis piectas p motū localē i pceptibiliter sensui hu mano tollere: ꝛ loco earū serpētes aliūde por tātes supponere. Videm⁹ eni q̄ aliq p subtili tatē manuū ꝛ motū localē aliqua sic trāsmutāt q̄ hoies nō pcipiūt: multo fortius demones. Nōnulli vero referūt q̄ ibi fuit vera cōuersio virgarū i serpētes. Et hoc dicit Strabo i glo. Modū autē assignat Alex. i. 2. Et Nico. de lira sup hoc passu. Nā demones p motū loca lē pñt applicare actiua nālia passiuis ꝛ sic sequūt effect⁹ nāles: sicut applicatis lignis ad ignē per manū hois generat ignis i materia lignorum illa tn̄ generatio ē ab igne sicut ab agēte pprio: ꝛ ab applicāte ligna ministerialiter tn̄. Si obijce ret q2 i textu dr̄: deuorauit vga vgas: ergo n̄ erāt serpētes. Rn̄det Aug⁹. q̄ istud dictū fuit initialiter ꝛ finaliter: q̄ videlic3 ex virga Moy si factus ē serpētes: ꝛ in virgā redijt. Similiter vge magor̄ū potuerūt dici vge initialiter sed nō finaliter. Jō vga Aron deuorauit. i. abstu lit eis potestatem redeūdi i vgas: q2 ꝛ si aliquo mō eēt ordo naturalis: vt ex vgis fierēt serpē tes: nō tn̄ ecōuerso. 3° cōsiderem⁹ egypti pla gationē. Voluit nāq3 de⁹ flagellare egyptum dece3 plagis. prima ponit Exo. 7. c. Aqua flu

minis

minis versa ē ī sanguinē: ⁊ pisces q̄ erāt ī aqua
mortui sūt dieb⁹ septē. Dicit magister in hist.
ꝙ fuit sāguis ī oī terra egypti: ī fluuijs: riuis: ⁊
paludib⁹: ⁊ ī vasis domoꝝ tā ligneis q̄ꝫ saxeis
foderūtqꝫ puteos egyptij ꝑ circuitū fluminis ⁊
īuenerunt sanguinē. Refert Josephus ꝙ he/
breis erat fluui⁹ potabilis: licet esset mutatus.
Egyptijs vō nō solū colore sed ēt sapore ama
ro cruorē ꝓferebat. Scd̄a plaga notat̄ Exo.
8.c. Ascēdit multitudo ranaꝝ: operuitqꝫ totam
terrā egypti. Asserit Josephus ꝙ orte ī breui
moriebāt̄ ⁊ putrescētib⁹ cadauerib⁹ fetor nimis
noxi⁹ exhalabat ex aq̄: imo q̄si q̄dam domestice
domos itrātes sic ī cibis ⁊ potib⁹ ⁊ lectis ine/
niebāt̄. Tertia plaga adhuc ānotat̄ Exo. 8.c
ꝙ oīs puluis terre v̄sus ē ī cynifes ꝑ totā ter/
rā egypti molestātes hoīes ⁊ iumēta. Magi/
ster ī hi. scho. dicit. Sunt cynifes musce adeo
subtiles: vt visū nisi acute vidētis effugiāt. Ad
dit Joseph⁹ ꝙ innumera multitudo pediculoꝝ
egyptijs pullulauit ex iterioꝝib⁹ ebulliēs: quos
nec lauacris nec medicamētoꝝ vnguētis exter
minare poterāt. Nā vt recitat magister ī histo.
multis plagis ꝑter decē famosos credibile est
ꝑcussos egiptios. Quarta plaga fuit: q2 vēit
musca grauissima. i. multitudo muscaꝝ. Po/
nit magister ī hist. ꝙ q̄dā egyptioꝝ īter hec fla
gella timētes egypti ꝑiturā egressi sūt: vt Ci/
crops: q̄ igressus greciā: vrbē cōdidit q̄ postea
dicta ē athene. Credi ēt eadē tēpestate egressus
Dionysi⁹ Bacch⁹: q̄ ⁊ argos cōdidit: ⁊ vsum
vinee grecis dedit. Quīta plaga describitur
Exo. 9.c. Mortua sūt oīa aīantia egypti: de fi/
lijs isrl̄ nō. Nic. de lira igt̄. Intelligit̄ de illis
q̄ erāt ī cāpis. Sꝫ magister ī hist. dicit ꝙ de il/
lis q̄ erāt ī domib⁹: q2 q̄ ī pascuis p⁹ grādines
ꝑierūt. Vel forte determinādū n̄ est q2 sine mł
to tp̄is iterualło forte hec fc̄ā nō sūt ⁊ potuerūt
aliūde hr̄e iteꝝ aīantia. Nō. n. ē credēdū ꝙ ho
die vna plaga ⁊ cras alia ꝑcussi sūt: sꝫ forte per
q̄nquēniū ad ampli⁹ vel min⁹. Sexta plaga
fuit: q2 fc̄ē sūt vesice turgētes ī hoīb⁹ ⁊ iumen/
tis. Septa plaga fuit: q̄n venerūt tonitrua ⁊
grādines: ⁊ deuastauerūt s̄m magistrū ordeū
⁊ linū: q2 erāt ī spica: triticū ⁊ far nō. Octaua
plaga. Venit locusta ⁊ deuorauit frumētū: q2 ī
quolibet mēse calēdarij duo dies atro colore tā
q̄ꝫ abhominādi signati sūt. Jō nota s̄m magi/
strū ꝙ egyptiaci iō dicunt̄: q2 ī his passa ē egy/
ptus. Ob q̄d voluit mater ecc̄lia illos ī calēda
rio poni: vt diuina miracula sēꝑ nobis exē/
plo sint. Mathematici vō dicunt: ꝙ ꝑitissimi
egyptioꝝ astrologi: quasdā cōstellationes noci
uas humāis actib⁹ ī singulis mēsib⁹ deꝓhen/
derūt: quarū cōstellationū puncta vulg⁹ ꝓpter
iperitiā vitare nō poterat. Qua pp̄ cautum est
vt tota dies obseruaret̄ pp̄ horā illius abhomia
bilis lucis. i. diei. Sꝫ hoc obseruari ꝓhibitū est
26. q. 7. c. nō obseruetis. Nona plaga habet̄
Exo. x. c. Facte sūt tenebre horribiles ī oī ter
ra egypti. Vbi āt filij isrl̄ hītabāt lux erat. Ni.
de lir. dicit̄ horribiles: q2 visiōe imagiaria vi/
debāt mł̄ta fātasmata vt terrerēt̄. Decia plaga
fuit ꝑcussio ⁊ mors p̄mogēitoꝝ: q̄n moyses ex/
pletis oīb⁹ q̄ de⁹ iusserat: ⁊ acceptis vasis aure
is ⁊ argēteis mutuo ab egyptijs: fc̄m ē noctis
medio ꝑcussit dn̄s oē p̄mogēitū ī terra egypti:
nec erat dom⁹ ī q̄ nō iaceret mortu⁹. Dicit ma/
gister ī hist. ꝙ executio ista fc̄ā fuit ꝑ manū bōi
āgeli: q̄ appuerat Moysi in rubo ī ꝑsona dei.
Aug. tn̄ sup illū locū ps. Immissiones ꝑ āge/
los malos ait. Possum⁹ sine dubitatōe malis
āgelis attribuere mortes ꝑcōꝝ. Nocte igit̄ il/
la cōgregato oī pp̄lo iudeoꝝ ꝓcinxere se ad iter
⁊ mane oēs isrl̄. iter arripuer̄. In egressu vō
eoꝝ ut dicit magr̄ fcō terremotu mł̄ta tēpla egy
pti cū suis idol̄ corruerūt. Adhuc āt factū ē: ꝙ
nilus ꝑter solitū inundās terrā ī q̄ sepulchrum
Joseph erat coopuit. Tenebāt̄ āt iudei ex iura
mēto asportare ossa ei⁹. Tūc Moyses scripsit
ī lamina aurea nomē dn̄i Thetragrāmaton: q̄
īiecta aque supnatauit: vsqꝫ dū veniens stetit
supra: vbi erat sepulchꝝ. Et effodiētes sustule/
rūt ossa. Nic. de lira sup. 13. c. Exo. hoc impu
gnat. d. Que dicit̄ de nilo ⁊ ossib⁹ Joseph: vi
dent̄ eē ficticia: tū q2 glose hebraice ⁊ Joseph⁹
talia nō dicūt: sꝫ iponat̄ eis ab illis q̄ libros eo/
rū nō viderūt: tū q2 vna de cāis q̄re ossa Jo/
seph remāserūt ī egypto fuit: vt ꝑ ei⁹ sepulchꝝ
memoria bn̄ficioꝝ ei⁹ apud egyptios diutius
remaneret: ⁊ sic populus isr ael miti⁹ tractaret̄.
Jō nō ē verisimile ꝙ ossa ei⁹ eēnt posita ī pra
tis: vel ī cāpis: vbi aque possēt inundare: sꝫ in
loco valde solēni ⁊ celebri vbi aque nō possent
inundare: maxie cū tp̄e mortis ei⁹ eēt potētissi
m⁹ ⁊ regi ⁊ populo ꝑdilectus. Verūtamē hec
ratio ifringi pōt de facili: eo ꝙ nō ē icōueniens
q̄nqꝫ aq̄s ⁊ maris ⁊ fluminū ꝑter spem ⁊ vltra
solitū inundare. Ar. i. metheo. tractatu vlti. se
cundū nouā trāslatōeꝫ. scd̄ꝫ vō veterē ē ī scd̄o
dicit. Nō sēꝑ aūt eadē loca terre neqꝫ aquosa
sūt neqꝫ arida: sed ꝑmutant̄ scd̄m fluuioꝝ gene

rationes ꝛ defect⁹. Propter qđ ꝛ aque circa arida ꝑmutant̄ ꝛ mare: ꝛ nō semꝑ hec qđē terra: hic aūt mare ꝑseuerat oī tpe: sed fit mare quidem vbi arida. Vbi aūt nūc mare: itex hic terra. Scđm tñ quendā ordinē putare oꝫ hoc fieri ꝛ ꝑiodū. Itē fm Ar. vñ q̄ cā istarū mutationū fit motus celi cū sole ꝛ stellis: ꝛ planetaꝝ cōiunctōes. Inuenim⁹ nāqꝫ q̄ tpe Gregorij secūdi vt narrat Ricobald⁹ i cronica. diluuiū rome fuit pp aq̄s tyberis q tantū itumuit: vt i via lata ad hoīs staturaꝫ ꝛ semis fuerit: durauitqꝫ dieb⁹ septē Letanijs actū ē ad deū ꝛ cessauit. Iterū āno xp̄i millesimo ducētesimotertio terremot⁹ i Creta ꝑmaxim⁹ mare adeo cōcussit: vt aq̄s maris ipulerit i ciuitatē Caridiā tanto impetu q̄ oīa edificia ruinauit: oēs hoīes fere occidit. mox adeo retrocessit mare ex portu vrbis vt vbi aq̄ ꝓfunda erat: nūc nulla videret̄: harene fundi maris oculis hominū patuerūt. Anno ab vrbe cōdita qngentesimo flumē tyberis vltra solitū itumescēs rome edificia i plano posita deleuit. Sic potuit illa Nili inundatio eē singularis: ita vt sepulchꝝ Ioseph coopuit. Sed ista ad rē nō faciūt. Nos tñ ea q̄ scriptura tradidit ꝓsequamur. Egressus ergo fuit moyses cū illa multitudine: ꝛ puenit ad mare rubrum. Pharao aūt secut⁹ ē cū certis currib⁹ ꝛ eqtib⁹ qnquagita milia ꝛ trecētis milib⁹ peditibus armatoꝝ. Leuātes oculos iudei timuerūt valde: qꝛ nec fugere poterāt nec pugnare eo q̄ inermes erāt. Quos cōfortauit moyses: ꝛ de mandato dei tetigit mare: ꝛ aq̄ diuisa ē: ꝛ populus dei ꝑtrāsijt sicco vestigio. Nec hoc discredendū dicit Ioseph⁹: cū Alexādro macedoni ꝛ exercitui ei⁹ Dariū isequēti mare pāphilicū diuisū fuisse legat̄: deo volēte q ꝑ eū persaꝝ regnuꝫ deleri volebat. Egyptij vo trāsire tēptantes oēs pierūt: qm̄ aque q velut muri fuerāt diuise ex miraculo dei iteꝝ vnite sūt ꝛ cōiūcte. Sicqꝫ turpiter Pharao ꝛ oēs sui exercit⁹ i mari rubro pierūt. Dicit aūt paulus Orosius li. i. sic. Q̄ đ extāt nūc certissima hoꝝ monumēta gestorū. Nam tract⁹ curruū rotarūqꝫ signa orbice nō solū i littore: sed ēt i ꝓfundo: quousqꝫ visus admittit̄ ꝓuidēt̄: ꝛ si forte ad tp̄s vel casu vl' curiositate turbāt̄ cōtinuo diuinitus i pristinā faciē vēns fluctibusqꝫ reparāt̄. hec ille. timēdus ergo ab oīb⁹ ē deus q ēt creaturas suas armat ad vltionē inimicoꝝ suoꝝ: q sit semꝑ benedict⁹ in secula seculorum. Amen.

Sermo duodecim⁹ de iudicio dei contra iudaicū populū ingratuꝫ de deo murmurantem.

N Isi fuissent peccata grādia populi iudaici: nō tñ frequēter pius ꝛ misericors deus in deserto duris castigatiōib⁹ illū visitasset. Elegit nāqꝫ iudeoꝝ gentē pre ceteris natiōib⁹ mūdi: ꝛ tñ quāto plura illis collata sūt dona ꝛ bñficia: tanto crebrius ad iracundiā deū suis scelerib⁹ cōcitauerunt. Idirco i hoc sermone de iudicio dei contra iudeos criminosos i deserto dicemus. De qbus tria mysteria proponimus declaranda.

Primum dicitur beneficiorum largitio.
Secundum multorum peccatorum cōmissio.
Tertium diuersarum penarum incussio.

De septem amplissimis beneficijs que largitus est deus populo iudeorū. Caplm. i.

D Ignatus est deus clemētissim⁹ amplissima bñficia elargiri populo iudeoruꝫ: postq̄ illū liberauerat de seruitute egyptiaca. Ob qđ gētiles cōuersi ad fidē dicebant iudeis baptizatis: vt refert̄ i prologo i epistolā ad romāos. Quāto maiora circa vos dei bñficia narraueritis: tāto maiores vos eē reos eē mōstrabitis. Vt ergo de bñficijs ppl'o iudaico exhibitis plenā noticiā hēamus: i h mysterio septē beneficia erūt enumerāda atqꝫ differenda.

Primum dicitur aquarum dulcoratio.
Secundum celestis cibatio.
Tertium viarum directio.
Quartum aque de petra eductio.
Quintum inimicorum expugnatio.
Sextum legis illustratio.
Septimū miraculorum frequens coruscatio.

De dulcoratione aque fluminis. Marath.

P Rimū bñficiū qđ largit⁹ ē de⁹ pplo iudeoꝝ fuit aquarū dulcoratio. Vt enim scribit̄ Exo. xv. post trāsitū maris rubri: egressi sunt i desertū sur: ābulauerūtqꝫ trib⁹ dieb⁹ ꝑ solitudinē ꝛ nō iueniebant aquā: ꝛ venerūt i maratah: nec poterāt bibere aquas đ marath: eo q̄ amare essēt. Et de hoc dicit. Amb⁹. 9. di. c. Reuera. marath fluui⁹ amarissim⁹ erat: ita vt sitiēs ppl's bibere nō posset: Scđm Nic. de lira sup hoc passu Exo. qđ dr̄. venerūt i marath: fit ꝑ anticipatōeꝫ: qꝛ locus ille adhuc nō vocabat̄ marath: ſꝫ sic vocatus ē a filijs isrl' pp amaritudinē aque scđm q̄ subdit̄ i textu. Vnde ꝛ cōgruū nomē loco iposuit. s. populus isrl'. Magister i histo. addit. Nō solum di

cebatur

cebat marath.ꝑ amaritudine aque: ſꝫ et ꝑ amaritudine animi. Amarioꝛ qdẽ ẽ q ſitit: q nõ inuenit potũ: q̄ ſi iuentũ guſtare nõ poſſit. Recitat ſcd̾ʒ hoc ꝓpoſitũ Plutarch⁹ i vita Marci Antonij: q̄ dũ Marcus Antonius ꝯtra Indos ⁊ parthos bellũ gereret: verat⁹ ab eis per iuga montiũ cũ exercitu fugiebat. Edebãt nãqꝫ romani mltis diebus radices ⁊ herbas icognitas: cruciabãt a ſiti: qꝛ i mõtib⁹ ꝑ quos ibant nõ erãt aque: ⁊ ꝑthi tenebãt planicies. Venerũt tãdem ad flumẽ cui⁹ aqua erat gelida ⁊ clara: ſꝫ qꝛ erat ſalſa faciebat viſcera doloroſa. Ob qd̾ flebãt oẽs velut cõſpicerẽt paratã mortem. Quare Marc⁹ Antoni⁹ coegit quẽdã familiarẽ ſuũ vt qñcũqꝫ iuberet ſibi caput abſcideret vt neqꝫ viuus poſſet ab hoſte ledi neqꝫ cognoſci mortu⁹. Ab his tñ ꝑiculis tandẽ euaſit Sic ergo ppl's iudeoꝝ querelis ⁊ lamẽtationibus replebat̃. Clamauit ad dñm Moyſes: ⁊ oñdit ei lignũ: qd̾ cũ poſuiſſet i aqua: moꝛ aque dulcoꝛate ſunt ⁊ facte potabiles. Sed ego puto maius nobis chriſtianis bñficiũ cõceſſũ: quando i aquis chriſt⁹ baptizari voluit: iſinuãs baptiſmũ i aqua foꝛe fiendũ. Judei nãqꝫ in aquis marath dulcoꝛatis refocillarunt coꝛpa: nos in aqs baptiſmi recreamus aĩas: ⁊ ſpũaliũ donoꝝ vbertate illos replem⁹. De effectib⁹ autẽ baptiſmi diri i quadrageſimali de penitentia i ſermone de baptiſmo.

De coturnicibus ⁊ manna.

SEcundũ beneficiũ qd̾ largitus ẽ deus populo iudeoꝝ: fuit celeſtis cibatio. Scribit̃ nanqꝫ Exo.16.c. q̄ triceſimo die ab exitu eoꝝ de egypto defecerũt eis victualia. Cũqꝫ oꝛaſſet Moyſes ad dñm veſpe aſcẽdẽs coturnix de ſinu arabico: vbi ꝑcipue nutritur ſcd̾m magiſtrũ i hiſt. operuit caſtra: ⁊ ad libitũ populi capiebat̃. Nico. de lira ingt Coturnix eſt auis pinguis ⁊ ſapida. Et ſumit̃ ſingulare pro plurali .i. mltitudo coturnicũ. Mane vo cũ oꝛaret Moyſes deſcẽdit manna. Et vt ſcribit̃ Numeri.xi. Erat mãna quaſi ſemẽ coriandri: coloꝛis bdellij: q ẽ ſicut criſtallus: ſm Nico. de lira. Circuibatqꝫ populus: ⁊ colligẽs illud frãgebat mola ſiue terebat i moꝛtario coquẽs i olla: ⁊ faciẽs ex eo toꝛtulas. Et vt hẽtur Exo.16. erat guſtus eius quaſi ſimilis cũ melle. Vbi dicit Nic. de lira. Simila ẽ farina tritici delicatiſſima. Sapoꝛ igit̃ illius manne erat quaſi ſapoꝛ panis facti de ſimila: cũ cõmixtione mellis. Scd̾m aũt Nico. de lira de iſta mãna fuerũt octo mãdata. Primũ vt mane colligerẽt. Hoꝛa eni colligẽdi erat poſt oꝛtũ ſolis eleuato roꝛe q erat ſup mãna ꝑ vapoꝛes. Erat qdẽ deſup mãna ros congelatus: q reſoluebat̃ oꝛiente ſole. Quare mãna colligi poterat vſqꝫ ad hoꝛa ſertã: ⁊ tũc icipiebat liquefieri ad modũ pruine. Ad ignẽ vo idurabat̃ ⁊ foꝛmabãt inde panes. Scd̾m mandatũ fuit vt colligerẽt ad ſufficientiã: ⁊ nõ plus. Tertiũ vt comederẽt mẽſurã gomoꝛ. Sꝫ dubiũ hic oꝛit̃: quia nõ eſt idẽ ꝑ ſingula capita mediũ oibus: ſicut dicit̃.2.ethi. q̄ nõ idẽ ẽ mediũ Miloni: d̾ quo dr̃ q̄ comedebat i die bouẽ itegꝝ q erat ſufficiẽſ pluribus hoib⁹. Ideo cib⁹ cõueniẽs vni alteri plus idigẽti ẽ deficiẽs: ⁊ minus indigẽti eſt ſupabundãs. Reſpõdet Nico. de lira q̄ iſte cibus dabat̃ diuino miraculo: ita eodẽ mõ fiebat vt plurimũ idigẽti ſufficeret: ⁊ a minus idigente cõſumi abſqꝫ ſupfluitate valeret. Dicit autẽ Joſeph⁹ q̄ ex diuina ꝓuidẽtia factũ fuit hoc ne ex cupiditate ⁊ guloſitate illi q foꝛtioꝛes erant plus debito vellẽt colligere: ⁊ ſic debilioꝛes debito alimẽto priuarẽt̃: ⁊ in populo ſeditio oꝛiretur. Quartũ mãdatũ fuit: vt nõ reliquerẽt vſqꝫ mane. Et dimiſerũt qdã .ſ. Dathan ⁊ Abiron vt dicũt hebrei: ⁊ ſcatere cepit vmib⁹: ⁊ cõputreſcere. Hoc vo nõ cõtigit ex nã mãne: qꝛ ſeruari poterat: ſꝫ erat ex voluntate dei: ne aliq ex cupiditate ⁊ guloſitate plus debito vellẽt colligere ad ſeruãdũ: qd̾ eẽt occaſio maloꝝ. Quĩtũ ꝑceptũ fuit: vt die ſexta colligerent duplum. Sextũ vt reſeruaret vnũ gomoꝛ ꝓ ſabato. Septimũ vt illud comederent in die ſabbati. Octauũ vt ipleretur vas cõtinẽs gomoꝛ ad reſeruãdũ i futuras gñationes. De iſto mãna dr̃ Sap.16.c. Panẽ de celo ꝑſtitiſti illis ſine laboꝛe: oẽ delectamẽtũ i ſe habẽtẽ: ⁊ ois ſapoꝛis ſuauitatẽ. Nic. de lira ait. Hoc itelligit̃ nõ ex nã mãne ſꝫ ex merito ſanctoꝝ hominũ q eũ comedebant: qbus ſapiebat ſicut d̾ſiderabant Malis eniꝫ hoibus ex eoꝝ demerito deſipiebat. Numeri.15. dicebant. Nihil vident oculi nr̃i niſi mãna: nauſeat aia noſtra ſup cibo iſto leuiſſimo. Et dicebat̃ pãis d̾ celo: qꝛ generabat̃ i celo aereo: ⁊ panis ãgeloꝝ: qꝛ i deſcẽſu mãne coopabant̃ angeli: nõ q̄ ãgeli ipſo veſcerẽt̃: qꝛ ipſi nõ idigẽt cibo coꝛpali. Hoc cibo aliti ſunt filij iſrl̃.40. annis: donec venirẽt i terrã habitabilẽ .ſ. in terrã Chanaan: que fuerat eis promiſſa. Et vt dicit Nicola. de lira. non ſtatim defecit manna cum intrauerunt illam quia

trāsito iordane fecere circūcisionē in galgalis: et postea celebrauerūt pasca et in crastino pasce cessauit māna vt habet Josue.5. Satis tn̄ cito post ingressuz terre Chanaā defecit. Mirāda pfecto sunt oīa q̄ de isto cibo dicta sunt. Et vt dicit Ambro. libro de sacramētis Reuera mirabile est fratres: q̄ māna plueret domin⁹ patribus in deserto q quotidiano celi pascebant alimento: verūtamē his omnibus maius est qđ nobis xp̄ianis exhibet: vez. s. corp⁹ christi in sacramento altaris.

De mirabili ducatu populi iudaici.

t Ertiū beneficiū qđ largitus est de⁹ populo iudeoꝝ: fuit viarū directio. Vt. n. habet Exo.14. Angelus dn̄i p̄cedebat castra israel: et cū eo pariter columna nubis Et numeri.9.c. dicit q̄ die qua erectū est tabernaculuz: operuit illud nubes. Vespere aūt sup tentorium erat quasi species ignis vsq; mane. Sic fiebat iugiter p diē operiebat illū nubes: et p noctē quasi species ignis. Cūq; ablata fuisset nubes q tabrnaculū ptegebat proficiscebant filij Jsrael et in loco vbi stetisset nubes ibi castrametabant. Ad imperiū dn̄i pficiscebant et ad impiū illius figebāt tabernaculū. Cūctis diebus qbus stabat nubes tabernaculū manebat i eodē loco. Dicit nicolaus de lira q̄ nubes mouebat angelico p̄sidio vel ministerio. Sz mai⁹ beneficiū nobis christianis cōcessuz est: qđ⁹ via summi boni Xbo et exēplo a xp̄o est manifestata nā cū phi plurimū desudassent querētes noscere in quo summū bonū cōsisteret: euanuerūt in cogitatiōib⁹ suis. Et Varro vt refert Aug. decimonono libro de ciuitate dei dicit ducentas octogintaocto opiniones falsas de beatitudine philosophos ipsos habuisse. O vere secula aurea xp̄i p̄sentia illustrata. O felicia tp̄a nostra i qb⁹ oēs q volunt scire possunt q̄ pfecta beatitudo cōsistit in deo. hinc Lact. libro.7. diuinarū institutionū ait. Pater. n. noster et dn̄s q cōdidit firmauitq; celū: q libratāz magnitudine sua terrā vallauit montib⁹: mariq; distinxit: et qcqd est in hoc opere mūdi cōstauit: et pfecit e nihilo pspectis erroribus hominū ducē misit: q nobis viā iusticie panderet. Hūc sequamur oēs: hūc audiam⁹: huic deuotissime paream⁹: qm̄ solus vt ait Lucretius. Veridicis hominū purgauit pectora dictis. Et finē statuit torpedinis atq; timoris. Ostenditq; bonū summū quo tendim⁹ omnes. Quid foret atq; viā monstrauit limite paruo. Nec tātū ostendit sed etiā p̄cessit: ne qs difficultatis gratia iter virtutis horreret.

De fluxu aque de petra contra naturaz.

q Vartū beneficiū fuit aque de petra eductio. Vt. n. habet Exo.17. dū venisset in rafidiz: defecissetque aq̄ dixit Moyses ad dn̄z. Adhuc pusillū et lapidabūt me. Inquit Nico. de lira. q̄ hoc dicebat Moyses ductus timore naturali: q cadit i pfectū virum. Et magis dicebat timore populi: ne eo interfecto a dn̄o recederet p idolatriā. Et ait dn̄s ad Moysen. Sume de seniorib⁹ israel. Nico. de lira. s. vt sint testes q̄ antea ibi nō fuerunt fontes vel aque: ac etiā vt p hoc appareat dei miraculum. Subditq; deus. Et vade ad petrā oreb: percutiesq; virga. Magister in histo. Oreb sic dicta propter oreb q occisus est in ea: factūq; ē ita. Et egresse sunt aque: et bibit populus. Sz his omnibus amplius est qđ nos accepim⁹ nō vtique aquā de petra: sed sanguinē preciosissimum de corpore iesu christi. Vnde Petrus. i. epistola c. i. dicebat. Nō corruptibilibus auro vel argēto redempti estis sed precioso sanguine agni incontaminati et imaculati iesu christi.

q Vintū beneficiuz fuit inimicoꝝ expugnatio et debellatio. Dicit nāq; Exo.17. Venit autez Amalech vt pugnaret aduersus israel in rafidim: notandū hic secūdum Nico. de lira. q̄ quedā glo. super istuz locum dicit q̄ Amalech fuit filius Jsmahelis: a quo dicti sunt amalechite: q et Jsmahelite. Ipsi sunt sarraceni. Qđ autē. i. Paral. i. c. dicit q̄ Eliphaz primo genitus Esau genuit Amalech: dicunt sequentes dictaz glosam q̄ fuit ali⁹ et sunt duo eiusdez nominis. Sed hoc dictū de sacra scriptura nō habet auctoritatez: immo cōtrarietatez: qz Gen̄.36. et. i. Paral. i. c. dicitur expresse q̄ Amalech fuit filius Eliphaz primo geniti Esau: nec legitur alius Amalech. Insuper Josephus in secūdo antiquitatū libro dicit q̄ ab Amalech filio Eliphaz dicti sunt Amalechite. Hoc etiaz colligit ex.2. Regū. i. ca. vbi dicit q̄ filius Doech idumei venit ad Dauid nuncians mortē Saulis. Licet eniz nō exprimatur ibi q̄ fuerit filius Doech: tn̄ omnes expositores cōcorditer hoc dicūt. Et cū interrogaretur a Dauid: qs eēt ait. Filius hoīs aduene amalechite ego suz. Ex quo videt q̄ amalechite sunt idumei. Et sic nō descēderūt ab Jsmahele sz ab Esau. Quare aūt isti amalechite isurrexere aduersus iudeos: dic̄ ni. de li. sup.5.c. Exo. q̄ ipsi et populi q erāt eis cōfederati: audientes

q̄ filij

q filij israel transierant mare rubrū: & essent in deserto eis ꝓpinquo irati sunt: timentes ne inuaderent terrā eorū: & ideo antequā eēnt magis fortificati: voluere eos delere: & ascendere ad pugnandū cū ipsis. Su per. 17. c. Exo. aliam cām assignat Nico. de lira ex parte ppli israel. Ad hoc. n. pmisit deus belluz illud insurgere: vt ex victoria sequenti essent audaciores decetero ꝯ aduersarios insurgentes: & de spolijs Amalech essent muniti armis & alijs necessarijs: que fugientes dimisere. Elegit autē Moyses Josue: de tribu Effraim: virū bellicosuz cui & paucos tradidit armatos: fm magistrū in histo. plurimos ad custodiā castrorū retinuit. Ipse autez ascendit in montē habens virgā dei in manu: vt ex hoc victoria deo ascriberet. Ascenderetqz cū eo Aaron & Hur: q Hur scđm Josephū fuit maritus Marie. Cūqz leuaret Moyses manus vincebat israel. Ubi apparet orōnis efficacia. Sin aūt & paululū remisisset: vincebat amalech. Quo cōperto Hur & Aarō supposuerūt ei lapidē: & ex vtraque pte manus eius sustentabant. Erāt. n. graues ꝑ labore orādi. In cuius rei figura fm magistrū i histo. sacerdos eleuat manus in missa: & etiā figura xpi orātis in cruce. Nec remisit Moyses manus vsqz ad solis occasuz. Fugauitqz Josue Amalech in ore gladij. Nobis vo xpianis gloriosior est victoria: q p xpm demones supamus. Nā vt diximus in smone de bello demonū: paulisper xps moreret i cruce oēs iusti trahebanē ad limbū. At ex post penitentē latronē patefactus est paradisus.

De lege quā dedit Moysi deus.

Extū bñficiū qđ largitus est deus populo iudeorū dicit legis illustratio. Ut enī habet Exo. 32. in monte synai Moyses legē accepit a deo sibi datā. Qui reuersus ē est de monte: portans duas tabulas testimonij manu scriptas ex vtraqz pte: & factas ope dñi. Dicit Rabbi Salomon q vnica scriptura erat ibi: q tñ erat legibilis indifferenter ex vna parte sicut ex altera: qđ erat valde mirabile: qr littera ex vna parte figurata ordine recto: i pte opposita apparet eius figura nō opposito. Uel pot dici absqz tali miraculo: q lre erāt duplices q pcepta erāt sculpta ex vna pte & similiter ex altera. Has tabulas fregit Moyses: vt dicet in tertio mysterio ꝓpter peccatū populi: reputās pplm indignū: vt dicit Nico. de lira. accipere legē digito dei scriptā. h aūt fractio tabularū signū fuit euacuationis legaliū in aduentu xpi. Tandem vt dicit Exo. 38. ascendit Moyses montez de mādato dei: tulitqz secū duas tabulas lapideas istar priorū. i. similes alijs prius factis in materia & in quātitate. Dicit nico. de li. q de quo lapide fuerint nō habet ex textu. Rabbi tñ Salomon tz q fuerit de lapide saphirico. Inqt. n. q deus ōndit Moysi vnam massaz talis lapidis formatā de nouo diuina ḋtute: de qua Moyses dolauit duas tabulas: & dolature superflue fuerūt sue & inde ditatus fuit multū. Sed h tacet Josephus: q prior fuit Rabbi Salomone. Fuit ergo Moyses in monte cū dño. 40. diebus & .40. noctibus: nihil comedens aut bibēs. Cūqz descendisset de monte cū tabulis: apparuit facies eius cornuta: & ipse ignorabat. Dicit magister in histo. q erāt qdā radij miri splēdoris ꝓcedētes in altū ad modū cornuū quos apostolus vocat gloriā vultus Moysi. 2. ad Cor. 3. c. Unde in hebreo habet. Et nō cognouit q cornuta eēt lux faciei sue. Hic qrit qre Moyses nō habuit ante hāc gloriā: cū locutus fuisset cū dño diu in monte. Et rñdet Nico. de li. q aliq dicunt q nō habuit ante ita limpidā cognitionē de deo sicut post ad qđ denotāduz apparuerunt tales radij. Alij dicūt: q hoc factuz est vt populus q p idolatriā peccauerat magis euz timeret: & haberet in reuerentia. Rabbi Salomon dicit q fuit ex hoc q dñs posuit manū suā sup faciem eius. Quare Moyses posuit velamē sup faciē suā: cū loqueret filijs israel & locutus est eis oia q sibi fuerūt ipata. Concludit magister in histo. Quātū hec gloria durauerit: & vtrū semel vl pluries hoc acciderit ignoramus. Sed xpianis lux āplior effusa ē qbus euāgeliū effulsit.

De miraculis & signis multiplicibus.

Eptimū beneficiū qđ deus donauit pplo iudeorū fuit miraculorū freqūes coruscatio. Nā pter ea q diximus multa signa & miracula dei ipsis fuerūt ostensa. Miraculū certe fuit q Maria soror Aaron murmurans cōtra Moysen statim fuit lepra percussa & tandē Moysi oratione sanata: vt habet Numeri. 12. c. Miraculū fuit q aperta est terra: & deglutiuit Dathā & Abiron. Numeri. 16. ca. Miraculū euz floruit virga Aaron. Numeri 17. c. Et ne singula cōmemorent quadraginta annis fuit ille populus in deserto: nō comedēs panē nec bibēs vinū: nec vetustate attrita vestimenta aut calciamēta cōsumpta: vt hr Deut°. 29. c. Sz xpianis maiora signa post xpi aduētū monstrata sunt: qnimo cōtinue in ecclia sancta

miracula fiunt. Quisnam nõ admiref ex aridis ossib⁹ Nicolai sanctissimi apud Barꝝ ꝛ Mathei euãgeliste apud Salernuȝ ꝛ Andree apostoli apud malfiã scaturire manna. Quid dicaȝ de sanguine gloriosi martyris Januarij. Cõseruatur ꝗppe neapoli in vase vitreo aut cristallino: estq̃ semꝑ strictus ꝛ cõgelatus. At dũ caput p̃fati sancti de prope ponif sanguis ille ebulliens tandẽ cunctis videntibus liquet: ꝛ capite amoto rursus induraf ꝛ congelatus nõ mouef ampli⁹. O pietas dei benedicti: q̃ sic humano generi per tot innumera miracula virtutẽ potẽtie dignatus est demonstrare.

De multis peccatis quib⁹ ꝓplus in deserto temptauit ꝛ ad iraȝ cõcitauit deũ excelsum.

Capitulum. secundum.

i N tãto cumulo bñficioꝝ non custodierunt iudei testamentũ dñi: ꝛ in lege ei⁹ noluerũt obedire: ꝛ obliti sunt beneficioꝝ ei⁹: ꝛ mirabiliũ ei⁹ q̃ ostendit eis. Temptauerũt qdeȝ deũ excelsum: varijsq̃ peccatis maiestatẽ eius offendere. Jccirco i h̃ scdo. ca. de offensionib⁹ iudeoꝝ i deserto dicem⁹: q̃s reducem⁹ ad septẽ

Prima dicif murmurationis.

Secũda inobedientie.

Tertia ingratitudinis.

Quarta idolatrie.

Quinta gule.

Sexta desperationis.

Septima fornicationis.

De septẽ peccatis populi: ꝛ primo qualiter murmurauerũt iudei cõtra deũ ꝛ moysen.

p Rima offensio ꝛ pctñ iudeoꝝ in deserto dicif murmuratõis. Nã ꝯ Moysen murmurauerũt quãdo venerũt ad flumen marath. vt dicif Exo. 15. Jtẽ quãdo dicebant. Vtinã mortui essem⁹ ꝑ man⁹ dñi in terra egypti. i. ꝑ plagã ab eo imissaȝ: cũ primogenitis egyptioꝝ: quãdo sedebam⁹ sup ollas carniũ ꝛ comedebam⁹ panẽ in saturitate. Cur eduxisti nos in desertũ istud: vt occideres oẽm hãc multitudinẽ fame. Exodi. 16. c. Et quãdo venerũt in rafidim: vbi nõ erat aqua: iurgati sunt cõtra Moysen. Quib⁹ ipse dixit. Quid iurgamini cõtra me ꝛ tẽptatis dñm. Exo. 17. c. Sȝ h̃ posset aliqs querere. Quare de⁹ eduxit eos ꝑ taleȝ viã: vt paterenf defectũ cibi ꝛ potus. Et rñdet Nico. de li. q̃ hoc fuit vt ex frequenti necessitate oporteret eos recurrere ad dñm: ꝛ sic sub timore dñi retinerenf: ꝑ hoc etiã bonoꝝ patiẽtia ꝛ maloꝝ impatientia declararetur.

De inobedientia populi.

s Ecunda offensio fuit inobedientia. Quia multi collegerunt plus de mãna q̃ȝ fuerat ordinatuȝ ꝛ reseruauerũt i diẽ alteruȝ: vt dicif Exo. 16. c.

De ingratitudine populi.

t Ertia offensio igratitudo appellaf. Jn tot nãq̃ beneficijs male locuti sunt de deo. Dicif nãq̃ Numeri. 14. q̃ voluerunt sibi ꝑficere ducẽ: vt reduceret eos in egyptuȝ. Quare dixit de⁹ Moysi. Vsq̃quõ detrahet me popul⁹ iste. Quousq̃ nõ credent mihi i omnib⁹ signis q̃ feci corã eis. Et infra ꝯminatus ẽ dicens. Null⁹ eoꝝ q viderũt signa q̃ feci i egypto numerat⁹. s. a. viginti an. ꝛ supra: videbit terrã ꝓ q̃ iuraui p̃ribus eoꝝ p̃ter Caleph ꝛ Josue. De idolatria populi.

q Uarta offensio idolatria fuit. Vt enim scribif Exo. 32. videns popul⁹ q̃ moyses morã faceret dum esset i monte cuȝ dño: dixit ad Aaron Fac nobis deos. Rabbi Salomon dicit q̃ isti fuerũt egyptij cõuersi ad iudaismuȝ q ascenderũt cum iudeis de egypto. Et isti q erãt nutriti in idolatria: icitauerũt magnã partẽ de filijs israel: vñ subiũgebãt. Moysi. n. ignoram⁹ qd acciderit. Secũdũ Josephũ ꝛ magistrũ in histo. alij dicebãt eũ a bestijs comestũ: alij a dño trãslatũ. alij sane mẽtis cũ dño philosophãtẽ. Vt Xo sequif in historia. Aarõ ꝛ Vr restiterũt. Sȝ indignatus popul⁹ spuẽs in faciẽ Vr sputis vt tradif eũ suffocauit. Vñ timẽs Aarõ ait. Tollite inaures vxoꝝ ꝛ liberoꝝ ꝛ afferte ad me. Dicit magister i histo. q̃ h̃ erat qd̃ p̃ciosius ꝛ carius habebãt: putãs q̃ ꝯsulentes auaricie sue nollent afferre. Fecit m popul⁹ qd̃ dixerat: auidus ad idolatrandũ. Formauit itaq̃ ope furioso vitulũ cõflatilẽ q i egypto bouẽ adorauerũt. Nãq̃ vt dicit magister i histo. in p̃ncipio Exo. i. c. ꝺ submersiõe puuloꝝ. erat Apis de⁹ egyptioꝝ vt plini⁹ dic: q ꝛ testaf se eũ vidisse. Quidã taur⁹ q ex iꝓuiso egrediebaf de flumine habẽs i humero dextero signũ candidũ instar lune coniculate: atq̃ cũ statiȝ cõstituerent egyptij omni genere musicoꝝ psallẽtes leuabaf in aere: ꝛ sup eos tãq̃ psallẽs ferebaf et ad motũ vel stationẽ ipsi⁹ in terra mouebanf et stabãt ꝛ eodẽ die euanescebat. Que omnia demonũ artificio cõplebanf vt docet Aug. li. 18. de ciui. dei. c. 5. Formato itaq̃ vitulo dixit populus. Hi sunt dij tui israel q te eduxerunt de terra egypti Fecitq̃ Aaron altare corã eo: ꝛ in

crastinum

crastinū indixit solēnitatē. Maneq; surgentes obtulerūt hostias: seditq; populus mādncare ⁊ bibere ⁊ surrexerūt ludere. i. adorare. Hic q̄rit quare Aaron edificauit altare. Et dicit Ni. de lira fm. Rabbi Salomonē: q̄ ad retardādā i/molationē: q̄r aut statī populus imolasset sine altare: aut i momēto altare cōstruxisset. Jō sub dit Aaron. Cras solēnitas dñi est. Non dixit hodie: si forte interī veniret Moyses ⁊ ipedi ret. Tūc dixit dñs ad Moysen. Descende pec cauit ppl's tuus. Quasi dicat: nō me⁹ pp idola/ triā. vel ex eo q̄r erat Moyses illi ppl'o mansue tus: vt patet. 45. di. c. disciplina. ⁊. 23. q. 4. ca. Quid crudele. Subiunxit de⁹. Cerno q̄ po/ pulus iste dure ceruicis sit. Dimitte me vt ira/ scatur furor me⁹. Dixit autē Moyses. Queso dñe: q̄escat ira tua: ⁊ esto placabilis sup nequi/ tia populi tui: ne dicant egyptij. Callide eduxit eos vt interficeret in montib⁹: quasi ipotēs da re terrā quā p̄miserat. Recordare Abraham. Quasi dicat. Si populus iste meruit mori per incendiū: ecce Abrahā pater eoꝝ p̄pter amorē tuū p̄iectus fuit in ignē chaldeoꝝ. Sequit ter/ tus Isaac. Ac si dicat. Si popul⁹ meret mori p gladiū: ecce Isaac parat⁹ fuit p te imolari. Et addit. Et Jacob. i. Si meruerit puniri popu/ lus exilio: ecce israel tāq; exul fuit in mesopota mia obijciens patri suo ⁊ tibi: qb⁹ iurasti per te metipsū: q es imutabilis: de dāda terra chana neoꝝ semini eoꝝ. Placatusq; ē dñs: ⁊ Moy ses descendit. Quinta offensio fuit gula: quā do ardēter dicebāt vt ponit Numeri. xi. c. Re cordamur pisciū: quos comedebam⁹ in egypto gratis. i. p paruo p̄cio: in mētē nobis veniunt cucumeres: pepōes: porri: cepe ⁊ allia. 6ª offē sio fuit desperatio: q̄n do vt ponit Numeri. xiiij. ois turba fleuit. d. Utinā mortui essem⁹ i egy pto: ⁊ non in hac vasta solitudine. 7ª offensio fuit fornicatio. Scribit nāq; numeri. 25. q̄ for nicat⁹ est popul⁹ cū filiabus Moab: q̄ vocauere eos ad sacrificia sua. Dicit hic Ni. de li. q̄ Ba laā sciēs filios israel eē p̄nos ad luxuriā: dedit ɔsiliū Balach regi moabitaꝝ: vt mitteret puel las pulchras ⁊ ornatas p exercitū eoꝝ: ⁊ q̄ iu/ uenes veniētes ad se. Vbis allicerent: ⁊ cū vide rent eos inflāmatos ad actū carnis: nō p̄mitte/ rent se ab eis cognosci: nisi prius comederēt de idolotitis: ⁊ idola adorarēt q̄ secū portauerāt vt sic de⁹ offenderet: ⁊ popul⁹ israel ab eo pcutere tur: ⁊ daret i man⁹ hostiū. Dicit etiā Joseph⁹ q̄ aliq nobiles de israel acceperūt sibi vxores de illis. Et licet nō sit scriptū in isto. c. 25. q̄ Ba/ laā dedit tale cōsiliū: tñ habet ex. 31. c. vbi dicit nōne iste sunt q̄ deceperūt filios israel ad sugge stionē Balaā. Et Apo. 2. c. dicit. Habeo ad/ uersus te pauca q̄m habes hic tenētes doctri/ nā Balaā: q docuit Balach mittere scanda'a corā filijs israel edere de sacrificijs idoloꝝ: et fornicari.

De septē plagis qb⁹ popul⁹ puni⁹ fuit. ca. x.

t O t sceleribus iudeoꝝ ad iracūdiā cōcita tus dñs flagella multiplicia cōtra eos misit. Et q̄uis dictū sit paulo ante in fi ne quarte offensionis: q̄ dñs fuit placat⁹: illud tamē intelligit fm Nico. de lira. q̄ de⁹ non si/ mul nec subito populū idolatrā ⁊ dux puniuit. Jccirco aduertendū est in h̄ mysterio q̄ septē famosis plagis populus ille pcussus ē. Pri/ ma plaga fuit post adorationē vituli: de qua d̄r Exo. 32. c. in fine. Percussit domin⁹ populū p reatu vituli. Nā postq; Moyses descendit de monte: ⁊ vidit vitulū ⁊ choros: redegit in pulue rē vitulum: quē sparsit in aquis: ⁊ dedit ex eo potū filijs israel. Rabbi Salomon dic̄ q̄ iste aque potate erant nociue culpabilib⁹: causando in eis iflationē ⁊ languorē: p quem poterāt ab alijs discerni: alijs aūt erāt dulces ⁊ vales sicut aq̄ i sacrificio zelotipie: ośdebāt p effectū culpā mulieris vl' ei⁹ inocētiā: vt habet numeri. 5. c. Alij aūt doctores dicūt: q̄ color auri reman/ sit circa ora eoꝝ q erant culpabiles: ita q̄ barbe eoꝝ videbant auree: ⁊ sic ab alijs distinguebāt Quare filij Leui obedientes Moysi zelo dei interfecerūt ex trāsgressorib⁹ vigintitria milia. Facto vero die altero Moyses orauit p popu lo. d. Peccauit domine populus tu⁹ iste. Aut dimitte eis noxā hanc aut dele me de libro vite Dicit Rabbi Salomon: q̄ iste liber intelligit lex: q̄ denominat a Moyse: eo q̄ fuit ei⁹ mini/ ster. Est g̃ sensus scd̄z eū. Dele me de libro. vt s. lex nō denominet noie meo: nisi ppl's iste ti/ bi recōciliet. Aug. Vo exponit. d. q̄ Moyses sic dixit ex ɔfidētia ⁊ familiaritate diuina: vt sit sensus. Sic cert⁹ sū q̄ nō delebis me de libro tuo: ita peto vt certifices me vt remittas noxā isti populo.

De igne q descendit in castra.

s Ecūda plaga puni⁹ ē ille ppl's pp pctā sua: quādo accēsus ignis dñi deuora/ uit extremā p̄tē castroꝝ: vt d̄r numeri xi. c. Fortē ibi erāt magis culpabiles. Tandē oratione Moysi ignis absortus. i. extinct⁹ fuit

Tertia plaga fuit postq̄ʒ habuerunt coturnices. Ut. n. habet numeri. xi. ca. adhuc carnes erāt in dentib⁹ eoꝝ nec defecerat huiusmodi cibus: ⁊ ecce furor dn̄i cōcitatus in populū: percussit eū plaga magna nimis. Uocatusque ē ille locus sepulchrū cōcupiscentie. Ibi. n. sepelire populū q desideraverat carnes: dicit magister in histo. q̄ mod⁹ plage hic nō determinat. Credit̄ tn̄ q̄ fuerit ignis. Quarta plaga ponitur numeri. 16. c. quādo multitudo murmurabat cōtra Moysen ⁊ Aaron. d. Uos interfecistis populū. Cūq; vellent eos obruere lapidibus: fugierūt ad tabernaculū ⁊ operuit eos nubes: ⁊ apparuit gloria dn̄i: dicunt aliqui q̄ non fuit illa q̄ ꝑbebat ducatū populo: sed quedā parua nubes in qua dn̄s solitus erat loq cū Moyse. Alij dicūt q̄ fuit illa q̄ ꝑbebat ducatū ſʒ stabat in alto sup tabernaculū: ⁊ tūc descendit operiens ⁊ ambiens circūquaq; vt null⁹ posset adire. Et egressus ignis deuorauit populū. Fuerunt aūt percussi tredecim milia ⁊ octoginta.

Quinta plaga exprimit̄ numeri. 21. quando ꝓfecti de monte hor venerūt in Salmana. Et q̄ male loquebant̄ de deo misit domin⁹ in populū serpentes ignitos. Qui sic dicebant̄ secūdum Nico. de lira. ⁊ magistrū in histo. q̄ minimi ⁊ veloces erant ad moduʒ scintillaꝝ: vel qa volantes p aera emittebāt scintillas ardētes: vl' ex eo q̄ p morsus eoꝝ calefiebat caro: ac si igniretur. Tunc venerunt iudei ad Moysen: vidētes mortes plurimoꝝ dicentes. Peccauimus q̄ locuti sumus cōtra deū: ⁊ tu ora vt tollat a nobis serpentes. Orauitque Moyses ad dn̄m. Cui dn̄s ait. Fac serpenē eneū: ⁊ pone in perticam eminentē in medio populi: ⁊ quicūque ꝑcussus fuerit a serpente respiciat eū ⁊ viuet. Et factū est ita. dicit Rabbi Salomon: q̄ in ſpente nō erat virtus sanandi: sed aspicientes serpētem cognoscebāt afflictionē illā a deo sibi iuste illatā: petendo misericordiā: ⁊ ipse deus sanabat eos. Ratio aūt mystica est: q̄ serpens ille figurabat christū passum in cruce p cuius intuitū fide ⁊ deuotione sanamur a morsu sathane. Ex quo xp̄s dixit Joānis. 3. c. Sicē exaltauit moyses serpentē in heremo ita exaltari oportet filiuʒ hominis. dicit magister in histo. q̄ illū serpentē eneū habuerūt secū filij israel semp ⁊ magnifice repositus est in hierusaleʒ. Tandē ob cultū supstitionis quē sibi exhibebat populus cōminuit eū in pulvereʒ rex Ezechias: ⁊ posuit in torrente cedron sicut etiā patet. 4. Reg. 16. capitulo.

Sexta plaga enarrat̄ numeri. 25. c. qn̄. f. israel initiatus est. i. cōsecratus beelfegor idolo madianitaꝝ. Iratus aūt dn̄s dixit ad Moysen. Tolle cunctos principes populi: ⁊ suspēde ī patibulis cōtra solem vt auertatur furor meus ab israel. Dicit magister in histo. Forte q̄ subditos nō corripiebant: duces tribuū voluit suspēdi: vel potius principes. f. auctores huius idolatrie. Occisiq; sunt vigintiquattuor milia hominuʒ. Septima plaga fuit qn̄ iuuenes plurimi celo finees accensi: multa milia hominū percusserunt. Ut. n. refert Josephus: ⁊ pōit̄ Numeri. 25. princeps trib⁹ Symeon Zambri filiā cuiusdaʒ potentis madianitaꝝ duxerat: q̄ dicebatur corbi. Qui vxore iubente in quadā solēnitate cū alijs ducib⁹ deo nō imolauit. Quamobreʒ cū a Moyse reprehenderent̄ in generali q colebāt idola nō deū: ille corā omnib⁹ ꝓfessus est se alienigenam duxisse: ⁊ se idola colere: nec tyrānicis legib⁹ quas ipse sibi Moyses imposuerat obnoxiū esse: qbus sub figmēto leguʒ ⁊ dei grauiori seruitute populū ꝑmebat q̄ʒ egyptij: cū ꝓpriū auferebat viuendi arbitriū. Et discedens corā omni turba: q̄ flebat ante fores tabernaculi intrauit tabernaculū vxoris. Surgēs q; finees filius Eleaçari de medio multitudinis: ⁊ accepto pugione ingressus est post illū in lupanar. Et cū inuenisset coeūtes ꝑfodit ābos in locis genitalib⁹. Quo exemplo multi moti idolatras plurimos occiderūt. Quid plura. vt cōcludit̄ in argumēto in epistolā ad Roma. ita crebra ꝓuocatōe dn̄m irritauerunt: vt oēs heremo morerent̄: nec plus ex seniorib⁹ eorum q̄ʒ duo hoies terrā ꝓmissionis intrarūt. Nos igitur caueamus nobis: ne deū cōtra nos propter peccata nostra ꝓuocemus: q̄ quādo plura dignioraq; suscepim⁹ dona: tāto grauiora nostra facinora delictaq; reputant̄. Et si illa deponere neglexerimus: nō negliget aut retardabit vltioneʒ de⁹ q est benedictus in secula secu. Amen.

Sermo. 12. de iudicio dei cōtra iudeos i hierusalem habitentes.

Edit deus populo iudeoꝝ ciuitatē hierosolymitanā ad inhabitandū: in qua tempore Nabuchodonosor regis babylonis tn̄, excreuerunt iniquitates ⁊ execrāda mala: q̄ de⁹ oēm populū tradidit in man⁹ inimicoꝝ suoꝝ ⁊ ciuitate debellata oēs vtriusq; sexus iusto iudicio dei captiui ducti

ducti sunt in babylonē. Nec ob aliā cām tam grane dānum icurrerūt: nisi qr diuina mādata contēnebāt erantqz deo celi abhoiabiles τ exo si. Ad qd clare itelligendū statui i isto sermone de iudicio dei cōtra iudeos i hierusalē cōmorā tes loq. De quo si plenā noticiā hre voluerimus necesse ē ut tria mysteria disseramus

Primum dicitur glorie.
Secundum nequitie.
Tertium pene.

De glia τ magnificētia ciuitatis hierusalem. Capitulum primum.

e Xaltauit deus gloriā ciuitatis hierosolymitane: τ fecit illā speciosā τ decorā valde: i qua morabant iudei cū igenti leticia τ qete. Veruntamē vt sic fuisse demonstremus tria de ipsa ciuitate consideremus.

Primo situm.
Secundo cultum.
Tertio statum.

De optimo situ ciuitatis hierusalem.

p Rimo cōsiderem⁹ illi⁹ ciuitatis situm. Et de hoc notādū scdz Rabanū li. 12. de origine rerū. q hierusalē est ciuitas in palestina i meddio iudee posita: vmbilicus totius habitabilis nře zone. Vn̄ Ezech. 5. dic vn̄s. Ista est hierusalē quā i medio gentiū situaui. Nico. de lira dicit: qr sita est i quarto climate terre habitabilis septē climatibus distincte. Est ibi terra fertilis nō mō frugū: sed balsamo: melle τ lacte. Que in distributōe terre pmissionis data fuit tribui Beniamin. dicta iebus q̄ ē hierusalē: vt notat Josue. 18. c. Et idē fatet Isidor⁹ li. 14. ethimol. In. 15. vo li. asserit q scdz iudeos Sem fili⁹ Noe: quē dicunt Melchisedech prim⁹ post diluuiū i syria cōdidit salem vrbē. hāc postea ipsā tenuerunt Jebusei: ex qbus dicta est Jebus. Sicqz duobus noibus copulatis iebus τ salē vocata est. Que postea a Salamone hierosolyma: quasi hierosolomonia dicta est.

De templo mirabili hierusalem.

s Ecūdo cōsiderem⁹ illius ciuitatis cultum. Ibi eqdē a Salomone cōstructū est templū miro artificio: de quo dr̄. 2. Paral. 3. c. Cepit Salomon edificare domū dñi i hierusalē: in mōte moria: q demōstratus fuerat Dauid patri ei⁹ anno quarto regni sui. Glo. Hiero. sup illo vbo. Vade i terrā visionis. In hoc mōte iqt obtulit Abrahā holocaustū p isaac. Et gl. sup illo vbo Jacob. Nō est hic aliud nisi dom⁹ dei dicit. In hoc loco credit Jacob dormiuisse: τ vidisse āgeloꝝ visionē i scala pūidisseqz tēplū τ dei cultū ibidē futurū. Quāti vo fuerit dom⁹ illa mirāda: pz ex his q̄ dicit. 3. Reg. 6. c. Erat ibi concursus τ frequētia gētiū pcipue vo fm Nic. de lira. ex oi iudea pp̄ls ibi cōflucbat i festo pasce siue azimoꝝ i memoriā liberatōis ď egypto. In festo pētecostes: i memoriā date legis. In festo scenophegie siue tabernaculoꝝ: i memoriā mansionū i deserto. Hāc domū xp̄s voluit sua p̄sētia decorare. Ibi oblatus est q̄dragesima die postq̄ natus fuerat. Ibi iuētus post triduū in medio doctoꝝ: vt dr̄ Luce. 2. c. Ibi docebat. Vn̄ marci. 14. dicit. Quottidie apud vos erā docens in tēplo. Tertio ɔsiderem⁹ illi⁹ ciuitatis statū. Facta eqdē fuit ciuitas isignis τ regia. Primusqz ibi regnauit rex Saul. quem Samuel vnxit i regē. 2⁹ Dauid. 3⁹ Salomō 4⁹ Roboā. 5⁹ Abias. 6⁹ Asa. 7⁹ Josaphat 8⁹ Jorā. 9⁹ Ochozias. 10⁹ Joas. 11⁹ Amasias. 12⁹ Ozias. 13⁹ Joathan. 14⁹ Achaz. 15⁹ Ezechias. 16⁹ Manasses. 17⁹ Amon. 18⁹ Josias. 19⁹ Joachim. 20⁹ Sedechias. Erat ergo ciuitas illa famosa plena pplo τ diuitijs. Erāt ibi ornata edificia: alta palatia: τ iuuenes robusti τ bellicosi. Sz vt dicit Lact. li. 2. Tū marie de⁹ ex memoria hominū elabit: cū bñficijs ei⁹ fruētes honorē diuine idulgētie dare debent. Ideo populus hierosolymoꝝ vt patebit: incrassatus nimis recalcitrauit.

De nequicia populi iudaici: τ impietate mſta. capitulum. 2

q Uāta fuit iniqtas iudaici ppl̄i i hierusalē habitātis inestigādū ē: vt sic pcipiamus q̄ iuste deus populū illū nequam tradidit in captiuitatē. Sunt autē tria que accusant hierosolymorū culpam τ impietatem.

Primum est multiplex offensio.
Secundum temeraria presumptio.
Tertium dura obstinatio.

De octo peccatis quibus in hierusalem offēdebatur deus.

p Rimū qd accusat τ arguit hierosolymoꝝ culpā: ē multiplex offēsio. In mltis nāqz nō in vno solo pctō offēdebāt deum. Octo tamē erant iter cetera peccata pricipalia que abundabant in illa ciuitate.

Primum peccatum dicitur negligentie.
Secundum iniusticie.
Tertium auaricie.

Quartum fraudulentie.
Quintum violentie.
Sextum luxurie.
Septimum idolatrie.
Octauum irreuerentie.

Primũ pctm̃ qḋ abũdabat i illa ciuitatē ḋr negligẽtie. Sũpiores nãq3 nõ curabãt de salute subditoꝝ. Quinimo suo malo exẽplo corrũ/pebãt eos: ⁊ iducebãt ad malefaciendũ. Hinc Hieremias cõquerebat̃. x.c.ḋ. Stulte eger̃ pastores: ⁊ deũ nõ exqsierũt: ꝓpterea nõ itellexerũt: ⁊ ois grex eoꝝ dispsus ẽ. Et. 34.c. Hier. aiebat. Veh pastorib9 q dispdant ⁊ dilacerant gregẽ pascue mee dicit dñs. Sis caut9 o pdi/cator ne pp ista ṗlatis detrahas. Si bõi sũt: bñ erit ipsis. Si vo mali: iudicet illos de9. Nõ/stra vo nõ iterest illoꝝ icrepare delicta. Scḋ3 pctm̃ qḋ abũdabat i ciuitate hierusalẽ erat iiu/sticia. Et de hac Hiere.5.c. ait. Circuite vias hierusalẽ: ⁊ aspicite ⁊ ꝯsiderate: ⁊ q̃rite i plateis ei9: an ineniatis virũ faciẽtẽ iudiciũ ⁊ q̃rẽtẽ fi/dẽ. Et ifra. Cãm vidue nõ iudicauerũt: ⁊ cãm pupilli nõ direxerũt. O qd ḋ nobis dicã. Heu heu periit ꝑfecto a terra iusticia: Timore: amore: odio: ac ṗcio ẽ eiecta. vt ḋr. xi.q.3.c. q̃tuor Sed ꝑfecto ipletũ ẽ dictũ Isidori: q ait. xi.q.3 c. paup. Paup dũ nõ h3 qd offerat: nõ solum audiri cõtẽnit̃: sed reprobat̃. Cito violat̃ auro iusticia: nullãq3 re9 ptimescit culpã: quã nũmis redimere existimat. Et tñ vt dicit Aug. li.4.ḋ ciui. dei. amota iusticia: qd aliḋ sũt regna nisi latrocinia. Iḋ ḋr. 12.q.2.c. cũ deuotissimã. Sũ/mũ i rebus bonũ ẽ iusticiã colere: ac sua cuiq3 iura seruare. Et Ar.5. ethi. ait. ṗclarissima virtutũ eẽ vr̃ iusticia: ⁊ neq3 hespus neq3 lucifer ita admirabilis. Tertiũ pctm̃ qḋ erat i hieru/salẽ fuit auaricia. de q̃ Hiere.6.c. sic scribitur. A maiore vsq3 ad minorẽ oẽs studẽt auaricie ⁊ a ꝓpheta vsq3 ad sacerdotẽ cũcti faciũt dolũ. Hoc tñ tpe nescio qd referã: qñ mũdus totus auaricie viculis detinet̃. Ob illa eteni mľtiplicata sũt oia mala: piurta. s. fraudes: deceptões mẽdacia: odia: liuores: rãcores: rapine: vsure symonie ⁊ silia. Quartũ pctm̃ qḋ erat i hierusalẽ fuit fraudulẽtia. Oẽs ꝑ maiori pte erãt simulati ficti astuti callidi ⁊ deceptores i oi arte: i oi exercitio: i oi deniq3 cõuersatiõe sua. Vnde Hiere.9.c. dicebat. Vnusqsq3 a ꝓximo suo se custodiat: ⁊ i oi fratre suo ñ hẽat fiduciã q2 ois frater supplãtans supplãtabit̃. ⁊ ois amic9 fraudulẽter icedit O quis h3 nũc vnũ amicũ verũ Inqt Amb. li.3. de officiis. Facilis vox ⁊ cõmunis: tu9 sũ tot9: sed paucoꝝ effect9. Quintũ pctm̃ i hierusalẽ fuit violentia. De hoc dicit̃ Hiere.34.c. Retraxerũt seruos ⁊ ãcillas suas quos dimiserãt liberos: ⁊ subiugauerũt i famulos ⁊ famulas. Hic dicit Nic. de lira. q2 Exo. 21.c. dictũ fuit. Si emeris seruũ hebreũ sex ãnis seruiet tibi: i ãno septio exeat liber gratis: ita q2 nõ poterat vltra teneri nisi vellet remãẽr̃. Tpe vo Sedechie regis ⁊ añ tenuerãt seruos ⁊ ancillas diuti9 pp auaritiã suã: tñ ad monitionem Hieremie ⁊ alioꝝ viroꝝ bonoꝝ rex Sedechias ⁊ sui subditi statuerũt firmiter dimittere ser/uos suos hebreos ⁊ ãcillas scḋ3 ṗceptũ legis. Et vt hec ordinatio eẽt firma sciderũt vitulũ in duas ptes: ⁊ iter illas ptes trãsierũt rex ⁊ principes ei9 ad significãdũ: q2 sic eẽt dign9 occidi ⁊ diuidi ifringẽs illã ordinationẽ. Verũtñ p9 cupiditate ducti retraxerũt ad se redigẽdo i ser/uitutẽ. Et sic nõ solũ peccauerũt cõtra legẽ di/uinã sed ẽt cõtra statutũ ꝓpriũ. Similes his hodie sũt q retinẽt famulos ⁊ ãcillas: ⁊ pmittunt eos pire fame ⁊ frigore: sũtq3 illis isesti nõ solũ cõpellẽdo plus debito laborare s3 ẽt iiuriando ⁊ cõtumeliis ⁊ verberib9 afficiẽdo. Nõ didicere isti disciplinã sapiẽtie: q Ecc.4.c. ait. Noli eẽ sicut leo i domo tua: euertẽs domesticos tu/os: ⁊ opprimẽs subiectos tibi. Et ꝓ his facit id Senece ad Lucillũ. Colãt inqt te poti9 serui tui q̃3 timeãt. Sextũ pctm̃ hierusalẽ fuit luxuria. Et ḋ hoc ḋr Hier.5.c. i psona dei. Saturaui eos: mechati sũt. Et.23.c. Adulteriis repleta ẽ terra. Sileãt de hoc vba: loquãt̃ exẽpla. Septimũ pctm̃ fuit idolatria: de q̃ Hiere.1.c. deus cõquerebat̃ sic. Dereliq̃rũt me: ⁊ libauerũt diis alienis: ⁊ adorauerũt op9 manuũ suaꝝ. Octauũ pctm̃ fuit irreuerẽtia ad cultũ diuinũ. Nã in tẽplo absq3 deuotiõe igrediebãt̃ ⁊ egrediebãt̃. Et de hoc sic hẽt̃ Hiere.7.c. Fecere filii iuda malũ i oculis meis: dicit dñs: posuerũt offẽdi/cula sua i domo i q̃ inocatũ ẽ nomẽ meũ: vt polluerẽt eã. O q̃3 rephẽsibiles xp̃iani sũt: q tẽpla dei ⁊ ecclesias tãq3 lupanaria calcãt. Pro qb9 facit illud qḋ scribit̃ de immunitate eccľie. li.6. in c. decet. Decet domũ dñi scitudo. Decet vt cuius i pace fact9 ẽ locus eius cult9 sit debita veneratione pacific9. Sit itaq3 ad ecclesias humilis ⁊ deuot9 igressus sit i eis deuota cõuersatio: ḋo grata: ispiciẽtibus placida. In irľm ergo erant huiuscemodi vitia: ⁊ alia plura q̃ solet abhorrẽ deus

De presumptione populi.

Secundum

s Ecundū qđ accuſat ꝛ arguit hieroſolymoꝝ culpā: ē temeraria p̄ſūptio In tot eni peccatis deū ſpnebāt. Vn̄ Hier. 5. c. dr̄. Negauerūt dn̄m ꝛ dixerūt. Non ē ip̄e neqꝫ veniet ſup nos malū: gladiū ꝛ famē non videbim⁹. Et infra. Nō dixerūt i corde ſuo metuam⁹ dn̄ꝫ deū nr̄m Cōfidebāt ergo i ſeipſis ꝛ pſeuerātes i malis ſuis pniaꝫ recuſabāt. De hoc dr̄ Hiere. 8. c. Nemo qđ bonū ē loquit̄: nullus ē q agat pniam ſup pctō ſuo. d. qd feci. O ēs cōuerſi ſūt ad curſū ſuuꝫ: quaſi equus in impetu vadens ad prelium.

De obſtinatione iudeorum.

t Ertiū qđ oñdit hieroſolymoꝝ culpā ē dura obſtinatio. Nā cū p plures ānos ppl̄s ille cōmonit⁹ fuiſſent nūq̄ȝ ſe corrigere voluit. Jnq̄t Hiero. in cōmento ſuper Hieremiā q̄ Hieremias cū eēt adhuc puer pphetare cepit āno. 13. Joſie filij Amon regis Juda: pphetauitqꝫ in ipſo ei⁹ ānis. 19. ꝛ poſtea ſub Joachim filio ei⁹ ānis. xi. ꝛ ſub Sedechia q vltim⁹ fuit regni Juda ānis. xi. vſqꝫ ad qntū mēſem: qñ a babylonijs capta ē iĺrm. Ac p h̄ ab exordio pphetie ſue vſqꝫ ad captiuitatē hieruſalē: q̄ ꝛ ipſe captus ē pphetauit ānis. 41. ꝛ p̄dixit clare ciuitatis excidiū: niſi pniam agerēt At illi nō ſolū nō timebāt: ꝛ humiliabāt ſe dō verū ēt Hieremiā pſequebāt̄. Scribit̄ nanqꝫ Hiere. 26. c. q̄ cū ſic pphetaſſet: appr̄hēderūt eū. d. Morte moriat̄: Et cōgregat⁹ ē oīs ppl̄s aduerſus Hieremiā i domū dn̄i. Tandē vīcs hēis vbis Hieremias. dixit oīs ppl̄s. Nō ē viro huic iudiciū mortiſ qꝛ i noīe dn̄i dei nr̄i locutus ē ad nos. Et Hiere. 32. hēt q̄liter ceſuꝫ eū miſerūt in carcerē: vbi ſedit dieb⁹ multis. Et Hiere. 38. c. narrat̄: q̄l̄r ſubmiſerūt eū i lacū: i quo nō erat aq̄: ſꝫ lutū: multaſqꝫ alias pſecutiones intulerūt ſibi. O malicia icorrigibilis. o malignitas hoīꝫ iniquoꝝ. o duricies prauoꝝ cordiū. Veritas adamat̄: de⁹ p̄dicat̄ timēdus: vicia icrepant̄: efferunt̄ vtutes ꝛ boni mores: tn̄ odio habēt̄ q deo iubēte talia nūciant. Jdcirco nemo pōt ɔ̄ deo ɔqueri. ſi i nos ſeuer⁹ appeat.

De graui punitione ꝛ plaga iĺrm. Capl̄ꝫ. 3.

q Vi dudū lōganimis p Hieremiā populū ad pniam vocauerat. ſcelerib⁹ ꝛ malicia iniquoꝝ puocatus: ad vindictā tendē excitatus ē. Quod vt cūcti valeāt ſcire in hoc myſterio tertio de pena hieruſalē ptractabimus: de qua tria ſunt conſideranda.

Primum dicitur ciuitatis obſeſſio.

Secundum ciuitatis afflictio.

Tertium ciuitatis captio ꝛ deletio.

De valida obſidione ciuitatis.

p Rimū ɔſiderādū ē ciuitatis obſeſſio. Vt eni hēt̄. 4. Regū vlti. c. ꝛ. 2. Paralipo. vlti. c. Anno nono Sedechie circūdata ē iĺrm a Nabuchodonoſor cū validiſſimo exercitu: ꝛ extricte fuerūt i circuitu ei⁹ munitōes: ꝛ clauſa ē ciuitas decē ꝛ octo mēſibus. Scđꝫ cōſiderādū ē ciuitatis afflictio. Preualuit qppe iteri fames: nec erat panis ppl̄o terre.

Tertiū cōſiderādū ē ciuitatis captio. Nā ciuitas capta fuit: ꝛ fugit Sedechias. Rabbi ſalomon dicit q̄ ip̄e fugit p quādā viā ſubterraneā cui⁹ exit⁹ erat hn̄ lōge a ciuitate. Sꝫ de⁹ fecit apparere vnā caprcā ſilueſtrē: ꝛ dū chaldei vellēt eā capere fugiēdo cucurrit ſup terrā ſm viā illius linee ſubterranee p̄dictā vſqꝫ ad exitū. Et ſic chaldei iuenerūt Sedechiā: q exierat viā illā. Sꝫ Nic. de lira dicit q̄ hoc nō ē vīſile: q̄ chaldei tūc itēderēt venationi. Jdō dicendū q̄ iſecuti ſūt Sedechiā p iudiciū aliquoꝝ quos ceperūt i ciuitate: q nō poterāt fugere. Scđꝫ magiſtꝝ i hiſto. capta fuit ciuitas circa mediā noctē. Capt⁹ itaqꝫ fuit ſedechias: ꝛ adduct⁹ corā Nabuchodonoſor. Qui dixit ei. Magn⁹ deus hn̄s negciā tuā odio tradidit te mihi. Occidit ꝛ filios ei⁹ corā eo. Oculos vo ſedechie effodit: ꝛ cathenis vinxit eū ꝛ duxit eū i babylonē Muri aūt iĺrm deſtructi ſūt ꝛ ciuitas expoliata tādē ſuccēſa ꝛ ppl̄s duct⁹ i captiuitatē. Refert magr̄ i hiſto. q̄ cū Nabuchodonoſor intraſſet babylonē cū triūpho victimas ſolēnes imolauit dijs ſuis: ꝛ ſolēnizauit cū oī ppl̄o nouē diebus Cūqꝫ recūberēt exhilarati: p̄cepit rex vt adduceret̄ Sedechias i mediū: ꝛ aliq de cātorib⁹ tēpli cū eo: q pſallerēt corā cōuiuātib⁹ i muſicis inſtrīs ꝛ canerēt hymnos đ cāticis ſyon. Bibebāt aūt cōuiue i vaſis dom⁹ dn̄i: quoꝝ q̄dā Nabuchodonoſor cōſecrauit idolis: q̄dā vo ſibi reſuauit. Cūqꝫ darēt pſallētib⁹ potū clāculo p̄cepit rex vt daret̄ ſedechie pot⁹ laxatiu⁹. Et corā oīb⁹ ignominioſe laxat⁹ ē. Sicqꝫ irriſū reduret̄ ad carcerē. Quinimo afflict⁹ dolore p⁹ paucos dies mortuus ē. At Nabuchodonoſor fecit eū honore regio ſepeliri. Tali iudicio dn̄s illū puniuit: qꝛ vt ſcribit̄. 2. Paral̄. vltio. c. viginti ꝛ vnius anni erat cum regnare cepiſſet: ꝛ vndecim annis regnauit in iĺrm: ꝛ fecit malū corā oculis dn̄i dei ſui: nec erubuit faciē Hieremie prophete loquentis ad ſe ex ore domini

A rege quoqz Nabuchodonosor recessit. q ad iurauerat eū p deū: et idurauit ceruicē suā et cor vt nō reuerteref ad dnz deū isrl. Si ergo ipe timuisset deū: abstinuisset vtiqz a tot tātisqz peccatis: et deꝰ misericordiā suā ondisset illi: quā nobis exhibeat: q ē bndictus i secula secloz amē.

Sermo. 13. de iudicio dei cōtra iudeos christum et ecclesiam persequentes.

Completis annis. 70. iudaice captiuitatis opāte Esdra sacerdote: et Zorobabel suscitauit dñs spz Cyri regis psaruz q āno prio sui iperij laxata hebreoz captiuitate: q̄ttuor ferme hoiuz milia fecit regredi i iudeā: restituēs eis vasa tēpli aurea et argētea qnqz milia q̄dringēta: q̄ Nabuchodonosor portauerat i babylonē. Sicqz reedificata ē hierusalē et tēplū eo tpe quo Targnus supbus regnabat i vrbe. Colliguñ ista ex prio libro Esdre. c. i. ex dictis Josephi i libris antiqtatū: et Bede i libro de tpibus. Sicqz populus ille ibi multiplicatꝰ ē vsqz ad tpa xpi. Verūtamē qa xpm et ecclīam iudei acriter psecuti sūt: de qua ipietate noluerūt penitere: volente deo ciuitas hierusalē a romanis euersa ē et populꝰ fame et gladio pijt: et q remanserūt viliter fuerūt venūdati. Propterea vt i dies ad timēdū deū studiosius inuigilemꝰ: i hoc sermone de iudicio dei ɔtra iudeos xpz et ecclesiā psequentes vba faciemus: videbimusqz q̄liter ciuitas hierusalē destructa fuit: et ppls eiꝰ dispersus. De qua desolatōe tria mysteria erūt d̄clarāda.

Primum dicitur significationis.

Secundum prenunciationis.

Tertium excusationis.

De signis et portentis quibus dei iudicia sepe premonstrantur. Capitulum. i.

Significata fuit portēns et signis desolatio Hierusalē. Et i hoc apparet duricia ppli: qz nūqz ad penitētiā redijt. Verūtn̄ vt plenꝰ itelligant singula: i hoc mysterio tria sūt dubia absoluēda. Primū: an timēdū sit cū aliq̄ nouitates apparēt i corporibꝰ celestibꝰ: ēt si nāliter fiant. Scdm q̄ sunt illa signa pp q̄ timēdū ē: ne imineāt de ppinquo hoibus mala. Tertiū qbꝰ signis hierosolymorū excidiū fuit p̄mōstratū. Pro prio dubio arguūt aliq dicētes illud Hiere. x. c. a signis celi nolite timere: q̄ solēt metuere gentes. Et tn̄ cōtra istos ē auctoritas xpi: qui Luc. 21. c. ait. Erūt signa i sole luna et stellis. Que vba dicta sūt: vt p illa signa hoies terreāt. Rñdet his nico. de lira sup p̄fato. x. c. Hiere. q̄ timere pp signa celi pōt esse dupliciter. Aut rōabilr. Aut supstitiose. Primo mō licitū ē: et ad prudentiā spectat sic timere. Nā lz corpa celestia non sint agētia de necessitate: tamē hñt vtutē immutandi elemēta et cōposita ex his ad diuersas q̄litates: ex qbus disponūt humana corpa ad varias infirmitates sicut ex dñio Martis colera accēdiť: ex q̄ accensione nō solū corpa disponūtur ad infirmitatē aliquā sed ēt appetitus sensitiuus ad iram: exquo sequiť vlteriꝰ lites et dissensiones: eo q̄ hoies vt in pluribꝰ sequuntur suas passiones. Soli. sapiētes eis dominanť p rōnē. Timor aūt facit p̄cauere a malis futuris. Et iō timere a celi cōstellatōibus ad hoc q̄ homo cōsulat de habēdo remedio cōtra dispositionē ad ifirmitates corpoz et passiones malas: et alia huiusmōi q̄ possūt ex ifluētia celi causari: nō ē malū sz bonū: et satis cōueniēs. Secūdo mō timere pp signa celi. s. supstitiose: illicitū ē pctm̄. Et sic logť Hiere. Unde subdit. Quia voces pploz vane sūt. Qd insup ponitur. C. de penis. l. decurionū filij. Vane ingt voces pploz nō sūt audiēde. Apud pplos āt triplex supstitio inuenta est circa corpa celestia.

Prima eoz q dixerūt illa eē aiata. Scda eoz q dixerūt illa eē deos. Tertia eoz q dixerunt corpa celestia iprimere i itellectū nostrū.

Prima supstitio est eoz q tenuerūt corpa celestia eē aniata. Cōtra quos ē auctoritas Damasceni: q i. 2. li. ait. Nullus anistos celos: vl luminaria existimet: inanimati eni sūt et isensibiles. Et augustinus li. 13. de ci. dei ait. Nō est credēdū qd Plato dicit globos istos luminum siue orbiculos luce corporea sup aerē seu die seu nocte fulgētes suis qdē ppriis aiabꝰ viuere. Et. 18. li. de ci. dei dicit q̄ Anaxagoras factus ē reus apd athenietes: qz dixit solē eē lāpadē ardētē: negās vtiqz ipz eē deuz: vel aliqd aiatū. si vo obijcere ť q̄ nō solū platonici: sz ēt doctores fidei tenuerūt corpa celestia eē aiata: vt Origenes et hiero. Aug. isup hoc sub dubio derelingt. vt i li. 83. qōnū. in enchiridiō. et i. 2. sup Gen. ad litterā. vbi dicit q̄ si sūt aiata corpa celestia ptinēt ad societatē āgeloz eoz aie. Rñdet Tho. i. pte. q. 69. vel. 70. q̄ interponētes corpa celestia eē aiata vel inaiata pua vel nulla ē dñia i re: sz i voce tm̄. Qm̄ dici pñt aiata nō sicut plāte et aialia: sz equoce inqm̄tum

substantie

substãtie spũales vniunꝰ corpibꝰ celestibus: vt motores mobilibꝰ: quo fit vt motus celestiũ corporũ fit ab aliq̃ substãtia apprehẽdẽte: ⁊ nõ solũ a nã: sicut grauia ⁊ leuia. Vñ Aug. dicit. 2. de trinitate: corpa oia administrari a deo p spiritũ vite. Scda supstitio fuit alioꝝ dicẽtiũ corpora celestia eẽ deos: vt fuerũt egyptij. De qbꝰ Eusebius Pãphili lib. de euãgelica pparatõe ait. Egyptios ferũt primos oiũ cũ i celũ oculos sustulissent motũ ordinẽ ⁊ quãtitates celestiũ corpoꝝ admiratos solẽ ac lunã deos putasse. Tertia supstitio fuit alioꝝ: q tenuerũt ꝙ corpa celestia iprimũt i itellectũ nostrũ. Qd vtiq3 falsũ fore oñdit Tho. i. 3. summe ꝯ gẽtiles dicẽs ꝙ directe ⁊ p se nõ iprimũt: qꝛ vt dicit Dion. li. de diui. no. ⁊ Aug. 3. de tri. Diuine pudẽtie ordo ẽ vt p supiora regant iferiora: ⁊ moueant: intellectus autẽ ordine nature oia corpa excedit. Impossibile ẽ ergo ꝙ corpa celestia agãt i itellectũ directe nec pñt eẽ cã p se eoꝝ q̃ sunt circa itellectũ. Insup nullũ corpꝰ agit nisi p motũ: vt habeꝰ. 8. phisicoꝝ. ergo q̃ sunt oio ex motu nõ possunt eẽ causata a corpibꝰ celestibꝰ. Sed ea q̃ sunt circa itellectũ sunt oio ex motu p se loquẽdo sicut pꝫ. 7. phi. Quinimo p getẽ a motibus fit aia prudẽs ⁊ sciẽs vt dr ibidẽ. Indirecte tñ corpora celestia pñt iprimere i nostrũ itellectũ: qꝛ lꝫ intellectꝰ noster nõ sit vtus corpea: tñ in nobis opatio itellectꝰ cõpleri nõ põt sine opatõe vtutũ corporeaꝝ q̃ sunt imaginatio ⁊ vis rememoratiua ⁊ cogitatiua. Et inde ẽ ꝙ ipeditis haꝝ vtutũ opationibꝰ pp aliquã indispositionẽ corpis ipediꝰ opatio itellectꝰ: sicut pꝫ i freneticis: ⁊ litargicis: ⁊ similibꝰ. Et pp h̃ etiã bonitas dispositõis corpis humani facit aptũ ad itelligẽdũ: in quãtũ ex h̃ pdicte vires fortiores existũt: dispositio aũt corpis humani subiacet celestibꝰ motibus ⁊ sic ad ppositũ redeũdo: supstitiose opiniones de corpibꝰ celestibꝰ nõ sunt acceptãde. Secundũ dubiũ qd erat absoluendũ est. Que sunt illa signa, ppter que timendũ est ne imineant de ppinquo hominibꝰ mala. Et dico ꝙ sunt tria.

Primũ solis ⁊ lune defectio.

Secunduꝫ cometaꝝ apparitio.

Tertiuꝫ portentoꝝ frequẽtatio.

Primũ signũ. Quotiẽscũq3 etenĩ eclipsaꝰ sol vel luna: timẽduꝫ ẽ de aliquo malo venturo Probaꝰ h̃ pmo p Ptolomeũ: q in cẽtilogo ait Sol ⁊ luna sunt dñi alioꝝ planetaruꝫ eo ꝙ sunt cause totiꝰ opis ⁊ gubernatõis stellaꝝ. Jdõ eclipses accidẽtia grãdia significãt. Et Messabala. c. 7. de tẽpoꝝ varietate ait. Scio ꝙ i eclipsi solis aut lune nõ poterit fieri qn significeꝰ aliqd magnũ accidẽs scdm quãtitatẽ eclipsis ipsiꝰ nã in signis igneis significabit interitũ regis: ⁊ diuitũ: ⁊ siccitatẽ: ⁊ terre sterilitatẽ atq3 famẽ. Et Vir. i pmo georgicoꝝ inqt. Sol tibi signa dabit: solẽ qs dicere falsuꝫ Audeat. Ille etiã cecos instare tumulꝰ Sepe monet: fraudẽ ⁊ opta tumescere bella. Ille etiã extincto miseratꝰ cesare romã. Cũ caput obscura nitidũ ferrugine texit Impiaq3 eternã timuerũt secula noctẽ. Recitat Ricobaldus i cronicis ꝙ ãno neronis q̃rto solis defectio fuit ⁊ terremotꝰ magnꝰ. Tũc magna psecutio insurrexit ꝯ xpianos. Petrus et Paulꝰ martyrio fuerũt coronati. Post passionẽ vo illoꝝ tãta rome pestilẽtia fuit vt triginta milia funeꝝ in ratione venerũt. Laodicia ⁊ Colossa ⁊ Jeropolis vrbes i asia terremotu ꝯciderunt. Tpe Cõstãtini. 3. facta est solis defectio. Hic Cõstãtinꝰ italiã de longobardis liberare conatꝰ: ab athenis p mare Tarẽtũ trãsiuit: omnesq3 vrbes i cãpania ⁊ terris circũuicinis a lõgobardis occupatas p quas venit vi cepit. Romã tñdẽ pgit: papã Martinũ occidit. In Sicilia apud Syracusas a suis occidiꝰ Paulopost sarraceni cũ nauibꝰ i Siciliã venerunt. Syracusas captas diripuit ornamẽta Alexãdriã deferunt. Tẽplũ ꝯstruiꝰ i hierusalẽ vbi tẽplũ Salomonis fuerat. Tpe Lotharij secũdi factꝰ est sol sanguineꝰ: ⁊ post paucos dies hominũ lues ẽ secuta. Refert adhuc Eutropiꝰ: ꝙ feruẽte tumultu belloꝝ ciuiliũ: tres soles simul exorti sunt q paulatĩ coierũt i vnuꝫ. scias tñ ꝙ nõ sunt idẽ eclipsis solis: ⁊ multiplicatio i aspectu. nã vt dicit Ysi. li. 3. ethimol. Eclipsis solis ẽ quotiẽs luna. 30. ad eãdẽ lineã q̃ sol vehiꝰ puenit: eique se obijciẽs solẽ obscurat: nã deficere nobis sol videtur dũ illi orbis lune opponiꝰ. De multiplicatõe vo solis qꝛ videnꝰ. 3. dicit seneca lib. 1. de q̃stionibꝰ naturalibꝰ. hos nõ eẽ soles: sꝫ imagines solis i nube spissa soli ppinq̃: i q̃ radij solares inclusi sunt. Et Joãnes solobriẽsis i policratone li. 2. ait. Quotiẽs sol i celo videbiꝰ geminari inũdationẽ aquaꝝ subtꝰ orbis expectet. Et lꝫ a raritate sui miraculis videaꝰ accedere: opꝰ tñ nature est: q̃ qdẽ soles nõ geminat: sꝫ nubẽ simillimã facit vocaturq3 parelion. Est. n. parelion nubes simillima soli. Scdm signũ pp qd timẽda sunt mala futura dr comete appitio. De q̃ nota qd dicit Tulliꝰ lib. 2. de nã deoꝝ. ꝙ cometa grecũ vocabulũ ẽ: quã latini crinitã stellã vocãt eo ꝙ

coronas luminis de se fundat. Pithagorici di/
xerunt cometā eē vnā d. 7. stellis erraticis. Quo
rū falsitas apparet: cū sepe oēs luceāt apparē/
te cometa. Ar. i. methau. scribit. Anaxagoraz
Democritū τ alios dixisse cometā fore de nā ce
li. Sed cū oīs stella celi sit ꝑpetua τ cometa vi/
deat deficere absqꝫ eo ꝙ solis radijs abscōdat:
tō dicēduz cū Joāne Damas. ꝙ cometa nō est
stella de nā celi: sꝫ vapor ad volūtatem creatoris
accēsus i viscosa mā τ adustibili. De apparitiōe
ergo comete dicit Ptolemeꝰ i cētalogo ꝓposi/
tione. 99. τ. 2. q̄dripartiti. c. vlt. τ Ar. in ꝑ me/
thau. ꝙ significat malos effectꝰ. Scribit Sene
ca i q̄stionibꝰ nālibꝰ ꝙ due insule submerse sunt
ꝑnūciāte cometa. Narrat Justinꝰ ꝙ āno q̄ na/
tus ē Mitridates: τ āno q̄ ꝑmū regnare cepit:
cometa ꝑ vtrūque tꝑs multis diebꝰ splēduit cuz
luce tāta: vt celū oē videret ardere. In quātita/
te videbat occupare magnū celi spaciū: τ in luce
vincebat nitorē solis. Apparebatqꝫ horis quat
tuor. Hic Mitridates. 46. ānis cuz romanis
atrocia bella gessit. De q̄ scribit Vale. i rubri.
de studio τ idustria. Et idē ꝯfirmat. Solinꝰ in
lib. de mirabilibꝰ mūdi. Viginti duaꝝ gētiū q/
bus ipabat idioma didicerat. Et vt refert Justi
nus τ Eutropiꝰ cū Nicomedē regē bithynie re
gno pararet pellere amicū romanoꝝ: cū diceret
sibi ꝙ si id faceret romanis displiceret: cū ephe
suz peruenisset crudeli edicto: vt scribit Vale. in
ru. de crudelitate. multā familiaz romanoꝝ ci/
uiū i asia ꝑ vrbes negociādi cā dispsaz vna epi/
stola τ vno die truncari fecit. Quā miserabilis
illa rex facies fuit vt vbicūqꝫ romanꝰ fuisset iuē
tus puta i agro: i domo: i foro: i via: i tēplo: i le/
cto: i ꝯuiuio velut hostis mactaret. Sene. li. 6.
de q̄stionibꝰ nālibꝰ dicit: ꝙ ipāte Nerone senis
mēsibꝰ apparuit cometa. Necꝫ vo peiꝰ qd illis
tpibꝰ potuit eē q̄z viuere sub dn̄o tā criminoso.
De q̄ dicit Joānes salobriēsis i policratone li.
1. In tāta mole ipij oēz posuꝰ ē grauitatē: ꝓbiā
ꝑsequēs q̄si maiestatis ipij inimicā: τ nobiliora
ingenia veritꝰ: se ꝯsilijs subdidit histrionū. Cū
vo eēt oiuz auarissimꝰ: adeo vt nulli qdcūque
offiū dlegaret: qn ꝑsequeret: nosti qd mihi opꝰ
est: aut illud subijceret: q oibꝰ ꝑest oibꝰ idiget:
tū histrionibꝰ τ minimis pecunias ifinitas ero
gare nō grauabat. Singulos ꝓut qbusqꝫ pla/
cuerat: amplissime dignitatis nomine sublima
bat: alios patricios: alios senatores dicēs: hos
illustriuz spectabiliumue nominibꝰ illustrabat.
Tertiū signuz ꝓpter qd timēda sunt mala fu/
tura dicit portentoꝝ frequētatio. Quādo mul/
tiplicant ꝓdigia τ ostenta solent seq ꝓditiōes τ
mala. Vn̄ Pliniꝰ li. 2. de naturali historia scri
bit: ꝙ anno anteqꝫ crassus occideret a parthis:
ferruz pluit in lucanis: τ oēs Lucani milites:
quoꝝ numerꝰ multus erat i illo exercitu fuerūt
cesi. Recitat Orosius: ꝙ anno ab vrbe ꝯdita q̄
drigētesimo octogesimo: sanguis d terra e mul
tis fontibꝰ scaturijt ꝓ malo qd secutū ē q̄ sequē
ti āno terribilis pestis romanos inuasit. Idem
Orosius refert: ꝙ āno ab vrbe cōdita q̄drigēte
simo octogesimo sexto dira ꝓdigia visa sunt ro
me. Edes salutis ictu fulminis dissoluta est.
Apud Phormias multis ictibꝰ fulminū me/
nia vndiqꝫ cōbusta τ dissoluta sunt. Sequenti
anno Semproniꝰ ꝯsul aduersus picentes exer
cituz duxit. Triste adeo id bellū fuit vt cū media
pugna cōtremuisset terra τ fuisset terremotꝰ: τ
diceret: ꝙ cū sono tā horribili sanguinē huma/
nuz accipe voluisset. Romani qppe pauci ad/
modū q remāserūt vicerūt: qr vtraqꝫ pars gla/
dio corruit: paucis romanis remanētibꝰ Oro/
sius insup dicit: ꝙ belluz picentū: marsoꝝ peli/
gnoruz: sānitū: τ lucanoꝝ multa ꝓdigia ꝑcesse
runt. Nā rome sub ortu solis globus igneus e
regione septētrionis cum maximo celi fragore
emicuit. Apud tarentinos cū panes ꝑ cōuiuia
frangerent cruor e medijs panibꝰ q̄si e vulneri/
bus corpoꝝ fluxit. Tunc ꝑ septē ꝯtinuos dies
grādo lapidū immixtus etiā testaꝝ fragmētis:
terrā latissime verberauit. Bellū punicū secūduz
multa ꝓdigia ꝑmonstrauerūt. Nā bos quidam
locutꝰ est rome dicēs. Caue tibi roma. Et Au
gu. li. 5. de ciui. dei. c. vlti. de h̄ ait. O mitto bo
ues locutos: infantes nōdū natos q̄dā vba cla
masse de vteris matrū: volasse serpentes: femi/
nas τ gallinas τ boies i masculinū sexuz fuisse
ꝯuersas. Inter cetera mala q̄ ex post secuta sunt
scd̄m Orosiuz: i ea pugna q̄ apud cānas cele/
brata ē. 44. milia rōanoꝝ cesa sūt. Hānibal in
testimoniū victorie tres modios ānuloꝝ aureo
ruz q ex manibꝰ iterfectoꝝ detracti fuerāt Car
thaginē misit. Narrat Sigibertꝰ ꝙ in gallia añ
solsticiū estiuale orta tēpestate cū grādine ingēs
fragmētū glaciei de celo cecidit cuiꝰ latitudo sex
pedū: altitudo duoꝝ: longitudo qndecim fuit
Et vt scribit i speculo gestoꝝ mūdi: statiz nor/
mādi septētrionales populi venerūt i galliā po
tenti manu: domuerūtqꝫ gallos strage bellica ꝑ
40. ānos. Postremo i signū pacis normādis
data ē q̄dā portio gallice regionis q̄ vsqꝫ ad ista
tempora

tpa dicit normãdia. Tertiũ dubiũ aperiẽdũ fuit qb⁹ signis hierosolymoꝝ excidiũ fuit p̃mon stratũ: lz fuerint multa q̃ Joseph⁹ ponit i libris quos scripsit de bello iudaico: nos tñ aliq̃ prin cipalia colligem⁹. Et primũ fuit: q̧ stella q̃dã p annũ sub forma gladij stare visa est: q̃si iminẽs desup ciuitati. Secundum. Cũ die festi populi cõuenissent: octaua die mẽsis Aprilis: noctis tpe hora. 9. fulgor tãtus luminis arã templũq̧ circũdedit: vt dies clarissim⁹ videret: mansitq̧ spacio hore dimidie: h̄ qdẽ ignaris ꝓspeꝝ vi sũ est: s ꝓbos ptosq̧ portẽtũ exitiale nõ latuit Tertiũ signũ q̧ luna eclipsi p. 12. noctes cõ tinuas passa ẽ. Quartũ signũ: q̧ ianua tẽpli q̃ erat ad oriẽtẽ: cũ esset ere solido induta tãti pon deris q̧ vix viginti viris summo conatu ipellẽ tibus clauderet: repẽte hora noctis sexta p seip sam apta ẽ q̃uis ferreis vectib⁹ teneret. Quin tũ signũ: q̧ die. 21. Maij: ꝓpe solis occasum: visi sunt currus ⁊ quadrige in omni regione p aerẽ ferri: ⁊ armoꝝ cohortes nubib⁹ cõmisceri

Sextũ signũ. In nocte pentecostes sacerdo tes ingressi tẽplũ ad diuina officia celebranda: p̃io senserũt quosdã strepit⁹: ⁊ paulo post au dierunt voces clamãtes. Discedam⁹ ab his se dibus. Septimũ signũ. Quidã Jesus noie p q̃ttuor ãnos clamauit ꝯtinue alta voce. Vox ab oriẽte. Vox ab occidẽte. Vox a q̃ttuor vẽtis Vox sup hierusalẽ. Vox sup spõsos ⁊ sponsas Voxq̧ sup vniuersũ populũ. Sicq̧ idesinen ter die ac nocte clamabat: p vicos ⁊ plateas di scurrẽdo. Et flagellat⁹ ac ꝑcussus etiã ante iudi ce flagris vsq̧ ad ossa laceratus vt taceret cũ quodã eiulatu semper illud replicabat addens. Veh hierosolymis. Veh masculis ⁊ femellis.

Qualiter xp̃s p̃nunciauit excidiũ Hiero solymoꝝ p̃cipue tribus vicibus. Ca. .2.

Hic ad mẽtẽ reducẽdũ ẽ: q̧ dñs ⁊ salua b tor nr̃ iesus xp̃s illi pp̃lo p̃nunciare di gnat⁹ ẽ q̃ vẽtura erãt mala: vt si vellẽt possent penitẽdo flectere furorẽ dñi. Trib⁹ aũt vicib⁹ id fecit. Qđ ꝯmemorat a Luca p̃. 19. c. Scđo. 21. c. Tertio. 23. c. Prio Luc. 19. habet q̃lit cũ dñica oliuaꝝ vẽiret i hieru. ⁊ turbe ꝓces serũt ei obuiã: vidẽs iesus ciuitatẽ fleuit sup il laz dicẽs iter alia. O hierusalẽ plena pp̃lo. O ciuitas sacerdotalis ⁊ regia: veniẽt dies i te: et circũdabũt te inimici tui vallo: ⁊ circũdabũt te ⁊ coãgustabũt te vndiq̧: ⁊ ad terrã ꝓsternẽt te: et filios tuos q i te sunt: ⁊ nõ relinquẽt i te lapidẽ sup lapidẽ: eo q̧ nõ cognoueris tp̃s visitatõis tue. Ingt ꝓpterea Hiero. i q̃stionib⁹ ad Hel bidiã. In tñ hierusalẽ amauit dñs vt fleret eã ⁊ plãgeret: ⁊ pẽdẽs i cruce loq̃ret. Pater igno sce illis q: nesciũt qd faciũt. Itaq̧ ipetrauit qđ petierat: datũq̧ ẽ eis tp̃s penitẽtie: vz vsq̧ ad q̃dragesimũscđm ãnũ. Post qđ ꝑseuerãtib⁹ il lis i blasphemia egressi sunt duo vrsi de siluis gẽtiũ romanoꝝ Vespasian⁹ ⁊ Titus: ⁊ eos in terfecerũt atq̧ lacerauerunt. h̄ ille. Scđo xp̃s p̃nunciauit desolatiõẽ hierusalẽ Luc. 21. cũ di xit. Erit. n. p̃ssura magna sup terrã: ⁊ ira pp̃lo huic. Et cadẽt i ore gladij: ⁊ captiui ducentur in oẽs gẽtes. Hierusalẽ calcabit a gẽtib⁹: donec ipleant tpa nationũ. Tertio xp̃s p̃nunciauit ruinã Hierusalẽ Luce. 23. c. q̃n die passionis sue sequebat illũ cruce oneratũ multa turba pp̃li ⁊ mulieꝝ q̃ plãgebãt: ⁊ lamentabant illũ: ꝯuer sus aũt ad illas iesus dixit. Filie hierusalẽ noli te flere sup me: s sup vosipsas flete: et sup filios vr̃os: qm̃ ecce veniẽt dies in qb⁹ dicẽt. Beate steriles q̃ nõ genuerũt ⁊ vbera q̃ nõ lactauerũt. Quid plura. Crucifixus ẽ xp̃s: ⁊ tota mundia lis machina est ꝯmota. Tremuit terra: obscura tus est sol petre cõtrite sunt: apta monumẽta: ⁊ velũ tẽpli scissum ẽ i duas ptes a summo vsq̧ deorsum vt dicit Math. 27. tñ iudei duriores effecti i xp̃m et ecclesiã seuiunt. Post xp̃i re surrectionẽ qnquagesima videlicet die: apostoli receperũt sp̃m sanctũ: et ea die. Petr⁹ publice p̃dicauit resurrectionẽ xp̃i: et penitentiã in re missionẽ peccatoꝝ: vt dicit Act. 3. c. Et postq̃ sanauit claudũ et paraliticũ ex vtero m̃ris: q se debat ad portã tẽpli: q̃ vocabat speciosa dicens In noie iesu surge et ambula: cũ eẽt fact⁹ ꝯcur sus pp̃loꝝ ad rẽ tã grãdẽ vid. dã: iteꝝ p̃dicauit Petr⁹ inocẽtiã xp̃i et ipietatẽ eoꝝ ꝯtra illũ. Et subdit. Penitemini: et ꝯuertimini: vt deleant pctã vr̃a. Act. 4. c. S ecce sacerdotes et ma gistrat⁹ tẽpli iniecere man⁹ i petrũ ⁊ Joãnẽ: ⁊ incarcerauerũt eos Act. 5. c. Sequenti vo die eductos de carcere liberauerũt p̃cipiẽtes ne do cerent i noie iesu. Cũ autẽ illi ꝑseuerarẽt i do ctrina: iteꝝ posuerũt eos i custodia publica: a q̃ fuerunt p angelũ liberati. Et ne singulis imo remur obstinati iudei lapidauerũt Stephanũ Act. 7. c. Surrexit tãdẽ. Saulus ꝯ discipulos: q ꝯuersus ẽ ex miraculo xp̃i sibi apparentis. Act. 9. c. et a iudeis ꝑsecutões grauissimas pas sus ẽ. Occisus ẽ iacob⁹ frater Joã. gladio. In carcerat⁹ ẽ Petr⁹ ⁊ p ãgelũ liberat⁹. act. 12. Sic q̧ ꝯtinue addebãt mala malis miserabiles iudei

De terribili sententia diuini iudicij cōtra hierusalem. Capitulum tertium.

Nescio qs tā serus eē pōt: vt sine gemitu audiat q̄ passa ē hierosolymitana ciuitas recto iudicio dī. Idcirco i hoc mysterio de executōe diuine sententie cōtra hirlm dicemus: de qua tria sunt consideranda.

Primum ē multitudinis conclusio.
Secundum famis afflictio.
Tertium ciuitatis deletio.

Primū cōsiderandū ē multitudinis cōclusio. Cū.n. ab exercitu romanoȝ circūdata fuit hirlm conclusa iuenta ē ibi inumerabilis multitudo ppl'i. Refert Eusebius li.3. historie ecclesiastice. qd̄ et Josephus ponit: q ex oi iudea ppl'i in die solēni pasce hierosolymā velut extiali q̄dā manu cogente cōuenerūt: quos tricesies centena milia hoium dicit fuisse iusto. s. iudicio dei tpe hoc vltōis electo: vt q in diebus pasce saluatorē suū xp̄m dn̄i cruētis manib⁹ ⁊ sacrilegis vocibus violauerāt i ipsis dieb⁹ velut in vnū carcerē omnis multitudo cōclusa feralis pene exitiū qd̄ merebaȝ exciperet. Scd̄m cōsiderādū ē famis afflictio. Obsessa naq̄ȝ ciuitate fecerūt romani vallū munitissimū in circuitu: ita vt nullus ciuitatē exiēs illd̄ ptransire posset. Ob quā cām in breui ciuitas vrgeri fame cepit: tm̄q̄ȝ excreuit penuria reȝ: q ppter famē ea que referā dicit Josephus mala eē secuta. Primū q predones p ciuitatē discurrētes vi itrabāt domos ⁊ rapiebāt si qd ibi inuenissent comestibile. Secūdum q filij ex ore pentū ⁊ ecōuerso violenter stricto manib⁹ gutture masticatū cibū extrahebāt: ⁊ velut rabidi comedebāt. Tertiū q et fimū bouū aliaq̄ȝ imūda sūpserūt in cibū. Quartū: q multi cōtēdebant exire vt herbas colligerent ⁊ capiebanȝ a romanis. Et tant⁹ fuit nūer⁹ captiuoȝ: vt tute custodiri nō posset. Quapp statutū fuit: vt euulsis coȝ oculis māibusq̄ȝ amputatis cōpellerenȝ sic ad ciuitatē redire. Quintū q plerīq̄ȝ diuites timentes ne sua iocalia ad manus romanoȝ venirēt: quos verisilr presumebāt ciuitatē debellaturos: illa deglutinē. Cuius rei fama cū deuenisset ad aures romanoȝ cōmouit eos vt exenterarēt iudeos captiuos q̄s estimabāt gēmas in vētre adhuc retinē. Quare vna nocte duoȝ miliū patefacta sunt viscera. Sextū q multi formosi ⁊ delicati iuuenes in via: in plateis, pprijs domib⁹ fame vexati: iprouisa morte ⁊ repētina cadebāt: ⁊ sepi⁹ illi q cadauera sepeliebāt supra sepultos mortui ⁊ ipsi deficiebāt. Septimū: q iuente sunt mulieres filios, pprios comedentes. Unde ⁊ de quadā dicit Josephus: q cū fame torq̄ret nihil habens ad comedēdū: lactētē filiū in manib⁹ tenēs dixit. Infelicis matris ifelicior fili: in bello: i fame: in direptōe: cui te reseruabo. Ueni ergo nūc o mi nate: ⁊ esto cib⁹ matri: p̄donib⁹ furor: seculis fabula. Et his dictis filiū iugulauit ⁊ coxit: dimidiū comedit: prē alterā occultauit. Ecce cōfestiȝ p̄dones odorē carnis cocte sentiētes in domū irruūt: ⁊ vt carnē pdat: mortē minaȝ. Tūc illa detegēs isantis mēbra: ecce iqt vobis prē optimā reseruaui. At illos tātus horor inasit: q nec loq potuere. Et illa: me⁹ ē iqt fili⁹: meū ē petm̄ securi edite qz prior ego comedi quē genui. Illi vo tremētes ⁊ territi discesserūt: O quot erāt in ciuitate illa amara spectacula vbi videbantur quottidie tot moriētes. o quot isātes ⁊ pueri extendētes manū ad vbera matrū: ⁊ panē petentes: ad pedes illaȝ extincti ruebāt. o quot erāt ibi flebiles voces quot lamēta quot singult⁹: q̄t suspiria: ⁊ tn̄ a deo nō exaudiebātur. Tertiū cōsiderādū ē ciuitatis deletio. Anno.n. scdo ipi j Vespesiani Tit⁹ ei⁹ fili⁹ q i obsidiōe remāserat ciuitatē cepit: quā a fūdamētis subuertit. Ubi piere viroȝ vndecies cētena milia fame ⁊ gladio p̄ter mulieres ⁊ puulos: reliq venūdati. Ubi es ergo magna ciuitas hirlm. vbi es decora syon. Ubi es ciuitas quondā referta gētib⁹ dn̄a pploȝ regibus venerāda: acceptabilis deo sedes gratie. Ubi ē tēplum illud mirabile: pauimēta marmorea porte nitētes auro. oīa vtiq̄ȝ euersa ⁊ a fūdamētis dirupta fuere. o inuictissima dei viuētis dextera: q̄ ceruices deprimit pctōrū: ipa faciēte tot calamitatib⁹ ⁊ cladib⁹ hirlm piit. Ex post tpe. s. Helij Adriani cōfluētibus diuersaȝ nationū icolis reedificata ē. ⁊ Helia ex p̄noie ipatoris dcā. Qui Adrianus vt dicit Orosius li.7. p̄cepit: ne cui Judeo hierosolymā itrare liceret. Digne itaq̄ȝ oibus timorē dn̄i p̄dicam⁹: q timētib⁹ se largiȝ grām in p̄nti: ⁊ in futuro gliam sempiternā. Amen.

Sermo.14. de iudicio dei contra dauid populum numerantem.

Compellor egdem nō parū admirari de hoium hui⁹ tpis temeritate: q vidētes quottidie patrias pestilētijs grauissimis agitari: nō timēt tremenda iudicia dei. Profecto acerbissimū ē flagellū pestilētiaȝ. Nā pr filium filius

filius fugit patrē: frater frēm deserit: vxor virū derelinqt: et vir vxorē abhoiabit. Quid plura Suffocat penitus pietas. Fiūt ciuitates vacue pplis domusqz ēt clauduntur amplissime. Vidu ant vxores maritis: dilecti iuuenes formoseqz puelle mirabilr extinguūt. Tali etenī flagello deus Dauid i suis iuste pūiuit. Qd vt euidēti⁹ inotescat ad ipm dauid p istructōe nra fmonē vertemus: de quo tria mysteria declarabimus
Primū dicit excellentie.
Secūdum deficientie.
Tertium pestilentie.

De admirandis prerogatiuis et excellentijs dauid. Capitulum .I.

V Eniūt i vsū ecclesie scē dei p maiori pte psalmi quos dauid cōposuit: qre nomē ei⁹ cū laude sonat i aurib⁹ audiētiū. Jō i hac pte vidēdū erit qbus puilegijs et excellētijs dauid a deo fuerit donatus. Et ex multis quinqz duntaxat colligemus.
Prima dr pphetica illustratio.
Scda filialis noiatio.
Tertia victoriosa supatio:
Quarta māsueta cōditio.
Quita regalis exaltatio.

Qd dauid claruit spū prophetie.

P Rima excellētia dauid dr pphetica illustratio. Claruit. n. spū pphetico pnūciās mysteria xpi. Sz hic pulchre dispu tādū ē. Utrū dauid fuerit reliqs pphis pstatior. Et ad hoc rñdet Nico. d lira sup plogū in psalterio: q dauid pōt cōpari ad pphas noui te stamēti cuiusmōi fuerūt apostoli. Et sic dauid nō excessit alios: qr apostoli fuerūt d secretis di uinis magis illumiati: et i maiori plenitudie re ceperūt grām spūs sci. Et qd apostoli spm acce pint pphetādi pz Ac. 2. c. 5. c. 6. c. xi. c. 13. c. 17 c. Si āt cōpet dauid ad pphas veteris testi sic dicit Tho. 2a 2e. q. 174. q nō fuit dauid excellētior alijs pphis: sz Moyses. Et hoc pp tria.
Primo propter clariorem cognitionem.
Scdo pter cōiorem denunciationem.
Tertio propter miraculorum rutilationem.

Primo pp clariorē cognitōem. Nā excellētior grad⁹ pphetie ē vbi ē cognitio clarior. Sz Moysi cōcessū fuit videre eēntiā dei fz Aug. ad paulā de vidēdo deū: qd nō fuit cōcessū dauid et alijs pphis. Ergo habuit clariorē cognitōem: et sic fuit ceteris excellētior. Scdo Moyses fuit excellētior fm Tho. pp cōiorē denūciatōem: qr Moyses pphetiā suā denūciauit toti populo iudeoz nō sic dauid et alij pphe. Tertio Moyses fuit excellētior pp miraculoz rutilatōem: qr maiora signa fecit Moyses i egypto in mari rubro: i deserto: qz dauid et alij pphe. sz Nico. d lira dicit q fm glo. in pncipio psalterij dauid dr ppha p excellētiā. Et pria ratio de Moyse nō cōcludit: qr claritas cognitōis actū pphetādi excludēs nō pōt cōstituere excellētiorē gradū pphie: qr idē cōstitueret et excluderet vt pz. Visio āt diuine eēntie excludit actū pphetādi sicut et actū fidei: qr vtriqz ē necessario act⁹ enigmatic⁹. Et iō visio diuie eēntie nō pōt cōstituere excellētiorē gradū pphetie: lz faciat clariorē cognitōem seu aliqd clari⁹ cognoscere. verū ergo ē q claritas cognitiōis maior cōstituit maiorē gradū pphetie: dū tñ talis claritas limites cognitōis pphetice nō trāscēdat. Jsup si rō pfacta staret: seqret q Moyses fuit excellētior aplis pter paulū: qb⁹ nō fuit cōcessū videre essētiā dei i pñti vita. Scda isuper rō deficit eo q denūciatio pphie ē aliqd seqns pphetică cognitōem: et iō nō vr variare gradū pphie ex h q pluribus vel paucioribus nūciat. Tertia adhuc rō debilis ē: qr cōfirmatio signa et miracula seqt pphetiā: et nō ē d eēntia ei⁹. Vñ Joānes baptista signū nullū fecit: vt habet Jo. x. c. et tñ cōcedit maior Moyse. Ex quo dicit Nico. de lira q lz Moyses habuerit eūdē gradū pphie quē habuit Dauid. s. absqz qbuscūqz signis sensibilib⁹ aut figuris: tñ nō habuit totiēs: nec ita cōiter tales illustratōes sicut Dauid. Insup dicit Tho. vbi supra i corpore. q. in fine. q Dauid clari⁹ et pleni⁹ expssit mysteria xpi qz Moyses Lex aūt vet⁹ et pphe ordinabāt ad xpm sic ad finē. Unde Rabbi Moyses in li. directionū perplexoz inqt. Oēs pphe nō sūt locuti: nisi ad dies messie. Cum ergo finis nobilior sit hijs q sūt ad finē pphetia Dauid vr sortiri quādā excellētiā ex h q xpi mysteria sic expssit. Probabiliter itaqz pōt dici q Dauid fuit excellentior ppha Moyse: qūuis Moyses excellētior fuerit i alijs: q pphiam trāscēdūt: vel eā cōsequūt Que aūt ipe pdixit pphetico spū irradiat⁹ legūtur in psalmis suis: i qb⁹ suaui melodia de xpo multa cātauit. ob qd Hiero. ad Paulinū iqt. Dauid Simonides noster pidarus et Alceus Flacc⁹ quoqz Catull⁹: et Serenus xpm lira psonat: et i decacordo psalterio ab iferis excitat resurgentē. hoc ille. Ex cronica Ricobaldi sumpta sūt q sequūtur p declaratōe verboz Hiero. Simonides poeta fuit tpe Tulli Hostilij

5. Regis romanorum anno ab vrbe cōdita. 72. Pidarus poeta āno ab vrbe cōdita. 252. p⁹ expulsum Tarqnū vltimū regē Alce⁹ poeta tpe Tarqni pisci qnti regis romāorum. Oraci⁹ flaccus Venusij orit āno ab vrbe cōdita sexcētesimo nonagesimosexto. Catullus poeta veronēsis: āno ab vrbe cōdita sexcentesimo trigesimo qnto. Seren⁹ qdā ali⁹ poeta cui⁹ tpa nō inveni. Sūt p̄noiati poete apud Quintilianū li. 1. de iudicijs multi laude cōprobati. Quib⁹ p melodia τ suauitate cōtētus Hiero. Dauid voluit cōpare. Notandū tñ q ipse Hiero. gl'iosus: vt dicit Nico. d' lira. ter trāstulit psalteriū. Prio scđm. 70. interp̄tes qđ dicit psalteriū romanorū eo q eccl'ia btī Petri illo vtit. Scđo fecit aliā trāslatōem nō multū distātē a prima: τ tamē approp̄inquātē hebraico: τ vocat psalteriū Gallicanū: eo q damasus papa ad rogatū Hiero. illud fecit cantari in ecclesijs gallicanis. Et hoc vtūtur frēs minores. Tertio ad p̄ces Sophēnij: q frequēter disputabat cū iudeis: q solū recipiūt illd' qđ ē in hebreo fecit trāslatōem immediate acceptā ab Hebreo. Propter qđ vocat psalteriū Hieronymi iuxta hebraicā veritatē.

Quod christus dicitur filius Dauid.

S Ecūda excellentia Dauid dicit filialis noiatio. Nā dñs noster iesus xp̄s de⁹ ver⁹ dei fili⁹ p nobis oib⁹ incarnatus: nat⁹ de Vgine ver⁹ hō noiat p excellentiā filius Dauid. Vñ euāgelista matthe⁹. 1. c. dicit. Liber generatōis iesu xp̄i filij Dauid. Scđm Nico. d' lira. mod⁹ hebreorū ē denoiare libros ab eo de quo tractat in principio: sicut dicitur liber genesis: q2 in pricipio tractat de creatōe mūdi Silr Mattheus q2 icipit euangeliū a genealogia xp̄i ab ipa denoiat τ intulat ipm. Nō aūt q2 re icepit a genealogia xp̄i fuit: q2 iudei negabāt iesū nazarenū eē verū xp̄m: τ descēdisse a Dauid: q2 gall'e⁹ erat: sz q dicit Joānis. 7. Nū qd a galilea venit xp̄s. quasi dicerēt nō. Sz iudei sic loq̄ntes non itelligebāt scripturas. Dicit ergo a Mattheo fili⁹ dauid: τ p̄ponitur dauid ipsi abrahā: lz sit posterior scđm tp̄s: propter eminētiā regie dignitatis: τ vt conuenien⁹ gnāon s ordo tradatur. Angelus ēt q Vgini cōceptū filij dei annūciauit: vt habetur Luc. 1. c. dixit. Dabit illi dñs deus sedem dauid patris eius. Et Chananea clamauit: vt pz Matthei. 15. Jesu fili dauid miserere mei. Et psallētes in vrbe: vt notat Matthei. 21. cantabant. Osanna filio dauid: benedictus qui venit in noie dñi. Et Math. 22. interrogauit iesus phariseos. Quid vobis videt de xp̄o Cuius filius ē. Et dixerūt dauid. Et Luc. 18. cec⁹ clamabat. fili dauid miserere mei. Et ap'ls ad Ro. 1. f act⁹ ex semine dauid scđm carnē. Licet ergo vt hiero. dicit in cōmēto super danielē: secūdū scripture sancte cōsuetudinē, pauī oēs τ maiores patres vocētur: tamē singulari modo xp̄s dauid filius nuncupatur.

Quod dauid superauit philisteum Goliam

T Ertia excellentia dauid dicitur victoriosa supatio. Supauit nāq3 Goliā philisteū gigantem cū eēt adolescēs: τ fratribus suis minor etate armatus fiducia dñi: vt pz. 1. Reg. 17. c. Neq3 presumptuosus fuit aut temerari⁹ vel culpabilis: q2 certamen illd' iniit ex reuelatōe dei: vt dicit Nico. de lira. τ Hiero. ad Aug. Vnde Sauli diffidenti τ timenti ne succumberet dauid respōdit. Dñs qui eruit me de ore leonis τ de manu vrsi: ipse liberabit me de manu philistei hui⁹. Quare deo sibi fauēte gigantē illū interfecit: τ pplm ab opprobrio liberauit. Quo exēplo deterreri debēt hi qui se penumero i virib⁹ suis cōfidūt qui recordari debēt illius carminis qđ Ouidius li. de remedio amoris cecinit. Parua necat morsu spaciosū vipa taurum. A cane nō magno sepe tenet aper

Qđ ppter māsuetudinē dauid placuit deo.

Q Uarta excellētia dauid dicitur mansueta cōditio: de qua in psal. Memēto domine Dauid: τ ois mansuetudinis ei⁹ Vocat. n. dauid iustus pius τ sanctus. 7. q. 1. c. Ois. 22. q. 4. c. q dauid. Ista nāq3 mansuetudo benignissimo deo satis accepta ē. Hic iudith. 9. c. dicit. Humiliū τ māsuetorū tibi semper placuit dep̄catio. Et puer. 3. c. Māsuetis dabit dñs grām. Et Ecc. 1. c. Bñplacitū est illi fides τ mansuetudo. Et p̄s. 149. Exaltabit māsuetos in salutē. Et Math. 5. Btī mites. Girardus odonis sup. 4. ethi. f m mētē Ar. dicit q sex sūt cōditōes māsueti. Prima q est i pturbatus. Et hoc exigit nā māsuetudinis. Secūda q passione nō ducit. Tertia q rōni τ et⁹ ordinationi subijcitur q̄tū ad oēs circūstātias fm quas opportunū ē irasci τ nō irasci. Quarta q ad defectū ire magis q̄ ad excessū declinare videt. Quita q nō ē punitiu⁹ nec vindicatiuus. Sexta q ē iniurie τ offense remissiuus. Sic fuit māsuetus dauid quē psecut⁹ ē Saul. Jpe tñ cū potuit noluit eū offendere. nā vt. d' 1. Reg. 18. c. ex eo q mulieres in tympanis cantabāt

cātabāt. Saul ꝑcussit mille ⁊ dauid decē milia iratus Saul dixit. Quid ei supest nisi soluz regnū. ex tūc nō rectis oculis aspiciebat eū: ⁊ lancea tēptauit eū cōfigere cū piete: deinde fecit eū tribunū sup mille viros: vt sic pugnādo veniret in man⁹ philistinoꝝ. Et vt notaꝰ. I. Reg. 17. c. Reqsiuit Jonathan ⁊ seruos suos: vt occiderēt dauid. Jonathas aūt qꝛ diligebat eum valde: monuit eū vt se abscōderet: ⁊ seqnti die Jonathas placuit saul patrē. d. Ne pecces rex in seruū tuū dauid: qꝛ nō peccauit tibi ⁊ opa ei⁹ bona tibi sūt valde: ⁊ posuit aiam suā in manu tua: ⁊ occidit Philisteū: ⁊ fecit deus salutē magnā in isrl. Vidisti ⁊ letatus es. Quare ergo peccas in sāguie inocēo vt iterficias dauid: q ē absqꝫ culpa. Rñdit Saul. Viuit dñs nō occideꝰ: ⁊ sic Jonathas vocauit dauid: ⁊ venit securus corā Saul. Motū ē rursū bellū: ⁊ dauid ꝑcussit philisteos plaga magna: reuersusqꝫ corā Saule iteꝝ tēptauit eū lācea ifigere i parietem dauid vo fugit ⁊ euasit. Saul misit satellites nocte ad domū suā: vt custodirēt eū: ⁊ mane iterficereꝰ. Quē vxoꝛ eius Michol filia saul ꝺ posuit ꝑ fenestrā. Et tñ post tot validissimas ꝑsecutōes dauid potuit iterficere saulē in spelūca vt habeꝰ. I. Reg. 22. c. Et iteꝝ. 24. c. potuit eū iterficere cū iuēit eū dormiētē i tentorio: ⁊ oēs suos: dixitqꝫ Abisai ad dauid. Cōclusit de⁹ hodie inimicū tuū ad manus tuas: nūc ergo ꝑfodiā eū lācea. Rñdit dauid ne interficias eū: qs enī extēdet manū suā i xp̄m dñi: ⁊ inocēs erit. Abstulitqꝫ dauid hastā q̄ erat ad caput eius ⁊ cyphū aq̄. Tādē cuz nūciata eēt ei mors saulis ⁊ ionathe: vt scribiꝰ. 2. reg. I. c. amare fleuit dicēs. Saul ⁊ ionathas amabiles ⁊ decori i vita sua: i morte quoqꝫ nō sūt diuisi: aqlis velociores: leonib⁹ fortiores filij israel sup saul flete: q vestiebat vos coccino in delicijs: q ꝑpabat ornamēta aurea cultui vestro. s. de ꝑda hostium ſm Nico. de lira.

De regia dignitate dauid.

q Quinta dauid excellētia dr̄ regaꝰ exaltatio. Exaltat⁹ nāqꝫ fuit ad regiā dignitatē ſm bñplacitū dei: post mortē saul: vt patꝫ. 2. reg. 5. c. Jō ps. 88. dicit deus. Inueni dauid seruū meū: oleo sancto meo vnxi eū. Et ppea i genealogia xp̄i Mathe⁹ solū Dauid nominat regē: cū dicit. Jesse āt genuit Dauid regē: lꝫ ante eū ⁊ post fuerit alij reges: qꝛ vt tactū ē: fuit primus electus in regeꝫ ſm beneplacitū dei, ꝓpter scitatē suā. 7. q. .c. si qs.

De pctīs in qbus Dauid defecit ⁊ offendit deum. Capitulum .2.

I Imminet mortalib⁹ cūctis de cōi lege ꝑiculū satis graue: qꝛ nullus q̄ntūcunqꝫ sanct⁹ ⁊ iust⁹ pōt eē ꝺ lapsu securus. Ecce i exemplū ē dauid scūs: q post multiplicēꝫ grām a deo sibi datā: in pctā plurima ruit. De quib⁹ nos dicturi illa reducemus ad quinqꝫ.

Primum fuit peccatum adulterij.

Scd̄m homicidij.

Tertium negligentie.

Quartum iniusticie.

Quintum vane glorie.

De adulterio quod cōmisit dauid.

p Primū pctm̄ i q̄ dauid defecit fuit adulteriū: ꝺ quo fit mētio. 2. reg. x. ⁊ .xi. c. In qd̄ lapsus ē ꝓpter duo ſm Nic. ꝺ lira. Prio qꝛ remāsit ociosus i hierlm. Vt. n. ait sap̄. puer. 28. c. Qui sectaꝰ ociuꝫ replebitur egestate. Et Hiero. ad demetriadē vginē iqt Nihil i scō ꝓposito ocio deteri⁹ ē. ⁊ Bern. ad frēs de mōte dei. Omium tēptationuꝫ ⁊ cogitationuꝫ malaꝝ ⁊ inutiliuꝫ sentina ē ociuꝫ. Et quintilianus. Ad oē votum fluente fortuna lasciuit ociuꝫ. ⁊ Seneca ad Luciluꝫ. Ociuꝫ mors est: ⁊ viui hois sepultura. Et ouidius de remedio amoris. ocia si tollas piere cupidinis artes. Et eccl. 32. c. Multā iqt sapiēs maliciā docuit ociositas. Propterea Hiero. ad Rusticuꝫ monachuꝫ dicit id qd̄ notaꝰ ꝺ cōse. di. 5. c. nunqꝫ. sp aliqd opis facito: vt diabol⁹ te inēiat occupatuꝫ. Hic ꝑ Ezech. 16. c. deus dicit. Hec fuit iniqtas sororis tue sodome: saturitas pānis: ⁊ abundātia: ⁊ ociū ipi⁹: ⁊ filiaꝝ ei⁹. Scd̄o lapsus ē i adulteriuꝫ dauid qꝛ vidit Bersabee se lauātē. Periculosuꝫ certe i ocuꝰ libertatē aspiciēdi cōcedere. Vñ ꝓpha psalmo. 122. dic̄. Auerte oculos meos ne videāt vānitatē. Et seneca i li. ꝺ remedijs fortuitoꝝ ait. oculi. n. sunt irritamenta vitioꝝ ducesqꝫ sceleꝝ. Et. 5. li. cāꝝ. cā prima. oculi iqt nostri sunt tota luxuria nr̄a. Hi nos i oia quottidie vitia ꝑcipitāt. Jō Hiero. ad nepotianuꝫ sic scribit. Matrē ita vide: ne ꝑ illam alias videre cogaris quaꝝ vultus cordi tuo hereat: ⁊ tacituꝫ viuat sub pectore vulnus. Cum ergo dauid captus eēt pulchritudie nudate bersabee: misit suos: ⁊ fecit illā ad se venire: ⁊ cōpleuit adulteriuꝫ. Staticꝫ scificata ē ab immundicia sua. s. a fluxu mēstruoꝝ qꝛ. s. purgata fuit a mēstruis futuris vsqꝫ ad ꝑtum: ſm Nico. ꝺ lira: qꝛ in illo coitu cōcepit vt pꝫ in textu.

De homicidio qđ fieri fecit David.

s Ecūdū pctm̄ in quo David defecit fuit homicidiū. Post vtriqȝ expletā suā libidinē pcurauit pditorie interfici Vriam virꝫ Bersabee. Pro quo misit ꝛ tēptauit eū mittere i domū vxoris: hortās vt lauaretur: mittēsqȝ regiū cibū: vt sic p balneū ꝛ cibuȝ delicatū puocaret ad coitū. Dicit Nico. de lira. ꝙ sic faciebat David: vt vrias cognosceret vxorē suā: ꝛ crederet puer nascituꝰ eē suꝰ: ꝛ pctm̄ eiꝰ occultaref. Qđ cuȝ renuisset facere Vrias: dixit David ad Joab. Ponite Vriā ex aduerso belli: vbi fortissimuȝ ē ꝑliuȝ ꝛ relinqte eū: vt s. sic occidaf. Qđ ꝛ factū fuit vt pȝ. 2. Regū. xi. c. Qđ cuȝ audisset vxor fleuit euȝ Ni. de li. ficticie ingt: qꝛ ꝛ ipsa mortem eiꝰ desiderabat: vt sic vxor regis fieret. statimqȝ Nathan pphēta: vt habef. 2. Regū. 12. c. venit ad david. Qui reprehendit euȝ dure de pctō ꝯmisso addēs. Nō recedet gladiꝰ de domo tua vsqȝ i sempiternuȝ. Qđ verificatuȝ ē ſm̄ Ni. de lira: qꝛ frater occidit fratrē. s. Absalon Amō. 2. Reg. 13. ꝛ salomon adoniā. 3. Reg. 2. c. ꝛ filiꝰ insurrexit ꝯ patrē. s. Absalon. 2. Reg. 15. c. Tunc david humiliatus ꝛ penitētia ductus dixit. Peccaui. et Nathan rn̄dit. Et dn̄s abstulit a te pctm̄. Vbi apparet quāta sit vis penitētie qn̄ post homicidiuȝ ꝛ adulteriuȝ spiritum pphetie recepit: ꝛ in primo gradu ꝑmansit: vt habef. 48. di. c. hinc etenim. ꝛ. 50. di. c. cuȝ exaudiero. c. sacerdos. c. vt constitueref. ꝛ. i. q. 7. c. si. ꝛ. 2. q. 7. c. nos. ꝛ 3. q. 7. c. sacerdos. de pe. dis. i. c. Et venit. ꝛ de pe. di. 3. c. Totā. c. david. c. ille rex.

De negligēna david qua nō correxit. Amō

t Ertiū peccatuȝ in qđ lapsus fuit david fuit negligētia. Nō. n. correxit Amō: q stuprauerat sororē suā Thamar. Nā vt scribif. 2. Reg. 13. c. noluit cōtristare spiritū Amon filij sui: quoniā diligebat eū: qꝛ primogenitus erat ei. O quot sunt patres q immoderato amore filios diligētes: negligunt illoꝝ vitijs ꝛ passionibꝰ obuiare. Ob qđ ꝛ filios quādoqȝ imo multotiens vident male finire. Ecce qd Amon euenit. Certe in cōuiuio occisus est a pueris Asalonis fratris sui ipso iubente.

De iniusticia david.

q Vartuȝ peccatum david fuit iniusticia circa Mifiboseth. de quo fit mētio. 2. Regum. 16. c. ꝛ. 19. c. dicit Nico. de lira ꝙ adulatores ꝛ detractores sunt periculosi pricipibꝰ: qꝛ david tā iustus ꝛ sanctus verbis serui adulatoris ꝛ detractoꝛis fuit ita captꝰ ꝛ inuolutus: ꝙ hereditatē Mifiboseth domini sui ei cōcessit in absentia Mifiboseth: ꝛ nō audito: qđ est peius. Et postqȝ audiuit Mifiboseth se excusantē ꝛ vera dicētē: nō retractauit dictū suū iniustuȝ totaliter: sed seruū eiꝰ pessimuȝ. i. sibā fecit equalē dn̄o. d. Tu ꝛ siba diuidite possessiones. Quē tamē debuit suspendisse ꝑpter falsam accusationē dn̄i sui de crimine lese maiestatis. Erat Mofiboseth filius saul. Et recedēte david de Hierusalē cuȝ exercitu Mifiboseth remāsit: qꝛ erat claudus: ꝛ siba fuus eiꝰ venit ad david: ꝛ dixit: falso tamē. Mifiboseth remāsit in Hierusalē. d. hodie restituet mihi dominus regnū pr̄is mei saul vt notaf. 2. Reg. 16. c.

De vana gloria david.

g Vintuȝ peccatuȝ david fuit vana gloria fecit nāqȝ supbe numerari populum ꝛ inde gloriabaf sicut ponif. i. Parali. 21. c. et. 2. Reg. vlti. c. Ad quā numerationē fiendā cooperatus est sathan.

De plaga pestilētie q̄ deꝰ puniuit populū . c. 3.

q Vamuis inscrutabilia sint nobis iudicia dei: verūtamē ab eo iuste fieri omnia merito cōfiteri debemus. Neqȝ curiose est inquirēdū cur quādoqȝ peccata q̄ nobis parua videnf ꝛ minima puniat: ꝛ q̄ maxima reputāf: ad tempus linquat impunita. Cūcta recte moderaf ꝛ ordinat sapientia sua. Jccirco in hoc mysterio de pestilentia q̄ deꝰ populuȝ ꝑcussit: eo ꝙ illuȝ superbe david numerauit dicemus. De qua qnqȝ dubia sunt declaranda. Primū vtruȝ pestilēna sit flagelluȝ dei p pctis Secundū quare david potius elegit pestilētiaȝ q̄ȝ famē ꝛ gladium.
Tertiū vtꝝ p pctō david debuit ppls eiꝰ puniri
Quartum qd intelligif p tempus constitutum.
Quintum: quomodo adimpletuȝ fuit dictū prophete de pestilentia trium dierum.

Quod ꝑpter peccata veniunt pestilentie.

a D primū dubiū rn̄demꝰ ſm̄ vitatē infallibilē scripture scē: ꝙ deus excelsus pp pctā pestilētias mittit. Nā Leui. 26. c. cōminaf deus trāsgressoribus suoꝝ pceptoruȝ d. Mittā pestilētiā in medio vr̄i. Et Numeri 14. ꝯquerebaf de pplo iudaico. d. Quousqȝ nō credēt mihi. Et īfra. Feriā ḡ eos pestilētia. Et Ezech. 7. c. Ira mea sup pplꝫ. Gladiꝰ foris: pestis ꝛ fames intrinsecꝰ. Et Ezech. 28. hec dic dn̄s deꝰ. ecce ego ad te sydō: glorificabor i medio tui sciēt qꝛ ego dn̄s: cū fecero mea iudicia ꝛ sctificatꝰ

fuero

fuero in ea: et inmittā ei pestilētiā: et sanguinē in plateis ei⁹. Quare iudicio dei attribuēdū eē arbitror qcqd in cronicis de pestilētijs asserit: de ipsis.n. meminit Hiero. Orosius et Eutropius ac reliq rex gestax scriptores. Nā āno ab vrbe cōdita .384. ingēs pestilētia romā affecit biēnio. Suaserunt pontifices tēpli: vt ludi scenici dijs expetētib⁹ ederent. Eo tpe terra i medio vrbis dissiluit. dixerūt aurispices eā voraginē posse tolli viui hois nece spōtanea isiliētis i eā. In quē Marcus curti⁹ eques insiluit p liberatōe patrie: sicqz vorago pclusa ē: vt refert Orosi⁹ li.3. et Aug. li.5. de ci. dei. c.18. anno ab vrbe cōdita.481. ingens pestilentia vrbez afflictauit et libri Sibillini cōsulti rūderunt eā pestē ira dei illatā. Recitat Orosius li.5. ꝙ anno ab vrbe pdita sexcētisimosexto: tāta rome exorta ē pestilētia: vt ministri quoqz faciēdoꝝ funex primā nō sufficerēt: deinde nō eēnt. Iā qz etiā magne dom⁹ vacue viuis plene mortuis remāsere: largissime itroꝛsuz hereditates: et nulli penit⁹ heredes. Aliud stupēdū Orosius narrat: ꝙ post locustas inumerabiles q̄ in mari a vento rapte suffocate sunt tāta corruptio aeris est subsecuta: et tā grauis pestilētia vt i Numidia octigēta milia boīuz morerent. Et circa orā maritimā q̄ carthaginēsi atqz vticēsi litori adiacet: pl⁹ q̄z ducēta milia. Que clades tā repētina fuit apud vticā: vt sub vna die p vnā portā plus q̄z mille qngētos mortuos d'latos fuisse narret. Tpe Antonini imperatoris q xpianos psecut⁹ ē tāta lues ē secuta vt agricultorib⁹ carerēt. Tpe. Pelagij pape romā pestis pcussit i q̄ et pelagi⁹ mortu⁹ ē. Cui successit Greg. magn⁹: q vir mire sanctitatis letanias ad deū ordinauit agi. Et cū ppl's dei clemētiā iplorasset: vna diex vidit pontifex ille scūs angelū supra castrū q cruētatū ensez i vaginā reponebat significās pestē dei iudicio imissaz iā cessare. Nō h tñ scōz Orosiū li.5. et Eutropiū ꝙ Adrian⁹ ipator q duodecimus ab augusto ipauit castrū illud obstruerat: cū ponte mirabili: et castꝝ adriani dictū fuit vsqz ad temp⁹ beati Gregorij: exinde sancti angeli ppter visionē prelibatā.

Quare dauid elegit pestilentiam.

s Ecūdū dubiū ppositū fuit q̄re Dauid elegit poti⁹ pestilētiā q̄z famē et gladiū. Nā Gad pphēta dixit ei ex parte dei. aut.7. ānis veniet tibi fames i terra tua: aut tribus mēsib⁹ fugies aduersarios tuos: et illi te psequent: aut certe trib⁹ dieb⁹ erit pestilētia i terra tua. Et rūdit Dauid Coartor nimis vndiqz Et elegit pestilētiā. dicit Ni. de li. ꝙ spabat de misericordia dei. Vñ i textu subdit. Meli⁹ ē vt incidā i man⁹ dñi. Multe.n. misericordie eius sunt q̄z i man⁹ hois. Scdo si elegisset famē.7. annox ipse et alij diuites, puidissent sibi de victu: et paupes fuissent nimis afflicti. Itē si elegisset fugā corā aduersarijs: ipse et alij potētes fuissent ptecti auxilio pugnatox: et refugio fortelicioꝝ: et ceteri fuissent occisi. Ideo elegit penaz omnibus equalē: qz pestilentia a deo imissa equaliter poterat cadere sup omnes.

Quare pro peccato Dauid punitus ē ppl's.

t Ertiū dubiū. Vtrū p peccato dauid debuit popul⁹ ei⁹ puniri. Et qdā dicūt ꝙ popul⁹ fuit inocēs: nā cū vidisset dauid angelū cedētē popolū: dixit ad dñm. Ego suz q peccaui: ego iniq̄ egi. Isti q oues sunt qd fecerunt. Vertat obsecro man⁹ tua ꝯ me: et ꝯ domū pr̄is mei: ergo nō vr ꝙ ppl's debuit puniri qa vt dicit glo. ex de his q̄ fiut a maiore pte capi. c. q̄ fuit. Pctā suos tenere debēt auctores. Itez C. de penis. l. sancim⁹. C. ne vxor p marito. l. ob maritox. xi. q.3. c. Illud de sen. ex. c. a Romana vlti.56. di. c. satis. i. q.4. c. placuit. c. nullus et. c. iudei. Sz ad h posset rūderi fm Bo. in.2. di.33. ꝙ lz pena eterna vn⁹ nō puniat p pctō alteri⁹: tñ pena tpali sic. Quare nō ē incōueniēs scdz rigorē diuine iustitie: vt ppl's a dauid supbe numerat⁹ pestilētia minueret. Nico. de li. dicit ꝙ i li. de hebraicis q̄stionib⁹ habet ꝙ popul⁹ peccauit: eo ꝙ dauid nō restitit vt debuit i facto Vrie. sz h nō videt verx: qz pctū dauid vsqz ad pplemētū fuit secretū. Vñ Nathan dixit sibi.2. Reg.12. c. Tu fecisti abscōdite: dicit ergo Ni. de li. ꝙ pctm populi fuit rebellio ei⁹ ꝯ dauid sequēdo Sibā filiū Bochri qui erat hō seditiosus et pessim⁹: vt ponit.2. Reg. 20. c. Ego vo teneo ꝙ lz pncipaliter de⁹ punierit populū ppter peccatū dauid: tñ credibile est ꝙ in populo sic punito essent aliqua scelera deo exosa. Nā sicut et nūc plures tūc erāt mali q̄z boni.

Quid intelligit p tp̄s cōstitutum.

q Uartū dubiū. Quid itelligit p tp̄s cōstitutū. Nā i textu dicit. Immisit de⁹ pestilētiā de mane vsqz ad tp̄s pstitutū Et dicūt aliq. Vsqz ad tertiū diē iclusiue: qz sic erat pena determinata. Sz h nō vr verx: qz tex. dicit infra. Venit aūt Gad ad Dauid i die illa Et vr loq scriptura de prima die pestilētie. Ad h.n. venit Gad: vt dauid offerret holocaustū:

⁊ cessaret plaga ichoata. Ideo melius dicit̄ qđ tempus cōstitutū intelligit̄ hora sacrificij vespti ni. Illud.n. statutū fuit in lege Exo.29.ita q̄ a mane primi diei vsq; ad horā vespertinā mortui sunt de populo.70.milia virorum.

Quomodo verificat̄ dictū prophete de pestilentia triū dierum.

q Uintū dubiū. Quomō verificatū fuit dictū ꝓphete de pestilentia triū dierū. Et dicit Nico. de lira q̄ duo dies vltimi fuerūt dicti ꝓpter cōminationē tātū: sicut etiā dixit Jonas de.40.dieb᷒. Primus vo dies fuit p modū sentētie diffinitiue. Quare pestilētia fuit tm̄ illa die. Ideo subdit̄ in textu. Cūq; extendisset manū suā angelus dn̄i sup hierusalē: vt disperderet eā: misertus est dn̄s sup afflictionē: ⁊ ait angelo percutienti populū. Sufficit nūc cōtine manū tuā. Tali pestilentia percussus fuit populus ille. Nos vo dieb᷒ istis magnas clades fieri vidim᷒: ⁊ pestilentijs pene italiā deuastatā. Poscentib᷒ quidē peccatis populorū frequentius pestilentie irrumpūt. Ideo timendus est de᷒: q2 ipse viuificat ⁊ mortificat qui est benedictus in secula seculoꝝ. Amen.

Sermo.15.de iudicio dei cōtra Sennacherib nomē domini blasphemantem.

s anctum et ineffabile nomē dei sic vilue in ore christianoꝝ vt illud blasphemari ⁊ maledici ducat̄ q̄si ꝓ nihilo. Aperiūt nāq; multi fetidum os in blasphemias impias creatoris sui ⁊ irreuerenter sacrilegis buccis lacerāt altissimā maiestatē regis regū: ⁊ dn̄i angeloꝝ ⁊ hoium. Pro qb᷒ in hoc s̄mone bene esse arbitrat᷒ sum iudiciū dei depromere cōtra Sēnacherib blasphemantē. In illo siquidem speculabimur: q̄ graue sit peccatū blaphemie ⁊ maledictio dei. De quo tria mysteria ꝓponimus cōtemplāda.

Primū dicitur superbie ⁊ violentie.

Secundū maledictionis ⁊ blasphemie.

Tertiū punitionis ⁊ vindicte.

De supbia ⁊ fraude Sēnacherib regis. Capitulum. primū.

i Nsatiabilis est anim᷒ ambitiosoꝝ qb᷒ nec ipse mūdus totus sufficere potest. Patet hoc in Sēnacherib de quo.4. Reg.18.dicit̄ q̄ anno.14.regis Ezechie ascendit Sēnacherib rex assyrioꝝ ad vniuersas ciuitates Juda munitas: ⁊ cēpit eas. Tunc misit Ezechias nuncios ad regē assyrioꝝ. Nico. de lira dicit q̄ ezechias sciēs populū sibi subiectū: ⁊ Achaz patrē suū deū multipliciter offendisse: merito timuit ne in vindictā dictoꝝ maloꝝ permitteret rex assyrioꝝ venire ad destructionem ciuitatis hierusalē vbi vigebat diuin᷒ cultus de quo ipse erat zelantissim᷒. Quare nūcios misit d. Peccaui: reputans petm̄ prīs suū: recede a me: ⁊ omne qđ imposueris mihi ferā: prudenter in hoc egit: q2 vt dicit Aug.li.16.de ciui.dei.c.2. In omnib᷒ fere gētib᷒ quodāmō vox nāe ista ꝑsonuit: vt subiugari victorib᷒ mallent: qb᷒ cōtingit vinci q̄ bellica omnifaria vastatōe deleri. Indixit itaq; rex assyrioꝝ Ezechie tercēta talēta argēti ⁊ triginta auri: deditq; Ezechias omne argētū qđ repertū fuerat i domo dn̄i: ⁊ i thesauris regis. Et cū nō sufficeret: ꝯfregit valuas tēpli dei: ⁊ laminas aureas quas ipse affixerat ad decorē: ⁊ dedit eas regi assyrioꝝ. dicit Ni. de li. Ex hoc accipit̄ argumētū q̄ principes in necessitate ꝓ cōseruatōe reipublice possunt accipere de thesauris ecclesie. Nā vt dicit̄.12.q.2. c.aurū. Aurū h3 ecclesia: nō vt seruet: s3 vt eroget. Secūdū vo magistrū in histo. accepta pecunia rex assyrioꝝ sub pacto in pace dimittēdi regnū Ezechie infideliter agēs: pactū nō seruauit s3 misit exercitū ⁊ nuncios in hierusalē ad terrēdū Ezechiā: vt territus redderet ciuitatē: ⁊ populus trāsferret̄ in assyrios: ⁊ cultus dn̄i de hierusalē auferret. Qđ nullo mō Ezechias fecit: s3 restitit: ⁊ cōuocans populū exhortatus fuit ad defendendū templū sanctū ⁊ gentē. Quia vo in h̄ capitulo de regno assyrioꝝ fit mētio: ideo de illo cōsideremus tria.

Primo originem.

Secūdo dilatationem.

Tertio terminationem.

De regno ⁊ monarchia assyrioꝝ: ⁊ primo de ortu eius.

p Rimo ꝯsiderem᷒ regni assyrioꝝ originē. Dicit magi. i histo. sup Geñ. post caplm de morte Abrahe. Exortū ē regnū assyrioꝝ.25.anno Saruch ꝓaui Abrahe sub Belo. Qđ qdē intelligēdū ē q̄tū ad regni initiū. Nā Belus prim᷒ intrauit assyriā: ⁊ paruū obtinuit i ea. S3 eo mortuo: fili᷒ ei᷒ Ninus vt refert Justin᷒ ⁊ Orosi᷒ totā assyriā occupauit: ⁊ i regione assyrioꝝ edificauit ciuitatē quā Niniue nominauit: āno regni sui.49. Quinq̄ginta aūt ānis bella finitimis intulit. Qui dux deficientem

deficiete a se oppugnat vrbe: sagitte ictu iterijt. Et vt dicit Orosi⁹ lib. i. regnū assyrioꝝ vsqꝫ ad Sardanapalū ānis mille cētū sexaginta actū ē. Py. li. 14. ethimol. Assyria inqt vocata est ab Assur filio Sem q eā regionē post diluuiū primus incoluit. Hec ab ortu Indiam: a meridie Mediā tāgit ab occiduo tigrim: a septētrione montē caucasum: vbi porte caspie sunt.

De magnificentia regni assyrioꝝ.

s Ecūdo ꝯsiderem⁹ illi⁹ regni dilatatōeꝫ Fuit. n. regnū illud āplissimū. De quo Aug. li. 18. de ci. dei. c. 2. ait. Duo regna cernim⁹ lōge ceteris puenisse clarioꝛa: assyrioꝝ pmū: deinde romanoꝝ: vt tēpoꝛib⁹ ita locis iter se oꝛdinata atqꝫ distincta. Nā quomō illud prius: h posteri⁹: eo mō illud in oriēte: h in occidēte surrexit. Et isra subdit Aug. Quātuꝫ attinet ad pmū ipīū nullū mai⁹ pmis tpibus q̄ꝫ assyrioꝝ fuit: nec tā lōge lateqꝫ diffusuꝫ. Quippe vbi Nin⁹ rex Beli fili⁹ vniuersaꝫ asiā q̄ totius oꝛbis ad numeꝝ ptiū tertia dr: ad magnitudinē vo dimidia reperit: vsqꝫ ad libye fines subegisse tradit. Solis qppe indis i ptib⁹ orientis nō dn̄abat. Quos tn̄ eo defuncto Semiramis vroꝛ ei⁹ ē aggressa bellādo. Itaqꝫ sciū ē vt qcūqꝫ i illis terris ppl̄i seu reges erāt: assyrioꝝ regno ditiōiqꝫ parerēt: ⁊ qcqd ipareī efficerēt.

De fine ⁊ terminatione regni assyrioꝝ.

t Ertio ꝯsiderem⁹ regni assyrioꝝ terminatōeꝫ. Scd̄ꝫ. n. magi. i hist. scho. sup 4. li. Reg. c. de Ozia. Sub Ozia rege iuda terminata ē monarchia assyrioꝝ. Naꝫ sardanapalus vltim⁹ monarcha vict⁹ ab Arbate medo: semetipsuꝫ ꝯcremauit. De h igt Iustinus li. i. Sardanapal⁹ fuit vltim⁹ rex assyrioꝝ: omni muliere coꝛruptioꝛ: mollitie coꝛpis ⁊ lascivia oculoꝝ oēs feminas antecellēs. Sꝫ h dubitat. Si tpe. Ozie defecit monarchia assyrioꝝ: quō Sēnacherib erat rex assyrioꝝ. Naꝫ post. Oziā regnauit Ioathā: vt pꝫ. 4. Regū. 15. c. post Ioathā Achaz. ⁊ post Achaz Ezechias cui⁹ tpe Sēnacherib rex erat assyrioꝝ. Rn̄det magister in histo. sup. 4. li. Reg. Qd̄ post sardanapalū fuerūt reges assyrioꝝ sine monarchia potentes vsqꝫ ad subuersionē Niniue.

De blasphemia Sēnacherib. Cap. 2.

i N virib⁹ suis cōfidens Sennacherib: deū blasphemare ac maledicere ausu temerario ꝓsūpsit. qd̄ qdē fec trib⁹ vicib⁹ Prima p Rapsacen. Secūda p eundem. Tertia p suas lr̄as.

Prima vice blasphemauit deū p Rapsacē. Vt. n. dicit. 4. Reg. 18. c. irritū faciēs iusiurāduꝫ Sēnacherib: misit ad obsidēdū hierusaleꝫ Thartā ⁊ Rapsacen cū exercitu valido. Vocauerūt aūt regē ad colloquiū ⁊ noluit exire. Dic Nico. de li. qꝛ fuerat expert⁹ fraudē post solutionē pecunie ideo timebat de ꝑditōe. Nā vt ait Vegetius li. 2. de re militari: frequētius ꝯuētiones pacisqꝫ simulatio credulis magis nocuere q̄ꝫ arma. Misit ergo Ezechias Eliachiꝫ pōtificē ⁊ Sobnā scribā ⁊ Ioachiꝫ a cōmētarijs ⁊ loquebat ad eos hebraice: ⁊ dicebat. O Ezechia i quo ꝯfidis vt audeas rebellare. Si confidis in rege egyptio: initeris bacculo arūdineo. Si spē ponis i deo tuo: nūqd dij gētiū ⁊ israel liberauerūt eos de manu mea. Scd̄o blasphemauit deū p ꝑsatū Rapsacen. Nā cū loqueret audiēte pplo. Eliachiꝫ ⁊ socij rogabāt eū: vt loqueret eis syriace ⁊ nō iudaice audiente pplo q erat sup muꝝ ne. s. ppls terreret ex vbis Rapsacen: ⁊ qꝛ i vbis suis intermiscebat vba blasphemie scd̄m Ni. de lira. Ex h dicūt hebrei: q iste Rapsaces erat iudeus natōe: sꝫ derelicta lege cōuersus ē ad gētilitateꝫ. Magi. i hi. dic q erat samarites. Et qdā aiūt filiuꝫ fuisse Esaie q trāsierat ad assyrios ⁊ susceperat ritū gētiū. Iste ergo Rapsaces exclamauit etiā ad pplꝫ. Dicit rex magnus Assyrioꝝ. Facite mecū qd̄ vobis vtile ē: ne comedatis stercoꝛa vr̄a ⁊ bibatis vrinā vestrā. Egredimini ad me ⁊ vtimini bonis vr̄is: nolite audire Ezechiam q vos decipit. d. Dn̄s liberabit nos. Nūqd liberauerūt dij gētiuꝫ terrā suā de manu regis assyrioꝝ. Et multa alia referēdo: ponebat i deo falsitatē ⁊ deceptionē: ⁊ saluādi ipossibilitatē. Popul⁹ autē tacuit ⁊ nihil rn̄dit. 3⁹ blasphemauit Sēnacherib deū qn̄ lr̄as ꝯminatorias ⁊ terribiles misit ezechie. Vt. n. habet. 4. Reg. 16. c. Reuersus est Rapsaces ad regē assyrioꝝ expugnātē lobnā. Nā vt dic magr̄ i hi. Sēnacherib trāsierat ad egyptū expugnāduꝫ vt triūphās rediret ⁊ euerteret hierusalē. Interiꝫ g̃ misit lr̄as Ezechie i qb⁹ iter cetera dicebat. Nō te seducat de⁹ tuus i q̄ habes fiduciā. Et plura alia scripsit i ꝯtumeliā dei: ⁊ vt puto sui oēs similia loquebant spnētes ⁊ deridētes magnuꝫ deuꝫ ⁊ immoꝛtalē.

De tremēda plaga Sēnacherib ⁊ exercit⁹ ei⁹ ca. 3.

n Oluit de⁹ ferre blasphemias ⁊ ꝯtumelias irrogatas nomini suo. sꝫ in Sēnacherib suosqꝫ effudit irā idignatōis sue. ad qd̄ iuestigādū tria i ista pte ꝯsidēm⁹

Primo Ezechie zelū ⁊ orationē.
Secūdo exercitus occisionem.
Tertio Sēnacherib peremptionē.

De zelo ⁊ oratione Ezechie.

Primo cōsiderem⁹ Ezechie zelū ⁊ orationē. Cū.n. ad ipsum reuersi fuissent illi quos miserat ad Rapsacen: nūciassentq̃ verba illi⁹ blasphemie: scidit Ezechias vestimēta sua ⁊ opertus ē sacco. Lectis vero l'ris Sēnacherib: ascēdit i domū dn̄i: ⁊ expādit l'ras corā pplo alibi corā deo: ⁊ orauit. d. Dn̄e deus israel q sedes sup cherubin. i. ꝑ fides omni creature: etiā angelice: tu es de⁹ sol⁹ omniū regū terre: tu fecisti celū ⁊ terrā: inclina aurē tuā: ⁊ audi. i. effectū iusticie tue ostēde ꝯ Sennacherib: q misit vt exprobraret nobis deū viuētem. Salua nos obsecro de manu ipsius. Tunc deus misit Esaiā ad Ezechiā cōsolans eū ⁊ ꝑnuncians que ventura erāt super Sennacherib.

De exercitus Sēnacherib occisione.

Secūdo cōsiderem⁹ exercit⁹ occisionē. Postq̃.n. Sēnacherib venit de egypto: ⁊ hierusalē obsedit: nocte angelus dn̄i pcussit i castris assyrio⁊ cētū octoginta quinq̃ milia. s. oēs robustos bellatores ⁊ ꝑncipales exercitus: vt scribit. 2. Paral. 32. c. Cūq̃ diluculo surrexisset Sēnacherib: vidit oīa corpora mortuo⁊. Dicit Ni. de lira secūdū Hebreos q̄ corpa fuerūt incinerata: sub armis et vestib⁹ intactis: ita q̄ popul⁹ Ezechie potuit de facili spolia colligere: ⁊ sine cadaue⁊ fetore.

De Sēnacherib peremptione.

Tertio cōsiderem⁹ Sēnacherib peremptionē. Qui timens fugit cū decē viris tm̄: vt dicūt hebrei: ⁊ rediit in Niniue. Cūq̃ adoraret in tēplo Nesrach deū suū Adramelech ⁊ Sarasar filii ei⁹ pcusserūt eū gladio: fugerūtq̃ i terrā armenio⁊: ⁊ regnauit ꝓ eo Assaradon fili⁹ ei⁹. Magister in histo. dicit q̄ indignati erāt filii maiores i patrē eo q̄ filiū minorē natu ꝑfecerat eis i regē: q2 magis diligebat matrē ipsi⁹ q̄ illo⁊. Et i hoc ostensus ē Sēnacherib deterior populo: q2 parricidio filio⁊ est reseruat⁹. Rabbi aūt Salomon asserit q̄ ꝑncipes regni cōturbati erāt ꝯ Sēnacherib eo q̄ filii eo⁊ ⁊ amici erāt mortui mō ꝑdicto: ꝓpter ei⁹ blasphemiā ⁊ supbiā ꝯ deū israel. Propter qđ tractabāt de morte ipsi⁹. Qđ cū ad ei⁹ aures puenisset: intrauit tēplū dei sui orās ⁊ ꝓmittens q̄ si h̄ piculū euaderet: i eius honorem duos filios ꝑdictos sacrificaret. Qđ cū illis innotuisset: eū interfecerūt nē ab eo interficerēt. Neq̃ friuolā rē putād⁹ ē loq Rabbi Salomō de voto filios imolādi: qm̄ dū pnines idolatrie totū pene mūdū inuoluebat: h̄ erat demonū malicia: vt hoīes sacrificari sibi sagacissime pcurarēt. Declarat h̄ Eusebi⁹ Pāphili. li. 4. de euāgelica ꝑparatōe: vbi ait. Gentiliū adhuc vocibus: ad declarādā prisco⁊ tēpo⁊ pestē vtemur q̄ adeo aīos hoīū inuaserat: vt q̄si demoniaci: ⁊ a pnitiosis ꝑfecto spiritib⁹ agitati libero⁊ sanguine scelestas placarēt virtutes. Ita pr̄ vnicū filiū: dilectā mater filiā demoni tāq̄ ouē sacrificabāt. Ita gen⁹ hoīum qđ humanū eē nā cognoscit ad furiā imanēq̃ crudelitatē a demonibus ipellebat. Que ita se hr̄i nō solū apud barbaros: ve⁊ etiā apud grecos oīs historia plena est. Nā ⁊ Rhodii hoīe⁊ saturno sacrificabant. Quā rē magis tpib⁹ postea mitigare volentes mortis supplicio aliquem dānatum ad saturnia vsq̃ ꝯseruabāt: quē i ipso festo vino grauatū imolabāt. In salamie vo isula quā antiqssimis tpib⁹ coronā vocabāt: vsq̃ ad Diomedis tpa Agrauale Cecropis filie hō cedebat: postea vo i tēplo Palladis Agrauale ac Diomedis vnū.n.triū fuit. Diomedi hō imolabat q ab adolescentib⁹ ter circū arā duct⁹ tādē a sacerdote hasta pcussus: ⁊ i rogo ipositus cremabatur. Quā rē Diphilus rex cypri Seleuci tēporib⁹ abbominat⁹: nō hoīe⁊: s; bouē Diomedi sacrificari statuit. Demon aūt ille qq̃ fuerit nō iniuitus bouē ꝓ hoīe suscipiebat. Ita nō multū interesse inter imolationē hoīs atq̃ bestie videt. Manethus aūt historic⁹ apud egyptios i eliopoli hoīes imolatos fuisse i libris de pietate testat. Quē morē Amossis iprobauit. Sacrificabant vo Junoni tres i die: quos ingrebāt si mūdi eēnt queadmodū postea vituli. Cereos aūt hoīes offerri pro illis tres Amossis iussit. Dionysio etiā omadio apđ chios appellato hō crudeliter discerptus sacrificabat. Lacedemonios etiā appollodor⁹ scribit hoīe⁊ Marti sacrificare solitos. Et phenices bello⁊ aut pestilētie calamitatib⁹ amicissimos saturno solebāt imolare. Philo etiā q phenicū historiā cōscripsit his vbis i pmo vni libro. Morē ingt priscis i magnis calamitatib⁹ atq̃ piculis fuisse: vt ciuitatis aut gentis ꝑnceps dilectissimū e liberis vlciscēti demoni quasi redēptōis pmiū traderet ⁊ sic traditū mystice iugularet. Diony. etiā Alicar. vir romane historie ac italice pitissim⁹ hui⁹ sceleris testis ē: q in li. de antiqtate italica Jouē et Apollinē

Apollinē qm̄ decima hoīum imolata non fuerat magnas italis calamitates idurisse his verbis scribit. Nullus in arboribus fruct⁹ ad maturitatē vsq̧ ꝑmansit: sed imaturi oēs defluebāt: nec spice semine replebant: nec herbe pecori sufficiētes germiabāt: fōtes quoq̧ ipsi alij bibi nō poterāt: alij estans tp̄e deficiebāt ꝛ aut mulieres abortū paiebant: aut nati pueri māci ꝛ discerpti erāt. Cetera quoq̧ hoīum multitudo egrotatōe ac morte crebrius q̄ꝫ solebāt vexabant. Et plura alia cōmemorat Eusebius q̄ breuitatis cā dimittimus. Quib⁹ appꝫ q̄ Rabbi Salomō rōnabilem cām adducit: quare filij Sēnacherib in patrē man⁹ extenderūt. Facta sūt tn̄ oia ex dei iudicio: q̄ sic vlcisci voluit iniq̄tatē regis blasfemi. Sꝫ ꝛ hodie xp̄iani i h̄ grauiter errāt q de deo turpiter loquūtur: illūq̧ suis buccis maledicis lacerāt: cū tn̄ oēs obligent deū cū laude ꝛ reuerentia noiare. Nā si falsos deos romani ita venerati sūt: vt nihil turpe de ipsis loq liceret: q̄to magis nos deū verū ꝛ immortalē honorare debem⁹. Audite diligēter o xp̄iani lauacro sacri baptismatis regnāti quid Eusebi⁹ Pāphili. li. 2. de euāgelica p̄patione scribit. Romani inq̄t ꝓbe itelligētes fabularū figmēta, spreuerūt. Qd ab Alicarnaseo dionysio cognoscere poteris: q in. 2. vetuste romanorū historie res gestas Romuli enarrās: sniam quoq̧ illius viri d̄ dijs his v̄bis ostēdit. Nō ignorauit q̄ diligēter quottidie leges: ꝛ de bonis reb⁹ cōtentio ꝛ militaris exercitatio optimā ciuitatē cōstituūt: q̄re rex magnā curā adhibuit a cultu deoꝝ icipiēs. Tēpla igit̄ lucos aras simulacra formas ꝛ simbola v̄tutes b̄nficia q̄ a dijs hoībus collata sūt cerimonias ac celeberrimas solēnitates: qb⁹ dij culti gaudēt: ꝛ dies festos ceteraq̧ sic cōstituit: vt optime grecoꝝ rei publice res romana cōferri possit. Fabulas āt q̄ de dijs tradūtur turpes atq̧ inutiles existimās nec solū dijs: sed neq̧ ꝓ his hoībus dignas cūctas eiecit: ac ꝑsuasit vt optime de dijs romani ꝛ existimēt ꝛ loquātur. Nullū. n. opus imortali nāe idignū illis attribuit. hec ibi. O quāta cōfusio igit̄ xp̄ianoꝝ: q deū ꝓditorē ipm̄ acceptatorēq̧ ꝑsonaꝝ iprobe accusant: aliaq̧ ihonesta ꝓferūt in cōtumeliā ei⁹: nō sic ipi nō sic. Bn̄dicite ꝛ nolite maledicere: quaten⁹ liberet nos ip̄e ab omni malo largiēs in hoc seculo suā gratiā: ꝛ i futuro gl̄iam sempiternā. Amen.

Sermo. 16. de iudicio dei contra nabuchodonosor superbientem.

S
Uperborum colla deus oīpotens potēti virtute calcare consueuit. Neque vllus vnq̄ȝ inuetus ē tā diues ꝛ magnus q effugere potuerit manū ei⁹. Est d̄ hoc exēplū Nabuchodonosor regis babylonis q ꝓ elatōe sua humiliat⁹ fuit a deo ꝛ punit⁹ flagello singlari. Idcirco vt cōmoneamur ad timēdū sp̄ deum: statui i hoc s̄mōe d̄ iudicio dei cōtra nabuchodonosor supic̄tem dicere. De quo tractaturi tria mysteria contemplabimur.

Primum dicitur elationis.
Secundum acerbe punitionis.
Tertium fructuose emendationis.

De sup̄bia Nabuchodonosor. Cap. 1.

H
Ec ē ꝓsperitatis tp̄alis conditio vt ingratos homīes dei b̄nfactoris sui faciat obliuisci. Siqdem nabuchodonosor a deo sublimatus i regnū post multas gl̄iosas victorias ꝛ iudeoꝝ captiuitatē contra deū ceruicē erexit factusq̧ ē sup̄bus elat⁹ ꝛ p̄sūptuosus. Quod maxime monstratur in tribus.

Primo in statue erectione.
Scdo in pueroꝝ cōdemnatione.
Tertio in sui ipsius cōfidentia ꝛ p̄sumptōe.

De statua Nabuchodonosor.

P
Rimo appet sup̄bia Nabuchodonosor in statue fabricatōe. Ubi tanto grauius delig̃t q̄to antea magnalia dei sibi fuerāt p̄dicata ꝛ reuelata. Nā vt d̄r Daniel 2. c. āno regni eius scdo visionē habuit de statu q̄tuor regnoꝝ ꝛ monarchiaꝝ in statua mirabili q̄ sibi sup̄nālr fuit oñsa. Quod nō ab re factū ē. Nā vt dicit Hiero. vidit rex ipius somnū futuroꝝ: vt iterp̄tāte scō quod viderat deus glificet ꝛ captiuoꝝ deoq̧ in captiuitate seruētiū sit grāde solatiū. hec ille. Cū v̄o oēs sapientes babylonis eēnt regsiti vt dicerēt qd ip̄e viderat: eo q̄ a mēte sua recesserat: ꝛ qd visio significaret: oēs dei v̄tutē sibi nūciabant. d. Sermo quē tu rex queris grauis ē: nec repit̄ quisq̄ȝ q indicet illū exceptis dijs quoꝝ cū hoībus nō ē cōuersatio. Ubi Hiero. ait. Cōfitētur magi cōfitent arioli: ꝛ ois scia secularis lr̄ature p̄sciētiā futuroꝝ nō eē hois: sꝫ dei. Ex quo ꝓbat: ꝓphetas de sp̄u locutos: q futura cecinerunt. hec Hiero. Tandē volēte deo Daniel sōniū ꝛ interp̄tatōez apuit. Tūc nabuchodonosor cecidit in faciem suam ꝛ Danielē adorauit ꝛ hostias

ꝛ incēsuȝ p̄cepit vt sacrificarēt ei. Hic Hiero.
dicit: Nō tā Danielē: q̄ȝ in Daniele adorauit
dn̄m q mysteria reuelauit: Jō dixit Danieli.
Vere deꝰ vester deꝰ deoꝝ ē: ꝛ dn̄s rgn̄ reuelās
mysteria. Verūtñ vt Hieroꝰ refert: velox ob
liuio Vitans: vt q dudū seruū dei q̄si deū adora
uerat: nūc statuā sibi fieri iubet vt ipse adorarek
i statua. Scribit nāq̄ȝ. 3. c. danielis. ꝙ fecit sta
tuā aureā altitudinē cubitoꝝ sexagita: ꝛ latitu/
dine cubitoꝝ sex. Et posuit eam i cāpo duran
ꝓuincie babylonis. dicit Nic. de lira. ꝙ p sup
biā ꝑꝑ monarchie adeptionē voluit sibi vsur/
pare honorē diuinū: ꝛ iō fecit statuā i q̄ adorare
tur. Simile legit̄ d' Caio iꝑatore: q vt dicit Jo
sephus. 18. antiq̄tatum: misit statuā suā p totuȝ
iꝑium suū: vt in ea adoraret. Addit Nico. de
lira: ꝙ altitudo statue Nabuchodonosor cōpu
tat̄ cum base sup quā erat posita: ꝛ ꝙ statua tm̄
exterius erat deaurata: q2 nō ē credēduȝ ꝙ sibi
fuerit tanta moles auri. Vel forte iterius erat
ꝯcaua. Sȝ ego nō reputo possibile aut satis dif
ficile statuā que erat sup basim: fuisse totā d' au
ro cōpactā: si vera sūt que Vincētius tradit i spe
culo historiali d' basilica regis Pori: quē supa
uit Alexāder magnus. Hāc vtiq̄ȝ describit cū
colūnis aureis solidis: ingēti grossitudine nu/
mero trigita pietes quoq̄ȝ laminis aureis: gros
situdinis digitalis opi erāt. Vinea solida ex au
ro cū folijs ꝛ racemis cristallinis distictis sma
ragdis. Thalami ꝛ cubicula oia margaritis ꝛ
carbūculis ornata erāt. Sic potuit ex auro fabri
cari statua Nabuchodonosor. Et q2 dicit ter/
tus ꝙ posuit eā in cāpo duran ꝓuincie babylo
nis. Notandū hic ꝙ Hiero. super. xi. c. Esaie
ait sic. Babylon ē metropolis chaldeoꝝ cuius
muri sexdeci miliū passuū erāt p quadrū ab an/
gulo i angulū qđ ē simul sexagintaquatuor mi
lia passuū. Ibiq̄ȝ erat turris in altitudine triuȝ
miliū passuū. De hac babylone sic scribit Hy/
sidorus li. 15. ethimol. Primus post diluuiuȝ
Nembrot gigas babylonē vrbē mesopotamie
fūdauit. Hāc Semiramis assyrioꝝ regina am
pliauit. Verūtñ vt refert ipē Hysidorus li. 14
ethimol. Babylōie regiōi caput babylō vrbs
ē: a qua ꝛ nūcupata: tm̄ nobilis: vt Chaldea ꝛ
assyria ꝛ mesopotamia i eiꝰ nomē aliq̄n trans/
uerit. Et hoc nō ē incōueniēs vt tota ꝓuincia
babylonia nūcupet̄. Sȝ hic dubitat̄ adhuc qua
re daniel q erat scūs regi familiaris nō ꝓhibuit
eū a tali isania. Et rn̄det Nico. de lira: ꝙ forte
erat absens in aliq̄ pte regni: aut erat infirmus
vel vidit regē obstinatum.

De pueris missis in caminū ignis ardētis.

S

Ecūdo appet supbia Nabuchodono/
sor in pueroꝝ cōdēnatōe. Nā cū edic/
to publico statuisset vt oēs cōuenirēt ad
dedicatōem statue illāq̄ȝ adorarēt: ꝛ q cōtrariū
faceret mitteret̄ in fornacē ignis ardētis: cum
maxia multitudo regis p̄cepto pareret. Sidrach
Misach ꝛ Abdenago iudei: scelꝰ id facere re/
cusarūt. Quos chaldei inuidia moti accusauerūt.
Tūc nabuchodonosor i furore ꝛ ira p̄cepit vt
adducerēt̄ corā eo. Qui cū stati fuissēt adducti
dure arguit eos nabuchodonosor: q2 suū pre/
ceptū nō iplessēt: neq̄ȝ penā cōminatoriā timu
issēt: addēs. Et qs ē deꝰ q vos eripiat d' manu
mea. O fides admirabilis illoꝝ iuuenū: o ini/
cta corda: o cōfidētia oi p̄suptōe carēs. Nō fu
erūt territi: imo audēter rn̄derūt. Deus noster
quē colimꝰ pōt eripe nos de camino ignis ar/
dētis: ꝛ de mā.bꝰ tuis o rex liberare. Qđ si no
luerit: notū tibi sit rex: q2 deos tuos nō colimꝰ
ꝛ aureā statuā quā erexisti nō adoramꝰ. Tunc
nabuchodonosor p̄cepit vt succēderet̄ fornax i
septulū plus q̄ȝ succēdi cōsueuerat ꝛ viris for/
tissimis d' exercitu suo iussit vt ligatis pedibus
Sidrach Misach ꝛ Abdenago mitterēt eos
i fornacē ignis ardētis. Vincti igitur ꝛ vesti/
bus suis idutis ꝓiecti fuere i fornacē. Succen
debat̄ aūt fornax napta. d' ē ni. o. d' lira. Napta
ē genus bituminꝭ siuē tui circa babylonē ꝛ ma
xime nutrit ignē. S. d'm alios sūt ossa oliuaruȝ
arefacta cū amurcha. Porro viros illos q mi
serūt Sidrach Misach ꝛ Abdenago in forna
cē interfecit flāma ignis. Ipsi vero soluti ibāt in
medio flāmaꝝ illesi laudātes ꝛ benedicētes de
um. Post igit̄ flāmaꝝ diminutōem: vidēs na
buchodonosor suos adustos ꝛ pueros sup pru
nas gradiētes: ꝛ q̄rtū q erat angelꝰ hn̄tem spēȝ
filij dei, ꝓpter irradiatōem vultꝰ in corpe assū/
pto: accessit ad hostiū fornacis: ꝛ dixit Sidrach
Misach ꝛ Abdenago serui dei excelsi viui egre
dimini ꝛ vēite. Statiq̄ȝ egressi sūt Sidrach mi
sach ꝛ Abdenago de medio ignis: ꝛ obstupe/
scētibus cūctis dixit nabuchodonosor. Bene/
dictus deꝰ Sidrach Misach ꝛ Abdenago: q
misit angelū suū ꝛ eripuit seruos suos q credide
rūt in eo. Et isra. A me ergo positū ē hoc de/
cretū: vt q̄cūq̄ȝ locutus fuerit blasfemiā contra
deum Sidrach Misach ꝛ Abdenago dispeat
ꝛ domus eius vastetur. Honorauit autem ip
sos pueros ꝛ promouit in prouinciam baby/
lonis

lonis.

De psumptione nabuchodonosor regis.

Ertio appet supbia nabuchodonosor i suipsius cōfidentia ⁊ psumptiōe. Nā cū visionē habuisset de arbore magna vt dicit daniel. 4. c. cuius altitudo ptingebat vsqz ad celū: ⁊ aspect⁹ illius in oēm terrā: ⁊ rami eius pulcherrimi: ⁊ fruct⁹ eius nimius: ⁊ esca oium in ea ⁊ subtus eam habitabāt bestie agri: ⁊ in ramis eius cōmorabāt aues celi dixissetqz daniel: arbor ista tu es: q magnificatus es ⁊ inualuisti: ⁊ magnitudo tua creuit: ⁊ puenit vsqz ad celū: ⁊ ptās tua in terminos vniuerse terre: Verūtā vidisti scm descendere d celo ⁊ dicere succidite arborē ⁊ dissipate illā: attamē germen radicū eius i terra dimittite: ⁊ vinciat ferro ⁊ ere in herbis foris: ⁊ rore celi cōspergat: ⁊ cuz feris sit pabulū eius: donec. 7. tpa cōmutentur super eū. Hec ē iterptatio. Eijcient te ab hoībus: ⁊ cū bestijs ferisqz erit habitatio tua: ⁊ fenū qsi bos comedes ⁊ rore celi isuderis. Septē quoqz tpa mutabuntur super te: donec scias q dnetur dns excelsus in regno hoium: vt cuicūqz voluerit det illud. Qd aūt pcepit vt relinqret germē radicū eius. i. arbor regnum tuū tibi manebit: post. q cognoueris ptātem eē celestez Quāobrē cōsiliū meum rex placeat tibi ⁊ pctā tua elemosynis redime. Post oia ista deābulādo i aula nabuchodonosor cepit cogitare de visione ⁊ vbis daniel. ⁊ confidēs in seipō dicebat. Nōne hec ē babylon ciuitas magna: quā ego edificaui in domū regni in robore fortitudinis mee: ⁊ in glīa decoris mei: qr. s. ipse babylonē amplificauerat: nō q principaliter edificasset. Reputabat ergo dcm daniel qsi trufaticuz ⁊ minime ponderādū. Nota hic q Hiero. super isto passu dicit q nabuchodonosor in principio acceptauit vba daniel ⁊ elemosynas multas fecit: icirco ad mēsez. 12. dilata ē in eū snia Sed qr postea ambulās in aula gliãter dicebat. Nōne hec ē babylon ⁊c. Bonū misericordie perdidit malo supbie.

De flagello quo puniuit de⁹ nabuchodonosor. Capitulum .2.

Tupēda sūt que legunt de punitiōe nabuchodonosor. Nā vt sequit in tex. daniel: cū adhuc eēt sermo de quo supius narratū ē in ore regis: vox de celo ruit. Tibi dr nabuchodonosor rex. Regnū trāsijt a te: ⁊ ab hoibus te eijcient: ⁊ cuz bestijs ferisqz erit habitatio tua. Fenuz quasi bos comedes: ⁊. 7. tpa mutabūtur sup te: donec scias q dnetur excelsus i regno hoium. Eadē hora sermo cōpletus ē sup nabuchodonosor. hic queri solet vtruz de nabuchodonosor posita vba sint. Et circa hoc tres inueniūtur opiniones.

Pria eor q dicūt q ista mystice sūt itelligēda.

Secunda eorum qui dicunt q fuit mutatus in bestiam.

Tertia eorum qui asserunt q fuit mutatus qsi in bestiam.

Prima ē opinio eor qui dicūt q ea que de nabuchodonosor legunt mystice nō ialiter sūt itelligēda. Dicūt ergo fm nico. de lira q hec ē metaphora de diabolo: q in fine seculi cōsequet maiorē glīam q angeli q non peccauerūt. Sz hoc falsū ē: qr pctm diaboli ē irremisibile. Secūda opinio ē eor q dicūt q vera sunt et līaliter que scribūtur de nabuchodonosor: ⁊ q fuit mutatus in bestiā. Sic videt dicere Josephus Contra quē dicit nico. de lira: q lz vaciter narret historiā veteris testamēti: tn qn vult exponere: aliquando turpiter deficit: sicut de nuditate Ade in statu inocentie dicit: qr nō erubescebat ⁊ rōem assignans addit: qr Adam tunc viuebat simplicitate bestiali: sicut pueri ante vsuz rōnis non erubescunt de sua nuditate. Sed hoc ē falsum: qr sic per pctm melioratus fuisset stat⁹ primi hoīs: qr post adeptus fuissz vsuz rōnis. Sic in pposito. Sed contra hoc possz qs inducere tex. Aug. ad Bonifaciū q ponitur. 17. q. 4. c. Miror. nabuchodonosor igt regem itende: q cā supbie de hoie in bouem ē mutatus: atqz a regno suo pfugus recedēs nō ante regnū recepit: q cōuersus deū pdicauit. Possumus rūdere q aug. loqtur sic: qr vt bos pascebat feno: ⁊ nō q realr fuerit in bouē conuersus. Jō tertia opinio cōior ⁊ vā ē fm nico. de lira q historia vera ē litteralr. Ex qua colligitur: q nabuchodonosor pdidit vsum rōis p amentiam: ⁊ sic factus ē quasi bestia: qr vita hoīs non differt a bestiali vita nisi per vsum rōis fm illud Ar. i. ethi. Multi qdem oīo bestiales videtur eē: pecudū vitā eligentes. Sz qbusdā duruz ac difficile videt qūo nabuchodonosor nutrit⁹ in delitijs potuit tā diu vesci feno ⁊ herbis: ⁊ qūo absqz vlla laceratōne corporis suiinter bestias vixerit. Et hiero. respondet sic. Quid mirum est si ad ostendendam potentiam dei ⁊ humiliandā regum superbiam hoc dei iudicio sit patratum. nicola. vero de lira dicit q furia hominis deordinat: ⁊ quasi bestialem facit. Et

ex hoc seqtur q aliqua sūt possibilia τ delectabilia q̄ ante nō erāt ꝑpter trāsmutatōem nature: sicut mulierib⁹ pregnātib⁹ carbones: vel terra sit eib⁹ delectabilis: ꝑpter nāe deordinatōem: q̄ tñ eis alias sūt abhominabilia. Furiosi ēt cū bestijs cōtrahūt familiaritatē ꝑpter quādā assimilatiōē ad eas. Et ꝑpter hoc bestie nō deuorabāt nabuchodonosor: sic͂ experimēto habet̃ q canes ferocissimi nō nocēt fatuis nālr vl̃ amentibus. Sȝ adhuc queri ſi͂. Quare nō fuit ligat⁹. τ detētus. Rñdet Nico. de lira: qꝛ infirmitas fuissȝ aggrauata τ hoīes sui sciebāt p reuelationē danielis q in cāpis nō moreret̃: sed i regnū finaliter restitueret̃. Exquo regnū fuit illo tpe gubernatū p principes: τ maxime p danielem: q diligebat regē. Et qꝛ p danielis reuelationeȝ sciebāt regē restituēdū: nullū aliū audebāt iteri statuere ne nabuchodonosor postea restitut⁹ puniret eos tāqȝ reos criminis lese maiestatis. vl̃ filius ei⁹ Euilmerodach ꝑ illo tpe regnauit: τ postea cessit patri.

De fructuosa penitentia nabuchodonosor.

Capitulum tertium.

P Restolatur benignitas dei peccatores quos qn̄qȝ flagellat: vt si tandē ad penitentiā redire velint illoꝝ misereatur. Jō nabuchodonosor ad se cōuersū τ humiliatū nō spreuit: imo misericordie sue sinū dignatus ē ei apire. Et lȝ in textu danielis nō sint posita que sequuntur: tñ qꝛ magister in historia illa recitat: nō ē visum supfluū in hoc loco inserere: vt sic meli⁹ intelligam⁹ fructū emēdatōis ei⁹. Refert igitur magr in hist. q nabuchodonosor nō corporis mutatōem: lȝ mētis alienatōem passus ē: τ ablat⁹ ē ei vsus lingue: τ herba data ē in cibū: τ videbat̃ sibi q bos eēt i āterioꝛib⁹ τ leo i posterioribus fm mysteriū tyrānoꝝ: q in prīa etate voluptatib⁹ dediti: τ ceruicosi iugo Belial subdūtur: in fine vo iterficiūt diripiūt τ conculcant. Multi quoqȝ egrediebāt̃ τ videbāt eū Solus daniel nō egrediebat̃: qꝛ toto tpe alienatōis eius orōni ꝑ eo vacabat: τ ad p̄ces ei⁹ anni. 7. quos tondē dñs dixerat tpa in. 7. mēses conuersi sūt: in quibus. 40. dies isaniā patiebatur: τ p alios. 40. reuersus ad cor hoīs flebat: τ supplicabat deo: adeo q ex nimio fletu oculi eius vt caro facti erant: τ iterū p alios. 40. dies vtebatur in isaniā: donec septē menses cōplerent̃. Post quos reuocatus ē: non tñ regnauit stati: lȝ statuti sūt pro eo septē iudices τ vsqȝ ad finē septem ānoꝝ pniam egit: paneȝ τ carnes nō comedit: τ vinū non bibens: leguminibus vtebat̃: τ herbis iuxta consiliū Daniel̃. Et hac pnia cōpleta regnauit iterum τ benedixit altissimū. Et fm Nico. d lira mortuus ē i statu salutis. Jō dicit Aug. 23. q. 4. c. Nabuchodonosor. q pnia eius fuit fructuosa. Illius igit̃ exēplo studeamus τ nos pctā nostra corrigere: vt sic pticipes fieri valeamus eterne vite: in q̄ viuit gl̄iosus deus per omnia secula seculorum. Amen.

Sermo. 17. de iudicio dei contra Antiochuȝ in iudeos seuientem.

F Eperiuntur homines qui oī clemētia deposita feris ac beluis crudeliores existūt Quidnā de Antiocho dicem⁹ imanissimo rege q iudeos acriter ē persecutus. Quē vt patebit oēs bestias crudelitate sua antecessit. Contra quē deus in suos vindictā suā exercuit illūqȝ tādem humiliauit atqȝ puniuit. Jccirco in hoc sermōe de iudicio dei contra Antiochum in iudeos seuiētē dicem⁹. Cōtemplabimurqȝ more nostro tria mysteria.

Primum dicitur feritatis.

Secundum penalitatis.

Tertium generalitatis.

De crudelitate antiochi. Caplm .I.

Q Uam ferus atqȝ crudel̃ antiochus extiterit i hoc mysterio apiendū est. Et lȝ Tho. fa fe. q. 159. dicat q dr̄ia ē inter seuitiā τ crudelitatē: qm̄ ꝑprie seuitia dicit̃ fm q aliquis i penis iferendis nō ɔsiderat aliquā culpam eius qui punitur: sed solū hoc q delectatur in hominū cruciatu. Crudelitas vo attendit culpā in eo q punit̃: sed excedit modum i puniēdo. Unde crudelitas differt a seuitia: sicut malicia humana a bestialitate vt pȝ. 7. ethi. Uerūtamē large pōt crudelitas noīari promptitudo volūtatis ad effūdēdū sanguinē humanū. Et sic fuit crudel̃ τ feral valde antiochus Quod pȝ tripl̃r.

Primo in hierusalem captione.

Secūdo in rabida ordinatione.

Tertio in matris τ filiorum occisione.

De m̄ltitudine iterfectoꝝ ex iussu antiochi.

P Rimo appet crudelitas āriochi i hiers̃ȝ captōe. Ut. n. scribit̃. 2. Machabe. 5. c. ꝑfect⁹ āntioch⁹ ex egypto efferat⁹ aīo ciuitatē hierl̃eȝ armis cepit. Jussit āt militib⁹ interficere

terficere nec parcere occursantibus: ꝛ p domos ascendentes trucidare. Fiebat ergo cedes iuuenū ac senioꝝ: mulieꝝ ꝛ natoꝝ exterminata: virginūq3 ꝛ paruuloꝝ neces. Erāt aūt toto triduo octoginta milia interfecti: nō minus autez venūdati. Nota hic ꝑpterea q2 oia antiochi gesta ex libris Machabeoꝝ sumunt: qḋ Hiero. in argumēto in libris Machabeoꝝ ait. Machabeoꝝ liber l3 nō habeat i canone hebreoꝝ: tñ ab ecclesia inter diuinoꝝ libroꝝ annumerat historias. Insup aduertēdū q2 de9 bñdict9 pmittebat ppl'm sic turbari ꝑpter excrescentes iniqtates. Nā vt dicit. i. Machabe. i. c. In diebus antiochi exiere ex israel viri iniqui: ꝛ edificauerunt Gymnasiū in hierosolymis ſm leges nationū: ꝛ fecerunt sibi ꝑputia: ꝛ recesserunt a testamento sancto: ꝛ iuncti sunt nationibus.

De alijs interfectis.

Secūdo apparet crudelitas antiochi i rabida ordinatione. Nā expoliauit ꝛ prophanauit tēplū. Et reuersus antiochiā misit quēdā principē appollonium noie cū exercitu, viginti duoꝝ miliū: q discurrens p ciuitatē: ingentē multitudinē pemit ꝛ iterfecit. Nō multo post misit quendā antiochenū: q cōpelleret iudeos: vt se trāsferret a patrijs ꝛ dei legib9 ꝛ eos q nollent trāsire ad instituta gentiliū interficeret. Due mulieres delate sunt natos suos circūcidisse. Quas infantib9 ad vbera suspensis: cū publice p ciuitatē illas circūduxissent p muros ꝑcipitauerūt. Alij vo ad ꝑrimas coeuntes speluncas ꝛ latenter sabbati diē celebrantes: cū indicati essent cuidā Philippo ꝑposito antiochi flāmis succensi sunt.

De matre occisa cū septem filijs.

Tertio apparet crudelitas antiochi i matris ꝛ septē filioꝝ occisione. Erat vtiq3 mater q̄dā septē filios habēs. Et vt dr̄ 2. Machabe. 7. c. dū a crudeli antiocho ꝯpellerent: vt ꝯ pr̄ias leges carnes porcinas comederent maior natu dixit. Parati sum9 mori magisq3 prias ꝛ dei leges ꝑuaricari. Irat9 rex iussit sartagines ꝛ ollas eneas succendi: eiq3 q sic locutus fuerat amputari linguā: ꝛ cutez capitis abstrahi: summas q̄q3 manuū ꝛ pedū ꝑcidi ceteris ei9 fratrib9 ꝛ matre inspicientib9: sicq3 in sartagine torqueri donec moreret. Interi3 vo ceteri vna cū matre se hortabant mori fortiter. Post ꝛ secū d9 similia tormēta patiēs extinctus est: q i vltimo ꝯstitut9 dixit. Tu qdez scelestissime in ꝑsenti vita nos pdis: s3 rex mūdi defunctos nos ꝑ suis legib9 in eterne vitē resurrectione suscitabit. Post istū terti9 illudit: ꝛ linguam postulat9 cito ꝑtulit: ꝛ man9 cōstāter extendit: ꝛ cū fiducia ait. E celo ista possideo: sed ꝑpter deī leges nūc hec ipsa despicio: qm̄ ab ipso ea me recepturū spero. Cūctisq3 admirātib9 adolescētis cōstātiā expirauit in tormētis sartaginis: sicut ꝛ alij. Vexat iā quartus similib9 cruciatib9: deinde quintus: ꝛ tandē sextus. Que dū agerent: mater sapiētia repleta: cogitationi feminee masculinū animū inserens: dicebat ad filios. Nescio qualiter i vtero meo apparuistis. Neq3. n. ego spiritū ꝛ animā donaui vobis ꝛ vitā: ꝛ singuloꝝ membra nō egoipsa ꝯpegi: s3 mūdi creator q formauit hominū natiuitatē: quiq3 hominu3 inuenit originē: ꝛ spiritū vobis iteꝝ in misericordia reddet ꝛ vitā sicut ꝛ nūc vosmetipsos despicitis ꝑpter legē eius. Remāte adhuc septimo iuniore: multa pollicebat antioch9: vt deī leges cōtēneret: suadebatq3 matri: vt ad h̄ illuz induceret. Que inclinata ad filiū Hebraica lingua dicebat. Fili miserere mei: q̄ te in vtero noue3 mēses portaui: ꝛ lac triennio dedi ꝛ alui: et in etatē istā pduxi. Aspice celū ꝛ terrā: q̄ oia fecit de9. Illuz honora ꝛ cū fratrib9 mori non timeas. At adolescens animosior factus: exclamans dixit. Quē sustinetis. Nō obedio precepto regis: sed ꝑcepto legis: q̄ nobis data est per Moysen. Tu vo qui inuentor oīs malicie factus es: nō effugies manū dei. Quare acri9 indignatus tyrānus ꝛ istū in dn̄o ꝯfidētē iter dura tormēta cōpulit mori. Nouissime post filios ꝛ mater supplicijs consumata est.

De horribili pena ꝛ plaga Antiochi crudelis. Capitulum. 2.

Non ē abbreuiata man9 dn̄i: q̄ tādē iniquos ꝛ malos hoies ꝑsternit fortiter ꝛ humiliat. Ecce Antiochi exēplū veritatem huius rei nobis apertissime pandit de ipsi9 ergo penalitate in h̄ scd̄o capitulo erit differendum de quo tria cōsideremus.

Primo plagam.

Secundo noticiam.

Tertio penitentiam.

Primo cōsiderem9 Antiochi plagam. Vt. n. scribit. 2. Machab. 9. c. Cū rediret de ꝑside ꝛ frigia spirans aio ꝯtendit hierosolymā redire: illāq3 delere fundit9 dicens velle illā cōgeriem sepulchri iudeoꝝ esse factuꝝ. S3 q vniuersa cōspicit dn̄s: ꝑcussit eū insanabili plaga. Apprehendit q3 eū dirus dolor

viscex: ꝛ amara intestinoꝝ tormēta. Insup cō tigit illū i ipetu cūtē de curru cadere: ꝛ in graui collisione corpis membra vexare. Facteq₃ sunt carnes ei⁹ vmib⁹ scaturiētes: ꝛ fetore nimio vulneꝝ grauabať exteri⁹. Et q paulo añ sydera celi ɔtingere se arbitrabať: eū nemo poterat pp intollerātiā fetoris portare. Scđo ɔsiderem⁹ antiochi noticiā. Vt.n.ait Greg. oculos q̄s culpa claudit: pena apit. Jō sic pcussus Antioch⁹ cepit ad sui agnitionē venire: non valens ꝛ ipse suiipi⁹ ferre fetorē: pariter ꝛ dolorē. Dicebatq₃. Iustū ē subditū eē deo: ꝛ mortalē nō paria sentire de deo. Tertio ɔsiderem⁹ Antiochi penitentiā. In tot vtiq₃ vexationib⁹ Antioch⁹ penitentiā egit: s₃ ifructuosa₃: q₂ vt dicit Boñ. in 4. di. 14. Dolebat de peccatis suis: nō pp diuinu₃ amorē: s₃ pp penā quā sibi ꝑpter sua delicta iminere ɔspiciebat. Jō dicit text⁹. 2. Machab. 9. c. Orabat aūt scelest⁹ dn̄m: a quo nō erat misericordiā ɔsecutur⁹: ꝛ ciuitatē ad quā festinās veniebat: vt eā ad solū deduceret optabat liberā reddere: ꝛ iudeos equales Atheniensib⁹ facturu₃ pollicebať: ꝑmittēs adhuc tēplū qđ pri⁹ expoliauerat ornatu₃ optimis donis: ꝛ multiplicatuꝝ scā vasa: ꝛ iudeū esse futuꝝ. Tñ cū a deo nō acceptareť oratio eius: homicida ꝛ blasphemus pessime pcussus peregre in montib⁹ miserabili obitu vita functus est.

De generali punitione hominū crudelium: qui qualia fecerūt talia passi sunt. Cap. 3.

Crudeliū hoīum culpā inuentus ē de⁹ generaliter vt i plurib⁹ adeo moleste tulisse: vt crudeliore pena eos acerbissime mactauerit. Nec solu₃ Antioch⁹ ꝑ crudelitate punit⁹ est: s₃ etiā q̄si innumeri sui similes exterminati sunt de terra viuentiū. Jccirco i h̄ mysterio adducem⁹ q̄₃plurimū exēpla: vt sic deprehendamus generaliter crudelitatē exosam deo Qui cū sit nā misericors ꝛ pi⁹: aduersus crudeles tñ efficiť dur⁹ ꝛ rigidus. Scribiť ergo Judic. i. c. ꝙ Adonibezech crudelis capt⁹ a iudeis in bello: cesis summitatib⁹ manuū ei⁹ atq₃ pedū dixit. Septuaginta reges āputatis summitatibus manuū ac pedū colligebāt sub mēsa mea ciboꝝ reliqas. Sicut feci: ita reddidit mihi deus De cyro rege crudeli refert Justin⁹ ꝙ postq₃ adolescētulū filiū Thamaris regine massagetarū cū tertia pte copiaꝝ decepisset: simulato metu q̄si fugiēs ꝛ istructa castra vino epulisq₃ deseruisset: iterfecissetq₃: a mr̄e Thamari supat⁹: ita ꝙ ducēta milia ꝑsarum simul cū rege deleta fuere: ꝛ tāte cladis nec nunci⁹ supfuit. Ipsi⁹ caput amputatū i vtrē humano sanguine plenu₃ iussꝫ regina ɔ̄ijci dicēs. Satia te humano sanguine quē. 30. ānis siti sti. Narrat Suetonius de pcussorib⁹ cesaris: ꝙ null⁹ fere triēnio suputrit: nullusq₃ nāli morte obijt. Nā ps naufragio pars ꝑlio defuncta ē. Quidā se illo pugione q̄ cesarē vulnerauerāt occiderūt: vt aperte monstrareť cedē illā nec deo nec hominib⁹ placuisse Viginti nāq₃ ꝛ trib⁹ vulnerib⁹ ɔfossus Cesar occubuit: anno. 56. etatis sue. Nero. 6. romanoꝝ ipator: q vt scribit Plini⁹. li. 7. de naturali historia nat⁹ est p̄missis pedib⁹: ꝛ crudelissimus acviciosus valde fuit. Post multa facinora audiens Sergiū Galbā a militib⁹ in hispanijs vbi p̄tor erat ipatorē electū. secūdū Suetoniu₃ tribunos ꝛ centuriones de fuge societate tēptauit: ꝛ nullū habuit sibi ɔsentientē. Nocte misit ꝑ amicis ꝛ nīl sibi renūciabať ab aliquo. Ipse cū paucis hospitia' singuloꝝ adijt. Verū clausis omniu₃ forib⁹ nullo rn̄dēte i cubiculū redijt. Reqsiuit deinde pcussore cui⁹ manu ipse periret: s₃ nemine repto: ego inqt nec amicum habeo nec inimicū. Et cucurrit vt se' p̄cipitaret in Tiberim: s₃ reuocato ipetu: cū iā nox iret in diē equū ascēdit: q̄tuor solis comitātib⁹. Deinde cū ad diuerticulū vēnū eēt circa quartū miliariū dimissis eqs ꝑ vepres ꝛ arūdines semitā agere nec nō strat: sub pedib⁹ veste ad ꝑrima₃ villā euasit: diuertitq₃ i paruulā casam. Et cum fames ꝛ sitis eū inuaderet: sordidum panē sibi oblatū spreuit. Bibit tñ aliquātulū aque tepide Inter moras pcepit se hostē a senatu iudicatū: ꝛ q̄ri vt puniať more maioꝝ. Interrogāti quale id pene gen⁹ esset: cū diceret fm̄ Eutropium nudi hoīs ceruicē furce iserri: ꝑ publicas vias duci: ꝛ corp⁹ virgis ad necē cedi: ꝛ de saxo p̄cipitari: cōterrit⁹ duos actos pugiones arripuit: orauitq₃ vt aliqs se ad mortē capescēdā iuuaret ex tēplo. Ia₃ ꝑpinquabāt: eqtes quos ꝑ clamore₃ ꝑpinquos sensit: qb⁹ p̄cept' erat vt eū viuū traherēt. Qđ vt sensit ferrū iugulo apposuit ad quartū ab vrbe lapidē. Et cu₃ semianimis adhuc eēt irrūpenti centurioni ꝛ penua ad vuln⁹ posita i auxiliū se venisse simulanti: q₃ sero dixit Nero. ꝛ h̄ ē fides: ꝛ in hac voce defecit. 32. anno etatis: ꝛ anno. 14. ipij fm̄ Orosiū ꝛ Eutropiū. Domitian⁹ ipator ꝑpter suā crudelitatē iusto iudicio dei a cubicularijs suis septē vulneribus occisus ē: āno etatis sue. 45. vt dixim⁹ in s̄mone de cognitōe supbie. Legiť de agensori-

co rege

co rege q fuit arriana heresi ifect⁹: ꝛ ꝑ hispaniaz ꝛ afric ā ꝑsecut⁹ ē xp̄ianos: ꝛ multos martyres fecit ꝛ cōfessorib⁹ linguas abscidit: q vt Hysi. narrat abscisis linguis pfecte loquebant vt etiā ponit. L. de officio pfecti ptoris affrice. qꝫ tādē cūctis effusis visceribus miserabiliter vitā finiuit Pilatus crudelis in multas incidens calamitates seipsum occidit. Judas ipius desperat⁹: laqueo se suspendit Herodes ascalonita q inocentes occidi fecit: post tantā cedē paruuloꝝ suspectos habens filios Alexādrū .s. et aristobolū vt dicit magister in historia scholastica: quasi eū interfici pcurassent: vt ipse regnaret: illos occidi fecit. Septuagesimo vo anno etatis sue: in grauissimā egritudinē cecidit. Nā febre valida: prurigine corporis: colli cōtinuis tormētis: pedū inflatōe: vermescētib⁹ testiculis intollerabili fetore: crebro hanelitu: ꝛ interruptis suspirijs torquebat. A medicis vo in oleo positus: inde quasi mortu⁹ est ablatus. Sciēs autem iudeos cū gaudio mortē suaz expectare: nobiliores viros ex omni iudea collectos i carcere posuit. Dixitqꝫ Solome sorori sue. Scio iudeos de morte mea gauisuros sꝫ potero hr̄e multos lugentes: si cū spiritū emisero cunctos occidas quos in custodia seruo: vt sic ois iudea me defleat inuita: ꝛ vt dicit Joseph⁹ in .17. antiqtatū. gladio quo pomū purgabat: se pemit. Sunt et alia inumerata q̄si exēpla huiōi q̄ nos breuitatis cā tacem⁹. Cōmemorauim⁹ aūt q̄ supra posita sunt: vt ex illis pcipiam⁹: q̄ꝫtū deo displicet seuitia atqꝫ crudelitas. Sꝫ plerīqꝫ falso i semet ipsis gloriant ꝛ dicūt: h̄ vitio se fore mundatos Quib⁹ nos rn̄dem⁹: qꝫ etiā absqꝫ humani sanguinis effusione: crudeles multi in diuinis eloqis appellant. Et pmi sunt ꝓximos odientes. Pro qb⁹ dicit Joh. i. cano. c. 3. Ois q odit fratrē suū homicida ē. Scdi sunt ꝓximis detrahētes: de qb⁹ dr̄. 6. q. i. c. summa iniqtas. Sūma iniqtas ē fratres detrahere ꝛ accusare. Ois. n. q detrahit fratri suo homicida ē. Tertij sunt diuites: paupes nō pascentes. Vn̄. 86. di. c. In singulis. c. Pasce. Pasce fame morietē: si nō paueris occidisti. Quarti sunt executores testamentoꝝ q relicta ad pias causas cū pn̄t nolūt ecclesijs ꝛ paupib⁹ dare. Cōtra q̊s scribit. 13. q. 3. c. q oblatiōes. Qui oblatiōes defunctoꝝ aut negāt ecclesijs: aut difficile reddūt: tāq̄ꝫ egētiuz necatores excōicent. Quinti sunt filij parētib⁹ nō subueniētes. Pro qb⁹ dicit apls. i. Thi. 5. c. Si qs suoꝝ: ꝛ maxime domesticoꝝ curā non hꝫ fidē negauit: ꝛ est infideli deterior. Et vt breuiter cōcludam⁹ oēs q ꝓximos iniuste psequūt illisqꝫ sunt isesti: homicide crudeles nūcupāt sic pꝫ d̄ pe. di. i. c. Homicidiū. c. Homicidioꝝ. c. Tria sunt genera. Sim⁹ ḡ demētes ꝛ pij quatenus crudelitate reiecta dignos reddam⁹ nosmet ipsos ad habēdā h̄ grāz ꝛ i futuro sempiternaz gloriā: i q̄ viuit ꝛ regnat de⁹ ꝑ oia se. se. Amē.

Sermo. 18. de cognitione dei: ꝛ de debito sibi exhibendo honore ac cultu.

Quoniam deus oculis corporis nō vr q ... ꝛ remotissimus est a sensu vt docet Ari. i ꝓlogo metha. i varias notias qꝫ opiniōes erroꝝ hoies dilabunt et aut negāt eē deū: aut deos plures cōfingūt: aut ea q̄ de diuinaꝝ ꝑsonaꝝ pluralitate ſm dei tradiōēs dicunt: acceptare nolūt. Inde fit vt diuin⁹ cult⁹ minuat: neqꝫ debita exhibeat i reuerētia ipsi deo. Quare i h̄ ſmone de deo glorioso merito ptractādū cēsui: vt sic eū agnoscētes maiestatē ei⁹ honore dbito ꝓseq̄mur. In supiorib⁹ nāqꝫ de timore suoꝝ iudicioꝝ dixim⁹: am mō vo circa honorē q sibi debet a nobis isudabun⁹. De deo igit tractaturi: tria mysteria elucidare conabimur.

Primū dicit cogitationis generalis.
Secundū vnitatis essentialis.
Tertiū trinitatis personalis.

De generali cognitione dei. Cap. I

Ortādi sunt oēs hoies mūdi vt deū cognoscere studeant: qꝛ sine cognitōe dei cetera q̄qꝫ q̄ grandia extimari pn̄t: parua sunt ꝛ vilia. Ex q̄ de⁹ Hiere. 9. dic. Nō gliet sapiēs i sapiētia sua: nec diues i diuitijs suis nec gliet fortis i fortitudine sua: sꝫ i h̄ gliet ꝛ gliat: scire ꝛ nosce me: qꝛ ego suꝫ dn̄s. Verūtn̄ qdaz deū eē minime credūt. De qb⁹ dicit dama. In tn̄ pualuit pniciosa hoiuꝫ malicia: vt dicant nō eē deū. De his loquit sic Tulli⁹ i p̊ de nā deoꝝ Quidā dixerūt totā de dijs imortalib⁹ opinionē eē factā ab oib⁹ sapiētibus reipublice cā: vt quos ratio nō posset eos ad officiū religio duceret. Huiusmodi falsitatis sectatores: qd aliud q̄ꝫ fatuos dixeriꝫ. Cogitare nāqꝫ vl dicere deū nō eē: nō nisi ex stulticia ꝓuenire potest. Ideo psalmista inqt. Dixit insipiens i corde suo: nō ē de⁹. Et hiere. 4. dicit de⁹. Stult⁹ popul⁹ me⁹ me nō cognouit: filij isipiētes sunt ꝛ vecordes. Quare aūt stulticia sit cogitare qꝫ nō ē de⁹ apparet ex h̄: qꝫ rōnabiliter qlibet potest si velit co

gnoscere deum esse, ꝓpter quinq3 specula q̄ de
um esse apertissime manifestant.

Primū dicitur naturalis legis illuminatio.
Secundum scripture testificatio.
Tertium mundi productio.
Quartū creaturarum ordinatio.
Quintum omnium desideratio.

De nālis legis illuminatiōe i cognitiōe dei.

P Rimū speculū in quo lucet v̄itas diui/ne eē dr̄ nālis legis illuminatio. Ab ipso vtiq3 sūmo patre accepimus nālez legē: qua quilibet rōe vtens cognoscere pōt q̄ de⁹ ē. Nā posito q̄ aliqs mox natus exponeret̄ nutrireturq3 aut in maria marinis beluis: aut i silua a feris idomitis: nec videret vnq3 vel audi/ret qcq3 de deo dici: cū p̄mū ad ānos discretionis attingeret ex lumie rōnis nālis cognoscēt q̄ deus ē: l3 in p̄ticulari errare poss3: credēs deum eē aliquā creaturā. Hec oia p̄banī ⁊ roboranī dictis ⁊ testimonio sapiētū. Inqt Aug. in li. de fide ad Petrū. Nihil tñ nouit mens: q̄tu3 deū eē: ⁊ se. Et Damasce. Cognitio exi/stendi deū nobis nālr inserta ē. Et Hugo d̄ scō victore. Sic deus cognitiōem suā in hoie tēpe/rauit: vt sicut qd eēt non posset cōprehendi: ita q2 eēt non posset ignorari. Et Cicero li. i. qō/num tusculanar̄. Nemo hoium tā imanis: cuius mētē nō ibuerit diuinitatis opinio. Et idez li. i. de legib⁹. Nulla gēs ē tā imansueta tā fera: q̄ nō et si ignoraret q̄lē hr̄e deū debeat: tñ tñ habēdū sciat. Et hoc idē li. i. d̄ nā deor̄ ait. Pythagoras iussu Atheniēsiū vrbe ⁊ agro exterminatus ē: libriq3 ei⁹ cōbusti sūt: ꝓpter hoc q̄ hoc cōe ver̄ in dubiū reuocauerit. In. 2. vero de natura deor̄ dicit. Nā nisi cognitū com/p̄hensūq3 animis idē haberem⁹: sm q̄ deus ē nō tā stabilis eius opinio p̄maneret nec confirmaret̄ diuturnitate tpib⁹: sed vna cū seculis etatibusq3 hoium inueterarent̄.

De testificatiōe scripture i cognitione dei.

S Ecūdum speculum in quo cognoscere possum⁹ q̄ deus ē dr̄ scripture testificatio. Ois quippe scriptura vtriusq3 testa/mēti deū esse predicat. De quo sic icipit principiū. Gen. In pricipio creauit de⁹ celū ⁊ terra3 ⁊ vsq3 ad finē magnalia dei clare p̄clamat. Neq3 opus ē singula recensere: q̄ de deo continent̄ in illa: cū vt diximus tota circa dei viuētis mysteria stupēda versent̄. Doctores isup sci illi⁹ scripture iterp̄tes erudissimi d̄ deo glioso loquūt̄ quor̄ aliq̄ dicta h̄ iterponēda duxi. Inqt Cas/siodorus sup p̄s illū. Magn⁹ dñs ⁊ laudabi/lis nimis. Deus ē v̄tus iexplicabilis: pietas icōp̄hēbilis: sapiētia ieffabilis: cui⁹ v̄a diffi/nitio ē: finez in suis laudib⁹ nō habere. ⁊ Boetius li. de tri. Deus ē eē pulcherrimum fortissimūq3: v̄e vnū in quo null⁹ numer⁹: nullū i eo aliud: p̄terq3 id qd ē. Et Anselm⁹ in p̄slogion Deus ē pulchritudo q̄ nō vr̄: odor q olphatu nō pcipit̄: sapor q non cognoscit̄: bonitas q̄ nō sentitur. Et Greg. in moralibus. De⁹ ē viuificatrix v̄tus: cā cautar̄: vita viuentium: rō rōnabilium creaturarum. Et Aug. li. i. de libero arbitrio. Deus ē quo nil superius eē cōstat: et inus incōmutabilis. Et Augu. 15. de trinitate. Deus ē q est oium potentissimus: speciosissi/mus: iustissimus: quē mori mutari corrumpi ē impossibile. Et Aug. li. de v̄a religione. Deus ē icōmutabilis nā: prima vita: prima essentia: p̄ma substantia. Et aug. 5. de trini. c. 2. De⁹ est substantia: vel vt meli⁹ dicat̄ eēntia: cui ip̄3 esse maxime ac v̄issime cōpetit. Nota hic q̄ nomē substantie sm cōem hoium acceptiōem a subsistendo vr̄ dici sm Aristo. in predicamētis. Et sm hoc substantia grece vsia dicit̄: q2 subsistit. Corpus aūt q2 subsistit: substātia dr̄. Unde cū forma pura q̄ deus ē: nulli subsistat, p̄prie sub/stantia dici nō pōt. Ver̄ absolute nomē substātie sumitur: sm qd dr̄ q̄ substantia ē qd non ē ab alio: sed sp ex hoc ē qd p̄pria intra se v̄tute cōsistit. Et sic pōt dici cā prima substātia. Unde Auicēna li. 8. c. 4. Quāuis refugiam⁹ d̄ deo dicere nomē substātie: nō tñ intētiōem: cuius intentio ē res hñs quidditatē stabilē: cuius esse ē eē: qd nō ē in subiecto corpe vel aia. Et ꝓpter hoc dici potest substāna. Melius tamē dr̄ essētia. Sicut. n. ab eo quod ē scire dr̄ scia: ita ab eo quod ē eē dicta ē essentia. Et q2 ille maxime est q dicit: ego sum q sū: iō p̄prie dr̄ essentia scdm Hiero. ad damasu3 papā: qm ip̄e ē origo ⁊ pricipiū essendi: ⁊ quod ē a quo ē: quicqd est scdm Algacelem. 2. metha. ⁊ q2 nostrū eē: cōpatiōe illiul ē nō esse: sicut dicit Plato in timeo. Philosophi ēt qui rectā i hac pte mētem tenuerunt de deo magnifice multa dixerūt. Auicēna. 8. metha. sic ait. Deus ē bonitas pura in deside/rio oium. Et Cicero in primo de nā deorum. Deus ē quo nihil beatius: nihilq3 bonis oibus affluentius excogitari pōt. Et in. 2. de nā deorum. Deus ē natura prestans quo nihil meli⁹ Et Albumasar in maioribus introductiōibus Deus ē mouens omnia imobilis icorruptibi/lis altissimus

lis altissim⁹: cuius nomē est benedictū ꝛ exalta tum exaltatōe maxima. Et Ari. i primo ō celo ꝛ mūdo. Deus ē apud quē est vita fixa: sempi terna in secula seculoꝝ: q̄ nec finit nec deficit. ꝛ 12. metha. Deus ē nobilissimus oium entium ꝛ nihil eo nobilius.

De mūdi ꝓductione ad cognitiōem dei.

t Ertium speculū quo cognoscere pote rim⁹ deū eē dicit mūdi ꝓductio. Nā ꝓ ductū hunc mūdum credim⁹ ab aliquo potente sapiente optimoq꜡ artifice. Hic aūt eē nō potuit nisi de⁹. Nā si cūcti reges ꝛ phi quot quot fuere: quot sunt: ꝛ erūt conuenirēt i vnū nec minimū florē ꝓducere possent ō nouo. Jō ait Sapiēs. 14. c. Sap. a magnitudie speciei ꝛ creature poterit creatoꝛ eoꝝ cognosci. Et aug. li. de ci. dei igr. Exceptis ꝓpheticis vocib⁹ mū dus ipe oꝛdiatissima sui mutabilitate ꝛ mobilita te ꝛ visibiliū oiu꜡ pulcherria spē: q̄dammō tacite ꝛ scīn se eē ꝛ nisi a deo ieffabilr atq꜡ iuisibilr se fieri potuisse ꝓclamat. Et aug. li. x. cōfessionū Interrogaui de deo meo celū solem ꝛ luna꜡ ꝛ stellas: ꝛ rn̄dere mihi. Neq꜡ nos sumus quod q̄ris. Et dixi omibus q circūstāt foꝛes carnis mee. Dicite de deo meo aliqd. Et exclamaue rūt voce magna. Ipe fecit nos. Interrogatio mea: itentio mea: ꝛ responsio eoꝝ spēs eorum Et de hoc Job. 12. c. Interroga iumēta: ꝛ do cebūt te: volatilia celi: ꝛ indicabūt tibi. Loque re terre ꝛ respondebit tibi: ꝛ narrabunt pisces maris. Quis ignorat q̄ hec oia man⁹ dn̄i fece rit. Lact. Fo li. 1. di. insti. Oꝛpheus igt vetu stissimus poetaꝝ dn̄m deū veꝝ ꝛ magnum pri mogenitū appellat eo q̄ ante ipm nihil sit geni tū: ꝛ ab ipso cūcta sint generata.

De creaturarum oꝛdinatione ad cognoscē dum deum.

q Vartū speculum in quo oēs possūt iue stigare deū eē dr̄ creaturaꝝ oꝛdinatio. Oia. n. que sunt in vniuerso: in tāta re rum varietate oꝛdinata sūt ita q̄ Ari. dicit i. 12 metha. Nihil naliū aut in celestibus aut i ter restribus ē sine oꝛdine. Videmus nāq꜡ cōtra rias nās ignis ꝛ aque: aeris ꝛ terre: in vnius mūdi cōseruatōe adinuicem conuenire: ꝛ indis solubiliter ꝑmanere. Videm⁹ coꝛpoꝝ oiu꜡ oꝛ dinatissimos motus. Videm⁹ reꝝ insensibili um regulatissimos ad suos effect⁹ inumerabi les modos. Videmus coꝛpoꝛa supioꝛa in hec inferioꝛa influere. Et vnde tāta in oibus reb⁹ mēsura. Certe ab ipo deo: ō quo apls ad Ro. 12. c. ait. Que a deo sunt oꝛdinata sunt. Jdeo Ari. 1. methauroꝝ. c. 5. ait. Oꝛdinatio eorum que sunt in mūdo ē ex dispōne primi principij q est deus gl'iosus.

De desideratōe oium in cognitionem dei.

q Vintū speculū in quo deū eē deph̄ēdi mus dr̄ oium desideratio. Impossibi le nāq꜡ ē esse aliqd in appetitu: siue na ture siue rōnis: quin illud sit. Impossibile eēt q̄ grauia tenderent deoꝛsum nisi esset centru꜡ Impossibile eēt q̄ flumina mouerent ad ma re nisi eēt mare. Impossibile eēt q̄ aīalia pete rent cibū: si non eēt cibus. Quia in. 2. de celo ꝛ mūdo dicit q̄ nā non facit aliquod scīn vanū Et in. 3. de anima. natura nihil facit frustra: s꜡ hoies appetūt cognoscere Vitatem ꝛ haberi bo nitatem. Ergo o꜡ q̄ sit aliquod verum cogno scibile: quo cognito mens humana qescat ꝛ ali quod bonū diligibile: quo adepto nil vlteri⁹ de siderare queat. S꜡ hoc in nulla creatura inue niri pōt. Ergo o꜡ ponere deum esse. Sed isul tāt qdam nobis asserentes nō esse opus tam ꝓ lixa disceptatione cōtēdere: vt deum esse mon stret. Credimus aiunt hoc: ꝛ firmiter id tene mus. Sed vtinā non sint de numero illoꝝ de qbus dicit apls ad titū. 1. c. Confitent se nosce deū: factis aūt negāt: cū sint abhominati ꝛ icre dibiles: ꝛ ad omne opus bonu꜡ repꝛobi. Si de um eē cognoscūt dn̄m oium vbi eius obedien tia: ꝛ suoꝝ obseruātia mandatoꝝ. Si deū cre dūt oipotentem ꝛ iustū vbi timoꝛ eius. Si deū suū benefactoꝛē existimāt: vbi laus ꝛ glia. vbi graꝝ actio. O dānabilis ꝛ fatua multoꝛu꜡ ceci tas: q dicēdo domine dn̄e saluos fieri se putāt His dr̄ Math. 7. c. non ois qui dicit mihi do mine dn̄e itrabit in regnum celoꝝ: sed qui fece rit voluntatem patris mei qui in celis est.

De his qui plures dicūt eē deos ad cōuincē dum eos vnum tm̄ esse deum. Cap. 2.

c Ontra eos qui plures eē deos dicunt in hoc secundo mysterio viriliter insi stendū est: vt plenam verāq꜡ ō deo no titiam habeamus. nam parum esset credere q̄ sit deus: nisi q̄ ꝛ vnus tm̄ sit confiteamur. Et l꜡ simplr pureq꜡ hoc sit acceptandum: tamen ad conuincendos incredulos ꝓbare nitemur q̄ deus est vnus quinq꜡ modis.

Primus dicitur contrarioꝛum solutio.
Secundus scripturarum testificatio.
Tertius theologoꝛum ratio.
Quartus gentilium ꝛ phoꝛum confessio.

Quintus idolatrarum superstitio.

De cognitione vnius dei ex contrariorum solutione.

p Rimus modus quo probamus quod deus est vnus dicitur contrariorum solutio. Nam qui deos plures esse volunt: arguunt tripliciter Primo sic. Ex .3. topicorum habetur quod plura bona sunt meliora paucioribus. Sed plures dij sunt plura bona. Ergo melius est esse plures quam vnum. Sed secundum Ansel. Omne quod est melius circa deum est ponendum. Ergo est ponere plures deos. Secundo arguunt quia apostolus dicit .i. ad Corin. 8. c. Siquidem sunt dij multi et domini multi. Tertio arguunt quia vnumquodque perfectum est cum potest producere sibi simile. Sed diuina essentia est perfectissima. Ergo potest essentiam sibi similem producere. Sed esse et posse in diuinis idem sunt secundum Dionysium. Ergo essentia diuina producit aliam essentiam et alia aliam in infinitum. Sed ad primum argumentum respondet Bon. in .i. di. 2. quod dictum philosophi habet veritatem in bono creato et finito: quod ratione sue finitatis recipit bonitatis augmentum per additionem alterius boni. Non autem intelligi potest de bono infinito: quod augeri non potest. Ad secundum dicit Bon. i. 4. di. i. quod hoc nomen deus sumitur tripliciter. Primo nuncupatiue. Secundo adoptiue. Tertio naturaliter. Apostolus ergo dicit: quod sunt dij multi nuncupatiue. Vnde ad Phi. 2. c. dixit apostolus de gulosis. Quorum deus venter est. Et de amicis dei dicit ps. Ego dixi dij estis et filij excelsi omnes. Ad tertium obiectum dicit Ric. in .1. di. 2. quod illud quod adducitur de productione similis: intelligendum est in generabilibus et corruptibilibus. Neque propterea iudicamus solem imperfectum quia non potest alium solem generare: nec angelum: quia non potest generare alium angelum.

De cognitione vnius dei ex scripturarum testificatione.

s Ecundus modus quo probamus quod deus est vnus dicitur scripturarum testificatio. Inspiciantur omnes scripture tam veteris quam noui testamenti: et inueniemus quod deus vnus vndique proclamatur. Unde Exo. 20. Non habebis deos alienos. Et Deut. 3. c. Non est alius deus neque in celo neque in terra. Et deut. 4. Scito et cogita in corde tuo: quod dominus ipse sit deus in celo sursum et in terra deorsum: et non sit alius. Et Deut. 9. Audi israel dominus deus tuus vnus est. Et deut. 32. Videte quod ego sum solus: et non sit alius deus extra me. Et 2. Reg. 7. c. Magnificatus es domine deus: quia non est similis tui: neque est deus extra te. Et .4. Reg. 19. c. Tu es deus solus omnium regum terre. Et .2. Paral. 2. c. Magnus est dominus deus noster super omnes celos. Et Judith. 9. c. Tu es deus et non est alius preter te. Et dauid ps. 17. Quis deus preter dominum: aut quis deus preter deum nostrum. Et. ps. 71. Benedictus dominus deus qui fecit mirabilia magna solus. Et ps. 82. Tu solus altissimus in omni terra. Et ps. 85. Magnus es tu et faciens mirabilia: tu es deus solus. Et sapiens Ecc. i. Vnus est altissimus creator omnipotens: rex metuendus nimis. Et Eccle. 36. Non est alius deus nisi tu. Et esaie. 41. Ego dominus primus et nouissimus. Et Esaie. 45. c. Ego dominus et non est alius et extra me non est deus. Et idem habetur de summa tri. et fi. ca. c. 1. et .33. di. c. qui eps. et .45. di. c. de iudeis. et .1. q. 1. c. hi q. et. c. paulianiste. et .xi. q. 3. c. ad mensam. et .22. q. 4. c. sigs et .24. q. 1. c. loquitur. et .26. q. 6. c. non liz. et .32. q. 5. c. puto.

De cognitione vnius dei ex theologorum ratione.

t Ertius modus quo probamus quod deus est vnus dicitur theologorum ratio. Sunt apud theologos .5. rationes precipue quibus concluditur quod deus est vnus.

Prima dicitur potestatis.

Secunda charitatis.

Tertia intellectus infinitatis.

Quarta bonitatis.

Quinta causalitatis.

De prima ratione theologorum .s. potestatis dei ad ostendendam dei vnitatem.

p Rima ratio dicitur potestatis quam ponit Bon. di. 2. primi. d. Stat. n. ista quod deus sit omnipotentissimus: ergo poterit facere quod omnis alia potentia a sua nihil possit. Ergo si sunt duo dij diuersi in natura: hoc potest vnus facere de altero quod alter nihil possit: et econuerso. Sed cui potentia potest auferri non est deus: ergo non sunt duo nec plures dij. Hanc rationem tangit Lac. in primo lib. di. insti. d. Sit igitur nostri operis quod illa consequens atque secunda. Vtrum potestate vnius dei mundus regatur: an ne multorum. Nemo est qui deum sapiat rationemque secum putet: qui non vnum esse intelligat: qui condiderit omnia: et eadem qua condidit virtute moderetur Quid. n. multis opus est ad mundi regimen sustinendum: nisi forte arbitremur: si plures sint minus habere singulos neruorum atque virium. Quod quidem faciunt hi qui esse multos volunt: quia necesse est imbecilles esse. Si quidem singuli sine auxilio reliquorum tante molis gubernaculum sustinere non possent. Deus autem qui est eterna mens: ex omni vtique parte perfecte consumateque virtutis est. Quod si verum sit: vnus sit necesse est. Potestas. n. vel virtus absoluta retinet

ta retinet suā ꝓpriā firmitatē. Jd aūt solidū est existimādū: cui nihil decidere. Jd ꝑfectum: cui nihil possit accedere. hec ille.

De secūda rōe theologorum. s. charitatis ad ostendendam dei vnitatem.

s Ecūda rō ad vnitatē dei ostendendaȝ dicit̄ charitatis q̄ ponit̄ ab eodē Bon. vbi supra. Nam si sūt duo dij diuersi quoꝝ vterqȝ ē sūmū bonū: aut vn⁹ diligit alterum vt diligendus ē: aut nō. Si sic cuȝ vterqȝ sit sūmū bonū: vterqȝ diligēdus ē amore fruitōis: ergo vtqȝ fruit̄ alio. Sȝ q fruit̄ alio bono a se indiget illo: ergo vterqȝ ē idigēs: ergo neuter de⁹. Si vn⁹ nō diligit aliū ergo nullus de⁹

De tertia rōne theologoꝝ. s. infinitatis itellectus ad ostendendam dei vnitatem.

t Ertia rō dicit̄ intellectus infinitatis. Hāc ponit Scot⁹ di. 2. primi. d. Qꝛ intellectus diuinus ē ifinitus: itellect⁹ diuin⁹ cognoscit qdcūqȝ intelligibile perfectissime: q̄tum ē intelligibile in se. Si sunt duo dij sīt. A ꝛ B. A ergo cognoscit B ꝑfectissime q̄tum B ē cognoscibile. Sȝ hoc ē impossibile: qꝛ aut cognoscit B ꝑ essentiā B: aut non. Si nō: ꝛ B ē cognoscibile per eēntiaȝ. Ergo nō cognoscit B perfectissime: q̄tum B. s. ē cognoscibile. Nihil. n. cognoscibile ꝑ essentiā ꝑfectissime cognoscitur nisi cognoscat̄ ꝑ essentiam suā: vel ꝑ aliqd ꝑfectius includēs ipām essentiā: q̄ȝ sit ipa in se. Essētia aūt B in nullo ꝑfectius icludit̄ q̄ȝ in B: qꝛ tūc nō eēt deus. Si aūt cognosceret̄ B ꝑ essentiam B ergo actus ipsius A ē posterior nāli essentia ipsius B: et ita A nō erit deus. Qd actus ipsius A sit posterior ipō B ꝓbo. Qꝛ ois actus cognoscēdi q non ē idem obiecto ē posterior obiecto. Neq̄ȝ. n. prior neqȝ simul natura erit actus cuȝ obiecto alio ab actu: qꝛ tūc actus posset intelligi sine obiecto sicut econuerso.

De quarta rōne theologoruȝ. s. bonitatis ad ostendendam dei vnitatem.

q Varta rō dicit̄ bōitatis. Hec ē Tho. li. i. cōtra gentiles. c. 42. vbi ait. Jmpossibile ē esse duo sūme bona: qꝛ qd ꝑ supabūdantiā dicit̄ vni soli cōuenit. Sed deus ē sūmuȝ bonum. ergo ē vnus solus.

De quinta rōe theologoꝝ. s. causalitatis ad ostendendam dei vnitatem.

Vinta rō dicitur causalitatis: q̄ ponit̄ a Petro de aqla di. 2. primi. Dicit. n. sic. Ponatur ꝙ sint duo dij: ꝛ vn⁹ velit Petrum ꝓducere: ꝛ alius nō. Aut Petrus ꝓducet̄: aut nō. Si sic: ergo ille q nō vult: non erit deus. si nō: ergo ille q vult nō erit deus. Si dicas ꝙ pepigere pacta: ꝛ ita sūt cōcordes: non valet: qꝛ eiusdē effectus possūt eē due cāe totales in codē ordine cāe. Sed ifinita potētia ē cā totalis effectus in rōne cāe prime: ergo ꝛc̄.

De cognitōe vnius dei ex gentilium ꝛ philosophorum confessione.

q Vartus modus quo ꝓbam⁹ ꝙ deus ē vn⁹: dicit̄ gentiliū ꝛ phoꝝ cōfessio. dicit. n. Lac. li. i. diuiaꝝ instōnū. Poete q̄uis deos carminib⁹ ornauerit: ꝛ eorū res gestas āplificauerit sūmis laudib⁹ sepissime tamen cōfitent̄ spū vel mēte vna cōtineri regiqȝ oia. Et aug. li. 8. d ci. dei iducit Platonēȝ qui ait. Deus ē vnus verus ꝛ optim⁹ qui cūcta ꝑcellit. ꝛ Ari. 8. phisi. Vnū igt mouēs magis q̄ȝ multa oȝ existere. ꝛ in. 12. Meta. Vnus iquit dñatus ꝛ vnus princeps. Et Lac. li. i. di. isti. postq̄ȝ enumerauit opiniones Taletis milesij Pytagore. Anaxagore. Anthistenis. Cleantis. Chrysippi. ꝛ Zenōis. q d deo varia sūt locuti: concludit dicens. Hoꝝ tamē snia quāuis sit incerta: eodem tamē spectat: vt ꝓuidentiā esse vnam consentiant.

De cognitōe vni⁹ dei ꝛ idolatraꝝ supstitōe.

q Vint⁹ modus quo ꝓbam⁹ ꝙ de⁹ ē vn⁹ dicit̄ idolatraꝝ supstitio. Nā idolatre q deos multos sibi ꝑfecere: supstitiose qdē ad talē deuenerūt isaniā. Nā vt iqt Tho. 2. se. q. 94. Aliq nō cōsiderātes deū: sȝ admirātes pulchritudinē ꝛ ꝟtutē creaturaꝝ: ipās ꝓ deo sunt venerati. De qb⁹ sapień. 13. c. sic scribit̄. Vani sūt oēs hoies i qb⁹ nō subest scia dei. Et d bis q̄ videt̄ bona nō potuerūt itelligere eū q ē: neqȝ opibus attendētes cognouerunt qs eēt artifex: sed aut ignē aut spm̄: aut citatū aerē: aut girū stellaꝝ: aut nimiā aquā: aut solē: aut lunā rectores orbis terraꝝ deos putauerūt. ꝛ Eusebi⁹ pāphili. li. i. d euāgelica ꝑpatiōe iqt. Diodorū d prīa hoium theologia scribētē audiam⁹. egyptios ferūt prios oiuȝ: cū i celū oculos sustulissēt: motū ordinē ꝛ q̄titates celestiū corporū admiratos: solē ac lunā deos putasse. ꝛ ibi Plato i cratilo sic scribit ad ꝟbū. Videnf mihi primi grecoꝝ eos solūmō deos putasse quos ēt nunc mlti ex barbaris colūt: solē vȝ atqȝ lunā tellurē stellas ac celū. Nā cū ipa cernerēt thein: sp h̄ ē currē atqȝ reuolui: ab hac ipi⁹ thei nā: theos. i. deos appellarūt. Nōnulli ꝟo moti sūt ꝑꝑ inor

dinatā affectionē ad suos. Et cū defuncti essent statuas in eoꝝ memoriā dedicauerunt. Quas cū famuli ad cōplacentiā dominoꝝ salutare veneratiq; cepissent: mox demones illas ingressi responsa dare ceperūt. Quare ⁊ statuis diuin⁹ honor est cōsecratus. Vñ Hysi. li. x. ethimol. refert q̄ a Nino orta sunt idola: mō q̄ sequitur Mortuo siqdē Belo patre eius Ninus in solatiū doloris fieri fecit imaginem patris sui cui multā exhibebat reuerentiā. Proinde homines regionis sibi blandiri volētes diuinos honores imagini exhibere ceperūt. Hoc exēplo plures caris suis mortuis imagines ceperūt dedicare. Et sicut ab idolo Beli cetera traxerunt originē: sic ab ei⁹ nomine nomina generaliter acceperūt. Sicut. n. Belus dic⁹ ē ab assyrijs: sic ⁊ alie natiōes fm ideomata ⁊ liguaꝝ varietates alie beel alie bel: alie baal: alie beelfegor: alie beelzebub: eoꝝ idola vocauerunt. Quos itaq; pagani deos dicebāt: hoies fuisse monstrant: ⁊ pro vniuscuiusq; vita vel meritis: apud suos coli ceperūt. Vt apud egyptios isis. Apud cretā iupiter. Apud mauros iuba. apud latinos faunus. Apud romanos qrinus. Apud athenienses minerua: in quoꝝ laudib⁹ accesserūt poete q̄ eos in celū cōpositis carminib⁹ extulerūt. Sūt ⁊ alia multa q̄ nos breuitatis causa dimittim⁹. Igit̄ vt scribit̄ de summa tri. ⁊ fi. ca. c. i. Firmiter credim⁹ ⁊ simpliciter cōfitemur q̄ vnus sol⁹ est verus de⁹ eternus incōmutabilis. Ca. 3.

De trinitate psonali.

D E altissima trinitate ammō dicēdū erit: qm̄ lz vnā veraciter dei ꝯfiteamur natā vnāq; substantiā: tamē tres in diuinis personas fideliter ꝓclamamus. Ad cuius rei pleniorē habendā noticiā quinq; de ipsa ineffabili trinitate occurrunt cōsideranda.

Primū dicit̄ naturalis cognitio.
Secundū scripture ꝓnunciatio.
Tertiū superna reuelatio.
Quartū personaꝝ terminatio.
Quintū fideliū obligatio.

De cognitione trinitatis diuinaꝝ personaꝝ

P Rimū qđ cōsiderādū occurrit de trinitate dr̄ naturalis cognitio. Vbi vidēdū est vtrū p rōnē naturalē possit cognosci trinitas psonaꝝ diuinaꝝ. Et rn̄det Alex. in. i. summe. Et Tho. i. pte. q. 32. q̄ ipossibile est p rōnē naturalē ad cognitionē trinitatis venire: qr hō p rōnē naturalē i cognitionē dei venire nō pōt nisi ex creaturis. Creature aūt ducūt in dei cognitionē: sicut effectus in cām. Hoc ergo soluz rōne naturali pōt de deo cognosci: qđ cōpetere ei necesse sit: fm q̄ ē ciuni entiū pncipiū. Virtus aūt creatiua dei ē cōis toti trinitati Vñ ptinet ad vnitatē essentie: nō ad distinctionez psonaꝝ. Per rōnē ergo naturalē cognosci possunt de deo ea q̄ ptinent ad vnitatē essentie: nō autē ea q̄ ptinēt ad distinctionē psonaꝝ. Qui aūt ꝓbare nit̄ trinitatē psonaꝝ naturali rōne fidei dicit̄ derogare. Primo qdē q̄tū ad dignitatē ipsi⁹ fidei q̄ est: vt sit de reb⁹ inuisibilibus q̄ rōnē humanā excedūt. Secūdo quātum ad vtilitatē trahēdi aliquos ad fidē. Cū. n. aliquis ad ꝓbādū fidē inducit rōnes q̄ nō sunt cogentes: cedit i derisionem infideliū: q̄ credūt q̄ hmōi rōnib⁹ innitamur: ⁊ pp eas credam⁹. Ideo dicit Hilari⁹ li. de tri. Nō putet hō sua itelligētia sacramētū generatōis ⁊ ꝓcessionis se posse ꝯsequi. Et Dio. li. de di. no. Nō est inqt audēdū dicere aliqd nec cogitare de substātiali occulta diuinitate: preter ea q̄ diuinitus nobis ex sacris eloquijs sunt expssa. Notandū tamē fz Landul. in. i. di. 3. q̄ possum⁹ p imaginē venire in cognitionē trinitatis in diuinis: nō tamē suppositoꝝ sz pfectionū: vt arguat̄ sic. Omnis pfectio q̄ ē in nobis eminenti⁹ ē i deo. Ista ꝯcedit̄ a pho: qr cōcederet q̄ spēs supior cōtineret virtualiter oēm pfectionē inferioris remota impfectione. Sz pfectionis ē in nobis mēs noticia ⁊ amor: ergo arguit̄ esse in deo. Istud accepta a pho q̄ in. 12. methaph. ait q̄ i deo est summus intellectus ⁊ summū itelligere: ⁊ summa volūtas: summe voluptuosa. i. gaudiosa. Vbi cōmētator cōmēto. 37. ꝓbat q̄ in deo ē itellect⁹ ⁊ volūtas ⁊ actus eoꝝ q̄tuis nō p additā rē vel intentionē. Hoc idē dicit in fine cōmēti. 36. q̄ in deo ē trinitas pfecta. Sz dicit q̄ hāc trinitatē putauerūt xpiani eē trinitatē suppositoꝝ: et illud ipse negat: sz male negat. Hec dicit aug. 7. cōfessionū fuisse de mēte Platonis. ⁊. x. de ciui. dei. c. 3. fuisse de mēte Porphyrij. Concludēdū ergo fm Tho. vbi. s. q̄ phi nō cognouerūt mysteriū diuinaꝝ psonaꝝ p ꝓpria q̄ sunt paternitas filiatio ⁊ ꝓcessio. Iuxta illud apli. i. ad Cor. 2. c. Loqmur dei sapientiā: quā nemo principiū huius seculi nouit. s. philosophoꝝ fm glosam. Cognouerūt tamē quedā attributa que appropriant̄ psonis: sic potētia appropriat̄ pri: sapiētia filio: ⁊ spū scō bonitas. Si vo aliquis quereret. Ad qđ ē ergo necessaria cognitio trinitatis: si humana rōne cognosci non potest.

Rñdet Tho. q̄ talis cognitio necessaria ē no-
bis dupliciter. Uno modo ad recte sentiendū
de creatōe rex. Per h̄. n. qd̄ dicim⁹ deū oīa fe
cisse vbo suo: excludit error ponentiū deū ꝓdu
xisse res ex necessitate nature. Per h̄ aūt q̄ po
nimus i eo ꝓcessionē amoris ostendit q̄ deus
nō pp aliquā indigentiā ꝓduxit creaturas: ne-
q3 pp aliquā cāz extrinsecā: s3 pp amorē sue bo
nitatis. Secūdo fuit necessaria cognitio trinita
tis ad recte sentiendū de salute generis huma-
ni q̄ ꝑficit p filiū icarnatū. Scd̄m q̄ ꝯsiderā
du3 occurrit de trinitate dicit scripture ꝓnūcia-
tio. In veteri nāq3 lege sepi⁹ pluralitas ꝑsona
ru3 est ꝓsignata. Nā scribit Geñ. i. c. In ꝓn-
cipio creauit de⁹ celū ⁊ terrā. Scd̄m Ni. de li.
hebraica vitas h3. In ꝓncipio heloim creauit
celū ⁊ terrā. Heloi3 aūt ē plurale hui⁹ nois hel
sicut p3 scientib⁹ ꝓprietates idiomatis hebrei.
Per h̄ aūt q̄ nomē plurale diuinū cōiungitur
cū vbo singularis numeri: cū dicit creauit he-
loim ac si diceret creauit dij: oñdit scriptura q̄
in deo est aliq̄ pluralitas in vnitate essentie. Et
talis mod⁹ frequētissime in veteri testamēto inue
nitur. S3 ꝯ hoc rñdēt iudei dicētes: q̄ h̄ nomē
heloim qñ ponit p deo iproprie dicit: ⁊ indiffe
renter accipit p suo plurali ⁊ singulari. Quan-
do aūt de deo vo dicit semp accipit in singula-
ri. Et sic sumit i ꝓposito: qñ dicit. In ꝓncipio
creauit heloim. i. de⁹. Ad quā solutionē infrin
gendā arguit Nico. de lira. ex textu sacre scri-
pture. Quia h̄ nomē heloim qñ ponit p deo: ⁊
alia nomina diuina dicunt frequenter de deo
vo in plurali. Qd̄ patet manifeste: qr ꝯiungit
cū adiectiuis pluralis numeri. Vñ Josue vlti-
mo dr̄. Nō potestis ꝯuire dño: qr dñs ipse san
ctus ē. hebraica vitas h3 sic. Nō potestis ꝯui-
re dño: qr heloim sancti ipse ē. Itē Hie. 23. c.
peruertistis vba dei viuētis: dei exercituū dei
nr̄i. Hebraica vitas sic h3. Peruertistis vba
heloim viuētiū dñi. Et notādū q̄ ibi ponit no-
mē dei thetragramaton: cū dicit i auctoritate ꝓ-
missa: dñi exercituū. Ubi. n. habem⁹ dñi: in he
breo ponit nomē dñi thethragramaton: qd̄ si-
gnificat diuinā naturā scd̄3 suas ꝓprietates in
trinsecas: absq3 respectu ad crē. Et sic p3 q̄ i intri
secis diuinitatis ē aliq̄ pluralitas p pluralitate3
imediate ꝓcedētē: cū dico in auctoritate. Per
uertistis vba heloim. i. deox viuētiū. Et ꝯiun
git ista pluralitas nomini dei thethragramaton
cū imediate subdit. Dñi exercituū ⁊c. Et sic pa
tet p hoc q̄ in vnitate diuine essentie ē aliq̄ plu-
ralitas cū summa simplicitate. Qd̄ nō ē i alijs:
qr semp vbi scriptura ponit aliqd denotās plu-
ralitatē ꝑsonax: ibidē oñdit essentie vnitatem.
Itē Esa. 54. scribit sic. Dominabit tui q fecit
te. Dñs deus exercituū nomē ei⁹. Ueritas he
braica sic h3. Dominatores tui: factores tui: do
minus exercituū nomē ei⁹. In hac auctoritate
vbi ponit: de⁹ exercituū nomē ei⁹: ponit nomē
dei thebtragramaton. Et ideo pōt argui: sic ex
ꝓcedenti. Similiter hoc nomē heloim frequen
ter cōiungit cū vbo pluralis Numeri. Uerbi
gratia. 2. Reg. 7. c. dicit. Que est gens vt po-
pulus israel in terra: ꝓpter quā iuit dñs vt re-
dimeret sibi populū. Hebraica vitas h3. Iue
runt heloim. Fuit adhuc a ꝓphetis alio mō ꝓ-
nunciata trinitas ꝑsonax. Vñ psal. 44. dicit.
Sedes tua deus in seculū seculi: vga directio
nis vga regni tui. Propterea vnxit te de⁹ de⁹
tuus. Scd̄m Nico. de lira. sup. i. ca. ad He-
breos: i hac auctoritate exprimit xp̄s: tāq3 de⁹
vnctus: qr in humanitate vnctus est plenitudi-
ne gratie. Exprimit p hoc deus vngens tanq3
ꝑsona distincta ab ipso vngendo loquit tāq3 de
alia ꝑsona. Insup ex parte dei vngentis dupli
catur hoc nomē deus: cū dicit. Unxit te deus
de⁹ tuus ad denotandū ꝑsonā patris ⁊ spirit⁹
sancti. Sed moderni iudei exponūt hunc psal-
mu3 de Assuero: ⁊ dicūt q̄ iste psal. factus ē a
Mardocheo. S3 hoc patet falsum. Primo qr
nō intitulat a Mardocheo: sicut aliqui psalmi
intitulant ab Asaph q eos fecit: vt patet in titu
lo psalmi. 49. ⁊ in plurib⁹ alijs locis. Iste aūt
psalm⁹ intitulat a Dauid: vt p3 in Hebraico.
Hoc etiā p3 p litterā psalmi sequētis: quia iste
rex de quo est psalm⁹ habet tāq3 de⁹ adorādus
ꝯm q̄ ibidē dr̄. Cōcupiscet rex decorē tuu3: qa
ipse est dñs de⁹ tu⁹: ⁊ adorabūt eu3. Si aūt ista
verba dicant de Assuero rege: sequit q̄ Mar
docheus induceret totū populū ⁊ ipsam hester:
ad quā dirigunt vba ꝓmissa ꝯm expositione3
eox: ad adorādū Assuex sicut deū. Qd̄ mani
feste patet falsum: qr in eodē libro dicit q̄ no-
luit flectere genu cora3 Amā: ne honorem dei
trāsferret in hominē. Hoc etiā patet p trāslatio
ne3 chaldaicā sup psal. istū q̄ autētica ē apud he
breos. Ubi. n. in hoc psalmo habem⁹ sic. Spe
ciosus forma ꝓ filijs hominū diffusa est gratia
in labijs tuis: chaldaicū sic habet. Pulchritu-
do tua messia maior: q̄3 filiox hominū: datus ē
spiritus ꝓphetie in labijs tuis. Sic ergo patet
ex ꝓdictis q̄ auctoritas que hic inducit de illo

ps. ad litterā intelligit de xpo. Itē ostendit plu ralitas psonarū in ps. 109. Dixit dns dno rc. q ad litterā de xpo est intelligēdus. Sz iudei aliq dicunt ipsum debere intelligi de Abrahā: & q Eliezer eius dispensator fecit illū ad reddendū gratias deo: de victoria quā habuit Abrahā cō tra illos reges q captiuauerat Loth nepotē suū sm q habet Gen. 16. c. Sz hoc pz falsū ex ti tulo psalmi qz nō intitulat ab ipso Eliezer: sed a Dauid. Ideo dicūt alij q est factus a Dauid: nō tn loquit de xpo: sz de āgelo suo. Vt sit sen sus. Dixit dns dno meo. i. angelo me custodiē ti. Sz hoc pz falsum: qz infra dicit. Tu es sacer dos in eternū. Sacerdotiū vo nō cōpetit ange lis. Ideo sm Nico. de li. sup epistolā ad He breos dicendū: q ad lrām est psal. fact9 a dauid loquens de xpo. Et hoc p translationē chaldai caz: qz vbi nos habem9. Dixit Dns dno meo chaldaicū sic habet. Dixit dns vbo suo. Itē ex illo qd sequit. Ex vtero aū luciferū genui te: qd nō pōt alicui cōpetere nisi filio dei. Et per has cōditōes q dicit hic vbum dei: & ex vtero & dei substātia ondit vnitas essentie: qz diuinitas plu rificari nō pōt. Per hoc. n. q dicit genitus de substātia dei ostendit distinctio psone: qz nulla res gignit seipsaz. Similiter p hoc q dicit sede ad dexteram dei. Vna. n. psona nō pōt sedere ad dexterā suipsius. Insup ostendit plurali tas psonarū Esai. 48. c. vbi dicit. Nō a princi pio in abscōdito locut9 sū ex tpe: anteq̄ fieret ibi erā. Et nūc dns meus misit me & spirit9 meus Ista sunt vba dei loquētis. Qd pz ex textu p cedenti: & similiter ex hoc q imediate subdit. h dicit redemptor tuus sanct9 israel. In hac au ctoritate loquit de datione legis: q̄ data fuit in manifesto: & de die: & audiēte omni populo vo cez dei loquētis: vt habet Exo. 19. & 20. ca. Et hoc est q dicit. Nō a principio locut9 sū in ab scondito. i. ipsa lex fuit data. Et imediate subdit Et nūc dns me9 misit me: & spirit9 ei9. Hic de9 dicit se messiā a deo & a spiritu ei9. Nūc aūt est ita q inter mittentē & missū dz eē semidistin ctio psonalis qz trinitas psonarū ē in diuinis. s. missi dei: mittentis & spūs ei9. Deū aūt missū dicim9 filiū incarnatū: deū mittentē patrē: & spi ritum ei9 spiritū sanctū. Adhuc pnunciata fuit trinitas psonarū diuinarū Esa. 6. c. vbi dicitur In anno quo mortu9 est rex Ozias: vidi dnm sedentē sup soliū excelsum & eleuatū: & ea q̄ sub ipso erāt replebāt templū. Seraphin stabāt sup illud: sex ale vni: & sex ale alteri. Et infra clama bant alter ad alterū. Sanctus: sanctus sanctus dns deus exercituū. Plena est omnis terra gloria eius. Et i psalmo dicit. Benedicat nos deus deus noster: benedicat nos de9. Vbi ter hoc nomen de9 replicatur.

Tertiū qd occurrit cōsiderandū circa tri nitatez dicit supna reuelatio. Nā i no ua lege vt dicit Alexāder i primo sum me: manifestata est trinitas psonarū nō solū sm numerū & distinctionē: sed etiā sm originem & proprietatē: que psona prima a nullo est pater: & secūda genita filius: & tertia spiritus sanctus. Vnde Ioā. prima cano. c. 5. Tres sunt qui te stimoniū dant in celo: pater verbū & spiritus sanctus & hi tres vnū sunt. Itē xps dixit Ma thei. vltimo. Euntes docete omnes gētes ba ptizantes eos in nomine patris & filij & spirit9 sancti. Iterū in baptismo christus apparuit in assumpta carne: pater in voce: spiritus sanct9 in in columbe specie: vt pz Luc. 3. c. Et Mathei 17. pater apparuit in voce: filius i assumpta hui manitate: & spiritus sanctus in nube. Sciendū autē hic sm Alexandrū in primo. summe. q ap paritio aliqñ dicit manifestatio facta in aliq effe ctu intelligibili oblato intellectui. Et sic sumitur Sap. i. c. vbi dicit. Apparet autē his q fidem habent in illū. aliquādo vo dicit manifestatio i aliqua similitudine corporali oblata imaginatio ni. Et hoc modo dicit angelus apparere i som nis. Math. 2. c. & etiaz ipse dns Danieli Da niel. 7. c. Aspiciebā in visu noctis. Et Salo moni. 3. Reg. 2. c. Tertio mō dicit apparitio manifestatio inaliquo signo sensibili represen tato sensui: siue illud signū sit visibile siue sit au dibile. Et hoc mō apparuit pater in nouo testa mento. vt pz Math. 17. & Ioā. 12. Quarto modo dicit apparitio manifestatio facta in aliq similitudine corporali sensibili oblata visui. Et sic vsitatiori modo dicit apparitio. Et sic dicit q apparitio nō solū dicit manifestatio in signo visibili: sed etiā audibili. Si autē querat quare nō apparuit spūs sanct9 in aliq voce siue signo audibili: vt etiā filius. dicit Alex. q cōgruitas fuit: vt sicut erat distinctio in psonis: ita esset di stinctio in signis exprimentib9 psonas. Vnde fili9 apparuit i rōnali creatura sibi vnita vnitate persone. Spiritus sanctus in irrationali creatu ra nō vnita sibi vnitate psone. Pater vero in voce tanq̄ in signo distincto ab vtroq3. Sz quā do spiritus sanct9 solus apparuit: tunc apparuit vtroq3 modo. s. in sono tanq̄ in signo audibili

& in

⁊ in linguis igneis tanq̄ʒ in signo visibili.
Quartuʒ cōsiderandū dicitur personaꝝ ter/
minatio. Sunt eniʒ in diuinis tres tantū pso/
ne. Sed quidaʒ arguunt cōtra sic. Quicqd est
in deo est infinitū. Sed numerus personarum
est in deo: ergo infinitus: ergo infinite persone
Ad hoc rñdet Boñ. in. i. di. 2. Qđ cū duplex
est infinitas. s. numeralis ⁊ imensitatis: deꝰ est
infinitus infinitate virtutis ⁊ imensitatis: q̄ est
infinitas pfectionis: ⁊ ideo ponēda in deo. In
finitas autē numeralis: q2 repugnat perfectio/
ni: a deo est amouenda. Nā cū deo sit attribuē
duʒ qđ nobilius est: necesse est ponere psonarū
finitatē. Primo ratione distinctionis: q2 in p/
sonis est distinctio: ergo nō cōfusio. Sed vbi ē
infinitas ibi cōfusio. Secūdo ratione ordinis:
q2 vbi est ordo: ibi est terminatio. Nā vbi defi/
cit terminatio: ibi deficit ⁊ mediatio: ⁊ p conse/
quens ordo. Sed vbi est terminatio: nō est infi
nitas; ergo si in psonis diuinis ē ordo: nō erit
infinitas. Dicimus ergo ⁊ cōfitemur tres tātū
psonas in diuinis: neqꝫ cōfundentes psonas:
neqꝫ substātiā separantes: q2 vt dicit Athana/
sius: alia est eniʒ psona patris: alia filij: alia spi
ritus sancti: sed patris ⁊ filij ⁊ spiritꝰ sancti vna
est diuinitas: equalis gloria coeterna maiestas
Qualis pater: talis filius: talis spiritus sanctꝰ.
Quintū qđ erat cōsiderandū circa trinitatē di
uinaꝝ psonaꝝ: dicit fideliū obligatio. Vbi vi/
dere debemꝰ vtrū credere explicite mysteriū tri
nitatis sit de necessitate salutis. Et rñdet Tho.
secūda secūde. q. 2. q̄ mysteriū xp̄i explicite cre/
di nō pōt sine fide trinitatis: q2 in mysterio xp̄i
hoc cōtinet: q̄ filiꝰ dei carnē assumpserit: q̄ per
grāʒ spiritꝰ sancti mūdū renouauerit: ⁊ iterꝫ q̄
de spiritu sancto cōceptꝰ fuerit. Et ideo eo mō q̄
mysteriū xp̄i añ xp̄m fuit qdē explicite creditū a
maioribꝰ: iplicite autē ⁊ quasi obūbrate a mi/
noribꝰ: ita etiā ⁊ mysteriū trinitatis. Post tp̄s
auteʒ gratie reuelate tā maiores q̄ꝫ minores te
nentur habere fidē explicitam de mysterijs xp̄i
p̄cipue quātū ad ea q̄ cōmuniter in ecclesia solē
nizant ⁊ publice. Ita etiaʒ post tempus gratie
diuulgate tenent omnes ad explicite credendū
mysteriuʒ trinitatis. Quare erigamus oculos
mentis nostre: ⁊ deū benedictū colamus hono
re debito: vt sic digni efficiamur grā eius: per
quā tandeʒ adipiscamur eternā gloriā. Amen.
Sermo. 19. de honore ⁊ reuerentia deo ex/
hibendis ⁊ debitis.

Errant grauiter

circa cultuʒ dei christiani: qui tanto
sunt reprehensibiliores: quāto veri
tas eis est magis nota. Omnis vti
q̄ꝫ natio magis reuerenter deos falsos colit: q̄ꝫ
christianus populus deū regem celi. Idcirco vt
deus nobis propitius ⁊ misericors fiat: de ho/
nore sibi debito in hoc sermone dicemus. In
quo triplex honor distinguēdus est.
Primus consistit in sacrorum locorum vene/
ratione.
Secundus in sacrarū personaꝝ existimatione
Tertius in sacrarum cerimoniarum persolu/
tione.

De primo honore deo debito: qui consistit
in sacrorū locorum veneratione.

Capitulum. primum.

Primus honor qui deo debet consistit
in sacroꝝ locoꝝ veneratione. Debent
vtiqꝫ omnes venerari loca sacra deo di
cata: ita vt in ecclesijs vnusquisqꝫ ingrediatur:
commoret ⁊ exeat cū deuotione humilitate ti/
more ⁊ reuerentia. Et hoc propter tria.
Primo ꝑpter dei maiestatem.
Secūdo ꝑpter vtilitatem.
Tertio ꝑpter exemplaritatem.
Primo debet vnusquisqꝫ venerari templa
dei ꝑpter eius maiestatē. Nā vt dicitur i ps.
Dominus in templo sancto suo. Et Apocali/
psis. 21. c. Ecce tabernaculuʒ dei cū hominibꝰ
Sed posset aliquis obijcere: q̄ nō sit aliquis lo
cus deputatus ad cultuʒ dei: quia vt dicit Act.
.7. c. Deus qui fecit munduʒ: ⁊ omnia que in
eo sunt: hic celi ⁊ terre cū sit dominus: nō i ma
nufactis templis habitat: nec manibus huma/
nis colitur indigens aliquo. Et. 3. Regū. 8. c.
Salomon dixit. Si celum ⁊ celi celorum te ca/
pere nō possunt: quanto magis domꝰ hec quā
edificaui tibi. Ad hoc respondet Thomas pri/
ma secunde. q̄stione. 103. ⁊ secunda secunde. q.
83. q̄ in adoratione dei ⁊ orationibus fiendis
duo considerari possunt. Aut deus qui colitur
adoratur ⁊ oratur. Et sic nō esset aliquis locus
ad adoranduʒ necessarius. Aut cōsiderant ipsi
homines colentes deū. Et sic determinatꝰ lo/
cus eligitur ad adoranduʒ: nō propter deū qui
adoratur quasi loco cōcludatur: sed ꝑpter ipsos
adorantes. Et hoc triplici ratione. Primo qui
deʒ ꝑ loci cōsecrationē ex qua spūalem deuo/
tioneʒ cōcipiunt orantes: vt magis exaudiant

Secundo ppter sacra mysteria: ⁊ alia sanctita/
tis signa que ibi cõtinentur. Tertio ppter con
cursum multoꝝ adorantiũ: ex quo fit oratio ma
gis exaudibilis: secunduz illud Mathei.18.c.
vbi sunt duo vel tres in nomine meo cógre/
gati: in medio eoꝝ sum. Ideo ecclesia ad diui/
nuz cultũ deputať. Ex quo multipliciter nomi/
natur. s. basilica: templũ: tabernaculũ: ecclesia:
⁊ dom⁹ dei. Primo diciť basilica: vt habetur.
di.42.c.nõ oportet. vbi dicit Archidiaconus:
q basilica diciť palatiũ regis. Basileos.n.gre
ce latine rex interpretať. Vñ basilica diciť qli/
bet ecclesia: q2 palatiũ est summi regis ⁊ regi re/
guz ministrať. Quidã tñ dixerũt ecclesias epa
les tñ dici basilicas: q2 huiusmodi reges cõsue
uerunt fundare ⁊ dotare secundũ huguitionez.
vel basilica diciť a Basileo rege grecoꝝ: q pri/
mo se fecit sepeliri apud ecclesiã secunduz Hy.
Secũdo ecclesia diciť templũ. Et secundũ Ar/
chidiaconũ templũ diciť quasi tectũ amplũ: quia
populus ibi sub vnius tecti amplitudine ꝯtineť
Et ppzie templa sunt maiores ecclesie: vel tem
pluz diciť a cõtẽplãdo: q2 hoc ibi fieri dz. Ter/
tio diciť ecclesia: vt de ꝯse. di.i.c.ecclesia. Que
interpretať collectio seu cõuocatio. Vbi diẽ Ar
chidiaconus q ideo diciť cõuocatio: q2 continet
populũ cõuocatũ a deo. Vbi aũt cõueniebat po
pulus iudeoꝝ: dicebať ⁊ adhuc diciť synagoga
que interpretať cõgregatio: q2 ad vba legis q̃
aspera erãt ⁊ dura: populus ille velut grex peco
ruz cõgregabať. Sed in catholicis adunatio
diciť ecclesia.i.cõuocatio: vbi cõuenit: q2 amo/
re spiritus sancti ad vnã fidẽ ⁊ premiũ futuri se
culi vocať. Quarto ecclesia diciť tabernaculuz
qđ est militare habitaculuz. Vñ Dauid in ps.
Trãsibo in locũ tabernaculi admirabilis: vsq3
ad domũ dei.i.ab ecclesia militante vsq3 ad ec/
clesiã triumphãtẽ. Quia.n.militia est vita hoīs
sup terrã: ideo ecclesia vbi adunať popul⁹ mili/
tans nõ habens hic ciuitatẽ manentẽ: diciť etiã
apte tabernaculũ. Quinto ecclesia diciť domus
dei: vt patet Iob.2.⁊ Math.21.c.⁊.de rel.et
vene.sanctoꝝ.c.domũ dei.li.6. Vñ.2. Para
li.c.7.post cõstructionẽ tẽpli apparuit domin⁹
Salamoni nocte in tẽplo: ⁊ ait. Audiui oratio
nez tuã: ⁊ elegi locũ istũ mihi in locuz sacrificij.
Si clausero celũ ⁊ pluuia nõ fluxerit: ⁊ mãda/
uero ⁊ pcepero locuste vt deuoret terrã ⁊ mise
ro pestilentiã in populũ meũ: cõuersus aũt po/
pulus meus: sup quo inuocatũ est nomẽ meuz
deprecatus me fuerit: ⁊ exquisierit faciẽ meã: ⁊
egerit penitentiã a vijs suis pessimis: ⁊ ego ex
audiã de celo: ⁊ propitius ero peccatis eoꝝ: ⁊ sa
nabo terrã eoꝝ. Oculi quoq3 mei erũt aperti ⁊
aures mee recte ad orationẽ ei⁹ q orauerit in lo
co isto. Elegi.n.⁊ sanctificaui locũ istum: vt sit
nomẽ meũ ibi in sempiternũ: ⁊ pmaneant oculi
mei ⁊ cor meũ ibi cunctis dieb⁹. Igitur cũ sum
ma reuerentia qlibet in ecclesijs adesse dz. Vñ
in psalto.c.domũ.diciť. Domũ dñi decet sancti
tudo: decet vt cui⁹ in pace factus est locus eius:
cultus etiã sit debita veneratione pacificus. Sit
itaq3 ad ecclesias humilis ⁊ deuotus ingressus
Sit in eis deuota cõuersatio: deo grata: inspi/
cientib⁹ placida. Et Aug.42.di.c.in oratorio.
inqt. In oratorio pter orandi ⁊ psallendi cultuz
penitus nihil agať: vt nomini huic ⁊ opera iu/
giter impensa cõcordent. Sed veh mũdo a scã/
dalis: q2 hodie in dei templis nulla seruať mo/
destia: nulla honestas: nulla religio. Quinimo
ibi abundãt risus ioci spectacula vana: ⁊ alia q3
plura nephanda. O pniciosa cõsuetudo. o dete
stabiles mores christianoꝝ maloꝝ: q tẽpla dei
ita inhabitant: quasi essent vilissima lupanaria.
Secũda ratio quare dei templa sunt merito ve/
neranda est ppter vtilitatẽ. In illis nãq3 susci/
pimus spiritualia beneficia. Ibi recipimus sa/
cramenta. Ibi sepelimur post mortẽ reseruan/
tes corpora vsq3 ad generalẽ resurrectionem.
Propterea inquit psal. Suscepim⁹ de⁹ miseri/
cordiã tuã in medio templi tui. Hinc est q ec/
clesia fundať cũ pmanentia: qua nullus eã edi
ficare põt nisi auctoritate diocesani: q dz pone/
re primariũ lapidẽ: figere crucez: designare ci/
miteriũ: ⁊ etiã petere dotẽ sufficientez assignari
sine qua cõsecrari nõ debet vt patet de cõsc.di.
i.c.nemo.⁊.c.placuit. Insup ecclesia ꝯsecrata
nõ debet reuerti ad secularẽ habitationẽ ⁊ pro/
phãos vsus.19.q.3.c.q̃ semel.⁊.c.quoniã.17.
q.vlti.c. Quesisti.extra de religiosis domibus
c.adhuc. Tertia ratio quare venerãda sunt do
minica templa diciť exemplaritatis. Nõ solum
eniz a sanctis docemur exemplo vt veneremur
dominica templa: sed offerunt se gentiliũ exem
pla q suoꝝ idoloꝝ templa diligentissime hono
rare studuerũt. Vnde valerius libro primo ru
brica de religione. recitat qualiter Fabius ga q̃
stiones audiuit in templo dictaturã amisit. Nã
nulla melodia: ⁊ nullus sonus in templo eẽ de
bebat nisi pro laude deoꝝ. Iteꝝ in rubrica de
neglecta religione narrat q quidã noie Flacc⁹
Censor existens: a quodã templo qđ erat i ciui
tate Calabrie

tate Calabrie tegulas marmoreas fecit remo/ueri et romã in ppria domo fecit portari. Propter quam causã demens fuit effectus. Insup duos filios pdidit. Qd factũ postmodum senatus reteruit et emẽdauit tegulas ad tẽplum reportari iubẽdo. Insup ibidẽ ponit: q quidam posthumus nomine: a Scipione dũ eẽt i asia: romã p militũ erario siue stipẽdio fuit missus Qui dũ in asiam reuerteret: Proserpine templũ expoliauit thesauro. Quod vt senatui fuit i timatũ stati p senatũ reuocatus: et in carcẽ clausus fuit: i quo detentus antequã examinaret sua cã crudeli morbo valde: vtpote demẽs et furiosus obijt: deacq Proserpina senatus edicto. Posthumi sibi cõfiscatũ thesaurũ suũ rehabuit Isti itaq suo mõ mirã exhiber cõtẽdebãt reuerẽtiã tẽplis falsoꝝ deoꝝ. Quãto magis et nos reuerẽter tractare debem⁹ tẽpla dei. Nã et dñs iesus xps in nullo ita seuer⁹ apparuit: sicut dũ in tẽplo inuenit vendẽtes et emẽtes: quoꝝ mẽsas euertit: piecitq pecunias: et flagello fcõ de funiculis eos eiecit a tẽplo. d. domus mea domus orationis vocabitur: vos autẽ fecistis illã speluncam latronum.

De scdo honore deo debito in sacraꝝ personarum existimatione. Cap. 2.

Ecũdus honor q deo debet consistit in sacraꝝ psonaꝝ. s. sacerdotũ existimatõe Est. n. sacerdotalis dignitas excellentior: quacũq dignitate tpali. Quod pbare possumus tripli.

Primo ratione.
Secundo auctoritate.
Tertio exemplo.

Primo ostendimus q dignitas sacerdotalis excellit oẽm dignitatem tpalem rõne: q̃ triplex esse potest.

Prima rõ dicitur significationis.
Secunda institutionis.
Tertia conditionis.

Prima rõ dicitur significationis. Nam sacerdos fm Ysidoꝝ li. 7. ethimol. dicit quasi sacer dux vel sacra dans. Rõ aũt istius duplicis iterptatõis fm Tho. in. 4. di. 24. ẽ q: per mysteriũ spũale sacerdos ẽ medius iter deũ et pplm. Nã ipse diuina nũciat et ministrat pplo. et vota ppli offert deo. Dicit et sacerdos: quasi sacra dans. Sacra aũt dare põt aliqs duob⁹ modis: vel auxiliãdo: vel sacramenta dispẽsando. Primo mõ quilibet iustus in eoꝝ sacra sua merita dat: vel cõicat alijs auxiliando iter p̃tatur sacerdos. Scdo mõ nomen sacerdotis ẽ institutũ: ad significandũ eum q sacra dat in sacramentorum dispensatõne. Et sic ille qui ẽ in gradu ordinis cõstitutus dicitur sacerdos. Et hĩ id in scripturis sacerdotes nominãtur aliquando dij aliquãdo angeli: vt dicit. xi. q. i. c. sacerdotibus. Vnde et ad Moysen de eo q ad iuramentũ deducendus ẽ dicitur. Applica illũ ad deos. i. sacerdotes. Et rursus scriptuꝫ ẽ. Dijs nõ detrahes. i. sacerdotibus. Et pphã ait. Labia sacerdotis custodiũt sciam et iusticiã: et legẽ regrũt ex ore ei⁹ q angelus dñi ẽ. Scda ratio oñdens sacerdotalez dignitatẽ dicitur institõnis Nam sacerdotiũ pcessit legem scriptã: q in veteri testamẽto primus sacerdos q iubẽte domino victimas obtulit: fuit Melchisedech: sic pꝫ Genesis. 14. c. Deinũ per sacerdotem iubente dño regia ptãs est ordinata. Vnde. 1. Reg. 8. c. dixit deus ad samuelẽ sacerdotẽ. Audi vocẽ eoꝝ. s. filioꝝ israel petentiũ regẽ: et constitue sup eos regẽ. Hinc ẽ q spũalis auctoritas terrenã ptãtem hꝫ istituere vt sit: et iudicare si bõa nõ sit. Qd pbat p aplm Paulũ dicẽtem. i. ad Cor. c. 7. Nescitis qm angelos iudicabimus quãto magis secularia. Et idẽ i. c. p venerabilẽ. extra q filij sint legitimi. et. 9. q. 3. c. nemo. et c. alioꝝ. Tertia rõ oñdens dignitatẽ sacerdotalẽ dicit pditõis. Est. n. sacerdotalis dignitas spũalis: et iõ quãto spũs nobilior ẽ corpe: tanto sacerdotalis dignitas nobilior ẽ quacũq dignitate tpali. Sicut pꝫ extra de trãslatõe epi et electi. c. iter corporalia. Scdo oñdit dignitas sacerdotalis: q̃ excedit oẽm dignitatẽ tpalẽ auctoritate. De sacerdotib⁹. n. dicit Esa. 61. c. Vos sacerdotes dñi vocabimini. Ministri dñi dei nostri dicet vobis. Et. 1. Pet. 2. c. Vos estis gen⁹ electũ regale sacerdotiũ gens scã ppls acquisitõis. Et. 96. di. c. Duo. scribit. Auꝝ nõ tã p̃ciosius ẽ plũbo q̃ regia ptãte sit ordo sacerdotalis altior. Et eadẽ di. c. qs dubitet. Quis dubitet sacerdotes xpi regũ et pncipũ oiumq fidelũ pr̃es et magros cẽseri. Propterea. 6. q. i. in c. Sacerdotes. dr. Sacerdotes q ppio ore corpus dñi cõficiũt ab oib⁹ sũt timẽdi. et. 3. q. 1. c. Nulli. Dñm crucifigũt: q eũ in suis sacerdotib⁹ psequunt. Et. n. q. 3. c. Absit. Antheri⁹ papa ait. Absit vt qcq sinistꝝ de his arbitremur q aplico gradui succedẽtes xpi corp⁹ sacro ore cõficiũt: p quos nos xpiani sum⁹ q claues rgni celoꝝ hñtes: ante iudicij diẽ iudicãt. In veteri quoq lege habetur. Quicũq sacerdotib⁹ non

obtempasset aut extra castra positus lapidabat
a ppl'o: aut gladio ceruice subiecta cōtemptū ex
piaba cruore. Et.16.q.1.c. Si clericatꝰ. Hie
ro.ait. Nō ē humilitatis mee neq; mēsure iu/
dicare de ceteris: ⁊ de ministris ecclie sinistruz
qppiā dicere. Tertio ostendit dignitas sacer
dotalis exēplo. Christianissimi.n. impatores
sacerdotes honorare sp studuerunt sicut pz de
Theodosio ipatore. De quo legitur in historia
tripta q cū apud Thessalonicā ciuitatē qdam
iudices fuissent lapidati.xi.q.3.c.cū apud thes
salonicā. idignatus Theodosius: oēs piter ius
sit interimi. Ubi septē milia sūt occisi nullo p/
cedente iudicio. Huiusmōi aūt cladem plenā
geminꝰ audiens beatus Ambrosius: cū pri
ceps venisset Mediolanū ⁊ solēniter in sacruz
voluisset itrare tēplū occurrit sanctus eps foris
ad ianuas ⁊ igredientem his sermonibus a sa
cri liminis incessu phibuit. Nescis miser ipa/
tor ppetrate a te necis quāta sit magnitudo: ne/
q; post cām tanti furoris mēs tua molē psum/
ptōis agnoscit. Sz forte recognitōem pcti phi
bet ptās imperij. Decet tn̄ vt vincat rō ptātē
Quibus igit oculis aspicies cōis dn̄i tēplum q
bus calcabis pedibus scm̄ illius pauimētū: quo
manus extendes de qbꝰ adhuc sanguis stillat i
noxius. Recede recede igit: ne scd'o pctō pri
orem neqūam augere cōtendas. His sermoni
bus impator obediens: erat.n. diuinis erudi/
tionibꝰ enutritus: ⁊ apte sciēs que sūt ppria sa
cerdotis: que regū: gemēs ⁊ deflens ad regalia
remeauit. Cūq; octo mēsiū transissent tpa ap
propinquauit natiuitatis saluatoris nostri festi
uitas. Impator aūt lamentatōibus assiduis in
palatio residens cōtinuas lachrymas icessabi/
liter expādebat. Ingressus aūt Rufinꝰ tūc ma
gister militū: ⁊ singularem apud pricipē fidu/
ciā hn̄s ⁊ videns principē in lamētatōibus p
stratū: accessit vt lachrymar cām ingreret. At il
le vehemētius igemiscens ⁊ amarissime lachri
mas fundēs: tu inqt Rufine ludis: ⁊ mea ma
la non sentis. Ego autem lamētor ⁊ gemo ca
lamitatē meā: qr seruis qdem dei ⁊ mēdicanti/
bus apta sūt tēpla dei. At Rufinꝰ ad Ambro
sium prexit. Cui ambrosius ait. Impudentiā
canū imitatus es Rufine: tāte vz necis auctor
existens. Ego dico tibi: qm̄ ipatorem igredi sa
cra limina phibebo. Hec ⁊ alia plurima Rufi
nus audiens impatori nūciauit votum Antisti
tis. At impator i media iā platea pgo iqt vt iu/
stas in faciē suscipiā cōtumelias: cūq; ad sacra
limina puenisset: i sacrā qdem basilicā nō psum
psit itrare: sz veniens ad Antistitē supplicabat
vt eiꝰ vincula resolueret: cui Ambrosius. Quā
pniam ostēdisti post tātas iniqtates: cui Theodo
sius. Tuū ē docere: meū vo suscipe: cui Am/
brosius iniūxit: vt legem cōderet: ne snia mor
tis ferri posset aio irato: sed trāsacto trigita dier
nūero: qd ⁊ fecit. Sicq; cū lachrymis ⁊ deuoti
one tēplū tādē igressus ē: i cūctis reuerēter se
habēs erga sacerdotē Ambrosium. Quid fec
constātinus d' quo ē tex.96. di.c.in scripturis
⁊.c.cōstantinus. qd reliq oēs xpiani reges vel
impatores. Omittamus oia que repetē longū
foret. Inspiciamus dn̄m ihm xp̄m: de quo di/
cit cyprianꝰ.93.di.c.dn̄s. Dominus noster ie
sus xp̄s rex ⁊ iudex: vsq; ad passionis horā ser
uauit honorē pōtificibus ⁊ sacerdotibꝰ. nā cū
leprosum mūdasset dixit eidē. Vade ostēde te
sacerdoti. Sacerdotem adhuc appellās quē sci
ebat eē sacrilegum. Itē cū a subdito i passione
alapā accepisset: nihil cōtumeliose locutus est in
psonam pontificis: sz sic magis inocentiā suā
tutus ē.d. Si male locutus sum: testimonium
phibe de malo: si aūt bene: cur me cedis. Hec
igitur ab eo huūliter ⁊ patiēter facta sūt: vt nos
humilitatis ⁊ patiētie exemplū haberemus. Sz
hodie pleriq; de illis sūt: de qbus dicit.1.q.1.
c.multi. Multi seculariū cū plus sacerdotū vi/
tā q̄ suā cōspiciūt: in magnū cōtēptōis sacror
crimē incurrūt. Magna.n. trabe vulneratos
oclos hn̄tes: festucā i alienis cōspiciūt oclis. quā
dū icaute euellē festināt in errōris foueā dilabūt

De tertio honore deo debito in sacrarū ceri
moniarum obseruatione. Caplm .3.

Ertius honor q deo debet cōsistit in sa
t crar cerimōiar obfuatōne. nā vt dicit
Tho.2.2.q.88. Deū ⁊ si n̄ rōe sm̄: rō
ne nr̄i ēt corpalr reuereri debemꝰ: tū vt p corpa
les motꝰ excitemꝰ mētē nr̄ā: tū vt deū fm verā
q; nr̄āz nr̄az honoremꝰ. Vn̄ Io. Damascenꝰ
iqt. Qr ex duplici nā cōpositi sumꝰ. s. corpali
⁊ spūali: duplicē deo honorē referre debemus
Consistit āt hic honor in tribus.

Primo in capitis inclinatione.
Scd'o in incuruatōe. Tertio i genuflexione

Prio ɔsistit honor i capitis icliatōe. Et sic
statuit ecclia: cū noiat nomē iesu i ecclia i missis
⁊ diuinis officijs oēs reuerēter iclinent caput.
Vn̄ d' cōsecra.ecclie.li.6.i.c.dcet.dr. Cōuenie
tes i ecclia nomē illd' qd' ē sup oē nomē: nomē
vz dn̄i nr̄i iesu xp̄i: exhibitōe reuerētie spūal' at
tollant

tollāt: ꝛ ita flectāt gēua mētis: qđ vł capitis icli natōe, ꝑtestēt. Scđo cōsistit honoꝛ dei i icurua tōe: ħȝ hūc vsū eccłā vt i diuinis officijs cū glīa pr̄i ꝛ filio ꝛ spūi scō dcātat i fine psalmoꝝ oēs corp⁹ icuruāt sil' cū capite. Terno cōsistit ħ ho noꝛ i gēuflexiōe. Genuflectim⁹ nāqȝ cū adora m⁹ corp⁹ xp̄i: i oib⁹ morib⁹ huiuscemōi, ꝓfitētes nos subditos đo: q ē bñdict⁹ i scła scłoꝝ. Amē

Sermo. 20. đ patiētia q̄ oib⁹ ē necessaria ꝑꝑ cōes passiōes qb⁹ isestatur humanum genus.

Er patientiam

P curram⁹ ad ꝓpositū nobis certa mē. Doctoris gētiū ꝟba sūt ista ad hebreos. 12. c. Post lapsuȝ ꝑ moꝝ pētū adō hūanū gen⁹ passi onis ē veratū: vt null⁹ vnq̄ i hac vita iueniri possit oio qet⁹. Insurgūt vndiqȝ mala vndiqȝ tēpestates vndiqȝ afflictiōes: laborioseqȝ cure. Accidūt ꝛ sepe mlta aduersa nolētib⁹ ꝛ inuitis Neqȝ aliter aduersus fortūe ipet⁹ ꝛ icursus: re pētinosqȝ mot⁹: nisi ferēdo ꝛ equo aīo tolleran do tuti eē valem⁹. Supanda aūt Virgili⁹ ois fortuna ferendo est. Hoc autē maxime operat' patientie virtus: que omnib⁹ necessaria est: sine qua succumbit mens: ꝛ deficit anim⁹: cū aliqđ sinistruȝ accidere viderit. Ꝑpropter in hoc ser mone de patientia erimus tractaturi: de q̄ tres considerationes faciemus.

Prima est de eius descriptione.
Secūda de eius determinatione.
Tertia de eius acquisitione.

Quid sit patiā: ꝛ đ mltiplici ei⁹ acceptōe. Ca. I

P Rima cōsideratio est de patiētie descri ptione: in qua qd sit patientia oñdem⁹ Et Lact. 5. li. diui. insti. aduersus gē tes: sic dicit. Patientia est maloꝝ q̄ aut inserū tur aut accidūt cū equanimitate platio. Et Tul lius in rhetorica eādē sententiā loquit' sub alijs verbis. d. Patientia est honestatis aut vtilita tis causa reꝝ difficiliū ꝛ arduaruȝ voluntaria ac diuturna ꝑpessio. Et pro ampliore declaratiōe notandū ꝙ quintuplex patientia inuenitur.

Prima est remissoꝝ. Secunda mūdanoꝝ.
Tertia stultoꝝ. Quarta hypocritarum.
Quinta virtuosorum.

Prima est patientia remissoꝝ eoꝝ. s. qbus ex officio incumbit reprehēdere corrigere vel pu nire aliena peccata: ꝛ tamē illa tollerant. Con tra quos est. c. facientis. 86. di. vbi dicit'. Faciē tis ꝓculdubio culpaȝ habet: q qđ pōt corrigere neglīgit emendare. Et. 83. di. c. cōsentire. Cō sentire videt' tractanti qui ad resecanda que cor rigi debent nō occurrit. Et eadē di. in. c. erroꝛ Erroꝛ cui nō resistit' approbat': ꝛ veritas cū mi nime defensat' opprimit'. Negligere q̄ppe cum possis ꝑturbare peruersos nihil aliud est q̄ fo uere. Nec caret scrupulo cōcessionis occulte q manifesto facinori desinit obuiare. De hac aūt vel tollerantia vel punitōne maloꝝ copiosius disputabitur in sermōe de iusticia. Secūda est patientia mūdanoꝝ eoꝝ. s. qui ꝓpter munduȝ quoscūqȝ doꝛes strenue tollerant. De qb⁹ dicit' 47. di. c. omnes. Omnes huius seculi dilecto res in terrenis his rebus fortes sunt: in celesti bus autē debiles. Nā pro tēporali gloria vsqȝ ad mortē desudare appetunt: ꝛ pro spe ꝑpetua nec parū quideȝ in laboꝛe subsistunt. Pro ter renis lucris iniurias quaslibet, tollerant: ꝛ, p ce lesti mercede: vel tenuissimi verbi cōtumelias ferre recusant. Terreno iudici toto etiā die assi stere fortes sunt: in oratione corā dño vel vnius hore momēto lassant'. Sepe nuditatē deiectio neȝ famē, p acquirendis diuitijs atqȝ honorib⁹ tollerant. Superna autē laboriose q̄rere tanto magis dissimulāt: quāto magis ea retribui tar dius putāt. hec ibi. Tertia ē patiētia stultoꝝ. s. eoꝝ q sciunt ꝙ peccādo mortaliter seruiūt dia bolo ꝛ ꝑmittunt se trahi ab illo de peccato i pec catuȝ. Quibus dicit Paulus. 2. ad Cor. xi. c. Libenter suffertis insipientes: cuȝ sitis ipsi sa pientes. Sustinetis. n. si qs vos in ꝟuitutē re digit: si qs deuorat: si qs accipit: si qs extollit': si qs in faciē vos cedit. Quarta ē patientia hy pocritaꝝ de qbus dicit' Math. 6. Extermināt. n. facies suas: vt pareant hominib⁹ ieiunantes

Quita ē patiētia virtuosoꝝ. De q̄ dic' Aug. in li. de patiētia. Virtus animi q̄ patientia dici tur: tā magnū donū dei est: vt etiā ipsius q̄ no bis eā largit' patiētia ꝑdicet'. Et đ hac xp̄s Luc. 21. c. In patiā vr̄a possidebitis aīas vr̄as. Et iacob⁹. 1. c. Patiā op⁹ ꝑfectū hȝ. ꝛ. 2. ad Cor. 6. c. In oib⁹ exhibeam⁹ nosmetipos sic dei mi nistros i mlta patiā. Et ad eph. 4. cū patiā sup portātes iuicē. Et. 1. ad cor. 6. Sectare iusticiā pietatē fidē charitatē patiaȝ. Hui⁹ āt offm̄ ē cō ꝟuare bonū rōnis ꝯtra iusticiā ne. s. rō tristicie succūbat. nā ꝟtutes morales ordināt' ad bonū iquātū cōꝟuāt bonū rōis cōtra ipet⁹ passionuȝ Int' alias autem passiones tristicia efficax est ad impediendum bonum rationis: secundum illud Eccl. 30. Multos occidit tristicia. Nec

Tho. sa se. q. 136. ppea dixit Lucan⁹. Gau/
det patiētia duris. Nōndū tn̄ q̄ aliō ē passionē
⁊ afflictōez i aduersitatib⁹ nō sentire: aliō ū suf
ferre: q bō ē āgustias ⁊ tribulatōes sētit: s; si nō
ē ꝟtuosus ⁊ fortis aio i passione deficit: ⁊ mul
ta: aut cogitat: aut loqtur: aut opatur q̄ nō con/
ueniūt. Qui ꝟo ꝟtuosus ē: ⁊ si vt bō adner/
sa sentiat: tamē in dolore modū adhibet: ⁊ mē/
surā seruat atq; modestiā. Propterea igt Se
neca de consolatōe ad paulinū: nō sentire mala
sua nō ē hominis: non ferre non ē viri. ⁊ Tul
lius li. 2. de oratore. Magna laus ⁊ admirabi
lis videri solet: tulisse casus sapiēter aduersos:
non fractū esse fortuna: retinuisse in rebus aspe
ris dignitatem.

De quinq; in qbus debet vnusqsq; esse pa/
tiens. Capitulum secundum.

s Ecūda consideratio de patiētia dicitur
determinatio. Dz nāq; bō determina
te eē patiens maxime in quinq;. v;.

Primo in contumeliarum illatione.
Secūdo in tpalium bonorum perditione.
Tertio in carorum amissione.
Quarto in corpis flagellatione.
Quinto in voluntaria operatione

Primo dz bō esse patiens in cōtumeliaru;
⁊ iniuriaꝝ illatōe. Solent nāq; hoies nequā ⁊
mali molestare bonos: nūc detrahēdo: nūc cō/
uinando: nūc contumelias iferendo. Ibi ꝟtus
ē vbi boni patiēter sciūt sufferre. Quoniam vt
dicitur. 23. q. 4. c. tu bonus. Tu bonus tollera
malū. Et idez in. c. tollerādi. ⁊ in. c. Qui secū
dū carnē. In. c. ꝟo. Nec aūt vita. Greg. au
Si boni estis: q̄; diu in hac vita subsistitis: eq̄/
nimiter tollerate malos. Nā quisq; non tolle
rat malos: ipe sibi p ipatiētiā testis ē: q̄a bon⁹
non ē. Abel eni esse renuit: quem Cayn mali
cia non exercet. Et Lact. in. 5. li. diui. isti. Nō
enim minus malū est referre iniuriā q̄; inferre
Nam vnde certamina iter hoies contentiones
q; nascitur: nisi q̄ iprobitati opposita ipatiētia
magnas sepe cōcitat tempestates. Q̄ si patiē
tiam qua ꝟtute: nil melius: nil in homie digni
us iueniri pōt: iprobitati opposueris: extingue
tur ꝓtinus tanq̄; igni aquā supfuderis. Sinau
tē ꝓuocatrix illa ipatientia iprobitatem sibi cō/
parē nacta ē: tn̄ excitabilius incēdiū vt id non
flumē aliquod: s; cruoris extinguat effusio: ma
gna itaq; patiētie rō ē: quā sapiēs auget bono
uiro. Ut. n. nihil maloꝝ fiat h̄ sola efficit. Que
si decī oibus nullū scelus: nulla fraus in rebus
humanis erit. Spectat vtiq; ad magnanimita
tem quod nōnulli a´ribūt ad vtilitatez. s. ferre
patiēter ⁊ equo aio ꝟbera contumeliosa. Con
tra quos ē dictū Senece li. ō clemētia. vbi igt
Magni animi ꝓprium ē iniurias atq; offensi
ones spnere. Et idē i li. de ꝓuidētia. Marcet si
ne aduersario ꝟtus. Tūc appet quāta sit: quan
tūq; polleat: cū qd possit patiētia ostēdit. ⁊ Sa
pies ꝓuer. 16. c. Melior ē patiēs viro forti: ⁊
q dn̄atur animo suo: expugnatore vrbiu;. Ex
hoc laudat patiētia magnoꝝ viroꝝ atq; poten
tum: q patiētes fuerūt ad ferēdū iniurias. Scri
bit nāq; Seneca ō Antigono rege: q̄ cum au
diss; quosdā: q cū nō videbāt de se male loquē
tes: accessit ad eos ⁊ dixit. Nunc maledixistis
Antbigono: cui⁹ occasione i has miserias inci
distis: mō aūt bene optate ei qui vos ex hac vo
ragine eduxit. Nec āpli⁹ eis dixit. Dicit etiā in
Policratone. q̄ Aristipp⁹ cuidā maledicēti si/
bi phs patiēs respondit. Tu lingue tue: ⁊ ego
auriū meaꝝ dn̄s sum: ⁊ ibidem narrat q̄ Xe/
nophon phs de se maledicēti respondit. Tu di
dicisti maledicere: ego maledicta cōtēnere. Ibi
dem habet de octauiano: q cū eidem descendē
ti rome p sacrā viam: desparus qdam diceret.
o tyrāne: rn̄dit. Si essez non diceres. Nec am
plius de verbis eius curauit. Fert adhuc ibi/
dem: q̄ simillimus qdam adolescēs Octauia/
no vrbē intrauit. Quem Augustus ad se ad/
ductū interrogauit. Dic mihi adolescens. Fu/
it nūq̄; mater tua rome. Negauit ille nec con
tent⁹ adiecit. Sed pater meus. Ioci itaq; aspe
ritate vrbana notinam oium ⁊ familiaritatez si
bi cōciliauit. Ibidem adhuc fertur illud quod
scribit aug. 4. li. ō ci. dei ō magno Alexādro.
Qui cū reprehenderet piratam quendam di/
cens: cur mare habes infestum. Ille libera vo
ce respondit. Quid tibi: vt tu orbem terrarum
S; q̄ id ego vno nauigio facio: latro vocor: q̄
tu magna classe: diceris impator. Si sol⁹ ⁊ ca/
ptus sit Alexāder latro erit: ⁊ multa alia cōtra
Alexādrū ꝓtulit aiose. Mirat⁹ Alexāder con
stantiā hois honorauit eū: iussitq; cōscribi mi/
litie. Silr narrat ibi q̄ Anthigon⁹ pedagog⁹
cytharā Alexādri magni fregit abiecitq; dicēs
Etati me iā regnare couēit: vt ea q̄ i corpe re/
gis voluptatē luxurie dāt domineris. Q̄ ō ille
patientissime tulit. Quib⁹ exēplis appet: nō vi
le eē neq; vitupabile: imo magnificū egregiu;
atq; decorū illatas iniurias despicere. Scdo
dz bō eē patiēs in tpalium bonorū pdītiōe: vt
nō subruat

nō subruat animus: neq3 desperet si quādoq3
hec fortune bona: vt honor dignitas potentia
diuitie similia & dimi uant. Propterea laudat
Anaxagoras: qui nō est cōtristatus quando in
patriā rediens possessiones suas desertas & dis
sipatas inuenit. Et Bias priencus letanter re
spondit his q eū interrogarunt: qd secū ferebat
cū fugiebat de patria: quā inuaserant hostes.
Omnia mea mecū porto: de quib⁹ mentionē
feci in sermone de auaricia: siue de cōtemptu di
uitiarum in q̄dragesimali. Tertio d3 esse hō pa
tiēs in suorum carorū seu propinquorum amissione
nā sunt multi q propter mortē suorum nullū habēt
modū. Indignant deo: & seipsos cōmittūt cō
sumendos dolori. Pro quib⁹ dicit Seneca de
consolatione ad Paulinū. Quid tā humile ac
muliebre est: q̄3 cōsumendū se dolori cōmittere
nos autē nō interdicimus eis: qn p suis mor
tuis quadā pietate ducti doleant & lachrimētur
fleuit Joseph sup patre suo mortuo vt dr Ge
ne. vltimo. c. Et abrahā fleuit sup Sarra mor
tua post. 126. annis vite sue. Gen. 23. ca. fleue
runt & patres antiqui p morte suorum. Et xps la
chrymatus est: cū lachrymātē vidit Magdale
nā3 p fratre mortuo. Joā. xi. c. & Vgo beata do
luit & fleuit in morte xpi: damnam⁹ superabūdā
tiā3 doloris: q̄ videt quandā desperationē ptē
dere: quapropter paulus. 1. Thessalonicēses:
4. c. ait. Nō cōtristemini sicut & ceteri q spē nō
habent. & .13. q. 2. c. vbicūq3 hec autē. & c. habēt
& c. q diuina vocatōe. cōfirmat qd dicim⁹ hinc
Hiero. ad Tyrasiū ait. Charitatis tue scripta
pcepi: in qb⁹ animū tuū dolore cōmotū de filie
dormitione cognoui: nō aliud in te admiratus
su3 q̄3 xpiani pectoris abste virtutē ablatā fuisse
Stupeo murū fidei penetratū vulnerib⁹ orbita
tis: quē sopire debuerat spes resurrectōis & re
gni celestis. Resurgere credim⁹ mortuos no
stros & plangim⁹: qd facerem⁹ si mori nō pci
peret de⁹. Voluntas ei⁹ vtiq3 sola sufficeret ad
solatiū: cui nullū iubemur affectū pponere. hec
ille. Propterea. Valeri⁹ maxim⁹ lib. 5. rubri.
de parentib⁹ qui obitā filiorum forti aio tulerunt:
laudat Anaxagorā: q audita morte filij respon
dit nūcio: nihil iexpectatū aut nouū nūcias: ego
eni3 illū ex me natū: mortalē esse sciebā: & sicut
nemine3 mori solere qui nō vixerit: sic nec ali
quē viuere q moriturus nō sit. Quarto debet
vnusq3 esse patiens in corporis flagellatōe:
cū corpus egritudinib⁹ & infirmitatib⁹ aggraua
tur: sicut de beato Francisco legim⁹: de q̄ dicit
dñs Bon. in legēda magna: cū duris corpo
ris angeret doloribus: illas suas angustias nō
penarum censebat nomine sed solatiorum: dū autem
semel grauius solito dolor vrgeret aculeis qui
da3 frater simplex dixit ad eū: frater hora dñm
vt mitius tecū agat. Manū eni3 suā plus debi
to sup te grauare videt. Quo audito vir sanct⁹
cū eiulatu exclamans ait. Nisi noscerē in te sim
plice3 puritatē: tuū ex nūc abhorrerē cōsortiu3:
qr ausus fueris circa me diuina iudicia reprehē
sibilia iudicare. Vt l3 totus eēt attritus grauis
plixitate languoris: pijciens se in terrā ossa de
bilia duro casu collisit & deosculans humū: gra
tias inqt tibi ago dñe deus de omnib⁹ his do
loribus meis: teq3 mi dñe rogo: vt cētuplu3 si
tibi placuerit addas: cū tue sancte volūtatis ad
pletio sit mihi cōsolatio semp plena. Quin
to d3 esse vnusq3 patiens in voluntaria opa
tione: in ieiunijs orationib⁹ vigilijs & discipli
nis: alijsq3 operib⁹ virtuosis: cū pmiū illorū sit
eterna vita. In omnib⁹ autē vnusq3 memor
esse debet illius patiētissimi Job: q in omni ad
uersitate sua: in dāno rerum: siue in morte repen
tina filiorum siue in plagis & vulnerib⁹ corporis sui
solitus erat dicere. Dñs dedit dñs abstulit: sic
dño placuit ita factū est: sit nomē dñi bñdictu3.

Quod quinq3 sunt regule ad acquirēdā patiē
tiam. Capitulum. 3.

Tertia cōsideratio est de patientie acqui
sitione. In qua dicēdū est quomō pa
tientia pōt acqri: & ad hoc notande sunt
quinque regule.
Prima dicit recogitatio.
Secunda melioratio.
Tertia premiatio.
Quarta auxiliatio.
Quinta exemplatio.

Prima regula dr recogitatio. Quādocūq3
qs sentit aduersa multa imminere sibi recogitare
d3 peccata q̄ cōmisit: & dicere illud Michee. 8.
c. Irā dñi portabo qm peccaui ei. Sic faciebāt
fratres Joseph qñ venerūt i egyptū: & Joseph
loquebat cū eis: & ipsi nō cognoscebāt eū: & di
cebāt: frater vester vn⁹ ligat in carcere: vos aūt
abite & fratrē vrm minimū ad me adducite. At
illi lingua hebraica credētes nō intelligi ab Jo
seph dicebāt adinuice3: merito hec patimur qr
peccauim⁹ in fratrē nostrū videntes angustiam
aie illi⁹ cū deprecaret nos: & nō audiuim⁹: Jde
circo vēit sup nos ista tribulatio. Scda regu
la dr melioratio. Quādocūq3 qs tribulatiōib⁹

quatur vt patiens fiat ꝯsideret ꝙ deꝰ in hac vita
sepius vexat quos amat: ⁊ omnia in meliꝰ iter/
pretat. Vñ Job.5.c.dicit. Beatus hõ q corri
pit a dño: increpationẽ ergo eiꝰ ne reprobes: ⁊
sapiens ꝓuer.3. Disciplinam dñi ne abijcias:
nec deficias cũ ab eo corriperis. Quẽ.n. dili/
git dñs corripit: ⁊ quasi pr̃ i filio cõplacet sibi.
Solet.n.tribulatio satis ꝓdesse anime ad illu/
minandũ eã: atq; ad superãdas mũdi ⁊ carnis
blanditias. Vñ Lact.in.2.lib. diuinarũ instit.
ait. Tunc maxime deꝰ ex memoria hominũ ela
bitur: cũ beneficio eius fruentis honorẽ diuine
indulgentie dare debẽt. At vero siq̃ necessitas
grauis ꝓsserit: tunc dñi recordant̃: si belli ter/
ror infremuit: si morborũ pestifera vis incubit:
si alimẽta frugibꝰ longa siccitas denegauit: si se
ua tẽpestas: si grãdo ingruit: ad deũ ꝯfugiunt:
a deo petit̃ auxiliũ deꝰ vt subueniat orat̃. Si qs
in mari vento seuiente iactat̃: hunc inuocat. Si
qs aliq̃ vi affligat̃: hunc petiꝰ iplorat: si qs ad ex
tremã medicãdi necessitatẽ deductus victũ ꝓci/
bus exposcit: hunc solũ obtestat̃ p eiꝰ diuinũ at/
que vnicũ nomẽ hominũ sibi misericordiã q̃rit
hec ille. Et Hiero. tribulationis vtilitatẽ p exẽ
pluz quoddã explicat in epistola ad Rusticum
monachũ.d. Grecus adolescens erat in ceno
bio: q nulla abstinentia: nulla operis magnitu
dine flãmã poterat carnis extinguere. Hũc pi/
clitantẽ pater monasterii hac arte preseruauit.
Imperat cuidã viro graui vt iurgijs atq; ꝯui
tijs insectaret̃ hominẽ: ⁊ post irrogatas contu/
melias primꝰ veniret ad q̃rimonias. Vocati te
stes: ꝓ eo loquebant̃ q cõtumeliã fecerat. So/
lus pater monasterij defensionẽ suã callide op/
ponere studuit: ne abũdãtiore tristicia absorbe/
retur frater. Quid plura. Ita ãnus deductꝰ ẽ.
Quo expleto interrogatus adolescẽs sup pristi
nis cogitationibꝰ si ita adhuc moleste sustineret
pape inq̃t. Mihi viuere nõ lz: ⁊ fornicari libet
Tertia regula ad acquirendã patientiaz dicit̃
premiatio. Quãdocũq; qs deficere videret ani
muz in tribulatiõe: aut in laboribꝰ ꝓpter deũ su
sceptis: statim subleuari debet ad illã mercedez
vberrimã ⁊ copiosaz: q̃ repromittit̃ nobis i ce/
lis. De qua xp̃s dicebat Math.5. Beati estis
cũ maledixerint vobis homines: ⁊ ꝓsecuti fue/
rint vos: ⁊ dixerint omne malũ aduersum vos:
mentiẽtes ꝓpter me. Gaudete ⁊ exultate: quo
niã merces vestra copiosa est in celis. Sic Ste
phanus cũ esset inter eos q ꝓsequebant̃ ipsum:
intendens in celũ vidit gloriã dei. Quarta re
gula dicit̃ auxiliatio. Quãdocũq; quẽ aliquis pre
mitur multis angustijs: sciat deũ astare sibi: vt
ei succurrat: vel vt patientiã tribuat: dũmõ ipse
auxiliũ eius postulet. Ideo Dauid in ps̃.36.
ait. Iuxta est dñs his qui tribulato sunt corde.
Est de hoc exẽplũ magni Antonij: q post mul
ta etiã verbera: q̃ a demonibꝰ fuerat passus vi/
disset in splendore quodã mirabili dñm iesum
xp̃m dixit ad eũ. Vbi eras bone iesu: vbi eras
Quare a principio non fuisti vt me iuuares et
vulnera mea sanares. Cui dñs Antoni. h erã
⁊ meo auxilio certamẽ superasti. Amodo autẽ
qr viriliter dimicasti: in toto orbe faciã te nomi
nari. Quinta regula ad acquirendã patien/
tiaz dicit̃ exẽplatio. Quãdo aliqs cupit habere
patientiã: vltimũ est remediũ intueri sanctorũ
exẽpla ⁊ potissimũ dñi nostri iesu christi. De q̃
petrus prima epistola.c.2.dicit. Christus pas/
sus est ꝓ nobis: vobis relinquens exemplũ. Et
Paulus ad Hebreos.12.ait. Recogitate euz
q sustinuit talẽ a peccatoribꝰ aduersus semetip/
sum ꝯtradictionẽ: vt nõ fatigemini animis ve
stris deficientes. Que nã patientie exẽpla non
inueniunt̃ in xp̃o. Vide illũ.o aĩa in cruce nu/
datũ. Vide ⁊ ꝯtemplare diligenter. Si te gra
uatã sentis infirmitate corporis: audi illũ dicen
tez tibi. Et ego pro tua salute a plãta pedis vsq;
ad verticẽ totus sum vulneratus. Si dixeris ei
Heu iniuste accusor inique criminor ab emu/
lis meis: rñdebit tibi. Et ego q deꝰ sum factus
hõ iustus sanctus pius sapiens mũdus ⁊ ipollu
tus: vocor samaritanꝰ seductor malefactor bla/
sphemus: ⁊ velut ꝓditissimꝰ reus: in medio la/
tronũ crucifigor. Si ꝯquesta fueris de paupta
te ⁊ ille clamabit. O aĩa mea sustine patiẽter qr
⁊ ego amore tui in tãta sum pauptate ꝯstitutus
vt nõ habeã vbi caput reclinẽ in cruce. Sitiui:
at aque mihi guttula denegat̃. Et tandez nihil
inueniri põt: in quo nos patiamur pro amore
crucifixi: q̃n magis in illo patiat̃ ipse ꝓ amore
nostro. Propterea Aug.i lib. de ꝯflictu vitio
ruz ait. Si passio redẽptoris ad memoriã reuo
catur nihil tã durũ est qd nõ equo aĩo tolleret̃.
Parua.n.toleramꝰ si recordemur qd biberit
ad patibulũ q nos inuitat ad celũ. ille.n. oppro
bria irrisiones cõtumelias alapas sputa flagel/
la coronã spineã crucẽq; sustinuit. Et nos mi/
seri ad nostrã cõfusionẽ vno s̃mone fatigamur
vno ṽbo deijcimur. h ille. Quare ꝓcuremꝰ fer
uenter: vt acquiramꝰ patientiã: p quã deꝰ largiet̃
nobis h grãz: ⁊ i futuro sempiternã gl̃iã in q̃ ẽ
bñdictus

bñdictus per eterna secula seculoꝝ. Amen.

Sermo de morte.

Morte morieris

Gen̄.2.c. Existimaui sepenumero nihil tā vtile anime rōnali esse posse ad fugā vitioꝝ q̄ frequēs memoria mortis. Propterea sapiens Ecc.7.ait. In oibus opib⁹ tuis memorare nouissima tua: ⁊ in eternū nō peccabis. Et Hiero.ad Paulinū. Facile cōtēnit omnia q semꝑ cogitat se moriturū. Et idē ad Cyprianū dicit. Qui.n.quottidie recordatur se esse morituꝝ cōtemnit p̄sentia: ⁊ ad futura festinat. Et idē ad Heliodoꝝ de vita nepotiani. Platonis sentētia est oīum sapiētū vitā meditationē esse mortis. Seneca ad Lucillū ait. Nihil eque tibi ꝓderit ad cōtempantiā omniū reꝝ q̄ frequens cogitatio breuis huius incerti itineris. Et idē ad eundē in epistola ait. Molestū est iniquis mortē añ oculos habere. ista tā seni q̄ iuueni dꝫ esse ante oculos.h ille. Cū igit̄ mortis memoria sit tante vtilitatis. Idcirco in presenti ſmone de ipsa morte tria sunt cōtemplanda mysteria.

Primū de sua ferocitate.

Secundū de sua dubietate.

Tertiū de sua crudelitate.

De mortis ferocitate.

Primū mysteriū est de mortis ferocitate. Circa qd̄ nota triplicē ferocitatem.

Prima cōtra primos homines.

Secūda cōtra peccantes.

Tertia cōtra totū mundū.

Prima ferocitas dicit̄ cōtra primos hoies quos ipsa interemit ⁊ pstrauit. Nā a principio cōditōis humane in statu innocētie erāt hoies immunes a lege mortis. Vnde Aug.in.13.li. de ciui.dei ait. Fatēdū est primos hoies ita fuisse institutos: vt si nō peccassent: nullū gen⁹ mortis experirent̄. Sꝫ eosdē primos peccantes ita fuisse morte mulctatos: vt qcqd eoꝝ stirpe fuisset exortū eadē pena teneret̄ obnoxiū: pro magnitudine qppe culpe illi⁹ naturā dānatio mutauit i peius: vt qd̄ penaliter p̄cessit in peccātib⁹ hoib⁹ primis naturaliter sequeret̄ in nascētib⁹ ceteris. Idē in libro de baptismo paruuloꝝ ait Fiebat ordo iusticie: vt sicut aīa dño suo ita corpus ei obediret.h ille. Et eccl.15. Ante hoiēs vita ⁊ mors. Et in eodē.c. Deus ab initio cōstituit hominē: ⁊ reliquit illū in manu cōsilij sui Et Origenes sup Leuiticū.9.c. Si hō ab initio elegisset vitā: nūq̄ humanū gen⁹ mortalē conditionē teneret. Vñ de⁹ ꝓpter peccatū dixit Ade. Quia audisti vocē vxoris tue: dico tibi q: in sudore vultus tui vesceris pane tuo: donec reuertaris in terrā de qua sumptus es: q: puluis es ⁊ in puluerē reuerteris. Gene.3. Et hec omnia ꝓpter peccatū. Heu q̄ grauis fuit illa culpa: q̄ imperio mortis omnes subiecit: sed potissime primos parentes: nā ꝑ errorē inobedientie sue: mortē quā deus nō fecerat sibi inuenerūt. Iuxta illud Aug.in.i.ꝓnosticō dicētis. Vide mortē nō a deo sed per errores intus venisse hominib⁹ in paradiso delitiarū positis. Cui etiā cōuenit illud qd̄ scribit̄ Sap.2.c. Deus mortē nō fecit: sed impij manibus proprijs accersierūt eā. Sed circa hoc dubitari potest: q̄ cū deus dixerit Ade Gen̄.2. Quacūq̄ hora comederis: morte morieris: non tamen hoc videt̄ verū: q: nō illa die mortui sunt Ad hoc respondet Nicolaus de lira in expositione sup Gen̄. q̄ illa verba sic habent exponi. Morte morieris idest moriendi necessitatē incurres: quia gustato ligno nō statim mortu⁹ est: sed cepit ad mortē tendere. Et Aug.super Gen̄. sic ait. Morte morieris: idest morti obligatus eris: vel mortis reatū incurres. Vnde ⁊ in alio loco idē ait. Quāuis annos multos post vixerunt: illo tamē die mori ceperunt quo mortis legē qua in seniū veterascerent acceperunt. Data est ergo potestas morti ejiciēdi illos ꝓpter eoꝝ culpā. Et q: necessaria erat humani generis multiplicatio: viuendi tēpus in longū ꝑcessū est: quod tamē a morte deuictū ⁊ debellatū est. Et quid profuit illis longa vita: quib⁹ omnino mors est subsecuta. Audiam⁹ qd scriptura dicat Gen̄.5. Vixit Adā.130.annis: ⁊ genuit filiū ad imaginē ⁊ similitudinē suā: vocauitq̄ nomē eius Seth. Et facti sunt omnes dies Adā postq̄ genuit Seth.800.anni.genuitq̄ filios ⁊ filias. Et factū ē omne tempus quo vixit Adā.930.āni ⁊ mortu⁹ est. Vixit q̄q̄ Seth.105.ānis: ⁊ genuit Enos. Vixitq̄ seth postq̄ genuit enos.807.ānis: genuitq̄ filios ⁊ filias. Et facti sunt oēs dies Seth.912.annorū ⁊ mortu⁹ est. Vixit vero Enos.90.ānis ⁊ genuit Cynan.post cui⁹ ortū vixit.815.an.⁊ genuit filios ⁊ filias. Factiq̄ sunt omnes dies Enos.905.āni.⁊ mortu⁹ ē. Vixit q̄q̄ Cynā.70.an.⁊ genuit Malaleel.et vixit Caynā post q̄ genuit Malaleel.840.an.⁊ genuit filios ⁊ filias. Et sic de oib⁹ alijs a ꝑncipio vsq̄ ad finē

incipientibus. Si vero aliqs incredulus dubi
taret quõo fuerit illud possibile vt vita illoꝝ sic ꝓ
traheret in longũ. Respenderi põt sm̃ Nico.
de lira. hoc fuisse pluribus de cãis. Prio ex
bonitate conditionis vel cõplexionis primoꝝ
parentũ. Fuerũt. n. a deo imediate formati ⁊ per
consequẽs fuerũt optime cõpositõis: ⁊ sic ad lõ
giorẽ vitam dispositi. Et illa bonitas cõplexio
nis magis venit ad hoĩes propinquos illiꝰ tp̃is
q̃ȝ ad remotos tp̃is moderni. Secũda rõ su-
mitur ex mõ viuẽdi: q2 tẽpate viuebant. Ter
tia rõ sumitur ex bõitate nutrimẽti q2 an̄ diluui
um nascẽtia terre erãt meliora q̃ȝ postea: q2 iun
dario diluuij fuit ꝓ maiori pte ex aquis oceani
Aque aũt salse iducũt sterilitatẽ ⁊ reddũt terre
nascẽtia peiora: ex qbus abbreuiat vita homis
Quarta rõ ẽ ex scia ade: q formatus fuit in ꝑ
fectõe scie: ⁊ iõ cognouit ꝟtutes herbaꝝ fructu
um ⁊ lapidũ que faciũt ad conseruandã sanita-
tẽ: ⁊ vitã ꝓlongandã. Quinta rõ ẽ ex dispõ
ne diuia hoc ordinãte: vt ꝑ longũ tp̃s cito mul
tiplicaret humanũ genus. Hec Nico. de lira.
Quãuis igĩ primi hoĩes tam diu supuixerunt
scia ꝓdiu: fortitudine corpis bene dispositi: nõ
potuerũt tamẽ mortis ferocietatẽ repellere con
tinuit illos ⁊ oẽs mortui sũt. Quod vtiqȝ nobis
in exẽplum eẽ põt: vt vite huiꝰ erũnam cogno
scamus. Hoc ẽ qd̃ Hiero. ad Heliodoꝝ d̃ vi
ta Nepotiani ait. Debemus ⁊ nos aio ꝓmedi
tari quod aliqñ facturi sumꝰ: ⁊ qd̃ velimꝰ noli-
mus: longiꝰ abesse nõ põt. Nã si noningentos
excederemus annos velut ante diluuium viue
bat genus humanũ: ⁊ Mathusalẽ nobis tp̃us
donaret: tamẽ nihil eẽt ꝓterita longitudo: q̃ eẽ
desisset. Et. n. inter illũ q vixit decẽ ãnis: ⁊ il-
lũ qui vixit mille: postq̃ȝ idem finis vite aduer-
nerit ⁊ inrecõsolabilis mortis necessitas transa
ctũ omne tñdem ẽ: nisi q̇ magis senex onustiꝰ
peccator falsẽ ꝑficit. O prima queqȝ dies mise
ris mortalibꝰ cui. Prima fugit subeũt morbi
tristisqȝ senectus. Et labor ⁊ dire rapit inclem̃
tia mortis. hec ille. Que omnia sic dicta intelli
gas: vt sicut longitudo vite oẽs illos prĩcs vi-
ros non excusauit a morte: sic nec breuias vite
tue ẽt dilata ad multos ãnos te excusabit: quia
morte morieris. Scd̃a ferocitas mortis ẽ cõ
tra peccantes. Nam sepenumero ip̃os inuadit
subito: ⁊ in breui morula absorbet eos. Et licȝ
multa accidãt per nãm que labilis est: ⁊ vt pluri
mũ humane vite contraria: verũtamẽ mortali-
tates ⁊ pestilẽtie aduentũt sepe ⁊ sepius iudicio

dei: in qbus nõ sine grãdi terrore oẽs aspiciũt
mortis dñium ⁊ ptãtem. Et q̇ hec ꝟa sint ꝓ-
bat ex testificatõe scripturaꝝ. Et ꝓmo sumi po
test illud testimoniũ Numeri. xi. vbi narrat q̇
cũ pp̃ls israel eẽt in deserto nõ cõtentus cibo ce
lesti. s. mãna qd̃ pluebat illis deus de celo: desi
derãs carnes pisces cucumeres pepones cepe
⁊ allia: dñs pluit conturnices ĩ castris eoꝝ. Et
cũ adhuc carnes essent in ore ipsoꝝ ecce furor
domini cõcitatus ĩ populũ: ꝑcussitqȝ euȝ plaga
magna. Scd̃m testimõiũ habet Numeri. 14
Nã cũ populus ille murmurasset cõtra dñm:
dixit dñs ad Moysen. Vsquequo detrahet mi
hi pp̃lus iste Quousqȝ nõ credẽt mihi in oibꝰ
signis que feci corã eis. Feriam ergo eos atqȝ
consumã pestilentia. Qd̃ fcm̃ fuissȝ nisi Moy
ses orasset ad dñm: vt dimitteret eis. Tertiuȝ
testimoniũ habet Exodi. xi. vbi narratur q̇ no
cte media ꝑcussit dñs egyptum plaga magna:
⁊ iterfecit omne primogenitũ in terra egypti a
primogenitis Pharaonis q sedebat ĩ solio vs-
qȝ ad primogenitũ captiue: que erat in carcere:
⁊ oẽ primogenitũ iumẽtoꝝ Surrexitqȝ Pha
rao in nocte ⁊ oẽs serui eius oẽsqȝ egyptij: ⁊ or
tus ẽ clamor magnꝰ. Neqȝ. n. erat domus ĩ q̃
nõ iaceret mortuus. Quartũ testimoniũ est ĩ
Leuit. 16. c. vbi dñs. d. Si nolueritis recipere
disciplinam: ⁊ ambulaueritis ex aduerso mihi
ego quoqȝ cõtra vos incedã ⁊ ꝑcutiã vos septi
es ꝓpter pctã vestra: iducãqȝ sup vos gladiuȝ
vltorem federis mei. Cũqȝ fugieritis in vrbes
imittã pestilentiã in medio vestri. Quintuȝ
testimoniũ ẽ vlt. c. secũdi li. Reg. ⁊. 2. Paral.
21. vbi legit q̇ ꝑcussit dñs pestilẽtia isrl̃ a Dan
vsqȝ ad Bersabee ⁊ mortui sũt ex pp̃lo. 70. mi
lia virorum. Sextum testimonium capit ex
comminatione quã fecit dominus per Ezech.
7. c. Ira mea igt sup vniuersũ pplm. Gladius
foris pestis ⁊ fames itriseꝰ. Qui ĩ agro ẽ mor
te morietur: ⁊ q in ciuitate sũt pestilẽtia ⁊ fame cõ
sumabunt. Septimũ testimoniũ capit a Iu
stiniano ĩ autẽn. vt nõ luxuriẽtur cõtra naturã
vbi ait. Propter ista duo. s. pp blasphemiã ⁊
pctm̃ cõtra nãm fames pestilentie ⁊ terremotꝰ
fiũt. Idẽ filr in glo. 32. q. 7. c. flagitia. Oc-
tauũ testimoniũ est in historia eccl̃iastica. In q̃
narrat q̇ Maximianꝰ ipator ductꝰ diabolico
spũ fecit cõponere carmia blassemijs plẽa cõtra
iesũ xp̃m ⁊ scõs: eaqȝ scribi mãdauit ĩ tabulis.
Iussitqȝ ꝑ singulas vrbes ⁊ villas ⁊ agros de
ferri: faciebatqȝ ea cãtari. Altissimꝰ aũt tm̃ scelꝰ
inultum

ĩmultū remanere noluit: ſʒ tāto rigore in pplm
blaſphemū peſtilentiā miſit: vt comedēdo ⁊ bi
bēdo ſola ſternutatōe morerētur. Jpe aūt Zida
ximian⁹ dolore graui percuſſus ſpm̄ exalauit.

Nonū teſtimoniū ē in legēda ſcōꝝ in vita btī
Gregorij in tractatu de letanijs: vbi refert̄ ꝙ
ꝓpter comeſſatōes ⁊ luxurias romanoꝝ com/
motus ē deus cōtra eos: peſtilētiāqʒ magnā in
illos miſit quā iguines vocāt. ſ. languinaglia.
Seua. n. fuit eo ꝙ hoīes in via i mēſa in collo/
quio moriebāt̄ ſubito. Jtē cū aliqs ſternutabat
exalabat ſpm̄. Et cū aliqs aliquē ſternutantem
audiebat: ſtatī accurrēſ dicebat. De⁹ te adiuuet
Vn̄ vſqʒ nūc hec cōſuetudo obſeruat̄. Rurſuſ
cū aliqs velle ſe oſcitare ſentiebat cōtinuo ſignū
crucis in os iprimere feſtinabat. Cuʒ ergo hec
peſtis romā vaſtaret: btūs Gregorius ꝓceſſio
nē cū letanijs ꝑ ciuitatis circulū quodā paſcali
tp̄e fieri ordinauit: in qua imago btē Vginis q̄
adhuc ē rome i ſcā Maria are celi: quā beatuſ
Lucas pinxiſſe dr̄ añ ꝓceſſionē portare fec̄ re
uerēter. Et ecce tota aeris īfectio imagini ſācte
cedebat ac ſi imaginē ipſā fugeretʒ: ⁊ ipſam ferre
nō poſſʒ. Sicqʒ poſt imaginē mira ſerenitas:
⁊ aeris puritas remanebat. Tunc in aere iuxta
imaginē audite ſūt voces angeloꝝ cātātiū ⁊ di
centiū. Regina celi letare ⁊c̄. Statī aūt btūs gre
gori⁹ adiūxit. Ora ꝓ nobis deū alleluia. Tūc
btūs gregori⁹ vidit ſupra caſtꝝ crēcij angeluʒ
dn̄i q gladiū cruentatū detergēs in vaginā con
uertebat. Ex quo itellexit ꝙ peſtis illa ceſſaretʒ: ſi
cut ſcm̄ ē. Vnde caſtꝝ illud vocatū ē poſtea ca/
ſtrū ſci angeli. Ex hoc igit̄ pʒ ꝙ ꝑꝑ pc̄tā hoīum
deus punit eos morte. Mō vtiqʒ ſcm̄ conſpici
mus tp̄ibus iſtis in qb⁹ ad tantā demētiaʒ ve/
nerūt ppli ꝙ credūt huiuſmōi peſtilētiā veniſſe
ꝑꝑ bona opa. O hūana demētia. Nunqd ſunt
falſa tot exēpla ſcripturaꝝ vt velit de⁹ oppugna
re humanū gen⁹ abſqʒ culpa. Quinimo vt dixi
⁊ iterꝝ dicā: mors iſta peſtilētialis ē enſis diuie
iuſticie: quo tranſfodiūtur viſcera iniquoꝝ: qui
nolūt aliqn̄ mūdū perire. De iuſtis aūt ⁊ ſi ipi ꝑ
cutiant̄ nō obſtat: qꝛ dicit p̄s. Precioſa in con
ſpectū dn̄i mors ſcōꝝ eius. Tertia ferocitas
mortis ē cōtra totū mūdū. Nā ď ipa ⁊ ď ei⁹ po
tentia ſcripture multe loquūt̄. Vn̄. 1. Reg. 14.
c. Oēs morimur: ⁊ q̄ſi aqua dilabimur ſuper
terrā. Que Vba notātur. 13. q. c. in ecc̄ia. Et
p̄s. Quis ē hō q viuet ⁊ nō videbit mortem.
Ecc. 5. Oia que de terra ſūt in terrā reuertēt̄.
Et Seneca ad Lucillū. Eo ibis quo oēs eunt
Quid tibi noui ē. Ad hāc legē natus es. Hoc
patri tuo accidit: hoc matri hoc maioribus: hoc
oībus ante te. Et Hiero. ad Heliodoꝝ ſic ait
Xerxes ille rex potētiſſimus q ſubuertit mōteſ
proſtrauit maria: cū de ſublimi loco īfinitā ho/
minū multitudinē ⁊ inumerabilē vidiſſet exer
citū fleuiſſe dr̄: eo ꝙ poſt centū annos nullus
eoꝝ quos cernebat ſupuicturus eēt. O ſi poſ
ſemus i talē aſcēdere ſpeculā de q̄ vniuerſā ter
rā ſub nr̄is pedib⁹ cerneremus: iā tibi oñderē
totius mūdi ruinas ⁊ gētes gentibus ⁊ regnis
regna colliſa: alios torqueri: alios necari: alios
obſorberi fluctib⁹: alios ad ſeruitutē trahi: hic
nuptias hinc planctū: illos naſci: iſtos mori: ali
os affluere diuitijs: alios mēdicare: ⁊ nō ſolū.
Xerxis exercitum: ſed toti⁹ mūdi hoīes: q nūc
viuūt i ſpacio breui morituros. Vincit̄ ſermo
rei magnitudine: ⁊ minus ē omne qď dr̄. Re
deamus ergo ad nos: ⁊ q̄ſi e celo deſcēdentes
paulīſper noſtra videam⁹. Sētiſne obſecro te
quādo īfans: quādo puer: quādo ſenex factus
ſis. Quotidie morimur: quotidie cōmutamur
⁊ tamē eternos nos eē credim⁹. hec ille. Quid
igit̄ ē hominū vita: niſi qdā curſus ad mortē:
O humana miſeria: qd verius vnicuiqʒ dici
pōt q̄ʒ morte morieris. Hinc Job. 13. c. dicit̄.
Hō natus de muliere breui viuēs tp̄e replet̄
multis miſerijs. de hoc Seneca ad Lucillum.
Quotidie morimur quotidie diminuitur aliq̄
ꝑs vite: ⁊ tūc quoqʒ dū creſcim⁹ vita decreſcit.
Jnfantiā amiſim⁹: demū puericiā demū ado/
leſcētiā: vſqʒ ad extremū qcqd tranſit tp̄is perit
Et iterū ad eundē dicit. Corpora nr̄a rapiunt̄
fluminū more. Quicqd vides cum tp̄e currit.
Nihil ex his q̄ videm⁹ māet. hec ille. Et Oui
dius ait. Tempora labunt̄ tacitiſqʒ ſeneſcimus
annis. Et Aug. 13. ď ciui. dei. c. x. Ex quo eni
quiſqʒ i iſto corpore morituro eē ceperit: nunq̄ʒ
in eo nō agit̄ niſi vt mors veniat. Hoc enim
agit ei⁹ mutabilitas toto tp̄e vite huius: ſi tamē
vita dicenda eſt: vt veniat̄ in mortē. Nemo qp
pe eſt q nō ei poſt annū ſit q̄ʒ ante annū fuit: ⁊
craſ q̄ʒ hodie ⁊ hodie q̄ʒ heri: ⁊ paulo p⁹ q̄ʒ nūc
⁊ nūc q̄ʒ paulo ante morti ꝓpinquior: qm̄ qcqd
tp̄is viuitur de ſpacio viuēdi demit̄ ⁊ quoti/
die fit minus: minuſqʒ qď reſtat vt e ino nihil
ſit aliud tp̄s vite huiuſ: q̄ʒ curſus ad mortē. Et
infra. Qui ergo vſqʒ ad mortē ꝓductiora ſpa/
tia tp̄is agit: nō lētius pergit: ſed ꝑlus itineris
cōficit. hec ille. Omnibus ergo breuis ē vita.
mors aūt vicina. Vnde ſapiens in Ecc. 14. c.

Memor esto quoniam mors nō tardat. Verba ista multum ponderanda sunt. s. Mors nō tardat: ergo est in ianuis. Mors non tardat ergo timeamus. Mors non tardat: ergo bene faciamus. O dilectores mūdi o terrenorum amatores: mors n̄ tardat. O peccatores mors nō tardat. Agite penitentiam: vt vos nō ueniat dormientes. O durum vbū o vtilissimū vbū Mors non tardat. hoc vtiq3 oēs cogitare deberēt: quia vtile est contra tumorē superbie. Hoc ēt patere pōt exemplo valde notando. Nam legitur i legenda scōrum in vita Barlaam quā scripsit Joannes Damascenus: quod rex quidam fuit in india xpianorum valde persecutor: q filium suum nomine Josaphat in palatio quodam includi: et educari fecit timens ne xpianus efficeret. Qui ad etatē adultam perueniēs: admirans cur pater cū sic iclusisset vni ex seruis suis dixit se propter hoc in magna esse mestitia. Quod pater audiens et dolens equos idōeos sibi parari fecit choros plaudentes ante eum mittens: ne aliquod fedum sibi occurreret, prohibuit. Predicto igitur iuuene taliter procedente quadam vice vnus leprosus et vnus cecus sibi obuiauerunt. Quos ille vidēs et stupens quid sint et quō sic eēnt iquisiuit. Tūc ministri ei dixerunt. Passiones iste sunt q̄ hominibus accidunt. Ille aūt dixit. Omnibus hoībus hec ne contingere solent. Negantibus autem illis respondit. Noti sūt igitur q hec pati debeant: an sic indifferenter veniūt. At illi: qs hominū futura scire pōt. Valde ergo anxius esse cepit pro inconsuetudine rei. Alia aūt vice quēdam senem valde rugatum habentem faciem et dorsum incuruatū et cadentibus dentibus balbutiāter loquentem inuenit. Stupefactus autē valde discere voluit visionis miraculum. Et cū didicisset se senescere et mori debere in multa desolatione positus non amplius poterat cōsolari. Nec mirū ē: quia nihil morte horribilius eē pōt. Ipsa est enim que tantos viros rapuit de mūdo: et nulla potentia sibi resistere potuit nec potest nec poterit: nec dignitas: nec magnificētia: nec facundia. o mors deuoratrix omniū quid dicam. Audite obsecro o infelices mortales nā si ipsa viderit aliquem cū multa familia ac comitiua magna: nūquid fugiet ab eo. Minime Omnes ad mortē tendimus. Oēs morimur. Oēs ad mortē currimus. oibus mors ē vicina: nō parcit pulchris: nō potentibus: nō scientibus. o insipientes peccatores: respicite vbi sunt milia miliū qui fuerunt in mūdo. omnes mortui sūt. Adā pater generis humani mortuus est. Eua vxor eius mortua ē. Gigantes qui fuerūt tempore Noe. Illi viri famosi et animosi qui edificauerunt turrim babylonis vbi sūt: omnes mortui sunt. Belus filius Nembroth rex babylonie quem quidam Saturnum esse extimant qui intrauit asiam: et per vim obtinuit eam mortuus ē. Frater eius minor qui regnauit post eum et asiam totam obtinuit: ac babyloniā rebellantē cepit: cum de turri babel. i. babylonie fuisset percussus mortuus ē. Reges egypti. s. Festus sol Cosmosius amenophis: oēs mortui sūt. Reges psarum reges atheniēsium reges europe Cramas amphitryon Erichthoni9 Theseus Menesteus Demophō: oēs mortui sūt. Alexāder magnus: oēsq3 eius barones mortui sūt Reges Juda Josaphat Joras ozias Joathā Joas Zacharias Achaz Manasses oēs mortui sūt. Reges troie: rex Priamus Troylus: Helenus Paris Phebus Hector. Illi viri potentes: q fuerūt in obsidione Troie Agamenō: Menelaus Achiles Vlixes: et reliqui oēs mortui sūt. Illa strenuissima dn̄a Pātasilea regina amazonū puellarū q̄ venit in adiutorium Troie cū suis puellis. Reges latinorum Saturnus q venit in italiā vbi nūc roma ē i siluis inueniēs hoies sicut bestie viuētes: mādu cantes glandes et habitātes in criptis et callis et frondibus coopertis: docuitq3 eos terreas domos edificare laborare terras: vineas plantare: sicut hoies viuere: et his similia docuit: et pro his oibus princeps eorum ac deus noiatus ē. Qui timēs filium suum construxit ciuitatē saturninam que Sutrium dicitur. Quid dicemus de multis hoibus probis romanorū quos oēs mors ferocissima prostrauit. Heu misera humana vita Mors. n. deuorauit omnes hoī Quid de Romulo et Remo q fuerunt fratres gemelli qui a lupa nutriti sūt: q etiam romā cōstruxerūt. Theodosius imperator optimus xpianorum de quo Ambrosius fecit mirabiles laudes q expulit Arrianos. Archadius. Honori9 karolus magnus q totam terram occupatā a sarracenis recuperauit orientis et occidentis. Federicus primus q multa euertit et multa alia fecit: tamē eundo in subsidium terre sancte: in quodam flumine suffocatus ē. Federicus secūdus armorum strenuus: linguarum peritus: luxuriosus cū multis pontificibus habuit bellum: precipue cū gregorio mortuus ē veneno. Rodulphus Albertus dux austrie. Henricus sextus p florentinos

rentinos

rentinos venenatus: ⁊ alij imperatores romani cū nobilibus plurimis: ⁊ pplo mlto mortui sūt. Nō potuerūt romani nec eorum reges aliq … mūdi mortē euadere. Vbi primus ipator Julius cesar. octauian⁹ Tiberius Gaius Nero Claudius Vespasianus Titus Domitianus Adrianus Theodosius Cyrillus magnus. omnes mortui sūt. Vbi sunt illi viri doctissimi atq; phi. Vbi ē Plato. vbi Aristoteles. Vbi socrates. Vbi pythagoras. Vbi Demosthenes: Vbi Seneca. Vbi tot poete: Vbi Homerus. Vbi Menāder. Vbi Virgili⁹. Vbi Terentius. Vbi Lucanus. Vbi ouidi⁹. ubi sūt oratores ⁊ rhetores. Vbi Titus Liuius. Vbi Tullius. Vbi doctores medicine Galienus ⁊ Hypocras. vbi Auicēna: aut alij. nūqd medicina sanauit eos aut eos liberauit a morte. Vbi impatores: vbi reges, vbi principes. Vbi duces: comites: barones: marchiōes: regine principisse ⁊ multe alie domine nobiles. Vbi tot iuuenes ⁊ iuuēcule. Vbi tot qui i hoc mūdo floruerūt. o vita misera. o vita caduca. o vita labilis. o vita fallax. o vita vmbratica. oēs mortui sunt: ⁊ reclusi sunt in monumentis ⁊ corrupti. Hinc vgo. li. i. de anima. d. Dic mihi vbi sunt amatores mundi: qui ante pauca tempora nobiscum fuerunt. Nihil ex his mansit nisi cineres ⁊ vermes. Attendite diligenter quid sunt ⁊ quid fuerunt Homines fuerunt sicut tu Comederunt ⁊ biberunt: riserunt duxerunt in bonis dies suos: in puncto autem ad inferna descenderunt. Hic caro eorum vermibus: illic autem anime eorum ignibus deputantur. donec rursus infelici collegio colligati: sempiternis inuoluantur incendijs: qui socij fuerunt in vitijs. vna enim pena implicat quos vnus amor in crimine ligat. Quid profuit illis ianis gloria: breuis letitia: mūdi potentia: carnis voluptas: false diuitie: magna familia. vbi risus. vbi iocus. vbi saltus. vbi iactantia. vbi arrogātia. De tanta letitia quāta tristicia: post tantam voluptatem: tanta grauis miseria. De illa exultatiōe ceciderunt in magnā ruinam: ⁊ in magna tormenta. Quod illis accidit: tibi quoque accidere potest: qꝛ homo es humus de humo: limus de limo. De terra es ⁊ de terra venis: ⁊ in terram reuerteris: quoniam venit dies vltima que subito vēiet: ⁊ forsitan hodie erit. hec ille. Colligimus ergo ex dictis vnumquenque mortem expectare debere. Nec confidendum est in huius vite breuitate: quia se nobis aliquando prebet cecam ⁊ non videntem. Deinde iaculo suo nos ferociter vulnerat. Vnde quidam Esculanus poeta vulgaris dicit. O yme speranza del core inimica. Che falli el tempo cum le tue vedute. Perche te mostri cosi dolce amica. O imperatores qui estis in hoc mūdo. O reges. o principes. o tyranni. o duces. o barones. o marchiones. o iuuenes. o senes. o diuites. o pauperes. o sani. o infirmi. o vos omnes qui astatis dico vobis: quia moriemini Benefacite: quia hinc ad paucos annos: etiā vos stabitis in sepulchro: ⁊ non poteritis resistere furori potentissime mortis.

De mortis dubietate.

s Ecundum mysterium contemplādum est de mortis dubietate. Timendum ē vnicuiq; eo ꝙ cum mors certissima sit omnibus tamen multa sunt de ea dubia q̄ sunt valde periculosa: de quibus tria possunt notari.

Primum est circa tempus.
Secundum circa locum.
Tertium circa modum.

Primū est circa tp̄us: qꝛ nullus ē qui sciat quando sit moriturus. Ignorant hoc vtiq; senes pueri īfantes iuuenes adolescētes: nec reperitur aliquis qui possit dicere quando morietur: nec in hoc confidere ꝙ vsq; ad tale tempus non morietur. Ex hoc inquit sap̄. Ecclesiastes 9. c. Nescit homo finem suum: sed sicut capiuntur pisces hamo: ⁊ aues capiuntur laqueo: sic capientur iniqui in tempore malo. Tempus malum pro iniquis dicitur tempus mortis: in quo artantur vie impiorum qui equidem cum sibi longam vitam: quam nolunt firmiter considerare ⁊ ponderare promittunt: decipiuntur Quanti enim laborauerunt pro mundo sperātes ibi recipere fructum laborum suorum: ⁊ perierunt ante tempus quod sibi promiserāt: qs potest eos numerare. Nonne Sennacherib ⁊ sui preualere ⁊ obtinere hierusalem crediderūt ⁊ de exercitu eorum. 148. milia in vna nocte ab angelo sunt interempti. 4. Reg. 19. c. Et sic cum illud sperassent fuerunt decepti. Quid de alijs dicam. Refert Augustinus in lib. 5. de ciuitate dei. c. 23. ꝙ cum Radagaysus rex gothorum cum maxima comitiua iam in vrbis vicina constitutus: romanis ceruicibus immineret: vna die tanta celeritate victus est: vt nec vno quidem romanorum non dicam extincto: sed vulnerato multo/

amplius q̄z centū miliū ciuꝰ exercitus ꝓsterneretur: atq3 ipse mox captus ⁊ pena debita necatus in bello ingens fuit hec strages subsecuta. Sed nō sic de alijs qui mortis pericula fugiūt. Audias obsecro: qꝛ mors vbiq3 pugnat: nō solum in bello sed in domo: in mensa: in lecto: ⁊ vbicūq3 locoꝝ. Propterea Seneca ad Lucilluz dicit. Omnis dies ⁊ omnis hora: q̄ nihil sumus ostendit: ⁊ aliquo argumēto recenti admonet fragilitatis oblitos: cū eterna meditātes respicere cogat ad mortē. Quid sibi illud principium velit queris Senitionē Corneliuz equitem romanū splendidū ⁊ officiosum noueras: ex tenui principio seipse promouerat ⁊ iā illi decliuis erat cursus ad cetera. Facilius enim decrescit dignitas q̄z incipit. Pecuniā quoq3 ceptam esse paupertate plurimū amorē habet dū ex illa ereptat. Hic etiā Senitio diuitijs imminebat: ad quas illuz due res ducebant efficacissime: ⁊ querendi ⁊ custodiendi scientia: quaꝝ vl altera locupletē facere potuisset. Hic hō summe frugalitatis nō minus patrimonij q̄z corporis diligens: cū me ex cōsuetudine mane vidisset: cū per totā diez amico grauiter affecto ⁊ sine spe iacenti vsq3 in noctez assedisset: cū ilaris cenasset genere valitudinis precipiti arreptus anguinia glandula vix cōpressum artatis faucibus spirituz traxit in lucez. hec ille. Temporibus autē istis multas iuuenū turba mortua est ex peste: que valde italiā nostrā occupauit: p̄cipue in ciuitate Ferrariensi: in. 1464. Mortui sunt in quattuor mensibꝰ nouez milia hominuz adeo q̄ ciuitas erat vacua: qꝛ vt ait Esculanus. Ogni creato se corrūpe in tempo. Passono li acti humani come fumi. Chi neva tardo: ⁊ chi ne va p̄ tēpo. Et ideo clamo vigilate vigilate: qꝛ nescitis diez neq3 horā mortis. O mortales fatui: ⁊ insensati in quo confiditis. O iuuenes stulti vigilate: qꝛ spes vestra sepissime fallitur. Unde Tullius in libro de senectute ait. Frustra sperat adolescens se diu victuꝝ. Quid eniz stultius q̄z incerta pro certis habere. Quoniaz etiaz illa etas multo plures q̄z senectus mortis habet casus. Facilius eniz adolescentes i morbos incidūt grauius egrotant tristius curātur. Hec ille. Et Seneca. Iuuenes mortē habent a tergo senes aūt ante. O quot sunt q̄ multa disponunt in tribꝰ vel in quattuor annis se facturos: qui ante annū moriuntur. Quot edificant domos: ⁊ in eis nō habitabunt. Quot plantāt vineas ⁊ vinū nō bibent. Quot lucrant̄ pecunias: ⁊ alij expendent illas. Quot cogitant facere magna: ⁊ in breui finē reddituri corā iusto deo cū dolore maximo p̄sentabunt̄. O infelix humana cōditio: omnibus dicendū est: vigilate qꝛ nescitis diez neq3 horā mortis. Secūdū dubiuz mortis est circa locū. Nescit etiā miser homo in quo loco mors sit eū inuasura. Vidimꝰ nāq3 varios varie mortuos. Magnū inter angustias mortis reputat̄ solatiū: cꝰ quis i domo parentū vel domesticoꝝ in lectulo decubās nature debitū soluit: sed homo nullus hoc firmiter ⁊ certū tenere pōt. Et huius rei vidimꝰ tam lucida exempla ⁊ experimēta: vt nō nisi flendā putare valeamus humanā vitā. Alios vidimꝰ suspensos in patibulo: alios cōbustos ⁊ confixos palo: alios submersos in aqua: alios morte subitanea extinctos: alios truncatis capitibꝰ vitaz finire: alios varijs casibus ⁊ innumeris: vt ita dicā extremā clausisse horā. Et omnes tales frustrati sunt a voto suo q̄bus aliud q̄z sperabant euenit. Quid ergo aliud faciemus nisi timere: exemplo alioꝝ. Unde quidā aiebat. Felix quē faciunt aliena pericula cautū. Fac etiam tu illud qd̄ Seneca ad Lucillū scribit. Incertū est quo loco mors te expectet. Tu itaq3 eā i omni loco expecta. Et idē ad eundez. Erras si in nauigatione tm̄ existimas munitū esse. A morte vita deducit̄. In omni loco eque tenue interuallu est. Nō vbiq3 mors se ꝓpe ostēdit: vbiq3 tamen ꝓpe est. hec ille. Et tamē locus dubius est mortis omnibꝰ hominibꝰ mundi. Tertiū dubiū mortis est circa modū qꝛ nullus scit quomodo bene vel male. Et tamē nihil est tam necessarium vnicuiq3 q̄z bene mori. Ut autez qs moriatur bene necesse est vt bene viuat: qꝛ vix de mille milibꝰ male viuentibꝰ vnus bene moritur: sicut etiā de mille bene viuentibꝰ vix male morit̄ vnus: qꝛ Aug. dicit. Impossibile est male viuere: ⁊ bene mori: ⁊ ecōuerso. Magnopere quippe hoc timere deberent illi q̄bus vita est lubrica ⁊ dissoluta. Talibus nāq3 in extremo cōstitutis horridus timor ⁊ tremor accedit. Hic exemplū de illo domino qui tres amicos habebat de quibus duos dilexit: tertiū vero nūquaz dilexit. Cum autē a principe esset vocatꝰ ille timens ne aliquid mali vellet sibi inferri: iuit ad amicos ⁊ dixit primo amico. Amice dominus misit pro me: vt statim vadā ad eū. Rogo te vt venias mecū quia securior ero. Ille autem dixit: nolo: quia non possum. Sufficit q̄ dum mecū stetisti fui amicus tuus: ⁊ tibi fuiui

Nunc autē vadas: q2 nolo venire. Secundus autē minus q̄ primū diligebat. Et h̄ic venit ad eū. Amice. Dic vt supra de primo. Ille vo respondit. Ego nolo venire ad eum: tamē ego veniā vsq3 ad ianuā ⁊ ibi te dimittā. Tertiū vero minime dilexerat: tamē iuit ad eū: ⁊ dixit Amice ego nunq̄ te dilexi: tamē rogo q̄ digneris mecū venire ad principē: quia misit pro me. Ille vero respondit. Doleo q̄ nō me plus dilexeris ⁊ pluris precij feceris: tamē vadas quocū q̄ volueris: ego sequar te. Nota q̄ prim⁹ amicus sunt diuitie quas preposuit parentib⁹ ⁊ amicis. Secundus amicus e vxor quā minus dilexit: illa vero respondit. Ego vsq3 ad sepulchrū te sociabo. Tertius amicus sunt virtutes quas nunq̄ apud se habuit nec dilexit: ille tamē pauce quas dilexit ipsum sequentur. Amplia modo tuo. Ideo hoc. Innocentius cōsiderās ⁊ videns conditionē humanā labilē dixit. Valete amici mei ⁊ pro me orate: iter enim extraneū p go: qđ nunq̄ ambulaui: ad regionē longinquā quā nunq̄ vidi: ⁊ ad seculū alterū animarū vnde nullus reuersus est: ad mansiones metuendas: vbi nullus mihi cōpatietur: ⁊ ad iudiciū terribile vbi nescio qđ michi cōtingat. Ecce quero adiutoriū: ⁊ nō est qui me eripiat: quero qui me societ: ⁊ nullus mihi cōpatitur. De his .n. tribus loquit̄. Bernardus. d. Certus es. o homo quia morieris: s3 omnino incert⁹: vbi quomō: ⁊ qñ. Vbi. s. an ibi an alibi: in terra vel in mari. Quomō an in statu penitentie: an in statu culpe: morte subitanea vel naturali seu violēta. Quādo. s. in hyeme: vel i estate: in iuuētute vel in senectute: hodie vel cras. O q̄ dura erit memoria actionū malo⁊. O peccatores excecati. o impij ⁊ scelerati audiatis qđ dicit ille doctor vulgaris Petrarcha. Passono vostri triūphi ⁊ vostre pōpe. Passono li stati: passono signorie. O gni cosa mortale tēpo interrūpe. Hec ille. Seruem⁹ ergo regulā Pauli ad Gal. 6. c. Dū tp̄s habem⁹ operē bonū. Veniet nāq3 nox s. mors qñ nemo poterit nec bñ nec male operari

Tertiū mysteriū cōtemplandū ē de mortis crudelitate. Expoliat. n. mors crudeliter mundi amatores trib⁹ bonis.

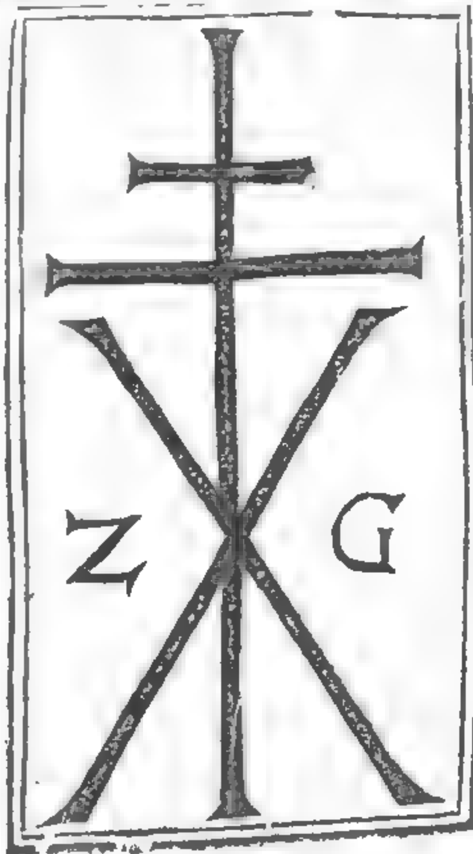
Primū bonū est gloria huius mūdi siue pōpa
Secundū bonū est re⁊ temporaliū abūdantia.
Tertiū bonū est corporis voluptas.

Primū ergo bonū quo mors spoliat amatores mundi: est mūdana gloria vel pompa: in quib⁹ multi ponunt spē suā. Cū autē isti i extrema necessitate: vel in extrema hora laborāt percipere possunt q̄ ve⁊ sit illud Esa. 4. c. Omnis caro fenū: ⁊ omnis gloria ei⁹ q̄si flos agri: exsiccatū est fenū: ⁊ cecidit flos. Et Jacobus. 1. c. Exortus est sol cū ardore: ⁊ arefecit fenū: ⁊ cecidit flos eius: ⁊ decor vultus ei⁹ deperijt. Quid enī portāt de gloria sua principes ⁊ barones: ⁊ alij huius mūdi principatus habētes. Quid de honore quē eis homines inferebant. Quid de comitiua baronū. Quid de timore quē eis serui ⁊ subditi habuerūt. Omnia derelinquunt in morte. Idcirco legit̄ de Alexādro magno: q̄ cū mortuus esset venerūt septē phi ad plorādū eū. Et vnus illo⁊ dixit. O Alexāder: heri dominabaris toti mundo: ⁊ hodie mors tibi dñatur. Secūd⁹ dixit. O Alexāder: heri nō sufficiebat tibi totus mūdus: hodie sufficiūt tibi due vlne terre. Tertius dixit. O Alexander heri habebas comitiuā tot domino⁊ regū p̄ncipum ducū ⁊ famulo⁊: ⁊ hodie solus iaces in sepulchro. Quartus dixit. O Alexāder heri vocē tuā omnes timebāt: hodie te nullus mortuū timet. Quintus dixit. O Alexander: heri vocē tuā omnes audiebāt: hodie morte deuictus iaces in sepulchro ⁊ nō vales loq. Sextus dixit. O Alexāder: heri tot regna habebas i tua potestate: hodie te tenet mors in sua. Septim⁹ dixit. O Alexander: heri comedebas tot cibaria delicata: hodie factus es esca vermium ⁊ cibus Ecce ergo q̄ crudelis est mors: q̄ dira. Oēs dominos q fuerūt expoliauit: ⁊ omnes q sunt: ⁊ q erūt spoliabunt vana gloria. Vñ ꝯsiderās hoc Aug. dicit. O vita fallax ⁊ vmbratica plena laqueis multis. Nūc gaudio sepe tristor: nūc vigeo sepe infirmor: nūc viuo statī morior nūc felix appareo statī miser videor: nūc rideo statī fleo. Sicq3 oia mutabilitati subiacēt vt nihil vna hora vno statu p̄maneat. Hinc timor: hinc tremor: hinc fames: hinc sitis: hinc calor: hinc frigus: hinc labor: hinc dolor exurgat. Importuna. n. mors mille modis hoīes quotidie rapit. Hunc nāq3 febrib⁹: illū opprimit dolore hūc ꝯsumit fame: ⁊ siti illū extinguit: hūc mors suffocat aqs: illū perimit flāmis: hūc interimit: laqueo: illū dētib⁹ bestia⁊: hunc trucidat ferro illū veneno corrumpit. Et sic mors misera tot modis vitā finire cōpellit. Et nunc sup hec oia magna est miseria ei⁹: q2 cū nihil sit morte certius: nihil tñ hora mortis incertius. Ignorat que hō finē suū: ⁊ cū stare se putat perit spes ei⁹ ⁊ nescit vbi quomō ⁊ quādo: ⁊ tñ certus est q̄ cum mori

cuꝫ mori oportet. Secundũ bonũ quo mors dira priuat amatores mundi: est rex temporaliũ abundantia. Nihil eniꝫ de suis diuitijs reportant diuites: sed omnia remanent' dom⁹.s. possessiones denarij aurũ argentuꝫ indumẽta varia ꝛ omnes thesauri: iuxta illd Job.27. Diues cũ dormierit nihil secũ afferet: aperiet oculos suos ꝛ nihil inueniet. Et ps.ait. Dormierunt somnũ suũ: ꝛ nihil inuenerũt omnes viri diuitiaꝝ in manibus suis. Hoc itelligẽtes Saladinus magnus inter sarracenos rex multorũ regnorũ appropinquans morti sudariuꝫ q̃ post mortẽ induendus erat: sibi portari fecit: demũ per ciuitateꝫ ipsum ostẽdendo omnib⁹ clamari fecit Tantuꝫ portat de rebus suis rex Saladin⁹ potentissim⁹ ꝛ magn⁹. Tertiũ bonũ q̃ mors priuat amatores mundi est corporis voluptas. In morte nãqꝫ deficiunt delectose vestes: instrumentoꝝ melodie: picture in pãnis ꝛ in cameris cibaria dlicata accipitres canes ꝛ alia huiusmodi q̃ faciunt ad corporis delectationẽ: immo exanime ipsum corpus cadauer faciunt. Eius oculi nõ videbunt lumẽ: facies efficietur pallida: manus nihil amplius poterunt tangere: pedes nõ poterunt ambulare: lingua nõ poterit loqui: labia nõ poterunt moueri: aures nihil audiẽt. O mors crudelis. o mors dira. O mors amara q̃ꝫ amaꝝ est iudiciũ tuũ. Sed veh illis q nimis tenuerunt corpus delicate. Quid nã facient contra mortẽ. Heu mors misera q̃ꝫ miseros facis mundanos ꝛ terrenos. Quod h sit veꝝ patet ex dicto. Diogenis: q de cesare ait Intuitus sum vt viderẽ cadauer cesaris: ꝛ vidi cũ liuido colore coloratuꝫ: putredine circũdatũ: aluũ eius diruptũ: ꝛ vermiũ cateruas per illud discurrentes: duo famelici angues pascebant in foueis oculoꝝ: crines non adherebant capiti dentes patebãt labijs cõsumptis. Et dixi. Vbi est cesar chorus puellaꝝ: magnitudo diuitiaruꝫ caterua baronũ acies milituꝫ. Vbi sunt canes venantes: equi veloces: aues rapaces: thalam⁹ depictus lect⁹ eburneus atriũ aureũ. Vbi sunt vestimẽta mutatoria: cibaria diuersa: canticũ lire: organoꝝ sonitus: odor aromaticus. Tererebant homines: timebãt principes: colebant vrbes. Vbi est tanta potentia: tãtaqꝫ preclara magnifica. Et respondit mihi. Hec oia defecerunt in me: quãdo defecit spiritus meus: ꝛ reliquerunt me in hoc misero sepulchro circũdatuꝫ putredine carnis mee. Audiant ergo vniuersi mortales qꝛ in hoc mundo nihil est bonuꝫ nisi deuꝫ timere ꝛ in eo totaꝫ spem suam ponere: in quo sunt thesauri abscõditi. Quid inquã ꝓ sunt o frater diuitie. Quid vana gloria. Quid letitia mundi cũ nõ liberent: nec defendere possint a morte nec ab eius furore. Ecce enim q sedebat heri gloriosus: modo cõsumitur vermibus in sepulchro. Cur ergo superbis vermis ꝛ cinis: quia puluis es: ꝛ in puluerẽ reuerteris: ergo anima reuertere ad dominũ deũ tuuꝫ: ꝛ cõsidera quia in hoc mundo misero nulla est vera salus nulla requies: nulla spes. In ipso ergo deo omnẽ felicitatem tuã pone: ꝛ ei mũdo ꝛ puro corde ac corpore seruire stude: vt euadere possis mortẽ sempiternã ac acquirere gloriam eternaꝫ: ad quã iesus xp̃s nos eternaliter perducat: q est benedictus i secula seculoꝝ. Amẽ.

FINIS

Celeberrimi theologie magistri necnõ sacri eloquij p̃conis fratris Roberti episcopi Aquineñ. ordinis minoꝝ professoris sermones quadragesimales: de aduẽtu: ꝛ de timore iudicioꝝ dei cũ qbusdã alijs annexis feliciter expliciunt. Impressi in ciuitate Venetiarũ per Joãnem de Forliuio ꝛ Gregorium fratres Anno dñi. M.CCCC.LXXXX. die.15. Martij.

Registrum

a
Prima vacat
Hec ē tabula
Sacre theologie
siquidē sine
b
rentes primus
nis nō possit
hanc difficultatē
in persona
c
et ecclesiastice
amore illo
cendi non
sitio.
d
parabolas: et de
audire velint
semen cadens
est mundus
e
Secūda ratio
q̄ pena ipsorū
est beatitudo
lo modo poterit
f
potest iminere
sicut donum
cepta itaq̄
bitaz: q̄ apud
g
baz. Postulari
cōquestus est
di. 17. tertij lib.
De tribus
h
vos et ꝯfirmate
acciderit. Sed
nō debeat
sophoz
i
peccasset cum

alieni peccati
cūq̄ ꝑiudicio
fiteatur alij
k
implicationem
consideratur
euenit contra
le est excelso
l
gis bono in rez
nere q̄ eis
Secundum
ruptionez. Alio
m
et docebūt te
poralis: filij nō
bis xp̄i
Primum
creatum.
tium bonū
n
ex his que īsunt
etiā si fiat
tum cōmittit q̄
Dicit ei iesus
o
operatio in illa
pro eo q̄ sepelit
Secus xpo ante
Propterea
p
q̄ ois sacerdos
preconijs quib9
gentē huiusmōi
Toletū i quodā
q
filij salutiferam
Job vt dicitur
magis ad id ab
hoc in Furio.
r
diantis gratie
q̄d est ordinatā
deo hominē

tur atq̄ dicebat
s
plurimū illos
cides Jepte
dedit in filium
guinē qui
t
sacramentū
fiduciam
magister di.
extendā
u
Quādiu eniz
innocentie
miniosan
humana: sz sz
x
Moyse
Tu quibus
per triginta
posita
y
Resurrexit
humilitatis
resurrectionez
tum rñdet
z
gressus āgel9
ne ꝯcupiscētie
nisi deus
neminē fere
ꝛ
satisfacere
luxuriosi et
uendā monet
operetur sm
ꝯ
in terrā quā
Incipit tabula
mori. et nō
mendata est in
ꝶ
i. ad Corin.
manifestat

ecclesia cātat
no cōcepta p
A
te nisi
suo. Et. i.
unā essentiaz
aliquod
B
ut q̄ primo
bo. Ego
nus verbū
hominē
C
cōtemplatiōis
dicit respectu
supnaturaliter
Capitulū. 2.
D
qui ptrāsiuit
Nā cū esset
hyam habet
ti iuste ac
E
nij. Propterea
Xbo icarnato
mortalis
amplexus iste
F
Blandus
ne mentis q̄
vt fu ibi
rīs obtēpare
G
Tertio
Intensiue
De i mortali.
Aug. de ciui.
H
ideo q̄ frater
nouit beat9.
mare
peccati
I
est cōcubitus

dendū talē
fectionis fuit
nō ecōuerso
K
iuriscōsulib9
tibus veritatē
tinguit nox
cie sed in
L
q̄ in hoīb9
morte
posse demonū
cula: possunt
M
ex ratione
trāgressionem
humanuz
dicit: q̄ hō
N
ornamentis
tuam tracta
saluet in ea.
scondere
O
ducti sunt in
Secūduz
substantie
tpa dicitur
P
Apollinem
lonis.
terficere nec
co rege qui
Q
tate Calabrie
tollant
nō subruat
Sermo

555

ROBERTUS

SERMONES

2